

9500—

N155
FIRST EDITION
G-M 42
KLEBS 498.1
BMC V, 403

Tabula

Incipit tabula omniū librorū̄ halyabatis tam partis theorice ꝙ̄ practice per numerū cartarū.

Tabula

Liber quartus practice de medelis morboꝝ manifestoruꝫ cuti appropriatorum: continens capitula. 54.

Liber quintus practice de passionū interioꝝ mēbrorum medela continens capitula.82.

Jn nomine sūmi dei qui cū trinus sit personis vnus est
eēntia a quo ⁊ ad quē oīa. Jncipit prologus Stephi phie di
scipli in libro medicine q dicit̄ regalis dispositio quē ex ara
bico in latinā trāstulit facultatem.

S sqꝫ ad canos

discēdā esse sapientiā preceptum
salamonicū est quem pre ceteris
hoībus in arte sapiētie enituisse
diuine pagine testimonio accipi
mus. Nō ergo paruū quid sapi
entia est. Nō parue eni humane
vite suppeditatur per eius admi
nistrationē vtilitates cū is qui
sapientissimus iudicatus est nō
solum eius administrationē sequēdā: verū ipsaꝫ toto quoqꝫ
tpe vite discēdā hortet̄: aius qppe hoīs q̄ solo ceteris homo
animātibus prestātior est. Si vero huiusmodi fuerit morib⁹
institutisqꝫ instructus sic paruā non a ceteris brutis differen
tiā hēre videt̄: vt apud boetiū est. Eos qui rapinis viscātiōi
bus luxurieqꝫ ac desidie dediti sūt: leonē: suē: asinūqꝫ viuere.
Quoniā igitur hec clara: illa autē absurda: ⁊ ascendere qui
dē pulchrū. descēsus aūt peior statu ē initi sapiētie vestimēto
rū illis gradibus preciosissimū est: qui apud boetiū insigniti
dnr: q̄s siqs renuat ad oppositā illi descendat necesse ē igno
rātiā ⁊ stultitiā. Hꝫ ēt h gradus sed p̄cipites quiqꝫ deijciant
nō substollāt. nā status quidē inter h rōe vtētibus hꝫ impos
sibilitatē. Sicut enim que est in aīatis corporibus virtus aug
mētatiua vsqꝫ ad p̄finitū tēpus hꝫ augere corpa statu carēs:
sic ⁊ hoīs rō ad predicta statu caret. Nō eni sicut in corpori
bus ita ⁊ in aīa. Corpora quippe vt sūt circa qualitates sta
tū hn̄t si ipsa eadēqꝫ perseuerēt: perseuerātiā dico circa ea q̄
de his ꝫm substātiā ⁊ quantitatē habēt predicari. Oē etenim
corpus ⁊ eē hꝫ ⁊ q̄tū. Hec igitur qm̄ ⁊ volūtate carēt ⁊ volū
tatis operatione cū eadē que dicta sunt perseuerēt: circa qua
litates statū hn̄t nisi alterius vi cōmutent̄: aīa aūt nō sic. Cū
eni ⁊ vis insit illi operandi que sunt in aīa ⁊ ad sapientiā in
strumēta q̄dā ⁊ velle quidē eē iustū sapia sit: si h velle cesset
stultitia ē: operari quoqꝫ iustitiā sapiētis ē: cessare stulti. Ces
sare eniꝫ a bene velle prim⁹ est stultitie p̄cepsqꝫ gradus. Nul
lus igitur nobis inter sapiētiā stultitiaqꝫ pōt eē stat⁹. Jn ipsa
quoqꝫ sapiētia statū nō eē acutius intuēs deprehendet. nam
velle quidē eē in oī re ꝫm hoīs posse sapiētē sapiētia ē: sic ⁊ di
scere. Cui rei qm̄ vita hoīs nō sufficit dū de die in diem disci
tur: cessare ē ab h qū possis stultitia est: nō stat⁹ in ea ſꝫ pro
fectus inuenitur. Jpse igitur salamonicū sequēs manda
tū nō solū latinam verū arabicam quoqꝫ linguam sapiētie
grā rimari studui vt q̄to diuersarū sciam linguarū noscere
tanto id qd̄ ab incunabulis philosophie nudis aliquādo di
diceram qd eēt: quātū qualeqꝫ exp̄ssius intelligerē. Jmpegi
itaqꝫ in quēdā qui apud arabes medicine cōplementum di
citur ⁊ regalis librum. De quo si quid haberet latinitas re
quirens: eius vltimaꝫ ⁊ maioreꝫ deesse sensi ptem. Alterā
vero interpretis calida de prauatā fraude. nomen ⁊ eniꝫ au
ctoris titulūqꝫ subtraxerat: seqꝫ qui interpres extiterat ⁊ in
uentorem liberi posuit: ⁊ suo noīe titulauit. Queyt facilius
posset ⁊ in libri prologo ⁊ in alijs multa p̄termisit pluribus
necessaria locis: multorūqꝫ ordines ꝯmutās nōnulla aliter
pertulit hoc vno tm̄ obseruato nihil ꝓrsus ex suis addidit.
Jn quo manifeste nobis īnuit ipm̄ interpretē potius q̄ scri
ptorem fuisse. Quare magis arguēdus est qui cū alterius li
brum de lingua in linguā transferret ꝯfidētia seu impudētia
nescio qua ⁊ illi qd̄ elaborauerat abrogare ⁊ sibi vsurpare
nō erubuit. Que qm̄ nobis minie placēt: liberqꝫ iste perne
cessarius hoīs ē vite sciaqꝫ conspicuus: aggredimur ⁊ ipi. ſꝫ
alia via librū hunc transferre auctori qd̄ suū est: nobis qd̄ in
terpretis ascribentes: vt ⁊ que desunt in latino suppleātur. q̄
autē trāsposita suis ordibus ⁊ que aliter prolata ꝓut sunt in
arabico transferātur. His igit̄ in libris nostri primū ꝯsu
mere laboris ꝓposuimus operā: tā⁊si alia his preclariora li
gua hēat apud se arabica recōdita oīa scilicꝫ philosophie ar
chana: quib⁹ deinceps si diuina dederit benignitas exercita
tum dabimus trāsferendis ingenium: leuiora eīm hec prefe
rimus vt ad difficilia via nobis sit ⁊ que corporib⁹ necessa
ria sunt tempore preponimus: vt his sanitate proposita arte
medicine que ad animi attinent excellentiam longe altiora
subsequāt̄. Rogam⁹ itaqꝫ modernoꝝ iprobā ⁊ ad ea q̄ semꝉ
didicerunt defēdēdū paratam pertinatiam. vt si quid i hijs
errasse illis videbimur: consulta arabum veritate si poterint
nos arguant. ⁊ sacta eaque semel didicerunt aut propter in
uidiam quod vitiosissimū est. aut propter inhertiam discēdi
quod ꝯtemptissimum existimatur salteꝫ nobis detrahere de
sinant poscimus. Nō enim aut inuidis elaboramus aut
ihertib⁹. ſꝫ discendi cupidis. ⁊ qui de aliorum industria suas
non erubescunt munire rationes.

Sermo primus p̄ie partis libri cōpleti artis medicine q
dicitur regalis dispositio hali filij abbas. discipuli abimeher
ad regē magnū p̄cipat⁹ fortitudinem habēs. xxv. capitula.

Capitulum primum. Prologus libri.

Omnibus que incipiun

tur in rebus ⁊ hitudinibus equissimum ac di
gnum laudare deum altissimū: nomē eius glo
rificāre ⁊ ei ꝯfiteri. Jpsi ḡ sit glīa creature crea
tori ꝑ potētiā suā plenitudinis datori. ꝑ misericordiā suaꝫ de
suis cogitanti seruis sua excellētia qui ⁊ dat eis quo suā pos
sint informare vitam ac aptare hoc in seculo: gloriāqꝫ adipi
sci in futuro: animū scilꝫ q toti⁹ est boni cā. clauis totius vti
lis via totius spei: quo etiā supeminētem deus fecit homineꝫ
super oīa que cōdidit aīalia ⁊ plantas. Ac post hoc auteꝫ re
gem beatum deus faciat. egregium. nobilem. firmum probū
principatus vires: quē deus nobis longe ꝯcedat: hostes sub
ruat: principatum statuat: salutē firmet: diligentiam roboret
quibus illum dignatus est efferre virtutibus ⁊ fame bone co
pia. Dedit eīm illi animoꝝ maiorem intellectuū profundio
rem mentium subtiliorē: formarum pulciorē: moꝝ honestio
rem: legum meliorem: sapiarum magis prepositū: pudorum
laudabiliorem: visorum equi⁹: regiminū melius: virtutuꝫ cō
pletiorem: famarū eminētiorem: bonitatum continentiorem:
delitiarum plures: aīarum nobiliorem: curaꝝ superexcellen
tem: cōfidentiarum ꝑfectiorem: rōnum subtiliorem: pruden
tiarum magis pertingētem: ꝑfectionū maiorem: liberalitatū
cōiorem: regnorum eminētius: fortitudis excellentioreꝫ ordi
nnm altiorem: nobilitatis pulchritudinē: familiarum exalta
tiorem: gratiaꝝ superabundātiorem: gubernationum sapiē
tiorem: iustitiarū splendidiorem: cōpleuitqꝫ illi has ⁊ virtu
tes ⁊ glorias: atqꝫ ꝓpe eū disposuit ex eis in scias ⁊ sapiam
amorem ⁊ dignitatē earum: studioqꝫ eius in ea q̄ vtilitatib⁹
hominum cōtulerunt inquisitione ⁊ ꝑscrutatione eorum que
antiqui posuerunt sapiētes in quacūqꝫ sapiētie spē. Ait
autem abimaser: qum gentis alicuius bona vult deus: pōit
in eius regibus sciam: aut regnum in eius sapiētibus. Et
qm̄ medicine artis scientia inter excellentiores est artes: cete
risqꝫ maior vtilitate ⁊ maioris ꝑiculi maioris etiā vtilitatis
propter omnium ad eam hominum necessitatē: camere eius
librum volui disponere in arte medicine colligentem omnia
quibus indigent medici alijqꝫ in custodia sanitatis insanis
⁊ ei⁹ repatiōe i egrotis cū nullū alicui⁹ p̄oruꝫ aut modernoꝝ
inuenerim medicorū librū cōpletū oīa continentē necessaria
ad huius finē artis ⁊ sciaꝫ eius. Magnus etenim hypo
cras qui ante hāc artē fuisse perhibetur: ⁊ primus qui eā litte
ris mādauit multos edidit libros de vna quaqꝫ h⁹ scie spē:

quorū vnus ē continēs corꝫ pl'a que ars requirit ista necessa
rio in custodia sanitatis ⁊ morborū regimie ac medela dictꝰ
afforismorꝫ liber. Et eēt quidē facile hos in vnū oēs collige
re corpus libros vt sit vnus liber oīumqꝫ eorū que ad huius
perfectionē desiderantur artis cōtinēs: nisi ꝙ tanta vtit̄ bre-
uitate vt multe eius s̄nie tāta celate sint obscuritate vt lōgis
exēplatione ⁊ expositione ad earum intellectum lector egeat.
At vero galienus sapiēs ⁊ prior inter ceteros ac probus
⁊ in hac eminēs arte multos ⁊ ipse edidit libros quēqꝫ eorū
cuiqꝫ scie h̄ separatū spēi prolixiora faciēs verba ꝑꝑ ea que
explanationi necessaria erāt ⁊ inquisitioni ac etiā dm̄ōstra-
tioni. Sed ad ea que ab aduersantibus veritati dñr destruē
da insectatus ē sophistarū tramites nec apud eū inuenio vo
lumen in quo oīa sint que necessaria sunt aut ad finē intētio
nis ꝑueniat ꝓposite i hac arte ꝑꝑ eaꝫ q̄ supra dicta est cām.
Fecit ⁊ oribasiꝰ librū: ⁊ paulus aliū ꝓposuitqꝫ vtqꝫ suo
ostēdere in libro quecūqꝫ necessaria eēnt. inueniqꝫ oribasiuꝫ
defecisse in libro suo minori quē ad filiū conscribit anthasiuꝫ
⁊ ad hoīuꝫ cōes multa quibus nō tenetur medicus ponēs ni
hil de naturalibus dixit: pretermittēs cās multaqꝫ alia que
intellectū cōfirmāt discipulorū. In libro autē quē ad filiū scri
psit statiū sub nouē sermonibus nihil oīno de rebus dicit na
turalibus que sunt elemēta cōplexiones humores virtutes
actiones spūs: nisi ad modū paucū: nec aliqd chyrugie duo
bus in his induxit libris. Magnus aūt eius quē ad regi
nā in septuaginta scripsit sermonibus vsqꝫ in h̄ tp̄a nō inue-
nit̄ lib nisi s̄mo vnꝰ explanationē ꝯtinēs visceruꝫ. Paulus
quoqꝫ in libro quē scripsit in septē s̄mōes diuiso ⁊ ipe quoqꝫ
q̄ hāc q̄rēti artē necc̄ia eēnt voluit ponē nec aliqd nisi ad modꝫ
parū de rebꝰ meminit naturalibus. cās āt ⁊ signa oēsqꝫ me-
dele spēs ad liquidū prosecutus est: curāqꝫ manꝰ: nisi ꝙ ea
que dicit minime doctrine ꝓsequitur ordine. Moderno-
rū quoqꝫ cuiusqꝫ librū nō inuenio oīa huius artis cōtinentē
necessaria. Aaron nāqꝫ volumē edidit in quo ⁊ morborū
medelas prosequit̄ passiōes earū cās ⁊ curas. Res autē na
turales ⁊ non naturales collecte ⁊ breuiter cōmemorat nihil
de custodia sanitatis aut chirurgia tractans simulqꝫ inter-
pretatio eius rudis ⁊ cruda quasdā perobscuras adducit sē
tentias ad quarū ꝓpositū fert ostensiōis maxieqꝫ iohānis
intuenti iterpretationē aliorūqꝫ. Messiꝰ āt ⁊ ipse in suo
libro aaron subsecutꝰ ē in pauca rerū naturaliū ⁊ nō natura
liū explanatione cū ordine malo ⁊ minima disponēdi scia in
tm̄ vt regulas quibus medicamia cōficiūtur in nono ponēs
caplo rebus subsequat̄ naturalibus postꝙ passiōes refert ⁊
morbos q̄ capiti fiunt: aliaqꝫ ad hunc modum p̄ponit post
ponēda postponitqꝫ ante ponēda. Joānes vero serapio-
nis filius in libro quē fecit nil posuit nisi morborū ⁊ passio-
nū medelas que ꝑ regimē fiūt cibis. s. ⁊ medicaminibꝰ: signa
quoqꝫ eoruꝫ ⁊ cās nihil de custodia sanitatis aut chirurgia
cōmemorās pretermisitqꝫ quedā de passionū medelis quarū
nō fecit mentionē. De passionibus etenim cerebri eā que ca-
nina dicitur passio dimisit ⁊ amorē eneruationē q̄ fit ex chole
rica passione: nec cōmemorat in oculorū passionibus mede-
lā sine vlcere factā: nec de medela macule ⁊ albi oculi: nec acu
ti iuxta qꝺ oportet: nec refert curā cancri oculi ⁊ inflationis
duritiei: garab: grādinis: petrositatis ordei ⁊ cōglutinatiōis
aliorūqꝫ palpebrarū morborūqꝫ nec ciliorum casuꝫ. Nec
vero inter stomachi passiones sanguinē refert coagulatum:
aut lac coagulatū nec inter apostemata verrucas ⁊ superflu-
as carnes: nec elefanticū: nec inuestigat variolā signaqꝫ eiꝰ
⁊ medelā ꝓpriā: sed interserit eius mētionē in calidi tractatu
apostematis: sed nec de apostemate quicꝙ refert qꝺ ex arte-
riarū ruptura fit dictū aporisma. nec vero de passiōibꝰ ma-
tricis plures refert. Deserit eteniꝫ coartationē apostema du
rum emoroidas fissuras: vlcera: inflatiōes: vētositates ma-
trici accidētes: sed nec mamillarū aut virge refert passiōes:
erectionēqꝫ que sine appetitu fit coitus: nec que in superficie
sūt corꝑis passiōes: verrucas: ⁊ asꝑitatē nec pediculos nō ēt
sudorē digitorūqꝫ iflatiōes: nec varices q̄ fiūt in pedibꝰ aut
que i testiculis aut fissuras que fuerit plātis aut palmis. nec
inflationes nec elaesaꝫ. aut vngl'arum passiones nec morum
qui in facie fit. Tractauit quoqꝫ de animalium morsu ⁊ per-
cussione non tamen de percussione scorpiōis gerarie: aut pe
diculorum vulturis nec de venenorum cura: aut mortiferarū
potionum sꝫ nec aliquid cure vulnerum aut vlcerum que ci-
catrizari egent. Ea qꝫ q̄ dixit confuse ⁊ non suo ordine in tā
tum vt non nullas passiones que in ordine mēbrorum expo
ni desiderant inter eos retulit morbos qui exteriorib' corpo-
ris accidunt: quēadmodum passionum matricis medelam

⁊ diminutionis veneris ac spermatis fluxus inter eas induit
passiones q̄ superficiei sunt corpis. Sic quoqꝫ fetoris nariū
⁊ oris exitūqꝫ vuee iter ea que superfitiei corporis sunt cōme
morat passiones. Oportuit autem hec inter curas passionū
ponere que mēbris accidunt iuxta ipsorum ordinem. Nō er-
go eas doctrine disponit modo passiones tamen eorum cau
sas signa medelas de quibus tractauit ad liquidū prosecutꝰ
est. At vero maheramadus filius zacharie razij librum Rasis
quēdam condidit in quo collecti ⁊ coniūcti oīa que artis sūt
medicine inducit nihil omittens sꝫ per molesta vtens breuita
te nihil explanat vt expedit: quꝫ eius hoc fuerit propositū ⁊
intētio. Edidit ⁊ librum qui cōtinens dicitur in quo iuenio il
lum dixisse oīa que medicis necessaria sunt de custodia sani
tatis ⁊ medela passionum. ac morborꝫ que est cum ciborū ⁊
medicaminum regimine manus operatione tum causas ⁊ si
gna expediens nihilqꝫ pretergreditur eorū que ad huius ar
tis emulationē requirit: nisi ꝙ rerū naturaliū nullā facit no
titiā: vt sciam elementorū cōplexionū humorū expl'ationēqꝫ
mēbrorū virtutū actionū spūuꝫ: nec vero ea que dixit cōpetē
ti prosecutus ē ordine: nec mō doctrine: nec in sermones opꝰ
diuisit ⁊ portas ac capl'a vt nō similis sit cognitio eius ⁊ scia
arti medicine eiusqꝫ dispositioni. Nec vero excellentiā eius
refuto: sciaꝫ in arte repello medicine dispositionisqꝫ qualita
tē librorum. Que āt suggerūtur mihi de huius viri cognitio
ne quā imaginor de eius intentione ⁊ proposito hoc in libro
duo sunt. Aut enim sibi hūc cōposuit librū tanꝙ cōmonito-
riū totius medicine artis vt eēt propriū eius ⁊ rediret ad illū
cū necesse ei aliquid eēt aut de custodia sanitatis: aut morbo
rum medela senectutis tp̄e ⁊ defectus ac obliuionis: aut quo
niā incōmodū aliquod libris suis accidere posse speraret suf
ficeretqꝫ ei liber hic. Ideoqꝫ bonitati dispositionis ⁊ pulchri
tudini supersedit ordinis libri: aut vt hoībus h̄ offerret eētqꝫ
ei quasi cōmemoratio deinceps dispositiuro ⁊ ordiaturo vnā
quāqꝫ suo spēꝫ loco demōstraturoqꝫ singula prout res expe-
teret fieretqꝫ eo liber nō cōpletus ⁊ integer sed ipeditus quo-
uis ē incōmodo aut morte anteꝙ cōpleretur occupatus: ⁊ si
quidē hoc eius fuit ꝓpositū: hoc in libro nimiū verba protu-
lit ⁊ ampliauit absqꝫ vrgenti ad h̄ necessitate in tātum vt pru
dentiū quidā ab eius transcriptione defecerint nisi ꝑpauci.
īoqꝫ raro inenit̄. Retulit. n. i vnaq̄qꝫ morborū ⁊ cāꝫ ⁊ sig̃ruꝫ
⁊ curarū spē qꝺ q̄sqꝫ medicorꝫ dixerit ⁊ ātiquus ⁊ modernus
ab hypocrate ⁊ galieno vsqꝫ ysaach iohānis filij q̄ iterfuerīt
medicos modernos ⁊ añcedētes ꝯmemorās: nec aliqd ꝙ q̄s
ꝙ eorū dixerit pretermittit qn h̄ inducat libro. Hoc itaqꝫ
modo omnes medicine in vnū redacti sunt libri. Et scien
dum peritissimos medicorum inuicē sunt cōcordes inueniri
cum naturis morborum ⁊ cāis signis ⁊ medel' nec ē inter eos
discensio nisi s̄ꝫ augmētū ⁊ diminutionē aut q̄busꝫ idictiōi
bus quam regule ⁊ vie quibus ad cognoscēdos morbos pas
siones cās signa ⁊ medelas ꝓcedunt vne eedē qꝫ sint. Quod
quum ita sit nihil est quo cogamur ad ātiquorꝫ ⁊ modernorꝫ
⁊ in arte peritissimorum medicine verba omnium ponēda re
petitionesqꝫ faciendas. qū q̄sqꝫ eorꝫ eadeꝫ fere q̄ ⁊ alius affe
rat. Neqꝫ enim illis discordia ē i naturis morborꝫ cāis si-
gnisqꝫ nisi circa augmētum ⁊ diminutionē ⁊ verboruꝫ varie
tatem ꝙuis alteri altero circa medicaminum speties diuersꝰ
sit: sꝫ nō tm̄ in virtute eorꝫ ⁊ actione: vt citonijs: ⁊ piris: ⁊ spi-
ne albe pomis q̄s arabes zabarur dicunt vti. aut zinzibere ⁊
pipere nigro vel longo hec enim tā ⁊ si spetie differāt. non tm̄
virtute ⁊ vtilitate nisi s̄ magis ⁊ minus. Nec ergo ⁊ illū rasiꝫ
sequi oportuit: nec qꝺ quisqꝫ dixerit imedium afferre suffice-
retqꝫ vnius ei sequi testimonium excellentis inter sapientes
quiqꝫ ceteris in arte emineret ⁊ pulcrioris esset ordinationis
amplioris qꝫ ceteris ꝓbatiōis: quo facilis esset eius liber vo-
lenti eius habitum ⁊ exemplar nec fieret longior liber aut
modo maior vt in manus hominum spargeretur: ampliusqꝫ
⁊ apud plures iueniretur. Inꝙtum eteīm ad me veritas ꝑ-
uenit liber hic nisi apud sciētiarū perpaucos non inuenit̄ vi
ros. Nos hoc nostro in libro oīa que necessaria sunt tuꝫ
ad sanitatis custodiā: tum ad morborum dicemus medelaꝫ
passionū naturas cās ⁊ accidētia illa sequētia: signa quoqꝫ
quibus significātur quibus oīo sapiens ⁊ peritus sufficiens
sit medicus: medelaꝫ quoqꝫ ⁊ curas cum cibis cuꝫ medica-
minibus in que cecidit experiētia queqꝫ elegerint priores: q̄
etiā apud eos verissime probata sūt: vtilitatisqꝫ huiusmodi
nō sunt refutans. Adhibui autē pluribus in locis hypocra-
tis testimoniū ⁊ galieni qui in hac priores arte floruerūt: ma
ximeqꝫ regulas ⁊ normas ꝓpositiōesqꝫ quibus sillogistici ⁊
rōnales vtūtur ⁊ super eos surgit nostra cōstructio ⁊ isani-

tatis custodia ⁊ in morborũ medela. Medicaminã autẽ ea
posui quibus in quarto vtũtur medici climate ⁊ barac ⁊ fe-
resie quorũqꝫ experiẽtia verificata ẽ ⁊ vtilitas multiplicata
in vnoquoqꝫ morborum: qũ sint permulta medicamina qui
bus grecorũ antiqui vsi sunt: que barac ⁊ feresie sustulerunt
viri. Hypocras nãqꝫ in acutoꝝ libro morborũ charbitu ni-
grum pleureticis ad naturam dat soluẽdã. Galienus alijqꝫ
grecoruꝫ acutos patientibꝰ morbos mellicratẽ ꝓpinabant:
barac autẽ medici ⁊ feresie in acutis vtũtur morbis mellicra
tis loco iulab cũ çacẽa alijsqꝫ q̃ nostri series libri cõtinebit.
cã soluẽda natura acutos patientiuꝫ morbos cassiafistula
terẽgebino. tamarindis. sirupo rosato ⁊ violato lebelabi aq̃
similibusqꝫ. Proponimus autẽ tritamitis exꝰ qꝺ nostro
tenemus libro. ⁊ in morboꝝ assignatione ⁊ causaruꝫ signo-
rumqꝫ: ac medela de pleuresis morbo. Dico ergo qm̃ pleu
resis ẽ apostema qꝺ cõtingit costarum pectoris operimẽtis
de materia que ad ea aut ex cerebro aut vicinorum alio iflu-
it membro. Et quidẽ qꝺ ad has decurrit pelliculas maxime
cholera ẽ rubea subtilis que in substãtiam earum diffundit.
Hee ⁊ enim tenues qũ sint ⁊ solide crossas nõ suscipiũt ma-
terias nec in eas diffundũtur. Diximus aũt de apostematũ
causis qũ de eorum etiaꝫ qualitatibus tractaremus. Passio
nem vero hãc quatuor seqũtur accidẽtia inherentia mimeqꝫ
ab ea separabilia que sũt febris. tussis. pũgens dolor. anheli
tus artatio. Sepe etiã comitatur hec dolor ascẽdens a costa
rum parte ad furculas quas locus contrahit passiõis: sepe
vero ⁊ ad iferiora ad partes descẽdit epatis scilicꝫ ⁊ ad sple
nem. Febris quidẽ qm̃ apostema calidum qũ sit cordi proxi
mum calefacit illud: ⁊ a corde in oẽsp artarias mittitur cor-
poris partes calor fitqꝫ febris. Pũgẽs aũt dolor quoniã ipe
ꝓpriũ qddã ẽ apostematibus que in pelliculis fuerit. Tussis
vero a natura mouetur ad expellendã que apostemati ifluit
superfluitatẽ purgãdaqꝫ ab ea anhelitus instrumẽta. Sp̃s
deniqꝫ arctatio fit ex apostemate qꝺ instrumẽta sp̃ũs cõpri-
mit angustatqꝫ meatus. nec dilatatur aer anhelitu itroductꝰ
quẽadmodũ expedit in pectore. Hec ergo accidentia pleure-
sim significãt purã: quorũ si alterũ deerit nõ pura erit. Ascen
dẽs aũt ad furculas dolor fit: eo ꝙ apostemata pellicula fur
culã ad se cõtrahit inferius. At vero dolor ad epatis descen
dẽs partes aut splenis ꝑꝑ apostematis ad diafragma descẽ
sum vnde ⁊ eos contrahit. Prouidentia vero habitudi-
nũ huiꝰ passionis: ⁊ q̃ ad eã ventura ẽ: aut sanitas aut perdi
tio est talis. Si eni in principio cũ ea sputũ fuerit salubris est
⁊ breuis: materia eni subtilis ẽ ⁊ matura ⁊ virtꝰ fortis. Jdqꝫ
hypocras. Sputo inquit in principijs infirmitatis apparen
te breuis ẽ morbus: si vero differatur ⁊ morbus producitur.
Materia eteni grossa ẽ ⁊ viscosa: vnde ⁊ maturitati inobe-
diens. Et si sputũ paucũ est ⁊ exitus nõ difficilis morbum in
principijs eẽ significat: naturãqꝫ illũ maturãtem. Qꝫ si inter
multũ ⁊ paucũ mediũ est ⁊ tenuitatis ac crossiciei planũqꝫ
⁊ exitu facile naturã iã ematurasse morbi significat materiã
quadã maturitate: ⁊ quoniã morbus in sui est augmẽto. At
vero si sputũ plurimũ ⁊ tẽperati liquoris planũ eq̃le ⁊ egres
sui facile laudabile ẽ: significat eteni materiã bonã ⁊ maturã
⁊ quoniam morbus in statu est. Qꝫ si sputũ difficile egredit
modicũ ⁊ crossũ aut tenue ⁊ fluidũ ⁊ dolor grauis pessimuꝫ
est. Cruditatem nãqꝫ designat humoris ⁊ maturitatis pri-
uationem. Et si sputum croceum est materiam significat ex
cholera esse rubea. Quod si plurimum croceum est signum
est malum. Grauitatem enim ⁊ magnitudineꝫ significat calo
ris ac cholere dominationem. Si autem sputum rubeuꝫ est.
materiam ostendit esse sanguineam ⁊ si plurimuꝫ rubeuꝫ il-
laudabile est. Si vero album simulqꝫ crossum aut tenue mul
tum moram significat maturitatis ⁊ morbi temporis ꝓlixita
tem quod liuidũ aut nigrũ malum est ⁊ mortale. Maxime
que si eius putet odor significat eiꝫ putredinis magnitudinẽ
⁊ difficultatem. Sic quoqꝫ si fuerit viride vł liuidum eadem
portendit. Ait autem ypocras. si pleuresim patiens saniem
spuat in septimo: quartadecima die moriet. Qꝫ si laudabi-
le apparet signũ in septimã decimam differtur. Septia eteni
dies certica est. in quã si mala apparuerint signa morteꝫ por
tendit infirmi. At vero huiꝰ medela ⁊ regimẽ per euacua
tionem fit materici. que apostẽa facit: cum phlebotomia aut
laxatiuo dandoqꝫ patienti refrigerantia ⁊ humectantia ca-
lorem febris eiusqꝫ siccitatem. Hijs quoqꝫ que emolliant ⁊ le
niant ⁊ maturent ⁊ adiuuent sputi facilitateꝫ. emplastris etiã
que apostemata dissoluũt ⁊ maturant exitum facilitant ma
teriei secundum eius subtilitatẽ ⁊ crossitiem. ac cathaplasma
tibus que dolorem mitigant alijsqꝫ ƀm virtutem infirmi me
delł ac debilitatem accidentiumqꝫ euentuꝫ. quẽadmodũ ostẽ
demus in sermone in quo de mẽbrorũ spiritus passionũ me
dela loquemur qum de medela ꝑipleumoie ⁊ pleuresis dispu
tabimus. Hoc ergo modo disputatio erit nostra omnibꝰ
in morbis ⁊ passionibꝰ ⁊ cãis ⁊ signis medelisqꝫ eorũ. Priꝰ
tamen nobis alia incipienda preponendaqꝫ elementoꝝ scia
cõplexionum humoꝝ mẽbroꝝ aliorũqꝫ quibus opti indigẽt
medicoꝝ ad ꝑfectionem que preponitur ⁊ intẽtionẽ ad quaꝫ
tenditur que ẽ insanis sanitatis custodia: ⁊ in egrotantibus
eius restauratio quo facilior fiat illis vnius libri iuentio: quo
omnia contineantur his necessaria: nec aliqd oio ꝑtermittã
qꝺ ⁊ discentibus ⁊ peritis necessarium sit: quin ⁊ explanem
id ⁊ manifestissime ostendam. Succedemus autẽ breuitatis
tramite diligentiaqꝫ explanationis ⁊ inquisitiõis in vnaq̃qꝫ
snia proposite spẽi: caueboqꝫ fastidiũ lectoris quẽ generat ꝓ
lixitas. breuitatẽ quoqꝫ molestaꝫ que obscuritatẽ pariat sen-
tentiarum. Que qũ fecerim nõ mihi opus ẽ singulorũ i vno
quoqꝫ morbo medicoruꝫ afferre sentẽtias: qũ peritum nullo
modo deceat medicum hanc trãsgredi viã ⁊ regulam nec ab
ea declinare: hoc est a notitia nature corpoꝝ ⁊ diuersitatis
habitudinũ eorum nature quoqꝫ causarum que eas imutãt
⁊ morborum ac diuersitatum eorum varietatuꝫ quoqꝫ medi
caminũ quibus in custodia vtimur sanitatis ⁊ medela mor-
borum: que qũ ita sint nos ab hinc his necessaria ostendere
incipiemus: exordiũ ab hypocratis sumentes qꝺ posteris re
liquit mãdato: aliorũqꝫ discipulis: quibusqꝫ eos oporteat eẽ
moribus preditos: subsequemurqꝫ octo principioꝝ inquisi
tionẽ que in cuiusqꝫ libri necessaria sunt principijs.

Capitulũ secũduꝫ de hypocratis ⁊ alioꝝ mãdato sapiẽ-
tum medicorum quo oportet medicũ suos disponere mores.

d
Jco oportere eum qui medicus sciens ⁊ probꝰ
vult esse a sapiẽtissimi mandato hypocra
tis incipere: qꝺ in suo mãdauit medicis testamento
cum subsequentibus. Primum ⁊ eim oĩuꝫ precipit magistros
magnificare. laudare. eorũqꝫ bonam predicare famam. ⁊ tã
ꝙ patres habere: ⁊ honore patruꝫ dignos iudicare: retribu-
tionesqꝫ eorum pulchras facere: eorũqꝫ merita quasi ⁊ patꝝ
suorum chara habere: ⁊ i suis cõicare illis diuitijs. Et opti-
mum est hypocratis dictum. Sicut enim generatiõis causa
pater: sic magister excellentie ⁊ experrectiois discipuli causa
est: motusqꝫ eius ad sciẽtias: ideo inheret homini magister:
quẽadmoduꝫ ⁊ patris veritas. Oportet ergo magistri filios
sibi fratres assumãt quasi patrum suoruꝫ natos. Et ait: nec
vero repellãt eos qui artem discere cupiunt dignos ea quos
⁊ doceãt sine retributiõe ⁊ pacto: nec ab eis quicꝙ postulent
eosqꝫ filioꝝ loco foueant ⁊ quasi magistrorũ suorum. Prohi
beãt aũt ea idignos neqꝫ aut iferiores hoies. Precipit quoqꝫ
medele infirmoruꝫ medicum operã dare: eorum per cibos ⁊
medicamina regimini: nec sit eius ad querendam i medẽdo
intẽtio pecuniaꝫ sꝫ a deo retributionem ⁊ meritum. Nec ve-
ro cuiꝙ mortiferum det potuꝫ nec assignet aut quid sit signi
ficet: sꝫ nec de eo loquatur: paritérqꝫ aborsum facientem mu
lieri nõ det medicamen: nec quale aut quod sit cuiꝙ comme
moret. Et iteꝝ ait. Medicũ oꝫ eẽ mũdũ: astutũ. fidelẽ ad de
uꝫ suspitiẽtẽ ligua expeditũ: vite optie ꝓcul ab omni remotũ
sorde ⁊ spurcitia. ac iniustitia libidineqꝫ: nec ad cuiusquã ea
de cã matrem aut vxorem ceterasue intueatur. Nec sit eius i
ad infirmum ingressu cura: nisi vt eius moliatur sanationeꝫ.
Nec vero reuelet patientis secretum quid de alicuius cura ⁊
morbo: nec super adducat aliquos proximos aut lõgiquos.
Pluribus enim infirmantium accidũt passiones. quas ⁊ a
patribus ⁊ a sua celãt parentella. easqꝫ medicis propalant:
vt matricis dolores ⁊ emorroides: quare oportet medicũ ea
tacita seruare que sibi reuellãtur ab hominibus. Expedit er-
go in oibus talem se qualem iperat sapiens hypocras exhi-
bere. Sitqꝫ misericors abstinens. nõ operandi cupidus ver-
bis ⁊ siueris subtilis. proximꝰ tamẽ hominibꝰ imedẽdis. stu
diosus egrotis ⁊ eorũ curis: maximeqꝫ ⁊ egẽis ⁊ pauperibꝰ:
nec ab eis vtilitatem querat aut retributioneꝫ ⁊ si quid posse
est ipsi de suis det eis medicias pecũijs: sin assignet illis que
poterit. Mane ⁊ vespere visitet si eorum acutus ẽ morbꝰ do-
nec sanentur. Acutus ⁊ enim ał celeris est mutationis in di-
uersa morbus: necubi oportet delectationibꝰ ⁊ delicijs aut
ludo medicũ occupari: nec plurimũ sumat vinum: cerebro ⁊
eni nocet sua id superfluitate replens crapula ideoqꝫ ⁊ men-
tem corrumpit. Oportet autem eum magis lectione occupat
ri. studioqꝫ considerationis librorum medicine nec negligat
aut fastidiat eos quoqꝫ die. Cogat eniꝫ se ipsum ad eorũ cu-
stodiam ⁊ memoriã in eũdo ⁊ redeũdo quo omnia cõseruet

necessaria. ⁊ de scia ⁊ de opatione revoluat ⁊ exerceat in eis
suam mētem vt nō oi egeat librorū consideratione tempore:
fit eni libris aliquid accidere icomode reuerteturqz ad eaq̄
seruauit memoria quz necessitas fuerit: oz aūt hec a pueritia
obseruare ⁊ adoloscētia: qm̄ in his facilior est custodia tem-
poribus q̄ in senecta qum sit hec obliuionis domus. Et ex
pedit hanc querenti artem plurimum hospitalia ⁊ domos
ac loca infirmorū frequentare pp multas eoꝝ medelas cū
magr̄is ⁊ pitis medicis ad inquirēdas eoꝝ qualitates ⁊ ac-
cidentia que in eis fiūt recolatqz que legerit in libris earum
que iuditium habitudinū quidqz aut boni portēdāt aut ma-
li. Si eni hec obseruauerit: perfectionem adipiscetur pulcraz
⁊ optimā. Quare volētem medicū se esse perfectum obserua
re hec oportebit mandata ⁊ his iformari q dicti sūt moribus
nec cōtemnere oio. Si etenim his inheserit medela eius re-
cta hoibus cōplacens fiet iclinabunturqz ad eum: amabitur
honorabitur honesta erit eius fama aput eos necnon cū his
meritis ac premijs premiabitur apud deum.

Capitulū tertium de octo portis que in cuiusqz libri pri
cipio anq̄ legitur inspiciende sunt.

D

Ico ex

necessitate lecturuz aliquē oportere li
brum incipere a principiorum cogni
tione que sūt octo capitula: adiuuant nāqz nō pau-
ca vtilitate ad intellectū legendorum lectorem. Sunt autem
intentio. Utilitas. Artis excellētia. Titul'. Doctrine modus.
Ordo. Auctoris libri nomē. Libri diuisio p ptes ⁊ sermōes.

De intentione

Et intentio quidem nr̄a hoc ē
i libro imediū pferre oia q̄ sci-
tu ⁊ cognitu nec̄ia sūt volēti artē discē medicie: quo sit i ea pi
tus ⁊ perfectus. que sunt scilz custodia sanitatis his in qui-
bus est: medelaqz infirmātium vt sanētur: nec egebit cū hoc
alijs artis hui⁹ libris: ⁊ vt breuitate cū explanatiōe vtamur
⁊ ostensione. Necessaria est autē libri intētionis cognitio añ
libri lectionem quo agnoscat ad quā deferat propositū sniaz
lecturus libri dispositio: adiuuetqz eum nō modica ⁊ vili vti
litate eorum que in libro sunt ⁊ lecturus ē itellectu. Facilisqz
fiat sentētiarum eius cognitio: nec sit eorū que legit omnino
ignarus. Si sic enim fiet vt cecus qui quo propositū habeat
nescit: ⁊ q̄si qui in itinere positus quo eat ignorat: vnde ⁊ sua
errat in via qua qum ita sit necessaria ē omnio libri intentio
ante q̄ ad eum accedat.

De vtilitate

At vero hui⁹ libri vtilitas egregie
est quātitatis nō parue magnitu-
dinis tribus ex modis. Primus ē ex artis altitudine qua ei⁹
subiectū ē. Secūdus ex ipsius excellētia. Tertius eo q̄ conti
net ⁊ congregat omnes artis partes. Et artis quidē huius
altitudo excelsitas ē qm̄ eius subiectum ceterarum artiū sub
iectis maius ⁊ dignius est: corpora. s. hoium que apud deuz
ceteris oibus corporeis creaturis digniora ⁊ honorabiliora
sunt: ipsuzqz magis honorantia.

De artis

excellētia. At vero de eius nullus dubi-
tat excellentia sapientum ⁊ cui vel mo-
dicus ē intellectus sup oium excellētia artiū ⁊ vtilitatis ma-
gnitudine omniumqz ad eam hominum necessitate. Qum
sit homo eiz ceteris celsior animantibus ⁊ excelsior propria
que ei a deo data est ratione scilz animo per quem est dis-
cretio rerumqz cognitio quo ēt rerum cōprehendit varietatē
⁊ ad eū cōuersio fit i oib⁹ hoiuz nec̄ijs in regimie eoꝝ ⁊ actio
nib⁹ ⁊ vite nec̄ijs alijsqz opibus hecqz adipiscāt hoc i mūdo
vtilitates ⁊ gl'iā in vltimis. Animus autē nō erit nisi per aie
sanitatē rōnalis: nec vero huius sanitas nisi per aie vitalis
sanitatē ⁊ naturalis: harūqz duarū nō cōsistit sanitas nisi p
corporū sanitatē: nec vero hui⁹ aliq̄ua ē nisi per humoruz tē
perātiā. Humorūqz tēperātia nō erit nisi cōplexiōis tēperan
tia que nō erit oino nisi per artis regimē medicine per qd' est
sanitatis custodia in sanis si quidē sit eiusqz reparatio si per
dita fuerit quz res se itaqz vt dictū ē hēat ex necessitate medi
cine ars, ceteris excellētior ē artibus maiorqz vtilitate sanita
tis cā ⁊ incolumitatis sine quib⁹ hoiuz oio res perfici neque-
unt. Hui⁹ aūt libri vtilitas ex eo q̄ oēs artis cōtinet par
tes iudicāt quoniā quz hic liber oia que medico ad intentio
nē propositā necessaria sūt cōtineat: aliorūqz libri medicorū
ab hoc deficiāt: hūc necesse ē librū eē vtiliorē ceteris oib⁹ hac
ex arte cōpositis eo q̄ oēs cōtineat ⁊ includat que oibus ali-
is sunt in libris sententias. Ex his igitur huius libri vtilitas
super aliorum excellentiam magnificata est. Necessaria est
autem libri vtilitatis agnitio: quo ea cognita amplius lector
exerceatur ⁊ studeat ad discenda que proponūtur. Libri
hui⁹ talis ē titulus.

De titulo.

Liber regalis cōpletus artis medicie.
Hoc aūt nomē vtilitati cōpetit proposi
te in eius dispositione qum illū regi ordinauerim excellenti-
principatus fortitudi: ⁊ ē colligēs ⁊ cōplēs oia medico neces-
saria. Est vero tituli necessaria cognitio dupliciter: aut vt ei⁹
cognoscatur subiectū: aut si forte hoiuz quis libꝝ quesierit as
signet noie quēadmodū ⁊ indiuidua queqz suis vocata sunt
noib⁹ vt agnoscātur per ea.

De doctrine mō.

Doctrine autez huius li
bri modus ē per diuisio-
nē doctrine. Eteni modi sunt quinqz: primus ē dissolutiōis
⁊ cōuersionis. Secūdus cōpositiōis. Tertius dissolutōis dif
finitionis. Quartus descriptionis. Quintus diuisionis. Dis
solutiōis ac cōuersiōis via ē vt speculetur quis qd' scire desi-
derat: ponatqz illud in sua imagiatiōe ab eius pricipio vsqz
vltimum: tunc ab vltimo eius reuertēs incipiat per ꝯuersio-
nē: cōsiderabitqz vnāquāqz eius partē ex quibus illud qd' cō
ponit: nec sine eis sit: donec ad principiū reddeas vt hō. Ei⁹
enim vniuersitatē in tua statues imaginatione: dehinc dices
Hois corpus diuiditur in mēbra instrumētalia. Et īstrumē
talia mēbra in cōsimiliū mēbra partiū. Et cōsimiliū partium
mēbra in humores. Humores in plātas ex quibus ē animal'
cibus: plāte in elemēta. At vero cōpositiōis via huic con
traria ē. Incipies eni ex eo ad quod peruenit dissolutio ⁊ ea
que dissoluas cōpones alia cū alijs donec ad vltimū duca-
tur cōpositio. Ut si dicatur ex elemētis plāte cōponūtur: ex q
bus cibus: ex cibis humores: ex humoribus mēbra consimi-
lia ex cōsimilib⁹ mēbris mēbra instrumentalia ⁊ ex his cor-
poris totalitas. Uia āt que ē per diffinitionis dissolutio
nē huiusmodi ē. Primū cuius vis hēre sciaz rē diffinies ⁊ ter
mino circūscribes: tunc illā diuides diffinitionē a genere ei⁹
per differentias in spēs quēadmodū in libro parue artis fe-
cit galienus: diffiniuit enim medicine artē diffinitione q̄ eaz
eracleus diffinierat. s. cognitio eorū que ad sanitatē ⁊ infir-
mitatē ⁊ neutrū referuntur. Dehinc hāc dissoluit diffinitio-
nē in genus eius superius: qd' ē cognitio ⁊ que sub hoc sūt dif
ferentias: que sunt eorū que ad sanitatē ⁊ morbū vel neutruz
referūtur: dehinc ēt in horū inferiora spēs donec ad spēs per
uenit spālissimas: q̄s nō est nisi i idiuidua diuidere. Uia
aūt descriptiōis dehinc sequitur: atqz ipsa est quz assignatur
aliqd alijs q̄ sua substātia: hēst differētijs ex qualitatib⁹ ei⁹
sumptis quēadmodū in hoie dicit̄ quoniā est rectus statura
latis vngulis: ⁊ quēadmodū in medicicina qm̄ ē ars que sa
nitatē affert. At vero doctrina que per diuisionē fit talis
est. Que diuidūtur: septē modis diuidi possunt: vna est diui-
sio generis in spēs: quēadmodū febris diuisio in febrē que in
spū ⁊ febrē que ē in humoribus ⁊ febrē que fit in mēbris prin
cipalibus. Secūdus ē spēi in idiuidua diuisio: vt tertiane ve
re i eā que ē socratis ⁊ platonis. Tertius totius in partes di
uisio vt corporis in manū: caput: pedē: ⁊ alia. Quartus diui
sio equiuoci nois in varias significantias: vt si dicas canis
nomē significat canē formatū ⁊ canē venātē ⁊ marinā beluā
Quintus subē in accidentia: vt corpis in albū: nigrū: rubeuz
⁊c̄. Sextus accidētiū in substantiā vt si dicas albū aliud sal
aliud hōbax. Et nigrū aliud coruus: aliud pix. Septimus ac
cidentis in aliena accidentia vt dulce. aliud rubeū: aliud al-
bū. His itaqz modis oē diuisū diuiditur. Et quoniam h̄ do-
ctrina que per diuisionē est diuiditur in multos modos vtili
us nobis illam fuit vltimam ponere eo q̄ vrgeat nos sepe ne
cessitas ad diuersarum vsum diuisionum. Nos ⁊ enim gene-
ris quandoqz vtimur diuisiōe in spēs quēadmodū dicimus
putredinū febris diuiditur in tertianā quartanā ⁊ quotidia
nam ⁊ cōtinuam. Sepe quoqz diuisione spēi vtimur in indi-
uidua vt tertiane febris cuiusdā quidē accessio breuis. cuius-
dam aūt longa. Multotiens diuisionē totius in ptes vt quz
dicimus corp⁹ diuiditur in officialia mēbra. vt caput manū
⁊ pedem: ⁊ in mēbra cōsimilium partium que sunt ossa carti
lagines lacerti ⁊ alia. Nōnūq̄ autē diuisione vtimur substā
tie in accidētia: vt apostematuz quedā sūt solida. quedā laxa
⁊ mollia. Aliquotiens vt accidētis in substātias diuisione vt
vertiginis: alia fit ex phlegmate: alia ex cholera rubea. Se-
pe quoqz accidentiū in accidētia occurritur diuisio vt defe-
ctus mentis: alius fit ex dolore: alius ex euacuatiōe. Aliquā
do quoqz vtimur nois equiuoci diuisione in diuersas snias
vt qum dixim⁹ natura: ⁊ intelligimus quādoqz virtutez cor
pus regētem ⁊ disponentem aut corporis figurā aut comple
xionem. Ideo magis eligimus ex doctrine vijs diuisionē eo
q̄ ea magis egeamus. Discēti aūt doctrine modi necessaria
est cognitio vt ⁊ quo sit illis propositū sciat ⁊ iter. Leueqz sit

ei seruare que didicerit facilisqꝫ fiat intellectus eiusqꝫ singula membra. ad ea que sequūtur conferat.

De ordine libri. Non eget autē hunc lecturus librū aliquos alios medicine legere libros qum sit hic oīum continens que necessaria ⁊ discipulis sunt ⁊ peritis: nisi ꝙ opꝫ eum qui lecturus ē ꝑfectum eē ⁊ ꝓbum oēs sciētem artes: sentētias verborum intelligenteꝫ. qui ⁊ logice libros legerit ⁊ disciplinas quatuor que sunt. s. arithmetrica geometria. astronomia. musica. Logica eīꝫ verborū est libera ⁊ omni vtilis arti. Medicus autē geometrie necessariam hēt sciētiam vt per eaꝫ vulnerum agnoscat figuras. Rotunda ⁊enim vulnera difficile sanātur. At vero triangulata quadrāgulata ⁊ similia facile curantur. Sed ⁊ si sit illis angulus ab eo carnis incipit ꝓductio. Astronomia quoqꝫ eget quo medicamibus electis vtatur tēporibus quibus ē luna beatis ⁊ felicibus cōtēperata planetis: ⁊ sub cōpetētibus signis. Eget ēt musicorū scīa vt suā exerceat in cordarū sensu diligētiā ⁊ tonorū quo facilis pulsuū fiat illi doctrina ⁊ sensus venarū. Scias tamē minime harū ex necessitate sciaruꝫ vtilitatē in medicina oportere eē dicere: quꝫ possit artē medicine homo sine his discere intm̄ vt peritissimus fiat medicꝰ sine artis logice ⁊ disciplinarū scīa. Sed tamē nostri huius libri doctrinā oīmode ex logice artis scīa necessariū hꝫ agnoscere vt quid significet generis nomē differētie spēi proprij ⁊ accidētis quoꝝ cognitio facilis ē ⁊ celerius capitur: post hoc de logicarū scīa nō ē qđ aliud quo necessario medicine egeat cognitio. Ait eni galienꝰ in primo libri de cognitione morborū interiorū mēbrorū sermone: qm̄ logicarū inuestigatio qōnū in arte medicine vtilis nō ē: quꝫ nil per eas diligētius de morboꝝ natura queratur: sed nec eorū cāe aut signa aut medele. Sic ⁊ in discipulis intuēdū: qđ eni de eis medicine ars expetit leue est ⁊ nō difficile: vt autē ꝓfunda earū rimetur qs ⁊ inuestiget notitiā non inheret ex necessitate medico. Necessariū āt est vt sciatur legēdi librū ordo quo sit eorū que dixit doctrina ordinata. Si āt libri alicuiꝰ ꝑponet lectionē quam oꝫ subsequi ⁊ postponit que preponēda eēnt: vnde ⁊ nihil intelliget errabitqꝫ: quasi virorū qs qui quꝫ scale vult gradus ascendere priorū pretermisso ascēsu ad ternos nititur nec p̄t: ⁊ leditur: fit ergo vt aut gradibus cadat aut ledat pedes.

De auctore libri. Auctor autē libri huius ē hali filius abbas magi medicine discipulus habimeher moysi filij sciar: misereatur ei deus. Quod aūt verū sit sic eē duobus ostenditur modis. Alter quoniam nullus eū hac p̄cesserit in ordinatione: si enim rimeris bibliothecas oēs oīumqꝫ qui eū antecesserūt libros nullū inuenies oīa continētē artis huiꝰ nec sub hac dispositū diuisione aut i ordine nostro simili. Scđs vero quoniā quꝫ primū hūc qui ordinauit protulit librū in armariū regis gloriosi principatus virtutis dedit. Abinde autē in manus productus est hominū manifestusqꝫ illis factus. ante hoc vero nullum fuit illi exēplar nec in ordīe similis: q̄ qū ita sint certū ē ⁊ scitū auctorē eiꝰ hali filiꝰ habas magi fuisse discipulū abimeher moysi filij scyar. Nōis aūt auctoris necessariā indicauerunt sapiētes notitiā ne forte aliquis inueniēs ⁊ ignorās librū quē sapientū aliquis composuerit referat illum ad se ⁊ suo nomine nuncupet.

De diuisione in sermones ⁊ partes. Diuiditur autem liber iste in duas partes. prima est in qua de rebus loquemur naturalibus ⁊ non naturalibus: ⁊ his que extra naturā sūt atqꝫ h̄ pars dr̄ ꝑs speculatiua. Secūda autē in qua de custodia dicemus sanitatis in sanis ⁊ medela morborū que ē per ciborū ⁊ medicaminū regimē: ac eaqꝫ per manū diciturqꝫ hec pars operatiua. Et prime gō partis sūt. x. sermones. Primus sermo. vigintiqnqꝫ habet capitula: inquo ꝓlogus libri: octo porte: hypocratis mandatum ex testamēto eius medicis. medicine diuisio cū elemētis cōplexiōibꝰ ⁊ humoribꝰ cōtinētur. Secundus sermo sexdeciꝫ habet capitula cōtinens mēbrorum in partibus suis similium explanationeꝫ ⁊ vtilitatē. Tertius sermo. triginta septeꝫ extēditur portis: inquo explanatio cōpositorū mēbrorū ⁊ vtilitas eorū explicatur. Quartus sermo viginti diuidit̄ partibꝰ inquo virtutū ⁊ actionū ⁊ spirituum scientie explanantur. Quintus sermo. triginta octo habet capitula. hic res ostēdit nō naturales que sint. s. aer circūdans hoīum corpora exercitium cibus ⁊ potus sōnus ⁊ vigilie coitus balneum ⁊ aīe accidentia. Sextꝰ sermo. triginta ⁊ quiqꝫ in signitur capitulis. iquo res extra naturā explicamus morbos. s. eorū cās que illos faciunt: ac subsequētia eos accidentia. Septimus sequitur sermo. cum decem ⁊ octo capitulis. inquo signa ⁊ significationes inuenies vniuersales passiones ⁊ morbos significantes. Octauꝰ sermo viginti ⁊ duo offert nobis capitula inquibus morborum significationes cōtinentur mēbroꝝ que sensui māifesta sunt. Nonus vero sermo quadraginta ⁊ vno producitur capitulis interiorum mēbrorū passiōes ⁊ cās eorū expediēs. Decimus tandem sermo duodecim stringitur portis in quo signa demōstramus ⁊ significationes que morboꝝ significant euentus quoqꝫ ⁊ salutem ⁊ perditionē in quoquo portēdunt morbo. Secunda sequitur pars. que operatiua dicitur cū deceꝫ sermonibus in q̄ custodia sanitatis ⁊ morboꝝ per medicaminū ⁊ ciborū regimē ac chirurgia medele ad liqdum exponūtur. Primus eius sermo triginta ⁊ vno nobis se pandit capitulis inquo sanitatis insanis custodia ostēditur: regimen quoqꝫ infantiuꝫ puerorū iuuenū grādiorum senuꝫ ⁊ ab infirmitate surgētium. Secundi sermonis. qnquaginta septem sunt capitula: Hic medicaminum continet simplicium sciaꝫ ⁊ vtilitatē eorum ac probonem. Tertius sermo trigintaquatuor diuiditur capitulis. inquo febriū medele ⁊ apostematū continētur cure. Quartus vero sermo in qnq̄ginta ⁊ tria distribuit̄ capitula supficiei corporis q̄ accidunt morborum medelas disponēs. Quintus sermo octoginta duabus aperitur portis ⁊ in eo que interioribus mēbris fiūt morborū medele discutiūtur: ⁊ primū de morbis aiantium membrorum que sunt cerebrū nuca lacerti ⁊ qnqꝫ sensus. Sextus sermo decē ⁊ octo capitulis insignitur in quo morbi qui mēbris accidunt sp̄s explicātur: que sunt gula. canales pulmonis. cor. diaphragma. pectoris panniculi. Septimꝰ s̄mo quiquagita ⁊ vnū habet capitula in quo passionum medele que mēbris accidūt ciboruꝫ referuntur q̄ sunt scilꝫ meri stomacus. epar. splen. fel. intestina. renes. vesica Octauꝰ aūt i trigita ⁊ qnqꝫ diuidit̄ capitula que generatiuis accidunt membris passionū medelas cōmemorat: q̄ sunt testiculi. virga. matrix ⁊ māme. Nonus autē sermo centum ⁊ vndecim porrigitur capitulis in quo medele que ꝑ manum fiunt oēs colliguntur. Decimus dehinc sermo vigintiocto portis claudit̄ in quo medicamīa composita ⁊ electuaria ac similia exponimus. Capitula autem que cuiusqꝫ erunt sermōis in cuiusqꝫ ponemus in p̄cipio. ⁊ qui in quocunqꝫ capitulo morbi cōtineatur.

Capitulum quartum de medicine diuisione.

d **Iuiserunt** autem medicine artē multipliciter medici: nec attēdi in omnibus eorū diuisiōibus aut laudabiliorem aut meliorem explanationē ⁊ ostensionē: nec melius dispositaꝫ ⁊ ordinatam eā quam nos hic proponimꝰ diuisionē qua diuiditur ars hec a suo genere superiori qđ est medicina in specialissimas spēs. custodiā scilicꝫ sanitatis ⁊ morboꝝ medelam: ⁊ in ea que in his subsunt idiuidua: seseqꝫ inuicem sequentur diuisionis mēbra: nihil oīo iusti mutato ordinis. Nos itaqꝫ huius assignabimus collectionem diuisionis dehinc cuiusqꝫ explicabimus sciētiam diuidentis. Dico qm̄ medicia in duo diuiditur diuidētia: alterum ē scientia ⁊ alterū actio. Et sciētia est cognitio veritatis intētionis que proponitur ⁊ ē posita in cogitatiōe ꝑ quā ē discretio ⁊ regimē eoꝝ quoꝝ volumꝰ actionē. At vero actio ē eductio illiꝰ rei q̄ pōita ē i cognitiōe in propatulo sēsuū ⁊ opatiōe manuū.

De diuisione scientie. iuxta ꝙ discretio impat. Scia āt i tres diuidit̄ ptes. i reꝝ sciaꝫ nālium ⁊ rerū nō naturaliū ⁊ eoꝝ que sunt extra naturam. Res autē naturales sunt fundamēta quibus pficit̄ generatio ⁊ plātaruꝫ ⁊ animaliū ⁊ omniū que in hec i mūdo sunt corporuꝫ exquibꝰ si qđ vis sustuleris alicuius nō stabit generatio plātaꝝ animaliū aut metallorum. que in septē diuiduntur mēbra. Primū est elemētoꝝ scia. Sđꝫ cōplexionū. Tertiū humorū qui ex elemētis ꝑ mediū fiūt plātaꝝ. Quartum mēbrorū scia. Quintum virtutum quibus mēbra suas operantur actiones q̄ s̄m naturā sunt. Sextū actionū que a virtutibus veniunt scia. Septimuꝫ spirituū ꝑ quos cōplemētum est animalis ⁊ subsistentie eius ac regis. Et hoꝝ septem tria coīa plātis animalibus ⁊ omnibus sunt corporibus que sub sphera sunt lunari: elementa. s. cōplexiones ⁊ actiones naturales. Quatuor autem animali siñ plātis propria. humores. s. mēbra species ⁊ actiones aīales. Addunt autē sapientum quidam septem his quatuor alia. s. etates colores figuras differentiā inter masculū ⁊ feminam. Et hec adiecta in scia cōtinentur complexionis vnde ⁊ ea a ceteris cōmodum non est separare naturalibus. Res vero non naturales sex sunt. Aer hoīnū circundās corpora. Motus ⁊ quies. Ci

bus ⁊ potus. Sõnus ⁊ vigilie. Euacuatio ⁊ reclusio: cõtinenturqꝫ in euacuationem coitus balneum oẽsqꝫ corporis euacuationes ⁊ anime accidentia. At vero res extra naturã in tres diuiditur partes. prima est morbi: secũda morborum cãe: tertia accidentia morbos sequentia q̃ etiam sunt signa q̃bus significãtur.

De diuisione operationis. Operatio autez in duas distribuitur ptes in custodiam sanitatis i sanis ⁊ morborũ medelã. Porro sanitatis custodia diuiditur in tria: in custodia sanitatis corporuz in quorũ nihil culpatur sanitate. Et i custodia sanitatis corporum que iã inceperunt a sanitatis declinare habitu. Et in custodia sanitatis debilium corporuz: vt sunt infantium corpora ⁊ senum: corũqꝫ qui a morbis surgũt. Morborũ autem medela in duas separatur partes. Altera est que fit per ciboruz ⁊ medicaminum regimen. Altera vero per manum.

Et manus operatio bifariã diuiditur. aut eniz est in carne. vt scindere suere incidere ⁊ coquere: aut in ossibus cõfractis solidandis: vel si loco exierint reducendis. Quum itaqꝫ sic se habeat res vt diuisione ostendimus ⁊ explanauimus: manifestum est hanc ceteris omnibus meliorem esse diuisionibus in quibus artem medicine diuiserunt antiqui sapientes quum laudabilis sit ordinis ⁊ dispositionis: vt nihil ex ea relinquatur quod necessarium sit ⁊ ad aliud transeatur. Simul autem facile ẽ hanc homini diuisionẽ memoria tenere eiusqꝫ diuidentia que diximus vniuersalia intantum vt eius mens quocũqꝫ voluerit tẽpore aliquid horum cognoscere cuiusqꝫ presto hẽat memoriam: facileqꝫ ad particularium que subsunt perueniat notitiam in qua hec vniuersalia diuiduntur diuidentia. His diligẽter consideratis nos iã de sciãlis incipiemus partis explanatione. Incipientes oõnis exordium a rebus que primũ erant scientie diuidens. Et in his ab elementorum explanatione q̃ primũ sunt rerũ naturaliũ diuidens.

Capitulũ. 5m. de elementis ⁊ essentijs eoruz.

s Ecundum philosophos per elementum id exprimitur qđ simplicius ẽ i omnibus cõpositi corporis partibus ⁊ q̃titate minus. Simplex autem est id cuius vna eadẽqꝫ substãtia ⁊ cuius partes similes sunt ⁊ non diuerse. Hoc aũt aut erit sic oĩo ⁊ i ueritate vt ignis. Aer. aq̃. terra. Aut q̃m ita sensibus vr̃ vt in lapide ⁊ metall' ⁊ similibus. Hec eniz q̃uis apud sensuz simplicia sint: sunt tñ apud animũ cõposita ex igne ⁊ aere ⁊ aq̃ ⁊ terra. Ideo ergo qũ intellexissent philosophi minimũ corporũ que sunt generationis ⁊ corruptionis i h' mundo simpliciora esse ignẽ aerem aquã. ⁊ terrã: ⁊ q̃m oĩa que generatiõi corpora subiacent ex his fierent: vocauerũt ea elementa pria veraciter: cetera aũt elementa secũda ⁊ tertia. Que quum sic se habeant ⁊ nos dicimus elementoruz alia esse proxima ppria: alia lõginq̃ cõmunia: alia uero media in proximitate ⁊ longinquitate inter cõune ⁊ propriũ. Et elemẽtum quidam proximũ ipsum est propriũ corpori ex eo cõposito. At vero lõginquũ ipsum est cõe elemẽtũ ex quo multa ⁊ varia cõponũtur. Medium vero elementum est inter h' duo vltima. v̇. gra. Animal qđ habet sanguinem. elemẽta habet proxima q̃ sũt mẽbra partibus suis consimilia. Ex his eni officialia cõponuntur mẽbra. qũ sint eis simpliciora ⁊ minoris q̃titatis q̃ illa in totius corporis cõpositione. Elementa autem proxiorum ⁊ longinquorũ media humores sunt quatuor. ex quibus cõsimiliũ ɔponũr mẽbra ptiũ: qũ sint illis siplicires ⁊ minoris q̃titatis. ex ptiũ aũt ɔsimiliũ mẽbris mẽbra ɔponũr officialia ⁊ ex officialib' totalitas cõporis ɔponir: ⁊ nõ ẽ nobis hoc in caplo intentio duas has ostẽdere elemẽtorũ diuersitates. Hec enim tã ⁊ si sensus sint iuditio simplicia sunt tamen apud aĩuz ⁊ rõnẽ cõposita vt dictũ est. Lõginqua autem elementa que prima sunt scilicet ⁊ cõia elemẽta que ẽt generationi oĩum participãtur corporũ que sunt in hoc generatiõis ⁊ ⁊ corruptiõis mũdo sunt ignis: aer: aqua ⁊ terra quz sint hec oĩbus simpliciora corporibus q̃ subsũt veraciter lunari sphere. Ex cibo aĩalis sunt humores. Et ex humoribus cõsimiliũ mẽbra partiũ. Et ex partibus suis mẽbris cõsimilib' mẽbra fiunt instrumẽtalia. Ex instrumẽtalibus vero mẽbris corporis totalitas cõglutinatur. Et nostra hoc loco ẽ intẽtio habitudinẽ horũ ostẽdere elemẽtorũ. s. que prima sunt rerũ sustẽtamẽta. Dico ergo quoniã oĩa que hoc in mundo sunt q̃ ẽ. s. sub lunari sphera corpa generationis ⁊ corruptiõis susceptibilia generantur ex igne ⁊ aere ⁊ aqua ⁊ terra. aliorũ cuz alijs cõtẽperãtia ⁊ alteratione eorũ in corporũ naturã generatorũ: quẽadmodũ de generatione dictũ ẽ animaliũ ⁊ plantarũ. Sicqꝫ ⁊ in scaturientibus ⁊ metallis ⁊ alijs intelligendũ est: que ergo hoc in mundo sunt ex his q̃tuor fiũt. Hi' ãt rei veritas quatuor ostenditur modis. Primus ẽ ex partium eorũ adinuicẽ similitudine. Secũdus ex multorũ cõfiguratione ad illa corporũ. Tertius ex his que in generatiõe apparẽt. Quartus aũt ex his que in corruptione manifestant.

Ex similitudine quidẽ partiũ q̃m quecũqꝫ sphere subsũt lune varia ⁊ minime partibus similia tã ⁊ si eoruz quedã sensui appareant ptibus sĩl'ia vt lapides argẽtũ aurũ ⁊ his sĩl'ia: sed tamẽ exquisitione ⁊ cõparatiõe eorũ ostenditur partium varietas: estqꝫ hoc signũ ea esse ex varijs cõposita partibus. At vero ignis aer aqua ⁊ terra: horũ quodqꝫ si sit per purũ ⁊ sine alijs mixtum similes habet partes ⁊ minime diuersas Et quod huiusmodi ẽ ipsũ maxĩe elemẽtũ dici debet. Signũ ãt ex corporũ ɔfiguratiõe ad illa tale ẽ. Multe eteni res in his que sunt ⁊ corrũpũtur inueniũtur habẽtia partes illis configuratas quatuor vt in aĩali. Sunt eniz in eo ossa: ⁊ hec terre similia in duritie ⁊ spissitate sunt ⁊ humiditates fluentes que aque assimilanr: sp̃s quoqꝫ qui similitudinẽ gerũt aeris. Inuenimusqꝫ in eis ipso tactu calorẽ manifestũ ⁊ indubitatuz: qui ⁊ igni similis est. At vero in igne ⁊ aqua aere ⁊ terra nihil inuenimus aĩali cõfiguratũ aut plãte. Fiũt ãt ex illis hec sp̃ si cõtẽperẽtur eorũ partes adinuicẽ ⁊ in generatione alterẽtur quẽadmodũ oportet. Quz nõ sit igitur his in quatuor aliquid cuiq̃ corporũ cõfiguratũ que in generatiõe sunt ⁊ in corruptione: vere ⁊ maxime ipsa oĩbus sunt elementa corporibus q̃ generationis patiũtur ⁊ corruptionis legez. Videmus ⁊ enim oĩum que hoc sunt in mũdo plãtarũ aĩaliũ ⁊ metallorũ ex his quatuor fieri generationẽ elemẽtis. Plante etenim minime subsistẽt sine aqua ⁊ terra nec sine igne possunt oriri ⁊ aere. Si eteni semẽ sumptum in aqua posueris ⁊ ⁊ terram prohibeas ab eo ⁊ aerẽ ⁊ solẽ nõ oritur vt expedit sꝫ corrũpitur. Si vero illud in terra seminas loco quo aer ⁊ sol occurrãt ⁊ aquã ppinaueris pulchrũ oritur ⁊ crescit ⁊ fructificat: atqꝫ hoc ẽ signũ plãtarũ generationẽ ex igne eẽ aq̃ aere ⁊ terra. at vero animal quoniã nõ existit nisi per cibum cibusqꝫ eius ex plãtis ⁊ plãtarũ generatio ex quatuor ẽ elementis. Sicqꝫ metallica corpora: generatio nãqꝫ eorũ ex subtili ẽ metallorũ terra ⁊ aquis eorũ cũ excoxerit ea naturalis calor qui fit illis ex solis circuitibus sup ea. Ĩõqꝫ ⁊ locis quib' sol nõ oritur plãtatio nõ oritur nec aĩalia nec quicq̃ similiũ. Pꝫ ergo ex generatiõe q̃m oĩa que super terrã sũt spherã corpa generantur ex quatuor elemẽtis. Ex corruptione quoqꝫ patẽt: quoniã oĩa que generãtur ⁊ corrũpũtur quz corruptionez susceperint accidit illis in sua totalitate corruptio ⁊ post corruptionẽ in quatuor hic reuertuntur necessario vt aĩal qũ moritur ⁊ corrũpitur eius totalitas soluit̃ ⁊ qđ quidẽ infuit naturalis caloris subtilitate sua ad elemẽtũ surgit igneũ. Dissoluitur quoqꝫ qui fuerat sp̃s ⁊ in aerẽ reuertit̃: que vero inerant hũiditates subtiliãtur ⁊ fiũt vapores. Quod autẽ ð natura fuerat terre vt ossa ⁊ cartilagines ceteraqꝫ mẽbra quz separata fuerit ab eis hũiditas lõgitudĩe tẽporis putrescunt ⁊ in naturã reuertũtur terre: idẽ fit in plãtis quz corrũpunt̃. Igni ãt aeri ⁊ terre ac aque generatio nõ accidit ⁊ cõrruptio sua in totalitate sed eorum partibus. In sua porro totalitate perstant nec mouẽtur a suo habitu in sua natura nec mutantur aut alterantur sed eadẽ sp̃ in forma sũt. Et qđ huiusmõi ẽ cetis oĩb' digni' ẽ vt elemẽtũ dicat̃ oĩb' q̃ gñant̃ ⁊ corrũpuntur sua in totalitate corruptaqꝫ in h' reuertuntur elementa. Necessario ergo ignis aer aqua ⁊ terra elemẽta sunt oĩbus generationi ⁊ corruptiõi subditis. Nõ eniz sic se habet vt nõnulli arbitrãtur phorum res: q̃ oĩa que in mũdo sunt aĩalia plãte metallaqꝫ vno sint ex elemẽto. In hocqꝫ discordes iueniuntur ⁊ varij. Quidam eiz aiunt illud esse corpora q̃ diuidi nequeũt: quidam ignẽ. alij aerem: nõnulli aquaz: fuerunt qui dicerẽt terrã. Ideoqꝫ ⁊ eius nã vna ⁊ eademqꝫ. Repulit aũt eos hypocras ⁊ ostẽdit hoiem nõ ex vno esse elemẽto in libro de hõis natura. Et ait sic. Necessariuz ẽ generationez non ex vno aliquo fieri: neqꝫ fieri põt aliqua generatio si ipꝫ est vnũ: ideoqꝫ nõ generatur ab eo aliud q̃ ipꝫ nisi aliud qđ illud ɔtẽperet ⁊ cõmisceat atqꝫ hec oratio verissima est. Si ⁊ enim plãtarum dimiserimus semẽ in loco quo ad ea aq̃ non perueniat nec tangat terra nõ oritur aut fit ex eo plãta: sed suo stat in habitu. nec eius mutatur substãtia. Idẽ ⁊ in aĩali Si enim masculi sperma cuz femine nõ misceatur spermate nõ põt ex eis fetus procreari. Repulit quoqꝫ ⁊ alio eos loco hoc ipõ libro dicens. Si cõpositus eẽt homo ex vno eodẽqꝫ tm̃ elemento nihil pateretur quum non esset quid aliud preter ipsum qđ ei noceret. Cui eiz accidit lesio vt fiat hoc immutã-

se ipsum a nāli eget habitudie: qōq3 ipm a sua transferatur ad aliam naturam. Et ait iteruz. Si patitur necessario ifirmatio eius vnuz quid erit. Nō eim ei nocet vnū idemq3 est languorq3 eius vno curabitur medicamine. Et hoc in hoīe minime videmus: videmus 7 eim lesionū causas plurimas esse. carūq3 curationes multis fieri rebus 7 varijs. Que qm̄ ita sint vana est eorū oratio qui aiunt: elemētum omniuz eorum que hec sunt in mūdo vnum eē tātum. Restatq3 quatuor esse elemēta. ignem. aerē. terram 7 aquam. Et sciendu3 qm̄ mimic ignis 7 aer. aqua 7 terra que sensibus manifesta sunt: elemēta hoc verissima sunt: s3 que aio sic esse intelliguntur. Nō eim sensibus patent. nec inueniūtur horū aliquid purum cui nō aliquid aliorum admixtum sit. Nō est enim inuenire terrā cui nō admixtum sit ignis aeris 7 aque aliqd. Sic etiā nō est inuenire aquam cui nō aliquid admixtu3 sit vaporum: nec ignē quē nō misceat aliquid frustrorum 7 fumi eius in quo apparet corporis. Hoꝝ autem pura ipsa sunt sepata 7 oibus nuda suis exceptis qualitatib⁹: ipaq3 sunt vere elementa que nō ē īuenire sensu: s3 est ea animo imaginari. ideo ergo dixerūt phi. Omniu3 que in hoc continentur mūdo elementa esse calidū 7 humidum frigidu3 7 siccum: nec intēderunt qum hec dixissent ipsas qualitates s3 in quibus sunt he qualitates: substātia eim que in vltimo est caloris ignis est. Frigida que in vltimo aqua: quibus in ipis fortiores nō inueniuntur. Calida ergo substātia q̄ in vltimo ē caloris ignis eit. frigida que in vltimo aqua. Porro humida i vltimo substantia aer: sicca in vltimo terra. Lucratur aūt horum vnūquodq3 eorum que prope sunt vicinitate qualitates que sue non sunt nature. Ignis ergo ex lunaris sphere propinquitate motusq3 eius diuturnitate super eum siccitatē lucratur. Aer ex ignis vicinia caloris lucratur qualitatē. Aqua ex aeris vicinia hūiditatem. Terra aque ꝓpinquitate frigiditatis qualitatem lucrata est. Ideo ergo ignis ē virt⁹ calida 7 sicca: aeris virtus calida 7 humida: aque frigida 7 hūida. Terre vero virtus frigida 7 sicca est: q2 ignis substātia ē omnib⁹ his subtilior: vnde 7 eius superior est loc⁹: terre autē propter suā crossitiem imergi ad inferiora 7 ad medium mūdi descendere. Aqua eā circūdat ex parte omni. ac eā fert 7 portat. Aer autem sub igne est iu subtilitate 7 super eā in crossitie. Aqua autem aeri in subtilitate subest: superest autē terra i crossitie. Ideo ergo loc⁹ eius factus est terre ab int⁹ sicut 7 aeris circuitus a superioribus ad iferiora descēsus. Hec sūt que nos de elementoꝝ natura scire oportebat 7 habitudinibus coruz ac qualitatibus. Quō autez ex eis generatio ꝓcedat nō nisi per eorum cōtemperantiam aliorū cum alijs cōmixtione naturali in qua eorū quodq3 alteratur 7 a sua trāsit ad aliā naturam que est alicuius eoꝝ nō quēadmodum nos aliqua cōtemperamus hoc quidē ē illis: aut qum miscemus vinu3 7 aquam. Qum etenim cōmixta fuerint 7 vnū facta vt sensui appareat: s3 tamē a sua nō mutatur natura. hoc ē vt ex eis aliud ꝙ qō fuerāt fiat: quēadmodum ex pane fit sanguis. 7 ex seminibus si in terra seminent fiūt plante sed contemperantur 7 cōmiscentur elemētorum partes alie cū alijs sic vt non sint qum contemperata fuerit in eis alicuius eorum qualitates in veritate. Et sciendum horum contemperationem elementorum ad corporum omnium celebrandam generationem nō eadem esse quantitate 7 equalem s3 diuersam ut alia qdē ampliora sint alia pauciora. Quātitas et ei3 calidi 7 humidi frigidi 7 sicci ex quibus corporis fit generatio hominis alia est 7 altera a quantitate eorum ex qua generatur equus. 7 quantitate per quā fit tauri corpus. Sic ergo quoq3 ex qua est hypocratis corpus ꝙtitas alia est qua generatur galieni corpus a ꝙtitate. Eodē quoq3 modo aliud est arboris ficus: circa hec quatuor ꝙtitas: 7 aliavitis generatio celebratur. Varie autē 7 diuerse elementorum facte sūt mēsure in cuiusq3 corporū generatiōe pp ea ad quaz vna qq3 res generata est necessitatem: tā spetiēs ꝙ idiuidua. Si enim eedem essent elementorum in omnibus eqles ꝙtitates corporibus que existunt vnū quid essent vnaq3 eorū natura. Qu3 sit aūt eorum ꝙtitas in cōtemperantia ad vnius cuiusq3 corporum generationē esse posibile est vt sit alterius ad alterum collatione temperata equalis in virtute non superabūdantium hoc est ꝙ plurimū nō exuberent. vt ait in libro de hoīs natura. hypocras hoc modo. Si eni nō sit calidi ad frigidū 7 humidum ad siccū temperantia. hecq3 ad illa q̄dam coeq̄litate mixta. s3 supabūdat alterum ab altero. plurima super abundantia. vt vno quidem forti adsit debile nō fiet generatio. eo ꝙ materiā coagulet. Qō. n. humidū amplius 7 maius fluit: 7 nō sistitur materia. Si vero siccus maius 7 amplius fuerit desiccatur materia 7 nō extenditur. Verum igitur est qō hypocras hoc dixit capitulo: Ait eim hoc eodē libro. generationem ex multis diuersis fieri nō posse certum est: nisi sint generis eiusdem coīa: 7 virtus eorum oium vna. 7 vt sint vniuscuiusq3 substātia alteri⁹ cōueniēs substātie. queadmodū inuenim⁹ generationē ex diuersis animalibus sed genere sibi propinquis: vt ꝙ ex asino nascitur 7 equi qō 7 ex cane 7 vulpe. Sunt 7 eni inuicem sibi hec proxima in natura sua. Hec sunt que de elementis oportebat nos 7 eorum habitudinibus scire: 7 omniū q̄ sub lunari sunt sphera generatiōe ab eis: videnturq3 hec q̄ dicta sunt nostri intentionis libri sufficere ꝙtitati.

Capitulum sextum de assignatione diuersitatum complexionum.

1 **A precedenti** qui de elementis fact⁹ est tractatu diximus oīa corpora q̄ hoc sunt in mundo generationis 7 corruptionis animata scilicet. 7 inanimata ex quatuor esse elemētis. aliorum cum alijs cōtemperata mixtione: ꝙtitate tamen diuersa 7 non equali fm quā queq3 res expetit necessitate3. Qō qum ita sit cōtingit quorūdā ex eq̄lib⁹ esse partibus cōpositionem: quorumda3 vero ex inequalib⁹. Superat ergo in corporibus quibusdam q̄litas quedam vna. aut due qualitatum elementorum: vocāturq3 q̄litates he cōplexiones ex elementorum scilicet adinuicē cōplexione alterius quide3 cū altero. Si quādo ergo ex eq̄lib⁹ ꝯpositū corp⁹ ptib⁹ elēmtorū. i tm̄ vt alioꝝ q̄litates alijs nō supabūdēt corp⁹ illō teperatū dr. Qū aūt ē ex ptibus ceteroꝝ mime eq̄lib⁹ ex tēpātiā corpus vocatur: 7 quod extra temperantiā ē. siquidē tēperantia generationis eius ignei h3 amplius ꝙ aliorū elementorū cōplexio eius calida eē dicitur. Si āt in generatione eius plus hēat aquatici frigida eius dicitur eē cōplō. Qz si amplius adipiscatur aeris humida eius dicit ꝯplō. Si vero terrei plus hēat elemēti sicca eē perhibetur. Quod si cū ignis elemēto aeris et superet elemētū calida dicitur 7 humida. Si vero cū igne terra calida 7 sicca. Si sit āt cū elemēto aque elementū superās aeris frigida dicitur 7 humida. Si vero cū aqua dominetur 7 terra frigida dicitur 7 sicca cōplexio. Diuersitates itaq3 cōplexionū nouē sūt: vna tēperata: octo extra tēperantiā. Et harū que extra sunt octo: quatuor simplices. calida: humida frigida sicca: quatuor aūt cōposite: calida 7 humida: calida 7 sicca: frigida 7 humida: frigida 7 sicca. Et qm̄ harū cuiusq3 cōplexionū in corpibus dominatio inequalis ē q̄q3 ē earū dominatio aliarū super alias fortis intm̄ vt a tēperātia plurimū egrediatur: vt sit ēt vltio proxia. refert cōplexio illa ad grauitatē 7 fortitudinē. Quādoq3 autē superabundantia hec parua ē 7 modica: intātū vt tēperātia ꝓxia sit: referturq3 hec ꝯplexio ad augmētū 7 diminutionē: 7 que ē inter vltimū 7 tēperātiā multas h3 spēs. Jō ergo facte sunt cōplexionū ꝙtitates corpoꝝ infinite indiuiduaq3 hec eade3 de eā infinita. eā augmēti 7 diminutionis in cōplexionū quātitate suarū: vt si cinabarū misceas cerusam attramētumq3 7 auripigmētū equalibus partibus fit ex eis color quidā. Si āt alijs iminutis alia augeas alij procreantur colores 7 intꝰ ꝙ alteraberis colorū in eis quātitates 7 colorū qui fiēt generantur diuersitates: hoc modo ergo colorū ad infinita procedet generata diuersitas. Eodē quoq3 modo spēs 7 idiuidua diuersas habēt formas 7 varias secundū quātitatis elementorū diuersitatē ex quibus cōponūtur.

Capitulū. vij. de sententijs in quas queq3 cōplexionum diuersitas distribuitur.

6 **Cias quoniam** complexionis queq3 diuersitas de varijs dicitur snijs. Et cōplō quidē tēperata debere tēperata predicatur: cuius longinquitas ab oibus extremis equalis est atq3 hoc est in qua elemētorū sunt oium equales partes. Que qm̄ huiusmodi ē tēperata inter oīa dicitur extrema s3 7 tēperata in substātie totalitate. Dr q3 7 de tpata h3 vtilitatē 7 ncitatē q̄ i q̄cūq3 corpū necīa expetit. Porro veracit tēperatā vix ē oio īuenire in oib⁹ fere corpib⁹ ad vltiu3 vsq3 nisi ꝙ hō temperatā habens cōplexionē illi proximus ē: maximeq3 cutis palma 7 cōplexio: hec 7 eni tēperatē in homie cōplexionis in vltimo proximitatis hui⁹ ē complexionis. Homo 7 ei temperationis factus ē oibus cōplexionib⁹ aialium. Vnum quodq3 7 eni animaliū 7 aliorū vni tātum deputatu3 ē actioni. hoi autem inerent omnes agendi actiones necessitas. Jō ergo 7 eius tēperata facta ē cōplexio ꝙ fit oibus quarū necessē est illi actiōes exhibere. Unde 7 ei rationalitas ē data discretio scil3 per quā 7 scientia fit 7 operatio. Et vero pal-

dr ꝯplō temperata temperamento

maꝝ media proxima valde facta sunt extremorum eq̃litati. eo ꝙ sensui tactus essent necessaria atqꝫ vt tenere melius possent. Et cũ quidẽ sensus tactꝰ necessaria fuit temperãtia quo tacte rei det iuditiũ. vtrũ cal'a sit aut frigida. dura aut moll'. Judicẽ vero oportet in omnibus temperatum esse ꝛ non ad alterã cõtentionis inclinari partem. Sic ergo palmaruꝫ medij complexio ad nullũ harũ inclinatur ꝯplexionũ modum. Si ꝛ enim calide essent cõplexionis calida que essẽt optime minime sentiret: si frigide in frigidorũ flueret tactu: sic ꝛ si esset molle molliũ nõ recte teneret iuditium: ꝛ si durũ dura vere nõ iudicaret. quẽadmodũ queqꝫ suo esset in statu: eiꝰ porro sensus in eis que ab eo diuersa essent fortius valeret. Jdõ ergo palmarũ mediũ temperate factũ ẽ cõplexionis quo oĩa ab eo sentiat diuersa. At vero mediorũ palmarũ tẽperãtia cõplexionis tenendi cã inter molle ꝛ durum media facta ẽ eo ꝙ ad tenendum necessaria essent ꝛ sensum. Sẽsus ꝛ eiꝫ vt mebruꝫ esset molle necesse habuit q̃ qualitates sentiti perciperet: quꝫ sit omnes sentiti in sentiente passionẽ quandã facere quꝫ illud sentit. Nisi ꝛ ei palme mediũ calidi calefiat calore calorem nõ sentiet. At vero tenendi actio necesse habuit solidũ ꝛ durum esse tenẽs mẽbruꝫ. quo i tenẽdo forte sit. Qd̃ si esset medium palme durũ ꝓhiberetur a sensus bonitate ꝛ si molle a tenẽdi vigore. His ergo de cãis duabus palmaruꝫ factum est tẽperatum mediũ proximũqꝫ in veritate que in veritate est tẽperantie. Et si poterit fortasse aliud in quo hec appareat complexio inueniri q̃ ẽ oĩum scilicet vltimoruꝫ media: ꝛ vere quã si volueris cognoscere ꝛ quomodo fit ostẽdere duobus id poteris modis. Alter ẽ ex collatione atqꝫ hoc ẽ vt tua formes in imaginatione quatuor qualitates. quamqꝫ in vltio pões penesqꝫ hanc earũ quatuor mediã complexionem qualitatum. in tantum vt imagineris equales in ea partes calidi eẽ ꝛ humidi: frigidi ꝛ sicci ac quantitates. Qua ex re vere ꝛ certe tẽperata tua in mẽte exprimetur cõpl'o. Secũdus ex sensu est vt sumas scilꝫ quã in vltimo bullitionis bullieris aquã ꝛ calefeceris ꝛ niuẽ sub equalibus põderibus et partibus cõmisceasqꝫ alterã cũ altera: deinde tãgens inter calidũ inuenies tẽperatũ ꝛ frigidũ verissime. Sed ꝛ si terrã diligẽtius cõtritã cũ aqua equalibus miscueris partibꝰ optima cõmixtiõe ꝛ exinde manu tãgis tactũ inuenies inter durũ ꝛ mole tẽperatũ: cognoscesqꝫ inde tẽperatã ꝛ mediã: inter solidũ ꝛ molle cõplexionẽ. Hec si feceris veritatem hiꝰ intelliges cõplexionis sensu. Hanc ergo necesse est facias regulam ꝛ mensurã ad quas oẽs conferas quas actu inueneris complexiones: siquidẽ eorũ tenere cupies notitiã: nisi ꝙ oꝫ obseruare quꝫ aquã miscebis ꝛ terrã nec earũ alterã frigidã facias actu aut calidã. Nisi enĩ hoc caueris significatio quã queris turbabitur ꝛ corrũpit̃: si etenim vtraqꝫ fuerint calide soluuntur ꝛ fluũt: videturqꝫ tibi ꝙ mixtũ ẽ humidius eẽ, tẽperãtia. Qd̃ si fuerint frigide cõmixte spissantur ꝛ solidantur apparetqꝫ eorũ mixtura tẽperata siccior. Oportet ergo tuam ad h' probationẽ nõ per calida aut frigida fieri quo certissima tibi fiat significatio: atqꝫ hec est assignatio diuersitatum ex omnibus equaliter distãtibꝰ temperate complexionis extremis.

De tempantia

secundũ vtilitatẽ. At vero tẽperantia que secundũ vtilitatem est: imo ꝛ secũdũ rei cuiusqꝫ necessitatẽ que in quaqꝫ inuenitur re. aĩalibus. s. ꝛ plantis ac alijs nõ est equalium qualitatũ. sed secũdũ ꝙ necessaria fuit in singulis inueniri rebus vt sit quiqꝫ in ea. s. re excellens ad quã generatur vt leo q fortioris est caloris vt celerior ira sit ꝛ amplius rapax: at vero lepus frigidior cõplexione: vt ꝛ amplius timeat ꝛ celerior fuga sit. Significatur aũt cuiusqꝫ tẽperantia ex in suis bonitate ꝛ diligentia actionibus. Equꝰ etenim tẽperatus ille ẽ qui ꝛ melioris ẽ forme ꝛ cursu velocior. Canis vero tẽperatus ẽ q magne ẽ ire: venari celer explorãdi bonus: quietus in domꝰ sue familiã ꝛ mansuetus. Sic ẽt tẽperantia cuiusqꝫ significatur ꝛ itelligit̃ plãtarũ in bonitate eius ad quã cõdita ẽ rei: vt ficꝰ arbor ꝛ vitis. Tẽperantia etenim earũ in sua spẽ est ampliores ferre fructus ꝛ meliores: natura ꝛ delectatione ac pulchritudine. Sic quoqꝫ medicamina ꝛ omnia vtilia temperata esse in sua indicantur specie: que laudabilioris sunt vtilitatis eius quidẽ que illis est propria.

De complexiõibus

extra tẽperantiam. Cõplexionum auteꝫ extra tẽperãtiã positarum singule calida. s. frigida humida ꝛ sicca in duas diuidũtur sñias. aut in qualitatẽ ipsã simplicem segregatãqꝫ: nec est ad hãc propositũ cõplexionũ sciẽtia ꝛ in corpus quod eius susceptibile ẽ qualitatis: hoc autẽ aut sic erit actu aut potẽtia. Dico aũt potẽtia corpus in quo minime sensui ille apparẽt qualitates sed potẽtiã habẽt eã habere habitudinẽ: si assũptũ corpus a suo mutetur habitu vt piper si nõ ori apponatur ꝛ in interiora mittatur corporis minime illud calefacit: diciturqꝫ calidũ potẽtia. Si aũt addat̃ corpori muteturqꝫ per naturalẽ calorẽ fit actu calidũ: nec ẽ nostra intentio hoc loco que potẽtialiter est cõpl'o quꝫ sit nostrũ propositum de ea eo disserere loco quo de simplicibus disputabimus medicaminibus. At vero corpus quod eiusmodi ẽ actu ipsum est quod sensui caliduꝫ apparet aut frigidũ aut humidum aut siccũ. Et huiusmodi quoddã quidẽ sic accidentalit̃ vt aqua calida ꝛ oĩa calefacta corpõa ꝛ refrigerata aut humefacta vel desiccata ꝛ non sunt nostri ꝓpositi: quoddã aũt natura. Et qd̃ natura aliud quidẽ in vltimo: vt elemẽta quatuor quorũ ostẽdimꝰ iam habitudinẽ i precedẽtibꝰ: quoddã autem ẽt in vltio vt corporũ aĩaliũ calor ꝛ ad hoc intendimꝰ per cõplexiõis sciam quꝫ sit nostra intentio cõpl'onis hoĩs referre nãꝫ ꝛ significatiões qbꝰ q̃qꝫ eiꝰ diuersitas designat̃ ꝛ cõmixtio. Dico ergo qm̃ corporũ calidoꝝ frigidorum siccorum ꝛ hũidorum actu: quedã quidaꝫ eiusmõi esse dicũtur ꝑ superabũdantiam. quedã aũt per collationem. Et qd̃ quidẽ per supabũdantiã ipsuꝫ est qd̃ refertur ad cõplexionem in q̃ manifestũ est qd̃ superat sup alia ex quibus fiunt oĩa sicut iã nos dixisse recolimus. Qd̃ aũt sic esse per collationẽ ab alia dicitur aut erit adtemperatũ suo in genere collatio aut i sua spẽ aut ad qd̃uis aliud. Et eius ad ea que sui sunt generis tẽperata collatio vt si qd̃uis aĩal irratiõabile calidũ cõplexiõe ad hominem cõtuleris. qum sit hõ inter oẽs aĩalium speties temperatus. Si autẽ illud ad sue spetici contuleris temperatum: socratem frigidũ complexione dixeris: qum sit eius cõplexio minus calida tẽperati complexione hoĩs. Collatiõe aũt ad qd̃uis casu: vt si quẽpiam hoĩeꝫ frigide dixeris eẽ cõplexionis si ad quẽuis aliud indiuiduũ calide cõplexiõis virum illuꝫ contuleris: ꝛ hoc aĩal calidũ dicas esse aut frigidũ eius ad aliud aĩal relatione vt hominẽ frigide dixeris cõplexionis qum ad leonẽ collatus sit. Canẽ autem siccũ complexione qum ad hominẽ humidũ cõferatur: ipsuꝫ quoqꝫ canẽ complexione fatearis hũidum si ad leopardum referas. Et ad hũc modum fit in corporibus collatio que calida sũt aut frigida hũida aut sicca potẽtialiter: quẽadmodũ qñ de simplicibus tractandum erit medicaminibꝰ expediemus. Et qm̃ ostensum ẽ quot modis queqꝫ dicatur diuersitas complexionum equũ est nos iam signa ostendere ꝛ significationes quibus vnaqueqꝫ complexionum significatur naturalis in homine: quꝫ nostra hoc in loco sit intentio hec oculis preponere lectorum.

Capitulũ. 8m. de naturalis cuiusqꝫ hominis complexionis cognitione.

O Portet ergo volẽtẽ cuiusqꝫ hoĩs cõplexionem cognoscere naturalẽ ex significationibus ꝛ signis. cõplexionem prius singulorũ naturalem cognoscere mẽbrorũ seperati. Non etenim potest cognosci oĩuꝫ hoĩnũ cõplexio signis ex totalitate corporis sumptis sꝫ intelligitur quorũdã his complexio signis: quorũdaꝫ autem alijs: que vniuscuiusqꝫ mẽbroꝝ significãt cõplexionẽ singl'r. Nõnullorũ nãqꝫ hoĩuꝫ mẽbroꝝ oĩuꝫ cõplexio aut ꝑs maior calida est. que vniuersalibꝰ quibusdã designãtur significationibus sumptis ex corporis totalitate: quidã aũt sunt quoꝝ cõplexio mẽbrorũ quorũdã calida est. quorũdã frigida: vnde ꝛ corporis variatur cõplexio: quẽadmodũ cuius ẽ cerebri calida cõplexio cordis aut frigida: epatis temperata estqꝫ ipossibile volenti eius cognoscere signis cõplexionẽ sũptis ex corporis totalitate: imo vero necesse illi propria intueri signa que ex mẽbris sigillatiꝫ sumũtur. Nec vero fieri põt vt cuiusqꝫ mẽbri extra tẽperantiaꝫ agnoscatur cõplexio nisi prius q̃ sit naturalis temperata cuiqꝫ propria mẽbro cõplexio fuerit itellectũ. quã ei ꝓposuit natura ad ꝙ ꝓpter eiꝰ sit vtilitatẽ. Hoc aũt in cerebris est videre ipsum eni frigidum ꝛ humidũ factũ ẽ. eo ꝙ firmitati necessariũ fuerit visorũ ꝛ cogitationis. Mẽbrum ꝛ eni si calidũ sit ꝛ citi motus parue est cõstantie. Cor quoqꝫ calidũ factum est eo ꝙ vt esset vite fornax necessariũ fuit: ꝛ a quo naturalis procedẽt calor. Epar quoqꝫ factũ est calidũ. eo ꝙ necessarium sit digestioni ꝛ qui in eo fit generationi sanguinis. At vero ossa sicca cõdita sũt ꝓꝓ ꝙ firmamẽtũ sũt ꝛ fũdamẽtũ mẽbroꝝ q̃ sup ea ꝯposita sũt ꝛ statuta. Sic mẽbrorũ cuiqꝫ ꝓpa fcã ẽ ꝯpl'o. i q̃ sit eiꝰ tẽpamẽtum. Scire itaqꝫ te oportet qm̃ qñ aliqd̃ mẽbroꝝ calidũ esse dicitur aut frigidum humidũ vel siccum. ad qd̃ i sua ẽ tẽperatum spetie esse relatuꝫ: nec refertur ad tẽperata iter om-

nia extrema. Si eni de cerebro dicatur quoniā calidū est: aut qm̄ cor est frigidū: nō ideo ꝙ cerebrū corde calidius sit complexione: aut qm̄ hoc illo frigidius: ſʒ qm̄ eius complexio tēperati sit calidior cōplexione cerebri: ⁊ hoc cor tēperato frigidiorem habet cōplexionem: Cor ⁊ enī ꝗuis ad eā vſqʒ quā pōt esse frigidum peruenerit frigiditatē tm̄ calidioris ē cerebro complexionis. Cerebrum quoqʒ si ad eā quā pōt ꝑuenerit caliditatem tm̄ frigidius corde inuenitur. Quia quʒ ita sint nos iā cuiuſqʒ mēbri propriam ostēdemus complexionē que est scilicet eius naturalis tēperātia. De hinc aūt cuiuſqʒ complexionis singulorꝫ palā faciemus mēbrorum signa: que a temperantia extra posita sunt ꝓpria.

Capitulum. ixᵐ. de cognitione cōplexionis cuiqʒ ꝓprie membro.

Dico quoniaʒ hominis cōplexio in q̄ cōglutinatus ē temperata ē i q̄ ea de cā quā diximꝰ cōditus ē in precedētibus. Mēbrorū aūt eius cōplexio sigillatiʒ aliorum quidē ē temperata: aliorū autem extra temperantiā per naturam. Temperata quidē vt cutis. Et in vniuersa cute tēperatior manuuʒ palme. Fuit autē hominis temperata cutis. qm̄ creator cutem posuit operimentū omnibus mēbris: ⁊ ab exterioribus defensionem a calore scilicet frigore alijſqʒ corporibꝰ q̄ icidūt ⁊ ꝯterīt. Recipit quoqʒ eas q̄ ab interioribus ꝓximis ad eā expelluntur mēbris ſuꝑfluitates calīas ⁊ frigidas: acutas que icidūt graues que pūgunt: ideo ergo temperata facta ē. vt quod horꝝ aliqd illi ſuꝑuenerit non plurimū ledatur sitqʒ eius ad tēperātiam velox regressus. Tēperato ⁊ enim mēbro si superueniat calor non eius augmētatur calor: quēadmodū alicuius calidi mēbri si sit illi obuius. Nec vero illud sua remouet tēperantia quēadmoduʒ calidū citiuſqʒ in suum reuertitur statum q̄ꝫ caliduʒ. si forte illi mala acciderit complexio frigida. Sic eni ⁊ in mēbro est frigido si obuiet illi calida complexio. Cūqʒ eni aliarum proxima ē complexionum calide. ſ. ⁊ frigide ⁊ humide ⁊ sicce: si quādo ergo tēperātiam egreditur. ad naturalem eiꝰ cita ē habitum reuersio. Sic etiā si quādo accidat illi incisio: aut scissura. aut cōtritio eius conglutinatio velox ē. eo ꝙ ad eam natura mittit sanguinē bonū ⁊ tēperatum. At vero manuum palmarum cutis temperata facta est. ꝑꝑ eas q̄s diximus eas sentiendi tactu ⁊ tenēdi. Mēbra vero extra temperantiā naturaliter posita. quedā calida sūt quedā frigida. hec humida illa sicca. ⁊ calidorū quorūdā fortis ē calor. quorumdam debilis. quorūdā in hoc medius: iuxta eorum vltio propinquitatē. vel longinquitatem.

De mēbrorūʒ calidorum assignatiōe. Inter oīa calida membra cor ceteris calidius complexione ē: Etenim caloris ē fornax naturalis Epar quoqʒ calidū est. ſʒ eius minor cordis calore: eo ꝙ eiꝰ sit succositateʒ decoquere ciborūʒ. Post epar simplex caro calida est: minoris etenim caloris ꝑꝑ eos quibus imiscetur villos. Postquā lacertorū ē caro minoris nāqʒ sunt q̄ꝫ simplex caloris caro: ꝑꝑ eos quibus miscentur neruos ⁊ ligamenta. Sequitur autem carneʒ in calore splē: ꝑꝑ eā que ad eū mittit sanguinis fecem. Postquē renes calidi sunt. Non eni ē in eis plurimus sanguis. Post renes artarie ponūtur ⁊ vene q̄ omnibus ceteris minus calide sunt mēbris. Quarum tam ⁊ si frigida sit natura: ex generatione tamen sanguinis qui i eis sit calorem ab ipso mutuātur. nisi ꝙ earum proximus est tēperantie calor.

De frigidorꝝ assignatione mēbrorum. Mēbra quoqʒ frigida quedā forteʒ habent frigiditatem. quedā debilem. quedā autē mediā: iuxta quod vltimo huius sunt cōplexiōis ꝓxima aut longinq̄. Capilli igitur ceteris frigidiores sūt mēbris: ossa quoqʒ fortis sunt frigiditatis: ſʒ tamē subsūt capillis in frigore. Post ossa ligamenta sunt ⁊ cartillagines. chorde. pellicule. nerui. post que omnia in frigore est nucha. ⁊ post nucham cerebrū post cerebrum sequitur piguedo: ⁊ vniuersaliter omne carēs sanguine mēbrum frigidum ē: ⁊ omne sanguinē spuens mēbrum calidum.

De humidorum assignatione membrorū. Humidorū pari ratione membrorum quedam plurimaʒ hēnt quedā vero pauciorēʒ hūiditatem ⁊ piguedo ceteris humidior membris. Dehinc adeps. post quā cerebri ē humiditas. ⁊ post cerebrum nucha quam sequitur māmillarūʒ caro ⁊ testiūʒ. post que duo caro est pulmonis. post quam ē epatis caro. post quā caro splēis: ⁊ postea renum caro. post quos lacertorū caro que ⁊ ceteris omnibꝰ minus est humida ⁊ magis tēperātie proxima i humiditate ⁊ siccitat

De siccorum assignatione membrorū. Membrorūʒ aūt que sicca sunt ceteris sunticciores capilli: post capillos ossa ⁊ cartillagines. Sequūtur q̄ʒ cartillagies ligamēta ⁊ chorde. Post chordas in siccitate sunt pellicule ⁊ post eas artarie ⁊ vene pꝰ quas nerui per quos ē motus: sequiturqʒ illos in siccitate cordis caro ⁊ que oībus his minus siccis sunt mēbris sensus nerui. proximi eteni sūt tēperantie circa humiditatē ⁊ siccittatē. Et hec ē assignatio diuersitatū ꝯplexionū cuiuſqʒ mēbri singulariter. Qui ergo eorū cōpositionē scire voluerit facilē hʒ ad sciētiā viā nec grauabitur dicē quoniā cerebrū ē frigidū ⁊ humidū epar calidū ⁊ humidū: cor calidū ⁊ siccū: ossa frigida ⁊ sicca quʒ sit hoc firmatū in quocūqʒ mēbrorꝝ sigillatiʒ ⁊ separate.

Et quoniā cuiuſqʒ propriā mēbri ostēdimus cōplexionē que ē eius temperantia naturalis. Iā mēbrorū cōplexiones que extra tēperātiā sunt videamus naturalē que ⁊ mala dicitur cōplexio: sana in singulis ⁊ mala cōplexio naturalis ⁊ q̄bus queqʒ significetur cōplexio significationibus. Incipiamuſqʒ a cerebri cōplexionis signis qđ vnū est principalium mēbrū quorū mutatio corporis imutat cōplexioneʒ quʒ sint quasi totius oīum mēbrorū corꝑis radices que sunt: cerebrū: cor: epar testiculi, subdemꝰ quoqʒ stomaci deinceps ⁊ pulmonis aliorūqʒ tractatum.

Capitulū. xᵐ. de cōplexionis cerebri significationibus.

Dico quoniam cerebri significatur cōplexio signis partiʒ ex q̄ꝫtitate eiꝰ ⁊ figura sūptis: partim autē ex capillis q̄ supernascuntur partim ex actionibus ab eo veniētibus: partim āt ex superfluitatibus que ab eo procedūt: tū ex ipso tactu: tū ēt ex his que in oculis apparēt. Et signa q̄ ex quātitate eius ⁊ figura sumunt̄ huiuſmodi sunt. Caput natura bonuʒ laudabile cōplexione est qđ quātitate moderatū ē nō paruū nec magnū cui ⁊ acumen ante ⁊ post: vtroqʒ autē latere ad modū planū. vt cere sphera que in vltimo est rotunditatis si stringatur paululum ab vtroqʒ digitis latere. Sic ait G. Inuenies enim eius figurā acumē ante ⁊ retro habentem latera aūt equalia: talis erit capitis figura laudabilis: ⁊ acumen quidē anterius vt sit locus vētriculo prore cerebri: ⁊ qm̄ ab eo necesse habēt nerui oriri sensus: acumē autem posteriꝰ vt sit puppis cerebri vētriculo locus: ⁊ quoniā ab eo necesse hʒ nuca oriri ⁊ nerui per quos motus fit. At vero capitis signa parui malū significant cerebri. Designat enim materie ex qua est paruitatē virtutiſqʒ debilitatē formātis. Magnum vero caput siquidē figura laudabilis est collū crossum ⁊ ceruix spōdileſqʒ primi crossi: similiter nerui laudabile est. Si autē magnitudo aliter sit capitis: malū significat cerebri ⁊ quoniā magnitudo eius materie est copia non ex virtutis prosperitate. Si sit ergo huius forme caput cerebrū imbecille est: in cuius dūʒ accelerāt catarari cephalea auricularū dolores: debiliū est eteni mēbrū superfluitatū generatio quʒ nō valeāt que ad eā pertingunt ciborū alterare ⁊ bene digerere reliquias.

De signis que sumūtur ex capillis. Ex capillis āt signa ducuntur: quoniā ipsi si sint nigri ⁊ crispi: quiqʒ cito producantur post ortū ⁊ crescant velocit̄ significant cerebri cōplexionis calorē. Extensi autē ⁊ albi aut flaui aut castanei quorū post ortū tarda productio: complexionis cerebri frigiditatē significāt. Capilli āt per nimiū plani ⁊ frontis late ignari humiditatē significant cerebri. Hinc ergo mulieres non decaluantur nec spadones qm̄ eorū cerebris humida dominetur cōplexio. Capilli vero quorū post natiuitatē celerē ortus ⁊ prolongatio in eorū dominos caluitiuʒ accelerat: siccitatēqʒ designat cerebri. Si āt sic se hēat res capilliqʒ sint plurimum nigri fortiter crispi multi celeriſqʒ productionis: ⁊ ad eorū acceleratur dominos caluitiū: cerebri calida est ⁊ sicca cōplexio. Plani autē capilli ad flauorē inclini pauci caluitio nō accelerante eorūqʒ productio inter celeritatē ⁊ morā media cerebri figurant calidā ⁊ humidā cōplexionē. At vero caplllì plani castanei tarde ꝓducti ⁊ ad quos canities festinat nec accidit caluitium cerebri significant frigidū ⁊ hūidū cōplexionis. Quorum vero capillorū color est nigerrimꝰ: eorūqʒ iter citū ⁊ tardū productio: quibuſqʒ ⁊ canities accidit ⁊ caluitiū tempōe quod nec nimis est tardū nec nimis citū cerebri significat fridam ⁊ siccam cōplexionem.

De signis que ex actionibus sumuntur. Ex actionibus quoqʒ signa eius sumūtur. Quicunqʒ etenim hominū ipiger ē celer festinus ad oēs actiones

parvam habēs in eodē visu constātiā: pauci: soni: multorūqz verborū: signū est cerebri caloris naturalis cōplexiōis. Qui āt piger ⁊ tardus in rebus constās tardi motus eius ē complexio frigida cerebri. Qui āt in rebus ē tardus hebes oblivionis multe somno deditus: significat quoniā cerebri eiꝰ humida est cōplexio. Porro qui motus ē celeris ipse levis multū vigilans: parū dormiēs: memor significat eius siccā cerebri complōnē. Si qñ ē celer aut temerarius parve constātie in eodē viso rapax vaniloquus multarum vigiliarū pauci somni valde: suntqz in eo hec signa fortia significāt quoniā cerebri eius complexio calida est ⁊ sicca. Quoniā autem multorum est somniorū multi somni inter celeritatē melius ⁊ tarditatē eius signum est complexionē cerebri calidā eē ⁊ humidam. Si sit autē hebes parvi intellectus multe oblivionis tarde mentis in rebus tardus piger multi somni cōplexionē cerebri frigidā significat eē ⁊ humidā. Cuiꝰ aūt cerebrum frigidū ē ⁊ siccū. actiones eius sunt que ⁊ cerebri cuius frigida ē cōplexio: nisi ꝙ eius minor ē sonus. Sic quoqz cōplexionis cerebri frigidi oīa signa hac erunt in cōplexione: sed aliquantulū subsunt.

De signis
que ex superfluitatibꝰ sumūtur egrediētibus. Porro ex superfluitatibus signa a cerebro exeūtibus sic sumūtur. Si superfluitas que ab ore egredit̄ ⁊ naribus ⁊ auribꝰ pauca ⁊ matura ē: eius ē cerebri cōplexio calida. Cuius autez in his mēbris multe sunt superfluitates ⁊ imature ⁊ ad eū catari accelerāt eius ē cerebri cōplexio frigida. Si vero que ex his fluūt mēbris superfluitates permulte sūt ⁊ tenues. cōplexio cerebri hūida est. Qz si ab his egredientes mēbris sup̄fluitates pauce sunt ⁊ grosse: eius cerebri sicca ē cōplexio. At vero si fuerit cerebri cōplexio calida ⁊ sicca certe ab eo superfluitates per hec mēbra egredientes pauce erunt spisse ⁊ mature. Qñ aūt ē cerebri calida cōplexio ⁊ humida superfluitates ab his ipsoqz egresse mēbris multe erūt ⁊ immature. catariqz corrize in hunc accelerant: ubi vero cerebri ē frigida ⁊ sicca cōplexio que egredi ūtur ab eo superfluitates tēperati sunt liquoris ⁊ imature. Cuius āt ē cerebri frigida ⁊ humida cōplexio egredientes ab eo hz superfluitates per hec mēbra multas valde ⁊ imaturas: huiusqz dñs multarū erit infirmitatū. Ait eniz hypocras. Cuius a naribus naturaliter multa fluit humiditas ⁊ tenuis huiusmodi lāgori proximus.

De signis
que ex ipso sumuntur tactu. At vero q̄ ex tactu capitis sumuntur signa sic iudicabis. Cuius capitis calidior ē tactus tēperato significat eius calidā eē cōplexionē. At vero si minoris a tēperato ē caloris cerebri signū est frigidi.

De signis
que ex oculis sumuntur. Ex oculis q̄z cerebri sumūtur signa. Cuius eni oculorum vene grosse sūt ⁊ rubee tactusqz calidus significat qm̄ capitis illius cerebri cōplexio calida ē: que autē cōtra sunt frigidū significant cerebrū. Et cuius oculi sunt glauci tactusqz eorū humidus sensus turbatus: signū ē humidā cerebri eē cōplexionē: ⁊ in cuius oculis rubor nō est: veneqz subtiles sunt: tactus autē siccus ⁊ sensus purus siccitatē cerebri demōstrāt cōplexionis. At cui sunt in oculis rubee vene ⁊ grosse valde: tactus calidus turbatusqz sensus caloris cōplexionis cerebri signū est ⁊ humiditatis. Si vero his cōtraria sit res significat quoniā cōplexio ē frigida ⁊ sicca cerebri. Et intelligas in horum intuēdo signorū iuditio quoniā si que ea facit cōplexio. a tēperata plurimū superabundabit: fortia erunt ⁊ manifestiora. Qz si parum a tēperantia excesserit ⁊ signa fient ab ea debilia.

Capitulū. xj. de cōplexionis oculorū cognitione ⁊ omnium sensuū.

o **Culorum** complexio ex venis ipsoꝝ tactu quātitate ⁊ que ab eis fluūt ⁊ colore ipsoꝝ cognoscit̄. Ex venis quidē quoniā si sint oculi rubei ⁊ vene eorū grosse calorē cōplexionis eorū significant. Si autē his cōtrarie frigiditatē significāt cōplexionis. Ex tactu quoqz iudicantur quoniā oculus cuius ē tactus calidus calorē ipsius significat complexiōis: frigidus aūt frigiditatē. Cuius autē mollitiē tactus humidā significat eius cōplexionē. Durus autē cōplexionis siccitatē. Ex his q̄ ab oculis fluūt signa hec duces. Multarū oculus lachrymaꝝ ⁊ fluens humiditatē sue significat cōplexionis: paucasqz habens lachrymas siccitatē. Signa ⁊ oculorū sic iudicabis quātitate. Oculus enim si sit grādis ⁊ cū capitis magnitudine ⁊ corporis visus ēt acumine significat quoniā cōplexio in qua generati sunt oculi tēperata ē ⁊ materia multa. Si sit autem oculorū magnitudo cū capitis parvitate ⁊ corporis exiguitate: signū erit nobis oculos ex multa formatos materia ⁊ cōplexione mala. Oculorū autē parvitas si sit cū capitis cōfiguratione ⁊ oium corporis mēbrorū ac visus acumie: quēadmodū in magnis dictū est: parva fuit ex qua facti sūt oculi materia ⁊ cōplexio laudabilis. Si sit autez horū parvitas nec consonet caput ad mēbra reliqua visus ēt sit malus: ex q̄ sunt cōditi parva fuit ⁊ male materia complexionis. Signa vero que ex colore sumunt̄ hec sunt. Oculorū color alius glaucus alius niger alius subniger duorū priorū medius nigredo fit oculorū aut cristalleidos parvitate: aut quoniā eius locus profundus ē: aut qm̄ minime clara est: aut qm̄ engaidos hūiditas multa ⁊ turbata. Siquādo ergo hec coadunētur cāe: oculus i ultio erit nigredinis. Si āt eorū quedā fiant: quedā nō erit oculi ex eis color niger hz magis ⁊ minus.

Glaucus vero color fit ex contrarijs nigredinē facientibus oculorum causis ut sit scilicet cristalleidos magna ⁊ multa hūiditas. Locus eius minime profundus. sz quasi egrediens ut videat̄ facilius color eius per oculi pānos. Aut propt̄ engaidos paucitatez ⁊ eius puritatem: unde ⁊ nō prohibet quin appareat cristalleidos color eius. At vero horū medius fere color subniger ⁊ subruffus. qui a quibusdā ceruinꝰ vocat̄ in oculo erit. si causarū pars que glaucorem faciunt: earūqz etiā que nigredinē in unū pars cōgregētur: ⁊ hz earū augmētū ⁊ diminutionem erit etiā subnigri coloris augmentum ⁊ diminutio. Oium porro quibus significatur sensuum significationes ad hunc qui de oculis dictus est sumantur modum.

Capitulū. xijꝰ. de cōplexionis cordis cognitione.

s **Igna cordis** ex actionibꝰ ⁊ figuris ex pilis: ⁊ tactu ipso sumūt̄.

Ex actionibus quidem qm̄ si speties vehemēs sit ⁊ pulsus idētidem. sitqz q hoc habet audax irascibilis magnanimus ⁊ mēbrosus: significāt hec cordis complexionis calorez. Et ꝙ corporis quoqz cōplexio calida ē. nisi obviet epar. ut sit. s. eius cōplexio frigida. Si vero sint ⁊ spiritus ⁊ pulsus tardi ⁊ singultuosi. sitqz q eiusmōi est formidolosus parū irascens. ⁊ paruz piger. parve etiā ire significat eius cordis cōplexionis frigus. quod ⁊ totius sequitur corporis frigiditas nisi epatis cōplexionis calor obstiterit ut sit scilicet eius complexio calida. Si sit autē pulsus tener ⁊ moll̄ eiusqz dñs ira velox sz citu rediens. sitqz siml̄ pavidꝰ hec humiditatē cordis cōplexionis probāt. Si vero fuerit pulsus durus ira tarda: ⁊ si exestuet non cito quiescēs siccitatē nobis cōplexionis portēdit cordis. Cordis vero cōplexio cōposita sic ē. Si pulsus vehemēs erit velox ⁊ continuꝰ spūsqz idētidē ira celeritatis multe ⁊ qui huiusmoi ē velox ⁊ solicitus ac tumultuosus eius significatur cordis calida esse ⁊ sicca complexio. Si sit autē pulsus vehemēs tēperatus in celeritate ⁊ tarditate mollisqz ⁊ spiritus similis ⁊ ira eius velox placatioqz eius celer calorē significat cordis cōplexiōis ⁊ humiditatē. Sic quoqz oēs cordis cōplexiones si epatis sit illis cōtraria cōplexio imminuūtur signaqz eorū debilitantur.

De signis
que ex figura sumūtur pectoris. Huiusmodi sunt si quādo latū fuerit pectus: nec ē latitudo ei capitis cā magnitudinis ⁊ spōdiliuz cordis significat cōplexionis calorem: pectoris eteniz ossa super spōdiliū edifficata sūt ossa. Si ergo sint spōdiles magni: ⁊ coste pectoris magne erūt. pectusqz similiter ⁊ latū. At vero spondilibus parvis ⁊ pectoris coste parve sunt pectꝰqz strictum. Si ergo latitudo pectoris est cū capitis parvitate similit̄qz spōdiliū significat qm̄ pectoris latitudo ex calore cordis constructa ē. Si sit aūt pectoris latitudo comitante capitis ⁊ spōdiliū magnitudie nō oportebit hoc signū caloris statuere cordis. sz alijs tūc significabitur signis. Et si qdē pectoris latitudo calorē sequitur cordis spiritus erit eq̄lis pulsui. Si sit aūt cordis calor ⁊ pectus strictuz anhelitus erit velocior ⁊ spissior pulsu. Strictū ⁊ eni pectus nō cōcipit aeris in sui dilatatione quantum necesse cordis habeat calor ad sui refocillationem. Ideo ergo natura spissitudine utitur ut aeris attrabat quātitatem pluribus tractibus quātuz semel si posset necesse habebat. Quz autē pectus strictū videris: nec hoc ex parvitate ē capitis ⁊ spondiliū significat cordis frigidam esse complexionem. Est etenim dilatare caloris. arctare autem frigoris ⁊ spissare.

De signis
que ex pilis sumūtur. Que autē ex pilis signa sūes sic diiudica. Si pili multi sunt ⁊ nigri in anterioribus corporis ⁊ his que eis subsūt in ventre calorē manifestant cordis. Pectoris aūt a pilis nu

ditas frigiditatē confirmat cordis. At vero pili pauci ⁊ molles humiditatem protendūt cordis sicut ⁊ asperi: multiqꝫ ei⁹ significant siccitatem.

De signis ex tactu sūptis. Ex tactu quoqꝫ significationes eius sumes: qm̄ si fuerit pectoris tactus ⁊ circūuicina calida significāt complexionis calorē cordis. Si vero mime tactus horū calidus fuerit frigiditatē cōplexiōis ei⁹ significat. Si vero sit mollis ⁊ lenis hūiditatem significat cōplexionis. Si aūt calidus ⁊ asp̱ siccitatē manifestat. Et in his oībus sciendum qm̄ si epatis cōplexio concordans ⁊ equalis cōplexioni fuerit cordis ꝙ eiusmodi toti dominatur corpori cōplexio. Si autē ab inuicē diuerse sunt minuitur cuiusqꝫ ab inuicem ⁊ debilitatur complexio.

Capitulum. xiij⁹. de complexiōis epatis cognitiōe.

s **Ignificationes** epatis ꝯplōnis quatuor ex reb⁹ sumunt̄. Aut eīm ducūtur ex figura venarū aut humorū habitudine aut pilis aut tactu aut colore. Et ex venarū quidem figura qm̄ vene que sanguinem ferūt si late fuerit ⁊ crosse epatis cōplexionis nobis per eas calor ostēditur. Si autē pariter dure fuerint ⁊ eius significant calorem ⁊ siccitatem. Si vero molles eius significāt calorem ⁊ humiditatem. Q: si he fuerint subtiles ⁊ stricte vene signum frigide epatis ꝯplexiōis. Si vero cū strictitate sint ⁊ dure frigidam cōplexionē ⁊ siccam epatis inuunt esse. Si vero ⁊ stricte ⁊ molles frigiditatem ⁊ humiditatē eius significant.

De signis ex humorib⁹ sumptis. Ex humoribus vero signa duces. qm̄ si quando corpori cholera dominat̄ rubea: multiplicēturqꝫ hec in iuuētutis statu sanguis quoqꝫ plus equo calidus ē: signum ē epatis cōplexionem calidā esse. Epar ⁊ eīm calidum si sit multe ab eo cholere generātur rubee in corpore. Si autē quē cholere mˡ̄tiplicātur nigre. qum ad iuuentutis statū veniat̄ ⁊ sanguis icrossatur ⁊ nigrescit epatis significat frigus ⁊ siccitatē. Q: si corporis dn̄ator sanguis ē eiusqꝫ manifesta sunt signa: signū cōplexionis est epatis calide ⁊ humide. Q: si hec i epate superabūdauerit cōplexio accidit qui eiusmodi ē homini humorū corruptio: eorūqꝫ maxima putredo. magis āt si humiditas calore maior ē. Adhuc etenī febres accelerāt ex putredine nimia admodū causa. Q: si hūiditate calor erit fortior paruē huiusmodi fient febres.

De signis que ex pillis sumuntur. Ex pillis signa ducunt̄. qm̄ si multi sup̱ planitiē fuerit ventris pili. significāt epatis cōplexiōis calorem. Q: si p̱multi ⁊ asperi signa sunt caloris cōplexionis epatis ⁊ siccitatis. Si autē nō permulti ⁊ lenes calorē eius ⁊ humiditatem propalant. Qd̄ si subplanū ventris pilis nudum fuerit frigus innuit nobis epatis. Si vero cū piloꝝ priuatione ipē quoqꝫ ventris subplanū lene est: cū frigiditate nobis ostenditur humiditas. Si vero siccum comitantem significat frigus siccitatem epatis.

De signis que ex tactu sumūt̄. Ex tactu quoqꝫ epatis cōplexiōis signa duces: qm̄ si quando subplani ventris tactus ⁊ que confinia sunt calid⁹ significabit eius calorem ⁊ humiditatem. Si sit autem simul cuē hoc siccus calorem eius significat. ⁊ siccitatem. Quod si minime calidus est hic tactus frigiditatem epatice significat complexionis. Si vero simul etiam est mollis frigus ipsius ⁊ humiditatem manifestat. At vero si asper frigiditatis comitē portendit siccitatem.

De signis que ex colore sumūtur. Ex colore autē in hunc duces signa modū. Si ⁊ eni color est rube⁹ ⁊ pulcher tēperātiā cōplexiōis significat epatis. Si vero cū rubore albedo sit admixta calorē cōplexionis significat epatis ⁊ humiditatē. At vero si corpis ē color ad citrinū inclinus multitudinē significat caloris i epate ꝙqꝫ generat cholerā rubeā. Qd̄ si in albū iclinabit̄ corporis color epatis cōplexionis frigiditatē significat. At si pernimia est albedo: vt colori assimiletur gipsi. huiditatē frigori comitem cōplexionis innuit epatis. plurimāqꝫ phlegmatici sanguinis generationē. Qd̄ si liuidū corporis videbis colorē aut plūbi aut i nigrū iclinū cōplexionis significat epatis frigus cū siccitate multitudinēqꝫ cholere nigre ab eo generari.

Capitulū. xiiij⁹. de cōplexionis testiū cognitione.

t **Estium** porro cōplexionis signa ex piloꝝ in pectine ꝓductione ⁊ ex spermatis substātia ⁊ ex actionib⁹ sumētur. Ex pilorū quidem ꝓductione: qm̄ si in pēne ⁊ vmbilici partibus ⁊ circūuicinis multi fuerūt eorūqꝫ ꝓductio i pēne velox calorē significat cōplexionis testium. Si vero sint cū sua pili multitudie asperi ⁊ grossi calorē eorū significāt ⁊ siccitatē. Si vero molles ⁊ tenues humiditatis ⁊ caloris ipsoꝝ sūt signū. Qd̄ si in pēne ⁊ circūfusis pauci sunt pili ⁊ eoꝝ tarda ꝓductio: frigiditatē ꝯplexionis significāt testiculorū. Q: si pauci ⁊ asperi eorū significāt comitē siccitatē. At vero si molles frigus eoꝝ ⁊ humiditas ostēditur.

De signis que ex spermate sumūtur. Ad hoc signa duces. qm̄ si fuerit spermatis substantia multa ⁊ crossa calide cōplexionis testiculorū nūtia ē. Sed si sit pauca substātia ⁊ tenuis frigiditatis eorū signū est. Q: si sp̄ma p̱multū ē ⁊ aquosum humidā ꝯplexionē nūtiat. Si vero paucū est ⁊ grossum siccitatē cōplexionis eorū ꝓpalat.

De signis ex actionibus ductis. Ex actionibus testiū signa sumūtur eorū cōplexiōis qm̄ si fuerit hō multi coitus fortis erectionis: multe generatiōis maxieqꝫ masculorū significat cōplexiōis testiū calorē. Si vero paucus sit illi coitus erectio debilis generatio admodum pauca queqꝫ generantur magis femie: frigide cōplexionis testiculorū ē signum. Multo vero coitu existēte ⁊ acutissimo eiusqꝫ patit̄ hn̄ ē dn̄s nec ledit̄ ⁊ mltū generat: significat quoniā testiculorū calida ⁊ humida ē cōplexio. Si āt superabūdauerit cōplexio hec in testib⁹ minime huiusmodi a coitu abstinebit. Quod si fuerit homo celeris ad coitū motus sufficit qꝫ mediocris ei vsus: nec permultū poterit: citoqꝫ remittitur ⁊ plurimū generat masculos. significatur eius testiculorū cōplexio calida eē ⁊ sicca. Si vero parū ad coitū celer est tarde erectionis significat frigiditatē cōplexionis eorū ⁊ siccitatē. Eadē erit illius habitudo cui testiū cōplexio frigida ē ⁊ humida nisi ꝙ eius cui ē frigida cōplexio ⁊ sicca sperma crossū ē: cuius autē cōplexio frigida ⁊ humida tenue ē. Harū autem duarū dn̄a cōplexionū parū generant eorūqꝫ generatio amplior est feminarum.

Capitulū. xv. de cōplexionis stomaci cognitione.

a **T vero** stomaci cōplexōis cognitio fit ex bonitate actionū eius ⁊ malitia ⁊ ex cōuenientibus ⁊ que nō cōueniūt. Ex actionibus quidē quoniā cuius ē cōplexio calida stomacus crossos bene digerit cibos: corrūpūtur aūt in eo subtiles cibi estqꝫ eius digestio appetitu ipsius fortior: ⁊ qui hui⁹ dn̄s ē calidos amplius desiderat cibos modicumqꝫ famē perfert. Stomacus āt frigidus crossos minime digerit cibos sed grauāt ipsum ⁊ accrescūt in eo veloci⁹: huiusqꝫ dominus inclinatur ad frigidos cibos potusqꝫ. At vero siccus stomacus signa sui hēt sitis celeritatē pauca refocillatur aqua: ⁊ si amplius ad modū dederis sonus illi aque in stomaco fit: quēadmodū Gal̄. dixit: eiusqꝫ inclinatur appetitus ad siccos cibos. Stomaci vero humidi signa sunt: sitis paucitas ⁊ ad cibos inclinatio eius humidos. Digestio vero eius debilis ē nisi forte fuerit i eo calor. Cōplexio āt stomaci cōposita ex signorū itelligitur cōplexionū adinuicē simpliciū. Et sciendū quoniam sitis multitudo ⁊ paucitas nō ex stomachi ē tantū cāis sed cōpar ei est in his ēt pulmo ⁊ cor. Qum etenim cordis fuerint ⁊ pulmonis cōplexiōes calide fit illi qui eiusmodi ē sitis nisi ꝙ qn̄ horū cā mēbrorū fit sitis nequaquā aque frigide potu sedat̄ statim. Amputatur aūt horum sitis aeris cōceptu per nares multo. At vero que ex stomaco fit sitis aeris cōtractu p̱ nares sine aque potu nō mitigatur frigide.

De his que ex conuenientibus stomaco sumuntur ⁊ nocentibus. Stomacus calidus frigidis delectatur rebus que ei supueniūt ⁊ ab intus ⁊ ab extra vtiles sunt illi: leditur aūt calidis aut ab intus aut ab extra obuijs. Frigidus āt stomac⁹ calidis delectatur extra ⁊ intus obuijs que ēt prosunt illi. nocēt autē frigida. Stomacus porro humidus humidis nocetur acciditqꝫ illi exinde defectus. delectatur aūt siccis que ⁊ illi prosunt. Siccus autē in humidorum delectatur sapore: leditur autem siccis. Et intellige inter malam complexionē stomachi naturalem ⁊ malā extra naturā eē differētiā: qm̄ male cōplexiōis naturalis domin⁹ ea q̄ suo silia sūt expetit stomaco. At vero male que ex̄ naturā est cōplexionis possessor: que diuersa sunt ⁊ cōtraria expetit. Parui porro signa sunt stomaci qm̄ multis grauatur cibis. nec cōcipit illos. Si vero detur illi paucus ⁊ sepe cibus eiusqꝫ ē bona complexio. optime digerit illū.

Capitulū. xvj⁹. de pulmonis ꝯplexionis cognitione.

s **Ciendum** pulmonis cognitionē cōplexionis fieri ex aeris ad ipsum concordātia ⁊ discordantia: ⁊ ex voce: ⁊ his que ab eo egrediuntur. Et ex aeris quidem conueniētia. quoniā cū ae

Sitis unde fiat

cplo n̄ales sibi simil... uero c̄trium app...

ris calidi per anhelitum leditur. ⁊ ad anhelitum frigidi aspirat aeris significat eius complexionis calorē. Si sit autē eius huic habitus cōtrarius frigida est eiꝰ complexio.

De signis que ex voce sunt. Per vocē aūt significātur. quoniā si magna est vox ⁊ vehemēs cōplexionis eius caloris nūtia ē. Si parua frigiditatē significat. Nō si rauca procedat humiditatem significat cōplexionis. Si vero acuta ⁊ subtilis siccitatē exprimit cōplexionis.

De signis ex screatibus. Ex screatibus quoque pulmonē agnosces. quoniam si in pulmone humiditas est. si forte huius dominus voce vtat̄ paulum ampliori per canales pulmonis multe decurrūt humiditates ⁊ si loquatur plurimā expuit humiditatē ⁊ phlegma cū tussi. Cuius autem pulmo siccus est minimum spuit eiusq; vox clara est. Et sciendū q̄m vocis magnitudo magnitudinem sequitur canalium pulmonis ⁊ latitudinem. Aer ex canalibus latis plurimus simul egreditur. Ex strictis autē canalibus paucus. Sequūtur autē vocis magnitudo ⁊ paruitas cōplexionis canaliū pulmonis calorē ⁊ frigiditatē accidentaliter nō propter aut caloris aut frigiditatis ipsius cāz. Pulmonis eteniz si fuerit calida cōplexio eius ē canalis lata caloris etenim est dilatare meatus. Quod si eius est complexio frigida: eius ēt canalis stricta est. Est enim frigoris natura meatus adunare ⁊ arctare sua densatione ⁊ adinuicez copulare. Sic quoq; aspera vox ⁊ plana ac lenis eius sequitur asperitatē ⁊ lenitatē quia canalis quidē lenitas tēperantiaz sequitur pulmonis cōplexionis. At vero asperitas illius siccitatē. Hac vero via horū intelligitur mēbrorū cōplexio sicut diximus. Omniū vero reliquorū mēbrorū complexionē oportet intueri ⁊ diiudicare ex his que illis conueniūt ⁊ dissentiūt. Si etenim mēbrū aliquod rebus leditur frigidis: prosunt autē illi calida citoq; refrigeratur: illius iudicanda est frigida cōplexio. Si vero his contraria fuerint eius calida ē cōplexio. Si autē mēbrū desiccari siccis videris nocētq; illi: cōferunt aūt humida eius ē cōplexio sicca. Si se res cōtrario hēat humiditas eius dominatur complexioni.

Capitulū. xvij. de totius corporis cōplexiōis cognitiōe.

a **Et quoniam** cuiusq; mēbri sigillatiz quō cognoscatur cōplexio ostensum est: iā nunc oportet ea ponere signa quibꝰ totalitatis corporis cōplexio iudicāda ē quod extra tēperantiam positū est naturaliter. dehinc cōplexiōis dabimꝰ signa tēperate. Dico ergo quoniaz totalitatis corporis cōplexio quinq; cognoscitur rebus: aut enim ex tactu cognoscitur aut ex colore: aut ex pilis. aut vero ex figura aut per actiones. Ex tactu quidē quoniā calide cōplexionis corpora si tetigeris temperatis inuenies calidiora. Corpa autē que frigidā habent complexionem frigidiora tēperato inuenies nisi q̄ calidorū tactū corporū quorūdā senties vaporosū ⁊ delectabilem sub manu vt puerorū corpa: quorūdā autē tactū acuti caloris ⁊ ventosi vt iuuenū corpora. Corpa āt sicca si tetigeris dura inuenies ⁊ solida magis q̄ tēperata: humida vero moliora tēperatis. Siccitatē eteni soliditas sequitur: humiditatē autez mollities cōmittatur.

De signis que ex colore sumuntur. Ex colore corporis signa sumes quoniā quorū ē corporum calida cōplexio ⁊ color quoq; ē rubeus. Frigidoruz autē color albus ē. Cibus nāq; in calide cōplexionis corporibus in sanguinē transformatur velociter: ⁊ in calido quantitas sanguinis multa corpore coadunatur. Sanguini autē bono color proprius rubeus ē: lacertorū vero qui sub cute sūt generatio ex sanguine est: ideoq; calorē corpis cōplexionis color comittatur rubeus. In cōplexionis vero frigide corporibus cibus i sanguinē mutatur phlegmaticū pascunturq; illo mēbra: phlegmatis aūt color proprius albedo est: ideoq; ⁊ frigiditatē corporis cōplexionis albedo sequitur.

De signis ex pilis sumptis. Ex pilis hec ducuntur signa quoniā in calide cōplexionis corporibus pili velociter producuntur: multiq; valde ⁊ asperi: productioq; pilorū in eorū penibus ⁊ mēto citissima ⁊ color eorū niger: que si calida fuerint ⁊ sicca pili crispi fiēt. Si vero calorē cōmittatur humiditas ⁊ pili nigri fient ⁊ lenes.

In frigidis autē corporibus pili sunt pauci ⁊ albi tarde q; ꝓducūtur: q̄ si fuerit frigida ⁊ hūida corpa erūt pil' nuda piliq; corū plani sūt valde. Nō si frigida sint ⁊ sicca minꝰ nuda sunt pilis corpora. Est aūt cā hec calidis cōplexione ⁊ siccis corporibus in multitudine pilorū. quoniā pili ipsi vapores sunt calidi ⁊ sicci qui de corporis egrediuntur poris: ⁊ hi post illos foras emittūtur: nec corū interdicitur emissio: sz ad inuicem continua est: vapor aūt calidus ⁊ siccus in his multꝰ est corporibus magis q̄ in alijs. At vero in frigidis corporibus ⁊ humidis pilorū nuditatis ⁊ paucitatis cā est q̄ in ipsis calidus admodū paucꝰ ē vapor ⁊ siccus: seq̄tur humiditas vaporē qū corpora fuerit egressus ac cōtinuari ad inuicē prohibet vapor ⁊ eni qū trāsierit cutis hūiditatē: ⁊ poros exierit: cōuertitur humiditas ⁊ foramina opilat: amputaturq; vaporis qui egressus ē ⁊ eius qui ab intus sequitur cōtinuatio: quēadmoduz his que humida sunt accidit si decoquantur in aqua. vt amiluz ⁊ farina si decoquātur in aqua ⁊ bulliāt īuenies vaporem statiz vt egressus bullitionis fuerit loco intercidi: reuertitur ei humiditas in locū quo ille egressus ē vapor quem opilās incisionē inter ipsum ⁊ alterū qui sequitur vaporem facit. Ideo ergo in frigidis nō oriuntur pili corpobus ⁊ humidis: accidit etiā pilorū casus corporibus plurimū siccis. vt caluitiū fieri videmus: caluitiū ⁊ eni nisi his quorū est cerebri sicca complexio non accidit. Signa autez est quoniam ex maiori parte senibus caluicium fieri videmus propter eorum corporuz siccitatem ⁊ cutis desiccationem. Amplius caluitium secundum maiorem fieri partē videmus in sincipite magis q̄ in alijs mēbris. Ipsum. n. ceteris sicciꝰ est ⁊ cōpositū ex ossibus ⁊ cute sine lacertis q sub cute sunt. que eius in se humiditatē custodiāt. Cā ergo pp quā pipli i cute nō oriuntur siccitas est. quoniaz vapor qum egressus poros fuēit cutē aptā dimittit: ⁊ foramia nec pōt cū cutis arctare ⁊ strigere sua siccitate. dispgūtur ergo vaporis partes nec ad inuicem conueniūt. quēadmodum fumo si e suo loco egrediatur largo cōtingit: spargit' eim ⁊ ab inuicē sepatur. Pilorum autez nigredo fit multitudine caloris ipsius vaporis ⁊ adustione. Flaui vero ex caloris temperantia vaporis. quemadmodum intemperatis ante iuuentutis statum corporibus. Albi autē capilli ex phlegmatico sunt vapore. quēadmodū in frigidis videmus regiōibus contingere sz ⁊ etate senibus ꝓpter frigiditatem cōplexionis. At vero crispi pili aut ex vaporis sunt adustiōe ⁊ siccitate eiꝰ vt videmꝰ in capillis fieri: si igitur fiant ꝓximi cōplicātur eiz ⁊ desiccantur: ⁊ vt in ethiopum ꝓbatur corporibus pp aeris caloris multitudinē qui in terra eorū est. Aut meatuum curuitate quibus vapor a corpore egredit'. Si eteni eorū meatus tortus est ⁊ vapor plicatus egreditur. Capillorū aūt planities ex frigiditate vaporis ē. ⁊ humiditate vt capilli eoruz q in aquilonis sunt partibus: in regiōibus etenim illorum frigꝰ dn̄atur ⁊ humiditas. Idē i capillis videmus infantiū eo q̄ hac in etate multa sit humiditas.

De signis que de corporis hn̄tur habitudinibus. Porro signa que ex hitudinibus sumūtur que sūt. s. piguedo ⁊ maties. spissitas ⁊ raritas talia sūt.

Pinguedo corporis aut est de adipe aut de carne aut ex vtriusq; simul. Macies quoq; aut est cuz paucitate adipis: aut paucitate carnis aut vtriusq; sil'. Quz ergo erit i corpōe adeps mltus ⁊ caro pauca significat q̄m eiꝰ complexio frigida est tēperata i humiditate ⁊ siccitate. Si caro amplior adipe fuerit signum est eius esse calidā cōplexionem in humido ⁊ sicco temperatā. Si quādo aūt ⁊ multi est corpus adipis. multe etiā carnis significat eius tēperantiā in quatuor extremis. Qum aūt corpus ē exile tēperantia in illo caloris exprimitur ⁊ frigoris: sz siccitatem intellige dominātez. Temperātia aūt inter pinguedinem ⁊ matiem in corpore temperantiam significat complexionis. Plurimus autem fit in frigidis corporibꝰ adeps. In calidis autem caro: quoniam vnctuosa pars sanguinis in calidis corporibus naturali fit cibus calori: in frigidis autem superest ⁊ remanet. diriguntq; illā vene ad mēbra. Que ergo nal'r frigida sūt mēbra vt pānicl'i coagulatur in illis. Que āt calida sūt mēbra vt caro dissoluunt illā a se nec perstat in eis. Attamē si calide sit cōplexionis corpus eiusq; dn̄s quieti deditus ⁊ otio: vnctuosū quod est ex sanguine coagulatur in carneis mēbris pp dissolutionis paucitatē: hinc ergo ē mulieres viris videre pinguiores secūdū maiorē partē propter diuturni vsum otij ⁊ quietis: et quoniā earū frigidior ē cōplexio hoiuz cōplexiōibus: hac āt in parte inspiciēdi qui ossa vestiūt lacerti. Sepe eteniz mlre ē carnis corpus ossaq; eis subtilia: videturq; illud inspicienti tanq̄ exile. Sepe quoq; fit carnē que sunt cū mēbris paucam eē ossa aut crossa: opinaturq; qui inspicit pinguē eē huiusmodi. Nō oportet ergo in his decipi ⁊ errare corporibus

Raritas āt calorē significat corporis ⁊ humiditatē spissitas frigiditatē ⁊ siccitatē inter has duas tēperantia habitudinis tēperātiā significat cōplexionis

De signis que ex actionibus sumūtur. Signa āt ex actionibus ducta quedā quidē sumūtur ex animalibus actionibus: qdā ex vitalibus: quedam ex actionibus naturalibus. Ex animalibus quidē actionibus signa sūt in calido corpore vt sit qui eiusmodi corpus hȝ velocis ingenij celeris intellectus celeris ēt motus ipse festinus ꝛ citus instabilisqȝ. Si vero corpus ē frigidū eius dñs tarde ē ambulationis hebes pauci intellectus lingue grauis tardi motus: in rebus autē fixus. Ex actiōibus āt vitalibus siqū corpis est calida ꝯplexio: ē dñs fidēs: ē ꝛ aut audax vanus se se ingerens: temerarius: instabilis in reb⁹ magnis pulsusqȝ eius vehemēs celer ꝛ spissus ipse velox ad irā grauē. Si vero corpis sit cōplexio frigida eiusmodi hō corporis formidolosus erit ꝛ timidus sibi plurimum timēs pauce ire pulsusqȝ eius tardus ꝛ rarus. Ex actionibus āt naturalibus quoniā calide cōplexiōis vir citissime crescit: appetit⁹ ē fortis bone digestionis: multe veneris: frigide porro cōplonis vir his ꝯrias hȝ hitudies. Hec ē signoꝝ simpliciū cuiusqȝ diuersitatis assignatio. Significatiōes corpoꝝ cōplexionū que extra tēperātiā sunt ꝑ naturā ꝛ nos cōmemorabim⁹ ea coaceruata in vnoquoqȝ corpore quo melius ꝛ diligētius possit intelligi a lectore ꝛ memorie mādari.

De signis simplicium cōplexionum. Dico ergo quoniā qū corpus calidū fuerit eius signa sunt adipis paucitas: carnis multitudo: color rubeus pili multi ꝛ nigri: si tactū ei⁹ tetigeris corpus calidū inuenies: ꝛ est boni ingenij: ꝛ cito capiens quid: velox verbis: celer motu: ꝛ festinus: carnis solide: audax: van⁹: inuerecundus: ꝛ ingerēs: appetitus plurimi: celeris augmētationis: bone digestionis. libidinis multe: vocis magne. Si quādo aūt est corpus frigidum signa eius sunt adipis copia: carnis penuria: corporis a pilis nuditas coloris albedo. ac liuiditas siquidē frigus perniminū ē. Et piloꝝ flauedo que ad citrinitatē percutit: quod si tetigeris frigidū inuenis. eruntqȝ actiones animales vitales ꝛ naturales imminute ꝛ debiles: pauci ipse est intellectus: tarde mētis: grauis lingue: tardi mot⁹: formidolosus: ꝛ timidus appetitus imminuti: tarde digestiōis coitus modici: erūtqȝ frigidorum oium signa mēbroꝝ manifestissima. Qum autē corpus siccū ē: signa eius corporis exilitas tactus duritiēs: eruntqȝ oium eius mēbrorū que sicca sunt signa clarissima ꝛ patentia. Ubi autē corpus humido deputatum ē. multe ē carnis ꝛ adipis tactuqȝ molle inuenitur: omniaqȝ humidorum quasi eo sunt mēbrorum signa manifestissima.

De complexionuȝ cōpositarū signis. At vero corpus cui⁹ ē cōplexio calida ꝛ sicca. signa hec habet: exilitatē pilorum copiā ꝛ nigredinē: colorē fuscum: tactus calorem ꝛ duritiē ingeniū: mētē: ipse ingerēs ē: temerari⁹: appetitus eius fortis: digestō bona: sȝ maxime ciborū crossorū libidiniqȝ studēs. Eruntqȝ omniū mēbroꝝ que calida sunt ꝛ sicca signa patētia. Corpus aūt cuius ē cōplexio calida ꝛ humida significat' his: carnis copia: adipis paucitate: pilorū nigredine ꝛ planitie: tact⁹ calorē ꝛ mollicie: multitudine putridorū morborū. qui ex humorū fiūt corruptione si hec supabūdet cōplexio. Est etiā color ex rubeo ꝛ albo: eqȝ medius in animalibus actionibus ꝛ vitalibus ꝛ naturalibus. Diuz quecqȝ calida sunt ꝛ humida mēbrorum hoc i corpore signa sunt manifesta. At vero cuius ē ꝯplexio frigida. ꝛ humida corporis signa sunt albedo coloris: pinguedo corporis: ex adipis copia: piloꝝ flauor: quod si tāgatur frigidū sentit' ꝛ molle: pilis nudū ꝛ priuatuȝ est: ipi⁹qȝ dñs hebes: multe obliuionis: intellectus pauci: formidolosus. timidus. appetitus debilis. digestionis tarde. veneris pauce. Et eorū q i corpore hoc sunt frigida ꝛ humida mēbrorum signa sunt patētissima. Corporis autē frigidi ꝛ sicci signa coloris albor in liuidū pcutiēs: ꝛ eius exilitas: flauedo pilorū q̄ in citrinū percutit: nuditas quoqȝ corporis a pilis: tactus eius duritiēs ꝛ frigus: ꝛ membrorum que frigida ꝛ sicca: hoc in corpore sunt sensibus manifeste signa patēt Et sciendū quoniam in composita corporis complexione dñantis ꝛ superabundātis qualitatis signa māifestiora sunt

Capitulū. xviij. de temperati corporis cognitiōe ꝯplōis.

e **Equoniam** ostēdimus extra tēperantiam positoruȝ corporū sciēduȝ tibi ꝑponimus temperatum esse corpus cui⁹ signa media sunt iter ea que corporū extra tēperātiam positorum. Est ergo mediū inter maciem ꝛ pinguedinem: colorqȝ eius ex albo mixtus ꝛ rubeo: pili vero flaui ꝛ ad rubore paululum inclini. dum in pueritia est. Ut aūt ad iuuētutis accedit etatem ꝛ capilli denigrāntur: tactus in calido tēperat⁹ est ꝛ frigido molli ꝛ solido queadmodū medium palme cutis. At vero mores eius ꝛ habitus aīales vitales ꝛ nāles virtuose ꝛ bene disposite. Ipse igitur intelligēs ꝛ cito capiēs mentē habēs bonā ꝛ animū audax quoqȝ sepe varius sȝ nō tumultuosus nō timidus inter celeritatē medius ꝛ tarditatem ꝛ inter costantiā ꝛ temeritatē: ꝛ inter misericordiā ꝛ crudelitatē: perfecti appetitus. abstinēs non malus. Et oīo atqȝ vniuersaliter medius inter ea que dicta sunt complexionum esse tēperantiam signa. erūtqȝ actiones membrorū eius pfecte consumate pulchre ꝛ grate. Et notādum in his oib⁹ que dcā sunt signis si quādo hominū in aliquo diuersa apparebunt ne oīo acceleres in dādo iuditio ꝛ sn̄ia nisi prius oia in vnū collegeris signa que deinceps discernas ꝛ diuidices: atqȝ ad inuicem oia conferas: videasqȝ cuius cōplexionis signa sūt plura. ꝛ iam tūc illius hoiem iudices esse cōplexionis. Q si coequalia videantur eē testimonium intuēdum tibi erit que sint fortiora ꝛ que illa consulent deinceps iudicabis.

Capitulum. xix. de cārum cognitione que naturalem immutant complexionem.

s **Liēdum** qm̄ signa in vnaquaqȝ cōplexionū corporum variatur ꝑm corporum ꝯplexionuȝ variatiōes. Variātur aūt corporū ꝯplexiones aut propter in qua natus est regionem ꝛ nutrit⁹: aut ꝑpter etatem: aut ꝑpter masculinitatem ꝛ feminēitatē. aut propter ꝯsuetudinē quā homo plurimū consueuit.

Capitum. xx⁹. de mutatione complexionis corporis pp regiones.

q **Um corporum** cōplexiōes pp regiones mutentur. Intuendū nobis ē: ꝛ sciendū quoniā que dicta sunt signa de diuersitatibus cōplexionuȝ in vno quoqȝ corporū: q̄ s. sumūtur ex colore ꝛ capillis in regionibus designata sūt tēperatis. In his autē que minime tēperate sunt huiusmodi signa certa nō sunt que ex pilis sumūtur ꝛ colore. Calide eteni regiones que peruste proxime sunt vt ethiopia sue faciunt gētis colorē nigrū capillos crispos: cutē desiccāt inferiora corporū eorū tenuāt: facies eorū laxāt: oculos profundāt: nasuȝ magnificant: interiora corporis eorū refrigerāt vires intellectus debilitāt. Quare horū inspector propter cutis extenuationē ꝛ nigredinē ac capillorū crispationē opinatur eorum corporū cōplexiones calidas eē ꝛ non tamen sunt. Calor etenim circūdantis eorū corpora aeris corporis eorū foras attrahit calorē ꝛ iminuitur interi⁹. Regiōes ecōtra frigidas que a parte sunt aquilonis vrsis duab⁹ supposite maiori minoriqȝ capilli inhabitātiū castanei sunt ꝛ ad albū inclini et ꝛ plani corpora eorū pilis nuda: colores albi: facies rubee: pectora larga: pedes parui: propter qd calor pectoribus eorū imergitur ꝛ a frigore refugit: ideoqȝ est coꝝ calida cōplexio. vnde ꝛ ipsi his de cāis audaces sunt magnanimi opināturqȝ eos inspiciēs albedinis eorū cā ꝛ nuditatis corporū coꝝ a pilis cōplexiones frigidas huiusmōi nec sic se res hȝ imo calide sunt: qre et oȝ in huiusmodi cōplexiones ex colorib⁹ iudicare ꝛ capillis: sed eorū collatiōe ad sue tēperatos spēi: q̄ tibi signa certa appareāt. Tēperate vero regiones que sub recta posite sunt linea ab oriente vsqȝ occidentē ꝛ que his proxime sunt ꝛ cōfines vt q̄rtū clima inhabitātes: habēt iter has duas habitudines medios cōtrarias. Dicta sunt autē huius regionis signa cōplexionū ꝛ que illis propinque in latere ad aquilonem vergente in precedentibus quȝ de tēperate cōplexionis signis diximus.

Sig^a sumpta ex colore et [illegible] regionibus militant te[illegible] et nō in aliis

Capitulū. xxi⁹. de signorū etatū notitia ꝛ mutatione cōplexionū propter eas.

m **Utantur** quoqȝ cōplexiones propter etates. Etates aūt q̄tuor sūt. Pueritie etas iuuētus que ad statū. s. peruenit iuuētutis grandiorū etas ꝛ senectus. Pueritie ergo est etas in qua semper corpus augmētatur: crescit autē vsqȝ ad annos fere xxx. At vero pueritia vsqȝ annos dicitur. xv. ꝛ vsqȝ. xxx. adolescētia. Etas āt que ad statū peruenit iuuētutis ea est in qua cōpletur corporis crescere: ꝛ dehinc declinatio sumit initiū. eius autē status secūdū maiorē partē. xxxv. anni. Grādiorū āt etas illa est in qua apparere incipit diminutio ꝛ declinatio sine virtutis tamē detrimento. Non eni iminuitur aut reddit aut corpus contrahitur: huius ē secūdū maiorem partē finis anni circiter. lx. At vero senectutis ē etas i q̄ virtutis apparet diminutio que a termino ē. lx. annorū vsqȝ in vite finē. Puerorū igitur etas calida ē ꝛ humida que calidior ꝛ humidior oibus existit etatibus. hec eteni genera

notan[dum] q[uod] d[icit] [illegible] ꝯplonū [illegible] ꝯplonē frigidā et siccā a [illegible] nō [illegible] [illegible] [illegible] et eius colore eē album corpusq[ue] eius tenuē et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iuncturas debiles et in [illegible] nō sunt [illegible] ꝯplonis [illegible] [illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] imo in multis adversat

tioni magis proxima ē sanguinis ⁊ spermatis: que vtraqꝫ ca
lida eē scimus ⁊ humida. Iuuenū autē etas calida est ⁊ sic-
ca: intelliges autē eius siccitatē in animaliū corporibus que
vt nata sunt q̄to plus augentur crescēdo tāto mēbrorū ipso
rum amplior fit siccitas. Calorē aūt scire te oportet in pue-
ris ⁊ iuuenibus equalē eē quātitate diuersū aūt qualitate. Si
eteni iuuenū corpora ⁊ puerorū tetigeris vtrisqꝫ equalem in
uenies calorē: nisi ꝙ puerorū senties sub tactu calorē vaporo
sum quietē mollē ⁊ iocūdū humiditatis cā que illi admixta
ē. corporū vero iuuenū calorē inuenies acutum ⁊ pungentē
siccitatis cā illū cōmittātis. Dedit autē nobis exēplū Gal.
de balneo ⁊ aq̄ calida ⁊ ait. Balneū si calidū fiat in caloris
vltimo codēqꝫ ⁊ aqua mō: dehinc vtrūqꝫ tetigeris dū acutū
ē calore quidē equalia inuenies in quātitate: ⁊ vtrūqꝫ tactuꝫ
exuri eisdē viribꝰ: sed balnei calorē cōmittatur acumē ⁊ pun
ctio. Aqua autē calida non sic ē. Nō etenim ē cū eius calore
acumē sed lenitas: quare nō pōt aq̄ calida balneo dici calidi
or aut ipsum balneū calidū calida dici aq̄ calidius. Ad hūc
ergo modū oportet calorē qui in puerorū corporibꝰ ē tanq̄
aque calide calorē: qui vero in iuuenū corporibus tanq̄ bal
nei calorem equales adinuiceꝫ dici: quoniā quidē qui ē i pue
rorū corporibus calor tanq̄ aque calide ē: qui aūt iuuenum
tanq̄ balnei calor. Siquādo ergo hec tactu probabūtur cor
pora in oībus equalia habitudinibus eē debēt cōparans pin
gue pingui: exile exili colorisqꝫ rubei virū cū simili. Et oīno
oꝫ oēꝫ cōferre hoīeꝫ cū alio in figura in colore in regimine in
cōsuetis: in exercitijs in cibo potuqꝫ in balneo ⁊ similibus in
tantū vt ebriū ebrio: sobriū conferas sobrio: saturatū satura
to: oꝫ quoqꝫ eū quē calor estusqꝫ percusserit similia passo cō-
ferri ⁊ qui frigus passus ē cū consimili. Hec ⁊ eniꝫ si feceris q̄
dicta sunt vera inuenisse te gaudebis. Reperies etenim pue-
rorū calorē ⁊ iuuenū qui ad statū peruenerunt iuuētutis eq̄-
les: nullāqꝫ inter eos circa calorē differentiā. Siquādo autē
corpa tangas hitudinibus diuersa ⁊ adinuicē ꝯtuleris: corū
tibi nō certificatur cōplexio: ⁊ inter eos diuersitatē inuenies:
opinabisqꝫ illā ex etate eē discrepantiā. Corporū autem
grandiorū cōplexio frigida est ⁊ sicca: calor etenim ⁊ siccitas
que in corporibus sunt perfectoꝝ iuuenū abeūte tēporis lon
gitudine: humores cōburūt in tm̄ vt in cholerā trāsmutēt ni
grā. Cholera porro nigra frigida ē ⁊ sicca. At vero cor-
pora senū in vltimo frigida sunt ⁊ sicca. Hec etenim etas pue
rorū est etati contraria: ⁊ quēadmodū puerorū mēbra radi-
calia vt ossa ⁊ cartillagines ⁊ nerui in vltimo sunt humidita
tis: sic in senibus alijsqꝫ aīalibus que maioris sunt etatis in
vltimo sunt frigiditatis ⁊ siccitatis: pueritie etenim etas aug-
mēti principiū ē ⁊ crescendi. Hec āt duo per humiditatē per
ficiūtur q̄diu natura mēbra pōt extendere: ibidēqꝫ finit hu
miditas. At vero senectutis etas cōsūptiōis ⁊ marcoris etas
est: ⁊ in mortis via iter: que ꝑ frigiditatē ē ⁊ siccitatē. Grā-
diorū āt etas minus sicca senum est etate: ⁊ hec quoqꝫ siccior
iuuētutis ē cōplexione sicut ⁊ iuuētutis etas siccioris est com-
plexionis pueris: humidior autē grandioribus. Ostenditur
aūt qđ dicitur hoc modo. Generationis fetus principiuꝫ in
matrice est de sanguine mēstruo ⁊ spermate. Sāguis autem
⁊ sperma calida sūt ⁊ humida. Sāguis qdē calidior sperma
te ⁊ humidior. At vero sperma sanguine minus humidū qui
bus conuincitur ex rebus generationis eius principiū ex sub
stantia esse humida. Cum ergo contemperatur simul san
guis ⁊ sperma. calor illos cōmiscet ipsorum paulatim donec
aliquātulū coagulentur quo possit informans virtus ex eis
mēbra formare fetus: incipitqꝫ primū pāniculorū generatio
nem: dehinc carnē postq̄ venas ac neruos iā tūc generatio-
nē incipit ossiū ⁊ vnguiū quꝫ iā coagulatur materia ⁊ desic-
catur: hec quꝫ creauerit mēbra virtus nō desistunt desiccari
paulatim ⁊ augeri mediocriter crescūtqꝫ caloris naturalis
virtute donec forma cōpleatur fetus eiusqꝫ cōfortent̄ mēbra
intm̄ vt quꝫ fetus nascetur mēbra eius humidiora inuenian-
tur q̄ deinceps ⁊ ossa quoqꝫ que ceteris sūt sicciora mēbris
humida sint ⁊ mollia: que in q̄uis partē si volueris inflectā
tur quēadmodū ab obstetricibus fieri in infantes videmus
si corū capita fuerint oblonga. Reducūt enim in primam il
la circularitatē. Sunt tamē hec mēbra tēpore minoris humi
ditatis q̄ in matrice fuerint. Nec vero deinceps augmētari
mēbra desistunt augeturqꝫ siccitas ⁊ fortitudo coꝝ: crescitqꝫ
caloris virtus donec ad etatē peruenerit ⁊ virtutē ⁊ siccitatē
donec ampliꝰ radicalia nō possint extēdi sua duritie ⁊ solidi
tate mēbra. Hec autē etas iuuētutis ē status. Dehinc autem
oīum augetur siccitas mēbrorū donec ad etatē perueniantur
grādiorē suntqꝫ in ea fortis siccitatis mēbra ab inde senectu

tis incipit exordiū ⁊ crescente sicco dominatur membris do
nec superabundet: dehinc virtutes debilitantur caro minui
tur ⁊ sanguis. Calor etenim hac in habitudine naturalis de
bilitatur. Nō eni naturalē inuenit humiditatē in qua opere
tur. Aucto itaqꝫ sicco amplius caloris auget̄ naturalis de-
bilitas ⁊ coagulationi fit proxima: inueterat̄ itaqꝫ cutis ma
nuū debilitatur motus ⁊ pedū: turbatur corpus: estqꝫ huic
nomē habitudini senū: que similis marcori ē plantarū: vt igi
tur defecerit humiditas ⁊ siccitatis perfectus ē status: calor
extinguitur naturalis ⁊ corpus corrūpitur: fitqꝫ mors. Hec
etenim siccitas corruptionis cā est corporū aīaliū ⁊ planta-
rum. Et simile quod diximus est etiā in plantis. Dū enim a
terra oriūtur humide sunt valde. Dehinc autē videbis illas
dū crescūt siccitatē earū augeri ⁊ virtutē donec crescēdi finē
attigerint a qua declinare incipiūt ⁊ desiccantur vsqꝫ dum
marcescētes cōtrahantur ⁊ veterescant. Et huiusmodi qua-
litas ac hitudo etati similis ē senij ⁊ mortis. Patet ergo
ex his que dicta sunt quoniā puerilis etas in vltimo ē humi
ditatis si ad oēs alias conferatur etates. Senū autē etas q
in senio sunt in sicci vltimo ē. Quorū corpora tā ⁊ si sicca sūt
sed tamē frigida apparēt ⁊ eē hūida ꝑꝑ supfluitates in eas
cōgregatas vt screatus ⁊ muccos lachrymarū fluxus: mem-
bra nāqꝫ principalia corpoꝝ senū debilitata sūt corūqꝫ vir-
tus ꝑ quā ad ea cibus trahit̄ mutaturqꝫ caloris debilitate
naturalꝭ. His itaqꝫ de cāis circa ea multe supfluitates hūide
colligunt̄. At vero ipsa radicalia mēbra ꝓculdubio sicca sūt
nec ad ea de ciborum quicq̄ peruenit hūiditate nisi modicū
Senū ergo corpora eo ꝙ in coꝝ mēbris cōgregāt̄ superflui-
tates frigida sunt ⁊ humida: ex se aūt ipsis ⁊ mēbris ipsis fri
gida ⁊ sicca.

Capitulū. xxij. de maris ⁊ femine nature.

m Utatur quoqꝫ natura cōplexionis ex ma-
ris ⁊ femine natura: qm̄ masculuꝫ
in omnibꝰ animalibꝰ calidius ē cōplexione feineo:
femineū aūt frigidiꝰ ⁊ humidiꝰ masculo. Signū aūt ad hec
tale ē: videmus in masculꝭ pilos multo pl̄es ⁊ fortiores sꝫ ⁊ co
rum ꝓductionem celeriorem q̄ in mulieribus: vnde ⁊ illꝭ bar
be innascuntur. Quod si cōtingerit mulierū aliq̄ fortis eē ca
loris in corporibꝰ earum plures q̄ in ceteris videbis pilos ⁊
quādoqꝫ illis inascūtur mēti loco pili. Ampliꝰ masculū per
omnia fere fortioreꝫ habere animā muliere videmus ⁊ for-
tioris certaminis ac audaciorē femia iter omnia pene aīalia.
Ideo ergo ⁊ virorū pectora lata sunt propter dilatātē calorē
Et videmꝰ corū maiorē partē i pectoribus pilos habere. Am
plius vides masculos post natiuitatē celerioris motus ⁊ di-
latationis. Sed mulieres celerius crescere masculꝭ: qm̄ cōple
xio earū virorū ē cōplexione humidior. Humida aūt corpo
ra citius dilatātur: nisi ꝙ corū crescere citiꝰ finē hēt q̄ viroꝝ
frigidiores ⁊ eiꝫ sunt cōplexiōis ⁊ debilioris Mascꝭi ecōtra
calidioris ⁊ fortioris: hoīuꝫ ⁊ eni corpora ⁊ oīuꝫ aīaliuꝫ vir-
tutē habēt naturalē q̄ crescūt. Que si fuerit fortis: ⁊ crescere
maius erit si debilis diminutū ⁊ tm̄ celerius. Amplius in plu
ribus ⁊ aīmꝰ ⁊ cognitio ⁊ discretio ⁊ cōstātia i viris ē maior
q̄ in mulieribus: motusqꝫ corū ad actiones: ⁊ vis capiēdi: ⁊
phātasia fortior ꝑꝑ ipsoruꝫ mēbroꝝ virtuteꝫ: que capitū ipso
ruꝫ sequit̄ magnitudinem: vnde ⁊ viroꝝ scapulas videbis ⁊
mēbra. sꝫ ⁊ brachia ac crura crossiora eē. Hec ⁊ eni oīa q̄ sūt
dicta motū sequūtur. At vero cōtra ē mulieres pilꝭ priuatas vi
dere in pectoribus ⁊ vētre manibus ⁊ pedibꝰ ꝑꝑ earū cōple-
xionis frigus ⁊ debilioris aīe minus audaces pectora coruꝫ
stricta: videbis etiā maioreꝫ earuꝫ partem minus habere aī:
minus discretionis: amplius timoris ⁊ debilitatis: sꝫ ⁊ earū
capita paruiora ꝭꝫ maiorē partē. Que etiā ad otium magis
inclinantur ⁊ quietem q̄ ad labores. ⁊enim magis cōgregā-
tur ꝑꝑ earū frigꝰ cōplexionis qm̄ sit frigiditatis coadunare
⁊ cōglutinare: meatusqꝫ arctare: ⁊ minuere actiones ac bre-
uiare. Ex his itaqꝫ omnibus signis tibi māifestū fit femiaꝫ
frigidiorē esse ⁊ humidiorē: masculuꝫ aūt calidiorē ⁊ sicciorē
femina. Humidior aūt femia creata ē q̄ masculus cōplexiōe
ꝑꝑ fetus cibū. fetus eteniꝫ cibꝰ dū ī matrice ē humiditas est ⁊
ex ea fit. Que cum ita sint: non oꝫ mulierum iudicare corpo-
ra ad virorum collationē. Sꝫ earum iudicabis corpora per
collationē ipsarū ad tēperata inter ipsas corpora cōplexiōeꝫ
vtrisqꝫ discretionis diligentia.

Capitulū. xxiijm. de cōplexionis mutatione propter con
suetudinem.

m Utantur quoqꝫ corporū ꝓpter cōsuetudi
nem cōplexiones. Opꝫ ergo in-
telligere qm̄ cōsuetudies si longioris fiāt tēporis na

turalem trāſferūt cōplexionem ad aliā ſm̄ cōſuetudineꝫ quēadmodum in aphoriſmorū libro hypo. teſtatur cōſuetudinē ſecūdam eſſe naturaꝫ. Et cōplexionis mutatio fit cā conſuetudinis aut ꝑ regimē: aut per artificiū. Et ex regimie quēadmodum ſi ſit homo naturaliter corporiſ exilis: vtaturqꝫ otio ⁊ quiete ac delitijs ⁊ exertitij paucitate: vnde corpus illiꝰ corpulentatur: multiplicatur frigꝰ ⁊ hūiditas in eo ⁊ fit piguis. Sic quoqꝫ ſi ſit hoīs corpus nā corpulentū ⁊ pingue: vtat̄ qꝫ exertitij copia ⁊ laboris. paucitateqꝫ ciboꝝ. accidentibuſqꝫ curarum ⁊ triſtitie: diſſoluūtur eius corporis humiditates: membra caleſiūt ⁊ ſiccātur fitqꝫ exilis. At vero ſi occupatur in aliquibus ad ſolē. eſtqꝫ obuiatiōi eius aſſiduus: ⁊ veſtimētorum corpore nudus. cutis eius extenuatur ⁊ dureſcit. color niger fit: mutaturqꝫ eius in caloreꝫ cōplexio ⁊ ſiccitatē. Opꝫ ergo diſcernere inter euꝫ qui eiuſmodi ē nāliter ⁊ qui conſuetudine. Intuearis igitur illuꝫ qui pinguis eſt ſiquidē nuduꝫ eſt pilis corpus: veneqꝫ eius ſtricte: piguedo hec naturalis ē: piguedo eteim ſm̄ maiorem ꝑtem fit ex frigiditate cōplexionis. frigidaqꝫ ꝯplexio venas artat ⁊ pilos minuit vt dictum eſt in precedētibus. Cuius autē vene late ſunt ⁊ ipſe piloſus eius eſt naturaliter calida complexio. pinguedo autem ipſiꝰ mutata eſt a conſuetudine. Sic quoque ſi inueneris corpus exile cutam aſperam ⁊ ſolidam. colorem nigrum pariterqꝫ eius vene ſtricte cutis autem nuda pilis. ſiccitas eius ⁊ exilitas ex conſuetudine facta eſt. calidorum vſu ⁊ ſiccoruꝫ. Si autē vene ſint late ⁊ ipſe piloſus multorūqꝫ piloruꝫ eius exilitas naturalis eſt.

De mutatione cōplexionis ꝑ artificia. Mutatur quoqꝫ cōplexio ex artibꝰ. Quare ſciēduꝫ tibi eſt: quoniā artium quedaꝫ cōplexionē hominis imutāt in cōtrariuꝫ aut in calorem ⁊ humiditatē: vt eorū accidit cōplexionibus qui balnei interioris ſeruitio dediti ſunt: aut in frigiditatē: ⁊ humiditatē: vt piſcatoribus accidit ⁊ nautis ac fulonibus: aut in frigiditatem ⁊ ſiccitatem: vt agricole paciūtur ⁊ venationes ⁊ aucupes ſimiliaqꝫ. Hec ſunt q̄ te ſcire oportet ad differētiā cōplexionis hoīnum q̄ ex natura eſt. ⁊ q̄ per cōſuetudinē mutata ⁊ facta.

Capitulum vigeſimūquartum de ſani corporis ſignis ⁊ ſeruis emendis.

c **Equoniam** de naturalis complexiōis ſignis qualia ſint ſatis dictum eſt: equū nobis videt̄ ſani etiā corporis ſigna ꝓponere: in quo nulla eſt macula: nec aliquid culpatur. Medicus eteni horū neceſſariā habet ſcientiā: maximeqꝫ qū de ſeruorū ꝯſulunt emptōe: ⁊ q̄ritur ab eo vtrū qd inſit vitij nec ne. Nos ergo ꝙuis oīa q̄ ad hec neceſſaria ſunt hoc dixeriꝰ in libro ſepatim ſuiſqꝫ capitulis: ſuntqꝫ perfecta itm̄ vt cum diligentia ⁊ cura ītuens: res poſſit omnes huiꝰmodi ſcire naturales: ⁊ q̄ extra naturā ſūt ac plena ⁊ perfecta cognoſcere ſcientia: ſꝫ ſi in emptionibus his propriā quēdā ⁊ ſingularem dederimus operā facilius erit eorū ſcientiam ⁊ cognitionem volenti. Dico ergo deſiderātem corpus cognoſcere ſanuꝫ. et omni vacuum vicio optere prius vitia cognoſcere incomodaqꝫ corporibus accidētia. ſicut hoc loco dicemus: prius igitur corporis cōplexio cuius ſanitas queritur intuenda ē figura quoqꝫ ⁊ habitudo de hinc aūt circūſpice cutē ipſius. hoc eſt ſuperficiē ⁊ q̄ in ea ſunt. Iā tunc aūt a capite incipe ⁊ eius diligenter habitudines vide ⁊ agnoſce: ⁊ ad ea que ſb ſunt ⁊ ſequuntur deſcēde mēbra: ⁊ ſic vſqꝫ inferiora ſꝫ ordinis mēbroꝝ cōſequentiā: donec ad pedes perueneris: ⁊ ītelligeſqꝫ omniū horū mēbrorū ſanitatē ⁊ ſalutē ab accidentibus ⁊ incōmodis eorūqꝫ in ea aduentū. Si eteni hec diligēter obſnabis ⁊ ſanū corpus ⁊ lāguidū ꝑfectius cognoſces.

Speculatio corporis cōplexionis ex colore. Et ſpeculatio quidē cōplexiōis corporis ex colore ſumitur. Si etenim nō ſit culpa vt croceus qui malā ſignificat cōplexionē calidā: ⁊ cholere rubee dominationē. Aut malā que in epate ē calidā cōplexionē: nec nō albus giſpſeus malam ſignificās cōplexionē frigidā ſꝫ ⁊ epatis frigus ⁊ phlegmatis dominationē. Nec niger aut lividꝰ plūbi coloris ſimilis. q malum ſignificat frigide ⁊ ſicce cōplexionis ⁊ frigus epatice cōplexionis ac ſiccitatē: imo ⁊ dominātem choleraꝫ corpori nigram. ⁊ ſpleis debilitatē. Sed ſit eius naturalis color pulcher ⁊ decēs. ſ. vt ſit illi perfectus decor ſꝫ eum qui ipſi proprius ē colorem. Et hoc ſi ē vt ſi quidē albus eſt paruꝫ ſuꝑfundatur rubore: ſi fuſcus ſit clarus tenuis ſi niger perfectus ⁊ corruſcās: labia eius ad luborē inclina: ſi huiuſmōi color fuerit ſignum eſt corporis bonaꝫ eſſe complexioneꝫ.

De corporis figura. Corporis āt iudicāda eſt figura cōpoſitione bona eorū ad inuicē proportione in ꝙtitate ſpiſſitudinis magnitudīs paruitatis cōgrua vt nō ſit quidē caput croſſuꝫ ſubtile collū. pectus ſtrictum. oīaqꝫ membra ab inuicē diſſona: vt his ꝑuis: illa ſint magna. vt ſit quidē caput paruū collū croſſuꝫ pectꝰ ab his diuerſum. aut capite paruo totum ē corpus magnum ⁊ longū. pedes breues aut ecōtrario. Hec oīa in natura inuenire mala viſui turpia. Sic ergo mēbra adinuiceꝫ collata. bone ꝓportionalitatis in magno ⁊ paruo. in macie ⁊ piguedie in longo ⁊ breui. Si eteim ſic membra inueneris ſanitatis ſigna ⁊ figure eſt bone cōpoſitionis.

De corporis habitudine. Habitudo ſit corporis vt ſit nō exile multum copiaꝫ etenim ſignificat caloris ⁊ ſiccitatis: ⁊ ē paratū ethice febris aduentui. Nec vero pingue multū. qm̄ ⁊ hoc multitudinē frigiditatis ſignificat ⁊ hūiditatis ac phlegmatis: nec erit huiuſmodi a morte ſecurus ſubita. aut morborum aduentu tardorū ſanationi. vt epilepſia. emigranea. paliſis. apoplexia. ſimileſqꝫ his morbi.

De ſpeculatione cutis. Speculari quoque cutem opꝫ ⁊ ſuperfitiē cutis. hoc ē corporis manifeſtuꝫ. Opꝫ ergo illa intueri loco claro ne forte ſit in ea morphea alba aut lepra aut ſarpedo petigo ve. Diligentiuſqꝫ inquirat̄ ne forte in aliquo ſit mēbroꝝ corporis quaſi cocture ſignum. aut tincture. aut que fiunt in corporibus figure: fiunt eniꝫ aliquādo hec lepre cauſa ne appareat. Si ergo hoc in corpore videris fatiem ⁊ genas diligentius conſule: ⁊ ſiquidem ineſſe videris albedinem lepre ſignum tibi erit. Sed ⁊ ſi locum videris aliquem in colore a reliquo imutatū corpore exquire ne forte lepre cā qū ſitarego aut ſimilibus ſit tinctū. lauabis ergo illud cū ſenauo ⁊ aceto diligenterqꝫ fricatū cū pāno exterge aſpero. Si eteniꝫ lepra eſt apparebit. Et intuere ſi vlcerū ſint in corꝑe alique macule ⁊ quere vtrū canis illū momorderit quouis tēpore ⁊ ſi contigiſſe dixerit ſecurus oīno nō fiat quin rabidus canis fuerit: eoqꝫ vſqꝫ eiuſmodi inducatur hominū vt aquam timeat. At vero ſi corporis ſuperficies oīno mūda ⁊ his ſana fuerit accidentibus iā tunc ad caput cōuertere.

De ſpeculatione mēbroꝝ. Quod igitur in his primū oīuꝫ inueſtigādum videtur caput ē. Intuere itaqꝫ pꝰ hoīuꝫ capillos ne forte lenes ſint ⁊ ꝑrari eorūqꝫ productio abinuicē ſeiuncta ⁊ remota. Hec eteni corruptionē cutis capitis ſignificāt ⁊ male cōplexionis cerebri. Sed ne forte debiles ⁊ multum cadentes. Hec eteni ſiccitatē cerebri deſignat ⁊ cutis capitis extenuationem. Caueas quoqꝫ ne alopiciā patiatur aut tyriā. Hec etenim oīa peſſimos portendunt in cerebro humores quibꝰ capilli corrūpūtur. Si āt his ſalui ſunt capilli icōmodis. ſignuꝫ tibi ſunt cerebri bonā eē cōplexionē vt alias dictū eſt. Dehic autē ipſius capitis cutem perſpice ne forte ſint in ea furfures aut ſahafa aut puſtule aut vulnerū macule profunde. hec et enī ſignificat hos a cranco cecidiſſe. ⁊ hoc malū. Nō eteni ſecurus quis ē quin ictus ſuperueniat loco huic alicuius acute rei ⁊ perueniēs ad cerebꝝ illud vulneret aut aliquod graue quod īfigatur ⁊ perditioneꝫ faciat. Speculare quoqꝫ cranei figurā: ne ſit oblōga tenuis in medio. hoc eſt enim malū dupliciter: qm̄ ⁊ ad huiuſmodi hominē epilepſia feſtinat ⁊ turpe eſt viſu. Caue etiā ne epilepticus ſit: cuius rei ſigna ſūt qm̄ huiuſmodi generatur capite multi ē ſomni vigilāſqꝫ quaſi de ſomno nunc experrectus: ⁊ nōnunꝙ aliquod eius membrū ſine ipſius mouetur videlicet volūtate corpuſqꝫ eius repletū ē multiqꝫ phlegmatis: hec qū videris ſcies epiliaꝫ ineſſe. Caue ēt ne deſipientiā patiatur nigraꝫ: qd̄ hoc modo agnoſces: videbis oculos eius acute intuitionis: ⁊ ad id qd̄ intuet̄ corruſcantes ſicut intuerentur fere: erūtqꝫ ipſius incōpoſita ⁊ inordinata verba. Aſpice quoqꝫ ne forte ampliꝰ iuſto magni appareāt oculi aut ꝓfundati aut alter altero minor. Hec eteni tāꝫ ſi nō obſint viſui macula tamen eſt ⁊ turpe videēti. Et ītuere ne forte acciderit illis glaucoꝛ qū prius nō fuerit: hoc eteni malū ⁊ aque in oculū deſcenſuꝫ ſignificans. Dehinc ⁊ oculi pupillā cōſidera ne forte ſit in ea amplitudo: malū eni eſt viſus ſignificās effuſionē ⁊ ad eius amiſſionem perducēs. Scrutare quoqꝫ eius viſū cuiuſmodi ſit in vltimo ⁊ in debilitate vt intueatur corꝑa. ſ. variarū figurarū de longe ⁊ de prope. Quod ſi nō optime viderit nec in longinquuꝫ eius bene extenditur viſus: aut econtrario malū ē. In cōmoditatē eteni que cerebro accidit ſignificat ⁊ ſpūi videnti. Albū quoqꝫ oculorū cōſule ne forte turbatū ſit: inutile ⁊ eniꝫ vi-

sui. Qd' si cũ hoc quoqz oculi rotũdi sint queadmodũ leonis faciesqz leonis faciesqz eius nodosa. elephãtiã significat. Re spice quoqz ad eã oculorũ partẽ que naso cõtinuatur ne forte ab eo humiditas defluat. Qd' si videris candẽ oculi partem exprime: ꝛ si videris ea humiditatẽ egredi significat fistulaz. Si vero hac in parte carnẽ videris superfluã: que tanq̃ ad pupillã dirigatur vngula ẽ. Qd' si in oculis venas videris rubeas ꝛ hoc malũ significat ꝛenim herisipilam. Palpebras ẽt inspice ꝛ inquire ne forte sint in eis pili qui intus oriantur hoc enim malum pessundans oculũ visũ debilitans. Sed ꝛ ne fluant ꝛ cadant caue. signũ est etenim acute materiei q̃ ad radices ferẽ palpebrarũ ꝛ illas cadere facit: ꝓhibetqz ab ei⁹ visus bonitatẽ. Vide etiã ne sint graues palpebre: crossicieꝫ enim eorũ significat: aut pruriginẽ aut ordeũ. Quare inuol uere eas conueniet ꝛ inspicere qđ horũ sit. Dehinc ẽt auditũ inuestiga: loquarisqz illi ꝛ aliqua ingre ab eo: ꝛ si ad que q̃sie ris nõ respondet auditus illius aliqđ patitur aut opilationẽ q̃ foramini auriũ accidit aut aliud. Opilatio aut erit ex car ne que inata ẽ: aut ex verruca: aut aliqua que cecidit in auri culaz re. Et si opilatio quidẽ ex lapidis iactu aut corpis ali us aut sordidũ auriũ: euacuabitur his eductis cũ his instrũs quibus que auribus incidunt educuntur. Si aliud quid est eius sanatio difficilis erit. Post hec autẽ ꝛ nasum aspice ne forte crossus sit ꝛ tumẽs. Hoc eteni carnẽ superfluã ꝛ vul nera in naribus significat. Oportet igitur eas in claro intue ri loco soli oppositas que quidnaz sit manifestum tibi fiat.

Dehinc linguã scrutare visu ꝛ loquere ei vt respondeat quo cuius sit sermonis ꝛ facundie agnoscas. Et si eius ver ba grauia sunt aut balba aut non ostẽdit suũ bene sermonẽ intuendũ ne fortasse paruitate fiat lingue. Qd' si non fuerit aut crossiciẽ lingue significat: aut eius defectũ aut q̃m pars eius amputata est: aut langorẽ quẽpiã qui neruis accidit per quos loquitur: aut aliquid huiusmodi simile. Sepe quoqz im mutãtur verba dentis cã qui cecidit: vide ẽt linguaz ne forte sint in ea vlcerũ macule que cicatricem susceperint. Quod si aiaduertes cãz a dño quere: ꝛ si quidẽ sic eẽ responderit sen sum opinioni applica q̃m ex epilepsia est fortasse. Hõ eteniꝫ epilepsiã patiens sepe suã mordet linguã ꝛ vulnerat. Quare querendũ ẽ quidẽ que cã eius fuerit. Jã tunc scrutare vo cem ne forte sit rauca aut acuta. Rauca enim elephãtiã quã doqz significat venturã. Intuere etiã dentes si forte qs eorũ ceciderit maximeqz quatuor primi aut canini turpe est ꝛenim loquẽdi aufert facultatẽ aut molares. masticãdi eteni prohibet bonitatẽ. Et si quidẽ ante pubertatẽ ceciderit meli or producet si deinceps nõ adiscet reuerti. Dentiũ quoqz co lorẽ inspice: ꝛ siquidẽ mutatus ẽ in croceũ: aut nigrũ turpe ẽ: nisi ꝑpter eorũ fiat mutationẽ. Si eteni mutantur m'lto pul chriores q̃ fuerãt orienẽ ꝛ meliores ac fortiores. Inuesti ga gingiuas eius ꝛ palatũ. Sepe eteni aut laxa sunt aut vul nerata: aut sunt in eis vlcera ꝛ hoc malũ. Sed ꝛ palatũ eius ꝛ os ac anhelitũ cõsule ne forte mutatũ hẽat odorẽ. Quod si inueneris aut ex putredine est aut ꝑpter molares comestos aut propter fl'a putridũ in stomacho. Et siquidẽ odor fetid⁹ gingiuarũ ẽ cã aut molaris putridi: hic extirpabitur mũda tione gingiuarũ põticis cũ medicaminib⁹ ꝛ visu acutoꝝ me dicaminũ. Si ãt propter molarẽ tolletur fetor aut molari co mesto sublato aut mundato aut cocto. At vero si stõ est cau sa nõ euacuat. Dehic ꝯsule vuaz ne forte m'tũ ceciderit malũ ẽ etenim: quoniã huiusmodi si acciderit apostema seq tur suffocatio aut ne sit eneruata hinc ꝛ illis plurimũ tussis fit. Inuestiga ẽt gulã exterius ꝛ manu attinge glandulas q̃ illic sunt: quas si inueneris tactu manifestas cũ duritie scro phulas significãt. Sic quoqz eas que sub alis sunt glãdu las consule. Et que in auribus quas si supradicto inuene ris modo scrophulas illis futuras significat in locis. Sz ꝛ pectus diligenter intuere ne forte sit illis contortũ: aut par ua super ipsum caro malum. hoc enim plurimum huiusmo di asma ꝛ tussis accidit. Si vero cũ his quoqz pect⁹ strictũ fuerit ꝛ scapule fluxe vt quasi alas videatur habere. dorsum qz fuerit incuruum huiusmodi ꝑtisim non effugiet: maxi meqz si in adolescẽtis aut iuuenis ẽ etate. catarriqz fient illi ꝑplurimi. Dehinc etiã manus ispicias ꝛ cõiunge ac visu comensura ꝛ si alteram altera miorem inueneris aut vtrãqz breuẽ. queadmodũ manũ quã medici assimillãt ꝛ cõfigurãt manibus lupiculi malũ est: ꝛ ab actionũ prohibet bonitate: imo etiã turpe. Et caue ne forte brachiũ icuruatũ aliqua sit de cã q̃ exteri⁹ acciderit: ne curuatuz sit vt oportuit. Et intuere ne forte cubiti sit aliqua inequalitas. breuieturqz ab eo quod necesse ẽ: hoc eim si sit cã factum lãgoris alicuius in feriori ossi accidẽtis: ſꝫ nec brachium eius imminutum ẽ. neqz passionis alicui⁹ cã que supiori accidit. Inuestiga etiam ne forte in altero eorum aut in vtroqz aliquid apostemati pro simile inuenias: qđ si tetigeris sub tactu reperies vene simile aut vermi. hoc eiꝫ significat manifestationẽ vene saniose. Et iteꝝ vtrasqz iũge manus ꝛ explica ne fortasse difficile moue antur: cui ꝛ precipe vt alicui tuoꝝ diligẽtius ipmat manuꝫ membroꝛuꝫ. Sic nãqz manus eius tibi virt⁹ ꝛ debilitas pa tebit: virtus quoqz neruoꝛum ꝛ debilitas. Uiscera etiã ei⁹ inuestiga hoc modo. Precipe supinũ iacere ꝛ caput eius pla no positum sit. ꝛ manus ipsius tanq̃ ad pedes extende: ꝛ ge nua ipi⁹ paꝝ subleua: pedes extẽde: ꝛ tãge subplanũ ventris ei⁹ a loco oris stõaci ꝛ hisq̃ sub hypocũdrijs ei⁹ sũt. doec ad pectus peruenias locũ ꝛ sepius manum appone ꝛ palpa ac exprime. Et si quidẽ inueneris aut in sinistro latere: aut in dex tro aliqđ crossum ꝛ durũ. innuit tibi quoniã aut in epate aut splene apostema. Sic quoqz si inueneris sup vmbilicũ: vsqz pectoris costas imedio crossum qđ oris stomaco aut ipsius significat apostema. Et hec oia mala sunt ad hydropisiꝫ nã qz puchit: maximeqz si simul corporis coloꝛ ad alborẽ iclinaẽ ꝛ sub palpebra inferiori ad turpiditatẽ. Quod si hac ive stigas mulierẽ inquisitione: perspice vtrũ crossuz aliqđ inter vmbilicũ iueies ꝛ penẽ aut solidũ. Et si quidẽ sic iuenies ma tricis cãcrum significat. Interroga etiam mulierẽ si forte ac ciderit illi mẽstruo tẽpoꝛe defectus grauis qui similis ẽ apo plie: q̃m si cõtingerit: matricis eius significat suffocationem inq̃ mulieris subitus aliqñdo est iteritus. Et inquire pa riter cum his renũ esse ꝛ q̃litatẽ ac vesice: vt itucaris. s. vrinã inuenies ꝛenim in ea fortasse arenã fundo ꝯtiguã: ꝛ si sic vi deris lapideꝫ significat aut in renibus aut inuesica. De hinc etiam testiculos cuiusmõi sint ingre. ne forte eorũ vene dilatari ceperint. Hoc eteniꝫ aduentũ significat venarũ q̃ va rices dnr. Attũ hoc in rerum non apparet principijs. ſꝫ pau latim trãscũte tẽpoꝛe: dehinc fortius apparet ꝛ fit ifirmitas fortis. Nec vero virge q̃litatẽ rimari ꝑtereas. Inuenies ꝛ enim fortasse foramẽ qđ in capite eius est in latus iclinum qui qũ minxerit vrina in rectũ nõ dirigitur: ſꝫ ad iferiora sta tim descẽdit. ꝛ hoc malũ. significat eni hũc mime generatiõi oportunũ. Sperma eteni necesse habet recta emitti: ꝛ dirigi i matricẽ via vt ad vltimũ eius attigat. Dehinc etiaꝫ ani statum intuere: ne forte sint in eo emoroides: aut moꝛũ aut si milia. Post hoc ad pedes aĩum inclina ꝛ precipe illos in simł'iungi: ꝛ equali pedes disponat loco: ꝛ ꝑspice ne forte alt altero breuioꝛ sit: est eniꝫ malum. q̃m aut spasmum portẽdit aut clauditatẽ q̃ ex sciatica ꝓcedit. Tũc vero illũ currere im pera. ꝛ si nulla incurrẽdo apparet diminutio neruoꝛuꝫ signi ficat virtutem: ꝛ iuncturaꝝ concatenationẽ. Si alit qđ vide ris: signũ est infirmitatis alicuius que accidit neruis ꝛ iun cturis vertebri. aut alijs pedũ iucturis. Genu quoqz iſpi ce ne forte durũ sit in eo apostema: aut illud q̃ spina dicitur hoc eni quãdoqz nõ sanat: ꝛ perducit pacientem ad crurium extenuationẽ ꝛ clauditatẽ pſcaꝫ. Sic etiã caue ne sit i eis cur uitas aut inclinatio. Dehinc etiam crura ne forte sint ar cuata. aut in exteriora transuersa. Mala ꝛenim sunt om nia hec accidentia in eundo plurimum officientia. Sꝫ ꝛ ven tres intuere cruruꝫ. ne forte eorum vene dilatari cepint. Si ꝛ enim hec fuerint. venaꝝ que varices dicũtur aduẽtum portẽ dunt. Et in cruribus crossitiem fieri si inueneris ꝛ duritiem ac repletionẽ in taloꝛuꝫ loco ad supiora. signũ est hoc passio nis venture que dicit̃ elephas. His ergo signis oꝫ sana signi ficari corpora ꝛ alia patientia mala. Si eim oia que dixim⁹ tibi diligẽter obseruaueris accidẽtia. corpusqz ab eis oĩo sa num inueneris ꝛ oibus nudum infirmitatibus in vltimo sa nitatis est ꝛ salutis a passionib⁹ mundum maculis ꝛ vitijs. Si sit aũt res econtrario aut languidũ erit illud corpus aut nec sanum nec egrotum.

Capitulũ. 25⁹. de quatuoꝛ assignationib⁹ humoꝝ.

In precedentibus dixisse nos qũ de elemẽtis lo queremur recolere te credimus q̃m corporis hois elementa alia qđem sunt longinqua ꝛ cõia ipi oibusqz generationis ꝛ corruptiõis corporibus susceptibilibus que sũt. s. quatuoꝛ pri ma fundamẽta. Alia aũt propiqua ꝛ propria. ꝛ hec propiq̃ quidẽ in propingtatis vltio que etiã hoi propria sunt: ſꝫ tam̃ illi in ipsis cõparticipãt quedã aialia que sanguineꝫ habent vt equ⁹ taurus. ꝛ hec sunt mẽbra cõsimilia ꝑtibus de quibus deinceps dicemus. Quedã aũt sunt inter propinqua longin quaqz media que etiã oibus sunt cõia sanguinẽ hñtibus aĩa lib⁹. Et hoc loco nostra ad hec intẽtio ꝛ de eis disputare vo-

lumus. Dicimus ergo qm̄ hoīs ⁊ oīum que sanguinē hn̄t
aīaliū mēbra ex q̈tuor gn̄ātur hūorib⁹ qui sūt sanguis cho-
lera rubea. cholera nigra phlegma. quēadmoꝫ oīuꝫ q̄ gn̄āti-
onis ⁊ corruptiōis susceptibilia sūt corpuꝫ gn̄ātio ex quatu-
or est elemētis: vnde ⁊ quatuor hi humores quasi elemento-
rum filij vocātur. eo ꝙ illorum quādam gerant similitudinē:
qum in horū singulis singlī dn̄etur elementorum quatuor.
Ignis ⁊enim similitudinē cholera fert rubea qum calida sit
⁊ sicca. aeris silr̄itudinē hꝫ sanguis: est eteniꝫ calidus ⁊ hūid⁹
Aque phlegma qum sit frigidum ⁊ humidū. Terreqꝫ chole
ra nigra silr̄itudineꝫ cōportat cū sit frigida ⁊ sicca. Humores
itaqꝫ quatuor secūda sunt elemēta corporis hūani: oīumqꝫ
que sanguinē habēt animalium. ⁊ ab eis eorū incipit gn̄ātio.
Fetus etenim in matrice gn̄ātio est ex spermate ⁊ sanguine.
Sperma aūt ex sāguine fit: sanguis humoꝝ radix est quatu
or: eteim humores ex eo separātur sicut paulo post dicemus.
Corporis itaqꝫ gn̄ātio ex his quatuor est humoribus ⁊ sub-
stātia ei⁹ per eos. Nō etenim aliquo eorum diminuitur. Sa-
nitas hoꝝ quatuor fit cōtemperātia in q̈litate ⁊ ꝗtitate ⁊ si-
bi inuicem resistēdo: vt fit. s. cuiusqꝫ ꝯplexio coꝝ in corpore.
sicut est eius nā. Sit quoqꝫ eius ꝗtitas in multitudīe ⁊ pau-
citate vt coꝝ nulluꝫ aliud supet: nec augeat̄ super oēs. si nāqꝫ
fiat hoc morbus accidit vt ait in libro de hoīs nā hypo. In
corpore hoīs sāguis ē ⁊ cholera rubea: phlegma ⁊ cholera ni
gra. Hec aūt quatuor natura sūt corporis hoīs: ⁊ ex his eius
est sanitas ⁊ morbus. Et enim corp⁹ per horum cōtemperā-
tiam in vltimo erit sanitatis in qualitate ⁊ ꝗtitate ꝯtempera
torum si alteri quidē alteris sint cōplexi: infirmatur autem si
alij alijs ampliores sint: aut vnus aut duo in quātitate ⁊ q̄-
litate. aut si diminuātur aut si horū quis ab alijs sepatur: sic
vt non cōtemperētur. Morbus etiā in eo fit quē deserit: ⁊ in
eo ad quē tendit locū necessario. In loco quidē queꝫ deserit
ꝓꝓ eius cōtrarij dn̄ationē illi loco. In loco vero ad quē con
tendit implet eim ⁊ extendit ⁊ tumere facit. Et hoc eodem di
cit libro quatuor his hūoribus corpus hoīs nūꝗ relinquitur
nō quo vis tempore: nō aliqua etate aut aliq̄ hītudīe ꝗdiu
viuum ē. sꝫ tn̄ eorum quidā quibusdā augētur tpibus ⁊ alijs
minuuntur. Significat ergo nobis hypocras sermōibus ho
minis corpus ex quatuor cōpositum esse humoribus. ⁊ qm̄
eius generatiōis radix est ex eis. ⁊ qm̄ nūꝗ oīo his relinqui
tur ⁊ eius hūorum tēperātia ē sanitas. Dissentiūt autem
hoc a viso quidā ⁊ aiūt corporis hoīs gn̄ātionem ex vno eē
humore horum quatuor. In quo etiam vno discordes sunt.
⁊ quidā ipm̄ ex sanguine gn̄ātum qui etiā veritati magis ac
cedunt: quidā autem ex cholera rubea: quidā ex phlegmate
nōnulli ex cholera nigra. Nec ē hoꝝ aliqd visoꝝ veꝝ ⁊ ē
vanitatis opionum talium signū manifestum tribus modis
Primus est ex sanguinis substātie diuersitate ⁊ qualitate ei⁹
Secūdus ex diuersitate substātie mēbroꝝ. Tertius ē qui ap-
paret in laxatiuo medicamine. Ex sāguinis quidē diuer
sitate ⁊ varietate subē ac qualitate quoniā fetus ī matrice ge
neratio ex spermate ē ⁊ sanguine mēstruo. Mēstruus auteꝫ
sanguis simplex nō ē ⁊ purus quē nō imisceatur aliqd chole
raꝝ ⁊ phlegmatis ⁊ nigre quꝫ sint hūores sanguinis super-
fluitates ⁊ ab eo separantur sicut ab his qui exprimūtur suc
cis superfluitates disgregātur. In omni eteni succo quatuor
disgregantur abinuicē substantie. Calida quidē subtilis ⁊ su
pernatās succo ⁊ ē acutius qd̄ in eo inueniatur: estqꝫ consi-
milis cholere rubee. Secūda substātia ē crossa turbida ⁊ q̄
mergitur. s. fex que ēt cholere nigre ꝯperatur. Tertia ē substā
tia aquosa succo mixta que ēt confertur vrine ⁊ phlegmatice
humiditati. Quarta succi ē substantia pura que ē tanꝗ san
guis purus. Nō ergo hi separātur a sanguine hūores vt pu
rus supersit nihil aliorū habens mixtū: sed videt̄ mēstruus
sanguis quidā quidē rubeus ⁊ clarus. ⁊ hoc ē quꝫ illi miscet̄
cholera rubea: quidā āt rubeus paululū subniger ⁊ spissus
quꝫ illi cohlera imixta ē nigra: aut super se spumā habēs na-
tātē: ⁊ hoc ꝓꝓ phlegma admixtū: ali⁹ autē tenuis ꝓꝓ imixtā
illi aquositatē. In sanguīe quoqꝫ phlebotomie eadē vident̄.
Et hoc est signū nō eē sanguinē totū vnū idēqꝫ: ꝗuis intuē
ti vnus eē videatur: lac quoqꝫ in visu vnū quidē sed tamen
ab eo ⁊ caseus separatur ⁊ aquositas ⁊ butyrū. Hoc ē ergo si
gnū sanguini tres imixtos eē humores: ⁊ est homo nō tantū
ex sanguine quēadmodū ⁊ quidā arbitrant̄. Ex substan
tia quoqꝫ mēbrorū hoc idē significatur quoniā videm⁹ ī ani
malibus quedā quidē mēbra frigida ⁊ sicca vt ossa que simi-
lia sunt cholere nigre: quedā frigida ⁊ humida vt cerebruꝫ ⁊
pinguedo que phlegmati similant̄: mēbra alia calida ⁊ humi
da vt carnē que sanguinis fert figurā: ⁊ alia calida ⁊ sicca vt
cor: qd̄ cholere rubee simile est. Natura eteni sua disponens
corpora animaliū prudentia quꝫ sanguis ad matricē perue-
nerit attrahit quod in eo tenue ⁊ de eo mēbra cōponit mollia
trahit quoqꝫ quod calidius ⁊ calida ex eo facit mēbra debic
qd̄ crossius ex eo mēbra cōponit sicca. Atqꝫ hoc ē signū qm̄
sanguinē qū a matrice influit ceteri cōmitātur imixti hūores
⁊ hec repulsio cōmunis ē ⁊ illi qui ait hoīem ex solo com po-
situm esse sanguine ⁊ cuilibet alij qui ex aliorum vno. At
vero ex laxatiuo sumptū medicamīe. signū huiusmōi est. Vi
demus nōnūꝗ qū qui laxatiuum bibit phlegmatis: phleg-
ma emittere. qū aūt qui choleram laxans rubeā illam eua-
cuari plurimā idēqꝫ ⁊ in cholere videmus nigre laxatiuo. cū
aūt qui phlebotomat̄ sanguinē emittere: hoc autē ⁊ omni tē
pore: ⁊ in omni videmus habitudine. Hec ergo sunt signa q̄-
bus ostēditur homineꝫ ex q̈tuor humoribus esse cōpositum
nō eiꝫ aliqn̄ ab illis reliquitur. Hec quoqꝫ respōsio ī eū ꝓpa
est: qui hominē dicit ex aliquo triū cōpositū cholera. s. rubea.
cholera nigra vel phlegmate. Hoꝝ porro quatuor humorū
quisqꝫ aut est naturalis ⁊ īuenitur in tēperate cōplexiōis cor
poribus aut est extra naturā quē īuenire ē in cōplexionē ex-
tra tēperātiā habētibus corporibus.

De sanguine

Et naturalis quidē sanguinis
cōplexio est calida ⁊ humida. Et
qui ex eo est in artarijs liquor eius tenuis est. ⁊ color in rubo
rē clarū vergit ⁊ ad flauorē. Qui aūt ī venis tēperatū hēt li-
quorē inter crossiciē ⁊ tenuitatē: ⁊ color eius rubeus plurimi
ruboris. Sapor dulcis: ⁊ eius odor minime fetid⁹: qui si edu-
etus fuerit cito coagulatur: huiusqꝫ sanguinis generatio ex
tēperātia ē caloris epatis. Sāguis aūt extra naturam li
quorem habet aut crossuꝫ ⁊ turbidū: ⁊ hic ē ex epatis calore
⁊ siccitate: aut tenuem aquosumqꝫ: ⁊ hic ex epatis est humi-
tate ⁊ frigiditate. Aut ad alborē īclinū: ⁊ hic ex nimietate fri
giditatis ē epatis. Aut ad rubore clarū: ⁊ hic ex multitudine
est cholere rubee q̄ in sanguine est. Et ei⁹ odor: aut est mitis:
aut fetidus significatqꝫ putredinē. Eiusqꝫ sapor: aut inclina
tur ad amarū: ⁊ est signū cholerā dominari rubeaꝫ: aut ī sal-
sugine ⁊ ē phlegmatis signū admixti. Cuidā quoqꝫ spuma
supnatat significatqꝫ humiditatē ⁊ vētositatē. Et in alio ap
paret aquositas que ab eo separatur vt coagulatus fuerit. ⁊
significat qm̄ aquositas cuius erat in venis segregari ⁊ vri-
nā ⁊ vapores illi adhuc supest.

De phlegmatē

Phlegma aūt qd̄dā natura
le ē ⁊ eius cōplexio frigida ē
⁊ humida: ⁊ sine sapore. hoc natura ad venas mittit vt dige-
ratur ⁊ maturet̄ in eis: fiatqꝫ cibus mēbris. Phlegma eteniꝫ
cibus ē in quo media tm̄ celebrata ē digestio. Ideoqꝫ ⁊ natu-
ra nullū ei ꝓpriū dedit mēbrorū ad qd̄ trahatur: quēadmo-
duꝫ reliquis ꝯcessuꝫ humorib⁹ est qū mēbroruꝫ fieri cibus ex
eo possit. At vero extra naturā phlegmatis quatuor sunt di
uersitates: acerbum ē nāqꝫ qd̄ ⁊ frigidius ceteris phlegmati
bus ⁊ siccius: salsum quod ceteris oībus calidius ⁊ siccius ē.
Dulce ēt quod calidius ⁊ humidi⁹ ceteris approbatur. Vi-
treuꝫ quod ad acerbitatem inclinat diciturqꝫ vitreum eo ꝙ
vitro simile sit liquefacto. Hecqꝫ phlegmatis speties ceteris
crossior est.

De cholera

rubea. Cholere rubee cōplexio ca
lida est ⁊ sicca: ⁊ quedā quidē natu
ralis est que etiā in tēperatis īuenit̄ corporib⁹: quedā aūt ex
tēperātiā est naturalem. Et cholera quidē naturalis subtilis
est colorqꝫ eius rubeus ⁊ clar⁹. Et qd̄ quidē ī ea subtilius est
⁊ acutius ⁊ clarius trahit ad se fel: mittitqꝫ ei⁹ pteꝫ ad intesti
na vt lauet ea ⁊ elimīet phlegma ab eis: partē autē ad stoma
cū quo per illā fiat digestio ciboꝝ: qd̄ autē minus ē acutum
⁊ clarū natura cū sanguine ad oīa mittit mēbra corporis vt
tenuet sanguinē ⁊ subtiliet quo deflueus sit ⁊ in oēs transimit
tatur arctos meatus: quo ea mēbra que subtili egēt cibo pa-
scantur. At vero extra naturā cholere quatuor sunt spēs
prima ē cuius color croceus est generaturqꝫ ex admixtione
hūiditatis phlegmatice subtilis ⁊ cholere rubee ⁊ clare ⁊ hu
ius calor naturalis minor est calore. Secūda similis vitello
ē oui: generaturqꝫ ex humiditatis phlegmatice ⁊ crosse ad-
mixtione ⁊ rubee cholere clare ⁊ hec spēs minoris est caloris
ꝗ que precessit: harūqꝫ duarū spērū generatio in epate cele
bratur. Tertia vero est cuius color foliorū colori porri similis
huiusqꝫ secūdū maiorē generatio partē in stomaco fit ex ole
rū comestione. Quarta est que colore similis ē ꝫinario ⁊ hec
pessima est spēs qualitate similis qualitate veneno aīalium
venenosorū. Generaturqꝫ in stomaco ex adustionis grauita
te: ideoqꝫ ceteris amplius calida ē ⁊ peioris qualitatis.

De cholera nigra. Cholera aūt nigra alia naturalis ⁊ dicitur hūoꝛ niger ⁊ alia extra cursū naturalē ⁊ dicitur melia. Et humoꝛ quidē niger cōplexionis ē frigide ⁊ sicce: eiusq; ad sanguinē comparatio quasi fecis ad vinū: sapoꝛ eius ad cerebrū inclinatur liquoꝛ eius crossus ⁊ qđ quidez crossius in eo est sibe ad se trahit splen ⁊ pascitur eo qđ melius ē: reliquū āt ad os mittit stomaci vt appetitus eo cōfortetur. Minus aūt crossū mittitur cū sanguine per venas in oē corpus: pascunturq; eo mēbra que crosso indigēt cibo ⁊ frigido: quēadmodū ossa ⁊ cartillagies ⁊ similia: sed ⁊ vt teneat sanguinē ne forte celeris sit trāscursus transeatq; mēbra ⁊ nō reficiātur eo: hec aūt spēs maxie generatur frigido regimine ⁊ desiccante. At vero melie q̃ extra naturā ē quedā quidē spēs ē que ex adustione nigri generatur humoris que ē calida ⁊ sapoꝛ eius acerbus ⁊ si ecciderit super terrā ebullitio in ea fit: est eniz in ea caloꝛ: ardoꝛ ⁊ acum̄ que lucrata est ex adustione. Fex eteniz anteꝙ̄ aduratur frigida ē. Et differentia inter hanc ⁊ eaz que precessit humorē .s. nigrū: quoniā primū humorē .s. nigrū musce attingunt. Ad hanc autē minime accedūt propter sui malitiā. Est ⁊ alia spēs que generat̄ ex cholere rubee adustiōe ⁊ fortioris est ꝙ̄ que precessit caloris eiusq; qualitas pessima est corrūpens ⁊ perdēs morbos faciēs pessimos vt cācrū quo quz comedūtur mēbra elephantiāq; facit ēt membra cadere vlcera quoq; mala ⁊ neꝙ̄ similiaq; his hꝰ coloꝛ spēi nigrioꝛ est ꝙ̄ precedentis proxime in tm̄ vt corruscet vt coruscatio picis: sepe qui inspicit arbitratur illā nigrū eē sanguinē. Et inter hāc ⁊ nigrū ē differētia sanguinē: quoniā sanguis super terrā fusus statim vt venā exit coagulatur cholera autē nō coagulatur. Sanguini quoq; nō est ebullitio: sed nec odoꝛ acerbus. nigra autē cholera si super terrā fundatur bullit: ⁊ est ei odoꝛ acerbus maximeq; huic spēi. Est etenim qualitas eius pessima ⁊ calida que si in aliqua mittatur mēbra illa comedit fitq; ex ea tabaua cito perdēs. Alia ē etiā eius spēs cuius coloꝛ ē liuidus: ⁊ alia cui ē coloꝛ tanꝙ̄ bedemani ⁊ violarū: sz oībꝰ alijs deterioꝛ nigra ē ⁊ corruscās cuius generatio est ex regiminis calefacientis ⁊ desiccantis assiduitate. Vidi nōnullos hanc egerentes spēz melie id ē nigrā citoq; perierūt: vidi q̃z coꝝ quosdā hanc egerentes: ⁊ post duos dies citrina eorū facta egestio paulatim a morbo liberati sunt. Vidi quoq; in cuius cute coloꝛ apparuit violaceus: liberatusq; ē: quoniam variata est meliā ⁊ post pusillū flauus hic coloꝛ ē factus ī egestione eorū: ⁊ hec est quatuoꝛ humoꝝ assignatio. Et ē sciendū quoniā humorū q̇dā posse habēt in alios alterari: quidā aūt minime alterari possūt in alios. Et phlegma quidez īmutari pōt in sanguinē si ipsum caloꝛ excoxerit naturalis ⁊ maturauerit. At vero sanguis alteratur ⁊ fit cholera rubea: si confortatus caloꝛ in eo fuerit ⁊ illū subtiliauerit nec vero phlegma fieri pōt. Cholera autē rubea plurimū alterat̄ ⁊ fit cholera nigra si in ea caloꝛ fortis operatꝰ fuerit ⁊ cōbussit: nō autē fieri pōt vt aut in sanguinē cōuertatur aut phlegma. At vero cholera nigra nullo mutari ⁊ alterari potest pacto aut in sanguinē aut in phlegma aut in cholerā rubeā. Et que accidit humoribus alteratio ē quēadmodū accidit his que igne coquūtur: quod eni optime nō excogtur ⁊ remanet crudū: deīceps pōt ignis maturare plene ⁊ excoquere: qđ āt semel excoxit crudū deinceps fieri nequit. In qđ āt tm̄ fecit ignis vt eū exusserit nō poterit deinceps fieri cibus laudabilis. Sic ⁊ in humoribus inuenitur. Phlegma etenim quz sit cibus ⁊ dimidia decoctus decoctione a naturali pōt excoq caloꝛe: perfectus fitq; sanguis. At vero cholera rubea aut nigra. qm̄ in eis perfectā cōpleuit operationē crude iterum fieri nō possunt vt phlegma. Hec ergo humorū sunt spēs ⁊ diuersitates. Attendendū aūt qm̄ eorum quisq; si superabūdauerit in corpore sua quātitate aut qualitate morbum generat sibi propriū. Sic quoq; si ad aliquod decurrerit mēbrum morbū generat quēadmodū quz de morboꝝ cāis tractabimus ⁊ passionū dicemus: eritq; cuiusq; morborū fortitudo ⁊ debilitas secūdū humoris superabundātiā. Sic quoq; si eorū aliqui ab eo quod oz iminuātur morbi fiunt. Sz ⁊ quādoq; mors sequitur si coꝝ q̇s superexuberet: aut oēs sua ꝙ̄titate: repleanturq; mēbra ⁊ exuberāt: vnde caloꝛ suffocat̄ naturalis ⁊ vita cessat. At vero corrūpitur eorū quidā aut oēs in qualitate sua nimia ⁊ superflua corruptione: fitq; ex eorū corruptione infirmitas in mēbro: vnde ⁊ eiꝰ cessat actio perfert̄q; ea ad coꝛ īfirmitas ⁊ abscidit̄ vita: aut ēt ꝯsūit̄ ⁊ deficit humoꝝ q̇s ī corpe oīno: ꝑitq; hō quz sit hoīs liquoꝛ subsistētia ⁊ vita ꝑ hos q̃tuoꝛ humores eorūq; adiuicē resistētia hec sūt que nos oportebat de quatuoꝛ humoribꝰ īformare.

Sermo secundus prime partis libri cōpleti artis medicine qui dicit̄ regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeher moysi filij sciar de mēbris partibus suis cōsimilibus translatio stephani phīe discipuli de arabico in latinuz .xvj. capitula continens.

Capitulū primū vniuersalis de oībꝰ mēbris disputatio.

N precedenti nostri operis tractatu diximus elemēta corporis hoīs ꝑxia: esse hūores quatuoꝛ: ⁊ illis propinquioꝛa mēbra simplicia qum ex eis membra cōponātur organica. Et de humoribus quidē iam dictuz ē. Hoc aūt in loco de vno quoq; simplicium disputabimus mēbrorum. deinceps autē de cōpositis: incipiemusq; a propositionibus quarū eget speculaturus mēbrorum naturam. Dico ergo qm̄ natura corporis aīalis cōpositionē ex multis īstituit mēbris substātia diuersis ⁊ qualitate ꝑꝑ vniuscuiusq; necessitatem quo ipsum duraret ⁊ permaneret aīal vsq; ad destinatū sibi tēpus: ⁊ ad intētionis cōplemētum ad quam gnātuz est. Cuiusq; eteim corpus aīalis anime instrumētum est. que in eo est cōsimile illi ⁊ eius actiōibus: vt leonis cuius aīe est audacia ira ⁊ rapina corpꝰ factū est graue ⁊ forte in pedibꝰ eiꝰ acutissimi vngues ⁊ in oꝛe dētes robusti. Leporis aūt cuius anima pauida ⁊ timēs corpus creatum est leue ⁊ cursus celeris ac fuge. Sic in oībus est intueri aīalibus corpora cōfigurata aīabus create que in eis sunt. Et qm̄ anime varie sunt virtutes: instituit illis membra creatoꝛ ⁊ substantia ⁊ figura diuersa: virtuti que in eis est conuenientia: per que suas operatur actiones quemadmodum homini manus facte sunt īstrumēta quibus omnes suas exhiberet operationes. in quibus ēt digiti instituti sunt multi diuersi quibus omnia tenēt corpora siue ipsis maiora siue sint minora. Eadem etiam ratione ⁊ epar creatum ē rubeū vt esset sanguinis cōueniēs generatiōi. māme aūt ⁊ testiculi albi facti sūt coloꝛe: ꝑꝑ generationis spermatis cōuenientiam ⁊ lactis: ad hūcmodū omīa reliqua mēbra in ea figura ⁊ q̃litate creata sunt: que adꝙ̄ pata sunt actionē essent oportuna: ⁊ in ea quēadmoduz posterius dicemus ꝑmaneret. Inde igitur corporis mēbra multa facta sunt ꝑꝑ virtutum ⁊ actionū naturalium diuersitates in corpore. Et actiones in corpore naturales sūt tres: aīales vitales: naturales: ⁊ naturalium quedaz cibi actiones: quedam generationis. Sic quoq; mēbra quedā sunt instrumēta actionum animaliuz: ⁊ dicūtur animalia mēbra: quedā aūt instr̄a actionū vitaliū: ⁊ dicūt̄ mēbra vitalia: q̇dā vero actionū organa nāliū: ⁊ vocāt̄ ciboꝝ mēbra ⁊ gnātiua m̄bra. Alia quidem mēbra aptauit natura sensibus ⁊ motui voluntario in omni aīali. Anime aūt ⁊ discretioni in hoīe tm̄. hec mēbra autem sunt cerebrū ⁊ oculi. odoratus organa: nares: aures: lingua: nerui: ⁊ lacerti. At vero mēbra vitalia per que scil̄ spiritus est anhelatio: ad caloris custodiā naturalis ⁊ ꝑ ea perficiuntur vitales actiones sunt hec. pectus pāniculi eiꝰ coꝛ. pulmo. ⁊ canales eius. gutt̄. diaphragma artarie. At vero ciborū mēbra posuit natura vt imutetur ꝑ ea cibꝰ ī corporis mēbroꝝ substētiaz: ⁊ restauretur loco eorum que dissoluūtur ab vnius cuiusq; mēbri s̄ba qū corporis hominis ⁊ omniū animalium fit dissolui ⁊ dispgi: quare īdigēt eorū que dissoluūtur repatione cibo. s. ne forte anll̄etur corpus ⁊ peat. Et qm̄ ī ciborum vniuersitate nō inuenitur qđ simile sit his q̃

dissoluūtur a mēbroꝝ corporis substātia: necessaria habent mēbra que substātiā alterent ciborū in similē illi que dissoluit̄ substātiā: ne forte corporis dispsa materia vita pereat. Sunt aūt hec os dētes: meri: stomachus: itestina: epar: fel: splen: renes: vesica ⁊ vene. Genitalia vero mēbra īstituit nā vt animaliū spēs iuenirēt̄. Qm̄ sint ṫci aīaliū cōpora ꝯtinue dissolutiōis ⁊ mutationis ⁊ h cā sit illis ad corruptionē ⁊ defectū eorum formauit in animalium corporibus mēbra nā genitalia per que generari possit ex vno quoqꝫ indiuiduo. aliud simile qd eius loco supersit ne forte animal aliqua depeat species: nec sit eius loco alia restaurata: hec aūt mēbra sunt matrix, veretrū. testiculi spermatis vasa: mām̄ille. Quecqꝫ aūt mēbroꝝ speties que actionibus instrumēta sunt mēbꝝ habet vnū quod reliquis ē omnibus radix ꝓpriūqꝫ illi actioni. reliq̄ vero mēbra illi adiutoriū sunt: parata ad actionē pficiendaꝫ: aut vt superfluitates recipiat mūdetqꝫ: aut vt ab eo sumptas ad alias pferat: aut vt ipsuꝫ custodiat ⁊ defēdat. Et animaliū quidē mēbroꝝ radix ⁊ principale īter cetera cerebruꝫ est. In eo eteni est animus ⁊ discretio ⁊ ab eo diffundit̄ sensus virtus ⁊ motus volūtarij ī omnia mēbra. Quecqꝫ illi adiutoriū ad actiones cōdita sunt oculi auditus odoratusqꝫ instrumēta: nerui: lacerti: ⁊ qd sensuū gsqꝫ pcipit exterius ad cerebrū p suū mittit sēsuꝫ: ipseqꝫ illud discernit ⁊ deponit. Lacerti porro mouētur ad ea que cerebrū curat vt mouēatur ad agēduꝫ discreta. Que aūt susceptioni superfluitatū pata sūt quēadmodū loca que dicūtur cuniculi embotū ⁊ glans rotūda. Instituta vero vt accipiant ab eo ⁊ ad alia pferant nerui qui in omnia corporis mēbra sensuꝫ pferūt ⁊ motū. Defensioni aptata. vt pāniculi qui cerebrū superiuoluunt. Mēbrorum autē vitaliū radix. cor. Est etenim ipsuꝫ naturalis locus ⁊ fornax caloris: ⁊ ab ipso in omnia corporis mittitur mēbra calor: quo animal viuū perstet. Et que pata illi adiuuantia sunt ad actionē suam: pl'mo: diaphragma lacerti pectoris: p hoꝝ eteni motuꝫ fit aeris ad cor ingressus: quo calor refocilletur natural': exitus quoqꝫ supfluitatis fumose que cōgregat̄ in eo sicut ostēdemus ⁊ explanabimus alio loco. Que autez ad sumendū ab eo ⁊ ad alia pferendū parata sunt artarie q̄ ab eo calorē susceptū nālē ⁊ vite virtutē: ad oīa pfert mēbra. Quecqꝫ ad defendēdum data sunt: pāniculi ipsum circūuolētes diaphragma ⁊ pānicl'i circū voluti costis ⁊ pectꝰ. Cibi autez mēbrorū radix ⁊ pricipale mēbrum ⁊ qd actionē ministrat cibi est epar. ipsum enim est locus ⁊ fornax sanguinis ⁊ in eo cibi succositas fit sanguis: ⁊ ab eo in oē corpus sanguis emittitur quo illo pascat̄. Que aūt eius auxilio pauit natura ad hanc actionē: quedā quidem facta antecedentia vt cibuꝫ illi informent quodāmodo quo facilis sit stomacho prius eiꝰ mutatio ⁊ digestio vt est os: dentes: quedam autem pata vt conuertatur cibus ⁊ inmutetur ac apparetur quodāmodo vt facile sit epi ipsum imutare ⁊ in sanguinis ꝯuertere substātiam ⁊ hic stomachus ē. Quedam vero instituta qbus cibꝰ a stomaco ad epar dirigatur: vt intestinū subtile ⁊ vena que dicitur mesaraica. Quedā etiā creata sunt quo ab epate ad totius deferant membra corporis sanguinē. sicut vena q̄ dr̄ concaua. Quedā quoqꝫ ad sanguinis superfluitatē mundādam ⁊ excolendā: vt splen. fel. renes. Quedam suscipiendis supfluitatibus ⁊ expellendis foras vt crossum intestinum vesica nisi ꝙ intestinū crossum imutatiōis suscipit stomaci superflua ⁊ emittit foras. Vesica autē aquosaꝫ cōtrahit superfluitatez quā renes purgāt a sanguine ⁊ ad vesicam pellunt: quā ipsa susceptam foras emittit per virgam. Que aūt vt pferāt ad totū corpus parata sunt membra ab epate vt vene. Que vero ad defensionē data vt pāniculus circūdans illud ⁊ ventris siphac. Generatiuoruꝫ porro mēbroꝝ radix ⁊ pn̄cipale mēbrum. qdqꝫ hanc operatur actionē gn̄atiōis testiculi sunt: ⁊ que ad hoꝝ parata sunt auxiliuꝫ vasa spermatis in mulieribus ⁊ viris matricisqꝫ in mulieribus: in ea ṫenim fit fetus ⁊ mām̄ille quoqꝫ ex membris sunt adiuuātibus. per eas nāqꝫ infantiū est educatio ⁊ nutrimentū. Que autez parata sunt vt ab his sumāt ⁊ ad alia deferant vasa sunt spermatis ⁊ veretruꝫ. Vasa nāqꝫ spermatis in masculo a testiculis sumptū sperma ad virgā deferūt. ⁊ virga trāsfert ad matricem. Hac ergo vtilitatis cā quatuor membroꝝ parata sūt genera. ⁊ per ea perficiūtur oēs que ꝺm nature cursum sunt actiones quꝫ illis instrumēta sint instituta.

Diuiduntur autem membra alio quoqꝫ modo in duas partes. Una quidē membra cōsimiles habētia cōtinet partes: secūda vero membra officialia ⁊ instrumētalia. Et mēbra quidem cōsimilium partiū ipa sunt simplicia ⁊ separata: quoꝝ pars toti similis est: totūqꝫ simile parti que sunt ossa. s. cartillago. nerui. vene. arterie. panniculi. ligamenta. chorde. adeps. caro simplex. capilli. vngues. cutis. Horum etenim singulorum frustrū toti simile est ⁊ totum sue parti. Membra autem composita ipsa sunt que componuntur ⁊ ordinantur de membris suis consimilibus partibus. s. ex simplicibus ⁊ seiunctis vt caput manꝰ: pedes: epar ⁊ alia. In horū oiuꝫ singulis sunt os: nerui: adeps. caro: cutis: pāniculi: vene: artarie: que ēt organica dicuntur. Sunt eteni mēbra actionibus instrumēta. Et nos igitur prius de mēbrorū assignatione cōsimiliūloquemur: dehinc mēbra ostendemus organica que ⁊ cōposita sūt. Et mēbrorū cōsimiliū diuersitates sūt. vij. prima ossiū ⁊ cartillaginis. secūda neruorū cordarū ⁊ ligmētorū. tertia venaruꝫ. quarta artīarū. quinta carnis simplicis ⁊ glandularū ⁊ adipis. sexta cutis ⁊ pāniculorū. septima vnguiū ⁊ capillorum. nos ergo prius de ossium diuersitate tractabimus.

Capitulū. ijꝭ. de ossium qualitatū assignatione.

o **Ssa omnibus** corporis mēbris solidiora sunt in animalibus ⁊ sicciora. Hoc aūt duplici vtilitate altera ē vt sint fūdamētū ⁊ firmitas quibus cetera initātur ⁊ cōfirmantur mēbra qum sup ossa oia posita sint tanq̄ super fundamētū: fundamētū gerēs ea: qd āt aliquid gerit firmius eo quod fertur fortiusqꝫ eē oꝫ ⁊ durities hac in parte cōpetentius quidem. Secūda āt quoniā pluribus in locis necesse ē interiora illis defendi: quēadmodū craneū capitis: ossa pectoris ⁊ qd huiusmodi ē solidū eē necesse ē vt possit pati incōmodorum obuia fiatqꝫ procul a passionibus eorū. Cōponitur aūt corpus pluribus ex mēbris: diuersarū habitudinū secūdum necessitatē vniuscuiusqꝫ mēbri: fuit autē hec vtilitas senatia. Prima ē motus cā. secūda dissolutionis superfluitatū vaporosarū. tertia icōmoꝝ que ossibus superueniūt. quarta magnitudinis mēbri ⁊ paruitatis: quinta fortitudinis ⁊ firmitatis. sexta āt motus leuitatis cā. Motus quidē cā qm̄ qū animal motione indigeat quibusdā tēporibus mēbrorū quorūdā sine alijs vt manuū motione pedū capitisqꝫ: quibusdā autē in tēporibꝰ partiū quorūdā mēbroꝝ sine alijs partibus motu idiget: vt palme motu sine brachio digitorū quoqꝫ motu sine palma: alijsqꝫ huiusmodi que volūtarie mouent̄ non oportuit manū ex vno cōponi osse imo pluribus. Dissolutiōis vero cā vaporū superfluorū quoniā qū superfluitates in corpore collecte ex superfluitate ciborū cuiusqꝫ mēbri q̄dā gd crosse: quedā aūt subtiles ⁊ vaporose sint facti sunt his q̄ crosse sunt ad inferiora meatus exeūtqꝫ sensibus manifesta. At vero que vaporosa sunt supflua quꝫ sit eorū in superiora ascendere ⁊ dissolui occulta dissolutione: facte sunt in ossibꝰ iuncture quedā: quibus exeunt que inter ea sunt exitu sensui celato: factaqꝫ sunt in cute quoqꝫ foramia qbus vapor egrediatur ille. Est aūt hoc videre ī capitis cranei osse. hoc nāqꝫ oibus superius ē mēbris corporis vnde ⁊ ad ipsuꝫ vapores cōsurgunt mēbrorū oium. Ipsum eteni est tanq̄ domus tectū in qua igni succenso fumus ascendit. Quare optuit ī capitis osse meatꝰ fieri quibus vaporosa illa egrederetur supfluitas. Nec vero oportuit meatus in capite fieri sensui subiectos eo ꝙ necessariū cerebro ad cautelā custodiāqꝫ ne forte ad ipsum quid nocentiū attingeret corporū. Ideo itaqꝫ ex pluribus factū est ossibus adinuicē cōcatenatione cōpetēti continuatis scoma. Et pluralitas eorū ē pp incōmoda q̄ cuiqꝫ eorū accidunt: quoniā eteni infirmitas ⁊ incōmodum aliqd si accidat alicuius mēbri cuius pti per totū eius diffūditur pluribus in mēbris vnius ossis loco: duo aut tria aut ēt plura facta sunt vt quādoqꝫ qū vnū leditur alterū saluum sit: aut si hoc quidē aliud nihil patiatur sitqꝫ alterū alterius loco in actione ad quā vtrūqꝫ paratū est quēadmodū in ossibus maxille factū ē superioris ⁊ in ossibus nasi ⁊ oculorū. Eodē ēt modo factū est in ossibus pectinis palme ⁊ pedum.

Magnitudo āt ossiū propter mēbri magnitudinē ⁊ paruitatē huiusmodi ē: mēbroꝝ quedā magna sūt ⁊ magis indigent ossibus vt coxarū ossa ⁊ brachij ossa. quedā aūt parua q̄ ēt parua desiderāt ossa vt digitoꝝ cōcatenationes. Firmitas vero ⁊ stabilitas cā est nō modica. Ideoqꝫ quibus necessario fuit: data ē soliditas vt maxille superioris ossibus. Leuitatis ēt motus vtilitas obseruata ē: quoniā ea que hac indigēt habitudine mēbra cōcauiora ceteris cōposita sūt vt femorū ossa ⁊ brachiorū: hec etenim quoniaꝫ magna sunt ⁊ multitudini motus dedita ac celeritati concaniora facta sūt ⁊ in concauitatibus medulle quibus pascantur.

Facta sunt autez corporis adinuicem continuata duobus modis ossa aut disgregatiōis

mō aut solidatiōis. Et continuo quidem disgregata: alia fle
xibilis: alia firma. Et flexibilis quidē iunctura motui ne
cessaria fuit: factumqꝫ est alteri duorum ossium in capite exu
berans ⁊ augmentum rotundum: ⁊ alterius autem ossis ca
pite concauitas ⁊ fouea secundum augmenti quantitatem
⁊ figuram: cōpositūqꝫ est illud augmentū in illa fouea. Ideo
ergo inter ossa disgregatio facta ē: quo qum necesse eēt mo
uerent: ⁊ certificat disgregationē hanc. qm̄ circū illud aug
mentū acumē quoddā factū est in circuitu sil'e egredienti ço
ne mirti ne forte illud igrederetur augmentū ad iferiora al
terius fouee ⁊ cōtinuaret ei: motusqꝫ inde corrūperetur. Ad
ditū est etiā infirmitati eorū qm̄ caput augmenti ⁊ circuitus
fouee corpore inducta sunt cartillaginoso ⁊ super cartillagi
nem hūiditas posita vnctuosa vt sit illa disgregatio celerio
ris ⁊ facilioris motus. Oritur quoqꝫ de cuiusqꝫ extremo os
sis corpus neruosum qd̄ alterū alteri alligat vt sint inuicem
firma: ⁊ ne augmentū egrediatur a fouea qua mouetur forti
us fiatqꝫ euulsio. Non sunt autē oēs fouee ⁊ augmenta dis
gregationū equalia: quorūdam etenim augmenta breuia ⁊ fo
uee non profūde vt scapulaꝝ disgregatio. Quarūdam aug
menta longa ⁊ fouee eorū profūde vt anche vertebrū. Qua
rumdam etiam augmenta minima rotūda sil'esqꝫ illis sunt
eoꝝ fouee vt spōdiliū disgregationes. Quarūdā quoqꝫ aug
menta non sūt ex ipius ossis substātia sꝫ adherentia ⁊ copu
lata queādmodū adheret copulatū extremitati cubiti inferi
oris. Hoc itaqꝫ modo sunt disgregationes possibiles.

Ille autem que stabiles sunt motui necessarie nō sunt
facteqꝫ alie quidē cōplosionis modo alie aliter q̄si
ifixe: alie vero tāq̄ copulate ⁊ cōplosiōis quidē modo vt cra
nei ossium cōtinuatio alterius cū altero: horuꝫ enim cuiqꝫ
augmeta sunt in similitudinem dētiū ac falcis dentate: ingre
diūturqꝫ alterius augmenta inter alterius augmentoruꝫ lo
ca: ⁊ fit inter ea quasi quedam complosio. hoc aūt agnosces
de pecudum lapidibus ⁊ aialium aliorū qum decocta fuerit
ablate que supsunt cutis ⁊ caro ⁊ manifeste videbis. Cō
tinuatio aūt que tāq̄ infixa facta est vt dentiū infixio maxil
le superiori ⁊ inferiori. Que aūt quasi copulatiua facta est
disgregatio sic est vt duo ossa inuicē iūgantur sic vt qum alte
rum alteri continuatū fuerit nequaq̄ inter ea spatiuꝫ aliqd
inueniatur: queādmodū continuatio ⁊ copulatio duuꝫ ossiū
maxille superioris craneo capitis: copulatioqꝫ maxille infe
rioris ossium adinuicē. Hoc itaqꝫ modo ē ossiuꝫ cōtinuatio
aliorum cū alijs modo disgregationis stabilis.

At uero continuatio solidatiua fit per ossiū conso
lidationem aliorum cum alijs. ⁊ est in soli
datiōis loco corp⁹ albū simile consolidāti intantum vt vnia
tur alterum alteri vt duo inferioris maxille ossa in mento ⁊
queādmodū consolidatio augmētorū que sunt in manu in
ossibus disgregationis flexibilisqꝫ. His duobus modis ossi
um ē continuatio aliorū cū alijs. s. continuatio disgregatio ⁊
continuatio consolidata ⁊ disgregatio cōpleta.

Capitulū tertiū de assignatione ossiū ⁊ primum de ossi
bus capitis.

o Ssium corporis diuersitates sex eē noueris
Prima est ossiū capitis. Secunda
ē ossiū dorsi. Tertia ossiū pectoris ⁊ costarū. Quar
ta ossiū scapulaꝝ ⁊ furcularū. Quinta ossiū manuū. Sexta
ossiū pedū. Ossiū aūt capitis: quedā sunt cranei: quedā ma
xille superioris: ⁊ quedam maxille inferioris: quedā dentiuꝫ.
Craneū ergo ē os capitis rotūdū figura acutū ante ⁊ retro
Rotunditas eius duabus fuit ex cāis necessaria. altera ē vt
longius a susceptione amoueret' incōmodorū que exterius fi
ant quꝫ rotunda sit figura minus incōmoditatū exteriorum
ceteris susceptibilis. Scd̄a aūt vt substantie cerebri multa in
eo dilataretur q̄titas ipsius profunditate rotunda. Acum
āt anterius propter partis precedētis cerebri cām que prora
cerebri dicitur a qua nerui oriūtur sensus quꝫ sit anterior ca
pitis pars sub hac cranei parte posita. Acum quoqꝫ posteri
us posterioris cerebri ptis cā que puppis dicit' a qua nucha
ortū hꝫ: posterior nāqꝫ cerebri pars subtus hāc cranei partē
locatur. Craneū autē ex multis cōpositū ē ossibus cōtinua
tis inuicē cōplexionis mō qui ē scoma. Hoc quinqꝫ proposi
tis vtilitatibus. Prima ē ad superfluitatū exitū vaporantiū.
Secūda vt sit venis ⁊ arterijs que a cerebro ad supiora cra
nei egrediūtur ⁊ ad cutē eius via parata. His quoqꝫ que ce
rebrū ingrediūtur. Tertia ē vt sint pāniculis operientib⁹ ce
rebrū loca quibus exaltētur ⁊ religentur quo subleuati a cere
bri substātia illud minime grauēt. Quarta vt siquādo cranei
ossi incōmoditas aliqua acciderit nō in oēs diffundātur par
tes. Quinta quoniā os quod in anteriori est capitis parte ne
cesse ē habere mollitiē. illud aūt quod in posteriori soliditatē
solidūqꝫ ⁊ molle vno nō pn̄t coadunari inesse. Cōplosio
nes autē que sūt in capitis osse sūt qnqꝫ: cranei ossa i sex sūt
diuisa: duo cōplosa: mime vero cōplosa dicunturqꝫ cōplosa
proxima ⁊ tria ⁊ ipsa veraciter ꝯplosa. vnum horū triū ꝯplo
sorum anteriori ē capitis in parte super coronam poituꝫ: ⁊ di
citur cōplosuꝫ coronatū huiusmōi figure. Secūdū ꝯplo
sum in capitis medio i lōgū porrectū. dicit'qꝫ ꝯplosuꝫ rectuꝫ
⁊ sagitte simile: ⁊ est huiusmōi figure. Tertiū ē cōplo
suꝫ quod in capitis ē posteriorū ⁊ puppi eiusqꝫ figura. lau
da greco similis in hūc modū. Siergo hec tria adunētur
ꝯplosa fit ex eis huiusmodi figura. Alia aūt duo cō
plosa. ipsa sunt duo a lateribus cōplosa sup aures icipientia
cū coronato in capitis longo: vsqꝫ prope cōplosuꝫ simile lau
da greco. horūqꝫ cuiusqꝫ distātia ⁊ spatiū a cōploso sagitte si
mile: equalis ē longiquitas. Si igit' hec quiqꝫ adunētur ꝯplo
sa in siml' omnia fit ex eis figura in hūc modum. Et
hec naturalis ē capitis figura: q̄ aūt ab hac deficit natural'
nō est. Cranei aūt ossa diuidūtur in septem. Eorum duo
sunt ossa i capitis medio q̄ cōtinuat ⁊ copulat adinuicem cō
plosum sagitte simile: dicunt'qꝫ hec duo ossa verticis: que q̄
dragulate sunt figure: substantieqꝫ tenere. ⁊ substātia quideꝫ
eorū tenera est: pp dissolutionis vaporū necessitatē: qui tamē
duob⁹ adunātur ꝓre cerebri vētriculis: ex supfluitatibus aial'
spiritus. Duo alia a laterib⁹ capitis quoꝝ quodqꝫ seperat a
vertice duo ꝯplosa tenuia que sup aures sunt: ⁊ hec duo ossa
super temporū dicūtur ossa. figūraqꝫ eorum triāgula. At ve
ro eorū cuiusqꝫ substātia in tres diuidūtur partes vna cū sua
soliditate lapidi similis: que etiam lapidea dicitur: ⁊ i eo au
ditus est forām. factaqꝫ est auditus cautele cā ab icōmodoꝝ
cursu. secunda ē augmentuꝫ que ex illa oritur: dicit'qꝫ capiti
māme similis: factaqꝫ ad prohibēdam iferiorem ne loco suo
exiret maxillā in exteriora. qm̄ disgregatio eius disgregatio
ē flexibilis. ⁊ hec pars subest lapidee i soliditate: tertia auteꝫ
pars ē que tempus dicitur eiusqꝫ soliditas duab⁹ subē alijs
primis: facta sunt autē ossa substantia solida ⁊ dura: quo su
sceptioni incōmoditatū essent remotiora. Et est os in capi
tis prora quod a verticis seperat ossib⁹ duobus cōplosuꝫ co
rone simile: ⁊ dicitur frontis os: eiusqꝫ figura similis semicir
culo: substantia aūt ipsius tēperata ē inter soliditatē ⁊ molli
tiem. Hoc ideo factū est. qm̄ in comoda illi sepe nō accidunt
qū sint oculi i capitis prora positi his cauentes ab incōmo
dorum improbitatibus locis. Est etiaꝫ os in capitis puppi
diuisum ⁊ separatum a duobus verticis ossibus mediante
eo quod simile est greco lauda comploso: ⁊ dicitur puppis ca
pitis os. eiusqꝫ forma varia: substantia solida. hoc auteꝫ os
solidioris est factū substantie q̄ꝫ q̄ est frontis quo in comio
doꝝ auertat improbitates qū in capis puppi hoi mime sint
oculi qui huic caueant ab i ꝯmodis parti. Et in craneo
capitis alia qnqꝫ sūt ossa sed ab eo e cōtra posita. vnū est qd
dicitur cauilla ⁊ est craneo ⁊ maxille superioris cōe ⁊ est os
quod cōtinuatur ossi puppis capitis. i loco qui dicitur basis
capitis ifixum ossi maxille superioris: ⁊ hoc ita factum ē pp
duas vtilitates. altera est vt impleret' vacuitas q̄ est iter ossa
cranei: ⁊ ossa maxille superioris. ha vt iungerētur ⁊ esset con
tinuatio inter ossa maxille superioris: ⁊ ossa cranei. cōtinua
tio dico firma. Sepat āt hoc ⁊ quod capitis puppis ē os cō
plosum: quod continuatur ꝯploso laude greco simile. de hinc
aūt ascēdit cōplosum hoc a lateribus cōtinuaturqꝫ cōploso
coronato. Reliq̄ porro ossa, q̄tuor sunt posita super tēporū la
certos in sigillo latere ossa duo subtilia sup lacertum conti
nuata ad inuicē cōplosione in tpis medio. alterū est eoꝝ que
sequūtur capitis puppiꝫ consolidaturqꝫ ossi sup tēpore ex os
sibus capitis. Alterū vero eorū que sequūtur capitis proraꝫ
cōtinuatum supercilij extremo quod est apte exteriori oculi
vocātur huiusmōi ossa paria quoꝝ qd̄qꝫ super lacertū: tēpo
ris est quo in cōmoda exterius adueniētia ꝓpulset eo q̄ꝫ que
ab huius fuerit lacerti dolore icōmoda magna sunt. Om
nia igitur que in craneo sunt ossa. xv. sunt quorū sex craneo
propria sunt: que sunt. s. verticis ossa duo. ⁊ super tēpora ossa
duo. ⁊ capitis ꝓre os. Similiter quoqꝫ os puppis ei⁹. Que
dam autē ꝯparticipata ipsi ⁊ maxille superiori: ⁊ hoc ē os ca
uille simile. ⁊ quatuor alia exteriora nō ei vnita que sunt pa
rium ossa.

De maxille superioris ossibus. Superior autem
maxilla craneo cōtinuata est. ⁊ vnit
illā cōplosio icipiēs a cōploso coronato loco. s. ossis tēporis
⁊ ad oculorum tēdit locū trāsitqꝫ per mediū inter duo super

cilia: donec ad aliã attigat extremitatẽ cõplosi coronati. Su
perior autẽ maxilla ex multis cõposita ẽ ossib⁹. duab⁹ ⁊ vtili
tatib⁹. Alt'a ẽ vt si quãdo parti eius incõmoditas aliq̃ acci-
derit cetere illese permaneãt. Altera aũt quoniã necesse erat
eius substantia diuersarũ esse partium in duritie ⁊ mollicie.
Ideo igitur pluribus facta est ex ossibus. Habet autẽ os-
sa octo. duo ingbus oculi sunt. duo genarum. duo nasi. ⁊ os i
quo pares dẽtes ⁊ q̃drupli sunt superiores. Et ossa qdez
duo in quibus oculi sunt. singulũ corũ principiũ habet a ter
mino cõplosionis. quẽ diximus os cranei a maxilla superio-
re separe ⁊ est cõplosio icipiẽs a ꝯplosi coronati extremitate
⁊ contẽdit per oculorũ loca sub supcilijs. vsq; ad aliã extre-
mitatem. finiũturq; duo hec ossa in cõplosione: que ipsa ⁊ os-
sa genarũ duo diuidit ⁊ disgregat. Disgregat autez hec ossa
duo ab inuicem cõplosio a medio incipiẽs supciliorũ ꝑ mediũ
nasi perambulãs: vsq; ad duplices dẽtes. diuiditur aũt horũ
duũ ossiũ q̃dq; i tria ossa q̃ vnit illis ꝓpria cõplosio. Ge-
narum vero ossa duo spissa sunt incipiẽtia ab oculorũ ossi-
bus ẽmiatis ⁊ ptigũt vtraq; vsq; ad dẽtes caninos. Et i his
duobus ossibus sunt dẽtes maxille supioris exceptis duplici
bus ⁊ quadruplicibus. Seiungit aũt hec duo ossa: ⁊ aliud
os cõplosiones due. incipientes a ciliorũ medio: ⁊ sumit q̃q;
latus nasi: porrigiturq; vsq; terminos caninoꝝ. Hec duo os-
sa sunt spissa solideq; substãtie. Spissitudinẽ quidẽ habent
ad incõmodorum cauẽdã difficultatẽ: duriciez autez propter
firmitatem habẽdã ⁊ stabilitatẽ. Duo autẽ nasi ossa inci-
piunt a cornu ciliorũ ⁊ protẽdunt vsq; locum qui de duplici
bus superest ⁊ quadruplicibus. Terminat aũt illa ⁊ ab om-
nibus sciungit alijs ossibus ꝯplosiones due: q̃s diximus a
cornu incipi ciliorum ⁊ ire per duo nasi latera ⁊ vsq; dupli-
ces protellãtur: ꝯplosioq; alia i fine ossis nasi in nariũ loco.
cõtinuaturq; duabus lineis quas diximus incipere a duob⁹
nasi lateribus. Segregat vero ossa nasi duo cõplosio tẽdẽs a
supciliorum cornu vsq; mediũ duplicium. Est aũt ossis sub-
stãtia tenuis. Et eni si acciderit illi incõmodum: qd nõ pluri
mũ obẽ. At vero os illud in quo foramẽ ẽ nasi: ipsum q̃q;
subtile est. ⁊ in duo parua diuiditur ossa: que ossibus nasi sb
sunt duo terminatq; illa cõplosio que est sub nasi osse: ⁊ i ho-
rũ quoq; foramen tẽdens in cranei iteriora. Os denique
in quo duplices sunt ⁊ quadruplices superiores: ẽ qddam in
maxille superioris extremitate: diuiditurq; ⁊ ipsum in ossa
duo que terminãt ⁊ disgregãt ab ossibus genarũ cõplosiões
due incipientes a cornu superciliorũ: ⁊ ptingit ad duplices ⁊
q̃druplices. disgregat aũt illa a nasi osse cõplosionis que in
fine sũt nariũ que ꝯtinuãt duas cõplosiões laterũ nasi. Diui
siões itaq; maxille supioris oẽs. xiiij. sex oct'oꝝ duo genarũ
duo nasi. duo foraminũ nasi. duoq; dupliciũ ⁊ q̃duplicium

De maxille

inferioris ossibus. Inferior autem
maxilla que ⁊ fauces dicit' composi
ta ex duobus est ossibus. alterũ altero copulatur sua extremi
tate in qua sunt duplices ⁊ quadruplices iferiores cõtinuati
one insolidãti: drq; loco huic ꝯtinuationis mentũ. Alia por
ro extremitas duo hẽt diuisa furculataq;. Alterũ est a cuti
capitis cõpositũ sub duobus ossibus partiũ ⁊ cõtinuat' illis
defenditq; temporis lacertũ ꝑ qd oris fit cõclusio: aliud aũt
diuisum crossum est ⁊ rotũdi capitis positum in cõcauitate
sub augmẽto qd capiti mãme sile est in osse supertẽperato. ⁊
per hanc disgregationem fit inferioris maxille motus.

De dentium

assignatione. Dentes positi sũt in
duab⁹ maxillis ⁊ illis infixi. Eo-
rumq; numerus. xxxij. Sunt eĩm in quaq; maxilla. xvj. In
anteriori parte maxille superioris quatuor duplices. s. ⁊ qua-
druplices qui ⁊ lati sunt ⁊ acuti capitibus. qui dicuntur inci
dentes: eorũq; vtilitas vt cũ eis incidat' qui comeditur mol-
lis cibus sicut cultello aliquid inciditur. Sũt ⁊ duo alij q̃sq;
a latere quadrupliciũ acuta habẽtes capita s; radices latas
qui dicũtur canini. quorũ est vtilitas vt cũ eis duꝝ quid co-
medẽdũ frãgatur. Sunt ⁊ alij decẽ quorũ quiq; vtriq; a la
teribus sunt caninoꝝ: hiq; lati sunt capitibus aspi qui vo-
cãtur molares: eorũq; vtilitas est ad molendũ ⁊ conterẽdũ
parata est cibũ ⁊ frangendũ: si quid durius fuerit. Sũt igit'
superius. xvj. Sil'r in iferiori totidẽ est iuenire maxilla. Hoꝝ
quisq; dentiũ maxille ossi ifixus ẽ ⁊ ꝯtigu⁹: mergit'q; iterior
eius ps in loco profunditati apta iuxta illius diuisionis q̃ti
tatem: dicũturq; huiusmodi loca orrea. Diuisiones autez
interiores dentiũ varie sunt. Quidam eniz eorũ quatuor ha
bẽt: quidaz autem tres. nonnulli duas: alij vnam tm̃. Dupli-
ces quidẽ ⁊ quadruplices vnã tm̃ habent. Mollarũ autem
qui sunt in superiori maxilla tres habẽt diuisiones: ⁊ q̃nq;
duobus vltimis quatuor sunt: qui vero in iferiori maxilla du
as habẽt: ⁊ quãdoq; vltimis ⁊ extremis sunt tres. Hec ergo
ẽ ossium capitis separatim ostensa vniuersitas.

Capitulũ q̃rtũ de ossiũ dorsi ⁊ spine assignatione.

o Ossa spine

incipiũt a termino ossiũ capi
tis posterioris pertinguntq;
vsq; ossa ani. Fuerunt ãt ossa spine quatuor ex vti-
litatibus necessaria. Prima ẽ quoniã ipsa tanq̃ fundamen-
tũ ẽ oibus ossibus: oia eteni reliqua ossa super hec fundata
sunt quẽadmodũ oia nauis ligna edificantur super lignum
mediũ eius qd inferius ẽ ⁊ nos carinã dicim⁹. Secũda autẽ
quoniã est operimẽtũ ⁊ cautela oibus que supposita sunt illi
visceribus lacertisq;. Tertia quoniã quz mẽbra neruorũ ha
berent operã necessariã que a cerebro ꝓcederet per quos fie
ret motus ⁊ sensus: cẽntq; plura mẽbrorũ a cerebro remota
nec possent ad illa a cerebro nerui peruenire quz nulla cẽt se-
curitas quin in hac longitudine interciderentur spatij: orta
ẽ a cerebro nucha. factaq; est discurrẽs per spinã quo ab ea
pullulent oẽs nerui mẽbris necessarij qui in capite non sunt.
Quarta autẽ vt operiret ⁊ ꝓtegeret nuchã quz sit hec tanq̃
cerebrũ secũdũ. Facta sunt igitur spine ossa ad custodiã ei⁹
⁊ cautelã in cõmodorũ superueniẽtiũ exterius vt craneũ qd
cerebrũ circũtenet. Factũ autẽ est os istud ex multis ossi
bus cõpositum ꝑꝑ duas vtilitates. Altera ẽ vt possit animal
inclinari ⁊ extendi. secũda quoniã necessarium fuit quedam
quidem eius ossa largiora eẽ cõcauitatis: quedã autẽ arctio
ris ⁊ quedã quidẽ crossa: q̃dã subtilia: partes etenim spine
supiores tẽues sunt ⁊ itrorsus late. Inferiores vero crosse ⁊
parue intus latitudinis. Et os spine in quatuor diuiditur
partes. sunt enim ceruicis. i. colli. sunt ⁊ dorsi. tertia renũ qui
dicuntur a q̃busdã lũbi. quarta aũt est prope anũ: diciturq;
hoc os latũ qd est cluniũ.

Et collum

quidẽ homini duabus factũ est de cãis
Prima ẽ ꝑꝑ vocis necessitatẽ hõe. ani-
mal etenim qd collo caret aut minime vocẽ hz vt pisces: aut
neq̃q̃ bonã vt rana. secũda autẽ ẽ ꝑꝑ capitis circũflexionez
in ante ⁊ retro. Et collũ ex septẽ spodilibus cõpositum ẽ
que ceteris oibus minores sunt quantitate subtilioris substã
tie maioris concauitatis. At vero dorsũ. xij. componũt
spondiles que quãtitate colli spondilibus maiores sũt ⁊ ma-
ioris spissitudinis ⁊ strictioris concauitatis: quãtitatis autẽ
eorũ necessaria ẽ magnitudo duplici ex cã. altera ẽ quoniam
coste super illos edificate sunt ⁊ illis colligate ac per eas. Se
cunda quoniã viscera supꝑ eos posita sunt. Spissitudo vero
ipsorum ẽ vtilis magnitudini. Arctatur autẽ eorũ cõcauitas
quoniã nuche pars que circũtenetur his spondilibus subti-
lior est ea parte que colli spondilibus cõcluditur. in eis eteni
furculantur nerui qui de spondilibus colli egrediũtur. Qua-
re qd reliquũ est strictius fit Renũ os cõpositũ ẽ ex q̃nq;
spondilibus dorsi maiores sunt ⁊ spissitudinis maioris: s; mi
norẽ habentes cõcauitatẽ propter eã que dicta super ẽ cãz in
dorsi spondilibus. Sic quoq; oẽs spondiles quicũq; superio
res sunt: quantitate sunt minores: sed concauitatis latioris
⁊ tenuioris spissitudinis: qui ãt inferiores q̃titatẽ norũt ma
iorem: sed concauitatẽ minorẽ: maiori comitatã spissitudine
Primus eteni spondilis colli qui craneo continuus ẽ: minor
oibus ẽ spõdilib⁹ ⁊ amplius cõcauus ⁊ tenuior spissitudine.
Minor quidẽ quãtitate qm̃ illi nullũ os superponitur. Con
cauior est autẽ qm̃ pars nuche que hoc concluditur spondili
crossior ẽ: illic enim a cerebro oritur a quo nihil adhuc pullu
lat neruorũ. At vero eius tenuitas paruitatẽ ipsius ⁊ latitu-
dinẽ cõmittatur concauitatis. Spõdilis dehinc quantita
te maior ẽ arctiorq; concauitate: sicq; tertius spissior ⁊ arcti
or cõcauo eo qui precedit: ⁊ quicũq; inferius descẽdũt spon-
dilis spissior est: spatio arctiore cõcauo q̃titate maior: arcti-
or quidẽ concauo quoniã nucha in eo subtilior quãtitate ma
ior qm̃ ea que superposita sunt illi necesse hz ferre spõdiles ⁊
alia. Eius spissitudo ãt arctationẽ cõmittatur foraminis ei⁹
in tm̃ vt vltimus renũ spondilis arctior ⁊ strictior sit ⁊ nu-
cha in eo subtilior ẽt est oibus quãtitate prelatus. Oẽs igitur
spondiles: viginti quatuor eẽ probãtur continuati adinuicẽ
continuatione disgregata duobus primis exceptis colli spõ
dilibus. Illi enim duo capiti cõtinuantur adinuicẽ continua
tione minime disgregata. Et primũ qd capiti continuus est:
⁊ alligatur duobus augmẽtis que protẽ duntur ex capitis
craneo ⁊ duas itrãt spõdiles ꝯcauitates p̃mi: alterã a dextro
alterã a sinistro latere ⁊ hac disgregatiõe est capitis ⁊ i dexte
rã ⁊ sinistrã ꝑtẽ mot⁹. scds ãt spõdil' ꝯtinuat' capiti ⁊ alligat'
illi augmẽto qd denti sile est qd ab eo substollitur ⁊ prioris i-

greditur locū spōdilis.⁊ cōtinuatur ligamento forti capiti.
Et hac disgregatiōe eſt capitis i añ ⁊ retro motus. Spō-
diliū vero reliquoꝝ cōtinuatio alioꝝ eſt alijs fit per augmē-
ta fiuntqꝫ ab eis iter quosqꝫ spōdiles disgregatiōes ne alius
alij noceret ⁊ ꝓhiberet a motu. At vero in dorſi spondili
bus in singulis duo sunt augmētū ab eo sursum aſcēdentia.
⁊ duo inferius tēdētia:ingrediunturqꝫ cuiusqꝫ augmenta al
terius spōdilis paratas sibi foueas. Quiqꝫ aūt colli spō-
diles ⁊ renū simil'r aliter sunt. Ab vno nāqꝫ quatuor oriunt̄
augmēta ad superiora:quatuor ad inferiora:ingredit̄ horū
qōqꝫ augmētum foueam in opposito sibi factā:ligat̄qꝫ liga-
mentis. Que quatuor ligamēta necessaria fuerunt ꝓpter so
liditatē ⁊ firmitatē. Spōdilibus aūt dorſi ipossibile eſt hec
duo inesse augmenta. Oriūtur eīm ex vno quoqꝫ spōdili eiꝰ
augmēta cōtorta spinis sil'ia.dicūt̄qꝫ acumia ⁊ in vnoquoqꝫ
spondili tria augmēta:vnū eſt a supioribus a laterıbꝰ duo.
His itaqꝫ adunatio spondiliū stabilis eſt. Sic quoqꝫ ⁊ i om
nibus producūtur spōdilibus:spondili colli primo excepto.
In hoc eteiꝫ augmētū mīme factū eſt ne forte lacertis caput
obeēt mouētibus. Et quecūqꝫ horum argumētorū sūt i nouē
spōdilibus primis dorſi retorquētur ad iferiora. Decē autem
spondilium augmenta stant recta. Aliorum vero spondiliuꝫ
augmēta sursuꝫ retorquētur. Facta sūt āt hec augmēta tribꝰ
de cāis:prima ē vt repellāt que retro sunt: ⁊ opponātur his
que exterius obuiant ac repellāt. Secūda eſt vt firmior sit la
certus os spine veſtiens vene quoqꝫ ⁊ arterie ac nerui. Ter-
tia ē vt per ea coste vinciantur. Eſt autē in vnoquoqꝫ spō
dili duo inuenire foramia:quibus par vnū egreditur neruo-
rum a nucha:hec autē foramina quedā quidē inter duos fi-
unt spondiles:alia aūt sunt in vnoquoqꝫ spondili plus dimi
dio circulo ⁊ in subtilion minus dimidio circulo:qui si con-
tinuētur ex eis plenus fit circulus vt in spondilibus dorſi.
Spondiles vero in quibus in vno coꝝ quoqꝫ foramē ē per-
fectū:spōdiles sunt renū. Cluniū aūt os cōpositū eſt ex
duabus partibus:altera earū vocatur proprie os cluniū qꝺ
eſt os latū:⁊ hoc os spondili continuatur vltio ⁊ extremo in
renibus:eſtqꝫ cōpositū ex tribus ossibus spōdilibus consimi
libus. Duo eorū latiora foueas habent duas sed minime pro
fundas in quibus ipsis ancharū ossa duo illis continuātur.
Eſt etiam in vno quoqꝫ eorū foramen a quo neruus egredi
tur:nec eſt hoc foramē a latere sicut spondiliū foramia. Dis-
gregationes etenim ancharū ab vtroqꝫ sūt latere ⁊ in medio
factū eſt. Secūda āt pars quoniā nomē nobis propriū defi
cit osaniū dicatur cōposito ex ani noīe qui in eo eſt ⁊ osse vo
cabulo. Cōponitur autē ex tribus ossibus cartillagini simili
bus:⁊ egrediuntur ab eis tria genera neruorū paria:vnum-
quodqꝫ par ex duobus foraminibus cōpositis ⁊ factis inter
duo eius ossa. In inferiori autem parte tertij ossis ex osānij
ossibus foramē ē:quo egreditur neruus vnꝰ simplex ⁊ solus
socio carens:hec eſt cluniū ossium totalitas que sunt extre-
ma ossa spine.

Capitulū.v.de pectoris ossiū assignatione.

s **Equitur** de ossibus pectoris tractatus. Pe
ctus aūt super dorſū positum ē ⁊
ipsum eſt rotūdū ⁊ in eo magna cōcauitas ꝙ neces-
sariū fuit vt custodiret:⁊ cōseruaret mēbra que in eius sūt cō
cauo cor.s.pulmonē:pāniculos eius:aliaqꝫ mēbra q̄ i eo sūt.
factū eſt autē pectus rotūdū ⁊ cōcauū:vt cor ⁊ pulmonē con
tineret eētqꝫ ad dilatādū locus pulmoni. Pectus itaqꝫ cō
positū eſt ex costarū ossibus ⁊ teneritudinibus quibusdam q̄
dici possunt pectorale. Coste āt.xxiiij.sunt:quedā sunt pe
ctoris:quedā posteriorū. Et ex quibus quidē pectus cōponi-
tur sunt.xiiij.posite super os spine iūcte posterius cū spondi-
libus. In quoqꝫ latere septē coste circulares ⁊ continuate ab
anterioribus ⁊ eſt earū queqꝫ semicircularis. Quare copula
tur ⁊ cōficitur ex quibusqꝫ duabus plenus circulus. Sunt āt
iūcte ab extremitatibus illis quibus spinā attingūt cū septē
spondilibus dorſi primis:queqꝫ costa duabus disgregationi
bus ⁊ ab anterioribus iuncte ea extremitate qua pectus attin
gūt cū septē ossibꝰ pectoral'. Pectorale āt septē eſt ossibꝰ com
positū cartillagiosis q̄ adinicē cōtinuata sūt. Qꝺ necessariū
fuit vt ad illud pectoris coste alligarētur quēadmodū cū spō
dilibꝰ vinciunt̄ vt si forte nōnūꝙ icōmodū qꝺuis eius alicui
accideret parti:nō in omnes diffunderet̄. In extremo aūt
pectoralis cartillago eſt similis gladio extensa super os stōa
ci: que facta ē vt stōacū diaphragma ⁊ cor defēderet. Co
ste aūt posteriores decem sunt posite ⁊ constructe sup os spie
ab vno quoqꝫ latere qnqꝫ continuate vltimis quinqꝫ dorſi
spondilibus:queqꝫ costa duabus disgregationibꝰ. Et hec co-
ste breues sunt nec ad os pectoralis attigūt. Ideoqꝫ earum
extremitas cartillaginosa facta ē:ne forte celerius frāgerēt̄
Omnes ergo coste pectoris ⁊ posteriores ⁊ os gladio simile
xxxij.sunt ossa.

Capitulum.vjᵐ.de ossium scapularū ⁊ furcularum assi-
gnatione.

o **Ssa scapularum** necessaria fue-
runt duarum ꝺ
causa vtilitatū.altera ē vt pectꝰ ab icōmodis q̄ ex po
sterioribus veniūt partibus defenderēt. Altera vero vt alli
garentur illis brachiorū ossa. Scapule ossis figura conica
ab interiori parte gibbosa ab exteriori:necessarium eni fuit
inconationis loco coſtas ponere. Eſt aūt augmentum in eo
manifestum simile gladio:quod scil'.pectus defendit:qꝺ etiā
oculus scapule dicitur dictū hoc nomine,eo ꝙ tāqꝫ oculus sit
qum oculo qꝺ videtur ab homine in anteriori quod illi no-
cet caueat. Hoc aūt propulsat que pectori a posterioribus no
citura ꝓperāt. Eſt autē illi fouea.in eius extremo in loco qui
dicitur scapule collū in quā augmētū igredit̄ brachij:⁊ in eo
duo augmenta alterū a posterioribus in superiori colli loco
vbi eſt os corui rostro simile:per quod scapula furcule colli-
gatur:prohibetqꝫ brachij caput ab euulsione supiori eſt enim
illi cōtinuū. Aliud aūt augmentū ab interioribus ē.quod vt
ꝓhiberet augmēti euulsionē in iferiori factū eſt.

Furcula āt necessaria fuit quo brachiū vinciret ⁊ ipꝫ
a pectore separet ne forte manꝰ arcerēt a
motu. ē āt os rotūdū ab extiōi comicū ab iteriori ꝑte alligat̄
vo ab añrioribꝰ pectorali.⁊ a posterioribꝰ a scapule ꝑte ossi:
alligat̄ corui rostro sili.alligatio aūt eius illi eſt ꝑ os cartil-
laginosum quod dicitur caput scapule:quod necessariū erat
vt maior esset disgregationis brachij firmitas.

Capitulū.vij.de manuū ossiū assignatione.

m **Anus in** tres diuiditur partes.in brachiū.
in cubitum.⁊ palmā. Et bra-
chij quidē os vnū ē magnū:concauū:rotūdū figura
conicū a familiari parte.gibbosū autē ab extranea:familia-
rē autem dico partē que a corporis eſt parte anteriori. At ve
ro extraneā que dorſo ē contigua ⁊ spine. Edificatio aūt eiꝰ
ex vno tm̄ osse fuit:qm̄ eiꝰ ꝯtiuatio ad scapulā vna tantuꝫ eſt
disgregatione. At magnitudo eius ad portandum facta eſt
cubitum ⁊ palmam:⁊ quoniam lacertus cubitum mouēs
⁊ palmam super hoc positus eſt os. Rotonditas eius
aptata eſt vt remotior incōmodorum fieret susceptioni. Co-
natio aūt lateris eius vt celet ⁊ occultet venas ⁊ arterias ac
neruos per ipam transeūtes ad cubitū. Gibbositas autē eiꝰ
ab extraneo latere conationē comitatur lateris familiaris.
Eſt autē ossi brachij ea in extremitate qua ad scapulā perue
nit augmētū rotundū intrans in foueaꝫ que in vltimo ē colli
scapule: ⁊ ꝑ hoc cōficitur disgregatio ossis brachij que ē fle
xibilis disgregatio vt sepe euellit̄. Necessariā aūt habuit fle-
xibilitatem qm̄ eius motus in oēs fit partes. Alia vero extre
mitas que cubito cōtigua eſt.duo hēt capita cōiuncta:alteꝝ
in extranea parte qꝺ ēt minus eſt:⁊ eſt in eo fouea in quā ex
tremitas cubiti itrat inferioris:alteꝝ āt i familiari qꝺ ⁊ ma-
ius eſt primo:nec colligatur illi os aliqꝺ sꝫ ē factum ad diui-
dendos neruos venas ⁊ arterias. Inter hec duo capita ꝑs
eſt quedam similis canole exterioribus in qua due sunt con-
cauitates altera ab anterioribus altera a posterioribꝰ in q̄s
duo ingrediuntur cubiti inferioris augmēta:conglutinat̄qꝫ
hoc modo cubiti disgregatio inferioris.

Cubitus autē ex duobus ꝯpositus eſt ossibus.dicū
turqꝫ noīe totius cubitꝰ superior ⁊ cubitꝰ
inferior. Eſt autē inferior supiori maior:ipsum eīm oportuit
superiorem portare ⁊ cōdecens eſt:vt qꝺ fert maius sit ⁊ for-
tius portato. In inferiori cubito in extremo eius quod ꝯiun
gitur brachij ossi augmenta duo sūt. Que generata duo di-
cuntur rotunda capitibus alteruꝫ altero maius eſt:atqꝫ hoc
eſt quod pertingit vltra totius cubiti superiora ⁊ inferiora.
Hocqꝫ grauatuꝫ a nostris vsitato dicitur sermone cubitus.
Alterum autem minus interiora attingens totiꝰ cubiti ⁊ su-
periora hec duo generata qum cubitꝰ extenditur duas itrāt
concauitates.que in parte ea sunt quam similem ꝑti diximꝰ.
duplicatiōis aūt cubiti tēpere cōcauitatibus egrediūtur. Po
sitio āt cubiti huiꝰ equalis ē:per ipsum etenim fit cubiti exten
sio ⁊ duplicatio:⁊ hi duo motus equales sūt ⁊ recti nec i par
te iclinātur. At vero cubiti superioris positio distorta ⁊ icur
uata ꝑꝑ eum qui in vtrāqꝫ partē necessarius ē motus ⁊ qua
parte attigit brachium augumētuꝫ eſt qꝺ itrat foueā mioris
capitis brachij ossis caputqꝫ eius quo palmā attigit maius

est ꝙ quo brachiū. eo ꝙ necessariuȝ erat copulari duorū cu-
bitorum capitibus cū augmētis quibus cōglutinātur ossi ra
sche disgregationē palme: vtq₃ pariter oriretur exinde liga-
menta que hāc ligarent disgregationem. Rascha autem
ex octo cōponitur ossibus copulatis adinuicē que sunt mini
ma diuersarū ossa figurarum nullā habētes medullā. que
ideo plibus facta est ex ossibus propter multitudinē motus
necessariā palme. Et cōsolidata sunt alia cū alijs vt eēnt fir
missima. Dura quoq₃ ꝛ medulla facta sūt carentia qm̄ lacer
tis sunt nuda: ꝛ ad ea frigus puēit celerius. Diuersa quoq₃
eorum facta ē figura vt cōnectātur in sua continuatione alia
cum alijs. Alia tenim illorū facta sunt conica alia gibbosa.
quedā recta vt facta eoꝝ cōtinuatione aliorum cū alijs tāq̄
vnū os esse videatur. Hec aūt octo ossa opposita sunt ordi-
nibus. singula quatuor vno in ordine cōtinuantur adinuicē
iūcta ossibus pectinis palme ligamibus fortibus. Disgrega
tiones autē due que intus sunt rasche ꝛ duobus cubitis bra
chij altera est magna altera est parua. maior quidē est ꝑ itro
itum continuatiōis ossis ex eo ossibus rasche que sunt i su-
periori ordine in foueā que in osse est ꝯtinuato duobus capi
tibus ossium vtriusq₃ cubiti ꝛ dicit̄ cuba. Et hac disgregati
one fit dilatatio palme ꝛ cōstrictio. At vero minor disgrega
tio cōglutinatur ꝑ augmenti interitum cōiuncti extremitati
cubiti superioris vbi auricularis īgūtur: vocaturq₃ quersua
in concauitate ossis illi oppositi de ossibus rasche que sūt in
ordine secundo inferiori. Et hac disgregatione fit palme mo
tus in ante ꝛ retro.

De ossibus palme. Palma in duas diuiditur ꝑ-
tes in ossa pectis palme ꝛ digitos.
Et pecten palme ꝯponitur ex quatuor ossibus grandiorib⁹.
media eni hec posita sunt inter ossa rasche ꝛ digitoꝝ. pecten
enim alligatur his que sequūtur cubitos duos q̄tuor ossibus
rasche superioribus ꝛ inferioribus. digitis aūt quatuor digi-
torum ossibus pollice excepto. Factus ē aūt ex quatuor ossi-
bus: vt si quādoq₃ icōmoditas vni accidat ꝑti relique illese ꝑ
maneant. Digiti porro sunt qnq₃. quorū quisq₃ cōposit⁹
est ex tribus ossibus: quoꝝ qōq₃ dactilū eo ꝙ nomine carea
mus possumus vocare adinuicem cōtinuatis: disgregati cō-
tinuatione cū augmētis qb⁹ ingrediūtur dactili primi scdi ꝛ
sequētes ꝛ colligātur adinuicē. Inter disgregationes autem
eorum dactilorū ossula sunt ꝑuula similia sisamo: que vt loca
iplerēt vacua facta sunt. Inter disgregationes quoq₃ fortior
ꝑsisteret disgregatio. Horū quatuor digitorū index. s. ipudic⁹
medius: ꝛ auricularis contigui palme sunt pectini continua-
tione disgregata. At vero pollex ossibus rasche iunctus est q̄
sunt in ordine inferiori: in loco in quo est augmentū: qō iun
ctū ē ossi cubiti superioris. Hoc āt vt in quatuor digitorū es
set opposito. quo cum digitis alijs icludere posset ꝛ amplecti
aliquid tenēdum a sua parte: dactili aūt qui pectinē sequuntur
primi maioris sunt se sequētibus. qui aut in vltimo sunt digi
torum minores illis qui subsunt: hoc ideo quoniā qui portat
equa ratione minor esse portāte debet.

Capitulū. viij⁹. de ossium pedū assignatione.

Pedes in quatuor diuidūtur partes. vna est
que cōmunis inter ipsum ꝛ ea que
superiora sunt. s. ancha. tres aūt pedis proprie sunt
. s. coxarū ossa: crurium ꝛ ossa ipsius pedis. Ancha quidē cō
tinuatur cluniū ossi: ab vtroq₃ eius latere duo ossa magna.
Alterum eorū a latere dextro: alterū a sinistro. ꝛ horū qōq₃
in tres diuiditur partes. primū eoꝝ ipsumq₃ super his quod
subsequitur clunis os ab exterioribus dicitur ancha. ꝛ in eo
fouea similis semisphere ꝛ dicitur vertebrum anche. Secun
dū autē est quod ista duo sequitur ossa ab vtroq₃ latere: ꝛ est
os tenue ꝛ subtile: dicit̄q₃ os ilij. Tertium autē est os quod
est ab interiori parte: ꝛ dicitur os penis. Necessariū aūt an-
che fuit os ad disgregationē coxarū. Utilitas autē ossis pe-
nis ꝛ ilij quo ea que super sunt illis custodiant vesicā. s. matri
cē. spermatis vasa ꝛ itestinū rectum.

At vero cosse os magnum est ꝛ oib⁹ reliquis corpo
ris ossibus maius est paulū inflexū a supe
riori parte in partē extraneā ab iferioribus in latus familia-
re ꝛ est a posterioribus conicatū ab anterioribus gibbosum
habētq₃ duo augmēta alterū superius ꝛ alterū inferi⁹. Ma
gnitudo eius duas h₃ vtilitates: prima ē vt deferat oia que il
li supersūt mēbra. secūda quoniā lacertus mouēs pedes i eo
positus est ꝛ est lacertus magnus. Inflexio āt extremitatis
eius superioris in latus extraneū ē vt lacerto in eo posito lo
cus sit magnus quȝ lacertus hic magnus sit. Si autē eēt hic
in familiari parte vtq₃ inuicē vngerentur coxe. Amplius q₃
vt sit neruis venis ꝛ arterijs que in eo posite sunt firmitas ꝛ
incorruptio: si enim a familiari eēt latere inconueniēs foret.
At vero eius inflexio ab inferioribus in familiarē partē ꝑꝑ
cū in extraneū posse deflecti latus vt sit ab inde corpus be-
ne positū ꝛ firmatū. Si enim in vnā tantū inclinaretur par
tē nō posset consistere corpus ꝛ oia que super sed illi in eādē
inclinarentur partē. At vero conatio eius a posterioribus ꝛ
gibbositas ab anterioribus necessario fuit quo super terraȝ
ꝛ queuis alia loca fieri possit sessio. Augmētum quidem su
perius est rotūdū ꝛ intromissū anche vertebro. Augmētum
āt inferius ēt nō est vnū quidē tm̄ sed duo sunt: igrediuntur-
q₃ duas ossis cruris cōcauitates maioris.

At vero crus ex duobus cōpositū ē ossibus que arū
dines vocātur: alterū est magnū ꝛ positū
ē in latere familiari: diciturq₃ proprie crus ꝛ in eius capite fo
uee due quibus cum duobus augmētis capitis coxe genu fit
disgregatio: hac in disgregatione positū ē os rotundū cartil
laginosū in quo sunt concauitates quas ingrediuntur: que
gibbosa sunt loca in ossibus coxe ꝛ cruris: diciturq₃ huius-
modi os poplex ꝛ a quibusdā polus: altera vero arundo ex-
tranea ē in parte posita q̄ ꝛ subtilior ꝛ breuior ē altera: hecq₃
a superiori parte ad genu disgregationis locū nō pertingit:
ab inferioribus autē equalis est arūdini maiori: efficiturq₃
inter eos ꝛ cauillā disgregatio per quā pes extēditur. Est
huius vtilitas arundinis quoniā adiuuat maiorē ad oia ea
que supersunt ferēda. secūdo aūt qm̄ defendit ꝛ protegit eos
qui in crure sunt lacertos neruos venas ꝛ arterias. tertio q̄
inter ipsam maioreq₃ cōstituatur calcanei disgregatio.

De ossibus ipsius pedis. Pedes in sex distribu
untur partes: calcaneū: cauillā: os
nauale: raschā pedis pectinē ꝛ digitos. Et calcaneū quī
dē est os sub cauilla cōstitutū rotūdū a familiari latere: ab
extraneo autē oblongū: parūq₃ subtile: ab inferioribus aūt
qui super terrā mittitur latū ꝛ solide substantie. Rotundum
autē est quo oppositiōi remotior fieret. Oblongū vero a par
te extranea ꝛ subtiliatio eius conationis ipsius a familiari
parte cā. latū porro eius duabus de causis ē. altera est quo so
lidetur ꝛ roboretur super terrā. altera vero vt sit his que su-
per ipsū sunt corporis mēbris firmamētū solidius. Ceterū
durities ipsius necessaria fuerit quo robustius ea que super
posita sibi sunt ferat: nec ceteris noceatur solidis durisq₃ qū
tetigerit ea corporibus.

At uero cauilla ē os. Os si suppositū calcanei: cal-
caneo alligatū retro ligamentis teneris:
oriunturq₃ ex eo augmēta duo: alterū ex latere familiari: in
greditur q₃ foueā que in vltimo est arundinis longioris duo
rum crurium ossiū: alterūq₃ ex latere extraneo quod ipsum in
greditur foueā que est breuioris arundinis. Hacq₃ disgrega
tione fit pedis ꝛ dilatatio ꝛ restrictio. Necessaria aūt fuit ca
uilla inter crus ꝛ calcaneū: quo eēt crus ipsum fortius super
calcaneū firmatū: quoniā si crus ipsū alligatū eēt calcaneo
turbatio fieret nec possibile eēt illi firmari.

Os vero nauale ideo hoc dicitur noīe ꝙ figura ci-
naui similis sit: continetq₃ cauille a supe-
rioribus extremum: ꝛ a lateribus ac retro vinciturq₃ cū illa
abiterioib⁹ ligamini disgregati q̄ pedis fit mot⁹ i vtrūq₃ la
tus vincit̄q₃ ab vtroq₃ latere cū calcanei osse. ꝛ ab extraneo
latere solidatū ē super calcanei os quo a familiarib⁹ eleuet̄
sup terrā sintq₃ illi que hoc i latere subsūt conica. Fcūs ē āt
locus hic conicus duarū de cā vtilitatū. Altera ē vt siquādo
homo super aliquod steterit gibbosū aut acutū quid illi inhe
serit perferre queat. Si etenim pes plenus eēt ꝛ non conicus
fieret hominē si quādo super aliquod gibbosū staret firmari
nō posse ꝛ cadere: sed nec ēt in locis sit illi posse stare equali-
bus quale oporteret. Secunda vero vt sit pes leuis ꝛ ad mo
tum facilis.

Rasche porro ossa quatuor sūt. Tria eoꝝ ꝯtinua
ꝛ iūcta cū nauali osse ab anteriorib⁹ aute
annexa tribus pectinis pedis ossibus que in latere sūt fami-
liari eius. Quartū āt os cōiungitur pedis auriculari: ꝛ est
sexangulatū vocatū grandinosū qō a posterioribus calca-
neo vincitur augmēto quodā suo foueā ossis ingrediēte cal-
canei: ab anterioribus vero duobus continuat̄ pedis pecti-
nis ossibus sub rasche ossibus: quo super ipsuȝ firmetur na
uale os sitq₃ a parte hac pes super terrā possibilior ꝛ firmi-
or. Necessitas autē ꝛ vtilitas rasche ossiū pedis magna est
eadēq₃ ꝛ manus palme rasche nisi ꝙ rascha pedis ex quatu
or ꝛ nō ex octo fit ossibus. quēadmodū rasche manus ossa
sunt octo. Motus eteni palme maior est pedis motu ꝛ ossa

rasche palme breuia:cõtra pedis maiora:quodqꝫ eorũ duuz
obtinẽs locũ ossiũ que in palme rasche sunt. At vero pe-
dis pectẽ est ex quinqꝫ ossibus cõtiguis illis que raschã faci-
unt. Horũ tria a parte sunt familiari continuata rasche ossi
bus:duo aũt iũgũtur grãdinoso rasche ossi. Pectinis pedis
vtilitas ẽ vtilitati pectinis palme similis nisi ꝙ pectinis pal-
me ossa quatuor sunt:quoniã eius pollex continuus ẽ rasche
ꝑꝑ oppositionis que illic dicta est ad oẽs digitos reliquos ne
cessitatẽ. pectẽ ãt pedis ex quinqꝫ est ossibꝰ:quoniã pollex in
vno ẽ cũ reliquis digitis ordine quo fit pes ab anterioribus
firmus super terrã queadmodũ ⁊ a posterioribus per calca-
neũ. Digiti porro quinqꝫ quos nos articulos dicimꝰ cõ-
positi sunt singuli ex tribus ossibus pollice excepto que dacti
li dicuntur:pollex etenim ex duobus tm̃ cõpositus est ossibꝰ
reliquis maioribus. qui ideo ex duobus factꝰ ẽ:quo pes hac
conicus eẽt parte:ex ossibus quoqꝫ magnis: qm̃ pes magis
ea ꝑ pollicẽ parte terre ĩprimitur. Articuli ãt plures ⁊ qnqꝫ
facti sunt:eadẽ qua ⁊ digiti palme tenẽdi eã scilꝫ queadmo-
dũ manus digitis queqꝫ corporum tenẽtur eodẽ modo ⁊ pe
dis articulis pes locis imprimitur ⁊ tenetur. Gibbosis quibꝰ
ambulat quo possit firmari ⁊ ad ea ascendere ⁊ descendere
quo voluerit loca. Omnia itaqꝫ corꝑis ossa sub hac que dicta
sunt dispositione ⁊ assignatione ducẽta quadragita octo: ca
pitis ossa septẽ:pariũ quatuor. Superioris maxille ossa qua
tuordecim ⁊ in ea sexdecim dentes. Osqꝫ cauille simile ẽ vnũ
ossa inferioris maxille duo:dentesqꝫ in ea sexdeciꝫ. spine spõ
diles. xxiiij. costarum. xxiiij. pectoral' septẽ ossa. scapularum
duo ⁊ earũ capita duo:furcule due. brachia duo:cubiti supe-
rioris duo cubiti inferioris duo rasche palmarũ sexdecim.
pectinũ vtriusqꝫ palme octo vtriusqꝫ digitorũ manus trigin
ta:cluniũ ossa tria:iliorũ duo:penis duo: ancharũ ossa duo
totidẽqꝫ coxarũ:cruriũ arundines quatuor:cauille due:cal-
canea duo:naualia ossa duo:raschearũ pedis octo: vtriusqꝫ
pedis pectinis decem:eoruꝫ articuloꝝ ossa vigintiocto. Sũt
itaqꝫ totius corꝑis ossa ducenta quadragintaocto. Hec ergo
ẽ ossiũ assignatio ⁊ eoꝝ que dicta sũt vtilitas in corꝑe.

Capitulum. ix. de cartilliaginũ assignatione.

c **Artillagines** autem humida sunt ⁊ te
nerrima ossa silia fetus
ossibus aialium quorũcũqꝫ quꝫ nascũtur in dispu-
tatione ossium que sint meminimus a quibus separate sunt:
quibus ⁊ cõtinue sunt. ac ẽt vnite. Sũt aũt h̃ pectorale ⁊ ex-
tremitates costarum hypocũdriorũ ⁊ quedã ossa clunium ⁊
osanij ⁊ augmẽtorum extrema ossiuꝫ ꝑ quas disgregatio fit
nasi extremitas ⁊ auricule quoqꝫ cartillagiose facte sũt: gut
tur canales pulmonis:nisi ꝙ hic locus eaꝝ minie ẽ. Hec oia
cartillaginosa facta sũt ossa. vt si qñ ab exterioribus corpus
quodlꝫ illis fuerit obuiũ: aut spõte suo forte mouebũtur mo-
tu nõ frãgantur nec corrũpantur:sꝫ duplicata ⁊ iflexa in suũ
postea reparentur statum naturalem.

Capitulum. xm̃. de neruorum assignatione.

c **Equoniam** ossium disputationẽ ⁊ car-
tillaginũ cõpleuimus: iam
nunc de neruoꝝ nobis incipiẽdum videtur habitu-
dinibus. Dico ergo quꝫ corpori neruoꝝ fuit necessariꝰ vsus
ad motũ sensumqꝫ in oẽs corporis ꝑtes deferẽdos:exceptis
ossibus cartillaginibꝰ ⁊ ligamẽtis ac glãdulis ⁊ adipe. Ho-
rum ⁊enim nullius in natura sua ẽ sentire aut moueri. sꝫ sin-
gula alijs parata sunt vtilitatibus quas deinceps dicturi su
mus. Aiũt tñ medicoꝝ pleriqꝫ dentibus sensuꝫ eẽ inter ossa
reliqua que etiã titillãt queadmodũ ⁊ labia ac tremũt. Huiꝰ
autẽ rei dicũt signum dolorem qui illis accidit:qm̃ non fit do
lor alicui nisi sit sentiens. Condẽnant hoc quidam ⁊ aiũt do
lorem illum gingiuarum esse neruorũqꝫ qui in eis sunt. Ner
uorum itaqꝫ radix omnis a cerebro est: qum sit prima origo
cerebrum ⁊ sensus ⁊ voluntarij motus. Diffusionesqꝫ in om
nes corporis ꝑtes neruorum aut ab ipsiꝰ sunt cerebri sb̃a aut
ab ipso nucha mediãte:qm̃ etenim mẽbroꝝ quedã quidẽ ꝓ-
piqua sunt cerebro queadmodũ mẽbra que i capite sũt ⁊ col
lo:quedã aũt remota ab eo vt manus ⁊ pedes facti sunt qui
in proxia deferũtur mẽbra nerui orientes a cerebro. Hi autẽ
qui ad remotiora porrigũtur a nucha procedentes:facta est
itaqꝫ ⁊ ipsa cerebro silis nucha ⁊ quasi cerebrũ secũduꝫ reiꝫ
siquidem ad remotiora ferũtur a cerebro mẽbra neruis ortꝰ
esset a cerebro inciderẽtur fortasse i spatij longitudie ⁊ itine-
ris remotione. Qui igitur a cerebro ipo nerui oriũtur substã
tia molles sunt:qui autẽ a nucha substãtie sunt sicce. Et qui
a prora oriũtur cerebri molliores his quibus est a puppi or-
tus. Et eim nerui qui a prora ꝓcedũt sensus fuerũt vtilitati
compositi. ideoqꝫ ⁊ molliores sũt facti vt sit ipoꝝ a sensatis
facilior mutatio :qui vero a puppi ꝑꝑ motũ facti sunt volun
tarium:iõqꝫ ⁊ sicci:vt ad motũ fortiores sint ⁊ tolleratores.
At vero qui a cerebro oriũtur nerui septem habẽt paria. Ho
rum vnum ad oculos tẽdit ⁊ sensum cõfert visus. Secũdum
ad eosdem datqꝫ eoꝝ motũ lacertis. Tertij paris pars ad li
guam vadit ⁊ ꝑsunt ei gustus sensus:quedã aũt ad tĩpora ⁊
ea que masticãt loca ⁊ nasi extremum labiaqꝫ. Pars ad gin-
giuas alia ad dentes sensuꝫ cõferens illis tactus. Quartum
par in superiori distribuitur palati. gustus illi sẽsus deferẽs.
Quinti deinde paris pars ad aures porrigitur ad auditus
sensum conferendũ. Quedã ad lacertũ pectoris latum virtu
tem ad illud perferens motus. At vero sexti pars paris ad
viscera dirigitur:quibus etiã dat sensum. Quedaꝫ ad guttu-
ris lacertos. datqꝫ illis motũ. Vltimũ septimũqꝫ par ad lin
guã gutturisqꝫ porrigitur lacertos. virtutẽ perferẽs ad illos
motus. Horum autẽ parium quodqꝫ anteꝗ̃ craneo egre-
diatur operimẽtis operitur duobus qui ⁊ ipsi a cerebri oriũ
tur operimentis:quorum alterum subtile est venas habens
quibus pascitur. alterum crossum defendẽs ⁊ custodiẽs ner-
uos euntes a cranei ossibus. Et primi quidem nerui pa-
ris parium concaui sunt ⁊ substantia eorũ mollis substãtie
ꝓxia cerebri. neqꝫ i toto ẽ iuenire ꝯcauos ꝑ̃ter hos corꝑe ner
uos ꝑꝑ euꝫ q necessariꝰ fuit visus spm̃ ꝑ eos ad oculos ire a
cerebro magna ꝗ̃titate:sed nec i toto inuenies maiores cor-
pore neruos:nec molliores substãtie. magnitudo quoqꝫ ꝓpt̃
eorũdẽ pernecessaria fuit cõcauitatẽ:molliciesqꝫ propter sen
sus subtilitatẽ facilitatẽqꝫ in naturã sese rei mutatiõis. Mol
licies eni huiusmoi ꝯpetẽtior est rei:mutabiliorqꝫ soliditate ⁊
duritie. Hac itaqꝫ de causa duo hi magni facti sunt nerui ⁊
cõcaui. Ortus eorũ ẽ ab augmẽtorũ loco que similia capitibꝰ
diximus mãmarũ per que sensus est odoratus. Qũ igit̃ ner-
ui duo ad proximũ ꝑuenerint naribus locũ:iungũtur ⁊ con-
tinuãtur eorũqꝫ duplex fit vna cõcauitas. De hinc adinuicẽ
disiuncti ad oculos pariter protẽdũt̃ sub tali figura.
Hoc ea de cã factũ ẽ:vt si quãdo alteri oculoꝝ incomodũ ali
quod acciderit:lumẽ a cerebro percurrẽs ad vtrũqꝫ ad alteꝝ
totũ dirigatur. Ideo ergo si alterũ quãdoqꝫ claudimus ocu-
lũ. intuitus est noster cum alio fortior acutiorqꝫ. Porrectis
itaqꝫ his duobus neruis ad oculos. fit qui a latere dextro si-
nister:vt aũt ocul' approꝑnquant dilatati amplificantur:ro
tũdanturqꝫ quisqꝫ circũ tunicã que vitro liquido similis vi-
trea dicitur. ⁊ circuꝫ tenet illam ac visus dat sensum. Hi duo
nerui qum a cerebro oriuntur mollissimi sunt. ⁊ pene substan
tie similes cerebri. vt antẽ remouẽtur ⁊ differũtur ab his qui
bus oriuntur locis:indurãtur eoꝝ superficies:interioribus
quasi cerebri substãtia permanẽtibus. ad oculos vero vt per
ueniunt reuertuntur ad eã in ꝗ̃ priꝰ fuerãt mollicie:loco quo
orti producũtur. At vero hi paris nerui oriuntur a poste
rioribus ortus primi paris:egrediturqꝫ eorũ quisqꝫ a craneo
per loci foramẽ conici inquo est oculus. Dehinc quisqꝫ eorũ
diuiditur in oculi loco:in lacertos qui sunt oculoꝝ:datqꝫ eis
motus potentiã. At vero tertij paris nerui ortum habẽt
retro post secunduꝫ par loco quo inuicẽ vẽtriculi terminant̃
cerebri prore ⁊ puppis. Ipseqꝫ est locus qui cerebri basis di-
ctus est. Hoc aũt par admiscet̃ quarto pari:⁊ ab eo deiceps
seperatur:quod qũ cerebro egreditur in quatuor distribuit̃
partes. Alia earũ egreditur per foramẽ quo artaria ĩtrat ꝗ̃
dicitur iuuenil'. descẽditqꝫ per collũ ad viscera que diaphrag
mati subsunt:⁊ i ea distribuit̃:pars scd̃a ꝑ foramẽ qd̃ ẽ i osse
tempis egreditur. cõtinuat̃qꝫ neruo qui de qnto est pari. Ter
tia vero pars ꝑ foramen i quo est oculus exit ossis:ꝑ quod ⁊
par egreditur secũdũ. ⁊ exiẽs in tres sciditur partes. Alia ea
rũ tendit in angulos oculorũ minores. ⁊ distribuitur in tem-
porũ lacertos:⁊ in eos qui oculorũ sunt. Alia autem i angu-
los maiores eorũdem:⁊ ingreditur foramẽ quod ad nasum
dirrigitur ⁊ in interiora nasi dispertitur:tertia vero per suũ
discurrẽs meatuꝫ qui est ei in superciliorum lateribus diuidi
tur in duas partes. quarũ altera oris intrat cõcauũ:⁊ altera
foras egressa in vltima labiorũ scinditur. Quarta aũt pars
tertij paris ad maxillã tẽdit superiorẽ:maiorqꝫ eius pars di
uiditur in lingue tunicã dans illi gustus sensuꝫ:quedaꝫqꝫ eiꝰ
pars distribuitur in dẽtiũ radices ⁊ gingiuas que inferiori
sunt in maxilla ⁊ in labiũ inferius. Duo aũt quarti pa-
ris nerui post ortum tertij oriuntur paris:coniunctiqꝫ tertio
pari ab eo diuidũtur distribuũturqꝫ in tunicã ⁊ operimẽtuꝫ
quod palatũ vestit eiqꝫ sensũ tactus perfert. Duo vero qn
ti paris nerui. ipso in ortu suo singuli i duo diuidũtur mẽbra
fiuntqꝫ ex vno paria duo. Alterũ eoruꝫ ex puppi cerebri post

tertium par igrediturqꝫ duo auditus foramina. ⁊ qũquiſqꝫ eorũ ad auditus peruenerit foramẽ dilatatur amplificaturqꝫ foramen operit: atqꝫ hoc pari fit auditꝰ. Alterũ vero par poſt iſtud oritur par ⁊ egreditur ꝑ foramẽ in quo eſt os lapideum qđ orbũ dicitur: lꝫ non orbũ ſit: ſed apparet. Hec ergo pars qñ ad tertium par peruenerit diuidũtur ſil: ⁊ eorũ turbãtur ⁊ imiſcẽtur mẽbꝛa cõtinuaturqꝫ maxima eorũ pars lacertis genas mouẽtibus. ſigillatim immota perſeuerãte maxilla q ſupſũt ad lacertoſ tẽdũt tẽꝑũ. ẽtiũqꝫ adiuuãt par: dãtqꝫ illis ſenſuꝫ lacertis. Sexti aũt paris oꝛtus ẽ a cerebꝛi puppi: foraminũ pꝛope loca duoꝛuꝫ ſunt: que in extremitate duarum cõploſionũ que greca ſimiles ſunt lauda: egrediunt̃qꝫ paruũ qđqꝫ foramen tres nerui. alius tẽdit ad gule lacertos ⁊ ad lingue radices. adiuuatqꝫ par ſeptimũ ad mouẽdũ linguã. Alius aũt vadit ad lacertos qui ſuper ſcapulas ſunt tertiuſqꝫ q maioꝛ per collum deſcẽdit ad viſcera: tẽditqꝫ adi quo eſt vena iuuenilis dicta locuꝫ. Hic aũt neruus qñ per collũ trãſit: diuiditur ab eo mẽbꝛũ vnũ quod in lacertos gutturi pꝛopꝛios ſcinditur ab eo quedã pars q̃ ad ſuperioꝛa cõuertitur ⁊ ad gutturis lacertos: quoꝝ capita ad inferioꝛa ſunt ⁊ hic neruus reuertẽs ſurſum dicitur: diuiditur ab eo etiaꝫ alia pars ad coꝛ pulmonẽ ⁊ canalẽ eius ac meri. Hic ergo neruꝰ quum ad ea que gule ſunt ꝑuenerit: maioꝛi ſua oꝛi ſtomaci cõtinuatur parte. reliquũ vero quod eſt omnibus cõtinuat̃ viſceribus: miſcet̃qꝫ mẽbꝛis nerui que ad eas deſcẽderant tertij paris partes. Duoꝝ deniqꝫ ſeptimi paris neruoꝝ oꝛigo ab eo ẽ loco: quo etiã poſterioꝛis oꝛtus ẽ partis cerebꝛi ⁊ puppis: ⁊ nucha incipit: diuiditurqꝫ ⁊ eius maioꝛ diſtribuitur in lingue lacertos pars: minoꝛ aũt cõtinuatur lacerto qui inclinatus ſupeſt cartillagini ſcuto ſimili de gutturis cartillaginibus ⁊ lacertis duobꝰ deſcẽdentibus a coſtis oſſis qđ lauda greco ſimilatur: ⁊ hec ſunt ſeptem que a cerebꝛo neruoꝛum oꝛiũt̃ ꝑia. Nuca at ſ. b. a ẽ croſſa q̃ a cerebꝛo oꝛit̃ dſcẽditqꝫ ꝑ ſpine ſpõdiles: hꝰ pꝛincipiũ: ab illiꝰ fine. ẽ ⁊enim eiꝰ ꝑncipiũ a loco quo terminatur poſterioꝛ cerebꝛi pars: locus. ſ. pꝛimi ſpondilis colliqꝫ: ea facta cũ neceſſitate qua oꝛirẽtur ab ea nerui qui in ſingula dirigerẽtur mẽbꝛa que ſub collo ſunt: perferrentqꝫ ad ea ſenſus potẽtiam a cerebꝛo ⁊ motus voluntarij queadmodũ fluuiuꝫ magnum ad quẽ aqua decurrit a fõtibus copulãturqꝫ illi alia parua flumina ⁊ cõductus: deriuaturqꝫ per eos aqua ⁊ diuiditur in oꝛtos ⁊ ſeminata a fontis remota vicinia. Si etenim aque a fonte in vnũ diſcurrerent aque pauce ⁊ paulatim iñuentes ꝑꝑ ſpatij longitudinẽ ⁊ vie ꝓlixitatem: nec fieri poſſet foꝛtaſſis quin minuerentur nec ad loca perduci poſſent deſiderata ꝑꝑ itineris remotionem. Sic ergo ẽ cerebꝛũ quaſi fons ſenſus ⁊ motus potentie Nucha cui ab ipſo ẽ oꝛigo tãq̃ riuus magnus per quẽ a cerebꝛo diſcurrit ſenſus potentia ⁊ motus nerui qui ab ea procedũt riuulis ⁊ cõductibus ſimiles per quos trãſcurrit ſẽſus motuſqꝫ potentia ⁊ ad mẽbꝛa ꝑfertur: eſtqꝫ decurſus motus ⁊ ſenſus ad ea ꝓximꝰ. Si ad iferioꝛa procederẽtur a cerebꝛo nerui mẽbꝛa eoꝝ debilis eſſet mẽbꝛoꝛũ ⁊ ſenſus ⁊ motus propter eam virtutis que ad ea ꝑtingeret paucitatẽ: fieriqꝫ poſſet neruoꝛũ pleroſqꝫ in vie pꝛolixitate amputari ⁊ motꝰ multitudine. Qui ergo a nucha oꝛiũt̃ nerui trigita ⁊ vno paribus cõcludũtur: vno tñ ſupeminẽte ſine ſocio. Eoꝛũ in collo octo ſunt paria: in doꝛſo duodecim. ⁊ a renibus qnqꝫ procedũt paria: ab cluniũ oſſe tria: ab oſanio totidẽ ⁊ ab inferioꝛi ꝑte oſanij vnꝰ ſine comite. Pꝛimũ itaqꝫ par octo q̃ in collo oꝛiuntur parium a foꝛamine quod in pꝛimo eſt ſpondili ꝓcedit diſtribuiturqꝫ in lacertos capitis ſolius. Scđꝫ autẽ par egreditur loco qui duobus intereſt ſpondilibus. pꝛimo ſcilicet. ⁊ ſecũdo: diuiditurqꝫ pars eius in capitis cute. datqꝫ ei capitis tactus ſenſum: pars in lacertos qui poſt collũ ſũt: parſqꝫ in lacertos qui ſcapulis ſuperſũt latos. Tertium deniqꝫ par a foꝛamine egreditur quod intereſt ſecũdo tertioqꝫ ſpondili: ⁊ diuiditur quiſqꝫ eoꝛũ in duos neruos: ⁊ vnus quidẽ ad poſterioꝛa tẽdit: dehinc aũt ad ꝓfunda lacertoꝝ qui illic ſunt: alius aũt in anterioꝛi. Quartuꝫ deide par egreſſum hꝫ per foꝛamẽ quod iter eſt tertiũ ⁊ quartũ ſpondilẽ. diuiditurqꝫ quiſqꝫ neruoꝛũ in duos ⁊ maioꝛi parte ad poſterioꝛa directa in pꝛofũdũ verſus ſpinã ſpondil' quarti: diuiditur illic ab ea pars: quedã que diſtribuitur i lacertos capiti ⁊ collo cões: dehinc reuertitur a ſpondili ſpina in anterioꝛa diuiſa: quedã ab ea pars in lacertos ſpine diſtribuitur. pars aũt minoꝛ ad anterioꝛa pꝛocedit: ſcinditurqꝫ ab ea pars ⁊ admiſcetur tertio pari. At vero par quintũ foꝛamẽ egrediẽs tranſuerberat qđ inter quartũ ẽ ſpondilẽ ⁊ quintum: ⁊ diuiditur quodqꝫ mẽbꝛũ in duo: tenditqꝫ minoꝛ eoꝛum pars ſuper ſcapulas ⁊ in lacertos qui illic ſũt ſcinditur. Maioꝛ vero ⁊ ipſa iterũ in duo diuiditur alterũ mẽbꝛoꝛũ in ſuperioꝛa ſpine ⁊ in lacertos latos qui ſuper ſcapulas ſunt: ⁊ in lacertos collo ⁊ capiti participatos. Alterũ aũt mẽbꝛoꝛũ imiſcetur partibus que de quito ſũt pari ⁊ ſexto ⁊ ſeptio pariũ a collo exeuntiũ ⁊ ad medium tẽdũt diaphꝛagmatis. Sextũ vero par exit eo ꝙ ẽ inter quintũ ſextũ ſpondilẽ foꝛamine. Et ſeptimum par inter ſextũ ſpondilẽ ⁊ ſeptimũ ⁊ octauum ſpondiles. Hoꝛum quodqꝫ partiũ in multas diuiditur partes. Alic quidẽ in lacertos dirigũtur capitis ⁊ colli: quedã in lacertos ſpine: quedã aũt in diaphꝛagmatis lacertos ſolo excepto octauo pari ex eo ⁊enim nihil ad diaphꝛagma mittitur. quedam vero ad alias tranſeũt partes vt ad locũ perueniãt conicũ in oſſe ſcapularũ motũqꝫ bꝛachio fert: ſꝫ ⁊ ad lacertos q i armo ſunt ⁊ motũ faciunt palme atqꝫ ad palmã motũ faciẽtes digitoꝛuꝫ. pars quoqꝫ alia in cubiti diſtribuit partẽ cui ⁊ ſenſum miniſtrat. Duodecim autẽ paria que ex ſpondilibus oꝛtũ hñt doꝛſi ⁊ pectoꝛis huiuſmodi ſunt. Pꝛimũ egreditur par inter pꝛimũ ſpondilẽ ⁊ ſecũdũ eoꝛũ qui pectoꝛis ſunt ſpondilium: diuiditurqꝫ eius pars in lacertos qui inter coſtas ſunt. pars autem in lacertos qui ſpine reliquũqꝫ quod eſt in coſtas extenditur pꝛioꝛes: dehinc octauo miſcetur pari quod a collo ẽ ⁊ ad ſcapulas poꝛrectũ ſenſuꝫ dat illis ⁊ motũ. Secũdũ par egreditur inter ſecũdũ ſpondilẽ ⁊ tertiũ de ſpondilibus pectoꝛis: poꝛrigiturqꝫ pars eius ad bꝛachioꝛuꝫ cutẽ ſenſum illis perferens: reliqua pars diuiditur: tenditqꝫ pars eius in anterioꝛa: diſtribuiturqꝫ in lacertoſ qui ſũt inter coſtas: coſqꝫ qui ſuper pectꝰ ſunt: pars autẽ altera ſcinditur in ſpine lacertos ⁊ ſcapularũ: quibus ẽt motũ miniſtrat: ſic quoqꝫ oĩa paria neruoꝛũ que a pectoꝛis egrediuntur ſpondilibus duodecim. Eteni hoꝛũ quodqꝫ diuiditur in lacertos ſpine pꝛoximos ſpõdilibus a quibus egreditur ⁊ in confinia illis membꝛa. Egreditur autẽ quodqꝫ par duodecim pariũ neruoꝛuꝫ qui a ſpondilibus ſunt pectoꝛis inter duos ſpondiles pꝛeter duodecimũ. Ipſum nãqꝫ ex ipſo pꝛocedit ſpondili duodecimo. Quinqꝫ autẽ paria quibus a ſpondilibꝰ eſt renum oꝛigo: vnũquodqꝫ ex ipſius ſpõdilis cui deputatur egredit̃ coꝛpoꝛe tenduntqꝫ eoꝛũ quedã in anterioꝛa vt in lacertos. qui ſuper ventrẽ ſunt diſtribuũtur: quedã autem ſcinduntur in lacertos qui ſuperſũt carni que renes vtroqꝫ veſtit latere: deſcẽdũt maxime eoꝛũ partes ad duos pedes. At vero tria paria quibus ẽ oꝛtus a cluniũ oſſe ſingula egrediuntur foꝛamĩe quod ẽ in oſſe ipſoꝛũ cluniũ ⁊ diuiduntur: parſqꝫ eoꝛũ diſtribuitur in lacertos qui ſunt cluniũ oſſa ⁊ in pꝛoxima illis coꝛpoꝛa: pars autẽ admiſcetur duobus extremis paribus renũ deſcenditqꝫ cũ eis ad pedes ex maxima parte. Tria deniqꝫ paria ab oſanio procedentia: ſoluſqꝫ qui de ſubtus ẽ reſtant. Hoꝛũ pꝛimũ egreditur inter cluniũ os tertiũ ⁊ pꝛimuꝫ oſanij. Secũdũ ãt inter os pꝛimũ ⁊ ſecũdũ oſanij. Tertium ãt par inter ſecũdũ pꝛoducitur ⁊ tertiũ os eiuſdeꝫ. Solus ãt neruus cui ſocius nõ ẽ ab vltimo ẽ oſanij. Hec aũt paria oĩa in multa diuidũtur mẽbꝛa ⁊ quedã quidẽ diſtribuũtur ĩ ani lacertos: quedã in virge lacertos: quedaꝫ in veſice lacertos: quedã in ipſius virge ſubſtantia. Sunt itaqꝫ paria qui ſunt in coꝛpoꝛe neruoꝛũ triginta octo vnuſqꝫ cui deeſt comes. Et hec eſt neruoꝛũ aſſignatio.

Capitulũ. xi. de ligamẽtoꝛũ ⁊ coꝛdarũ aſſignatione.

l Igamentoꝛum ſubſtantia inter neruoꝛũ eſt ⁊ oſſiuꝫ media ſubſtantia ideoqꝫ ⁊ ſanguine ſicut ẽt ſenſu caret eoꝛũqꝫ caro minꝰ oſſibus dura ſed durioꝛ neruis eoꝛũqꝫ oꝛigo ab oſſium extremitatibus vnde ⁊ ſenſus exꝑtia. Senſus eteni illis ẽ quibus oꝛigo in cerebꝛo ducitur vel nucha: ligamentoꝛũ poꝛro vtilitas duplex ẽ. altera quo intꝰligentur oſſa in locis diſgregatis: oꝛitur eteni in extremitate cuiuſqꝫ oſſiũ duũ que cõtinua ſunt huiuſmodi coꝛpus ligamẽtũ. ſ. quo alterũ altero vinciatur queadmodũ ligna funibus alligantur altera ãt qm̃ ligãt lacertos cũ oſſibus: hoꝛũ mẽbꝛoꝛũ figura diuerſa ẽ. Quoꝛũdã etenim figura rotunda ẽ ſicut neruoꝛuꝫ hocqꝫ illis factũ eſt in locis quibus nõ ſũt lacerti quo pꝛohibeantur ipſa rotũditate incõmoda ſuſcipere vt diſgregatio raſche a duobus cubitis: hic locus lacertis ẽ nudus: quedaꝫ autẽ ampla ⁊ lata ſunt que ad oſſiũ ligamẽta ſũt neceſſaria continuata firmiter: niſi ꝙ ea que lata ſunt ligamẽta illa que ligant foꝛtius ⁊ firmius tenẽt: quedã alia lata ⁊ tenuia ⁊ pãniculis ſimilia ac diaphꝛagmati: que ad defenſionẽ neruoꝛuꝫ venarũqꝫ parata ſunt qñ per oſſa trãſeũt lacertis nuda: vt cubitoꝝ ẽ extremũ. Coꝛde eteni q̃ pꝛoducũtur a lacertis que in manifeſto ſunt bꝛachij ad mouẽdũ raſchã oĩbus ſunt op-

te ex partibus operimentis que ex ligamētorū sunt genere q̄ oriūtur ab cubiti vtriusqz extremo ⁊ qū vestiūt cordas ab incōmodis exterius defendūt superuenientibus: ⁊ ab interioribus ab ossiū soliditate sic etiam in omnibus alijs his similibus est mēbris.

De cordis. At vero cordarū substātia media est ligamentorū ⁊ neruoꝝ substātijs. Et enim illis origo a neruis ad lacertos euntibus ⁊ a ligamentis que ex ossibus orta sunt. Neruus nāqz quz ad lacertū tēditur per ipsū distribuit ⁊ dispergitur in eius partes villisqz illius imiscetur: cōmiscetur quoqz cū illis pars quedā ligamētorū que ab ossibus producūtur: diciturqz huiusmōi cōmixtio lacertus. Dehinc autē a neruis descendit ⁊ ligamētis corpus in capite lacerti qui proximus est moto corpori per ipsū sine aliqua lacerti carnis admixtione: oriturqz ex eius extremo tēditqz ad mēbrū cuz necessarius ē motus: cōtinuaturqz illi. Jdō ergo cordarū suba media ē inter neruoꝝ ⁊ ligamentoꝝ subas eiusqz ex ligamētorū actionibus ⁊ neruorū cōposita vtilitas. Est etenim earū nature sentire ⁊ mouere lacertosqz ligant cū ossibus. Cordarū quoqz figura varia ē quēadmodū ⁊ ligamentorū. Sunt eteniz earum quedā rotunde quedā late: quedā amplioris latitudinis ⁊ tenues in pāniculorū similitudinē. Rotunda quidē q2 illo est loco quo a lacertoruz oriuntur capitibus proximorum disgregationi quz mouent. hoc ideo factuz est quo remotiores fierēt ab incōmodorum susceptionibus quēadmodū corde que ad disgregationem rasche feruntur a lacerto super cubitū posito: latum āt cordarū ipsum ē ꝙ eisdē ꝯtinuatur disgregationibus fuitqz necessariū vt disgregationis maximā amplecteretur partez. Extensa āt corda tenuisqz tribus necessaria est de causis. prima ē vt det tactus bonitatē mēbro ⁊ indicij vt corda que cuti medij palme substernitur: hoc eni mēbrū organū datū est ad probādas oiuz que tenētur qualitates. Secūdo aūt duritiei pariter addat mēbri quēadmodū corda que sub plātarū pedū cute strata est. Hec etenim cutis necesse habuit cū diligentia tactus duritiē habere quo ei ad ambulationē esset tollerātia in duris ⁊ asperis locis. Tertia vero ē vt operiret ac defēsaret operimenta oia quēadmodū que a duobus oriūtur latis corde lacertis qui supersunt ventri. Hec etenim cōtinuat̄ cōsolidatione siphaci super vētrē extenso: augentqz eius soliditatē: sicqz oēs a lacertis orte ventris corde tenues sunt ⁊ pāniculorū subtilitati similes. Hec est de neruis, ligamētis ⁊ cordis vniuersalis ⁊ disiuncta disputatio.

Capitulū. 12ᵐ. de venarum assignatione.

v **Enis** que nō percutiūtur origo ē ab epate que necesse fuerūt vt ab epate per eas sāguis in oia deferrētur corporis mēbra quo pascerentur. Et haꝝ substātia venarū fragilis ē ⁊ tenera ex vna tm̄ tunica. Que ideo tenere facte sūt vt proxime essent epatis substātie: q̄ten⁹ quod ad eas peruenerit succositatis ⁊ sanguinis q̄dam alteretur imutatione. Ex vna aūt tunica institute sunt qm̄ he ad trahendū ab epate institute sunt sanguinez ⁊ vsqz ad mēbra deferendum aut ab intestino cibū attractū ad epatis perferant officinas. Nec vero oportuit eas duarum esse tunicarū. Sanguis etenim qui ab eis ad mēbra decurrit necesse habuit cum sua totalitate substātie transire non quemadmōm ille qui ad arterias trāsit. Arterie eteiz cōposite sunt ex duabus tunicis quatenus qḋ ab eis ad mēbra transit sanguis sit q̄dā subtile ⁊ tenue qḋqz ꝓpiqu⁹ nāe sit spūs. Vene ergo q̄ ab epate oriūt̄ due sunt. vni⁹ quiḋ ē origo a conico latere q̄ dr̄ porta: alterius origo a gibboso ⁊ dicitur cōcaua.

De porta Et a vena quidē porta vocata ipsius i interioribus epatis anteq̄ꝫ egrediatur diuidūtur quinqz partes: que quiqz producūtur epatis extremitatibus: vt aūt epate vena hec egressa est ad mediū descēdit locū itestini qui dicit̄ duodecimū. Diuidit̄qz illic in octo venas. Earū due sunt parue quarū altera itestino cōtinuat̄ duodecimo ⁊ sumit ab eo quod ad ipsum peruenit succositas cibi: atqz ad epar defert. aliquādo aūt sepat̄ ab ea subtile qḋdam quod ad carnē tēdit teneram circa cōcauitatē. Alia autē diuiditur in locis que stomacho cōtinuātur in itestinū qḋ porta vocatur: quod ⁊ stomacho subest fugitqz ab inde quē inuenit cibū ⁊ ad epar perfert. Reliquarū aūt sex venaꝝ que duabus maiores sunt primis vna quidē ad latus tendit stomachi latū: firmaturqz in dextro latere quo ad ipsum cibuz perferat ab epate: interiora ⁊enim stomaci reficiūtur cibi succositate tp̄e quo illuz digerit. Secunda ad splenē tēdit vena. quo ad ipsum sanguis attrahat feces ab epate: ⁊ anteq̄ꝫ hec ad splenē attingat: seperantur ab ea vene que in carnē distribuuntur panagriam dictam quo per illas pascatur. Qū autē ad splenē hec peruenerit vena sepatur ab ea vena q̄dā alia ꝑuula: ⁊ ad sinistrū tēdit latus stomaci: solidaturqz illi ⁊ pascit ascēditqz ab ea gramē subtile ad adipem in quē diuisa reficit illū. Tertia aūt vena ad latus porrigit̄ sinistrū. diuidit̄qz circa rectū itestinū sumitqz ab eo qui in purgamēto ciboruz supererat cibū ⁊ ad epar refert. Quarta quoqz vena in latus extenditur dextrū. Quinta in circuitu fertur intestini quod colon vocatur illiqz cōtinuata sumit ab eo etiā ipsa in purgamēto ipsius quod inerat cibi. Sexta ad circuenda tendit intestina subtilia diuiditurqz in q̄ꝫplurimas ꝑtes. q̄rum maior ꝑs ad intestinum ieiunum dictum porrigitur: reliquuz quod ē in intestinuz distribuitur subtile: ⁊ intestinū quod dicit̄ orbum: ⁊ in ꝑtem q̄ cōtinuat̄ itestino colon vocato. sumitqz ab his cibi succositatē locis ⁊ epati offert. ⁊ hec ē assignatio venaꝝ que diuiduntur a vena superius porta vocata.

De concaua Vena autē q̄ cōcaua dicta est iā ante diuiditur in ipsi⁹ epatis interioribus in multas partes: que in gibboso ipsius latere solidātur ⁊ firmant̄: ⁊ hec sunt vene que succositatē cibi a venis attrahunt que ab ea diuidūtur vena quā portā vocauimus ⁊ ad venā ꝑferunt concauam. Ut aūt ascēdit cōcaua ab epate in duas diuiditur. altera quarū magna est ⁊ ad inferiora descēdit ⁊ per spine porrigitur spondiles vsqz vltimū spōdilē. Altera aūt parua ascēdit ad cor ⁊ corporis superiora. Nos aūt primū de ea tractabimus que ascendit parte. Dico ꝙ qm̄ ea q̄ ascēdit ꝯcaue ꝑs vsqz ad diaphragma itegra porrigit̄: ⁊ i diaphragmate due ab ea sepāt̄ ꝑtes que i ip̄o stabilite dyaphragma pascunt. Dehinc aūt separatur ab ea subtiles quedā vene que operimēto cōtinuātur quod pect⁹ in duo media diuidit ⁊ ad cordis operimēta sꝫ ⁊ ad glādulam quā morum vocamus. Post hec aūt sciditur ab ea pars quedā que maiori cōtinuatur cordis auri: diuidit̄qz pars hec in tria mēbra quoꝝ vnuz itrat dextrum cordis concauuz. ⁊ abinde ad pulmonem porrigitur: ⁊ hoc horum triū maius est mēbroꝝ: generaturqz ab eo vena que arterial' nūcupatur eo ꝙ similis sit arterie. Membrum aūt secūdum cor circuit ab exterioribus ⁊ in ip̄m ois cōsumitur vt ip̄m pascat. Tertiū vero ad i feriores extēditur pectoris partes. pascitqz qui ibi sunt lacertos inter costas ⁊ alia ibidē corpora disposita. Hec ergo vena qum cor trāsierit diuisiones aſe quarūdam patitur venarum que sua capillis subtilitate similes sunt: distribuūturqz in superiores duoruz partes pāniculorū qui in duo distribuuntur pectus media. Que qum ad furculas ꝓximat i duas sciditur ⁊ eaꝝ vtraqz in duaꝝ ascēdit viciniā furcularuz: separaturqz altera ab altera ⁊ abinuicē remouētur per transuersuz: ⁊ separātur ab vtraqz duo mēbra. quoruz alterū ad anteriora porrigitur pectoris ⁊ descēdēs ad pectorale tendit sumitqz sibi pectoralis dextrū alterum vero sinistruz: donec ad cartillaginē pertigat que ensi similis sup os stomaci ꝓtēditur. Alterū aūt in quiqz distribuitur ꝑtes. Prima pars ad pect⁹ tendit ⁊ diuiditur in quatuor pectoris supiores costas. Secunda ad locum peruenit scapularum. Tertia ad colli tollitur locum ⁊ diffunditur in lacertos qui in ipsius positi sunt profundo. Quarta ad foramen mittitur sex superiorum colli spōdiliū ⁊ ad caput mittitur. Quinta autē que maior ē pars quiqz ꝑtiū ad alas ascēdit ⁊ ab ea quatuor separātur vene quarū vna distribuitur in lacertos: q a pectorali ad scapulas ascēdunt. Secunda diuiditur in tenerā carnez q̄ est in alis. Tertia descendēs tendit ad latus pectoris donec ad vētris perueniat sub planū eiusqz i exterioribus statuit̄. Quarta etiā diuidit̄ in tres venas. quaꝝ vna distribuit̄ in lacertos qui sunt in latere scapulaꝝ conico. Secunda ante diuidit̄ in magnū qui sub ascell' ē lacertum. Tertia que est maior super brachium porrigit̄ donec ad manū ꝑueniat: ⁊ ipsa est vena que alaris dicit̄ ab ala. Ut autez hee due obuiāt furculis vene cōcaue postq̄ꝫ in ea que diximus diuisa sunt mēbra: diuiditur eaꝝ queqz in furcularū loco in duas. Ascēditqz altera earū ꝓfunda ⁊ celata ⁊ occulta vocat̄ organica. Ascēdit aūt altera manifesta ⁊ patens: ⁊ vocat̄ organica. Et organica q̄dem mā̄ifesta postq̄ꝫ ascēdit a furcul' in duas magnas diuiditur venas: quaꝝ altera in collū vadit: ⁊ descēdit a ꝓfundo corporis paulatim in anteriora ⁊ lat⁹. Secūda aūt anteriora ⁊ deorsum: ⁊ dehinc ascēdit: ⁊ circulat̄ ad furculas: ⁊ eleuat̄ ab exterioribus in primā eius partē: cōmiscēturqz quedam ipsius cū quibusdā illi⁹ partibus ꝑtes: fitqz ex eis organica manifesta. Anteq̄ꝫ autē hoc mēbrū ꝑori imisceatur multe ab eo pullulāt vene que ad superiora exaltāt̄. q̄ꝝ quedā minime visus apparēt sensui oi tēpore eo ꝙ aranee similes sunt

filis.quedã autem visus sensui mãifeste sũt. Exbis aũt q̃ minime apparent duo aggregãtur paria: alterũ corꝝ in latitudine tẽdit iterũqꝫ adinuicẽ cõtinuatur in occulto loco: qui est i furcularũ cõpagine. Paris aũt alteri⁹ vene: altera alteri nõ cõtinuatur sed opponũtur quasi in locũ colli exteriorẽ ꝛ collum tẽdentes. Que aũt visus pꝫ sensui: semper eius quidem quedã vena ad scapulas vadit: ꝛ debinc ad manus porrigit̃ vocaturqꝫ scapularis vena que etiã cephalica dicit̃: ꝛ ei⁹ due sunt vene huius inberentes radicib⁹ scapularis quarũ vna ad scapule extẽditur caput: ꝛ in corpore ibidẽ posita distribuitur. altera aũt ad caput puenit brachij.

De organica

Organica porro mãifesta que ex duabus ꝯglutinatur ꝯmixtione partium quarũdã in duas diuiditur ꝛ earũ altera tendit ad interiora: pullullãtqꝫ multa ab ea germina. quedã quidẽ parua que in superiorẽ distribuunt̃ mãxillã. quedã vero magna que i inferiorem dispꝫtiuntur maxillã: ꝛ a magnis alie quoqꝫ pullulãt ptes q̃ i linguã: ꝛ i alia distribuũt̃ illic circũposita corpora manifesta. Altera aũt orgãice pars ad exteriora tẽdit: diuidit̃qꝫ i corpa q̃ duab⁹ isũt aurib⁹ ꝛ i caput. Occulta vo organica ascẽdẽs ad latus ꝓtẽditur meri. separaturqꝫ ab ea ps que pari admiscetur illi que ab organica sciũgit̃ manifesta: sitqꝫ due gutturi iprimũtur ꝛ meri oibusqꝫ occultis lacertis. Reliquũ aũt organice huius ꝓtenditur ad cõplosi finem laude grece sili ꝛ diuidũtur ab eo mẽbra. Paruũqꝫ eius mẽbruꝫ ad locũ primi secũdiqꝫ porrigitur spõdilis. Aliudqꝫ capillo simile ad locũ q̃ interẽ capiti ꝛ prime spõdili extẽditur. Et qđ superest cranei itrat interiora p foramẽ quod i fine est cõplosi sisis lauda greco. distribuiturqꝫ in iferioribus cranei: pascẽs que illic sunt corpora. Et hic est vltim⁹ ad quẽ peruenit occulta locus organica

De ascellari.

Nũc igit̃ ad venã que alaris dicta est reuertamur: q̃ etiã basilica dicitur. venã quoqꝫ scapularẽ que ꝛ cephalica nuncupatur. Dico ergo q̃m he due vene quꝫ per brachiũ ꝓtenduntur ab vna q̃ earũ partes separãtur modice ꝛ in brachium distribuũtur: cõgregaturqꝫ de earꝫ partium adinuicẽ coadunatione vena que dꝫ arabice aq̃bela. nos mediastiam eo q̃ duabus cephalice. s. ꝛ basilice itersit. ꝛ ex eis fiat noieqꝫ caream⁹ proprio vocemus. Et scapularis quidẽ quã p brachiũ extẽditur subtiles ab ea qđe vene pullulãt que in cute ipsius imo ꝛ lacertorum ptes manifestas quo illas pascat diffunditur. At vero alaris ꝛ ipa in multa diuiditur: eiusqꝫ quedã pullulãtes ab ea ptes in lacertos distribuũtur q̃ in brachijs sunt interioribus: ipsosqꝫ pascũt. Ut aũt due hee proxime fiũt vene disgregationi cubiti: diuidũtur vtreqꝫ. cõtinuaturqꝫ mẽbrum vnuꝫ alaris mẽbro alteri alterius scapularis: fitqꝫ ex eis vena vna p medium ꝓcedens in loco duplicationis cubiti: quam quidam brachij fontem nominant: ꝛ hec vena est q̃ mediastia dicit̃. Earũ porro reliquie vene siquidẽ scapularis ps quedã ad manifesta tendit cubiti. sup superioreꝫ cubitũ: ꝛ hec est vena q̃ dicitur cubiti chorda: ꝛ ad extremũ inclinatur latus in partẽ extremitatis gibbose cubiti inferioris ꝛ ad raschã producitur: eorũqꝫ diuiditur in loco i iferiores extranei rasche lateris partes: reliqũ vero scapularis per brachiũ porrigitur ꝛ cõtinuatur ei que in profundo ẽ parti alaris. Reliqua vero alaris diuiditur in duas ptes: quarũ altera ẽ parua ꝛ ipsa iterũ in duas distributa ẽ partes cui⁹ partium altera ad familiare extenditur latus ꝛ ꝓtenditur vsqꝫ locũ qui interest auriculari ꝛ medico: hec ꝛ vena salubris vocatur ad impudici partẽ. altera ãt extollitur ꝛ ad partes manus exteriores tendit ad partes. s. quas venter tangit palme. Secũda ãt pars que ꝛ maior in tres diuiditur partes. Prima diuiditur in latere inferiori brachij: sic vt ad raschã perueniat. Secũda super hãc ꝛ ipsa quo ad raschã vadit. Tertia ãt diuiditur in cubiti medijs. Mediastina aũt vena per mediũ transiẽs cubiti ascendit in cubitũ superiorem in extremũ latus ꝛ bifariã diuiditur. Altera eius pars ad extremitatẽ tẽdit superioris cubiti ad raschã. s. diuiditurqꝫ in loco qui ẽ post pollicẽ ꝛ idicẽ ꝛ ibi terminat̃. Altera autẽ extenditur ad cubiti inferioris extremitatẽ ꝛ in tres secatur venas: quarũ vna ad locũ qui medius est indici ꝛ ipudico tẽdit. ꝛ cõiungitur parti alterius q̃ prior dicta ẽ: fitqꝫ vna ex vtrisqꝫ vena. Secũda autẽ ad locũ emittitur q̃ in pudico medicoqꝫ medius est: ꝛ hec est vena quã medicorũ pliqꝫ pp splenis incidũt passionẽ in sinistra manu: permittũtqꝫ sanguinẽ donec spõte eius ampuretur effusio exire. tertiaqꝫ vena ad medici tendit ꝛ auricularis loca. Et he sunt cõcaue partitiones vene q̃ in superiora tẽdit. At vero vena que de concaua diuidit̃ ꝛ ad inferiora tẽdit statim vt a concaua separatur ꝛ anteq̃ ossi cõponatur spine diuiduntur ab ea vene capillis similes que ad dextrũ porrigũtur renẽ ꝛ in eius villulis cõsumũtur ꝛ pãniculis: ꝛ in eis que ipsi proxima sunt corporibus: eibũqꝫ ad eos perferũt: debinc diuiduntur ab ea vene due magne q̃ concauitatẽ ingrediuntur renũ: per quas renes sanguinis adducũt aquositatẽ: post hec autẽ pullulãt due ex eis alie vene q̃ ad testiculos porriguntur: debic vero apud vnũquẽqꝫ spondilẽ renũ diuidũtur ab ea vene due q̃ in latera duo mittuntur ꝛ ad illa duo ꝛ ad lacertos qui super renes sunt ꝛ lũbos: separãturqꝫ ab ea subtilissime vene q̃ foramina ingrediuntur spondiliũ ꝛ nuche nutrimenta ministrant: vt autẽ peruenit ad vltimũ hec vena spondilium in duas distribuit̃ partes: sumitqꝫ sibi vna pars versus dexterã coxã: altera vero ad sinistrã: ab his duabus partibus decẽ diuiduntur venarũ maneries: quarũ prima versus nates duas porrigit̃. Secũda ꝛ hi⁹ sunt vene subtiles tanq̃ pili ad siphacis partem. Tertia ad carnẽ que est in cluniũ osse. Quarta ad lacertos qui circũsunt ano ꝛ exteriora cluniũ ossis. Quinta ad matricis os ꝛ que illi subsũt. Sexta ad lacertos qui positi sunt sup ossa pẽnis. Septia ad lacertos qui recte super planũ porrigũtur vẽtris. Octaua ad vuluã in mulieribus: ad virgam in masclis. Nona ad iferiores femorũ lacertos. Decima iliorꝫ confortat loca. Postq̃ autem hec decẽ a duabus vltimis diuise sunt venis circa femorũ confinia diuiditur earũ reliquꝫ in alia mẽbra. diuiditur ergo ex eis mẽbrũ vnũ quod consumitur in lacertos qui sunt in anterioribus coxe. debinc aliud in inferiori parte femoris a sinistro latere proprie corporis superficiẽ: reuertiturqꝫ in profundũ. debinc diuiduntur ab ea partes multe que in lacertorꝫ ꝓfũda distribuũtur. Quꝫ hec peruenit vena super genu disgregationem paulo ante in tres diuiditur venas: quarũ vna mediũ aggredit̃ ꝛ in oẽs consumitur cruris lacertos interiores ꝛ exteriores. Secũda autꝫ descendit super arundinẽ maiorẽ cruris que a parte superficiei proxima ẽ corporis dõec ad cauille perferatur disgregationẽ: ꝛ hec ẽ vena que vocatur scia. tertia autẽ ꝓtẽditur in interiori cruris latere donec ad nudum cruris perueniat locũ ꝛ ad inferiora pertingit locũ. s. gibbosum maioris cruris arundinis ad cauillã. s. ꝛ hec est vena que vocatur saphena. debĩc ab harũ quãqꝫ duarũ substãtia diuidũtur venarum quꝫ ad pedẽ perueniũt vene due: que extremũ minoris circũdant arũdinis cruris. altera a latere extraneo. altera a familiari ꝛ in partes scindunt̃ pedis superiores ꝛ inferiores. ꝛ he due a vena que scia dicitur distribuũtur. Alie autẽ due interplicantur in arundinis cruris circuitu maioris. altera ab interioribus: altera a posterioribus. Et hec est venarũ assignatio oium quibus nõ ẽ pulsus: que sũt mẽbra. xi. ꝛ vena que ad portã peruenit epatis ab vmbilico in fetuũ corporibus. vena porta. vena cõcaua. pectoris vene. diaphragmatis vene. vene scapularis cũ suis mẽbris. vena per alã transiens. organica manifesta. vene que ad vẽtris subplanũ descendũt. vene que in ossibus sunt cluniũ. vene que super manifesta cluniũ. Hec omniũ est assignatio venarũ sine pulsibus ꝛ earuꝫ figura ac vtilitates.

Capitulũ. xiij. de arteriarũ assignatione.

Dico quoniam

pulsantes vene que arterie dicunt̃ nature fuerunt necessarie quo a corde naturalẽ sumerẽt calorẽ ꝛ ad oia deferẽt mẽbra. Arterie autẽ ex duobus cõposite sũt tunicis sunt inuicẽ similibus suis in partibus varijs positioẽ ꝛ suba. Interiorũ earũ tunicarũ villosa cũ ꝛ in latum eiusqꝫ dura suba ipsaqꝫ crossior tunica exteriori quinquiesqꝫ duplicior. Tunice ãt exterioris in lõgũ sunt villi ꝛ in ea villi pauci a transuerso ꝛ eius suba tenera. Quod ideo sic factũ ẽ quoniam in eo duo sunt mot⁹. Primus dilatationis. s. aeris attractio ad eas a corde: heceqꝫ per exteriorem fit tunicã cuius in longũ ꝓtenduntur villi. Secũdus motus arctãdi. s. superfluitatis fumose expulsio in exteriora: ꝛ hic per secũdã fit tunicã interiorẽ: cuius in latũ feruntur villi: adiuuãtqꝫ illi ad hoc ipsuꝫ in transuersũ prima qui porrigũtur villi bis q̃qꝫ villis vena sanguinẽ a corde missum continet vnde ꝛ hec interior solidior exteriori facta est tunica. Et in arteriarũ iteriori tunica ẽ alia tenuis sed dura aranea tele similis que manifesta patet in magnis arterijs si due superiores scinduntur tunice. Et oino substantia arteriarũ solidior ẽ ꝛ durior venarꝫ sine pulsu substantia: quod ideo factũ ne forte pp motus multiplicitatẽ facile rumperẽtur aut scinderent. Origo oium porro cũ pulsu venarũ a lateris est sinistri cõcauo duarꝫ cordis concauitatũ. ab hoc etenim concauo due oriuntur vene

pulsantes:altera minor:altera vnā habens tunicaz tenerā ꝛ
fragilē. ideoqꝫ arteria dicit̃ venalis. Cuiꝰ fuit vtilitas quo
ad pulmonē multū ꝛ sanguinis ꝛ spūs deferret quātitatē su-
am propter fragilitatē que ēt pulmonē intrat ꝛ in multas di
uiditur partes:accipitqꝫ ab eo aerē ꝛ ad ipsum sanguinē de
fert quo pascatur. Secunda āt maior hac est prima: ꝛ hec est
quā aristotiles dicit auritbiā:nos audacē. Hec vena cū a cor
de egreditur duo ab ea rami germinantur:quorū alter ꝛ mi
nor ad concauū vadit dextrū cordis ꝛ in ipsum distribuitur:
secūdus āt qui ꝛ maior circuitū cordis perābulat totū:debic
ingreditur ꝛ distribuitur in eo. huiꝰ aūt reliquū vene postꝙ ab
ea duo hi producti sunt rami in duas diuiditur partes:qua
rū altera ascēdēs fertur ad superiora:altera ad inferiora de
scendit que ꝛ maior ē parte ascendēti. Hoc ideo qm̄ mēbra q̄
sub cordis posita sunt loco plura sunt numero his que superi
us posita sunt. Et mēbrū quidē eius quod ad superiora niti-
tur vene. s. que auritbia dicitur in duas partes diuiditur. Ea
rū altera que ꝛ maior versū gingiuas ascēdit ꝛ per trāsuersū
in dextrū latus sic vt quz proxia tenere fit carni que morū di
cit̃ in tres diuidatur partes:due earū que ꝛ maiores sunt ve
ne ad latera tēdūt organicarū duaꝝ occultarū. altera quidē
in sinistre organice latus. altera vero in dextre latus ꝛ he due
sunt vene quaruz sentitur pulsus in duobus colli latibus pro
pe organicos: dicunturqꝫ iuuenilles que etiam diuiduntur
cum partitionibus organicorū:suntqꝫ illis reliquie que in in
teriora ingrediūtur cranei. ibiqꝫ in multas ꝛ varias diuidū
tur ptes q̄ iplicant̃ ꝛ irretiūtur. Fitqꝫ ex eis q̄si extēsio reti si-
milis extensa ꝛ strata sub cerebro maturationi spiritus ani-
malis fornax. De hinc vene hee multiplicantes adinuicem
cōgregantur:vt fiant ex eis due:quemadmodū prius fuerāt
vene anteꝙ diuiderentur: ꝛ cerebrū ingresse distribuuntur
in cerebri substantiā ꝛ ad ipsum spiritum deferunt animalē
Tertia vero pars itres diuiditur partes:quarū pars ad pe
ctorale ꝛ costas pectoris primas defertur:quedā aūt ad supe
riores colli spōdiles ꝛ loca que furculas sequūtur donec ad
scapule caput attingat descēdatqꝫ: ꝛ ad alarū emittitur par
tes: ꝛ producitur ab ea ramus:qui cū vena alari basilica di.
cta procedat: ꝛ in manū iuxta illius diuidatur partitiōes:p
ducūturqꝫ ab ea ramuli parui in lacertos exteriores brachij
ꝛ interiores:vaditqꝫ occulta sic ut qm̄ ad cubitū puenerit pa
teat: ꝛ cū vena alari basilica vocata perambulet:de hinc etiā
in pfūdū mergitur ꝛ particule ab ea producūtur que in cubi
ti lacertos distribuūtur. Secūda autem pars in duas distri
buitur partes. quarū altera ꝛ maior ad raschā porrigitur:ꝺ
super cubitū decurrēs superiorē: ꝛ hec est quā sentiūt medici
vena i morbis iudicādis. Altera aūt desup i iferiorē cubituz
ad raschā pgēs pducit̃ didūturqꝫ ābe i lacertos palme i qbꝰ
ēt nōnunꝙ in exterioribus apparent palme. Secunda aūt
ascēdentis vene pars incipit per transuersum in sinistre ale
partem ꝛ diuiditur in mēbra que in sinistro sunt latere diui-
sione vene de qua dictum est. ꝛ hec est tertia pars venarū q̄
huic socia est. Vena aūt que in iferiora demittitur a vena
que dicitur auritbia pulsāti a loco scil' cordis qm̄ descendit
firmatur super spine spōdiles ad cluniū tēdēs ossa. Cuiꝰ in
itinere rami oriūtur in sing[...]lis spōdilibus:fitqꝫ ex ea singu-
lis que attrahunt eā mēbris vena subtil':que in loco in quo
pulmo est diuidit̃ eiusqꝫ peruenit vltimū ad pulmonis cana-
lem: ꝛ vena alia que ad locū tendit que inter costas est:vene
quoqꝫ due ad diaphragm[...]e: ꝛ alia vena que in epar di
uiditur: ꝛ stomacū ac splenē. vena quoqꝫ ē alia que distribui-
tur in ꝯcaua venarum que in circuitu sunt intestinoꝝ subti-
lium. Dehinc aūt pullulāt ab ea vene tres alie:quasi cōcaui-
tates distribuunt̃ venarū:que in circuitu sunt intestini recti:
diuidūturqꝫ hee pulsantes cū nō pulsantibus vt pāniculos
adiuuēt:quibus vene non pulsantes operiunt̃:post hoc autē
seperantur ab ea alie parue vene que in quēqꝫ ingrediūt̃ spō
dilium par scil':qōqꝫ vnū ad nuchā pueniētes:alie quoqꝫ ve
ne que ad ilia ferunt̃ cum venis pulsu carētibus:que ad ea
missa sunt loca. Sed ꝛ alie vene que ad testiculos demittunt̃
pulsantes cū his que pulsu carētes prius misse ostense sunt.
vt aūt ad hos peruenit cluniū eius reliquū in duo diuiditur
qm̄ ad modū ꝛ vena nō pulsans que subest illis. tēditqꝫ vna
ad os clunium:versus femur dextrū:alia aūt i partes femo
ris sinistri. Que tamē anteꝙ due. s. vene pulsātes ad inferio-
ra pertingāt:ab vnaquaqꝫ earum ramusculus oritur: pgunt
qꝫ ambe in partes vesice donec ad vmbilicum perueniāt. ꝛ h
in corporibus est inuenire fetuū. In cōpletorum aūt corpori-
bus:pars que ad vmbilicum tēdit remittitur remanetqꝫ ps
que in ortu ē cuiusqꝫ duaꝝ venarum:pullulātqꝫ ex illis dua-
bus partibus rami nōnulli qui in lacertos distribuunt̃ qui
sunt super os clunium. vt aūt perueniunt due hee pulsantes
vene ad inferiora diuidūtur eaꝝ reliquū in coxas:quēadmo
dū i vēarū sine pulsu diuisiōe oñdimꝰ nisi ꝙ nō in pfunda ꝛ
occulta femorū. distribuunt̃. Hec ergo est oīuz pulsantiuz as
signatio venaꝝ que in corpore sunt: ꝛ ipse sunt vene que cir-
cuunt vesicam in fetuum corporibus: ꝛ vene que veniūt a pul
santi vena magna ad venā nō pulsātē q̄ similis ē arterie pul-
santi. ꝛ vena que ad spondilem mittitur quintū. vena quoqꝫ
ad gingiuas protensa. vena etiā que ad alas ascendit: ꝛ due
vene que ad diaphragma mittunt̃ ꝛ ramus qui ad epar mit
titur splenē ꝛ intestina.

Capiᵐ. 14ᵐ. de simplicis assignatione carnis ꝛ adipis.

8 Ed quoniam qualitatez ꝛ numerū ex-
plicauimus arteriarum
iā deinceps hoc explanabimꝰ loco ꝛ simplicem car-
nem ꝛ adipē:incipiemusqꝫ prius a carnis tractatu. Dico
ergo qm̄ carnis que in corpore est tres sūt spēs. Prima ē mix
te carnis spēs cum neruis ꝛ chordis: ꝛ hec spēs lacertus dr̃.
hecqꝫ spēs in corpore ceteris amplior ē mēbris de qua eo tra
ctabimus loco:quo de ꝯpositoꝝ natura disputabimus mem
brorū. Secūda vero spēs est simplex caro que simpl'r caro vo
catur:eiusqꝫ substātia inter molle ꝛ duꝝ media ē: ꝛ in ea villi
ꝙplurimi: ꝛ hec spēs paucior in toto inuenitur corpore. Ter-
tia vero spēs caro est glādulosa. Simplicis autez carnis
pars quedā in coxis ē ps interioribus spine ꝛ exterioribus:
que bestemarega dr̃:sꝫ ꝛ caro que inter dentes est. Et q̄ in co
xis quidē ē caro posita ē in latere extraneo in quaqꝫ coxa q̄
necessaria fuit vt eēt quasi culcitra sup quā requiescerent os-
sa coxarum sessionis tēpore. Ea aūt que in spine ē exteriori-
bus caro ꝛ iterioribus q̄bestemarega nūcupatur. necessaria
fuit ab interioribus qdem pp duas vtilitates:altera est vt ca
lor augeatur spine quz spine dñans frigiditas sit:eo ꝙ ex os
sibus cōposita sit ꝛ nuca neruisqꝫ: quoꝝ oīuz cōplexio natu-
ra est frigida. Altera ē vtilitas qua ꝛ quasi culcitra ꝛ firma-
mentum sit membro vene que cōcaua dicit̃ sursum ascendēti
ꝛ partibus arteriaꝝ que ad inferiora descēdūt. Ab exteriori
bus autē vt pari calefaciat spinaꝫ rōne ꝛ frigidi ab ea expel
lat aeris nocumentum siquando obuium ab exterioribus il
lum habuerit maximeqꝫ interpollationes spondilium ꝛ co-
starum. Caro vero que est inter dentes necessaria fuit vt
dentium firmarentur radices ꝛ a labefactatione arceret.

Carnis autem glandulose tres sunt species:alia earum
generationi humiditatis facta est vtilis vt testiculi ꝛ ma-
mille ꝛ glandule que in radice est lingue. Testiculi eteniz ad
spermatis cōditi sunt generationē. Mamille lactis genera-
tioni pate:glāduleqꝫ due que in lingue sunt radicibus ad ge
nerādam que lingua ꝛ os vicinaqꝫ infunderent̃ corpora hu
miditatē. Secunda earum species cuius pars facta ē vt loca
replerētur vacua: ꝛ vt stramēta venis sit ꝛ neruis quibusqꝫ i
niterētur:quēadmodū glandule que sunt in precordijs: ꝛ glā
dula que morū vocatur ea que ē inter mediū cerebri ꝛ poste-
riorē vētriculum. Quedā etiā facte sunt vt superfluitates su-
sciperēt a mēbris influentes ꝛ ad eas depulsas vt sunt glādu
le que alis subsunt ꝛ inguinibus ꝛ post auriculas ꝛ in collo.
Tertia vero species est glādularū que est in cōcauitate:que ē
in itestinorum circuitu. quoniā ꝛ eni vena ad stomacū ab epa
te missa:que porta dicit̃ per eū tēdit qui est inter stomacum
ꝛ in intestina locū:illicqꝫ in circuitu intestinorū diuiditur. ꝛ
arterie quoqꝫ que a corde descēdunt ad inferiora in multas
diuidūtur partes cū hac vena:sicqꝫ ꝛ pars nerui que diuidi-
tur in intestina ad iferiora descēdētia diuiditur eadē qua ve-
ne ꝛ arterie diuisione:vadit aūt cū his etiā ad hec loca mea-
tus:per quos choleraꝝ fiunt fluxus ad intestina:fiuntqꝫ ho-
rum oīum ꝛ ad huiusmodi loca minime firmū ꝛ solidū. eo ꝙ
quasi suspensa sint molita ē natura illis aliquid susternere
carnis glandulose ꝛ repletionis inter ea ꝛ ipsorū circuitu:ne
forte labefacta:aut sciderent̃. aut nimio rūperētur motu. Hec
aūt caro mollis facta est:quo stramētuz esset melius:vtilius-
qꝫ his que predicta sunt vasis. vt si quādo illis accidat opres
sio imergātur carni huic:nec accidat abide illis ruptura nec
corruptio:hec ergo est mollis tenereqꝫ carnis habitudo que
est in concauitate. At vero glandula que morū dicit̃ glandu-
la est magna strata ꝛ posita in inferioribus ossium pectoral':
cuius vtilitas similis est illiꝰ q̄ nunc precessit vtilitati:vene ꝛ
enim que a pulsanti diuidūtur vena audaci:quz ad hunc per
uenerit locū imittuntur ꝛ quiescūt super hanc carnē ꝛ inter
eā ne forte huiusmodi sint in diuersa concusse vene ꝛ minime
stabilite ante:aut rūpantur aut loco euellātur suo motus sui

abundãtia Glãdula aũt que pinee similis est: posita est imeã
tus principio inter vẽtriculũ mediũ: ⁊ vẽtriculum posteriorẽ
cerebri que sua est in figura pomo similis pinee eiusqꝫ substã
tia qual' ⁊ aliarũ glãdulaꝝ. Hec fuit hac in parte necessaria
vt esset fomẽtũ ⁊ quies venaꝝ mẽbris nõ pulsantiũ: ex quibꝰ
fit secũdinũ rete: duoꝝ cerebri ꝓvẽtriculoꝝ fitqꝫ eis sedes
⁊ firmamẽtũ. hac itaqꝫ õ cã vtilitate glãdule his i ptibꝰ fcẽ sũt
Que ãt cũ hac ẽt vtilitate sup̄fluitatũ susceptiõi pate sũt: ip̄a
ẽ glãdulosa caro que sub alis est ⁊ inguĩbus. post aures qqꝫ
⁊ in collo. Et que quidẽ sub alis necessaria fuit vt malas sus
sciperet superfluitates quas cor expellit ⁊ a se purgat qum h̄
natura debilis fcã sit caro quo oĩa ad se suscipiat missa: nec
possit repellere sua coacta debilitate: ⁊ est quẽadmodũ sterq-
linij locus ad quem oĩa que scopãtur expelluntur: pariterqꝫ
cõfirmat venas ad manus p̱ hec trãseũtes loca. Eodẽ ẽt
modo que inguinibus est caro vt ea que epar expellit susci
peret facta est superflua nequam ad eã protingentia: sꝫ ⁊ vt
neruos ad pedes trãseuntes cõsolidet ipleatqꝫ inter eos va-
cua. Que autẽ in lateribus gule ⁊ sub auriculis est caro
earũqꝫ radicibus ad superflua que a cerebro pellantur susci
pienda instit uta est: que cerebrũ a sua purgat substãtia: hec
igitur est glãdulose carnis assignatio. At vero pinguedo
⁊ adeps corpus ẽ albũ molle: ⁊ hec ãplior est sup̱ pãniculos
⁊ sup̱ mẽbra neruosa p̱p̱ eoꝝ cõplexiõis frigiditatẽ. Calidũ
eteĩm ⁊ subtile ⁊ vnctuosum qđ est in sanguĩe qum ad mẽbra
p̱uenerit carnea cibus q illis iest fit calori quẽadmodũ ignei
oleũ. Si ãt ad mẽbra que ex neruoꝝ sunt genere ⁊ pãniculo-
rum trãseat coagulatur super illa p̱p̱ eorum cõplexiõis frigi
dum. Ideo ergo ĩuenitur adeps sup̱ thirbũ multꝰ eo ꝙ huiꝰ
mẽbri maior pars ex substãtia fit pãniculorum. Pingue-
do aũt que sup̱ carnẽ inuenitur nõ nisi sup̱ pãniculos est qui
lacertos operiũt p̱p̱ cõplexionis pãniculorũ frigiduꝫ. Inter
villos vero carneos nõ est inuenire eũ qum qui carnis iterẽ:
p̱tibus adipẽ liquefaciat vnctuosuꝫ calor: pascatqꝫ eo quen-
admodũ ignis quouis pigui. Utilitas porro adipis ⁊ pi
guedinis sup̱ pãniculos fuit ⁊ mẽbra exilia quo illa infũdãt
⁊ rorent ea quã habẽt hũiditate vnctuosa. Horũ nãqꝫ ꝯplõ
sicca est membrorum: acceleratqꝫ ad ea siccitas ⁊ desiccatio
qum nimius fit motus ⁊ obuia fuerit calori nimio ⁊ cibi ab-
stinẽtie. Hec simplicis est carnis assignatio ⁊ glãdularũ
adipis ⁊ piguedis ⁊ hitudinis eaꝝ ac vtilitatis.

Capitulũ. xv. de pãniculorũ ⁊ cutis assignatione.

p Anniculi siue vt arabes operimẽta sũt cor
pora tenuia ⁊ dura que membra
circũtenẽt: nec in toto est inuenire corpore mẽbrũ il-
lis tenuius nec durius post ossa: que necessaria sunt ad mẽ-
brorũ defensionẽ ⁊ custodiã: prohibendaqꝫ que accidunt in
cõmoda. Ideo ergo eorũ substãtia dura facta ẽ ne forte pas-
sionibus citius subijcerentur. Tenuitas autẽ eis data est ne
multũ occuparẽt corporis locũ ⁊ mẽbrorũ arctarenturqꝫ illo
rũ loca: ⁊ mẽbrorũ quedã quidẽ duo habẽt operimenta que-
dã vnũ tantũ. Mẽbra quibus vnũ ẽ operimẽtum lacerti sũt.
Lacertorũ etenim quisqꝫ vno tãtũ operitur in vltimo tenui-
tatis posito operimẽto circũdanti ⁊ cõcludẽti illum ab omni
parte conglutinato sibi nec cito aut facile eo nudari ⁊ detra
hi põt. His tribus ex cãis necessarij fuerũt. prima est vt
congregarent oẽs mẽbrorũ partes ⁊ ab alijs seiungerent. se-
cunda ẽt siquãdo aliquibus icõmodũ accidit lacertis ad re-
liquos nõ transeat. tertia vt siquando mẽbra illidũtur mem-
bris propter motũ alia ab alijs nõ patiantur. Porro quibus
duo sunt operimẽta mẽbra ipsa sunt op̄imẽta interiora. Cui-
qꝫ eteni interiorũ mẽbrorũ op̄imẽtũ est ipsi propriũ: cuiꝰ vtili
tas operimenti lacertos circũambulãti similis est, ⁊ sup̱ hoc
inuoluitur operimento nõ tamẽ adherenti nec consolidato:
sed ab eo seiuncto ⁊ inter ea separato his exceptis locis in q
bus mẽbra ligãtur alijs subsequẽtibus mẽbris. Hoc necessa-
riu fuit operimẽtũ quo vnũquodqꝫ defenderet mẽbrorum ⁊
custodiret ligaretqꝫ illis quibus vicinatur ⁊ ligatur. Et que
quidẽ in pectore sunt mẽbra operimẽtũ hoc induũt ex duobꝰ
operimentis pectus in duo diuidentibꝰ media: eo quoqꝫ ope
rimẽto ⁊ costis interius circũuoluitur. que autẽ in ventre sũt
hoc vestiunt operimentum a pãniculo qui siphaces dicitur.
Que vero in cerebri cõcauo duobus hoc operiũtur pãnicu-
lis operimẽtuꝫ quibus cerebrũ amictũ est ex i parte. Et
nos cuiusqꝫ ostendemus operimẽti habitudinẽ hoc in loco.
incipiemusqꝫ primũ ab operimento quo coste subinuoluũtur
duobusqꝫ alijs a quibus pectus in duo separatur media ⁊ q̄
ab eis oriũt̄. Op̄imentũ ergo costis subinuolutũ pãnicu-
lus est tenuis tele similis aranearũ: oẽs pectoris costas ab in

teriorbus vestiẽs: oĩaqꝫ cõcludẽs que pectoris includuntur
quãtitate mẽbra: cuius vtilitas est custodire ⁊ defendere oĩa
que in pectore sunt mẽbra ne forte obuiatione pectoris ledere
tur ossiũ. Ab hoc autẽ duo oriuntur operimẽta pectus p̱ me
diũ diuidẽtia. hec eteni duo operimenta: pectus in duo sepa-
rant media per longũ a loco obuiationis furcularũ vsqꝫ sub
pectorale qđ est cartillaginis p̄cipiũ que ensis similitudinẽ
gerit cõsolidãturqꝫ ab anterioribus duobus his locis oĩbus
medijs ossiũ pectoralis partibus: a posterioribus ãt cõsoli-
dantur pectoris spondilibus: ⁊ ascendũt a loco quo pectora
li continuantur paulatim vsqꝫ dũ ad cor perueniãt: ibiqꝫ est
eorũ ab inuicẽ maior separatio. Cõcludũt eteni cor ⁊ est ĩpꝫ
⁊ quo operitur eius pãniculus. horũ duorũ medij operimen-
torũ dehinc conuertuntur ⁊ spõdilibus spine continuãtur ac
super meri: ⁊ his consolidant̄ firmissime locis: fiũtqꝫ due pe
ctoris cõcauitates ab inuicẽ separate. Est aũt duoꝝ vtilitas
horũ operimẽtorũ duplex. eorũ altera que ⁊ maior vt siquã
do alteri pectoris cõcauo incõmodũ aliquod acciderit quod
ipsiꝰ actionẽ cõfundat: alterũ surgat ⁊ stet cõcauũ mediũ eiꝰ
perficiens actiones. Siquãdo eteni in alterũ pectoris mẽbrũ
emissio magna aut vulnus ceciderit vehemẽs: qđ ⁊ ad con-
cauũ eiꝰ penetrat: actionẽqꝫ anhelitus in eo cessare faciat eo
in mẽbro spiramẽ cessat: ⁊ in alia operatur cõcauitate super-
stes in sui habitu. Hoc ergo in tẽpore animal dimidiam sui
exercet flatus actionẽ ⁊ dimidia intonat voce. siquãdo autẽ
vtroqꝫ vulnus concauo fiat pectoris simul statim ⁊ sp̄us iter
ciditur nec mors aĩali differtur. Secũda vtilitas ẽ ꝙ ab eis
operimẽta oriũtur quibusquodqꝫ que in pectoris sunt mem-
brorũ operitur cõcauitatibus. cor. s. pulmo: pulsantes vene:
⁊ que sine pulsu ac nerui quibus firmiter inherent ⁊ eorũ ro-
tundant circuitũ ad eorũ defensionẽ ⁊ custodiã ⁊ vt oĩa quo
qꝫ mẽbra pectori cõnectãtur ne suis forte locis transeãt ⁊ fru
strentur. Oritur quoqꝫ ex his duobus operimẽtis operimen
tũ quod diaphragma vestit in concauitatis pectoris cõfinio.
At vero quod cor circũtenet operimẽtũ quod ẽt vagina cor-
dis dicitur circulariter ẽ super eũ ⁊ ab omni ipsum parte in-
cludens eiusqꝫ figura que ⁊ cordis rotũdũ quidẽ suo in capi
te. sphericũ autẽ in sui basi. ⁊ extra positũ a cordis suba in tã
tũ vt intersit illis spatiolũ nõ paruũ quo sit cordi locus i quo
moueatur. Cõsolidatur ãt i cordis basi venis ⁊ arterijs que
ab ipso prodeũt ⁊ duobus pectoris mediũ separantibus ope
rimẽtis: cõsolidantur quoqꝫ in subtili capite eiusdẽ pectus di
uidentibus pãniculis sub pectorali. Sic quoqꝫ oĩa operimen
ta quibus que in pectore sunt operiuntur membra quod su-
um circũdat mẽbrũ nisi ꝙ diuersa sunt ab operimentis alijs
tã ab eo ꝙ indisiũcte cor circũdat ⁊ operit: ⁊ hoc quidẽ sepa
rationem habet diffussionẽ ab corde. Operimẽtũ autem
quod siphaces vocatur ⁊ ipsũ quoqꝫ subtilis est ⁊ tenuis pã
niculus in substãtia tele simile aranee quod positũ ẽ sub lacer
tis qui super vẽtrẽ sũt ab extremitate cartillaginis que super
ĩminet stomaci ori ⁊ vsqꝫ pẽnis os. Hoc operimẽtũ sup̱ oĩa
extenditur mẽbra que in ventre sunt stomacũ. s. epar. splenẽ
renes. vesicã. matricẽ. testes. thirbũ. venas pulsantes ⁊ que si
ne pulsu neruos ⁊ oĩa mẽbra que inter diaphragma ⁊ os pe
nis sunt super ea rotũdatũ a superioribus superãs: ab infe
rioribus aũt substratũ super spine ossa. Op̄imẽtũ autẽ istud
loco quo incipit a stomachi ore crossius est nec desistit descẽ
dens attenuari vsqꝫ os pennis ibiqꝫ reliquis oĩbus sui parti
bus tenuis ẽ. Cõsolidatur ãt a superioribus diaphragmati
a lateribus cũ duobus latis lacertis qui super ventrẽ sunt q̄-
rũ alter a dextris alter a sinistris: ab inferioribus cũ osse pẽ
nis: nec facile ẽ hunc excoriare pãniculũ vt sanus auferatur
maximeqꝫ locis his quibus diaphragmati cõtinuatur ⁊ la-
certorũ duorũ locis qui super vẽtrẽ sunt. Oritur nãqꝫ ex duo
bus his lacertis corda q̄dã p̱ua ⁊ subtilis: q̄ cũ h̄. ꝯsolidatur
op̄imẽto: ⁊ intm̄ ei vnit̄ vt difficillimũ sit alteꝝ ab altero ex-
torquere. Opinãtur aũt chirurgicorũ nõnulli vẽter qũ ꝯsuit̄
cũ siphace tm̄ cõsui: fallũturqꝫ: imo vero acus per siphacẽ ⁊
hanc transit cordã quã diximus. Utilitates porro sipha
cis quinqꝫ sunt. prima ẽ quoniã ipse tanꝙ cũctis operimẽtũ
ẽ mẽbris que sub diaphragmate sunt. Secũda quoniã lacer-
tos qui super vẽtrẽ sunt super viscera prohibet ⁊ vesicã cade
re. Tertia quꝫ ipse descensũ facilitat superfluitatũ cibi siccaꝝ
hee etenim superfluitates oppressione siphacis ab anteriori-
bus: diaphragmatis ãt a posterioribus exp̄imũtur ⁊ foras
pellunt̄ quẽadmodũ si manus aliqua cõp̄imat humidũ sub
manu fugit ⁊ egreditur. Quarta est ne forte disiungantur ⁊
aperiantur leuiter stomachus ⁊ intestina ab his que inflatio
nẽ pariũt: ventositas etenim soluitur quꝫ a siphace opprimi-

tur adiuuāte diaphragmate. Quinta ē vt oīa que diaphrag-
mati subsunt mēbra liget ⁊ adinuicē initi faciat. Cōcludat-
qꝫ omnia ⁊ operiat quodqꝫ eorum sigillatim operimento qꝺ
ab ipso oritur ⁊ circundet ipsum: ac cutis ei sit loco que sup
vniuersum est corpus: hec autem vt dictum est membra sunt
stomachus. epar. splen. renes. intestina. matrix. vesica. testi-
culi vene pulsantes. ⁊ que pulsu carent ac nerui. Stoma-
ci operimētum quo amicitur oībus est alijs crossius operi
mentis que vestiūt viscera: hoc quoqꝫ ea preuisa vtilitate: vt
qum stomachus cibo repletus fuerit aut īflatꝰ minīe illi sciſ
sura accidat nec rūpatur. Cū hoc opimento alligat̄ siphaci
qui sub stomaco sternitur. At vero qꝺ super epatis ē sub-
stātiā operimētum subtile est ⁊ ipꝫ custodiens ⁊ defendens:
viciturqꝫ dyaphragmati qꝺ super eiꝰ est gibbosum ⁊ costis
posterioribꝰ: intestinis quoqꝫ que conationi ipius vicinant̄.
Sic quoqꝫ ⁊ splen operimēto operitur subtili qꝺ habuit
necessarium vt per ipm custodiretur defensum alligatur per
ipsum costis posterioribus ⁊ ilijs. hoc ēt renes. intestina. vesi
ca. matrix ⁊ testiculi: singuli hoꝝ concluduntur operimento
quēadmodū ⁊ que dicta sūt cui ē a siphace origo. At vero
ad testes qum siphaces ad inguinū peruenerit locū trāsmit-
tuntur ab eo duo meatus quisqꝫ ꝑ inguem vnū ⁊ vsqꝫ ad te-
sticulos descendētes illos operiūt: primūqꝫ dilatātur vt fiat
ex eis operimentū qꝺ testiculos circūinduat: dꝛqꝫ testiū sac
culus. Oritur autē etiā ex siphace concauitas que inter si-
phacē est ⁊ intestina ex qua thirbꝰ conficitur. Et cōcauitas
quidē est operimentum circa intestinorum circuitū ꝑ quē ve
ne transeunt ⁊ arterie ac nerui qui ad itestina tendūt: orit̄qꝫ
his singulis vasis operimentū quo tegūtur singulariter. ⁊ qꝺ
huiusmōi ē quasi circulus est. Ex ea quoqꝫ operimēta sūt
que inter singulas sunt venas ⁊ neruos ⁊ intestina: quibꝰ ad
inuicem colligantur ⁊ ad ea que sequuntur nec circūdantur
ab illis. Et quod huiusmodi est duobus circulis inuoluitur
vndiqꝫ. Zirbus aūt qm̄ cōpositum quidē est ex pelliculis ve-
nis ⁊ adipe: hoc dicēdū loco non est: qum sit hic simplicium
⁊ ille cōpositus. Noster eteni sermo hic est de simpliciū diuer
sitate mēbrorū. hec sunt quibꝰ circumtenētur mēbra que in-
vētris sunt concauo operimēta. Operimēta aūt quibus
ea que in cōcauo cranei sunt mēbra operiuntur: atqꝫ hec qui-
bus amicitur cerebrū duo sunt. Alterū simplex ⁊ disgrega-
tum qꝺ etiā est maius vocatusqꝫ mater spissa: ⁊ ē sub cranei
osse cōtinuū omnibus cerebri partibus: quod necessariū fuit
ad tegēdum ⁊ defendēdū cerebrū ab ossiuꝫ capitis cranei ob
uiatione ⁊ que illis accidūt: qum frāgitur quid in eo aut con-
teritur ⁊ est cōnexuꝫ scomo qꝺ est in cranei osse ligamētis pā
niculosis que oriuntur ab eo. Alterū autē est operimētuꝫ te-
nue cū venis ⁊ arterijs cōpositum continuans ea adinuicem
qualis est secundine fetus cōpositio. Secūdina teni sunt ve
ne ⁊ arterie ⁊ inter eas opimētuꝫ tenue quasi araneatū. Sic
⁊ hoc operimētuꝫ oīa cōcludit que in cerebro sunt: alligatum
illi cū spissa matre ligamētis pāniculosis. Hoc etiā necessariū
fuit ad cerebri defensionē ab obuiatione spisse matris ⁊ vt pa
sceret cerebrū hisqꝫ ad ipsum calorē perferūt naturalē arte-
rijs. Omnia aūt que in cerebro sunt nerui. vene. arterie duo-
bus sunt operta operimētis que ex his nascūtur duobus: do
nec capitis egrediantur craneū. Et nos hoꝝ ostendemꝰ ha-
bitudinē operimētorū duorū manifestius ⁊ clarius qū de ce
rebri figura ⁊ modo tractabimus. Et hic noster est tractatꝰ
de operimētis vel pāniculis.

De cute Cutis aūt q̄ toto supest corpori: quēadmo
dum natura fecit super omnia est corporis
mēbra operimētū defendens ipsa ⁊ custodiens ab icōmodi-
tatibus accidētibus. Ideo ergo ⁊ in superficie facta ē corpo-
ris operimētum omnibus eius mēbris cōmune que protegit
⁊ defendit ab icōmodis exterius accidentibus. Facta ē aūt
cutis hec in homine tenuior q̄ in ceteris animalibus ⁊ mol-
lior ⁊ carentior pilꝫ virtuteqꝫ debilior. Tenuis quidē ⁊ mol-
lis ac pilꝫ ꝓuata propter diligētiā que illi necessaria est sensꝰ.
Si eteni crossa esset ⁊ dura quēadmodū ⁊ tergora que super
animalia sunt: ⁊ alia nō sentiret quod obuiū haberet ⁊ ipsuꝫ
tangeret. Si aūt ⁊ multorū esset pilorū quēadmoduꝫ coriuꝫ
asini ⁊ bouis ac pecudū: piloꝝ a bonitate sensus prohiberet
copia. Inde igitur facta palmarū media cutis magis pilꝫ pri
uata reliquis que in corpore sunt: ⁊ mollior ac tenuior pp ma
ximā que necessaria erat illi sensus ⁊ tactꝰ diligentiā. Cutis
hoiuꝫ ceterorū corijs facta ē debilior aīaliū. qū natura simꝫ
cū his q̄ ꝓposita sūt i ea: ꝓposuit vt receptaculū cēt supfluita
tum ad eā defluentiū: q̄s oīa repellūt illi vicia mēbra. Ioqꝫ
⁊ illas sua suscipit debilitate. Cōdita est cutis minutissis
ꝑforata foraminibꝰ inuicē ꝓxīs ꝑ totum corpus quo ꝑ eum
exirēt que a mēbris supfluitates soluūtur vaporose: dicūt̄qꝫ
foramīa hec pori: ⁊ ab his egrediūtur pili. Nō aūt oīs sibiī-
uicem equalis ē in tenuitate cutis ⁊ crossitie ⁊ mollitie ⁊ duri
tie pilorum productione ⁊ priuatione. sꝫ nec cōtinuatione ad
ea que subsunt mēbra. Tenuitate quidē ⁊ crossitie: qm̄ q̄daꝫ
eius pars tenuis vt cutis fatiei q̄ sic facta ꝓpter sensum qui
erat illi necessariꝰ ⁊ coloris pulchritudinē ⁊ claritatē: qm̄ q-
dem tenuis his cōpetentior est cutis q̄ crossa qum a cutis te
nuitate foras sanguinis emittitur color magis q̄ acrossa.
Quedā aūt ossa quēadmodū plātarum pedis cutis: hocqꝫ
ad eā vtilitatē que necessaria ē nōnullis in eūdo tēporibꝰ su
per corpora in q̄bus acumina sunt: que qum cutē introierint
nō leditur nec ꝑforātur vsqꝫ latos lacertos. Duritie quoqꝫ ⁊
mollitie diuersa sunt: qm̄ quidē ꝑs eius mollis vt medij pal-
marum cutis que ad hoc huiusmōi instituta est q̄ celeritate
mutatiōis egeret ⁊ alteratiōis in eorum que sentiūtur natu-
ram: quedā aūt dura vt plātarum cutis eo q̄ necessitas illuꝫ
sit ambulādi hēre tollerantiā ꝑ aspera ⁊ dura loca. In pro-
ductione quoqꝫ pillorum ⁊ priuatiōe qm̄ quedā quidē cutis
pilis caret ⁊ nuda est vt palmarū medij. similꝫrqꝫ peduꝫ plā-
tarum cutis. que loca pilis nudata sunt pp sensum. quedam
autē pilis abūdant vt capitis cutis ⁊ barbe ac ciliorum loca
quoꝝ nos vtilitatem dicemus quꝫ de capillis disputabimꝰ.
Cōtinuatio quoqꝫ cutis ad ea que subsunt nō eadem vbiqꝫ
quoniam cutis quedam membris sibi suppositis continuata
est ⁊ consolidata vt nō auelli possit aut excoriari quoniam
aut lacertis cōsolidata est ipis quēadmodum frōtis ⁊ gena
rum cutis maior quoqꝫ fatiei ꝑs ⁊ que in labijs ē queqꝫ i ex
tremitate ani. aut ꝑ cordas vt volarū cutis ⁊ plātarū peduꝫ
⁊ frontis quidē cutis cōtinuata lacertis: ⁊ cōsolidata ē que
super frōtis os extēditur: nec diuelli pōt nimia sui cū illo cō
solidatione: sicquoqꝫ ⁊ genaꝝ cutis. At vero labiorū ⁊ extre
mitatis ani cutis mixta ē lacertis in tātū vt iter cutē ⁊ lacer-
tū nulla sit diffr̄a q̄ sub cute est: nisi in supfitie tm̄. Cutis aūt
vole cōsolidata est cordis que super planū palme extense sūt
optima cōsolidatione. Oritur ⁊eni inter lacertū qui super cu
biti positus est interiora corda quedā: anteq̄ ad rasche per-
ueniat disgregationē. Que vt ad disgregationem venit dila-
tatur: ⁊ explicatur super totā palmā ⁊ digitos ⁊ cuti vole cō-
solidatur tā diligēter vt euelli nequeant abinuicem. Hoc tri-
bus factum est vtilitatibus. Prima est vt esset palma perfecti
in sensu iuditij. Secunda vt pilꝫ careret ne forte piloꝝ bonita
tem sensus prohiberet copia. Tertia vt cōmixta corde duri-
cies cū cutis mollicie fieret tēperies quo cōpetētius diligētie
esset sensus organū. Similis est ratio i plantarū pedis cute.
Oritur ⁊enim ex lacerto qui super vētrē est cruris ab extra-
nea parte: qui scilꝫ nascitur a capite coxe corda quedā anteq̄
ad disgregationē perueniat cauille. Que vt cauillā pertingit
dilatat̄ paulatī ⁊ sub pedis plāte cute disternit̄ in oēs pedis
partes: ⁊ solidissime cuti cōsolidatur vt nequeāt abinuicem
diuidi. Necessitas huius rei que fuerit sepius iā a nobis di-
ctum est. Hec sunt loca quibus cutis tāta coplꝫatur cōsolida-
tione vt oīo ab eis auelli nō possit. Que aūt in reliquis est cu
tis corporis partibus subē illi operimētū tenue sicꝫ aranea-
rum tele cutē ⁊ lacertum disterminās que quꝫ trahit̄ excoriā
dā se permittit facile: ⁊ que huismodi est: vere cutis dicit̄ con
similes sibi ⁊ adinicē habēs partes. Hec diuersitatū operimē
torū ⁊ cutis: que vna ē ex diuersitatibꝰ mēbroꝝ partibꝰ suis
cōsimiliū assignatio.

Capitulū. xvj. de capilloꝝ ⁊ vnguiū assignatione.

c **Apilloruꝫ** ⁊ vnguiū incremētū nō ē quē
admodū reliquorū oīum mē-
brorum. Singula ⁊eni mēbra augeri in longo ⁊ lato
ac profundo iuenimus. At vero pilorū ⁊ vnguiū incremētū
in lōgitudine fit tm̄: loco quo eoꝝ singulis materia cōtinuat̄
sua vna post aliā semper ⁊ iremisse: nō est illꝫ augēdi ⁊ crescē
di meta q̄diu animalꝫ est vita. Qꝺ ideo factū est vt omni sup
essent tempore recētes ⁊ noui: restaurarēt̄qꝫ qꝺ aut iminutū
esset aut cōfractū.

De pilis Pilorū ē generatio ex calido vapore ⁊ sic
co. ideoqꝫ ⁊ maior pilorū ortus in corpori
bus ē i medio iuuētutis pp caloris ac etatis virtutē. Calor et
enim in vapores operat̄: quos cōburēs eoꝝ dissoluit subtili
tates: remanetqꝫ eoꝝ grossities. Quē qū expulꝫit natura emit
tit illos per cutis meatus qui pori dicūtur: remanētqꝫ in ea ⁊
nō dissoluūtur pp suā crossitiē. Quare multiplicāt̄ ⁊ indure
scūt fiuntqꝫ ex eis pili: vt aūt ad eosdē peruenit meatus va-
por alius primo cōtinuat̄: expellit̄qꝫ ipse i occupato loco do

nec fiat pilus: ⁊ cōtinuetur illi vapor alius illū in exteriora propulsans. hoc igitur modo semꝑ generātur pili hij post illos. Productio aūt in corpore piloꝝ quedā quidem a nature proposito fit propter vtilitatē. quedā aūt ꝑ accidēs prouenit. Et quoꝝ quidē proposuit generationē vtilitatis cā natura: duas habēt vtilitates: altera ab interiorib⁹ altera ab exterioribus: vtilitas interior expulsio est superfluitatuȝ interiorū ⁊ eorū purgatio ab interioribus corporis tāꝗ que nocēt. Exterius aūt ornamētū ⁊ cōpositionē natura proposuit defensionēqȝ. Pilorū ⁊eni quosdā quidē ad cōpturā ꝯdidit ⁊ defensionem simul: quosdā aūt solius cōpture grā. Et in quib⁹ cōpturam proposuit ⁊ defensionē pili sunt capitis ⁊ ciliorū palpebrarūqȝ. Capitis quidē pili ad defensionē eius cōditi sunt ab incōmodis exterius aduenientibus: sed ⁊ vt exornēt illud ⁊ decorent: eo ꝙ nisi superessent illi capilli turpe visui pareret. Hi ⁊ viris sunt cōmunes ⁊ mulieribus: sȝ magis mulierū ad ornatū dati ⁊ venustiores. Ciliorū aūt pili ⁊ palpebraꝝ ad oculorū parati sunt defensionē. Ciliorū quidē pili ea que capite descēdūt prohibēt corpa ad oculos peruenire: pariterqȝ formā venustāt vultus. Eteni cui nō sunt cilia facies turpis est visu: palpebre vero arcēt que ad oculos proijciunt̄ exteri⁹ ⁊ ab omni parte. Siquid ⁊eni a superioribus supuenerit: superior propulsat palpebra ne oculū ingrediat̄: sic ⁊ si quid ab inferioribus substollat̄ inferiori pellit̄ palpebra ab ingressu. Porro si ab oculorum opposito quid afferatur clauduntur palpebre ⁊ oculū celāt: nec aliquid intrat illorū. Due aūt in palpebrarū pilis condite sunt hitudines: que nec in capillis sunt nec reliquis corporis pilis. Altera ē quoniā extendūtur in anteriora non ad superiora vel inferiora habentes inclinationē. Altera autē quoniā vite animalis cōformes facti sunt: nō prolongātur nāqȝ sed nec cessant. Extēsio quidē eorū in anteriora vt incōmoda arceāt: que oculis ab exterioribus aduentāt ⁊ ne forte oculis iplueret imber prohiberetur qȝ visus. si enim palpebra superior ad superiora produceret̄ nihil eorū que ad oculū a superioribus venirēt arceret: sȝ nec cōiūgeret̄ illi quȝ vellet homo. Si āt ad inferiora oculū operiret ⁊ visū arceret. Inferior āt palpebra si ad superiora porrigeretur oculū operiēs visū ꝓhiberet. si ad iferiora nequaꝗ que ad oculū nocitura ab inferioribus insurgent defenderet accedere: sed nec oculo quȝ necesse foret superapponeretur. Stant aūt idē palpebrarū pili equales vite animalis spatio nec augētur nec prolongātur. at non sic capitis ⁊ barbe pili. Natura eteniȝ palpebrarū pilos generationis fetus tēpore produxit cū radicalibus mēbris ea que necessaria fuit illis quātitate: posuitqȝ in palpebrarū extremitatibus illos: factūqȝ est extremitatis palpebraꝝ corpus solidū ne forte emitti fumosus posset vapor qui piloruȝ materia est ab interioribus ad exteriora sed vt firmi stent pili ⁊ recti in neutrū inclinati. Si eteni palpebrarū extrema mollia eēnt queadmodum ⁊ oīs alia ē cutis nō starent eius pili recti sed ad inferiora inclinarētur ⁊ super oculū aqua caderet pluuiarū queadmodū que in mollibus humidisqȝ nascunt̄ herbe terris citius prolōgantur ⁊ in latus inclinātur. At vero que in dura solidaqȝ nascūtur terra plāte nō multū crescūt sȝ parue breuesqȝ permanēt ⁊ erecte infixe terre nec facile euelluntur: hac itaqȝ de cā palpebraꝝ extrema dura creauit natura. Sic ēt ⁊ ciliorū pilos in cute produxit nature palpebrarū extremitatis proxima insoliditate. nō eni necessariū ciliorū ē prolongari pilos ⁊ crescere: prolongātur tamē in tēporis longitudine: sed parua quātitate secundū ꝙ eorū cutis ab extremi palpebrarū duritie cadit: hi sunt quos ad defensionē ⁊ cōpositionem corporis pilos natura producere proposuit capitis s. ciliorū ⁊ palpebrarū. Quos autem soli produxit cōpositioni ⁊ cōpture barbe sunt pili. Hic ⁊enim pulchritudo ⁊ venustas viro facta est ⁊ faciei cōptura. Operit etenim maxillas duas nec nudas deserit. Oritur autē viris ⁊ nō mulieribus barba duplici de cā: altera est quoniā virorū in corporibus fortior est ꝙ in mulierū calor vaporesqȝ fumosi ⁊ calidi qui pilorū materia sunt: plures sunt in viris nec sufficit nature illos vno tm̄ modo producere sed duobus disponit altero in capite pil: altero in barba: vsi ⁊ plures est inuenire mulieres quarū ē cōplexio calida quibus pili in mēti loco producūtur: nōnullos ēt viros quibus frigidū dominatur cōplexionis carere barba. hinc ēt ē ꝙ eunuchis nō ꝓducit̄ eo ꝙ frigida sit illoꝝ ꝯplō. quū ab eis mēbꝝ eximij fit iminutuȝ caloris s. testes. Alīa ē cā ꝙ mlieres i domib⁹ ꝯuersant̄ nec attinet ill' barbas producere: menta eoꝝ nuda sunt ⁊ pilis nō indigēt. ornatiores ⁊enim sic sunt ⁊ cōpetentiores. Et has pillorū diuersitates natura ꝓducere proposuit in corpore. Qui auteȝ ex accidēti oriūtur sine nature proposito psli sunt alarum pectoris ⁊ totius corpis pili reliqui exceptis capilis. barba. ciliorum ⁊ palpebraꝝ pilis. Si etcim membꝝ calidū sit ⁊ hūidum gnātur in eo fumus ⁊ vapor plīmus quem nā fortis expellit ⁊ ex eo pili fiunt eodē in mēbro. Ideo ergo magis hos oriri videm⁹ in pēne ꝑꝑ huius viciniā mēbri ⁊ testiū quoruȝ est calida cōplōr humida: dehinc in ventre in pectore ⁊ alis ꝑꝑ cordis calorem ⁊ epatis q̄ in horū vicinia posita sūt mēbrorum. Sūt aūt loca hec in calidaꝝ cōplōnuȝ corporis plimorum cōtra que ꝯplōnis frigide corpora nuda pilis. Hac igitur de cā his oriunt̄ pili in locis. nō ꝙ nā propoat aut ad hoc nitatur: sȝ ꝫm ꝙ nām sequitur mēbrum aliqd necessario queadmodū qū basilici semē in terrā iacitur ipȝ oritur ⁊ in eius cōfinio viciniaqȝ multe herbaꝝ alie spēs necessario: eo ꝙ terra sepius irriget̄ aqua ꝑꝑ seminatū semen: estqȝ basilici super terram productio terminis inclusa quibus ⁊ semē ꝓiectum non trāsgreditur: reliquarum autem herbarum loca dispersa ⁊ non definita ⁊ minime terminata in terram vt seminis egeat sator illas euellere oēs ⁊ abijcere. Sic quoqȝ pilorum corporis quosdam natura producere in capite scilicȝ supercilijs palpebris ⁊ mento ꝓposuit: reliqui qȝ oēs pili in corꝑe membrorū cā caloris producuntur nec in definitis ⁊ terminatis sunt locis vt capitis ⁊ ciliorū pili ac barbe sed dispersi ⁊ abinuicē quibusdā in mēbris diuisi ⁊ in quibusdam quidē collecti in his breues ⁊ in illis longi.

De vnguibus.

Vnguis autē digitoꝝ vltimis continuatus ē dactilis alligatus carni: cui cōtiguus ē ⁊ cuti super quā ē ligamentisqȝ que ex cordarū sunt genere. Tendūt autē ad vngues nerui vene ⁊ arterie ad quos cibū deferunt: quo viuificantur nisi ꝙ eoꝝ cibus non eos auget ⁊ crescere facit in longo latoqȝ queadmodū alia mēbra profunda simul: sed in longū tm̄ producit queadmodū in capillis ostensum est. Vtilitas porro ad quam vngues parati sunt est extremoꝝ confortatio digitoꝝ auxiliūqȝ illis cōferendū ad oīa tenenda vtqȝ ⁊ pulchriores sint ac venustiores aspectu. Et quoniā de pilis dictum ē ⁊ vnguibus iā nunc tractatum ⁊ disputationē mēbrorū partibus suis consimiliū amputemus hoc in loco ⁊ incipiamus eoruȝ que sequūtur explanationē cōpositorū mēbrorum in hunc sequentem sermonem qui ⁊ tertius est.

Sermo tertius prime partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeher moysi filij seyar. translatio Stephani phie discipuli de arabico in latinum de compositorū assignatione mēbrorum triginta ⁊ septē habens capitula.

Capitulum primum vniuersalis disputatio de omnibus compositis mẽbris. que sunt organica.

Et quoniam mem
brorũ partibus suis consimilium
habitudines ostẽdimus: explana
uimusqꝫ cuiusqꝫ eorũ diuersitatis
qualitates: iã nunc cõpositorꝫ ex il
lis habitudines mẽbrorꝫ ostenda
mus que organica. s. dicuntur mẽ
bra. Dico ergo qm̃ cõpositorꝫ q̃dã
quidẽ i iteriorib⁹ sũt corpis: q̃dã in
exterioribus. Et nos ab eorũ incipiem⁹ explanatiõe que ma
nifesta sunt. Dico qm̃ que imanifesto sunt corpis cõpositorꝫ
mẽbrorũ: quorũdam quidẽ cõpositio vniuersalis est: vt capi
tis manuũ ⁊ pedũ: quorũdam particularis que ẽt partes il
lius sunt vl'ibus mẽbris vt sunt laceti: eteim ex carne neruis
cordis operimentisqꝫ cõponũtur: caput man⁹ pedesqꝫ ex cu
te. ossibus. lacertis. venis pulsantib⁹ ⁊ nõ pulsantib⁹ ꝯnectũ
tur. Et nos iã hic lacertorꝫ oñdemus hitudines: vt eiꝫ lacer
torũ qualitates singulorũ itellecte fuerint: eorũqꝫ positio ac
figura cũ his q̃ de ꝯsil'ium ꝑtibus suis mẽbrorũ hitudinib⁹
dicta sunt añ. cõpositorum cuiusqꝫ mẽbrorũ que sensui mani
festa sunt forma itelligetur: numerusqꝫ partium eorũ siml'qꝫ
vtilitates quas conferant.

Capitulũ. secũdum de lacertorꝫ assignatione ⁊ vtilitate.

Lacertus cõposit⁹ ẽ ex carne rubea ligamẽ
tis ⁊ neruis cordis operimẽtoqꝫ
qd̓ illud circũducit: ⁊ ẽ positus super ossa illis astri
ctus ligamẽtis ab ipsis originẽ trahẽtibus ossibus. Nerui ⁊
eim qui de cerebro oriuntur aut nucha ad singulos missi la
certos qum ꝑuenerit eorũ quisqꝫ ad supiorẽ lacerti extremi
tatem in mẽbra distribuitur subtilia: imiscet̃qꝫ villis carnis
lacerti: oriturqꝫ ex supposito lacerto ossi ligamentũ qd̓ cum
neruo ⁊ carne miscetur: fitqꝫ ex eorũ totalitate corpus quod
lacert⁹ vocatur: vt aũt ꝑueniunt neruorũ mẽbra ad extremi
tatẽ lacerti inferiorẽ: vniũtur nerui partes cũ ligamẽtorum
ꝑtibus sigillatim sine aliqua admixtiõe: fitqꝫ ex eis corp⁹ qd̓
corda vocatur. Necessarij aũt fuerũt ⁊ lacerti ⁊ corde vt mẽ
bra mouerẽtur que volũtario mouẽtur motu. Corda ⁊ eiꝫ cũ
inferiorem trãsgressa est locũ lacerti dilatatur ⁊ disgregati
oni cõtinuatur mẽbri illi⁹ cui⁹ motui paratur. Cũ ergo mẽ
brorꝫ illud opus ẽ mouere: reducitur ad suã lacertus radicẽ
⁊ cordaꝫ secũ trahit fortiter: vnde ⁊ mẽbri trahitur disgrega
tio: moueturqꝫ volũtario motu mẽbrũ in ꝑtem eam in qua
is positus est lacertus: verbi gr̃a. Palma qum mouetur lacer
tus qui in interioribus est positus cubiti duplicat̃ ⁊ in ante
riora declinat: qum autem qui in exterioribus ẽ lacertus mo
uetur in posteriora manus retorquetur. Lacerti vero ab
inuicem quinqꝫ differunt rebus: q̃ntitate figura positione cõ
positione: quintoqꝫ cordarum ab eis origine. Et quantitate
q̃dẽ qm̃ eorꝫ quidã sũt magni: quorꝫ ẽ ad magna vsus m̃bra
mouẽda: quẽadmodũ lacerti ossi anche suppositi: hiqꝫ qui os
si femoris superponũtur: quidã vero ꝑui qui mouẽdis ꝑuis
deputati sunt mẽbris: quẽadmodũ palpebras mouentes la
certiqꝫ qui prias articulorũ disgregationes mouẽt: de quib⁹
ait galienus ꝙ multi eos explanãtiũ trãsierũt: quidã tenues
quẽadmodũ suppositi vẽtri lacerti qui necessarij fuerũt vt vẽ
trẽ cõprimerent tẽpore quo stercora emittũtur ab itestinis ex
pressioni emissioniqꝫ a vesica vrine: ⁊ vt partus quoqꝫ tẽpo
re fetus adiuuẽt egressum: sꝫ ⁊ vt diaphragma firmetur: exꝑ
giscaturqꝫ dum pectus restrigitur vt vox fiat ⁊ flatus: ꝓsunt
etiã calefaciendo stomachũ ⁊ confortãdo ipsũ ad digestiõeꝫ
Diuersi quoqꝫ figura sunt lacerti qm̃ eorũ hꝫ ꝙ oporte
bat varie facte sunt figure: ⁊ secũdũ mẽbrorũ ossa q̃bus suꝑ
positi sunt. Quidã naqꝫ triangulati sunt vt lacerti super pe
ctus positi: quidã rotũdi: vt qui circa vesicã sũt lacerti ⁊ cir
ca podicẽ: quidã q̃tuor habentes angulos vt q super vẽtrem
constituti sunt lacerti: quidã oblõgi vt lacerti super vẽtreꝫ ꝓ
tẽsi. Positione etiã diuersi sunt ab inuicẽ qm̃ qui ad mouẽ
dũ in rectũ parati sunt aliquod mẽbrũ: vt ẽ dilatatio ⁊ restri
ctio positio eorꝫ recta est suꝑ mẽbri longitudinẽ. Diferẽtia eo
rũ in cõpositione: quoniã lacertorꝫ quorũdã carnẽ nerui ⁊ li
gamẽta nõ cõmiscent: sꝫ eorũ nõnulli cranei sunt loco quo in
cipiunt vsqꝫ ad euꝫ quo finiũtur: cordaqꝫ in eorꝫ oritur extre
mitate cõsolidata illis: quẽadmodũ qui suꝑ vẽtrẽ sunt. Cor
de etenim ex his tãꝙ cõsolidate oriũtur. Diuersitas vero ip
sorum hꝫ que ab eis oriuntur cordas: qm̃ cordarũ q̃dã a duo
bus aut tribus originẽ trahunt lacertis: q̃daꝫ ab vno: qm̃ad
modũ crossa corda que ad talũ venit: hec eni ex duobus ori
tur lacertis qd̓ ea factũ ẽ necessitate: qꝛ mẽbrũ qd̓ hec extẽdit
corda magnũ est: vnus satis esse videbat̃ lacertus. Est naqꝫ
huius magna ⁊ vehemẽs corde vtilitas. s. roborare ac firma
re: quare illi duo dati sunt lacerti: vt si quãdo alteri qd̓ accide
rit incõmodum lacerto: alter patiens subiret locũ: sic ⁊ omẽs
que huiusmodi sunt corde. Sunt ⁊ a quibus due oriuntur
corde aut tres vel plures: quẽadmodum medius septẽ lacer
torũ qui in anterioribus cruris positi sunt. Ex eo eteniꝫ qua
tuor oriuntur corde: que ad quatuor perueniũt articulos pe
dis. Cuius rei vtilitas est qm̃ si vnicuiqꝫ articulo esset depu
tatus lacertus parue esset q̃ntitatis ⁊ que ab eo ꝓcederet cor
da subtil': nec ad trahendum sufficeret imperata. Ideo ergo
vnus factus est lacertus. Eadẽ est ⁊ in alijs que similes his
sunt cordis ratio. Sunt etiã a quibus corda nõ orit̃: sꝫ a mẽ
bro suis carneis seperat̃ partibus: quẽadmodũ qui suꝑ anũ
sunt lacerti: ⁊ qui super vesice collũ. His itaqꝫ abinuicẽ dife
runt lacerti modis.

Capitulũ. iij. de lacertis caput voluẽtib⁹ ⁊ eorũ vtilitate.

Qui in corpore sunt lacertorũ octo sunt diuer
sitates: eorꝫ quedã est diuersitas lacerto
rum: oĩa que in capite sunt mẽbra mouẽtiũ ⁊ collo.
Secunda gulã: guttur ac circũuicinia lacerti mouẽtes. Ter
tia a quib⁹ mouẽtur scapule. Quarta quibus mouentur ma
nus. Quinta pectori deputat̃ mouẽdo. Sexta supplani ẽ vẽ
tris: ⁊ eorꝫ que sequũtur illud mẽbrorũ quib⁹ volũtarius est
motus. Septima anchas qui mouẽt lacerti. Octaua motuꝫ
efficit peduꝫ. Lacertorꝫ quidẽ capitis ⁊ colli quinqꝫ sunt
species. Earũ prima est lacertorũ q ea que in facie sunt mo
uent inferiori excepta maxilla ⁊ oculis. Secũda lacertorum
oculos mouẽtium. Tertia a quibus mouet̃ inferior maxilla.
Quarta eorũ qui totũ siml' mouẽt caput. Quinta vero lacer
torũ est species horũ per quos colli celebrat̃ motus. Et fa
ciem quidẽ mouẽtes lacerti nouẽ sunt quorꝫ duo genas seꝑa
te ⁊ sigillatĩ mouent: hisqꝫ seꝑant ⁊ abinuiceꝫ remouẽt labia:
dicũturqꝫ duo lati lacerti. Eorꝫ quisqꝫ quatuor cõponit̃ ex ꝑ
tibus: prima pars est villi eius productio cuius spinis spon
diliũ colli ⁊ extremitati gene cõtinuat̃: ⁊ hec pars genas mo
uet vtrasqꝫ: ⁊ in hoium nonnull' quãdoqꝫ aures. Secunde
partis incipit villus ab osse qui i medio stat ossis scapularuꝫ
⁊ ad collũ ascẽdens tẽdit donec extremitati cõtinuet̃ labiorꝫ:
alter quidẽ a dextro: alt̃ aũt a sinistro latere: qũ ergo vtraqꝫ
mouetur pars ⁊ os mouet̃ in nullã inclinatũ partẽ. Si vero
earũ altera mouet̃ ⁊ os cõmotũ in illo inclinat̃ in quo est la
tus. Tertie porro ꝑtis villi initiũ a furcul' est: ascenditqꝫ ⁊ la
bijs ipsa quoqꝫ continuat̃: ac os in transuersuꝫ ad inferiora
torquet. Quarte vill' partis principiũ est a pectoral' furculis:
⁊ ipsis hac quoqꝫ cõtinuatur labijs continuatione nõ recta.
sed se se per mediũ diuidẽt in similitudinem crucis nostri
vel greci. Cuius quidẽ villus oritur a dextris sinistri defer
tur lacert⁹: cuius vero a sinistris dextro cõtinuatur in latere
labijs. Si vero hi reducãtur villi labia contrahunt congre
gãturqꝫ ⁊ in exteriora acuuntur: quẽadmodũ accidit vmbili
co: reliquorum vero nouem mouentium faciem duo labium
supius trahũt ad superiora: duo vero labiũ inferi⁹ ad iferio
ra: duo nasi extremũ dilatãt: vnusqꝫ est lacertus frõtis distẽ
tus cute qui necessarius fuit vt ocl'oruꝫ cõclusionẽ adiuuarẽt
fortem eiusqꝫ silẽm apertionẽ. Lacertorũ aũt oculoruꝫ q̃
dam palpebras mouẽt quidã neruũ ꝯfirmãt ꝑ quẽ fit visus
ne forte sue mollitiei cã illi accidat rumpi ⁊ amputari i diligẽ
ti ⁊ magna grauiqꝫ intuitiõe: quidam oculos mouent ipsos.
Et palpebras oculorum lacerti mouẽtes sunt tres: quorũ
vnius caput suspẽsuꝫ est in osse qd̓ oculũ circũtenet. ⁊ huius
lacerti corda tẽdit ad mediũ operimẽti ex quo fit palpebra:
cõtinuaturqꝫ medio nuditatis palpebre eamqꝫ aperit. Alij
duo lacerti hoc subtiliores sunt ⁊ positi in oculoruꝫ angulis
obtrusi intus in ocl'i fouea: videbisqꝫ eos ad palpebrarũ nu
da veniẽtes: quibus ab vtroqꝫ cõtinuatur latere: hiqꝫ oculos
obscõdũt palpebras ꝯtrahẽtes: dum suas opant̃ sil' actiões
qd̓ si alteri eorũ acciderit icõmodum vna quidẽ oculo super
extẽsa palpebra alia remanet apta quã vocauit passionẽ hy

pocras esclculiꝫ. Lacertū autē quē neruū ꝯfirmare diximꝰ.
nōnulli duos esse dixerūt quidā vero tres. At vero q ipꝫ
mouēt ocl'm lacerti sex sunt: duo eorū oculos circūdant: vnꝰ
ad inferiora mouet ⁊ vnꝰ ad supiora: vnus quoqꝫ in dextrū:
⁊ alius vnꝰ in sinistrum latus. Qui vero inferiorē mouēt
lacerti maxillam quatuor hn̄t paria. Duo maxillam ipsam
ad superiora mouēt qui ⁊ tēporū sunt lacerti duo ⁊ duo alij
intra os positi. Paris tertij origo retro post aures ē: sed tam
sub ipis ad collū paulatim descendit ⁊ ascendit ad mentum:
illiqꝫ cōtinuatur trahitqꝫ ad inferiora maxillam. Quartuꝫ
vero par duo sunt lacerti super genas positi qui maxillaꝫ in
duo mouēt latera: dicunturqꝫ duo hi lacerti masticantes eo
ꝙ nō parū in masticādo cōferant. Lacerti deniqꝫ totum ca
put mouentes duplices sunt. altera eorū spēs caput proprie
mouet sine alijs: secūda aūt cōis ipsi est ⁊ collo. ēt qdē caput
tātū proprieqꝫ mouēt: quidā quidē cōtrahūt caput ⁊ inclināt
ad inferiora ⁊ sunt horū paria duo originē habentia post au
riculas ⁊ ad pectorale vsqꝫ perueniūt ac furculas: quidā sub
leuant ⁊ in posteriora inclināt: quibus q̄tuor sunt paria sub
duo paribus: quidam in vtrunqꝫ inclināt latus ⁊ sūt paria
duo in capitis posita disgregatione: alterū a dextro: alterum
vero a sinistro latere: qui autē ipsi capiti colloqꝫ cōes sunt la
certi. quidā caput collūqꝫ simul reuoluūt ad posteriora ⁊ sūt
paria quatuor post caput posita. qdā aūt caput collūqꝫ vna
in anteriora cōtrahūt. qdā in vtrūqꝫ reuoluūt latus: ⁊ epar
vnū sub meri positum eiusqꝫ villi cōsolidati primo secūdoqꝫ
spondili.

Capitulū. iiij. de lacertorū mouentiū iugulum assigna-
tione ⁊ vtilitate.

p **Orro qui** iugulum mouēt lacerti: quatuor
sunt incipientes a pectoralis in
terioribus: quorū duo ossi cōtinuantur simili lauda
greco ⁊ ad iferiora trahūt. ⁊ lacerti duo alij cōtinuati q̄ vm-
boni similis est cartillagini ⁊ etiā ad iferiora deducūt. La
certi autē gutturis sexdecim sunt. duo quorū oriūtur ab osse
quod lauda greco simile ē: duo quoqꝫ quibus ē origo a cartil
lagine vmboni simili ⁊ quatuor lacerti inuicē continui ⁊ strin
gunt cartillaginis extremum que vmboni similis est: suntqꝫ
quatuor lacerti cartillagini continuati que noīe caret: ⁊ alij
duo lacerti qui cartillaginē stringunt que crateri similis ē.
At vero lacerti linguā mouētes nouem sunt: duo eorū in
cipiūt ab augmēto qd̄ sagitte simile est lateribusqꝫ duobꝰ lin
gue cōtinuantur. Quinqꝫ vero incipiunt ab osse lauda simi-
li: quorū quatuor linguā manifesto mouēt motu. quintus aūt
tenet os lauda simile greco. Sunt ⁊ alij duo lacerti sub ligua
positi oēs ⁊ villi eorū sunt per latū. At gurgulionē lacerti
qui mouēt duo sunt arabice dicti nagnage: quorū alter a de-
xtris est positus: alter a sinistris: fuitqꝫ eoruꝫ necessitas quo
adiuuarēt transglutionē ⁊ vocē. At vero collū lacerti mo-
uentes proprie ⁊ sine capite quatuor sunt: quorū duo in latere
dextro ⁊ ab anterioribus vnus positus est eiusqꝫ vtilitas col
lū ad latus retorquere dextrū ⁊ in anteriora inclinare. alter
autē retro positus ē eiusqꝫ vtilitas inclinare collū ad latus si
nistrum ⁊ retro replicare. duo āt alij lacerti positi sunt in sini
stro latere. vnus ab anterioribus inclinatqꝫ caput in latꝰ de-
xtrū: sed in anteriora. alter autē in exterioribus collūqꝫ in la
tus inclinat sinistrū ⁊ ad posteriora. Et hi sunt omnes capi
tis lacerti.

Capitulū. v. de lacertorū scapulas mouētiū assignatiōe
⁊ vtilitate.

s **Capularum** lacerti septē sūt. Quorum
duo lacerti a spondilibus
oriuntur: ⁊ per trāsuersū descendūt: alterqꝫ eorꝫ ocu
lo continuatur scapule: peruenitqꝫ vsqꝫ scapularum caput ⁊
furculas: eius opera scapulā ē ad capitis eleuare partes: alt̄
autē descendit inferius ad loca primi radiciqꝫ continuatur
scapule: huiusqꝫ vtilitas ē attollere versus caput scapulas.
Tertius āt lacertus incipit ab augmēto qd̄ in latere ē primi
spondilis eiusqꝫ continuatio capiti fit oculi scapule: eiusqꝫ
vtilitas scapulā arctare a colli latere: quartiqꝫ origo ab osse
lauda greco simili ē ⁊ continuatur coste que sup scapulaꝫ est
in augmēti principio qd̄ simile est corui rostro cui deputata
est vtilitas scapulā in capitis inclinare partē: duo vero lacer
ti quintus. s. ⁊ sextus ortū habent a spine spondilibus que sē
sema dicuntur. Septimus autē lacertus oritur a brachij os
se ascendēsqꝫ substollitur ad scapule disgregationem donec
partibus occurrat inferioribus que sunt iuxta costā inferio
rem: tangitqꝫ eaꝫ ab inferioribus ⁊ anterioribus: vtilitasqꝫ
huius est lacerti scapulā inferius trahere ⁊ ante simul tendit
qꝫ etiā cū lacertis ad posteriora ⁊ inferiora.

Capitulum. vj. de lacertorū manus mouentiuꝫ assigna-
tione ⁊ vtilitate.

l **Acertorum** manus mouentiū tria sūt
genera. primū ē lacertoruꝫ
brachiū mouētiū: scd̄m lacertorū q̄ cubitū mouent.
tertiū lacertorū quorū ē palmā mouere. Et brachiū mo-
uentes lacerti. xij. sunt. Tres a pectore ascēdūt quorꝫ necessa
rius est vsus vt ad familiare brachiū moueretur latus ⁊ vni
us eorū origo ē sub māmis qui ⁊ ceteris maior est. secūdi a pe
ctoralis superioribus. tertij aūt ab oībus pectoralis ossibus:
duo alij quorū vnius origo ē a costis posterioribus alterius
ab ilijs producitqꝫ quisqꝫ cordā latā que disgregationi conti
nuatr brachij: qn̄qꝫ āt lacertorū aliorꝫ ortꝰ est a scapulis ipis
qui cū brachio cōtinuātur. Est ⁊ vnus cui est origo a scapule
latere ⁊ duo lacerti: quorū est principiū a superiori scapularū
costa mouēt brachiū in extraneū latus retroqꝫ: alius iplet lo
cū cannis scapule ⁊ eorū a furculis ē origo: aliusqꝫ lacertus
paruus obtrususqꝫ in scapule radice eiusqꝫ vtilitas attollere
brachiū per trāsuersū. Lacerti cubitū mouētes alij posi-
ti sunt super brachiū quatuorqꝫ lacerti positi sunt per trans
uersū sub Greci figura quod necessariū fuit vt quꝫ vt̄qꝫ
mouetur alter alterū nō patiatur in partem simul cū cubito
inclinari latus: horū quatuor duo sunt in anterioribus posi-
ti ipsiqꝫ cubitū restringūt: alter eorꝫ qui ⁊ maior incipit a pti
bus lacerti interioribus qui super scapulā ē. alter autem ⁊ mi
nor oritur ab exterioribus brachij partibus posterioribus ⁊
versus cubitū tēdit maiorē primū incidens hoc modo lacer-
tum. duoqꝫ sunt posterius qui cubitū extendūt: alter quo
rum ⁊ maior ab anterioribus brachij oritur ⁊ in familiari la
tere qd̄ ale subest ⁊ ad cubitū tēdit maiorē. alter qui ⁊ minor
in superioribus incipit brachij ⁊ ad posteriora extenditur cu
bitoqꝫ continuatur inferiori. Et horū cuiusqꝫ corda cordis
cōtinuatur priorū. Lacerti autē in latere positi extraneo
brachij decē sunt: vnus eorū positus ē in manifesto cubiti in
medio eiusqꝫ ortus a capite extraneo brachij: ⁊ in huius late
re lacerti sunt ⁊ alij illi continui duo ⁊ a lateribus duobꝰ ho
rū triū tres alij lacerti: ⁊ super cubitū superiorē horū decem
lacertorū lacertus est aliꝰ obuius illi a parte extranea eiusqꝫ
origo a partibus capitis brachij inferioribus. duo sunt lacer
ti alij transuersi cubitū versantes retro. Lacerti autē pal
me ꝓpositi: qdā qdē positi i latere cubiti familiari ⁊ sūt septē
ꝑ lōgū ꝓtēsi cētisqꝫ i palma positi sūt. Ex septē i late positi fa
miliari cubiti duo qdē sūt i cubiti medio. alt̄ sup alterū hiqꝫ
digitos restrigūt. Aliusqꝫ sup hos ꝑuus cui est ortus a parte
media capitis brachij: qd̄ i latere ē familiari: oriturqꝫ ex eo
corda vna que dilatatur ⁊ substernit̄ cuti medij palme ⁊ di-
gitoruꝫ trium de cā vtilitatū. Prima est vt roboretur indure-
scatqꝫ cutis vole. Secūda vt sit palme mediuꝫ fortis sensus.
Tertia vt ꝓhibeat pilorū in palme medio ortuꝫ. Sūt ⁊ alij
duo lacerti a lateribus horꝫ positi lacertorū: duoqꝫ alij trās-
positi sub his quinqꝫ lacertis: hiqꝫ duo cubitū inuoluūt sup
faciē silr totā reuoluētes manū. Lacertorū autē qui sup pal-
mam positi sunt nūs ē decē ⁊ octo in duobus oppositorꝫ or-
dinibus. Eorū septē in supiori ordie in pte. s. cutis medij pal
me sūt lacerti: quoruꝫ quiqꝫ lacerti quiqꝫ inclināt digitos ad
supiora: oriturqꝫ ex singulis corda ꝑua q̄ cōtinuatur disgre-
gationi ꝓrie iuxta pectinē ⁊ ē earum vna que policē ab alijs
remouet digitis. Alia quoqꝫ que idē in auriculari operatur.
Sūt autē ⁊ in ordine iferiori vndeciꝫ lacerti: estqꝫ illis actio
quibusdā cōis pectini palme ⁊ rasche: eorūqꝫ actio medium
conare palme ortusqꝫ illorū qui ⁊ rasche palme: quibusdam
autē sine alijs actiōes sunt ꝓprie ipis: cōtinuātur autē digi-
torum cuiqꝫ quatuor horꝫ duo lacerti prime ꝯsolidati disgre
gationi cuiqꝫ digitorū quatuor: cōtinuāturqꝫ etiā pollici ex
his lacertis tres: quorū vnus disgregatiōi cōtinuatur scd̄e:
mouētqꝫ dactilos qui in vltis sunt.

Capͫ. 7ͫ. de lacertorꝫ pectus mouentium assignatione
⁊ vtilitate.

p **Ectus** autē mouētes lacerti quidā ad dilatā
dum tm̄: quidā ad strigēduꝫ tm̄: qdaꝫ
ad vtrūqꝫ facti sūt sil'. Dilatātes tm̄ pectꝰ lacerti
nouē sunt: quorū vnꝰ ē dyaphragma: duo sub furculis sunt.
Cuiqꝫ eorū origo ē ab ea furcula ꝑ pte q̄ vsqꝫ os ꝓtenditur
vocatū scapule caput: primeqꝫ cōtinuatur costaruꝫ pectoris
⁊ attrahunt illam ad superiora quo pectus dilatationis ad-
iuuent tēpore. Sunt ⁊ tria lacertorū paria: quorū ꝑmū astri
git illud par qd̄ oriri diximus a spōdili scd̄o quod ad quin-
tam descendit ⁊ sextā costam. ⁊ quisqꝫ huiꝰ paris lacertoruꝫ

duplex est. Secũdum par incipit a loco ossis scapule conico
extenditurq; vsque costam posteriorem. Tertij paris est
ortus a septima colli spõdili. Qui aũt astrigunt lacerti: tãtũ
duo sunt extẽsi per costarũ radices. Hiq; cõgregãt ꝛ arctant
pectus. Sũt ꝛ tria paria que tres vltimas trahũt costas ad
superiora: duo quoq; lacerti per longũ pectoris vsq; latus
cartillaginis extẽsi pectoralis que ensi similis est ꝛ vsq; furcu
las: hicq; lacert⁹ lacerto cõtinuat̃ recto. Lacerti porro ꝛ
arctãtes ꝛ dilatãtes pectus inter pectoris sunt costas: inter
duas ꝛenim costas lacert⁹ est positus cuius villi diuersa est
positio: eiusq; actio h; qui in eo est villũ. Qui ergo hoꝝ in os
salibus est costarũ partibus villus pectoris suo dilatat villo
qui in exterioribus est: stringit aũt interiori. Qui vero in par
te est cartillaginosa villo qui in exterioribus est stringit ꝛ re
ducit pectus: interiori aũt dilatat pectus villo.

Capitulũ. viij. de lacertorũ vẽtrẽ mouẽtium assignatio
ne ꝛ vtilitate.

V Entrem mouentes lacerti quidã supplani
sunt vẽtris: quidã testiculorũ: qui-
dã virgam mouẽtes: quidam collũ circũdãt vesice:
quidã autem podicẽ. Et qui supplani sunt ventris octo sunt
numero. Quoꝝ duo tenues qui supe r omnes alios sunt cu-
tem tangentes: eorũq; ortus a lateribus similis ensi cartilla-
ginis: ꝛ a posteriorũ extremitate costarũ: induuntq; omnes
ventris partes a lateribus ꝛ descendunt extẽsi per longũ su-
ꝑ vẽtris mediũ: ꝛ vsq; pẽnis ꝑueniunt ossa: ꝛ eoꝝ villi in lõ-
gum protendũtur: cõtinuat̃q; pẽnis ossi cordis duabus opi
mẽtalibus. Sunt ꝛ quatuor lacerti quoꝝ est trãsuersa posi-
tio sub lacertis duobus qui per longũ fuerunt: ꝛ villi eorum
in transuersa tẽdunt. eorũq; ab osse iliorũ ortus: protẽsio au
tem vsq; costas posteriores: consolidaturq; illis in partibus
ei⁹ carnosis. Duo etiã lacerti i dextro positi sũt latere: duoq;
alij in sinistro qui sese inuicẽ adhũc incidũt modũ Sũt
ꝛ alij duo sub quatuor in lato positi corporis: ꝛ eorũ villi in la
tũ ferũtur: operiũtq; operimẽtũ qđ siphacis dicit̃ ab omi la-
tere: alter a dextris siphacis: alter a sinistris: eorũq; singulo-
rum ortus ab osse iliorũ ꝛ augmẽtis spõdilium renũ: pertin-
gũtq; vsq; costarũ extremitates posteriorũ medioq; conti-
nuant̃ cũ cordis que ex eis oriũtur operimẽtis similibus: con
solidãturq; siphaci tãta consolidatione vt abinuicẽ disiungi
nequeãt. Quorum est vtilitas subleuare ab instrumẽtis cibi
siphacẽ eiusq; augere soliditatẽ: ꝛ ne forte ad illũ scissura ac
celẽt: qum extẽditur aut qũ stomaco accidit inflatio. Fuit au
tẽ lacertorum qui super vẽtrẽ sunt magna necessitas tribus
deputata vtilitatibus. Prima ẽ vt ventrẽ reducãt tẽpore quo
egestiones emittunt̃ ꝛ vrina: s; ꝛ pt⁹ tpe vt ꝑ eos fct⁹ facilior
fiat exitus egestionis ꝛ vrine. Secũda aũt ẽ vt firmẽt ꝛ robo
rent diaphragma dũ pectus reducitur ꝛ adiuuẽt vocis gene
rationẽ. Tertia est vt stomaci augeãt calorẽ quaten⁹ ciborũ
in eo ꝯfortetur digestio. At vero lacerti q ad testiculos de
scẽdunt in masculis quatuor: in femis duo. Et in mascul' qui
sunt duo quidẽ eorũ in latere sũt dextro ꝛ duo in sinistro: eo-
rumq; vtilitas ẽ testes ad supiora eleuare ne forte eneruẽtur.
Qui aũt testiũ sunt feminaꝝ alter quidẽ a latere est dextro:
alter a sinistro: quoꝝ in femis vtilitas ẽ que ꝛ in masculis. fa
cti sunt autẽ masculis quatuor: femis duo. qm̃ masculorũ su
spensi sunt testes. feminaꝝ in ĩterioꝛib⁹ positi sũt ꝛ nõ suspẽ-
si. Vesice ãt lacertus vnus ẽ collũ circũdans ipius pleno cir
cuitu ꝛ villi eius per latu; positi. duasq; h; vtilitates: altera
qm̃ collũ vesice reducit tpe q̃ vrina emittit̃. Si eteim enerue
tur a collo vesice colli locus quo vesice ꝯtinuatur reducatur-
q; caro eius inferius intrat vrina in vesica;: ꝛ vsq; ceruices.
Si autem omne vesice collu; reducatur: oĩs que in ea ẽ egre
ditur vrina: reduciturq; in tãtum vt nihil in vesica remane-
at. Secũda vero vtilitas ẽ vt reducat ea que vesice iũgit̃ col-
li ipius ꝑtẽ ꝛ strigat prohibeatq; exitũ vrine a vesica nisi qu;
opus fuerit. Veretrũ autẽ mouẽtes lacerti q̃tuor sũt eorũq;
duo s̃ extẽsi meatui qui ad virga; mittitur eorumq; vtilitas
est extendere meatum qui a virga emittitur in vtrũq; latus
vt dilatatus rectus sit: mittaturq; per ipm̃ sperma. egredia
turq; foras recte ꝛ nõ inclinum. duo reliqui quibus est ab os
se pẽnis ortus cõtinuantur per trãnsuersum ducti virge eo-
rumq; vtilitas virgã in rectũ extẽdere ꝛ subleuare. ac in lat⁹
alterũ declinare. Si eteni vtriq; moueat̃ virga in rectũ exten
ditur in nullũ inclinata latus: fitq; meatus rectus. Si autẽ
amplius tẽperato extẽdatur virga sursu; porrigitur: quoru;
altero solo moto: altero quiescente in illius latus virga dedu
cit̃. Lacerti ãt anũ mouẽtes q̃tuor sũt: eorũq; vnus posi
tus ẽ in extrẽitate recti ĩtestini: ꝛ est ĩmixt⁹ cuti sicut antedictũ
est: eiusq; vtilitãs podicẽ exp̃mere ꝛ expellẽ qđ in eo remãet
fecũ ꝛ post egestionẽ purgare. Alius sup hũc positus est qui
extremitatem circũdat intestini recti: eiusq; vtilitas extremũ
ani tenere ꝛ diligentius arctare. Horu; duorũ extrema lacer-
torum vsq; radices peruenĩũt virge. Tertius aũt ꝛ quartus
lacertus per trãsuersum positi sunt sup secũdu; a duobus la
teribus in quoq; eius latere lacertus: quibus ẽ inclinata vti-
litas anũ subleuare ꝛ ad superiora tollẽ: qum extremitati in
testini recti tenasmos maximus accidit: ne forte extat. qũ ete
nim duo hi eneruãtur lacerti: necesse est referre illũ cũ manu
interius. Hec sunt lacertorum supplanũ vẽtris ꝛ alia cõsinia
mouẽtium genera: que volũtario mouẽtur motu.

Capitulũ. ix. de lacertorũ coxas mouẽtium assignatio-
ne ꝛ vtilitate.

P Edes mouẽtiũ lacertoꝝ qdã coxas m ouẽt: q-
dã crura: alij pedes ipos. Et coxas mo-
uẽtes lacerti: qdã sup ilioꝝ positi s̃t ossa qdã sup an
che ossa: eoꝝ ꝯtiuati' ãche disgregatiõi cordis. Hoꝝ nũerus
lacertorũ decẽ: quidãq; eorũ capitibus insignitur duobus: ꝛ
est illi ortus ab ilij osse: secũdus ab osse anche originẽ ducit.
Horũq; amborum vtilitas coxã reducere ꝛ in vtrũq; ĩclina
re latus. Duo alij ortum a pẽnis habẽt osse: alter a familia-
ribus alter ab extraneis: ꝛ vtriq; circũplexi circũ coxã: ꝛ alt̃
alteri ꝯtinuat̃ cõsolidat̃q; loco profundo qui apud augmen
tum est magnũ coxe. Etenim ossi in iferioribus qua parte ge
nu cõpungitur augmẽta sunt duo: alterũ magnũ i extraneo
latere. alterũ paruum in familiari. Et horũ duorũ vtilitas la
certoꝝ regere coxam ꝛ explicare illam. Et cuius est ortus a
familiaribus regit ab anterioribus ꝛ in familiare latus: qui
autẽ ab extraneo regit ꝛ reducit in posteriora ꝛ in extranea
Sunt ꝛ alij sex lacerti coxã explicãtes.

Capitulũ. x. de lacertorũ crura ꝛ pedes mouentiũ assi-
gnatione ꝛ vtilitate.

L Acerti crura mouẽtes positi sunt sup coxas:
ꝛ eorũ corde disgregationi genu con-
tinuãtur. Sunt aũt nouẽ. Eorũq; tres magis positi
sunt super coxe latus familiare ab anterioribus ꝛ sunt ꝑ re-
ctũ positi: quorũ vnũ duplex est: ꝛ possunt dici duo esse eo ꝙ
duos habẽt ortus ab maiori ossis coxe augmẽto. aliusq; ab
exterioribus coxe ꝛ tẽdit vsq; dũ gẽu ꝯtinuet̃ palo: nec ab eo
aliqua est corda. Duo vero reliqui trium qui ꝛ maiores ori-
ginem trahunt. alter quidẽ ab augmẽto maiori ossis coxe: al
ter a recto ꝛ stat in iliorũ osse ꝛ oritur ab vtrisq; corda vna
que genu cõtinuat̃ palo: dehinc cũ cruris osse: amboq; expli
cãt crus ꝛ duplicãt accidẽtaliter. Sunt ꝛ quinq; lacerti po-
sterioribus aperte positi familiari coxe prioribus minores:
quorũ duo positi sunt a lateribus illoꝝ triũ: ꝛ est eorum alt̃i
origo a latere ossis anche ꝛ ossis recti: cõtinuat̃q; lateri cru-
ris extraneo: alteri aũt ab obuiatione ossiũ pẽnis continua-
turq; lateri cruris familiari: quorũ est vtilitas crus in latera
mouere. Tertius aũt quartus quoq; ꝛ quintus positi sunt in
ter hos duos a posterioribus vno sub ordine eorũq; ortus a
basi coxe ꝛ producitur ex eis corda vna disgregationi genu
cõtinuata: quibus est officiũ crus varijs mouere modis. La
certus autem q lacertum sequit̃ ꝛ lateri cruris cõtinuatur fa-
miliari duplicat genu ꝛ crus mouet in latus familiare. Me-
dius vero lacertus capiti cõtinuatur familiari arũdinis co-
xe: trahitq; secũ crus totũ: continuatur ꝛeni disgregationi ge
nu in lacertorũ extremitate magnoꝝ: qui in crure sunt. No-
nus porro lacertus paruus est ocult⁹q; in genu disgregatio-
ne: eiusq; vtilitas reducere ꝛ in latus vtrũq; crus declinare.

Lacerti autẽ pedẽ mouentes ꝛ articulos: alij in crure po
siti sunt alij in ipso pede. Et in crure positoꝝ numerus. xiiij.
septẽ ab anterioribus: totidẽq; a posterioribus. Et septẽ qdẽ
posteriorũ duo lacerti a capite ĩcipiũt coxe: ꝛ calcaneo conti
nuantur cũ magna corda vna: ei⁹ ẽ vtilitas calcaneũ trahere
pedẽ firmare ipsũq; calcaneum cruri alligare: vnde ꝛ siquã-
do huic accidat corde passio pedis fit cõtractio ꝛ clauditas.
Est ꝛ alius cuius color in viride inclinatur: ortus eius ab ex
traneo arundinis capite cruris ꝛ calcaneo continuatur nec
fit ex eo corda cuius est vtilitas duobus in actionibus suis
primos adiuuare lacertos ꝛ vt siquãdo eorũ alteri incõmo-
dum accideret hic eius suppleat locu;. Sunt ex septem tres
alij quorum vnus oritur ab extraneo arundinis capite: eius
q; corda medios reducit digitos vicinosq;. Secundi ortus
a cruris posterioribus: ex quo corda oritur que in latus extẽ
ditur prioris: diuiditurq; in duas ꝛ auricularẽ reducit ac in
dicẽ. Tertius vero oritur ab arũdinis familiaris capite eius
q; corda rasche continuatur disgregationi ab inferioribus

anterioris partis pollicis totalitatēqꝫ reducit pedis in posteriora ꝛ in latus inclinat familiare. Horū ergo triū vtilitas lacertorū vt articulos reducāt pariterqꝫ totius disgregationeꝫ pedis. Lacerti aūt septimi origo ab augmēto ē magno ossis cruris ꝛ ad calcaneū vsqꝫ pertingit: ex quo corda oritur que medio plante pedis substernitur datqꝫ illi extensionē: soliditatē: planitiē ꝛ sensus bonitatē. Septē autē qui in anterioribus sunt lacertoꝝ: maior reliquis ab interioribus familiaris oritur arūdinis: qua parte latus sequitur extraneū ꝛ ad crus descendit: oriturqꝫ ex eo corda que partibus illis continuatur que super policē sunt. Extenditqꝫ pedis totalitatē ad superiora ꝛ a terra subleuat. Secūdus a loco oritur ortꝰ primi ꝛ in latera eius extenditur ex quo ꝛ corda producitur que ossi cōtinuatur in pollice prio: eiusqꝫ officiū pollicē trahere ad superiora ꝛ inclinare pedē per latus paulatim. Tertiꝰ vero positus est inter cruris arundines vtrasqꝫ ꝛ inter eas ꝓtenditur ortaqꝫ ex ea corda pollici continuatur: per longum explicatqꝫ illū. Quartus a capite incipit arūdinis extranee a locis que arūdinē stringunt extraneā: ꝛ in horū est positus medio lacertorū ꝛ in articulorū terminis ꝛ ex eo quatuor oriuntur corde: quarū ē vtilitas singularuꝫ singulos explicare digitos pollice excepto. Quinti est ab extranea origo arundine ex corda ab eo producta pollicē reducit. Sexti vero ē initiū a quintiloco ꝛ est lacertus subtilis cuius corda auricularem in extraneū declinat latus. Septimi etiā ē ortus ab arūdine extranea ex quo orta corda partibus que supersūt auriculari cōtinuatur: cuius est vtilitas pedē in anteriora extēdere: ꝛ si cū secūdo moueatur lacerto pedē trahit ad superiora. Lacertorum autem ꝗ in pede sunt numerus est viginti sex: quoruꝫ quinqꝫ super pedeꝫ a quibus quinqꝫ producte corde singule singulis deputantur digitis: quos ꝛ in latus inclinant. Sunt ꝛ viginti vnus lacerti ab inferioribus quoruꝫ septem in pedis pectine sunt positi: eorumqꝫ vtilitas que fuit illorū qui in pectine manꝰ septē positi sūt. Et hoꝝ septeꝫ quiqꝫ lacerti quisqꝫ quēqꝫ deputatū latus in sinistruꝫ inclinat articulum: sextus ꝛ septimꝰ auricularē amouēt ꝛ pollicē ab alijs. Sūt ꝛ quatuor lacerti in rascha positi quoruꝫ qsqꝫ primā reducit disgregationē singulorū articulorū solo excepto pollice. Reliqui decē positi sunt añ cuiusqꝫ articulorū primā disgregationē: quorū duo lacerti hñt vtilitatē siľeꝫ ꝓuorū vtilitati lacertoꝝ qui in palma sūt: ꝛeim si coꝝ quiqꝫ moueātur duo siľ reducūt digiti primā disgregationē sine iclinatōe: si aūt eorū vnus moueatur disgregationē reducit illā cum in latus inclinatione. Refert aūt galienus hoꝝ sciam lacertoꝝ multos explanātium nō attigisse. Et hec est oium lacertoruꝫ qui in corpore sunt assignatio nūero qngentinoꝝ vigintinouem: quoꝝ nouē sunt i fatie. In oculis vigitiquatuor: iferiorem mouēt maxillā duodeciꝫ: qui vtrasqꝫ mouēt fauces quatuordeciꝫ. Qui caput mouēt vigititres sūt. Qui canales pul-

bic vi esse error: cō siderent alij.

monis ꝗtuor. Qui guttur sexdeci. Qui os mouent qḋ lauda siľe est sex sūt lacerti. Linguā mouētes nouē: ꝛ gurgulionem duo. Qui collū mouēt quatuor. Mouentes scapularuꝫ duarum disgregationē vigintisex sunt. Qui disgregationē cubitoruꝫ duoꝝ octo. Et in cubitis duobus trigitaquatuor sunt. In duabus palmis trigintasex. Qui vero pectus centuꝫ ꝛ septem sunt lacerti. Qui spinam quadragitaocto. Suꝑ vētrē duo. Et i vesica vnꝰ. In virga ꝗtuor. In testibꝰ ꝗtuor. Qui podicem reducunt quatuor. Qui disgregationem anche vigintisex. Genu mouentes vigintiocto. Duas cauillas .xxxvj. ꝛ in cruribus .xxviij. in pedibus qnquagitaocto.

Capitulū .xj. disputatio vniuersalis de omnibus cōpositis mēbris qui sunt in interioribus corporis ꝛ prio de cerebro

e

E quoniam eorū que cōposita sunt mēbrorū habitudines que i exterioribus magis explanauimus. iā nunc ab hoc incipiemus loco eorū que interioribus posita sūt explanationē que interiora vocantur mēbra. Incipiemusqꝫ primo oiuꝫ de illis quoꝝ est prima positio inter oia interiora mēbra que qꝫ ēt excellentiora videntur ꝛ digniora atqꝫ ipsa sunt animalia mēbra interiora secundū maiorē partē. s. cerebrū ꝛ nucha oculi auditus instrumēta. organū odoratus. lingua ꝛ que sequūtur. Et nos igiť primū a cerebro sumemus exordiū quod ceteris ē mēbris nobilius animalibus ꝛ vehemētioris dignitatis. Dico quoniā cerebꝝ ceteris honorabilius ē mēbris corporis ꝛ excellentius. Est eni radix ꝛ quasi fornax aie rationalis per quā ē animus ꝛ discretio origoqꝫ sensibus. Et positū est in superioribus corporis cerebrū oculorum causa quos erat in eminenti esse loco necessitas vt posset homo in longinquis posita intueri ꝛ prospicere quibus si sint vtilia approximet si nociua fugiat ab eis quēadmodū etenim si velit homo in longinquis aliqua eminus aspicere ꝛ in excelsa ꝛ eminētia ascendit loca: sic ꝛ cerebrū in eminēti positū est loco corporis oculorū cā: quo sit excellētia eius super alia illis eminens. Est aūt cerebrū corpus albū sanguine carēs molle neruis simile mollibus nisi ꝙ cerebrū humidius est illis: qḋ iō factū est propter eā que necessaria erat velocē mutationē ꝛ alterationē in eorū que sentiuntur naturā. Diuisum est autē cerebrū in duas partes: altera in anterioribus: ꝛ dicitur prora: altera in posterius ꝛ dicitur puppis. Separatqꝫ duas partes operimētū spissius duorū cerebri operimentoruꝫ subintrans illis duabus tunicis: nec est inter duas has partes continuatio nisi per meatū qui sub vertice est per corporaqꝫ que meatū circūdant. Anterior autē pars maior ē puppi ꝛ mollioris substantie. Maior: quoniā ex ea oriri necesse erat neruorū plura paria a puppi aūt nucha ꝛ pauci oriūtur nerui. Substantie vero eius mollities facta est quoniam oportebat ex ea neruos quibus sensus fieret oriri quos ipsos molles eē expedit vt facilius in eorū que sentiuntur mutentur naturam. At vero puppim duriorē eē oportuit quo contra motꝰ copiā fortior eēt ꝛ tollerātior. Sunt autē in cerebro cōcauitates tres que dicuntur ventriculi: quarū due in prora sūt: dicunturqꝫ ꝓrales ventriculi per quos ꝛ attractio fit aeris ꝛ expulsio ꝛ flatus qui a cerebro ē ꝛ in ipsis spūs mutať vitalis in naturā spiritus animalis. Ex ipsis quoqꝫ augmenta oriuntur duo: que duobus similia sunt vberibꝰ ꝑ que odoruꝫ fit attractio. Sūt āt vtriqꝫ hūidi facti vt ab eis neruoꝝ sensuū paria producerentur: ab vno quoqꝫ eorum latere neruꝰ vnus vt si forte alicui eoꝝ incōmoditas acciderit aliqua stet alter illius loco. Est āt ei ꝯcauitas in eius posterioribus que vētriculus dř posterior ꝛ puppis ꝛ vsqꝫ hūc vētriculū spūs ꝓcedit aialis a duobꝰ prore vētriculis postꝙ mutatus ē ꝛ alteratione quadā alteratus. Inter duos aūt vētriculos meatꝰ est trāsiens ꝑ quē spūs decurrit aialis a duobus ꝓre ventriculis ad puppis vētriculū: ꝛ hoc iter mediāte meatu fit puppis ꝛ prore cōtinuatio. Et i ꝓspectu vētriculoruꝫ duoꝝ anteriorum locus ē profūdus ad quē ꝑueniūt: dřqꝫ vētriculoruꝫ cōgregatio: a quo meatꝰ quē diximus incipit: vētriculi eteniꝫ prore necesse hēbat puppis ꝯtinuari vētriculo ab vno loco ꝗ vtriqꝫ cōis esset: ideoqꝫ vsqꝫ huc ꝑueniētes facti sūt loci. Dř aūt a quibusdā locus hic vētriculus ꝗrtus cerebri sꝫ ꝛ mediꝰ vētriculus ꝛ ē vētriculo puppis mior: pariterqꝫ singulis prore vētriculis. Hꝰ aūt ventriculi vtilitas qm̄ spūs a vētriculis prore ad hūc deferť locū ꝛ in eo cōgregatur: ab hoc autē ad puppim mittitur ꝑ meatū qui per ipos trāsit: ꝛ qḋ supē huic cerebrū. Figura eiꝰ ē tāꝙ recti oblongi rotūde nodosi in siľitudinē circuli spissi: qḋ sic factū est vt maiorē cōtineret spūs ꝗtitatē ꝙ oēs ꝯtinerēt alie reliꝗ figure: remouetur hac figura etiā ab incōmodorū susceptiōe. In ꝑncipio aūt huiꝰ meatus ꝑte qua iūgitur vētriculo priᵒ corpꝰ ē glādulosuꝫ cꝰ figura pinee siľis ē. qḋ necium fuit vt vacuitates replerētur que inter membra ꝛ partitiones sunt venarum ex quibus rete internectitur. Hecqꝫ glandula cum his pergit venis quamdiu suspēse sūt. Vt autē in corpore stabiliūtur cerebri finitur stabilitas earum ipo momēto nec illud trāsit. In hiꝰ autem meatus cōcauo augmētū est per lōgū porrectū dictū vermis: eo ꝙ eius figura vermi similis sit: cuiꝰ caput magnū: incipitqꝫ statim glandula pinee similis. Aliud aūt caput vsqꝫ puppis vētriculū procedit. Et in huius meatus cōcauo a latere vtroqꝫ ꝛ sub verme augmēta duo a cerebro procedētia rotūda ꝛ oblonga: adinuicē iuncta similia duobus hoīs femoribus si sint coniuncta: vocāturqꝫ due castule ꝛ meatus latera duo sunt hec augmēta. Superius aūt pellicula opertū ē subtili ꝛ forti cōiuncta cū duobus illť castuľa laterībꝰ coꝝ: hocqꝫ operimentū vsqꝫ puppi procedit cerebri: ꝛ est extremitas inferior vermis: nec vero similis est vermis castuľ duabus quouis modo: vermis etenim positus est ex frustro magno: eiꝰqꝫ cōpositio simul est disgregationibus cōtinuatis cū operimentis subtilibus. At vero castularum duarū partes oēs adinuicē similes sunt: vermis aūt cuꝫ disgregationū copia etiā varie est figure. Extremitas eteni eius que cōiungitur ventriculo puppis eo in loco quo finitur operimentū illi superpositū gibbosa est ꝛ subtiľ: dehinc nō desinit augeri ꝛ dilatari paulatim donec exteriora tāgat spatiosa inter castulas: ꝛ coniungātur siľ. ideoqꝫ si per longū meatus extēdatur claudit illum diligenter: si aūt ad posteriora reducať operimētum secū trahit: tāꝙ extremo gibboso cōtinuatū apitqꝫ meātꝰ cꝰ aptiōis ꝗtitas: est ꝗta ꝛ eaꝝ reductiōis. In reductiōe eteiꝫ eiꝰ: ꝛ ad posteriora reuersione cōgregatur ꝛ abreuiatur eius lōgū: la-

tum vero augetur ⁊ rotundatur vt simile sphericę fiat figure. Ideo ergo quãdo eius est pauca reductio: ⁊ meatꝰ parũ apitur: si aũt plurima sit ⁊ plurimũ meatus reseratur. Vermis aũt cõsolidatus est castul' duabus ab exterioribus ligamẽtis duobꝰ: que mẽbrorũ explanationes cordulas vocãt. Sic autem necessariũ fuit ne forte vermis cederet loco ex sui motus copia. Factusqꝫ est cerebro solidior: vt ab incõmodorũ amoueretur susceptione. Vtilitas autẽ vermis est meatũ qui iter medium est vẽtriculum ⁊ puppim claudere: vt si forte sp̃s aliquid puppis ventriculũ fuerit ingressũ exire nequeat: sed ⁊ vt aperiat dũ ad illũ fertur: ⁊ hec est assignatio cerebri. Circundãt autem cerebrũ operimẽta duo que cerebri matres dicuntur: alterũ spissũ ⁊ vocatur mater spissa: ⁊ alterum subtile: ⁊ mater dicit̃ subtilis. Porro mater spissa opimentũ ẽ crossum ⁊ durum sub capitis craneo positũ: ⁊ est in cerebri medio loco crossum. Cum aũt ad locũ descẽdit inferiorẽ qui est sub scomo medio capitis cranei duaꝝ fit tunicarũ: duplexqꝫ ad locũ tẽdit in quo scomũ incipit lauda simile: descenditqꝫ cuꝫ vtrisqꝫ cerebrũ ingrediẽs vsqꝫ spatiũ qᷓdam: eleuaturqꝫ ibidem vbi ⁊ due vene pulsantes extollũtur a fine duoꝝ laterũ cõplosi lauda greco similis: ascenditqꝫ ab vno quoqꝫ eius latere vena: loco autẽ quo hec duo latera cõueniunt due etiã cõgregantur vene ⁊ altera alteri vnitur: ⁊ est altior locus qui in circuitu est eius. Ab inde aũt diuiduntur partes cerebri anterior prora. s. ⁊ posterior puppis: venit ad hunc etiã locum extremitas alia duplicata huius matris: videbisqꝫ hoc eam loco crossiorem partibus suis alijs oĩbus quibus cerebrũ cõtinet quadruplo. Est aũt ⁊ alia ibi vena nõ pulsans que ꝑ longũ versus partẽ prore tẽdit cerebri: nec tamen vere est vena: sed qm̃ figura eius rotũda ⁊ cõcaua est: ⁊ incurua. ⁊ sanguis in ea iuenitur sicut ⁊ in venis: ideo vena tertia vocatur q̃ etenim arterie per dupluꝫ matris ascẽdẽtes spisse qũ sibi obuiant: altera alteri spissa cõplicatur mater: fitqꝫ eius interior locus concauus: rotundus: vene similis suscipit sanguinẽ ⁊ custodit quẽadmodũ vena: vite ⁊enim animalis tempore plenus inuenitur sanguine vt aũt mortuũ est iuuenitur in vase hoc coagulatus ⁊ crossus sanguis: vocauit aũt hũc Eraclēꝰ locũ qui fit ex operimẽti plicatione quo due inuicẽ obuiãt arterie torcular: ideoqꝫ ꝙ profundus ⁊ ocultus sit locus in quo sanguis defluit in ea que subsunt. Super locũ aũt hunc qui torcular dictus est due sunt arterie parue inuicẽ cõuenientes ⁊ illi superposite ex quibus iterũ fit i matre spissa locus: ⁊ ipse torcularis nomine dictus: ſ3 similitudinẽ earuꝫ que prius cõuenerãt venarũ. Haꝝqꝫ ortus arteriarũ cuiusqꝫ loco qui finit duorum lateruꝫ cõplosi lauda greco simili subest. Mater võ spissa mime ossi cranei ꝯtinua ẽ: sed scomꝰ suspẽsa pãniculis q ab ea oriũt̃: q eã tollũt ⁊ scomis alligãt egrediũtqꝫ ossa cranei iter scomoꝝ vacuitates: ⁊ dilatãt̃ quasi corde ac ab inuicẽ continuantur fitqꝫ ex his pãniculus vnus sub cute arabice seniacum dictꝰ. Et huiꝰ spisse vtilitates matris tres sunt. prima ẽ quoniã subtilẽ seruat matrẽ que super cerebruꝫ ẽ ac a cranei defendit ossiũ duritie. Scd̃a ẽ vt inter duas cerebri prorã. s. ⁊ pupi3 dĩ a3 faciat ptes. Tertia vero vt sit firmamẽtũ ⁊ soliditas venis q̃ in eius plicatiõe sunt sua reuolutione ⁊ duplicatione. Tenuis autẽ mater operimentũ ẽ subtile inter venas ⁊ arterias que cerebro supereminent: ligatqꝫ stringit ⁊ replet que inter eas sunt vacuitates ad exemplum venarum ⁊ arteriarũ que in concauitate sunt. Hec etenim duo sunt ex venis que inuicẽ irretiũtur: ⁊ inter eas operimẽtum tenue est qᷓ illas adinuicem stringit: nec remanet inter eas locus vacuus. Sic fit in tenui matre. Fit enim ex venis distributis a duabus minime pulsantibus venis que cerebꝝ ab exterioribus cranei ingrediuntur ⁊ ab arterijs que a duabus diuiduntur arterijs inuicẽ sibi obuijs ẽt replicatione reti simili que ad cerebrum veniunt ⁊ in ventriculos distribuuntur cerebri ⁊ omnes eius partes: sed ex tenui operimento iter eas ⁊ venas ⁊ arterias qᷓ eas adinuicẽ strigit ⁊ solidat in secũdine similitudinẽ. ideo ergo vocatur hoc operimentũ secundinũ. Hec tenuis mater sub spissa posita est cerebrũqꝫ circũtenet illi continuata. ipsumqꝫ ab omni operit parte intratqꝫ in eius profundũ: estqꝫ cũ venis eius in oĩbus ipsius partibus ⁊ in cõcauis eius oĩbus. Est autẽ sua in substantia spissa mollior matre: sed cerebro cõtinuata est tanq̃ si eius sit cutis. Nõ aũt continuat̃ tenuis hec cũ spissa matre: est enim inter eas separatio nisi ꝙ loco cõtinua quidẽ est illo quo in eã due ingrediũtur vene a cranei exterioribus ⁊ occursus earũ loco ac dilatationis cerebri tp̃e. Dũ aũt reducitur maius interficit spatiũ. Facta est autẽ matrix hec tenuis triũ cã vtilitatũ. Prima ẽ vt venas adinuicẽ ⁊ arterias alliget que in cerebro sunt: solidetqꝫ venas que ad cerebrũ veniunt ne forte suspense remaneãt. Secũda vt partes congreget cerebri ⁊ operiat defẽdat ⁊ custodiat a matre spissa quẽadmodũ ⁊ cutis. Ideo ẽt ⁊ mollis facta est ne oĩno cerebro nocerent eiꝰ incursiones quẽadmodũ spissa facta est mater mollior ossibꝰ sed tenui hac durior a superioribus tennẽ vestiens vt sit illi operimẽtũ ⁊ a duritie cranei ossis defensio: sic quoqꝫ ⁊ capitis craneum defensio est ⁊ custodia matris spisse. Tertia est vtilitas tenuis matris vt cerebrũ pascat his que in ea sũt venis nõ pulsantibus atqꝫ naturalẽ inferat calorẽ his que i ea sunt arterijs. hec ẽ duũ operientiũ cerebrũ operimẽtorũ assignatio. Et hec duo operimẽta oẽs vestiunt neruos a cerebro missos q̃diu inter capitis sunt craneũ: vt autẽ craneum egrediuntur nudantur spoliant̃urqꝫ eis nudiqꝫ egrediuntur corũqꝫ in neruos vtilitas ẽ que ⁊ in cerebrũ. Loca quibꝰ suas emittit cerebrũ superfluitates que in ipso sunt iã nunc q̃ sint ordinemur dicere Dico quoniã que sunt in cerebro superfluitatũ due sunt sp̃es. Altera ẽ sp̃es vaporosa fumosaqꝫ sursuꝫ ascendẽs que ⁊ dissolutione dissoluitur nõ manifesta sensui ad quã dissoluẽdam capitis craneũ ex ossibus est cõplexum multis cõplõne continuatis que dicit̃ scoma: vt inter eã continuationẽ he egrediat̃ vaporose superfluitates. dictum ẽ aũt de his in hoc precedenti sermone. Altera vero ẽ sp̃es superfluitatũ crossarũ que ad inferiora descendũt quarũ dissolutio sensibus patet. his ãt duo facta sunt loca per que cerebruꝫ illas eijciat nares. s. due ⁊ oris superius. Nares quideꝫ, quoniã spissa mater que cerebrũ operit loco quo due sunt nares perforata ẽ foraminibus mltis colatorio similibus. Sic etiã ossa duo in quibus duarũ sunt foramina nariũ que post hũc spisse matris locũ posita sunt multis sũt perforata foraminibus colatorio silibꝰ. Crosse itaqꝫ superfluitates a cerebro descendentes per foramia decurrũt spisse matris: ⁊ per horum duũ foramina ossium vsqꝫ ad nares calefactione sp̃us exterioris. Facta sunt autẽ foramia ossium que in ossibꝰ sũt collatorio similibus: quedã quidẽ recta: quedã aũt ex trãsuerso nõ nulla cõtorta quasi vitis vt qñ aer ad anteriora trahit̃ frigidus nõ ingrediatur cerebrum ledatqꝫ ipsũ sed imutet̃ in spatij prolixitate. Incuruãtur autẽ vie ne forte ad cerebꝝ quod perueniat durũ corpus quãuis multa egrediãtur ab ipso flatus exitus tp̃e quo tñ cũ eo intrare nõ pñt. Supfluitates aũt que a supioribus egrediũtur oris ꝑ duos exeũt meatus ad os descẽdẽtes. Alter coꝝ a subterioribus ventriculi incipit i cerebro medij ⁊ ad iferiora descẽdit. Alteri aũt pricipium ẽ a meatu qui cõtinuat cerebri prorã ⁊ puppim: descẽditqꝫ ꝑ trãsuersuꝫ ad inferiora: prioqꝫ ꝯtinuat̃ meatui. fitqꝫ locus quo hi duo occurrũt inicẽ meatus rotũdus ꝯcauus ꝓfundus nisi ꝙ q̃to ad inferiora extẽditur angustatur parũꝑ donec glãdule ꝯtinuetur ⁊ cõsolidet̃ sub illo posite sphere silis que ⁊ ipa cõcaua ẽ. Hãc seqtur glãdulã os collatorio silẽ ꝑ qᷓ crossa descẽdit supfluitas ad inferiora qᷓ sup palatum oris positũ est. Locus rotũdus ⁊ ꝓfũdus ad quẽ hi duo perueniunt meatꝰ cõcha vocatur: qm̃ ad ipsum oẽs cõgregantur supfluitates. Qui aũt subest illi strictꝰ locꝰ dĩ embotũ: eo ꝙ supfluitates a ꝓfundo loco ꝑ hunc ifluãt strictũ in glãdulaꝫ ꝯcauam: quẽadmodũ liquores aliqui defluũt ꝑ embotũ ad vas suppositũ: foramẽ ⁊eim eius cõcauitati ꝯtinuatur glandule que sub eo est. Et hic locus q cõcha dictus ẽ ⁊ ẽ embotũ sbas hñt pãniculosas ex tenui matre q̃ secũdine silis ẽ: necciũ eim fuit vt cerebro a supiorib9 cõtinuaretur ab iferioribꝰ aũt cũ glãdula. Ex matrẽ spissaꝫ posita ẽ ⁊ spatium qᷓ ẽ iter spissam matrẽ ⁊ palati os huiꝰ ẽ spissitudinis glãdule quantitas. Vene aũt telate ⁊ irretite a duaꝝ diuisiõibus venarum que dicũtur iuueniles que reti siles sũt circũdãt hãc glãdulã illã circũtenẽtes. Nec vero est rete hoc simplex imo retibus silẽ ẽ alijs sup alia positis his in illa intrãtibus. sic vt nõ possint alia ab alijs separari ⁊ supposita sunt ac substrata cerebro in loco qui ẽ inter palatũ ⁊ matrẽ spissaꝫ tẽdẽtia i anteriora ⁊ posteriora: lateraqꝫ sinistra ⁊ dextra. Dehinc aũt cõgregantur vene hee ⁊ fiũt due ex eis vene equales illis a quibus pullulauerãt: duo ingrediũtur spisse matris foramina: ⁊ dehic ventriculos cerebri ⁊ i oẽs eiꝰ distribuũtur ptes. Dem̃ ẽ aũt de haꝝ hitudie venaꝝ adinuicẽ irretitaꝝ loco quo de arterijs diximus. Huius aũt retis vtilitas sp̃s ẽ decoctio vitalis qui de duabus ascẽdit venis iuuenilibus ⁊ eius in aialis nãm sp̃s alteratio quãcũqꝫ eteim necesse hũt materiam nã excoquere loca illis quibꝰ imoraretur ꝓposuit: sp̃s autẽ aialis qm̃ subtilius quid ẽ eorũ que in corpore sũt: eiusqꝫ est gnãtio ex spũ vitali. maiori eget ematuratiõe ⁊ subtiliatione fortiori. fecitqꝫ hãc ei intriplicationẽ nã reti silẽm ne forte ea

citius possit egredi spūs s; rete circūdet etiā ī moretur in ea: ꝯpleaturqꝫ eius decoctio ⁊ melioretur subtilitas. Dehic autē spūs hic vt decoctus ⁊ subtiliatus ē in duas has mittit venas que ex reti fiūt ad vētriculos cerebri. augeturqꝫ decoctō ⁊ subtilitas ⁊ ab eis in puppiꝫ cerebri ⁊ ī oēs cerebri ꝑtes. Et h ē ꝯpōitiōis cerebri assignatio ⁊ cuiusqꝫ ꝑtiū eius vtilitas.

Capitulū. xij. de nuce assignatione ⁊ eius vtilitate.

n **Uche** origo ē a cerebro quā spōdiles concludūt ac defensāt sicut ⁊ capitis craneū cerebrum: quā ⁊ duo circūdant operimēta quibꝰ est origo a spissa ⁊ tenui matribꝰ. Fuit aūt eadē nuche necītas que ⁊ cerebri. Circūdat aūt opimētuꝫ tertiū duo hec prima ex ligamētorum genere: eiusqꝫ ortus a duobꝰ cranei capitis augmētis ⁊ ē spisse silē matri in crossitie ⁊ duritie. Cuiꝰ due sunt vtilitates: pria vt opiat ⁊ defendat nuchaꝫ ac eius matreꝫ. Secūda vt spōdiles ab añrioribus viciat suo ingressu ⁊ cōglutinatione in spatiola que inter eas sūt. Si aūt nōnūꝙ huic icōmodū accidit opimēto motui nō nocet: sic quoqꝫ ⁊ si spisse icōmoditas matri acciderit non ledit. Nuche autēꝫ ipsi si accidat incisio ꝑ lōgū nō obest motui. Si vero amputet ꝑ trāsuersum vel latum sensus deficit ⁊ motus a neruis īferioribus loco quo icisio facta ē: mēbraqꝫ sana supstāt que loco supsūt illi ī motu ⁊ sensu. verbi grā. Si nucha inter craneum amputetur ⁊ spondilē primū oē priuatur corpus stati ⁊ ex ipō momēto sensu motuqꝫ. Si vero itercidat icisio a pꝰ deiceps spōdili sup eos q renū sūt pedes sēsu motuqꝫ puat: qqꝫ supsūt sanū hñt sēsuꝫ ⁊ motū. Sic ī oibus nuche partibus si acciderit illis ꝑ latū incisio aliaqꝫ icōmoda membra que illi subsunt loco sensu carent ⁊ motu. Nos autem ostendemus hoc diligentiꝰ loco q̄ de accidētium causis que sensu accidūt ⁊ motu tractabimꝰ. Et h ē cerebri ⁊ nuche assignaº.

Capitulū. xiij. de oculoꝝ assignatione ⁊ mēbrorum eorū vtilitate.

o **Culi duo** organa duo sunt quibꝰ visus ꝑficitur: qui ea duo de causa facti sunt: vt si forte alteri eorū incōmodum accideret: alter eius stet in visu loco. Est aūt eorū quisqꝫ ex decē compositus partibus que sunt. vij. tunice. ⁊ humiditates tres: nec tamen ex omnibus eorū partibus est visus: sed per vnā tm̄ parteꝫ: relique omnes aūt parate sūt vtilitati quā ex eis illa accipit pars. Et pars que quidē primū est visus organū est humiditas rotunda figura in cuius medio est qualitas parua clara lucēs: que in tunicarū medio posita ē que cristalleis dicitur. Que rotunda facta est vt hac amoueret figura ab incōmodorum susceptione. Supplanū aūt quod in ea est vt eorum que sentit plurime occurret ꝙtitati sed ⁊ vt sit suo fixa loco nō turbata. Si etenim oio rotunda esset nō obuiaret sēsibilibus aliquibus que parue ꝙtitatis sunt: cuius ⁊ diamet que in ipsius est medio pariter instabilis esset ⁊ nō fixa. quoniā sphica figura vix vt ꝙ stabilitur ⁊ fixa est: ꝙ si figat turbatur inde. Facta est autē clara ⁊ lucida vt in colores velocius transmutetur. Que etiā ī medio posita est loco: quo oēs que ad eius auxilium parate sunt ꝑtes illā circundēt. Partes aūt que vtilitatibus quibus iuuatur hec preparate sunt. due sunt humiditates ⁊ tunice septē. Humiditatū duaruꝫ altera est aposterioribus posita ⁊ hec imersa est vsqꝫ mediū: ⁊ est humiditas alba vitro similis liquefacto que a natura parata est vt humoꝝ pasceret cristalleidos: qū cibo egeat sue proximo nature: quo facilius fiat illi eius imutatio: ⁊ ad suā transformatio naturā: qm̄ ⁊ eius oia mēbra sanguine pascūtur: sanguisqꝫ a cristalleidos remotus longe est natura. Uitrea facta est humiditas vt sanguinē alteret ⁊ transmutet in naturā suam: quo nature fiat cristalleidos proximꝰ coqꝫ pascatur. Humiditas porro alia ab anterioribus posita est cristalleidos ⁊ ē alba tenuis albo similis oui: que ad hūectādā facta est cristalleidon ne forte aer eam desiccaret: prohiberet qꝫ ab icursu q̄ super ipsuꝫ ē tunice que vuea vocatur. Septem autem tunicarum quedam tres. s. post humiditatem que silis vitro ē liquefacto posite sūt: tres añ hūiditateꝫ que albo oui silis: septia inter cristalleidon ⁊ engaidō posita ē. Tres quidē tunice que posterius sūt hoc mō sūt. Dico qm̄ duo cōcaui nerui qui a cerebro ad oculos porrigūtur ab eo quo oriuntur loco duobus iduti sunt opimētis que ab ipsis cerebri opimētis spissa matre ⁊ subtili oriūtur. Ut aūt a foramine qō in osse est oculorū egrediūtur iuoluūtur circa eos vene ⁊ arterie a matre subtili vēiētes. Cōtinuaturqꝫ eoꝝ qsqꝫ cristaleidos ⁊ cōsolidatur illi in medietate: que in loco est quē attigit engaidos ⁊ vitreidos humores. Hic autē locꝰ ē cristaleidos medietas verissime. Diciturqꝫ hec tunica retialis eo ꝙ retis gerit silitudinē ꝑꝑ irretionem in ea venarū ⁊ arteriaꝝ. Et hiꝰ vtilitas tunice ē vt deferat ad cristaleidos a cerebro visus spm̄: vene aūt ⁊ arterie que in ea sunt fertur secū ad vitreidos hūiditatem sanguineaꝫ. Et manifestū est qm̄ qō ex eis vitreo cōtinuatur hūori irrigatiōis sit modo. Uitreidos eteim hūiditas venas nō hēt quibus ille iūgātur. Sic quoqꝫ cristaleis a vitreidos hūore irrigatiōis mō in nulla eorū locum fit inueniri per que cibus decurrat ab altera ad alterā: Opimēta aūt duo que sup neruū sunt: tenuis quidē eorū tunica cōcludit retialem: cōsolidaturqꝫ illi loco quo cōsolidat rete cristaleidos. Eorūqꝫ vtilitas est vt pascat retialē ꝑ eas q̄ in eo sunt venas: ⁊ vt ad illam caloreꝫ ꝓferat naturalē his que ī eo sunt arterijs. Drqꝫ tunica hec scōina sicut ⁊ mater tenuis cerebri dicta ē scōina a qua ⁊ hic oritur. Opimētū aūt crossum ⁊ duꝝ tunicā scōinā circūtenet: cōtinuaturqꝫ illi in loco cristaleidos vbi tunica illi retialis cōsolidatur. Et hꝰ est tunice vtilitas: oculū ab osse illū cōtinente defendere: ⁊ vt oculū ossi alliget. Hec triū ē assignatio tunicaꝝ q̄ sūt post cristalleidos ⁊ vitreidos humiditates: que oēs adinuicē cōsolidantur in mediationis cristalleidos loco consolidatione firma. Consolidanturqꝫ omnes vitreidos humori ⁊ cristaleidos hūori ꝑ mediū eiº veracit. Drqꝫ locꝰ hic iris eo ꝙ arcui silis sit sua circularitate ⁊ coloꝝ varietate suoꝝ. Tres āt tunice q̄ ab añrioribꝰ sunt humoris albo oui similis sunt hec tūica cornea: ⁊ tunica vuea: ⁊ tunica que ꝯsolidās vocat.

Tunica cornea dura est ⁊ spissa alba suis colore ⁊ figura cornui similis albo tenuiqꝫ cōposita est ⁊enim expartibus q̄ si adinuice decorticētur fiunt tāꝙ laminule. Ideoqꝫ hec dicta [illegible]unica cornea. Est aūt ortus eiꝰ a tunica dura quā generari a matre diximus spissa. Cui deputata est vtilitas cristalleidam protegere: ⁊ defensare ab incōmodis illi supueniē tibus exterius qū sit eius nature mollis velociter incōmoda suscipe. Facta est aūt alba ⁊ subtil ne forte lumē videns ꝑ se trāsmitti prohiberet. Factaqꝫ est dura eo ꝙ tenuis sit. At vero tunica vuea humorē albo oui similē continet: que sua in figura dimidie vue similis est: ab exterioribus ⁊enim corporis ab anterioribus scil plana est: ab anterioribꝰ aūt ea. s. parte q̄ humiditati ouo simili iungitur concauitatē habet simileꝫ ei que in vua est suoqꝫ in colore inter nigrū ⁊ venetū ē. Iōqꝫ tunica vuea vocatur. Oritur aūt tunica hec a tunica secundina: ⁊ triū est vtilitatū. Prima ē vt tunicā pascat corneā: iōqꝫ ⁊ multarū facta est venarū. Secunda vt sepet cristalleidam a cornea ne forte illius noceat duritie vnde ⁊ mollis facta est. Tertia est vt lumē congregaret vidēs: qui ab interioribꝰ mittitur suo colore: ne forte illuꝫ aer spargeret exterior qm̄ nigri sit coloris lumen congregare: albi aūt cōtra spargere. Iō ergo si quādo hois obtunditur visus eoꝝ speculatione: q̄ plurimuꝫ sunt lucida palpebras claudit vt ad interiora lumē cōuertatur vsqꝫ tunicam vueā: vnde ⁊ in huius concauo tunice plurimū luminis factum est: ⁊ ī ipsius medio perforata quo per ipsam lumē trāsmittatur videns ab interioribus ad exteriora. Et occurrat rei que per ipsuꝫ sentitur. Facti que sunt in ea ab interioribus villuli: quibus aqua que ad oculos veit suspendit. Consolidās autem tunica alba est ⁊ tenuis: ⁊ ꝯsolidatur ī rotūditatis circuitu cornee tunice: consolidatqꝫ omnibus lateribus oculi: nec tamē operit tunicā corneā: sed ī eius consolidatur circuitu. Et hec tunica est oculi albū eiꝰqꝫ origo ab operimento quod craneo super est capitis quod seniacum dictum est. Huius vtilitas est vt oēꝫ vinciat cum ossibus oculum: ⁊ vt oculum mouentes operiat lacertos: ⁊ hec est assignatio tunicarū triū que ante engaidon sunt humorem. Septima āt tunica in vltimo ē tenuitatis possibilis ⁊ coloris albore ac nitore medietatē exteriorē ex crystalleidos operiens in illius locis circularitate quā hūor vitreidos continet: vocaturqꝫ hec tunica aranealis propter quod aranee similis sit tele. Forma autem que in oculi foramine videtur quꝫ speculū intuemur: in hac ē tunica propter nimiū qui in ea est nitorē ⁊ coruscationē. Hec omnium est assignatio oculi partiū que sunt tres humores. cristalleis. vitreis ⁊ engais. septēqꝫ tunice. tunica retialis. tunica secūdina. ⁊ tunica dura. aranealis. vuea. cornea ac cōsolidatiua.

Capitulum. xiiij. de nariū assignatione ⁊ duum odoratus organicorū.

n **Arium** ⁊ instrumētorū odoratus assignationem hoc dicemus in loco. Dico ergo quoniā nares duo hi sunt manifesti meatus in naso quos ab inuicē corpus separat cartillaginosū. q̄qꝫ autē harū duarū nariū quꝫ ad superiora mediū. s. nasi porrigitur locū in duas diuiditur partes: ⁊ altera quidē pars per

transuersum tendit vsqꝫ ad oris vltimū. altera āt porrigitur ascendēs vsqꝫ dū ad os attingat collatorio simile quod post spissam est matrem perforatā per quā sup̄fluitates decurrūt a cerebro crosse ad nares sicut antea ostēdimus quū de cerebri assignatione loqueremur. Et hij meatus tā ad superiora ascendētesq̄ȝ ad iferiora defluētes induti sunt opimēto crosso orienti ab indumēto intra quod os ē lingua. palatū. guttur. pulmonis canales: ⁊ quod super meri est. Fuerunt autē hij necessari meatus propter duas vtilitates. Earum altera que ⁊ maior flatus ducēdi cā ⁊ odorū tractus. Altera vero est propter superfluitatū egressū crossarum que a cerebro descendūt muccos scil'. Facti sunt autē duo a naso ad os superius descendentes meatus per transuersum nec facti sūt ab inferioribus pulmoni oppositi: ne forte aer qui aliquādo concipitur frigidus sit vulneretqꝫ ⁊ refrigidet pulmonem ⁊ ne forte cū aere concepto adductoqꝫ corpus aliquod vt puluis cinis ⁊ similia perferatur ad canalē pulmonis noceatqꝫ illi: imo in ipsis remaneat meatibus adhereatqꝫ humiditatibus que in ea sunt. Opinantur autem nōnulli qm̄ instr̄ꝫ per quod sensus fit odoratus hi duo sunt meatus in naso manifesti nares. s. eo ꝙ viderent naribus obturatis nil sētiri odorū: quādo aūt aperte sunt aerē trahūt odorēqꝫ sentiunt ipso in momēto. nō tamē sic verū ē: imo vero meatus duo in naribus manifesti vie sunt due ad vapores cōcipiendos odoriferos percipiendosqꝫ vsqꝫ ventriculos prore cerebri duos. Instrumēta eteni odoratus sensus precipua primaqꝫ duo vētriculorū cerebri prore sunt extremitatesqꝫ. s. augmenta duo vberibus similia mām̄arū ad ossa vsqꝫ pertingentia que colatorio similia sunt ibiqꝫ ⁊ crossa ē mater cerebri perforata ⁊ in horū vltimo duū augmētorū foramina duo que ad vētriculos transmittuntur cerebri. Sēsus autē per odoriferas est res quoniā vapor a corporibꝰ dissolutus odoriferis aeri miscetur ⁊ ad duas ingreditur nares: trahūtqꝫ illū due ꝓre vētriculi per hec duo augmēta vberibꝰ mām̄arū similia per aeris attractū ⁊ introducūt ad se ab his duobꝰ foraminibꝰ q̄ in eis sunt. Signū rei ē quoniā si ingressi domū multos vaporemus vapores fortis odoris. prohibemusqꝫ illos domuꝫ egredi obturatione porte ⁊ foraminū omniū: simusqꝫ in illiꝰ medio domus ⁊ nares nostre apte: manifestū est quoniā nares vaporibus illis replebūtur. Si āt simul cū earū apertione ⁊ repletione nosipsos a flatu tenuerimus trahēdo: minie illorū aliquid sentiemus odorū illius tēporis quo hec faciemus longitudine. Si autē trahamus illos vapores stati odorem sentimus. Et hoc est signū quoniā precipuū primumqꝫ quo cōprehendimus odores instr̄ꝫ nō sunt nares earūqꝫ foramina sed augmēta duo que a cerebri duobus producunt̄ ventriculis in prora. Est enim cerebri natura flatū ducere attractione aeris frigidi que fit per dilatationem ⁊ eductione superfluitatū que fit per reductionē vt naturalē custodiat calorē. Dilatationē itaqꝫ eius attractio sequitur aeris a naribꝰ ⁊ pectore ⁊ pulmone ⁊ gula sequiturqꝫ introitū aeris illiꝰ exterioris aer qui imixtus est vapori odoriferorū. Dicitur aūt dilatatio hec flatus attractio. Cōmittatur vero reductionē superfluitatū emissio vaporosarū ⁊ muccosarū a ventriculis cerebri ad nares ⁊ exteriora: diciturqꝫ reductio hec flatꝰ emissio. Et hec est narium duorū assignatio pariterqꝫ duuꝫ odoratus instrumētorum.

Capitulum. xv. de instrumētorū auditus assignatione ⁊ foramine ossis lapidosi ⁊ duabus auribus.

o Rgana vero auditus sunt foramina que in lapideo inueniuntur osse operimentumqꝫ quo foramen quodqꝫ operitur ⁊ aures due. Harū aūt partiū triū: quedā primū ē auditus instrumētum operimētū. s. quo lapideū os operitur: due relique partes hiꝰ vtilitati sunt preparate. Operimenti ē assignatio talis. Par vnū neruorū a quinto diuiditur pari eorū que diximus pariū neruorū: tenditqꝫ ad auriū foramina que in lapideo sunt osse. Ut igitur quisqꝫ ad hoc peruenerit foramē dilatatur ⁊ amplificatur operitqꝫ foramen ab iterioribus. foramē autē quod in lapideo est osse trāsuersuꝫ ē viti ascēdēti sil'e qđ necessariū fuit quo ꝑfereret̄ vox ad operimētū qđ instrumētum est auditus primū. vox etenim in aere percussio est ⁊ sonus. Fcm̄ ē autē foramē hoc per transuersum ⁊ viti simile ne forte aer circūdās aliquo sit tēpore frigidus ꝯtinueturqꝫ auditus organo noceatqꝫ sua illi frigiditate ⁊ ne aliqđ perferatur ad illud corporū exteriorū. At vero cartillaginosum corpus quod foramē ab exterioribus circūdat quod ēt auris dicitur duabus fit de cāis necessariū. Altera est vt ꝓhiberet exterioribus in auris corporibus introitū desursum descendentibus quēadmodū ⁊ cilia duo facta sunt oculos defendentia ab his que a capite descendūt corporibus. Altera vero est vt vocis augeatur virtus. ideoqꝫ corpus hoc conicū factum est hedehengo sil'e vt in eo congregatus aer fortior introcat.

Capitulū. xvj. de lingue assignatione ⁊ oris partibꝰ.

l Ingua gustus sēsui organū ē ⁊ verborū. Est autē de tenera carne alba spongie sil'i cōposita ⁊ ad ipsam multe veniūt subtiles vene sanguine plene. Ideoqꝫ eius color rubeus. Proprius aūt eiꝰ color carni rubeus minime ē. vestitur hoc indumēto quo ⁊ oris circūpositio palatumqꝫ meri pulmonis canalis gurgulioqꝫ. Pars eius que in ore ē a superioribus tota manifesta ē. ab inferioribus aūt minime patet oīs. sed illud tātū quod a ligamentis transit que inter ipsam ⁊ maxillā sūt iferiorē que cōtinuatur eius operimēto quo exterius operitur. Nōnunq̄ āt in tantum ꝓtēdūtur vt nō ꝑmittant linguam varijs moueri motibus: necesseqꝫ est tunc incidere ligamēta hec ⁊ linguam a nimia soluere firmitate: q̄ possit i oēs dilatari ꝑtes ⁊ oris suꝑioribꝰ occurrē eiusqꝫ lateribꝰ. Ab horū lateribꝰ ligamētoꝝ ora vēaꝝ sunt a quibꝰ saliua decurrit earūqꝫ a lingue radicibus principiū in arteriaruꝫ figura per quas humiditas decurrit phlegmatica que saliua vocat̄: dicunturqꝫ ora earum venarū saliue habitacula. Est aūt in radice lingue loco quo he oriuntur vene glādulosa caro: alba que generatrix dicitur saliue. Eiusqꝫ est vtilitas vt humiditatē suscipiat phlegmaticam: que ad eam ab illis egreditur venis quas habitacula saliue vocauimus quo illa infundatur os ⁊ lingua circumposita que in ore sunt corpora excepto oris alto: illi eniꝫ sufficit quod a superioribus ad ipsuꝫ a cerebro descendit. Radix autem lingue cōtinuatur omnibus illi vicinantibus corporibꝰ paucis exceptis indumēto cōi ipsiꝰ ⁊ omnibus reliquis partibus oris: est qꝫ consolidata omnibus quibꝰ ꝯtinuatur corporibus: vnita cū ill'intātū vt dici possit ea corpora: lingue esse partē nec inter ipsaꝫ ⁊ eorū differentia sit substantiam. Et hec est lingue assignatio vbi etiā finis est tractatus de eis mēbris que animalia sunt cōpositaqꝫ in interioribus corporis partibus.

Capitulū. xvij. de instrumētorū sp̄s assignatione ⁊ primū de vua.

e T quoniam explicauimus que de animalium mēbrorū cōpositorum assignatione que in interioribus sunt corporis dicēda erant: iam nūc hoc ostēdemus loco mēbra que sp̄s organa sunt: que sunt vua guttur: pulmo: cor: dyaphragma. At vero pectoris habitudo demōstrata est ⁊ compositio eius quum de pectoris costis ⁊ lacertoꝝ qui in eo sunt inter costas. s. qqꝫ eum circūinduunt diximus. Iā nūc autē de mēbris q̄ pectus continet dicemus: incipiemusqꝫ ab vua dehinc de gutture: pulmonis canali pulmoneqꝫ: preferemusqꝫ vue ⁊ gutturis tractatū: dehinc eoꝝ que ordine sequūtur vt verborū ordo ordinē etiā imittetur mēbrorū ipositione a superioribꝰ ad inferiora. Dico ergo quoniā vua necessaria est tribus de causis. Prima est vocis magnitudo ⁊ decor. Secūda qm̄ ipsa aeri occurrit ad eā ab exterioribus itranti mitigatqꝫ eius caloris grauitatē. Frangitqꝫ frigus. Ideo etiam multi quibus vua a radicibus incisa est nocumēta sentiunt manifesta nō solum vocis tm̄ sꝫ aerē quoqꝫ dum spirāt frigidiorem solito sentiunt. Superauit aūt nōnullorū eiusmodi pectora ⁊ pulmones frigus ꝑieruntqꝫ: quare nō oꝫ eiꝰ accel'are icisionē sīn mēba sꝫ de radice eiꝰ dimittat̄ aliqđ. Tertia v̄o ē vtilitas vt puluēꝫ ꝓhibeat ⁊ fumū: aliaqꝫ huiꝰmoi ne ad gutt̄ ꝑueniant hec est vue assignatio sua cū vtilitate.

Capitulum. 18ᵘᵐ. de gutturis assignatione.

g Uttur vero ⁊ canalis pulmōis extremitas duaꝝ ꝓposito parata sunt vtilitatū Earum altera maiorqꝫ spiramini qđ est. s. aeris adductio ⁊ exp'l'sio. Secūda ē vocis gn̄atio: nā eteim in pluribꝰ mēbro vtitur vno ad duas vtilitates ⁊ ad tres: vt nō necesse sit illi organoꝝ multitudie quēadmodū in tenui fecit matre que cōtinet cerebrum: hec eim facta ē vt venas arteriasqꝫ ad inuicē vinciret: ⁊ vt ꝑtes cerebri ꝯgregaret ac custodiret. Sic etiā facta est via trāsducēs a naribꝰ ad cerebrū ⁊ os: vt trāsduceret̄ per eam aer ad cerebruꝫ ⁊ os: ⁊ vt ꝑ ip̄am superfluitates decurrerēt crosse a cerebro ad exteriora. Sepe eteiꝫ vtitur nā superfluitatibus q̄s quedā purgāt mēbrorū pōitqꝫ illas materiaꝫ que ipsi cōferant ad alia: quēadmodū sup̄fluitatibus vtitur vaporosis ⁊ cōbustis vt fiāt capillis materia: pari rōne in sp̄ūs istr̄is vtitur pulmōe ⁊ eius canali istr̄o ad

ſpiratiōnē vt nālem foueat in corde calorem: ſꝫ organū fecit voci: poſuitqꝫ aerē per adductionē ingredientē ad fouēduꝫ ⁊ refrigerandū calorem cordis nālem: eius aūt exitū duabꝰ parauit vtilitatibus. Altera eſt vt ſupfluitatū cēt expulſio fumoſaruꝫ que in corde cōgregātur. Altera ē qm̄ vocis mā eſt pari mō ⁊ pulmonis canalē vtriqꝫ cōdidit cōpetētem actiōi inſil'. Spiramis ⁊eim ex multis cōpoſita ē corporibus diſgregationibus ſcilicꝫ ⁊ ligamētis quo poſſet in ea motus fieri dilatatiōis ⁊ reductiōis: qum duo hec volūtate fiāt: ⁊ volūtarius motus ꝑ diſgregationes fit. Facta eſt auteꝫ eius partium ſubſtātia cartillaginoſa ⁊ dura: quatenus qum egrediens eam aer percuſſerit: vox fiat clara: qum rauca vox ex canalium pulmonis humiditate fiat. Facta eſt autem eius extremitas ſuperior ceteris durior partibus que gurgulioni contigua eſt dicta guttur. Ideoqꝫ ⁊ guttur iter oēs canalis pulmonis partes propriū eſt vocis. Cōponitur aūt guttur ex tribus magnis cartillaginibus: quaꝝ prima eſt ab anterioribus ⁊ eſt gibboſa ab exterioribus: ab interioribus autē conica ⁊ clipeo ſimilis figure oblonge. Hec cartillago magna eſt quāqꝫ ſentiat tangens ab exterioribus. Secūda ſub prima eſt cartillago in magnitudine: ⁊ ē poſita retro poſtea que meri ſequntur: vt cōpleātur que a cartillagine deficiunt prima in rotunditate: ⁊ eſt prime cōtinuata cartillagini cum diſgregatione ⁊ ligamētis vt per eam amplificatio fiat gutturis ⁊ reſtrictio: ab inferioribus quidē continuatur illi per diſgregationem: ſuperioribus aūt cōtinua eſt per conſolidatōeꝫ ligamētiſqꝫ ex operimētorū genere. Nerui vero alligāt eā cū lacertis inferioribus ab oſſe quod lauda greco ſimile eſt. At vero tertia cartillago ſa minor eſt ea q̄titate qua ſa deficit a prima: ⁊ eſt ſe ſuperpoſita: diciturqꝫ crateri ſimilis ī qua due ſunt cōcauitates. In quas duo ſecūde cartillaginiſ ingrediūtur augmēta: fiuntqꝫ abinde due inter eas diſgregationes: ꝑ quas apertio fit gutturis ⁊ recluſio. Et ſecūda cartillago loco quo tertie occurrit ſtrictior eſt ſuo fundamēto in ſuperiori vt ſit inferior gutturis extremitas qua canali iūgitur pulmonis largior eius ſuperiori que gurgulioni iūgitur. Tertia nāque cartillago ad ſtrictionē peruenit magnā. Eſt autē in hac tertia cartillagīe cōcauū vbi meatui iungitur ſp̄s ſic vt ſit qđ ex harū fit triū compoſitione cartillaginū cōcauūꝫ ſimile fiſtule in qua ſit clauus quem aer percutit ⁊ excurrit vſqꝫ canalem pulmonis ipſumqꝫ pulmonē. Interiora gutturis veſtita ſunt indumētis que diximus cōmunia omnibus oris ꝑtibus ⁊ lingue ac meri. Et ſuper guttur in extremitate ſupiori cartillaginis clipeo ſimilis eſt os: quatuor habens coſtas: quarū queqꝫ due ſimiles lauda greco ſunt ſub hac ſigura.

hoc autē os extēſum eſt per colli lōgū: ⁊ lineam eius que in medio eſt: dorſum cartillagis prime terminat: linea aūt que ab inferioribus eſt lingue ⁊ coſte due ſupiores porrigūtur ad augmēta duo ſupiora prime gutturis cartillaginis: cōtinuaturqꝫ cū duabus primis cartillaginibꝰ ab vtroqꝫ eorū latere cū ligamētis que veniūt a prima ad ſecundā: alijs quidē opimētis ſimilibꝰ: alijs aūt neruis: coſte autē due ſupiores alligate ſūt augmētis ſagite ſilibꝰ. Hec ē gutt'is ꝯpoſitionis ex tribꝰ cartillagībꝰ aſſignatio. Cōcauitatis porro gutturis aſſignatio quā excurrit aer intrans ⁊ exiens huiuſmodi ē. In ea corpus eſt ī figura ſua claui ligue ſil'e: nec equū eſt vt hoc corpus claui aſſi'letur lingue: imo clauus lingue huic ſimilis ē. Nā eteim prior ē arte corpis huiꝰ ſubſtantia nulli mēbroꝝ corporis ſil'is ē. Eſt eteim eius ſubſtātia q̄ſi cōtemperata ex adipe operimētis ⁊ glādula. Hoc corpus gutturis vocatur operculū linguaqꝫ ⁊ ē primū ⁊ precipuūqꝫ organorū vocis. Vox eiꝫ fieri nō pōt ſi meatuſ gutturis clauſus eſt: ſꝫ ⁊ ſi qn̄ meatus gutturis optꝰ ē oīo nō erit: ſꝫ ſi aeris eſt egreſſio paulatiꝫ: erit abinde ſpiramē q̄ nō cōmitat' vox. Si vero eius emiſſio fortis ſit: ſemelqꝫ magnuꝫ ſit ſpiramen ⁊ graue vocatur apud arabes ſahada. Vox autē vt fiat neceſſe ē vt a petore multus ſemel aſcendat aer: fitqꝫ eius ī gutture iter cū arctatione: incipiatqꝫ a meatus largitate ad ſtrictum: dehinc ad amplū paulatiꝫ. Utilitas itaqꝫ opculi gutturis nō ad gnādā tm̄ eſt vocē: imo ⁊ ad ſp̄ūs cōcluſioneꝫ. Non autē dico ſp̄ūs ꝯcluſionem ip̄m eius retinē tm̄: ſꝫ qum ſp̄ūs retētio eſt cū reductione pectus reducēte ab oībus eius lateribus cū grauitate ⁊ ſpiſſatione lacertoꝝ qui ī hypocūdrijs ſūt ⁊ coſtis. Tūc eteim pectus totū mouetur lacertuſqꝫ qui guttur obcludit ſuo reſiſtit motu pectoris motui: aerēqꝫ quē pectus expellit ab egreſſu fortiter prohibet. Hoc autē fit ab hoc lacerto ꝑ ſuſpenſionem cartillaginis crateri ſimilis. Eſt autē corpis quod clauo ſil'e eſt hoc in loco nō modicum iuuamē. Eius ⁊eim ꝑtes adinuicē congregantur dextrorſū ⁊ ſiniſtrorſum: clanduntqꝫ omnes meatum gutturis: ⁊ ſi aliquid non clauſum ſupſit modicū tm̄. Nā eteim ī quoqꝫ claudētis corpis latere foramē ꝯdidit qđ ad ꝯcauitatē mittat magnā q̄diu ergo lata ītrat ⁊ exit via ad illā non peruenit ꝯcauitatē: vt aūt aeris meatꝰ claudit' ⁊ remanet ꝯcluſus: aer ad duo pellitur operculi gutturis latera: aperitqꝫ duo foramia que clauſa labiorum fuerant aſtrictione adinuicem. hec autē duo foramina que a lateribus ſunt operculi gutturis extenduntur per lōgū a ſuperioribus ad inferiora tanq̄ linee due ſimiles operimētis coequalibus ⁊ cōcauitati adherentibus. Qum ergo hoc modo clauſum fuerit guttur ⁊ diligenter firmatū ⁊ obturatū ſic vt nō illū aer aperiat q̄ pectus fortiter arctat ſi animal nimiū auxerit potū ad pulmonē non peruenit. Natura etenim creauit gutturis operculū quaſi oris eiuſ operimētū vt ſit ſtans directū anteq̄ ſpiret aīal. Si autē ſūpſerit aliquid ⁊ iniecerit cadit primū quodcūqꝫ ſit ſuper opculi' gutturis radicē: dehinc ſuper dorſū eius tranſit: neceſſariūqꝫ eſt operculo ſuper gutturis os cadere ⁊ ſuperponi illi. Nō āt operculū hoc factū ē vt nihil oīno potus ad pulmonē accedat: ſꝫ ne eius multitudo magna deſcēdat ſimul vnoquoqꝫ tēpore. deſcendit etenim potus modicuꝫ in pulmonis canalē pergitqꝫ per eius circuitū circū operimētum eius nec medio tendit eius ſpatio. Eius autē humiditatis quantitas eſt ſecūdū q̄ pulmo trahit: irrigaturqꝫ ea totus. Et quōiaꝫ guttur cartillaginoſū eſt ⁊ ab oī rotūdū latere neceſſe eſt fieri meri ſuppreſſionem quꝫ per eā cibi tranſeunt. Jđ ergo ſiqn̄ aīal aliqđ cibū nimiū apponat meri ad inferiora contrahit' ad eū vſqꝫ locū quo canalis incipit pulmoni: ſubſtollitur āt guttur ad ſuperiora vſqꝫ palatū. Quēadmodū aūt que ſuperius apponuntur operculū duplicant gutturis claudit'qꝫ os eius ſic vomitus tēpore cartillago crateri ſimilis foras cum illis que emittuntur pellitur ſuppinaturqꝫ ſuꝑ gutturis meatū. huiuſmōi eteni cartillagis pars inclinat' in gutturis meatus partē. Ut ergo obuiat quod per vomitū exit hiꝰ cartillaginis dorſū pellit cartillaginē ⁊ oppilat gutturis oris meatū

Capitulum. xviiij. de canalis pulmonis aſſignatione.

C Analis pulmonis ex cartillaginibus cōpoſita ē multis: rotunda quēadmodū anulus oppoſitis adinuicem alijs ſuppoſitis ab gutturis extremitate inferiori vſqꝫ in extremitatē pulmonis per colli lōgū ⁊ adinuicē eius partes cōiūcte ſunt cum ligamētis ex operimentorū genere. Nec vero huiuſmodi anuli facti ſūt in oī ſua rotunditate cartillaginoſi: ſed factū ē qđ ſpondilibus coniūgitur loco quo occurrit meri. a rotunditate deficiens ſecūdū quātitatē que ei meri obuiat hoc modo conſumataqꝫ ſunt diminuta loca ligamentis ex operimentorum genere ne forte meri cōprimeretur in trāſglutiendi tempore a cartillaginis duritie: circūdaturqꝫ his ligamentis perficientibus qđ ab anulis deficit ⁊ ab alijs ligaminibus rotūdis. ſꝫ ab anulis operimētū eſt aliud circūuoluens oīa hec ab interioribus rotunda in rotūditatis vltio ⁊ eſt ſpiſſuꝫ durumqꝫ ac eius villi per longū protēſi ⁊ recte: ⁊ hoc operimentū eſt illud quod diximus cōe eē ori gutturi meri ⁊ ſtomacho. circundat āt oīa hec ab exterioribus operimētū quēadmodū cortina. Hec eſt canalibus pulmonis aſſignatio: cuiuſ fuit neceſſitas in collo propter adductionē aeris ⁊ emiſſionē ſpiramine ſed ⁊ cā vocis ⁊ flatus. Hec canalis poſtq̄ furculas tranſiens ad ſpatiū peruenit pectoris in oēs pulmonis diſtribuit' partes cū duarū diſtributione venarū que ad ipſum a corde veniunt: eiuſqꝫ mēbrorū natura qualis eſt ⁊ ipſius. ſ. cōpoſita ſunt ex anulis cartillaginoſis iminutis ſed cōſumatis per operimentalia ligamenta. Hoc vas pulmonis. ſ. canalis ſanguine caret ⁊ perfecte mundū eſt q̄diu animalis ē vita ī ſua natura perſtans. Si autē accidat illi apertio aut dolor aut ī aliq̄ pulmōis vaſe comeſtio aliqd ad hāc infunditur ſanguinis canalē. ledituꝛq̄ eo aīal inſpiratione quꝫ eius clandātur meatus tūc tuſſit aīal ⁊ ſubſtollitur ſanguis ad os. Facta ē aūt pulmonis canalis cartillaginoſa cā vocis: quoniaꝫ vox molli egebat organo minime duro valde vt eſt os: nec in quo manifeſta eſſet mollities. Organū eteni durū ſi aer pulſauerit clara fit ab eo vox. Molle autē organū ſi pulſauerit vox rauca emittitur. Sic ergo quādo ī pulmōis canali fit humiditas fit vox que emittitur rauca. Cartillago autem ſub oſſe ē in duritie ⁊ ſub oībuſ reliquis corpis mēbris ī molitie. Jđqꝫ cōpetētior oīuꝫ eoꝝ que voci erant neceſſaria. Facta eſt autē ex pluribꝰ cartillagībꝰ cū ligamētis opimentalibus propter ſpirationem qum ſpiratio per motū fiat dilatatiōis ⁊ reductionis. Si autem eſſet canalis ex vna cartillagīe nō poſſet in ea motus fieri: qū motui neceſſarium ſit extendi cum ipſo

mēbrū. Ideo ꝛ cū cartillagine operimēta adbibita sunt: quo canalis dictis a nobis iam ante moueat motibus.

Capitulū.xx.de pulmonis assignatione.

d Ideo quoniā pulmo pectoris iplet concauū: ꝛ est compositū ex fragili carne aerea simillimus sanguinis coagulate spume ꝛ ex vasis plurimis inuicē implicitis. Hec vasa tria sūt quoꝝ vnū incipit a cōcauo dextro cordis cōcauoꝝ duuꝫ. secundū a sinistro: tertiū a canali ipsi⁹ pulmonis. Et vas qdeꝫ quod a dextro oritur concauo vena est sine pulsu: in arteriarum figura duas. s. habēs tunicas duras quēadmodū ostensum a nobis est: qū de arterijs disputaremus vocaturqꝫ arterialis vena. Huius est vene vtilitas vt pulmonē pasceret: facta est aūt huiusmodi vt qui per eā ad pulmoneꝫ peruenit sāguis tenuis sit ꝛ subtilis: ꝛ hic ē quo irrigatur propter sui spissitatem corporis: omnia eteni mēbra sibi cōfigurato ꝛ conuenienti egēt cibo: pulmo aūt vt dictū est subtilis est substantie. Ioqꝫ ꝛ huiusmodi nature eget cibo. Si vero esset hui⁹ vene corpus tenerū ꝛ fragile quēadmodū ꝛ omniū sine pulsu venarū: qū ad pulmonē sanguinē mitteretur turbid⁹ esset ꝛ minie ei⁹ cōpetēs nature. Vas autē quod a sinistro incipit concauo vena est pulsans. Figura tamē eius vene ē non pulsantis. s. tunicā habens vnā fragilis ꝛ tenere substātie: diciturqꝫ arteria venalis. Huius est vtilitas vt ad pulmonē ꝛ spirituꝫ perferat ꝛ sanguinē. Factaqꝫ est huiusmodi vt sit qui per eā ad pulmonē peruenit sanguis subtil' spsqꝫ in ea multus q̄ntitate pp eius teneritatē substātie: qū pulmonis natura eadem sit q̄ ꝛ sanguis. Et vas quod a pulmonis oritur canali quemadmodū dixisse nos recolo ꝛ informa: ꝛ in figura simile ē canali pulmonis: compositū ex anul' cartillaginosis ꝛ est a posterioribus iminutū a rotūditate cōsumatū ligamētis operimentalibus qd ei ad eadē est necessariū: ad que ꝛ canalis pulmonis: quēadmodū eiꝫ pulmonis canalis necessarium habuit suis in iminutionibus a posterioribus obuiā habere meri: eodē ꝛ mēbra pulmonis canaliū modo necesse habēt: sua in diminutione diuidentibus occurrere arteriaꝝ ꝛ venaruꝫ. Horum autem vasorum quodqꝫ suo in ingressu in quatuor diuiditur mēbra: quorum duo in latere sūt dextro: duo vero in sinistro. Pulmo nāqꝫ proculdubio ī duo diuisus ē media p opimētū pect⁹ diuidēs. Singulū aūt hoꝝ q̄tuor ī pulmone ī magna diuiditur diuidētia: pulmonis excepto canali. que in quinqꝫ minias diuiditur ptes: in pulmōis dextro latere qd necessariū fuit vt q̄si stramētum eēt ꝛ firmitas vene audaci quꝫ primū ad pulmonē peruenit. Circūdāt aūt oia canalis pulmōis mēbra operimēta duo que ex duob⁹ oriūtur operimentis pectus in duo media diuidētibus: hec est pulmonis assignatio ꝛ cōpositio eius. Utilitas eius est qm̄ circūdat ab oibus eius ptibus cor circūimpsus illi eiusqꝫ motus pectoris sequitur motū: ipsumqꝫ p se motū nō hꝫ. Necius ergo fuit vt spūi eēt organus ꝛ voci. Spiratiōi quidē pp cor qd ē fons ꝛ quasi fornax nālis caloris ꝛ a quo ois p reliquū scaturit corpus: aliquā hūit hēre necīum aeris subām quo refrigeraret caloris ardorē ꝛ ebullitionē: ꝛ vt ab eo pelleret qui in eo generātur fumosi vapores. Ideo ergo illi duo mot⁹ facti sunt ꝯtrarij motus. s. dilatatiōis per quē attētio aeris fit frigidi: motusqꝫ reductionis p quem vapores emittit fumosos. Et qm̄ incōueniens erat vt refrigeraret frigidus cor: aer ab exterioribus statiꝫ ad iteriora missus pp multas lesiōes que fierent factus ē pulmo iter ipm ꝛ guttur medius ad queꝫ aer primum introeat a quo suscepto cor nālem refocillet caloreꝫ: refrigereturqꝫ ebulitio exuberās in ipso: repellatqꝫ vapores cōbustos qui sunt tāq̄ fumus ad ipm. Qm̄ autē aiali necīa erat vox: vox autē ex aere fit: fecit nā aerem queꝫ cor ad pulmonem depellit tāq̄ supfluitateꝫ qua nō indigeat vocis materiam. Est ergo pulmo quēadmodū secretarij locus in quē aer ꝯgregat suscipiēs q ab exteriorib⁹ venit aerē ad recreationē cordis ꝛ refrigerationē. Suscipit ēt qui ad ipm a corde refert vocis gnātiōi necessariū ꝛ flatus. Si āt cor quꝫ dilatatur aerē attraheret ab exteriorib⁹ ꝛ a gutture: quꝫ āt reducitur expelleret ad guttur ꝛ exteriora: pulsus esset cordis ꝛ spiratio in vltimo celeritatis ꝛ spissitudinis simulqꝫ intraret in aial incōmodū graue nec imergi aque auderet. non enim spiritū posset suū arctare. Sic ēt nō oino aliquo posset durare vel ad modū loco in quo puluis eēt ꝛ fumus: aut odores mali pdētesqꝫ. nō eteni spiritū continere posset sed in eodē periret momēto: animal autē spūꝫ ꝯtinere valet spatio tēporis lōgo eo q cor in pulmonē inueniat aerem quē attrahat quo recreetur. Qḋ diu igitur in pulmone est aer: ꝛ aial viuit. vt autem deficit a pulmone aer. aduenaturqꝫ vapor fumosus in corde ꝛ pulmone animal deperit. Hec sunt propter quas factus ē vtilitates pulmo. Amplius autem decoctiōi necessarius fuit aeris. Aer eteni exterior spirituꝫ nutrit vitalē ꝛ augmentat. Quare opus ē aerē imutari ꝛ alterari, in pulmone mediocriter paulatimqꝫ quo nature fiat spūs proxim⁹: facileqꝫ sit deinceps spūꝫ alterare illū in sui natura vt fiat spūs. Ideo ergo pulmonis caro fragilis facta ē aeri similis quo sit aeris imutationis primū organuꝫ quēadmodū ꝛ epar sanguinis substātie simile institutū ē: vt quod ad illum de cibis peruenerit in naturā mutet sanguinis facilius sitqꝫ reliquis deinceps mēbris in suā illū transformare naturā. hoc itaqꝫ modo aerē maturat pulmo ꝛ alterat in suā naturā: quo proximus nature fiat spūs qui in corde ē quē maturet ꝛ spūs fiet vitalis. dehinc autem ab eo ad arterias ascendat ꝛ ad cerebri ventriculos. fiatqꝫ spūs aialis. Nos āt generationis huius spūs habitudinē ostendemus plenius qū de spiritibus disputabim⁹.

Capitulū.xxj. de cordis assignatione.

c Or de villis positione diuersis componitur: eiusqꝫ carnis totalitas dura est: villorum eius positionis varietas facta est pp eius motus varios dilatationē. s. ꝛ reductionē. Cordis aūt ipsius ꝛ durities vt ab incōmodorum remoueatur susceptione. Hoc pulmo ab omni cōtinet latere quēadmodū manus quod tenet corpus vt sup dixim⁹: eiusqꝫ figura silis ē pinee figure ab inferioribus eius latū qua parte superiora corpis tangit. Est autem inter duas pectoris concauitates quod duo diuidunt operimēta de quibus diximus qum de vasis tractaremus. caput eius tōnatile qd acumē ipsius dicitur quasi in latus inclinet sinistrū: spūs vitalis hitaculū hoc est in cordis latere: arteriaqꝫ magna a qua oēs corporis toti⁹ pullulāt arterie hoc oritur a latere. sicqꝫ ostendit pulsus ab exterioribus in latere sinistro. Cōcauū eius sinistrū ad extremitatē vsqꝫ capitis ei⁹ peruenit: dextrū aūt sub illo modicū finitur loco. Et a dextro vsqꝫ sinistrū concauus trāsitus ē quidā: quē nōnulli tertium vocāt cōcauū: nec tamē verū est. In dextro quidē ꝯcauo trāsductus duo sunt: quoꝝ alterū vena intrat concaua: ꝛ infundit qui ab epate ad ipsum venit sanguinē in hunc concauuꝫ: super huius meatus os tria sunt operimenta illi continuata clausura eoꝝ ab interioribus ad exteriora: vt per introitum aperiantur sanguinis q per hanc ad cor venit venā: superponunturqꝫ post eius introitū: nec pōt dilatationis cordis tpe exire. Secūdus ē meatus a quo exit vena que pulsans non ē eiusqꝫ ꝯpositio ꝛ figura qualis vene percutientis: ꝛ hec est q̄ ad pulmonē tendit nutriendū. dictū est aūt quare vena hec similis arterie facta sit qum de pulmone nostra cōnecteretꝰ disputatio. Duo āt meatus ēt in concauo sunt sinistro: coꝝūqꝫ alterū est vene pulsanti que nō pulsanti similis est: ideoqꝫ ꝛ arteria dicta est venalis: ꝛ hec ē que a pulmone ad cor aereꝫ mittit ꝛ a corde ad pulmonē sanguinē. Sunt autē super hi⁹ os vene operimēta duo: quoꝝ clausura ab exterioribus ē ad interiora vt ad ingressū a pulmone aeris ad cor aperiantur. Meatus alter qui in concauo est sinistro magne percutiētis vene os ē que dicitur auritbiū que ēt oibus radix est arterijs corporis. Super os istud tria sunt operimēta: quoꝝ est clausura ab interioribus ad exteriora vt quꝫ sanguis exit ꝛ spūs a corde aperiātur: nec deinceps reditum illis permittant. Et hec duo concaua que in corde sunt vtraqꝫ pulsant nisi q sinister pulsus maior ē. continet etenim sanguinis ꝛ spūs vitalis plurimā quātitatē. dextrū autem quātitatē sanguinis continet paruā. ideoqꝫ eius minor ē pulsus. Hec est duuꝫ assignatio concauoꝝ que in corde sunt. Meatus porro qui a dextro est concauo ad sinistrū: a dextro latere largior est. dehic paulatim angustatur donec ad latus perueniat sinistrū. hoc ideo quoniā necessariū erat transmitti sanguinē qui ab epate per concauā venit venā a dextro ad sinistrū latus. Fact⁹ est ergo meatus eius qua pte sinistro iungitur lateri strictus vt quod subtilius in sanguine est ad hoc cordis mitteretur latus. Sunt autem in vno quoqꝫ cordis cōcauo ab exterioribus augmēta duo auribus similia que ēt cordis aures dicūtur. Etquod quidē est in cōcauo dextro est inueniri in cōsolidatione vene arterialis cū cōcauo: quod autē in sinistro loco quo arteria cōsolidatur venalis ipso cōcauo. Cor autez in sua basi loco. s. largo os ē cartillaginosū simile basi ipsius. Circūdāt āt cor operimētū quoddā quod capsula vocatꝰ cordis nec continuatur ipsi sed inter operimētū ꝛ cor ē intstitiū. Operimēta autē que pectus in duo diuidunt continuantꝰ loco quo hoc mediatur operimento eius. s. medio veraciter. Dictum est autē ꝛ de hoc quꝫ de operimentis diceremꝰ. Fuit āt cor necessariū vt eēt quasi fornax ꝛ origo caloris naturalꝰ

per quē animalis est cēntia τ existentia. Inde ergo mēbrum est hoc supereminens τ magnū quz per ipsum compleatur vita. Quod autem hoc ē in mēbro excellentius ventriculus ē sinister quz maximā naturalis caloris τ spiritus contineat quātitatem.

Capitulū. xxij. de diaphragmatis assignatione.

d **Japhragma** aūt est quoniā vt diximꝰ que a collo inferius sunt in duas distribuūtur magnas concauitates: quarū altera est illa cōcauitas quā circūrotūdāt pectoris ossa τ in ea ē cor τ pulmo. Altera āt est quā cōtinēt supplani vētris lacerti τ ē ab vltimo pectoralis ossis vsqz terminū ossis pēnis in qua est stomachus. intestina. epar. fel. splen. renes. vesica. τ matrix: has abinuicē separans corpus. Separat autē eas lacertus rotūdus diaphragma dictus ab ossis pectoralis vltimo incipiens τ ad inferiora per trāsuersū deducitur a duobus lateribus quousqz ad tertiūdecimū feratur spondilem cui copulatur ꝯsolidaturqz ab oibus lateribus costis. Est āt lacertus hic ab oibus sui extremis partibus alligatus cordis quēadmodū que de lacertis oriuntur corde: operiūturqz illū a duobꝰ lateribus operimēta duo. Alterū ē superius a parte qua concauo iungitur superiori pectoris productū ex operimento costas subinuoluēte τ ab operimētis duobus que pectus in duo media diuidūt. Alterū aūt inferius qua cōcauo vētris iungitur parte: eiusqz origo a siphace. Et in diaphragmate duo sunt foramia. alterū in loco ē spondiliū τ ē via per quā decurrit meri spondilibus superposita ad superiora. alterūqz per quod incedit vena concaua ad cordis superiora τ in loca que intersunt diaphragmati: cui τ perfectissime consolidatur: meri aūt nō consolidatur ei sed tm̄ cōtinuatur cuz teneris ligamētis: locus āt quo illi continuatur os ē stomaci. Duas porro vtilitates diaphragma nouimus habere. Altera ē q m̄ pectus τ dilatat τ reducit cū reliquis qui pectꝰ mouent lacertis. Alteráqz quoniā spiraminis instrumēta a ciborū segregat organis. Hec est diaphragmatis assignatio τ est vltima de cōpositis mēbris disputatio que spiramini organa deputata sunt. Et quoniā que de eis dicenda erāt sufficientiꝰ explanauimus. iā nūc ab instrumētis incipiemus ciborum' a meri τ a stomacho sumētes exordiū: vt secūdū positionē mēbrorū τ vtilitatē nostre ēt disputatiōis ordo lucescat legentium animis.

Capitulum. xxiij. de oris assignatione τ operimentis qd̄ illud velat.

i **N precedentibus** organorū spiraminis cōpositorum explanauimus habitudinē. Cōposita porro ciborū instrumēta sunt os cū hijs que in eo sunt corporibꝰ meri. stomachus. intestina. thirbus. epar. fel. splen. renes. vesica. Nos ergo ab oris expositione τ meri quēadmodū ordie prima sunt incipiemus. Dico ergo quoniā que in ore sunt cibi instrumēta dentes sunt τ lingua operimētū palatū vestiēs τ sub ore guttur. vua. pulmonis canalis. pulmo. τ meri. Et dētes quidē quot sint ostensum ē queqz eorū singulorū vtilitas quz de ossibꝰ disputatū est. Lingua āt organū est cōe animalibus actionibus τ ciborū: per ipsam etenim verba fiunt τ est gustus sensus τ per eā cibi est mutatio in ore. Et gustus bonitas de actionibus est animalibus. cibi āt imutatio de cibalibus est actionibus. dictum est autē de lingue cōpositione quz disputatio animaliū fieret mēbrorum. Opimētū aūt circūamictiēs os opimēto cōtinuatū ē meri iteriori τ stomachi: eiusqz i ore vtilitas vt cibū q̄dā alteret imutatione quo nāe fiat ꝓpingor stomachi. fiatqz illi eiꝰ trāsmutatio facilis τ decoctio ac cōuersio i suā nāz: quēadmodū in stomaco cibus imutatur qum sit ab interiori stomaci tunica origo.

Capitulū. xxiiij. de meri assignatione.

m **Eri corpus** est longū cōcauū: figura rotundū: ab ore incipiens stomaci τ vsqz extremitatem gutturis attigēs superiorem. Est aūt vbi ab ore incipit stomaci strictū: dehinc dilatari vsqz dū ad guttur pueniat non cessat: ibiqz reliqs largior ē partibus: extēditur super spine spondiles iūctū ligamētis opimentalibus: positioqz eius nō recta sed incurua. Est eni positū super locum mediū q̄tuor primoꝝ dorsi spodiliū. Vt autez ad quinti peruenit spōdil' initiū a medio in latus inclinat' dextrū spondilium: donec ad duodecimū porrigatur spondilem: auertitur aūt a medio arterie causa: que a corde ad inferiora descēdit corporis. Ipsa eteni super mediū posita est spōdilium a quinti termino spōdilis vsqz quo diuidit' locū. Hoc autem propter huius arterie factū est firmitatem τ custodiā que plurimū erat necessaria: alligationezqz eius cū spondilibus ligamētis operimētalibus: vt vero ad diaphragma meri peruenit anteq̄ ad stomacū transmittatur subleuatur plurimuz trāsgrediturqz arteriā spondialē in latus sinistrū: de hic per diaphragma trāsmittitur loco quo ori cōtinuatur stomaci. Hec ergo est causa propter quā stomaci os ad sinistrū declinat. Meri aūt compositū ex duabus est tunicis quarum a duabus est ortus stomaci tunicis: altera est ab exterioribus τ est carnea eiusqz villi per latū ferūtur: altera est ab iterioribꝰ τ est neruosa tunica: villiqz eiꝰ per lōgum porrecti τ in ea pauci ꝑ trāsuersuz deducti villi. Est autē meri vtilitas aut in trāsglutione aut in vomitu. In transglutiēdo vt cibū contrahat ab oris superiori parte τ ad stomacū pellat. attractio aūt hec per tunicā fit que per lōgum porrigitur quz reprimitur τ curtatur: gutturqz superius eleuatur versus os descenditqz ad stomacū cibus. Expulsio autez per tunicā fit exteriorem qū contineat que interior contraxit tunica: reduciturqz desuper illa expelliturqz τ descēdit ad stomacū: tāq̄ si manus opprimat aliqua humida: ipsaqz ab ea foras emittantur. Porro eius in vomitu vtilitas per hanc fit exteriorez tunicā attractionēqz eius dū reducitur super ea que stomacꝰ continet expellitqz ea ad exteriora. τ ideo trāsglutio leuior faciliorqz est vomitu: quoniā transglutio per vtrasqz fit meri simul tunicas. s. interiorē attrahentem τ exteriorē depellentem vomitus autem per vnā fit tantum tunicā exteriorem. s. que depellit: nec est aliquid quod ad nos illud trahat τ hec est meri assignatio.

Capitulū. 25ᵐ. de stōaci assignatiōe τ vtilitate.

s **Tomachus** in latere positus ē sinistro: eiusqz profunditas tanq̄ ad latus inclina dextrū: τ ab eius dextris est epar: quē suis cōprimit quinqz augmētis: a sinistris eius splen positū est τ ab iferioribꝰ lacerti spine: τ sup ipz thirbus. Est aūt sua figura sphere sil'is sz oblōgus duabus extremitatibꝰ rotundus ea parte qua corpis mergitur māifestis: planꝰ aūt a spine confinijs: ꝓfūditasqz eius largior his que sequūtur os eius. τ quibus largior ē: meatus eius ad itestina strictior. quibus aūt strictior meatus eius ē ad meri largior. qui τ ipē meatus eius largior ē meatu ad itestina. Est aūt duabꝰ tunicis cōpositus. Interior de genere est operimētoꝝ neruosorum eiusqz villi in lōgum porrigūtur: τ sunt tm̄ in ea villi ꝑ transuersuz ducti. Exterior tunica carnosa τ neruosa: eiusqz villi per latū ferūtur: alligataqz est a posterioribus cū spōdilibus τ a lateribus cū epate τ splene ꝑ operimēta: que qōqz eorū operiūt quibus ē a siphace origo. Vtilitas stomachi propria ē excoquere τ imutare τ apparatione ꝑparare epati conuenienti τ ad itestina pellere vt facilis sit epati ciꝰ immutatio τ trāsformatio in sanguis nām os cibum imutat: τ cōterit vt facile sit stomacho illū dequoquere τ imutare i suā nām. Stomachus eteim tāq̄ cellula ē cibi: vn̄qz hec ciꝰ actio digestio prima. Vtilitas vero queqz eius ꝑtiū ex quibus cōponitur τ earū positio ac figura huiusmodi est. Ex duabus componitur tunicis propter duas vtilitates: altera earuz est a meri cibum attrahere: hecqz fit per interiorem tunicam cuius in longum porriguntur villi iuxta tunice meri exemplum interioris: cuius est origo ab hac tunica. Stomachus enim transglutiendi tꝑe ad suꝑiora tollitur versus meri: trahit'qz ad eum cibus a meri quēadmodum extēdit homo manum ad aliquorum porrectionem quz opꝰ ē. Altera ē retinere cibū in se quod ꝑ tunicā fit exteriorez meri: cuius ab hac est ortus tunica. Cibus nāqz quz stomacho superuenit trahit illū ad se τ cōtinet ac ab omni cōtinet latere retinetqz donec digeratur: τ quod sibi ex eo est necessariū sumpserit quod vt factum est: expellit illū ad intestina: hic que a superioribus reducitur τ opprimitur super ea que in ipso sunt: dilatatur aūt ab inferioribus: aperiturqz locus qui vocatur ianitor: expelliturqz qd̄ in eo est ad intestina: tāq̄ qū manus substātias cōprimit humidas: disiungitur quod in eis est τ ad exteriora pellitur sic accidit ei qui in stomaco est cibo: qū super illum reductio fit vt egrediatur ad intestina: hec actio fit per tunicā exteriorem cuius villi in latum extēduntur. Sic in omnibus accidit mēbris que duas habent tunicas: cuius villi in latū ferūtur parati sunt reijciendi actioni: cuius aūt villi in longū actioi trahendi deputati sunt. Vtilitas cuiusqz tunice hec ē tunica interior neruosa facta ē eo q̄ virtus illi necessaria eēt sensus: propter ciborū necessitatē. Interior eteni tunica stomaci iter alia omnia sentiens facta est: per quā sentit animal corporis a cibo iminutionē: nititurqz animal ad ciborū petitionē: diciturqz sensus hic fames: hic sensus in eo maior est ipsius i ore

reliqua autē membra necessitatis cibi nihil sentiunt tpe: tendit autē ad ea cibus ab epate per venas que sibi ipsa cōtrabunt ⁊ eo pascuntur. Necessariū autem fuit stomacho esse sēsuz qū necessitas hec incūberet ciborū: eo qꝺ mēbra oīa cibū a venis attrahant ab epate missis: epar trahat succositatem cibi ab intestinis: intestina a stomacho: nec sit stomaco membrū aliud a quo ipsū contrahat cibū quo eget. Oportebat ergo illū fortē habere sensum: quo iminutionē sui sētiret nutrimēti quo mittatur animal ad cibi porrectionem exterioris. Ideo quoqz hic in eo factꝰ ē sensus qui dicitur fames. Qua de causa a cerebro ad stomachū par vnū descendit neruorū qui omnibus eius firmātur partibus donec ad eius fundum pertingāt. Hac ergo vtilitate facta est interior stomaci tunica neruosa. Tunica exterior carnea facta est vt stomachus per eā esset calidior cibiqz digererētur in ea ⁊ maturarētur illius calore: qum carnis sit cōplexio calida. Positionis eiꝰ vtilitas est quoniā in latere est sinistro positꝰ inter epatis ⁊ splenis locū. Epar eni in dextro ē locatū latere quod splene maius est largūqz necesse habebat habere locū: splem aūt in sinistro qui epate minor ē. Minoriqz cōcluditur loco ꝙ epar ponūtur ergo epar ⁊ splen a lateribus. Spine lacertꝰ retro Thyrbus in eius conspectu ad stomachuz calefaciendū augendūqz calorē ꝓp ciborū decoctionē ⁊ digōem: sed ⁊ vt sint illi spine lacerti quasi substramentum: ⁊ quo initatur quasi culcitra. Alligatus est autē mēbris his: ne forte suo cederet loco in grauioribus corporis motibus. Figura eius rotunda ē vt ab incōmodorum remotior fieret susceptione: ⁊ quatenus magne ciboruz sufficiens esset ꝙtitati. Prolōgatur a duabꝰ extremitatibus: a superioribus quidē ꝓpter ab eo meri originem: ab inferioribus propter intestinorū cū eo cōtinuationē desubtus loco qui dicitur ianitor: angustatur superius: dilatatur eius in homine profūditas eo qꝺ homo erecte sit stature cibiqz porrecti mergantur ⁊ ad inferiora descēdant stomaci. Ideoqz inferiora eius necesse fuit esse largiora vt ꝙtitati sufficiat nō pauce. Largitas aūt meatus eius ad meri. qm̄ homo sepe trāsglutit quedā dura: aut aliqua que nō ē hominis masticare ⁊ terere necesseqz habuit vt esset via larga. quo facilis horū fieret transmissio. Ideo ergo huiusmodi facta est stomaci habitudo ad meri. Angustatur aūt meatꝰ eiꝰ ad intestina ab inferioribus qm̄ eius necessitas cōtraria fuit superiorū officinis. Cibus eni a stomacho ad intestina post ꝙ bene contritus est ⁊ decoctus descēdit nec prohibetur eius transitus per locū angustū. Amplius necesse fuit stomacho inferiora stringi loco qui ianitor dictus est arctatione forti: vt in eo cibus retineretur quo nō ab eo sit illi egressus donec digestus sit ⁊ stomachus suā sumpserit portionē. Iā tunc expellatur ad intestina: angustia ergo eius ab īferioribus huic actioni cōpetētior est largitate. Hec igitur ē tam meri ꝙ stomaci cū suis assignatio partibꝰ ⁊ vtilitas.

Capitulū. xxvj. de intestinorū assignatione ⁊ vtilitate.

i **Ntestina** super spine spondiles locata sunt ⁊ ossa lata: iūcta cū ligamētis a siphace oriētibus: ⁊ sunt constituta a termino meatus stomaci īferiore q ianitor dr̄ vsqz locū quē dicimꝰ podicē: sūtqz positionis cōtorte ⁊ villose: incipientia a dextro latere in sinistrū ferūtur queqz a sinistro in dextrū. Sūt autē ex duabus cōposita tunicis villosis: ⁊ cuiusqz villi tunice in latū rotundātur: eorūqz substātia stomaci sil'is est substātie. Sūt aūt numero sex: tria quoꝝ subtilia sunt que ⁊ supiora ponuntur ianitori cōtinuata stomaci. Tria crossa quibus ē initium locus qui finis subtiliū. Trium itaqz subtiliū vnuz vocat̄ intestinū duodecimū eo ꝙ eius longū duodeciz sit hois digitorum in quo est hoc intestinū super spinā locatū est nō hn̄s incuruationē aut īplicationē queadmodū oīa alia ītestina.

Secūduz dr̄ ieiuniū: ideoqz qm̄ cibis vacuum inuenitur: ⁊ est intortū incuruū īplicitumqz ⁊ a latere incipiens destro ad sinistrum fertur. Sic quoqz oīa alia ītestina inuoluuntur ⁊ īplicantur. Tertiū subtiliū ītestinū subtile vocatur ⁊ ꝑꝰ sil'e est nisi ꝙ vacuū cibo mīme inuenitur. Intestinoꝝ autez grossorum primū est qꝺ dicitur orbuz ⁊ locatur post intestīa subtilia. ⁊ est intestinū largū a dextro incipiēs latere. Vocatur aūt hoc nomie eo ꝙ vnū sit illi os ꝑ quod ingrediēda subeūt de superfluis ciboꝝ ⁊ exeūt: intrātqz in ītestinū colon. Sil'e est etcim sacculo nō habēs meatus ab īferioribus ⁊ a supioribus queadmodū reliqua. Secūdū horū intestinū est qꝺ colon vocatur: atqz versus iguina. Dictū est autē hoc nomie eo ꝙ egestio solidata ⁊ indurata ī morbo qui dr̄ colica passio hoc includitur ītestino. Tertiū est rectū ītestinū cuius ē extremitas ano apposita: ⁊ vocat̄ podex ⁊ est ceteris oībus largius intestīs. Inter intorsiōes aūt intestinorum sunt vene ⁊ arterie mste: queqz amplius itersūt sūt nō pulsātes vene que a vena mittūtur dicta iuuenili. Veniūt aūt ad ea neruoꝝ etiā rami. Est autē maior ꝑs venarū ⁊ arteriarū inter intestina supiora. s. subtilia. dcm̄ aūt de harū diuisiōibꝰ venaꝝ ⁊ arteriarū qum de eaꝝ loqueremur gn̄ibus. Sūt quoqz inter hec vasa operimēta ea ligātia ⁊ caro illa confirmans: locus autē ad quē perueniūt vasa vocatur cōcauitas. Dcm̄ ē de operimentis his qum de eorū genere sigillatiz tractaremus: hec ē intestinoꝝ assignatio compositioqz. Sequitur de eorū vtilitate. Intestina fuerūt necīa vt digestus nutriretur cibus a stomaco in ea. ideoqz ad ea multe porriguntur vene ab ea vena que porta dicitur per concauitatem ꝑ quas clarū colatūqz qꝺ in cibo ē digesto decurrit ⁊ ad epar defertur. Est autē simul cū hoc illis virtus imutans cibum digestuz. In stomacho ⁊eiz digestus cibus quz trāsmissus ꝑ ianitorem ad intestina venerit subtilia: mittitur eius clara mundaqz succositas ad venas q̄ ad itestina feruntur ab ea q̄ porta dicitur vena ad epar vt imutetur ⁊ fiat sanguis: quemadmodū eiz cibus primū oīum in ore mutatur ⁊ in eius per meri trāsitū quo facilis fiat eius in stomaco imutatio. sic etiā in intestinis fit subtilibus. est enim in eis virtus imutās que cibū alterat digestū ad ea a stomacho transmissum: quadam secūda imutatione quo facilius fiat epati illū in sanguinis permutare substātiā. Ideo ergo intestinorū substātia proxia facta ē stomachi sustātie. ⁊ hec ē intestinorum vtilitas simul.

Cuiusqz āt eorū in sua positione vtilitas ⁊ cōpositiōe huiusmodi ē. Intorsio intestinorū eorū q̄ īplicatio necessaria ē quo amplius in eis imoretur cibus ⁊ diutius nec velociter a corpore egrediatur aīalis. si enim fieret sic semꝑ necesse ⁊ nō per interualla eēt cibū sumere: aut certe sepius ⁊ spisse siml'qz frequētius egereretur. Digeritur ēt cibus more lōgitudine in intestinis sumūtqz ex eo ꝙ sue proximū ē nāe. Et intestini qdē qꝺ dicitur duodecimum locatio eiusqz qꝺ rectum suuper spine ossa facta est: vt venis ⁊ arterijs: neruisqz que ad intestina veniunt locus esset vacuus largusqz. Compositū aūt intestinū ex duabus tunicis earūqz perlatū villi dispositi. duarū cā vtilitatū. altera ē vt ab incōmodorū remotius esset susceptione: quoniā eni ad intestiua multe defluūt materie male que comedūt incidunt ⁊ putrefaciūt: duabus necessariū fuit illis tunicis vestiri: vt siquādo alteri tunicarū incōmodū acciderit. altera eius suppleat locū queadmodū in intestinorū videmus vlcerationibus quz per egestionē eorum frustra egrediantur: nō tamē cessat intestinorū actio de cibi trāsmissione ⁊ egestione: sed illius loco tunice altera eguit ad agendū exterior. Secunda est vtilitas cōfortatio virtutis cōpulsiue que cibum expellit ⁊ egestionez ac emittit. Ideo ergo eorum villi per latum ducti sunt cū oīs villus per latum trasductus in mēbrorū tunicis paratus sit actioni virtutis expulsiue. Facta sunt autē inferiora crossa intestina magis ꝙ superiora ne forte ad egestionē homo sepius surgeret sed interesset eius egestionibus tēporis longitudo. Egestio enim si descendat ad locū arctū facile repletur locus hic: egetqz hō illū purgare ab his que repleuerunt surgeretqz oī ad egestionē hora: pari de cā ⁊ vesica larga facta ē: ne forte quz descenderet ad eā vrina cito repleretur: necesseqz homini eēt ad vrinā sepius vna eadēqz hora surgere. Veniunt autē vene ad intestina ab ea que dicitur porta vena vt sumāt qꝺ in eis clarū cibi inuenerint: succositatemqz eius ⁊ ad epar deferāt.

Copia aūt earū multitudoqz ad intestina venit superiora ꝓpter multitudinē succositatis ciborū que in eis ē descendens ad ea a stomacho. Hec est intestinorum assignatio ⁊ vtilitas.

Capitulū. xxvij. de thyrbi assignatione ⁊ vtilitate.

t **Hyrbus** ex duabus ꝯponitur tunicis densis tenuibus altera alteri supposita ⁊ inter eas vene arterieqz multe: quibus loco sunt cortine ⁊ soliditatis. Est ⁊ īter duas has tunicas adeps multus positus super ītestina: figuraqz eius sacculo similis ē aut petule: generaturqz ex operimento ꝙ dicitur siphaos. ⁊ origo eius ab ore stomaci a superioribus cōcauitatisqz eius initium. os. s. eius a loco ortꝰ sui ab ore stomaci finis aūt apud intestinū colon vocatū. Cōsolidatur aūt loco quo oritur a stomacho ⁊ cū splene ⁊ cū intestino colon vocato. nōnunꝙ aūt cōsolidatur cū extremitate vna epatis ⁊ tēdit versus costas posteriores nō recte sed vt sit. In pluribus autē ex maiori parte eius ē consolidatio cū stomaco ⁊ splene ac intestino colon. Cuius necessitas hec est vt calefactionē augeat stomaci ⁊ intestinorū ⁊ vt venas arteriasqz vinciat q̄ in eo sunt

Hec est meri stomachi intestinorū ⁊ thyrbi assignatio cum vniuscuiusqꝫ ⁊ totius partiū vtilitate.

Capitulū.xxviij.de epatis assignatione ⁊ vtilitate.

c Par autem in dextro positū ē latere corporis sub hypocūdrijs superioribus cuiusqꝫ figura figure similis ē lune quꝫ iā a sole tertia fulget a quauis parte ⁊ ei conatio ⁊ gibbositas latereqꝫ eius conico stomacho iūgitur ⁊ intestinis. Est āt super amplectēs stomachum ⁊ continens suis augmentis que epatis dicunt̄ pēne siue extremitates: latꝰ āt eiꝰ gibbosū diaphragmati copulat̄ tāgēs ipꝫ ⁊ ab h̄ latere alligatū diaphragmati cū ligamētis opimētalibus quibꝰ cū opimento q̄ amicit̄ conexum ē. Cuius.s.ortus ē a siphace ⁊ cū costis posterioribus: a latere vero conico stomacho ligatur ⁊ intestis ac venis que ad illa ab epate veniūt ⁊ operimētis que ea operiūt.

Et epar oibus nō est eiusdē quātitatis in hoibus sꝫ sua ē in magnitudine variū ⁊ in pēnaꝝ numero. In magnitudie quidē qm̄ in nōnullis hoium maius ē: in alijs minus. nisi ꝙ semp in hoie magnū est in tātū vt maius i eo sit ꝙ in quouis aliorū aialium qd̄ eiusdē sit cū corpore hois quantitatis. In extremitatū autē numero: qm̄ in quibusdā hoibus hꝫ tm̄ duas pēnas: in alijs tres. in plibus quatuor ⁊ quinqꝫ. Epar in hoibus nō paruū sumit familiaris lateris spatiuꝫ: ⁊ vena que porta dr̄ oritur ab hoc latere. i. conico. Et diuidit̄ anq̄ ab epate egrediatur in ptes quinqꝫ que in pēnas funduntur epatis: quarū queqꝫ ptium multis distribuitur diuidētibus subtilibus que ad ꝓfunditatē ferūtur stomaci ⁊ intestinum duodecimum: ⁊ maior eaꝝ pars ad ieiunū tendit. Reliq̄ partes in oia dispartiūtur intestina donec ad rectū perueniant. Assignauimus aūt haꝝ hitudinem venaꝝ nō pulsantiū qū de eaꝝ qualitatibꝰ diximꝰ. Epar aūt ipm̄ necessariū fuit nāe q̄tenus cibi succositatem alteratā sanguinē faceret: ⁊ ad oia corporis mēbra p venas mādaret. Ideo ergo epatis sba sanguis sil'is facta ē substātie. Cibus. n. cū qū a stomaco digestus mittit̄ pianitorē ad itestina ⁊ intestinū itrauerit duodecimum: ⁊ ab eo ad ieiunuꝫ missus fuerit: mittit illud intestinū succositatē ad venas que a vena porta vocata venerūt trahūtqꝫ illam he vene ⁊ ad portā deferūt per quā itra epar ingreditur ⁊ diffunditur p venas que in epate sūt q̄ a porta vena diuidūtur: imutatqꝫ illā epar que in eo est i mutāti virtute in sanguis substātia: trāsmutatūqꝫ ad venā expellit magnam que dr̄ cōcaua a q̄ i oia corporis mēbra emittitur.

Capꝰ. 29ꝰ. de splenis assignatiōe ⁊ vtilitate.

s Plen in sinistro positū ē latere corpis eiꝰ figura oblōga conatione hꝫ paucaꝫ a pte q̄ stomaco iungitur: ⁊ ē gibbosū a costarū parte posterioꝝ: ⁊ ē alligatū ligamentis que oriuntur ab operimēto ipsum circūuoluente ab eius quidē gibboso latere cū costis superioribus a parte aūt conationis cuꝫ stomacho. Cōtinuantur aūt duo ei vasa: alterū quorū maius ē: ⁊ oritur a latere epatis conico ⁊ est quasi collū per qd̄ cholerā trahit nigrā ab epatis sanguine. Alterū vas paruū ē cōtinuans ipsuꝫ ⁊ stomaci os. ⁊ p per hoc cholera mittitur nigra ad os stomaci quo cōfortetur appetitus. Est aūt splenis vtilitas vt turbiditatē mūdet sanguinis cuiusqꝫ feces ⁊ ad se cōtrahat per vas qd̄ ad ipsuꝫ ab epatis mittit̄ conico latere: ⁊ ab eo fūdat̄ in vas aliud qd̄ ad stomachuꝫ fertur: ea q̄titate qua excitetur appetitꝰ. Nec vero primū ad stomachū fert̄ ꝙ illā ab epate extraxerit: sed postq̄ in eo fuerit imutata ⁊ alterata in eius substātiam ⁊ cibum fecerit sibi cōpetētem: ⁊ qd̄ huic superest actioni qd̄ scil' in suam non potest transformare naturā ad os mittit stomaci: per quod appetitus fiat robustior. Hac itaqꝫ de causa ⁊ vtilitate: splenis substātia fragilis facta ē spōgie similis vt attractio eius ac susceptio facilis fiat: qua trahat crossos humores nigros: factusqꝫ ē color eius ad nigrū inclinꝰ quo ꝯfiguretur ⁊ cōsimilis cholere esset nigre. Hec ē splenis cum vtilitate assignatio

Capitulū.xxx. de fellis assignatione ⁊ vtilitate.

f El super epatis pēnam locatū ē maiorem ⁊ ē vnius tunice: cuiusqꝫ subā proxima ē operimentorū substātie. Huic duo sunt meatus ab ea orientes eorūqꝫ substātia qualis ⁊ ipsius. Alter horū lateri epatis cōtinuatur conico: ⁊ per ipsuꝫ choleras trahit ab epate sanguinis ad se. Alter aūt in duas diuiditur partes: quarū altera maior intestinis cōtinuatur ⁊ ad ea choleras transmittit. Altera minor stomacho cōiungitur: ⁊ per cā in eius continuationē cholerā mādat. Cōtinuātur aūt illi loco colli eius rami duo subtiles: alter ab arteria que ad epar mittitur. altera neruo qui itidē ad epar missus ē vt ꝑ eos sensum accipiat ⁊ vitā. Est aūt eius vtilitas choleram purgare rubeam a sanguine: cāqꝫ attrahere ne forte sanguineꝫ exurat suo acumine.

Capitulū.xxxj. de renū assignatione ⁊ vtilitate.

r Enes duo positi sunt in duobus spine spōdiliū lateribus prope epar. Et ren dexter loco excelsior est i tantum vt q̄nqꝫ maiori occurrat pēne epatis: ⁊ hec ē pēna siue extremitas inferior. Sinister aūt ren loco humilior ē. Eorūqꝫ latera duo conica ad inuicē opposita sunt ⁊ latera duo gibbosa circūdantur a latere corporis in quo sunt animalis. Continuantur aūt eorū cuiqꝫ duo rami magni vene cōcaue statim vt ab epate surgit: alter eorū diuiditur in ipsorū substātiam ⁊ ad ipsos fert sanguinē: per alteruꝫ aūt aquositatē trahit sanguinis que ē vrina. Continuatur etiā illis a magna ramus arteria cōpetētis magnitudinis ad ipsos virtutē portans vite. Oritur aūt ex vtrisqꝫ loco quo hec illis continuātur vasa collū: ⁊ large cōcauitatis operimēto opertū: quorū qd̄qꝫ vesice coniungitur: per quem vrina a renibus ad vesicā mittitur: vocantur autem hec colla duo emunctoria. Ad hanc parati sunt renes vtilitatē. s. vt aq̄sitatē traherent sanguis ⁊ hac illum purgarēt superfluitate.

Capitulū.xxxij. de vesice assignatione ⁊ vtilitate.

v Esica autem posita est in masculis super rectū intestinū: ⁊ vnius est tunice dure. Cuius durities fuit necessaria: quo acumē posset choleram perferre vrineqꝫ preter voluntatem egressum: vrina porro ad illam mittitur a renibus per meatus duos quos emūctoria diximus. Consolidātur aūt duo hi meatus vesice p trāsuersum adducti ⁊ per longū feruntur: ⁊ deinceps in interiora eius mittuntur. Scinditur aūt ex substātia eius pars quedam operimēto similis: ⁊ tēpore quo vrina ad vesicā non decurrit operimētum hoc coniunctū est super meatuū os: clauditqꝫ illos diligentissime: nec ventus per os emittitur: ne forte aliquid vrine ad ea a quibus defluxerat reuertatur loca. Hoc etiā modo consolidatur meatus qui ori continuatur fellis. Hec est vesice assignatio ⁊ qualitates eius.

Capitulū.xxxiij. de membris generationis ⁊ primum de matrice ⁊ eius vtilitate.

d Iximus de ciborū instrumētis que persuasoria erant: iaꝫ deinceps equum est nos hoc disputare loco de mēbrorum habitudine q̄ generatiōis sūt istā. Sūt aūt h̄ matrix: mamille: testes: spermatis vasa: veretrum. Et nos de matrice primum considerabimus eiusqꝫ habitudinē ostendemus in figura i positione in vtilitate fetusqꝫ in ea hitudine. Dico quoniā matrix in forma sua forme similis est vesice maximeqꝫ profunditas eiꝰ nisi ꝙ ab ea differt duobus que in eis sunt ab vtroqꝫ latere augmētis duobus similibus cornibus ad emunctoria versus tendentibus per que vene ingrediuntur ⁊ arterie que ad matricē ⁊ sperma deferunt ⁊ spū. Matrix autē sua in suba substantie proxima ē neruorū eo ꝙ extensio illi eēt necessaria tēpore cōceptus ⁊ ipregnationis in oēs partes quꝫ fetus auget̄ ⁊ maior fit. Hec āt actio generi neruorū possibilis ē sic vt nocumētuꝫ illis nō accidat. Matricis os magis neruosum ē ⁊ magis durū nisi ꝙ eius tēperata ē durities. Neruosū quidē est pp̄ sensus bonitatē que in coitus delectatione fuit necessaria: tēperata aūt ē durities eius quo possit in ea reductio ⁊ cōstrictio fieri post spermatis ad illud ingressū: sed ⁊ vt possit extendi coitꝰ tēpore quo per illud sperma facile transmittat̄. Si eni multe eēt duritici a firmitate cōstrictionis prohiberetur. Si āt molle extendi optime nō posset sed caderent partes eius alie super alias: claudereturqꝫ nec facile ad matricē semē viri posset transire. Est āt vnā habēs tunicā cōpositam ex villis positione varijs ⁊ in ea villi per longū porrecti q̄ ēt in ea ceteris pautiores sunt eo ꝙ necessariū erat illis sperma solū attrahere. Sunt ⁊ villi per transuersa ducti: ⁊ hi magis i ea abundāt: propter quod per eos virtus est sperma retinēdi ⁊ fetū per cōceptus tēporis diuturnitatē. hꝫ etiaꝫ villos in latū deductos pp̄ eā que necessaria erat expellendi virtutem emissionis ad exteriora fetus tpe. Locatio eius talis ē super intestinū posita ē rectū ⁊ super ipsam vesica: eo ꝙ necessariū eēt intestinū quasi culcitrā ⁊ stramentū illi esse. Vesica quoqꝫ tegit illā ab incōmodis que accidunt extenuatiōe dū distēditur cōceptus tpe. Est autē alligata matrix his que illi vicinātur circūquaqꝫ mēbris ligamentis flexibilibus ⁊ q̄ extendantur vt in oēs possit distendi partes conceptus tpe. Hec a superioribus qua parte eius ē profunditas vesicaꝫ superat: a parte vero colli a vesicā superatur. Collum matricis vsqꝫ vuluā porrigitur. Vulua est interstitiū ⁊ separatio

que inter duo pēnis ē ossa: ⁊ ē super anū locata. Huic ab ex-
terioribus augmēta sunt cutis que arabice badera vocantur
que similia sunt veretri preputijs: ideoqꝫ ⁊ nos nomen aliud
nō habentes preputia vulue vocamus. Horū sunt vtilitates
vuluā ⁊ matricē tegere ac defendere ne forte acris ad illā fri-
giditas penetret. Sunt autē matrici concaua duo magna
quorū alterū ē in dextris: alterū in sinistris. Hec duo conca-
ua ad vnā perueniūt ꝓfūditatē vtrisqꝫ cōez: diciturqꝫ matri-
cis collū. Ideoqꝫ antiqui matricē matrices eē dixerunt: hac
quoqꝫ dixim⁹ cā. Hec autē duo animaduertes manifeste cō-
caua si in matricem animalis intēderis ⁊ siphacē ab ea scin-
deris quo ab exterioribus vestitur videbis duas concauita-
tes abinuicē disgregatas tanꝙ̄ si due eēnt matrices que ad
vnā protēduntur profunditatē que necessarie fuerunt vt i ge-
mellorū generatione eorū quisqꝫ sua generetur in cōcauitate
Sic ergo in pluribus fit qñ gemellos mulier generat: fitqꝫ
secūdū partē maiorē masculi generatio in dextro latere: femi-
ne in sinistro: rareqꝫ feminarū accidit generatio in latere de-
xtro. Et in matrice ⁊ singulis concauitatibus loca profunda
sunt parue profunditatis que fossule dicuntur: hec sūt vena-
rū ora per que sanguis mēstruorū in matricē decurrit: sūt āt
hec loca aspera: ideoqꝫ vt per ea sperma retineatur suspēdā-
turqꝫ illis secūdie partes: sintqꝫ illis tanꝙ̄ ligamēta. Te-
sticuli porro mulierū positi sūt i superiori colli matricis loco
post augmēta duo que dicūtur cornua duo: ⁊ sunt a duobus
matricis positi lateribus. alter a latere dextro alter a sinistro
testesqꝫ duo mulierū minores sunt ꝙ̄ virorū: ⁊ sunt rotūdi ⁊
supplani: substātia eorū glandulosa similis glandule que ve-
nas stringit ⁊ solidat ⁊ sunt masculoꝝ testibus duriores cui-
qꝫ coꝝ vena continuatur nō pulsans que a renū parte veni-
ens augmētū quodqꝫ ingreditur cornu dictū: ⁊ ab earū qua-
qꝫ oritur corpus per quod sperma in cōcauū fundit̃ matri-
cis. Hec est matricis assignatio ⁊ figura. Quātitas autē
eius oībus nō est equalis mulieribus. In mulieribus etenim
q̄ ꝑgnātes nō sūt minores ē eas inuenire: i ꝑgnātibus maio-
res: sꝫ ⁊ i his q̄ nunꝙ̄ cōceperūt miores sunt valde ꝙ̄ in his
que aliqñ cōceperūt: ⁊ ꝙ̄to plus mulier cōcipit ⁊ eius maior
fit matrix ꝑꝑ matricis extēsionē a fetu vt sit illi locus. Va-
riatur ēt matricis ꝙ̄titas in etatibus: ⁊ ē in muliere que mio-
ris ē etatis minor: in ea vero que maioris ē etatis maior. At
vero vetule mulieres miores hñt ꝙ̄ iuuētus earum nouerit.
Est autem ⁊ in illis que parum coeunt. minores ꝙ̄ in illis q̄
multum coeunt. Matricis autem temperata quantitas
est que ab extremitate eius supiori que est eius profunditas
posita ꝓxima ē vmbilico vsqꝫ ad extremitatē vulue: ēqꝫ eius
longū duodeci digitorū: latitudo eius ē dimēsio qua duo ab-
inuicē distāt emūctoria ad que quodqꝫ duū ꝑuenit augmen-
torū que cornibus silia sūt: hec ē matricis assigna° simplex.

Cap^m. 34^m. de matricis in q̄ ē fetus assignatiōe

m Atrix autem in q̄ ē fetus cuiusmōi sit h̃ loco dicemus: ⁊ oēz eius
osñdemus q̄litatē a ꝑ̄cipio quo spma i ipam cadit
vsqꝫ ad cōplemēti fetus tp̄s ⁊ horā. Dico ergo qm̄ Galien⁹
⁊ Hypocras arbitrātur ꝙ spma agētis ⁊ mr̄e obtineat locū
in fetus gnātione: sanguinē aūt mēstruū solūmodo materiei
seruare locū. ⁊ qm̄ fetus ꝑficitur ꝯtemperantia ⁊ cōmixtione
spmatis masculi cū femineo. Aiūt quoqꝫ matricē qum ē coi-
tus tp̄e siquidē ꝓxima ē mēstruorū amputationi: ꝑueneritqꝫ
ad eā sperma tēperatuꝫ sua in crossitie ⁊ viscositate sup illud
strīgi ab oībus sui ꝑtibus: retinereqꝫ ipsuꝫ ⁊ circūtenere ea q̄
in ipa ē retentiua virtute. Huius rei signū ē ꝙ inuenim⁹ qñꝫ
dū aīalia exploramus que pariūt. Matrix eteiꝫ eorū ita ar-
ctissime stricta ⁊ ꝯclusa ē vt nec acumē corpis aliquod possit
ītrare: hoc fit ꝑꝑ nimiū amorē ⁊ desideriū matricis in spma-
tis subām. Ideo ergo ⁊ antiqui dixerūt matricē eē tāꝙ̄ aīal
sperma desiderās. Est aūt spmatis nā si a virga que in ea est
expellatur forti virtute ꝑ matricis ire collū ⁊ recta tēdere via
vsqꝫ in īferiora eius ⁊ in loca vicia: illiniūturqꝫ eo ⁊ dilatan-
tur in his locis inferioribus: remanētqꝫ remotiora matricis
in cornuum ꝑtibus inania ⁊ viri spmate vacua. Amputatur
igit̃ spma mulieris ab eius testiculis ꝑ spmatis vasa ⁊ in me-
dium fūditur matricis: tēditqꝫ ad cornua duo ⁊ in vētre di-
latatur matricis. cōplēturqꝫ loca que viri fuerāt spmate fru-
stra: ⁊ in ea quoqꝫ in quibus illud est cōtinuaturqꝫ illi. Fit ve-
ro inter matricē ⁊ spermata duo iterstitiū quoddā ⁊ q̄si diui-
sio ⁊ cōcauitas: cōmisceturqꝫ qđ residuū ē seminū duuꝫ ⁊ ad
concauitatē illā tendit replēdā. Fuit aūt necessaria duuꝫ
spermatū cōmixtio duabus de cāis. Altera ē vt sperma esset
mulieris cibus cōueniens virili spmati: virile ⁊enim crossuꝫ
est calideqꝫ cōplōnis sperma: cōtraqꝫ femineū tenue ⁊ frigi-
de cōplexiōis: q̄re sua nō pōt crossitie virile extēdi ⁊ dilatari
quēadmodū oporteret corrūperetqꝫ suam materiā fetus ca-
lore. Ideoqꝫ femineū nec̄ium fuit sperma qđ eius tēperaret
crossitiem ⁊ calorē. Altera aūt ē vtilitas opimēti gnātio qđ
fetū circūdat: virile ⁊eīm spma eo ꝙ recte feratur ad cornib⁹
nō ꝑuenit augmēta silia: nec ꝑ totū dilatatur matricis vētrē
necessarium ideo femineū ē sperma quo cōpleātur loca ad q̄
virile nō accessit spma: cōtinueturqꝫ femineo: ⁊ ex eis simul
opimentū fiat quo fetus inuoluatur. Est aūt huius operi-
menti fetū circūdantis gnātio talis: sperma crossum ē ⁊ vis-
cosum: interiora aūt matricis calida ⁊ plana. Qū igit̃ sper-
ma intra corpus matricis dilatatur facile ex eo opimentum
gnātur: quēadmodū fit ex pasta si supponatur opculuꝫ cali-
dum cito crustula fit. Soluitur aūt operimētum hoc oīb⁹ ex
planis matricis corporis locis: ⁊ suspēditur ad eā ꝑ loca as-
pera que fossulas diximus: fitqꝫ opimentū hoc cū spermate
qđ circūtenet: quēadmodū ouum qđ nō suo edidit tp̄e gallia
nō cōpletū: videbisqꝫ exteriorē testā operimēto silēm. Et hoc
quoqꝫ nōnūꝙ̄ in exquisitione matricū apparet aīaliū que pre-
gnātia sunt a proximo. Videbis ⁊enim opimentum matrici
adherēs ꝑ loca que venaꝝ ora fossule dicta sunt: al's autē a
matrice oīo seiunctū ⁊ minie inherēs illi ad oui silr̄itudinem
qđ i gallie matrice ꝯpletū ē: nec dura ei⁹ est testa. Refert aūt
hypocras i libro de nā pueri. saltatricē mulierem sexto con-
ceptiōis die aborsū passā: cecidisseqꝫ ab ea sperma cū opimē-
to suo i silr̄itudinē oui qđ suis exterioribus nudatuꝫ corticib⁹
īteriori opimento tm̄ vestitur. Ut autem hui⁹ ꝯpleta ē operi-
mēti gnātio qđ spma cōcludit: sanguis ad illud fertur men-
struus per venas non pulsantes: quarū ora ea sunt loca que
fossule dicta sunt: peruenitqꝫ simul sanguis subtil' ⁊ spiritus
vitalis per arterias que ad matricē veniūt: feruntūrqꝫ simul
in operimēti substātiā anteꝙ̄ ipsius cōsumetur durities: iōqꝫ
possibilē habent per illud transitū ad ipsius concauū. Fiūt
itaqꝫ in operimento foramina ⁊ meatus nec desinūt hi dila-
tari: nec cōsolidantur ꝑꝑ sanguinis decursuꝫ. Spermatis ⁊
enim attractio qua sanguinē trahit: nō cessat per eam que in
ipso est trahendi potētiam. Spermati nāqꝫ sua in generatio-
ne in istrumētis eius miscetur vital' spiritus ⁊ naturalis per
quos materias sibi conuenientes possibilitatē sibi trahendi
sumit: fiuntqꝫ ex eis fetus mēbra: hypocras nāqꝫ ⁊ Galienus
arbitrātur: sperma materiei ⁊ agētis ⁊ forme in creādo obti-
nere fet⁹ locū: mēstruū aūt sanguinē materiā tantuꝫ: sicut in
huius capituli principijs dictum est: dehinc operimētuꝫ illđ
durescit ⁊ solidatur: generāturqꝫ ex spermate inter operi mē-
tū: locis scil' ill' per que sanguis ad fetū influit vene arterieqꝫ
quarū ora venis continuātur ⁊ arterijs que ad matricē ferū-
tur: continuāturqꝫ he illis arterie arterijs ⁊ vene venis. Dei-
ceps arterie he ⁊ vene generate irretiūtur ⁊ inuoluūtur cum
operimēto ⁊ īplicantur intra ipsum: circūdātqꝫ exterius: post
hec vene omnes nō pulsantes cōgregātur: fiuntqꝫ ⁊ cōgluti-
nātur ex eis due nō pulsantes vene: itidem omnib⁹ cōgrega-
tis in vnū arterijs: due creantur arterie: sicqꝫ q̄tuor ad vmbi-
licū veniunt fetus: vt aūt vmbilicum trāsierūt nō tm̄ plurimū
cogregātur due vene in vnā. Vocatur aūt operimētum hoc
in quo hec irretiuntur vene ⁊ arterie secūdina. Fuit autē
secundina necessaria vt venas solidaret ⁊ firmaret ac arte-
rias: ligatasqꝫ adinuicem confortaret: sed ⁊ vt fetū mēstruoꝝ
pasceret sanguine his que in ea sunt venis: spiritūqꝫ inferret
⁊ sanguinem subtilē his quas habet arterijs. Generātur
aūt super fetū ab interioribus operimēta duo: alterum quo-
rū secca dici potest ⁊ est īplicitū quasi fasia: alterū autēꝫ sela
arabicis nominibus. Et secca sub secundina est ascēditqꝫ ad
matricis superiora ⁊ est simile fasie figura ⁊ hic est transiens
ad fetus vesicā eiusqꝫ vtilitas vrinā suscipere fetus. Sela au-
tem operimētū est fetū circūdans sub secca. Et est operimen-
tū largū ⁊ spissum: quod ad suscipiendos factū est vapores
ascēdentes de spermate ⁊ fetus: qui quasi sudor sunt in consu-
matis corporibus. hec est operimētorum que fetū circūdāt as-
signatio. Ipsius autēꝫ fetus generatio huiusmodi est. Di-
co quoniā sperma ⁊ sanguis qū cōmixta fuerint fiunt ex eis
inflationes ex sanguinis calore: quēadmodū in crossis vide-
mus fieri ⁊ viscosis si igni decoquātur in eorū ebullitione bul-
las fieri ⁊ inflationes. In huiusmodi bullis spiritus adunat̃
spermati admixtus. Immergiturqꝫ spermatis profūdo adu-
nāturqꝫ bulle he adinuicē ⁊ fit ex earū adunatione conca-
uitas magna in spermate: qua in concauitate plurima adu-
natur spūs quātitas: fitqꝫ in superfitie spermatis durities:
nec potest abinuicem spiritus dissolui. Decurrit aūt sanguis

⁊ ſpiritus per duo illa vaſa iam creata in ſecundina ad ſper
ma:eiuſqꝫ replent concauū:virtuſqꝫ informans ex his duo-
bus exſpermate.ſ.⁊ ſanguine mēbra informat fetus:ex ſper-
mate quidē ipſo mēbra alba que ſunt cerebrū oſſa:cartilla-
gines:operimēta:ligamēta:vene:⁊ arterie:ex mēſtruo autem
ſanguine epar ⁊ omnia mēbra carnea ſolo excepto corde.h̄
⁊enī ex ſanguine fit arteriarū.Primū autē oīū virtus īfor-
mās ab his incipit mēbriſ:que pluribꝰ ſunt origo ⁊ radix mē
bris corporis:cerebro.ſ.corde ⁊ epate:fitqꝫ ex ſubſtātia ſper-
matis cerebrū ⁊ ex arteriarū ſanguine cor:epar aūt ex eo qui
per venas ad corpus fetus veniētes mittitur ſanguine per ſe
cundinā.Sūt hec tria in principio mēbra adiuicē proxima
deinceps aūt in vltimis ſeperātur ⁊ abinuicē remouentur:cō
tinuaturqꝫ vena magna que ex venis fit nō pulſantibus epa
ti:⁊ ad ipſū defert ſanguinē mēſtruoꝝ:ſimiliterqꝫ vena pul-
ſans que ex pulſantibus fit venis in ſecūdina cordi ꝯiūgitur
cui ⁊ ſpiritū miniſtrat vitalē ſubtilēqꝫ ſanguinē.Poſt hec au
tem ex radicibus his tria ſeperantur germina:a cerebro ner
uoꝝ paria ⁊ nucha:a corde arteria magna:ab epate vena cō
caua.Eſt aūt arteria que ad fetus vmbilicū attingit:⁊ cordi
eius continuatur arteria magna que ex corde eius procedit.
Fecit aūt eiꝰ hāc ꝯtinuatoēꝫ vene nā qm̄ nl̄la eēt ſecuītas ne
rūpet̄ ſi cordi ꝯtinuaret̄ ipi ꝑꝑ eā q̄ intus eſt longinquitatem
inter vmbilicū ⁊ cor.Creantur autē cū harū generatione ra
dicū ⁊ germinorū oſſa illa circūdantia que quaſi operimen-
ta ſunt illis ⁊ caſtrū:fiuntqꝫ ex ſpermate oſſa cranei:⁊ circun
dant cerebrū ⁊ ſpondiles qui circūdāt nuchaꝫ pectoris coſte
circūdantes cor.coſte poſteriores epar cōcludētes.deinceps
alia creātur mēbra:niſi ꝙ ea amplius manifeſta ſunt q̄ his
radicibus ſunt propinquiora vt ſenſus inſtrumenta cerebro:
pulmo cordi.ſtomachus.ſplen.fel.renes epati.Dehinc mani
feſtantur que hec mēbra ſequūtur que in concauo ſunt pecto
ris.Ultimo manus ⁊ pedes ⁊ oīa reliqua mēbra que incom
pleto ſunt fetu.iā tunc fetus incipit moueri.Huiuſmodi ē fe-
tus informatio.ſ.a pricipio quo cadit ſperma in matricē vſqꝫ
cōplemēti eius horā ⁊ tēpus. Eſt āt fetus informatio per
quatuor tpa.Primū ē tēpus in quo ſi ingratur ſpermatis for
ma adhuc ei dominatur ⁊ hoc vocat hypocras ſpermaticū.
Secūdū eſt in quo ſperma repletū apparet ſanguine nec ce-
rebrū aut cor aut epar adhuc diſcernūtur:nec formata ſūt:ſꝫ
iā tn̄ nodata ſunt.et eſt eis q̄ntitas ⁊ mēſura:vocatqꝫ illū hy
pocras hoc tēpore fetū.Tertiū eſt tēpus in quo forma ⁊ cere
bri ⁊ cordis ⁊ epatis manifeſtius apparēt:videmuſqꝫ i eo re-
liqua oīa mēbra tanq̄ que informari incipiāt.Quartum ve
ro eſt in quo diſcernunt̄ ⁊ apparēt oīa mēbra que tam in ma
nibus ſunt q̄ in pedibus:vocauitqꝫ hoc fetū tpe hypocras
infantē:eo ꝙ hoc tpe fetus moueatur manifeſte:pedibꝰ calci
tret.vocatur āt fetus oibus his tēporibus viuū niſi ꝙ eius vi
ta tribus primis tēporibus quaſi plātarū ē. Similitudo
autē fetus cū plātis tribus ē in rebus. Prima eſt quoniā quē
admodū plante radices ſunt:ſic ⁊ fetus continuatio cū ma-
trice venis ⁊ arterijs que in ſecūdina ſunt.Secūda quoniā
quēadmodū plante ramos habent:ſic ſunt ⁊ fetui germina
que a tribus oriūtur radicibus cerebro.ſ.corde ⁊ epate.Ter-
tia eſt quoniā quēadmodū a plantis duo oriuntur germina
primū qd̄ ad ſuperiora tēdit ex quo rami fiunt arboris.ſꝫ ad
inferiora a quo producūtur radices:ſic ⁊ in fetu vene ⁊ arte-
rie:quarū alie ad ſuperiora.alie ferunt̄ ad inferiora.Hec eſt
fetus in matre aſſignatio. Spatiū autē tēporis informa
tionis eius ⁊ cōplemētū tale ē fetus qui in ſeptimo naſcit̄ mē
ſe ſi quidē maſculus ē eius informatio in triginta cōplet̄ die-
bus motus in ſexaginta:eiuſqꝫ ꝑfectio in ducētis ⁊ decē die-
bus.Si vero femina eius informatio perficitur in triginta
quinqꝫ diebus.motus in ſeptuagiuta.cōplemētūqꝫ in ducen
tis ⁊ decē diebꝰ.Qui vero in nouē naſcitur mēſibus ſi maſcu
lus ſit eius informatio in quadraginta diebꝰ.motus octuagi
ta.cōplemētū in ducētis ſeptuaginta diebus. Q: ſi femina ē
eius informatio in quadragintaqīnqꝫ fit diebꝰ :motꝰ in no-
naginta cōplemētū i ducētis ſeptuaginta diebus.In decio āt
naſcēs mēſe maſculi fit informatio in q̄dragintaquinqꝫ die-
bus.motus in nonaginta.ſi femina.informatio in quinqua-
ginta motus in cētū diebus fit.cōplemētūqꝫ i trecētis diebꝰ.
Cōpletur āt maſculi forma anteq̄ femine eo ꝙ ſperma ex q̄
maſculus generat̄ fortius ē ⁊ calidius.Ait autē hypocras ſe
mulieres vidiſſe q̄ aborſū fecerāt ante triceſimū cōceptiōis
diē.apparuitqꝫ in eis oīū forma mēbrorū:⁊ ait quoniā quꝫ
forma cōpleta fuerit in trigintaquinqꝫ diebus:partus in du
centis ⁊ decē erit.Et ſciendū quoniā quocūqꝫ cōpleatur for
ma tempore in duplo tēporis fit motus.ptꝰ autē poſt triplici
tatē tpis motus.Siquis āt dicat cur puer qui octauo naſci-
tur mēſe nō viuit.dicimus hypocratē in libro ſuo quē de feti-
bus octo cōpoſuit mēſiū dixiſſe:quoniā in ſeptimo mēſe fit
puero cōuerſio ⁊ motus a ſuo loco queritqꝫ exitū:cui ſi virtꝰ
erit valida matricē egreditur:ſi vero debilis nec p̄t exire:tur
batio illi fit ⁊ debilitas.Nō itaqꝫ ſeptimo naſcitur ſed vſqꝫ
decimū aut nonū remanet mēſem:⁊ ab illa que acciderat cu
ratur turbatione ⁊ langore ſanaturqꝫ que contingerat mor-
bus ⁊ leſio.At vero ſi octauo naſcatur mēſe ⁊ in ea ē hitudie
turbationis ⁊ langoris debilitatiſqꝫ nō viuit eo ꝙ non ſit illi
virtus qua paſci poſſit ⁊ nutriri.Huiꝰ rei ſignum ē ꝙ fetui.ſ.ſe
ptimo accidat mēſe inuerſio ⁊ turbatio morbus ⁊ mala habi
tudo pregnantiū in octauo mēſe earūqꝫ grauitas qū pregnā
tiū habitudo habitudinē ſequatur fetuū.Hec autē habitudi
nes a fetibus ceſſant circiter quadraginta dies. Et ſcien
dū quoniā cuiuſqꝫ fetus maſculi generatio ē in latere dextro
eiuſqꝫ motus hac apparet in parte contra feminarum in ſini
ſtris generationes fiunt lateribus:motuſqꝫ earū in eiſdem.
Naſcūtur autē in dextris maſculi matricū lateribus: qm̄ eo
rū calidā oꝫ eē cōplexionē latꝰ aūt dextrū matricis calidius
cū ſiniſtro:eo ꝙ epati vicinꝰ ſit amplius hoc:ſꝫ ⁊ qm̄ teſticu-
lus deſter a quo defluit ſperma i matricē eadē de cā calidior
ē iōqꝫ ⁊ eius ſpma calidius ⁊ ſiccius:gnāntur ecōtra femine
in ſiniſtris lateribus qm̄ eas oꝫ frigidioris eē cōpl̄onis:late-
ra aūt matricū ſiniſtra frigidiora ſunt ſplenis vicinitate:ſi-
niſterqꝫ coꝝ teſticulus hac eadē frigide ē cōpl̄onis cā:ſiml̄r-
qꝫ eius ſpma frigidius ⁊ hūidius.Quāto aūt ſperma calidi
us ē ⁊ ſiccius croſſiuſqꝫ:fetus quoqꝫ maſculus. Si vero fri-
gidius ⁊ hūidius ⁊ tenuiꝰ ⁊ fetus femieus ē. Signa aūt
qn̄ mulier pregnās maſculū hꝫ i vtero:color pulcher:motus
eius leuis:māma eius dextra maior ē ſiniſtra: itidēqꝫ caput
māmille eiuſdē:pulſus in dextra manu fortis ē ⁊ vehemens
celer ⁊ plenus.Si aūt in vtero feminā hūerit ſigna cōtraria
nuenies:m ūd aturqꝫ femia a ſanguine ꝑtus ſi maſculuꝫ pe-
perit in vigintiquiqꝫ diebus.Si vero femiaꝫ in trigitaqnqꝫ.
Et ſi viri ſpma maius ⁊ fortiuſ fuerit:qui gnātur pr̄i ſil̄is
eſt.Si vero amplius ſit mulieris ſemē ⁊ fortius:naſcētis for
ma matrē ſequitur. Et ſciēdū qm̄ ſepe mulieres duos pa
riunt:raro autē ampliores:vidi tn̄ que peperat tres fetꝰ mu-
lierē:maſculos duos ⁊ femiam.Audiui quoſdā dicētes mu-
lierē q̄tuor edidiſſe:maſculos duos:totidēqꝫ femias. Tra-
dūt etiā nōnulli q̄ſdam quiqꝫ peperiſſe vno ꝑtu.ꝙ qꝫ q̄tuor
ānoꝝ ſpatio viginti effuderit fetus viuētes. Et hoc quidem
poſſibile ē mihi tn̄ ſenſu icognitū.Sūt ⁊enī in matrice q̄tu-
or loca foueis ſil̄ia que venarū ſūt ora:a quibus in matricē
ſanguis defluit mēſtruus.Audiui ēt mulierē ſeptio pepiſſe
mēſe filiū:aliūqꝫ in nono:hiꝰqꝫ aiūt rei cāꝫ ꝙ poſt cōceptio
nē coitui ſe dederit viri alterius.Refert aūt Ariſtotiles qm̄
ꝑgnās mulier carnis depoſuerit fruſtrū pꝰ ānū:hec ꝑ audi
tum accepi rumorēqꝫ:ceterum corū exquiſitiſſimam verita-
tem aliter non habeo.

Capitulum.35m de māmarum aſſignatiōe ⁊ vtilitate.

m **Ammille due** cōpoſite ſūt ex glāduio
ſa carne tenera ⁊ alba:
lactis ſil̄i nāe:⁊ ex venis ac arterijs inuolutis īplici-
tiſqꝫ ⁊ in pectore poſite ſunt.Hoc ⁊eīm magis cōpetens fuit
rei ad quā necīe ſunt ⁊ ornātes magis mulieres.Eſt aūt ea-
rum necītas gnātio lactis quo fetus illo paſcatur q̄diu īfās
eſt.Qm̄ ⁊eīm infans ꝓximus ē cōſuetudini refectiōis ꝑ mē
ſtruum ſanguinē:neceſſariū hūit refici cibo mēſtruoꝝ ꝓxio
ſanguini:qd̄ aūt eiuſmodi ē dꝫ eſſe lac.Hoc nāqꝫ ex mēſtruo
gnātur ſanguine.Oportebat vero vt ſanguis fieret lac mul-
tam prius fieri decoctionē:ideoqꝫ in pectore poſite ſunt vt ꝓ
pinqꝫ cordi eēnt qd̄ caloris eſt cella ⁊ fornax nālis ⁊ illas ad
decoctionē adiuuet celebrandā in ſanguinē qui ad eas venit
a cōcaua vena.Cōcaua eteīꝫ vena poſtq̄ ꝑuenit ad cor: mit
titurqꝫ ab eo ad pectus ⁊ fit furculis ꝓxima:duo ab ea pro-
cedunt rami magni:eodēqꝫ mō oriūtur ex mēbris venarum
pulſātium que ad hec mittūtur loca due pulſantes vene: de-
ſcēdūtqꝫ hec q̄tuor vſqꝫ māmarū locū:cōtinuaturqꝫ cuique
māmille vena ⁊ arteria:diuidūtqꝫ in pl̄ibꝰ ſingl̄is mēbris ⁊
retorquētur ac circulātur ꝑ māmarū carnē. Sanguis igit̄
qui ad māmillas ꝑuenit ꝑ has venas optie decoquitur:tran
ſit eteīm ꝑ cōcauaꝫ vena ad cor aſcēdens:a quo ad ꝑtes mit-
titur pectoris:rurſuſqꝫ deſcēdit ad cor:⁊ per ipm̄ ſcd̄o trāſi-
ens motu ſemꝑ mouetur pectoris:⁊ ſic ad māmillas igredi-
tur.Circuit itaqꝫ earū refllexiōes venaꝝ ⁊ minoratur ꝑtrā-
ſiens hec loca:decoquitur quoqꝫ plena decoctione.ac altera
tur in lacti proximā nām:dehinc ab illis fūditur venis i mā-

mas. In quaꝝ carne foramina sunt. in q̄bus quiescit: ⁊ plena imutatur alteratiōe in subām ip̄arum: sicqꝫ in lacteā substantiā. quum sit māmarū nā cadē fere que lactis. Hoc itaqꝫ modo oībus fit fetui productio: quēadmodū ⁊ epar succositatē ciborū in substātiā mutat sanguinis: fitqꝫ cōueniēs oīb⁹ membris cibus maxieqꝫ carneis. Signū autem ꝙ lactis generatio ex sanguine fiat mēstruo: ⁊ ꝙ iter matricem māmillasqꝫ commūitas sit hoc est ꝙ conceptus tempore nō paruꝫ menstruum amputatur: eo ꝙ sanguis hic ad cibum conuertatur fetus ꝙqꝫ accidit mulieri mammarum reductio si fetuum fecerint aborsum: quemadmodum Hypocras sapientissimus in libro sit aphorismorum mulieri in vtero habenti geminos si altera mammilla gracilis fiat alterius aborsuꝫ facit: si dextra gracilis fiat masculi patiť aborsum: si vero sinistra femine. hec ē māmarū assi gnatio.

Capitulum. xxxvj. de testium assignatiōe ⁊ vtilitate.

t Esticuli duo organa sunt spermatis generationi. ideoqꝫ cōpositi sunt ex glādulosa carne alba: ⁊ est caro eorū tenera ⁊ rara foramina habēs: circūdatqꝫ quēqꝫ illorū operimētum cui a siphace origo ē ⁊ a lumborum loco. Sunt autē operimēta hec duo q̄ oriuntur loco stricta: nec cessāt dilatari donec vtrūqꝫ operiant testiculū. venit autē ad quēqꝫ eorū vena nō pulsans a renū partibus ferens ab illť sanguinē qui spermatis ē materia que vt illis continuantur diuiditur earū queqꝫ in suo ꝑ multa mēbra testiculo. Sic quoqꝫ due ad eos veniunt arterie ab ea que suꝑ spinā posita ē arteria. diuiduntur qꝫ in eos venarū diuisione nō pulsantiū. Dehic autē mēbra hec venarum ⁊ arteriarū retorquentur ⁊ incuruātur hec cū illis replicatiōibus varijs. Sanguis āt qui spermatis ē materia quꝫ ad testiculos incipit venire in via est imutationis in spermatis naturā quadā alteratione. vt ergo ad has peruenit venas ⁊ per replicationes earū ac ātiportus circūflectitur imoraturqꝫ diutius vt plena sit eius decoctio ⁊ cōpetēti dealbetur albore. de hinc autem ab his in carnē testiū mittitur venis. ingreditur qꝫ eorū foramina ⁊ raritatē quē illi in suā transformant naturā plena alteratione suaqꝫ vltima decoctione calore excoquūt: augeturqꝫ eius albedo ⁊ fit crossus generationi competens quēadmodū mēstruorū sanguis in lactis mutatur naturā in mamillis ⁊ fit cōuēiens fetui cibus. Oriūtur āt ex testiculorū corpore vasa duo similia in substantia testium substantijs in que testiculi sperma fundūt ⁊ per ea in virgaꝫ quēadmodū mulierū sperma duo earum fundūt in matricē testiculi: dicuntur autē vasa spermatis hec vasa: hec in maribus longa sunt. remouentur etenim a loco quo a testibus oriuntur ⁊ ad pēnis duo extenduntur ossa: dehinc ad virgam descendunt. Sunt ēt in masculis larga cōcaua dura substantia: lōgitudo quidē eorū necessaria fuit vt i eis spermatis augeretur maturitas ⁊ optima fieret viscositas ac crossities. Largitasqꝫ quo per ea sperma facilius transiret ⁊ celeriter a virga in matricē durities vero ne forte illis in spatij prolixitate ruptura aut incisio accideret. Porro in mulieribus spermatis vasa ꝯria his disposita sunt breuia. s. stricta molliaqꝫ. Breuia eo ꝙ nō egerēt sp̄ma foras fundere. sꝫ in sua loca. Stricta quoniā mulieris sperma tenue est transmittiťqꝫ per arctos velociter meatus. Mollia vero eo ꝙ breue illis esset trāscurrēdū spaciū. Durities illis non fuit necessaria que ab icisione illa cōseruaret hec ē testiū assignatio ⁊ vtilitas.

Capitulū. xxxvij. de virge assignatione ⁊ vtilitate.

v Irga corpus est neruosū rotūdū cōcauū oī vacuum humiditate: eiusqꝫ origo a duob⁹ ossibus que pēnis ossa vocātur. In lateribus ei⁹ lacerti duo iuicē positi. Necessaria aūt fuit virga ꝑꝑ duas vtilitates. Earū altera que ⁊ primū a natura proponitur: vt sp̄ma quod ei vasa ministrāt in matricē transferret. Iōqꝫ neruosa eius facta est substātia vt ad tactū plurimi esset sensus delectareturqꝫ homo i coitu. Uacua aūt humiditate facta ē vt eius cōcauitas concubitus tēpore vētositate repleretur inflanti ipsaꝫ magnificātiqꝫ ⁊ extēdenti: vt eius possit fieri in vuluā ad matricē ingressus: diciturqꝫ actio hec errectio. Facti sunt aūt a lateribus eius vtrisqꝫ lacerti duo oppositi vt ipsum extendant coitus articulo in vtrāqꝫ partem contrariaꝫ. fiatqꝫ abinde meatus eius rectus: extēdunturqꝫ simul spermatis vasa ⁊ dilatantur: trāsitqꝫ per ea sperma celerius. Secunda porro eius est vtilitas que ⁊ a natura secūda proponitur: quoniā eni vesica spermatis meatui apposita est. fecit natura meatu vrinā hoc exire: sustulitqꝫ ideo vesice collum ab ani loco: vsqꝫ eum quo origo est virge. Creauit eiꝫ in extrēitate colli vesice masculorum augmentum longū: cuius extremitas ad collum peruenit concauitatis virge. At in mulierū meatu vrine quoniam virge carent substantia augmētuꝫ collo datū non est vesice: sed eius collū in eis factum est q̄ᵭ ad extremitatē tantum attingat vulue vt in eam fundat vrinaꝫ. Hec est mēbrorum assignatio genitalium in viris ⁊ mulieribus. Et sciendū mēbra hec in masculis ⁊ in mulierib⁹ eadē eē: sꝫ differre figura ⁊ substātia. In feminis etei testicľi rotundi sunt ⁊ duri in viris oblongi ⁊ teneri vasa spermatis in masculis longa duraqꝫ: in feminis breuia ⁊ mollia. In masculis virga solida ⁊ longa: collū matricis in feminis ⁊ tenerum ⁊ breue. hedera in mulieribus ē quod preputium in masculis. Hec est virge assignatio ⁊ vltimus noster tractatus de membris.

Sermo quartus prime partis libri completi artis medicine qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeher moysi filij seiar translatio stephani philosophie discipuli de virtutibus ⁊ actiōibus habēs capitula. xx.

Capitulum primum disputatio de animalibus naturalibus actionibus.

e x p̄cedēti de elementis disputatione manifestū est eē aīal ⁊ plātā metallaqꝫ cōposita ex quatuor esse elemētis partiuꝫ eorum cū alijs cōtemperātia: eorūqꝫ ab inuicē passionibus. Dicitur enī quoniā ex hoꝝ elemētorū q̄litatib⁹ in corporibus cōplexiones proueniant calore. s. ⁊ frigore humiditate ⁊ siccitate: sitqꝫ in singulis animaliū ⁊ plantarū ac metalloꝝ huius cōplexionis mēsura quedā: secūdum ꝙ eorū singula ꝯsiderabant: hec aūt cōplexio quasi instrumētum sit ⁊ organū per quod operetur natura ⁊ anima per quas regimē est animalis ⁊ plāte: per naturā nāqꝫ plātarū est ⁊ animaliū regimen: per animā aūt animaliū. Qum hec inq̄ ita sint: optet hic ⁊ nature ⁊ anime virtutes esse: per quas omnes possint suas operari actiones: he aūt virtutes manifeste sunt ⁊ patētes ex his quas queqꝫ earū operatur actionibus. Actiones quidē nature sunt generare: augere: nutrire. Actiones vero anime quedā sunt per quas est vita dilatatio cordis scil3: ⁊ venarū pulsantiū: ⁊ eorū reductio: quedā per quas est animus ⁊ discrectio ⁊ sensus ⁊ volūtari⁹ mot⁹. Genera itaqꝫ virtutū tria sunt primū naturalis virtutis: ⁊ dicitur virtus naturaľ. Secūdum virtutis anime ꝑ quā est vita ⁊ dicitur virtus vitalis. Tertium virtutis anime per quā ē regimē sensus ⁊ volūtarius motus: vocaturqꝫ virtus animalis ab anima.

Et naturaľ quidē virtutis actio cōmunis est animalib⁹ ⁊ plātis. Huius eteni virtutis actio ē ⁊ generatio: nutritio: ⁊ augmētatio: substātie spermatis imutatio i mēbrorū animalis substātiam. Incremētum aūt augmentatio est q̄titatis ipsorū mēbrorū. s. eorū a paruitate ad magnitudinē translatio donec ad iuuētutē veniatur. Nutrimētum vero est eorū restauratio que a corporibus dissoluūtur ⁊ mēbris quo ꝑ illud

durare queat animal ⁊ permanere spatio tēporis lōgo: ne forte coꝝ que dissoluūtur causa pareat: ab exteriorib⁹ causa aeris humiditates a corporibus trahentis animalis: aut ab interioribus causa naturalis caloris corpora quodā dissoluentis modo. Sic etiā plantarū est de seminibus generatio: alteratioq̄ꝫ eorū in frondes ramosq̄ꝫ necesseq̄ꝫ habēt qū generate fuerint vt crescant ⁊ augmētentur vsquoq̄ꝫ compleātur: necessarium habentes alimentū quo sui durēt temporis longitudine ne forte marcescant ⁊ desiccentur: qum non pauca ab eis dissoluantur. Vitalis autē virtus animali cōmunis ē rationali: ⁊ irrationali siue plātis: h̄ ē eē virt⁹ i oib⁹ aīalib⁹ ē dilatatio cordis ⁊ venarū pulsantiū ac eorū reductio ad caloris custodiā naturalis. Hee autē due virtutes in oībus eq̄liter sunt aīalibus. Aīales autē virtutes quedā quidē sūt aīali cōes rōnali ⁊ irrōnali: ⁊ he sunt virtutes per quas ē sensus ⁊ volūtarius motus. sensus āt ē aut visus aut audit⁹ aut gustus aut odoratus aut tactus motusq̄ꝫ voluntarius ipse ē quo mēbra mouentur aīalis ad ea q̄ vult aut necessaria sunt sua sponte. Hec autē duo genera actionū in aīali equalia sūt quedā vero proprie sunt animali rōnali: ⁊ hec est virtus per quā fit regimē. phātasia. s. cogitatio. memoria. nō eniꝫ est aliquod inuenire aīaliū irrōnaliū in q̄ hec perfecta sunt. Harū singularū actionū motus q̄dā sunt: mouetq̄ꝫ eos agens virtus. Motus porro sex sunt: quorū duo simplices: quatuor cōpositi: duorū icōpositoꝝ: alter ē imutatio ⁊ alteratio. alter loci motus qui ē de loco ad locū translatio. Res āt imutātur ⁊ alterantur aut sue totalitate eēntie ⁊ dicitur imutatio hec generatio ⁊ corruptio aut in sua qualitate vt a calore infrigiditatē mutatio: ⁊ ab humiditate in siccitatē: a colore albo in nigrū: a dulcedine in amaritudinē. loci vero mot⁹ duobus est modis. alter rectus. alter in circulū: qui est spherarū. Rectus āt in anteriora aut i posteriora: aut ad dextꝝ aut ad sinistrū: aut ad superiora aut ad inferiora. Porro compositi motus sunt generationis ⁊ corruptionis motus augmenti ⁊ diminutionis. Et generationis motus cōpositus ē ex imutatione totalitatis sube ⁊ alteratione plurimaruꝫ qualitatum. Corruptionis motus ex eisdē cōponitur ex quibus ⁊ generatio sed econtrario. Si etenim sit imutatio generationis in calorē. Corruptiōis erit imutatio in frigiditatem: augmēti motus cōpositus ē ex alterationis ⁊ loci motibus. Quod enim crescit ⁊ augmētatur imutat illud quod ad ipsum peruenit vt crescat donec sue simile sit eēntie ⁊ augeatur in sua quantitate: in longo: lato: profundo: seruatq̄ꝫ suā sicut erat spēꝫ. Est autē differentia inter generationis motuꝫ ⁊ augmenti quoniā gnātio i alia ē spē mot⁹: augmētū āt rē q̄dē imutat: sꝫ ei⁹ eadē firma fixaq̄ꝫ ē spēs nec mouet̄. Diminutionis autē motus cōtrarius ē motui augmēti tot⁹ hic illi. Quecunq̄ꝫ ergo mouētur hoꝝ aliquo necesse ē illa moueri motu ⁊ mouēs q̄ḋ dicitur agens. mot⁹ autem actio. Et quod mouetur patiens Actionū aūt nālium quedā mouētur mutatiōis tm̄ motu: vt est gnāndi actio: qū ipsius gnāndi actio sit rei gnātio que nō est: ⁊ hec ē in aīaliuꝫ corꝑibus mutatio sꝑmatis sbe in sbam mēbrorū ⁊ q̄litates eoꝝ. Quedā motu tm̄ loci mouet̄: vt attractionis que ad mēbra trahit q̄ḋ illi silē ē: ⁊ quēadmodū tenendi actio que id cōtinet q̄ḋ trahitur ad mēbruꝫ: atq̄ꝫ etiaꝫ virtus que suꝑflua expellit a mēbris illis nocētia ad mēbruꝫ cui cōpetunt. Quedā aūt mouētur ⁊ alteratiōis motu ⁊ loci vt nutriēdi actio qum sit nutrimētum imutatio earū que ad mēbrū veniūt mārum illi cōpetentiū in sba mēbri: ⁊ augmentum ipius in lōgo lato ⁊ ꝓfundo. Vitalis autem virtutis actiones motus hn̄t locales: quꝫ sint huiusmodi actiōes dilatatio cordis ⁊ arteriaꝝ ac eorū reductio: dilatatio aūt ē motus a medijs ad extrema: eꝫ reductio ab extremis ad media Aīalium porro actionū quedā mouētur alterationis motu vt sensuū actiōes: sensus eīm est alteratio nāe sentiētis mēbri in nām sentite rei. Quedā autē loci mouet̄ motu: ⁊ he sūt actiōes volūtarij motus. Et qm̄ ex his que diximus manifestum est virtutū per quas actiōes sūt mēbrorū corꝑis tria eē gn̄a. Et ondimus que sit cuiusq̄ꝫ hoꝝ actio geneꝝ collectiōe q̄dam tractatus: iam nūc equm ē nos dicere horuꝫ generum diuersitates: ⁊ ex quo cuiusq̄ꝫ eoꝝ ꝑficiatur actio: icipiem⁹q̄ꝫ a naturali genere virtutis.

Capitulum secūdum de naturali virtute.

Ideo quoniam nālis sedes virtutis est epar ⁊ ab eo incipit tēditq̄ꝫ ꝑ nō pulsantes in oīa corporis mēbra venas. Datq̄ꝫ hāc illis virtutē. Sūt huiusmodi aūt virtutis diuersitates tres. Una ē virtus gnāns: secūda ē nutriens: teria pascens. Generās ē que fetū gnāt ex spermate ⁊ mēstruoruꝫ sanguie: eiusq̄ꝫ est a prio momēti ꝑncipio quo sperma i matricem cadit vsq̄ꝫ ad gnātionis fetus complementum actio.

Nutriens vero est virtus que fetus crescere facit membra eaq̄ꝫ a paruitate ad magnitudinem trāsfert: cuius ē virtutis actio a generantis fetus pricipio vsq̄ꝫ iuuentutis perfectiōeꝫ ⁊ tūc eius deficit actio. Pascentis porro virtutis nā ē mēbris afferre sbam eoꝝ sbe silēm: restaurāsq̄ꝫ ab illis dissoluūtur nō augēs illa nec in longū nec latū nec ꝓfundū que ipsorum sunt mēbrorum. Hec etēim augmēta nutriētis sunt virtutis ⁊ augmētatiue. Huiusmōi virtutis actio a pricipijs ipius fetus gnātionis vsq̄ꝫ aīalis mortis tēpus cōstat ⁊ horaꝫ.

Haꝝ virtutū quedā sunt quibus seruitur minie seruiētes sꝫ seruiēs. s. est illi virtus alia eius adiuuās actionē ⁊ cōplēs vt est generatiua. Quedā seruiēs ⁊ cui seruitur vt sūt due virtutes nutriēs ⁊ pascēs. Gnānti due seruiūt virtutes quarum altera dr̄ virtus imutās altera formās. Et prima quidē immutās nec̄ia est generāti virtuti vt imutaret sꝑmatis sbaꝫ ⁊ menstruoꝝ sanguinē in q̄q̄ꝫ fetus membra. Huiusmōi actio virtutis ꝑ q̄litates ē q̄tuor: fiūtq̄ꝫ variarū mēbra sbaruꝫ. Et si quidē per calorē opatur ⁊ humiditatē caro procedit: si per calorē ⁊ siccitatem cordis caro. Si aūt frigido vtitur ⁊ humido cerebrū producit: si frigido ⁊ sicco ossa videbis oriri. Erit aūt eius actio sꝫ qualitatū q̄ntitatē in earū augmētū ⁊ diminutionem in oībus reliquis mēbris: sequūturq̄ꝫ deiceps mēbra q̄ h̄ opat̄ virt⁹ cōplōnes que ipas sequūtur q̄litates quatuor ex hitudinibus visis tactis odoratis ⁊ degustatis. Sūt aūt q̄litates vise: vt color rubeus: calorē sequens albus frigidum cōmutans. Tactiue aūt qualitates sunt duruꝫ ⁊ molle. que humidū sequūtur ⁊ frigidum: leuitas calorem: grauitas humiditatem: subtilitas calorem: frigiditatē crossities. Gustus autē qualitates: vt sapor dulcis calorē sequitur acerbus frigiditatē. In odoriferis q̄litatibus vt odores iocūdi ⁊ fetidi. Erit aūt harum in vno quoq̄ꝫ mēbro q̄litatum quātitas iuxta q̄ eis imutans vtitur virtus: hec ē fm̄ quātitatē cuiq̄ꝫ necessariā mēbro. Est vero imutantium numerus virtutum qui ⁊ mēbroruꝫ ꝑtibus suis cōsiliium. In singulis ⁊ eīm ꝑtib⁹ suis cōsilibus mēbris virtus ē imutās que illud gn̄at mēbrū de mēstruorum sanguine intm̄ etiā vt singulis venarū percutientium tunicis sꝫ ⁊ stomachi ac matricis duabus tunicis sit virtus immutans prima. Differunt autem immutantes prima ⁊ secunda virtutes: quia prima immutans virtus suas operatur actiones in fetus gneneratiōnis tempore: transferens. s. menstruorū sanguinē ⁊ sꝑma a tenuitate i crossitiē eorūq̄ꝫ alterans substātia in mēbrorū singulorum substātias estq̄ꝫ eius per q̄tuor actio qualitates. Virtus aūt imutans secūda est que substātiam imutat sanguinis in mēbrorū substantiaꝫ eius q̄ḋ iaꝫ generatū est ⁊ cōpletū: assimilatq̄ꝫ illi ⁊ inherere facit. Est vero ⁊ huius virtutis secūde per qualitates quatuor quēadmodū ⁊ prime actio. Virtus aūt informās est que vnūquodq̄ꝫ mēbrorū format ⁊ figurat iuxta ⁊ figurā ⁊ formam que cuique illorum necessaria est: perforatq̄ꝫ ⁊ cauat ea quibus sunt necessaria concauitas ⁊ foramina membra: asperat autem ⁊ lenit eā que necessariā habent asperitatem ⁊ lenitatē cōiungit iungenda. He due virtutes prima. s. imutans ⁊ informans virtus suas nō cessant operari actiones vsq̄ꝫ dum cōpleat̄ fetus forma ⁊ imago. Forma aūt fetus perficitur si masculus est in triginta diebus aut triginta quinq̄ꝫ. Et si femina in quadraginta. Nutriens virtus vero. s. que crescere dat generāti seruit virtuti: seruitq̄ꝫ illi pascens seruit quidē ipsa generāti augmētando ⁊ crescere faciēdo fetus mēbra i q̄ntitate: extēdit eni ea in lōgū latū ⁊ altū: hui⁹q̄ꝫ actio virtutis est a principio generationis fet⁹ vsq̄ꝫ dū finis occurrat iuuentutis: que est trigītaquinq̄ꝫ annoꝝ: ⁊ iaꝫ tunc ab actionibus suis deficit. Seruit aūt nutritiue pascēs cibū imutans ⁊ illi inherere faciens ac assimilans que nisi nutriēti seruiret virtuti eiusq̄ꝫ adiuuaret actionem fieret ipsius extensio qua membra distenderet quasi vesica que tumescit ⁊ inflatur donec fiat magna: ⁊ in oēs extendatur partes: profundo excepto: ipsuꝫ eteni vacuū est. Subdidit igitur natura pascentem nutrienti seruire virtutē: ne hec cōtingerent. Virtuti aūt pascēti qū seruiat nutriēti quatuor seruiūt virtutes naturales attrahens retinēs: secūda imutans ⁊ expellēs: ⁊ hec q̄tuor nāles i singl'is sūt mēbris: per q̄s ⁊ eorū est essentia ⁊ permāsio. Attrahens est que ad mēbrū id q̄ḋ competēs illi ⁊ cōueniens est attrahit a cibis qui ad ea mittūtur: quēadmodū ad carnem tēperate trahitur sanguis cōplexionis. At ossa aūt qui ad frigidū inclinat ⁊ siccū: ad cerebrū vero qui ad frigidū declinat sanguis ⁊ humidū. Eodēq̄ꝫ modo superfluitates vasa cōtrahūt que ill' ꝑata sunt: vt fel suꝑfluitatē choleri

caꝫ sanguinis splen nigram attrahunt: renes aquositatem: Operatur autem actionē virtus hec suā per calorē ⁊ siccitatē qm̄ caloris sit trahere: siccitatis ī trahēdo durare magis ꝙ̄ humiditatis. Fit āt tribus modis attractio. primus ex necessitate euacuationis ⁊ cōsecutionis eorū que euacuātur: quēadmodū accidit si sugat hō fistulā ingreditur aqua cā euacuationis eius ab aere. Secūdus ē attractionis que per calorem fit quēadmodū ignis attractio q̄ oleū attrahit in lucerna positū. Tertius vero ē modus qui per potētiā est naturalem vt magnetē ferrū trahere videmus. Hoc tertio modo potētiali .s. mēbrorū est attractio qua materias sibi attrahūt competētes. Retinēs virtus ē que in ipso tenet mēbro quod illi cōuenit donec digerat̄ ⁊ imutet̄ quēadmoduꝫ stomachus cibū retinet: matrix sperma. Et eius amplior virtutis actio ꝑ frigidū fit ⁊ siccū: nec eget caloris maiori quantitate. Virtꝰ porro imutās est que illud cōueniēs imutat mēbro ⁊ in substātiā cōuertit mēbri ⁊ assimilat illi atqꝫ cōglutinat: cuiꝰ ē actio virtutis per calorē ⁊ humiditatē cū sit eius natura imutare ⁊ maturare. Expellens autē virtus ē que superfluitates eorū que virtus attraxit attrahens expellit a mēbro que minime illi cōueniūt ⁊ huius secūdū maiorē partē virtutis actio per calorē fit ⁊ siccitatē. Harū quatuor vna pascētis propria ē virtutis actioni. virtus .s. imutās hā: vocaturqꝫ digerēs que cibuꝫ assimilat cibato: quēadmodum que sanguinis imutat substantiā in carnis nāꝫ. Tres āt alie virtutes attrahēs .s. retinēs ⁊ expellens tanꝙ̄ seruiētes digerēti sūt seruituti. Nā etenim attrahētē parauit in mēbro virtutē quo cibū ad ipsū pertraheret cōfiguratū illi ⁊ conueniētē quē imutās trāsformat virtus ⁊ illi vnit: quēadmoduꝫ in plantis fieri conspicimus: has eni quꝫ in vna fint terra vna eadēqꝫ irrigentur aq̄ videmus tamē quicqd sibi cōpetit ⁊ figuratum est ⁊ a terra ⁊ ab aqua contrahere imutās que ī eis virtꝰ quod attractuꝫ ē earū assimilat essentie. Signum est aūt his que dicimꝰ ꝙ videmus agricolas in salsis seminare terris quꝫ ad dulcorem volūt reducere blitū sepius: fitqꝫ terra iocūdior ⁊ eius euanescit salsugo. Natura etenim bliti salsa ē: ⁊ ad se terre trahit salsuginē sue cōpetētē nature substātiā .s. salsam. Pari rōne ⁊ oēs alie plāte ad se ex terra sue cōfiguratū nature attrahunt quēadmodū hermaꝫa ⁊ portulaca a terra substantiā attrahunt acerbam. Eadē ē rō in oībus corporis mēbris. Singulum eteni eorū sibi cōfiguratū qd a cibo trahit virtute que in eo est attrahenti imutatqꝫ illud ⁊ alterat imutās virtus que in ipso ē in eius naturā ac similifacit. Quoniā aūt imutatio ⁊ similifactio longitudine egebāt tēporis vt cōplerentur secūdū mēbri proximitatis naturā a materiei que ad eos venit natura: necesse habuit natura in eius imutatione cōplenda tp̄is aliquantulo spatio: quēadmodū ⁊ in alteratiōe sanguinis in carnē. Caro eteni quoniā sanguinis ꝓxima est nature paruo ad illius in se imutationē eget tp̄e: que āt mēbra remota sunt a materiei ad illa venientis natura lōgiorē necesse ē hēre tēporis longitudinē ad eius in se imutationē celebrandā vt in sanguis ad ossiū naturā ī mutatione: quoniā ⁊ ossium natura lōge posita ē a sanguis natura necesse habuit in generādis ipsis ex sanguie tp̄is habere maius spatiū. Jdeo ergo virtuiē fecit in corporibꝰ retinētē nā ⁊ in vno quoqꝫ mēbro q̄ teneat id qd̄ illi ꝯfiguratū ē. ea tp̄is ꝓlixitate q̄ illiꝰ oportuna ē mutatiōi ⁊ vt mēbro silē fiat ne forte fluxū nō stet ī mēbro. Et qm̄ relīqe q̄dā q̄ ad mēbra deueniūt supsūt: mīme illis cōsilēs necessaria fuit depellēs virtꝰ nature: que has pellet superfluitates ⁊ a corp̄e mūdaret: ꝓparataqꝫ huic est officio virtus expellens. Actio ergo cibi ipsius in corpore proprie ꝑ virtutē fit secūdā imutantē quꝫ sit augmētum cibus ⁊ coniunctio ac assimilatō. Mēbrum eteni quod pascitur quꝫ per venas ad ipsum sanguis peruenerit necesse hꝫ illū oībus sui ptibus imorari donec oēs eius augeat partes: ⁊ vt id quod ad ipsum venit ipsi cōglutinetur membro ac consolidetur: oportetqꝫ hūc qui illi coniūgitur mēbro sanguinē nature mēbri similē fieri. Signū autē nobis ē augmētationis ptiscorū corpus Horū eteni mēbra in nullo penitus augentur. Cōglutinationis vero signū sit hydropicorū corpus: eorum qui hyposarcha laborant. Horū nāqꝫ corpus ⁊ si augetur sꝫ tñ augmētū hoc illis nō cōglutinatur: sunt enim corpora illorū tenuia ⁊ aquosa in quibus calor nihil operatur naturalꝰ quo crossiora fiant ⁊ inuiscetur illis materia quatenus conglutinari illis possit. Jdeo igitur fluxa est ⁊ a mēbris decurrit. Assimilationis autē signū est lepra. huiꝰ etenim morbi icomoda patiens corpus cibo quidē augetur: sꝫ minime similis fit ꝑꝑ imutantis debilitatē virtutis hē: aut quoniā cutis ad quā humor peruenit phlegmaticus imutāsqꝫ virtus a cōuertēdo

illū deficit in sanguinē. His ergo ex accidentibus declaratur cibū eē augmētū ⁊ cōglutinationē ac similifactionē. Jdeo ergo ⁊ hypocras tribꝰ declarat nomē cibi sententijs. Ait eniꝫ cibū eē qui ⁊ augmētat ⁊ conglutinatur ⁊ assimilatur ⁊ eum quoqꝫ qui nōdū ē cibus sicut est ciborum ⁊ sanguinis succositas. Ōis eteni ad mēbrū duobus peruenit cibus tēporibus. Stomachus nāqꝫ ex cibis tp̄e quo illos digerit quod proximū sue est nature sumit ⁊ in sua alterās cēntia illo pascitur: mittiturqꝫ etiā illi sanguis ab epate ad exteriorē eius veniēs tunicā quo ⁊ pascitur. Eodē os ⁊ meri modo transitus cibi tp̄e qd̄ in eo subtilius ē ⁊ vaporis propinquius nature sumūt ac eo nutriuntur: peruenitqꝫ ad ea ēt ex epate sanguis: peruenitqꝫ ad ipsa per venas que a radicibus germinātur eoqꝫ nutriuntur. Jntestinorū aūt subtilia sumunt ex cibo qui ad ipsa a stomacho venit ⁊ per ea ad epar mittitur quod ipsis necessariū ē: mittiturqꝫ eis ab epate sanguis per venas qui ad illā quā portā diximus funditur: quo pascūtur ⁊ eorū augetur substantia. Eodē ⁊ intestina modo crossa ex purgamēto ciborū qd̄ illis cōpetit sumūt pascūturqꝫ continuaturqꝫ illis sanguis per venas que ipsis cōiūguntur ab eorū exterioribus quēadmodū quꝫ de mēbris tractaremus dictum est. Ad epar autē a stomacho cibus mittit̄ tp̄e quo in stomacho cibꝰ digerit̄ quē trahit epar per venas quibus stomachus: ⁊ ipse cōtinuāt̄: fitqꝫ illi: alius postꝙ̄ in stomacho decoctus cibus ab ipso in intestina descendit: ingrediturqꝫ venas que inter epar ac intestina inuolute impliciteqꝫ sunt. Reliqua aūt ad oīa mēbra ab epate cibus per venas mittit̄ que ab ipso ad illa diffundunt̄ tēpore quo cibi ab intestinis ad epar mittitur succositas anteꝙ̄ digerat̄ ⁊ fiat sanguis: subiūgiturqꝫ alius illis cibus per easdē venas postꝙ̄ plena facta est digestio ⁊ in sanguinē cōuersus. Quoniā ergo horū singulū mēbroruꝫ trahit ad se cibū aut a mēbro ipso debiliori quēadmoduꝫ ab epate cor: ab intestinis epar: ⁊ a venis nō pulsantibus stomachus eo ꝙ illis fortiora sint. Aut a fortiori ꝙ̄ ipsū sit mēbruꝫ sed in eo plurima est materia qua oī non egeat: quēadmodū stomachus ab epate cōtrahit quꝫ ē vacuus: eparqꝫ multum hēat sanguinē: vt pascatur eo. Expellit ⁊ mēbrum q̄ in eo est superfluā materiam ad illud qd̄ eo debilius quēadmodū stomachus que in eo sunt ad intestina propulsat aut in propinquiora mēbra quēadmodū si sit in stomacho superioribꝰ materia vomitu eā ad os expellit: si sit autē in inferioribus ad intestina per solutionē dimittit: mēbra quoqꝫ ea expellunt que duobus attraxerunt tēporibus postꝙ̄ quod illis est necessarium sumpserūt quēadmodū ⁊ stomachus quꝫ de cibis qd̄ sibi necessariū ē sumpserit reliquū ad intestina submittit: aut quꝫ illi noceat. Si quidē sit plurime quātitatis grauat eum eorū retentio: expelluntur qꝫ aut solutione aut vomitu quēadmodū ex copia comestionis aut potus accidit: aut quoniam corrupta ē materia ⁊ in acutā alteratur qualitatē pūgentēqꝫ quēadmodū cibus in stomacho alteratur in cholerā ipsūqꝫ pungit: ideoqꝫ ad intestina dimittit qui qum intestina similiter pungat ⁊ illa exterius emittunt: aut certe stomachus ad os per vomitum substollit. Per hanc itaqꝫ naturalem virtutem regimen est cibi ⁊ materiarū que in corp̄e sunt. Et qm̄ ex his que dicta sūt quō cuiusqꝫ nāliū fit actꝰ virtutū ī corp̄is mēbris manifestū est nos iā quēadmodū hee appareant sensui actiones duobus galieni proponemus exēplis in stomaco ⁊ matrice qum duobꝰ his in mēbris nāles amplius sensui pateant actiōes: possibileqꝫ ē hōi duum horū acciōes reliquorum oīum cōferre actiōibus membrorū. Jncipiemusqꝫ pᵒ a stomaco ⁊ de attrahenti eius virtute.

Capᵐ .3ᵐ. exᵐ nālis in stomacho virtutis.

d Jco quoniam attractiōis actio manifestissime trāsglutiēdi pꝫ tp̄e. Videmus ⁊ eim cibum ab ore aīalis trahere quē ad stomacū mittit vt illū digerat ⁊ conterat: quo facilis abinde illius in sanguine fiat mutatio. Si quis aūt opponit ⁊ dicat meri ad accipiendū cibū motū homis fieri volūtate. Et nos dicimus quoniam cibus sumptus tam etsi voluntate hominis fiat attrahens tamen virtus pariter manifesta est ex meri ⁊ stomaci motu tempore quo aliqua transglutiuntur delectabilia aut abominabilia. Ex motu quidem meri ⁊ stomaci quoniam vtrunqꝫ quo magna est cibi necessitas videmus ab ore ipsuꝫ trahere cibū tp̄e ipsum aūt preter homis attrahit volūtatē: curtat̄ qꝫ meri: ⁊ stomachus ad superiora ascēdit nimio attractionis cibi desiderio: vnde ⁊ in pluribus videmꝰ aīalibus quibꝰ meri breue ē tp̄e quo cibū sumūt stomachum eoꝝ tātum ascendere vt ori copuletur: hocqꝫ fit qm̄ ⁊ os latum ē ⁊ ipa gulosa aīalia: vt in aīali ē videre qd̄ voca

tur chaba. Qđ aũt delectabiliũ vel abomiabiliũ accidit porrectione ciborũ huiusmodi ẽ. Uidemꝰ meri quo cibꝰ illi porrigitur dulcis ⁊ delectabilis tpe: ipmqꝫ stomachum trahere illum citissime intãtuꝫ vt epar quoqꝫ illũ a stomaco velocius trahat ꝑꝑ eius delectationẽ ⁊ sue propiquitat ẽ nature. Hoc aũt hac fit ratione manifestũ: quoniã qũ refectus aliquo fuerit homo cibo: post queꝫ dulce aliquid accipiat: vtat̃ deiceps vomitu: iuenit̃ ꝙ vomitꝰ expellit dulce vltimo eo quod illud in fũdũ sui stomacus traxerat. Qũ indelectabile aliquod cibus .s. vel medicamẽ porrigitur ⁊ meri ⁊ stomachus illud repellunt nec trãsglutiendis nerui quadã ⁊ difficultate aditum parant. Adhuc aũt si hoi capite demisso ad inferiora pedibus ad superiora reuolutis: det̃ aliquid transglutiendũ optime transglutit ⁊ ad stomachũ ꝑuenit. Si ergo nulla esset illic attrahens virtus nequaꝗ̃ ad superiora cibus ascenderet stomachi. Pꝫ ergo ex his que dicta sunt qm̃ in stomacho attrahens est naturalˀ virtus que ad ipsum qđ illi configuratũ ⁊ conueniens est trahit.

De retinenti ṽtute. Retinens ãt i eo etiam ẽ vtꝰ qm̃ videmus stomachũ qũ ad illũ cibꝰ ꝑuenit ipm retinere: ⁊ suꝑ eũ ab oibꝰ strigi ꝑtibꝰ: ꝯstrigũturqꝫ eius inferiora: locus scilˀ qui ianitor dicit̃ tãta arctatione vt nihil oio ab eo egredi possit inherentqꝫ illi que interiꝰ sunt intantũ vt ab eo dissolui nequeant. Inuenimus autem hoc aliquãdo qũ cui vis animaliũ cibus datus fuerit humidus: de hinc cõuertimur ea qua datus est cibus hora ad ingrenda eius interiora: discooperimusqꝫ pãniculos ciborũ operientes organa. Inuenit̃ itaqꝫ stomachus super cibũ cõplicatus ⁊ illi inherens ab omni latere: ianitorẽqꝫ ẽ videre strictum ⁊ quasi colligatũ: vt nihil omnino humidi illius cibi possit defluere. Sicquoqꝫ si idẽ feceris postꝗ̃ adintestina cibus a stomacho descẽdit reducta inuenies intestina super ea ꝗ̃ i ips ciboꝝ purgamẽta illisqꝫ iherẽtia. Qua ex re maifestũ est ⁊ in stomacho ⁊ itestis virtutẽ esse retinẽtẽ qua ꝗ̃ sibi ex ciborum cõueniunt substãtia retinent.

De digerẽti virtute Digerentis actio virtutis cũ principijs actionis incipit retinẽtis. Qũ eteni stomachus ad se per meri cibũ traxerit stati illũ retinet ⁊ circũligat̃ illi: eiusqꝫ incipit mutationẽ ⁊ alterationẽ intunice in terioris ipsius naturã. Actio porro eius hic duabus fit de causis. Altera est vt cibus illi cõpetens fiat sumatqꝫ quod ipsi erit in eo cõueniẽs idqꝫ sue proximũ nature suis addat operimẽtis ⁊ tunicis: altera est vt epati facile fiat ipsum imutare ⁊ in sanguinis virtute substãtiam: quẽadmodũ ⁊ os ꝗ̃dã imutat alteratione cibũ quo facilˀ eius fiat stomacho imutatio: ⁊ in ipsius alteratio naturã. Pari ⁊ stomachus ratione cibũ imutat vt epati fiat cõueniens nec difficultas insit illũ in sanguinis conuertere substãtiam: sicqꝫ ⁊ epar missũ adse in sanguinẽ mutat cibũ quo ceteris facilis eius in suã fiat mutatio substantiam. Neqꝫ ⁊enim in aliquibus fieri põt rebꝰ quoduis entiũ in ꝯ̈riã ei ꝗ̃ predictũ est semel ⁊ repente mutari qualitatẽ nisi prius quedã eius imutẽtur partes dehinc alie paulatim: donec a prima defitiens ad propositaꝫ veniat qualitatẽ. Ideo itaqꝫ fieri statim sanguis non potest vt in corpus panis intrauerit: sꝫ ipso in ore ꝗ̃dã alterat̃ imutatione: de hinc illud stomachus imutans digerit: ⁊ ad itestina mittit subtilia vbi quadã etiã alteratiõe imutat̃: trahitqꝫ illum per venas que int̃ ipsuꝫ ⁊ intestina sunt implicite ⁊ irretire epar: quẽ imutans sanguinẽ facit. Simili ratione ⁊ vene sanguinẽ attrahunt ab epate: quẽ mẽbris distribuunt sua distributione: fitqꝫ mẽbris cibi imutatio facilima ⁊ sue assimilatio substãtie. Significat̃ aũt nobis cibũ in ore quadã imutari alt̃atione ex his que int̃ dẽtes cibi remanẽt religis: quarũ putridus fit odor: qualitatẽqꝫ induũt gingiuarũ ⁊ dentiũ carnis similẽ qualitatibus. Immutant̃ itaqꝫ i ore qũ substãtie carnis que in ore ẽ occurrerit: retinent̃qꝫ ⁊ phlegmati admiscetur qđ digestũ est: calorqꝫ ei dat̃. Qꝫ aũt phlegma hoc huiusmodi sit: signũ nobis ẽ ꝙ ipetigines ⁊ sarpedies curat ꝗ̃dã maturat vlcera: scorpiones necat. Hac ergo de cã ⁊ i ore cibus imutatur. Sic ⁊ stomachꝰ ipsuꝫ imutat. Eiꝰ ⁊eni circũ amplectitur substantiã: quasqꝫ habet iprimit qualitates imutaturqꝫ ipsius naturali calore cibus: sed ⁊ quoniam cibus ipse in eo phlegmati admiscetur humido. Est aũt maior in stomacho ꝗ̃ ore ciboruꝫ imutatio eo ꝙ stomachus ore sit calidior propter eas que ad ipsuꝫ fluũt choleras ꝙqꝫ ipsius locus sit vicinus mẽbris a dextris ei illi est epar: a sinistris splẽ a superioribꝰ cor ⁊ diaphragma: aposterioribus spine lacerti. Sic ⁊ in epate maior est cibi imutatio: ꝗ̃ fuerat in stomacho: qm̃ ipsius est calidior multo amplius cõplexio. Sanguinea eius natura est ⁊ fere sanguis coagulatus: hec ergo qum ad eũ cibi peruenerit succositas: sue illã simili facit nature: ⁊ i suam cõuertit substantiam. Patet igitur ex his que dicta sũt ⁊ in stomacho ⁊ in omnibus mẽbris imutantem esse virtutẽ que cibũ in eorũ alterat naturã.

De expellẽti virtute. Expellẽtis actio virtutis tunc sortitur initiũ qũ retinẽs fine clauditur virtus: pariterqꝫ imutans. Stomachus etenim cũ cibos digesserit ac decoxerit qđqꝫ ipsi opus est assumpserit ⁊ ipsi cõfiguratum reliquum quod est ipsuꝫ grauat: ⁊ inconueniens ẽ: nõ ⁊enim eget eo. Expellit itaqꝫ cibũ ad intestina reducũturqꝫ stomaci superiora ac eius os ⁊ plurimũ arctãtur aperitur itaqꝫ iã tunc stomaci locus inferior ianitor vocatus quo ab ipso ad intestina egrediatur cibus subtilia: attrahuntqꝫ intestina illum subtilia: sumũtqꝫ ea quod sibi in ipso necessarium inueniunt. Huiusqꝫ cibi succositatem ⁊ messaraice ⁊ epar ab intestinis trahunt. Iaꝫ tũc subtilia ad crossa purgamentũ cibi mittũt intestina: eo quod nihil ẽ quod eo egeant. Similiter etiam ⁊ crossa a purgamẽtis his sumunt itestina illud quod ẽ necessariũ: reliqũqꝫ ad exteriora propulsant: eo ꝙ illis grauẽtur hac ⁊ omnia subseqũtur ratione mẽbra quꝫ ex eo qui ad ipsa mittitur cibus quod ipsis necessariũ ẽ sumpserint: reliqũ ipsis abominabile est grauatqꝫ ciꝰ onus ipsa. Quare ad membruꝫ cui illud conueniat expellunt. Expellit aũt stomachus quod ad se traxerit qũ iam illi nocere incipit ⁊ obesse: aut propter ipsius copiã qũ ⁊ escas ⁊ potũ amplius ꝗ̃ necesse sit homo sumpserit: grauaturqꝫ stomachus sumptis expellitqꝫ grauãtia aut vomitu vt ebrio cõtingit: aut solutione vt fit in fastidio: aut certe quoniã corruptus est: alterato itaqꝫ cibo ⁊ potu in eã que pũgit qualitatẽ expellit illuꝫ aut vomitu: si quidẽ in ore supernatat stomaci: eo ꝙ os superioribus proximum sit stomaci: aut solutione si fundo ciꝰ fuerit imersuꝫ: propter intestinorũ ab inferioribus propinquitatem: hec in stomacho manifestãtur ostenditurqꝫ in eo virtutẽ esse expellẽtẽ intm̃ vt i vomitu videas stomacũ ad suꝑiora a loco deferri suo: vt etiã intestinorum trahat secum nõnulla videmusqꝫ in egestiõibus si quidẽ dure ⁊ solidate fuerit ⁊ in intestinis pũgens sentiatur suꝑfluitas suo excuti intestina loco quo ea que in ipis sunt inferius pellãt: videmusqꝫ silˀ cum ipsis que illis vicinãtur viscera inferius moueri lacertorum vẽtris motu quo intestinis ad expellẽdum ipa grauantia ferant opem intm̃ vt nõnũꝗ̃ suo euellat̃ rectũ loco intestinum virtute motus expellẽtis quẽadmodũ tenasmon patiẽtibus cõtingit. Pꝫ ergo manifestius ex his que dicta sunt quatuor esse in stomaco nãles virtutes. trahentẽ. retinentẽ. digerentẽ ⁊ expellẽtem. ⁊ in oibus eodem mẽbris reliquis modo.

Caplm. 4m. de nãlium exẽplo virtutum in matrice.

Et quoniam ex precedẽtibꝰ que diximꝰ manifestũ ẽ quatuor in stomaco esse virtutes nãles: quibus cibus in oibus disponitur mẽbris: nos ẽt adhuc ostẽdemus qua he rõne virtutes in matrice appareãt quo certissima fit significatio nãles quatuor has virtutes in oibus esse mẽbris. Incipiamꝰ igit̃ ab attrahẽti virtute que in ea est: quẽadmodũ ⁊ in stomaco exposuimus. Dico qm̃ quꝫ de mẽbris tractaremus õndimꝰ nãm in matrice desideriũ ⁊ cõcupiscentiam ad spma creasse ꝑꝑ gnãndi cãm ⁊ necessitatẽ: nõnullosqꝫ phorꝫ nimiũ hoc videntes desideriũ aial illã sperma desiderãs vocasse. Fecit itaqꝫ in ea attrahentẽ nã virtutẽ ꝗ̃ ad se spma attrahẽt. Hic aũt ꝯcubitꝰ coitꝰqꝫ momẽto ⁊ ⁊ hora palam est videre. Hõ ⁊eniꝫ coitus tẽpore matricem sentit suum trahentẽ veretruꝫ ad iteriora: quẽadmodũ ventosa sanguinẽ. Hec tũ nõ semꝑ sꝫ qũ mulier cõcipit: qum scilicꝫ matrix menstruorũ amputationi proxima est: vacuaqꝫ suꝑfluitatibus actiões ipsiꝰ prohibẽtibus iuenitur: eiusqꝫ in sperma solidat̃ desideriũ iã tũc illud trahit ad se: ⁊ hoc est sentire: atqꝫ hꝰ mõ sensui mãifestũ fit attrahentẽ in matrice eẽ virtutẽ. Retinẽs aũt virtus manifestat̃ tibi ab ea qua cõceptus mulieris celebratur hora vsqꝫ partus horã: matrix eteni cũ sperma ad se traxerit congregatur suꝑ illud. eo ꝙ ipsi ẽ in sperma amor ꝯstringiturqꝫ firmiter ab oibus eius partibus ⁊ angustat̃ suꝑ illud intm̃ vt nec vel acus possit intrare extremũ sicut ait hypocras: nec vero est eius cõstrictio cũ duritie oris: durities eteni fit qũ constrictiõis cã ẽ apostema. Nõ igit̃ hac desistit retinẽdi habitudie matrix donec fetus cõpleatur forma: cõsumẽturqꝫ mẽbra fiatqꝫ illi eiusmodi hitudo in qua actiones possit operari naturales: possunt autẽ hec ostẽdi videriqꝫ in matrice si in animal cõuertaris pregnãs scinderisqꝫ eius inferiora ab vmbilico .s. vsqꝫ vuluã matrixqꝫ eius sine molestia discoperiat̃ ma-

tricē eteni invenies illis astrictā que in ea sunt tenētē ab oi il
laparte:matricis āt os angustatū ꝛ firmiter astrictū:ita vt
nec acus illud pertransire queat:hac itaqꝫ exactiōe aiaduer-
titur oportere virtutē in matrice eē retinētē. Virtutis aūt
imutantis que in matrice est actio manifesta ē ꝛ patens reti-
nētis tēpore virtutis ex ipsius spermatis imutatione in vari-
as mēbrorū fetus substātias qualitatesqꝫ eorum ꝛ figuras.
Hoc etenim nobis signū ē imutātē in matrice esse virtutem.

Expulsiue porro virtutis actio duobus manifestatur tē-
poribus aut qꝫ fetus ipse cōpletus perfectusqꝫ est:aut qum
mortuus. Fetus ꝛeni cū cōsumata fuerint mēbra ꝛ ipsius ve
nit perfectio:virtus imutatiua quiescit ꝛ retinēs ꝛ expellētis
fit initiū ad expellendū fetū emittēdūqꝫ. hocqꝫ aut septimo
aut octauo aut certe nono sed vsqꝫ decimū sic fit mēse. Ma-
trix autē fetū pellit ꝛ cōmouet qꝫ cōpletus fuerit duabus de
cāis. Altera est quoniā matricē grauat ipsam. ideoqꝫ illum
expellit a se. Altera aūt qm̄ plurimo eget nec invenit cibo:q̄-
re turbatur fetus ꝛ pedibus calcitrat donec quibus operitur
disrūperat operimēta secūdinā.s.ꝛ seccā ac selam quēadmo
dū qꝫ de mēbris tractaremus dictū ē. egreditur ergo cōclu-
sa prius humiditas superfluitates.s.fetus vt sudor vrina ege
stio:sanguisqꝫ mēstruorū superfluitas:que qꝫ super matri-
cis infusa fuerint corpus:ledunt ꝛ pūgunt expellitqꝫ ad exte
riora fetū ꝛ emittit. Fetus quoqꝫ a matrice exitus qꝫ mor-
tuus ē duabus fit cāis:aut quoniā rubiginē parit illic acutā
que matricē pungit ꝛ nocet intm̄ vt expellere ꝛ a se cogatur
emittere:aut quoniā operimētorū quoduis horū rūpitur:ꝛ i
matricis corpus superfluitates diffuse pungunt:iōqꝫ matrix
ad expellendū animatur. Est igitur ex actionibus manifestū
matricis quoniā in ipsa est vtrtus expellens:sicqꝫ ꝛ in oibus
alijs intelligendū ē mēbris expellentē eē virtutē. Ex his
ergo que in stomaci ꝛ matricis actionibus expositū ē paten-
tissimū est ꝛ clarū quatuor eē naturales virtutes. attrahētē.
retinētē. digerentē ꝛ expellētē. Attrahens quidē virtus in sto
macho manifesta est transglutiendi tpe:in matrice autē mo
mento quo coitus celebratur. Retinēs vero virtus patēs est
in stomacho dū digestionis ē tēpus: i matrice dū fetus fit ge
neratio. Immutās porro virtus in stomacho lucet alteratio
nis tpe cibi. in matrice vero spermatis ꝛ mēstruorū sanguīs
in cuiusqꝫ mēbrorū substātiā imutationis tpe. At vero virt⁹
manifestatur expellēs in stomacho quidē qꝫ ab illo ad inte
stina cibus defluit subtilia:in matrice autē partus tēpore. Et
quoniā ex nature liberamine que proposueramus in duob⁹
his patuerunt mēbris:oꝫ hanc nos de oibus predicare mem
bris sciaꝫ:Scias itaqꝫ in singulis eorū quatuor eē virtutes
naturales per quas ꝛ eorū est regimē ꝛ subsistere que sunt.s.
attrahens qua mēbrū ad se quod configuratū ꝛ conueniens
est trahit que illi necessaria sunt:retinēs que qd̄ traxerat reti
net qcqd illud sit. Et imutans que illud quidē alterat ꝛ imu-
tat ac eius assimilat eēntie vnitqꝫ illi. Quarta vero expellēs
ē cuius expellit officio quod illi necessariū nō ē nec conuenit:
qua ēt expellit quod nocet ipsi natura. Hec autē virtus cuiqꝫ
ē mēbro propria fortis ꝛ in singulis. Expellit etenim nocen-
tes a mēbro in mēbrū materias:intm̄ vt ossa quoqꝫ ꝛ que in
eis oriuntur expellat superfluitates ꝛ a corpe emittat postꝙ
super illa caro producta fuerit. Hec quatuor deseruiunt
nature virtutes in oibus que necessaria sūt ꝛ ad sanitatis cō
firmationē ꝛ morborū medelā. Ideoqꝫ ait ꝛ hypocras. natu
ram morbos curare. Cuius rei signū ē ꝙ emissiones parue
in pluribus sine aliqua cicatriçantur cura ꝛ consolidantur:
videmus ꝙ plurimos ꝛ dolores ꝛ morbos ipso sedari infir-
mantis in sōno:nōnulliqꝫ sedantur dolorū sola tollerantia
nullo curati medicamine. Videmus ēt in mortuo quē aduer
sata dimisit natura:corruptionē operari continuā donec oio
deficiat. Et quoniā de naturali dicta sunt que sufficiunt vir-
tute. Iā nunc eius terminabimus tractatum ꝛ vitalis que sit
virtus incipiemus assignare.

Capitulū quintū de vitali virtute agente.

p **Recedentis** nostri tractatus series am
plectitur regimen corporuꝫ
animaliū tribus fieri virtutū generibus:quoꝝ p̄mū
naturalis ē genus virtutis. secūdū vitalis. tertiū aialis. Et ꝺ
virtute naturali quātuꝫ expetebat presentis necessitas artis
expeditū est. Et ordinis rō postulat vt de vitali iā nūc dispu
temus quo secūdū diuisiōis ordinē explanatio disponatur.

Dico ergo quoniā vitalis ē virtus per quā vita est ꝛ eius
undamētū ꝛ origo ac fornax cor a quo incipit ꝛ ad oia cor-
poris mēbra per arterias mittitur vitāqꝫ ministrat. Huius
vitalis virtutis quedā est agēs ꝛ est hec virtus per quā cor-
dis ꝛ venarū pulsantiū fit dilatatio:virtusqꝫ quibus horum
fit reductio. quedā autē patiens ꝛ hec est virtus per quaꝫ fit
ira extollentia ꝛ indignatio ꝛ nos de ea dicemus virtute per
quam dilatatio fit ꝛ reductio. Dico ergo quoniā cordis ꝛ
venarū pulsantiū dilatatio mot⁹ ē localis mouēs eas a cētro
in earū extrema terminorū ipsoꝝ capita:quēadmodū follis
mouetur fabri:si illū artifex tenens aerē per ipsum trahat:di
latatur ꝛeniꝫ a sui medio in oēs cōterminātes partes. Re
ductio quoqꝫ motus ē localis qua cor ꝛ arterie mouentur pri
mo contrario motui. Mouetur eteni ab extremis ad centrū
intm̄ vt eorū terminorū capita sibi occurrant quēadmodum
ꝛ vter fabri qꝫ ab eo artifex aerē emittit. Oēs eteni extremi
tates in mediū redeūt ꝛ inuicē sibi occurrūt. Horuꝫ duorum
quisqꝫ motuū per agētē ē virtutē:quēadmodū in vtre exitus
ē aeris ꝛ ingressus per artificis actionē. Nec vero est cordis
ꝛ arteriarū motus ꝓꝓ aerē quēadmodū vtrē vētus ꝛ aer mo
uet. hoc enim quidē arbitrati sunt medicoꝝ:imo eorū est mo
tus per attrahētē aerea virtutē:que quasi locū obtinet artifi-
cis qui in vtrē aera ducit. virtus eteniꝫ per quam fit dilatatio
ipsa ē per quā cor a pulmone aerē attrahit. Ingressus auteꝫ
aeris ad pulmonē mediatiōe fit pectoris. Est eteni lacertorū
qui inter costas sūt dilatare pectus ꝛ reducere. Qūqꝫ pectus
dilatatū fuerit dilatatur pariter ꝛ pulmo:sequiturqꝫ actum
hunc aer ingressus ad pulmonē ꝛ tūc cor aerē attrahit. Hac
etiā virtute ꝛ pulsantes a corde trahūt aera vene. Diciturqꝫ
huiusmodi aeris ingressus respiratio. Virtus āt per quā re
ductio ē ipsa est per quā superfluitates expelluntur fumose a
corde purgāturqꝫ ꝛ emittūt ab eo ad pulmonē. Lacerti eteiꝫ
qui inter costas cōstituti sunt qꝫ reducūtur:cor ipsuꝫ ꝛ vene
reducūtur pulsantes ea que in eis ē operanti virtute:arctan-
turqꝫ fumosa superflua ꝛ emittunt. diciturqꝫ huiusmōi actus
expiratio. Vocatur āt ꝛ respiratio ꝛ expiratio noie vno an-
helitus aut spiratio. Et sciendū quoniā pulsātes vene in
dilatatione q̄ quidē cordi proxime sunt ꝛ aerē trahūt ꝛ san-
guinē a corde subtilē vacuitatis necessitate:reductionis eteiꝫ
tpe ꝛ sanguine vacuātur ꝛ aere:qꝫ autē dilatantur venit ad
illas ꝛ aer ꝛ sanguis ac eas replet:que āt cuti vicine sunt ab
exterioribus trahunt aera. Que vero inter cor ꝛ cuteꝫ medie
consistūt:eorū est a venis nō pulsantibus qui subtilior est in
eis sanguinē ducere. In venis eteni nō percutientibus mea-
tus quidā sunt qui ad percutiētes mittūt. Cuius rei nobis si
gnū est quoniā percutiens si amputetur vena ois qui in ea ē
sanguis euacuatur:ꝛ qui in venis ēt nō pulsantibus. hec est
virtutis per quā dilatatio fit assignatio simulqꝫ reductio. ꝑ
q̄s vtrasqꝫ anhelitus fit ꝛ spiratio. Et nō te latere decet qm̄
anhelitus ex illo genere est motus qui voluntate fit. anheli-
tum eteniꝫ pectus mouet:pectoris autē motus ꝑ neruos fit q
lacertis inter costas positis cōtinuantur alijsqꝫ pectoris la-
certis. Ois āt motus qui per neruos fit ꝛ lacertos voluntari
us est. Si āt hi⁹ rei signū ꝙ anhelitus motus.s. voluntarius
est:quoniam homo qum spūm vult attrahere suum tempore
competenti possibile est ei. Sic ꝛ respirationem si voluerit ꝛ
prohibere potest. Quod qum ita sit anhelitus motus est vo
luntarius.

Capitulū. vj. de anhelitus vtilitate.

v **Tilitas anheli**tus atqꝫ necessitas nā-
lis est custodia caloris
suā intemperantia vitalisqꝫ refectio spiritus:sed ꝛ animalis
spiritus generatio. Naturalis etenim caloris custodia i sua
temperantia per aeris fit ingressum frigidi tēperatum:quo
refrigeret ꝛ recreet:eo ꝙ in ipso fit inflamatio valida emit-
tatqꝫ fumosos vapores:qui ex caloris fiunt naturalis matīa
sanguine scil'. Refectio aūt spiritus vitalis generatioqꝫ spiri-
tus animalis:ꝛ hec quoqꝫ aeris igressu tēperato frigidi fiūt
tantum. Spiritus nāqꝫ hac sola habuit de causa anhelitum
necessarium:vt per aerē augeret temperatū. Generatio autē
eorū ex vaporibus fit sanguinis temperatā habentis cōple-
xionem:quēadmodū eo dicemus loco quo de sp̄ibus loque-
mur. Temperantia aūt sanguinis ex temperantia naturalis
creatur caloris. Naturalisqꝫ tēperantia caloris ex tēperan-
tia fit regiminis ꝑ cibos potusqꝫ ꝛ alia. Que qū ita sint vtili-
tas que ad corpus ex anhelitu peruenit magna ē ꝛ vehemēs
vita.s. qum sit ꝛ firmitas ꝛ subsistētia vite per spiritus:spūꝫ
aūt firmitas ꝛ robur per tēperātiā caloris sunt naturalisqꝫ
temperātia caloris per tēperatum est anhelitū:regiminisqꝫ
bonitatē. Regiminisqꝫ bonitas per cibos potusqꝫ ꝛ sangui-
nem tēperatos queꝫ naturalis cōstat esse materiā caloris:ni
si ꝙ necessitas naturalis:ad anhelitū caloris prima ē necessi
tate ad cibos potusqꝫ:maiorqꝫ huius ꝙ illorū vtilitas:hui⁹

rei signū est: quoniā si quē suffocaueris ⁊ quoq̄ viuū mō dimittas: sitqꝫ hic aut sitiens aut famelicus primū oium qū dimissus fuerit ad respirationē accelerat aeris quoqꝫ ex calore acciderant cordis sedentur: ⁊ vapores egrediātur fumosi qui in eo ꝯgregati sunt: quo ⁊ ad suam reuertat̄ calor tēperātiam: quibus vt saturatus fuerit ⁊ sedata que illic erant incōmoda ad aquā appetitus eius cōuertitur dehinc ad cibos. Animal etenim ⁊ ab aqua ⁊ cibis diuturniori abstinet tēpore: nec tamē permanere diucius viuū poterit: si anhelitus priuetur offitio modico tēpore. Et hoc ē signū anhelitus vehementē esse vtilitatem ad vitā cōseruādam: ⁊ quoniā ad ipsuꝫ primū ē vtilitatis propositū: ad naturalis custodiaꝫ caloris sua in temperantia quatenus duret animal ⁊ viuet. Scies autem deinceps plena perfectaqꝫ sciētia qm̄ vita per naturalis est tēperantiam caloris.

Capitulū. vij. de causis mortis.

d E causis que mortē adducūt galienus in libro de anhelit⁹ vtilitate cōmemorat ⁊ dicit: necessario aimali mortē accidere: aut corruptione cerebri spetiei vnius: aut spiritus qui in cerebro est corruptione: aut solius naturalis corruptione caloris: Non pōt aūt cerebri spetiei cōpositio corrūpi velocit̄: quouis modo nisi corrūpatur ⁊ caloris tēperantia naturalis: nec naturalis potest corrūpi calor sine hac spetie cōpositōis cerebri. s. corruptione. Et ait nec vero potest aliqua esse causa spiritus corruptionis subito semelqꝫ preter duas quas diximus cās: Altera est sb̄e sp̄s euacuatio eiusqꝫ emissio vulneris cā qd̄ cerebro incidit ⁊ ad eius mittitur vētriculos. Altera aūt caloris tēperātie nālis corruptio. Nec vero dicere possum⁹ mortis mortis cām in anhelitus arctatiōe euacuationē esse substantie sp̄s quēadmodū in vulnerib⁹ que accidūt cerebri vē cur̄ fit. Restat ergo mortis esse cāꝫ nālis caloris tēperātie corruptionē esse. Opꝫ intelligas eius corruptionē aut a mouentibus ab interioribus corporis cāis esse aut exterius aduenientibus. Et que quidē ab interioribus mouētur aut sūt corruptionis organorum eius cā aut q̄litatis corruptiōe: aut cā corruptionis materiei caloris nālis. Qd̄ vero accidit corruptionis organorum cā aut morbo fit qui cerebro accidit aut cordi aut epati. Cerebꝝ ⁊eniꝫ si corrūpatur virtus cessat mouensqꝫ ab eo ad pectus mittitur: cessatqꝫ anhelit⁹ ⁊ nālis extinguitur calor. Corde vero corrupto virtus deficit vitalis q̄ aer a pulmōe ad cor trahebatur. At vero si epar corruptio leserit sanguinē gnāns cessat virt⁹ qui nālis ē materia caloris. Corruptio aūt hoꝝ vnūqd̄qꝫ sequitur pp̄ icōmodum quod accidit aut ex malo cōplōnis aut morbo organi. Cōplōnis malū aut calidū ē exurens quēadmodū in febre causon accidit mortis acceleratio aut ex malo cōplōnis frigido: quēadmodū i passiōe q̄ coagulatio dr̄ accidit alijsqꝫ frigidis morbis. Aut morbo orgāico quēadmōꝫ i calidis fit aut frigidis apostematibus: ⁊ horū alicui accidunt mēbrorum: vt cerebri apostema qd̄ dr̄ frenesis. Aut pp̄ opilationē q̄ accidit vel cerebro vt apoplesia ⁊ epilepsia a quibus vtrisqꝫ ventriculi corrumpuntur cerebri frigido ⁊ crosso humore: nec virtus ab eo mouēs ad pect⁹ mittitur: vnde ⁊ anhelit⁹ arctat̄ ⁊ deficit. Sic q̄qꝫ ⁊ pulmōi accidit oppillo: nec ad illuꝫ aer penetrat: nec p̄ ipm̄ ad cor: vn̄ ⁊ calor extiguit̄ naturalis. Silr̄ ⁊ si vēis fit oppillatio epatis ad eū nō p̄uenit aeris recreatio refrigeraturqꝫ ⁊ sanguis deperit gnātio. Afferūtqꝫ hee mortēꝫ cāe ⁊ accelerāt magis ea q̄ ad cor descēdūt. Cerebrū aūt ⁊ epar si vehemēs illis inferatur icōmodū mortē cito pariūt: si autē paruū quoquo mō portatur tm̄ ⁊ curari pōt. Nāli aūt accidens calori corruptio q̄litatis ipsius cā: aut pp̄ fortissimuꝫ fit calorē: quēadmodum in exurētibus fit febribus. i. causon acceleratiōe caꝝ nālem penetrādi calorem quē ⁊ dissoluūt ⁊ ānullāt. Sic quoqꝫ ei q calidūꝫ sūpserit medicamē nimijqꝫ caloris accidit: vt ē euforbiuꝫ aliaqꝫ h⁹modi calida. Aut certe pp̄ exuberātem frigiditatē que illū refrigerat: quēadmōm in frigidis accidit morbis ⁊ extiguētibus. vt ē cuma palisis. alijsqꝫ morbi frigidi nālem extinguētes calorē: aut quēadmodum accidit medicamē bibēti fcm̄: vt opiū cicutāqꝫ: nālis coagulatio caloris: ipiusqꝫ materiei coagulatio. Corruptio aūt materie naturalis caloris aut ipsius fit iminutiōe aut nimio augmēto. Imminutione quidē quēadmoduꝫ eis cuius euacuatur corpus accidit euacuationū aliqua spēs ex superabūdanti. Aut sanguis. s. aut aliorū aliqua humorū: extiguiturqꝫ calor sue priuatiōe māe nālis. Aut fame: aut siti: dissoluunturqꝫ corporis hūiditates ⁊ calor extiguitur nālis. Augmento aūt materiei quēadmodū in morbis qui ex repletiōe fiūt hūoruꝫ: aut aliarū materiaꝝ accidit. Corpus ⁊eiꝫ si humoribus ⁊ cibo repleatur aut potu: nec supest in eo aeris locus respiratiōi quem p̄currat: fit abinde nālis suffocatio caloris ⁊ extictio: quēadmodū vltra modū accidit ebrio ex vēarum repletiōe ⁊ cerebri: intm̄ vt nālis totus infrigidatur calor ⁊ extiguatur: fiatqꝫ mors subita quēadmodum accidit ⁊ his quibūs corp̄a sunt piguissima ex venaꝝ aretatiōe ⁊ arteriarū: nec ingrediēti ad eas vacuus est loc⁹ aeri: vnde naturali extincto calore mors comitat̄ repentia. Corruptio aūt que nāli ab exterioribus cāis accidit calori: aut euacuatiōe fit: aut eius ad interiora suppressione aut etiā repletione aut anhelitus priuatiōe aut sb̄e eius corruptiōe: aut ipi⁹ qualitatis. Et euacuatio eius aut fit per ipius sb̄e euacuationeꝫ: aut certe materie ei⁹. Ipius sb̄e euacuatio aut nimio fit gaudio qd̄ hōi repēte accidit: egrediturqꝫ nālis ad exteriora corporis calor semel diffūditurqꝫ ⁊ dissoluit̄ refrigerāturqꝫ corporis exteriora ⁊ interiora. sequiturqꝫ mors. Accidit autem hac in spetie nāli calori qd̄ ⁊ lucerne si in eam ventus īsufflet validior: soluit ⁊eim eius ignē ac extinguit. Peruenit aūt ad nos quosdā nimio subitoqꝫ exultātes gaudio repente etiam mortuos eē. Aut pectori vel cerebro vulnus accidit ⁊ ad coꝝ peruenit concaua: nālemqꝫ euacuat sb̄am caloris. Materie euacuatio fit quēadmodū si alicui vuln⁹ fiat aut vene vel arteriarū incisio vel ruptura: defluitqꝫ tādiu sanguis donec calor extinguatur nālis ⁊ mors fiat. Acciditqꝫ nāli hac in habitudie calori qd̄ ⁊ lucerne qum ab ea oleū defecerit vt extinguatur. Nālis aūt caloris corruptio eius ad interiora supp̄sione fit: quēadmodū accidit illi cui subitus fit magnusqꝫ timor ⁊ formido. Ingreditur ⁊eim totus nālis ad īteriora corporis calor semel cōglobaturqꝫ ⁊ extiguitur. fitqꝫ abinde subita mors hois. Corruptio porro eius repletiōis cā ē, vt illis fit qui aqua suffocātur ex cōcauitatis corporis eorū repletione a multitudine aq̄: q̄re anhelit⁹ fit illis ipossibilis: nālisqꝫ suffocatur calor: ⁊ mors comitatur. Acciditqꝫ ei hac in mortis spē qd̄ ⁊ igni lucerne si multa sit in ea olei sup̄fusio. imergitur eteim illi ignis ⁊ extinctus perit. Corruptio quoqꝫ eius ex anhelitus priuatiōe est: quēadmodū illi accidit cuius os ⁊ nares oppillātur: cuiusqꝫ arctatur iugulū fune: alijsue interficiētibus rebus sui aeris ꝓhibitione clari ab ingressu vnde fumose circūfundūtur cordi sup̄fluitates ⁊ nālis eius calor extinguitur. Et quod accidit in habitudine hac naturali calori simile est quod ⁊ igni lucerne qum super ipsum vas īuoluitur spissum: prohibetqꝫ illi obuium esse aerem: conglobaturqꝫ super ignem fumus vnde ⁊ extinguitur. Qꝫ autem naturali accidit calori ex eius corruptiōe substantie. aut per mali fit aeris respirationem quem miscent vapores iniqui ⁊ putridi: quemadmodum qui a cadaueribus soluuntur mortuorum vapores que iam putrida sunt: quiqꝫ a paludib⁹ surgūt ⁊ veteribus foueis in quibus est lutū magne putrefactionis corrūpiturqꝫ naturalis substātia caloris. Mortui sunt etenim nonnulli quin ⁊ plurimi ad paludes descendētes ⁊ lacus coꝝ eodē stantes in loco cū luto. Et quod hac accidit naturali in spetie calori: simile est qd̄ ⁊ lucerne igni si in multo ponatur fumo: sꝫ ⁊ eo loco ad quem multi surgūt fortesqꝫ q illū extingūt vapores. Aut certe reptiliū morsu venenū habētium: percussionibusqꝫ diffunditur enim in corpus hominis virus ac decurrit corrūpitqꝫ naturalis substantiam caloris moriturqꝫ homo abinde. Naturalis aūt caloris corruptio ex qualitatis ipsius corruptione fit: aut qū nimio calefit calore: dissoluiturqꝫ ⁊ refrigeratur: quēadmodū accidit ei q diutius in balneo imorat̄ magni caloris: aut ad solis plurimū i estate estuꝫ: fit eiꝫ ab his mors. Et quod hac in habitudine naturali accidit calori: simile est quod lucerne si iuxta magnū ponat̄ ignem aut ad maximū caloreꝫ solis extinguitur ⁊eiꝫ: Aut vero frigore refrigerat̄ nimio intantū vt coaguletur vt multis sepe accidit hoibus tēporibus peregrinātib⁹ frigidissimis: ⁊ super quos nix desuper cadit: cōgelantur ⁊eiꝫ ⁊ moriuntur ob naturalis extinctionē caloris. Et quod hac i p̄te calori cōtingit naturali tāq̄ qd̄ lucerne si nimij frigoris ponatur in loco extinguitur enim. Que qū ita sint. s. q̄ per naturalis corruptionē caloris tēperantie fit mors: tēperantia aūt eius ipsiusqꝫ materiei vita cōstituitur: ⁊ horū tēperātia duꝫ per anhelitū fit: magna est ⁊ vehemēs anhelitus vtilitas. Et quoniā de vitalis diximus virtutis agētis natura: per quam fit ⁊ dilatatio ⁊ reductio: sufficiūtqꝫ ei qui horū vult notitiā. Iam ergo de vitali patienti dicemus virtute.

Capitulū. viij. de vitalis virtutis patiētis assignatione.

d E virtute diximus agenti virtutū vitaliuꝫ que sufficiant. Patiens aūt virtus est per quam fit ira ⁊ disceptatio: virtus quoqꝫ q̄

indignationẽ ministrat ⁊ extollẽtiam. Hec aũt virt⁹ patiẽs
est dicta: eo ꝙ a naturali fiat calore qũ ab exterioribus cum
aliquis cõmouerit. Et ira quidẽ est sanguinis cordis ebulli-
tio: naturalisq; egressus caloris ad corporis exteriora seml'
qũ ad vltionẽ mouet̃ anime ꝺ̃sideriũ ⁊ retributionẽ eius qui
illi nocuit ⁊ lesit. Sicut ⁊ dominatio naturalis est exitus ca-
loris ad exteriora qũ aĩa videri desiderat ⁊ apparere ĩ pro
patulo ⁊ in manifestis indignãs fugam ⁊ deiectionẽ ne for-
te formidola dicatur. Uirtus etenim per quã indignatio ẽ
⁊ extollẽtia fit qum anima seipsam extollit ab humilibus ⁊
ab egestate subleuat ⁊ ab his que vilia sunt: ⁊ ad alta substol
litur. Et manifestũ hac̃ cõtraria passionũ: ex cõtrarijs illis
fieri causis. Ire etenim contrariũ timor est ⁊ formido: hec
per caloris ingressum fiunt naturalis semel ad corporis ĩte-
riora: qũ super aliquẽ quẽuis exterrentia ⁊ formidinẽ facien
tia superueniũt aut voces quẽadmodũ tonitruũ: aut ex visis
quẽadmoduz si videat quis serpentes aut feras ⁊ imagines
terribiles nocturnasq; ⁊ subitaneas: aliaq; huiusmodi defor
mia. Dominationis aũt ⁊ certaminis cõtrariũ formido
est ⁊ fuga: ⁊ he etiam per naturalis fiunt caloris ad ĩteriora
corporis recessum eiusq; fugã: ⁊ qũ pugna apparuerit ⁊ do-
minatio eius. Indignationis porro ⁊ extollẽtie ac elationis
cõtraria sunt deiectio: humilitas ⁊ aĩe submissio: ⁊ he fiũt
qum intelligit anima necessitatẽ eorum que superiora sunt ⁊
maiora. He sunt virtutis passibilis vitalis ⁊ agentis diuersi-
tates. Consenserũt autẽ ⁊ cõmuniores philosophorũ ⁊ me-
dici huius originẽ virtutis ⁊ fornacẽ cor esse ⁊ hac vitali par
ticipat homo virtute omni in rationabili animali. Uirtus ⁊
enim agens per quam dilatationis est actio ⁊ reductionis vi
tã animali dat ⁊ grauitatẽ: audatiam ⁊ irã. Audatia autẽ ⁊
ira in nõnullis animalibus audatia est. In homine ⁊eñ ira
⁊ audatia cũ regimine est ⁊ discretiõe ratiõalis virtutis cui⁹
sedes est cerebrum. Homo eteñ potentiam habet deponendi
iram: scitq; horas quibus certamẽ est necessarium: ⁊ quomo
do eo liberetur: ⁊ refugiũ qũ sub ingressu fuerit operat̃q; ea
que diiudicat suis queq; tẽporibus: irrationale aũt animal
per naturam hoc operatur sine aliqua animi discretione qũ
aliquid illis superuenerit. Et iam nũc satis de vitali dictum
est virtute ꝙ̃tũ ars quidẽ expetit medicine.

Capitulũ. ix. de virtute animali ⁊ primũ de ea virtute ꝑ
quam fit regimen.

a ANimalis autem virtus illa est cui cerebrum
sedes deputata est ⁊ fornax: hui⁹
virtutis genera tria sunt: primuz est virtus ꝑ quam
suas opat̃ cerebrũ actiões: atq; hẽ ꝑ quã stat regim̃: dr̃q; h̃
virtutis totalitas mẽs alia duo sunt virtutes per quas medi
antibus neruis sensus fit ⁊ volũtarius motus. Nos aũt pri
mum de virtute que regimini p̃est cõsiderabimus. Dico
ergo qm̃ ꝑ quã est regimẽ virtus mẽs dr̃ ⁊ cogitatio. Q; si di
uisionẽ susceperit in tres distribuitur ptes: in virtutẽ ꝑ quaz
fit phãtasia ⁊ virtutẽ que cogitatiõi preest: eãq; ꝑ quã fit me
moria. His virtutibus ab oĩbus reliquis irõnalibus differt
hõ aĩalibus. Suntq; illi sine alijs ꝓprie: maxie autẽ cogita-
tio. Hec ⁊eim duar̃ ẽ aliarũ firmitas ⁊ robur virtutuz phã-
tasie. s. ⁊ memorie ꝑꝑ illã ⁊eim facte sũt. Appropriat̃ ãt hõi
cogitatio qm̃ ceteris ẽ excellẽti⁹ aĩalibus aĩal. Per cogitatio
nem ⁊eim fit discretio ⁊ iudiciũ regimẽq; ⁊ rerũ abinuicem
intelligũtur discrepãtie. In aĩali porro irrationali hanc nõ
est inuenire: qm̃ irrõnabilium queq; ꝓpriã opantur actionẽ
ꝑꝑ eã ad quã cõdita sunt vtilitatẽ sine aliqua discretiõis via
vt equi ẽ ꝓpria actio cursus: tauri ãt aratio. Accipitris aues
venari: canis domus custodia ⁊ excubare: aliarũq; aĩalium
spẽr̃ ꝓprie actiões. Harum cuiq; triũ virtutuz statio ẽ ⁊ locus
ꝓpri⁹ deputat⁹. Phãtasie itaq; loc⁹ ẽ duo ꝓre cerebri ventri
culi. Cogitatiõis locus in quo ẽ mediũ cerebri ventriculorũ.
Memorie locus posterior ẽ cerebri ps. i. puppis vẽtriculus.
Est aũt in vẽtriculis his spũs aĩalis cuius per has ẽ actio.
Singulis aũt virtutũ ꝓprie deputantur actiões. Et eius qđ
ꝑ quã est phãtasia ꝓpria est actio res formare ⁊ imaginari:
⁊ ad cogitationẽ trãsmittere. Uirtus aũt que cogitat ip̃a est
que res speculatur: quarum fuit per phantasiaz imaginatio
actiones. s. artes. scientias. aliasq; ⁊ eorum regimen ac dispo
sitionẽ. Et si quidẽ de his est actiõibus que manu fiunt: ⁊ ad
quos mẽbra mouẽtur sequit̃ hec cõstitutio ⁊ ꝓpositũ agẽdi:
dehinc cõstitutionẽ mẽbrorũ motus que volũtarie mouẽtur.
Si autez ex illis ẽ que tm̃ cõseruãtur: sequitur illa custodia.
Uirtus porro ꝑ quã ẽ custodia: ip̃a ẽ que res cõseruat q̃s
cogitatio ĩtellectus ordinauit ⁊ formauit: ac suis ĩpressit lo-
cis. Durant ergo firme ⁊ stabiles vsq; tempus quo necessa-
ria ẽ earũ eductio a potentia in actũ. He sunt virtutis actio-
nes per quã fit regimen.

Cap⁹. x⁹. de sentientis actione virtutis.

i IN antecedentibus dictũ est q̃ vir
tutis sunt sen-
tientis ⁊ virtutis volũtarie mouẽtis opari cerebrũ
mediatione neruorum qui sensui sunt ⁊ motui voluntario or
gana. Hoc aũt fit vt aliquid aĩalis mittat spũs qui in cere-
bri est vẽtriculis ⁊ in neruis ad oĩa mẽbra. Hui⁹ rei signum
est: qm̃ qum aliquẽ incidim⁹ neruoruz qui ad aliqua ꝑuenit
membra: mẽbrũ illud sensu priuatur ⁊ motu vtrisq;: iuxta ꝙ
illi neruus mĩstrabat huiusmõi ex sensu ⁊ motu: aut motũ. s.
cũ sensu. Dictũ est aũt de oĩum hĩtudine neruoruz in añcedẽ
tibus quotq; sint: ⁊ que eor̃ vtilitas qũ de mẽbris disputare
mus. Oñsumq; ẽ illic neruor̃ ꝑ quos sẽsus fit originẽ a pro
ra eẽ cerebri: eo ꝙ mollities illis necessaria eẽt cũ susceptiõis
facilitate: nerui aũt per quos mot⁹ fit volũtarius a puppi ce
rebri ꝓcedũt: eo ꝙ illis ⁊ durities ⁊ stabilitas ĩ multo essent
necessarie motu ⁊ actiõibus que huic instant cerebri pti. Est
aũt hui⁹ cerebri ptis durities. añrioris aũt mollities. Oñsa
ẽ ẽt hĩtudo singulor̃ sensus mẽbror̃ que sunt visus auditus
odoratus. gustus ⁊ tactus. ⁊ figura eorũ: sz ⁊ locatio membri
cuius ille sensus ꝓprius ẽ: eiusq; actio: sz ⁊ mẽbra que ad ea-
dez necessaria sũt: vt illorũ ꝑficiatur actio pariterq; singl'or̃
vtilitas: vt nõ sit necesse nos iter̃ ista ponere: nisi cõmemorã
di grã: ne longior libri fiat series qum sit hec nostra loco in-
tentio oñdere quomõ vniuscuiusq; harũ ꝑficiatur actio vir-
tutũ sentiẽtium videlicz. Dico qm̃ sẽtiẽtes ille virtutes sũt
que singula sentiẽtia mẽbra suã ĩsensatam rẽ ĩmutãt. Harum
diuersitates virtutũ quinq; sunt: visus virt⁹: ⁊ auditus virt⁹
odoratus virt⁹: gustus: ⁊ virtus tactus. Uisus virt⁹ subtilior
ẽ reliquis ⁊ eius nã ignea. Ignis tres sũt spẽs: flãma. rubor.
⁊ lumen: nã visus lumis ẽ nã ⁊ lucis. eiusq; sensa lumẽ ⁊ lux
diurna. Post visuz in subtilitate auditus ẽ: cuius nã que ⁊ ae
ris eiusq; sensum aer: ⁊ que in aere fiũt ꝑcussiões: vox. s. vox
⁊eiz in aere ẽ percussio ⁊ sonus. Post hui⁹ subtilitatẽ sen-
sus est odoratus cui⁹ sensa sũt vapores: vaporũq; nã cõtẽpa
ta ẽ ex aq̃ ⁊ terre nãis. Hui⁹ seq̃t̃ subtilitatẽ gust⁹ sensus. cui⁹
nã que ⁊ aque sensũq; eius sapores. Sapores autem ex qua
dam gñant̃ re hũida. Oibus spissior tact⁹ ẽ sensus q ⁊ terre
cõparatur: eiusq; sensuz terra: ipsiusq; accidentia: durũ. s. ⁊
molle: calor ⁊ frigus. Horũ autem sensuũ cuiusq; erit sensus
in sentitã rem alteratione sui ⁊ ĩmutatione in naturã rei sen-
tite sentitq; ea ĩmutatione mẽs ⁊ sentitã ꝯprehendit rẽ. Nos
igitur quẽadmodũ hoc fiat primũ: in visus: sensũ ostẽdem⁹.

Capitulũ. xj. de visus sensus assignatione.

b DIco quoniaz visus sensus ceteris subti
lior est sensibus. Ei⁹ ⁊eñ
sentitum ignis est qui ceteris subtilior est corporib⁹
que hoc sunt in mũdo. Signũ autẽ hui⁹ subtilitatis eiusmõi
sensus est ꝙ in lõginquo posita remotaq; cõprehendit ⁊ sen
tit ea. Reliqui aũt sensus sensa remota a se nõ percipiunt ea
remotione qua sua cõprehendit visus sensa. Ostẽdimus aũt
quoniã videns sp̃s ad oculos per neruos decurrit duos con
cauos: ꝙq; eorũ ortus ⁊ origo a duobus est prore cerebri vẽ-
triculis quaq; parte mediastino vicinãtur vẽtriculo: anteꝙ̃
ad oculos tendant cõueniũt ⁊ descendunt: mittiturq; alteri⁹
meatus ad alterũ: de hinc diuisi tendũt in alterutra quisq; ĩ
oppositum sue originis oculũ: cõsolidaturq; cristalleidos tu
nice. Hec aũt tunica cristallina primũ est visus organũ: que
⁊ in vltimo est claritatis ⁊ luminis ac nitoris: ⁊ ideo factũ est
vt a caloribus cito alteraretur. Sp̃s autẽ videns a duobus
prore cerebri mittitur ventriculis per duos illos neruos con
cauos subtiliatus ⁊ clarificatus ad humiditatẽ que grãdini
similis ẽ clare ⁊ lucenti. Huius aũt videntis sp̃s natura que
aeris est ignei illuminati eiusq; est qũ ad humorẽ peruenerit
cristalleidos foras egredi cõtinuariq; ⁊ vniri aeri illumina-
to diurno ꝑꝑ eam que inter vtrũq; est cõfigurationẽ. Est au
tẽ eor̃ quisq; facilis ĩmutationis ⁊ alterationis. Et aer qdẽ
exterior in colores facile ⁊ celeriter alterat̃: sp̃sq; interior qũ
egressus aeri cõtinuatur ⁊ vnit̃ in eũ in quẽ ⁊ aer prius alte-
ratus est alteratur colorẽ: ⁊ ad oculũ eãdẽ defert alterationẽ:
alterat̃q; ea cristallina humiditas eo ꝙ alterationis facile
susceptilis sit: sentitq; que in cerebri est vẽtriculis eiusmõi al
terationem mens. Manifestantur ergo hoc modo exterio-
res menti res per colores: ipsaq; a calorib⁹ ⁊ figuras corpo-
rum ⁊ magnitudinẽ motũq; cõmẽsurat. Aer ⁊eniz illumina
tus ⁊ diurnus spiritui est videnti quẽadmodũ nerui qui a ce
rebro virtutẽ sensus sumũt ⁊ motus atq; ad mẽbra quib⁹ cõ-

tinuãtur perferũt. Sic ⁊ aer exterior alterat᷑ per colores cãqȝ spiritui presentat alteratioñe videnti: sentitqȝ eãdem mẽs alteratioñe occursus tẽpore ⁊ interiores sp̃s ⁊ lucis exterioris. Nec est omnino inter momẽtũ quo occurrit sp̃s luci ⁊ mens illũ sentit aliquod oĩmodis tẽpus propter eius occursus celerrimã ad mentẽ peruentionẽ. Sed ⁊ si res visa longo remota est spatio cõprehendit tñ vidẽs rẽ visaȝ sp̃s: tẽpore lato carente sit tãtum qui eos circũdat aer clarus ⁊ illuminatus alterationẽ ad sp̃ȝ deferens vidẽtem: sentitqȝ eã mẽs alterationem colorẽ. Si eteñi nos circundans clarus nõ est ⁊ lucidus ⁊ est nebulosus aut obscurus: amputatur ab ocul' egrediens sp̃s ⁊ in suo cõgregatur loco: aut eo sistit᷑ loco quo ei tenebrositas obuiat: nec visaȝ cõprehendit rẽ. Sicquoqȝ si itersit aliquod corporũ iter rẽ visaȝ ⁊ sp̃m vidẽtẽ res visa cõprehendi nõ poterit. Idẽ ⁊ in sensu inuenimus tactus: si quãdo digitorum alicui hominis incõmodũ aliquod accidat mens illud sentit incõmodũ cõtinuo: nec erit inter digiti occursuȝ rei que nocet ipsiusqȝ ad mentẽ nocumẽti accessuȝ tẽpus aliquod: sȝ vno fit tẽpore: nisi si quidẽ neruo qui ad eũ peruenit digitũ incõmodũ aliquod accesserit: amputatio. s. aut cõtritio vel ligatio: aut certe oppilatio: probibeat᷑qȝ sp̃s ad digitũ illũ transitus: nec mẽs incõmodũ hac de cã sentiet. Adhunc etiã modũ in omnibus se res habet sensibus. s. q̃ vno eodẽqȝ fit tẽpore ⁊ sensus cũ sentito occursus ⁊ ad mẽtem eiꝰ delatio: nihil oĩo tẽporis interposito: nisi forte aliquid sit quod prohibet ⁊ sensum amputet. Nos aũt accidentia que visus sensuȝ prohibeant reliquosqȝ sensus ostendemus: qũ de morboꝝ causis disputabimus. Ex his ergo que dicta sunt pȝ visuȝ ea que vident᷑ aeris mediatione illuminati cõprehendere.

Capitulũ. xij. de auditus sensus assignatione.

a **Uditus** sensum in his que ante dicta sunt ostendimus per par vnũ neruoruȝ qui ex prora oriuntur cerebri fieri. Eorũ autẽ ortus a loco quinti ẽ paris qd̓ a cerebro orit᷑ ⁊ ad duo p̱ueniũt auriũ foramina que in duobus sunt lapideis ossibus capitis. Ut ãt coꝝ qsȝ ad foram̃ p̱uenit dilatat᷑ ⁊ ãplificat᷑ foramẽqȝ opit. Et opimentũ hoc p̃cipuuȝ est auditus organum: eiusqȝ in auditu vis que ⁊ in visu cristalline tunice: huius operimẽti natura aerea ẽ: ⁊ per duos hos neruos auditus sensus a cebro ad aures porrigitur. Sensus ãt auditus crossior visus ẽ sensu: quoniã visus sentitũ ignis est: auditus autẽ aer ignisqȝ aere subtilior. Amplius visus sensus res cõprehendit remotas multo amplius q̃ auditus sensu cõprehensas. Auditus autẽ sensus fit quȝ sonus i ntonuerit in aere: isqȝ p̱cussus aer ad aures vsqȝ peruenerit ad instrumẽtũ. s. qd̓ tanq̃ hedẽbengum aeri oppositũ ẽ a quo ad foramẽ p̱cedit auditus quẽadmodũ vndarũ peruenit ad loca ab alijs motus: quãdiu eaꝝ est moueri. Cõmota itaqȝ aliqua aeris parte mouet h̃ aliaȝ qua alia mouetur illi continua donec a d aures veniat᷑: ⁊ auditus foramina: ingrediturqȝ locũ viti simileȝ vsqȝ operimẽtũ quo foramẽ operitur ab interioribu s alteraturqȝ illiꝰ operimẽti natura in aeris naturã sonori qum sit auditus natura aeris cõfigurata nature sonori facileqȝ in illã alteretur peruenitqȝ eius alterationis sensus per duos qui ad foramina veniunt neruos ad mẽtẽ: sentitqȝ vocis ⁊ soni naturã mẽs atqȝ eiu shocmodo est habitudo.

Capitulũ. xiij. de odoratus sensus assignatione.

o **Doratus** sensus crossior est auditus sensu: eius etenim sentitũ vapores qui a corporibus dissoluũtur humidis sunt: auditꝰ autẽ sentitũ aer: vapor ãt quidã est cuius natura ex cõmixtione est aeris ⁊ aque: ideoqȝ ⁊ aere crossior ẽ. Ostẽdimus aũt primũ precipuũqȝ huius sensus organũ duo eẽ augmẽta que a ventriculis oriuntur cerebri prore duobus: que ẽt duobus mãmillarũ sunt vberibus similia vicina ossi colatorio simili. Sentiũtur autẽ odorẽ ferentia: quoniã vapor qui a corporibus dissoluit᷑ odoriferis aeri miscetur ⁊ nares itrat: trahuntqȝ illũ duo ad se prore cerebri vẽtriculi per hec duo similia mãmillarũ vberibus augmẽta a naribus ⁊ ad se iducũt: mutaturqȝ duorũ horũ natura augmẽtorũ in eiusmodi vaporis naturã attracti: sẽtitqȝ huiusmodi alterationẽ mens. Cerebri etenim ẽ natura anhelare ⁊ propter aeris attractioneȝ frigidi qd̓ per dilatationẽ fit ⁊ superfluitatũ emissionẽ que reductione conficitur vt calor suo in statu custodiatur naturalis. Sequitur itaqȝ eius dilatationem aeris a naribus attractio ⁊ a pectore ac pulmone gurgulioneqȝ: sequiturqȝ hãc aeris ingressus exterioris. Hec dilatatio respiratio vocatur p̱ quã sensus est odorũ: quȝ ventriculi duo prore cerebri p̱ duo vberibꝰ mãmillarũ augmẽta fil'ia aerẽ a naribus vaporibus odoriferoꝝ imixtũ corp̱uȝ trahũt. Imaginant᷑ autẽ nõnulli odoratũ per nares fieri tm̃ ipsasqȝ õmũ odoratꝰ organũ eẽ. Signum autẽ nobis ẽ hoc ita nõ eẽ: precipuũqȝ odoratus instrumẽtũ duo eẽ augmẽta mamillarũ vberibus similia que a ventriculis oriuntur cerebri: quoniam si in conspectu nostro multos vapores succendimus nosqȝ ipsos a respiratione arctamus ad interiora nihil oĩno illorũ sentimus odores vaporũ: nec tamẽ eo tẽpore in dubiũ cuiq̃ venit nares illis repletas eẽ vaporibus. Si vero respiremus ⁊ ad interiora vapores illos traxerimus statim ⁊ ex momento odores sẽtimꝰ. Et hoc est signũ quoniã mẽbrũ quod maxime odoratus ẽ organũ profundius positũ est q̃ nares ⁊ sunt duo augmenta que a duobus prore cerebri prominẽt ventriculis. Huiꝰ autẽ mẽbri figura iam longe ante exposita est qum de mẽbris fieret tractatus.

Capitulum. xiiij. de gustus sensus assignatione.

g **Ustus** sensus crossior ẽ odoratus sensu quãtitate ea qua vapores aq̃ subtiliores sunt. Odoratus etenim sentitũ vapores: gustus aũt sentitũ humiditas est aquosa: que inter naturã est vaporis ⁊ terre. Iõqȝ organi eius primi natura. i. lingue rara facta ẽ ⁊ spongie similis humiditatũ nature saporiferarũ cõfigurata. venit autẽ vt dictũ ẽ ad liguã a cerebro ex tertij neruorũ paris neruus vnus qui in eaȝ distribuitur ⁊ sensũ ministrat gustus quẽadmodũ oẽs ad mẽbra deferunt sẽsuȝ nerui. Saporifere ãt res quȝ ad linguã peruenerint eiusqȝ obuiauerit corpori in ea qd̓ cuiusqȝ est saporis operãtur: mutaturqȝ lingue natura in rei naturã saporifere: sentitqȝ qui ad linguaȝ venit neruus mutationẽ illã ⁊ ad mẽtẽ defert: quẽadmodũ in alijs oĩbus fit sensibus.

Capitulũ. xv. de tactus sensus assignatione.

t **Actus** ẽt sẽsus ⁊ ipse quẽadmodũ ⁊ alij sũt sensus ẽ sentiẽs. s. in mutatione insentiti naturã cõtinuationeqȝ sensus illius per neruum sentienti illi propriũ ad mẽtem nisi q̃ cuiqȝ sensuũ solo excepto tactu mẽbrum deputatum est proprium. Tactus vero sẽsus in oĩbus ẽ corp̱is mẽbris: capillis: pilis ⁊ vnguibꝰ exceptis. Ad vnũ qd̓qȝ eteñi mẽbroꝝ neruus a cerebro porrigitur aut nucha: quẽadmodũ in neruoꝝ figuratione dictũ est: ad pilos aũt ⁊ vngues nihil horũ ducit᷑. Pilorũ ⁊eñi generatio ex vaporibus est siccis: vngues extremitatibus sunt cõtinuati digitoꝝ: ⁊ in eorũ radicibus ligamẽta ex neruoꝝ genere illos tenentia ⁊ astringẽtia: nõ q̃ illis sensuȝ cõferant nisi ligationis solius loco.

Capitulũ. xvj. de his que cuiqȝ sensuȝ cõueniunt discordantqȝ.

h **Orum singuli** sensuũ si in suo sint habitu ⁊ qualitate naturali ad quedã que sentiunt inclinãtur delectãt᷑qȝ eis ⁊ alia fugiunt ac abominãtur. Uisus etenim delectat᷑ coloribꝰ albo mixtis ⁊ nigro fusco. s. ⁊ viridi venetoqȝ: ⁊ aduersatur albo: ⁊ si quid nature eius est facit in eo passiones fortes: diuiditqȝ ⁊ ledit quemadmodũ qũ quis solẽ intuetur cõtingit: color aũt niger eius cõgregat lumẽ ⁊ ad iteriora reducit: quẽadmodũ in tenebris paucitas accidit visus. Nisi quod color niger minus nocet visui q̃ nitidus ⁊ nitens fulgurãsqȝ. Que etenim in visu fit a nigro alteratio colore nõ semel est ⁊ statiȝ sed mediocriter ⁊ paulatĩ: que aũt ab albo plurimũ nocet semelqȝ ⁊ subito. Omnis aũt alteratio que subito semel fit magis nocet. Si vero ifirmꝰ fuerit visus coloribus reficit᷑ alternis. Et si quidẽ a colore nocumentũ factum est albo color illi prodest venetꝰ ac viridis fuscusqȝ. Si aũt ex nigro cõtingit color proderit albus. Sic ⁊ omnes reliqui sensus si suo labefiunt a naturali habitu: alterius recreãtur ex suoꝝ genere sensoꝝ. Auditus eteñi vocibus delectat᷑ que in vltimo sunt mansuetudinis lenibusqȝ ⁊ planis iuxta mẽsurã cõpositionis dispositis. Et si q̱dem obtusus est: vocibꝰ delectat᷑ i vltimo mansuetudinis ⁊ claritatis paruitatisqȝ vt cordarũ lire motus ẽ nõ asper. Si aũt graues fuerit voces vt tonitrui vel p̱cute: vt collisiones aliquoꝝ: auditꝰ eas fugit quoniã ip̃s leditur.

Odoratus porro sensus odoribus delectat᷑ iocũdis: eo q̃ iocũdus odor vaporis significet tẽperantiã: fetidis aũt ⁊ abominabilibus leditur: eo q̃ huiusmodi odores extra tẽperantia significãt. Gustus deniqȝ sensus dulcibus delectatur eo q̃ huiusmodi linguã ab asperitate leniãt sedãtqȝ in delectabilia. Fugit aũt amaros sapores eo q̃ huiusmodi sapor partes adunet lingue ⁊ asp̱et eiusqȝ imergat᷑ substãtie: etiam cõtinuationes ipsius partiũ disiungat. Et hic si quidẽ põtico esus est sapore ac in suaui ⁊ aspero: vnctuosis roborat᷑ eo q̃

hic sapor lenit ⁊ vacua replet. Si autē ex saporibus patitur amaro a cerebro aut a salso: dulci iocundior fit. Tactus quoqꝫ sensus corporibus delectat᷑ que in calore tēperata sūt ⁊ frigore: duritie ⁊ mollitie qualis est ⁊ medij palmarū cutis. Fugit aūt acuta incidētia calidaqꝫ corpora que dissoluūt ⁊ ꝯtinuationes separāt: frigidissima quoqꝫ que spissant ⁊ congregāt intm̄ vt partes alie quidem alijs stringantur: fiatqꝫ cōtinuationum separatio.

Capitulum. 17ᵐ. de virtutis volūtarie mouētis membra assignatione.

v **Irtus autem** mēbra volūtarie mouēs a cerebro ꝓcedit ⁊ ꝑ neruos ab ipo orientes mittitur ⁊ a nucha: atqꝫ ad lacertos ꝑuenit volūtariū illis dans motū: mouētqꝫ qui in organico sūt mēbro. lacerti: seqturqꝫ illoꝝ motū ossis motus: dehinc disgregatiōis qui totius ē mēbri ꝑ volūtatem motus. Mēbri vero motus fit lacerti reductione ⁊ ad sui radicē originēqꝫ retractiōe: vnde ⁊ chordaꝫ secū in eā retrahit partem ad quā motus ē necessarius. exēpli grā. Palme motus fit siqdem lacertus qui in latere est familiari cubiti motus fuerit: ⁊ ad suā repressus originē. sequit᷑qꝫ eiusmodi motū ossiū palme motus quē disgregatiōis palme comittat᷑ motus: duplicaturqꝫ manus in aīriora ⁊ volūtarie. Si aūt qui in ꝯtrario sunt latere moueātur lacerti: palma ad posteriora voluntate reuoluitur. Haꝝ genus virtutū vnū ē genus. s. volūtarij motus spēsqꝫ eius tot sūt quotus ⁊ in corpore lacertoꝝ nūerus. Hi vero in corpe sūt quīgēti viginti nouē. Explanauimus āt quō vnusqsqꝫ lacertoꝝ qui i corpe sunt motū cuiusqꝫ mēbrorum faciat quꝫ de ipis tractarem⁹ lacertis: ideoqꝫ ⁊ hic nr̄ꝫ de volūtario motu finimus tractatū. Dixim⁹ ēt de virtutib⁹ suffitientius queqꝫ satis sint artē volenti medicine: sicut in libris sapiētis galieni est inuenire.

Capᵐ. 18ᵐ. de actionum assignatione.

e **T quoniam** nāles ōndimus virtutes vitalesqꝫ ⁊ aīales generaqꝫ earum ac speties: iam possibile est tibi ipsas intueri actiones virtutum. Quedaꝫ nanqꝫ naturalis sunt virtutis actiones: quedā vitalis alie virtutes aīalis. Explanauimus aūt harū cuiusqꝫ actionū habitudinē: qū de virtutib⁹ loqueremur: cuiusmodi sit singularū actio virtutū ostēdentes. Et ꝙ amplius ex his que illic diximus perpēdes. Quoniā actionū alie sunt simplices quas scil' virtutū queqꝫ operat᷑ singularis: actiones. s. naturales vt attractio retētio digestio ⁊ expulsio. In vitalibus actiones dilatatiōis ⁊ reductionis. In animalibus aūt motus qui volūtarie mouet. Alie vero composite vt actiones quas queqꝫ earū due: aut plures operātur virtutes. In naturalibus quidē actionibus vt appetitus: cibi transmissio digestio ac pastus: generatio: ⁊ nutritio. Appetitus qdē duabus fit virtutibus: altera virtus ē attrahens: altera aūt sentiēs. Transmissio ciboꝝ duobus ⁊ ipsa operat᷑ virtutibus: altera virtus est attrahēs: altera vero expellens. Similiter ⁊ digestio duaꝝ fit actiōe virtutū: altera ē retinēs. Altera vero imutās est virtus. At vero pastus quatuor eget virtutibus: attrahēti: retinēti: digerēti: ⁊ expellenti. Porro generationē tres perficiūt virtutes. Prima ē imutās ꝙ scil' sperma imutat a subtilitate in crossitiē. Secūda virtus informās que mēbra figurat: meatus perforat: asperāda asperat: leniēda lenit. Tertia nutritiua est virtus que mēbra a ꝑuitate trāsfert ad magnitudinē. Nutritiue aūt virtutis actio cōplet᷑ per augmētātem ⁊ pascētem. In vitalibus aūt actionibus anhelitus perficitur actio per dilatātem virtutē ⁊ reducenteꝫ. In animalibus aūt actionibus sensus actio duabus fit virtutibus: altera est per quaꝫ sensus in sentita alterat᷑: altera vero sentiēs virtus ꝑ quā sentit᷑ illa imutatio. Hoc itaqꝫ mō omēs sunt cōposite actiones possibileqꝫ est tibi omnes ītueri actiones ex illis que de singulis diximus virtutibus ꝙ ⁊ sufficiūt.

Capitulū. xix. de spirituū assignatione.

ſ **Uperest** iā nobis diuidētium res nāles vnū tm̄ diuidens: speculatio. s. d spībus per quos corporis firmitas fit: ⁊ subsistētia: omnesqꝫ eius cōplētur. actiones. Dico spiritus tres esse: primus est naturalis: secūdus vitalis: tertius animalis. Naturalis generatio spiritus in epate fit: ⁊ ab eo per venas non pulsantes in omne mittit᷑ corpus: virtutēqꝫ cōstituit naturaleꝫ: eiusqꝫ bene format actiones ac perficit. Fit auteꝫ eius ex meliori qui in epate fit sanguie claro subtili mūdo ⁊ puro generatio cui nullus alioꝝ miscet᷑ humoꝝ vel superfluitas: i vltimo digesto decoctionis. Uitalis vero spiritus in corde generat᷑: a quo ꝑ pulsantes mittit᷑ venas in oīa corporis mēbra vitalēqꝫ cōfortat virtutē ac custodit: ⁊ eius informat habitudines ac ꝑficit: eiusqꝫ generatio ē ex subtilis vapore sanguis clari ⁊ mūdi: ⁊ ex aere per respirationē inducto. Animal' aūt spiritus i vētricul' habet cerebri generationem: ⁊ per neruos ad omne mittitur corpus: animalēqꝫ constituit virtuteꝫ ac solidat: ⁊ in sua seruat habitudine. Huius generatio spiritus ex vitali fit spiritu cui⁹ in corde ē habitaculū. Hic etenim spiritus a corde ascendit ad cerebruꝫ ꝑ duas pulsātes venas que iuueniles dicūtur ad cerebrū tēdētes ⁊ craneū transmittūturqꝫ vsqꝫ locū qui cerebri sedes ⁊ bassis dictus ē: diuidūturqꝫ illic multiformiter: fitqꝫ ex eis reuolutio ⁊ tela reti sil'is ꝑꝑ harū multiplicē venarum diuisionē: fiūtqꝫ alie suꝑ alias ⁊ adinuicē retite imiscētur in seipas. Fiūtqꝫ hoc mō reti sil'es dehinc hec coadunatur tela dueqꝫ ex eis fiūt pulsantes duabus p̄mis sil'es vene. ex quaꝝ diuisiōibus ea facta ē irretitio: ascēduntqꝫ ad suꝑiora loci hi⁹ ⁊ ibidē distribuūtur. Spirit⁹ itaqꝫ vitalis qum a corde ascēderit ⁊ ad hoc ꝑuenerit rete: ⁊ in multitudine eius venarū oēs ꝑtrāsierit reflexus: diuti⁹qꝫ ibi ꝑmanserit: ⁊ in vltio fuerit maturatiōis decoctus clar⁹qꝫ fit ab eo spūs aīalis. Ideo ergo rete illud venarū ꝑatum est vt spūs decoqueret᷑ vitalis. fieretqꝫ decoctus aīalis. quemadmodū ⁊ due māme preꝑate sunt sanguis vt lac fiat. Dehinc autē ab hoc mittitur reti ꝑ duas que ex oībus illis cōgregantur venas ad duos prore cerebri vētriculos: subtiliaturqꝫ illic queqꝫ illic imixte fuerāt repellūtur suꝑfluitates ad nares ⁊ palatū. Et ab illis ad posteriorē cerebri mittitur vētriculū: puppim. s. ꝑ meatū qui duobus iterest ventriculis vel vasis. Duo aūt dico vasa mediū cerebri vētriculū ⁊ puppiꝫ. Meatus autem hic nō est semꝑ apertus. In eius ⁊ eīm vētre corp⁹ est qō vermi sil'e diximus illum oppilās donec nature cura illud a vētriculo repellat medio ad posteriorem: reducitur qꝫ corpus vermi sil'e ⁊ meatus aꝑitur trāsmittiturqꝫ qō mittēdū ē dehic ad suū illud reducit locū: ⁊ ꝑ spm̄ qui i puppis ē vase mot⁹ fit ⁊ memoria: ꝑ illū aūt qui i prora ē cerebri sēsus ⁊ fantasia ꝑꝑ ihabitātē cerebri mediū vētriculū cogitatio: hᵒ itaqꝫ modo generatio fit spūs aīalis in cerebro a spū vitali quēadmodū ⁊ māme sanguinis parate sunt decoctiōi vt fieret lac. testes autē spermatis maturationi. Spermati eteni vasa preparata sunt ille. s. inuolutiones ⁊ retorsiones que in testibus sunt quo eius in eis prolungetur mora ⁊ maturetur in naturā quā habent spermati configuratā. Sic quoqꝫ ⁊ lacti vene preparate sunt a concaua ascendentes vena ad māmillas quo eius differatur in ipso ascensu mora ⁊ decoquatur ⁊ in naturā alteretur eorū lacti consimilē ⁊ vicinā. Ad hunc modū que in cerebro est iplicatio facta est venarū ꝑꝑ spūs generationē animalis ex vitali quo imoretur i ea subtilietur ⁊ excoquatur. Tradiderūt autē nōnulli sapientū spūm hūc qui in cerebro ē aīaꝫ eē: animā autē corpus eē. alij autē instrumentū aīe esse quo in oībus vtitur sensibus: aīamqꝫ corpus nō eē: hoc āt visum persuasioni propinquus ē. Si etenim in viuū intēderis aīal: incideris qꝫ cranei os ⁊ cerebri donec appareat tibi qō super cerebrū ē operimentū: dehinc hoc sciderīs operimētuꝫ: prius tamē suspēsum cū cauterio incideris qꝫ ⁊ abieceris: nō ideo illius cessat animalis sensus motusqꝫ: sicqꝫ ⁊ si ipsum scindas cerebrū nō tamen ad ventriculos eius perueniēs non pereūt eius sensus ⁊ motus. Quāuis etenim corrūpāt᷑ sensus ⁊ motus si frustra coadunaueris hec ⁊ cerebrum in suū restitueris locū statimqꝫ ⁊ animali sensus reuertitur ⁊ motus. Si aūt eēt aīa corpus spūsqꝫ hic aīa si forte cerebrū his scinderet᷑ scissionibus euacuareturqꝫ spūs hic oīo ⁊ sensu priuaretur aīal ⁊ motu: nec deinceps reuerteretur cerebro in suā conuerso figurā. Quibus ex rebus ostendit᷑ animā corpus nō eē eiusqꝫ habitatio i cerebro ē quicqd ipsa sit: spūmqꝫ aīaꝫ organū eē per quē ⁊ sensus fiat ⁊ motus volūtarius. Et quoniā tractare de aīa extra nostri intentioneꝫ libri propositū est: conuenietiusqꝫ philosophie ꝙ medicine arti ⁊ de spibus que dicta sunt sufficiūt: visum ē nobis hoc terminare capitulū simulqꝫ res naturales.

Capitulum. xx. Quid afferant res naturales si suaꝫ exeant naturam.

ſ **Ciendum** tibi est quoniā per rerū naturalium in sua habitudine perseuerātiā ⁊ corporis hoīs est subsistentia earūqꝫ tēperātia ⁊ corpus est sanū: si aūt tēperātiā ceciderint erit aut īfirmū aut nec sanū nec egrū. Que qum ita sint corporū habitudīes tres sunt: aut eni sanū est aut infirmū: aut nec sanū nec infirmū. Sanū corpus ipsum est qō tēperatū est in mēbroruꝫ suorū cōplexione partibus suis consimiliū: equalis quoqꝫ ē cōpositionis in mēbris organicis figura. s. mēbrorū forma ⁊

quātitate numero positione in ea qua pōt eē excellentia cuiqꝫ paratū ē. Corpus autē egrotū est extra tēperantiam po sitū in mēbrorū partibus suis consimiliū cōplexione nec eq̄ lis est organicorū cōpositio mēbrorū. Quod autē nec sanum nec infirmū est dicitur tribus eē modis. Primus est quod in ter sanitatē ꝛ morbū mediū est. Secundus est quꝫ simul ꝛ sa nitas adest ꝛ morbꝰ: vt si sit oculus infirmus reliquaqꝫ oia mēbra sana: aut manus ꝛ pedes egroti ceteris oibus in sani tate constitutis. Aliquotiēsqꝫ sanitas ꝛ morbus eodē sunt in mēbro vt si tēperate sit cōplexionis ꝛ male cōpositionis: aut cōpositione quidē equali mala cōmittetur cōplexio. Tertius est modus quꝫ quodā quidē tēpore corpus ipsum sanum est quodā egrotū quēadmodū cuiꝰ ē calida cōplexio: estqꝫ esta te infirmus hyeme sanus: ꝛ econuerso quꝫ sit. s. corporis com plexio frigida estate sanus ē: hyeme morbo molestatur. Eo dē modo ꝛ si cuiusuis est cōplexio humida pueritie tpe mor bo laborat: iuuentute sanus ꝛ econtra. Cuius enim sicca est cōplexio sanitate gaudet in pueritia iuuētusqꝫ eiꝰ morbis pre mitur. Dissenserunt autem in morboꝝ nā medici. Galie nus etenim ꝛ hypocras quiqꝫ eorū sequūtur visū aiūt mor bū eē nocumētū actionis sensum. Corpus enī si temperantia egrediatur naturali parua egressione: sintqꝫ eius actiões per fecte nec sensui appareat in aliquibus eius iminutio actioni bus: nec vero nocumētū: eiusmodi corpus sanum eē dicitur. Ideo etiā sanitas hac diffinitur diffinitione que dicit: sani tas est corporis habitudo per quaꝫ actiones eius cōplentur que in naturali sunt decursu. Diffinitio autē morbi iuxta Ga lieni ꝛ hypocratis visum aliorūqꝫ eos imitantiū est habitu do corporis per quā naturalibus accidit actionibus nocumē tum sine mediāte. Corpis qō nec sanū est nec egrotū dif finitio quoniā in eo est habitudo per quā nec ad sanitatē nec ad infirmitatē refertur sed earū neutrū. Aiunt autē non nulli quoniā corpus si nature egrediať habitudinē sine actio nibus nocumentū fiat siue nō infirmū ē: hoc autem vitiosuꝫ. Cōeꝫ etenim asserit hoc visū morbū omniū corporū quꝫ nō in vltio tēperātie corpus sit nisi raro iueniri. Morbꝰ itaqꝫ ni hil aliud ē ꝙ actōis qō sentiť nocumētū. Diximꝰ aūt de sani bitudie corpis quꝫ de cōplexiōbꝰ loqremur. Corpis āt ifirmi habitū cuiusmodi sit ostendemꝰ quꝫ de rebus extra naturaꝫ positis disputabimus sicqꝫ quod nec sanū nec ifirmū est cor pus facile poterit agnosci plena cognitis duabꝰ extremis ha bitudinibus notitia ꝛ perfecta discretione.

Sermo quintus prime partis libri cōpleti artis medicie qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipuli abyme her moysi filij seiar translatio stephani philosophie discipu li de arabico in latinum de rebus non naturalibus triginta octo capl'a.

Capitulū primū disputatio vniuersalis de rebus nō na turalibus.

o

Mne reruꝫ natu ralium quantū presentis exigebat artis necessitas habitudines osten dimus ꝛ explanauimus: quodqꝫ hanc volenti ꝛ ad vltimā vsqꝫ ing sitionē discere sufficiat. Iā hoc loco presenti. s. sermōe de rebus disputa bimus nō naturalibus. Dico er go quoniā nō naturalia res quedā sunt ꝛ cāe quibus hō indi get vt vita eius duret. Sunt autē sex. Primūqꝫ hoīꝫ corpa circūdans aer. Secūdū motus ꝛ getis genus. Tertiū ciboꝝ ꝛ potuū genus. Quartū sōni ꝛ vigiliarū. Quintū euacuatio nū nāliū ꝛ cōstipationū. Sextū animaliū accidētiū est genꝰ. Porro sub euacuationibus naturalibus balneū cōtinetur ꝛ coitꝰ vrina: egestio: emūctiones ꝛ similes hijs naturales eua cuationes. Sub animalibus āt accūtibus. gaudiū. ira. tristi tia. cura timorqꝫ cōcludūtur: hee teniꝫ res quēadmodū mi nime naturales sunt: nec generationi hoīs cooriginales sic ꝛ minime extra naturā nec coaliena. His ergo siquis quēad modū opꝫ vtatur ꝛ iuxta quod est ad ea necessitas in singu lis corporibus in quātitate: in qualitate tpe ꝛ ordie res cōser uāt naturales in sua hitudine ꝛ generales illis fiunt robora turqꝫ corporis sanitas vsqꝫ ad naturalis horaꝫ corruptiōis. Si āt aliter ꝙ opteat quis illis vtatur corpus naturali egre ditur habitudine fitqꝫ illi morbus: ꝛ siquidem infirmum est eius statuitur morbus aut augmētatur. Usus autē horuꝫ sex iuxta ꝙ vnūquodqꝫ exigit corporū adhibēdus ē vt si corpus tēperatū est regimē illi eligatur tēpatū qlis ē aer vernus mo ueatur ꝛ exerceatur tēperato exercitio suaui. Lauetur aqua tēpati caloris. Cibos qui tēperati in q̄titate sint ꝛ qlitate co medat. Somno vtatur nō imoderato qui ad obstupefactio nem referatur: nec vero puo. qui cōpetur vigilijs. Coitu vta tur tēpore quo qum vsus fuerit corpus leuiatū sentiat ꝛ quie tum: nec vero qum repletus fuerit cibis vtēdū nec illis oino vacuus: nec tēpore quo imoderate calidus ē aut frigidus: nec egestionē arctet ꝛ vrinaꝫ qum ad illa ipulerit necessitas: nec eorū acceleret exitū. Si eim tēpatorum oīū corporū his hoc mō rebus vtetur ꝛ ordine corpa eorū sua pseuerāt i hitudine nāli: si aūt supflua vel iminuta mēsura siue i quātitate siue in qlitate hoc ē in paucitate ꝛ multitudie calore aut frigore hu miditate vel siccitate: corpa eoꝝ hitudine cedēt tēpata in eā que eꝝ ē. Ea aūt que a tēpantia deficiūt si his vtetur causis a tempātia deficiētibꝰ iuxta mēsurā q̄ eꝝ sūt corpa i oppoꝰ corpa i tēperātie reuertētur hitudinē: fiūtqꝫ illis hec cāe iter nā lia. Si aūt aliter ꝙ dictū est ꝛ cōtrario quisvtatur modo i quātitate ꝛ qlitate: ordinēqꝫ quē imutari oꝫ egressus a tem perātia corpis augetur: nec in sua seruatur hitudine: fiūtqꝫ il lis he res eꝝnāles. Idaūt oculis exēplo ꝓponimus. Exerci tio si qui tēperatorū corporū tēpato vtatur nō aň balneuꝫ ꝛ aň ciborū horā calor ꝯfortatur naturalis: supflua a corpibꝰ dissoluūtur: mēbra roborātur. digestio procuratur: fitqꝫ i nā liuꝫ numero que cordis faciūt sanitatē. Si aūt quis eo imo deratiꝰ vtatur: laborēqꝫ plimū. calefit corpus eius: febrēsqꝫ emergūt: ꝛ si imoderate eius vsui diutius operā dederit calor dissoluitur nālis: virtus debilitatur ꝛ deficit: fiūtqꝫ due he in numero ifirmātiū hitudines. Ampliꝰ si ab exercitu declinēt vsu ꝛ elegerint quietē ꝛ ociū superflua i corpore multiplicāť. morbi ex dominātis natura humoris generantur. Corpora porro extra temperantiam posita habentes: siquidem calide sunt cōplexionis ꝛ exercitio vtātur admodū superabūdāti corporū eorum eꝝnālis calor augetur: noceťqꝫ illis vtutes de bilitanť: febres emergūt: fitqꝫ in extra naturalium numero

maximeq3 si eorū sit simul sicca cōplexio. Si declinauerit aūt exercitiū ociosq3 ꝛ quieti se dederint: natural' eoꝝ temperatur calor. Fiūtq3 eoꝝ saniora ꝛ fortiora corpora. Quib⁹ si frigide cōplexionis domini vteř oberit: si aūt exercitio paulo ampliori calor eorū tēperabitur naturalis: virtusq3 mēbrorū augebitur. Fitq3 in naturaliū numero sanitatē facientiū: maximeq3 si cōplexionis eorū frigus humiditas comitatur. Sic ꝛ in oib⁹ alijs est rebus nō nālibus. Nos aūt quomodo his sex intendū sit exponemus diligenti⁹ in operatiua huius artis medicine parte: loco quo de sanitatis disputabim⁹ custodia singuloꝝ prout oportet corpoꝝ. Hic autē hoꝝ sex naturā explanabim⁹ quidq3 in corporibus operetur. Primūq3 de aere ꝛ eius diuersitatib⁹: qdq3 i corporibus faciat inspiciemus: qū sit eius oīmodis necessari⁹ perseuerātie vite vs⁹. De hic āt exercitij ꝛ balnei diuersitates explicabim⁹: eorūq3 i singl'is actiōes corporib⁹. Post ciborum naturā ꝛ potuū: somniq3 ꝛ vigiliarū: oiu3 inanitionū reliqꝝ sequet tractat⁹: sermoneq3 huc animalia terminabūt accidētia: eorumq3 in singulis corporibus acto.

Capitulum. ij. de aeris assignatione ꝛ diuisione eius.

d Jco ergo quoniam qdē corporum habitudines cōplexiones sequūtur naturales: aer aūt nos circūdans vnū ē ex his causis que in cōplexionū corpoꝝ imutatione fortia sunt: pp īn euitabilē homīs ad illū necessitatē anhelitus causa: necesse est corpoꝝ habitudines aeris sequi cōplexiones. Si sit eni aer clarus: purus: ꝛ lucidus: ꝛ humores: ac spūs puri sunt ac splendidi. Turbatoq3 aere ꝛ nebuloso humores quoq3 ꝛ spiritus turbātur ac spissi sunt ꝛ dēsati. Quequi ita sint necessario inheret medico: aeris agnoscere habitudines singulis tēporib⁹ ꝛ singulis locis: causas etiam qb⁹ imutantur. Hec eteni in ꝓnosticis necessaria sunt que scil' cause qq3 sint in singulis morbi tēporibus anni: queue etiā in singulis regionib⁹ cōmunes fiant: aut ꝓprie egritudines queq3 etiam qbusdam ꝛ nō alijs in eadē regione proprie sint: fm corpoꝝ eorū habitudines in cōplexionibus ꝛ chimorum habitudinib⁹: aliquotiēs etenim qbusdam non nullis est hominū aer vtilis tēporib⁹ alijs autem nocens. Si ergo preuenerit medic⁹ que in singulis partiētibus anni cause fiant scire ꝛ in vna quaq3 regione: salutēq3 eorum qui causis liberātur illis. Casumq3 alioꝝ qui inciderunt precesseritq3 ꝛ obseruauerit: causasq3 eiusmodi generātes mala amputauerit oppositis contrarijsq3. Et si forte ciuitatem ingressus aliquam fuerit: cuius populus morbis molestetur aut aeris aut regiōis: nō errabit in eoꝝ recta medela. Cū igitur aeris hitudinū cognitio tāta sit in medicine arte vtilitas necessario ad varietatē aeris cognoscēdā cogit medicus: actiōesq3 eius in corpibus. Quare nos hoc loco aeris assignationē ꝛ eū imutātes cās explanare icipiemus. Dico ergo qm̄ aer alius tēperatus ē in q̄litate. i. nō calidus non frigidus nō humidus. s3 nec siccus: q̄lis ē vernus aer. Alius āt extra tēperātia3. Et aer temperatus ē mūdus clarus ꝛ subtilis quē nihil imiscet nihil turbat: ꝛ odor ei ē iocūdus nō calidus qui sudorē prouocat corporibus: nec frigidus qui rigorē s3 qui cito in frigidum qu3 sol occubuerit mutatur: ꝛ ad eius ortū in calidū. Cuius ē aeris h bitudo tēpate cōplōnis corpora confortat. hūores spūsq3 clarificat: digestiōis diligētia adiuuat. Qui aūt ex̄ tempantia3 est aer aut certe in qualitate extra ē calidior tempato scilic3 aut frigidior aut humidior: aut deniq3 siccior: aut sue in totalitate substātie: queamodum pestilētialis. Et aeris egressio sua in qualitate a tēperātia quinq3 fit de causis. Prima ē anni intēperātia. Secunda astroꝝ ortus ꝛ occasus: eiusq3 a sole remotio vl' vicinia. Tertia vēti. Quarta regiōes. Quinta vapores. Nos itaq3 incipiemus ondere primū quomō aeris fiat a ptientibus āni immutatio quidq3 in corporibus faciant: dehinc de alijs aerez imutātibus prosequemur causis.

Capitulum. 3m. de aeris imutatiōe a partientibus anni.

c Cire te oꝝ partiētia āni fortiores ad imutandu3 aera corpaq3 cās eē: ideoq3 nos a ptientis āni incipimus nā. Dicimus ergo qm̄ anni ptientia q̄tuor sūt: ver. estas. autūnus ꝛ hiems. Termini tpis veris hoc ē p̄ncipiū eius finisq3 ab hora ē qua sol in primā descēdit arietis partem: qn̄ ascēsum incipit a septētrionali ꝛ in recta ē linea: hoc ē in tēperātia nō ad septētrionē inclinus vl' austꝝ vsq3 horā momētūq3 quo in vltima geminorum est parte. Sunt eius transcursui hec tria signa: ꝛ cuique signo mensis primus est mensis ab eius in ariete ingressu qō septima decima fit martij mensis die vsque sextumdecimum aprilis. Secundus est mēsis a solis in taurū igressu q septiadecimafit aprilis die: finisq3 eius septimodecimo maij occurrit qū sol tauri tenet vltimū. Tertius porro mēsis ab octauo decimo maij icipit die: qū sol geminoꝝ aggreditur principia vsq3 iunij octauadecimā diem. Estatis aūt termini sūt a sol' descēsu in primā cancri partē: qū in vltio sui est ascēsus in septentrionem: ꝛ descēsum incipit ab eo vsq3 vltimā virginis partē. que in parte tria sunt signa: ꝛ cuiq3 signo mēsis ē deputatus. primus est mēsis ab ingressu solis in cancrū ꝛ eius principium nonodecimo iunij die: vsq3 septimūdecimū iulij. Secūdus ab ingressu solis in leonē: eiusq3 principiū octauadecima die iulij: finis autē septimadecima augusti. Sequitur tertius in igressu solis in virginē cui pricipiū est octauodecimo die augusti. Finis octauodecimo occurrit septembris. At vero autūni tēporis sunt termi ab ea qua sol librā intrat hora: vbi ꝛ cursus ipsius septētrionalis terminatur: ꝛ in tēperātie est linea nō in austro aut septētrionē inclinat⁹ eiusq3 finis hora in qua sagittarij partē illustrat vltima3: triaq3 habet signa ꝛ singulū signoꝝ mēsem. Primus mēsis est a solis in librā ingressu q nonadecima fit septēbris die: qua etiā hora solis incipit in austꝝ descēsus: finisq3 octauadecima octobris. Secūdus ab ingressu eius in scorpiū: fitq3 nonadecima octobris die vsq3 nonādecimā nouēbris. Tertius de hinc mensis sequitur autūni ab in sagittariū ingressu solis: nonadecima die nouēbris: vsq3 quintūdecimū decēbris diē. Porro hiemis est principiū ab ea qua sol i primā capricorni trāsit partem ꝛ vltimū descensus eius in austrū: ascēsusq3 iterum principiū: ꝛ est illi finis qū in vltima piscium fit sol parte: quādo ꝛ austral' terminatur ascensus. Cui queadmodū ꝛ alijs tria sunt signa ꝛ signoꝝ cuiq3 mēsis. Primus icipit mēsis qū sol capricornū ingreditur: ꝛ est eius pricipium sextadecima die decēbris: finisq3 tertiadecima ianuarij: eademq3 hora sol australē incipit ascēsum ad tēperantie conuersus lineā. Secundus sequitur mensis a solis in aquariū trāsitu cui ē principiū quartadecima ianuarij dies. Finis aūt februarij tertiadecima. Tertius sequitur mēsis qui incipit ab ingressu solis i piscibus: cuius pricipiū est quartadecima februarij die clauditurq3 quintadecima martij die. Hec est assignatio cuiusq3 ꝑtiētis āni qꝫ quodq3 tres habet mēses. Aer autem hoꝝ cuiq3 proprius partientiu3 de hinc cōsiderādus. Veris itaq3 cōplexio iter cal3 ꝛ frigidū tēpata ē humidū q̄q3 ꝛ siccū. Sol eteni eo tēpore i eq̄litatis ē linea cui⁹ lōgitas abvtrisq3 ē eq̄l' polis. aiūt nōnlli veris ꝯplexiōe3 calidā eē ꝛ huidā: necvez ē calida eteniz ꝛ humida cōplexio putredinū cito susceptibilis est ꝛ morbos nutrit pessimos: vnde ꝛ qum aeri calida dominatur ꝛ humida cōplexio pessimi sequūtur morbi queadmodū vētoꝝ fit tpe australiū pluuiarūq3 estiuarū morbos oriri pestilentiales: morbosq3 vt in acariana factū est ciuitate sub estatis articulo: qō in epidimiis refert hypocras dicens: fuit estatis tēpus in acariana ciuitate sub estate pluuias afferēs ab eius principio ꝛ tota estate maximeq3 cū australibus: fiebatq3 sub cute rubigo que qum conclusa calefieret generata est prurigo: ꝛ inflāmationes ignis similes egresse ꝛ adustioni. Opinatiq3 sunt ea que sub cute erant eē adusta. Hec ciuitas in partibus erat australibus quā nō excurebant nisi admodū pauci septētrionales venti. tales autez ptes calide sūt ꝛ humide. Quod ergo ait pluuias attulit multas magisq3 eo tēpore australes flabant venti. Signū est imoderationis caloris ꝛ humiditatis aeris eo tēpore que ꝯplexio fortior ē inter oēs cās corpora putrefaciētes in qb⁹ putredo h3 fieri. Putredinis autē que facta est signū est qō hypocras ait sub cute rubigo facta est. Ois etenim humoꝝ inclusus quocunq3 sit corporis loco qu3 anhelitus remedio fuerit priuatus in putredinē alteratur: ꝛ qō eo in passionē vertebat tpe quonia3 que sub cute erant calore adurebātur nimio hui⁹ hūoris calidissimi. Jn his ergo que dicta sunt nobis signū est veris cōplexionē minime calidā eē ꝛ humidā: qu3 corpa hominū saniora vere sint. Est autē tēporū principiu3 ꝛ primum ut est tan q̄ pueroꝝ etas ꝛ adolescentiū. Quod autē maxime verne cōplexiōis significat tēperiē ē si ipsum oibus. s. conferas tēporibus. inuenies nāq3 aerē in eo nō calidū ꝛ siccum vt in estate: nō frigidū ꝛ humidū vt hyems h3: nō frigidū ꝛ siccum quale nouit autūnus. Et hoc nobis manifestissimū est signū tēperantie cōplexionis eius. Ex his ergo que dicta sunt vere patet nequaq̄ calidū eē ꝛ humidū imo tēperatū. Aeris vero estate cōplexio calida ē ꝛ sicca: calorq3 ei⁹ fortior. sol eteni hoc tēpore extollitur vltimo suo eleuationis termio ꝛ ad opposita nostris capitibus tēdens p̄ēcta nobis supponitur: calefacit nostra ergo corpora plurimum. Autūnus autē frigidus est ꝛ siccus: siccitasq3 eius amplior: quoniā enim esta-

cis calor ⁊ solis corporis desiccauit humiditatē. Est autē sil' cū his varie cōplexionis in calore ⁊ frigore. Aer enim in eo duabꝰ diei in extremitatibꝰ frigidus est: medio autē die ad calidum declinās sed cū hac tamē varietate duarū harꝫ qualitatū tēperato propinquior ē siccitate dn̄ante illi ꝑ omnia

At vero hyems frigida est ⁊ humida ⁊ magis illi frigus instat dn̄ans eo ꝙ lōge a pūcto capitis sol amoueat̄. Hec est naturalis assignatio cōplexionis aeris in vno quoqꝫ partiētiū anni nisi ꝙ hec cōplexio naturalis in totius partientis tempore triū mēsiū. primo inter debile media est ⁊ forte. in secundo fortior ē. tertio aūt debilior partiēti qd̓ sequitur cōtēperata. Et hoc in vere est videre. Qum etenim sol arietē ingreditur: nō in vltimo ē ver tēperantie sed plurimū temperiei proximū. secūdo āt qū sol taurū illuminat tēperatū est. tertium quo in signum transit geminorū a tēperie ad cōplexionē estiui declinat aeris. Idē in reliquis est intuēdū tēporibꝰ anni. Et sciēdū quoniā inter diei ⁊ anni tpa proportio ē quedā ⁊ similitudo. Ver eteni diei principio simile ē. i. matutino tēpore: estas meridiei ⁊ confinibus: autūnus vltimo eiꝰ vespere. s. ⁊ nocti hyems. Quicūqꝫ ēt morborū magis hn̄t quouis fieri āni tpe ⁊ eorū tumultuatio ⁊ nocumētū maior ē diei tpe quod illi simile est partiēti: quēadmodū periodus cuius ē secūdū maiorē partē autūno fieri magis tumultuat ⁊ nocet hoī vespe q̄ tpis gerit autūnalis similitudinē.

Capitulū. iiij. que sint aeris actiōes in singulis anni partientibꝰ ⁊ quꝫ sua ē, in naturali habitudine.

b Qrum in singulis partiētiū si aer naturali ē inherens cōplexioni regisqꝫ vsus iuxta qd̓ expedit fuerit corpa a morbis sana sūt. Qui aūt suā nō cōseruāt vt oꝫ sanitatē morbi. s. fiūt ⁊ passiōes nec a pessimis remouētur morbis in quibus fallatia est ⁊ periculū. Si sit autē aer a naturali egrediēs cōplexione que illi propria ē hoībus morbi ⁊ accidentia fiunt pessime. Magis aūt si eius a sua egressio cōplōne imoderata ē: fiuntqꝫ ⁊ in corporibus eorū qui suā tuentur sanitatē morbi sed minime graues: quibus autē nulla ē cura: nulla ⁊ custodia corporibꝰ morbi magni fiūt in qbus ⁊ vehemēs ē periculū. Egressus āt a nāli aeris cōplōne aut ꝫ augmētū fit aut diminutionē quēadmodū si estas alia sit estate calidior aut frigidior vel certe humidior. Hiems autē hieme calidior aut frigidior vel certe siccior aut imutatur vertiturqꝫ in ꝯtrariū vt si fiat estas frigida ⁊ hūida: hiems calida ⁊ sicca: ideo ⁊ hypocras. Si anni tpa nāli inhereāt dispositiōi: sitqꝫ in eoꝝ singulis qd̓ oꝫ qui fiūt in eis morbi bonos hn̄t status ⁊ dispositiōes bonas ⁊ determinatiōes. Si vero anni tēpora sue minie inhereāt dispositioni ⁊ qui fiūt in eis indispositi ⁊ inordinati fiūt morbi ⁊ incōpetētes turpesqꝫ determinatiōes. Annus igitur cuius aer suaꝫ seruat moderationē ille ē cuius ver ē temperatū circa calorē ⁊ frigus. ⁊ in eo alternatim fiūt pluuie. Nec immoderati estas est caloris ⁊ in ea pauce admodū pluuie: nō quēadmodum vernales esse condecet. Nec vero autumnus nimie erit siccitatis ⁊ i eo pluuie fiēt. Hiems aūt frigida erit ⁊ pluuie nō supabūdantes. huiusmōi anni aer ꝓut condecet tempatus ē. Annus vero in quo aer ab ordine suo egreditur: ē cuius aer singulis tpibus ab his que dicta sunt variat̄. Si vero prope iħereat singulis tpibus ptiētiuꝫ aer nāliqꝫ cōplexioni: prope quedā in eis ꝓducuntur infirmitates illi ad quam inclinātur siles hitudini. Fiūt etiā morbi pessimi temporibus suā seruātibus hitudinē. Sꝫ si varie dispōnis statiꝫ sequatur tēpus quēadmodū si hiems quidem australis sit ⁊ plimarū pluuiarum: multaqꝫ fiat in corporibus humiditas vnde ⁊ vere febres gn̄antur putride morbiqꝫ humidi apoplesia ⁊ epilepsia: aliaqꝫ huiusmōi. Qui aūt proprij sunt partiētibus ꝯplexioni inhererētibus nāli hypocras in aphorismorum libro eo quoqꝫ quē de aeribus cōposuit ⁊ regionibus cōmemorat. Ait eim hypocras. vere maxie fiunt manie ⁊ melancolie ⁊ epilēsie. sanguis fluxus synāces corrice ⁊ brāci tusses ⁊ passiones in quibꝰ excoriatur cutis. sarpedines morphee pustule emissiōes arterice. Qd̓ ideo dixit qm̄ hoꝝ gn̄atio morborū in hoc anni ptienti plimum fit his quoꝝ corpꝰ repletū est. Hiemis ⁊eim tēpore hoīes i multitudine occupātur ciboꝝ ⁊ varietate: ex qbus in corpibus multa cōgregant̄ supflua: hꝫ tpe hiemali. s. caput supfluitatibus repletur causa aeris frigiditatis que calorē debilitat hūiditates decoquētem. Vt ergo vernū venerit tēpus hiqꝫ liquefieri iceperit humores ⁊ q quidē in cerebro sūt: si ad eiꝰ fluxerit vētriclos epilepsiā pariūt ⁊ apoplexiā. Si aūt ad nares coriçam faciunt si ad guttur brances: si vero ad pectus tussem q̄ in corporis sunt ꝓfundo natura ad exteriora depellit corporis: natura ⁊ enim hoc tēpore aeris sanitate ⁊ tēperātia roboratur: purgatqꝫ que in corporis sunt profundo humoresqꝫ propulsat malos ab excellētibus mēbris ad cutis partes: ideoqꝫ ⁊ passio fit in qua cutis excoriatur sarpedo ⁊ omnia que diximus. Si quo autem tēpore expullerit illos ad aliqua mēbra ⁊ ad aliquas disgregationes emissiones fiunt ⁊ artetice. Ait autē sexto in epidimiarū sermone: qm̄ veris principium ptisicis malum eo ꝙ hoc tēpore liquefiāt humores ⁊ dissoluantur ⁊ in pulmonē pectusqꝫ influant. Ait etiā hypocras de estatis partienti tēpore. Estate vero quidam horū q ⁊ vere morborum simulqꝫ febres cōtinue causon ⁊ tertiane plurime vomitus diarie obtalmie aurium dolores ⁊ vlcera in ore desudationes ⁊ vlcerū putredines. Hoc ideo quoniam veris partes estatis cōtinuantur principijs eiusqꝫ natura nō longe ab illo est: ideoqꝫ ⁊ in ea morbi qui ⁊ vere fiunt. Estatis eteniꝫ ē sui caloris causa cholerarū generatio: ex quibꝰ cū putruerit febres faciunt calidas ⁊ tertianā. Que aūt in stomacho generātur ⁊ intestinis: aut ad ea defluxerit: vomitū vrgēt ⁊ solutiones cholericas. Queqꝫ ad superiora emerserit i ore faciūt vlcerationes ⁊ in auribus dolores. Quas vero ad exteriora corporis expulerit natura per sudorem pruriginē faciūt ⁊ scabiē ceteraqꝫ de quibus dicturi sumus: horū etenim morborū euētus amplius a sudore fit. Ait etiā hypocras de autumno. Autūno vero ⁊ estiuorū multa ⁊ febres quartane ⁊ varie splenes: hydropes: ptisis: strāguire: sanguis turbatiōes: lienteric: vertebri dolores: sinances: colice penose: asmata mānie melie. Quod aūt ait multos estiuoꝝ fieri morborū: eo ꝙ estatis vltimū autūni ꝯtinuatur principijs eiusqꝫ natura huic cōfigurata est. Ideoqꝫ estiuorū multi in eo accidūt morboruꝫ. Et quoniā cholerici qui estate generantur humores hoc concluduntur temporum aeris causa frigiditatis non dissoluūt̄. Quoniā autē hūores hi cholerico i corpore adurūtur: caloris estatis grauitate: ⁊ in choleram mutantur nigrā. Fit ab ea quartana febris ⁊ mānie: splenis magnitudo ⁊ ex splenis magnitudine hydropisis. Cōclusio autē huius nigri humoris eiusqꝫ in profundū corporis cōuersio: turbationē facit sāguinis. i. dissinteriā ⁊ lienteriā suo acumine ⁊ morsu. Quoniam autē hoc tēpore frigidus ē aer ⁊ siccus cōplexione anhelitus desiccat organa. Fitqꝫ ab inde ptisis: quoniā frigiditas aeris neruis nocet: artetice ebulliunt. Si aūt inclinetur cholericus hic humor ad vrine meatus ⁊ vesicam stranguirie pariuntur. Si ad gurgulionē synāces. Si vero humor ad pulmonis defluxerit meatus asmata emergunt: si que ad intestinorū partes apostemata aut opilationē generauerint: colica generatur ⁊ passio ileos dicta. Immixte autē ⁊ varie febres varietatis cā fiūt aeris hꝫ in partiēti anni ⁊ diuersitatis: vnde ⁊ alio ait hypocras aphorismo: cui aliquo anni tēporum nunc quidē calor: nunc autē frigus accidit huic morborum timendū autūnaliū aduentꝰ: hꝫ ideo dicit qm̄ autūnus varij ē aeris ⁊ corpora in eo varia nec in eadē persistentia cōplexione naturali: fiūt autē hoc maxie tpe lūbrici ⁊ ascarides in itestinis: precordioꝝ: dolores: ptisis: ⁊ nequissimi morbi: hoc propter multā que porrigitur hominibus copiā fructuum est estate aerisqꝫ varietate. Dixit autē ⁊ de hieme hypocras hieme accidunt pleureses ⁊ peripleumonic: corize. branci. tusses. laterū dolores. lūborū ⁊ pectoris. cephalee: vertigies apoplexie. Pleureses quidē ⁊ peripleumonie ꝑꝑ aeris respirationē frigidi: eiusqꝫ nocumēta que anhelitus infert organis quꝫ mēbra hec a frigido aeris defendi nequeāt quēadmodū alia conseruātur ꝑꝑ magnā anhelitus necessitatē. Aer autē frigidus eorū est que magis istrumētis nocēt anhelitus. Ideoqꝫ ⁊ multe fiunt tusses frigidis tēporibus ⁊ septētrione flante. Quod autē coriza. brāci. cephalee. vertigines ⁊ apoplesie. epilesieqꝫ cā eorū que capiti a frigore accidunt ⁊ phlegmatis in eo multi generatione quo eius replentur ventriculi. Hec sunt passiones ⁊ accidentia que corpori accidunt in singulis partientibus anni. siquidem aer sue est naturali inherens complexioni.

Capitulum. v. qd faciāt queqꝫ anni partientiū si natura fuerit a sua egressa.

a Lccidentia autē ⁊ passiones que in vno qꝫ partientiū anni fiūt si sua egressa sint natura. hec sunt quē assignamꝰ que hypocras etiā ponit. Si inquit hyēs borealis fiat ⁊ pluuijs carens. ver autē australe ⁊ pluuiosū: accidunt ab inde estate febres acute obtalmie dissinterie: maxieqꝫ mulieribꝰ ⁊ pueris ⁊ quorū cōplexiones humide sunt. Horū ortus morboruꝫ ⁊ stirps ex putredine ē que ex calore fit verno ⁊ humiditate. Humiditates eteni ⁊ humores coagulantur ab hiemis frigido: quos

quꝫ veris calor inuenerit ⁊ humiditas liquef iunt ⁊ putrescūt
vt aūt fit estas hi apparēt morbi ⁊ passiones. Et quoniā hu
miditas in corporibus mulierū ⁊ puerorū plurima ē: accele
rat ad eos putredo. Fiūtqꝫ hij in illis morbi magis ꝙ in ali
is. Et de huiusmodi rursus dicit anno si post cānicule ortum
pluuia cū frigore fuerit ⁊ vēti septētrionales qui fient morbi
quieti sunt ⁊ suaues ⁊ autūnus sanꝰ. Si nō sit ita res nul
la est hijs quidē q humide sunt cōplexionis pueris ⁊ mulieri
bus a morte securitas. Cuius āt cōplexio frigida ⁊ sicca ni
hil ei timēdū: ꝙ si ita non sit timendū quum ab illorū euaserit
morte in quartanā incidere: ⁊ a quartana in hydropisim: qđ
aūt dicit post ortū canis quoniā astrū hoc tēpore oritur esta
tis: ⁊ si hoc tēpore ventus fuerit septētrionalis ⁊ frigidus pu
tredo nō accidet nec ebullitio ⁊ feruor humoris grauis imo
putredo ipsa debilis erit ⁊ frigoris causa estatis cholere in
corpore non generantur multe: nec autumno accident multi
morbi sequenti. Et quoniā cōplexionū dñi frigidarū ⁊ sicca
rū grandiores sunt humidiqꝫ humores ad quos putredo ac
celerat pauci in eis sunt: vix aut raro illis accidunt morbi in
huiusmodi tpe: si vero nō sit aer estate frigidus imo magni
caloris cū calore q precessit verno ⁊ humiditate post hiemē
magnarū ⁊ pluuiarū: in pueris ⁊ mulieribus his quorū est
cōplexio humida mors multiplicatur pp cā quā estas addu
cit humorū ebullitionē ⁊ ex putredis virtute ⁊ qui liberantur
morte quartāa illis supuenit: hācqꝫ nō diu post subsequitur
hydropis. humor eteni putridus quꝫ caloris estate multitu
dine exustus fuerit cholera fit nigra: que quartanā ingerit fe
brem. Quartana aūt febris maxime epatis ⁊ splenis debili
tatē parit opilationēqꝫ in eis: quod quꝫ factū fuerit hydropi
sis sequitur. Et alio ait aphorismo. Siquādo hiēs austra
lis fuerit tranquilla ⁊ pluuiosa. ver aūt borealis ⁊ pluuijs ca
rens pregnātes mulieres in vere vel quauis de cā aborsuꝫ fa
ciunt. Si autē parere contigerit hoc tēpore qui nascuntur de
biles sunt languidi corpe nec eoꝝ differtur vita: vt aut statiꝫ
moriantur: aut si superuixerit certe morbidi corpore. reliquis
vero iunioribus disinterie accidūt ⁊ obtalmie sicce: grandio
ribus catarri apoplesie ⁊ emigrance. Ait autē mulieres ab
orsum qualibet ex cā facere: quoniā corpora mulieruꝫ humi
da sūt: eorūqꝫ hoc tēpore augetur humiditas ⁊ rara fiūt cor
pora super quas quꝫ ver peruenerit frigidū ⁊ siccū penetrat
eas frigus ⁊ ad profunda transit velociter: perferturqꝫ vsqꝫ
ad fetus quos territat sua magnitudine ⁊ interficit. Si autē
in huiusmōi peperint tpe ⁊ frigus illis occurrerit fetibus ne
cat eo ꝙ a calore matricis egredientes statim ad frigidū trā
seant aerē: quoniā autē cerebrū in tali repletur superfluitati
bus tpe. dehinc frigus illi veris supuenit ifrigidat ⁊ a deco
ctiōe repmit superfluitatū cōuertūturqꝫ i phlegma ⁊ hiemis
ex calore fit hoc phlegma salsū. Et si hoc declinauerit ad ocu
los phlegma obtalmiā facit siccā si ad intestina dissinteriaꝫ
⁊ sanguinis turbationē. si āt ad pectus descenderat ⁊ pulmo
nē catari fient: ⁊ si ventriculis īfluxerit cerebri apoplexiā ex
pecta: ⁊ si ad alterū latus cōpis paralesis accidet. Repetit
autē hypocras aphorismo ⁊ dicit. Cuius ciuitas versus solē
⁊ vētos optime posita ē: eiusqꝫ potus optima aqua minus in
huiusmodi infirmātur anno: liberāturqꝫ. Cuiꝰ vero ciuitas
mala versus ventos ⁊ solē positione posita est: ⁊ aqua q̄ vtit
mala: eius erit peior hitudo: malā dixit positionē eius que in
conuallibus ⁊ profunditatibus sita est. bonaꝫ aūt que in ex
celso ⁊ eminēti loco vētorū libero flatibus borealiū. Ait
aūt ēt aphorismo in alio. Si estas paucarū ē pluuiarū autū
nusqꝫ caloris plurimi ⁊ pluuiosus australis: hieme subsequē
ti cephalee fiunt graues. tusses. brāci. corrize. nonnullis vero
ēt ptisis: que iō dixit qm̄ capita in huiusmodi autūno caloris
plurimi supfluitatibus replentur. magis si vero cui ē comple
xio humida. vt igitur hiemis īprobū instat frigus eiusmodi
cōcludūtur superfluitates in cerebro. Que ergo corū cerebꝝ
circūtenēt cephaleā pariūt: que si ad nares fluxerint corrizaꝫ
gignūt: que ad pulmonis canalē ⁊ pectus brancos faciunt ⁊
tusses. Cui autē hominū pectꝰ est strictū ⁊ aliqua a capite ad
pectus dimittitur humiditas hoc tēpore fit illi ptisis. accidit
in huiusmodi emigranea hieme. frigus eteni ⁊ hiēs ad caput
plurimū accelerat in quo ⁊ repletio ē ⁊ caliditas in autūno.
Et iterū hypocras ait. Si autūnus borealis fuerit ⁊ sic
cus humidas habētibus naturas cōpetit vt mulieribus pue
risqꝫ. quibus āt cholere dominātur obtalmias patiuntur sic
cas: febres acutas: desipientiā: melīaꝫ. Hec ideo dixit quoniā
cuius ē calida cōplexio ⁊ humida salubrior aeris fit cōple
xione frigida ⁊ sicca nec in eius generātur corpore superflui
tates qm̄ eius cōplexio hoc tēperatur aere. vt ergo hiems ve
nerit refrigerat illū ⁊ spissat cutē: nec sunt in eius male super
fluitates corpore a quibus si concluse fuerint timeatur mor
bū generari. Corpora autē quibus cholere dñantur aliter.
subtiliꝰ cui qđ in illis ē dissoluitur estatis calore ⁊ autūni sic
co. remanetqꝫ in corpore crossū. vt igitur adest hiems super
fluitates hee cōcluduntur eiꝰ frigido: ⁊ que ⁊ ad superiora fe
runtur i oculoꝝ partes: obtalmiā ꝓducūt siccā: que vero ad
cerebri operimēta: desipientiā inducunt nigrā. ⁊ que compu
trescunt si calide sint: febres excitāt prolixas. Ait autē rur
sus hypocras alio aphorismo. pluuiarū paucitas corporibꝰ
magis vtilis ⁊ sana ꝙ copia: hoc ideo quoniā pluuiarum co
pia in corporibus superfluitates generāt humidas: ad quas
putredis ē accelerare: generāturqꝫ prolixi morbi: sicut alio te
statur hypocras aphorismo post hūc dicens. Morbi qui ex
pluuiarū fiunt copia in pluribus febres sunt lōge ventris flu
xus. epil'ie. apopl'ie. synācesqꝫ. humiditas eteni que in corpo
re ex pluuiarū copia generata est quꝫ putruerit febres parit.
Et quoniā hoc tēpore multa est humiditas ⁊ frigida phleg
maticaqꝫ ematuratio eius longo eget tpe. ideoqꝫ ⁊ febriū pro
telatur tps: quoniā vero cerebrū in huiusmodi aere superflui
tate repletur humida: siquidem hoc ad cerebri declinauerit
vētriculos epilepsiā facit ⁊ apoplexiā: si ad gurgulionis par
tes synācē excitat: que vero ad stomachū ⁊ intestina fluxum
cōmonet vētris. In pluuiarū vero paucitate ⁊ corpora si
mul ad siccitatē declinant. quiqꝫ hoc generantur tpe sicci sūt
humores cholericiqꝫ ad hos itaqꝫ putredo nō festinat ⁊ cor
ruptio quantūqꝫ ex eis in corpore congregetur cito dissolui
tur nisi ꝙ quando pluuiarum īmoderata est mora siccitasqꝫ
in aere confortatur: in corpore humores generantur choleri
ci fortis acumis qbus febres fiunt acute ⁊ tertiane similesqꝫ
morbi qbꝰ a calore origo ē ⁊ siccitate. Ideo ergo ait i aphoris
morum libro hypocras. Si pluuia imoretur febres fiūt acu
te. Si aūt plurimū tardatur ⁊ in aere fit siccitas i pl'ibus hu
iusmodi oportebit morbos spare ⁊ sil'es. Ait aūt hoc pp eos
quos in corporibus hūores chol'icos aeris parit siccitas. nisi
ꝙ qui hoc fiunt tpe morbi nō multi sunt pp eorum siccitatē.
Hac itaqꝫ de cā sanior est hoīnum corporibus pluuiaꝝ pau
citas ꝙ copia: qum pluuie gnātionē augeant hūidarum su
perfluitatū phlegmaticarūqꝫ: quibus cerebrū repletur. Hec
sunt que de morbis qui in partiētibus anni in quibus aer ex
tra temperātiam ē naturalem fiūt: dixit optimus hypocras.

Capitulū sextū quibus ⁊ passiones ⁊ morbi accidant in singulis anni tēporibus quiqꝫ illis i singl'is eoꝝ liberentur.

Ico oportere te scire passiōes has ⁊
morbos quos in singu
lis anni ptientibus qum sue inheserint ꝯpl'oni natu
rali aut ab ea fuerint egressa fieri diximus nō oībus accidē
hoībus nec cuiꝙ eē proprios ptienti sine alijs: imo liberant
ab eis hoīum qdā: oēsqꝫ oībus fiūt anni tpibus alternatiꝫqꝫ
nō eteim cā qua hoībus passiones accidūt ⁊ morbi: sola est
aeris cōplexio ⁊ hitudo. Si eteim sic se res haberet oēs certe
hoīes morbo illi īfirmarētur propō partiēti: sꝫ ⁊ qđ comedit
bibiturqꝫ: exercitiūqꝫ siml' ⁊ balneū ac regimina alia. His ⁊
eim si quis aliter ꝙ oporteat vtatur icompetētiqꝫ regie: ꝯgre
gantur abinde supfluitates i corpore male: qruꝫ qū tumultu
auerint aliquo quouis tpe morbus mouet. Ampliꝰ aūt cor
porum diuersitas in sua cōpl'one si cōfigurata aeris sit ex tē
perātiā positi cōplexioni: vna eaꝝ est cārum que passionum
morborū in singulis anni tēporibus adiuuāt emersionē. Cō
plexiōis etenim calide dñis passiōes i tpibus accidūt quibꝰ
aer calidus est hūideqꝫ ꝯplexionis i humidis: pariterqꝫ fiei
sicci in siccis. Cōpl'onem autē habētibus cōpositā tpibꝰ qui
bus aer eorū est cōsonus cōpl'oni corporū magis morbi acci
dunt ꝙ reliquis tpibus quibus aer eorū est cōpl'oni cōtrariꝰ
illisqꝫ sani sunt ⁊ optie eorū hitudies. Ideo igitur ⁊ hypo
cras dicit. Egritudinum singule aie quidem sine alijs simi
liores ⁊ peiores etatibus āni tpibꝰ regiōibꝰ. Sequit' dehic ⁊
dicit. Vere ⁊ estatis pncipijs pueri ⁊ eorū etate ꝓximi in
laudabiliori sunt hitudine ⁊ perfectiori sanitate. Reliquoqꝫ
estatis ⁊ autumni extremitate meliores senuꝫ habitudines.
Reliquoqꝫ autumni ⁊ hieme horum medij etatibus. Quod
dicit i vere ⁊ estatis pricipijs pueros ⁊ his ꝓximos etate lau
dabiliū esse habitudinuꝫ. Ideo s. qm̄ duo hec anni tēpora tē
perata sunt eo ꝙ estatis pricipia ad ver iclinētur. Puerorum
autē ⁊ adolescentiū tēperata est complexio. Corpoꝝ vero tē
peratorū sanitatis custodia: his que illis cōsimilia sunt ⁊ cō
ueniētia fit. Corporū vero extra tēperātiam custodia sanita
tis his que coꝝ cōtraria sunt cōplexioni cōficitur. Quod au
tē ait reliquo estatis ⁊ autūni extremitate senū habitudines

melius esse: qm̄ duo hec tēpora calide sunt cōplexionis: senectutisqꝫ frigida etas ⁊ humida: duū cōplexioni horū ꝯtraria tēporum. Quodqꝫ ait reliquo autūni ⁊ hieme iter duas has medij etates oportunius esse. Quoniā cōplexio duū horū tēporū frigida est ⁊ humida: etatis mediorꝝ cōplexioni cōtraria: inter senum etatē ⁊ adoloscētium que iuuenilis est etas.

Capitulū. vij. de aeris mutatione propter astra.

a Stra vero quorꝝ ex ortu occasuqꝫ aer i anni mutatur tēporibꝰ sunt pliades canicula: maioris vrse cauda. Pliades quz oriūtur hypocras ait ⁊ galienus estatis esse principiū metendiqꝫ tēpus. Est autē eorum ortus maij pricipio qū ab eis remouetur sol: ipseqꝫ eius egrediūtur radijs. Occasus earū initium est hiemis ⁊ seminādi tēpus quod ē nouēbris in primordijs scil' qū oritur sol ipse statim occūbunt: quarū ortus principio secundi tēporis est estatis: qđ hypocras tēpus vocauit fructuū. Canicule ascēsus vicesima iulij ē die: medio. s. estatis ⁊ estus grauitatis. Caude vero vrse maioris ascensus pricipio est autūni. Aeris itaqꝫ fit imutatio ꝓpinquitatis astrorum ⁊ remotionis a sole causa. Qum eteni cū sole sinodū celebrant: aer calefit ⁊ eius augmētatur calor. Corpori nāqꝫ solis corpus iungitur astri: augeturqꝫ quanta eius est ꝗtitas aeris calor: maximeqꝫ ex astrorum sinodis que magna sunt errantia: aut fixa: vt est iupiter: mars: venus: ⁊ que in prima sunt magnitudine ⁊ secūda qual' ⁊ canis australis ⁊ sptētrionalis: leonis cor: tauri oculus: ⁊ similia astra zodiaco proxia hec etiam astra si die conueniant ⁊ oriantur nec fit cū ill' sol aerē suo calefaciūt motu super nos: additur eteni solis motꝰ ꝯueniētiuz super nos astrorū motui. Et si quidē tp̄s ē estatis grauis fit estus: si hiemis frigꝰ minuit̄. Qū vero a sole astra remota sunt nec astrorꝝ magnorū aliquod super nos in die surgit: aer frigidus ē ⁊ si estas fuerit minoris est aer caloris: si hiems maiorē habet frigiditatē.

Capitulū. viij. de aerū mutatione ꝓꝑ vētos.

a Eris propter vētos imutatio qualis sit tibi nūc assignabimꝰ. Dico quoniā vētus est siccus vapor a corpore dissolutus terre: huius vaporis cōplexio ẜm eā ē a qua venit partez. Pars aūt terre imutat cōplexionē ex solis super eā trāsitu lōginquitateqꝫ eius ab eo. Partes autez quatuor sunt: auster septētrio: oriens ⁊ occidēs. Pars itaqꝫ austri ē que a dextris est ortꝰ solis: si orientē aduersus faciē tuaz referas. hecqꝫ pars calida est ⁊ humida. Calida quidē propter solis super eam descensuz: qū a septētrionali a mouet̄ polo: humiditas vero eius est propter eū qui a mari dissoluitur vaporē humidū: siccoqꝫ imiscetur vapori: qū huius partis mare magnuz sit: ⁊ quoniā hec pars dimissa est venti igitur ab hac flantis parte cōplexio calida ē ⁊ humida diciturqꝫ australis. Septētrionis pars huic opposita est austri parti: ⁊ a sinistris est ortus solis cuius ē cōplexio frigida ⁊ sicca propter solis cursuz ab hoc loco remotionē: qū eteniz sol ad hunc tēdit locū: ⁊ ad huius partis polū: terra fit remotior. Ab hac flās ꝑte ventꝰ boreas vocatur cuius cōplexio frigida est ⁊ sicca. Oriēs aūt pars illa est in qua oritur tēperate cōplexionis sol: eteni super eā oritur ⁊ ab ea sꝑatur singulis diebus nec pōt in ea calor operari: quoniā sol non diu permanet i ea: nec vero frigidus qū quotidie sol in ea oriens paululū calefaciat. Ventꝰ ab hac flās parte subsolanus vocat̄ ⁊ tēperate est cōplexionis: nisi ꝙ paululū ad calidū inclinatur ⁊ siccū. Sicquoqꝫ occidentis pars tēperatā habet cōplexionem: quēadmodum ⁊ orientis partis cōplexio: sed paululū ad frigidū declinans ⁊ humidū: ideoqꝫ ⁊ ab hac perflās ꝑte ventus in eiusmodi est cōplexione vocatur fauonius. Hec est quatuor assignatio vētorū: qui tāꝗ genera sunt boreas. s. auster: sub solanus: fauonius. Sunt aūt hic ⁊ alij octo vēti collaterales ab austri partibus duabus duo: quorū vnus aperte illi est orientali ⁊ dicit̄ euroauster: alter a parte occidētali ⁊ vocatur austro affricanus. Et a lateribꝰ boree duo vēti flant alter ab orientali parte qui dicitur chorus: alter ab occidentali lat̄e ⁊ vocatur aglo Sicquoqꝫ ⁊ a duobus orientis lateribus duo sunt vēti. Pariterqꝫ a duobus occasus lateribus. Et qui a duobus subsolani lateribus: alter ab austri latere dictus eurus ⁊ ē i hiemis ortu: alter vero a septentrionali appll'atur vulturnus: ⁊ est in estatis ortu. Duorꝝ q a lateribus sūt fauonij: alt̄ a septētrione q ē occasu estatis ⁊ vocat̄ circiꝰ: alt̄ ab austro i hiēis occasu ⁊ dcūs est affricus. Sūt igit̄ oēs venti duodeciz nisi ꝙ venti cōes ⁊ apud oēs cogniti illi sunt quos ꝗsi gnā posuimꝰ quatuor. boreas. s. auster. subsolanus ⁊ fauonius: quorū cōplexio ē quā diximus. Octo aūt reliquorꝝ cōplexio cuiusque ventorū deficiens est a cōpl'one illius cuius lateralis est paululum ad aliuz qui ei ab altera est parte declinās. Ventorum aūt quisqꝫ aerē in suaz mutat cōplexionez ⁊ in corporibus passiones facit q̄s nō ē alterius facere. Boreas eteim si flauerit corꝑa cōfortat ⁊ indurat: sp̄ūs clarificat ⁊ hūores: cerebrū sanat: sensus mūdificat ⁊ subtiliat motū cōfortat appetitū auget. digestionē corroborat: fluxū prohibet ad membra materierū: spissat eteim corporꝝ exteriora: calorē conuertit ad iteriora naturalē: ⁊ cōgregat cōfortatqꝫ: mēbra roborat ad iteriora: hasqꝫ oēs oportunas facit res: nisi ꝙ tusses excitat pectorisqꝫ dolores eo ꝙ sp̄ūs desiccat istr̄a ventrē cōstipat: vrinā icarcerat i oculis morsus faciens: frigidisqꝫ nocet corꝑibus. Auster autē corꝑa laxat ⁊ neruos: humores cōturbat ⁊ sp̄ūs ac sensus: vnde ⁊ grauitatē parit auditꝰ defectuz visus: pigritiā nutrit: motū eneruat: cephaleaz excitat epil'ie terminos cōmouet: appetitū minuit: digestionē debilitat: hic ⁊ eim vētus calidus est ⁊ hūidus: vnde ⁊ cerebrū suꝑfluitatibus humidis replet. Hec aūt accidētia que meminit hypocras hūiditatē seqūtur cerebri quz sensuū sit origo ⁊ radix. Debilitas aūt appetitus ⁊ digōnis iminutio descēsuz seqūtur materierū phlegmaticarꝝ a capite ad stomacū. In subsolano aūt ⁊ fauonio qm̄ tēperate sūt ꝯpl'onis ⁊ corꝑa in eis tēperata sunt media ⁊ sana. Reliqui oēs venti in corꝑibꝰ passiōes oꝑant̄ ꝓprias illis q̄s illi a q̄rꝝ flāt lateribꝰ exhibēt. Hoc ergo modo imutatio ventorum imutationem facit complexionis aerum.

Capitulum. 9m. de aeris ꝓꝑ regiōes imutatione.

i Mmutatur āt aer ⁊ regiōuz varietatis cā. In regiōibꝰ eteni quiqꝫ de cāis aeres imutantur. Primus ē ipse partes. Secunda regionū eleuatio ⁊ altitudo ⁊ humilitas. Teria montiū vicinitas. Quarta āt maris. Qinta terre ipsius regiōis natura. Et imutatio aeris in regionibus partiū cā. inter maiores ē cās aerē imutātes regionū ⁊ super alias māifestissimas cās. Partes autē vt iā dictū ē quatuor sunt. s. borreas. auster. oriēs ⁊ occidēs. Regionuz itaqꝫ alie posite sunt in septentrione. alie in austro. alie in oriente. alie in occidente.

Et que in septētriōe aeris earū cōplexio frigida ē ⁊ sicca ⁊ que harū septetrionaliū polo supposita est septētrionali super quā voluitur: amplius frigida ē ⁊ magis sicca. Et que huiusmodi sunt aerearū ē clarus: corpora inhabitātiū sana: color eorū pulcher ⁊ rubeꝰ corpora eorū mollia: ⁊ ipsi duriores ⁊ fortiores pectoribus latis subtilia habent crura: eo ꝙ naturalis ad interiora corporū fugiat calor: vnde eorū amplificat ⁊ dilatat pectora. Cruriū autē eadē est cā subtilitatis ꝙ. s. calor ascendat ad suꝑiora naturalis. In venis eorꝝ capita ⁊ corpora fortia vitas illis longas: mores autē ferinos: propter rubeā illis dominātē cholerā raritatē cōceptus mulierū eorum sed nō quz cōceperint abortiūt: quoniā aque eorū frigide sūt ⁊ sicce cū difficultate pariūt ⁊ dolore siccitatis cā: huiusmodi gentis vētres duri ad quos vomitꝰ accelerat facilisqꝫ illis est appetitus in cibos fortis digestio bona propter natural' ingressū ad corpora profunda caloris in eis ⁊ ad stomachum: ad potū autē nō plurimus ē appetitus eo ꝙ plurimū comedant: caroqꝫ simul sunt comestionis ⁊ potꝰ copia. Accidit aūt illis plurimū venarū ruptura ⁊ siphacis suꝑ vētrē extēsus ē frigoris cā siccitatē augmētantis ⁊ densitatē vnde ⁊ rūpuntur. Que āt amplius viris cōtingūt. passiōes. pleuresis. peripleumonia ⁊ oēs calidi morbi sanici a pectore sputū obtalmia ⁊ nariū fluxus: maximeqꝫ hec iuuenilibus fiunt: magisqꝫ estate propter corporis eorū calorē pariterqꝫ tēporis: fit itaqꝫ illis pleuresis siccitatis cā interiorū calorisqꝫ ad pectus eleuationē: sanieiqꝫ sputū a pectore propter eam que anhelitus organis ex aeris frigido siccitas contingit. At vero illius obtalmia fit: quorū etas nōdū tricenalis est: fitqꝫ ill' difficillima. Mulieribus vero sterilitas accidit ⁊ conceptionis prohibitio: mēstruorū inopia: pariendi difficultas: lactis paucitas ac ptisis: puerisqꝫ testium aquositas. Sterilitas quidē accidit illis eo ꝙ nō bene a mēstruis purgētur ꝓꝑ earū aquarū frigiditatē asperitatē ⁊ imutandi difficultatez Difficultas autē partus ꝓꝑ earū cōplexionis frigidū ⁊ siccū lactis paucitas eo ꝙ coaguletur frigore ⁊ iminuatur percussionis frigidarū aquarū cā. Ptisis vero eo ꝙ ex magna partus difficultate ⁊ cōpressione vene earū rūpantur que in pectore sunt ⁊ pulmone: seqturqꝫ eiusmodi actiones ptisis. Aq̄sitas aūt accidit pueris ꝗdiu parui sunt: sed vt etas accesserit eiusmodi cessat accidens. Accidit harū ppl'is regionum: epl'ia sed raro: hocqꝫ in adolescentia ⁊ quz contingit magna est ⁊ difficilis: hec est inhabitātiū in septētrione positas regi

ones habitudo. At vero habitudines australes inhabi-
tantium partes. his que dicte sunt septẽtrionẽ inhabitantibꝰ
cõtrarie sunt. Est etenim eorũ cõplexio calida ⁊ humida ma
larũ qualitatũ: plurime putredinis ⁊ aqua eorũ salsa turbi-
da super terre decurrens faciẽ. Colores gentis huiꝰ nigri: cor
pora eorũ sicca ⁊ extenuata: capita humida ⁊ phlegmatica
quorũ a capitibꝰ ad ventres phlegma descendit plurimum:
vnde ⁊ in eis ciborũ iminuit appetitus potusqꝫ. Digestio de
bilitat̃ propter cõplexiõis eorũ frigidũ. Naturalis etenim a
corporibꝰ eorũ calor dissolnitur ebrietasqꝫ ⁊ crapula ad eos
vel ex modico festinat vino ꝓpter capitum eorũ debilitatem:
colores eorũ imutantur ⁊ obscuri sunt: mores mansueti ⁊ trã
quilli; vita breuis queqꝫ illorũ accidunt vlcera corporibꝰ diffi
cile sanantur tarde cicatrizantur propter eorũ humiditatẽ ⁊
putredinis que in illis sunt hũorũ festinãtiã. Hi populo huic
magis accidunt morbi viris dissinteria ⁊ diaria: febres etiã
prolixe ⁊ sine ordine humida obtalmia sed suauis ⁊ breuis
tẽporis emoroides hisqꝫ qui annũ transierunt quinquagesi
mũ emigranea accidit. Mulieribꝰ vero accidit fluxus ⁊ plu
rimus aborsus. Pueris epil'ia ⁊ asmata. Qui aũt raro illis
accidunt morbi sunt pleuresis ⁊ peripleumonia: febres adu-
ste ⁊ fere hi nisi viris non accidunt ⁊ his iuuenibus propter
eorũ cõplexiõis calorẽ ⁊ hũiditatẽ. Nõ accidũt ãt ill' hi mor
bi nisi raro ꝑꝑ eoꝝ ventris molliciẽ. Superfluitates etenim
in corporibꝰ eorum generate semper exeunt. Hec est assigna-
tio ppl'orum habitudinũ qui in partibus habitant australi-
bꝰ. Regiones aũt que in partibꝰ posite sunt orientalibus:
clarum habẽt aerem ⁊ siccũ: tẽperate in calido ⁊ frigido cõ-
plexionis: qualis est ⁊ veris cõplexio. Aque eorũ molles cla-
re suaues: ⁊ que celo cadunt: ⁊ que terra scaturiunt. Sol eteꝫ
suo super eas ortu illas clarificat moderate nec sũt salse: qm̃
sol diu super eas non imoratur: nec vero indigestas remittit
quoniã nõ ab eis lõge remotus. Sunt his colores ppl'is niti-
di ⁊ clari albo mixti ruboreqꝫ: caro multa: vox clara: corpo-
ra sana ⁊ fortia: morbi admodũ pauci: forme decentes ⁊ ho
neste: mores probati nemora multa: arbores grandes par-
tus multi. Temperies eteñ qualitatũ cã ẽ eorũ oportunas fa
ciens actiones ⁊ cõplexiones. Nõ est harum ppl'o partium
acumen superbie: nõ ira: nec elatio. sunt eñ trãqlitatis ppl's
⁊ mãsuetudinis humilitatisqꝫ. Ira etenim ⁊ elationis acumẽ
his qui a tẽperantia extra sunt in calore fit. Partes autẽ
⁊ regiones que versus occidẽtem posite sunt: aerẽ habent a tẽ
perie ad calidũ ⁊ humidũ inclinũ. Crossum ⁊ minime clarũ
quibus aque sunt ad turbidũ parũ incline velocẽqꝫ imutatio
nem. Radius etenim solis super huius partes mane nõ per-
uenit: quo eorũ maturet aerem ⁊ aquas excoquat. Ideo er-
go ppl'is earũ multiplicantur morbi: colores eoꝝ imutantur
virtus imbecill' ẽ. Causa cuius rei ẽ ꝙ estate illis mane frigo
ra aeris fiunt: vespere calor solis. Quare eorũ varius est aer
i aeris autũnalis similitudinẽ. Unde ⁊ vox eoꝝ rauca: oẽsqꝫ
illis accidũt morbi omnibus anni tẽporibus: hec ẽ aeris imu
tationis regionũ ꝑꝑ ptes assignatio. Et sciẽdũ quoniã
que terre inter has posite sunt partes: aeris earũ cõplexio cõ
plexionem eius sequitur partis cui proximus est: ⁊ illi alie in
cõplexione cõparticipant partes ẽm longinquitatẽ ⁊ propin
quitatẽ suã ab eis. Si itaqꝫ regiõis erit lõgingtas ab vtrisqꝫ
partibus equalis eius erit cõplexio media inter duas illarũ
cõplexiones. Immutatio aũt aeris regionũ propter eaꝝ
altitudinẽ ⁊ demissionẽ huiusmodi ẽ. Dico quoniã que regio
nes alte sunt ⁊ clare ⁊ earum aer clarus ⁊ frigide cõplexiõis
Uentus eteñ boreal' illas ab altis perflat locis. Sunt itaqꝫ
eorum aque clare suaues: ppl's earum decens facie ⁊ colori-
bus fortis sanus paucorum morborum: corporaqꝫ eorum
magna: aerẽ enim respirãt clarũ q ab altis ill' venit locis: vn
de ⁊ molliciei sunt viri amicitie ⁊ mãsuetudinis: nec laborem
perferunt aut fatigationẽ. Regiones autẽ in demissis posi
tis locis ⁊ profundis tanꝙ in vallibus: vt sic dicã puteis: plu
uie hiberne subruũt: eo ꝙ ab altis super eas descendũt locis:
estate sitiũt: aquas bibunt in stagnis ⁊ paludibꝰ cõgregatas
foueisqꝫ: scaturientesqꝫ in conuallibus ⁊ ibidẽ imorãtes: nec
habẽtes cursus: his ventus nõ flat borealis sed australis ca-
lidus plurimusqꝫ eorũqꝫ aqua ad calidũ declinãt: multipli-
cantur itaqꝫ eorũ passiones virtus debilitat̃: corpa eorũ bre
uia lata carnis plurime: crura crossa: capilli nigri ⁊ colores
similiter: laborẽ pati nequeũt eo ꝙ eoꝝ corpora fluxa sint. Et
si que harũ regionũ in locis posite sunt quibus magnus non
fit calor: ppl'i inhitantis hydropicoꝝ similis est colori.
Aeris autẽ imutatio regionũ ex vicinia mõtiũ ⁊ remotio
ne huiusmodi ẽ. Regionũ quedã mõtibus proxie sunt ab au
stri parte: prohibenturqꝫ ab eis australes vẽti insufflantibꝰ
borealibus vnde ⁊ in eis aer frigidus ⁊ siccus: ⁊ ẽ habitanti-
um has habitudo eorũ qui inhabitãt septẽtrionalia similis
habitudini. Alie autẽ a parte aquilonis mõtes: quibus ab
eis venti prohibẽtur septẽtrionales ⁊ in has vẽti pflant au-
strales: vnde ⁊ aer illis ẽ calidus ⁊ humidus populiqꝫ earũ
habitudo similis habitudini inhabitãtiũ regiões australes.
Immutatio aũt aeris in regionibus ꝑꝑ maris viciniam
fit: quoniã que mari regiones a parte septẽtrionali vicine sũt
eleuatur a mari vapor qui aeri imixtus defertur in eas re-
giones: mutaturqꝫ aeris natura in frigidũ ⁊ siccũ. Sic quo-
qꝫ ⁊ si quãdo mare vicinũ est alicui a parte austri regioni: est
illius aer regionis calidus ⁊ humidus ⁊ huiꝰ ppl'i habitudo
configurata ẽ hitudini ppl'i austral'. Immutatur etiã aer
in regiõibꝰ ex ipsiꝰ terre qualitatibꝰ: qm̃ cuius lapidosum est
⁊ illius ẽ aer regiõis frigidus ⁊ siccus. Signũ eius rei est ꝙ
aquarum fontes lapidosi frigidiores sũt his qui in terra sũt
paludosa: quod territorium regionis gibbosum est ⁊ subas-
perum latumqꝫ. regio quoqꝫ ipsa calida est ⁊ sicca: ⁊ eius po
puli corpora calida ⁊ sicca. Si vero regionis territorium
lutosum sit: ⁊ aer frigidus erit ac humidus. Et sciendũ
ꝙ regionum quarumdam vna est haruꝫ quas diximus na-
turarum aereꝫ imutare: ⁊ est aeris in eis vna natura omni-
bus anni tẽporibus populiqꝫ eius signa equalia: forme: mo-
res: coloresqꝫ idem vt turcorũ: scitharũ: ethiopũ forme: qui-
busqꝫ eorũ sunt proprie que ⁊ regionũ orientis. Quedam au
teꝫ in ipsa sunt recta linea: ⁊ earuꝫ populi mores idẽ sunt: eq̃-
les. scil'. ⁊ honesti. colores eoꝝ tẽperati. Spermatis eteñ na
tura in eis vna ẽ omnibus anni tẽporibus ꝑꝑ ciborũ eorũ tẽ
perantiam. Si quãdo aũt aliquarũ sit regionũ natura ex
diuersis mixta quas diximus naturis ⁊ due in ea fuerit adu-
nate nature quelibꝫ aut tres tẽporaqꝫ in eis varia sint. ⁊ po-
puli terre huiusmõi varie fiũt forme moresqꝫ ac colores. nec
in eadẽ perstant habitudine. Ut si aliqua sit terra mõta-
na ⁊ elata: multarũqꝫ aquarũ: huius varia fiunt tẽpora sed
eius altitudinẽ ⁊ territorium: sed ⁊ secundũ aquarũ copiaꝫ q̃
in ea est: eruntqꝫ hominũ in eis corpora sana fortia: parũ in-
firmãtia: coloresqꝫ decẽtes: aerẽ etenim respirãt clarum aquã
bibũt optimã: nisi ꝙ eoruꝫ ferini sunt mores: tribulationũ sũt
patiẽtes ⁊ laborũ: terra nãqꝫ eorũ mõtana est ⁊ in eis exerci-
tium forte multiqꝫ laboris. Sũt igit̃ audaces: magnanimi:
elati: grauesqꝫ: ⁊ seueri ⁊ forme ipsorũ varie. Si sit auteꝫ re
gio calida extenuata simulqꝫ demissa: hieme certe illã plu-
uiã demergunt: estate calor exurit solis: ideoqꝫ aeris eius di-
uersatur natura: corpora populi eius dura sunt subtilia ⁊ for
tia: ad operandum velocia: quibus ira est grauis: forme feri
ne cõsuescuntqꝫ eos in vere morbi plurimi ꝑꝑ pluuiarum hie
mis copiã: estqꝫ illis naturarũ pariter subtilitas propter ter-
ritorij siccitatẽ. Si vero regio sit mõtana tenuisqꝫ aquarũ
paucarũ aerqꝫ eius minime tẽperatus: forme illis erunt feri
ne: mores spissi: colores quorumdam ad flauorẽ: quorũdam
ad nigredinẽ decliui quasi fulgurãtes: iraqꝫ eorum grauis.
Sic ⁊ si fuerit regionis pars mõtuosa pars lapidosa: eius ẽ
aer multe mutationis in anni tẽporibus: venti eius ⁊ nix mul
ti fiunt: in eius montibus frigus durat nix in lapidibus eius
minuitur: a que eius ad inferiora fluunt. Adhũc itaqꝫ modũ
oportet rem diligẽtius intueri in omnium aeribus regionum
quibus diuerse sunt nature ẽm magis ⁊ minꝰ. varie eteñ sũt
populi illarũ habitudines: forme: cõplexiones: morbiqꝫ illis
accidẽtes iuxta ꝙ ⁊ regio sua ẽ in natura varia. Quare opꝫ
medicũ qum aliquã fuerit ciuitatem ingressus: aut regionem
quãpiam: inquirere omnia que diximus de regionum natu-
ris ⁊ que in eis aquarũ cibos quoqꝫ quibus vtuntur: diligen
terqꝫ omnia cõferat: quatenus eorum que necessaria sunt te-
neat scientiam ⁊ in sanorum regimine: ⁊ in egrotantium me-
delis. Et si aliqua in his insurrexerit ambiguitas pplꝫ re-
gionis eiusdem non verecondetur interrogare: icolasqꝫ: q ill'
morbi vno quoqꝫ accidãt tpe: multe eteꝫ regiõibus egritudi
nes accidũt certe ⁊ cognite i quibꝰqꝫ anni ꝑtiẽtibꝰ: magisqꝫ
illis hec ꝙ queuis alie oriũtur: vnde ⁊ minus hñt periculi ab
his ꝙ alijs morbis ꝙuis debilibus. Hypocras ⁊enim dicit.
qm̃ regiõales morbi minꝰ hñt periculũ ꝙ alij. Oꝫ ĝ medicũ
oĩo eius mõi nõ negligere interrogationẽ ⁊ aliaꝝ etiã que di
ximus rerũ: quo fit eorum cura vt decet recta. Sufficiũt aũt
q̃ dicta sũt volẽti aerũ i singl'is cognoscere regiõibꝰ ꝯpl'ões.

Capꝫ. xꝫ. de aeris imutatiõe ꝑꝑ vapores.

a **Eris autem** cõpl'onis imutatio ꝑꝑ va-
pores hꝰi ẽ. Si ⁊ occupatio
⁊ hitatio eadẽ fit i loco quo ⁊ stagna ⁊ paludes sint

oleraqꝫ ⁊ arbores putride: ſeſſio quoqꝫ i ſpelūciſ domibuſqꝫ
plurime hūiditatis ⁊ muſcidis: alijſqꝫ que aerem putrefaci-
unt ⁊ corrūpunt. Ei⁹ populus loci multoꝝ ē morborū: putri
darūqꝫ febriū que multe i eis emergūt. Colores eoruꝫ in cro
ceum imutātur: nec cibos digerunt bñ: eo ꝙ aquis eoꝝ putre
do ſit imixta. Huiuſmōi ppl's vires hꝫ paucaſ ⁊ debiles: mē
bra eorum eneruata ſunt. Hec ſunt que de aere dicenda vide
bantur extra tēperantiam i ſuis poſito qualitatibus.

Cap⁹. xj⁹. de peſtilentialis aeris aſſignatione.

p Oꝛro aeris egreſſio a tēperātia i ſua ſbſtātia
eſt: ſi aer ipe ⁊ i ſua imutetur ſubſtātia
⁊ qualitate i corruptionē ⁊ putredinē: facitqꝫ in hoi
nibus morbos ⁊ accidentia peſſima in aliqua vna paſſione
vt ſunt deſipientia: dolores nimij. ſudores: extremitatū frig⁹
ardor in pectore: ſiccitas in lingua: puncture in ore: ſitis eo-
rum que ſub hypocundrijs ſunt: extenſiones: vomitus: cho-
lerice ſolutiones: ventoſitates vrine peſſime: alie quidem
cholerice: alie autem melancholice: alie tenues: ⁊ in alijs fur
furee excoriationis alijqꝫ huiuſmodi morbi peſſimi qui pe-
ſtilētiales vocātur: hocqꝫ ideo ꝙ hoium multitudini cōes fi-
unt vno eodēqꝫ tpe. Cā ⁊eiꝫ qua eas excitat cōis ē: aer. ſ. cir-
cūdans qum imutat⁹ fuerit ⁊ alterat⁹ a ſuo hitu. Altera-
tio aūt aeris duabus fit de cāis: altera locus ē: regio. ſ. altera
anni qōuis temp⁹. Et imutatio aeris ſubſtātie a loco re-
giōe. ſ. pp vapores fit qui ex multitudine fructuū olerūqꝫ qū
putruerit aſcēdunt: ex quibus mali aſcēdūt vapores aerē im
miſcētes: ⁊ ex vaporib⁹ qui ex paludibus ſurgunt ⁊ ſtagnis:
aut vrbiū cloacis vel mortuoꝛuꝫ cadauerib⁹ ⁊ occiſorū q̄ aut
in ipa ſunt regiōe aut illi ꝓxima. aut certe ex bello in quo pl'i
morum cadūt corpa hoiuꝫ aut ex pecudū armentorūqꝫ mor
tibus qum illis peſtis acciderit. Ex illis itaqꝫ vapores cada
ueribus mali aſcēdūt aerē miſcētes: quibus aeris mutat̄ ſub
ſtātia in vaporū ſubſtantiā ⁊ q̄litates q̄ quꝫ reſpirauerit ho
mines: peſſimi fiūt in eis morbi ⁊ cito ꝑdentes quēadmoduꝫ
mortes que athenieſibus ppl'is ex putridis cōtigerūt vapori
bus qui ad eos ꝑuenerūt ex mortuis q i terra erāt ethyopie.

Totalitatis aūt ſubſtātie aeris imutatio ex tpib⁹ anni fit
ſi imutetur tēpus āni aliqō a ſui nā: vt ſi fiat hiems calida
⁊ ſicca pluuijs carēs: eſtas ecōtra pluuioſa: ver frigiduꝫ ⁊ ſic-
cum qō autūni eſt autūnus calidus ⁊ humidus. Qua ex re
peſtis acciderit ⁊ mortes diarie. ſynāces. ⁊ variole. febres a-
cute q̄s peſſima ſeqūtur accidētia alijqꝫ letales morbi. Eſt
aūt cā hec anni. ſ. tēpoꝝ maior inter alias aeris imutationeꝫ
faciētes ⁊ alteratiōem a ſua ſubſtātia: quēadmodū dū imu-
tatione cōtingit aeris. Acariane ciuitati in calorē ⁊ hūidita-
tē copiāqꝫ pluuiaruꝫ in eſtate: acciditqꝫ febris: quēadmodū
hypocras teſtatur tertio epidimiarū libri ſermone. Dictum
eſt aūt hoc in p̄cedētibus. Sic quoqꝫ ⁊ ſi aliqō alioruꝫ anni
partiētiū alteretur a ſua nāli hitudine: maximeqꝫ eſtiuuꝫ in
hiemale: multiplicēturqꝫ in eo pluuie ⁊ auſtrales ꝑflent vēti:
peſtis abſqꝫ dubio cui hec cōtingunt loco ſupincidet que ae-
rē, a propria ⁊ nāli imutat hitudie: fiūtqꝫ hoibus febres acu
te peſſime. tabane. reliquiqꝫ peſtilētiales morbi: intantū vt in
bruta quoqꝫ trāſeant animalia incōmoda quedā ⁊ paſſiōes
male perdenteſqꝫ: hoc autem fit imutatiōe ⁊ humorum ⁊ ſpi
rituū in eoꝝ corporibus corruptioneqꝫ. Nōnūꝙ aūt in plā
tas arboris eiuſmodi malum incūbit intātū vt plātas deſic-
cari ⁊ in citrinū cōuerti videas colorē: videaſqꝫ in arborib⁹
qōdā ſil'e erugini vel melli: fructuumqꝫ calorem immutatuꝫ.
qꝫ corrūpit̄ eorū ſubſtantia vt eos ēt comedēti fruct⁹ peſſimi
ſubſequātur morbi. Sꝫ oportet ſcire peſtilētiales morbos
nō accidere hoibus ex aeris tātum corruptiōe: ſed eiuſmodi
accidunt in pluribus his quorū in corporibus mali ſunt hu-
mores: corruptiqꝫ congregati ⁊ eorum que in eis aer operabi
tur ſuſceptioni preparati: queqꝫ in eis eius eſt facere: aerem
etenim malū qū reſpirauerit homo: ⁊ i corpus intrauerit ſps
⁊ humores alterātur qui in eo parati fuerant in nāꝫ aeris il
lius velociter: propterea ꝙ adinuicē in malitia ꝯſimiles ſunt
ſequūturqꝫ morbi peſſimi ⁊ necātes. Corpora vero in quib⁹
ſuperfluitates nō ſunt quoruꝫ ſcil' domini ſue ſunt ſtudioſi in
cuſtodia ſanitatis: quēadmodū expedit illis remouētur ab i
firmitatibus que dicte ſunt. Numqꝫ nihil illis eorū accidat
hoc eis cumulatur bonū ꝙ meliores ꝙ̄ ſoleāt habēt habitu-
dines. Eorū eteniꝫ cōplexio aeris cōplexionē exſuperat ma
li eiuſqꝫ frangit inimicitias. Quod ſi ſic nō fieret vt dicimus
certe omnes ea infirmarentur peſte ⁊ perirent in huiuſmodi
tēpore. Ait aūt in febriū libro galienus. Impoſſibile eſt aliꝙ̄
cauſarū incorpore operari ſi nō ipſuꝫ fuerit apparatum ſuſce
ptioni eorū que illa facit in eo cauſa: alioquin quicūqꝫ diuti⁹
in eſtiuo imoraretur ſole: aut imoderate quouis laboraret la
bore: aut ira: febricitaret: ⁊ homines omnes in mortibus ma
gnis morirentur. Sed maxima morborū prouocationis cau
ſa: apparatus eſt corporū incōmodoꝝ ſuſceptioni. Uocauit
aūt huiuſmodi cōmunes qui ex aeris iniquitate fiūt morbos
epidimiā hypocras. Diſiuncte aūt ⁊ diſgregate eos qui leta-
les ſunt: mortes dixit: qui aūt ſalubres ſunt peſtilētiales ſim-
pliciter: qui aūt horum proprij ſunt regioni ſine alijs regioni
bus regionales appll'auit. Hec ſunt quē noſ oportuit de peſti
lentialis aeris habitudine proponere: vbi etiā ⁊ de aere ter-
minam⁹ tractatuꝫ.

Capitulum. xij. de exercitij diuerſitatibus quidqꝫ in cor-
poribus operetur.

e T quo niā pl'imū oſtēdim⁹ didētiū nō nāliū
reꝝ ſpecl'atōꝫ. ſ. aeris nr̄a circūdās cō
pora iā nunc de ſcdo icipiemus motu. ſ. ⁊gete. primūqꝫ de mo
tu agendū. Dico quoniā motus duo ſunt genera. alteruꝫ
eſt aie motus: qui aiales dicuntur motus: de quibus poſteri
us dicem⁹: alterū aūt corporis mot⁹ q vocat̄ exercitiū. Di
co ergo quoniā corporis exercitiorū quedā tēperata ſūt que
dam tēperiei excedūt modū. Et tēperatū quidē exercitiū cor
pus tēperate calefacit: quod ſi ſuꝑ tēperātiā fiat mediocriter
aut certe parū corpus calefacit eiuſqꝫ auget calorē. Secūduꝫ
ꝙ̄titatē itaqꝫ exercitij motuſqꝫ corporis ē caloris augmētū.
Deſiccat ēt corpus eo ꝙ ab eo humiditatē diſſoluat. Si ve-
ro ſuperabūdantior ſit motus intm̄ vt neceſſitatis exeat mo-
dū frigeſcit corpus eo ꝙ multa ab eo diſſoluatur copia calo
ris naturalis: refrigerat autē ⁊ humectat corpus motus mō
quodam alio. Si ſit eni in venis aut alio mēbro cui nō ē peri
culū phlegmatis quātitas multa: motus ſi multiplicetur ſuꝑ
fluitates liqueſacere facit cōgregatas ⁊ coagulatas ac decur
rentes reddit ad aliquod mēbrorū nobiliū: quꝫ illud debilita
tur mēbrū. Refrigeratur itaqꝫ ſimulqꝫ totū cū eo corpus hu
mectatur. Neceſſariū āt fuit exercitiū motus. ſ. triū cauſa
vtilitatū. prima ē vt naturalē expergefaceret calorē quem ex
pergefactū augeret vnde cōfortatus cibos fortius traheret
velociuſqꝫ digereret: illoſqꝫ mēbra ſuſciperent. Secūda ē vt
poros aperiret ſuperfluitateſqꝫ corporis diſſolueret. Tertia
quo mēbra eo indureſcerēt ⁊ cōfortarentur aliorū cū alijs re
preſſione: ideoqꝫ ⁊ in ſuis cōfortarentur actionibus: remotio
raqꝫ fierent ab incōmodorū ſuſceptione. Sunt auteꝫ cor
poris motus genera duo. cōe ⁊ proprium. Et cōe ē quo vtitur
quis ad aliā intendēs actionē ⁊ ē per accidens. hic autē mo
tus aut fortis eſt vt onera portare in itinere: ⁊ fouere. edifica
re parietes. malleo percutere magno. Similia queqꝫ in actio
nibus ⁊ officijs exhibētur laborioſis: quidā autē minime for
tis qualia ſunt architectonica ars. acceptio. porrectio. ire. re-
dire. ſeminare ⁊ quēadmodū reliquе leues artes: qualis eſt
oratoria. armatoria. ſcribere pingere. In his enim corpus oē
mouetur. Motus autē proprius motus eſt exercitij cuius
vſum medici iperāt. Mot⁹ autē exercitij due ſunt ſpēs. alte-
ra ē quꝫ mouetur ipſe homo ſolus: ⁊ vt aīa fiat velocior. alte
ra vero qñ per aliū exequitur. Et motus quē ipſe hō exhibet
alius quidē oīa mouet mēbra: vt ceſtus ⁊ curſus in theatro: ⁊
cū pila ludus parua vel magna ⁊ ad remos ſeſſio ⁊ perſtre-
pere lapidū eleuatio ⁊ colūnarū. Alius autē quedā ſine alijs
mouet mēbra: man⁹ vt lapides tollere: man⁹ coplodere. plau
ſio. cōmotio cordarū lyre: alee ludus: aut pedes: vt vſus ſalta
tio ambulatio in qua vtitur largis paſſibus ſine manuū mo
tu in alto ſeſſio loco ibiqꝫ peduꝫ cōmotio: in pectus ⁊ dorſuꝫ
vt inclinari ⁊ ſupinari ſtature extenſio ſi ſepius fiat. qdaꝫ āt
in ſpūs ē inſtrumētis ⁊ vocis vt clamor grauis. lectio vtiqꝫ
cātātiū diuerſitatibus: aliaqꝫ huiuſmōi quib⁹ hō ſeipſū exer
cet ⁊ mēbra mouet ſua. Exercitiū aūt quꝫ in hoīe alius exhi
bet ē: vt cū manibus ē fricatio ⁊ manutergijs. linteiſqꝫ in to-
to corpore ſi fuerit tēperatū ſpiſſ'itudini corporis ꝓdeſſe. an-
guſtie confractiōi. motuſqꝫ appetitū cōfortatur prodeſt pluri
mū macul' cuti accidentib⁹ vt morphee lentigini. Singu-
loꝝ aūt mot⁹ ⁊ fricatiōis corpis diuerſitatū actiones variā-
tur tribus modis. primus ē mot⁹ qualitas. ſecūdus ei⁹ quan-
titas. terti⁹ ipſius accelerario ⁊ mora: ⁊ diuerſitas quidē quā
operatur mot⁹ in corpe ſua ex qualitate: aut eſt ex ipſius mo
tus fortitudine ⁊ grauitate aut debilitate: aut tēperantia. Et
motus fortis aut ſic ē ex natura vt onera tollere: fodere ⁊ pu-
gnare: fortiter clamare. colūnas leuare ⁊ lapides magnos:
deſtrariū fortē equitare armatū ⁊ in curſu: aut oibus vtitur
motibus potētialiter vt malleo percutere. hic enim ſi voluerit
fortiter fit. Si vult debiliter ⁊ fricatio fieri nāqꝫ fortiſi pōt cū
manib⁹ ſed debil'. Sic ⁊ motus debilis. Motuū eteni quidā

debil' est natural'r vt equitatio plana ⁊ sessio ad cōmotionē
cū fune pēdēti: ire ⁊ redire tranglle. motus chordarū cithare
scribere. legere. similiaqꝫ. qdā etiā est quo debiliter vtitur quis
vt ambulare. hic eniꝫ motus fieri pōt paucus ⁊ paulatiꝫ: po
test ⁊ cursus fieri cū celeritate quēadmodū ⁊ fricatio que ⁊ le
niter ⁊ fortius exhiberi pōt. Sic quoqꝫ ⁊ motus tēperati: q-
dā quidē sic ex nā vt mediocris equitatio ludus cū pila. am-
bulatio parū celerior: quidā autē sunt quibus temperate vti
mur: vt manuū adinuicē tēperata percussio. tēperata vox. tē
perateqꝫ dicere. fricationisqꝫ vsus moderatus. aliaqꝫ huius-
modi: quibꝰ ⁊ debiliter ⁊ tēperate vtit' quis pro velle. Mo
tus itaqꝫ fortis corpus calefacit ⁊ desiccat lucraturqꝫ a frica
tione duritiē quēadmodū motus fortis corpus cōfortat ⁊ in
durat reprimitqꝫ ⁊ solidū facit. Fortis itaqꝫ motus terminꝰ
ē vt anhelet hō spisso anhelitu ⁊ vehemēti decurratqꝫ ab eiꝰ
corpore sudor plurimus: fortisqꝫ fricationis ⁊ dure terminus
vt restringat' corpus postq̄ intumuerit durescatqꝫ post mol
litiē: debiles autē motus corpora debilia calefaciūt calore ⁊
nō desiccāt. Fricatio vero in corpus insurgere quādam facit
inflationē: vt. s. in ea mēbra rubere incipiāt. Tēperati aūt mo
tus inter debile ⁊ forte corpus calefaciūt ⁊ desiccant: indurāt
qꝫ mediocriter: eorūqꝫ terminus quꝫ iā incipit anhelitus cele
rior eē ⁊ vehemētior sudor exire a corporis poris: ⁊ i fricatio
ne vt fricetur tēperata corpus fricatione donec plurimū intu
mescat rubeat incipiatqꝫ dissolui ⁊ reprimi pariterqꝫ oīa ru
beant mēbra cōfricata. his itaqꝫ modis actiones diuerse sūt
motus in corpore ab ipsa eius qualitate. Diuersitas autēꝫ
motus ex sua quātitate talis est: aut enim multus ē ⁊ eadem
operatur que ⁊ fortis: aut paucus hisdēqꝫ quibus ⁊ debil' pol
let actionibus. aut certe inter multū tēperatus ⁊ paucum. cui
eedēqꝫ ⁊ tēperato in forti ⁊ debili deputātur actiones. Eadē
ē rō ⁊ in fricatōe: aut eni multa erit aut pauca aut media: ope
raturqꝫ quēadmodū ⁊ motus qui eiusmōi ē. Si ergo tres cō
posueris diuersitates motus qui in qualitate sunt cū tribus
qui in quātitate nouē ex eis fient cōpositiones hoc modo. Si
cōtingerit motū fortē eē cū multitudine ⁊ diuturnitate eius
est actio ad calefaciēdū ⁊ desiccandū imoderata vt virtꝰ dis
soluatur ⁊ debilitetur calor refrigeretur corpus. Si vero fiet
simul eē motū fortē ⁊ paucū corpus calefacit ⁊ desiccat tēpe-
rate. Si autē motū fortē cū eo qui inter paucitatē ⁊ multitu-
dinē tēperatus ē: corpus calefacit ⁊ desiccat sine virtutis dis-
solutione. Sic ⁊ si fiat debilē eē motū cū m'lto qō ⁊ fortis ope
ratur. Et si debilē cū pauco in corpore circa ea que debil' ope
ratur motus facit. Et si conuenerit inter debilē ⁊ fortē tēpera
tus motus ⁊ modicus: operatur quod ⁊ debilis; q̄ si tēpera-
tū in fortitudine ⁊ debilitate motū cōtingerit cū diuturno cō
uenire facit quod ⁊ motus fortis. Si autē tēperatū hunc cuꝫ
pauco idē facit quod debilis: q̄ si vtrinqꝫ conuenerint tēpera
ti tēperata eius erit actio motus. Variatur autē motus
ēt ex celeritate ⁊ tarditate. Si sit enim motus celer ⁊ spissus
idē in corpe operat' cū motu forti. Si tardus idē qō debilis.
at si medius qō ⁊ tēperatus operabit': qō si contingerit hec
tria genera cū nouē antecedentibus cōponi generibus vigin
tiseptē fient cōpositiones. Si eni fortis cū multo ⁊ veloci cō-
ponatur imoderatio actionis eius sequitur quā fortis opera
tur vt virtus dissoluatur ⁊ calor naturalis fortiterqꝫ debilite
tur ⁊ refrigeretur corpus. Si fortis cū pauco conuenit ⁊ tar
do facit in corpore idē quod mediocris. Si vero fortis cū tē-
perato in celeritate ⁊ tarditate: pauco quoqꝫ ⁊ multo conue
niant simile quidē quod ⁊ fortis opatur. Cōposito debili cū
cel'i motu actio que ⁊ fortis prouenit. Si vero debilis ⁊ pau-
cus tardusqꝫ coeāt actio eorū debilis est valde. Cōposito de
bili cū tēperato inter multū ⁊ parū celerēqꝫ ⁊ tardū actio eiꝰ
que ⁊ debilis erit tēperata. Si aūt in fortitudine ⁊ debilitate
tēperatus cū veloci ⁊ multo ꝯponatur: idē quod ⁊ multū for-
tis efficit. Si vero hic idē cū pauco ⁊ tardo actionē que sit in
ter tēperatū ⁊ debilē reddit. Si autē tres coeāt tēperati ⁊ tem
perata operantur. Eadē est rō ⁊ in fricatiōe: actiones et
enim fricatiōis tribus variātur modis. quātitate. s. ⁊ qualita
te ⁊ celeritate ac mora. Dura eteni fricatio talis est qualis ⁊
fortis motus que corpus solidat laxū ⁊ indurat ꝓhibetqꝫ qō
ab eo dissoluit'. Mollis qualis ⁊ motus debilis que corpus
laxat durū ⁊ emollit: porros aperit: aliquātulū inflat: carneꝫ
auget. Temperata inter durū ⁊ molle: tēperato est inter forte
⁊ debile motui similis: que corpus indurat ⁊ cōfortat tumidū
parū reddit carni addit. Multa aūt fricatio corpus desic-
cat ⁊ imminuit: pauca idē cū molli operat'. Tēperata inter
multū ⁊ paucū eiusdē est actionis cuius ⁊ tēpata inter durꝫ
⁊ molle. Sic ⁊ que velox est ⁊ tēperata eadē facit q̄ dura mol
lis ⁊ tēperata. Sic qnoqꝫ ⁊ fricatio hec coponitur cū celeri ⁊
tarda multa ⁊ pauca: quēadmodū ⁊ motus cōpositio facta
ē: faciuntqꝫ eorū operationes cōpositorū. Variatur ⁊ ali
ter motꝰ i corpe iuxta materierū qbꝰ artifices vtūtur diuersi-
tates quēadmōuꝫ hoīuꝫ qdā qdē fabri ferrarij sūt: qdā ligna
accēdētes. tictores alij. hee artes corpꝰ calefaciūt ⁊ dsiccāt aut
erit in balneo seruiēs ⁊ calefactus humefit: aut piscator vel
nauta: refrigeratusqꝫ hūectatur. Aut auceps ⁊ i agrestibus
vel agricola: refrigeraturqꝫ corpus eius ⁊ desicat'. Oꝫ itaqꝫ
diligēti vti iudicio ⁊ in oībus que huiusmōi faciēt artes qum
cōposite ⁊ adiūcte singulis fuerint motuū spēbus quꝫ expla
natum tibi sit qui eorū quisqꝫ sigillatiꝫ afferat. Ad hūc ergo
modū motus sunt in corporibꝰ actiōes. Quietis autem ⁊
ocij vna tm̄ est spēs qōqꝫ facit in corpore frigus hūiditasqꝫ
sūt phlegmatis copia dissolutiōis supfluitatū paucitas. Ca
lefacit aūt corpus requies quodā alio mō. In cuius eim cor
pore mala dn̄atur complo calida in tm̄ vt qui ab eo dissoluū
tur vapores acuti ⁊ fumosi sint: si motus ei fiat tēperatus dis
soluitur supfluitas illa calida cū facilitate. Si aūt requieuta
tur ⁊ ocio cōtinuo: vapor ille cōcluditur acutus qui dissolue-
bātur a corpore: cōgregatqꝫ ⁊ gnā parit febriū: maxieqꝫ quꝫ
circundans erit aer frigidus.

Capꝫ. 13ꝫ. de balneorū actionū in corpibꝰ assignatiōe.

e X vsu rerū ordine nō nāliū oꝫ post motus
tractatū balnei disputationē texere:
lꝫ in euacuatiōibus cōtineatur. Balneo aūt vtūtur
sani post exercitiū quo ea que per motū minie dissoluta sūt
purgentur ⁊ euacuētur: hūectenturqꝫ quā motus fecerat sic-
citas: sordes abluātur q̄ ex vaporibus fcē sūt a corpe egredi
entibus ⁊ a puluere exterius supueniēti in ipo ⁊ post exertiti
uꝫ. Utiliora eteniꝫ balnei tēpora sanis ad sanitatis custodi
am post exercitiū sunt ⁊ an̄ cibū. Balneū eteim an̄ exerci
tium supfluitates cibi trāsmittit q̄s indigestas inuenit: lique-
facitqꝫ humores ⁊ supfluitates exire patasvaporis defluere
ad aliqua facit mēbra piterqꝫ morbū. Sic quoqꝫ ⁊ post prā
dium nō oꝫ hoiem vti balneo replet nāqꝫ supfluitatibꝰ caput
descēditqꝫ cibus a stomacho indigestus vnde opilatio in ci-
bi fit meatibus: ⁊ in tpis prolixitate si assidue huiusmōi assu
escat qs hydropis gnātur. Qui aūt his liberantur passiōibꝰ
cōuenitqꝫ eis aut an̄ exertitiū aut an̄ prādiū balneari: corpo
ra hēnt rara: poros aptos ⁊ latos: dissoluitur ab eorum cor-
poribus supfluitas multa leuiter: huiusmōi vsum nō ferūt ex
ercitij ⁊ balnei. pareret eim illis debilitateꝫ pluribusqꝫ qum
vtūtur illis accidit defectus quꝫ balneū an̄q̄ prandeāt igre
diūtur. Quare necesse ē eos ante modico refici cibo laudabi
liqꝫ. Preter hos cauēdū oībus preter prandiū ē balneū. Bal
neo autē post exercitium ⁊ an̄ prandiū vti sanis corpore ma
gnas vtilitates cōfert: hūectat eim corpus ⁊ mēbra: calorem
cōfortat nālem: digestionem optimaꝫ reddit: angustiā si qua
est effugat: porros aperit: supfluitates euacuat. dolores mi-
tigat: ventositates dissoluit. Porro qui infirmantur bal-
neo pro necessitatibus vtuntur ad ea vrgentibus. aut vt eo-
rum calefiat complexio: aut frigescat. aut humectet: aut cer-
te desiccetur. Prodest autem ⁊ prurigini ⁊ scabiei eo q̄ super
fluitates a cute euacuat: neruos emollit humectatione ⁊ dis-
solutione: catarros ematurat ⁊ corrizas calefaciendo ⁊ dis-
soluendo: exitum facilitat vrine si arctata fuerit ex frigido: co
lice medetur: alijsqꝫ huiusmodi morbis: solutionē laxatiꝫ am
putat medicaminis aliaqꝫ de quibus dicturi sumus qum de
regimine disputabimus morborū quibꝰ balneū necessariuꝫ.
Ait aūt Galienꝰ euacuationē que per exercitiū fit ⁊ balneuꝫ
humorū esse subtiliū qui ad cutis peruenerūt partes: ⁊ para
ti sunt egressui: chimorū aūt humores crossorū per exercitiū
euacuari nequeūt ⁊ balneuꝫ: imo illis q̄ plurimū nocent: qū
nōdum maturi sunt ⁊ subtiliati. Balneuꝫ aūt corpora tri-
bus imutat de causis: prima sui est aeris de causa. Secunda
aque super corpus infuse. Tertia qualitas est vtēdi. Et bal-
nei tres sunt aeres. Primus est prime domus aer: ⁊ ē tepidus
nihil in corpe faciēs caloris. Scōs sōe: ⁊ est in calore mediꝰ
calore quodaꝫ corpꝰ calefaciens ⁊ quadā dissoluens dissolu-
tione. Tertius tertie est aer domꝰ: cuius calor fortis est ⁊ cor-
pora fortiter calefacit: plurimūqꝫ dissoluit supfluitates a cor
pore euacuat. Dissentit autem balnei actio per aerē domꝰ
huius incorporibus duobꝰ modis: primus est per naturam:
secundus per accidēs. Et qō per naturā operatur: si mora
in balneo modica fuerit: ⁊ qui euacuat' sudor paucus quanti
tate: corpus calefacit ⁊ humectat: humiditas eteni que in pro
fundo ⁊ in iterioribus est corporis qū aere balnei ad exterio
ra corporis fuerit educta: ⁊ nō euacuatur bene: mēbra hume-

etat exteriora: ⁊ que illis proxima sunt: porosqʒ dilatat: prect
eam que in mēbris fuerat varietatē. Si sit āt mora longi tē-
poris intantum vt sudoris plurima egrediatur q̄titas corpꝰ
calefacit ⁊ desiccat. Calefacit quidem aeris causa calidi: de-
siccat aūt euacuationis cā: q̄ humiditas euacuat̄ p̄ sudores
Quum autem lōga in eo fit perseuerantia vt sudoris īmodera
ta fiat euacuatio: corpus refrigerat ⁊ siccat: dissoluit nāqʒ ca
lorem naturalem ⁊ humiditates euacuat corporis fortit̄: vn-
de ⁊ virtus decidit ac defectio fit. Si ergo ⁊ huic augmētum
addetur: humiditas cōsumitur corporis: ⁊ calor extinguitur
naturalis ac homo deperit. Quod balnei autem per acci
dens aer operatur huiusmodi est: qū enim in corpore calidi
aliquo sunt humores cholerici ⁊ maturi illos euacuans: cor-
pus refrigerat: quēadmodum in tertianis fit febriuʒ puris.
Refrigerat aūt alio corpus modo per accidens: atqʒ hic est
qū corpus crudis est plenū humoribus balnei calido lique-
facti aere: ad aliquod defluūt mēbrorū: in quo facta opilatio
ne refrigeratur eo q̄ aeris prohibeatur accessio recreātis ad
illud ab exterioribus. Nōnūq̄ quʒ aliquo sunt in mēbroruʒ
loco humores cholerici: qui qū liquefacti fuerint a mēbro in
mēbrū influunt donec ad stomachū perueniāt: fitqʒ inde de-
fectus. Et aliquotiens malis aliquo in mēbro positis humo-
ribus qū aere balnei liquefacti fuerint decurrētes bonis mi-
scentur humoribus: quibus secū corruptis malorū q̄titates
augentur. Ideo ergo corpora habētes repleta balneo non ex
pedit vti anteq̄ eorū euacuētur corpora ⁊ illi maturētur hu-
mores. Hinc itaqʒ est q̄ apostematici febricitantes ⁊ ob-
talmia molestati in morbi principijs: hec anteq̄ maturetur
materia his arcētur balneis. Porro balnei aqua que cor-
pori superfunditur: hec in corpore facit. Balnei aqua aut sua
uis est: aut minime. Suauis aqua aut calida est aut frigida.
Et aque balneū calide: si calor eius nō permultus est calefa
cit: ⁊ humectat: poros apit: ⁊ accidentaliter refrigerat: eo q̄
naturalē: euacuat calorem: humoreq̄ʒ cholericū. Multas igi
tur habet laudes bonaqʒ: que in aphorismorū libro refert hy
pocras. Dissoluit eteni: dolores mitigat: superflua euacuat:
mēbris huiditatē cōfert gratam: humores maturat: ⁊ emol-
lit cutē: que mēbris proxima est ⁊ subtiliat: ventositates dissol
uit in mēbris cōclusas: somnū prouocat: rigorū nocumenta
frangit: spasmūqʒ ⁊ tetanuʒ: grauitatē soluit: ⁊ dolorē capiti
accidētē a calore solis: fracture ossiū prodest: ⁊ mulieribus:
omniqʒ etati: hec retulit hypocras. Et si aqua suaui calida
vtatur quis ante prādiū ⁊ post digestionē: corpus humectat
superflua dissoluit. reliquias demittit ciborꝝ a stomacho ⁊ ite
stinis: calorē cōfortat naturalē. Si aūt post modicā ciboruʒ
porrectionē vtitur quis: eius corpus cōpetenti humefacit hu-
miditate ipsūqʒ corpulētat ⁊ ipinguat. Qd̄ si multꝰ ē eiꝰ calor
⁊ corpus plīmū calefacit ⁊ hūectat: quo si quis post ciborum
porrectionē vsus fuerit minie digerit: sʒ si in corpe phlegma
generat ⁊ humiditatē crossamqʒ supfluitatē ac opilationem
in meatibus. Cibus ⁊eim a stomacho ad epar ⁊ oīa mēbra
minie decoctus demittitur: qꝫ huiusmōi est phlegma gnāt:
phlegma ⁊eim ē cibus medie decoctus. Ait autē in aphoris-
morum libro hypocras: qm̄ si quis assiduus ī vsu calide sit
aque. maxieqʒ cui calor ē fortis has gnāt icōmoditates: car
neʒ effeminat: neruos debilitat ⁊ eneruat: mētē corrūpit: flu-
xum sanguis facit ⁊ defectū parit: ac nōnūq̄ morteʒ nutrit
in ipso defectu. In libro aūt suo quē de acutis cōposuit mor-
bis vsuʒ prohibet balnei illi cuius suspesa ē nā: donec eiꝰ pur
gentur intestina a ciborū purgamētis sʒ ⁊ cuius ē mollis nā
modo crisis balneari vetat. Balneū nāqʒ solōneʒ amputat
attrahens ad corporis exteriora materiā: vnde plīmam dat
lesionē. Arcet in quibus ē āgustiā ⁊ vomitū ne forte virtꝰ eo-
rum decidat ⁊ defectus fiat. Sʒ ⁊ cui in ore stomaci colligūt̄
materie ne forte defectus accidat. Fluxū vero a naribus sā-
guis patiētes si q̄tū necesse est euacuat balneo p̄hibet. Sʒ si
mior ē fluxus ⁊ deficiēs a pleno cui necessariū ē nō arcet hos
ergo vti decet balneo. At vero suauis aque frigide balneū
corpꝰ refrigerat ⁊ hūectat: calefacit ēt sʒ p̄ accidēs. Spissat
⁊eim poros ⁊ calorē interius in corpe reducit: vnde ⁊ suauis
aque frigide balneū si post sumptū fiat cibū digestionem ad
iuuat. Diuersa sunt autē aque frigide balnea ex corporis
hitudine. etate. p̄nti tp̄e. Ex corporis hitudine qm̄ si balneat̄
qui ī aq̄ frigida corporis ē pleni: eiusqʒ etas iuuentus: p̄sens
estas augetur calor nālis ⁊ mēbrorū virtus digestiōisqʒ hoꝝ
Sʒ aūt balneari postq̄ corpus ꝯfricatū fuerit quo aperien-
tur porri: virtusqʒ frigide p̄ueniat ad mēbra aque. Si sit aūt
corpꝰ exile ⁊ pauce cānis frigꝰ p̄fūdo imergit̄ corpis: ipʒqʒ
refrigerat: dōec ēt nobiliꝰ ꝯtinnet̄ ipa mēbris frigiditas. Co
agulat̄ itaqʒ nālis calor: acciditqʒ illis quod serpentibꝰ hye
me: frigus ⁊euim ad membra peruenit eorū īteriora p̄p̄ corꝝ
carnis penuriā: intātū vt īmobiles sint ⁊ non moueantur vt
ēt nōnullos eorū homo manu attractet: ⁊ nihil illū noceant.
Tale quid ⁊ illi accidit qui ex illis est ⁊ aqua balneatur frigi
da. Eodē modo ⁊ illi nocet balneū qui senex est aque frigide
aut si tēpore hiemis fiat frigido. Ait autē hypocras quoniā
qui aque nimiū frequētat balneū frigide: hec illi accidunt no
cumenta sed ⁊ spasmus ac tetanus: mēbrorꝝ nigrefactio: rigo
resqʒ quos febres cōmittant̄: dicit autē spasmo illud prodes-
se qui ex repletione ē. siquidē patiēs iuuenis ē: ⁊ bone carnis
in estatis medio sup̄ illū aq̄ fundatur frigida. Calor eteni cō
uertitur ad interiora ⁊ humores subtiliat spasmusqʒ curatur.
Calido ēt prodest apostemati qui ad herisipilā declinat: vti
lisqʒ disgregationū doloribus si ex calore sint: p̄destqʒ sāgui
nis decursui si circūdantur loco quo sanguis egreditur: non
ipsimet loco. si eni loca circūfinia quo sanguis defluit restrin-
gētur: sanguis spissatur dēsat̄ ⁊ inuiscat̄ oppilaturqʒ ⁊ coa-
gulatur: sanguisqʒ eo sistitur fluxus ab eo. Cauēdū ē autem
aque frigide balneū post coitū: ⁊ laborē diarriāqʒ nisi siqui-
dem superabūdās fuerit: tūc etenim aque frigide balneū vti
le ē. Nec vero stati post vigilias aut vomitū fiat nec post me
dicaminis laxatiui potū. In oibus eteni his malū. Bal
neū porro qd̄ in aqua fit nō suaui oē desiccat corpus. Si er-
go in salsa fiat aqua calida corpus calefacit ⁊ desiccat humi
ditatibus que prodest in cerebro densantur ⁊ stomaco ⁊ pe-
ctore. Cuius autē aque virtus sulfurea ē calefacit ⁊ desic-
cat: dolores mitigat neruorū qui ex humiditatibus accidūt.
Sic ⁊ aqua cuius virtus que ⁊ nature est ⁊ picis liquide
eisdē prodest. Cui autem virtus ferrea est stomacho p̄dest ⁊
splen calefacit ⁊ desiccat. Cui vero alumini quoqʒ virtus
ē refrigerat ⁊ desiccat vētrē stringit. His igitur de cāis actio
nes balnei diuersantur per aquā ī corpore. Varietas por-
ro actionū eius ex qualitate vsus talis est. Balneū quoddaʒ
cū fricatione ē. ⁊ fricatio alia cū lenitione olei. alia sine leni-
tiōe olei. Et simplex fricatio alia tenuis ē: alia fortis. fricatio
tēuis dissoluit ⁊ emollit ⁊ apit porros. fortis v̄o calorē ⁊ dis-
soluit ⁊ ꝯsumit: carnē indurat ⁊ spissat. Si sit āt tp̄ata sāgui
nem ab iteriorībꝰ trahit corpis ad ext̄iora mēbra calefacit ea
⁊ humectat. Que anteʒ cum in vnctione olei est fricatio: si
sit oleum frigidum: vt est violarū ⁊ rosarū superfluitates dis-
soluit ⁊ laxat corpus humectat: poros dilatat. Si vero cali-
dum corpus calefacit: ⁊ fortiter dissoluit. Ideo ergo si ea vtā
tur febricitātes quorū humor maturatus est qui illis febres
generat refrigerat per accidens sine multitudine dissolutio-
nis ⁊ materie euacuatione putride. Si aūt lenitione cum
oleo quis vtat̄: sine fricatione sed inungit̄ tantuʒ corpus: po
ros stringit ⁊ opilat que dissoluūtur p̄hibet. Si vero post
balneū quis vtat̄ ea calorem cōseruat naturalē in corporis ī
terioribus ⁊ dissolui prohibet: ⁊ corpus calefacit. Et si post
balneum cū aqua fiāt calida ⁊ suaui: corpus calefacit ⁊ hu-
mectat: calidā custodiendo aquā inter poros ⁊ illam dissol-
ui prohibendo. Si aūt statim post aque fiat frigide balneuʒ
in frigidat ⁊ humectat eadē de cā. Hec suntque de balneo di
cenda proposueramus.

Capitulū. xiiij. vniuersalis de cibis disputatio.

o Mne quod comeditur ⁊ bibit̄ aut im-
mutat illud corpus in prin-
cipijs: dehinc ipsuʒ imutat corpus ⁊ in suam cōuer-
tit cōplexionē: dicit̄ qʒ medicamen simpliciter ī hac spetie sūt
catharaba ⁊ terengibimini similiaqʒ: hec eni spetes fortis ē
⁊ equalis corporis virtuti. Aut ipsum corpus imutat ⁊ supe
rat: nec preualet corpus illud imutare: vocaturqʒ letiferū me
dicamen. Hec etenim spetes eiusqʒ que virtus fortior est cor
poris virtute ⁊ natura: ⁊ est illi sue in totalitate substātie con-
trariū. Et nos duas has explanabimus spetes: qū de medi
caminū simpliciū natura referemꝰ. Aut certe ipsuʒ corpꝰ im-
mutat in principijs: de hinc corpus illud disponit imutatqʒ
⁊ in suam cōuertit naturā: ⁊ vocat̄ huꝰmodi spetes cibꝰ me-
dicinalis. vt lactuca. ordei aqua. cepa alliū. Aut ipsuʒ in suaʒ
imutat corpus naturā: diciturqʒ cibꝰ simplex: hec nāqʒ spe-
tes corpori cōfigurata est natureqʒ eius cōueniens. Et nos
harū duarū naturā spetierū queqʒ fuerit earū necessitas: ⁊
quid queqʒ earū operetur diuersitas in corpore: hoc explica
bimus loco. Dico ergo quoniā qū sit corporū animalium
rationaliū ⁊ irrationaliū substātiam corꝝ dissolui semp ⁊ cō
tinuate: naturalis causa qui in eis est caloris: calidiqʒ qui ex
teriꝰ illis obuius est aeris. Aut dissolutiōe leui: vt qd̄ a corpo
ribus oibus relaxatione dissoluit̄: aut certe manifesta vt spu

ta emũctiones: sudor vrina: τ egestio: necessariã habuit natura materiã ab exteriorib⁹: q̃ eorũ loco succederet q̃ a corpe dissoluũtur. hec ergo medicina sunt esca τ potus. Et si non suppleretur ab exterioribus eorũ que euacuãtur locus nõ differret ãnullari τ corrũpi aial. Qũ igitur quod superuenit plus ē q̃ quod dissoluitur: corpus augetur mẽbra crescũt τ corpulentant̃: quẽadmodũ eorũ corpora q in crescendo positi sunt τ corpulẽtatione. Qũ vero que dissoluũtur quãtitatem excedũt exterius aduenientiũ iminuitur corpus τ macrescit quẽadmodũ ethicã cõtigit patientibus ptisicisq̃. Quz autẽ equalis sunt quãtitatis τ dissoluta τ amissa in suo habitu corpus permanet. Nõ augetur eni: sed nec macrescit nec cõsumitur. exẽplũ huius rei est lucerna cuius lumen oleo pascit̃: in sua eteni perseuerat habitudine eo q̃ semper ignis oleũ subseq̃tur locũ parte qua dissoluitur vtq̃ a lucerna oleũ defecerit τ ignis extinguitur τ deperit. Sic τ cibus corpus durare facit aialis: locũq̃ eorũ que dissoluũtur subintrat: vt aũt cib⁹ animali aufert̃ τ ipsũ deperit. Et quoniã q̃ a corpib⁹ dissoluuntur variarũ sũt substãtiarũ τ eorũ vna nõ ē natura nõ soluz oĩuz corporuz: sed nec corpis vnius. alia est enim substãtia q̃ ab hypocratis corpore dissoluit̃: q̃ que a galiẽi. sed τ galieni ipsius a mẽbris dissoluta substãtia diuersa. que eniz a carne dissoluit̃ substãtia alia ē q̃ que a neruis atq̃ alia ẽt que a venis: τ que ex his dissoluũtur mẽbris quedã calida: quedã humida: alia frigida aliaq̃ sicca. quoniã igit̃ corporuz nature diuerse sunt silr ẽt mẽbrorũ. sicq̃ τ ab eis dissoluta oz cibos potusq̃ in qualitate τ substãtia diuersos eẽ: quatenus hominũ quisq̃ cõueniẽtib⁹ reficiatur cibis suppleanturq̃ eoruz loca que dissoluũt̃ a corpore quz sanũ est: τ mẽbrorũ quod illis cõpetit queq̃ assumãt: quatenus que ab eis dissoluta sũt restaurentur. Succedit itaq̃ cibus his que dissoluuntur ex substãtia ad siccũ declinãti. potus autẽ his que ex substãtia ad humiditatẽ inclinãti dissoluũtur. Inde igitur medico escarũ necessaria ē cognitio τ potuũ que sit eorũ. s. cõplexio τ substãtia reliqueq̃ eorũ qualitates: que ẽt corporũ natura i cõplexionibus τ figuris oĩbusq̃ huiusmodi habitudinibus: q̃ queq̃ hoĩuz cõferẽtibus illi regat cibis potibusq̃ cum in sanitatis habitudine. tum in infirmitate. Et corporum quidem naturas in sanitatis habitudine varietatesq̃ in qualitatibus τ figuris iam diximus qum de diuersitatibus complexionũ τ earũ signis loqueremur. Diuersitates ãt eorũ i morborũ qualitatibus in sequẽtibus expediemus. Ciborũ ãt naturas hoc cõmemorabimus loco. Dico ergo quoniã ciborũ alij ab alijs diuersi sunt suis quas in corporib⁹ operantur actiõib⁹ duobus modis aut in suis qualitatibus aut in suis substãtijs. Et in qualitatibus quidẽ diuersi sunt: qm̃ ciborũ alij sunt calidi. alij frigidi. alij humidi. alij sicci τ nõnulli tẽperati. Et qcqd horũ calefacit aut humectat refrigerat aut desiccat corpus: si actio eius imoderata ē τ virtus fortis dicitur in quarto eẽ gradu: vt alleũ. cepa: in calore si que ei⁹ actio illi subest predicte in tertio deputatur gradu: quiq̃ hãc sz debiliter operat̃ actionẽ intm̃ vt sensui manifeste nõ appareat quinimo inqsitione eget τ collatiõe einsmodi actio in prio numeratur gradu vt triticũ τ eo panis sũptus circa calorẽ est. Si aũt quod facit nec ad fortitudinis inclinatur vltimũ nec vero debile est quod coll'one egeat: sed inter duas has mediũ habitudines. dicitur eiusmodi facere in secundo gradu. Eadẽ ē rõ τ in medicaminibus. Diuersitas ciborũ pp eorũ substantiã ē qm̃ ciborũ qdã subtil' ē: qdã crossus ali⁹ tẽpat⁹. Subtil' cib⁹ est cui⁹ q̃titas magna corp⁹ pauco pascit nutrimento. Crossus est cui⁹ q̃titas pauca pl'imo nutrimẽto reficit. Tẽperatus inter crossũ est τ subtilẽ cuius moderata quãtitas moderate nutrit. Si multa sit eius quãtitas multũ: si pauca parum nutrit ẽm suã. s. quãtitatẽ. Et ciborũ quisq̃ crossorum subtiliũ vel tẽperatoruz corpus aut laudabili reficit nutrimẽto: aut reprobo. Et cibus subtilis qui corpus reficit nutrimẽto laudabili ē vt caro pullorũ. taugorũ. frãguilini quoq̃. pdices. anserũ ale. eunuchi gallorũ. Et de olerib⁹ lactuca. De piscib⁹ pui τ lapidosi. d vinis. Vinũ ribanũ. τ his sil'es cibi. quos in sequẽti cõmemorabim⁹. Hi ãt cibi conferentes τ oportuni sunt his qui pui sunt laboris τ exercitij: τ sunt magis diuturne sanitatis custodie cõpetentes. Supfluitates τ eiz q̃ ex eis oriũt̃ pauce sũt τ cito dissoluũt̃. Sũt τ diuturniores patientibus morbos cõuenientes. Sed his qui virtutis volunt augmentum minie cõueniũt. Quiq̃ corporis sui corpulẽtationẽ. Subtilis cib⁹ q corp⁹ nutrimẽto reficit reprobo ē nasturtiũ. sinapis. cepa. põr⁹. gergirũ. badegurum. fugiles. τ omnis pungitiuus cibus. amarus salsus. Oĩa eteim hec superfluitates gnãnt calidas: dicunturq̃ cibi subtiliantes: que taz etsi humores generẽt acutos. cholericos q huõres alios exurãt τ corrũpãt: sed tamẽ prosunt illis in quorũ corpore superflui phlegmatici τ viscosi: ac crossi sũt humores. Incidũt etenim subtiliãt eos diuturnosq̃ patientibus morbos vtiles sunt: eo q̃ materias morbos hos generãtes subtiliẽt. Ait autem suo galienus in libro de regimine subtiliãti qm̃ qum custodia quam faciũt diuturne sanitatis quoq̃ τ firme morborum quã pluribus prosunt curandis. Minimũ etenim his indigẽt molestati morbis si regimine vtantur subtilianti medicaminũ vsu. Ait etiã se hoc regimine arteticorũ curasse dolores τ renum: splenis quoq̃ crossitiem τ epatis: asmaticos quoq̃ τ inquibus epil'ia iam ceperat. Sanati enim q̃ plurimi ab hac sunt passione perfectissime: licet aliquibus mime vterentur medicaminibus sola subtilianti dieta τ regimine. Dico aũt regimen subtile ciborum vsum subtiliũ τ subtiliantium: iminutione escarũ τ exercitij vsum. Cib⁹ aũt cross⁹ qui corp⁹ laudabili pascit nutrimẽto est vt carnes ceruine cõplete vitulorũq̃ τ simile panis ac frumẽti quod vocatur chãderusum pisces magni carnis solide qui i lapidosis nascuntur: epar animaliũ pecudũ: τ caprarum: recens caseus: oua elixata: vinum dulce τ crossum: similesq̃ quos in sequẽtibus dicemus tibi. Huiusmodi cõueniunt his qui magni sunt laboris τ exercitij: τ qui virtutis necessarium habent augmentum: corporisq̃ corpulentiam. Cibi porro crossi τ inlandabiles sunt τ reproborũ chimorum: caprarum: caro: τ ouiũ: arietũ: taurorum: τ equorũ camelorũ: oua dura: fungi: q̃ma: panis azimus. Et ex mẽbris animaliũ. renes. cerebrum. similiaq̃ his. hi cibi mali sunt: τ ex eis sanguis generatus reprobus est valde: laboriq̃ τ cursui fatigationiq̃ dediti plurimis exercitioq̃ forti: tã τ si huiusmodi celeri⁹ digerant cibos: vix tamẽ eorũ in extremis liberantur. Temperati vero inter crossum τ subtile cibi sunt quẽadmodũ farine panis mũdus boni artificij. Caro annualis pecorũ τ capraruz: gallinarũ: caro: turdi τ his similia: qui etiã omnibus sunt cõuenientes hoĩbus: magis autẽ tẽperatis cõplexione. Hec sunt que te de ciborũ oportebat scire varietate τ habitudine. Varietate τ enim huiusmodi habitudinũ circa augmẽtum τ diminutionez eoruz variatur vtilitas τ nocumentũ. Et nos ciboruz quẽq̃ cuiusmodi sit ostẽdemus: quidq̃ in corpore faciãt vtilis τ cõtrarium ab hoc loco.

Capitulũ. xv. de ciborũ assignatione τ primũ de granis.

c Iborum alij sunt ex plãtis: alij ex aialib⁹. Et qui ex plãtis aut ex partientium sunt anni: aut ex arborũ fructibus. Qui vero ex partiẽtiũ anni plantis: aut sũt grana vt triticũ. ordeũ. faba τ sil'ia. Aut olera. vt intiba. lactuca. Aut olerũ fructus: vt cucurbita. melones. Aut radices. vt rapa pastinaca. Qui autẽ arborũ sunt fructus. aut sunt arborũ ortulanaruz aut montanarum τ siluestriũ. Et qui ex aialibus sũt cibi. quidã ex quadrupedib⁹. quidã ex auibus. quidã ex natãtibus vt piscis τ cãcri. Et qui ex q̃drupedibus. alij ex mẽbris. vt caro adeps cerebrũ. epar. splen. Quidaz ex eorũ supfluis vt lac sanguis. Nos ergo a granis primũ incipiemus qum sit diuersitatum q̃ ex plãtarũ nascũtur gnẽ primũ τ tẽperatioris sint cõpl'onis.

De tritico Triticũ ergo oĩbus granis laudabilius ē τ magis tẽperãtie proximuz: nisi q̃ ad calorem declinat parũ: ideoq̃ factũ ē cõueniẽtius oĩb⁹ granis hoĩum corpibus τ cõferẽtius: ac laudabilior cibus. τ qd solidũ ē τ durũ τ ad ruborẽ declinãs onerosumq̃ melius est τ ãplius nutrit: crossiorisq̃ est substãtie. Quod albũ tenerum est τ leue subtilius ē τ minus nutrit: ampliusq̃ furfuris hz. Si elixetur triticũ pl'imũ nutrit τ virtutẽ auget corpis: sz huorem gnãt crossum: maxime si cũ carne decoq̃tur: tũc eiz magis virtutẽ auget corporis τ robur manifesto augmento: τ est cõueniẽs magni laboris hoĩbus τ fatigatiõis. Qui aũt assuescit trincũ comedere nõ coctũ ventositatẽ parit illi: τ in intestis lumbricos generat τ ascarides.

De pane Panis ex tritico sumpti cibus hz triticũ est. ex quo fit: qui eĩm ex tritico sumitur duro τ spisso amplius nutrit q̃ qui ex tenero fragiliq̃. Maioris aũt nutrimẽti panis tarde ē digestiõis qui ex medulla sumit̃ tritici: panis. s. simile. ideoq̃ τ oppilationẽ parit in viscerib⁹. Et qui minus nutrit panis ex tritico sũpt⁹ ē: cuius medulla reiecta est: hocq̃ multi causa furfuris. Furfur eniz elimans in eo est: citoq̃ digeritur. Et qui huiusmodi est panis oppilationẽ nõ gnãt. Qui autẽ ex tritico sumitur medio cuius reiecta nõ est medulla: qui τ farine munde a nobis panis dici potest: melius est inter multitudinem τ paucitatem nutrimẽti τ inter digestionis celeritatem moraq̃. Panis

cueri qui ex tritico sumit̃ loco: minus pane simile nutrit: ma-
gis aũt pane farine munde ⁊ medius nutrimẽti multitudine
⁊ paucitate: digestionisqꝫ celeritate ⁊ mora iuenit̃. Lauda
bilior aũt omnibꝰ panis cuius farina optime pastata ⁊ ĩ quo
salis oportuna proijcit̃ ꝙtitas: beneqꝫ fermentatus est ⁊ ĩ ca
mino coquit̃ mãsueti ignis tẽperati ⁊ nõ nimiũ quibus exte-
riora vrant̃ interioribus indigestis crudisqꝫ rẽanentibꝰ: nec
vero pauci qui eius iteriora decoquẽs exteriora cruda emit-
tit. Qui huiusmodi panis nutrimẽtum habet laudabile: cito
digerit̃: corporibus conuenit tẽperatis ⁊ qui parũ laborant.

Açimus aũt panis: aut nõ coctus plurimi est nutrimen-
ti ⁊ crossi tardus digestioni: humorẽ generat crossũ ⁊ visco-
sum oppilationẽ parit in epate ⁊ splene: in renibus lapides.
Omnium autem peior panis est furni ⁊ subcinericius pro-
pter eius exteriora cõbusta: interioribus crudis: peior etiam:
est pane furni subcinericius propter cinerẽ illi imixtũ ⁊ post
illũ in malitia panis qui super operculũ fit cũ oleo: est ⁊ enim
malus naturã suspendit: oppilationẽ generat: ad huiusmodi
qui sic cogitur comedẽdũ: opꝫ eius bonã faciat fermẽtationẽ
⁊ salitionẽ. Açimus vero panis laborantibus vtilis est eo ꝙ
ab eis multa dissoluãtur: sed ⁊ his quoꝝ stomaci calor for-
tis est qui eiusmodi ẽ ab hoc pane ad eius peruenit plurimũ
nutrimẽtum corpus: qũ illũ optime digerat. Est aũt omnis
tritici panis calefaciens in priº gradu: pterq̃ ꝙ panis eueri
ex eo eniꝫ ꝙ triticuꝫ lotũ fuit frigiditatẽ lucratus ẽ. Eiꝰ itaqꝫ
calor paruus ẽ. Pellit vero açimi panis malũ: aliorũqꝫ q̃ ma
li sunt: vt in camino coquat̃ ⁊ cũ cibis comedatur in quibus
est sinapis piper eruca. Et panis calidus qũ de camino ex-
trahitur omnibus reliquis peior est ĩmorat̃ eius a stomacho
descẽsus: ⁊ sitim prouocat habet nẽpe calorem accidentalem.

Suicũ quod ex tritico sumitur: si infundat̃ refrigerat ⁊
calorẽ extinguit: sitiꝫ sedat: si cũ frigida bibatur aqua postq̃
lotũ fuerit aqua calida sepius quo ventositas eius expellat̃.
Quod autẽ ex tritico sumitur cocto ⁊ frixo suicũ qui etiã vo
cat̃ siccararũ: minus habet vẽtositatis: ⁊ corpꝰ quodãmodo
calefacit eiusqꝫ nutrimẽtuꝫ maius est q̃ suici infusi. Ami
lum cõplexionis est frigide nutrimẽti mioris q̃ reliq̃ omnia
q̃ ex tritico fiũt: ⁊ descẽsus tardi pp suã crossitiẽ ⁊ viscositatẽ:
vnde ⁊ oppilões generat ĩ epate ⁊ reibꝰ: ⁊ ẽ oiuꝫ ꝯferẽtissimꝰ
tussem ex asperitate patientibus: cibus q̃ in gurgulione est ⁊
pulmonis canalibus ac pectore ea que in eo ẽ leuitate maxi-
meqꝫ si sorbitio cũ çaccara ⁊ amigdalarum oleo cuꝫ eo fiat.

Atria frigida ẽ ⁊ hũida: difficilis est digestioni: humorẽ
gnãt ⁊ crossuꝫ ⁊ viscosuꝫ. eo ꝙ ex pasta fiat açima: eiusqꝫ nu
trimentũ si digesta fuerit plurimũ ẽ. Tussi prodest ⁊ asperita
ti pectoris ac pulmõis: eiusqꝫ doloribus si ex ea fiat sorbitio
cũ amigdalarũ oleo ⁊ butyro. ⁊ in eos eius espidagum proij
ciatur. Si aũt cum ea portulaca fuerit decocta ⁊ arnoglosa
sputo medetur sanguineo. Est aũt cibus minie vtilis oppila
tionem hñtibus ĩ epate ⁊ crossitiem. Et si eam comedẽs pul-
mone pectore ⁊ gutture sanus nocumẽtũ eius vult repellere:
post eius porrectionẽ fautenegum sumat ⁊ saturegiam ⁊ çin
giberẽ: admisceatqꝫ illi pipis modicũ. ⁊ pꝰea vinũ bibat vetꝰ.

De furfure

In furfure calor ẽ ⁊ elimatio mũda
tio ⁊ dissolutio: ideoqꝫ si de eius aq̃
sorbitio sumat̃ cũ amigdalarum oleo ⁊ çacara prodest ei q̃
ex hũiditate est tussi pulmonis pectoris ⁊ gurgulionis qum
in eis apostema fuerit ⁊ crossities eo ꝙ ĩ eo dissolutio sit. Si
aũt cataplasmetur eo locus in quo vẽtositas ẽ illã dissoluit.

De ordeo

Ordeũ cõplexione frigidum in primo
gradu siccũ in secũdo: eiusqꝫ nutrimẽ-
tum tritici minus ẽ nutrimẽto ⁊ minus viscosuꝫ crossumqꝫ:
gnãtqꝫ ventositates. Qꝛ si in aqua coquat̃ ⁊ fiat ex eo q̃scuꝫ
frigidũ fit ⁊ humidũ ⁊ eius expellitur siccitas ⁊ adustis fit
cibus oportunus morbis: refrigerat eiꝫ ⁊ hũectat ac elimat.

Quescũ ordei frigidũ est ⁊ humidũ: eiusqꝫ aqua amplius
infrigidat ⁊ hũectat. Est aũt febricitãtibꝰ cõueniẽs calideqꝫ
complõnis ⁊ sicce hoibus ⁊ siticulosis: eo ꝙ elimatio sit in il-
lo laudabilis magisq̃ in alijs granis qum decoctum fuerit.
Eius etenim complexio frigida ⁊ humida est temperate cõ-
traria febrium calori acutarum: humoresematurans qui il
las generant: sitim sedat suis frigore ⁊ humiditate: ⁊ in eo ẽ
elimatio. Ideo ergo eius accelerat̃ ad oia trãsmissio mẽbra
exitqꝫ ⁊ stomacho ⁊ intestinis velocius: euacuãtur cũ eo hu-
mores adusti. Signũ eius ẽ elimationis ꝙ acute sordes eua
cuat ⁊ per vomitũ humores viscosos. Est ⁊ in eo viscositas q̃
sedat humorũ acumina ⁊ morsus. Est ⁊ ĩ eo ẽt lubricatio qũ
per meri trãsit ⁊ stomachũ: trãsmittitur ab eis oĩs nec aliq̃d
de eo illis adheret. Si eñi ex eo aliquid meri gutturi adhere-
ret vel pectori quẽadmodũ ex alijs sorbitionibus desiccaret̃
febris calore fieretqꝫ patiẽti angustia ⁊ sitis. Est ẽt continua-
tio ⁊ lenitas quibus in stomacho bonas operatur actiones.
Sunt autẽ partes eius cõsimiles ⁊ minime diuerse. Et etiaꝫ
in sapore delectabile: ideoqꝫ illud nõ refutat bibiturꝰ nec ab
eo fit tumultuatio quẽadmodũ fit ab eorum porrectione que
abominabilia sunt ⁊ pontica ac pũgitiua. Nec vero facit in
stomacho aut intestinis ventositatẽ ⁊ inflationem: quẽadmo
dũ oia reliqua faciũt grana. Faba eteñi si ad vltimũ vsqꝫ de
coquatur: tamẽ ab ea vẽtositas nõ separatur nec dissoluitur
Oẽs he quesci ordei sunt virtutes si bene coquatur ⁊ bene cõ
ficiatur iuxta qđ dicturi sumus hoc mõ. Oportet ordeũ
sumi quod nouũ ẽ albũ durũqꝫ ⁊ tenax: quodqꝫ dũ coquitur
intumescat ⁊ infletur plurimũ: excoriariqꝫ diligẽter terat̃qꝫ
moderate. Sumatur de eo mẽsura vna mittaturqꝫ in vas sta
gnatũ vel lebetẽ mũdũ ⁊ superfũdatur illi aque suauis ⁊ cla-
re mẽsure quindecim decoquatur cũ tẽperato igni donec due
tantũ supersint mẽsure diligensqꝫ fiat eius motio ⁊ percussio
cũ cocleari magno donec diligentius misceatur ⁊ coletur ab
hac colata aqua q̃sci ordei aqua vocatur. Panis ordei
frigidus ẽ ⁊ siccus minus q̃ tritici panis nutrit vẽtositatem
parit: naturã desiccat: qui ergo vult illũ comedere cũ vnctuo
sis ⁊ pinguibus sumat butiroqꝫ ⁊ espidabagi iure. Suicũ
ordei minus nutrit q̃ panis: siccitasqꝫ eiꝰ maior. refrigerat.
extinguit. ventrẽ incarcerat a solutione cholerica. ⁊ ẽ adustis
calore laudabilius q̃ tritici suicũ. nisi ꝙ magis vnctosũ ⁊ ci-
tius a stomacho descẽdẽs. Risum frigidũ ẽ in pmo gra-
du siccũ in secũdo. vnde ⁊ naturã stringit sed nõ fortiter. Si
autẽ admisceatur illi iauresũ ⁊ nõ lauetur plurimũ naturaꝫ
stringit: maximeqꝫ qđ rubeũ ẽ ⁊ feresiacũ est. Si sit ãt albuꝫ
laueturqꝫ optime ⁊ cũ amigdalarũ oleo coquatur aut buty
ro aut sisami oleo ⁊ arietina cauda minime naturam arcta
bit: morsusqꝫ stomacho accidentes sedat ⁊ intestinis. Risi nu
trimẽtũ moderatũ est digestioni facile ⁊ a stomacho cito de
scendẽs ⁊ intestinis. Aiunt ãt nõnulli risũ corpora calefacere
febricitantiũ: qđ si cũ lacte condiatur dulci generationem
adiuuat oppillationis eo ꝙ humorẽ generat crossum: sꝫ tũc
ab eo eius abijt siccitas ⁊ corporis auget corpulentiã. Si ãt
cũ cartami aqua ⁊ lacte coquat̃ dulci oppillationẽ mime pa
rit. Panicũ ⁊ mileũ vtrũqꝫ frigidũ est ⁊ siccũ in secundo
gradu. quorũ nutrimẽtũ paucũ est ⁊ ventrẽ incarcerant. Eo
rũ panis amplius cõstipat: estq̃ eorũ vrinã prouocare ⁊ con
uenientius cũ lacte dulci decocta ⁊ amigdalarũ oleo dulciuꝫ
ac butyro. ⁊ sisami oleo multo comeduntur. Siccitas etenim
eorũ iminuitur. tẽperaturqꝫ lactis humiditate. Lenticula
frigida ẽ in gradu secũdo. in tertio sicca. vnde melancolicuꝫ
generat sanguinẽ. ⁊ qui eius assiduus ẽ cõmestioni: siquidem
nigra illi dominat̃ cholera melĩcos parit morbos vt elephã
tiã cãcrũ: maniã ⁊ similia. nocetqꝫ quorũ ẽ cõplexio sicca ocu
lis. si sit autẽ humida prodest. Si cũ suis coquatur corticibꝰ
aqua in qua cocta est ventrẽ emollit. si sine cortice. ⁊ aut cum
cortice sed pria eius proijciatur aqua comedẽtis ventrẽ strin
git. Si ãt frixa coquatur amplius sicca ẽ ⁊ naturã tenẽs. vti-
lior autẽ lenticule decocte comestio ẽ si cum blito ⁊ spinachijs
⁊ zebeti ac sarmaco coquatur. peior vero ẽ qñ cũ salsa decoq
tur carne magisqꝫ cholerã generãs nigram ⁊ pessimos mor
bos. Generat autẽ ventositatẽ: digestioni inobediens ẽ: si cũ
ordeo equalibꝰ coquatur partibus nutrimẽtũ fiet tẽperatum
Pellitur vero eius nocumẽtũ: si cũ carne agni coquatur pin
gui ⁊ optima maturaqꝫ eius fiat decoctio aut certe cũ butyro
⁊ amigdalarũ oleo. Faba que recens est ⁊ viridis frigi-
dam habet ⁊ humidã cõplexionẽ phlegma generans. Que
vero sicca ẽ cõplexio illi frigida inuenitur ⁊ sicca. ventositatẽ
generat ⁊ inflationẽ plurimã: nec ab eo inflatio soluitur. ⁊ si
vsqꝫ decoctionis vltimũ decoquatur maxime si cũ corticibus
decoxeris illã. tunc enim peior est ⁊ magis ventositatis gene
ratiua tarde a stomacho descedens. Ideo ergo qui illã come
dit suo in corpore statim inuenit segnitiẽ grauitatem ⁊ exten
sionẽ in capite ventositatẽqꝫ crossam hec si infundatur aqua
donec germinet ⁊ frigatur iminuitur eius ventositas ⁊ infla
tio. Que vero nõ infusa in aqua frigitur plurimũ digestioni
resistit ventositatẽqꝫ parit ⁊ laudabilior fabe comestio si cor
ticibus mũdata coquatur donec dissoluat̃: abitq̃qꝫ ab ea vẽ
tositas eius terat̃qꝫ in olla diligentissime. Tunc eniꝫ eius im
minuitur ventositas ⁊ inflatio maximeqꝫ si cimini aliq̃d ad
dideris ⁊ darasini ⁊ piperis. Si ãt moliatur ⁊ tenuissima cũ
amigdalarũ oleo ⁊ sisami ⁊ çacara coquatur sorbeaturqꝫ ca
lida tussi que ex asperitate ẽ gutturis prodest ⁊ humiditateꝫ
elimat que in pectore est ⁊ pulmone ea que in ea est elimatio-

ne. Si ãt cũ corticibus coquatur in aceto diariã prodest pa-
tientibus ⁊ dissintericis vtilisqz vomitui est. Est ⁊ in faba ẽt
elimatio q̃ lentigines extirpat ⁊ sordes. Nutrimẽtũ autẽ fa-
barũ tẽperatũ ẽ. Et siquis a nocumẽto fabarũ liberari vult
⁊ vitio eiusqz iminuere ventositatẽ cũ saturegia decoctã co-
medat ⁊ fautenego pipere amigdalino oleoqz nec coquat̃ ni
si cũ germinauerit ⁊ eius leniatur coctio. Sic quoqz qui vo-
luerit viridem comedere cũ saturegia comedat ⁊ sale ⁊ post
ipsam zinziber sumatur cõditũ aut aliquod meresenorum.

Massũ frigidũ est ⁊ siccũ in gradu primo: vẽtositatẽ pa-
rit. tarde a stomacho descẽdit: sz quz descẽderit hũor ab eo ge
nerat̃ laudabilis: et est cibus febricitãtiũ bonꝰ si cũ amigda-
larũ oleo coquatur dulciũ vel cũ alijs eiusmodi cõpetẽtibus
morb oleribus. Cicer calidũ ẽ ⁊ siccũ sed in eo humiditas
quedã est ⁊ in eo vẽtositas ⁊ inflatio vnde ⁊ sperma generat
coitusqz appetitũ: lac auget: mẽstruũ prouocat ⁊ vrinã. aqua
in qua cicer cũ cumino decoctũ ẽ ⁊ cinamo: anetoqz calefacit
subtiliat: inciditqz humores crossos: renũ lapides frangit ⁊
vesice. Nigrũ perfectius hoc operatur. Et in vtraqz ciceris
spẽ elimatio ẽ ⁊ incisio quibus lentigines ⁊ morpheã subtilez
elimat ⁊ acute sordes mũdat. Qui illõ vult comedere sine ve-
neris necessitate cũ saturegia sale ⁊ fautenego sumat. Lu
pinũ calidũ in primo gradu. siccũ ẽ in secũdo. amaritudinem
habet fortẽ si nõ excoquatur. Si autẽ in aqua ⁊ sale decoctũ
fuerit amaritudo eius recedit ⁊ difficilis est digestiõis ⁊ tar
de a stomacho descendẽs crossũ generat humorẽ: maximeqz
a quo bene nõ digeritur. Si vero digeratur plurimũ nutrit.
Ideo ergo cibus ẽ cõpetẽs his qui plurimũ laborãt: adiuuat
autẽ eiꝰ digestionẽ si cũ sale comedatur ⁊ saturegia ⁊ emeda-
no ac fautenego: aut superfundatur illi muri oleũqz. Si aũt
cũ ipsa comedatur amaritudine vrinã prouocat ⁊ mẽstruum
aborsumqz facit: lũbricos ⁊ ascarides emittit pulmonis ape
rit opilationẽ ⁊ epatis ac splenis ⁊ aqua eius ad has est per
fectior actiones ꝙ substãtia. Helba calida ẽ ⁊ sicca in gra
du secũdo. que naturã emollit si decocta ante cibũ sumatur.
Que si cũ pane comedatur minus ventrẽ soluit: cephaleã fa
cit ⁊ subuersionẽ. Aqua in qua fenugrecũ decoctũ est si cum
melle mixto bibatur naturã soluit ⁊ mẽstrua deducit ac san-
guinem partus. Si vero cũ ficubus coquatur siccis optima
decoctione ⁊ coletur proijciaturqz in huiusmõi aqua mel. co-
quaturqz secũdo vt fiat tanꝙ electuariũ tussientibus prode-
rit antique tussi pectusqz ⁊ pulmonem a crossis purgat hu
moribus ⁊ viscosis. Fasceolus alius albus cuius cõplexio
frigida est ⁊ sicca. alius rubeus. ⁊ in eo calor est ⁊ inflatio nisi
ꝙ eius inflatio minor ẽ ꝙ fabarũ ⁊ inflationi massi proxia.
ideoqz oz illũ cũ oliue oleo decoctũ comedere ⁊ muri ac sina
pi caruiqz ⁊ cinamo ⁊ saturegia: tũc enim citius a stomacho
descendit. Aqua faseoli rubei subtiliationẽ hz: vnde ⁊ men-
struũ educit humores quodãmõ subtiliat. Oportet illum co
medentẽ cũ sale ⁊ aceto saturegia fulfule sumere. Sisamũ
calidũ in primo gradu: in tertio humidũ ⁊ hz magis ꝙ reliq̃
semina olei. Iõqz stomachũ eneruat appetitũ frangit ciboꝝ
⁊ subuertit: humor ab eo generatus ẽ viscosus. Et si alicui sit
hominũ in stomacho morsus incẽdiũ humoris causa acuti
aut medicaminis acuti: vel certi veteris vini. si de oleo eius
sorbuerit morsurã hãc sedabit. Siquis ergo vult illud come
dere frixũ mediocriter cũ melle sumat: pellit enim nocumen
tũ a stõ. Chaschasũ comestiõi ꝯueniẽtiꝰ album ẽ: ⁊ ẽ frigi
dum ⁊ humidum in tertio gradu. ideoqz soporat. nigrum au
tem affert ob stupefactionem: vtrunqz tussi prodest ⁊ aquaz
que a pectore tollitur prohibet. Cibus autem papaueris ⁊
nutrimentum modicum est ⁊ magis cum zacchara ⁊ melle
prodest. Sadenegum calidum in secundo gradu in ter
tio siccum: stomacho malum est: cephaleaz capitis facit vri-
nãqz prouocat: vẽtositates dissoluit: sperma sue virtute sicci-
tatis desiccat. Et si quis nocumẽtum eiꝰ pellere vult cũ amig
dalis: papauere ⁊ zachara illum comedat.

Capitulũ. xvj. de holeribus ⁊ eaꝝ diuersitatibus ⁊ pri-
mum de lactuca.

e

Equoniam granorũ prosequti sumus
tractatũ: iã nũc de holeribꝰ
illis que oĩbus preferantur. Dico ergo quoniã la
ctuce cõplexio est frigida ⁊ hũida i fi gradus vltio magisqz
reliqs nutrit holeribus: ⁊ suauioris est saporis. Sanguisqz q
ab ea generatur laudabilior est aliorum sanguine olerũ: sto-
maci ardorem extiguit: sitiz mitigat saporat cruda comesta:
aut decocta: coitus appetitum aufert maximeqz eius semen.
Et cuius cõplexio frigida est cũ apio ⁊ mẽta illam comedat
Intibe virtus lactucarum virtuti proxima est nisi ꝙ mi

nus frigida est ⁊ humida: minusqz nutriens. In ea amaritu
do est qua opilationes apit epatis ⁊ splenis. Aqua ab ea ex
pressa icteritie que ex opilatione est medetur: que si super cali
dum cataplasmetur apostema prodest illi: que vero in hie-
me oritur frigida ẽ humida: minus eim amara: que aũt esta-
te: calorẽ habet quẽdã, ⁊ siccitatẽ modicã amplius eni amara
est. Chalezi tẽperata ẽ in calore ⁊ frigiditate: humideqz
cõplexionis: vẽtrez emollit: tussi que ex asperitate ẽ canalium
pulmonis ⁊ pectoris medetur: si cũ amigdalarũ oleo coqua-
tur aquaqz. Si aũt cõdita cũ aceto ⁊ oliue oleo ac muri come
datur naturã fluxam facit. Blitusqz ⁊ seclũ ꝯplexiõis ẽ
i p̃mo gradu calide naturaz emollit: ⁊ est in ea subtiliatio q̃
epatis ⁊ splenis aperit oppilationẽ. Oportet volẽtem illã cõ
medere ad huiusmodi: vt aceto cõdiat ⁊ sinapi. Secli radix
substãtia crossa ẽ phlegma generans: minimeqz stomacho
cõuenit eo ꝙ in eo morsura sit. Spinachia in calore ⁊ fri-
gore tẽperata ẽ: sed humectat: gurgulionis vtilis est asperita
ti ⁊ tussi: cito descendẽs naturã emollit. Cuius ẽ cõplexio fri
gida cũ cõdimentis sũat calidis: vt pipere ⁊ cinamo. Hã-
meçũ frigidũ est ⁊ siccũ in secundo gradu ⁊ ẽ in eo põticitas:
⁊ quod acerbum est magis frigidũ ⁊ põticũ: vnde ⁊ naturaz
fortiter constipat: quod vero ponticum non est: naturaz de-
biliter in carcerat: qui ergo illud ad naturã stringendã acci-
pere vult cuz aq̃ sumaci decoquat: ⁊ berberis granis: ⁊ gra-
natorũ aqua: qui aũt ad alia: cũ aqua ⁊ amigdalarũ oleo ac
carne pigui decoq̃t. Carnibũ diuerse ẽ ꝯplexiõis: aq̃ eteiz
eiꝰ frigida huida ẽ elimationẽ hñs: purgat ⁊ dissoluit: idõqz
naturam mollit. Sba eiꝰ porro frigida ẽ ⁊ sicca: nãz cõstipãs
qui ergo vult nãm soluere caulũ elixet ⁊ aquã eius sorbeat.
Si aũt vt cõstipet sbam ipius accipiat: sz bis elixatã ⁊ ab aq̃
excolatam. stringit etenim nãm. Adducit ãt caulis tenebras
visus cui oculi sicci sũt cõplõne. Cuius aũt ꝯplõ ẽ oculis hu
mida minie nocet: qnimo prodest. Decoquat itaqz illũ cũ pi
gui carne aut amigdalarũ oleo. Caueãt ab eo oĩmodis cho
lerarũ viri nigraꝝ. Sermacũ ⁊ bleta frigide ⁊ hũide cõ-
plexiõis: sz hũiditas sermacũ fortior ẽ ⁊ bleta fortioris frigi-
ditatis ẽ: ideoqz olera hec duo vtilia sunt calidis ⁊ siccis cõ-
plexionis sz ⁊ tertianas ⁊ causon patiẽtibus ac icteritijs: nec
est illis aut ad arcendã aut ad soluẽdam actio nãm: nisi ꝙ si
cum oliue oleo ⁊ muri cõdiantur nãm emolliũt. Portula
ca i secũdo gradu ẽ frigida: ⁊ hũida i tertio: ideoqz ⁊ cõueni
ens est cui dñatur calida cõplõ cuius in folijs viscositas est:
q̃ cõgelationi prodest dẽtium ⁊ in virga põticitas que sputo
sanguĩs medetur ⁊ dissinterie fluxuiqz qui in mulieribꝰ con
tingit: huius succus portulace si cataplasmatꝰ sup caput fue-
rit cephalee prodest calide ⁊ oĩbus apostematibus. Qui fri-
gide cõplõnis eaz cum nabana ⁊ gergiro decoquat apioqz.

Gergirũ calidum ẽ in tertio gradu: humidũ in p̃mo. sub
tiliat: sperma generat: coitus excitat appetitum: dolorẽ capi
tis facit. Oz ergo comestuꝝ erucam admiscere lactucarum
folia vt caloris eius frangant̃ inimicie. Baderegũ olus
est malũ digestioni difficillimũ reprobũ generat sanguinez:
sed tñ calefacit ⁊ subtiliat: oportetqz illũ comestuꝝ vt portu-
lacã admisceat. Nabana calida est ⁊ sicca in secũdo gra
du ⁊ in ea humiditas qua coitus excitat appetitum. Stoma
chum confortat ⁊ epar frigidum: digestionem roborat. vo-
mitui prodest ⁊ singultationi que ex repletione fiũt. Tha
racum calidum ẽ ⁊ siccum digestionem adiuuat: stomachum
confortat: sed si nimium frequentetur eius digestionem re-
tardat similiterqz menta. Bederembina herba calida est
⁊ sicca temperate spinam cõfortat ⁊ epati animã exhylarãt
cholere ꝓdest nigre ⁊ mẽtẽ clarificat. Ressadũ herba eiꝰ
calida ẽ siccaqz subtiliat ⁊ phlegmate prodest ⁊ humiditatez
ventositatẽqz dissoluit: quãdo comedẽs calidꝰ est itermisceat
illã lactucis ⁊ itibe. Querasũz calidũ est ⁊ siccũ in gradu
tertio: vẽtositatẽ dissoluẽs: vrinã prouocãs oppilationẽ epa-
tis ⁊ splenis apiens: mẽstruũ deducẽs sed capitis dolores ꝓ
uocans. Apiũ conditũ minus calidũ ẽ ⁊ siccũ: hũc comestu-
rus simul ⁊ lactucarũ frondes accipiat vt a cephalea secure-
tur. Quesbara recens olus est magis medicamini simile
quoniã cibo occidit eni aliquãdo: eiusqz modicũ tãtũdẽ facit
ꝙtum ⁊ lactucarũ multũ ad prouocandũ soporẽ ⁊ dormita-
tionem: nõ aũt cõmeditur simplex: vtile ẽ autem decoquẽdis
coriãdrũ vt iocũdus fiat decoctorũ odor. Si aũt post cõme-
stionẽ cepe masticetur ⁊ alij corũ cedere facit odores. Ca
thaberri oppilationẽ aperit epatis ⁊ splenis: sed cholerã ge-
nerat nigrã. Hanebelthalel ⁊ ipsa quoqz herba est medi-
camini magis similis ꝙ cibo cui complexio frigida est ⁊ sic-
ca in secũdo gradu ⁊ in ea amaritudo qua subtiliat quodã-

modo. Hinc ergo solatrū vrinā ꝓuocat: epatis ⁊ splenis opilationem aperit renūqꝫ ⁊ vesice ⁊ apostematibus que in eis fiant medetur.

De virgis plātarum inquibus semina producuntur. Huiusmodi virge olerū anteꝙ proferant comestioni oportune sūt ⁊ earū est queqꝫ fortis: ciusqꝫ actio plante similis a qua producitur: magisqꝫ ꝙ herba ipsa nutrit maiorqꝫ est ei humiditas. Helium calidū est ⁊ humidū moderati nutrimēti: ortolanūqꝫ humidius est: ⁊ magis: ꝙ agrestis nutrit. Asparagus sperma generat: coit⁹ appetitū irritat vrinā prouocat cuius cibus iter multū ⁊ paruꝫ medius est. Est aūt in eo quedam elimatio: quare epatis apit oppilationē ⁊ renū. Comedit aūt cū carne decoctum ⁊ elixum cū oliue oleo ⁊ muri. Cānebitū .i. cōmunis caulis frigidū est ⁊ siccū: carnibo cōfiguratum sed minus desiccās a quo generatus pessimus ē sanguis. Oportet illum comedētez optime elixare ⁊ cū pingui comedere carne: aceto: ⁊ muri oliue oleo ⁊ cōdimētis calidis.

Cap⁹. xvij. de plātarū radicib⁹.

f Elgenium calidū est ⁊ humidū in quo est crossities ⁊ inflatio: ideoqꝫ plurimo nutrit cibo sperma auget: in quo virtus est subtiliās. qua vrinā prouocat. Pastinaca iflatiua est ⁊ digestioni in obediens venerē irritat ⁊ prouocat vrinā. Fugil calida ē i tertio gradu: i secūdo sicca: ⁊ passiones faciēs ⁊ turbationes eo ꝙ eructationē generēt fetidā. Ideoqꝫ q vomiturus ē eo vtit. Cibus eiꝫ malus ⁊ crossus ē digestionis tarde difficileqꝫ a stomacho descendit. Quidā aūt illū digestioēꝫ adiuuare: sꝫ ⁊ cōtrariū est inuenire: neqꝫ eim digeritur quāto minus ipa digerit. Frondes eius amariores sunt radice ipa. sꝫ tñ coitus auget appetitū. Cepa calida ē in quarto gradu siīrqꝫ sicca: hꝫ tñ hūiditatē quādaꝫ ⁊ ventositatē qua coitus appetitū irritat: sperma auget capitis dolores prouocat. Qui eam vult comedere cū aceto sumat ⁊ lacte aut intiba. Thimū calidū est ⁊ siccū magisꝙ cepa: ⁊ maiorēꝫ ꝙ illa hꝫ actionē: corpus fortiter calefacit ⁊ caloris auget sbaꝫ. Est ⁊ i eo fortisadustio subtiliusqꝫ est alleū ꝙ cepa: qḋ si decoctū fuerit ardor ille ab eo cedit ⁊ subtilitas: nutritqꝫ cōpetenter. qḋ aūt nō coquit modicū nutrit. Est autē magis medicamini simile ꝙ cibo. Alleum sanitatē conseruat corporū maxieqꝫ si parū coquatur: calorē nāqꝫ cōfortat nālem: digestionē adiuuat: hunc nō oꝫ aliquēꝫ comedere cuius suspēsa ē nā. ⁊ in capite eius corruptio aut ad quē cephalea accelerat. Oꝫ aūt illum cum aceto coquere ⁊ beseren ac pingui carne. Porrus minus calidus ē ⁊ siccus: minusqꝫ incendēs: nec intatum cephaleā mouet quātū ⁊ alleū ⁊ cepa. Coitus autez auget appetitū ⁊ emoroidas habentibus prodest. in qbus ventositas generatur.

Capitulum. 18⁹. de plantarum fructibus.

b Edemani com plō diuersa ē ẽm eius vetustatē ⁊ nouitatē. Quod vetus ē amaritudinē hꝫ ⁊ calidū ⁊ siccum: recēs autē amaritudine vacuum ē frigidūqꝫ ⁊ siccum. Cholerā gnāt nigrā ⁊ si crudum comedatur digestiōi inobediens ē ⁊ tarde a stomacho descendit: humorēꝫ generat crossum. Si aūt decoquatur ⁊ comedatur cito digeritur ac mediocriter nutrit: qḋ vero cum aceto paratur ⁊ carui ciborum confortat appetitū confortando. Est autem eius virtus ẽm ꝙ coquitur. Comesturus itaqꝫ eum elixet ⁊ aqua infundat ac sale. Cibus est iocundus ⁊ cito eius non apparet nocumentū. Quēquarū ortolanū frigidū est ⁊ siccum ⁊ in eo pōticitas: nām incarcerat ⁊ crossioris ē substantie ac difficilioris digestiōis ꝙ bedemanum. Si decoquat digestio eius fit facilis. nigrā generat choleraꝫ. Oꝫ aūt illū elixare ⁊ cū pingui carne ⁊ oleo coquere. Hersephum calidū est ⁊ humidū: venerem auget ⁊ sudorem bonū reddit. Caraba frigida est ⁊ humida in secundo gradu: cibus eius modicus ⁊ subtilis: iōqꝫ esca est cōueniens febricitātibus ⁊ siticulosis tussemqꝫ patiētibus: nisi ꝙ si in stomaco malū inuenerit humorē i eius alteratur nāꝫ malumqꝫ generat hūorem in corpe. Si aūt cucurbitaꝫ frigide dnī cōplexionis comedūt: oꝫ cōdimētis eā cōdiri calidis: vt pipere origano ⁊ satureia. Melon frigidus ē ⁊ humidus in secūdo gradu cito a stomaco descēdit pp eam que ipi inest elimationē. Ideoqꝫ vrinā prouocat lētigines ⁊ morphe am extirpat a cute subtilē: sordes mundificat. Semē eius fortius ꝙ substātia elimat: generat aūt ventositatē. Si batichū plīmum frequēterqꝫ comedatur: diariaꝫ mouet: celeris eiꝫ ē corruptionis in stomacho celerisqꝫ alteratiōis in ea que i stomacho inuenit. Ait eim Galien⁹: qm̄ si in stomaco corruptū fuerit veneno ꝓximus est. Melon lōgus qui ex cucumeribus est qū magn⁹ fit ⁊ maturatur meloni in oibus suis habitudinibus siīis ē: nisi ꝙ eius corruptio illiūs minor ē corruptione. Oꝫ aūt assuefacientē illū squingibin post illū sumere cuius ad comestionē si imoderatus vsus fuerit vomitu vtaꝛ quo ab eius nocumento fiat securus. Comedēdus ē vero inter duos cibos quo cibis admisceatur ⁊ illos trāsferat. Adiuuat eteiꝫ ciboꝝ trāsmissionē ea quā hꝫ elimatiōe. Chaiar ⁊ chate frigidi sūt ⁊ humidi calorē extiguētes: sitim mitigantes: vrinā prouocantes: attamē chaiar .i. citrolus frigidior ē ꝙ cucumer ⁊ subtilior: ⁊ in eo modica ponticitas nisi ꝙ comedēti quādam adducit tussem: maxieqꝫ in cuius stomaco cholere sunt multe: alteratur eim in huiusmodi stomaco. Horum frequētanti comestionem oportet post ipos mel accipere. Melon indicus qui ⁊ pepo frigidus est ⁊ humid⁹ sitiꝫ mitigat: ardorē extiguit: febres patiētibus acutas ⁊ cholericas prodest. Aqua eius si cū çaccara propineꝛ pfectioris est refrigeratiōis ictericis prodest ex calore epatis ⁊ venarū si cū spodio aqua eius propiata fuerit frigide cōplexiōis homines illū caueant: ⁊ si ad comedendum trahūtur aut cum melle comedāt aut cer: e mel subsequatur. Cana zachare quā nos canā mellis dicimus calida ⁊ humida est asperitati prodest gurgulionis ⁊ pectoris ⁊ canaliū pulmonis: humiditatē que in eis est elimat: vrinā prouocat. Comitatur illam ventositas ⁊ inflatio qui eius vult inflationem minuere: cortices auferat ⁊ aqua illā lauet calida. iminuetur etenim eius inflatio. Musa calida ē ⁊ humida in gradu primo plurimū nutrit ⁊ a stomacho tarda descendit: maxieqꝫ si multa comedatur nutritqꝫ grauitatē ⁊ pectoris ꝓdest asperitati pulmonisqꝫ ⁊ tussi renū vlceribus ⁊ vesice. vrinā autē prouocat sperma augmentat: coitus appetitū mouet: vētrem emollit. Cui autē stomachū grauat oꝫ squingibi post illam bibere zacharcū: quē etiā ante prādiū sumere magis expedit. Que ma cōplexione frigida ⁊ humida crosse substātie difficilis digestioni phlegma generās cuius vna spēs ē nigra ipsaqꝫ magis frigida ⁊ crossa: phlegma ⁊ nigrā generat cholerā ⁊ est inter pessimos cibos. Est ⁊ alia letalis que fungus vocatur ea āt spēs que comeditur si plus equo multiplicetur comedenti arctationē ⁊ expressionēꝫ facit in ore stomaci: grauitatēqꝫ ⁊ subuersionē aīe angustiā. ideo nō oꝫ illā comedere sed caueri. Comesturus autē succensā super carbones sumat: aut cū aceto cōditā ⁊ oliue oleo muri ⁊ carui. pipere. cinamo. aut cū oliue oleo ⁊ satureia. pipere ⁊ his similibus.

Capitulū de. xix. de arborū fructibus ⁊ primū de ficu.

f Icus cōplexio calida ē in primo gradu ⁊ que recens est humida in secūdo: sicca autez inter siccū tēperata ⁊ humidū calideqꝫ cōplexionis. Eius nutrimētū tēperatū est. sanguis ab ea generat⁹ laudabilior est oiūꝫ sanguine fructuū estiuorū velocisqꝫ digestiōis ⁊ descensus a stomacho eo ꝙ elimationē hēat. ideo etiā naturā emollit si recēs sit ⁊ bene matura: tussi prodest: pectus ac pulmonē purgat renesqꝫ ⁊ vesicā: maxime si cū aliquibus misceantur remittētibus ⁊ subtiliantibus vt fautenego satureigia ⁊ hessa. Ficus autē ventositatē generat ⁊ que minus matura est ampliorē generat ventositatē ⁊ difficili⁹ digeritꝛ tardiusqꝫ a stō descēdit. Fic⁹ āt sicca min⁹ generat vētositatē meliorqꝫ ⁊ cōpetētior ē: hisqꝫ assignem⁹ purgationē. ꝗ eo ꝙ virtutē habet elimātē. Siquis vero ficuū frequentet comestionēꝫ pediculi in corpe eius generātur: magisqꝫ si supfluitates sūt in eius corpe male. Qui recētiū multiplicat ficuū sumptum: expedit vt postꝙ sumpserit squingibin accipiat. Sicce autē cum amigdalis comedātur: tūc etenim emolitionē adiuuāt nature. Uua ficui proxia ē suis in virtutibus magis ꝙ reliqui fructus ⁊ in cibi tēperantia ac sanguinis bonitate a se generati qū a stomacho citius fuerit digesta. Si etenim non digeratur inflationem generat ⁊ ventositatem: laudabilior autē est vna que multā hꝫ aquam subtileꝫqꝫ peliculā que huiusmodi ē nām emollit: si cōtra tarde digeritur ⁊ parū nām emollit: que aūt vua pfecta est matura ⁊ dulcis cōplonē calidam hꝫ ⁊ humidā: in qua vero ē acerbitas aut pōticitas cōplexionis est frigide ⁊ sicce: ventreqꝫ strigit acerbe magis frigide sunt ⁊ sicce. Que rasice si mature sint magis nutriunt ⁊ tardius digeruntur: que amplius vue nutriūt que ad hiemē vsqꝫ seruātur quꝫ huiusmodi crosse sint substātie. Et vua qñ cum corticibus suis ⁊ granis comedit digestionem tardat ⁊ descēsum: si aūt masticetur ⁊ cū granis substātiaqꝫ abiectis digestionē accelerat: descēsumqꝫ ⁊ vētrem mollit. Zebibū complexionē hꝫ ẽm vuam ex qua fit: eiusqꝫ nutrimētū illius sequitur in multitudine ⁊ paucitate. Cuius aūt caro perfecti

est dulcoris calide ē etiam cōplexionis plurimū nutrit prodest pectori ⁊ pulmoni si humiditas sit in eis crossa: quod autem ponticū est ⁊ minime carnosuȝ paruū habet calorem ⁊ stomachū cōfortās stringit naturā. Quod si voluerit homo naturā cū illo emollire vuā comedat passā carnosaȝ ⁊ dulcē acinis purgatā: qui si eius decoctionis aquā biberit forti⁹ naturaȝ emolliet: queādmodū ⁊ vuarū aqua fortius vētrem ꝙ ipsa coꝝ substātia emollit. Qui vero naturaȝ cōcludere vult ⁊ ventreȝ vuam passā comedat pōticam cū acinis. Mora frigide sunt coplexionis in primo gradu: in secundo humide: que bene matura sunt vētreȝ molliūt: immatura stringūt coꝝūqȝ cōplexio frigida ⁊ sicca. Mora matura cū niue refrigerata stomacho prosunt cui calor dominatur. Si igitur qs mora stomaco vacuo ⁊ purgato comederit cito ab eo descendunt: vrinam prouocant ⁊ humorem generant bonum. Si sit autem mala in stomacho superfluitas cito corrumpuntur ⁊ humoreȝ generāt reprobū. Ideo ergo ante cibū comedēda sūt ⁊ squigibi qū cōmederit qs eos subsequēda. Aūpsicū frigidū ē ⁊ humidū cito digerit si ante cibū sumat̄ stō purgato. Si sit autē in stō cibus nō descendit ꝫ corrūpitur: ꝙ si superfluū quid in eo necꝫ fuerit in eiusmodi alteratur naturaȝ ⁊ in ipsū corruptio festinat. Ideo ergo non oȝ musmusum sumere post prandiū ne forte primus illud a stō descēdere cib⁹ arceat. Sunt nōnulli qui siccāt ⁊ aqua infundūt frigida quē in saliua bibūt refrigerationis ⁊ restrictiōis cā. Qui ergo an tepersica comedere voluerit recentia sqngibin post illa accipiat melleū cōditūqȝ odorifero. Persicū frigidū ē ⁊ humidū phlegma generans ⁊ quod ab eo generatur nutrimētum crossius ꝙ a coctanis nō tamē in stō queādmodū ⁊ illō corrūpitur. Quod ergo chauchū tenerū ⁊ ossibus facile mundatur citius ⁊ digeritur ⁊ a stō demittitur ꝙ qō ossibus conglutinatur ⁊ substātiā hȝ durā tanꝙ imaturū crossius est ⁊ tarde digestionis. Persicū si frigide dīi comedāt cōplexiōis accipiāt post illud ȝinȝiber conditū aut mel apū vl' certe mellis mulsā. Granatū cōplexiōis ē frigide ⁊ quod acerbum ē fortis est frigoris humiditatis tēperate ⁊ siccitatis. Cholerā hoc reprimit stomachū confortat ⁊ epar calidū vomitum sedat. Romani acerbi grana si desiccātur natura stringunt: materias prohibēt ne ad ventrē influāt cholericas. Dulce inter calidū ⁊ frigidū tēperatū ē ⁊ humidā hȝ cōplōnē: porro eius spēs que arabice ē melisi. i. plana mollia habēs grana. tussi que ex calore ē prodest. Generat āt i stō vētositatē frido. Refert āt hypocras in epidimiarū libro: quoniā mulieri cui dāprecordiorū erat dolor stōaci. f. oris huiusmōiqȝ aq̄ sedabat dolorē granatorū cū suico ordei. hocqȝ ideo qū dolor ei⁹ ex choleris q̄ ad stōaci i fluebāt os accidebat qs ⁊ granatoꝝ aq̄ ⁊ ordei asficiēextinguebāt. Sefergelu frigidū ē ⁊ siccū pōticū stōm cōfortat calidū. nāȝ suspēdit. si ante cibū comedatur: mollit autē si post. Nutrimētū aūt eius multū ē. Citonīū acerbū frigidū ē in ho gradu cōplexionis sicce in tertio. dulce vero tpatā hȝ circa calȝ ⁊ frigidū cōplōnē. Citonīū āt quāto plus pōticū: tāto amplius siccū ⁊ eius aqua stōm magis cō. ortās ⁊ min⁹ nāȝ icludēs eiusqȝ sba strigit. Pomū aliud acerbū qō ēt frigidū ē ⁊ siccū stōaci ɔfortatiuū calidi. ⁊ forti⁹ hac i actōe sub acciū. Chochanichū: muȝuȝ. Aliud est immaturū ponticū qō etiā naturā stringit ⁊ ad digerēdū difficile est: aliud dulce maturūqȝ etiā in calore tēperatuȝ ac frigiditate. Sirū omnibus pomorū speticbus tēperantius ē ⁊ melioris cibi: magisqȝ stomachuȝ confortans ⁊ coꝝ sui iocūditate odoris: post syrū tretbaum ē hespahanicū: ⁊ post hoc chochanicum sunt oīa neruis nocentia: acerbūqȝ amplius malū. Siquis pomorū comederet plurimū: vt eius etiā grauitet stomachū aliqd post illa accipiāt meseene mēte. Cucmethera que dulcis est ⁊ matura ac multe aque tēperate ē cōplexionis: sed tamen paululū ad frigidū inclina: cibusqȝ ei⁹ maior ꝙ citoniorū ac pomorū: qō aūt pirū acerbū est aut in eo ponticitas: frigidū ē ⁊ siccū vētreȝ in carcerat si ante cibū sumitur si post soluit. Comestū autē post cibū reprimit vapores qui a stomacho ad caput mittuntur. Aterregū varias habet virtutes. Cortex eniȝ calidus est ⁊ siccus in gradu tertio fortis est odoris: stomachū confortat ⁊ epar frigiduȝ subtilis est vētositatē dissoluit: si modica eius sumit̄ ꝗtitas. Si autē nimiū digestionē tādat sua duritie. Caro citrini frigidā habet ⁊ humidā in gradu secūdo cōplexionē: que crossa est ⁊ tarde digestionis ⁊ a stomacho descēsus: ⁊ si digeratur plurimū nutrit ⁊ phlegma generat. Acerbū frigidum in gradu tertio: caloreȝ extiguit cholerā reprimit rubeā: appetitū suscitat ciboꝝ: vtileqȝ est cōclusioni ex calore accidēti. Quo si sar pedo liniatur ⁊ lentigo auferentur. Est auteȝ febricitanttbus conueniens huius decoctio: appetitum cōcitat ciborū: ⁊ solutioneȝ aufert ac vomitū. Grana vero eius calida sunt ⁊ sicca: sed quidā habent humiditatis: quorū oleum emorroidis prodest. Opȝ vero citrinū comedentē corticibus non purgare: sed simul cum eis accipere diligenter masticātem vt perfecti⁹ conteratur. Comedat autem cū melle ante cibū nec post ipsū aliquid accipiat donec digeratur. Emasuȝ in primo frigidum gradu: in secundo humidū est: quodqȝ acerbū est ⁊ magis frigidū: vētremqȝ mollit: quod dulce ⁊ magnū: magis naturam mouet. Pruna acerba choleram extingūt rubeā ⁊ parum naturā mouent: siccaqȝ minus ꝙ recētia molliunt vētrē Si decoquātur pruna ⁊ super aquam eorū ȝaccarā aut mel aut teremebinū miseris perfectius naturam mollient. Talacha, ⁊ gēmarum cibi sunt frigidi ⁊ que recentia sunt ac aurei coloris nihil habentia ponticitatis humidam habent cōplexionē ⁊ mediocriter nutriunt: que vero pontica frigidā: ⁊ digestioni nō obediūt: coꝝūqȝ nutrimētū crossuȝ: vētreqȝ stringunt. Fructus palmarum maturus ⁊ dulcis: calidus est ⁊ humidus: inter cibi multuȝ paruqȝ tēperatus: vētrē mollit sperma auget. Et qui recens est dictus arabice humidus maiorē habet humiditatē ⁊ minus caloris: magisqȝ naturaȝ emollit. Qui aūt non sic sed dactili iā minus habēt humiditatis ꝫ magis caloris: magisqȝ sperma augent: nisi ꝙ capitis mouēt cephaleā. Et qui dactili pōtici sūt mīme maturi: quos arabice beserū dicūt ad siccitatē declināt ⁊ frigiditatē: digestioniqȝ sunt difficiles: vētreȝ stringūt: vētositatē generāt: stomachū cōfortant. Sed qui horū quos besera dicunt dulces sunt ad calorē iclināt. Qui vero virides nihil oīo caloris habent ⁊ magis vētrē arctant. Horū species dactilorū que caseba dicitur in calore tēperata est: siccaqȝ vētreȝ strigit. Quiqȝ huius speciei dulces sunt ⁊ maturi quē generāt sanguinē malus est ⁊ cito putrescēs: capitis dolorē facit: oppilationeȝ pit. Humidi magis nocēt peioresqȝ sunt quos in habitudine dactili sequūtur. Quodqȝ coꝝ magis repellit nocumētū est vt comedātur dactili cū amigdalis ⁊ papauere. Et post humidos qui comedit squingibin sumat. Nargili cōplexio calida ⁊ humida: plurimo nutrit cibo: sed tarde digeritur: spma auget: ⁊ qui vetus est magis est calidus ⁊ siccus ventrēqȝ suspendit. Olearū duo sunt genera alterū olei: alterū aque: queqȝ magis nutriunt olee pōtice sūt: ideoqȝ ⁊ stomachū cōfortāt appetitū excitant: proprieqȝ si cū aceto sumūtur. Sūt autē medie inter subtile ⁊ crossuȝ: queqȝ perfecte sunt maturitatis calide sunt sed temperati caloris: imature aūt frigide sunt. Iōnça calida ⁊ humida cōplexione in secundo gradu: ⁊ que recens est ei⁹ calor modic⁹ humiditas multa. Cui aūt oleum dominatur ⁊ in ea subtilitas est. Et in cortice eius interiora corporis ipsius circūuoluente ponticitas est modica: vnde ⁊ vētrem stringit quodāmodo. Est aūt mitis cibus paucus. Que vetus est facta comestioni non cōpetit. Recens autem ventrem mollit maxineqȝ si cū nuri comedat̄ nisi ꝙ capitis dolorē facit si nimium comedatur: sitim etiam prouocat ⁊ in choleram mutatur rubeā: magis autē que vet⁹ est Si cum ficubus comedantur prosūt a venenosorū veneno: Non est aūt a nucibus sanguis gnātus malus. Bendaca calida ē ⁊ sicca: terrea parum hēns vnctiōis: crossāqȝ hȝ substātiam digestiōis tarde: vnde ⁊ plurimū nutrit. Aiūt āt medicorū quidā: qm̄ si auellana cū aneto aū cibum sumatur nō pl'imū fiet comedēti nocumētum: deinde a letali potu vel morsu reptiliū liberat: prodest ēt scorpiōis peussioni si cuȝ ficubus sumatur. Amigdalū dulce inter frigidū ⁊ calidū temperatū ē in primo gradu humidum in quo climatio ē: cibusqȝ eius mediastinus ⁊ oportunus: tussientibus prodest ⁊ pectoris doloribus elimatiōis sue cāe: pectus mundat ⁊ pulmonem: ventrē mollit: maximeqȝ si cū ficubus sumat̄. Est i aliquibus locis amaritudo que magis elimāt ⁊ magis pect⁹ purgant: pulmonēqȝ ⁊ oīa interiora epatis aperiūt oppilationeȝ ⁊ splenis ac renum vrinā prouocāt: que ꝗto amariora sunt ⁊ hanc magis valent actionē. Pistacia i calido ⁊ humido tēperata sunt ⁊ que pontica sunt ⁊ odore iocūda ɔfortationi oportuna sunt: epatis eiusqȝ aperiunt oppilationem ⁊ emittūt pectoris hūiditatē: renes purgāt ⁊ vesicā: augēt āt venerē ⁊ morsui prosūt scorpij: eorū qȝ cib⁹ mediocris est.

Capitulum. 20⁹. de montanarum ⁊ siluestrium arboꝝ fructibus.

Harnubiū syrum ponticum ē: ideoqȝ ⁊ nām stringit. Ait m̄ galic⁹. Que carica recēs ē vētrē soluit: sicca āt arctat. Est āt difficilis digestioni ⁊ a stomaco tarde descendit: ⁊ quē generat sanguis malus. Capparis fructus ⁊ virga si cū ace-

to ⁊ sale sumātur optime subtiliāt. Ideoqꝫ oppilationem in
epate aperiūt ⁊ splene. stomacū phlegmate purgāt: nāz mol
liunt. Est aūt arbor hec magis medicamini sil'is ꝙ cibo: est
⁊ eīm cibus medicinalis. Halutū frigidū est in gradu pri
mo ⁊ in secūdo siccum: crosse substātie. ⁊ in eo ponticitas: vñ
digestiōi inobediens ē: ventrem stringens ⁊ incarcerās men
struorum sanguinem. Tarde ēt ē glans a stomacho descensi
onis. sꝫ tñ digesta plurimū nutrit. Castanea laudabilior
est glande ⁊ suauior: eiusqꝫ siccitas ⁊ pōticitas minor: vnde ⁊
minus ventrē stringit glāde. cibus ēt eius illi⁹ laudabilior ci
bo: cuius cōpl'o inter calidum ⁊ frigidū tēperata ē. Habe
telebadara ⁊ butamū calida sūt ⁊ sicca in gradu scd'o. ⁊ q̄ re
centia sunt minus habēt caloris ⁊ siccitatis: prodest vtrunqꝫ
spleni: vrinā prouocāt ⁊ menstruum: venerez augēt: magisqꝫ
si recētia sūt: phlegmaticis ꝓsūt hūiditatē hñtib⁹ q̄ꝝ oleū pa
liticis prodest torsioni faciei ⁊ splenis dissoluit apostemata.
Benacū āt recēs si sit frigidū ē ⁊ hūidū ac phlegma gnāt
qd'qꝫ dl'ce ē min⁹ frigiditatis hꝫ: qd' v'o ad acerbitatem decli
nat frigidi⁹. Hꝫ aūt pōticitatis que naturā arctat. Qd' siccū
est frigidū iudicatur ⁊ siccū: naturā icarcerās eiusqꝫ cib⁹ mo
dicus est. Zabaururū mōtanū citrinum quod ad acerbita
tem declinat parū ē frigidū ⁊ siccū: calorē extinguit cholerāz
reprimit rubeaz. Est in eo fortitudo quedā que stomachum
confortat ⁊ epar calidū: naturā includit ⁊ vomitū amputat.
Ortolanū autē rubeum frigidū ē ⁊ humidū ac phlegma ge
nerat. Sabira frigida ē ⁊ sicca: pontica vētrem cōstipat ⁊ est
in fantibus cibus conueniēs tēperat eni eorūz naturam si eis
cum lacte eoꝝ detur horū duorūz fructuū cibus modicus est.
Hunabum. i. iuiuba frigidū est ⁊ humidū: phlegma gene
rat ⁊ tarde digeritur: nutrimentū eius modicū. Cuius aqua
decoctionis refrigerat ⁊ humectat: acumē sedat ⁊ morsuras
que in stomacho fiunt ⁊ intestinis. Galienus tamen illud cul
pat ⁊ dicit nihil se i illo vl' ad sanitatis sanoꝝ custodiā: vl' ad
infirmis restaurandam scire: imo vero tarde digestionis ⁊ a
stomacho tarde descendit. Sebesten frigiduz ⁊ humidū
plurimeqꝫ humiditatis ⁊ viscositatis acumē sedat ⁊ naturaz
mollit sua viscositate: nutrimēti ē pauci ac phlegma generat.

Ca^m. xxi. de ciboꝝ assignatiōe ⁊ ex carnibus q̄drupedū.

Et quoniaz de ciborum natura dictū est: qui ex plantis sunt: iam nunc
de cibis qui ex aialibus sumunt̄ dicēduz ē: primūqꝫ
de quadrupedū carnibus incipiendū. De carne dico quo
niam caro omnis calida est ⁊ humida multi nutrimēti ⁊ mul
tum generās sanguinē: sed alie hac in habitudine alijs ꝑcel
lunt. Et quadrupeduz quidē carnis laudabilior est porcina
in calore eniz ⁊ humiditate tēperata: eiusqꝫ cibus plurimus
sanguis ab ea generatus melior est oium sanguine carnium
quem generant. Est nāqꝫ magis corpori ꝯueniens hominis
⁊ illi conferentior. Ideoqꝫ ait galienus: quoniam quidam
humanam comederunt carnem tamq̄ꝫ porcinam: nec du
bitauerunt in aliquo: nec inter eas discernerūt in odore aut
in sapore. Et hoc signū nobis ē ipsam plurimū corpi cōueni
re humano. porcelli autē caro plurime est hūiditatis ⁊ phleg
ma generat. Agnorū caro maioris ē humiditatis ⁊ calo
ris ac phlegma generat. Ouina aūt feminea caro sangui
nē generat malū. Eodē modo caprarū magnarum: caro
nāqꝫ earū minoris ē caloris ⁊ humiditatis: sed ad siccū decli
nat digestioniqꝫ difficilis ē. At vero edulorū caro quē ge
nerat sanguinē bonus ē: quoniā eius cōplexio ⁊ minoris ca
loris ⁊ minoris ē humiditatis ꝙ agnorū. Est āt in humido
tēperata ⁊ sicco cite digestionis ⁊ tēperatū generans sangui
nē in subtilitate ⁊ crossitie. Qui āt ex caprarū carne sanguis
generat̄ malus ē: ⁊ ad melācolicū declinās humorē. Vac
cine carnis nutrimētū plurimū ⁊ crossū ⁊ digestiōi difficile.
nigrā generat cholerā: maximeqꝫ que cōpletorū ē animaliuz.
Si eni hanc hō comederit ⁊ in sui natura ad choleram decli
nat nigrā melic'i illi pariūtur morbi. Est āt cōueniēs exercitā
tibus ⁊ labore ꝯtentibus. Vitulorū caro mediocriter nu
trit ⁊ ab ea generatus est laudabilis sanguis: hocqꝫ ideo quo
niā bouis cōpl'o sicca est ⁊ aialis parue etatis cōplexio humi
da. Caro itaqꝫ vituli natura sicca cū etatis hūiditate cōple
xionē tēperat in humido ⁊ sicco. idqꝫ cibus ē laudabilis. Sic
quoqꝫ ⁊ oi cōplexiōis sicce aialis caro eius paruoꝝ etate me
lior est ꝙ magnorū ꝑꝑ eorū humiditatē complexiōis. Caro
itaqꝫ vitulorū ⁊ annualiū agnoꝝ cōpetens ē his qui modera
te exercēt: sed ⁊ qui in iuuētutis sunt vltio. Nō eni eorū caro
plurimū crossa ē quēadmodū caro tauroꝝ ⁊ vaccarū.

De castratorum carnibus. Horū animaliū
castratoꝝ caro de quibus
iā diximus celerius digeritur ⁊ melior ē cibus: ⁊ que pinguis
delectat ⁊ humectat corpus: vētrē mollit sed stomachū ener
uat: digestionē moratur: que vero macra naturā desiccat ⁊ ci
tius digerit̄ sed nō delectat. Oibus porro carnibus eleganti
or est inter macredinē ⁊ pinguedinē tēperata: ⁊ harū oiuz ca
ro tēperata laudabilior ⁊ oportunior ei qui iuuenis est ⁊ la
borat corpusqꝫ eius rarū est ouiū caro masculorū qui ad iu
uētutē ⁊ ex caps que castrata sunt. Qui vero pauci ē laboris
plurime quietis vitulorū carnes comedat paruoꝝ ⁊ eduloꝝ.
Siluestriū caro oiuz mala ē sanguinē generat crossū me
lancolicūqꝫ. ⁊ que minus mala ē caprcolia: post quā leporis
caro. Ceruoꝝ āt caro ⁊ asinorū siluestriū: arietūqꝫ monta
naꝝ ois mala est ⁊ his peior oibus digestioniqꝫ difficilior ⁊
magis mel'ici generatiua humoris caro cameloꝝ ē ⁊ equorū
ac asinorū. in vltimo eni sunt malitie. Ideoqꝫ nō oꝫ his ali
quē vti nisi cuius fortius ē exercitiū laborqꝫ grauis pori cor
poris rari. Huiusmōi eteni crossos melius fert cibos ⁊ dige
stioni inobedientes ꝙ alij. relique āt siluestriū carnes cuius
modi sint dicere nobis non est necesse qum per pauci illis ho
minū vtantur: ⁊ in refutādis cōsentiāt: breuiterqꝫ in nostri te
tigerimus libri principio.

Capitulū. xxij. de quadrupedū extremitatibus.

Quadrupedum laudabilius mēbruz lacerti sunt maxime
qꝫ eoꝝ media. citius eteni digerūtur eo ꝙ neruis im
mixti sunt vnde ⁊ minoris sunt humiditatis. Capitis āt
caro crossa ē ⁊ plurimi nutrimēti: digestionis tarde: humidi
ditatis plurime: sed ēt sperma auget. Cerebrū ampli⁹ hu
midū ē phlegma generat digōni resistit subuersiuū stomaco
malū. Ideoqꝫ quz quis hoiuz vomitū vult cerebro cū multo
oliue oleo vtitur. Medulla cerebro iocūdior ē ⁊ suauior:
sed si plurimū sumatur subuertit: ideoqꝫ duos hos cibos cuz
saturegia ⁊ sale oꝫ accipere. Lingue vero caro tēperata ē
⁊ digestioni obediens eiusqꝫ nutrimentū tēperatū inter mul
tū ⁊ modicū. Pedes autem aures labia oia hec neruosa
sunt paululū carnis habentia ⁊ adipis parū nutriunt: celeri
us digeruntur: amplioris nēpe ꝙ reliqua mēbra sunt motus.
Quare a stō citius descēdūt sue viscositatis cā. Qui ab his
generatur sanguis bonus ē ⁊ laudandus: sunt āt pedes labi
is meliores ⁊ auribus quorū inferiores partes que vere sunt
pedes celerius digeruntur ⁊ humidioris sunt cōplexionis.
Mamarū caro testiū vtrorūqꝫ tenera est ⁊ glandule similis
eiusqꝫ sapor suauis cōplexio humida ad frigidū declinans:
eo ꝙ similia sint lacti ⁊ spermati. Est āt mamarū caro suaui
or dulcior ⁊ magis nutriens ⁊ humidioris cōplexiōis ⁊ ꝑꝑ
hoc phlegma generat: ⁊ quecūqꝫ mamarū magis hūide sūt
⁊ magis phlegma generāt sue frigiditate cōplexionis. Te
stes vero minus suaues sunt ꝙ mamille ⁊ tardioris digōnis
⁊ qui ex eis generatur sanguis parū melior ꝙ qui ab illis in
quibus ēt quedā ē pinguedo. horū qui aialis sunt senioris eta
tis magis digōni ꝯdicunt ꝙ qui ex iuniori sumuntur: quiqꝫ
ex iuniorib⁹ citius digeruntur ⁊ suauioris sunt saporis. Erit
aūt ⁊ testiū habitudo indicāda circa malitiaz bonitatēqꝫ ex
ipsius carne aialis in eisdē. Laudabiliores porro oiuz testes
gallorū sunt pinguiū: huiusmodi qui comedit cū sale sature
gia calamēto accipiat ⁊ origano. Oculus ex varijs cōpo
situs ē substātijs ex humiditatibus ⁊ tunicis lacertisqꝫ pigue
dinibus: ⁊ que ex eis comeduntur lacerti sunt ⁊ pinguedo. la
certi vero facilius inter oia animaliū digeruntur mēbra ⁊ ci
tius a stomacho descendūt qum sit animalis pars laudabil'
cibus. Pinguedo viscosa est super os natans stomaci. Opꝫ
ante oculū cum sale emedano ⁊ saturegia sumere. Epar
cōplexione pollet calida ⁊ humida: sapor ei iocundus: sꝫ cros
sum est ⁊ digestionē imorans: qd' si digeratur plurimo pa
scit corpus cibo. Sanguis ab hoc generatus laudabilis est.
Laudabilius aūt oibus epar ⁊ iocundius anseris est ipin
guate cū pasta ⁊ lacte: dehinc gallinarū pinguata: post q̄ por
cinū. Ois eteni saginati aialis epar delectabile ē: maximeqꝫ
si cū lacte fuerit saginatū. Oportet autē quadrupedū come
dētes epar: nō multū sumere: digestionē etenim imoratur: ⁊ si
qdē amplius iusto sūptū est: aliquo succedat mesereno maxi
meqꝫ quadrupedū epar. Qui ex splene sanguis generat̄
malus est: ⁊ ad cholerā declinās nigrā: sed tamē si ex porco
sumat̄ minus malū sequitur: ⁊ animaliū splenes saginatorū
minus mali sunt ꝙ macrorū: quare comedētē pinguedini il
lū admiscere opꝫ ⁊ optime coquere. Pulmo vero celerius
digeritur ⁊ parū nutrit sed phlegma generat. Cor soliduz
ē ⁊ digestioni inobediens valde: qd' qui comedere voluerit oꝫ
post illud çinçibere vti condito: comedat ipsum cū pipere. ci

mino. ⁊ saturegia. cui⁹ digestio si plena fuerit plurimū nutrit.
Renes malus sunt cibus propter eam que in eis est vrine
qualitaté. Intestina stomachus ⁊ iecora oīa: hec membra
neruosa sunt ⁊ solida duraqꝫ digestioni inobediētia quē ge-
nerant sanguinē bonus nō est sed malus ⁊ ad frigidū incli-
nus: nec aliquid peruenit ex eis ad corpus nutrimētū quale
ipsum est: oporteteqꝫ comesturū cū aceto ea decoquere fortissi
mo quo eorū facilis fiat digestio. Pinguedinis cōplexio
calida est ⁊ humida. Adeps minus calidus ē ⁊ humidus
ꝙ pinguedo: ⁊ ad siccū magis inclinus. Ideoqꝫ si adeps liq̄
fiat citius coagulat̄ ꝙ pinguedo. Sunt autē ambo phlegma
tica ⁊ superfluitas humida: stomachū eneruant: ⁊ in calorez
cito alterantur: ⁊ eorū modicū est nutrimentuz. Sāguis quē
generāt nō ē laudabilis: variaturqꝫ eorū actio iuxta aīalis
naturā ex quo sunt secūdū ⁊ artificiū vetustatēqꝫ ⁊ nouitatē
Bouis eteniz adeps sicciot ⁊ calidior. Porcinus maioris hu
miditatis sed minus calidus. Salsus calidior ē ⁊ siccior: sed
quāto recentior tāto humidior ⁊ minus calidus. adeps si cū
carne fuerit laudabilior ē cibus ꝙ simplex: sed ⁊ caro fit sua-
uior ⁊ iocūdior. Repellendū aūt pinguedinis nocumētum ⁊
eius lesio çinçiberis comestione cōditi ⁊ raffani dissoluti ac
capparis ramis cū aceto ⁊ limia sale condita ac mero vino.
Emittit autē pinguedo fumosū ructatū.

Capitulū. xxiij. de auiū carnibus.

a **Auium** caro oiuz velocioris est digestionis ꝙ
quadrupedū ⁊ subtilior cibus. Et oi-
um auiū caro laudabilior excelentiorqꝫ ⁊ velocioris
digestionis gallinarū est caro ⁊ pullorū eaꝝ: taugorū: cube-
gūqꝫ ⁊ franquillioꝝ. Passerū āt ⁊ colūbarum agrestium ca
ro dura ⁊ ad digerendū grauis maliqꝫ cibi ex quib⁹ genera-
tus sanguis calidus ē ⁊ siccus: colūbaqꝫ agrestis fortius sic-
ca ē. passeres calidiores illis tm̄ proficiētes quorū est frigida
cōplexio. Opꝫ aūt passeres nido saginatos oio cauere. gene
ratus eteni ex eis sanguis pessimus ē. Macroꝝ aūt caro na
turā cōstipat. passerū autē cerebra ꝓprie venerez augēt ⁊ qui
etate adhuc parui sunt citius digeruntur ⁊ minus mali sunt
ꝙ qui amplioris sunt etatis. Colūbarū aūt pulli carnez
habent malā multeqꝫ humiditatis quiqꝫ ex eis generat̄ san-
guis plurimū calidus ē ⁊ humidus cite putrefactionis mor-
bos generans sanguineos. qui aūt iā volare incipiunt mino
rū sunt superfluitatū. ꝓsuntqꝫ quorū cōplexiones calefacien
de sunt. Seferū caro calida ē ⁊ sicca: eiusqꝫ calor siccitate
minor. Ideoqꝫ nō oportet comedē ex eis nisi paruos ⁊ iā as
surgētes. Anatis ⁊ anseris carnes plime sūt hūiditatis ⁊ ca
loris ⁊ eaꝝ nutrimētū malū ē: multarūqꝫ supfluitatum: cito
febres gnāns: ⁊ que eaꝝ iuuenes sunt carnem hn̄t laudabili
orem ꝙ pue. Giradipedis caro calida ē ⁊ multū hūida:
⁊ ēt cibus crossus ⁊ que iuuenis ē aut parua laudabilioris
ē carnis ꝙ antiquiores. Cūbarus carnē hēt laudabilis
nutrimēti cholericis vtilē sine espidabago cū oliue oleo con
diātur ⁊ aneto ac cinamo. Gallorū veterum caro si in es
pidabago cū cicere aneto ⁊ beffaigo tūso colice ꝓdest mani-
festissima vtilitate. Fumachum ⁊ variosim mali sunt ci
bi ⁊ choleram generāt nigram. Gruis caro oib⁹ his du-
rior ē ⁊ digestioni difficilior ē. Eodem modo ⁊ pauonū
caro. Oꝫ aūt oēs has dimittere carnes duobus aut tribus
diebus postꝙ pfecte sunt: pedibusqꝫ auium lapides alliges
⁊ suspēdas vt earū tenerescat caro. Sic ⁊ in oibus oꝫ quorū
dura ē caro facere auibus ⁊ quadrupedibus vt eaꝝ duritiei
pellatur nocumentū. Auium porro mēbrorum oia ale fa
cilius digerūtur: ⁊ minus nutriūt ⁊ laudabiliores inter oēs
alas auium sūt saginatarū puarumqꝫ etate. Eodēqꝫ modo
⁊ colla. Quorum autem auium maior est etas: ale earum
⁊ colla digestionem morantur. ⁊ in eis bonū nō ē. Jecur cros
sum est ⁊ digestionē tardat: sꝫ qum digeritur plimi ē nutrimē
ti. Et qd̓ laudabilius ē anseris saginati ⁊ post gallinaꝝ sil'iū
Epar auiū delectabile ē ⁊ sanguinē generans bonū ⁊ iocun
dius anserum impiguatoruz: deinde gallinarū laudabilius.
Cerebrum auiū laudabilius ē ꝙ quadrupedū. Variantur
autē ab inuicem mēbra auiū in bonitate ⁊ malitia iuxta aui
um ex quibus sumuntur naturam.

Capitulū. 24ᵐ. de ferculis. ⁊ quid p ea caro lucretur.

c **Arniuz** actiones secundum artificium: ⁊ in
quo parantur ferculo diuersantur
in corpibus. Et que quidē caro cū tritico patur: qd̓
ferculū hensa dr̄: plurimi ē nutrimēti ⁊ crossi: digestiōes tar-
de ⁊ in corpore supfluitates parit multas crossasqꝫ oppilati
ones parit: ⁊ in renibus lapides ⁊ in vesica: maxieqꝫ autem
si cū lacte paratur. Est aūt cōueniens exercitatis ⁊ laboran-
tibus cibus. Que vero cū riso coquitur minus nutrit ꝙ hen-
sa: faciliusqꝫ digeritur. Sequebagū. paratur aūt caro in
sequebago ⁊ qn̄cūqꝫ cū aceto conditur calor iminuitur ipi⁹:
frigiditatēqꝫ lucrat̄ ⁊ siccitatem: cōueniensqꝫ fit complexio-
nis calide hoībus ⁊ cholericis sanguineisqꝫ appetitum exci
tat: digestionem accelerat: ventrem cōstipat: nisi plurimū vn
ctuosa sit. Beucubecum temperatum ē calore ⁊ frigore: sꝫ
sicce complexionis stomaco vtile debili ad digerendum in
quo phlegma est. Heserenua q̄ cōditur caro ampli⁹ refri
gerat. cholicis vtil'ē ⁊ sāguineis: nisi ꝙ vētositatem generat
in itestinis ⁊ stomaco: fit eim de fructu imaturo: nāmqꝫ i car
cerat. Sumachia frigida est ⁊ sicca adustis vtilis stoma-
chum confortat calidum: naturaꝫ stringit: ⁊ sanguis fluxum
sanguineis proprie prodest. Siquis autē vētrem ea strigi vo-
luerit blitum ⁊ spinachiam simul decoquat: qui aūt ad cōsti-
pationē vtitur hemeze folia ⁊ portulace virgas cū ea misceat
⁊ coquat. Beresquena suis in omnibus actionibus suma
chie similis est ⁊ oportuna epatis ac stomaci caliditati. Zi
rebragum tēperatū habet cibuz: temperatisqꝫ conuenit com-
plexionibus: minime alijs nocēs ⁊ naturā temperat. Me
dire nutrimēti multū est: ⁊ frigide cōplexionis: phlegma ge-
nerat: frigide cōplexionis nocet viris. Ideo ergo calida opꝫ
i ea multiplicari cōdimēta: vt pip cinamuz galāga. Effa
nachia tēperati ē caloris: subtiliās: naturā molliens: vētosita
tem parit corpori ⁊ calorem: iuxta cōdimētorū eius ꝙtitatez
pectus etiaꝫ emollit tussiētibus vtilis ē. Leficia calida est
⁊ humida: venerē auget ⁊ ventositatē generat. Careiēbia
choleram generat nigrā ⁊ vis ei⁹ naturā mollit. Camu-
batia phlegma generat frigidisqꝫ mala cōplexionibus: tortio
nes suscitat: ⁊ vētositates Calaia que cū adipe fit pingui:
calida est ⁊ humida: ⁊ plurimi nutrimenti: digestionis tarde
Que vero cū oleo fit oliue: ⁊ ipsa plurimū nutrit sed citi⁹ di-
geritur. Pariunt aūt sanguinē multū ⁊ corpulētant corpus:
frigidisqꝫ oportune sunt cōplexionibus. Metagena: q̄ cū
aceto fit muri ⁊ carui: calida est ⁊ sicca desiccatiua stomacho
cōpetēs debili: ⁊ his qui humiditates habent ac phlegmati-
cis. Que citius calida digeritur simplex. Que vero cum mu-
ri fit sine aceto: magis calida est ⁊ sicca: vētrēqꝫ mollit. Que
autē cū rapis ⁊ pastinacis calida ē ⁊ humida: venerem au-
get. Et vniuersaliter carnis imutatur complexio: ⁊ ad ea
declinat cū quib⁹ cogtur cōdimēta ⁊ olera aliaqꝫ hui⁹modi
Quare oportet discernas ⁊ intuearis: a cui⁹ tempes virtutē
carnis cū condimētorum virtute: iudicabisqꝫ deinceps iuxta
ꝙ temperantia approbabit ⁊ cōpositio. Assata caro ca-
lida est in humido tēperata ⁊ sicco: plurimi nutrimenti: dige-
stionez tardat: naturā angustat: maximeqꝫ macrorū. Eoruz
vero qui pingues sunt minus vētrem retinet: laborantibus ⁊
exercitatis viris vtilis ē: ⁊ cui⁹ est cōplexio humida. Ca-
ro cubebata super carbones: maioris est nutrimēti ꝙ assata:
⁊ magis digestionē imorās ac stomacho descēsuz. Et q̄ hui⁹-
modi est ex agnorū carnibus paruorū corpori conuenientior
est ⁊ melior cibus: citiusqꝫ digeritur: que si bene cocta fuerit
per phlebotomū euacuato oportunior est: ⁊ sanguis egressui
alijsqꝫ huiusmodi. Sic ⁊ trite carnes cuꝫ vino cōdite: eua
cuatis sanguine prosunt: venerē augent: corpus plurimo cō-
fortant nutrimēto. Cū lacte risuꝫ nutrimēti est temperati
in siccitate ⁊ humiditate frigide cōplexionis corpusqꝫ pluri-
mo pascit nutrimento cito digeritur: si cū zaccara comedat̄
⁊ melle. Est aūt in conueniēs cui in epate oppilatio est ⁊ reni
bus ac crossities: hisqꝫ qui i renibus lapides ⁊ vesica norūt.
Jondabum aūt cū pane factū cibus est laudabilis ⁊ ab
eo bonus generatur sanguis. Est etenim de bene cocto factū
pane. Mollit autem naturā ⁊ tussientibus prodest si ex aspe-
ritate canaliuꝫ patiuntur pulmonis.

Capitulum. xxv. de animalibus natantibus.

p **Piscis recens** vniuersaliter frigidus est
⁊ humidus phlegma ge-
nerat. Sed qui in mari nascitur ⁊ salsa aqua mino-
ris est frigiditatis ⁊ humiditatis. Laudabilior autem pi
scis est qui in lapidosis nascitur locis: plurimos habentibus
lapillos: maxime henus ⁊ hūnicus ⁊ sehabitum quiqꝫ ma-
gno non est corpore: ⁊ in suaui nascitur aqua: ac clara: spa-
ciosisqꝫ fluibus magnis decurrētibusqꝫ vt tigri ⁊ eufrate: nec
vero multum pinguis est: nec extra modū macer. Qui' eteim
piscis in saxis nascitur ⁊ magnis aquis decurrentibus a cor
pore eius superfluitas deficit propter motus copiā ⁊ percus
siones ipsius in lapides. Qui vero in suaui nascit̄ aqua dele
ctabilis est ⁊ iocūde carnis minime viscosus cito digestibil'
corpora humectat: ⁊ sanguinem generat bonuꝫ: calidisqꝫ cō

uenit cõplexionibus ⁊ humidis iuuenibus ethicis quoqꝫ in
calidis tẽporibus ⁊ siccis. Et si quidẽ hunc sumant modo sa-
nitatẽ custodit in huiusmodi corporibus. Est aũt malus
piscis cõplexione phlegmaticis frigidisqꝫ: ⁊ quorũ est stoma
chus multe humiditatis. Venereqꝫ auget eorũ qui calidos
habẽt testes ⁊ siccos cõplexione. Peior oium est piscis qui
paludosa habitat loca aquasqꝫ spissas ⁊ putridas calidasqꝫ
Si piscis qui i huiusmodi nascitur aquis quietus est celeris
est imutationis in fetorẽ: qũ ab aqua fuerit eductus. Qui cuiꝰ
modi est minime comedatur: celeris eni ẽ alterationis in sto-
macho in malũ humorẽ. Est aũt recentis piscis siti pro-
uocare. Piscis aũt salsus cõplexione calidus est ⁊ siccus
magisqꝫ sitim excitat ꝙ recẽs: estqꝫ phlegmaticis conueniẽs
⁊ humidis si modico vtatur. Est aũt malus cholere dominis
nigre ⁊ cõplexionẽ hanc habẽtibus. Hũc si comederint aut
frigide cõplexionis ⁊ humide domini: aut certe phlegmatici
cũ artificio comedant parato cum sinapi: carui: allio: cepa:
aut subsequãtur illũ melle ⁊ sinuzo: ⁊ sup illũ vinũ bibat me-
rum. Cãcrorũ ois caro salsa est sapore: vnde ⁊ naturã flu
xam facit cito digeritur: ⁊ qui minus salsus est: caro eius la-
certosior ⁊ durior est: ⁊ magis digestioni inobediẽs: huiꝰ ani
malis caro ois humorẽ generat crossuꝫ acutũ phlegmaticũ.
Cancri fluuialis caro si cũ espidabago coquatur ptisicis
oportũa est ⁊ saniẽ spuẽtibus. Ideoqꝫ si sumptus cõburatᷣ
in ollula optime terre in camino mansueti ⁊ trãquilli ignis:
cinisqꝫ eius cũ papaueris sirupo bibatur spuẽtibus saniẽ ma
nifestissime proderit.

Capitulũ. xxvj. de animaliũ superfluis ⁊ primũ de lacte.

s Uperfluoruꝫ quedã sunt ex animali-
bus quadrupedibus vt
lac: ⁊ que ex eo fiunt. Quedã ex volantibus vt ouuꝫ
quedã ex apibus vt mel ⁊ fauus. Lac itaqꝫ vniuersaliter
frigidũ est ⁊ humidũ. Nouiter mulsuꝫ minus frigidũ ⁊ ma-
gis humidum: acerbũ magis frigidũ ⁊ minus humidũ. Om
ne aũt lac cõpositũ est ex tribus substãtijs. Est enim in eo ca
sealis. i. coagulatiua: aquosa: ⁊ vnctuosa. Aquosa humores
calefacit ⁊ subtiliat: ventrem soluit. Caogulatiua: naturaꝫ
stringit: crossosqꝫ generat humores. Butyrica in calore tem-
perata ⁊ humiditate: eiusqꝫ qualitas que ⁊ olei recẽtis. Et in
vno quoqꝫ lacte quedam hoꝝ supat substãtiaꝝ. In qbꝰdã ⁊
eni lactibꝰ sba vicit aqsa: i alijs coagulatiua: i alijs butyrica
Et horũ trium quãtitas lacti dñatur ſm animalis natu-
ram a quo ẽ: sꝫ ⁊ ſm ciborum diuersitates ⁊ anni tempora.
Longinquitatem ipsius a partu ⁊ propinquitatẽ. Et aia-
lis quidem natura qm̃ in vaccarũ lacte casealis dñatur sub
stantia ⁊ vnctuosa: ideoqꝫ ⁊ nutrimẽtũ eius maius ẽ oiuꝫ re-
liquorum aialium lacte: sed eius a stomaco moratur descen-
sus. Camellitiũ vero lac dñantem sentit aquosaꝫ substã
tiam: vnde a stomacho citiꝰ descendit. ⁊ minus oibus reliqs
lactibus nutrit: magisqꝫ ventrẽ soluit alijs: ideoqꝫ hydropi-
cis prodest si cũ vrina camelli bibatur soluit eim aquaꝫ citri
nam. Caprarũ vero lac inter hec duo mediũ: qm̃ he sub-
stantie in eo temperate sunt. Ouiũ vero lac inter vacca-
rum lac ⁊ caprarum mediũ cõsistit: nisi ꝙ minus vnctuosuꝫ
ẽ ꝙ vaccinum ⁊ minus caseale: magis autem vnctuosum ꝙ
caprarũ magisqꝫ coagulatiuum. Lac porro asine ⁊ eque
inter capraꝝ lac ⁊ camellinum media statuũtur: nisi ꝙ asine
lac caprarũ propinquius ẽ lacti: equinũ camellino. Lac aũt
asine ethicis prodest ⁊ ptisicis si dulce bibatur vt mulsum ẽ.
Et illis cõuenientius lac ⁊ vtilius lac mulierum corporum
sanorum ẽ. Omnis aũt animalis lac lãguidi maluꝫ ẽ hoc
qꝫ ideo qm̃ sanguis qui in eo ẽ corpore infirmatur. Prodest
etiã lactis dulcis potus medicaminũ acutorum potui ⁊ leta
lium si ex calidis sint medicaminibꝰ. Variatur etiam la
ctis substantia ex tẽporibus anni: qm̃ lac vernale post ptum
qum sumitur lac ex mãmis tenuius ẽ ꝙ reliquis tpibꝰ: dehic
crossari ⁊ inspissari non cessat paulatim vsqꝫ estatis tẽpora
donec tẽperatũ fiat. Post hoc autẽ tẽperãtie supaddidit cros
sitiem donec cõceptus afferatur tempus. Varietas vero
harũ in lacte substantiarum iuxta animalis cibũ fit: quoniã
animal aliquãdo plãtas comedit laxatiuas vt scamonee her
bam. Ideoqꝫ ⁊ lac ipsius laxatiue est nature: aliquãdo restri
gentes depascitur herbas vt hemazum ⁊ querci fructus: vn
de ⁊ lac eius eo tẽpore constipãs fit ventrẽ. Si sit aũt anima
lis ex optimis cibus herbis: ⁊ lac laudabile erit quod ex illis
fit herbis. Et qui ex huiusmodi lacte generatur in hominis
corpe sanguis bonus ⁊ cõferẽs lac ipsum cibus. Et scien-
dum quoniam quo in lacte aquositas dominatur: minus ce-
teris malum est ⁊ citius digeritur. Cui autem coagulatiua
dominatur substantia malum est. Ideoqꝫ opilationẽ parit i
epate ⁊ splene in renibus ⁊ vesica lapides: nec oportet illum
multum sumere. Omne vero pretori ⁊ pulmoni lac vtile ẽ:
ptisicis quoqꝫ si sine acuta sint febre ⁊ graui: morbiqꝫ qui in
partibus fiunt pectoris. Est aũt febricitantibus malũ cepha
leaqꝫ molestatis ⁊ qbꝰ crossities i viscerибꝰ hẽtur: ⁊ si i stoma
cho ⁊ suis intestinis vẽtositatẽ inueniẽt dentibus nocet ⁊ eos
comedit: gingiuas eneruat. Ideo ergo lac comedẽtẽ post illũ
masticare oꝫ aquã mellis vel vinũ quo gingiue oino abluan
tur ab ea que illis inhesit coagulatiua substãtia. Nocet autẽ
⁊ rugitus in ventre patientibus: ⁊ cui sitis est quorũqꝫ in ege
stionibus cholera dñatur. Considerãdũ aũt ẽ lac secũdũ
artificij ẽt ipsius varietatẽ. aliud eni cũ riso coquitur. panico
milio. tritico: ⁊ huiusmõi que digestionẽ imorãtur ⁊ a stoma-
co descensũ: paritqꝫ oppilationẽ ⁊ lapides in renibus. Ali
ud autem coquitur donec ab eo ois eius transeat aquositas
pijciunturqꝫ in illud calculi calefacti. aut ferri lamine calefa
cte: quo ab eo trãseat ⁊ deficiat aquositas: fitqꝫ sic vtilis ven
tre solutis cibus ac ꝯstipãs: ⁊ in stomacho morsura sit sedat
illã: sed tamẽ eius a stomacho descensus magis tardatur.
Fit ẽt vt a lacte coagulatiua ⁊ vnctuosa separarentur sub
stantie per coagulũ aut alio aliquo modo: sumitur ad fluxuꝫ
vẽtris ꝓuocãdũ aquositas maxieqꝫ si aut zacchara illi aut
mel fuerit admixtũ. prodest quoqꝫ aquositas hec superfluita
tũ adustarũ emissioni a corpe: ⁊ quibus in epate sũt dolores
pruriginosis quoqꝫ ⁊ scabiosis: alijsqꝫ huiusmodi morbis.
Ab alio vnctuositas ipsiꝰ separatᷣ ⁊ fit acidũ: ⁊ dicitᷣ acer
batũ qd̉ calide cõplexionis cõuenit hoibus: ⁊ in cuius dñatᷣ
calor stõaco ⁊ siccitas ⁊ laborãtibus cuiusqꝫ sitis nimia sit.
Nõnunꝙ eius aufertur vnctuositas ⁊ excolatur aquosi-
tas remanetqꝫ coagulatiua substantia que vocatur nostro
vulgari recocta. huiusmodi corpus oportuno pascit cibo: ca-
lidiqꝫ hoibus vtilis ẽ stomaci ⁊ cholericum habentibus flu-
xũ: magis ãt ex vaccarũ lacte si fuerit: nec nocet hoi si sanus
fuerit. Sꝫ tñ si frigidus cõplexiõe sit stomachꝰ mĩme illd̉ dige
rit. Lac ãt dulce accrescit ⁊ coagulatᷣ i stõ frido. Cuiꝰ ġ talis
ẽ forme stõachꝰ nõ oꝫ lacti ꝓxiꝰ fieri. nocet eteni illi ꝙ plimũ.
Bibe vero lac volẽti oꝫ nõ statiꝫ sumẽ post ptũ: sꝫ post ad mi
nus q̃dragita diebꝰ. oꝫ ẽt lac comedẽtẽ si hũidius ẽ cũ alleo
apio. sinapi. sumiço. ⁊ oliue oleo ac melle sumere: subsequatᷣ-
qꝫ vino: caueatqꝫ ne dentes corrũpat ipius masticãdo vinũ
⁊ gingiuas melle confricet.

De caseo Caseus laudabilior recẽs est: celerius ⁊
enim a stomaco descendit ⁊ intestinis: ea
qꝫ adhuc inest illi nãm molliẽs aquositas. Vetus ceteris pe
ior ẽ maxieqꝫ in quo acumen ẽ ⁊ punctio: in hoc etem caseo
aquositatis nihil ẽ ex coagulatiõe acumẽ adeptus ẽ: cephale
am mouet: oppilationẽ in epate gnãt: ⁊ in renibus calculos.
Ois caseus quãto ꝓpinquior recẽti ẽ ⁊ minus malus: ⁊ quã
to amplius vetus ⁊ difficilioris digestionis erit: ⁊ maiorẽ v-
gens sitim ac cephaleã capitis. Caseus aũt alter altero ꝑ
iudicat ex lactis aialis nã ex qua fit. Unctuositas aũt natu-
ram hẽt eandẽ quaꝫ ⁊ butyrum: ⁊ eiꝫ cui in pectore ⁊ pulmo
ne supfluitas maturari eget vtiliꝰ purgatqꝫ illam maximeqꝫ
si cũ çachara sumatur ⁊ melle.

De ouis Ouum inter alia laudabilius gallinaruꝫ
ẽ: post qd̉ frãquillinorũ dehinc colũbaꝝ:
si quidẽ recens sit hoc eim si tẽporis fiat longioris aut in cali
dis locis malum ẽ. Anatis autẽ ouũqꝫ structiõis ⁊ similium
crossum ẽ ⁊ digestionem morãtur. Cõpetentius auteꝫ ouum
quod sumitur elixatũ in aqua ⁊ nõ multũ decoctum vt durũ
fiat. sꝫ media tm̃ maturatiõe dequoquitur: ⁊ quod etiã sorbi
le vocatur. Hoc nãqꝫ titius digeritur ⁊ melioris est cibi. No
datũ autẽ durum ⁊ lapidosuꝫ ⁊ patellatũ malum ẽ ⁊ diffici-
le digestioni: humorẽ generat crossum: facitqꝫ oppilationem
⁊ lapidẽ in renibus: putrefactionẽ in stomaco: ⁊ colicam mo
uet passionẽ. Qd̉ autẽ subtile paratur sub sorbili circa deco
tionem si sorbeatur aspitati proderit gurguliõis ⁊ gutturis:
pectorisqꝫ morsure ⁊ que in stomaco est ⁊ sub sorbilibus pa-
scit. Si aũt elixẽtur in aceto oua nãm constipãt ⁊ dissinteri-
cis prosunt. Oꝫ ergo oua comedẽtem sorbilia sumere ⁊ su
per calidã infusa aquã ac oliue oleum. Si vero dura come-
dit piper illis ⁊ ciminũ misceat cinamũqꝫ: aut certe post illa
çinçib accipiat cõditũ. apiũ. anetũ. ⁊ meꝝ postea bibat vinũ.

Capꝰ. 27ꝰ. de melle ⁊ çaccara diuersitatibusqꝫ eorum.

m El calidum est ⁊ siccũ in secũdo gradu
frigidas hẽtibꝰ cõplõnes
oportunuꝫ. ⁊ cui phlegma dominatᷣ ac senibꝰ: gene
rat eim i eoꝝ corporibꝰ sanguinem bonũ ⁊ caloris sbaꝫ ꝯfor

tat naturalis: maxieqȝ ſi tẽpus hiemale ſit. Si ãt cuiꝰ ē cali-
da ē cõplexio ſeu cuius corpi cholere dñantur: vel ẽt iuuẽtutiſ
ē etas illud acceperit: malũ ē ⁊ in eorũ generat corpibꝰ chole
rã rubeã: morboſqȝ illi generat acutos ac calidos. magis ãt
ſi tẽpus fuerit eſtiuũ. Hoc etenim tẽpore ante in cholerã imu
tatur ꝙ ſanguinẽ generet. Eſt autẽ in melle elimatio qua na
turã emollit ⁊ acumẽ quo ſitim acuit grauẽ: ꝙ ſi nimiũ ſuma
tur vomitũ excitat ⁊ ſubuerſionẽ. Si cũ aqua coquatur ⁊ dili
genter ſpuma abijciatur eius acumẽ tollitur ⁊ iminuitur dul
cedo ac magis nutrit. Qȝ ãt mel comedẽtẽ ſiquidẽ calidus ē
ſubſequatur granatis muzis: pomis quoqȝ ⁊ citonijs condi-
tis. Heſquẽqueſtẽ magis calidũ ē ⁊ ſiccuȝ ꝙ mel ⁊ eſt ſicut
mel odorẽ babẽs medicinalẽ. affertur aũt deferesie mõtibus
cuius actio fortior ē ꝙ mellis in habitudinibꝰ oibꝰ. Zacca-
ra tẽperate ē cõplexionis ſed ad calĩn ⁊ in oibus ſuis babitu
dinibus melli aſſimilatur niſi ꝙ ſitim nõ mouet eiuſqȝ nutri
mẽtũ maius ē ꝙ mellis. zaccara ãt tebarçeda alba. ſ. ſolida ⁊
plurimũ excocta ceteris melior eſt ſpẽbus ⁊ ſubtilior: proprie
qȝ que in egypto fit. Et ſi zaccara in aqua decoquatur ⁊ de-
ſpumatur calorem extinguit ⁊ ſitim mitigat. Pẽide calide
ſunt ⁊ humide pectori vtiles ⁊ tuſſi. Zaccara buſſerẽ ros ē
qui ſuper buſſerã cadit ⁊ eſt ſubtilis zaccare ſimilis tebarze-
de. Terengebinũ ãt ⁊ ipſum ros ē ſuper arborẽ que i cho-
roſania ē. nõnunꝙ aũt ſuper ſpinã cadit eiuſqȝ eſt cõplexio q̃
⁊ zaccare niſi ꝙ ſubtilior ē ⁊ fortioris dulcoris in quo humi-
ditas ē: ideoqȝ naturã mollit. Mem quoqȝ ros ē qui ſup
arbores in partibus cadit ſeniar ⁊ neſebin ⁊ terre gezire ⁊ eſt
calidũ in primo gradu: in humido tẽperatum ⁊ ſicco pectori
vtile ē ⁊ pulmoni elimans que in eis eſt humiditatẽ: ⁊ aſperi-
tatẽ eorũ emollit: cuius varia ē natura ſecũdũ arborũ in qui
bus inuenitur cõplexionẽ. Nõnunꝙ eni ſup lothon cadit ali
aſqȝ arbores malas malorumqȝ foliorum. Sirqueſtum
etiam ros quidam eſt qui de celo in partes cadit choroſame
ceteris iam dictis laudabilior ⁊ vtilior ⁊ eſt elimans linguã
climat: os refrigerat ſicut ⁊ cãfora naturam ſoluit: amplior
eius potus eſt quatuor vncie cũ aqua calida ⁊ eſt mirabilis
vtilitatis.

Capitulũ. xxviij. de dulcibus que ex melle fiũt ⁊ zaccarã.

d ULcium ſpeties quoniã plures d̃ melle fiũt
⁊ zaccara: quedã quidez cũ farina
quedã cum amilo: quedaȝ cum alijs vt nucibus pi-
ſtacijs: auellanis ⁊ huiuſmodi ſimilibus. Et q̃ cũ amilo fiũt
faludegũ: leucinegũ ⁊ heſſa. Et q̃ cũ faria çebebia ⁊ catapſũ
⁊ chabis ⁊ his ſimilia. Omnia aũt que cum amilo fiunt ⁊ fa
rina humorem generat croſſuȝ: ⁊ in viſceribus faciunt oppi
lationem: arenã pariunt ⁊ calculos in renibus: deſcẽſuſqȝ eo
ruȝ immoratur a ſtomacho: ventrẽ ſtrigunt: ſi digerãtur plu
rimũ nutriunt. Que aũt cum melle ſumuntur minus nociua
ſunt ei cuius viſcera ab oppilatione ſalubria ſunt: niſi ꝙ for-
titer caleſiũt: ideoqȝ quorum eſt cõplexio nõ calida cõueniũt:
Quod aũt cum zaccara fit minus calidũ eſt: Et cui oppila-
tio ⁊ croſſities incipit in epate fieri aut reliquis viſceribus:
magis melle ⁊ zaccara nocetur ꝙ cũ alijs: niſi ꝙ epatis ē dul
cibus delectari: ⁊ citius a ſtomacho ea attrahere eius ſapori
cõfiguratione: inuiſcatur aũt meatibus eius: oppilatioqȝ au
getur. Huius rei ſignũ eſt quoniã animalis quod ficus come
dit epar delectabile in venis ⁊ iocũdum valde. Eſt enim epa
tis dulcibus nutriri ⁊ i pinguari. Faludegum magis nu
trit: ⁊ amplius oppilationẽ parit tardioriſqȝ eſt digeſtionis.
Chabiſum ſub faludego eſt in huiuſmodi habitudinibꝰ:
minuſqȝ nutriẽs minꝰ oppilationeȝ generat. Catapſuȝ
croſſius eſt ⁊ magis nutrit: magis etiam digeſtionẽ imorat̃
Et quod cum nucibus ⁊ earum fit oleo caliduȝ eſt: quod au
tem cũ amigdalis ⁊ earum oleo tẽperatum habet calorem.
Leucinegũ ſub catapſo in his eſt actionibus. Et zele-
bia ſiccior eſt his ⁊ citioris digeſtionis. In horum oium co-
meſtione non oportet fieri aſſiduũ cum quidẽ qui ſanus eſt:
caueat cui oppilatũ aut epar eſt ſplen vel renes: his etenim
mala ſunt proſunt aũt paſſiones in pectore habentibꝰ ⁊ pul-
mone tuſſeſqȝ. Heſſa vero que ex farina fit amilo cũ za
cara ⁊ amigdalarum oleo: conueniens eſt huiuſmodi: ⁊ ma-
nifeſtiſſima vltimaqȝ prodeſt vtilitate niſi qũ i canali pulmo
nis oppilatio inuenitur. Omnia autẽ hec laborãtibus ⁊ exer
citatis conueniunt magis ꝙ alijs. Qui voluerit ergo libera
ri nocumento poſt exercitiũ ea comedat: viniũqȝ vetus bibat
ac vue paſſe vinuȝ ⁊ mel poſt quatuor offas ꝙ ille ſumpſerit
vel zinçiberẽ forte conditũ. Si fiat autem eius qui comedit
hoc corpori calor: ardorqȝ ſquingibin bibat ⁊ granatum ſu-
gat muzum. Si durauerit phlebotomo vtatur ac vent oſis

Natafur autem quod cũ melle ⁊ nucibꝰ fit plurimi ⁊ gra
uis eſt caloris: cephaleã capiti mouẽs: plimãqȝ generat cho
lerã rubeã: ⁊ calidis malum eſt cõplexione: iuuenibuſqȝ ſed
ſenibus oportunũ: ⁊ cõplexionẽ habentibus frigidam. Qd
vero cũ amigdalis fit minus eſt calidũ ⁊ tuſſiẽtibus ꝯpetẽs
ex humiditate. Et quod cum çaccara tuſſem patientibus ex
calore conuenit. Et quod cum piſtacijs ⁊ melle: cui eſt in pul
mone ⁊ pectore humor phlegmaticus vtile eſt: quiqȝ his ha-
bet oppilationẽ in locis. Quod vero cũ papauere paratur ⁊
melle: tẽperatum habet calorẽ. Et ſi cum zaccara calidis con
uenit cõplexione: queqȝ ex calore tuſſis moleſtat: ⁊ catarrum
patientibus ac in pectore ⁊ pulmone vlcera. Quod aũt cuȝ ſi-
ſamo paratur magis nutrit: ⁊ eſt in eo abominatio quedam
ac grauitas: prodeſt aũt tuſſi: pectoriqȝ ⁊ pulmoni: ſed ſtoma
chuȝ eneruat. Reliqua oia que cũ zaccara miſcẽtur ⁊ melle: ⁊
nataforũ que ex eis fiunt virtutes cõtemperãtur ex cõponen
tium actionibus çaccareqȝ ⁊ mellis. Que omnia diligẽter cũ
diſcretionis bonitate ⁊ diligentia poteris indicare.

Capitulũ. xxix. de potibus ⁊ primũ de aqua.

e T quoniam ea que comedũtur oia i me-
moriaȝ adduximus: ⁊ cuiuſ
ſpetiei oratione explanauimus: iuxta quod galienus
⁊ alij dixerunt noſqȝ experti ſumus: iam de oiȝ dicamus q̃
bibũtur habitudinibus ⁊ cuiuſqȝ eorũ diuerſitates oñdamꝰ.
Dico ergo quoniã potus duarum cã vtilitatũ neceſſariꝰ
fuit: altera eſt vt corpus humectaret repleretqȝ locũ que diſol
uuntur humidarũ ſubſtãtiarũ. Altera vero vt cibũ tranſmit
tat ⁊ ad omnia perferat mẽbra corporis illius tenuitate: qua
eius faciliretur tranmiſſio per meatus ⁊ vias. Sũt autem po
tuum diuerſitates tres: prima eſt aqua cuius vtilitas eſt quã
diximus nec aliqd ab ea nutrimẽti ad corpꝰ ꝑtigit. Secũda
vinũ cuiꝰ vtilitas vt cibũ deferat ⁊ ad oia trãſmittat mẽbra:
⁊ vt corpꝰ paſcat: ac calefaciat: ſãguinẽqȝ augeat ⁊ ſpȝ calorẽ
confortet naturalẽ ⁊ illũ in corpus diſꝑgat digeſtionẽqȝ ad-
iuuet. tertia robũ eiuſqȝ vtilitas vt ⁊ cibũ trãſmittat ⁊ corpꝰ
nutriat pariterqȝ locũ obtinet medicamis. Nos aũt pri-
mũ de aqua incipiemus. Dico ergo quoniã qum aque vſus
neceſſarius ſit ⁊ ad ſanitatis cuſtodiã ⁊ morborũ medelam:
maior oibus reliquis vtilitatibꝰ neceſſariũ oino ē medico aq
rũ cognoſcere naturas ⁊ earũ melioribus vti ⁊ vtilioribꝰ po
tui reliquis cauere. Aqua ergo alia ē ſuauis alia non. Et
ſuauis. alia pura cui nihil admiſcetur turbidũ que potui con
ueniens ē. alia nõ pura. Suauis pura ē ea que ſcaturit ⁊ a fõ
tibus decurrit in orientis partes cuius ſigna ſunt vt ſit alba.
mũda. coruſca. leuis pondere ⁊ odore carẽs ⁊ ſapore. cito ca
leſit: itidẽqȝ refrigeratur. albedo eiuſ ⁊ mundities ſignificant
quoniã pura ē nihil habens fetidũ: admixtũ: que ãt ⁊ odore
caret ⁊ ſapore ſignificat quoniã nulla illi eſt ad quã declinat
qualitas. ponderis vero leuitas ⁊ alteratiõis velocitas. ſigꝰ
ſunt eius ſubtilitatis. Que eiuſmõi ē aqua delectabilis ē po-
tui ⁊ penetrãs illãqȝ mẽbra ſuſcipiunt cibos digerit a ſtõ ci-
to deſcendit nihil illũ grauat imo refrigerat ⁊ humectat. poſt
autẽ aquã que a fontibus oritur orientalibus aqua ē que a
locis decurrit altis que inter oriẽtẽ ſunt eſtiuũ ⁊ occidentem
eſtiuũ. fontes. ſ ſeptẽtrionales. aque quoqȝ que a montanis
ſcaturiunt altis: queqȝ ſuper ſaxa defluũt ⁊ calculos forti cur
ſu: vt que in torrentibus magis ſunt: hee nãqȝ poſt illas me-
liores ſunt ⁊ ſunt ſaniores: ſunt eteni calide hyeme: eſtate fri-
gus exhalãt. Suauis porro aqua que pura nõ ē: illa eſt q̃
ſaporẽ hȝ ⁊ odorẽ: ⁊ quedã turbida ē: quedã putrida: quedaȝ
pluuialis. Turbida ē cui lutũ imixtũ ē ⁊ niuis aqua. Hec ſpe
ties oppilationẽ generat in epate. lapides in renibus: magiſ
qȝ a ſtomacho ꝙ ſuauis pura moratur deſcẽſum. putrida eſt
vt lacunarũ: paludũ: lacuũqȝ: ⁊ piſcinarũ aque: eorũqȝ ad q̃
decurrunt vrbiũ cloace locorũ ⁊ ſordes in qua calor ē ⁊ croſſi
tieſ. Hec ſplenẽ auget ⁊ epar: ſtomachũ corrũpit: calorẽ extur
bat: epar corrũpẽdo ⁊ febres generat. Aqua ãt pluuialis me-
lior oibus ē aquis ⁊ ponderis leuioris ſuauiorqȝ ⁊ mundior
ſicut ait hypocras in aerũ ⁊ aquarũ libro. Pluuie aqua oibꝰ
ē leuior aquis ⁊ clarior ſuauiorqȝ: iber etenim ex vaporibus ē
aquarũ quos trahit ſol ⁊ a terra ſubſtollit. Eſt ãt ſolꝰ ſubtile
quid trahere ab aqua ⁊ oibus reliquis corporibus. Ideo er-
go pluuiaꝝ aqua cito putreſcit faciliuſqȝ ꝙ relique oẽs aque
ꝑꝑ ſuã ſubtilitatẽ: vnde ⁊ melior oibꝰ eſt aquis ⁊ citius a ſto-
macho tranſmittitur: ſed tamẽ quȝ incipit putreſcere brãcos
⁊ raucedinẽ parit ⁊ febres aduocat. Si ãt putrida nõ ſit oibꝰ
ē in habitudinibus optima potui: putrefactio ꝫeni eius nõ ex
malitia eſt ſed ex ſubtilitate. Sic quoqȝ ⁊ queeũqȝ aque faci
le putreſcũt bone ſunt: eo ꝙ eorũ putrefactio ē ex ſubtilitate.

Pluuiarū aūt aqua melior que paulatim stillat ⁊ suauiter: si-
gnificat enim qm̄ ex quibus ē vaporibus subtiles sunt: sed ⁊
que tonitrua cōmittatur: tonitruū etenim nubes cōcitat ⁊ va
pores subtiliat. Pluuialis igitur aqua reliquis melior ē ⁊ cō-
ferentior. Harū autē singule aquarū aliquādo frigide ali-
quotiens vero sumūtur calide. Et que qdē refrigerate bibū-
tur cū niue aut valde frigide sicut a fontibus scaturiūt tanq̄
niuis frigus habētes: stomachū refrigerant ⁊ epar calidum:
huiusmodi in saliua bibere nō expedit: percutit enim stoma-
chū ⁊ epar calidos: rigorē excitat ⁊ contractionē ⁊ est denti-
bus mala neruisqȝ ⁊ ossibus ⁊ cerebro ꝑꝑ cōplexionis eorū
frigidū. Est autē pectori mala tussē tumultuās ⁊ catarrum
eruptionē sanguinis a pectoris ꝑtibus mulgēs. Nec vero oꝫ
eā aliquē bibere cuius cōplexio stōaci frigida ē ⁊ epatis: aut
illi cui ex malo cōplexionis frigide aliquod accidit incōmo-
dū: sed nec statim post coitū sumēda: molestūqȝ motū natu-
ralē eteni debilitat calorē. Et oīo quicūqȝ aque potū cū niue
refrigeratū assiduus sumit: eius certe subsequēti nō liberabi
tur malo maximeqȝ in senectutis tēpore: sed nec graui iminē
te siti bibat̄ que in nocte fit in somno naturalē eo q̄ extinguit
calorem: nisi certe febrium cā sitis hec emerserit: aut aliquorū
que sumpta sunt causa salsorum: vel eorum fortasse que cal'a
sūpseris ⁊ sicca: ⁊ huiusmōi alio᷑ q̄ sitiꝫ extuare faciūt. Re-
frigerate autem cū niue aque potus post cibum appetitum ex
citat: stomachum confortat ad ciborum digestionem eorūqȝ
expulsionē que in eo sunt: sꝫ oꝫ eā paulatim bibere: ⁊ non sel'
simul multamqȝ. Nix alia coagulata alia pruina. Coa
gulata si ex suaui coaguletur aqua bona ē. Peior oībus ē q̄
ex mala fit aqua. Pruina aūt melior ē que super saxa cadit
⁊ dulces iocūdasqȝ terras. Si quādo manibus tuis mala i-
ciderit aqua cū hac cā niue tēpera. Porro que suꝑ mōtes ca-
dit malos nix in q̄bus metalla sunt ⁊ ipi sapor ac odor vsu
prohibēda est. Aqua calida in saliua sumpta stomachū a su
ꝑfluitatibus antecedētis lauat cibi. ⁊ ab eo phlegma ⁊ hūi-
ditatem elimat: nōnunq̄ ventrem soluit. Que frequēti⁹ ⁊ as-
sidue sumpta stomachū eneruat ⁊ marcidū facit. nariuꝫ san
guinis fluxū mouet. Si tepida sit subuertit ⁊ vomitū prouo-
cat. Que vero nec frigida nec tepida ē ventreꝫ inflat: stoma-
chum eneruat: appetitū debilitat: nec sitim mitigat: hec ē sua
uis assignatio aque. Nō suauis āt aqua alia ē salsa alia sul-
phurea: alia picea: quedā aluminosa: hec nitrea: illa q̄ a me-
tall' egredit̄: huiusqȝ hec a metallo eris illa ab argēteo. alia
ab argēti viui ꝓcedit metallis. Aqua itaqȝ salsa ventrem
fluxum facit: ⁊ si frequētetur nām suspendit: corpus desiccat:
pruriginē ⁊ scabiem generat. Sulfurea calefacit ⁊ desic-
cat: vetustis ꝓdest vlcerib⁹: pruriginiqȝ ⁊ scabiei corrupte ēt
compl'oni ⁊ hydropicis ⁊ oībus quibus morbi sunt frigidi si
bibatur aut i ea sedeatur. Picea ⁊ resine aq̈ sulfuree suis
ē consil'is in actiōibus: sꝫ forti⁹ operatur in morbos frigidos
neruos calefacit ⁊ epar icendit. Aluminosa refrigerat ⁊ de-
siccat: sputo medetur sanguinis ⁊ fluxui mēstruorū ac emor-
roidibus. Nitrea vero ventreꝫ soluit. Que āt a metallis
oritur ferri ventrē incarcerat: mēbra durat ⁊ roborat: splēis
prodest doloribus ⁊ apostemati. Et q̄ ab eris metallo sca
turit hūiditatibus prodest corporis ⁊ stomaci: eāqȝ desiccat
corrupte vtilis ē cōplexioni ⁊ stranguriā generat. Que ve
ro ab argēti metallo refrigerat ⁊ desiccat tēperate. Oēs
āt he aque sola excepta suaui ad potādū male sunt: siquideꝫ
eis vt potu q̄s vtatur. Si vero tāq̄ medicamīe oportune rei
ad quā sumūtur ⁊ quibus proficiūt morbis si quidē bibātur
aut eis balneū fiat. Oꝫ aūt si quādo quis ad huiusmodi po-
tum aque cogitur que malas habeat qualitates: cogitqȝ euꝫ
necessitas eo q̄ a loco transeat ad locuꝫ de sue regiōis a qua
transit secum ferre terram ex aquarum loco sumptam quas
solitus est bibere: proijciatqȝ eam in aquam ad quā cogit̄ bi
bendā i q̄ eam ꝑmittat donec resideat: sicqȝ ea vtatur: quod
nisi fecerit expedit illā coq̄re diligent̄ ⁊ cū vino miscere pon-
tico si natura sit hoīs frigida: aut cū squigibin si calida sit ei⁹
complexio: aut certe cū aceti modico si squingibin illi non est
prodest etiā illi cepa in aceto cōdita vl' certe per horaꝫ īfusa.
Si sit aūt aqua turbida colatorio purget superillinito cū pa
ne simile bene cocto quē aque infundat. Et si aqua pontica ē
cum dulci misceat vino: si salsa aliquid illi alfiti admisceatur
⁊ sepius colet: aut certe vase fictili ponat nouo: ⁊ quod ab eo
stillabit sumat: bibatqȝ illam super vnctuosos cibos. Si sit
sedens ⁊ eodē stans loco atqȝ in ea putredo est robis miscea
tur fructuuꝫ muçorū vt rubesi robo generatorū aque hereseꝫ.
Et si aqua amara est cū iuleb tēperabitur: ⁊ post ipsā aliqua
sumantur dulcia. Si vero male sit aque complexionis cuius
est corpori nocumētū afferre: in hac cicer decoquēdus ⁊ colā
da: ⁊ sic bibenda est aut certe anteq̄ sumatur ciceris aquam
sorbites ⁊ cicer comedas: aut feniculi olus: pastinacas agre-
stes cum piscibus decoctis. Comedatur etiam piscis salsus:
blitus cucurbita: ⁊ his similia. Fertur etiam nautas cū sua-
ui carent aqua marinā in cucurbitis ⁊ vasis quibus aquam
tullerant rosatā ponere. Hec est aquarum assignatio ⁊ spe
tierum ipsarum.

Capitulū. xxx. de oībus vinis.

Vinum aliud est vuarum ⁊ racemorū quod ē
.s. merū: aliud vue passe: aliud melleū:
aliud dactilicum: aliud ceruisia: aliud quam orienś
vocat ceruisam focha ⁊ quod ex ordeo fit ⁊ similibus. Om-
nia aūt hec calida sunt nisi q̄ alia alijs in calore preiudicant
Et meri quidē cōplexio vniuersaliter calida est ⁊ sicca: preter
q̄ quod nouū est ⁊ torculari proximū: primū nō transgre-
ditur in calore gradū: quod aūt vetus secūdum nō transit ei⁹
calor gradū: ⁊ iuxta sue expressionis propinquitatē remotio
nēqȝ eius erit iminutio ⁊ augmētum in hac cōplexione. Est
aūt int̄ oportuniores ⁊ meliores q̄ sanitatē tuētur cās si tēpe-
rato sumat̄ mō: ⁊ qū op⁹ fuerit. Naturalē nāqȝ confortat ca
lorē auget ⁊ explicat i oīa m̄bra: aīaꝫ ꝯfōtat: cui leticiā affert:
gaudiū ⁊ i segnitiē audatiāqȝ v̄tuti virib⁹qȝ addit: huōres tē
ꝑat cholericos ⁊ per vrinā purgat ac sudoreꝫ. Temperat ēt
cholerā nigrā sua calefactione ⁊ hūectatiōe nām mollit: mē
bra hūectat ꝑcipalia: corpaqȝ quib⁹ siccitas accidit ex imo-
derato calore ab ifirmitate surgentiū corꝑa substollit ⁊ cor-
pulentat: auget nāqȝ ciborū appetitum: digestionē adiuuat
eorumdem ⁊ ad membra trāsmissionē hūiditatēqȝ ad ea ꝑ-
fert aque: hūectat itaqȝ illa si forte siccitas acciderit ventosi-
tatem dissoluit ⁊ inflationē. Hec oīa si moderata sumantur
q̄titate. qua. s. nimia nō exurat ebrietate. Ebrietas nāqȝ
si frequētetur plurimas affert corpori lesiones. quarum ē mē
tis corruptio: animi attenuatio: virtutum aīalium eneruatio
repletionē. s. venarum ⁊ cerebri ventriculorum: nālē submer-
git calorem. eumqȝ refrigerat: qua ex re apoplesia fit: palisis
eneruatio. obstupefactio. epilepsia. tremor ⁊ spasmus. Cū
his āt que dcā sunt meri actiones in corpore variātur ſm ei⁹
nārum diuersitates: sꝫ ⁊ ſm instrumentorum corporis diuer
sitates quibus merum superuenit. Meri porro nature ex
quinqȝ variātur rebus: prima ē color: secunda liquor: tertia
odor: quarta sapor: quinta tēpus. Ex colore quidem. qm̄
quoddā rubeum est clarum qd̄ fortis certe est caloris ⁊ sicci-
tatis. cito trāsiens a stomaco ⁊ in corpore sanguinē gnāt. qui
ad acumen declinat: naturalem cōfortat calorē. si cōueniens
de eo mēsura porrigatur. Est aūt ⁊ subrubeū qd̄ ⁊ fortis ē ca
loris ⁊ plurimi nutrimēti: bonū gnāns sanguinē si modera-
ta sumatur quātitate. Est ⁊ croceū: qd̄qȝ eiusmodi est fortio-
ris ē caloris ⁊ robustioris acuminis: citiusqȝ ad mēbra trās-
mittitur: sꝫ rubeā parit cephaleamqȝ. Est ēt cui color ē niger
qd̄ amplius nutrit: eiusqȝ calor sub croceo ⁊ in corpus trans-
missio tardior. Aliud quoqȝ albū est albe aque simile qd̄
minus reliquis oībus calidū est. Vini autē diuersitas ex
liquore huiusmodi ē. Quoddā crossum ē qd̄ ēt amplius nu-
trit ⁊ trāsmitti moratur a stomacho. Quoddā tenue: eiusqȝ
nutrimentum velox ⁊ a stomaco trāsmissio: cuius ēt ē cepha
leaꝫ mitigare que ex humore fit in ore stomachi congregato
⁊ vrinā prouocat. Quoddā āt temperati est inter vtrunqȝ li-
quoris. vnde ⁊ mediū inter multū est nutrimentum ⁊ paucū
inter velocem etiam ⁊ immorantem digestionem. Varie
tas quoqȝ vini ex odore fit: qm̄ aliud boni est odoris ⁊ dr̄ ri-
hanum qd̄ optimo corpus reficit cibo: bonum generans san
guinē. Quoddā horribilis a quo gnātus malus ē sāguis: ce
phaleāqȝ facit his q̄ ab eo mali surgunt ad caput vaporib⁹.
Vinū ēt ex sapore diuersat̄. qm̄ aliud dl'ce ē qd̄ bono corp⁹
pascit nutrimēto multo: sꝫ ⁊ spissum gnāt sanguinem: nām
qȝ emollit: sed tarde digeritur ⁊ a stomacho descēdit: sitiqȝ ex
citat. Quoddā ponticum est quod stomachū confortat: natu
ram incarcerat: pectori et eius nocet vicinis: cōpetens intesti
norū passionibus ac tarde a stomacho descēdit. Est ⁊ aliud
cui sapor amarus: hoc fortis est caloris oppilationes apiens
⁊ humores subtilians crossos. Inuenitur ⁊ muçuꝫ: quod mi
nus caloris habet. Et meri ex tēporib⁹ fit diuersitas quo-
niam aliud vetus ⁊ validioris caloris fortiorisqȝ acuminis
q̄ quod expressioni propinquius ⁊ nouū est: ⁊ q̄to amplius
vetustū fuerit maioris erit caloris. Est itaqȝ hac in parte ſm
eius torculari propinquitatē ⁊ lōginquitatē caloris fortitudo
⁊ debilitas. Cum ergo simpliciū sint vinorū huiusmodi ha-
bitudines quas diximus actiones: certe si adinuicem collata

cõponantur alia cũ alijs coꝝ ſꝫ cõpoſitionis varietatẽ actionum ſit diuerſitas. Nos itaqꝫ de eorũ cõpoſitione breuibus proſequemur a cuius medicũ abſtinere notitia nõ eſt. Dico ergo vinorũ omniũ laudabilius quodqꝫ meliorẽ generat ſanguinẽ ⁊ temperatũ: caloreqꝫ confortat naturalem rubeũ clarũqꝫ: temperatũ liquore: iocundioris odoris inter vetus ⁊ nouum medians. Poſt quod ſubrubeum croſſum: iocundum odore: amplius enim nutrit ⁊ ſanguinẽ generat. Rubeũ aũt in quo ponticitas eſt minus his duobus bonũ. At vero nigrum ⁊ croſſuꝫ: ponticitatẽ habens: digeſtionẽ tardat: ⁊ a ſtomacho tranſmitti moratur: plurimũ nutrit qũ digeſtũ eſt croſſũqꝫ generat ſanguinẽ. Rubeũ porro croſſuꝫ malũ eſt ⁊ difficile digeritur tarde a ſtomacho mittitur. Et eo peiꝰ hac in hitudine ⁊ ad digerendũ difficilius: magis a ſtõacho immorans deſcẽſuꝫ nigrũ croſſum ac dulce eſt vinum. Vinũ vero albũ ⁊ minus nutrit ⁊ minus calefacit. Cui etiaꝫ adhuc ſubeſt albũ ⁊ tenue vinũ. Quod etiam vrinã ſimul prouocat ⁊ calidis cõpetit: nec cephaleam mouet: aut neruis nocet: q ⁊ cephaleam que ex malis fit i ſtomachi ore coadunatis humoribꝰ ſedat. Croceũ ãt vinũ ſbtile pui ẽ nutrimti: ſꝫ caloris magni. Et acutiꝰ oibus vinis croceũ ẽ croſſuꝫ ⁊ fortioris caloris quodqꝫ ceteris velociꝰ ad caput aſcendit ⁊ cerebro ebrietatẽ afferens difficileꝫ: magis ãt ſi vetus fuerit. His itaqꝫ de cãis vini actiones in corporibus variãtur ex ipſius vini natura. Diuerſitates porro actionũ eius ex habitudinũ corporis varietate aut ipſius eſt cauſa cõplexiõis naturalis aut certe habitudinis extranaturalis. Naturalis quidẽ cã complexionis quoniã calide cõplexiõis qui ſunt: ⁊ quibus cholera dominatur rubea croceũ vinũ ⁊ multũ clarũ quodqꝫ ⁊ vetus ẽ minime illis conuenit: multas eteni illis afferret leſiões vt febrẽ. cephaleã. corporis percuſſiones inflãmationes ebrietates graues que difficile diſſoluũtur. hi ergo ſi ad huiuſmõi coguntur potũ plurimũ illud bibãt mixtũ: infundãt illi ſimile panẽ ſex anteꝙ̃ ſumãt horis: aut certe quatuor: debic colent. Vinũ vero albũ ſubtile nouũ conueniens illis ẽ: nihil illꝭ nocens quin ⁊ vtilitates affert: aquã eteni mẽbris eorũ perfert: vnde ⁊ eorũ refrigerat cõplexionẽ. Frigide aũt cõplexionis hoibus ⁊ quibus phlegma dñatur. croceũ. rubeũ. vetuſqꝫ ⁊ merũ cõueniẽs ẽ vinũ in eorũ generans bonũ ſanguinem corporibus: cõtraqꝫ vina ſubtilia alba ⁊ plurimum mixta ac noua minime illis expediunt: augẽt ⁊enim horũ humiditatẽ ⁊ cõplexionis frigus in inteſtinis ventoſitates ⁊ inflatiões mouent: ſtomachũ debilitãt. Tẽperatarũ aũt corpora cõplexionũ hominibus rubei coloris ⁊ clari vinũ inter vetus ⁊ nouum mediũ. ſi mediocriter aqua tẽperetur vtile ẽ ⁊ cõpetens in corporibus eorũ laudabilẽ generat ſanguinẽ: ſi moderata ſumatur quãtitate: oẽſqꝫ laudabiles de quibus iã dictũ ẽ affert illis cõmoditates. Reliqua oia quecunqꝫ ſint vina mala illis exiſtunt: quoniã que iã diximus pariunt illis nocumenta ſingula ſua. Cui vero corpus in habitudine eſt extra naturali. ſiquidẽ in ſtomacho eius inteſtiniſqꝫ cholere germinant aut eius calefacta eſt quauis de cã cõplexio vel certe illi cephalea accidit: aut eius calidũ ẽ epar: malũ eſt illi rubeũ clarũ: croceũqꝫ ⁊ vetꝰ vinũ valde albũ ecõtra ſubtile ⁊ aquoſum nõ nocet. Eodẽ quoqꝫ mõ ſe res hꝫ. Siquis huiuſmodi vinũ in calꝭis ſumat regionibus ⁊ eſtate: ⁊ qui magno fatigatus ẽ labore cuiqꝫ triſtitia aliqua accidit leſione. Cuiꝰ vero in ſtõ ⁊ ĩteſtinis phlegma generatur: ⁊ vẽtoſitas aut epar illi frigidũ ⁊ viſcera cõpſone: aut in eis oppilatio ẽ: vinũ dulce ⁊ croſſũ ac nouũ minime illi cõuenit: ſed eius auget nocumẽta nec digeritur: nec a ſtõ cito emittitur maximeqꝫ vinum dulce ⁊ croſſũ. Sanus eteni ſtomachus illud nõ digerit: nec a ſe niſi prius lõgũ emittit tẽpus: quãto minus debilis ⁊ egrotans. At rubeũ clarũ: croceũqꝫ vetus vtile illi ẽ. Et ſi cuiꝰ nerui debiles ſũt aut in aliquo patiũtur vinũ illi oĩno malũ. vino eteni ꝓpriũ ẽ cerebro nocere ⁊ neruis magis aũt maluꝫ ad quẽ cephalea feſtinat. cuiqꝫ ĩ cerebro morbus ẽ. Teſtatur hoc hypocras in acutorũ libro morborũ loco quo dicit. vini nocumẽtũ capiti graue ẽ eo ꝙ ſubſtolli ad illud acceleret: cũ quo ⁊ mali tolluntur humores corporis in ſuperioribus qui erant: vnde ⁊ mẽti nocet. Et iterũ hoc eodẽ in libro. vinũ inquit aquoſũ nimiũ mixtũ ſtomachũ humectat ⁊ debilitat: in quo ẽt inflationẽ parit ⁊ ventoſitatẽſue frigiditatis cã. Merum autẽ quod eſt grauitatẽ facit in capite ⁊ ſiti ſaltũ in tiporibus coſtarũqꝫ titillationes ſui cã caloris: hec ſunt que hominẽ de vino ⁊ virtutibus eius varietateſqꝫ actionũ in vtilitate: ⁊ cõtra in ſingulis corporibus ſcire oportet. Quare adhibẽdũ ẽ mẽtis acumẽ ⁊ oia diſcernẽda que de ſingulis eiꝰ dicta ſunt diuerſitatibus circa vtile ⁊ inutile: cõferendaqꝫ hec illis: vt quid q̃qꝫ vini in quoqꝫ corporũ diuerſitates operentur ſecũdũ augmẽtũ ⁊ diminutionẽ poſſis agnoſcere. Reliqua quid in corporibꝰ faciãt vina iã dicẽdũ videt̃. Que paſſe vinũ ſimplex virtute mero proximũ ẽ: niſi ꝙ minus calidũ eſt: quod autẽ huiuſmodi cũ melle fit calidius ẽ primo ⁊ ſiccius. Generat autẽ cholerã rubeam ⁊ corpus fortiter calefacit frigidiſqꝫ prodeſt cõplexionibus ⁊ phlegmaticos habentibꝰ morbos: maximeqꝫ quod fit cũ pigmẽtis. Mellꝭ vinum ſimplex ſi ſit grauiter corpꝰ calefacit cephaleãqꝫ parit ⁊ ebrietatẽ maiorẽ reliquorũ oiuꝫ ebrietate: morbiſqꝫ prodeſt phlegmaticis ⁊ humiditatis manifeſtiſſima vtilitate. Dactilorũ vinũ croſſius ẽ reliquis: eius nutrimẽtũ croſſum quodqꝫ vetus eſt ⁊ minus croſſũ corpus optimo calefacit calore niſi ꝙ eius calefactio minor q̃ aliorũ eſt que dicta ſunt vina ⁊ nigrã generat cholerã. Deriſabi aũt vinũ croſſius eſt dactilorũ vino ⁊ magis a ſtomacho deſcenſũ moratur ⁊ minꝰ corpus calefacit: nãꝫ mollit. opillationem in viſceribus parit quodqꝫ nouũ ẽ ⁊ fortiꝰ oppilationẽ parit pariterqꝫ iflationẽ ⁊ ventoſitatẽ: niſi ꝙ ſi digerat̃ plurimo nutrit cibo. Oportet autẽ bibenti vinum ſi vetus eſt aut croceũ fortiſqꝫ caloris ipſeqꝫ iuuenis ⁊ calidꝰ: tranſire ad granata muça: ſimiliaqꝫ poma: lactucarũ etiam radices ⁊ gẽmarẽ: ſitqꝫ eius anteꝙ̃ bibat cibus romania heſerenia ſumachiaqꝫ. Si ſit autem vinũ croſſum tranſcat ab illo ad apij radices conditi. Si vero ad amarũ inclinatur tranſcat ab eo ad piſtatiorũ ⁊ amigdalaꝝ medullas ⁊ his ſimilia. Cui aũt accidit ebrietas ante potum carnibia vtatur. Focha aũt potus eſt nõ inebrians ⁊ quedam ex ordeo: quedam ex pane fit beueri: quedam etiã cum granatorum aqua. Et que ex ordeo fit ſubuertit: neruis nocet: iflat ⁊ corrumpit ſtomachũ: ni ſiꝙ caloris mitigat acumina. Que autẽ cum pigmentis fit calefacit ⁊ ſubtiliat: vtũtur aũt ea quidam tãꝙ̃ ebrietatem ſedanti ſed falũtur. Que aũt cum pane fit beueri in qua mẽta proiecta eſt minꝰ q̃ que ex ordeo fit mala eſt. Et que cũ granatorũ fit aqua calorem extinguit ſitim mitigat cholericis bona eſt.

Capitulũ. xxxj. de medicinalibus potibus robis ſcilꝭ.

POtus autem qui locũ obtinet medicaminum: alius ſquingibin: qḋ aut cũ zaccara fit: aut cum melle. Et quod cũ melle tẽperatã habet cõplexionẽ in calido ⁊ frigido. Quod aũt cũ melle ⁊ ſeibꝰ ac radicibꝰ magis ad calidũ declinat: ampliꝰqꝫ phlegma ĩcidit croſſum ⁊ viſcoſum: vẽtoſitatemqꝫ diſſoluit.

Quod aut cũ zaccara fit omnibus eſt cõpetens hoibus ⁊ in oi etate: omni anni tẽpore: ⁊ omni regione. Aperit enim meatus ⁊ tranſitus: tranſmittitqꝫ que in eis ſunt ſuperfluitates: ſuperflua incidit croſſa: ⁊ viſcoſa: ac ſubtiliat: emiſſionem adiuuat ſputorũ a pectore ⁊ pulmone: vrinam prouocat cholerã reprimit rubeã ſua acerbitate. Quodqꝫ ſine ſeminibus fit: magis rubeã reprimit: ⁊ magis refrigerat: ſitiqꝫ amplius ſedat: ſtomachũ elimat ab humoribus calidis: omnibꝰ eſt ſanis conueniens maxime calidis: quorũ cõſeruat ſanitatem. Infirmantibꝰ q̃plurimis prodeſt i morbis: maximeqꝫ qui ex cholera rubea cõpoſiti ſũt ⁊ phlgemate: excepta diſſinteria ⁊ ſolutiõe: ac pectoris aſperitate ⁊ pulmonis: vlceribꝰqꝫ eorũ doloribus quoqꝫ neruorũ illis eni nocet. Squigibin aũt citoniorũ qḋ cõpoſuit Galienus in cuſtodie ſanitatis libro: humiditates incidit in ſtomacho: ⁊ ab eo emittit cholera rubeã. ipꝫ que ea a citonijs ineſt confortat põticitate: ⁊ in aceto inciſione: defectui appetitus ciborũ prodeſt ⁊ male digeſtioni: epar confortat: oppilationẽ que in eo ẽ aperit: ab infirmitate ſurgẽtibus prodeſt: eo ꝙ eoꝝ roboret mẽbra: appetitũ augeat. Squigibin hanſali corruptioni prodeſt cõplexionis hydropicis: epatis doloribꝰ ⁊ ſplenis ſi ex frigido ſint: aſmati quoqꝫ: ⁊ anhelitus arctatiõi ſi ex oppilatione a phlegmate facta croſſo fuerit ⁊ viſcoſo. Iuleb tẽperatuꝫ eſt ⁊ ad humiditateꝫ declinat: calorẽ extiguit ſtomaci: ipſũqꝫ confortat: ⁊ febriũ frangit acumen. Mellicratus aliꝰ cuꝫ ſimplici fit melle: ⁊ eſt calidus vtilis frigidis morbis humidis elimatqꝫ niſi quod eius elimatio minor q̃ mellis eſt: vrinaꝫ prouocat: parũ nutrit: ⁊ in corporibꝰ naturã emollit quꝫ ad ſtomachũ peruenerit ⁊ inteſtina que parata ſunt ea que ĩ ipſis ſunt expellere: ſtringit autẽ vẽtrẽ quꝫ ſtomaci validam inuenerit virtutẽ ad emittẽdos cibos in corpꝰ omne: ⁊ eius ĩminuit expulſionẽ: adiuuãs quos illic ĩuenit cibos: vt ad corpus tranſmittant̃: ⁊ naturaꝫ ſtringit. Qui aũt cũ a fauia fit ⁊ çafarano perfectioris eſt in frigidis morbis vtilitatis ⁊ humidis: calidior ⁊eni eſt ⁊ ſiccior. Simplex autẽ cõplexionis calide hoibus malũ eſt. Iniubarũ ſirupus frigidus eſt ⁊ humidus: tuſſi prodeſt ⁊ ſanguis dominationi: patientibus

quoqꝫ maseram ⁊ rubeolam: variolãqꝫ ⁊ pectoris dolores.

Papaueris sirupus refrigerat ⁊ humectat: patientibus catarros ⁊ pectoris vlcera vtilis est: materias spissãs subtiles: acumen sedat: ⁊ vigilijs medetur. Ninifar sirupus refrigerãs ⁊ humectans: tussi que ex calore fit vtilis: febricitãtibusqꝫ si asperitatẽ patiantur pectoris ⁊ tussem: mordẽtesqꝫ materias que pectori influunt ⁊ stomacho. Violaruꝫ sirupus in frigido tẽperatus est: humectat: pectꝰ emollit: gutturi: febribus quas tussis comittatur aut nature siccitas prodest.

Acerbi citrinorũ sirupus: refrigerat: restrigit: febribꝰ prodest acutis: ⁊ sanguineis ac cholericis sitim mitigat: ⁊ appetitũ ꝯfortat. Rosaꝝ sirupꝰ refrigerat ⁊ desicat: naturã soluit: cholerã emittit rubeã: si cũ sꝗngibi bibaꝝ ⁊ niue. Citoniorũ sirupꝰ fridꝰ ẽ ⁊ siccꝰ: vẽtrẽ strigit: stom̃ ꝯfortat: ⁊ siti mitigat. Granatorũ syrupꝰ frigidus ẽ siccusqꝫ: rubeã reꝑmit vomitũ placat: maxieqꝫ si fiat cũ mẽta: stomachũ confortat: sitim mitigat: dolori prodest ori stomachi qui ex choleris fit.

Pomorũ syrupus frigidus ẽ ⁊ siccus: stomaci os confortat: cõplõni prodest: aĩam roborat: vomitũ sedat: ventreꝫ cõstipat: ⁊ qui de pomis fit syrijs: ad hec prõptior ẽ agẽda sui iocũditate odoris: nisi ꝙ minus refrigerat ꝑꝑ corũ dulcedinem. Rebesi robũ refrigerat ⁊ caloreꝫ extinguit: stomacũ cõfortat cholericũ: nãm constipat: febricitãtibꝰ vtilis. Heresem robũ frigidum ẽ ⁊ siccum: rubeã reꝑmit: sitim mitigat ⁊ vomitum: nãm cõstipat. sic quoqꝫ ⁊ syrupus acerbi citrini ꝫ tñ robo heresem fortior ẽ. Mellis syrupus calide ẽ cõplexionis ⁊ hũide: nãm mollit: vrinã prouocat fortiter. cuius elimatio minor ẽ ꝙ mellis: ꝫ cholericis malus est ⁊ apostẽata intus viscera hñtibus. Tamarindoꝝ syrupus refrigerat ⁊ extinguit: cholere vtile rubee: stomachum confortat: vomitũ abstinet: magis aũt qui cũ nabana fit: nã mqꝫ emollit. Lumie syrupus frigidus ẽ ⁊ siccus hẽns paululũ caloris virtutis causa. que ab amaro eius ad acerbuꝫ transit: ideoqꝫ choleram reprimit rubeaꝫ. stomachum confortans: appetitũ excitãs: digestionem meliorat: vomitumqꝫ aufert.

Prunoruꝫ syrupus cholericis prodest ⁊ quibus natura cõclusa est: emollit eim illã. Mirti robũ frigidũ est ẽ siccũ stomacũ confortans nãꝫ incarcerans si eius cũ tussi sit mollities. Morarũ robũ ⁊ ipm̃ frigidũ est calorẽ sedat apostematibus ꝓdest gutturis calidis: est eim in eo põticitas q̃dam ⁊ dissolutio. Nucũ robũ calidũ ⁊ siccum: doloribus prodest gurguliõis si ex humido sint. Hec ẽ medicinaliũ assignatio potuũ ⁊ cõplementũ tractatꝰ nostri de cibis ⁊ potibꝰ.

Capitulũ. xxxij. ð nã odoriferorũ florũ ⁊ herbarũ.

o Dorifera ⁊ vestientia quadã alterãt corpus imutatione ꝫ non valida quẽadmodũ aeris est circũdantis ciborũqꝫ ⁊ potuũ. Odorifera aũt maxime imutãt cerebꝝ magis: vestiẽtia aũt reliqua exteriora mẽbra vt cutẽ ⁊ illi proxima. Que quꝫ ita sint expedit duo hec imutãtibus corpora rebus adijcere non nãlibus s. quo noster sit de rebus nõ nãlibus tractatus plenus perfectusqꝫ. Incipiemus aũt primũ de odoriferis: corũqꝫ circa cerebrũ dicemus actiões. Actiões porro eorum in omni corpore qum exterius adhibẽtur qum de medicaminibus dicemꝰ simplicibus referemus. Dico ergo coꝝ q̃ odorãt q̃dã sũt flores frondesqꝫ: quedã aromata. Nos de priº pᵒ m̃bro dehic ẽt de arõatibꝰ dicemꝰ. In mirto varie sũt vtutes. Est eim pontica: vnde frigida ⁊ sicca hꝫ ⁊ amariitudinem. iðoqꝫ quẽdã calorem cũ subtilitate vnde ⁊ ardori prodest. cerebri ⁊ hũiditati: hec sicca vlceribus vtilis ẽ calidis. Rosa quoqꝫ diuersarũ est virtutũ ꝫ ad frigidũ declinans: ideoqꝫ refrigerat ⁊ desicat si odoretur: eiusqꝫ sedat ardorẽ: vnde ⁊ frigidorum nocet dñis cerebrorũ coriçamqꝫ illis aduocat. Sbaseremũ in calore tẽperatuꝫ ẽ ⁊ frigiditate delectabile respirationi sedãs ⁊ dissoluens qui in cerebro est calorem sine molestia. Maiorana calida ẽ ⁊ subtilis dissoluens cerebri vẽtositates ⁊ que in eo est humiditatẽ subtilians. eiusqꝫ aperit oppilationem: cephalee que ex frigiditate contingit prodest. Oleũ in quo decocta est auriũ medeꝝ doloribus ⁊ ventositati ac frigori. Nemamũ calidum ⁊ siccũ in tertio gradu. fortiter dissoluẽs eas que in cerebro suꝑfluitates phlegmaticas. cephalee que cõtingit ex frigido remediũ affert: eiusqꝫ succus vtilis singultatiõi que ex repletiõe accidit. Iesemminum fortis est caloris ⁊ siccitatis dum respiratur calidum fortiter dissoluit: paraliticis ꝓdest torsiõi fatiei ac emigraneũ qui ex phlegmate fit: phlegmaticis morbis cerebro accidẽtibus si odoretur prodest. Neserim proximũ ẽ iesemini virtuti nisi minoris ꝙ est caloris ⁊ acuminis ⁊ delectabilior respiratiõi aĩeqꝫ lenius. Narciscus in calore tẽperatus est ⁊ siccitate subtilians: dissoluens que in cerebro sũt humiditates. Susami multe sunt spẽs ⁊ ipm̃ variarum ẽ virtutum: nisi ꝙ ad calorẽ refertur ⁊ siccitatem: ideoqꝫ dissoluit ⁊ subtiliat hũorem qui in cerebro est phlegmaticum. Viola frigida ⁊ humida subtilis calori prodest cerebri ⁊ siccitati hũectat ⁊ somnum nutrit si digeratur: ꝫ ⁊ si suꝑ caput recẽs ponitur. Cheiri croceum calide ẽ complexiõis subtiliãs dissoluens temperate. Oẽs autem speties in calore ⁊ frigiditate temperate sunt. Mandragora frigida est ⁊ humida in tertio gradu: ideoqꝫ eius respiratio refrigerat cerebrũ ⁊ humectat: soporatqꝫ ⁊ dormitat. Ninifar violarum simile est in virtute ⁊ vtilitate sed humidius ⁊ ⁊ frigidius. vnde ⁊ cephaleã ex calido prouocatã sedat. Afrengemescũ calidũ ⁊ subtile: cuius virtus ꝓxima ẽ marzenisi virtuti sed illi in siccitate subẽ. Bheramegũ tẽperatũ iocundũ. respiratiõi delectabile aĩe leue leui prodest que in cerebro est ventositati. Beremũ in complexione bheramego vicinum est. Telea in nã bheramego ⁊ beremo proxima est. Pomorũ ⁊ citoniorũ odor: refrigerat cerebrũ cõfortat ⁊ aĩaꝫ. Citrini odor calidus ⁊ in eo acumen quoddã cerebro prodest cui frigus accidit. Narãga calida ⁊ sicca: citria subtilior. Limua citrino similis est in odore ⁊ actione circa cerebrum.

Capitulũ. xxxiij. de aromatũ naturis.

a Romatum fortius odore muscus est qui calidus est ⁊ siccus in tertio gradu subtiliãs: cor cõfortãs. frigidarũ cõplexionũ hoĩum mẽbra cõfortat debilia: si naribus cũ aliquãto inferatur ꝫafarano palisi prodest ⁊ cephalee que ex phlegmate fit ⁊ cerebrum confortat. Ambra calida est ⁊ sicca: eiusqꝫ actio actioni proxima ẽ ⁊ musci si eius respiretur vapor aut naribus iponatur: sed tamẽ musco in actione subiacet. Zehadum calidum est in secundo gradu: sed in humido temperatũ. Gariofilũ calidũ est ⁊ siccũ in gradu secundo: odor eius in cerebro prodest frigido ⁊ debili ⁊ cui dñatur cholera nigra aĩamqꝫ cõfortat ⁊ cor. Sandalũ albũ in tertio gradu frigidũ est ⁊ cephalee si ex calido fit medetur: calorẽqꝫ refrigerat cerebri. Cãphora frigida ẽ ⁊ sicca in gradu tertertio calidũ refrigerat cerebrũ: cephaleeqꝫ ex calido generate remedio ẽ si odoretur ⁊ subiponatur naribus cor confortat ⁊ aĩaꝫ si eiꝰ sit ex calore debilitas: si stomachus ea ⁊ epar emplastrizentur calidi ꝓdest illis. Sicqꝫ si ceroto misceatur ⁊ cordi superponatur febricitãti proderit: si bibatur sperma desiccat ⁊ coitus reprimit appetitũ: de qua si sternutatio cũ succo belbe moueatur fluxũ sanguinis sedat nariũ. Benacuꝫ calidũ ẽ ⁊ siccũ: cerebrũ quod ex frigido lesũ ẽ cõfortat. Xiloaloes multas habet spẽs. vniuersaliter tamẽ oĩs calida est ⁊ sicca ⁊ humiditati que in cerebro ẽ prodest ipsũ cõnfortat ⁊ aĩaꝫ ac cor oĩaqꝫ ĩteriora mẽbra: melior aũt oibꝰ ⁊ caloris validioris: xiloaloes est indica. Macis frigida subtiliꝝ paucũ hñs calorẽ. Spicanardi i prio cal'a: sicca i 2º gradu ⁊ in eo ponticitas modica ⁊ acumẽ. Ideo stõ ꝓdest ⁊ epati. Si ex calido illis incõmodum fiat. Calefacit aũt ⁊ desiccat cerebrum: cui passio ex frigido ẽ ⁊ hũiditate: materiasqꝫ reꝑmit ad ventrem descendẽtes. Galia muscata calida ẽ ⁊ sicca põtica ẽ stomacho vtilis: sed capiti cephaleam mouẽs: nãm si super ventrẽ cataplasmetur stringit. Costũ marinũ album calidum est ⁊ siccũ: ꝫ tñ subest idico in calore: eneruationi prodest neruoruꝫ: venenoqꝫ reptilium. Laudanũ calidum est ⁊ siccũ: ꝫ siccitas eius nõ multũ fortis: dissoluit subtiliat: stomachũ cõfortat frigidum si eo cataplasmetur apostemataqꝫ emollit dura: ⁊ vlr calida ẽ ⁊ sicca: subtilis stomacho prodest cordi ac cerebro eaqꝫ confortat: ꝫ cerebrum vaporibus replet.

Capitulũ. 34ᵐ. de vestibus ⁊ quid in corpore faciant

o Mnis vestis corpori superposita calefit ab illo dehinc conuersa vice ħ illõ calefacit: nisi ꝙ alia quideꝫ minus calida est. alia magis. Vestes linee qũ corpori apponãtur in principijs quidẽ corpus refrigerãt: magis autẽ si chelindro sint attrite. nec corpori adherent. Si vero eiusmodi nõ sint: ⁊ corpori applicite diutius imorentur: modicũ calefaciũt: ħ si subtilissima sit vestis cutẽ lenit ⁊ mẽbra humectat. Bãbacie vestes q̃to molliores tãto ãpliꝰ corpꝰ calefaciũt. eo ꝙ plurimũ corpori inhereãt: pariterqꝫ emolliunt cutẽ ⁊ leniũt. ideoqꝫ hieme induendũ his. Aspera vestis minus calefacit. ⁊ ẽ simul exasperans ⁊ indurãs cutem. Que autẽ vestiuꝫ pilose sunt. ⁊ earum villi lõgiores. calor ẽt erit fortior: vñ ⁊ eiusmodi vestes hieme meliores. adherent etenim corpori. Que vero chelindrate. sunt corporiqꝫ nõ herẽt ⁊ nõ mul-

tum spisse sunt minus calefaciūt. ⁊ estati magis competūt. Bābacinū aūt indumentum vt dictū est ꝙto mollius tāto magis corpus calefacit ⁊ cutē mollit amplius. Lanea vestis calefacit ⁊ desiccat corpus mēbra indurat: magis aūt que ex pillis fit. Merabaçica vestis calida est ⁊ sicca: corpus potenter calefacit. eo ꝙ multaꝫ hēat mollitiē ⁊ corpi circūpositionē: nec vō cutē aspat: dorsū ꝯfortat ⁊ renes calefac. Sericū tēpatū ē ⁊ corpꝰ n̄ calefac quēadmōm bambax suo indumēto. Gasdia calida est corpus lenit: dorso ⁊ renibus vtilis est. Pellee vestes varie sunt secūdum animaliuꝫ ex quibus fiunt naturā. Renonibus itaqꝫ omnibus melior est qui ex pelle fit grisium: ⁊ corpꝰ fortiter calefacit. Qui vero ex vulpe sumitur magis calefacit ⁊ circūminuit. Varium ⁊ erminiū minoris sunt caloris ꝙ pell' grisium ⁊ corporibus magis cōueniunt tēperatis sua leuitate. Edulorum ⁊ agnorū pelles calide sunt ⁊ molles: sed agnorū fortius calefatiunt corpora dorsoqꝫ ⁊ renibus meliores. Hec sunt q̄ nos oportuit de odoriferis ⁊ vestientibus. Et nos iam deinceps reliquas incipiemꝰ exponere que restāt res nō naturales: somnū vigilias: eorūqꝫ in corpore actiones.

Capitulū. xxxv. de somni ⁊ vigiliarū actionibus.

e T quoniam ciboꝝ ⁊ potuū habitudines explanauimus: iā hoc loco de somno ⁊ vigilijs videamus quum his que p̄dicta sunt cōsequenter adiungenda sint. Dico quoniam somnus alius naturalis alius extranaturalis: q est. s. obstupefactio: nobis hoc loco de naturali dicendum: de extranaturali in rebus ex naturam dicetur. Somnus igit̄ naturalis ex humiditate cerebri est tēperata: ⁊ vaporū ascēsu humidorum qui clari sūt ⁊ boni a corpore ad cerebrū. Ideo ergo qū cibū sumpserimus humidiqꝫ ascēderit vapores ad cerebrū: segnities fit nobis ⁊ torpor: somnūqꝫ querimus eo in tēpore. Natura āt sōnū duabus fecit de causis. Altera est vt cerebro quies esset ⁊ sensibus recreatio ab ea que fit ipsis ⁊ accidit fatigatione motus abundātia. Ideo ergo mansuete sunt ⁊ tranquille animales actiones somni tēpore: homo etenim dū dormit sensu priuat̄ visus: ⁊ auditus: odoratus: ⁊ gustus: ⁊ tactꝰ: motu etiam voluntario: vitales porro actiones ⁊ naturales suo decurrūt cursu somni tēporibus. Homo nāqꝫ somni articulo anhelitu nō priuatur ⁊ refectione. Cuius rei signum est nobis arteriarū pulsus manifestus: anhelitꝰ: digestionis bonitas. Altera causa est ciboruꝫ digestio: humorūqꝫ decoctio. Calor nāqꝫ naturalis somni tēpore ad profunda secedit corporis: quo cibū digerat: humores bonos disponat: vnde ⁊ digestio ciborū melior fit hieme ex noctiū longitudine ⁊ somni copia. Significatur aūt nobis caloris somni tēpore ad corporis iteriora nālis secessus: eo ꝙ amplius tunc egeamꝰ opimento ampliori: atqꝫ etiā somnus si prolixior fiat extremitates frigide fiāt ⁊ sanguis ab eis īminuitur: nec multū vigiliarum tēpore operiri egemꝰ. Sōni vero actio ī corpore duobus variatur modis. Primus ē ex tēporibus ipsius ꝙtitate. Secundus ex materiei mēsura ⁊ qualitate. Et ex tēporis quidem ꝙtitate: qm̄ virtutes plurimū eneruat aimales somnus ac debilitat: corpꝰ refrigerat ⁊ humectat: atqꝫ ī eo phlegma augmētat: naturalē debilitat calorē. Moderata vero somni ꝙtitas: cibos digerit: corpus spissat: laborem soluit animā cōfortat naturalē: calorqꝫ augetur naturalis: humores boni fiunt: mēbra recreat extēsa: mētem clarificat: cogitationē emendat ac visum. Si sit aūt somnus tēperata minor ꝙtitate fit abide aīme debilitas natare imbecillitas: digestionis paucitas: corporisqꝫ siccitas. Diuersitas aūt sōni actionū: ƀm quā inuenit in corpore materiā fit: quoniā si sit sōnus ⁊ in stomacho cibus indigestibilis: ac in corpore materia in obediens decoctioni: earūqꝫ ꝙtitas maior ꝙ virtutis que ingreditur īteriora naturalis caloris totius ad coquēdā materiam ⁊ digerendū cibū: materia illum superat nec ab eo īmutationem suscipit: extinguitqꝫ illū: quēadmodū in accessionū primordijs quotidianarū fit febriū. Ideo ergo illis q multitudine vtuntur ciboꝝ īperatur non dormire: donec ab eorum dissoluatur stomacho cibus quadā dissolutiōe. Febricitantibusqꝫ indicimus piodi febris tēpore abstinere somno. Si sit autem oīo corpus vacuū: nec in eo aliquid est ciborū: naturalis conuertit̄ ad corpis humiditatē calor exuritqꝫ ⁊ consumit illam: dehinc ipse debilitatur calor deficiente materia refrigeraturqꝫ corpus. Si sit aūt somnus ⁊ in corpore materia cibusqꝫ moderate ꝙtitatis: calor ad corporis interiora naturalis ingreditur eāqꝫ maturat ⁊ cibum digerit calefacitqꝫ corpus ⁊ humectat. ac eius augetur corpulentia: hec est in corpore somni actio. Vigiliarū quoqꝫ q̄dam naturales sunt: quedā extra naturā: de nō naturali suo dicemus in loco: quo de morborū causis disputabimus. Naturales autem vigilie corpus laxant ⁊ naturales virtutes: aimales confortant virtutes. Calor etenim naturalis ad exteriora egreditur corporis: quo sensus ꝯforatur ⁊ motus: ideoqꝫ vigilie interiora refrigerant corporis: exterioraqꝫ calefaciūt ⁊ desiccant. Si autem tante fiant vigilie vt vitio deputetur: corporis augetur calor siccitas eiusqꝫ corrumpitur habitudo ⁊ oculi profundātur.

Capitulū. xxxvj. de coitus actionibus in corpore.

i N rerum disputatione non naturaliū post somni ⁊ vigiliarū tractatū iusto sequitur ordine coitus speculatio. Coitus etenim inter euacuationes cōputatur naturales cū spermatis emissio quedā sit exinanitio que in custodia fit sanitatis necessaria: qꝺ natura ad cōseruādā fecit aialis spēꝫ. Dico ergo quoniaꝫ coitū in aiali cōstituit natura generādi cā vt que eiꝰ duraret spēs aialiū eorū eēt generationis cōtinuatio: ne forte ⁊ generatio īercidatur ⁊ aialis aliqua ꝑeat spēs: subintrat igit̄ que generantur ꝑeūtiū locū. Ideo ēt in coitu delectatio facta est fortis quo ad eius acceleret vsum aial ⁊ ad huiꝰ perueniat cōplemētū actionis generatiōis. s. maxime eteni hoiuꝫ partis in appetendo coitu delectatio cā proponitur paucoꝝ vero finis ⁊ propositū liberorū productio. Animalis aūt irrationalis finis ⁊ intētio in coitu sola est delectatio. Fecit āt generatiōis natura materiā sperma: quod quedā ē corporis superfluitas quod ēt natura ad sua producit vasa ⁊ generatiōi aptat. Nō est tamē sperma quēadmodū alie superfluitates quibus oio natura nō indiget: qualia sunt emūctiones. sputa. sudor. vria ⁊ similia. qr ex meliori fit que in corpore ē suba ac laudabiliori. Ait aūt in libro de sanitatis custodia galienus: quoniam qꝺ in spermate dominat̄ ignis ē suba ⁊ aeris. Quare eius est calida cōplexio ⁊ humida. Generatur etenim ex claro puroqꝫ sanguine: quo principalia ⁊ prima pascuntur mēbra. Huius porro sanguinis calida ⁊ humida ē cōplexio. vnde ⁊ quꝫ in huius superfluitatis euacuationē hunc modū transgredit̄ eius debilitatur virtus: corpus desiccatur ac defectus sequit̄. Euacuatur autē sanguis per phlebotomiam aliqn̄ multa copia: cuius quātitas multa amplior fit ꝙ que ex spermate potuerit euacuari: nec accidit illi debilitas ⁊ virtutis dissolutio que in coitu si emissionis spermatis excedatur modus cōtingit. Et hoc est nobis signū māꝫ ex qua sperma fit ex meliori eē corpis hoīs: quꝫ per eā subsistentia fit principaliū mēbroꝝ. Quꝫ eteni euacuauerit natura qꝺ in testibus paratū inuenerit sperma: si deinceps hō coitu vtatur ampliori. necesse hꝫ natura attrahere qui generationi paratus erat spermatis sanguinē in superioribus organis excoquitqꝫ illū ⁊ sperma facit optimū. Si āt oīno modū coitus hō excesserit: necesse ē testibus ⁊ spermatis ītris materiā attrahere que nutrimēto mēbrorū parata ē principaliū. quā nō existente attrahūt sanguinē qui ad nutrimētū mēbroꝝ principaliū alterabatur: nec super est illis aliquid quo pascantur: vnde ⁊ plurimos videmꝰ hoīuꝫ quꝫ coitus vsus modū excesserint sanguinē emittere: qꝺ quꝫ ita sit necesse ē virtutē debilitari ⁊ dissolui. Hypocras aūt ⁊ gal's eorūqꝫ sequaces aiunt coitum quādā eē cārū que custodie sanitatis adhibentur: ⁊ aiūt medicorū nōnulli non sic se rē hēre: coitūqꝫ in custodia sanitatis nō ānumerandū. Nō est verū qꝺ dicūt. Coitus eni vna ē cārū corpus īmutantiū que si fiat vt rō expetit ⁊ quum opus est sanitateꝫ custodit. Si vero aliter ꝙ oporteat eo quis vtatur morbum adducet. Quēadmodū eteni humores superfluitatū corporū ꝑ quos subsistit: illisqꝫ vasa parata sunt si augeātur aut īminuantur corpus leditur: sic ⁊ in spermate si augeatur aut imminutum fuerit corpus leditur. Ideo ergo necesse habuit nā illud euacuare si in vasis multū fuerit: queādmodū reliquas necesse ē ei euacuare superfluitates intm̄ vt nōnunꝙ illud multotiens expellat ⁊ emittat quꝫ illi virtus magna sit ad huiusmodi sine coitus vsu. diciturqꝫ huiusmodi actus nocturna pollutio. Nocturna porro hec pollutio fit si humiditas que spermatis est materia multiplicata fuerit: multūqꝫ calefacta: expulueritqꝫ eā in spermatis meatus nā dehinc ad testes quā foras eo ꝙ ea leditur emittit. Si ergo huiusmōi sūperfluitas suis aucta in vasis coitu nō purgatur nec poterit eā expellere natura in iguinibus fit ⁊ ilijs simul extēsio oiqꝫ ī corpe grauitas: sepeqꝫ suis sperma calefit in vasis fitqꝫ febris quoniā mēbra hec quidē post illa calefiunt donec cordi calor hic cōtinuetur. Nōnunꝙ āt eius ascēdūt ad cerebrum vapores vbi ⁊ pessimos generant morbos. His itaqꝫ de cāis si vtatur quꝫ opus poscit hō coitu ⁊ quꝫ in suis huiusmodi superfluitas augetur

vasis: sentitqꝫ in corꝑe grauitatē ⁊ titillationē. statim vt celebrauerit leuitatē sentiet corpus in pigritiā virtutemqꝫ tūcqꝫ coitꝰ augeꝛ appetitꝰ: vt āt euacuatū fuerit qꝺ i spermatis erat vasis ad ea qdā attrabitꝛ aliud. Si ergo coitu vt oꝫ quis vteꝛ cogitationes cedunt: ira mitigatur melic prodest passiōi: prodest phlegmaticis etiā morbis: sōniorūqꝫ medetur multitudini ⁊ appetitū cōfortat: ⁊ oīno fit quēadmodū assignatū est. coitus eīm vna ē cārum sanitatem custodientiū ⁊ nō nullos curat morbos si vt expedit fiat. Si autē aliter ꝙ oporteat exerceatur cā fit morbos generās corporiqꝫ nocens qꝺ ⁊ refrigerat ⁊ desicat si plus equo exerceatur: calefacit etiaꝫ corpus motus multitudie. Coitus porro in corꝑe variātur actiones tribꝰ ex cāis quaꝝ vna ē res nālis, scda nō nālis: tertia que ꝯtra naturā ⁊ extra. Ex nālibus quidem rebus qm̄ si quis coitū celebrat ⁊ adolescēs est ⁊ iuuenis eiusqꝫ cōplexio calida ⁊ humida: testiculorūqꝫ eadem: corpus eiꝰ plenum: color ad rubeū iclinus ⁊ flauuꝫ: plurimūqꝫ in eius gnātur sperma coꝑe: virtus illi fortis ē corpus sanū: nec eiꝰ vsus modū excesserit: tempꝑat eiusmodi nālem calorē eiusqꝫ virtutes: corpus leuigatur: īpigrities fit: gaudiuꝫ accedit: cura pellitur ⁊ cogitatiōes moleste: acumē sedatur ⁊ ira. Si aūt hꝰ cōplexionis vir eius modū excesserit nō plurima fit illi lesio. Qꝺ si coitus supsederit vsui: illūqꝫ neglexerit: sperma suis augeꝛ in vasis dolor in vnguibus fit ⁊ testiculis cū extensione ⁊ pigritia: hebetudineqꝫ sensuuꝫ ⁊ intellectus pariter capiti grauitas: visui tenebre: frāgitur corpus: appetitꝰ iminuitur ciboruꝫ: nonunꝙ cōplō declinat a statu suo. ⁊ febris superuenit: aliquotiens ēt paritur mania ex vaporibus spmatis ad cerebrum ascēdentibus. Sepe quoqꝫ multiplicato spmate ⁊ densato fit corꝑi frigus: ⁊ nōnūꝙ tremor precordioruꝫ. pectoris attractio. sepe ēt scotomia ⁊ vertigo. Qum vero corpis ē frigida ⁊ sicca cōplexio: ⁊ hoīs eiusdē cōplexionis testes. corpus exile. color viridis albus aut croceus. eiusqꝫ in corpore sperma ꝑpaucum. si huiusmodi coituꝫ exerceat refrigeratur corpus: nālis debilitatur calor. ⁊ rarefactū eneruatur: nerui imbecilles fiūt: supuenit illi tremor: aīe marcor. cardiaca. appetitus defectio. sicci fiūt illi morbi. artetica. pectoris passiones ac pulmonis. in cuius vsu si fuerit frequēs. corpus cōsumitur ⁊ deficit spasmus accidit. Quare huiusmōi dn̄o complexionis cauēdus ē coitus ⁊ ab eo recedēdus ad alia negotia: ⁊ si quidē surrexerit illi appetitus modice vtatur. Cuius autē corpori frigida ē ⁊ humida cōplexio: aut calida ⁊ sicca huic coitu vtendū erit pauco: nec multū frequentandus: multas eteīm frequētatio pareret illi lesiones. Complexionis frigide ⁊ humide viro naturalis coagulabitꝛ calor. nerui dissoluentur. Cui vero calida est ⁊ sicca. corpus desicatur ⁊ extenuatur: oculi submerguntur: facies rugatur: aliaqꝫ fiunt huiusmodi que sicce accidunt complexioni. Coitus aūt actiōis i corꝑe diuersitas nō nāliū cā rerū huiusmōi est. Si cibo homo repletus aut potu coitu vtatur: debilitas eius fit corꝑi. eneruatio neruis. dolor in genibus aliarūqꝫ cōtinuationū: viscerū oppilatio: generantur abinde humores crossi. Cuius vsus si hoc fiat modo frequens assiduus: hydropisis sequitur asma: ⁊ tremor. Si vero famē patiēs qs ad coituꝫ accesserit: aut sitis molestia pressus aut aliqua certe euacuationū spetie exinanitꝰ est: vt vomitu solutiōe phlebotomia ⁊ his similibus: aut statim post balneū vel laborem vigiliasqꝫ: aut etiaꝫ post grauē tristitiā: corpus cōsumitur ⁊ desiccatur: calor dissoluitur naturalis: ciborū iminuitur appetitus: tenebratur visus. occuli fiunt concaui: ⁊ nōnunꝙ defectꝰ accidit ⁊ spasmus. Sic quoqꝫ post magnū graueqꝫ gaudiuꝫ quis coitu vtaꝛ: horū aliquid accidūt morboꝝ. Si sit aūt etiam cū his tēpus estiuū grauisqꝫ estus: aut certe inequalis autūnus aeris: adiuuāt morborū generationē. eo ꝙ duo hec tēpora coitus vsui ⁊ frequētationi minime oportuna sint. Si autē quis celebret coitū inter repletionē ⁊ euacuationē corpore medio stabilito: ⁊ in corpore plurimū est spermatis: ⁊ ante somnū fiat ad illū accessus: estqꝫ letus hilaris ⁊ vacuus curis: corpori prodest manifestius: fitqꝫ qui celebrat īpiger: letꝰ leuitas accedit motus ⁊ appetitui ciborū virtus naturali temperies calori: ⁊ si cuꝫ his etas quoqꝫ fuerit iuuenilis vt adolescētia: tempus ipsuꝫ ver. conuenietius fit coitꝰ. Que aūt coitus in corpore extranaturaliū rerū operatur hec sunt. Si etenim qui coitu vtitur mētis desipientia propter cholerā patitur nigrā: multarūqꝫ est cogitationū ⁊ amat: aut in corpore eius phlegma est spissū dēsatuꝫqꝫ: aut certe corpus eius repletum est: aut ex repletione inest illi angustia: aut cerebrum eius humoribus plenū: aut in caput ipsius vapores ascendūt acuti: sanatur ad illius vsum: mania mitigatur: ⁊ amor: tranquillantur cogitationes: calor ⁊ ardor sedatur: phlegma imminuitꝛ ⁊ repletio a corꝑe āgustia mitigaꝛ: oppilō apiꝛ ⁊ pōri spfluitates a cerebro extenuāꝛ: ⁊ ꝑ coitū ad iferiora secedūt: sēsus leuiores fiūt vapores dissoluūꝛ ab eo calidi: magis āt hꝰi cōmoda corꝑibꝰ cōfectio quibus calida ē ⁊ humida complexio. Si aūt vtatur coitu qui in pectore patitur ⁊ pulmone passiones: aut qbus in cōtinuationibus dolor ē in visceribus crossities ⁊ qui morbis molestātur frigidis: cuiqꝫ dolor colice assuetus ē passiōis quēqꝫ solutio frequētat ac stomaci dolor ⁊ defectus quibus ēt catarrus inest ⁊ corriça. Hoꝝ omniuꝫ ad coitꝰ vsuꝫ morbus augeꝛ: prouocat aūt illū ⁊ nutrit. si presens ēt nō fuerit morbus si eius excesserit vsus modum cui corpus huiusmodi preꝑatū est morbis: maximeqꝫ morbi his assidue fiūt cerebro neruis pectori pulmoniqꝫ. Cerebro equidē ⁊ neruis ꝓpter multitudinem coꝝ que de spū dissoluuntur aīali. Pectori vero ⁊ pulmōi propter motus copiam ⁊ horū cōcussionem mēbrorū: naturalisqꝫ imutationem caloris. Quare haꝝ dn̄os passionu ꝫcoitū cauere expedit pestilentie tꝑe ⁊ aeree corruptiōis. Accidit aūt nōnullis hoīnū qum coitu vtuntur virtutis debilitas stomachi eneruatio ac subuersio: in ore siccitas: oculoruꝫ profundatio. Pariterqꝫ in spmatis vasis coꝝ plīmū gnātur sperma: ⁊ si coitu abstinēt grauitas illis fit in capite: angustia ⁊ subuersio: si vero coitu vsi fuerint q predicti sunt accidūt morbi. Quare huiusmodi hoī hitudinis vtēdum erit his que coitus amputant appetitum ⁊ sperma iminuunt. quēadmodū alio ordinabimꝰ ⁊ disponemus modo. Accidit aūt ⁊ nōnullis hoīum in coitu horror aliquātus etiā rigor malorū causa qui in eorū sūt corpore morborū: calorisqꝫ ⁊ ardoris qui coitus accidit tēpore ⁊ articuloꝝ motꝰ exercitatus cā. Omnia eteim malorū chimorum corꝑa si forte subito incaluerint horror illis accidit. Si sit autem eiusmodi chimus cum cerebri malitia rigor sit.

Perflat autem nonnulloruꝫ corporibus coitus tempore putridus odor. eo ꝙ in eorū humor sit putridus qui coitꝰ dissoluitur tēpore caloris causa que eo accidit tēpore.

Ca. 37m. de nālibꝰ euacuationibꝰ ⁊ earum generibus.

Et quoniam quid in corꝑe coitꝰ opetur q vna ē euacuationū spēs nāliuꝫ dictū ē: iā nūc de reliqs dicere aggredimur: quid si a nāli reprimātur cursu i corꝑibꝰ faciāt: qdqꝫ si āpliꝰ ꝙ equū ē fuerit augmētate ⁊ nālē excesserint modū. Sūt aūt he egestio. vrina. mēstruoꝝ sāguis. ⁊ q̄ a palato defluūt alia huiusmodi. Dico ergo quoniā omnia hec si aut modum superexcesserint aut certe a naturali repressa fuerint emissione corpori nocent ⁊ morbi ex singulorum fiunt natura. Quare nō oꝫ aūt eoruꝫ initi more tarditati vel certe in euacuatione augmento ꝙdiu in nāli ꝑstant hitudine corpusqꝫ sanum ꝑseuerat. Et siquidē cōcludanꝛ ⁊ eorū prohibeaꝛ egressus q̄ soluātur initēdū: ⁊ si suꝑabūdauerit retinēdi. Si ⁊eiꝫ hominis arctetur egestio aut vētositas ⁊ ab egressu prohibeantur: colica fit passio ⁊ tenasmos tortio ⁊ angustationes appetitus defectus: anime turbatio ⁊ subuersio: cholerarū vomitꝰ in intestinis ventositas ⁊ stomacho. Si aūt augeatur eius euacuatio dissolutio accidit virtutis ⁊ debilitas. Et si adhuc amplius fiat: casus approximat virtutis: ⁊ si quod euacuaꝛ cholericum est vlcera exarantur i intestinis. Urina qum egredi prohibetur difficultas fit vrine ⁊ eius adustio inuesica dolores ⁊ meatibus vrine ac renibus. hisqꝫ eiusdē locis vlcera excoriationes. Si autē vrine amplior iusto fiat emissio sitim nutrit virtutem debilitat ac dissoluit: corpus desiccat.

Sic ⁊ in mēstruorum fit sanguine. Si etenim eorū negligaꝛ mora in principijs morbos generat pessimos calidosqꝫ Et si eorum more differatur tempus: epar refrigeratur calorem suffocāt naturalē: ⁊ extigūt ⁊ nōnūꝙ fit hydropis: ⁊ cōplexionis corruptio. Quorū si vapores ad cor ascēderint defectus fit ⁊ angustiatio. Si aūt ad cerebrū emicraneū pariꝛ ⁊ diuturniores cephalee: visus tenebre: vertigo: obstupefactio ⁊ his similia. Quorū si modū trāsgrediatur emissio calor debilitatur naturalis sue iminutione materie: epar refrigeratur eo ꝙ sanguis iminuitur: hydropis paritur: simulqꝫ ⁊ cōplexiōis comittaꝛ corruptio. Eadē ⁊ a sāguine accidūt emorroidarum si imoretur cui cōsuete sunt: ⁊ si eius abundet emissio. Sed ⁊ que ab ore emittuntur superfluitates si imorēꝛ cui earum multa est emissio consuetudini: passiones fiunt ⁊ morbi i cerebro: vt oppilatio ⁊ vertigo obstupefactio. Et ampliori facta emissione vigilie succedūt: lenitas facici desicatio ⁊ oculorum: ⁊ similia his. Ideo ergo corpus assuescere emissioni que in eo sunt naturaliū oportet superfluitatuꝫ. Et si plus iusto fiant reprimere quēadmodū in custodie sa-

nitatis tractatu dicemus.

Capitulũ.xxxviij.de anime accidẽtibus.

T quoniam de naturali dictũ satis ẽ euacuatione quidqz in corpore si imoretur faciat aut si exinaniẽdi modũ excesserit. iã nũc de aie nos accidentibus dicere expedit. Et quid circa corpora faciãt. Dico ergo corpus accidentibus immutari aialibus quẽadmodũ ꝛ reliqs oibus imutatur: que hucusqz dicte sunt cãis intm̃ vt qñqz sanitati conseruande fiat causa: ꝛ quandoqz sint corruptionis.sanitatis cãe. Qui eteniz oib⁹ irascũtur de cãis solliciti fiũt ꝛ tristes ꝛ a quauis modica timent cã ꝛ exterrentur occasione: opinationes opinantur falsas ꝛ amant: his sepe de cãis in morbos incidunt pessimos ꝛ passiones intm̃ vt huiusmõi nõnulli moriãtur si in eis horuz aliqua accidẽtiũ roborentur. Qui aũt duz irascitur sibi rex ẽ: irarũqz frangit estus: modesteqz substinet aduentum huiusmõi cãrũ: aius eius roboratur ꝛ cognitio: suiqz ipsi⁹ solidatio .repressio.robur.tollerãtia: aie subtiliatio: vix fiet illi aliqua huiusmodi nõ accidere: ꝛ siquid harũ accidat cãrum ꝙuis rõnabiliter molestãtiũ necessitate tẽperantiã non excedunt: sed ꝛ siquid fortuitu morbi peperint paruus ẽ: ꝛ cito sanatur facileqz ad se reuertitur. Sunt ãt ꝛ sanitatis causa fi;initur hõ earũ vsui cãis cõtrariare nocẽtibus aie corporiqz. Ira enim frigide domino cõplexioni prodest ꝛ formiduloso. Gaudiũ ãt cui tristitia dñatur ꝛ sollicitudo cogitatioqz vtile est. Noui etenim plerosqz qui ex tristitie sollicitudinisqz curarũ perseuerantia corpe iã cõsũpti erant: qui qum exultationis accidisset gratia liberati sunt: in suãqz corpora eorũ reuersa sunt pulchritudinẽ. Nõnulli etiã a morbis quibus laborabãt liberati sunt: eorũ quos amabãt cura ꝛ cogitatione. Sic quoqz ꝛ aliqui sunt quibus dominatᷣ cura ꝛ tristitia: prodestqz illis quz eorum cõplexioni cerebri calor dominetur ꝛ siccitas: ꝛ quibus nimia ẽ gaudij ꝛ letitie consuetudo ne forte ipsorũ calor dispergatur naturalis ꝛ iminuatᷣ.

Que qum ita sint nos horũ proponemus diuersitates accidentiũ ꝛ quid operentur ac in corpore faciãt.hoc nostri libri loco. Dico quoniã aialia sunt accidentia.ira.gaudium.cura.tristitia.stupor.timor ꝛ verecundia. Ira autem est sanguinis cordis ebullitio naturalisqz motus caloris ꝛ ad exteriora exitus semel subitoqz ad vlciscẽda que nocent. Calefacit ãt corpus ꝛ desiccat: cholerã confortat rubeã intm̃ vt febrem quoqz diei pariat. Et siquidẽ in corpore humor est ad putrescẽdũ paratus febrẽ generat putridã. Si ãt imoderata fuẽit ira virtutẽ dissoluit naturalẽ: eo ꝙ illũ plurimũ emittat ꝛ in partes dissipet: vnde ꝛ virtus debilitatur: tremor quãdoqz accidit ꝛ si adhuc augeatur defectus sequitur: maximeqz si hõ debilis sit virtutis nisi ꝙ ira minime mortẽ ascistit. Est ãt huiusmodi accidens cõplexionũ frigidarũ hoibus cõueniens: si tamẽ vltra modũ nõ fiat: calorẽ nãqz cõmouet naturalẽ ad exteriora cũ quo ꝛ sanguinẽ mittit vitalem forti motu ꝛ veloci: reducitqz calorẽ habitudini cõpetẽtẽ naturali: caro q̃ imutata fuerit augetur.sanguis etenim a venis egreditur ꝛ i mẽbris residet. Signũ ẽ autẽ ꝙ naturalis exeat calor ꝛ sanguis ad exteriora ire tẽpore ꝙ oculos iratorũ videm⁹ rubeos eiusdẽqz totã coloris faciem: ac totũ corpus veneqz simul intumescũt. Gaudium autẽ naturalis ẽ exitus caloris ad corporis exteriora eiusqz diffusio paulatim facta. Hi⁹ ẽ aiaz cõfortare calorẽqz naturalẽ in oĩ corpore hũores tẽperare: sanguinẽ caloris tẽperantia naturalis augere: corpulentiam corpori facere. Ideo itaqz oibus cõuenit corporibus tẽperatis: nisi ꝙ qñ semel subitũqz fit aliquotiẽs interficit naturalᷣ dissolutione caloris ꝛ dispersione.fertur ãt hames in nimietate gaudij ꝙ subitũ illi superuenit perijsse. Tristitia vero naturalis ẽ caloris ingressus ad corporis interiora paulatim intantũ vt quãdoqz corpori febrẽ vnius afferat diei. Cuius si diuturnus tẽpus fiat corpus fortiter calefacit oĩaqz calefiũt mẽbra: solidaturqz calor naturalis principalibus mẽbris fitqz abinde ethica febris. Si ergo imoderata fuit tristitia i frigidarũ cõplexionũ corpibus corpus refrigeratur calorqz extinguitur naturalis sua in corporis interiora conuersione: q̃ ex re iminutus coagulatᷣ. Tristitia ãt oibus est nocẽs corporibus ꝛ illa subuertẽs maximeqz frigida ꝛ sicca. Cura aũt ẽ ingressus caloris ad corporis iteriora aliqñ.aliquãdo autẽ egressus. Intrat autẽ quz desperat de quibus ei cura ẽ. Exit autẽ quz adipisci sperauerit. Oz aũt eũ qui cõtinuo ꝛ diuturniori vtitur gaudio cogitationẽ quoqz imiscere rebus ne forte naturalis dissoluatur calor gaudij copia nimia. Timor aũt ẽ naturalis igressus caloris ad iteriora corpis pp aie ab aliquo nocẽti fugã ꝛ exaspanti quz sit nãe aiaz a nocẽtibus ꝛ sbitãtib⁹ que nõ cõsueuit timere ꝛ fugere. Verecũdia porro ꝛ stupor ad igressũ nãlᷣ fiũt caloris i corpib⁹ iteriora regressũqz exterius simul subito. Calor eni a verecundia mouet primuz totus simul subito qualis eius tẽpore pauoris ẽ mot⁹: fugiẽs ab eo qd verecũdatur debilitatis cã. Dehinc roborat illuz cogitatio ꝛ ad exteriora reducit simul: vnde ꝛ color verecundie tẽpore rubescit. Duo aũt hec accidẽtia: timor scilᷣ ꝛ verecũdia minime corpori conueniũt. Hec ẽ que nobis necessaria erat de accidentibus animalib⁹ disputatio: vltimus scilᷣ non naturalium tractatus rerũ. Iã nunc deinceps: de rebus incipiemus extranaturalibus in eo qui sequitur sermone.

Incipit sermo sextus prime partis libri cõpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeher moysi ad regẽ principatus fortitudinẽ de rebus extra naturam que sunt.s.morbi ꝛ cause eorũ accidẽtia illos sequentia translatio stephani philosophie discipuli de arabico in latinũ: habens capitula.xxxv.

Capituluz primũ vniuersalis disputatio de rebus extra naturalibus.

T quoñiam ostendimus in precedenti nostri operis tractatu duas partes speculatiue partis res scilᷣ naturales ꝛ non naturales. Iã nobis supest que extra naturam exponere: quod est prime ꝯplementuz speculatiue scilᷣ partis. Dico quoniaz res extranaturales sunt morbi: ꝛ coꝝ cause que illos faciũt: atqz accñtia morbos seqũntia. Et ei sbsistẽtia hois eiusqz sanitas p reꝝ ẽ nãliũ tẽpãtia: quẽadmodũ i vltio d̉ reb⁹ nãlib⁹ tractatu ostẽdim⁹. Hec aũt tẽpãtia i corpore iuenitᷣ

sano ⁊ circa mēbrorū partibus suis ꝯsimiliū ꝯplexionem: ⁊
in mēbrorū cōpositione principaliū ꝯsimiliū porro suis par-
tibus mēbrorū tēperātia ex tēperie est humorū ⁊ instrumēta-
liū tēperies mēbrorū ex tēperie ē materiei ex qua fetus consti
tuitur ⁊ ex virtutis bonitate informātis. Ex tēperie autē or-
ganicorū mēbrorū tēperātia fit actionū. Q: quꝫ ita sint rerū
tēperies naturaliū in corpe in humoribꝰ est: ⁊ in mēbris atqꝫ
in actionibus. Si aūt horū triū aliquod a tēperātia cesserit
habitudinē facit extra naturalē. Et siquidē humores a tēpe
rantia discesserint cā fit morborū. Si vero mēbra tēperantiā
reliquerint morbus accidit. Q: si actiones a tēperantia cesse
rint accidētia sequūtur. Jdō ergo extranaturales res tres sūt
morbus ⁊ morbos efficiētes cāe ac morbos que sequūtur ac
cidentia. Differunt aūt singula hec abinuicē: qr morbus
actioni nocet nocumēto primo nullo intermediante: vt calo-
ris in febribus nocumētū oibus actionibus sine aliquo me-
dio: quēadmodū aqua in oculis visui per seipsam siue mediā
te nocet: ⁊ apostema gutturis anhelitu ⁊ transglutiēdi actio
ni nō vtēs mediante. Cārū autē nocumēta in actiōes per me
dia fiūt aliquorū: vt febriū putredo. febribꝰ nāqꝫ putredo cā
ē nec actioni per seipsam obest imo caloris mediatione q ab
ea fit quēadmodū ⁊ vngula parua que in tunica est cornea ⁊
nōdū foramē operit visus prohibet spūꝫ trāsmitti videntem
libere per corneaꝫ tunicā. Nocet igitur visui ꝑ tunice cornee
mediū: quoniā nocumētū accidit visui, ex eo ꝙ tunice factum
est cornee nocumētū. hec ergo lesa lesionis visus cā facta est
Accidens autē actiōis nocumētū ē ipsius quod ex mor-
bo fit: vt visus prohibitio ex aqua frigida que in oculo ē. aq̄
etenīꝫ morbus ē prohibitio visus accidens. Eodē ēt mō imi
nutio digestiōis ciborū in febre. febris enī ē morbꝰ. digestiōis
paucitas ciborū. morbi accidens. Morbus itaqꝫ actioni si-
ne medio nocet: cā per mediū. Accidens actionis ipsius ē no
cumētū morbū sequēs. Et nos primū de morbis incipiemus
ostendentes eorū genera ⁊ spēs.

Capitulū. ij. de morborū generibus ⁊ spēbus ⁊ primū de
mēbrorū ꝯsimiliū morbis.

g Aliēnus ⁊ hypocras tradūt morbos fieri
mēbrorū egressu in cōpositiōe sua
a tēperantia naturali. Cōpositionis āt mēbrorūꝫ
tres sunt spēs. Prima ē membrorum partibꝰ suis ꝯsiliū com
positio ex humoribus. hec quꝫ egressa fuerint mēbra a tēpe-
rantia dicitur morbus ꝯsimiliū partiū: nomē etenim illis de
noiatur: ab illis in qbꝰ fit mēbris. secūda ē mēbrorū cōpositio
instrumētaliū ex ꝯsimilibus mēbris: que quꝫ a sua recedunt
tēperantia in cōpositione organicus dicitur morbus. Tertia
est totius corporis cōpositio ex instrumētalibus mēbris alio-
rū cū alijs cōtinuatione: ⁊ hec si a tēperantia cedāt mēbra a
cōpositione. s. ⁊ ab inuicē separentur. morbꝰ dicitur cōtinua-
tiones separās aut disgregatio continuationum. ⁊ est morbꝰ
mēbris cois organicis suisqꝫ ꝯsimilibus mēbris partibus.
Genera itaqꝫ morborū secūdū visum hec tria sūt. gnᷣs. s. mor
bi ꝯsimilium partiū mēbri. ⁊ instrumētalis morbi genus. Et
genus morbi cōis tā ꝯsimilibus suis partibus membris ꝙ
ipsis quoqꝫ organicis cōtinuationū. s. separatio. Morbo
rū aūt partibus ꝯsimiliū due sunt spēs: aut enim simplices
sunt aut cōpositi. Et simplices morbi quatuor sunt calidus. s.
frigidus. humidus. siccus. Cpositi quoqꝫ eodē clauduntur.
numero. aut enī calidus ē ⁊ humidus. aut calidus ⁊ siccꝰ. aut
frigidus ⁊ humidus: vel frigidus ⁊ siccus. Simplices aūt
sunt aut ex qualitate sola puraqꝫ ⁊ materia vacua: aut certe
cū materia. Et morbus calidus qui ex simplici fit qualitate
ē ethica febris ⁊ q̄ diei vnius ē: solis adustio calorqꝫ qui ex la
bore accidit. Calidus aūt morbus qui cū materia fit ad ali-
quod influēte mēbrū vt apostema qd̄ ex sanguine fit ⁊ febris
que ex putredine accidit similiaqꝫ. Morbus vero frigidus
ex simplici veniens qualitate vt cōgelatio ⁊ spasmus accidē
tes ei qui frigus passus ē imoderatū aeris aut niuis. Frigi-
dus aūt morbus qui cū materia fit: vt ꝑalisis. epilepsia. apo-
plexia similesqꝫ ex phlegmaticis fiunt chimis morbi. Egritu
do vero sicca que sine materia fit: vt spasmus qui ex euacua-
tione accidit ⁊ ꝯsūptionis morbus. Qui aūt siccus cū mate
ria fit: vt cancer. elephātia huiusmodiqꝫ alij ex siccis accidē-
tes chimis morbi. Humidus porro morbus ex simplici veni-
ens qualitate ⁊ sine materia: vt humiditas corporis: eiusqꝫ
eneruatio tumida. Morbus aūt humidus qui cū materia fit
quēadmodū hydropis: que ex hūidis accidit chimis. Cō
positus aūt morbus materia vacuus nō erit. Morbi etenim
calidi ⁊ humidi aduentus ex sanguine fit apostema. s. quod
phlegmon vocatur. Calidus ⁊ siccus morbus ex cholera fit
rubea vt apostema qd̄ herisipillā dicimus. Frigidus porro ⁊
humidus ex phlegmate fit vt apostema molle. frigidumqꝫ ⁊
siccū cholera parit nigra quale ē apostema durū.

Capitulū. iij. de organicorū mēbrorū morbis.

o Rganicorum spēs morboꝝ q̄tuor sūt.
Pria ē morbꝰ q i figura
fit mēbroꝝ ⁊ fōma. Scd̄a q i eoꝝ ꝙtitate. Tertia vō morbꝰ q
mēbrorum accidit numero. Quarta vero qui in positiōe mē-
brorum fit. Et morbus quidē qui in figura fit forma scꝫ
quinqꝫ hꝫ diuersitates. Primus est qui in figura fit mēbri vt
capitis turpis ⁊ feda positio ⁊ crurium curuitas. Secūdus
qui in cōcauitate fit mēbri vt inferiora pedis si oio extenuen
tur aut palmarū mediū si plenū fiat ⁊ nō conicum. Tertius
est qui in meatibus fit morbus ⁊ traductiōibus cuiꝰ due sūt
spēs. Altera ē meatuūꝫ dilatatio vt venarum que in ano sūt
aꝑtio ⁊ foraminis pupille extēsio. Altera vero eorū arctatio
quēadmodū ex oppressiōe accidit aut oppilatione. Et qui
meatibus accidit morbus nōnūꝙ in meatibus fit ⁊ transiti
bus quorū toti ē corpori cōis vtilitas: quādoqꝫ aūt his quo-
rum nō est omni cōis corꝑis vtilitas. Si ergo in meatibꝰ qui
bus nō cōis fit vtilitas: morbus accidit abinde vnus. Si āt
in illis quorū in totū corpus cōfertur vtilitas siquidē oppile
tur: oppilatioqꝫ eius apostematis causa fiat: duo fiūt morbi:
apostema nāqꝫ qd̄ in ipius ē substātia morbus est: oppilatio
quoqꝫ ⁊ ipa que per apostema in meatu fit morbus ꝯputat̄.
Et si oppilatio ex humore fit viscoso qui meatibus cōglutīa
tus sit morbus fit vnus oppilatio scilꝫ tm̄. Exēpli cā cōcaua
vena si oppiletur: fitqꝫ eius oppilatio apostematis cā due fi
unt illi egritudines qum due illi sint actiōes. Altera quarum
sanguis est gnātio quā apostema ipedit: altera ē cibi trāmis-
sio ad omne corpꝰ quā oppilatio auertit ab apostemate fcā.
Si sit aūt humoris cā oppilatio qui ipi iniscetur vnus tātuꝫ
fit morbus. Quarta ē spēs morbus qui i aspero fit: explana-
tio. s. membri quod asperum ē natura: quēadmodū ossibꝰ ac
cidit ⁊ matrici qum explanātur qum natura sint asꝑa. Qui
ta est que in lenitate fit asperitas qum in ea fuerit que leuia
erāt nā vt pulmōis canaliū exasperatio quaruꝫ ē nā planas
eē. Morbus aūt qui mēbri ē in quātitate duas hꝫ spēs.
Altera ē vt membrū magis ꝙ oportet magnum fiat: quēad
modum capiti accidit ⁊ lingue quorum maior sit ꝙ expedit
ꝙtitas. Altera ē qum ab eo qd̄ oꝫ iminuitur vt capiti accidit
⁊ stomacho que minora ꝙ expediat eē cōtingit. Morbꝰ
etiā qui in numero fit mēbrorum ⁊ ipē duplex: aut eim super
abūdant. ⁊ hec superabūdantia aut est naturalis vt digitus
quando est adiectus: aut extranaturalis vt varices lūbrici
⁊ ascarides. lapidesqꝫ in vesica fiunt. Aut est imminutio que
aut erit vniuersalis vt membri alicuius incisio: aut parti-
cularis vt si de digitis dactilis auferatur vnus. Jn posi-
tione autē mēbrorū morbus accidens duplex inuenitur vl' lo
co aufertur suo oio mēbrū vt est euulsio disgregatiōis anche
⁊ ruptura cū qua intestina ad testiū descendūt folliculum: vl'
certe cōparticipātis facit corruptionē vt labiorū vel digitoꝝ
adinuicē continuatio: aut si abinuicē disiuncta nō copulentur
mēbra quēadmodū lingue accidit ligamētis vt nō possint ite
rū alligari. Morbus aūt cōis ⁊ ꝯsimilibus partibꝰ suis
⁊ organicis mēbris separatio ē continuationū que ideo cōis
dicitur: qm̄ aliquādo in osse, fit nō in carne: nōnunꝙ alias in
mēbris ꝯsimilibꝰ ⁊ aliquotiēs in tota fit manuu aut pede vel
palma certe alijsve cōpositis mēbris: estqꝫ cōis oībus ꝯsimi
libꝰ mēbris que in eo sunt mēbro. Vocatur āt noibus varijs
iuxta ea quibus accidit mēbra. Si enī in osse fiat fractura di
citur. Si in carne plaga ⁊ vulnus: cuius si fiat tēpus prolixū
vlcus vocant: ⁊ si neruis ruptura: si vene percutienti aporis-
ma: mat̄. s. sanguinis si vene non pulsanti retusio: si lacertis ⁊
eorū extreminati enudatio. Si eorū medio cōtritio: si organi
cis accidat mēbris dicetur incisio eiusdē mēbri: vt manꝰ inci-
sio aut pedis: aut digitoꝝ ⁊ aliorū huiusmodi. Queqꝫ aūt
morborū diuersitas organicorū ⁊ ꝯsimiliū partibus aut cō-
tinuationum separatio aliquādo simplex fit in mēbro: aliqn̄
cōponitur. Queqꝫ cōponūtur eoruꝫ sex fit modis cōpositio.
Primus ē morboꝝ partibus ꝯsimiliū aliorū cū alijs cōposi
tio: quēadmodū caloris ⁊ humiditatis: caloris ⁊ siccitatis.
Secūdus ē morboꝝ ꝯsimiliū cū organicis cōpositio: vt apo
stema calidū cū febre: apostema nāqꝫ morbus ē organicus. fe
bris āt partibus ꝯsimilibus morbꝰ. Tertius ē modus orga-
nici cū organico morbo cōpositio: vt apostema quod in mē-
bro fit in quo meatus sunt: arctāturqꝫ meatꝰ illius apostema
tis suppssiōe: fiūtqꝫ duo i eo morbi. alter ē apostema quod est
morbus instrumentalis in mēbro. Alter autē meatus constri

ctio que ⁊ ipsa morbus est organicus. Quarta est composi-
tio cōsimiliū partibus morborū cum continationū sepatiōe
quēadmodū cū vulnere in mēbro apostēa fit calidū quo mē-
brū febricitat: fiūtqꝫ eo ī mēbro morbi tres: primus ē cōtinua
tionū vulnꝰ sepatio. s. ꝭs apostema qꝺ morbus est istr̄alis. t̄tiꝰ
partibus consimilis morbus febris scil' mēbri. Quinta ē cō-
positio morborū instrumentaliū qui in numero sunt mēbroꝝ
cū continuationū seperatione: vt dactili alicuius digitorum
amputatio: morbi nāqꝫ duo ī digito iuenientur: alter quoruꝫ
continuationis est seperatio. s. alter aūt numeri iminutio scil'
dactili digiti ablatio. Sexta deniqꝫ sequitur cōpositio mor-
borum. Qū triū simul in vnū fit cōuentus: quēadmodū ocu-
lo accidit cui obtalmia est ⁊ vlcus. Discissa est quoqꝫ ⁊ acuit'
tunica vuea: suo foramē pupille motū ē loco ⁊ ad oculū aqua
descendit ⁊ in eo virgl'a producitur. Quod qum ita sit sex ac
ciderunt morbi: primus eorū obtalmia: apostema scil' calidū
apostema aūt morbus est organicꝰ ad magnitudinē attinēs:
calor aūt morbus est partibus consimilis. Secundꝰ eruptio
vlceris que est scil' morbus cōtinuationes seperans. Tertius
vue acumen quod est morbꝰ organicus ad q̄titatē attinens
Quartus est foramis a suo loco exturbatio: ⁊ est organicus
in parte positionis annumerādus morbꝰ. Quintus aūt aq̄
est que est organicus oppilationi attinēs. Sextꝰ vngula mor
bꝰ scil' instrumētalis in parte augmētationis numeri positus
hi sunt morbi sex in vno cōpositi mēbro.

Capitulū. iiij. de morborū causis ⁊ eorū assignatione.

C Ause morbos facientes he sunt que actioni-
bus per mediuꝫ nocent morborū: aut ꝑ
alterius mēbri mediū quod illi prodest actioni. Per
morbi qdem medium: vt humoris putrefactio que febrē facit
oībus nocētem actionibus. Putredo nāqꝫ ipsa actionibꝰ mi-
nime nocet per se ipsaꝫ: sed per febris mediū q̄ ab ea fit. Me
diante aūt mēbro quod illi prodest actioni: adiuuāt s. ad suā
actionē mēbrum aliud vt hrbus cuius vtilitas est stomachuꝫ
calefacere ⁊ epar: cui si incōmodum aliquod accidat stoma-
cho nocet ⁊ epati: illosqꝫ refrigerat: maxime si ciꝰ aliqua fue-
rit pars decisa magna. Idem ⁊ in tunica oculi cornea si forte
illi vlcus fiat exterius prohibetur lumen a cristalleidos ob-
uia maxime aūt videns. Qꝺ qū ita sit ⁊ morborū cause tres
sunt: aut enim manifesta est: atqꝫ hec est que corpori ab exte-
rioribus accidit: vt ferri icisio: lapidis cōtrictio: reptiliū mor-
sus ⁊ percussio: ferarum comestio: sol' estus: ignis adustio: ni
uis frigus: aliaqꝫ huiusmodi q̄ corpori ab extra superueniūt
Secūda causa est que precedens vocatur ⁊ anterior: que ab
interioribus mouetur corporis ⁊ suas exhibet actiones alte
rius mediatione: vt humoruꝫ multitudo ⁊ viscositas qū sint
febrium causa: febris enim ab eis nisi qū putruerint efficitur.
Est itaqꝫ putredo ipsa mediuꝫ inter humores ⁊ febres. Ter.
tium est causarum genus quod attingēs dicitur ⁊ inherens.
quod absqꝫ mediante suas efficit actiones: vt humorum pu
tredo que febres parit. Putredo eteni q̄ꝺdiu in humoribꝰ erit
⁊ febris superest putredine cessante ⁊ febris deficit. Et haꝝ
quodqꝫ genus causarum aut erit morbis partibus cōsimili-
bus causa: aut morbis certe instrumētalibꝰ aut vero cōtinua
tionū separationis morbis.

Ca. v. de morborum mēbrorum partibus cōsimiliū cāis.

M Orborū mēbrorum partibus consimiliū
qui morbi dicuntur male cōple
xionis cause quatuor sunt. Prima est calidi morbi
causa. Secunda frigidi. Tertia humidi. Quarta sicci morbi
Et morbi calidi cause sex sunt. Prima motus est imoderatꝰ:
⁊ hic aut est corporis vt labor maxime qui cōsuetum non ha
bet: aut anime vt grauis ira. Secūda est vt corporis obuia-
tio aliquibus in actu calidis: qualis est sol' calor in estate: ⁊
ignis calor si eorū obuiatio prolixior fiat corpori: quēadmo-
dum in balneo diuturnior mora. Tertia est porrorū spissatio
⁊ densitas que calorem dissolui prohibet: vt eunti per niues
cōtingit: aut si aqua balnee' frigida vel arctanti vt alumino-
sa spissantur eteni porri ⁊ arctāt'. Quarta putredo est: vt ea
que febres parit putredo: quꝫ omne quod putrescit calefiat.
Quinta ciborū paucitas. Calor nāqꝫ si in quo operetur non
inuenit ad humores cōuertitur ⁊ mēbra: calefacitqꝫ ea ⁊ hu-
miditatē desiccat. Sexta est caloris causa calidorū potentia-
liter appositio ⁊ porrectio vt illi fit qui alia cepas piper ⁊ his
comedit similia.

De frigidi morbi causis. Frigidi āt morbi octo
sunt cause. Prima est corporis occur-
sus cū rebus que actualiter refrigerant: quēadmodū accidit
per niues ambulāti ⁊ aerē frigidū si diutius in illis imoretur
donec naturalis coāguletur calor. Si enim diuturna non sit
mora: calefit eo q̄ calor interius cōcludatur corporis. Si au
tem diuturnior ī eis fiat perseuerātia: naturalis refugit ad in
teriora calor ⁊ coagulatur. Secunda est aliquorum sumptus
frigidorum potentialiter vt aqua frigida: lactucarū cum pa-
pauere comestio: ⁊ vt siquis opium sumat. Tertia est ciboruꝫ
potuumqꝫ tanta supfluitas vt etiā calor submergatur natu-
ralis ⁊ extiguatur quēadmodū igni contingit in eū si ligno-
rum nimiā proieceris copiā: ⁊ lucerne si olei nimiū apponas
vt extinguatur. Quarta ē imoderata ciborū priuatio: quēad
modū igni accidit si ligno priuetur materiaqꝫ: deficit eiꝫ ⁊ in
gelatur. Quita porrorū spissatio ē imoderata que supfluita
tes arctat que dissoluebātur: imergiturqꝫ illis calor nālis ⁊
extiguitur. Sexta corporis imoderata dissolutio intātum vt
calor quoqꝫ dissoluatur nālis ⁊ dispergat': quēadmodū diu-
tius in balneo contingit imoranti caloris dissolutione ⁊ ma
terie euacuatiōe per sudorem. Septia motus imoderatio ni
mia itm̄ vt calor dissoluat' nāl' ⁊ dissipetur: eaqꝫ de cā corpus
refrigeretur. Octaua imoderatus. s. quietis ⁊ otij vsus: adeo
vt supfluitates multiplicētur in corpore: quibus imersus ex-
tinguatur ⁊ depereat nālis calor. He sunt frigidi morbi cāe.
nisi q̄ ī duoꝝ horū cāis morboꝝ vna quedā est que minime
corpus refrigerare dicēda est: spissatio. s. aut calefacere sim-
pliciter in omnibus corporibus: quia eius actio in diuersis
variatur corporibus tribus de causis. Prima est spissationis
qualitas: secūda est humoris q̄titas qui ī corpore cōtinetur
tertia dissolutorū ab eo natura. Spissatiōis quidē qualitas
quoniā si fuerit ipa imoderata spissatio morbus fit in corpo
re frigidus: hocqꝫ ex nālis fuga caloris accidit ⁊ eius imer-
sione corpis profūdo vnde coagulatur: ꝓhibitioneqꝫ aeris
ingressus naturalem recreātis calorem poroꝛuꝫ arctatione.
Si sit aūt spissatio modica corpus calefit: eo q̄ nālis prohi-
beatur dissolutio caloris: eiusqꝫ in interioribus corporis fa-
ciat iflāmationem. Humoris aūt quātitas que in corpore est
qm̄ si sit hic plurimus valde ⁊ corpus densetur immoderate
refrigeratur corpꝰ ꝓpter qꝺ a dissolutione humor arctetur:
naturalisqꝫ imergitur calor ⁊ extinguitur. Si sit aūt paruus
hūor ⁊ bonus ⁊ spissatio non imoderata naturalis robora-
tur calor ⁊ frigus stat. At vero si fuerit acutus ⁊ malus vniꝰ
fit diei febris. Cā autem eorū q̄ dissoluūtur a corpore quoni
am in quorūdam corporibus hūores sunt boni: ⁊ si vapores
a dissolutiōe prohibeātur calor ꝯfortatur nālis ⁊ stabilitur.
in quibusdā aūt mali ⁊ aut hūor est cholericus a quo disso-
lutus vapor male est qualitatis: prohibitusqꝫ dissolui febreꝫ
adducit. aut certe phlegmaticus crossus viscosusqꝫ: quiqꝫ ab
eo dissoluūtur crossi frigidi ⁊ humidi. vapores prohibitiqꝫ
a dissolutione pariūt frigus ⁊ humiditatē: submergiturqꝫ ⁊
infunditur illis calor naturalis. Qua ex re phlegmatici ge
nerātur morbi. Est ⁊ aliorū dn̄ans humoruꝫ cholera nigra
⁊ eius qui dissoluūtur sicci ⁊ frigidi vapores qui dum dissol
ui prohibētur frigiditatē in corpore faciūt ⁊ siccitatē cholere
qꝫ nigre morbos.

De morborum humidorū causis. Humido
rum autē morborum cause
quinqꝫ sunt. Prima hūidi alicuius occursus est per tactum:
vt balnei ⁊ aque suauis ac aeris hūidi. Secūda eorū que co-
meduntur ⁊ bibūtur supabundantia. Tertia ciborum ⁊ me-
dicaminū que corpus humectāt porrectio: vt lactucarum cu
curbitarum sermaci ⁊ nimis mixti vini. Quarta nimiꝰ otij
⁊ quietis vsus q ꝑꝑ supfluitates in corpore cōgregant' spisse
que ⁊ ipm humectant. Quinta prohibitio eorū que a corpo-
re dissoluuntur: eorūqꝫ conclusio quādo quod dissoluebatur
humidum erat.

De siccorum causis morborum. Porro siccoꝝ
morborū cause ipe quoqꝫ quiqꝫ
sunt cōtrarie hūidoꝝ causis morboꝝ. Prima est qum corpꝰ
aliquibus opponitur actualiter desiccantibus rebus: vt am-
bulāti per venenosa fit loca: arenosa quoqꝫ rimari loca ter-
razqꝫ sꝫ ⁊ in maris aqua ⁊ aluminosa ac sulfurea balneari.
Secūda paucitas eorum qui pporrigūtur ciborum intātum
vt humiditas deficiat corporis. Tertia sicca potētialiter sepi
us accipe: vt lēticulā acetum ⁊ sal. Quarta laboris imodera
ta copia cū qua humiditas dissoluitur corporis. Quinta ve
ro supabūdantia dissolutoꝝ a corpore hūiditatisqꝫ cōsuma
tio motus copia. He consimiliū partibus morboruꝫ sunt
cause qui mala dicūtur cōplexio si simplices sint ⁊ sine mate
ria. Si aūt compositi sint ⁊ eorū composite producentur cau
se ⁊ iuxta cōpositorum numerum morboꝝ: numerꝰ etiā erit
causarum ⁊ iuxta cārum spēs: morboꝝ spēs ꝓferentur. Si

ſint ⁊cim cauſe plures ⁊ carũ in corpore actio vna ꝓducitur morboꝝ ſpẽs vna male cõplexionis ſꝫ fortis. tanq̃ ſi alicui potentialiter calidũ porrigatur medicamen plurimoqꝫ exerceatur motu. ⁊ calidiſſima balnеetur aqua: vna ꝓuenit morbi ſpecies partibus conſimilis morbus ſcilicet male complexionis calide. Qꝫ ſi plures ſint cauſe ⁊ carum circa corpus oppoſite inuicem actiones vt alijs calefacientibus alie refrigerent: his humectantibus ille deſiccent: aut vna certe caruꝫ alijs dominabitur. Aut due ſue multitudine quantitatis ⁊ grauitate virtutis: fit in corpore mala complexio que dominantium eſt. Aut certe ſingule ſuas operantur actiones proprias ⁊ mala ab eis oritur diuerſaqꝫ complexio. Male autẽ cõplexionis cãe que cũ materia ẽ ad mẽbrũ aliquod influenti ſex ſunt. Prima ẽ depellentis vis mẽbri quod a ſeipſo ſuperfluitates que in eo ex cibis generant̃ expellit: ſiue que ad ipſũ ab alio propulſantur. Que ãt huiuſmodi faciunt mẽbra ſunt principalia: ſua hec facientia virtute vt cerebrũ. cor. epar arterie ⁊ vene. Secũda ẽ mẽbri debilitas que ad ipſũ alteriꝰ pelluntur mẽbri virtute ſuſcipientis. nec ad ſe miſſa aut ſuſcepta põt expellere. debilitas aũt mẽbrorũ aut ex natura ẽ virtutis: hec enim oĩbus debilior eſt mẽbris: quo q̃ ad ipſam mẽbra depellent ĩteriora ſuſcipiat ⁊ vt glãdulosa caro que ĩ alis eſt ⁊ inguinibus auriũqꝫ radicibus. He etenim oẽs natura debiles create ſunt quatenus que ad eas mẽbra depellũt principalia ſuſciperent: aut certe extranaturalis ẽ debilitas: quẽadmodũ in quibus incõmoda queuis ſũt mẽbra: aut ex ipſius creatiõis ⁊ formatiõis in matrice tp̃e: aut deinceps cõtracta. Quodcũqꝫ ita mẽbrũ infirmari plurimũ videris: aut ad ipſũ materias defluere debile eẽ iudicabis ⁊ tanq̃ coadunationis locũ. Tertia eſt materiei copia in corpore abundantis. Materia aũt in corpore multiplicat̃ ⁊ abundat ſi in ſue hõ peccauerit ſanitatis cuſtodia: quẽadmodũ qui malos plurimũ ſumit cibos ⁊ exercitiũ ĩminuit ac balneũ: vnde ⁊ in eius generatur malus corpore ſanguis multarũ ſuꝑfluitatuꝫ cui purgantia vt purgetur ſatis nõ ſunt intr̃a. ſplen. ſ. q cholerã ad ſe trahit nigrã. ⁊ fel cholerã attrahẽs rubeã. cutis qꝫ que ſuperfluitates ad ſe trahit vaporoſas. Qua ex cã multe in corpore adunãtur ſuperfluitates: ⁊ fiunt materie a mẽbris quibuſdã ad alia defluentes. Quarta autem eſt virtutis debilitas paſcentis quꝫ qui ad mẽbrũ ꝓuenit cibus ĩmutare nõ preualet ⁊ ĩ mẽbris transferre naturã. Quinta vero ẽ meatuum largitas per quos decurrũt ſuperfluitates quas mẽbrum forte ad debile depellit. Sexta ẽ ſi ſit qđ materiã mẽbrũ ſuſcipit in corpore inferius vt ſit. ſ. materiarũ ad illud fluxus facilior. He ſunt cõſimiliũ partibus morborũ cãe. ſiquidẽ cũ materia ſit.

Capitulũ. vj. de morborũ organicorũ cãis.

ORganicorum morborum cãe quatuor ſũt. Prima eſt morbi cauſa qui in figura ẽ mẽbri. Secũda eius qui in quãtitate. Tertia morbi qui in numero fit. Quarta ãt morbi ẽ cauſa quo in poſitiõe peccat̃. Et morborũ qui in forma ſũt cauſe quinqꝫ ſpẽbus diuiduntur. Pria ẽ morbi qui in figura ẽ. Secunda qui in cõcauitate. Tertia eius qui meatibus fit. Quarta morbi cã q in aſperitate ẽ. Quinta morbi qui ĩ lenitate peccat. Et morbi qui in figura mẽbri ẽ cãe ſunt: quoniã morbꝰ is figuralis: aut fit in matrice generationis fetus tẽpore: aut partus ipſius articulo: aut dũ nutritur: aut paſſiõe aliqua q̃ his accidit aut deinceps tẽporibus. Et in matrice quidem ex multitudĩe fit materiei quꝫ ſperma multũ ẽ magnaqꝫ fecit ex eo mẽbra ⁊ minime equalia: aut ex paucitate certe materie qũ ex ſpermatis parua quãtitate nõ põt natura ex eo mẽbrũ formare perfectũ quẽadmodũ neceſſariũ ẽ: aut paucitate oportunitatis qualitatũ ſpermatis: q̃ eiuſmodi neceſſarie ſunt mẽbro: qm̃ ſi ſit croſſũ formãtẽ nõ admittit virtutẽ nec cũ ea diſtenditur: ſi ſit ãt tenue ⁊ fluxũ nõ ſtat illi. Partus autẽ tẽpore incõmodũ accidit ⁊ egritudo ſi qui naſcitur aliterq̃ oporteat egreditur: aut ſuper dorſuꝫ aut ſuper genua. Qua ex re mẽbri corrũpitur figura incuruaturqꝫ ſua humiditate. Nutriẽdi vero tp̃e ſi nutrix illũ ꝓut oꝫ faſcijs ſtringere tollere ⁊ ponere neſciat: vnde ⁊ mẽbri corrũpitur figura aut ſi ampliꝰ q̃ expedit lactis ſugat: qua ex re ſuperfluitas multiplicatur humida in eius corpore: ideoqꝫ quorũdã corrũpitur figura mẽbrorũ. Ea aũt que horũ aliquo accidit aut deinceps tẽpore q̃ mẽbri corrũpitur figura octo fit modis. Prima eſt ſi nutrix anteq̃ oporteat puerũ ad ambulãdũ cogat: ideoqꝫ crura eius incuruãtur ⁊ pedes torquentur. Secũda eſt fractura quẽadmodũ ſi frangatur cõcatenatio que ẽ circum foueã diſgregationis anche. nec cõtinet aut ſtringit os quod interius in ea ẽ. Tertia medicus ẽ: ſi confractũ os reducere ad locum neſciat. Quarta infirmꝰ ſi mẽbrũ cõmoueat aſtrictũ ⁊ ſolidatũ anteq̃ roboretur: que ex re mẽbri corrũpitur figura. Quinta eſt ꝑꝑ morbũ quẽadmodũ percuſſio que in naſuꝫ fit: fitqꝫ abinde hõ ſimꝰ. Sexta ab ipſa eſt materie ſuperfluitate male quẽadmodũ elephãticis accidit figure mẽbrorũ eoꝝ corruptio ſiccitatis materiei cã. Septĩa vero ex materiei ẽ imminutione quemadmodũ ꝓthiſicis accidere videmus ex cõſũptione carnis eorũ que oſſa circũdat humiditatũqꝫ q̃bus adinuicem mẽbra cõtinuabant̃. Octaua ex paſſiõe ẽ que neruis accidit: lacertiſqꝫ vt inciſione nerui cũ qua mẽbrũ ſimul eneruatur aut ſpaſmus inclinãs in latus aliquod mẽbrũ aut ſuꝑiora cõcutit: aut eneruatio que mẽbrũ in partẽ inclinat alteraꝫ ⁊ cõtrahit: aut macula vlceris vel apoſtematis cũ qua membri corrũpitur figura ⁊ forma. Et ſpaſmus quidẽ ac eneruatio mẽbri corrũpũt figurã ipũmqꝫ inclinant ⁊ in latus detrahunt. Et ſi ſpaſmus egritudo hec a latere ẽ latus cõtrahitur ſanũ in infirmi partẽ quẽadmodũ paraleſis que ex ſpaſmo fit: q̃ ſi icõmodũ hoc eneruatio ẽ latus cõtrahitur infirmum in ſani partes vt paraliſis que ex eneruatione prouenit. He ſunt morborũ cãe qui in mẽbri fiunt figura. Morborum porro cãe qui in meatibus habẽt fieri ⁊ traductibus: quoniã meatus vt dictũ ẽ aut arctantur aut dilatãtur: meatuũ arctatio fit ſi cõprimãtur aut reſtringantur aut ſi cõſolidãtur: aut ſi oppilatio illis acciderit. Et cõpreſſio eorũ aut retinẽtis fit virtutis fortitudine aut expellentis debilitate: aut quoniam meatus os nimium colligitur ⁊ cõuiſcatur: aut arctatione ſi ipſos meatus arctet ⁊ ſpiſſet: aut ſiccitate illos deſiccãte ⁊ coadunãte: aut cõplõnis certe cã que mẽbro accidit quẽadmodũ cõtingit ſi in aliquod ceciderit mẽbrorũ ſoliduꝫ aliquid ⁊ durũ icõmodũ nãqꝫ in mẽbri cadet figurã ⁊ intrabit figurã incuruatoqꝫ mẽbro meatus qui ĩ eo ſunt ea cõprimũtur de cã aut certe apoſtema fit in eo cõprimiturqꝫ ⁊ arctatur meatus apoſtematis cõpreſſione. Conſolidatio porro accidit ſi quãdo in meatu vlcus fiat: dehĩc cicatriçetur cõcauitaſqꝫ meatus cõſolidetur. Oppilatio aũt fit aut aliqua que cõcauitati meatus incidit re vt chimus ẽ croſſus ⁊ viſcoſus: aut ſaxum lapiſqꝫ: aut ſanguis coagulatus vel ſanies: aut aliqua alia re que meatui inaſcitur vt caro ẽ aut verruca. Meatuũ aũt dilatio eſt: aut quoniã expellens ĩmoderato mouetur virtꝰ motu: aut quoniã retinẽs debilis ẽ virtus: aut ꝓpter caloris ⁊ humiditatis dominationẽ eneruãtẽ ⁊ dilatãtẽ meatus: aut medicamis cã aperiẽtis qđ ſuper locuꝫ ponitur. Morbi vero cãe qui in aſperitate ẽ due ſunt: altera ẽ ab interioribus vt humor acutus quẽadmodũ qui a cerebro ad meri deſcendit ⁊ guture pulmoniſqꝫ canales q̃ aſperat oĩa. altera ab exterioribus ⁊ ẽ aut ex cibo pũgitiuo acuto aut puluere ⁊ fumo quẽadmodũ gutturi accidit ⁊ pulmonis canali ac meri aſꝑitas.

Qui ãt morbus in lenitate accidit mẽbro aut interiori erit cã vt humiditate vnctuoſa aut viſcoſa que a cerebro aut aliũde ad matricẽ deſcẽdit: aut exteriori: aut alicuiꝰ rei humectãtis porrectio vt ſorbitio pinguedo butyrũ. He ſũt morborum qui in forma fiunt cãe. Morborũ q in quãtitate accidũt mẽbrorũ cãe. alie ſũt magnitudinis eiꝰ: alie paruitatis. Magnitudo ãt ex multitudĩe ẽ materie: aut abũdãtia virtutis informãtis: aut ex vtriuſqꝫ cõuentu. Et hoc aut erit naturale ſi ſperma multũ fuerit ⁊ virtus informans fortis. aut nõ naturale quẽadmodũ mẽbro accidit intumeſcere. Paruitas auteꝫ aut ex paucitate ẽ materie bone aut virtutis debilitate informantis: aut inciſione aut putredine quaſdã adurẽte membri partes aut frigoris grauitate vt niuis qđ quedã cadere facit a corpore mẽbra. De cãis morborũ qui in mẽbrorũ inueniũtur numero. Morborũ porro cauſe qui in numero ſũt mẽbrorũ: aut ſunt iminutiõis aut augmẽti: ⁊ augmẽti quideꝫ mẽbrorũ cã duplex eſt: altera vt ſit augmẽtũ ipſum ex naturalibus cãis. Hocqꝫ abundãtia fit ſpermatis: aut quoniã ĩformans minime fortis virtus fuit ſed nec debilis. Si enim fortis eẽt copia illa nõ infirmaret materie ab ordiatiõis cõſuetudine ſua in actione: ſi debilis mẽbrũ nõ cõſtitueret abũdãs altera vero eſt ex nõ naturalibus cãis ex materie. ſ. nõ bone abũdãtia ⁊ ex virtute nõ debili nec forti. ſi nãqꝫ debilis foret ſuperflua nõ pelleret exterius: q̃ ſi fortis plene a ſe ſuperflua emitteret ⁊ a corꝑe propulſaret: vt nihil ex eis in corꝑe crearetur vt verruce glandes ⁊ vngule. Imminutionis aũt mẽbrorũ cã ⁊ ipſa duplex ẽ. altera eſt interior vt ſpermatis paucitas virtutis informãtis debilitas. altera exterior vt ferri inciſio. ignis aduſtio. putredo. nimiũ frigus. De morboruꝫ qui accidunt in mẽbrorũ poſitione cãis. Morborũ qui ĩ poſitione inueniũtur mẽbrorũ cãe biſuriã diuidũtur: aut enĩ eſt

mēbri a suo loco discessionis cā: aut cōparticipationis mem
bri cā cū eo cui cōparticipat. Et suo quidē cedit mēbrū lo
co duabꝰ de cāis. altera motꝰ ē imoderatus quēadmodū i sal
tu nimio imoderato ꝯtigit: meatus q a siphace ad testiculos
mittūt rūpi descēdūtqꝫ itestina ⁊ thirbus vocaturqꝫ huius
modi morbus hernia intestinorum si intestina descenderint
aut thirbi hernia si thirbus demissus est. Nōnūꝙ suppla
nū rūpitur vētris egrediturqꝫ per ipsuꝫ aliquod epatis aug
mētum. Aliquotiens siphaos qui super vētrē est egrediūtꝭ qꝫ
intestina ⁊ thirbus. Aut quēadmodū in euulsione cōtigit dis
gregationis anche: qū quod in osse est coxe augmentuꝫ a cō
cauo exit vertebri anche: eo ꝙ acumina fracta sint fouee: ip
sumqꝫ nimio mouetur ⁊ cōcutitur motu. Altera est egressus
causa a suo mēbri loco humiditas imoderata q̄ mēbrū ener
uat ⁊ suo emittit loco: quēadmoduꝫ thirbo accidit ⁊ intestis
si forte humiditas viscosa in eis qui a siphace sunt ad testes
meatibus cōtingerit suo exire loco ⁊ descendere ad testiculos
fitqꝫ abinde hernia. Et vt in disgregationibus si in eis humi
ditas dominetur viscosa: cōtingit mēbrū suo resilire loco: quē
admodū in eneruatione contingit palisi: qū mēbrū eneruatꝭ
⁊ suo humiditatibus pellitur loco. Causa corruptiōis cō
participantis mēbri eius cui cōparticipat duplex est: altera
est congregationis causa mēbri cū eo cui cōparticipat quꝫ sit
eorum natura disiuncta esse. Altera vero si ea quorum coniū
cta esse natura est fuerint abinuicem disiuncta. Et cōgrega
tio aut ab ipsa formatione vt digitorū qui simlꝭ iungūtur pal
pebrarūqꝫ cōsolidatarū: aut vlcere quod in vtroqꝫ factū est
mēbro consolidataqꝫ sunt ⁊ cicatrice obducta: quēadmodū
digitis si vulnerentꝭ accidit vlcere interiectio vtrisqꝫ: aut ipsi
vlceris macula: aut spasmo. He sunt morborū qui instrumē
talibus fiunt mēbris cause.

Capitulū. vij. de morboruꝫ causis continuationes sepa
rantium.

[S]Eperantium continuationes morbo
rum due sunt causarum
partes. Altera est carū que ab exterioribus fiunt: al
tera vero ab interioribus. Et que ab exterioribus: aut ali
quod est incidēs vt ensis: aut qꝺ disrūpit ⁊ disecat vt fortis
motus: aut quod incēdit vt ignis ⁊ adurens medicamē: aut
quod cōterat ⁊ illidat vt lapis: aut quod distendat vt funis.
Et que ab iterioribus cause sunt exterioribus assimilan
tur: aut ē eni chimꝰ crossus illidēs quēadmodū ⁊ lapis: aut
ventositas crossa distendens vt funis: aut humor calidus
putridus incēdens quēadmodum ignis ab exteriorıbꝰ. Hec
est vniuersalis disputatio oium morborum causarū: quibus
disputationē subdemus accidentium.

Capitulum. viij. disputatio accidentiū morbos sequētiū.

[G]Enera duo rerū extra nālium q̄ sint exposuimꝰ
morbos. s. ⁊ coꝝ cās. Jā nūc dicēdū lo
co hꝰ ꝺ accidētibꝰ morbos seq̄ntibꝰ ⁊ coꝝ cāis vr̄. Di
co ḡ qm̄ in nostre disputatiōis pricipijs de rebꝰ extranālibꝰ
dictū est morbū esse quod actualiter: ⁊ per seipsuꝫ actionibꝰ
nociuū efficit sine mediante. Accidēs aūt actionis ipsius: no
cumētum ē morbū sequēs. Quodqū ita sit ⁊ morbos acciden
tibus causas esse constat: ⁊ accidētia signa esse quibꝰ morbi
significantur: quēadmodū accidit qū stomacho mala fiat cō
plexio vt illam mala sequatur digestio. Mala aūt cōplexio
stomaci male est causa digestionis. Mala itaqꝫ digestio ex
eo ꝙ malā sequitur cōplexionē stomaci accidens est: ex eo au
tem ꝙ per ipsaꝫ mala significatur stomaci cōplexio signum.
Nec est aliqua differētia inter accidentia ⁊ signa: nisi in coꝝ
vsu quo vtimur illis. Si etenim proposuerimus per morbos
accidētia ipsos sequētia cognoscere: morbos ipsos causas di
cimus accidētium. Si aūt proponamus accidētia morbos ri
mari: ipsa facientes: accidētia hec signa vocamus ⁊ morboꝝ
significationes. Quequū ita sint cōueniētius ⁊ oportunius est
nos hac libri nostr ipartē accidentiū diuersitates exponere ⁊
morbos ea facientes: vocamusqꝫ partē hanc accidentiuꝫ cau
sas. Post hoc aūt dicemus quos morbos singula ⁊ que sequā
tur accidentia queqꝫ illos significāt: vocamusqꝫ parteꝫ hanc
signorū sciētiā quoq nostrū hunc intuebitꝭ librū optime mor
bos discernat ⁊ agnoscat: accidētiaqꝫ illos significātia: vt eiꝰ
diligens sit inea speculatio. Incipiemusqꝫ primū de acciden
tibus ⁊ eorū causis.

Capitulum. ix. de accidentium generibus ⁊ eorum assi
gnatione.

[D]Ico igitur accidētium tria genera eē cō
munia: vnū est genus quod i
nocumēto apparet actionū. Scōm quod in habitu
dinibus videtur corporum. Tertium autem quod in habitu
dine eorū que de corpore execūt ⁊ egerūtur maifestatur. Duo
rum aūt extremorū generū causa est genus primū: actionuꝫ
scilꝭ nocumētum. Actionis aūt nocumētuꝫ ex morbo fit qū ac
cidentis sit causa. Habitudines nāqꝫ ⁊ corporum ⁊ superflui
tatū que a corporibus emittūtur habitudines sequūtur actio
num. Accionū habitudines incōmodorū sequūtur qualita
tes que ipsas faciunt. Si accidat ergo mēbro icōmoduꝫ eius
nocet actioni. Et qum actioni accidat nocumentum ei quod
ab ea efficitur obest: eritqꝫ nocumentum quod effecto contin
git iuxta ꝗtitatē incōmodi quod actioni accidit. Exempli
causa si que est in felle virtus attrahēs: ab attrahēdi cholerā
rubeā actione deficiat ⁊ debilitetur ⁊ a sanguis purgatione
ab ea cholera in sanguine remanebit ⁊ per totū diffundetur
cū eo corpus. Qua ex re corporis coloris contingit imutatio
in croceū rubiginē. s. ⁊ ictericiaꝫ: imutatur quoqꝫ vrinarum
color ⁊ ad croceū inclinatꝭ qum ipa sunt sanguis aqua ⁊ co
lamentū vrina: imutatꝭ quoqꝫ egestiōis color in albū ꝑꝑ pau
citateꝫ que defluūt ad intestina cholerarum a felle. Jnmu
tationis itaqꝫ habitudis corporis in croceū: colorisqꝫ eoruꝫ
que ꝑ egestionem ab ipo egrediūtur ⁊ vrinam: nocumentuꝫ
est causa qꝺ virtutē sequitur que in felle sedē hꝫ attrahentem
Et nos de accidentibus que in ipsis sunt actionibus incipie
mus. Dico qm̄ mēbroꝝ cuiqꝫ cū aliqꝺ acciderit incōmoduꝫ
eius nocet actiones. Jncōmodū aūt aut accidit mēbrorum
ex complōnis nālis corruptione qum ab ea aut in calorem
aut in frigiditatem: aut in siccū vel certe humidum discesse
rit: aut ex malitia eius figure si illi apostema fiat aut euellatꝭ
aut iminuatur in numero. aliaqꝫ huiusmodi incōmoda ac
cidant organica: aut certe ex cōtinuationū separatione quꝫ
superuenit incisio illi aut cōtritio aut illisio ⁊ alia huiusm ōi.
Actiōes aūt quēadmodum alio dictū est loco tres sunt.
aiales. s. actiōes vitales ⁊ nāles. Cuiqꝫ aūt harū actionum
tribus accidit modis nocumentum. Aut eim oio cessare fa
cit vt cecitas ⁊ surditas hocqꝫ fit qum membro imoderatuꝫ
⁊ vehemēs accidit icommodū: aut certe iminuit actioneꝫ vt
caligo in visu ⁊ auditus malus. hocqꝫ erit si non sit imodera
tum incōmodum aut certe iminuit: ⁊ ab habitudine imutat:
quēadmodū qui in suorum cōspectu oculoꝝ culices imagia
tur se videre ⁊ muscas. Aut simile qd capillis ⁊ filis ⁊ quem
admodū cuius imutatur auditus. Hocqꝫ fit quꝫ in commo
dum paruum est ⁊ debile.

Capꝰ. xꝰ. de accidentium que in actiones ingrediuntur
animales causis.

[E]T animales quidem virtutes tres sunt
actio. s. regēs que guberna
trix vocatur ⁊ actio sentiens atqꝫ actio voluntario
mouēs. Et regēs quidē actio est ⁊ phantasie actio ⁊ cogita
tionis memorie actiōes: dicūturqꝫ oēs he simul mens. No
cumentum aūt menti tribus accidit modis. Aut eim omnio
deficit ⁊ est eius rei causa aut mala cōplexio frigida que cor
pori ⁊ substātie dn̄atur cerebri: ⁊ siquidē eius fiat aduentus
paululuꝫ ⁊ pedetēriꝫ obstupefactio fit ⁊ in somno submersio.
Aut certe mala erit cōplexio frigida cū materia hūore scilꝫ
phlegmatico qui vētriclōs replet cerebri ⁊ oēs oppilat semel
subitoqꝫ: fitqꝫ abinde apoplesia: aut quosdā cerebri replet vē
triculos semel. ⁊ alios nō: nec oppilat illos oino: fitqꝫ epilep
sia. Aut iminuitꝭ mens ⁊ est eius rei cā mala cōplexio fri
gida ⁊ debilis cerebro dn̄ans: fitqꝫ rōnis turbatio ⁊ mētis:
aut sōnꝰ imoderatꝰ. Aut vero ex mala ē ꝯplōne calida: fitqꝫ
abinde desipiētia aut ex mala cōplexione humida: ⁊ facit ob
stupefactionem: aut ex mala cōplexione sicca ⁊ molestant vi
gilie. Aut vero fit hoc ex mala cū materia ꝯplexione: ⁊ si qui
dem materia phlegmatica est apostēa facit in duobus prore
cerebri ventricul: fitqꝫ ab inde passio que litargirus vocatꝭ
obliuio. s. ⁊ si materia calida est cholerica ⁊ dominatur cere
bro: aut eius operimentis apostema facit morbus qui phrene
sis dicitur generatur qum ⁊ febris seqtur ⁊ mētis alienatio.
Si non sit autem cū ea apostema insania fit ⁊ sequitur illaꝫ
sine febre mētis alienatio. Si sit aūt hec ex phlegmate ⁊ cho
lera rubea cōposita materia cumā generat que est obstupefa
ctio cum vigilijs. Si aūt materia si hec cholera nigra ⁊ sine
apostemate: passio fit que melīa vocatur desipiētia. s. nigra.
Quod si materia nigra vētriculo puppis cerebro dominata
fuerit passio oritur ꝗ cōgelationē mētis dicimus. Aut ve
ro mēs ipsa aliter ꝗ expedit erit ⁊ hoc fiet: aut ex mala com
plexione calida: aut vapore calido ad cerebꝝ ascēdenti: fitqꝫ
mentis alienatio que in febribus est: aut ex mala cōplexione
frigida ⁊ sicca sed debili: fitqꝫ ab ide timor quidā ⁊ formido:

aut ex vapore frigido ⁊ sicco. ⁊ fit ex eis melĩa q̃ hypocũdriaca vocatur. Aut certe ex humore cholerico ⁊ phlegmatico: q in venis que circa cerebrũ ferũtur multiplicatur: generatqꝫ vertigo ⁊ stupor. Hec sunt accidẽtia que totalitati accidunt mẽtis ⁊ cãe carꝫ. Et quoniã mẽ sẽ phantasia cogitatio ⁊ memoria: ⁊ est horũ cuiqꝫ habitatio sedesqꝫ in proprio vẽtriculo cerebri: quãdo vẽtriculorꝫ horꝫ alicui sine alijs incõmodũ acciderit eius nocumẽtum accidit actioni: dueqꝫ alie liberantur partium aliarũ actiones. Et si quidem incõmodũ prore acciderit cerebri phantasie nocet ⁊ aut oĩo deficit phantasia hominis intantum vt ea que presentia non sunt videatur sibi videre: quemadmoduꝫ galienus refert accidisse medico cuidam qui imaginabatur secũ in domo tibicines quosdam eẽ ⁊ sanitatis cogitationis cã precepit illos foras emitti: ⁊ ex memorie que ei erat sanitate qui ad ipsũ ingrediebant agnoscebat: aut iminuitur vt aliter res intueri videatur ꝙ sit earũ forma figuraqꝫ: aut aliter ꝙ expedit ẽ imaginaturqꝫ res sed phãtasia debili. Q: si medio accidit vẽtriculo cerebri incõmodũ aut oĩno cogitationẽ annullat intm̃ vt oĩno nõ discernat inter ea que faciẽda ⁊ que minime faciẽda sunt queadmodũ cuidã contingit viro qui a sũmo domus in inferiora ⁊ vasa ⁊ oẽꝫ domus suppellectilẽ proiecit minime sic nõ oportere cogitãs erratqꝫ in imaginationis ⁊ memorie sanitate: tenẽs memoria quecũqꝫ proiecisset: aut certe iminuitur ⁊ mala fit cogitatio que recte animi dicitur discessus ⁊ a rebus defectus: aut certe aliter ꝙ oporteat eritqꝫ in cogitatione sua ⁊ viso minime bon⁹: diciturqꝫ eiusmõi habitudo mẽtis alienatio. Si aũt puppi acciderit cerebri incõmodum memorie nocet ⁊ aut oĩno cessabit memoria ab hoĩe intm̃ vt oĩa q̃ facit obliuiscatur: ⁊ dicitur memorie priuatio queadmodũ de q busdã antiquorũ refert galien⁹: quoniã quidã qui a pestilentia liberabãtur ⁊ suorũ obliti fuerint noĩuꝫ seqꝫ ipsos ⁊ amicos refutabãt: aut iminuitur nec remiscitur nisi que proxima sunt ⁊ dicitur obliuio: aut est ipsus memorie alia ꝙ oporteret hitudo: ⁊ memorie malũ vocatur. Horũ aũt accidentiũ singulorũ que triũ sũt mẽtis actionũ: fit euẽtus ab eisdẽ cãis a quibus ⁊ totius mentis accidentia proueniũt mala. s. cõplexione singulari aut cũ materia. Significatur aũt nobis huius rei veritas quoniã opiũ ⁊ mandragora hec operantur accidentia nimia sue cõplexionis frigiditate. Et quoniã de accidentibus que actioĩbus cõtingũt regentibus ⁊ eorũ cãis diximus iaꝫ nunc: oportet de accidentibus que in actiones ingrediuntur sentiẽtes aggredi.

Capitulũ. xj. de accidẽtiũ que in actiões ingrediũtur sentientes diuersitatibus ⁊ primũ de visu.

q Uam de actionibus nobis cẽt disputatio sentiẽtes diuisimus in quinqꝫ in visus s. sensũ. auditus. gustus. odoratus ⁊ tactus. Nos igitur h primũ de accidentibus que sensu fiunt visus cõsiderabimus quꝫ sensuũ quinqꝫ sit primus ⁊ subtilior. Dico qm̃ visus sensus tribus nocumẽtũ modis patitur: aut eni oĩo deficit ⁊ dicitur cecitas: aut iminuitur ⁊ vocatur obscuratio vl' opertura: aut aliter ꝙ rectũ fit: ⁊ videtur hoĩ sibi quedã videre que minime sunt. Nocumẽta aũt hec que visui accidũt tribus cõtingunt modis: aut ex primo visus organo qd̃ cristalleis ẽ humor: siquidẽ illi incõmodũ acciderit: aut qm̃ videns ad oculũ vsqꝫ nõ deducitur spũs: aut quoniã mẽbrorũ aliqd̃ que vtilitati cristalleidos parata sunt: incõmodum quoduis patiatur. Incõmodũ accidit illi aut ex cõsimili partib⁹ morbo si refrigeretur aut calefiat: aut humectetur aut desiccetur: aut ex organico morbo vt si suo. s. moueatur loco: aut ãte aut retro: aut dextrorsũ vel sinistrorsũ: aut ad iferiora aut ad superiora. Et si ad anteriora moueat᷑: oculus ea fit de cã glaucus: si ad posteriora niger: ⁊ hec duo visui nõ obsunt. Si aũt ad superiora moueat᷑ aut ad inferiora cõtingit ea de cã hoĩeꝫ vnũ quidẽ intueri tanꝗ̃ duo aliqua: eo ꝙ lumen ab vno dirigatur oculorũ a superioribus: ⁊ ab altero ab inferiorib⁹: ītueturqꝫ hõ oculo cuius ab inferioribus lumẽ dirigitur rẽ quasi demissã alteroqꝫ cuius lumẽ a superioribus procedit altiorẽ. diciturqꝫ huiusmodi accidẽs strabositas. Quãdo ãt dextrorsũ aut sinistrorsũ oculus mouetur fit hoĩeꝫ vnũ quidẽ nõ quasi duo intueri: qm̃ lumẽ ex singulis ꝓcedit oculis per vnã lineã: ideoqꝫ ⁊ hoc incõmodũ visui nõ nocet. Nocumẽtũ auteꝫ quod visui obest eo ꝙ vidẽs sp̃s minime rectus ferat᷑ fit aut qm̃ qui vidẽtẽ mittunt spũꝫ ventriculi cerebri prore aliqd̃ patiuntur incõmodũ: aut quoniã hoc ipsum incõmodũ neruo factũ est concauo: aut qm̃ spũs ipse sua egressus est natura. Incõmodũ quidẽ qd̃ ventriculis prore cerebri accidit aut ex mala fit cõplexiõe calida: aut frigida aut humida: aut sicca: aut ex morbo organico aut apostemate: aut ex cõtinuationũ separatione. Et incõmodũ qd̃ concauo accidit neruo oppilatio ẽ. Oppilatio aũt illi accidit aut ex humore crosso ⁊ viscoso aut ꝯpssiõe. Et egressus spũs a sua ẽ natura aut in qualitate sua: aut in quãtitate aut in vtrisqꝫ simul. In qualitate q dẽ aut si densetur fitqꝫ abinde visus paucitas: aut si subtilief qua ex re visus melior fit. In quãtitate vero aut si augmẽta fuerit vnde ⁊ melior est visus: aut iminuta fitqꝫ visus debilitatio. Et si qualitas cum quãtitate componetur: quatuor huiusmodi fient compositiões. Si fuerit spiritus multus ⁊ subtilis quanlibet rem ⁊ de prope ⁊ de longe optime intuetur homo. Multi eteni est spũs extendi in remotiora loca. subtil' ãt spiritus est quodlibet optima deprehendere cõprehensione. Si sit aũt spirit⁹ multus ⁊ crossus: quod remotũ ẽ homo spiritus multitudine videt: nõ tamẽ bene eo quod cross⁹ sit. Et si spiritus est paucus ac subtil' quod proximũ ẽ optime videt sua subtiliate: nõ aũt lõginqua intuetur eius paucitate: pauc⁹ etenim ad locuꝫ vsqꝫ lõginquũ nõ extenditur. Quod si ⁊ crossus ẽ ⁊ paucus spiritus: remotũ quod ẽ nõ videt sua paucitate sed nec proximũ bene sua crossitie. Que vero accidunt visui accidẽtia causa incõmodi quod alicui accidit mẽbroruꝫ que in auxilijs sunt cristalleidos humoris: aut fiunt incõmodi causa quod foramini accidit pupille: aut engaidos humori: aut tunice cornee: aut palpebris. Foramini quidẽ incõmodũ accidit. iiij. modis. Primus ẽ qũ dilatatur. Secũdus qũ arctatur. Tertius qũ mouetur. Quart⁹ quꝫ scinditur. Et dilatatio aut natural' est: aut extranaturalis: ⁊ vtraqꝫ mala est: oculi nãqꝫ lumẽ spargit᷑ ⁊ nõ ꝯgregatur. Hoc aũt duab⁹ fit de causis: aut tunice siccitate cõgregãtur que in circuitu foraminis sunt partes ⁊ cõprimũtur ⁊ a centro remouentur: ⁊ huius passionis difficilis est sanatio: aut apostemate quod in ea fit: ⁊ ipsam distẽdit. Secũda est causa propter humoris engaidos copiã que illam replet: ideoqꝫ foramen distendit᷑.

Arctatio aũt aut naturalis est: aut extranaturalis. Si naturalis ẽ ⁊ laudabilis: cõgregat ⁊ enim sp̃m vidẽtem nec sinit spargi. Et si extranatural' mala eiusqꝫ cause causis opposite sunt dilatationis. Hoc est aut quoniaꝫ cornea tunica eneruata est: aut humiditate superflua: aut quoniã qui albugini oui similis est humor euacuatus est: nec est huic aliquid quod eam impleat tunicã ⁊ roboret: eneruaturqꝫ hac de causa: eiusqꝫ adinuicem superincidũt partes. Euacuatio autem engaidos humoris incõmodũ est visus validũ: sequitur nãqꝫ hoc humoris cristalleidos desiccatio occurritqꝫ exterius lumen sine mediãte inter eos. Foraminis aũt cõmotio aut natural' aut extranãlis. Et ex̃naturalis fit: si tũica scidat᷑ vuea alio ꝙ foramis loco: roboret᷑qꝫ tũica vuea ⁊ scissura ꝯsolidet᷑ incõmodũ h foramis scil' mot⁹ visui maĩfeste nõ obẽ. Foramis aũt scissura si modica ẽ nec ad engaidos transmittit᷑ humorẽ visui nõ nocet nocumẽto manifesto. Si ãt scissura trãsmittitur intm̃ vt decurrat ab eo engaidos humor ⁊ cornee obuiet tunice: duo abinde fiunt nocumenta. Alterũ est qũ vuea cristalleidi obuia est nec ipsi ẽ cristalleidi ꝓtectio: aut ꝙ ipsã alliget. alterũ vero ꝙ spũs vidẽs in foramĩe nõ coadunatur. egreditur etenim totus ⁊ spargitur foraminis a dilatatione.

Incõmoda porro que engaidos sequũtur humoreꝫ aut ĩ eius fiunt qualitate: aut in quãtitate. In quãtitate si multiplicetur impedimentũqꝫ fiat ne adinuicẽ exterius ⁊ interius lumina occurrãt. Aut si diminuatur ⁊ humor ipse cristalleidos luci obuiet exteriori sine mediãte. In qualitate aũt aut in colore aut in liquore. In liquore si spissetur ⁊ crossities eius aut parua ẽ aut ĩmoderata. Si parua oculũ que remota sũt prohibet intueri ⁊ in proximo intuitus ẽ sanus. Si ĩmoderata sit ⁊ in ea tota visum prohibet ⁊ huiusmodi vocatur incõmodũ aqua. Et si in parte aut incontinuatis erit partibus aut abinuicẽ diuisis. Et si in cõtinuis aut erit in medio aut circa medium. Et si in medio fit abinde vt singl'a videat corpora tanꝗ̃ diuisa opinabitur in vno quoqꝫ tẽpore. Si vero circa mediũ oculi multa siml' ꝓhibet videre corpa vno eodẽqꝫ tp̃e intantum vt egeat singula intueri corpora suo spatio ꝑꝑ eius paruitatẽ eorũ visus. Si ãt in partibus fuerit abinuicẽ separatis diuersisqꝫ fit abinde hoĩeꝫ in cõspectu suo tanꝗ̃ muscas videre ⁊ culices capillosqꝫ: acciditqꝫ hoc plurimũ dũ a somno surgitur maximeqꝫ pueris ⁊ febricitantibus. Hui⁹ vero humoris ĩmutatio tribus fit modis. Quidã est vt ad nigruꝫ inclinet fitqꝫ abinde hoĩeꝫ oĩa que intuetur tanꝗ̃ si in fumo aut puluere sint videre. Alius est quꝫ rubor in eo dñatur queadmodũ vt ei accidit cuius in oculo vngula inuenitur: vnde rubet ⁊ opinatur hõ cũcta que videt coloris eẽ rubei. Terti⁹ est quꝫ in eo croceus superabũdat color vnde hoĩ opinari ac

cidit oiaque videt crocea eẽ queadmodũ icteritijs cõtingit.
Pars aũt que foramini ipsi tunice cornee opposita est in
cõmodũ aut a seipso patitur aut ab alio. Et q̃ illi a seipa in
cõmodũ fit aut morbi ꝑtibꝰ erit cõsilis: aut organicꝰ aut con-
tinuationis separatio. Et cõsilis ꝑtibꝰ morbis: aut ex humi
ditate arbitraturqꝫ hõ in fumo eẽ vel nebula q̃ videt oia aut
desiccat̃ fitqꝫ spasmꝰ visusqꝫ abĩde debilitat̃: acciditqꝫ hoc
maxime senibꝰ vite eorũ in vltimis. Spasmatur quoqꝫ tuni
ca cornea iminutione engaidos ⁊ foramis fit arctatio. Ubi
aũt ex siccitate eiꝰ cõtingit arctatio nõ fit foramis. Mor
bus porro qui illi fit organicus crossities est ⁊ dẽsatio: fiũtqꝫ
ab apostemate: accidũt abinde obscuratio ⁊ opimentũ in vi
su iuxta eius q̃titatis magnitudinẽ ⁊ paucitatẽ. Incommo
dum aũt qd̃ a cõtinuationũ sepatione accidit vlcꝰ ẽ. Ulcꝰ ãt
aliquotiẽs transmittitur aliquotiẽs nõ. Et si minie trãsmitti
tur duabus nocet de cãis: altera ẽ eo ꝙ in eo supfluitates cõ
gregantur ⁊ sordes: probibeturqꝫ interius lumẽ exteriori oc
currere. Altera ꝙ cristalleis exteriori propĩquior sit lumini.
Si aũt trãsmittatur visui obest: eo ꝙ engaidos euacuet̃ hu-
mor. Incõmodum aũt qd̃ ꝑti accidit cornee que foramĩ op-
posita ẽ ab alio aut ex cõsolidante ẽ operimẽto aut ex palpe-
bris. Ex cõsolidatione quidẽ si in ea vngula producat̃: ope-
riatqꝫ qd̃ foramini oppositũ ẽ cornee. aut si obtalmia illi ac
ciderit que chimosis dicit̃ qd̃ est apostema ⁊ in albo ⁊ ĩ nigº
oculi opiturqꝫ foramẽ. Palpebre vero cornee nocẽt aut apo
stemate quod in eis ẽ: opiturqꝫ qd̃ foramini oppositũ est.
aut prurigine que ĩcrossat palpebras ⁊ subleuat: operiturqꝫ
foramen aut certe grandine que illi accidit oblongũ. s. apo
stema in exteriori cõtingens palpebre. Hec ẽ accidentiũ assi
gnatio que in visus ingrediuntur sensum.

Capitulũ. 12. de his que in sensum auditus ingrediun-
tur accidentibus.

p Orro que auditus cõtingunt sensui acci
dentia tribus accidũt modis:
aut eĩm oio deficit auditus ⁊ dicit̃ surditas: aut im-
minuit̃ ⁊ grauitas vocat̃ auditus: aut aliter ẽ q̃ expediat ⁊
appellatur auditus malus. Nocumentũ autẽ sensui accidit
auditus aut ꝑꝑ incõmodnm quod virtuti accidit per quam
est auditus: aut instrõ pº ipsius. Et auditus virtuti icommo
dum accidit aut ꝑꝑ mittentẽ qui est cerebrũ: aut propter ner
uum qui virtutẽ portat auditus si illi accidat incommodũ.
Fit aũt incõmodum aut ex cõsimili ꝑtibus morbo vt mala
complexione calida aut frigida humida aut sicca que acci-
dit illis. Aut ex morbo organico vt apostemate ⁊ oppilatio-
ne. Aut ex continuationũ sepatione vt percussiõe ⁊ illisione.
Et icõmodum qd̃ primo accidit organo auditus quod ẽ scꝫ
pars larga ⁊ ampla nerui auditꝰ ipsiꝰ operientis foramẽ qd̃
in osse est: aut in ip̃a accidit substãtia aut incõmodi alterius
causa qd̃ alicui accidit membrorũ ip̃i seruientiũ q̃ ⁊ ip̃iꝰ ad
iuuant actionẽ. In substãtia quidꝫ sua ex mala cõplexione
calida aut frigida humida aut sicca: aut ex organico morbo
vt apostemate aut ex continuationum separatione vt cõtri-
tio ⁊ incisio. Que aũt accidunt illi membris seruientibus vt
foramini exteriori ⁊ neruo per quẽ virtus decurrit auditus
incõmoda sunt ex oppilatiõe. Oppilatio hec ẽ aut apostema
aut verruca: aut caro superabũdans: aut certe sordes aut la-
pis qui foramini incidit auditus.

Capitulũ. xiij. de accidentibus que gustꝰ sensui cõtigũt.

a Ccidentia que gustus fiunt sensui. tribus
oriuntur modis: aut nẽpe totꝰ
ipse cessat gustus ⁊ oio: nec sentit aliquos homo sa-
pores: aut iminnitur vt fiat scil' hoi sensus in sapores debilis
aut aliter eius est iudicium q̃ rei postulet ordo. Sentit itaqꝫ
tunc homo sapores sed nõ degustat: aut saporem sentit ali-
quoꝝ ⁊ degustat aliter q̃ ipsoꝝ sint sapores: quꝫ lingue. s. ali
cuiꝰ dñat̃ q̃litas saporis aut amaritudo ⁊ ẽ ex cholera rubea
aut acerbitas ⁊ est ex phlegmate aut salsugo ex phlegmate
salso. Et si dñans multus ẽ humoꝝ quosdam hoꝝ sentit hõ
sapoꝝ: licet null's eiꝰ iniciatur sapor lingue: ⁊ si paucus: sapo
rem sentit illũ qui superabũdat ⁊ lingue eius dominatur tñ
aliquos degustat sapores: cibus enĩꝫ eiusmodi cõmouet in ea
dominãtem humorem. Hec aũt nocumẽta gustus accidunt
sensui: aut propter incõmodũ quod virtuti accidit depellenti
aut instrumẽto gustus sensus primo. Et quod depellẽti acci-
dit incõmoduꝫ virtuti: aut propter eã ẽ cerebri partem a qua
dirigitur perquã gustus sensus ẽ neruus: aut ꝑꝑ illã ferenteꝫ
neruũ. Mẽbro vero aut ex incõmodo quod organo accidit
primo gustus: lingue. s. substãtie: aut quod illi seruienti tuni-
ce scilꝫ: ip̃saꝫ operienti.

Capitulum. xiiij. de accidentibus que odoratus sensui
superueniunt.

a Ccidentia vero que odoratus contingunt
sensui aut causa eorum que vir-
tuti accidũt odoratus nocẽtium fiunt: aut que ĩstru-
mẽtis odoratꝰ. Et nocumẽtũ q̃dẽ qd̃ v̄tuti accidit: aut ex ma-
la ẽ ꝯplxõẽ q̃ duobꝰ ꝓre cerebri inẽ vẽtricul': queadmõꝫ ex re-
pletiõe accidũt capitis supfluitates ⁊ hũiditates ⁊ ex sol' ca
lore ⁊ ex aeris frigore. Accidit vero instrõ odoratꝰ pº aut ex
seipso: aut seruientium cã mẽbrorum. Et instrumẽtum pmũ
duo sunt augmẽta que vberibꝰ similia sunt quibꝰ incõmodũ
accidit: aut ex morbo partibꝰ cõsimili qum refrigeratur aut
calefit: aut hũectatur aut desiccatur: aut morbo organico vt
oppillatione que illi accidit. Membra porro que huic deser
uiunt instrõ: duo sunt nasi meatus ⁊ os perforatum ac ope-
rimẽtũ pforatũ. Incõmodũ ãt nasi meatibꝰ aut ꝓpter mor-
bũ orgãicũ: aut ex cõtinuationũ sepatione. Et morbus qui-
dem organicus ẽ apostema: caro supercrescẽs in nasi meati-
bus: vnde oppillatio fit meatuũ: ꝓhibeturqꝫ q. ad odoratuꝫ
peruenit vẽtus. Continuationũ aũt separatio vt illisio cõtri
tio si naso cõtingit meatꝰ etenĩm comprimit̃ ⁊ oppilatur. Et
quod ossi cõtingit perforato ac opimento eiꝰ simili. Aut hu-
mor ẽ crossus illud oppilãs foramen ⁊ ab odoratu prohibẽs
aut hũor putridus ⁊ sentit fetidũ hõ odorem. qum nihil illi ꝓ
ximum fiat putridum.

Capitulũ. 15. de accidentibꝰ que tactus accidũt sensui.

t Actus sensus oibus est cõis mẽbris corpo-
ris: qum membrorũ cuiqꝫ neruꝰ mit-
tatur sensum illi ferens ⁊ volũtariũ motum simul
aut certe neruus per quem sensus illi ministrat̃: ⁊ neruus ꝑ
quem volũtarius eius fiat motus: queadmodũ eo diximus
loco quo de neruis disputatũ est. Accidunt vero tacta sen
sui incõmoda queadmoduꝫ ⁊ alijs sensibus nisi ꝙ in his nõ
vocãtur proprijs singula noĩbus quibus significẽtur queãd
modum ea que auditꝰ sensui cõtingunt vocantur surditas ⁊
auditus grauitas ⁊ que sensus visus incõmoda sunt cecitas
⁊ caligo vel obscuratio. Sꝫ tñ eorum quedã cõibus vocant̃
noĩbus: vt dormitatio ⁊ eneruatio: quꝫ duo hec accidant in
omnibus mẽbris accidentia: fiũtqꝫ in quibusdam sine alijs
quemadmodũ in manibꝰ ⁊ pedibus: diciturqꝫ manuũ ⁊ pe-
dum eneruatio aut dormitatio. Delectatio autẽ ⁊ dolor ipsa
quoqꝫ omnibus accidunt membris: nec propriũ est illis no
men si quibusdam sine alijs accidat membris. Tactus autẽ
sensui fiunt incommoda quemadmodum ⁊ in alijs ⁊ ad eũ-
dem modũ membris. tribus. s. modis aut eĩm oio cũ eo sensꝰ
deficit ⁊ motꝰ maxieqꝫ hoc ĩ pedibꝰ fit ⁊ mãibꝰ: ⁊ vocat̃ ener
uatio. Aut iminuitur ⁊ vocatur sensus paucitas ⁊ debilitas
⁊ mẽbri dormitatio: aut certe aliter est q̃ expetit natura dici
turqꝫ egritudo ⁊ dolor. Et eneruationis cause eedẽ sunt que
dormitationis: nisi quod per eneruationẽ accidit incõmodũ
validũ est ⁊ vehemẽs cũ quo ⁊ sensus deficit ⁊ motus volun
tarius oio. Incõmodũ aũt quod a dormitatione fit modi
cum est ⁊ difficilis cũ eo est sensus ⁊ motus: nõ tamẽ deficien
tes oio. Dormitatio aũt fit aut in toto corpore ⁊ difficiliatur
cũ eo sensus ⁊ motus simul: aut in vno mẽbro ⁊ erit cũ motꝰ
difficultate: aut vacua erit hac difficultate vt dẽtium congela
tio. Congelatio eni in dentibus dormitatio est q̃ ab acerboꝝ
masticatione inducitur. Causa aũt dormitationẽ adducens
prohibitio est trãsitus virtutis a cerebro ꝑ neruũ qui ad mẽ-
brũ peruenit. Aut manifesta causa vt frigus ⁊ nix qũ mẽbro
obuia sunt: cõgregaturqꝫ neruoꝝ partes ⁊ spissantur ꝓhi-
betqꝫ eiusmodi res virtutis transitũ sentientis: queadmodũ
siquis manu piscẽ teneat obdormitatẽ: q dicit̃ herecca. Hunc
naqꝫ homo manu piscẽ tangẽs frigiditatis eius virtute ma-
nus obdormitur ⁊ eius difficiliatur motus: aut cã precedens
⁊ hoc aut ex mala cõplexione vt humores frigidi ⁊ crossi qui
bus nerui pascũtur spissant̃qꝫ ⁊ refrigerantur. Aut oppila-
tio: ⁊ hec in concauis est neruis ex humoribus crossis ⁊ visco
sis qui cõcauitati inuiscãt̃ neruorũ: vt oculorum neruis. Aut
neruis sine cõcauo ⁊ est aut ex apostemate quod substãtiam
incrossat neruoꝝ: aut ex cõpressione que incidit illis: vt liga-
mentorũ ⁊ ossiũ euulsorũ fractorũqꝫ. His itaqꝫ de causis dor
mitatio fit ⁊ eneruatio. Eorũqꝫ aduẽtus aut in toto fit cor
pore si in cerebro fuerit incõmodũ: aut in pluribus mẽbris si
fuerit in nucha: aut in vno mẽbro si neruis tãtũ qui ad illud
dirigũtur cõtigerit. Cerebro quidem si incõmodũ fiat: cor-
pus omne sensu priuatur ⁊ motu: estqꝫ mors patientis cũ in-
cõmodi aduẽtu. At vero nuche si accidat incõmodũ primi
spondilis loco qui patitur viuet tãdiu q̃ta est ⁊ suffocati fu-

ne vita incōmodū ⁊ enim posteriori accidit cerebri ventriculo. Sic quoqꝫ minime viuet cui in loco qui post primū ē spōdilem: ⁊ secundum ac tertium accidit incōmodum: nisi ꝙ horum mors anhelitus causa priuationis fit: nō quod aliquod puppi cerebri incōmoduꝫ acciderit. Nerui namqꝫ qui ad pectoris mittuntur lacertos: post hunc oriuntur locum. Si autem nuche post quartum spondileꝫ incōmodū fiet qui eiusmodi patitur superiores colli mouebit partes. Quꝫ autē post quintum spōdilē oīum qui in pectore sūt mēbrorū motꝰ deficit excepto diaphragmate. nō eteni ad ipsū magnum attiget abinde icōmodū remanetqꝫ simul modicus in superioribus locis motus pectoris quibusdā lacertis: eodē quoqꝫ mō ⁊ ossi scapularū motus superest: sensusqꝫ anterioribꝰ brachij quoniā sextū neruorū par qd ad manū sensum defert ⁊ motū hoc oritur ex loco. Qꝫ si post sextū nucha patitur spōdilē superiorū pectoris mēbrorū motꝰ cessat nec ad diaphragma nocumētū puenit multū remanētqꝫ in scapulis motus ⁊ sēsus brachiūqꝫ ⁊ cubitꝰ mouēt sꝫ nō sētiūt. Qꝫ si icōmodū hoc loco qd post septimū est spondilē acciderit diaphragma ⁊ lacertorū pectoris multi mouētur scapula excepta. hec etenim nō sentiēs mouetur. Qꝫ si post octauū fiet spondilē ⁊ nonū totius est pectoris motus superstes ⁊ manus vtreqꝫ salue sunt ⁊ puri sensus ac motus. Sic ⁊ in oibus diiudicandū ē spondilibus quibus incōmodū accidit. Nocumentum nāqꝫ ea sequitur mēbra ad que nerui abinde producti tēdūt.

Nerui porro qui ad vnūquodqꝫ singulariter proferūtur mēbrorū si forte patiantur singulariter mēbro nocet illi in sensu ⁊ motu. Nosti āt vnūquēqꝫ neruorū qui ad singula deferunt mēbra ⁊ sensū ⁊ motū ex eius loci speculatiōe in quo mēbra exposuimus qum de neruorū diximus ortu. scieśqꝫ abinde quꝫ alicui pari neruorū incōmodū fit aut sensus ⁊ volūtarius motus simul ab illo cessant mēbro ad quod nerui veniunt illi. hocqꝫ erit si nerui hij ⁊ sensū simul ferūt ⁊ voluntariū motū: aut remanēte motu sensus cessat. hocqꝫ tunc contingit quꝫ ad mēbrū duo feruntur nerui quorū alter virtutē motus ad lacertos defert: alter aūt cuti qua mēbrū vestitur tactꝰ sensum ministrat: ⁊ incōmodū neruo sensu tactus contingit porrigenti: aut certe motu deficiente oīno sensus superest: hocqꝫ quꝫ incōmoditas illi neruo motū suggerenti infertur. Qum antē mēbro vno ministratur neruo sensus ⁊ motus simul incōmodūqꝫ magnū fit ⁊ motus cessat ⁊ sensus simul ab eo mēbro: ⁊ si vehemens nō fuerit motui nocet ⁊ sensus superest sanus. Motus etenim virtutis indiget plurima quātitate. sensus aūt per modicā ministratur quātitatē.

Capitulū. xvj. de delectatiōis ⁊ doloris qualitatibus.

d **Electatio** ⁊ dolor in oibus sunt sensibꝰ alteratione sentiētis in nā sentiti quēadmodū eo dictū est loco quo de qualitatibꝰ diximus sensuū: nisi ꝙ delectatio ē ab extranaturali hitudine in naturalē alteratio. dolor ecōtra a naturali in extranaturalē hitudinē alteratio ē. prima vt corporis a languore in sanitatē alteratio. ha a sanitate in morbū: hec alteratio quꝫ modica ē nec delectatio fit nec dolor quēadmodū si super hois corpꝰ scintillule cadāt ignis dolor nō fit ⁊ si forte aliquid quod tēperati sit caloris modicūqꝫ minime delectatur. Sic quoqꝫ ⁊ si in sentitū alteratio paulatim fiat ⁊ in tēporis longitudine nec delectatio fit nec dolor. Qum autē simł magna ē aut hoc aut illud fit: quēadmodū si super alicuiꝰ ceciderint ignis carbones corpꝰ magni ipsū cōburūt ⁊ dolor fit: aut si forte lenis alicuius rei hō magnā partē attigerit delectatiōis in vltio delectatur. Quꝫ āt semel ē huiusmodi alteratio alterutrū fit tāꝙ si ad aliquod influat mēbrorū materia calida aut frigida semel dolor fit: ⁊ si ab alicuius corpe nocens euacuetur materia semel delectationē abinde sentit hō vt quꝫ vulneribus sanies euacuatur. Delectatio autē ⁊ dolor in tactꝰ sensu fortiores sunt ꝙ reliquis sensibus. crossior eteni ē sensuū nec alterat̄ ⁊ mutatur in alicuius rei naturā facile sed tarda quandā difficultate eo ꝙ sentitū facile ⁊ celeriter passiones in eo nō opetur pp ipsius crossitiē: resistit eteni illi ⁊ ꝓhibet. Quōcunqꝫ aūt alicuius arcet actioneꝫ ⁊ amouet amplius ipsum leditur. Reliquis oibus sensibus delectatio ⁊ dolor ex eis q̄ sentiūt nō magna fit quēadmodū tactus magnū qd accidit sensui eo ꝙ celerius in rei alterentur naturā sētite faciliusqꝫ Nisi ꝙ in alijs eorū maior ē ⁊ delectatio ⁊ dolor ꝙ in alijs iuxta subtilitatis eorū ⁊ crossitiei quantitatē. Uisus itaqꝫ sēsus sua citius alteratur subtilitate ⁊ in sentiti mutatur naturā coloris scilꝫ. Quare ꝙtitas illi nō accidit magna delectationis aut cōtra ex sentiti natura. suntqꝫ hi duo sensus visus scilꝫ ⁊ tactus in delectatione ⁊ dolore in extremitatibus duorū oppositorū. Reliquorū oiuꝫ naturaliter hec duo media ē: nisi ꝙ in gustus sensu delectatio ⁊ dolor debiliores sunt ꝙ in tactus sensu. subest enim hic illi in crossitie. in auditus auteꝫ sensu fortiores sunt ꝙ in visu. est enim illo crossior. Odoratus porro sensus inter auditū medius consistit ⁊ gustū i crossitie ⁊ subtilitate alteratiōisqꝫ celeritate ⁊ mora: queqꝫ illi delectatio accidit ⁊ dolor mediū tenēt. Et scienduꝫ doloris cāꝫ oiuꝫ in sensu ꝯtinuationū separationē eē. Hocqꝫ in tactꝰ sēsu aut ex aliq̄ fit acuto ⁊ icidēti aut graui illidēti ⁊ conterēti: aut aliqua extendenti re: aut ex frigiditate ⁊ calore. Calor aūt ⁊ frigus corpori nocēt cōtinuationū mēbrorū separatiōe. Caloris etenim imoderati est rarificare ⁊ disiūgere membri partes frigidū cōtra cōgregat ⁊ spissat eius partes adinuicē intantū vt alie ab alijs separētur: quare eius continuationes disgregātur: quale quid luto accidit quꝫ enim siccatur sciditur. Et sciendū malā cōplexionē dolorē facere. Siquidem varia sit ⁊ inequalis in oi corpore. Si sunt eni oi hec in corpore equalis dolorē nō parit eo ꝙ corpori tanꝙ sit naturalis cōplexio: nec mēbrorū aliqua sua ledūtur natura. Huiusmodi in ethica cōtingit febre ⁊ hydropisi. He enim male cōplexiones male sunt ⁊ tñ in oi equales corpe ⁊ mēbris: vnde ⁊ dolorē ab eis non sentiūt. Nō eteni in eorū corpore ē mēbrum aliquod sanū quod nocumētū sentiat mēbri ⁊ egrotationē. Inde igitur putrida febris piodica magnū patiēti prio facit piodo dolorē magnāqꝫ angustiationem eo ꝙ alienū qd illi accidat: qd cōsuetū nō nouerit. Si āt tēpore eiꝰ prolixius fiet ipsaqꝫ in oia diffūdetur corporis mēbra dolor nō sentitur ⁊ molestia. At vero varia diuersaqꝫ mala cōplexio oibus nō erit in mēbris corporis equalis: sed in alijs diuersisqꝫ ⁊ ipsa diuersa in his amplior: i illis minor: vnde ⁊ diuersis fit dolor partibus: eo ꝙ quedam in alia faciāt ⁊ alia ab alijs patiantur.

Dolor aūt in visus sensu ex albedinis fit colore qui diuidit ⁊ spargit quēadmodū in tactu calor: aut ex nigro colore: qui lumē cōgregat coadunatione nimia continuationūqꝫ accidit separatio ab eo quēadmodū in tactu a frigore. Est autē hoc in gustu aut ex acerbo sapore ⁊ pungitiuo qui lingue separāt partes quēadmodū calidū facit aut pōtico ⁊ insuaui que tanꝙ ⁊ frigus disterminant. In auditu a voce fit magna ⁊ acuta que auditus separāt sensū sicut ⁊ albus visuꝫ color. Accidit aūt sensuū cuiqꝫ delectatio ⁊ dolor: aut ab extra vt visui auditui ⁊ odoratui. hij etenim delectātur ⁊ contra coloribus. vocibus. odoribusqꝫ ab exterioribus. Et ab interioribus fit illis tantū dolor: aut ab intus ⁊ ex̄: vt sensui contingit ⁊ gustus ⁊ tactus. Gustus quidē sensui fuit hec ab exterioribus per sapores: ab intus autē sanguinis delectatur sapore ⁊ phlegmatis dulcis. nocetur autē cholera ⁊ salso phlegmate si in corpore dominētur lingue: aut ad ipsam mittātur a stō. Tactus porro sensui ab exterioribus lesio fit rebus his que cōtinuationū faciūt separationē vt incisione ⁊ illesione: ⁊ ab interioribus calida cōplexione aut frigida superfluitatibusqꝫ crossis que disrumpunt: humoreqꝫ acuto qui icidit. Ab exterioribus fit illi voluptas mollibus ⁊ in calore ⁊ frigore tēperatis. ab interioribus vero qum materia excoquit̄ mala nocēsqꝫ ⁊ digeritur. maturationē nāqꝫ ⁊ digestionem voluptas cōmittatur: aut qum dissoluūtur male a corpore superfluitates quēadmodū in balneo fit quꝫ superfluitates dissoluūtur calide ⁊ pūgentes: sed ⁊ quꝫ quod nocebat egredit̄ ⁊ manifeste purgatur qualis est in coitu voluptas qū spma egreditur. Sperma nāqꝫ si in vasis fuerit suis multiplicatuꝫ naturā ledit: quare ipsuꝫ foras hec depellitur: nisi ꝙ maior ē qū euacuatur sperma delectatio ꝙ ex eius fuerit collectione nocumētū: euacuaº nāqꝫ eiꝰ fit sel: alterat̄qꝫ sēsus ab eo semł vnū ⁊ maior eiꝰ ē voluptas. Collectio vero eiꝰ pedetētim fit: nec alteratur ab ea sensus semel: vnde ⁊ nō multū facit in sensu dolorē. Uoluptas aūt que mulieri fit ex coitu maior est ꝙ que viro. In muliere eteni fit voluptas ⁊ euacuationis spmatis cā ab eius vasis: ꝙqꝫ matrix a verctro sperma cōtrahit. In viris aūt voluptas hec euacuationis spermatis ē solius.

Capitulū. xvij. de accidentibus que appetitus ciborum actioni accidunt.

q **Uoniam** vt ostēsuꝫ est ad stomaci os nerui a cerebro dirigūtur per quos appetitus fiat sensus: facta sunt que ipsum sequunt̄ accidētia eadē que ⁊ tactus. Que aūt ori stomaci fiūt incōmoda: quedam eius nocent actiones ex ipsius substantia: quedā aliorū nocēt actionē mēbroꝝ. Et que huiꝰ nocēt actioni sensus in sua substātia: ipsa sunt que appetitui nocēt. Que vero alijs mēbris: aut cōfiguratione illis nocēt ⁊ colligantia qualia sunt que cerebro accidūt incōmoda ab his que in sto-

maci sunt ore qua ex re accidentia fiunt varia ⁊ diuersa iuxta incommodi naturam vt epilepsia. alienatio mentis. mania. Aut certe illis sua nocet vicinia: quemadmodum cordi defectum videmus accidere: qum stomaci os in locatione cordi proximū sit. Et que actioni appetitus fiunt accidē tia: eodem quoqz sunt modo quo ⁊ in alijs contingunt actionibus tripliciter scilz. Aut eniz oio deficit aut iminuitur: aut aliter ꝙ expedit eius est natura. Et plenꝰ appetitꝰ defectus fit. Aut qm̄ corpus minime euacuatur: nec dissoluūtur ab eo ꝑ acra ea q̄ ꝑ oz alia supplere locū: aut qm̄ vene nihil ab epate contrahūt ⁊ concauitates ac epar ab eo. Et stomaci oris sensus cessatio aut incommodi cā est qd̄ stomaci accidit ori ipsimet si fiat ei mala cōplexio calida vt in febribus accidit appetitus cessatio: aut qd̄ cerebro quēadmodum in passiōe alienationis mentis appetitū cessare contingit: aut icōmodi certe qd̄ neruis fit ad stomaci os a cerebro missis. Hoc autez aut ex difficultate ⁊ compressione fit: vel ex fissura per ferrū.

Imminutio aūt appetitus fit qum que eius faciūt cessatione cause sz debiles molestāt. Eius vero malū aut in cibuz est aut in potū. Et appetitus ciborū malitia aut in qualitate erit aut in quātitate. In quātitate qdem quz appetit gs ciborū multitudinē quēadmodū canini appetitꝰ accidit hōi. Et hoc aut humoris ē acerbi qui in stomaci conclusus ē ore causa. sequiturqz eiusmōi egestionū multitudo ⁊ humiditas aut qm̄ que per dissolutionē est euacuatio imoderata ē: cuiꝰ exuberantia aut caloris ē cā dissoluētis ⁊ cōsumētis aut retinentis debilitate virtutis. Appetitus aūt ciboꝝ malitia i q̄litate fit qum hōis appetitus ad acerba declinat aut salsa aut pungitiua: fitqz illud nōnūquā terrā appetere ⁊ gipsū ac carbones nigros: hocqz ex humore fit malo frigido i stomaco: plurimū aūt hec accidit passio pregnātibus ⁊ vocat̄ appetitus incōtinētia: fitqz hoc maxie primo ⁊ secūdo ⁊ tertio mensibus qum fetus paruus ē nec multo preualet adhuc sanguie pasci mēstruorū imo pauco sz meliori: quare malus superest sanguis ⁊ in ore cōgregatur stomaci fiūtqz mali abinde appetitus. Quarto iā facto mēse huiusmodi iprobꝰ cessat appetitus qm̄ fetus iam creuit ⁊ confortatꝰ est ad sanguinis trahendam copiam superfluitatesqz defecerunt: quedā qdē vomitu g pregnanti fit: quedā aūt ciborum iminutione q̄ appetitus sequit̄ defectū. Accidit āt hꝰmodi appetitus ⁊ alijs ꝙ ꝑgnātibus quz i coꝝ stomaci ore supfluitates coadunantur male. Et sīqdez humor ille cōgregatus i stōaci ore pūgitiuus est ciborum iminuitur appetitus crescitqz ad potū si acerbꝰ in cibos augmētatur ⁊ a potu reprimitur. Acerbus eteni humor stomaci cōgregat os simulqz materias ⁊ cōprimit eas: vnde earū iminuitur q̄titas ⁊ substātia imergitur. Remanēt itaqz vacua quedam loca que desiderat repleri natura: fitqz ab inde appetitus: quēadmodū ab euacuatione ⁊ dissolutione. Amplius humor acerbus stomaci cōgregat os ꝯfortatqz fitqz eius acumen maius ⁊ fortiꝰ. Si fit aūt humoris dulcis appetitus iminuitur ciboꝝ ⁊ potus simul: dulce eteniz vacuitates replet ⁊ stomaci os eneruat. Maluz porro appetitus i potu: aut in q̄titate est: aut in qualitate. Et i q̄titate qū homo sitit ⁊ imoderate aquā bibit. Hocqz aut caloris fit cā fortis vt febrium est calor: aut humoris salsi: aut pūgitiui vel cholerici qui in stomaci cōclusus est ore. In qualitate vero qum hōis inclinatur desiderium ad malorū potuū qualitatem: quod huōris causa mali fit in ori stomaci cōclusi. Hec sunt que stomaci ori cōtingunt accidētia.

Capitulū. xviij. de accidentibus que actionibus contingunt cerebri ⁊ cordis ex oris stomaci cōfiguratione.

a **Ccidentia** porro que actioni contingūt cerebri incōmoda sequentia que fiunt in stomaci ore: sunt mētis alienatio: obstupefactio somni imersio: epl̄ia: ⁊ mania. Alienatio quidē mentis hac erit in habitudine ab apostemate calido quod in ore est stomaci. Obstupefactio vero ⁊ in somno imersio: ex stomaci oris frigore fiunt. Hocqz aut ex mala est cōplexione frigida que ipsi domiatur: aut ex phlegmatico humore in eo cōcluso: aut ex frigido certe medicamine vt opio ⁊ espidabago aut frigido cibo: vt fungis ⁊ acerbo lacte: aut frigidi certe vaporis causa quia matrice ad illud tollitur mēstruorū tarditatis cā: aut spermatis: perfert̄qz eiusmodi vapor ad cerebrū: ea que inter est illius cōparticipatione. Eadē est ratio ⁊ in epilepsia fit eni ex phlegmaticis humiditatibus que ori dominātur stomaci. Desipiētia aūt nigra ex nigro fit humore q in ore stomaci concluditur: ascēdūtqz eius ad cerebrū vapores. Hec sunt que cerebro accidūt ex incōmodis i stomaci ore factis accidētia. Et incōmodū cōtingit esse magnū si aut stomaci sensus fortis est oris: aut cerebrū debile incōmodorum susceptionis celeris: cuius debilitas aut naturalis est: aut aliqua que facta ē illi passione. Accn̄tia āt q̄ cordi ⁊ arterijs icōmoda stōi oris seq̄ntia ꝯtigūt sūt sincōpis ðfectꝰ ⁊ pulsus malitia. Passioqz que vocatur bolismos. Sincopis vel defectus aut ex magno fit qui in stomaci ore est dolor: aut eius sensus virtute: aut debilitate cordis ⁊ pulsantiū venarū: vnde celerius icōmodoꝝ susceptibilia sunt. Pasio aūt que bolismus vocatur ex mala fit cōplexione frigida oris stomaci. ⁊ ex ciborū iminutione ⁊ virtutis debilitate. Hec est accidentium cordis ⁊ venarū pulsantiū causarū asignatio: ex aliqua que in ore stomaci erit passione. Accidētium vero que cerebro ⁊ cordi simul cōparticipationis oris stomaci accidunt cause: anhelitus est malus eiusqz difficultas: hoc fit si stomaci os diaphragma cōprimat: aut apostematis cā que in ipso est: aut incōmodi alicuius quod cerebro contingit ex oris stomaci passiōe aliqua. Qua exre diaphragma debilitatur ab anhelitus actione apostematis ad ipsum ascēdentis cā: aut debilitatione nerui ab ipsū mouendo. Hec est disputatio accidētiū que sensui cōtingūt tactꝰ ⁊ eorū cause.

Capitulū. xix. de accidentibus que sentiēti contingūt cerebro scilicet.

a **Ccidentia** vero que cōmuni accidūt sēsus sentiēti sensui. Somnus est imoderatus: ⁊ contra vigilie. Somnꝰ aūt imoderatꝰ ex mala fit frigida cōplexione que cerebro dominatur: vnde dormitatio fit ⁊ vocat̄ huiusmodi obstupefactio ⁊ submersio aut ex nimia humiditate que ipsuz infūdit: ⁊ vocat̄ eiusmoi dormitatio tēperata somnus: aut ex dormitationē prouocantibus medicaminibus vt opio papauere egiptiaco. Vigilie aūt fiunt ex causis que somni causis opposite sunt ⁊ cōtrarie scil̄: aut sunt ex mala cōplexiōe sicca: aut calida ⁊ sicca: cerebro dominātibus: aut ex calidorū ⁊ siccorū sumptu medicaminū vt beledari vl̄ aliorum huiusmodi.

Capitulum. xx. de accidētibus que volūtarij fiunt motꝰ actionibus.

a **Ccidentia** vero que i motus ingrediūtur actionem voluntarij tribꝰ fiūt quemadmodū in oibus dictum est sensuū accidentibus modis. Hoc est ꝙ aut ex toto cessat quēadmodū in eneruationis passione fit. Aut iminuitur quēadmodū in dormitationis cōtingit passione: aut in decursu est malo ⁊ ordine. Unde multa ⁊ varia fiunt accidētia: quedā quidez a nature actione: vt rigor: horror: tussis: sternutatio: oscitatio: singultatio: ructatio. Quedam a morbo: vt spasmꝰ titillatio. Quedā aūt ⁊ a nature actione ⁊ morbo simul: vt tremor motusqz qui cū dormitatione fiunt ⁊ eneruatione. Dico aūt hic naturam aut regentē corpus virtutē aut animalez. Et motus cessatio eneruatio scil̄ fit: si acciderit neruis mēbrū mouētibus incommodū: quod trāsitum mouētis volūtarie virtutis prohibeat oio: hoc aūt dictum est aut ex mala cōplexione frigida fit q̄ neruos densat: aut apostemate neruos i crossāte: aut exerosso humore ipsi inherēti neruosi quidē cōcauꝰ est: aut ex ꝯpressione que neruis accidit. Que incommoda si in nuche principijs acciderint: eorum causa totum eneruatur corpus: vocaturqz eiusmodi accidens apoplexia ⁊ paralisis. Si vero inquibusdam sit neruis: eneruatio eius fit membi quod mouebat: Et si eneruatio in gutturis fiat lacertis amputatō dicitur vocis. Et si in pectoris lecertis anhelitus vocatur defectus. Et si in vesice lacertis vrine fit exitus sine voluntate. Qz si dixerit quis vrine ⁊ egestiōis actionem a nā fieri ⁊ moueri per expellētis motū virtutis. Sz tū eorū amissio per volūtatem est ex virtutis aialis actione: vrine nāqz emissio per reductionē fit vesice virtutisqz expellētis virtute que in ea ē ⁊ eneruatiōe lacerti qui eius os circūdat: hecqz ex aialis fit virtutis actione. Sic quoqz ⁊ egestionis fit emissio intestini reductione recti in podicis loco. Ideo ergo ex vesice eneruatione expressio vrine qd̄ naturale ē accidēs: eneruatio aūt lacerti q eius circūdat os emissionē facit preter velle vrine qd̄ accidens est aiale. Sic quoqz egestiōis mora nāle ē accidēs: eiusqz si fiat sine velle egressus accidens est aniale. He sunt cessatiōis motus cause. Immutatio aūt motus cū dormitatione cōtingit ⁊ que dormitationē faciūt cāe: eedem sunt que eneruationem nisi ꝙ minic fortes sunt quēadmodū que oio motum cessare faciūt. Hoc aūt accidens ex actione ē nature ⁊ morbi: qm̄ motus ⁊ sensus in dormitatiōe nō cessat. quemadmodū in eneruatione qm̄ membrū ad inferiora nō mergitur nec mouetur: sz nec moueri pōt pleno motu nec puro sentit sensu propter ea que in naturā morbus operatur.

Capitulum.xxi^m. de motus assignatiõe qui aliter ꝙ opor-
teat fit in mala scilicet habitudine ⁊ que illoꝝ faciūt accñtia.

Voluntarius motus si mala fi- at bitudine
horror ab eo fit ⁊ rigor. tussis. sternutaꝰ. oscitaꝰ sin-
gultatio. ructatus. alices vl' extẽsiones. āgustie. Oia āt hec
accidentia ex nature fiunt actiõe. accidit autẽ hoc quoqꝫ lo-
co ex morbi simul actionibus tremor: ⁊ qui cū dormitatione
fiunt motus. Et nos ab his incipiemus accidẽtibus que ab
actione veniūt nature ⁊ cāis eorū: icipiāqꝫ primū de horrore
⁊ rigore. Dico quoniā duo hec accidentia ex humore fiūt
pungitiuo qui in mẽbra defluit sentiẽtia lacertos. s. ⁊ neruos:
pūgūtqꝫ illa ⁊ nocẽt: iõqꝫ horret mẽbrū ⁊ reducitur pp sui vir
tutẽ sensus. vult itaqꝫ expellens hūc pellere virtus humorem
sibi nocẽtẽ. Cõtingit autẽ simile qd si super corpus nimij fun
datur aq̄ frigoris: horret etenim abinde corpus ⁊ reducitur.
Sic quoqꝫ fit si sup corpus scintille ceciderit ignis. horret ab
eis corpus eo ꝙ cupiat nocẽtia sibi depellere natura. Ideo er
go rigorẽ faciẽtes cāe tres sunt. prima ẽ calor. secūda frigus.
tertia naturalis debilitas caloris: matericiqꝫ multitudo. Et
calor aut ab interioribꝰ ẽ vt cholera rubea sequiturqꝫ hāc p-
cul dubio febris: aut exterioribus quẽadmodū si super vlcus
plagāqꝫ acutū posuerimus medicamẽ: aut pungens. statim
eteni patiẽti accidit horror ⁊ tremit. Inuenimus ẽt cuius cor
pus superfluitatibus calidis fumosisqꝫ repletū est quꝫ balne
um fuerit igressus horrore molestari ⁊ qñqꝫ tremit eo ꝙ bal
nei aer superfluitates ad exteriora extrahat corporis quibus
⁊ pungitur. Frigus quoqꝫ aut ab exterioribꝰ fit vt aqua
frigida ⁊ aere frigido: aut ab iterioribꝰ: ⁊ hoc aut ex cholera
est nigra sequiturqꝫ febris. hic eteni humor horrorẽ nisi qum
putrefactus fuerit nõ adduc̃ qñqꝫ putruerit illū febris sequi
tur: aut phlegmate vitreo ⁊ hoc phlegma si fuerit putridum
fit ab eo rigor cū febre periodica: ⁊ si nõ putridū rigor sine ca
lefactione ⁊ febre. Et si eius altera pars putruit: altera nõ fe
bris ab eo fit: que empileos vocatur febris. s. in qua simul ⁊ ri
gor ⁊ calor coeunt. Rigor etenim ex phlegmate fit non putri
do. febris aūt ab eo qd iā putruit phlegmate. Cā aūt eius q̄
debilitas est caloris naturalis ⁊ materici multitudo mortem
habet subsequẽtẽ. Multa nāqꝫ materia qum calorem inuene
rit naturalẽ debilẽ suffundit illum superat ⁊ extinguit. Si fit
āt naturalis fortis calor paucaqꝫ materia humorẽ subtiliat
calor liquefacit ⁊ dissoluit. Rigor autẽ cõpositus ẽ ex frigore
⁊ tremore paruo. Tremor aūt expellentis fit fortitudine vir-
tutis que i lacertis est ad nocẽtes expellẽdos humores: iõqꝫ
qum adduces cā rigorẽ calida est ⁊ tremor fit fortior quoni
am calor fortioris est motus ⁊ magis nocens. Si sit autẽ ri-
gorẽ faciẽs cā frigida ⁊ tremor minor ẽ motꝰ minusqꝫ ledit.
Ideo ergo in phlegmatica est febre rigor minor q̄ꝫ tertiana:
quoniā in febre phlegmatica horror simul fit. Est autẽ fri
goris cā qd cū rigore est caloris fuga naturalis ad corporis
profunda eo ꝙ eius ledantur exteriora ⁊ doleāt a nocẽte hu
more. ideoqꝫ huiusmodi accidẽtia ad actionẽ referūtur natu
re virtutẽ. s. animalẽ.

De tussi.

Tussis autẽ ex actione fit naturali corpus
regente. Est etenim motus fortis ab expel-
lenti factus virtute qui istrumẽtis fit anhelitus per exitū ae-
ris: fitqꝫ per pectoris reductionẽ super pulmonẽ fortẽ: expel-
litqꝫ valide aerẽ ⁊ cū eo que in pectoris sūt ⁊ pulmonis cana
libus superfluitates. Ideo ergo necesse hꝫ natura ad tussis
cõplemẽtū vt virtus fortis sit quo ad expellendas preualeat
superfluitates sed ⁊ vt nõ crossa sit materia nec viscosa quam
natura nõ põt efferre eo ꝙ meatibus inuiscata sit ⁊ anhelitꝰ
oppilet meatus: sed nec tenuis que meatibus labatur lubrica
⁊ ad locū in quo fuerat reuertatur. Ideoqꝫ quꝫ materia cros
sa ẽ: necesse ẽ medico illā subtiliare ⁊ tẽperare cū isopo ⁊ ame
os. Et si tenuis ẽ incrossare. Si viscosa cum squingibin inci
dere ⁊ similibus. Tussis aūt causa ẽ aut mala cõplexio ca
lida aut frigida que superest ⁊ dñatur pectoris lacertis pul-
moni ⁊ canali eius gutturiqꝫ: nititurqꝫ natura quod ipsam
ledit pellere: aut materia que in instrumẽtis ẽ anhelitus quā
emittere ⁊ hanc expulsare festinat natura. Hec materia aut
ab interioribus ẽ aut ab exterioribus. Ab exterioribꝰ qui
dẽ vt cibis potibus qui in pulmonis ingrediūtur canalẽ pul-
uereqꝫ ⁊ fumo. Ab interioribus autẽ ex materia que a capite
descendit ad guttur ⁊ pulmonis canalẽ ac ipsum pulmonem
pectusqꝫ vt in catarro contingit. Aut chimo ab epatis gibbo
sitate ascendẽti. Aut aliqua re que in pulmonis canali cõclu-
sa est vt crossus humor. Et que in pleuresi ẽ est materia ⁊ pi-
pleumonia. Aut in pectore cõclusus ẽ: vt que in vlceribꝰ est pe
ctoris ⁊ pulmonis sanies.

De sternutatione.

Sternutatio qꝫ ⁊ adcū-
dẽ quo tussis fit modū
ex nā. s. corpꝰ regẽte: qū virtꝰ moueat̃ expellẽs illud qd ipi no
cet qd i vẽtricul' ẽ cerebri: egrediturqꝫ illd a fortitudie virtutis
⁊ aeris ipsiõe ad extiora: mūdāturqꝫ cerebꝝ ⁊ nares nisi ꝙ
tussi pectꝰ mūdat̃ ⁊ pulmo, tm̄modo: sternutatio āt lꝫ cerebꝝ
purget ⁊ nares: sꝫ tam̄ simul etiā pectus. Cerebrū nāqꝫ si mo
ueatur ad expellendas que in illo sunt supfluitates vaporo-
sas meatus inflātur vtriqꝫ qui ad nares mittunt: vtp eos su
pfluitas mittat̃ crossa velociter ⁊ facile: reducūturqꝫ pecto-
ris lacerti per neruos. ⁊ sequitur aeris emissio cū quo in pe-
ctore sunt supfluitates emittūtur. Sternutatio nāqꝫ cū ma-
iori fit virtute eo ꝙ egeat natura locis emittere supfluitates
contortis. Fit etetim qum icaluerit cerebrum ⁊ hūc facta
fuerint que in capite sunt vacua loca: auditurqꝫ eius vox.
Fit ẽt sternutatio ex pungẽti cerebri vẽtriculos superflui
tate: desideratqꝫ illū expellere natura quẽadmodum in tussi
contingit ⁊ singultatione.

De singultatione

⁊ ructatu oscitatione ali
cibus extensionibus an
gustijs. Singultatio. ructatio. extensio. ⁊ oscitatio ⁊ āgustia
oẽs ex virtutis motu regẽtis fiunt ad expellẽdas in mẽbris
positas supfluitates ⁊ illa nocentes. Et singultatio ac ru
ctatus fiūt ad multas expellendas superfluitates aut pūgẽ-
tes que in stomacho sunt: nisi ꝙ singultatio a vacuo fit etiā
stomaci si forte illi spasmꝰ ex inanitiõis cõtingerit multitudi
ne: atqꝫ hoc ex actiõe virtutis ẽ aialis accidens. Ructatꝰ
aūt ex virtutis motu fit expellẽtis ad ꝓpulsandas superflui
tates ventosas in stomacho cõclusas: ⁊ ẽ aut ex ventositatẽ
cibo generante. Aut ex ea que p caloris gnāt debilitatem
ventositate cuiꝰ cibum ẽ excoquere. Fit etiā ex caloris vir
tute cibū comburentis ructatus: qua ex re ructatus generat̃
fumosus. Oscitatio ex superfluitatibus fit vaporosis que
in maxillarum concludūtur lacertis quas natura purgat ⁊
dissolnendo emittit. Alices autem vel extẽsiones ex sup-
fluis vaporosibus in totius corporis lacertis aut eorum ma
iori inclusis parte fiūt: quorum natura purgationem dissol-
uendo nititur. Angustia porro cõtingit rẽ depellenti mẽ-
bris nocentẽ quā labor nutriuit: qua ex re alices fiūt Sūt
aūt āgustie gña duo: primū quidẽ ex labore fit. Scdm qd ab
iterioribꝰ corpis. Et q̄ ex labore fit āgustia q̄druplex ẽ. Pria
est vlcerosa q̄ ex hūoribus fit liq̄dis tenuibus ⁊ acutis q̄ for-
tis generant̃ laboris tpe. Aut ex humoꝝ liq̄factiõe crossorū
⁊ dissolutiõe quꝫ a corpe nõ egrediātur. Aut adipis ⁊ carnis
liquefactione mollis. Secūda ẽ angustia cū qua extẽsio est q̄
dā: que ex nimio fit labore ⁊ imoderato: extẽdūturqꝫ lacerti
⁊ nerui nec ad eos ex superfluitatibus peruenit quid nisi per
paucū eo ꝙ in huiusmõi habitudine hi humores sint boni.
Accidit autẽ cū hac spẽ segnities ex motu ⁊ incuratione: nec
huiusmodi spẽi corpus restringitur. Tertia aūt est angustia
apostematica cū qua pulsatio ẽ apostematis similis pulsatio
ni calidi: que spẽs fit quꝫ lacerti nimio calefiunt calore fortis-
simi cā motus ⁊ laboris nimij: trahunturqꝫ ad eos oẽs pro-
pinque illis superfluitates. Sequitur aūt hac angustie mane
riẽ dolor grauis quꝫ patientis tangitur corpus videnturqꝫ
oia mẽbra tanq̄ꝫ tumida ⁊ apostematica. Accidit autẽ huius
modi spẽs cui incõsuetꝰ labor est ⁊ fatigari nõ nouit. Quar-
ta deniqꝫ spẽs illa ẽ que ex nimia fit siccitate que neruis acci
dit extẽuataqꝫ fiūt ⁊ subrugosa mẽbra ac sicca nec facile mo
ueri possunt. Angustiarū autẽ diuersitates que ab iterio-
ribus mouentur corporis tres sunt. Prima est vlcerosa ⁊ fit
a calido cholerico qui motus fortis generatur tẽpore: ideoqꝫ
qui hanc patitur sentit in mẽbris tanq̄ꝫ vlcera. Secūda cum
qua extensio est que ex multitudie fit humorū crossorum qui
grauāt mẽbrū ⁊ extendūt. Aut ex ventositate ipsa extenden
ti: fiuntqꝫ abinde alices grauissimi. Tertia est apostematica
que ex humore fit acuto ⁊ forti quā inflatio cõmittatur ⁊ ex-
tensio pulsationesqꝫ apostematis calidi pulsationibꝰ siles.

Capitulū. xxij. de accidentibus que ex solo fiunt morbo.

Que vero ex solo veniūt morbo accidentia
sunt spasmus ⁊ titillatio. Spas-
mus eni in neruis operatur ⁊ lacertis quẽadmodū
virtus volūtarie mouẽs facit quꝫ lacertū ꝯtrahat ⁊ ad locū
a quo oritur reprimit. Sic ⁊ spasmus. Fit nāqꝫ aut ex reple-
tione aut ex euacuatione. Ex repletione qum lacertus reple-
tur ⁊ neruus humoribus extenditurqꝫ in latū: vnde ⁊ ad sui
partem reprimiturqꝫ quisqꝫ capitis. Quare eius imminuitur
longū quemadmodum ⁊ vasis fit que ex corijs fiūt vt vtres

Hos etenim si diligentissime imoderate repleueris in latũ lõ
go extenduntur i minuto. Ab euacuatione autem fit si ex
neruis humiditates fuerint educte ⁊ lacertis. vnde exsiccati
ad ortus sui retrahũtur pricipiũ: quẽadmodũ capillo ꝯtigit
⁊ corrigie si igni proxima fiant. Desiccãtur eteni ⁊ recrispan
tur: ⁊ quẽadmodũ cordis accidit cithare si ad aerez exposite
sint calidũ ⁊ siccũ incidũtur ⁊ rũpuntur. Qũ sint eteniz pro
tense retrahũtur ⁊ inciduntur: vnde ⁊ qui eas percutit qum
a percussione cõpleta cessauerit cordas inuenit laxas ipsa ꝑ
cussiõe. Patz itaqz ex his spasmũ solũ sequẽs morbũ accidẽs
esse. Spasmus itaqz si in toto fit corpore epilia vocatur: ⁊ si i
palpebraꝝ lacertis: altera erit palpebraꝝ clausa: altera aper
ta: ⁊ si in lacertis fiat oculi strabositas nũcupatur: ⁊ si in sto
macho singultatio abinde fit: ⁊ si in spermatis vasculis fit
emissio fit spermatis inuoluntaria. Et si in lacertis maxilla
rum stridorem facit dentium. Titillatio vero ex ventositate
fit vaporosa ⁊ crossa que in membro concluditur: dilatatqz
illud ⁊ reducit quemadmodum arterie reducuntur ⁊ dilatã
tur. Differunt aũt pulsus ⁊ titillatio: quoniã pulsus semper
fit ⁊ in venis pulsantibus tantũ. Titillatio vero in omnibus
fit mẽbris que dilatari possũt: vt cuti omnibusqz lacertis cor
di ⁊ venis pulsãtibꝰ ⁊ nõ pulsãtibꝰ stõ intestinis oibusqz mẽ
bris inter solidũ ⁊ molle tẽperatis. Porro in ossibus ⁊ cartil
laginibus eo ꝙ dura sint vẽtositas ꝯcludi non potest: sic neqz
in cerebro propter suã humiditatem titillatio fieri nõ poterit
His itaqz de causis tillatio accidẽs est a solo veniẽs morbo
quoniã a sola fit vẽtositate.

Capitulum. xxiij. de accidẽtium que ex nature actione ⁊
morbo simul fiunt assignatione.

p Orro ea que actiõe nature ⁊ morbo simul
fiunt accidẽtia sunt tremor fortis
⁊ qui cũ dormitatione fit motus. Tremor eteni motus ẽ mẽ
bri ad superiora ⁊ inferiora: eo ꝙ natura mẽbrũ velit ad su
periora tollere: ⁊ morbus cõtra deponat inferius. Est eteniz
hac in habitudine virtus debilis nec ꝓualet mẽbrũ perfectiꝰ
extollere morbo superato. Huius accidẽtis .i. tremoris cõmo
tio fit: aut ex quibusdã animalibus accidẽtibus: aut propter
dissoluẽtem virtutes morbũ. Et ab accidẽtibus quidẽ ania
libus vt ira aut timore ferarũ aut regũ eleuationeqz super al
tissimos ⁊ precipites locos: fitqz abide virtutis mẽbruz mouẽ
tis debilitas. Morbus aũt qui virtutes dissoluit: aut ex con
similiũ fit partium morbo vt mala cõplexione frigida: quem
admodũ senioribus accidit: ⁊ qui frigide potuz multiplicant
aque: aut super se fundũt: sicut etiã ei qui multũ bibit vinũ cõ
tingit: qum calor submergit naturalis. Aut ex organico mor
bo: vt oppilatiõe que in neruis fit ex crosso ⁊ viscoso humore
que mouẽtem prohibet ad mẽbrũ peruenire virtutẽ. Et si qui
dẽ humor neruis plurimũ infixus est: aut virtus debilis ẽ val
de: vt humorẽ nõ possit efferre nec mẽbrũ sustollere diligẽter
tremor abide nõ fit. Si sit aũt humor nõ ifixus nec debilis ẽ
virtus humorẽqz põt auferre ⁊ mẽbrum substollere fortiter:
sed tamẽ illud humor agrauat: ⁊ ad iferiora deponit tremor
inde sequitur: propter duos motus cõtrarios qui ex natura
est ⁊ q ex morbo: adhũc itaqz modũ ⁊ accidẽtia hec a nature
fiunt actione ⁊ morbo.

Capitulum. 24ᵒ. de accidẽtium que vitalibus accidunt
actionibus causarumqz eorum assignatione.

e T quoniam de accidentium causis que
aialibus contingũt actioni
bus sufficienter dictum ẽ: iã de illis que in actiones
surrepũt vitales incipiamus. Dico ergo qm̃ vitales actiões
quemadmodũ alio ostendimus loco. sunt dilatatio cordis ⁊
venarum percutientiũ ⁊ reductio. Vocat̃ aũt huiusmõi pul
sus. Pulsus aũt aut oio deficit ⁊ vocatur pulsus cessatio: h̃
qz cũ morte fit ⁊ vite cessatione: aut iminuitur ⁊ minor voca
tur pulsus. Aut certe aliter eius ẽ cursus ꝙ̃ expedit variusqz
vocatur pulsus. Et pulsus quidẽ minor ex nimietate fit do
loris qum calor imergitur nãlis ad corporis refugiẽs interi
ora: iminuiturqz ⁊ minor fit abinde pulsus. Aut ex virtutis
debilitate vitalis qum arterias in oẽs caꝝ terminos dilata
re nõ possit: quẽadmodũ in defectu cõtingit. Varij autẽ pul
sus varietas ex pl'ibus fit causis exnaturalibus vt morbis ⁊
accidẽtibus. Pulsus aũt varietas augetur ⁊ minuitur iuxta
rerũ augmentationem ⁊ iminutionez extranaturaliũ. Nos
autez de pulsus varietate ⁊ eius causis i sequẽtibus dicemus
qum de pulsuum disputabimus habitudinibus.

Capitulum. 25ᵒ. de accidentiũ assignatione que in natu
rales subintrant actiones ⁊ eorũ cãis ac primuz de prime di
gestionis accidentibus.

o Stensis que in vitalem ingrediũtur actio
nem accidentibus: iã nunc de na
turaliũ dicamꝰ actionũ accñtibꝰ. Dico qm̃ actio
nibus que ꝯtingũt nãlibus accidẽtia iuxta nãles sũt actiões.
Et naturaliũ genus actionũ in cõpletis vnũ est pascere scil'
⁊ nutrire. Nutrire aũt est cibos mẽbro quod nutritur similes
facere: hoc aũt per appetitus efficitur actionez ⁊ digestionis
Et accidentia quidẽ que appetitui accidũt qualia sint iã sa
tis diximus ⁊ causas qũ de accidẽtium diceremus animaliũ
causis. Digestionis vero tres sunt species. Prima que in sto
macho fit digestio vbi cibus in succositatẽ vertitur quãdaz ⁊
digestio vocatur prima. Secũda que in epate fit ⁊ est sangui
nis ex ciborum succositate generatio: vocaturqz digestio secũ
da. Tertia vero que in singulis fit mẽbris: sãguinis scilicet in
mẽbri naturã alteratio que digestio nuncupat̃ tertia. Singu
larũ digestionũ actio per quatuor cõpletur virtutes: quẽad
modũ qũ de naturalibus loqueremur virtutibus dictũ est: at
trahentẽ scil' retinẽtem imutãtẽ ⁊ expellẽtem. Et digestio
prima ipsa est que in stomacho fit cui nocumẽta accidũt quẽ
admodũ ⁊ omnibus reliquis actionibus t vt scil' aut oio defi
ciat: quẽadmodũ in fastidiositate accidit. Aut iminuitur vt
ructatus fumosus vel acerbus. Aut certe aliter ꝙ̃ oporteat
eius inuenitur decursus male scil': quẽadmodũ cui in stoma
cho cibus in vẽtositatẽ vertitur cõtingit. Que aũt accidẽ
tium digestionis huiusmodi sunt cause duas est inuenire: al
tera ab exterioribus est: altera ab interioribus. Et ab interio
ribus incõmoda sunt que virtuti accidũt digestiue: hec autẽ
aut ex morbo partium cõsimiliũ fiunt qui stomacho accidit:
⁊ si calidus est cibos in fumositatem mutat ⁊ putredinẽ si fri
gidus in acerbitatem. Aut ex humoribus in stomacho con
clusis: q si fuerit hũor cholericꝰ ructatꝰ fit fumosꝰ. Si phleg
maticus sequitur acerbũ ⁊ si frigidus pariter imoderate di
gestionis fit cessatio ⁊ lienteria: si nõ sit aũt frigus imoderatũ
ventositas generatur. Aut certe ex morboꝝ aliquo organico
rũ vt calido apostemate ⁊ frigido quod stomaco: aut eius ac
cidit ori vnde eius debilitatur virtus. Et intellige quoniã di
gestionis que ex virtutis debilitate digerẽtis ẽ corruptio: ma
gis officit ⁊ peius est malum: ꝙ̃ que ex mala cõplexiõe fit ca
lida aut frigida. Humida aũt ⁊ sicca iminutiones quidẽ sũt
digestionis nõ eius defectus nisi forte eius qui siccã habet cõ
plexionẽ eo vsqz fiat deductio vt ad cõsumptionẽ veniatur: ⁊
iam tũc digestio deficit aliter nõ. Causa aũt exterior aut
ex cibis est: aut propter somnũ. Et ex somno quoniã si multꝰ
fuerit somnus ⁊ digestio bona: si paucꝰ ⁊ breuis ipsa fiet ma
la. Digestionis malũ propter cibos fit quatuor de causis.
Prima ẽ eorũ ꝙ̃titate: secũda qualitate: tertia priuationis ho
re iuste causa ⁊ dilatationis eius: quarta eorũ que porrigun
tur ordine. Et ꝙ̃titatis causa qm̃ cibi aut multi sunt aut pau
ci. Et si quidẽ pauci sunt stomacusqz calidus in fumositatem
cibus alteratur. Et si multus simulqz corruptioni difficil': vir
tus valida: somnus lõgꝰ fit abide digestionẽ imorari tantuz
modo. Q: celeris si sit digestionis ⁊ calor fortis: corruptio ac
cidit siue longus sit siue breuis somnus. Q: si debilis sit calor
cibi multi ⁊ corrũpi difficiles: somnusqz breuis fastidiositas
abidẽ fit. Digestionis autẽ corruptio que propter qualita
tem est ciborũ talis est. Si calidi sint cibi ⁊ stomaci cõplexio
similis: in cholerã mutantur vt mel: si iuuenibus ⁊ calide cõ
plexionis porrigatur hoibus: alteratur eteniz ⁊ in choleram
in eorũ mutatur stomacho. Q: si frigidis existentibus cibis
stomachus eiusdẽ ẽ cõplexionis cibi in acerbitatẽ in ipso mu
tãtur: vt lac ⁊ cucurbita si seminibus porrigãtur: ⁊ his qui fri
gidi sunt cõplexionibus alterãtur etenim in eoꝝ stomacis ad
acerbitatẽ. Que aũt propter ordinem ciboꝝ est corruptio
huiusmodi est. Si eteni arctãtes vẽtrẽ cibos sumpserit vt ci
tonia pira dehinc emolliẽtia vẽtrem supponat: vt blitũ ⁊ spi
nachiam cum oleo cõditam oliue ⁊ muri: fit abide naturã cõ
stipari: ⁊ cibos qui vẽtrem emolliũt corrũpi. Sic etiã si dige
stionẽ imorãtes apponãtur primũ cibi vt caro ⁊ solida oua:
dehinc cibi celeris subdãtur digestionis vt persica ⁊ cucurbi
ta: melonesqz cite digestionis cibis accidit corrũpi: qũ q tar
de digeritur eoꝝ imoratur descẽsuz a stomacho sue digestio
nis tarditate. Cibus aũt digestionis velocis qũ digestus de
cursum ad exteriora nõ iuenit in stomacho corrũpitur. Hec
est ciborũ corruptio ex eo ꝙ que preponi opz postponũtur: q
postponẽda ãteponũtur. Oportet aũt medicũ expressius in
tueri ⁊ diiudicare ⁊ que digestioni accidũt nocumẽta digerẽ
rentis culpa virtutis: ⁊ que ciborum causa fiunt vel etiaz som
ni: quoniã que virtutis culpa fiunt accidentia difficilia sunt
sanari: ⁊ quãdoqz minime sanantur: eiusqz deducit malum

ad lienteriã: ꝛ vt nullo modo cibus imutetur ĩ stomacho aut
certe in ventositatẽ. Nocumẽtum aũt quod ciborũ cã fit aut
aliarũ que exterius fiunt cãꝝ facili⁹ curant̃. Potes aũt earũ
diiudicare differentiã. Intuere itaqꝫ si digestionis ẽ malum
qum cibus porrigitur multus aut paucus aut calidus aut fri
gidus: aut alio ꝙ expedit tẽpore: aut propter ordinis varieta
tẽ: aut statim post vigilias cibus ipse digestionis est cã corru
ptionis. Si sit autẽ hoc ꝛ cibus in quãtitate ꝛ qualitate ꝛ iu-
xta cõsuetudinẽ tẽperatus ẽ ꝛ quo oportet tẽpore ꝛ ordinem
quẽ expedit seruat: corruptio accidit digerentis culpa virtu-
tis digestioni. His itaqꝫ de causis accidentia in actiões igre
diuntur prime digestionis.

Capitulũ. xxvj. de accidentibus que attrahenti retinen-
ti ꝛ expellenti cõtingũt virtutibus.

q Uoniam digestio ꝑ q̃tuor cõplet̃ virtutes
attrahẽtẽ retinentẽ digerẽtẽ ꝛ ex-
pellentẽ: ꝛ digestiõis prime cũ suis cãis diximus ac
cidentia que in stomacho equum est nos iam ostẽdere q̃ tri-
bus reliquis accidant virtutibus accidẽtia que sunt attra-
ctio retentio ꝛ expulsio que ĩ pria sunt digestiõe. Attractio
ni que in stomacho est incõmoda quẽadmodum ꝛ alijs acci-
dunt actionibus: cessatio iminutio malũ. Hoc autẽ aut male
ꝯplexionis morbi cã: aut morbi organici. Male vero cõple-
xionis morbus: aut ex calore ẽ aut ex frigore. Et siquidẽ imo
derata hec fuerit nihil oio stomachus attrahit: cessatqꝫ ab
eo attractio: vocaturqꝫ eiusmodi stõaci eneruatio. Si sit ãt
parua stomaci ẽ debilis attractio quẽadmodũ in eneruatio-
nis accidit principijs. Morbus aũt organicus vt apostema
qđ meri accidit aut stomaci ori aut supercrescẽs caro in eorũ
altero corrũpitqꝫ meatũ vt nõ queant stomachus que attra-
hit trãsmitti ad ipsũ. Et hoc quoqꝫ si oppilatio magna ẽ at-
tractio fit aliter ꝙ oporteat vt spasmica attractio ꝛ tremulen
ta ac titillosa. Hec autẽ fiunt accidentia si virtus fortis non
fuerit que morbũ possit euincere vt attrahat diligenter: sed
nec debilis quẽ morbus superet ꝛ ei⁹ cessare faciat attractio
nẽ: sed fit in huiusmodi re quẽadmodũ vbi natura morbusqꝫ
simul cõtendũt vt in tremore dictũ est. Dictum est de cãis hu
iusmodi qum de accidẽtiũ cãis que virtutis fiunt voluntarie
actioni loqueremur. Retentio que in stomacho ẽ ipsa q̃ꝫ
aut omnino cessat qua cibos retinere habet quẽadmodũ in li
enteria fit: ĩ hoc etenim morbo stõach⁹ cibos nõ retinet sꝫ egre
diũtur ab eo ꝛ nõ imutãtur. Aut eius iminuit̃ retẽtio: ꝛ fit ab
inde aut vẽtositas aut inflatio aut rugitus qum super cibum
stomachus nõ reducatur vt oꝫ: ꝛ hec aut ꝑꝑ malaꝫ fit cõple-
xionem frigidã. Aut cibũ qui generat ventositateꝫ: aut certẽ
paucitas fit ciboꝝ digestionis: acceleraturqꝫ egestiõis exit⁹:
hocqꝫ fit qum stomaci nõ durat cibi retẽtio: vnde ꝛ bene nõ
digeritur: nec ciborũ mittitur succositas ad epar. hũida abi-
de exit egestio. Aut vero cibus ipe corrũpitur in stomaco: ac
ciditqꝫ egestionis putridũ eẽ odorem. Qꝫ si eiusmodi corru-
ptio ex mala est cõplexiõe calida: aut ꝑꝑ choleras punctura
comitabitur. Et si ex mala cõplexiõe frigida aut phlegmate
vẽtositas comitatur ꝛ inflatio. Est ãt ꝛ stomaci in cibos ma
la retẽtio: fitqꝫ abinde ex spasmi ꝛ tremoris gnẽ retentio: vt
singultatio ꝛ vomitus: horuꝫ ꝛeim duum accidẽtium motus
spasmicus ẽ: nec vero vere spasmus: verus eteim spasmus in
neruis fit ꝛ lacertis sicut in ꝑcedentibus dictũ ẽ dũ de accidẽ
tibus volũtarij disputaremus mot⁹. Singultatio aũt ꝛ või-
tus ex retinẽti fiũt virtute ꝛ expellenti simul. Retinens eteim
virtus eorum vult retentionem que apud eam sunt: ꝛ in sto
macho nocens ẽ aliquid ad qđ expellendũ expellẽs insurgit
virtus ꝛ emittit. Et si ledens illud in ipsius fuerit substantia
singultatio fit. Stomachus nãqꝫ totus nocens hoc a se vult
repellere. Qđ si in stomaci fit fundo vomitus accidit: qm̃ sto
machus q̃ ĩ ei⁹ cõcauitate sũt cõclusa nitit̃ expellẽ siue hũor
crossus aut certe cibus fuerit malus: intm̃ vt duobus his in
accidentibus necesse sit stomacho sustolli donec ori proxim⁹
fiat. Expulsiõis auteꝫ que in stomacho est accidẽtia his
eisdem tribus fiũt mõis scilꝫ: aut oio vt in colica fit passione
que ileos vocatur: que oium colicarũ difficilior ẽ. que aut ab
apostemate fit calido: qđ subtilib⁹ oritur intestinis: comita-
turqꝫ eiusmodi febris ꝛ sitis. Aut virtutis debilitate expellen
tis: nec ẽ cũ hoc habitu febris aut sitis: fitqꝫ istiusmodi vitiũ
aut ex mala cõplexione frigida frigidorum causa ciboꝝ: aut
ex oppillatione que ꝑꝑ egestionẽ facta ẽ siccam anfractibus
intestinorum imixtam: ꝛ ẽ simul cum his intestinis grauitas
tortio ꝛ rugitus ac inflatio: que colica passio nõnũꝙ validã
sequitur dissinteriã. Diminuitur autem expulsiõis actio
ꝛ descensus difficiliatur egestiõis ac egressus: aut certe eius
hit⁹ ꝛ decursus mal⁹ ẽ: fitqꝫ abinde liẽteria quꝫ virt⁹ mouet̃
pellẽs añꝙ cib⁹ imutet̃ ĩ stomacho: hocqꝫ hũoris fit cã acu-
ti stomachũ pũgentis: aut cibi certe eiusmõi q̃lis ẽ sinapis: ꝛ
acetũ acerrimũ: aut ipsuꝫ grauat stomachũ nocetqꝫ: ideo ex
pellitur. Hec sunt que in virtutis expellẽtis actionẽ ingredi
untur accidentia que in stõacho ẽ. Quecũqꝫ autem circa
stomachũ de attractiõe ac expulsione dicta sunt: intelligẽda
sunt ꝛ in intestinis maximeqꝫ de virtutis actione expellentis
Hec enim intestinis fortior ẽ oibus alijs. Acidunt aũt huic
nocumẽta virtuti in intestinis quẽadmodũ ꝛ alijs actionib⁹
.s. aut cessatio ex toto aut iminutio: aut aliter eius ẽ ꝙ expe-
diat actio. Et sciẽdũ accidere stõ ꝛ intestinis quibusdã in ha
bitudinibus attrahẽti ꝛ expellenti virtutibus aliter ꝙ sit na-
tura vt vtantur. Stomaci eteni est cibuꝫ a meri trahere ꝛ ad
intestina pellere. Intestinorũ aũt vt alia ab alijs purgamẽta
cibi attrahãt ꝛ foras emittãt: ꝛ qñqꝫ accidit vtriqꝫ hitudo ex̃
naturalis cogitqꝫ vt necessitas ꝛ attrahenti ꝛ expellẽti alio
ꝙ naturali modo. Acciditqꝫ stõ ab itestinis purgamẽta tra-
here ꝛ ad meri per vomitũ pellere. Acciditqꝫ intestinis vt ab
inferioribus purgamẽta contrahãt ꝛ ad stomachũ pellant:
quẽadmodũ in colica accidit passione quã ileos vocam⁹ ꝛ in
cõclusionibus atqꝫ expressionibus. In ileos quidẽ: quoniam
in hac passione virtus quꝫ mouetur expellens vt egestiões in
ferius pellat: fluxũqꝫ ad exteriora nõ inueniat oppilationis
cã ad superiora propellit ꝛ depellunt eas intestina hec ad illa
donec ad stomachũ veniatur stõachus ad meri ꝛ per vomi-
tũ exterius pellit quꝫ intestina illã supius ꝑpulerint. Cõ
clusio aũt accidit plurimũ qui egestiones augmẽtat aut ven-
tositatis ab inferioribus emissionẽ: prohibetqꝫ amputatio vẽ
tositatis exitus aut negotiũ quodpiã ab egestionis assessiõe
vnde egestio cõcluditur: ꝛ quꝫ exitus viã nõ inueniat ad supe
riora redit sublata ab intestinis donec ad stomachum venia
tur: fitqꝫ vomitus ꝛ corruptio appetitus. Hec est accidentiuꝫ
designatio que prie accidũt digestiõi ꝛ eorũ cãe.

Capitulũ. xxvij. de accidẽtibus secũde digõis que ẽ ĩ epa
te sanguinis generatio.

s Ecunde autem digestioni que sanguis est in
epate ꝛ venis generatio trib⁹ acci-
dunt incõmoda modis. Aut eñi oio cessat ꝛ nõ alte-
ratur ciboꝝ succositas que ab intestinis ad epar dirigit̃ ꝛ ve
nas in sanguie oio sꝫ alba remãet quẽadmodũ prius ẽ. Aut
iminuitur imutaturqꝫ succositas hec in epate ꝛ vẽis quadaꝫ
alteratiõe ꝛ quadã digeritur digestione. Aut certe eius exhi
bentur aliter ꝙ oporteat actiões: mutat̃qꝫ ĩ epate succositas
aut in cholerã rubeã quẽadmoduꝫ ictericis contingit: aut ni
gram quale leprosis cõtingit. Aut mutatur ad phlegma vel
aquosum hũorem sicut cõtingit hydropicis. Sunt auteꝫ
huius virtutis accidẽtium cause duplices ꝛ duo genera: alte
rum ab interioribus alterũ ab exterioribus. Et que ab interi
oribus sunt: eãrum tres sunt diuersitates. Prima ẽ mala cõ-
plexio: ꝛ hec aut calida ẽ ꝛ mutatur ab ea succositas in chole
ram: ꝛ si calor imoderatus fuerit in cholerã mutatur nigraꝫ
eo ꝙ a calore exuratur. Aut mala ex complexione frigida ẽ:
fitqꝫ succositas sanguis aquosus: ꝛ si imoderatum eius fue-
rit frigus succositas oio nõ alteratur. Secũda morb⁹ est or-
ganicus vt oppilatio q̃ venis accidit: aut ex crosso humore:
aut ꝓpter apostema qđ illas cõprimit. Tertia ex nã ẽ succosi
tatis que a stomaco mittitur ad epar qum eteiꝫ multa ẽ non
põt eã in sanguinẽ epar alterare: ꝛ si pauca choleras imutat
ꝛ si calide ẽ cõplexiõis ꝛ hanc in choleras imutat: si frigide
in phlegma alterat ꝛ in ventositatẽ iuxta frigiditatis magni
tudinem ꝛ paucitatẽ. Nocumẽtorũ aũt cãe que ab exterio
ribus digestioni accidũt secũde sunt vt si vtatur hõ negotijs
balneo cibo ꝛ coitu alijsqꝫ huiusmodi que ab exteriorib⁹ cor
pori obuiãt. His eim si aliter quis ꝙ oꝫ vtatur in q̃titate tẽ
pore ꝛ ordie cõmultiplicãtur ꝑ ea mali in corpore humores.
Si eteim calefaciẽtibus vtatur hõ ꝛ cholerã gnãntibus vt pi
pere allio ꝛ cepa cholere multiplicatur generatio in eius cor-
pore. Si ãt pluri faciat g cholerã gnãnt nigrã cibos vt vac
cinam carneꝫ ꝛ lenticulã caulesqꝫ in eius multiplicatur cor-
pore nigra. Qum aũt phlegma generãtes nimiũ assuescit vt
lac: fungos ꝛ recẽtes pisces in corpore phlegma generatur
Sic quoqꝫ qum homo ꝛ otio ꝛ quiete vtitur ꝛ plurimum ac
cipit cibum: dimittitqꝫ balneum: aut certe post cibuꝫ vtitur:
ꝛ plurimuꝫ in eo perseuerat eius in corpore generatur phleg
ma. Si aũt vtatur labore ꝛ exercitio multiplicetqꝫ añ cibum
ꝛ imminuat cibum ac ieiunio vtatur plurimo cholera gene-
ratur in eius corpore rubea. Eodẽ mõ se res hꝫ siqs eiusmõi
rebus vtat̃ que hũores multiplicant in corpore. Fiuntqꝫ ab

vnoqz hūorū quz in corpe multiplicati fuerit plīma accn̄tia

Ex cholera equidem rubea: icteritia si in omni sit corpore formix herisipila si in vno sit mēbro. Quod aūt a cholera fit nigra: si in omni plurimo fiat corpore morphea nigra: ꝛ si in quibusdā mēbris cancer ꝛ durū apostema. Que vero ex humore fiunt phlegmatico: si multus in corpore fuerit hyposarchica hydropis ꝛ lepra: ꝛ si in mēbris quibusdā apostema molle quod vndimia dicitur. Quodqz ex superfluitate fit aquosa qū in corpore fuerit multiplicata hydropis asclitica. Et si in quibusdaz fuerit mēbris vesica generaṫ. Si vero vētositas in corpore fuerit multiplicata: hydropis timpanica: ꝛ si in quibusdā mēbris inflationes fiēt. Huiusmodi accidētia corpori fiūt qū secūde acciderit nocumēta digestioni.

Capitulū. xxviij. de tertie digestionis accidētibus.

t Ertia porro digestio in mēbris est: que scil' cibū mēbris similē facit que pascūtur: huic quēadmodū ꝛ alijs actionib⁹ nocumenta accidūt. s. vt aut oīo cesset: nec pasciṫ aliquo modo corpus: quēadmodū in arefacto vel hydropico vel ethico marasmato ꝛ ptisico cōtingit morbo. Aut iminuatur: quēadmodū i matie fit. Aut eius fiat actio aliter ꝙ oportet: quēadmodū in lepra fit ꝛ morphea. Et cibi quidē cessatio ac priuatio aut ea fit causa quoniaz nihil comeditur ꝛ bibitur: aut aliquo quod virtutū cuipiā accidit nocumēto quatuor naturalium: debilitaturqz a sua actione propter malā ꝯplexionē: Immutans eteniz virtus si infirmetur nō potest pascēdo cibum assimilare mēbro: fiuntqz abinde multe in corpore sup̱fluitates. Et si pariter virtus expellens valida est propulsat superfluitates simulqz ꝛ alia quedā: cibos scil' nōnullos qb⁹ aliqua esset vtilitas: fit abinde nutrimēti priuatio. Si sit aūt virtus que expellit debilis: remanēt eiusmodi in corpore sup̱fluitates que ꝛ varios pariūt morbos. Attrahens aūt virt⁹ si fortis sit: vt multaz attrahat ꝗtitatē: ꝛ digerēs ē virtus debilis: attracta imutare non preualens superfluitas fit in corpore. Infirmata aūt expellēti ab eaꝝ expulsione superfluitatum que in corpore congregate sunt: accidētia fient pessima iuxta superfluorū naturā. Macies aūt fit ꝓpter ciborū paucitatem ꝛ potus: aut propter nocumentum quod in has igreditur quatuor virtutes. At vero icteritia morphea lepra: elephantia: ꝛ his similia abinde fiunt: ꝙ in huiusmodi habitudinibus mēbris pastis cibus nō fit similis: quinimo quod pascendū est mēbrum cibo fit simile propter materici malitiā qua mēbrū pascitur.

Capitulūz. xxix. de accidētibus habitudinū corporū.

p Orro que in habitudinibus sunt corpis accidentia ꝛ cāe eorū sūt actionū malitie que digestioni accidunt secunde ꝛ tertie. Sunt autē accidētia hec. icteritia crocea ꝛ nigra. elephantia morphea alba ꝛ nigra. lepra. lingue nigredo ꝛ his similes colores qui in corporis apparent superficie. Et icteritia fit aut ex mala cōplexione aut organico morbo. Et que ex mala cōplexione aut ex caloris est epatis cōplexiōe vt fiat eius sanguis cholerici maior generatio: feraturqz sanguis ille per venas in oīa corporis mēbra ꝛ in totū diffūdatur corpus. acciditqz ea corpi de cā citrinitas. Aut quoniā calor venarum dominatur cōplexioni: imutatqz in cholere rubee naturā sanguinē ꝛ ad oē mittit corpus fitqz croceū. At organicus morbus qui icteritiā adducit oppilatio est que in meatibus ē inter epar ꝛ fel ꝯstitutis intantū vt nō sit choleris quas fel ab epate contrahit fluxus viaqz qua ad ipsū perueniat. Remanent itaqz sanguini imixte mitti turqz eiusmodi in oēs corpis partes sanguis ꝛ in mēbra diffunditur. Fit autem oppilatio ex crosso ēt humore ꝛ viscoso qui meatibus inuiscatur. Aut propter apostema in epate meatus cōprimēte. Icteritia vero nigra eodē fit modo quo ꝛ crocea aut propter malā. s. cōplexionē calidā ꝛ siccā validāqz que epati dominatur ꝛ sanguinē generare cogit exustū ac melācolicū. Aut mala cōplexiōe frigida ꝛ sicca qua in nigre naturam sanguis mutatur: qui qum in omnia corporis membra missus fuerit icteritiam facit nigrā. Aut propter que in meatibus est oppilationē quibus splen cholerā extrahit ab epate nigrā. Qua ex re sanguinis fex ꝛ purgamētū ad splenem dirigi nequit. Remanet itaqz sanguini imixta ꝛ in oē missa corpus denigrat illud ac icteritiā facit nigrā. Elephantia āt fit qum sanguinis in cholerā mutatur nigrā substātia adustionis violentia: ferturqz eiusmodi in oē corpus sanguis: quo quz pasta fuerint mēbra eorū mutatur substantia in nigre substantiā: aut quoniā certe oīuz mēbrorū cōplexio validissimi ē caloris: ꝯburiturqz qui ad ea fertur cibus ꝛ in naturā alteraṫ cholere nigre fitqz eius frigida ꝛ sicca cōplexio melācolicāqz ꝛ iam deiceps oēs in suam imutat naturā cibos qui ad eā mittuntur donec mēbra quoqz in nigre vertantur naturā. Morphea autem nigra fit qum mēbrorū manifesta ꝛ cutis color in nigrum mutatur mēbriqz substantia sana est: estqz eiusmōi cā debilior earuz que dicte sūt. At vero lepra tūc fit qū sāguis sba altaṫ in phlegma male cōplexionis frigide ꝛ humide causa que epati dn̄aṫ qḋ quz i oīa mēbra missuz est phlegma pascuntur eo fitqz ipsorū substantia tāꝙ ꝛ illius: fitqz abide mēbrū album Aut mēbri ipsius frigida est ꝛ humida cōplexio oēmqz q ad ad ipsuz sanguinē venit in phlegmatis trāsfert naturā: fitqz abide totius mēbri phlegmatica ꝛ alba substantia. Eodē modo ꝛ morphea alba nisi ꝙ morphea alba i cute ē ꝛ mēbrorum superficie tātū. Nigredo aūt lingue ex vapore fit calido qui ad linguaz ascendit: aut ab epate: aut a pectore vel a stomacho: dilataturqz per linguā ꝛ denigrat ipsaz. Eadē est ratio in omnibus que in cutis ꝓducūtur sup̱ficie accidētib⁹.

Capitulū. xxx. de eorū que a corpore egerūtur accidētib⁹ ꝛ eoruz causis.

c Et quoniam trium que sint actionū accidentia eorūqz causas explanauimus: sed ꝛ que in habitudinibus fiūt corporum dicta sunt accidētia: que ex malitia fiunt actionū: iā nunc de illis que egestis fiunt accidētibus disputādū videtur. Dico ergo quoniā omnia que a corpore emittūtur: aut naturalia sunt aut extranaturalia. Et que egestionibus per naturā fiunt accidētia: aut in ꝗtitatē sunt: aut in qualitate. In ꝗtitate vt egestio ꝛ vrina mlt'a ꝛ mēstruū imoderatū. In qualitate vt vrina nigra egestioqz nigra: qū huiusmodi nigredo nō naturalis sit. Que aūt extranaturalia sunt corpore egrediētia: vt qui e naribus fluit sanguis ꝛ aliunde: huiusmodi qū sit sanguinis egressus a suis vasis per seipsuz mīme naturalis. Omnia aūt que corpore egrediuntur si naturalem deserant cursuz eorū erit egestio a triū quauis causarū: prima ē virtutis debilitas: secūda ē ex materia: tertia ex mēbro a quo emittitur. Ex virtute quidē si virt⁹ retinētis debilis sit: maximeqz qum virtus expulsiua fortis ꝓhibet actionē virtutis ꝛ materiā emittit. Ex materia vero aut propter ipsi⁹ ꝗtitatē si multa est grauatqz virtutē ꝛ ad sui cogit expulsionē: vt cibi si multi sint: eruptioqz sanguinis si in suis multiplicatur vasculis. Aut propter ipsius qualitatem: quoniam si materia punguiua sit: naturaz ad eorū que pungunt cogit purgationez ꝛ nocentium expulsionē: aut si acuta venas suo comedit acumine aut humida venas tenuat ꝛ emollit: sic vt in eas scissura acceleretur: quēadmodū in sanguis fit eruptione. Propter mēbrum autē quo emittitur aliquid: si mēbruz debile sit ꝛ fragile: rarūqz acceleraṫ materiaꝝ egressio: aut nimiū durū est: ꝛ solidūqz ꝓperātqz ad illud fissure. Et naturales euacuationes sunt egestio: mēstruū vrina sudor.

Capitulū. xxxj. de egestionis accidentibus ꝛ causis.

q Ue in egestionis emissione apparēt accidētia tria sunt: aut in tēpore cōsideratur aut i quātitate aut in qualitate. Et in tēpore qm̄ aut egestiōis acceleratur emissio ante digestionē ciborum: aut a sua imoratur hora in qua exire solita ē. Et emissiōis acceleratio aut ex ciborū est multitudine qua grauatur virtus: ideoqz emittit ꝛ expellit illaz. Aut qm̄ pūgit qui acceptus ē cibus intestia: ipaqz illum a se propulsant aut qm̄ humidus est ꝛ viscosus vt sermacū ꝛ spinachia ac pruna: aut qm̄ paucus ē: aut ꝓpter intestinorū sensus magnitudinē tantā vt ciborū ledātur grauitate. Egestionis aūt mora aut ꝓpter virtutis est expellētis debilitatē ꝛ retinentis vires. Aut propter intestinorū sensus debilitatē aut ꝓpter cibos si aut pauci sunt vt egeat natura quancūqz in cibo inueniṫ attrahere hūiditatē: aut stringētes ꝛ cōstipantes aut ex lacertorū qui sup̱ ventrē sunt debilitate a reductione. super intestina. Accidētia vero quz in quātitate apparēt egestionis: aut in multitudine sunt: aut in paucitate eius: aut in assellationū numero. In multitudine equidē aut ex ciborum copia: aut qm̄ coꝝ succositas ad epar nō mittitur: aut p̱p̱ humiditates que ad itestina defluūt multas. Paucitas ē egestionis aut ex ciborum paucitate aut multitudie que ad epar mittitur succositatis. Aut qm̄ pauce ꝛ modice ad itestia mittūtur humiditates. Egestionū aūt numerus plīmus aut retinētis fit debilitate virtutis: aut expellētis abūdantia: aut lacerti eneruatione qui vltimū extremū circūdat ani. Expellentis abūdantia virtutis aut ex medicamie fit laxatiuo: aut cibo in quo virtus est laxās: aut p̱p̱ cibi corruptionē. aut propter materiarū acutarum ad intestina ab omni corporis

parte decursum: aut qm̄ in ipsis generātur supfluitates ⁊ itestinis: queadmodū accidit illi cuius sunt in intestinis vlcera Aut propter fortitudinē sensus intestinorū naturalē. Egestionum vero paucitas numeri ex causis fit his q̄s diximus p̄riis. Et egōnis i q̄litate a nāli exit⁹: aut ab extiori fit cā aut ab iteriori. Ab extiori gdē a cibo. s. ⁊ a cibo aut pp q̄titatē aut pp q̄litatē aut ei⁹ corruptionē. Et ex q̄titate si mltus fit. Mult⁹ āt dicitur: aut quoniā tēperantie transit modum aut quoniā virtus nō sufficit: aut vtriusq₃ cā simul. Et ex qualitate cibi si aliquē malū generet humorē aut ventositatē. Vētositas in stomacho generatur ⁊ intestinis aut ꝑpter cibū cuius est ipsam generare: vt fasciolū fabā ⁊ que his similia sunt aut propter caloris qui in stō ⁊ intestinis ē debilitatē ⁊ iminutionē. Si sit eteni frigidus stomachus vētositas in eo nō generatur queadmodū nec venti nec nebule ex frigoris producuntur nimietate. Qui aūt ⁊ stomachus ⁊ intestina fortissimi sunt caloris nō generatur vētositas: illam etenim calor dissoluit a dissipat a cibis ⁊ alijs queadmodū in estatis tēpore quū nimius est estus: nec ventus ē nec nebula: quoniā calor eiusmodi oīa dissoluit. Qum vero stomachus debilis ē itidē q₃ intestina: tūc vētositas in eis paritur: eo q̄ ad subtiliandū nō sint fortia cibū: ⁊ ad eius dissoluēdā ventositatē queadmodū verno multiplicātur vēti, tēpore ⁊ autumnali ꝑpter aeri caloris debilitatē. Vētositas autē que in stomacho generat̄ ⁊ intestinis aut egreditur aut remanet interius. Et si a superioribus egreditur ore sic eructatio dicitur. Et si ab inferioribus aut cū sono aut sine sono: ⁊ que cū sono quedā sonū h₃ clarū ⁊ quedā cū rugitu fit: ⁊ quedā vtriusq₃ media ē. Et que clara ē ex stomaci fit vacuitate ⁊ intestinorū ac siccitate. Et que cū rugitu ⁊ strepitu ex vētositate cui miscetur humiditas accidit. Porro media ex media cōtingit habitudine. Est ⁊ vētositas crossa ⁊ vētositas inflatiua ⁊ que egreditur huiusmodi debilis est soni ⁊ q̄nq₃ cū strepitu exit si egestio illic sit humida. Vētositas nāq₃ cū strepitu significat quoniam egestio huiusmodi ē hūida. Egestionis āt egressus a naturali habitudine circa qualitatē ab interioribus humoris est cā qui ad intestina influit. Et hoc aut solius ē cā nature vt solutio p quā fit crisis: ⁊ hec vtilitatē confert. Aut ex morbo solo vt dissinteria que ex liquefactione fit mēbrorū. aut ex vtriusq₃ simul vt soso que quasi lauatura est carnis recentis. Sāguis āt qui per solutionē egreditur. iiij. exit modis. Primus sanguis solius queadmodū illi accidit cuius magnū abscindit̄ mēbrū: vt manus aut pes: remanetq₃ qui illi deputatus fuerat mēbro sanguis in corpore: quē natura per solutionē expellit: ⁊ queadmodū qui exercitiū hn̄s cōsuetū quū dimittit sanguis in eius corpore cōgregatur: qui per exercitiū dissolui cōsueuerat quē natura per solutionē euacuat: hui⁹ autē sanguinis egressio circularis fit. Secūdus modus solutiōis est: que lauature carnis est recentis similis. Hocq₃ ex debilitate fit imutantis virtutis que in epate est. Tertius sanguis est solutio cū molestia ⁊ hec fit qn₃ epar sanguinē vt expedit imutauerit: sed ad mēbra propter aliquā peruenire nequit oppilationē que in venis facta est ipsum impedientē. Qum igit̄ in epate remanet vritur eius calore ⁊ ad nigre declinat naturā Qum ergo noceat epati ad intestina illū expellit ⁊ per solutionē emittit. Quarta est emissionis sanguinis que paulati₃ fit ⁊ inter tēpora propinqua ⁊ in hac quādoq₃ purus est sanguis ⁊ bonus ⁊ nōnūquā coagulatus aliquotiens sanies cū eo egreditur interdū squamosus ⁊ cū vlcerū corticibus ⁊ hec excoriatione fit ⁊ vlceribus intestinorū quorūdā. Et si cū ea frigus sit nimiū tenasmos vocatur. Si nō dissinteria vocat̄ dissinteriorū aut ex epate aut ex intestinis.

Capitulū. xxxij. de vrine accidentibus.

q **Ue in vrina** sunt accidentia aut ex renibus aut ex vesica fiūt. Et que ex renibus: aut ex quātitate aut ex q̄litate. Et in quātitate si eius imoderatus fiat egressus aut cōstrigatur ⁊ imoretur nec egrediatur. aut certe cū difficultate ⁊ paulatim ac mora egreditur. In qualitate aut ex mala ⁊ calida cōplexione que renibus accidit: que ⁊ tanta ē: vt oēs sanguis necesse sit illi attrahere aquositatē quo illa calor ipsorū exiguatur ⁊ ardor: ⁊ quz multa fuerit i eis ad vesicā pellit. Acciditq₃ in huiusmōi accidēti sitis eo q̄ necesse sit epati eorū que extrahunt ab eo renes supplere locū. diciturq₃ huiusmodi passio diabeta: aut ex mala frigidaq₃ cōplexiōe que epati dominatur: fitq₃ multa sanguis aquositas quā renes qum attraxerint ad vesicā mittūt: ⁊ vesica extra. aut retinentis debilitate virtutis que in renibus ē ⁊ expellentis copia virtutis. Incarceratio vrine aut ex virtutis est fortitudine retinentis. aut ex oppilatione aliqua que meatibus accidūt vrine. Hec autē oppilatio aut ex hūorib⁹ ē crossis viscosisq₃: aut arena ⁊ lapidibus que in renib⁹ generātur. aut apostematis cā quod in renibus fit meatusq₃ cōprimit. Arena vero ⁊ lapides ex humore generantur crosso ⁊ phlegmatico quē fortis ⁊ validus calor desiccat ⁊ solidat. Hec cāe qum debiles sunt difficultas fit vrine. Et in qualitate que apparent accidētia vrine aut in colore si nigra est qd̄ aut ex caloris est nimietate ⁊ adustione: aut frigoris. aut alba queadmodū ex oppilatione contingit. aut in odore si sit fetida vt in putridis fit febrib⁹. Que vero in vrina pp vesicā sunt accidentia aut in quātitate considerantur aut in qualitate. Et in quātitate si imoderate egreditur vrina ⁊ multa. aut cōcluditur ⁊ difficile exit. Et imoderatus quidē exitus queadmodū cōtingit si lacertus qui vesice collū circūdat fuerit eneruatus: ⁊ hoc aut ex hūiditate fit imoderata aut ex retinētis dbilitate virtutis ⁊ expellētis viribus: aut bibite copia aque: aut vlcerū que in vesica sunt causa que qu₃ vrina pūgat ab ea pellit̄ ⁊ emittit̄ cū ardore. Cōclusio aūt vrine ⁊ mora difficultasq₃ eius pp vesicā aut ex virtutis fit debilitate expellentis. aut retinētis vi. aut ex mala ⁊ sicca cōplexione que vesice dn̄atur imoderata: vnde ⁊ vrina desiccatur queadmodū in adustis cōtingit febribus causon .s. aut propter oppilationē. Oppilatio accidit aut ex humore crosso vrine meatibus inherenti qui in vesica sunt: aut sanguine coagulato aut sanie crossa aut superflua carne. aut verrucis que in meatib⁹ oriūtur. aut ex oris vesice coarctatione ⁊ restrictione que aut ex apostemate fit. aut nimia que reprimit cōgregat ⁊ reducit siccitate. Accidētia āt que i vrine sunt qualitate. aut i odore fiūt: vt si putrida: aut vlcerū putridorū aut humorū putridorū cā sit. aut in colore. si autē nigra ē aut alba aut aliorū colorū: aut i liquore si tenuis sit aut spissa. aut in substantia si saniei sit mixta ⁊ sanguini vlcerum que in vesica sunt cā. aut apostematis cuius eruptio facta ē.

Capitulū. xxxiij. de accidētib⁹ q̄ i egressu fiūt mēstruo⁊.

m **Enstruorum** quoq₃ egressio natural̄ est. Eorū a natura egressio aut in quātitate fit aut in q̄litate. Et in quātitate si eo⁊ emissio maior ē q̄ oporteat aut ēt minor: ⁊ si conclusa nō exeat. Et eorū emissio maior q̄ expedit aut propter virtutē fit. aut pp materiā: aut pp mēbrū. Ex virtute si sit expellēs valida ⁊ retinēs debilis. Ex materia si tenuior est q̄ couenit ⁊ subtilior: aut si maioris quantitatis vt naturam grauet ⁊ ab ea pellatur. Ex mēbro si que i matrice sūt venarū ora fuerint dilatata ⁊ apta matrixq₃ rarificata. Conclusio autem menstruorū ex causis fit contrarijs crossicie. s. materiei paucitate: ⁊ si venarū spissentur ora que in matrice sūt ⁊ arctentur: ac expellētis debilitate virtutis ⁊ vi retinētis. At vero sanguis hui⁹ a nā exitus i qualitate ē si niger sit: hocq₃ ex adustiōis fit vi ⁊ caloris: sanguisq₃ in nigrū alteratione: Aut rubeus clarus aut croceus: hocq₃ calorem significat ⁊ rubee dominationē in sanguine. Aut in tenuitatem declinat ⁊ alborem ⁊ cum spuma supernatāte quod humiditatē significat ⁊ phlegma dominans.

Capitulū. 34⁹. de accitib⁹ q̄ in sudore fiūt ⁊ cāis eorū.

s **Udor autem** alius est naturalis vt q in chrisi fit bonus ⁊ exercitij tēpore tēperati ⁊ in balneo ⁊ in his habitudinibus cuius ē cōplo calida ⁊ interiora membra fortia sudor eius maior ē ⁊ a profundioribus. Alius extra cursum posit⁹ naturalē q. s. ex liquefactiōe fit carnis. Hic nanq₃ sudor ea a corpore euacuat tm̄ que vtilia sunt. Est ēt sudor a cā duabus his vltima qui ex imoderata fit hūiditate: quonia₃ hac exit in habitudine ⁊ qd̄ vtile ⁊ quod est inutile. Egreditur autē sudor a naturali cursu aut in q̄titate aut i qualitate. In quātitate si nimiū fluat: hocq₃ aut humiditatis multitudie aut ei⁹ tenuitate: aut porro⁊ dilatatione aut expellentis virtutis. Aut si paucus sit qui ex cōtrarijs fit cāis. s. aut humiditatis paucitate aut eius siccitate aut crossitie: aut pororū cōstipatione. Egreditur aūt a nā i qualitate. aut colore vt rube⁹ sudor sanguinem significans ⁊ citrinus qui rubeam cholerā Aut in odore vt sudor putridi odoris putredinē significans

Cap⁹. 35⁹. de euacuatione extranaturali.

e **Xtranaturales** euacuatiōes que in cursu non sunt naturali sanguinis est emissio a corpore: vt narium flux⁹. Est aūt sanguinis egressus tribus de cāis cōibus. Prima est ex virtute. Scd̄a ex materia. Tertia ex organo. Et ex virtute si expellens fortissima est virtus ⁊ retinens plurimu₃ debilis. Ex materia aut propter eius quātitatem: qm̄ multa

est ⁊ venas replet ac extendit donec aperiantur: aut propter qualitatem si acuta sit vt venas comedat. Ex instrumēto vero si nimium durum sit vt fissure in eo fiant ⁊ crepetur.

Et omnis fissure ⁊ crepationis causa aut interior est aut exterior. Exterior est: vt casus: illisio: icisio ⁊ huiusmodi. Interior aūt materiei multitudo que sua extēdit ⁊ disrūpit grauitate: emollitqꝫ mēbrū ad quod ruptura accelerat. He sunt quas volebamus ostēdere accidētiuꝫ cause que accidūt a corpe egestis: ⁊ est noster vltimus sermo de accidentiū causis: ideoqꝫ ⁊ hic eorum terminamus serieꝫ: aggredimurqꝫ sequētia scil: signoꝝ ⁊ significationū que omnes significāt passiones tractatū: quatenus plena sit nostra de rebus extranaturalibus disputatio.

Sermo septimus prime partis libri cōpleti artis medicine q̄ dr̄ regal' dispositio hali filij abbas discipuli abhimeher moysi filij sciar ad regeꝫ magnū de signoꝝ scientia: decem ⁊ octo capitula habens.

Capitulū primū vniuersalis disputatio de signis ⁊ eorū diuisione.

a Ccidētiū cuiusqꝫ ⁊ cārum ea efficientium hitudineꝫ ostendimus morbos scilꝫ: queꝫ tractatum sciam vocauimus cāruꝫ ⁊ accidentiū. Hoc auteꝫ loco vnumquēqꝫ morborum ⁊ passionū ac accidentia eos ostēdemus sequentia que sunt. s. signa quibus significantur: vocamusqꝫ huiusmodi signorū sciam. Dico ergo qm̄ signorum tria sunt genera. Primū est quo sanitas significat̄ Secundū quo morbus. Tertiuꝫ quoqꝫ nec sanitas nec morbus est hitudo. Et horum qđqꝫ genus aut significat eaꝫ que trāsit habitudinē: vocaturqꝫ cōmemoratoria: aut qđ in presēti est significās. Aut qđ futurum ē ⁊ fit. diciturqꝫ portēdēs ⁊ prouidentia. Et horū signorū quedā cōia sunt: que scilꝫ oēs significāt hitudines. Quedā vero particularia particulares corporū significātia habitudines. Et nos primum de signis disputabimus cōibus qm̄ sit cōueniens ⁊ magis necessariuꝫ ei qui morbos vult cognoscere ⁊ passiōes: maxieqꝫ in febribꝰ quarum preferemus mētioneꝫ oibus morbis. Dico qm̄ signa cōia ex actiōibus sumūtur cōibus: illis. s. actionibus per quas omniū corporū est subsistētia qum ⁊ sanitatis ⁊ morbi in actiōibus eēinueniatur. Sanitatis ⁊enim signū bonitas est actionum porro morbi earū malitia. Actionū autē bonitas ⁊ malitia ex mēbrorum sanitate est ⁊ malitia. Membrorum aūt sanitas ⁊ malitia ex temperātia humorum ⁊ corruptione temperantie sunt. Actiones aūt cōes ex quibus signa dicūtur cōia actiones naturaliū ⁊ vitaliū sunt virtutū: qum ꝑ eas aialis corpis sit subsistentia eiusqꝫ firmitas. Uitalis ⁊ enim virtutis sanitas nālem statuit caloreꝫ per quem vita ē: ⁊ ex eius corruptiōe mors. Eiꝰ vero ex tēperātia sanitas cōsistit ⁊ eius a tēperie egressu mouetur morbus. Porro per naturalem quatuor ē humorū subsistentia ex quibus oia corpis membra cōstituūtur ⁊ augētur ꝑ eos vt cibo: per quē subsistētia eorū est ⁊ figura in nāli sua hitudine: quēadmodum alio ostendimꝰ loco nostri huiꝰ libri. Que quꝫ ita sint necessario medicorū priores plurimas ⁊ sanitatis ⁊ morbi significarūt habitudines his duabus virtutibus. Significarunt itaqꝫ ex vitalis actionibus virtutis sanitatem virtutis ⁊ debilitateꝫ: ⁊ naturalis temperiem caloris: eiusqꝫ a tempie egressuꝫ q̄qꝫ naturales fiunt res: ⁊ que extra naturā perueniunt in ea ⁊ in corde: quod ipsi sedes est ⁊ fornax. Huius aūt virtutis cognitio actionū: virtutis per motū fit venarū pulsantium: qui cordis est motui equalis: diciturqꝫ eiusmodi cognitio pulsuum scientia. Porro ex naturalis actionibus virtutis tēperantiā significarūt humorū eorūqꝫ ab ea egressū: habitudinūqꝫ eiꝰ diuersitates in sanitate ⁊ morbo ex decoctione que i venis fit nō pulsantibus eiusqꝫ priuatione. Sed ⁊ ex decoctione que i stomacho fit ⁊ intestinis ac eius cessatione: ex ea quoqꝫ que i anhelitus est instrumētis ⁊ priuatione ipsius. In has aūt significatio res ex his fit que corpore emittuntur ⁊ egeruntur. Et maturatiōis ac decoctionis que in venis fit priuatiōisqꝫ cognitio ex vrina colligitur que sanguinis aquositas est. Eiꝰ aūt que in stomacho decoctionis ⁊ priuationis ipsius ac intestinis sumitur notitia ex egestione que ciborū est superfluitas: ⁊ in stomacho fit. Et illius decoctionis que in anhelitus fit organis eiusqꝫ priuationis notitia sumit̄ ex sputis ⁊ screationibus que superfluuitas sunt cibi quo hec pascuntur mēbra. Significantur etiaꝫ ex sudoribus corporū habitudines circa sanitatē: nisi ꝙ minus cōmunis est ad significādā que in omni corpore fit decoctionē qum subtilis sit sufluitas quā mēbra ad corporis depellunt exteriora: ⁊ per porros educuntur cutis. Que qūr dictū est sint equū est nos singula expedire hoꝝ signorū genera: diuersitatesqꝫ eorum: quasqꝫ significent corporis habitudinis diuersitates in sanitate ⁊ morbo ⁊ que nec sanitas nec morbꝰ est habitudine. Incipiemusqꝫ a pulsus scientia qum nobilior sit scientia ⁊ vtilitate maior ⁊ significatione cōmunior super oēs corporis habitudines.

Capitulū. 2ꝫ. vniuersalis de pulsu ⁊ significationis eius qualitate.

p Ulsus scientia grauis est ⁊ difficilis ⁊ cognitio eius qm̄ magna sumitur difficultate. Hocqꝫ tribus de causis. Prima est quia nō est facile assuescere in venarū sensu: cōsuetudinē quā possit modicam cognoscere alterationē que in pulsu fit. Secūda autem quoniā necesse est medico dū arterias tangit pulsus oia cognoscere genera breui tēpore que decē sunt. Tertia quoniam venarū pulsus nihil habēt simile ⁊ exēplum quibꝰ cōferātur ⁊ ex quorū possint disci collatione. Ideo ergo medicū in sentiendis exerceri venis lōgo oportet tēpore ⁊ exercitio pleno q̄ exquirat ⁊ intelligat vt nihil eorū que de generibus pulsuum dicturi sumus ⁊ spetiebus transeat: quo possit in vno eodēqꝫ tēpore lato carente decē eius genera cognoscere: que deinceps dicemus atqꝫ hoc loco. Sed primū quid sit pulsus: eiusqꝫ figura dicemus: queqꝫ de qualitate sensus arteriaꝝ sciēda sūt.

Dico ergo quoniā pulsus motꝰ est local' quo mouetur cor ⁊ vene pulsantes dilatatione ⁊ reductione: ad caloris custodiam in tēperantia naturalis ⁊ vitalis augmētum sp̄s generationēqꝫ animalis. Naturalis aūt custodia caloris ingressu frigidi fit aeris illū recreātis qui fit per dilatationē ⁊ vaporis fumosi exitum qui ab eo factus est: quod per reductionem fit. Dilatatio aūt est cordis motus ⁊ arteriarū a cētro ad exteriora. Reductioqꝫ motus est cordis ⁊ arteriarum ab exterioribus ad media. Explanauimus aūt diffinititionē hāc ⁊ vitalis que sit virtus: q̄que ipsius vtilitas diximꝰ. Diffinierūt autē antiqui pulsum ⁊ alia diffinitiōe: sed nō substātiali: dicētes pulsus est nūtius qui nō mētitur ⁊ preco qui occulta refert ⁊ narrat motibus cōtrarijs ⁊ manifestis. Cor autem ⁊ vene pulsantes vno mouētur motu: vnoqꝫ modo: i vno tēpore: scilicet eorū motus alterius alteri equal': nec alius motus alium precedit omnibus in habitudinibus: itm̄ vt ex vno oium capiatur per collationē sciētia. Ideo ergo ex arteriarū pulsu cordis agnoscimuus motū: qm̄ per pulsus venarū que colligit̄ significatio ad virtutis fiat vitalis notitiam que in corde. Nisi ꝙ minime eius motus veracissime ex omnibus corporis arterijs percipi potest: tribꝰ de causis. Prima ē quoniā arteriaꝝ quedam i profundo sunt corporis: vt arterie q̄ super spinā extēduntur: quedā in carne occultate: vt que i carne coxarū sunt arterie. Quedā ossibus operte vt que in pectore sunt. Harū nō patet motus tactui: ꝙdiu in naturali ꝑstat corpus habitudine ⁊ carnis cōpositione: nisi forte corpori maties iminutioqꝫ accidat carnis. Secunda est causa quoniā arteriarū quedā a cordis loco remote sunt: nec motus earū in omnibus patere potest habitudinibꝰ vt que in ta

lo sunt arterie:queqȝ in pedibus. Tertia est quoniam ar
teriarum positio mime recta est:ꝛ equalis vt quȝ appositi q̄
tuoꝛ fuerit digiti nō recte supponātur:quēadmodū que post
aures sunt arterie. Quod qū ita sit:oportet ꝙ ex arterijs
que his cōtrarie sunt eligere:vt i mēbꝛo scił sint carne nudo:
neqȝ a corde remote:eaꝝqȝ positio recta. Ideo ergo antiqui
cubitoꝛum elegerunt arterias que ivtroqȝ bꝛachio sunt:eo ꝙ
earū facilioꝛ sit sensus ꝛ cōueniētioꝛ ac laudabilioꝛ. Facilioꝛ
qm̄ loca hec pauce sunt carnis.ꝛ que in eis sūt vene manife-
stioꝛes. Cōuenientioꝛ aūt qm̄ earū locus nō lōge a corde po
situs est:vt cauillarū est longinquitas:positioqȝ earum recta
quam oēs cōpꝛehēdunt digiti. Honestioꝛ vero qm̄ nō eget in
earum tactu medicus aliqua coꝛpoꝛis q ue operta sunt dis-
cooperire membꝛa quȝ sit hoc turpe:ꝛ circa mulieres magis.

Compꝛehēsio aūt pulsus venaꝝ quatuoꝛ fit positiōe digi
toꝛum super locuȝ arterie in cubitoꝛum partib⁹ interioꝛibus
ꝛ pꝛope disgregationem rascbe a superioꝛi medij parte cubi
toꝛum per longū ifirmi manu nō extēsa sȝ nec reducta sȝ me
diocriter posita. Digitoꝛū aūt positio super arteriā varia
tur:quedā ꝛeim ꝓfūdari eget ꝛ impꝛimi arterijs digitos in
foꝛtis scił pulsus cognitione. Si eīm digiti equaliter arterie
fuerint ipꝛessi:foꝛtisqȝ est illa sūma pellit digitoꝛum foꝛtiter
vt tāgēti videatur se illā pellere:ꝛ in illis quoqȝ arterijs que
plurima operiūtur carne:quo earū digiti motū cōpꝛehēdāt
diligēter. Et in quibusdā digitos necesse ē sustolli:hocqȝ i de
bilis cognitione pulsus:ꝛ in eo arteriaruȝ genere que carne
nude sunt:qum si digitos debili ipꝛessuris arterie moueri nō
possit:ꝛ carne nuda ipꝛessione nō eget multa:pȝ eiȝ. Sunt ꝛ
que digitoꝛum egeāt appositiōe temperata nō ipꝛimēti sȝ nec
sublata:hocqȝ intēperate virtutis pu lsus cognitione ꝛ in eo
rum genere arteriaꝝ q̄ nec nude nec occultate sunt carne.

Capitulum tertium de cognitione generum pulsus ꝛ di
uersitatibus ac qualitatibus.

p Ulsuum habitudines permultū variātur
abinuicem iuxta mouentis varie
tatem virtutis ꝛ naturalis diuersitatē caloꝛis ꝛ va-
rietatem arteriarū sanguīsqȝ quem continēt ꝛ spūs si hec na
turalia ꝛ i natura fuerit ꝛ a natura egressa. Cōcluserunt
autē antiqui diuersitates varietatū istarum hitudinum pul-
sus decē generibus. Primū ē qd̄ ex q̄titate sumitur dilatati
onis. Secūdū ex tēpoꝛe motus. Tertium ex virtutis q̄titate
Quartū ex arteriarū substātie cōsistentia. Quintum ex eo
qd̄ arterie cōtinent. Sextū ex qualitate substātie arteriaruȝ.
Septimū ex quietis tēpoꝛe. Octauū ex motuū tēpoꝛe ꝛ colla
tione. Nonuȝ ex q̄titatis pꝛopꝛietate. Decimum ex numero
pulsuū vene. Et qd̄ ex quantitate dilatationis gen⁹ sumitur
diuiditur in pulsuȝ magnum ꝛ paruū ꝛ mediocrem : longuȝ
quoqȝ ꝛ breuem ꝛ temperatum:ꝛ in latum pulsum strictuȝ ꝛ
tēperatū:manifestū ꝛ occultū ꝛ temperatū:qm̄ eteīm arteria
est coꝛp⁹ ꝛ i oi coꝛpoꝛe ē longū latū ꝛ pꝛofundū. Quȝ dilata
tur arteria in tres eius partes dicitur vehemens. Quȝ autēȝ
dilatatio eius fit in supposita eius extrema ꝛ medio pꝛoxia
pulsus dicitur minoꝛ. Qum vero dilatatio ipsius ad media
vsqȝ fit inter extremitates ꝛ cētrū:inter vehemētem dicitur ꝛ
paruū tēperatus. Et si eius dilatatio in lōgū maioꝛ est q̄ in
alias partes:ꝛ hoc est qum eius dilatatio quatuoꝛ trāsit digi
toꝛū terminos longus vocatur. Qd̄ si minoꝛ ꝛ intra quattu-
oꝛ digitoꝛū finitur terminos breuis vocatur. Et si cū quattu-
oꝛ digitoꝛū termio dilatatio finitur inter longū ꝛ breuē tēpe-
ratus appellatur. Sic quoqȝ si eius dilatatio fiat in latū ma
ioꝛ.latus dicitur:hocqȝ fit qum extremitates sūmoꝛū transit
digitoꝛū:ꝛ si ab eoꝛum sūmo iminuitur strictus vocat̄:ꝛ si cū
illis equalis ē temperatus iter latū appellatur ꝛ strictum. Et
si dilatatio eius a pꝛofundo abundat elatus vocatur:hocqȝ
fit quȝ arteria elato similis ē ꝛ alto. Et si ab hoc iminuitur ꝛ
medio fit pꝛopinquioꝛ demissus vocabitur. Q: si ad mediū
vsqȝ duarū dictarū feratur extremitatū tēperatus iter elatū
ꝛ demissū dicetur. Et si dilatatio eius in lato ē ꝛ pꝛofundo:ꝛ
in lōgo iminut⁹ ē crossus vocatur pulsus. Aliquotiēs varie
tates he alie cōponūtur cū alijs quēadmodū longus cum la
to aut stricto aut inter vtrūqȝ tēperato aut elato vel demisso
aut eoꝛū tēperato. Sic se ꝛ aliarū hȝ cōpositio spērū adinui-
cem. He sunt generis qd̄ ex quātitate sumitur diuersitates q̄
ex tribus fiunt cāis. Pulsus magnus ꝛ vehemēs ex vitał fit
foꝛtitudine virtutis que arterias dilatat ꝛ ex caloꝛis multitu
dine quē aere refocillari opus est plurimū.ꝛ ex arteriarum
mollitie que dilatationeȝ suscipit ꝛ extensionem simul. Par-
uus autē pulsus ab his oppositis cāis debilitate.s. virtutis.
paucitate caloꝛis arteriarū coꝛpoꝛū duritie. Tēperatus vero
pulsus ex tēperatis conflatur causis. Alioꝛum cause pulsuuȝ
fiunt ex harū augmēto ꝛ diminutione cārū qd̄ nos in sequen
tibus ostendemus qum de pulsus imutātibus loquemur cāis

Genus aūt quod ex tempoꝛe sumitur motus in pulsuȝ di-
uidit̄ velocē ꝛ tardū tēperatūqȝ. Et velox pulsus est qui spa-
tij longitudinem breui transuerberat tēpoꝛe. Tardus aūt q
spatiū breue longo incidit tēpoꝛe. Temperatus in duab⁹ his
medius ē hitudinib⁹. Et huius generis queqȝ diuersitas
ex duabus fit cāis virtute scilȝ ꝛ complexiōis caloꝛe. Velox
pulsus ex sana est virtute ꝛ foꝛti caloꝛe que cogunt ad frigidi
aeris attractionē. Tardus ex debilitate est virtutis mouen-
tis ꝛ caloꝛis iminutione. Genus aūt ex virtutis sumptum
quātitate in pulsuȝ diuiditur foꝛtem debilem ꝛ temperatum.
Foꝛtis est pulsus qui in sūmos ꝑcutit digitos foꝛtiter in tm̄
vt repellat. Debilis cōtra ē tenuiter percutiēs ꝛ sine virtute.
Temperatus qui duabus his interest hitudinibus. Et hui⁹
queqȝ generis diuersitas duabus fit a causis. Pulsus foꝛtis
ex sanitate ē virtutis ac vi ꝛ coꝛpoꝛū arteriarū mollitie ꝛ ea-
rum obedia. Debilis cōtra ex virtutis debilitate ꝛ paucitate
arteriarū obediētie. Tēperatus vero ꝛ harū cārum fit tē
perie. Et qd̄ ex subsistētia sumitur arteriarū coꝛpoꝛū ge-
nus diuiditur in durum ꝛ molle ꝛ tēperatū pulsuȝ. Durus ē
pulsus quȝ sūmi sentiūt digiti arteriā cū quadā soliditate in
tātū vt videatur sentiēti foꝛtis eē. Differunt aūt hic ꝛ foꝛtis:
qm̄ foꝛtis magn⁹ ē:eo ꝙ virtus arterias optime dilatet. Du
rus aūt paruus est:qm̄ arterie dure virtuti nō obediunt nec
dilatātur cū ea. Mollis ē in quo sūmi sentiūt digiti lenitatē
arteriarum ꝛ mollitiē in tm̄ vt fere in earū videātur substan-
tiaȝ mergi. Tēperatus est inter duas has medius habitudi-
nes cōstitutus. Fit aūt dur⁹ pulsus ex siccitate coꝛpoꝛū ar-
teriarū:mollis aūt ex earū humiditate:ꝛ hoꝛū tēperatus:tē-
perata inter duas has fit ex hitudine. Et genus ex eo ꝙ
arterie cōtinēt sumptū diuiditur in plenū pulsum ꝛ vacuum:
ꝛ hoꝛum tēperatū mediuȝ. plenus ē qui sub digitis pulsat tan
q̄ hūiditate plenus. Vacuus qui siccus sub palpāti apparet
cuius cōcauitas inflata videt̄ ꝛ si ipꝛimātur digiti in vacuita
te videntur immergi. Plenus autem pulsus ex arterijs fit re
pletis sanguine ꝛ spiritu atqȝ eoꝛū copia. Vacu⁹ ex paucita
te fit sanguis ꝛ spūs. Tēperatus hoꝛum ex temperantia fit
vtriusqȝ. Genus vero qd̄ ex qualitate coꝛpoꝛū arteriaruȝ
sumit̄ in pulsum diuiditur calidū ꝛ frigidum ꝛ temperatum.
Calidus ē pulsus in quo digitoꝛū sūmum caloꝛē sentiunt ar
teriarū. Sic quoqȝ in pulsu frigido arteriarum sentitur frigi
ditas ꝛ iter hos tpat⁹ pulsus ē i q̄ nec caloꝛ sētit̄ nec frig⁹ ma-
nifestū. Coꝛpuȝ arteriaꝝ caloꝛ ex caloꝛe fit materiei q̄ ad ar
teriaꝝ defluxit ꝯcauitatē sanguis.s.ꝛ spus frigiditasqȝ ex fri
goꝛe matiarū: Temperantia pulsus ex materiei ꝯplōnis cō-
flatur tēperie. Ex quietis tēpoꝛe sumptū genus diuiditur
in frequētē rarū ꝛ tēperatū. Galienus naqȝ refert quoniam
pulsus in dilatatione ꝛ reductione quietes hȝ duas. Alteram
que tpe fit dilatatiōis quȝ palpātē percusserit:diciturqȝ qui-
es exterioꝛ. Hecquoqȝ quies sensu compꝛehenditur in dila-
tatione. Altera ē quies que tēpoꝛe fit reductionis qum ad su
um arteria reuertitur cētrū ꝛ hec sensu nō cōpꝛehēditur. Et
pulsus cuius quietis tēpus breue est frequēs dicit̄. Cui autē
qetis tēpus ē lōngū dicit̄ rarus. Cuiusqȝ tēpus quietis medi
um est medius vocatur ꝛ tēperat⁹ inter rarū ꝛ spissum. Fre-
quens autē pulsus ex foꝛtitudīe fit caloꝛis imoderati eo ꝙ
multa egeat refrigerij recreatione ꝛ virtutis ex debilitate in
qua eget natura spissitate vti quo sufficiat quātitati quā ne-
cesse ē attrahi aeris. lētusqȝ fit ex caloꝛis debilitate ꝛ paucita
te ac virtutis roboꝛe. Et qui hoꝛū tēperatus cū extēperantia
fit in cōplexione ꝛ virtute. Et qd̄ ex motus tempoꝛe sumit̄
genus ꝛ colationū:diuiditur in boni pōderis pulsum ꝛ mali
ponderis. Est aūt mēsura ex collatione ꝛ relatione. Hec aūt
cōperatio aut ē tēpoꝛis mot⁹ ad tēpus mot⁹:vt quȝ reductio
nis tēpus equale ē tēpoꝛi mot⁹ dilatationis pꝛime:aut diuer
sum ab eo:aut quietis tēpoꝛis:ad tempus quietis vt si sit quie
tis interioꝛis tēpus tpi eq̄le qetis exterioꝛis:aut collō quietis
tpis ad tēpus mot⁹:vt si sit dilatatiōis tēpus equale tēpoꝛi qe
tis exterioꝛis aut diuersū. Pulsus itaqȝ ponderis ꝛ mensure
cōpetentis ē inter quē ꝛ suo dn̄o similē collatio est ꝛ cōfigura
tio bona vt pueri pulsus si cōfiguratus fit pulsui pueri ꝛ con-
similis iuuenis pulsus iuuenili similis ē pulsui: pulsusqȝ eoꝛū
qui calidas habēt cōplexiones similis ē collatus ad calidaꝝ
dn̄os cōplexionū. At vero incōpetētis pulsus mēsure: alius
mēsure est imutate:vt si sit adolescentis pulsus iuuenum simi
lis pulsui. Et quidā diuerse mēsure quemadmodum si pueri
pulsus:senis pulsui ꝯfiguret̄. Quidā a mēsura ex̄ ē.atqȝ hic ē

qū pulsus nullā hꝫ relationē ⁊ ꝯfigurationē alicuiꝰ ad pulsus
etatis. Est huiꝰ generis pulsus cognitio difficil' ⁊ grauis mētis
necessariā habens subtilitatem: longaqꝫ egēs consuetudine
inuenarum vsu. Motus eteniꝫ tēporis ⁊ quietis q̄titas quo
alij alijs superabundāt pulsus: quedam quidē ⁊ spatiū eius
dici potest ⁊ rōcinari. Ut si dicatur tēpus dilatatiōis duplū
est tēpore quietis exterioris: aut triplum: aut duplū ⁊ semis:
aut sicut illud: ⁊ quarta superās pte: aliaqꝫ huiusmodi. Alia
que interp̄tari ⁊ dici nō potest: vt dilatatiōis tp̄s ⁊ reductio
nis: aut vtriusqꝫ tp̄s. Et horū quodqꝫ tēporū: aut parue erit
vicinie cū eo cui cōfertur: aut magne: aut īmoderate. Hisqꝫ
de causis: facta est generis huius pulsus sciētia difficillima.

Quod autē ex q̄titate dilatationis sumitur genus in eq̄
lem diuiditur ⁊ ī inequalē pulsum. Et hoc genus scil' diuersū
in omnibus inuenitur pulsuū diuersitatibus de quibus iā di-
ximus. Equalis nāqꝫ pulsus est: qui digitos verberat sem
per sub eadē habitudine: vt si sint pulsationes multe magne
equalis magnitudinis: ⁊ non est in eis nec pulsatio vna par
ua. Et pulsationes multe parue in quibꝰ nec pulsatio aliqua
magna est. Pulsationes quoqꝫ multe fortes ⁊ continui robo
ris: in quibus nulla est debilis: aut velox: vel tarda sēper eq̄l'
nō habens hec ab illa quid diuersum. Inequalis aūt ⁊ di
uersus variusqꝫ pulsus ille est cuius percussio eiusdem non ē
habitudinis: īmo varia est: aut ī motu: estqꝫ aliquando pulsꝰ
velox: aliquādo tardus: ⁊ nūc frequēs deinde rarus. Aut ī-
q̄titate dilatationis: ⁊ est nūc magnus: nūc paruus. Aut in
virtute qum aliquādo quideꝫ fortis occurrit: deinde debilis:
⁊ in alijs pulsus speticbus similiter. Et equalis pulsus in
omnibus pulsus generibus eadem est eius perseuerantia: vo
caturqꝫ equal' simpliciter. Aut erit equalis in quibusdā: dici
turqꝫ eius generis equalis in quo est: quēadmodū si in ma-
gnitudine equalis sit: sed in celeritate ⁊ tarditate virtute ⁊ de
bilitate alijsqꝫ varius. Aut in celeritate equalis est: varius in
magnitudine: atqꝫ in alijs varius generibus. Sic ⁊ in reliq̄s
diiudicādus est generibus. Uarius quoqꝫ pulsus alius in
omnibus varius est generibus in nulla perseuerās habitu-
dine: diciturqꝫ huiusmodi varius simpliciter ⁊ ineq̄lis. Aliꝰ
in quibusdam varius: diciturqꝫ eo inequalis in quo est ī ge-
nere: quēadmodū aliquando est pulsus paruus. Aliquādo
magnꝰ nūc latus: deinceps subtilis ⁊ strictus ⁊ in alijs gene-
ribus per omnia equalis. Inequalis aūt pulsus quocūqꝫ sit
in genere: varietas eius aut in pluribus est pulsationibꝰ aut
in vna. Et que in pluribus cuiusdā varietas equalitateꝫ
seruat ⁊ tenorē varietatis: quidam equalitate hac caret. Et
cuius varietas equalitatem seruat: vt pulsus qui muris cau-
da appellatur: in quo scil' pulsatio est magna quam sequitur
parua: illāqꝫ minor: quarta minima: sicqꝫ ī oībꝰ alijs se ha-
bet pulsationibus: vt minor scil' sit precedēti donec ad vnum
perducatur trium. Primū est vt terminetur pulsus ⁊ deficiat:
scil' īminui non desistit subsequēs pulsatio: donec eius nō sen
tiatur motus: ⁊ huiusmodi pulsus cauda muris defectiua di
citur: sed est vt pulsationes redeant. Hoc est qū īminui pulsa
tio non desistit post pulsationem: donec ad aliquam perue-
niat paruitatis quantitatem: dehinc ad magnitudinē reuer-
titur: scil' qum ad paruitatē attigerit ad pulsationē redit que
ea sit maior: ad quā vltimo peruenit: dehinc ad maiorem: au-
geturqꝫ eius in singulis magnitudo ordinate: donec ad pri-
maꝫ perueniat magnitudinē: diciturqꝫ huiusmodi pulsꝰ mu-
ris cauda reuertens. Eius reditus ad magnitudinē erit: aut
prime equalē: aut que sub prima sit. Reditus aūt huiꝰ ad eq̄-
lem: aut erit mēsuris equalibus illis quibus īminutus est aut
maioribus certe vel minoribus. Tertiū est qū reuertitur pul-
sus ad primā sui magnitudinem: eūdēqꝫ seruat ordinē: scil' a
prima incipiens magna pulsatione: dehinc īminuitur ad eaꝫ
que fuerit secunda: intātū vt pulsus sit motus sub primaruꝫ
ordine pulsantiū. Est aūt hic pulsus q̄ muris cauda appllat̄
in velocitatis ⁊ tarditatis genere: qū eius pulsatio magne est
velocitatis: sequiturqꝫ dehinc velox minus: nec desistit cele-
ritatem īminuere donec finiatur ordinate in pulsu vltime tar
ditatis. Est ⁊ in genere quod ex virtutis sumit̄ q̄titate: qum
eius pulsatio fortissima est: dehinc minꝰ fortis sequit̄: nec īmi
nui cessat eiꝰ fortitudo: donec ad debilitatem attingat: auge-
turqꝫ debilitas: vsqꝫ dū ad vltimū veniat̄ eius: quēadmoduꝫ
in magno dictū est: ad hūc modū se habet pulsus: qui muris
cauda dictus est. Uocatur aūt hoc nomine eo q̄ animal'
quod mus dicitur caude similis sit: qum animalis huius cau
da crossa incipiat: ⁊ ad extremitatē pertingit subtilē sub īmi-
nutionis ordine. Hec est varietatis que equalitatē seruat as-
signatio. Quod autem eq̄litate caret diuersitates habet ī
finitas ⁊ numero non clausas: preter ordinem nanqꝫ fit. Est
enim pulsus varius qui deficit ⁊ terminat̄: ⁊ redit sine eq̄litate
augmenti ⁊ diminutionis ⁊ est pulsus in medio cadens sine
equalitate quemadmodum qum due sunt magne pulsatio-
nes ⁊ vna p̄ua: vnaqꝫ tēp̄ata vna magna vna p̄ua. alieqꝫ va
rietatis spēs que preter ordinē fiunt: in oībus pulsus generi-
bus de q̄bus dictū ē. Est aūt in quo spissatiōes sine equalita-
te cadūt. Hec est varietas pulsus que in multis est pulsationi
bus. Uarietas autē que in vna est pulsatiōe. alia in vna
tm̄ est parte arterie. alia in pluribꝰ. Et que in vna ē tres sunt
spēs. Prima ē quꝫ vene pulsantis motꝰ auferatur ⁊ redeat.
Secūda quꝫ eiꝰ motꝰ durat cōtinuꝰ ⁊ nō incidit̄ nisi q̄ ineq̄-
lis ē in celeritate ⁊ tarditate. Tertia quꝫ arteria redit in dila
tatione manūqꝫ bis percutit. Et pulsus incisus ⁊ rediens est
q̄ quꝫ incipiat a celeritate accidit illi anteq̄ digitos p̄cutiat
debilitas ⁊ raritas quiesqꝫ: dehinc dilatationis sue ad cōple
mētū tarde incipit: dehīc sistitur atqꝫ dilatationē ita cōplere
accelerat aut qū tēperatꝰ icipiat debilitas accidat dehīc aut
accelerat: aut tardatur: aut cū celeritate incipit ⁊ interdicit̄
dehinc tēperat̄. Est aūt ⁊ in hac spē varietatis gaçelās pul-
sus atqꝫ hic est qui quꝫ a celeritate incipiat: anteq̄ percutiat
stat dehinc velociter mouetur. vocatur āt huiusmōi gazelinꝰ
sua ex similitudine caprioli saltu: quoniā capriolus quē gazel
arabice vocāt quꝫ saltū dederit pedes tollit ⁊ suspensus pau
co videtur tp̄e atqꝫ sic ad terrā velocius redit. Cōtinuus
aūt hac in spē pulsus is est cuius arterie motus minime inci
ditur sed inequalis ē in celeritate ⁊ tarditate. Pulsus eteniꝫ
cū celeritate incipit. dehinc in tarditatē mutatur: incipit eniꝫ
motu moueri veloci ⁊ qum ad mediū peruenerit spatij quo
eius mediatur motus motu mouetur tardo fitqꝫ eius initiuꝫ
velox: finis autē tardus. Accidit autē ⁊ cōtrario modo vt qū
inceperit tardus mutetur in celeritatē fitqꝫ principiū tardum
⁊ finis accelerat̄: aut incipiēs tēperatus in celeritateꝫ mutat̄
aut tarditatē. Hoc mō huiꝰ spēs ē pulsus in oībus diuersita-
tibꝰ pulsuū. Qui āt bis digitos percutit duarum dicitur
percussionū pulsus atqꝫ is est in quo arteria dilatatur ⁊ quꝫ
manū percusserit ⁊ ad reductionē vult redditū reuertitur an
teq̄ ad cētrū perferat̄ ⁊ secūdo digitos verberat. Et hec spe-
cies ex arterie fit duritie: que quꝫ percusserit digitos sua pel-
litur duritie. reditqꝫ secūdo: ⁊ iterū verberat: quēadmodū in
maleo ⁊ incude fieri cernimꝰ. Malleus eni quꝫ incudē p̄cus-
serit redit ab ea sua duritie ⁊ sustollitur reditqꝫ secūdo ⁊ per
cutit ⁊ quādoqꝫ sustollitur ⁊ tertio ad percutiendū reuertit̄.
Hinc itaqꝫ spēs hec pulsus mallearis appellata est. Hec que
in vna arterie parte accidit varietas nō sumitur nisi in gene
re qd̄ ex motus est qualitate: ⁊ in eo qd̄ ex virtutis q̄titate.
in reliquis āt nō. Nō eteni vna eadēqꝫ pars vene sub digito
pōt vno tēpore magna moueri. dehinc fieri parua: aut parua
de hinc ad magnū redire sub vna eadēqꝫ pulsatione: ⁊ eadeꝫ
arterie parte. Magnus nāqꝫ pulsus necesse hꝫ sua ī dilatio-
ne quatuor trāsire digitoꝝ termios nec fieri pōt vt sit largus
⁊ strictus in sua pulsatione vna: nec calidus nec frigidus nec
durus ⁊ mollis nec vacuus ⁊ plenus. Hoc se hꝫ modo varie-
tas que in vna ē arterie parte in pulsatione vna. Que aūt
sub vna pulsatiōe in diuersis ⁊ multis ē partibus varietas ⁊
discordia. alia quidē est cuius motus ꝯtinuus ē ⁊ nō deperit:
alia cuiꝰ inciditur ⁊ deperit. Et cōtinui quidē motus is ē
pulsus cuiꝰ arteria sub quibusdā digitis mouetur velox: sub
alijs tardus: ⁊ sub alijs quidē tēperatꝰ: quēadmodū accidit
quꝫ sub duobus digitis velox aut sub duobus tardus: ⁊ sub
duobus tēperatus: aut sub tribꝰ celer ⁊ vno tardus aut ꝯtra.
aut sub vno quoqꝫ digitorū quedā erit spēs motus: sicqꝫ se
hꝫ res in fortitudine ⁊ debilitate iuxta quod dictū ē: vt. s. sit
sub quibusdā fortis digitis sub alijs debilis. Est autem ⁊ in
hac spē vnius pulsationis pulsus qui muris cauda appella-
tur: quiqꝫ inclinus vocatur pulsus: ⁊ qui muris cauda voca
tur fit quꝫ arteria dilatatur sub p̄io digito qui a sup̄ioribus
est crossa ⁊ sub secūdo minꝰ crossa: sub tertio parua. sub q̄r-
to minima. Sic quoqꝫ circa fortitudinē ꝯtingit ⁊ debilitatē.
In spissitudine quoqꝫ ⁊ raritate quꝫ sub primo moueatur di
gito aliquo horū motu ⁊ sub secūdo īminuitur: sub tertio mi
norē ⁊ quartus tertio sentit minorē. estqꝫ eorū īminutio ordi
nē seruās ⁊ gradationem. Inclinus aūt pulsus est q̄ sub
duobus medijs mouet̄ digitis crossus ⁊ sub extremis hic ⁊
inde subtilis ⁊ tenuis: aut mediū eiꝰ elatum ē ⁊ extremitates
demisse: videturqꝫ tangenti arterie extrema ad īferiora decli
nari. Hoc autē debilitate fit virtutis que nō potest eā extolle-
re arterie partem que a cubiti est parte eo q̄ super illā sit ca-
ro: nec vero ad vltimū potest pertigere versus rascbā sua de

bilitate. Dicitur aũt ⁊ quicũqꝫ huiusmodi est pulsus eiusqꝫ
motus in fortitudine ⁊ debilitate: in celeritate ⁊ mora inclinꝰ
⁊ curuus in fortitudine ⁊ motu. Deficiens autẽ pulsus ẽ
qui in multis varius est partibus arteriarũ cuius motus in
terciditur sub digitis. Aut enim mouetur sub primo digito ⁊
sub tribus alijs quiescit. Aut sub duobus mouetur primis ⁊
quiescit sub vltimis. Aut sub tribus habẽs motũ: tertiũ non
verberat. Aut certe primũ tertiumqꝫ percutiens a secũdo de-
ficit ⁊ quarto. Aut contra qũ mouet̃ sub secũdo scil' ⁊ quarto
primũ relinquẽs ⁊ tertiũ. Eiꝰ autẽ motꝰ sub digitorũ quoqꝫ
aut velox est aut tardus aut tẽperatꝰ. Aut certe fortis aut de-
bilis. Aliquando aũt pulsus sub vnius inciditur digiti su-
mo: qui ⁊ serrinus appellat̃: hocqꝫ ideo ꝙ similis serre sit dẽ-
tibus. Et si huius spetiei diuersitates ⁊ illius que sub vna est
pulsatione disponãtur in multas diuidi inueniuntur partes:
sed nobis eas enumerare necessariũ non est: qũ eorꝫ que scri
psimus speculatio si diligenter animaduertat̃: earũ que non
diximus plena possit haberi scientia. Accidit aũt in dua
bus varietatis spetiebus que in vna sunt pulsatione ꝙ alie q
dẽ vene partes ad superiora: alie aũt ad inferiora mouent̃
quedã dextrorsũ alia sinistrorsum: ⁊ vt alia aliã subsequat̃.

Componuntur vero varietatũ speties alie cũ alijs fiũtqꝫ
ab inde multe ⁊ infinite fere pulsus spetiec. Harũ autẽ spetie
rum quedam nomina habent quibus agnoscuntur. Ut pul-
sus fluctuosus: vermiculosus: formiculosus: ptisicꝰ: ⁊ tremẽs.

Fluctuosus est si ea que ex partiũ antecessione venarũ in
q̃titatis genere dilatationis diuersificẽtur. Hoc autẽ fit qum
vene extremitas: que auriculari supposita ẽ supereminet scil'
⁊ ad superiora mouet̃: estqꝫ motꝰ eius plurimũ antecedẽs: ⁊
que post eã pars ẽ ad inferiora mouet̃ ⁊ tarda scil' lõge post
tertieqꝫ partis motus est ad superiora: sed mĩor primo ⁊ ma
gis antecedens: quarte ad ĩferiora ⁊ sub secũdo posteriorqꝫ
sentiũturqꝫ quedã eius partes inclinari ad dexterã alie ad si
nistrã: quedã late: quedã vero stricte: quẽadmodũ in motu
contingit fluctuũ: videmus nãqꝫ fluctus quasdã eminentes
partes ⁊ celeris motus: ⁊ que sequũtur parũ demissas ⁊ tar
di motus: sicqꝫ alios fluctus vt alie quidem partes recte mo
ueantur alie in latera: ⁊ quedã ad dextrã: quedã ad sinistrã
longitudinis quedã altioris: quedam minus alie demisse: q̃-
dã plĩmũ late ⁊ alie q̃dã parũ. Vermiclosꝰ q̃nadmodũ ⁊
fluctuosꝰ cõponit̃ eiusqꝫ motꝰ qui ⁊ illiꝰ: nisi ꝙ dilatatõ ptiũ
vene in fluctuoso maior ẽ ⁊ in vermiculoso minor debiliorqꝫ:
velocior tamẽ ⁊ frequẽtior: nisi ꝙ pulsus hic ex debilitate fit
virtutis. sentiturqꝫ sub digitis tanq̃ motui vermis similis.

At vero formiculosus motũ habet vermiculosi motui si
milem sꝫ eo minor ẽ ⁊ debilior ⁊ maiorẽ hẽns frequentiã quo
quasi magni obtineat locũ ⁊ velocis in gradatiõe celeri. Uo-
catur aũt formiculosus qm̃ digiti motũ sentiunt vene motui
formice similem. Pulsus aũt firmus q ⁊ ptisicus dr̃ hic est
qui cũ his que dicta sunt magis antecedit ⁊ ampliꝰ tollitur.
sꝫ debilioris est virtutis cũ duritie organi. Uocatur aũt pti
sicus eo ꝙ cõstans est in hitudine vna nõ imutatur a suo ha
bitu. quẽadmodũ ptisis morbus cõstans. Constans aũt fa-
ctus est nec a sua immutatur habitudine qm̃ copis materia
oĩs in morbũ alterata ẽ: virtutẽqꝫ morbus supauit plurimũ:
nec est in ea virtus aut spes qua morbo resistat. Qum eteniꝫ
morbum virtus superat pulsus fit fortis magnꝰ ⁊ velox. Si
vero ipsa morbo succũbat pulsus fit paruus debilis tardus.
Qum aũt aliquãdo virtus superat ⁊ quãdoqꝫ vicitur ⁊ pul
sus quãdoqꝫ fortis ẽ quãdoqꝫ debilis: varius: ea que ẽ in cor
poris habitudĩe varietate. Pulsus vero tremẽtis motꝰ est
frequẽs in quo digiti partẽ inueniunt arterie: pars deficit cũ
spissitudine ⁊ debilitate qualis tremẽtis ẽ motus. Hec ẽ gene
ris assignatio qõ ex dilatatiõis sumitur quantitate. Qõ
ãt expulsationũ sumitur vene numero in ordinatũ diuiditur
pulsum ⁊ in inordinatũ. Et ordinatus pulsus in vario iueni
tur pulsu qm̃ pulsus varij alius varietas ordinata ẽ per cir
culos equales ⁊ alius in ordinata: eius aũt varietatẽ que in
ordinata ẽ diximus. Que vero ordinata est circuitiones
habens certas eius ẽ pulsus in quo arteria varijs mouetur
motibus: dehinc redit ad primum: ⁊ eisdem mouetur: donec
ad eũ pertingat motũ i q̊ ⁊ p̃mũ termiatꝰ ẽ dehinc tertio ad
primũ redit ⁊ eodem ordĩe. quẽadmodum q tribꝰ mouet̃ ma
gnis motibus eq̃libusqꝫ tribus quoqꝫ pulsatiõibꝰ pauis ⁊ ad
inuicem equalibꝰ. Aut duabus magnis equalibus: ⁊ duabꝰ
paruis eq̃libꝰ: dehinc ad primũ redit: mouet̃qꝫ tribus ma-
gnis pulsationibus tribusqꝫ paruis: aut duabus magnis ⁊
duabus paruis: dehinc redit ad eũdẽ ordinem. Eadẽ est eiꝰ
ratio in celeri ⁊ tardo: quẽadmodũ si due fiant celeres pulsa
tiones: vnaqꝫ tarda: dehinc cõuertatur ⁊ duabus pulset cele
ribus pulsationibus: post quas tarda quã sequatur velox: il-
lãqꝫ tarda. Sic ⁊ in omnibus fit generibus pulsuũ in q̃bus
est varietas quatuor scil' primis generibus. Sciẽdũ ⁊ eni
tibi est. Quoniaꝫ cõpetentis mẽsure ⁊ inequalis: equalisqꝫ ⁊
varius: ordinatus ⁊ inordinatus. non sunt nisi in q̃tuor pri-
mis generibus: hoc est in genere quod ex q̃titate est dilatatõ
nis: ⁊ in eo qõ ex motꝰ q̃litate: ⁊ in eo qõ ex q̃titate virtutis
⁊ in eo qõ ex tempore quietis sumit̃ ⁊ defectus. Competentis
eteniꝫ ponderis ⁊ incõpetẽtis pulsꝰ: eq̃lisqꝫ ⁊ varius: ordiatꝰ
⁊ iordiatꝰ cõem hñt omnes varietatem: nec varietas in aliq̃
preter hec q̃tuor inuenit̃. In genere aũt subsistẽtie corporum
arteriarũ: ⁊ in q̃litatis earũ genere: ⁊ in eo eiꝰ quod cõtinent
non est illam inueniri. Neqꝫ etenim arteria a duritiei habi-
tudine imutari potest ĩ mollitiẽ: nec a mollitie in duriciẽ: nec
a calore in frigus: aut a frigore in calorem: nec a repletione ĩ
euacuationem: aut ab euacuatione in repletionem: ea in tem
poris q̃titate qua arteria ipsa pulsatione mouetur vna: aut
duabus aut tribus aut q̃tuor vsqꝫ decem. Quod qũ ita sit va
rietas nisi in q̃tuor non erit generibus de q̃bꝰ dictũ est. Et
oportet scire pulsum tẽperatũ in sex generibus inuẽiri tantũ
que sunt scil': genus ex dilatationis q̃titate: ⁊ quod ex quali-
tate motus: quodqꝫ ex subsistentia corporꝫ arteriarũ: ⁊ quod
ex qualitate corporũ earũ: ⁊ quod ex eis que ad concaua ve-
narum infusa sunt: quodqꝫ ex tẽpore ẽ quietis ⁊ defectus. Ge
nus aũt forte ⁊ debile quibus cõmunis est varietas: cõpeten-
tis scil' mẽsure: ⁊ contra genus equale ⁊ variũ: ordinatũ ⁊ in
ordinatum: tẽperantiam nõ norũt. Inter duas nãqꝫ diuersi-
tates vnius cuiusqꝫ sex generũ: diuersitas ⁊ speties quedã ẽ
media que est tẽperata vt medius inter magnum ⁊ paruum
pulsus: ⁊ inter celerem ⁊ tardum: inter mollem ⁊ durum: ⁊ in
ter frequẽtem ⁊ rarũ: inter plenum ⁊ vacuũ: inter calidũ ⁊ fri
gidum: qui horũ oĩum medius est tẽperatus inuenitur: quiqꝫ
temperatus est ⁊ ipse natururalis. Fortis aũt pulsus ⁊ debil'
mediũ non habet: tẽperatus ⁊enim nisi in sanis non est cor-
poribus ⁊ temperate cõplexionis. Sanitas porro nisi cũ vir
tute sana nõ erit: pulsũqꝫ tẽpatũ fortẽ ẽẽ oꝫ: q q̃to fortior tãto
tẽpatior est in sanitate. Debil' aũt pulsꝰ nisi ex virtutis nõ ẽ d
bilitate. ner virtutis debilitas nisi ex morbo. Qui aũt fortis
⁊ debilis medius ẽ nõ fortis sꝫ debilis ⁊ extra tẽperãtiã est.
qum virtus nullã habet mutationẽ nisi in debilitatẽ. Sic q̃ꝫ
⁊ pulsus equalis ⁊ varius tẽperamentũ nõ habent. Qm̃ qui
eq̃lis est ipse ⁊ naturalis est ac sanus: qqꝫ varius est ⁊ extra
naturã. nec ẽ nisi a morbo: ⁊ qui inter hos medius existit nõ
est equalis sꝫ varius: qũ eq̃lis pulsus mutationẽ nõ habeat
nisi in variũ. Et sciendũ qm̃ nõ omnis eq̃lis pulsus natu
ralis est nisi q perpetue ẽ tẽperiei. Est eiꝫ pulsus malus equa
lis ⁊ cõtinue malitie vt ptisicus pulsus ĩ quo corporis sb̃a in
sb̃am mutata ẽ morbi. Incõpetẽtis aũt mensure generis
pulsus qqꝫ ordinatus ⁊ iordinatus ẽ: qm̃ duo hec geuera nõ
sũt nisi in varijs pulsibus: nec põt inter ea esse tẽperatus pul
sus: qm̃ inter q̃ variat̃ variũ mediũ non est. Hec est decẽ ge-
nerũ pulsuũ assignatio ⁊ cuiusqꝫ generis diuersitas. De qui
bus qm̃ sufficiẽter dictũ est: ei q cuiusqꝫ vult diuersitatis ha-
bere sciẽtiam: iã de cãis q̃ quãqꝫ horũ faciũt diuersitatẽ vide
amus quo abinde sciatur quid queqꝫ earũ significet circa sa
nitatẽ ⁊ morbũ ⁊ habitudinẽ que nec morbus nec sanitas ẽ.

Capitulũ. 4m. de causis que quãqꝫ faciũt pulsuũ diuersi
tatem quidqꝫ res afferãt naturales in pulsu.

q Ueqꝫ pulsuũ diuersitas de q̃bus diximus in
ea quã assignauimus ẽ habitudĩe: aut
ad tẽperatũ collatione pulsũ: aut cuiqꝫ hoi propriũ.
Et temperatꝰ pulsus in sanis ẽ corporibꝰ tẽperatisqꝫ cõ-
plexione in quibus nulla ẽ earũ que eorũ in aliquo imutent
cõplexionem. Dictũ est aũt de eorũ signis corporũ quũ de cõ
plexiõe loqueremur. Qum ergo inuenitur pulsus in eo q hu
iusmodi habitudis est: medius inter oĩum diuersitates pulsu
um de quibus dictũ est in tantum vt eius sit remotio ab vno
quoqꝫ eorũ equalis eiusmodi homo in nãli ẽ habitudine sa-
nitatis ⁊ tẽperantia cõplexiõis. Si aũt ex tẽperãtiã ẽ in tãtũ
vt aliq̃ possit assignari diuersitãtũ q̃ dicte sũt nõ nãliũ sigm
ẽ hoieꝫ ab hitudĩe tẽpãtie egressũ ⁊ sanitatis ĩ morbi hitudĩe
aut extremorũ neutrũ. Proprius aũt pulsus hoiũ cuiqꝫ
necesse ẽ medio qũ qualis sit scire voluerit arteriã tãgere dũ
sanus ẽ hois longo tẽpore exerceaturqꝫ in eo diligenti exerci
tio vsqꝫ dũ oẽs eius sentiat naturales hitudĩes ⁊ quũ arteri-
as cõsulit sit hõ in habitudine sanitatis in qua nihil culpetur
⁊ qui nullo forti exercitatus sit motu: ⁊ pauca vsus sit quiete
ac otio nec cibo plenus sit: sed nec vacuus. Sic quoqꝫ pluri-

mũ nõ potauerit:sed nec balneo vsus sit aut coitu nec qui se
calori dederit aut frigori. Si enĩ huiusmodi obseruauerit na
turalẽ poterit cuiusqȝ hoĩs agnoscere pulsũ. Qum ergo eius
inuenerit pulsũ mutatũ a sua hitudine sciet abinde hoĩs imu
tatã eẽ habitudinẽ a natura ⁊ secessisse aut ad morbũ aut in
neutrũ habitudinẽ. Et quoniã medicãti ĩpossibile oĩuȝ ẽ ho-
minũ pulsus cognoscere:quin vnius ẽt ciuitatis populi pro-
priũ nõ põt scire pulsum cõsuetudĩe ⁊ exercitio: inũ vt nihil
illũ veritatis pretereat. Et si aliq̃ꝝ possit cognoscere pulsũ
hac qua docuimus via:nõ erit oĩno quin aliquis accedat hõ
quouis tẽpore cuius antehac scire pulsũ nõ possit:ideo neces
se illi ẽ scire quomõ naturalẽ qui ad ipsũ accesserit possit pul
sum cognoscere. Hec autẽ via ẽ vt res sciat naturales que pul
sum a naturali diuertũt tẽperantia. He aũt res sunt masculi
natura ⁊ que femie est cõplexionũ diuersitates corporũ hitu-
do:etas tẽpus presens anni regio aeris habitudo:cõceptꝰ sõ
nus experrectio. Masculi pulsus ⁊ femine quoniam pul
sus virorũ maior ẽ mulieꝝ pulsu ⁊ fortior:qm̃ vir calidior est
cõplexione q̃ mulier maiorisqȝ virtutis: maioris nãqȝ sunt
motus ⁊ amplioris exercitij quoniã ad huiusmõi eos natura
plasmauit. Mulierũ vero pulsus minor est q̃ virorũ:debili-
orqȝ ⁊ celerior. Debilior quidẽ quoniam mulieres debiliores
sunt quoniã sic eas nã cõposuit eo ꝙ parum egerẽt exerceri
nec fortius mouerẽtur. Minor quoqȝ factus ẽ ex caloris ea-
rum debilitate ⁊ iminutione a virili velociorqȝ q̃ virilis quo
celeritas illis aeris ingressum faciẽdo magni obtineat locũ.
Magnus nãqȝ pulsus nõ nisi ex virtutis est sanitate que ar
terias ad vltima vsqȝ dilatat ⁊ fines quos habent ⁊ ex calo-
ris fortitudine que aeream necessariã hȝ recreationẽ magnã
Quȝ eteñ calor magnus est necesse hȝ itroducere natura ae
ris plurimũ. Q si simul cũ eo virtus ẽ valida plurima dila-
tat arterias dilatationẽ ingrediturqȝ aer plurimus: ⁊ iuxta
qd̃ opus ẽ magnus. Inde ergo pulsus fit magnus. Si sit aũt
calor abundãs cũ magnitudĩe nã vtitur festinantia:quo qui
ingreditur dilatationẽ sequẽs aer amplior sit. Quod si imo-
deratus ẽ calor maiori eget refrigeratione:vtiturqȝ cũ celeri-
tate frequẽtia quo fit ingrediens multis aer vicibus multus
modico tẽpore. vt aũt calor abundat ⁊ virtus ĩmutata est ma
gnificare nõ põt arterias quo plurimus ingrediatur aer vti
tur ergo velocitate que magnitudinis locũ suppleat in aeris
tractu ictibus multis equali tpe illi quo dilatatur qum ma-
gnus ẽ pulsus arteria. Quȝ autẽ debilis est virtꝰ frequentia
opus illi est vti quo magnitudini eq̃polleat ⁊ celeritati ad ae
ris plurimũ tractũ plurime quãtitatis iuxta quod opus est
dilatationẽ sequẽtis. Qd̃ cũ ita sit necessario femiaꝝ pulsus
velocior ẽ q̃ virilis. Cõplonũ q̃ calida ẽ maiorẽ hȝ pulsũ
⁊ velociorẽ pp refrigerij caloris magnã necessitatẽ. Frigida
rũ aũt pulsus minor ẽ ⁊ tardior eo ꝙ parũ egẽt refrigeratio
ne. Que humide sũt pulsũ faciũt mollẽ:que vero sicce cõple-
xiones ⁊ earũ pulsus fit durus. Corporis vero hitudo si
quideȝ exilis ẽ:pulsus illi erit maior q̃ in plena habitudine
que multe est carnis fortiorqȝ:in plẽis cõtra carnosisqȝ cor-
poribꝰ:minor ⁊ debilior apparet pulsus. Arterie etenim ĩ ple
nis operiũtur grauantqȝ illas plurime carnes nisi ꝙ pulsus
plenoꝝ frequẽtior ẽ pp virtutis a magnificando arterias de
bilitatẽ vtiturqȝ frequẽtia que magnitudinis suppleat locum
Et oȝ rimeris exilia corpa ne forte eorũ exilitas ex mala sit
cõplexione ex̃naturali. Si sit enĩ eiusmõi nõ erit qualis dictꝰ
est pulsus. Et de hoc deinceps dicemus qum de pulsuũ imu-
tatione ab extranaturalibus cãis disputabimus. Et hec est
pulsus assignatio qui ex corporis est habitudine. Et sciendũ
quoniã sed raro accidit plenoꝝ pulsum corpoꝝ maiorẽ eẽ ⁊
fortiorẽ q̃ exiliũ:hocqȝ quȝ pleni ẽ corpis cõplo magis cali-
da q̃ exilis. Sic ẽt ɔtigit nõnullaꝝ maiores eẽ pulsus mulie
rũ ⁊ fortiores q̃ viroꝝ quorũdã. Hqȝ tũc fieri:qum mulieris
calidior ẽ q̃ viri cõplexio:sȝ hec raro ẽ videre. Immutatᷣ
aũt pulsus propter etatem. Quoniã puerorũ pulsus velox ẽ
frequẽs eo ꝙ magna inste illis qui in eis est refrigerandi ca
loris necessitas:qũ naturalis in puerorũ corporibus fortis
multusqȝ sit calor:estqȝ pariter in virtute tẽperatus nec mul-
tum magnus. Et qui puerorũ minoris sunt etatis:eorum
celerior est ⁊ frequẽtior pulsus:quoniam eorũ virtus debilior
est:suppletqȝ illis frequens:magni locũ ⁊ operã in aeris tra-
ctu. Iuuenuȝ aũt pulsus fortissimus est:⁊ maximus tẽpe-
rate celeritatis:propter caloris eorũ multitudinem ⁊ virtutis
robur:ideoqȝ magnitudo sufficit ⁊ tẽperata celeritas a cele-
ritatis nimio ⁊ frequentia. Senum vero pulsus paruus
est ⁊ debilis:tardus rarusqȝ propter ipsorũ cõplexionis frigi
dum ⁊ paucitatem necessitatis refrigerij magni:ac virtutis
debilitatem. Oium vero etatum pulsus:iuxta earũ longin
quitatem ⁊ propinquitatem ab his etatibꝰ apparebit. Quo
niam ⁊enim infantis pulsus in vltimo ẽ celeritatis ⁊ frequẽ
tie:temperatus in magnitudine ⁊ paruitate. Et senis ĩ senio
constituti in tarditatis vltimo ⁊ raritatis debilis ⁊ paruus.
Iuuenũ qui in statu sunt iuuẽtutis pulsus in vltimo fit ma-
gnitudinis ⁊ fortitudinis:temperatus in celeritate ⁊ tardita
te propter eas quas diximus causas facti sunt. Puerorũ pul
sus q̃to amplius crescunt fortiores fiunt:⁊ celeritas ĩminuitᷣ
ac frequentia:⁊ maiores fiunt donec ad iuuentutis veniant
etatem:tuncqȝ eorum pulsus in vltimo fit magnitudis ⁊ for-
titudinis ⁊ temperatur celeritas. Qũ autem ad etatem per-
uenerint grandiorum pulsus eorũ minui incipit oĩbus his
in habitudinibus: nec desistunt q̃to amplior etas accedit
he paulatim ĩminui habitudines donec ad etatem pertingãt
senectutis:fitqȝ eorũ pulsus paruus ⁊ tardus. Hoc ergo mo
do pulsus ex etatibus alteratur. Pulsus aũt ĩmutatio pp
anni tẽpora huiusmodi est. Anni tẽpora q̃tuor sũt:ver:estas
autũnus hiems. Et quoniam veris ⁊ autũni ɔplexio tempe
rata est in calore ⁊ frigiditate. ⁊ in eis pulsus magnus est ⁊
fortis qũ cõplexionis tẽperantia virtutem augeat ⁊ ɔseruet.
Celeritas autẽ ⁊ frequẽtia pulsus in his tẽporibus tempera-
ta est propter caloris tẽperieȝ. In estate vero quoniam eius
cõplexio magni est caloris ⁊ pulsus paruus erit ⁊ debilis:qũ
sit male ɔplexionis oĩs virtutem ĩminuere ⁊ debilitare:qũ qȝ
virtus debilis sit arterias dilatare vt magnus fiat pulsus nõ
preualet. Ideo ergo tẽpore hoc pulsꝰ velox factus ẽ⁊ frequẽs
quo equipolleat magno ad aerem trahendũ. Porro ĩ hie
me quoniaȝ eius cõplexio frigida est ⁊ humida:pulsus in ea
paruus erit ⁊ debilis tardusqȝ. Debilis quidẽ ⁊ paruus eoꝙ
virtus propter malã debilitatur complexionẽ. Tardus eo ꝙ
parũ refrigeratione egeat forti propter instãtiã frigoris:nisi
ꝙ hiemis pulsus fortior est q̃ estatis:eo ꝙ in corporis inte-
rioribus virtus sit congregata propter frigoris constantiam
⁊ estate dissoluitur virtus:eo ꝙ aeris calidũ illã extrahat a
corporibus. Porro estatis pulsus maior est q̃ hiemis pp ca-
lorem. Ad hunc itaqȝ modũ pulsus fit imutatio ex anni tem
poribus. Et sciendũ quoniã pulsus huiusmodi est ĩ cuiꝰqȝ
tẽporis medio:secundo scilꝫ quadrantis mense. In extremis
auteȝ eorũ:primo scilꝫ quadrãtis mẽse ⁊ tertio erit iuxta ꝓpin
quitatem tẽporis ⁊ longinquitatẽ a medio. Exẽpli gratiã in
veris principio pulsus magnus est fortior ⁊ celerior q̃ hieme
fuerit:minorqȝ ⁊ debilior ac tardior q̃ ĩ veris medio. Veris
aũt extremo pulsus erit minor debilior frequentior q̃ eius in
medio:maior vero ⁊ fortior ac celeritatis frequẽtieqȝ mino-
ris q̃ estate eo ꝙ medio sit propinquior veris. Sic se res ha-
bet ĩ primordijs ⁊ vltimis temporuȝ anni:fitqȝ pulsus propi-
quioris configurationis pulsui cuiusqȝ tẽporis iuxta cuiusqȝ
quadrantis tps ⁊ propinquitatem:hec est imutatio ex tẽpori
bus anni pulsuũ. Immutatur etiã ⁊ propter regiões:quo
niam qui calidas inhabitant terras vt regionẽ ethiopũ:pul
sus habent estatis pulsibus similes:qui vero frigidas qualꝫ ẽ
caleba ⁊ taneis confinia pulsus eoꝝ similis est pulsibus hie-
mis. Temperate autẽ cõplexionis regiones vt sunt que in re
cta posite sunt linea:qui inhabitat populus pulsu gaudet ve
ris ⁊ autũni pulsui simili. Quarũ auteȝ regionũ cõplexiones
inter has sunt eorũ pulsus populorũ medius erit inter habi-
tationum harũ pulsus:variatur tamẽ in augmento ⁊ dimi-
nutione iuxta loci eius propinquitateȝ ad vltimos. Et ad
hũc quoqȝ modũ res inuenitur esse in aeris habitudinibus.
Calidus etenim aer pulsum facit estati similem. Frigidꝰ ve-
ro pulsum efficit hiemali similẽ. Tẽperatusqȝ vernũ exhibet
pulsum in hoĩbus. Pregnantis aũt multis pulsꝰ magnꝰ
⁊ grauis celeritatis ac frequentie:quoniã ĩ pregnãtiũ corpori
bus fortis est calor:eo ꝙ earũ augeatᷣ calor ɔplexionis fetuũ
calore:qm̃qȝ calor eorũ arterijs cõtinuetur mulierũ ex arte-
rijs eorũ q̃ in secũdina sunt:quẽadmodũ ostensum est qũ de
fetus in matrice gñatione loq̃remur. Et eorũ pulsus in forti-
tudine ⁊ debilitate huiusmodi est. In quĩti mẽsis cõplemen
to medius est:qm̃ earũ virtus hoc tẽpore eiusmodi ẽ:eo ꝙ hꝫ
tẽpore fetus leuis sit propter sui paruitatẽ:nec ab eaꝝ trahit
corporibus cibũ plĩmũ:estqȝ in celeritate ⁊ frequẽtia tẽpera
tus. Facto aũt sexto mẽse earũ ĩminuitᷣ virtus:qm̃ fetus cre-
scit ⁊ naturã grauat ac debilitat:maiorẽqȝ trahit nutrimẽti
q̃titatẽ quã prius traxerat:ideoqȝ virtus debilitatur p̃gnã-
tis ⁊ pulsus fit abĩde debilis ⁊ tardus. In somno quoqȝ
qm̃ naturalis in eo calor in corpibus profũda cõuertitᷣ:dige
riturqȝ cibꝰ quẽadmodũ ostensũ est alio loco:⁊ pulsus puus
est ⁊ tardus. Si aũt submergitur somno hõ rarus fit pulsus

⁊ qū digesti fuerint cibi atqȝ in oē trāsmissi corp⁹: virtus roboratur ⁊ calor: fitqȝ inde pulsus magnus ⁊ fortis: nisi ꝙ tardior est ⁊ rarior. Si aūt prolixū fecerint somnū post ciborū digestionē donec cibi grauet̄ superfluitatib⁹ fit pulsus cū debilitate ⁊ mora puus q̄lis ⁊ añ fuerat. Ideo ergo expedit nobis postq̄ꝫ digesti fuerint cibi expergisci quo q̄ ex cibo gnāte sunt supfluitates egrediant̄ vt sputa. screatus. emūctiōes. vrina. egestio. Qū aliqs dormiens subito excitatur aliq̄ repentina cā: vt sono. voce aut vento qui ab ipso exijt: aut alia q̄uis cā turbat̄ nā. ⁊ pl'sus fit magnus fortis ac velox. freqūs. turbatus ⁊ tremēs. Qñ aūt quiescit excitatus in suū redit statū pulsus. Hec est cārū assignatio nāliū que pulsū imutant ab temperātie habitudie: ⁊ cuiqȝ faciūt hoiuȝ propriū pulsū nālem: q in oi tpe ⁊ oi cognoscat̄ loco oiqȝ bitudine. Opȝ itaqȝ qū hois inuenerit pulsū medicus alteratū ab illi ꝓprio pulsu ⁊ secedisse ad bitudies varias vt significet abide qm̄ corpus a nāli immutatū ē habitudine q̄uis alteratiōe iuxta imutantes pulsū nālem cās. Que aūt imutant nālem cause pulsum duo habēt genera: res scilȝ extranaturales ⁊ res nō naturales. Et nos horū duū ostendemus diuersitates gnūȝ ⁊ cuiusqȝ earū habitudinē: ⁊ q̄ sit pulsus imutatiōis cā. Hoc loco incipiemusqȝ de non nāliū genere rerū.

Cap^m. 5^m. de pulsus ꝑꝑ res nō naturales imutatione.

DIco qm̄ cārū non naturaliū genus medie sunt cāe inter naturales ⁊ extranaturales cās. Sunt aūt horū quatuor genera. Exercitiū balneum cibus ⁊ pot⁹. Et nos primū de ea quā exercitiū pulsus facit imutatione dicem⁹. Dico ergo quoniā exercitiū tēperatū pulsum facit magnū fortē velocē. frequētē. Si etenim tēperatum fuerit exercitiū superfluitates dissoluit. mēbra cōfortat. calorē auget naturalē quēadmodū ostendimus qum de exercitij in corpore actionib⁹ diximus. Si autē superabūdet tēperato pulsū facit paruū debilē durū: tardū ⁊ rarū. Si eteniȝ homo exercitio fuerit vsus imoderato ⁊ graui fatigatus labore ei⁹ debilitatur virtus: ideoqȝ pulsus fit debilis: dissoluitur calor naturalis ⁊ iminuitur. vnde ⁊ pulsus fit tardus ac rarus: ex caloris paucitate ⁊ duritics ex dissolutiōe humiditatis ⁊ siccitatis aduētu: hic est quē exercitiū facit pulsus. Facit āt ⁊ balneū pulsū: quod in duas diuiditur partes. altera est aer calidus. altera aq̄. aqua quoqȝ in duas distribuitur frigidaȝ ⁊ calidā. Et aqua calida ac aer similis si quis illis vtatur tēperate pulsū faciunt fortē. magnū. velocē. frequētē. Balneum nāqȝ tēperatū virtutē auget eo ꝙ a corpore superfluitates dissoluit. ideoqȝ pulsus cōfortat̄. corpus quoqȝ calefacit: vnde ⁊ pulsus fit velox ⁊ freqūēs: estqȝ pariter mollis ꝑꝑ eā quā lucrātur mēbra humiditatē: maxime si suauis fuerit aque balneū. ꝙ si in balneo fuerit hō imoratus fit quēadmodum fuerat pulsus paruus ⁊ debilior celeritate ⁊ frequētia superstitibus vt precesserāt mō. Si eteni morā in balneo ꝓlixiorē hō fecerit virtus debilitatur eius amplius q̄ꝫ a materia dissoluatur: ideoqȝ pulsus fit debilis. augetur aūt corporis calor iōqȝ ⁊ pulsus celeritas fitqȝ inter mollē ⁊ durū tēperat⁹. Si auteȝ diuti⁹ imoratus fuerit donec natural' dissoluatur calor pulsus puus. debilis. tardus. rarusqȝ efficitur quēadmodum in exercitio ꝯtingit imoderatos. Si sit autē aque balneū frigide ⁊ q balneat̄ corpis corpulēti ⁊ tpate imorat̄ puls⁹ fit magn⁹ fortis ⁊ velox. Frig⁹ nāqȝ qū tēperatū ē virtutē cōgregat ⁊ calorē naturalē ⁊ in corpis iteriorib⁹ circūcludit. Si āt ꝓlixior in aqua fiat frigida mora intantum vt calor corpis ꝓfūdo imergat̄ pulsus paruus tardus frequensqȝ redditur propter eam q̄ virtuti fit suffocationē. Quȝ vero qui balneatur frigida exilis est ⁊ pauce admodū carnis: moraqȝ eius i aq̄ tēperata est. debilis ⁊ tardus illi fit pulsus. In huiusmōi nāqȝ corpibus frigus peruenit aq̄ ad mēbra interiora velotius ꝑpter carnis paucitatem: ideoqȝ calor debilitat̄ naturalis ⁊ virtus iminuitur. Est aūt siml' ēt durus eo ꝙ vene partes aq̄ spissent̄ frigido. Qui si imoratus fuerit in ea vt calor ad interiora corporis profūdaqȝ cōuertatur ⁊ mēbris fiat obuiū: imixtūqȝ frigus pricipalibus corūqȝ imergat̄ substātie in vltimo percutit pulsus debilitatis ⁊ puitatis ac frequētie pariterqȝ durus ē. Et ad hūc modū pulsus a balneo fit imutatō.

Cibi ēt imutant pulsus: aut sua q̄ꝫtitate aut q̄litate. Quātitate quidē qm̄ qū pl'imū accipit homo cibū pulsus in principijs fit varius ⁊ iordinatus. Cibus nāqȝ tāetsi virtutē grauet. sȝ tñ aliqñ post excitat̄ ad eius decoctionē: fitqȝ fortis ⁊ magnus pulsus. Aliqñ vincit̄ cibo ⁊ pulsus paruus ac debilis redditur: estqȝ cū varietate mollis ꝓpter eā que fit illi ex cibo hūiditatē. Ut aūt plena digestus est decoctione cibus ⁊ ad mēbra mittitur: pulsus fit fortis ⁊ velox: qm̄ si bene cibus fuerit digestus virtutē auget calorēqȝ naturalē: comitāturqȝ precedētia pulsus mollities. Qō si modicā sumat ciboꝝ quātitatem quorū ad mēbra missio acceleretur pulsūȝ faciūt paulo minorem magno ⁊ minus fortē: minusqȝ festinū q̄ꝫ sit quȝ cibus digestus ē: redditurqȝ inter mollē duꝝ tēperatus: imutāt cibi sua quoqȝ qualitate pulsūȝ: qm̄ quorū ē calida cōplexio cibi cū predictis pulsui celeritatē addūt ⁊ frequētiā. Qui vero frigidi ⁊ morā ⁊ raritatē. Hūidi cibi corporis arteriaꝝ augent mollitiē. Potus vero iuxta sue cōplexionis naturam ⁊ pulsum facit: aq̄ quidem frigida ē ⁊ hūida ⁊ paꝝ: immo vt nōnulli tradūt oio non nutrit: parua imutat pulsum alteratione. Que qm̄ tarde trāsmittitur pulsum facit ciborū pulsui similem ⁊ diu eius durat imutatio q̄ꝫ diu ⁊ ipsa i stō. Qꝫ si grauis ē aqua frigiditatis ⁊ pulsus fit durus ⁊ si tepida mollis. Porro vinum in pulsu idem circa pulsum quod ⁊ digesti operātur cibi: facit nāqȝ illū magnum ⁊ fortem velocemqȝ: nisi ꝙ eius virtus ciborum subest virtuti digestorum eo qȝ cibi plurimo reficiunt nutrimento ⁊ maiori q̄ꝫ vinum. Cibi quoqȝ virtutē augēt: vinū celeritatē nisi ꝙ quā fac̄ pl's⁹ festinantiā breui fit tēpore eo ꝙ celerius advenas imittatur: citiusqȝ in sanguineȝ vertitur. Reliqui oēs potus qui frigidi sunt pulsūȝ faciūt paruū ⁊ tardū: qui calidi celerē ⁊ frequētē. Et hic est quē faciunt nō naturales cāe pulsus.

Capitulū. vj. de pulsuū imutatione ꝑꝑ res extranāles.

PUlsus qui ab extranaturalib⁹ fiunt cāis hoc exponem⁹ loco. Dico ergo que extra naturā sunt cāe pulsus imutātes morbi sunt ⁊ accidentia illos sequētia que a cāis inducūtur ⁊ fiunt nō naturalibus quȝ in carū vsu modū ⁊ terminos hō trāsgreditur: trāsferturqȝ corpus a naturali ad extranaturaleȝ habitudinem quēadmodum alias hoc libro iā diximus. Et quoniam morbi ⁊ morboꝝ accidētia plurimarū sunt diuersitatū: cōcluserunt eas medicorū antiqui sub duobus oēs cōibus generibus: ⁊ aiūt quoniā imutātes pulsū cāe extranaturali imutatione duo hñt genera. aut eni dissipāt virtutē ⁊ dissoluūt: aut grauāt ⁊ cōprimūt. Et que dissipant ⁊ dissoluūt virtutem ciborū priuatio ē morborū nequitia ⁊ aialia accidentia ac grauis dolor ⁊ imoderata euacuatō. Que āt grauāt ⁊ opprimūt virtutē ē repletio: hūorū copia ⁊ que extra naturā est crossities vt calidū apostema ⁊ frigidū aliaqȝ. Et nos primū dicemus de eorū operatiōe circa pulsum que virtutē dissipant ⁊ dissoluūt. Dico ergo quoniā dissoluētes virtutē res pulsum faciunt paruū debilē velocē ⁊ frequētē: ⁊ quāto amplius virtus soluitur ⁊ debilitatur ⁊ pulsus paruitas augmētatur: ⁊ debilitas fitqȝ pariter tardus donec oino perferatur i virtutis casu vsqȝ formiculosū qui in vltimo est debilitatis paruitatis ⁊ frequētie. vtitur autē frequētia hac in hitudine natura quo eqpolleat illi in magnitudine ⁊ eius locū attrahēs aerē suppleat virtus per magnitudinē ⁊ celeritatē. Aliquotiens autē fit pulsus vermiculosus: nūc quidē in virtutis dissolutione: nūc in euacuationibus que subito semelqȝ fiunt: vt in sanguinis eruptione a venis ⁊ arterijs in vulnerib⁹ aut phlebotomia: aut a naribus fluxu ⁊ imoderata solutione alijsqȝ huiusmodi similibus. Accidit auteȝ ⁊ pulsus subito semelqȝ formiculosus qum virtus casu cadit imoderato semel quēadmodū in defectu q virtutis ē casus vitalis scl'. Aiūt autem nōnulli pulsum precedi formiculosum a vermiculoso q̄ꝫtulocūqȝ tempore: nisi ꝙ in defectu pulsus oio vermiculosus non fit q̄ꝫtitate temporis que sensui pateat. Qum eteniȝ pulsus factus fuerit vermiculosus statim transit in formiculosum nec in vermiculoso permanet. Hec est vniuersalis causarum assignatio que virtutē dissipant ⁊ dissoluūt. Disgregate aūt ⁊ singulariter. Ciborū priuatio in principijs pulsum facit ꝑuum ⁊ debilem: quoniam naturalis calor sua est adhuc i habitudine. Nōnunq̄ꝫ acumē adijcitur: fitqȝ pulsus velox ⁊ frequens. Qꝫ si tan diutiua est ciborū priuatio vt calor iminuat̄ naturalis: fit pulsus paruus debilis tardus ⁊ rar⁹. Qꝫ si eo vsqȝ ciborū perstat priuatio: donec virtus dissoluatur puls⁹ in vltimo erit paruitatis: debilitatis ⁊ tarditatis: qūqȝ virt⁹ sic dissoluta est: ⁊ homo adhuc viuit: respiratione indiget aeris: fit abinde multe frequētie pulsus quo per eam attrahat aerem que necessaria est q̄ꝫtitate. Hec est pulsus imutatio que ex ciborum fit priuatiōe. Eius aūt imutatio malitie morborum cā huiusmodi est. Qui pessimi sunt morbi: pulsum faciunt formiculosum: quoniam morbus pessimus ⁊ neq̄ꝫ virtutem ⁊ consumit ⁊ ad casum cogit celerius. In accidentibus autem animalibus que sunt ira: gaudium tristitia. Ire quidē tempore pulsus est magnus fortis ⁊ velox: ac frequens: quoniam virtus ⁊ calor naturalis dū irrascitur homo semel ad

corporis exeūt manifesta: confortanturq; ad vindicte petitionem: τ vltionis ac victorie: super eum qui nocuit: est aūt circa duritiem tēperatus τ mollitiem. In gaudio vero eo ꝙ naturalis in eo calor pedetētim ad exteriora progreditur: pulsus est magnus: inter fortitudinē medius τ debilitatem τ inter celerem τ tardū: quoniā hac in habitudine magna nō multum opus est refrigeratione propter caloris tēperiem. In cura quoniaz naturalis ad profundum corporis calor paulatim reducitur. Pulsus erit paruus debilis ac tardus. Et si diuturnior cura fuerit ac tristitia: donec ad cōsumptionē perducat virtus: pulsus primo vermiculosus in vltimis ad formiculosum cōuertitur qū iā dissoluta cadit virtus. In terrore vero quoniaz calor naturalis totus τ repēte ac semel corporis refugit ad profundum: virtus quoq; simul refugit aliquādo ab eo quod timetur τ aliquando manifestatur qū refugium sperat. Hacq; de causa pulsus fit velox turbatus tremulus: quemadmodū τ a causis fit trementibus: est pariter varius inordinatus propter imutationes que in timore fiunt timenti. Si perstet aūt formido: τ in eadem durat cogitatus habitudine: pulsus huiusmodi tristium fit similis pulsui. Si aūt eo vsq; in hoīe hec perseuerent donec virtus dissoluat: pulsus ad vermiculosuz defluit: dehinc deficit ad formiculosuz. Hec est pulsus assignatio qui ex animalibus fit accidentibꝰ.

Qui autē ex dolore talis est. Dolor autem erit in nobiliū aliquo mēbrorum vt epate τ stomacho: τ fit ab eo vermiculosus pulsus: aut in ignobilibus mēbris vt manu τ pede: estq; grauis τ imoderatus: fitq; ab eo qualis τ a nobilium dolore mēbrorum pulsus malus. Dolor autē quz in mēbris est nobilibus vel non nobilibus: pulsum in principijs facit fortem velocem τ frequentē: quoniā eo natura tempore ad expellendum quod nocet cōmota est: ideoq; τ virtus mouetur vital' ac calor natural'. Si vero durauerit eo vsq; dolor donec virtus deficiat: pulsus fit paruus: debilisq; τ caloris causa velox τ frequens: pariterq; τ varius est multa varietate: tumultuationis doloris causa diuersis varijsq; secūdū augmētum τ diminutionez tēporibus. Huiusmodi dolor pulsus adducit.

Euacuationis vero: vt solutio τ diaria sanguinis a naribus fluxus: τ inferius in vtroq; sexu sanguinis eruptio que ex venis fit τ arterijs pulsus faciūt huiusmodi. Harū in principijs passione pulsus paruus est τ debilis tardꝰ ac frequēs pariter vacuus propter materiarū euacuationem ab his venis. Que vt perseuerant pulsus ad vermiculosuz declinat. Et in vltimis qū virtus cadit in formiculosuz. Qū aūt euacuatio semel fit: pulsus in primis vermiculosus ē τ dehinc ad formiculosum trāsfertur. Hec est imutationis pulsuū que ex virtutis dissolutione fit assignatio.

Capitulū. vij. de pulsus imutatione propter virtutē grauantes causas.

P Ero imutationis pulsus que a causis virtutem aggrauātibus τ opprimētibus fiūt diuersitates plures sunt ꝙ̄ pulsus qui ex causis virtutem fit dissoluentibus: eo ꝙ qui ex causis fiunt morbi virtutem grauantibus τ opprimentibus plures sunt morbis a virtutem dissoluētibus factis. Uirtus nāq; opprimitur τ grauatur ex humorū copia τ repletione. Humores aūt si multiplicētur passionem faciūt secūduz cōgregationē τ mēbri hitudiēz in suba τ actiōe. Ideo ergo q̄ ex repletiōibꝰ fiūt passiōes plēs sunt ꝙ̄ ab euacuatione. Et nos incipiemꝰ primū q̄ ex repletionibus passiōes fiunt: τ cuiusmodi pulsus est i singulis habitudo: sz primū de eo qui in oībus ipsis cōis ē pulsus. Dico qm̄ pulsus passionibꝰ que ex aggrauātibus fiūt causis cōis paruus est τ debilis ac plenus: qm̄ virtus debilitatur eo ꝙ ipam hūores aggrauēt: vnde τ pulsus fit debilis. Paruitas aūt virtutis sequitur debilitatē que dilatationē minie facere pōt bonam arteriarū ex supfluitatibus. Est aūt pariter τ frequēs ꝑpter necessitatis accelerātiaz τ a magno defectum: τ quoniā virtus nūc superat ea a quibus opprimitur τ vincit. nunc illis succūbit τ vincitur. pulsus fit varius τ inordinatꝰ quēadmodum ignis accidit flāme super quē lignorū proijcitur copia motus varietas. Flāma eteim q̄nq; in lignis operatur τ adurit ea: quādoq; lignorū vincitur copia τ extiguitur: quādoq; debiliter isurgit τ debiliter mouetur: aliquādo fortius operatur τ fortiter mouetur: alicq; huiusmodi fiunt varietates motꝰ que ineq̄liter occurrūt. Uarietates autē τ ordinis priuatio hac in habitudine inueniūtur in oībus diuersitatibus in quibꝰ varietas ē in magnitudine. s. fortitudie celeritate τ frequētia. Et si virtus plurimū grauatur τ i multis ē varietas diuersitatibꝰ. Si āt parū in paucis ē eā ineniri. Aut i magnitudie aut i virtute. aut i celeritate vl' harū duabꝰ

Maxie aūt in pulsus diuersitatibꝰ fortis debilis parui τ magni intercidit varietas. Quz τ eiz virtus materie resistit pulsationū magnarū numerus totus ē quotꝰ τ pulsationū paruarū. Q si virtutez superet materia pulsationū paruarū ac debiliū maior ē numerus ꝙ̄ magnarū τ fortiū. Si vero materiā superet τ vincat virtus fortes τ magne pulsatiōes plis numeri sunt ꝙ̄ parue debilesq;. Nōnūꝙ aūt subito mouetur virtus aliqua que illā ipellit habitudine percutitq; digitos semel quietis tempore τ putatur abinde abūdantior. Nature τ eim quietis tēpore aliquid nocēs nōnūꝙ accidit ab his que grauant. necesseq; est illi ad expellendum moueri quod nocuit. Et rursus fit virtutem quandoq; debilitari motus tempore in tātū vt necesse sit illi quiescere: ideoq; vna decidit a tribus aut quatuor vel pluribꝰ pulsationibus. Hec est cōis assignatio pulsus repleti τ quoꝝ grauatur virtus ex humorum copia. Disgregatim autem τ singulariter quo modo τ quis sit hoc explanabimus loco. Dico qm̄ cuz repletio in corpōe fuerit pulsus q̄lē diximꝰ in cōibꝰ erit. nisi ꝙ si repletio ex sanguine fuerit pulsus cū eoruz que dicta sunt obseruātia: magnus est τ velox ac frequēs propter sanguinis calorē τ est circa mollitiez tēperatus ac duritiem: similisq; plenus τ calidus. Qū aūt ex cholera est rubea repletio: velocior est τ frequentior pulsus: propter calefactionis cholere rubee magnitudinem: τ inclinat ad duritiez siccitatis causa: maior eiz eius est diuersitas propter cholere rubee motus copiam. Et si ex phlegmate est repletio: paruus erit pulsus τ tardus ac rarior τ sensui mollior minusq; varius. Qd si ex cholera fuerit nigra mollitiei erit loco durities propter cholere nigre siccitatem. Et quoniā durities virtuti dilatationis est iobediēs pulsus erit minor τ minus varius. Qū aūt humoribus his in corpore putrescere accidit: τ fiunt ex eis febres: pulsus magnus est velox ac frequēs varius tactui calidꝰ: eritq; augmentū τ diminutio in habitudinibꝰ his: iuxta humoris ꝙ̄titatem τ cōplexionē eius naturalem. Si fit eteni putridus humor ex cholera rubea: τ est ꝙ̄titate multus τ pulsꝰ maior erit ac vehemētior frequentior maioris varietatis. Si sit aūt ꝙ̄titate paruus: circa has minor est habitudines. Et si q putruit humor a phlegmate est τ multe ꝙ̄titatis: pulsus paulo minor est a magno τ veloci. Et si eiꝰ pauca est ꝙ̄titas: circa hec imminutus est τ minus durus ac varius phlegmatice causa hūiditatis. Quod si ex cholera est nigra putridꝰ corporis humor: erit qū his que dicta sunt duritiei maioris nigre cholere siccitatis causa. Hec est pulsus assignatio qua multitudo significatur humorū τ paucitas si in omni sit in corpore. Qd si in vno mēbrorū sit aliquo vt multas faciat passionū diuersitates: quales habeat pulsus hoc exponemus loco.

Capitulū. viij. de pulsibꝰ apostematū spēs significātibꝰ.

M Embrorū quodq; si in eo humor aliquis fuerit congregatus: aut apostema producit aut spetiem morborū quāpiā. Et nos primū de apostemate dicemus: τ quem faciat pulsuz apostema. Dico quoniaz apostemata plimū diuersa sunt: aut pp illa humorē facientia: vt apostema calidū quod ex sanguine fit τ vocatur phlegmon. Aut quod ex cholera rubea τ dicit herisipilla. Aut quod ex phlegmate fit frigidum apostema qd ēt vndimia vocat. Aut qd fit ex nigra τ appellat schros aut pp i q̄ fiūt mēbri locū: quēadmodū q̄ accidūt i cerebro: in stō in manu. i pede. aut pp mēbri sb antiā: quēadmodū i carneo mēbro aut neruoso: aut multarū venarū: vel multarum arteriarū: aut pp ipsius quātitatē: si paruū ē aut magnū. Et qum hac apostemata variētur diuersitate τ pulsus quoq; hz quāq; eorū spēm variat. Et nos a pulsu icipiemus quē apostema facit calidū phlegmō vocatū ostendemusq; eius diuersitatibus imutationis que illi accidit habitudinē primumq; pulsū quē huius apostematis nā simpliciter facit assignabimus. Dico ergo qm̄ calidū qd phlegmon vocatur apostema tumor ē exterior a re naturali ex superfluitatibus malis τ sanguineis factū ad mēbrū defluentibꝰ: qd replent τ extendunt pariterq; venas τ arterias que in eo sunt: comitaturq; huiusmodi durities dolor meatuū oppilatio oppressiōis cā. Sequitur aūt oppilationē anhelitus ꝑuatio: putrescitq; abinde materia τ in saniē vertitur. Et si apostema magnū ē aut in nobiliū aliquo mēbroꝝ febris abide fit. Et si eiusmodi res est τ pulsus erit in calido apostēate durus. paruus. frequēs. velox. varius varietate seracea. Durus quidē pp arteriaruz extensionē τ mēbri. Paruus autē pp corpis arteriarū duritiem τ virtutis debilitatē quz arterie dure virtuti dilatationis inobedientes sint vt plene dilatētur debilisq; virtus ab arteriarū plena deficiat dilatatione: Frequēs autē est τ velox eo

ꝙ multa sit refrigerationis necessitas pp apostematis calo-
rem qum nõ possit dilatare arterias virtus quãtũ sufficiẽs ẽ
semel. varius quidẽ ⁊ freus quoniã duritiesarteriam non
ꝑmittit ad dilatatiõis attingere finẽ: sed cogit illã icisa ⁊ am-
putata moueri dilatatione. Quare eius quedam dilatantur
partes dilatatione magna quedã parua. fitqꝫ hac de cã eius
figura sub digitis qualis ẽ frã. His itaqꝫ de cãis pulsus in
apostemate calido durus ẽ. paruus. velox. freques ⁊ varieta
te frea varius. Et quoniã cuiqꝫ quatuor sunt tpa morbo.
Initiũ qum incipit. s. ⁊ augmẽti tẽpus qñ eius augetur virtꝰ:
status ⁊ tunc grauior ẽ ⁊ difficilior ꝙ fuerat. Declinatio imi
nutiõis. s. tẽpus ⁊ quietis: ⁊ apostematis quoqꝫ quatuor hec
sunt tẽpora. Est autẽ pulsus in singulis tẽporibus ab aliorũ
diuersus tẽporũ pulsu. In principio nãqꝫ apostematis cali-
di parue est duritiei pulsus. magnus. fortis. velox ⁊ frequens
varietas in eo frea pauca. apostema nãqꝫ in principijs debi
le est: vñ ⁊ durities pulsus modica ⁊ arteria a dilatatiõe nõ
ꝓhibetur: fitqꝫ pulsus abinde magnus. Calorqꝫ in principi-
is apostematis calidi fortis ẽ. velocitasqꝫ ⁊ frequẽtia exinde
maior. varietas aũt frea minor ẽ: quoniã durities pua. Aug-
mentatiõis vero tẽpore pulsus erit assignationis que dicta ẽ
eẽ in principijs nisi ꝙ in ea fortior ẽ ⁊ grauior magis aũt que
repletionẽ ⁊ extẽsionẽ sequitur durities varietasqꝫ frea fortis
est hoc in tpe: iõqꝫ paruus. Status vero tpe oia hec am-
pliora sunt. ampliusqꝫ durities ⁊ varietas serrea. Ipse enim
oino roborantur ea que diximꝰ cã: est aũt simul minor ꝙ fue-
rat sed nõ debilior ꝙ fuerat nisi forte virtutẽ opprimat mor-
bꝰ. velocitas aũt ⁊ frequẽtia hoc augetur tẽpore caloris forti
tudine qui ad refrigerij cogit nimietatẽ quã ea fortior sit ho-
ra ꝙ ante fuerit calor quodqꝫ a magnitudie arceatur. De
clinationis aũt tẽpus quoniã in ea apostema finitur ⁊ õficit.
apostematisqꝫ hiꝰ ⁊ morbi secessio aut per dissolutionẽ fit hu
moris ⁊ dissipationẽ terminaturqꝫ ⁊ ad primã reuertitur na
turalẽ pulsus habitudinẽ in qua fuerat sanus. aut dissoluit
ab eo qd subtile ẽ ⁊ remanet crossum. iduraturqꝫ ⁊ lapidi fit
simile in mẽbro trãsitqꝫ apostema in sclirõ. fitqꝫ abinde pul-
sus durior ꝙ fuerat ⁊ subtilior. Hoc autẽ ideo quoniam arte
ria dilatari in latũ ⁊ profundũ plurimũ nõ põt duritiei repul
sa cã. Est etiã minus velox ⁊ frequẽs pp caloris iminutionẽ
⁊ paucitatẽ necessitatis refrigerãdi. Hec est imutationis pul
sus assignatio ex apostematis calidi natura. Pulsus autẽ im
mutatio pp mẽbri substãtiã apostematici huiusmõi ẽ. Cali-
dũ eni apostema si in mẽbro fuerit carneo pulsus vt diximus
est durus sed minoris duritiei. eritqꝫ serrea varietas eius nõ
imoderata: sicqꝫ ⁊ paucitas. Si sit autẽ in mẽbro neruo-
so pulsus erit durior pp oppilationis magnitudinẽ que ner-
uis accidit ab extensione. Qum neruis extensiõe fortis cõtin
gat durities: quẽadmodũ calcanei fit neruis ex qbus corde
fiunt arcuũ qum extendũtur: fitqꝫ minor duritiei cã: sed ⁊ pp
dolorẽ qui accidit virtuti ex magnitudie sensus mẽbri: varie
tasqꝫ serrea maior erit ex duritiei nimietate. Quã apostema
autẽ maius ẽ: ⁊ pulsus cũ his que dicta sunt fit tremulus. Ex
tensio nãqꝫ ⁊ durities hac in hitudie robustiores sũt pp apo
stematis magnitudinẽ ⁊ neruorũ duritiẽ: vnde ⁊ arterie am-
plius extendũtur ⁊ indurescũt: acciditqꝫ illis qd cordis extẽ
sis in arcu que si percutiãtur nõ obediũt: sed spatio tremunt
quodã. Quã aũt in multarũ ẽ mẽbro venarũ apostema pul-
sus minus erit durus ⁊ mollior qm mẽbra molliora sũt ner-
uis. ideoqꝫ ⁊ maioris erit pulsus quãtitatis ⁊ minus freus:
ea quã diximꝰ cã. At in mẽbro multarũ arteriarũ posito apo
stemate pulsus magnus fit pp caloris multitudinẽ naturalꝭ
varius ⁊ inordinatꝰ eo ꝙ que imutat pulsũ hitudo citius ad
cor fertur nullo intermediante. Huiusmodi est pulsus imuta
tio pp mẽbri substãtiã apostematici. Immutatur quoqꝫ
loci mẽbri cã qm si in cerebro apostema fit pulsus cõfiguratꝰ
erit apostematis pulsui qui in neruosis fit locis. Et si in epa-
te apostematis plus geret similitudinem qd in venarũ mem
bro est multarũ. Et si in mẽbrorũ aliquo cordi propinquorũ
loco pulsus erit eius similis apostematis pulsui qd in multa
rũ fit mẽbro arteriarũ. Dictũ est ãt in mẽbris cordi ꝓximis:
qm si in ipso fiat corde apostema nõ durat hõ sꝫ morit. Hoc
ergo modo apostema calidũ ⁊ sua ⁊ loci i quo fit natura pul
sũ imutat. Aliquotiẽs aũt apostemati accidit calido accidẽs
fitqꝫ pulsus ab eo imutatio. cõponiturqꝫ ex apostematico ⁊
ex eo quẽ facit accidẽs. Hoc autẽ accidens aut fit cõpartici-
pationis mẽbri apostematici cã cũ aliquo mẽbro vt spasmus
qui ex diaphragmatis fit apostemate pp diaphragmatis cõ
participationẽ cũ cerebro ꝑ neruos qui ad ipsũ veniunt: aut
actionis mẽbri cã: quẽad modũ ex stomaci apostemate dige-
stionis fit corruptio ⁊ ex pulmonico anhelitus arctatio ⁊ suf
focatio: aut accidẽs certe est alienum quod in habitudine fit
apostematis vt defectus cephalca aliaqꝫ aliena accidẽtia: ⁊
nos ostendemus quẽ vnũquodqꝫ horũ afferat accidẽtiũ pul
sum quã de illis disputabimus pulsibus quos morborũ affe-
rũt diuersitates in vno quoqꝫ mẽbro. Hec ẽ pulsus imutatio
nis assignatio que ex apostemate fit calidõ qd ex sanguine itu-
mescit ⁊ que illud sequũtur accidẽtibꝰ. In apostemate ãt
quod ex cholera fit rubea ⁊ vocatur herisipila quoniã calor
in eo fortior ẽ ⁊ pulsus erit celerior ⁊ frequẽtior. Et quoniam
siccitas in cholera dñatur rubea: erit durior pulsus ⁊ serrea
maior abinde varietas. Frigidũ porro apostema qd ex
phlegmate fit pulsũ fac puũ tardũ ⁊ rarũ eo ꝙ parũ egeat re
frigeratiõe multa pp ꝯplexiõis phlegmatis frigꝰ similqꝫ mol
lior pp phlegmatis humiditatẽ nec erit in eo varietas serrea
fortis pp duritiei iopiã. Et qd ex nigra fit apostema. pul
sum hꝫ subtilẽ. durũ. tardũ. rarũqꝫ ⁊ serrea in eo varietas ma
ior ⁊ fortior. totũqꝫ hoc pp duritiẽ ⁊ caloris paucitatem. Ad
hunc itaqꝫ modum pulsus fit imutatio propter apostemata.

Oportet autẽ scire qm imutationis ꝙtitas q̃ in pulsu est
circa paucitatẽ ⁊ multitudinẽ iuxta apostematis fit quanti-
tatẽ ⁊ mẽbri excellentiã ac sensũ. Si sit eni magnũ aut in no-
bili ⁊ excellenti mẽbro apostẽa vt cerebro. epate ⁊ stõ imuta-
tio pulsũ molestat maior fortiorqꝫ. Si sit aũt paruum aut in
manu vel pede minor ẽ pulsus imutatio ⁊ debilis.

Capitulum. ix de pulsu in vno quoqꝫ mẽbrorũ passiões
significante. Et primo de pulsibus passiones cerebri porten
dentibus.

q Uoniam de pulsu apostematũ spẽs signi-
ficante explananimus: iã de eiꝰ
pulsus explanatiõe quo aliorũ spẽs morborũ signi-
ficãtur qui in vno quoqꝫ fiunt mẽbro incipiemus. Exordiũ
ab his qui in cerebro ⁊ ab eo oriũtur sumẽtes. Dico ergo quo
niã q̃ accidũt corpis mẽbris morborũ spẽs multe sunt ⁊ in ꝙ
pluribꝰ eorũ pulsus cõfiguratus ẽ aliorũ cum alijs ⁊ propor
tionalis in pluribus sui habitudinibus. Ideo ergo pulsu spe
cies mlte significantur morborũ: hocqꝫ idcirco fit: aut quoni
am passiões ille cõitatẽ habent in spẽ. s. ex vna spẽ. aut quoni
am cõeꝫ hñt cãꝫ que illas excitat: aut qm in mẽbri substantia
in quo fiũt sibi cõicãt. Nobis igitur hoc sufficiet loco vna ali
qua passio quo significet pulsu ab ea procedẽti dicere. ab ali-
is abstinẽtes passionibus similibusqꝫ. Incipiemusqꝫ primũ
a morbis qui in mẽbris fiũt aĩalibus que sunt cerebrũ ⁊ ab
eo procedẽtia quãqꝫ faciũt pulsus alterationẽ. Dico quo
niã que in cerebro fiũt passiões sunt phrenesis ⁊ mania. obli
uio. coagulatio. obstupefactio vigilãs. epilepsia. apoplexia.
spasmus ⁊ eneruatio. Phrenesis quoniã calidũ ẽ apostema
⁊ operimẽtis fit cerebri. Horumqꝫ natura operimentorũ ner
uosa ẽ. pulsus eiꝰ durus paruus factꝰ est ⁊ frequẽs fortis ⁊ q
inciditur quiqꝫ sentiẽti a loco videatur trãsferri. Durus qui
dẽ est pp distensionis magnitudinem que ex apostemate fit
qum in neruoso sit apostema membro: paruus duritiei cau-
sa que dilatationem prohibet. freqũẽs vero propter magnã
refrigerationis necessitatem calide complexiõis cã. fortis qꝫ
quoniã hac in passione virtus valida est. ideoqꝫ ⁊ ifirmos q-
busdã videmꝰ tẽporibꝰ tanꝙ saliẽtes: grauibusqꝫ vociferare
vocibus propter mẽtis corruptionẽ. Varietas vero iest illi ⁊
intercisio. eo ꝙ arterie dilatatiõe arceãtur bona duritiei ⁊ di
stensionis cã virtutis robore que quasdã dilatat arterias: ⁊
ab alijs deficit: ideoqꝫ qui tactũ attractat opinatur illũ a lo-
co transferri ad locũ: aliquãdo quidẽ ad superiora: aliꝙdo
ad inferiora. Qum aũt materia hec ex cholera est rubea.
fit pulsus tremulus ea que dicta retro est cã: qd pulsui scilicꝫ
accidit in apostematibus que in neruosis fiũt mẽbris disten-
sionis grauitas ⁊ duritiei: quẽadmodũ arcus cordis contin
git ex percussione tremor maxime si materia sit sicce ꝯplexio
nis. Augetur etẽim ab ea arteriarũ durities. Aliquotiẽs aũt
sꝫ raro hac in passione pulsus magnus ẽ quã apostema par
uum ẽ nec multa distẽduntur operimẽta distẽsione vt durio-
res abinde fiãt arterie. At si ex materia est flegmatica sũt
minoris arterie duritiei ⁊ obedientiores dilatationi virtuti.

Accidit aũt hac in passione pulsui nõnullis tẽporibꝰ ve-
lociorem esse dilatationẽ reductione: vt sit scilꝫ dilatatiõis tẽ
pus minus ꝙ reductiõis ⁊ ecõtrario. Est autẽ huius cã qm
passio ista calidũ est apostema in cerebri operimentis ⁊ fe
brisi herens. febris que in ea accidit putridi causa humoris
qui apostema facit ⁊ apostematis causa caloris fit quando
calor maior est ⁊ dilatatio celerior propter magni ingredien-
tis aeris necessitatẽ qd per dilatationem fit quo magnitudo

cordis refrigeret ardoris: reductioqȝ sequit̃ tardior quo diu
tius frigidus apud cor aer imoret̃. Cũ aũt putridus ẽ hũor
maior ⁊ amplior est reductio celerior dilatatiõe imorante eo
ꝙ magna instet expellendi superfluitates necessitas ⁊ emit-
tendi qd per reductioné fit: vocaturqȝ hic pulsus reductiuꝰ.
Sic ẽt in oibus fit putridis febribus qum in eis amplior erit
calor ⁊ dilatatio comitatur celerior reductiõe: intantuȝ vt in
dilatatiõis pulsus acceleret pricipijs motũ vt perfici tardet.
Qũ aũt putridus ẽ hũor amplior ꝙ calor: reductio accelera
tiuſ fit ꝙ dilatatio: intãtũ vt tarda incipiẽte dilatatiõe. finis
eius festinetur quo celerior subsequat̃ reductio propter eam
quam diximus causam. Hec est pulsus phreneticorum assi-
gnatio: ⁊ quorũ aimi alienati sunt. Ad hũc etiam moduȝ
pulsus iuenit̃ desipiẽtiã patientiũ nigram ſm maiorẽ parteȝ.

Lethargi aũt ⁊ obstupefactiõis pulsus magnus est debi-
lis. mollis. tardus: singultuosus. varius fluctuosa varietate.
Hec teiȝ ex materia est phlegmatica passio: hũidaqȝ que in
cerebro gignitur: aut ad ipsum a mẽbro tendit alio. Cerebrũ
autem mẽbruȝ est humidũ: ideoqȝ pulsus abinde fit mollis.
Quoniam aũt hac in passione phlegma putrescit: debil' orit̃
febris: arteriarumqȝ corpus dilatando nõ prohibetur ma-
gnus fit pulsus. Quoniã autẽ humiditas superat debilis est
pulsus. Fitqȝ debilitatis causa virtutis cũ humiditate variꝰ
⁊ fluctuosus. Et quoniam materiei frigida est complexio:
nec multum accelerat necessitas fit pulsus tardus ⁊ singul-
tuosus. Ait autem Galienus aliquando hic pulsum accidere
qui bis percutiens dictus est. Hoc fit qũ materia hec in cere-
bro multiplicatur: donec ipsa operimẽta secũ distendat: vn-
de ⁊ arterie durescũt: trãsitqȝ a motu pulsus fluctuoso adbis
percutientem qui ex duritie fit. Passio aũt que cumavocatur
obstupefactio scil' vigilãs ex varijs fit causis ex phrenesis. s.
⁊ lethargie eritqȝ eius passione molestati pulsus iter phre-
neticos medius ⁊ lithargicos: magis auteȝ ⁊ in plururibus
phreneticorũ pulsui similis: sed coruȝ maior ⁊ mollior phleg
matis cã humiditatis: ⁊ eiꝰ que cerebri est: in celeritate tẽpe-
ratus ⁊ frequentia propter eã que precessit causam. Ampliꝰ
pulsus hic nõ erit intercisus: tremulusqȝ: quoniã he due ha-
bitudines maniaticis fiũt ⁊ phreneticis materiei siccitatis cã
⁊ mẽbri ex natura quod neruosum est: operimẽtũ scil' cerebri

Congelationis aũt passione oppressoruȝ pulsꝰ. que pas-
sio ẽ ex oppilatione in cerebro facta: acciditqȝ ventriculo pup
pis ex materia frigida ⁊ sicca: idẽ erit qui ⁊ obliuiosorũ: sed
tamẽ diuersus: quoniã huius passionis pulsus fortior ⁊ du-
rior ẽ minusqȝ varius siccitatis causa: humiditas nãqȝ arte
riaꝝ eneruat virtutẽ ⁊ debilitat: varietasqȝ debilitatẽ sequit̃.
Et in hac passione patientiũ est pulsus tactu calidꝰ. Por-
ro apoplexia ⁊ epilsia ex oppilatione fiunt: que vẽtriculis ac-
cidit cerebri ex crosso ⁊ phlegmatico humore: ⁊ quoniã actio
nibus regentibus ⁊ mouẽtibus nocumẽta ab his duabꝰ fiũt
passionibus quẽadmodũ ostẽsuri sumus: erit in earum prin-
cipijs pulsus distentus: propter operimentorũ cerebri disten-
siones: ⁊ humorum qui in eis sunt copia: nec a sua imutatur
pulsus habitudine naturali distensionis copia. Si autem cõ
fortetur morbus: pulsus paruus debilis tardus rarusqȝ fit.
hocqȝ propter virtutis debilitateȝ. Qȝ si plurimũ debilitetur
virtus: pulsus fit frequẽs ⁊ eius extrema ad vermiculosũ ten
dunt: decide formiculosus fit. In spasmo aũt qm̃ spasmꝰ
neruis accidit ex reductione ⁊ cõgregatiõe in partẽ ortus eo
rum ⁊ distensiõe in latũ: sic ⁊ arterijs ex oppilatione distensi
one ⁊ duritie in tantũ vt dilatari nõ possint: fit abide pulsus
tremulus: nec vere tremulus ẽ: sȝ eius motꝰ saltui similis quȝ
dilatatur: estqȝ in dilatatõe tanꝗ que arcu mittitur sagitta:
ideoqȝ qum reducitur lato sifis est ⁊ profũdo. in tãtum vt qũ
dilatatur estimes magnũ ⁊ putetur duritiei causa fortis. Nõ
est aũt sic: sȝ inter magnũ paruũqȝ temperatꝰ est: ⁊ debilẽ ac
fortem: sȝ tñ eius nõ apparet rẽperantia tremoris cã. Hocqȝ
modo pulsus erit qum arteria distensione extẽdatur eq̃li om
nibus sui partibus: qum aũt extẽsio fit inequalis in oibꝰ par
tibus: sũtqȝ quedam ꝑtes magne distensionis ⁊ quedaȝ pau
ce: pulsus ẽ intercisus in tantũ serreo similis pulsui: ⁊ inter ce
leritatem medius ⁊ tarditatẽ ꝑꝑ necessitatis paucitatẽ. Hec
est pulsus spasmũ patiẽtium assignatio. Eneruatiõe aũt
⁊ palisi molestatorũ pulsus qm̃ passio hec ex oppilatione fit
loco quo nucha incipit accidẽti ⁊ neruorum primordijs qui
ad membrũ veniũt eneruatũ: ideoqȝ virtus nõ põt mouens
diligenter trãsire vt ad mẽbra perueniat ⁊ illis continuetur.
Huiusmodi dico pulsus paruus est debilis rarusqȝ. Si vero
cõfortatur passio tardus fit ⁊ rarus ⁊ in extremis qũ fortis
est passio fit frequẽs: nec eiꝰ est equalis frequẽtia sȝ post mul
tas ꝑcussiones fit tardus: ideoqȝ hũc vocauit pulsuȝ. G. fre-
quentẽ tepidũ. Hec est pulsuũ diuersitatuȝ assignatio que ex
passionibus fiũt cerebro accidẽtibus ac neruis. Ingreditur
aũt in spẽs passionũ neruorũ horror qui in principijs est ac
cessionũ febrium qua passione pulsus fit arteriarũ ex omni
parte coadunatione ad mediũ ipsarum quasi constringant̃
aut in profũda mergãtur: hocqȝ ꝑꝑ nãlis reductioneȝ calo-
ris ad corporis ima. Et qm̃ de pulsu cerebri passiones signi-
ficate dictũ ẽ: oiuȝqȝ mẽbrorũ aialiũ: iã nũc de pſſibus ꝗbus
pectoris significantur ⁊ illi cõfinium passiones videamus.

Capitulũ. x. de pulsus assignatione passiones significan
ti que in mẽbris fiunt anhelitꝰ.

Que in mẽbris fiũt anhelitus passiones sunt:
synantia anhelatio pipneumonia pleu
resis ptisis vlcera: sanguinis sputum: cõsumptio:
cordis tremor. Synantia apostema est calidũ. quod in lacer
tis intumescit gutturis. Et quoniam lacertorũ substantia di
uersa est a superioribus carnea: ab inferiorib ꝰ neruosa ⁊ cor-
dea: quẽadmodũ alias dictũ est. qũ apostema in partibus ẽ
neruosis lacertorũ. frequens est distentus: durus sereꝰ: spas-
mi pulsui similis: paruus ⁊ frequẽs: propter eas quas dixi-
mus causas in mẽbrorũ apostematibus neruosoꝝ. Qȝ si
in partibus carneis pulsus magnus est fluctuosus. Qũ aũt
hac in passione mollior est pulsus ⁊ fluctuosus peripneumo-
niam portendit: quoniam si in carneis multa fuerit materia
partibus lacertorum nec in eis durare ⁊ remanere potest: ad
pulmonẽ transit ⁊ peripneumoniaȝ creat. Qũ aũt durior est
⁊ magis distensus ⁊ serrea in ea varietas dominat̃: spasmũ
portendit futurũ. Apostema eteniȝ si cõfortet̃ ad neruos vsqȝ
ad cerebrũ peruenit: fitqȝ spasmus propter cõparticipationẽ
que neruose est parti lacertorum cũ cerebro. Quȝ autẽ cõfor
tatur passio hec intantum vt egrotũ suffocet: periculũqȝ eius
augetur pulsus fit paruus ⁊ rarus. Et si virtus eeciderit oio
frequens fit ⁊ durus. Hocqȝ qũ mors proxima est. Anhe
latio autem cuȝ oppilatione fit que in partibus canalium ac
cidit pulmonis ex crosso ⁊ phlegmatico humore: eiusqȝ est
pulsus varius ⁊ inordinatꝰ. Humor nãqȝ qũ virtutẽ aggra
uet illam debilitat: fitqȝ pulsus debilis ⁊ paruꝰ. Si vero vir-
tus humoreȝ superauerit pulsus ad magnũ tẽdit ⁊ fortẽ. Qũ
infirmitas media est in virtute ⁊ fortitudine pulsꝰ fit frequẽs
Confortatoqȝ morbo si ad suffocationem patiens ducatur
transit ad singultuosum propter naturalis coagulationẽ ca
loris. Et in casu virtutis pulsus fit durus. Peripneumo-
nia pulsũ habet lithargico similẽ in magnitudine ⁊ mollitie
ac fluctuatiõe: mollities nãqȝ ⁊ fluctuositas ex mẽbri accidũt
mollitie. Nisi ꝙ fluctuositas in lithargo humiditatis humo-
ris fit causa qui lethargum facit phlegmatis scil'. Varietas
aũt ⁊ intercisio in peripleumonicis maior est calidi causa a-
postematis ⁊ febris qua comite nocet ⁊ turbationem facit.
Nõnunꝗ auteȝ hoc in pulsu ea fit species varietate que per
cutiens est vocata: hocqȝ qum apostema magnũ est ⁊ corpo
ris plmõis pl'ima distẽsio: ⁊ tãta vt opimetũ quoqȝ eiꝰ distẽ
dat̃: q ex cã i arterijs durities fit grauis ꝑ quã motꝰ hic ꝑcu
tiens vocatus emittitur. In fortitudine autẽ ⁊ debilitate eius
hitudo celeritateqȝ ⁊ frequẽtia talis est. In huiusmodi pas-
sione hois pulsus debilis est ꝑꝑ morbi difficultatẽ eiusqȝ i na
turã viȝ. Ideoqȝ in pulsu nõnunꝗ pulsatio intercidit abun
dans aut deficiens. Hecqȝ qum virtus morbũ superat pulsa
tio fit abundãs inter duas aut tres pluresue pulsatiões. Qũ
ãt morbus virtutẽ superat natura infirmatur ⁊ a motu retũ-
ditur vnde ⁊ pulsatio iminuitur inter duas aut tres pulsatio
nes. Quoniã autẽ passionẽ hanc accidẽs sequitur aliud fe-
bris. s. acuta humoris putrefactionis cã ex quo apostema fit
proximũqȝ cordi apostema obstupefactio quoqȝ cõpartici-
pationis pulmonis cũ cerebro cã in hac passiõe si febris for-
tior est ⁊ pulsus velocior fit ac frequens. Qȝ si obstupefactio
pulsus fit rarus. Hec est pulsus peripleumoniã significantis
assignatio. Pleuresis aũt apostema ẽ calidũ costas subin
uoluẽti accidẽs operimẽto: ⁊ quoniã huiꝰ operimẽti substan
tia neruosa ẽ ⁊ dura. duritiesqȝ eius robustior fit distensiõis
apostematis cã. pulsus eius durus ẽ varietatisqȝ ſrec quã di
ximus cã in duro apostemate. Quoniã ãt passionem hãc fe-
bris cõmittatur valida pulsũ necesse eẽt fore magnũ: sed quȝ
duritiei cã nõ dilatetur arteria fortius velox factus ẽ: quo dũ
acrẽ attrahit magni suppleat locũ. Et q2 pleuresis aut ex
cholera fit rubea aut ex sanguie ⁊ aliquãdo a phlegmate: ra-
ro tñ: eo ꝙ subtile operimẽtũ materiã nisi subtilẽ nõ suscipiat
⁊ phlegma crossũ ẽ si ex cholera factũ ẽ rubea nimiũ frequẽs
fit pulsus: quȝ a sanguine tẽperate est frequẽtie ⁊ quȝ a phleg

mate frequētia eius pauca ē:fit autē hac in hītudine frequentia paruitatis cā ꝛ nature phlegmatis. Fieri autē pōt vt frequētie augmēto ꝛ iminutiōe hāc mouēs passionē significetur materia ꝛ quas passio portēdat passiones. Si eteniꝫ frequētia hec fortis fuerit aut peripleumoniā aut futurū significat patienti defectū aut certe cōsūptionē. Grauitas nāqꝫ frequētie materiā significat cholericā. Cholerica porro materia sua trāsit subtilitate aut ad pulmonē ꝛ peripleumonia fit:aut ad cor ꝛ defect⁹ insurgit:aut tremor patiētē ad cōsumptionē perducēs eo ꝙ duo hic mēbra loco sint passiōis proxia. Quꝫ autē pulsus pauce ē frequētie obstupefactionē portēdit aut apoplexiā vel maniā frigidā. Paucitas nāqꝫ frequētie materiā significat phlegmaticā eē:ꝛ quꝫ vapores frigidi ascenderint ꝛ humidi q a phlegmate dissoluuntur ad cerebrū. He fiunt passiones hoc mō multitudine frequentie ꝛ paucitate hi⁹ significat̄ passionis materia quasqꝫ generat passiones. Significaturqꝫ serrea varietate ad quid hec trāscat passio.salutē.s.vel perditionē. Si fit eteni serrea varietas parua ꝛ debil' velocitatem portēdit morbi termiatiōis ꝛ finis.debilitatē nāqꝫ significat apostēatis ꝛ imminutionem. Qum autem multa est ꝛ fortis morbi significat prolixitatem. Qum autem pariter virtus debilis est mortem portendit velocem. ꝛ si fortis finem significat morbi post longū tempus.eritqꝫ eius finis aut materiei dissolutiōe ꝛ diffusiōe. Aut euacuatione aut ad membrū transitu aliud tāꝙ qū transfertur ad pectoris spatia:vocaturqꝫ empima simpliciter ꝛ absolute. Aut si ad pulmonem fiātqꝫ in eo vlcera ꝛ vocatur ptisis. Hec ē pulsus assignatio qua pleuresis ꝛ habitudinū eius diuersitates:ꝛ accidentia illa sequētia significant̄. Sanici vero sputū a pectore ꝛ pulmone qđ est esse ptisicuꝫ.qm̄ sanies in apostemate fit calido in membris pectoris orienti pulsum hēt in duritiei vltimo serreū.velocem.frequētem. Et siquidē materia in saniem mutatur:aliq̄do vincit illā natura maturans illā:aliquādo illa nocetur:fitqꝫ abinde pulsus varius ꝛ iordinatus Et vt fit hūor sanies pura.varietas sedatur:ꝛ pulsus fit latus mollis.debilis ꝛ rarus. Latus quidē pp membrorum a materia hūectationē:corūqꝫ in ea submersionē. Debilis vero euacuationis cā que semel cōtingit. Rarus aūt pp paucitatē accelerationis refrigerij. Hec ē pulsus sanici sputū ꝛ ptisis vlcus significātis assignatio. Consūptio aūt mēbrorum est desiccatio ꝛ siccitas. Et cōsumptiōis multe sūt diuersitates. Prima est que fit apostematis calidi causa que in pectore oritur.perferturqꝫ eius calor vsqꝫ cordis confinia:desiccatqꝫ eius hūiditatem ꝛ arteriarū.donec ad siccitatē ea redigat:ꝛ cū his parit mēbra desiccat p̄ncipalia. Seđa est q̄ đfectus fit cā q febrē sequit̄ acutā i quo necesse ē medico patienti vinū porrigere sincopis cā. Pellitur itaqꝫ sincopis ꝛ cor desiccatur:perfert̄qꝫ siccitas hec in pricipalia mebra. Tertia orit̄ spēs ex mala cōplōne calida ꝛ sicca q̄ corpi dn̄at̄:q̄ đ cā Hyp. docuit aquā patienti dare immoderate frigiditatis aut fructus quospiā frigidos remāetqꝫ vt fuerat siccitas ꝛ calor ad frigus trāsit in eius.s.contrariū:vnde corporis desiccatur humiditas fitqꝫ corpus quēadmodū corporū senū.iđqꝫ spēs hec cōsūptionis senilis dicta ē. Est aūt harū cuiqꝫ pulsus pprius sine alijs.habētqꝫ cōcꝫ. In prima quidē pulsus ē debilis paruus ꝛ durus. Debilis eo ꝙ hac in spē virtus debilitetur in tēporis longitudine qđ est inter apostematis principia ꝛ caloris peruētiōis ad cor. Paruus pp virtutis debilitationē ꝛ defectū a bona arteriarum dilatatione. Durus vero pp siccitatē que oī ē corpori cōis. Hꝫ celeritatē ꝛ frequētiā pp caloris nimiū. Secūde spēi est pulsus equalis pulsui prime:sed minus velox ꝛ frequēs q̄ꝫ ille:eo ꝙ in hac maior est siccitas q̄ꝫ calor quꝫ nōnunq̄ꝫ in hac spē siccitate remanēte calor cesset. Tertie spēi pulsus ꝛ ipse prime assimilatur in paruitate debilitate ꝛ duritie:sed circa celeritatē nō:hac etenim in spē pulsus tardus est:eo ꝙ ipsa calore careat quoniā frigida ē ꝛ sicca. He sunt pulsuū diuersitates cuiusqꝫ spēi cōsūptiōis.

Qui aūt illi cōis ē pulsus paruus debilis ꝛ durus ac frequēs qui ēt firmus dicitur.s.ptisicus:nisi ꝙ frequētia in tertia nō est spē propter frigiditatē eius.hac aūt in passione virtutis ē iminutio:fitqꝫ abinde pulsus muris caude similis q ex vnius pulsatione est varietate:quiqꝫ ex multarū varietate pulsationū. Hocqꝫ quoniam virtus debilitata ē ad extrēum vsqꝫ peruenire arterie. Accidit autē ꝛ in hac passione qui inclinus dicitur pulsus:cuius extrema subtilia sunt:mediū aūt grossū quēadmodū ostēdim⁹ dū de pulsus generibus ꝛ speciebus tractarem⁹. Hi⁹ nāqꝫ spēi aduētus a debilitate fit virtutis que eam partē arterie que a cubito ē tollere nequit propter carnē que super illā ē.nec vero diligenter ad aliā peruenit partē que a manus parte posita ē propter debilitatē. Hec ē pulsuū assignatio q̄ qui in pectoris membris fiunt morbi significantur.

Capitulū.xj.de pulsib⁹ que in mēbris cibi fiunt passiōes significātibus.

Que in ciborum mēbris passiōes fiunt:alie sunt que digestioni prime accidūt:que.s.fiunt in stō ꝛ itestinis. alie sūe que ꝛ epatis sūt.alie āt tertie q̄ oīuꝫ sūt passiōes membrorū. Et que stō accidūt passiones multe sunt. Sepe nāqꝫ ꝛ calidū ꝛ frigidū illi accidit apostema quꝫ ad ipsum materia defluxerit cholerica aut sanguinea vel phlegmatica seu nigra:quādoqꝫ aūt he nō faciūt materie apostema:quin alias passiones: vt pūcturas.singultationes. angustiationes. subuersiones.vomitus:appetitus ciborū nimietatē eiusqꝫ imminutionē:eorū quoqꝫ appositiōis multitudinē ꝛ abinde fastidiositatem cū putredine:ciborū quoqꝫ malorū in qualitate porrectionem qui puncturas faciunt ꝛ subuersionē aliosqꝫ morbos quos nos dum de interiorum passiones mēbrorum tractatum texemus explicabimus. Pulsus autem oibus his accidentibus cōis paruus ē ꝛ debil' pp cā que accidit aliquādo virtuti grauationē.aliqn̄ aūt dissolutionē. Qui āt singulis ppri⁹ ē huiusmodi ē. Apostēa calīm si stōaci accidat ori pulsus fit distēsus.durus serreus ꝛ frequēs. Distēsio accidit qm̄ stomaci os neruosum ē. Et quoniā hac in habitudie virtutis fit pp ciborum penuriā debilitatio a digestione pulsus fit debilis. In vltīs āt qū ciborū pducitur priuatio pulsus fit tardus. Q̄ si apostema fiat frigidū pulsus reddit̄ durus debilis.tardus ꝛ rarus. Si vero ori stomaci morsus ꝛ pūctura fiat.angustiatio.aut subuersio. aliaqꝫ huiusmodi que ex hūore fiūt pūgenti.pulsus rn̄det paruus.debilis. frequens valde.caloris cā qui inest. Et inquibusdā pulsus erit tardus.si a quo fiūt hūores frigidi sūt. Qđ si eiusmodi ciborum fit copia qui virtutē aggrauant:aut crossi chimi valde:nec est simul calor pulsus fit singultuosus hoc quidē in morbi principijs. Si aūt augmētentur accidētia hec ꝛ cōfortent̄ que quidē fiūt qualitate amara pūgenti:vt angustiatio. singultatio.oscitatio.pulsus fit vermiculosus augmētatiōis frequētie cā ꝛ varietatis cū debilitate virtutis. Que autē ex repletione fiūt virtutē grauāte vt fastidiosis cū putredine accidit:pulsus fit paruus.debilis.tardus.singultuosus. multeqꝫ varietatis. Et si ex humore frigido est repletio vt in passiōe que vocatur bolismos:pulsus rarior est minor ac debilior.varietas aūt eius in vna ē pulsatiōe:est ꝛeim intercisus intercisioqꝫ eius in ptibus est proximis adinuicem plurimū in tātū vt tangens arteriam extimet sub digito arenam esse sparsaꝫ sup arterie corpus. Huiusmōi est pulsus i stomaci ore hn̄tiū passiōes ꝛ intestinis. Annumerāda sūt aūt i pulsus imutatione que passionū oris stōaci fit cā ꝛ itestinorū ea q̄ ex medicaminibus fiunt laxatiuis. Laxatiuum nāqꝫ medicamen si in stomacho fuerit cōstitutū hūores illi cōfiguratos ad os contrahit stomaci ea quā hꝫ attrahēti virtute:dehinc expellens eos depellit foras virtus. Pulsus itaqꝫ in principijs dū ad stomachū hūores tendūt ꝛ anq̄ꝫ pellant̄ debilis ē ꝛ latus:latus pp arteriarū ex hūoribus repletionem q̄ in stomacho sūt. Debilis vero eo ꝙ virtutē hūor aggrauat. Ut āt laxare icipit medicamen angustiatioqꝫ fit ꝛ virtus turbatur fit pariter cū his que diximus pulsus varius ꝛ inordinatus.

Et qū euacuatio crescit aggrauatioqꝫ leuiat̄ ꝛ angustiatio fit cū variatione pulsus ordinat⁹. Et qū completa est euacuatio ꝛ egresse superfluitates male oēs virtusqꝫ reuersa pulsus fit magnus ꝛ equalis. Q̄ si imoderata fiat euacuatio acuaturqꝫ cōplexio pulsus fit frequens ꝛ varius. Et si stomacho morsure fiant pulsus erit frequentior ꝛ virtutis debilioris eo ꝙ nā pp debilitatē frequētia vtatur. Q̄ si etiaꝫ defectio accidet:pulsus vermiculosus reddit̄.quēadmodum accidere in defectione q̄ ex euacuatiōe fit dixim⁹:eo ꝙ spūs plīmū dissoluatur vitalis:qm̄ quidē euacuatio qum imoderata fit cū inutili ꝛ malo etiā qđ vtile ē emittitur ꝛ nāe necessarium. Qđ si ex euacuatiōis copia singultatio acciderit ꝛ spasmus cū p̄dictis fit pulsus durus tremulus. Si aūt reprimatur medicamē ab ea quā oꝫ fieri euacuatione:puls⁹ fit paruus debilisqꝫ eo ꝙ virtus grauetur. Si aūt attraxerit medicamē hūores ꝛ hūiditates a corporis vltimis ad stomachi partes ꝛ intestinorū ꝛ nō emittūtur:virtus grauatur ꝛ pulsus fit varius ac iordinat⁹ latus ꝛ fluctuosus. eo ꝙ congregatis infūdantur arterie hūiditatibus. Hec ē pulsus assignatio eius qui medicamen bibit laxatiuū. Eodē mō se res habet circa qui medicamen accipit vomitus:vt ellebo-

ruz albū. In pricipio nāqz pulsū facit latū ⁊ debilē. Euacua
to hoīe per vomitū ꝙtū opus ē pulsus fit maioꝛ ꝙ ante elle-
boꝛū fuerit sumptū. Qū ex ellebori fit potu suffocatio pulsus
fit puus debilis. rarus. Que autē epati accidūt passiōes
qd̓ scd̓e ē digestionis organū debilitas eius est que ex mala.
fit cōpl̓one que qz illā sequūtur passiōes: hydropis icteritia
⁊ alia hydropis āt triplex est: hidropis q̄ ⁊ vtrea tipanica ⁊
hyposarcha. Utrea pulsum facit paruū ⁊ frequētē ad duri-
tiem declinuz cuz quadam distensione. Paruū quidem eo ꝙ
virtus grauatur: ⁊ a dilatatione prohibetur arteriarum: fre-
quentē ex debilitate. Durities extēsionē comitatur siphacis.
Timpanica quē facit velox frequēs quoqz est pulsus adduri
tiez declinat ⁊ parū ad distensionez. Frequēs ē ex debilitate.
Durus quoniā hydropisis hec species a siccitate fit: distens⁹
autē eo ꝙ siphac ventris ventositate distēditur. Hyposar-
cha autez que ⁊ carnea est hydropis pulsuz facit latū mollē
⁊ fluctuosuz: quoniaz hec species ex multitudie fit hūiditatis.
Ictericia si sine febre sit: pulsus respondet paruus frequens
durus ⁊ non debilis. Frequētia caloris fit causa cholere ru-
bee ⁊ siccitatis. Eodēqz modo fit eius durities siccitatis cau-
sa. Accidētia aūt que ex digestionis tertie fiunt malitia i
mēbris: vt elephantia que pulsuz facit paruū debilē ⁊ frequē
tem. paruuz ⁊ debilē eo ꝙ humoꝛ hunc faciens moꝛbū ⁊ acci
dens: crossus est ⁊ grauis: virtutē oppꝛimit coꝛpus indurat
arteriarum: nec possunt dilatari: frequentia debilitatē sequi-
tur. Lepra pulsuz facit latum mollē ⁊ tardū phlegmatis
causa ⁊ cōplexionis frigiditate. Sufficiunt ad totius coꝛpo-
ris habitudines per pulsum significandas que diximus. Oz
autē cuiusqz passionis ⁊ accidētis pulsus de quibus dixim⁹
cōferre passionibus ⁊ accidētibus que hic nō cōmemoꝛam⁹
quo quē quisqz moꝛbus pulsum faciat sciatur.

Capitulum. xij. vniuersalis disputatio de vrinarū signifi
cationibus in moꝛbos qui in coꝛpoꝛibus fiunt.

a Lio huius libri ostēdimus loco: quoniā
vrina sanguinis est aquositas
quam renes seperant ⁊ ab eo purgant post digestio
nem: ⁊ in ipsius ad venaz egressu que concaua vocatur: hāc
renes ad se trahunt: ⁊ in eis aliꝙtulum imoꝛatur: donec qd̓ i
ea est sanguinis modicum admixtum sibi sumpserint. Jam
deinde illam ad vesicā depellunt per vasa duo meatusqz qui
clause vocantur. Quod qū ita sit per vrinam quoqz duum al
terū significari potest: aut epatis ⁊ venarū habitudo: toti⁹qz
coꝛpoꝛis ex hoꝛum cum illis cōparticipatione: aut que in vri
ne fiunt oꝛganis passiones que sunt scil: renes clausule due
⁊ vesica. Epatis gdē hitudies significat ⁊ venarū vt vꝛia alba
⁊ tēnis i fastidiositate cū putredie ↄ̇bilitatōez significat epa-
tis a decoctiōe succositatis ciboꝛū: ⁊ hui⁹ ei⁹dez significatio.
i oppl̓ōne venaꝝ. Significatō aūt ei⁹ q̄ coꝛ⁹ significat ↄptici
patōe ei⁹ cū epate ⁊ venis vt i febrib⁹. In putridis nāqz hu-
moꝛū significatur malitia ⁊ cruditas: ⁊ in febre dici humoꝛū
bonitas sanitasqz: quēadmodū in seqnētibus dicemus. Si-
gnificat aūt in vrine oꝛganis passiones fiunt: quēadmodum
vrina in quam sanies est aut squamule vlcera significant: aut
in renibus: aut in vesica: aut vrine clausul̓ vel virga: aut mu-
liebris vulue. Aut si sint in ea arena: aut calculi lapides in re-
nibus significat: aut in vesica. Hoc modo que in his fiunt mē
bris passiones per vrinā significātur. In alijs vero mēbris: vt
pectoꝛe pulmone cerebꝛoqz moꝛbi significātur ⁊ passiōes nō
firmiter. Et si vis tibi certaz dare vrine significationē: opꝫ
percipias egroto vrinā sumere in phiala multuz alba ⁊ clara
Totāqz simul accipiat qū a sōno excitat⁹ fuerit lōgo: ⁊ anꝙ
bibat: ⁊ post ciboꝛū digestionem descēsumqz a stomacho ⁊ i-
testinis subtilibus. Nec vero qū famē patietur: aut sitiz colli-
gat: ⁊ vt phialaz hoꝛa plena quiescere permittat: vt in ea hy-
postasis resideat: si quidem huiusmodi est vrina in qua hy-
postasis mergatur. Fiunt aūt oīa hec ne foꝛte obtundatur si
gnificatio ⁊ coꝛrūpatur. Si etenim phiala fuerit alba mun-
daqz vrine in ea ostēditur coloꝛ verissime: omnesqz ei⁹ ptes.
Et si magna ⁊ lata dilatat̃ in ea vrina ⁊ cuncta que in ipsa
sunt monstrantur: que significationibus necessaria sunt: ali-
quotiens nāqz in fine egreditur purgamētum aliquod vrine
quod in principijs non exit. Post excitationem longa sumit̃
a somno quo cibus bene digeratur: ⁊ in sanguinez imutetur.
Diligentius ante cibū sumenda est ⁊ potū: ne foꝛte aqua vri-
nam imutet: cholereqz ad ciboꝛū mittātur digestionē ⁊ nō co
loꝛetur vrina quēadmodū debet. Nōnūꝙ aūt vrina fit alba
⁊ medicus fallitur. Et in fame quidē sumenda non est ac siti
quoniā ⁊ fames ⁊ sitis vrinā coloꝛāt propter choleraꝝ elima
tionē ⁊ augmētationē in coꝛpoꝛe qū huiusmodi est. His itaqz
de causis opoꝛtet vrinam sub ea sumi regula quā diximus: ne
foꝛte in eius intercidat fallatia significationibus medico: pec
cetqz in egrotum cōtraria ꝙ opoꝛteat indicēs. Hec sunt quo-
rum opoꝛtet habere notitiam: eū qui significationes vult te-
nere vrine quibus coꝛpoꝛis significātur habitudines. Et nos
iam ab hinc q̄litatis significationū vrine assignationes ostē
demus quēadmodum expedit.

Capitulum. xiij. de qualitatum vrine diuisione quidqz co
loꝛes eius significent.

o Mnis que ex vrina sumitur significatio
ex aquositate est que in phialā
distillat. ⁊ ex eo ꝙ illi ab ea discretum imergitur. Aꝗ
sitas in duo diuiditur coloꝛem ⁊ substantiam. Ex coloꝛe hu-
moꝛuz significantur habitudines ⁊ maturitates: maturita-
tisqz priuatio. Et coloꝛ diuiditur in sex partes: album. s.
croceum citrinū: igneū qui est ignis coloꝛ: rubeū clarum qui
coloꝛi zafrani similis est: rubeum spissum qui sanguinis ē co
loꝛ ⁊ nigrum. Coloꝛ albus abinde fit: aut quoniam nihil il-
li admiscet̃ choleraꝝ. Aut phlegmatis causa multi quod ad-
mixtum est. Croceus quoniaz que vrine miscētur pauce cho
lere sunt: ⁊ parū illā tingunt. Igneus fit ex multarū admix-
tione cholerarū amplioꝛ ꝙ que croceū tingūt. Coloꝛ vero ru
beus clarus propter choleraꝝ fit admixtionē: plurimū ꝙ in
igneo sint. Rubeus aūt spissus ex sanguinis cū vrine admix
tione. Accidit aūt vrine huius esse coloꝛis in grauibus dolo
ribus vt est colica podagra ⁊ doloꝛibus auriū: alijsqz huius-
modi grauibus ⁊ estuantibus. Eodē quoqz accidit modo su
um tingēti coꝛpus alcana: est etenim in ea virtus subtilis q̄
per poꝛros mittitur coꝛpoꝛis donec ad vrine perueniat oꝛga
na ⁊ ea tingit. Eodē etiam modo qū zafrani aliquid sumitur
contingit: aut cassie fistule: nisi ꝙ cassia fistula vrinā facit ru
beam ⁊ facit vrinaz ad liuidū declinantem: zafranū autē ad
claritatē ⁊ croceū. Nec opoꝛtet his de causis vrinam iudica
re rubeā: nisi prius odoꝛē agnouerit: qui si fetidus est putredi
nem significat ⁊ febꝛem. Sin interogationibus vtatur: ⁊ eas
querat quas diximus causas ne foꝛte in fallatiā cadat. Fal-
latie ⁊ enim casus in huiusmodi grauis est ⁊ magni nocumē-
ti. Urina vero nigra aut frigiditatē significat in modera
tam que vrinaz coagulat ⁊ denigrat: aut caloꝛis grauitatem
⁊ adustionē. Est aūt inter coloꝛem nigrū qui frigoꝛis nūtius
est ⁊ qui adustionē significat grauē differentia: quoniam qui
ex frigiditate est nimia primo albus est: dehinc liuidus fit ⁊
ad nigrū transit. Quiqz ex adustione graui: primo rube⁹: de-
hinc ad nigre ⁊ rubei medium: inde ad nigrū transfert̃: quē-
admodū in ictericia cōtingit. Est etiā coloꝛ vrine niger: prop
ter cholere nigre admixtionem. Hoꝛū oīuz laudabilioꝛ est
coloꝛ croceus ille qui nimiū nō est in eo citrin⁹ scil: ⁊ deterioꝛ
oībus nigra vrina ⁊ tenuis.

Capitulum. xiiij. de substantia vrine.

v Rine substantia. i. liquoꝛ diuiditur in tres: i te-
nuem spissaz ⁊ tēperatam. Tenuis vrina
aut fastidiositatis cū putredine causa fit. Fastiosi-
tas namqz cum putredine fit ex digestionis priuatione: quo-
niam digestio vrinā spissat: ⁊ oēs materias: aut oppilationis
cā. per arctos nāqz meatus materie nequeūt decurrere spisse:
sꝫ ab eis quod tenue ē colatur: quēadmodū crebꝛo fit ⁊ egre-
ditur. quod spissū est remanet. Spissitudo aūt vrine aut
ex humoꝝ ē maturitate ⁊ digestiōe: aut humoꝛe aliquo cros-
so qui miscet̃ vrine. Hac ergo de cā tenuis vrina deterioꝛ ē in
pueris ꝙ in iuuenibus: qm̄ naturalis pueroꝛū vrina spissa ē:
pp coꝝ cōplexōis humiditatē ⁊ naturalis virtutē caloꝛis qd̓
materias excoquit. Si ergo tenuis fiat ab habitudine egres-
sa ē naturali. Iuuenū aūt vrina tenuis mala nō est eo ꝙ coꝝ
vrine natura tenues existunt ex cholerarū que in eis sunt vir
tute. Tēperatus āt vrine liquoꝛ. ex tēperātia fit humoꝛū i
quātitate ⁊ q̄litate ac maturatione. Diuiditur aūt vrina
rū queqz spissa. s. ⁊ tenuis in duas partes. vrina nāqz tenuis
aut tenuis mingitur ⁊ tenuis permanet ⁊ hec significat quo-
niā natura nōdū maturare incipit materiā a qua moꝛbus fit
aut tenuis emittitur ⁊ postea fit spissa qd̓ naturaz significat
attentā eē ad maturādā materiā. Crossa vero vrina aut
eiusmodi emittitur ⁊ permanet: aut sic emissa colatur ⁊ tenua
tur. Et que spissa effunditur ⁊ permanet. aut māe significat
ebullitionē perfectā eē ⁊ ad statū peruenisse: ⁊ hoc ē si vrina
quz in moꝛbi principijs tenuis fuerit facta est spissa ⁊ paulo
post hypostasis ad fundum descēderit: aut si ab initio moꝛbi
vrina hec nō excolatur: egroti perditionē significat: quoniam
eius spissitudo ex humoꝛū facta est ebullitione. aut ex caloꝛe ē
igneo: ⁊ nature significat debilitatē ab humoꝝ decoctione ⁊

abinuicē separatione. Qum autē vrina cū sua spissitudine iumētorū ē similis vrine. cephaleā significat: que aut fuit aut ē: futurave ē. Calor nāqʒ a natura egressus: si in crossa operetur materia vētositates generat crossas cōgregatoqʒ cū ventositatibus calore crossi ad cerebrū ascensū accelerāt. Qd vero spissa effusa vrina tenuatur ⁊ colatur: significat aūt qm̄ morbi incepta ē maturatio ⁊ eius ebullitio quieuit. hocqʒ sic ē si post pauca hypostasis submergatur. aut quoniā natura ab morbi deficit ematuratiōe postq̄ ematurare ⁊ excoquere ceperat. Si aūt fiat vrina tenuis qum in morbi principio. turbida fuerit prolixitatē significat morbi. Ait enī hypocras in epidimijs. Si vrina post spissitudinē suā. xxvij. die fiat tenuis crisim significat nō cōplendam ante quadraginta dies.

Color aūt quisqʒ si cū aliquo fuerit aliquorū aliquam significat corporis habitudinē. Urina etenīʒ alba si tenuis sit in sanitate quidē significat nature debilitatē frigiditatis cōplexionis cā vt in senibus cōtingit alijsqʒ huiusmodi significat quoqʒ fastidiositatē cū putredine. In morbo aūt habitudines significat malas ⁊ in malitia varias. In cronicis nāqʒ morbis materiā morbū generantē nōdū maturari significat quēadmodū in quartana ⁊ paralesi ⁊ epilepsia ac similibus. In acutis autē morbis qum alienatio mētis patiēti nō inest frenesim significat futurā. Cholerarū ⁊ enim ascensum ad cerebrū portēdit. Qum autē in infirmo mētis ē alienatio interitū significat: signū nāqʒ ē choleras ad cerebrū ascendisse: que illud incēdūt. Si sit autē vrina hec cū malis signis interitū proculdubio significat. Quʒ autē die quarto malis comitata signis hec apparet vrina egrotās ante septimū moriétur maximeqʒ si virtus sit debilis. Si aūt accidētia in vltimo nō sint malitie septimo morietur infirmus die: liberatur autē qui huiusmodi mixerit vrinā egrotās: sed raro. si virtus fortis ē cū quibusdā bonis signis post morbi prolixitatē emissione aut euacuatione forti. Et si aliter preter has duas liberantur determinationes reditū significat morbi oio sicut fuerat. Quʒ aūt in acutis vrina hec apparet morbis post crisiʒ morbi regressū significat. Significat quoqʒ calorē maximū ⁊ in renibus morbū qui diabeta dicitur. Huiꝰ nāqʒ morbi vrīa aq̄ similis ē colore ⁊ liquore quoniā statim vt aquā bibit patiēs mingit illā nec in epate donec cholera tingat permanet. Est ēt vrina hec in lapides patiētibus ⁊ strāguriā sʒ ⁊ oppilationē vt dictū est significat: fit etiā vrina alba pp multum aque potū: sed ⁊ qum multā hō minxerit vrinā. Oʒ itaqʒ hec interrogare signa ne forte in huiꝰ vrine decipiatur medicus significationibꝰ. Urina autē alba spissa humorem significat phlegmaticū crossū qui in venis est cōgregatus: ⁊ quoniam natura illo euacuata ē humore ⁊ per vrinaʒ emittit. In acutis vero morbis si apparuerit effundēti cā ⁊ emissiones timētur infirmus emissione illa liberabitur ea vrina: maximeqʒ si eiusmodi vrina creticorū aliquo appareat die. Et si vrina spermati ē similis liquoris aliquādo per ipsam morborūʒ fit crisis: qui in stō fiunt ⁊ intestinis cum quibꝰ fortis nō ē calor.

Urina aūt crocea ⁊ subtilis naturā significat nō posse materie pficere maturationē pp suā debilitatē: sed ⁊ qm̄ maturare incepit ⁊ colorē imutauit in croceū. Nā etenīʒ prius colorē maturare incipit: eo q̄ illi facilius fit: dehinc aūt liquorē maturat. Qū vero croceus color paruus equalis citrinꝰ salutē a morbo significat ⁊ aliquātulam prolixitatem. Et si pariter in tēperato ē liquore velocitatē finis significat morbi. Est aūt in hac specie vrine crocea. s. ea vrinarū spēs que oleagia vocatur: que oleo. s. similis ē in colore ⁊ liquore: qum croceus eius color paucus est ⁊ liquor eius liquori ē similis olei loti. Quʒ itaqʒ eiusmodi est vrina mala ē ⁊ interitus signū. Hec nāqʒ ex liquefactione fit adipis viscerū: maximeqʒ si magne sit hec vrina quantitatis. Qum aūt pauca est ifirmū non cito periturūʒ significat. Idem ⁊ vrina significat in qua quasi vnctuosum quid supernatat. adipis renū. s. liquefactionē ex mala complexione calida ⁊ acuta que illis accidit. Ignea autem vrina ⁊ tenuis naturā in colore significat fecisse: ⁊ i liquore minie oio. Igneus aūt color cū crosso nō adunatur liquore. Urina rubea ⁊ clara si tenuis sit significat māʒ nō maturari: siquid in eo diutius pseuerauerit aut materiei paucitatem ⁊ inopiā quēadmodū in iuuenibus videmꝰ qum ieiunauerint: aut calorē nimiū in corporis interioribꝰ ex quo cholere generātur multe: quēadmodū in tertiana fieri videmus. Aut tenuitatē vel vigilias: aut tristitiā que corpus fortius calefecit. Nec vero clarus est color cū crosso liquore: eo q̄ crossities liquoris ex maturatiōe fiat: ⁊ vrina clara maturationē nō significat. Urina vero spissa coloris rubei spissi liquorem nō potest hēre tenuē imo spissum. Urina nāqʒ ruboris spissi nō est nisi ex sanguie: sanguis aūt ex maturatiōe. Maturitatis est vrinā spissam facere aliasqʒ materias. Significat aūt vniuersaliter sanguinē. Disgregatim vero in febribꝰ febrem significat continuā que synochus vocatur. Et si vrīa hec crossa est ⁊ turbida a morbi principio. nec excolat̄ apostema significat calidū in epate qd ex sanguie admixto hūore crudo: facta ēqʒ ex sanguie rubea ⁊ ex humore crossa crudo qum illā calor densauerit igneꝰ cuius est pustulas adducere. Hec autem vrina si cū salubribus fiat signis longitudinē morbi ⁊ salutem significat. Comitantibus vero interitus signis mortem post diuturnitatem significat morbi. Et si patiens quis vrinam minxerit rubeam ⁊ turbidam vicesimo die crisiʒ vsqʒ q̄dragesimū differri significat: nōnūq̄ āpliꝰ ꝫ significat crossi liq̄ris vrīa rubea. At vero nigra qū a morbi pricipijs tenuis ē. absqʒ oi significat interitū dubitatione: quoniā eius nigredo ex adustionis fit nimietate aut frigoris ⁊ naturalis extinctione caloris tenuitasqʒ eius ex cruditate ⁊ virtutis a maturādo debilitatiōe. Hec aūt oia interitus sūt signa.

Urina vero nigra liquoris spissi quēadmodū dictū ē: aut frigiditatis significat dominationē quēadmōm ei accidit cuius extinctus ē calor naturalis ⁊ coagulatus: aut sanguinis adustionē quēadmodū illi accidit cuius adustum ē grauiter corpus. aut cholere certe nigre euacuationē quēadmodū declinationis tpe accidit q̄rtane ⁊ desipientie in fine nigre. Horū nāqʒ morborū duorū crisis per euacuationē cholere fit nigre. Simile qd mulieribus accidit que ex sanguinis partus cōstipatione infirmātur quʒ ab eiusmodi liberētur morbo p nigrā vrinā plurimā spissā. Fetus eteni in matris vētre optimo pascitur sanguine: ⁊ claro eiusqʒ remanet purgamētuʒ ⁊ fex: que si cōcludatur partus tēpore morbus fit mulieri cuius crisis est per euacuationē eius sanguis fecis. Et quāto vrina nigra crossior est tanto deterior. Hoc itaqʒ ē si crossicies eius euacuationis materiei cā nō fiat nigre in quartana vt dictū est febre ⁊ desipientia nigra ⁊ similibus. hec sunt que te de aq̄sitate oportebat scire vrine effusioneqʒ circa colorē ⁊ liquorē.

Capitulū. xv. de hypostasi ⁊ quid significet.

P Urgamentū qd phiale imergit̄ i tres diuiditur partes. Primū est nebulosū qd in sūmis videt̄ vasis. Secūdū suspēsum quod in medio ē videre phiale. Tertiū submersū quod i inferioribus ē. Et horū triū quodqʒ diuersū ē ⁊ variat̄: aut in colore ⁊ ē aut albū. aut rubeū. aut nigrū. aut liuidū. Aut in substātia ⁊ ē aut planū aut intercisū aut similagineum. aut laminosū. aut arenosū. aut furfureū. aut orobi simile. aut sāguineū. aut saniosū. Nebula itaqʒ vētū significat crossūʒ qui materiā sursū tollit: sed ⁊ quoniā natura materiā incepit maturare. Ideo ergo hypocras ait. Si nebula appareat in vrina alba i q̄rto die crisiʒ i septio futurā significat. Suspēsio āt mediā significat digestionē: ⁊ quoniā que illā sustulit parua est ventositas que iam incepit dissolui ⁊ dispergi. Hypostasis vero alba maturitatem significat plenā ⁊ perfectam: ⁊ quoniā que in ea est vētositas subtilitata est a calore ⁊ dissoluta. Hoc aūt si alba plana ⁊ equalis est omni fiūt morbi tēpore: colorqʒ vrine pariter citrinus. Cum aūt hypostasis huiusmodi est forme: ⁊ videtur quidē sic aliquando ⁊ aliquotiens nō virtutem significat debilem: ⁊ quoniā aliquibus retunditur tēporibus a materiei maturatiōe que morbū facit. Si sit aūt inferius hypostasis alba sʒ disiūcta: signū ē nām a plena defecisse maturatione: qm̄qʒ ventositas i materia crossa generata est quā ematurare volēs natura incidit ⁊ disgregauit. Hoc aūt purgamētum ⁊ hypostasis disiūcta peior ē leni que in quibusda videtur diebus: quibusdā nō. Et oio mala ea ē disiūcta que in hac perstat habitudie oibus morbi diebus. Significat nāqʒ quoniā que in hypostasi operatur vētositas huiusmodi opationē multa ē: nec valet eā nā dissoluere ⁊ subtiliare. ideoqʒ ⁊ mala plurimum ē. Ait auteʒ in epidimiarum libro hypocras. quoniā cuiusdam viri in vrina die octaua hypostasis rubea lenis ⁊ in vasis fūdo apparuit. Factaqʒ ē ei crisis ⁊ a morbo liberatus est. Alterius in viri vrīa hypostasis alba disiūctaqʒ in vasis fundo vicesima apparuit die: ⁊ sequēti mortuus ē. Et sciendū quoniā hypostasis alba ⁊ lenis ceteris ē laudabilior ⁊ magis maturitatē significans ⁊ sanationē: nisi q̄ hec ipsa laudabilior ē si in fundo sit vasis ⁊ continua. Hec eteim significatio est oportuna salutis egroti: honeqʒ eius habitudis ⁊ finis morbi. Ideo ergo ait hypocras: quoniā hypostasis in fundo vasis alba ⁊ eq̄lis ac lenis si in q̄rto apparet die crisis fit i septimo. Et alibi. Si vrina inquit hec septimo appareat die vndecimo sequit̄ crisis. Alio quoqʒ loco. Si in vrina ingt hypostasis lenis ⁊ mul

ta ⁊ in fundo appareat eius qui febre molestatur ⁊ mētis ali
enatione post capillorū casum mentis significat ⁊ animi re-
ditum. In hac nāqꝫ passiōe ad cerebrum ascendit materia:
⁊ quum hec apparet vrina descendisse eaꝫ significat inferius.
Et hec est bonitatis hypostasis albe ⁊ lenis ac continue in
fundo phiale signum ⁊ fortis significatiōis ad salutē. Quū
aūt in vasis suspenditur medio minus salutē ꝙ que in fūdo
ē significat. Nō si supnatet debilior ē adhuc eius ad bonum
significatio ꝙ suspense. Est aūt omnibus hypostasis me-
lior in fundo ⁊ lenis magisqꝫ salutē significās que post mor
bi est maturationē: ⁊ si ante hanc fuit subtilis postqꝫ ī ea fiat
hypostasis. Quū auteꝫ ante maturationē in morbi principijs
apparuerit illaudabile est. Immergitur autē vrine hyposta-
sis alba ex materia phlegmatica crossa ⁊ viscosa: maximeqꝫ
qū alba est vrina: que ab hypostasi differt alba leni: ⁊ matu-
ritatem significanti: quoniā hypostasis alba partibus est cō
tinua nihil habēs vacuū: sed plurimū lenis ē. At vero phleg
matica incontinua est partibus sed partium est paruarum ⁊
diffusarum quēadmodū arena. Hypostasis crocea calo
rem significat fortem: malūqꝫ ⁊ nequitiam morbi. Hypo-
stasis rubea maturitatis signū est priuationis. Ex rubigino
so nāqꝫ est sanguine qui minime bene decoctus est. Ideo er-
go morbi significat prolixitatem. Morbꝰ autē finitur: si dige
stio compleatur sanguinis ⁊ maturitas. Et si hypostasis hec
malis comittat̄ signis mortē significat in longinquis. Hy
postasis aūt liuida imoderatam significat frigoris dn̄atio-
nem ⁊ virtutis mortē: ⁊ amplius si cū malis sit signis. Hy
postasis vero nigra ⁊ in fundo ceteris omnibus est deterior
⁊ amplius mortem significans: quoniā vt dictuꝫ est: aut adu
stionem significat grauem: aut imoderatuꝫ frigus quod ma-
teriaꝫ coagulat ⁊ denigrat. Differt autē hypostasis nigra q̄
ex frigore fit ab ea que ex adustione caloris: quoniam si pri-
mū liuida sit dehinc nigra fiat: nigredo eius ex frigoris vi
facta est. Si sit aūt primū rubea: dehinc ad nigrū vertatur ni
gredo ipsiꝰ ex vi fit incēdij. Hypostasis farine similis cros
se ⁊ suico ordei mala est: quoniam ex sanguinis fit adustione
crossi ⁊ ex carnis liquefactione dissolutioneqꝫ eiꝰ ī varia fru
stra. Calor etenim igneus desiccat liquefactā carnē ⁊ indu-
rat: facitqꝫ illā tāꝙ quod frixuꝫ est. Laminea vero peior
est precedēti quoniā ipsa fit si mēbra dissoluantur radicalia
varia dissolutione ⁊ intercidantur abinuicē. Que aūt furfu-
ri similis est hypostasis laminosa deterior est: quoniā arteria
rum excoriationē: aut vesice significat scabiē. Arena vero
que in fundo mergitur vrine calculoruꝫ significat generatio-
nem: aut in renibus: aut in vesica. Huius aūt arene alius est
color vt orobi: alius sandarici rubei. Et hec duo sunt ī illius
vrina cui in renibus ⁊ in vesica passio est. Alius aūt arene
color: que etiam lapides in vesica significat ⁊ illius color si-
milis est cineri: qui ex phlegmatica fit humiditate. Aut ex sa
nie phlegmati mixta: que caloris nimio nodatur renum: quē
admodū ⁊ lapides ex balnearibꝰ cōnodāt̄ aqs: vt̄ ī balneoꝝ
caldarijs. Est ⁊ alia cui est color niger que calculos in renibꝰ
significat ex humiditate generatos phlegmatica cui aliquid
sanguinee admixtuꝫ est fecis. Sanies aūt que in vasis fū
do mersa est: vlcera in aliquibus significat vrine organis vt
renibus vel clausul̄ vrine: aut vesica vel virga que eruperunt:
aut vlcera certe mēbrorū que his superiora sunt. Et differūt
sanies que ab organis vrine ab ea que a superioribus venit
mēbris: quoniā que ab vrine soluitur instrumētis sepius ⁊ lō
go cōtinuato fluit tēpore: que aūt a superioribus defluit mē-
bris vno aut duobus vel tribus ⁊ fortasse paulo amplioribus
decurrit diebus. Amplius si quod in vrina decurrit squa-
me sunt: ⁊ odor est fetidus: vlcus in vesica esse significat. Qū
autē cū sanie que mingitur hypostasis est in fundo ⁊ lenis si-
gnificat ī vesica apostema quod ematurauit. Hoc eni aposte
ma quꝫ maturatū fuerit: humores ematurati ad vesicā deflu
unt ⁊ cū vrina egrediuntur: apparetqꝫ ī vrina maturitatis si
gnuꝫ. Oportet autē secernas saniē albā que ī vrina appa
ret ⁊ hypostasim que a phlegmate: ne forte fallaris ⁊ in iudi-
tio pecces. Differunt ergo quoniā sanies fetidi ē odoris. Hec
de vrinarū significationibus qua morbi sigificātur ⁊ passio-
nes dixisse sufficiat.

Capituluꝫ. xvj. de significationibus eorū que a corpore
egeruntur.

e T quoniaꝫ de vrina dictum est ⁊ eius si-
gnificatiōibus: quasqꝫ signi
ficet corporis habitudines circa maturationē ⁊ alia
iam de egestionibus dicendū videtur quasqꝫ he significent
habitudines. Dico quoniam egestionuꝫ significationes
corporis habitudines minus cōmunes sunt: ꝙ que vrinaruꝫ
eē ostense sunt. Per vrinam nāqꝫ que ī venis epate queqꝫ in
vrine sunt organis passiones significantur. Egestio aūt eas
que in stomacho ⁊ itestinis sunt passiones ostendit: queqꝫ sit
in eis digestionis virtus ⁊ debilitas. Significatio autem
egestionis qua corporis significantur habitudines quatuor
ex rebus variatur: ex q̄ntitate: ex qualitate: ex egressionis tē-
pore: ⁊ ex ea cum qua egreditur habitudine: dico autem ha-
bitudinē hanc: quoniā aut cū sono egreditur: aut cū vnctuo-
sitate: aut cum viscositate vel similibus. Ex q̄ntitate quidē
variatur quoniam sua in q̄ntitate: egestio in tria seperatur in
multum. s. parum ⁊ medium. Horū autem quodqꝫ excollatio
ne iudicatur: aut ad ciborum. s. q̄ntitatem: aut ad qualitateꝫ.
Et hec ad q̄ntitatem cibi collatio est quoniam si multi sunt ci
bi ⁊ egestio multa: organorū cibi significat virtuteꝫ ⁊ saluteꝫ.
Sic ⁊ si cibus paucus est egestio quoqꝫ sequatur pauca. Qū
aūt multis comestis cibis egestio pauca est: debilitatem orga
norū cibi ⁊ expellētis significat virtutis. Quod si egestio mul
ta ex paucis fiet cibis expellētis significat virtutis fortitudi-
nem pascētisqꝫ debilitateꝫ virtutis: sed ⁊ superfluitates quas
expellit natura cū egestione: iuxta egestionis q̄ntitateꝫ q̄ egre
ditur eorūqꝫ que cū ea egerūtur: pariterqꝫ si persiterit portē
dit futuram matiem. Coll̄o vero eius ad qualitatē cibi: quo-
niam cibus quidaꝫ amplior ad corpus peruenit: ꝙ purgamē
ta eius egrediantur: vt musa ⁊ nuces. Aliusqꝫ est cuius pur-
gamēta plura sunt ꝙ ipse qui sumitur cibus vt pastinaca ⁊ se
lianū. Alius cuius purgamentorū q̄ntitas equalis est qui su-
mitur cibo vt farine mūde panis: caro agnorū annualis: ⁊ e
dulina. Significationes igitur harū sunt diuersitatū ex cibo
⁊ egestionis cōfiguratione ad cibi qualitatē ⁊ eius temperan
tia in liquore. Tēperate etenim qualitatis egestio ipsa natu-
ralis est: si iuxta ciboruꝫ fuerit q̄ntitatem. Que aūt ex qualita
te sumitur egestionis significatio in tres diuiditur partes: q̄
rum prima liquor est: scđa color: tertia odor. Ex liquore
quoniā liquor aut humidus est: aut siccus. Et humida signi
ficat egestio aut succositatem cibi ad epar non iti. Aut quo-
niam humores in stomachuꝫ influunt: ⁊ eius nō mittunt ad
epar succositatem. Aut certe humores ad itestina defluentes
qui egestioni mixti ipsaꝫ humectant. Hec autē ex egestionis
agnoscuntur calore. Si etenim eius sit color qui ⁊ cibi signifi
cat nihil ad epar missū. Si vero alicuius humorū colore tin
gitur humores significat ad interiora defluentes. Egestio au
tem sicca robusti significat caloris nimietatē qui in cibi orga
nis humiditatē eius ebibit. Aut quoniā nimiū cibo corpus
egebat: eparqꝫ fortiter cibi attraxisse succositatē. Ex colo-
re aūt egestionis sumitur significatio: quoniā alius quidē co
lor ad igneū declinat ⁊ alius igneus est ⁊ in alia nihil est cro
ceum: alius croceus: alius viridis: alius niger. Igneꝰ nō ple
nus egestionis ē naturalis que sanitatē significat: si circa sic-
citatem ⁊ humiditatē tēperata fuerit. Igneus vero choleraꝫ
rubeā significat dominātem eiusqꝫ multū ad intestina deflu-
xum. Si igitur in morbi appareat principijs: cholere rubee
significat multitudinem. Si in declinatione corporis purga
tionem. Et in qua non est croceus color egestio omnino si
gnificat quoniā nihil cholerarū ad itestina descēdit ꝑ meatꝰ
qui a felle ad ea sūt: aut qm̄ cholera ad aliū tēdit ⁊ īfluit locū
quēadmodū ī ictericijs fit. Crocea aūt egestio significat
cholerarū maiorē ꝙ oporteat fluxū ad itestina. Viridis
vero cholerā significat ziniaricā ⁊ calorē imoderatū qui do
minatur stō. Et si eius viror coloris porrei est minus maluꝫ.

Porro nigra egestio imoderatā significat cholerā nigrā
aut naturalis extinctionē caloris. Et hec egestionis pessima
ē: mortisqꝫ signū nisi forte paulatim euacuetur. Ex odo-
re quoqꝫ sumitur egestionis significatio. Si sit etenim odor
eius acerbus frigiditatē ⁊ phlegma significat acerbū. Qum
vero putridus putredinē ostendit. Et ex egestionis tēpo
re significationes sumūtur: quoniā eius egressus tēpora di-
uersa sunt: aut eni accelerat aut cōsueto exit tēpore aut imo-
ratur. Que imoratur virtutis significat expellentis debilita
tē. Aut qm̄ egestio ad itestina cito non descēdit: aut digestio-
nis morā. Cuiꝰ aūt accelerat egressus aut retinētis debilita-
tē virtutis. aut qm̄ aliquid virtutē mouet expellentē significat
que aut cholera est influēs ⁊ mordet stomachū aut cibus pū
gens aut pustule ⁊ vlcera que in stō sunt: que pūgit cibus. co
giturqꝫ virtus depellens ad motū alio ꝙ suo tēpore. Que āt
suo egreditur tēpore cōsueto: regentis corpus ostendit virtu-
tis sanitatē. Egreditur quoqꝫ varia habitudine egestio:
quoniā aut cū sonitu aut cū vnctuositate aut viscositate aut
cū spuma: aut certe leuis est ⁊ aque supernatans: aut eum ea

sanguis egreditur aut sanies. Et que cum sonitu emittitur si gnificat quoniã egestionẽ humiditas miscet in qua ventosi tas ẽ inflatiua. aut quoniã intestina frigiditatis cã densata sunt que illis dñatur. Unctuosa autẽ egestio adipis significat liquefactionẽ ꝛ pinguedinis. Et si simul viscosa sit membroꝝ principaliũ significat liquefactionẽ. Spũosa egestio calorem signat fortẽ quẽadmoduꝫ in cacabis fit bullientibus: aut vẽtositatẽ que illi cõmiscetur vt i mari ẽ ex vẽtorũ flatu videre ꝛ vndarũ motu. Leuis aũt egestio que super aquam natat: ventositatẽ significat imixtã quẽadmodũ colicis accidit. Cũ qua vero sanguis emittitur aut sanies. sãguis quidẽ vulnera significat: aut in intestinis subtilibus aut crossis. sanies vero intestinorũ vlcera. Et si sanguis ꝛ saniei ante fit emissio ꝙ egestionis: intestinorum significat crossorum vlcera. Si autem post egestionem intestinis in subtilibus ea esse ostendit. Qꝫ si imixta sunt simul omnia. mediorum significat intestinoꝝ vlcera. Hec õ egestionũ significatõe dicẽda videbant.

Capꝫ. xvij. de screatuũ ꝛ sputorum significationibus.

q Uod natura ab istis expellit anhelitus: i pleuresi ꝛ peripleumonia aut imaturũ ẽ ꝛ vocatur salina. Aut maturũ ꝛ dr̃ sputũ. Horũ aũt significatio qua passiones significãtur que i spũs fiũt organis quatuor est modis diuersa. Prio ex ꝙtitate. Secundo ex qualitate. Tertio ex tẽpore. Quarto ex mittẽdi modo. Ex quãtitate qm̃ sputum aliquãdo multum est: aliquãdo paucũ: aliquãdo mediũ: horũ nõnunquaꝫ aut nihil emittit patiẽs. Sputũ multũ maturitatẽ significat: ꝛ qm̃ morbi statũ attigit. Paucũ significat nãꝫ icepisse ematurationẽ: ꝛ qm̃ morbꝰ initium transijt ꝛ augmentum icepit. Qꝫ si temperatũ erit iter multũ ꝛ parum naturã morbũ maturasse significat quadam maturitate ꝛ morbũ adhuc i augmentis esse. Qum aũt nihil oino emittiẽ morbus i pricipijs ẽẽ significatur. Ex qualitate quoqꝫ dr̃ significatio. sꝫ hec in quatuor distribuitur partes: i liquorem. i colorẽ. in odoreꝫ in figuraꝫ. Et sputi liquor aut tenuis ẽ ꝛ naturam maturare significat icipientẽ debiliter. Aut crossus ꝛ hũoris significat crossitiem ꝛ maturationis dilatationẽ. Aut temperatꝰ iter vtrũqꝫ materiã optime maturatã demõstrat: ꝛ qm̃ morbi status icepit. In colore. qm̃ aliud croceum ẽ per multum: hicqꝫ cholere significat multitudinẽ ꝛ vires. Aliud albũ materiãqꝫ significat esse phlegmaticã. Quoddã aũt rubeũ materiã demõstrans ẽẽ sanguineaꝫ. Aliud rubeũ perfectum qͦ etiã materiã plurimi mõstrat esse caloris. Est quoqꝫ nigrum quod cholerã significat nigram ꝛ incẽdij adustiõisqꝫ magnitudinem i anhelitus organis. Quoddam qͦqꝫ ẽ liuiduꝫ qͦ aut magnum significat calorem aut frigiditatẽ ĩmoderataꝫ.

Odor quoqꝫ iudiciũ mõstrat: quoniam sputũ aliud fetidi odoris putredisqꝫ grauitatẽ significat. Aliud aũt odore caret quod a putredie salubre est. Et figura consideretur. qͦdam nanqꝫ sputum rotundum emittitur. materiamqꝫ crossam significat ꝛ viscosaꝫ que in pulmonis adunata est canali: caloremqꝫ validum cui tempus si perferatur in ptisim adducit. Ait aũt in epidimiarũ libro hypocras quoniam nõ se hrecitãtis sputũ rotũdũ cõsumptioneꝫ significat: vidisseqꝫ se hoiuꝫ ꝙplures qui hoc emitterẽt sputũ i ptisis deductos molestia. Et rursũ inquit quoniã sputũ emittens rotũdũ cum febre ꝛ malis signis alienationis mẽtis: mẽtis alienatio fit illi. Aliud aũt varie ẽ emissũ figure ꝛ fluit quod tenuitatẽ significat materie: paucitatẽ quoqꝫ caloris ꝛ maturitatis. Ex tẽpore autẽ signũ fit: quoniã sputũ quoddã in morbi emittitur primordijs qͦ morbi breuitatẽ ꝛ maturationis significat acceleratiõnẽ: cuiusdã emissio differtur in posterũ qͦ morbi significat prolixitatẽ. Modꝰ vero quo emittitur cõsiderat quoniã alicuius emissio facilis est nec per tussem fit: ꝛ si cum tussi sꝫ pauca qͦ maturitatẽ significat ꝛ virtutis robur. At vero quoddã difficulter expuitur ꝛ tussi graui qͦ maturitatis priuationẽ ꝛ virtutis ostendit debilitatẽ. Melius aũt oibus sputũ celeritatisqꝫ finiẽdi significãtius morbi qͦ albũ maturũ multeqꝫ quãtitatis continuũ facile emissuꝫ ꝛ sine tussi ꝛ sine odore eiusqꝫ a morbi pricipijs emissio fuit. Deterius vero ẽ huic ꝯriũtenue. s. paucũ imaturũ abiuicẽ disiũctũ cuius difficilis ẽ emissio ꝛ cũ tussi graui. color illi niger aut viridis: aut croceus p multũ: aut certe liuidus ꝛ odor fetidus. Oia hec reproba sunt signa ꝛ interitũ presignãt.

Capitulũ. xviij. quid in corpore sudores significent.

s Ignificatio sudoris circa corpis hiũditates quatuor ex rebus variatur. Primũ quidẽ ex mẽbro a quo emittitur. Secundo ex frequẽtia. Tertio ex quãtitate. Quarto autẽ ex qualitate. Ex mẽbro in quo apparet quoniã quocũqꝫ inceperit ex corporis mẽbro signũ est in eo morbũ ẽẽ. Ex frequẽtia quoniã cuius frequẽs ẽ egressus ꝛ spissus laudabile est. significat eni naturã ad expellendas roboratã superfluitates: corporisqꝫ purgationẽ. Et si eius est egressus intercisus. ab interpollatis. s. decurrẽs mẽbris: aut alia quidẽ minus alia sudãt amplius mẽbra: aut aliquãdo quidẽ exit: deide cessat ꝛ reuertitur: malũ hoc oẽ significãt nãqꝫ nature virtutẽ nõ ẽẽ qua se mel oia expellat. Ex quãtitate autẽ quoniã sudor quidaꝫ in mĩtũ ꝛ parũ tẽperatus ẽ, qui ꝛ laudabilior ꝛ meliora significãs ẽ. Aliꝰ ꝙtitate tẽperata amplior quꝫ emittiẽ imoderatꝰ hocqꝫ malũ. virtutẽ nãqꝫ dissoluit ꝛ debilitat. Quidãqꝫ tẽperato minor ꝛ nõ hꝫ materiã ꝙ morbũ adducit. hicqꝫ significat nature aliquid nocere: ꝛ ab expulsione debilitari materie. Ex qualitate vero propter sex res imutatur. Prima est calor ꝛ frigiditas. Secũda color. Tertia odor. Quarta sapor. Quĩta liquor. Sexta equalitas ꝛ inequalitas. Ex frigiditate ꝛ calore: qm̃ qum sudor in calore tẽperatꝰ ẽ ꝛ frigore laudabile ẽ: ꝛ si extra tẽperantiam malũ ẽ nisi ꝙ qum in frigus exit pessimũ: in calore aũt minꝰ malũ. Ex colore qm̃ q albus ẽ laudabilis: ꝛ qui croceus cholere significat dñationẽ: qui rubeus sanguis abũdantiam: q liuidus ꝛ niger ꝛ viridis cholere nigre dominationẽ. Et qum horũ aliquo humoruꝫ fit passio: ꝛ colorem hẽt sudor qui hũoris est. optimũ ẽ: significat etenim qm̃ natura humorẽ morbum generãtem purgat: ꝛ ab corpis emittit iteriorihus. Si aliter sit malũ est. qm̃ hũoris significat quem nõ oporteret egressum. Ex odore vero qm̃ alius odor acerbus ꝛ morbum facientẽ hũorẽ phlegma acerbum esse significat. Alius acuti odoris ꝛ cholericum significat humorẽ pungentẽ. Alius putridus humorem demõstrans putridum. Ex sapore quꝫ hic sit dulcis: iste salsus: ille acerbus. Amputatiõis aũt eius iudicium ꝛ eius nocumẽti qͦ ꝛ coloris ẽ ac odoris. Ex liquore vero qm̃ quidaꝫ tenuis est ꝛ hũorem significat subtilem: quidã crossus ꝛ humorem mõstrat crossum esse. Ex equalitate vero ꝛ inequalitate qm̃ quidam in oibus ẽ equalis ꝗlitatibus quas diximus: ꝛ lauda bilis est: quidã inequalis ꝛ malus. Hec sunt que de sudore dicenda videbantur: atqꝫ hic ẽ sermonis cõium signoꝝ morbos passionesqꝫ significantium terminus.

Sermo octauus hrime ptis libri cõpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeher moysi filij seian de morborũ manifestorũ significatiõibꝰ hẽns. 22. capitula translatio stephani phlosophie discipuli de arabico in latinum.

Capitulũ.i.de propriorũ signorũ diuisione.

Ommuniũ expla
nauimus signorũ scientiaz que est
pulsus: vrine egestionis: sputi sudo
e risqz scientia: ⁊ superest nobis de
signis speculari cuiqz morbo pro-
prijs ⁊ passioni. Dico ergo quoniã
proposuimus vnũquodqz signorũ
que sanitatẽ significant vel morbũ
vel neutrũ: aut quod trãsijt: aut qd
presens: aut certe quod futurũ significat. Et que presentia q-
dem circa sanitatem significant: iã a nobis explicata sunt qũ
de cõplexionũ naturaliũ diximus diuersitatibus. Que autez
ex significãtium sunt genere morbos: hoc dicemus loco ⁊ se-
quenti hoc sermone. Ea vero signa que preterita significant
⁊ transacta medico necessaria nõ sunt. Que vero futurorum
signa sunt: in decimo exponemus sermone que etiaz portẽdẽ-
tia vocantur. Que aũt nec sanitatem nec morbũ: qui sanita-
tis agnoscet signa ⁊ morbi in singulis corporibus diligenti⁹
facile intelliget. Qui etenim duarũ spetieruz harũ sigillatim
verã agnoscet ⁊ tenebit notitiã: ea certo discernere ⁊ intellige
re signa poterit que inter has duas cõtinentur species sanita
tis scil' signa ⁊ morbi in vno eodẽ corpore: quẽadmodũ in cu
ius corpore in visu: auditu: aut alijs inuenitur actionibus.
Et que actiones significant signa quibus nocumẽta nocent
morborũ vocantur signa: que autẽ salutem significant actio-
nũ: sanitatis signa. Potes aũt ⁊ signa cognoscere que nec sa
nitatem nec morbũ significãt ex eo loco: quo de signis futuro
rum dicemus qum de portẽdẽtibus morbos signis in sanorũ
corporibus: aut salutem in infirmis tractabimus. Signa ⁊
enim morbos portẽdẽtia: in sanis corporibus preteritã non
significant egritudinẽ: qũ sit morbi diffinitio ipsuz esse nocu
mentum actionis sensibile. Corpora aũt que iam in precipi
tio morboruz posita sunt: actiones eorũ sua in naturali super
sunt habitudine: nisi ꝙ quadam immutate sunt alteratione:
aut in q̃titate vt ciboruz appetitus si augeatur aut minuat̃.
Et egestio si aũt modum excedit q̃titatis ciborũ: aut ab ea i-
minuitur: aut in qualitate: vt si appetitus mutetur in dulcorẽ
aut acerbitatem: ⁊ egestio si in citrinitatem mutetur: aut ru-
bedinem: aut in tẽpore: vt si ciborum appetitus ante cõsuetu-
dinis horam moueatur aut differatur. Hec etenim signa ple
num nõ significant morbũ: sed nec perfectã sanitatẽ. Ideo er
go nec sanitatem nec morbuz significant. Sic quoqz ⁊ signa
que salutẽ i corporibus significãt infirmãtiuz sanitatẽ non si
gnificãt plenã eo ꝙ presentẽ significat morbũ: nec tamẽ mor
bos dicuntur significãtia: eo ꝙ nature significant virtutez ⁊
robur: ⁊ qua morbum superat vim: factaqz sunt neqz morbi
neqz sanitatis significantia signa. Sicquoqz ⁊ signa que ex
corporibus ab infirmitate surgẽtium sumũtur ⁊ senũ huius-
modi vocantur. In his etenim corporibus actiones i vltimo
nõ sunt cõplemẽti ⁊ virtutis: quẽadmodũ in sanorũ corpori-
bus: nec oio nocentur: quẽadmodũ corporibus accidit infir-
mãtium quin ĩminute sunt ⁊ debiles ex naturalis caloris de-
bilitate. Signa huius oia eo exponemus loco: quo de morbo
ruz fieri paratorũ signis expediemus. Hoc aũt loco de his ꝓ
posuimus tractatum signis que presentes significãt morbos
Dico ergo quoniaz morbi passionesqz que in corporibus
fiunt: quidã in ea mẽbrorũ fiũt parte q̃ sensui pz: eorꝫqz signi-
ficationes faciles sunt ⁊ leues: quidã i his que a sẽsu abscõdi
ta sũt accidũt q̃ sũt iteriora mẽbra. significationesqz eorꝫ dif
ficiles. Et nos p̄mũ qui sensui patẽt morborꝫ tractatũ texem⁹
qum sit magis discẽti oportunũ. Exercebitur etenim mẽs ei⁹
in his qui sensui manifesti sunt morbis ⁊ ab eis ad occultas
trãsibit cognoscendas passiões eritqz illi facilior scia. Di-
co ergo quoniã manifeste sensui passiones alie exterioribus
⁊ interioribus corporis sũt cões. febres. s. ⁊ apostema: quedã
in superficie sunt tm̃: ⁊ harꝫ alie ab interioribus fiunt cãis q̃
sunt. s. passiones superficiei corporis accidẽtes: quedã ab ex
terioribus. Heqz aut ex corporibus inaiatis vt lapis ensis ⁊
que similiter se habẽt. aut ex venenoso aiali vt percussiõe scor
pij morsura pũctura. Et nos de febriũ signis cãisqz primum
dicemus: subsequẽter aliorꝫ que sensui patẽt morboruz expli
cationẽ texentes.

Cap^m. 2. de febriũ generib⁹ ⁊ spẽbus signis quoqz ⁊ cãs.

Ebris est morbus ex mala cõplexione calida
f oi cõis corpori. Ideo ergo diffinitur eẽ
calor extranaturalis a corde procedẽs ⁊ per arteri-
as missus ad oẽs corporis ptes: eiusqz nocẽs actionib⁹. Hec
diffinitio ex ipsa febris sumitur substãtia ex calore. s. extrana
turali: nõ ex ipsam sequẽtibus accidentibus: quẽadmodũ q-
dã fecerunt medicorũ diffiniẽtes febrẽ ex longinquis accidẽ
tibus ipsam sequẽtibus. Aiũt eni nõnulli quoniã febriũ alie
sequũtur apostemata mollia: alie apostemata dura. Sunt ⁊
qui dicũt febres alias cũ rigore eẽ. alias cũ cõfractione. alias
cũ cephalea ⁊ alijs huiusmodi longinquis accidẽtibus: nec
diuidũt febres ex ipsa caloris extranaturalis nã: quẽadmo-
dũ hypocras in epidimiarũ libro quz dixit febres alias pun
gere. alias iocũdi eẽ tactus. Sũtqz hec due spẽs ex caloris q̃li
tate sũpte: q̃dã minime pũgẽtes que post augẽtur: ⁊ hec diffe
rentia ex caloris ducitur quãtitate. Ex ipso aũt earum motu
quz dixit febres alie calide sunt ⁊ manũ adurẽtes: quedã gra
uissimi a p̃ncipijs incendij: q̃daz inflamãtes. Differentie he
oẽs ex caloris sumpte sunt natura. Diffiniuit aũt eas ex ꝓ-
ximis accidẽtibus quz dixit. Febres alie sunt in crocei vltio:
alie in ruboris vltimo: quedã ãt ad virorẽ declinãt aut ad liui
ditatẽ. Differentie he ex primis sumuntur accidentibus que
ex humoribus febres generantibus fiũt: nõ ex longinquis vt
apostemata cephalea ⁊ similia. Sunt aũt febriuz genera
tria. Primũ ẽ febris que in spũ fit ⁊ ab eo incipit atqz ad cor
perducitur a quo per arterias mittitur in oia corporis mem
bra: vocaturqz huiusmõi febris diei vl' effimera. Spũs nãqz
quz calefactus fuerit ⁊ naturalis calor in igneũ fuerit altera
tus calorẽ cor calefit eaqz mittitur calefactio a corde per arte
rias quas ⁊ calefacit: mittiturqz ab arterijs calor hic ad oẽs
corporis partes ⁊ in eas dispergitur. Secũdũ ẽ genus que in
humoribus fit febris ⁊ ab eis calor incipit mẽbraqz hec post
illud calefacit donec ad cor perueniat a quo missus ad arte-
rias in oia diffunditur corporis mẽbra ⁊ putredis vocat̃ fe-
bris. Tertiũ sequitur genus febris que in mẽbris fit principa
libus a quibus qũ inceperit ad cor mittitur ⁊ ab eo per arteri
as in oia corpis mẽbra vocaturqz febris ethica. Hec sunt fe
briũ genera: que iõ tria sunt: qr nõ nisi in materia apparent.
Materie ãt corpis tres sunt spẽs: humores ⁊ mẽbra princi-
palia. Si ergo ĩfixus ⁊ ĩpressus harũ alicui calor fuerit mate
riarũ febris quẽadmodũ dictũ est exestuat. Dedit autẽ harũ
Galienus triũ exẽpla febriũ exẽplis oportũis ⁊ similib⁹: ita-
qz febris diei ex^m ẽ aer calid⁹ quo vter ipletur: calefitqz vter
aeris calore. Sic quoqz spũs si incaluerit cor calefacit ⁊ oẽ
corpus. Putride ex^m febris aqua calida est qua vas repletur
frigidũ. calefit aque calore vas. Pari mõ si humores calefiãt
eorũ transit ad cor calefactio ⁊ in oẽ corpus. Ethice vero fe-
bris ex^m vas calidũ inquit: si aqua fundat̃ frigida calefit va
sis calore. Eadẽ rõne si mẽbra incalescãt radicalia cor calefit
⁊ spũs. spũs quoqz ⁊ humores queqz in toto sunt corporꝫ: vñ
⁊ hec febris tolli nequit oino si roborata vires assũpserit.

Capitulũ. iij. de vnius diei febre. i. effimera cãis quoqz ⁊
signis:

Ffimera febris ea ẽ que in corpore vigintiq̃
e tuor permanet horis die. s. ⁊ nocte
deinceps finitur. Nõnunq̃ ãt ante hũc deficit ⁊ imi
nuitur terminus. aliquotiẽs vero amplius in corpore morat̃:
sed ⁊ vsqz quadraginta octo: ⁊ fit vt ad septuagintaduas per
ueniat horas. Hec febris ex manifestis fit cãis. Harũ cau
sarũ q̃tuor sunt genera. Primũ corꝫ q̃ ab exteriorib⁹ corpori
occurrunt que illud aut actu calefaciãt vt solis estus ⁊ ignis
ardor ⁊ balnei aer si diutius in eo fuerit imoratũ: aut potẽtia
liter vt aq̃rũ balneũ qb⁹ medicamia imixta sũt cal'a vt aluis
aq̃ ⁊ sulfuris: aut certe spissãt porros actu vt aq̃ frigida q̃ sup
fluitates recludit fumosas in corpis iteriora: aut spissant illos
potentialiter vt alumiose aque lauacrũ. Nec vero oia corpa
qum spissata fuerint febrez patiuntur sequẽtem diei vnius sz
a quibus humidi ⁊ calidi: aut calidi ⁊ sicci soluũtur vapores
si spissata fuerint ⁊ cõstipata eiusmodi prohibentur vapores
dissolui: coadunaturqz i eis calor. Si itaqz que in huiusmõi
sunt corpore materie minie putredini preparate sunt effime-
ra fit. Si aũt putredini apte sũt suscipiẽde putride ex eis ori-
unt̃ febres iuxta q i corpe ẽ humorẽ queqz ab huiusmodi fit
febris cõtinua ẽ acuta ⁊ grauis ac molesta ⁊ i ea periculum.
quẽadmodũ deinceps dicemus. Secũdum est eorũ gen⁹
que ad iteriora mittũtur vt cibi medicamia. Tertium genus
est motus imoderatus aut corporis vt exercitiũ laboriosum
aut anime vt ira. tristitia. cura. ⁊ similia. Quartũ aũt pas
siones que i mẽbris fiũt manifestis ex apertis causis. vt apo
stema ẽ calidũ qd i iguibus ex pedum fit vulneribus: perfer-
turqz calor ab iguinibus ad mẽbra vicina a quibus ad alia
vsqz cor: ⁊ a corde p arterias ad oia mittitur corporis mem-

bra. Quibus aūt febris significatur effimera qum in corpore fuerit q̄ qualisqȝ febris sit signa sunt hec. si aliqua precesserint manifestarū quas diximus cārum videatur. Febricitansqȝ in caloris principio dolorem nō patiatur: sitqȝ pulsus eius equalis: ⁊ aliquādo parū admodum varius sȝ non manifestus: qui ⁊ cito discedit: fit quoqȝ calor qum corpꝰ tangitur tranqllus: lenis ⁊ nō pūgens qualis balnei ē calor: ⁊ si infirmus facile patiatur morbū. Fit aūt in vrina hypostasis in fundo lenis in oībus febris tēporibus: nec fetor in ea multus erit: ⁊ si sit sȝ modicus ⁊ qum febris discesserit: aut cuȝ sudore aut cū effusione quadā: qumqȝ cesserit nihil oīo signoꝝ supersit febris: quēadmodū in putridis remanēt: ⁊ in pulsu ⁊ in vrina. Nec vero quȝ balneatur post discessuȝ febris infirmus sentiat in balneo rigorē: aut puncturas: sȝ ad suā reuertatur hitudinem naturalē: his signis febris significat̄ effimera. Signa aūt quibus ex cāis hec febris fcā sit huiusmōi sunt. Que ex adustiōe solis ⁊ aeris ē calidi febris: oculos facit patientis calidi tactus: caput inflāmatuȝ: cutem ⁊ faciem siccam: ⁊ si cuti supponatur manus calidam inuenis: pulsuȝ velocē ⁊ puum. Que vero ex cōstipatione fit porrorum signa hec habet: patiētis ē cutis reclusa repressa ⁊ densata cui quȝ apposueris manū primo caloreȝ modicum: ⁊ si diutiꝰ imoreris fortē senties calorē. Calor nāqȝ manifestari diligēter nō potest ꝑꝑ porrorum constipationē: ⁊ si diutius manꝰ sup cutem fuerit imorata: locꝰ calefit ⁊ pori dilatantur: estusqȝ patet caloris. Oculi quoqȝ ⁊ facies paululum intumescunt: pulsusqȝ paruus nō est: virtus nāqȝ in sua perstat habitudine: calor quoqȝ naturalis in profundo est corporis ⁊ nō dissoluit̄. Est aūt in eo varietas modica ⁊ occulta. Huius vrina febris aut ad croceū declinat aut ad alborē. Superfluitates nāqȝ aquose que prius in corpore purgabātur quȝ recluse fuerint corporis cōstipatione: vrinaȝ miscent ⁊ coloreȝ eius imutant vnde ⁊ rubor eius iminutus est. Quoniaȝ febris hec non nūꝙ in putridā adducit febrē si putredi in corpore apparati sint humores: opȝ diligentius discernere ea que dici est febris queqȝ in putredineȝ proculdubio vertitur febrē. Dico quoniā si febris cū irrigatione ⁊ sudore: vrinaqȝ multa laudabili quieuerit: ⁊ pulsus equalis est: signū est proculdubio febrē esse effimeram. Qū aūt febris in corpore imoratur nec post statum auferatur: nec calore eius mundatur corpus: ⁊ in pulsu varietas est: vrinaqȝ indigesta: ⁊ in ea fetor: certum est hanc in febrem putridā transire. Qū aūt accessio febris protelatur: nec primis quiescit diebus: ⁊ cōtinue similis est ⁊ pulsꝰ varius: vrinaqȝ putredinē nō significat: opinionem opȝ huic applices febri: caueasqȝ ne in ethicā ferat̄ magis: aut in continuam deducatur febrē: quoniaȝ putridus humor nec per sudorē dissoluitur: nec per dispersionem constipationis causa

Oportet itaqȝ eā regimine eo amputare: qđ qū de huius febris medela tractabimus exponemus anteꝙ humor putrescat ⁊ pessima oriatur febris. Que aūt febris ab in corpꝰ introeuntibus fit cibis ⁊ medicaminibus: q̄daȝ ex q̄ntitate eorum fit: vt si quis amplius ꝙ equm est comedat: quemadmodum que ex fastidiositate cū putredine ⁊ diaria fit febris: quedā āt ex q̄litate vt cibis calidis ⁊ calido medicamīe. Et que ex fastidiositate putrida fit: signa habet manifesta: ructatum scil' acerbum ⁊ fetiduȝ sitim: inflammationē propter cibi corruptionē: ⁊ que abinde fit febris quādoqȝ cū mollitie fit nature: nōnunꝙ cum cōstipatione. Et que cum mollitie fit minꝰ mala est: que cum conclusione difficilior: chimi mali ex cōclusione. Que vero ex calidorū fit porrectione ciborum aut medicaminum significatur faciei rubore ⁊ oculorū: q̄ tactu calida inueniūtur. Sicquoqȝ ⁊ epar si tangas calidū inuenis sentitqȝ patiens in epatis ⁊ stomaci ꝑtibus incendium ⁊ siccitatem in ore: amaritudinēqȝ ⁊ huiusmodi. Calor eteiȝ hac in febre a spū incipit naturali: cuius epar fornax ē: calidusqȝ primum stomachū ⁊ epar calefacit: cibusqȝ eius sūt fornax. estqȝ simul cum his vrina ruboris clari. Que vero ex motibus fit corporis febris ⁊ labore: si labor grauis fuerit cutis fit sicca ⁊ extenuata. duratqȝ siccitas hec donec febris finiat̄ ⁊ post: estqȝ pariter pulsus paruus ꝓpterea ꝙ virtus ex laboris fit dissoluta grauitate. Qȝ si paucꝰ labor fuerit siccitas in cute permanebit vsqȝ febris statū: ⁊ iam tunc a corpore vapores egrediētur subhumidi qui ab humoribus dissoluūtur. ⁊ humectāt cuteȝ: porros dilatāt: estqȝ parit̄ pulsus magnꝰ. Hac nāqȝ in habitudine virtus robusta ē ⁊ calor abūdans: quȝ non imoderatus labor calorem augeat corporis. Cutis vero tactus in labore iuxta aeris est qualitatē in quo fit exercitiū. Si etcim aer calidus ē vt vētorum ⁊ estꝰ solis tactꝰ cutis calidus ē ⁊ nimiū siccus. Si sit autē aer frigidus ⁊ cutis tactus frigidus erit ac paruȝ siccus. Et que ex aīe fit motu febris: quedā ab ira mouetur ⁊ his significat̄ signis. Oculi eminent. facies rubet ⁊ tumet. calorqȝ hac in habitudīe ad corporis egreditur exteriora nimia vltionis petitiōe in noctem. pulsus magnus ⁊ vrina rubea: sentitqȝ patiēs morsurā ⁊ adustionem caloris cā qum exijt vrina. Et in ea que ex tristitia fit ⁊ cura: oculi reprimūtur: facies sicca est ⁊ colore crocea: eo ꝙ spūs ⁊ calor profundo imersi sint corpis: pulsusqȝ paruus resilit in minutiōis ⁊ reductionis caloris causa vrīa vero rubea patiēsqȝ qum exit ardorē patitur. In ea vero febre que ex nimijs fit vigilijs patiētis oculi profundantur ⁊ humidi sunt dormitātibus similes palpebre graues ⁊ difficile mouētur facies ⁊ omne corpꝰ tumet: color ad croceū declinat: pulsus paruꝰ est: vrina fluit alba ꝑꝑ digestionis paucitatem: qum ciboꝝ digestio comitātibus difficilis fiat vigilijs. Qum aūt cibus non digeritur nec sanguis gnātur nec spūs naturalis: non generato vero sanguine color imutatur ⁊ vrine albedo digestiōis comitat̄ difficultatē. Febris aūt illiꝰ que ex apostemate fit glandularū q̄ in iguinibus sunt ⁊ alijs apostematicis mēbris: signa sunt grauis fatiei rubor ⁊ sanguinis a causa tumor ⁊ inflatio: ⁊ qui in corpore est calor nō pungens. Vt autē febris ad statum peruenit vapor ascendit a corpore calidus iocundi caloris: pulsusqȝ est magnus. velox. frequensqȝ ⁊ vrina ad alborem declinat. Magnus quidē est pulsus ⁊ velox ac frequens ex caloris robore ⁊ m̄titudine. Sunt naqȝ in patiente morbi duo calidi: apostema calidum ⁊ febris. Vrina autez alba fit quoniaȝ quarū est colorare vrinam cholere ad sanguinē qui in tenera est carne declināt. Qum sit oīs patientis mēbri materias attrahere subtiles. Hec est signorū assignatio quibus omnes effimerarū speties significantur.

Capitulum quartum de febriū putridarū assignatione ⁊ causis.

Vtride febres ex quatuor fiunt humorū putredine. Humores etenim si putruerint incalescunt: calefitqȝ in quo fit mēbrum putrefactio: ⁊ ab eo mēbruȝ illi contiguū propter vicinitatem: sicqȝ mēbra calefiūt hec post illa donec ad cor veniatur: a quo ad arterias surgit ⁊ in omne per ea corpus. Putrescunt aūt quinqȝ de causis humores que sunt: humoris multa q̄ntitas crossities eius: ⁊ viscositas. Oppilatio que ab eo fit anhelitꝰ priuatio que ex ipsa cōtingit oppilatiōe. Humor nāqȝ si anhelitu priuetur putrescit quēadmodum in exterioribus fieri videmus humiditatibꝰ si aere priuētur. Sūt aūt plures putredinis febris speties: ⁊ alie simplices sunt: alie cōposite. Simplices speties: que etiam pure dicuntur: quatuor sunt ex humorum numero. Prima speties febris continua quā sinochū dicunt que ex putredine fit sanguinis. Est aūt hec molesta febris quoniaȝ egrotus nō quiescit in ea. Secunda illa est que ex putredine cholere rubee ⁊ appellatur tertiana que die accenditur die nō. Estqȝ hec febris salubris ⁊ breuis. Salubris quideȝ quoniaȝ corpus in ea quiescit per diē: eiusqȝ accessio breuis est. Breuis auteȝ quoniaȝ ex quo mouetur humor subtilis ex materia: cite maturationis ⁊ facilis dissolutiōis. Tertia est speties que ex cholere nigre fit putrefactione ⁊ vocat̄ quartana. Hec vno accēditur die duobus quiescit: ideoqȝ salubris est sed longa. Salubris quoniaȝ corpus duobus quiescit diebus. Prolixa vero eo ꝙ ex quo fit humor crossus est: maturitatis tarde difficilisqȝ dissolutionis. Quarta seqtur speties ex putrido exestuans phlegmate que quotidiana nominatur que singulis accēditur diebus. Hec autē febris ꝓlixā habet moram comitāte molestia. Et longa est crossitiei humoris cā ⁊ viscositatis: vnde nec maturatur: nec dissoluit̄ cito. Molestia eius fit qm̄ singulis accendit̄ diebꝰ nec qescere corpꝰ patit̄. Harū āt febriū q̄tuor q̄qȝ i alias didit̄ diuersitates. Que ergo ex sangīe tuml'tuat i tres diuidit̄. alia nāqȝ a principijs vsqȝ finē in vna ē habitudine ⁊ dicitur equal': hecqȝ fit quȝ quod cōsumitur sanguis tantūdē est quātū ⁊ qđ putrescit. Alia aūt a principijs debilis incipit nec augeri desistit vsqȝ finē: tūcqȝ difficilima ē ⁊ fortis ⁊ vocatur augmentata: hecqȝ fit qum amplius putrescit ex sanguine ꝙ finiatur: alia vero q̄ in ꝑmordijs difficilis est ⁊ grauis: dehinc semꝑ iminuitur ⁊ in fine debilis ē: vocaturqȝ iminuta: hecqȝ tūc fit quȝ qđ ꝯsumitur sanguis amplius ē ꝙ qđ putrescit. Que āt ex triū sunt alioꝝ putredine humorū singule ī duas distribuūtur partes. Altera ē quȝ cōtinua ē ⁊ indiuisa: altera interpollata que quibusdā accenditur vt dictū ē tēporibus. Qui enī intra venas sunt humores si putrescant continuas faciūt febres. Quiqȝ extra venas sunt quȝ putrefacti fuerint inter-

polatas cõmouent. Ideo ergo que ex sanguine fit putrido cõ
tinua ē febris: quoniã is sanguis. s. venis semꝑ ⁊ vasis inclu-
ditur estqz sanguis febris ꝯtinua: qm̃ si sanguis cuiuis pars
putrescat in totũ diffũditur: vtiturqz calore equaliter nec cõ-
tinua desistit febris donec totũ qḋ putruerat finiatur aut cer
te maturetur aut reformetur aut vtrũqz simꝉ illi accidat. Que
aũt ex alijs fiunt febres humoribus cõtinue facte sunt: qm̃ si
intra vasa venasqz humor putruerit ꝓhibetur dissolui ⁊ eua
cuari aut per venas aut per quippiã aliud pp corporis vena
rũ densitatẽ ⁊ soliditatẽ. iõqz post accẽsiõis ꝑrie iminutionẽ
caloris supersũt reliquie que vsqz ħam durẽt. Sic quoqz ⁊ se
cunde supersunt accẽsioni reliquie caloris que tertie cõtinuẽ
tur accẽsioni vt fiat tanꝙ cõtinua. Si aũt extra vasa venas-
qz humores putruerint cũ accẽsionibus peridiocas generãt
febres. Humor nãqz qui putrescit non vno totus adunatur
tp̃e: sed paulatim ⁊ per tẽpora in locis quibus putrescit. cõgre
gatioqz eius fit inter duas accẽsiones febris. Accidit autem
sanguini ex vasa quoqz putrescere ⁊ venas ⁊ ꝯtinuã genera
re febrẽ. Hocqz tunc fit quz multa ex eo quãtitas in mẽbro cõ
gregatur aliquo facitqz apostema: ⁊ oppilationis que ex apo
stẽate accidit cã putrescit: calefitqz putredinis cã ⁊ apostẽa-
ticũ calefacit mẽbrũ: deferturqz eiusmodi calor per ꝯfinitatẽ
a mẽbris ad mẽbra per arterias que ad illud porrigũtur mẽ-
brũ donec ad cor veniatur. a corde autẽ per arterias in oĩa
mittitur corpis mẽbra: nec desistit inherere febris donec apo
stema maturatũ euacuetur. His ergo de cãis febriũ alie cõti-
nue sunt alie circulares. Ex quibus autem causis periodi
varij sunt circulariũ febriũ. si queris tres eẽ scias. Prima est
congregationis velocitas humoris qui putrescit ⁊ mora eiꝰ.
Secũda facilitas putrefactionis humoris ⁊ difficultas. Ter
tia euacuationis eius acceleratio ⁊ mora. Phlegma nãqz fe-
brẽ excitat que singulis accenditur diebus eo ꝙ cito ad putre
factionis conueniat locuz sue in corpore multitudĩe quãtitatis
⁊ putrefactionis acceleratione humiditatis cã: euacuatiõisqz
mora propter suã viscositatẽ. Cholera vero nigra febrẽ facit
que die accẽditur: duobus nõ: eo ꝙ tarde adunetur propter
sue ꝙtitatis paucitatẽ. difficile ãt putrescit pp suã frigiditatẽ
⁊ siccitatẽ: celerisqz euacuationis est quoniã minime viscosa.
Cholera autẽ rubea febrẽ generat que die accenditur die nõ
quoniã inter phlegma ⁊ cholerã nigrã media ẽ in huiusmõi
quas diximus habitudinibus. Minoris nãqz quãtitatis ꝙ
phlegma: maioris vero ꝙ nigra: sicciois quoqz ꝙ phlegma
complexionis humidior nigra ⁊ vtrisqz subtilioris substãtie.

His ergo de cãis periodicarũ circuitus febriũ varij vidẽ
tur. hisqz eisdẽ prolixitatis accẽsiõis febriũ tẽpus variatur.
Quotidiana nãqz febris ex maiori parte accensionẽ decem
⁊ octo extendit horis pp phlegmatis crossitiẽ ⁊ viscositatez:
neqz eteni cito dissoluitur. Quartana accensio in pluribus vi
gintiquatuor extenditur horis pp humoris crossitiẽ ⁊ siccita
tẽ qui minime cito putrescit ⁊ quz putruerit cito nõ dissoluit:
quoniã lapidis similitudinẽ gerit ⁊ ferri in quibus ignis ve-
locius nequit operari ⁊ quz fecerit nõ extingũtur nec refrige
rantur velociter. Tertiana autẽ febris pura secũdũ amplio-
rẽ partẽ duodecim feruet horis: pp humoris a quo fit subtili-
tatẽ ⁊ viscositatis paucitatẽ: vñ ⁊ celeriter putrescit ⁊ vacua-
tur velocius per sudorẽ. Est autẽ ⁊ cuiusqz febris accen-
sionis tẽpus ⁊ aliquãdo quidẽ minus: aliquãdo aũt longius
tribus de cãis. Prima ẽ humoris natura qm̃ qñ humor cros
sior est ⁊ maioris viscositatis frigidiorisqz cõplexionis: accen
sionis ẽ tẽpus prolixius. Qum autẽ minor ẽ ⁊ subtilior ac ca
lidior cõplexione ⁊ minus viscosus ⁊ accẽsionis tẽpus breuiꝰ
est. Secũda infirmi virtus. Qum eteniz virtus robusta ẽ ad
humorẽ pellendũ ⁊ per sudorẽ educẽdũ ⁊ accensio minoris ẽ
tẽporis: ⁊ si debilis accẽsio prolixior est. Tertia habitudo cor
poris. Si etenim corpus rarum sit ⁊ largorum pororum ⁊ ac
censio febris breuioris ẽ tp̃is: humor etenim facile ⁊ celeriter
dissoluitur. Si sit ãt spissũ ⁊ constipatum ⁊ pori stricti febris
est abinde accensio longior. Qum aũt abreuiatiõis cause sit
adunãtur oẽs ⁊ febris accensiõis tẽpus abreuiatur: qñqz ꝓ-
lixitatis cãe adunãtur fit prolixius. Qum aũt accẽsio febris
breuior est ⁊ febricitãs ab accẽsionis fine vsqz ad aliaz mun-
dioris ẽ corporis a calore ⁊ quiescit. Qum aũt prolixior non
mundatur febricitãs febre: donec secũda superueniat accẽsio
nec ẽ ei inter vtrasqz quies intãtum vt eiusmodi febris conti
nue similis sit. Et sciẽdũ circuitus periodicaꝝ febrium nõ
desistere ordine proposito ꝙdiu putridus superest hũor si nõ
a sua mutatur habitudine: si nõ illi aliꝰ hũoris misceaꝛ spẽs
⁊ in infirmi nihil peccaꝛ regimĩe. Si eteim hũor ĩmutatur a
sua hitudine patridus: ⁊ in aliã alteretur spẽm: queadmõm

sanguis quz adustus putrescit qḋ in eo subtile est in cholerã
mutatur: quod crossium in nigrã.. Quz aũt putridus illi mi-
scetur humor: aut alius putrescit hũor: febris iuxta eiꝰ excita
tur naturã. Sz ⁊ si eger malo vtaꝛ regimĩe: generãtur in eiꝰ
abide corpore hũores mali varias faciẽtes febres iuxta vnĩ-
uscuiusqz naturã: corrũpiturqz exinde circuitus febrium or-
dinatio. Aut eiz añ suum accelerãt tẽpus: aut alij fiũt circui-
tus preter eos qui fuerant: eritqz in illis augmẽtuz ⁊ diminu
tio iuxta imutationis humoris quãtitatez ⁊ ipsoꝝ actionũ.
Hec est simplicium febriũ putridarũ assignatio ⁊ cause vari
etatis quoqz earũ circuitus cause.

Capitulũ. 5m. de putridaruz febrium signis.

q **Ue autem** putridas significant signa fe-
bres: alia genꝰ eaꝝ alia spẽs
significãt. Que genꝰ hec sũt. Dico qm̃ que febres
significãt putridas signa quedã ex accẽsionũ sumuntur tem-
poribus: atqz hoc est ꝙ debiles incipiant: dehinc roborãtur
⁊ difficiles fiunt: ⁊ qum quieuerit accẽsio reliquie suꝑsunt ca
loris corpori: nec a corpore ꝑfectius auferũtur. Quedã autẽ
ex caloris sumũtur substãtia ꝙ calor earũ. s. pũgens est ⁊ in-
flãmans manũ: eiusqz iflãmatio tanꝙ ignis flãma. Quedã
ex sequẽtibus febrẽ: ꝙ eas scilz ⁊ horror in pꝛĩcipijs sequitur
varietasqz pulsus manifesta: ⁊ in vrina maturitatis ꝓuatio
⁊ hoc ẽ nõ eẽ in vrina hypostasim in fundo albã ⁊ equalẽ ac
leuem. Hec ergo cũ videris signa febrẽ putridaz esse iudica-
bis. Quibus autem queqz earum signis species significe-
tur abhinc collige. Febrium que circulariter accẽduntur ter-
tiana significatur: aut ex naturalibus aut non naturalibus.
aut extranãlibus. Ex nãlibꝰ qdẽ si egri cõplo ẽ calida ⁊ sic-
ca cui chola dñeꝛ rubea: etas iuuẽilis: tp̃s ãni pñs estas. aer
calidꝰ ⁊ siccꝰ. Nõnãlia sũt ꝙ eiusmõi febricitãtẽ ciboꝝ ⁊ po-
tuuz calidorũ precesserit ac siccoruz porrectio: aut adhesit illi
cura: aut vigilia vel labor grauis: aut lõgi ieiuniũ temporis
aut igni fuit ex arte cõtiguus: hec oĩa corpus calefaciunt ⁊ de
siccant: cholerãqz generant rubeã. Extranaturalia vero sũt
vt cum febre rigor sit grauis: ⁊ cũ eo punctiones: earũqz pun
cture tãꝙ acus: propter rubee acumen: inuenieśqz quz tetige
ris corpus calorem acutũ ⁊ pũgẽtem. Porro pulsus in acces
sionis principijs paruus singultuosus ⁊ rarus: nisi ꝙ hic diu
tius nõ durat: sed fit magnus fortis variusqz. Fortis quidez
quoniam rubea cholera leuis est ⁊ subtilis: virtutẽqz nõ gra
uat aut ledit. Et magnus propter magni refrigerationẽ calo
ris necessariaz. Uarius aũt quoniaz varietas propria oibꝰ
est febribus maxime putridis: nisi ꝙ in hac febre multa non
est varietas: quoniaz eam faciens humor subtilis est: lenisqz
virtutem nõ opprimens aut grauans. Est aũt vrĩe color hac
ĩ febre igneꝰ: odore putrido comitãte. Et cũ ipa sitis molesta
angustiatio: subuersio ⁊ cholere rubee vomitus: sudor propꝛ
humoris subtilitatem multus: ⁊ nõnũꝙ choleras expellit ru
beas natura. Qum signa hec: aut eorum plurima videris fe-
brem tertianam iudicabis purã. Maximeqz si hoc eo tem-
pore ꝙpluribus hoĩum acciderit febris. Quartane vero
febris significationes: aut ex naturalibus: aut nõ naturalibꝰ
aut extra naturalibus sumũtur. Ex naturalibus quidẽ si ho
minis cõplexio egri frigida ⁊ sicca fuerit: ⁊ in quo superabun
det cholera nigra: etas sit grandiorum: anni presens tẽpꝰ au-
tũnus: ⁊ aer eo tẽpore frigidus ⁊ siccus. Ex nõ naturalibus
si in antecedẽtibus infirmus multos sũpserit cholerã nigraz
generãtes cibos: vt lẽticulã carrubũ caules caprarũ carnes.
Extranaturaliũ aũt quedã precedẽtia sunt: vt si febrez hanc
varie precesserint febres: ⁊ splenis durities. Quedaz presen-
tia accẽsionis tempore: in eius quidẽ principio si cũ rigore sit
⁊ grauitate cõfractione forti in omnibus mẽbris: pulsusqz est
tardus singultuosus rarusqz ⁊ multe varietatis. Et in ascen-
su calor est non acutus nec pungẽs vt tertiane calor: pulsus
velocior ⁊ frequẽtior: ꝙ in accẽsionis fuerat principijs: sed q̃
si tertiãe pulsui ꝯferaꝛ paruꝰ fit ⁊ rarꝰ sitis pauca: vrĩa fetida
⁊ idigesta. In declinatõis aũt tp̃e frigꝰ minꝰ ẽ ꝙ in tertiana
fuerit ⁊ finis hora: pulsꝰ tardꝰ ẽ ⁊ rarꝰ variusqz vrĩa coloris
diuersi ⁊ indigesta. Quz itaqz hec signa aut eorũ plura cũ fe
bre inueneris certus esto febrẽ purã eẽ quartanã. Qḋ si cum
his que diximus quartane signis febris hoc eo tẽpore pluri-
bus acciderit hoĩum validius erit argumẽtũ quartanã esse.

Signa quoqz quibus quotidiana significatur febris aut
ex naturalibus aut nõ naturalibꝰ aut extranãlibꝰ trahũtur.
Ex naturalibꝰ si cõplexio sit egri frigida ⁊ humida: cui phleg
ma domineꝛ. Etas puerilis aut senilis: puerilis quoniã mul
ti ⁊ fluxi sunt appetitus pueri ⁊ humiditates in eius generã-
tur: senũ vero quoniã multũ in eis est phlegma. Anni tẽpus

hiems. Aeris cõplexio & regionis frigida & humida. Ex nõ naturalibus si sua in sanitate qui infirmatur plurimũ sumpserit cibũ potũq3 plurime fuerit quietis & otij: & multuz balneo post prandiũ deditus. Extranaturalibus quoniã infirmus dolorẽ sentit in stomaci ore: humiditatẽ in lingua: inflationẽ in lateribus: color alteratus: sitis pauca: & in ea horror: frigus graue in extremitatibus & diuturnior aliquãtulũ. Si corpus accensionis tetigeris hora nõ apparet calor in principijs donec locus incalescat manus & pori dilatentur ac humor subtilietur phlegmaticus tenueturq3 & calor subsistat. Estq3 cũ calore humiditas: & cũ humiditate acumen: hocq3 phlegmatis cã. Et aliquãdo nõ ẽ cũ ea sudor: & aliqñdo paucus: & eius accensio longa intantũ vt calor in corpore vsq3 se quẽte duret accẽsionẽ. Est ãt his pulsus pulsu minor quarta ne & multo crebrior. Paruus quidẽ quoniã phlegma debilitat virtutẽ sua frigiditate: dissoluiturq3 & sua multitudine infirmat vnde & magis varius fit: frequẽs vero quo magni supleat ad aeris trahendi necessitatẽ locuz. vrina aliqñ tenuis alba: aliquãdo spissa turbida rubeaq3. Tenuis & albe tenuitas ẽ oppilationis que ex phlegmatis crossitie fit & viscositate cã. Albedo ex phlegmatis cõplexionis frigiditate. Crosse ãt turbide & rubee crossities ẽ: qm̃ natura quãdoq3 oppilationes aperit & humiditatẽ illã crossã expellit viscosam que oppilationẽ faciebat eiusq3 rubor quoniaz phlegmaticus huor quz diutius imoratus fuerit putrescit & calefit. Dum ergo sic oia hec signa aut plura apparuerint aliqua in febre quotidiana ẽ pura: maximeq3 si multa fuerit eo tẽpore phlegmatis febris in hoibus. Oz ãt te cũ his que dicta sunt scire: quoniam si ex phlegmate salso ẽ: eius in principio horror est. Et q̃ ex phlegmate acerbo in principijs frigus sẽtit: quũq3 ex phlegmatis vitrei putredine rigorẽ hz in principijs paucũ. Queq3 ex phlegmate dulci nihil hor hz in principijs. Ex his q̃ diximus signis: queq3 febriũ simpliciũ cognoscitur putridarum que per circuitus accẽdũtur. Et sciendũ febriũ rigorem omnium in mulieribus a dorso incipere: in viris aũt a manuum & pedũ extremitatibus. Continua ãt febris signa hẽt hec coia: quoniã post vigintiquatuor horarũ spatiũ nõ recedit nec in eis rigor est aut horror: nec aliquid oio signorũ que in febribus apparẽt circularibus dũ accẽdũtur & pulsus in ea est varietatis multe. Vrina indigesta qq3 perfecte nõ aufertur nisi quz oio finitur & deficit: nec ẽ cũ ea sudor curãdus nisi qñ oio finitur & abit. Quz signa hec in febre inueneris cõtinuã nõ dubitaueris febrẽ. Cuiusq3 autez diuersitatis febriũ continuarũ signa hec sunt. Que ex sanguinis fit putredine significatur quoniã egrotans in corpore inuenit grauitatẽ: pigritiã: frequẽtivtitur anhelitu angustiationẽ patit: scissiones: sitim: oculi eius rubei: veneq3 & facies & oẽ ipsius corpus ad ruborẽ declinat: tumido simile: vene quoq3 plene sunt: pulsus magnus & multe varietatis: vrina rubea spissa. Que aũt ex aliorũ fiunt humorũ putredine per eas significatur intercisiones que tẽporibus accidũt earũ accẽsionũ: queãdmodum in febre cõtinua fit que ex putredie accidit cholere rubee quã causon. i. incẽdiũ dicimus. Interciditur nãq3 calor & frangit die diuisionis sue. roboratur aũt & fortior fit die accessionis: sequiturq3 eã calor grauis. sitis molesta. angustia. acumen & interitui propinquitas. vigilie. mẽtis alienatio que quãto acutior ẽ & crisis eius velocior. Maxie aũt febris hec accidit cui in venis cholere adunãtur multe: magis vero in venis que i cõcaua lateris sunt epatis & pulmone ac stomaci ore vnde & amplius his nocet mẽbris q̃ alijs. Sitis autẽ oẽm sequitur causon: vnde & magis horũ mẽbrorũ refrigeratio necessaria ẽ q̃ aliorz. Quotidiana aũt febris que a phlegmate fit si continua est tamẽ singulis diebus remittitur hora dimissiõis sue confortaturq3 calor accẽsionis tempore. Et quartana que ex putrida fit cholera nigra si cõtinua fiat interpollatam sentit tamẽ remissionẽ: difficilisq3 fit & calor confortatur die accensionis. Hec sunt que diximus signa quibus queq3 putridarz si fuerit simplex significatur febriũ que intelligas oz.

Capitulũ. 6m. de cõpositarũ febriũ signis & cãis.

c **Ompositarum** diuersitates febriuz multe sunt. aut eniz componitur tertiana cum continua aut cũ circulari hecq3 aut quartana aut quotidiana cum continua aut quartana aut cõtinua quotidiana: aut quartana accedens cum quartana continua: aut tertiana ꝯtinua cũ quotidiana iter pollata & alia huiusmodi. Aliquotiẽs aũt harum tres cõponũtur febriũ. nõnũq̃ quatuor & alie huiusmodi varie cõpositiones. Est aũt harũ adinuicẽ cõpositio duobus modis aut per cõmixtionẽ. aut per confinitatem. Si ergo humores duo duas generãtes febres cõmixti sũt & cõtẽperati: & accẽsiones earũ & fines eodẽ fiẽt tẽpore. Per cõfinitatem vero si humor quisq3 simplex est & a socio purus ac seperatus: accẽsiones earũ duabus fient temporibus diuersis: ideq3 in finibus fient. Et cõpositi humores aut equales erunt in q̃titate: aut certe alter altero amplior. Cõpositarũ aũt febriũ: que dã proprijs cẽsentur noibus quibus agnoscũtur quedaz nõ. Et cui nomen est febris emitriteus vocatur: id ẽ dimidia tertiana. Hec febris ex cõtinua cõponitur quotidianã: & tertiana interpollata per circuitus si simplex fuerit. Que vero pura non est cõponitur aut ex tertiana cõtinua & phlegmatica interpollata: aut ex vtrisq3 & tertiana & phlegmatica continuis. aut tertiana & phlegmatica circularibus. Nõnunq̃ aũt febris hec ex duabus cõponitur equalibus in virtute febribus. aliquotiens ex duabus quaz altera fortior est altera. Hec est compositarũ assignatio febrium. Signa vero quibus significatur huiusmodi sunt. Quarũ est cõpositio ex cõfinitatis modo cognitio eaz facil' est: ex accẽsionum cuiusq3 tẽporibus & tẽporis prolixitate: febris etenim que ex cõtinua cõponitur & interpollata. significatur interpollata quidẽ ex rigore & horrore que accẽsionis fiunt tẽpore: cõtinua aũt sua cõtinuitate. Qũ vero cõpositio per cõmixtionẽ fit & cõtemperãtiã eius cognitio difficilis est. & scidẽs propter signorum cõmixtionẽ aliorũ cũ alijs: maximeq3 si mixtura hec cõtẽperantie fuerit equalis: tunc eteniz difficilimũ est & grauissimũ. Quod si humorz alter dominatur in cõpositione cognitio eorum facilior est quoniam dominãtis signa humoris manifestiora sunt. Oportet aũt discretionis & inditij vtaris diligentia in huiusmodi & speculationis decentia. Nec multũ cures in compositis febribus caruz accẽsiones: nec initaris ill' ad significandũ: nõnunq̃ etenim due febres cõponuntur tertiane singulis diebus oppinãturq3 medici quotidianaz esse. Et aliquotiens due sunt quartane que tertio accedunt die & existimat q hec intuetur tertianã: vtiturq3 ad eã que nõ oz curãdam: vnde & febris augetur virtus: fortiorq3 fit intãtum vt nõnunq̃ ea ex cura eger peat qũ cõtrarijs quã opz ad eaz vtatur curandã. Ideo ergo febrẽ ex ipsius natura & ex ꝓprijs significare oportet accidentibus: queadmodũ in antecedentibus dictum est: quo & significatio vera fiat & cura qualis expedit sit: nec offendatur quis ex circuitibus. Febris itaq3 ex rubea composita & phlegmate quam emitriteum diximus si pura sit quatuor intelligitur signis. Primum est si cõtinua sit. hocq3 phlegmatice febris continuitate. Secũdũ si singlis sint illi accẽsiões diebus & vno qdẽ die lenis & facil' accẽsiõis altero autẽ fortis & difficilis. Leuis quidẽ quoniã phlegmatica continua quz mouetur febris suarũ accẽsionũ tẽporibus singulariter rigorẽ nõ patitur: quoniã humor intra vasa est & venas. Difficilis autẽ secũdo die quoniã accẽsionis tertiane accẽsiue dies ẽ & cũ ea rigor fit grauis cuius ẽ cũ tertiana fieri: mouetur q3 pariter & phlegmatica febris cuius ẽ singulis accendi diebus: vnde roborata difficilis fit. Tertiũ est signũ si accẽsionũ difficiliũ tẽpore rigor fiat grauis & nõnunq̃ rigor hic & horror multiplicatur in diebus ter vel quater. Quartũ sequitur signũ quoniã accẽsiones eius equales sũt: graues quidẽ grauibus: leues vero leuibus. Non purus aũt emitriteus quidã ex equalibus in virtute cõponitur febribus: q dã ex altera maiori. Et cuius in cõpositione equales sunt si ex tertiana & quotidiana circulariter accensis fiat: rigor in singulis erit diebus: nisi q̃ die quodã cũ horrore & extremitatũ graui difficilis est frigore: die alio accensio cum rigore fit graui tremore quoq3 morsura & acumine. Que vero ex continua cõponitur tertiana & continua quotidiana rigorem nõ hẽt aut horrorẽ. Et que ex tertiana cõtinua & quotidiana piodica simili s est pure: nisi q̃ ab ea differt: eo q̃ qui in ea est rigor grauis nõ ẽ: quoniã que in hac est febre rigor phlegmatice fit cã febris: quiq3 in phlegmatica fit febre rigor difficil' nõ est sed horrori similis nec est cuz diminutione sed repletioni similis. Quz autẽ febris huius ẽ cõpositio ex inequalibus. s. humores illas generãtes inequales sunt dñantis signa febris manifestiora erunt & clarius patebũt: debilioriq3 occultiora. Hec est cõpositarũ ex putridis febriũ signorũ assignatio. Accidunt autẽ in febrib9 simplicib9 siue cõpositis habitudines quedã ab inuicẽ diuerse: aut caloris cã varietatis aut materiei: vocaturq3 earũ queq3 noibus ab habitudinibus denominatis quibus accidũt. Quibusdã etenim multa ẽ imixta humiditas & vocatur londinis. Cuiusdaz calor grauis est adurens: vocaturq3 incendium vel causon quam grauis sequitur sitis & in lingua nigredo: & in stomacho morsura cui9 quz tãgit corpus sentit tanq̃ si vrat. In alijs calor & fri

gus in febricitātis simł' sētiunt̃ corpeī iterioribꝰ ⁊ exterioribꝰ in oībus scilꝫ corporis mēbris: hocqꝫ in phlegmatica febre que ex phlegmatis vitrei fit putredīe. Calor nāqꝫ hac ē i febre phlegmatis qꝺ cōputruit eam: frigus aūt ex eo qꝺ minīe putridū est: vocaturqꝫ febris hec epialos. Est ⁊ i qua patiēs calorē i iterioribꝰ sentit grauē: in exterioribus aūt teporē hocqꝫ crossitiei ex qua fit cā ⁊ viscositatis: nec ꝓualet calor ab iterioribus ad exteriora exire. que vocatur febris lisuria. Est ēt cū qua in corporis exterioribus frigus sentitur graue qꝺ ex magni frigoris fit phlegmate: vocaturqꝫ acromidos. scilicꝫ pruinosa. Alia ē in cuius i iterioribus corporis calor ē grauis ⁊ nocens: subleuāturqꝫ ab eo acutissimi vapores: qm̄ que hanc facit febrem nō multe est viscositatis hūiditas: vn̄ ⁊ ab ea vapores dissoluuntur acuti facilius. ⁊ hec vocatur febris tinodos. Hec ē oium assignatio febriuꝫ que ex putridis fiunt humoribus.

Capitulū. 7ᵐ. de ethice febris signis ⁊ causis.

f Ebris autem que ethica vocatur i duas diuiditur partes. Altera senectus appellat̃ que ē hūiditatis cōsumptio ⁊ in oībus corporis mēbris siccitatis dn̄atio intātuꝫ vt extenuentur ⁊ desiccētur: debiliteturqꝫ calor naturalis ⁊ extinguat̃. Vocatur aūt senectus hic morbus: qm̄ senes qū in senio fuerint calor eoꝝ extinguitur nālis ⁊ siccitas mēbris dn̄atur: humiditas cōsumitur corporū: ideoqꝫ huic a senectute nomē est denomiatum. Secūda spēs ethice est vere febris: que caloris est extranaturalis in mēbris principalibus confirmatio: ītantū vt corporis cōsumatur hūiditas. Huius spēs tres sunt. Prima ē in qua que in venis ē paruis hūiditas ꝯsumit̃ que cuiqꝫ sunt ꝓprie mēbro: calefitqꝫ simł' humiditas que in mēbris est teneris ⁊ debilibus vt adipis ⁊ carnis: vocaturqꝫ huiusmodi febris absolute ethica. Secūda ē i qua hūiditas que in carne est tenerā finitur: īcipitqꝫ calor in hūiditate que in cōsimilibus partibus ē mēbris: que tāꝙ ros ⁊ hūectatio ē ⁊ ex qua hec pascūtur mēbra: vocat̃qꝫ huiusmōi febris ethica consumptiua. Tertia sequitur spēs in qua hac cōsumpta humiditate trāsit ad illam per quaꝫ radicalia adinuiceꝫ continuātur mēbra: vocaturqꝫ febris hec cōsumptio marcor ⁊ ptisis: vocatur consumptio ⁊ marcor eo ꝙ a membris radicalibus consumpta sit humiditas ⁊ desiccata sint ac eneruata membra ipsa propter humiditatis consumptionem: qbus mēbra adinuiceꝫ ꝯtinuabātur: quēadmodū plātis qū desiccari īcipiunt accidit eneruatio ⁊ marcor. Quibꝰ āt ex causis h fiat febris iā ē vidē. Febris ethica aut ex ꝑcedētibꝰ fit cāis aut ex manifestis. Precedētes sunt cause vt febres putride si aduste fuerint: ⁊ si earū prolixius fuerit tēpus: calorqꝫ in corporis operatus fuerit humiditate: ⁊ mēbrorū radicaliū cōsūpseritqꝫ eam. Et que ab his fit causis febris ethica: ab ipso sui principio ꝯsumptiua est: quēadmodū ethica que ab ea fit febre quā emitriteū diximus: ⁊ que ab apostemate fit quod i pectore nascitur: eiusqꝫ calor ex vicinia ad cor perfertur: cuiꝰ desiccat hūiditatē ⁊ oiuꝫ arteriarū intātū: vt illis desiccatis mēbra quoqꝫ desiccet radicalia. Nōnūꝙ aūt defectꝰ accidit causa: qui ei contingit cui acutus est morbus vnde vinū patiēti medicus dare cogitur: qua ex causa cor siccitatem lucratur que ad originalia vsqꝫ ꝑtrāsit mēbra. Manifeste aūt cause sunt: vt cure. tristitia. ira. labor. vigilie. ciborū ⁊ potus priuatio: maxieqꝫ si cōtigerit hoc adoloscēti etate ⁊ iuueni cuiusqꝫ complexio calida est: ⁊ estatis tēpore: ⁊ regimine vtēti calido. Que ergo ex his fit causis: prio qdē ethica dicit̃ ⁊ qū augmētatur cōsūptōis: marcoris ac ptisis nomē sibi vēdicat. He sūt que ethicā faciunt cause. Sunt aūt quibus significantur signis huiusmodi. Febris hec ⁊ in primordio ⁊ qū incipit difficile intelligitur: quoniaꝫ mala cōplexio calida in toto equalis est corpore minime varia. febricitansqꝫ nō sentit in corpore febris calorē: nec egrotationē: aut ꝯfractionē: aut alia huiꝰmodi febriuꝫ putridarū accidētia: quoniā alienus calor i omnibus dominatur corporis mēbris equaliter. Nō ē itaqꝫ mēbrū aliquod calore vacuū alieno quod ipsi sentiat diuersum nec tamē ad hoc in humiditatē corporis calor multū operat̃ quo manifesta sint febrē significātia signa. Ideo ergo febris hec difficilis est curationis: quoniā a sui nō agnoscitur principijs quo medela adhibeatur. Vt autē ad marcoris peruenerit habitudinē ⁊ eius manifestātur signa: ⁊ iam ipsius facilis est cognitio: nec possibile est eaꝫ sanari: corpus nāqꝫ in interitus est habitudine. Huius ergo febris i principijs signa hec sunt que in pluribus manifestantur habitudinibus. qm̄ qū in corpore febris sit que triū sit cōtinua dierū: nec fortis est caloris. nec aliquod cū ea est accidētium putridaruꝫ febriuꝫ: vt rigor sitis ⁊ angustiatio in lingua siccitas ⁊ nigredo cōfatigatio. ⁊ percussio cephalea. vrine fetor. pulsus magnitudo ⁊ varietas. aliaqꝫ huiusmodi que putridas comitātur accidentia febres: estqꝫ simł' calor mitis trāqllꝰ: ⁊ i eadē ꝯtinuꝰ hītudine tribꝰ diebus: aut plibꝰ fortiorqꝫ fit qū cibꝰ sumit̃ quacūqꝫ fiat hora ⁊ nocte somni tēpore qum videris hec ethicam certuꝫ habeas esse febrē. Hec sunt eius pricipiorū signa. Qū autem febris hec cōfortatur ⁊ augetur: calorqꝫ incipit hūiditati que in venis est cōsumptionē: eger macrescit: caro iminuitur: cutis desiccatur: facies restringitur: oculi supprimūtur.

Vt aūt corpus ad marcoris ꝑuenit habitudinē ⁊ reliquarum consumptionē incipit calor humiditatam. signa eiꝰ erūt oculi reducti ⁊ profundati: ⁊ in eis lippitudo: palpebre ad inferiora trahūtur: quēadmoduꝫ in dormitatione ꝑꝑ virtutis debilitateꝫ: facies fit fusca: omne corpus siccū ē ⁊ extenuatū: a quo vite recessit decor ⁊ pulchritudo: frontis ē cutis extēsa ⁊ sicca tanꝙ que super ossa desiccata ē cutis: facies quoqꝫ ⁊ corpus oē simł'r se habent tēpora repressa ⁊ plana: aures cōgregate: color eorū croceus: scapule sublate: supplanū vētris siccum ⁊ marcidū. ⁊ si que sub hypocūdrijs loca sunt tangātur oia que insūt viscera sicca inuenitur: nec sub manu bene apparēt: ventrisqꝫ supplanū extensum ē rugosuꝫ ⁊ dorso coniunctum: estqꝫ calor corporis dū tangitur in principio debilis donec diutius manus sup corpus imoretur: ⁊ tūc acutus sentitur calor. Est huius morbi dn̄orum pulsus durus extensus: frequens. debilis: Hec est ethice diuersitatum ⁊ causaruꝫ eius ⁊ signorum assignatio.

Capitulum. 8ᵐ. de apostematibus ⁊ signis ⁊ cāis eoruꝫ.

o Ico quoniā apostema crossities ē ⁊ tūor quod mēbro ex materie fit abūdantia eius replētis cōcauitates ⁊ descēdentis. Hec auteꝫ aut defluit ad ipsum ex alio mēbro aut in ipo generatur. Materiaꝝ autē a membro ad mēbrum fluxus sex fit cārum adunatiōe: de quibus dū de morborū cāis tractaremus diximus mēbri scilꝫ expellētis virtus: debilitas suscipiētis: materiei multitudo: meatuum largitas: pascētis debilitatio virtutis que i mēbro ē suscipienti: ⁊ qum mēbrū suscipiēs inferiori sitū est in loco ab expellenti. Materiei vero in membro gn̄atio ex pascētis est debilitate virtutis que in eo est nec qui ad ipꝫ mittitur cibus digeritur plena digestione. Remanet itaqꝫ in eo superfluitas ⁊ paulatiꝫ augetur: donec mēbrum repleatur ⁊ distendatur: fitqꝫ in eo apostema. Cū igitur membroruꝫ in aliquo apostema semel fit: ex abūdantia fit materiei ad illuꝫ ab alio decurrentis mēbro. Hoc aūt in calidis fit apostematibus. Cum autē paulatim ⁊ per incrementa fit: aut ex superfluitatis paulatim accurrentis fit fluxu: aut que in ipso generatur membro. Hoc autem in frigidis fit apostēatibus.

Sunt autem apostematum genera duo. alteruꝫ ē genus apostema calidū alterū vero frigidū. Et genꝰ apostēatis calidū ex mala fit ꝯpl'ōe cal'a cū mā ad mēbꝝ īfluēti. ꝗ si fuerit cal'a ⁊ hūida sāguiea: apostēa fit ex ea qꝺ phlegmō vocatur. Refert āt Galienus qm̄ phlegmō quodā ex mala fit ꝯpl'one calida singulari sine materia: fitqꝫ in mēbro inflammatō ⁊ rubor: ꝙ si cōfortetur ⁊ robusta fiat. mēbri fit mortificatio: que apostematis speties febri similis est ꝗ i mēbro fit. Et si materia calida est ⁊ sicca cholericaqꝫ apostema ab ea generatur quod formix vocatur. Frigidi aūt apostematis genus: ex mala fit cōplexione frigida cū materia ad mēbrū defluenti: aut que in ipso generatur. Et si materia hec frigida ē siccaqꝫ ⁊ cholere nigre: apostema quod scliros vocatur fit durū. s. apostema. Et si frigida est ⁊ humida phlegmaticaqꝫ: tenerū apostema generatur quod vocatur endimia. Sūt itaqꝫ apostematū speties quatuor: apostēa sanguineū quod phlegmon' vocatur prima: secunda cholericuꝫ quod formix: tertia phlegmaticū quod endimia: quarta aūt apostema nigre cholere quod scliros vocatur. Et horū quodqꝫ apostematū aut simplex est: ⁊ ab vno fit humore horum quatuor: aut certe compositū: quod a pluribus fit humoribus. Sūt apostematum cōpositorū multe diuersitates. Quādoqꝫ eniꝫ ex duobus cōponitur humoribus quādoqꝫ ex tribus: aliquotiēs ex quatuor. Eius etiā cōpositio aut ex equalibus est humoribus in ꝗtitate: aut quidaꝫ eorū amplius abūdat. Ideo ergo multa sunt apostemata cōposita secundū augmētum ⁊ diminutionē cōpositionis. Horū aūt apostematū cognitio ex mixtis ⁊ varijs fiet signis. Quod igitur ex humoribus componitur equalibus cognitio eorū difficilis est ⁊ interpretatio grauis. Quod aūt ex humoribus in ꝗtitate diuersis cognitio eiꝰ ex dominātis fit humoris signis. Hec vero apostemata composita alia quidē nomen habent propriuꝫ alia carēt. Aposte

ma itaqz quod ex cholera rubea τ sanguine cōponitur heri-
sipilla vocatur. Et si cholericus humor fortior est: herisipila
dicitur phlegmonica. Et si sanguineus vincit phlegmon ad
herisipilā declinū appellatur. Horuz aūt apostematū cau
se varias habēt habitudines ex efficiētibus eas causis: τ ex
mēbro in quo fiunt ex materia que in illo cōcluditur. Et nos
cuiusqz apostematis dicemus diuersitatē: τ causas ac signa
hoc exponemus loco.

Capitulum. 9m. de apostemate quod phlegmō dicitur τ
causis τ signis.

a **Postema** quod phlegmon vocatur aut ex
manifestis fit causis: aut prece-
dētibus. Et manifeste sunt cause vulneratio. con
tritio. incisio. ignis adustio. euulsio. fractura vlcera q̄ ab ex
terioribus fiūt causis. Si eteni harꝫ q̄qz cāꝫ mēbro acciderit
materiarū fit ad illud decurs⁹ sāguiearū. Natē ē τeiꝫ advnū
q̄dqz q̄ pascat mēbꝫ sāguinē mittē maxie ad dbilia q̄ illa sa
net. Cū ergo mēbro aliquod instat incōmodū: sāguis ad se
missi alteratione iproprià nō pōt exhibere naturā pp imutan
tis debilitatē virtutis: sed nec ei q̄ purget a se virtus ē. Fert
itaqz ad mēbrū τ superfluitas fit in eo τ mēbrū replet ac distē
dit τ tumere facit: calefitqz sanguis pp ex anhelitus priuatio
ne eo ꝙ apostema arterias opprimat. Precedentes autez
cāe repletio ē ex sanguine: atqz hic sanguis si bon⁹ τ vtilis sit
tēperatusqz in cōplexione τ substātia: τ putredo post eius in
mēbro adunationē facta ē apostema qđ phlegmō dicitur fa
cit purū. Cuius signa sunt tumor in mēbro τ dolor: nisi forte
pauci sit mēbrū sensus: percussiōesqz τ distensio: caloris quo-
qz grauitas τ inflatio: rubor τ manus quz imprimitur repul-
sio: nisi ꝙ accidentia hec manifesta nō erūt pp materiei tēpe-
rantiā. Et si multarū ē arteriarū mēbrū τ fortis sensus pcus
sio grauior fiet. Et si pauce illi sint arterie paucus quoqz sen-
sus: dolor illi ē τ grauitas sine percussiōe. Q si qui hoc facit
sanguis apostema tēperate est cōplexionis τ crosse substan-
tie phlegmon fit in carne: eruntqz que dicta sunt signa fortio
ra distensioqz τ percussio grauior. Si aūt cū sua est tēperan-
tia subtilis sanguis substātie phlegmonē facit i cute τ que di-
cta sūt signa minora sūt nec comitatur percussio. Q si bon⁹
nō est sanguis nec tēperate cōplexionis sed magni ē caloris:
paritérqz subtilis apostema fit ab eo quod vocatur herisipila
que τ herisipila simplex appellatur. Hec autē herisipila min⁹
mala est q̄ꝫ q̄ ex sanguine cōponit̄ τ cholera rubea. Hi⁹ apo
stematis signa: quoniā cum eo inflammatio est grauior q̄ꝫ in
phlegmone: eiusqz rubor clarus magisqz q̄ꝫ ille rubet: τ si tā-
gatur apostema sanguis ab infixiōis loco declinat τ statim
reddit nisi ꝙ percussio eius τ dolor minor ē. Nō si cū sua sit
crossus in substātia sanguis malitia: apostema fit qđ herisi-
pila dictū variolā vocāt τ arabes ignis filias: cuius apostē
tis cās exponemus τ signa quz de passionibus que in super
ficie cutis fiunt dicemus. Variantur autē apostematis h⁹. i.
sanguinei habitudines ex mēbro in quo fit. Cum ergo in ca-
pite fit aut facie mesera vocatur qđ ē nimius rubor τ manife
stus: cuius signa sunt in facie rubor grauis: tumor capitis cū
oibus que in eo sunt dolor τ percussio. Et si i cerebri accidat
operimēto phrenesis vocatur. Et si in cōsolidatiua tunicarū
oculi obtalmia dicit̄. Si in suo inuoluēti costas operimento
vocatur pleuresis. Et si in pulmone peripleumonia nūcupat̄
si in diaphragmate mania quodā appellatur mō: τ si in pro-
ximis vngularū locis dahesa vocatur. Q si in tenera carne
que sub alis est aut inguinibus aut collo aut post auriculas
τ sanies in eo cito fit tabana vocatur τ emissio. Et phlegmō
si ad herisipilā percutiat aut herisipila ad phlegmonē: τ cito
fit in ea sanies. vlceratio dicitur tabana. s. Et qđ in glandul'
fit que sub alis sunt tabana ē pessima τ neq̄ꝫ: quoniam glan-
dule he superfluitates suscipiūt cordis: que magis calide sūt.
Nō autē alijs accidit in mēbris apostema' phlegmon abso
lute vocatur. Cum autē apertū fuerit hoc apostema anasta
nia dicit̄. quod. s. nomē remotionē τ separationez significat.
Apostematicū τeni mēbrū qū ad illud ab alio defluxerit ma
terie aut generantur in eo oimodis partes eius separantur:
τ vacuus remanet locus: in quo materia colligitur. Hec autē
materia aut sanies aut sanguis aut ex vtroqz mixta. Mate
ria nāqz quz natura maturauerit τ mēbri fecerit nature simi
lem radicalis sanies fit ex ea alba: ꝙ si eā excoquere neque-
at natura τ in bonā nō pōt mutare habitudinē pp suā debi-
litatē corrūpitur τ sanguis fit crossus τ turbidus. Et si in ea
natura debilē fecerit actionē partē maturat partē nō: τ fit ex
ea sanies simul τ sanguis: vocaturqz τ huiusmodi ē apostēa
emissio: cuius signa sunt vt si cū ea dolor τ percussio maxime
qz quz ad huc conuenit materia. Cum autē materia plenius
maturata fuerit τ simul tota insaniē conuersa dolor fit leui-
or quoniā materia vnius est hitudis τ non diuersaꝝ. Emis
sionis autē in qua sanies est signa sunt quoniam si digito illā
tetigeris lenē inuenis τ sub digito descendit. Si sit autem in
ea sanguis distensio in ea sentitur. Et est intuēdū in hoc ca-
pitulo speculatione diligenti ne forte a mēbri crossitie fallaris
in quo sanies ē τ lenitatē nō sentias eius fiatqz in passiōe no
cumētū magnū qum materia membrū corrūpat τ comedat.

Capitulū. 10m. de apostemate cholerico τ signis τ cāis.

s **Ciendum** quoniā si cholera rubea pura est
τ ad mēbra defluxerit aliqua for
mix vocatū fit ab ea apostema. Si āt aliquid illi mi
sceatur sanguis apostema quod herisipilā vocamus fiet. Et
formix quidē si cholera ex rubea fiat tenui formix est simplex
qui in cute fit cuius est signū adustionē τ ardorem in cute tm̄
eē. Q si cū tenuitate acuta est. formix qui cutē comedit orit̄ τ
carni imergitur ac formix comedēs vocatur: cuius signū est
discurrere τ dilatari per cutē a loco ad locū quēadmodū for
mica mouetur: estqz cū eo prurigo ardor τ calor in tactu: ac-
celeratqz ad illū vlceratio. Q si i tenuitate tēperata sit τ cros
sitie: pauciqz acumis milearis fit ab ea formix cui⁹ signa sūt
in cute vlcera milio similia. Herisipila vero que ex sāguis ad
mixtione tenuis cū cholera rubea fit. signa hꝫ i cutis exterio-
ribus rubore: ardore: inflāmationē: pcussionē quoqz grauez
ac dolorem oiaqz hec signa validiora erunt q̄ꝫ in phlegmone
τ herisipila phlegmonica longeqz maiora.

Capitulū. 11m. de apostemate phlegmatico cāis τ sig is.

a **Postema** vero qđ ex phlegmate fit. Nō si
ex phlegmate sūt tēperato in te
nuitate τ crossitie ac viscositate: τ est ei ad mēbrum
semel decursus apostēa oritur qđ vere endimia vocatur. Fit
āt τ huiusmodi apostema ex vēto vaporoso quēadmodū in
hydropicorū corporibus ex vētositate fit τ in ptisicis: τ quoꝝ
cōplexio principaliū mēbrorū corrupta ē. Sunt aūt hui⁹ apo
stematis signa: quoniā albū est color enervatū τ sine dolore:
cui cū iprimitur digitus digiti restat locus profūdus nisi ꝙ
ex vētositate fit vaporosa. Hinc etenim digitus nō imergitur
τ si percutiatur sonū emittit. Quod āt ex phlegmate fit cros-
so fit ex eo caro superflua: furūculi: scrophule. verruce. nodi
glādulis similes: in quibus oibus in ipso generatur materia
mēbro apostematico. Quod aūt ex phlegmate fit crosso cui
cholera mixta est nigra verrucas facit. Et phlegma si salsuz
fuerit sanguini imixtū pustulā facit fauosam. Superflua
aūt caro apostema ē crossū: arabice selaha dictū in magnitu
dine diuersū quod quidē aliquotiēs est vt cicer: aliquotiens
maius intm̄ vt ad melonis perueniat magnitudinē τ est qua
si in penula illud ab oi incōtinēti parte. Est autē selahe signū
quoniā si cōpresseris eā τ cōmoueris inuenis nequaq̄ꝫ mēbro
inherentē: sed quasi separatā ab eo τ illi sola continuatur cu-
te. Sunt autē selahe diuersitates quatuor. adipinosa. mellea
pultinosa τ viscosa. Adipinosa ex phlegmate nascit̄ cros
so cuius ē signū ipsam eē circa originē strictā: τ est illi sensus
quā que cōtinet materiā similis ē adipi: τ si illi digitū impri-
mas nō supprimitur neqz reducitur: sed tactus eius adipis
tactui similis est. Mellea vero ex putrido generatur phleg-
mate materiam melli similem cōtinet in liquore τ colore quā
si cōpresseris reducitur τ reprimitur: minus tamē q̄ꝫ sanies τ
cito reuertitur cuius tactus vtris est similis in quo est mel ta
ctui. Pultinosa autē τ viscosa ex phlegmate fiunt quod il-
li similis est a quo τ mellea fit: quarū est signū quoniā caruz
origo larga ē τ sensus paucus: tactusqz mollis nisi ꝙ pultino
sa similē cōtinet pultibus pollente materiā que sūt. s. sorbitio
ex farina facta viscosa: aut materiam que similis est iuncate
quā ex lacte faciunt. Furunculi ex materia generant̄ cros
sa τ mala: cui aliquid admixtum est sanguis crossi τ turbidi
τ huiusmodi materiam continet luto similem τ arene vel olei
amurce aut vini feci. aut paludi vel carbonib⁹ nigris τ simi-
libus. Cui⁹ signū est: qm̄ min⁹ reprimit̄ q̄ꝫ sanies τ sāguis ad
duritiē declinans. Scrophula autē est apostema durum
glandule simile quod fit: aut in tenera carne que i collo ē: aut
inguinibus vel alis. Maxime aūt hoc oritur apostema i an-
terioribus colli: aut lateribus: τ est aut glandula: aut due: aut
tres pluresve: quaruz singule in suo sunt pāniculo proprio:
quēadmodū in secaha dictuz est. Vocat̄ aūt huiusmodi scro
phula eo ꝙ in scrofe τ porci collo multa oriātur: τ vt quidā
aiunt eo ꝙ scropha multos pariat fetus. Et hoc apostema
multaruz fit glandularuz: vnde τ nomē ei abide dc nomina
tum est. Verruca aūt pustula est rotunda que in corpore

est dura tactu tāꝙ clauus. Nodus vero glādulosus apostema est duruꝫ sub auclane ꝙtitate: aut nucis quod in locis fit qui nudi sunt carne ⁊ in pluribus si cōpresseris illud digito quasi conteritur.

Capitulū.12. de aposteāte quod ex nigra fit cholera causis ⁊ signis.

a **Postema** quod ex cholera fit nigra aliud ex melanconica fit diuersitate q̄ sanguinis est fex ac purgamentuꝫ: ⁊ vocatur sclirosdurus: cuiꝰ est signū vt sit durus: ⁊ sine dolore eiusqꝫ color albus ⁊ liuidus: aut in corporis colore. Et si hec in ipso gignit̄ mēbro materia ⁊ pars eius i venis pars est extra: apostema quod cancrum dicimus generatur. Cuius signū est durities distēsio cū graui soliditate vt lapis: eiusqꝫ figura cācri simil̄. Inuenies eteniꝫ venas que in huiusmodi sunt mēbri lateribꝰ ⁊ apostematis tactu duras: supfluitate repletas melica ⁊ cancri pedibus similes. Est ⁊ quod ex cholera fit nigra: q̄ ex humorū generatur adustione ex qua cācer nascitur comedēs ⁊ vlcerans cuius signū est: quoniaꝫ quod in eo vlcus fit crossa habet labia ad exteriora replicata: ⁊ est in eis simile quid adipi: colorqꝫ eoꝝ rubeus aut viridis. Ulceratio vero nigri est coloris. Hec est apostematū assignatio: cum causis ⁊ vniuscuiusqꝫ signis.

Capitulū.13. de passionibus q̄ supficici cutis accidunt.

p **Assiones** que in exterioribus fiunt cutis. alie quidē ab interioribus fiūt causis q̄ precedētes vocātur: alie ab exterioribus q̄s manifestas vocauimus. Et que a precedētibus fiunt causis q̄daꝫ in toto apparent corpore ⁊ illi cōmunes sūt: vt variola ⁊ quaꝫ incessionē dicūt ⁊ rubeolaꝫ: elephātia morphea: lepra. Quedā aūt quibusdā sunt proprie mēbris vt alopitia que in capite propria est ⁊ similia: vt lentigines faciei tinea capitis. Que vero ex manifestis fiunt causis cōtinuationū ē seperatio. Cōtinuationis aūt seperatio alia ex corporibus fit nō sentientibus vt ferri incisio: lapidis collisio fustiū contritio: ⁊ huiusmodi a corporibus inanimatis illata similia. Quedaꝫ aūt ex corpibꝰ sētiētibꝰ vt aniali. Anial qđ huiusmoi fac̄ aut mordet aut pungit: aut percutit. ⁊ qđ mordet aut pūgit aial: aut veneno caret vt hō ⁊ nō rabidꝰ canis: Aut venenosorū ē vt rabidi canis tyria ⁊ serpentes similiaqꝫ. Et nos primū de his q̄ ab iteriorībꝰ fiūt causis icorporis exterioribꝰ p̄mū dicemus passiōibus: incipiētes ab illis que oibus cōes sūt mēbris. variola sciliꝫ ⁊ rubeola. elephātia. lepra. morphea alba ⁊ nigra. petigine. viriditate. scabie. prurigine. pediculis. pustulis paruulis verrucis. apostemate. qđ aporisma vocatur: vlceribꝰ quoqꝫ que ex ignis fiūt adustiōe: pustulis miliaribus. sudoris nimio fluxu ⁊ constipatiōe: sacroqꝫ igne. Et nos primum de variola ⁊ causis ac signis dicemus.

Capitulum.14. de variola ⁊ causis eius ⁊ signis.

v **Ariola** vlcera sunt multa ⁊ parua: que omne cōsternūt corpꝰ: aut in eiꝰ maiori parte ⁊ aliquando quibusdam ⁊ nō alijs accidit mēbris. quā antiqui carbones dixerūt adustos: greci aūt filias ignis vocant. He autē pustule maxīe i hoibus crescēdi fiunt tēpore. Fetus nāqꝫ in matrice sanguine pascitur mēstruo qui supfluitas quedā est corporis mulieris quē natura ab epate per venas ad matricē expellit queādmodū alio diximus loco. Hic aūt sanguis in substātia varius ē ⁊ qualitate. In substātia quidē qm̄ aliquado sanguis in ea dn̄at̄ substātia. quādoqꝫ cholere rubee. aliquādo nigre. nōnūꝙ phlegma In qualitate aūt qm̄ aut laudabilis ē sanguis aut est malus. Fetus itaqꝫ ex meliori pascitur ⁊ eo ipsius nutriūtur mēbra: reliquūqꝫ qđ est in eius remanet mēbris ⁊ venis. Ut āt fetus matris egreditur vtero. lacte nutritur: quod ipsuꝫ ex sāguine fit mēstruo cuius meliori parte membra pascūtur. reliquum in corpore restat supfluitas donec aliqua oia hec ꝯmoueat cā ad corporis exteriora ⁊ tunc apparet. Est autē eorum motus aut ab exterioribus causis vt aere pestilentiali ⁊ in locis sessiōe que habitacula sint variolā patiētium: in quibus qui sedēt aera respirāt quem vapores miscēt ab vlceribus variolarum dissoluti. Ab interioribus aūt vt pueri regimen ē quod cibis calidis fit ⁊ hūidis ⁊ crossarum substātiarum vt multarū comestio carniū ⁊ dulciū: dactilorūqꝫ alijqꝫ cibi superfluitatibus cōuenientes malis que in corpore ꝯgregantur. Augēt itaqꝫ ꝙtitatē eorum ⁊ ebullitio illis accidit. Confortata aūt super eas natura expellit ad corporis exteriora: fiūtqꝫ ab eis pustule que carbōes ignis vocant̄. He in malitie sūt augmēto ⁊ dimīutiōe iuxta supfluitatis q̄litatē s q̄ fiūt ⁊ sbāꝫ eiꝰ. Si eteīꝫ a q̄ gnānt̄ sāguis calē ē ꝯplōnis ⁊ crosse sbē nō male q̄litatis. ea fit variole spēs cuiꝰ i p̄ncͦ pue sūt pustule ⁊ rubee. augēt̄qꝫ i magnitudine donec ad lēticule attingāt ꝙtitatē magne: rotundat̄qꝫ ⁊ ꝓfundatur ⁊ fit illis corruscatio. velociterqꝫ aperiunt̄. Hec aūt quꝫ aperte sunt colorem habent albū corruscū similē margaritis: fitqꝫ illis cuꝫ apertione prurigo ⁊ durities. ⁊ hec eius spetiés leliquis salubrior est. Si autem variola ex sanguine fiat crosso melanconico ⁊ malo qualitate: in principio ipsius pustule oriuntur liuidi coloris in quarum medio gutte sunt nigre que qū creuerint dilatantur: ⁊ ad inicem continuātur nec rotundātur: sed figura earū diuersorum est laterū ⁊ color nimiū liuidus: aut in plūbi colore: aut ad nigrū declinās vt cineris color: aut ad croceum inclinans vel hedemiacū colorē: Hec qū erumperit fiunt illis vesice nigre adustioni similes ignis: que aliquādo minime aperiūtur. Et que huiusmodi sunt ceteris iudicātur peiores ⁊ mortifere. Quod si sanguini rubigo misceatur inter vlcera hec tumores surgunt: in quibus rubigo est similis guttis que exustione fiunt ignis: vocāturqꝫ huiusmodi sacer ignis: ⁊ hee quoqꝫ pessime sunt variole. Et in rubore species ē aliqua que vocatur rubeola q̄ ex sanguine fit calido ⁊ subtili ⁊ nō multū malo: ⁊ hec species qū ad statū peruenerit similis fit milij granis aut paulo maior: ⁊ eius color rubeꝰ nec apriuntur pustule sed fluunt. Cōmunia aūt signa in variole principijs febris est: ⁊ faciei tumor tēporuꝫ ⁊ organicaruꝫ: prurigo in naso in flāmatio rubor in facie: ⁊ in mēbro in quo fiunt: capitis grauitas: in gurgulione asperitas. Qū hec videris signa cū inherēti febre: variolā proculdubio futuram agnosces.

Capitulū.15. de elephantia causis ⁊ signis.

e **Lephantia** est morbus oia corporis mēbra desiccans ⁊ siccitate corrumpēs ⁊ quasi cancer quod in omni fit corpore. Fit aūt ex virtutis debilitate imutantis que in carne est: si sit hec ex mala ꝯplexione frigida ⁊ sicca: ⁊ in quo hūor niger sanguini dominatur: eiusqꝫ in illū corruptio qui deinceps ad oia quo pascantur tēdit mēbra. Hic igitur desiccat ea ⁊ corrūpit siccitate sua corrūpēs pariter oēs corporis humores. Fit itaqꝫ cū humoribus spermatis corruptio: quꝫ ⁊ humores ⁊ sperma ex sāguine fiant: intātuꝫ vt in generato passio hec transeat ⁊ in filios. Spermatis nāqꝫ substātia eiusmodi hois malis cōmixta ē hūoribꝰ q hāc faciūt passioneꝫ: ⁊ q ex hoc fit spmate filiꝰ hūōres hēt corpis his silēs hūōribꝰ: ciꝰqꝫ radicalia mēbra ex spermatis generata sūt substātia. Hic igitur ē ꝙ passio hec a patribus ad filios trāsit. Trāsit etiā morbꝰ hic in cohabitantes patientibus eā: eo ꝙ ab eoꝝ dissoluātur vapores mali corporibus: quos qui circūstat cum aere respirat. Sūt auteꝫ elephantie spēs due. altera est que fit ex cholera nigra quā sanguis diximus esse fecē ⁊ purgamentum: huiusqꝫ elephantia membrorum nō facit casum. patiētibusqꝫ hāc spēꝫ cura nōnunꝙ prodest ⁊ pfecte sanātur si in eius adhibeatur in principijs. Altera ⁊ secūda est que ex hūore fit nigro. q ex cholere generatur rubee adustiōe ⁊ in hac spetie mēbrorū est comestio ⁊ casus: ⁊ ab hac nulla sanat̄ qs medela. Et elephantie in principijs signa sunt: qm̄ in oculorū albo liuidi eas apparet: videbisqꝫ oculos tanꝙ rotundos figura vnde ⁊ passio hec leonina vocatur: hec qum roborata fuerit fiūt mēbrorum casus ⁊ ciliorū. ⁊ palpebrarum pili occidūt: ⁊ in gutture fit raucedo. facies intumescit deficit ⁊ ad ruborem declinat. digitorū sūma finduntur: nares desiccātur: ligue incrossantur vene: ⁊ nōnunꝙ nasus occidit. Hec ē elephantie cum causis ⁊ signis assignatio.

Capᵐ.16ᵐ. de lepra morphea sarpedine causis ⁊ signis.

l **Epra** albedo ē que in exterioribus fit cutis: ⁊ aliquādo in quibusdam sine alijs ē mēbris: nōnūquā vero in toto fit corpore intātum vt totius fiat corporis color albꝰ. Hec aūt passio ex hūoris phlegmatici in sanguinem dn̄atione fit ⁊ virtutis debilitate immutantis. Que i membro est si ex mala sit frigida complexione hec sunt signa: quoniā membrū i quo ē albū ē colore itidēqꝫ eius pili: ⁊ si cutis phlegbotomo vel certe acu pūgit̄ sanguis ab ea nō egreditur sꝫ humiditas alba. Et que huiusmodi est lepra incurabilis ē. Aqua aūt sanguis aut rubea egredit̄ humiditas nō desperāda ē sanitati. Morphea aūt alba ipa quoqꝫ albedo tenuis est in cutis exterioribus: fitqꝫ ab eisdeꝫ quibus ⁊ lepra causis sꝫ debilioribus. Differunt autē quoniā morphea in cutis ē exterioribus. lepra aūt i mēbri profundo: ⁊ qui in eius oriūtur pili loco albi sunt. Morphea autem nigra imutatio est cutis coloris membri in nigredinē augēs: que ex cōmixtione fit cholere nigre cū sanguie. Huius signū

est qm̃ cutis ad nigrum declinat: ⁊ si fricetur membrũ soluit
ab eo quid furfuri simile. ⁊ locus dissolutorum rubeus rema
net. Maxime aũt fit morphea hec illis qui ad etatẽ venerũt
iuuẽtutis ⁊ grandiorum ex cholere rubee adustiõe in eorum
corporibus: aut eius in nigram declinatiõe. Petigo autez
sine sarpedo asperitas ẽ que ĩ superfitie accidit cutis ⁊ ad ni-
gredinem declinat: aliquando ad ruborem: hec ex sanguine
fit cholerico ⁊ ⁊ subtili quẽ cholera miscet nigra: aliqñ ãt cõ
mixtione hũiditatis crosse ⁊ phlegmatis salsi. cum sanguine
acuto. Hoc aũt fit in petigie cronica ⁊ diuturna ĩ q̃nõ excori
atur cutis. Huiusmodi signa sunt que in profundo est mẽbri
⁊ sq̃mule ab eo tollũt rotũde q̃les pisciũ videm⁹ squamas.

Ca^m. 17. de scabie. prurigine. cutis excoriatione pedicu-
lis pustul' verrucis suffusionibus: ⁊ apostemate quod aporis
ma vocatur ⁊ vlceribus ex adustione.

f **Scabies** ⁊ prurigo ⁊ cutis excoriatõ ex phleg
matis salsi cũ sanguie cholerico ad
mixtione fiunt: qũ illũ natura ab interioribus pepu
lerit mẽbris ad exteriora cutis ⁊ hic sub cute remanserit. Si
hui⁹ itaqz humores subtiles sũt prurigo fit que cito sanatur.
Qz si crossi scabies fit ⁊ longa prurigo ⁊ in qua cutis excoria
tur passio. Nõnunq̃ cutis ex debilitate accidentia hec fiunt
quoniã qũ natura superfluitates expul'it ⁊ ad corporis exte-
riora emiserit tãq̃ interiora que purgat mẽbra: nõ confortaẽ
ad earũ expulsionez cutis foras ⁊ dissolutionez remanentqz
in ea. Maxime aũt eiusmodi fiũt plurimũ comedẽtibus: ⁊ q
mal' vtũtur cibis malos generantibus chimos: ⁊ balneis ab
stinent. Est aũt pruriginis maxime illi qui nõ lauatur fieri.
Multiplicãtur nãqz sordes in corpore ⁊ resident. Fit autem
etiã senibus prurigo plurimũ propter cutis eorũ debilitatez ⁊
etiam qm̃ in eoꝝ corporibus salsus generaẽ humor ꝓmult⁹.

Scabiei aũt signa sunt pustule parue que rubee incipiunt
dehinc aperiuntur: ⁊ est cum eis prurigo grauis: ⁊ magis in
manibus fit ⁊ inter digitos: ac in cubitis ⁊ ossanio ⁊ cõsibus
nõnunq̃ aũt ĩ toto fiũt corpore. Pediculi ex superfluitate
fiunt ⁊ humiditate crossa ⁊ mala quã natura ad corporis de
pellit manifesta: ⁊ a poris propter suã nõ exit crossitiẽ. admi-
scẽturqz illi sordes. Et ex vtrisqz generãtur pediculi. Ideo er
go pediculi plures fiũt in his qui nõ lauantur ⁊ cuti nõ mun
dant a sordibus: quẽadmodũ peregrinantibus accidit. Su-
dor nãqz qũ corpore fuerit egressus ⁊ poris adhesẽit corpori
qui subtilis quidẽ est dissoluitur: qui crossus putrescit ⁊ ex eo
huiusmodi generatur aĩal. Nõnunq̃ pediculi gignuntur ex
multa ficuũ siccarũ comestione qũ corpus mĩme mũduz est.
Pustule võ pue ex hũiditatib⁹ fiũt mal: q̃s nãad corpis ⁊ cu
tis pellit exteriora: que si acute calide sũt ⁊ pustule acuta hñt
capita: si crosse aut frigide pustule fiũt late ac explicate. Ma
xime vero illi pustule oriuntur cuius cutis densa est ⁊ spissa.

Serie aũt pustule sunt alie parue alie magne extense ⁊ la
ti capitis que cũ prurigine incipiunr magna que quz scalpũ
tur humiditas ab eis fluit rubiginosa. Fiunt autẽ hec ex sã-
guine cholerico ⁊ est earũ color rubeus: tumultuãtqz magis
diei tẽpore ⁊ fit patiẽti simul calor ⁊ estus: fitqz illi pulsus ma
gnus in eis ⁊ velox: aut ex humiditatis phlegmatice ⁊ salse:
cũ sanguine tenui admixtiõe ⁊ est harũ calor albus ⁊ he ma-
gis nocte tumultuãt. nõnunq̃ ãt ex harũ triũ fiũt adunatio-
ne eãrũ nec ẽ multũ earũ color rubeus. Hascesa autem pu
stula est parua milij grano similis que sup manifesta cutis
discernitur: estqz eius generatio ex humiditate subtili acuta
⁊ cholerica que sanguini mixta est: que maxime ĩ estate fit: ⁊
oino ex aque frigide superfusione supra corpus. Concludun
tur etenim superfluitates que ab interioribus corporis ad cu
tẽ egrediuntur ⁊ in poris remanent. Verruce sunt pustu
le parue ⁊ nimiũ dure rotunde quarũ quedã claui dicuntur
qui parui ad inferiora tendunt corporis tanq̃ claui ⁊ in m l'
tis fiunt mẽbris ex humiditatis phlegmatice cũ cholere ni-
gre admixtione. Vlcera vero que ex adustionibus fiunt ex
sanguine oriũtur adusto mel'icoqz quem natura ad corporis
pellit exteriora fiuntqz primũ pustule grandes ⁊ aperiuntur
⁊ dilatantur ⁊ erumpũt fiũtqz illis vesice nigre. Aposte-
ma vero quod vocatur aporisma ex sanguine fit ⁊ vẽtositate
oritur ex arteriarũ ruptura quz quibusdaz acciderit mẽbris
aut collisio: rũpũturqz sub cute arterie: aut vulnere quod ĩ ar
teriarũ cadit locũ: cõsolidaturqz cutis que super ipsas est: ⁊
ruptura superest arteriarũ aperta nõ cõsolidatur nec perma
net super eas. Hi⁹ signa apostematis sunt q̃ locus pulsat: ⁊
si manu prematur maior eius abit pars: ⁊ aliquãdo in eo cre
pitans sonus auditur: estqz apostematis color qualis hede-
mani ⁊ violarũ. Ait autem. S. quoniam pustule oẽs ⁊ vlce-
ra que corporibus accidunt nimium albis ⁊ morphea lenti-
ginosa pessima sunt ⁊ curationi difficillima. Nimij etenim
corpa alboris parum habent sanguis ⁊ in corporib⁹ lenticu-
losis in morphea humores sunt mali. His qz duabus de cãis
difficilis ẽ vlcerũ curatio a malo. s. humore a quo vlcerum fit
comestio ⁊ sanguis boni diminutio ex quo bona generatur ĩ
vlceribus caro: ⁊ quod comestũ fuerat in integrũ repatur.

Capitulum. 18^m. de passionibus manifestis que quibus-
dam membris sine alijs proprie sunt vt sunt alopitia tyria. ti
nea. furfures. capitis magnitudo. apostema intercutaneum.
lentigines. nemessa. morũ fatiei. adustio fatiei. elephas. vari-
ces. dactilia. vena saniosa. fissure manuuz ⁊ pedũ ⁊ dahasa.

e **Et quoniam** de morbis q̃ ĩ manifesto fi
unt corporis dictũ est: quo-
rum manifestatio oibus ẽ cõis mẽbris. Iã hoc in ca
pitulo que quibusdã sine alijs mẽbris proprie sunt passiones
videbimus. Quedaz etenim capitis proprie sunt vt alopicia
tyria. tinea. furfures capitis que ex scome apertione ẽ magni
tudo: apostema molle quod sub cute est capitis: ⁊ super cra-
neũ. Quedã faciei proprie sunt vt lentigines. nemesa. pustu
le parue que lenticule vocãtur faciei fissura: morum quod in
genis fit ⁊ adustio. Quedã pedibus vt elephas ⁊ vene que
varices vocãtur: ⁊ vlcera que dactilia dicũtur. Quedã in ma
nibus oriũtur ⁊ pedibus vt vena saniosa. ⁊ fissure que in pal
mis ⁊ sub pedibus fiunt ac calcaneo: ⁊ ex ocreis confricatio:
⁊ ex equitatione excoriatio. Quedã digitis accidũt tm̃ vt da
hasa ⁊ vngularũ imutat⁹ color tenuitasqz. Nos itaqz pri
mũ de passionibus que capiti proprie sunt dicemus: ⁊ primũ
de alopicia ⁊ tyria. Et alopitia ac tyria passiones sũt p̱ quas
capitis fluũt capilli barbe ⁊ ciliorũ: quibus hec denoiata sũt
noia ex morbis que duobus his fiunt aĩalibus. Vulpi eteni
aliquotiẽs accidit pilorũ casus ⁊ cutis vulneratio: serpenti
aũt accidit excoriari cute: ideoqz cũ tyria excoriatio ẽ cutis.
Aiunt aũt nõnulli tyriã dici q̃ in hac passione pilorũ fit euul
sio ipso in loco cõtorta ⁊ incurua qualis est serpẽtis reflexus
sed nihil ẽ qd̃ ꝓponũt. Fiũt autẽ passiones he due: aut ex
cholera acuta que sanguini miscetur qui ad mẽbra in quib⁹
capilli sunt fertur: cadũtqz ⁊ defluũt capilli adustionis que
illis accidit cã: ⁊ hi⁹ signũ quoniã loci color ad nigrum decli
nat: aut ex phlegmatico ⁊ salso humore acutoqz qui sangui
miscetur: eaqz de cã capillorũ fit fluor: aut ex phlegmate cer-
te crosso ⁊ viscoso qd̃ loca oppilat: quibus vapores capillos
generantes ascendũt cuius signũ ẽ loci color ad albedinẽ de
clinãs. Nõnunq̃ totius accidit pilis corporis his eisdem de
causis sicut ait hypocras. Si cui alopitia ẽ varices inascunẽ
⁊ capitis pili redeũt: sed cui alopitia ẽ raro inascuntur vari-
ces. Nõnunq̃ aũt capitis accidit pilis fluxus casusqz cibi ex
iminutione: ⁊ bonorũ paucitate vaporũ qui capillos produ-
cunt: ⁊ aliquotiens ex pororum raritate: quoniaz quz vapor
capillos creãs fuerit egressus spargitur ⁊ dissipatur nec ge
nerationi cõgregatur capillorũ: vt fum⁹ quz largo egreditur
loco. aliquotiens autem ex porrorum fit constipatione que
ex humiditate generatur ⁊ phlegmate. vapor nãqz ex quo fi
unt capilli quz ab inter humiditatẽ hãc fuerit egressus humi
ditas conuertitur ⁊ poros oppilat ⁊ ĩcisio inter qui egressus
est vaporẽ ⁊ interiorem fit: nec alter alteri cõtinuatur. ⁊ capil
lorum abinde prohibetur generatio. Fit aũt ⁊ nõnunq̃ ca-
pillorum casus post acutos statiz morbos caloris cã grauis
⁊ vaporum malitia. Et quãdoqz ex hũiditatis bone cõsum-
ptione quemadmodum ptisicis cõtingit ⁊ ethicã patientib⁹.

Tinea aũt vlcera sunt parua que capiti accidunt: quibus
est vesica que spẽs habet multas. Prima est que fauosa voca
tur ⁊ ex phlegmate fit salso: cuius signũ est qm̃ vlcus est quo
capitis cutis p̱foratur foramibus subtilibus in quo humidi
tas ẽ fauo similis. Secũda ficosa ⁊ rotunda ⁊ dura. cuius in
superioribus rubor ẽ ⁊ in cõcauitate quiddã granis simile fi-
cuum. Est ⁊ tertia que vocatur ameda: ⁊ sunt vlcera cuz qui
bus in capite multa sunt subtilia foramia miora sunt forami
nibus que in fauosa sunt. ⁊ ab his humiditas aque carni si-
milis egreditur. Est ⁊ quarta quoqz spẽs pustule. s. parue ru
bee: figura quaꝝ vberibus similis ẽ mãmillarum a quib⁹ hu
miditas fluit aquositati similis sanguini. Quinta ẽt eius est
spẽs sicca ⁊ colore alba lupino similis a qua quasi cortices ⁊
squame fluũt albe. At vero furfures corpora sunt parua.
tenuia furfuri similia que a capitis fluũt cute sine vlceratiõe
que ex vaporibus fluũt phlegmaticis ⁊ salsis: aut ex sanguie
cui cholera miscetur nigra. Capitis autẽ magnitudo ⁊
oblõngatio ac curuatio que ex scomorum fiũt apertiõe: ex vẽ
tositate ꝯtigũt crossa q̃ illis inuiscaẽ locis qua de cã scoma

sepatur: ⁊ ossa capitis remouent̃ abiuicē: ideoqȝ ⁊ caput magnuȝ fit. Apostema deniqȝ qđ sub cute fit capitis ⁊ si strīgat̃ pellit̃ facile ex sup̄fluitate fit aq̄sa tenuiqȝ iter cutē capitis ⁊ cratios. De lētiginibus ⁊ nemesa. lentigines vero ⁊ nemesa amplius in genis fiūt ⁊ cōfinibus ex sanguinis adusti vaporibus: melēcolicisqȝ humoribus qui in stomaco sunt aut omni corp̄e queādmodū pregnātibus cōtingit qum i carum corporibus mali fuerint adunati humores. Moruȝ autē quod i facie fit ex humore est crosso in quo est acumen: ⁊ nascitur in facie ⁊ genis ex maiori parte. Est autem pustula vlcerosa que amplius in facie oritur. Adustiones que in facie sunt ⁊ naso sabasce similes sunt rubee ⁊ liuidi ruboris ⁊ plurimum vlcerose. Et sciendū qm̄ que in his vel alijs mēbris vlcera sūt rotūda ⁊ p̄fūda pessima sūt ⁊ alijs deteriora: h⁹i nāqȝ vlcera ex mā fiūt acuta ⁊ crossa. Que vero in crurib⁹ ⁊ pedib⁹ fiūt elephas vocat̃: ⁊ q̄ dicūt̃ varices vene. Et elephāticus morbus apostema ē melācolicū qđ in cruribus fit ⁊ pedibus ⁊ eius signū est q̄ pedis figura figure elephantis silr̃is fit equalis ⁊ nō diuersa. Varices vero sunt venarū que in cruribus sunt repletio ⁊ crossities earū: que ēt ex hūore fiūt melr̃ico qui ad has decurrit venas easqȝ replet. Maxime aūt hic fit morb⁹ quibus continuus ⁊ diuturnus est cruriū pedūqȝ labor: ⁊ super pedes diutius stāt erecti corpore. Descēdūt eteni humores ad eas que in cruribus sūt venas: vnde ⁊ huiusmodi passio nautis amplius ⁊ onera ferentibus ac agricolis fit. Et huiusmōi signū passionis quoniaȝ huiusmōi vene cōplicātur ⁊ crosse fiūt ad virorē decliues ⁊ nigredinē. Dactilia quoqȝ cruribus accidunt: quorum signū est quoniā sunt vlcera que cauāt locū ⁊ rotūdāt ac circūposita cōfinia comedūt cū corruptione: vnde ⁊ eorū difficilis sanatio est. Que vero in manib⁹ fiūt ⁊ pedibus simul vena est saniosa: ⁊ fissure que manib⁹ cōtingūt ⁊ calcaneis. Vena saniosa in cruribus fit ⁊ brachiorū aut manuū parte extremis: sed aliquādo ⁊ hoc tm̄ raro in lateribus orit̃. Fit aūt maxime passio hec in regionibus calidis: vt india. ethiopia. egypto. libia. ⁊ est que sub cute fit passio similis vene que moueatur queādmodū vermis mouetur. Hec qum apta fuerit eiusqȝ caput fit ab ea dolor. Fissure vero manuū ⁊ coruȝ que sub pede sunt ac calcaneo ex cholera fiunt nigra ⁊ mala siccaqȝ cōplexione que his dominatur locis quarū manifestissima ē cognitio. Dabasa quoqȝ apostēa ē calidum qđ p̄pe vngues accidit: habēs dolorē ⁊ pulsationē.

Capitulū. 19ᵐ. de vulneribus ⁊ vlceribus.

q **Um de** morbor̄ loqueremur diuersitatibus ostēdimus cōtinuationū separationē: si in carne eēt vulnus dici: ⁊ si eius diuturnius fieret tēpus vlcus appellari: qđ si in osse fieret fracturā noiari. Et vulnerū alia quidē simplicia sunt ⁊ singularia. alia vero cū alijs cōposita. Et simplex vulnus aut incisio aut scissura ē tm̄: nullis ablatis mēbri partibus. Incisio autē hec ⁊ scissura alia parua est alia magna: nec sequūtur aliqua illā accidētia. Et scissura aliqua vacua ē ⁊ sicca: alia rubiginosa ⁊ sordida. Hec autē in vlcere fit p̄p mēbri a digestione eorū qui illi mittuntur cibi debilitatē. Cuiqȝ eteni mēbro due sunt sup̄fluitates. Altera subtilis que per poros dissoluitur: altera vero crossa ex qua sordes sup̄ cutē generātur. Rubigo itaqȝ in vlceribus ex superfluitate subtili generatur ⁊ tenui: qum nāt̃ nō valeat calor subtiliare illā ⁊ dissoluere. sordes aūt ex crossa. Et q̄ huiusmōi vulnera apparēt ⁊ vlcera manifesta sūt ⁊ significatiōe nō idigēt. Cōposita vero vlcera q̄dā cū cāis cōponuntur: quedā cū morbis aut accidētibus. Et cū causa si materia illic sit que ad vulnus defluit: cuius signū humiditatis ē multitudo in vlcere ⁊ flux⁹. Cum morbo vero aliquādo quidē mala cōplexione aliquotiēs organica. Et q̄ ex mala est morb⁹ complexiōe aut ex calida ē: ⁊ eius signuȝ mēbri rubor ⁊ inflāmatio grauisqȝ in eo dolor. Aut ex frigida: cuius signuȝ est coloris liuiditas ⁊ caloris paucitas. Est ⁊ ex humida significaturqȝ vlceris multa humiditate ⁊ rubigine carnisqȝ mollitie. Aut ex mala complexione sicca: cui signuȝ erit vlceris siccitas extenuatio ⁊ durities. Organicus vero morbus alius ē iminutiōis qum caro iminuta est ⁊ membri aliqua decidit pars. Alius magnitudīs queādmodū qđ cum vulnere apostema ⁊ in vlcere. Alius cōtinuationis separatio vt neruorū amputatio ⁊ ossiuȝ fractura. Vlceris autē cum accidētibus cōpositio ē queādmodum qui cum eis ē dolor. Quodlibȝ aūt vlcerum simpliciū siue cōpositorum si q̄draginta transierit dierū spatium fistula deinceps appellat̃ nisi q̄ fistule veraciter vlcera sunt quibus ē p̄funditas ⁊ eorum os strictuȝ. interiora aūt larga. in quibus caro est dura ⁊ alba: nec dolorem patiūtur: videbisqȝ eā quibusdā in tēporibus sicca ⁊ attenuata: quibusdā autē plurime humiditatis. Multa autē sunt a quibus cōtinuata fluit hūiditas. ⁊ quandoqȝ itercidit̃ ⁊ os obturatur fistule. quādoqȝ aūt aperit̃. Fit aūt nōnūquā fistulaȝ ad os p̄uenire quod putrescere facit. aliquādo ad neruos p̄uenit aut venas: aut aliqua nobilia membra: comeditqȝ ea. Nonnūq̄ aūt fistule cōcauitas i longum recta extēditur: aliquādo per trāsuersa fertur ⁊ sin⁹: cui nōnunq̄ vni ora sunt plurima. Et de ea continuationum separatione que in carne fit vulneribus scilȝ ⁊ vlceribus sufficiunt que dixim⁹ ei qui diuersitatē vult eorum agnoscere quo queādmodum oporteat ea curet.

Continuationum separationis ossium assignatio. Continuationis que in osse fit separatio fractura scilȝ: alia simplex ē ⁊ singularis: alia cū vulnere composita aut cū apostemate: quorum omnium facilis ē cognitio: nec eget significatiōibus qū sensui pateant. Fractura quideȝ si manus mēbro fiat proxima partes inuenit ossis abinuicē separatas variasqȝ: ⁊ mēbri figuram iequaleȝ: vulnus aūt ⁊ apostema manifestissima sūt. Et que ab aiali fit cōtinuatiōis separatio: si aial qđ veneno careat nihil ab alijs differt vlceribus sȝ dubitādū ⁊ ab egro querendum quid illū momorderit aut pupugerit. Et aialis venenū habētis morsus ⁊ puncturas: quoniā accidentia sequūtur pessima variaqȝ: ⁊ hec in singulis venenatoruȝ diuersitatibus diuersa: equū mihi visum ē accidentia quib⁹ significantur morsus aialium ⁊ repentiū percussiones: ⁊ cui⁹ sint spēi ostendere quo modo queqȝ veneni spēs his curetur sanātibus medicamibus que illi necessaria sūt ne forte in cognitione defectus sequatur curatiōis error.

Capitulum. 20ᵐ. de nocumento aialium venenosorum ⁊ primo de morsu canis rabidi

a **Nimal** venenū habēs quoddā mordet: aliud ore attingit: aliud pūgit. Et qđ mordet vt rabidus canis mustela: ebernasa ⁊ qđ vocat̃ scalabores: ⁊ excala Attrectāt carnē tyrie ⁊ serpētes ⁊ he alie dipsados alie ⁊ aculi: alie que aquis mergūtur: alie que vocantur picrinos alique esenos: ac cerastos. Qđ vero pūgit animal scorpius reptilia vespe aranee rastelans scorpius vulturis pediculus. Et primū de mordētiū dicemus scientia ⁊ primū de rabido cane. De rabidi canis morsu. Rabidi canis venenū siccū est ⁊ desiccans: cuius maius nocumētum in cerebrū est: ideoqȝ spasm⁹ ab eo ⁊ formido fit aque. Rabidus aūt canis qū hoieȝ momorderit accidētia fiūt illi pessima: ⁊ qū nō preoccupantur curatione pereūt. Oportet itaqȝ prius huius rabidi tenere signa canis quo caueas illū ⁊ docentes: ⁊ si hoieȝ quempiaȝ momorderit morsus rabidi esse intelligatur canis: cureturqȝ oportunis medicamibus. Sūt ergo huius signa quoniā suffocato similis ē: ⁊ a comestiōe p̄hibetur ac potu: sitis eius augetur ⁊ inflāmatur: sed tm̄ aque nō propinquat quin imo refugit os ap̄it linguam emittit saliua spume similis ab eius ore fluit que a camelorū defluit ore quȝ blactant. Caput eius in latus inclinatur: oculi rubēt: aures fluxe demittūtur ⁊ nimiū mouētur ⁊ spumosa ab eis ascēdit superfluitas: qū latrat vox illi est rauca: ⁊ aliquotiens vox illi aufertur: oberrat ambulans: dominos nō agnoscit: i homines canesqȝ ⁊ oia que videt gānit sine latratu: quē qū viderīt canes fugiūt eius timētes morsus. Refert aūt rufus quoniā oia hec cani accidunt ex cholere nigre dominatione: ⁊ melācolie spetiēs est: maxime fit canibus estate: minimū aūt hieme. Accidētia aūt que hoi quē canis hic momorderit accidēt h⁹i sūt: i p̄ricipijs nihil p̄ter dolorē patit̃ ex vl̄neratiōe nec est inter vulnus hoc ⁊ reliqua differētia: vt aūt dies trāsierit aliq̄t ei q̄ morsurā pass⁹ ē distēsio ⁊ rubor totius accidit corp̄is maxīe faciei sudor defectus ⁊ aq̄ timor quaȝ qū viderit tremit ⁊ horret: nec bibit: sic quoqȝ ⁊ ab omi fugit huido: cui ⁊ nōnūq̄ vt latret accidit: queādmodū cais. Fit aliq̄tiēs illaȝ hoies mordere eisq̄ similia p̄figere accidētia. Accidūt autē hec aut post. xl. dies: aut post. vj. mēses vel. ix. Et horū causa accidētiū excepto timore aque: veneni est malitia ⁊ transitus in omnia mēbra. Aque vero timore philosophoruȝ quidaȝ fieri dicūt: in moderationis siccitatis causa que i corpore iaȝ eminet: quoniā canis huius virus siccū est: vnde ⁊ ab humiditate fugit: eo q̄ eius que in corpore cōplexionis est contraria sit. At vero rufus hanc dicit passionē spetiem esse quādaȝ melie que ex cholera fit nigra: ⁊ qm̄ in cane cholera dominatur nigra mala qualitate ⁊ veneno similis. Et queādmodū multis quibus melia accidit fit etiaȝ formido ab alijs rebus: sic ⁊ in hac ab aqua timor fit passione. Et fertur illos

formaꝫ qui eos momordit canis in aqua intueri. Retulit aūt mihi quidaꝫ debis qui in pascuis sunt beduinoꝝ: quoniam apud eos quidā fuerit hō quē canis momorderat rabidus: quē qū ad aquaꝫ duxissent timuit ab ea: nec voluit bibere: qr canis viscera ⁊ stercora in ea esse clamabat. Et medicoꝝ quidaꝫ tradunt quoniaꝫ a rabidis morsos cāibus quꝫ ad aquā duxissent ⁊ propinassēt illis cū ligneo cipho posuissentqꝫ super eaꝫ corium papionis claudi: susceperūt illaꝫ ⁊ biberunt. Hec sunt quibꝰ agnoscitur rabidi canis morsus. Sed qm̄ accidētia hec post quadraginta accidūt dies: aut post septeꝫ menses vel novē: in principio vero nulla est inter ipsius morsum ⁊ alterius animal' differentia: quod minime venenū habet: necesse habemus aliqua habere huius morsure signa in principijs quo eius acceleretur curatō anteꝙ̄ fiat timor: post quā teniꝫ aque timor fit: vix qui morsus est liberatur morte. Anteꝙ̄ autē hoc accidit saluatur ⁊ sanatur si forte medicus illi inciderit bonus ⁊ medicaminuꝫ diligēs operator. Sunt ergo signa quibus morsus iste discernitur ab alijs: vt emplastrizet morsus locū cū nuce diligēter trita nocte ⁊ die: dehinc gallo prohijciatur aut galline esurienti quo illaꝫ comedat: q̄ si post comederit vivit: rabidi nō est morsus canis: ⁊ si moritur proculdubio rabidus est canis. Et intueri expedit galluꝫ aut gallinaꝫ ⁊ expectare die illa vsqꝫ mane: nōnunꝙ̄ etenim vsqꝫ in crastinū non moritur. Et aiūt priorum quidaꝫ: quoniaꝫ si sanguine qui vulnere defluit panē intinctuꝫ cani proiecerit nō manducat. His itaqꝫ signis rabidi morsus canis ab alijs discernitur in principijs. Mustele ex morsu dolor fit gravis ⁊ livor coloris loci. Simie morsꝰ hoīs morsui similis est: agnosciturqꝫ dētium vestigijs in morsus loco.

Ex cale aūt morsu dolor fit gravis cū repressiōe rubor tumor: humiditatis sangine repleto: ⁊ in morsus circuitu coloris lividitas: ⁊ qum tumor aperitur vulnus apparet albi coloris. Plurimū aūt morsus huiusmodi locꝰ comedit'. Ex adane morsu ipsius in vulnere remanēt dētes: fitqꝫ ab ide donec dētes decidant dolor.

Capitulū. 21. de serpentuꝫ ⁊ tyriaruꝫ morsu ⁊ de signis.

Accidentia autē que morsis ⁊ attrectatis a viperis accidūt hec sunt. In attrectationis loco fit dolor: dehinc in omne transit corpus: ⁊ in attrectationis loco foramia vidētur duo ab invicē seperata: que dētium sūt loca. Post hec aūt humiditas ab eis defluit que oleo similis est olive: deinde que eris erugini similatur. Accidit autē i loci cōsimo apostema calidū i quo rubor est livorqꝫ ⁊ inflatio similis illi que ex ignis fit adustione. Corporis imutatur color ⁊ morso subversio accidit: ⁊ vomitus cholerarꝫ: defectus gravis: tremor: sudor frigidus: mēbro cōmestio que in proxima dilatatur mēbra a gingivis sanguis fluit: ipseqꝫ sanguinē migit. Serpēs aūt que ad resa dicitur ipsaqꝫ quercuosa: eo ꝙ in quercubus habitet putridi est odoris: a lōge fetoreꝫ emittēs: ⁊ fertur quoniā qui super eaꝫ ambulat pedes eius excoriantur: apostemaqꝫ illi fit i cruribus: ⁊ qui ab huius vult sanari attrectatione corpus eiꝰ excoriatur: sed qū hoīuꝫ quis hanc percusserit ⁊ occiderit serpēteꝫ odor fit eius putridus: nec aliquē nisi eius sentit odorem. Attrectationis huiꝰ serpētis sunt signa: apostema morsure loco cū rubore ⁊ notulis in circuitu: ⁊ nōnūꝙ̄ a morsure loco humiditas aquositati sanguiee similis fluit: ⁊ dolorem in stomaci patitur ore. Serpens aūt que dipsas dicitur quoscūqꝫ momorderit ⁊ attrectaverit: dolorē patiuntur gravē in attrectatiōis loco: cōtinuūqꝫ ⁊ a loco sanguis egreditur gravisqꝫ insurgit sitis: nec satiari possunt propter magnitudinē huius serpētis virus caloris ⁊ adustionē magnaꝫ ⁊ vix raroqꝫ ab huius saluatur attrectatione quis serpētis.

Ad reresa vero que aquis mergitur serpens: latā facit attrectationē loco quo mordet: ⁊ lividus fit locus: quo humiditas exit nigra multaqꝫ fetēs: ⁊ rubigini mortuorum similis.

Que picrinos serpēs dicitur: minor predictis est serpentibus: sed collo largior quēcūqꝫ momorderit habitudo illi accidit similis: que ⁊ morso a vipera pariterqꝫ carnis enervatio ⁊ apostēa hydropico simile apostemati: intātū vt caro quoqꝫ ex nimia cadat humiditate. Que vero esenos vocatur serpens collū erigit. ⁊ in altuꝫ porrigit venenūqꝫ ab ore mittit: ab eius attrectatione vulnus fit parvum: simile acus puncture: ⁊ ab eo sanguis fluit modicꝰ nec apostema facit quos momorderit' operimenta patiuntur in visu velociter: doloreꝫ in toto corpe: ⁊ in vltimis totius recedit sensus corpis: ⁊ vix ab huiꝰ gs spētis saluatur morsu. Habēs āt cornua serpēs que ⁊ basiliscus dicitur attrectatiōis quā facit locus croceus efficitur: ⁊ qui morsus est erectionē virilis patitur membri ventositatūqꝫ ab inferioribus emissionem

Capitulū. 22ᵐ. de percussione scorpionis vespaꝝ apum arancarū ⁊ pediculi vulturis.

Scorpionis venenū frigidū ē: ideoqꝫ qui eo pūgitur tanꝙ̄ in nivem proiectū se extimat: nocet autē cordi maxime. Scorpio qū pupugerit statim locus intumescit: ⁊ est cū apostemate rubor durities. extensio. dolor. aliquādo iflāmatio fit. aliqñ frigus. qñqꝫ dolor exestuat. quādoqꝫ mitigat': fitqꝫ dolor illi tanꝙ̄ si acū sentiat: ⁊ nōnunꝙ̄ fit defectus si super arterias ceciderit: ⁊ aliquādo epil'ia qum sup nervos ceciderit. Vespe aūt ⁊ apes quꝫ pupugerint. apostema faciunt cōtinuo. ruborēqꝫ ⁊ dolorē aculeusqꝫ apū in loco remanet pūcture ⁊ nōnūꝙ̄ cū his sudor fit ⁊ defectus. labiorū titillatio: iguinū iflatio: priapiqꝫ extēsio. Arancarū spēs magnarū que reptile dicūtur multe sunt: qbus oībus peior ē rocata dicta. Hec vt mordet dolorē facit in loco gravē: ruborē paucū sine apostemate: vomitū ⁊ frigus: pruriginemqꝫ: fitqꝫ pariter rigor: frigus ⁊ tremor in oībus mēbris gravitas: frigidus sudor: in colore citrinitas ⁊ aliquibꝰ quos pupugerit vrine accidit difficultas gravis in virga extēsio: ⁊ inter inguina ac genibus. extensio quoqꝫ in stomaco: lingue cōfractio ita vt verba eius non intelligātur: fit ⁊ illis humiditatis vomitus que aranearum similis ē telis: aut a vētribus eorū humiditas huiusmōi simil' laxatur ⁊ quꝫ calide imergūtur aque dolores ab eis mitigātur: dehinc quꝫ exierint dolor reditū facit. Ex aranee aūt pūctura dolor in loco fit ⁊ rubor que sub hypocūdrijs sūt dolorē patiūtur stranguriā: extremorū frigiditatē: ⁊ virge extensionē. Rastellās scorpius parvus est ⁊ flavus in similitudinē foliorū ē iedā: cui quas trahit ē cauda. Invenitur locis in pluribus: sed maxime vbi zachara fit ⁊ in terra ex qua vasa fiunt zachare. Qui ab hoc pūgitur prio nō sentit die gravē dolorē: sed die tertia secūdaqꝫ accidentia illi fiunt pessima ⁊ lingue apostema: sanguis vrina. cordis tremor. defectus. angustiatio. Mortui sunt aūt ex huiꝰ scorpij morsu hoīuꝫ ꝙ̄pl'ti. De pediculis vulturis nusꝙ̄ tractatū aliquem inveni.

Hec est diversitatū morborū q̄ ex cōtinuationū fiunt separatione assignatio in cutis manifesto ab aialibus venenū habentibus: signa quoqꝫ eos significātia. Atqꝫ finē passionū cārūqꝫ ⁊ signoꝝ eaꝝ q̄ exterioribꝰ accidūt corpis facimus.

Sermo nonus prime partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio hali filij Abbas discipuli abimeher moysi filij Seiar de interiorum mēbrorum passionuꝫ signis: habēs quadragintavnū capitula. Translatio stephani phīe discipuli de arabico in latinum.

Capitulū primum de cōmuni via qua interiores morbi significantur.

P Assionum que in
mēbris interioribus nascuntur non
adeo facilis est cognitio quēadmo-
dū ⁊ eaꝝ que in exterioribus fiunt:
ideoq3 necesse est medicu3 exerceri
in cuiusq3 mēbri cognitione actiōis
cōplexionisq3 substantie: qui vtilita
tis quantitatis figure in corpe loci
cōparticipatiōisq3: quibus cōparti-
cipat mēbris quasq3 cōtineat humiditates ⁊ alia huiusmodi
que suis diximus in locis qu3 de mēbrorū habitudinibus di
ceremus: sciatq3 abinde viā qua queq3 passionū morborūq3
interioru3 significatur: ⁊ in quo mēbro fiāt: q̄ q̄ mēbri loco
morbi ēt habitudinē quātitatē. salubritatē morbi ⁊ malitia3.
Que qu3 ita sint: o3 viā q̄ ad morboꝝ notitiā interioꝝ tendi
tur aperiamus: regulasq3 quibus oīb9 hec nititur cognitio.
He igitur ⁊ vie ⁊ regule octo sunt. Prima est via q̄ exactiōis
sumit nocumēto. Secūda que ex his q̄ corpe emittuntur su-
mitur. Tertia ex doloribus q̄cunq3 accidūt mēbrorū ꝓprijs.
Quarta ex mēbri infirmi loco. Quinta ex apostemate. Sex
ta ex accidentibus cuiq3 morboru3 proprijs. Septima ex cō
participatione mēbri his quibus cōparticipat. Octaua ex
inuestigatione sumitur. Exactionū nocumēto membri si
gnum nobis ē infirmi. Qu3 eteni3 alicui nocumētum accide
rit actiōi. mēbꝝ a q̄ fit significat īfirmari: aut morbo certe ipi
ꝓpō: aut alteri9 īfirmātis ꝯpticipatiōe mēbri vt appetit9 īmi
nutio icōmodū significat ori stomaci accidisse. Hoc āt icōmo
dū. aut proprium est aut ex cerebri in quo ē passio comparti
cipatione. Sed ⁊ per ea que corpe exeūt et membrum si-
gnificatur infirmū ⁊ morbi natura. Eorum autem significa
tio aut ex ipsorum fit substantia: aut quantitate aut loco. Ex
substantia quidē vt hypostasis q̄ in fundo ē vrine: qm̄ si fur-
furi similis sit vesice significat passionē: ⁊ si frustris carnis in
renibus passionem eē manifestat. Sic ⁊ si cum tussi corpora
operimentis exeāt similia significat operimētorum substanti
am qd̄ clauo simile ē putrefactā ⁊ comesta3 que cū tussi emit
titur. Ex quātitate eius sumitur significatio: quēadmodum
fit cū egestione carnis frustra exire magna que crossoru3 si-
gnificant intestinorū. Sic quoq3 qui cū tussi venarū emittit
frustra si magna sint signū illi est pulmonē infirmari: si par-
ua canalium pulmonis morbus ostēditur. Que eteim in pul
mone sunt vene magne sunt que in canali parue. Eodē mo-
do ⁊ si cū tussi ānulus pulmonis substantia3 ⁊ corpus putre
factum significat: ⁊ quādo annulus is qui emissus ē paruus
est de canalis ē partibus que in pulmōe. Si sit autē annulus
magnus canalis putrefacta significat ligamēta: dissolutūq3
annulū qui cu3 tussi exijt. qum eiusmodi annuli facile nō pu-
trescāt propter suā duritiem: s3 putredo ligamentis facta est
eo ꝙ tenera sunt. Ex emissorum loco sumitur significatio: vt
vlceris squame qum corpore emittūtur si cū tussi exeāt signi-
ficāt in anhelitus membris vlc9 esse: ⁊ si cū vomitu in stoma-
co est: ⁊ si cū egestione fluit passione3 in conico epatis latere
monstrant: si cū vrina in gibboso ē epatis latere. Amplius.
Si vulnus i vētris fiat supplano ⁊ siphaos ⁊ ad ea que sub-
sunt peruenerit viscera: si ex loco cibus aut cibi succositas exi
erit: vulnus vsq3 stomaci cōcauū venisse significat. Et si ege-
stio emittatur ad itestina vulnus ꝑuenisse mōstratur: ⁊ si vri-
na ad vesicam. Et si in pectore fiat ⁊ a loco vētositas exierit
vulnus ad pectoris subinuoluēs operimētum costas ꝑuenis-
se signū est. Et si quandoq3 sanguine3 aliquo emitti videris
membro ac paucū venā eo significat in mēbro scissam ⁊ ru-
ptam. Si vero cū saltu egrediatur: colorq3 illi rubeus clar9
venā que scissa est pulsantem significat. Significatio ex
dolore membro proprio: aut membri significat īfirmi substā-
tiam. aut a qua fit dolor causa. Et membri infirmi substanti
am: quoniam si cū dolore pulsationes fiant significat quoni
am in percutiētibus passio ē venis. Aut in mēbro certe mul-
tas habēti arterias ⁊ si pūcture passio in opimētis significa
tur eē: si vero cū eo sit grauitas i mēbri pte modicū hn̄ti sēsū
oñditur: ⁊ si dolor extēdit ⁊ patiēs tāꝗ cordā iuenit protēsa3
in vtraq3 pte passio i neruis esse significat: ⁊ si mollis comit
tatur extēsio in carne. Et si cū dolore fiat quasi confractio in
operimētis que ossa inuoluūt passio esse significatur. Signi
ficatur quoq3 a qua fiat dolor causa: quonia3 si dolorē comi-
tatur inflammatio malā significat cōplexionē calida3. Et si
tranquillus fiat ab ardore malā cōplexionē frigida3. Si cu3
pūctura ⁊ morsu ex humōe fieri significat acuto cholericoq3.
Et si cū extesione ex vētositate fieri significat: si vero cū pru-
rigine ⁊ vlceratione ab humore excitari ostenditur pungēti.
Ex mēbri quoq3 loco infirmi sumitur significatio: quoniā si
in dextro sit latere dolor passionē in epate significat esse: ⁊ si
in sinistro in splene passio mōstratur. Sic ⁊ reliquorū de lo-
cis mēbroru3 intuendū est. Apostematis quoq3 significa-
tio sua significat mēbrū egrotu3 ex figura: si sit eteni i dextro
latere eiusq3 figura qualis ⁊ prie lune in ipso ē epate. ⁊ si ob-
lōga aut quadrangularis in lacertis est vētris qui epati sup
sunt. Ex accidētibus aūt proprijs ⁊ essentia passionis: ⁊
mēbrū significatur infirmū: hocq3 aut ex colore vt genarum
rubor peripneumonia3 significat. ⁊ citrinus color epatis pas
siones. nigredo lingue causon ⁊ febris incēdiū. Aut ex figura
vt vnguium curuatio passionē que ptisis vocatur significat.
Aut ex his que corpore egrediuntur: vt egestio recentis laua-
ture carnis similis: epatis debilitationē. Ex cōparticipatiō
ne passionis significatio mēbru3 significat egrotū: vt si digi-
tis accidat nocumētū sensus sine manus morbi interuētione
significatur nobis passionē in pari esse neruorū qui ad ma-
nus feruntur. Significatur quoq3 quonia3 passio i quouis
accidit mēbro per cōparticipationē in passione fit: aut auget
cū alia passione. Exēpli causa. Mētis alienatio si augetur ⁊
robustior fit cū febre: ⁊ ex eius quiete quieta fit certu3 est ipsā
ex cerebri cū mēbro alio cōparticipatione in passiōe fieri. Si
sit aūt mētis alienatio firma ⁊ cōtinua in vna eadēq3 ꝑstās
habitudine nec aliarū cū mitigatione sedatur passionū i ipo
est passio mēbro cerebri. Sic ⁊ relique passiones si in mēbro
quouis firme fiāt ⁊ cōtinue significatur quoniā in mēbro pro
prie sunt: ⁊ cū aliaru3 mitigantur quietatione passionū: estu
antq3 ⁊ ipse aliaru3 tumultuatione ex mēbri cōparticipatio
ne hac in passione cu3 alio mēbro fiunt. Porro ex inuesti
gatione ⁊ interrogatione que sumitur significatio ⁊ mēbru3
significat egrotū ⁊ ipsius passionis naturā: ⁊ in passione cō-
participationē. Mēbrū quidē ex his significat patiens: quē
admodū si ab egroto medicus in hypocundrijs dolorē que-
renti: quo sentiat illum loco interroget que si in latere dextro
respōderit in epate passio est. ⁊ in sinistro in splene: si vero in
medio: in stomacho esse significatur. Sicquoq3 ⁊ doloris ali
cui proprij mēbro queritur qualitas. Significatur aūt ipsius
passionis natura: qū ab infirmo quid passioni cōueniat: qd
vero noceat interrogat. Si etenim aliqua in passione vtrum
ex mala sit cōplexione calida sit aut frigida dubitauerimus:
patiens interrogādus est: quidnā calidū. s. aut frigidū actu
aut potentialiter dolorē mitiget illius. Et si calidis mitigari
dixerit certificamur passionē ex mala esse cōplexiōe frigida
si vero frigidis sedari dixerit ex mala est cōplexione calida.
Hinc igitur medicoru3 peritissimi iperant: vt si quando me-
dicus aliquo ambiguus erit in morbo: nec eius itelliget veri-
tatē probet illu3 quibusdā ad modū calefacientibus vel refri
gerantibus: aut humectantibus vel certe desiccantibus sub
cautela tamē ⁊ timore: perquiratq3 quid qū hec fecerit vtile
appareat aut inutile. Operetur deinceps iuxta quod ab ide
docebitur. Rursus si passio semel fiat ⁊ facile sedatur: ex ma-
la complexione calida esse significatur. ꝙ si pedetentim ⁊ per
incrementa succedat: ⁊ diuturnior fit ex humore ostenditur
esse frigido. Significat autem etiam morbi causam: vt si mor
bo dubitemus in aliquo vtrum ne ex mala sit complexione
calida aut frigida: patientem quodnam suum fuerit regi-
men antehac ⁊ dieta interrogamus. Et si regimē suu3 cale
faciens fuisse cōfitetur vt ciborū vsū calidorū vini potū: exer
citij vsum multi balnei copiā: ⁊ in sole occupationē: passionē
ex mala cōplexione calida esse intelligimus. Si vero regimē
suū nobis frigidū fuisse pādet: vt frigidos cibos: laboris pau

citatem:ociū quietē somnū:⁊ in locis occupatū se frigidis:⁊
aere frigido ac niue:ex mala esse ꝯplexione frigida passionē
certificamur. Sicquoqꝫ ⁊ qui spasmū patitur vtꝝ illi regimē
quod repletionē faciat precesserit interrogatur:vt crossoruꝫ
multa appositio ciborum ⁊ ocij ac quietis vsus:⁊ post cibum
balneū quod si fuerit:spasmū ex repletiōe fieri significat:aut
si labor ⁊ exercitium precesserit graue:aut euacuatio seu per
sudorem siue per phlebotomiā aut solutionē facta vel febris
acuta:cuius si acceperis respōsum aliqd boꝝ fuisse:spasmū
ex euacuatione factū certus fies. Pari modo stranguriaꝫ pa-
tiens interrogatur si forte regimine aut fuerit vsꝰ crosso.aut
vrinā passus sanguinis:aut saniei vel arene. Si nāqꝫ suū fuis
se regimen crossuꝫ respōderit:difficultas vrine ex oppilatio-
ne crossi fit ⁊ viscosi huōris. Et si ante sanguinis vrina fluxit
ex oppilatione q̄ sanguis fit iterpositōe stranguria orit̄:⁊ si sa-
niei mixta:per oppilationē fit que ex vlceris creatur vestigi-
is:⁊ si arenosā precessisse dixerit vrinā:aut calculorū paruo-
rū oppilationē ex lapide qui intercidit meatibus eē cognosci
mus. Si āt nihil horū fuisse dixerit:expellentis que in vesica
est fit debilitate virtutis:maximeqꝫ si retulerit eger:aut fami
liares eius quꝫ supinus iaceat ⁊ vesica prematur vrinā emit
ti. Hoc nāqꝫ firmius est debilitatis virtutis expellētis signū.
Amplius quꝫ hoī egestionis preter volūtatē accidit emissio.
querēdū ab infirmo si ante eiusmodi passionē nimij frigoris
in loco sederit aut si percussionē circa hoc passus est. Et si fri
gido se fateatur sedisse loco.sciendū nobis erit neruo q anuꝫ
circūdat frigus nocuisse ⁊ debilitatā abinde virtutē eē retinē
tē eneruatāqꝫ ⁊ eius cessare sensum. Q si percussionē preces
sisse dixerit que dorso inciderit:intelligimus neruū qui ad la
certū tendit anū cōcludentē passum eē abinde:aut certe nu-
chā in cōmodo molestari. Et si ipso dixerit in lacerto percus
sionē accidisse.lacerto apostema factū sciemꝰ qd quꝫ curatū
nō sit ⁊ induruerit:lacertus ipse eneruatus ē. Sic quoqꝫ ⁊ si
vrine fiat preter volūtatē emissio:patientē interrogari opor-
tebit.si forte ante hac aut percussionē passus sit aut casuꝫ su
per renū ptes:aut frigus illi in vesica factū ē magnū quēad-
modū ex in aq̄ frigida sessione accidit:aut corporis nimium
frigidi vt lapidis quorū si quippiā fuisse dixerit cāꝫ abinde
fieri quēadmodū in ano dictū est sciemus. Cōparticipa
tionis aūt in passione significatio ē quēadmodū qui phan-
tasmata an̄ oculos in uēit multa:iterrogat̄ vtrū ne i stomaci
sentiat ore pūcturas: aut distensiones:⁊ si sic eēt respōderit.
Hoꝝ cāꝫ vapores qui a stomaco ascēdūt ad cerebꝝ esse scie
mus:aut passiones alicuius stomaci oris cā. Sic itaqꝫ expe
dit volentē scire interioꝝ passiōes mēbroꝝ medicū patientē
que querēda sūt interrogare:que medico possibile nō ē nisi p
inquisitionē agnoscere ab infirmo seu illi seruienti ⁊ ministrā
ti que dicemus ⁊ exponemus in nr̄i operis sequēti tractatu d
morborū significationibus singuloꝝ. Et quoniā regulas q̄
eēnt explanauimus super quas oīs passionis interiorū mē-
brorū cognitio cōstructa ē sufficiūtqꝫ que de eis dicta sūt.iaꝫ
de singulis passionū diuersitatibus que iterioribus fiūt mem
bris ab hoc incipiamus loco explicare.

Capitulū.2m.de passionū interiorū mēbroꝝ significatio
nibus ⁊ eorū diuisionibus.

d DIco quoniā que in mēbris fiūt passiones inte-
rioribus:quedā i mēbris fiunt aīalibus q̄
sunt cerebrū nucha:⁊ qui ab eis oriūtur nerui:sensus
qꝫ organa:quedā in anhelitus instrumētis:que sūt pectus.
diaphragma.cor.pulmo.⁊ eius canalis ac guttur. q̄dā āt in
ciborū organis que sūt meri.stomacus.epar.⁊ intestina.splē.
fel:⁊ alia cibi organa.q̄dā aūt in genitalibus mēbris que sūt
vulua.matrix.mētula.testiculi.māme. Nos itaqꝫ primuꝫ de
earū dicemus passionū signis que mēbris accidūt aīalibus:
que in corporis sunt interiorībꝰ sumētes ab his que cerebro ⁊
eius pāniculis accidūt passiones initiū:dehinc aliorum texe
mus mēbrorū morbos suo ordine ⁊ dispositione a superiori-
bus ad inferiora excusatione tn̄ premissa pp paucas que ne-
cesse hēmus exteriorū mēbrorū simul dīe passiones quum ab
horū nō exeūdū sit nobis terminus verboꝝ:ne forte minus
cōtinēs noster inueniat̄ tractatus vtqꝫ ⁊ passiones ⁊ morbi
iuxta cōsequētiā ⁊ ordinē disponātur mēbrorum . Dico ergo
quoniā passiones que in cerebro ⁊ eius fiūt operimentis:sūt
cephalea phrenesis mania apostēa qd illi accidit mētis alie-
natio que lethargus passio vocatur.i.obliuio.obstupefactio.
vigilie ⁊ obstupefactio peruigil que cuma dicit̄.coagulatio co
gitationis corruptio ⁊ memorie.scotomia.vertigo.oppressio.
apoplexia.epilepsia ⁊ que vocatur melc̄ia.passio quoqꝫ cani-
na ⁊ amor. Et nos igitur a cephalea causisqꝫ eius ⁊ signis in
cipiemus:dehinc suis prosequemur ordinibus.

Capitulū.3m.de cephalea ⁊ diuisionibus eius cāis quo-
qꝫ ⁊ signis.

c CEphalea autē in toto est capite:aut eiꝰ me-
dietate ⁊ vocat̄ emigraneū. Et
harū singule aut operimēti fiūt causa qd cutē subin
uoluit capitis:aut operimēti qd ipsum circūuoluit cerebrum.
Et que in toto est capite cephalea quedā modo fit cretico:
quedā febrē sequitur:quedā singularis ⁊ per se ē. Et que fe-
brē sequitur ex capitis fit repletione ab vaporosis humoribꝰ
⁊ acutis. Hocqꝫ aut ex humore fit malo qui in stō cōcluditur
eiusqꝫ signū subuersio ⁊ cordis palpitatio:aut ex humore in
toto cōgregato corpe:aut certe capitis ex debilitate:aut ex ni
mio febris calore quēadmodū in tertiana cōtingit ⁊ causon.
Que autem cephalea singularis ē ⁊ per se:quedā ex ipso fit
proprie capite:quedā aūt eiꝰ cū stō cōpticipatiōe. Queqꝫ
capiti propria est:alia ex mala fit cōplexione:alia ex organi
co morbo:alia ex vētositate:alia ex percussiōe. Et q̄ ex mala
ē ꝯplōne:aut ex mala simplici ⁊ singl'ari:aut cū mā. Et mala
simplex cōplexio:aut cal'a ē ⁊ fit aut ab iteriori cā:q̄ aut cale
factōe opimēti cerebri fit:aut calidoꝝ ciboꝝ vl'medicaminū
porrectiōe:capitis cōcitantibus dolores:quales sunt veteres
nuces alia cepe. Aut ab exteriori causa quēadmodū cepha-
lea illi fit quē estus molestauerit solis :cuius regni signuꝫ est:
quoniaꝫ qum caput tetigeris calidū inuenis:⁊ si que actu fri
gida sunt superponātur cephalea sedatur:⁊ si odores flores
odoratui porrexeris iocūdos ⁊ frigidos his quoqꝫ sedatur
vt camphora sādalo ⁊ similibus. In hac vrina ⁊ egestio tēpe
rata sunt:nec in eis cholere dominātur:⁊ quandoqꝫ faciei ⁊
oculorū rubor comitatur:⁊ si huiusmodi hoīs regimē antece
dens calefaciens fuit:etatis ⁊ tēporis cōplexio calida. Aut
certe cōplexio mala simplex frigida est ⁊ rursus:aut ab inte-
rioribus quꝫ operimentorū cerebri ꝯplexio refrigerata ē.aut
ab exterioribus quēadmodū illi fit qui caput in frigido disco
operit aere:vel qui frigidissimaꝫ bibit aquā cuius cephalee
signum est.si ex mala fit cōplexione frigida quꝫ caput tetige-
ris frigiduꝫ inuenire:⁊ si calida actu superponātur dolor mi
tigatur:in facie nullus est rubor:frigida nō cupiunt:⁊ si patiē
tis regimen refrigerās precesserit etas quoqꝫ ⁊ tp̄s presens
ac regio frigide cōplexionis. Ex mala vero sicca cōplexiōe q̄
fit cephalea debilis est. Et humiditas si singularis est cepha
leā nō gignit:nisi si cū multa materia est:⁊ tunc cephaleā per
extēsionē que ex multitudine fit materie facit. Que autē
ex mala est cū materia cōplexione. Quedā cū sanguinea est
materia quadā cuius signa sunt:ꝙ patiens frigidis actu ⁊
potētia quiescit appositis:⁊ cū cephalea percussiōes sunt:fa
cies rubicunda repletaqꝫ ⁊ eius vene replete pulsus magnꝰ
vrina spissa ⁊ crossa rubea:⁊ oculorū vene plene ac rubee si
caput tetigeris calidum inuenis. Quedam cū materia chole
rica ⁊ huius signū ē: ꝙ patiens rebus quiescit frigidis si ca
piti superponātur:⁊ si caput tangatur calidū inuenitur:co-
lor faciei citrinus:in ore amaritudo in facie siccitas pulsus
est velox:frequēs ⁊ ad tenuē declinus ⁊ in eo durities.⁊ hanc
patiētis vrina ē alba:eo ꝙ ad caput cholere ascēdāt ⁊ huius-
modi viro vigilie accidunt. Est ⁊ quꝫ materia phlegmatica:
cui signa sunt:signis illius similia qui cephaleā ex mala com
plexione frigida patitur:nisi ꝙ multū illis grauitas est ⁊ ob
stupefactio humiditasqꝫ in ore ⁊ parua in facie inflatio ⁊ in
corpore vrīa alba ⁊ crossa pulsusqꝫ crossus. Est ⁊ cū cho-
lere nigre materia:cuius signa que ⁊ cephalee capitis ex ma
la cōplexiōe frigida:nisi ꝙ huic simil' in facie siccatio ē ⁊ liuor
coloris cogitatio pectoris arctatio:vigilie alba vrina tenuis
pulsus subtil' ⁊ tardus. Que aūt ex morbo fit organico ce
phalea ex oppilatione oritur. Oppilatio autē aut ex multitu
dine huorū est viscosorū crossorūqꝫ:significaturqꝫ multitudi
ne q̄ vsꝰ ē ciboꝝ patiēs otio qete:balnei abstinētia qdqꝫ vultꝰ
⁊ corpꝰ patiētis repleta sūt:⁊ ꝙ cū cephalea grauitas inueni
tur ⁊ distēsio. Aut ex apostemate quod aut cā fit exteriori: vt
percussione ⁊ collisione qū apostema opimēti qd sub cute ex
tenditur capitis ad crossam porrigitur ⁊ transit matrē p cō
participationeꝫ itumescitqꝫ mater crossa:fitqꝫ quēadmōm
oīa reliqua capitis apostemata. Et cephalee que ex aposte-
mate fit calido signū quoniā illā percussio comitatur ⁊ gra-
uitas:⁊ cū apostemate febris est ⁊ ardor in capite in facie ru
bor.qd si frigidū est modice ē cephalea pcussiōis. Et si apo-
stema quod cephalee causa est in operimēto sit cerebri circū-
danti sentit ifirmus tanq̄ ad iteriora suos retrahi oculos:⁊
si nihil horū patiens senserit circūdanti craneū ab exteriori
bus in operimēto ē passio. Que aūt cephalea ex vētosita-

re nascitur signū hoc habet q cum extēsione fit. Et que ex pcussione aut collisiōe oritur signis nō indiget sz interrogatione quā manifeste sint eius cāe. Hec ē cephalee si capitis propria sit assignatio. Que aūt ex capitis cuz stomaco oritur cōparticipatiōe in passione que in ipo est: huiusqz causa aut humor ē cholericus i stomacho: cuius signū est q cū cephalea morsura est. angustiatio cordis tremor īflāmatio z incendium capitis. qđqz post vomitum quiescit z post calidor roboratur ciborū comestionez: z qū vacuus est stomac' z post somnum ac in saliua: aut phlegma putridū in stomacho: cuius signum ē subuersio z post vomitū quies in repletione ipi cephalee cōfortatio: frigidorūqz in cōmestione ciborū ructatusqz fit illi acerbus. Accidit aūt cephalea post ciborū multitudinez fastidiositatis cū putredine cā. cuius signa clara sūt z manifesta ciborū scilicz appetitus recessio. segnities. eneruatio. stomaci debilitas: qqz patiēs in vertice cephaleā sentit z capitis medio: frōti paralela: aut ex vini potatiōe qū vapores ascēdūt acuti ad cerebrū. z vocatur eiusmodi ebrietas que ex cerebri fit debilitate z vaporū susceptiōe. Ois autem cephalea que stomaci fit ex cā leuior fit quā leuiatur stomachus: grauior aūt fit quā hic grauatur: aut in eo corrūpūtur cibi. Hec est cephalee diuersitatū que i toto fit capite assignatio. Est autē alia quidē acuta z cito dissoluitur ac finitur z cephalea absolute vocatur: alia tarda z dissolutionis difficil' q galea vel cassis dr. h'i cephalea quis facili ex cā tumultuat z vocū sono: sz z inignez intuitu z odorum q cerebri replent vētriculos respiratiōe: vini potu: fitqz h'i spēs i pl'ibus ex hūor frido phlegmatico z crosso: atqz ex oppilatiōe: fitqz ex pl'imo vēto. sz z ex hūore calō. Ait āt. G. i li° locorū qb' fit cephalea que galea vocat'. Nemo iquit dubitat aut ābigit cephalcā hanc morbū vnum esse capitis. Hanc eteni passionē si velit ... ponere z verbis explicare breuibus: dicet ipsam cephale... cronicā z diuturnaz que difficile tollitur z aufertur: leuibusqz z paruis excitatur cais intātū vt magna moueatur accessione: nec qui hanc habet vocem aliquam patiatur percussionū: sed nec verborum que aliqtuluz altiora sint nec claritatē luminis: aut motuz aliquē. Amat amplius omire z supinus iacere in quieto z trāquillo ac tenebroso loco pp doloris qui illi accidit magnitudinē. Quidā nāqz eorū arbitrantur caput suū ereū: dolorqz in pluribus ad radices vsqz peruenit oculorum: harū aūt accessionū sunt z quietis tēpora z tranquillitatis: queādmoduz in epilēpticis z inter duas accessiones nullo culpanda modo perstat in habitudie. Est igitur morbus hic manifestus in quo est eo q velociter caput passionē suscipiat: quod scil' ex oium est genere cephalicorum nisi q quidaz est a reliquis abūdans: q superiores scil' capitis partes debiliores q in illis existunt. Et rursuz ait ad quoruz accelerat capita repletō: capitis loca que passiones suscipere possunt apparata sunt z passioni oportuna: qui si malo regūtur regimie i passionē que cassis dicitur incidunt: nec a veritate remotū est: horū quosdā in operimētis cerebri: quosdaz in craneū circundanti operimēto sentire dolorez ab exterioribus. Differūt autē duo hec quoniā cui intra craneū passio est dolor ad oculorū vsqz porrigit' radices: cui aūt ad oculos vsqz nō perfertur: in operimēto passio ē quod ab exterioribus cranei os vestit. Nature aūt que repletioni apparate sunt capitis in quibus acuta generatur vētositas sunt corpora vaporosa: cōgreganturqz in ore stomaci superfluitates cholerice. Ait etiā vigilie longe capitis excitāt dolorem: corrūpunt nāqz digestionē: z vapores attollūt ad cerebrum. Sic quoqz z somnus lōgus digestionis nāqz multitudine replet hūiditate cerebz acuta. At vero cephalea que emigraneū dicitur i medio tantū est capitis: fitqz aut ex malarū humoribus qualitatū calidis aut frigidis: que operimēta replēt cerebri: aut ex vaporibus ad cerebrū a stomacho ascēdētibus. Et huius signū qū qui hūc patitur dolorē īuenit grauedinē in cranei capitis interioribus aperte z latere vno. Accidit autē huic quoqz dolor qui intra craneuz est: queādmodum z de cephalee spetie que cassis dicitur dictum est. Et si eiusmodi ē oculis mala accidunt accidētia: z nōnūq visus consumitur sepe hic cū cognitis fit passio circuitibus. Fit etiaz cephalea ex euacuatiōe q ex siccitate cōtigit: vt nimi' a narib' sanguis flux' ē: aut mēstruorum aut emorroidaz z nē flux' solo qz: z qzadmōz ml'ierib' ex m'lta sanguis p'emissiōe accidit. Accidūt aūt huiusmodi passis leuitas: z quasi volat' ac vanitas. Contingit quoqz cephaleā post coituz fieri ex cerebri debilitate corporisqz repletione: fitqz ex tristitia sanguisqz minutione: sz z ex cerebri debilitate z sensus ipsius multitudie quēadmodū de interiorum passionū cognitione galien' ait sermone. Est z continua quoqz cephalea ex capitis debilitate: aliaqz ex sensus eius multitudie. si g cephaleam videris diuturnam que curatiōe nō mitigatur nec medela: nec māifesta sunt ei signa: intellige harū duarum vnam eē spērum: z abinuicem tunc illas separa: qū que ex copia est sensus clari manēt z fixi in ea sensus meatusqz mūdi z sicci. Ait quoqz in custodie sanitatis libro: capitis dolores qui frequentes sunt ex bonitate sensus fiunt nerui qui a cerebro pductus ad stomachum mittitur. Fit etiā cephalea ex multis i capite vaporib' cuius signa tinitus sunt auriū z organicarum cōmotiones: dolorisqz a latere in latus trāslatio. Fit quoqz cephalea ex calido quod in matrice est apostemate: z statiz post partum aut aborsū: z ex paucitate a partus sanguie purgatiōis: fitqz ab huiusmodi dolor in vertice. Et sciendum quoniā qum ex alicuius passiōe mēbri cephalea oritur: membri illius prius incipere egritudinē: z ab hic cephaleā subsequi: que autez ex passione capiti pprio generatur hm maiorē partē stabilis est. Fertur quoqz ex cephalee magnitudie vocis fieri amputationem pp cā que neruo accidit incōmoditatez qui ad guttur z gurguliōne protenditur. Tradidit etiā. G. quodā in loco cephaleam in quibusdā fieri sine alijs capitis partibus z aliqūdo in opimētis: nōnūq in venis: z nunc quidez extra craneum: nūc autem intus: quorū certa difficilis est cognitio: quare acuēda est ingīstio z ītelligentia: manifestēqz querende sub interrogatiōe cause. Hec cephalee spērum assignatio causarūqz z signorū que diligēter intuita z intellecta memorie manda.

Capitulū. 4m. de phrenesi. mania. apostemate cerebri z mentis alienatione causis quoqz z signis.

Phrenesis aut ex mala ɔplexiōe fit calida que cerebro z ipsum operiēti z circūuoluenti accidit operimēto: aut ex calido quod in operimento fit cerebri apostemate vel ipso cerebro: aut si q i vēis cerebri sūt cholere fuerit m'ltiplicate. Et q ex apostemate fit difficilior ē z fortior. Apostēa āt calīn aut ex cholera fit rubea aut ex sāguie z aliqñes aliqd admiscet' phlegmatis. Hor oiuz signum continua febris cuius calor non multum fortis est sub tactu sz tranquillus z mediocris. facies z caput calidioris q reliqū corpus sunt tactus: sequturqz huiusmodi mentis alienatio z vigilia. z nōnunq quibusdā somnus accidit a quo cū clamore excitātur z saltu: quorū lingue nigrescunt z asperantur z de vestibus tanq aliqd legūt pp phantasie corruptionē: nōnunq lachrymātur eorū oculi: aliqādo obtalmici quandoqz sicci. Cui aūt hec accidit ex sanguineo apostemate passio que diximus insunt accidētia cum risu. sopore. oculorū rubore. garrulitate z ineptia. z caloris est tact' acutus pūgēsqz facici color nō multū rubeus: sed aliquando ad croceū declinat cū siccitate. Cui vero ex cholerico accidit apostemate. signū est illius accidētia hec insania comitabitur z saltus. Si vero aliqd m'lie admisceatur fiūt inepti ac garrulitatis copia timorqz z fletus. Qū autē materijs aliqd his phlegmatis admiscetur pariter fit obstupefactio puigil. Est aūt in oibus his pulsus debilis puus z in eo duritics modica. varietas multa. anhelitus frequēs. rariusqz. z qūqz spūs angustia. De mania. Mania vero cerebro apostematis cā accidit qđ in diaphragmate fit p nerui ɔparticipationem g ad ipsū a cerebro descēdit: oiaqz que i phrenesi apparēt accidētia maniā quoqz sequūtur nisi q debilior a: sed febris fortior z calor in oi corpore manifestior: pp passionis circa cor propinquitatē hypocūdria z que subsunt illis sursū trahuntur z spūs quādoqz arctatur: pectusqz z latera duo ac hypocundria simul calent: eo q mēbra hec diaphragmati vicinia sunt: queādmodū in phrenesi facies z caput fortioris sūt caloris pp suā cerebro viciniā. Sūt autē due he passiones acute z pmoleste. Hec phrenesis ē z mānie signorūqz eas significantiū assignatio. Sciendū aūt ē quoniā qbus phrenesis accidit grandioribus secūdū maiorē partē nō saluātur: quoniā passio hec huic est etati cōtraria. Apostema vero calidū qđ cerebro accidit: aliud est qđ herisipila vocat': aliud qđ masera: z est apostema sanguineū quod cerebro z arterijs accidit facieiqz oiaqz que in eis sunt intumescūt in tm vt scoma abinuicē credātur separata: fitqz pariter dolor grauis continuus. in facie rubor. acuūtur oculi: sequturqz simul subuersio: cōparticipationis cerebri cū stomaco cā. Cū herisipila autē dolor fit in toto corpe min' z inflāmatio tāq ignis flāma z facies quz tangitur frigida ē z calor eius ad croceū declinat z in ore fit siccitas grauis. Et hec in passione fiunt phrenesis z manie. Alienatio vero mētis aut cū febre fit aut sine febre. Et que cū febre aut in phrenesi apostematis calidi causa

quod in cerebri oritur operimēto aut in mania. Hocq3 fit pp eū qui ex diaphragmatis ē calorē ex apostemate ⁊ ad cerebrꝝ trāsit eiusq3 operimēta pp cōparticipationē. Est ⁊ que caloris febriū acutarū fit virtute: hocq3 ex febris vaporibus sursum ascēdētibus ⁊ capitis fit debilitate.

Capitulū .5m. de lethargia ⁊ ei similibus. s. obstupefactione. puigilatione. cuma. i. obstupefactione peruigilatiua. cothbotos. i. coagulatiōe. cogitatiōis corruptōe ⁊ memorie. scotomia ⁊ vertigine. causis quoq3 eorū ⁊ signis.

LEthargum aut phrenesim dicūt eē frigidā qui est corruptio que memorie accidit: fit autē ex mala cōplexione frigida ⁊ humida: aut ex phlegmatica que cerebro dominat̄ materia: aut ipsi puppi. Et sicut que dicta est phrenesis passio ex dñatione fit cholere rubee in cerebrū3 sic ⁊ hec ex phlegmatis fit dñatiōe ⁊ hūiditate cerebri. Hui9 signa passiōis sūt fieri cū ea febrē modicā ⁊ debilē nō acutā phlegmatis putridi cā: obstupefactionē ⁊ soporē cū expergiscendi difficultate. Si quis ex re patiētes iterrogātur nō rñdēt nisi vix ⁊ raro: acciditq3 illis mētis cōfusio ⁊ oscitatio multa: ora eorū aperta sunt taꝗ claudere illa sint obliti: quibusdā eoꝝ phlegmatica accidit ventris solutio: quorūdā cōstipātur ventres ⁊ vrina eoꝝ turbida quasi asinorū. Nōnullis tremor ⁊ extremitatū3 accidit sudor: facies eorū ad nigredinē declinat ⁊ parum intumescit pulsus eorū3 āt magnus ⁊ varietatis fluctuose iuxta pipleumonicorū pulsū ⁊ anhelitus tardissim9 debilis ⁊ varius. Q̄ si ex siccitate fiat lethargus obstupefactionis locum obtinet peruigilatio. Obstupefactio autē ipsa quidē aut ex mala est cōplexione frigida ⁊ hūida cerebro accidēti: aut ex phlegmatica materia. acute febris cā: vel percussionis que lacertis facta ē tēpoꝝ. aut oppressiōis que cerebro accidit: aut fracture que ossiū cranei facta ē: aut laminū que sub cranei osse fracti ponūtur quꝫ istud curare vult medicus. Peruigilatio aut ex mala fit cōplexiōe sicca que cerebro accidit aut ex materia melēca: aut cholerica. Quꝫ vero que puigilationē faciūt eāe cū obstupefactionē faciētibus cōponūtur: passio inde oritur que cuma vocata est obstupefactio. s. peruigil. Et si phlegma amplius fit ⁊ obstupefactio fit mātfestior: si siccitas superat ⁊ puigilatio erit maior ⁊ ē qui patitur tanꝗ dormiēs ⁊ experrect9: oculi eius aperti: mēs cōfusa: acciditq3 illi q̄ freneticis garrulitas. Et oio quibus hec passio significatur signa cōposita sūt ex phreneticorū ⁊ lethargicorū signis. Que āt hui9 ꝓpria sunt morbi signa sunt hec. Eger supinus iacet ⁊ tanꝗ qui mortuus est extensus: oculi eius elati: facies quibusdam turgida temporibus color ad nigrum inclinus: ⁊ aliquando quasi supernatat rubor ⁊ cum his pariter nōnunꝗ vrine fit difficultas: aliquando fluxus. Et quum hec passio debilis ē: ⁊ aliqd i ore ponit̄ patiētis hūidū trāsglutit: qū āt valida ⁊ humidū quid ori infunditur non: sed reijcit ⁊ naribus emittit: huiusmodi patiēti habitudinē peruigilatio fit nimia vrine durities: nec spiritus illius apparet pulsus debilis est paruus ⁊ frequēs. Differt aūt passio hec ⁊ scotomia qm̄ huius passionis dominus optime nō anhelat. Qū aūt mulieri accidet passio hec: inter hanc ⁊ que ex suffocatiōe fit matricis differentia3 noueris: qū in matricis suffocatione iuxta cōsuetudinē iacet: mulier ⁊ aliquando passio fit leuior ⁊ que dicuntur intelligit: ⁊ quandoq3 defectus illi accidit grauis.

Hec vero cothocos. i. coagulatio dicitur passio: ex oppilatione fit que puppi accidit cerebri ex frigido humore ⁊ sicco ac crosso. Fit aliquādo aūt ex frigide aque potu ⁊ eius lauacro: fructuūq3 cum nimc refrigeratoꝝ comestione. Sunt aūt huius signa quoniā passione hac molestatus totū3 habet corpus sensu priuatū ⁊ motu: ⁊ tāꝗ mortuus exposit9 iacet. Et differt hec ab obstupefactiōe passio: qm̄ obstupefactōis tēpore oculi clausi sunt: in coagulatione aperti. Et attēde qm̄ qū passio hoi hec accidit quacūq3 illū inuenit i hitudie perstat sedens. s. aut stans dormiens apertis oculis aut clausis: s3 ⁊ si qd opat̄ i eadē illū q̄ ⁊ passio inuenies hitudie ⁊ actu. Reliq oia hoc excepto signa: signis obstupefactiōis peruigil. i. cume similia sunt. Cogitationis ⁊ memorie corruptio aliquando vnius tantū est. i. cogitationis: quandoq3 memorie etia3 nōnunꝗ accidit vtrisq3: diciturq3 tunc desipiētia: queadmodum senibus accidit. Accidit eteni illis debilitatis cerebri cā ⁊ corruptionis que illi facta est: aut ex mala cōplexione frigida simplici que cerebro accidit: aut ex phlegmatica materia. Quum igitur passio hec ex mala est frigida complexiōe: cum obliuione ⁊ cogitationis malitia patiēti accidit pigritia: ⁊ a motu grauitas ac soporis nimietas. Et si quum frigore humiditas est obstupefactio fit ⁊ in somno submersio: obliuioq3 ⁊ scotomia. Et si cū frigiditate siccitas obstupefactionis loco imoderata subintrat peruigilatio. Quum vero passio hec cū materia fit phlegmatica: patienti euacuatio accidit humiditatum per nares os ⁊ aures. Scotoia vero ⁊ vertigo: aut ex ipomet fiunt cerebro: aut cōparticipatione mēbri alterius quauis in passione. Et scotomia si ex cerebro fiat solo aut ex mala fit cōplexione frigida ⁊ humida: aut ex phlegmatico q ꝓre cerebri dominatur humore: fitq3 ab inde scotomia ⁊ resupinatio. Vertigo aūt ex humore fit phlegmatico qui in venis adunatur: que cerebrū3 circum obambulant aut cholerico humore: aut sanguineo qui in venis est: nec dissolui pōt voluiturq3 in venis circa cerebrum: ⁊ fit ab inde vertigo aut ex crossa vētositate que his cōcluditur venis nec dissolui pōt sed circūuoluitur cerebro ⁊ vertiginē parit. Fit etiam ab oppressione que cerebri accidit ꝓre alicuius cranei ossis ex cōfractione: aut alia quauis cerebrum opprimēte cā. Et scotomie signū est ꝙ homo similis est furenti: ⁊ mēbra eius eneruatis similia: propter eā que neruis accidit eneruationem ex phlegmatica humiditate que cerebro eius dominatur. Vertiginis autē signa hec tenē: ꝙ homo oia que circūspicit rotari extimat ⁊ casus imaginatur: maximeq3 si quippiam quod voluatur aspexerit vt molēdinū dulabū: roboratur etenim i eo vertigo. Sicquoq3 ⁊ si se ipsū3 homo rotet sepius fit illi vertigo ⁊ vanitas mentis. Et si ex phlegmate est vertigo oris fit sapor salsus aut acerbus. Et si ex cholera fit sapor amarus. Communia vero passionibus his duabus signa vertiginis scil' ⁊ scotomie visus ē tenebrositas audit9 grauitas auriū tinit9. Et quꝫ passio hec est cōparticipatione cum alio mēbro. cerebro accidit in passione aliqua. Aut ex passione fit que in venis accidit pulsantibus post aures positis ex mala complexiōe frigida: aut humore phlegmatico siue cholerico. horūq3 signa quoniā cū predictis vene hee sunt ⁊ replete. Aut ex passione que duabus oritur venis quas iuueniles dixim9 ex mala cōplexione: aut humore phlegmatico vl' cholerico. ⁊ horū3 signa cū his que diximus collum distēsum: aut ex ea que stomachi accidit passione ex mala complexione frigida: aut ex phlegmatico humore: cuius signū3 ē subuersio cordis tremor ⁊ passionis qū multitudo sumitur ciborum augmētū3: ⁊ quꝫ fastidiositas fit cū putredine. Nōnunꝗ aūt scotomiam oriri videmus ex febris acute perseuerātia.

Cap9. 6. de apoplexia epilepsia icubo cāisq3 ei9 signis.

APoplexia ⁊ epilepsia passiones ex oppilatione generātur que in ventriculis fit cerebri. Et apoplexia quidē fit qū tres cerebri vētriculi omnes oppilātur semelq3 prohibeturq3 virtus ⁊ sentiens ⁊ mouēs ad ea que sentiunt ⁊ mouentur voluntarie trāsmitti mēbra inciditurq3 motus ⁊ actiones iminuūt̄ corpus gubernātes: intātum vt ferē oio cessent. Oppilatiōis autē ꝓmotio hac in passione: aut ex phlegmatico fit humore crosso ⁊ viscoso: aut ex phlegmate cū cholera confuso nigra. aut ex crosso sanguine fitq3 aliquādo ex cholera nigra: ⁊ nōnunꝗ ex repletiōe vini ⁊ molesta ebrietatte. Et hec apoplexie species est letalis. Ait aūt in aphorismoꝝ libro hypocras. Quibuscūq3 ebrijs apoplexia repēte fit deficiunt ⁊ moriūt̄ nisi febris supuenerit: aut ea q̄ dissolui hēt crapula loqꝫ hora. Precedit aūt passionē hanc acutus capitis dolor organicorū tumor: visus tenebrositas: vertigo: radiorū phātasia: extremorū frigus: corporis titillatio totius. Et hui9 passiōis signa signis proxia sūt cothocos passioni. i. coagulationis. Eger nāq3 tanꝗ dormiēs expositus ē: nec aliquid quod nocens corpi occurrat sentit: ⁊ auditur eius anhelitus quasi scissure pānoꝝ ⁊ stertentis: ⁊ qū passio fortior ē ⁊ anhelit9 maior. Nōnunꝗ aūt strepitus eius auditur in pectore pp anhelitus difficultatē ⁊ inobedientiā. Quꝫ autē passio valida non ē ⁊ stertere eius min9 est ⁊ anhelitus facilior. Et si ori ei9 quid infundat̄ humidū trāsglutit: ⁊ si robusta ē nihil trāsglutit s3 naribus emittit. Et si hec passio ex sanguine fiat aut phlegmatico quꝫ sanguis imixtus ē humore facies rubet. Si ex cholera nigra ad nigrū vergit color facici. Et qum hec fit passio si patiētis aperti aut clausi oculi sint eodē perstāt mō. Sic ⁊ si supinus iaceat aut ꝓnus: vel sedeat eadē remanet inhitudine. Reliqua oia his exceptis signa. eadē sunt que coagulationis. Hoc aūt accidēs curationi difficile ē imo icurabile si fortis sit passio: nec facile sanatur si debilis in paralisiꝫ ⁊ facici trāsit cōtorsionē quēadmodū hypocras i aphorismorū libro loqꝫ dicens. Apoplexia si fortis sit curari nequit: ⁊ si debilis facile non est.

Epilepsia āt spasm9 ē q toti accidit corpi: itātū vt patiēs sup t̄rā cadat. Hec aliqñ circula

ris fit ⁊ notis circuitibus diffinitisq; terminis: ⁊ aliqñ tēpo-
ra eius varia sunt. Ortus aūt eius ex eisdē fit quibus ⁊ apo-
plexia cāis: nisi ꝙ in magnitudie subsūt ⁊ grauitate. Epilsiaz
nāq; generātes cāe in vētriculis minime sūt cerebri oib⁹ quē
admodū in apoplexia dictū ē: sed fit oppilatio ɋbusdā in vē
triculis ⁊ neruoꝝ meatibus mēbra mouētiū quiq; hāc facit
minor ē humor ꝙ qui apoplexiā in qualitate ⁊ ꝗtitate ⁊ sub-
stantia. s. minus frigidus minoris ē quātitatis ⁊ minoris est
crossitiei: ideoq; epil'ie accessionis tēpore corp⁹ ⁊ sentit ⁊ mo-
uetur qđ apoplexia nō hʒ: vnde ⁊ fertur cāz epil'az facientem
dimidiā ei⁹ eē que apoplexiā infert. Et epil'ie alia ex cere-
bro fit: alia ex neruorū spasmo. Et que ex cerebro: alia ab ipo
solo: alia ex ipsius cum stomaci ore: ⁊ alijs mēbris ꝯpartici-
patiōe. Et q̄ ꝑꝑ ipsuz ē tm̄ cerebrū ex oppilatiōe quēadmodū
diximꝰ q̄ i vētricul' ē cerebri fit q̄ ⁊ sp̄s ⁊ mouēs virt⁹ ad ner-
uos trāsire mittiq; ꝓhibet. ⁊ ad ea q̄ spōte mouētur mēbra.
Hec āt oppil'o aut ex phlegmatico fit hūore crosso ⁊ viscoso
qui ad cerebri influit vētriculos accēsiōis ei⁹ hora aut humo
re cholerico nigro ⁊ crosso: aut ex cōpressione que cerebro ex
ossis cranei fractura accidit: fitq; cū eo dolor grauis. Non-
nunꝗ aūt spēs hec accidit quz seipm̄ homo rotat. Rotatur
nāq; caput ipius ac calefit ⁊ qui in eo sunt cōmouentur hūo
res ⁊ spūs: caditq; in terram hō ⁊ turbatur. Precedit aūt
que ex cerebro ē hanc epilēsiam nimius capitis dolor cū gra
uitate ⁊ visus tenebrositas ⁊ sensus malitia. auditus. odora-
tus ⁊ gustus. Que si ex phlegmate fit corpus repletuz ē ⁊ ple
num: color ad album subinclinat: fuitq; eius añcedens regi-
men refrigerās humectans ⁊ gnāns phlegma. Et si ex cho-
lera fit nigra corpus patiētis gracile ē. color ad nigrum ver-
gens: fuitq; quo vsus est regimē desiccās ⁊ cholerā generās
nigram. Quibus aūt epilēsia propter stomaci os accidit
ex vaporibus fit phlegmaticis aut melācolicis qui ad caput
ascendētes cerebri replēt ventriculos ⁊ oppilāt: quam epilen
psie spetiem oris stomaci precedit districtio. subuersio. cordis
palpitatio: puncture: magis aūt si prandium differatur aut
paucum sit. Et quz accessio patiētibus fit subito in terraz ru
unt: ⁊ aliquādo defectus precedit: nōnunꝗ clamores attol-
lunt accessiōis articulo: ⁊ aliquotiens nō ruunt in terram: sʒ
aut deficiūt aut tristātur: ⁊ ex coꝝ ore saliue defluūt. Que
ꝓpter alium fit epilensia mēbrū ex malis oritur a mēbro illo
ascēdentibus ad cerebrū frigidis vaporibus quēadmodum
in manuum ⁊ pedū digitorūq; est videre passiōibus: in coli-
ca quoq; ⁊ matricū passiōe. sicut ⁊ ex stomaci ore vapoꝝ fit
ascensus. Accidit aūt hoc nōnullis mulierum dū pregnātes
sunt ⁊ in partu recedit. Nōnunꝗ etiam passio hec ex scorpij
accidit percussione qum neruo incidit. Et ab huiusmōi cau-
sis que fit epilepsie sunt signa: quoniā vapores sētit frigidos
patiens a mēbro ascēdentes in quo humor ē ante accessiōis
horam: ⁊ a mēbro ad mēbrū ad cerebrū perueniant: ⁊ iā tūc
decidit: vnde ⁊ huius passiōis domini antecedūt: ⁊ accessio-
nis epilensie horā antenūtiant pauloante: eo ꝙ hec presenti-
ant. Que vero ex spasmo accidit epilēsia ceteris peior est
speciebus ⁊ letalior: ⁊ ex oīs fit corporis spasmo qum vētricu
li replentur cerebri: oēsq; nerui suꝑfluitatibus: fitq; actiōib⁹
nobilium mēbrorum nocumētū: magis autem regentib⁹ cor
pus. Est autē quēadmodū diximus aut ex crosso hūore qui
neruos distēdit in latuz vnde spasmus fit illis: atq; ad suas
contrahūtur origines: ideoq; homo in terra ruit ⁊ turbatur.
Est aūt huius hitudo hoīs hac in spetie apopletico ꝓxima.

Et attende epilensie passionem anteꝗ fiat precedere an-
helitus malitia. obliuio. cephalea. capitis repletio ⁊ varia in
commoda. Que vt roborata est propria habet signa: sed
omnibus eius diuersitatibus cōmunia. spumā in ore ⁊ turba
tionē. Et spume cā est natura que hūorez facientē hic pellit.
Turbatio vero fit expellentis a motu virtutis q̄ hūorē pro-
pulsat nociuum. Que alijs quidam fiūt alijs non. Casus ⁊
vociferatio. lingue masticatio. vrine effusio ac egestionis pre
ter voluntatē ⁊ nōnullis aliquotiēs sperma emittitur. Signi
ficatur aūt passio hec ⁊ manifesta fit: si patiens vino myrra
caprarūq; cornu vaporetur: deturq; illi capre epar assum ⁊
eius olfaciat odorē. Ruit eteni in terrā ⁊ quedā que diximus
manifestanť in eo signa. Tradūt medicoꝝ quidā: qm̄ si pa-
tiens ouis pelle quz recēs excoriatur superinolutus aque im-
mergatur statim epilepticus fit. Quāp'es aūt passiōis hui⁹
dn̄i circuitus moriūtur tpe ꝑꝑ difficultatē que ea hora illis ac
cidūt accidētiū. Accidit aūt passio hec maxie pueris post
quos a morbo surgentibus ⁊ iuuenibus: parū autē grandio-
ribus ⁊ senibus: eo ꝙ ipsoꝝ sicca sunt membra. Accidit vero
pueris duabus de cāis. prima ē cōplexiōis humiditas cere-
bri eoꝝ nāliter. secūda regis malitia. Et si male cōpl'onis na
turalis cā fiat. prio post partus accidit tēpus: ⁊ si ex malo re
gimine fit deinceps. Impossibile aūt ē hanc sanari si post pi
lorū in pene productionē fiat: pubertatē. s. in pueritie aūt tpe
multi eorū si vt oportet medela adhibeať hac sanātur a pas
sione ⁊ ab ea saluātur sicut hypocras ait in aphorismorum li
bro. Epil'e quibuscūq; ante pilorū in pene productionē fiunt
etatis regionis ⁊ regimis imutatione curātur: quibus autem
post. xxv. annos cū eis moriūtur. Que vero cōpressio di-
citur passio ⁊ ipsa quoq; ex humore fit phlegmatico ⁊ nōnū-
ꝗ ebrijs fit passio hec: ⁊ quibus mala est digestio: ⁊ multipli-
canti comestionē maxime crossorū ciboꝝ: exercitiū minuen-
ti ac balneū. Est autē hec passionū vna que obstupefactio-
nē precedit ⁊ paralisim ac apoplexiā ⁊ epil'iaz: ideoq; in eius
amputatione negligētiā ēt nō oʒ aut fallatiam eē quz in hoie
apparuerit. Que vero hanc significat passionē signa ꝙ hō
suo aspicit in sōno tanꝗ aliquid graue super ipsum cadere ⁊
opprimi se illo: aut quasi hoiez suffocantē ipsum: seq; vocife-
rari velle ⁊ vocē eius nō exaudiri: ⁊ nōnunꝗ accidit vt ho-
minē secū coire volentē videat.

Capitulū. 7m. de mel'ia ⁊ canina ⁊ amore cāisq; eorum ⁊ signis.

Elia nigra ai ē cōfusio sine febre: que aut ꝓpter
m cerebri fit passionē ipsius aut ex eius cum
mēbris alijs q̈uis in passione cōparticipanti. Et q̄
ex ipsius cerebri fit passione ex nigri cholerici hūoris coadu
natiōe ē qui i ipso nasciť aut ad ipsū ab hui⁹ passiōis stō ascē
dit: coadunaturq; in eo paulatim: fitq; eiusmodi res mani-
festa: qum qui insunt adurūtur hū ores: vnde anima turbať
⁊ cogitatio iminuitur. Que autē cōparticipationis fit causa
cerebri cū alijs membris: quedā ex vaporibus ⁊ nigris fit hu
moribus qui a stomacho ad cerebrū ascēdunt ab hūoribus
qui in ipso exurūtur ⁊ locis qui hypocūdrijs subsūt: dicitur
passio hec ascendēs. Quedā ab his fit qui ex omni corpore
ad ipsum ascēdunt adustis humoribus. Nōnunꝗ autem
passio hec ex timore oritur ⁊ tristitia. Et cōmunia oibus qui
desipientiā patiuntur nigram signa sunt tristitia. timor. opi
nio mala: ⁊ quidam quib⁹ accidit mortē timent: quidaz desi-
derant: quidā risuz multiplicāt: nōnulli fletū: ⁊ aliqui seipos
abnegant ⁊ se nō esse dicūt: quidam vas se eē fictile arbitran
tur: ideoq; ne frāgantur precauēt. Alij irrōnalium aliquod
eē se animalium putant: ⁊ aīalis illius voce clamāt. Alij va-
tes se predicāt ⁊ futura se predicere dicūt. Que vero cui-
q; propria sunt huius passiōis diuersitati signa sic intellige.
Que ex humoribus fit nigris in cerebro adustis signum hēt
mentis cōfusionem: garrulitatis multitudinē: sollicitudinem
curam. tristitiā. timorez. ⁊ formidinē. phātasias malas ⁊ ima
ginationes ac similia. Et que ꝓpter stomachū que ascēdens
vocatur passio ⁊ inflās: acerbū hʒ ructatum ⁊ fumosuz: dige
stiōis paucitatē ⁊ multā excreationē: ⁊ patiens sub hypocū-
drijs inenit dolorē. adustionem. inflāmationē. distensionem
rugitus. itidemq; iter scapulas: accidūtq; signa hec patienti
post horā ⁊ aliquādo post hec dolor tumultuat vētris nec mi
tigatur donec ciborū compleať digestio. Oritur aūt pas-
sio hec maxie qum in pene pili ꝓducuntur: ⁊ deinceps proli-
xior fit illis. Que autē ex vaporibus ad cerebrū ascēdentib⁹
oritur ab omni corpore que quidē ex sanguine fit significať.
ꝙ q̄ mentis fit alienatio cū risu ē ⁊ letitia: patiētisq; corp⁹ ad
maciem declinat ⁊ color ad ruborez: ⁊ multi in corpore eius
sunt pili. ⁊ in pectore maxie: large sunt eius vene: oculi rubei:
in pulsu magnitudo est ⁊ modica celeritas. Et si iuuenilis il-
li est etas ⁊ ꝙ precessit calefaciēs regimē ⁊ humectās: vt car
nium multarū comestio: ⁊ dactiloꝝ ac dulcium. dulcis pota-
tio vini crossi. si hec fuerit certius erit signum passionē hanc
ex sanguis in corpore copia factaz. Sic quoq; si suo inuenit
in corpore grauitatē ⁊ segnitiem: ⁊ est patiens cui sanguis as
sueta sit emissio per anū ac intercisa sit. Aut si mulier est ⁊ ei⁹
amputata sunt mēstrua: firmius erit signū passionem ex san
guis ortaz copia. Que si qui i corpore ē hūor chol'icus ē: si-
gna hʒ isaniā. ꝯturbatiōez ⁊ mētis ꝯfusiōez. vociferationem.
turbatiōis m'titudiez: vigilias. qetis paucitatē. ire copiā. acu
men. calorēq; tactus corporis sine febre. cū corpis exilitate ⁊
siccitate: turbationem oculorū. ⁊ tanꝗ fere intuitū ⁊ coloris
citrinitatis. Et si eiusmodi patiens iuuenis ē ⁊ cōplexio na-
turalis calida ipseq; natura acutus ⁊ celeris sermonis: ⁊ ꝙ
precesserit regimē acutum: calidum ⁊ siccū vt alliorū esus ce
paruz ⁊ piperis: olerūq; pungentiū laboris multitudo ⁊ ire
ieiuniorum copia: cibi iminutio: veteris ⁊ calidi vini potatio
queq; huic similia sunt regimini firmissimū fiet signū passio

nē hanc ex cholera adusta in corpore ortam:⁊ que diximus
accidētia maiora erūt ⁊ grauiora inueniri. Si aūt qui in
corpore humor est cholera est nigra qui eiusmodi pātitur mlͤ
te erit tristitie cogitationis timoris luctus ⁊ malarum phan
tasiarū solitudinisqꝫ amator. Et oīa que diximus desipientie
nigre signa cōmunia. hac sunt in spetie passionis que scil:fit
ex cholera nigra:siue in capite seu in toto sit corpore humor
maximeqꝫ timor ⁊ suspitio. sunt nāqꝫ huic adherentia passio
ni accidētia propter humoris nigredinē ⁊ tenebrositatis ab
eo introductionē mētis ac anime turbationē. His significaꝛ̄
hec passio signis ⁊ cause eius. Ait aūt in epidimiarū sermo
ne secūdo hypocras:quoniaꝫ cuius est cordis cōplexio cali
da ⁊ sicca ⁊ cerebri humida:facile in desipientiaꝫ cadit nigrā
eo ꝙ cholera in eo dominetur rubea vsqꝫ iuuentutis cōple
mentū:ad quā qum peruenerit etatē cholera exuritur rubea
⁊ fit nigra. Cerebri aūt cōplexio qū sit frigida ⁊ huida ener
uata est:ipsum eni in natura sua frigidū est ⁊ humidum:au
geturqꝫ hoc eo ꝙ extra naturaꝫ sit egressū in frigus ⁊ humi
ditatē:eneruaturqꝫ ⁊ debilitatur vaporesqꝫ suscipit nigros q
ad ipsum a corpore emittuntur. Obtenebratur itaqꝫ ⁊ ei ti
mor ⁊ suspitio ⁊ tristitia dominantur:que desipientiā sequūꝛ̄
nigram duo accidētia. Ideo ergo in afori smorū libro ait hy
pocras Cui timor ⁊ tristitia longo accidunt tēpore passio
nem habet melācholicā. Fit aūt passio hec autūni tēporibꝰ
maxime. De canina melācholica. Est ⁊ melia quedam
que canina vocatur qua patiens gallis assimulatur:⁊ coruꝫ
vociferatur clamoribus sed ⁊ canibus similesqꝫ illis emittit
clamores ⁊ nocte ad sepulchra egreditur:⁊ illic īmoratur do
nec illucescat. Huius signa sunt ꝙ patiens coloris est crocei
oculi eius tenebrosi sicci in cōcauo positi:dētes eius ⁊ os sicci
⁊ saliue exptes sitis illi multa est in pedibus emissiones illi ꝓ
ducūtur ⁊ vlcera itidēqꝫ in facie. Offendit etenim plurimuꝫ
⁊ super faciē cadit: videntur in eius cruribus macule canis
morsus. Et impossibilium est hanc habētē curari passioneꝫ.
Et sciendum passiones huiusmodi a patribꝰ hereditate trā
sire. De amore. Amor aūt est anime sollicitudo ī id quod
amatur ⁊ cogitationis in idipsū perseuerātia. Cuius signa
sunt oculorum profundatio:⁊ eorum motus nimius ac pal
pebrarum:lachrimarū paucitas:⁊ est in illis ꝯfractio ⁊ quasi
quidā decor:totiusqꝫ corporis mēbroruꝫ īmutatio ⁊ maties
preter oculos:ipsi nāqꝫ nō extenuātur. Horū pulsus idē ē qui
⁊ curā patiētium:nisi ꝙ quādo res ad memoriā ducitur ama
ta ab habitudine īmutatur naturali variaturqꝫ ⁊ turbatur.
Hec est passionū que in cerebro fiunt assignatio causeqꝫ ⁊ si
gna singularum. Et attende qm̄ que diximꝰ signa:vnāquāqꝫ
significare passionū. quedā quidē duabus sunt passionibus
cōmunia:aut tribus vt mētis cōfusio ⁊ alienatio phreneticis
⁊ maniacis ac desipiētiam habētibus nigrā:⁊ vt obstupefa
ctio que in lithargo fit: ⁊ obstupefactione peruigil que cu
ma vocatur. Quedā aūt singulis quibusdā propria sunt vt
tristitia ⁊ timor que desipiētiam tantū significāt nigrā:spu
ma epilepsiam. Nō opꝫ itaqꝫ te nimiū in signis cōfidere cō
munibus sed propria illis adijcias signa. Sic enim certus q̄
sit passio fies.

Capitulū. 8. de nuche passionibus. ⁊ primo de dormita
tione eneruatione epilepsia paralisi oris totiusqꝫ corporis:
causisqꝫ ⁊ signis.

q Ue autez in nucha fiunt passiones ⁊ qui
ab ea oriuntur nerui quinqꝫ sūt
spetiesneruatio ⁊ que epilepsia vocaꝛ̄ passio dor
mitatio spasmus tremor gibbositas. Eneruatio fit si opplͦ
aliquo fiat in neruo qui ad quodpiam peruenit mēbrū eius
in principijs mouensqꝫ prohibetur per transire ad mēbrum
virtus:vnde eneruatur ⁊ sensū perdit ac motū. Et si est op
pilatio hec in omniū neruorū principio ortus:fit totius cor
poris mēbrorum sensus ⁊ motus cessatio cum nocumētis a
ctionū gubernātium:vocaturqꝫ eiusmodi passio epilepsia:B
aūt ex phlegmate fit frigido cerebri replēti ventriculos. Q
si oppilatio hec in latere fiat vno:illiꝰ lateris fit eneruatio cū
latere facici ⁊ vocatur paralisis ⁊ cōtorsio simul. i. euulsio. Et
si in nuche principijs accidat eneruatio fit ⁊ sine facie. Et si
altero in nuche latere:eius lateris fit mēbrorū eneruatio. Q
si in neruorū fiat principijs qui ad lacertorum porriguntur
facici ⁊ altero tantum in latere eius facici lateris fit eneruatō
que est cōtorsio. Accidit aūt cōtorsio faciei ex eneruatione ⁊
spasmo simul:eneruaꝛ̄ eteiꝫ alteriꝰ maxille lacertꝰ ⁊ spasmus
fit alteri. Et si oppilatio in neruorum principijs qui ad gutꝛ̄
tendunt accidat vocis fit amputatio. Et si in neruis qui ad
lacertos porrigūtur pectoris amputatio fit anhelitus:⁊ si in
neruis qui ad lacertos ꝓtēdūtur vesice vrine seqtur preter vel
le emissio:sic quoqꝫ ⁊ si in neruis qui ad ani mittuntur lacer
tos egestionis fit extra volūtatē exitus. Sic ⁊ in oībus iudi
candū ē mēbris si oppilͦ in neruorū fiat pꝛīcipijs qui ad vni
us cuius eorū diriguntur lacertos:eneruaꝛ̄ eteni mēbrū illud
⁊ ipsius cessant ⁊ motus ⁊ sensus. Oppilͦ aūt hac accidit
in passione:aut ex humore crosso aut ex oppressiōe. Et si op
pressio aut ex ligatione accidit aut nuche apostemate:aut cer
te qͦ suo moueꝛ̄ ⁊ cecidit loco osse neruosqꝫ opprīmēte. Acci
dit aūt eneruatio:ex nerui qui ad illud mittiꝛ̄ mēbrū incisiōe
⁊ cōtritione si per latū fiat incisio:que ēt nō curaꝛ̄. Si aūt per
lōgū porrigitur incisio mēbro nocumētū nō accidit. Refert āt
G. quoniā passio hec grandioribus maxīe fit si eoruꝫ capita
humoribus repleta sint frigidis. qū. n. repente fit illis: aut ca
lor aut frigus forte eiusmodi liquefiunt humores ⁊ ad locuꝫ
ortus feruntur neruoꝝ. maxime autē hoc accidit cui nerui de
biles sunt natura:cuius vero fortes sunt parū contingit. Et
que eneruationē significant mēbri signa manifesta sūt ex ipsi
us eneruatione ⁊ fluxu:motusqꝫ ipsius ⁊ sensus cessatione.
Et si oppilatio hec ex humore cōtingit phlegmatico sine ex
teriori fit cā. Et si oppilatio ex oppressione fiat significatur
ea que primū mēbri facta ē molestia ⁊ grauitate. Et si nerui
facta est incisio aut cōtritio scitur quoniā percussio aut super
neruoꝝ locū casus precessit qui mēbrū mouebāt. Fit āt ener
uatio ex mēbri quoqꝫ euulsione sua a cōcatenatione ⁊ disgre
gatione humiditatis viscose cā que ligamēta infundit ⁊ lubri
cū facit os suoqꝫ educit loco. Aliquādo aūt eiusmōi res ma
teriei que a mēbris depellitur nobilibus fit cā: alijsqꝫ prout
tanꝙ cōpressione alioꝝ cū alijs cretico mō:⁊ in morborum
terminationibus quēadmodū quꝫ acuti finiuntur morbi vt
phrenesis ⁊ mania eneruatio accidit mēbrorū. Accidit auteꝫ
sepius in colica passione ⁊ eneruatio ⁊ quorūdā mēbrorum
euulsio:qum morbus cretico finitur modo:quꝫ natura super
fluitates a profūdo ꝓpulset corpis ad extremitates:vidi nō
nullos colicā patiētes grauē:⁊ difficilͥ nocumēti quoꝝ vtrū
qꝫ euulsū ē genu:quorūdā aūt ⁊ genu vnū ⁊ ancha:vidi ⁊ cu
ius scapule motus oīno cessauit:sed sensus erat bonus. Sic
⁊ suo paulus refert libro: ꝙ suo multis acciderit colicus do
lor tpe ⁊ ꝙ saluabātur eorū extremorū eneruatione:sensusqꝫ
tm̄ eoꝝ nō cessaret. Que āt epilͥia vocatur passio signa hꝫ:ꝙ
qui eā patitur supinus expositus ē voce carens ⁊ motu ac sē
su volūtario:preceditqꝫ hāc capitis dolor passioneꝫ grauis:
organicarū repletio:vertigo:obscuritas visus:extremorū fri
gus ac titillatio corporis totius:motus grauitas:dētiū fremi
tus sōni tpe:vrina ad nigredinē declinat ⁊ est in ea suico simi
lis ⁊ squamis hypostasis. Maxīe autē passio hec senibꝰ ac
cidit:⁊ frigide ac hūide complexionis viris:⁊ assuefacienti
crossū ac phlegma generās regimē. Si aūt passio hec iuueni
accidat in calͥis tēporibꝰ quasi īpossibiliū ē egrotū curari:pe
iorqꝫ patiētiū hāc passionē hitudo cuius anhelitus malus ē:
variusqꝫ ⁊ ex varietatis magnitudīe amputatꝰ. Euulsio
nis aūt signa sunt ꝙ aliquādo ossis augmētum qͦ disgrega
tionis intrabat foueā suo egressū est loco ⁊ inuenies ipso ta
ctu abinuicē diuisū. Et sciēdū est eneruationeꝫ cū euulsione
⁊ spasmo cōponi quibusdā in hoībus intm̄ vt in eorū quibus
dā mēbris eneruationē videas ⁊ euulsioneꝫ:quedā spasma
ta ad suā temere origineꝫ. Et nōnunꝙ mēbrū vidi euulsū in
quo erat spasmus ⁊ tremor sed nō in hoīe. Oportet itaqꝫ di
ligentius hec oīa perspicere:quo huiusmōi patiētes recte ad
ministres. Paralisis aūt facici signa sunt ipsius cōtorsio
⁊ carnis que in maxilla est in latus alterū retractio: fit aūt
qum mouēs prohibetur virtus ad lacertos transire faciei ⁊
oculorū. Accidit āt ⁊ ꝯtorsio hec ex spasmo alterius maxilla
rū retrahiturqꝫ sana in seipsam maxilla:cuius signa sunt ꝙ
eger oculū qui in sano est latere claudere nequit. Si eteni ocu
los vt claudat ꝑceperis:oculus qui in latere est sinistro rema
net apertus:hocqꝫ ꝓpter palpebre vel īferioris lacerti ad in
feriora retractionem. Qͦ si insufflare illi preceperis flatum
hūc exire ab oris videbis latere eo ꝙ maxille in alteram par
tē retrahatur lacertus. Oiuꝫ autē eneruationē signa manife
sta sunt ⁊ patentia ex sensus cessatione ⁊ motus voluntarij:q
eius erat mēbri. Dormitatio vero ex causis fit que ⁊ ener
uationē faciunt oppilationibus. s. nisi ꝙ in eneruatione for
tes:in dormitatione debiles sunt:vnde ⁊ in eneruatōe sensus
fit ⁊ motus cessatio:dormitationem autē qui patiuntur ⁊ sē
tiunt ⁊ mouentur quibusdam ⁊ motu ⁊ sensu. Accidit ēt dor
mitatio ex mala ꝯplone q̄ neruū spissat ⁊ ꝯgregat eiꝰ partes.
Fitqꝫ abinde oppilatio pua:puaqꝫ aialis virtꝰ q̄ ad mēbꝝ ꝑ
eū mittitur ē ꝙtitas:debilqꝫ:nec recte aut equaliter mittitur

hec eadem. Aliquādo aūt ex frigoris obuia fit grauis aut ni uis quare nerui quodā modo dēsantur ⁊ simile quid accidit. Fit etiā dormitatio ex neruorū cōpressiōe quēadmodū qum quis mēbro alicui innititur: aut ligationis difficultate: ⁊ non nunꝙ ex vētositate que spōdilibus concluditur ⁊ nucham opprimit. Fitqꝫ abinde oppilatio virtutē prohibens mouētem ꝑ neruos ad mēbrum transire. Est autē dormitationis signū ꝙ homo ipso sentit in mēbro tanꝙ formicariū motum ⁊ infixiones inocētes cū motus difficultate ⁊ sensus malitia quēadmodū sepius pedibus videmus accidere illi⁹ qui diutius sederit: aut ipm aliquid oppresserit: aut percussio eius in aliquod membrum cciderit.

Capitulum. 9m. de spasmo qui ex repletione fit causisqꝫ eius ⁊ signis.

s **Pasmus** autem membri ē patiētis abreuiatio ⁊ in lōgo iminutio a naturali ꝙtitate: hocqꝫ aut in toto fit corpore: ⁊ vocatur tetanus: atqꝫ hoc vt mēbrum ab vtroqꝫ equaliter distendatur latere. fitqꝫ rectū. ⁊ in nullam declinat oio partē: ⁊ spasmus qui nō extēditur ex mēbri in vtrūqꝫ latus distensione. Tetanus qui ex acutis fit morbis: aut in anterioribus tm̄ ē: ⁊ vocatur anterior spasmus. Hocqꝫ fit qum passio in lacertis est posterioribus: aut in mēbris posterioribus ⁊ vocatur posterior spasmus qui ex passione lacertorum fit anteriorum: aut in quibusdam sine alijs mēbris: hocqꝫ qum passio in ipsius fit mēbri lacertis ⁊ neruis. Oium aūt harum origo diuersitatū aut ex repletione ē: aut ex euacuatiōe: aut frigida mala cōplexione: aut ex calido certe apostemate qd in neruis fit. Et qui ex repletiōe. fit qum nerui sup̄fluitatibus replētur malis hūidis ⁊ phlegmaticis quibus hūectantur ⁊ in latum distendūtur: ⁊ a sua iminuuntur longitudine. Quare lacertus ille ad quem hic mittebatur neruus cōtrahitur ad sue originis partem ⁊ mēbrum curtatur quēadmodum vasis que ex corijs fiunt accidit: qum amplius ꝙ capere possint ⁊ dilatētur farciuntur. Extēduntur eīm in latum ⁊ eorum breuiatur longum. Maxime autē hec spasmi spēs pueris accidit ꝑuis qui crosso nutriuntur lacte. Accidit etiā illis ciborū qui porriguntur multitudine sine cautela ⁊ neruorū debilitatis cā ac mollitiei ⁊ distēsionis facilitate: ideoqꝫ ⁊ eorum facilior est curatio. Et q̄ que spasmū precedit significatio i pueris: acuta ē febris ⁊ ꝯtinua. vigilie. vētris siccitas. coloris citritas. ligue nigredo. saliue desiccatio. ⁊ cutis distēsio. In viris aūt qm̄ eorū membra fortiora sunt: ⁊ plurime siccitatis parū illis ex repletione fit spasmus: ⁊ si cōtigerit facile nō est curari. Et hui⁹ spasmi speciei signū est ꝙ repēte oritur ⁊ ꝙ regimen repletionē faciens precessit: vt ciborū multitudo ⁊ potuū crossorum: otiūqꝫ ⁊ laboris dimissio ⁊ balnei: aut eius post cibū frequētatio. Non nūꝙ autē post ebrietatē fit qum vini multiplicat homo potum. Ait aūt in aphorismorū libro hypocras. Siquis spasmū patitur ⁊ febris superuenerit quartana: spasmus recedit. Hec etenim passio ex humoris est putredine crossi cholerici ⁊ caloris eius grauitate. Qui si putruerit ⁊ calefiat dissoluit̄ a neruis ⁊ ab eis consumitur. Et attende qm̄ passiones hee .s. paralisis ⁊ faciei contorsio. Apoplexia spasmus ex repletione: peiores sunt ⁊ vehemētiores tūc qum iuuenib⁹ ⁊ pueris estate fiunt. Que etenim has faciunt passiones cause cōplexionibus eorū minime conueniūt minus aūt male sunt ⁊ debiliores que senibus ⁊ hieme fiunt propter harū passionū eorum complexionibus ⁊ tēporis conueniētiam.

Capitulū. x. de spasmo qui ex inanitione fit.

q **Ui vero** ex inanitione fit spasmus aut ex desiccatione oritur neruorum qui ea de causa reducūtur retrahuntqꝫ se cū quibus cōtinuātur lacertos in ipsorū ortum: abreuiaturqꝫ ea de causa mēbrū quēadmodū corrigijs videmus fieri ⁊ pilis qū igni proxime fiunt reductionem ⁊ cithare cordis: si in aere ponātur calido in curtationē. Significatur aūt hec spasmi species euacuationibus que passionē precesserint vt imoderata solutione: aut sanguinis fluxu a mulieribus ⁊ ab alijs ꝑ vulnera sanguinisqꝫ a naribus fluxu: alijsqꝫ huiusmodi cāis desiccantibus qualis est labor: vigilie longiores coitus acuta febris causon: hec aūt spasmi deterior est ꝙ que ex repletione fit species. Nō accidit autē hec semel ⁊ tota simul: sed paulatim ⁊ per incremēta. Ait aūt de spasmo hypocras i aphorismorum libro. Melius febrē in spasmo fieri ꝙ spasmū in febre. Quod ideo dictū ē quoniā febris si post spasmum fiat q ex repletione ⁊ humiditate humorē subtiliat ⁊ dissoluit: hūiditatēqꝫ caloris desiccat grauitate: ⁊ per eam passionis fit sanatio. Qū autē spasmus post febrem fit causa siccitatis est: ⁊ humiditatis ex consumptione ⁊ caloris febris magnitudine. Et hec spasmi species prima peior est: ⁊ maxieqꝫ spasm⁹ hic fit in febribus que ex cerebri fiunt apostemate. Ait autē Gal. Non omnis qui post febrē fit spasmus malus: sed qū post febrē fit adustā que diuturnior fuit. Qui aūt ex mala complexione frigida fit spasmus: aut ab interioribus fit vt humore frigido qui corporis cogelat lacertos: ⁊ eorū dēsat partes ⁊ cōgregat vnde ⁊ spasm⁹ oritur: aut ab exteriorib⁹ vt ex magno frigore aeris ł niuis q̄ lacerti cōgelāt̄ corpis ⁊ eorum spissāt ꝑtes: vnde ⁊ reducūt̄ ac breuiāt̄: vocat̄qꝫ huismōi spasmi spēs cōgelatio lacertorum. Dr̄ aūt cōgelatio cē lacertorū coagulatio qui in spine sunt spōdilibus. Sꝫ ⁊ aliquādo lacertorum fit coagulatiōe qui i colli spōdilibus sunt. Hec spēs qum in mēbris est anterioribus cōgelatio dr̄ anterior: ⁊ qum i posterioribus posterior vocatur. Qum aūt in omni est corpore absolute cōgellatio dicitur lacertorum. Que autē significant cōgellationem signa sunt hec. facies infirmi ad ruborem declinat aut virorē vel liuorem: oculi foris prorūpunt: ⁊ maiores ꝙ ante fuerāt vidētur: videturqꝫ tāꝙ ridens eger: corpus eius plurimū distenditur: adinuicē digiti percutiunt̄ ⁊ reducūtur: fitqꝫ illi peruigilatio ⁊ vrine durities. nature siccitas: ⁊ aliquādo parū ⁊ paulati quiddā sanguini simile mingit. Accidit aūt illi in morbi principio singultatio ⁊ capitis dolorqꝫ ⁊ spine. nōnūꝙ aūt quibusdam eorum tremor ⁊ a lectis spasmi causa qui in illis est decidūt. Timetur vero hui⁹ passiōis ⁊ tetani dominis mors vsqꝫ in quartā diē: quam si transierit declinat passio ⁊ facile curatur. Qui autē apostematis causa calidi fit spasmus qd i neruis oritur neruos cōtrahit qū ad cerebrū vsqꝫ a neruis passio ꝑlata sit. ideoqꝫ cerebrum itumescit ⁊ ad eius peruenit egritudo ventriculos.

Capitulum. xj. de tremore ⁊ titilatione causis ⁊ signis.

t **Remor** autem ex mouētis debilitate fit virtutis que i membro est tremēti. Hec debilitas aut ab iterioribus fit ex mala cōplexione frigida quēadmodū senibus accidit ⁊ frigidissimā bibēti aquā aut i ea loto: quiqꝫ vinū imoderate bibit: qm̄ eius imoderatus potus cōplexionem refrigerat ⁊ debilitat virtutem. Aut ex oppilatione que ex crossis fit humorib⁹ ⁊ viscosis: mouēsqꝫ ꝓhibet̄ virt⁹ per neruos optie trāsire: ideoqꝫ ⁊ motus debilitat̄ mēbri: aut ex hūore q lacertis imergit̄ ipis: iōqꝫ qū mouens mēbrum illud ad superiora vult mouere ⁊ tollere sua humor grauitate demittit ⁊ deponit: duoqꝫ abinde fiunt mot⁹ contrarij vno vocati nomie: tremorqꝫ dicūtur. Accidit autē tremor ei quoqꝫ qui coitum multiplicat: ⁊ qui nimia euacuatus est exinanitione: ⁊ oia accidentia q̄ virtutē debilitant tremorē excitāt. Que vero ab exterioribus sunt cause: vt tristitia. ira. timor. que aut ex aiali fiūt corrūpenti: quēadmodū qui leonem viderit aut serpentes magnos: aut ex potestate ⁊ principe. Aut sup ardua ⁊ precipitia statiōe loca. Sūt aūt passiōis hi⁹ signa ex mēbri motu qd tremit māifesta. Titillatio ex vētositate fit crossa ⁊ vaporosa: cui⁹ significatio ē ꝙ maxime fieri titillationes in frigidissimis videmus tēporib⁹ corporibus frigidis ⁊ phlegmaticis ⁊ his qui aqua lauātur frigida ac similibus.

Capitulū. 12. De gibbositate causisqꝫ ⁊ signis.

g **Ibbus** aūt ab anterioribus ē ⁊ fit ex alicui⁹ spine spondiliū in anteriora motu. Aut a posterioribus qui ex alicuius spondilis in posteriora secessione fit. Aliquādo aūt spōdilis in alterum recedit latus ⁊ cōplicatio vocatur. Spōdilis aūt a loco secessus suo aut ab interioribus fit causis aut ab exterioribus. Et interiores cause sunt vt crossus ⁊ viscosus humor qui nucham extendit ⁊ ligamēta infundēs spondiliū lubrica facit: vnde spōdil̄ suo euellitur loco ⁊ pellitur. Et vt apostema calidū quod in lacertis fit spōdilibus vicinis: vnde spōdilis opprimit̄ ⁊ suo euellit̄ loco: aut ex vētositate fit que iterius cōcludit̄ sub spōdilibus quos pellit ⁊ loco emittit suo. Ab exterioribus vero cause: vt casus percussio ⁊ similia. Gibbus aūt manifestus est: nec eius idiget signis notitia. nisi qui ab apostemate fit: hūc etenim tussis ⁊ anhelitus sequitur angustatio ac asma. Et sciendum quoniā cui gibb⁹ propter pectoris fit apostema ante pubertatem facile ⁊ cito moritur. Apostema eteni quod in pectore fit: si ei oriatur cuius in augmēto sunt mēbra apostema ipsum augetur: ⁊ pectus incōmodi cā quod ex apostemate fit nō crescit nec dilatatur ⁊ coste nō magnificātur. Cor aūt ⁊ pulmo crescūt augeturqꝫ in magnitudie. Que qū ita sint pectus plurimū stringitur: eo ꝙ coste crescēdi vtilitate priuate sint ⁊ apostematis magnitudine ⁊ cordis ac pulmonis: fit anhelitus ab inde malitia ⁊ difficultas peritqꝫ pa

tiēs. Ideo ita hypocras quibꝰ inquit gibbus cũ asmate fit ⁊
tussi anteꝙ̃ pilos in pene producant pereunt. Spõdiliũ aũt
patiētiũ agnosces locũ manu dorsi ꝑtransiēs spõdiles ab eo
rum principio vsqꝫ ad vltimuꝫ. Si manus tua sup̱ spõdilem
ceciderit eminētē: ⁊ qui medio egressus sit aut absconsꝰ eo est
in spõdili passio. Hec est q̃ in cerebro ⁊ ab eo oriētibus fiunt
passionũ causarũqꝫ ⁊ signorũ assignatio.

Capitulũ. 13ᵐ. de passionibus mẽbrorũ sensus: ⁊ primo
de oculis.

q

Ue autē

passiones in mẽbris sunt sentien
tibus oculis. s. naribus auribus ⁊
lingua hoc exponemus loco ab oculorum sumentes
passionibus exordium. Dico ergo quoniā oculorũ passio
nes aut ĩ consolidãti fiũt tunica aut ĩ cornea: aut ĩ vuea: aut ĩ
humore engaidos: aut inter vueã ⁊ cristalleidon: aut in pal
pebris: aut in angl'is oculorũ: aut in visus neruis: aut mouen
tibus oculum lacertis vel palpebris: aut venis certe que ab
operimēto cerebri ad oculos tēdunt. Et que in consolidanti
fiũt passioēs obtalmia ĩflatio durities: prurigo: sibila: tarfa:
vngula. Obtalmia calꝫ ē apostēa qd̓ ĩ consolidãti fit: cuiꝰ
tres sũt spēs: pria ex manifestis fit cãis: vt sole puluere fumo:
oleo calido ⁊ silibus ⁊ ē rubor ꝗ sine aposteāte ocul' accit: ⁊ qũ
q̃ fecerat āputata fuït cã sedat̃ ⁊ abit. Huiꝰ signũ lachryme.
modicꝰ rubor ⁊ pauca adustio. Secũda ē turbattio q̃ ocu
lis accidit magis rubea ꝙ̃ prima ⁊ magis nocēs: que aut ab
exterioribus fit cãis: aliqua predictarũ. s. sed fortiori ⁊ robu
stiori: aut ab interiori vt apostemate cal'o qd̓ in cõsolidatiõis
fit operimēto ex materiei calide influxu a cerebro ad operi
mētũ cõsolidãs oculũ: debilitatis mẽbri cã. Et huiꝰ spēi que
dã minime grauis ē eiusqꝫ signũ: qm̃ que facit si amoueatur
cã sedatur: ⁊ cũ ea rubor ē ⁊ dolor. Quedã ãt difficilis ⁊ gra
uis: cuius signa tumor oculi ⁊ dolor ac durities lachrymaruꝫ
copia. rubor nimius. venarũ repletio: fitqꝫ ex materie copia ⁊
caloris magnitudine. Tertia aũt spēs difficilior ē secũda
⁊ que illã significãt accidētia difficiliora ⁊ maiora ⁊ apostēa
maius intm̃ vt palpebre quoqꝫ intumescãt ⁊ ad exteriora re
torqueãtur difficilis illis fiãt motus oculiqꝫ albũ altius ē ni
gro. hec ex materie sanguinee ē multitudine. Inflatio ⁊ tu
mor quatuor eius sũt spēs. Prima subito accidit ⁊ magis
estate senibus cui signũ ē coloris albedo: ⁊ accidit primum in
oculi angulo q̃si quedã muscarũ vel culicũ morsura. Se
cunda inflationis spēs: peior prima ⁊ tumidior frigidiorqꝫ
quam si presseris digito profundatur: ⁊ digiti remanet in ea
vestigiũ per horã cũ qua aliquãdo lachryme sunt: aliquado
nõ: sed paucus illã comittatur dolor. Tertia vero spēs ti
morē hꝫ maiorē ⁊ digitus illi ĩmergitur nisi ꝙ eius nõ rema
net in ea vestigium colorqꝫ eius qui ⁊ corporis: nec ē ei dolor.
Quarta porro spēs apostema hꝫ grauius ⁊ maius intã
tũ vt ĩ oibꝰ sit oculi ⁊ palpebrarũ partibus apostema ⁊ ad ci
lia vsqꝫ ad genas extēditur. Est apostema durũ ĩ quo nõ pro
fundatur digitus eiusqꝫ color liuidus: nec doloreꝫ hꝫ: maxie
autē spēs hec in variola fit ⁊ obtalmia diuturna proprieqꝫ in
mulieribus. Durities oculo accidit oi ⁊ palpebris quã do
lor comitatur ⁊ rubor: motusqꝫ difficultas ⁊ grauis siccitas
⁊ lippitudinis modice adunatio dura. Difficilisqꝫ oculoruꝫ
qum a somno surgit patiens apertio. Pruriginis signa la
chryma ē salsa ⁊ subacida: que oculũ cõburit: ac prurigo ⁊ ru
bor in oculorũ palpebris. Sibila autē vena ē que sangui
ne repletur crosso acuiturqꝫ ⁊ rubet incrossaturqꝫ ⁊ sepiꝰ cũ
ea lachryme sũt ac rubor ⁊ prurigo: videbisqꝫ oculũ tanꝙ̃ si
fumo simili opertus sit operimento. Tarfa sanguis est ꝗ
ad cõsolidãtē ꝺfluit: ex venarũ in q̃ ē scissiõe: fitqꝫ ex ꝑcussio
ne: hic ãt aliqñ de exeruptiõe fit vulnerum. Ungula vero
augmētũ ē neruosũ qd̓ ex ãgl'o oritur mag̊ ⁊ ꝓtēdit̃ donec ad
ocl'i ferat̃ nigrũ ⁊ crescit vsqꝫ dũ pupilla opiatur ⁊ visũ ꝓhi
bet. He sunt que consolidanti fiunt passiones.

De passionibus

que in cornea fiunt. Que
autē in cornea fiũt passio
nes sũt cãcer. vlcera. sanies. pustula. acumē. ⁊ albedo. Cã
cer apostema ē durum qd̓ hac fit in tunica. qd̓ qum oritur si
mul cũ eo fit grauis dolor ⁊ grauis punctura. que ad tēpora
vsqꝫ perfertur. maxieqꝫ qum mouetur. Accidit aũt cuꝫ eo ce
phalea ⁊ appetitus ciborũ defectio ⁊ ad oculũ materia deflu
it pungens: nec colirium patitur acutũ. Uulnerum septeꝫ
sunt spēs. quorũ quatuor in superfitie fiunt: tria in eius pro
fundo. Et quatuor que in superfitie fiũt in colore primũ sil'e
est fumo: ex oculi nigro partē sumens magnã. Secundũ pro
fundius est primo sꝫ minus. colorqꝫ eius magis albus ꝙ̃ pri
mi. Tertiũ in corona fit nigredinis: ⁊ partē sumit albi modi
cam: ⁊ quod sup̱ albũ est color eius rubeus ⁊ qd̓ super nigrũ
coloris ē albi. Sic ⁊ oia vlcera ⁊ pustule quecũqꝫ ĩ nigro sũt
colorem habēt album: quoniã super corneã sunt: quecũqꝫ ve
ro in albo rubei. quoniã super cõsolidantem sunt. Quartum
vulnus ĩ exterioribus ē cornee tãꝙ̃ furcule est simile. Que ve
ro profunda sunt tria vulnera. Primũ quidem profundũ est
⁊ strictum. Secũdum larguꝫ ⁊ parũ profundũ. Tertium sor
didum ē ⁊ multaꝝ verrucaruꝫ profundum: ꝙ si diuturnius
sit oculi defluunt per ipm̃ hũiditates propter eaꝫ que tunicis
accidit comestioneꝫ. Pustula aũt ex humiditate fit que in
squamis cornee adunãtur tunice. Sũt aũt eius diuersitates
multe ⁊ abinuicē varie in colore dolore ⁊ cõsequentia. In co
lore quidem quoniã alia nigra alia alba. In dolore quoniaꝫ
aliam dolor nimius: aliaꝫ comitatur paucus. In consequen
tia quoniaꝫ quãdam salubria sequũtur: quandam aũt incõ
moda magna quibus facilior est cecitas. Hec varietas aut
ex materia est aut ex loco. Ex materia qm̃ aliquando multa
est aliquãdo pauca. aliquãdo acuta pũgēs aut subsalsa: aut
iocũdi saporis: aliquãdo crossa. Uarietas autē ex ipsius lo
co qm̃ pustula ipsa quandoqꝫ post squamam fit primaꝫ cor
nee: quãdoqꝫ post secũdaꝫ ⁊ nõnunꝙ̃ post tertiaꝫ. Et qd̓ ex
multa est materia subtili ⁊ acuta maioris ē doloris ⁊ magis
nocens: multitudo nãqꝫ distensionē facit. acumē. pũcturas.
Et q̃ ex pauca ē materia ⁊ crossa salubrior est ⁊ minoris do
loris. Et q̃ sub pria ē squama minꝰ dolet: eiusqꝫ color niger:
non eim̃ indurescit inter visum ⁊ vuee nigredineꝫ. Que post
secũdã squamã inter vtrãqꝫ media ē hitudinē. Et pustularũ
salubrior q̃ ĩ cornee ē exterioribꝰ a pupille declinãs foramie
qũ ⁊ eiꝫ cornea cõedit̃ aut eiꝰ aliq̃ scidit̃ ꝑs: modicũ ꝗdeꝫ ⁊ si
pustl'a remãhit: visꝰ nõ ꝓhibet̃: nꝫ eiꝫ ĩ ipo ē foramie. Detior
oibꝰ pustl'a q̃ pꝰ t̃tiã fit sq̃mã. ⁊ q̃ sup̱ ipꝫ ē foramē. Qũ ⁊ eim
cõnea cõedit̃ tunica: aut scidit̃: ⁊ hec vsqꝫ vueã mittunt̃: vlce
ris remanet macula: ⁊ visus ad foramē mitti ꝓhibet̃. Sa
nies post corneam fit: aut ex vlcere aut ex cephalea aut ex ob
talmia. Ex quedã quidē locũ occupat paucũ cornee: ⁊ in fi
gura vngule similis est: quedã autē locũ plurimũ: que ⁊ pria
peior ē. Acumē fit quꝫ cõnea scindit̃ tunica ⁊ vuuea egre
ditur: hocqꝫ aut ex vlcerũ fit ⁊ pustularũ comestione aut quꝫ
illã quid vulnerat exterius. Et acumis spēs sunt q̃tuor. Pri
ma ē quꝫ vuea pars acuitur modica: que formice similis ē ca
piti ⁊ mouseregũ vocatur: quod qui intuetur pustulã eē arbi
tratur. Differũt autē acumē ⁊ pustula quꝫ acumis color ideꝫ
ē ⁊ qui ⁊ vuee. Si eteni vuea nigra sit ⁊ ipsũ nigrum: ⁊ si vuea
glauca aut media hoꝝ: acumē similiter: eiusqꝫ radix alba co
lore. pustula ãt in oculi albo rubea ē ⁊ pulsatio oculi comita
tur. Secũda acumis spēs magna est ⁊ vuee similis. Tertia ē
vt acumē exaltetur donec palpebras transeat ⁊ cilijs conti
nuetur: corrũpiturqꝫ ab eo oculus. At vero q̃rta clauus vo
catur: hocqꝫ fit quꝫ acumē diuturnius ē: ⁊ cõsolidatur super
illud cornee scissura capitiqꝫ fit claui simile. Albedo aũt
oculorũ quã nos pãnũ vocamus: quedã tenuis ē in exteriori
bus cornee: quedã crossa ⁊ ꝓfunda. He sunt passionum que
cornee accidũt spēs.

De vuee

passionibus. Que ãt vuee accidũt passio
nes sunt aut foraminis dilatatio: aut eiꝰ
arctatio. Foramis dilatatio duobus fit modis: primus ē ex
ipso foramie: ⁊ secũdus ex apostemate qd̓ in vuea ortũ ipsaꝫ
distendit: aut ex humoris copia engaidos. Accidit aũt spēs
hec mulieribus maxie ⁊ pueris: ⁊ cui acciderit nihil oio videt
aut certe visus eius debilis ē vidēs res minores ꝙ̃ sint. Se
cũdus aũt modus aut de percussione fit graui aut de aposte
mate quod in vuea fit. ⁊ ē morbus calidus. Pupille vero ar
ctatio aut in tēpore fit creationis: aut ex tunice vuee enerua
tione. Ostēdimus aũt que huic accidũt tunice eneruationis
cãs quꝫ de accidētiũ diximus cãis: harũ duarũ signa passio
nũ sensui manifesta sunt si patiētē ad solē statueris solareqꝫ
corpus oculo opposuerit. Uidebis eteni qd̓ in vuea ē foramē
aut largius aut strictius ꝙ̃ expedit.

Passiones

autē que inter tunicã vueã ⁊ humorē
fiunt christalleidon ē aqua ⁊ vapores
a stõ ascendētes. Aqua ex humiditate fit crossa que in oculo
coagulatur inter humorē christalleidon ⁊ foramē vuee super
nidentē: prohibeturqꝫ spũs vidēs ab interioribus ad exterio
ra. Huiꝰ in principio passionis signũ ē ꝙ hõ in cõspectu suo
ruꝫ videt oculorũ tanꝙ̃ culices aut muscas aut virgulas aut
capillos: aut splendores: nisi ꝙ accidētia hec ex passione fiũt
que in cerebro ⁊ que in stomaci ore per vaporũ ipsius ad ce
rebrũ ascēsũ ⁊ oculos. Significatur autē eiusmodi res quoni
am quꝫ ex stõ est passio si intuearis oculi foramē: videbis ela

rū ⁊ mūdū nihil habens mixture ⁊ tēporibus quibusdā sedatur: quādoqꝫ augetur quādoqꝫ minuitur: ⁊ est phantasia hec in vtrisqꝫ simul oculis. Acciditqꝫ qui eiusmodi ē hoi i stomaco morsura: ⁊ si vtaṫ vomitu aut hierāpicrā acceperit sedaṫ augmētaṫqꝫ phātasia hec quꝫ fastidiositas est quꝫ putredie aut quꝫ mlˀta fit ciboꝝ acceptio: mitigaturqꝫ quꝫ stomachus leuis ē ⁊ cibi optime digesti. Quꝫ phātasia hec ꝑꝑ cerebruꝫ ē aut ex morbo qui phrenesis diciṫ accidit: aut mania. Que āt ꝑꝑ aquā fit imaginatio ⁊ phātasia cōtinua est: ⁊ vna eadēqꝫ circa augmētū ⁊ diminutionē: nec i stō sentitur pūctura: nec quꝫ vacuus ē stomachus mitigatur: nec quꝫ plenus augetur: nec vero si accipietur hiera aut vomitꝰ sedatur. Et quādoqꝫ in vtriusqꝫ quādoqꝫ in altero ē tantū oculorū: aqua aūt si roboretur visus arcetur. Et hec spēs habet multas. Quedam eteni colorē aeri hꝫ similē: quedā vitro: quedā albū: quedā est cuiꝰ color subuiolaceus ē: cuiusdā viridis: cuiusdā ad glaucū declinat. Fit autē in oculo glaucedo ex alia ꝙ ab aqua cā: ex humoris. s. engaidos desiccatione. Differūt aūt hec ⁊ que ex aqua ē glaucedo: ꝙ in aque principijs eiusmodi vidētur phātasie quas diximus: ⁊ si excutiatur videt oculus: que auteꝫ ex desiccatione fit engaidos ⁊ iminutione eiꝰ phātasias non hꝫ precedentes ⁊ oculus iminuiṫ ⁊ macresit ⁊ macies oculi vocatur: diciturqꝫ ēt ptisis. Et aquaꝝ alia si excutiatur curatur alia minime cuius rei probatio ē ꝙ manū super vnuꝫ pones oculum: ⁊ si alterius videris oculi foramē dilatari: intelliges quoniā adhibita medela curabitur ⁊ hō videbit. Si autē nō dilatatur nō excutietur nec homo videbit: probabis aūt ⁊ aliter. Statues infirmū ad solē ⁊ precipies ad te respicere diligenter: ponesqꝫ super palpebrā superiorē pollicē ⁊ oculo velociter āmouebis: aperiesqꝫ oculū ⁊ inspicies si mouetur aqua quꝫ ab eo pollicē āmoueris ⁊ abinuicē separatur nihil est qđ proficiat medicia. Si āt adunata steterit nec dispergitur cura reproderit.

De morbis

qui palpebris accidūt. Que āt palpebris accidūt passiones proprie sine reliquo corpore superauratus ⁊ vocatur fissura. scabies. grando. lapidositas. conglutinatio. grauitas. separatio. ordeum. morum. tinea. formica. caro superflua. pediculi. pili abundantes ⁊ inuersi palpebrarum casus. Fissura corpus est pingue viscosum admodū retis cū neruis ⁊ operimentis implicitum: ⁊ fit iter exteriora ⁊ interiora palpebre superioris: fit accidentiū cā malorum maxieqꝫ in pueris propter coruꝫ complexiōis humiditatē: acciduntqꝫ illi catarri. Cuius rei signum ē ꝙ palpebre laxe sunt ⁊ eneruate: nec extollūtur vt oꝫ nec qui hec patitur splendorē intueri preualet solis: intātum vt i ipsos lachryme accelerēt: fitqꝫ illˀ obtalmia sepiꝰ. Pruriginis quatuor sunt species. Prima īmanifesta īterioris palpebre superioris asperitatē facit. Secūda māifestioris ē asperitatis ⁊ maioris ruboris: comittaturqꝫ illā ⁊ doloris grauitas quibus vtrisqꝫ hūiditas est cōis oculi. Tertia fortior ē ⁊ manifestioris asperitatis: intantum vt palpebre īteriora findi videantur. quēadmodū ficus. Hec magis rubea ē ⁊ maioris doloris ac grauitatis grauiorisqꝫ prurigis. Quarta species tertia difficilior ē ⁊ magis rubea. maiorēqꝫ habēs dolorem ⁊ pruriginē asperiorqꝫ ⁊ palpebre graues sūt cū magna duritie. Est aūt spēs hec passionū q̄ prolixiores sūt. Grādo humiditas est que in palpebre īterioribus coagulatur: alba grandini similis que ex suꝑfluitate fit frigida ⁊ phlegmatica. Lapidositas suꝑfluitas ē que super palpebras indurescit ⁊ lapidi fit i duritie similis. Cōglutinatio vero aut est ipsius palpebre cū oculi albo conglutinatio ipsi quoqꝫ nigro aut palpebrarū ad inuicē duarum: que vtreqꝫ aut ex vlcere proueniunt oculi: aut ex vngule curatōe vel sibile ⁊ silˀiū.

Grauitas autē palpebre ex vētositate fit crossa quam qui patitur qum a somno excitatur inuenit in oculo tanꝙ arene quid simile ⁊ pulueri. Separatio vero tres hēt spēs. Pria est superioris palpebre eleuatio tāta vt oculū nō operiat: que aut ex ipa fit formatiōe: aut ipius insuitione qum non est vt oꝫ palpebre. Secūda palpebrarū abreuiatio naturalis. Tertia ē inferioris palpebre replicatio i exteriora: que aut ex vlceris fit macula: aut carnis suꝑfluitate que in alicuius palpebre vlcere oritur. Ordeuꝫ autē apostema est quod in palpebre fit extremitate oblōgum in ordei similitudinē. Pediculi autē parui multiqꝫ i palpebris generantur: fiūtqꝫ maxie illi qui regimie vtitur suꝑfluitates generanti: quēadmodum qui cibos multos accipit: otioqꝫ vtitur ⁊ balneuꝫ ꝓtermittit.

Morum aūt est caro rubea ad nigrum declinans ab interioribus oculi suspensa que ex sanguie prouenit corrupto.

Formica vero fissura est que in palpebrarum accidit extremitatibus cum pilorum palpebrarum cāsu. Tinea vero similis est formice nisi ꝙ in flauorem percutit ⁊ ruborem.

Abundantes auteꝫ pili in palpebris oriunṫ qua ꝑte oculis vicinātur ad īteriora replicati: vnde ⁊ oculū pūgūt ⁊ māꝫ secū adunāt: ideoqꝫ ⁊ palpebra eneruaṫ: fitqꝫ ꝑꝑ pūcturas lachrimatio cōtingitqꝫ hec ex putrida que in pilis adunanṫ palpebrarū humiditate. Palpebrarū aūt cāus ex humiditate fit acuta aut alopicia ⁊ quidā qū palpebrarum fit crossitie ⁊ duritie ruboreqꝫ ac dolore. At vero caro superflua ex humiditate fit crossa que in palpebra oritur: quēadmodū ⁊ in omnibus corporis mēbris.

De oculi

angulorū morbis. Oculi angulorū morbus est coruus gada ⁊ fluxus. Coruꝰ emissio est que inter angulū ⁊ nasum exit aperiturqꝫ ⁊ sanies ab ea exit: que aliquādo i fistulā cōuertiṫ: ⁊ nasum qū eiꝰ nō acceleraṫ curatio corrūpit: aliqn̄ aūt eiꝰ sanies ad nares defluit per foramē quod inter oculū est ⁊ nasum: ⁊ quādoqꝫ sanies sub palpebrarū decurrit cute: earūqꝫ corrūpit cartillagies. Hoc āt maifestū ē qm̄ si palpebras ꝓsserit sāies ex vlˀnē decurrit. Gada vero magnituº est carnis q̄ in maiori ē oculi anglˀo eiusqꝫ abūdātia āplior ꝙ oporteat. Fluxꝰ aūt iminutio eiusdē est carnis que i oculi maiori est angulo ab eo ꝙ expedit: intātum vt humiditates nō possit arcere que ad oculū defluūt per foramen quod inter angulū est ⁊ nares. Eius autē iminutio ex nimia fit gade amputatiōe qū creuerit: aut ex nimio medicaminū vsu immoderate acutoruꝫ qū vngula curatur aut prurigo.

De passionibus

que neruis contingūt visꝰ que sunt opilatio ruptura caligo sebequera. Oppilatio aūt ex multa prouenit humiditate que circa neruos generatur ipsosqꝫ cōprimit: vnde ⁊ visus cessat aut iminuitur. Cuius signū capitis est grauitas maximeqꝫ earū partiū que profunditati vicinātur oculorum aut ex humore est qui ad ipsaꝫ nerui defluit cōcauitatem ⁊ ipsuꝫ obturat. Cuius rei signū hoīs phantasia in morbi principio culicum: muscarū pilorū splendorisqꝫ ⁊ alie huiusmodi male phantasie qū in oculo aque nō appareāt signa: aut passionis alteriꝰ. ⁊ qū vnum claudit oculorū alius nō dilatatur.

Ruptura aut ex percussiōe aut cāu: aut collisione fit graui que super caput cadit: aut difficili. Est aūt rupture signum ꝙ oculˀs acuitur primo: dehinc profundatur ⁊ reprimitur est que simul: aut visus amputatio: aut iminuitio. Caligo ex videntis fit spūs debilitate ⁊ paucitate: qui a cerebro ad oculos dirigitur. Et sebequera passio est q̄ hominē nocte nō sinit videre: q̄ ex spūs: aialˀ fit crossitie ⁊ turbiditate humorū. Sūt cāe huic passiōi cōtrarie i q̄ hō q̄ lōge poita sunt videt ꝓxia nō: quēadmodū seibꝰ accidit. He sūt que in neruorum visus cōcauo passiones fiūt. Que autē i neruis ⁊ lacertis oculum ⁊ palpebras mouētibus fiūt passiones. eneruatio sūt ⁊ spasmus. Et que oculum mouenti fiunt neruo: aliquando ex cerebro fiunt: cuius rei signū ꝙ vtriusqꝫ oculi motus corrumpitur: ⁊ aliquādo in altero est neruorū passio hec. qui ad oculos tendūt. Eiusqꝫ signum ꝙ ad quem fertur neruus is oculi motus corrūpitur: ⁊ nōnunquā in quibusdaꝫ est nerui partibus. corrūpiturqꝫ abinde lacerti motus quē pars illa mouebat. Lacertos autē oculos mouētes iam diximus quꝫ de mēbris tractaremus cuiqꝫ oculorum nouē esse: quorū sex oculuꝫ mouēt ipsuꝫ: tres neruū reducūt per quem spiritꝰ trāscurrit vidēs: ⁊ oculū sursum erigunt. Et qui mouent oculum sex qui quidē a suꝑioribus sunt si eneruenṫ oculus ad īferiora declinat: si spasmētur ⁊ oculus ad suꝑiora trahitur. Qui autē ab inferioribus sunt si eneruētur oculus ad superiora refertur si spasmētur ad inferiora tēdit. Qui in angulis sunt si eneruētur in contrariā voluitur oculus partē. Si spasmenṫ: in angulum ipsuꝫ. Qui aūt in altera sunt parte eneruati oculus ad angulum flectitur spasmatis in eādem partem in qua sunt. Duo aūt lacerti qui oculū circūdant si aut eneruentur: aut spasmentur. oculi fit cōtorsio. Tres vero qui i radice sūt nerui. per quē spūs discurrit: vtilitatē habent vt diximus neruum reprimere ⁊ prohibere ne suo cedat loco ⁊ vt oculū sursum erigāt. Hi ergo si spasmentur oculo nō nocet. Si autem eneruētur obest. qm̄ acuitur. Fiunt aūt hec aut ab interioribus ex materiarū. s. defluxu ad neruos ⁊ lacertos: aut abˀ exterioribus vt percussiōe. Et que ab īterioribꝰ est cā: si oculus acuitur ⁊ visus salubris ē: neruū significat illuminantem extensum ex lacertorum eneruatiōe qui illum reprimūt. Si aūt visus cessat significat neruum ipsuꝫ eneruatū. Quꝫ vero ab exteriori acuitur cā oculus vt ꝑcussiōe ⁊ collisione: si visus sanus ē: lacertꝰ tm̄ ruptus est: ⁊ si visus cessat attende neruum

quoqȝ pariter ruptū. Qui autē palpebras mouēt lacerti tres sunt quēadmodū diximus quorum vnus ad superiora erigit: duo ad inferiora ꝯtrahūt. Et qui ad superiora trahit si eneruetur nō erigitur palpebra. ⁊ si spasmetur nō componitur super oculū. Duo vero q̄ ad iferiora trahūt lacerti: si eneruentur simul palpebra nō tollitur: ⁊ si alteri hoc fiat nocumētum medietate sublata reliqua clauditur. Et si incōmodum eneruatio est. palpebra inclinatur dimidia in lacerti sani latus: ⁊ si spasmus palpebra in patiētis partē declinat lacerti: ⁊ si vtrisqȝ fiat palpebre medium iclinari in lacertuȝ videbis spasmatū. He sunt passiōes que in neruis ⁊ lacertis oculos mouentibus fiunt. Que autem venie fiunt ad oculos a capitis craneo tendentibus fluxus est humiditatis a capite ad oculos. Huiusmodi fluxus aut per venas fit que sup craneuȝ sunt. ⁊ eius rei signū venarum frontis ⁊ timporū distensio: aut p̄ vēas que capitis subsūt craneo. quibꝰ signū sternutatio ē multa ⁊ fluxꝰ diuturnitas. nec frōtis ⁊ tipoꝝ vene distense sūt. Et qm̄ d̄ oibꝰ ocl'oꝝ passiōibꝰ dcm̄ ē cāisqȝ ⁊ signis iā nūc que sequunt̄ sensuū passioes reliquoꝝ īspiciamꝰ

Capitulū. 14. de passionibus que in auribus fiunt causisqȝ ⁊ signis

De mēbris auditus fiunt passiōes: alie omnibus sunt mēbris auditus cōmunes alie sunt alijs tantuȝ. Et cōmunes passiones egritudines sunt que ex mala fiunt cōplexione ⁊ apostematibus: ⁊ cōtinuationū seperatiōibus. Qū igitur dolor ex mala est cōplexione calida comitatur inflāmatio ⁊ calor ac aurivicinantiū rubor: ⁊ si que actu frigida sunt auri apponantur dolor mitigatur: maxime si quod patiētis precessit regimen calefaciēs fuit. Qum aūt dolor ex mala est cōplexiōe frigida: egritudo sine ardore est ⁊ rubore in auribus: ⁊ si que actu calida sunt apposita fuerint patienti prosunt: magis autē si quod eius precesserit regimē refrigerans fuit. Mala autem humida cōplexio ⁊ sicca: vix aliquē faciūt auriuȝ dolorē ⁊ morbū. Apātū diuersitates q̄ calide sūt signa hn̄t doloris grauitatē pl'satiōeȝ grauitatē i capite ⁊ frōte distēsionem ardorē ⁊ rublorē in facie. Et si apostema magnū est febris illud sequitur. Quod aūt frigidum est apostema significatur grauitate ⁊ distēsione sine percussione ⁊ graui dolore. Et que harū in foramine aurium passiones oriuntur signa habēt que diximus: passioqȝ in fundo ē auris. Que vero in primo est organo: ⁊ auditus neruo intra craneū est egritudo in his que auri vicina sunt. Que aūt in mēbris extra foramen signū habēt manifestū ⁊ sensui patēs. Continuationū seperatio est vt contritio ruptura. Et que in foramine auditus ⁊ partibus eius exterioribus sensu cognoscitur sanguine qui a foramine exit. Et que in auditus instrumēto primo ⁊ i primo neruo: aut interiori fit causa ⁊ huius signū nobis nō ostēditur: nisi q̄ꝛtum auditus nocumētum patienti fit. Aut ab exteriori vt percussione collisione. Qum igit̄ homini egritudo in interioribus accidit auri vicinis: aut auditui nocumētum fit ⁊ percussio precessit: aut collisio eiusmodi causa ruptura ē aut cōtritio que auditus organo facta est: aut neruo per quē fit auditus. Que aūt in mēbris auditus fiūt passiones aut i foramie fiūt viteo: ⁊ exterioribus eius partibus: aut in neruo qui virtutem defert auditꝰ organo. Et que in auditus fiunt foramine. aut est vlcus. aut verruca: aut caro superabūdans areta: aut vermes i loco generati: aut sordes aut corpus aliquod ab exterioribus iniectum: vt calculi ⁊ grana: ⁊ que in aures intrat aqua qum sup caput funditur: aut qū qs aq̄ immergitur: aut aial aliquod vt musca. culices. vermes. pulex ⁊ similia: aut vētositas. Et vlcus ex apostematū fit eruptione significaturqȝ his que excūt ab auribus saniebus ⁊ precedenti passionē percussione. Vermes autē ex humiditate generātur corrupta: cuius rei signū ꝙ patiēs pruriginē sentit ⁊ tremorē paucū ac titillationē in iterioribus auris: ⁊ aliquādo vermis aliquis foras egreditur. Que aūt in loco producuntur verruce: caro superflua ⁊ sordes ex superfluitate fiunt materiei: quorū cognitio visus pȝ optime sensui si patiēs ad solē statuatur ⁊ radio eius aurē recte opposuerit. Sic quoqȝ ⁊ que in aurē incidūt corpora hoc manifestātur mō ꝙqȝ homo dū intrat sentit aquā aut agnoscitur eo ꝙ passio post balneū fiat ⁊ aque sup caput īfusionē. Porro aial cum predictis ipso suo manifestatur motu ⁊ reptatione. Oēs vero passiones hee si fortes fuerit: meatū oppilāt auditus ⁊ surditas fit: ⁊ si pauce debilitas fit auditus grauitasqȝ. hec est que i foramie fiūt passionū auditus assignatio. Passiones vero que in instrumēto fiūt audius ⁊ neruo sunt tinnitus susurratio. falle voces. auditus grauitas ⁊ surditas. Et tinitus ac susurratio ⁊ voces que audiūtur: lȝ exterius nō fiant: aut ex vētositate sūt: que in operimētis cōcluditur cerebri ea parte que neruo auris vicina ē: aut neruo auditus: aut instrumēto auditus p̄io: aut ex humoribus qui per hec trāseūt loca que diximus. Et quȝ eiusmodi ex humore fiūt crosso patiēs cū tinitu grauitatē ēt sentit his locis aut capite. Et si ex vētositate erit pariter locis in his extēsio. Auditus vero grauitas ⁊ surditas si ab aliquo fiat incōmodo quod his accidit mēbris: aut ex mala erit cōplexione: aut organico morbo vt oppilatione que ex apostemate oritur: aut crossitie: aut ex cōtinuationum separatione vt cōtritione ⁊ ruptura. Nōnunq̄ auditus grauitas ⁊ surditas a cerebro fiunt: si harū aliq̄ illi accidat passionū. Si ḡ oio cessare videris auditū: ab alt̄a auriū vel vtraqȝ simꝉ: estqȝ hoc cū nocumēto ꝙ sēsibꝰ alijs accidit: aut q̄busdā. signū tibi ē icōmodū h̄ cerebro accidisse. Et si i alt̄a ē minuere aut i vtrisqȝ siꝉ: reliqqȝ sēsus sani sūt ⁊ robusti significat quoniā qui ad aures veniūt nerui ⁊ auditus organū patiuntur. Qū vero auditus aut grauatur nec apparet in foramine aut in mēbris auditus exterioribus passio aliqua: inuenitqȝ eger pariter in capitis profūdo grauitateȝ vicinio auribus intelligimus eius rei causam crossuȝ esse humorem: qui ad neruū p̄ quē fit auditus īfluit ⁊ auditus organū. Si coitat̄ autē hic distēsio ⁊ pulsatio apostema calidū cā ē quod in loco ortum est. Nō si passionē hanc percussio precessit aut capitis collisio ruptū significat neruū. Accidit aūt auditꝰ debilitas ex audientis debilitate virtutis quēadmodū in etatis fit magnitudine: ⁊ nōnunq̄ ex formationis tēpore surditas est: qū natura infirmatur ⁊ deficit a foramine auditus perficiendo ⁊ eius organo. aut sua debilitate aut materiei crossitie. Et q̄ndoqȝ surditas fit in morbis acutis qum humor ascendit cholericus ad cerebrum. Huius passionis domini magnas consequuntur vtilitates per cholerarum euacuationē: quemadmodum in aphorismorum libro ait: cuicūqȝ fellea est egestio surditate superueniente sedatur ⁊ cuicūqȝ surditas est: si egestio fiat cholerica cessat ⁊ recedit surditas. Hec est que in auditꝰ instrumētis fiūt passionum assignatio causeqȝ ⁊ signa.

Capitulū. 15. de passionibꝰ mēbrorū odoratus causisqȝ ⁊ signis.

Passiones que i mēbris odoratus fiūt quedam in naribus oriuntur: quedam in operimēto quod nares subinuoluit: quedam in osse fiūt collatorio simili ⁊ cerebri operimēto quod illud vestit: quedā in p̄riꝰ fiūt odoratus organo quod est duo p̄ꝛni cerebri prore vētriculi: qui vberibus māmillarū in cerebri operimēto similes sunt. Et que naribus fiūt passiones aut ex mala sunt cōplexione. aut morbo organico: aut cōtinuationū seperatione. Et mala cōplexio ex eisdē fit causis que eius faciūt diuersitates sicut superiꝰ ostēsū ē: sicqȝ eius signa quibus agnoscit̄ q̄ alio ostēdimꝰ loco signa sūt malarū cōplexionuȝ ⁊ in alijs mēbris. Organici vero morbi q̄ in naribꝰ fiunt aut apostema est aut vlcꝰ: aut caro abūdans orta in naso: q̄ animali polipū nomē habēti similis est: hec etenim caro illiꝰ similis est animali carnis ⁊ quēadmodū q̄ illud capere vult animal nares pedibus oppilat: sic ⁊ hec caro nares obturat. Hec aūt passio manifesta est sēsui maxime si patiēs ad solem statutꝰ nares sol' opponat radio. Omnes aūt passiones he qū magne sunt nasi meatum oppilāt ⁊ odoratus cessat. Et si meatus nō oppilāt odoratus fit debilis ⁊ iminuitꝰ. Continuationū seperatio ē vt nasi collisio: cōfractio ⁊ he si magne sūt vt meatus opprimatur ⁊ obturet̄ odoratꝰ cessat: ⁊ si parue iminuitio fit eiꝰ. Et q̄ in opperimēto fiūt passiones qd̄ foramia subinuoluit nariū: aut ex mala sūt ꝯplexione: aut ex apostemate calido. aut ex apostemate duro. Et apostematis signum eius calidū est patiēs in foraminibꝰ inuenit nasi grauitatem distensionem pulsationem. Et si durum grauitatem ⁊ distensionem sine percussione. Et si his fiat passio locis incomodum illā comitatur vocis. Que vero in osse collatorio simili fiūt passiones ⁊ cerebri operimēto circūuoluēti os illud oppilatio ē ⁊ odoris fetor. Et oppilatio i osse fit humoris crossi cā qui foramibus inuiscatur: sentitqȝ simul patiēs grauitatē capitis iterioribus nariū in confinio. Operimēto autē oppilatio aut ex humore viscoso aut ex apostemate calido vel duro: sentitqȝ patiēs simul que in calidum patitur aut durū apostema in capitis iterioribus naribꝰ ꝓximis. Odoris aūt fetor aut ex putredie fit ossis collatorio simili: aut putrido hūore qui foramibus inuiscatur ossis: aut opimēti os vestientis: perferturqȝ eius vsqȝ primū organum odor cerebrum scilicet. Est ⁊ odoris fetor qum in cerebro humor ē putridus quē febris sequitur ⁊ cephalea. Et si fetor ē odoris ex

humoris putredine que i osse cōpntruit perforato iminutio
comitatur vocis. Que aūt in organo odoratꝰ fiūt passio-
nes sunt coriça ⁊ odoratus iminutio ⁊ priuatio. ꝗ passio ca-
chasema vocatur. Coriça superfluitatū est fluxus humida-
rū a vētricl'is ꝓre cerebri ad nares: que aut ex mala fit com
plexione calida aut frigida que cerebro accidit. quēadmodū
ei fit cuius ꝑcussit sol estuans caput. liquefecitqꝫ hūores qui
in cerebro erant: aut aer illi obuius ē frigidus: cōcluditqꝫ su-
perfluitates que añ dissoluebātur ⁊ multiplicātur contrahū
turqꝫ ad nares. Odoratꝰ iminutio ⁊ priuatio aut ex ma
la ē cōplexione imoderata: aut ex organico morbo vt oppi-
latione que ex apostemate fit aut cōpressione: aut ex humore
crosso ⁊ viscoso: aut cōtinuationis separatiōe. Hec oīa si par
ua sint ⁊ modica iminutionem faciūt odoratꝰ: si magna cha
sema fit que est odoratus priuatio. Harꝫ aūt causarū signa
omniū al's iā ostēdimus. Quū igitur patiēs eorum aliquid si
gnorum in cerebri prora sentit in nariū cōfinio passioqꝫ odo
ratui fit. ex incōmodo est quod ventriculis prore cerebri acci
dit aut odoratus organo ꝑmo qđ duorū ē vētriculorū extre-
mitas. Amplius si patiēs tāqꝫ naribus se loquētem senserit:
sciendū in osse collatorio simili passionē eē: ⁊ si verba eius bo
na reddūtur passionem i ventriculis cerebri ꝓre esse itellige:
que duo sunt odoratus istrumēta: aut i opimēto qđ illos cir-
cūuolnit. Hec ē passionū ꝗ iodoratus mēbris fiūt assignaº.

Capitulū. 16. de passionibus lingue ⁊ cōfiniū oris causis-
quoqꝫ ⁊ signis.

i **A lingua** que fiūt ⁊ que illi cōfinia sūt pas
siones: alie in ipsius corpore sunt
lingue ⁊ confinibus: alie in neruis qui ad liguam tē-
dūt ⁊ ea cerebri parte a qua lingue procedūt nerui. Et ꝗ
ipsi accidūt lingue sūt pustule que vocāt calaba: apostematū
diuersitates ⁊ gustus corruptio. Et pustula que calaba
vocāt lata est ⁊ extensa linguequ exteriori accidit tunice: omi
busqꝫ oris partibus cui dolor albꝰ est. Accidit aūt hec pue-
ris maxime ⁊ infantibus ex lactis nutrientis malitia ⁊ est
pessima pustula: aliquādo etenī toti innascitur ori ⁊ ad inte-
riorē vsqꝫ stomaci peruenit tunicā ac meri: aliquādo nigra ē
paululū que peior est. Apostema vero aut est id quo ligua
maior fit intātum vt ore emittatur ⁊ vocatur lingue exilium
aut apostema quod rana vocāt: qđ sub lingua scil' oritur ⁊
glandule simile est. aut apostema calidū ⁊ sanguineū quod
omnibus accidit lingue partibus: ⁊ est đ genere calabe. Cor
ruptio aūt gustus fit: quoniam gustꝰ ipse aliquando in ama
ritudine mutatur: intātū vt homo saporē sui sētiat oris ama
rum: sicqꝫ ⁊ omnes quoscūqꝫ illi porrexeris sapores amaros
iudicat: hocqꝫ fit qū lingue corpori humor dominatur chole
ricus: aut qū omnibus dominantur oris partibus cholere
quēadmodū in tertianis accidit ⁊ icteritia Et aliquādo sui
oris ⁊ oium que porrigūtur sapores sētit dulces: hocqꝫ ⁊ qū
in lingua ⁊ omni corpore sanguinis dominatur: aut phleg-
ma dulce. Nonnunqꝫ sapores sētit acerbos quod ex phleg
mate fit acerbo. ⁊ quādoqꝫ salsos quod ex phlegmate cōtin-
git salso. Que aūt passiones neruis ad linguā venienti-
bus accidunt aut fiunt in neruo per quē sensus est gustus: ⁊
sunt ipsius imminutio: aut priuatio quod fit qum nullū ho-
mo sentit saporem in ore suo oio. Aut in neruis ꝑ quos fiūt
verba ⁊ motꝰ: ꝗ sūt lingue grauitas ⁊ verborꝫ priuatio ꝗ dici
tur mutitas. Et hec accidunt aut ex mala cōplexione neruis
dominā̃ti: aut ex oppilatione que in eis fit: aut ex apostema
te: aut debilitate: aut phlegmatico humore crosso qui ad ner
uos defluit: aut ex continuationū fit seperatione que neruis
accidit vt ruptura: fitqꝫ eiusmodi res ex humore acuto aut
percussione aut collisione que super cerebrum cadit. Et que
horū singl'a significāt signa eadē sūt ꝗ ⁊ sensuū signa iam ꝑ-
dictorum. Accidit aūt lingue grauitas ⁊ verborum priua
tio ex passione que in parte fit cerebri a qua nerui ad linguā
mittūtur: ⁊ in ipso cerebro. Hocqꝫ aut ex mala erit cōplexio-
ne: aut ex organico morbo ⁊ apostemate: quemadmodum in
phrenesi accidit: ⁊ morbis acutis ex mala cōplexione calida
⁊ apostemate calido ⁊ quēadmodū i paralisi accidit ⁊ cōtor-
sione oris: similibusqꝫ passionibus que ex mala cōplexiōe fri
gida ⁊ humida contingūt. Hec ē morborum ligue assignatō.

Capitulum. 17. de passionibus mēbrorum oris causisqꝫ
⁊ signis.

e **Et que** accidūt i mēbris ꝗ i ore sūt passiōes:
alie labijs alie dētibꝰ alie carni ꝗ i toto
ē ore alie i vua ⁊ amigdal' duabꝰ. Et ꝗ labijs accidūt st fissu
re. emoroides. pustule. Et fissura ex mala fit cōplexione sicca
que labijs dominat̄. Emonois ex materia fit sanguica. Pu-
stula ex sanguine ⁊ cholera nascit̄. Dētibus dolor fit gra
uis. corrosio. cōgelatio. dormitatio. limositas. casus: Dolor in
dentibus aut ex mala fit cōplexione cal'a aut frigida: que ner
uis accidit qui ad dētes porrigūtur. Cognoscitur aūt hoc ex
his que passioni oportuna sunt aut nocēt calida aut frigida
actu: aut apostematis eā qđ in carne oritur dētiū. Et sciendū
dētes ipsos nullū per se hēre dolorē. nō eni sentiūt cuius rei si
gnū ē: quoniā qū eorū aliquis frāgitur modica sui parte hō
nō leditur. Accidit autē dētibus dolor ex mala cōplexione ꝗ
neruis accidit: aut apostemate calido aut frigido. Mitigat̄
vero dolor quū dens eruitur eo ꝙ neruus nō distēditur: locꝰ
eteni illi dilatatus ē: ⁊ apostemati locus adiectus quo dissol-
uatur: medicamēqꝫ loco obuiat patienti ⁊ superponitur ac tā
git. Corrosio vero dētibus fit ⁊ molaribus ex putredine:
que ex humiditate fit acuta ⁊ mala: ⁊ ad ipsos defluit: putre
scitqꝫ in eis ⁊ eos comedit. Limositas corpus ē croceum
dētes vestiēs ex vaporibꝰ a stō ascēdentibus. Congelatio
aūt dētibus accidit: aut ab exterioribus quū acerbū quid hō
masticat aut ab interioribus ex acerbis qui in stō sūt hūori-
bus. At vero dormitatio ex rebus frigidis quas sūpserit dē-
tibꝰ accidit: vt niue ⁊ nimij frigoris aqua ac similibꝰ. Ca-
sus quoqꝫ dentiū ⁊ cōmotio aut ex gingiuarū fit humiditate
⁊ qui dētes ligāt ⁊ eorū eneruatione: vnde ⁊ dentes tenere ne
queūt: aut ex gingiuarū putrefactiōe ⁊ comestiōe: aut ex hor
rei quo ifixe sūt largitate: cuiꝰ largitas aut ex natura: vt pue
rorꝫ fit in dētiū casu: ꝗ dicit̄ thagara: natura nāqꝫ puerorū
excutit dētes ꝑꝑ debilitatē: ⁊ qm̄ lacte corrupti sūt: fortioribus
qꝫ opus ē: siccorū cā ciborꝫ: ⁊ solida que sūt vt ꝗāt frāgere di
latatqꝫ horrea quo corꝫ loco dētes producant̄ primis maio-
res ⁊ fortiores: aut ex siccitate: quēadmodū senibus dentiū
accidit casus. Dētes eteni in qbꝰ sūt orrea qū desiccata fuerit
a quātitate iminuūtur priori: mutaturqꝫ iđ eorū compositio:
nec stant firmi dētes in foueis: vnde ⁊ eruūtur. Audiui āt nō
nullos q dixerūt se senes vidisse qbꝰ qū cecidissent dentes re
dierūt ⁊ eorꝫ alij producti sūt loco: nec ego verū credo. Que
eteni ꝓductiōi dentiū preparata ē materia in senū corporibꝰ
nō habet̄. Et gingiuis ac dētiū carni accidit apostema cali-
dū patiturqꝫ simul eger dolorē ⁊ percussionē in gingiuis ⁊ dē
tibus: sed ⁊ passio que aurulis vocatur apostematis. s. calidi
imutatio in saniē ⁊ gingiuarū putrefactionē: acciditqꝫ abin
de gingiuarū casus ⁊ oris odoris malitia: ⁊ passio que voca
tur abulis. caro. s. abundans que in vltimis oritur molaribꝰ
post calidū apostema: arbitraturqꝫ hō in molari aliquid eē
ciborū quod illi adheserit. Est ⁊ sanguis a gingiuis emissio
que ex virtutis fit debilitate pascētis ꝗ in gingiuis ē. Oēs
autem ori passiones accidunt que ⁊ gingiuis apostema ca-
lidū. s. putrefactio ⁊ sanguinis emissio. Accidit autē ori odo-
ris fetor: qui aut ex aliquorū fit putredine dentiū ⁊ molariū
aut ex putrefactione gigiuarū: aut ex putrido phlegmate qđ
in stomaci ē ore. Fit etiā ex saliue fluxu que ex humiditate fit
cerebri per palatū decurente: eius signū si ex stō fiūt ꝙ nihil
eorū que diximus in ore inuenitur ꝙqꝫ odor quū cibi sumun
tur aliquātulū iminuitur. Uua aūt apostema patitur calidū
sentitqꝫ dolorē eger ⁊ percussionē in oris fine ⁊ lesionē in trās
glutiēdo. Acciditqꝫ illi eneruatio ⁊ casus. Huiꝰ rei signū ē qm̄
patiēs quasi suspēsum quid in gurgulione sentit: ⁊ si eius ape
riatur os ⁊ educatur lingua. vuā solito longiorem videbis: ⁊
quādoqꝫ eius radicē subtiliatā intuebis: extremūqꝫ ipsius ro
tundatū: ⁊ si casus eius tēpus differetur incidēda ē. Hec sūt
que nos oportuit de morborū qui in sensus mēbris fiūt ⁊ ore
ac gurgulione diuersitatibus dicere.

Capitulū. 18ᵐ. de passionibus mēbrorꝫ anhelitus ⁊ prio
de gurgulione.

a **Anhelitus** in mēbris que fiunt passiones.
alie in gurgulione: gutture: pul-
monis canali. alie in ipso fiūt pulmone: quedā i ope
rimētis costas subinuoluētibus: alie in pectoris lacertis: que
dā in diaphragmate: quedā aūt in corde. Et que in gurgu
lione: alie in glādulis que amigdala vocāt: que. s. saliuā gene
rant: quedā in lacertis fiūt: quedā in opimēto qđ gurgulionē
⁊ guttur ⁊ pulmonē vestit: ꝗdā aūt in ipso meatu. Et ami-
gdalis apostēa accidit calidū: cuiꝰ signū ē ꝙ in amigdalorū
loco glādularū. s. dolor ē qui ab vtroqꝫ sunt latere gurgulio-
nis. Acciditqꝫ hoc maxime in trāsglutiēdo pariterqꝫ rubor
in exterioribus gule. Lacertis aūt iugulatio accidit suf-
focatio. Et que iugulatio ex apostemate cal'o ē: qđ aut la-
certis accidit gurgulionis: aut lacertis meri. Et si apostema
i lacertis ē iterioribꝰ vocāt synāthia. ⁊ hec passio pessima est
⁊ transglutionē prohibet. Et si in exterioribus dicit̄ guancia

quam qui hẽnt: habẽt τ anhelitus difficultatẽ ac arctationẽ
eius ac angustationem eius: febrẽ quoqȝ τ vocis iminutionẽ
in gurgulione. dolor ẽ: i collo rubor ẽ τ fatie: distẽsionemqȝ τ
transglutiendi difficultatẽ. oculorũ profundationẽ. Suf
focatio τ ipsa quoqȝ ex calido fit apostemate quod lacertis
oritur in gutturis. Et si apostema in lacertis ẽ exteriorib⁹ suf
focatio absolute vocatur: ꝙ si in interioribus suffoccatio ca
nina nũcupatur. Accidũt autem passionem hanc patiẽtib⁹
eadem que iugulationem habẽtibus accidẽtia: nisi ꝙ peiora
illa sunt τ grauiora: τ hanc passionẽ qui habent semꝑ aper-
to sunt ore: nec aliquid ciborũ transglutire possunt: aliquan-
do aũt nihil oĩo ciborum humidorum in eorum gurgulionẽ
descendit: qualis ẽ sorbitio intantũ vt quasi strangulati sint:
hocqȝ propter oris meri oppilationem ex apostemate. Non
nunꝙ aũt studet hac molestatus passione cibũ transglutire
nec preualet: resilitqȝ cibus ad foramia duo que a palato ad
nasum mittũt: τ per nares egreditur. Nonnũꝙ autẽ passio
hec suffocatio scilȝ canina ex colli spondilis a suo excussi lo-
co accidit: maxieqȝ hec pueris fit ꝓpter ligamẽtorum spon-
dilium debilitatẽ: aliquãdo ex casu aut ex percussione qua in
suffocationis spẽ curatio nulla sperãda est. Que maiorẽ au
tẽ habet spẽ suffocatio τ salubrior ẽ cuius apostema qũ ape-
ritur os τ lingua emittitur apparet. Quãdoqȝ autẽ τ aposte
ma τ rubor ab exterioribus in gurgulionis partibus τ pecto
ris apparet. Deterior aũt oĩbus est suffocatio cuius apostẽa
in ore oĩo non apparet.

Capitulũ. 19ᵐ. de passionibus operimenti gutturis τ ca
nalis pulmonis causis quoqȝ τ signis.

q **Ve in** gurguliõis gutturis τ canalis pulmo-
nis indumẽto accidũt catarri sũt. Est
aũt catarrus superfluitatũ humidarum fluxus τ de
scẽsus a cerebro ad nares τ gurgulionẽ meri τ guttur cana-
lemqȝ pulmonis. Et si superfluitas hec ad nares descẽde-
rit coriça vocatur: ꝙ si ad guttur τ pulmonis canalem: operi
mentũqȝ illa inuoluẽs asperauerit raucedo fiet τ tussis leuis
Q: si ad pectus τ pulmonẽ pessima fit abinde tussis. Ca
tarri aũt ex calore fiũt quẽadmodum estate capiti accidit ex
solis ardore: aut frigore: quemadmodũ fit in hieme ex aeris
frigore. Et cui catarrus ex calore accidit ardorẽ sentit in fa-
tie τ capite: materiasqȝ sentit pungentes que ad nares deflu-
unt τ gurgulionem: asperitatem quoqȝ que gutturi accidit τ
pulmonis canali. Dum autez ex frigore in capitis prora
τ fronte distẽsio τ in narriũ meatibus ad os oppilatio itãtũ
vt odoratus iminut⁹ sit aut ꝑuatus: vox quoqȝ eadẽ d cã im
minuatur. Multotiẽs aũt catarrũ febris sequitur difficilis
cephalea grauis τ horror. Que ex catarro fit raucedo ex
humoꝝ defluxu ad guttur τ pulmonis canalẽ: patiẽti asperi
tas fit τ pũctura i gurgulione τ gutture: τ canalis pulmõis:
τ in principio his in locis titillatio fit. Accidit autẽ raucedo
τ asperitas ac tussis in canali pulmonis: alijs quoqȝ ex cau-
sis ꝙ catarro. Nõnunꝙ eteni ex mala fiũt cõplexiõe calida
quẽadmodũ fit in febribus. aut ex mala cõplexione frigida:
quẽadmodũ in septẽtrionalium fit flatu. Et raucedo ac tus-
sis que ab his fiũt duabus cãis: sputũ nõ habẽt hũiditatis:
sed sicce sũt. Accidit autẽ raucedo ex mala cõplexione humi
da: que gutturi τ canali accidit pulmõis que infũdit τ mollit
τ quz aer pulmone egreditur ac per hec trãsit loca: vox clara
nõ fit ꝑꝑ horũ hũiditatẽ mẽbrorũ. Et hui⁹ dñi passiõis aspe-
ritatẽ his nõ sentiũt in locis nec egritudinẽ. Accidit ẽt τ rau
cedo τ tussis: aut ab exteriorib⁹ cãis vt puluere τ fumo a quo
fit asperitas: aut ex vociferatiõe magna aqua aut asperitas
aut apostema fit: τ in canali pulmonis ac gutture egritudo.
Sciendũ ãt tibi ẽ catarros τ raucedinẽ in senibus ipossibile
eẽ sanari faciliter. Ait aũt hypocras quoniã in senibus rau-
cedo τ catarrus nõ maturãtur. Hec sunt passionũ diuersita
tes que gurgulioni gutturi: pulmonisqȝ canali accidũt. Que
aũt in ipso accidũt meatus: hyrudo est que cum aqua bibit τ
gurgulionis adheret corpori ac pisis spina: aliaqȝ huiusmõi
corpora. Hec autẽ ex egroti intelliges interrogatione: si post
aque potũ accidit: aut pisciũ esum τ alia huiusmodi.

Capitulũ. 20ᵐ. de passionibus que in pulmõe fiũt.

a **Ccidentes** passiones pulmoni sũt grauis
tussis. asma. anhelatio. anheli-
tus. arctatio τ angustia. peripneumonia. sanguis τ
saniei. sputũ. que ẽ ptisis. Tussis que ex pulmone fit: aut ex ca
tarro aut ex mala orit̃ complexione. Et de ea que ex catarro
fit dictũ ẽ qm̃ superfluitas quz a capite ad pulmonẽ descẽde-
rit τ pectus tussiz facit molestã: maxime quz materia acuta ẽ
τ subtilis ac comedens: quequ ab huiusmõi fit tussis pessima
ẽ: intm̃ vt in pectore vlcera faciat: huiusqȝ dñi passionis tẽpo
ribus quibusdã materiã expuũt subtilẽ τ acutã que pessima
ẽ siue patiens expuat siue nõ. Nisi eteni expuat in pectore re-
manet τ facile nõ maturatur incrossaturqȝ τ pulmonẽ perfo
rat. Q: si expuerit tussis mouetur molesta. Subtilis etenim
materia a pectore cũ tussi facile nõ ascendit. Quz etenim sua
subtilitate a pectore subleuata fuerit descẽdẽs in suũ reuerti-
tur locũ: τ tussis molestior fit: pectusqȝ τ pulmo cõcutiuntur:
nec vlla ẽ securitas qn ca in hitudie pulmõis aliqua rũpatur
vena: ideqȝ sãguis fiat sputũ: τ ad vlcerationẽ vsqȝ q eiusmõi
patitur pulmonis perducatur. Expuũt aũt huiusmodi pas-
sione molestati quibusdã in tẽporibus phlegma subtile: τ nõ
nulli viride. Accidũtqȝ eorũ quibusdã febres varie: eo ꝙ ha
rum pars quedam putrescat supfluitatũ in pulmone. Si er-
go tussis huius diuturnius fiat tẽpus varias expuunt spẽs.
Aiũt autẽ medicorum quidam: quoniã nõnulli quibus cro-
nice erãt tusses. simile quid grãdini screauerint: τ aiũt alij se
vidisse cronicas patiẽtes tusses lapidẽ emisisse illi similẽ qui
in vesica generatur: passionẽqȝ abinde mitigatã τ morbum
oĩo finitũ. Ei⁹ rei cã fuit ꝙ materia crossa cuius in meatib⁹
pulmonis diuturnior mora fuerit τ prolixior i lapidis est cõ-
uersa naturã. Que aũt ex mala cõplexione oritur tussis
alia quidẽ ex mala est cõplexiõe calida. τ eius signũ ꝙ calo-
rem sentit in anhelitu patiens τ sitiz: τ frigidi delectat̃ aeris
respiratione. estqȝ illi rubor in facie: τ nõnũꝙ croceum quid
expuit τ choleram. Alia ex mala ẽ cõplexione frigida: eiusqȝ
signũ ꝙ patiẽtis ẽ faties liuida. nec sitim sentit aut calorẽ cui
frigidus nocet aer: calidiqȝ prodest aeris illi respiratio τ bal
neum. Accidit autem tussis i multis quoqȝ pectoris τ pul
monis passionibus aliorũqȝ: vt pleuresi τ ꝑipneumonia: san
guinis sputo τ saniei epatis dolore: τ alijs que qum ad eorũ
veniemus tractatũ exponemus. Accidit τ tempori b⁹ tus-
sis quibusdam aut ex asperitate que gutturi accidit: aut cibo
rum causa pũgentiũ: aut ponticorum: aut pulueris: aut qua-
uis ex re canali que incidit pulmonis. Et que ex huiusmodi
fit tussis cãis sicca ẽ. Est aũt τ sicca ex crossa humiditate
tussis que meatibus iuiscatur pulmonis que cũ tussi nõ egre
ditur: aut ex humiditate subtili que dispergitur. τ añꝙ ascen
dat depõitur: nec aliquid cũ tusse potest emitti quẽadmoduz
iam prediximus. Asma aũt passio vocata τ anhelatio or-
thomia ac anhelitus artatio ex artatione fiunt que meatib⁹
accidit pulmonis. Dum eĩm arctatio hec in venis fit pulsan
tibus q̃ in eo sunt asma fit τ anhelit⁹. Dũ i canalis ei⁹ ꝑtib⁹
orthomia parit̃: τ ex qua he fiũt passiones. Arctatio ex hũo
re est crosso frigido τ viscoso. qui meatibus his inuiscatur.
Significaturqȝ passio hec tussi cũ q̃ cordis ẽ q̃dã tristitia ti
titillatioqȝ anhelitus magnitudo τ frequẽtia sine febre: quẽ-
admodũ illis accidũt qui vehemẽtius cucurrerunt cursu mo-
lesto τ cito. Spissatur etenim frequensqȝ fit eorum anheli-
tus: τ si huius passionis dominus supinus iacuerit: acciden
tia hec robustiora fiunt. Et si rectus statuat̃ leuiantur ab eo.
Est aũt q hac molestat̃ passione somni pauci: magisqȝ expi-
rationem diligens ꝙ respirationez aeris. Et tussis quidẽ fit
quoniã natura crossũ nititur expellere humorez a pulmonis
meatibus. Anhelitus magnitudo quoniaz virtus hac in pas
sione debilis nõ est. Frequensqȝ eo ꝙ aer q̃tũ oporteat esse
nõ ingreditur propter meatuũ arctationẽ: vtitur itaqȝ natu-
ra frequentia quo pluribus attrahat aeris q̃titatẽ vicibus
q̃tã semel illi erat si posset necesse attrahere. Orthoĩa au-
tem τ sessio: quoniaz pectoris lacerti opertmẽtaqȝ eius qum
supinus quis iaceat super pulmonem cadunt: τ aeris cõpri-
munt meatus arctatio augetur: nec patiẽs anhelare preualz
donec sedẽs statuatur: ideoqȝ passio hec anhelitus statio τ
orthomia vocatur. Anhelit⁹ arctatio cõmune est accidẽs
omnibus hac passione molestatis: τ maiori passionũ parti
bus que accidũt anhelitus organis. Hec eteni mẽbra si incõ-
modũ illis acciderit ab actione minuuntur sua τ deficiunt.
Et scienduz quoniaz si passio hec sine tusse est qui patitur in
hydropisim defertur. Accidit aũt passio hec anhelatio. s.
τ orthomia ex calore qui ex vaporũ cordis fit multitudine re
plẽtium pectus τ pulmonẽ. Cuius rei signuz ẽ anhelitus ma-
gnitudo τ pulsus sitis grauitas: τ ꝙ libẽtius aerẽ respirat ꝙ
exspiret: quẽadmoduz in peripneumonia fit. Nõnũꝙ autez
anhelitus accidit arctatio ex splenis apostemate: qua in re
anhelitus inciditur. Et fit ex eneruatione etiã hec passio pe-
ctoris lacertorum τ caloris debilitate naturalis quã patien-
tibus pulsus est latus mollis anhelitus tardus: τ nõ est cum
insufflatione. Peripneumonia apostema est calidũ quod
in pulmone oritur τ apostema hoc aliquãdo ex materia fit

sanguinea: aut cholerica que ād pulmonē decurrit: ⁊ nōnūꝙ
catarri fit causa fluxusqꝫ eius a capite. ⁊ ꝙdoqꝫ iugulatiōis
cā ⁊ pleuresis. aliarūqꝫ pectoris passionū qū ad pulmonem
trāsfertur materia propter cōfinitatem. Qū etenim pulmo d
bilis est que ab his purgātur ad ipsuꝫ mēbris suscipit. Huiꝰ
passionis signa febris est continua ⁊ molesta tussis: sps ar-
ctatio grauis: dolor ⁊ grauitas in pectoris anterioribus: ge-
narum rubor ⁊ oculorum eorūqꝫ repletio venarum: palpebra
rum tumor sentit in facie patiēs ardorē: sitim nimiā: lingue d
siccationē: ⁊ aeris frigidi desiderat respirationē. Febris ē eo
ꝙ apostematis calor ad cor vsqꝫ perueniat. Tussis omēs co
mitaꝫ passiōes q̄ i anhelitꝰ fiūt orgāis. Sicqꝫ ⁊ sps arctatio
ac pp apostēa eo ꝙ pectꝰ arcet dolor apostēa sequiꝫ calidūꝫ
Faciei ac oculoruꝫ rubor: ex vaporū calidorū ascēsu a pul-
mone ad caput ⁊ faciē fit. Factus est aūt rubor maxillaruꝫ
accidēs peripleumonie adherens: quoniā maxillarum caro
rara est: ideoqꝫ vapores suscipit calidos amplius ꝙ alie fa-
ciei partes. Inflāmatio autē ⁊ ardor sitis quoqꝫ ac lingue sic
citas: oīa hec ex pectoris fiunt calore ⁊ cordis. Et si materia
passionis cholerica est ⁊ caloris signa fortia erunt: febris mo
lesta: ⁊ omnia que diximus accidentia difficilia. Q: si mate-
ria sanguinea est caloris signa minora sunt ⁊ huius passio-
nis dominorum pulsus fluctuosus. Et quꝫ apostema hoc ad
saniem perfertur: ipso sanici tēpore generationis febris acci-
dit molesta horor quoqꝫ ⁊ rigor. Et si sanies hec a latere est
vno sentit eo in latere patiēs grauitatē: ⁊ si super latus iacue
rit sanū videtur ei latus eius graue: aut ꝙ in superiori aliqd
sit suspēsuꝫ latere. Accidit autē i pectore nōnūꝙ dolor ⁊ egri-
tudo ⁊ tussis nō sequitur: significatqꝫ passionē ipsaꝫ distēsio
nē ex vētositate esse: ꝙqꝫ pulmoni ⁊ operimēto costas subin-
uoluēti nulla fit egritudo. Omne sanguinis sputū aut ex
pulmone est: aut ex omnibus anhelitꝰ instrumētis. aut ex mē
bris alijs interioribus. Et licet videtur in pulmonis passioni
bus nūc sermo cōsumeretur: vrget nos tamē res ipsa de omi
cōsideratione sanguine texere qui ab omnibus egreditur mē
bris interioribus: quo videtur de sanguinis sputo tractatus
sit vnus ordinatus ⁊ nō dispersus quo facilior discere volēti
exhibeatur scia. Dico ergo quoniaꝫ sanguinis sputū ex malꝰ
est vnū accidētibus sicut ait hypocras: quoniā sanguinis a
superioribus emissio quecūqꝫ fit signuꝫ est malū. Eius ab in
ferioribus exitꝰ signum est bonuꝫ. Intēdit autē eiꝰ āt ab infe
rioribꝰ exitus a venaruꝫ ore que in ano sunt emorroidibus sci
licet. Sanguis aūt sputū aut ex causis est exterioribus aut
interioribus. Exteriores cause sunt percussio: casus vocifera
tio grauis saltus fortis qū vene scidūtur aut seperātur aut ī-
ciduntur: ⁊ ab huiusmodi sanguinis emissio semel fit. Ab
interioribꝰ aut fit ex venarū corrosiōe que ex fluxibus fit qui
a capite descēdunt ad pectus ⁊ pulmonē: qū materia calida
fuerit cholerica aut phlegmatica salsa. Et sanguinis emissio
hac in habitudine primo pauca est: dehinc augetur donec mlꝰ
ta fiat. Aut est ex venaruꝫ oris apertione que fit ex repletiōe.
Repletio earū aut ex multis est humoribus aut ex sanguine
qui purgabatur ante per euacuationē per mēstruū scil: aut p
venas que in ano habētur cōclususqꝫ est: vene eo replete ni-
mium vnde ⁊ intumuerūt. Nōnūꝙ aūt est venarum tumor
⁊ inflatio ex calefacienti ⁊ humectāti regimie quēadmodum
balnei vsus nimiꝰ. Et nōnūꝙ ex mala est cōplexione frigida
⁊ sicca que venas nimium spissat: ⁊ earū adunat partes intā
tum vt alie alijs acuātur vnde ⁊ aperiūtur quēadmodum lu
to accidit qū desiccatum ⁊enim fuerit sciditur in partes. Et
sanguinis sputū aut ex capite est ⁊ emunctione significatur.
Aut ab ore ⁊ ex screatione emittitur: significaturqꝫ trāsglutō
nis suffocatione. Aut a gurgulione ⁊ gutture ⁊ a tussi signifi
catur. Aut a meri ⁊ dolore significatur qui inter duas est sca
pulas. Aut ex stomaci ore significatꝫqꝫ eo qui i stomaci oris
est loco dolore. Aut a stomaci profundo ⁊ vomitus eiꝰ signū
est paucusqꝫ dolor. Aut ex pulmonis canali ⁊ ex screatione
ac tussi significatur pauca etiā modico gingiuarum dolore.
Aut ex ipso pulmone grauisqꝫ illi signū est tussis: ꝙqꝫ eius
emissio semel fit clarus ⁊ spumā habet: quēadmodū in apho
rismorum libro ait hypocras. Qui sanguinē expuit spumo-
sum a pulmone excreat. Aut certe a pectore exit ⁊ tussi signi-
ficatur: quodqꝫ emittitur paucū est: ⁊ hyrūdini simile. Acci-
dit āt sāguis a pectore sputū illi maxie ad quē catarri accele
rant: ⁊ pectus illi debile est: ⁊ que a capite ⁊ pectus descēdūt
superfluitates sunt tenues ⁊ acute suo vulnerantes acumine
⁊ mēbra hec excoriantes: ⁊ quoniaꝫ in pectore stricto venarū
acceleratur scissura qū eiꝰ vene debiles sint ⁊ subtiles. Sa
niei vero sputū aut ex apostēate fit calido quod pectori aut
pulmōi accidit: aut pectoris lacertis: aut opimēto costas subi
uoluēti: aut diaphragmati: a quo ad pulmonē tēdit raritate
exucans sua: ⁊ attractione ipsius quēadmodū i pleuresi acci
dit si apostēa i vulnꝰ cōuertatꝫ: aut post sanguis sputū: aut fis
sura nō cōsolidata: que ad saniē cōuersa ē: emittitqꝫ saniē eiꝰ
cū sputo natura. Et que ex calido apostemate: aut furunculo
sciendū tibi est ꝙ omne his natū in partibus apostema: si ad
saniei cōuertatur adunationeꝫ febris rigor ⁊ horror accidūt
patiēti: eo ꝙ sanies generetur ⁊ ab hac hora eruptio spatur:
ex hora. s. qua qui eger est febricitat ⁊ rigor accidit. Eruptio
aūt aut in septio fit die aut vicesimo: aut quadragesimo: aut
certe sexagesimo: quēadmodū i pronosticorū libro hypocras
testatur: hocqꝫ secundū materiei calorem ⁊ frigus crossitiēqꝫ
⁊ subtilitatē. Qū etenim materia calida ē cōplexione substā-
tia subtilis eruptio septia occurrit. Et si ad huiusmodi adda
tur patientis complexionem calidam esse etatem iuuentutis
plenitudinem tempus anni presēs estatem: certiꝰ erit signum
septimo futuram eruptionem die. Q: si calida quidem sit ma
teria sed crossa substātia: eruptio vicesimo sequitur die. Sed
⁊ si patiētis pariter cōplexio: etas qꝫqꝫ ⁊ anni tps media sint
in calore firmius erit signū materiā circa calorē mediam eē
substantia crossā ⁊ tūc eruptionē quadragesimo sperare oꝫ
die. Q: si frigida ē ⁊ crossa materia. sexagesimo fiet eruptio
die: magis āt si egri cōplexio frigida ē ⁊ sicca. etas. senectus.
tēpus presens hiēs. Hec eteniꝫ eruptionē differri vsqꝫ sexage
simū certificāt diē. Quꝫ aūt ꝓpinqua fit eruptio febris fir
matur grauitas ⁊ rigor. Et si apostema aut furūculus in pe
ctore ē: dolor est ⁊ grauitas in pectoris anterioribꝰ grauior.
Quod si in altero pectoris latere egri quꝫ sup patiēs iacue-
rit latus: in latere sentit infirmāti tanꝙ quoddā graue ⁊ one
rosū ac in eo suspēsū: ꝙ si in vtroqꝫ fuerit apostema latere in
vtroqꝫ dolorē sentit ⁊ grauitatē in quocūqꝫ iacuerit latere in
superiori grauitatē inuenit. Quꝫ erūpit emissio nōnunꝙ ad
superiora ad sputū qꝺ per tussem fit. aliqn̄ ad inferiora: tēdit
qꝫ ad stomachū ⁊ intestina sanies. Et si nā materiā ad venā
miserit maiorē que vocatur cōcaua ad epar ab ea tēdit: ⁊ aut
ad stomachū ⁊ intestina mittitur ⁊ venas que dicūtur cōca-
uitates aut ad vesicā quꝫ sanies ad renes peruenerit per eaꝫ
cōcauā venā in qua vrina a sanguine separatur. Hiꝰ passiōis
dñis febris accidit cōtinua: nisi ꝙ sanie hac citius purganꝫ.
Si eteniꝫ saniei sputū differeꝫ ad ptisim patiēs deduciꝫ quē
admodū ait hypocras. Cui insaniē pleuresis ⁊ peripleumo
nia cōuertitur: si nō in quadraginta purgetur diebus in pti-
sim deducitur. Sanies etenim pulmonē corrodit ac putridū
facit. Sic quoqꝫ ⁊ sanguinis facit sputū. si in saniei sputū cō
uertatur. Maxie aūt ptisis his accidit quorū etas a decē ⁊
octo annis ē vsqꝫ trigintaquinqꝫ propter caloris hac in eta-
te dominationē super cōplexionē: quoniāqꝫ eorum membra
⁊ pulmo mollia sunt: vnde ⁊ sanies facile illa corrodit ⁊ citiꝰ
Accidit ēt sepe his quorū corpus huiꝰ paratū ē passionis ad
uentui: quorū corpus. s. exile ē: guttur acutū: pectus strictum:
scapule sublate ⁊ ad posteriora eminētes: ⁊ ad quos catarri
accelerāt calidi. Cuius eteni pectus strictū ē que in eo sūt ve-
ne cito rūpūtur propter pectoris arctationē ⁊ debilitatē. Ca-
tarri autē calidi incidunt ⁊ vulnerāt suo pulmonē acumine.
Et sciendū passionē hanc trāsire ⁊ saltū a patribus ⁊ auis ī
filios dare. Ptisim autē significātia signa febris est inhe-
rens: sed trāquilla ⁊ māsueta die: nocte vero robustior: sicqꝫ
⁊ post ciborū fit appositionē. Accidit eteniꝫ hac hora calori
quēadmodū ⁊ calci si aqua superfūdatꝫ caloris accidit euapo
ratio. Accidit ēt passione hac molestatis nimio fatigari sudo
re ocl'i eoꝝ ꝓfūdātur: gene rubēt: vngues ⁊ digitoꝝ summa
conicantur: digitorumqꝫ calefiunt extremitates: pedibꝰ eoruꝫ
apostemata fiūt mollia: appetitus iminuitur ciborū: ⁊ oīno
ethice signa de quibus dictū est in eis apparent. Porro ocl'i
profundantur: eo ꝙ hūorum ipsorū fiat liquefactio ⁊ desiccē
tur. Et genarū rubor ex vaporum calidorum ascensu ad fa-
ciem. vnguiū conatio eo ꝙ que illos roborat ⁊ stringit caro
liquefit. Extremitatū digitorum calor ex caloris in membra
radicalia dispersiōe ⁊ firmitate que sūt ossa ⁊ alia huiusmōi
⁊ quoniā in digitis ossa dominātur. Pedum apostema pro-
pter quod a fornace remoti sunt caloris naturalis ⁊ vitalis
virtutis: vnde ⁊ moriūtur: acciditqꝫ illis apostema quemad
modum mortuorū pedibus iflatio. Et appetitus ciborū de-
fectio propter pascētis ⁊ nutrientis debilitateꝫ virtutis. His
itaqꝫ signis hec significatur ptisis. Nōnunꝙ aūt medicus in
his que eger expuit ābigit sanies sit aut phlegma. quare spu-
tum in aquā mitti oꝫ ⁊ per horā dimittere ampliusqꝫ: ꝙ si in
fundū mergiꝫ sanies ē: ⁊ si supnatat aqua phlegma est.

Capitulū.21m. de passionibus lacertorū pectoris ꝛ operimenti costas inuoluenti causisqꝫ ꝛ signis.

o **Perimento** costas subinuoluēti que accidunt passiōes ꝛ pectoris lacertis: apostēa sunt emissiones furūculi. Et si apostema operimēto costas subinuoluēti accidit pleuresis vocatē ꝛ qum in pectoris lacertis dolor dicitur lateris. Pleuresis itaqꝫ apostema cū ē calidū qd subinuoluenti costas operimento accidit. Et huic adherētia passiōi accidētia quibꝰ significatur febris ē indesitiens que ab ipsius in principio nō separatur: ac tussis que nihil in principijs emittit. anhelitus angustatio. pungēs dolor. Et qm passio difficilis est dolor a costis incipit: ꝛ ad furcularū ascēdit partes: eo in latere in quo apostema est. Nōnunqꝫ autē inferiora descēdit in ptes que subsunt hypocūdrijs. Febris quidē generatur eo ꝙ calor ad cor perueniat. pp quod proximū est egrotāti membro. Tussis propter expellentis motum virtutis ad nocentē pellendam superfluitatem. Anhelitus arctatio: quoniā apostema anhelitus opprimit meatus. Pūctura vero eo ꝙ in operimēto fit apostema ꝛ doloris ad furculas ascēsus. eo ꝙ operimētum costas subinuoluēs furculas contrahit. Si etenim apostema in superioribus fuerit partibus: operimēti partes he qm intumuerint dolori earum furcule māme ꝛ brachia ꝯparticipāt. Doloris ad iferiora descēsus loca: qm i ptibꝰ eē iferioribꝰ apostema opimēti: qm quꝫ apostēata fuerit loca: dolori eorꝫ q̄ sub hypocūdrijs sūt ꝯticipāt. Pleuresis itaqꝫ si cū ea sputū sit a principijs salubris ē ꝛ breuis. Quꝫ vero ꝗ̄ to icipit sputū die septio crisis occurrit vel vndecio finis ꝗrto decimo. Et si in octauū differatur morbus prolūgatur ꝛ crisis differtur vsqꝫ in diē tricesimū ꝛ sepe in posteriora. Significatur autē ex sputo ipso apostematis spēs. Si etenim rubeum sit ꝛ spissi ruboris apostema sanguineū eē significat. Si croceū aut ruboris clari aut in croceum peruenitēs: apostema cholericū eē significat. Si color illi albus ē ꝛ spumosū apostema phlegmaticū eē mōstrat. Qꝫ si nigrū aut liuidū cholere nigre morbū eē monstrat. Duo autē hec apostema phlegmaticū. s. ꝛ nigrū per parū in costas subinuoluenti accidūt operimēto eo ꝙ ipsa crossa sint ꝛ operimētū tenue ꝛ strictū nō nisi subtilē suscipiēs materiā. Hec enim citius ꝛ facilius in partes eius trāsducitur ꝙ crossa materia. Sanguis aūt ꝛ cholera rubea subtiliores sunt humores ꝛ que ex eis fiunt apostemata sepius in operimētis oriuntur. Hic itaqꝫ hypocras in aphorismorū ait libro. Quibus acidus est ructatus pleuresim nō facile patiūtur acidus etenim ructatus ex humore fit phlegmatico in toto dominātē corpore quꝫ in stō eius fuerit multiplicatus. Crossū aūt ꝛ viscosū phlegma operimētū costas subinuoluēs nō suscipit. s. in eius nō trāsmittitur substātia: io ergo hꝰ ōnis accidētis pleuresis nō accidit nisi forte ꝑ raro vt si acciderit in eorꝫ corpibꝰ cholerā aduñari rubeā aut cholarꝫ admixtiōes que ad operimētū influant ꝛ apostema generent eiusmodi. Lateris dolor apostema est qd in lacertis fit pectoris: ꝛ aliud quidē in operimētis fit interioribꝰ pectoris lacertis. s. qui inter costas sunt: significaturqꝫ febris ꝛ dolore ac percussione que in eo sunt latere in quo ꝛ passio sine pūctura maximeqꝫ anhelitus tēpore: nec tussis illud comitatur aut sputū: ꝛ si fuerit tussis: sed leuis ꝛ sine sputo. Et si pulsatio tēpore quo aer respiratur fit durior: significat passionē in his eē qui pectus dilatāt lacertis: si aūt qꝫ expiratur in lacertis pectoris quod tactu significatur apostema: etenīꝫ caput hꝫ acutū.

Capitulū.22m. de passionibus diaphragmatis.

o **Iaphragmatis** passiones: alie ipsi ꝓprie sunt: alie ex aliorū fiūt cōparticipatiōe passiōis mēbrorū. Et que ipi ꝓpria ē passio: ea ē que ex mala accidit cōplexione: ꝛ aposte matū diuersitates: queadmodū que illi accidit passio que hersamon vocatur quā nos maniā diximus: apostema. s. in diaphragmate ꝙ mētis seqꝫ aliēatio eo ꝙ a pectore ad cerebrꝫ ꝑ ꝯticipationē trāseat. Que āt illi ex passiōis aliꝰ mēbri ꝯticipatiōe fit passio. aut ex cerebro accidit aut ex epate. Ex cerebro queadmoꝫ illi passio accidit qū i cerebro calꝫ oriē apostēa mētisqꝫ seqꝫ aliēatio. Differt āt mētis aliēatio q̄ ex ipso fit tm̄ diaphragmate ꝛ q̄ ex cerebro qm q̄ ex mētis fiūt accidētia: vt peruigilatio. obliuio. lachrymc. lippitudo. a parietibꝰ palee collectio fimbriarūqꝫ: reiectio vestis: oris siccitas ꝑmo in passione nō apparent dyaphragmatis: sꝫ qum passio roborata est ꝛ in oculis fit rubor: ventris supplanū sursum contrahitur ꝛ anhelitus fit difficultas. Ex epate vero si fiat illi passio quemadmodum i ipsius accidit apostemate tussis ꝛ anhelitus arctatio ex ꝑticipatiōe diaphragmatis ꝛ epatis gibbositate eo ꝙ adinuicē colligata sunt: significaturqꝫ hꝫ ꝙ egrotās grauitatē sentit ꝛ dolorē in dextro latere in hypocundriorum locis.

Capitulū.23m. de passionibus cordi accidentibus.

c **Ordi** que accidūt passiones alie ipi tātū ꝓprie sunt: vt qui illi accidit dolor ꝛ palpitatio: quedā aūt ex alterius mēbri cōparticipatione in passione aliqua que est defectus. Et cordis dolor aut ex mala est cōplexione aut morbo organico aut continuationis separatione. Mala vero complexio aut calida ē ꝛ pulsꝰ significatur magnitudie aut frigida ꝛ signū illi pulsus ē paruitas. aut humida cui mollis ē pulsus aut sicca quaꝫ pulsus manifestat durities. Qd si mala cōposita ē cōplexio ꝛ pl'sus cōponitur. Peior aūt oibus que accidit complexio cordi mala sicca ē: ꝛ sicca ac calida: ab his tenim ethica fit velocius. Post has mala cōplexio varia est que defectuꝫ parit. Organicus aūt morbus aut ex apostemate ē sanguico: aut cholerico cordi accidēti aut illud capsule circūdanti. Et cui hoc accidit longū nō viuit ꝛ velotius moritur. Significatur hoc inflāmatione grauitate ꝛ distensiōe. Continuationum separatione vt vulnus qd a pectore mittitur ad cor. Et si tabana ad cor penetrauerit ꝛ eius cōcauitates. maxiqꝫ sinistraꝫ: statim moritur homo. Qꝫ si nō ad cōcauitates penetret paulopost obijt. Sic ꝛ in oibus que dolorē faciunt cordis causis ex apostematibꝰ alijsqꝫ homo nō viuit nisi iuxta morbi quātitatē virtutis ac debilitatis. Palpitatio ꝛ tremor aut ex humiditate fit aquosa que in cordis cōcluditur operimento: cuius signum ē ꝙ patiēs cor suum sentit tanꝗ crepitās i aq̄: nec teim dilatari potest aut reduci ꝑpter humiditatē: aut ex apostemate qd illi accidit. Et si apostema calidum ē homo moritur: ꝛ si durū defectio sequitur ꝛ in defectu moritur: aut ex humiditate sanguinea. queadmodum iuueni accidit de q̄ refert Galienꝰ: ꝙ cordis titillatio singulis illi fieret ānis: que per phlebotomiam tribus medicatus est annis continuis. Ut autem quartus factus est ānus aū ꝙ passio fieret phlebotomari fecit: sicqꝫ titillatio redditū non habuit. Accidit āt palpitatio ex mel'cis vaporibꝰ q ad cor ascēdūt. Defectꝰ āt vital'ē semī dissolo virtutis: hꝰi aūt dissolo aut ex replōne fit q̄ vtutē grauat ꝛ oppmit queadmoꝫ i defectu q ex repl'ōe fit venarū ex hūoribus ꝛ stomaci a cibo: vt fit in fastidiositate cū putredine: ꝛ sicut ex cerebri repletione fit vt i apoplexia videre licet. Aut ex euacuatione certe immoderate que virtutem dissoluit ꝛ dissipat: queadmodū i vētris accidit fluxu nimio ꝛ medicamis potu: ac nimio ꝛ immoderato sudore: ꝛ sāguis per phlebotomū emissione: aut a naribus fluxu ꝛ menstruorū immoderatione que mulieribus accidit: ꝑtusqꝫ purgatione ꝛ sanici a vulnere egressione: ciborū abstinētia labore nimio ꝛ huiusmodi alijs euacuationis speticibus qū immoderate fiūt intātū vt cū inutili ꝙ nature nō confert quod vtile est euacuetur. Mala cōplexio calida est queadmodū in febribus accidit. Ex frigida vero queadmodū in oris stomaci passione que bolismos vocatur. alijsqꝫ malis cōplexioibꝰ quꝫ semel imutantur. Fit etiā ex dolore graui virtutis dissolutio ꝛ spiritus euacuatio queadmodum dolore in ore stomaci facto: ꝛ in colice ac ilcos doloribus ꝛ disgregationum vlceribus ac vulneribus que in eis fiūt ꝛ neruis: aut lacertorū capitibus alijsqꝫ passionibus: a quibus dolores fiunt ꝑmolesti: accidit defectus ꝛ in matricis suffocatione: qum vapores substolluntur frigidi a matrice ad cor. Nōnunqꝫ aūt defectus fit ex mēbri alicuius substantie corruptione ꝛ mortificatione qū vapores ab eo ad cor feruntur frigidi: vnde ꝛ defectus accidit. Accidit etiaꝫ ex apostemate quod cordi innascitur: vocaturqꝫ eiusmodi defectus cordis: fitqꝫ ab eo mors subita spetie. Accidit etiā in principijs accessionis periodicarum febriū. aut doloris causa qui ex calore fit. Aut propter putridi humoris ad stomachū decursuꝫ accēssionis febris articulo: vnde virtus grauatur vital': aut patiēti febrem qū apostema est mēbro in aliquo nobili ꝛ molesto. Qū itaqꝫ ea hora humor ad apostematis decurrit partes augetur ꝛ eius roboratur dolor ac defectus sequitur. Aut certe febricitanti in stomaci ore debilitas est: suscipitqꝫ qui influūt humores: q si crossi fuerint virtus grauatur ꝛ opprimitur illis ꝛ defectus oritur ꝛ si male sunt cōplexionis: dolor ab eis fit queꝫ defectꝰ sequitur. Accidit aūt defectus ex animalibus accidētibus: ex timore quidē propter caloris naturalis ꝛ vitalis virtutis ingressū ad corporis profunda. Ex ira eo ꝙ calor egrediatur ꝛ dispergitur. He sunt defectus cause. Signa autem eius ex tremorū est frigus ꝛ anhelitus debilitas ac frigus pulsus

parvitas ⁊ debilitas. color croceus ⁊ si acclametur illi nō audit bñ: sȝ tāq̄ si ī lōginq̄ positus sit loco aut post aliq̄. Hec sunt passionū diversitates que in corde nascūtur ⁊ omnibus spiritus instrumētis.

Capitulū. 24. de passionibus organorū cibi. s. de meri ⁊ de ore stomaci.

Que in ciborum fiūt organis passiones: alie i meri: alie in stomacho. alie in intestinis alie aūt in epate. alie in splene. alie in felle. alie in renibus: alie aūt in vesica fiunt. Et que in meri. alie in eiꝰ substantia. alie i meatu per quē cibus ad stomachū mittitur. Et que substātie eius accidit attrahentis est debilitatio virtutis qua cibuȝ attrahit ab ore ⁊ stomacho mittit: ⁊ virtutis ꝑ quā fit vomitus debilitas. He autē virtutes debilitātur aut male cōplexionis: aut organici morbi: aut contiuatiōis seperationis cā: aut incōmodo quovis quod lacertis accidit eiꝰ actiones statuētibus. Mala ꝯplexio aut calida est: ⁊ siti significatur ⁊ frigidorū vtilitate potuū. Aut frigida ⁊ significatur cōtrarijs ⁊ sitis. s. paucitate ⁊ qꝫ calidorū cōferat illi potꝰ. Aut humida ⁊ oris patet ex humiditate ac screatuū multitudine. Aut certe sicca cui signū oris est siccitas. Organici autem morbi sunt vt apostema calidū quod ex febre significat̃: graviqȝ siti ⁊ dolore qui patiēti inter duas fit scapulas. Et frigidum apostema quod ex gravitate ⁊ pōderositate sine dolore significatur. Continuationis seperationē vomitus sequitur sanguinis ⁊ dolor inter scapulas. Et que in lōgum est attrahēdi facit iminutionem: ⁊ que per latuȝ in vomitus expulsione facit diminutionē. He sunt que in meri fiunt passionū diversitates. Que in eius fit meatu oppilatio est. Oppilatō autem ex apostemate quod in iterioribus accidit ⁊ ipsuȝ oppilat fit: aut ex apostemate quod lacertis eius adiuvātibꝰ actōnem oritur ab exterioribus cōprimiturqȝ meri ⁊ cōprimitur meatus ac obturatur. Et apostematis si caliduȝ est signū dolor est ⁊ febris ac molesta sitis ⁊ qum aperitur apostema febris robustior fit acciditqȝ rigor ⁊ horror patienti Q si frigidum in loco fit gravitas distēsio ⁊ maius oppilationis signum que in meri fit transmissionis cibi prohibitio est ad stomachū.

De stomaci morbis. Que in stomacho oriūtur passiones: alie in eiꝰ ore alie in profunditate fiunt ⁊ concavitate. Et que passiones ac dolores in eius fiunt ore difficiles ⁊ molestissimi sunt eo ꝙ i magni sint sensus mēbro: ⁊ quavis ex modica nocēt gravissime cā intātum vt nōnūq̄ ad interitū deducant ex cordis vicinia ⁊ cerebri cōparticipatione. Et que ori stomaci fiunt dolores: quidā cōmunes sunt ipsi ⁊ mēbris oībus vt mala cōplexio ⁊ apostema cōtinuationū seperatio. In quibusdā illi alia participāt mēbra vt cerebrū ⁊ cor. Cerebri quidē cōparticipatio vt pervigilatio ⁊ animi discessio in febribꝰ desipiētia: somnia mala epilepsia spasmus obstupefactio. Refert autem suo Galienus in libro de sanationis cautela se vidisse quibus in febre spasmus subito acciderit. qum spasmi in eis non apparuissent signa: post quem vomitus factus est cholerarum ⁊ spasmus quievit ab eis statiȝ. Accidūt āt cibos m̃ltiplicāti malos accidētia pessima vt oscitatio ⁊ singultatio: qui qum his qui in eoꝝ sūt stō fuerit purgati humoribus accidētia illa cedunt. Eius vero ad cor ꝯparticipatione fit defectus ⁊ palpitatio aliaqȝ. Sūt aūt ⁊ ipsi proprij dolores ⁊ morbi stomaci ori: vt appetitus: corruptio: ⁊ caninus appetitus ⁊ qui bolismos dicitur: ⁊ ipsius appetitus cessatio: dolor precordiorū: sitis: ciborū in stomaci ore natatio. Et qđ stō ex mala accidit cōplexione siquidē calida fuerit sitis ē ⁊ calor qui patiens in stomaci oris loco sentit: frigide actu delectatur potu aque ēt si exterius apponat̃. Q si cū ea materia fit calida: subversio pariter fit in ore amaritudo ac defectus. Quȝ auteȝ mala cōplexio frigida ē qui hāc hȝ parū sitit ⁊ calidorū actu ꝓdest appositio ab exterioribus super stomaci os: ⁊ eorum que calida sunt ⁊ pūgentia porrectio interior. Quā si mā comitatur cholere nigre aut phlegmatica patiens in ore saporē sētit acidū. Et si volueris discernere que stō accidūt ex mala complexione singulari: queqȝ ex mala cū materia cōplexione: intuere que corpe emittūtur per vomitū post bonoꝝ porrectionem ciborū: ⁊ si cū aliquo mixtus ē cibus chimorū mala cū materia ē cōplexio: ꝙ si nihil inveneris admixtū mala singularis ē cōplexio ⁊ sine materia. Urina quoqȝ idē significat. Qum ⁊ enim post cibū tēperatū sūptū aquā quoqȝ mediocriter ꝓpinatā spissa ē ⁊ densa: materiā cū mala cōplexione eē significat: si tenuis clara: malā significat eē solā cōplexionē ⁊ sine materia. Cōplexio autē humida ⁊ sicca vix egritudinem hic faciunt nisi longioris fuerint tpis. tūc eteniȝ pessima afferunt accidentia. Ex humida mala cōplexione hydropisis fit ⁊ ex mala cōplexione sicca cōsumptio: que. s. ē passio: senectꝰ ante vocata. Que in ore stomaci fiūt apostemata aut calida sunt ⁊ febre significātur ac percussiōe ⁊ gravitate siti angustiatione subversione ⁊ sub tactu crossitie i oris stomaci loco cū calore: vt autē apostema hoc maturatur emissio fit: percussioqȝ augetur febris cōfortat ⁊ horror adijcitur ac rigor. Hec etenim duo accidētia acuminis materie cā fiunt: ⁊ quoniā stomaci os pūgit. Et quȝ emissio in saniē mutatur: saniesqȝ ipsa egredit̃ per vomitū purgatur. Aut vero frigiduȝ illi accidit apostema: quod gravitas significat: ⁊ i oris stomaci loco crossities sine calore ⁊ siti. Continuationū separatio quēadmodū ⁊ in meri ita ⁊ hic quoqȝ fit: ⁊ illis que illic dicta sunt significat̃ signis. Appetitus corruptio aut ex augmēto ē: aut diminutiōe aut qm̃ cessat oīo augmētū aut qm̃ i q̄litate ē ciboꝝ: quēadmōȝ m̃lieribꝰ accidit ꝑgnātibꝰ vocat̃qȝ eiusmōi morbꝰ appetitꝰ malus: aut i quātitate ⁊ fames dicit̃. que si fuerit imoderata fames vocatur canina ⁊ appetitꝰ caninus. Imminutio vero in appetitu ē quȝ aut iminuitur aut recedit ciborū appetitus vt in passiōe que bolismos vocatur

Malus itaqȝ appetitus ē malorū i qualitate ciborū appetitus qui ex malo fit humore in q̄litate in stomaci cōcluso ore: vnde acidos desiderat homo cibos: aut salsos: aut ponticos: aut pūgentes. ⁊ qñqȝ terrā ⁊ gipsū. carbones testas fictiles. aliaqȝ huiusmodi male qualitatis. quēadmodū pregnātibus accidit qum in eoꝝ stomaci ore adunātur sanguis mēstrui quo fetus pascitur superfluitates. Mēstruus ⁊ eniȝ sanguis superfluitas est in corporibꝰ mulierū quā natura pavit generatiōi. Ut ergo cōceptus fit tempus cōstipatur sanguis hic: ⁊ nō exit suis tēporibus ⁊ qui in ipso melior est ⁊ vtilior: fetui fit cibus ⁊ qui subest ⁊ tāte ē vtilitatis ⁊ bōitatis ad mamillas fertur ⁊ lac fit: qđ autē malū in eo ē in corpore remanet mulieris ⁊ eius pars quedā ad stomaci tēdit os. ⁊ appetitus excitat malos. Et hoc quādoqȝ primo accidit mēse mulieri ⁊ secūdo ac tertio: quarto vero finitur. Fetus nanqȝ ꝙdiu parvus ē pauco pascitur sanguie: ⁊ eius restat copia: vt autem crevit ampliori idiget cibo: vnde ⁊ maiori pascitur sāguinis quātitate: nec eius deiceps mulieri fiunt appetitus eo ꝙ sanguis amplior pars in fetus expēdatur cibū. Augmentum vero appetitus. i. fames ex mala ē cōpl'ione frigida que stomaci accidit ori: significaturqȝ acido illa sequenti ructatu. Immoderatio aūt appetitus caninus scilȝ appetitꝰ cuius nō saturatur dūs ex humore fit acerbo qui i ore cōcluditur stomaci ⁊ inter corporis eius partes: significaturqȝ ructatu accido ⁊ appetitꝰ potus aque iminutiōe multaqȝ ⁊ humida egestione. Aut multa evacuatiōe que toti accidit corpori: desiderātqȝ mēbra restaurationē eorū que evacuata sunt: quēadmodum post febres accidit quarum finis per evacuationem ē. significaturqȝ precedēti evacuatiōe. Mēbra enim qū cibo evacuata sint: que i venis sūt attrahūt. Et venis evacuatis cibus qui in epate ē ad eas trahitur: quod qū evacuatum fuerit qui in mesaraicis est cibū attrahit. Evacuata mesaraica ab itestinis abtrahit subtilibꝰ. hec a stomacho sicqȝ fames fit ⁊ que precessit evacuatiōe significatur. Huiꝰ significatio passiōis famis ē gravitas ⁊ ꝙ parū tollerari pōr. ⁊ comestiōis imoderatio itm̃ vt gravet: ideoqȝ ⁊ vomitu cibꝰ ꝑpellitur aut egōne. Differūt aūt passio hec que ab evacuatione fit ⁊ q̄ ab hūore accido qm̃ q̄ ex ianitiōe fit dissolutiōeȝ ñ. hȝ nāe. Appetitꝰ casꝰ aut ex mala ē ꝯpl'ōe cal'a q̄ stōaci os enervat dissolvitqȝ q̄ i eo sūt: significat̃qȝ ructatu q accidit fumoso: quiqȝ odori similis est luti: sitiqȝ fastidioqȝ ciborū aq̄ frigide desiderio ⁊ quiete ⁊ frigidorū actu appositione exteriori super os stomaci. Aut ex humore cholerico aut salso significaturqȝ que accidunt stomaci ori pūcturis ⁊ subversionibus: vomitu multoqȝ aque potus desiderio oris amaritudine aut salsugine. Humor nāqȝ cholericus ⁊ salsus sitim ꝓvocant ⁊ nimiū potādi appetitū. Nōnūq̄ aūt ciborū fit appetitus iminutio ex humore viscoso: qui os stomaci alūt ⁊ replēt quā nec pūctura sequitur nec tussis. Et aliquādo appetitus fit paucitas ex humore putrido in stomacho a quo appetitus cibi fit paucitas: ⁊ quasi cōpressio fricatioqȝ in stomaci ore. Accidit aūt appetitus cessatio qū incōmodū quod vis nervo accidit qui a stomaci os venit: cessat eteni sensus eius significaturqȝ que cū ea est cerebri passiōe: vt mētis alienatione. Que āt bolismos vocat̃ passio: famis. s. imoderata cū appetitꝰ cessatiōe ex male cōplexiōis frigide imoderatōne super stomaci os fit: ciborūqȝ iminutione ⁊ virtutis debilitate. Hāc significāt passionē ꝙ tactu sentit homo oris sto-

maci locū frigidū ⁊ appetitus casus ⁊ a cibis prohibitio: dolor ⁊ defectus que cū illa fiunt: corporis cōsūptio. Et fames que hac accidit in passione nō fit stomaci ori: sed oium virtuti mēbrorū. Et inter hanc passionē ⁊ appetitū caninū differētia ꝙ in bolismo appetitus cessat virtus debilitatur in appetitu canino appetitiua est virtꝰ valida ⁊ mēbra repleta sūt.

Passio que precordiorū vocatꝰ dolor qui ori accidit stomaci vocantqꝫ huiusmodi medici ⁊ alij precordiorū dolorē: eo ꝙ mēbrū hoc cordis loco proximū sit per cōsimitatē. Et hec passio aut ex mala est cōplexione calida: quā significat passionis mitigatio ⁊ doloris cū actu frigida apponūtur exterius super oris stomaci locū: frigidorūque potētialiter ciborū porrectione. Aut ex humore cholerico qui ad stomaci os defluit: significatqꝫ illū que simul grauis accidit subuersio ⁊ extremitatū frigus. Hec autē passio molesta est ⁊ difficilis: aliquando hoīē ex doloris magnitudine perdēs propter huius mēbri sensus nimietatē. ⁊ eius cordis loco vicinia. Accidit autē aliquādo cholerarum fluxum ad stomaci os fieri quin dolor quis inest magnus. aut tristitia grauis: ⁊ qū ciborū fit abstinētia: vnde dolor fit grauis īntantū vt qn̄doqꝫ mortē pariat. Est autē hoc eo ꝙ optimi sit stomaci os sensus qꝙqꝫ loco cordis proximū sit. Nonūꝙ autē ad stomaci os phlegma decurrit putridū ⁊ fit abinde patienti angustiatio ⁊ abominatio: quēadmodum ex humore fit cholerico. Ciborū super stomaci os natatio expellentis fit debilitate virtutis. Cuius signū est ꝙ patiens hora ꝗ cibus sumitur stomaci os sentit grauari ⁊ leditur his que comedit. Sitis vero imoderata ⁊ multe potus aque: aut ex oris stomaci fiunt calore: aut ex ipsius siccitate: aut humore salso qui in eius adunatur tunicis: aut in intestinis subtilibꝰ aut in mesaraica: aut ex epatis calore. Fit ēt sitis ex pectoris ⁊ pulmōis ardore: differuntqꝫ que a pectore ⁊ pulmone ꝗqꝫ a stō ⁊ intestinis ac epate: qm̄ sitis que ex pectore oritur ⁊ pulmone aeris mitigat frigidi respiratio: que aūt ex stō ⁊ alijs ē nisi aque potu nō mitigatur frigide. Et ait Gal. quoniā quibusdā sitis grauis ⁊ frigide nō sedata ē potu aque nec aeris respiratione frigidi mortuiqꝫ sitiētes sūt. Quidā eteni dipsaides comederūt serpētes: quidā vinum in qō eiusmodi ceciderant biberūt: quidā vinū vetus stomachusqꝫ eorū nimio exarsit calore: quidā nauigabāt alto mari ⁊ aqua priuati sunt suaui ⁊ ad aque potū marine coacti sunt: vnde ⁊ sitiētes obierunt: alij quū aquam bibissent marinā natura eorū emollita ē ⁊ humiditates corporis euacuate.

Apostemata vero que stō accidūt alia calꝫa sūt ⁊ percussiōe ac grauitate: febri ac siti: angustiatione ⁊ subuersione significātur ⁊ crossitie ꝗ sub tactu ē cū calore loci stomaci oris ⁊ quū putrida facta sunt ⁊ emissiones fiūt: ꝑcussio roboratur: febris ꝯfortatur: additurqꝫ his horror ⁊ rigor. Hec eteni duo accidētia acuitis materiei cā fiūt ⁊ mēbri pūctiōis. Et quū eruptio fit per vomitū saniesꝫ euacuatꝰ. Sūt ⁊ frigida que cū crossitie sine calore ⁊ siti: sꝫ cōmitāte grauitate significātꝰ. Cōtinuationū vero separatio que ori accidit stomaci: eodē fit mō quo ⁊ in meri eisdēqꝫ significatur signis: nisi ꝙ dolor ⁊ egritudo hic in stomaci sunt ore.

Capitulū. 25ᵐ. de passionibus profūditatis stomaci.

s **Tomachi** profunditati que accidūt passiones sunt mala digestio fastidiū. diarria. ꝑturbatio. lienteria. vomitꝰ. singultatio. inflatio. ructuatio. sanguis ⁊ lac in stō coagulati. Et mala digestio ac fastidiū qō ab ea accidit digestionis. s. cessatione fiunt quū stomachus a digerendo debilitatus est. Si etenim a stō cibus velociter nō descendat digestionis dicitur mora ⁊ si cibos optime nō digerat sed sit eius mala digestio ⁊ in ꝗsdā malas mutatur qualitates mala vocatꝰ digestio. Et qum nihil oio digeritur nec ab eo descendūt corrūpūturqꝫ: cibi fastidiositas vocatur ⁊ quibꝰ hec accidit stomatici nūcupātur.

Oēs aūt passiōes hee ex vna oriūtur cā: preterꝙ qua digestionis mora que ex cāis fit debilibus: fastidiositas putrida ex validis mala digestio ex mediastinis causis. Hee autē cāe aut interiores sunt aut exteriores. Et interiores mala est cōplexio stomaci: humores in eo conclusi. apostemata cōtinuationū sꝑatio. Et mala cōplexio aut calꝫa ē: corrūpitqꝫ i stō cibos ⁊ ad aliquā putredis malā declinat spēm: validus nāqꝫ in stomacho calor cibos putrefacit que fumoso significatur ructatu ⁊ saliue disgregationes luti odoris similis: aut pisciū ⁊ ciborum digestiones frigidorū ꝗ difficile digerūtur ac siti. Acciditqꝫ pariter dolor qui in frigidorū actu aut potētialitꝰ vsu mitigatur. Aut frigida est hec mala cōplexio ructatusqꝫ illā qui accidit patienti significat acidus sitis paucitas ꝙqꝫ cibi profūt calidi: acciditqꝫ simul quē actu aut potentialiter calefacientium mitigat vsus dolor. Et si frigus imoderatus est cibus nō alteratur quouis modo in stomacho: nec ructatus fit acidus ab imoderato eni frigore cibus nō alteratur. Aut vero sicca est: aut humida ⁊ he digestionē nō ipediūt: sed in principijs iminuūt nec dolorē faciunt: sed tamē in tēporis lōgitudine malas generant habitudines. Sicca eteni cōplexio si in stomacho dominetur ⁊ imoderata fiat morbꝰ ab inde accidit qui ethica dicitur febris: maximeqꝫ si siccitati calor adiectus fuerit. Hic etenim morbus ethica. s. omni tūc cōmunis fit corpori ⁊ cōsumptio ab eo fit ac marcor. Humida autē cōplexio si stomacho dominetur hydropisim facit eo ꝙ cibū in humiditatē conuertat: maxime si humiditati frigiditas addatur. Hec eteni fortius est ad hydropisim īducēdā. Et nos quomodo hydropisis fiat ex mala stomaci cōplexione alias ostēdemus. Humor autē conclusus aut calidus ē significatqꝫ illū appetitus paucitas ructatus fumosus saliue dispersio ⁊ fetor. Hicqꝫ humor aut ad stomachū aliunde influit: significaturqꝫ quoniā qū patiens cibū acceperit aliquē qui facile nō corrūpitur: vt frumētū ⁊ ordeū: eius replꝰsio aut egestio cū choleris fit. Aut i ipsius nascitur tunica significaturqꝫ subuersione ⁊ vomitu cū quo nihil emittitur ⁊ sitis molestia. Aut frigidus est humor ⁊ appetitus illū significat iminutio ac ructatus acidus. Hicqꝫ etiā aut aliūde īfluit in stomaci cōcauitatē: signūqꝫ habet ꝙ qū patiens cibū in ꝗclimatio est sūpserit: vt mel si reiecerit illō aut expuerit phlegma simul emittit: aut tunica illū cū bibit stomaci quē subuersio significat que nihil emittit: nisi forte in stomacho cibꝰ fuerit: sitis quoqꝫ paucitas ⁊ appetitus ciborū augmētū. Et oportet discernere inter ea que stomacho ex mala accidunt cōplexione: aut que ex humore: aut humoribus alio modo. Intuere igitur ⁊ si corpus repletum est: ⁊ vene inflate corpusqꝫ similiter: ⁊ qum ciborum egestione temperatorum mixtura aliꝗrum emittitur humorū: vrina spissa est ⁊ nō tenuis ⁊ clara ꝗ in stomacho est passio ex humoribus ē conclusis non ex mala simplici ꝯplexione. Apostemata que i stomacho fiunt furunculorum sunt species: hec aliꝗ calida sūt que dolor significat ⁊ i loco stomaci ꝓfunditatis ꝑcussio ructatꝰ: ⁊ ꝗ sub tactu ē calor: febris ⁊ sitis ⁊ qū ad saniē perducuntur febris robustior fit ⁊ horror īnascitꝰ. Aliꝗ aūt frigida cū ꝗ grauitas ⁊ ructatus sine calore significat ⁊ dolore.

Continuationis separatio aut ab exterioribꝰ fit cāis vt vulnere qō stō incidit: aut interioribus vt inflatione ⁊ comestione. Et interiores cāe in cōueniētia ē ciborū que aut ex mala fit ipsorū quantitate qum cibi multi sunt: nec pōt eos stomachus digerere: vt pauco accidit igni si ligna super illū ꝓijciātur multa exurere ea nequit: aut ex ꝗlitate si mali sint vt lac acidū: piscis: fugiles. i. radices: patellatus cibus ⁊ fumosus: quēadmodū i igne videbis si ligna illi inieceris viridia: neqꝫ eteni in eis accendi pōt. Est ⁊ ex eius substātia si crossus fit cibus vt vaccina caro ⁊ açimus panis: quēadmodū in ignē debilē si ligna ꝓijciat solida: fit etiā ex ciborū ordīe si crossos comedat hō cibos aut cōstipātes prius dehinc subtilibus sequatur ⁊ emollientibus. secūdus eteni cibus anteꝙ descēdat corrūpitur. aut certe indigestibilē prius hō accepit cibū: dehinc aliū subdit ⁊ nō digeritur. Harum cārū significatio ex egrotantis fit interrogationibus.

Perturbatio euacuatio ē cholerarū per vomitū ⁊ solutionē: que aut ex ciborū est multitudine quū stomachū grauauerint ⁊ nocuerint isqꝫ ad expellendū fuerit cōfortatus: ⁊ que ori stomaci proxīa sūt per vomitū emittuntur que in profunditate submersa per solutionē: aut ex mala qualitate ciborū pūgēti. s. que stomachū nocet ad sui vrget expulsionē: aut cibi ipsius corruptione quauis corruptionis spē que ipsū in choleras alterat: expellitqꝫ illū a se stomachus eo ꝙ illi obsit: ⁊ quod quidē subtile ē ⁊ stō supernatās ꝑ vomitū emittitꝰ qō in fundo mersū per solōnem. Fit ēt ex humoris cholerici fluxu aut a felle aut alio mēbro: ꝗ qm̄ stomachū pūgūt expellūtur. Huiꝰ significatio rei ē qō per vomitū emittitꝰ ⁊ fluxū ⁊ angustiatio subuersio ac sitis. Hec i principijs passio parua ē ⁊ suauis. Quū autē cibus euacuatꝰ corruptus dolor roboratꝰ: quū humor ex ciborū corruptiōe factus emittitur a stō ⁊ intestinis: eo quidē qui ab inferioribꝰ emittitꝰ cholerico ⁊ salso pūgit: aut emordet meri eo qui ꝑ vomitū pellitur: leditur itaqꝫ stomachus ⁊ intestina ac dolor in eis fit: ⁊ angustiatio ⁊ pressura: fitqꝫ abinde defectus: facies etiā ꝯsumitur: tpa residēt: nasus attenuatꝰ: extremitates refri

gerātur:si passio hec valida fuerit qū in corpe humores fuerint corruptiōi apparati.

Diarria vero maſiarū ē ſubtiliū ⁊ variaꝝ euacuatio. Hec āt ex malo fit regimie ciborū: aut ex venarū repletione: aut que meſaraice accidit oppilatione: aut hūorib⁹ q ad ſtomachū aliūde ꝓpūt. Et q̄ ex malo ciboꝝ fit regimie: aut pp eoꝝ ē quātitatē quā multi ſūt grauātq; ſtomachū quos ille expellit: aliiq; ſubſequūtur humores: aut pp qualitatē quā cibus qui cito corrūpitur comeditur vt melones. mora. cucurbita ⁊ his ſimilia: que qū in ſtō corrupta fuerint expellūtur: ſequūturq; alie deinceps materie que ſimul trahuntur. Eſt ēt propter ordinē quā cibū qui deſcēdere moraē preponit quis citius deſcēdenti. Porro que ex venarū fit oppilatione que concauitates dicūtur: quoniam ſi eiuſmodi venis oppilatio accidit: cibi ſuccoſitas ad epar per eas nō mittitur: ideoq; cū ſolutione exit. Et que ex corporis ⁊ venarū repletione: qm̄ cibus qū in ſtō ⁊ inteſtinis fuerit decoctus ſubtilibus iuxta quod oꝫ: ad epar ⁊ oīa corpis mēbra pp repletionē nō mittitur: ex itq; a ſubtilibus ad inteſtia groſſa ⁊ indigeſtus: fitq; abinde diarria. Et que ex multis fit humoribus ad ſtomachū deſcēdentibus: aut ex oī corpe: aut ex vno mēbro: ⁊ hec aut propter naturā quēadmodum in criſi: quā membra ſuperfluitates illa nocētes ad ſtomachū pellunt: ⁊ quēadmodū malas cerebꝝ propulſat ſuperfluitates ad ſtomachū ⁊ inteſtina. Plurimū nāq; in cerebro ſuperfluitates adunātur varie: quas ipſū ad ſtomachū expellit. Et ſuperfluitas hec aliquādo ſalſa ē: aut pungens: facitq; ſanguinis ſolutionē ⁊ diſſinteriā eo q̄ ſtomaci excoriationē ac inteſtinorū faciat ⁊ ſignū eius que ſalſa ē q̄ patiēs ſalſugis ſuo inuenit in ore ſaporē: ⁊ in ea que pūgens ē in ſtō morſus ſētit: comitaturq; illā ſitis: ⁊ que nec ſalſa ē nec pūgēs diſſinteriā nō facit ſed virtutis debilitatē ⁊ ſitis paucitatē. Differunt aūt diaria ⁊ perturbatio q̄ cū ſuperiori vomit⁹ ē queq; emittuntur amplius cholere ſunt rubee: in hac autē vomitus non ē: ⁊ que emittuntur varia ſunt ⁊ nō ſpēi vnius: amplius perturbatio morbus ē acutus cito terminās: diarria prolixior ē morbus. Et diarrie ſpēs que ex ſuperfluitatū fluxu ad ſtomachū fiūt multe ſunt iuxta ſuperfluitates que a mēbris ad ſtomachū influūt ⁊ inteſtina: ⁊ iuxta fluxus earū qualitateꝫ. Quedā eteni a cerebro defluūt ad ſtomachū quā debilitatū fuerit male cōplexionis cā calide aut frigide: multiplicanturq; in eo ſuperfluitates ⁊ deſcendūt: alie ad nares: alie ad palatū: decurrūtq; a palato ad ſtomachū: ⁊ alie ad inteſtina corrūpiturq; eoꝝ cōplexio ⁊ iminuitur digeſtio debilitaturq; eorū abinde virtus ⁊ nōnunq̄ mortē aſciſcit. Et alia eius ſpēs in q̄ fluxus nō eſt multus: ſed paucus cholericus hocq; fit quā chimi in corpe m̄ltiplicati ſūt: nec oꝫ illis corpus ⁊ mēbra refici. vñ ad ſtōaci ⁊ iteſtioꝝ excludūtur ptes. Alia q̄ ē illi ſpēs i q̄ ſolo p circuit⁹ fit certos: eſtuatq; aliqñ duobus dieb⁹ aut trib⁹. ōbic ſedaē die vno: ⁊ poſt h̄ ſolo reuertiē quēadmōꝫ p̄us fuerat. Hoc āt fit iux̄ ſupfluitatis ꝯgregatiōis q̄titatē in mēbro a quo ad ſtomachū pellitur ⁊ iteſtina: quēadmodum putridus in febribus adunātur hūor que periodice ſunt. Et quā patiētis regimē eſt vnum ſolutiōis circuitus ordinati reddūtur. Accidit aūt ſimile quid in febribus tertiāis quā natura ſuperfluitatē propulſat cholicā die acceſſionis ⁊ emittit illam. Eſt ⁊ alia ſpēs que ex oppilatiōe fit venarum meſaraicarum. Qū eteim homo quātum neceſſe eſt ad ſaturitatem comederit cibus in ſtomacho digeriē ⁊ deſcēdit: nec poſſunt illum membra ſuſcipere oppilationis cā que meſaraicis facta ē. Mittiē itaq; qui ſubtilior eſt ad epar quiq; groſſus ad inteſtina deſcēdit quēadmodū in hydropiſi fit que ex oppillatiōe naſcitur. Sequitur aūt ſpēm hanc attenuatio ⁊ deſicatio corpis: qm̄ qō curāde ſit q̄titatis ad corp⁹ ex ciborum nō peruenit ſuccoſitate. Sic ⁊ relique diarie ſpēs ſi eaꝝ ꝓlixius fiat tēpus attenuationem faciūt. Eſt ⁊ que ex humiditatū phlegmaticarū generatiōe i ſtomacho fiat: accidītq; patiēti iflatio ⁊ tortio: qōq; egerit paulatiꝫ emittit ⁊ tēporib⁹ abinuicē remotis: in tantum vt patiētis longa ſit mora ⁊ ſeſſio ad ſellam.

Lienteria vero ciborū eſt egreſſio a ſtomacho velocior in ea qua ſumpti fuerant habitudine ſine aliqua imutatione. Hec autē ex imoderata retinentis fit debilitate virtutis: quā cibos oīo nō retinet. Aut ex cōplexiōis frigide cauſa ⁊ hūide que ſtomacho ⁊ ſubtilib⁹ dominatur inteſtinis: vnde ciborum fit lubricatio ⁊ emittuntur: hocq; ex ſtomaci fit debilitate ⁊ inteſtinorū que tanta eſt vt cibos imutare nequeāt bene ſꝫ phlegma faciūt ⁊ humiditatē viſcoſam. Fit ⁊ ab expellentis nimietate virtutis quā aliter q̄ oporteat mouetur: alio. ſcilicꝫ tēpore q̄ quo cibus digeſt⁹. Hoc aūt vlcerum ⁊ puſtularū fit cauſa: que in interiori oriūtur ſtomaci tunica ad quē quā peruenerit cibus ⁊ illis occurrerit vlceribus pūgit ea ⁊ ledit: illaq; pungentē a ſe repellūt: ⁊ ſtatim emiſſum nō retinetur. Significatur aūt hoc his que in ore apparēt ⁊ lingua puſtulis. qōq; ſuo ſentit in ore hō calorem ⁊ ſiccitatem. Lienteria itaq; eſt vt diximus ciboꝝ pauca in ſtomacho mora: ⁊ eadē hora emiſſio: ideoq; hac dixit in paſſione hypocras. Acidus ſi fiat ructatus in paſſione q̄ lienteria vocatur nec ante fuerit ſignum ē laudabile. Acidus nanq; ructatus nō niſi ciborum in ſtomacho mora fit ⁊ retinentis apprehenſione virtutis.

Subuerſio ⁊ vomitus aut ex quantitate fiunt ciborum: aut ex qualitate aut humorum putrefactione. Ex q̄titate ſi multi ſint ⁊ ſtomachū grauent. ac ſup eius os natant ipſūq; nocēt. Expellit eiq; ea ſtōachus ad meri ⁊ emittit. Ex q̄litate ſi cib⁹ abominabiliſ ſit aut odoris incōgrui. aut amar⁹ aut pūgēs noceatq; ſtomaco vnde ⁊ illum ſtomach⁹ propulſet ⁊ emittat. Ex hūorum vero quorūdam pungentium cā quā ſtomachus ab eis pungiē expellit eim. Hic aūt humor in eius ore ſi ſit ⁊ groſſus vomitū facit: ſi autē inter tunicas ⁊ tunice adhereat atq; h̄ illū cū biberit ⁊ villi eius ſubuerſio fit. Humor hic aliquando in ſtomacho generatur ipo aliquādo aliunde mēbro defluit alio. Et qui in ſtomacho generatur generatio eius cōtinua ē. quā cōplexionis eius malitia hūc pariat humorem. Qui aūt aliunde mittitur quādoq; ſedatur donec qō influat adunetur. Et huius hūoris ſpēi ſignificatio fit ex eorum que per vomitum emittūtur ſaporem. Si eteim eorū amarus ē ſapor cholera eſt rubea: ſi ſalſus aut acerbus. aut dulcis phlegmatis ſignificat ſpēm. Fit autē ⁊ cretico vomitus modo quā natura expellit morbū generantē humorem ⁊ a ſuperiorib⁹ emittit.

Singultatio ſpaſmus eſt tunice ſtomaci interioris qui ſimili fit rōne qua ⁊ neruorum ſpaſmus. Aut ex repletione aut ex euacuatiōe: aut pūctione: aut mala cōplexione frigida. Ex repletiōe quēadmodum que ex multoꝝ ſumptu ciborū fit ſingultatio que multa precedenti ſignificatur ciborū appoſitiōe aut ex regimie ſupfluitatū in corpore multitudinē generanti vt multis groſſiſq; cibis ⁊ exercitij abſtinētia ac balnei. Ex euacuatiōe vero quēadmodū ſtatim poſt febres fit ⁊ fluxum ventris. ⁊ multa ciborū abſtinētia que ex pūctura fit: aut ex humore ē choleri co qui in ſtomaco generatur: vel ad ipm aliūde profluit. aut cibi vel medicamis pungentis porrectione: aut vini veteris ⁊ meri. Mala autē frigida cōplexio ſingultationē facit aut ꝓpter cibos frigidos aut medicamīa frigida que corp⁹ ſpiſſant ſtomaci ⁊ ſpaſmāt. Et ſi mala accidat ſtomaci cōplexio frigida partes ei⁹ denſantur: quēadmodum ſenibus accidit ⁊ morbos patientibus prolixos.

Inflatio ⁊ rugitus ab interiori fiūt cā quum ſtomachus validi nō ē caloris qui cibos digerit ⁊ ſubtiliat: ac ab eis ventoſitates diſſipat: ſꝫ nec frigidus qui omnino cibū non imutat ſꝫ calor eius debilis ē nec cibi digeſtionem poteſt efficere ſꝫ in ventoſitateꝫ alterat vaporoſam. vnde in ſtomacho fit iflatio. Eſt ⁊ ab exteriori cauſa vterq;: quēadmodum ventoſitatē cibis generātibus vt fabis. faſcolis ⁊ ſimilibus. Que aūt ab his generatur vētoſitas parum imoratur ⁊ diſſoluitur ructatu paruo: ſignificaturq; precedēti hominis cibo generāti ventoſitatem. Ructatus autem ex ventoſitate fit inflatiua in ſtomacho que ad os cū vaporibus aſcēdit. Aſcendūt autem vapores hi aut ab humoribus calidis ⁊ ructatus fit fumoſus. aut frigidis cōplexione: aut ex ciborum multitudine: quos ſtomachus nō poteſt digerere propter caloris debilitatē: aceſcūtq; in ſtōacho. Nonnunq̄ autē eructatio fit fortis emittiēq; ſtomacho cib⁹ ⁊ digeri nō poteſt. Quā aūt ructatus imoratur vētoſitas ⁊ inflatio generantur peſſime. Coagulatus autem ſanguis aut ex ſanguie ē q a cerebro deſcēdit: aut ex meri ſāguie ad ſtomachū deſcēdenti ⁊ in eo coagulaē. Aut ex alicui⁹ vene ſciſſura cum ſtomaci ⁊ cōplexionis frigiditate. Et coagulatū lac ē lactis dulcis porrectione qū frigide eſt ſtomacus cōplexionis: coagulatur ⁊ ei⁹ lac illud in eo. Hec eſt que in ſtomacho fiunt cū cauſis ⁊ ſignis paſſionū aſſignatio.

Capitulū. 26. de inteſtinorum paſſionibus diſſinteria. ſ. ⁊ tenaſmone ⁊ vlceribus inteſtinorū cauſiſq; eorum ⁊ ſignis

P

Aſſiones que inteſtinis oriuntur ſunt diſſinteria: ſanguinis. ſ. fluxus ⁊ in teſtinorum vlceratio tenaſmos paſſio colica ⁊ que ileos vocatur: ventoſitaſq; i inteſtinis fit lubrici aſcarides tor

tiones. Et que dissinterie vocatur passio: quedā ab epate fit
diciturqȝ epatica de qua posterius dicemus. Quedam ex in-
testinis ⁊ dissinteria absolute nuncupatur. Passio hec aut
post tenasmon oritur gravē qui itestina nimio vlcerat ⁊ exco
riat motu. Aut ex apostemate calido quo intestinis ortum
est ⁊ eruptū. Aut ex his que ad intestina defluūt in perturba-
tiōis ⁊ diarrie passionibus qū eaꝝ materie acute sunt ⁊ cho
lerice: aut phlegmatice salse que intestinoꝝ putrefaciunt tu
nicā. Et huius passionis domi: primo quidē humores emit-
tunt cholericos variosqȝ. Post hec humiditatē phlegmati-
cam. Hec eteni ē que ex intestinis abstrahitur humiditas vis
cosa que interius illa liniebat. Post hec aūt quasi cortices ⁊
corpus emittūt intestinoꝝ: quȝ aliquid ex eorū abstrahitur
corporibus ⁊ si in corticibus his frustra sunt carnis magna:
interitus sequitur patientis significāt nāqȝ corrosionē eo vs-
que in itestinis operatā quo ad tunicā peruenerit exteriorem
⁊ que huiusmodi ē dissinteria incurabilis ē. Deinceps autē
sanguis euacuatur qū venarū aperiuntur ora que in itestis
sunt. Et aliquādo egreditur ab eis quiddaȝ rubigi que simile
que de corporibus fluit mortuoꝝ fetidi odoris. Et nōnūꝙ
adipi simile ē liquefacto in colore ⁊ liquore: hocqȝ ex eo fit ꝙ
calor liquefaciat adipē qui in pinguibus ē mēbris: ⁊ si diutur
nioris fiat tēporis feci simile fit propter caloris adustionem:
Sequitur aūt hec febris leuis ⁊ subtilis. Nōnūꝙ passio hec
ex venaꝝ scissura fit quȝ sanguis in eis nimius ē: tenuātqȝ
sanguinis abūdātia ⁊ disrūpūtur. Arbitrātur autē nōnulli
hec ex emorroidarū fieri sāguie sed falso. Sanguis etenim
emorroidaruȝ ex venis ē que in ano sūt. Et venaruȝ apertio
que in itestinis fit a superioribꝰ. Fit aūt alī passio ex cholere
nigre dfluxe q̄ male ē q̄litatis ad itestia: significatqȝ chol'e ni
gre egōe. Fit ⁊ ab emissiōe cācria q̄ i itestis fit: ⁊ huiꝰ sigꝰ ē sā
guis melēci soluꝰ. Sūt āt spēs he due pessime ⁊ mortifere ma
ximeqȝ si odoris comitatur fetor quēadmodū in aphorismo-
rū in libro testatur hypocras. Dissinteria inquit si a felle ni-
gro incohoauerit mortale.

Ulcera autē que in intestinis fiūt: aut in crossis aut
in subtilibus. In crossis significantur eē ꝙ
hō ad egestionē ꝑgit tpe q̄ pūcturas sentit nec comitatur tor
tio. Et si quod ex vlcere egrediiur egestioni imixtū nō ē: vlcꝰ
in crosso significat eē recto intestino. Q̄ si egestioni mixtuȝ ē
parū: vlcus in orbo aut in colon intestino eē significat. Q̄ si
patiēs pūcturas sub vmbilico sentit: vlcus in itestis ē crossis
Et si circa vmbilicū in intestinis ē subtilibꝰ. Amplius si inue
nit hō anteꝙ egerat pauco ante tēpore pūcturas: ⁊ qd egre-
ditur ex vlcere egestioni imixtū ē: vlcus hoc in intestinis est
subtilibus. Immiscetur nāqȝ in spatij lōgitudie sanguis ⁊ sa
nies egestiōi. Et si nimiū mixta sūt simul: vlcus in intestino ē
qd super ieiunū locatur. ⁊ si hoꝝ mixtura nō nimiū fortis est
in intestino ē vlcus ieiuno. Ait āt hypocras acutorū morbo-
rū in libro dissinteriā ⁊ excoriationē intestinis accidere q̄ vē
tositates emitti prohibēt ⁊ exire: reuertuuturqȝ ad superiora:
⁊ virtutis casū adducūt ac extremoꝝ frigus. Addidit autē
his Gal'. stomaci dolorē: capitis repletionē. Est āt cā: quoni
am intestina excoriata oibꝰ que ad ipsa mittunt ledūtur ma
xime pūgētibus: vt igitur nocēt hec nec emittendis per solu-
tionē locus pȝ: pūgēs hoc ad superiora reuertitur ⁊ fit vento
sitas ac egritudo in stō: repletio in cerebro: eo ꝙ vapores eius
modi materiei ad caput ascēdūt. Sequiturqȝ pūcturas que
fiunt ⁊ dolorē intestinorū virtutis debilitas: extremorū frigꝰ
eo ꝙ calor ad loca mittatur egritudinis curāda.

Dissinteria aūt epatica sanguinis ē egestio puri
cui nō admiscetur egestio: qui in prin
cipijs lauature similis ē carnis. Post hec rubeus fit ⁊ in vlti
mis niger ex cholere nigre spē. Differt autē dissinteria epati
ca ⁊ intestinalis quoniā qui ab intestinis sanguis exit gutta
tim defluit: ⁊ ē cū squamis mixtus: qui vero ab epate semel si
mul egreditur: ⁊ sine squamis ⁊ p tēpoꝝ interualla ac sine do
lore sanguisqȝ putridus ē: aut carnis lauature simil': nec ē il
li aliquid admixtū: nōnuꝙ eius emissio fit per circuitꝰ. Se
quitur āt passionē hanc corporis extenuatio eo ꝙ suo mēbra
priuētur cibo qui ad illa ab epate ferebat. Et si cum his eger
dolorē in epatis sentit partibꝰ firmius erit signū dissinteriaȝ
eē epaticā. Idō ergo medicū oȝ in dissinteria cura diligēti vti
⁊ iuditio ⁊ speculatione: ne forte in passiōis huiꝰ fallat noti
tia. nōnunꝙ eteni epatica ē dissinteria opinaturqȝ illā inte-
stinoꝝ eē medicus: curatqȝ illā intestinalis dissinterie mede-
la: consumiturqȝ ⁊ eger perit. Ait aūt hac in re Gal's. Noui
quosdā quibus hec accidit passio quos medici perdiderunt
eo ꝙ parua eis eēt cognitionis vis ad discernēdā epatis dis-
sinteriā ab intestinali. Nōnunꝙ aūt falluntur eo ꝙ cū san-
guine ab epate decurrenti cholere miscētur acute que vulne-
rant intestina: egrediunturqȝ cū sanguine squamule arbitrā
turqȝ excoriationē eē intestinorū. Oritur autē passio hec
dissinteria. s. epatica: aut quoniā epar ⁊ vene sanguine reple
te sūt quē natura expellit ⁊ ab epate emittit eo ꝙ ipsi sua no
ceat grauatione quā nec solutio precedit cholerarū nec rubi
ginis nec aliquid aliorū que sanguis solutionē ātecedūt: aut
quoniā motꝰ eius cessat: vnde in epate multa sanguis aduna
ta quātitas ipsuȝ grauat: ideoqȝ repulsa foras emittitur. Fit
ēt magis alicuius mēbri incisione vt manuū ⁊ pedū: remanet
qȝ in corpore qui ad illa mittebatur nutrienda sanguis i epa
te quē hec ad mesaraicā expellit: ⁊ ab ea ad intestina emittit.
Hoc aūt accidēs semel fit nec longi ē tēporis: sed iciditur ve-
locius nec cū eo ciborū deficit appetitus. Est ⁊ qn̄ ex imutā-
tis fit debilitate virtutis que in epate ē: ⁊ huiusmodi appetitꝰ
sequitur paucitas ⁊ rubigo antecedit ac recētis lauature car
nis similis sanguis quēadmodū dictū ē.

Tenasmos aūt recti motus ē intestini cogens ad
egestionē necessario nec aliquid ab eo
egreditur nisi pauca muccosa humiditas cui sanguis admix
tus ē clarus. Hic fit aut ex humiditate acuta ⁊ pungenti que
ad intestinū defluit rectū quod pūgit: hominēqȝ ad egestio-
nē vrget ⁊ significat ea que emittitur humiditate cholerica
aut salsa: aut ex apostemate cal'o qd oritur in intestino: vide
turqȝ patiēti in intestinis stercora eē cōclusa: cogitqȝ eiusmo
di ad egestionē: significaturqȝ percussione ⁊ grauitate quas
patiens in recto sentit intestino. Fit ⁊ ex fimo sicco qui subti
libus ē inclusus in intestinis ⁊ ad egerēdum hoieȝ vrget: dif
ficilisqȝ ē eius exitus: vnde ⁊ expressionibꝰ vti hō cogitur dis-
soluiturqȝ ventositas ab eo crossa que corpora distēdit inte
stinorū: vnde ⁊ dolor fit molestus. Hec āt spēs colicā maxie
parit. Ex debilitate nāqȝ fit que itestinis ex mala ē cōplexio
ne: nec superfluitates possunt digerere atqȝ trāsmittere. Nō
nunꝙ āt humiditas simul egreditur ⁊ intestinoꝝ squame.
arbitrāturqȝ medicorū imperiti solutionē eē: vtūturqȝ nām
constipātibꝰ ⁊ hō deperit eger. Ait autē Gal's se quēdā vidis-
se cui tenasmos eēt a quo lapis emissus ē ⁊ ab eo sanatus est
tenasmon eius lapidis emissione.

Capitulū. 27m. de colica ⁊ ileos causisqȝ eoꝝ ⁊ signis.

Colica passio dolor ē grauis q itestino accidit
colon vocato: fit āt aut ex hūore crosso
phlegmatico q i tunicis icludit itestini colon vocati
⁊ ab eo vētositas dissoluitur crossa que intestini distēdit sub
stātiam ac corpus fitqȝ dolor ab inde acutus. Et hoc est que
amplius fit colice speties passionis que ex debilitate nascitur
intesti ex mala cōplexione: nec superfluitatē preualet digerē
ac emittere. Aut ex vētositate crossa ⁊ frigida que itestino cō
cluditur ⁊ ipsū distēdit. Fit autē ex calido quod in ipso orit
apostemate ⁊ ex pūgenti humore. Et phlegmaticū significat
humorē: ꝙ cuȝ dolore sentit graui patiēs ipsum quasi terebel
lo perforari itestinū: acidoqȝ ructatu subuersiōe ⁊ vomitu cū
quo phlegma emittititur: valida ventris cōstipatione in qua
nihil oio ab iferioribus potest emitti vētositas: sed eorū que
vmbilico subsunt frigiditate qū tanguntur ⁊ quod precessit
phlegma generāti regimine. Que autē ex vētositate fit dolo
re significatur cū distēsione in itestini loco quod colon vocat
⁊ doloris translatione ad intestina cū rugitu sine stercore: do
lore quoqȝ graui ⁊ tortionibꝰ ac subuersione: ⁊ si egestio leuis
ē ⁊ aque supernatat bouȝ similis fimo. Que vero ex apostē-
te fit calore quē patiens sentit significatur. ⁊ loci ardore i quo
ē itestinum doloreqȝ cū quo puncture sunt siti adustione sub-
uersione vomitu cum quo materiarū emittuntur speties: nec
aliquā sentit post eger alleuiationē. Et hec colice speties reli-
qs peior ē ⁊ difficilior ac sepe i passionē q̄ ileos vocatur trā-
sit. Et que ex humoribus fit pungētibus ⁊ mordētibus signi
ficatur graui siti ⁊ febri leui: oris siccitate ⁊ linge ⁊ vrina acu
ti ruboris: ⁊ aliqn̄ egestio ab eis exit cholerica: ⁊ tunc dolor
grauior ē ⁊ molestior. Et si eiusmodi passionē cibꝰ aut potꝰ
precesserit calidus cuius nature esset choleras generare: fir
mius erit signum passionē ex acutis esse humoribus. Et sciē-
dum passionē colicā nōnūꝙ ad arteticā transire quod etiaȝ
visu probaui. Vidi etiam cuius colica ad scapularū transijt
euulsionē. Opȝ itaqȝ medicuȝ speculationē acuere: Nōnūꝙ
eteni in renibus passio ē ⁊ colica esse putatur. Sequūtur ete
nim renū dolorē accidentia accidētibus similia que colicā se
quūtur passionē: dolor. s. grauis subuersio reiectio egestiōis
cōstipatio grauis: vētositatesqȝ superius emittuntur ⁊ inferiꝰ
Differunt autē quoniaȝ accidētia hec in cholica robustiora

sunt et difficiliora ac magis diuturna nec vno est in loco dolor eodemque et in renum dolore accidentia hec leuiora sunt et in renum loco nec ab eo transeunt:

Que autem ileos passio vocatur et interpretatur vexatio dolor est granis que accidit intestis. Est autem acuta passio ac pessima et in plurimis perdens propter doloris nimietatem: maxime si patiens egone reieccerit: fit passio hec aut ex calido quod in intestinis oritur sub tilibus apostemate: aut ex oppilatione que ex fimo fit sicco: nonnunquam ex crosso fit humore viscoso qui in intestinis inuiscatur istis: fit etiam et crepature cum que in siphace fit ventris: et intestina egrediuntur: aut ex vulsione que intestinis accidit. aliquando passio hec ex ciborum fit priuatione: aut letiferi medicaminis porrectione. Et que ex apostemate fit: dolore et distensione simul graui significatur percussioneque et inflatione circa vmbilicum: subuersione quoque et fimi vomitu. Et que ex oppilatione sicci fimi. dolorem habet molestum quem comitatur tanquam terebello intestinorum perforatio. Et que ex crepatura et intestinorum euulsione manifesta habet signa si super dorsum patiens inoluatur: dehinc illum tetigeris: inuenies etenim intestinum tanquam foras emissum: quod si oppresseris in suum reddit locum. Et que ex pascentis debilitate virtutis: significatur cibi que processit abstinentia. Sciendum autem passionem hanc perdentem esse quacumque fit ex causa maxime autem cum qua vomitus fit fetidus et egestionis cum vomitu emissio. Si fit autem corporis odor fetens pariter nequissimam est et citam inferens mortem.

Capitulum. 28m. de lumbricis et ascaridibus.

Ermes autem et lumbrici qui in intestinis generantur: aut ex humiditatibus generantur phlegmaticis qui in intestinis putruerunt: generaturque primum alienus in eis calor ex quo huiusmodi generatur animal: nec potest huiusmodi generatio ex cholericis fieri nec ex sanguine. Cholere etenim sua amaritudine et acumine ac siccitate lumbricos occidunt et ascarides. Sanguis ad intestina non defluit: nec venis egreditur et vasis. Quod si egrediatur apostema facit aliosque morbos. Ideo ergo morbus hic et passio maxime pueris fit: et in cuius corpus humiditates generantur phlegmatice et viscose eo quod regimine vtatur incrossanti: et ciborum copia multa: balnei abstinentia: purgationis negligentia corporis maximeque in autumno pariuntur propter multorum sumptum fructuum. Sunt autem lumbricorum species tres. prima est que eorum vocatur serpentes et sunt ramis portulace similes. Nascitur autem species hec in intestinis subtilibus maxime propter humiditatum multitudinem que ex cibi succositate hoc in intestino generantur. Secundi lati sunt semini cucurbite similes: nascuntur hi maxime in crossis intestinis potiusque in orbo. Sunt et parui vermibus similes qui in aceto nascuntur: et hec species in recto maxime nascitur intestino. Et hanc passionem significantia signa sunt: quod lati lumbrici semini siles cucurbite paruique qui vermibus aceti similes sunt: significantur eorum parte que cum egestione emittitur. Hij etenim propter intestinorum in quibus generantur largitatem et propter eorum separationem descendunt et cum egestione emittuntur facile. Accidit autem lumbricos patienti paruos prurigo in ano punctura: et ad emittendam desiderium egestionem. Serpentile autem fieri vix nequit vt appareat et cum egestione emittatur. eo quod ab intestino remote sunt recto: et locus angustus ac ipsarum implicatione: quia subtilibus sunt in intestinis. Egrediuntur autem aliquando quum natura ad expellendas roboratur superfluitates malas cum egestione: quemadmodum eorum accidit emissio in crisis hora. Ideo ergo speciem hanc lumbricorum ex inherentibus significari oportet accidentibus tortione. scilicet punctura. subuersione quia intestina vacua sunt cibo subtilia: quoniamque lumbrici longi quia cibo indigent nec inueniunt intestinum sugunt: et si crescant et ampliori fiunt in corpore tempore virtus debilitatur eo quod cibi succositas ad eorum conuertatur cibum. Fit itaque patienti pulsus debilitas: exteriorum corporis frigus. dentium stridor: in labijs prurigo. subuersio. reiectio. inflatum vt aliquando lumbrici longi ad stomachum ascendant. et cum reiectione emittantur. Tortio autem aut ex superfluitate fit calida pungenti et cholerica: que ad intestina defluit: aut ex ventositate intestina distendente: aut ex humore crosso et phlegmatico qui intestinis inuiscatur: aut ex fimo qui concluditur in intestinis.

Capitulum. 29m. de ani passionibus causisque et signis.

a Ani passiones intestinorum sequuntur morbos: est enim ipse recti intestini extremitas. Sunt autem eius passiones emorrois. morum. attrici fissure ipsius ani egressio. apostema calidum. Emorrois est augmentum quoddam quod in ore nascitur venarum que in ano sunt: sicque et morum. Differunt autem: quod morum caput habet acutum et grano simile inferius simile in modum mori. Sunt autem emorroidis species due altera est rotunda vt vua et inferius subtilis: colorque illi purpureus. Altera caput habet crossum et inferius subtile. Et harum duarum specierum ab alijs quidem sanguis egreditur ab alijs non. Amplius sanguis qui a moro egreditur cum impetu. Qui autem ab emorroide fluit et stillat. Et qui ab emorroidibus non nunquam circularis est et certis temporibus et aliquando sine circuitu. Quum autem sanguis iste imoratur dolor fit grauis in ani loco et prurigo: fiuntque abinde passiones in alijs membris multe. Ideoque ergo quum passio hec curatur ferro dimittenda est earum vna per quam sanguis exeat: ne forte ex eius conclusione morbi fiant: qualis est hydropis. ptisis et desipientia nigra. Harum etenim passionum aduentus ex multitudinis sanguinis melancholici fit generatione in epate: qui quum in eo fuerit multiplicatus expellitur ad inferiora per venas que ab epate separantur et ad anum tendunt. Quum igitur sanguis hic incarceratur et non exit ab epate apostema fit in eo duorum. extinguitque eius naturalis calor. eo quod multus in epate et calorem submergat: venas opprimat. refrigeratur itaque eius amplo et quod deinceps generatur sanguis aquosus est et phlegmaticus a quo hydropis generatur. Et si validum fuerit epar ad hoc pellendum sanguinem in venas que in pectore sunt et pulmone: et in illis multus fuerit venis repletur nimium. distenduntur que et dirumpuntur: fiunt vlcera et ab ipsis ptisis. Si autem ad cerebri partes irrepserit humor desipientia surgit nigra. Ideo itaque hypocras iperat quod ferro emorroides curantur vnam dimittere: quatenus per eam talis qui in epate generatur sanguis purgetur. Sic etiam quum sanguis huius imoderatus fit exitus: passiones fiunt male vt choloris malitia: figure corporis turpido: complexionis corruptio hydropisis appetitus ciborum paucitas. Epatis namque iminuitur calor: eiusque debilitatur generatio vnde et corporis corrumpitur complexio: accidit autem complexionis corruptione hydropisis. Si autem omnino imoderata fuerit sanguinis egressio patiens perit. Cui autem passio hec est apostema non accidit calidum: nec vlcera pessima: nec que ex malnascuntur humoribus et chimis melancholicis passiones vt morphea nigra: cutis excoriatio nec pleuresis aut peripleumonia. Et species a qua non fluit sanguis que venarum ora aperta non habet vocaturque orba. Significaturque omnia hec his que sensui patent: que et diximus signa nisi quod quum intra intestinum sunt expedit ano vas paucum vitreum immittere vt sumas. s. vas hoc aut ventosam et ignem cum bombace apponas et ano imittas: extremitas namque recti intestini inuersabitur foras et passionis causa tibi apparebit eamque intelliges. Attrici autem vlcera sunt profunda que ano oriuntur in intestini extremitate in loco qui dicitur mesara quorum profunditas ad intestinum vsque nonnunquam non perforat et quum medicamina adhibentur desiccantia curantur. Nonnunquam autem profundatio ad intestinum penetrat et medela non prodest. Significatur autem si argalie aut stibij subtilius extremum imittas vsusque fueris vaporatione et anhelitus patientis arctatione. Si etenim stibij extremum immiseris in vlceris locum et ano digitum immiseris obuiumque digitus stibium habuerit intelliges foramen penetrare. Quod si emboti extremum in vlceris posueris ore et aromatibus vaporaueris senseritque patiens vaporosum sensum: fistulam vsque intestinum penetrare intelliges. Sic et si bombace ani locum clauseris aut manu et patienti seipsum reprimere preceperis et arctare spiritum ac ad inferiora anhelitum propellere: inuenis ventum ex fistule exire loco: et illam ad intestina vsque penetrare intelliges. Si autem nihil horum videris penetrans fistula non est: et medicie speranda est vtilitas Ani egressio ex lacerti fit eneruatione ipsum circumambulantis: aut ex tenasmo aut fimi sicci causa. Fissure post solutionem fiunt quum quod per solutionem emittitur humor est acutus: aut quoniam nimium ad egestionem sedetur: aut post nature constipationem grauem quum per locum fimi sicci pertransit asperitas. At vero apostema quod ano accidit eisdem de causis quibus et in omni reliquo oritur corpore significaturque inflatione et dolore: vrine stillatione stranguriaque. Et quod calidum est rubore manifesto et mitigatione quum actu refrigerantia apponuntur: quia calefacientia illi nocent. Quod autem frigidum est colorem habet qualis et corporis est: actu calefacientibus mitigatur: nocent autem refrigerantia. Hec est que ano accidunt passionum assignatio et vltimus intestinorum passionum tractatus.

Capitulum. 30. de epatis passionibus causisque et signis.

Epatis passiones alie in ipso nascuntur alie in alijs membris ex eius comparticipatione. Et que in ipsius proprie corpore oriuntur: epatis est debilitas quam qui habent epatici vocantur: apostema oppilatio que in eius fit meatibus. Que vero in alijs ex epatis comparticipatione sunt hydropisis species Et epatis debilitas aut ex debilitate virtutis est attrahen-

tis que succositatē attrahit cibi ab intestino ieiuno ꝛ mesarai
ca:significaturq3 egestione humida que ad albedinē declinat
hoc q3 quoniā debile ē ciboꝝ attrahere succositatē a mesarai
ca. Aut ex retinētis debilitate virtutis. Significaturq3 ex car
nis eneruatione tumēti:eo ꝙ cibus crud⁹ ꝛ imaturus ad cor
poris mēbra mittatur quā illū retinere nō potuerit donec ex
coqueret ꝛ imutaret mittiturq3 cibus ad mēbra indigestus.
Fit etiam ex virtutis debilitate imutātis que cibi decoquit ꝛ
digerit succositatē ꝛ sanguinē facit digestiua.s. Hoc autē aut
ex mala ē calida cōplexione:ꝛ ē illi signum appetitus recess⁹
ardor inflāmatio sitis copia:febris vomitus solutio cum qua
humores exeūt cholerici vrina rubea:intātū vt huius patien
tis eo vsq3 pferatur res vt morbi oriātur calidi. Et si multū
huius fuerit tēpus passionis chimorū fit liquefactio:de hinc
epatis ipsius intātum vt cū egestione emittatur estq3 qđ cum
egestione emittitur odoris pessimi:iminuiturq3 parit corpo
ris caro ꝛ liquefit. Aut vero ex mala est complexione frigida
cui signū est in principijs appetitus ciborum multitudo ꝛ sine
febre sitis paucitas que emittitur egestio paulatī fit:nec ma
li ē odoris. Sȝ qū hui⁹ passiōis diutini⁹ fit tēs:patiēti febris
accit qm̄ hitudie i hac sāguis ex sua putrescit crossitie ꝛ tūc ci
boꝝ abit appetit⁹:ꝗ̄ emittit egōrini feci filis ē ꝛ ispolatis di
ebus solutio accidit semel ꝛ subita:color fit corporis q ꝛ mar
moris dealbaturq3 ꝛ carnis appet iminutio. Fit ēt ex mala
cōplexione sicca quā corporis iminutio ꝛ siccitas ac exilitas
designat vrine paucitas ac crossities ꝛ sitis. Nonnūꝗ ꝛ ex
mala cōplexiōe humida cōtrarijsq3 significatur signis hoc ē
corporis in sua habitudine cōstantia ꝛ sitis paucitate. Expel
lentis autem debilitas virtutis habitudinis corporis corru
ptione significatur ꝛ malo eius habitu. Sanguis enim qui
ad omne mittitur corpus mūdus nō ē:eo ꝙ virtus expellēs
illū purgare nequeat:aliaq3 eiusmodi accidentia que dixi
mus, quum de accidētium causis tractaremus. Apostema
autē qđ in epate oritur. aliud calidū aliud frigidum. Et cali
di signa ꝙ patiēs in dextro sentit latere sub hypocūdrijs do
lorem qui ad furculas vsq3 ascēdit ꝛ ad costarum partes de
scēdit cū febre ꝛ siti ardore ꝛ adustione loci tussi quoq3 sicca.
Et si patiens supinus iaceat tactus inuenit sensus que sub
dextri sunt lateris hypocūdrijs crossa ꝛ dura. Et si apostēa
ex cholera fit rubea febriś ꝛ ardor robustiores sunt ꝛ reliqua
accidentia grauiora. Quod i conico epatis ē latere fit parit
appetitus recessus. singultatio. cholerarū vomitus medulle
albe similium in morbi pricipijs de hinc virēs: vētris quoq3
constipatio defectus:extremorū frigiditas. ꝗ tussis ꝛ anhe
litus arctatio leuiora sunt. Si autē apostema in gibboso fue
rit epatis latere tussis ꝛ anhelitus arctatio difficiliores sunt
ꝛ maiores:sentitq3 patiens furculas taꝗ̄ ad inferiora cōtra
hi cū grauitate sub hypocūdrijs. Concaua eciā vena hac in
habitudine furculas ad iferiora trahit apostematis causa.
Et in principijs quidē homo croceus fit deinde nigrescit. Et
si qui subest hypocundrijs locus tangatur a dextro latere
apostematis sentitur crossities ꝛ eius forma elelica.i.lune no
ue ac tactus calidus. Et si patientē supinū iacere impēs:nec
aliquid eius supponatur capiti:eiusq3 duplicaueris genua ꝛ
composueris pedes locūq3 tetigeris quēadmodū dixim⁹ in
uenies. Nonnūꝗ autem calidum accidit apostema ven
tris lacertis inter quod ꝛ epaticū differas oportetq3 aposte
ma ventris lacertorū si manu tetigeris oblongum aut figure
in venis quadrangule:aut vna eius extremitas crossa ē. alia
subtilior. Apostema vero frigidū si epati accidit patiens
in latere sentit dextro grauitatem sub hypocūdrijs cū tusse
leui sine dolore ꝛ sine febre:ꝛ si locum tetigeris crossū aut du
rum reperies si apostema fuerit melancholicum. aut molle si
phlegmaticū. Qz si i epate ꝛ debilitas ꝛ apostēa coierit: his
addit signis egōnis mollities ꝛ sit's carnis lauature egō Et
sciendum epatis duritiem ꝛ debilitatem morbum esse pessi
mū ꝛ cronicū ꝛ ad interitū patiētē pducere. Oppilō āt
aut ex apostemate ē ꝛ apostematis signa exposuimus:aut ex
crosso humore qui venarū inuiscatur ori que a porta vocata
diuidūtur vena:aut in venis que in eius sunt gibbo: eiusq3 si
gna dolor ꝛ grauitas ac distensio in dextro latere sub hypo
cundrijs ꝛ sine febre. Et si in gibboso est latere oppilatio erit
pariter vrina tenuis aquosa:ꝛ si in latere conico egestio egre
ditur humida.

Capitulū.3i⁹. de hydropisis spēbus eiusq3 cāis ꝛ signis.

q Ue in alijs fiūt mēbris passiones ex epatis
cōparticipatione oēs sunt hydropisis
spēs que ex virtutis eius debilitate sanguinē generā
tis oriuntur quā a sua breuiatur actione:hoc aūt aut ex incō
modo fit qđ epati accidit qđ eius ē fornax ꝛ sedes frigescitq3
eius cōplexio ꝛ cibi nō imutat succositatē in sanguinē bonū.
Fitq3 et ex incōmodis que accidūt mēbris:que aut epati cō
participāt aut illi vicinātur vt stō. huic etenī sepe accidit in
cōmodū nec cibū pōt diligentius digerere:crudaq3 puenit ci
borū succositas ad epar:ideoq3 in bonū non pōt imutare sā
guinē ꝛ sub ea ad oē peruenit corpus hitudie:vnde ꝛ in suam
nō pñt eū imutare mēbra naturā. Intestinū quoq3 ieiunum
ꝛ mesaraica si ab imutanda debilitētur succositate ciborum ꝛ
ad epar trāsmittenda:virtus ea de cā debilitatur sanguinē
generās quā ad eā cibus nō mittatur. Nōnunꝗ aūt hydro
pis ex corruptione fit pulmonis cōplōnis que humiditate nō
pōt refici que in sanguine ē:remanetq3 ea in epate humiditas
ꝛ pascūtur ea mēbra:ac eorū humectat cōplexio. Fit autē ꝛ
ex renū debilitatione ab aquositate sanguinis trahenda:que
quā mixta sanguini remaneat sanguis hic aquosus ad mem
bra fertur pascenda que qū refecerit eorū humectat cōplexio
nem. Sunt āt hydropisis spēs tres. Prima est timpanica
secūda asclites hydrops. tertia hyposarca. Timpanica autē
ex epatis fit caloris debilitate ꝛ ex frigiditate nō imoderata
mutaturq3 cibus in vētositates que inter siphacē vētris ꝛ in
testina cōgregātur:aut ex multa ciborū ventositatem generā
tiū appositione. Et hui⁹ spēi signa sunt:quoniā si vētris pul
ses siphacē sonū audis tanꝗ̄ tipani. Hydrops aūt velut
arabes habēt vtrea:ex imoderata fit cōplexiōe frigida ꝛ hu
mida que epati dominat mutaturq3 in humiditatē cib⁹ aquo
sam:eaq3 adunat humiditas inter siphacē vētris ꝛ intestinū
Fit aūt hec maxie ex olerū cōplexione frigidoꝝ porrectione:
ꝛ ex multe potu aque frigide. Hi⁹ spēi signū hydropisis quo
niā quā vētrē cōmoues sonus auditur ei⁹ tanꝗ̄ vtris aq ple
ni:ꝛ vtrea vocatur. Hyposarca aūt quā arabes carneam
vocāt ex cibi ē imutatione in epate in humorē phlegmaticū:
pp frigoris ꝛ humiditatis imoderationē que in oīa mittitur
mēbra corpis easq3 humectat ꝛ phlegmatica facit. Fit autē
hec in epate:aut ex duro qđ accidit epati apostemate: cōpri
munturq3 eius meatus ꝛ oppilanī:ac anhelitus ad ipsū pro
hibetur accedere vnde ꝛ epar frigescit ꝛ sanguinem generās
corrūpitur virtus:cibusq3 in phlegma alterat:aut propt apo
stema splenis quo a purgando sanguie debilitatur:remanet
q3 cholera in sanguine nigra ꝛ calorē extinguit epatis:aut cer
te ex sanguinis imoderato a vulnere fluxu aut mēstrui:aut ꝗ
in ano sunt venis quā euacuātur exinanitū ē epar sanguine ꝛ
frigescit. Fit ēt ex ostipato sanguie mēstruo:aut emoroidū
quā qui in epate ē naturalis icluditur calor ꝛ ex sanguis refri
geratur multitudie quēadmodū nimia olei copia lucerna ex
tinguit. Oritur ēt ex stomaci cōplexiōis frigiditate: quā ab eo
cibus mittitur indigestus ad epar:vñ ꝛ difficilis fit illi eius i
sanguinē imutatio ꝛ phlegmaticus fit. Est ēt ex hūore crosso
ꝛ viscoso q oppilationē meatib⁹ facit epatis ꝛ anhelitus ad
illud prohibetur penetrare: vnde ꝛ eius refrigescit cōplexio
nec sanguis qualis oꝫ ad mēbra mittit oppilatiōe ꝓhibitus
sed que in eo tenuis ē ps penetrat ꝛ aquosa ac mēbra hume
ctat. Maxie aūt spēs hec hydropisis hac oritur ex cā opila
tione.s. Accidit ēt ex ieiunij intestini debilitate ac venarum ꝗ
dicūtur mesaraice. Sepe aūt post febres accidit longas pro
pter multe potū aque ꝛ digestiōis cibi in stō paucitate que ex
febris fit ardore qua ex re oppilatio generatur. Oritur etiā
hydropisis hec spēs ex acutis morbis quā epatis calefit com
plexio:ꝛ eius dissoluitur virtus:nec sanguinē generare pōt.
Hec autē spēs curari nō pōt. Neq3 etenī tunc patiēs aut ca
lefacientib⁹ audet vti:aut refrigerātib⁹ qm̄ que calefaciūt fe
brē augēt que refrigerāt hydropisī. Hi⁹ hydropisis spēi
signa ꝙ corpis oīa mēbra tumēt tumore tenero ꝛ humido: ꝛ
si digitus illis ipmat vestigiū eius remanet pfundū. Primū
autē oiūq3 facies intumescit ꝛ pedes:corporis color fit albus
corporū colori mortuorū similis:ꝛ quā morbi patiētis pertrā
sit tēpus:caro humefit corpis:ꝛ tanꝗ̄ fluxū quid fit:ꝛ nōnū
ꝗ mēbra scinduntur ꝛ aquosa ab eis defluit humiditas. Jō
ergo ait hypocras in hydropicoꝝ corporibus vlcera nō sanan
tur. Ulcera eni p desiccationē curantur. Cōis ē aūt tribus
hydropisis spēbus pedū tumor:quoniā qui in his generatur
corpib⁹ vapor crossus ē pp nālis debilitatē caloris:vñ ꝛ sub
mergit ac descendit ad iferiora crossitie ad pedes.s.ꝛ pp coꝛ
a naturalis caloris fornacis remotione corde.s.ꝛ epate. Nec
vero potest dissolui pp hūidas que ab eis descendūt superflu
itates ꝛ ventosas. Propriū āt ē hydropisi ꝗ fit ex stō ꝛ itestio
ieiuno ac mesaraica diarria ɔtinua. per quā dolor nō dissol
uitur. Hoc aūt fit propter incōmodū qđ stomacho accidit ex
frigiditate:vnde ꝛ cibū nequit digerere sed crudus remanet

ipsūq; grauās expellitur. Qui qū ad intestinū peruenert ie-
iunum totū quod in eo est succositatis in mesaraicam excole-
re nō potest: emittitq; illud ad intestia ⁊ ab his foras. Si au
tē mesaraice incōmodū accidat cibi succositatē ad epar mit-
tere non preualet: remanetq; ieiuno in itestino: quā ipsum cō
fortatū ad inferiora pellit: ⁊ ea fit de causa diarria. Ei autez
spetiei que ab epatis incipit apostemate tussis propria est ⁊
nature siccitas. Tussis quidē eo ꝙ apostematicum epar dia
phragma opprimat propter vicinitatē. ideoq; pectus arctatᷣ
super pulmonē eiusq; opprimūtur meatus: cogiturq; ad tus
sim homo: eo ꝙ tussem sibi estimet vtilē. Qu; itaq; tussire i-
ceperit: nec aliquid sibi in ea videt vtilitatis natura: nec aliqd
emitti quod vtile sit cessat ab ea. Nature vero siccitas: qum
intestinuz ieiunū ⁊ mesaraica hac in spetie sana sunt ⁊ fortia
cibiq; mittunt succositatē ad epar. Cholerarum autē meat⁹
ab epate ad fel oppilatus ē: quoniam ipsuz apostema cōpri-
mit: nec aliquid ad fel penetrat cholerarū: aut parū qd ⁊ sub
tile iminuiturq; cholera que ad intestina defluit a felle: eaq;
de causa stercora fiunt sicca.

Capitulū. 32. de passionibus splenis causis ⁊ signis.

s **Pleni** vero accidunt passiones debilitas op
pilatio vētositasq; illi accidit. Debi
litas aūt ex trahētis est debilitate virtutis qu; attra
henda debilitatur cholera nigra ab epate ⁊ sanguinis pur-
gatione ab ea. Fitq; ab inde icteritia nigra: eo ꝙ cholera ni
gra cū sanguine ad totum feratur corpus. Aut ex retinētis d
bilitate virtutis: q̃ ex re fellis accidit euacuatio nigra: aliqñ
per vomitū: aliquādo per solutionē. Fiunt aūt accidētia nō-
nūꝗ̄ nature causa humorē expellētis melancholicū: quēad-
modū qū aliquid purgatur nociuuz. Et quod qdē a natura
fit eger medetur ⁊ facile fert: ⁊ quod ex retinētis ē debilitate
virtutis e cōtrario inuenitur. Expellētis aūt debilitate virtu
tis fit hec ipsum qua cholera nigra ad stomaci os pellitᷣ: vn-
de ⁊ appetitus oritur recess⁹ ciboruz. Hec autē accidētia sple
ni quēadmodū ⁊ epati ex mala fiunt cōplexione frigida aut
calida. Oppilatio aūt ex viscosis ⁊ crossis fit humorib⁹
qui meatibus iuiscantur quorū signum grauitas est. Aut ex
ventositate eiusq; signum distēsio. Et oppilatio aut in meatu
oritur ꝑ quē cholera nigra ab epate tēdit ad splenē: fitq; ab
idē icteritia nigra. alieq; q̃ ex cholera oriunᷣ nigra passiōes.
Aut i meatu per quē ad stomaci os cholera mittitur nigra:
fiūtq; ab idē apostēatū diuersitates eo ꝙ mlᷓta i eo adunetur
cholᷓe nigre ꝗ̄titas: seqᷣq; ħ ciboꝝ appetit⁹ oblitas. Et q̃ in
eo fiūt apostēata aliud calᷓz: ⁊ tactus calore significatᷣ dolore
grauitate ac distēsiōe febreq; ⁊ tussi ⁊ ꝑtib⁹ nōnlᷓis dolor ꝑitᷣ i
furculaꝝ ꝑtib⁹ ⁊ scapulaꝝ a sinistro lateᷣ: eo ꝙ diaphragma
ti splē vicin⁹ habeatᷣ ⁊ diaphragma furculᷓ ꝯtinuatᷣ: aliud fri
gidū: qd aut ex phlegmate oritur ⁊ apostematis teneritudine
⁊ mollitie significatur qu; tactu probatᷣ: coloreq; corꝑis albo
aut ex cholera nigra. Huic signū ē crossities grauitas sub ta
ctu durities: coloris corporis imutatio in liuorē ⁊ viriditatez.
Et hec apostematis spēs magis spleni accidit ꝑꝑ humoris
melᷓici crossitiē: cuius ipse fornax est ⁊ cistis. Nonunꝗ̄ autez
apostema hoc in eo nascitur post apostema calᷓz qū materiei
dissoluitur subtile ⁊ quod crossū ē remanet. Nonunꝗ̄ apostе
ma ex vētositate oritur inflāti in splene: significaturq; ꝙ apo
stema tactū repellit distēsione nimia sine grauitate: ⁊ hoc ali
quādo dissoluitur: dehinc ciborū ventositatē generātiū cā re
ditū facit. Sequitur āt oīa apostematū splenis genera eiusq;
magnitudinē corporis macies. vnde ⁊ hypocras dixit. Sple
ne augmētato corpus macrescit: ⁊ si reprimatᷣ corpus corpu
lentū redifᷣ. Ait ēt in libro de locis infirmantib⁹ Galien⁹ ꝙ
splenis paruitas chimorū significat bonitatem. magnitudo
malitiā. Et hypocras in epidimiarū libro tradidit: qm̄ cui
apostema in inferioribus splenis accidit ꝑtib⁹: sanguis eius
fit tenuis: extrema calida: aures frigide. Et sanguinis tenui
tas qm̄ splen sanguis attrahit feces: in quo si fuerit apostēa
amplius cōtrahit fortiusq; ⁊ sāguis remanet subtilis. Extre
morū vero calor qu; naturalis qui in splene ē calor apostēa-
tis diffugit ab eo cā. Frigescūt autē aures quoniā sanguis te
nuis ē: ⁊ qui ad eas peruenit tenuior ⁊ minus calidus: maxi-
meq; quoniā auris corꝑi supereminēs frigiditati exposita ē
aeris. Et iterū hoc eodē ait libro. Cui catarrus sepe fit ⁊ cori
za apostema in splene nō oritur. Catarrus nāq; ex hūiditate
nascitur phlegmatica aut tenui aquosa: ⁊ apostema splenis
ex crossis intumescit humorib⁹ melᷓicis.

Capitulū. 33ᵐ. de passionibus fellis cāis ⁊ signis.

c **Eque** ex felle nascūtur passiones icteritia ē q̃
ex oppilatione fit: ⁊ ex attrahentis de
bilitate virtutis que in eo est. Icteritia nanq; ex natura fit
qum choleram expellit rubeam ad corꝑis exteriora cretico
modo: qum. s. expurgās corpus illā foras propulsat hecq; si
septimo fiat die morbi post maturationē: febris sedatur infir
mus quiescit ⁊ morbus declinat ⁊ que aliter se habent creti
co non fiunt modo. Fit etiam icteritia ex mala complexione
calida ⁊ sicca que epati accidit: mutaturq; in choleram cib⁹
rubeaz qui ad oē per venas porrigitᷣ corp⁹. Fit q̃; ex venaꝝ
nō pulsantium calore ⁊ dominatione in eis caloris: qua ex re
qui in eis est sanguinis in choleram mutatᷣ rubeā: qui qū in
omne mittatur corpus illius alterat colorē in croceū. Et oritᷣ
ex quibusdam humorib⁹ in cholerā rubeam imutatis quolz
in mēbro: hocq; aut ex animalis alicuius calido fit veneno:
aut ex poculo mortifero: aut ex calida q̃ i mēbris est comple-
xione: qua humores in cholerā trāsferūtur rubeam. Oritur
aūt icteritia ex attrahentis etiā debilitate virtutis que in fel
le est: qua cholere ab epate trahūtur ⁊ sanguis purgatur: cho
leraq; in epate sanguini mixta remanet: ⁊ qū ipo per venas
in omne mittitur corpus. Fit ex oppilatione que aut in mea
tu accidit quo choleram trahit fel ab epate: prohibetᷣq; cho
lere transitus ad fel: remanetq; in sanguine mixta ⁊ cū ipso
in omnia diffūditur corporis mēbra per venas. Aut est oppi
latio hec i meatu cholerarū a felle ad intestina: multiplican-
turq; in felle ⁊ cōuersionē dāt ac reditū ad epar ⁊ cū sanguie
ad omne trāsmittūtur corpus. Significatur aūt icteritia ci-
trinitate que albo accidit oculorum ⁊ toti corpori: citrinitate
quoq; in spuma vrine supernatāti. Nōnūꝗ̄ aūt vrina nigra
est ꝑꝑ ardoris magnitudinē ⁊ spuma crocea egestio alba: eo
ꝙ intestina cholera careant rubea que ad ipsa a felle mittitᷣ.
Et icteritiaz significantium causarū due sūt spetiеs. Que ex
oppilatione fellis siue in superiori seu inferiori fit meatu: ege-
stio alba est: ⁊ vrina nimiuz crocea. Et si nō ex fellis est oppi-
latione sed ex epatis passiōe egestio choleribus erit colora-
ta. Et si propter quod i epate est apostema aut in felle fit pa-
riter cholerarū fluxus febris ⁊ in dextro latere grauitas. Et
si propter epatis caloris fiat magnitudinē: vene autē vitio ca
rent vrina nimiuz rubea est: cui spuma supnatat crocea. Et
si imoderat⁹ ē calor vrīa nimiū rubea est: cui spuma supnatat
crocea. Q; si ⁊ epar ⁊ vene vitijs absint color vrine naturalᷓ
est. Et sciēdum icteritiā si ex mala fit cōplexione epatis ⁊ ve-
narū subito oriri. Reliquarū aūt eius spetierum aduēt⁹ pau
latim fit ⁊ per incremēta ⁊ in dierū augētur trāsitu.

Capitulū. 34. de passionibus renum causis ⁊ signis.

r **Enum** passiones arenarū sunt generatio cal
culorū. apostematum diuersitates. vlce
ra sanguinis vrinatio passio que diabetes vocatur.
Arene ⁊ calculorū generatio in renibus ex caloris fit eorum
magnitudine ⁊ viscoso humore: cuius calor desiccat humidi-
tatē. ⁊ remanēte eius crossitie exsiccatur oio: ac i tēporis lon
gitudie vt lapis idurescit: maxīe aūt si addatᷣ his meatuū ar
ctatō qb⁹ vrīa a reīb⁹ ad vesicā ꝺcurrit. Excolatᷣ eteiz qd ivrīa
tenue ē: crossū ꝑꝑ meatuū remanet angustias. Arēa itaq; fit
si materia pauce sit crossitiei ⁊ viscositatis. ⁊ ad renū pueni-
at spatiū. Ligatur eteim primū quid ex ea ⁊ nodatur qd ex
pellens cum vrina pellit virtus paulatī ⁊ hec arena in fundo
mergitur vrine. Calculi autē fiunt si materia multa sit ⁊ plu-
rimū crossa ac viscosa: hec qu; renū inuiscatᷣ spatio nō emit
titur s; caloris renū nodatur magnitudine. Additur illi alia
paulatim materia ⁊ quotidie nodatur ⁊ solidatur donec cal
culus fiat. Est aūt similie qd huic accidit materie accidēti lu
to qd qum igne excoquitur testa fit ⁊ quasi lapis: maximeq;
⁊ proprie qd accidit balneorū caldarijs ⁊ vasis in quibus cō
tinue si aqua calefiat in eorū interioribus lapides nodantur
Purgamentum eteim aque ⁊ fex qum cacabi inferiora de-
scendit: ignis calore nodatur: dehinc aque fex ⁊ purgamētū
adherere nō cessant ⁊ addi paulatim singulis diebus dure-
scuntq; ⁊ lapis fiunt. Tradit aūt Galien⁹ nōnunꝗ̄ in re
nibus lapideis fieri vlceris causa qd in eis est: quod qū in sa
niem cōuersuz fuerit nō euacuatur: coagulaturq; sanies hec
⁊ durescit in renibus vt lapis. Ex huiusmodi itaq; causis ⁊
ad hunc moduz generantur lapides in renibus ⁊ in vesica.

Et sciendum calculos in renibus amplius fieri in senib⁹
pueris aūt vesice lapides. Hoc ideo quoniā renū calculi dua
bus de causis i senibus oriūtur. Altera ē ꝙ in senum corpori
bus calor debilis est: humorq; in eis generatur phlegmatic⁹
crossus ⁊ multus ex digerētis debilitate virtutis. Altera est
ꝙ meatus ⁊ via per quā a renibus decurrit ad vesicaz vrina
stricta ē ꝑpter eorum complexionis frigiditatē qum sit frigo
ris vias arctare ⁊ meat⁹: eo ꝙ eos spissat. Crossa itaq; ma

teria qum ad renes peruenerit ad vesicam tota propter mea
tuum nō transit angustias: qꝺ eius excolatur tenuis pars ē:
remanetqꝫ crossa fixa in renū concauitate cuius calor atte-
nuat humiditatem ⁊ desiccat: atqꝫ ita fit lapis. Et qui in re-
nibus generantur calculi parui sunt: eo ꝙ renū cōcaua sint
angusta. Qui autem in vesica eo ꝙ vesice cōcauū magnū sit
⁊ ipsi magni. Pueris autē amplius in vesica lapides oriūtur
duabus ex causis. Prima est ꝙ humores in eis generantur
crossi ⁊ viscosi amplius propter eorū maluz appetitū ⁊ luxū
ꝙqꝫ paruz a crossis caueāt cibis: ⁊ multo vtuntur post cibū
motu: vnde ⁊ eiusmodi eorum sunt vrine ac propter eorū cō-
plexionē humidam crosse. Secūda quoniā vie ⁊ meatus q-
bus a renibus ad vesicam decurrit vrina. caloris eorū natu-
ralis causa largi sunt. ⁊ expellēs valida virtus: ideoqꝫ mate
ria simul tota subtilis ꝑtransit ⁊ crossa ad vesicā facile: ⁊ qm̄
meatus quo a vesica ad virgā fertur vrina collū scilicz vesice
strictū ē. ꝑꝑ eorū ꝑuitatē etatis ⁊ mēbroꝝ: nec ꝑeū maticī trā
situs ē crosse. Transeūte itaqꝫ subtili vrina ꝑs remanet cros-
sa in vesica que durescit ⁊ in lapidez vertitur calore vesice: fi-
untqꝫ calculi ⁊ lapides quēadmodū in renibus dictū ē. His
itaqꝫ de causis in iuuenibus lapides nō generantur: eo ꝙ eo
rum vrina tenuis ē: qm̄qꝫ amplior in eis calor ꝙ humiditas
⁊ ciborum maiorē habēt regiminis cautelā ꝙ pueri: ⁊ vesice
eorum collum largū ē qꝺ ⁊ subtile ⁊ crossam emittit vrinam.

Hac ēt de causa in mulierū vesicis calculi nō generantur:
quoniā vesicarum earū colla larga ⁊ breuia sunt crossaqꝫ fa
cile ꝑ ea transit vrina. Harum ēt cōtrarijs cāvum ⁊ renuz ve
sicarum passiones in senibus difficile curātur propter mea-
tuum eorum arctationē ⁊ cōplexionis frigus. Tradunt āt
nōnulli in epate calculos ⁊ orbo gnāri īteſtino ac colon ⁊ dis
gregationibus. Galienus aūt se vidisse cōmemorat hominē
cui tussis erat cōtinua: qui qum emisisset lapidē: tussis ab eo
cessauit. Horuz autē cā est caloris magnitudo ⁊ in his mem-
bris crossorum gnātio ac viscosoruz humorum. Et signa
quibus arena significatur ⁊ calculi renū sūt hec. Vrina pau
latim egreditur ⁊ cū ardore: ⁊ in ipsa arena appꝫ: grauitatē
sentit ⁊ dolorē patiēs in ilijs qua ē cōfinitas lumborum loco
scilicz renū: ⁊ nonnunꝙ cum dolore ē punctura: ⁊ nonnunꝙ
pariter testiculorum fit egrotatio qui apte infirmātis ē renis
dolor quoqꝫ in cruribus ⁊ pedibus que ab illo sunt latere cū
dormitatione propter pedū cum renibus cōparticipationez
ꝑ venas pulsantes. Arene aūt que egreditur color varia
tur: alius etenim color croceus ē nimiuz. Alius qui sandara-
cinus rubeus: alius qui ⁊ arene ⁊ cuiusdā cinericius. Oz
autē medicū speculationē adhibere diligentem hac in passi-
one ⁊ indiciū roborare. Nōnunquā ⁊ enim in intestinis pas-
sio est ilijs confinibus ⁊ in renibus eā opinatur. Refert autē
galienus accidisse ei dolorē in vētre iliorum in confinio intā-
tum vt terebello locū opinaretur ꝑforari: maximeqꝫ in loco
per quem vrina ad vesicā transit a renibus. Adhibuit autez
olei clistere: egressusqꝫ est chimus cū oleo vitro similis liqui-
do: ⁊ dolor cessauit. Opinabar autē ait calculū in meatu eē:
qui a renibus est ad vesicam: eratqꝫ in quodam crossorum.

Apostema āt qꝺ i renib⁹ ē qꝺdā calidū: qꝺdā fri
gidū. Calidi signa: dolor. grauitas. ⁊
ī lūbis ardor. a latere rēis īfirmātis sitis. febris. cephalea. vi
gilie. cholerarū vomitus rubearū strāguria. Vt autez emis-
sio fiat apostema: fiūt febres pariter variorum circuloꝝ: hor
rores varij. dolor fit maior: ⁊ qum huius passiōis dominus
super latus iacet sanū rem sentit qui egrotat tanꝙ suspēsuz.

Frigidi signa apostēatis grauitas quā īfirm⁹ ī lūbis sen
tit ilijs cōfib⁹ sine dolore ⁊ ī apostēatis ꝑncipijs. Fallunī āt
medicoꝝ qdā qb⁹ ñ ē ī morboꝝ specl'atiōib⁹ ꝯsuetu°: opināt
qꝫ hāc passionē colicā eē. Differūt autē q: renū passio ad lū
borum substollitur partes: dolorqꝫ in codē perstat loco: ⁊ qū
qui renuz patitur dolorē clistere adhibetur dolor augetur eo
ꝙ intestina clisteri repleātur: ⁊ renē cōprimāt patientē. At ve
ro colica a loco transfertur ad locū. Vlcera que in renib⁹
fiunt: aut ex causis exterioribus vt percussione ⁊ casu que cō
terunt ⁊ rūpunt: aut ab interioribus fiūt vt humore acuto q
incidit ⁊ corrodit. Vlcera renū significantia signa: dolor est
quē patiēs in lūbis sentit ⁊ post ilia sine grauitate ⁊ distēsio
ne. sanguis emissio ⁊ sanici ac vlcerum squamaruz in vrina.
Nonnūꝙ frustrum exit quasi carnis qū caro comeditur re-
num. Est aūt in renū vlceribus vrine exitus facil' ⁊ sine dif-
ficultate eiusqꝫ liquor tēperatus. Sāguinis vrina aut ab
interioribus fit causis: aut ab exterioribus: ab interiorib⁹ fit
qum imutās debilitatur que in renibus est virtus: nec sāguis
īmutatur aquositas bene. aut qū que inuenis retinēs est debi
litatur virtus: que qū sāguinē nō retineat: cū vrinā egreditur
sanguinis quedā pars. Non est aūt cū huiusmodi habitudī
bus dolor ⁊ siquis sed modicus. Nōnunꝙ aūt a renibus sā
guinis emissio circularis est. quēadmodum ⁊ in sanguis ab
ano egressione cōtingit. Et hāc habenti circuitus passionem
accidit in lūborum ꝑtibus egritudo que qū sāguis circuitus
exierit tēpore mitigatur. Fit autē hec ex venarum quoqꝫ
corrosione vt diximus: exitqꝫ sanguis pedetentim. Aut certe
multa est eius effusio a venarum renū aliquarū scissura: que
⁊ sanguinis fit multitudine ⁊ multa venarum tenuitate. Et
huiusmodi sanguis emissio subita ē sine cā ⁊ multe ꝙtitatis.
Sāguis autē propter exteriorē emissio cām fit vt ꝑꝑ casum
aut percussionē: que rumpit ⁊ cōterit: significaturqꝫ his que
hui⁹modi precesserint causis. Que vero diabetes vocatur
passio ⁊ circinalis a quibusdā cōtinua est vrine assuefactio
⁊ vocatur stillatio. Fit autē ex virtutis attrahentis magni-
tudine qua renes sanguis attrahunt aquositatē vrinā. s. ni-
mioqꝫ in humiditatū renū appetitu. Hoc aūt īmoderatione
male cōplexionis calide fit que in renibus domīatur: ea que
de causa aquositatē plurimū desiderāt: quo qui illis accidit
ardor extinguatur ⁊ refrigeretur ⁊ calor: attrahitur itaqꝫ ad
eos ⁊ ab epate ⁊ omnibus corporis membris humiditas: fit
itaqꝫ sitis molesta ⁊ mēbrorū ardor ad aquosā humiditatez.
Et ex virtutis debilitate retinentis que renibus inest qua aq̄
sitatē retinere non ꝑualet quā ad eos mittit epar: mlta nāqꝫ
ē ⁊ eos grauās ⁊ expellit̄. Et q̄ hāc signa passiōez significāt
sitis molestia est sine febre ⁊ siccitate que in corpore appareat
et vrine emissio sine ardore cōtinua: quodqꝫ vrina tenuis ē al
ba aque similis. Hō nāqꝫ quz aquā biberit velociter eā min-
git: quoniā renes ab epate illā attrahūt nec in eo īmorat̄. In
his quoqꝫ nulla facta mora expellit̄ eo ꝙ ipsā ꝑꝑ eius copiā
retinere non preualerant. Et sciendū qm̄ si cui grandiorū do
lor acciderit renū incurabilis ē. Morbi nāqꝫ prolixi si gran
dioribus fiant sepius in eis moriūtur sicut ait hypocras.

Capitulū. 35m. de passionibus vesice cāis ⁊ signis.

Vesice que accidūt passiones sūt lapis in ea ge
neratus. apostema. vlcera. stranguria: ⁊
eius sine velle exit⁹. Lapis ex illis generatur cāis
quas apud renes diximus. humor. s. crossus ⁊ viscosus: ⁊ cor
poris vesice calor ⁊ colli eius angustia. Fit autem passio hec
maxime in pueris ꝑꝑ eorū humiditatē cōplexionis ⁊ appeti
tū. appetitus fortitudine in cibos quēadmodū dictū ē: ꝙqꝫ
plurimū cibus vtantur superfluitates generātibus crossas.
Accidit aūt ⁊ iuuenib⁹ qui regimie crossos generante vtunt̄
humores ⁊ viscosos. Et que hāc significāt passionez dolor
qui in vesice fit loco ⁊ eius cōfinibus: ꝙqꝫ virge fit prurigo ⁊
erectio eius aliqñ ac eneruatio sine cā: vrie cruditas ac tenui-
tas: albedoqꝫ: ⁊ q: cū vrina exit arena: ⁊ excūtis vrine diffi-
cultas. Hec quz videris signa in vesica lapides esse intellige.
Qz si ambigis ⁊ vrine durat difficultas: expedit egrotāti im
pes supinū iacere: cuius erigas pedes: ⁊ ipsū fortissimo cōcu
tias motu: dehinc calidā rores aquā super vesicā cū oleo: ac
manu linias tua: ⁊ moueas ad superiora: quo suo lapidē am
moueas loco. Dehinc egrotāti impera migere: ⁊ si nō hñ mi
xerit lapides repelle cū cathatiro. Recedit etenim a meatu ⁊
patiens post hec optime minget. Hec quz videris intelliges ī
vesica lapides cōtineri. Apostema ea significāt que ⁊ re-
nū apostemata nisi ꝙ hoc loco dolor ē in pene: apparetqꝫ in
eo apostema sub tactu: ⁊ hac in passione vrie difficultas ma
ior ē: queqꝫ ex vlcere egreditur sanies maior quaz seqtur nāe
cōclusio eo ꝙ vesica apostēatica intestina cōprimat. Que
aūt in vesica fiunt vlcera ab eisdē oriūtur quibus ⁊ in renib⁹
cāis eadēqꝫ eorū sūt signa nisi ꝙ in vesica ⁊ circa eā sunt cum
vrine difficultate ardore ⁊ fetore. Nōnunꝙ ⁊ in vrina lami-
nule apparent tenues ⁊ quidā furfuri simile. Strāguria
aūt ⁊ still'o vrine ex cāis ē quas diximus in renibus ⁊ vesica
ac passiōibus vt calculis: ac ex virtutis debilitate expellentis
qum vesice eneruatur corpus: ⁊ ab reprimendo debilitatur ⁊
reductione super vrinam: nec reprimit illam. Significat au-
tem hec signum huiusmodi. Egrotum supinum iacere preci-
pe ⁊ ⁊ eius exprimere vesicam. Et si vrina in ꝑtes pellit̄ virge
egredietur ⁊ patiēs quiescet. Fit ex apostemate quod ī vesice
nascit̄ collo: aut in lacerto qui illū circundat. Fit ēt ex visco
so humore qui meatui inuiscatur vrine a vesica ad virgā ⁊ op
pilationē facit: significaturqꝫ ciborū regimine crossorū ac vis
cosorū quiete quoqꝫ ⁊ otio que precesserunt. Fit qꝫ ex sanie
aut sāguie ī meatu coagulato. Accidit etiā strāguria ex acu-
to humore qui in vesicaz pūcturam facit: aut ex acuta quali-
tate que in ipsa est vrina que vesicam pūgit: ideoqꝫ illā natu

ram expellit q̃si nocẽtẽ. Fitqȝ ab inde vrĩe stillo: significatur qȝ vrine rubore ⁊ ardore: quẽ sẽtit in virge extremo patiẽs ⁊ ex calefacienti regimine quod precesserat. Urine preter volũtatẽ egressio ẽ quẽadmodum illi accidit qui in lecto mingit. Hoc aũt aut ex eneruatione accidit lacerti: qui collum circundat vesice ⁊ retinẽtis debilitate virtutis. Humiditatis causa qui illi accidit. Accidit hoc maxime pueris eo ꝙ eoꝝ hũida sint mẽbra: aut ex spõdilis vesice oppositi suo discessu loco i exteriora: incidũtqȝ vesice ligamẽta ipsaqȝ eneruatur: ideoqȝ ⁊ vrinã retinere nequit. Hec est passionũ assignatio que vesice fiunt. Et sciẽdũ passiones has qũ in senib⁹ oriuntur difficiles esse sanationi: vt hypocras testatur.

Capitulũ. 36 de passionibus siphacis causis ⁊ signis.

p Assiones que siphaci accidũt vẽtris sunt scissura ⁊ ruptura raritas fitqȝ ab inde thirbi egressus: aut intestinorũ extra siphacem ad eos qui vicini sunt vẽtris lacertos ⁊ vmbilici acumẽ. Hec aũt ruptura ⁊ scissura aliquãdo in vmbilici cõfinib⁹ est ⁊ que sub ipso. Fitqȝ thirbi ⁊ intestinoruȝ in eas egressio partes apostemati similis ⁊ vocatur crepatura. Aut scissura in partibus inguinũ i meatibus qui ad testiculos tẽdũt. egrediũturqȝ thirbus ⁊ intestina in eas partes. Et si in iguinib⁹ steterint inguinaria vocatur hernia: si in casulã descẽderint testiuȝ hernia vocatur intestinal' aut thirbi. Hec aũt passio aut ex nimio fit motu aut saltu vociferatione maximeqȝ post cibũ: ⁊ alicuius põderis subleuatione: aut percussione que super vẽtreȝ ⁊ intestina. distẽditurqȝ siphaos rũpiturqȝ ⁊ rarescit. Fit etiã ex viscosa humiditate que itestina lubricat: ac ad inguinũ attrahit partes. Differt aũt inter passioneȝ hanc ⁊ apostema quare patiẽtẽ facias supinũ iacere: acutũqȝ qui est inter vẽtrẽ ⁊ testes opprimes locũ manu ⁊ ad interiora repelles. Et si ad interiora reuertitur ⁊ profũdatur acumẽ: passio hec scissura ẽ siphacis vocaturqȝ crepatura. Q̃ si nõ ingrediatur nec occultetur ex apostematis esse genere nõ dubitabis. Et sciẽdũ qm̃ q̃ sup vmbilicũ crepatura ẽ paꝝ nocẽs ẽ ⁊ molesta: illic enĩ subtilia sũt itestĩa. Si ĝ egressa fuerit opprimũt ciboꝝ supfluitatib⁹ q̃ i eis sũt: fitqȝ hoi dolor angustiatio ⁊ nõnunꝙ̃ qui einsmõi ẽ fimũ euomit. Que autẽ multum sup vmbilicũ ẽ molesta nõ ẽ eo ꝙ locus hic ab itestinis remotus sit: ⁊ thirbus ab ea solus egreditur. Et que sub vmbilico in principijs nõ leditur quȝ in loco hoc intestina sunt crossa. Ipsa itaqȝ sua crossitie ⁊ magnitudine nõ emittuntur in p̃ncipijs: ⁊ ideo molesta nõ est donec tẽpore abeũte crepatura dilatat̃ ⁊ tũc intestina egrediuntur ⁊ oppressio fit ac molestia.

Umbilici auteȝ acumẽ ex siphacis fit scissura in vmbilici loco ⁊ thirbi: aut intestinorũ egressione extra siphacẽ quẽadmodũ diximꝰ. nõnunꝙ̃ ãt ex hũiditate fit viscosa phlegmaticaqȝ que ad vmbilicũ tẽdit: aut carne que illic oritur. Et nonnunꝙ̃ ex vena ẽ que scindit̃: aut artaria que disrũpitur: egrediturqȝ illis sanguis ad loca que sub cute sunt: aut apostema quod vocatur aporisma: ⁊ aliquãdo ex vẽtositate fit. Et qd̃ ex siphacis fit scissura: apostematis color idẽ ẽ qui ⁊ corpis ⁊ tactus eius mollis ac sine dolore. Et si in intestinũ exit ⁊ manu presseris ad interiora repellitur: ac redit ⁊ est cum eo rugitus. aliquãdo huiusmodi hõ quȝ balneũ fuerit igressus vmbilicus crescit. Et si vmbilici crepatura ex humiditate ẽ tact⁹ eius humidus erit: nec p̃ssa reuertitur nec augetur. Si auteȝ eius acumẽ vene scisse aut arterie cã ẽ: loci color violace⁹ erit aut niger. Et si pp̃ carnẽ que illic est orta durũ erit: nec auget̃ nec minuitur. Q̃ si ex ventositate tactus erit mollis.

Capitulũ. 37ᵐ. de genitaliũ testiculorũ. s. passionib⁹ cãis quoqȝ ⁊ signis.

s Enitalibus in mẽbris que oriũtur passiones: alie in testiculis: alie in virga: in matrice: alie in mãmillis fiũt. Et que in testiculis: quedã in ipsorũ corporib⁹: quedã in eorũ siphacẽ substantiãqȝ: quedã inter siphacẽ ⁊ cutẽ eorũ: alie aũt in venis: alie in cute exteriori. Et que in ipsa eorũ substãtia: coit⁹ appetitus ẽ recessus. generandi priuatio: spmatis fluxus ⁊ paucitas: apostematũ diuersitates: ⁊ vlcerũ q̃ illis accidũt. Et coitus appetitus discessus aut ex vulsione fit que his accidit mẽbris quẽadmodũ in palisi: aut ex paucitate spermatis. Et spermatis paucitas aut cibi fit priuatione que euacuationis cã fit multe corpi accidẽti: aut ex mala cõplexione calida ⁊ sicca que testibus dominatur: ideoqȝ que ad illos peruenit materia in substãtiã nõ mutatur spermatis. Generãdi priuatio ex imoderata fit in testiculos cõplexiõe mala: que aut calida ẽ ⁊ materiã exurit spermatis: aut frigida ⁊ coagulat: aut humida ⁊ tenuat: aut sicca ⁊ spissat. Spermatis fluxus ẽ eius egressio sine voluntate ⁊ membri erectione quod ex retinẽtis fit debilitate virtutis que in testibus est ⁊ virtutis robore expellentis: que in eis est cum calore ⁊ humiditatẽ multa q̃ illoꝝ dñatur cõplexioni. fit ẽt hoc ex mẽbroꝝ organicoꝝ spasmo spermatis: quẽadmodũ epilepsie accidit tẽpore. Hec etenim si spasmẽtur mẽbra motus illis extranaturalis fit: idqȝ quod in eis est sperma emittitur. Apostema quod in testibus accidit aliud calidũ est eiusqȝ cognitio ipsorũ fit magnitudine ⁊ coloris rubore doloreqȝ ⁊ calore. Aliud frigidũ phlegmaticũ colorisqȝ significatur albore ⁊ mollitie tactus dolorisqȝ paucitate. Q̃ si melãcholicũ duritie ⁊ liuiditate coloris. Quod inter testiculorũ corpus ⁊ siphacẽ ipsos circũdantẽ accidit: aut est humiditatis cõgregatio aquose frigideqȝ inter testium substãtiã ⁊ siphaceȝ eorũ. quẽadmodũ in hydropisi significaturqȝ inflatione ⁊ distẽsione: coloris albore ⁊ splẽdore ⁊ aqua ipsa sub tactu apparet. Aut est thirbi in hec loca descẽsus qd̃ aut ex siphacis fit crepatura qui viscẽa circũuestit ⁊ ei⁹ scissura loco inguinũ: aut ex intestinorũ euulsione ⁊ ligamẽtorum ruptura que illa ligat. Aut ex siphacis distẽsione ⁊ raritate. Et his cõmunes rebus cause sunt salt⁹ percussio vociferatio fortis maxime post cibũ. Ex humiditate quoqȝ fit que meatus laxat ⁊ dilatat qui i inguinibus sũt ad testes lubricaqȝ facit intestina ⁊ descẽdere in testiũ casulã accidit aũt maxime pueris eo quod ipsorũ humida sit cõplexio: iuuenibusqȝ qui maioris sunt humiditatis. Et cõmunia que significant signa ꝙ huiusmodi ex siphacis est scissura ⁊ extẽsione ⁊ euulsione intestinorũ: apostema ẽ in testibus manifestum: ⁊ si qui hoc patitur exercitio fuerit vsus: aut saltu: aut anhelitũ concluserit: aut aliquid simile fecerit apostema fit maius ꝙ̃ fuerat: ⁊ si prematur ad superiora redit tarde: ⁊ descẽsus quoqȝ tardus erit: remanetqȝ intestinũ superius in propria figura ⁊ suo in loco: donec stans patiẽs surgat. Quã sepe aũt ad hũc tẽdunt stercora locũ ⁊ ꝯcludũtur illic: sepeqȝ ab inde mors fit: multotiẽs dolor fit ab inde ac rugitus: maximeqȝ si prematur. Cuius aũt passio ex distẽsione ẽ apostema ⁊ intestinorũ descẽsus semel nõ fient: sed paulati ⁊ i lõgo tẽpore: ⁊ apostema equalis ẽ profũditatis: qm̃ siphac intestinũ cõprimit: quod per eius scissurã egressũ ẽ. Significat̃ aũt quod ex siphacis scissura fit: quoniã intestinũ semel in saculũ descẽdit testiũ: ⁊ apostema eiusmodi est a principio magnũ ⁊ figure varie ac sub cute manifestũ: propter intestini ingressum extra siphacẽ. Quod inter cutẽ testiũ accidit ⁊ siphacẽ hernia ẽ carnosa: que aut ex materie crosse influxu i hec loca fit: aut percussione: aut hernie aquose cura qũ non vt opȝ exhibetur. accidit aũt ⁊ in iguinib⁹ quiddã hernie simile quod ex siphacis fit distensione ⁊ intestini euulsione: ac in illum transitum locum. Quod autem invenis que i cute sunt ⁊ substãtia testiũ accidit varices sũt: q̃ eadẽ fiũt d̃ cã q̃ ⁊ q̃ i crurib⁹ oriũt̃ ex materiaꝝ. s. d̃cursu crossaꝝ i has vẽas que in corpore sunt testiculorũ. Significãtur aũt venaꝝ manifesta repletiõe que implicite inuicẽ ⁊ intorte sunt tanꝙ̃ vitis ligamina: testiũqȝ eneruatione ⁊ motus eorũ difficultate ambulãdi quoqȝ duritie. Fit autẽ hoc sepius in testiculo sinistro eo ꝙ testiculus hic debilis ẽ ⁊ minoris caloris. Q̃ autẽ in testium accidit cute. pustularuȝ sunt spẽs. vlcera. prurigo: aliaqȝ huiusmodi que in corpe accidũt exteriori: ⁊ cutis eneruatio ab interioribus sine corpis interioris eneruatione.

Capitulũ. 38ᵐ. de virge passiõibus causis eoꝝ ⁊ signis.

q Ue in uirga fiunt passiões. alie in ipi⁹ corpore: alie in meatibus accidũt. Et que in ipius corpore passio que vocatur priapiscus erectiõis. s. multitudo virge. titillatio que illi accidit. apostemãta. vlcera. Q̃ autem in meatibus oppilatio est.

Et erectiõis priapi multitudo ac perseuerãtia: aut ex ventositate fit que in ipsa gnãtur virga ex humiditate crossa ⁊ viscosa. caloreqȝ temperato: significaturqȝ comitãti titillatione: aut quȝ ad ipam ventositas p venas tendit pulsantes: significaturqȝ erectione titillationẽ non habẽti: ⁊ coitus quaȝ fecit homo abstinẽtia longo tẽpore ⁊ pungẽtium comestione assidua. Priapi titillatio ex vẽtositate fit forti que in ipi⁹ concluditur virge substãtia: fitqȝ hoc maxime cũ apostemate calido ⁊ erectione multa. Sepe aũt ex passione hac vasoꝝ fit spermatis eneruatio ⁊ euulsio. ⁊ nõnunꝙ̃ spasmus a passione hac generatur. Et quicũqȝ passionis hui⁹ dñs ad spasmum fertur velocius moritur qum venter eius tumidus fit ⁊ sudorem emittit frigidum. Apostemata vero ⁊ vlcera q̃ virge accidũt ita quoqȝ quẽadmoduȝ ⁊ in reliquis oriuntur mẽbris manifestis eadẽ habentia signa. Oppilatio autẽ que meatui accidit aut ex humore fit crosso viscoso qui ei in-

uiscatur. aut ex vlcere. Significaturqꝫ vrine ardore ⁊ exeundi difficultate: ⁊ humore qui exit crosso aut sanie ⁊ sanguine vlcerisqꝫ squamis que cū vrina egrediunt̄ sine saniei mixtura.

Capitulū. 39m. de matricis passiōib⁹ causisqꝫ ⁊ signis.

MAtrici que accidunt passiōes fluxus ē menstruorū ⁊ cōstipatio. dissolutio. suffocatio. passio dicta matricis inflatio. vētositas. apostemata. furūculi. sciliros. cancer. durities. cōgregatio. veruce emorois. fissure. pustule. vlcera. egressio eius foras. ⁊ in latus inclinatio. oris matricis cōclusio. cōcipiendi cessatio. abortiēdi copia. pariēdi difficultas. ⁊ que ad ea fiūt vlcera. Oportet itaqꝫ primū naturalem intelligere mēstruorū promotionem ⁊ amputationem. Mulieribus menstrua icipiūt in decē ānorū cōplemēto ⁊ vltra q̄rtūdeciū ānū nō differūtur. Amputāt̄ āt i q̄busdā qd̄ i tricesi° ⁊ sexto an°: i q̄busdā ⁊ deiceps vsqꝫ sexaginta complementum. Hermaphroditus autem mēstruis caret. Et menstruorum circuitus longitudo sana quidē ⁊ vitio carēs duorū est dierū: ⁊ vsqꝫ septimū lōgior ꝓtenditur. Quod amplius est nō naturale iudicatur. Mulieris autē corpus grauatur: qum mēstruorū accessionis prope fit tēpus. Et quibus mulierū mēstruorū tēpora remotiora sūt molesta illis accidunt icōmoda: purgātur eteniꝫ simul subito ⁊ multū. Tēpus autē quod inter duos est circuitus a viginti diebus ⁊ supra vsqꝫ mēses duos. Que post hec fiūt mēstrua naturalia nō sunt: ⁊ mēstruorū vocātur constipatio. Hec autē constipatio: aut passionis causa fit que in matrice ē aut sanguinis crossitie aut percussionis que suꝑ matricē cecidit aut passiōis alicuius cā que i toto ē corpore: aut mēbro vno. Matricis quidē causa: aut apostemate: aut quia matrix torta est ⁊ incurua. Aut aborsu plurimo: aut percussione que super matricē cecidit. aut sāguis est crossitie: aut oppilationis causa que venis accidit ad matricē sanguinē ferētibus. Oppilatio aut ex mala fit ꝯplexione frigida que matricē spissat ⁊ ora venarum stringit: aut ex humore crosso qui meatibus inuiscatur aut apostemate: aut vlceris macula qū cicatrizat̄. Accidit etiā mēstruorū cōstipatio ex sāguinis ꝑ anū egressione ⁊ qū narium imoderatus fit fluxus. aut ex sāguinis fluxu ⁊ emissione a pectore. Cā passionis alicuius que in toto fit corpore: aut febriū cā fit aut cōplexionis corruptione vt hydropisi. Que aūt ex vno ē mēbro: aut a passione que in pectore est: aut in stomacho aut in epate. Fit etiā corpulētie corporis cā imoderate que venas opprimit ⁊ arctat. Et q̄ mēstruorum cōclusionē significāt signa sunt grauitas in vētris iferioribus ⁊ corpore omni: in dorso dolor ⁊ collo: vrine cōstipatio ⁊ egestionis ⁊ nōnunq̄ vrina nigra est: appetitus quoqꝫ ciborū recedit: ⁊ aliquotiens cibos cupit malos mulier. Sepe autem patientibus hāc passionem morbi fiūt pessimi: vt defect⁹ subuersio mēs mala: accidit quoqꝫ rigor ⁊ in iguinibus emissiones. Fluxus autē multa est sanguis egressio a matrice quod fit aut ex imoderata mēstruorū euacuatiōe hocqꝫ: aut ex virtutis ē debilitate retinētis: aut sanguis tenuitate ⁊ subtilitate ac acumine: aut vero ex multitudine sanguinis. Et venarum matricis propter humorē acutū: aut corrosione: aut ruptura. Fit etiā sanguinis fluxus ex imoderata sanguinis ꝑtus euacuatione: aut fetus mortui egressione qū fiat aborsus. Et si sanguinis fluxus immoderatus fuerit coloris fit immutatio corporis ⁊ estuatio ipsius pedū iflatio digestiōis corruptio ⁊ si imoderatus oīo fiat: nōnunq̄ mulier deperit.

Dissolutio vero humiditas ē que ab ore defluit matricis. Hec humiditas aut in ipa generatur matrice qū virtus debilitatur nutriēs. Aut ex sup̄fluitatibus que ad ipam ab omni influunt corpore purgationis ⁊ euacuatiōis modo. Significaturqꝫ huiusmodi spēs superfluitatū ex humiditatis colore ⁊ substātia. Aliquādo eteim rubeus est: ⁊ sup̄fluitatē significat eē sanguineam. Aliquādo albus ⁊ phlegmaticā esse significat. Quādoqꝫ croceus ⁊ cholera eē rubea significatur. Aliquotiens autē niger ⁊ cholera esse nigra monstratur. Et quādoqꝫ aquositas ē plurimū fluēs: aliqn̄ crossa viscosaqꝫ.

Et superfluitatis huius spēs significatur sic. Mulieri precipe pāniculum sibi supponere mūdum: dehinc panniculum hunc intuere donec siccetur: ⁊ si color rubeus ē mundus sup̄fluitas ē sanguinea: si clarus aut croceus: superfluitas ē cholerica: si albus superfluitas ē phlegmatica: ⁊ si niger aut liuidus: sup̄fluitas ē melancholica.

MAtricis suffocatio anhelitus ē cessatio ex matrice facta. ⁊ ē passio pessima. Acciduntqꝫ per cōparticipationē cerebro ⁊ cordi passiōes multe ⁊ pessime. vt cephalea grauis. apoplexia. epilepsia. defectus grauis ⁊ alij huiusmodi morbi ⁊ passiōes quas suis diximus in locis. Sepe autē quibus hec accidit passio mulieres difficultatis passiōis hora intereūt. Sunt eteim illi tēpora quibus molestior fit ⁊ roboratur: tēporaqꝫ quibus leuiatur. Et nōnunq̄ illi fiūt circuitus. quēadmodū ⁊ epilepsie. Fit autē passio hec ex repletione que in matrice ē ex spermatis cōstipatione. qum que coitū assueuerint ab vsu remouētur concubit⁹: multiplicaturqꝫ in vasis sperma ⁊ condensatur. calorēqꝫ immergit naturalem ac extinguit: matricisqꝫ refrigeratur ꝯplexio. Sꝫ ⁊ ex sanguinis menstrui cōstipatione qū eius longi⁹ fit tempus ⁊ multiplicatur in matrice: accidatqꝫ illi quēadmōm ex spermate ostensum ē naturalis suffocatio caloris ⁊ extinctio. Ideoqꝫ passio hec iuuenibus accidit magis mulierib⁹ ⁊ viduis propter nimiū earum ad coitū desideriū. qm̄qꝫ mēstrua in eis plīma fiūt q̄ qū cōcluduntur fit hec passio. Rarissime vero maritatis oritur mulieribus. Neqꝫ eteim in earum matricibus sperma cōcluditur qum spermatis cōclusio maior sit huius passiōis cā. Accidit ēt plurimū ⁊ nonviduis que nō pariunt propter incōmodum aliquod qd̄ ex spermatis accidit instrumētis aut venis per quas mēstruorū decurrit sanguis. Concludūtur itaqꝫ ⁊ sperma ⁊ mēstruū: maxieqꝫ si mulier nō concipiat medicamīs alicui⁹ cā qd̄ ad amputādā porrectū ē gn̄ationē. Fit āt passio h̄ certis circuitib⁹ quēadmōꝫ i epilepsia accidit. Et passionē hāc significātia signa añ accessiōeꝫ ⁊ añq̄ difficil' fiat ⁊ molesta ifimatiōeꝫ pāniuntur mētis: pigritiā: debilitatē in cruribus: coloris citrinitatē: oculorū humiditates. Ut aūt accessio roboratur ⁊ molesta fit: mētis accidit alienatio: defectus: sensus: cessatio: vocis amputatio: pulsus frequētia ⁊ varietas ac debilitas: eiusqꝫ i vltimis cessatio intm̄ vt patiēs mortua esse extimet̄: probetur autē cū bābace subtilissimo qui narib⁹ apponit̄: quo per ipsū anhelitus vtrū moueatur ꝓbetur nec ne. Dehinc autē facies ad ruborē cōuertitur: ⁊ tanq̄ turgida est: matrix sursum trahitur: sicqꝫ cruriū lacerti. Ut aūt leuiari incipit accessio ⁊ mitigari: matrix eneruatur ⁊ ad inferiora descēdit: a qua pauca defluit humiditas ⁊ in vētre fit rugitus: ab inferioribusqꝫ ventositatis emissio. Inflatio autē ⁊ vētositas que matrici accidūt: aut ex mala sūt cōplexione frigida ꝓꝑ quā naturalis debilitatur calor. ⁊ qui ad illū peruenit dissoluitur cibus in vētositatē: aut ex aborsu aut ex sanguine matricis os oppilante: aut exꝑtus difficultate: aut ex matricis oris coadunatione. Nōnunq̄ autē vētositas in matricis ē profundo ⁊ aliquādo inter eius partes raras. Accidit patiēti hec tumor in pēne ⁊ que illi vicine sunt vētris ꝑtibus duritiesqꝫ ⁊ cū distensione dolor: ⁊ attingit vsqꝫ inguina ⁊ stomaci os ac diaphragma. Et ꝓpriū hui⁹ passiōis signū ē q̄ qū que sub vmbilico sunt pulsantur partes vētris vox auditur eorū tanq̄ timpani.

Apostemata matrici accidūt ⁊ magis calꝫ apostēa aut durū. Et calidū q̄dē matrici accidit apostēa: aut ab exteriorib⁹ vt percussione: cōpressione: aut ab interioribus ⁊ ē aut ex mēbrorū cōcussione: aut sanguinis part⁹: aut ex fetus aborsu: aut pariēdi difficultate ꝓꝑ granē qui huic accidit mēbro motū dolorēqꝫ trahiturqꝫ ad illud materia. Hoc aūt apostema aut i oībus ei⁹ ē ꝑtibus ⁊ febris significatur acuta continuaqꝫ capitis dolore: ⁊ colli maxime in vertice: oculorum grauitate: extremorū eneruatione: stomaci corruptione: siti. egestiōis incarceratiōe. vrine duritie ⁊ stillatione quēadmodū dixit hypocras in aphorismorum libro. Cui in ano aut in matrice apostēa accidit: strāguria comitatur. Accidit eteni vesice ⁊ collo eius compressio ex oris matricis coadunatione: aut apostematis cā: aut in parte est ⁊ in parte nō: significatur accidentibus ei⁹ ꝑtis ⁊ confiniū dolore. s. Si eteniꝫ in posteriori ē parte matricis accidit dolor in dorso: egestionis cōstipatio. Si in anteriori fit cū eo pēnis dolor: duricies vrine ⁊ strāguria. Et si in sup̄ioribus dolor accidit super vmbilicum ac stomaci confinibus. Et si in altero laterū dolor inguinibus ⁊ femoribus accidit ac cruribus. Et si in inferioribus ⁊ dolor sub vmbilico ē. Et si in matricis ore dolor his que podici vicinātur accidit: ⁊ si matricis os digito tāgatur inuenitur durū. Furūculi aūt fiūt qū apostēa emissio fit: ⁊ que diximus accidentia fiunt grauiora ⁊ fortiora: adducūturqꝫ illis febres variorū circuituū. horror: ⁊ vt approximat ad eruptionē dolor roboratur ⁊ febres confortātur ⁊ accidit punctura. Et si ab inferioribus ē apostema matricis: sentit homo si locū tangat penis saniē manifeste. hocqꝫ fit qum emissio multa est. Sic quoqꝫ si emissio in matricis fit ore: sanies sub tactu apparet qū digitus matricis imittitur ori. Apostema vero durū quod matrici accidit ipm̄ ē qd̄ sciliros vocatur: acciditqꝫ plurimum in cōfinio

colli eius qum calidū illud precedit apostema aut aliq̃ alia passio post quā durities accidit: generatur autē ex materia melēcholica que in matrice gnātur: sequit̃qʒ apostema hoc matricis in latus iclinatio: ꝛ si nō acceleretur curari. accidit hydropisis. Huius apostematis signa durities est que in penis sentitur loco ꝛ matricis ore: loci grauitas. motus mēbrorum confusio maxie cruriū ꝛ a motu segnities. Transit autē apostema hoc in illud quod cancer vocatur: quod ē apostema durū ꝛ lapideū: quod ex materia fit nigra quēadmodum diximus: aut cholera nigra que eodē generatur in loco Fit autē maxie circa matricis os. ꝛ aliquādo cū vlceratiōe est: aliquādo sine vlceratione. Et qđ sine vlceratione ē dolore significatur molesto in inguinibus ꝛ sub vētre ac in pene. ac dorso ꝛ crossitie dura: que in pene apparet sub ventre ꝛ in matricis ore: estqʒ color eius tanq̃ fecis vini ꝛ nōnuq̃ niger. Qui aūt cancer cū vlceratione est cū his que dixim⁹ signis: accidit ꝛ accidētibus corrosio ꝛ varie feces ac sordes colorqʒ eius ad albū declinat: ꝛ nōnuq̃ sine sorde est: ꝛ eius ad ruborē declinat color. aut viriditatē aut nigredinē. ꝛ nonnuq̃ aquosa fluit ab eo hūiditas fetida odore: colorqʒ eius aut in albū aut nigrū aut rubeū vergit: accidūtqʒ plurima pariter apostematis calidi accidētia.

Durities autem matricis passio dicta apostema est durum. qđ autē in parte eius aut in toto accidit. fitqʒ matrix abinde dura ꝛ lapidea. Passionē hanc que accidit corpori significat debilitas. coloris obfuscatio: ciborū appetitus iminutio. menstruorū cōstipatio. mammillarum tumor ꝛ vētris: intātum vt cui hec accidit passio arbitretur in pricipijs se pregnātem esse. Abeūte autē tēpore hydropicā se putat. Differūt autē passio hec ꝛ hydropis duritie ꝛ soliditate que in ea est: qđqʒ que in hydropisis speciebus appparent signa hic non videntur: ꝛ tamen passio hec si diuturnior duret in hydropisim adducit. Passio que vocatur congregatio coadunatio ē oris matricis nimia cū duritie: acciditqʒ ex apostēate calido qđ dr̃ phlegmō. si circa matricis os acciderit ab exterioribus qū quod in eo subtile ē dissoluitur: quod crossū remanet idurescitqʒ ꝛ lapis fit passionē significat hanc quod p̄cessit calidū apostema: quodqʒ tactu appet oris matricis durities ꝛ coadūatio. Verruce que in matricis accidūt ore ex humore fiunt crosso ꝛ melancholico: agnosciturqʒ passio hec si matricis os aperiatur eo quo aperitur organo. Patebit eteni sensui tactus ꝛ visus simil' si aperiatur.

Emorrois ex melācholico fit humore: quēadmodū accidit ꝛ in ano. Et huius quoqʒ passionis cognitio fit per visus sēsū si matricis aperiat̃ os videbitur eteni manifeste. Et qū sanguinis fluxu tēpore dolor est: color illi rubeus est. Et si quietis sit tēpore humiditas fluit feci similis: ꝛ eius color in nigrū declinat. Fissure ex partus fiūt difficultate: nec in pricipijs apparēt eo q̃ ptus tēpori vicinia sint: ꝛ doloris qui ab eo factus est magnitudini. Post hec aūt egritudinē sētiūt paulatī: ꝛ qū illas digito tāgūt: aut in coitus tēpore qū sāguis ab eis fricatiōis egrediatur causa: apparent aūt manifestissime si matricis apperiat̃ vulua. Pustule ex humorib⁹ fiūt sanguieis: aut materijs quibus imixtus est sanguis. Accidit aūt hoc maxime matricis ori quarū habetur cognitio aperta vulua i matricē directo intuitū: ꝛ tactus sensu si cū digito tāgātur. Vlcera aūt aut ab exterioribus fiūt vt percussione ꝛ pressura que sup matricis cadunt loca: vnde aut rūpitur aut cōteritur. Aut ab iterioribus fitqʒ hoc ex partus difficultate ꝛ magnitudine expressionū: aut ex secundine extractione vel fetus mortui: quibus ex rebus cōtritio accidit aut ruptura. Est ꝛ ex humore acuto cholerico qui incidit ꝛ corrodit. Aut ex apostēatis eruptione: aut pustularū: aliquando sanies hec i matricis ē ore significaturqʒ ipso sensu: qū vulue os sue apitur organo. Significatur aūt qualitas ei⁹ ꝛ substātia humiditatū que egrediuntur varietate. Qū eteni quod matrice egreditur multū est: ꝛ feci simile cū dolore emissionē significat que erupit. Et si sanguis niger ē ꝛ fetid⁹ cū molesto dolore corrosionē significat. Et si qui egreditur rubeus est sanguis rupturā significat aut cōtritionem. Et si emissio aut vlcus sordidū est: ꝛ qđ egreditur carnis aque simile ē: ꝛ dolor est minor. Et si vlcus mūdū ē ꝛ emissio: sanies egredit̃ spissa alba ꝛ q̃titatis pauce: ꝛ cū pūctura ꝛ odore caret.

Matricis egressio foras: aut ab interioribus: aut ab exterioribus fit causis. Et exterioris aut ex secundine extractione si difficil' fiat eius exitus: aut fetus mortui si aliter q̃ opteat educatur: trahiturqʒ ideo simul matrix ꝛ foras egreditur: aut qm̄ mulier ab alto ceciderit loco super clunes. Aut propter pulsationem grauem: ex qua debilitas acciderit ꝛ eneruatio in mēbris ideoqʒ lubrica fit matrix ꝛ foras exit: quēadmodū mulierib⁹ accidit qb⁹ terrores ingerūtur queqʒ in alto nauigant: aut quibus filiorū nuntiātur mortes. Ab interioribus vero humiditatis fit cā phlegmatice ac viscose que lubricā facit matricē quēadmodū mulieribus accidit que iuuētutis trāsierūt tēpus: pp hi⁹ humiditatis que in earū coadunatur corpibus humiditatē. Matricis vero incuruatio ꝛ cōtorsio aut in lat⁹ inclinatio ex chimo fit crosso ꝛ viscoso qui in altero multiplicatur matricis latere inclinatqʒ illā ꝛ a cōceptu prohibet. Et q̃ spermati recta nō fit suscipiēdo. Conceptionis priuatio aut pp mulierē aut certe propter virū fit. Et que culpa est mulieris: aut pp malā matricis cōplexionē: aut morbū organicum: aut humorē qui in eius defluxit cōcaua. Et mala cōplexio si imoderata ē sterilitas fit: ꝛ si nō imoderata cōceptiōis fit priuatio. Hocqʒ aut ex mala cōplexione calida que sperma adurit ꝛ corrūpit: aut frigida q̃ spissat matricē ꝛ coadūat venarū ora pp quas sperma ꝛ sanguis decurrit mēstruorū ad matricem ad quā qū sperma accesserit refrigerat illud ꝛ coagulat: sed nec in testiculis sperma generatur multū: ideoqʒ in ea nō cōpletur generatio. ꝛ si mala cōplexio humida ē sperma nō continet qđ ad ipsā peruenit: eo q̃ nimiū lenis sit lubricāsqʒ exit. Et si mala cōplexio sicca ē semen retinet sed siccitate corrūpit ipsā: ꝛ qđ in ea generatur sperma crossū ē ꝛ durū nec cum generanti distēditur virtute. Morbus aūt organicus qui i matrice est ꝛ cōceptū prohibet: aut ex oppilatiōe ē que venis accidit per quas mēstruus decurrit ad matricē sanguis aut in meatibus spermatis: aut apostemate ꝛ alijs huiusmōi matricis passionibus quas diximus: significaturqʒ signis que in singulis proposuimus. Cōceptus aūt priuatio que humoris fit cā: qui ad matricis defluit cōcauitatē: aut ex humiditate est phlegmatica: aut cholera nigra aut rubea significaturqʒ his que egrediuntur hūiditatibus foras. Plurimū aūt accidit cōceptus priuatio pinguedinis multis cā: eo q̃ iburibus matricis os cōprimat: nec ad ipsū masculi perferat̃ sperma: aut meatus certe cōprimit spermatis ꝛ sanguis mēstrui fitqʒ abinde mēstruū nō decurrere nec sperma ad matricem ꝛ si decurrat paucus certe ac debilis. Ideo ergo hypocras in aphorismorū libro ait. Quecūqʒ preter naturā crasse sūt nō cōcipiūt quoniā opimētū vētris os matricū obturat ꝛ vt extenuētur cōcipiēt. Cōceptus aūt priuatio q̃ viri fit culpa aut mala spermatis ē ex cōplexiōe: aut morbo organico. Ex mala quidē cōplexione spermatis: quoniā aut calidū ē ꝛ adustū: aut frigidū ꝛ coagulatum: aut humidū ꝛ fluxū: nec stabilitur i matrice. aut siccū ꝛ nō dilatatur in ea. Hocqʒ fit si mľieris spermatis cōplexio aut matricis temperata est aut spermati consimilis circa has habitudies virili. Qū aūt muliebris spermatis cōplexio ꝛ matricis virilis cōplexiōi spermatis est cōtraria: multa fit generatio: quoniā qū calidū sperma cū frigido: ꝛ siccū cum humido miscētur: tēperantur ab inuicē ꝛ sic ab eis fit generatio. Organicus vero morbus qui virū a generatione prohibet curuatio est meatus virge. Qū eteni nō egreditur semē recte ꝛ sine mora i matricis non dirigitur finē vltimūqʒ: sed ad matricis descēdit os. Hoc aūt intelliges si qū vir mingit vrina eius recte nō emittitur sed ad inferiora descēdit qū nō torqueatur in lōgū. Et attēdēdū tibi vtrū ne mulieris culpa cōceptus fit priuatio aut viri: per eā quā p̄cipit hypocras approbationē i aphorismorū libro quā dixit. Si scire vis vtrū cōceptus priuatio fiat mulieris culpa aut viri mulierē super scānū sedere fac: ꝛ vestibus operi suis ꝛ aromatibus subuapora. Et si vapores i eius pētrat corp⁹ ꝛ ad narres peruenerit ꝛ os intātum vt eorū saporē in ore iueniat: intellige conceptum ex muliere non ipediri: sed ex viri parte. Qum eteni in matrice oppilatio est ꝛ obturata sunt venarū ora per quas mēstruū ꝛ sperma decurrit ad matricem frigoris aut siccitatis causa: aut morbi organici: aromatum fumus ad mulieris nō penetrat corp⁹. Sicquoqʒ ꝛ si illic humiditas est vaporē extinguit: quēadmodum ꝛ spermatis calorem. Quod si magnus ꝛ fortis illic calor est vaporem alterat ꝛ corrūpit. Et tradunt sapientū quidā qm̄ oportet viri semen super aquā mittere: q̃ si' super aque expāditur faciē ꝛ ꝛ dissoluitur frigidū est ꝛ tenue nec p̄dest. Et si aque imergit̃ ꝛ non supernatat: vtile significat esse generationi. Sē ꝛ si matrix remota sit in loco suo a vulua: aut colli longi aut magni ꝛ masculi virga breuis ē matrix sperma nō potest attrahere ad se nec conceptus fit: ꝛ est viri causa conceptus priuatio. Potes autem hoc ipsū agnoscere ex signis q̃ malā diximus

significare cõplexioné naturalem ⁊ in viro ⁊ in muliere: in te
sticulisq; vt exilitate ⁊ pinguedine: nigredine: albedine: duri
tie ⁊ mollitie: spermatis multitudine: ⁊ paucitate eius crossi-
tie ⁊ tenuitate. Et sciendum mulierez concipere: donec eiꝰ au
ferãtur mẽstrua ⁊ virum generare: donec vite eius transeant
anni septuaginta ⁊ vsq; nonagita ⁊ iuxta naturalis fortitu-
diné caloris in vnoquoq; hoïum ac testiũ eius cõplexionis
calorez. Et ẽ iuuenis qui nõ generat: qui qũ ad etaté accidit
ampliorem generationé celebrat ⁊ e cõtrario. Est aũt causa
quoniaz ꝙdiu corporis eius ⁊ testiũ cõplexio frigida ẽ ⁊ hu
mida anteꝙ̃ ad iuuentutis statũ accedat paruz generat: ad
qué vt peruenerit ⁊ calor confortatur naturalis in corpore te
stesq; calefiunt generationi conuenit. Nonnũꝙ̃ aũt fit hoc
trãsitu a regimine refrigerãti ⁊ humectanti ad calefatiens ⁊
desiccãs vnde ⁊ ꝯplexio téperaẗ. Qui aũt sua ẽ i adoloscétia
generatiõis multe: ⁊ qum in etaté dimittitur non generat: fit
hoc quoniã corporis eius cõplexio ⁊ testiũ in adolescétia ca
lida ẽ ⁊ humida: ⁊ vt ad etaté peruenerit iuuẽtutis: ac gran-
diorum cõplexioni corporis ⁊ testiũ calor dñatur ⁊ siccitas:
aduriturq; spma ⁊ desiccatur nec gñationi prodest. Qui ãt
gñationis ẽ parue in adolescétia ⁊ qum ad etaté peruenit iu-
uentutis ⁊ grandioruz vtilior ẽ: fit hoc qum cõplexio eius ca-
lida ẽ ⁊ sicca ⁊ magni ardoris: ⁊ qum ad etaté ꝑuenit ampli
orẽ calor iminuitur ⁊ téperatur complexio ac sperma: ideoq;
tunc generationi cõpetit: ⁊ nõnunꝙ̃ cã fit transitus a regimi
ne imoderati caloris aut frigoris in téperatum regimé. Hac
quoq; de cã in multis ẽ videre viris. ꝙ in adolescentia femi-
nas generant: in iuuẽtute ⁊ grandioruz etate masculos. Te-
sticulorũ nãq; eorum complexio i adolescétia frigida erat ⁊
humida qum ad iuuẽtutis ꝑueniunt statum ⁊ grãdiorum te
stium fit calida cõplexio ⁊ modicũ sicca: ideoq; masculos ge
nerant. Et nõnunꝙ̃ hoc idé cã fit trãslatiõis regimis. Et
hoc nos oz cõmemorare loco. qd̓ his cõueniés ẽ ⁊ consimile.
vtrũ ne mulier pregnãs sit an nõ: quibus agnoscatur signis.
Sunt auté hec: ꝙ vir coitus tépore matricé sentit veretri ca-
put suggenté: quéadmodũ hyrundo sanguinez suggit: nec a
matrice quicꝙ̃ egreditur spermatis: deinceps os eius coadu
natum sentit ⁊ nimium cõstrictũ. vt tm̃ stibij extremũ nõ pos
sit imitti sine apostemate tamé ⁊ duritie. Hoc autez nimia fit
matricis dilectione in sperma ⁊ desiderio ꝑmaximo. Nõnũ-
ꝙ̃ accidit mulieri horror in coitu paucus ⁊ modica molestia
a subumbilico vsq; ad vuluam confinia. Nec vero mulieris
meustrua decurrũt quéadmodum naturaliter consueuerunt
nec coituz vt ante mulier gliscit. venarũ que in corpore sũt co
lor viridis ẽ. mãmille plus solito stãt: oculorum albũ liuiduz
ẽ ⁊ in viride declinans: itidéq; fatiei color cuz lẽtigibus: sub-
uersio illi accidit: appetitus ciboruz paucitas: ⁊ ad appetitꝰ
declinat malos. Et qd̓ signum cõceptus corroborat: Hypo-
cras in aphorismorũ cõmemorat libro qum dixit. Mulieri
dormitum eunti mellicraté propina: cui si tortio circa vmbi-
licum accidit pregnãs ẽ: sin minie. Facit aũt hoc aqua mel-
lis quoniã iflationem parit ⁊ vẽtositatem: matrixq; compri-
mit itestinum rectũ: eo ꝙ pertransire vẽtositas nequeat: sz in
itestino circũuoluitur. vnde ⁊ tortiones generãtur. Opz aũt
mellicraté crudũ eẽ quo multã generet ventositaté. Ex q-
bus aũt itelliges vtꝝ masculus ẽ. color mulieris pulcher est:
⁊ motus illi facilis. venter subrotundus ⁊ vberum mammil-
larum color rubeus ad nigrum declinans. Si autem mulie-
ris color turpis est ⁊ indecens: motus tardus: venter oblon-
gus. suntq; ei lẽtigies. fetꝰ femia ẽ: ⁊ nõnunꝙ̃ i cruribꝰ eiꝰ tu
mores fiũt. aposteata. ⁊ vlcera. q̃ si fuerit femina ẽ fetꝰ.

Abortiẽdi fetꝰ mľtituͦ aut ab iterioribꝰ fit cãis
aut ab extioribꝰ. Ab iteriõibꝰ ꝓpter
humiditaté viscosã q̃ in matrice ẽ ⁊ fetũ lubricat: aut ex cõple
xionis matricis malitia: qua virtus debilitaẗ retinés: vt fe-
bre aut apostemate quod in matrice fit: aut menstruorum flu
xu cõceptus tempore: vnde fetus iminuitur cibus: ⁊ moritur
ac mortuũ natura pellit ⁊ emittit. Cãe exteriores vt saltus ⁊
saltatio. vox grauis. timor. molestus. ira nimia que semel fit
⁊ subito: sternutatio si perseuerauerit. percussio si super vte-
rum ceciderit: aut dorsũ medicamé laxatiuũ phlebotomia q̃
anteꝙ̃ fetus maior sit fit: aut quz magnus ẽ: aut ab alio quo
uis loco sanguis imoderatus fluxus corporis. Pariendi
difficultas aut matris fit cã: aut hine: aut fetꝰ: aut aliquaꝝ q̃
exterius accidũt rerũ. Ex matre qd̓ si pinguis ẽ: aut vulua il
li parua: aut virgo: aut formidola: aut debilis virtutis: nec fe
tũ põt expellere. Aut apostema illi ẽ i matrice: aut alie matri
cis passiones: aut alicuius alterius mẽbri passio: aut partus
ipse nõ suo fit tépore. Propter fetũ si magnus est aut pin-
guis: ideoq; nõ descẽdit ad inferiora: aut caput illi magnum
ẽ: aut capitũ duũ: aut mortuus aut plures vno sũt fetus. Aiũt
eteni quidã se vidisse mulieres quinq; peperisse tres aut qua
tuor ipse vidi. Sed ⁊ si fetus nõ vt oportet egrediatur: nec ea
qua decet figura. Eius auté egressio naturalis ⁊ cõpetẽs
ẽ vt caput eius egrediatur primũ: sintq; manus eius sup co-
xas vtrasq; expanse ⁊ in nullũ declinet latus: aut vero pedes
eius exeãt prius in nullã inclinatione facta parté. Quz ergo
fetus alio ꝙ his egreditur mõ eiꝰ egressio ẽ aliter ꝙ̃ expedit.
Et partus ꝓpter secũdinã fit difficultas: aut quoniã non
dissoluitur ꝑꝑ suaz crossitiẽ: aut qm̃ anteꝙ̃ oporteat dissolui
tur: aut ꝑꝑ tenuitaté eiꝰ. Et difficilis fit partꝰ ꝑꝑ ea q̃ ac-
cidũt exterius: aut ꝑꝑ aeré frigidũ: que partes adunãtur ma
tricis ⁊ densantur: aut calidũ qui corpus rarescere facit ⁊ vir
tuté dissoluit nec fetũ põt expellere. Et in oïbus his acciden-
tibus ⁊ habitudinibus si sternutatio accidat mulieri facilis
fit eius partus: quéadmodũ in aphorismorũ libro testaẗ hy-
pocras. Si mulieri in matrice passio ẽ ⁊ partus difficultas:
sternutatio fiat: signũ laudabile. Aiũt auté obstetrices: qm̃ fe
minarũ partꝰ lõgior sed debilior ẽ: parere auté masculos acu
tius ⁊ grauius. Et si partus tépore ante partũ sanguis egre-
ditur difficilis fit partus: si differtur leuis.

Capꝫ. 40ꝫ. de mãmarũ passiõibꝰ cãis quoq; ⁊ signis.

Mammillis q̃ accidũt passiões: alie cõmu
nes sũt: fiũtq; i eis quéadmo
dũ ⁊ i reliqs extioribꝰ mẽbris vt mala ꝯpľo ⁊ apostéa
tũ diuersitates ⁊ hoꝝ cognitio eisdẽ fit. q̃ dcã sũt aľs. alie illis
ꝓpe sũt vt apostéa caľz qd̓ ex lactis fit: coagľatõe i eis signi
ficaturq; inflatione ⁊ duritie: dolore ⁊ coloris rubore: aut sã-
guinis nodatio: significaturq; inflatione sed modica duritie
⁊ sanguis in vberibus manifestatione quz exprimiẗ. Ait ãt
hypocras hoc insaniã significare. Gal. aũt ait hoc nõ semꝑ
eẽ sed raro: quz sanguis ascẽdũt vapores ad cerebrũ. Accidit
aũt mãmillis vnã reprimi eaꝝ: aut vtrasq; dũ pregnãs ẽ mu
lier. Hoc aũt fetus significat nocumétũ: aut certe futurũ abor
sum. Et si vterq; cõprimẽtur ⁊ fetus vnus ẽ aut duo qcquid il
lud ẽ mulier emittit. Et si altera tm̃ ⁊ fetus gemellus ẽ alteri
us fit aborsus: ⁊ si dextra deprimitur masculus abortitur: si
sinistra femina. Est ãt cã qm̃ sanguis iminuitur ⁊ paucus fit
in venis que ad mãmillas tẽdũt a matrice: ⁊ sanguis ad ma-
tricis declinat partes: ꝑꝑ eã q̃ accidit nature ad expellenduz
fetũ ⁊ emittẽdũ violentiã. Ideo materia a mammillis in ma
tricis declinat partes ⁊ ad eas descendit. Accidit ãt mamilľ
grauidationis tépore durities: significaturq; dolore qui pre-
gnãti in genibus ⁊ vertebris oculisq; fit quéadmodũ testaẗ
hypocras. Sanguis eteni si in mamillarũ vasis multipliceẗ
expellit illũ: aut ad inferiora corꝑis versus genua ⁊ anchas
natura: aut ad superiora: fit abinde in oculis dolor vt obtal-
mia ⁊ ardor. Hic est tractatus cõplementũ de passionibus q̃
genitalibus accidũt mẽbris.

Capitulũ. 41ꝫ. de ancharũ passionibus ⁊ pedũ causis
quoq; earũ ⁊ signis.

Passiones que anchis ⁊ pedibus accidunt
sũt sciatica. arctetica. podagra.
Et sciatica spẽs ẽ quedã arctetice ⁊ disgregatio-
nis doloris. Hec eteni passio in disgregatiõe oritur coxe. Dif
fert aũt sciatica ⁊ arctetica: quoniã hac in passione dolor in
exterioribus ẽ ossis coxe ⁊ vsq; genu disgregationẽ attigit ⁊
aliqñ ad cauillã vsq; descendit ⁊ pedis vltimuz a ꝑte extra-
nea. Fit auté aut ex humore phlegmatico crosso ⁊ in anche
disgregatione cõcluso: ⁊ nõnunꝙ̃ ancha euellitur hac in pas
sione ꝑꝑ huius humoris viscositaté. Q: si huiꝰ prolixius fiat
passionis tépus retrahitur pes ⁊ claudicatio fit: neq; eteniz
ad pedé cibus penetrat quéadmodũ oporteret: ideoq; atte-
nuatur ⁊ deficit. Ideoq; hypo. in aphorismoꝝ libro ait. Cui
dolor est in ancha ⁊ diuturnior vertebrũq; resilit: pes eius to
tus cõtrahitur ⁊ claudus fit: peior ãt passio hec quz acciderit
in sinistro fit latere. Artetica apostema ẽ qd̓ in disgrega-
tione fit mẽbrorũ ⁊ nõnunꝙ̃ in disgregatione fit pedũ: vt dis
gregatione fit cauille ⁊ articulorũ maximeq; in pollice voca
turq; podagra. Si ãt in alijs fiat disgregationibus vt genu.
manuũ. cubitoꝝ. ⁊ oïbꝰ corꝑis disgregationibus artetica vo
caẗ. Et nõnũꝙ̃ passio h̃ i maxillaꝝ fit disgregatõibꝰ ⁊ auri-
bꝰ. spõdilibꝰ epatis ⁊ splenis. alijsq; mẽbris intm̃ vt nõ agno
scatur cã ex qua passio generatur. Fit ãt hec ex disgregatio-
nis debilitate materiaq; que ad illã ꝓfluit repletq; illã ⁊ di-
stendit neruos ligamẽtaq; que in ea sunt vnde ⁊ dolor fit mo
lestus. Dolor hac in passiõe grauis fit duabus ex cãis. al-
tera ẽ ꝑꝑ sensus virtuté que in ligamẽtis est ⁊ neruis. Altera

qm̄ quãꝫ superfluitas in foueã cecidit que in disgregatione est cito nõ dissoluitur pp̄ horũ duritiẽ mẽbroꝝ ⁊ superfluitati locus nõ est ad quẽ tẽdat ⁊ trasferatur queadmodũ in mollib⁹ ⁊ teneris fit mẽbris. Et harũ passionũ durissimus dolor passio ẽ podagre: cuius dolor idõ molestior factus est ceteris oibus arteticis doloribus: quãꝫ ipodagra materia ad pollicis defluit disgregationem que scilicet parua est: ⁊ illi non sufficit. Idcirco itaqꝫ illam nimium distendit. Qum etenim multa est materia ⁊ adparuam pellitur disgregationem: vt que pollicis ẽ pessimum est: quoniam disgregationem distendit paruam magna ⁊ molesta distensione. Qum aũt ad disgregationẽ pellit̃ magnã vt eã que anche ẽ laudabilius ꝓcedit. Diuiditur nãqꝫ ⁊ disgregatur in disgregatione: nec illã distẽdit moleste. Disgregationis aũt debilitas fit: aut naturaliter ab ipsa formatione hois: aut laboris magni cã in qua disgregationes fatigãtur: vt equitatio cõtinua in qua pedũ debilitantur disgregationes ⁊ pollicis maxime: aut offensiõis causa qua disgregatio ipsa offendit rei cuipiã: aut percussiõis q̃ super disgregationis incedit locũ. Materie autẽ ad disgregationẽ defluũt: aut ex superfluitatibus que in aliquibus sunt mẽbris nobilibus ⁊ illas expellunt: aut pp̄ multi vsũ laboris ⁊ cursus nimij equitationisqꝫ cõtinue: multo quoqꝫ coitus vsu que inter fortiores huius passionis cõtinctur causis: maxieqꝫ siquis eo post repletionẽ vtatur ciborũ. Idõ ergo hypocras in aphorismorũ ait libro. Pueri ⁊ eunuchi nõ podagrizant. Hoc ideo dixit: quoniã pueri coitu nõ vtuntur. Coitus nãqꝫ vna ẽ fortissimarũ podagrã generatiũ cãrũ: ⁊ post ciboꝝ repletionẽ maxime. Ait aũt in eorũ que dixit sup̱ hac re hypocras expositione galienus: quoniã eunuchi ⁊ si non vtãtur coitu: sed tamẽ aliquãdo vtuntur regimine qđ eorum replet corpus superfluitatibus: vt ciboꝝ multitudine ⁊ multa ebrietate: otio quoqꝫ ⁊ quiete ⁊ exercitij dimissione ac balnei accidit qꝫ eis ea de cã podagra quãꝫ huiusmodi vtuntur regimine. In pueris aũt profitetur se nullũ vidisse cui hec eẽt passio nisi cui artetica frigida ẽ in manibus ⁊ genibus. Acciditqꝫ pariter hac in disgregationũ passiõe dolor ẽt disgregatiõis pedũ. Ait quoqꝫ mulieri podagrã nõ fieri nisi mẽstrua amputẽtur ipsius. Que etenim in eius cõgregãtur corpe superfluitates mẽstruoꝝ in exitu oẽs emittunt̃. Ait ãt gal's mlierẽ se vidisse cui podagra eẽt: nec tñ mẽstruis ãputatis qm̄ malorũ ml'tiplicabat sũptũ ciboꝝ. Et i alio hypocras aphorismo podagre inquit passio vere ⁊ autumno magis mouetur. Et Galienus in eius dixit expositione: quoniã passio hec i vere fit maxime: eo ꝙ vtãtur homines ml'tis hyeme cibis malqꝫ ex quibus in corpore superfluitates adunãtur: vt igitur ver redit liquefiunt humores ⁊ mẽbra eis ledũtur in quibus sunt superfluitates he expellũtqꝫ ad debilia eas loca. Cui⁹ itaqꝫ disgregationes debiles sunt ⁊ superfluitatib⁹ suscipiẽdis apparate decurrũt ad eas superfluitates ⁊ hec generat̃ passio. Autũno quoqꝫ superfluitates in hoiũ corporibus fiunt ml'te: propterea ꝙ multis vtãtur estate fructibus: facto itaqꝫ autũno cõplẽtur sup̱fluitates ⁊ mẽbra nocẽt: idcoqꝫ ad debilia pellũtur loca: si contigerit causas que defluxum faciũt materiarum apparatas esse quas superius exposuimus. Hec sũt que Gal. in expositione eorũ que hypocras de podagra dixerat contulit. Fit vero podagre dolor ex generatione. s. hereditaria que est a patribus. Qum eteni mẽbrũ aliquod patris debile ẽ ⁊ in filio eius idẽ debile ẽ mẽbrum materiasqꝫ suscipiens. Radicaliũ etenim mẽbroꝝ fundamẽtũ ⁊ cõpositio ex spermate est. Sperma vero huius patientis hominis humoribus est imixtum hũc generãtibus morbũ quiqꝫ ex hoc generatur filius spermate huius est apparatus susceptiõi morbi: qm̄ pedes eius debiles sunt naturaliter. Sic itaqꝫ omne debile mẽbrũ natura submergit ⁊ ad ipsum mittit materias. Ideo ergo in corpore mẽbrũ si videris plurimũ infirmari: ⁊ materias ad illud defluere: debilius oibus intelligas corporis mẽbris: ⁊ quãꝫ tãꝙ aliorum facum est purgatio mẽbroꝝ. Et nonnũꝙ podagra ac artetica ex cura accidunt ⁊ tristitia vigilijs quoqꝫ: ⁊ alijs huiusmodi animalibus accidentibus quas in corporis interioribus superfluitas excitatur ⁊ ad aliquã tẽdit disgregationũ fitqꝫ hec passio hec. Maxime aũt passiones he artetica scil' podagra ⁊ sciatica: his fiunt q superfluis vtuntur cibis ⁊ potibus nimijsqꝫ quiete ⁊ otio: ⁊ assuefaciunt coitum magis aũt post cibũ: exercitij iminuunt vsum ⁊ disgregationes illis debiles sunt: aut natura aut per acidens. Que ad disgregationes mittuntur sup̱fluitates aut sanguinee sunt: significaturqꝫ qui accidunt loco tumore rubore dolore: percussionis molestia: quoniãqꝫ que apponũtur desuper prosunt refrigerãtia: nocent autẽ calefacietia: qđ que qui patitur regimine ante vsus est sanguinẽ generanti. Aut cholerice que citrinitate significantur coloris nimio dolore inflationis paucitate: quodqꝫ in proximaꝝ spargitur loca disgregationũ: prosunt illi refrigerãtia: nocent calefacientia: patiẽs quoqꝫ choleram ante vsus est generanti regimie. Sunt etiã materie he melancolice: quas coloris significat liuor ⁊ ad nigredinẽ declinatio apostematis duritiex ⁊ patienti calefacientia prosunt ⁊ humectãtia regiminisqꝫ vsus antecedẽtis ciborũ: quorũ cholerã fuit generare nigram. Sunt qꝫ phlegmatice q̃ coloris significãt albore ⁊ apostẽatis paucitate doloreqꝫ i ꝓfũdo disgregatiõis estuãti: ꝓsũtqꝫ apposita calida actu ꝙqꝫ patiẽs phlegma gnãnti i ꝓcedẽtib⁹ vs⁹ ẽ regie vt cibis frigidis ⁊ hũidis otio exercitij paucitate balnei abstinẽtia ⁊ alijs huiusmodi quorũ ẽ phlegmatice sup̱fluitatis generatio. Hec aũt passio qum phlegmatico generat̃ humore ⁊ viscoso si diuturnioris in disgregatiõe sit tẽporis crossities eius ⁊ viscositas augetur: doec lapides ⁊ calculi ab eis generẽtur queadmodũ ⁊ in vesica. Qđ qum factũ fuerit nulla disgregatiõis illius curãde restat via. Fit etiã qum materia hec ex quatuor humoribus ẽ cõmixta: signif icatqꝫ signorum varietate. ⁊ que huiusmodi fit materia difficile intelligitur. Causẽ itaqꝫ passiõis huius multe sunt queadmoduꝫ diximus ⁊ ostẽdimus: ideoqꝫ ⁊ difficile curatur. Et sciendũ quoniã apostematum plurima que in disgregationibus oriuntur saniẽ nõ faciunt: quoniã que in eis est humiditas crossa est. Hec ergo qum eo vsqꝫ creuerit vt carnẽ infundat que circa disgregationẽ est apostema fit: apostematib⁹ simile hyposarcham ⁊ carneam habẽtiũ hydropisim: ⁊ si cũ podagre dolore apostema est longius tẽpus quo durat ⁊ mitigat̃ sũt xl. dies. Hoc autẽ si materia crossa fuerit: ꝙ si subtilis breuioribus quiescit diebus. Hec est signorum diuersitatũ assignatio: quibus passiones significantur ⁊ accidẽtium que i singulis fiunt mẽbris interioribus. que signa dicũtur significãtia. Et quoniã oia que dicũtur significãtia ostẽdimus signa: ⁊ diximus ad sufficiẽtiam medico quo presentes possit in corpore morbos ⁊ accidẽtia agnoscere: iã de signis futura significantibus tractandũ videtur que portendẽtia vocantur.

Sermo decimus prime partis libri cõpleti artis medicie qui dicitur regalis dispositio Hali filij Abbas discipuli Abimeher Moysi filij Seyar de morborũ signis sensui manifestorum que dicũtur portẽdentia: duodecim habens capitula: translatio Stephani philosophie discipuli de arabico in latinum.

Capitulũ primũ vniuersalis disputatio de signis futura portendẽtibus ⁊ diuisione eorum.

D

Ico quoniaꝫ sciẽtiam habere horũ que futura ꝓnũtiãt signoruꝫ non minoris est vtilitas ꝙ eoꝝ que presentia significãt: imo vtiliora sunt ⁊ excellẽtiora. Portendentium nãqꝫ signorũ quedam morbũ portẽdunt vẽturum: hocqꝫ in sanorũ ẽ corporibus. Et quedã a morbo significant salutem: quedã morbi malitiaꝫ ⁊ i eo piculũ: queda vero certum portendunt interitum ⁊ hec tria in corporibus inueniuntur egrotantium. Medicus autẽ si precesserit ⁊ agnouerit qui i corporibus futuri sint morbi ⁊ passiones regimine vtetur ⁊ cura que morborũ causas ⁊ passionũ ãputent futuraꝝ probibeantqꝫ accedere: eoqꝫ seruabunt

in sanitatis bitudine sana corpora. Si aũt ꝑcesserit ⁊ agno
uerit a suo liberandum morbo patienteᷝ: cura eius certa erit
⁊ fides ad sananduꝫ: spetieqꝫ in sua hẽbit cura ⁊ opa. Si ãt
infirmum pꝛescierit piturum curã nõ adhibebit: nec se ipsum
fatigationi opponet. Et auteᷝ in hoc vtilitas ꝙ magna medi-
co. Si etenim preuiderit hec ⁊ ante porteᷝderit futura omnes
ad eius inclinãtur homines medelaꝫ ĩfirmi ⁊ fidunt ampliꝰ
in eo ⁊ ad illũ immittuntur: vnde ⁊ bone adipiscitur laudis
famã ac honestatis memoriã: ac in artis peritia laudeᷝ glorio
sam cũ vtilitatis copia. Que qũ ita sint pronosticorum scien
tia ⁊ quid futurum sit in sanis ⁊ egrotantibus magna ẽ vti-
litas ⁊ excelleᷝs. Nos itaqꝫ loco hoc de portendeᷝtibꝰ incipie
mus signis qui morbi ⁊ passiones ĩ sanis futuri sint corꝑibꝰ.

Capitulũ. 2ᵐ. de signoꝝ significatione qd in sanis sit cor
corporibus futurum portendentibus. ⁊ de repletõis signis.

ꝺ Dico quoniam signa in sanis corporibus porteᷝ
dentia quid morborum passionũqꝫ futuꝝ
sit: aliqua cõia sunt: aliqua propria. Dico aũt hoc lo
co signũ cõmune: quod vnuꝫ ideᷝqꝫ multorum est porteᷝdens
morborum. Hec itaqꝫ signa huiusmodi sunt repletioneᷝ signi-
ficant ⁊ malos humores. Propria auteᷝ dico signa quorum
vnũ ideᷝqꝫ vnuꝫ tantuꝫ porteᷝdit morbuꝫ. Nos itaqꝫ primum
de cõmunibus que repletionis ⁊ malorũ humorũ sunt dispu
tabimus signis. Repletio igitur fit queᷝadmodum alio nostri
libri dictum est loco ex multa ciboruꝫ abundantia ⁊ potuum
exercitij dimissione ⁊ balnei: otij copia ⁊ quietis: ideo que in
corpore congregantur superfluitates plures sunt ꝙ que dis-
soluũtur ab eo: tam ⁊ si superfluitas bona sit a laudabili ge-
nerata cibo. Maxime auteᷝ hoc in cõstipatorum corporibus
fit ꝓrorũ: qm̃ in corꝑa huismodi repletio accelerat ꝑꝑ qꝺ
pauca ab eis dissoluantur. Ait auteᷝ Gal. in si epidimaꝝ
sermonis expositione. Qui labori quotidie insistit graui ⁊
diuturniori tempore. ac quotidie donec fiat illi angustia. ⁊ vi
num bibit multũ: eiusqꝫ labor nõ suo fit teᷝpore post cibũ sciliꝫ
⁊ anteꝙ imutetur ⁊ fiat sanguis: in huiusmodi hoĩs corpo-
re cholere adunãtur multe laboris cã: ⁊ humor crudus mul-
tusqꝫ cã vini ⁊ laboris non suo teᷝpore assiduitate. Difficilio
res aũt ⁊ duriores morbi sunt quꝫ in eo adunãtur cholere ⁊
luteus humor: quorũ ꝙtitas simul multa ẽ ⁊ hũoruꝫ malitia
ex multorum fit ciborũ malorum ⁊ illaudabiliũ porrectione
chimos generãtium reprobos. qꝺqꝫ ex eis in corporibꝰ rema
net hoĩum peius est ꝙ qꝺ dissoluitur. Repletio aut in cor-
pore fit iuxta qꝺ vasa continẽt ⁊ cõcauitates: aut ex virtutis
indicatur collatione. Et que ꝫꝫ vasa ⁊ cõcauitates ẽ repletio
multitudo ẽ chimorum ĩtra venas posita ⁊ arterias: que eas
amplius ꝙ sufficiãt replent ⁊ disteᷝdunt queᷝadmodum vter
humiditatibus repletur. Fit aũt hoc maxĩe ex spũ ⁊ sangui-
ne. Sũt illi signa ꝙ corpus multe repletiõis est: replete eiꝰ ve
ne crosse ⁊ turgide distense ⁊ corporis color rubeus: tactꝰ eiꝰ
calidus. lꝫ illi calor ex labore nõ insit. labor nãqꝫ distensioneᷝ
facit ⁊ caloreᷝ in corpore. Sꝫ nec illis cã est aque calide laua-
crum. aut aeris calidi obuia. Hec eĩm sanguineᷝ ad corꝑis in
clinãt exteriora ⁊ venas repleᷝt: colorqꝫ fit corꝑis rubeus. ta-
ctus calidus. Sentit aũt pariter qui eiusmodi ẽ segnitieᷝ ener
nationeᷝ corporis. exteᷝsiones. alices scilicꝫ oscitatiões. somni
abũdantiam: in capite inuenit grauitateᷝ. cephaleã. in sensibꝰ
turbationeᷝ. hebetatur cogitatio ⁊ nõnunꝙ multus fit nariũ
fluxus ac emollitur natura. Aut certe pꝛecesserũt que repleti
onem approbant cause: vt ciborum ⁊ potuũ calidorũ nimia
vbertas: otijqꝫ ⁊ qetis multus vsus: balneoꝝ nulla aut pau-
ca frequeᷝtatio. Signis his repletionis ꝫm vasa significatur
abundantia que sunt. s. sanguis multitudis signa. Q si cum
his pariter viderit suo hõ in somno multas res letas ⁊ aiaꝫ
eius exilarãtes: ⁊ quibus rubeus sit color firmius erit signuꝫ
sanguis dñationis. Repletio aut que ex collatiõe fit vir-
tutis huiusmodi est si virtus debilis est: nec supfluitatis que ĩ
corꝑe est preualet ferre põdus: tñ ⁊ si parua sit seᷝnit hõ ĩ corꝑe
grauitateᷝ: lꝫ ĩ corpore repletio nõ sit: nec sit illi egritudo aliꝗ
aut lesio: qm̃ hac in hitudine corꝑis superfluitas mala nõ ẽ.
Huius repletiõis collatio aut fit ad virtutem aialem corpus
moueteᷝ: ideo qꝫ corpus onerosuꝫ apparet ⁊ meᷝbra difficile
moueᷝtur. Aut ad regenteᷝ corpus fit hec collatio virtuteᷝ. nãꝫ
s. qm̃ a ciborũ digestione debilitatur quos illi hõ porrigit: vñ
⁊ ex eis supfluitates restãt ĩ corꝑe q̃s corpꝰ ferre grauat. nec
sufficit illis sua virtꝰ debilitate tã ⁊ si supfluitas mlta nõ sit ꝗ
corpꝰ replcat. Sũt ãt huiꝰ signa rei pigritia ⁊ segnities ciboꝝ
appetitus paucitas. ꝙqꝫ hõ suo videt ĩ sõno tanꝙ aliud gra
ue ⁊ onustũ super se: vrina eius colorata nõ est: in sõno sudor
multus: ⁊ tameᷝ cũ his inflatio disteᷝsio ⁊ rubor in corpore nõ
videtur: pulsus magnus nõ ẽ: qm̃ qui hec facit chimus multꝰ
nõ ẽ qui meᷝbra repleat: sed multus quideᷝ ẽ collatione ad vir-
tutis debilitateᷝ fcã que ferre nõ sufficit. Et humorũ mali
tiam in corpore significantia signa sunt hec: si malus in cor-
pore qui ẽ humor sanguis fuerit: eius signa illa sũt que reple
tioneᷝ significãt ꝫm vasa: ꝙ eius. s. dñs grauitateᷝ sentit a mo-
tu segnitieᷝ ardoreᷝ ⁊ ruboreᷝ in facie: sed ⁊ oĩ corꝑe: nisi ꝙ su-
pernatãs illi videtur: aut liuor aut citrinitas corporisqꝫ vene
replete sunt: pulsus varius parũ magnus: ⁊ in ore sentit dul
coreᷝ. Et quoniã sanguis sine alicuius aliorũ nunꝙ solus est
admixtione humoris ⁊ dulcedini eius admiscetur aut ama
ritudo aut salsugo: aut acerbitas: ⁊ est in corꝑis exterioribus
lutositas ⁊ nõnunꝙ cũ eiusmõi eᷝt pustule appareᷝt. Vsus eᷝt
is ẽ hõ in precedeᷝtibus regĩe calido ⁊ humido: cibis. s. calidis
⁊ humidis: vt carniũ multa comestione ⁊ dulciũ. Sed ⁊ si pa
riter etas adolesceᷝtia ẽ: teᷝpus ver regio meridionalis: firmiꝰ
erit signũ sanguineᷝ dominari. Sic quoqꝫ ⁊ si videat in som-
nis ea quorũ rubeus ẽ color: sintqꝫ odoris fetidi: aut quoniaꝫ
dulces comedit cibos qbꝰ modica sit imixta amaritudo: aut
salsugo: firmissimũ erit signũ sanguineũ dñari ⁊ male cõple-
xionis humoreᷝ. Hec itaqꝫ si apparuerint signa sanguineos
portendunt morbos: vt febres continuas que sinochi vocan-
tur apostema qꝺ phlegmõ dicitur: variolã: rubeolã: ⁊ thaba
nas. maserã. suffocationeᷝ. sanguis sputũ. a naribus fluxũ im
moderatũ. obtalmiã: venarũ inflationes que in ano sũt: ali-
osqꝫ huiusmodi q ex sanguis repletiõe fiũt morbos. Reli
quorũ aũt humorum significãtia malitiã signa sunt hec. Si
corꝑi dñans humor fuerit cholericus malus: corpus ipsũ ad
citrinitateᷝ declinat ⁊ flauoreᷝ: ciborũ appetitꝰ fit debilis: ama
ritudineᷝ in ore hõ sentit: pũcturã ⁊ morsũ ardoreᷝqꝫ in stoma-
ci ore: subuersioneᷝ ⁊ angustiationeᷝ: vomitus fit illi choleraꝝ:
⁊ solutio inferior: sitis ⁊ in lingua siccitas. oculoꝝ ꝓfundatio
horror: vrina effunditur rubea clara tenuisqꝫ pulsus subtilis
est: velox frequeᷝs. pustule apparent cholerice. Homo quoqꝫ
antecedenti regimĩe vsus ẽ calefacieᷝti ⁊ desiccanti vt multis
alijs. cepis. pipere. ⁊ melle. sinapi ⁊ his similibus laboreqꝫ mlᵗ
to ieiunio. balneoqꝫ. Q ⁊ si tempus ẽ estas: iuueᷝtutis etas re
gio casa ⁊ sicca cetrius erit signũ dominãteᷝ eeᷝ cholera rubeã.
Si ãt pariter in sõnijs inceᷝdiũ viderit ⁊ fulgura resqꝫ croce-
as ⁊ his similia significãtius fiet hiꝰ humoris regnare domi
nationeᷝ. Et que in huiusmodi sperantur habitudĩe morbi sũt
cholerici: vt febres tertiane. causon. acuti morbi vt phrenesis
mania: pleuresis que ex cholera fit icteritia: apostemata que
vocantur. herisipila. formix. epatis ardor. vrine adustio. inte
stinorũ apostema. ciborum appetitus paucitas ⁊ sitis copia.
Meticũ aut significãtia signa humoreᷝ corporis color ni
ger aut liuidus: sentiturqꝫ in ore acerbitas ⁊ siccitas: somni
paucitas cogitationis copia: aĩe torpor ⁊ malitia: faciei tristi
tia: oris stomaci cõpressio: apparetqꝫ morphea ĩ corꝑe nigra
pulsus ẽ subtilis. tardus. durus. vrina alba tenuis. Et si in an
tecedentibus vsus ẽ hõ regimĩne cholerã generãti nigraꝫ: vt
multa vaccine carnis ⁊ cameline ac caprine comestione he-
demanis: lenticula caulibꝰ similibusqꝫ laboris quoqꝫ copia
⁊ venenoꝝ obuia tristitijsqꝫ se exposuit ⁊ curis: sꝫ ⁊ si ꝑiter ĩ
sõnis exterreᷝt sõniaqꝫ frequeᷝtat pauoreᷝ ĩfereᷝtia ⁊ terribilia:
aut res nigras ⁊ obscuras ac tenebrosas ⁊ que visui sũt tur-
pes ac odoris fetidi: certius erit signũ cholerã dñari in corꝑe
nigrã. Q si grãdioꝝ hec comitaᷝt etas ⁊ anni teᷝpus autũnꝰ
ẽ preseᷝs: regio frigida ⁊ sicca: cõuenieᷝtius fit cholere nigre si-
gnũ. Si hec itaqꝫ apparuerint signa melãcholicos porteᷝdũt
morbos vt lentigines: morpheã nigrã: elephãtiã. desipientiã:
aĩ recessũ apostemata cãcrosa: cutis excoriatiões: varices: ele
phãticum morbũ: febres quartanas: splenis dolores aliasqꝫ
melãcolicas passiones. Phlegmatis aũt mali sũt signa.
pigritia. terror meᷝtis. segnities ⁊ hebetudo. eneruatio. saliue
fluxus. screatuũ vbertas. somni copia. capitis grauitas. estua
tio. ⁊ corꝑis ⁊ coloris eiꝰ ad alboreᷝ declinatio. ciborũ appeti-
tus paucitas ⁊ digestionis indigeᷝtia. sitis inopia. nisi phleg-
ma salsũ fuerit. Cuius signũ ꝙ eius dñs in ore saporeᷝ sentit
salsũ. Huiꝰ humoris pulsus crossus ẽ ⁊ mollis ac tardus: vrina
ẽ alba turbida: hõqꝫ in antecedeᷝtibꝰ phlegma generanti vsus
est regimĩe: ⁊ ciboꝝ mltitudĩe maximeqꝫ phlegma generãtiũ
vt piscibus receᷝtibus lacte quema. agnoꝝ carnibus: fructibꝰ
humidis ⁊ similibꝰ. Recessit ãt ab exercitio ⁊ balneo: aut cer
te balneis post cibũ vsus ẽ. Q si pariter illi senectutis ẽ etas
teᷝpus anni presens hiemale: regio frigida ⁊ humida: robusti
us ẽ signũ phlegma corꝑi dñari. At vero si cũ his ĩ sõnis vi
derit tanꝙ aquã sup se frigidã ifũdi: aut se nãteᷝ. aut pluuias.
flumia. niues. aut oppressio fit illi nocte ⁊ sil'ia. certius erit si-

gnū phlegma dn̄ari. Hec igiť si apparuerit signa morbos por
tēdūt aduenire flaticos vt palisiz. faciei ꝯtorsiōcz apoplexiā.
epilepsiaz vertigines litargū: quotidianaz febrē: aliosqz huiꝰ
modi phlegmaticos morbos. Qui vero videt in somnis tā
ꝙ in fetido se esse loco: signum illi est eius in corpore humorē
esse putridū. Et cui sanorū in corporis superficie prurigo pu
stule ꝛ petigo apparz: significat in eiꝰ corpore malos esse hu
mores. Hec sunt quibus humorū multitudo significantur si
gna ꝛ eorū in corpore dominatio. Que qū apparuerint pre
uenire necesse est ꝛ causas amputare: quibus hec fiunt rebꝰ
ante ꝙ plenius fiant morbi: quēadmodū eo exponemus in
loco quo quēadmodū anteuenire ꝛ morborū oporteat preca
uere aduentuz explicabimus.

Capitulū. 3ᵐ. de proprijs signis morbos futuros portē
dētibus.

Signa cuiqz morborū iaz futurorum propria:
quedaz ex rebus nālibꝰ quedā ab extra
naturalibus ducuntur. Et ex naturalibꝰ que sumūť
rebus suut: quz sani aliqua corporis habitudo a natura imu
tatur ꝛ ab ea qua vsum est cōsuetudine in ꝙtitate: aut habitu
dine aut tēpore: morbū portendit aut q̄ nec sanitas nec egri
tudo est habitudinē. Appetitus nāqz ciborum intuēdus si au
geatur: aut iminuatur: aut ante cōsuetudinis moueatur tēpꝰ
vel differatur: aut cibos homo nō cōsuctos declinet: aut dele
ctetur aliquibus: quibus antea nō. Aut abomineť ea quibus
ante delectabatur. Sicqz ꝛ potus appetitus si multiplicetur
aut iminuatur: aut in i cōsuetam declinet speciez ꝛ calida de
sideret aut frigida. Sic ꝛ si que corpore emittūtur plura sint:
aut pautiora ꝙ oporteat: aut eorū fuerit imutatus color vel
liquor: aut tēpus vt egestionis si fuerit mior ꝙ cōsuetudo dat
ꝙtitas: aut maior: aut acceleret: aut differatur tēpore quo so
lita est egredi: aut certe tenuis est: aut spissa vel crocea: seu ni
gra vel fetida. Urina etiam si amplior ꝙtitate sit potus aut
minor: aut rubea aut alba: ꝛ aliorum huiusmodi colorum te
nuis aut spissa vtrū a suo differatur tēpore vel acceleret. Ca
uēdum est quoqz i ea q̄ inferius egreditur vētositas si augea
tur aut iminuať. Sudor si solito paucior sit aut amplior: aut
colorē certe vel odorē imutauerit. Si quoqz mēstruorum san
guis vtrū multus sit aut paucus: vtrū ne colorem imutaue
rit a cōsueto. aut si incarceretur ꝛ nō exeat. Eodēqz ꝛ sāguis
modo qui ab venarū que in ano sunt ore defluit. si quidē hec
illi fuerit intētio vtilitatis. Somnus quoqz cōsiderādus vtrū
maior aut minor ab eo qui in cōsuetudine currit habeať: aut
nō suo accidat tēpore: sicqz ꝛ somnia si multiplicētur aut mi
nuantur. Et sternutatio ructatus que ab naribus fluunt hu
miditates ꝛ ab vna: sordes etiam que auribus emittuntur si
plures sint aut pauciores vel cōsuetudinē transiliant in tēpo
re ꝛ quauis habitudine. intuendus etiam coitꝰ: vtrū anima
amplius ꝙ cōsueuerit ad illum inclinetur: aut eius si auferať
appetitus. Obliuio quoqz ꝛ hebetudo si preter naturam in
sūt homini sensus quoqz si debilitētur. Corpus si augeatur:
aut iminuatur: aut in aliquem declinet colorez vt rubeū cro
ceum liuidum. Et alia huiusmodi naturalia si imutentur aut
ꝙtitate aut qualitate: aut quauis habitudine ꝙ cōsueuerāt.
Somnia quoqz ꝛ visa si viderit circa eandē homo spetiē cō
tinue: aut certe dormiens quicꝙ intuebitur ꝛ excitatus si
ad somnū redeat idē habebit obuium visum: hominē signifi
cat nō in sue esse statu sanitatis. Omnia hec signa: aut fu
turum significant iam morbum: aut q̄ neqz sanitas nec mor
bus est habitudinem. Siquis aūt quid vnūquodqz horum
significet que diximus accidentium voluerit certius ꝛ deter
minate scire ex eo poterit intelligere loco quo de accidentiuz
causis disputauimus. Neqz etenim quid vnū quodqz horū
portendat que assignauimus signorum illi celabitur. Oz aūt
omnes has inquirere in sanis habitudines ꝛ sub interroga
tione inuestigare. Si eteniz feceris quod gliscis nō refugiet
scire. s. quid in corpore futurū sit ꝛ portēdatur: molierisqz fu
turorum repulsionē ꝛ amputabis longe ante causas. Re
bus vero ab extra naturalibus que sumuntur signa: hec sūt
que dicemus. Qum in corpore homo fatigationē sine labo
re senserit febrē portendit. Sic ꝛ si sudorem emiserit fetidū:
febrē significat futurā. Fetor nāqz putredinē significat. Sic
ꝛ vrina significat fetida febrē futuram putredinis causa. Si
cui febris cū tusse fuerit sicca: cessatqz superstite febris tusse
emissiones portēdit in disgregationibus futuras: tussis ete
nim superstes: materie que morbum generat significat reli
quias que maturate nō sunt: cuius crisis materiei amplius
per emissiones fieri solet. Si raucedo fiat homini in gutture
rubor in facie liuidus: elephantiā significat futurā. Et si mor

phea in corpore alba multiplicetur ac difficilis eius fiat cu
ratio: leprā portēdit vēturam. Qz si carbūculi mlti fiāt emis
siones portēdunt. Si caro multiplicetur superflua furunculi
portēdūtur. Et si cui morbo liberato ab acuto: locꝰ pruriat
corporis emissionē eo portēdit in loco: maximeqz si q influit
morbus de prolixis iudicatur. Sicqz ꝛ pustularꝫ multitudo.
Et si in grandioribus cephalea fiat diuturnior cecitatē portē
dit: ꝛ desipientiaz nigrā. Si etenim debilitetur a materia i bo
nū reuocāda statum natura: defluit hec aut ad oculos ꝛ aq̄
fit descensus ac cecitas: aut in cerebri vētriculos ꝛ desipiētia
producitur Sicquoqz si cephalea accidat aut emigraneum
in alijs ꝙ grandioribus ꝛ diutius imoretur aque significat
in oculum descensum visusqz occasū: causaqz eiꝰ rei iā predi
cta est. Qz si tāꝙ culices viderit aut muscas homo in oculorꝫ
aspectu: aque in oculum portendit aduentum. Si in facie
multa fiat titillatio ꝯtortionē fatiei significat futurā. Titilla
tio nāqz ex supfluitate fit phlegmatica aut vētositate in fatiei
lacertis cōclusa. Si ergo humor hic supfluus ad maxillarū
defluat lacertos fatiei: faciet cōtorsionem. Et si toto in corpo
re titillatio hec fiat spasmū significat futurū. Titillatio nāqz
hac i habitudie ex neruorū fit repletiōe. Et si dormitatio ac
cidat hoi multa: paralisiz portendit futurā. Dormitatio nā
qz vt diximus ex oppillatiōe fit neruorꝫ. nec mouēs decurrit
virtus ꝛ sensibilis ad mēbra iuxta ꝙ oz. Hec ergo si pseueret
oppilatio ꝛ roboretur eneruatio fiet. Et si oppressio fiat
hoi aut vertigies multiplicētur epilēsiaz portēdunt. Oppres
sio nāqz ex humore fit crosso phlegmatico q corpori dn̄atur
vertigiesqz amplius hoc ipso pariūtur humore qum cerebro
dn̄atur. ꝛ eius multiplicať venis: ideoqz duo hec accidentia
subsequiť epilensia. Et si pueris paruulis febris accidit acu
ta. nāqz eoruz cōstipata est: vigilie fiant illis ꝛ fletus grauis:
colorqz eorum ad ruborē declinat. liuorē ꝛ virorez: spasmuz
illis significat futurꝫ. Et si fiat hōi repletio imoderata i capi
te grauitas: turbatio i sensibus. appoplexia portēditur. Hec
eteim accidētia ex repletiōe fiūt cerebri a supfluitate crossa.
Hec itaqz si multiplicetur ad vētriculos defluit cerebri: eosqz
oppilās apoplexiaz facit. Et cuicūqz cerebrū mouetur ꝛ tu
multuatur pcussiōe aliqua aut casu: statiz apoplexia fit: hac
nāqz in habitudine cerebro icōmoduz accidit: aut qui ab eo
producūtur rūpuntur nerui aut a nuca. cessantqz ꝛ motus ꝛ
sensus Et cui a morbi sui principijs cephalea fit ꝛ precor
diorū dolor: si morbus eius cōfortetur ꝛ durior fiat animus
abit eius. Et cui in morbi pricipio capitis fit grauitas si eiꝰ
roboretur morbus obstupefactio accidit. Si oculoruz ve
nas videris rubeas ꝛ crossas: faciēqz itumuisse: fiatqz cum
his cephalea. maniā portendit: hec etēim accidētia ex sāgui
nis fiunt dn̄atione in cerebrū. quo quz fuerit repletū aposte
ma exsurget calidū. Et si hōi tristitia accidit aut aie malitia
sine cā desipiētiam portendit nigrā. Tristitia nāqz ꝛ aie ma
litia acidētia sunt duo cholere nigre male. Qū itaqz humor
hic cerebro dn̄abitur passio hec insurget. Cui aūt catarri
accidunt multi aut asma: aut peripleumoniā aut vlcera que
in pulmone fient aut pectore portēdūt: maxie si eiusmodi sit
homo exilis pectusqz illi strictū. Catarri eteim sunt qꝺ a ce
rebro descēdit ad guttur ꝛ pulmonem pectusqz. Si hic itaqz
humor crossus ē ꝛ ad pulmonē descēdat ꝛ oppilationē faci
at asma creabitur. Et si humor acutus ē hic vulnerat mēbra
ꝛ vlcera producūtur. Et si eiusmōi hō exilis ē fortior ē huius
mōbi significatio futuri. Titillatio frequēs que i loco sub hy
pocūdrijs posito fit in pluribus apostema in diaphragmate
significat futurū. Et si pleureticus spuat sanguinē: ac in qua
dragita nō purgať diebus i ptisiz deducitur. Sanici etenim
si prolixius in pectoris fiat tēpus partibus ad pulmonez di
uertitur ꝛ trāsfertur: quē qm̄ fragilis est substantie cōmedit.
Sputū i pleuresi rotūdū si prolixioris fiat tpis ptisim portē
dit. Et si sputum hoc mentis alienationis comitetur signum
futuram significat mentis confusionem. Et si homo i dextra
pte sub hypocūdrijs grauitatē sēserit aut pūcturas: aut distē
sionē. passionē epati portēdit futurā. Epar nāqz hoc in late
re positū ē: in quo si grauitas fiet oppilationez significat ꝛ si
pūcturā sentit humor significať acutus aut apostēa calidꝫ.
Et si egestio ad albedinē declinet icteritiā portēdit: quoniam
hac i bitudie cholere ad iferiora nō mittunť sz cū sanguie in
oē ferūtur corpus pp oppilationē que in felle ē. Et si faciē vi
deris turgidā aut palpebrā inferiorē tumētē hydropisim si
gnificat: virtus nāqz digerēs quz debilitata fuerit ad hec nō
mittitur loca nec digerit qui ad ea mittitur cibū ideoqz infla
tio fit si torsio hoi fit aut dolores circa vmbilicū: nec laxatiuo
mitigatur poculo nec cataplasmatibꝰ alijsqz curis timpani

cū portēdit hydropisim. Si ceciderit appetitus cū subuersiōe
aut vētositas in sinistris sub hypocūdrijs acciderit partibꝰ:
colica portēditur. Egestio nāqꝫ si concludatur nec exeat exi-
reqꝫ prohibetur ad stomaci resurgit partes ⁊ subuersionē fa
cit vomitūqꝫ. Et qm̄ intestinū qđ colon vocatur maior pars
in sinistra posita ē: si egestio cōcludatur aut vētositas his in
locis quꝫ exitus aliūde nō pateat: egritudinē parit. Et si i lū-
bis fiat ⁊ ilijs distensio ac grauitas passionē portēdūt reni-
bus futurā. Q̄ si pariter in exterioribus dolor fit locis: emis
siones in exteriora spāde sūt: ⁊ si doloris in interioribus fit:
introrsus sperāda ē emissio. Si hō vrinā mingat māda-
senego similē ⁊ lateri cōtrito: lapis illi portēditur in vesica ⁊
virga futurus. Si solutio cuiꝙ sit vētris patiaturqꝫ pariter
tortiōes ⁊ ardorē in ano. dissinteria intestinoꝝ futura portē-
ditur. Significat eteni humorē qui ꝑ solutionē emittitur cho
lericū eē acutū ⁊ icidētē. Et si in ano prurigo ꝑseueret emor-
roides portēdit. Et si pregnāti accidat mlīeri fluxus ventris
⁊ adhereat illi aborsū portendit facturā. Cū ventris etenim
fluxu cibus iminuitur fetus: quo iminuto moritur ⁊ mortuūꝫ
expellit nā ⁊ emittit. Et si māmillarū mulieris altera reprimi
tur ⁊ adunatur ⁊ geminos in vētre hēat alteriꝰ fiet aborsus. ⁊
si dextra cōprimat̄ māmilla masculi: si sinistra femine patien
tur aborsum. Fetus nāqꝫ cibus sanguis ē menstruus magni
ficatioqꝫ māmillarū ex lacte ē: qđ ex sanguie generatur men
struo. Si itaqꝫ mēstruorū iminuit̄ sanguis. qui fetus ē cibus
lac minuitur i māmillis ⁊ he reprimūtur. Fetus autē vt imi-
nutꝰ est cibus pedibus calcitrat ⁊ operimētum quod illū cir
cūtegit disrūpit: hūiditatesqꝫ in corpus defluūt matricis ac
illā pungunt: ideoqꝫ natura illū expellit ⁊ emittit. Q̄m autē
fetus si masculus sit in dextro generatur matricis latere: ⁊ si
femina in sinistro: idcirco ergo si māmilla reprimat̄ dextra:
masculi significat̄ cibus iminutus: vnde ⁊ eius fit aborsus.
Si ēt si māmilla reprimatur sinistra: femine cibus mōstrat̄
iminutus. vn̄ ⁊ eius fit aborsus. Et si mulieris sāguis no-
detur i māmillis insaniam significat futurā. Sanguis eteīꝫ
menstruus si ad māmillas tēdit: nec sit illi virtus vt in lac i-
mutent illū sanguisqꝫ remanet. calefit. i malāqꝫ alterat̄ na-
turā melācholicam: ab hoc vapores ascēdunt acuti ⁊ pūgē-
tes ad cerebrū: fitqꝫ ⁊ insania. Et si imoderate sit mulier ma
ciei ⁊ pregnās ante ꝙ̄ pinguescat aborsum facit. mulier eteīꝫ
pregnās nō impinguatur si puer illi i matrice ꝑmanet sanus
qm̄ piguedo nō fit. nisi quꝫ sanguis ad mēbra dirigitur pa-
scēda. Q̄đ si fiat remanet sine cibo fetus: moriturqꝫ ⁊ excuti
tur. Si pregnāti durities accidat mulieri i māmillis: dolo
rem portēdit in māmillis ⁊ genibus ac anchis oculisqꝫ: nec
aborsuꝫ facit. Māmillarū nāqꝫ durities ex sanguis fit mul-
titudine: qui qum multiplicatꝰ fuerit durities seqtur ⁊ disten
sio: nititurqꝫ illū nā pellere sanguinē ad horum aliqđ mēbro
rum: fitqꝫ i eo dolor ⁊ fetus nō excutitur: qm̄ si cibus ē illi san
guine nō priuatur. Et si pregnātis suis tēporibus fluant mē-
strua mulieris qui ei ē fetus ifirmatur. Fetus eteim cibus ex
sanguine ē mēstruo qui si suis profluat tēporibus fetus debi-
lis est: nec illū pōt attrahere sanguineꝫ nec eo pascit̄. Sic
quoqꝫ ⁊ si pregnātis lac decurrat mulieris plurimū. fetus si-
gnificat debilitatē: lactis nāqꝫ generatio ex sanguie est men
struo: eadēqꝫ in eo cā que etiā i menstruorum fluxu. Si ex
partu sanguie mulier nō purgatur morbū facit: sanguis ⁊eiꝫ
malus cōcluditur quꝫ ex bono cibus fuerit fetus. Fit aūt ex
huiusmodi hitudine matricis apostēa. aut epatis: maxie qū
qui āputatur sanguis tenuissimus ē: significat eteim duritiē.
Cui vulnus accidit: si apostema eius cā fiat: dehinc apo
stēa hoc occultetur semel ⁊ subito ⁊ vulnus a posterioribꝰ est
spasmus fit illi ⁊ distēsio: ⁊ si in anterioribus ē vulnus isania
oritur aut peripleumonia: aut sanguis ab interioribus fluxꝰ
aut sanies aut pleuresis. Apostema nāqꝫ si manifestū sit secu
rus fit hō a pessimis accidētibus: ⁊ si semel ⁊ subito ad iterio
ra reducatur qui apostema faciebat humor ad nobiliuꝫ ali-
quod declinat mēbrorū ⁊ pessima generat accidentia. Et si
a posterioribus vulnera sint hoc ē in dorso spasmus fit ⁊ di
stēsio. In hoc eim corpis loco nerui oñantur. Q̄đ si in ante-
rioribus hoc ē in pectore ⁊ illi cōfinibus pleuresis fit ⁊ peri-
pleumonia ac sanies. ⁊ his silia. Q̄đ si ad stomachū vergat
⁊ intestina sanguinis inferius fit fluxus. Et si in capite vul-
nera acciderint: latus quod vulneratum sequitur locū ener-
uatur: ⁊ oppositū spasmū patitur. Et si qđ mēbrorū frigescit
aut calefit morbū patit̄. Sic ēt in quocūqꝫ sudor apparuerit
mēbro egrū ē. Calor nāqꝫ aut frigꝰ plꝰ mō fcā sup mbri nāꝫ
ab exteriori aut interiori fit cā que illo ē i mēbro passiones.

Capitulū. 4m. de signis tēpora morboꝝ portēdētibꝰ.

E quoniam signa morboꝝ portēdentia
aduētū ostendimus passio-
nesqꝫ in corꝑibus futuras sanis: iā nūc ad signa no
bis trāseūdū ē que a morbo ꝑtēdūt salutē: queqꝫ in morbis
futurū portēdūt interitū in egrotātiū corꝑibꝰ. Dico ergo
quoniā horū signoꝝ scia diuiditur in duas. altera ē vniuer-
salis. altera vero ꝑticularis. Et vniuersalis tres hꝫ partes.
prima ē signorū morbi significātiū tēpora. secūda signorū tē-
pora significātiū morboꝝ longorū ⁊ acutorū. tertia dici creti
ce scia ⁊ illā significātia signa. Et nos ab vniuersalibus or-
diemur a tꝑa morbi significantibus incipientes signis: qum
necessaria sit hec medico scia ꝑꝑ status tꝑs. Indiget āt hac
medicus cognitione duabus de cāis. altera ē vt preuideat ad
que morbus trāseat ⁊ crisis. altera in infirmātis regimie pre
uidētie cā: qum plures ꝗ moriūtur infirmi in status finiūtur
tꝑe qū sit oībus morbi fortius hoc tꝑibus. Moritur quoqꝫ
eger in augmēti tꝑe: sed in declinatione nullus nisi forte no-
ua fiat passio aut in regimie peccet̄. Peccatū hoc aut ex in-
firmo ē aut ex medico aut ex ministro. Ex infirmo si non cre
dat medico ⁊ ꝑ suos fertur appetitus. Ex medico si peccet in
regimine. Ex ministris si vociferēt perstrepāt infirmū obiur
gent ⁊ cōmoueāt. his eteni redit morbus cāis. Et sepe patiēs
perit: quꝫ morbi reditus difficilis ē. Si morbus itaqꝫ ex salu
bribus ē ⁊ virtus valida anteuenit medicus ⁊ morbū predi-
cat terminādū in status tēpore. Q̄ si virtus debilis ē ⁊ vsqꝫ
status nō sufficit tꝑa vtitur adiuuātibus ⁊ virtutē confortā
tibus medicus cibis alijsqꝫ. Q̄ si ex ꝑdētibus ē morbꝰ egri-
tudinibus ꝑuenit ⁊ ante portēdit infirmātis mortē in status
tꝑe medicus. Et si debilis ē virtus moriturū portēdit egrum
ante status horā iuxta debilitatis quātitatē in multo ⁊ pau-
co. Infirmi regimē qū morbꝰ ad statū subtile eē expedit. ⁊ ex
cibis subtilibꝰ ne forte eo tempore virtus in cibis occupetur a
resistēdo ipedita morbo. Q̄đ si nōdū ad statū peruenit mor
bus crossior sit egri cibus ne forte eius dissoluatur virtus an
teꝙ̄ ad status veniatur tēpus. Sūt itaqꝫ morbi tꝑa q̄tuor
Initiū augmētū status ⁊ declinatio. Et initij tēpus tres ha
bet modos. Primus est tēporis quod lato caret mometum. s.
⁊ est tēpus insensibile. Secūdus cuius terminus tres habet
dies ⁊ hoc minime omni est in morbo verū qm̄ per cōparatō
nem verū nō inuenitur. Tertius est tēpus in quo eger īmuta
tionē sentit ⁊ actiōis priuationē ac nocumētuꝫ: donec in tēpꝰ
quo morbus incipit maturari ⁊ hoc vere est principij tēpus
Augmēti aūt tēpus ab eo est quo incipit natura morbū ma-
turare tempore: morbiqꝫ augetur virtus ⁊ virtutis debilitas
augmētatur. At vero status tēpus cōplemēti est maturitatis
hora: tēpus. s. quo morbus stat ⁊ nō augetur: accidentia eo tē
pore reliquis molestiora sunt. Declinatio vero post statum i
cipit qū accidentia sedantur ⁊ iminui icipiunt virtusqꝫ mor-
bum superat: ⁊ infirmius quiescit donec morbus eius finiat̄
Significantur aūt tēpora hec tribus rebus. Morbi natu
ra ⁊ accidentibus illū sequētibus: maturatione ⁊ eius priua
tione. Ex morbi quidē natura quꝫ eas ex quarū congregatō
ne morbus fit res intueberis: propria illi. s. accidētia vt i pleu
resi. Huius nāqꝫ propria quēadmodū exposuimus acciden-
tia alias febris est dolor pungens tussis anhelitus arctatio.
Si accidētia hec a morbi nō imutantur principijs nec augen
tur morbus adhuc in principijs versatur. Q̄ si eorū augetur
vis ⁊ magnitudo ⁊ infirmi grauatur corpus: ac virtus imi-
nuitur in augmēto est morbus. Q̄đ si ad statū i virtute ⁊ sua
peruenerunt magnitudine ⁊ tu hec diligenter agnoscis mor-
bus statū attigit. Si aūt iminuita sunt ab eo quod fuerant ⁊
eger requiem sentit pariter ac lenitatē morbus iam declinat.
Accidentia aūt illum sequētia ⁊ comitantia sunt ꝙ in q-
busdam iuenitur febribus cephalea: in quibusdā mētis alie-
natio: in alijs vigilie ⁊ alia huiusmodi. Hec ergo accidentia
qū augentur in robore: morbus in augmēto est ⁊ qum ad sta
tū peruenerit ⁊ in eadē perstant habitudine: nec in eis aliqđ
apparet augmētuꝫ statum significant morbi. Q̄đ si iminuta
sint ⁊ egrotantis melior habitudo pariter morbū in declina-
tione positum significant. Maturitas aūt si in morbo nō ap
pareat nec aliqua eius signa vt nō in vrina nec in egestione:
nec in sputo morbus in suis est principijs. Q̄ū autēꝫ eorū ali
quid apparet signorum scilꝫ maturitatis in augmēto est mor-
bus. Et qū maturitas cōpleta est morbus ad statuꝫ peruenit
⁊ iā tūc declinatio incipit que ex infirmi agnoscitur quiete ⁊
alleuiatione. Et si morbus febris est que per circuitus accēdi
tur: accidētia eā comitantia intuere in accēsionū tēporibus q̄
lia sint circa augmentū ⁊ diminutionē i maturitate ⁊ eiꝰ pri-
uatione quēadmodū dictum est: ⁊ in acceleratiōe accēsionis

febris ac eius dilatione prolixitate ⁊ breuitate:mitigationis
quoqȝ eius ⁊ quietis prolixitate corporis ab ea:equalitate
quoqȝ eius in primis ⁊ deinceps.tēperantia quoqȝ eius in ꝓ
lixitate ⁊ breuitate. Qū eteni febris accelerat accēsio ab ea q
prius accēsa est hora:significat in augmentis febrē esse. Et si
ab hora differatur sua:febris in declinatione est ⁊ iminutio-
ne. Hoc aūt loco diligentius intuendū. Multis etenim febri
bus natura est suā accelerare ab tēpore accēsionē:vno quoqȝ
in circuitu ⁊ multarū est differri. Intuēdū ergo ⁊ si febris a
suo accelerat accēsionem tēpore:⁊ hoc ei⁹ nō sit nature i aug
mēto est ⁊ si differtur in declinatione. Augmētum porro in fe
bris lōgitudine ⁊ breuitate accēsionis sic iudicatur. Si tēp⁹
accēsionis febris lōgius est ꝙ fuerat ante in augmēto ē:si bre
uius in declinatione. At vero qū febris accēsio in vno eodem
que est tēpore:⁊ tēpus quo accēditur equale ad statuȝ attigit
febris. Et febris natura si differri aut accelerari est:⁊ accele-
ratio aut dilatio vnius fuerit ꝙtitatis ad statū peruenit fe-
bris. Et spatij quo quiescit longitudo ac infirmo requies est
sic iudicatur. Qū accesionis febris requies interpolatio lon
ga est:⁊ corpus simul calore mūdum est ⁊ leue:febreȝ in decli
natione significat esse. Et si spatij tēpus quo dimittit breue ē
nec corpus mūdum aut leue:febris in augmēto posita signifi
catur. Et si tēpus est accessionis equale tēpori quo quiescit ⁊
in eodē perstat statu nec sētit eger interpolationis tēpore leui
tatem aut quietē ad statū peruenit febris. Et sciendū ho-
rū quatuor tēporū spatia esse secundū morbi longitudineȝ ⁊
breuitatē :tēpus nāqȝ initij ⁊ augmenti in acutis morbis bre
ue est. Sicqȝ ⁊ status ⁊ declinationis tēpora. Qui nāqȝ gene
rat egritudines humor subtilis est.calorqȝ fortis vnde ⁊ mor
bi acceleratur maturatio. In diuturniorib⁹ vero morbis vnū
quodqȝ quatuor tēporū prolixius est:quoniā qui has gene-
rat passiones crossus est humor:⁊ calor debilis maturatioqȝ
īmoratur ideoqȝ protelatur tēpus. Id circo ergo in estate ꝓ
lixi morbi fiunt breuis spatij:eo ꝙ estatis adiuuet calor ma-
teriei ematurationē ⁊ humoris subtiliationem. Acuti quoqȝ
morbi hieme prolixioris fiunt spatij paꝝ:quoniā aeris frig⁹
humores crudescere facit ⁊ maturationē imoratur. Eius rei
signū nobis est breuitas accesionis quartane ⁊ quotidiane
febris in estatis tēpore ⁊ calidis tēporibus:prolixitas vero ī
autūno ⁊ hieme frigidisqȝ tēporibus. Et continuas haben-
tibus febres:si fiat sudor ⁊ crisis nō cōpleatur earū protelat
spatiū:hocqȝ humorū significat multitudinem malorū.

Capitulū.5[m].de signis quibus prolixi ⁊ acuti significan
tur morbi.

a **Cuti** ⁊ prolixi cognitio morbi duabus necessa
ria est de causis:prima est prouidentie cā
ad que trāsiturus sit morbus:secūda propter ciborū
infirmi ꝙtitatem. Prouidentie quidē causa:qm̄ morborum
acutorū fines per crises fiunt:prolixiorū aūt ꝑ maturationē
⁊ dissolutionē. Et medicus in morbis acutis salutē portēdit
egroti aut interitū in diebus creticis.circa prolixos aūt eoꝝ
nūtiat saluationē per maturationē ⁊ dissolutionē:interitum
āt si nihil horū fiat ⁊ virtutis iminutionē ac dissolutionem.

Ciborū vero ꝑꝑ quātitatē quoniā in morbis acutis eo ꝙ
velociter ad statū ꝑuenit tūc subtilissima vtēdū dieta:ne for-
te quȝ morbū maturare hȝ:ciboꝝ occupet nā digestione. In
lōgis quoqȝ morbis crossiorib⁹ reficiēdus ē eger:ne forte eius
dissoluatur virt⁹ in morbi tp̄is longitudine. Ut āt ad statum
morbi accedit subtilibus vtēdū ē cibis. His itaqȝ de cāis ne-
cessario eget medicus acutorū ⁊ prolixioꝝ prouidētia morbo
rū. Dico ergo qm̄ acutus ē morbus quȝ in breui ē tēpore
status:molestusqȝ ē ⁊ periculosus. Idō ēt hypocras in acutis
inquit morbis de vita ⁊ morte iudicare nō in vltimo ē firmi
tatis. Hoc aūt dixit eo ꝙ magnū illis insit periculū ꝑꝑ mor-
horū difficultatē. Quēadmodū eteni firmo vita speratur:ita
⁊ mors timetur:⁊ quēadmoȝ timetur mors ⁊ vita speratur.

Et acutis morbis circa acumē ordines sunt.alij nāqȝ in
vltimo acuti sunt breuitatis in quib⁹ die.s.tertio crisis occur
rit ⁊ quarto aut certe ante. Et quidā acuti nō in vltio dicunt
atqȝ hij sunt qbus septia occurrit crisis die.⁊ alij sūt qui acu
ti simpliciter vocātur:quorū crisis in quartadecima ⁊ septia
decima:aut ēt vicesima die fit. Est ⁊ morb⁹ qui acutus vocat
trāslatus cuius inter viginti 2 quadraginta crisis sperat die
bus. Nec vero aliquis cuius termiatio post q̄draginta fit di
es morbus appellatur acutus sed prolixus morbus. Pro
lixus aūt morbus vocatur cuius status in tp̄e fit lōgo eiusqȝ
finis nō ē per crisim sȝ ꝑ dissolutionē que sensui nō apparet:
⁊ materiarū maturatione que morbū faciūt:eiusqȝ interitus
⁊ perditio virtutis fit imminutiōe ⁊ maturitatis priuatione.

Signā āt quibus morbus vtrū ex acutis sit quibus finis
ē per crisim:aut ex ꝓlixis quibus per maturationē ⁊ dissolu-
tionē significat:sumūtur ex morbi spē ⁊ motu eius:ex pulsu:
ex figura ⁊ corpis hitudine:ex rebus quarū cōiūctiōe ⁊ disiū
ctione fit significatio Ex morbi spē:qm̄ febres aduste que
causon dicūtur:tertianaqȝ pura ⁊ sinochus oēsqȝ febres que
viscerū sequūtur apostemata vt phrenesis ⁊ mania.pleuresis
vigilatio.spasmus.apoplexia.peripleumonia:ex acutoꝝ sūt
numero morborū in quibus crisis occurrit. Quartane aūt fe
bres ⁊ maxime autūnales hyemalesqȝ febris quotidiana ⁊
tertiana nō pura:emitriteus:febrisqȝ q̄ vocat liparcos ⁊ epi
leos aliqȝ morbi phlegmatici ⁊ melācolici ꝓlixi sunt quibus
crisis nulla occurrit. Morbi autē motus si velox sit ⁊ ca-
lor fortis:nocumētū ⁊ lesio maior:morbū significat acutū eē
⁊ si cōtrario res sit morbus ē prolixus. Ex pulsu vero qm̄
si magnus sit velox ⁊ crebrior morbus significatur eo acutus
⁊ si cōtrario se res hēat:paruo.s.pulsu existente tardo ⁊ raro
morbus ē prolixus. Ex figura ⁊ hitudine corporis qm̄ si i
morbi diebus primis carnis appareat iminutio ⁊ in facie sic
citas:colorisqȝ imutatio aut ad ruborē aut ad citrinitatem si
gnificat hoc morbū ex acutis eē. Qd̄ si ecōtrario res inueni-
tur morbū ex lōgis ⁊ prolixis eē significāt in quibus nulla ē
crisis. Res aūt quarū ꝑficitur cōiūctiōe ⁊ disiūctione res sūt
nāles:etas.s.infirmi ⁊ cōplexio:tēpus pn̄s. Si eteni his que
diximus addat infirmū eē iuuenē cōplexiōis calide firmius
erit signū morbū eē acutū ⁊ prolixitatis iminuit significatio.
Quȝ aūt infirmus grādior ē aut senex: regio frigida : tēpus
anni pn̄s hyēs:aut aer frigidus tēpore:certius fit signū pro
lixitatis morbi ⁊ acuminis eius iminuitur significatio. His
itaqȝ rebus morbus agnoscit acutus ⁊ ꝓlixus. Qz si media
sint his signa:morbus inter acumē ⁊ prolixitatē medius est.
Utēdū itaqȝ hac i p̄te discretionis ⁊ iuditij bonitate signaqȝ
cōferre signis in fortitudīe ⁊ debilitate. Si etenim feceris hec
morbū poteris acutū agnoscere ⁊ prolixū sine fallatia.

Capl'z.6[m].de crisis cognitione ⁊ cāis eius.

e **T quoniam** acutorū morborū ⁊ prolixi-
orū tp̄a explanauim⁹ iam
hoc loco de crisi ⁊ oibus ei⁹ cāis expediemus. Di
co ergo qm̄ salus a morbo ⁊ mors ꝑ imutationē fit morbi ⁊
trāslationē:⁊ hoc aut semel breui.s.tēpore trāsitqȝ in sanitatē
aut i mortē. Et q̄ in sanitatē crisis vocat bona:⁊ que i mortē
appellatur crisis mala:duo aūt hec in morbis sūt acutis. aut
fit immutatione per pauca icremēta lōgoqȝ tp̄e trāsitqȝ i sa-
lutē:hocqȝ virtutis augmēto ⁊ diminutiōe morbi:qum morbi
maturat materia:dissoluiturqȝ paulatim:aut certe imutatio
hec paulatiȝ fit:⁊ ad mortē patiēs trāsit:qd̄ iminutiōe fit vir
tutis ⁊ morbi augmētatiōe pedetentiȝ factis. Hecqȝ fiūt quȝ
⁊ mēbra liquescūt ⁊ humiditates:calorqȝ coagulatur natura
lis fiūtqȝ in ꝓlixis morbis:aut certe imutatio hec īter velocē
media ē ⁊ tardā trāsitqȝ eger aut ad sanitatē:hecqȝ fit morbi
subita:cōuersione in meliorē hitudinē : dehinc paulatim imi-
nuitur virtusqȝ augetur donec morbus oio finiatur:aut me
dia hec translatio ⁊ imutatio ad mortē perfert:quod morbi
fit cōuersiōe in malā seml' hitudinē:dehinc ifirmi debilitatur
virt⁹ ⁊ paulatiȝ dissoluit donec patiēs moriat. Hocqȝ in mor
bis fit medijs int̄ acutos ⁊ lōgos. Que qū ita sint ⁊ crisis spēs
sex sunt. Prima ē morbi imutatio semel in meliorē habitudi-
nem:bonaqȝ vocatur crisis. Secunda morbi semel imutatio
in peiorē habitudinē ⁊ vocatur mala crisis. Tertia morbi q̄
paulatim fit imutatio ⁊ patiēs ad salutem transfertur:voca
turqȝ dissolutio. Quarta paulatiȝ facta morbi imutatio que
ad interitū patientem ꝑducit:vocaturqȝ liquefactio ⁊ consū
ptio. Quinta ē imutatio que semel in meliorē fit habitudinē:
⁊ deīceps paulatiȝ morbus iminuitur dōec oio deficiat ⁊ cor
pus sanetur. Sexta ē semel facta i malaȝ imutatio habitudi-
nem qua deinceps virtus iminuitur patiētis paulatiȝ donec
ad interitum ꝑferatur:vocāturqȝ duo hec vltima crises com
posite. Bona itaqȝ crisis ē in status acutorum morboruȝ
tēpore qū hūores subtiliati sunt ⁊ natura mouetur ad discer
nendū ea que bona sunt a malis:cōfortaturqȝ malū quod ē
pellere ⁊ a corpore emittere. Mala crisis ē in stat⁹ tēpore qū
morbus cōfortatur suꝑ naturā ⁊ eā deuicit. Et est quēadmo-
dum Galien⁹ ait crisis imutatio velox que ifirmo cū accidē-
tiuȝ fit difficultate ⁊ patiētis violētia:dominūqȝ iclinat mor
bi aut ad sanitatē aut ad morteȝ. Velocē ait mutationē pro-
pter calorē quȝ caloris sit velociter moueri ⁊ trāsferri. Diffi-
cultateȝ accidētiū ⁊ infirmi violentiā ꝑꝑ morbi ad statū per
uentionem in fortitudīe ⁊ hūoris estibus qui morbū generat
⁊ propter virtutis resistētiā qua morbū repellit ⁊ vincere ni

situr: virtus etēim morbum oppugnat: eiqꝫ resistit ac supare
nititur ⁊ expellere materiā ac a corpore emittere. Sic quoqꝫ
morbus virtuti resistit ⁊ vincere nititur ac illi superior esse.
Quū ergo morbo virtus supeminet crisis fit bona ⁊ eger sal-
uatur ⁊ dicitur ꝓprie crisis. Si vero virtutē morbus superat
crisis fit mala ⁊ eger deperit: ideoqꝫ crisis nō vocatur: qm̄ di
ctionis huius significatio apud siros iuditium est laudabile
qm̄ tēpore hoc medico ostēditur perito ⁊ ī arte probato: qqꝫ
plurimum exercitatus ē morborum transitus acutorum ⁊ in
quem infirmus feratur habitudiem: iuxta quod acutū agno
scit morbum ⁊ virtutis infirmantis quantitatē. Ideo ergo
summa curāda est virtutis īfirmi cognitio attētiōe: qm̄ ma-
gnas habet vtilitates ī prouidētia eorū ad que egri trāsit ha
bitudo. Nec vero huiusmōi cognitio ꝑ collationē fieri pōt ſꝫ
studio ⁊ mlt̄o morboꝝ trāsitu notato mlt̄aqꝫ īfirmorū lōgo
tp̄e visitatiōe. Crisis āt scia ī tres diuidit̄. Pria ē eiꝰ rei ꝑ quā
fit crisis. secūda dieꝝ ī qbꝰ fit. tertia signoꝝ crisiꝫ significāti-
um grauia. s. que cum ea sunt accidentia.

Capitulū. 7m. de eius rei cognitione per quā fit crisis. i.
de euacuati one.

e **E eius** per quā fit crisis rei scientia. est qm̄
virtus qū super morbum fuerit cōfor
tata: aut materiā euacuat: aut ad aliorū pellit alqd̄
mēbrū debile quod excellētia caret. Euacuatio aūt mate-
rie fit qum morbus peracutus est: materiaqꝫ scil' humor mor
bū faciens subtilis. Hec aūt aut per sudorē fit: aut per vomi
tū: aut per solutionē inferiorē: aut per nariū fluxū aut ꝑ mē
strua si patiens mulier est: aut sanguinis emissiōe per venas
que in ano sunt. Fit aūt crisis per harū singulas euacuatio-
nū: alijs quidē in morbis pulsus ꝙ in alijs iuxta materiam
morbū generantē: ⁊ mēbrū quod morbo molestatur. Secun
dū materiā: qm̄ sudor solutio inferior vomitus: crises morbo
rū faciunt cholericoꝝ febriū adurentiū ⁊ causon. A naribꝰ
vero fluxus: ⁊ mēstruorū circuitus ⁊ sanguinis exitus a ve-
nis que in ano sunt. in morbis faciūt crises sanguieis: febriū
qꝫ apostemata viscerū sequentiū: si ex materia fuerint acu-
ta. Iuxta mēbri autē naturā patientis quoniā phrenesis paſ
sionis ⁊ manie crises amplius fiunt per a naribus sanguis
fluxū ⁊ multo capitis ac colli sudore: febris quoqꝫ que epatis
sequitur apostema si in latere fit gibboso: amplius crisis eius
per nariū sanguinis fluxū occurrit a dextro latere: vel sudo
re abundāte ⁊ omni cōmuni corpori: aut vrina digesta ⁊ ma
tura. Et si apostema in latere est conico: crisis eius ī pluribꝰ
per solutionē fit aut per sudorē aut mēstruorū circuitus: aut
ab ano sāguis euacuatiōe. Qꝫ si febris splēis seqt̄ apostēa: a
latere siniº sāguis nariū fluxu fiet crisꝭ. Et ait priº epidimaꝝ
liº Galienꝰ qm̄ febris causon pure que ex choleris fit tantū
crisꝭ eiꝰ ꝑ nariū freqntior fit fluxū. quoniā hac in febre calor
sanguinē ad superiora tollit ⁊ dissoluit necessario: vētositatē
que parit in eo multā: intumescūtqꝫ vene ⁊ rūpuntur. Dum
aūt materia ad aliqua depulsa fuerit mēbra aut emissiones
fiūt: aut apostemata: aut alicuius denigratio mēbri. Hocqꝫ
fit qū fortis nō est morbus acuminis ⁊ materia grossa est: ⁊
virtus quodā debilis modo ⁊ vrina eius tenuis. Fit autem
hoc amplius in morbis quorū post viginti dies crisis celebra
tur: huiusmodi nāqꝫ morbi materiā habent grossā ⁊ frigidā
maturari difficilē ⁊ dissolui: ideoqꝫ morbi protelatur vsqꝫ
in viginti dies spatium ⁊ que postea sunt crises. Que qū ita
sint qū cōfortata fuerit super materiā natura: ad mēbrorum
aliqua propulsat: orit̄qꝫ aut emissio: aut apostema aut quo-
rūdā denigratio mēbrorum. Et emissio aut in aliqua erit diſ
gregationū si fuerit debilis disgregatio ⁊ patienti arteticus
consuetus dolor: vt manuū disgregationū ⁊ pedū: aut qui ē
multi laboris in sua sanitate: aut aliqua fatigat mēbra: illa
nāqꝫ in disgregatione emissio fiet quēadmodū: ait hypocras
in aphorismorū libro: laboriosis in febribus emissiones ma-
gis in disgregationibus accidunt. Et alio ait in aphorismo.
Qui quū mēbri alicuius vtitur labore ante morbū: eo mēbro
morbus roboratur. Fit aūt ⁊ in alijs debilibus naturaliter
mēbris: q̄ꝫadmodū auricularū accidit ī radicibꝰ si ī cerebro
fuēit passio. Et q̄ꝫadꝫ ī carne fit tenera q̄ ī collo ī suffocatōis
passione: aut in ea que sub alis est carne in pectoris passiōe
⁊ pulmonis ⁊ pleuresi. Eodē mō ⁊ in inguinū accidit carne
in febribꝰ que epatis sequūtur apostema ⁊ splenis: aliorūqꝫ
mēbrorum que sub hypocūdrijs sunt. Pessimū aūt apostēa
qd̄ in mēbro accidit: quēadmodū apostemata mēbra in qui-
bus fiūt denigrātia: in febribus fiunt que apostemata sequū
tur viscerū his itaqꝫ rebus morborū fiunt acutorū determia
tiones ⁊ fines. Quicūqꝫ aūt morbus aliter ꝙ his finitur re-
bus reditū hꝫ peiorqꝫ ꝙ fuerit. Et si in aurīū fiat apostema
radicibus ⁊ nō ītumescat morbi portēdit reditū semꝑ: ⁊ non
nunꝙ emissiōes portēdit in disgregatiōibus futuras. Ideo
ergo oꝫ qū morbus finitur sine eorū que diximus aliquo eua
euationū genere emissionū ac apostematū nō confidere in
eiusmodi termino nec reditū nō sperare morbi. Quare eiꝰ in
regimie vtendū cautela ⁊ diligentia forti. regimine optimo:
quēadmodū in ab īfirmitate surgentiū regimis loco dicturi
sumus. Si eteniꝫ feceris hoc ⁊ morbus debilis ē nequaꝙ re-
dibit ⁊ plenius finietur. Qꝫ si morbꝰ validus ē ⁊ patiēte illo
dispones regimie: redibit quidē ſꝫ non fortis morbus: eritqꝫ
ab eo sanatio facilis. Si autē regimē neglexeris nec vt oꝫ re
ges: nec que cauenda sunt cauebis: si morbus fuerat debilis:
fortior reuertitur si fortis difficilior ⁊ cum magno patientis
redit periculo.

Capitulum. 8m. de cognitione dierum creticoꝝ.

i **N quibus** crisis fit dies huiusmodi sunt.
Dico qm̄ crises certis fiūt die
bus ⁊ cretici vocātur dies. tertius. s. dies quartꝰ. qui
tus. septimus. octauus. ⁊ nonus. vndecimꝰ. tertiusdecimꝰ. q̄r
tusdecimus. quitusdecimus. septimusdecius. nonusdecimus.
vicesimus. vicesimusprimus. vicesimusquartus. vicesimusse-
ptimus. xxxj. xxxiiij. xxxvij. ⁊ quadragesimꝰ. Nō fiunt autē
morborū fines post. xl. dies ꝑ crisim ſꝫ per maturationē ⁊ diſ
solutionē. Refert aūt hypocras crisim ī sexagesimo eē ⁊ octo-
gesimo ac cētesimouicesimo. Ait āt ⁊ alio loco: qm̄ qui ī pue-
ris fiunt morbi alij in septem finiūtur mēsibus: alij in septē
annis. ⁊ quidā quū in pēne producūtur pili. Galienꝰ tamen
nō tradit morbos qui post. xl. terminātur dies per crisim fini
ri: quoniā horum motus morborum post tempus hoc tardꝰ
est: quēadmodum ⁊ crisis motus qui post. xx. dies celer nō ē
⁊ eius que aň. xx. fit dies celeritatis ē crisis. Cretici itaqꝫ sūt
dies quos diximus vsqꝫ. xl. esse. In alijs porro diebꝰ qui enu
meratis inter sunt nō possibile est fieri crisim. Et si fiat ſꝫ ra-
ro ⁊ nō perficitur ⁊ aut crisis est mala: aut reditum peiorem
ꝙ fuerat morbus facit. Hos autē dies cōputabis ab ea
qua infirmus actionū sentit imutationem ⁊ nocumentū qd̄
illis fit: ac earū iminutionē. Passiones autē que mulieribus
post partū fiunt ab eo cōputabis die in quo partus celebrat̄
quemadmodū hypocras iperat. Cretici autē dies ab in-
uicē variantur quatuor in rebus. prima ē ex frequētia ī quo-
uis die crisis ⁊ raritate. secunda portendendo ea que postea
futura sunt. Tertia est crisis bonitas ⁊ malitia. Quarta eiꝰ
virtus ⁊ debilitas. Et eorū variatio ex eo ꝙ quibusdā fre
quenter fit crisis diebus quibusdā raro: qm̄ quidā creticorū
sunt dierū in quibus maxime fit crisis: in quibusdā raro ī a-
lijs mediocriter ad vtrūqꝫ. Et in quibus sepiꝰ fit crisis dies
alij frequentiorem alijs norunt ⁊ quatuor habent ordines:
preferunt̄qꝫ alij alijs in frequentia. Et qui primo sunt in or-
dine: septima ē ⁊ quartadecima dies. Qui in secundo vnde
cimus vicesimusqꝫ. Qui in tertio sunt ordine: quartus est ⁊
septimusdecimus: ac vicesimusprimus. In quarto vero q cō-
stituuntur ordine. tertius quintusnonus ⁊ octauusdecimus.
Inquibus autē raro fit crisis ⁊ ipsi quadruplici disponunt̄
ordine: quo alij alijs in raritate que in eis fit crisis antecedūt
Et qui in primo sunt ordine dies est sextus ⁊ duodecimus. ī
secundo octauus: in tertio sextusdecimus: in quarto nonusde
cimus est constitutus dies. Medij aūt dies in crisis frequen
tia ⁊ raritate dies est tertiusdecimus ⁊ quintusdecimus: vice
simusquartus ⁊. xxvij. Creticorū varietas dierū in cor-
poribus his que portendunt huiusmodi est. Quidaꝫ eorum
que in creticis diebus ipsos sequentibus crisis futura sit por
tendunt qui sunt hij. Quartus dies que ī. vij. futura sit crisis
portendit ⁊ que mala futura sit. vj. die hitudo. Si etenim die
hac signum apparuerit laudabile: vt in vrina bona digestio
aut in egestione aut in sputo ⁊ modica euacuatio vt parua
corporis per sudorē roratio: ⁊ sanguinis a naribus stillatio
⁊ quarūdaꝫ bonitas actionū vt appetitus: aut somni aut mē
tis trāquillitas. vij. fiet die morbi plena terminatio. Et si ma
la apparuerint signa vt pusillanimitas extremorū frigus: su
dor abscisus qui omni cōmunis nō est corpori ⁊ infirmi gra-
uitas: deinde infirmantis mors sexta erit die. Septimus ve-
ro dies eam que in vndecima est crisiꝫ portēdit. Et vndecimꝰ
quartidecimi. ⁊ septimusdecimus vicesimū quis futurus sit
portendit. Et dierum in crisis bōitate varietas ⁊ malitia
huiꝰ ē. In quibusdaꝫ diebus crisis bona est ⁊ firme cui credē
dum sit bonitati. Bona aūt crisis est per quā morbi fit finis:
quaꝫ que maturitatis precesserunt signa queqꝫ a malis libe-
ra est oīo accidentibus a quibus timendū est vt tremore cor-

dis ⁊ precordiorum dolore fitqꝫ euacuatione aliqua: quãqꝫ sua precesserit signis bonis prenuntiatiua. Hij aũt dies alij alijs in bonitate preferuntur. Qui igitur alijs prefertur oibꝰ septimꝰ ē dies: ⁊ post ipsuꝫ quartusdecimus post quos in bonitate dies sũt quartus ⁊ vicesimꝰ ⁊ sub his .xj. post quē .xvij. hunc quintusdecimus sequitur quē .xxj. post quos omnes est tertius. Jn nõnull' etiã diebꝰ crisis mala ē. Malã autē crisiꝫ dico quã maturatiõis signa nõ precesserũt accidētia ĩ ea sũt mala ac magni ꝑiculi. Sũt at dies hij sextꝰ ⁊ .xij. in his etenĩ ꝑ euacuationē nõ fit crisis nec aliquod ꝓcedit portēdens bonũ sũtqꝫ deficiētes. s. post eos morbus reuertit̃ ⁊ infimꝰ subuertitur. post .vjᵐ. ⁊ .xijᵐ. .viij. ē post quem deciꝰ ē: ⁊ post hũc sextusdecimus ⁊ octauusdecimus. Creticorũ aũt dieruꝫ varietas in crisis fortitudine ⁊ debilitate huiusmõi est. Dico quoniã creticorũ dierũ alij quidē ꝑ circuitus fiũt certos qui sũt vere crisis dies: quidã aũt ꝑ certos nõ fiũt circuitus: ⁊ q in certis sũt circuitibus alij ꝑ dies subputãtur quaternos vt quartus .vij. .xj. quartusdecimus. septimusdecimus. vicesimus .xxiiij. sicqꝫ res procedit donec ad quadragesimũ veniat̃. Ait aũt hypocras quꝫ que post .xl. fit crisis dies: per circuitus fiunt .xx. dierũ donec ad cētesimũuicesimũ venias diē. Que ãt in quadratiõe fiũt crises fortiores sũt ꝙ qui ĩ viginti: que tñ quꝫ vicesimũ traseũt diē crisis debilitat̃ robur qua ꝑ quaternariũ surgit: estqꝫ illi virtus crisis que septēnario surgit numero. Que ãt per quaternariũ ⁊ septēnariũ surgũt crises: reliquis fortiores sunt ⁊ celerioris motus. Crisis vero dies que per circuitus nõ ferũtur certos dies sunt qui inter q̃ternariũ ⁊ septēnariũ cõtinētur ⁊ crisis in eius motꝰ motui subest crisis que in quaternario ⁊ sepēnario ē: ⁊ est in eis crisis virtus vsqꝫ vicesimus: vt aũt vicesimus restat dies transgressus nulla ē crisis vis: ⁊ si fiat aliqua ē debilis. Quare aũt crisis que ꝑ q̃ternariũ ⁊ sēptēnarium surgit fortior sit ⁊ velocioris motus ꝙ alie: cursus ē lune. Etenĩ decurrentia astra oibus cã sunt que generãtur ⁊ corrũpũtur hoc in mũdo ⁊ vnicuiqꝫ eorũ proprietas ē in alicuius rei generatione aut corruptiõe sine alijs. Et ē lune propriũ ea significare que velocis sũt motus ⁊ imutationis: estqꝫ pariter cũ reliquis oibus astris com participatio illi in rerũ imutatione eo ꝙ sperba ipsius inferiori sit proxia mũdo: actionesqꝫ eius singulis apparēt mensibus: ampliusqꝫ quꝫ ad solē coit: qũqꝫ inter ipsam ⁊ solē quadragintaqnqꝫ sunt gradus quod. s. ē figura medij quadranguli: hocqꝫ quarto fit die ab eiꝰ accessiõis hora: actioqꝫ hac hora ipsius debilis ē. Quꝫ ãt iter vtrũqꝫ gradus sũt nonaginta vocat̃ hec figura q̃drãgulatio quꝫ inter eos. s. medietatis circuli medietas ē quod septio fit die ab eius synodo: estqꝫ illi hoc actio tp̃e fortis. Tp̃e aũt quo iter vtrũqꝫ eē cētũ triginta qnqꝫ sũt gradus. figura illi est triũ semiq̃rtarũ circuli: hocqꝫ .xj. occurrit die ab eius synodo: qua hora significatio eius debilior ē ꝓcedēti. tp̃e vero quo itersũt illis cētũ octoginta gradus. vocaturqꝫ oppositio ⁊ quartodecimo fit die: estqꝫ eo tēpore lune figura plenus circulus: actiões eius tēpore hoc valide sũt ⁊ robuste. Sic quoqꝫ quãdocũqꝫ oppositiõis amouetur loco: quadragintaqnqꝫ gradibus aut nonaginta: aut centũ trigintaquinqꝫ. actio eius in rerũ apparet imutatione que in singulis fiũt quatuor diebꝰ. Si luna itaqꝫ tp̃ibꝰ his ꝓspera ē ⁊ felix bonũ ⁊ prosperũ in rebus quas hꝫ significare facit ⁊ multis que in hoc sũt mundo rebus. Si aũt infelix sit ⁊ minime ꝓspera malũ adducit ⁊ corruptionē. ⁊ quꝫ acuti morbi ex eorũ sũt numero q̃ velocis sunt motus ⁊ imutationis: ⁊ ex lune fiũt ifelicitate in cuiusqꝫ hois natiuitate quꝫ luna q̃dragintaquinqꝫ amouetur gradibus ab infelicitatis loco q̃ morbi principio ꝓ erat tp̃e motus celerior fit morbi. Hoc q̃rto fit die. quꝫ aũt nonaginta amota ē partibus qua figura ē quadrangularis ab infelici loco ⁊ septio fit die. morbi ē motus fortior ⁊ celerior. Sic ⁊ in reliquo eiꝰ se res hꝫ cursu ⁊ remotiõe a loco tp̃is morbi quēadmodũ ⁊ a synodi eius cuꝫ sole in remotiõe ostēsũ ē: ⁊ si morbi motus ⁊ virtus in quatuor diebus erit medij significatio ē quadrãguli. Et si in singulis septē diebus si sit morbi motus significatio quadranguli est.

Crisis vero que in alijs ē diebus ꝙ quibus diximus aut ante quaternariũ aut septēnariũ ĩ quo futura erat crisis: aut post hoc aut causis fit naturam mouentibus s impellētibus ãte quaternariũ aut septēnariũ crisim celebrare: aut cãis alijs que naturã ipediunt ipsã a crisi cõplēda que futura sperabatur. Et q̃ naturã excitãt cãe ⁊ cõmouēt: fortitudo ē morbi: ⁊ celeritas motus eius hũoris subtilitas: aer calidus: qui humorē subtiliat ⁊ materiã mouet: naturãqꝫ excitat ad morbi ꝓpulsandã materiã. Nõnunꝙ ãt ex trãsgressiõe fit regimis ꝑ cibũ calidũ aut medicamē calidũ aut irã que patiēti accidit ⁊ determinationē accelerat. Que ãt ex his fit cãis crisis accidentia hꝫ molestia ⁊ difficilia. Et si pariter signa sint illaudabilia que interitũ significēt patiēs moritur. Q̃ si significãtia saluationē apparēãt signa bona crisis nõ erit perfecta: ⁊ morbi portēdit reditũ ⁊ in patiente cõuersionē. Et que naturã ipediũt cãe facere crisiꝫ ac a quaternario ⁊ septēnario differre in quibus sperabatur futura: aer ē frigidus qui naturam ꝓhibet ⁊ ab humoris in corꝑe maturatiõe ipedit ⁊ expulsiõe ⁊ regimis peccatũ. Hoc autē aut ex medico ē si in regimie peccet: aut ex ifirmo si medico nõ crediderit ⁊ suos seq̃tur appetitus: aut ex infirmi ministris si iurgijs vtãtur clamoribꝰ: aut q̃ lites prouocãt: terribilibusqꝫ vocibus: aut egrũ cõcusserint ideoqꝫ diffugit nã ⁊ a suis debilitatur actionibꝰ. Hoc pccm̃ si magnũ sit ⁊ signa liberationē portēdãt: crisis celebrari ꝓhibetur ⁊ morbus protelatur. Q̃ si interitũ signa ꝓtēderit mors accelerabitur. Q̃ si puũ fuerit peccatũ ⁊ signa bona ifirmitas ꝓlixior fit. Multotiēs quoqꝫ morbꝰ magnꝰ nõ ē ⁊ peccatũ hꝰĩ accidit magnũ iõqꝫ ⁊ eger deꝑit. Et sciēdũ crises q̃ ãte sua accelerãt tēpora validas eē: que vero differuntur robore carēt. Sciendũ quoqꝫ quaternationē ⁊ septēnationē duobus cõputari modis: aut cõtinuatiõis computo aut disgregatiõis. Et que ꝑ cõtinuationē cõputatur quaternatio: pria est quaternatio cũ secũda. Quꝫ eteĩm in numero ad quartũ vsqꝫ perneneris diē. ⁊ numeraueris ab eo quartũ: post septimus occurrit. Sic quoqꝫ ⁊ vndecimꝰ dies cõtinuat̃ cũ .xiiij. quim ab .xj. .iiij. est. Sic ēt ⁊ .vijx. .xiiij. cõtinuatur: quꝫ ab quartodecimo quartꝰ iuenitur. Sic ⁊ vigesimus cuꝫ septimodecimo cõtinuus numeratur ꝙ a septimodecimo q̃rtus sit. Vigesimusq̃rtus cũ .xxvijº. continuatur: eo ꝙ quartꝰ cuꝫ vicesimoquarto occurrit. Sic quoqꝫ ⁊ vicesimusseptimꝰ cũ .xxxº. continuat̃: quꝫ quartus ab vicesimoseptio ē die. Et tricesimꝰ quartus cũ .xxxvijº. cõtinuus numerat̃: qm̃ septimus is a q̃rto ⁊ tricesimo q̃rtus est. Tricesimusseptimus quadragesimo cõtinuatur: qm̃ quartus illi ē. Juxta septēnatiões autē continuas tertia est septēnaria secũde continua. qm̃ septimus est dies a quartodecio. Qui aũt disgregationis cõputantur modo secũdo quaternario a tertia disgregata est. Quꝫ eteĩꝫ numerãs ad septimũ perueneris quatuor ab octauo vsqꝫ ad vndecimũ numerabis. Sicqꝫ ⁊ vicesimusquartꝰ a vicesimo disgregatus ē. ⁊ .xxxj. a .xxvijº. disgregatus. Q̃ũ eteĩm ad vicesimuꝫ perueneris septimũ. ab .xxviijº. vsqꝫ ad tricesimũ primum numerabis. Jn septēnarijs vero secũdus septēnarius a primo disgregatus ē: primus nãqꝫ vsqꝫ septimuꝫ ꝑuenit numerũ: cõputaturqꝫ secũdus ab octauo die: ⁊ vsqꝫ quartumdecimũ porrigitur. Sic ⁊ duo septēnarij q post vigiti sũt disgregato supputãtur numero. A vicesimoseptimo die vsqꝫ .xxxiiijᵐ. Hoc itaqꝫ modo ⁊ quaternarij numerantur. Et ex oibus his que diximus cretici ab inuicē variãtur dies.

Capl'm. 9ᵐ. de signis futurã ꝓxiamqꝫ crisiꝫ significãtibꝰ

c Risim significãtia. alia crisim significãtia futurã. alia presentē. Et futurã portēdētia crisim signa: velocitas ē motus morbi eiusqꝫ tumultuatio. caloris virtus ⁊ maturitatis signorũ apparitio in vrina. in egestiõe. in sputo. in pulsus magnitudine ⁊ velocitate. Et si febris ē que per circuitus accēdatur accēsiõis febris festinãtia: motusqꝫ eiꝰ celeritas. difficultas. Et si tertiana accendatur: signa hec oia celeritatem future significant crisis. Nõ si pariter ifirmus iuuenis ē: tēpus ãni calidũ: febris cholerica: virtus fortis: significãtius erit crisis celeritatis signuꝫ. Nõ si contraria sint his signa: morbus scilicet trãquilli motus. calor debilis. nec maturitatis aliqua apparēt signa: pulsus paruus. tardus ⁊ febris circuitus differuntur. ⁊ accensio debilis ē. ⁊ aut ex illis febris ē que singulis accēdũt̃ diebꝰ aut ex illis q̃ vno accēdunt̃ ⁊ duobꝰ nõ. ⁊ infirmus multe etatis. ac presēs anni tp̃s hiēs ⁊ frigidũ: crisis significatur dilatio ac mora. Q̃ si media sint signa inter hec que dicta sũt vltia ⁊ pria. signũ ē crisiꝫ nõ multũ celerē nec multũ tardã futuraꝫ.

Que vero presentē signa crisim significãt: accidētia sũt difficilia q̃ crisiꝫ comitãtur. precedit eteni euacuatio: aut emissiones ꝑ q̃s fit crisis: molestia grauis turbatio: accidētia difficillima ⁊ illi qui nõ cõsueuit timēda in crisis diligenti speculatione. Et si crisis die fit cõturbatio ⁊ molestia nocte: ⁊ si nocte: die precedũt. Accidētia aũt hec sunt infirmi anxietas: resilitio: locorũ suo ĩ lecto mutatio: cephalea: obstupefactio: mētis alienatio: sensuũ grauitas subiti fulgores phãtasie male: tenebrositas: lachrymarũ sine fletu fluxus oculorũ rubor sine obtalmia: inferioris motus maxille rubor faciei. anhelitꝰ arctatio. precordiorũ tremor. colli dolor supplani vētris ad superiora ꝯtractio. labij iferioris titillatio. stomaci pũcture. dor

si dolor. rigor. tremor magnus. vrine difficultas: nature cōstipatio. sitis grauis ⁊ alia huiuſmodi accidētia difficilia. His accidētibus crisis presens ad esse significatur. Quꝫ etenim signa hec apparuerit aut earū aliqua nocte significāt eiꝰ noctis crastino crisim futurā. Que si die apparuerit nocte dieꝫ sequētē crisiꝫ significāt futurā. Singulū aūt hoꝝ crisim significat malā aut bonā: ⁊ que bonā significāt crisim ea sūt que in diebus crisiū fiūt bonarū: quēadmodū in precedētibꝰ diximus: quꝫ pulsus pariter fortis ē ⁊ maturitas pcessit manifesta. Si etenim in huiuſmodi apparuerint hitudine aliq̄ subsequitur euacuationū q̄s supra diximus: ⁊ fit per ipsā aut patiētis sanatio aut ad mitiorē trāsitꝰ hitudinē. Nō si piter hūoris illius fiat euacuatio qui morbū generat: ⁊ ab eo quod patitur mēbro eiusue partibus certius fit signū sanationis ⁊ meliorationis. Significatur āt euacuatiōis spēs ex antecedētibus earū quaqꝫ accidētibus. Si eteni patiēti rubor accidat in facie ⁊ naso: aut in tēporibus grauitas: aut in collo dolor: videtqꝫ patiens in oculoꝝ cōpectu fulgures mutuos: aut radios: aut tenebrositates: aut sub hypocūdrijs distensiones senserit: significat quꝫ per sanguis nariū fluxū crisis futura ē. Si āt pariter accidat in naso prurigo ⁊ rubor īfirmusqꝫ nares tractauerit significat sanguis fluxū a naribus non diu differri. Et si q patit̄ adolescēs ē fortior erit nariū fluxꝰ significatio: qm̄ i adolescētiū corpibꝰ sanguis est multus. In grādioribꝰ vero ⁊ iuuenibꝰ parū fit nariū fluxus. Qū āt egrotādi grauitas fit i capite: i stōaci ore dolor: sbuersio āgustiatō vtigo. pectoris arctatio supplani vētris ad supiora attractio crisim per vomitū significant futuraꝫ. Cholere eteni i stomaci supernatant ore propter suā leuitatē: dolorqꝫ propter multum oris stomaci fit sensuꝫ. Q si pariter inferiꝰ titillet labiū ⁊ que sub hypocundrijs sunt frigida inueniuntur certius fit signuꝫ vomitus ⁊ accelerationis eius. Qū antē egroto mētis accidit alienatio: vrine cōstipatio ⁊ egestionis ⁊ in corporis manifestis rubor: calor quoqꝫ ⁊ vapor calidus: qui cū roratione pauca a corpore: tollitur pulsusqꝫ parit̄ lenis est ⁊ mollis fluctuoso similis crisiꝫ futurā per sudorem significat. Qū vero nihil horū apparet que diximus: inuenitqꝫ eger pūcturas ⁊ grauitatē sub vmbilico inferius: aut rugitus: signuꝫ est crisis per solutioneꝫ vētris future. maxime si vrina minuatur aut cōstipetur: sunt eni duo vrine loca ⁊ stercorū. Quod si patienti dolor acciderit aut distensio in dorso: lūbisqꝫ ⁊ cōsuetū illi est sanguinē ab ano exire ⁊ est egressionis circuitꝰ tempꝰ instans significat crisim sanguinis emissione venarum que in ano sunt futuraꝫ. Et si mulier est que patitur ⁊ mēstruorū circuitu crisis celebrabitur. Si igit̄ aliqua harū fiat euacuatione: ⁊ vna est dierū creticarū bonarū: precessitqꝫ maturatō manifesta ac pulsus fortis est ⁊ patiens post hoc quietē sentit ac leuiationeꝫ: accidentiaqꝫ iminuta sunt que in crisi fuerunt calor resedit: bene se habet patiens ⁊ pulsus est fortis significant hec crisim plenā perfectaꝫ bonāqꝫ esse. Que vero malaꝫ significant crisiꝫ signis sunt criseos bone cōtraria. Si eteni ea que diximus appareant signa omnia aut eorum pars nocte: aut die que diei nō sunt cretice aut certe nō bone criseos: nec aliqua maturitatis signa comittantur: pulsusqꝫ partier debilis est: ⁊ euacuatio alius fit humoris qui morbū nō generat: qū sic inuenitur res crisis mala est ⁊ perdēs. Nō si cum medijs habitudinibus signa appareāt crisis inter criseos bone ⁊ male habitudines: crisis deficiens est ⁊ minime cōpleta: scil' morbus per eā nō terminabitur: sed differtur eiꝰ finis: in dies qui subsequuntur creticos: quēadmoduꝫ si i. vij. fit die crisis nō finitur morbus oīo: sed eius restant reliquie vsqꝫ in diem nonū aut vndecimū. Q si in ipso morbus finit̄ reditum hꝫ ⁊ cōuersionē ad infirmū. Cōuersio autē qū mal' fit accidentibus ⁊ virtutis debilitate cito ad interitum ducit. Nō si virtus valida est liberatur: sed fatigatur infirmus. Et sciendum quoniaꝫ in morbis periculosis secundū maiorem partē crisis ante venit: fitqꝫ aut in quinta aut i sexta die. In morbis autē salubribus crisis sepius differtur iuxta acumis eius virtutē ⁊ debilitatē.

Capitulū. xᵐ. de malis signis mortē portendētibꝰ.

(e)T quoniaꝫ que necessaria erant ad intelligenda vniuersalia signa ostēdimus salutem ⁊ interitum portendentia: que sunt morbi tēpora scientiā quoqꝫ dedimus acutorum morborum ⁊ prolixorum cū crisis scientia: iā nunc de particularibus icipiemꝰ signis que saluteꝫ portendunt: aut interitum in vno quoqꝫ morbo: quēadmodū tradidit hypocras in pronosticorum libro ⁊ aphorismorū alijsqꝫ queqꝫ nobis multa morborū ⁊ expulsione ⁊ transitu opera nostra factis patuerūt. Primūqꝫ de malis disputabimus signis que interitum portēdūt. Deiceps de illis que salutē pretendūt. Sciēdū aūt signa hec mala: alia alijs superabundare in significatione iteritꝰ. Quedam etenim fortissima sunt quedā debilia: alia circa fortitudinē ⁊ debilitatē media. Ostēdit aūt hypocras horū cuiusqꝫ signorū locū in fortitudine ⁊ debilitate: dictionibus cuiqꝫ cōpetentibus in vnoquoqꝫ aphorismorū qū exitiosum: mortale ⁊ morti proximuꝫ cōmemorat qm̄ illud mortē pculdubio significat. Qando aūt nequaq̄ malū ⁊ illaudabile: significat posse a morbo patientē liberari: maxime si signa apparuerit laudabilia. Tunc eni a morbo salus speranda est ⁊ credēda Qū aūt malum dicit valde: aut illaudabile valde: significat qm̄ pauci a morbo liberantur: hocquoqꝫ si illaudabilia simil' apparuerint signa. Si aūt ex signis his duo aut tria apparuerunt sine comitatu bonorum interitum significant. Nos itaqꝫ ab hoc loco assignationē incipiemus texere signoruꝫ.

Dico ergo quoniā signoruꝫ alia in acutis alia in plixis malitiā significant. Nos itaqꝫ primū signa q̄ hāc significāt habitudinē in acutis expediemus morbis. Signa itaqꝫ d̄ alia ex accidentibus sumūtur que in corporis ingrediuntur habitudines ⁊ tactu eius: quedaꝫ ex accidentibus que in malitia inueniūtur actionū. Alia vero ex his que corpore emittuntur. Alia ex morborū habitudinibus ⁊ passionū. Et signa que ex corporis sumuntur habitudinibus hec sunt assignanda. Facies que sanorū nō est similis faciebus signū est maluꝫ. Fortitudoqꝫ signi huius ⁊ debilitas ad malitiam significādā: fit iuxta eius longiquitatem ⁊ remotionē a sana facie ⁊ propinquitatē eius. Facies que rugosa est attenuata ⁊ informis iuxta illud q̄ refert hypocras: vt sit scil' nasꝰ acutus: oculi reducti ⁊ cōcaui tēpora reducta: aures frigide ⁊ represse: adipesqꝫ ⁊ earum inuersi: faciei cutis distēsa: color eiꝰ liuidus aut virens. alio suffunditur iteritū significat. nisi hec signa solutionis ventris causa facta sunt: aut laboris: aut vigiliarū. aut doloris grauis. Si etenim ab huiuſmodi fiant rebus minus mala. Facies eteni eiusmodi est assignationis i prolixis morbis nimioqꝫ labore ⁊ euacuatiōe multa. In morbis quidē prolixis propter a morbo corporis consumptionē ⁊ humorum liquefactionē a mēbris carnosis: eorūqꝫ desiccationem: spiritusqꝫ iminutionum ⁊ sanguinis i corpus. In labore aut vigilijs ⁊ dolore: pter eorū q̄ a corpore dissoluunt̄ multitudinē: tā sp̄s q̄ hūiditatū: qm̄qꝫ corpꝰ d̄siccatū ē: iōqꝫ calor d̄bilitatꝰ nāl' ⁊ sp̄s. nec ad hec p̄nt pueniꝛe loca extrēa f. corpis. Idcirco itaqꝫ corpis attenuātur extrema ⁊ maxime facies. Apparēt hec in ea signa eo q̄ facies parum hēat sanguis ⁊ sp̄ūs tanq̄ ab epate lōgius ⁊ corde remota: que sp̄ūs ⁊ sanguis fornaces sunt: ⁊ qm̄ in facie multa sūt ossa. Qum itaqꝫ caro liquefacta ē ⁊ humiditates: ossa apparēt reliqua cū cuti. Si igitur accidētia hec in prolixis fiāt morbis in temporis fiūt lōgitudie. At vero si in acutis accidāt morbis ⁊ tēpus coꝝ breue fortitudinē significāt morbi ⁊ magnitudineꝫ. ideoqꝫ periculū portēdūt ⁊ interitū. Quꝫ aūt laboris cā aut vigiliarū: aut solutiōis facta sunt: aut doloris alicuius minꝰ mala inueniūtur. Sic quoqꝫ ⁊ si malus faciei color ex frigore factus ē nimio aut regione frigida aut etate senili minus malus ē: nisi forte morbi tres trāsierint dies: ⁊ hec accidentia eadē perstāt. Si eteni perstiterit se morbi cā eē significāt ⁊ mala mortiferaqꝫ. Si aūt oculi albū fiat rubeū ⁊ vene eius liuide aut nigre: significat eiusmōi res proculdubio interitū. Oculi nāqꝫ rubor si nō ex obtalmia fuerit cerebri significat repletionē ⁊ eius operimēti ex materia sanguinea. Venarū vero oculorū liuiditas ⁊ nigredo: oculoꝝ significat frigiditatē que propriū sūt interitus signū. Oculi acumē in acutis morbis malū: nisi aut ab obtalmia aut vomitu factū fuerit: nisi etenim fiat his ex cāis multitudinē significat materie que ad oculū defluxit. Et si oculi duo fuerint elati ⁊ coagulati nec moueri possūt pessimū ē signū: coagulationē nāqꝫ significat oculorū ⁊ mortificationē. Et si sōni tpe oculi appareat albū ⁊ hō palpebris stet clausis nec ab aliq̄ factū ē euacuatione: nec eger ex more venit in sua sanitate: signū ē malū ⁊ mortale: qū eiusmodi res cerebri significet debilitatē. Si palpebra labiū ⁊ nasus torti sint ⁊ liuida mors proxima est. Hec nāqꝫ accidētia ex spasmo fiūt cerebri liuor vero ex frigore ⁊ morte. Extremorū frigus in febribus adustis. i. causon malū qm̄ apostema significat magnū in visceribus aut propter frigidos humores multosqꝫ in extremitatibus positos. Si in lingua pustule sint mortē significant proximā. Significant nāqꝫ in meri vlcera eē multa ⁊ stōaco. Et si digitorū vngues fiant virides in liuorem declinātes ⁊ pulsus debilis est mors prope stat: qm̄ accidentia hec ex naturalis fiunt extin-

ctione caloris.ꝙ si nigri sint minꝰ iteritū significāt ꝙ viridi-
tas aut liuor. Qz si cū nigredīe valida ē, virtus ⁊ patiēs bene
fert morbū ⁊ in aliquo dierū fiat creticoꝝ salutē significat ⁊
quz morbus emissiōe finitur: aut eorū casu locorū que deni-
granf: hec eteni accidētia a nā fiūt materiā pellēte q̄ morbuz
faciebat in aliqō mēbrorū mō cretico: significaturqz eiusmōi
res ifirmi virtute: ⁊ qū bene morbū fert qmqz signa apparēt
laudablīa. Que qū ita sint salutē significāt: ⁊ si alr ꝯrioqz mō
interitum nūtiāt. Si in patientis corpore vlcus aliquod
ab antea fuerit ⁊ virescet aut nigrū fiet signum ē malū. Qū
etenim patiens ad mortez feratur. mēbrū hoc patiens ante
alia emoritur: eo ꝙ virtus in eo debilitata sit naturalis. Si ī
corꝑ is acutis molestato morbis pustule apꝑeant ꝑue: quasi
milijgrana: mala sunt quoniaz maturationis materiei que
morbū generat tarditatē significat. Siaūt magne sint ⁊ mi-
nus maluz. Si icteritia ante septimū fiat diem: signū est ma
lum. Icteritia eteni per quā crisis fit ante septimū non exori
tur diez. Fit itaqz propter apostema quod epati accidit: mea
tusqz oppilat cholerarū quibus cholere ad fel decurrunt ab
epate. Si que sub hypocūdrijs sunt macilenta fuerint: malū
est: qm̄ instrumētorum cibi desiccationem significat ⁊ siccci-
tatez. Sed ⁊ si loca hec elata cū dolore fuerint: ⁊ hoc rursus
malū. qm̄ apostema significat. Si homi febris sit ⁊ cor-
pus eius exterius frigescat: interiora autez adurātur cū siti
mortis est signum. Apostema nāqz significat calidū in cor-
poris iterioribus. ⁊ qm̄ calor omnis versus apostema cōuer
sus est: ⁊ ad ipsum sanguis tēdit: ac corporis adurūtur inte-
riora. Et si in febricitantis corpore calor inequalis est ī omi-
bus mēbris: intantū vt capite calido: palme ⁊ plante frigide
sint: partesqz vētris ⁊ vtrūqz latus plurimi ⁊ fortis sint calo-
ris malū est: apostema nāqz calidum in cerebri partibus: aut
epatis aut stomaci significat. Si febris neqꝫ ē malitia ciꝰ die
bus erit creticis maior ⁊ fortior. Et si accensio dimittatur
⁊ difficilior accēdatur pessima ē febris. Et si acutū patienti
morbū tum or in facie accidat ⁊ pedibus ante quartūdecimū
diem: signū est malū. Et si eiusmodi fiat hoī icteritia: quarto
decimo proculdubio die morietur aut ante: epatis nāqz signi
ficat cōplexionis corruptionez. Et hominū cuipiaz febris
sit acuta fortisqz caloris: calorqz sedetur ⁊ corporis ipsius io
cundetur tactus ⁊ sine causa que id fieri cogat nō vt sudore:
aut narium fluxu sanguinis: aut egestione: aut vrina: aut alia
quauis crisi: mortez significat velocē. Calor nāqz in profun-
dum cōtrahitur corporis ⁊ interiora aduruntur: vitalisqz vir
tus totis anixa est viribus materiā morbi pellere nec ē ei ro-
bur: deficitqz ⁊ moritur infirmus. Febris causon si in paribꝰ
robustior fiat malū est: qm̄ eius crisis sexto fiet in die qui ma
le ē crisis dies. Hec sunt signa que ex corporis sumuntur ha-
bitudinibus que interitum ⁊ malā significant habitudinē

Que vero ex accionibus ducuntur signa hec sūt.
Si oculi a claritate declinent ⁊ preter
velle lacrimentur signum est malū. Qō si pariter plurimum
moueantur ⁊ quasi retorti sint: alterqz altero minor exitialia
sunt signa. Declinatio eteīz ocl'orū a lumie virtutis significat
debilitatez que ex cerebri ⁊ nō ex alijs oculorū mēbris fit de-
bilitate. Lachrymarū autē fluxus retinētis palaz fit debilita
te virtutis que ī cerebro ē. Qō si pariter febris ē adusta ⁊ in-
cendēs ⁊ signa mala iteritū significant. At vero si febris sa-
lubris est nariū sanguis portēditur fluxus futurus. Contor-
sio vero oculorū spasmum significat cerebri aut lacertorum:
quēadmodū in strabositate accidit. Alterius oculorū parui
tas ⁊ nimius motus ex tremore fiunt qui lacertis accidit aut
īsania. hec aūt duo accidētia īteritū significāt. Et si egro-
tantis os in acuta aptum ē nec clauditur interitū significat:
qm̄ aut spasmū aut virtutis significat mouētis debilitatem.
Et si egrū suo descendētez inueneris lectoversus pedes: si
gnum ē malū ⁊ mortis: significat etcim accidēs hoc virtutez
que corpus fert emortuā eē. Et si expositū inueneris supi
nuz collumqz ⁊ pedes protēsa. ⁊ hoc quoqz malū sz minꝰ po
ri. Et si pedes patiētis iueneris nudos ⁊ tactū eorū non cali
dum: manusqz eius ⁊ pedes diuersarum figurarū ⁊ in expo
sitiōe turbata signū est malum. Hec etcim accidētia virtutis
significāt debilitatē: ac viscerū calorem qui angustiationem
facit egroto. Ideo ergo pedes denudat quasi frigido qui de-
lectatur aere. Et si patiētez īuenis supinū pedesqz eius du-
plicatos ⁊ ad inicem īplicitos malū est signum: qm̄ huiusmo
di iacēdi moduz nullus facit sanorū. Et si corpus onero-
sum fuerit pedesqz ⁊ manus silr: ⁊ hoc rursus malū. Hec nā-
qz accidētia virtutis mēbra mouētis significāt debilitatem.
Egri somnus suꝑ ventrez pret̄ morem ⁊ cōsuetum in sua
sanitate: signū ē malū eo ꝙ passionē quāpiā in ꝑtibus signi-
ficet mēbris. Et si patientē in morbi status tēpore salire vide
ris ⁊ assurgere ad sedendū ⁊ quodcunqz inuenit illi adheret
exitiosum est signū. Oportet nāqz in morbi status tꝑe infir-
mum tranquillū eē ⁊ mansuctum. Si sic ergo se hūerit repro
bum valde ē: maxime in ꝑipleumonia: significat etcim angu-
stiationem ⁊ animi cōfusionē: anhelitus difficultatem: sentit
nanqz in pectore ⁊ pulmōe pūcturas cum arctatione nimia
quādo supinus iacet. Pectoris etcim ꝑtes super spinā cadūt
vnde ⁊ arctatio fit: nec aer ingreditur iuxta necessitatis mo-
dum: ⁊ qū sedet anhelatio eius leuior est. Dentiū in febri-
bus stridor sine infirmi ꝯsuetudīe a morbi ꝑ̄ncipio maluz est
signū. Hoc nāqz accidēs aut nāliter est si maxillarū debiles
sint nerui: aut qū spasmus ill' accidit: q̄ duo īteritū significāt
aut certe icōmodū qō cerebro accidit: hocqz īsaniā portēdit.
⁊ si h accidit accīntia aīusqz t̄batꝰ ē: sigᵐ ē ītitꝰ. Si ī pleure-
si phrenesi. cephalea. manꝰ ad faciē īfirmū tollē vidis tāqꝫ ali
qd sit capturꝰ: aut aliqꝫ lecturꝰ sit festucā aut paleā ab vestibꝰ
sumat vel pariete. signū ē malū ⁊ mortale. Motus nāqz ma
nuū ad huiusmōi res phātasie fit cā quodqz hoīez corā ocul'
aspiciat. Phātasia eteni in quibusdā accidit ex cerebri reple
tione morb ab humoribus a quibus aliquid ad oculos porri
gitur: ideoqz istiusmodi signa interitū significāt. Et si phan
tasia insit patiēti videatqz tanqꝫ nigrū hoīez aut male alten
ius ⁊ turpis figure nocētez sibi ⁊ volētē ipsū īterficere signūz
ē malū. Sic ⁊ si patiētē mortuorū videris acclamare noīa ⁊
hoc quoqz malū. Significat nāqz in cerebro adustos eē hu-
mores melācolicos ⁊ qm̄ cerebro ipsi iā adustio nocet. Et si ī
acutis patientē morbis flere videris: signū ē malū. Fletus
nāqz ē aut ex humore melācolico malo aut ex anhelitus ma
litia ⁊ angustiatiōe. Acumē ⁊ loquēdi velocitas in viro patiē
tie ⁊ māsuetudinis: in acutis morbis signū ē malū: multā nā-
qz significat a natura egressionē. Sic quoqz ⁊ viri qui multo
rū erat sermonū taciturnitas malū. Et temerarij viri verbo
rū festinātia ⁊ multitudo malū nō ē. Et si nec audiet eger
nec videt virtusqz eius debil' ē ⁊ mors certe ꝓxia. Hec eteni
sentiētē ꝑlimum significāt emortuas ab illo egrediētes sensus
virtutes. Et si patiēs status accēsiōis febris tꝑe tanqꝫ niuem
suꝑ se cadētē viderit signū est malū: humoꝝ etenim significat
frigiditatē qui corꝑi dn̄antur. Et si anhelitꝰ creber est: maluz
hoc ipsū tanqꝫ qō virtutis significat debilitatē ⁊ eneruationē
aliqn̄. Qz si magnus ⁊ rarus ⁊ hoc ēt valde malū: qm̄ anhe-
litus hic aī significat confusionē. Sed ⁊ si pariter in anhelitu
sentit dū emittitur frigiditatē interitū ⁊ mortis significat vici
niā: anhelitꝰ ē frigiditas frigiditatē natural' significat ⁊ mor
tē caloris. Et si anhelitus in meatibus offendit malū ē signū
qm̄ pectoris significat lacertos spasmo molestari: iōqz ⁊ itroi
tus aeris ⁊ exitus turbātur ⁊ offendūt. Anhelitꝰ fetor signuz
ē malū qm̄ putredinē in anhelitus significat organis. Anhe
litus plorātis in acutis morbis signū ē malū qm̄ huiusmodi
anhelitū in pueris videmus quz plorāt ꝑꝑ instrumētorū an-
helitus debilitatē. Si aūt cōpletis accidat humorē significat
melicū ac incōmoduz quod anhelitus accidit organis. Et si
die eger dormiat: nocte vigilet malum est. Et si diei principio
vsqz tertia eius trāseat ꝑs dormit: minus malū ē. Qm̄ eteniz
hoīuz natural' ē cōsuetudo nocte dormire ⁊ die vigilare si qn̄
rei fiat natural' cōtrariū malū ē: nisi forte ex cōsuetudine ac-
cidat patiētis quā sanꝰ hūit: ⁊ si sic nō malū. Et si nec nocte
dōmit nec die egrotās malū ē. dolorē nāqz significat molestis
simū: aut mētis certe alienationē q̄ ex siccitate fit. Et si sōnus
dolorē faciat mortale ē signū. Nālis nāqz ē caloris sōni tꝑe
ad corꝑis mergi ꝓfūdū q̄ cibos digerat ⁊ mās ī bonum īfor-
met. Si itaqz morbi mā fortis ē ⁊ nālis calor debilis: natura
lem suꝑat materia calorez: morbiqz augetur virtus ⁊ egrotā-
tis habitudo mala. Si quecūqz oz eger fecerit nō in aliquo
prodest: morbus eius grauissimus.

De signis que ab his sumūtur que corpore emit-
tuntur. Signa ab his que corpore sū-
pta emittūtur quatuor habēt spēs. Prima ē que ex egestione
sumitur significatio. Secūda ex vrina. Tertia ex sputo ⁊ su
dore. Quarta ex vomitu. nariū sanguis fluxu. ꝑtus sanguis
emissiōe. Et que ab egestione ducuntur signa huiusmodi
sunt. Egestio nigra ⁊ viridis ac fetida vnctuosaqz ī mor-
bis acutis mortē significat. Nigredo eteim adustionē signi-
ficat humorū: vnctuositas mēbrorū ⁊ adipis liquefactionez
ex caloris violētia: viriditas aūt cholerā significat erugino-
sam: fetorqz putredīs magnitudine. Egestio aquosa tenu
is alba aut multū crocea ⁊ spumosa malū. Tenuitas nanqz
egestionis malitiā significat digestiōis: albedo choleras ad

intestina nō descēdere ⁊ stomachum: ſʒ in oē trāſmitti corpꝰ ideoqꝫ icteritiam significat futurā. Que multū crocea ē multarum significat descēsum cholerarū ad stomachuʒ ⁊ intestina. Spumosa vētositatis admixtionē egestiōi monstrat quēadmodū in mari ⁊ cōflictu fit vētorum spuma que mutua fit fluctuū percussiōe. Aut vero calorē imoderatum nimiumqꝫ: quēadmodū in bullitiōe ollarū spumas videmus exurgere.

Et si egestio pauca est plana ⁊ viscosa albaqꝫ aut crocea: malū est signuʒ. Hec nāqꝫ egestio adipis significat liqfactionem. Et que crocea est calorem significat fortē qui adipeʒ liquefacit aut qum adeps computruit. Et si varioꝝ ē egestio colorū: rubea. ſ. crocea. nigra. malū est ⁊ morbū protellari significat. Hi eteim si adunētur colores morbos in corpore multos esse significat. Malitie itaqꝫ eoruʒ cā ⁊ egestio reproba est ⁊ mala quā natura longo eget tpe vt illis resistat: ⁊ morbi in bonū reformet statū lōgitudinē. Q̄ si egestio tātummodo cholerica ē ⁊ ab ifirmo ciborū abijt appetitꝰ maluʒ ē. Significat eteim hūores in choleras imutatos: ⁊ ciborum amputasse appetitum. Sic quoqꝫ ⁊ si hōi sanguis sit ab olei fluxus ⁊ a cibis prohibetur malum ē signū. Sanguinea ⁊eim solutio ex itestinoꝝ fit excoriatiōe. Si ergo ꝓlixior fit passio ⁊ itestina corrodūtur ⁊ putrescēt: transitqꝫ icōmoduʒ ad stomachū ⁊ tunicas eius ac os sui magnitudie: iōqꝫ ciborū cessat appetitus. Si sanguis sequatur fluxū febris signum est malū: apostema nanqꝫ significat calidū magnū in itestinis. Si ab excoriationē patiente carnis egrediar frustrum: signū est mortale. vlcus eteim significat qd̓ intestīa comedit ⁊ ad secūde peruenit tunice vltimū: ⁊ illā plurimum abstrahit: ⁊ si eiusmodi passio ē saluari nō pōt. Si egestiōis emissio paulatim fiat ⁊ frequēs maluʒ qum patienteʒ mouet singulis horis ad surgēdū cū frequentia eius virtuteʒ debiltans magis aūt si sit pungens. Cholere pure si accidant post sanguinis fluxuʒ malū est signū. qm̄ intestina choleraꝝ vulnerātur acumie. Egestio nigra spōte facta si cū febre aut sine febre fit ex pessimis ē signis nisi deficiat ⁊ crocea fiat

Sic ⁊ omnes que corpore egrediuntur vrine sputum ⁊ eminctio si mali sint coloris: malum est signum: nisi forte deficiant ⁊ flauescant. Egestionis eteiʒ nigredo ⁊ alioꝝ humoꝝ significat adustionē ⁊ malitiā. Que si paulatiʒ flauescāt nature significāt virtutē ⁊ qū morbū supat ⁊ humor consumitur. In quocūqꝫ morbo cholera primū egreditur nigra aut superius aut inferius mortē significat. Si eteni humor hic malus in morbi egrediatur principijs: aut eius significat multitudinē: aut virtutis debilitatē retinētis. Et horū quodcūqꝫ sit reprobū ē ⁊ interitū significās: qm̄ virtꝰ hūori resistere nequit. Quēcūqꝫ acutus aut diuturnus cōsūpserit morbus: dehinc cholera coegredir̄ nigra: ab eo die morietur: sic ⁊ si abortienti accidat mulieri crastina die morir̄ quʒ in huiusmodi hitudine virtꝰ cecidit nec opiner̄ quis eius robur tanꝙ hūc ipa humorē expulerit: egreditur eteni sua copia. Causon patientis natura si cōstiper̄ signū ē malū qm̄ calor ad sūpiora extollitur. Patiētis solutionē si que sub hypocūdrijs sūt extenuentur stoācho nocet ⁊ epati alijsqꝫ ciborū organis. Et si soło comitar̄ tenuitas augetur ⁊ matics stōaciqꝫ nocumētū: ⁊ hoc illaudabile ⁊ mortis precedēs timorē. Vētositatis cum sono emissio cui hec cōsuetudo nō ē aut cupiēti aliquid horū non apparere quʒ vētositas hec emittitur ⁊ facit hoc volūtas: dolorē in vētris significat ptibꝰ. Et si p̄ter velle fiat mētis alienatiouē ⁊ vtrūqꝫ reprobū.

De vrina. Si aut viris aut mulieribus vrina sit nigra: malū ē ⁊ interitū significās: ⁊ quanto vrina nigra paucior ē ⁊ peior. Sanguis etenim significat humiditatē cōsūptā: aut qm̄ que vrinā ministrāt organa in termis posita sint mortis. Et in pueris vrina tenuis ⁊ aqsa malū. vrina eteni nigra ex hūoꝝ fit adustiōe ⁊ caloris magnitudine. ideoqꝫ interitū significāt oibus hoibus. Sed quʒ in pueris vrina naturaliter crossa ē ⁊ in ea hypostasis multa ꝑꝑ imutātis copiā virtutis que in eorū ē corporibus ⁊ ē materiarū quʒ decocte fuerit crossū quid facere quēadmodū sputo accidit in pleuresi emūctiōibꝰ i coriça sanici i vulneribus ꝙtocūqꝫ crossior ē ⁊ magis dcocta. Si sit itaqꝫ pueroꝝ vria tenuis aqsa aliꝙro tpe lōgo malū ē ⁊ iteritū significās eo ꝙ naturali ꝯria sit vrie. Et si i vria hypostasis sit nigra i vasis fundo mersa: aut nubes ad inferiora tendens. interituʒ significat: hypostasis etenim nigra magnitudinē significat āut ardoris: aut frigoris. Et si fundo imergitur: aut nebula est ⁊ ad inferiora tēdit: morbi significat virtutē ⁊ magnitudinē: ꝙqꝫ virtuteʒ superat: quemadmodū hypostasis alba equalis in fundo sanitatē significat ⁊ decoctionis perfectionē: sic ⁊ vrie hypostasis nigra: si huiusmodi fuerit figure maturitatis significat priuationeʒ. Aquosa ⁊ tenuis vrina i acutis morbis exitiosa est. significat etenim decoctionis priuationē ꝙqꝫ natura deficit materie resistere. Significat etiā caloris ad superiora ascēsum corporis ⁊ mētis futurā alienationem. Q̄d̓ si hoc sit ⁊ mens alienata interituʒ significat. Calor nāqꝫ totus resedit in cerebro ⁊ illud adurit. Q̄d̓ si diuturnior fuerit morbus ⁊ vrina talis: ⁊ signa apparuerint salutē significātia mensqꝫ sana est: emissionē significat futurā sub hypocūdrijs morbus nāqꝫ diuturnior si sit: humores significat a quibus fit crossos esse ⁊ frigidos decoctioni difficiles. Naturam autem qū super hanc confortata fuerit materiam ad inferiora depellit: quoniā bonam facere nequit. Urina fetida ⁊ crossa malum: qm̄ fetor putredinē significat crossities humoꝝ crossitiem nāturāqꝫ a decoctione eius debilitari. Urina spissa ⁊ turbida que nō clarescit ⁊ si clara fiat que imergitur pauca est hypostasis ⁊ cruda malum: caloris nāqꝫ significat vires extra naturalis intātum vt bullitioni similis sit ⁊ naturalis debilitatem virtutis que nullas habeat humores excoquendi vires. Si in vrina hypostasis est in fundo similis suici furfuribus cū valida febre malū ē. Et peiꝰ hypostasis laminulis aut furfuri similis. He etenim hypostases mēbrorum significant liquefactiones. Et hypostasis suici farine similis: aut ex sanguinis est grossi adustione ⁊ decoctione. aut ex carnis crosse liquefactione qū partes eius molles dissoluūtur ex caloris nimietate: fitqꝫ rubigo ⁊ dure desiccantur partes: quemadmodū aliquid frigitur in super operculo: hypostasis autē laminulis similis fit ex mēbrorū excoriatione radicaliū: iōqꝫ prima peior. Furfuri autē similis venaruʒ significat excoriationem: ideoqꝫ reliquis peior. Et sciendū hypostases has nōnūꝙ exire a vesica ⁊ renibus ⁊ interituʒ nō portēdere. Intelliges aūt hec ex eo que patiens circa partes has ⁊ mēbra sentit dolore. Quod si nō fuerit ⁊ febris valida est in toto corpore certum est malitie signū. Urine paucitas mala: quoniā aut adustioneʒ significat ⁊ humiditatum cōsumationeʒ. Aut virtutis que vrinā a sanguine discernit debilitatem: aut virtutis certe depellentis debilitatem.

De vomitu Uomitus si sit niger aut viridis çemaro similis malū est. Quod si pariter fetidus morteʒ significat. causa ē quā superiꝰ exposuimꝰ in egestione ⁊ vrina adustionis. ſ. vis aut frigoris. Q̄ si huiꝰmodi omnes homo euomat colores manifestius erit interitꝰ signū: significat etenim malas materias in corpore multiplicatas. Et si fetor comitatur fortius est ad interitum signum ꝓpter putredineʒ.

De sputo Qū quod expuit patiēs i pectoris passionibus rubeū est aut puꝝ croceū. nec aliud admixtum est sputuʒ. emittir̄qꝫ cū tussi molesta maluʒ est. Sputuʒ nāqꝫ huiusmodi purū humor facit qui emittitur ⁊ tussis magnitudo humoris significat crossitiem ⁊ nature nixuʒ ad eū expellēduʒ. Et si viride fuerit sputū: aut spumosum peius ē propter huius humoris. i. viridis malitiā ⁊ spūosi: sicut ante in egestionis dictū est signis. Sputuʒ liuidum ⁊ ipsum maluʒ. Sed oibus peius nigruʒ qū color hic nimietatem significet adustionis. Color autē liuidus aut validū calorem: aut frigiditatem significat. Et omne sputuʒ quod doloris nō facit mitigationē malū: magis autē nigrū. Significat etenim qui in pectore est humorē maluʒ: naturāqꝫ illū superare nō posse ⁊ cōsumere. Et omne sputū doloris faciēs getem laudabile. Quod in ptisicis paulatim sputuʒ emittitur cū fatigatione magna pessimū est ⁊ mortale velociter: virtutis nāqꝫ significat debilitatē ⁊ cruditatē matерici. Quod autē multū est sputum ⁊ facile emittitur: minus malū est ⁊ prolixioris tēporis.

De sudore Sudor si in nō cretico sit die ⁊ non in omni corpore nec febris eo mitigatur nec pacientis leuiatur corpus sed eius fit peior habitudo malum est. Q̄d̓ si sudor pariter frigidus ē aut in capite ⁊ collo tātum peius erit. Et si cū acuta fit febre mortem significat. Et si cū tranquilla febre ⁊ nō acuta morbi portendit prolixitatē frigidus ⁊eni sudor humorū significat frigus ⁊ naturalis debilitatē virtutis. Et si sudor ē ante maturitatis signa: aut humiditatis significat copiaʒ: aut retinētis debilitatē virtutis. Et si sudor horrorē sequatur morbi significat magnitudinem ⁊ vires. Hoc eteni fit eo ꝙ passio plurimū corpori inualescat.

De fluxu sanguinis nariuʒ. Nariū sanguinis fluxus qui distillando fit ⁊ niger interitum significat ⁊ in adustis maxime febribus ac causon: significat eteniʒ cerebro tabanā in natā: apostema. ſ. sanguineū ⁊ fen-

guinē in eo corruptum esse. Et hoc si cretico fiat die: aut cito patiens morietur: aut si liberat̄ sed cū labore magno ꝛ post tēpus longuꝫ ac alias crises. Et si a patientis naribus cholera defluit viridis: aut crocea malū est. Significant nāqꝫ cerebro choleras dominari malas que ipsum incendūt. Hec est malorū assignatio signorūꝫ que ex his sumētur que a corpore emittuntur.

De signis malis que a morbi sumuntur habitudine. Que aūt ex morbis ducuntur signa hec sunt que assignamus. Morbus qui post alium fit precedentē morbū: si difficilior est primo. aut ī nobiliori mēbro malū ē. Si dolorē capitis senserit patiēs granē ꝛ ꝑseueret cū febre: ꝛ quoduis modicū malum appareat signum malū est: significat eteniꝫ ꝓculdubio mortē. Dolor eteni ī capite grauis cū febre apostēa significat calidū in cerebro ꝛ opimēto eius quē si malū comitet̄ signū virtutē a morbo significat superatā. Q si malū nō appareat signū patiēs liberādus cū sāguis nariū fluxu: aut emissiōe significat̄. Nariū aūt fluxus hac accidit ī hītudīe ei qui iuuenis ē nec in morbo vigīti fuit adhuc diebus. Q si vicesimū morbus trāsijt diē ꝛ grādior ē eger aut senex saluatio eius per emissionē fiet. Et si perseueret cephalea ꝛ capitis grauitas ac colli phrenesim patienti spasmus illi fiet cōgelatus ꝛ cholerarū vomitus veneno similis: nec morabitur mori. Cephalea nāqꝫ a cholerarū fit ascēdentiū acumine in cerebrū. Cōgelatio aūt cerebri fit ex siccitate ꝛ operimenti eius. Vomitus ex cholerarū fit multitudine crocearū que male sunt ꝛ corpi domināt̄ur: mortis eius acceleratio ex morbi malitia ꝛ quꝫ passiōis hꝰ locus nobilis. Et si patiēs debilis est virtutis statim vt vomitus accidet vel congelatio morietur. Si robustus ē in dieꝫ differetur mors tertium. Si mens percussionis cā in capite aliēata sit aut corrupta signū ē cerebro ꝛ vētriculis eius incōmoda facta. Si in cerebro fiāt emissiones ꝛ ad vētriculos eius penetrēt mortē significāt: vētriculi nāqꝫ cerebri spūꝫ cōtinēt aīalē. Si ergo incōmodū illis acciderit spūs cessat ꝛ vita deperit. Si ex vini potu alienatio accidat mētis ꝛ horror malū ē: ꝑpea ꝙ vaporibus vini cerebri vētriculi repleti sunt ꝛ calefacti. Q si horror pariter fiat significat quꝫ sua vinū multitudine calorē submergit naturalē ꝛ coagulat. Si apoplexia ebrio subito fiat spasmatur ꝛ moritur nisi forte febris illi accidat hora q̈ crapule vini habēt dissolui: apoplexia nāqꝫ in huiusmōi hītudīe ex cerebri vētriculorū fit repletione neruorūqꝫ a vino. Et qum in vino subtilitas ē queqꝫ ab ipso facta ē repletio dissoluitur hora q̈ ebrietas dissoluēda ē: febris quoqꝫ quꝫ accidit materiā subtiliat ꝛ dissoluit: fit quꝫ nō accidit ebrietatis sua solo hora: nec febris superuenit ipsū spasmari ꝛ mori passionis magnitudine. Cui dū sanus ē subitus fit capitis dolor ꝛ statim tacitus fit ꝛ stertere illi accidit in septeꝫ moritur diebus nisi forte febris illi fiat. Apoplexia nāqꝫ vt diximus ex cerebri vētriculorū fit repletione a crossis hūoribꝰ. Stertere aūt si in apoplexia fiat eius significat ꝛ vires ꝛ magnitudinē. Egritudo nāqꝫ sua virtute lacertis pectus accidit mouētibus quēadmodū ait hypocras: apoplexia si fortis ē ꝛ diē nō trāsit septimū. Et in alio ait aphorismo: apoplexiā fortē sanari impossibilium: debilem difficilium. Quoniam apoplexia acutorum est quiddam morborūꝫ: cuius finis in die quarto est ꝛ. vijº. qm̄ q̄ passio in mēbro est nobili tp̄s hoc ꝑtrāsire nequit nec potest cerebrū ampliori ꝙ hoc tēpore difficilē perferre passionē. Et si febris accidat superfluitatē dissoluit ꝛ subtiliat ꝛ morbus recedit. Et si cū continua febre forti: dolor fiat molestus ꝛ grauis intra aurē: signū ē malū. Dolor nāqꝫ hoc in loco grauis apostema approbat esse calidū quod neruis accidit auditus: dolorqꝫ ꝛ egritudo cerebrū vsqꝫ pertrāsit eo ꝙ illi proximū sit. ideoqꝫ pariter mētis accidit alienatio ꝛ interitꝰ sequitur. moriuntur autē nōnulli quibus hec accidit subito quēadmodū in apoplexia fit. Et si patiens iuuenis est prima morit̄ ebdomada: qm̄ hac in etate febris fortior ē propter caloris virtutem ꝛ cholerarū hac in etate multitudinem. Q si egrotans senex est post hoc morietur longe. febris etenim calor in corporibus senuꝫ debilior ē: propter caloris debilitatē ꝛ cholerarū in eorūꝫ corporibus paucitatē. Hac itaqꝫ de causa in senibꝰ ꝑiculū minus ē: qm̄ ex morbi lōgitudine nōnunꝙ aures eorū saniē emittunt ꝛ liberātur. At vero iuuenes anteꝙ in saniem vertantur moriuntur: propter eā quā diximus causam. Qm̄ si sanies fiat ꝛ auribus emittatur signūqꝫ illis bonū appareat salus illorū speratur. Si in lingua pustule appareant magne: vt cicer ꝛ extrema frigescant mortē significant proximā. Significat nanqꝫ pustulas has meri stomacho eiusqꝫ confinibus accidisse. Si in collo apostema appareat nigrum ꝛ turgidū cū mētis alienatione: aut vigilijs: aut mālo anhelitu: signū est malū: quoniā que illud faciunt apostema cholere male sunt. Et si in gurgulione vlcꝰ appareat cū febre continua est malū: maxieqꝫ si pariter signum apparuerit malū ꝛ reprobū significat nāqꝫ periculuꝫ: quoniā hoc vlcꝰ in loco transglutionē prohibet doloris causa: respirationemqꝫ prohibet aeris: vnde ꝛ patiens suffocat̄ ac moritur. Quꝫ qui suffocatur multo egeat aere caloris causa. Sic ꝛ si febricitanti suffocatio accidat repentina: nec transglutire preualꝫ aliquid mortis est signū. Sed ꝛ si febricitanti colli accidat curuatio ꝛ difficilis est transglutio illi: nec in collo eiꝰ tumor apparet mortē significat. Hoc etenim accidēs significat aut in meri: aut in lacertis illud subinuoluētibꝰ apostēa esse. Apostemaqꝫ neruos ꝛ nuchā contrahit: trahunturqꝫ cuꝫ eis spōdiles ꝛ collū curuatur. Si iugulatio homini insit: nec cū ea aut in collo: aut in gurgulione apostematis aliquid ap̄eat aut ruboris ꝛ dolor difficilis est: ꝛ qū anhelitū vult surgit ad sedendū nec iacere pōt p̄ria moriet̄ septimāa: aut aā. Si eni apostēa ā ap̄eat ī gurguliōe loco q̄ meri ē trāsitꝰ ꝛ meatꝰ ac gutturis significat apostēa ītus guttur eē: ꝛ qū āhelitꝰ oppilatur meatus: ideoqꝫ necessario patiēs suffocatur. Orthomia autē hac in passione fit: quꝫ patiēs si supinus iacet mēbra añriora sup posteriora cadūt anhelitusqꝫ oppilat̄ meatꝰ intantum vt eger collū erigere habeat necesse: apiturqꝫ parū gutturis meatus: ideoqꝫ patiēs deperit ꝑꝑ meatuū. s. oppilationem. Quinātia aūt que huiusmōi est. sꝫ tm̄ eiꝰ rubor ī gurgulione ꝛ apostema ap̄et: mortifera est: sꝫ mors eius tardior. Hac eteiꝫ quinātia apostema ī gutturis ē extremo ꝛ meri ideoqꝫ dolor minor ꝛ orthomia nō difficilis: vnde ꝛ huiꝰ differtur iteritus. Qū autē colluꝫ rubore suffunditur ꝛ pectꝰ lōgioris est tp̄is ꝛ sperāde patiētis saluti magis proxima: nisi forte subito rubor ad iteriora occultetur. Rubor nāqꝫ si ad exteriora missus appareat ī pectore ꝛ collo: significat qm̄ natura materiā ad exteriora pellat: ꝛ gutturis liberātur interiora. Quꝫ aūt occultatur rubor ad iteriora conuersus semel significat qum passio ad guttur cōuersa est ꝛ pulmonē. ꝛ exitiosum est. Et si occultatio ruboris creticoꝝ aliquo fiat die: ꝛ in corporis exterioribus emissio ap̄et: aut patiēs aliquā reijcit sanieꝫ: significat a morbo liberationē. Q si occultatio fiat ruboris hoꝝ nullo apparente signorū: ꝛ videris patientē esse tāꝙ eius si sit sedatus dolor: morteꝫ significat aut morbi redituꝫ. Sentit aūt a dolore quietē. qm̄ apostema ad pulmonem transit cui sensus nō est. ideoqꝫ qui egrotat molestiā nō sentit. Si hōi quinātia fiat ꝛ sanatur ab ea: ac materia ad pulmonē declinat: in septē moriet̄ diebus. Si fune homo suffocetur aut alia re: nec ꝑficiatur suffocatio appareat autē eius in ore spuma nō liberatur a morte. Suffocatio eteiꝫ qū super gurgulionē ceciderit ꝛ guttur cōpresserit ac pulmonis canaleꝫ aer intrare prohibetur: ꝛ sup̄fluitas egredi fumosa: densaturqꝫ fumosa sup̄fluitas super cor ꝛ pulmonē: cuiꝰ emissionem facere nitit̄ pulmo ꝛ suis instat viribus. Emittit itaqꝫ parū quid vaporū: ꝛ cū his humiditatē subtilem. atqꝫ abinde fit spuma. Spuma nāqꝫ ex humiditate fit ꝛ ventositate hac in habitudine. quēadmodū maris accidit in vndis. qū illas ventus ꝑcusserit. Et cui pleuresis ē nec aliquid expuit: ac orthomia illi accidit intātum vt anhelare iacens nequeat moritur: ꝛ eīm apostematis magnitudinis fit cā ꝛ virtutis a maturatiōe debilitate ꝛ expellēdis q̄ in eis sunt: ꝛ quꝫ pectoris partes dū iacet eger sup̄ apostema cadūt: ideoqꝫ meatus oppilātur anhelitus: vnde ꝛ orthomia accidit. Et cuius pleuresis dolor nō mitigatur per sputū ꝛ excreationē nec per phlebotomiam ꝛ medicamē soluens: nec ꝑ cataplasmata ꝛ alias curas ac regimē malū est: qm̄ in saniē vertitur. Omne eteiꝫ calidū apostēa si medicamibus prohibentibus ꝛ dissoluentibus nō mitigatur: in sanici transit coadunatiōeꝫ. Si in peripleumonia ꝛ pleuresi fiat sanies. ꝛ post cholere in sputo ducūtur. vt aliqñ saniē spuat ꝛ simul vtrūqꝫ. signū est malum. Naturam etenim significat ab apostematis maturatione deficere: ꝛ qm̄ totā nō pōt materiaꝫ in saniem alterare propter humoris malitiam. Et si saniei sputum septimo incipiat die patiēs quartodecimo moritur. Septimus nāqꝫ dies creticus ē ꝛ morboꝝ ē in eo finiri aliqua euacuatiōe quēadmodū alias dictū. Si ergo malū in eo ap̄uerit signū ꝛ mala infirmi hītudo angebitur mortē significat quēadmodum si materia hoc deficeret die bonū significaret ꝑꝑ eā quā diximus cām. Ideo ergo quartodecimo die moritur: quoniā huiusmodi signū hoc in die mortale. Et si infirmo signū quod liberationē significet apparuerit mors eius in septimūdecimū aut vicesimū trāsfertur diē iuxta signa bonū significan-

tis vim. Et si malū boni loco signū appareat eger nono aut
vndecimo morit̄ die. iuxta signi malū significātis fortitudi-
nē ⁊ debilitatē. Si lateris locus pleuresiꝫ patientis nigre
scat mors illi velox adest. Materia nāqꝫ mala sua magnitu
dine ad exteriora fertur ab interioribus: ⁊ nigredo materiei
signū ē malitie. Ex pleuresi peripleumonia facta maluꝫ ē
signū. Malus eteniꝫ humor a quo pleuresis facta ē eo ꝙ mlˀ
tus sit: nec pectus ei sufficiat capiēdo ad pulmonē ps eius tē-
dit ⁊ incōmodū in hoc crescit nobili mēbro. Et sciēdū qm̄
saniē habētiū qui moriūtur que fit ex pleuresi ⁊ peripleumo-
nia grādiores sūt ⁊ senes. Relique saniei spēs vt ptisis vlcus
⁊ apostēata q̄ sub hypocūdrijs sūt adolescētes amplius inte
rimūt. In pleuresi nāqꝫ ⁊ ꝑipleumonia patiens virtute eget:
qua que in pectore ⁊ pulmone adunata sūt emittat. Senū āt
ē debilis virtus nec horū per sputū ꝑualet purgare loca: nec
febris in eis fortis ē: vnde nec tm̄ gdē vt iuuenes molestant̄.
Adolescētes vero ex pleuresi ⁊ peripleumonia liberātur qm̄
fortiores: possūtqꝫ emittere pectoris ⁊ pulmonis saniē facili-
us. Qm̄qꝫ coꝝ fortis ē calor ⁊ reliqua eorum apostemata fe
bris comitatur difficilis q̄ in mēbra trāseat radicalia: ideoqꝫ
coꝝ ꝯsumit̄ hūiditas ⁊ virtꝰ dissoluit̄. Cui pleuresis ē aut
ꝑipleumōia si dissolutio fiat vētris illaudabile ē maxieqꝫ si se
ptimo acciderit die. Solˀo eteni pectꝰ nō purgat ⁊ pulmonem
sed virtutē debilitat nec p̄t morbi pellere materiā per sputū.
Nō si ante septimā fiat solutio signuꝫ ē naturaꝫ nōdum con
fortari ad materiei maturationē ⁊ morbi: sꝫ virtutis fit h̄ de-
bilitate retinētis. Sic ⁊ si cui ptib̄ ē fiat solutio morit̄: eius
qꝫ cā retinētis est debilitas virtutis ⁊ qm̄ mēbra liquefiūt ra
dicalia ⁊ dissoluūtur. Et si pleureticis vel ꝑipleumonicis
emissiōes fiāt in peduꝫ partibus: qōqꝫ spuēdo emittitur diffi
cile exit ⁊ parue ē quantitatis ⁊ īdigestūqꝫ: ⁊ in vrina hypo-
stasis nō appar3 laudabilis. significat qm̄ in qua illud factū
est disgregatio extirpabitur qum sua est in malitia materia.

Et si emissiones occultētur ⁊ ebris nō deficit. ⁊ sputuꝫ vt
prius est difficile emitti ⁊ paucuꝫ f infirmi alienabitur aīus ⁊
morietur. Hec eīm accidētia significant qm̄ materia pessima
est ⁊ ad suum reuersa locū. Si corriça pleuretico fiat aut
peripleumōico. signū est maluꝫ: eo ꝙ hac in passiōe materia
multa est ⁊ ad pectus descendit ac pulmonē: innititurqꝫ loco
patienti ⁊ malū augetur. Cui sanies ē in pectore ⁊ vritur:
si sanies vini feci aut luto similis exeat: moritur. qm̄ materiā
natura nō decoxit: nec alteratur in mēbrorū radicalium nāꝫ
sꝫ in sua remanet malitia. Si qō ptisicꝰ expuit fetet odore qū
super prunas mittitur ardētes mortem significat. Fetor eteiꝫ
sputi putredinē significat pulmōis. aut humorū putrefactio
nem. Et si pulmo corruptꝰ ē ⁊ interitus seq̄r. Si ptisici
concludatur sputum mortē significat quoniā virtutis oñdit
debilitateꝫ. Sanies vero si nō emittatur pulmonē corrodit ⁊
ad cordis tēdit partes. Si hōi cuipiā solˀo ē mala vt egō ni
gra ⁊ viridis ⁊ fetida: debīc cōstipetur ⁊ nō exeat: mēbra cor
rumpuntur. Alienatio mētis in ptisicis malum: accidens
nanqꝫ est alienū. Et si ptisicorum defluāt capilli ⁊ fluxus
illis fiat ventris: mors illi ꝓxima est. Hec eteīm duo accidē
tia virtutis significāt retinētis debilitatē ⁊ humiditatis defe
ctum. Ptisicis cephalea si fiat signū est maluꝫ. qm̄ accñs
est alienū materiarū significās malarū in cerebrū ascensuꝫ.

Ptisicus si multū emiserit sudorem maluꝫ. qm̄ humidita-
tis significat cōsumptionem que inter mēbrorum est partes.

Si quod ptisicus expuit multū est ⁊ faciliter: vita illi pro-
lixior est ⁊ tardatur mors. Multuꝫ ⁊eīm ⁊ facile sputum vir
tutem significat validam. que pulmonē a sanie purgat. ⁊ ma
teria matura pauce crossitiei ⁊ viscositatis. Sputuꝫ auteꝫ
paucū ⁊ qō difficile emittitur ex virtutis est debilitate q̄ pul-
monē mundare non potest: ⁊ materiei crossitie ⁊ cruditate.

Cui defectus sine manifesta fit causa sepius subito morie
tur. Sincopis etenim sine manifesta causa ex humoribus fit
malis qui ad cordis influūt ꝑtes. Si vero prolixius fiat hu-
ius materiarum fluxus tempus cordis augetur debilitas. ⁊
materia ad ipsum influit fortis: calorem infundens natura-
lem ⁊ extinguens. Si tremor cordis homini grauis accidit
continuus morietur subito. Tremor nanqꝫ mala fit ex com-
plexione q̄ cordi accidit ex mala materia. ꝙ si cordi diutius
instet eius dissoluitur virtus ⁊ calor extinguitur. Si in pecto
re vulnus fiat qō ad cōcauitatē eius penetret ⁊ cordis partes
mortē sine dubio significat quꝫ pectus ⁊ cor vite sint fornax.
Si vomitū habēti singultatio accidat ⁊ in oculˀ rubor signū
ē malū. Singultatio nāqꝫ spasmꝰ ē qui stomacho accidit: q
ex repletione ⁊ euacuatiōe fit. Et si cū vomitu fiat significat̄
ex euacuatione eē qui spasmus peior ē eo qui ex repletiōe fit.

Si aūt ⁊ oclˀi rubeāt significat passionē ad cerebrū ascēdisse.
Sic ⁊ si singultatio ex solutiōe fiat alijsqꝫ ex euacuationibꝰ.

Hydropisis que post morbos fit acutos si cū ea febris sit
⁊ molestia malū ē ⁊ mortale. Quꝫ enim hydropisis ex epatis
fit frigore ⁊ virtutis debilitate generātis: fit curatio eius per
calefactionē ⁊ medicaminū vsū calidorū. Et si huiusmōi vta
tur quis febris augetur ⁊ molestia: quꝫ molestia aut apostēa-
tis cā sit calidi aut caloris febris pūctura: quꝫ āt refrigeranti
bus vtimur vt febris minor fiat hydropisim augemus. iōqꝫ
infirmus circa hoc sepe deperit. Hydropico si tussis accidat
grauis signū est pessimū. Hocqꝫ si tussis dominātis in pul-
monē humiditatis cā fiat: ꝙ si ab alia cā minus malū. Si hy
dropico cholerica accidat solutio malū est. Qum etenim hy
dropisis ex materia sit frigida fit quꝫ a corpore materia eua
cuatur calida morbi augeri ⁊ roborari materiā: iōqꝫ eger de
perit. Si sub hypocūdrijs apostema fiat calidum pariterqꝫ
subuersiones sepiꝰ moueātur ⁊ frequēter insaniaꝫ significat
futurā ⁊ periculū. Hoc eiꝫ apostema ⁊ passionē in ore signifi
cat eē stomaci ⁊ diaphragmate: vnde ⁊ mētis prefert aliena-
tionē ex horū duū mēbroꝝ cū cerebro cōparticipatiōe. Si
in epate aut stō aut splene apostema fuerit calidū malū ē ⁊ si
magnū interitū portēdit. Hec eni mēbra excellentia sūt ⁊ ma
xime vtilitatis per q̄ mēbra stāt ⁊ corpis ꝯstitutio. His itaqꝫ
si icōmodū accidat malū ē: ⁊ si magnū actiōes eorū deficiunt
⁊ patiēs perit. Et si ab epatis apostēate singultatio fiat ma-
lū ē signum. Apostema nāqꝫ huiusmōi epatis magnū ē calꝫ
⁊ vsqꝫ stomachum molestia fertur. Iōqꝫ i eo cholere gñant̄
multe que ipsū pungunt ⁊ singultatio oritur. Si quod sub hy
pocūdrijs est apostema in lacertis fuerit ventris periculum
nō minatur nisi magnū sit: tuncqꝫ propter magnitudinē ⁊ na
ture debilitationē a resistendo. Et omnia que sub hypocun-
drijs sunt apostemata in principijs habent periculum. Et si
.xx. trāseāt dies ⁊ febris durat: ac apostema nō dissoluit̄ sa-
niem facit. Hoꝝ apostematū saniez habentium cui rotundū
nō est caput ad exteriora declinans: sed caput eius latum est
⁊ magnū periculuꝫ portendit: Cuius eteni caput acutum est
materiā significat subtilē tenuitateqꝫ ⁊ calorē. vnde cito ma-
turatur ⁊ sanies fit. Et eius inclinatio versus cutē: nobilis si
gnificat mēbri saluteꝫ ab eo. Quod aūt magnū ⁊ capitis lati
multitudineꝫ significat materie ⁊ crossitiem: naturāqꝫ debili-
tari ab ipsius maturatione propter crossitiē eius: ⁊ ab eiꝰ ex
pulsione ad exteriora propter multitudinē. Si erupit apo
stema ad interiora anime fit cōturbatio ⁊ virtutis casus ac
periculū fit magnuꝫ. Et si eius ad exteriora ⁊ interiora fiat
eruptio mortē significat. Eruptio nāqꝫ ad exteriora ⁊ interio
ra morbi significat magnitudinē. Oia apostemata si magna
sint ⁊ molesta. duraqꝫ periculū significāt ⁊ mortē ꝓpter mor
bi magnitudinē ⁊ virtutē quoniāqꝫ naturā deuincit. Si hoi
in epate fit hydropis ⁊ rūpit aqua ad operimētū quod voca
tur siphaces eius interiora aqua replētur ⁊ moritur: hydro-
pis ⁊enim que in epate est tumor est qui in operimento ipsuꝫ
inuoluenti fit aqua repleto. Si ergo tumor hic eruperit: aq̄
ad siphaceꝫ vel thyrbū defluit replenturqꝫ loca hec rubigino
sa aqua que operimētū comedit exuritqꝫ ⁊ infirmꝰ ꝑit. Qui
hydropicoꝝ inciditur aut coquitur: fluitqꝫ ab eo saniei ⁊ aq̄
multū quid semel interit. Omnis eni semel facta multa eua-
cuatio: virtutē dissoluit ⁊ debilitat intātum vt restitui nō pos
sit. Egreditur nāqꝫ cū aqua ꝙtitas sp̄s multa. Cui sub hy-
pocūdrijs apostema est in stomacho aut alijs inferioribus
mēbris si erūpat ⁊ sanies ab eo similˀ exeat feci vini aut amur
ce exitiosum ē signum. Natura nāqꝫ nihil agit i materia: nec
maturat eā vt sanies fiat alba. Ictericorū epar si durum sit
malū est signū: durū eteni apostema significat: apostema au
tem epatis duruꝫ in hydropisim sepiꝰ defert. Si que sub hy-
pocundria sunt ventris supplano tenuia sint ⁊ macida: in
solutionem patientibus cronicā malū est: humiditatis nāqꝫ
instrumētorū cibi significat consūptionē ⁊ desiccationē qum
huiusmodi res est. Si ex colica que vocatur ileos vomitꝰ fiat
⁊ singultatio malū est: que si spasmus comitetur īteritus por
tenditur: hac enim i spetie colice intestina oppilātur subtilia
nec potest emittere natura egestionē ad īferiora: quare ad su
periora pellit ⁊ stomacū ac cū vomitu exit. Quare stomacho
fit molestia: incōmodūqꝫ hoc vsqꝫ ad cerebrū defertur ⁊ trā-
sit ac spasmus accidit ⁊ mētis alienatio. Hec aūt duo accidē
tia exicialia sunt. Cui stranguria in colica ileos dicta
fit in septē moritur diebus: nisi forte suꝑuenerit febris ⁊ vrina
defluat multa. Hoc inueni caplˀo. vj. aphorismorū hypocra-
tis sermone quē Galienus hypocratis negat eo ꝙ cāꝫ intelli
gere nequiuerit. Si hoi cuiꝙ lūborū sit dolor cū febre ascēde-

ritqz dolor ad diaphragma ⁊ ab inferioribus quiescat locis: mortale ē signū maximeqz si q̄duis modicū maluz appareat signū. Tūc eteni mortē proculdubio portēdit. his etenim in locis dolor cū febre ex apostemate fit calido: apostema hoc quz ad diaphragma ascēderit alienatio fit mentis ꝑꝑ diaphragmatis ⁊ cerebri cōparticipationē ⁊ hoc mortale. Et si vel modicū fiat simul signū malū mors proculdubio fiet. Et si laudabile accidat signū virtus ad morbū cōfortatur maturādū ⁊ in saniē vertitur. Quz in vesica durū fuerit apostema: ⁊ q̄ nō dimittit febris comitatur mortale ē. apostema nāqz durū si vesice accidat intestinū cōprimit ⁊ egestio non exit. Et si febris sit continua ac dolor mortale ē: nisi forte eger vrinā mingat digestā in qua sanies sit ideoqz liberetur. Et si hoꝝ nihil ē ac febris nō deficit mors proxia ē: aut prima aut certe ebdomada secūda aut ante. Si pregnāti inascitur herisipila mulieri i matrice mortis ē signū. Si i epate stomacho renibus aut vesica vulnus fiat magnū mortē portēdit qum āt paruū ē sanari patiens poterit. Vidi vulnꝰ i crossis intestinis ⁊ egrediebat̄ ab eo egestio ⁊ qui patiebatur liberatus ē Et vidi vulnus q̄ð in capite factū ad operimētū penetrabat tenue curauiqz patiētē ⁊ sanatus ē. Galienus aūt refert se in epatis partibus plagā vidisse ⁊ extremitas quedā epatis abscisa ē ac patiēs sanatus ē. Quz autē vulnus aut in conicū aut in gibbosū cadit epatis latus patiēs nō viuit. Et vesice ad cōcauū si vulnus penetret incurabile ē quz substātia eius neruosa ē ⁊ vix cōsolidatur. Et renes quz carnei sūt si vulnus illis incidat nō magnū quo eorū nō cessat actio cōsolidatur. Si in continua fiat febre rigor sepius ⁊ virtꝰ debilis ē mortē significat. Rigor nāqz si multus fuerit ⁊ sepe in debili corpore concutit illud ⁊ frāgit ac laniat ac debilitas eiꝰ augetur ⁊ virtus oīno cadit. Si in febre stō incēdiuz accidat ⁊ tremor: signū est malū. Palpitatio nāqz ori accidit stomaci per cholerarum multitudinē ⁊ vim. Si in membrorum aliquo apostema sit aut dolor: ⁊ post hoc āgustiatio exestuet ⁊ sitis mortem significat. Calor nāqz ad interiora conuertit̄ corporis ⁊ cordis partes. stomaciqz ⁊ vtrūqz incendit. Cui i acuta accidit quidē febre per quod habet fieri crisis: dico autem euacuationū aliqua ⁊ nihil prodest si tertio apparuerit malum die signū ꝓculdubio peribit. Et si quartꝰ tertio simil̄ est dies: eius interitus sexto occurrit die aut septimo. In causon si tetanꝰ fiat aut spasmꝰ signuz est maluz. Hac ⁊ eīm i habitudine spamus fit ex euacuatione humiditatis ⁊ desiccatōne eius vnde ⁊ malus. Si in aliqua fiat euacuationuz singultatio multa vt sanguinis vomitus: solutionis ⁊ aliarum: signum est maluz: singultatio nāqz spasmi speties est que ex repletione fit aut euacuatione: ⁊ qui ex euacuatiōe fit spasmꝰ exitial̄ est ⁊ difficilis est ad curāduz. Cui tetanus accidit in quatuor moritur diebus quos si transierit sanatur. Tetanus nāqz iter acutissimos numeratur morbos: eiusqz crisis in quarto fit die: qū virtus laborē nō ferat distēsi mēbri tēpore longiori. Si ex sanguinis fluxu alienatio fiat mētis ⁊ spasmus illaudabile est. Sanguis nāqz si nimius in euacuatōne fuerit siccitas fit ⁊ ab hac spasmus: ⁊ si passio ad cerebrum ꝑferatur: mens alienatur ⁊ patiētis mors timetur. Si i corpore emissiones fiāt magne ⁊ apostema ab eis nō oritur malum est: quoniā apostema in corporis est interioribus. Si infantibus vlcera fiant pessima ⁊ neqꝫ interitus est signū. Infantes nāqz non ferunt molestiā nec medelā tollerant. Si in febre palpebra fiat turgida superior redituz significat morbi Hoc eni ex caloris fit debilitate naturalis: ⁊ quz mēbra que morti proximāt intumescūt vt mortuorū cadauer. Cui in lūbis antecedens est molestia: ⁊ in latere pustule oriūtur putride: signū est malū: eo ꝙ materia a mēbris trāseat inferioribus ab nobiliora. Si morbus infirmi nō cōuenit nature etati ⁊ tēpori anni presenti maluz est: ⁊ qui patitur periclitatur. Morbi nāqz cōplexio horū resistit omniū cōplexioni: ⁊ illā reuincit ac illis sua dominatur virtute ⁊ viribus. Ideoqz piculum significat: qū natura morbo neqt obstare. Hec de malis dicenda videbantur signis: que periculū significant ⁊ interitum portendūt.

Capitulū. xi: de signis a morbo liberationē portēdētibꝰ.

e Et quoniaz omnia signa ostendimus mala que periculū significabant queqz interituz portēdebant iā nūc salutē portendentia exponamus signa: quibus in morbis apparentibus infirmus a morte fit securior. Hec etiā signa quēadmodū diximꝰ alia ex corporis sumuntur habitudine ⁊ figura ⁊ virtute: alia ex actionū bonitate. Alia ex his que corpore emittunt̄ alia ex morbi natura. Et que ex corporis sumuntur habitudine hec sunt. Quz infirmantis fatiē sani faciei homini videris similē: maximeqz sue que fuit in sanitate signū est salutis a morbo illo. Sepe eni faciei infirmi figura naturalis sicca est attenuata: ⁊ nasus acutꝰ color plumbeus aut alicuius coloris mali: ⁊ si eiusmodi fuerit in morbo nec muttatur habitudinem significat timendam sed salutem. Et si calor in egrotātis corpe equalis ē oīno minime diuersus salutē significat quz viscera ab apostemate oī sana demōstret. Si septio fiet die icteritia aut post illū in diebus creticis: a morbo significat salutē. Significat nāqz naturā cōfortatā ad expellēdas superfluitates cholericas in corporis exteriora. Et si que sub hypocūdrijs sūt oī vacua sint crossitie: ⁊ pinguia salutē significāt a morbo: hoc nāqꝫ signū sanitatē approbat cibi organorū ⁊ virtutē.

De signis salutē portēdentibus sumptis ex actiōibus aīalibus.

Que aūt salus ab actionū significatur bonitate: alia ex actiōibus sumitur aīalibus. alia ex vitalibus. alia vero ex naturalibus. Et que ex aīalibꝰ vt mētis sanitas: cōsiderationū bonitas: sensuū claritas: facilitas motus infirmi ⁊ reuolutiōis: ꝙqꝫ vt decet iacet maxime pro sua cōsuetudie. Oīa hec signa sunt salutis a morbo: ⁊ infirmū securū reddūt. Significant nāqz cerebri salutē ac robur ⁊ eoꝝ q̄ ab ipso prodeūt: mouētis volūtarie virtutis bonitatē: natureqꝫ valitudinē ad cōsueta querēda. Sed ⁊ si patiēs nocte dormiat die excitetur experrecto a sōno i seipo melior hitudo appeat virtusqꝫ ⁊ hoc signū ē bonū. Si sit eteniz patiēti mētis alienatio ⁊ experrectꝰ ad se sentit animū redijsse laudabile ē signū. Sōni nāqz tēpore materiā morbi superauit natura ⁊ sua digessit virtute. Et sciēdū nō in oī tēpore mētis bonitatē bonū eē signū. diariā eteni qui patiūtur ⁊ ptisici: pereūt ac mētes eorū sane perstāt. Sed in morbis hoc intuēdū acutis ⁊ qui capitis sunt. Mētis aūt corruptio omni ē malū in morbo signū quz significat cerebrū icōmodū pati. Si phreneticis sternutatio accidat laudabile ē sigꝰ. Cerebrū nāqz ad expellēdā ꝯfortatū ē materiā ⁊ nocētē superfluitatē. Iō ergo gal̄s in passionū ⁊ accidētiū libro ait. Sternutatio si ex coriça nō sit: est eoꝝ que magis repleto ꝓsunt cerebro a vaporibus nisi ꝙ oībus in pectoris morbus illaudabilis est. Concutit enim pectus ⁊ materias ad ipsum contrahit. Cui dolor capitis ē ex apostemate sanguineo aut humiditatuz indigestarū que in cerebro cōgregate sunt: si ab eius naso aut naribus sanguis fluxerit aut sanies aut aqua: dolor ille sedatur ⁊ passio finitur.

De signis salutem significantibus sūptis ex actionibus vitalibus.

Ex actionibus quoqz vitalibꝰ signa ducūt̄: qm̄ ābelitus si bene cōpositꝰ ⁊ optimꝰ nō frequēs nec rarꝰ aut itercisus ⁊ pl̄sus fortis ac ordiatꝰ: fortiꝰ ē signū securitatis salutis ⁊ libatōis quēadmōz ecōtra pulsus malitia signum est in omni morbo malū: significat eteīm vitalis debilitatem virtutis.

De signis sumptis ex actiōibus naturalibꝰ salutē portēdentibus.

Ex naturali sumpta signa virtute sunt hec. Si appetitus ciborū ifirmi ⁊ cupiditas fortis est: digestio bona: salutis a morbo signum ē bonū. Significat nāqz cibi instrumētorū salutē ⁊ nature regentis corpus ꝙqz cupida est eoꝝ que morbus dissoluit restituere.

De signis salutez significātibus sumptis ab exeuntibus a corpore.

Et ab his que corpus emittit significātia salutē sumūtur signa. Qū egestio in tenuitate ⁊ crossitie tēperata dissoluta que aurei sit coloris non multū citrina: signum salutis ē infirmi qū digerētis bōitatem significet virtutis ⁊ stomaci virtutē ac itestinoꝝ Et si longi egressi fuerit lumbrici cū egestiōe: aliquo creticorum die. signum ē laudabile. qm̄ natura ad materiā cōfortata est expellendaz malā: expullitqz lūbricos hos pariter cum alijs sua virtute. Sic ⁊ si per vrinaz superfluitatē expullerit nā die quouis cretico: ⁊ post hoc patiens leuitatē senserit ⁊ quietem: signū salutis egroti ⁊ morbi finis. Cui ex acuta surditas fit subita febre superueniēte cholerica solutione: surditas recedit. Hec enim surditas ex choleraꝝ ascensu in caput fit: que quz ad iferiora descenderint ⁊ surditas cessat. Sic ⁊ si hōi sanguinea sit iferior solutio ⁊ surditas aduenit: solutio hec amputatur. Et in hoc indiciū superiori cōtrariū ē. Si melancholiam patienti sanguis fiat fluxus a venis ⁊ earum ore que in ano sunt. signū est bonuz: quz nigra materia ⁊ melancholica que in capite erat ad vētris descēdit partes. Sic ⁊ si splenis arctatio doloribus cōtigerit sanabitur. Si cui hydropicꝰ ē solutio phlegmatica ⁊ humiditatis aquose morbus eius dissoluitur. Et si cuipiam antiqua est solutio vētris

⁊ vomitus fiat: solutio iciditur. Materia naq3 que per solutionem emittebatur ad superiora conuertitur ⁊ per vomitū pellitur. Si homini obtalmia sit ⁊ solutio vētris illi fiat. signum laudabile. qum que morbum faciebat inferius vemititur materia. Urina vero coloris si fuerit cōpetentis non pleni crocei qualis ē citri color: ⁊ in ea nubecula alba ⁊ ad iferiora tendens vasis salutē amorbo significat. Excellentius autez hypostasis est alba ⁊ in vasis fundo inferius sita. Hia etenim hec significāt naturam morbi decoxisse materiaz ⁊ mēbris fecisse radicalibus similez. Et sciendū vrine malitiā omni i morbo malaz eē: nec tamē bonitas eius ⁊ qualis decet esse cōpositio signū est salutis: nisi in febribus ⁊ viscerū apostematib9 ac epatis passiōibus. Porro in cerebri passionibus ⁊ cordis nō. Materiaruz nocentiū descensus ad corporis inferiora ⁊ maturitatis in vrina apparētia signa inter maiora ⁊ meliora sunt: que a morbo salutē portendūt. Si pleuretic9 ⁊ pipleumōic9 i morbi pricipijs sputum emittūt album tēue ⁊ subtile: p9 hō paulati icrossat ⁊ facilis ē ei9 emissio sine āxietate ⁊ vtuose expellit: illō nec mal9 ei9 color fuerit: vt niger aut viridis vel croce9 nimiū nec odor icst abōinabil: signū ē morbū em aturatū ⁊ salutis ab eo breuitatisq3 ei9. Etsi emissio eruperit in pleureticis aut peripneumonicis saniesq3 cū robore emittitur: ipsaq3 alba ē ⁊ mūda ⁊ ab ea sedata est febris die: patiēsq3 cibū appetit: signū ē bonū salutē ⁊ liberatione portēdēs ifirmi. Hec eteni signa nature significāt robur pq3 morbū vicit. Sudor si febricitāti cōtinua febre cretico appareat die ⁊ caloris fuerit tēperati velox ⁊ equalis in oī corpe ⁊ tpis eius lōgitudo tēperata color albus: odor nō abominabilis: a morbo salutē significat ⁊ finē eius. Narium sanguis fluxus qu3 in aliquo ē creticorū die in sanguineis febribus que ex apostemate accidūt quod in cerebro est: aut viscerū aliquorū apostemate: morbi significat salutez ⁊ infirmi virtutem.

De signis que ex passionibus ⁊ morbis sumūtur. Sciendū qm̄ morbus qui post alium ē si fuerit primo lenior ⁊ in loco minus nobili salubris ē. Cui cephalea ē aut dolor in capite molestus si ab auribus eius aut narib9 sanies fluxerit aut aqua curat. Hec eni significat dolorē apostematis cā fuisse ⁊ vt sanies ⁊ aqua egressa sunt dolor sedat. Si phreneticis ⁊ melācolicis emoroides accidant laudabile ē: materia eteni a superiorib9 ad inferiora descendit. In qnāticis si in pectore rubor appareat ⁊ apostema nec occultatur ⁊ nihil borū ad interiora redit salutis ē signū qu3 naturā apostematis materiā foras expulit. Sic ⁊ si in gurgulione ⁊ lingua apostema appareat salutē significat a iugulatione. Sic ⁊ si semel apostema ⁊ rubor occultētur: debēc reuertuntur ⁊ apparēt: significāt vt dictū ē salutē. Si diuturniorez hūti tussē apostema in testibus oritur: tussis finitur eo q intér pectoris ⁊ genitaliū mēbra sit cōparticipatio. Trāsit eteni per quā tussis fiebat. materia ad testiculos. Si in magni pipneumonia piculi emissiones in pedibus appareāt ⁊ qo p sputū mūdatur maturū ē ⁊ facile emittitur: ⁊ in vrina hypostasis apparuerit lenis ⁊ in fundo: oportunū ⁊ approbās salutē ē signū. Natura eteni vires ad materiā assūpsit pellēdā a mēbris remouit nobilibus ad ea que nobilia nō sūt: ⁊ qū emissio sedabitur ⁊ finietur breui tpe. Et si cui pipnemonia ē cronica. emissiones in auriū apparuerint radicibus ⁊ pectoris ptibus ab exteriorib9 aut sub hypocūdrijs salutē significat ⁊ liberationē pq3 emissiōes hec fistule fiēt: passio naq3 pipleumonie ⁊ alie plixioris fiūt tpis pp humoris crossitiem ⁊ viscositatē. Et si huiusmodi fuerint materie: nec maturare possit eas natura ⁊ in meli9 reformare qum salutis apparuerint signa: superfluitates has pellit ⁊ ad hec mittit loca. Et qm̄ materia hec mala ē ⁊ emissionū tempus prolixius fit q̄ ab ea fiunt intātum vt fistule fiant. Si cui febris ē ptinua creticorum aliquo rigor accidat die: signū ē febris finis. Cōtinua naq3 febris ex humore est putrido inter vasa ⁊ venas statuto rigorq3 fit qum humor a vasis emittit ⁊ venis: ⁊ ad mēbra defluit sententia. Si tertia narijs vlcera in labijs fiant ⁊ naribus febris finis significatur. Nocturna febris salubris ē. Alopitiā hēnti si passio que varices vocatur fiat capitis redeūt capilli: qm̄ a cerebro ad pedes materia transfertur. Si varices podagra laborātib9 fiāt ⁊ artetica ac freneticis morbi eorū abinde finiūtur. Si lieteria molestato diuturna ructatus fiat acidus. signū ē laudabile: lienteria etenim queādmodū diximus alias eorū est emissio que comedūtur eodem tpe sine aliqua imutatiōe. Si itaq3 ructatus fiat acidus significat cibū in stomacho imoratum ⁊ ad acerbitatem transijt. Cui spasmus ex repletiōe est si febris superueniat spasmo sanat. Hic naq3 spasmus ex humore fit crosso: quē superueniēs febris subtiliat ⁊ dissoluit. Si spasmum habēti quartana fiat sanatur spasmo quia calor ⁊ putredo i materia operātur spasmi ipsamq3 exurāt ⁊ psumāt. Sic quoq3 quartana epilepticum sanat ⁊ epilepsiā aduēire arcet ⁊ ē cā quā in spasmo dixim9. Si hoi sit singultatio ⁊ sternutatio superueniat singultatio terminatur. Cui dolorē in epate grauis ex mala cōplexione frigida si febris superuenerit dolor soluitur. Sic ⁊ si stomaci aut intestinis aut spleni ex vētositate aut mala fiat cōplexione frigida dolor: debic febris accidat dolor ille per cā soluitur. Si in virge meatu pustule exieriint ⁊ eruperint dolor finitur. Acumen etenim vrine qu3 sup vlcus trāseat cicatrizat illud ⁊ desiccāt. Si ab egritudine surgenti aut corpus habēti nō mundū pustule accidant aut prurigo vel petigo naturā significat confortatā ad malā expellēdā superfluitatē a membris nobilioribus ad subiectiora. cutē. s. ideoq3 salutē significat corpis ⁊ sanitatez.

Et sciendū pueros sepius a difficilibus liberari morbis eo q corpora eorū crescant citius qum a morbo surrexerint. Senes aūt ⁊ cuius virtus debilis ē parū a forti liberātur morbo. Et si infirmū videris nihil eorū que oz facientē ⁊ morbū eiusdē hitudis: morb9 ei9 salubris ē ⁊ cito sanādus.

Capitulum. 12 9. quid oporteat scire volentez annuntiare infirmantis salutem vel mortez.

q **Ue de** signis laudabilibus salutē portēdentibus ⁊ morbor fines: illaudabilib9 quoq3 ⁊ interitū portendentibus dicta sunt: volenti portendere morituro mortē: ⁊ saluādi a morbo salutē ⁊ morbi finem tā in acutis q in prolixis morbis ⁊ alijs sufficiunt. Oportet aūt volētē hec adipisci vt cōtinue sit speculatiōis ⁊ discretionē acuat: cogitationē prolonget: collationeq3 inter bona vtatur ⁊ mala signa: videatq3 que plurima sunt numero ⁊ ad significādum fortiora: ⁊ que pautiora sunt numero: ⁊ ad significandū debiliora: queādmodū per duplicationem ostēdimus dicentes. qm̄ hoc mortē significat: ⁊ q procul dubio mortē portēdit: aut qum mortē significat proximā. In quibusdā vt diximus maluz absoluta orone ⁊ multū malum. Sic ⁊ in salutis signis. Hoc signuz laudabile est valde: aut hoc fortis ad salutē significationis. Examinet igitur signa hec virtutis eorū notitia: dehinc de morbo p plura ⁊ superantia iudicet signa ac fortiora. Et sciendū qm̄ que ad iteritum fortiora sunt signa: nō adunantur cū his que ad salutis significationē sunt valida: qum borū qōq3 in extremo sit cōtrariorum. Contraria vno eodēq3 in loco non cōgregātur. Signorū quoq3 non imutatur significatio i oibus regionibus etatibus ⁊ tēporibus. Que igitur laudabilia sunt bonum significant: ⁊ que illaudabilia malū. Ideo ergo si infirmum videris alleuiatum ⁊ quietū esse cū malis signis nullis apparentibus bonis vt pulsus virtute ⁊ anhelitus. vrine bona digestione. ⁊ alijs huiusmodi: nō expedit te alicui eorum spem accōmodare: nec leteris in eo s3 patiētis portēdas interitum. Sic ⁊ si infirmuz videris in quo signa apparuerit bona: vt pulsus robur: anhelitus bonitas: vrine digestio: aliaq3 huiusmodi: ⁊ accidentia videris illi accidisse difficilia: vt molestationē mētis alienationem. pbātasias. visus obscuritatem: precordiorum dolorē nō oportebit his turbari. Horuz nanq3 accidentiuz recessus velox erit p infirmi a morbo suo salutez. Ideo itaq3 hypocras in aphorismorū ait libro. Nō credendū aleuiationi que infirmo preter rōnem fit: nec res verende difficiles que preter rōnem accidunt. Plurima eteiz huiusmodi sic facta non durant nec plixa sunt. Ait aūt hoc: qm̄ signa bona semp bonū portendunt: mala semper malum significant: nec oio hec cessat regula. S3 tñ cum his que dcā sunt nō est hoiem inuenire qui nō fallatur: magni nāq3 medicorum peritissimi nōnunq peccauerūt maxime in acutis peccatur morbis pp trāsitus eorum accelerationē ab hitudine vna in alias. In prolixis vero morbis ⁊ cronicis vix incidit peccatū i morborū iuditio. Idcirco igit ait hypocras qm̄ in acutis iuditiū morbis vite ⁊ mortis pfectiōis nō ē i vltio: nec ad mortez nec ad sanitatē. Hoc aūt pp materie subtilitatē ⁊ motus accelerantiā ac trāsitus ab hitudie i hitudinē. S3 qum medicus pitus ē ⁊ in librorū cōsideratiōe diuturn9 exercitijq3 circa infirmantes longioris ⁊ prolixi tēporis ⁊ ei9 speculatio sana est: vix peccabit in iudicadis nisi per raro. Ioq3 ergo medicū oz infirmorū visitationes frequentare ⁊ que diligenter intuitus fuit custodire: discretionez ⁊ iuditiū acuere ⁊ collationes optime cōparare ⁊ eorū que nostro diximus in libro hoc frequentare ordinationē. Que si fecerit: multa erūt recte dicta factaq3 ⁊ pauca peccata. Et sciendū in morbi

principijs primo die posse te ⁊ saluādi salutē ⁊ morituri mortem iudicare: sed hoc in morbis quorū quarto aut septio die finis occurrit: horū nāqꝫ morborū signa in principijs patēt. Quorū autez finis in quartodecimo est: aut vigesima ⁊ que seqūtur salutē nō poteris aut interitū in primis agnoscere: sed intuenda omni quarto die tibi erunt signa morbiqꝫ considerabis imutationē ⁊ motū: ad quā imutabitur habitudinem. Horū nāqꝫ morborꝫ status remotior ē: ⁊ motus tardus ꝓpt eorū materiei crossitiem nec ipsorū apparent signa dieb⁹ primis differunturqꝫ iuxta morbi longitudinis q̄ntitatem: ideo circa vnāquāqꝫ spetiem eorū necesse est habitudinē singulis inuestigare diebus. Hec sunt que de portendētib⁹ volebam⁹ ostendere signis et est prime partis nostri libri vltimum finis Et deo cū laude gratia.

Finit sermo decimus prime partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeher moysi: filij seiar. In cuius fine ⁊ prima huius libri terminatur pars. Translatio stephani philosophie discipuli de arabico in latinū: die. 7ª. octobris feria tertia. Anno a passione domini millesimo centesimo vicesimoseptimo alduini manu.

Inuenimus aūt in latino capitulū qddā quod arabica nō habet veritas: post capitulū octauū sermonis decimi qui intueri velle fatigatur ab veteri requirat trāslatione: quoniā nos eorū tantuz que in arabica erant veritate translatores sumus. Id autē capituluz ponitur a constātino in pantegni: decimo theorice capitulo nono ⁊ ē tale.

P Ost ordinationem quidez totius huius libri: qū viderim hoc supradictū capitulū octauū. s. nō plenū neqꝫ planū eē introducēdis placuit istud subseqūēs intromitti vt planior intellectus daretur docēdis: vt quz illud superi⁹ qualiter antiqui ⁊ quā acute senserint exposuerit: istud prosequat̄ quomō. s. ⁊ quā plane sentiāt moderni. Dies cretica duobus ē modis: aut eni laudabilis ⁊ significatiua ē salutis. aut pessima ⁊ nō venit crisis in ipsa: ⁊ si crisis veniat malum significat. Dies laudabilis ē. iij. iiij. v. vij. viiij. xj. xiiij. xx. xxj. Illaudabilis. ij. vj. viij. x. xij. xvj. xviij. horū dierū crisis mala ē: qꝛ motus inter naturā ⁊ morbū ē his diebus non ex natura sed ex virtute morbi naturā cogētis: ⁊ si bonā hēat significationē morbi significat reuersionē. si malā hēat mortem appropinquare demōstrat. xiij. autē ⁊. xv. sunt inter bonū ⁊ malū mediocres: qd post in loco suo dicturi sumus. Dies bona qdā crisis ē propria: quedā vero eius nūtia. Que vere crisis sūt. vij. xiiij. xx. ⁊. xxj. Nūtij ei⁹. iiij. xj. post has. v. viiij. xvij. post has. iij. ⁊. xviij. Aliqñ tamē in die cretica venit nuntia ⁊ dies cretica in nūtia. horū cā crossitudo ē ⁊ durities materie ⁊ leuitas subtilitasqꝫ. Si eni materia fit grauis tardat̄ morbus ⁊ dies cretica preteritur venitqꝫ in die nuntia que eā sequitur. Si vero matia sit subtilis ei⁹ crisis preuenit diē creticā: venitqꝫ in die nūtiā ipsam precedētē. Dies illaudabilis peior est. ij. ⁊ post. vj. huic vicinatur. viij. Cā vnde. ij. ceteris sit peior ē qꝛ materia ē cruda ⁊ nō cocta ⁊ nōdū eā incepit digerere natura neqꝫ subtiliare eā pōt ante diē. iiij. Quz autem accidētia videris ⁊ significatiōes ante materie decoctionē intelliges nature disturbationē ⁊ humorū in ipsam coactionez ante materie decoctionē cū sua acuitate ⁊ pessima qualitate. vnde nō laudat hypocras in febribus sanguinē die. ij. effluere de naribus. dicit eni ꝙ malū significat. vj. dies defectionē nature ⁊ morbi significat fortitudinē qꝛ sexta septie ē vicina. Quz autē natura virtutē nō hēat vt ad. vij. idest creticā perueniat sui defectione morbi in ipsam significat dominationē.

Cā diuersitatis imeracriseos duobus ē modis: aut enim ex diuersitate nūeri in se: aut ex cursu lune. Itē ex luminis acceptione a sole. Ex nūeri nature diuersitate tribus mōis. Primus qꝛ cā numerādi est numerus. vnū vero elementalis causa est numeri. Numer⁹ eni nihil ē aliud ꝙ collectio vnitatis: vnde vnū propriū ē magis iparitatis ꝙ paritatis qꝛ palā inuenimus iparitatē in ipso. Par vero in duo diuiditur eqles vnitates. Duo due sunt equales vnitates. Impar vnitate superat similia in vnitate. ergo imparitatē inuenies que sibi ē propria: vnde si vnū multiplicemus in se fit ipsum: verbi gratia vnū multiplicatū semel in vnū idest vna vice cōputatum nō exit se. Sed in sui natura integrū existit. ergo palam ē qꝛ vnū lineare ⁊ vnū superficiale ⁊ vnū corporale ⁊ vnuz per se nō diuersatur neqꝫ mutatur. Si autē multiplicatur semp i se ⁊ nunꝙ se exit. Impossibile ē ergo vt augmētetur sicut par numerus: imparitas ergo paritate prior. Secundus modus ē qꝛ vnitas cōpositionis ē cā ipariū ⁊ pariū. Impar itez est cā diuisionis pariū ⁊ impariū: qꝛ impar diuisus in duas partes in parē. s. ⁊ imparē diuiditur: ⁊ par nō similiter facit. Quia si diuidatur in duo similia diuiditur siue sint paria siue iparia. ergo par numerus pariū ⁊ ipariū insimul diuidendo rūnō. eē cā probat̄: vnde palā ē ꝙ ab vnitate par remouetur.

Tertius modus qꝛ numerus aut in parē aut in iparē diuiditur. Si aūt vnū scorsū ponamus ⁊ vnūquēqꝫ iparē numerū naturalē scorsū ⁊ post partē parti secūdū ordinamētū nature iūgamus numerus ex his adiunctus inuenietur circulatus ⁊ quadrāgulus lōgitudie ⁊ latitudine equalis. verbi gratia. Si vnū ponam⁹ qui cā ⁊ principiū ē iparitatis ⁊ iparē sibi vicinū iūgamus. i. tres fit q̄tuor. Quatuor āt ē quadrāgulus. duo enim in duo multiplicātur. longitudo ergo ei⁹ duo ⁊ latitudo eius similiter duo. Itez si quatuor his iūgam⁹ impar illud qd vicinat̄ naturaliter tribus idest quinqꝫ fit. viiij. ⁊ his numerus similiter circulatur. longitudo eniz eius tres ⁊ latitudo eius tres: ⁊ itidē imparibus iūctis rō vsqꝫ in infinitū procedit. ergo palā ē ꝙ impar ē cā ois numeri circulati. Qd par pari cōpositū nō facit. Si eni vnū quod ē cā numeri tollamus ⁊ sibi par primū naturale iūgamus. i. duo. iij. tantū inde reddūtur qui neqꝫ ē circulatus neqꝫ quadrāgulatus sed potius est triāgulatus. Si aūt. iij. secūdo pari idest. iiij. iūgamus fiūt. vij. Qui numerus nō circulatur qū lōgitudinez latitudo superet. Et similiter vno pretermisso si paria iūgamus. sicut. ij. ⁊. iiij. fiūt. vj. Qui ab hac re fit alienus qꝛ lōgitudo eius ⁊ latitudo diuersantur. lōgitudo enim eius ē. ij. ⁊ latitudo eius ē. iiij. Imparib⁹ ergo digniꝰ vnitas cōnumerabit̄ Etenim iparia numerabilis rei cōposite plurimuz sunt causa. Qd cū ita sit necesse ē vt quecūqꝫ dies cretica imparibus cōprehēdatur quz ad perfectionē securitatis nos deducat ex fortitudie quā diximus sua: qꝛ paribus diuiditur ⁊ iparibus qd paribus solis nō attribuitur. Aut eni intm̄ paria diuidūtur aut in iparia: vnde paria non adeo per se sunt perfecta. Crisis ergo pari attributa numero ex sui iperfectione nō ita reddit nos securos: vnde hypocras dixit. Quecunqꝫ crisis in numero fit impari securiores nos reddit ꝙ pari. Diximus prout oportuit de fortitudine ⁊ debilitate cretice diei ḃm numerū. Oportet nūc dicatur vnde eadē cretica ḃz lune cursum diuersetur. Dico ergo. Sciūt oēs philosophi ⁊ cōfirmāt qꝛ sol ⁊ ceteri planete cā sūt ꝯstructiōis ⁊ dīstructiōis isti⁹ inferioris nr̄i mundi. Sz tamen fortior ⁊ stabilior ⁊ rectior atqꝫ imutabilior in his est sol. Scimus eni qꝛ veris estatis autūni ⁊ hiemis ipse solus: ⁊ nō alius causa sit in actionibus rerꝫ: vt per ea fiunt. i. generare animalia que elemētoruz sunt partes: ⁊ cōplere fructus in suis perfectionibus: mouere animalia ipsa ad coitū vt permaneat genus suuz: ⁊ alias res etiam vniuersales faciunt. Actiones itē lune in horuz substātijs q̄s diximus sunt magne. Sed tamē minores solis actione: ⁊ eiz posterior est in ordinatione. quia ordinationes mēsiū ꝑ ipaz sunt. ⁊ actiones sue in cursibus maris sunt aperte. Quicquid tamen facit a sole accipit: quia lumen suuz nō ē nouū nisi qū a sole separatur. neqꝫ illuminatur aliqua pars ipsius nisi q̄ a sole cōspicitur. Lumen vero suuz totū perditur qum terre vmbra inter ipsā ⁊ solē opponitur. Omnis ergo actio sua eē videtur secundū q̄ntitatē qua a sole elongatur. Lumē eiz suuz tunc impletur qū sibi opponitur mediatur quz quadrat̄. Debilius vero est tertianū ꝙ quartanū. Debilissimuz vero sextanū nouelluz qū post disiunctionē appareat abscōsuz: quia lumine solis est opertum. Magnitudo eius in fluctibus ⁊ mouendis ad coitum animalibus: ⁊ mēstruoruz cursibus ḃz difinita tēpora cōsideratur: ⁊ similiter epilepsia circulatur ⁊ alia multa. Que omnia secundū ꝙ a sole accipit sunt habenda. Palam ergo fit intellectui: ꝙ luna adiutorio sol' indigeat Sol autem nullius necessitatem habeat neqꝫ lune: neqꝫ ceterorum planetarꝫ. Nullū eni eorū sibi potest obuiare in estate facienda qū nostris capitibus sit oppositus: nec in frigore faciendo quz currit declinando a priori opposito. Nec in faciēdis tēperatis tēporibus vernali scil' ⁊ autūnali qū curs⁹ suus tēperetur. Unde philosophi solez assimilauerunt iperatori. Lunā vero secūdo ab imperatore cesari. Que quia iter nos ⁊ solē opposita ē posse suum in omibus his mundanis necesse est exerceat. Neqꝫ tamen in hac dominatione ceteris planetis est dignior quia sit fortior sed qꝛ nobis sit vicinior. hec ergo est causa necessaria vt omis res mūdana ex ordinatiōe ⁊ regimēto fiat lune: ⁊ secūdū sui similitudinē se habeat. Que autē res lunari similitudini magis est aptāda ꝙ ipsa natura Sicut eni luna a sole accipit ⁊ sibi assimilatur: sic ⁊ natura a luna ⁊ sibi coaptatur. Diuersitas ergo cretice diei secundum

lunaꝫ est dicēda. Diuersitas aūt hec est multiplex. qꝛ luna a sole figuras octo accipit que magne sunt ⁊ aperte. Sed tamen quattuoꝛ foꝛtioꝛes sunt ceteris: ⁊ apertioꝛes in actionib⁹ suis. Una est qum bicoꝛnis appareat. Secunda qum soli fit opposita ⁊ lumen suuꝫ cōpleat. quod fit quꝫ inter se ⁊ solē. clxxx. gradus sint in. xiiij. scil' die. Tertia ⁊ quarta qū primo ⁊ secundo a sole quadretur. Primū quadratuꝫ est quꝫ medie lune lumē cōpletur ⁊ oꝛientale est. hoc aūt ē qū inter se ⁊ solē ex parte oꝛientis. lxxxx. gradus sint: ⁊ hoc septimo die fit. Secundū quadratū est qū lumen medie lune cōpletur ⁊ est occidentale. Quod fit qū inter se ⁊ solē a parte occidentis. lxxxx. gradus sint: hoc autē est. xxj. die. Sed tamē quꝫ fit oꝛientale est apertioꝛ ⁊ foꝛtioꝛ. quia ad cōplementuꝫ sui tēdit ergo obscurioꝛ ⁊ debilioꝛ: quꝫ fit occidentale quia ad defectōnē sui vadit. Et ꝓpter hoc fit. vij. diei i moꝛbis foꝛtioꝛ ꝙ. xxj. significatio. Hec sunt quattuoꝛ figure lune quas foꝛtioꝛes: ⁊ apertioꝛes diximus esse: ⁊ ideo pꝛopꝛioꝛes sunt diei cretice ⁊ nō nūtiatiue. Aliarū vero quattuoꝛ figurarū que pꝛioꝛibus debilioꝛes sunt virtute: pꝛima est quꝫ media fit inter solē ⁊ pꝛimū quadratum a parte oꝛientis quod fit qū lumine impleatur quarta pars sui: hoc autē est qum inter ipsam ⁊ solē a parte oꝛientis sunt. xlv. gradus ⁊ est in die tertia ⁊ media. Secunda est qū inter solē ⁊ secūdum quadratū a parte occidentis media fit quꝫ scil' lumine impleatur quarta pars sui ⁊ fit inter ipsam ⁊ solem a parte occidentis. xlv. gradus ⁊ hoc est. xxiiij. die. Tertia est qum inter signum oppositionis fit ⁊ pꝛi⁹ q̄dratū. i. lōge a signo oppositiōis ex pte meridiei. xlv. gradus ⁊ a sole ex pte meridiei. lxvij. sūt gradus ⁊ mediū. Et hoc ē. xj. die. Quarta quꝫ inter signū oppositionis ⁊ secūdum quadratū fit. i. a longe a signo oppositiōis ex parte septentriōis. 45. gradus. ⁊ a sole ex parte eadē. 47. ⁊ medium. ⁊ hoc est. 17. die. Completis lune figuratiōibus restat dicamus que foꝛtioꝛ fit ⁊ que debilioꝛ: ⁊ que medioeris. Qum ergo luna in pꝛimo q̄drato fit solis: aut inter solē ⁊ hoc idem quadratum ascēdens in oꝛientem fit foꝛtioꝛ in significatione ⁊ tutioꝛ. Qum aūt in secūdo fit quadrato: aut īter solē ⁊ hoc idem quadratū descendēs in occidentē fit debilioꝛ ⁊ nō adeo certioꝛ. Cā est qꝛ quꝫ fit oꝛientalis ad cōplementū vadit sui. Quꝫ autē occidētalis ad defectionē sui tendit: vnde. 7. atqꝫ 4. foꝛtioꝛes sunt ⁊ fidutioꝛes. 21. ⁊. 24. Testat̄ hoc exit⁹ maris ⁊ reditus. qꝛ in. 4. ⁊. 7. diebus foꝛtioꝛes sunt. 21. ⁊. 24. Similiter qum luna fit inter signū oppositiōis ⁊ pꝛimū quadratum a parte meridiei fit foꝛtioꝛ eius actio ⁊ aptioꝛ ꝙ si fit in hac eadē q̄titate a pte septētrionis. qꝛ in meridie ad complementū sui ascendit. In septētrione vero econtra ad defectionem descendit. Iteꝫ luna figuras alias hꝫ occultas ⁊ debiles in significatiōibus vt vna die ante coniunctionē solis: ⁊ vna die post: ⁊ ante oppositionē vna die: altera post: ⁊ ante vtraqꝫ quadrata vna die ante ⁊ altera post: qꝛ ante coniunctionem ⁊ post sunt dies pares. idest. 28. ⁊. 30. Crisis autē in his nō est certa neqꝫ vera fm ꝙ paria dixim⁹ iperfecta ⁊ incōpleta. Ante aūt oppositionē ⁊ post est. 13. ⁊. 15. he ambe dies ⁊ si sint ipares nō numerantur: ⁊ si eiꝫ appareāt in. 13. virtus ⁊ initium actiōis in ipa: cōplemētuꝫ tamē est in. 14. Et pꝛopter hoc. 14. foꝛtioꝛ ē ⁊ certioꝛ duobus scꝫ modis. Aut qꝛ cōplementū actiōis in ipa ē ⁊ in ipo apparet: aut qꝛ foꝛtioꝛ vis lune in. 14. ē die: qꝛ plena est lumine. 15. vero qꝛ. 14. est secūda ⁊ cōplementum actiōis eius est in. 14. Impossibile ē ꝙ alterum fit cōplementum in ea quꝫ nō ab se inuicem tantū fit spatij vt natura aliud cōplere possit. Actiones eīm nature non sunt subite sꝫ paulatiꝫ ītermisse fm diffinitionē ⁊ oꝛdinamētuꝫ. Alie vero que inter duo sūt quadrata similiter nō sūt certa qꝛ ante. vij. ⁊ post. vij. vj ē. ⁊ viij. ⁊ āte. xxi. ⁊ post. xxi. xx. est. ⁊. xxij. omnia hec paria sunt: ⁊ ideo debilia. viiij. vero nūtiatiua est quia natura qū in. xj. crisim facere incipiat i. viiij. die nuntiat. Quod ipsa. viiij. accidentaliter facit quia ad virtutem ⁊ complementum ascendit inter pꝛimum quadratum ⁊ oppositionem. Hec est diuersitas diei cretice secundū naturam numeri ⁊ cursum lune. Sed sunt homines sicut sophiste hec conturbantes ⁊ dicentes. vos auctoꝛitatem fecistis diei cretice ex natura numeri ⁊ cursu lune dicētes numerū iparē i cretica die digorioꝛē cē ꝙ parē. Quare ergo crisim in. xiiij. ⁊ nuntiū cōfirmastis in. iiij. qum hoꝛū dierum fit paritas. His respōdem⁹. Et si ipares dies cretice diei certioꝛes sint ⁊ dignioꝛes naturaliter tamē pares ītermiscentur accidētaliter. qꝛ ⁊ si crisis in. xiij. die incipiat cōpleatur vero in. xiiij. xiiij. imputatur quia i ipsa apparet quid natura operetur. Et similiter si in. iij. die incipiat cōpleatur vero in q̄rtá quarta inde vocatur nūciatiua. Qō phi nō negligētes qum viderent paritati hoc contingere accidētaliter reuersi sunt in se actionē inuestigātes nature ⁊ naturā inuenerūt altissimaruꝫ sequētē motū rerū. Quod quꝫ fiducialiter exploꝛassent ad lunā redierūt terre vicinioꝛē ⁊ eā diuersā inuenerunt i mēsibus. Quia zodiacū in quibusdā. xxviij. in quibusdā. xxvij. peruagatur mālionibus. Si enim luna appareat vespere ante. xxx. dies significatur mēsis pꝛeteritus fuisse. xxviiij. dierū in quo mēse luna zodiacū in. xxvij. diebus habuerit expletuꝫ Si enim. xxvij. diebus duo iunxeris apparet luna sub splēdoꝛe solis ⁊ ita oēs dies fiunt. xxviiij. Si autem appareat post xxx. significatur mēsis pꝛeteritus fuisse. xxx. dierū ⁊ luna circulū cōpleuisse in. xxviij. diebus. Si enim. xxviij. duo iunxeris apparet luna sub splendoꝛe solis: ⁊ ita numerus. xxx. dierū cōpletur. Unde opoꝛtet intelligi qꝛ luna tardū ⁊ velocem habet motū. vsus autē est nature vt semper moueatur secundū motū altissimarū rerū. Quꝫ eniꝫ fit vna virtus suarū virtutū fecit eā deus oipotēs ad cōstituēdū ⁊ destruēdū aptioꝛē. Quꝫ ergo phis hoc appareat. Certificauerunt qꝛ natura festinat in suo motu ⁊ actione aut ꝑꝑ sanitatē virtutis naturalis: aut ꝑꝑ subtilitatē ⁊ leuitatē materie fit mot⁹ suus ⁊ actio secūdū lunā zodiacū in. xxvij. diebus cōplentē. Et si natura tardatur aut ex defectione sua aut ex crossitudine ⁊ grauitate materie fit motus ⁊ actio eius secūdū lunā a qua zodiac⁹ in. xxviij. diebus cōpletur. Bene ergo intelligimus qꝛ diuersitates motuū crisis secūdū diuersitatē sūt motuū nature in velocitate ⁊ tarditate sicut mutatiōes figurarū lune in velocitate ⁊ tarditate: ex motuū suoꝝ sunt diuersitatib⁹ in velocitate ⁊ tarditate. Sufficit nobis de die cretica ⁊ eius diuersitatibus dixisse secundū naturā numeri ⁊ cursum lune.

Prologus stephani philosophie discipuli in secũda parte regalis libri artis medicine que est medicine cõplementũ ⁊ operatio: morborumqꝫ curatio.

Prima huius operis ⁊ nõ minima parte absoluta q̃ est scꝫ rerũ nãlium ⁊ nõ nãlium ac extranaturaliũ sciẽtia circa hoīs subiectum ad eam que huius operis est finis manum mittimus medicine scꝫ opationem qua in parte ⁊ sanitatis custodia ⁊ morborum neutriqꝫ repulsa continetur. Dico aũt hunc medicine finem hoc est huius artis formã: quoniã que in ꝓcedentibus decursa sunt omnium ad hanc esse dicũt propositum sed diuersari. Nam naturaliũ quidẽ sciẽtia rerũ medico ad liquidum necessaria non est vt ex causis ꝑ demonstrationem eam foueat: ⁊ ad vltimum vsqꝫ prosequatur: sed a phisyco que dicta sunt tãtum suscipit philosopho nec est illius vtrũ ita sit oio curue absoluere. Huius nãqꝫ subiectũ homo qũ sit medici .s. quod ⁊ phisici pars subiecti philosophi sed nõ quo ⁊ illius modo. Nã phisici quod cõponentia animã .s. ⁊ corpꝰ huiꝰqꝫ partes ⁊ vtriusqꝫ potẽtias atqꝫ ad īuicẽ ꝓportiones: medici secundũ humorũ tẽperantiã in qua sanitas constat: econtra vbi langor ⁊ morbus. Quid itaqꝫ hoī secundũ hec duo fiant accidẽtia medici est rimari totusqꝫ ciꝰ finis: alterũ tueri si sit. Alterũ qum acciderit repellere. Sed qm̃ huic etiã quibꝰ fiat medicaminuꝫ naturas opus scire est: que sint herbarũ ciborum pigmẽtorũqꝫ vires ad hec proprie: que in obedientes q̃ cõtra querere necesse habẽt: ⁊ nõ quascunqꝫ habent: quoniã morbus ⁊ sanitas cõtraria sunt tẽperiesqꝫ humorũ ac intemperies. ⁊ intẽperies nõ nisi per cõtraria: aut educi aut expelli preualeat. Huic nõ naturalium necessaria illis ẽ scientia rerꝫ vt per opposita quibus hoīs corpus aut intus aut extra afficitur ⁊ alteratur que insunt mala pellãtur: que bona per consona tueantur. Porro morborũ ⁊ ex quibus sunt quibusqꝫ significentur causis cognitio quasi basis ⁊ totius est huius sedes artis. Quoniã nisi hec cognita sint nullũ fit eorũ nisi forte casu curare. Premissa itaqꝫ quasi huius sequentis operis propositiones sunt vt illꝰ diligẽter ⁊ agnitis ⁊ memorie mandatis nullus ī agendo error occurrat. Sed quoniã opus hoc ex arabica trãsferimus lingua omnia fere hic posita medicaminũ nomina arabũ proferuntur lingua: ⁊ quia nos in latina habebamus parũ assucta: prout sunt in arabico ea proferimus etiã que nobis cognita sunt: nõnũꝙ que īcognita vbiqꝫ: sed ad latine formã declinationis inclinata. Nisi ⁊ enim sic nulla esset nobis ad presens trãsferẽdi via: qũ qui vtrasqꝫ nosset nullũ hẽremus linguas. Malui igitur paulo infirmꝰ videri ꝙ scientiã nõ trãsferre: quoniã minus est pauca ꝙ oia aliquẽ interrogare qũ primã quidem partem nõ tamen plenã secũdã nõ oio: aut certe turbidum quid quod magis obesset sciẽtie haberet latinitas. Nec vero oio lectorem errori ⁊ sollicitudini remisimus si quod posse nobis fuit ⁊ oriens hẽbat: in totius operis fine oium que aput diascoridẽ sunt medicinarũ breuiariũ subdidimus. hinc eorũ nomina grece illic arabice habens vt in cuius venerit hoc opus manus: qd queque res sit: aut grecũ siue inuenerit arabẽ sit illi posse cõsulere. Reliqua vero que aut arabica tãtum sunt proprijs ꝓtulimus diffinitionibus que quidẽ potuimus aut oio siluimꝰ studium daturi: vt si quouis modo nobis posse gratia dederit diuina. inter greca ⁊ arabica nomina inseramus latina Nunc ad propositum reuertimur.

Sermo primus secũde partis libri cõpleti artis medicie qui dicitur regalis dispotio hali filij abbas: habẽs .31ͦ caͦ.

Capitulum primũ in quo continetur disputatio vniuersalis de custodia sanitatis.

Quoniam ostendimus in precedentibus parte .s. prima libri huius res quarum īdiget medicus speculatiõe ⁊ iuditio cognitionis earum: anteꝙ det operã rebus regiminis ⁊ curatiõis Jam nũc in hac pᵗe secũda .s. actuali de his ad que ois erat ītentio libri huius aggrediamur. custodiam .s. sanitatis in sanis ⁊ restaurationẽ in īfirmis ponẽtes hunc primum sermonẽ in custodia sanitatis. Dicimꝰ itaqꝫ corporum hoīum ⁊ aīalium eẽ mutari ⁊ alterari semper: nec habent manere in vna qualitate semper: ex eo ꝙ inest nature eorum ad corruptionẽ tendere ⁊ nihilationẽ. Et hec quidẽ corruptio ⁊ nihilatio accidũt corꝑibus ex necessitate vel preter necessitatem. Quare necessaria corruptio ẽ aut ab ītus aut ab extra. Abintus quidẽ accidit aut cã siccitatis naturalis que vl'r ⁊ in aīalibus ⁊ plantis accidit: per quã .s. tendũt plãte ad marcorẽ ⁊ siccitatẽ ⁊ aīal ad finẽ mortẽqꝫ. Aut ex dissolutione eius substãtie quotidiana ex cã naturalis caloris: donec vrgeat eã ad corruptionẽ ⁊ finẽ. Accidit quoqꝫ illi corruptio ab ītus ex sup̄fluitatibus que ex cibis potibusqꝫ fiũt. Qd̉ aũt accidit corruptionis necessarie ab extra est cã aeris circũdantis nos. Nõ necessaria vero corruptio ẽ qd̉ obuiat extra rerum corrũpentium: quẽadmoduꝫ ea que calefaciunt aut infrigidant. desiccant aut humectant: sicut ⁊ collisio lapidis. incisio ensis. pungi. morderi a venenatis. Qũ igitur sint corpora mutationi īdisiuncta indigẽt necessario regimĩe mutationi illi congruo qd̉ ⁊ prohibeat corruptionem ⁊ sistat ea in qualitate sue sanitatis vsqꝫ tempus horamqꝫ finis ⁊ defectionis naturalis. hunc eīm defectum arcere impossibile est. Cã nempe qua fit defectꝰ nãlis mouetur ab ipa natura corporum: si fiat aũt corruptio ab ipsa natura corporum: īpossibile est arcere: at si medicus vtatur regimĩe quo oꝫ in corporibus vti ad cauẽdũ .s. cãs nocẽtes que ⁊ faciũt duo premissa necessaria nõ accelerabit ad illa corruptio aut defectus: hec ẽ preter naturã finis. Si eni in primis obuiauerit cãis corrumpẽtibꝰ nõ necessarijs ⁊ rexerit corꝑa ī id qd̉ oꝫ fieri abīde cãe necessarie erũt hñ cõposite: vñ ⁊ nõ accelerabit in eas corruptio: hoc eni regimẽ ẽ custodia sanitatis insanis ⁊ restitutio ciꝰ in egrotis. Equs vero ẽ custodie sanitatis tractatũ p̄cedẽ. dignior eni ẽ medicatiõe egṫi ⁊ lõge vtilior. qũ sit ꝓposita itẽrõ artis medicine sanitas. Ait enim galꝰs inproemio libri diuisionis medicine qm̃ ꝓpositũ medicine ẽ adeptio sanitatis ⁊ finis eius cauere ei quibus ex verbis pꝫ finẽ artis medicine sanitatẽ eẽ. Primi quidẽ huius artis tradũt sanitatis custodiã excellentiorẽ eẽ aduersatione egritudinis: quoniã sanitas in sanis ẽ quidẽ in egrotis priuatũ quid. Et custodia rei que est excellentior ẽ inq̄sitione eius que nõ subsistit. Amplius custodia sanitatis prior aīo ⁊ tp̄e medela posterior qũ sit hõ cõglutinatus in sanitate que ẽ tẽperãtia corporũ ⁊ hec quidẽ tẽperãtia aut est in vltimo sic vt sint oẽs naturales actiones perfecte in id quod ad posse ẽ: neqꝫ dico tẽperãtiã in vltio que est oio ⁊ veraciter inter oẽs extremitates: qum nõ sit eã inuenire: sed tẽperãtiã que ꝓpria ẽ hoīs: aut deficiẽs ab ea que ẽ in vltio nisi ꝙ defectus hic nõ nocebit actiones nec amputabit

offitia. Quz sit ergo sanitas quod dictū ē corporū tēperātia in vltio vnū qd deficiētia a tēperātia hac multa variaqz exeuntia a tēperātia circa magis ꝛ minus. Quare ꝛ via que ad custodiā sanitatis ducit varia ē. Hec ergo custodia diuiditur in tria: i custodiā sanitatis i sanis ꝛ custodiā sanitatis corporū debiliū q̄ idigēt sustētamēto sanitatis. Custodiāqz sanitatis corpuz q̄ iā pata sūt casui i egritudies: his itaqz cauendū ne icidāt. Custodia sanitatis corpuz sanoꝝ diuidit̃ bifariaz. Tū eni cōis ē ꝛ vl'is tū ꝓpria. Et cōe qdē regimē ē illō qō ē corpoꝝ hz cōes cās: quibꝰ participāt sanitas ꝛ infirmitas. Propria duas hz partes. Altera ē custodia sanitatis corporū in quorū sanitate nihil ē illaudabile que sūt tēperate complexionis ꝛ equalis perfecteqz cōpositionis. Altera vero ē custodia sanitatis corpoꝝ extra tēperātiā positorū: in cōplexione ꝛ cōpositione nisi ꝙ nocumentū eorū actionū nō sentitur. Nos itaqz iā abhinc ostendemus quale sit regimen cōe in custodia sanitatis corporū.

Capitulum. 2ᵐ. de cōi regimine sanitatis.

Omnes ergo quoniā regimē hoc ē in regimine cārū cōiū participatorū sanitati ꝛ egritudini. que sunt. s. res nō naturales mutātes corpus quorū vsū oz eē cōgruū sanitati. Earū prima ē aer circūdās nos. Exercitiū. fricatio. balneū. cibus ꝛ potus. sōnus ꝛ vigilie. coitus. mūdatio corporum ꝛ accidētia aīe. Speculatio quoqz cōsuetudinū in his ēt cōsistit. nos autem icipiemꝰ primū a regimine quod ē secūdū aeris habitudinē.

De cōmuni regimine sanitatis secūdū anni tēpora. Oportet volentē sanitatis sue custodiam habitare loca aeris clari ꝛ subtilis ameni ꝛ delectabilis qum respiratur cito mutabilis per vētos flātes non spissi: sed neqz cui misceātur vapores mali: quātū possibile ē. Aer eni vna ē cārū fortiū in mutatione corporū: eo ꝙ maxīa sit necessitas vite ad illū. Mutatiōis āt aeris fortiores cause sunt anni tēpora. Oportunū ergo ꝙ sit regimen sanitatis per singula tempora anni cōsiderare.

De regimine corporū tēpore veris. Quz erit p̄sens āni tēpus ver: oz regimē corporum tēperatorū in eo eē per victū temperatū ꝛ cetera regimina tēperata: regimē autē corporū extra tēperamentum ex cōtrarijs in cibis potibus alijsqz iuxta quod dicemus in regimine ꝓprio. Qum aūt fiet accessus ad estatē nō incongruum erit vti in tēperatis corporibus quedā refrigerantia ꝛ restringentia. mediocritatēqz exertitij: frigidis autē corporibꝰ hoc oportunū tēpus. At vero calidis adijciendūz amplius restrigētia ꝛ refrigerātia requiēqz paucitatē laboris. Sed si quis vult purgari aut phlebotomia aut pharmacia ad custodiam sanitatis hoc tēpore faciat dū temperatus ē: ꝛ corpoꝝ virtus maior ad perferendū. Oz aūt hominē añcedere purgationē humorū qui hiemis frigore cōgregati spissatiqz sūt. anteꝙ̄ liquescāt calore estatis: defluātqz in aliquod mēbroꝝ generetur qz egritudo. Qua in re. H. dixit: in quorum corporibus multe generātur superfluitates oz accelerēt purgationem veris principio priusꝙ̄ liquescāt hūores cōgelati in hieme: defluātqz in aliquod principaliū mēbrorum. Et iterū dixit ver explicat sanguinem ꝛ ampliorē ꝙ̄ fuerat facit. Patit̃ ergo tanꝙ̄ ebulitionē vt nō sit facile venis illū cōtinere. Repellunt ergo illum ad alia mēbra: fiuntqz passiones perplures: pari modo ceteri hūores qui spissati fuerant in hieme simile quidē patiūtur. Hoc aūt tēpus optimū est omnibꝰ etatibus maxime tamē grādioribus. ꝛ his quorū est complexio frigida ꝛ sicca. Regimen ergo corporum oz tale esse quandocunqz aer temperatus est.

De regimine corporū in estate. Estate aūt qm̄ aer ē calidus ꝛ siccus: oz regimē temperatorū corporū inclinari a tēperatis ad frigida ꝛ hūectantia iuxta plus minusue caloris ꝛ estatis siccitatē: molliriqz refrigerationē aeris ꝙ̄tum phas ē. Sint aūt hītacula in locis propinquis aquarū decursui suauiuz optimaruz. Porte fenestreqz cōsistorij a parte septētrionis cōsistorij. Fiātqz irrigationes. excitatiōes venti arte: sedeāt in frigidis pānis vt sunt linei. Flores quoqz ameni ꝛ refrigerātes circūponēdi. In hedehengis induende vestes linee leues chelindroqz aptare. Exercitium perpaucū fiat: in aq̄ frigida ꝛ suaui balneandum exercēdūqz natādo. Et qm̄ hoc tēpore calor naturalis ad exteriora corpis educitur ꝛ minuitur itus. oz victuz eē mediocrē. subtilē. cito digestibilē. Sic ciz ait hypo. Difficilius ferūt corpa victū estate: facilꝰ v̄o hieme: q̄re equū ē paucū ac h̄tilē cibū facilē ꝛ digestibilē eē vt sūt lapidosi pisciculi pulli galliarū. starne carnes eduline cū aceto ꝛ mal' granatis pate. del succo vuarū vel pomorum aut lactibus frigidis mixtis his succis ꝛ cucumeri. ꝛ citruli. cucurbiteqz portulaca. Fructuū āt pruna. persica. poma. çinçimie. çuiue. musa. vua. nō multū cōsonās dulcori. mala granata ꝛ similia que refritur niue. Caueatur aūt victus calidus ꝛ pūgens paruipēdatur vinū nisi qō ē albū ꝛ tenue ꝛ nō vetus. Si aūt preter hoc aliud bibat misceatur aqua multa niuali. Quorū aūt cōplexio ē calida ꝛ sicca expedit vt multū sint in vsu huiusmōi reꝝ quz sit hoc tēpus plurimū nociuuz his quorū ē cōplexio calida ꝛ sicca. paruifaciāt ꝛ coitū hoc tēpore quo caueat̃ maior dissolutio naturalis caloris a corpibꝰ: multiplicet̃ sōnꝰ: caueantur medicamia permultū solubilia ꝛ acuta: sed si oz accipere vtatur aq̄ viole ꝛ lebelabi ꝛ fructuū ac cassia fistula ꝛ mirob ꝛ sirup. ro. ꝛ similibus. Habent eni hec laudabilē finem. Uomitus āt vsus hoc tēpore oportunus. Cōgruū est hoc tēpus anni senibus ꝛ his senibus qui frigidā ꝛ humidaz habent cōplexionē phlegmaticisqz. Sic quoqz quādocunqz fuerit aer calidus ꝛ siccus equū ē tale eē regimen.

De regimine sanitatis in autūno. At vero autūnus frigidus ꝛ siccus i quo regimē tēperatorū corpoꝝ inclinari oz ad calidū ꝛ humidum molliriqz vt ꝛ aer circūdās nos sit huius cōplexiōis: nec desse quisquā frigiditati aeris aut nuditati nocturne ꝛ matutinali: maximeqz caueat capiti ne catarri fiāt: caueatqz calorē in die quz sit aer hoc tēpore varius ꝛ iniquus. Exercitiuz āt sit tēperatū: balneū in aqua sit dulci ꝛ tepida paululū in parte calidi: caueaturqz balneū aque frigide: victus aūt sit calidus ꝛ humidus generās bonū sanguinē laudabilē: vt caro aīalis ouina ꝛ parui caprarū sine testibus parati espidabago. cirabago. frixa ꝛ assata: iura quoqz parata cū asperagis ꝛ pastinaca ꝛ similia. Dulciū aūt qō ē paratū cū amigdalis ꝛ pistacijs ꝛ çaccara. Fructus aūt caueātur ꝛ in vltimo estatis: generāt eni malū sanguinē. Si vero comederit nō multꝰ sit in comedēdo: edatqz racemos ꝛ poma sira: musāqz. Siccorū aūt: ficus siccas ꝛ vuas passas ꝛ antipersica: eligatur vinū coloris rubei ꝛ clari tēperatū: qō sit inter nouū ꝛ vetus ꝛ ameni odoris ꝛ saporis mediocriter tēperatuz vt assuescat vino: desuescat autē potū aque frigide ꝛ odoret narciscū quādoqz ꝛ hehdramegū ꝛ de amenis: muscum mixtum cāphore sandalum conditum cum musco ꝛ gariof. ꝛ besbese vt temperetur. Oportet autem te scire hoc tempus oportunum esse tēpatis ꝯplone maxīe q̄rū cōplexio cal'a ē ꝛ hūida. hi āt q̄ frigidā habent ꝛ siccā grādiores habitudinibus malis hoc arctātur tēpore. Quare necesse est illis hoc regimen supahūdātius esse. Calide autez ꝛ sicce cōplexionis viris adijciēdū humiditati regimis coꝝ calor vero in tēperantia. Caueātqz coitum ꝛ paruifaciāt illuz hoc tempore anni. Euitent quoqz anime accidentia. Oīa eni mala preter gaudiū ꝛ letitiaz. In his multa fieri oportet huiꝰ eni tēporis causa cholera nigra. Scire te quoqz decet quoniā huius quadrantis aer malus ē pessimos morbos generans ex nimietate siccitatis eius: varietatisqz aeris in eo. vnde hypocras dixit. Morbi qui fiunt in autūno: acutiores ꝛ magis interficientes in pluribus sūt. ver cōtra melior tēpore ꝛ paucarū infirmitatum. Hoc autem ideo qm̄ aer in autūno maxime est variationis: vno nēpe eodemqz die varius fit sepe: ꝛ quoniā humores in ꝙ̄ multis corporum exuruntur in estate. Qum autē venerit autūnus stringuntur frigore: reducunturqz in interiora corporis quare accidunt infirmitates pessime. maxime illis quoruz regimē malum est. Unde necesse ē hoīnem inherere regimini quod diximus ꝛ obseruare cauereqz quod varium est ab eo vsqz tēpus pluuiarum quando humectaret aer ꝛ deficit variatio eius. Opz quoqz hoc tēpore assuescere potionū solubiliū aliquam earum. s. in qua cōsueuit cauens. s. futuram hiemē. i. futurum hiemis frigus: cōstrictionēqz superfluitatum in corpore ꝓhibitionēqz earū ne soluātur. Et sciendū hoc tēpus anni congruum pueris ꝛ adolescentibus: hisqz qui calide sunt ꝛ humide cōplexionis.

De regimine sanitatis i hieme. Hieme quoniā ipsa est frigida ꝛ humida oportz regimen tēperatorum corpm inclinari ad calidū ꝛ siccum ex ꝙ̄titate frigoris ꝛ humiditatis hiemis. Utantur autē pluribus vestibꝰ ꝙ arceatur frigus aeris a corpore veluti bōbacinis varlo grisio alijsqz similibus. Calefieri quoqz ꝯuenit ad ignē laudabilium lignoruz nō mali odoris: hocqz secundum ꝙtitatē frigoris hiemis. vtēdum autē pluribus vestibus. Qū autē multiplicabuntur pluuie: sit habitaculum in eminētibꝰ locis ad que perueniat sol. Exercitio vero plus hoc tempore vtendum est ꝙ̄ ceteris. fricationesqz maxime quorum corpo

k

ra sunt humida. Dieta vero sit crossior tẽperata: propter hoc ꝙ calor naturaliter confortatur hoc tẽpore cõuertitur eiꝫ intra corpus ⁊ multiplicatur vnde ⁊ digestio melioratur sicut ait hypocras in libro aphorismoꝝ: ventres inquit hieme ⁊ vere calidissimi natura sunt: ⁊ somni longissimi atqꝫ alias facilius corpora ferunt cibos hieme dehinc vere difficilius estate postqꝫ autũno. Quare oꝫ dietam esse plurimã ⁊ grossiorẽ vt est caro multonina caprina cõpleta vitulina ⁊ siluestres ⁊ salse carnes ⁊ similia: fercula cõdimentis aptanda calidioribus sicca ⁊ assata frixaqꝫ ⁊ artocreas bene coctas. Pulli colũbarũ iã volantes ⁊ passeres ⁊ simi lia sint cibus. Caueant dietã generãtem phlegma sicut caro agnina lac pisces ⁊ similia. Vinuꝫ aũt non multum sit ꝙtitate sed fortioris caloris: hocqꝫ duabus ex causis. Altera ẽ quoniã vinũ humectat corpus. corpora vero hoc tẽpore humectari non egẽt: tẽpus eniꝫ humidũ. Altera quoniã vinũ parui est nutrimẽti ⁊ corpora hoc tẽpore plurimo indigẽt nutrimento. Calidius autẽ esse oportet vt resistat frigori hiemis. Et quod tẽpore hoc quideꝫ est vtendum sub ruffi coloris ⁊ merũ parũqꝫ tẽperatum. Et hij quideꝫ qui calide ⁊ sicce cõplexionis sunt ac iuuenes hoc tẽpore optimarũ cõplexionũ sunt Quare opꝫ tẽperare regimen eorũ ⁊ parũ minui a calido. At vero senes ⁊ quibus frigida ⁊ humida cõplexio grauarũ sunt dispositionũ: vnde ⁊ necesse habent augere calefacientia ⁊ desiccãtia. Huiusmodi quoqꝫ opꝫ esse regimẽ quotienscũqꝫ aer frigidus est ⁊ humidus. Hoc est quod volebamus ostendere de regiminibus corporum ex habitudinibus aeris secũduꝫ tẽpora anni.

Capitulũ. 3ᵐ. de regimine sanitatis per exercitium.

E Xercitiuꝫ quoqꝫ eorũ est quoruꝫ vsus maxim⁹ est i custodia sãitatis maior aũt eius vtilitas qũ prandium precesserit. Confortat nẽpe mẽbra ⁊ solidat ea soluens superfluitates que super sunt in corpore de cibis: cõfortat etiã naturalem calorem ⁊ iest ei auxilio ad bonã digestionẽ expulsionẽqꝫ a stomacho ⁊ intestis reliquiarũ cibi. Et quotienscũqꝫ fortius est exercitium. ⁊ digestio melior ⁊ velocior nõ opꝫ eos dimittere exercitium quod cõsuetum est iuxta quod diximus alias. Signuꝫ nobis est ꝙ videmus sani corporis esse eos qui exercitantur ⁊ laborant ⁊ currunt: minimũqꝫ illis accidere moborũ cum parua obseruantia diete. Ait nẽpe Gal'. in libro dietarũ vniuersalium. Quicũqꝫ exercẽtur ante prandium nõ multũ egẽt iuditio regiminis in prandio. quicũqꝫ vero est parui laboris multe quietis: hic eget inquisitionũ regiminis diete: cauereqꝫ a nociuis ⁊ cõsuescere corporis mundificationẽ. Et iterum i libro de regimine sanitatis: possibilis est solutio superfluitatum ⁊ purgatio earum per exercitium: ipsaqꝫ excellentior ⁊ maioris vtilitatis est subtili dieta ⁊ medicamine soluẽti. Medicamina nãqꝫ attenuant mẽbra ⁊ minuunt carnẽ: exercitiũ sine quouis nocumẽto mẽbrorum soluit. Et rursus ait in libro curationis sanitatis. Exercitium cõfortat stomachũ ⁊ epar ⁊ omnia mẽbra adiuuãs ea ad bonã digestionẽ. In expositione quoqꝫ aerum aquarum ⁊ regionũ: motus inquit ⁊ exercitium subtilẽ faciunt cõplexionẽ ⁊ bonã. Tẽpus aũt quo vtendum est exercitio est post digestionẽ ciborum quib⁹ precedẽti die quisqꝫ est prãsus: digestionẽ dico plenam in stomacho ⁊ veis. quãdo natura icipit cupere porrectionẽ cibi alteri⁹. hoc aũt cognosces ex colore vrie. hui⁹ eiꝫ qũ ẽ color alb⁹ significat nũdũ cibos digõs i veis ꝙ si croce⁹ sigᵐ ẽ cibos tũc eẽ digestos ivenis statiqꝫ vtãtur exercitio. Si ĝ sit igneus iãẽ añ in venis finita digestio: ⁊ ẽ tẽpus qñ natura eget prandio. Quz ergo videris tẽporis signũ exercitij: oꝫ minuas corpus a superfluitatibus ciboꝝ per egestionẽ ⁊ vrinã vt mundentur intestina ⁊ vesica: exerceasqꝫ corpus fricatiõe mediocri per oia mẽbra manibus ⁊ manutergijs oloqꝫ cõpetenti cõplexioni frices suauius adiũgẽs paulatim donec modus occurrat tẽperãtie vt molescãt exercitio nõ desiccẽtur mẽbra: iã tũc aũt exerceearis iuxta ꝙ opus ẽ corpi ad solutionẽ supfluitatũ mẽbrorum cõfortationẽqꝫ eoꝝ ⁊ caloris naturalis. Sit autẽ modus exercitij aut iuxta cõsuetũ aut iuxta ꝙ indiget corporuꝫ cõplo naturalis ẽm ꝙ dicemus in regimĩe proprio Seruet quoqꝫ exercitiũ modũ magnitudis ⁊ paruitatis ex mẽsura ciborũ in subtili ⁊ crosso paucoqꝫ ⁊ mlto. Post prandiũ ãt cauẽdũ est exercitiũ. Qđ si necessitas exegerit differatur donec cibus a stõ descẽdat sua portione retenta: mutaueritqꝫ illũ mutatione qua facilius in epate conuertatur in sãguinẽ. s. bonũ. Si eni exercearis statim post prãdiũ descendit cibus a stõ in intestina anteꝙ decoctio eius perficiatur fiuntqꝫ exinde oppilationes in venis que sunt inter epar ⁊ intestina: quz sit exercitij superfluitates dissoluere a mẽbris ⁊ purgare ab eis: si imoderatũ fiat celeriter soluit ex suba mẽbrorũ aliquid. Qđ vt fit desiderãt mẽbra supplemẽtũ ei⁹ qđ soluitur. Trahũt itaqꝫ cibũ a venis que euacuate ⁊ ipse trahunt ab epate epat pari rõne a vena que dicitur gedebel: hec ab intestino subtili ipsũqꝫ pari de cã a stõ. Cibus enim ẽ crudus ⁊ indigestus nec defluẽs per venas ⁊ meat⁹: fit ergo oppilatio. Congregaturqꝫ de eo in venis humor crudus: vnde ⁊ fiũt pessimi morbi. Quare nõ oꝫ vti exercitio post prandiũ statim. Sed nec cũ quis famẽ patitur. hoc eniꝫ prohibet hypocras in libro aphorismorũ dicẽs. famelicũ hoieꝫ nõ oꝫ laborare. Corpus nãqꝫ in fame eget cibo: exercitiũ vero soluit a corpore quod i eo est ciborũ que sũt mẽbris data. Debiles ẽt corpe caueãt forte exercitiũ: ⁊ quibus hũores in corpore sũt subtiliores ⁊ pauci: vtantur aũt exercitio debili: sicut ⁊ forte cõueniẽtius his qui corpe fortiores sunt ⁊ in quib⁹ superfluitates crosse multeqꝫ. Terminetur vero exercitium hora qua sentit exercitatus angustiam: que ẽ. s. quãdo incipit anhelitus inspissari sudorqꝫ exire. Tũc ergo oꝫ ãputare exercitiũ cuiuscũqꝫ sit spẽi: ne forte fiat ãgustia: iuxta ꝙ ait hypo. Motus quo corpus mouetur intercipiẽdus ẽ quꝫ incipit angustia arcẽdũqꝫ ne hoc accidat. Est aũt hic alia exercitij species in instrumẽtis anhelitus fitqꝫ aliquãdo arctatione spũs: mõ aũt voce tẽperata: ex hoc eni trahitur amplior i pectus aer ⁊ pulmonẽ. dilatat̃ ergo pectus ⁊ meatus qui sunt i corpe ẽt dilatãtur. Oꝫ tamẽ arctationẽ spũs ⁊ vocẽ i fortitudine ⁊ debilitate eẽ iuxta necessitatẽ quẽadmodũ dicemus in regimine proprio. His quoqꝫ qui aliquo corpis mẽbro patit̃ debilitatẽ laborẽ eius caueat foueatqꝫ illud rege. Exẽpli causa. patit̃ in pedibus vulnera oꝫ minuat laborẽ pedis. Aliter aũt, requies nihil hꝫ boni: cui nec credẽdũ ẽ in custodia sanitatis nec securitatẽ dat ab infirmitatibus. Corrũpit eni cõplexionẽ ⁊ coadunãtur in corpe ꝑ eã superfluitates multe ex prohibitione earũ a decoctiõe ⁊ dissolutiõe: vnde ⁊ calor naturalis debilitatur: fiũtqꝫ cãe multorũ morborũ sicut alio loco dixim⁹. G. quoqꝫ dicit. Timẽdũ ẽ ne diuturna quies calorẽ extinguat naturalẽ. Quare oꝫ volẽtẽ custodire sanitatẽ suam cauere nimiã requiẽ preter ꝙ si eius corpus rarũ ẽ ⁊ pori aperti ⁊ lati: vnde ⁊ multa fit dissolutio superfluitatũ. Qui eiusmodi ẽ nõ indiget exercitio. Si qui autẽ sunt qui minime exerceãtur sed quieti dãt operã: hos conuenit subtili dieta nutriri ⁊ pauca corpusqꝫ eorũ assuescere purgatiõi: sed inꝙ mediocriter. s. minutioni sanguinis ⁊ medicine soluẽti ac vomitui cõgruẽtibus corpi eoꝝ vt ab hinc duret sanitas eoruꝫ.

Capitulũ. 4ᵐ. de regimine sanitatis ex labore angustiã patientis.

Q Uod siquis excesserit i exercitio ⁊ labore quo accidat ei angustia. Oꝫ inspicias si ãgustiatus inuenit ex labore in mẽbris suis quasi vlceꝝ maculas: significat humores tenues ⁊ acutos: qui generant̃ tẽpore fortis motus a liquefactione humorũ crossoꝝ ⁊ dissolutione eorũ a liquefactiõe pinguedĩs ⁊ mollis carnis ⁊ dicitur huiusmõi angustia vlcerosa. Qui hoc patitur oꝫ vtat̃ requie: fricatione multa ⁊ molli: ⁊ vngatur olõ viol'. multo in oĩbus mẽbris: maxime aũt in pedibus ⁊ dorso vt humectẽtur mẽbra ⁊ molescant ab eo qđ accidit illis ex siccitate laboris. Deinde balneetur aqua tepida: priusꝙ intrat balneũ bibat aut iuleb aut mali granati succũ glutiat reiecta materia. Cibetur consuetis cibis: sed minuatur quãtitas. Si aũt angustiosus in mẽbris aliquid inuenerit lõgũ: scias hoc eẽ ex extẽsione lacertorũ ⁊ neruorũ per multitudinẽ laboris ex supfluitatibus que ad ea decurrerunt: nisi ꝙ superfluitates que continuãtur neruis ⁊ lacertis in hac habitudine pauce sũt ⁊ nõ male. Accidit autẽ his pigritia a motu difficultas inclinãdi quꝫ tetigerit corpus suũ inuenit calidius ꝙ qui angustiã patit̃ vlcerosã: nec apparet in corpe huiusmodi multũ qd. Qui hec patitur vtatur fricatione parua ⁊ molli: vngaturqꝫ i ea oleo viol'. ⁊ tepenti. quiescat ⁊ dormiat. Deinde balneetur in aqua tẽperati caloris diutiusqꝫ sit ⁊ sedeat in ea. Egressus ab aq̃ extergat̃ ⁊ cũ oleo viol'. fricetur. Induaturqꝫ i balnea si hiemis tẽpus est eat: horam perferat sic: tunc pascatur cibis facilibus digestioni: vt sunt pulli gallinarum ⁊ similia. minuaturqꝫ quãtitas. Sumat autem oia pauca pruna. Aut mora. vel vuas si fuerint: deinceps quiescat. Si hoc regimĩe die secũda etiã vsus fuerit. cessabit ab eo angustia. Si in tertio quoqꝫ die similiter faciat oio curabitur. Si vero inuenerit homo cũ angustia etiã percussionẽ apostematis ꝑcussioni similem: fit ex eo ꝙ superfluitates calefacte sunt nimia calefactiõe cã fortis motus: vnde ẽt attraxit aliquid supfluitatum proximarum. Sequitur aũt hanc spẽm angustie dolor

nimius cū tangitur corpus: videbisqȝ mēbra crossiora ꝙ fuerant in sanitate. Et hec quidē maneries dicitur angustia apostematica. Accidit et maxime his qui nō consueuerunt exercitium ꝛ laborē. In labore aūt cōsueto parum accidit nisi quū morbus labor excesserit. Cura huius angustie ē cū suaui ꝛ tenuissima fricatione inunctiōe olei violati ꝛ nenufaris tepefacti ꝛ imoratiōe longa in aque concha tēperati caloris longa quoqȝ requie ꝛ diuturna. Bibat iulab ꝛ sirupuȝ viol. aquaȝ semis portulace: parua vtatur dieta. humectati vt ptisana ꝛ succo ordei loti. aqua calida refrigerantiqȝ niue cum zaccara tabarzedi: mala granata sugat: mora comedat vuas melones indos. cucumeres ꝛ citrulos. Si āt deest ei succ⁹ comedat pisces lapidosos mus qbeg. pullos galline cū aq̄ vuarum acerbarum: cucurbite: succo malorum granatorū ac similibus. Quādo autē inuenit angustio sus siccū durū in mēbris sic vt nō possit facile moueri: oȝ vtat̄ quiete ꝛ tēperata fricatione: balneetur cū aqua calida: vtatur dieta paululum auigente ad humiditatē: mane exerceatur deambulatiōe modica. fricatione. corporis extēsione. olei inunctione. balneo i aq̄ calida. Repelletur nāqȝ ab eo angustia.

Capitulum. 5m. de regimine sanitatis per balneum.

b **Balneum** autē fiat post exercitiū ȝ non statim. Expectetur ergo paululum donec ad se redeat: vngatur corp⁹ eius oleo ꝛ fricet̄ equaliter: ingrediaturqȝ balneuȝ: hoc ideo vt aperiant̄ pori euacuēturqȝ a corpore reliquie supfluitatū dissolute per exercitium: molliaturqȝ cutis ꝛ caro. Perseueret in balneo ſm ꝙ indiget queadmodū diximus: dicemusqȝ i regimie proprio. Fricetur in balneo oleo vnctus cōpetenti: oia vero iuxta mēsurā vtilitatis. Si vero fuerit hō diuturne dietis ꝛ delitiarum ꝛ nō sit qui indigeat fricatione mēbrorū. fricetur corpus mediocriter. Si autē sit qui indigeat viribus mēbrorū: aut propter aliqua opera. aut ad audaciaȝ. hunc quideȝ oȝ fricari p omnia mēbra fortiter. Si autē vis mollescere mēbra sit fricatio parua leuis cum manutergijs. Diximus autē de omnib⁹ generibus fricatiōis ꝛ que sit vtilitas cuiusqȝ in pma parte ꝛ secūda quȝ de exercitio diceremus. Non oȝ autē exercei ꝛ nō balneari post cibuȝ. ȝ nec balneari sine exercitio: maxie si grossus fuerit cib⁹. Si eiȝ exercet̄ aut balneat̄ qs post repletionē ciborū: replet̄ caput vaporib⁹: fiūtqȝ morbi pessimi pp cās q̄s dixim⁹. ȝ nec oȝ prādere statiȝ p⁹ exitū balnei cib⁹ eiȝ extiguit̄ i ore stōaci ꝛ replet caput fūo. Si ergo i his q̄uis mō pcm̄ fuerit: ꝛ caput vapore repletū fluxum facit. qō eiusmodi est cū hierapicra adiecta cassia fistula. ꝛ si quidē ꝑcesserit. Sin aūt adijce illi besludebg polipodium ꝛ turbit: precipe oȝ ifirmū de ambulare crura strigere pedes fricare. Si ꝛ epati oppilatio acciderit cura cū squingibin: cū scibus ꝛ sirupo absinthij: ꝛ que his similia sunt que dicemus in cura oppilationis. Id aūt te scire cōuenit qm̄ post cibū ꝛ ptimū est his qui graciles sunt: ꝛ macri: si tamē nō sit in epa. ꝛ corꝫ oppilatio. aut in stomacho vētositas. Balneari aūt siue exercitio si cutis eius sit rara: ꝛ cōsueuit nō oȝ ad aliam cōsuetudinem hac transire: nihil enim ob est quū superfluitates eorum corporū cito soluātur tāꝗ si exercitio. Qui aūt nō hui⁹ modi est: nō opȝ balneari sine exercitio. ȝ nec exerceri post balneū conuenit. Hoc eiȝ dissoluit virtutem ꝛ debilitat eam.

Capitulum. 6. de regimine sanitatis per cibos.

c **Gressū** ꝙpiā a balneo decet expectare ꝛ sustinere a cibis per horaȝ. Sūant aūt aliquē potuȝ sicut squingibin zaccare aut mell: aut iulab: aut sutibe ꝛ similium ȝ cōplexionē hominis naturalē. Dehinc prādeat prius sumens ea que opȝ sicut dicturi sumus. Comedēs autē optime terat molaribus cibum maxime si cross⁹ fuerit quo obedientior fiat digestioni. Quare illa quoqȝ coquant̄ plenius que coquenda sunt vt acceleretur digestio eorū ꝛ exitus a stomacho aliaqȝ. Omio aūt opȝ speculari in vtendis cibis sex habitudines. Prima est qualitas ciborū ꝛ couenientia eorū corpori. Secunda q̄ntitas. Tertia ordo eorū. Quarta tēpus quo porrigantur. Quinta qualitas appetitus. Sexta aūt ex mēbris que patiuntur. Et speculationis quidem qualitatis cibor ꝛ couenientie: alia est in cōplexione: alia est in substantia. Et que in cōplexione corporum speculatur cōplexionē si fuerint calida cibentur huiusmodi frigida dieta: si frigida contraria. Si vero fuerit sicca sit eius dieta humida: sicca erit dieta si sit cōplexio humida. Si aūt cōtingat aliquem cibis vti minime oportunis sue cōplexioni: vtile est miscere alia que frangant malū eorū: repellantqȝ nocumentū. Sicut lactuca simisceatur apio vt tēperētur cōplexio ei⁹ minuaturqȝ calor. Recentes quoqȝ pisces si condiantur cū mel le ꝛ zinzibere condito: aut comedantur cū calidis salsamētis vt sinapi pipere ꝛ carui similibusqȝ. Substantia autē ciborū cōsideratur quoniā cibus crossus vt est caro vaccina ꝛ panis azimus oportunus est illi cuius in stō calor nāl'ē mlt⁹ cholaquoqȝ rubea in co fortis ē: ꝛ qui exercetur multo labore ante prandium hieme pp frigus acris ꝛ somnū multuȝ. Tales eim cibi in huiusmōi hitudinibus digerūtur i stomacho plena digestiōe ꝛ nutriūt multū: augentqȝ plurimū virtutē. Si eim comederit eos quis aliter: hoc ē cui in stomacho paru⁹ calor parua ēt cholera ꝛ exercitiū ꝛ somnus nō multi huiusmodi cibi nō digeruntur: vnde in stomacho ei⁹ generāt chimos crossos ꝛ oppilationes in visceribus: maximeqȝ si fuerit cibus grossus ꝛ viscosus. Cibi aūt subtiles sicut caro pullorum. galline. starni. coturnices. franquilini. ale auiū. lactuce ꝛ similia cōgruūt ei qui nō laborat: ꝛ calor in corpore eius aut stomacho debilis est: ꝛ cui in viscerib⁹ oppilatiōes. Cui vero labor est ꝛ exercetur ꝛ in corpe ꝛ stomacho fortis est calor cibi hi nō cōsonant: nō ergo vtatur: qm̄ mutantur in stōacho eius in fumositatē: vnde ꝛ quidā optime digerentes carneȝ vaccinaȝ franquilinos minie digerunt. Cā est qm̄ stomachus ē multi caloris ad quē defluit multa cholera: eget grosso cibo in quo operetur. Cibus aūt subtilis cito exuritur i eo ꝛ fit fumositas. Si eim in ignē magnū proieceris stipulaȝ ꝛ quid sile: statiȝ in ipso mometo exuritur debilitaturqȝ ignis ꝛ extiguitur. Si aūt ligna fortissima apposueris vt ilices ꝛ quercus cōfortatur ꝛ nutritur ignis: stomacho quidē tēperato in calore cibus inter subtilē ꝛ grossuȝ medius optim⁹ est. Sicquoqȝ ꝛ his qui mediocriter exercentur aut dormiunt: aut in temporibus sunt temperatis.

De quantitate ciborum. Consideratio autē quātitatis ciborum talis est. Oȝ hominē nō multū fieri i appositis vsqȝ dū grauet stomachum eius. accidatqȝ fastidiositas ciborȝ siue ille quidē cibus laudabilis sit siue cōtra. Si eim in hoc quis peccet generat̄ in corpore illaudabilis sanguis ꝛ impletvenas humor iniqu⁹: generāturqȝ graues morbi: ꝛ que sunt ex repletionē m alaruȝ escaȝ amplius nocēt ꝙ que de laudabili. Si eim fiat repletio de cibis calidis generātibus cholerā rubeam: affert pessimas febres morbosqȝ acutos. Qō si decurrat materia ad aliquod mēbrorū facit apostema qō dicit̄ formix: aut herisipila. ac similes morbos acutos. Si aūt fiat repletio de crossis cibis oritur artetica ꝛ podagra. ꝛ dolores renū. asma. durities epatis ꝛ splenis. ȝ ꝛ si cum hac sit etiā viscositas fit oppilatio in his mēbris. Et si fit repletio ex cibis generātibus melācholiā: fiūt melācholice passiōes: vt sūt desipiētia nigra. q̄rtane cācer. scabies. ictericia nigra. ꝛ similes passiōes melancholice. Sed ꝛ si fiat repletio ex cibis generātibus diuersos humores variosqȝ ꝛ discordes: fiūt ex eis pessima vulnera ꝛ febres mixte que aliquē recedunt alijs succedentibus. Que quū ita sint cauere oȝ repletionēȝ ciborū ac frequētationē fastidiositatis nisi his qui fortis sunt exercitij: laboris multi cutisqȝ rara. Aliter aūt sebūs minime. Repletio nāqȝ ciborū illaudabilis ē valde. Si autē peccatum fuerit replebiturqȝ homo cibis quouis tēpore: sic vt grauet̄ stōach⁹ ei⁹ vtatur vomitu cū pēna tīcta oleo sisami ꝛ digitis. Accipiatqȝ aquā calidam: nec vero hoc differat vt liberet̄ stōac⁹ ei⁹: bibat post vomitū apiū ꝛ vinuȝ ribanuȝ: nec eo die deinceps porrigatur illi quiuis cibus. Qō si vomitu vti nō poterit prohibente aliquo: vt est dolor gutturis aut pectoris: aut palati: longo se totū sono det: post exercitium multum: bibatqȝ vinuȝ forte minuātūrqȝ cibi. Quum autē putrida ꝛ fetens est eructuatio: patientiqȝ fastidiositatem acciderit solutio vt egrediatur cibus indigest⁹ huiusmōi nō opȝ laborem sed desistere: minuat quoqȝ apponēda ꝛ subtiliet: vt est panis bene fermentatus infusus in vino ribano subruffo. ꝛ iura pullorū ac starnorum vtatur somno ꝛ quiete. Sin autē acciderit hoc cuius cutis sit aspera ꝛ spissa: opȝ fricari corpus eius fortiter cū multo oleo tepenti sedeatqȝ in pila aq̄ tepidē ꝛ diu pstet in ea. Si autē mane factum fuerit ꝛ adhuc super est in ore stomaci cibus nō opȝ prandere donec omnino descendant reliquie cibi ꝛ digerantur. Certificabitur autem digestio qū videris stomachum vacuum equali pondere iocūdū: vrinaqȝ iā incipit tingi ꝛ si nihil borū apparuerit: decet vti exercitio iuxta consuetudinē deinde balneo.

De ordine ciborum. Speculari quoqȝ ordinem ciborum quoniam quosdā quidē opȝ ꝛ prius sumere quosdam aūt deinceps. Opȝ enim vt pponat homo cibos facile descēdentes a stomacho illis qui morantur. Sicqȝ qui molliunt ventrē illis qui stringunt vt cib⁹

cito descendens viā paret moranti vt sunt melones ⁊ antep fica: prius sumenda sunt ꝙ panis: aut caro molliensqꝫ ventrem cibus viaꝫ paret stringenti sicut prius sumuntur olera elixa parata cum muri ⁊ oleo oliue: ꝙ pira coctanaqꝫ. Qui autem preponitur cibus minorans descensuꝫ cibo acceleranti: digeritur cibus facile descēdens nec inuenit viā exeundi a stomacho propter alterius difficil' descēsum ad exitum: vnde corrumpitur alteraturqꝫ in stomacho: corrumpens secuꝫ ēt moratē. Eadē est rō de emolliētibus ventreꝫ qū preferunt restringentes illis: emollientes eni ventrem si nō preuenerint viā egressus corrūpunt: corrūpētes etiā strīgētes. Grossus aūt cibus nō cito digestibilis oportꝫ preceda at cito digestibilē ⁊ subtilem vt prepositio ouine carnibus auibus ⁊ vaccine ante ouinā: pfunditas eni stomaci calidior ē alto ei⁹ ⁊ melioris decoctiōis: qm̄ qd vicit i eo caro ē. vn̄ qū opart i grosso cibo bn̄ illū digerit. Sivō pponat sbtil' grosso ñ digerit gss⁹ propter frigiditatē alti stomaci: qū in eo sit dominās substantia neruosa.

De tēpore cibationis. Tēpus aūt sumendi cibū opꝫ sit post mundificationē stomaci: ⁊ cōfortationē caloris p exercitium sufficiens ⁊ fricationem ingressūqꝫ balnei: ⁊ quādo videris coloratam vrinā appetitum cōfortatum ⁊ fames apparuerit. Tunc nō oportet differri prandium. Si eni differatur attrahit stomachus sibi superfluitates corporis: cessatqꝫ appetitus eius ⁊ corrumpitur cibus mixtus illis humoribus. Si autē acciderit differri prandium: ⁊ stomachus traxerit humores ad se: detur huiusmōi squingibin aut iuleb: suggat mala granata dulcia acria ⁊ media que dicuntur muza: ⁊ sustineat paululū ac sic comedat. Opꝫ autē multifacere cibos in tēporibus frigidis: quando calor cōgregatur intra corpus caueaturqꝫ in tēporibus calidis: calor nāqꝫ aeris educit naturaleꝫ calorē a corpore ⁊ minuit: hieme vero fortiores sunt digestiones ꝙ estate: hoc enim tēpore stomachus fortior est calore vt iā prediximus. Uides hinc oportere appositionē ciborū mane esse in estate: qū aer adhuc iocundus est nō feruidus: aut nō statim post exercitium prandere sed post requiē nō breuiorē hora sed maiorem Sicquoqꝫ post balneum hora vel amplius sufferatur.

De regimine ciborum iuxta qualitatē appetitus. Operatur quoqꝫ appetitus in digerendo cibuꝫ bona actione. Significat nāqꝫ oportunitatem ciborum ⁊ cōuenientiā corpori. Quꝫ enim duo sunt cibi equales in bonitate inclinaturqꝫ appetitus ad alterū: precipimus apponi quod desideratur: qm̄ cōuenictior ⁊ magis cōferens ⁊ velocioris digestionis. Sicquoqꝫ si sint duo cibi ⁊ alter altero melior inclinaturqꝫ appetitus ad minūs bonuꝫ preferimus illum alteri: stomachus enim melius digerit illū propter spōtaneā anime susceptionē mēbrorumqꝫ: vnde ⁊ stomachus cōuenientius suscipit illum.

De regimine ciborum secundum infirmantia mēbra. Si autē sit infirmitas in aliquo mēbrorum opꝫ vti cibis cōferentibus illi: cauendiqꝫ q infirmitatis eius malum nutriunt: etiā si omne corpus egeat diuersis ab illis. Siquis enim sit in quē cephalea acceleret: opꝫ fugiat cibos vaporantes: vt sunt nuces ⁊ lac allia cepe ⁊ his similia. Cui autē in stomacho debilitas est: caueat cibos enatātes eneruantes: vt est pinguedo butyrum sisamū ⁊ que similia sunt. Cui vero natat cibus in ore stomaci: accipiat cibos grossos vt descendat sua grauitate in fundūꝫ stomaci ⁊ precipue paululūꝫ moueri post cibum: vt descēdat ab ore stomaci. Qui autē patitur phlegma i ore stomaci: deuitet phlegmatica: porriganturqꝫ ei que icidunt phlegma vt squingibin mellitum. Cuius in stomacho multa cholera rubea generat caueat illā nutriētia vt cepas mel ⁊ allia. accipiatqꝫ reprimētia vt mala granata acida tamarindos ⁊ similia. Si morat ciborū descensus a stomacho ad intestina: caueat victuꝫ glutinosum ⁊ grossum: sumatqꝫ qui cito descēdit vt mollificet intestina vel naturā: vt olea dulcia que sumuntur ante cibuꝫ. Aut si cui cibus descendit a stomacho indigestus: dentur ei arctantes ⁊ retinentes cibi vt coctana pira glandes carice similie ante cibuꝫ. Et cuius epar frigidum est ⁊ strictum: mederi cibis opꝫ caueat escas grossas ⁊ viscosas: vtaturqꝫ subtilib⁹ Si āt calidus fuerit caueat calida sumens refrigerātia. Sic ⁊ in omnibus mēbris si in eorum aliquo fuerit infirmitas caueat quod augeat illā: vtaturqꝫ aduersātibus ⁊ minuentib⁹ Quod si aliquod forte non cōgruum cibū assūpserit iuxta quod membris eius opus est statim sequatur aliquod repellens nocumentū eius sicut a' dictum est.

Capitulū. 7m̄. de regimine sanitatis per potū aque.

c **Et quoniā** diximus que oportuit de regimine ciborū transeamus ad regimen potus. ⁊ excellentior quidēꝫ potuum est aq̄ ⁊ post vinū ⁊ eligere quidēꝫ aquā opꝫ qualē alio loco dixim⁹ Caueatur aque potio eius hora qua cibus sumitur donec firmetur cibus in stomacho: descēdatqꝫ paululū ⁊ pedetentim: potio eni aq̄ hoc tēpore circūfundit substātiā stomaci: ⁊ ciborū, phibetqꝫ stomachū cibis ihere. vnde ⁊ bene nō digeritur. Substātia eni stomaci necesse habet tāgere cibos calore suo: quo eos excoqt ⁊ referat eos in suā naturā. Si vero vrgeat necessitas bibatur ex ea parū sedāde sitis gratia. Qū autem sufficiēs erit homo a cibis. sederitqꝫ i stomacho bibat aquā frigidam in quātum necesse habet: sed non oportet bibat aquā in saliua neqꝫ in nocte: debilitat eni caloreꝫ stomaci ⁊ epatis naturalē: nisi calidi sint cōplexiōe naturaliter. Fugiat quoqꝫ potum aque frigide ⁊ niuee habens stomachū ⁊ epar debilē natura aut debiles neruos: aut cui est in pectore passio. Qui eni perseuerat in eo superuenit ei eruptio sanguinis ⁊ egestio catarri rigores ⁊ artetica. Sed si non manifestatur nocumētum eius citius qū tamen accesserit etas ⁊ senectus apparēt hec nociua ⁊ egritudines alie que difficile sanantur. Nec vero post coitū frigida bibatur aqua malū eni. Nec stati post balneum aut exercitium fortius donec generit bibaturqꝫ ante aut iulab aut squingibin tēperati. Nō in cōgruum est vti aq̄ refrigidata cū niue post prādiū pedetētim pariterqꝫ cū vino

Capitulū. 8m̄. de regimine sanitatis per vinū.

a **Uter** vero potus. s. vinum vnarū cōferens ē ei qui custodiā vult sanitatis sicut alio loco diximus si quidē vtatur quis eo iuxta modū tēpore quo opꝫ. Confortat enim calorē naturalē ⁊ extendit in totū corpus. ⁊ tēperat humores cholericos purgans eos p sudorem ⁊ vrinā: ⁊ mollificat naturā: humectās mēbra dura: quibus accidit siccitas cā laboris supflui: aut aliquo simile. cibi mouet appetitum adiuuāt digestionē mittens per oia mēbra Affert quoqꝫ ad ea humiditatē aque: soluens ventositatem ⁊ inflationē apit oppillationē: mitigat mel' iaꝫ calefactione ⁊ humectatione sua. Aliaꝫ cōfortat das illi gaudiū ⁊ letitiaꝫ ac dilationē ⁊ similia que ostendimus quꝫ de natura potionum tractauim⁹. Maxime aūt hec operat in hiis qui tēperata habent corpa: aut qui inclinātur in frigore: si sumatur mediocriter: facit ēt hoc in oibus cōplexiōib⁹ si qd̄ sumitur oportunū sit quātitate ⁊ qualitate ⁊ mō hꝫ tēperatiā aque. Nocet autēꝫ illi cuius cōplexio supahūdat in calore: aut qui febrē epatis patitur: aut cephalcā: ⁊ cui nerui debiles sunt nocumētō maximo. Cauere aūt illū oꝫ qui aliquod horū que dixim⁹ patitur. Siquis eni oino nō velit abstinere potu eius: bibat albū subtile multa aqua mixtū cauēs vina acuta ⁊ vetera. Stāt vigetur ea quoqꝫ sumere: tēperet illa aqua frigida hora ante q̄ bibat sex: bibatqꝫ illud cū niue qui calidissimus ē ⁊ proijciat in vas eius integras rosas: amigdal' dulces ⁊ frustra pomorū acetosorū: ⁊ qui oino vult illū vincere ifūdat in eo panē similē sex horis ante q̄ bibat: debitē colet ⁊ bibat: subsequaturqꝫ quāta lactucarū radices: ⁊ papaueris ⁊ poma muza ⁊ terra carasanica cōdita cū cāphora. Si cui aūt acceleerat capitis dolor comedat statiꝫ post potionē parū cibi: ⁊ frustra coctanorū: vt arceat ascēsū vaporis ad caput. Estate vero oino potu eius abstineat: nec vero oportet vinū bibere in saliua: sed nec post salsū cibū aut acerbū aut pūgitiuū: adducit enim stō excoriationē ⁊ intestinis. Sꝫ neqꝫ bibatur statim post cibū: malū eni ⁊ emittit cibū indigestū: maxime cuius est in epate ⁊ venis oppilatio generans hydropisim. Cibus si descēdat incoctus minime attritus non trāsit strictos meatus: remanet ergo ⁊ auget oppilationem. Cui āt accidit stomaci debilitas per potationē trāseat ad coctana cum pauco musco: aut fructū mirti recētē: aut vuas passas glutinosas mūdatas granis. Si quidē debilitas fuerit ex caliditate. Si āt fuerit ex frigore: vtatur sabado ⁊ gariof. infuso aq̄ frigida. Sugat çaccarā paululū. Nec oꝫ assuescere ebrietatē. corrūpit eni mētē: adducit ethicā: sanguis sereatū: morbos acutos ⁊ artetticā: debilitatē neruorū: epilepsiā. tremorē. apolexiā. paralisim. quinātiā ⁊ mortē subito quꝫ replētur vētriculi cerebri ⁊ vene vino: ⁊ nō est in eis locus spūi vt lucerna que si impleatur oleo plus mō infunditur ignis ⁊ extinguitur. dicit aūt G. in libro de cōplexione: quoniā ex vini multi potatiōe accidūt passiones graues frigide vt apoplexia spasmus. eptīa. queqꝫ his sunt similia replētia vētriculos cerebri vaporibus vini: ⁊ quod ad illud ascendit de venis: refrigeratur itaqꝫ naturalis calor ⁊ accidūt huiusmōi passiōes. Unde quꝫ ita sunt nō oꝫ excedere modū i potatiōe: caueatqꝫ vino

lentia nisi forte in mēse aut duobus semel: statimqꝫ vtaṙ vo-
mitu emūdetqꝫ stomachū: hoc enim corpus purgat a super-
fluitatibus mūdatqꝫ stomachū. Qui vero hoc facit si quidē
calidus ē nā statim post vomitū accipiat squingibin aut iu-
leb. Qui āt frigide est cōplexiōis bibat post vomitū gendica
re ꝛ sirop. pomoꝝ aut siro. xiloaloes. Oꝫ aūt qui ē multus
in bibēdo vinū ꝛ nō vult inebriari: prādiū minuere. cenare iu
ra pinguia: maxime cauliū cū carne agnina pingui ꝛ dulci:
parata cū oleo amigdalarū ꝛ sisami recētis: qum comederit
ex eo aliquātulū probibet vinolētiā: maxime feludegō ꝛ cba
bisum pinguia eni ꝛ dultia frāgūt acumē vini quꝫ prius per-
uenerint ad stomachū cōsolātur illū: probibētqꝫ ascēsum va
poris vini sursū. Caules āt arcēt ebrietatē cā sue desiccatiōis
in bumiditate vini. G. in libro simpliciū medicaminum dixit
amigdalas amaras si comedaṙ ex eis aliquātulū ante vinū
arcere ebrietatē ꝛ temulētiā. Assignatio medicamīs probibē
tis ebrietatē. Aque foliorum vitis albe. ℥. i. aceti. ℥. ß. robi
bessereti. ß. ℥. sorbeat illud paulatim. Aliud ꝛ si volueris su-
mere semē caul. ʒ. ii. bibe cū robo beseten anteqꝫ vinū bibas.
valet enim.

De temulentia.

Temulētia eni ē īfirmitas q̄ accidit cerebro ꝛ sensibus: de
ascēsu vaporis qui fit ex vino: impletqꝫ cerebrū bumore cali
do: hec autē maxime bis accidit quorū cerebrū calidū ē ꝛ de
bile: hoc aūt quꝫ acceperit crapulā vaporosam debilitatur a
digestione sua ꝛ dissolutiōe crapule. Cuiꝰ āt cerebrū forte ē ꝛ
validū nō grauatur crapula. soluit eni: vnde nec accidit ebrie
tas. Juxta igitur virtutē debilitatēqꝫ cerebri accidit ēt diffi-
cultas ebrietatis ꝛ paruitatis eius. Regimē eius tale ē. Jn
regimine ebrietatis cōsiderādū ē si ebrietas grauis ē ꝛ multa
precipe huic paruo leuiqꝫ vti exercitio vt ē deambulatio. bal-
neariqꝫ in aqua dulci suaui in balneo mediocris caloris: su-
stineat parū ꝛ comedat parū ciborū facilis digestionis ꝛ de
scensus a stō: dormiat sonū oportunū: dissoluetur eni ab eo
ebrietas: reuerteturqꝫ in priorē locū vel statū. Si aūt for-
tis fuerit ebrietas ita vt ꝛ corpus turbatū sit ꝛ aīa inordina
ta ꝛ anbelitꝰ frequēs caput quoqꝫ egrotās: nō oportet huius
modi hominem aliquid attingere ciborum: aut vini: quiescat
fricētur plante pedū ipsius. Abluātur parū crura eiꝰ: solua-
turqꝫ crapula vaporosa a cerebro eius. Qum euigilauerit ꝛ
apparuerit leuitas in corpore eiꝰ cessauerit turbatio capitis
passio. Aie densitas. exerceatur leuiter. Debinc ingrediatur
balneum temperati caloris: vngaṙ corpus eiꝰ ꝯpetenti oleo:
fricetur corpus eius totuꝫ suauiter īfundatur aqua tēperati
caloris. maxīe caput eius: ingressus sedeat in pelui aque tepi
de admodū: sit in ea paululū egrediaturqꝫ. Si aūt ꝑseue
rat cephalea fundatur suꝑ caput oleū rosatū refrigeratū nō
ꝑmultuꝫ: ꝛ si quidē estas est irrigatur aqua frigida. debic ex
tergatur: quiescāt paꝝ ꝛ bibat squingibin aut iuleb. aut siro.
besserē: aut sirup. limue. aut prunorū refrigeratoꝝ niue: expe
cterqꝫ parū: occupeturqꝫ colloquio ꝛ similibus: tunc cibeṙ le
ui subtili ꝛ facile digestibili: vt sunt sorbilia oua ꝛ iura quar-
nabi facta cū carne crassa: comedatqꝫ lēticulatū muzuꝫ. pul
los ꝑatos cū succo vuarū acerbiū ꝛ granatorū: pisces lapi-
dosos ꝛ frāquilinos ꝛ starnas cū coriādro viridi aut sicco.
ꝛ cū ruta: des ei lactucas ꝛ ītiba ꝛ qḋ simile ē. Nō aūt mul-
tus sit in cibis. post quos suggat granatū. poma muça. ꝯple
ta. pira. ꝛ similia: nec deābulet post prādiū donec transeant
tres hore: sꝫ iaceat in loco frigido si quidē estas est. Si vero
biems in tēperato loco. Odoret sandalū. aquaꝫ rosatam. cā
phorā. rosas. nenufar. vaporetur ligno aloes cū cāphora: ꝛ
bibat būc siro. Est enim vtilis ebrio maxime cuius ē compl e
xio calida. ℞. prunorum nigrorum. tamaṙ. purgati intꝰ ꝛ ex
tra dimidiam libram. coquantur cum. ℔. v. aque donec re-
deat ad vnā: coletur ꝛ super addatur. ℔. ß. aque granatorū
muçoruꝫ ꝛ aque acerbe citoniorū. ℥. d. coquatur cū igne tēpe
rato dispumetur donec fiat sicut iulep. Tūc sumatur ab igne
colatū seruetur: vtatur quis qum opus fuerit si quideꝫ est as
est cū niue. si nō habꝫ succū bibat granatorū muçorū dormi-
at nocte tota: mane facto ītret balneū: fundatur super illum
ꝛ caput aqua calida sepiꝰ: statimqꝫ dormiat. Qum euigila-
uerit sumat squigibin refrigeratiuū. Et si vsus fuerit medica
mine hoc cū aqua granatorū sedabitur manifeste ebrietas.
℞. boli armenici. berberis. granoruꝫ citruli semis medulle
boragis. buglose vniuscuiusqꝫ. ʒ. v. semis caulis. ʒ. vij. carabe
quesiti. semis portulace. oium. ℥. b. cāphore. ʒ. j. terātur ꝛ cri-
brata misceātur cū aqua granatorum aut siro. beseereꝫ refri
gerato cū niue estatis tēpore: vtile eim est. Sirupꝰ quoqꝫ ab
sintbij cū aqua granatorū ante cibū prodest ebrietati. Si
aūt superest adbuc capitis dolor mīmeqꝫ sedatur: irroretur
caput decoctiōe camomille ꝛ aneti ꝛ ponaṙ ad nares aliqḋ
olei liliacei ꝛ anetini: vngatur eius caput vt dissoluatur va-
poris reliquū. Caueāt aūt oleū rosatū in reliquis cepbalee
vaporose ꝛ ebriose. Que si cessauerit deṙ paꝝ vini albi ꝛ sub
tilis aquosiqꝫ: prodest eim ad subtiliādas ebrietatis reliqui-
as grossas. Si autē differēs dolor remanet adbuc diebꝰ: sit
hoc cā grossi vaporis sternutetur: īfundatur huiusmōi oleo
camomille ꝛ aneti ꝛ vngaṙ eo caput: soluit eiꝫ reliquias ebrie
tatis. Nō oꝫ aūt bibere aut exerceri quādiu quis ebrius est.
aut cepbalicus. Est apud diascoridem qm̄ robū mirti si sūa
tur ante vinū probibet ebrietatem.

Capitulū. 9ᵐ. de regimīe sanitatis ꝑ somnū ꝛ vigiliam.

c **Omnum** vero oꝫ esse post prādiuꝫ tēpera-
tumqꝫ. somnus eim est eoruꝫ que
digestionē ciborum adiuuant. Et si cibus quidē est
multꝰ aut crossus oꝫ ꝛ somnū amplioreꝫ eē tēperato: sit ergo
paruitas eius magnitudoqꝫ ex multitudine mēsure ciboruꝫ
paucitatisqꝫ. Porro illū qui ꝑmultum multis repletꝰ ē cibis
somnum cauere conuenit dōec a stomacho soluatur cibꝰ: ne
forte superet naturalē calorē materia. Si vero cibus ē subti-
lis sit somnus breuior temperato: vigilijs oio vti nō ꝯuenit:
calefaciunt eim ꝛ desiccant probibētqꝫ digestionem fieri.

Capitulum. xᵐ. de regimine sanitatis per coitum.

i **N coitu** multifieri nō cōuenit nisi cōplexio
cuius calida bumidaqꝫ ē nāliter:
qōqꝫ corpori eius dn̄atur ē sanguis: testiculiqꝫ cali-
di ꝛ bumidi: paꝝ aūt vtatur cuius cōplexio frigida ē ꝛ sicca:
sꝫ nec in saturitate ꝛ repletione ciboꝝ ꝛ potus: nec vero duꝫ
fames ē: nec stati post laborē aut post balneū aut inanitiōeꝫ
nec fiat dū calefactū est aut refrigidatū corpus: qꝛuis calefa
tientiū aut refrigidātium cā. sꝫ sit medium in oibus suis bitu
dinibus. Minuatur quoqꝫ in autūno ꝛ ī tēporibus quibus
iminēt graues ꝛ pestilētiales morbi. Caueat aūt oio tēpore
pestilentie. Oportunū aūt tēpus ē post digestionē ciborū in
stomacho ꝛ descēsuꝫ corū ac ante somnū: vt qum vsus quis
coitu fuerit dormiat. dirigaturqꝫ ꝛ quiescat. Hoc aūt tēpus
oportunū est generatiōi prolis: qm̄ dormit mulier ꝛ firmatur
sperma masculi in matrice. Si autē quis vtendo peccauerit:
tollerabilius in repletione qꝫ in fame: ꝛ dū calet corpus meli
us vti qꝫ si frigidum sit: melius quoqꝫ dū bumectatus ē qꝫ de
siccatus. Si aūt qn̄ excesserit in coitus hō vsu sic vt minuaṙ
calor eius ꝛ būiditas naturalis rarescat corpꝰ: oꝫ rorari cor
pus eius aqua frigida. quo spissentur porri: multipliceturqꝫ
calor naturalis īterius in corpore nec multū tamē. Cibetur
carnis iure parato cū espidabago ꝛ trito cū cepis ac cicere:
porrigatur illi vinū ribanū. vinūquoqꝫ vetus vaporetur cū
neda. ꝛ liniatur cū gallia ꝛ similibus: quiescat ꝛ dormiāt diu
tius. Q; si aliquādo acciderit ī coitu īpotentia cōsideretur di
ligēter qua cā fiat: regaturqꝫ eiusmodi cōtrarijs cibis ac me
dicaminibus sicut dicemus in curatione passionū.

Capᵐ. xjᵐ. de regimine sanitatis per accidētia anime.

o **E accidentibus** aīe tristitiā gō nō
oꝫ aliqꝫ freqntaṙ.
sꝫ nec irā nec mltiplicare curā aut cogitatiōeꝫ inui
dia oio fugiaṙ: huiusmodi eni oia ꝯplexionē corporis mutāt
adiuuantqꝫ inanitione ꝛ debilitaṙ calor naturalis. Qui aūt
est calidus cōplexione si bisvtatur pariūt ei pessimas febres
vt etbicā ꝛ ptisiꝫ similiaqꝫ. Quare opꝫ cauere hominē huius
modi animi accidētia: atqꝫ vt assuescat gaudium: letitiāqꝫ:
hec enim naturalem cofortant calorem. mouentqꝫ ad exte-
riora corporis: augent in pigritiā confortāt animā. Diximꝰ
autē quid faciat quodqꝫ anime accidentium in corpore qum
de rebus naturalibus loqueremur.

Capitulū. 12ᵐ. de mūdificatione corporū ad custodiam

c **Olligitur** in corpore crapula quedā ꝛ suꝑ
fluitas ciboꝝ ꝛ potuum qua mi
nime indiget natura: ꝛ partem quidē huius preua-
let natura pellere educereqꝫ e corpore: partē aūt nō preualꝫ.
Remanet ergo in corpore cui ꝛ nocet intantum vt egeat au-
xilio medici natura: quo purgetur crapula hec maximeqꝫ in
corporibus eorum: qui non cauent vsum malorū ciboruꝫ. Ci
bus eni in stomachū veniens qū digestus in eo fuerit expel-
lit illū in intestina: succositas eius tendit ad epar ꝛ remanet
purgamentum eius quo nō indiget natura. Depellit itaqꝫ ꝛ
educit illud a corpore per egestionē. succositatē aūt q̄ ibat ad
epar qū digesserit ꝛ informauerit sāguinē seperat ī quoqꝫ su
perfluitatē: mittitqꝫ eā ad vasa sua. Et quo quidē oio nō indi
get vt est vria pellit ꝛ emittit a corpore. Quod si forte quauis

causa nō emittere poterit nocet z adducit morbos: sicq3 quum ierit sanguis ad mēbra: quod quidē cōueniens z simile est sue nāe suscipit: z in suā trāsmittit naturā. Quod autē nō confert subtiliat z soluit z si nō valeat remanet in eo mēbro z in locis vacuis: hoc ergo qđ putrefactū fuerit: generat febres si vero defluat in aliquod mēbrorū facit apostema secundum suā naturā. Op3 ergo medicū qui cognouerit aliquā in corpore superfluitatē maturare illa3 atq3 educere a corpore quo fiduciā prestet exinde a morbis passionibusq3. Opus enim ē in omnibus parū iminuere corpus z inspicere quod egerit ab eo naturalium rerū: sicut est egestio z vrina sudor sanguis mēstruus: z quod de naribus egreditur z quod defluit palato: quodq3 etiā spuitur a pectore. Si ergo viderit aliquod horum minui z nō esse egressū eius iuxta quod exigit porrectio ciborū nec secundum consuetudinē z differri tēpore quo solebat exire. Op3 solicitare egressum eius vt redeat in suū statum naturalē. Sic etiā si viderit in aliquo mēbrorum congregatam esse superfluitate: vt in pectore aut stomacho: aut in renibus aut vesica: oportet exinaniri huiusmodi crapulam a corpore euacuatione z ab illo mēbro i quo cōgregata est. S3 z si natura arctata est z egestio iminuta o3 consideres causā huius cōstipationis: z si quidem fuerit paucitate cibi pot9q3 addendū est hoi: z si quoniam cibus siccus humidis vtendū est: vt sunt olera emollientia ventrē vt est blitus maior: minorq3 lebelabu3 aptatū cū oleo oliue z mirti. Si autē quoniam cibi stringunt aut pontici sunt. o3 huiusmodi vti iure pingui dulciq3 cum oleo sisami. Deniq3 si est hoc quoniam peccetur in ordine ciborum oportet mutari ordinem: reuertaturq3 homo in suam consuetudinem. Si vero accidat propter malam complexionem quam patitur stomachus z intestina: o3 obuiare oppositis. Si ergo stōachus z intestina plus equo calent z desiccata sint: o3 cu3 qui patitur sumere cibos refrigidātes z humectātes vt ptisana cū manna: aut dulcia pruna dulcia mora z sebelēgum maturū: humida quoq3 olera. Si aūt frigida z sicca sunt o3 cibetur escis calefaciētibus z humectātibus sicut espidabagū paratū cū lacte agnia carne asparagis. z blito maiore vuas passas dulces: fic9 quoq3 z dactili z passi robū vini z cāna mellis ac similia: sumatq3 parū cassie fistule z māne. Si aūt cōstipatio ē facta ab hūoribus grossis viscosisq3 paucitateq3 cholere rubee in intestis o3 vt sumat huiusmōi iura gallorum vete℞ cū medulla cartami z besfarigo: sumat quoq3 mel z aquā calidā: squingibi melleū cum aqua: deturq3 rursus aliquid cassie. fi. facte cum turbit: z si nō proficit hoc qm̄ hūor ē i intestino inferiori: o3 vtatur clistere mollificāti cōuenientiq3. f. ex blito maiori aq. oleo sisami ac mirti z çaccara rubea. Si autē multum fuerit phlegma conuenit loco çacharе mellis appositio addaturq3 etiam boracum.

De consideratione vrine z reliquarū superfluitatu3. Urina quoq3 consideranda ē si minuatur caloris cā: o3 dari patienti semen psilij z iuleb: z medullā cucumeris. citru. semiaq3 coru3: semē mellōis mellonēq3 indū. Si fuerit ex frigiditate detur patienti apiū. feniculū. z semia corū. ciminū. anisū z daucum z aquā decoctiōis corum. Misceaturq3 cibis eius apiū z aspagus. ameos. ciminū. cicer nigrū. nuces. fel genuū. z similia. Cauēdu3 autē est ei cui accidit iclusio vrine aut egestionis ne differat emissionē corū. Cōstipatio nāq3 egestionis colicā adducit z ventositatē angustiationē z vertigine3. Retentio vrine facit difficultatē vrine: vulnera in vesica: prodest aūt arteticis vrine frequentatio z qui ēt in spina patiuntur: desiccat corpus: sanat z hidropisim z multitudinē infirmitatū humidarū nisi q᷑ perseuerātia eius adducit siccitatē corporis intantū vt quādoq3 noceat: adducitq3 tenuitatem z marcorem z vlcera vesice ac diabetem.

De sudoris retentione. Si vero sudor constringitur z nō exit: ē q3 cā frigoris reuoca illū fricatione z exercitio ingressu balnei. roratiōe aq calide sup corp9. Si āt cā porrorū z caloris solis ꝓuoca roratione aq̄ dlcis z tepide z fricatiōe molli cū ol'o viol. z nenufaris Sic ēt facies illi cui9 cutis ꝯstipata ē balnei cā cū aq̄ nitri z quebriti. Si autem fit mora sudoris ex superfluitate grossa et viscosa: regimē eius sit calefaciēs z subtiliās vt ē minoratio cibi comestione mesaurit cū blito. aqua ciceris. carnes auiu3. olera pūgitā. fricatio fortis. exercitiū forte. balneari aqua in qua decocte sunt herbe subtiliātes dissoluētesq3. vt camomilla anetū z berera. fētē z sansucū post euacuationē humoris per pharmaciā soluētē phlegma vt ē turbit z agaricum z medulla cartami. Si aūt morētur mēstrua o3 vt adiuues

prouocatiōe cu3 helba z fasciolo rubeo: aqua ciceris nigri z manachue. semie apij. sirop. absinth. hoc quidē si fuerit mora cā frigoris. Si aūt cā nimij caloris danda sūt mulieri ptisana aqua cucumeris z citruli. lactucarū tarsaco quoq3 z similia adhibeātur vētose cruribus. Et si moraī qđ defluit de palato vtatur curatiōe dentiū cū spinis z similibus z gargarismo cū aqua mellis: z masticatione candri. Hec eni purgant cerebrū a superfluitatibus humidis: mūdantq3 oculos auditu3 z guttur. Si āt moratur qđ naribus defluit z crapula ē in cerebro o3 sternutationē prouocare immissiōe lignorū in nasū z statione sup aquā bulliētem in q̄ sit camomilla z aqua lilebnec. hoc ei3 purgat cereb℞ z repellit morbos quiveniunt ab humorib9 grossis vt ē eplia z appoplexia. Sed si superfluitates multiplicate sunt in stō intim vt fiat subuersio. anima turbetur titillet labiū inferius. deficiet paucitas si at appetitus: angustiatio oris sapor in amarū mutetur z salsuginē ac acerbitatē. Oportet vtatur huiusmodi vomitu: maximeq3 si fuerit estas imissione pene in oleo infuse: vtaturq3 medicaminibus vomitū vrgētibus vt dicturi sumus. Et si congregata ē in pectore z pulmone crapula humiditatis o3 vtatur aqua in qua decocte sunt fic9. vua passa. radices ireos capillus veneris. comedat butyrum cu3 çaccara z mellez sorbitione facta cu3 aqua furfuris z çaccara z que similia sunt.

Si āt ē crapula in renibus aut vesica o3 cā purgari his q̄ prouocāt vrinā: vt ē apiū. feniculus: semēq3 corū z dauci. semē citruli. mel. cucu. cucur. sessio in pelui aque calide in qua decocta sint camomilla. feniculus z similia. Ad hūc itaq3 modū o3 euacuare quod ē in vētre in quouis mēbro℞. Si vero in oī corpore crapula coadunata ē o3 inanire humorem dominātē. Si ergo sanguis supabūdat in corpe vtatur phlebotomia vene que vocaī mediastina si fieri pōt: hoc ē si tempus z etas z regio dederit. Si minus vētosetur de sub scapulis z cruribus. Si cholera rubea superabundat euacueī cu3 chelabo z aqua granato℞ cū sabana z çaccara aut helilego cū tamaridis aut sirop. ro. cū squingibin z niue. Et si hec crapula ē melācolica accipiat aliquid de squingibin cū apio aut mulsā: vel melleratū cū epitħo: aut sumat hesfaigi cum aqua mirob. indorū decocta. Si aūt humor ē phlegmaticus accipiat hierāpicrā cū melle cōditā: aut parū turbit z similia medicamina q̄ soluit phlegma que nō sunt tātū fortia: vti autē hierap. sūpta cū melle semel in hebdomada vtile ē his quib9 in stō cerebro ac intestinis phlegma adunatur z humiditates. Purgat eni3 illa ab oibus mirabiliter. Similiter ēt confert his quib9 in neruis cōgregatur crapula viscosa. Subtiliat eni z mūdificat ac emittit ꝑ solutionē. Potio eius sit pēsū ʒ. d. Si āt crapula alicui ē varia i his mēbris sūaī hiere sicce ʒ. h. aut pl9 vsq3 ad. c. z distēpet cu3 squigibi coctanio maxie cū squigibi coctanino. Cōfec° hiere purgātis stōachū itestīa cerebrūq3 z neruos a supfluitatibus vētositatē dissoluit oppilationē apit que ē in epate. splene z renibus irritat appetitū. digestionē adiuuat z confortat purgat. mētē seniū morari facit: z est vtilis ei qui vult custodiā sanitatis sue maximeq3 ei cuius nāe dominatur phlegma. Sume semis apij. ani. cuius q3. ʒ. d. seminis feniculi. manachue. absinth. gre. cuiusq3. ʒ. c. mastic. spice nar. cinamomi. cuiusq3. ʒ. h. radicis ligr. purgate z optime trite. ʒ. c. aloes epatici. ʒ. xxx. terātur oia subtiliter cribreturq3 subtilissimo cribro. Si cui ergo dn̄atur phlegma accipiat huiusmoi potiōis. ʒ. h. vsq3 ad. c. nō plus z distēperetur cū aqua foliorū citri z si cū phlegmate ē ēt cholera. distēperetur cū squingebin. Si vero cū hoc humore apparet interius in corpe melia addat his medicaminibus epithmi cretici. ʒ. c. distempet de co. ʒ. h. aut. c. cū aqua bardane recentis: aut aqua fautenegi aquatici. Cui vero sunt emoroides ponat cū his aquis aliqđ machali glauci in vnaquaq3 potiōe obolos. h. vsq3 semis dragmā. Est eni hoc medicamē mirabilis vtilitatis ad custodiēdū sanitatē si quz opus ē sumatur.

De euacuatione per vomitū. Et excellenti9 quo vtimur in repletōe corporū ē inanitio per vomitū. hic eni cū hoc q᷑ multum ꝓdest ꝫ multis liberat passionibus. Cauet enim a labore renum z aperit oppillationē que est in viscerib9 per nimiū vsū motus purgat emissionē grossorū humo℞ qui sūt in meatibus z in extremis corpis vt anchaℊ genuū pedū z ē vena scia: dolor genu. podagra z q̄ sil'ia sūt. In his nāq3 passioib9 lōge melior ē pharmaco. In morbis āt capitis z colli pectoris z costarū solués īferi9 vtili9 ē vomitu. Qm̄ vomitus his addit passionibus ꝑsepe in principio. Ait enim. Gal. in libro megategeni quoniā vomitus prodest in emissione sanguinis que fit ex eruptione arteriarum venarūq3 z a podice renibus z ma

trice: vesicaqꝫ facit enim hoc iminutione replõis ⁊ attractione materiei: ⁊ emissione eius opposito egressionis modo. Sicut eñi nos si velimus vomitum tollere vtimur clisteri: vt trahatur materia inferius. sic ⁊ vomitus materiaz a mẽbris inferioribus trahit sursum. Prodest etiaz vomitus ĩ multis passionibus custodit sanitatẽ ⁊ regimẽ: cõferens maxime quibꝰ in stomacho nascitur phlegma grossũ multũqꝫ. In hac dispositione cõferentior soluenti potu. Hic eñi humor multum cõgregat̃ in stomaci villis: que loca vomitus purgat diligenter: medicina aũt laxatiua descẽdit infundum eiꝰ quẽ ⁊ mũdat. Tẽpus autẽ quo maxime exhibẽdus est vomitus est estas. Hoc eñi tẽpore liquefacti sunt humores ⁊ natant in stomacho. Opꝫ vero si volueris mũdare eos qui crassi sunt corporis: ⁊ inquibus phlegma dominatur facere hoc ante prandium ⁊ post exercitium ⁊ balneũ: vt liquescat humor ⁊ subtilietur dilatenturqꝫ meatus. Prouocetur autẽ cũ radicibꝰ infusis squingibin ⁊ mellicrato ac aqua aneti. Si aũt non põt ante prãdiũ fiat post repletionem ciborũ subtiliantiuz: vt sũt pisces salsi ferculum radicis ⁊ aneti ac sinapis: ⁊ comestionẽ radicum infusarũ in squigibin: ⁊ potũ aque ordei in qua decocta sunt helsa ⁊ zufa cũ melle: ⁊ abstinẽtia a potu aque. Si ergo augmẽtatur sitis vtatur vomitu studeat mundare stomachum ⁊ euacuare illum ⁊ lauet os completo vomitu vino ⁊ aquarosata ⁊ bibat deinceps aliquid gendiconeaut sirop. pomorum. Sirop. aptatum cum ligno aloes ⁊ seccha. ⁊ musco: accipiat ⁊ zinziber conditum: aut mirobo. conditos.

Qui autẽ sunt tenues corpore. ⁊ quorũ in stomacho sunt humores cholerici vtãtur vomitu sine exercitio sed post balneũ in aqua calida in qua non diu steterint. ⁊ post cibũ potũqꝫ prouocetur cũ siro. squingibin ⁊ aqua calida. ⁊ comestiõe melonis ⁊ serniaci aut quaschi ordei cũ sqingibin ⁊ aqua calida ⁊ piscibus recẽtibus: ⁊ his similibus vt facilietur exitus crapule ab eis. Si sint eorũ corpora humiditatis parue bibant post vomitum iuleb ⁊ squingibin: ⁊ sirop. pomorũ simplicia: ⁊ sirop. granatorum ac his similia. Qui vero sunt ĩter pingues ⁊ tenues: ⁊ in cuius corpore sunt crapule de humoribus varijs vtãtur vomitu post refectionẽ natura diuersoruz ciborũ ⁊ in sapore: vt quidã quidem eliminent quidã amputẽt ⁊ ĩcidãt ac subtiliẽt: quidã irritẽt vomitũ post quos bibãt vina diuersa quedã acuta vetusta: quedã dulcia noua ꝗ dissiľia operatur. Oꝫ ãt vt bibãt vinũ post prãdiũ hora: ⁊ sit potus eorũ multꝰ: frequẽs ⁊ pededẽtim: mũdẽtur post horã potionis vnã ne forte emittatur vinũ a stõ: ⁊ cũ eo cibus. Innitatur aũt mũdatiõi oiuz que sunt in stõ ĩmissione digitorum n os: ⁊ pẽne infuse in oleo sisami: ⁊ aqua in qua decoctum sit anetũ cũ melle sepius donec purgẽtur: adiuuat facultatẽ vomitus oleũ sisami quauis aqua perfusũ calefactũqꝫ ⁊ arctatio stomaci ac vmbilici. Quz autẽ sufficiẽter vomitũ exegerit abluãt faciẽ cũ aqua rosa mixto aceto pauco singgãt illã: prodest eñi dentibus ⁊ prohibet ab eis nocumẽtũ vomitus: post vomitũ bibãt squingibin ⁊ iuleb sirop. pomoꝝ similiaqꝫ. Nõ oꝫ accipere cibũ post vomitũ donec trãseãt sex hore ãpliusqꝫ. Tuncqꝫ sit cibus paucus subtiľ vt pullorũ carnes. frãquilini perdices similiaqꝫ: nec incõgruũ ẽ vti hoiez vomitu in mẽse semel aut bis: magisqꝫ estate: quo mũdetur stomachus ⁊ caput ⁊ corpus a superfluis. Quodqꝫ melius hac in re vt vtat̃ vomitu duobus cõtinuis diebꝰ vt mũdetur oĩo stomachus in secũda die egrediaturqꝫ qδ prius nõ potuit sup̃fluitatis. prima eteñi die vomitu attrahitur qδ superfluum in venis remotis ad stomachũ paulatiz: nec põt exire eadẽ die pp paruitatẽ eius. hoc ergo quz sit collectũ in stõ secũdo die oꝫ recurrere ad vomitũ: vt exeat crapula hec ⁊ mũdetur stomachus ab ea: nõ oꝫ autẽ cognita quauis hora vomitũ facere ne forte fiat cõsuetudo: sed oꝫ variare tẽpora eius. quãdoqꝫ igit̃ accelerct: qñqꝫ differat: hoc quidẽ mõ vomitu vtẽdũ ẽ. Medicamia aũt vomitũ prouocãtia sumẽda minime sũt: nisi vere ⁊ autũno. His enim duobus tẽporibꝰ validiora sunt corpora ad ferẽda medicamĩa que inaniũt fortiter. Et hec medicamina nos in sequẽtibus ostẽdemus quz de curatione morborũ tractabimus. Cauẽdũ ẽ aũt illi vomitus qui gracilis permultũ ẽ corp̃e pãratusqꝫ ptisi: aut in cuius pectore aut gutture aut oculis aliqua passio ẽ ⁊ qui nõ cõsueuit: ⁊ cui difficiľ ẽ ⁊ grauis ad exeũdũ. nõ eñi qui eiusmodi ẽ effugiet quin accidat illi graue quid in his mẽbris. Et si sunt in corpore sup̃flua pũgitiua quod quidẽ exinde agnoscitur. si senserit hõ in cute pũcturas: ardorẽ in vrina ⁊ egestione: huiusmodi oꝫ vt bibat aquã casei diebus aliquot: hoc est secũdũ ꝙ ĩdiget. Si ãt onerosũ est stõ ꝓijciatur in illa aliquid salis ⁊ çaccare albe ⁊ si quidẽ facile erit iuxta quod ẽ opus superaddãtur mirob. citrini ex mõ necessitatis: hoc modo eñi mundatur corpus a superfluitate acuta.

Capitulũ. 13m. de speculatione cõsuetudinis.

In omni genere custodie sanitatis oꝫ adhibere ꝯsuetudis speculationẽ qũ sit speculatio eius porta magna in custodia sanitatis. ⁊ curatione morborum. Si eim protelletur tẽpus eius fit sicut qδ naturale ẽ. Sic eim dixit hypocras qm̃ cõsuetudo est secũda natura. Cõsuetudines itaqꝫ hoium varie sunt ⁊ multarũ manerierũ. Quedã eim aeris est cuiusqꝫ susceptio: quedam exercitiũ. quedaz balneũ. quedã somni ⁊ vigiliarũ. quedam cibi ⁊ potus. quedã concubitus. quedã vero ianitionũ ⁊ aliarum de quibus diximus in regimĩe custodie sanitatis. que cõsueuit homo ⁊ obseruat longo tẽpore: sic vt fiat illi tãꝙ natura: qua propter difficilis ẽ ab eo trãsitus.

De consuetudine ad laborem.

Hominuz quidam consueuerunt operari in maximo calore calidisqꝫ regionibus: nihilqꝫ illis officit. Si aũt fiat aer frigidus aut ipsi in frigidas eant partes obest illis nec possunt pati: quẽadmodũ qui habitãt litꝰ maris regiõesqꝫ australes: loca deniqꝫ calida: ⁊ quẽadmõz qui exercẽtur in op̃atione ignis: vt sunt fabri ferrarij. Hi eiz ⁊ similes nõ nocentur calore faciliores qꝫ sunt illis acuti morbi ⁊ onerosiꝰ ferũt frigidas passiões. Cõtra ẽ in frigidis cõsuetis. Quidã nãqꝫ hoinum cõsueuerunt frigidũ aerez si calido obuient cito ledũtur: nocetqꝫ corpori eorũ: sicut qui partes septẽtrionales inhabitãt aut locis frigidis: aut sicut quorum artes in aqua sunt: sicut piscatores: nante. fullones. Hi eim ⁊ huiusmodi nõ ledũtur frigore: sꝫ ⁊ si accidãt illis frigidi morbi facilius ferũt: difficilius aũt calidas egritudines. Sic quoqꝫ quidã cõsueuerũt loca quorũ aer frigidus ẽ ⁊ siccus: vt mõtes desertaqꝫ: aut cuius officiũ ẽ agricultura. vẽatio: qui quidẽ nõ leduntur sole: ⁊ si accidant illis morbi frigidi ⁊ sicci facilius ferũt ꝙ humidos ⁊ facilius sanãtur.

De consuetudine ad diuersas spẽs exertitiorum.

Exertitiũ autẽ laboremqꝫ quidã assuefaciunt ⁊ multitudinẽ motus ferunt: ergo facile ẽ eis. nec leduntur eo nec angustiã patiuntur: ⁊ si cogantur ad requiẽ molestia sequitur ⁊ turbatio in corpore eorum: qm̃ includitur quod soluebatur prius per exercitium Contra. quibusdã requies assueta ẽ: qui si ĩpellantur ad laborem: ⁊ si paruus sit nocet tamẽ illis. Exercitia hominũ varia sunt. Quidaz nãqꝫ pedibꝰ cõsueuerũt laborare sicut cursores: saltatores: ⁊ qui risum tundunt. Quidaz aũt manibꝰ: vt qui ligna incidũt. sagittarij: textores. Plurime autẽ artes manibus fiũt ⁊ horũ quorũdam labor fortis. vt terere gipsũ percutere ferruz. hãbaciũ. ⁊ percussio cũ malleo. Quorũdaz vero exercitiũ debile. vt scriptura: pictões. sartores ⁊ similes. Et quidam hoium fatigant dorsuz: vt qui ferũt onera super dorsum. Horum ergo quisqꝫ quicũqꝫ cõsueuit laborẽ quẽpiã si voluerit exerceri in alio quẽ non consueuit laborare nõ perseuerabit nec patietur virtus eius Qui eim consueuit fatigare manus suas nõ sustinebit onus alicuius rei grauis: sꝫ nec ire in loca longinqua. Sicut eim ait Hypo. Qui cõsueuit laborem ⁊ si senex sit ⁊ debilis magis tñ feret ꝙ nõ assuetus: ꝙuis sit iuuenis fortisqꝫ. hoc aũt ideo qm̃ vnũquodqꝫ mẽbruz quum indurauerit in aliqua propria actiõe lucrat̃ indevirtutem constãtiãqꝫ: vnde ⁊ perseuerantior est in illa actiõe alijs mẽbris alicuius qui permanserit in requie ⁊ delicijs. Quidã autẽ hoium consueuerunt quietẽ deliciasqꝫ quorũ si quisꝙ ad modicũ laborez cogatur angustiã citissime patitur.

De consuetudine balnei.

Balneum quoqꝫ quidã hominũ vno quoqꝫ die assueuerũt: hi si distulerit diebus nocet corporibus eorum: quoniã prohibetur egressus his que soluuntur per balneum. ⁊ huiusmodi quidẽ oꝫ medico permittere balneũ ĩtrare in febribus in aqua cõsuetudinis etiaz si nũduz apparuerit maturatio. Quidam eim oĩo balneũ fugiunt: ꝙ si lauetur in balneo calefiunt corpora eorũ ⁊ si diutius fuerit in eo accidit illi turbatio mẽtis ⁊ defectus. Et cui quidez hec accidunt aquaz frigidam sup̃ eum funde facieqꝫ eius: det̃ squingibin ⁊ iuleb: refrigeretur cũ niue quz exierint balneo: cibenturqꝫ pane infuso vino temperato. Quidaz quoqꝫ homium post cibũ balneari cõsueuerũt. Et si ante ingrediãtur leduntur: fitqꝫ illis debilitatio defectioqꝫ: hoc aũt maxime illis accidit quorũ cutis rara ẽ multaqꝫ que soluũtur a corpore eorum hos oꝫ prius paruo refici cibo sic balneũ ingredi.

De consuetudine ad diuersas qualitates ciborũ.

Consuetudo ve

ro in cibo ⁊ potu hec quidē ē in qualitate ⁊ hec in quātitate:
⁊ hec quidē in tēpore: alia in numero ſumendi. Et q̄litas qui
dem qm̄ quidā hoium calidis refici conſueuerūt: nihil ergo
illis obeſt: leditur aūt ſi ad frigidū venerit. Atq; econuerſo.
Qui enim aſſueti ſunt frigidis cibis hi nō ferūt calidos ſed
ledunt̄ ſi ſumpſerint. Oʒ autē ſi ſumpſerit in conſuetum vti
regimie cōtrariorū. Quidam quoq; conſueuerūt cibos groſ
ſos digeſtiōi inobedientes difficileſq; digeſtiōi ⁊ decoctioni
vt eſt azimus panis ⁊ caro vaccina ac caprarū ⁊ annualis
agni ⁊ que iā tōduntur: quas ⁊ optime digerunt deficiētes in
ſubtiliū digeſtionē que nō cōſueuerunt ſtōaci eoꝝ ſʒ nec ſu
ſcipiūt eā huiuſmōi hoīes famē nō ſufferūt ſʒ nocet eiſ. Qꝫ ſi
egrotauerint non oportet eos prohibere a cibis iuxta poſſe.
perirent eim imbeciles. Alij ſubtilem conſueuerunt dietam:
vt pullos franquillinos: coturnices. olera ⁊ ſimilia. Hi non
valent ad porrectionē groſſorum nec digerunt ea: ⁊ ſi quan
do cibentur eis non digerit ſtomachus eorū: acciditq; illis
grauitas. pigritia. mora a motu. tales ergo ſi quādo reficiū
tur groſſis ⁊ leduntur vomitu vti oportet. ſi nequeunt dor
miant plurimū differatur illis prandium. Nōnulli ferunt tē
peratos cibos vt ē tēperata caro: panis mundus: fructuū fi
cus vuaſq; ⁊ ſimilia. Hij ledūtur ſi groſſaʒ aut ſubtilē ſūpſe
rint dietā: cibos enim groſſos nō digerunt nec a ſtomacho
eorū cito deſcēdunt. Subtiles aūt deficiūt a virtute eorū. Ac
ciditq; illis laxitas ⁊ eneruatio. In his quoq; quidā ſunt aſ
ſueti pani ſimile. Quidaʒ ordeaceo ⁊ aliorū granorū quibus
officit triticeus. Atq; hoc modo ſe habet res in aſſuetudine
hominū diuerſitatibus ciborū intantū vt quidaʒ etiā maloꝝ
chimorū cibis reficiantur: quibꝰ ⁊ delectātur magis ꝙ alijs
magiſq; illis cōferunt ⁊ conueniunt ꝙ reliqui cibi iocundi ⁊
bonorū chimorū. Quare oʒ aſpicere ad ea que conſuerit qs
tēpore lōgo: ⁊ ad que eius anima pronior: ⁊ in ore iocūdius
illi eſt ⁊ ſi cibus ſit in vtilis nō prohibeatur ergo ſed ducatur
iuxta conſuetum: cōferentius eni eſt corpori eius ⁊ mēbris ⁊
magis ſuſceptibile alio in conſueto ꝙuis ſit laudabilis cibus
Homo eni ſi cōſueuerit diutius quēpiaʒ cibū: ⁊ ſuſceperit il
lum ſtomachus eius in mēbra conuertitur citius natura eius
ac mēbrorum in naturam cibi: deſiderant mēbra illius con
ſona ⁊ conuenientia. Eſtq; quodcūq; illud ſit cōueniens ve
locioris mutationis ⁊ tranſitionis in natura eorū: ⁊ ſimilem
ſubſtantie eorum. Omnia enim que mutabilia ſunt alterant̄
in conſilia velociter. Sed tamen opʒ quando is cibus multū
illaudabilis eſt nimiūq; malus vt tranſeatur ab eo. Quidaʒ
nāq; hominū perſeuerant in cibis malorū chimorum ſumen
dis. a quibus generatur ſanguis culpabilis plurimum. quos
extingūt ſuffocantq; plurima bona ſua decoctione ⁊ ſanita
te ſua. ſed tamen in longitudine tēporū colliguntur ex eis in
corpore humores mali: de quibus generantur graues morbi
Exēpli gratia hominum quidam ſtant in ſumēdis cibis cho
leraʒ generantibus rubeaʒ: vt ſūt pūgitiua ⁊ acuta: ⁊ que ma
gni ſunt caloris vt allium cepe ſinapis cardamomū ⁊ condi
menta calida: vt piper ⁊ ʒinʒiber potus vini veteris ⁊ meri ⁊
ſimilia. Quare calefit corpus eorū tenuaturq; ſanguis ⁊ mi
nuitur: multaq; fit cholere generatio in eo. Si ergo protela
uerit huiuſmodi tēpus vſus fiunt cholerice paſſiones. vt ter
tiana febris: epatis calefactio ⁊ icteritia. Si aūt firmauerit
vſum eorū nec hec ſequentur: vritur ſanguis conuertiturq; i
melācoliaʒ. Siccantur mēbra: maximeq; cuius eſt cōplexio
calida. Nō multi quoq; hominū conſueuerūt generātia hu
mores frigidos vt fungos ⁊ quema ⁊ piſces recentes ventres
ouium: lac cucumeres citroli ⁊ his ſimilia vt cibos frigidos
Quare ⁊ multiplicatur in corporibus eorū humor frigidus
in tēporibus longitudine ⁊ crudus ipſiq; non ſentiūt. In po
ſtremis autē naſcuntur hinc morbi ad ſoluendum difficiles
morantes ad curandū graues: vt eſt paraliſis oris contortō
apoplexia epilepſia: ⁊ qui ſimiles his ſunt morbi ad ſoluēdū
morātes. Pluri quoq; pſeuerāt i ciborū refectōe generātium
cholerā ni. vt eſt tauroꝝ caro ⁊ caprarum ⁊ cameli ⁊ ſalſoꝝ
⁊ lenticula ⁊ ſimilia. Quare cōgregatur in corpore eorū hu
mor melancholicus ex lōginquo: fiuntq; illis morbi peſſimi
melancholici: vt ē elephancia. cancer. deſipientia nigra ſimi
leſq;. Si aūt fiat vt putreſcat eorum humor quiſpiā ſuperue
niunt illis febres graues de natura putrefacti hūoris qs dif
ficile eſt curare. Que qum ita ſint nō oʒ oio initi ad huiuſmo
di qum qui vtuntur bene digerantur ⁊ ſani ſunt: nō eſt eim
nō peccare duʒ perſeuerat vſus eorū quin fiant īfirmitates
graues in longitudine tēporis. Oʒ ergo prohibere vtētes a
conſtantia in illis ⁊ trāſferre a cōſuetudine eorum ad cibos
laudabiles medioſq;: Sunt ⁊ quidam hominum aſſueti in
ſubtiliū dieta ad cuſtodiaʒ ſanitatis eorū. Hij arctant ſe in
regimine ſubtili vt eſt paruitas ciborū. His quoq; ipſis qui
parum nutriūt prohibēt aūt ſe a cibis vel ad modū groſſis
appetitūq; ciborū a cibis bonis: ſimulq; multiplicant vſum
medicaminū euacuantium: arbitranteſq; hoc modo ſanita
tē cuſtodire ⁊ cauere ea que morbos inducunt: ſed falluntur
hoc nāq; regimen eſt magis nocumentum corporibus ſanis
debilitat enim virtutē congelat calorem naturalē: propter p
uitatem materie que ad eū peruenit ⁊ diſſipat corpus ac de
ſiccat: fouetq; morbos difficilis curatiōis ⁊ pene nō reuertit̄
deinceps corpus in naturalē diſpoſitionē. Regēs ⁊ eim virtꝰ
qum debilitata eſt propter regimē ſubtile reſiſtere nequit mu
tationi ⁊ nocumento qđ corpori ſupuenit. Quare hypocras
in aphoriſ. In regimie inquit ſubtili peccāt egrotantes: pec
cato augente leſioneʒ eorū. Quodcūq; eim ab hoc maius ē
ꝙ q a cibis paululū groſſis: vnde ⁊ regimē in vltimo ſubti
litatis fallaciꝰ paꝝ ſolidiori. hec Hypocras. Qm̄ ſubtile re
gimen extenuat corpus ⁊ deſiccat ⁊ diſſoluit virtutē ⁊ debili
tat minuit ſubſtātiam naturalis caloris: vnde ⁊ difficilis fit
anullatio eorū que corpori accidūt de his q̄ diximus. Cor
pus nāq; in hac diſpoſitiōe ſiccitatem lucratur: minuiturq;
in humido. Curatiōes aūt morborum ſiccorū difficiles ſūt
valde ⁊ ſanatiōis morantis. Quare nō oportet aliquem in
ſubtili dieta immorantē vel perſeuerare aut aſſuefacere: pre
terꝙ ſi in corpore eius ſunt humores croſſi. viſcoſi ⁊ humidi
tas illi dominans aut oppilatio ⁊ groſſities in epate eius:
aut ſplene: aut quiuis morborum difficilis ſolutionis: aut
ſit multe quietiſ ⁊ parui exercitij. Qui ergo huiuſmodi ē ſub
tilis dieta confert illi: aliuʒ autem nō conuenit i morari in re
gimine ſubtili ⁊ ſiquis cōſueuit. transferre ſe oportet ad ſoli
dius illo.

De

obſeruanda cōſuetudine in ꝙtitate ciborum. Quā
titatis quoq; ciborum obſeruare opʒ curſuʒ: quidā
nāq; paruo aſſueuerunt refici. Hij non ſufferunt multos: ⁊
ſi multi fuerint in illis accidit grauitas turbatio pigritia ad
motum. Si cui accidat hoc vtatur regimine quod diſpoſui
mus qui putrefactionē in ſtomacho ciborū patitur. Quidā
vero cōſueuerunt multā ſumere: nec poſſūt paucitatē pati ci
borū debilitatur nāq; virtus ⁊ conſumitur.

De diuerſitate

hore cōſuetudinis in prādio
⁊ cena. Hac in parte nōnulli
habent conſuetū in principio diei prandere: quidā infine ⁊
quiſq; horū nō pōt pati ab hora qua ſolitus eſt refici. Si au
tem aut diſtulerit: aut accelerauerit ſeqtur hinc leſio ⁊ nocu
mentum. Si eni acceleret grauatur corpus eius fit pigrities
⁊ eneruatio. Si vero poſt hoc cenauerit ⁊ non ꝯſueuit fit illi
anxietas turbatio eructuatio acris quadoq; aūt ⁊ ventris
ſolutio. Si vero multū diſtulerit a cōſueto fit inde ſincopis:
punctiones in ore ſtomaci amaritudo in ore ex ea que fluit
in ſtomachum cholera a pigritia pp imbecillitatē virtutis:
fitq; crocea vrina eius ⁊ egeſtio videnturq; illi viſcera ſuſpen
ſa propter inanitionem ſtomaci ⁊ vacuitatem minuuntur er
go intantum vt non ſit ſtomacho ⁊ ſpleni quo innitantur.
Qꝫ ſi per nimiū diſtulerit retrahuntur oculi eius: deponūtur
tēpora frigēt extrema. Si ergo poſt hoc cenauerit fit illi gra
uitas pigritia: anxietas grauis ſi non fuerit illi cena cōſueta.

De

cōſuetudine in numero ſumendi cibuʒ. Cōſueuerūt
quoq; quidā bis in die ſumere cibū: qui nō poſſunt
pati ſemel: quidā ter nec tolerat duos ſi vero fiat accidit ener
uatio debilitas virtutis pigritia ab actione. Nōnulli vna tm̄
vice indie: ⁊ ſi bis comederint in die leduntur: ſicut qui accele
rant horā accidit laxitas: pigritia prohibitō ſomni. Ergo oʒ
qū in aliquo horū peccabitur cōſiderare: ſi quidē illius fuerit
qui bis aut ter conſueuit ⁊ ſemel pranſus eſt: aut qui conſue
uit horaʒ ⁊ diſtulerit abſtineat: ab huiuſmodi labore: ⁊ acris
calore propter debilitatē ⁊ turbationē quā patitur. Quieſcat
ergo bibat ſquingibin ʒaccare vt emittatur quod effluit i ſto
machū cholerarū. Qui vero diſtulit non cenet vel ſuauiꝰ ꝙ
conſueuit ſtomachus eni eius imbecillis eſt: perfluitq; fluor
cholerarū ad illū: ſitq; cibus eius humidus ſicut iura olera
oua mollia: vt hūecter ſtōs ab eo qđ paſſꝰ ē p ſiccitatē: bibat
parū vini meri quo cōfortetur ſtōs eius. Mane aūt puū faci
at cibū: ⁊ qr cenauit ⁊ qr prādiū diſtulit heri. Qui aūt cōſue
uit ſemel ⁊ comedit bis dormiat quo cōfortatur calor interiꝰ
digeratq; cibū: deābulet plurimū leuiterq;: bibat parū vini
primū mero vt deſcēdat cibus in inferiora ſtomaci digera
turq; ne deſcendat indigeſtus: mane facto leuiet prādiū mi
nuatq; cōſueto. Oportunius āt ē in tractatu prādij vt come
dat quis bis in die. Hoc autem ſemel vt leuietur ſtomachus

eius a cibo diei quo bis sūpsit: opereturqz in religis cibi precedētibus ⁊ digerat cibū superueniētē decoctione optima vt quz mane fuerit sit mundatus ⁊ calor naturalis in eo fortis. Oportet quoqz eū cui officiū quoduis instat aut opa nō prādere. is enim necesse hz exerceri post prādium. Qua ex re descēdit cibus a stō in intestinis indigestus. Cena autē laudabilior ē prandio eo ꝙ quisqz postea stat quietus ⁊ dormit: q̄re imergitur calor fundo stomaci ⁊ corporis digeritqz cibū plena digestione ⁊ bona: nisi ꝙ cena vnū hz tm̄ vitiū ꝙ nocet oculis debilibus ⁊ infirmis pp ascēsū vaporis cibi a stomacho ad cerebruz ⁊ ad oculos leditqz illos. Quare siquis cenā cōsueuit cōdecēs ē ante solis occasū cenare: vt qū sit hora somni descenderit cibus a stō eius.

De consuetudine pot⁹ aque calide vel frigide.

Potare āt qdā hominū cōsueuit aquā frigidissimā nec possunt pati aliā ⁊ si variāt ledūtur ⁊ si sic assueto acciderit acuta febris: aut causon: damus ei aquā valde frigidissimā qū sit aqua frigida plurimū vtilis in hac febre. Augemusqz quod damus tā ⁊ si sit in stō ⁊ epate eius quedā debilitas. Quidā āt cōsueuerūt aquā nō frigidā bibere: quibus vtilis ē cal'a: aqua frigida āt ⁊ nix ledūt: percutiūt eni stomachū eorū ⁊ epar ⁊ debilitant. Si āt accidāt talibus causon: nō audemus dare eis frigidā: ꝙuis stomachus eoꝝ ⁊ epar in vltio sint valitudinis. est eni preter cōsuetudinē: plurimis cōsuetudo ē aquā pluuialē bibere non nullis aquas minime suaues sicut quibus imixta est sulphuris virtus: aut cāir aut sebbi ⁊ similia. Oēs ergo isti si pellantur ad ea que nō cōsueuerūt fit illis lesio ⁊ nocumētum in ore stomaci ⁊ intestinis: mutātur cōplexiones eorū maximeqz si cōuertātur a suaui ad aliquā aquā insuauē. His ergo oz quz transierint a patria sua ad alias vt deferant aquam patrie sue cū qua misceāt aquam ad quā coguntur bibendā paulatim donec cōsumpserint illā: cōsueueritqz illā. Sit quoqz cuz illis terra locorū quoꝝ aquas cōsueuerūt bibere quā misceāt aq̄ ad quā trāseūt: sitqz in ea donec coletur: hāc colaturā bibant donec cōsueta fiat ac a nocumēto eius sint securi.

De consuetudine potationis vini ⁊ sicere.

Hac quoqz in parte varietas est. Quidā nāqz vinū vuarū. Quidā aūt sicerā. Quidā cōfecta alia vina bibere cōsueuerūt. Et quidā quidē dulce nōnulli amarū: hij merū plurimū tēperatū. Horū itaqz oiuz si quisꝙ vina bibat preter solitū ledit illū ⁊ nocumentū affert iuxta naturā eius. Nōnulli quoqz si desint bibere vinuz vno aut duobus diebus deterioratur corpus eius: mutatur enim turbaturqz. Hominū āt quidā nunꝙ gustauerunt vinū. his siquis dederit accidit illis cephalea: febris: vinolētia quāuis modicū sit. oz ergo queꝙ sue cursū cōsuetudinis tueri. Si āt vrgeatur ad bibēdū nō cōsueta oz paululū trāsire: nec bibat quod nō nouit statim. Qui vero nunꝙ bibit vult aūt bibere: nō oz multū statim bibere prima die: sed paulatim aggredi: adijciatqz quaqz die donec terminus tēperātie occurrat. Et primo quidē plurima temperet aqua dehinc minuat vsqz ad modum.

De consuetudine somni ⁊ vigiliarū.

Sōni quoqz ⁊ vigiliarum cōsuetudo inspicienda ē: hoiuz nāqz alij cōsueuerūt sōnū mltū qui nequaꝙ ferūt vigilare ⁊ si cogātur fit illis lesio. Calefit eni corpus eoꝝ ⁊ desiccantur mēbra: ⁊ corrūpi r̄ calor eoꝝ minuitur digestio cibi. Nascūtur ergo illi tortiones liuiditas coloris. suppressio oculoꝝ. Alij autē soliti sunt in vigilijs. portāt ergo illas ⁊ raro grauātur a sōno. At si longū dormierit sōnū fit illis eneruatio mouētis virtutis: debilitas sensuum: turbatio mentis. Augmētū frigiditatis ⁊ humiditatis ⁊ diminutio naturalis caloris. Quare oz hoiez nō assuescere excessū in sōno aut vigilijs ⁊ si cōsueuit trāsferat se ad modum paulatim ⁊ nō semel statimqz: ⁊ sunt homines qui ꝯsueuerūt vigilias in nocte. die vero sōnū fortassis cā officij aut artis: ⁊ si sic nihil obest: vnde ⁊ vtile cōsueta tueri.

De consuetudine ad coitum.

Coitus quoqz vsū quidā plurimum habent solitū: vnde ⁊ ferre possunt: quidā āt eo abstinēt longo tēpore qui ⁊ nō possūt vti quauis hora. Nō oz tm̄ assuetū se facere abstinētie eius. Hoc eni soluit virtutē: ībecillem facit calorē naturalē ⁊ nocet proprie pectori. pulmoni. stō ⁊ epati. refrigerat corpus. debilitatqz. desiccat. ⁊ adducit pigritiam ⁊ inertiā facitqz hebetē. Pari ēt modo cauēdum ē ne assuescat multitudinē coitus: excessumqz in vsu eius. hoc eni accelerat faciēti senectā ⁊ cōsūptionē: maxime ⁊ illi cuius ē cōplexio frigida. deterius āt illi cuius frigida cōplexio ⁊ sicca amplectir ⁊ cōplexio eius testiculorū similis: huiusmodi cōplexiōis viro opus ē ab hac cōsuetudine trāsire. Sic quoqz oz hoiez nō ꝓlōgare abstinētiā coitus cuius ē cōplexio calida ⁊ humida: testiculiqz eius pari mō. Si enim sit plurimi spermatis in vasis eius coadunatū: vnde ⁊ fiūt dolores in inguinibus ⁊ in illis locis ascendit ab eo vapor in supiora corpis. Qua ex re accidūt cerebro morbi pessimi: ⁊ siquidē calefiat sperma in vasis suis febres oriūtur: qm̄ mēbra a mēbris calorē suscipiūt vsqz dū continuetur cordi. Jō cōuenit hoi assuescere corpus suuz vsui coitus tēporibus que nec nimis proxia sibi sint: nec mltū ab inuicē discreta: vt qum vsus fuerit eo nihil illi nocuum afferat: sed fiat ex eo corpus ei⁹ leuius ⁊ aīa alacrior sicut diximus in precedētibus quz de habitudinibus coitus tractaremus.

De consuetudine inanitionis per phlebotomiā.

Consuetudinem quoqz inanitionis multi diuersā habēt. Quidā nāqz c⁊nsueuerūt multū purgare per phlebotomiā ⁊ eductionē sanguis cū ventosis paulatim: nec possūt differre a tpe quo consueuerūt ⁊ si distulerit patiūtur pigritiā ⁊ grauitatē in corpe febrēqz: talibus si fiāt morbi sanguinei indigebit medicus phlebotomia auferat illis iuxta ꝙ necesse erit sine oi timore. Sic q̄z faciat illi a cuius venarum ore que sunt in ano sanguis defluī cōsueuit ⁊ naribus si opus fuerit phlebotomo. Quidā āt cōsueuerūt semel in āno minui. quidā vero nō oino. In his si quis cogitur vti phlebotomo: illi fit debilitas virtutis ⁊ defectus statiz: in his si infirmātur ⁊ ē opus medico phlebotomare: nō multiplicet sanguinis exitū. Nō ē āt oportunū vt consuescat quis sepius minui atqz in tēporib⁹ nimium cōtinuis. Hoc eni affert cōplexionis corruptionē: imbecillitatē epatis. hydropisim. debilitatē cordis ⁊ stomaci. paralisiz. apoplexiā epil'iaz. aliasqz passiōes quas frigiditas inducit maxieqz senibus ⁊ qui frigide sūt cōplexiōis. Accidit eni illis abinde casus virtutis. Marcor aīe ⁊ acceleratio cōsūptionis. Sic quoqz cōuenit nō negligere phlebotomiā intātū vt oino deserar̄ hoc enim fouet morbos sanguīeos pessimos vt sūt febres cōtinue: aposteāta calida ⁊ tahana. suffocatiōes. obfuscatiōes. obstupefactiones: emoptoicā. maxime iuuenib⁹. ⁊ quorū cōplexio calida ⁊ humida. Sed oportet assuescere quēpiam minuere sanguinē. alleuiare venas quo possit tueri sanitatē suā in tēporibus anni: maximeqz vere: quo securus fiat ab infirmitatibus sanguineis alijsqz que fiunt ex repletione. Si aūt quis hoiuz cōsuetū hz minui sanguinē a venis ani moraturqz id. sequūtur morbi sanguinei.

De consuetudine euacuationis per pharmacū.

Eadē rōē in euacuatiōe ꝑ medicinā vētrē soluētē. Quidā nāqz hoiuz soliti bibere paulati ⁊ sepe: nequeūt differre pp morbos q fiū tex hūore in eoꝝ corpe quē euacuare oz. Quisqs etiam consueuit potionē que ⁊ confert illi: nec facile ē ei aliā sumere: sed nec conueniēs preter illā. Sepe quoqz cōsueuit quis sumere laxatiuū sibi vtile: ⁊ si nō sūpserit ledit. Requirit eni nā qd consueuit. Talibus ergo si acciderit laxatiuū opus dare pp aliquaz infirmitatē ex repletione: euacuet eos medicus iuxta qd indigēt nihil formidās dans illi medicamē virtuti eorū competens. Si quoqz faciat illis quibus ē cōsuetudo frequēter dolorē sentire: pati perturbationē. si eni necesse habēt purgari euacuādi sūt laxatiuo. Nōnulli vero nunꝙ laxatiuum bibūt: sed nec degustāt. Factūqz ē eis cōsuetudo. His siquis dederit aliquo tpe soluēs quid ledūtur: quos ēt euacuare medicū nō cōuenit sed timeat caueatqz paulatim. Volēti ergo sanitatis custodiā sue: nō oz eū assiduū eē i laxatiuis: maxime cuius corpus gracile ⁊ siccū ⁊ que sub hypocūdria sunt cōsumpta. Hoc eni cōsumit humiditatē corpis eius: desiccatqz: cōmouet dissinteriā: artatqz corpus eius quousqz perueniat ad marcorē. Quapropter hypo. dicit. Si cui ea que sunt sub hypocūdria subtilia sunt huic laxatiuū bibere graue est. Caueat quoqz laxatiuū is cuius corpus nimiū ē molle ⁊ pori lati aptiqz pp ea que soluūtur a corpore eius. Sed nec oio dimittere oz maximeqz illū corpus cuius plenū est humiditatibus: ⁊ qui multus ē in cibis potuqz parū frequētās exercitiū balneūqz. Si eni abstineat creantur illi passiōes ex humiditate vel humore domināti. Oz ergo hoiem assuescere laxatiuū ⁊ euacuationē vere ⁊ autūno. Sed ⁊ si quādo sentit in corpe suo superfluitatē equū ē exinanire corpus medicamine cuius ē illū euacuare humorē nocētē.

De cōsuetudine vomitus.

Sic quoqz res se hz in euacuatione ꝑ vomitum. Quidā hoiuz assueuit plurimū vomitū facileqz est illi:

atqꝫ hoc malū. assiduitas nāqꝫ vomitus tamē ⁊ si purget cor-
pus: debilitat tamē visū: nocetqꝫ pectori ⁊ pulmoni: enervat
stomachū debilitatqꝫ. Sepe quoqꝫ rūpit aliquā venarū pe-
ctoris ⁊ facit spuere sanguinē. Alij nunꝙ vomitū non noue
rūt difficilisqꝫ illis ē. Nō oꝫ aūt illū oīno negligi. est eni vtil'
maximeqꝫ vtilitatis: cuius in stō humiditates phlegmatice
colligūtur ⁊ humores cholerici. Quare oꝫ hoiem assuescere
vomitū semel in mēse: aut saltē in duobus: vt inde illi facilius
fiat vomitus quꝫ necesse habuerint: sed neqꝫ diffinito tēpore
cōsuescat imo vario. Hoc quoqꝫ modo cōsueuerūt quidā
hominū multas consuetudines malas bonasqꝫ intantuꝫ vt
fiat illis tanꝙ natura: vnde ⁊ nō possūt dimittere eas. Qua
re oꝫ medicū que cōsueta sūt īterrogare ⁊ diligētius querere.
Sunt eni eorū que adiuuāt sanitatis custodiā ⁊ morboꝝ cu-
rationē nō pꝛuo auxilio. In custodia enim sanitatis aspiciat
ad ea q̄ lōgo tpe quis tenuit: ⁊ siquidē corpꝰ eiꝰ illo regie quo
vsus ē in ordine sanitatis teneat. Si eni ea infirmitates pa-
riunt sed raro. Si aūt variat ⁊ mutat turbabit corpus eius
fitqꝫ lesio. Quare ⁊ conuenientius est consuetis vti: nec tran-
sire ad aliud tā ⁊ si consuetudo illa mala sit sed non tamē ad
excessum. Si aūt pessima est ⁊ pernimiū vt est vsus malorū
ciborū: ⁊ malarū aquarū ebrietatis continue euacuatiōis su-
perabūdantis: coitus diuturni: laboris nimij. aut abstinētia
cibi longo tēpore: ⁊ que his similes sunt consuetudines mo-
dū transgresse ⁊ mali nimij: quarū dominium timetur: maxi
meqꝫ si fuerit illa consuetudo minime cōpetēs cōplexioni na
turali: ab hac transire necesse est ad illaꝫ cuius finis non ti-
metur. Necessitas aūt propter quaꝫ medicus habet necessi-
tatem querere consuetudinē in curandis morbis est: quoniā
illū qui mederi vult recta medela opꝫ inquirere diligenter cō
suetudinē: sepe eni qū volumus quibusdaꝫ egrotis dare cibū
aut medicamen quod nobis visū est. Si fuerit infirmus as-
suetus in eis: ⁊ appetitus eius inclinatur ad illa: dabimꝰ adij
cientes etiā ⁊ sperantes salutē per illa. Si aūt nō habet con-
suetum tedetqꝫ eū: inclinaturqꝫ animus eius ad aliud quod
minus vtile sit sed quod cōsueuit: prohibemus quod fugit: dā
tes illud ad quod animā posuit taꝫ ⁊ si minus prosit nature.
Illi eni vtilius est ⁊ conferētiꝰ eo quod nos eligeramꝰ. Par
est ratio ⁊ in euacuatione phlebotomie ⁊ medicaminis laxa
tiui: sicut dictum est ⁊ dicturi sumus. Quare necesse est si vo-
lueris transferre hominē siue sanus sit: aut eger a consuetudi
ne sua: non transferas semel statiqꝫ ⁊ ex toto sed paulatiꝫ. Si
eni transferas illum a quauis dispōne quaꝫ cōsueuit ad aliā
subito simulqꝫ fiet illi lesio grauis. Sed ⁊ melius est permitte
re illū in consueto ꝓuis malo ꝙ subito semel ad bonū trans
ducere. Sicquoqꝫ si transferre vis aliquē a multitudine cibo
rum ad paucitatē: diminutionē fieri condecet pedetētiꝫ: vsqꝫ
dum ad optatū veneris finem. Et si translatio tua est a pau-
co ciborū ad multū. augeas paulatiꝫ vsqꝫ dū tēperata occur
rat mediocritas. Pari modo faciendū est in potu. Et si quē-
piaꝫ traducere vis a bina comestione in die ad vnaꝫ: oportet
des ei parū secunda vice: in prima die in secunda minus: sic
omio subtrahatur vt supersit vna sola. Si autem ab vna ad
duas vis transferre: dabis secūda vice parū: deinde adijces
parū vnoquoqꝫ die donec duxeris ad id quod opus est secū-
dam. s. vicem prandij. Si eni transferas illū a statu consueto
ad inconsuetū repente ledes. Quod si transducere vis homi
nem a prandio ad cenaꝫ: oportet differri prandium q̄qꝫ die
hora donec ꝑueīat ad tēpus quo cenandū ē. Sꝫ ⁊ si a cēa ad
prādiū trāslationē facis necesse ē accelerare cenā quāqꝫ die
hora vsqꝫ ad horā prādij venias. Sic etiā oꝫ obseruare in oī-
bus tēporibus ad que dietā trāsferre cupis ab alijs. Par eni
rō si a multa euacuatiōe ad paruā: ⁊ si a multis phlebotomi-
is ad paucas trāslationē facturus ē. Differas quāqꝫ phlebo
tomiā quisqꝫ diebus donec peruenias ad tēpus pꝛuo opus ē
phlebotomari. Si vero ē abstinētia eius ab vsu oꝫ vt minuas
illū veris tēpore parū ⁊ in autūno amplius. Dehinc hiemis
tpe amplius donec assuescat: ⁊ ad oportunā phlebotomie ve
nerit mēsurā. Si etiā facies in vtēdo laxatiuum medicamē.
Idē ēt qum a multo labore ad requiē trāsferēdū ē. Qua in
re oꝫ de laboris quātitate paululū quotidie minuere: sicqꝫ af
feres donec ad requiē sit vētū. Si vero a requie opus ē ad la
borē trāsitū facere sit exercitiū prima die paruū ⁊ debile. Se
cūda aūt amplius ⁊ fortis donec ad id quod necesse ē labo-
ris peruenias. Ad hanc similitudinē oꝫ fieri in oībus in qui-
bus opus ē alicui ad opposita trāsire: nō vt sit semel subito: sꝫ
paulatim. hypo. eni dicit qm̄ trāsitus de vno ꝯrio ad ꝯriuꝫ se
mel ex ⁊ toto malus. Imponitur eni corpori qđ consuetū nō
ē vnde ⁊ leditur ac nocumētū patitur. Hoc ē ergo ꝙ volumꝰ
dicere de regimie cōi ad custodiā sanitatis. Regimē aūt pro-
priū vel dietā cuiusqꝫ corpoꝝ iā ab hinc dicere incipiamus.

Capitulū. 14ᵐ. de regimine proprio corpoꝝ tēperatorū.

Egimen autē propriū ipsū ē regimē corpo-
rū ꝺm cōplexionē naturalē vniuscuiusqꝫ. Diximꝰ aūt in principio sermōis nostri de
custodia sanitatis: qm̄ corporū sanitatis custodia diuiditur
bifariā. Altera ē custodia tēperatorū corpoꝝ. Alia vero cor
poꝝ extra tēperamētū positorū. Nos itaqꝫ īcipiamꝰ a regi-
mine custodie corpoꝝ tēperatorū. Dicimus ergo ꝙ custodia
sanitatis corpoꝝ tēperatorū fit per ea que cōsonātia sūt ha-
bitudini in quibus sunt. hoc aūt ē ꝯtēperatione earū rerum
quas diximus participare sanitatē ⁊ infirmitatē. Sunt vero
he. aer. exercitiuꝫ. balneū. cibus ⁊ potꝰ. sōnus ⁊ vigilie. coitus
⁊ mūdatio corporū. aīe accidētia ⁊ vsus horū: iuxta ꝙ opus
ē in qualitate quātitate ordine tēporibusqꝫ. Et quoniā horū
primuꝫ ē aer circūdās nos: oꝫ aūt huiusmodi cōplexiōis ho-
minē nō occupari aere frigido: quo inhorrescit corpus sꝫ nec
aere calido qui turbet illū ⁊ sudorē prouocet: sed moliatur vt
sit aer illū circūdās qualis ē aer veris: sitqꝫ clarus. subtilis.
delectabilis hanstu vel respiratione: vel si quidē calidus ē tē
peret eū ⁊ refrigerādo ⁊ inhabitādo loca frigida. Et si frigi-
dus calida nec transeat hac in re mediocritatis librā sicqꝫ in
clinet corpus in alterum extremorum. Exercitium autem
oꝫ esse q̄le diximꝰ: vt post digestionē ciborū qui heri sūpti fue
rant digestionē dico perfectā in stomacho epate ⁊ venis: qm̄
iam apparet in vrina coloratio parua ⁊ inanitum est corpꝰ
ab egestione ⁊ vrina: ⁊ fricatus per omnia mēbra mediocrit
inunctusqꝫ oleo tēperato. vt cū oleo cheiri tēperato cum vio
lis: aut narciscino mixto oleo viola. inunctione ac fricatiōe
suaui. deinceps augeatur paululum donec veniatur ad tem-
perantie modū. Iam dehinc vtatur exercitio tēperato vt sol
uatur crapula a mēbris: confortetur qꝫ calor naturalis. Sit
aūt hoc deambulatione tēperata equitatione ludo pile. siue
motu forti sed tēperato: hoc est nec minus veloci nec tardo
nec pauco nec debili nec forti. ⁊ caueat vt sit exercitiū quod
cōmoueat omnia mēbra. nec fatigat alia sine alijs. hoc aūt
faciat dū corpus intumescat parum melioretur. ⁊ obtūdetur
calor: nec accidat illi pigritia: incipiatqꝫ paululum desudare
calido sudore. Quod qū fiet amputet exercitium anteꝙ sup
ueniat angustia ⁊ vtatur quiete. Sic etiā exerceatur cui anhe
litus angustus est: ⁊ vectione tēperata vt dissoluatur quod ē
instrumentis anhelitus superfluitatum dilatenturqꝫ eiꝰ mea
tus. Post exercitium vero ⁊ ante balneū vtatur fricatiōe sua
ui tēperata: vt euacuentur crapule que exercitio supersunt in
ter cutē ⁊ carnē: ⁊ ne forte fiat illi angustia. Isqꝫ qui fricat eiꝰ
mēbra extendat extēsione equali vt oīo purgetur crapula que
est inter carnem ⁊ cutē: ⁊ si pōt fricet corpus cū vtrisqꝫ mani-
bus permultū vt a mēbris quoqꝫ superfluitas purgetur om
nibus equaliter erit hoc conferētius: desudetqꝫ corpus cum
oleo tēperate cōplexionis. Iam tunc balneetur balneo tē-
perati caloris nec diutius sit in eo ne forte calefiat. huiusmo-
di eni homo cōplexionis satis habet calefactione fricatiōis
⁊ exercitij: nec eget multum calefactione balnei. Opus est au
tem balneū vt lauet corpus a puluere ⁊ sudore ⁊ oleo. Ingre
diatur quoqꝫ peluim plenā aqua tēperati caloris. fricetur cū
furfure ⁊ fricatione molli ⁊ sandalo cū quo mixtū sit boracū
purū: aut cū derira cōdita laueturqꝫ inde. Et si quidē est tem
pus estas ⁊ aer calidus: hac hora dici oꝫ modicū mergatur
in pila aque frigide suauis semel tātū: ⁊ roretur super eū aq̄
multa semel. Caueat quoqꝫ aquā frigidaꝫ stati post balneuꝫ
⁊ laborem ac vigilias laxatiuū vomitū hoc eni fallax. Egres-
sus a balneo quiescat parū ⁊ bibat squingibin zacc. ⁊ iulebꝛ
aut siro. nenufar. cum mulsa. Nō congruū ē aūt epulari stati
ab egressu balnei: sed post horā vnaꝫ vt quiescat calor assum
ptꝰ a balneo. ne forte plus iusto calefiat cibꝰ i stō: ascendatqꝫ
ab eo vapor malus ad caput. Qui aūt cibi sumuntur tempe
rati sint in calido ⁊ frigido subtili ⁊ crosso vt ē panis farine
bene cribrate mundus ⁊ bone fermentationis: perfecte deco
ctionis in tēperato igne. Carnes autē annuales ouiū: ꝑuos
caprarum gallīas. Carnes paruorū vitulorū semiānuales.
Eligātur autē de aīalibus que qꝫ sana corpore sūt: ⁊ de mē-
bris quadrupedū lacertos: maxīeqꝫ media lacertorum: hec
eīm sunt tēperata inter humidū ⁊ siccum: oua sorbilia vtilia
sunt illis. Ferculū eius sit cum cōdimentis tēperatis in qui-
bus nō erūt allia aut cepe vel piper seu çinçiber: nisi sit de fer-
culis in quibus est lac. ⁊ aqua heseren aut aqua granatoruꝫ
vt frangatur frigiditas eorum ⁊ temperetur per condimen
ta calida. Pisces vero sint fluuiales nati in saxis. assati ⁊

frixi cum oleo: olera autem lactuce intibā mixta cum menta ⁊ bederē bōa ⁊ tharachi vt tēperetur cōplexio eorūꝫ. Dulcium aūt que ex çaccara fiunt tabarçadi. amigdal'. dulces. quale est quosquegū repletum amigdalis cū partibꝰ çaccare duabus. Sint aūt de optima farina bene fermentata ⁊ cocta ⁊ cabisuꝫ paratuꝫ cacbrituꝫ. çaccara taberçedi ⁊ oleo oliue ac melle mixto cū oleo amigdalino recenti ⁊ his similia. De fructibus vero ficus. vuas. ante cibuꝫ sumant: pira dulcia ⁊ matura. poma syra ⁊ candos granata ⁊ melius post cibum. Fructuū siccorum vuas passas corrosanicas musmusa cū amigdalis. ⁊ ficus ⁊ que his similia sūt de cibis temperatis. Q ꝫ si nō intercidāt tēperati conferantur calidis ⁊ humidis frigidi ⁊ sicci vt tēperetur complexio eorū quēadmodum tēperantur lenticule cum carnibus agnorum: spiachia ⁊ blitus maior cū riso: sic etiā cōpones calida cū frigidis sicca cū humidis donec glutines ex eis cibū temperatuꝫ. Cum his etiā que dicta sunt cōsiderandū que delectent huius cōplexiōis virum nec prohibeātur. Magis eīm illū nutriūt ⁊ magis cōferūt corpori eius. Sicqꝫ oīs cibus quo aliquis delectatur conferentior illi ē: eo ꝙ nō delectat maxime huiꝰ cōplexiōis hominē: hic eīm ex maiori pte ad ea inclinatur que vtilia sunt illi. Tempus aūt sumēdi cibum est tēpore famis: non eīm oꝫ multū differre prandiū a tēpore famis ⁊ appetitus qum sit appetitus tēperate cōplexionis hominis sani ⁊ motꝰ eius sit tēperate necessitatis corporis ad cibos. Si eīm differatur prandium ab illa hora attrahit stomachus hūores corporis ⁊ fit inde homini appetitꝰ amputatio: sicut al's diximus. Ordo autē ciboruꝫ ⁊ alterius eorum regiminis sit is quem iam diximus. Huius vero cōplexionis hominēꝫ non oꝫ aqua frigida vti que stomachū percutiat ⁊ dētes sui frigoris excessu: nec potatio eius ante prādium: fortassis āt post completum cibuꝫ ⁊ requiē descensumqꝫ ciborum ab alto stomaci ⁊ firmatione eoruꝫ in fundo sicut dictū est. Vinuꝫ autē oꝫ vt sumat huiusmōi hora tertia aut q̄rta post prādium. Sitqꝫ quodlibet coloris subrubei aut rosei iocūdi odoris mediocris status inter vetus ⁊ nouū cum temperatione equali ⁊ mēsura: bibaturqꝫ ex eo quod gratificat aīam: vitet vinolentiam malas eīm cōmouēs est lesiones vt predictū est. Post illud sumātur mala granata dulcia: poma syra. amigdal' çaccare: odorentur odorifera sabasc. feremiū ⁊ behemere. meligum ⁊ thabaranguilā. cōdiantur cū compositis conditis de musco camphora vt temperetur cōplexio eius.

Somno vero vtatur huiusmōi complexionis homo hora que īpellit nā ad illud. Sit finis eius qum saciatus eo fuerit. Et si quidem fuerit regimē eius quale diximus erit ⁊ egestio ⁊ vrina secūdum mensurā sumptorū cibi potusqꝫ. Eritqꝫ qḋ soluitur ab omni corpore atqꝫ etiā ex qualitate qua vtitur exercitij.

Accidētia anime caueat oīa exceptis gaudijs ⁊ letitia: hec eīm consonāt huic cōplexioni confortantes calorem naturalē. Oꝫ tamē cū gaudio diuturno q̄ñcūqꝫ miscere cogitationem ⁊ discretionēꝫ vt fortior fiat hinc mens. Quādoqꝫ lꝫ raro vtat̄ ira vt solidet̄ ide anima irascibilis super animā cōcupiscibilem.

Coitum quoqꝫ multiplicare caueat: sitqꝫ inter tēpꝰ quo vsus est ⁊ aliud quo intrat tēporis mēsura qua fiat illi quies ⁊ alleuiatio alacritasqꝫ quo non accidat illi debilitatio ⁊ eneruatio: ⁊ qū vtitur sit corpus eiꝰ medium inter oēs habitudines exterius accidētes. Sicut nō sit satur nec famelicus: nō corpus eius frigidū sꝫ nꝫ calidū: nec vero desiccatum: sꝫ nec humectatum: nec statiꝫ post vigilias: nec etiā post laborēꝫ. Si aūt in vsu coitus peccabitur sit post saturationē nō in fame: sit qū calet nō qum friget: sit humectati nō desiccati: ⁊ tempore quietis non statim post laborēꝫ. Ad hunc modū oꝫ esse regimen tēperatorum corporum: in quoꝝ sanitate nihil blasphemetur. Quicūqꝫ ergo vult custodire sanitatē. i. temperantiam cōplexionis sue in suo statu caueat ne transgrediatur ad aliud regimē: nec peccet in regimine suo: maximeqꝫ in cibis potibusqꝫ. Cibi eīm malorum chimorum generātes pessimas supfluitates corrūpunt temperantiam complexiōis ⁊ bonitatem. nature. Dicit autē. G. in libro custodie sanitatis: quoniā multos bonarum naturarum fluxus ad malum regimē ciborū ducit ad malitiaꝫ complexiōis vñ ⁊ corrūpunt̄ bonitates nature: trāsferūturqꝫ ad malū sicut ecōtrario eos q̄ inique sūt nāe: regis bōitas ⁊ decētia ad temperātiam ducit cōplexiōis bonitatemqꝫ nature.

Capꝰ. 15. de regīe corpꝫ q̄ sunt extra tēperantiā.

c **Corpora** vero que sunt extra temperātiam atqꝫ hec sunt illa que diuertunt a sanitatis statu in latus: nisi ꝙ exitus eorum non prohibet ea ab actionibus naturalibus. Alia quidem sunt extra temperantiam naturaliter: alia vero sunt extra tēperantiā pp cās non naturales. Atqꝫ hec sunt que prona iā infirmitatibꝰ cōsistunt: ⁊ infirmitates eorū iā sunt tāq̄ꝫ que fiunt. Et horū regimen nos in sequentibus dicemus. Corpora vero que sunt extra tēperantiā natura: quedā sunt extra cōplexionem: quedam autē figura. Et que extra tēperantiam cōplexione: aut ē in eis mala cōplexio secūdū vnū modū in oībꝰ mēbris: aut est in mēbris varia diuersaqꝫ. Et nos dicemus primū de regimine corporum quorū mala cōplexio est in omni corpore eadem. Dicemus ergo quoniā horū custodia sanitatis corporū tribus modis fit. Una est custodia cōplexionis eorum naturalis in suo statu his que similia sunt cōplexioni eius: ⁊ hoc fiet qū erit malū cōplexionis naturalis nō plurimū distans a tēperantia. Secunda ē per traductionē ipsius cōplexionis ad tēperantiam rebus contrarijs: ⁊ has quidē duas faciunt quibus nō sunt sollicitudines que abscidant illos a statu custodie sanitatis sue. Tertia vero est custodia sanitatis corporum quibus instāt occupationes īpedientes ab vsu duarū quas diximus: ⁊ horū regimen nos paulo post dicemus. Quomodo aūt opꝫ esse regimen ad custodiā sanitatis corporum extra temperantiā in suo statu hic dicemus. hoc ergo erit per regimen cōgruum ⁊ conueniēs cōplexioni eorū per vsum causarū quarū participant sanitas ⁊ egritudo modo cōpetenti cōplexioni corporis equalis exitui eius a tēperātia vt pstet corpus in suo esse. Si ergo est cōplexio corporis calida: dietabis illū quod huiusmodi cū rebus calefacientibus: secundum mēsurā calidi corporis in aere. s. calido ⁊ exercitio balneo fricatione cibo ⁊ potu sōno coitu: accidentibusqꝫ anime: sic quidē vsus sit eorum modo quouis calefacienti corpus mēsura caloris eius. Sic etiā vteris regimine infrigidanti in his qui frigide sunt cōplexionis. Parqꝫ ratio est in humida vel sicca. scies aūt harū quodqꝫ regimen ex his que dicturi sumus de translatione cōplexionis vt inferius tractabimus. Regimen aūt corporū que indigent cōplexionē suam transferri ad cōplexionē tēperataꝫ: nō posset proprie exhibere nisi quibus est otium: ⁊ oīo vacui sunt ab occupationibus qū egeat huiusmodi plena diligentia ⁊ fideli regimine. Nos ergo iaꝫ incipiamus ab his quorū cōplexio est calida.

De dieta illorum cuius cōplexio calida ē. Dicemꝰ ergo quoniam cuius cōplexio est calida: in temperantia autē siccitatis ⁊ humiditatis: crescendi tēpore vsqꝫ dum perueniat ad adolescentiā tēperatꝰ est cōplexione vel proximus: hoc itaqꝫ in tēpore ac etate regēdus ē huiꝰmodi dieta quam ordinauimus tēperatis complexione. Qū vero cōplebitur ⁊ peruenerit ad etatem adolescentie: ⁊ confortatus erit eius calor in corpore: ⁊ vis perferre eum ad temperantiaꝫ: oꝫ fieri regimen refrigidatiuū iuxta mēsurā egressionis eius in calore a tēperantia. Sed si fuerit cōplexio calida fortis erit per ea que fortius refrigerant: si debilis per debiliora. Sic etiam faciendū est in alijs complexionibus. Sit igitur conuersatio eius in locis frigidis molliaturqꝫ refrigeratione: maximeqꝫ si estas est caueat calorem solis: vigilias laborēꝫ: vtatur requie ex maiori parte potiusqꝫ si cōplexio est calida ⁊ sicca. Ait eni hypocras i libro de custodia sanitatis natura calidi quiescant ⁊ non laborēt nec exerceātur. ⁊ si vtātur sit suauis tenuisqꝫ hoc eni auget carnē. Gal. aūt dixit. Sanitatē viri custodiui qui infirmatur vno quoqꝫ anno: prohibens illum ab exercitio cōplexio eteniꝫ eius erat calida. Balneari aūt opꝫ huiusmodi homines in aqua suaui ⁊ frigida si tēpus estatis voluitur: etas quoqꝫ iā iuuentuti proxima: corpus vero nō gracile: postq̄ꝫ calefactio corporis precesserit cū fricatione qua aperiantur pori ⁊ intret frigida aqua interiora corporis. Si autē non sic oꝫ balneari aqua tepida: minuaturqꝫ accessus eius ad balneum: sitqꝫ qū intrent balneū hij post sumptum parui cibi nec īmorētur in eo: fricetur corpus eorum suauiter: ingrediatur peluim aque tepide in qua decocta sit rosa. viola nenufar: qum exierint de ea vngātur ⁊ fricentur quouis horum oleo. Et lauentur capita sua cū spūa labab seminis psilij. Fricentur cū semano albo ⁊ furfure heueri: ⁊ dulcorētur postq̄ꝫ abluti fuerint cū sādalo albo: aquaro. camphora: lābentes sandalum: ⁊ suffabor: ⁊ vbarbon: vt clarificetur anhelitus. Confortētur gingiue curētur dentes ligno caseli ⁊ sandali ⁊ odorent nenufar cū viol' ⁊ rosis. Vtātur sabantio cū oleo viola: addētes quid lactis mulieruꝫ super saliuā ⁊ tēpore quo vacuus est stomachus. Cibentur cibis frigidis vt est quescū ordei: pisces recentes carnes edi: galline ac pulli: coturnices cocte cū aqua heserēꝫ ⁊ romania

rum ⁊ radicibus lactucarū cucurbite ac his similia. De fructibus vuas non multum dulces persica pruna: ⁊ musmusa mora pruna pira matura iuiubas: ⁊ similes fructus refrigerantes ⁊ humectantes. Sitqȝ quod esu sumitur refrigeratuȝ cū niue: caloris tēpore tēpericiqȝ tēporibus: vinū bibat albuȝ tenue mixtum: caueantqȝ rubeū ⁊ croceū vetus hoc inducit sitim ⁊ siccitatē in corpore auget choleram: grauitatem capitis maxime si merū ē. Si aūt vrgeat quis ad huiusmodi potū misceat illud. vij. horis āte q̄ bibat cū suaui aq̄. Proijciēs in ipsum frustra panis simile: colet ⁊ bibat tēpatū cū aq̄ ⁊ niue subdēs granata: ⁊ lessabinuȝat. odoret rosas ⁊ violas nenufar. ⁊ lessab. ⁊ his similia. Si aūt vtatur coitu nō ad excessum nihil oberit: nisi tm̄ fuerit eorū cōplexio cū calido ēt sicca: his expedit minuere illū. Cōfert aūt huiusmodi hoibus sōnus multus. Extra hāc caueāt dietā oppositā huic. s. ne trāscat ad illā semel subito sed paulatim. Scies aūt deinceps mēsurā virtutis vniuscuiusqȝ ciboꝝ ⁊ potuū oium regimen refrigerātiū ex locis quibus hec diximus. Sic ēt faciēdū ē i oibus reliquis cōplexiōibus quas ad tēperātiā vis traducere.

De regimine cōplexionis frigide. Qum autē erit cōplexio frigida tēperati tm̄ sicci ⁊ humidi: trāslatio eius ad tēperātiā fiet regimine calefaciēti ⁊ tēperato iter opposita sicci ⁊ humidi sic vt sit cōuersatio eius in locis calidis: vtaturqȝ exercitio fortiori ⁊ velociori: friceturqȝ ante exercitiū mediocriter vt tumescāt membra tūc amputetur ⁊ balneētur donec retrahātur cū aq̄ calida in qua decocta sit marcemusū ⁊ aqua libelmelec ⁊ babinegū cū buffagō vt cōtēperetur: diutius aūt sit in balneo ⁊ non ad excessum cōfricceturqȝ cū oleo liliorū ⁊ cheiri ⁊ oleo camomille: dehinc reuersus igrediatur cōchā: egressus de balneo extergatur: gratificetur cū gallia ⁊ secato puro: fumigetur cū kaudo ⁊ neda: cibetur carnibus caprarū ⁊ ouiū adolescentularū etate que preparātur cū condimētis calidis: vt ē ciminū carui. damusi. sebetuȝ. piper. alleū. ⁊ basalū. De oleribꝰ vero gergirū que sarū. fugiles. taraconē ⁊ mētā. De dulcibus qd̄ paratur cū melle ⁊ çuccaro nucibus ⁊ botamo. De fructibꝰ vero qd̄ dulce ē: vinū rubeū puri ruboris ⁊ croceū temperate vetustatis nō multū mixtū. cōmixtio enim multa in huiusmodi proprie inducit frigiditatē in stō inflationē ⁊ vētositatem in intestinis: bibat ēt aquā in qua decocta sit mastix: caueat aquā niuis: odoret reuergesū ⁊ magelusū. ⁊ acuatiȝ. ⁊ sussenū ⁊ atteregū: cōdiatur cū cōdimētis calidis vt musco. ambra. ⁊ neda. ⁊ oleo cōdito: ⁊ vngatur oleo assugi ⁊ sathalhe ⁊ zembezi. Caueāt coitū. Est aūt adiuuātiū ⁊ ad calefactionem corporis ⁊ ad augēdā caloris substātiā cōfortationēqȝ eius ac bonitatē digestionis: appositio corpulēti pueri: aut catelli canis vētri ⁊ pectori. Coitus vt diximus cauēdus est: maxieqȝ his quoꝝ cōplexio frigida ē ⁊ sicca. huic oppositū cauere expedit regimē illi qui voluerint trāsferre suā naturā ab hac cōplexione ad tēperātiā.

De regimine cōplexionis humide. Si autē fuerit ꝯplexio hūida ⁊ volueris trāsferre ad tēperātiā oȝ vtaris regimine desiccāti. hoc autēȝ fiet occupatione ⁊ obuiatione ventorū in hitatione locoꝝ eminētiū ⁊ siccorū multitudie exercitij ⁊ laboris in saliua hoc ē dū ieunus ē adhuc balneo aque salse alumiose ac sulphuree vsu fricationis fortis sic vt retrahatur corpus post inflationem ⁊ vngatur oleo. habanethi ⁊ aneti diutiusqȝ sit in balneo ⁊ sedeat in cōcha aque in qua decocta sit camomilla ⁊ berengo secū cū cibararo ⁊ seblio ⁊ charnubo ⁊ similia desiccantia. post hec autem roretur super corpus eorum aqua in qua decocta sint mirtus ⁊ mergemusum: vngatur oleo seben ⁊ mirti ac costi: voluanturqȝ aliquantulum in sabulo tepido. Minuantur etiam a cibo: ieiunent: cibentur carnibus ferinis auibus montanis: vt sunt coturnices. gardami ⁊ turdi. carnibus quoqȝ salsis ⁊ piscibus ⁊ omnibus que parantur cuȝ aceto ⁊ muri ⁊ carui ⁊ lenticula ⁊ quernebo. De fructibꝰ aūt vuas passas glutinosas. glandes. castaneas. sumant ⁊ gambiram. bennacū siccum ⁊ bessarum frixuȝ. vinumqȝ ponticū somnū minuant: coitumqȝ augeāt: odorent ⁊ fibum ⁊ quistimum. ⁊ babineguȝ: caueātqȝ regimē aut oppositū aut aliud.

De regimine corporum cuius complexio ē sicca. Quando autem corporis cōplexio sicca est transferēda est ad temperantiam. faciendum est regimē cum hūectantibus: habitacula sint proxima aquosis locis: sȝ dulcium aquarum ⁊ assidue est ad has spectandum: vtatur huiusmodi requie: fugiat laborem indignatiōeȝ tristitiam. vigilias. infundatur plurimum aque in qua decocta sunt beneffaguȝ. nenufar. ⁊ cortices cucurbite. ordeū paululum fractum: hoc autē fiat post prandiū. vngātur oleo viola. ⁊ nenufare: que facta sit de semie cucurbite ⁊ amigdal'. bibant ptisanā ⁊ hesam humectantē: post hoc balneetur fricetur temperatius. Nō autē perseuerent huius cōplexionis in balneo nec patiātur sudorem. sȝ qum incipit exeant. Comedant carnes agnoruȝ ⁊ pedes eorū coctas cuȝ cucurbitis ⁊ sermaco ⁊ bleta ac spinachijs: pisces quoqȝ recentes: ficus ⁊ persica. vuas. melones. fabas recentes. vinū album. ⁊ dactilicuȝ bene mixtum: odores accipiant frigidos rosarū ⁊ humidos vt est viol'. nenufar. plurimū dormiant: coitum penitus fugiant. hec ⁊ his similia seruāda sunt: fugienda que non consonant. Si vero hec cōplexio nimia est: oȝ huiusmodi hominem regi eorum dieta qui ethicam patiuntur: dabisqȝ eis qū egrediūtur balneo lac asine ⁊ mulieris: alia quoqȝ que dicturi sumus in regimine frigide ⁊ sicce nature: ⁊ q̄ i cura ethice.

De regimine cōplexionis cōposite. Porro si cōplexio cōposita ē. s. vt sit calida ⁊ sicca: aut calida ⁊ hūida: aut frigida ⁊ sicca: vel frigida ⁊ humida ⁊ volueris trāsferre illā ad tēperantiā: oȝ quoqȝ cōponere regimē cōtrariū illi cōplexioni.

De regimine complexionis calide ⁊ sicce. Si aūt malū cōplexōis cal'. sit ⁊ sicc. oȝ hūc regere pueritie tēpore vsqȝ ad adolescētiā regimine inclināti a tēperātia ad frigiditatē ⁊ humiditatē parū. Quȝ āt veneris ad iuuētutis etatē tūc proderit vti refrigeranti ⁊ humectanti amplius sic vt sit cōuersatio eius in locis frigidi aeris ⁊ humidi proximis fluminibus ⁊ lacubus. Cibetur escis ⁊ potibus qui huiusmodi sint: prohibeātur ab exercitio multo fortiqȝ. ⁊ vigilijs. ira. tristitia ⁊ ab oibus cāis calefactiuis ⁊ desiccātibus: vtantur amplius quiete. Ait eni hypocras in libro de regimie sanitatis. Corpoꝝ calidorū ⁊ siccorū qm̄ expedit illis quiescere ⁊ nō exerceri. Si aūt vtātur exercitio sit mollis leuisqȝ exercitatio hoc eni adducit carnē. Unde. G. ego inquit custodiui sanitatē viri qui ifirmabatur quaqȝ estate prohibēs eū ab exercitio. cōplexio enim erat calida ⁊ sicca: hos oȝ balneari post prādiū ciborū humectātiū, vt ē ptisana ⁊ hesa sūpta de amilo ⁊ farina heuen. Potūqȝ lactis dulcis asine ⁊ caprarū iuuenū cū çaccara: ⁊ balneabis eos aq̄ suaui frigida siquidē ē fortis caloris. Sin aūt cum tepida suaui: dabisqȝ illis potū aquā frigidā. Quāto aūt plus erit in iuuētute tāto amplius hoc augebit regimē ƀȝ egressū corpis a tēperantia ad calorē ⁊ siccitatē. ƀm hoc eni oȝ eē vsū horū refrigerātiū ⁊ humectātiū: qm̄ huiusmōi cōplexionis viro multiplicatur cholera ru. indiget huiusmōi euacuatione humoris cholerici medicaminibus cōpetētibꝰ vt ē lelebū. ⁊ siro. nard. facto cū squingibin ⁊ niue ⁊ aqua granatorū vtrorūqȝ cum adipe coꝝ cū çaccara aut parū scamonee cū iulab: aut robo. prunorū ⁊ alijs similibus que mūdāt cholerā.

De regimine cōplexionis calide ⁊ hūide. Quādo āt ē cōplexio mala calida ⁊ humida: necesse ē huiusmōi vti regimie frigido ⁊ sicco: sitqȝ conseruatio eius in locis frigidis ⁊ siccis quibus inspiret aquilo situsqȝ eminētia: exercitu vero vtatur tēperata quātitate qua s. oȝ desiccari humiditatē reiecta que calefacit: ante exercitiū vero vtatur fricatione vsqȝ dū rubeāt mēbra ⁊ desistant: igrediatur balneū post exercitiū: lauādus aquis salsis: ⁊ si ꝯgruit aquis sebi. ⁊ quabiti. erit hec vtilius. Sit vero cibus frigidus ⁊ siccus bonū sanguinē generās. Uinū quoqȝ sit rubeuȝ sed clarū vt prouocet vrina: vtatur quoqȝ oibus regiminibus q̄ diximus refrigerare ⁊ desiccare simul collectis. Si vero inducant aliqua refrigerātia ⁊ desiccātia. Et qm̄ in huiusmōi cōplexionibus multiplicatur sanguis: oportet eū qui talis ē assuescere phlebotomiam ⁊ vētosas: auferaturqȝ illis sāguis secūdū mensurā abundantie eius in corpore: sȝ nec a coitu huiusmodi arceatur.

De regimine cōplexionis frigide ⁊ hūide. Frigidā autem ⁊ humidā complexionē traducturus ad tēperantiā: oȝ disponas regimē calefaciens ⁊ desiccās. s. habitaculū eius ponas in locis calidis ⁊ siccis: vtarisqȝ in eū fricatione solida: atqȝ hec est qua restringitur corpus post rumorē siue quouis oleo. Dehinc exerceat forti exercitio multoqȝ in aere calido ⁊ proximo soli. In balneis diutiꝰ existat ⁊ fricet cū aucēato viridi admixto boraco. sit āt balneū sulphureuȝ aut carniū: reficiat cibis calefatiētibꝰ ⁊ exsiccātibꝰ vt sūt carnes mōtanorū aialiuȝ siluestriū ⁊ pisces salsi cū sinapi ⁊ melle ⁊ squigibin: bibāt vinū croceū ⁊ rubeū claruȝ: parū mixtū: bibātqȝ aquā in qua decocta sit mastix ⁊ similia que regimie calefactorio ⁊ desiccatorio continentur. Sit autem hoc secūdū mensuram qua est corpus extra tem

perantiam in parte frigidi ⁊ humidi. Hi minuāt coitum q̄ꝑtum poterunt. In huiusmodi corporibus cōgregatur phlegma ⁊ augetˀ quotidie: euacuētur ergo laxatiuo purgāti phlegma vt turbit. tuba. medula cartami. pillˀ. nili: vtātur qȝ vomitu per ea que educūt phlegma ⁊ icidūt illō qō dicemus alˀs.

De regimine cōplexionis frigide ⁊ sicce. Malum frigide ⁊ sicce complexionis deterius esse oībus alijs scire cōuenit: ⁊ quoniā huiusmōi nimietas quȝ sit: fit ab ea infirmitas que nō sanatur ⁊ dicitur hec complexio senilis. id circo ꝙ senū cōplexio naturalis frigida ē ⁊ sicca: ⁊ quāto plus augetur defectio etatis: tāto ⁊ cōplexionis siccitas ⁊ frigus expressiora que cū ita sint ⁊ senectus in huiusmodi omnibus hoībus inuenitˀ a principio eoruȝ: hoc ē ab etate puerili ⁊ adolescētie: sȝ tñ i pueritia melioris sūt habitudinis. Amplius natura huius cōplexionis natura mortis est: qum sit natura iuuēcula ca. ⁊ humida. natura vero mortis frigida ⁊ sicca. Quare oportet huiusmōi corpora adiuuare calefaciendo ⁊ hūectando in vltimo diligentie: ne forte oīo siccetur ⁊ deficiat humiditas eorum: ⁊ extinguatur calor naturalis quȝ nō sit ibi q̄ pascatur humiditas. Oȝ ergo tales eē i locis calidi ⁊ hūidi aeris vt sūt ripe. ⁊ vti exercitio tēꝑato pꝰ vnctionē ⁊ fricationē mlˀti olˀi: fricationē dico tēꝑatā calefaciētē mēbra eorū. s. ꝑ quā nō vēiat desiccatio ab exercitio temperato: iam tunc detur illi ptisana aut hesa sumpta de farina heueri. papauere ⁊ amigdalarum. Dehinc rursus fricetur corpus mediocriter sic vt humida fiant mēbra ⁊ rubeāt. Ingrediantˀ cōchaȝ aq̄ tēꝑati caloris in q̄ decocte sint rose: viole ⁊ nenufar cum camomilla vt tēperetˀ diutius quiō sint in pellui: nō autē diutius perferāt aerca balnei. egressi a concha fricētur parū oleo ⁊ induantur: statiqȝ detur eis aliquid lactis asine ⁊ lactis caprarū iuuenū que nequaq̄ꝫ longe sint a tēpore partus nec nimium prope quod statim emulctū sit: aut tepidū sintqȝ pascua caprarū ⁊ asine laudabilia frigida. s. ⁊ humida vt ē lactuca ferrago ordei: misceaturqȝ lacti paꝝ mellˀ: iā tunc sufferat paululū, donec descēdat a stomacho. Hoc scies si qū apprehenderis stomachū: inuenies resedisse. Erit aūt breuiori iiij. aut. v. hoc spatio horarū ac vbi contigerit vngatur corpus oleo calefaciēti ⁊ humectāti: vt est oleū violˀ mixtū cū narciscio: tūc iducas illos i cōchā aq̄ caloris equalˀ sintqȝ in ea diutius qū egrediantur vngatˀ oleo benfegi tēperato ⁊ mixto qū quouis alio calido. Desqȝ illis iuleb in quo paululum sufferant: ⁊ iā tunc carnibus pullorum ⁊ pedibus agnorū ouisqȝ paratis cū espidabago: piscibus etiam lapidosis cōditis cū espidabago: aut frixis cū olˀo loto: aut cōcussis ⁊ ouis sorbilibus: ⁊ ideo sint cibi eorum laudabiles humectātes faciles digestioni. Propinabisqȝ illis vinū albū ⁊ nouum: dormiant ⁊ requiescāt. Vltimo vero diei opȝ iterum ingredi cōcam aque tepide sintqȝ in ea per horā Tunc vngātur: ⁊ induantur vestibus suis: dabisqȝ eis paruȝ hesa si videris oportere: hec est si prior cibus decoctus ē plēa digestione. Sōnus vero eius sit in mollibus stratis: vestimēta sint suauia: vt sericū ⁊ similia iuxta quod possibile est. Necesse est aūt hoc regimē exactissimū esse si siccitas pernimia est: ⁊ si proximū est corpus casui in morbū similē. Quando autē est siccitas ꝑua: sufficit vti quouis medicaminuȝ ex his que proposuimus cibeturqȝ patiens paruis: denturqȝ ei carnes annuales ⁊ eduline galline quoqȝ: ⁊ panis simile fructꝰ ⁊ dulcia cum zaccara ⁊ laucis itabat ⁊ gēmara ⁊ persica q̄qȝ similia sunt ⁊ detur illis vinū. Sufficiat etiā semel in die balneari: prohibeātur a coitu ⁊ labore. Et siquis horū est cuius in mēbris nō dominetur siccitas: sed est humor siccus congregatus in corpore. s. humor melācolicus: oȝ intēdas ad mūdationem eius ab hoc humore epithimū dādo ⁊ beffaugū cum squingibin: aut triferam zebibū cū decoctione mirob. indi. ⁊ cum epithimo ⁊ agarico. Et expedit vt sit medicaminis potētia qua inanire vis hunc humorem secundū q̄ꝫtitatē eius: sȝ ⁊ iuxta virtutē corporis. Si ergo est humor multus ⁊ virtus fortis ⁊ medicamen forte sufficiens ad expellēdū. Si autem humor paucus ⁊ virtus sit debilis: ⁊ medicamen sit debile secundū paucitatē humoris ⁊ debilitatem virtutis. Tale optet esse regimen sanitatis custodie corporum extra tēperantiam positorum si volueris ea transferre ad tēperantiam cōplexionis. Vt aūt apparuerit signū tēperantie cōplexionis: trāstulisti corpus ad excellētiores figuras: ⁊ tunc iam restat vt custodias illā tēꝑantiā: vtēdo regim̄ tēperatū. Et qm̄ habitudines corporum sequūtur habitudines cōplexionis naturalˀ necesse hēmꝰ subsequēter disputare ō regimie saītatis bȝ habitudines corporis i matie ⁊ pinguedine ⁊ spissitudie cutis ac raritatē ei.

Capitulū. 16ᵐ. de habitudinibus corporū.

Ecorporum quidē qualitates sunt. vj. Prima ē pinguedo. Secūda maties. Tertia tēperata. Quarta spissa. Quita rara. Sexta vero que ē inter pinguedinē ⁊ matieȝ media: ac spissitudinē raritatēqȝ. Et tēperata in pinguedie ⁊ matie corpora excellētioris sunt pulchriorisqȝ habitudis ⁊ diuturnioris sanitatis magisqȝ actiones ⁊ opera tollerātia pariterqȝ secura ab infirmitatū icōmodo quȝ sit in eis calor naturalis fortis: digestio bona: mēbra quoqȝ valida ad expellēdas pessimas passiones vel cās: tēperātia nāqȝ huiusmōi habitudinis nō ē preter tēperātiā cōplexionis. At vero corpora pinguia mala sunt qdā valde maximeqȝ pinguia natura. Hec enim corꝑa parata sūt aduētui morborū pessimoꝝ: ⁊ infirmitatū pessimarū ⁊ fortiū: qm̄ naturalis calor in eis imbecillˀ ē ꝑꝑ cōstrictionē venarū eorū. Vene autē stringuntˀ in his corporibus duabus de cāis. Altera ē frigiditas complexionis. Altera vero mēbrorū arctatio pinguium in illos. Sic itaqȝ qui huiusmodi sunt minoris vite iudicantur: qum strictitatē venarū sequatur debilitas caloris naturalis ac diminutio eius. Has autē sequūtur diminutio spūs ⁊ multitudo superfluitatū: generatio morborū ex plenitudine vt ē paralisis. apoplexia. difficultas. anhelitus ⁊ his similia. Rursusqȝ ꝑꝑ grauitatē corpoꝝ eorū difficilis fit illis motꝰ ad actiones nec possunt moueri: sed multū grauat. Quicūqȝ āt hoꝝ sunt in pinguedinis excessu nimio ⁊ sūt qui vtātur exercitio sunt ifallatia: vt ait hypo. in aphorismis. In exercitātibꝰ corpulētie fallaces si sint in vltimo ⁊ illaudabiles ⁊ tales nō possunt addere. Motus aūt cōfortat calorē naturalē ⁊ accendit vn̄ ⁊ digestio fit melior ⁊ additur corpulētie corporis. Qum vero sint corꝑa eoꝝ in vltio corpulētie nec sit in eis locꝰ augmēto veneqȝ cōpresse sint nō ꝑtingit aer anhelitu conceptus ad mēbra: quare ⁊ extinguitur calor naturalis fitqȝ abinde mors subita. Quapropter qui huiusmodi ē oȝ diminutioneȝ sanguinis a corpore accelerare. Macilenta autē corpora ⁊ ipsa quoqȝ mala eo ꝙ dominetˀ corꝑi eius siccitas. Hec eni nō valēt exercitio nec actionibus plurimū: hoc etenim calefacit illa ⁊ desiccat crescitqȝ gracilitas. Qui taliū sunt corpoꝝ nō possunt pati obuiā caloris ⁊ frigoris: quoniā duo hec ad mēbra eorū interiora facilime pertingunt eo ꝙ eorū corpora carne sint nuda. Cū hoc incōmodo si aliquod corporū vlˀ ad modū solidū illi datˀ illis aut ipsi in illud ceciderint cito illis fit lesio ⁊ frāguntur eorū mēbra: plurimūqȝ lesio hec in interiora quoqȝ corporis peruenit ꝑꝑ nuditatē eorū a carne que in quibus ē ad interiora quoqȝ corporis prohibet lesurā peruenire: sic q̄qȝ si obuiauerit incidēti corꝑi vt est ensis ⁊ aliud qō peruenit ad interiora eoꝝ facile. In his siquis vtatur laxatiuo fallitur maximeqȝ si que sub hypocūdria macra fuerint. Ad hoc aūt hec corpora parata sūt euētui ethice ⁊ vulneribus pectoris ꝑꝑ siccitatē eorū mēbrorū: minima ergo queuis harū cā infirmitatū sufficit illis ad casū. Dixit aūt. G. i expositione libri epidimiarū 6o sermone: qm̄ corpora gracilia ⁊ sicca tollerabiliora sunt famis q̄ꝫ corpulēta: hoc ideo est quoniā qō soluitur de substātia corpulētorū amplius ē q̄ꝫ ꝙ de substātia siccorū corporū soluatur: humida eni hoīuȝ corpora sunt: sicut ⁊ alia corꝑa sunt humida que semꝑ soluūtur sicca vero sicut lapides a quibus nihil soluitur: ⁊ si quid paꝝ est. Qum igitur sic se hēat malū harū duarū corporis habitudinū pinguedinis. s. in vltio ecōtra matiei oȝ adiuuare eas ipinguādo. s. macrū ⁊ deijciēdo pinguē.

De regimine impiguatiuo corꝑis macri. Incrassatio itaqȝ macri fit per diuturnū quietis vsū ⁊ debile exercitiū tardūqȝ quo. s. confortetˀ calor naturalis ⁊ fricatiōe suaui: inunctioneqȝ oleorū humidorū ⁊ frequētatione eorū que letificat animā ⁊ excitāt illaȝ: dimissionisqȝ sollicitudinū ⁊ cārū tristitie: indumēto quoqȝ molliū: vectione matutinali refectione humidorū ciboruȝ: vt sunt carnes agnorū edorū capitaqȝ eorū cōdita cū espidabago ⁊ zirabago facto de, gallinis ⁊ anatibus pinguibus comestione carniū eorū ⁊ carniū pullorū. colūborū pinguiū ⁊ hensis ⁊ cā bises que parata sint cū oleo nucū ⁊ sisami: risi quoqȝ cū lacte sunt vtiles similiter pisces recentes conditi espidabago. Reficiatur aūt bis in die aut ter vt consuescat stomacus multitudinē cibi: cōforteturqȝ ad digestionē eorū que superueniūt ei: suscipiātqȝ cibū mēbra eorū ⁊ augeantur: vtantur balneo aque suauis post prandiū bis in die ⁊ ⁊ vnctione olei violˀ. facti cū semie cucurbite: quȝ egreditur balneū bibat lac caprarū ⁊ hesim factā de oleo anteq̄ꝫ balneetur. Si autē huiusmodi hoīs cōplexiō sit calida; da illi ptisanā: medullā

panis simile decoctā in aqua decoctiōis cucurbitarū ⁊ fun-de desuper aquā granatorū mugorū ⁊ escā factā de fabis cuȝ aqua suaui ⁊ oleo amig. dulciū prodest enim: vtatur quoqȝ esca facta que fit patientibus cibicā. Est hec eius assignatio. Sume tritici ⁊ ordei decorticatorū vniuscuiusqȝ manipulū. Risi decocti similiter coquātur in aqua suaui donec dissoluā tur ⁊ fundantur desuper oleū amigd. dulciū: proijciaturqȝ in illud parū cimini sorbeatur: ⁊ allea ciceris. faseoli. lenticule. risi albi ⁊ loti. ordei tunsi ⁊ expilati vniuscuiusqȝ manipulum. tritici mūdi ⁊ decorticati ac tonsi duos infundatur totū hoc in lacte omū dulci per diē ⁊ noctē ⁊ ductū mane siccetur. Sumatur ex eo quȝ opus fuerit manipl'in: teratur diligenter coquaturqȝ cū lacte dulci ⁊ oleo amigdal. dulciū ⁊ sisami oleo recēti: aut anatis adipe seu galline ⁊ proijciatur inter parū qual simile ⁊ tepidū sorbeatur. Alia. ℞. margaritarum ʒ. sesqȝ vel musta. bagele. ciceris. masci. vniuscuiusqȝ. ʒ. iij. fū-de super hec lactis dulcis tm̄ vt oīa infundātur ⁊ permittat nocte ⁊ die ductaqȝ desiccētur in vmbra terantur diligēter ⁊ pijciātur super illa dupla farine cimini. carmenici. amcos. ⁊ cimini nebatici ⁊ ketire trita omnia diligēter ⁊ amigdalarū decorticarū vniuscuiusqȝ. ʒ. l. pistētur oīa simul ⁊ fermētetur bene ⁊ coquatur panis in furno aut camino ignis temperati siccetur ⁊ sumatur ex eo in prandio ⁊ in cena iuxta quod op⁹ ē ⁊ triticū coquatur cū lacte dulci ⁊ oleo amigdalarū dulciū ⁊ adipe anatis aut galline ⁊ sorbeatur expertū ē enim. Post sorbitionē ingrediatur balneū: egressus sufferat horā ⁊ reficiatur cibis quos diximus: vtatur vinū statim post cibū: comedat panē cū vino: hoc eni hac in parte vtile ē. Alia assi gnatio icra iatiōis. Sume farine simile libras. c. azertiri. b. misceatur simul ⁊ proijciatur in butyrū misceāturqȝ ⁊ fiat panis i camio ignis equal' ⁊ siccetur sumaturqȝ de eo pensum. ʒ. k. ⁊ tritū bibat cū aq frigida: pdest eni. nō oȝ āt aliqd eorꝫ q̄ ꝓposuim⁹ ad ipinguadū macilentos seml' sumere ſȝ paulati.

Clistere q̄ȝ ipiguās: hoc loco vtile ē. Confectio clisteris experti. Sumatur caput ouis ⁊ pedes eius ⁊ latus: ficus albas nūero. x. vua passaꝫ. ʒ. ℞. medulle cartami. ʒ. ℞. nucū mundatarū. lb. ꝭ. tritici ⁊ ordei mundatorū ac tunsorum cuiusqȝ librā ⁊. ꝭ. ciceris granorū seminis cuiusqȝ. libre quarta herbe parengili triti ⁊ granarū botami cuiusqȝ. ℥. v. cum. m. ℥. a. nucis. a. coquātur oia cum libra aque donec redeant ad tertiam: ⁊ fricata colentur. sumatur ex hoc. lb. i. ꝭ. amigdal'. olei semis cucurbite. olei susecu. cuiusqȝ. ℥. ꝭ. olei sisami. ℥: v. ⁊ clisterigetur cū eo: ⁊ sit tepiduȝ ⁊ in principio noctis. ⁊ cū eo dormiatur. Faciat hoc tribus noctibus ⁊ sinat hebdomada iterūqȝ tribus alijs noctib⁹ faciat: hoc quoqȝ tribus vicib⁹ in spatio. 30. dierū. Sit aūt cibi quos disposuimus pri⁹ hoc quoqȝ expertum ē. Ait eūn. G. in libro de custodia sanitatis Oȝ eum qui vult suū corpus ad corpulētiam ducere amatie inungi pice: ⁊ vti fricatiōe tēperata cum mapis media inter suauem ⁊ asperuȝ tenentibus donec rubeat corp⁹. Post hoc autē fricetur plurimū solidiusqȝ. Jaȝ tunc vtantur exercitio temperato: balneentur: nec diutius sit in balneo: exterius inungatur pauco oleo. dehinc accipiat cibū: ⁊ si qui sit qui possit pati ifusionē aque frigide roretur sup illuȝ: quo auertatur calor ad interiora corporis: ⁊ melior fiat digestio. Qū aliqua membrorum permultū gracilia sunt cā violētie alicuius vel ligatiōis: sicut accidit mēbris que frāgūtur: aut qꝛ fracta sunt: aut de suo loco mota. vnde ⁊ macra sūt ꝑpter paucitatē mot⁹ oȝ h⁹mōi iungi ⁊ trahere materiā ⁊ sanguinē ad illa fricatiōe mediocri illiniēdo illa oleo viol.' ⁊ fundēdo aquam calidā donec rubeant. Si autē tactus mēbri ē frigidus: fricetur ⁊ liniatur oleo iesemini: ⁊ cataplasmetur pice. Sic etenim membrū reuertitur in statum sue corpulentie.

De regimine macrefactiuo corporis pinguis. Attenuatio āt crassi fit vsu multi exercitij ⁊ labore ante prandiū multo ieiunio. diminutiōe ciborum: multitudis obuiatione venereorū ⁊ balnei aquarū salsaꝝ ⁊ sulphurearum: vsuqȝ fricatiōis fortis ante balneū: linitiōe oleorū soluentium: vt ē oleuȝ aneti ⁊ costi: ⁊ post hoc balneari diuturna mora in balneo. Quȝ aūt egressus fuerit balneum reficiatur cibo parui nutrimenti ⁊ multe quantitatis vt est panis furfureus. ⁊ olera vt blitus ⁊ spinachia attriplex. Assidu⁹ quoqȝ sit in ciborū calidorū porrectiōe siccorū qȝ ⁊ salsorum acerboꝝ ⁊ ponticorū: vsus quoqȝ ciboꝝ pigui uȝ vtile ē hac i parte: minimū eiȝ ei⁹ saturat. ꝓhibeas ei multa appōi: minuas sōnū. augeas vigilias. Dormiat āt i locis asperis paribusqȝ induat: vtatur curis. tristitia ⁊ multis cogitationibus. Euacuet corpus medicaminibus laxatiuis ⁊ purgātib⁹ phlegma: ⁊ que similia sunt de regie desiccāti atte nuant corpus ⁊ macruȝ redunt.

De regimine corporum tēperatorum i macie ⁊ pinguedine. Corpora aūt tēperata inter corpulētiam ⁊ matiē: ⁊ fere media albi ⁊ fusci ⁊ nigri similiter minus reliquis patiuntur morbos. Hec eni corpora dilatantur ⁊ soluitur ab eis quod nō multum debilitat virtutē queadmodū quod soluit a corporibus raris: ſȝ nec stringitur in eis superfluitas: nec prohibetur valde a solutione sicut in spissis corporibus fit. Prima hec aūt sunt in bonitate corpora rara ⁊ signa eorum sunt copia pilorū ⁊ grossitie eoruȝ abūdantiaqȝ sudoris: ⁊ huiusmodi habitudinis corpus longe melius ē corpore spisso: homo eteni rari corporis tolerat porrectionē amplioris cibi q̄titate ⁊ grossiori substātia: q̄ possit is cuius corpus spissū ē: propter copiā eorū que soluuntur ab illo. Laborē quoqȝ melius fert: nō enim angustia ad illud tā cito accedit propter copiam ⁊ abūdantiam ciboruȝ quos suscipit: que subitrant loca eorū que dissoluūtur ꝑ laborem: superfluitas nāqȝ que cōgregatur in lacertis quam liquescere facit calor in hora laboris soluitur ⁊ nō remanet i eis. Unde ⁊ nō accidit angustia ⁊ quȝ imminute sint superfluitates in corpore facilis est trāsitus cibi ad omnia mēbra: vnde ⁊ digestio ciborum melior est. Corporis vero spissioris signum est: asperitas cutis ⁊ spissitudo eius: pilorū tenuitas paucitas sudoris: ⁊ multitudo vrine ac egestionis: copia quoqȝ augmēti carnis: propter paucitatē dissolutorum a corpore per dispersionē ⁊ sudoreȝ. vnde ⁊ hoc corpus magis reliqs malū corporibus est. Quod huiusmodi est nō patitur multū cibum propter paucitatē que dissoluuntur ab illo superfluitatum ⁊ ciborū. Quare ⁊ non mittuntur cibi missione bona ad mēbra nec patitur laborē: sequitur eni illud angustia si laboret celerius pp arctationē superfluitatum quas liquescere facit calor qui fit ex labore: vnde remanet in lacertis qū nō soluātur. Amplius in huiusmodi corporibus superfluitates cōgregātur multe propter paucitatem dissolutorum a corpore. Qua ex re huiusmodi viro accidunt infirmitates ex natura humoris cōgregati. Idcirco eget dominus corporis hui⁹: vt cibus eius sit subtilis paucus humidus vt facile dissoluatur nec in eo adiuetur de eo humor ceteris potentior ⁊ grossior. Hoc corpus quādo opus est ipinguari transit ad corpulētiā citius quia pauca soluūtur ab eis. Corpora vero latoruȝ pororū ⁊ raroꝝ nō accelerant ad corpulētiā qū multa soluātur ab eis nisi q̄ ad corpa spissa festināt morbi a cāis iteriorib⁹ vt repletōe ⁊ malo hūore: qū ꝯpula gnēt i eis velocit' ex q̄uis augmento quātitatis ciborū ⁊ subtilitatis eorū ac crossitiei: qm̄ dissolutio supfluitatis ab eis ē difficilis: nō tamē accidit eis multa lesio ab obuijs extra. calore. s. ⁊ frigore nō plurimū nimia sint. Accessus eim horū ad ea que intra corpus difficilis ⁊ minime leuis. Rara porro corpa i pluribus comitatur siccitas nature ⁊ maties corporis propter copiā dissolutorū ab eis. ad eorū dominos raroꝝ properāt ifirmitates a causis exterioribus: vt frigore aeris ⁊ calore. Ideoqȝ ait hypo. Corpora rara laudabiliora esse spissis: ⁊ saniora ⁊ paucoꝝ morborū a crapula cibi ſȝ plurimū egritudinū a ledētib⁹ exterius vt calore frigore. digestio eim in eis melior est.

Capitulū. 17m. de regimine corporū in quoꝝ mēbris ē aliquod incommodum a mala complexione.

Et quoniam diximus regimē sanitatis corporum que habēt malā cōplexionē naturalē in omni corpore: opus abhinc assumamus corporū quorū mala cōplexio naturalis in mēbris varia ē: ⁊ quorū figura mala. Ad quod primū hic sciendu ē qm̄ cui⁹ corpus aut membruȝ aliquod paratuȝ ē alicui morborum aptū susceptioni eius: necesse ē studeat ⁊ regat illud regimine prohibēti aduētum illius infirmitatis: nisi eim feceris sequitur illud: ⁊ oīo incidet in illā egritudinem. verbi gratia. Cuius vene epatis stricte sunt naturaliter oppilatio accidit epati eius etiam a pane mūdo ⁊ carnib⁹ leuibus q̄to plus ab alijs. Ideo oȝ regi illū his que apperiūt oppilationem. Sic ⁊ domini corporū debilium paratoꝝ aduentui ethice ⁊ ptisis: oȝ regātur humectatiōe ſȝ q̄ dicemus in hoc loco. Incipiemusqȝ a capite mēbrisqȝ sequētibus per ordinē.

De cura male ꝯpl'ōis capitis frigi. ⁊ cal'. Dicim⁹ ergo quoniā qū ē complexio capitis frigida natura sic vt inde generētur in eo crapule multe: grauat lesio eius omnia mēbra corporis: estqȝ quod accidit illi lesionis ex natura supfluitatis ad quā inclinatur: ⁊ cuius est infirmitatis accidere vnicuiqȝ membrorum. Quare opus competens erit qū cōplexio cerebri naturalis mala est: proponere emundationē eius illā sedādo complexiōem: hocqȝ ex vsu

cōtrariorum illi. Si ergo malū est cōplexionis calide: oꝫ re-
gi eiuſmodi dieta infrigidanti tam in cibis ꝙ in medicinis
ꝛ irroretur ſuper caput eius tepida aqua dulcis. ſuauis in q̄
decocta fuerint roſe. viole. nenufar ꝛ ordeū tunſum. cortices
papaueris. ꝛ vngatur caput i eſtate oleo ro. ꝛ viol. ꝛ nenufa-
ris. ꝛ trahat odorē naribus. flores odoret vt ē viol. roſ. nenu
far. ſandalum quoqꝫ ꝛ aqua roſ. ꝛ cāphora. ꝓhibeat eos ab
vſu ciborꝫ calefatientium ꝛ vaporantiꝫ: vt ſunt nuces caſe
uꝫ. vetus gergirū ꝛ bardenigū. ꝛ a potu vini maxieqꝫ crocei
ꝛ veteris: ꝛ ſi opꝰ ē vtaꝛ albo ſbtili. h̄ eiꝫ ē ꝯferētiꝰ illi. Hieme
vero vngas illō oleo cheyri ꝛ fuſceil ꝛ verges cōmiſceas illis
oleum roſ. ꝛ viola. vt tēpenꝛ ꝛ cibētur huiuſmōi tēperatis in
ꝙtitate ꝛ qualitate. ꝛ rora ſuper caput eius aquam in qua ð
cocta ſit camomilla ꝛ aqua lilecmelec mercē vſuꝫ: roſa ꝛ viol.
ꝛ cibetur in ꝙtitate ꝛ qualitate vt tēperentur. Quādo au
tem eſt malū cōplexionis cerebri frigidi: oꝫ vtaris in regimē-
to eius regimen calefaciens in cibis ꝛ potibus ac medicami-
bus ꝛ precipuas operiri caput maxime in tēporibꝰ frigidis.
Vngatur caput hieme oleo que erri: ꝛ verges ſuſami ꝛ ieſe-
mini ꝛ oleo nardino alijſqꝫ oleis calidis. Roretur qꝫ ſuper
caput eius aqua decoctionis camomille: aq̄ lilecmelec merce
muſi ꝛl uc. ꝛ carſumi. In eſtate quoqꝫ regimine tēperato vt
ſupra diximus. Et ſi in arterijs capitis huius cōplexionis ē
oppilatio: ꝛ fiat inde cephalea: ſanguinē trahes domino eiꝰ
a naribus: vel venis que ſunt in tēporibꝰ. Accidit aūt cepha
lea plurimū homini: cauſa humoris cholerici defluentis ad
os ſtomaci: qū ſit neruus qui venit ad illum a cerebro fortis
ſenſu: oꝫ ergo qū noueris hoc vti regimine quod prodeſt ad
fluxum cholere in ſtomachum: quēadmodū dicemus in ſeq̄n
tibus qū ad regimen ſtomaci veniemus.

De regimine cōmuni male diſpoſitionis mem brorum in capite poſitorū.

Nūc
autem dicemus ea que neceſſaria ſunt in cuſtodia ſanitatis
mēbrorū que ſequuntur cerebrū. ſ. oculi. os. aures. ꝛ que poſt
hec ſunt tā mēbra ꝙ oſſa. Quod autem maxime attēdēdum
eſt: ſtudendū quoqꝫ in expulſione nocumēti ab eo vt cōſerue
tur in ſuo ſtatu ſanitatis: inter hec omnia mēbra ſunt oculi ꝛ
aures: qū ſint vtilitatis maxime tales ſenſus: ꝛ propter boni
tatem ſenſus eorum ꝛ ſubtilitatem accelerant ad ea lāgores
minimis de cauſis nocentibus. Cōmune vero regimē illis ē
arcere fluxū māerū: a cerebro ad illa vt purgeꝛ. ſ. quod ad ea
fluit per nares prouocando ſternutationē: ꝑ īmiſſionē ligni
care in naſum: vtatur quoqꝫ aperientibus oppilationē vt eſt
ſuzum ꝛ parū cordes. A gutture aūt vtendo gargariſmis cū
ſquingibin ꝛ aqua calida: in qua decocta ſunt hec: bacarbaa
ꝛ tragēmēte. ꝛ hughū. vt trahatur humorū ſuperfluitas a ca
pite ad os ꝛ guttur. Similiter oportet cōſiderare anteꝙ hoc
vtaris regimine: vtrum corpus mundū ſit ſuperfluis nec ne.
ꝛ ſi mundum eſt vtaris predictis. Si nō vtaris laxatō: cuiꝰ ē
mundare totuꝫ corpus: maxime auteꝫ caput: iā tunc incipias
mundare cerebrū. Regimen autē proprium hoc eſt vt ad ſin-
gula horuꝫ intendas tale eſt vt ponimus.

De regimine oculorum.

Oculis quidē cauere
oꝫ a calore magno ꝛ frigore gra
ui puluere fumo ītuitu in ſole aſſiduitate cōſiderandi lixata
ꝛ colores albos. Iter agere per niuē nec inclinari oꝫ ad intui
tū librorū ꝛ celatorum ſultilium: cauendum a copia fletus:
ꝛ ſōni lōgi temporis ſuper ceruicē: oppoſitio quoqꝫ aeris fri-
gidi: ꝛ niuis pulueris fumi. Et qui nocēt oculis cibi vt lenti-
cula caules: fabe ſalſe carnes. Et que dolorem excitāt capi-
tis vt allium cepe: ſimiliaqꝫ vaporantia: leditur enim caput ꝛ
viſus ſimiliter. Cibi quoqꝫ tarde digeſtiōis ꝛ generātes groſ
ſos humores. Cena noctis copia coitus: aſſiduitas violētie
nocent viſui ꝛ debilitāt illū. Et cautō ab his rebus eſt eoruꝫ
que arcent aduenienteꝫ infirmitatem ad oculos Que vero
ſoluūtur ſuperflua aggregata in eis ꝛ ſecurant ab obtalmia
eſt inclinari ſuper aquā in qua decoctuꝫ ſit lilelmelec ꝛ obuia
re vapori eius. Quod vero cōfortat illos ꝛ prohibet ab eis
egritudines eſt collinari cū ametado. ꝛ tutia indica condita
cum aqua queſſare: ꝛ tutia carmenica: viridi ꝛ ſubtili ꝛ cum
mirob. citrinis cōditis cū aqua heſerem: ꝛ bezaro diſſoluto
cum aqua ſuaui: hec enī cōfortāt oculos extrahunt humidi-
tates que ſunt in eis: ſi collirientur his vnoquoqꝫ die his aut
ter. Que vero viſum clarificāt eſt tutia indica cōditaqꝫ cum
ſuco feniculi recentis. Vtiqꝫ mabaruth granatorum. Et hec
cōfectio ſume aquā granatorum muzorum ꝛ fac bullire vſqꝫ
dum ſuperſit medium. In hac tāꝙ medium ipſius mel proi
ce deſpumatum: ꝛ fac bullire donec miſceātur deinde ponas
ad ſolem. l. diebus ꝛ colliriabis eo. Clarificat enī viſuꝫ plu
rimū. Et hec aſſignatio altera fortioris actionis. Sumiꝛ po
mū granatū mūdatum adipe eius ꝛ exprimatur ſuccus: po-
natur in vaſe vitreo ad ſolis calorē. l. diebus vel vſqꝫ menſeꝫ
proijciaturqꝫ ſuper illū fell. cubegi. ꝛ fell. ſabugi cuiuſqꝫ. ℥. a.
aque granatorū. ʒ. v. aloes epatici. ʒ. v. terrātur omnia diligē
ter. ꝛ ſi felles ſunt recētes liquefiant in eo: ꝛ ponatur in vaſe:
ꝛ qū opus fuerit vtatur. Et hec cōfectio bardinalius clarifi-
cat ꝛ confortat oculos. ℞. tucie indice ꝛ cadimie auri: athe-
medri cuiuſqꝫ partes equales: cōgregentur diligenter trita ꝛ
cōdiantur cū aqua emblici: ꝛ ſemac ꝛ heſerem. ꝛ marçemuſi.
Dehinc proijciatur ſuper ſingulas. ʒ. v. huius medicaminis
muſci: cāphore cuiuſqꝫ grani penſum: ꝛ collirientur eo oculi
ſuauiter. Colliriatio quoqꝫ pinguedinis aſpiduꝫ ꝛ comeſtio
carniū eoruꝫ cōfortat viſum. Confortat etiam mergi hoiem
in aqua frigida ꝛ apire oculos in ea diutius dat eniꝫ oculis
plurimū lumen. Si autē augeas lectionem librorum additur
viſui virtus. Accidit aūt viſui debilitas ex acuto morbo
qui factus eſt capiti: aut cauſa multuꝫ ſpuendi ſanguinē: aut
cauſa vomitus: aut clamoris magni. Et ē cū ſuppreſſiōe ocu
loꝝ: minuiturqꝫ quod fluit ab oculis ꝛ naſo: creſcitqꝫ i fame
ꝛ labore eſtatis: ꝛ cū ſolutione ventris fit: ꝛ ad medicaminuꝫ
calidorū porrectionē. Hec cū videris accelerare optet humec
tationē cerebri illiniaſqꝫ corpus oleo viol. ꝛ nenufar. facto cū
ſemine cucurbitarū vt odoret illud ꝛ euacuet humorē acutuꝫ
a corpore cū aqua caſei ꝛ ſternutet cū aliquo eorū que dixi-
mus oleorū ꝛ lacte puelle ꝛ ſubleuabis huiuſmodi hominem
cibis humectātibus vt ptiſana. lactuca. cucurbita. ꝑſicis ami
gdalis recētibus ꝛ cibabis eū carnibus agnorū lactētium ꝛ
edorū lactētiū. ꝛ pedibus ꝛ ouis paratis cum eſpidabago: ꝛ
augebis cibos eius paulatim ꝛ rorabis ſuper caput ꝛ totum
corpus eius aquā in qua decocta ſit lactuca ordeū tūſū. viol.
ꝛ raſura cucurbite ceteraqꝫ que humectāt pones aliquando
in oculo lac puelle. Si autē acciderit ocul. gēd. aut ex ictu
aut ex clamore. calore. acceleres ſanguinē minuere illū a ce-
phalea vena. ēplaſtrūqꝫ fac oculo de acatia ꝛ bezazoramod
tharathito. diſtēperatis cum aqua mirti ꝛ appones ſtringeſ
qꝫ bene ꝛ prohibebis quidē huiuſmodi hoieꝫ a clamore ꝛ ſter
nutatione ꝛ tuſſi ꝛ minues cibū: iaceatqꝫ ſupinus. Si āt debi
litatur viſus ꝑꝑ clamorē ꝛ humiditatē coll. ia oculū cū henu-
do: aqua granatorū in qua ſit partibus ſingulis aque pars
vna mellis optimi collati ꝛ que ſint poſita ad ſolē diebꝰ. l. col-
lirietur quoqꝫ cū mirob. citrinis tritis cū aqua roſa. Si ve
ro acciderit illis prurigo ipluas illis aliquid aq̄ ſumac ꝛ ca-
taplaſma cū folijs dulbi decoctis in aceto. Si vero eſt debili
tas cā frigore ꝛ humiditate coll. ientur cū cinamomo ꝛ acoro
ꝛ cancro marino: ꝛ xilobalſamo ac fructu eiꝰ amigdal. pipe-
re. aqua ceparū ꝛ heſſe ꝛ iauſim. Si āt ē debilitas ab in-
tuitione ad ſolē. precipe dominū eius bibere vinū ꝛ dormire
diutius. Sed ꝛ ſi accidit palpebris poſt ſōnum aperiendi
difficultas: oꝫ frequētare balneū ꝛ īfuſionē aque calide ꝛ ol. i
ſuper caput: ꝛ tracta palpebras cū aq̄ calida ꝛ oleo de viol.

De regimine auriū.

Auribus vero cauendū ē
a grauibus vocibus vt ē tonitru
um ꝛ acutis tremoribus. ꝛ neqꝫ in foraminibus auditus ca-
dat lapill. aut aliud quid. vidi enim in aure cuius ceciderat
carice granū grauatuſqꝫ eſt auditus eius nec egreſſū eſt aliꝗ
medicamine. Caueant etiam ne quid reptilium ingrediatur
aſſueſcāt mūdare que colligitur fecē in meatibus organi pur
gando aures aut virgula īnuoluta bōbace poſtꝙ ipletū fue-
rit aut vri parū olei viol. Si āt in ea ſentiatur vētoſitas
groſſa inclinetur ſuper aquā bullientē in qua ſit nepita cum
aceto ꝛ ipleaꝛ illi oleo merçemuſi ꝛ oleo ſiſami. Obſeruāt
aūt auditū a fluxu materiarū implere in aurē ſiaphū ema-
tice menuthe fricate ad ſaxū vel ad cotē cū pauco aceto tēpe
rata quaqꝫ ſeptimana ſemel. Idē facit eſaçū diſtēperatū cuꝫ
aqua roſ. ꝛ aſſeaſū ſūptū cū memithe ꝛ ſpica ꝛ vino confor-
tat aurē mirifice. Si vero in aliquo tēpore ſentiātur in ea do
lor. ꝛ mors ꝛ iplnatur illi aliquid olei roſati cū aqua heſeren
aut aqua roſata aut aceto vini vel lactis puelle. Si autē
acciderit illi ſanguis fluxus aut vulnera īpluc illi aſſiarū al-
bum diſtemperatum cum aqua roſa. aut oleo roſato. ꝛ lacte
puelle: ꝛ ſi diſtemperaueris trociſcos qui dicuntur adriani
cum aqua roſa. aut oleo roſa. proderit illi magnifice ꝛ ma-
nifeſte. Eſt hec confectio eorū. Sume galle ꝑtē quā vis: rau-
ēdi ſteneri cuiuſqꝫ dimidiā partē: aloes collocāti. zati. croci
oriētalis cuiuſqꝫ quartā partē tere omnia diligenter ꝛ diſtē-
pera cū vino ꝛ aqua coctanorū ꝛ fac trociſcos vtariſqꝫ cum
opus fuerit. Si āt in aure grauitas ſentitur bibat pill. as hie
re ꝛ impleatur illi merzemuſū cū oleo ſiſami ꝛ oleo ſugilis.

De regimine dentiũ. Dẽtes quoqꝫ obseruare oꝫ ⁊ cauere ne superueniãt ill' egri
tudines vt ne frãgãtur nõ masticãdo aliqd solidũ nec aliqd
glutinosũ a putrefactione: aut minuẽdo dulciũ appositionẽ:
vt sunt dactili ⁊ natafũ: potusqꝫ aque frigide statim post illa.
Caueãt quoqꝫ lac ⁊ pũgitiua ⁊ assiduitatẽ vomitus ⁊ laua
tionẽ post vomituꝫ cũ vino ⁊ squingibin. Sic quoqꝫ post co
mestionẽ lactis ⁊ vsũ curatiõis post prãdiũ. Caueãt ẽt stupo
rẽ gingiuarũ ⁊ vitẽt ea que plene sunt acerbitatis. Si autem
stupor hic cõtigerit accipiãt portulacã ⁊ sal aspersũ. Caueãt
quoqꝫ vitãdũ potũ aque cũ niue statim post prãdiũ calidum
natura: fugiatqꝫ aduẽtũ putrefactionis curatione tẽperata si
ne excessione his que eliminãt vt ẽ farina ordei cõbusti ⁊ se
tbigo cõbusti ⁊ spuma maris ⁊ fracturis catiuorũ vitrorum
separatim ⁊ coniũctim ⁊ que cõfortãt dẽtes ⁊ gingiuas ⁊ cõ
diãt anhelitũ. Curatio tẽperata cũ ligno in quo ẽ amaritu
do ⁊ põticitas ⁊ cũ sabado ⁊ squinãto ⁊ sebebab rubeo. opor
tet tamẽ nõ multiplicari vsũ curationis. Vlcerat enim gingi
uas ⁊ corrũpit eas ⁊ minuit ⁊ titillationẽ dẽtiũ inducit ac cõ
cutit: sed dẽtes fricare cũ testa aspera ⁊ cũ dẽtifricio eliman
ti. si vis mũdare ⁊ albos facere dẽtes. Est hec cõfectio denti
fricij clarificãs dẽtes ⁊ bonũ facit anhelitũ ⁊ cõfortat gingi
uas. Sumatur sub farine ordei cũ vino cõbuste. ʒ. k. salis an
draꝫ triti cũ melle pastati ⁊ cõbusti. ʒ. c. sibiaca cõbusti. ʒ. e. cã
cri marini. rosarũ cuiusqꝫ. ʒ. d. quarezinazigi. ʒ. b. sebbi rubei
corticũ amithei siccarũ ⁊ auden. ⁊ calcai. ⁊ secti. cubebe. cuius
qꝫ. ʒ. e. terãtur oia diligenter recõdianturqꝫ in vase qum op⁹
fuerit sume. Aliud. Spume maris que zemazera dicit cu
iusqꝫ. ʒ. k. tabasir adhethari. rosarũ. fãzenegi sub cõbusti. sctti
vniuscuiusqꝫ. ʒ. b. carbonira canne. sal' cõis. ʒ. ij. terãtur oia di
ligenter ⁊ pastẽtur cũ melle ⁊ cõburãtur in patella donec sic
centur dehinc terantur optime ⁊ superaddãtur cãphore. mu
sci. vniuscuiusqꝫ. ʒ. quaderas vtantur hec qum indigẽt: prode
rit eni. Medicamẽ anhelitũ iocũdat vtere sabado. gariof. ⁊
sadegbo. ⁊ xiloaloe recẽti. cubebe cũ granatis insimul cõtri
tis diligẽter prosunt eni. Aliud quod expellit odorẽ ceparum
allei ac similiũ: quorũ odor culpatur: mastica quesferã humi
dã ⁊ sedabũ ⁊ fauthenegbũ aquaticuꝫ. cortices attenegi ⁊ fo
lia eius misce cũ vino ribano. Hoc aũt prohibet casum den
tiũ. Curatio cũ cazinãzago ⁊ sebbe ⁊ gelnaro. rosa. sandalo
⁊ similibus.

De regimine catarri fluentis ad pectus. Cui vero descenderit materie a capi
te ad pectus multe: oꝫ assuescere semẽ papaueris parati cuꝫ
medicaminibus ⁊ dyacodion que fiunt catarris. ⁊ si materia
quidẽ ẽ acuta detur illis siro. papaueris simplicis ⁊ gargari
zet aquã rosã ⁊ concipiat in naribus vaporẽ furfuris ⁊ ace
ti quꝫ proiecti in ea fuerint super ignẽ positorũ. Si vero ẽ
materia phlegmatica ãhelitu accipiat vapores xiloaloes cru
di ⁊ auid odoret eorũ sunizũ frixũ. ⁊ odores sandarasi: pro
dest eni ⁊ accipiat iaucũ papaueris tẽperatũ cũ melle ⁊ mẽri
boch. thegbo. ac similia. vtilia enim sunt.

De regimine stomachi ad quẽ descẽdũt catar ri. Quum aũt descẽdũt a cerebro
capiteqꝫ superflua ad stomachũ cholica ⁊ cõplexio eius sto
maci calida ẽ natura: oꝫ arcere hũc fluxũ. detur ergo ili parꝫ
cibi nec sustineat vsqꝫ famẽ. cõtrahit eni copiã cholere sit qđ
dabit illi refrigerãs esca: vt est succus ordei cuꝫ aqua frigida
aut aqua granatorũ muzorum: carnes auium parate cũ aq̃
heserẽ aut succo granatorũ: aut aq̃ sumach. oꝫ quoqꝫ euacu
are choleram que fluit in stomachuꝫ vomitu ⁊ laxatiuo edu
cente choleram rubeaꝫ vt ẽ decoctio absintij ⁊ aqua mirob.
citrinorum ⁊ tamarindi acuto cũ hiera picra. Accipiat vno
quoqꝫ mense bis aut ter: cataplasma stomachũ emplastro i
quo sint rose. sandalũ. acacia. ramec distẽperatũ cũ succo co
ctanorum ⁊ aqua thalae ⁊ aqua mirti viridis. Liniat̃ oleo
coctanorum ⁊ rosa. maxime si tẽpus fuerit estiuũ. Hieme aũt
oꝫ addi huic regimini quedã calefaciẽtia. s. vt liniatur oleis
regatur emplastris refrigerantibus ⁊ calefacientibus vt fiat
temperantia. Quum autẽ descẽdit a capite humor phleg
maticus ⁊ stomachus frigidus ẽ. oꝫ in huiusmõi regimie vti
calefaciẽti. s. vt detur tali electuariũ ambre ⁊ piperis ac çinçi
beris conditi. ⁊ medicamẽ musci ⁊ hiera facta cũ melle: ⁊ sit
prandiũ ei⁹ calaia sicca frixaqꝫ tẽperata cũ pipere. cinamo.
galenga. caruiqꝫ. Detur ẽt illi natason tempatum cũ melle ⁊
heblitel hadera ⁊ hotami ⁊ in quo ĩplicitum sit parũ çinçibe
ris. Propinetur vinũ merũ ĩ moderata quãtitate. vinũ quo
qꝫ vuarum passarũ lotarũ factum cum hasaba ⁊ gendicõe
prodest huiusmodi: ⁊ misaisano si bibatur ex eo parũ tẽpera
tum cũ vino ribano prodest. Vngatur caput oleo narcisci ⁊
sisami ⁊ squirci. Sic etiã inungatur stomachus: ⁊ emplastra
apponãtur que recipiunt laudanuꝫ. sethum ⁊ muscata nux:
gariofil'. vniuscuiusqꝫ. ʒ. j. aloes epati. ʒ. iij. absinthij greci. ʒ. b
terantur oia subtilissime ⁊ liquefacias. cere rubee. ʒ. b. cũ ol'o
nardino aut zenbeçi. ʒ. j. ⁊ proijcias desuper pigmenta ⁊ fiat
vnguentuꝫ ⁊ dispergatur super pãnũ: emplastriçetur eo sto
machus emplastriçetur quoqꝫ cuꝫ ceroto calefaciẽti. Cõ
fectio eius. ℞. olei çembaçi: olei suseni. cuiusqꝫ. ʒ. k. proijci
atur super hec. ʒ. e. cere rubee ⁊ liquefiat mittãtur ĩ mortario
⁊ terantur ⁊ proijciatur desuper aque nemani ⁊ aqua kaisi
mi ⁊ marcemusi aut fahus hi. aut fautenegi paulatiꝫ ⁊ moue
atur pistello sic vt misceatur ⁊ sit aliquãtulum spissuꝫ: intin
gatur in eo pãnus lineus ⁊ emplastriçetur cũ eo stomachus
Estatis autẽ tẽpore conuenit addi his aliqua refrigerantia
⁊ minui calefaciẽtia. Si autẽ sit autũn⁹ vtat̃ his mõ tẽpato
Quando autẽ est frigida stomaci cõplexio ⁊ a capite ad ipꝫ
humor fluit calidus: aut est calida. ⁊ qđ ad ipm fluit humor
est frigidus: oꝫ vt regat̃ h⁹modi tempato inter calidũ ⁊ frigi
dũ regie: augeãturqꝫ calefaciẽtia hieme ⁊ refrigerãtia estate
atqꝫ h due cerebri atqꝫ stõaci hitudies ceteris deteriores: oio
autem male si natura sicca ẽ: que nec facile laxatur nec faci
lis est eis vomitus. Si ergo fuerit natura stomaci calida ca
pitis aũt frigida: descẽdatqꝫ ab eo phlegma ad stomachum
huiusmodi opꝫ dari: amputans quidẽ phlegma sine calefa
ctione: vt est squingibin: vtaturqꝫ vomitu per squingibin ⁊
aquã calidã ⁊ sal cõmune: detur ei squingibiu mell' cũ nuba:
paritérqꝫ ⁊ quedã mere sanat que minime calefaciunt vt est
hec cõfectio. Sumatur anisi seminis feniculi infusoruꝫ ĩ ace
to vini duobus dieb⁹ ⁊ nocte frixẽturqꝫ leuiter: mastici vni⁹
cuiusqꝫ. ʒ. b. xiloaloes spodij. sãdali albi. mẽte sicc. foliorũ ro
sarum vnius cuiusqꝫ. ʒ. c. sabaõ chacale. cubebe. vniuscuius
qꝫ. ʒ. a. cãphore. ʒ. s. terrãtur omnia diligenter ⁊ cribrẽtur cũ
pãno subtili: pastenturqꝫ cũ melle despũato. Quando aũt tẽ
perata est stomaci cõplexio ⁊ a capite huiusmõi phlegma de
fluit: oportet dari huiusmodi mereseum cimini. Si vero
simul cũ hoc inclinetur natura ad siccitatẽ: oꝫ duplicari hu
rac quod in hac est descriptione electuarij. Si vero cũ hoc in
clinetur ad molitiem oꝫ tãtuꝫ modo mediũ hurac quod scrip
tũ est apponi. Si vero sit stõs debilis comitat̃qꝫ hec subuer
sio ⁊ siccitas nature. oꝫ ĩperes domino eius vt prandio ante
ponat olera quedã elixa: conditaqꝫ aceto ⁊ muri oléo carui.
Sumatqꝫ post cibũ quod stomachũ confortat vt adiuuet ex
pulsionẽ stomaci: vt sunt coctana. pira. poma. ⁊ his similia.

De regimine sepe patientis tremorem cordis. Cui vero fuerit in cõsuetudĩe cor
dis percussio: hũc oꝫ cõsuescere pglebotomiã: vsũqꝫ siccoruꝫ
fructuum vt pomorũ ⁊ granatorumqꝫ. Emplicetur pectus
cũ sãdalo aqua. ro. cãphora. Cuius vero cor est debile ⁊ fri
gidum assuescat illũ pomorũ siropo optimo ⁊ nube cõstrin
gentis ⁊ nausam. prohibeas illũ semel sumere multum cibũ
⁊ potũ aque frigide cũ niue eiusqꝫ que frigidissima est. Ca
ueat etiã ĩtueri oia que timet ⁊ quibus tristatur. Qui eni hui⁹
modi est habitudinis nõnũq̃ his moritur de causis repente.

De regimine epatis. Et cui in epate oppilatio est: ⁊ sentit in eo extẽsionem aliq̃
tiens ⁊ grauitatẽ: oꝫ vtãtur cũ his que oppilationem appiũt
fercula: ⁊ radices ⁊ semina ⁊ puluerés factos de cimino. satu
reia. cardamomo. ⁊ dauco. semineqꝫ apij. ⁊ aniso ac fautene
go. ⁊ meresenũ cimini. Prodest hac in parte diminutio pran
dij: ⁊ subtilitas eius: prohiberiqꝫ a cibis grossis. ⁊ a potu dul
cium ⁊ grossiorum. Cuius vero stomachus aut epar parui
sunt natura opꝫ ei dare cibũ non semel. sed bis: aut ter vt de
scendat primũ cibus: nec sit mult⁹ ĩ stomacho: nõ eiꝫ cõcipit
illum: sintqꝫ cibi tẽperati cite digestionis.

De regimine renum lapides generantiuꝫ. Sꝫ ⁊ cuius renes generant lapides
⁊ corpus eius gracile: oꝫ regere huiusmõi regimie medio in
ter grossum ⁊ subtile: vt est ordeũ cum cortice: pisces lapido
si. carnes galline ⁊ pulli. perdices. turdi: lac quoqꝫ asine con
fert illi. Si vero est cũ generatiõe lapidũ crossi corporis:
vtatur regimine subtili vt sunt tauenichi pulli ⁊ mesaura fa
cta de atriplice. spinachijs: bibat medulã semis melõis ⁊ cu
cumeris. iulab ⁊ squingibin.

De regimine testiculorũ. Et cuius testiculi ca lide sunt cõplexionis multuꝫ ge
nerantes sperma in tãtũ vt sepius coitũ requirãt: ⁊ euacuati
spermate eneruãtur mẽbra eius. Imbecilis fit stomachus ⁊
accidit illi defectio animi. Hunc oꝫ a coitu arceri ⁊ cauere ci

bo ſperma generāte. Vtatur regimine appetitum coitus minuente. aſſiduitate. ſ. fortis exercitij quo moueantur ſuperiora corporis mēbra amplius alijs: vt eſt ludus pile ſubleuatio ⁊ iactus lapidū. balneoqꝫ aque frigide: linias lumbos oleo roſ. ⁊ nenufare. coctanorū: dorſo quoqꝫ imponat opiū diſtēperatum cū aqua lactucarū ⁊ quaffare ⁊ aqua ſemperuiue. Emplaſtriçentur cū ſemine pſilij addito oleo ro. ⁊ ſan. ⁊ cāphora. ſtrigat ſuper coſtas pectinis laminas ſtagni. ſubſternantur illis folia ſengex. ſepti ⁊ folia rute. ⁊ lactucarū ⁊ roſ. Comedāt ſebedeneg. propineť qꝫ illis queffare. ſemē lactucarum ac portulace equis ꝑtibus trita. Porro ſi in huiuſmodi hominis corpore cōgregatū ē ſperma malū: ledaturqꝫ eo: vtaturqꝫ coitu: nec amplius ꝙ ſemel: regaturqꝫ eo die cibis bonum generātibus ſanguinē aut humorem bonū: vt eſt caro agnorū ⁊ edoꝝ trita cū ſqueffare ⁊ cinamomo: roretur qꝫ ſuper eam vini ſapidi ⁊ boni odoris. Vltimo vero die vtať coitu priuſ ꝙ dormiat: mane facto fricet totū corpus cū mātergijs donec rubeant membra: ⁊ liniatur oleo viol. linitiōe temperata. Expectet paululū ⁊ accipiat panē infuſum vino bene mixto. Jam tunc vtatur exercitio pauco: reuerſuſqꝫ ad cibum comedat obſeruata mediocritate.

De regimine habentiū paruaꝫ matricē. Mulieres quoqꝫ quaruꝫ parue matrices ſunt oꝫ arceas a coitu ne forte cōcipiant. Si eīm in tali matrice generetur fetus nō eſt ei locus. nec ſufficit illi matrix. aut eīm tātū tēditur vt exꝓmantur vene ⁊ arterie: vnde prohibeť igrediens aer anhelitui peruenire ad membra: peritqꝫ mulier: aut accidit illi tempore partus dolor ⁊ difficultas: eo ꝙ ſtricta eſt matrix quare perit mulier: fetꝰ eīm exire nō poteſt arctatꝰ anguſtia matricis. Quare ſi nupſerit huiꝰmodi caueat ſpermatis caſum ī matricē.

De regimine debilitatis neruoruꝫ. Porro cuiꝰ nerui imbecilles ſunt regas illum calidis ⁊ ſiccātibus: prohibens illum a vino tā mero ꝙ forti ⁊ copia coitus acerbiſqꝫ magis aut pomis: lacte acro ⁊ abūdātia balneandi ſtationeqꝫ in locis frigidis. hec eni omnia mala ⁊ fouentia eneruationem.

De regimine ſepe incurrētiuꝫ iūcturarū dolorem. Quē vero dolor iūcturarū frequentat ⁊ nos iā diximus in libro noſtro. Qm̄ hec paſſio amplius eſt ex debilitate naturali iūcturarū atqꝫ ex repletione: aut fit ex vſu multorū ciborū potuūqꝫ: maxime a groſſis cibis cū requie. balnei dimiſſione ⁊ vſu quotidiano coitꝰ poſt prādiū. Queꝫ ergo cōſueuit huiuſmodi paſſio. debet cauere oīa que diximus que quidē poterit: ⁊ vt continens ſit in cibis tēperatis: laudabiliuꝫ chimorū faciliſqꝫ digeſtionis: vtatur fricatione ⁊ exercitio mediocri ante prādium cauens ab eis poſt: nec vero fatiget mēbrū egrotuꝫ. balneetur poſt exercitiū ⁊ ante prandiū: preueniat tēpus quo ſolet illi paſſio fieri euacuatione humoris a quo fit. ſāguis minutiōe ſi quideꝫ paſſio ſanguinea eſt. Aut aqua lebelacli: aut decoctione fructuuꝫ ſi cholerica: aut pill. aureliā. ⁊ ſutharcghi ſi fuerit phlegmatica aut decoctione epithi: ſi quidē moleſtatur melācolia. Quod qū feceris oꝫ vti emplaſtris: ⁊ cathaplaſmatibus que cōfortāt mēbrū vt prohibeatur ſuſcipere materias ad ipſū defluentes repll'atqꝫ a ſe: ſicquoqꝫ oꝫ fieri in oībus mēbris imbecillibus que ſuſcipiunt materias influentes. Si eni hoc feceris ⁊ diligentiā cautionis exhibueris nō generabūtur alique paſſiones corporis in mēbris debl'ibus. Nos aūt dicemus oīa que neceſſaria ſunt in regimine huius paſſionis ⁊ aliarū: qū de curatione morborū tractabimꝰ. Scias vero qm̄ nos egreſſi ſumus in hoc caplo a terminis moleſtiarū naturalium ad eas que ſunt extra naturā: vt ſit ſermo noſter in cuſtodia ſanitatis mēbrorū plenus: ⁊ nō iminutus qū ſit hoc cōpetens intētioni noſtre ⁊ nō a lōge. Quia ergo diximus regimē ſanitatis corporū extra tēperātiā poſitoꝝ ⁊ cuſtodiā ſanitatis eorū cōdecēs eſt nos hic cōſequi regimē corporū que ſuā non poſſūt tueri ſanitatē: ipedientibus quibuſuis officijs.

Capitulū. 18m. de regimine corporis quod nō pōt in eodeꝫ ſtatu ſuā cōſeruare cōplexionē: nec ad meliꝰ trāſmutare.

b **Ominum** ꝙ plures nequeūt ſuā ſanitateꝫ cuſtodire vel ſeruare: quia aut negotijs ipediuntur: aut qm̄ ipetuoſi ſunt appetitus quos oꝫ nō inherere vni tm̄ regimis ſpeciei. Si eni faciant: ⁊ cōpul'it eos quouis tēpore ad aliud regimē neceſſitas nocet ī preſētia. Quare expedit ill' alñ occupari ī are calo: alñ frōꝓris ſibi tpibꝰ: faciātqꝫ hoc ſibi cōſuetū: vt ſi qñ ipellerenť ad loca diuerſi aeris: ⁊ ad tēpora calida ⁊ frigida perferant ⁊ perſeuerent in eo: nec accidat illis leſio. Noui ipſe quoſdaꝫ qui a paruitate ſua balneo aque frigide pluribus tēporibus ipſoſmet aſſueuerūt quos ⁊ nutrices dū lactarēt aqua frigida lauabāt nō operiētes capita eorū ⁊ in hoc creuerunt. Nec vero operiebāt capita hieme eratqꝫ eis ſatis camiſia nec ledebātur. Eſtate vero quātū eēnt patiētes ſolis ⁊ caloris: nō eſt dicere neceſſe. Sic ergo oꝫ eos facere quibus nō ē potētia ad cuſtodiā ſanitatis ſue nō vitare calorē: ſed nec frigus vt iſueſcant. Exercitiū vero oīo nō negligat eius ſpēi quā cōſueuit ſicut ante dictū ē. Exercitiū eni eſt firmior colūna cuſtodie ſanitatis ē quꝫ ſit eorū que diſſoluūt ſuperflua ⁊ adiuuāt digeſtionē. Alia que conferat vt alijs locis noſtri libri diximus. Balneētur poſt exercitiū: expedit eni vt diximus ante prādium nec oꝫ negligere. Cibos qui huiuſmodi ē cōſueſcat potūqꝫ ſimiliter mixtū calida. ſ. ⁊ frigida. hūida ⁊ ſicca comedēs. groſſa quoqꝫ ⁊ ſubtilia. dulcia ⁊ acerba. pōtica ⁊ ſalſa. aquā frigidā ⁊ que nō: variēt quoqꝫ vina ſepe eodē tēpore: ſepe diuerſis: maximeqꝫ cuius vita in peregrinatione ē ⁊ trāſitu ad magnas regiones: expedit tamē poſtponat cibos preferēdos differat quos equū ē ſubſequi: variēt quoqꝫ tēpora refectiōis nō certo cōgruoqꝫ tēpore prādētes: fit eni ſepe vt negotia amputent illis refectionū tēpore quo ē corpus ſumt ⁊ fit illis leſio: ſed nec prodeſt imorari illos in vno cibo: vnoue regimie maximeqꝫ in cibis malorū chimorū: generāt eni morbos ex natura humoris que illos ē generare oīo: aut ſi ſit corpus paratū euētui egritudini illius. Cū deniqꝫ in cuius mēbris ē aliqua moleſtia oꝫ cibū cauere potūqꝫ qui huiuſmōi ē nature vt obſeruari ab eo opus ſit ꝑꝑ eā moleſtiā que auget eā: vt ſiqs dolorē capitis timeat expedit vt obſeruet a cibis vaporantibus: qualia ſunt nuces. ficus. allea cepa. ſic ⁊ in oībus paſſionibus oꝫ formidātē cauere cibos illos generātes: quēadmodū alias dicemus. Siquādo ergo ipellitur aliqd ſūptū ciborum nocētiū in parte ea que amplior in eo ē: oꝫ vt admiſceat qd repellat malū eorū: aut ſubſequenter ſumat ſicut diximꝰ in tractatu de cibis. Sōni ēt tpa vtile ē his varia facere ne ſit illi in tpe quouis cōſuetudo. fortaſſis eni indigēt eo tēpore vſu vigiliarū ⁊ ledentur ab eis. Coitus qꝫ caueant abūdantiā huiuſmōi corpa niſi cuius cōplexio naturaliter calida ē ⁊ humida. ⁊ ſi cuiuis noceat abſtinētia eius. Oꝫ quoqꝫ eos aſſueſcere ſeipſos medicaminibus laxatiuis ⁊ vſui vomitus ⁊ phlebotomie ⁊ alijs ſimilibus que purgāt corpora eoꝝ maximeqꝫ in quatuor anni tēporibus ſicut alias oſtendimꝰ nec negligāt illud. In huiuſmōi aūt hoīuꝫ corporibus cōgregātur ſuperfluitates multe ꝑꝑ malū regimē eorū: niſi quis eſt multi curſus laboris exercitij fortis. Sepe eteni ſufficit hoc illis ad emūdationē corporis ⁊ nō egēt catartico aut phlebotomia ⁊ alijs.

Capitulū. 19m. de regimine corporū debiliū: ⁊ prio de regimine pregnātiū.

i **Nfantium** ſenū ⁊ ab infirmitate conualeſcentiū corpa neceſſe hūt regimine proprio ad cuſtodiā ſanitatis eorū ꝑꝑ quod debilis ē virtus eorū. Infantes quidē ⁊ ſenes naturaliter debiles ſunt ꝑꝑ debilitatē caloris naturalis: vnde ⁊ ſūt ꝓximi fallacie generationis morborū: ideoqꝫ egent proprie regimine fido ad cuſtodiā ſanitatis eorū. Corpora aūt ſurgentiū ab infirmitate: quoniā eorū ſanguis ē paucus vnde ⁊ ipſa debilia ſunt: opus habent ipſa quoqꝫ regimine qd ſubleuet ea ⁊ augeat que qum ita ſint ex neceſſitate egēt regimie ꝓprio ad ſue ſanitatis tutelā. Quare nos in hoc loco eorum regimē ponemus incipiētes a regimine corporū infantiū ⁊ primū de pregnātibus. Dicimus ergo huiuſmodi oꝫ eē regimē in his. Quꝫ mulieris mēſtrua tolluntur: accidit illi multorū appetitus incertus ⁊ ſubuerſio: ſputa quoqꝫ ⁊ vomitus dolor quoqꝫ i ore ſtomaci ⁊ paucitas appetitus. Dabis ei ſirop. pomorū cōditū cū xiloaloes. ⁊ ſeco ⁊ nucibus cōditis ⁊ nuben cōditā: ſirop. quoqꝫ xiloaloes. lābāt quoqꝫ xiloaloe recētē ⁊ maſticē: odorēt ea que iocūde redolent. Cibi eius ſint pulli gallinarū: carnes eduline parate cū aqua granatorū ⁊ heſeren. ⁊ mēta ⁊ thacane: ſequātur poma granata coctana. pira. non tamē multa comedat: reficiatur in die ter paulatim ne forte grauetur ſtomachus: parū detur ei vini ribini tēperati. Arceatur ab amaris ⁊ pūgētibus cibiſqꝫ qui mēſtruis imperāt: vt cicere. faſeolis rubeis. ruta. apio. feniculo. bulbe folijs ⁊ ſeminis andachoce. Caueatur quoqꝫ a permultū dulcibus. ⁊ ſi appetitus minutus ē des illis ſirop. pomoꝝ muzorū ⁊ nubā proprie. ligāt xiloaloe. Suggere quoqꝫ muza granatoruꝫ cōfortāt appetitū ſi ſit diminutio eius propter calorē. Si vero accidat illi mala digeſtio da ei hoc ſefuſuꝫ. confortat enim ſtomachum eius: ⁊ bonam facit digeſtionem ciborum. expel

sit ventositatem ⁊ malos sedat appetitus ⁊ calorem bonum red
dit. Et hec est eius confectio. Sumatur cimini carmanici.
carui. seminis apij uniuscuiusqꝫ ʒ. iij. nanachie qndari mas
culi cuiusqꝫ. ʒ. a. s. zerabad. vigi. cuiusqꝫ. ʒ. b. maloꝝ granato
rum. ʒ. e. terrantur omnia diligenter: ⁊ vtaris qñ opus fuerit
sesusum põdus. ʒ. b. Si aũt indiguerit pregnãs aliquo tẽpo
re sanguinẽ minui aut catartico purgari propter aliquã pas
sionũ nõ oꝫ accelerare in primordijs donec sit. iiij. mẽsiũ pre
gnãs facie sqꝫ hoc quinto mẽse ⁊ sexto ac septimo: caueбisqꝫ
hec idẽ octauo ⁊ nono. In primis nãqꝫ quatuor mẽsibus est
in ea fetus debilis ⁊ opus est illi cibo: at vero minutio minuit
cibum vnde ⁊ moritur fetus. Octauo quoqꝫ ⁊ nono crescit fe
tus: ⁊ eget cibo maiori. Inde si euacuetur mulier minuitur ci
bus fetus nec remanet viuus. Si ergo ipulerit necessitas ad
minutionẽ his tẽporibus timeturqꝫ de morte mulieris si dif
feratur non cures fetũ: sitqꝫ tibi carior genetrix illo. Accidit
autẽ sepe pregnantibus inflationes pedũ eorũ. Quare oꝫ de
coqui sebetõ cũ aceto ⁊ intingas in eo lanaꝫ: applicatamqꝫ
pedibus stringe: ⁊ tama chimolee si distẽperetur cũ aceto ⁊
cathaplasmetur eo pes proderit. Qñ aũt partus proximus
fiet liniet dorsũ mulieris queqꝫ sub vẽtre sunt. oleo viol. ⁊ olo
quebiri simul cõpactis linitione subtili. Roreturqꝫ super hec
aqua calida tẽperati caloris in balneo. aut sedeat in concha
aque tẽperati caloris. sorbeant iura pinguia carnis. condita
cũ espidabago: aut adipe galline: deturqꝫ ei cãbisũ ⁊ similia
cũ zaccara ⁊ oleo amigdalino ⁊ sisamo recenti. Si autem
euenit ptus ⁊ presens est emissio: liniãtur queqꝫ sub vẽtre sũt
⁊ ilia ⁊ dorsum oleo squeiri tepido ⁊ modo deambulet: mõ
sedeat super scãnũ. Qñ dolor creuerit oꝫ vt includat spꝫ suũ
⁊ ipellat ad interiora: ⁊ inferius ⁊ arceat spm sedeatqꝫ susce
ptura post tergũ eius: ducẽs manꝰ suas super vterũ eiꝰ iliaqꝫ
ad inferiora. Si aũt moratur effusio: sorbeat ius espidabagi
de carne agni pinguis aut adipe galline. Quod si partus dif
ficilis fit detur muscata ramesie. ʒ. i. cum aqua bulbe decocta.
aut sũme nidũ hirũdinis teras illũ in aqua: quã collataꝫ da
ei bibere. Si vero difficilimus ptus fit ⁊ timetur ei: da pa
tienti aquã bulbe decoctã cũ melle ⁊ oleo amigdalino. ⁊ oleo
sisami. paulatim aũt sorbeãt aquã fasceloꝝ rubeoꝝ decoctã
cũ habebelo ⁊ mlle. Desqꝫ ei mescata remissa ⁊ de diamarte
. ʒ. ⁊ sequebinei distẽperati cũ aqua faseoli: ⁊ aquã ciceris ni
gri. Aut aquã lupinorũ decoctam cũ lebaba: ⁊ dabis gallie.
ʒ. s. vsqꝫ dimidium exagium. distẽperatũ cũ vino veteri. Cõ
seruabisqꝫ virtutẽ eius cum aqua carnis a vino ⁊ iocũdis ⁊
vaporibus. Qñ vero pepit si remãserit secũdina: oꝫ ꝓuoces
mulieri sternutationẽ imissione ligni carte naribus: aut cum
cõdiso. Et si ceciderit equũ ẽ: sin decoqꝫ abheelã cũ helba ⁊
propina illi aquã eius vsqꝫ. ℥. b. cũ dimidia. ʒ. squigibin ⁊. s.
obolo castorei ⁊. ʒ. s. qñne: aut vaporabis eã cũ mirra. ⁊ quẽ
na. s. vt ponas aromatica sup carbones sub scãno perforato
sedeatqꝫ mulr dsup egredietur etenim secundina. Si au
tẽ mortuus fuerit fetus vtere medicamibus assignatis edu
ctioni secundine concluse. Si autẽ abundauerint reliquie ptꝰ
intrñ vt dissoluatur virtus vtere medicaminibus assignatis
his qui sãguis fluxũ patiuntur. Si vero nõ purgat mlr a sã
guine ptus: curabis medicaminibus in ore mẽstruorũ sicut
dicemus in medela morboruꝫ. nec negligatur hoc: mora reiꝫ
eius adducit egritudines pessimas.

Capitulũ. 20. de regimine infantium.

Infans statim qñ natus est oꝫ puluerizari su
per eũ sal ⁊ rosas tritas cũ ꝯfortetur
cutis eius in obuiã aeris: qum sit cutis ifantis pluri
me humiditatis. Tũc fricetur os digitis cũ melle: suggantur
aures eius fortiter. ⁊ cibetur duobus diebus zaccara optime
trita cũ oleo sisami: ⁊ liniantur mẽbra eius mane ⁊ vespere:
⁊ extendat mẽbra. duplicet iuncturas manuũ ⁊ pedũ: ponẽs
in iuncturis mirtuꝫ ⁊ rosas tritas: sicqꝫ inter crura tunc extẽ
dat manus eius: ⁊ pedes religent qꝫ fortiter. Et si caput eius
est longũ aut est ei acumẽ magnũ a posteriori parte põat sub
eo corpus durum: aut lignũ aut marmor: aut speculum iuolu
tum ne forte ledat: ⁊ liget frontẽ eius panno ⁊ stringat aliqꝫ
tulũ paulatiꝫ. Lauetqꝫ cũ aqua tepida dulci: in qua decocta
sit mirtus ⁊ ros. semel in duobus aut tribus diebus: suggat
aures eius tẽpore quo lauat vt egrediatur aqua ab eis: ope
riatur vultus eius ⁊ dormiat: ad quod vtatur cõmotione sub
tili ⁊ tenui: cõtinẽs illum dulcibus modis: delectatur eniꝫ to
nis suauibus ⁊ consonantibus sicut ⁊ qui perfecti sunt: qum
sit homo compositus ex motus ⁊ comcentus consonantia.
Sedatur eniꝫ siquis est in eo paruus dolor: somnnũ prouo
cat: nec vero dormiat in loco claro: visus nanqꝫ ifantis debi
lis est ⁊ lumen eius spergit lux: congregantqꝫ tenebre ⁊ con
fortãt visuꝫ: ⁊ si natus masculus ẽ liniatur fortiter donec cõ
pleantur quatuor mẽses: liniatio nãqꝫ multa solidat mẽbra
⁊ cõfortat ea: virqꝫ magis hoc indiget qꝫ femina. Si vero ẽ
femina liniatur oleo viol. linitiõe molli spatio mensium duo
rum: ⁊ tunc amputetur. Linitio eteiꝫ pauca humectat corpꝰ
multa vero ⁊ fortis siccat ⁊ mulier magis idiget humectatio
ne. Oꝫ aũt inspiciatur infans si fleat ⁊ inquiratur quid il
li obest: subito vt cõceptu ⁊ cautela eius que cõsueuit nutrire
infantes. Infans eim minime flet. nisi ledatur: quꝫ nõ sit illi
conquerẽdi potentia. Et lesio que accidit infanti aut deforis
est aut intus. Deforis autẽ cã caloris ⁊ frigoris ⁊ muscarum
⁊ pulicũ ⁊ similia: quã quidem causaꝫ oꝫ depelli ab eo. Ab in
tus autẽ cã famis. sitis. more vrine ⁊ egestionis. ⁊ cã doloris
alicuius mẽbri. Fames quidẽ ⁊ sitis pellantur assuefactione
mollis cibi: ⁊ aqua quideꝫ propinatur illi. Mora vero vrine
dabis ei medullã semis melonis cũ iuleb: dabisqꝫ nutrici eiꝰ
hec eadem. rorabisqꝫ super caput eius aquã calidaꝫ ⁊ linies
oleo qri ⁊ çenbaçi. Si vero moratur natura oꝫ facias as
siaf de fimo muris: aut parũ thechem. i. alr tegebin: aut de vir
gulis capparis facti cũ camach aut de nataso aut cathemia
⁊ sale: dabis etiã nutrici olera mollientia vẽtrem cõdita cuꝫ
oleo oliue ⁊ muri aceto: prunis. ficubus siccis ⁊ cũ medulla
cartami. Qꝫ si accidat infanti dolor aliquo i corporis mem
bro: consideres que sit ⁊ qualis passio: curabisqꝫ contrarijs.

De egritudinibus accidentibus infantibus.

Accidunt autem
infantibus proprie illis passiões ⁊ morbi quos meminit hy
pocras in liᵒ aphorismorũ dicẽs Paruis qdem nouiternatis
accidunt oris vlcerationes. vomitus. tusses. vigilie. timores.
vmbilici apostemata. auriũ humiditates. Qum vero proxi
mum sit tẽpus dentes producẽdi fit apostema ⁊ pruritus gi
giuarum. febres. spasmi. diarie. maxieqꝫ producẽtibus iã dẽ
tes. Aliquotiens vero inflatur gula: sequitur qꝫ eos prurigo
aurium. obtalmia ⁊ spasmus plenis corpore pueris accidit
⁊ cuius venter durus est. Quare expedit iuestigari has pas
siones ⁊ morbos ⁊ molliri amputationeꝫ eorum.

De vlceratione oris.

Commodum est
his linire linguã
mardasenege ⁊ espidabago distemperatis cum oleo rosato
⁊ cera: si ampliori eges adde aliquid camphore aut sumac
⁊ rosas ⁊ quessaram siccam. ⁊ crocum orientalem. teres
omnia diligenter ⁊ distẽperabis cũ cera liquefacta i oleo ro.
⁊ cathaplasmabis liguã. Aliud corticũ coriãdri ⁊ gallas tri
tas diligenter misce cũ melle ⁊ linies his loca ⁊ arctabis nu
tricẽ dabisqꝫ illi badesiã ⁊ beresemiã simulqꝫ intubam. lactu
cas. aquasusũ. portulacã ⁊ carsacocũ cũ aceto. Si aũt sũt
vlcerationes multũ albe: oꝫ te sumere. rosarũ. galle ⁊ tarsaqꝫ
equales partes ⁊ linies his linguam ⁊ collũ. Si autẽ fue
rint nigre ⁊ quasi cõbuste pessime sũt ⁊ mortales: tunc opor
tebit sumere hasnebel thaba leb ⁊ aquã queffare ⁊ ceram liqꝫ
factã cũ adipe ⁊ tãdin teres in mortario donec perficiatur ⁊
inunges his linguã. Si ãt in gingiuis ⁊ lingua supersint
macule ⁊ vlcera: linies cũ puluere cineris piscis salsi.

De cura vomitus infantiũ.

Qum aũt infãti vomi
tus accidit dabis ei aquã pomorũ syrorũ
cũ aliquãtula parte pistaceorũ exteriorũ ⁊ bullies mẽtã cum
aqua granatorũ ⁊ aqua ro. propinabis illis. Confectio. ℞.
nabane sicce. fautenegi sicci exteriorũ corticis. pistaceorũ eqꝫ
li pondere teras: ⁊ propina illi cũ succo pomorũ muzorũ: em
plastrizes ẽt stomachũ eius cũ secco sandal. handa cruda. ⁊
caquia aqua rosa. Aliud proderit ẽt ad hoc si fuerit vo
mitus phlegmaticus vt sumãtur zarãdũ ⁊ fautenegũ ⁊ ali
quid zafrani propinetur ex eo patiẽti cũ aqua mente: absti
neatqꝫ nutrix a cibis grossis ⁊ crapula multa sitqꝫ cibus eiꝰ
muza: ⁊ que parãtur cũ aqua romane ⁊ tamarindi.

De vigilijs ifantiũ.

Si ãt patiatur vigilias oꝫ
dari nutrici medullas lactucarũ ⁊
semen papaueris diligenter tritũ cũ zaccara ⁊ cabaho ⁊ ca
thaplẽtur caput cũ corticibus papaueris diligẽter tritis ⁊ di
stẽperatis cũ aqua lactucarũ propinabisqꝫ oleũ granorum
cucurbitaꝝ: dabis ẽt adhuc infanti aliquid corticũ papaue
ris cũ zaccara paulatim: miscebisqꝫ cibis eius papauer da
bisqꝫ infanti. Ad somnũ. opiũ distẽperatũ cũ melle a grano
vsqꝫ tria. Medicamẽ aliud. Sumatur fabe papaueris. qthi
re. opij. cuiusqꝫ ẽ. ʒ. a. zafrani. obol. a. distẽperetur cũ melle.

De cura tussis infantiũ.

Si infanti accidat tussis
cõmodũ ẽ vt des illi laucũ factũ de qtira
⁊ amigdalis ⁊ medulla granorũ coctanorũ distẽperatorum

cū melle taberzedi aut iulab. Si āt apparuerint cū hac macule humiditatis operiatur caput eius molle ꝛ inungat̄ sup linguā ei⁹ digito suauiter purgabit eni phlegma multū. Si vero cū his fit illi coriza itroduc puerū in balneo ꝛ rora sup caput eius aquaꝫ calidā. Si vero accidat illi arctatio anhelit⁹: dabis ei semen lini distēperatum cū melle: aut ciminū distemperatum cū melle ꝛ sorbeat aquā mellis paulatim.

De timore infantiū. Qz si infans timorē patiatur: oꝫ arctari nutricē prohiberiqꝫ a multitudine ciborū: maximeqꝫ a grossis generātibus phlegma: nō oꝫ eteni huiusmodi tangere nec multiplicare lac puero. Si vero cibo vtit̄: vtatur laudabilis chimi cibo. Timor eim fit pueris multorū copia ciborum: aut qꝛ nutrices eiusmodi sunt: aut lac eoꝝ grossum: q̄re oꝫ huiusmōi nutricis lac subtiliari. dando illi squingibin. feniculū. apiū atqꝫ alia regiminis subtiliantis. Detur quoqꝫ puero quidē sesufusafatorum digestionē procurantiū. sicut ē illud in quo ponitur satureia. ciminū. nanacua. carui aut detur ei ō vino claro ꝛ ruffo. nanacua. iuxta quod opus est: ꝛ calefiat cū aqua decoctiōis banumegi: ꝛ aq̄ lilecmelec ꝛ marcemusi ꝛ fautenegi. ꝛ radices susani. ꝛ vngatur vēter ei⁹ cum oleo bēne ꝛ oleo cucumeris agrestis ꝛ oleo viol'.

De apostemate vmbilici. Apostemata vmbilici accidūt nouiter natis ꝛ proximis partui cā incisiōis vmbilici e..um. Quare cōmodū est ei cathaplasmare illud marbasenago ꝛ beçaço. ꝛ espidago. ꝛ siapho mamite ꝛ quelsfara recenti prodest ēt in apostemate vmbilici. semarū ꝛ alacuꝫ botami liquefactū cu oleo sisami: ponatur super vmbilicū pueri propineturqꝫ illi de eo. aut vmbilicū sine apostemate cuꝫ nanachua trita diligēter lini. ꝛ distēperata cū clara oui. Cum auteꝫ incideris vmbilicum infantis pulueriça super etneam ꝛ sanguinem draconis ꝛ ançerutū ꝛ mirtā ꝛ condaruꝫ equaliter tere diligenter: proderit enim.

De regimine humiditatis auriū. Humiditatē porro aurium ꝛ quod ab eis defluit medicabis cū asiafo albo quo colliriantur oculi pruriginosi cum aqua folioꝝ nenufar: ꝛ intinges in eo licinium laneū: ponesqꝫ in auribus ꝛ sumes sebū iemenicū terēsqꝫ cū vio ꝛ iticto licinio laneo pones in auribus. Aut sumes çaffranū ꝛ distemperabis cum vino: impluesqꝫ auribus. Si autem sit cū hac etiā dolor implues illi assia fū albū distēperatū cū lacte mulieris oleūqꝫ ros. tepidum.

De cura plurimarū malarū dispositionum accidētiū infantibus. s. gingiuarū pruritu regimine dētiū. febre. solutione ventris ꝛ stipticitate eius. vermibus. exitu intestini. apostemate cerebri. ꝛ tussi. pustulis debilitate caloris inflatione oculi. vētositatis stomaci ꝛ intestinoꝝ singultus ꝛ excoriatione. Cum aūt accidit gingiuarum pruritus infantibus tēpore productionis dentiū sic curandi sunt. Oꝫ fricari gingiuas cū adipe galline aut butyro aut cerebro leporis mediocriter quꝫ producti sunt dētes: linies timpora ꝛ collū ol'o viol'. tepido ꝛ iplues ex illis auribus ꝛ funde super caput eius aquā decoctionis babnnegi ꝛ aquam lilelmelec cōtinue ꝛ emplastrabis faciē eius ꝛ mētū emplo' dissoluenti vt est farina ordei ꝛ cathemie ꝛ banunegi ꝛ helbe. vt vero ascenderint dentes eius stringe caput eius ꝛ collū ꝛ opias cū alba lana suaui: ꝛ rora super eū aquā tepidā: nec multus detur cibus infanti: tēpereturqꝫ nec dabis ei calefaciētia sed nec refrigerantia. ꝛ sciēdū quoniā quibusdā pueris in septē mēsibus producūtur dētes. quibusdā autē ampliori tempore. Si ergo acciderit illi in hac habitudine febris oꝫ nutricem regere regimine restringenti dabisqꝫ infanti spodiū ꝛ semē portulace cū granatis ꝛ citrol'. Si aūt acciderit illis solutio ventris dabis illis succū gabire ꝛ succū nebaci. ꝛ succū pomoꝝ ꝛ succū granatorū romani cū aqua coctanorum ꝛ ēplastriça ventrē ei⁹ cū sādalo. rob. ꝛ romato. ꝛ thacuna ꝛ tham armenico distēperata cū aqua mirti ꝛ aqua granatorū ꝛ vitis ꝛ emplastriçabis rursus eū misusano ꝛ nāduco ꝛ aqua ros. ꝛ aqua mirti cū modico secti fit quoqꝫ hoc cū cimino si teratur ꝛ superponātur lane ac catapletur eo vēter pueri. hec aūt facies si nullo molestatur calore: propinabis aliqd de coagulo eduli quantū ē obolus cū frigida ꝛ dabis nutrici sesusū granatoꝝ ꝛ pasces illū piris coctanis in saliua ꝛ zebebo cū granis suis. Reficiesqꝫ cū frāquilinis. starnis coctis cū zirabago ꝛ granis granatorum aut sumaquia. rizo. sedat eni: prohibebisqꝫ illū a cibis mollientibus vētrē vt est blito ꝛ spinachia. prunis ac similibus. Si āt suspēdatur natura pueri: imisce cibo eius mel ꝛ çaccarā: ꝛ line vētrē eius oleo sisami ꝛ si obedierit natura. Sin aūt dabis ei de gūma botami quātū granū ē ciceris: aut suppone fimū muris: aut assiafuꝫ de çaccara ꝛ ratamia spissabis cum sale ꝛ catamie: ꝛ eius vnges vmbilicum felle bouis ꝛ cerbacuimarig. distēperata cuꝫ melle. Si autē generantur i vētre pueri vermes dabis ei sibū cū dactil'. ꝛ succū silbi cū çaccara. ꝛ cibabis eum narengilo putrido. Si autem in stomacho eius generātur vermes suppone siafū de nasta nigra. ꝛ si egressus fuerit podex ei⁹ sedeat in aqua decoctionis mirti. cortice glādium. cortice granatorum ꝛ comarū cipressi: ꝛ puluericetur super anum eius cinis mefic cōbusti. Cōtingit etiā puero in paniculo cerebri apostemata ex mala cōplexione calida. Signū eius videbis verticē demissam ꝛ in oculis citrinitatē: vocāt aūt mulieres hec sternutationē. Et cura huius est vt emplastrizes verticē capitis cū vitello oui percusso cū oleo ro. cū corticibus cucurbite ꝛ corticibus melonis: ꝛ aq̄ quelsfare recentis ꝛ portulis: ꝛ aq̄ solatri percussa cū oleo ro. ꝛ i pones clarā oui ꝛ oleū ro. Et si quando videbis ifantis caluisse cōplexionē. apparentqꝫ pustule in eo sanguinee minues nutricem ꝛ vētosabis eā propinans deinceps ptisanā ꝛ aquaꝫ granatorum ꝛ cucumeris ac citroli ꝛ sirop. iuleb ꝛ semē portulace ꝛ prohibe eā a dulcibus ꝛ a vino. Infanti autē dabis spodium cū aqua seminis portulace ꝛ granatorum: ac cucumeris ꝛ citruli. Si aūt est febris adijce parū cāphore. Cū aūt comitatur ꝛ tussis sume mardasenegi: ꝛ scis portul'. ꝛ spodij equales partes sicce. xiloaloe crude: vniuscuiusqꝫ dimidiā partē teres oīa diligēter ꝛ propinabis inde puero. ʒ. ſ. vsqꝫ plenā cū tridē olei ro. ꝛ emplastrizabis stomachū cum aq̄ calcasi: ꝛ aqua portul' ꝛ oleo ro. ꝛ aqua ligni vitis. Pustule quando in corpore ei⁹ nascuntur oꝫ balneari cū aqua decoctionis mirti ꝛ ro. Et linies pustulas cum mardasenego. ꝛ espidego ꝛ oleo ro. Et si videris calorem ifantis iminutum ꝛ apparuerint signa frigoris dabis nutrici cibos calidos vt sunt carnes parate cū cōdimentis calide: ꝛ dulcia facta de melle ꝛ vuis passis dulcib⁹ vino veteri ꝛ gendicone ꝛ inducatur balneo ante prandium deturqꝫ infanti parū de medicamine musci aut gabathi i alk aut vini subruffi aut de arfasi ꝛ his similib⁹. Sicquoqꝫ oia que molestabunt infantē oꝫ curari cōtrarijs. Cū vero acciderit ifanti inflatio oculi oportet liniri palpebras eius cū hezazo distēperato cū lacte ꝛ melle: ꝛ lauetur oculus cū decoctione camomille: ꝛ coll'ia oculū cū assiafo memithe adiūcto pauco esefo fricato ad saxū: ꝛ collirietur eo ocl's ei⁹: colleriet̄ ergo cū succo solatri ꝛ liniātur palpebre mardasego fricato super vas figuli cuꝫ oleo ro. Quod si accidat illi vētositas in stomacho aut intestinis sumatur satureie castorei. cimi. vniuscuiusqꝫ obol'. a. terrātur omnia diligenter ꝛ propinetur ō eis pēsum duorum granorū cū aqua marzemusi. Si vero acciderit ei singultus: propinetur ei gendebestri pēsum grani cū succo meniami: aut pēsum grani devrina cameli cū succo meniami. Quod si acciderit illi excoriatio in coxis puluerizetur de super puluis mirti ꝛ ro. prius linito loco oleo rosa. aut superponatur mardasenagon ꝛ oleo ro.

De regimine puerorū incipientiū cōedere. Si vero creuerit ifans ꝛ opus fuerit ampliori cibo ꝛ fortiori lacte: cibetur cabaca ꝛ zaccara ꝛ ol'o amigdal': aut sisamo recenti ꝛ parū detur ei lactis. Cū auteꝫ incipit loqui inungatur lingua eius melle ꝛ zaccara prouocetur instruaturqꝫ leuib verb. Sit aūt tēpus ablactationis q̄ nō excedit vnq̄ duos annos. tunc oꝫ assuescere illū cōmestioni. Sumat aūt subtiles cibos ꝛ panē iminutū iiure espidebegi: ꝛ zirebegi cū carnibus pullorum: detur illi coscomanege facte cū zaccara: ꝛ lacte ꝛ oleo amigdal'. aut ro. ꝛ diminuat̄ lactatio eius quotidie paulatim: nec auferatur subito augeat̄ quoqꝫ cibus eius pedetētim: donec videris sufficere que sūt Tūc oīo amputabis ablactationē. Sit vero ablactatio in tēporibus tēperatis caueatur ne sit estate ꝛ tēporibus calidis sicut etiam hieme grauis frigiditatis. Nec nō oꝫ vt permittas eū ambulare nō suo tēpore: hoc est postq̄ cōfirmata ꝛ solidata fuerint mēbra eius. Si eni ante permiserint fient debilitates in femoribus ꝛ in cruribus curuationes. Nō oꝫ ifātibus vinū propinari: auget nāqꝫ humiditatē corporū eorū qū sit natura eorū humida. Implet nāqꝫ capita eorū vaporibus malis: ꝛ corrūpit mētes eoꝝ.

Capitulū. 21ᵐ. de electione nutricū ꝛ regimine earū.

n Utricum est hec speculatio. lactari oporꝫ natum lacte genitricis sue. Illō ē conferentius illi ꝛ magis vtile: si nō aliqua corrumpat eius lac infirmitas: hoc aūt ideo qm̄ fetus pascitur in vētre matris mēstruo. Cū igitur natus fuerit illū excitat natura ad mamillas sanguinem: ꝛ fit lac quo nutritur infans: vt sit cibus eius cōsonās ꝛ conueniens cibo quo pascebatur dū

esset ī matrice ne forte mutetur hec aūt cā est: quare lac genetricis cōferentius est nato alijs lactibus mulierū propinqꝰ est eni cōsuetudini eius. Si vero īpulerit necessitas vt pascat alio ꝙ matris lacte genitus: aut qm̄ nō sufficit eius lac aut quoniaȝ infirmatur: aut quauis aliā causa cogente eligatur de mulieribus cuius sit etas a .xv. annis ad .xl. ꝛ cuius corpꝰ est sanū ꝛ cōplexio eius ac calor tēperatus: pectus latuȝ: mā me moderate ꝗtitatis: sicqȝ capita eorū que nec sit nimis ꝓxima partui nec lōge: ꝛ sit mater masculi. regimēqȝ eius bonuȝ: quaȝ precipias exerceri tēperate vt deambulatiōe moderata. seruitio quouis suaui in domo: balnectur aqua suaui ꝛ tepida: friceturqȝ corpus eius moderate: pascatur cibis laudabilibus bonū generātibus sanguinē ꝛ tēperatum: vt ē panis mūdus farine nō similaceus. Annual' caro ouium ꝛ caprarum. pisces lapidosi: carnes auiū laudabilium: coquātur moderate ꝛ laudabiliter: vt cū espidabago ꝛ çircbago: assatis quoqȝ ꝛ in patela ꝛ tabagenat contrita: ꝛ des illi sorbitiones sumptas de riso ꝛ tritico ꝛ lacte dulci cū çaccara. Similam quoqȝ cōditam cū lacte amigdalarum ꝛ çaccara. Et de fructibus: sumat ficus. vuas. musaȝ. amigdal' dulces cū çaccara. Irritat eim vrinā ꝛ mūdificat sanguineȝ: generantes laudabilē sanguineȝ. Et si minuatur lac dabis ei cicer fabas coctas ꝛ sorbitōes sumptas de faria simile cū lacte. Sȝ ꝛ farina ciceris cū semine feniculi. si fiat de eo sorbitio cū lacte vtilis ē. De oleribus feniculū. pastinacā. lactucā. anetum. apiū ꝛ his similia. Detur etiā illi lac vaccarum ꝛ caprarum. ꝛ feniculum recēs ꝛ semē natabe. Oȝ autē prohiberi nutricem ā mēta ꝛ baderugo ꝛ cibis pungitiuis ꝛ fructibus ponticis ꝛ amaris ꝛ acerbis valde ꝛ similibus qui corrumpūt lac. Arceatur quoqȝ a coitu penitus. hec eim maxima cārum lac corrūpentium: cōmouet eim sanguinē menstruū ad egressuȝ mutaturqȝ lac a positione sua: ꝛ siquidē cōceperit amplius ē nocumentū infantis. Sāguis eteim bonus cōuertitur ad cibum fetus ꝛ remanet malus ꝛ corrūpitur lac atqȝ minuitur.

Consideretur āt lac ꝛ eligatur qd̄ aūt est laudabile ꝛ bonum: hoc vero ē qd̄ est munde albedis tēperate substātie inter grossuȝ ꝛ tenuē ꝛ iocūdi odoris. dulcis saporis. Et scies grossitiē lactis de subtilitate eius hoc mō. Super vnguē guttam eius pone vnā: si soluit̄ ꝛ fluit lac tenue ē. Si vero rotundatur super vnguē ꝛ fit quasi granū margarite: ꝛ quȝ tetigeris inuenis glutinosum ꝛ herēs digitis: lac grossum est. Si vero quȝ ceciderit super vnguē parū dilatatur ꝛ nō fluit: lac temperatū est. Amplius oȝ mulgeri parū de ipso lacte in vase vitreo ꝛ dimittatur ꝑ noctem: si quod de eo liquidū est ꝛ tenue: amplius ē ꝙ quod conglutinatū: lac tenue ē. Si aūt qd̄ spissatuȝ ꝛ glutinatū amplius ē tenui. lac grossum ē. Si aūt quod spissatuȝ ꝛ cōglutinatum equale ē illi quod tenuatū ē: lac tēpatū indicabis. Oȝ ergo eligas de his tēperatius: vtilius nāqȝ cibo infantis. Si vero lac tenue est ꝛ vis temperare illud in grossa cibū nutricis. Dabis ei risum triticuȝ decocta cū lacte ꝛ carne ouina ꝛ vitulina panē simile ꝛ oua solida ꝛ vinū dulce ꝛ mābectegū ꝛ robū vini ꝛ que similia sunt: precipies ei quietē ꝛ paruitatē laboris. Si vero est grossū ꝛ vis subtiliare pasce nutricē carnibus auium: ꝛ calaia facta cū aceto ꝛ muri ꝛ carui: ingrediatur balneū āte prādiū: ꝛ roretur super māmas eius aqua calida: mane propinabis sqngibin: exerceatur ante prādium des illi satureiā ꝛ fautenegū ꝛ claueum ꝛ bessā. Et si lac est putridū comodū ē dare ei vinum ribanū ꝛ cibos inquibus ponitur zafranū ꝛ spica. ꝛ cōdimēta iocundi odoris.

Capitulū. 22m. de regimine puerorū in ablactatione.

P

Uero pueros qui terminos lactēdi trāsgressi sunt ꝛ ablactari cōuenit: opȝ calefacere aqua dulci ante prandium: ꝛ post quo descēdat cibꝰ a stomacho eorū in die bis. Sit vero cibꝰ eoꝝ laudabilis: nec semel tm̄ in die. Arceātur multitudine cibi nec assuescant multitudinē ciborū: hoc eni fouet lōge ante spasmi aduentū ex repletione cū his maxime accidat pueris ꝓꝑ copiā ciboꝝ. Prohibeatur quoqȝ ab abūdantia dulcium que fiunt ex farina ꝛ amilo ꝛ atria. ꝛ hensa. ꝛ ouis duris. caseo veteri. ꝛ oīo ab oī cibo grosso. ꝛ a potu aque turbide: hec eni generāt lapidē in renibus ꝛ vesica: generant quoqȝ putrefactiōes ciborū ꝛ scrophulas ꝛ des ei paulatim semē mellonis ꝛ cucumeris modicūqȝ seminis feniculi ꝛ zaccare: hoc facies vsqȝ dū perueniat puer ad .iiij. annos. Hos qū trāsierit ꝛ peruenerit ad tēpus disciplinę: oȝ dimitti illū ludo cū consimilibus anteꝙ prandeat: tunc lauetur aqua tēperata in balneo cōsimili. Iā tunc dabis illi cibū laudabilem. Nō aūt cōuenit pueris vinum ꝓpinari nec assuescere eos est nanqȝ puerorum complexio calida ꝛ humida: quibus etiā vinum auget calorem ꝛ humiditatem ꝛ īplet capita eorum vaporibus. Amplius autem his quorū natura ē calida ꝛ humida. corpora etenim quorū ē cōplexio calida ꝛ hūida patiūtur accelerationē putrefactionis humorū. Sed ꝛ cū de his que dicta sunt vinū. Uinū eni cogit pueros ad mores iniquos corrūpit mētē. eadem facit pueris qui iā creuerunt: detur tamē eis modicuȝ vt prouocet vrinā ꝛ minuat ab eis superfluitates humecteqȝ siccitatem que accidit illi ex calore ꝛ cōferat alias vtilitates quorū alio loco meminimus. Nec vero ꝓmittetur illis copia eius. aquā vero frigidā ei prohibere nō expedit maxime post cibū ꝛ calidis tēporibus. Et siquidē opus fuerit minuere sanguinē vtatur sitia. Cum vero hanc trāsierint etatē ꝛ peruenerit ad .vij. annos iā in his vtēdū ē exercitio moderato ꝛ calefiāt aq̄ calida sed tēperati caloris prohibeantur a balneo aque frigide. Hoc eni augmētū īpedit cremēti eorū: cibētur escis laudabilibus vt superius diximus: nec permittatur exercitiū post prandiū. consuescat honestatē morū vt arceatur. s. ab ira furore ꝛ impudentia. nequitia. Cum vero factus fuerit annorum .xij. iam oȝ in quibus docendus ē exerceri ꝛ est ei monendū. Si ergo huiusmodi est vt opus sit audatia: plura oȝ exercere mēbra eius exercitatione forti ꝛ pari fricatione que cōferat mēbris virtutē ꝛ duritiē: ducaturqȝ per ea que pauet vt sit illi consuetū. Si aūt sit quē oporteat eē phosum boni fiant mores eius vt sit tēperatus tactu. s. nō assuescat irā nec disordiam sed patiētiā humilitatē. Iā tunc incipiat doceri .iiij. disciplias ꝛ quod sequitur de scia phic. Si vero est quē oȝ mercatorē eē negocia leuia assuescat ꝛ exercitium moderatū ꝛ fricationē queqȝ similia sunt. Si vero ē cuius offitium sit futurū in actionibus grauibus ꝛ laboriosis vt est architectura ꝛ cementaria ac alie fortis laboris artes: cōsuescat exercitiū fortius vt fricacionē durā: pascatur cibis plurimi nutrimēti vt augeatur virtus mēbrorū eius: nec quiescere facias hec in his donec perueniāt ad etatē adolescentie ꝛ iuuētutis.

Capitulum. 23m. de regimine adolescentiū ꝛ iuuenū.

I

Uuenum corpora vltimū crescendi ꝛ in lōgū augmētandi attingerunt statumqȝ augmentatiōis. Quare ꝛ superfluitates augmentātur in eis ꝛ congregantur: festinātqȝ in illos morbi ꝓꝑ repl'onē. hoc eteni tēpore cibus nō occupatur in dilatando ꝛ crescēdo vt fiebat in etate puerili ꝛ adolescentie. verum tamē virtus eorū patiētior ē morborū fortiorqȝ in pluribus ad expellendas cās eorū. his ergo oȝ indici exercitiū quod quisqȝ consueuit in actionibus occupatus: nec excedant ī labore nec multiplicētur obuiare calori solis: minuantqȝ balneari aqua calida ꝛ nec diutius maneant in ea vel in balneo: balneētur aqua tēperati caloris: estate aūt aqua frigida dulci ꝛ suaui: caueāt cibos calefacientes cholerā generātes vt allea. cepas sinapi gergirū ꝛ similia: vtātur cibis quātū pōt cuiusqȝ hoīs digestio ꝛ ex mēsura appetitus quidē impleat vētrē: oīno aūt vniuscuiusqȝ ex mēsura cōsuetudinis capescat multitudinem ꝛ paucitatē ciborū. Sumat aūt cibos frigidos vt sunt pisces recentes: carnes eduline decocte cū cōdimētis frigidis ꝛ fructibus: assuescāt cū granatis ꝛ pomis ꝛ persicis ꝛ similibus. siquidē cōplexio eorū sit in habitudine naturali vinū bibant nec multū nouū nec multū vetus mixtū aqua frigida: nec vero plurimū: nec tolerēt famē: cōfortat eni calorē ꝛ auget cholerā: assuescant corpora phlebotomare ꝛ laxare cū decoctione fructuū ꝛ lebelabi. siro. ro. maximeqȝ in vere sit regimē eorū iuxta qd̄ expedit naturali eorū cōplexioni in cuiusqȝ quatuor anni tēporibus.

De regimine cōsistētiū. Grandiores aūt inhabitare loca tēperati aeris iuxta posse inclinēturqȝ ad calidū ꝛ humidū nō multiplicentur labor ꝛ fatigatio: sed tēperetur exercitiū suū: multiplicēt āt balneari aqua dulci ꝛ calida: nec protelēt manere in aere balnei sed in concha fricentur corpora eoruȝ mediocriter liniantur oleo viol'. mixto cū oleo ꝗrri vt humectētur corpora eoꝝ ꝛ calefiāt tēperate. Sit cibus eorū tēperatus in quātitate ꝛ qualitate: caliditatis ꝛ humiditatis parū habēs. Caueāt cibos frigidos ꝛ siccos generantesqȝ meliā: vt est caro vaccina. lenticula. caules ꝛ simila: minuātur a coitu quātū possunt sicqȝ ꝛ emissione sanguinis nisi necessitas cogerit. laxatiuū vero cōferens ē illis. Si ergo vsi fuerint hoc regimine nec negligāt sue speculationē cōplexionis: ꝛ cōplexiones tēporū anni vix infirmabuntur in hac etate. Ait eni hypocras. Grandiores nimis infirmantur propter siccitatē complexionis eoꝝ ꝛ frigiditatem. ad frigidā nāqȝ ꝛ siccā cōplexionē nō accelerat putrefactio sicut ad alias cōplexiones: maximeqȝ ad calidā ꝛ

humidã cõplexionem.

Capitulũ. 24m. de regimine senũ.

Irca senes nostra nunc intentio ẽ assignare regimẽ eoꝝ. Sermo etenim noster ẽ de regimine debiliũ corporuꝫ: ⁊ quoniam complexio corporum eorum naturalis frigida ẽ ⁊ sicca oportet regantur regimine calefacienti ⁊ humectanti. Sit ergo habitatio eorũ in locis quoꝝ ẽ aer nõ siccus sed silis aeri verno. Incipiãt q̃qꝫ regimẽ suum vt euigilauerint a somno mane ⁊ liniantur corpora sua oleo squeiri ⁊ viol' mixtis cũ oleo camomille ⁊ aneti. Dehinc vtãtur exercitio tẽperato: vt est ambulatio modica a qua .s. non fiat angustia. sit autẽ ẜm virtutẽ eorum. Qui quidem debilis est equitet ⁊ minuet ambulationẽ. Qui vero fortior est vtatur deambulatiõe que nõ fatiget. Qui vero ceteris debiliores sũt sit eorũ exercitiũ minus graue: exercitiuꝫ fugiant ⁊ laborem: post hoc balneentur aqua dulci ⁊ calida in balneo tẽperati caloris. Senes autẽ decrepitos non oꝫ balneari frequẽtius sꝫ semel in hebdomada aut .x. diebꝰ. virtus nãqꝫ eorũ non patitur: qui autẽ debiles pmultuꝫ sunt in mense semel. Cum ergo cõpleuerit balneũ quiescat hora: tũc cibetur escis calidis ⁊ humidis facilibus digestiõi: cite descẽsionis a stomacho: vt est panis bene cõpositus ⁊ pisces lapidosi carnes pullorum. gallinarũ ale ⁊ anserũ: ⁊ que auiũ sũt pingues: carnes quoqꝫ eduline ⁊ agnorum. ⁊ si in alicuiꝰ eorum lac digeratur stomacho vt oꝫ: nec in eius passio ẽ epate dabis illi nec prohibeas. De oleribus autẽ lactucas sumant intubaꝫ ⁊ chabeçiam. blituꝫ. Deuitẽt auteꝫ cibos grossos digestioni inobediẽtes: vt caro vaccina. caprarũ ⁊ similia. Sꝫ ⁊ ferculorũ quedaꝫ vt est erisa: caueãt capita quoqꝫ ⁊ cãtinata dulciaqꝫ q̃ sumuntur de amilo ⁊ farina. Hec eĩm omnia si sit assiduus senex in eis generãt hydropisiꝫ ⁊ oppilationẽ in epate ⁊ splene: lapides in renibus ⁊ vesica: ⁊ si contigat quouis tempore apponi aliquid horũ: oꝫ eum sumere post parũ meserem cimini aut piperis nigri ⁊ gabis: aut fautenegi: aut zinziber cõditum. Confectio meseremi fautenegi. ℞. fautenegi fluuialis ⁊ mõtani. semen apij mõtani. siselei vniuscuiusqꝫ .ʒ. f. semis apij ortulani. hesa vniuscuiusqꝫ .ʒ. b. çuse .ʒ. b. piperis ni. ʒ. d. terantur oĩa diligenter ⁊ tẽperentur cuꝫ melle dispumato. Sumatur de eo .ʒ. c. vsqꝫ exagium. Oꝫ autẽ eum cauere omnes cibos generãtes pessimos chimos. qui .s. sunt pũgitiui gñãtes cholerã. vt sinapis. allia. cepe. quiqꝫ gñãt phlegma vt fungi ⁊ quema: quiqꝫ gñãt melãcholiã. vt lenticulam carnibum. caules. Caueant etiam cibos facile corruptibile in stomacho. vt mora. persica. melones. cucurbitam. Sumat de fructibus. ficus. racemos. vuas passas cum nucibus ⁊ amigdalis. Oportet autem reficere eum in die bis. Debiliores vero ter: paulatimqꝫ. calor nãqꝫ naturalis eorũ nõ patitur sumptum ciborum semel fieri: non enim valet ad digestionẽ multorũ pp debilitatẽ suã. Sit igitur prandiũ tertia diei hora sit panis optimus cũ melle ⁊ sorbitiones facte de riso ⁊ tritico cũ melle: ⁊ quꝫ trãsierit meridies ⁊ hora balneetur in aqua dulci tẽperati caloris: dabisqꝫ illi quedã cibaria emollientia vẽtrẽ vt ẽ aqua prunorũ siccorũ irrigatorum sirop. solatrũ: blitũ quoqꝫ cõditũ cũ oleo ⁊ muri: deinceps reficiatur cibis laudabilibus cite digestionis ⁊ descẽsus a stõ. cuꝫ vero erit occasus solis panẽ infusum in vino aut quodlibet aliud ciborũ laudabiliũ celerisqꝫ digestionis. vinũ oꝫ eẽ dactilicũ: iocũdi odoris: odorẽt redolẽtiũ quedã vt narciscũ susanũ ⁊ marcemusi. cõdiaturqꝫ cũ gallia: vaporetur cũ neda ⁊ xiloaloe: oĩo caueat coitũ. fugiat aĩe accidẽtia: sintqꝫ strata eius suauia molliaqꝫ: ⁊ quoniã cibi in corporibus senũ non bene digeruntur ex debilitate caloris eorũ naturalis. colligitur in corporibus phlegma multũ: pp quod senũ corpora ad frigiditatẽ ⁊ humiditatẽ inclinãtur: oꝫ eos nõnunq̃ regi rebus subtiliantibus ⁊ incidentibus phlegma: nec in hec assidue imorãdũ. Sunt aũt ea que sunt necessaria ab vsuꝫ hunc squingibin. siropꝰ nenufar. ⁊ sirop. viol'. zaccara. blitꝰ ⁊ vinuꝫ tenue. comestio apij ⁊ feniculi ⁊ emolliat ventrẽ si includant eteni plurimi hominũ vẽtres in iuuentute molles: qui quꝫ senuerint desiccãtur vẽtres eorũ quibusdã contrasit. sicut dixit hypocras in libro aphorismorũ: ⁊ que quidẽ molliunt ventrẽ si induratus sit sunt blitus ⁊ attriplex. spinachia ⁊ squibeza ac similia elixata conditaqꝫ cũ muri ⁊ oleo: ⁊ vt sorbeãt i salina oleũ salsũ comedãtqꝫ ficus siccas cũ medulla cartami equalibus partibꝰ: aut cũ gũma botami. Si vero manet adhuc cõstipatio detur meserenũ. serbazam aut dactilorum quidẽ quod ꝯmoueat illos bis aut tribus sessiõibus. euacuatio nãqꝫ multa deijcit virtutẽ eorũ: vtãtur quoqꝫ modica tyriaca: clisterizẽtur cũ succo bliti ⁊ oleo muri: nec recipiãt clistere acutũ: desiccat eĩꝫ corpora eoꝝ. ⁊. G. in libro custodie sanitatis: quoniã clistere olei ẽ eorũ que cõferentia sunt senibꝰ emollit nãqꝫ superflua solida ⁊ emittit ea humectatqꝫ mẽbra eoꝝ que desiccata sunt senio. nõ ãt illis oꝫ dari medicamina fortia ⁊ abominabilia vt de arsat ⁊ similia: vtantur et aliquando mirob. ⁊ bellIricis cõditis cũ melle: ⁊ aliquando accipiãt iura gallorum veterũ cõdita cũ espidabago ⁊ nõnunq̃ proijciatur bessaicum in iure ⁊ que similia sunt. Nõ expedit imorari illos ⁊ assiduos eẽ ad accipiẽdũ qd vnũ spẽ illoruꝫ que emolliunt ventrem negligereqꝫ alia. natura enim si consueuerit aliquid solidatur firmatqꝫ in eo nec facit dehinc aliquid. hoc itaqꝫ modo oportet regi senes: si enĩ adheserint huic regimini nõ accelerabit in eo vite finis nec cõsumetur virtꝰ eorum velociter.

Capitulũ. 25. de regimine cõualescentium.

Et quoniam disputauimus de regimĩe oium etatũ: maximeqꝫ infantium ⁊ senũ de quibus erat intẽtio in hac pte regiminis sanitatis: iã hinc incipiemus tractare de regimine cõualescẽtium atqꝫ hij sunt qui liberati a febribꝰ sunt ⁊ morbis acutis ⁊ egressi sunt ab eis. vnde corpora eorũ sunt debilia ⁊ sanguis paucꝰ. Debilia quidẽ sũt quoniã ĩfirmitas cõsumpsit ea fortitudine sua: ⁊ vsu regiminis subtilis ⁊ multitudine eoꝝ que soluta sunt ab eis propter calorẽ febris. Paucꝰ vero sanguis ⁊ ex cõbustione caloris febris consumptus: ac paucitate ciborũ ⁊ subtilitate eorum. Quare ⁊ calor natural' his de causis in corporibus eoꝝ debilis est: vnde ⁊ egent regimine supportãti illos: quodqꝫ augeat virtutẽ eorũ post expulsionẽ morbi. Sit ergo regimẽ quo in eis vtẽdũ est post trãsitum infirmitatis tribus diebus. quale fuerat in tẽpore infirmitatis in subtilitate ciborũ ⁊ comestione i hora vna mezauri ⁊ similibus: vt securi fiãt ex hoc a regressu morbi. tunc trãsferatur ad id quod grossius est paulatĩ ⁊ per gradus: vt colla pullorũ ⁊ thanagh ⁊ coxas ⁊ alas. Dehinc trãsferantur ad pectora eoꝝ ⁊ ad pisces subtiliores fluuialesqꝫ: dehinc ad carnes edorũ paulatim: nec dimittatur huiusmodi augmentum quoqꝫ die iuxta quod fert virtus eoꝝ vsqꝫ perueniãt ad cõsueta gradatim. Sit quoqꝫ vinũ eorũ subtile in principio ⁊ tenue: ⁊ albũ iocundi odoris cũ moderata tẽperatione: ⁊ hinc ascendant ad id quod fortius est: donec redeant ad consuetum modũ sanitatis eorũ. Caueant aũt repletionẽ cibi ⁊ potus: calor nãqꝫ eoꝝ nõ sufficit digestioni multoꝝ. reuertitˀ q̃ morbus. Sicquoqꝫ nõ oꝫ siti ferre ⁊ famẽ: debilitãt nãqꝫ calorem naturalẽ eorũ ⁊ deficit appetitus: calefit cõplexio eorum in principio ⁊ sic reddit morbus. Caueãt etiam cibos calefacientes. ⁊ vtantur calefactione in aqua dulci tẽperata i media domo balnei: si quidẽ nõ fuerit immanifestus estus: nec sint ibi diutius. Fugiãt exercitium laboriosum ⁊ occupari sole ⁊ ira: vigilijsqꝫ hec oĩa calefaciunt coplexionẽ eorũ: ⁊ dissoluitur a corpore substãtia plurimũ: debilitaturqꝫ virtus eorũ: coitum valde fugiãt euacuat enĩ a corpore materiã bonam: vnde ⁊ attenuatur virtus. Intuendus est vero statꝰ cõualescẽtium. vtrũ bene aut minus sint corpora eorũ mundata a materia infirmitatis: aut si supersint illis reliquie in corpore: hoc aũt scitur ex hoc q̃ sanatio egroti nõ fuit per crisim hoc est per euacuationem aut apostema: aut egestiões alias ex corpore: vt sunt pustule ⁊ similia per que fit crisis: aut fuit per crisim nõ perfectam ⁊ decoctionẽ nõ confirmatã. Sed si videris i pulsu velocitatem ⁊ inequalitatẽ: ⁊ in vrina coloreꝫ nõ cõpetentem: aut in ore cholcram aut siti: aut cephaleã. aut cõfractionẽ. aut grauitatẽ in corpore: aut inuenis illũ sudantem plurimũ sudore maximeqꝫ in somno: hec eniꝫ oĩa significant qm̃ in corpore superfluitates sunt ⁊ egeant mũdatiõe. Si ergo sunt hec ⁊ inueneris obtusionẽ in iũcturis eius ⁊ laborem in quibusdã mẽbris: fient emissiones illi in aliquo mẽbro illorum. Oꝫ ergo qum videris aliquid horũ vt sit mire ⁊ solide cautele timorisqꝫ ne redeat morbꝰ: faciesqꝫ regimẽ tuũ quale fuit ⁊ infirmi .i. cõualescentis: aut proximũ illi vtendo refrigerantia ⁊ subtiliãtia: ⁊ paucitatẽ cibi ⁊ euacuationẽ corporis: maximeqꝫ si qũ his fuerit patiens ⁊ deficiẽs appetitꝰ. Aut appetit cibuꝫ ⁊ comedit nec augetur corpus eius hoc cõfirmat signũ: qm̃ corpus eius mũdum nõ ẽ. Sicut ait hypocras in libro aphorismorũ. si cõualescẽs quis a morbo nõ accipit cibũ: ⁊ si accipiatur nõ augetur valitudo corporis eius: euacuatione indiget. Si videris hoc oꝫ minuas cibũ vt dixi: aut subtilies ⁊ purgetur corpus eius. Nisi eniꝫ hoc feceris regressum facit morbus: nec sanatur corpus infirmi vel egroti: vt ait hypocras in libro aphorismorũ. Corpora nõ mũda q̃tũcũqꝫ refeceris augetur malũ eorũ. Quare oꝫ speculari

si signa sanguinis in ea manifesta sunt: sāguine minuas illū
ꝛ educas ꝙtū opus est ꝛ ꝙtū sufficit virtus nec amplius sur
gens enī a morbo eget augmento sanguinis boni. At si signa
cholere manifestātur: euacua corpus laxatiuo cholere ꝛ sub-
tili: ꝛ sit laxatō eius decens ꝛ tenuis vt est decoctio fructuum
ꝛ cass. f. māne. ꝛ lebelab. aut viol' siccarū cū zaccara. aut siro.
ro. vt securus fiat hoc modo a reuersione morbi. Iā deinceps
assumēs regimē eius quod supra diximus. Si aūt surgēs
post euacuationē nō digerit cibos vt equum est: ꝛ mollit nā
eius nec augetur corpus eius huiusmodi plus equo sumit. si-
cut ait hypocras. Surgens ab infirmitate ꝛ accipiens cibuȝ
si nō cōfortetur significat qm̄ pl'i ꝙ oȝ vtitur cibo: quare opȝ
minui cibū ꝛ dari ei rodozaccara mane. pondus. ʒ. e. aut g.
bibatq; post plenā horā squingibin coctanorū. ʒ. e. vsq; l. hoc
enī vtile illi est. Si ergo hoc regimine vsus fueris in surgenti
bus redibit corpus eorum ad statum sanitatis sue: ꝛ au-
gebitur virtus eorū: corpulētū fiet corpus velocius. sicut ait
hypocras. Corpora que attenuātur tēpore breui ad corpulē
tiaȝ rediēt breui tēpore: que vero longo tēpore longū deside-
rant reditum.

Capᵐ. 26. de preseruatiōe a morbo pestilentiali.

T quoniam diximus de regimīe corpo
rum debiliū quod erat se-
cundum mēbrum diuisiōis nostre de custodia sani-
tatis: incipiamus ostēdere regimen corporum que iā vident
esse in casu ad ifirmitates ꝛ amputationē cāruȝ earū. Di
cimus ergo qm̄ amputatio cārum morborū qui parati sunt
aduentui diuiditur in duas ptes. Altera ē amputatio cārum
morboruȝ que accidūt corpori ab extra: ꝛ he sunt cāe petilen
tium morborū quas vocauit hypo. morbos superueniētes: ꝛ
cautela a morbis stomachalibus. Altera vero āputatio cau
sarum morborū que mouētur itus a corpore: ꝛ he sunt a ma-
la cōplexione: aut a copia humorū aut a malitia eorū: ꝛ nos
incipiamus primū a cautela morborum qui fiunt ab extra.
Dicimus qm̄ in precedenti parte. s. prima libri huius me-
minimus qum de aere loqueremur: quoniam infirmitates
que accidunt a mutatione aeris: aut fiunt ex mutatione com
plexionis eius in temporibus anni a naturali habtudine: fi-
untq; hominibus morbi proprij a complexione illa. Aut fi
unt causa mutationis substantie aeris ꝛ alteratiōe eius i cor
ruptionem ꝛ putredinem. fiuntq; homibus passiones pessi-
me ꝛ mortales sicut thaāne febres pessime citopdētes ꝛ vari
ola: ꝛ alia q̄ dixim⁹ qum loqueremur de his q̄ adducit pesti
f er aer i corpa hominū: vbi ꝛ diximus qm̄ pestilētiales mor-
bi nō accidūt hoībus oībus: imo que fiūt passiones a muta-
tiōe ꝯpl'ōis aeris i coꝝ ē inuenire corporibus quorū ꝯplexio
cōsonat complexiōi aeris eo tēpore: ꝛ que a mutatiōe substā-
tie aeris fiunt earū ē fieri ſm maiorē partē in his quorū cor-
pore sunt humores mali consimiles substantie aeris mali eo
tempore parati suscipere has passiōes ꝛ morbos. quos indu
cit malum aeris. Que quȝ ita sint considerāda diligentius:
ꝛ si euētus infirmitatuȝ ꝛ passionū est a mutatiōe aeris: cau-
tela ab eis erit ex precedētibus. vsu. s. regimis contrarij cōple
xioni aeris in illo tēpore tam cibis ꝙ medicaminib⁹ ꝛ alijs
causis cōibus tam sanitati ꝙ ifirmitati qōq; prodest euacua
re. s. humorē aeris complexioni cōsonuȝ eo tēpore ꝛ amputa
re materiam ei⁹ sicut dicemus quȝ de curatiōe egritudinum
tractabimus. Si autē aduētus eorū est de corruptione ae-
ris ꝛ alteratiōe sb̄e eius. qm̄ huiusmōi habitudo accidit aeri
ſm maiorē partem ex excessu caloris ꝛ hūiditatis. oȝ eē cau-
telā ab icursu harū ifirmitatū. pmo qdē phlebotomia debic
laxatiuo cuius ē illā purgare supfluitatē calidā: deinceps vta
tur regimīe refrigerāti ꝛ desiccāti. Caueat obuiare aeri cali-
do ꝛ venenorum: occupari in sole: vtatur requie in domibus
frigidis prope decursus aquaruȝ in habitaculis altis oppo-
sitisq; aquiloni. Sternatur dom⁹ calafa ꝛ mirto rosisq;: po-
nanturq; in quibus est mirtus trita ꝛ condita aqua ro. ꝛ san
dalo ac camphora ꝛ matura simul iocūdaq; in hedē gema-
tibus: vaporetur domus sandalo ꝛ cāphora: irrigeturq; aq̄
ꝛ aceto simul mixtis. Vtatur ēt balneo dulcis aque ꝛ frigide
desinat repletionē ciborū: famem sitimq; non tolleret. Caue
at carnes ambulātiū magnoruȝ ꝛ cibaria pessimos hūores
generātia. Et si pestis incūbit eo tēpore alicui ambulantium
carnes omnino illius spēi fugiat ꝛ cōtentus circa carnes sit
auiuȝ: vt sunt pulli. galline. frāglini ꝛ thaneig. ꝛ etires similes
q; cōdite cū aceto lenticula heserem. aqua granatorū. aqua
sumac. ꝛ ēmasi ꝛ berberis. ꝛ refrigerātia sumpta cum aliquo
horū ꝛ medulla cucumeris ꝛ citroli ꝛ lactuce medulla. ꝛ itu-
ba: caueatur dulce ꝛ fruct⁹ dulces ꝛ facile corruptibiles. Co
medantur granata. pira. coctana. poma muça ꝛ acerba. pru
na. persica ꝛ his similia: bībatur aqua cū niue: vitetur vinum
cuius loco sumatur robū pomoꝝ ꝛ ribesi robū: heserē. sirop.
nenufar cū niue. Sūt quoq; hac in pte sumere bolū armeni-
cum cū aceto mixtū vel cum aqua menbattegus. Et si est tem
pus hoc ē estas nimij caloris. ꝛ sit hoib⁹ sitis nimia: oȝ dari
eis trociscos cāphore cum squingibin puro aut robo ribesi.
Plurimū eīm timet pestilentialiū aduētum morborū: quo
ruȝ cōplexio calida ē ꝛ humida: ꝛ qui pueri sunt. Adolescen-
tes qm̄ complexio calida ꝛ hūida illis dnātur. Quare oȝ eos
multiplicare sanguis minutiones ꝛ augere vsum eorum que
infrigidant ꝛ desiccāt: vt iam predictum ē: ꝛ tota diligētia: ca
ueāt regimen calefaciens ꝛ humectans. Fiunt etiā pestilē
tiales pdentes morbi plurimi. qñ ē autūnus nimie siccitatis
parum habēs pluuiarū statiȝ post estatē magni caloris: vt ē
causon ꝛ febres cholerice: quas comitaī vomit⁹ mult⁹ chole
raruȝ ꝛ turbatio ꝛ sitis. Quare necesse est p̄cedere vsuȝ regi
minis refrigerātis. vt ē ordeū ꝛ lababū. semis granatoꝝ co-
ctanorū cū iulab. ꝛ niue. ꝛ esus melonis induraqui: medulla
quoq; cucumeris ꝛ citroli: ꝛ mençeurat condite cum attripli
cibus ꝛ bleta: pulli quoq; cū lētibus ꝛ aqua heserē ꝛ grana
torum ꝛ oleo amigdalarum. Pot⁹ etiā succi ordei cū aqua
frigida: ꝛ alba zaccara ꝛ similia: reliqua caueātur. Opȝ au-
tem intuearis qui morborū fiant eo tēpore quiq; in homi-
bus emerserint: precurasq; cautione ab aduentu earū infir
mitatum: his que prosunt in cibis ꝛ medicaminibus. Sepe
enim multiplicātur squinātie ꝛ fariges. Quare oȝ anteueni
re phlegbotomiā ꝛ vētosis in cruribus: ꝛ vsu clisteris mollis
ꝛ gargarismis cū aqua ro. in qua īfusum sit sumac: ꝛ robuȝ
merorū cū aqua queffare. ꝛ ratabe: ꝛ aqua in qua decocta sit
lēticula ꝛ aqua granatorū aliaq; quoꝝ ē vtilitas i hac pas-
sione. multis quoq; tēporibus fiunt morbi frigidi pglegma-
ticiq; vt est apoplexia emicranea aliaq;. Quare oȝ minuas
corpus illius ad hoc vtilibus cū regimine calefacienti ꝛ desi
cāti sicut diximus in morborū cura frigidorū. Sic oȝ si quā
do accidant preter has alie infirmitates hoībus vt regātur
his que sanāt illos morbos per mūdationē. s. corporū ab hu
moribus quorū fuerit abūdātia ꝛ dētur confortātia corpori
tā medicine ꝙ cibi.

De cautela a morbis pestilētialibus. Et quoniā
morborū pestilētialium quidā fiunt
ex vaporibus putridis inficientibus aera vt vapores disso
luti a cadaueribus mortuorū tā hominū ꝙ brutorū. Sed ꝛ
ab aqua in qua ceciderint olera ꝛ fructus mlti putrefactiq;
oȝ cū his que dicta sunt de mundatione corporū ꝛ regimine
aduersanti his que corporibus accidunt: cedere a regione ꝛ
a locis quibus hec contingunt si possibile est. Sin sit habita
tio super vētos qui per eas trāseunt putredines. aut in subter
raneis parui humoris. aut domibus quas nō pertransit aer
multus. riges aceto sternes mirto ꝛ odoribus frigidis vapo-
resq; loca quibus inhabitas vaporibus iocūdis vt est xiloa
loes mirra sandalū. cāphora. secta. neda. Si vaporaueris ea
candaro etiam ꝛ sandarnzo: vtile est valde. mltiplica quoq;
odores frigidos ꝛ iocūdos: hoc ergo modo oȝ regi cū qui pe
stilētialibus morbis vult liberari. Porro a morbis obserua
tio trāseuntibus vt ē lepra. scabies. ptisis. mania. variola. ob-
talmia. ꝛ similia. qm̄ huiusmodi morbi transeunt in cū qui co
hitat patienti: nō oȝ cū eis aliquē imorari: nec habitet cū hec
patientibus in domo vna sed longe ab eis fiat ad loca que
supra vētū sint p illos flantem. Atq; collectio hec regimis vti
lis est illi cuius est animus tueri a pestilentialibus morbis ꝛ
transeūtibus queq; dicta sunt sufficiāt. Oȝ ergo post hoc
ꝛ amputationē causarū morborū que mouentur ab interiori
bus demōstrare.

Capitulū. 27. de amputandis causis morborū interiori
bus cōmunibus.

Dicimus qm̄ causaruȝ morborū que mouen
tur ab interiorib⁹ corporis: quedā
sunt cōmunes atq; hee sūt malū cōplexiōis repletio
humorum ꝛ malū eorū. Quedā aūt proprie vnicuiq; morbo
rū: ꝛ nos dicemus prius de amputatione causaꝝ morboruȝ
que cōmunes sunt. Malū aūt cōplexionis iam meminimus
alias dixisse: qm̄ amputatio eius fit per regimen adducens
cōplexioni quod cōtrariū est malo cōplexionis ꝛ resistens il
li. Porro chimorū repletio si quidē mime mala est: curatur p
euacuationē ꝛ mundificationē humoris corporis ab illo hu
more. Que vero est de malis humoribus curatio eius est: p
inanitionē illius mali humoris ꝛ quod remāserit de eo i cor
pore euacuare mansuetudie ꝛ modo. Et euacuatio reple

tionis que ē in vētricul' fit per phlegbotomiā. ⁊ oio per ea ꝙ minuāt ꝗtitatē eius sicut ait. Gal. in libro de cautela sanitatis. qm̄ ipsa est euacuatio totius corporis equaliter ⁊ inminutione ciborū. Sanguinis nāqꝫ minutio attrahit humores ab omni corpore maximeqꝫ si fuerit dominans sanguis. Si vero sit repletio ꝫ virtutem: oꝫ sanguis minutione fieri euacuationē eius: ⁊ laxatiuo cuius est purgare illū humorem ⁊ oportunū faciendo regimē cōferens. s. contrarium qualitati huoris mali: ⁊ oio quicquid auget regiminis qualitatē. sicut ait sapiens Gal. in libro de cautela sanitatis: qm̄ euacuatio totius corporis equaliter si fuerint humores m'ti fit per phlegbotomiā ⁊ dimissionē ciborū ac balnei: ⁊ si humores fuerint mali laxatiuo ⁊ vomitu ⁊ vt nutriatur i corpore materia laudabilis. Quod qū sit ita oꝫ attētius intuearis: ⁊ si videris signa repletionis que sunt ex sanguine: sicut signauimus in capitulis signorū phlebotoma huiusmodi de vena que dicitur aquabel. ⁊ auferes sanguinē iuxta quod opus esse videris: ⁊ si virtus fortis est ⁊ etas iuuenis ⁊ tēpus presens ver: regio tēperata: hec si ita se habent: aut plura eorū oꝫ minuere sanguinē vsqꝫ dū deficiat mēte: aut mutetur color sanguinis in rubeum vel rubore si quidē emittitur niger. Oꝫ ergo minuere illū ꝫ necessitatē maximeqꝫ si cōsueuit phlebotomiā: aut cui cōsueuit euacuari per venas ani aut mēstrua cessauerunt sicut ait Gal. Cuius mēstruū plus equo morabatur: ⁊ per mēses eratqꝫ in vltimo tenuitatis cessauerat appetitus cibi vt eni intellexit cā huiusmodi: abstulit ei sanguinis tribus diebus plus ꝗ. iij. libras: quod qum fecisset reuersus est corpus eius ad corpulentiaꝫ paucis diebus: huiusmodi etenim mulieris debilitatio ⁊ attenuatio fuerat ex debilitate sanguinis qui erat in carne ⁊ multitudine eius qui malus repleuerat venas ⁊ arterias: quando vero nō suppēditāt virtꝰ etas ⁊ tēpus ac alia oꝫ parū de sanguine minuere vna vice: deinceps similiter ⁊ paulatim. Sic ēt in oi euacuatione corporis que fit laxatiuo: si enim etas est pueritia in his vtaris siria super grādiores. Porro si nō poterit medicus extimare quātitatē sanguinis mali qui i corpore ē ⁊ aliorū humorū: oꝫ vtatur factione artificiali: nullatenus tamē differat phlebotomiam si apparuerint signa sanguinis dominātis ⁊ repl'onis eoruꝫ que cōtinēt vasa. Si enim neglexeris hoc fient in corpore pessimi morbi ꝗplures de quibus iā diximus: vt est thabane ⁊ apostema phlegmō: aliaqꝫ. Qū vero euacuaueris corpus restaura in locū eius laudabilē sanguinē: minuas cibū ꝓhibeas a quadrupedū carne ⁊ dulcibus. Sitqꝫ qd̄ datur huiusmodi siro. iuiubarū: ⁊ siro. papaueris. ⁊ siro. nenufar. reficiesqꝫ cū carnibus frāquillinorū ⁊ cirnū ac gallinarū cum aqua heseren cōditarū: aut aqua granatorū. ⁊ lēticula. masso. similibusqꝫ. De oleribus. lactuca. portulaca intuba ⁊ de fructibꝰ granatis pomis ⁊ moris: minuatur cibus ⁊ nullatenꝰ augeatur. copia eteni ciborū sanguinem auget ⁊ alia: licet ēt augeat virtutē. paucitas vero eius minuit sanguinē ⁊ alios humores: lꝫ minuat etiaꝫ virtutē: vtatur requie: minuat laborem. labor eni calefacit corpa humoresqꝫ malos qui sunt in corpore facit liquescere defluuntqꝫ persepe ad aliquod nobilium mēbrorū vel ad alia vnde fit apostema alieqꝫ ifirmitates pessime: Quare oꝫ eos qui repleti sunt laborē cauere. maxie aūt in cuius corpore mali sunt humores. Sic quoqꝫ prohibeas a balneo. simile quidē ⁊enim facit: dehinc speculare accidentia que tibi fuerūt repletionis ⁊ dominationis sanguinis: ⁊ si supsunt adhuc ꝗdā eorū ⁊ virtus patitur sanguinē. secundo minuas illū auferēs ꝫm mēsurā necessitatis: iponasqꝫ ei regimē assignatū donec deleantur accidētia reuertaturqꝫ corpus eius in habitudinē nālē. Si vero fuerit illic aliqua ꝙ prohibeāt phlebotomiā: vt est debilitas virtutis ibecillitas stomaci ⁊ epatis aliaqꝫ accidētia in his oꝫ vti diminutiōe sumēdorū ⁊ subtilitate iuxta qd̄ pōt virtus vt hoc modo sanguinē reprimat natura: ⁊ bonū faciat ac digestum. diminutio nāqꝫ ⁊ subtiliatio ciborum sunt perfectiora in regimine morborū ex repletiōe. Sit ergo regimē ꝙ vtat' refrigerās ⁊ desiccās vt ē aq̄ granatoꝝ ⁊ sirop. heserē. sirop. pomoꝝ simpliciū. rohuꝫ. ribessi. rohū acerbiū citōioꝝ ⁊ his silia. Cibes illū cum mera vrat carnibus auium tenerarū: facilis digestionis: sumptis cū his que diximus antea. Sitqꝫ habitatio eiꝰ in locis superioribus que desicat aquilo. que sternantur de odoribus frigidis. vt sunt spēties sandali. aqua. ro. cāphora ⁊ similia: nec desistet hoc facere: donec cōponatur sanguis ⁊ maturetur: cōsumaturqꝫ pars eius ex diminutione cibi. reuertaturqꝫ i habitū naturalē.

De euacuatione humorū cū laxatiuo. ⁊ primo de mūdificatiuo cholere rubee

qū ipsa superabūdat. Poro reliqui humores si dōlnentur ⁊ corrūpātur acceleres oꝫ euacuationē eorū cū laxatiuo. Si ergo videris signa superabūdātie cholere: festies inanire vomitu si est tēpus estatis: ⁊ patiens senserit fastidium: aut pūctiones vel morsus in stomacho: exhibebis vomitū cū squingibin ⁊ aquacalida: aut cū aqua ordei ⁊ semie melonis ac semine serraie: ⁊ semie citrol'. vel sermaci. Si tempus estatis nō est euacua corpus cū laxatiuo: aqua fructuū mirob. citri solidatis cū scamōa: aut sirupo rosato repetito ⁊ forti: si sumātur ex eo. ʒ. d. ⁊ de squingibin. ℥. b. de scamonea dimidiuꝫ obol'. vsqꝫ calcos. m. ꝫ ꝙ videris posse sufficere virtutē: etatem regionē ⁊ cōsuetudinē. Quod si huismodi viro medullā lebelab propinaueris. cōferens est illi. laxat eni choleraꝫ ru. leuiter ⁊ facile. Mirob. quoqꝫ citrini si sumātur de eis. ʒ. k. ⁊ vsqꝫ. l. triti ad medium modū ⁊ coquātur in aqua fortius: ⁊ fricētur fortiter: cū tamaridis. ʒ. k. e. ⁊ proijciatur super eas. ʒ. k. zaccare optime bibaturqꝫ hoc ⁊ si sit tēpus euacuat choleram inanitione cōpetēti: prodestqꝫ manifestissime. Hec qū feceris oꝫ deponere corpori materiaꝫ laudabilē bonāqꝫ. dās. s. euacuacionē iulab cū aqua decoctiōis iulab psilij: sugatqꝫ granata ⁊ poma muza. Cibes aūt illū pullis cōditis cū aq̄ heserē: aut acerborū citrini. ⁊ aqua granatorū ⁊ similibꝰ. Redeniqꝫ illū oi regimine quod disposuimus illi i quo sanguis dominatur: caueat dulcia: pūgitiua ⁊ salsa: omnesqꝫ cibos pūgitiuos qui acuti sunt ⁊ sicci. Quiescat aut minuat laborē ⁊ balneū aque calide. Deuitet irā tristitiāqꝫ. Jā tūc ituearis accidētia que dominationis cholere signa fuerāt. Et si quidē delete sunt equuꝫ est. Sin aūt apponas que diximus medicamina propinare ꝫ ꝙ opus videris esse: inhoc eat regimie assignato. donec i pristinū redeat corpus eiꝰ naturalēqꝫ statū.

De regimine cholere nigre. Cholera aūt nigra si doinatur: accelerare oꝫ hūorē. melācolicū euacuare aliqn̄ vomitu si fuerit estatis tempus aut autūnꝰ his que purgant eā. Sicut ē squalanegū ⁊ semē radicis ⁊ rapa in al' nux vomica si sumatur de vnoquoqꝫ dimidiā. ʒ. ⁊ teratur diligenter bibatqꝫ cū squingibin ⁊ aqua aneti. Aliquādo vero laxatiuo mel'iaꝫ educēti vt est decoctio epithi ⁊ decoctio agarici. Si vero abominatur bibere decoctionēꝫ vtatur his pill'. Cōfeᵒ earū. ℞. agaric. epithi. ceruini vniuscꝰqꝫ. ʒ. a. hessaigi. esticadis. cuiusqꝫ. ʒ. a. elli nigri. salis nepte cuiusqꝫ. ʒ. ϛ. lapidis lazuli obol'. ij. tere oia diligenter ⁊ cribra cū subtilissimo pāno ⁊ distēpera cū aqua hedernebine ⁊ fac pill'as ⁊ sicca in vmbra potio earū. ʒ. c. vsqꝫ ad. d. cū aqua tepida: qum euacuaueris illū dabis in die inanitionis. hoc est statim. iulab. ⁊ semē psilij. Cibabisqꝫ cū iure carniū agni ⁊ pedibꝰ eiꝰ cū espidabago ⁊ post cū zirabago. ⁊ frixis ⁊ assis piscibus lapidoꝝ cōditis cū espidabago aut assatis aut frixis cū olo loto ⁊ sil'ibꝰ. De dulcibus dabis squabisā ⁊ faludagū: ⁊ de fructibus ficꝰ ⁊ vuas ⁊ vuas passas. ficus siccas ⁊ his similia. De oleribꝰ vero mētā. buglosā: ⁊ hadernebinā: vinū quoqꝫ tibanū i quo sit lingua bouis aut sirop. zaccare cōditū gariof. ⁊ hadernebina. Sumāt elect. gaudiū ꝓuocās qd̄ disposuit cādidiꝰ al' cādius i vnoqꝫ die dimidiū exagiū vsqꝫ plenū: vtatur hoc sirop. Sirop. vtilis mel'icis Sume aque pomorū sirorū ⁊ hespabanorū. l. c. si nō ad hec valēs aqua pomorū ⁊ aqua coctanorū magnorū acerbiū hespabanorū. l. b. mitte in lebetē: ⁊ sume gariof. ʒ. a. ⁊. ϛ. xiloaloes indice. ʒ. b. foliorū hadernebine ⁊ buglose: cuiusqꝫ. ʒ. c. terātur oia mediocriter ponāturqꝫ in pāno lineo subtili ⁊ raro ⁊ proijciātur in cacabo ⁊ coquātur ad ignē tēperatū donec tertia pars deficiat: tūc collentur i vase terreo optimo ⁊ mittatur insuper vini ribani clari qd̄ nec vetus sit aut nouū. l. b. zaccare albe. l. b. ⁊. ϛ. ⁊ quinqꝫ folia citrini tenera. rosarū rubearū. ʒ. b. buglose. ʒ. c. diligenter claudatur ⁊ ponatur ad solē. l. diebus: cōdaturqꝫ in vase sumēdo quꝫ opus fuerit. Confortat etenim cor ⁊ exhilarat animam confert ad mel'iā vtilitate manifestissima ⁊ si vtaris vnaqꝫqꝫ die. ℥. ϛ. āte prādiū ⁊ post horā vnā ꝓderit multū huiusmodi hoibꝰ manifeste. expedit āt eis cauere tristitiam multiplicare gaudium ⁊ letitiam vitātes irā ⁊ laborē. Vtanturqꝫ balneo aque dulcis ⁊ calide: postꝗ modicū sumpserit cibū cum iunctiōe olei viol'. squeiri inuiceꝫ mixtis. Et vngatur caput viol. oleo: studeatqꝫ vt sit aer illū circūdans tēperatus. aut calidꝰ ⁊ humidus mediocriter: nec iterpollet facere hoc regimē donec deficiat hic humor: reuertaturqꝫ corpus in habitudinem naturalē. Qꝫ si videris aliquid superesse corpori huiusmōi humoris: oꝫ vt apponas euacuare medicamine moderato ⁊ regimine cōpetēti donec cōsumatur humor ⁊ deleantur accidētia melēcholie: nec anxieris vti his medicamibus sepius: hic eīn humor difficile suscipit curationē: ideoqꝫ oꝫ frequētari

vsuz eius qȯ dictũ est regiminis.

De regimine dominij phlegmatis. Qũz vero dñatiõis phlegmatis signa apparuerint: accelerer necesse ẽ euacuationẽ eius p vomitum si tempus estiuũ fuerit aut autũnus: si autẽ aliud tẽpus medicamie laxatiuo phlegmatis. Sit autẽ vomitus cũ squigibin melleo cũ rachaie ꝛ nama: aut cũ condiso ꝛ squalenego ꝛ cũ aqua in qua decoctũ sit anetũ. Laxatiuum autẽ aut pill' atamoquiconi: aut pill' fetidis. aut hieralogodiõ alijsqꝫ medicaminibus que purgãt phlegma. Huiusmodi aũt vtenduz meminceris si fuerit humor decoctus ꝛ subtiliatus. Si vero non sic minie vtaris laxatiuis sine subtiliatiõe humoris vt est aq̃ radicũ herbarum ꝛ iminutio cibi: ac subtiliatio ei⁹ iuxta mẽsuram grossitudinis humoris ꝛ quãtitatez eius. Qȯ qum feceris intelligesqꝫ phlegma subtiliatũ ꝛ facile euacuationi ac transitui per meatus: tũc inanias huiusmõi hoĩnem cuz pill' estamaqueci soluẽtib⁹ phlegma vt assignauimus: qȯ si nõ ꝓfecerit vtere pill's fetidis si minus his pill's. Assignatio earum. Sume turbit optimi. ʒ. a. ꝛ. ſ. granorũ nili noui. ʒ. a. adipis antali ob. b. anisi. ob. a. ꝛ. ſ. dragagũ. ob. a. secbenegi. ob. a. ꝛ. ſ. distẽperabis pigmenta cũ squebenego fricato cũ aqua ro. ꝛ granifica in modum piperis: sunt eniz pille perfecte ad euacuationem phlegmatis ꝛ mundificationem corporis ab eo. ꝛ he quoqꝫ pillule vtiles. Assignatio earum. Sume seheremi. granorũ nili vniuscuiusqꝫ. obo. d. turbit albi rasi. ʒ. b aloes epatici. ʒ. ſ. macaliglauci. obo. b. solue machalũ cũ aq̃ foliorum porri ꝛ distẽpera cũ ea bene trita ꝛ cribrata cũ subtilissimo pãno ꝛ puluericabis: ꝛ ẽ potio plena: vtarisqꝫ. Dabis vero patiẽti in die medicaminis iulab. vt frangatur acumen medicaminis ꝛ morsus eius: cibabis illum iure circium cum espidabago ꝛ oleo loto ꝛ assiduus sit: dehinc in calais siccis. de carnibus auium montanorum cum cimino ꝛ darasceni. pipere in aqua coque ciceres cũ pullis colũbarũ ꝛ similiũ iã volãtibus: caueatqꝫ cibos phlegma generantes: vt ẽ caro agnorũ ꝛ pisces recẽtes lac ꝛ fructus virides ꝛ similia: mltiplicet quietẽ ante cibũ ꝛ aque salse balneum ꝛ sulfuree: post decoctionẽ ꝛ iminutionẽ repl'onis: bibat vinũ vetus ꝛ croceũ ꝛ rubeũ spissũ: ipares ei qui sentit in corpe suo phlegma minuere cibũ ꝛ subtiliare. Imminutio nãqꝫ cibi ꝛ subtiliatio: sepe sufficiũt sine vsu laxatiui. Subtiliat enim humorem hũc: ꝛ excoquit: auxiliaturqꝫ nature ad alterãdũ illũ in bonũ sanguinẽ qum sit phlegma cibus medie decoctus: cibus ãt si minuatur ꝛ subtilietur: cõfortato naturali calore super eũ excogtur: fitqꝫ sanguis. hoc aũt in humore mel'ico aut cho'ico euenire nõ põt ꝑꝑ eoꝝ siccitatẽ.

Capitulũ. 28. de amputatione cãrũ propriarũ vniuscuiusqꝫ egritudinis.

D**ixiMus** qum de signis morborũ qui iã positi sunt in aduentu tractarem⁹ quoniã vnaqueqꝫ habitudinũ naturaliũ si aut augeatur aut minuatur aut mutetur a cõsueto sepius significat aduentũ morbi aut hitudinis nõ sanitatis nec egritudis. Sic si fiat aliqua qualitas in corpe extra cursũ naturalẽ vt ẽ langor, dolor. ꝛ similia. portẽdit morbuz aut hitudinẽ que nec sanitas nec morbus est. Nos ergo incipiamus hinc de regimine corporũ cõsiderationẽ quorũ res naturales imutate sũt ab habitudinibus suis ordine illo ꝛ dispositiõe quẽ in significationibus morborũ aduẽtus in corpa sana presignãtib⁹ tenuim⁹. Dicimus ergo quoniã quz videris aliquã rerũ naturaliũ imutatã ab habitu suo oꝫ te accelerare vt reducas in statuz naturalẽ amputando causas mutationis eius: hoc ãt fiet si vtaris regimine cõtrario cãe a qua fit qualitas illa nõ naturalis. exẽpli cã. Si acciderit appetitum ciborũ augeri: signũ est aut male cõplexionis frigide accidẽti ori stomaci: q̃re oꝫ vti potu vini ꝛ appositione ciborũ calefacientiũ: aut qm̃ phlegma salsũ suspensũ est in ore stomaci: oportetqꝫ vti vomitu cũ his q̃ dcã sunt. Si vero minuitur appetitus ciboꝝ signũ ẽ caloris oris stomaci oportetqꝫ vti infrigidantib⁹ ꝛ restringentib⁹ huiusmodi vt granatis acerbis ꝛ sirop. heserẽ. ꝛ aqua tamarindi ꝛ similibus: emplastrizetur stomachus cũ sandal' ꝛ rosa. ꝛ aqua ro. ꝛ cãphora. Cibetur dñs cibis frigidis vt sunt pisces lapidosi ꝛ musquibegũ ꝛ pulli mesuci cõditi cũ aqua beseren. aut est signũ quoniã corpus repletum ẽ ꝛ expedit illud euacuare ab humore dominãti. Si aũt iclinabitur appetitus ad acerba: signũ est cholere crocee quam oꝫ purgare cũ restringentibus ꝛ prouocantibus vomitũ per squingebin ꝛ aquã calidã. Qꝫ si inclinetur ad calida ꝛ pungitiua ꝛ dulcia signũ ẽ male cõplexionis frigide quare vtendum est calefacientibus cibis ꝛ medicaminibus aut humoris acerbi incisiuis ꝛ vtẽdũ est vomitu. Si vero inclinat̃ ad frigida signũ ẽ male cõplexionis calide que accidit ori stomaci. Quare oꝫ vti refrigerantibus ꝛ restringentibus quoꝝ retro meminim⁹. Porro si acciderit homini sitis. signũ male cõplexionis calide ꝛ sicce que accidit ori stomaci ꝛ vtẽdum est rebus refrigerantibus ꝛ humectãtibus vt est glutinositas seminis psillij ꝛ granorũ coctanorũ cũ iulab ꝛ aqua mellõis indi cũ çaccara alba ꝛ pauco spodio: sed ꝛ granatorũ aqua muçorũ cũ aqua portulace. Cibabisqꝫ his rebus similib⁹ exceptis piscibus ꝛ lacte. Si vero inuitatus ẽ appetitus propter aque potũ signũ ẽ male cõplexionis frigide ꝛ humide q̃ accidit ori stomaci: aut phlegmatis artati in illo quare oportet vti calefacientibus vt ẽ mel ꝛ vinũ ribanũ vetus: siropus gendiconi ꝛ meresenia ꝛ vt ciminũ ꝛ meresenũ mẽte ꝛ bẽdadicon ꝛ piperinũ: vtatur vomitu cũ melle ꝛ aqua calida decoctione aneti ꝛ radicũ siquidẽ ẽ illic phlegma. Et siquidẽ impellitur natura plusq̃ oporteat ꝛ si ẽ hoc ex copia ciborum minuãtur: ꝛ si est impulsus nature ꝑꝑ copiã superfluitatuꝫ oꝫ adiuuari naturã aliquo laxatiuo. Et si quidẽ est egestio crocea oꝫ dari laxatiuũ de mirob. citri. cũ ʒaccara. Et si color albus ẽ cũ humiditate cũ mereseno coctanorũ laxatiuo. Si vero ad nigrũ inclinauerit accipiat mirob. nigros cũ epitho. ꝛ hesseigo ꝛ similia. Qꝫ si iminnatur egestio ꝛ sit hoc ꝑꝑ cibi paucitatẽ oꝫ augeri mẽsurã eius. Si aũt sit ꝑꝑ cibũ siccum ꝛ põticũ oꝫ vti iuribus pinguibus cũ espidabago: ꝛ oleribus cõditis cũ oleo ꝛ muri: ꝛ sorbeat oleũ sale cõditum in saliua quãtũ est. ʒ. Accipiat ficus siccas cũ medulla cartami. Si vero ẽ paucitas egestionis ꝛ siccitas propter paucitatem phlegmatis ꝛ paucitatẽ que descendũt ad intestina cholere oportet emolliri naturã cuz mesereno dactilico: ꝛ seberberam aut turbit trito diligenter ꝛ hiera distemperata cuz melle aut hiera que perfecta est. Si vero est hoc causa caloris ꝛ siccitatis que dominatur in intestinis: oportet emoliri naturam cum viol' siccis ꝛ ʒaccara ꝛ lebelab cũ rotula cassie fil'. Si deniqꝫ acciderit egestioni vt aut acceleret aut differatur a tẽpore cõsueto oꝫ inuestigare causã ꝛ amputare cõtrarijs. Si ventositas acciderit in intestinis ꝛ stomacho. ꝛ hec cã multorũ ciborũ: oꝫ vti exercitio ꝛ dilatatione prãdij a tẽpore consueto ꝛ imutatione eius. Si vero cã ciboꝝ generãtium vẽtositatem: oꝫ vti his que expellũt vt satureia. ꝛ semie apij. ꝛ nacue. ꝛ cimino ac meserẽ mẽte ꝛ meserẽ seminũ ꝛ que similia sunt his. Urina aũt si fiat amplior q̃ oporteat: ꝛ sit cã potionis aque multe: oꝫ ergo minui potationẽ eius. Si vero impulsu nature modo cretico: nõ oꝫ occurere nisi excedat: tuncqꝫ curetur his q̃ dicẽtur i curatione morborũ. Et si ẽ ꝑꝑ frigiditatẽ renũ ꝛ vesice: oꝫ vtat̃ trifera minore: aut corticibus candari cũ ʒuccaro. Quod si iminuatur vrina ꝛ hoc ꝑꝑ paucitatem potus aque vtatur aqua frigida. Ceterum propter calorem siccitatem accipe cucumeres. citrol'. melones. aut semina eorum cũ iulab. Porro si ẽ ex grosso humore. semine. apij. ꝛ seine feniculi ꝛ aniso ꝛ semine pastinace. vtatur ꝛ nacua ꝛ his similibus que educũt vrinã. Verũ si vrine ẽ incẽsio vtaris semine psilij cũ iulab ꝛ ʒaccara ꝛ medulla citruli ꝛ semine cucurbite ac semen cucumeris bibat cũ aq̃ calida ꝛ iulab. Mẽstrua vero si abũdauerint: ꝛ hoc impulsu nature ꝑꝑ copiam sanguinis cretico modo: nõ oꝫ amputare nisi superabũdauerint. Et si nõ i petu nature fiat sed cã fortitudinis virtutis expulsiue ꝛ debilitatis retẽtiue: aut dilatatione meatuũ ꝛ dissolutione instrumẽtorũ: ẽt huiusmodi oꝫ vti ligatura brachiorũ ꝛ ascelarũ. ꝛ propinatione aceti tẽperati cũ aqua portulace ꝛ terra armenica ꝛ cretica ꝛ aqua sumac. Cibet̃ mulier carnib⁹ auiũ facile digẽnis sũptis cũ aq̃ sũac. Si aũt superexcesserint adhuc: vtatur cõtrarijs ꝛ aduersantibus illis in curatione medicaminibus. s. stringẽtibus. Si iminuat̃ mẽstrua aut minorẽtur nec veniãt introducas mulierẽ in balneo: ꝛ rora aquã calidã ab vtraqꝫ vmbilici parte ꝛ pectinis: ꝛ linias locũ oleo ʒẽbaʒi. Et stringe crura ꝛ femora ligamẽtis mollibus: aut incide basilicã. Quod si nõ proderit sumenda tibi etiã cura de loco in quo de medela morborum tractabimus. Sic etiã oꝫ fieri in his i quibus abundauerit egressus sanguinis ab ano aut moratur. Sudor quoqꝫ si multiplicetur ꝛ multus exeat: si id fiat impulsu nature vt est crisis: non oportet prohibere nisi excesserit ꝛ si superabundãtia ciborum fuerit subtilietur prãdiuz ꝛ minuatur. Si vero ex copia supfluitatum ꝛ crapularum corporis: oꝫ adhibere corporis purgationẽ cũ laxatiuo: ꝛ si sudori fetor inest: signũ ẽ putredinis: oꝫ qꝫ intueri cãm cuius humoris mã sit: purgabisqꝫ illũ hũorez medicina cuius ẽ illũ euacuare. Medicamina porro illũ refrigerãtia sũt potio aque in qua decocta sint queffara ꝛ su-

mac ⁊ risum lotũ: inunctio oleo ro. cataplo͛ tutie canatie infuse aqua mirti ⁊ aqua foliorũ susan. Si vero prohibeatur sudor aut iminuatur: liniatur corpꝰ oleo babunagi ⁊ oleo sebeti in quo distẽperatũ sit aliquid buraci armenici: aut aliqd serisqꝫ ⁊ daranisi trite diligẽtius

Sternutatio autẽ si augeatur sitqꝫ hoc sine catarro: oꝫ rorari sup caput eiꝰ aq̃ꝫ calidam in qua decocta sint camomilla: ⁊ aq̃ lilemelec ⁊ marcemusi ⁊ quisuma ⁊ sibũ: similiaqꝫ que soluũt vẽtositatẽ. odoretur marcemus. Et si augeat͛ aqua a naribus fluẽs vaporetur patiẽs cũ sandaruso. xiloaloe mũda: odoret simiçũ ⁊ machaluꝫ similiaqꝫ. Si aque illius defluxus minuat͛: vtatur superfusiõe aque calide sup caput ⁊ inclinatione sup aquã calidaꝫ i qua decocta fuerit babunegũ ⁊ aqua lilelmelec. Qđ autẽ defluit ab interioribus oris si multiplicetur oꝫ ꝓhiberi gargarismo aqua ro. ⁊ aqua decoctiõis mirte ⁊ galle ⁊ quesfari. Si vero imminuatur prouocãdum est curatiõe cũ hiera ⁊ acartãbaa in al͛ artarcharaba decocta i aqua ⁊ multerago si misceatur squingibin ⁊ gargariçetur. Somnus quoqꝫ si multus fiat ⁊ augeatur ⁊ est hoc de cõplexione humida dominanti cerebro: oꝫ vti rebus calefaciẽtibus ⁊ desiccãtibus: friceturqꝫ caput cũ sinapi ⁊ bacarcaraba ⁊ melle ⁊ aqua calida. Si vero sit de supfluitate phlegmatis viscosi dominantis cerebro: oꝫ purgari cerebrũ cũ pillulis hiere: ⁊ pill͛. aloe. ⁊ pillulis aureis ac gargarismis cũ his que diximus. Qñ vero accidũt vigilie ⁊ somnus minuitur: signũ ẽ siccitatis cerebri. Quare vtẽdũ est roratiõe aque dulcis ⁊ tepide in qua decocta sint papauer cũ corticibus ⁊ cortices cucurbite. ⁊ folia lactucarum ⁊ viol͛. ⁊ nenufar. Comedat papauer ⁊ lactuce cõdite aut queffara viridis ⁊ sicca: trahatur anhelitu oleum violatum ⁊ nenufar paratum cum semine cucurbitaruꝫ: ⁊ impõas capiti violas recentes si possibile ẽ. Coitũ ãt si petat aĩa plus ꝯsueto: signũ ẽ augmẽtati caloris ⁊ hũiditatis Quare oꝫ vti regimine refrigerãti ⁊ restringenti cũ cautela: vt est papauer. lactuc. portulac. queffara viridis ⁊ similia. Significat quoqꝫ ꝑ sepe augmẽtũ sanguinis: vtendũqꝫ ẽ phlebotomia: ⁊ appositione frigidorũ ciborũ ⁊ balneatione i aq̃ frigida si aer quidẽ patitur. Quãdo vero iminuitur corpus coitus a cõsueto. signũ est male cõplexionis frigide ⁊ sicce: patientẽ hec oꝫ regimine calefacienti ⁊ humectãti regi. vt est caro agnorũ cũ cepis: ⁊ cicere tonso cũ espidabago: testes gallorum ⁊ cicere triti cũ sale elixata: ⁊ beltich. ⁊ asperagi. ⁊ vue passe corosanice ⁊ robũ vuarũ ac similia. Si aũt menti accidat imutatio atqꝫ ex inde cõtigat hebetudo. fit hoc ex phlegmate ⁊ medela eius est per euacuationẽ cũ pill͛. hiere. ⁊ trifera minori cũ hiera sed ⁊ trifera maiore si nõ expulerit minor cũ hiera: ⁊ vsu gargarismi cũ hiera. Cibis quoqꝫ calefacientibus ⁊ desiccantibus caueanturqꝫ ab his diuersa. Atqꝫ ad hunc modũ oꝫ corpora regi que ab habitudine sua naturali mutata sunt quauis imutatione: amputariqꝫ causas imutationis: ne forte crescant ⁊ augeãtur ac morbos afferãt.

Capitulũ. 29. de amputatione causarũ paratarũ inducere habitudines extra naturã.

r Egimen quoqꝫ corporum que transierunt ad habitudinẽ extra tẽperantiam ⁊ rem naturalẽ ⁊ iã stãt in precipiti casu ĩfirmitatis sed morbus etiam ipse animã videtur inuasurus: hoc loco dicemus ordine quẽ disposuimus qñ de signis portẽdentibus morbos tractaremus. Dicimus ergo qm̃ qñ accidit hoi angustia a semetipso sine aliquo labore prefigurat febres: aut aliam infirmitatem. Et si patiens inuenit aliquid in corpore tãq̃ꝫ vlcus fit ex humoribꝰ acutis cholericis. Si ergo quod inuenerit huiusmodi est parũ ⁊ pũctura cutis nõ abre est indicere patienti exercitium modicũ: ⁊ in vnctione corpis ol͛o violato nenufar͛. fricationẽqꝫ debilẽ. Dehinc reficiatur cibo refrigeranti ⁊ humectãti: vt est succo tritici ⁊ medullata cuꝫ zaccara ⁊ aqua frigida sicqꝫ dormiat. Si vero est angustia fortis intãtum: vt patiens inueniat in mẽbro vlcus: tunc cadum ẽ exercitium vtendẽdũqꝫ requie in principio diei. In fine autẽ liniatur corpus oleo aneti: mixto oleo viol͛: equaliter dabisqꝫ ei sorbiciũculas factas de fructibus chauere: ⁊ zaccare: ⁊ oleo amigdalarum ⁊ sauic ⁊ sic dormiat: ⁊ si quidem cessauerit langor: reduc illũ in consueta pedetẽtim. Si nõ cessat sed accidunt ei nocte labor ⁊ vigilie ⁊ langor: signũ ẽ cõmotionis ⁊ excitationis humoris qui eget euacuari: ⁊ si qdẽ sãguis dnãt͛: ⁊ virtꝰ bõa ẽ ipa minui. Si vero chol͛a ruba apparuerit inanias illã laxatiuo soluẽti choleraꝫ. vt ẽ decoctio fructuum ⁊ cassie fi. ⁊ mãne ⁊ aqua lesbelab. aut sirop. ro. qñ euacuaueris impera illi quiescere ꝓhibens a motu: ⁊ ciba illum iure pulli parato cũ feniculo ⁊ aqua hesserem aut aqua grãnatorum ⁊ medulla lactuce ⁊ intuba: ⁊ medulla cucumeris ⁊ citroli. dehic precipe dormire. Si vero nõ cessauerit angustia hoc regimĩe introducas illũ mane balneo ⁊ linias ol͛o violato suauiter ⁊ iubeas eũ quiescere ⁊ dormire. Qum euigilauerit accipiat aquã ordei aut aliquã sorbitionem: aut pisces paruos lapidosos: carnes pullorum laudabiliter conditas: parũqꝫ propinabis vini albi. Et si quidẽ cessauerit hoc accidens predictũ die tertio: equũ est. sin adhibeas hoc ipsũ regimen donec oĩo quieuerit: reducasqꝫ hoiem in cõsuetudinem suã tam laboris q̃ꝫ ciborũ. Si vero inuenerit patiẽs langorẽ apostemati similẽ calido: aduẽtus eius ẽ ex repletiõe sãguinis mali. Quare oꝫ eum minui aquebesa vena si langor est super toracẽ. Si vicinus capiti minuatur cephalica. Si ãt in vẽtre aut i femoribus aut cruribus minuatur basilica auferesqꝫ illi sanguinẽ bis aut ter iuxta mẽsuram quaꝫ videris oportere. s. quãtitatẽ quam videris malũ sanguinem euacuari ⁊ lãgorem sedari. Necesse aũt habes sanguinẽ sepius educere vt cõgregetur sanguis malus vnaqueqꝫ vice: queratqꝫ natura emissionẽ eius per locũ phlebotomie: ideoqꝫ expedit extrahere sanguinẽ die secũdo ⁊ tertio. qum non possit fieri emissio eius die primo: post hoc dabis ei ptisanã: suggat granata ⁊ cibabis illũ his que sunt dicta antea. Precipiasqꝫ illi quietem prohibeas vero motũ. Secũdo die introducas illũ balneo medio. ⁊ infunde super eũ aquã temperati caloris: vngasqꝫ oleo viol͛. puro. Qum egressus fuerit ⁊ quieuerit hora dabis ei aquã ordei cum farina eius grossa: aut meçaura cũ cucurbitis ⁊ masso: aut sermacũ. aut spinachia. aut bletam. Si vero nõ cupit hec ſꝫ refugit dabis pisces lapidosos recentes sed modico sale supfusos. Sic quoqꝫ facias tertio die donec oĩo hẽat qđ inueniat: hoc aũt scies ex fortitudine pulsus ⁊ equalitate eius. decoctiõeqꝫ vrine ſm q̃ꝫ al͛s dictuꝫ ẽ. Si vero angustiosus inuenerit laborem similem extensioni: aut erit ex plenitudine aut erit ex vẽtositate: ⁊ si repletio fuerit ex sanguine phlebotomo vtaris. Si ex ceteris humoribus euacuatione illius humoris a quo est. Dehinc ingrediatur balneum: liniatur oleo viol͛. ⁊ squingibin egresso a balneo propina: cibabisqꝫ cum pedibus agnorum ⁊ eduli ⁊ carnibus auium laudabilium chimorum: ⁊ si fuerit extensio de ventositate: oꝫ indicas illi exercitiũ leue: ingressumqꝫ balnei ⁊ vsũ fricationis cũ linitione olei camomille aut aneti aut squeiri aut susami. Quãdo autẽ videris hominẽ sudare sudore fetido aut vrina ẽ fetida signũ ẽ putredinis. Quare necesse ẽ intueri illũ humorẽ quo fit: ⁊ euacua illũ medicamĩe cõpetenti ⁊ regas patiẽtẽ cõferẽti regimine aduersanti illi humori ⁊ imminuas cibũ ac subtilies prohibẽs a copia eius: propinabis squigibin ⁊ zaccara ⁊ arcebis balneo donec videat signa maturationis manifesta. Si vero excesserit sudor egrediens inunge oleo mirtino cataplasma corpus cũ mardasenego cõdito aut espidago aut tucia armenica: ⁊ si hoc fuerit de multitudine humorũ propina laxatiuũ potũ. Si vero multiplicabitur morphea alba i corpore timetur lepra alba: q̃re oportet euacuari patiẽtẽ medicamĩe purganti phlegma: prohibebisqꝫ a cibis refrigerãtibus ⁊ humectãtibus: vt sunt carnes agnoꝝ: generãt enim phlegma. pisces quoqꝫ recẽtes ⁊ lac idẽ faciũt. Ciba ergo calefaciẽtibus illos vt sunt carnes venationis assate ⁊ frixe cũ oleo ⁊ muri ⁊ aceto ⁊ carui ⁊ pipere ⁊ similibus. Inducasqꝫ illi vsũ laboris cursus ⁊ exercitij ad solẽ ⁊ venationis ⁊ fricatione forti in balneo ante prãdiuꝫ in saliua aliaqꝫ regimĩa cõsumãtia phlegma ⁊ humiditatem sicut dicemus in curatione morborũ. Quãdo autẽ accidit raucitas ⁊ rubor in facie portẽdũt elephantia: hic oꝫ accelerare phlebotomiã duarũ venarũ colli ⁊ eductione sanguis sepius mõ aliquo: dehinc similiter ſm q̃ꝫ patitur virtus ⁊ adiuuat etas ⁊ tẽpus presens ⁊ cõplexio naturalis. Cibabisqꝫ illũ carnibus agninis ⁊ edulinis lactãtibus gallinis quoqꝫ ⁊ anatibus pinguibus euacuabis corpus eius post dies aliquot cũ decoctione epithi. agarici. ⁊ prohibebis a cibis generãtibus mesiaꝫ. vt lenticula. caulibus. ⁊ carnibus vaccinis cõpletis ⁊ similibus: ⁊ dabis illi potũ aque casei ⁊ mirob. nigri. ⁊ epithi: ⁊ sal napte. ⁊ ell͛m nigrũ: calefacies eũ cũ aqua dulci in qua decocte sint viol͛. ⁊ nenufar. ⁊ ordeũ tõsum: prohibeasqꝫ eũ a labore. Dabis ei tyriacã magnã ⁊ reges hoc regimĩe illũ ⁊ similibus: nec negligas eũ quꝫ videris quedã eorũ que diximus signa. Si eni neglexeris procedit res in id quod curari nõ põt. Qñ ãt multiplicãtur pustule signũ ẽ futurarũ emissionũ. Cũ hoc vtere phlebotomia aque hele ⁊ basilice venarũ secũdũ locũ in quo apparuerint: propinabis autẽ decoctionẽ mirob. ⁊ aquã saturcie cũ zaccara cũ modico alo

es fm q opus eē indicaueris. Arceas illū carnibus maxie
quadrupedū ⁊ a cibis dulcibus ⁊ ciba illū frigidis. Et rora
super illū aquā stagnorū sulphureorū ⁊ aluminosorū ⁊ preci
pias īmergi in illis aut in aqua maris prodest enim ⁊ arcet
emissiones. At vero si multiplicantur excoriationes i cor-
pore portēdit aduētū pustularū magnarū. Equū ē probibe-
re hunc a cibis grossis vt est caro vaccina ⁊ berise ⁊ panis
azimus ⁊ quecūqz de lacte fiunt: ⁊ que de dulcibus ⁊ amilo:
sed ⁊ fungos ⁊ carnes ⁊ oua dura ⁊ que his similia sūt: sub-
tilies aūt cibū ⁊ euacues corp⁹ a phlegmate crosso ⁊ viscoso
⁊ vtaris in cura eius balneo plurimo. Remoueatur aūt a bal
neo poqz prādiū: ⁊ exercitio ⁊ a coitu statim p⁹ cibū. hec eni
generant in corpore grossos humores. Dolor aūt capitis
continuus qui fit in grandioribus ⁊ alijs portēdit cecitatem
quare oportunū ē curare patientē cū pill' hiere ⁊ pill' caucani
post hec aūt cū hieralogodō. ⁊ hiera rufini: ⁊ si sedatur equuz
ē vt bibat infusionē aloes. Et hec est eius assignatio. Sume
absinth. greci ℥. k. asar. aloes epatic. cuiusqz. ℥. e. cantorij sub-
tilis. ℥. d. m... ac. ℥. s. Congrega hec pigmēta tūsa ⁊ pones in
phiala ⁊ superaddes calide aque. ℔. c. pones in die ad solez:
nocte vero loco calō. Sumatur ex eo colato. ℥. iij. cū. ℥. s. olei
amigdal' dulciū: bibaturqz sūmo mane. Accipiāt quoqz pill'.
aloes quaqz septimana bis in nocte hora sōni multiplicetqz
obuius eē vaporib⁹ aque in qua decocta sint camomilla. aq
lilelmelech. marcemus. vtatur sathauris cū medicaminibus
que alio loco diximus. ⁊ si hec nihil ꝓderit oz attrahas du
as arterias que sunt in tēporibus aut minuas illum de vena
frōtis: ⁊ caueat cibos adducētes cephaleā vt est alleum. ce-
pa. gurgir. pastina. caseus vetus: similesqz cibi vaporantes.
Si autem videbitur ei videre ante oculos suos culices
aut muscas: aut pilos portendunt descensum aque in ocu-
los quare oportet mūdare patientis cerebrū ⁊ stomachum
cū pill' hiere ⁊ caucā. Dehinc hieralogodō. prohibeas illum a
cibis generātibus melācoliā. Caueat cenā in nocte laboreqz
visus: vtatur collirio hispāico ⁊ tucia indica cōdita cū aqua
feniculi ⁊ collirio asiapho fellium ⁊ similibus collirijs. que di
cemus in curatione morborū oculi vt est asiaphum scophati
cum ⁊ basilic. ⁊ gesenaic. Titillatio aūt que accidit faciei
portēdit paralisim: vnde oz accelerare ⁊ vti medicaminibus
purgantibus caput vt pill' quas retulimus: ⁊ gargarismis
cū aqua in qua decocta sint acarcharaba ⁊ mitergum: ⁊ cu
rationē cū hiera siccare ⁊ gargarismo eius. Prohibeatur a ci
bis generantibus phlegma: vtatur calefacientibus ⁊ subtiliā
tibus nec ipleatur cibis ⁊ balneetur aquis sulphureis obuiet
qz vaporibus aque in qua decocta sint camomilla ⁊ nerenge
sat ⁊ marcem⁹. Ungatur facies oleo mastic. ⁊ nardino. vta-
turqz sabatis que diximus ad hunc morbū ƀz magnitudinē
titillationis ⁊ debilitatē eius.. Sicquoqz si acciderit titillatio
⁊ obdormitatio in omni corpore portendit emicraneum in
hoc patiente oz vti regimie desiccāti ⁊ calefacienti. Cibetur
aqua ciceris cū oleo ⁊ cimino ⁊ aneto: carnibus quoqz pullo
rum siluestriū iā a terra subuolantiū cum sinapi: mel come-
dat: bibat medicamina soluētia phlegma ⁊ incidētia vt sunt
pill'. hierarū fortis solutionis: caueat cibos generātes phleg
ma. Balneetur aqua decoctionis calidarū herbarum in bal
neo caloris magni: cū fricatione multa ⁊ forti. Et exercitio
quoqz ante balneū vtatur: ⁊ ante cibū in locis calidis alijsqz
huiusmodi. Si vero accidit oppressio multa hoi epilensiam
portendit. huiusmodi homo caueat cibos grossos ⁊ generā-
tes phlegma: minuat cibum ⁊ subtiliet. ⁊ si pulsus magnus ē
⁊ velox acceleret phlebotomiā ⁊ sitiam in ceruice super colla
Des illi pill'. astacodi. ⁊ pill' siselei: ⁊ si cessauerit bonū est sin
da ei hierā rufini: ⁊ ingrediatur balneum post exercitiuz for
te ⁊ ante prandiuz fricet corpus fortiter cū vtrisqz manibus
⁊ manutergijs donec tumeat ⁊ rubeat ⁊ incipiat retrahi ⁊ si
quidē suffecerint hec bonum sin autem vtatur medicaibus d
quibus locuturi sumus in cura huius morbi. Sicquoqz
fiat illi cui est repletio ⁊ grauitas in capite: ⁊ turbatio sensuū
simili hoc vtere regimine in cibis ⁊ medicamibus emūdanti
bus caput. Caueat cibos crapulam generatiuos grossā: vt
possit securus esse ab aduentu apoplexie ⁊ emigranee similiū
qz morborū. Si aūt acciderit intumescere faciē ⁊ comita
bitur hoc dolor capitis ⁊ rubor in venis oculorū: maniā por
tēdit ⁊ phrenesim. Quare oz festinare phlebotomiā cephali-
ce: ⁊ eductionē sanguinis ƀz sufferētiam virtutus etatis tēpo
ris. Si hec adiuuerint aufer de sanguine donec defectio mē-
tis appeat. cibaqz patiētē i die phlebotomie pull'. ⁊ tabatugh
paratis cū aqua granatorū aut beserē: aut vitell' onorū sorbi
lium ⁊ intuba. ⁊ latuc. ⁊ medula cucumeris ⁊ citroli. Pona-
turqz in loco frigido si tēpus presēs est estas aut ver. Et pōa
tur super caput eius pānus infusus sādalo ⁊ aqua ro. ⁊ pau
co aceto vini. Post duos aūt dies aut vnū dabis illi decoctio
nem cass'. f. propinabis illi aquā ordei: aut granatorum aut
squingibin purū: ⁊ his similia donec oio abeāt ab eo hec ac-
cidentia. Quādo vero accidit hoi tristitia ⁊ cogitatō ⁊ ne
quitia mētis sine causa hoc portēdit melācoliā. In huiusmo
di signis oz accelerare propinationē decoctionis epithimi ⁊
agar. in qua proieceris modicū ellebori nigri dabisqz illi pill'
astacodi. Et si inueneris i pulsu repl'onē vtaris phlebotomo
aquahele: ⁊ auferas de sanguine mediocri mensura: si quod
extra exit nigruz est. Si vero rubeū amputa egressum eius: ⁊
cibabis illū cibis calefaciētibus ⁊ humectantibus vt ē caro
agnorum edorū: ⁊ extremitates eorū cū espidabago: ⁊ dabis
badernebine: ⁊ afernegem eis: ⁊ caueas a cibis generātibus
melācoliā. Frequētet gaudium ⁊ letitiā sonū īstrumētorum
musicorū cū cātu dulci ꝙtū poterit: fuge illum ab his que in
ducunt tristitiā irā timorem ⁊ similia. Qū aūt accidunt
homini catarri frequentes: ⁊ est gracilis ⁊ pectus eius strictū
portēdit peripneumoniā ⁊ ptisim: vñ oz moliri purgationem
cerebri eius ⁊ crapulam alñ quidē pill'. aloes. ⁊ pill' aureis. ⁊
pill' hiere: alñ vero cū infusione aloes. Qū ergo accidit ca
tarrus vtere sirop. papaueris: ⁊ lauco factis de papauere re
cētibus cū corticibus suis cū minetego: his q̄ necessaria sunt
medicaminibus. hoc eteni arcet fluxum crapulaꝝ a cerebro
sit vero caput diligētius seruatum ⁊ a calore ⁊ a frigore: ma-
gisqz autūno. moliaris quoqz huiusmodi hominem corpu-
lentum facere ⁊ pinguem prohibens illum a labore ⁊ cursu
cogens illum quiescere in puluinaribus. Si vero inuene
rit homo grauitatem in dextro latere iuxta hypocundria aut
puncturas. aut extensionem portendit passionem epati ven-
turam. Et si quidem quod iuenerit homo est graue porten-
dit oppilationē ⁊ oz dari illi squingibin ⁊ aquā in qua deco-
ctum sit semē apij ⁊ feniculi ac radicū eorum. Si vero oppi-
latio fortis ē da ei sqngibin hansalicū cū semibus ⁊ sirop. ab
sinthij ⁊ trociscos lacce ⁊ meresen fautenegi ⁊ meresen pipeū
⁊ aliquādo accipiat amigdalas amaras. Q; si quod inuēit
est etiā cū itensione ventositatem significat ⁊ expedit euz regi
eo qō diximus regimine. Si aūt est quod inuenit morsus
⁊ punctura portēdit apostemata calida. Quare oz minuire
nam basilicā dariqz ei rotulā cassie. fi. cū aqua intibe ⁊ sola-
tri. Cibetur meçauritibus factis cū sarmacho ⁊ spinachijs
ac oleo amigdal'. similibusqz. Comedāt intiba ⁊ quesutū cuz
aceto. Empl'içetur epar ⁊ que subsunt illi cū sandal'. ro. ⁊ cā-
phora: ⁊ prohibeas illum a dulcibus. Si vero egestio icli
natur in albuz portēdit ictericū: quare expedit regi hoiem re
gimine hoc quod assignauimus calori epatis: repellet eteīm
que timetur icteritiaz. Si quādo aūt videris faciem tume
scentē: palpebramqz inferiorem similiter: timēda est hydropi
sis: hūc cōmodū est regi iminutiōe cibi ⁊ subtiliatiōe ⁊ prohi
bitiōe a dulcib⁹ maxieqz a dulcib⁹ q̄ fiūt de faria ⁊ amillo ⁊
aq̄ ml'ta potatiōe ac turbate. Utaī exercitio dū ianis ē stōa
chus post prādium quiescat laxetur natura eius cū pillulis
hiere. vomat cū squingibin aliquādo ⁊ frequēter virgas cap
paris cōditas aceto ⁊ oleo cōdiatur. Si vero ipresseris hoc
patienti tale regimen securus fiet a superuentu hydropisis.
Si vero dolor in ꝑtibus vmbilici hōi acciderit: māseritqz
ad ventū portēdit hydropisis timpanice. Quare cū his vten
dum est quibusdā pulueribus que fiunt de semibus feniculi.
anisi. apij. satureie. nachue. carui. cardamomi. feutegi mon-
tani equis ꝑtibus ⁊ sūatur eo exagiū. a. vsqz. ℥. ij. in saliua cū
vino ribano. minuaī huic cib⁹: vtatur exercitio ⁊ labore añ
prādiū: soluat nām cū pill' sequebegi ꝓderit eīm plurimum.
Si vero acciderit homini fastidium ⁊ ventositas in sini-
stro aut dextero latere in his que sub hypocūdrijs sunt: siml'
etiam fiat appetitus ablatio: portendunt hec ileon. Quare i
minuendus est cibus ⁊ subtiliandus: imminuendus ⁊ potus
aque frigide vtendumqz exercitio balneo ⁊ somno prolixio-
ri: ⁊ si sic non cessat da ei aliquid iuresenorum laxatiuum. ⁊
pill'as sequebegi. abibunt enim hec accidentia oio. Si aūt ili
is vtriusqz grauitas ⁊ extēsio acciderit apostēa in renib⁹ fu-
turū portēdit. Et si quidē dolor exterius fuerit timetur futu-
rū in lacertis apostema exterioribus. Si vero introrsum in
interioribus timēdū ē ipsis videlicet renibus. Quare vtendū
ē phlebotomia basilice in latere patiēti: dādaqz hoi aqua or
dei: dabisqz illi semis cucumeris ⁊ citruli. cucurbi. portula. eq
pōdera: teres oia diligēter ⁊ sumes ex eis. ℥. c. cū iulab. locum
quoqz aliquo cōfortanti emplastriza prohibētiqz fluxū mate
rie vt ē empl'm de sandal' sūptū ⁊ rosa. ⁊ manutha. ⁊ besafo. ⁊

terra armenica cū aquā ītibe ⁊ aque queſſare ⁊ ſimiliū. Im-
minuas cū aquis decoctionū aut aqua lebelab ⁊ ſimilibus.
Si aūt quādo īmerguntur arene vrine ſignū ē future ge-
nerationis lapidis in renibus expeditqꝫ huiuſmodi hominē
vti exercitio tēperato ante prandiū vt euacuētur ſuperfluita-
tes maturetur humiditas phlegmatica. Arceas illū a copia
ciborū maximeqꝫ groſſorū ne forte in corpore eius crapule
aduneutur groſſe. Sic quoqꝫ ſiquando minxerit hō vri-
nā in qua ſint ſubmerſa quedā ſimilia mardaſenego trito: ſi-
gnū ē lapidē ī veſica: cōmodeqꝫ ē arceri patiētē a copia cibo
rū maximeqꝫ groſſorū in quibus ē ventoſitas vt heriſe ⁊ ida
hat riſū triticū ſūptū cū caſeo recēti ⁊ lacte dulciaqꝫ facta de
farina ⁊ amilo ⁊ oua dura recenteſqꝫ piſces. caro vaccina ⁊
caprarꝫ ⁊ ouiū ⁊ ſimilia: panēqꝫ nō bene factū nō bene coctū
fructuſqꝫ dure digeſtionis vt poma īmatura coctana. perſi-
ca pira īmatura: exercitiū quoqꝫ ꝯtinuū prādio caueat ⁊ eua
cuet corpus medicaminibus laxatiuis ⁊ ſoluētibus phlegma
que nō ſunt plurimi caloris: deſqꝫ illi prouocātia vrinā vt eſt
ſemen melonū. cucu. ⁊ citru. ⁊ qualia ſunt auellane ſemiū cum
ſquingibin ⁊ alia ſubtiliantia ⁊ prouocātia vrinā ⁊ ſimilia.
Quādo āt hoī inſtat cōtinua vrine incēſio. ſignificat vul
nera futura in veſica ⁊ virga. Quare oꝫ huiuſmodi vti cibis
refrigerātibus ⁊ humectātibus vt ptiſana cū oleo amigdal'.
aq̄ quoqꝫ portulace ⁊ ſeis coctanorꝫ ⁊ florꝫ ſemis pſilij ⁊ olm
amigdalarū dulciū ⁊ oleū ro. cum iulab. vetabis autem dul-
cia cibaria ⁊ pungitiua ⁊ bibat vinum. Quando autē ac-
cidit cū ſolone vētris dolor ⁊ incēſio in ano: diarriā portēdit
huic oꝫ dare ſefuſuꝫ terre compoſitū de ſemie pſilij ⁊ ſemine
merui ⁊ ſemine ſabeſeforē ⁊ amilo. ⁊ terra armenica equali-
bus poderibus frixis ⁊ irroratis. oleo ro. Potus eius iuxta
mēſurā q̄ opꝰ ē cū robo mirti aut robo coctanorꝫ. Paſces pa
tientē naraga cū oleo aut granis granatorꝫ: aut lacte acer
bo in quo decocti ſint lapides calefacti. aut fruſtra ferri cale
facti. Si vero aſſidua fuerit prurigo in ano portēdit emo
roidas: hūc cōuenit arcere a cibis melēcholiā generantibus
⁊ frigidis: cibariqꝫ eſpidabago ⁊ tibalego cum carne agni ⁊
porris. Dabis quoqꝫ oī hebdomada. ʒ. b. pillularū machali:
vngeqꝫ anū anteperſicorꝫ oleo ⁊ olo lini. Hec ſunt q̄ vo
luimus oſtendere de amputatiōe cārum corꝫ morborū iam
aduenientiū. Atqꝫ hoc eſt vltimū in cuſtodia ſanitatis cor
porum. Reſtat autē nobis addere his que dicta ſunt que ho-
mini neceſſaria in qualitate cuſtodie ſanitatis que ꝓpria ſūt
neceſſarijs que ſunt. ſ. mundare corpus ⁊ comare illud atqꝫ
cōponere: ſꝫ ⁊ regimē pegrinātiū: vt ſit ſermo noſter in cuſto-
dia ſanitatis plenus ⁊ nō deficiēs.

Capitulum. 30m. de comptura corporis.

ESt autem corꝫ que adhibere oꝫ corpo-
ribus ſanis comptura ⁊ com
poſitio corporis ac mūdificatio eius: ⁊ corū primuꝫ
aſſueſcere capillos rebus ſolidātibus: ⁊ his que ꝓhibent in-
firmitatū aduētū: vt ſunt furfures ⁊ ſiccitas aliaqꝫ. Que āt
furfures ꝓhibēt ⁊ ſi ſint deleant: vt laues caput cū cathamia
⁊ ſucco blitis. ⁊ burac: aut cū farina ciceris ⁊ lupini ⁊ aq̄ eri
tali ⁊ felle tauri: ac aloeꝫ diſtēpera cū aqua mirti ſꝫ vncto pri
us capite oleo viola. facquoqꝫ hꝫ quaqꝫ hebdomada bis aut
ter ⁊ ablue in balneo. Securāt etiā ab his accidentibus ⁊ ex
pellit ea grana que dicūtur herbarū ⁊ ipa grana que afferū
tur de terra fereſie. ſicut grana helbe: niſi q2 grādiora ſunt. ⁊
ſapor eorꝫ amarus: vtāturqꝫ eis mulieres aquared ē autē
expertum ſi terantur ⁊ diſtēperentur cū aqua: foueatur illis
caput: viris autē aſſidue lauare caput ſecurat ab euentu fur-
furum capillorꝫ. Confortantia aūt capillos ⁊ prohibē-
tia caſum capillorꝫ ac informātia illos excludētiaqꝫ corru-
ptionē que fit illis: queqꝫ morantur canitieꝫ ⁊ prohibent cal-
uitium: corruptionem quoqꝫ que accidit illis ſtatim poſt acu
tos morbos ⁊ caſum ſunt hec: oleum mirtinum quo inunga
tur caput: ſꝫ ⁊ oleum in quo decocti ſunt emblici ⁊ mirabola
ni ⁊ mirtus recens: oleum laudani ⁊ oleum abſinthij. ⁊ ole
um ſetaici capillos quoqꝫ qui patiūtur poſt acutuꝫ morbum
oꝫ abradere his aut ter cū mirra ⁊ curari cū his que diximꝰ
oleis: vngatur autē caput cū oleo lini aut oleo oſſiū criſomi-
lorū ⁊ infundatur caput caſela greca ⁊ azadera ⁊ mirta tri-
ta cōditaqꝫ ⁊ parata cū herſanſam recenti ⁊ trita: hec enim
ꝓlōgāt capillos ⁊ ſolidāt. Si āt q̄n accidat capill' ſiccitas ſic
vt extenuant̄ ⁊ findantur ⁊ ſiccētur radices eorū inūgēdi ſūt
oleo viol'. ⁊ oleo amigd. dulciū: ⁊ lauetur cū lababo ſemis pſi
lij. ſemis lini mixto cū oleo viol'. purarum: lauetur cū puluere
viol'. adiūcto modico dragagāti. hoc ergo regimine oꝫ regi
capillos qum nō exceſſerit in eis aliqua macula. Qum autē
creuerit infirmitas ⁊ caſus eorū intātū vt faciat ēt caluitiū
curationē eorū dicemꝰ quo curari neceſſe hꝫ qū de morborꝫ
medela tractabimus. Si quādo vero moratur productio
pilorū in barba aut aliorū aut ciliorū pili ſunt leues: oꝫ inun
gere loca oleo bani aut oleo aceregi ⁊ cathaplētur cū helba
viridi ⁊ cōbuſta amigdal' amaris ⁊ cōbuſtis ⁊ baccis lauri
tritis ⁊ diſtēperatis cū oleo: cathaplētur quoqꝫ locus cū gal
lia. accelerat nāqꝫ pilorū ꝓductionē. prodeſt ēt hoc loco me-
dicamē hoc aſſignatio cuiꝰ eſt hec. Sume ſemis cucurb. ama
re ⁊ cucumeris agreſtis ⁊ ſibi armenici partes equales. tere
oīa ⁊ diſtēpera cū oleo balſami aut oleo aceregi ⁊ catapl'a lo-
cū: hoc quoqꝫ facit ſumiſſū cōbuſtū ſi diſtēperetur cuꝫ adipe
lupi: aut adipe vrſino liquefacto ⁊ cataplētur eo locꝰ cui opꝰ
eſt productione pilorū. Si autē volueris facere ne ꝓducant̄
pili aut in mēto aut ſub aſcellis aut circa verēda cathapl'a lo
cū ſanguine rane aut teſtudinis aut ouis formicarū cuꝫ oleo
in quo decocta ſunt mēbra earū: aut oleo in quo decoctuꝫ ſit
carfoð. catapl'a ēt cū nebego ⁊ opio. Si āt iā ꝓducti ſūt
oꝫ expilare locū ſepiuſ ⁊ ſuperponatur illi poſt expilationem
hec ſuppoſitio ⁊ vngatur locus. Canities aūt ſi appareat
ante tēpus ſuū oꝫ cauere cibos phlegma generātes: ſitqꝫ cibꝰ
hoīs caro aſſata ⁊ frixa ſicca paſſeres ⁊ pulli colūbini ſileſqꝫ
iā volātes ⁊ his ſilia: bibat vinū purū ⁊ vetꝰ. accipiat triferā
minorem vno quoqꝫ die: maiorē ſemel ī hebdomada ⁊ colea
hanegum aliquādo aliaqꝫ prohibentia generationem phleg
matis vt ꝑdictū eſt ī ꝑcedētibꝰ. Si vero canities ēt accidit in
etate grādiorum ⁊ ſenectute mutatio ē neceſſaria. Quare oꝫ
vti medicamine denigrāti capillos ſicut iā dicemꝰ. Aſſigna
tio medicamis capillos denigrātis. Sume gallarum in oleo
frixarum donec cōburātur. ʒ. ij. muſadet. ʒ. d. ſal' anclēm. ʒ. e.
tere diligēter ⁊ cribra cū ſubtiliſſimo pāno diſtēpera cum aq̄
calida ⁊ ſuſtine duabus horis: ⁊ infūde ea caput ⁊ nocte bar
bā. ⁊ operies folijs ea zadricat: aut folijs charube aut bliti
mane facto ablue cū aqua calida ⁊ oleo inunge. Aliud ꝓ
batum ſume catare. ʒ. ij. heme. ʒ. e. terantur in mortario ⁊ mi-
ſceantur cū oleo diligēter diſtēperetur cū aq̄ calida: ⁊ deſine
donec fermētetur ⁊ vngatur eo caput nocte: factoqꝫ mane
ablue aq̄ calida in qua decocta ſit mirtꝰ fiet etenim nigrum
in vltimo. Aliud Gal. de libro medicaminū cōpoſitorꝫ
ſume flores nucis anteq̄ aperiātur dū ſūt quaſi gēma ⁊ tere
cum oleo ⁊ miſce cum eis macalum iudaicum ⁊ vtere. Ali
ud ſume mirre partem mardaſenegi dimidiam partem ⁊ ta-
higeri partes. b. ⁊ ſicut apud quoſdam habetur partes. c. te-
re ⁊ cribra ⁊ diſtemperes cum aqua ⁊ vnges capill'. Aliō
ſume purgamenti ferri triti diligēter: ⁊ limature plūbi eq̄lia
pōdera coq̄ cū aceto vini: donec fiat ſpiſſū ⁊ ſic vtere. Aliō
ſaccaicū nabamā ⁊ roſas fabarū tere in mortario plūbeo di
ligēter: effunde deſuper oleum ſiſami: q̄ntū opus eſſe videris
⁊ ponatur ad ſolē opertum cū pāno. ⁊ teratur quotidie ter di
ligentiſſime facies ſic diebus. k. ⁊ repone in vaſe: vtereqꝫ quꝫ
opus fuerit denigrat eni capillos optie. Aliud ſume corticuꝫ
nuc. viridiū. ʒ. l. ſadagi incidi ⁊ migularū conditarum vniuſ-
cuiuſqꝫ. ʒ. e. gallie. ʒ. a. funde ſuper hec oleū mirtinū ⁊ oleū ba
tu. de vno quoqꝫ dimidia vel decoqꝫ cū igne tēperato donec
habeat medietatē ⁊ colatū pone in vaſe: vtariſqꝫ qū opꝰ fue-
rit. Aſſignaº olei laudani denigrat capillos ⁊ ꝯfirmat. Su-
me olei mirtini. lb. a. beladari. ℥. a. deſine ſimul die ⁊ nocte:
tunc fac bullire in olla ſtagnata donec ſoluatur ⁊ recōde: vta
riſqꝫ qū opus fuerit. Aſſigno olei emblici purgati ab oſ-
ſibus ⁊ mirti ⁊ cortic. radicis pini equales partes: ⁊ coquant̄
in aqua vſqꝫ ad tertiā deinde colētur ⁊ mittātur cū eis oleuꝫ
ſiſami equali pōdere ⁊ pone ad ignē tēperatū in vaſe ſtagna
to donec deficiat aqua ⁊ ſuperet oleum. Oleum abſinthi
denigrat capillos ⁊ cōfortat. Sume baccarū lauri. laudani.
abſinthi equales partes nucū cipreſſi partes. b. tere diligent̄
⁊ cribra. ⁊ liga in pāno ſubtili ⁊ mitte in oleū mirti per ebdo-
madā: deinde tādiu miſce donec ſoluatur ⁊ cōde in vaſe qum
opꝰ fuerit vtere. Aſſignaº olei ſetaici. Sume folia ſetaici
rubei mūdata ⁊ ſiccata. tere ⁊ ſica cribra cum ſubtiliſſimo pā
no. tūc ſume de eis. ℥. b. ⁊ pone in libra olei mirtini. ⁊ ſolifica
his diebus. l. ⁊ cōde in vaſe qū opus fuerit ſupturus. Aſſi
gnaº criſpādi capillos extēſos. Sūme mirre partē. a. marda
ſenagi partes. b. emblici gallarū vniuſcuiuſqꝫ partes. b. tere
omnia diligēter ⁊ irriga aq̄ mirti cataplaſma his capillos
⁊ per trāſuerſum circa reſtē implicitū fac. ⁊ fil' diligēter ſtrin
ge ⁊ dimitte tribus diebus: tunc ſolues ⁊ excuties lauabis cū
ſedaro ⁊ inungas oleo viol'. vel ro. Si vero explicatos vis
facere capillos. vtere his que dicta ſunt in capitulo ſiccitatis
capillorum ⁊ ſciſſiōis. Aſſignaº expilādi capillos cū mir

ra. Sume calcis mire albe. ʒ. a. ʒ craici crocei ꝛ triti diligẽter. ʒ. b. cathemie. ℥. 5. solue hec omnia cum aqua calida: ꝛ vnge corpus oleo ro. post cathaplasma hoc medicamine: ꝛ patere donec operetur tunc laua ꝛ vnge oleo ro. ꝛ puro. ꝛ superpõe rosarũ rubearũ puluerẽ. Si vͦo arserit mirra ꝛ cõbusserit: fũde sup caput eius aquã frigidã sepius ꝛ cataplasma super farinã lẽticule ꝛ ro. ꝑcussã in oleo ro. Si aũt incẽsio ei⁹ grauis est. cura medela cõbustionis ignis. Quod autẽ amputat odorem mirre est cataplasmatio loci cũ sãdalo: ꝛ benago puro ꝛ rosis: ꝛ benua ꝛ his similibus.

De coloꝛanda facie ꝛ macul' remouẽdis. Si quando coloꝛ sit imutatus ꝛ nõ sit mũde albedinis: visq; clarificare: oꝫ vtaris hac gumera. Assignatio sume farinã lẽticule ciceris: fabe lupinoꝝ oꝛdei amigdõ dulcium sine coꝛticibus diligenter tritarũ: vniuscuiusq; ꝑtez. 5. ʒ ezabel saba quartã ꝑtẽ: tere oĩa diligẽter distẽpera cũ lacte dulci ꝛ cathaplasma faciem: ac permitte sic die ꝛ nocte: deinde laua cum aqua in qua decoctũ sit furfur heueri ꝛ adijce secũdo ꝛ tertio donec dealbetur coloꝛ. Aliud ꝛ sivteris h gũera ꝑderit: desulã ꝯdituꝫ cũ aq̃ melõis tribus dieb⁹ desicca ꝛ tere huiusmodi. Sũe ꝑtẽ coꝛtic. nemosaꝝ coꝛticum radic. cãnarũ. cuiusq; ꝑtis quartã seis melõis q̃drãtẽ partis ꝛ tere ꝛ distẽpera cũ oꝛdei aqua ꝛ catapl'a faciẽ. Aliud sũme lupini. fabe excoꝛticate. semis melonis cuiusq; partẽ. a. lenticule discoꝛiate dimidiã partẽ teres oĩa diligenter ꝛ distẽper abis cũ aqua faciei superpone.

De rubificanda facie ꝛ maculis remouendis. Si vero volueris colorẽ faciei ad ruboꝛẽ vertere. ꝑcipe volẽti hoc comedere carnes assidue: vinũ bibere bonum ꝛ vetus. Comedat allea. cepas mel. balneetur plurimũ i aqua calida. fricet faciem cuꝫ pãno mediocriter ꝛ cathaplasmet cũ calacano facto de lacca optia cũ modico plũbi. Rubefactio que dealbat faciẽ ꝛ componit: lentigines extirpat subtiles. Sume lupini semis mellis. vniuscuiusq;. ʒ. c. farine fabarum. ʒ. b. farine oꝛdei. ciceris. cuiusq;. ʒ. 5. dragagãti. ʒ. a. tere oĩa diligẽter ꝛ distẽpera cum lacte mulieris. ʒafrã. ob. a. cathapl'aq; nocte ꝛ mane laua cum aqua furfuris decocti. Si sint autẽ in vultu. aut in alijs locis macule vulnerũ aut variolarũ oꝫ cathapl'ari hac super positione. Sume semis lelebeni hachi. lupini cuiusq;. ʒ. b. buraci. ʒ. a. distẽpera cũ aqua ꝛ cathapl'a faciẽ: ꝛ si nõ extirpãtur macule nigre hoc mõ. sume beledarũ ꝛ tere in moꝛtario cũ oleo pistacearũ ꝛ cathapl'a illo maculas vulnerũ ꝛ incidetur liuioꝛ ꝛ cathapl'a hoc cathaplasmate: aufert eni oĩo. Si ãt sit in facie attritio aut lentigo oꝫ vti medicaminibus que assignauimus in cura lẽtiginũ. Si ãt accidat faciei aut labijs aut vol' manuũ scissure vnge oleo viol'. ꝛ adipe anatis, ꝛ ꝓijce desuper parũ quathire hocq; fac sepius.

De paruificandis mãmillis ꝛ testiculis. Assignatio eoꝛũ que prohibent mulierũ mãmas augeri ꝛ in suo habitu statuunt cathaplasma eas cũ coꝛathio trito diligẽti⁹ ꝛ distẽperato cũ aqua mirti ꝛ galla ꝛ terra ciprina ꝛ sume de selboie menico quo vtuntur tinctoꝛes. ꝛ mardasenego ꝛ phabanico distempera cũ aqua mirti aut gallarum aut tami ꝛ emplastriꝫa eo mãmas. Sume quoq; nuces cipꝛessi ꝛ tere diligẽter ac distẽpera cũ aq̃ ro. ꝛ emplastriꝫa papillas. ꝛ strĩge foꝛtius ac permitte diebus tribus: tũc solue ꝛ laua cũ aqua calida ꝛ sine sic tribus diebus. cathaplasmabisq; alijs tribus. fac hoc sepius donec extrahãtur papille ꝛ solidentur in ꝯ̃ctione. Facit hoc idẽ si sumpseris beledarũ ꝛ adhaã ꝛ tritis diligẽtius superposueris tantũdẽ farine oꝛdei ꝛ tẽperãs cũ aceto cathaplas'maueris mãmillas. Sume selbũ iamenicũ ꝛ fecẽ vini: gallas virides: tere oĩa diligenter ꝛ distẽpera cũ vino cathaplasma q; mãmas: ꝛ superpone illis spongiam irrigatã martagge ꝛ aq̃ mixtis ꝛ ligentur: caueãt ãt ne plurimũ manu tractẽtur ꝛ tãgãtur. Si vero ꝑue sint volueris q; eas in hoc confirmare cathaplasma cũ tama gmolee. ꝛ espidabago equaliter que distemperata sint cũ aqua decoctionis seminis henegi. emplastriꝫa quoq; cũ sureniano trito ꝛ distemperato cũ aq̃ ꝛ aceto ꝓderit enim. Sic facies de testiculis pueroꝛũ si volueris facere vt non crescant.

De remouendo fetoꝛe coꝛpoꝛis. Poꝛro medicamia curãtia fetoꝛẽ alarum sunt hec. Sume tuciã carmanicã ꝛ carmaꝫagũ tere diligenter ꝛ distẽpera cũ aqua ro. ꝛ cathaplasma eo alas. aut sume mardasenagũ ꝛ ꝓijce parũ desuper aque salse ꝛ tere diligenter: ꝛ funde desuper aquã ro. ꝛ tuciã ꝛ cõmoue in moꝛtario cũ pistello donec fiat albũ tũc superadde parũ cãphoꝛe ꝛ vtaris qum opus fuerit. Quod si sumpseris mardasenegum ꝛ posueris inter folia rosarũ viridiũ ipsũ mardasenegũ contrahet odoꝛẽ rosarũ: ꝛ tere diligenter ꝛ albũ fac cũ melago ꝛ aqua ro. ꝛ cãphoꝛa. hoc enĩ alarum expellit odoꝛes. Assignatio alia. Sume tucie carmanice albe partem. i. ꝛ gariof. similiter: terantur q; ꝛ cribꝛentur subtilissimo pãno: tũc distempera cũ aqua ro. ꝛ trociscos fac: ꝛ desicca in vmbꝛa ꝛ qũ op⁹ fuerit vtere. Aliud sume folia sisami trita diligenter ꝛ superpone. expell' enĩ fetoꝛẽ alarũ. Qum autẽ sudat pes sudoꝛe plurimo ꝛ superabũdanti: appone subtus hemiã mixtã cũ folijs sisami tritis cũ selbo iemenico diligenter quod ẽ selbũ rubeũ ꝛ cathaplasmetur rursus pes hoc selbo cum carmarago trito diligenter ꝛ ꝛ distẽperato cum aqua mirti ꝛ aqua ro. Sed si ponatur pes i aqua cathani qua vtũtur mulieres ad stringendũ sanguinẽ mẽstruũ: ꝓderũt hoc quoq;.

Capitulũ. 31ᵐ. de regimine peregrinantium aridam aut mare.

Sunt aũt eoꝛum quibus indiget homo hac in parte que opoꝛtuna sunt apparatui peregrinationis ꝛ cautele ne quid graue ei accidat. Dico ergo quoniam pꝛimum quod opoꝛtet ante peregrinationem peregrinãtibus facere euacuatio est. s. coꝛpoꝛuꝫ cum phlebotomia ꝛ laxatiuo: si quidẽ consueuit quis ꝛ est locus ab exhibitione medicine: medicamẽ ãt oꝫ sumere qȯ cõsueuit. ꝛ q̊ coꝛpus eius a sup̄fluitatibus mũdetur: laboꝛ nãq; ꝛ motus calefaciũt coꝛpus. maliq; abhic liquefiũt humoꝛes ꝛ trãseũt de loco in locũ: hiq; ad aliquod nobilium defluunt mẽbꝛoꝛuꝫ: pariuntq; in eis ꝫm quãtitatẽ suã ꝛ qualitatẽ apostemata: aut miscẽtur hũoꝛibus bonis quos ꝛ coꝛrũpunt: fiuntq; ab eis alijsq; febꝛes. ꝛ nõnulli alij moꝛbi: q̃re oꝫ ãte peregrinationẽ mũdare. Dehinc autẽ qui ꝑgrinaturus est si nõ hꝫ consuetum ãbulare exerceat seip̄m in deãbulatione: assuescatq; eam paulatim augẽs quãtitati ei⁹ quoq; die donec assueuerit: facilisq; fiat illi: frequẽtet quoq; vigilias: nocte paruꝫ doꝛmiat: foꝛtasse eim ad vigilias cogetur noctur nas: q̃s si consueuit optime feret. Pari modo sicut est balnei consuetudo pedetentim intermittatur. Speculetur quoq; ꝛ pꝛouideat hoꝛã q̄ possibile erit ei quiescere duꝫ peregrinabit͂ assuescatq; seipsum eo tẽpoꝛe cibis: trafeatq; ad hoc pedetẽtim. Sic quoq; faciẽdum est in oĩbus que viderit necessaria itineri: vt qum ad ea ꝑuenerit vtenda minime in cõsuetis ledatur: hec qũ fecerit oĩoq; statuerit ꝑgrinationẽ incepturus est iter. Siquidẽ cuius peregrinatio sit ambulãdi peditez cõponat lacertos crurιũ ligaturis solidioꝛibus: stringatq; se medium mãtilibus quo doꝛsuꝫ eius motui sit apparatius solidiusq;: sitq; illi baculus quo innitatur quouis tempoꝛe: adiuuat eim peregrinanteꝫ in itinere: ꝛ releuat ab eo angustiaꝫ: nec vero conuenit iter facere ꝛ ip̄e patiatur fameꝫ: hoc etenim virtutẽ debilitat ꝛ dissoluit ꝑꝑ multitudinẽ eoꝛum que a coꝛpoꝛe soluũtur per motũ. Sꝫ nec in repletiõe: pꝛohibet nanq; celeritatẽ itineris: ꝛ adducit arctationẽ spũs: nisi sit ip̄ius rara cutis: poꝛriq; aperti ꝛ lati: sin aliter oꝫ ante q̄ iter faciat hoꝛa refici cibo quãtitate quidẽ pauco sꝫ plurimi nutrimenti vt epar quadrupedũ: carnes vituloꝛum foꝛtioꝛesq; aues oua solida ꝛ similes cibi grossi p̄limi nutrimẽti. Comedat aũt vt pꝛediximus. Et pꝛimo quidẽ die pedetẽtiꝫ ire dehinc celeri⁹ ꝛ addere celeritati itineris quotidie siquidẽ poterit. Si min⁹ si cogitur festinare viaꝫ qũ senserit angustiaꝫ quiescat. deponatq; seip̄m si poterit: infundaturq; paululum ꝛ vngantur omnia mẽbꝛa eius oleo viol'. mediocriter. magis autẽ doꝛsuꝫ ꝛ pedes quo humectẽtur membꝛa siccitate que illis motu facta est. Regatur quoq; omni illo regimie qȯ disposuimus illi qui ex laboꝛe angustiam patitur. Si autem cõtigerit ꝑegrinari estatis tẽpoꝛe nocte iter capiat ꝛ dũ aer frigidus est diei tẽpoꝛe requie fruatur quo securus fiat a lesiõe solari. Adducit etiã persepe in sole ꝛ estu iter moꝛbos pessimos quales sunt cephalea. febꝛes ethice. siccitas coꝛpoꝛis. ꝛ consumptio alieq; infirmitates calide ꝛ sicce: magisq; illis qui sunt calidẽ ꝛ sicce cõplexiõis. coꝛpoꝛũq; gracilium: ꝛ quibus incõsuetuꝫ est operari in estu solis. Cuius vero ẽ consuetudo iter facere in estu. ꝛ cuius cõplexio est frigida ꝛ humida. cui⁹ coꝛp⁹ obesum ꝛ coꝛpulentũ: huic p̄lima non fiet lesio. Quare oꝫ ꝑegrinãtibus iter cauere: dũ plurim⁹ ẽ diei est⁹. Q̃ si vrgeãtur caueãt coꝛp⁹ ab estu operti vestib⁹ solidis ꝛ spissis quo ꝓhibeatur est⁹ accessus ad coꝛp⁹. Caput quoq; ac facies opiat̃ pilleis ꝛ alijs similibus quo minoꝛ fiat anhelatio eius i aere calido: nec fiat illi excoꝛiatio meatuũ. Expedit quoq; iter agenti sitim pꝛouocantes cauere cibos: vt pisces tã recẽtes q̄ salsos lac quoq; caseum veterem fabas decoctas: oĩa deniq;

ſalſa dulcia pūgitiua: aliaqꝫ quorū eſt ſitim ădducere: vtatur
ergo cibis refrigerātibus ꝛ humectantibus: quales ſūt ſanie
ordei ꝛ tritici cū zaccara: ꝛ lactuce ſemen portulace ꝛ cucume
ris: mel'. ꝛ cucurmaſſum ꝛ ſimiliā: ſed ꝛ cōdita cū aceto ꝛ be-
ſerē nec multiplicet cibos. Copia nāqꝫ ciborū ſitim ſuſcitat.
Et ſi calor ꝛ eſtus multus eſt: timeturqꝫ ſitis anteq̄ iter ag-
grediatur: lababū ſemis pſilij accipiatur: ꝛ ſuccus ſemis por
tulac. cū aqua granatorū muzorū ꝛ oleo amigđ. vel oleo gra
norū cucurbite: ferat etiā grana coctanorū ꝛ pill'as que ſitim
ſedāt. Aſſignaᵒ earū ſūe medullā granorū cucurbite ꝛ medul
le ſemis cucumer. ꝛ medulle ſemis mel'. ꝛ citroli. ꝛ portulace
cuiuſqꝫ. ʒ. e. amili que thire. ſpodij cuiuſqꝫ. ʒ. b. tere omnia dili
genter ꝛ diſtēpera cū lababo ſemis pſilij: ꝛ fac pillulas ma-
gnas preſſas ꝛ habeas in ore. Hoc ſi nō proderit laminā plū
beam in ore contine. aut. ʒ. i. adaſſe: ſedat eni ſiti minuitqꝫ in
digentiā aque. Si aūt acciderit hoi leſio ex eſtu ꝛ calefiet cor
pus eius ac ſiccabitur ꝛ debile fiet funde ſuper caput eiꝰ aq̄ꝫ
ro. refrigeratā: aquā quoqꝫ frigidā bibat iulab: aut aquā gra
natorum muzorū refrigidatā. Accipiat dugam refrigidataꝫ
cuꝫ niue. Porrigātur illi fructus recētes cū niue refrigeratiꝰ vt
mora pruna: vua cucumeres citroli ꝛ ſimilia. Aut bibat ſanie
ordei vel tritici zaccare iſuſuꝫ ꝛ aq̄ frā. Ciber̃ cibo ſbtili faci-
le digeſtibli: vt piſciculi pū ſale ꝯditi. aut extreis edorum ꝛ cu
curb. ꝯditis cū heſere ꝛ aceto ꝛ olō alijſqꝫ ſimilibus. Odoret
ſandalum. aquā ro. ꝛ cāphorā ꝛ liniat ur illis: dormiat proli-
xius in loco frigido que purgauerit ꝛ aquilo vt cōfortet̃ cor
pus eius redeatqꝫ naturalis calor in habitū ſuū. Si vero ce
phalea accidit pone illi ſup caput aquā ro. ꝛ oleū ro. ꝛ modi
cū aceti vini ꝛ tūſū optie refrigeratuꝫ: aliaqꝫ ſicut dicturi ſu-
mus in cura cephalee que fit ex calore ſolis. Cum conti
gerit hieme pegrinari ꝛ frigidis loc is hūc oꝫ facere die iter.
quieſcere nocte. obſeruet corpus: opiatqꝫ veſtibus piloſis in
duat pellicium renoues ꝛ duplitia ſtudeat opire caput ꝛ faci
eꝫ mollibus pilleis hamabamis: gaçbinis ſi pōt iduat pedes
laneis ꝛ calefaciētibus: caueatqꝫ frigus coruꝫ q̄tum poterit
maxie aūt equo vectus: peditibus tenīꝫ copia motus pedes
calefacit. Si aūt ſit in locis in quibꝰ iſidet vix pegrinatō
huic iter agēti oꝫ addere que frigꝰ pellūt: cauteleqꝫ extremo-
rum mēbrorū ꝛ fatiei: magis autē ſi ē etiā flatus vētorū: hoc
eim difficilius ē ꝛ maius nocumētum prouocans: quare oꝫ
hūc anteuenire ꝛ comedere allia ꝛ cepas cōpetēti modo. refi
ciaturqꝫ cibis in quibus ſint calida cōdimenta. vt piper ꝛ zi
ziber. Vngatur corpus ꝛ pedes oleo bani ꝛ çebaçi: aut oleo
oliuarū ꝛ oleo laurino ſimiliqꝫ oleo calido quo ſufferat cor-
pus frigus: nec ſit illi additus ad mēbra: eo q̄ pori eius op
pilati ſunt oleo ꝛ calor ingreſſus ad corporis iteriora ſupfi-
cieſqꝫ oleo calefacta. Caueat aūt ne fiat frigus manibꝰ eius
ꝛ pedibus. maxime aūt equitantis: inuoluat ergo articulos
pillis mollibꝰ: iduatqꝫ caligas. ꝛ deſuper ocreis vtatur: ma-
nus quoqꝫ opiat ꝛ iduat his que pantur piloſis indumentis
cuſtodit eim hoc extrema ꝛ phibet frigus ab eis. Cauere
etiā oꝫ ne viſus debilitetur pꝑter intuitū in niue frequēter:
ſpargit ꝛ eim hoc viſum ꝛ minuit illū: ſupponatur ergo ocu-
lis pānus niger: ꝛ ſit pilleus niger: ꝛ ſi poſſibile ēt veſtes aut
violacee aut virides: hi eteim colores viſum colligūt ꝛ adiu-
uant. probibētqꝫ ſpargi. Eſt aūt color niger melior ſ actiōis
ad huiuſmōi. Si quādo aūt ledatur hō frigore ꝛ exaſpe-
ratur cutis eius: oꝫ illū induere calefaciētibus veſtibus ꝛ ad
ignē hora vna ſtatui: poſt igrediatur balneū ſitqꝫ in eo p ho
ram. poſt quē ingrediatur conchā aque calide: ꝛ roretur ſup
eum aqua continuatiꝫ: dehinc vngātur oleo bani corpꝰ eius
iduaturqꝫ veſtibus i balneo: ꝛ oleū ſit ſuper eū: egreſſus bal-
neū quieſcat p horā tēporalē i loco ſecreto: poſt reficiat̃ iure
carniū cum eſpidabago ſꝫ nō copioſo: vtat̃ q̄ ſomno lōgo in
mollibus ꝛ calidis ſtratis. Si vero accidit leſio ēt extre-
mis a frigore niuis: timeturqꝫ caſus: inungatur diligentius
pleo bani. ꝛ oleo çebaci: ꝛ ponātur ſup digitos. ꝛ iter eos fru
ſtra griſij. varij. ꝛ lanam mollē: induātur qꝫ pedes calidis la
neis ꝛ obſeruet̃ ab aditu frigoris: hec eteim pellunt que acci
derat leſionē ꝛ probibēt ne iterū fiat. Et ſcias q̄m ambu-
latio eſt patienti vtilior equitatione. Equitātibus eteim fiunt
quidam langores: peditibus minime accidētes. quoniaꝫ mo
tus eorū calefacit corpa. Nec cōuenit huiuſmōi hoieꝫ qū
fecerit iter i frigiđ ꝛ niuoſ locis vt ſecurꝰ fiat gete coloris dū
fuerit prius: hoc eni ſignificat corruptionē ſenſus: quare non
oꝫ negligere ſed nec ligationē digitorū. Et ſi non liueſcent vel
nigreſcūt ſed intumuerint: oꝫ eos liniri oleis calidis vt diximꝰ
ponanturqꝫ in aqua calida in qua decocta ſint calefacientia
vt camomilla aqua lilelmelech anetū. furfur. ꝛ ſimilia. Si au
tem liuidi ſunt digiti aut nigri. oꝫ incidere illos minutim pro
fundius ſcilicet ꝛ permittere in aqua calida: donec ſponte ſā
guinis fluxꝰ amputetur. Quod vt fiat cathaplaſma cū ltai
armenico diſtēperato cū aceto ꝛ aqua ro. ꝛ ſtringe die ꝛ no-
cte: deinde laua cū vino ꝛ adijcias ſuperpōere donec creſcat
caro in locis illis ꝛ deſiccētur vulnera. Si vero res eo vſqꝫ
progreſſa fuerit vt digitorum fiat caſus aut aliorum nihil p
derit medela cōferētius tñ ē oibus quibus vtimur emplaſtrū
boraci. ꝛ cadinie ꝛ caberi ſolatri tritoꝝ ꝛ mixtorū cum oleo
viol'. hoc ergo emplaſtrizabis locuꝫ calefacto vnoquoqꝫ die
bis aut ter donec ceciderint que putrida ſunt: poſt hec cura-
bis medicamibus quibus curātur vulnera deſiccantibus. ſ.
ꝛ alijs de quibus dicturi ſumus in cura vulnerū.

De regimine peregrinātiū in mari. Si vero ſit peregrinatio i mari: ꝛ acciderit
pegrinantibus ſubuerſio ꝛ vomitus vtatur ſirop. heſerē: aut
ſirop. granatorū cum mēta: aut ſiro. pomorū muzorū ꝛ tama
rindorum: ſuggat granata muza: poma muza: odoretqꝫ hec
eadem minuatqꝫ cibū. Si vero incipit dominari vomitꝰ: mū
detur ſtomachus eius calidis: ꝛ vtatur deinceps hijs que aſ
ſignauimus: odoret antē ſandalū. ꝛ roſas: ꝛ ter aut quater in
fuſam aceto cū vino: ſitqꝫ cibus eius acerba vt cū cratule cō-
dita: ꝛ quod fit de acerbis aut ſumac aut heſerem ꝛ ſimilibꝰ.
Abſtineant ab intuitu maris prodeſt eiꝫ. Accidit etiam
peregrinanti pediculorum copia in corpore propter ſudoreꝫ
ꝛ puluerem ꝛ paucitatem balnei. hoc qum acciderit catha-
plaſma corpus cum argento viuo occiſo cū oleo. adiūcta ari
ſtol'. lō. ꝛ mirabago. ꝛ defalo. ingrediaturqꝫ balneuꝫ mane ꝛ
mundetur corpus eius fricatione valida: lauetur caput cum
cathemia ꝛ blito ꝛ huraco: induatqꝫ veſtes lineas ſuaues ꝛ
mūdas: expellentur oio pediculi.

Sermo ſecundus ſecunde partis libri cōpleti artis medi
cine qui dicitur regalis diſpoſitio hali filij abbas. trāſlatus
a ſtephano phie diſcipulo: qui medicaminū continet ſimpli-
ciū ſcias ꝛ vtilitatē eorū diuiſus in. 57. capl'a.

Capitulum primum de diuisione medicādi ⁊ via curādi.

De necessaria sunt ad custodiendam sanitatem ⁊ amputationez causarum morborum iam fieri paratorum in antecedenti hoc sermone diximus: hoc autem in sermōe ⁊ sequētibus agendū de curatione passionuz ⁊ morborum ceterorum: ⁊ primum de diuisiōe medicandi. Dico ergo qm̄ morborū medicatio in duas diuiditur ptes: altera est que fit per regimen medicaminū: altera ē que fit manus curatione: ⁊ nos icipiemus primū medicationē morborū que ē per regimen medicaminū triplici procedētes tramite. Primus iconsideratio est medicaminū: simpliciuz que sit eorū vtilitas in vnoquoqz morborū. Dicemus eteniz vnūqōqz medicamē simpliciū cuius cōplexionis sit: cuius virtutis sit: cuiqz morborum cōferat. Secundus autē est quo considerabimus quid conferat cuiqz manifestare egritudinū: quodqz simpliciū ⁊ cōpositorū medicaminuz. vnāquāqz eteni infirmitatū sensui subiectarū sigillatim inducemus ⁊ que illi medicamina prosint. Tertius ē porro i quo mēbroruz ē cōsideratio ⁊ morborū qui illis accidūt q̄qz prosint singulis medicamīa morbis. Incipiemus eniz tractātes de morbis a capite vsqz ad pedes: vt se se ordiatim sequūtur ⁊ ponem⁹ que fiunt passiones ⁊ morbi: interserentes medicamina que vtilia sunt cuiqz passioni ⁊ quibus sanantur. Hic eni est ordo cōuenientior ⁊ melior ac cōpēdiosior ad propositū: quz hij tramites perferāt nos ad omnes diuersitates medicādi que sunt per regimen medicaminū. Que qū ita sit incipiemus a primo tramite ⁊ cōmemorabimus vnūquodqz simpliciuz medicaminū: ⁊ assignabimus cōplexionē eius ⁊ virtutē ac vtilitatē proponemusqz sciētiā probandi medicaminū simpliciuz virtutes ⁊ eligendi. Dicimus ergo volentez scientiā medēdi egrotos optere i primis virtutes medicaminuz simpliciū ⁊ actiones eoruz cognoscere: ⁊ que his vtilitates sunt. virtutes autē medicaminuz tres sunt. Pria est virtus que dicitur prima ⁊ hec est cōplexio. Secunda que ⁊ 2a virtus dicitur: que ⁊ venit a cōplexione atqz hec est maturās molliens solidās oppilās ora venarū: minuens carnē attrahens dolorē sedans ⁊ venena pellens. Tertia vero que ⁊ eodem sortitur nomine est que lapides frangit vrinā ⁊ mēstrua prouocat sputa sanguinis de canis pectoris adiuuās generās lac. Qui ergo vult hec cognoscere necesse ē: primuz scire canones quibus probatur quodqz simpliciū medicamē: quibusqz significantur cōplexiones virtutes vtilitatesqz eorū in corporibus. Qua propter in disputatione hac nostra de simplicibus medicaminibus: primū cōmemorabimus probandi virtutes eoruz vias: sunt ergo sex. Prima est ad experiēdū medicamina in corporibus sūpta ⁊ passionibus. Secunda ex velocitate alteratiōis sumitur medicamine ⁊ difficultate. Porro tertia excelleritate cōglobationis ⁊ mora. At vero q̄rta est que de sapore sumitur. Quinta vero de odore. Sexta sumitur deniqz ex colore rerum. Et nos igitur incipiemus ab ea que per experimētum sūmitur in corporibus ⁊ morbis.

Capitulū. 2m. de probatione medicaminū per experimēta in corporibus

Tertior probatio medicaminuz simplicium aliorūqz qua exprimitur cognitio cōplexionis eorū. Est via que sumitur ab experiendo ea in corporibus infirmis ⁊ alijs: nisi q sūme necessarium ē experientiā esse cū diligentia ⁊ cautela: atqz sub conditiōib⁹ quas describunt priores: quasqz meminit. G. in simplicium medicaminū libro que sunt octo. Prima est vt sit medicamē probandū vacuuz omi qualitate accidētali vt ostendatur ei⁹ virtus ⁊ actio. Secunda vt sit etiaz passio in qua probanda est simplex ⁊ non cōposita. Tertia vero vt si passiones sibi cōtrarie eo medicentur quo animaduertatur cui cōferat. Quarta vt sit medicamen fortius non debilius ea: vt ostendatur in eis manifestius actio. At vero quinta vt consideretur medicaminis actio: vtrū sit in calefaciendo aut refrigerando statim quz accipitur: aut longo post tēpore. Si eni calefacit corpus longe post qū vero sumit refrigerat sciendū calefactionē ei⁹ accn̄talem fore pari mō si refrigeratdiu post calefaciat aūt statim quz sumitur refrigeratio eius per accidēs est. Sexta vt experiatur actio eius vtruz sit omni tēpore ⁊ omni corpore. s. vtruz ne semper calefaciat aut refrigeret. si eniz sic est actio eius naturalis ē: sin aūt per accidens. Septima vt sit calefactio eius aut refrigeratio in corpore ad quod reffertur ⁊ non in alio: non eni oz necesseqz est: si cicuta hominē refrigerat: vt refrigeret etiaz merullos. illis etenim cibus est non mortalis. vene eteni que cibū ad cor eorū dirrigunt stricte sūt nec facile cicuta eoruz ad cor penetrat: quare decogtur digestiōe plēa: mutatūqz nā ei⁹ i calorē ⁊ alteratū nā ei⁹ i nāz merullorum corporis. Sicquoqz nō oz arbitrari eleborum qū sit cibus turdoruz esse etiaz hoīs. Octaua est qua discernitur int̄ cibū ⁊ medicamen. Medicamen eni calefacit corpus ⁊ refrigerat qualitate sua: at vero cibus idē facit ⁊ amplius: auget etenim corporis substātiā: ⁊ augmentat propter sui conueniētiaz illi. His igitur legibus octo oz experiaris medicamen in corporibus ⁊ passionibus sicut ait. Ga. Ego quoqz dico quoniam excellentior probatio medicaminū ⁊ experientia ad cognoscēdam eorū cōplexionē est in corporibus temperatis. Si eniz in illis iuxta has considerationes probabit̄: ostēdit̄ actio ei⁹ veloci⁹: itelliges aūt mēsurā ⁊ quātitatē actiōis ei⁹ i corpib⁹ extra tēpātiā poitis qū q̄ sit actō ei⁹ i tēpatis cōperaueris.

Capitulum tertium de probatione medicine per velocitatem alterationis ⁊ tarditatem.

Via autem secunda que sumitur ex velocitate alterationis medicaminis ⁊ tarditate ipsa ē qua significatur calor cōplexionis medicaminis potentialiter. Si enim medicamē facile alteretur in naturā igneā ⁊ inflāmatur eo velocius: calidū ē potentialiter nisi q hoc nō erit in oībus que sunt huiusmodi. Sed quādo ē medicamē subtile subā: spissum partibus ⁊ soliduz nō disiunctū pōtqz tūdi ⁊ cōteri diligentissime: calefacit hoc oīmode. Quod aūt grosse ē substātie aut rari corporis ignis velocius in suā trāsfert naturā. Incendit etenim velocius illud. Calor āt corpis hoīs nō efficit hoc ideoqz non calefacit corpus hoīs: hoc intelliges ex duabus rebus. altera oleuz. altera vero canna sicca ⁊ pili: ⁊ oleū quidē si mittatur in ignem celerius incenditur ⁊ inflāmatur. Si autem cathaplasmetur eo corpus nō calefit ab eo velociter: sed nec manifeste: oleum nāqz grossum est substātia: quare ⁊ si tetigerit corpus ex viscositate sua ⁊ grossitie substātie inheret ei ⁊ difficiliter separatur nisi post tēporis prolixitatē: nō etenim pōt subtiliari ac attenuari ab aere velocius vt dissoluatur: quēadmodū aqua a corpore imutatur ⁊ ad interiora corporis attingit: porro signū grossitiei olei sub̄e ⁊ subtilitatis aq̄ sit tibi hec. Si enim miscueris oleū ⁊ aquā ⁊ ad ignē vtrūqz decoxeris: aqua pri⁹ oleo cōsumitur pp sue subtilitatē sub̄e. Cāna quoqz ⁊ pilus si in ignē mittātur cōburūtur sub festinatiōe que minime corpus hoīs calefaciūt duabus ex causis. Altera ē substantia caloris. altera vero natura materiei: ⁊ propter substātiā quidez caloris: quoniā qum ignis sit in vltimo subtilitatis ⁊ caloris facile imergitur corporibus quorū ē incēdi: sic vt ad interiora eorum sine difficultate perueniat vnde ⁊ separat partes eorū subtiliat ac dissoluit ⁊ transfert in suā naturā. Ceteruz hoīs calor quoniā debilis ē vaporosus grossusqz nō cito operatur in hijs que occurrunt illi nec in suā trāsmutat naturaz porro in oībus que faciunt corpus necesse ē corporis operari calorē vt trāsmutet ea in suā naturā. quo imutatione illa corpus calefaciāt. Altera erat cā ex natura materiei. Dico ergo quoniā cana ⁊ pilus nō possunt diuidi i minimas partes cōterēdo intātū vt fiat puluis vt possit eos mutare in suā natu

rā corporis calor. Qua ex re cana derise corpus calefacit ho minuz pp quod tunditur ꝛ fit tanꝙ puluis. Hec itaqʒ est via qua significari pōt medicaminis virtus ex celeritate eius in ignem alterationis ꝛ alia.

Capitulum quartum de probatione medicine per veloci tatem coagulationis ꝛ tarditatem.

Pero per viā que sumitur ex celeritate coagu lationis medicamis ꝛ difficultate eius intelligitur ꝛ significatur frigiditas cōplexiōis me dicaminis. Si sint etenim duo medicamia in grossitie substā tie ꝛ subtilitate equalia qḋ citius frigore coagulatur frigidi⁹ ē ꝯplexione. Si vero duo queuis sint quoꝝ subtilitas substā tie ꝛ grossities nō sit vna eadēqʒ: siquidē ē grossities vni⁹ cō sonans qualitati ꝛ quātitati frigiditatis cōplōis alteri⁹ co agulātur ambo equaliter preter ꝙ qḋ est grossius substan tia. opinatur quis magis eē coagulatū pp substātie ei⁹ gros se soliditatē. Q̄ si frigus cōplexionis vnius magis ē substā tie alterius grossitie: ꝛ in hoc quoqʒ diuersa sunt fieri nō pōt coagulatiōes vtrorūqʒ equali eē tēpore. Sʒ eo qḋ grossius ē substātia frigidius cōplexione festinātius eē in coagulatiōe necesse ē. cōtraqʒ quod minus frigidū ꝛ grossiꝰ tardi⁹ coa gulari. Ad hunc itaqʒ modū significatur virtuz medicinis ex coagulatiōis celeritate ꝛ mora.

Capitulum. 5ᵐ. de probatione medicaminis p saporez.

Complexionis ꝛ virtutis medicamis significatio q̄ ex sapore sumitur excellētioꝛ ē significatiōe odoris ꝛ coloris: sapor etenim cōplexionis medicaminis nuntius ē ꝛ substātie eius psepe ēt ꝛ actionis eius. At vero odoꝛ coloꝛq; non hu iusmodi: Nos itaqʒ ordinē illuz preponimus. Dicimus ergo sapores. viij. eē. Prim⁹ ē dulcis. Secūdus ē vnctuosus. Tertius ē acerbus. Quartus amarus. Quītus pungitiuus. Sextus salsus. Septim⁹ ponticus. Octauus asp vel dur⁹. In suauisqʒ ꝛ qḋ nō hēt saporē vnum tātum ē nec annumeratur saporibus. Omne eim qḋ obuium ē lingue necesse est aut ali quid facere in sensu eius. i. gustu: aut nihil: ꝛ siquidē nullam inferat ei passionē vocatur insipiduz: vt ē aqua pura ꝛ terra simplex. cui nihil alioꝝ mixtū ē corporū immutans eius qua litatem. Talia etiā sunt medicamina in quibus terra aut aq̄ dn̄atur: ꝛ quibus equidē terrenositas dn̄atur: vt tutia acadi mia ꝛ espidagū amilum ꝛ silia. Quibus vero dn̄atur aquo sitas ipsa humida sunt ꝛ viscosa: vt est albū oui. oleum lotū sine sale. oleo vero cum aquositate in eo aeritas dn̄atur: albo aūt oui cū aquositate terrenositas dn̄atur: hec ergo ꝛ similia his nihil inferūt sensui gustus. Ea autē a quibus patitur gustus si obuiēt lingue aut delectationē faciunt aut contra: ꝛ que quidē delectationē consona sunt ꝛ conuenientia nature hoīs ꝛ colligata cōplexioni eius. Et qḋ huiusmodi ē dn̄atur qʒ illi aquositas dicitur vnctuosuz: cui vero dn̄atur terrenosi tas vocatur dulce: si vero ꝛ aquositas ꝛ terrenositas simul: vocatur badebānum. i. qḋ nec vnctuosum nec dulce sʒ suaue Et dulce quidem si fiat obuium lingue implet vacua ligue ꝛ lenit asperitatem sedat si quod fuerat mordens delectatqʒ vnctuosum aūt est idem. Sed eius delectatio minor est. At vero suaue medium ē inter hec duo extrema. Qui autē sapores in sensū gustus iniocūdū quid faciūt mordēt lingu am: morsura vero spēs ē diuisionis iuncturaruz: ꝛ quod hoc facit aut partes lingue multa stringit collectione: aut nimiuz diuidit: ꝛ quod quidē ligue separationē inducit nimiā: aut ē substātia eius grossa ꝛ terrea: aut ē subtilis ꝛ ignea. Et cuius substātia grossa ē ꝛ terrea: aut separat partes illas nō fortiter ꝛ lauatisine asperitate noiaturqʒ salsū: aut separat partes li gue fortiter ita vt aspet aspitate nō modica ꝛ abluit plurimū vocaturqʒ amar̄. Cuius autem substātia ē subtilis ignea fa citqʒ in linguā morsurā magnā fortē: vocatur pungitiuum. Quod vero cōgregat lingue partes aut est grossū ꝛ terrenz: aut subtile aquosum. Et grossum terreūqʒ cōgregat linguaz coaduinatione forti si cōstringat ꝛ exasperet ꝛ desiccet opera turqʒ forti⁹ hoc vocatur insuaue vel gallicē. Si vero quod fa cit in lingua hoꝝ accidentiū minus ē: vocatur vel potīcū qḋ est ꝛ aquosū faciēs in lingua morsurā imergitur substātie ei⁹ sine calefactiōe vocatur acerbū. Ex his igitur que dicta sunt claret. viij. eē sapores: ūctuosū. s. dulce. amarū. salsū. pūgitiuū potīcū. insuaue. acerbū. Quod aūt sapore caret inter sapores assignatū nō est. Oē ergo dulce calidū ē tēperati caloris: quare ꝛ laxat ꝛ maturat nō vero multū calefaciēs. Oē nāqʒ ūctuosū aquosū ꝛ aereū: quare humectat laxat. emollit sine calefactione. Oē āt amarū igneū ꝛ terreum: quare ꝛ pur gat meatus: aperit oppilationē: mūdat: incidit grossitiē: cale facit mediocriter. Salsum autem oē terreū calidū ꝛ siccū nō igneū q̄re mundat ꝛ stringit sine calefactione forti. Ce terū pūgitiuū est calidū ē fortisqʒ caloris ꝛ igneum vnde ꝛ subtiliat purgat: cōburit propter multitudinē calefactionis eius. Omne porro insuaue asperum ꝛ poticū frigidum est ꝛ terreū: ideoqʒ coadunat ꝛ inspissat poros ꝛ expellit ꝛ in grossat refrigerat ꝛ desiccat. Ceterū acerbū oē aquosum frigidū ē ꝛ subtile: vnde ꝛ icidit subtiliat ꝛ apit oppilatiōes: purgat meat⁹: refrigerat desiccat ꝛ expellit. Sciēdū āt qm̄ q̄ dicta sunt de caloꝛe ꝛ frigore hūiditate ꝛ siccitate q̄ dixius i vnoqʒ corpuz saporē hñtū nō hʒ eādē quātitatē sūt sʒ i his quidē equaliter calor ꝛ frigidus diuersa vero sunt humidita te ꝛ siccitate ꝛ ecōuerso: quedā vero equalia humiditate ꝛ sic citate. diuersa in caliditate ꝛ frigiditate: q̄dam quoqʒ diuer sa ab alijs i quātitate vniuscuiusqʒ qualitatis sʒ suo modo. Omne suaue cōpositū ē ex. iiij. elemētis. Et acerba ꝛ pō tica equalia sunt frigore: nisi ꝙ poticū grossum ē ꝛ terreum: ꝛ acerbū subtile aquosuz. Hoc ostēditur duobus modis. Al ter ē p sesum: alter p col lōnē. Per sesum qm̄ videmus in sui principio oēs fructus ponticos eē ꝛ isuaues siccos. similesqʒ natu re arboris eoꝝ: vt vuas. coctana. poma ꝛ similia q̄ quz transierit tēpus hūectantur ꝛ fiunt q̄dam quidez acerba: ab hac inde mutantur paulatiz donec cōpleantur ꝛ maturētur fiuntqʒ dulcia. Quedā autē transeūt ad dulcorē sine acerbi tate: vt fructus palmarnz. poma dulcia ꝛ oliue. Maturitas aūt fructuū ē per calorē naturalē qui est in substātia fructus ipius sʒ ꝛ p calorē exterioꝛē qui ē calor solis. Qum sint ergo sapores ponticus ꝛ insuauis vl' asp: frigidi ꝛ grossi. sitqʒ trā situs eoꝝum ad acerbum p calorē: scimus qm̄ id qḋ ponticuz ē subtiliauit calor vt fieret acerbum. Collatione qm̄ asperi ꝛ pontici di ffusio in corpus tarda ꝛ maior ē eoꝝ actio in cor poribus coadunare ꝛ dēsare ea: hoc aūt signū ē grossitici ꝛ frigiditatis eoꝝ: ꝛ qm̄ frigiditatis ē condēsare: ꝛ grossi non diffundi velociter. Acerbū autē diffunditur in corpus velo tius ꝛ imergitur profundo: atqʒ hoc ē signū subtilitatis eius ꝛ que significātiora sunt subtilitatis acerbi sunt qm̄ genera tio eius ē p calorē debilē qui nō potuit ematurare illud i quo fuit: nec pmutatur queādmodū ēt accidit epulis si digerat il las calor stomaci digestione plena vt inde acescant: qn̄ vero debilis ē calor ꝛ deficit oio a digestiōe: nec oio immutat illos nō acescūt vt cōtingit in lienteria. Amplius aūt videmus lac ꝛ vinū subtile ꝛ que sunt similia si frigus multū sit nō acescūt Si vero ponātur in calido aere acescere inde ē: ergo nō inue niri acerbum fortis frigiditatis qm̄ eius ē generatio ex calo re. Sic quoqʒ non ē repire aliquod medicamē quibus dn̄at frigus acerbum. Atqʒ hoc ē signum ea que aspera sunt ꝛ pō tica terrea ꝛ grossa esse: que vero acerba subtilia ꝛ aquosa. Qḋ autē dulce ē aut amarum calidum ē: nisi ꝙ dulce. c. est ꝛ humidū tēperatē. Similiter ꝛ vnctuosum. amaruz vero for tioris ē caloris ꝙ dulce ꝛ siccius: hoc itelliges duobus mōis alter ē p sēsū alter vo p colloēqʒ: p sēsū qm̄ videm⁹ oia hūida si mixta sint si decoq̄t ea calor nālis q̄ i eis ē aut exterioꝛ a nā eius vt ignis ꝛ sol dulcorātur: ꝛ siquidē excesserit i eis calor dn̄ari icipit amaritudo in eis sicut ē i melle cōi videri ꝛ melle dactilico. Si enim inueterescant desiccatur calor eoꝝ natu ralis fitqʒ in eis amaritudo: sicquoqʒ si superexcesserit in eis ignis decoctio: trāseunt etenim in amaritudinē. Ex collōne vero queādmodū videmus dulce ꝛ amarū emūdantia sor des: nisi ꝙ mudatio que ē in dulci tēperata est ꝛ equalis: nō seperās iunctur as aut cōtinua: sed est delectabilis ꝛ humida amarū autē ꝛ ipsum mundat: ꝛ lenit fortius intūs vt etiā con tinua sepat cū lesione ꝛ abominatione: hoc aūt significat ipʒ esse terreū grossuz ꝛ sicū. Significat quoqʒ rei amaritudo q̄ neqʒ putrescere: neqʒ vermes perducit. Pungitiuum vero ꝛ amaruz ipsa quoqʒ. c. s. ꝛ sic nisi ꝙ pungitiuū fortioris ē ca loris ꝛ subtilius substātia sed ꝛ igneū: ideoqʒ comedit vrit ꝛ liquefacit: amarū aūt minoris est caliditatis pungitiuo ē ꝛe nim grossum ꝛ terreū: ideoqʒ siquis eo vtatur exterius mun dat lenit ꝛ purgat: comedit superfluas carnes in vulneribus Si vero bibatur incidit superfluitates grossas: aperit oppi lationes venarū: vnde ꝛ prouocat menstrua: adiuuatqʒ spu to humiditatis grosse a capite ꝛ pectore: prodest epilepsie in cidit grossum humorez: diffunditur nāqʒ velocius taꝙ ꝛ pun gitiuum nec prohibetur trāsmitti sicut ponticū ꝛ aspex. Por ro salsum ipsum quoqʒ terreum est ꝛ caliduz sed minoris ca loris ꝙ amarum. Hec sunt que volebamus ostendere de via significationis cōplexionis vniuscuiusqʒ medicaminuz per saporem.

Capitulum. 6. de cognitione medicaminū per odorem.

s **Equitur** tractatus virtutis medicaminum
significationis per odorem. Sciē-
dum ergo quoniam plures faciunt vapores passiōe
ĩn odoratu quēadmodū ⁊ in gustu. Acetū nāqꝫ ⁊ oīa acerba
aut pūgitiua vt cepa ⁊ alliū ledunt sensum odoratus non mi
nus fere ꝙ̄ gustus. Eodē quoqꝫ modo ⁊ in oībus alijs secū-
dum maiorez partez ea que mouent sensum gustus mouēt ⁊
odoratus: vnde ⁊ est īuenire plurima que nūꝙ̄ gustauit hō
propter fetiditatem eoꝝ vt est sterquiliniuz ⁊ alia fetidi odo
ris: que norūt tamen hoīes cuius nature sunt ex odore coruz
quare ⁊ nolunt degustare ea: propter copiā certificationis q̄
puenit ex eoꝝ odore ad eos. Sūt autē ⁊ alia quorū odor non
predicat naturaz coruz: ⁊ hec aut sunt diuersa natura aut pri
uata odore. Que aūt diuersa sunt natura iocundi sunt odo-
ris ⁊ maxime rosa. gustus eteniz eius diuersus est ab odore
manifeste valde: nō eniz cōcordat significatio gustus ⁊ signi⁹
odoris in rosa. cuius rei cā est qm̄ rosa varia est ⁊ nō cōsiliū
ꝑtium ⁊ gustus quidē eius cōpositus est de amaro ⁊ aspero
insuauiqꝫ ⁊ aquoso: ⁊ pars eius amara calida est ⁊ subtilis
pars vero aspera frigida ⁊ crossa. At vero aquosa varia in
sapore media inter subtilez ⁊ grossuz. substātia vero rose odo
rifera est vaporosa ⁊ dissoluta a corporibus odoriferis iocū
di caloris: vapor aūt generatur ex calore: nec vero soluit̄ va-
por ab oībus odoratis partibus odor eni rose non significat
nisi calidū quidē subtile in oībus eius partibus tantū modo
Sicquoqꝫ que odorē habent calida sūt: quod qū ita sit signi
ficatio nature rerum iocūdarū odore que ex odore sumitur
fida nō est maximeqꝫ rose. Que antē odorem nō habent vt
salsa ⁊ dulcia nō manifestatur nobis virtus eorū nisi per sa-
porez. Que eteni odore carent aut priuata sunt odore: qm̄ va
por qui ab eis soluitur minus validus est ⁊ in vltimo pauci
tatis: aut quoniaz vapor ab eis solutus nō cōsonat odoratui
in tēperantia inter subtile ⁊ grossum: hinc igitur est ꝙ̄ ama-
ra ⁊ pūgitiua propter sue subtilitatē substantie odorifera sūt
odoribus cōsonis saporibus eorum. Salsa aūt ⁊ aspera odo
re priuata manēt: hec eniz due spetíes ambe grosse sunt sub-
stantie: ⁊ asperū cuz grossitie substantie frigide est quoqꝫ cō-
plexionis: qua etiā de causa nīls ab ea dissoluitur quod aspi
⁊ gallici saporis est: ac salsi vapor qui perferat quo significe-
tur cōplexio rei ad odoratus sensum odorē. Porro odorem
habētium odor designat quoniā ⁊ subtilis sunt substantie eo
rū ⁊ calide cōplexionis: nō tamen certa est significatio ꝙ̄ sit
substantie eorū subtilitas aut calor cōplexionis: ideoqꝫ iudi-
tium cōplexionis rerū ex odoribus minime fide esse perpen-
ditur.

Capitulum. 7^m. de probatione medicaminuz ꝑ colorem.

s **Ignificatio** aūt de colore medicaminis
cōplexionem demonstrans
subest odori: signa etenim, que ab eo sumūtur debi-
lia sunt: inueniūtur nāqꝫ in vnoquoqꝫ colore cōplexiōes cali
de frigide sicce ⁊ humide per eū tamē significatur habitudo
cuiusdā rei ab alia vt significantur plurima seminū ⁊ cepe ⁊
succi per colores eorū: quēadmodū cepa cōmunis a cepa an-
sali. ⁊ quoniaz quecunqꝫ earū alba sunt minoris sunt caloris
que vero rubicūdiores maioris caloris. Sicquoqꝫ se habet
res ⁊ in cicere. ⁊ faseolis. ⁊ laureīs: quecunqꝫ eni horū alba
sunt frigidioris sunt cōplexionis: que autē rubicūdiora ⁊ ni-
gra minus frigida ⁊ magis ad calorem inclinantia: triticum
quoqꝫ si sit rubeū signū est declinationis eius ad calorez. Si
vero albū magis ad frig⁹ icliat̄. Hee ḡ sūt vie ⁊ regule quib⁹
medicaīa probant̄ simplicia: vt sciat̄ cōplexio eorū ⁊ virtus.

Qualiter virtus medicaminū inuenta fuerit ꝑ ex
perientiā ⁊ qualiter ipsa in hominib⁹ fie-
ri debeat experientia. In vsu experientie medicaminuz in cor
poribus multā oꝫ eē cautelā ⁊ diligentiaz. In experiendis et
enim medicaminibus in corporibus hominū pericula aīarū
sunt: nō eni pōt eē experimētator securus ab his que mortife
ra sunt que dū probare nititur ignorat: peritqꝫ hō in cui⁹ cor
pore probari debuerāt: quare oꝫ cōmodūqꝫ ē quēpiā medico
rū vti medicaminibus que inuenta sunt: queqꝫ necessaria sūt
sanationis cuiusqꝫ infirmitatis: nec vti experimētis in corpo
ribus hoīuz: ⁊ aīaz eorū fallere: neqꝫ enim oīa medicamina
quib⁹ vtūtur medici cognouerunt priores experientia in cor
poribus: imo quedā eorū in quibusdā cāis contigit agnosci
cuius eēnt actionis in corporibus passiones habētibus. cu-
ius. s. vtilitatis ⁊ nocumēti: experti etenim ea sunt in alijs cor
poribus donec eorū illis claruit actio. Contigit nāqꝫ illis nō
nullis tēporibus videre hoīes quedā medicamina vel cibos
sumētes quibus calefierēt: aut refrigerarētur: queqꝫ ēt hume
ctabāt illos aut desiccabāt: aut cōferebāt illis aduersus mor
bos qui acciderāt: aut lesiones alias: quare ⁊ seruauerūt hoc
ipsum in alijsqꝫ probauerunt hominibus semel bis aut ter.
Qum ergo viderent idē sepius facere ascripserūt cōplexioni
illi eiqꝫ vtilitati aut nocumēto rē exꝑtaz seruātes ⁊ statuētes
apud se ⁊ memorie litterarū tradētes. Sepe quoqꝫ cōtigit il-
los in somnijs videre huiusmodi medicamē huic cōferre vti
litati expertiqꝫ sunt. Cognitio aūt verū eē contulerunt ad il-
lud illā vtilitatē seu nocumētū litterisqꝫ vt seruaretur tradide
runt. Viderunt etiam irrōnabiliū animaliū q̄daz mederi q̄
in eis erāt passiones quibusdā medicaminibus vsiqꝫ sunt il-
lo etiā in homine ⁊ contulit: vnde hypocras clisteris sciaz ex
traxit ab aui quadā marina quam viderat non paucā come
disse pisciū copiā: qua vt impleta erat ⁊ nocuit: acceptā ma-
ris aquā ore: rostro ano imisso visceribus iniecit ⁊ intestinis
exinanitūqꝫ ē quod comederat: quod quꝫ in aue vidissꝫ ima
ginatus ē clistere: expertusqꝫ verū eē deprehendit. Vsus ē er
go in eo cuius stercora in visceribus erāt inclusa euacuauitqꝫ
⁊ seruauit. Amplius vipere ⁊ serpentes hieme frigidisqꝫ tem
poribus in cauernis inclusi sunt terre supine super dorsa sua
iacētes vnde ⁊ obtenebrātur oculi eorū ⁊ debilitatur visus.
veris āt tēpore egresse plātas rimātur feniculi: quas qum co
mederint oculosqꝫ illis fricauerint cedunt tenebre que in an
tris terre acciderāt: visusqꝫ exacuūtur: hec qum vidissent me
dici sunt vsi ⁊ ipsi succo rasianagi ad cōfirmādū ⁊ ad tuēdū
visū imiscētes illū oculorū medicaminibus inuētaqꝫ ē eius
actio ac vtilitas laudabilis. Et dicitur quoniam ancipitres
q̄rūt vētrē auis que grece dicitur idonicos rimāturqꝫ quam
qum cepint ⁊ comederint de epate eius sedatur dolor de ven
tre eorū. Sunt ⁊ alia que longū ē enumerare que que ab ani
malibus priores medici abstraxerūt irrōnabilibus: hoc ita-
qꝫ modo experti sūt medicamia in pluribus corporibus ho
minū: perpauca autē proposuerāt experiri in corporibus ni
si quas diximus precederēt eē. iō ⁊ que huius artis sunt non
cōprehēdimus breui sꝫ lōgo tēpore ⁊ multis milibus annorū
ac exꝑimētata multorū a milibus hominum. Priores eni ea
que experiebantur nociua aut vtilia statuebāt secūdū experi
entiā tradētes posteris: sequaces quoqꝫ pari via experieban
tur que exꝑta sumatim firmata adiecerunt ad sciaz postero
rum. hoc itaqꝫ mō qui precedebat experiens aliqua sequen-
ti se mādabat sic se priores habuerūt in exꝑimētis illis donec
longo tꝑe necessaria collecta sunt q̄bus nūc ipsis nostri vtū-
tur medici: multa quoqꝫ nostri tp̄is hoībus exꝑimēto cōtin-
gerunt cōtra quasdā valētia passiones quorum antiquis nō
fuit agnitio: sunt enim in regionibus hcuar scorpiones q̄dā
parui qui vocātur gerare qui qum momorderint hominē im
possibile erat illū morte liberari: sicqꝫ se res habuit multo tē-
pore. Sed postꝙ̄ in nostra tēpora vētū ē incidit illis experi-
mēto sanguine minuere hoīez hora pūcture auferūtqꝫ de san
guine mēsura cōpetēti propinātqꝫ caphore illi exagiū vsqꝫ. ʒ.
h. sanatur itaqꝫ morte liberatus: sic fortasse ꝯtingit post nos
futuris experiri quedā vtilia quedā nociua que vt cognoue-
rint vtilibus vtātur lesuris supersedentes: quare nō expedit
proponere cuiꝙ̄ experiētiā medicaminū in corporibus homi
num: est eni fallēs. vnde hypocras in libro aphorismorū ait.
vita breuis: ars vero lōga: tēpus aūt acutū: experimētū vero
fallax ⁊c. hoc ideo vt doceret hoīes se ea de cā ad librū apho
rismorū faciēdū vocatū eē quo cōfirmaret ea que antiqui ꝓ-
bauerunt sapientes inuicē succedēdo firmauerūtqꝫ in libris
post eos futuris quꝫ nō sit possibiliū aliquē hominē oīa que
necessaria sunt sue vite spatio per experimētū comprehende
re: tā ⁊ si ceteris longior eēt. vita nāqꝫ hoīs minime ē suffici-
ens quo experiatur oīa necessaria huic arti ꝑꝑ eius prolixi-
tatē hoīsqꝫ vite breuitatē collatiōe ad artē: neqꝫ eni cōmodū
est medicū vti experimētis in hoīuz corporibus: fallax enim
hoc in animabus eoruz. Quare approbet oīa que añ illuz ce
teri vel ipse expertus est in longitudine vite sue: ne forte cogā
tur homines ad experiendū fallatiaz animarum: que qū ita
sint experientia in corporibus hominū fallax est. Nec preter
mittere ea que inuēta sunt ⁊ experimēto cognita eorū vtilita
te nō breui tēpore. Ceteruꝫ si necessitatē ad alicuius cognoscē
dam medicamis virtutē vrgearis: nō anticipes illud in cor-
pore experiri nisi prius ⁊ odore ⁊ sapore exꝑtus sis ne forte ō
mortiferorum sit medicaminū numero: odor nāqꝫ si sit abo-
minabilis ⁊ plurimum asꝑ portēdit malitiā ⁊ nocumētū me
dicaminis in corporibus hoīuz: similiter ⁊ sapor si fuerit me
dicaminum corporuz corrumpētium facit in corporibus cor
ruptiones cōmotiones ⁊ cōturbatiōes. Manifestat nāqꝫ no
cumētorum eius quedā: quare nō expedit illud cuiꝙ̄ hoīum

dari: nec imitere corpori. Si aũt medicamen q̃duis minime vite nociuum noueris ⁊ volueris in corpore hominis experiri poteris hoc sub cõditionibus que posite sunt.

Capitulum. 8m. de virtutibus secundis.

o **Stendimus** explanauimusqꝫ regulas quibus probãda sunt medicamina significãdaqꝫ eorũ virtus prima. s. cõplexio. Nũc aũt cõmemorabimus significatiões virtutis secunde que ẽ maturans. emolliẽs. solidans. arctãs. aperiẽs oppilationes ⁊ emundans. rarificans. inspissans. subtiliãs. apiẽs ora venarum ⁊ stringẽs ea. vrẽs ⁊ minuens carnem. ⁊ adducens eam. cicatriçãs. attrahens ⁊ soluẽs. que ẽ. s. cõtra venena: doloresqꝫ sedans ac mitigans. Dico ergo quoniam significatio qua virtus hec designatur ẽ ex cognitiõe quãtitatis vniuscuiusqꝫ cõplexionis medicaminũ: qm̃ etenim non ẽ complexio. caliditatis. frigiditatis. siccitatis. ⁊ humiditatis. in medicaminibus vna: data ẽ virtus cuiqꝫ quedam qua carent alia: factaqꝫ sunt quedã maturantia: quedã emolliẽtia: alia quoqꝫ quorum hoc loco mẽtio fiet: qꝺ qum ita sit non ẽ opus medicamia quorũ est vna virtus enumerare: sꝫ cõplexionem ꝑ quam medicaminibus ea virtus confertur ostẽdemus: vt si quãdo opus erit medicamie eius virtutis: assumamus de medicaminibus que illius sint complexiõis: vt medicamen maturans. s. qꝺ sanguinem cõgregat: ẽ eim calidũ ⁊ humidum temperate. Et quẽadmodum medicamen aperiens oppilationem ac subtilians. Sic ⁊ omnia medicamina quibus sunt actiones ⁊ vtilitates adepte sunt qualitate hui⁹ complexionis sicut hoc loco dicemus incipientes a medicaminibus maturatiuis.

De medicinis maturatiuis. Omnis mutatio que est in corpore animalis tripliciter fit. prima quidẽ per naturalẽ calorem in bonã materiam ⁊ cõuenientẽ ipsi que dicitur digestio. Secunda quoqꝫ que ẽ ex calore extra naturã in malã ⁊ minime cõuenientem materiam ⁊ dicitur putredo. Tertia vero horum media. s. bone que est digestio ⁊ male que est putredo: hec quidem ẽ coadunatio materie qũ velit natura bonã facere materiã: ⁊ vertere in habitũ naturalẽ: nec possit aut propter malũ materie aut qm̃ extra naturã est illã transmutat longitudine tẽporis in proximum nature mẽbrorũ primorũ habitus. Et quoniã hic habitus nõ perficitur nisi caloris virtute naturalis. qui ẽ. s. tẽperatus calor. Sunt medicamina que adiuuant maturitatem ⁊ decoctionẽ tẽperate cõplexionis: aut proxime illi circa calorem inclinata. Unde ⁊ vtimur in eo adunanda sanie duorum altero medicamine: aut calido ⁊ humido tẽperate: similisqꝫ cõplexioni corporis vt est superfusio tẽperate caliditatis aque calide: aut farina liligi decocta cum oleo ⁊ aqua. Aut phabe helbegi decocto cũ oleo ⁊ aqua ⁊ similiaqꝫ. Aut vtimur medicamine oppilanti poros ⁊ prohibente ab eis naturalem calorem ac arctantem eũ intra apostema vt operetur in materiam: ⁊ maturet illam vt est pinguedo hircorũ ⁊ anatis ac butirum. Quando aũt est apostema plurimi caloris tẽpusqꝫ estas vtile est illi semen psilij in aqua tũsi: oleum quoqꝫ arctat calorem intus apostema. Aut etiam vtimur medicamine vtrãqꝫ habitudinem habẽte. s. tẽperantiam caloris ⁊ viscositatem oppilantem poros: vt est semen lini ⁊ semẽ merule ⁊ semen thesastrem in al'sease fremi ⁊ cepe narcisci trita: ⁊ facit idem blitus cũ oleo decocta oliue: aut sisami si emplastrizatur ea ⁊ sit tepida. Qũ vero corpus erit extra tẽperantiam caloris: oꝫ medicamen esse calidum eadẽ mensura qua corpus a temperãtia inclinatur i calorem. Cauẽdum tamẽ ẽ in colligẽda sanie vti medicamibus calidis ⁊ siccis: his quoqꝫ que plurimi sunt caloris. hec enim dilatant porros ⁊ naturalem dissoluunt calorẽ ⁊ materiam desiccant. Hoc est quod te scire decet de medicamine maturanti: ⁊ nos exponemus oĩa medicamina qũ de curatione apostematũ dicemus

Capitulũ. 9. de medicinis emollientibus.

e **Mollientia** vero medicamina oꝫ ex ratione cause mẽbrũ idurãtis fieri. Durities etiã mẽbri modis fit m̃tis. aut siccat̃ aut si nodatur cã frigoris: aut extẽsione accidente ex repletiõe aut si tres hee in vnũ conueniũt cause. Et que quidẽ durities accidit causa siccitatis egrum cura medicamibus humectãtibus. Qui aũt ex nodatiõe ꝑ frigus caloris opus ẽ medicamine calefacienti. At que ex tẽsione causa repletionis: aut refrigerantibus opus hẽt vt expellatur materia: ⁊ qꝺ arctat a membro: aut calefacientibus ⁊ dissoluẽtibus hũiditatẽ quare educũt eam per vapores: aut deniqꝫ medicamibus desiccantibus ⁊ lenientibus. hoc eim duobus modis prodest: aut qm̃ desiccat hũiditatem que est in porris membri: aut qm̃ immutat totum mẽbrum in siccitatẽ. Et medicamina que duritiẽ aut a siccitate factã: aut ab extẽsione accidẽti ꝑ repletionẽ sanãt nõ emolliẽtia sꝫ humectantia dicuntur ⁊ euacuantia. Que aũt proprie dicũtur emolliẽtia sunt ea que curant apostema solidũ qꝺ dicitur sciliros: ⁊ nodũ qui ẽ in vltimo lacertorum ⁊ cordarũ quod fit ex phlegmate grosso sꝫ nõ desiccato. Hec eim omnia medicaminibus egẽt calefaciẽtibus ⁊ desiccantibus sine extẽsione tamẽ: sic vt in secundo sit eorum calefactio gradu. In primo aũt que habẽt humectare: hoc iꝺo quoniã si medicamẽ sit fortis calefactiõis ⁊ desiccationis soluit humidũ quod ẽ in materia ⁊ subtiliat: qꝺqꝫ supꝫest fit durum. s. ⁊ lapideũ. difficile deinceps curatiõi. Accidit eim illi quod luto excocto igni vt fiat testa lapidea. Propter hãc igitur desiccationẽ oꝫ quo curatur apostema durũ medicamen non magni esse caloris aut siccitatis: sꝫ nec vtrũqꝫ simul habens: sꝫ sicut significauimus vt apostema paulatim ⁊ temperate soluatur. Simul autẽ aĩaduertendũ vt sit medicaminis calefactio ⁊ desiccatio sumpta ex quantitate soliditatis apostematis vt si pauca quidẽ fuerit apostematica durities simili soluatur dissolutione: vt ẽ adeps caprarũ ⁊ galline. Si vero solidior curetur fortioribus his ad soluẽdũ qualis est anscrinus adeps ⁊ caprarũ: ac adeps taurinus fortior ẽ eo qꝺ est caprarum: nisi ꝙ subest ei qui caprorũ ẽ: ⁊ post illũ adeps ceruinus: post quod medulla vitula ⁊ huiusmodi alia dissoluentia: hec eim oĩa calida sunt ⁊ sicca tẽperate. Eminentius autem horũ ⁊ melioris dissolutionis quod recẽs est ⁊ nõ salsum: ꝙtũcunqꝫ eim inueterascent hi adipes: magis desiccatiui sunt ⁊ acuti. Et fortius oĩbus his ad dissoluẽdũ est maccalum quod de siculis affertur partibus ⁊ muchaba ⁊ q̃muz ⁊ segum ⁊ oleũ vetus. oleũ sisami ⁊ adeps porcinus infusus facit hoc probe.

Capitulum. xm. de medicinis solidatiuis.

s **Olidantium** autem medicaminũ habitudo ꝓria ẽ emolliẽtiũ q̃litati. Qũ eim sint emolliẽtia medicamia cal'a ⁊ sic. oꝫ ea q̃ indurãt. frigida eẽ ⁊ humida. vt ẽ helbabalẽ ⁊ semen psilij ac portulac. ⁊ thabelebum. hec enim omnia indurant coagulatione frigiditatis meri ⁊ prohibitione eorũ que dissoluuntur. at vero refrigerantia ⁊ desiccãtia ipsa quoqꝫ idurãt mẽbrum: nisi ꝙ siccitatis est dissoluere quadam dissolutiõe.

Capitulum. iim. de medicinis oppilatiuis.

o **Ppilantia** autem meatus ea sunt que obturant poros ⁊ meatus ⁊ non dissoluuntur ab eis facile ⁊ hec medicamina oꝫ esse frigida ⁊ viscosa terreaqꝫ sine morsu ⁊ acumine. Id eniꝫ qꝺ mordet facile a meatibus emittitur aut dissolutione ⁊ liquefactione alicuius substantie mẽbri attrahendo humorẽ a ꝓfundo eius.

Capitulũ. 12m. de medicinis aperitiuis.

p **Orro** aperientia medicamina cõtraria sunt oppilãtibus: oꝫ nãqꝫ illa esse subtiliantia ⁊ incidentia in quibus etiã fit emundatio: vt medicamina amara ⁊ elimantia: hec eni omnia purgant ⁊ aperiunt tranductus intus ⁊ foris. Si autẽ sint simul parũ pontica. naturalis calor modicum eorũ habet opari de foris eo ꝙ meatus cutis stricti sunt: põticitas nãqꝫ eorũ oppilat poros quoniam stricti sunt prohibetqꝫ virtutem emundantem ad profunda mergi. Ceterum actio eorum interioribus hac in parte. s. epate splene ⁊ renibus ⁊ oĩbus visceribus valida est: quoniã qui sunt in his meatus lati sunt locis: ponticitasqꝫ cõfortat ora venarum: adiuuatqꝫ ea ad effusionem ꝑ corpus virtutis aperientis. hinc ergo est ꝙ absinthium si vtatur quis eo i iterioribus manifestissime prodest in purgatione ⁊ apertione propter eã que in eo est amaritudinẽ ⁊ põticitatẽ exterius autẽ non sic operatur. In quibus vero est amaritudo ⁊ bauracianitas sine ponticitate purgant ⁊ aperiunt omnes meatus ⁊ venas interius vt est nataronum. Sic etiã facit omne in quo est inuenire amaritudinẽ ⁊ emundationẽ vt lupini amigdale amare. semen bengere: radix sisani: esamã. iunici: facit hoc idem sibum ⁊ quisumũ ea que est illis amaritudine. Est autem horũ oĩuꝫ medicaminum incidere ⁊ subtiliare humores grossos ⁊ viscosos maximeqꝫ qui sunt in pectore ⁊ pulmone collecti. Inẽ nẽpe illis valida ad hec mẽbra curanda actio intĩm vt materiam purgent in oppilatiõe quoqꝫ epatis ⁊ splenis pulchre hec eadem operãtur nisi sit opilatio fortis que etenim est i splene oppilatio eget medicaminibus his solioribus vt sunt radicum cortices capparis ⁊ scolocondrion. ansali. ⁊ cortic. radicis tarsc: horũ enim omnium

vſus eſt in oppilatione epatis ſimpliciter ⁊ ſplenis in oppilatione mixtorum cum aceto ac decoctione in eo. In paſſionibus pectoris ⁊ pulmonis decoquantur cū aqua ordei ⁊ bibantur cū melle ⁊ ſquingibin.

De medicinis mundificatiuis. Medicaminum autem emundantium genus ei⁹ ē idē qđ ⁊ apiētiū actioqꝫ eoꝝ eadē ſꝫ ōbl'ioꝛ ⁊ horū medicaminū ē emundare ſordes que ſūt in ſupficie corporis lētiginē extirpare maculas vulnerū ex cute abluere vt ē ſemē melonis lēticule cortex:⁊ radix cānarū exuſta coclee cōbuſte ⁊ oē coriū aialis quod coclea clauditur ⁊ ſpuma maris:ſtercora merulorū que in riſo inueniuntur ⁊ in virebegū ⁊ amigdale dulces.elleborū albū.ordeū ⁊ faba.⁊ ſimilia. Hec nāqꝫ medicamina oia hanc operātur actionē virtute emūdanti q̄ eſt in illis quēadmodū faciūt ⁊ aperientiū meatus:niſi ꝙ in his vis ponticitatis non eſt;nec eſt illis poſſibile aperire oppilationem ac ſubtiliare humores groſſos.

Caplm.13ᵐ.de medicinis diſſolutentibus.

v **Erum** autem medicamina diſſoluentia ſunt que poros ⁊ cutē aperiunt que ⁊ oportet calefaciētia ⁊ deſiccātia eē calefactio eīm laxat ⁊ ſoluit ſubſtātiā in corpore:nō tamē multe calefactiōis ea oꝫ eſſe:ſed nec acuta.hec eteni ſi obuiēt corpori fit horror:ſed neqꝫ fortiter deſiccantia ſint:generāt nāqꝫ ⁊ hec infirmitatez:nec vero cū calefactione ⁊ deſiccatione groſſe ſint ſubſtātie:⁊ enīz que huiuſmodi ſunt medicamina vrunt. Sunt autem hec vt camomilla.cathemia ⁊ ſcarica.radix.fuliges.⁊ oleum de his ſumptū.oleū oliue vetus.ſihū cōbuſtū ⁊ ſimilia.

Capitulū.14ᵐ.de medicinis īſpiſſantibus.

m **Edicamina** autē quorū ē ſpiſſare ea ſūt que denſant porros corpis ⁊ iudicantur cōtraria rarificātibus.ſ.frigida ⁊ humida ⁊ aquoſa.corpus nō ita inſpiſſantia vt oppilēt ſed inſpiſſant tēperate. Sunt vero que faciūt hec aqua de ſemperuiua portulaca.eſchecca recēs.ſemē pſilij ⁊ oīa que refrigerāt ſine deſiccatione. Si vero vtaris folijs leſſali ⁊ papauere ⁊ benego moderata quātitate ſpiſſant corpus ⁊ ſtringūt porros ei⁹ nec vero oꝫ vſū eorū plurificare:cauendū eſt enim emothon.

Capitulū.15ᵐ.de medicinis aperiētibus ora venarū.

a **T vero** aperiētia ora venarū medicamia.c.ſunt.⁊ ſ.cōplexionis groſſe ſubſtantie:niſi ꝙ oꝫ quantitate caloris eē que nō vrat: vt ſūt allea.cepa.fel taurinū.oleum aqualia ſimiliaqꝫ.hec enim oia ora venarū aperiunt que ſunt in ano.

Capitulum.16ᵐ.de medicinis ſtringentib⁹ ora venarū.

s **Tringētia** autez ora venarū fri.⁊ ſicce ſūt cōplexionis groſſe ſubſtātie q̄ pōtica ſunt ſine morſura groſſa eteni medicamia nō diffundūtur per meatus cōgregātqꝫ ⁊ ſpiſſant ſue cōplexionis frigore ora venarū ac meatus ſunt huius qualitatis.galla.gelmarū.carice.nebatite.cortices exteriores.glādiū ⁊ his ſimilia.

Capitulum.17ᵐ.de medicinis vrētibus.

c **Omburētia** medicamina ſunt quorum eſt in vltimo caloris cōplexio:⁊ in ſubſtātia eorū groſſities huiuſmodi ſi obuient corpori ſuccenſionē repente faciūt:nimia ſui fortitudīe caloris:remanētqꝫ in eo hꝫ ſuā groſſitiē ⁊ ardent illud acuatur vt ignis cōbuſtio:hic enim ſi ſemel obuiet corpi vrit fortitudine ſui caloris. Sic ⁊ ois magna mutatio ſi accidat corpori ſemel ſtatim eius ſentitur nocumētū ⁊ infirmitas maior.

Capitulū.18ᵐ.de medicinis putrefacientibus.

m **Edicamina** vero putrefaciētia ⁊ ipſa vrētia ſunt ſubtilis ſubſtātie niſi ꝙ eoꝝ exuſtio fortis nō ē.liq̄faciūt aūt carnes aut ſine dolore:aut cū modico. Dum enim fit mutatio eorū non ſemel ſicut cōburētiū nec fit ſuccenſio eorū grauis ſicut eorum que ſunt groſſa ⁊ fortis caloris:nec ſentitur ab eis leſio multa:ideo facta ſunt nō vrentia:vt eſt auripigmētū croceū ⁊ rubeū:vocaturqꝫ hoc medicamē putrefaciēs nō ꝙ ipſuz putrefaciat ſed per mutationē ac ſimilitudinē putridi.putredo aūt fit per calorem ⁊ humiditatem:eritqꝫ membrum putriduz ferens odorem.

Capitulū.19ᵐ.de medicinis liquefaciētibus carnē.

a **T vero** liquefacientium carnē medicaminū virtus ē que ⁊ putrefacientiū niſi ꝙ debilioris ſunt actionis:his vtendū eſt medicaminibus in carne que creſcit in vulneribus que ſunt in manifeſto corporis ſuperflua ⁊ excedēs mēbri ſuperficiē vt iminuat illā liq̄faciat reducatqꝫ ad mēſure oportunitatē:nec habent facere oportunitatē in corpore:his vti te oportet in tēperantie iuditio. Si amplius etenīꝫ q̄ opus ē adhibeas mordent vulnus ⁊ liquefaciunt carnē:profundātqꝫ vulnus:hec medicamina ſunt es cōbuſtū ⁊ teſte eris contrite diligenter ⁊ puluerizate ſuper carnē ſuperfluā:ſimiliterqꝫ zemaꝝ ac cetera.

Capitulū.20ᵐ.de medicinis cicatrizantibus.

q **Ue āt** cicatrizant vulnera medicamia hec ſūt que carnē vulneris ſolidāt equantqꝫ ſuperficiei cutis deſiccantqꝫ eā faciuntqꝫ ſicut ⁊ cutem hec medicamina oꝫ eē pōtica ſiccantia tēperate vt gelare alumēqꝫ ⁊ galla imatura:aloes ⁊ es cōbuſtū lotū ⁊ que ſunt ſimilia:hec medicamina ex ſui natura vulnera cicatrizant:faciūtqꝫ hoc idē que adducūt carnē:ſed per accidēs. Si parua qꝫ illis vtatur quantitate:medicamia deſiccātia ſine ponticitate vt ē mardaſenegū:ſedenſum cōbuſtū ſi terantur ⁊ puluerizentur ſuper vulnus.

Capitulū.21ᵐ.de medicinis generatiuis carnis.

p **Oꝛro** medicamina carnē edificantia ſūt que carnē in vulneribus adducunt profundis in quibus oꝫ eē emūdationē temperatā ſine morſura ſicut ſunt radices ſuſani.⁊ ſemē q̄rſetine.

Capitulum.22ᵐ.de medicinis attrahentibus.

m **Edicamina** attrahētia ſunt que a pfundo corporis attrahunt quorum cōplexio calida ⁊ ſubſtantia ſubtilis. Medicamen eteīm calidum de profundo trahit corporis:maxīqꝫ ſi fuerit ſubtile attractio nāqꝫ fortior eſt:qm̄ ſubtilitate ſua diffundit ad interiora corporis virtutē ſuam. Horū autē medicaminum quedā attrahunt naturaliter:vt ē diptamus ⁊ ſeq̄ hincgum.aſſacū:quedā aūt faciūt hoc putrefactiōis cā vt eſt fermētum ſtercora. Sꝫ ⁊ ſtercora colūbarum attrahūt ſufficienter. Nō autē hac in actione medium ē valde ſtercora anſerum ⁊ gallinarum.ſꝫ ⁊ ſtercora porcorū ⁊ fimus capraruꝫ ſicqꝫ ſtercora canū qui comedūt oſſa faciunt. Hoc idē laxatiua medicamina virtute attrahenti illis cōſona:⁊ horū actio medicaminū eſt p calorem. Quecūqꝫ autez ſunt fortioris caloris fortius attrahūt.

Capitulū.23ᵐ.de medicinis repellentibus.

a **t vero** medicamina repellentia ſunt que repellunt mām ab exterioribus corporis ad interiora fortiter:quorum eſt complexio frigida ſubſtantia groſſa. Eſt eīm medicamis frigidi repellere. Si ſit āt ſimul ſubſtātie groſſities vt pōticū ſunt validiora ⁊ fortioris repulſionis.

Capᵐ.24ᵐ.de medicinis liberātibus a veneno.

m **Edicaminum** autē ſaluantium ⁊ cuſtodientiū quedam quidez ſoluunt venenū ⁊ medicamē mortiferū aduerſando qualitatibus ſeu qualitati eorū:aut aduerſando toti ſubſtātie eorum. Quedam aūt euacuāt venenū mortiferuꝫ ab infirmo mēbro ſi ponātur exterius. Attrahūt eīm illud aut cā ſui caloris ſubtilis:aut qm̄ ſubſtātia illius cōſona ē:⁊ quoniam oia mortē inferentia medicamia ⁊ venena cōtraria ſunt corporibus hoīum.⁊ medicamina illis ſimilia attrahunt illa ⁊ euacuant:neceſſe ē hec medicamina cōtraria eſſe corpori.ſꝫ cōtrarietas eorū modū habet nec perueniūt ad hoc vt idē faciant qum ſint participantes vtriſqꝫ extremis. Sūt eiꝫ i medio poſita inter id.ſ.qđ occidit ⁊ occiſum:ideo ergo ſi ſumat ex eis quid ſanitatis articulo nocēt:ſicqꝫ ſi multum ex eis ſumatur poſt acceptum venenum ē leſio eius magna:quare neceſſe eſt quātitatē que ſumitur eē que non noceat corpori ſua copia.ſꝫ nec quaꝫ venena pro ſui paruitate ſuperent.

Capᵐ.25ᵐ.de medicinis dolorem mitigātibus.

m **Itigantia** dolorē medicamina quedā calefaciūt i primo gradu vt oleuꝫ aneti ⁊ raſianegū.quedā aūt ſimilia ſunt cōplexiōi corporis vt medicamina electiora. Oportet autem medicamina cum calore ſubtilitatem habere vt euacuent.diſſoluant ſubtiliient ⁊ ematurent:⁊ explanent omnia que in patienti mēbro ſunt arctata.ſ.acutos chimos aut viſcoſos aut groſſos aut multos:aut ſi quid adheſit cuiuis meatuum:aut ventum frigidum vaporoſum ⁊ groſſum cui nō eſt exitus. Cauēdum aūt ne ſit in his pōticitas medicaminibus oio etiam ſi locus ⁊ paſſio deſiderent. Ex his ergo pꝫ:qm̄ medicamia dolorem ſedātia perſepe nihil oio paſſioni cōferunt:ſed dolorē tantuꝫ ſedant. Uocantur etiā medicamina fortiter refrigerātia intātū vt ſtupidum faciant mēbrū ⁊ ſoporent ſi bibantur dolorem ſedātia nō ꝙ ſedāt ſed qm̄ ſtupefaciētia ſunt ⁊ ſopo

rent. Excellentiora aūt in cura hac quam tractamꝰ sunt que desiccāt. In quibus enim humiditas magna est frigida sicut est macedonicuȝ succurranū nō est coruȝ laudabilis potus: ⁊ que similia sunt illi: vt lessa preter corticū radicis eius. ⁊ folia hengi: ⁊ semen eius albū excellētius est nigro: ⁊ horū quedā corpori aduersantur nostro tota sua substantia. ideoqȝ si sumatur ex eis parū quid proculdubio interficiet sicut safeia. guma. s. rute agrestis. hac ergo de causa nō horū proijcitur i electuaria saluātia: quēadmoduȝ apponūtur opium. mirra. nuba. ⁊ zafranuȝ. Si enim ex eis bibatur q̄titas multa accidit eorum nōnullis desipientia: quedam mortē quoqȝ adducunt. Si aūt admisceāť moderata quātitate proderūt. Quedam vero eorū cerebro nocent plurimis quia replent caput vaporibus malis: pariturqȝ grauitas ⁊ laxatio: quedaȝ autē os stomaci ledunt cōmunicantqȝ passionē capiti. Uniuersaliter aūt hec medicamina cerebro nocent duobꝰ modis: aut quoniā cōtraria sunt illi tota substantia: aut quoniā imutāt eius cōplexionē qualitate vna aut duabus. Hec sunt que de virtutibus secundis intēdebamus ostēdere: iā autem incipiemus de tertijs differere virtutibus proximo capitulo.

Capitulum. 26. de assignatione virtutis tertie medicinarum. ⁊ primo de medicinis lapideȝ frangentibus.

d **Icimus** quoniā secundaȝ virtutē quēadmodum medicamina faciunt suis cōplexionibus: sicquoqȝ tertiā faciunt ex secunda sed mediante ꝯ°nc. Que aūt tertiā hn̄t virtutem medicamia sūt quēadmodū que lapides frangūt vrinam prouocant ⁊ menstrua: auxiliātur sputo sanguis ⁊ pulmōis: generātia quoqȝ lac ⁊ sperma ⁊ vrinā educētia. Et que quidem minuunt lapidē ⁊ renes purgant calida sunt incidentia grossos hu. ⁊ calor eorū paucus eteni fortis caloris est desiceare: calor ⁊ desiccatio auxilio sūt gnātioni lapidis. Que aūt purgāt renes minorē habēt icisionē frāgētibꝰ lapides q sūt in vesica i quibꝰ ē etiā huitas. Hec ḡ sūt medicaia vt radices hallice. radic̄ seme. aspagi. ⁊ semē eorū labada. vitrū cōbustū. acetū āsali ⁊ similia radix pionie. ciceris ⁊ amigdale.

Capitulū. 27ᵐ. de medicinis vrinā prouocantibus.

m **Edicamina** vero vrinā prouocantia calida ⁊ acuta eē oȝ vt subtiliet̄ sanguis ⁊ calefaciāt renes adiuuētqȝ ad trahendaȝ sanguinis aquositatē vt ē eleosedari apiū ortolanū ⁊ montanū nachua. auga ⁊ similia in quibus ē calor ⁊ acumen forte. hec enim subtiliant sanguinē ⁊ segregāt ab eo aquositatē quēadmodū fit in coagulo casei ⁊ lacte.

Capitulū. 28ᵐ. de medicinis prouocantibus mēstrua.

p **Rouocantiuȝ** autē menstrua medicaminū quedā bibuntur: quedā inferius apponūtur cū pessario ⁊ linitione: ⁊ siquidē sumūtur potu subtiliāt sanguinē ⁊ apiūt meatus ⁊ venas: ipsaqȝ sunt de genere lac generātiū: differunt aūt quoniā matrix magis eget medicaminibus calidioribꝰ ⁊ magis incidentibus. vene etenim que in matrice sūt opus habēt aperiri plꝰimū q̄ꝫ que sunt in mā̄millis vt sanguis facile per eas transeat: matrix eteiȝ nihil oīo adiuuat sāguis exitū: at vero mā̄mille nō solū sanguinis fluit in illis: sed ⁊ ipse quoqȝ trahunt: hic igitur ē q̄ꝫ medicamina que decursū sanguis ad mā̄millas adiuuāt prosūt ēt imutationi decursus mēstruorum. Mēstruis āt que oīo iminuta sunt: queqȝ oīo abscisa sūt nihil ē q̄ꝫ conferat: ⁊ prosunt amputationi mēstruorū hahehelū. belbebegi. fantegegū aq̄tic̄. ⁊ silurē. ⁊ nusquatara. mefrasdibegdi. ⁊ selica. daranisi. costꝰ: hec oȝ bibere ad prouocandū menstruum. Medicamina vero quibus est vtendum inferius cuȝ pesario ⁊ appositione quedā prouocāt menstrua calefactione sola: quedā virtute trahente cōsona his que trahunt habent vt hahabelum siluestre ⁊ pigmentorū plurima.

Capitulū. 29ᵐ. de medicinis lac generantibus.

p **Orro** lac generantia quedā sunt cibi: quedaȝ vero medicamina calefacientia humores phlegmaticos ac in sanguinē conuertentia: ⁊ cibi quideȝ sunt similes lacti in oī sua substātia qui generāt chimos optimos ⁊ humectat tēperate nec sunt fortis caloris: sȝ qualis ē sanguis. qui eteni sanguinis ē calor tēperatus ē animaliqȝ cōueniēs. At vero cholere rubee calor tēperantiā trāsgressus ē phlegmaqȝ frigidū: lac vero mediū ē calore iter sāguinē ⁊ phlegma ⁊ magis proximū cōplexiōi sanguis. Si iminuatur lac oȝ sanguis habitudinē inquirere: ⁊ si paucus inueniatur: opus ē regimine calefaciēti ⁊ humectāti. Si vero dominatur cholera illi tūc primū expedit illū mūdare: deinde vtēdū ē regimine quod diximus. Si vero dominatur illi phlegma opus ē illi medicamine in secūdo gradu calefaciente sine desiccatione. Et inter excellentiora ⁊ meliora medicia les sunt cibi vt ē gergirū. feniculū. anetū viridꝫ. Si vero vtat̄ quis aut medicaminibus aut cibis que fortius calefiunt ⁊ desiccāt amputatur lac: que enim fortiter calefaciunt corrūpunt sanguinis naturaȝ ⁊ desiccatio minuit: ⁊ generatio lactis vt alias ē dictū de sanguinis probat̄ eēntia.

Capitulū. 30ᵐ. de medicinis generātibus sperma.

m **Edicamia** quoqȝ sperma generātia aut cibi sunt laudabiliū chimorū ventosi ⁊ cōuenietes corpori tota sua substātia: aut medicamina que calefaciunt ⁊ vētū generāt. Substantia nāqȝ spermatis generatur de superfluitate optima: ⁊ ē pariter de genere sp̄s: ideoqȝ oēs sp̄ma generātes cibos expedit iflatiuos eē: vt cicer. faba. pinee. hebebegi. cepe. de medicaminibus. stincus. iebel abir. ⁊ similia.

Capitulū. 31ᵐ de medicinis amputātibus lac ⁊ sperma.

a **Mputantia** vero lac medicamia sunt ⁊ que calefaciunt ⁊ desiccant que refrigerant. Calefaciētia minuūt sanguinis corrūpendo naturā. Refrigerantia aūt minuēdo ⁊ medicamia que amputant sperma sunt que corrūpūt illud. Operātur āt hec oīa medicamina refrigerantia ⁊ desiccātia: horū nāqȝ cōplexio cōplexioni cōtraria ē spermatis nisi q̄ꝫ desiccatio prohibet generationē spermatis oīo si eius sit cōplexio calida vt ruta. femequestrū. fabadenegū: prouocantia vero sperma medicamina q̄ꝫ inclusum ē intus in corpore ad exteriora sūt que inflāt ⁊ calefaciunt nō desiccādo. Que aūt prohibēt sperma medicamina sunt refrigerātia ⁊ desiccantia: coagulant enim sperma sine corruptione qualis est arsinegi. portulaca. hmacꝰ cucurbita. citroli ⁊ similia.

Capitulum. 32ᵐ. de medicinis pectus purgantibus ⁊ pulmonem.

p **Ectus** ⁊ pulmonē purgantia ac adiuuātia sputū saniei ab eis ⁊ alia: oȝ eē medicamia aperientia ⁊ incidentia non fortis caloris ne desiccēt nimiū. ideo ergo oȝ hec medicamina sumere cū potibus humidis. Sunt autem hec genera seneuberi minora ⁊ que recētia sunt ⁊ zaccara ⁊ zēierā: ⁊ gēdebadastrū: si suffumiget̄ eo: ac naribus vapor cōcipiatur: proderit ab infirmitatibus frigidis ⁊ humidis que sunt in cerebro ⁊ pulmone: spica lignea desiccat quod a capite defluit: hec sunt que necesse habuimus ostendere de cognitione tertie vrtutis ⁊ actione. Et hec vltima sunt significationis verba que significāt virtutes simplicium medicaminū. Iā aūt nunc incipiemus tractare de virtute simplicis medicaminis ⁊ vtilitate eis sicut prediximus.

Capitulum. 33ᵐ. De diuisione simplicis medicine ⁊ assignatione eius.

d **Icimus** quoniam medicaminū simpliciuȝ. alia quidē ex plantis: alia ex metallis. alia vero ex animalibus. Et que ex plātis. alia ex herbis ⁊ oleribus. alia semina. alia folia. alia radices. alia ligna. alia succi. alia gūme. alia flores. alia fructus. alia olera. Que vero de metallis ⁊ de terrarū venis. alia terre. alia lapides. alia corpora. Que ex animalibus alia humiditates. alia mēbra. alia stercora: ⁊ nos vnāquāqȝ harū ostēdemus spēꝫ manifestantes virtutē vniuscuiusqȝ earū: incipiemusqȝ a virtute herbarū.

Capitulū. 34ᵐ. de herbis ⁊ earū virtutibus.

i b **Ullulengeri** in al' sulbuletigeri excellētior huius spēs ē croceuȝ nouū in quo sit pauca ponticitas: ⁊ quod aufertur de regione sirie ⁊ partibus turasi: eius cōplexio calida est in primo gradu. sic. in tertio. sapor eius amarus ⁊ in eo acumē ⁊ ponticitas: idcirco vtile est stō frigido: cōfortat nāqȝ ponticitate sua illū calefacit suo calore: educitqȝ sup̄fluitates amaras inclusas in eo: purgat venas a cholera rubea laxando.

Sibum quod latine dicitur melius: sibū quod ē forte siluestre: eius color ad albū inclinās cōplexio ca. ⁊ sic. in tertio gradu ⁊ est in eo subtiliatio amaritudo quibus incidit ⁊ soluit ⁊ educit lumbricos ⁊ ascarides si bibatur. Si autē cōbusti cinis sumatur teraturqȝ cū oleo oliue aut amigdal'. tollit allopiciam si cathaplētur eo: arsenegi illi infusū calefacit stomachū ⁊ caput. Si liniatur eo corpus minuitur rigor q fit a febre: oleū ex eo factū valet stō ⁊ capiti patiēti ex frigidis febrē cū rigore. Si autem cathaplasmetur eo mentum q̄ꝫ nondum producit accelerabit productionē. dilatat nāqȝ porros subtilitate sua ⁊ morsura. 2 Berenastrū hȝ duas spēs croceū ē enim ⁊ albū ⁊ eminētius croceū ē: cuius cōplexio ca

lida in secũdo gra.s.in primo. Si coquatur in aqua ⁊ infun
datur super caput cephalici prodest propter frigiditatem: ⁊
scotõie.⁊ vertigini. Si bibatur cũ vino frangit lapides q sũt
in renibus ⁊ vesica: prodest frigori matricũ: si comburatur ⁊
puluerizetur cinis eius super vulnera elimat ea ⁊ desiccat
cuz mell'.de ea.ʒ.c.si bibantur lumbricos occidit ⁊ ascarides.
3 Labada i al' iabada excellentior est siria cõplexio eius
ca.est ⁊ sic.in secundo gradu ⁊ in ea acumē ⁊ subtilitas: sapor
eius amarus: ideoq; vrinã prouocãs ē ⁊ mẽstruũ: educit lum
bricos ⁊ ascarides si recens tundatur ⁊ superponatur emis-
sionibus sanabit eas per gratiã dei: prodest pessimis vl'neri-
bus si superpuluerizetur: sed ⁊ morsibus scorpionis si bibat'
ex eo exagiũ cũ vino. 4 Coroday in al' corocrais me-
lior ē noua ⁊ que aufertur de partibus sirie.ca.ē ⁊ humida in
primo gradu: ꝓdest melãcholicis ⁊ quibus tristitia ⁊ cogita
tiones preter caz accidunt si bibatur cum vino ⁊ çucharo ex
hylarat cor eorũ. 5 Zimacclata in al' zurizacdacũ excel
lentius grecũ cicer politis portitis folijs: estq; calida ⁊ sicca.
prodest epilepsie si bibatur ⁊ passionibus que dicuntur orto-
mia prouocatq; vrinã. 6 Sabatehũ vtilius nouũ ⁊ vi
ride: folia eius meliora: virga tẽperati ē caloris.s.in ƀo gra.
in quo ē ponticitas ⁊ amaritudo: ideoq; prodest stõ in quo
sunt superfluitates cholerice q̃s educit laxãdo. 7 Her
ba lilcehem in al' memithe melior ē viridis cum latis folijs
que nascitur in partibus medie syrie: cõplexio eius fri.ē ⁊ sic.
in ƀo gradu põtica ē quare ⁊ prodest apostematibus calidis
maximeq; his que sunt in oculis ⁊ apostemati quod vocatur
spina. 8 Cathemia melior ē viridis hui⁹ cõplexio ca.in
primo gra.⁊ humida in ƀo hñs aliqd põticitatis: est soluens.
emolliens maturãs apostemata calida in obediẽtia ⁊ tarde
maturitatis ⁊ aliquãtulũ elimat: ideoq; emundat lentigines
faciei 9 Hessa excellentior ē que affertur de syria. cõple
xio eius ca.est ⁊ sic.in ƀo gra: incidit.sed ⁊ vrinã prouocat ac
mẽstrua: purgat stomachũ ⁊ epar ⁊ oĩa viscera de phlegma-
te: si teratur ⁊ distẽperetur cũ melle ac bibatur cũ aqua.cal.si
in aqua coquatur ⁊ bibatur cũ melle remediũ ē vulneribus
q̃ sunt in pulmõe ⁊ pectore de hũiditate grossa. 10 Her
ba gafare excellentior ē que fertur de partibus grecie queq;
a mõtibus feretrijs tẽperate ē cõplexionis in calore.s.ƀo i ƀo
gra.in qua fortis ē amaritudo cũ ponticitate: vnde ⁊ apit op
pilationes que sunt in epate confortatq; epar ⁊ si bibatur cũ
corticibus radicis capparis de vnaquaq;.ʒ.a.cũ squingibin
simul etiã hȝ virtutẽ subtiliatiuã ⁊ incidentẽ tvr' fortior i his
actionibus ⁊ mẽstruũ ꝓuocãs. 11 Hemania herba est
tanq̃ gramina: melior que aufertur de armenia.c.est ⁊.s.⁊ in
ea est ponticitas: si emplastrizetur ea frons soporat. dolorez
sedat.soluit apostemata prodest morsure scorpionis: sed ⁊
doloribus si supponatur cum lana. Si decoctio eius bibatur
vtilis est epati ⁊ renibus. 12 Scauthia.in ea est dissolu
tio ⁊ põticitas. Si supfundatur aq̃ decoctiõis eius cõbustiõi
⁊ apostematibus ignis incẽsiuis ac herisipile manifeste pro-
dest. Si autẽ masticetur vulneribus que ori accidũt ꝓderit.
13 Bersausanum laudabilius ē viride.cuius truncus ē ni
ger.folia vero eius sĩ'ia sũt folijs apij.estq; tẽperatuz in cali
ditate ⁊ fri.hẽns parũ siccitatis cum subtilitate in quo ⁊ vir
tus ē solubilis dissoluens scrophulas si emplastriçetur folijs
eius tritis. Utile ē quoq; alopitie si cataplasmetur cuz aceto
⁊ oleo oliue. Educit supfluitates grossas a pectore ⁊ pulmo-
ne ⁊ liquefacit eas. Frangit lapides qui sunt in vesica: vrinã
accelerat si bibãtur ex eo.ʒ.c.capillos ꝓducit si comburatur
⁊ foueatur ex eo caput. 14 Babunegum.laudabilius ē
qd̃ est colore croceo albũq; eius clarum nouũ iocũdi odoris
flores eius grandes: ⁊ est ca.⁊ sic.in.i.gradu.tẽperate dissol-
uens: ⁊ est parũ emolliens: ⁊ oleum eius optimũ.cui labor ac
cidit.sedat etenim ⁊ laxat loca extẽsa: est quoq; vtilis cui acci-
dit febris de cõstipatione pororum: mitigat apostemata que
sunt sub hypocũdrijs.⁊ si sederit mulier in aqua decoctionis
eius mẽstrua prouocat: ⁊ educit fetũ: augmẽtatq; vrinã. lapi
des frangit in renibus.prodest apostemati epatis si empla-
striçetur desuper. 15 Herba iasiri laudabilior que humi
da ⁊ recens ⁊ que affertur de mõtibus feresie.⁊ est ca.⁊ sic.in
primo gradu.in qua ē dissol'o fortis ⁊ ē similis virtute sua ca
momille: sȝ acutior ⁊ fortioris odoris. 16. Aqua lilelme
lec que est recẽs ⁊ noua ⁊ semen protulit.⁊ semẽ eius croceuz
ē tempata sȝ paꝝ ad calorẽ icliat' ⁊ est dissoluẽs ⁊ in ea pon
ticitas. 17 Farasionum laudabilius qd̃ inclinatur ad
ruborez qd̃ affertur de partibus grecie.⁊ ē cali.in.ij.gra.sic.i
tertio. Et est in eo amaritudo qua aperit oppilatiões splẽis
⁊ epatis.⁊ purgat hũiditatẽ a pectore ⁊ pulmone prouocãs
mẽstruum. Si bibatur succus eius cũ melle clarificat visum
⁊ confortat. Si sternutatio prouocetur cũ succo ei⁹ ictericos
emũdat. Si impluatur auri prodest vulnerib⁹ que sũt in ca:
⁊ si est in ea dolor cronicus sanat illum. 18 Sueniuz fri-
gida est ⁊ sic.tẽperate: ⁊ i eo est quedã põticitas.⁊ qd̃ ē recẽs
frigidi⁹ ē: ideo g̊ si bibatur succ⁹ lapides q sũt i vesica frãgit.
19 Ribesum melius quod oritur in montibus feresels
⁊ cuius virga prolongatur ⁊ incrossatur frigida est ⁊ sicca
calorem mitigans: cholerã emũdãs vtilis digestioni eius cõ
fortans stomachũ ⁊ epar calidũ: aqua eius si misceatur cum
farina ordei ⁊ cathaplasmetur super herisipilã ⁊ formicem
prodest. 20 Maraiba ⁊ nomen eius aput ꝑses herra.
melior est que diuturnior ⁊ altior: crocea recens: cõplexio ei⁹
frigida ⁊ sicca tẽperatur ⁊ habȝ aliqd dulcoris ⁊ acuminis:
sanguinẽ restringit fluentem de vulnerib⁹ si trita superpo-
natur: ⁊ prodest emissionibus refrigerando loca: desiccat hu
miditatem quadã humectatione liquefacit lapidẽ. Si coqua
tur ⁊ bibatur aqua eius vrinã prouocat. 21 Rutaba me
lior est viridis.⁊ leuior folijs.ac cõplexio eius ca.⁊ hu.⁊ in ea
ventositas: ideoq; auget sperma ⁊ lac. 22 Hercaricon
melius quod affertur de syna ⁊ cõplexio eius calida ⁊ sic.sub
tile est: ⁊ purgat venas: matricẽ ⁊ epar: sicquoq; vrinã ⁊ mẽ-
struũ ꝓuocat vulnera huida ⁊ pessĩa desiccat. 23 Fer
felelunia calida est ⁊ sicca fortiter calefaciens ⁊ si terratur re
cẽs cũ suo semine: ⁊ cathaplasmetur ea vultus i quo macule
sũt extirpat eas. Et dissoluit apostẽata solida. 24 Bu
churmarima ca.est ⁊ sic.elimãs dissoluens incidens aperiẽs
attrahens ideoq; succus eius apit ora venarũ q̃ sunt in ano
ꝙ si supponatur cũ lana soluit naturã: idez facit si cathaplas
metur sub vmbilico si bibatur lumbricos omnes ⁊ ascarides
emittit ⁊ suscitat mẽstrua: fetũ occidit viuum: educit mortuuz
prodest ictericis si bibatur cũ squingibin ⁊ alopitie si fricetur
cũ ea caput lentigines extirpat ⁊ omnes maculas: ⁊ si empla
stricetur ea splen durum vtile est. 25 Baudaredum ex
cellentius albũ ⁊ nouũ ⁊ est frigidũ in primo gradu: ⁊ in eo
est quedã subtilitas ⁊ dissolutio ⁊ purgatio prodest febri an-
tique phlegmatice ⁊ debilitati stomaci doloriq; dentium.⁊ si
masticet' ⁊ suppõat' reptiliũ morsure ꝓderit. 26 Sec-
cha laudabilior viridis ⁊ noua.⁊ est similis baudaredo i vir
tute confortat stomachũ ⁊ epar. 27 Merdasestrũ lau
dabilius quod affertur de grecia ⁊ est simile absinthio in cõ-
plexione ⁊ virtute: sed magis põticũ ideoq; cõfortat stoma-
chũ ⁊ epar. 28 Camedriũ probabilius nouũ silucstre
⁊ est.ca.in.ij.gra.sic.in tertio ⁊ in eo amaritudo: ideoq; inci-
dit superfluitates ⁊ purgat eas prodest apostẽati spl'is.si bi-
batur aqua eius: ⁊ si emplastrizetur a foris vrinaz prouocat
⁊ mẽstruum ⁊ prodest ictericis ⁊ sciaticis. 29 Camepi-
strum.c.in.ij.gra.sic in tertio ⁊ in eo ē amaritudo: ideoq; sub
tiliat ⁊ incidit superfluitates grossas apit oppilationem sple
nis ⁊ epatis: ꝯmouet vrinam ⁊ mẽstruũ ꝓdest ictericis ⁊ scia
ticis. 30 Ausegũ in al' ansegũ melius est quod est viri-
de ⁊ pontĩc ⁊ folia eius si masticentur prosunt vlceratiõib⁹ ⁊
vulneribus oris. 31 Asabelrabaũ i al' basabelrosa me
lius quod viride est lõgum ⁊ frigidũ.sic.in.ij.gra.ponticũq;
prodest obtalmie si teratur ⁊ emplastrizetur ocl's: ⁊ si fiat cũ
eo clistere dissinterie vtile est ⁊ fluxu sanguinis: ac dolori ven
tris qui cõtingit ex potu medicaminũ acutorum. Si appona
tur naribus cum cãphora amputat fluxũ sãguinis eorũ: sub
tilemq; sãguinem qui fluit a mulierib⁹ ⁊ sputũ sãguinis. Si
emplastrizẽtur eo apostemata calida vt herisipilla ⁊ formix
proderit illis ⁊ eorũ sedabit calorem. Sic etiã si empl'izet' eo
stomachus inflãmatus sedabitur: ⁊ incarnat vulnera recen
tia. 32 Estacodus melior est recens qui cinericei est co
loris nouusq; ⁊ est.c.in primo.gra.s.in.ij.sapor eius amarus
⁊ ponticus ⁊ aperiens ⁊ subtiliãs ⁊ est in eo emũdatio ⁊ ema
turatio confortat viscera omnia: ⁊ prodest mi'ie ascẽdenti ad
cerebrũ ⁊ epilepsie. 33 Herba que dicitur dustar i al' du
starium ⁊ nomen eius aput ꝑsas herba hubahera.c.⁊ hu.cõ
plexione ⁊ in ea dissolutio.si teratur ⁊ superponatur apostẽa
ti frigido proderit illi.⁊ si emplastrizetur eo morsus scorpio-
nis vtilissimũ est. 34 Cantorium melius est quod est
iocundi odoris ⁊ eius sunt due speties: altera est tenuis ⁊ al-
tera grossa: ⁊ vtreq; calide ⁊ sic.⁊ est in eis ponticitas cũ acu
mine ⁊ virtus laxatiua phlegmatis. Si coquat' ⁊ fiat cliste-
re proderit passioni que dicitur ileon que est de phlegmate
grosso. Dicit autem diascorides ipsum soluere cholerã rub.
⁊ prouocare mẽstruum mortuũ excludit fetum ⁊ sanguinem
ꝑtus: nocet fetui viuo ⁊ quod grossius est fortius operatur.
35 Sellum ⁊ fellum ⁊ bellũ sunt medicamina indica: cõ-

plexio coꝝ.c.⁊ sic.prosunt eneruationi neruoꝝ. 36 Pē
tafilon quidē est habēs.v.folia.⁊ vt aiunt quidā ipꝫ ē femeq̄
strum.frigidū ⁊ siccū ⁊ exsiccat fortiter ⁊ sine acumine:ideo-
qꝫ magne ē vtilitatis:sāguinē stringit ū q̄cūqꝫ loco fluxerit.
37 Hesera in al's besecca.melior ē viridis ⁊ noua.fri.
est ⁊ sic.tēperate prodest fluxui māerum ad membra ⁊ aduē-
tui apostematū:lapides dissoluit q sunt in renibus:soluitqꝫ
difficultatē vrine.auget venerē.ileon mitigat ⁊ dolorē dorsi si
clistere fiat cū decoctione eius. 38 Herba beçeragi i al'
beçercatue que recens ē melior ⁊ noua.⁊ ē fri.⁊ hu.in.3°.gra.
restringēs calorē.⁊ si cataplasmetur sup apostemata calida
succus eius proderit illis:⁊ si recens ē proderit sputo sangui-
nis:virtusqꝫ eius sil'is virtuti coriandri recētis. 39 Ha
nebel chabaleb.laudabilior ē viridis ⁊ recens.cplo eius fri.
⁊ sic.in.ii.gra.⁊ in eo ponticitas pauca:succus eius si suppo-
natur apostemati proderit. Si bibatur cū cassia fis.proderit
apostematibus calidis que sunt in viscerib9:maxieqꝫ aposte
matib9 epatis ⁊ stomaci.soluitqꝫ humores cholericos tenu-
ando.prodestqꝫ hydropicis calidis si bibatur cū rotula ca
iarsabari.oꝫ aūt bibere eius succū decoctum ⁊ dispumatum
si eim bibatur non coctus subuersiōe facit. 40 Caque
negum melius ē ortulanum.fri.est ⁊ sic.⁊ in eo pōticitas: suc
cus eius si cataplasmetur sup calida apostemata ꝓdest: si āt
bibatur cū rotula cassie fis.vtilis est epatico apostemati.
41. Lichicebat.in al'leiceltee que grece eufistides.fr.⁊ si.
in.3° gradu.⁊ pōtica.⁊ prodest fluxui sanguinis a matrice ⁊
sputo:⁊ sol'oni eius inferius:si bibatur cū aqua ⁊ cū vino ꝓ-
dest etiā diarie:⁊ cōglutinat magna vulnera si supponatur:
ēt si amputatus neruus fuerit:prodest quoqꝫ hernie vasorū
si superponatur testibus:cōfortat eīm eneruata mēbra ex hu
miditate:admiscetur qꝫ emplastris confortātibus stomachū
⁊ epar:⁊ excellētior que recēs est. 42 Herba çufe cali. ē
⁊ sic.in.3°.gradu.ꝓdest tussi ex phlegmate ⁊ arctatiōi spūs
43 Sanacelnemer virt9 eius putrefaciēs. ideoqꝫ cauēda
est in cibo ⁊ potu. Si autē voluerit quis putrefacere quod ex
tra ē vt emorroides ⁊ varices similiaqꝫ vtilis ē ⁊ proprie ra-
dix eius. 44 Heibelbabalē.melior ortulana clara re
cens est.fri.in.ij.gradu.sic.in.j.vtilis ē apostematibus calid
si catapl'etur succo ei9 maxie herisipile ⁊ formici. Sic quoqꝫ
si emplastriçetur cū eo pectus ⁊ epar ⁊ fiat ex ea cerotū ꝓde
rit calori ei9 si terat i mortario diligēter ⁊ misceat cū oleo ro.
⁊ pauco aceto vini.cephalee prodest que fit ex calore.

45 Gramē ca.⁊ sic.virtutē hꝫ interficiēdi lumbricos ⁊
expellendi.⁊ ascarides ⁊ omnes vermes maxime si succ9 ei9
cū puluere cornu cerui bibatur:congruit enim pueris qꝛ pue-
ri res amaras horrescūt. 46 Nilū melius est viriō qō
inclinatur in ruborē.frigidū ē tēperate.mediū in humiditate
⁊ siccitate:prodest apostematibus calidis si emplastrizetur
eo hydropicus:succus eius prodest si propinetur cum rotula
cassie fis. 47 Hasser ⁊ ezerarcasā succus eius recēs ꝓ-
uocat vrinā:sed debiliter radix eius climat desiccat ⁊ subtili-
at ⁊ ipsa calefacit subtiliter:prodestqꝫ duritiei splenis si biba
tur ⁊ emplastrizetur cum ficubus decoctis in aceto ⁊ prodest
etiam scabiei ⁊ passioni omni qua excoriatur cutis.

48 Effasesira est similis viti albe sed debilior.

49 Adananelfara in al'adanecfara hec herba duas
habet spēs:altera ē flos azurinus. altera rosa rubea vtreqꝫ
subtiliant perfecte ⁊ in eis calor paucus ⁊ attractio quibus
educūt ventositatem:succus eorū purgat caput si imittat na
rib9 paliticoꝝ ⁊ hꝫ virtutē deliccatē sine morsura.vnde ⁊ vul-
nera purgat ⁊ prodest locis qui putruerunt. 50 Herba
corosanica vtilior ē viridis:sapor eius amarus ⁊ odor eius
acutus ca.⁊ sic.educit lumbricos ⁊ ascarides cum amaritu-
dine sua. 51 Fautenegum montauum melius iocundi
odoris paruis folijs calefacit desiccat:subtiliat fortiter ideo-
qꝫ prodest humiditatibus crossis ⁊ viscosis que fiūt i pectore
⁊ pulmone ⁊ facile educit eas menstruumqꝫ prouocat.
Fautenegū aquaticum fortissimi est caloris ⁊ siccitatis atte-
nuansqꝫ. Si teratur ⁊ bibatur eius succus cū aqua mellis ca
lefacit fortiter ⁊ educit sudorē:vtile est casui qui fit cū vertigi
ne si bibatur cū vino subtili:⁊ si catapl'etur eo corpus cū pan
no ⁊ fricatiōe forti. Prodest ēt sciaticis si empl'içentur eo am
be anche:attrahit nāqꝫ qō in profundo corporis ē ⁊ ancha-
rum ad exteriora:⁊ superflua calefacit. Et excitat mēstruū
si sumatur cū vino ⁊ submittatur cū lana:si coquatur cum vi
no ⁊ empl'içentur eo elephantici ⁊ catapl'etur corpus eorum
prodest illis propter eam que in eo ē dissolutio.subtiliatio.in
cisio:⁊ si sit recentius ē cōferentius ad hoc. Succus eius iter-
ficit lumbricos ⁊ ascarides. Prodest ēt asmati ⁊ arctatiōi spi
ritus si bibatur aqua decoctiōis eius cū melle:vtile ē quoqꝫ
eo ꝙ aperiat oppilationes epaticis. ictericis. Fautenegum
autem qō per se vocant rachalū validius ē ad oia huiusmōi
52 Mesquetramissa melior que inclinatur ad croceū si-
milis ē in virtute ⁊ cōplexione fautenego montano sꝫ subtili-
or eo:ideoqꝫ plurimum cōfert in prouocanda mēstrua pro-
ducitqꝫ fetus. 53 Nemamia.melior ē plana viridis acu
ti odoris:⁊ ē calida ⁊ sic.in.3°.gra.subtiliās ⁊ dissoluēs: pro-
dest morāti menstruo.vrinam prouocat.vtilis singultui ex re
pletiōe.frangit lapidē si coquatur cū aceto vini ⁊ oleo rosa.⁊
empl'içetur eo caput prodest cephalice que fit ex frigore ma-
ximeqꝫ forti. 54 Nachana melior est ortolana tenera
cōplexio eius ca.⁊ sic.nisi ꝙ in ea est hūiditas ventosa qua i-
flāmatur cōcupiscentia coitus conuenienter:⁊ si comedatur
cum aceto subuersionem sedat ⁊ vomitū.
55 Sabacas in al'sabatum.duas habet species. Altera
longioribus folijs que ⁊ fortioris est actionis. Altera vero
rotundis calida ⁊ sicca est in tertio gradu calefacit stoma-
chum ⁊ intestina ventositatem dissoluit humores subtiliat:
⁊ si coquat cum aceto ꝓdest molariū dolori. 56 Sebe
bum in al'sebbetum laudabilius qum flos producitur:⁊ qō
a sicco ortum est:⁊ ē calidum in.ij.gra.desiccās in pricipio.ij.
Si coquatur cū oleo oliue aut oleo sisami oleum erit dissol-
uens optime:vtile est angustie sedans dolorem:prouocans
sōnū maturans apostemata cruda:⁊ recens amplius ema
turans ⁊ minus dissoluēs sicco. Porro siccum forti9 desiccat
⁊ amplius dissoluit. Si cōburatur ⁊ puluerizetur ⁊ sup apo-
mata aquosa prodest manifeste:cicatrizat vulnera antiqua
que fiunt in preputio ⁊ vulua exterius optime. Et decoctio
eius cum melle consumit choleram ⁊ phlegma. 57 Ba
chala bñdicta melior est:cuius rami inclinantur ad ruborē
frigida est ⁊ humida in tertio gradu ⁊ in eo pōticitas:ideo-
qꝫ prodest fluxui materierum calidarū ad ventrē maxime si
materia fuerit cholerica:frangit enim ⁊ refrigerat fortiter:si
comedatur aut bibatur succus ei9 si emplastrizetur eo pect9
latera stomachus proderit inflāmationi que accidit illis:pro
dest etiam fluxui menstruorum ⁊ sanguinis turbationi:⁊ suc
cus eius hac in parte fortior est. Si eo emplastrizetur caput
cū succo ordei ꝓderit cephalee q̄ fit ex calore sol'. 58 Se
macū melius qō ē recēs:⁊ viriditas ei9 incliat ad nigredinē
⁊ est temperatum.in frigiditate humidū.in.ij.gra.aquosūqꝫ
ideoqꝫ prodest apostematibus calidis qum peruenerunt ad
statum:⁊ est cibus oportunus tussim patientibus si cum oleo
ro.decoquatur. 59 Corathiꝫ laudabilius est nabaticū
pungitiuum iocundum odore ⁊ est calidū acutū subtiliās cli
mans vrinam prouocās:incidit humiditatē que est in pecto
re ⁊ pulmone adiuuans sputo eius:magis autem si coquat
cum fathabani. Si vero paretur cū butyro prodest emorroi
dibus:sic quoqꝫ si coquatur ⁊ emplastrizetur eo stomachus
proderit continuo.succus quoqꝫ eius si bibatur amputat san
guinem emorroidarū ⁊ in eo est ponticitas. 60 Quef
fara subtilis tepida ponticaqꝫ ē:succus eius si cathaplasmet
sup apostēata calida ⁊ herisipilam ꝓderit:dissoluit apostē-
ta calida:ait aūt diascorides aquā eius corrūpere mētem ⁊ si
plurimū sumatur interficit. 61 Cameleon laudabilior
qui ab armenia affertur:⁊ color eius aureus ac simil' gemul'
producētis vinee. 62 Sedabū laudabilius viride acu
ti ē odoris ⁊ siluestre ca.⁊ sic.in tertio gra.fortiter desiccat ⁊ or
tolanū minus ē siccatiuū ⁊ calefactiuū:⁊ in vtrisqꝫ acumen ⁊
incisio ⁊ amaritudinis paꝝ.vnde forte ē ad dissoluēdū inci-
dens humores crossos ⁊ viscosos euacuās eos per vrinā vē
tositatis est dissolutiuū ⁊ inflationis:qua ex re ⁊ amputat ar
dorē coitus:prohibet erectionē mēbri. Si bibatur aqua eius
ꝓdest casui q fit cum vertigine:⁊ si clisterizetur eo mulier suf
focationi matricis confert. Si comedatur ⁊ collirietur cum
melle visum acuit. Si vero coquatur cū oleo oliue ⁊ suppo-
natur vesice prodest difficultati vrine:sꝫ ⁊ ileon cōfert genera
to ex vētositate si aquam ei propines. 63 Tapsia que ⁊
bethur.⁊ aiunt quidam eē agrestem rutam.cal.est ⁊ sic.i.iiij.
gra.⁊ calor ei9 fortis acuminis:vnde ⁊ qui lac eius cōgregat
nō opponitur vento.odore nāqꝫ ipsius faties itumescit ⁊ ex-
uritur ⁊ adducit maseriam soluit sanguinē. Sepe ēt accidit
fluxus e naribus qui nō deficiet vsqꝫ ad mortem. Inest autē
similis illi virtus acuminis. Sed trahens que a profūdo cor
poris attrahit:soluitqꝫ quod attraxit:lac aūt eius si catha-
plasmetur eo alopitiā habens capillos producit:⁊ si sumat
de eo.ʒ.5.soluit vētrē ⁊ vomitum prouocat prodest hidropi-
cis. Si cathaplasmētur ex eo lētigines grosse extirpātur nō
tñ oꝫ amplius esse ꝙ hora aut duabus:lauentur cum aqua

decoctiõis furfuris. 64 Schaſſa melioꝛ ē oꝛtolana re
cens que.f.eſt ⁊ hu.in tertio gra.ſopoꝛat ſitim amputat ⁊ ſuc
cus eius ſi ſupponatur apoſtematibus calidis proderit:con-
cupiſcētiam aufert coitus:ſemen eius foꝛtius ē ad agendum
hoc in loco:attamē ſi frequēs ſit comeſtio eiꝰ viſuꝫ debilitat.
65 Lebalabum laudabiliꝰ magnis folijs.fri.ē ⁊ hu.in
eo viſcoſitas ⁊ põticitas. aliqd ſoluit iſeriꝰ cholerā ru.Si bi-
batur cū zaccara.⁊ melius quod coctū ē.Et ſi coquatur cuꝫ
oleo amigdalarū:⁊ dicūtur vulnera in inteſtinis hñtibus ⁊
collectiones:tuſſim quoqꝫ patiētibus vtile ē.prodeſt ēt emiſ-
ſionibus ſi decoctū cum vino ſuperponatur:⁊ vulnera ſanat
peſſima.vtilis cōbuſtioni ignis.Si coquatur cum aceto ſple
nē groſſum habentibus valet.flos eius foꝛtioꝛ eſt folijs ſi im
mittatur naribus eius ſuccus proderit ⁊ purgabit cerebꝛum
inciditqꝫ materias diuturnas que influūt auribus ſanat vul
nera cronica que in eis fiunt. 66 Carnebum
melius eſt nebaticum paruis folijs diuerſarum virtutum eſt
eni in eo caloꝛ ⁊ fri.plurimū ſiccū ē:vnde cōglutinat vulnera
confoꝛtat vlcera peſſima prodeſt apoſtematibus duris diffi
cilibus ſanationi ⁊ in eo virtus ē clımans:mundans ſcabieꝫ
prodeſt excoꝛiate cuti:decoctionis eius aqua naturam emol
lit ⁊ purgat ſanguinē ptus:prodeſtqꝫ moꝛſure reptiliū iuſqꝫ
eius ebꝛioſo prodeſt 67 Meluchia ipſaqꝫ ē zabezi in
al'ſcabeç laudabilioꝛ oꝛtoꝛum:cõplexio eius.c.in.pꝛimo gra.
.ſ.in.ij.⁊ ē diſſoluens ⁊ emolliens:⁊ ſi elixetur ⁊ comedatur
cū oleo amigđ.prodeſt tuſſim habētibꝰ:ſi vero fiat cū eo cli-
ſtere.ſ.ſucco eius prodeſt moꝛſure que acciđ in inteſtinis cuꝫ
oleo ro. 68 Queſarum in al'queraſū.c.ē.⁊ ſic.in.ij.gra.
vꝛinam ⁊ mēſtruum prouocat diſſoluit ventoſitatē:aqua eiꝰ
vtilis epatis oppilationi ⁊ frigoꝛi eius prodeſt hydropicis.
Succus eius vtilis febꝛi phlegmatice ⁊ caſui qui fit cū verti
gine ſine febꝛe:maximeqꝫ cum ſucco feniculi. 69 Hēda
ba melioꝛ eſt oꝛtolana cuius cõp.ē.f.in.i.gra.ſ.in.ij.epatis ꝓ
deſt oppilationi ⁊ icteritie ⁊ apoſtematibus viſceruꝫ calidis
ſicut rotula caſſia.f.bibatur.Si aūt cataplaſmetur defoꝛis
cū ſandal'.al.ꝓdeſt apoſtēati calđ diſſoluit eni. 70 Aq
ſutum melius quod in ſpinis.f.⁊ ſic.⁊ in eo ē paucus caloꝛ co
ꝙ amarū ē:ideoqꝫ in epate ⁊ ſplēe oppil'oē apti ꝓdeſt icteri
cie ſi bibatur cum caſſie.f.rotula.Succus eiꝰ quoqꝫ prodeſt
hydropiſi ex caloꝛe. 71 Raſienegū laudabilius oꝛtola
num ⁊ recens:⁊ eſt.c.⁊.ſic.in.ij.gra.lac generat:⁊ ſuccus eius
ſi collerizetur eo ocl's prodeſt aque deſcēdenti ad ipſum:ſed
⁊ caligini viſus:prouocat vꝛinā ⁊ menſtruum diſſoluit ven-
toſitatem:prodeſt ſuccus eius male cõplexiõi frigidi epatis
ſi bibatur:ꝑ ariter ⁊ hidropicis. 72 Hendecbocū me
lius oꝛtolanū prodeſt ſi bibatur doloꝛi laterum:ſuccus eiꝰ ⁊
vꝛine difficultati ac epilepſie frigide cõplexionis ſtomachuꝫ
ꝯfoꝛtat ⁊ calefacit:groſſas diſſoluit hūiditates ⁊ vētoſitates
diarrie vtilis eſt ſolidat nām comeſtum.infuſa moꝛſure ſcoꝛ
pionis decoctionis eius aqua doloꝛem ſedat:venenū diſſol-
uit:ſi coll'iū ide fiat viſꝰ acuit ſi miſceat melli. 73 Ema
za in al'hēmaze vtilioꝛ eſt que oꝛtolana ⁊ acra.f.⁊.ſi.⁊ eſt i ea
diſſol'o.ꝙ ſi cathaplaſmetur ea apoſtemata ca.repellit mate
riam ⁊ pꝛohibet eam ac diſſoluit:ſi comedatur cruda ac đco
cta prodeſt diarrie ⁊ amputat diſſolutionem ſanguinis:que
autem ſine ſapoꝛe eſt eius actio i pđictis debil'. 74 Ba
deruebina melioꝛ recēs que nō eſt antiqua:⁊ eſt tēperata i ca
loꝛe ⁊.ſi.in.ij.gra.vtilis ē melācholicis ⁊ exhylarat coꝛ dige-
ſtionē bona facit:cōferens ſubuerſioni ⁊ aiaꝫ ꝯfoꝛtās turba
tioni prodeſt. 75 Fragemeſcint ca.ē ⁊ ſic.⁊ ſiccitas eiꝰ
minoꝛ eſt ſiccitate badernebine:quod in eiſdem in quibꝰ illa
cōfert m'licis ſi comedatur aut odoꝛetur:⁊ ſi apponatur fer-
culo letificat enim animā. 76 Marcemuſum excellen-
tius eſt oꝛtolanū calidū eſt ⁊ ſubtile:⁊ diſſoluens prodeſt ce-
phalee que eſt ex frigoꝛe ⁊ phlegmate ſi odoꝛetur ſi coquatur
in aqua ⁊ ſuper caput fundatur ⁊ bulliatur cū oleo:⁊ trahat
naribus cū oleo:oleum eius ſi fundatur auri proderit qui ine
rit ei langoꝛi ex phlegmate ⁊ ſiccitate:⁊ ventoſitatem generat
agrauat caput ⁊ ſopoꝛat. 77 Adeſcarū laudabiliꝰ no
uum in quo ruboꝛ paruus ⁊ moꝛdet linguā qū de guſtat.ca.
eſt ⁊ ſic.in.pꝛimo.gra.⁊ in eo ponticitas modica ⁊ ſubtilitas
vnde ⁊ vꝛinam prouoc ac mēſtruum:apoſtemati quod eſt in
epate prodeſt ⁊ ſtomaci.Flos adeſcari vtilis eſt ſputo ſāgui
nis ſi tamen aſſiducetur odoꝛ eius ⁊ potus grauat caput ſopo
ratqꝫ.Decoctio eius lapidem frangit ſimiliterqꝫ folia.
78 Tabaſchum.in al'calchū.fri.ē ⁊ hu.in.ij.gra.prodeſt
ſi cataplētur apoſtematibus calidis. 76 Cacalaſil'is
eſt plantis aſeſeni ⁊ in ea amaritudo prodeſt hydropicis.ſol
uit enim aquā croceā ſi de eius ſucco.ʒ.c.cū zaccara aſſere bi
bantur:de agreſti fiūt carte apud egyptios.⁊ ē fri.⁊ ſic.in.ij.
gra.prodeſt arteticiſ.Si infundatur aceto ⁊ inuoluatur filo
lineo dimittaturqꝫ ſiccari ⁊ apponatur intus r[illegible] humi
ditate que eſt in vulnere.Si autē cōburatur cin[illegible] deſic-
catiuus eſt vulnerū que ſunt in oꝛe ⁊ que ſunt [illegible] carta eiꝰ
combuſta foꝛtius deſiccat:ideoqꝫ vtilis eſt cl[illegible]ri prodeſt vl
ceribus ⁊ diſſinterie inteſtinoꝛum:vlceribus quoqꝫ pulmõis
⁊ ptiſicis.oibus pulmonis doloꝛibꝰ ſi diſtēperetur cuꝫ aqua
fluuialium cācroꝛū decocta intātum vt diſſoluatur.aut biba
tur cū aqua ro.que exꝑmit de recētibꝰ roſis.⁊ huius arūdo
paſcit:vnde egyptij ſugunt illam ſicut zaccare cānam.
80 Merue due ſpēs hñtur.altera ē ſubtilis que ⁊ maria
um:⁊ eſt ca.in pꝛimo gra.ſ.in ſecundo iocundi odoꝛis diſſol-
uens ſubtilians mediocriter:cōfoꝛtat autē ſtomachuꝫ ⁊ epar
quibus nociuū accidit frigiduſ:pꝛohibet frigus:pꝛohibet vo
mitum ⁊ ſubuerſionē digeſtionē adiuuat.Altera vero maio
ris caloꝛis ⁊ foꝛtius ſubtiliat ac diſſoluit. 81 Baccala
coꝛroſanica folia eius ſimilia ſunt folijs carnebi.frigida ē ⁊
ſic.in.ij.gra.guſtus eius acerbus:prodeſt cholere.ru.arctat
ventrem cōmouet cibi appetitum ſi minutus ſit pꝛopter calo
rem.eſt ergo vtilis calidiſſimis natura. 82 Sadanegū
ca.eſt ⁊ ſic.diſſoluens:ſubtilians ſuperfluitates phlegmati-
cas que in ſtomacho inueniuntur vētoſitatem diſſoluit a vē
triculis pueroꝛū ſed ⁊ a matricibus. 83 Badaragū.c.
eſt in.ij.gra.⁊ in eo laudabilis hūiditas nec habꝫ aliquam
vtilitatem ſi ſumatur interius:ſi aūt fiat ex eo emplaſtrum
maturat ⁊ ſoluit 84 Aſſena melioꝛ eſt alba:iocūdi odo
ris temperate cõplexionis:⁊ in eo põticitas modicū diſſol-
uit emollit lapidem frangit maximeqꝫ que ſumitur de quer-
cu ⁊ ſenebaro:⁊ nuce obuiat ſubuerſiõi ⁊ vomitui:⁊ ſi coqua
tur in aceto ⁊ ſuperliniatur ſplen prodeſt ill'i vinū quo infuſa
ē ſopoꝛat optime:decoctio eiꝰ ꝓdeſt matricis doloꝛibus ſi in
ea ſederit mulier.Si teratur ⁊ ſuperponatur alis ⁊ inguini-
bus ⁊ radicibus auriū purgat eas ⁊ cōfoꝛtat:pꝛohibet ab eis
fetoꝛem. 85 Sebelū quod latini ſpicanardi proximum
eſt ſpēi herbarū laudabilius ē quod ſanū ⁊ iocundi odoꝛis
inuenitur.cõplexio eius.c.⁊ ſic.optimū quoqꝫ ſtō ⁊ epati fri-
gidis vꝛinā prouocat.renes purgat:prodeſt ictericis fluxum
qꝫ mācrū in vētrem naturam coſtipat. 86 Scolocon-
drion cõplexio ē tēperata in caliditate ⁊ ſic.prodeſt croſſitiei
ſplēis frāgit lapidē ſi coquat cū vino ⁊ bibat. 87 Qui
canegū.c.⁊ ſic.vtile ſcabiei ſi miſceatur cū aceto.

Capitulū.35ᵐ.de virtutibus ſeminum.

88 Emen apij oꝛtolani.c.⁊ ſic.in.ij.gradu prouo
s cat vꝛinā ⁊ mēſtruū:aperit que ē i epa-
te ⁊ renibus oppilationē prodeſt ſingultui qui fit ex
repletione:⁊ aqua petroſel'i montani ca.ē ⁊ ſic.in.iij.gra.de-
ſiccās odoꝛatū purgās mēbꝛa interioꝛa:matricem epar ⁊ ve
nas prouocādo vꝛinā ⁊ mēſtruū:prodeſt renibꝰ ⁊ veſice ape-
rit oppilationē que ē in pectoꝛe ⁊ pulmone de croſſis humoꝛi
bus. 89. Naſnachua vel nanachua melioꝛ ē recēs ⁊ vi-
ridis ca.⁊ ſic.in.iij.gradu.ſubtiliās ⁊ vꝛinā prouocās ⁊ men
ſtruū:interioꝛa purgat mēbꝛa:deſiccat odoꝛatū:oppilationē
aperit ſplenis ⁊ epatis ⁊ diſſoluit ventoſitates:ſi teratur cuꝫ
nuce cōbuſta ⁊ comedatur prodeſt tenaſmõi.Si tunſa diſtē
peretur cū mell' prodeſt quartane ⁊ phlegmatice.aqua deco
ctionis eius ſi fundatur ſuper moꝛſum ſcoꝛpionis doloꝛ ſe-
datur. 90 Daucus quidem ē ſemen paſtinace agreſtis
ca.⁊ ſic.in ꝺo gra.mēſtruo ⁊ vꝛie iperat.epar purgat ⁊ venas
aperit oppilationē ſuperfluitates phlegmaticas groſſas a
pectoꝛe purgat ⁊ que ex his facta ē prodeſt tuſſi. 91 Ho
iezacū foꝛtioꝛis ē acumis ꝙ ſemē apij oꝛtolani.ca.ē ⁊ ſic.i.iij.
gra.vꝛinā ꝓuocat ſi emplaſtrizetur ⁊ mēſtruū calefacit ⁊ de
ſiccat tēperate:prouocat ſudoꝛē:vtile ē moꝛſure reptilium:diſ
ſoluit ventoſitatē:cōſtipat vētrē:prouocat vꝛinā:inflāmat cō
cupiſcētiā coitus:ſi fumigentur cū eo nares cephalee prodeſt
ex frigiditate ⁊ humiditate. 92 Semē liembezi foꝛtiter
calefacit ⁊ deſiccat par.vnde ⁊ lac generat:vꝛinā prouocat:
vētoſitatem diſſoluit ab interioꝛibus et eſt ſimile aniſo niſi ꝙ
debilius melius viride ⁊ ponderoſum. 93 Semē cathi-
mie in al'catharcie laudabilius nigrū ⁊ põderoſū qđ immer
gitur aq̄.fri.⁊ humi.in.iij.gra.extinguit caloꝛē:ſedat turba-
tionē:emollit aſperitates q̄ ſunt in oꝛe ⁊ inteſtinis ⁊ vulua ⁊
ei vicinis.Si frigatur prodeſt ſolutioni ventris col'ice:laba-
bū eius prodeſt contra caloꝛē febꝛis ⁊ ſiccitatē oꝛis ⁊ lingue:
ſedat moꝛſurā ſtomaci.Si emplaſtrizetur eo manifeſte pro-
derit apoſtemati calido:⁊ cuius ē apoſtematis aperiri aperit
Si vero cathaplaſmetur cū aceto podagre proderit calide ⁊
⁊ doloꝛē ipſius mitigat.Si miſceatur cū aqua ro.aut oleo ro.

cephalee prodest que fit ex mala cõplexione calida: proficit
qꝫ emissionibus vmbilici si cathaplasmetur eo ꝙ si terāť eiꝰ
maior erit frigiditas. 94 Semē cathemie vtile nigrū
perfectū cõplexio eius tēperata in caliditate ⁊ humiditate dis
soluit: emollit apostemata solida: purgat pectus pulmonēqꝫ
ab humiditate elimat lentigines a facie: frangit lapides renū
⁊ in eo põticitas: vnde ⁊ prodest sanguis fluxui: sed debiliter.
95 Semē scabacie in al' scabezie simile ē virtute semini ca
themie sed actionis validioris. 96 Semē hechige in al'
hēgē vtilius ē onerosum. ⁊ ē ca. ⁊ sic. in. ij. gra. sed calore forti
or ē siccitas ⁊ ē in eo subtiliatio ⁊ dissolutio: vñ ⁊ emollit apo
stemata solida que sũt post aures: ⁊ in eo inflatio que auget
venerē ⁊ appetitū coitus si bibatur cū vino cocto si teratur ⁊
pulverizetur super comedētia proderit vulnera 97 Ra
lembacū in al' rābacū laudabilius croceū longū onerosum.
⁊ ē ca. ⁊ sic. subtilians in sapore: eius amaritudo lūbricos ne
cat ⁊ ascarides si superponatur exterioribus partibus corpo
ris vlcerat illud si teratur diligenter ⁊ cathaplasmetur eo sca
bies corporis ⁊ sahafe proderit: prodest ⁊ morsui scorpionis
si bibatur ⁊ superliniatur tritum ac distemperatum cuꝫ oleo.
98 Lilūbacū i al' lilibatū laudabiliꝰ qð afferť a creta qð
⁊ percutit in ruborē ⁊ iocūdi odoris ⁊ virtus eius similis vir
tuti besse nisi ꝙ fortior ē in eo virtus solubilis q̄ laxat cho. ru.
dissoluit vētositatē stōaci ⁊ intestinoruꝫ. 99 Semē bala
fe in al' lalaphe hē ē semē rutabe. meliꝰ croceū ⁊ onerosū ca. ⁊
hu. est eius cõplexio: ⁊ in eo ventositas vnde auget appetituꝫ
coitus ⁊ imperat lacti. 100 Semē liēbali in al' liemberi
ca. est ⁊ sic. ⁊ in eo acumen ⁊ est elimans: prodest lapidibꝰ ge
neratis in renibus: ⁊ si eo vaporentur emorroydes ꝓderit ilľ
Si aūt frigatur cum semine ressadi ⁊ oleo oliue cõstipat na
turā. ⁊ āputat tēasmō si sit ex frigore ⁊ phlegāte. 101 Se
men merule in al' merue vtile est nouuꝫ onerosum. c. est ⁊ hu.
tēperate cõgregat saniem in apostematibus crudis ⁊ matu
rat. 102 Semen hēgi melius est albū: nigrum ē mortife
rum fuscū medium in malo ⁊ tria simul fri. ⁊ sic. albū minus
est friᵈᵒ. ⁊ cõmouens ē: dolorē sedans cuius virtus est similis
opij virtuti. 103 Semē orocray in al' crocrai meliꝰ one
rosum ⁊ nigrū frigidū ē: dormitās cephaleam sedās: si terra
tur cū semine iusquiami ⁊ cathaplasmetur eo caput: aufert
coitus appetitum ⁊ erectionē mēbri sedat. 104 Herme
lum ⁊ vocatur cacrelege as henedō laudabilius nigrum ⁊ onu
stū: ⁊ ē. ca. in. iij. gra. subtiliās: ideoqꝫ icidit humores crossos
⁊ viscosos dissoluitqꝫ fortiter vrine iperat: si terratur ⁊ distē
peretur cū melle cocto ⁊ felle galline ⁊ croco orientali ⁊ succo
rasienegi proderit panis visus. 105 Semen femequesti
in al' fegequesti laudabilius quod est acuti odoris: ⁊ ē ca. i. i.
gra. sic. in. ij. prodest apostēatibꝰ splenis solis: si ex eo. ʒ. b. cū
squingibin bibatur: si buliatur cū aceto ⁊ superponatur splēi
vtile ē: coitus appetitum eneruat si bibatur ⁊ desiccat spma.
106 Sebardelum in al' scaldelum quod est sinapis meliꝰ
ē quod magnū est ⁊ interius croceum: ⁊ alia speties que dici
tur effedum ⁊ nõ ē illi incensio: vtrūqꝫ ca. est ⁊ sic. sed croceū
ca. ⁊ sic. in. iiij. gra. incidit phlegma: grossos subtiliat humo
res. si teratur ⁊ in aqua diligenter feriatur: dehinc colatū mi
sceatur melli ⁊ gargarizeť capitis attrahit phlegma. Si tra
hatur flatu narium sternutationē excitat: ⁊ prodest si come
datur aut gargarizetur epilepsie: suffocationem adiuuat ma
tricis si subiponatur matrici: ⁊ si super caput litargici fun
datur prodest: prodest etiaꝫ sciaticis si emplastrizetur eo an
cha ⁊ omnimo confert phlegmatici passioni: ⁊ attrahit que
necesse ē attrahi ð ꝓfūdo corpis ad exteriora. 107 Car
dami semen laudabilius babilonicum album: estqꝫ ca. ⁊ sic.
albū rubeo minus ē calidū. Utile ē quidem ex phlegmate te
nasmon si bibatur cū aqua calida ⁊ oleo ⁊ tortionibus. si ter
ratur ⁊ distemperetur ⁊ emplastrizetur eo ancha sciaticis
passionibus mitigatur: eodēqꝫ modo si fiat cum eo clistere.
108 Semen hemaze in al' emmace vtilius onustum est qð
frigid. ⁊ sicc. multumqꝫ ponticum naturā includit solutā. so
lutionēqꝫ amputat sanguis maxime aūt quod acerbum est.
109 Semen losenel hermel in al' loseelmehel. i. arnoglose
vtiliꝰ ē nigrū onustū ē frigidū ⁊ sic. ponticū simile semini her
maçe in actiōe ⁊ virtute. 110 Suniçum. vtilius onustū
ca. ⁊ sic. in. 3ᵒ. gra. fortiter subtiliās. vnde ⁊ soluit vētositates
⁊ inflationes que sunt interius: si trituꝫ bibatur cū vino tēpe
rato lūbricos rotūdos educit e ventre ⁊ lōgos si cū aceto su
matur tēperato. tollit quoqꝫ scabiē ⁊ varices. formicē ⁊ leprā
menstrnū prouocat si moretur ꝑꝑ grossitiē materiei. Si asse
tur igni ⁊ pāno iponatur ac naribus eius odor trahať pro
derit coriçe in qua fluit a naribus hūiditas multa. Si vero

teratur diligēter ⁊ emplasticetur eo frons cephalee proderit fri
gide ⁊ cronice. 111 Scascasuꝫ vel caschasuꝫ multas hꝫ
spēs. oēsqꝫ fri. ⁊ hu. albūqꝫ in. ij. gra. nigrū in. iiij. albuꝫ pro
dest tussi ex acuta materia descēdente a cerebro ad pectꝰ: ꝓ
hibet qð spuitur a pectore soporatqꝫ magis aūt cortices eiꝰ
ꝙ semen. Si coquatur in aqua ⁊ hec super caput fundatur:
illisqꝫ emplastriçetur. Nigrū aūt pessimuꝫ ē dormitans ob
stupefactionem facit: ⁊ si teratur ⁊ cataplentur eo languida
mēbra sedatur eorū langor. 112 Tuderi. melius croce
um. ⁊ ē ca. ⁊ hu. hūectat corpora ⁊ corpulētat. 113 Cab
ba melior rubea cabuquiria ⁊ que affertur de regiōe aquerct
⁊ ē ca. ⁊ hu. ⁊ hūiditas eius fortis prodest melācholicis si bi
batur cū çaccara replet corpus ⁊ impinguat. 114 Se
men bendacroci si bibatur cū squigibin morsure reptiliū ad
iuuat. 115 Semē bubulengeri in al' bubulengis. ca. est
⁊ sic. temperate. ⁊ virtus eius equalis ⁊ aneti. 116 Sem̄
arsurugi in al's arsunççi. ca. ⁊ sic. in quo ē humiditas que cõ
mouet coitus appetitū ⁊ auget spma in viris frigide ꝯᵒnis.
117. Semen senum in al' sensemū. ca. est in principio ꝑmi
gra. hu. in. ij. decoctio eiꝰ emollit fissuras ⁊ apostēata solida
ꝓdest sahaphe sicce: acum̄ sedat ⁊ morsus qð accidit stō ex
acutis humoribus aut vini potione aut acuto medicamine.
118 Semē coroc in al' cozocere qð vocāt ꝑ se dinarine ⁊ vo
catur etiam hehēter ca. ē ⁊ sic. iocundō odore dissoluit ventosi
tates que sunt in stomacho ano ⁊ intestinis ⁊ calefacit ca tē
perate digestionē procurat: singultum qui fit ex repletione se
dat. 119 Zuffa melior ē noua crocea ⁊ ē ca. ⁊ sic. i. ij. gra.
⁊ in ea punctio qua stomachuꝫ calefacit: dissoluit vētositateꝫ
⁊ inflationē: adiuuat digestionē prodest morsure scorpionis
si aqua decoctionis eius bibatur: aut loco superponatur vri
nam ⁊ mēstruum prouocat appetitum coitus aufert sperma
amputat. 120 Semē queriani. c. in. i. gra. tēperatū i hu.
⁊ sic. dissoluit emollit omne apostema manifestum: ⁊ interiꝰ
ca. aut frig. maxime si misceatur melli ⁊ oleo violato ⁊ aque
sine ematuratione soluit apostemata ⁊ que post aures sunt
vrine iperat ⁊ mēstruis si sederit mul'r in aqua decoctionis
eius dissoluit apostemata matricis dura. 121 Helba cõ
plexio eius similis cõplexioni seis lini: sed eo fortior ideo ⁊ in
omnibus vtile est quibus ⁊ ille confert sed fortius operatur:
mēstruo iperat ꝑtus sanguinem purgat si coquatur cū melle
simul etiā soluit grossos humores: ⁊ malos qui sunt i stoma
cho ⁊ intestinis maxime phlegmaticos: prodest oībus exte
rioribus doloribus ⁊ tussi que fit vel accidit ex phlegmate: eli
matqꝫ ipsum a pectore ⁊ pulmone ⁊ incidit. Si decoquatur
cū ficubus ⁊ coletur aqua eius superfūdaturqꝫ melli ⁊ coq̄ť
secūdo ⁊ fiat quasi electuarium perfectius eni erit sic in pur
gādo pectus a phlegmate grosso ⁊ viscoso. Si emplastrizen
tur eo cum semine lini apostemata solida soluit illa fortiter.
122 Carui. c. ⁊ sic. in. iij. gra. acutū inflationē ⁊ ventosita
tem dissoluit a vētre: ⁊ vrine iperat. 123 Quemū duas
habet speties: altera carmanica altera nabatica ⁊ vtrūqꝫ oi
bus opertionibus suis simile est carui ⁊ eo fortius addissol
uēdam ventositatē viride vero fortioris est acuminis. Si ma
sticetur ⁊ exprimatur aqua eius ⁊ ipluatur oculo in quo est
vngl'a ⁊ pecia ꝓdest illi ⁊ āputat ab eo sāguie. ʒ 124 Ca
semū in al' sasemuꝫ melius est croceū simile emadano ⁊ con
simile in virtute cimino. 125 Semē lilingalie in al' lilin
gahe ortolane in actione simile est daucō sed debilius actiōe
vrinā prouocat ⁊ mēstruū comesta: purgat vlcera ⁊ prodest
hydropisi ⁊ dolori laterum ⁊ morsui animalis: ⁊ pūcture rep
tilium. 126 Semen caedenethe in al' dardenechе pro
dest febribus cholericis: ⁊ si teratur ⁊ fricetur diu cū aqua ex
primať bibaturqꝫ cuꝫ zaccara ꝓdest tussi si fuerit ex calore
⁊ sedat morsus qui sunt i ore stoi: aufertqꝫ coitus appetitum
si nimiū sumatur. 127 Semē rute. i. piganū. melius est
nigrū. ⁊ ē ca. ⁊ sic. in. iij. gra. prodest singultui ex repletione si
ex eo. ʒ. b. trito cū melle ⁊ aqua aut vino bibatur calefacit sto
machum soluit ab eo ventositatē ⁊ ab intestinis. coitusqꝫ de
negat appetitū. 128 Semē nēnane vtilius nigruꝫ. ⁊ est
ca. ⁊ sic. menstruū prouocat ⁊ partū facilē facit: prodest vēto
sitati q̄ ē iterioribus ⁊ singultui ex repletione. 129 Suc
caranū in al' quoquaranū. fri. ē dormitans letale ex frigidi
tate si accipiat ex eo modicū i vio gs soporat. 130 Ques
fara in al' quesbarei. vtilius ē viride ameni odoris: ⁊ aiūt qui
dam eē frigidā ⁊ siccam. hypo. tepidaꝫ. ⁊ in ea põticitas mo
dica: ⁊ si coquatur cū aqua ros. ⁊ gargariçetur prodest apo
stemati gule. Si teratur diligēter ⁊ misceatur cum rosa trita
prosunt pustulis que sunt ore: ⁊ si propinētur de eo. ʒ. b. prohi
bet coitus appetitū. si vero cū lababo semis psilij bibať iflā

mationem stomaci reprimit:sicqȝ si misceatur apostematum
calidorum medicaminibus ꝓderit manifeste. 131 Sem̃
sarmaci tẽperatum in ca. ⁊ fri. siccum. in. i. gra. in eo est elima
tio ⁊ ꝓdest icteritie que fit ex epatis oppilatiõe. 132 Se
men fugilis melius qḋ ẽ rubeum inclinans in nigrũ. ⁊ ẽ cali.
in. iij. gra. ⁊ in eo dissolutio fortis in tantũ vt saniẽ que inclu
sa est in carne soluit ⁊ elimat. Si cataplasmẽť eo i morphea
nigra proderit cum aceto. 133 Semẽ carri vtilius cro
ceum. vrinã prouocat ⁊ educit mẽstruũ. secũdinam emittit ⁊
⁊ fetũ si bibatur cum melle tritum. 134 Seibbenegũ
in alꝰ belbbenegũ melius ẽ quod hȝ colorem chebe: phlegma
purgat ⁊ humiditates ⁊ humores. 135 Semẽ beffalegi
in alꝰ belfalegi. frigidum est ⁊ siccum. põticum est congruum
vlcerationi oris si tritum diligenter in ore teneatur: ⁊ si biba
tur cum aliquo potu pontico prodest solutioni cholerice.
136 Semẽ sarapheremie ⁊ in alꝰ sasafaremi melius nigrũ
onustũ paruũ iocũdi odoris tẽperatũ in fri. ⁊ ca. si fricatur ⁊
bibatur natura retinet prodest disinterie ⁊ inflationi intesti-
norum. 137 Semẽ macrelei tẽperatuȝ in ca. ⁊ fri. ⁊ sic.
sapor eius amarus: ideoqȝ vtile epatis oppilationi ⁊ splenis
⁊ icteritie que fit ex oppilatione. 138 Semen aquesuti si
mile in pluribus semini intibe nisi ꝙ amarus ẽ ⁊ siccus com
plexione: vnde ⁊ fortioris est actionis in aperiendo que est in
epate ⁊ splene oppilationeȝ. 139 Semẽ gergiri. ca. ⁊ sic.
in. ij. gra. dissoluẽs: morpheã elimat. ni. si teratur ⁊ cathaplas
metur cũ aceto auget coitus appetitũ ⁊ sperma: ⁊ si cũ squin-
gibin ⁊ aqua ca. bibatur phlegmatis vrget vomitũ.

De granis.

140 **Zemarũ** tẽperatũ cõplõne sȝ iclinať parũ ad
calorẽ: si masticetur ⁊ ponatur suꝑ apostema maturat illud.
si vero ponatur suꝑ frustrũ ferri calefactũ ⁊ teratur ⁊ catha
plasmetur petigo manifestius proderit. 141 Hachbala
in alꝰ nuchbala tritici. ca. ẽ. vẽtositatẽ dissoluit: iõqȝ si calefacta
superponatur ex ventositate accidens vẽtri dolor ea catha-
plasmetur: mitigat cum dissoluendo. Si aũt infundatur ace-
to vini ⁊ ponať suꝑ carbões igneos naribꝰ vapor eiꝰ cõcipiať
leuiat hũiditates a capite ad nares fluentes. Si aũt diu fri-
cetur cũ aqua ca. ⁊ coletur vt sorbitio de ea fiat cũ amigdala
rum aut sisami oleo prodest que est in pulmonis canalibus
asperitati ⁊ gule: elimat a pectore hũiditates. 142 Sai
ra in alꝰ seria fri. est ⁊ sic. ⁊ in eo dissolutio loco siccitatis. Si
tundatur parũ ⁊ calefiat igne aut cathaplasmetur ea ex calo
re factus dolor mitigat illũ: similiter si emplastrizetur ea. ca.
apostema dissoluit illud. Sic quoqȝ sepius cathaplẽtur ea
dolores iuncturarũ ⁊ mitigantur. Si optime coquatur orde
um vt alias diximus ⁊ sumatur aqua eius febricitantibꝰ per
fectissime prodest sitim sedat ⁊ soporat ⁊ vrinã prouocat ꝑꝑ
bonitatẽ illi cõsonã quã in ceteris nõ ẽ inuenire granis si de-
coquatur: lucratur enim ab aqua humiditatẽ ⁊ cedit ab illa
ventositas ꝑꝑ multã decoctionẽ: ⁊ in eo ẽ simul quiddã lãbẽs
⁊ elimans quibus accelerat descensum a stõ ⁊ in eo lenitas q̃
prodest asperitati gule ⁊ in eo cõtinuatio que stomaci caloreȝ
equalem facit ⁊ in ceteris hec non inueniuntur granis.
143 Faccala in alꝰ baccala magna melior eius cõplexio
fri. ⁊ sic. ⁊ in ea elimatio que lentigines extirpat: si trita coqua
tur diligenter ⁊ fiat de ea sorbitio cũ amigdalꝰ oleo tussienti-
bus remediũ ẽ ⁊ pleuretic. ⁊ in ea ponticitas quedã: ideoqȝ de
cocta cũ aqua ⁊ aceto vtilis est inflationi intestinorũ: natu-
ras suspendit: prodest febri si teratur ⁊ coquatur cum adipe
porcino emplastrẽturqȝ ea arcteticа optime proderit: empla-
strentur quoqȝ fabarũ farina testiculi ⁊ mãmille si sint in eis
calida apostemata: maximeqȝ si in mãmillꝰ coagulatũ fuerit
lac. Si vero pastetur cũ melle apostemati ex percussione fa-
cto proderit. 144 Massũ melius onustũ ⁊ ẽ fri. in pri
mo gra. tẽperatũ in humiditate ⁊ siccitate ⁊ in eo quedã eli-
matio. si teratur diligenter ⁊ distẽperetur cũ aqua mirti pro
derit his quorũ infirma sunt mẽbra ⁊ vtile ẽ febricitantibus
tussimqȝ patientibus ⁊ cuius ẽ natura mollis excoriatur aut
fricatur paꝝ ⁊ coquatur. 145 Granũ silereme in alꝰ
sileme melius fuscũ onustũ. ca. in. iij. gra. sic. in. ij. fortiter dis
soluẽs: ⁊ in eo attractio si teratur ⁊ distẽpereť ⁊ super mẽbro
in q̃ spina aut ferrũ ĩtroiuerit attrahit ⁊ emittit. 146 Gra
nũ diuseri in alꝰ diuferri tanq̃ silerua in virtute curat aposte
mata que solida sunt sanatqȝ alopitiã. 147 Auresũ me
lius croceũ onustũ. f. est in. i. gra. s. in tertio subtile naturã in-
cludit ⁊ si cũ pãno emplꝰeť desiccat itestĩa q̃ siccari egẽt ⁊ dis
soluit sine morsura ꝓdest mãifestissime. 148 Hamcsum
forti oris ẽ actõis nigꝝ. ca. ⁊ hũi. generas spma ⁊ lac vrinãqȝ
ꝓuocat ãpliꝰ ãt nigrũ vrinã ꝓuocat ⁊ mẽstruũ aqua in q̃ co
quitur lapides frangit: ⁊ est in cicere virtus dissoluens inci-
dens ⁊ elimãs vnde ⁊ purgat splenẽ ⁊ epar renesqȝ apostẽa
qḋ accidit post aures dissoluit: extirpat scabiẽ ⁊ impetigineȝ
emollit testiculorũ duritiẽ: vlceribus si cathaplasmetur pro-
dest cum sandalo ⁊ melle. 149 Queq̃rmesũ in alꝰ cerme
suȝ meliꝰ ẽ magnũ. ca. ⁊ sic. sapor eiꝰ amarus. iõqȝ ĩterficit lũ
bricos lõgos ⁊ rotũdos qui sunt in vẽtre: si pistetur cũ melle
comedatur ⁊ bibať cum aceto tẽperato. si vero bibatur cum
vino ⁊ pipere purgat epar ⁊ splenẽ mẽstruuȝ prouocat: fetuȝ
educit mortuũ si submittatur cũ mirra ⁊ melle ⁊ in eo est eli-
matio ⁊ dissolutio quibus extirpat lẽtigies nigraȝ morpheã
prodestqȝ lepre sahafe liuiditati: dissoluit ⁊ scrophulas. Et si
diligenter tritũ cuȝ aceto distẽperetur ⁊ melle ⁊ emplastretur
eo ancha sciatice remediũ erit. 150 Arzura in alꝰ aezuȝ
in eo modicus calor ⁊ põticitas ⁊ quod magis rubeum for-
tioris est actionis: suspẽdit vẽtrẽ ⁊ feresium rubeũ amplius
maximeqȝ si cũ suis fricatur corticibus: album si fiat ex eo
sorbitio que stomaho acciderit ⁊ intestinis morsuris prode-
rit: ⁊ si clisterizetur cũ aqua decoctionis rubei ⁊ aliquibꝰ põ
ticis medicaminibꝰ dissinteric intestiorũ ꝓdest. 151 Lu
pia in alꝰ cupia rubea est ca. in. i. gra. aqua decoctionis eius
menstruum prouoc. ꝓtus sanguinẽ purgat: mortuum educit
fetum ⁊ secundinã si morã fecerit. 152 Quersenna. ca.
est in. i. gra. sic. in. ij. incidit elimat aperit oppilationem: ⁊ si
multiplicetur sanguinẽ generat: carnẽ in vulneribus produ-
cit. 153 Semen batici melius est album onustum ⁊ i eo
est attractio apit oppilationẽ renũ: lapides in eis cõminuit
⁊ vesica: vrine ĩperat fortiter: ⁊ lentigines ⁊ morpheam subti-
lem aufert. 154 Semen omesacre. fri. est ⁊ hu. i. iij. gra.
tussi ex calore prodest ⁊ siccitate si comedatur cũ zaccara siti
sedat: infirmitatibus acutis remediuȝ est: ⁊ difficultati vrine
si quidẽ est ex calore. 155 Semẽ lẽbaci in alꝰ lelebaci me
lius est albũ onustum: cõplexio eius. f. ⁊ hu. elimans incidẽs
vrinã prouoc. ⁊ si teratur ⁊ cataplasmetur eo corpus coloreȝ
optimũ facit ⁊ splendentem. 156 Semen lilimbachi in
alꝰ lilibati melius albuȝ. onustũ. ⁊ cũ oĩbus suis habitudibus
semini similis cucumeris. 157 Lingua auis excellen-
tior in cuius natura amaritudo ⁊ iocũdi odoris: ⁊ cõplexio
eius ca. ⁊ humida. vrinã. prouo. augetqȝ coitus appetitum.
158 Granũ zerecari melius est onustũ. ca. ẽ ⁊ hu. i. ij. gra.
ventosum vnde ⁊ cõmouet appetitum coitus ⁊ auget sperma
159 Granũ balebi in alꝰ mallebi melius est onustũ ca. ⁊ si.
lũbricos ⁊ ascarides necat: ⁊ in eo amaritudo ⁊ elimatio for
tis dissolutioqȝ: vnde ⁊ lentigines extirpat si teratur ⁊ cata-
plasmẽtur eo loca: epatis oppilationẽ apit ⁊ splꝰnis adiuuat
sputum pectoris ⁊ pulmonis ab humiditate. 160 Gra-
num bani melius est quod est magnũ ⁊ onustum in q̃ fortis
amaritudo cui admixta ẽ ponticitas: ideoqȝ elimat incidit.
congregat. extirpat varices. lentigines maculas que sunt in
facie ⁊ scabiẽ ⁊ pruriginem ⁊ lepram: aperit epatis ⁊ splenis
oppilationem: emollitqȝ eorũ duritiem maxime si misceatur
farine quessene. 161 Heiluȝ. ca. est ⁊ sic. oppilationẽ ape
rit. prodest sciaticis. 162 Cubebe meliꝰ iocũdus odore
linguaȝ dormitat. ca. ⁊ sic. est. aperit oppilationẽ. meatus pur
gat: prouocat vrinã. naturã retinet: mundat guttur raucuȝ a
phlegmate. serie ꝓdest si ex ea oboli duo sumãtur cũ sqngibĩ.
163 Cacala duas hȝ spẽs. altera parua. altera minor
ca. in vltimo ij. gra. frigidis prodest epatis doloribus oppila
tioniqȝ eius si ex eo sumantur. ʒ. b. cũ squingibin diebus. vij.
vtilis est lapidibus qui sunt in renibus si misceatur cucumer
semini ⁊ citrolis equaliter bibãturqȝ de ea. ʒ. b. quaqȝ die pro
dest epilepsie sincopi si insuffletur guttatiȝ prodest etiaȝ dolo
ri qui fit in capite si sit ex vẽtositate. 164. Grana ribesi
meliora noua sunt fri. ⁊ sic. pontica prosũt solutioni cronice.
sicut ⁊ semẽ hebace. 165. Grana berberis meliora onu
sta. fri. sunt ⁊ sic. pontica prosunt solõni cronice: extigũt calo
rem epati vtilia ca. in quo est apostema. calidũ prohibet vo
mitum ⁊ cor cõfortat. 166. Granũ granatoruȝ melius
ẽ acerbũ onustum. ⁊ ẽ fri. ⁊ sic. stringit naturam si cholerica ẽ
solutio subuersionẽ mitigat: prohibet vomitũ: stomaci os cõ-
fortat. prohibet materiarum ad ipsum fluxũ. 167. Gra
na mirti in alꝰ olicsca. in eis põticitas ⁊ dulcor. vnde ⁊ prosũt
tussientibus si sit in eis solutio: prodest sputo sanguinis a pe
ctore pulmone ⁊ stomacho ⁊ vlceribus membrorum interio-
rum ⁊ confortat ea. Si misceať vino succus eiꝰ ꝓdest morsui
reptiliũ: ꝓdest vesice vlceribꝰ hũi. aut sic. Si cuȝ vio deq̃q̃ť
⁊ cataplẽntur ea que sunt in volis ⁊ plantis vlcera sanat ea.
Si recentia trita admisceantur lacti ⁊ apostematibus ocu-
lorũ emplẽnť soluũt apostẽa: prosũt quoqȝ ⁊ apostẽati qḋ ẽ

in ano:ꝛ emorroidibus:que sunt in eo:anū cōfortāt vlceratio
ni remediū ē:ꝛ si teratur ꝛ cathaplasmetur eo facies mūdat
lentigines. 168. Granū liebicorū in al'lieberiorū fri.est
ꝛ humi.in.ij.gra.prodest tussi que ex calore oritur ꝛ sic. si tera
tur ꝛ accipiatur cū zaccara ꝛ penidijs spuma ei⁹ refrigerat
humectat ꝛ calorē mitigat ꝛ extiguit:prodest siccitati que fit
in ore stomaci:fortius autē tussim mitigat que fit a calore ra
ducta ē ꝛ.s.si cū alba sumatur zaccara ꝛ oleo amigdarum.
169 Granū semezedic in al'semene melius quod ē pigue
ꝛ ē.c.ꝛ.h.cōgruū volēti corpulentū hēre corpus si teratur ꝛ
cū aqua fricetur colatoq; superaddatur farine modicum ꝛ
zaccara ꝛ amig.oleū aut sisami recēs vtile ē exilib⁹ corpore a
frigore ꝛ siccitate. 170 Granū zelemi melius albū quod
aufertur asbesiria.ca.ꝛ sic.ꝛ in eo humiditas laudabilis que
excitat coitus appetitum auget sperma. 171 Granum
calcali simile ē zelemo cōplexione ꝛ virtute ꝛ augmētatione
spermatis. 172 Dangebgiul in al'daneubuile granum
quod affertur de mōtibus feresie quasi quescū ca.in.i.gra.tē
peratur in humiditate ꝛ sic.ꝛ auget sperma excitatq; coitus
appetitū. 173 Granū dadic melius rubeū nouū iocundi
odoris cōplexio eius ca.ꝛ sic.nisi ꝙ in eo ponticitas si biba
tur de eo.ʒ.b.cū zaccara emoroidibus prodest aut si in aqua
decoctionis eius sedeatur. si enim fuerinc in ano aut in matri
ce emissiones restringit eas ꝛ reprimit.si pastetur cū melle ꝛ
sumatur lumbricos interficit qui in vētre sūt. 174 Gra
nū ardenegi ca.est ꝛ sic.in.iij.gra.si bibātur ex eo exagia duo
cū vino:aut robo vini prodest partus difficultati:prodest ēt
strāguric:accelerat mēstruū:vtileq; morsu venenatorum.
175 Maraigne meliores grandes ꝛ albe ca.sunt ꝛ humi
de si sunt recētes habēt amaritudinē.iōq; sunt cōferentiores
illi cui ē in pectore humiditas grossa aut sanies:aufertur eni
leuiter:sicce aūt si infundatur aqua ꝛ comedātur leniūt aspe
ritatē que ē ex frigore ꝛ sic.minores vero pinee actionis sunt
debilioris maioribus. 176 Granū citrini in al'citriati ē
ca.in.ij.gra.dissoluēs eius vtile ē oleū emorroidibus si catha
plasmetur medulla quoq; eius in id idē prodest si comedat.
si eni bibatur de eo exagiū venenis obsistit ꝛ solutiōi nature.
idem facit si tritum ponatur super venenosoru mmorsum.
177 Granū raseni ꝛ ē granū qd' aufertur d patria aqred
ꝛ mōtibus feresie ꝛ vocat illū raiber:capillos cōfortat probi
bet ab eis infirmitates ꝛ prolūgat illos.

Capitulū.36ᵐ. de folijs.

178 r **Atairegi** in al'batheregi folia si terantur
ꝛ cathaplasmetur eis vmbilic⁹
lumbricos ꝛ ascarides occidūt:sic quoq; ꝛ succus eo
rum.si ꝛ succus auribus instilletur vermes qui in eis sunt in
terficit. 179 Folia dube in al'dulbe.f.ꝛ s.cōplexionis si
cathaplasmetur eis apostema ca.quod in genu fit proderit
puluis quidē cadēs super folia eius malus ē gutturi ꝛ odora
tibus auditui ꝛ visui:moritur quoq; ex folijs ei⁹: cortices ei⁹
cōbusti ꝛ triti vlcera desiccant humida prosuntq; adustioni
ignis. 180 Folia garre in al'garbe si terantur ꝛ pulueri
zentur super vlnera incarnat ca ꝛ sanat:neq; permittit aperi
ri.Si propinetur aqua eorū ei qui bibit balacā proderit.i.ar
rudinē:succus eius ꝛ fructus vtilis est sputo sanguinis.deco
ctio vero furfuribus capitis cortices eius cōbusti ꝛ distempe
rati cū aceto:si cathaplasmētur varices manuum extirpat ꝛ
pedū ꝛ est medicamen fortius desiccans sine morsura:si terā
tur succus eius:aut cortices recētes ꝛ coquātur cū oleo ro.in
cortice eius cū sūt in cortice mali granati auriū doloribus me
detur ex calore.Radicis eius decoctio si superfundatur po
dagricorū pedibus optimeq; confert. 181 Folia viticelle ꝛ
ligamina eius si terantur diligenter ꝛ emplastrentur eis ce
phalea ex calore reprimitur.si autē venter cū rameto in al'ra
teno solutionē eius amputat si masticentur gingiuas solidat
laxas. 182 Folia tarse pontica ꝛ sic.purgantia:hec si de
coquātur ꝛ cathaplasmetur eis splen.ꝛ superfūdatur aq ꝓ
dest gingiuas solidat ꝓdestq; illis si laxe fuerint. 183 Fo
lia ferne in al'ferne fortis ponticitatis sine morsura tempera
ta in ca.ꝛ fri.si terantur humida ꝛ superponātur vulneri re
centi replent illud carne ꝛ sanant.Si cōbustoꝝ cinis pulue
rizetur ignis adustioni oibusq; vlceribus recentibus medet.
Si āt cathaplasmetur hernia proderit:gingiuas cōfortat la
xas.Si trita misceantur cū farina ordei ꝛ emplastretur hoc
apostema ca.remedio est. 184 Habbelum in al'abbelū
melius viride:ꝛ ē ca.acutū pōtic.fortiter desiccans:vnde ꝛ de
siccat vlcera antiqua sordida ꝛ iniqua si superponatur cum
melle vrinā prouocat ꝛ mēstruū:educitq; mortuum fetum ac
scdinā partus sanguinē purgat:interficit autem fetum viuen
tem. 185 Azadarchem in al'adazerchetū melius est or
tolanū.cōplexio eius ca.ꝛ sic.sapor amarus succusq; eius ve
nenis resistit si cū melle bibatur ꝛ robo vini.Si terantur ꝛ fo
ueātur eo capilli iniquitates eorū propulsat ꝛ prolongat:gra
num eius si comedatur lumbricos necat:est autē magne ama
ritudinis. 186 Zerchederchecū vtilius virid. huius fo
lia si terātur arboris ꝛ cū robo vini succus bibatur eorū strā
guric ꝛ venenatorū morsui ꝛ sciaticis medetur menstruū pro
uocat ꝛ sāguinē i vesica coagulatū. 187 Folia balusti
in al'baluti.fri.sunt plurimū.pōtica parū desiccantia si teran
tur ꝛ pulueri zentur super vulnera carne replent:desiccāt vlce
ra humida cicatriçari difficilia:cortices fructus eius interio
res magis:sic.ꝛ in al'.frigi.pontici:ideoq; si coquātur ꝛ sede
atur in aqua eorū medētur eneruate matrici ꝛ fluxui ac ener
uationi ani:solutioni sanguinis:diarric diuturne manifestis
sime prodest. 188 Sadec melius qd amenū in odore ꝛ
folia eius minime lata ꝛ est in virtute ꝛ actione spice simile:
paritérq; imperat vrine:cuius folia siccata ꝛ trita ac super
posita dabase:ꝓdest illi fetoréq; alarū emēdat. 189 Ca
lēbaci folia in al'balēbaci cōclusione.f.ꝛ s.ꝛ in eis substantia
subtil'ca.ꝛ in eis varie virtutes:decoctio eius si instilletur au
bus a quibus fluit sanies medetur illis:eodem modo facit si
rupus mirtinus si fricētur gingiue laxe cōfortat ꝛ desiccat si
deccoquatur in aqua ꝛ sedeatur in decoctione eius prodest
egressioni ani ꝛ fluxui matricis fluxui quoq; sanguis. furfu
ribus medetur vlceribus capitis ac pustulis eius capillos q
ceciderint restaurat quasi emplastrentur neruate iuncture cō
fortātur mēbra ēt solidat q nō plurimū augmētātur.Si deco
quatur cū vino ꝛ emplastrentur hac decoctione vlcera desic
cat ea.Si aūt percussio cathaplasmetur mirto cū succo ordei
probibet eius apostema calidū.si aūt cathaplasmetur corpus
ea nimiū in sudoribus ē remediū:cor ꝯfortat debile ꝛ solidat
ꝛ si trite superaddatur aqua ro.ꝛ oleū ro. ac emplastrentur
testium apostema.ca.optime curat. 190 Sandagū in
al'sedanegū ꝛ vocatur apud feresiā masserē ē ca. cōplexione
ꝛ sic.purgans subtilians: soluēs supfluitates phlegmaticas
a stō ventositati matricis prodest ꝛ intestinorū ac stōaci epi
lepsie medetur si infundatur naribus aqua ei⁹. 191 De
sela.i.lotho melius viridis magnis folijs.ca.ꝛ sic.ē in.iij.gra.
letalisq; oibus animātib⁹ folia ei⁹ si decoquātur ꝛ emplastrē
tur apostemata solida soluit ea.Succus eius scabici ꝛ pruri
gi catplatus prodest:si teratur siccus pulueri zeturq; sup vlce
ra desiccat ea. 192 Folia luse prosunt vlceribus humi
dis cōglutināt vulnera humida. 193 Flurazi in al'sti
rachi folia ca.ꝛ sic.fortiter desiccant ꝛ calefaciūt ē in eis ama
ritudo ꝛ ponticitas modica iōq; frangit in renibus lapides
ꝛ in vesica oppilationi medetur epatis dolori dētiū molari
q; medetur si cū aceto decoquatur. 194 Folia benete
subtilia ꝛ in eis ponticitas tēperata desiccātia capillos ꝯfor
tant:prohibet casum eorū:vētrem cōstipant:apostemata ca
lida dissoluūt:estq; in eis solutio. 195 Folia arboris be
nache.pōtica ꝛ i eis elimatio ideoq; folia hec recētia si catha
plasmētur cū aceto cutis excoriationi medentur.sed ꝛ si recē
tia terātur glutināt vulnera.si debilia mēbra eis cathaplas
mentur ꝛ cōfracta decoctionisq; eorū aqua desuper roretur
cōfortāt ea ꝛ optime prosunt. 196 Sene.ca.ꝛ sic.in pri
mo gra:soluit choleram ru.ꝛ ni.ꝛ imergitur in al' inuenit in
locis longinquis:substātiā cōfortat cordis quā bibitur:ē po
tus eius triti diligenter.ʒ.iij.si āt in decoctione a.ʒ.v.vsq;.vij.
197 Folia masticis medij caloris desiccāt fortiter. Suc
cus eorū bibitus turbationi medetur sanguis ꝛ sputui ꝛ flu
xui s solutioni que ē ex debilitate stomaci si hec fuerit ex hūi
ditate si ēplet eis matrix ꝛ an⁹ frigidū strigit eos ꝛ solidat.
198 Folia grani viridis ꝯplō eoꝝ ca.i.iij.gra ꝛ plurimuꝫ
sunt pōtica vnde ꝛ desiccant si recētia sint. Que autem sicca
sunt fortius desiccant. 199 Cantarū in al'cantorium
ꝛ est folium nili.denigrat capillos ꝛ in eo virtus dissoluens
ꝛ est tēperatuꝫ nisi ꝙ ad calorem inclinatur. 200 Fo
lia bēne tēperata sunt in frigidate:q si terantur ꝛ emplastri
zentur apostemata ca.prodest ꝛ dolorem illorū sedat:si autē
folia eius masticentur ꝛ suggatur eorum succus prodest oris
pustulis ꝛ vlcerationibus:vtilia etiā sunt adustioni ignis si
trita super pulueri zentur. 201 Folia sussani tēperata
in ca.ꝛ fri.s.in.i.gra.vn desiccāt vlcera ꝛ pustulas si trita sup
pluerizaueris sine morsura 202 Folia belbe siluatice q
ꝛ scalasuꝫ in al'calesum fri.ꝛ sic.ꝛ in eis amaritudo ꝛ modi
ca ponticitas:ideoq; succus eius prodest dolori splenis duri
cici:oppilationiq; eius. 203 Folia rafane grece in al'
carsimege ca.in.iij.gra.temperata in siccitate ꝛ humiditate.

204 Folia lebêbre in al' liêbre têperata i ca. ⁊ fri. sic. i. ij.
vtilia sunt dolori dentium si decoquâtur cũ aceto. Aqua de
coctionis eorũ vlcerationibus albis prodest si teneatur i ore.
205 Zalesceferum in al' cakeseferum ⁊ dicitur beladarum
⁊ est folium oliue indice melius ē quod ameni odoris ⁊ in eo
ponticitas ⁊ cõplexio eius. ca. ⁊ sic. in. ij. gra. prodestq; emor
roidibus. 206 Folia spine egiptie ⁊ est angulatum i al'
anguilanũ ē illi virtus pontica. ideoq; prodest fluxui sangui
nis ⁊ apostemati palati: sed ⁊ apostematibꝰ que fiunt i ano
conglutinat vulnera ⁊ stringit sanguinē eorũ. 207 Fo
lia tebenbuli in al' debali afferuntur de india in têperata in
ca. cũ ponticitate ⁊ confortant gingiuas ⁊ stomachuz calefa
cit labia: ideoq; plurimũ vtuntur illis mare nauigantes eo
ꝙ plurimũ pisces accipiant 208 Folia sêsemi. fri. ⁊ si.
si terantur ⁊ abluantur illis capilli prolongant illos ⁊ leniũt
mundant fissuras coꝝ. 209 Folia lebenbachis in al'
lelêbacis amara pontica. ca. si de aqua expressa auribus in-
stilletur in quibus sunt vermes necat eos: si emplastrizentur
illis scrophule cũ modica ordei farina soluũt eas ⁊ prosunt
manifestius. Si vero super ipetiginem ⁊ morpheaz cataplas
mentur optime medêtur. 210 Folia bentali. ca. sunt ⁊
sic. ⁊ in eis virtus soluens phlegma ⁊ melancoliã: ⁊ oz sũmui
ea q̃ sũt i radicibꝰ plãtaꝝ caꝝ: qũ iã color eoꝝ croceꝰ ē factꝰ ⁊
siccêtur i vmbra ⁊ ꝓpinet̃ de eis cũ modico amilo ⁊ gui. ara.
misceâtur quoq; medicaminibus quoꝝ ē soluer̃. co. ni. ꝓdest
nãq; mel'ie ⁊ epilepsie apoplesie ⁊ elephantie. 211 Folia a-
litie i al' halaci refrigerãtia ⁊ desiccãtia i. i. g. sanãt herisipilã
⁊ formicē si catapl'entur eorũ succo. 212. Folia pruni si de
coquantur cũ vino ⁊ gargariçêtur amputãt occursum mate
riarum ad palatũ ⁊ guttur: si aũt fricêtur in al' sugantur pro
sunt earũ decursui i gigiuis maxiaq; angustia. 213 Fo
lia atêgi in al' tharegi. ca. ⁊ sic. ⁊ in eis dissolutio ⁊ desicatio:
succus eorũ bibitus prodest hũiditati stomaci: si autē masti-
centur amenãt palatũ ⁊ anhelitum amputant alliorũ ⁊ odo
rem ceparũ. 214. Folia arecare si terãtur diligenter ⁊
ĩmisceâtur oleo ⁊ emplastretur eis ignis adustio proderit. si
cũ pluuiali decoquatur aqua ⁊ folijs carubi corpulentãt ca
pillos: si aũt decoquatur in aqua diligêtius ⁊ hec sugatur. in
al' fricatur aqua proderit dentiũ doloribꝰ. 215. Folia
engedan meliora recêtia paruis folijs eorũ complexio cal. ⁊
sic. acuta scrophulas dissoluēs: si trita misceâtur cum cera ⁊
oleo oliue. Si aũt cũ oleo eodem catapl'entur his macule q̃
in facie sunt remedio sũt. Sciaticis quoq; nõ paruz si cũ ol'o
susani misceâtur conferũt: venenis resistũt ⁊ mortiferis poti
bus: digestionē adiuuãt si misceâtur cibis. egõnez emolliunt.
216 Folia sadiberdis in eis põticitas ⁊ desiccant si masti
cata sup vlcera mittãtur desiccãt ea: prosũtq; pustulis q̃ sunt
in ore: cortices vero eius virides exteriores si coquãtur ⁊ fi-
at de eis robũ proderit trãsgulatiõi que erit ex humiditate ⁊
phlegmate. Cortex vero nucis solidus si cõburatur est cinis
eius vlcera desiccãs optie sine morsura. 217 Folia ma-
çeriõis folijs mirti sũt sil'ia magnis eis ⁊ subtiliora. ⁊ sũt ca
lida ⁊ sicca in. iij. gra. simulq; inest eis ponticitas ⁊ acumen:
suntq; pariter fortiter soluêtia: ⁊ ē eorũ soluere aquã croceaz
⁊ humiditates phlegmaticas nec expedit bibi hec in calidis
regionibus sz nec ethicis ⁊ cõmodũ est quz propinare hec vo
lueris infundas eas aceto die ⁊ nocte sicces ⁊ teras diligêter
⁊ linies oleo amigdal'. dulcium potus ē oboli. ij. vsq; iiij.
218 Capitulum. 37m. de floribus.

r **Osarubea melior** feresia: ⁊ i ea di
uerse virtute ni
si ꝙ eiꝰ cõplexio inclinatur ad frigiditatem: ⁊ in ea põticitas
⁊ subtilitas iocunda odore quo confortat mẽbra interiora: ⁊
ĩmergitur profundo corporis refrigerat ⁊ extinguit calorem
stomaci: si odoretur reprĩmit cerebri ardorem: ⁊ febrē acutaz
si fiat de aqua eius siru. si siccetur ⁊ diligenter trita misceat̃
cũ sandalo est emplastrũ cõpetēs ardori stomaci ⁊ epatis.
Si vero super vulnera puluerizetur desiccat ea: ⁊ si clisterize
tur cũ ea soluit rubeã: si decoquatur est lêticula ⁊ mirto ⁊ em
plastretur ea anus prodest vlceribꝰ que sunt in eo: sed si i ore
teneatur prodest pustul' ⁊ vlcerationi maximeq; ad mixtis
lêticula ⁊ cãphora. 219 Nasariũ in al' hasarũ caliduz
⁊ siccum. vtile est frigido cerebro si odoretur. Si emplastret̃
eo epar frigidũ cõfert sicq; frigido stõacho. 220 Iese-
minum in al' mesēmũ. c. ⁊ sic. in. ij. gra. ꝓdest palisi: ⁊ emigra
ne ⁊ fri. ⁊ hui. cerebri manifesta vtilitate. 221 Messala
tus têperati caloris subtilis prodest corrize que ē ex frigore ⁊
dissoluit fortiter. 222 Benessegũ in al' venessegũ meliꝰ
plenũ ⁊ azurinũ ⁊ ꝙ affert̃ acusa ⁊ manio ⁊ resta carcas. f.
in. ij. gra. hu. in. iij. vtile est cerebro: ardorē patienti: ⁊ adustio
nem si teratur flos ⁊ folia eiꝰ cũ farrina ordei ⁊ emplastretur
eo apostema ca. sto. ⁊ epatis prodest vtrisq; mitigat eorũ ca-
lorem: si cum danbunego decoq̃tur fundaturq; aqua eiꝰ sup
caput cephalee vtile ē que cum febre est. Si cataplasmetur eo
caput recenti humectat ⁊ saporat: ⁊ est in eo virtus subtilis si
teratur de eo. ʒ. c. vsq; iiij. vel cũ tribus zucc. ⁊ bibatur cũ aq̃
. c. soluit naturã. Si aũt condiatur cũ zaccara tussi que fit ex
calore remedio est. Si vero fiat de eo sirupus refrigerat ⁊ ex
tinguit ⁊ naturam emollit. 223 Arsimegar i al' ninifer
melius ē violaceũ ⁊ virtus eius similis virtuti viole. sed frigi
dius. Ideoq; si emplastrentur eo apostemata. ca. proderit il
lis: si odoret illud cephalcam patiens calidam dolor eius mi
tigatur. Si bulliatur in aqua ⁊ fundatur super caput illius
cui calor accidit i capite aut cerebro optie medetur. 224
Susami multe sunt speties. sed melior cerula. ⁊ est. ca. i. i.
gra. têperatum in siccitate ⁊ in eo dissol'o ⁊ subtiliatio. 155
Flos zuriziodai in al' zirizedai pomi mezactei in al' meza
chari piri. calesi. omnes fri. ⁊ hu. cor confortant ⁊ cerebrum
sui amenitate ⁊ calephum frigidius est. 226 Flos chei'
ri melior croceus. ca. in. i. gra. têperatum in siccitate ⁊ i eo dis
sol'o ⁊ subtliatio: odor eius prodest frigiditati cerebri ⁊ hu. si
non sint fortes: dissoluit fumositates grossas. Si decoctiõis
eius aqua bibatur mẽstruũ prouocat ⁊ educit secũdinaz: sol-
uit apostemata que sunt in matrice: si cataplasmetur eo locꝰ
pilorum. 227 Flos bheremegi. ⁊ melhebe têperate cõ
plexionis delectabilis odoris. ⁊ iocũdat animã: prodestq; vẽ
tositati que ē in epate. 228 Flos anguille in al' aguilai
simil' est in actiõe sua ⁊ cõplexiõe bheremego. 229 Af
famaz in al' assarũ. c. ⁊ in eo ponticitas quedam: si tritũ distẽ
peretur cũ aceto ⁊ cataplasmetur eo petigo proderit ei: si aũt
cũ melle cataplasmetur eo lingua pueri vlcerationi proderit
⁊ pustulis que sunt ea 230 Ralêba cuius. c. ⁊ sic. ⁊ in eo
dissol'o ⁊ sbtiliatio. emolliēs modica emollitiõe. 231 Acu
ane. ca. ⁊ sic. in. ij. gra. fortisq; dissolutionis ⁊ assil'atur in oi-
bus suis habitudinibus camomille nisi ꝙ fortius est actione
prodest asmati ⁊ ml'ic. soporat ⁊ somnũ inducit. si frequenter
odoretur: folia eius medêtur lapidibus qui sunt in renibus.
decoctio duritiē relaxat matricis si sederit in ea mulier reli-
quiasq; apostematum calidorũ que in ea fuerint. albũ eiꝰ dis
soluit in stomacho sanguinē coagulatum ⁊ in vesica: ⁊ si bi-
batur cũ vino veteri liquefacit sanguinē in ventrem coagula
tum: idez faciunt eius folia virida si trita bibantur cũ aqua.
mellis 232 Abbeatum melius croceũ. ⁊ est. ca. ⁊ sic. dis
soluens. simile virtute acuano sed fortiꝰ dissoluit: ideoq; du-
ra soluit apostêata si misceat̃ cũ butiº. ⁊ adipe. 233 Adri
on similis in virtute abbearo. nisi quod debilior est cõplexio
ne ⁊ actione. 234 Flos diacrelegi in al' fabaꝝ macra
lem. fri. ⁊ hu. sedat ardorem qui accidit cerebro: si teratur in
mortario plũbeo ⁊ ponatur ad solē. fit de eo spissitudo que-
dam optime denigrans capillos. 235 Flos melach i al'
mesacri fri. ⁊ hui. si odoretur refrigerat ⁊ humefacit calorem
⁊ siccitatē q̃ accidit cerebro si cataplasmet̃ eo caput prodest
vigilijs ⁊ soporat somno optimo. 236 Veresũ in me-
lius quod assimilatur zafrano. elimat cutem emundat
corpus virtute elimanti que est in eo. 237 Zebearũ. in
al' sebiarum. melius feresium. fri. ⁊ sic: cum eo põticitas desic
cat vlcera. prodest vlceratiõi ⁊ pustulis que sunt i ore. stringit
solutionē fortē ⁊ ãputat solutionē sanguis ⁊ fluxũ ⁊ reducit
foras egressũ anũ. 238 Camachanũ i al' chamamũ.
fri. ⁊ sic. ardorē mitigat stomaci ⁊ epatis si bibatur aq̃ q̃ co-
ctum sit cũ calefo aut sqingibin. 239. Zafranũ. meliꝰ cu
ius come spissantur. ⁊ ē equalis odoris. ⁊ ē ca. ⁊ si. subtile for-
titer desiccãs cũ modica põticitate. ideoq; inest illi virtꝰ ma
turans: prodest interiorũ apostematibus mẽbrorũ si bibatur
aut exterius empl'içetur: diffunditq; medicamina quibꝰ ad
miscetur per omne corpus. 240 Ceraaderi in alio feca
adechari calefacit modice: ⁊ in eo põticitas modica ⁊ subtili
tas: vnde ⁊ vrinam ⁊ menstruũ prouocat: prodest apostema
tibus fri. que in stomacho ⁊ i epate sunt. 241 Flos an-
segi in al' ausegi. frigi. ⁊ ponticũ. diarie prodest ⁊ stomaci im
becilitati ac sputo sanguinis. 242 Mahada melior ē
que affertur de syria ⁊ que alba ē noua calefacit ⁊ subtiliat:
⁊ in ea dissolutio oppilatiõi i epis ac renũ medetur ⁊ apost-
matibus eorũ frigidis. 243. Narmes in al' narmescũ
est melius odore iocũdo. ⁊ ē ca. in. iij. sic. in. ij. gra. subtilians
hũores grossos ⁊ in eo dissolutio. 244 Secaiceltamã
in al's sacaieceltamam in eo virtus elimãs. attrahēs. aperiēs
vnde ⁊ succus eius elimat maculas vlcerũ in oculis: mundat

vlcera sordida in eis:extirpat scabiē corporis:cōmouet men
struum si subimittatur cum lana.purgatqꝫ caput ac nares.
245 Flos allice frigidus ⁊ pōticus.desiccās.prodest tur
bationi sanguinis ⁊ sputo eius.debilitati stomaci diarrie.
246 Anebilum in al'canebilū.frig. ⁊ sic.ē desiccās vlcera
vtile scabiei ⁊ sabafe manifesta vtilitate.
247 Capitulum.38m.de fructibus.
F Ructus beladari melior niger colore bōu
stum:⁊ si multū sit in eo mel cōplo
cuius ca.ē ⁊ sic.in.iiij.gra.vtilis eim valde.fri. ⁊ hu.
dn̄antur:⁊ cuius eneruati sunt nerui ⁊ litargico.oꝫ autē hec
cū maxima cautela ne forte supet:aliqñ ⁊eim affert frenesim
⁊ melēcholiam. 248 Nux indica.ca.ē ⁊ sic.laxos con
fortat neruos emigraneū patiētibus prodest ⁊ palisi ac epile
psie. 249 Carmetegum in al'.camaregū.⁊ ē fruct⁹ tar
se.fri.⁊ sic.fortis pōticitatis.similis in virtute galle.ſꝫ galla ē
supior.prodest eneruationi gingiuarum ⁊ pustulis oris.
250 Nux cipressi fri.est ⁊ sic.pontica fortiter.si decoquat̄
in aqua ⁊ sedeat in ea mulier cui egressa ē matrix proderit:
sic quoqꝫ siquādo podex ē egressus reducit ⁊ solidat.⁊ si em
plastretur hernia cū ea ⁊ glutino remedio est. 251 Fusa
lum.fri.⁊ sic.ē.cuius virtus similis est sandalo.cōfortat gin
giuas.ori ardori prodest:quo si cataplasmētur apostemata
calida statim in principio ꝓderit materiā a mēbro ꝓpulsās.
252 Galla.i.assum.melior in natura viridis.⁊ ē fri. ⁊ sic.
magne pōticitatis.vnde ⁊ cōfortat mēbra oppilat ea:vtilis
cōtra materie fluxuꝫ:que si cōburatur ⁊ extinguatur aceto ⁊
vino fit ei virtus que fluxū sanguis abscidit si terat̄ ⁊ pulue
rizet̄ vlcerib⁹ hūidis mirabiliter illa dsiccat. 253 Ba
bitum in al'balutū.fri.ē ac sic.ac ponticū.vnde ⁊ naturā icar
cerat. 254 Babilutū in al's sabalutū idē facit:ſꝫ debili
us est illo ⁊ delectabilius ac suauius glande. 255 Beli
legum tres hꝫ spēs.prima citrinorum.secūda kebulorū.ter
tia nigrorum qui ⁊ indi.⁊ oēs spēs eius pōtice.Citrinū qui
dem melius ē qd inclinatur ad viriditatem honustū:⁊ in eo
calor modicus.⁊ ē desiccans choleraꝫ ru.inferius soluens si
bibatur cū zaccara.Kebulū melius magnū honustū ⁊ incli
natur ad frigiditatē ⁊ sic.cōtemperatqꝫ illud parꝫ caloris ꝓ
pter amaritudinem.soluit cho.ni. Sic quoqꝫ nigruꝫ indum
actio eius que ⁊ kebuli ſꝫ debilius eo. 256 Amelegum.
melius niger.f.⁊ sic.ponti.capillos cōfortat radicesqꝫ eoruꝫ
solidat ⁊ denigrat:prohibꝫ ab eis passiōes stomachū reficit
⁊ intestina similiter:solidat anū eneruatū prodestqꝫ emorroi
dibus qd infunditur lacte ⁊ ē siramelegum minus ponticuꝫ
⁊ sanguis extinguit ardorē:appetitū cōfortat.amputat spu
tum vomitūqꝫ. 257 Kalilegū in al'belilegū simile ē vir
tute embilico.nisi ꝙ eo parum debilior est. 258 Tama
rindi calorē extingunt:cholericuꝫ vomituꝫ coercent:naturaꝫ
emolliunt. 259 Caisarbare in al'caiarsabarū melior ē
indica.samia i al'samuria ⁊ q̄ i cāna ē subtilis corticis.pluri
mi mellis ⁊ est temperate complexionis ſꝫ in calorem deuer
gens parum molliens naturā.dissoluens apostemata ⁊ fu
rūculos qui sunt in ventre sed ⁊ apostemata iuncturaꝝ si bi
batur cū aqua solatri dissoluit etiā apostemata que sunt in
collo cū queffera soluit humores qui in stomacho sunt ⁊ in
testinis colice prodest passioni. 260 Joicelquinna i al'
ioiceloquia.c.est.⁊ sic.educit vomitu humiditatē ⁊ phlegma
in emicraneo ⁊ palisi:similibusqꝫ ⁊ ē similis elleboro albo in
virtute sua. 261 Jouꝫ machelum in al'iouū mardelū dor
mitat ⁊ soporat canescere facit:si multum frequentetur occi
dit:subuertit ⁊ vomitum cogit. 262 Buca gemenica in
al'rucalemenica.c.⁊ sic.est.vomitum vtilē prouocat phlegma
tis quod multū est in stomacho.⁊ ex repletione grossorū hu
morum ⁊ viscosorū. 263 Jouū boua melior nigra.honu
sta.ca.⁊ sic.est ventreꝫ suspendens vtilis epatis morbis ⁊ sto
maci si sint ex frigiditate. 264 Lilibacū.c.⁊ sic.elimāt
fortiter subtiliantqꝫ.ideoqꝫ extirpant ⁊lentigines:grossorum
adiuuant humidoruꝫ sputo a pectore ⁊ pulmone vtiliter:op
pilationē aperiunt epatis ⁊ splenis.⁊ renū si trita distēperen
tur cū aceto ⁊ cataplasmetur eis caput:prosunt emicraneo
quod est ex frigore. 265 Tinachele in al'stirachele simi
lia in actione amaris:sed debiliora valde prosuntqꝫ tussi q̄
fit ex siccitate. 266 Affelica ca.⁊ sic.stomachū cōfortat
⁊ epar frigidū.Fructus allice in eo calor tēperatus.⁊ q ma
turus non ē dominantem patitur frigiditatē:ideoqꝫ ⁊ fortit̄
desiccat:prodest turbationi sanguinis ⁊ solutioni:debilitati
quoqꝫ stomaci si fuerit ex calore ⁊ pustulis oris remedio est.
267 Zebibū ortolanū melius crossū ⁊ dulce ⁊ virtus eius
maturans pontica dissoluens tēperate:⁊ dulce ⁊ crossum:si
coquatur cū violarū oleo prodest tussi ⁊ pectoris asperitati si
quidē ex frigiditate sunt. 268 Fisticū.ca.subtile.⁊ i ea
modica amaritudo epatis apit oppilationē ⁊ pl'mōis phleg
maticeqꝫ medetur tussi. 269 Carnuba syra virtus ei⁹
desiccans pontica:⁊ in ea dulcor si fuerit recens naturaꝫ sol
uit:si sicca includit. 270 Metabā meticū.fri.ē.⁊ sic.pō
ticū.ventrē suspēdes minime ei⁹ solutiōi vtile. 271 Car
tubū in al'carnabū nebaticū.fri.⁊ sic.magne ponticitatis vē
trem dissolutum suspendens. Si in decoctionis eius aqua
sedeatur prodest emissionibus ani ⁊ egressionibus matricis
amputans menstruum sanguinem ⁊ emorroidarum.
272 Benacū qd ē recens fri.⁊ humi.phlegma generat:⁊
quod siccū est quoqꝫ ꝯplo.fri.⁊ sic.si frigat̄ ⁊ terat̄ cū osulis
suis solutiōi medet̄. 273 Cabria i al'gabria.fri.⁊ si.est.
pōtica similis benaco ſꝫ minoris pōticitatis:vnde ⁊ ampli⁹
ventrem incidit solutū. 274 Utirabum in al' himabū
vel iurabū tēperatū ē ca.fri.humi.ventrem mollit ardorem
sanguis extinguit aqua decoctionis eius melior est ipso.
275 Zanrū in al'zarurā citrinū fri.⁊ sic:⁊ in eo pontici
tas prodest abominationi cholerice rubeū aūt maioris est i
his actionis. 276 Luffa frigida fortiter ⁊ tamē i eo
quidā calor:vnde ⁊ turbatur virtus eius ſꝫ oio refrigerat ⁊
humectat:vnde ⁊ soporat frequētātes odoratū ei⁹ comedēs
fit litargicus ifrigidatur ei⁹ cōplexio. 277 Mora me
liora magna ⁊ dulcis matura naturā emollit ⁊ soluit ventrē.
imatura stringit maximeqꝫ si desiccetur turbationi sangui
nis manifestissime. 278 Cesethabaleb i al'chosechaa
leb meli⁹ qd ē sapore dl'ce.⁊ ē fri.⁊ hu.⁊ i eo iflatio.vn̄.⁊ appe
titū excitat coit⁹. 279 Cathabentar i al'cathabemar.
melius quod ē quātitate mediū virid colore.amaritudinis
magne.⁊ est ca.⁊ sic.in.iij.gra.principio acutū valde:⁊ in eo
solubilis virtus qua soluit phlegma:⁊ humiditatē grossam
ac melācholiā:vnde ⁊ artetic.ꝓdest.ac podagricis sciaticisqꝫ
emicraneo quoqꝫ ⁊ paralesi coliceqꝫ si obol'ex eo vnus biba
tur ⁊ dimidius vsqꝫ.ij.cū anulo ⁊ gūi arab.si sit recens:addi
turqꝫ clisteri quod prodest sciatic.ʒ.ei⁹.i.vsqꝫ exagiū.si vero
coquatur cū oleo sisami ⁊ cathaplasmētur emorroides pro
dest illis ⁊ desiccat eas. 280 Ficus lilige calefaciūt tēpe
rate ⁊ in eis subtiliatio ⁊ dissolutio:vnde ⁊ maturāt aposte
mata ca.solida.ac dissoluūt ea.si decocte emplastrentur. Si
āt gargarizetur aqua decoctionis eius soluit:sināṫiam matu
rat aperit. 281 Hebliecta data in al'hebbetache melior
noua honusta.ca.est ⁊ sic.⁊ calor eius siccitate fortior:iōqꝫ ex
citat vrinā:prodest oppilationi splenis ⁊ grossitiei eius que
si cōbusta supponat̄ alopitie capillos in capite producit.
282 Hentalū.ca.ē ⁊ sic.⁊ in eo virt⁹ fortiter laxās si d adipe
eius bibatur.ʒ.v.cū oximelle:aut si cū alio medicamine sūa
tur ab obulo ⁊.v.vsqꝫ ad duos.prodest cholere.ni.⁊ melan
cholie ac epilepsie.melius quoqꝫ croceū quod peruenit in au
tūni tēpore in clisteri etiam vtile est colicorum ⁊ sciaticorum
si adeps eius coquatur cum aceto prodest molarium dolo
ri:emorroides si vaporentur eo medentur. 283 Atere
gum corticis eius decoctio ⁊ acerbū prosunt pulsationi cor
dis que fit ex calore ⁊ extiguit cholerā rubeā. 284 Pi
delsami melius simile pistacijs.est ⁊ alia species similis gra
nis cucurb.q̄ affert̄ d terra sami atqꝫ hec meli⁹. Tertia spēs
ties media inter paruū ⁊ grand que affertur de india:que ⁊
soluit humores grossos ⁊ viscosos qui in iuncturis habent̄
285 Arsunega que matura ē.ca.⁊.sic.in.i.gra.indicatur
imatura vero.fri.est ⁊ sic. Et oliuarum quarū oleū extractū
est in vase eneo si coquatur donec fiat liquor eius decoctiōis
tāꝙ mell:prodest illis inq uibus ⁊ hesetū dolorēqꝫ dentiuꝫ:si
cataplasmentur eo ⁊ cū robo vini emissiones:aut cū hydro.
mellis apit illas ⁊ soluit comestosqꝫ attrahit dentes.
286 Tractatus de oleis.Capitulū.39.
O Leum ro.f.est ⁊ subtile cephalee ex calidita
te prodest:⁊ si percutiatur i aqua mo
dica cū aceto ⁊ cataplasmetur pruriginosum corp⁹
sedat pruriginem:desiccatqꝫ pustulas. 287 Oleum li
lelmellec.f.⁊ hu.cerebrū humectat.cephalee ex calore ⁊ sicci
tate medetur.vigilias patiētes soporat.maxime quod fit cū
granis cucurbite ⁊ amigdal'dulcibus. 288 Oleum se
minis telēbace.f.ē.humectās calorē cerebri ⁊ siccitatē si instil
letur naribus.phreneticis quoqꝫ melācholicisqꝫ si naribus
trahāt ⁊ sup caput fūdat̄ eorū cū aceto vini. 289 Olim
ninifar simile ē oleo viol'virtute:sed fortioris actiōis i cepha
lea:prodest enim manifeste. 290 Oleū maringorū dul
cium tēperate frigidum:fortis humiditatis vtile phreneticis
⁊ asperitati gule:⁊ canalium pulmonis.ac tussi morsuras q̄

fiunt in stomacho sedat: vtile vesice ꝛ renibus si nocuerit illis
calor. 291 Oleum belbechi tussi prodest ꝛ aspitati pul
monis ꝛ gule ꝛ stomachuz eneruat venenis contrarium est.
292 Oleū mezi ē fortis caloris prodest emicraneis paleti
cis ꝛ spasmo si istilleť narib⁹ ꝛ liniať eo corp⁹. 293 Olȝ
carne in al'carube.c.ē ꝛ sic.phlegma soluit neruos ab humi
ditatibus purgat viscosis. 294 Oleum susani.ca.sub
tile emolliēs neruos: vtile matricis doloribus ꝛ aurium frigi
dis ꝛ tinitibus earū. 295 Oleum lauri.ca.ē ꝛ sic.titilla
tioni vtile ꝛ morbis frigidis oibusqȝ doloribus neruorum ce
phalee ꝛ emicrāeo etiā frigiditate ꝛ hūiditate. 296 Olȝ
liliggi proximum est oleo susani nisi ꝙ minus est calidū.
297 Oleū fugilū.ca.subtile.dissoluens: prodest auriū do
loribus qui fiunt ex frigore ꝛ ventositate. 298 Oleum
bani neruos emollit vtile que ex frigore fiunt hiemis tēpore
fissuris. 299 Oleū narādi in al' naragili.ca.est ꝛ cale
faciens defectui medetur ventris. 300. Oleū neniazi ca
pillos cōfortat: ꝛ neruationi iuncturarum vtile est vlceribus
qȝ humidis q̄ sunt i capite furfuribus sudorēqȝ reprimit vri
nam stringit siccitatis ꝛ furfuribus remedio est. sāguinis ab
ano fluxu ꝛ emoroidibus medetur. 301 Oleum zēbaci.
.c.est.ꝛ.si.vtile humiditati ꝛ renū doloribus si fuerint ex fri
gido: ꝛ si liniať emicranici corp⁹ eo ꝑderit. 302 Olȝ
cheri.ca.subtile dissoluensqȝ est. 303 Oleum adecha
ri vtile ē oibus prurigini specicbus tā in hoibus ꝙ in bestijs
angustie quoqȝ ꝑdest ꝛ lepre si cataplēnť eo. 304 Olȝ
acuani calefaciens ꝛ conferens emissionibus que sunt in la
certis ꝛ neruis si intincta in eo lana ponatur super locū. vri
nā prouocat mēstruo iperat ꝛ sudori: si subimittať ani apo
stematibus.ca.prodest duricieiqȝ matricis si subimittatur
ꝛ apostematibus illi accidētibus. 305 Oleum balsami
melius est recens fortis odoris in quo nō est fortis odor in
acerbum deungens ꝛ si instilletur gutta eius lacti cōagulat
illud: si aqua imisceať fit substātia ei⁹ quasi lactis: ꝛ i q̄ ē mix
tū supernatat aque amplius. Si intinxeris illi acum aut
porri folium ꝛ succenderis igne. inflamatur. calida.est ꝛ su
tile fortis caloris ꝛ siccum fortiter dissoluens: morbis vtile
phlegmaticis. tarde dissolutionis lapides quoqȝ frangit: ꝛ
si supposuerit sibi mulier que nōdum concepit oppilationis
causa proderit illi. ꝛ cōcipiet vtile est illi qui canecel nemetez
bibit. ꝛ qui opiū quoqȝ comedit ꝛ fungos. si bibať ex eo.ʒ.v.
cū aqua in qua decocta sit āgna in al' nacua. 306 Oleū
ateregi.ē.ca.ꝛ sic.magni caloris: ꝑdest oib⁹ frigidis ac phleg
maticis morbis: frigiditati quoqȝ neruorum ꝛ eneruatiōi eo
rum: renum doloribus ꝛ vesice que sunt ex frigore: dolorib⁹
etiam dentium frigidis si cataplasmentur eo cephaleeqȝ ex
frigiditate: ꝛ si cataplasmentur eo loca quorū morantur pili
producuntur velocius. 307 Oleū ausimegorum.ca.ē.ꝛ
sic. subtilians aperiens oppilationes phlegmaticas. ꝛ hu. si
cū aqua radic̄ bibatur prodest. si naribus illud cephaleā pa
tiens traxerit prodest ꝛ dolorem mitigat. 308 Oleum
ossulorū ante persicorū simile est oleo amigdal' amararum i
virtute: emorroidibus prodest: ꝛ tenasmon qui est ex frigidi
tate ꝛ humiditate. 309 Oleum cartami.ca.ꝛ.sic. soluit
inferius phlegma. 310 Oleum bēne tēperate ponticita
tis capillos denigrat sciaticis ꝑdest. ꝛ tenasmō q ē fri.ꝛ hui.
oibusqȝ neruorum prodest doloribus. 311 Oleū carsu
negi in al' arsimegi tēperatū in ca. aperiens ora venarum q̄
sunt in ano dissoluens mitigans ꝛ quiefaciens laborem.
312 Oleū methez mitigans desiccans emolliens duritiez
ventositati que in membris est prodest. Et hec est assignatio
oleorū simplitiuz: cōposita vero ꝛ decocta dicemus qū de me
dicamibus cōpositis tractabimus.
313 Tractatus de succis Capitulū. 40.

a **Alure** in al' sabare.iij.sūt species vna que af
fertur ab escothara: que ꝛ excellētior
ꝛ melior ꝑtinet ad rubore3 que si anhelétur fit color
epatis: quā si seperaueris celiter. scinditur: ꝛ est color eius ci
trinus. Alia est arabica que ꝛ deterior sumitur de arbore: ꝛ ē
sub escotatica que ꝛ epatica in bonitate. Tertia que ꝛ ceteris
deterior sensarica. Cōplexio aloes ca. i primo.gra.sic.in.ij.ꝛ
i eo pōticitas tēpata. ꝛ virt⁹ solubil' q̄ purgat stōacū a phleg
mate sicqȝ ꝛ iūcturas: oppilationē apit q̄ ē i capite: visū acuit
si coll'iū ex eo fiat. aut cū collirijs misceať vlnera carne replet
tumētia: ꝛ vlcera ani ꝛ virge ac pectis apostēata solidat q̄ bis
fuerit i locis: desiccatqȝ difficilia cicatrizari vulnera ꝛ vlcera
314 Hesasa ꝛ ē suçeregū tēperata in ca.ꝛ fri.ꝛ in eo pōtici
tas ꝛ amaritudo fortis vnde ꝛ vtilis apostematibus.ca. si ca
taplasmetur ca. repellit eim materiaz: dissoluit obtalmiam si
cataplasmētur ea palpebre humiditatē emundat ꝛ elimat te
nebras visus: maculis que in facie sunt medeť ꝛ pustulis que
in ore. apostematibus ani ac formici: vlcerib⁹ auriū pessimis
a quibus sanies decurrit prodestqȝ dahese si irrigata aqua
rosata ei superponatur. 315 Laquia melior ē que est io
cundi odoris. inclināsqȝ ad nitorē ꝛ in ea acumē. que si laue
tur eius acumē tollitur: fluxui prodest sanguis si subimittať
ꝛ si bibatur vlceribus prodest gingiuaruz ꝛ dissinterie si ca
taplasmetur ea: ventris solutionē arctat. mēbra cōfortat. ei⁹
decoctio si fundatur sup eneruata mēbra cōsolidat ea ꝛ con
fortat: si emplētur ea matrix egrediens reducitur: hahese ꝛ
fissuris que fiunt ex frigore prodest: si teratur diligenter ꝛ fri
cetur ea oculus cū sadenego loto pustulis eius ꝑderit. si ca
taplēs ea anū egredientē reducit si mixta cū albumie oui su
perponať adustioni ignis nō scitilat ꝛ sanatur: superposita
quoqȝ apostematibus ca. prodest. mās ne influāt ꝓhibens.
316. Saclerūdium.fri.sic.ponticū sanguinē stringit. si bi
batur aut extra cataplētur: aut si subimittatur. capillosqȝ cō
fortat. 317 Hemclachuā melius rubeū clarum i quo nō
est aliquid ligni.fri.ꝛ sic. cū pōticis. vlcera replet carne: san
guinē stringit. dissinterie prodest ꝛ excoriatiōi intestinorum
si de eo.ʒ.v. sumatur in sorbili ouo. 318 Messabarum.i.
opium. melius spissuz honustū amaŕ. fortis odoris qd faci
le soluitur si in aqua ponatur. ꝛ ē fri.in.iiij.gra. vnde ꝛ dor
mitat ꝛ soporat. caniciē accelerat: dolorem mitigat: dormita
tione sua mēbri infirmi naturā includit: ꝛ si ex eo plusꝙ exa
gij dimidiū sumatur vsqȝ.ʒ. interficit frigore. 319 Suc
cus gafere melius q ē niger. refulgēs amarus sapore. est sub
tilis ꝛ incidēs ꝛ elimās. vñ aperit oppillationē epatis ꝛ ē i eo
modica pōticitas: q̄tanarijs ꝑdest ꝛ phl'aticis febrib⁹ ātiqs
si bibatur ex eo quātū opus ē cū sqningibin. 320 Suc
cus memithe. melius citrinus leuis pōdere qui affertur aien
dabastrū: ꝛ quē monachi in partibus muscate in al' musale
faciūt. fri.ꝛ sic. est dissoluens apostemata extinguēs eorū ar
dorē obtalmie recenti medetur ꝛ veteri. 321 Succus liē
beri calefaciēs pōticus purgans cholerā ru. que mergitur in
stō ictericisqȝ prodest. 322 Succus sisami tēperat⁹ in ca.
ꝛ hu.ꝛ in eo pōticitas modica canaliū pulmonis asperitatē
lenit vlceribus vesice prodest: sitim amputat: medicamia ca.
ꝛ acuta frāgit. 323 Succus edere telteiz in al' theletelteiz
fri.ꝛ sic. cū sputo sanguinis medetur ꝛ disinterie fluxui sāgui
nis mulieris ꝛ si emplastrētur eo mēbra eneruata solidātur.
324 Succus berberis fri.ē pōticus prodest ardori epatis
ꝛ stomaci ꝛ apostematibus que fiunt ex eis. 225 Aqua
que decurrit de palmitibus vitiū vtilis ē scabici: frangit lapi
des in vesica ꝛ renibus. 326 Laudanū ca.ē ꝛ hu. emol
liens dura apostemata que fiunt in stō ꝛ epate ꝛ cōfortat ea
si accidat illis frigus ꝛ debilitas. 327 Jusa humida hoc
medicamē ē sordicies lane q̄ in cauda ē hidētiū in armēia: ꝛ
ē ca. in primo gra. emolliēs dura mēbra. apostemata dura ꝛ
maxime que sunt in testib⁹ vesica ꝛ epate. 328 Ramec.
fri.ꝛ sic. pōticuz calidū cōfortat stomachū si emplastrizeť eo
dissintericorum stringit naturam stomachum ꝛ intestina.
329 Secc⁹ ca.ꝛ sic.ꝛ in eo pōticitas prodest quibus ꝛ ra
mecū. 303 Milū ꝛ est lilenegū ortolanū fortiter desic
cat sine morsura: ꝛ in eo amaritudo ꝛ ponticitas quib⁹ gluti
nat vlcera que sunt in corpib⁹ duris maxieqȝ que sunt in vlti
mis lacertorū: sanguinē strigit mēstruū: mollia dissoluit apo
stemata. 331 Lac ietue fit ex multis spēbus plātarum
vt mazerione ꝛ labala ꝛ al' ꝛ alia ꝛ ficubus ꝛ artbanita ꝛ bel
tica. Illō āt quo medici vtūtur lac labie vrēs ē eni ei lac opti
mū: si incidantur folia eius ꝛ virtus eius acuta vrens soluēs
inferius fortiter vomitū prouocat: fortiter phlegmaticum ꝛ
cholericū: aquā quidē euacuat citrinā. oē aut lac iectuaŕ pessi
mū sanguinē corrūpens: ꝛ si super hois corpus quicꝙ horū
ceciderit fortiter inflāmat ꝛ vlcerat 332 Fex hebebeli.
ca.ꝛ sic. dissoluens apostemata. 333 Cacrelegū cōposi
tus de duabus varijs virtutibus. altera est ca. altera frigida
ꝛ ē subtilis substātie. ꝛ frigida. dominātior in eo ꝛ ē fortis de
siccationis si sit perfectum. 334 Acetū hansali prodest
sciatic. ꝛ arctationi spūs ꝛ asmati: ꝛ si sugatur solidat oris gi
giuas: ꝛ extirpat oris fetorē. quod si instilletur auri grauita
ti ꝑdest audit⁹: ꝛ si sorbeať in saliua acuit visū dētes ꝯfortat
335 Amurca calefacit sine morsura. 336 Crocū vir
tutem hȝ calefactiuā subtiliantem: ideoqȝ de profundo ꝛ sine
morsura ꝛ lesiōe dissoluit ꝛ in eo virtutes cōtrarie: ē nāqȝ in
serta frigiditas ex acerbitate: calor ex putredine: sȝ ꝛ natura
lis calor a sale ꝛ farina maturat pustulas. 337 Fex lie
hri sedat apostemata ca. si supponatur. 338 Mesegelgū

fri. ⁊ sic. vlcera desiccat que sūt in oculo: lachrymas stringit ⁊
naturam frixum tenet.

Capitulū. 41. de gūmis.

a **It galienus** oēs gūmarū spēs calidas esse ⁊ sic. nisi qꝫ hec āplius
he minus. calida sunt. 339 Gūma çamara me
lior ē que glutinat dētes si masticetur: calefactio eius nō ma-
nifesta desiccat tēperate ⁊ in eo viscositas stringit naturam:
asperitati medetur gutturis ⁊ canaliū pulmonis: acumē frā-
git medicaminuū. 340. Gūma lilecmalec in al' lilemle-
ca. melior ē alba. inclinaturqꝫ ad frigiditatē: prodest tussi ⁊
ethice. corpus impinguat. 341 Gūma pirā. in ea calor ⁊
sicci. vnde ⁊ lapidibus renū ac vesice prodest si cū aceto cata
plasmetur super pectiginē extirpat eā: glutiat vlnēa ⁊ sanat.
342 Quethira melior ē alba: ⁊ in ea calor quidā ⁊ ē ꝯple-
xione proxia arabice. sꝫ hūidior ⁊ est vtilis asperitati guttu
ris ⁊ tussi ac vlceribus vesice. 343 Gūma rethane ca.
ē ⁊ sic. prodest vlceribus ⁊ scabiei. 344 Gūma cipressi
sil'is ē virtute rethane sꝫ fortioris ea actiōis. 345. Ca-
balegū. c. ē ⁊ sic. i. ij. gra. melior cꝰ color albꝰ ē. ⁊ ipe magnus
ēqꝫ: ēqꝫ iocūdi odoris ⁊ i eo pōtici. ⁊ elimaº. vñ ⁊ ꝓdest epa-
tis apātibus ⁊ stomaci ⁊ itestinorum tussiqꝫ q̄ fit ex phlate
claudit naturā qua hꝫ pōticitate. 346 Tenesebū ⁊ est.
gūma hotami melius granū citrinum ⁊ ē calidum ⁊ sic. in se
cūdo gradu. simile mastici nisi qꝫ non est illi pōticitas: ideo-
qꝫ soluit: prodest prurigini antique si admisceatur aqua fau-
tenegi fluuialis ⁊ aceto ⁊ cathaplasmetur eo corpus: tussi qꝫ
ꝓdest que ē ex hūiditate vrinā qꝫ prouocat. 347 Hicha
bac i al' alcabat vtilius ē furfuribus ⁊ vlceribus attrahit de
corporis profunditate trahit humiditatē spinas quodqꝫ ihe
ret corpori vlceribus carnē inducit si in vnguentis admiscea
tur. 348 Lubanū ⁊ olibanū qđ ⁊ quēdarū ca. ē ⁊ sic:
in eo ponticitas si masticet̃ hūiditatē trahit a capite ⁊ phleg
ma. si vero tritū superponatur vulneribus carnem inducit ⁊
amputat ab eis sanguinē: ⁊ si propinetur patiētibus tenasmō
cū nachua prodest: sed ⁊ si misceatur mirte ⁊ troco submittat
qꝫ sibi hoc idē medetur. 349 Sanderuzum melius ara
bicū rubeū ⁊ clarū ca. est ⁊ sic. prohibet materiarū fluxū a ca
pite ad stomachū si vaporetur eo quis attritos desiccat que
sunt in ano si vaporentur eo. 350 Karaba melior que ē
mūda similis sandaruzo crocea ē ad alborē vergens. ⁊ ē fri.
⁊ sic. sanguis stringit fluxū quocūqꝫ ex corporis loco: prodest
cordis palpitationi si bibatur de ea exagiū cū aqua fri. fluxū
qꝫ a cerebro ad stomachū arcet materiarū. 351 Mesa
ra in al' mesaba melior clara ad ruborē modicus inclinans
fortis amaritudinis. hec. ca. ē ⁊ sic. ⁊ in ea ponticitas vnde de
siccat phlegma: purgat interiora mēbra ⁊ amaritudinis cau
sa epatis aperit oppilationē. si cathaplasmetur ea cū merra-
tho fractū mēbrū aut collisum reformat ⁊ solidat illud. Si bi
het ex ea mulier qum mēstrua superabūdāt. ʒ. v. cum sorbili
ouo stringit sanguinē interficit lumbricos ⁊ ascarides ac fe-
tū ⁊ educit eos: vlceribus prodest pectoris ⁊ pulmōis si fre-
quētetur vulnera glutinat si subimittatur cū quēdaro ⁊ zafra
no prodest tenasmō qui fit ex humiditate. 352 Anthoꝛ
in al' anzerotū aliud albū aliud rubeū ⁊ ē in mōtibus feresie
⁊ bardachā. sapor eius amarus ⁊ melius albū qđ cito frangi
tur a ligno mundū. rubeū vulnera glutiat sine morsura ⁊ an
xietate vt ait. G. albū optimū aq̄ descēdēti ad oculū lachry
masqꝫ desiccat. 353 Sequebigū melius ē qđ inclinatur
ad alborē ⁊ ē acuti odoris: ca. quoqꝫ in. iij. gra. dissoluit ven-
tositatē que ē in stō ⁊ intestinis ⁊ matricibus mēstruo impe-
rat ⁊ vrine aquā soluit inferius citrinā in renibus minuit la-
pides ⁊ vesica prodestqꝫ colice. Si coll'iēt eo aquā in ocul' pa
tiēs breui ꝓderit. si instilletur epilepticorū naribus remediū
ē: scorpij morsus si cathaplasmētur eo ac hpētium: aut bibat̃
nō paruū ꝓderit lumbricos necat ⁊ ascarides si odoret quis
illum ex frigido cephalic̃ prodest. 354 Jausirū album
melius ē inclināś in croceū. fortis odoris. calefacit desiccat
fortiter iōqꝫ fortit̃ dissoluit vētositates a stō soluit ⁊ itestis: co
lice prodest: neruos purgat epatis splenis ⁊ pectoris: vrinā
⁊ menstruum vrget. mortuū educit fetum ⁊ secūdinā: tussi an
tique que ex grossis ⁊ viscosis fit humoribus medetur.
355 Asacū in al' ansacum. melius albū pcutiens in glau-
corē acuti odoris. ca. ⁊ sic. dissoluens: vnde ⁊ dissoluit splēis
duritiem si cataplētur de sup aut bibatur cū squingibin: du-
ritiē quoqꝫ que ē in iuncturis dissoluit: lūbricos ⁊ ascarides
leto dat: scrophulas desiccat: vrine ac mēstruo tēperat: hūi-
ditatē ex corporis profundo trahit: spinas educit ⁊ aliquod
aliud si introierit in mēbrum epilepsic si exagium dimidiū bi
batur cū melle prodest: ⁊ humiditati que ē in pectore: asperi-
tatē soluit palpebrarū si fricetur: ⁊ si emplētur eo nodi ⁊ se-
leba dissoluit vtrunqꝫ: maxie si misceat̃ pici. 356. Sto
raca ⁊ ē spēs mihabe in al' mihe calefaciens ⁊ emolliens ma
turans tusses frigidas. catarros. raucedines vocis ⁊ ampu
tationi eius: ⁊ si bibatur aut submittatur prodest cōstrictiōi
oris matricis ⁊ duritici eius. ⁊ qm̄ calefacit ⁊ emollit: oꝫ eam
in frigidis grossisqꝫ morbis vti. 357 Machalū. c. ⁊ sic.
meliusqꝫ inclināś ad rubore paululū. iocūdans odore: ⁊ est
molliēs. dissoluens. prodest que sunt in collo apostematibꝰ.
scrophulis. ⁊ fissuris qđ si distēperetur cū saliua ieiuni vt fi-
at quasi vnguētū dissoluit vētositatē que est i mēbris: costaꝝ
prodest dolori: rupture lacertorū frāgit lapides q sūt i rēibꝰ
⁊ vesica: vrine iperat: emoroidibus prodest si bibat̃ aut cata
plasmetur eo anus cū oleo seminis lini: ⁊ si ēt vaporetur eo.
358 Euforbium melius ē nouū clarū croceū: ⁊ acutum in
sapore ⁊ odore. prodest aque citrine si bibatur: ⁊ sciaticis im-
misceatur cū afarua in al' afauia. Et si cataplasmetur super
venenosorum morsus vtile est: morsui quoqꝫ rabidi cāis me-
detur. 359 Batendum in al' bazeredū ⁊ est quēria in al'
quēna melior clara: que habet quasi mell' liquorē fortis odo-
ris ⁊ habet. iij. spetics: cāpestrē: marinā ⁊ montanā ⁊ omnes
ca. ⁊ sic. dissoluentes ⁊ emollientes. 360 Cataramū me
lius nigrū iocundi odoris amarū: ⁊ ē. ca. ⁊ sic. in. iiij. gra. sub
tilians. desiccans carnē comedens putridā. Si catapl'ntur
eo corpora eneruatorum ⁊ hydropicorū proderit illis: si vero
super mortuorū corpora cōseruat ea: si instillet̃ auri vermes
eiꝰ dat morti. Si subimittat illud mulier cū lana succida mē
struum prouocat fetū corrūpit. Si superponatur virge capi
ti coitus tēpore nō cōcipit mulier: scabiei prodest ⁊ prurigini
ac morsui serpentium. ⁊ si cataplasmetur locus cum modico
emblico pediculos ⁊ lenticulas ex omni corpore extirpat.
361 Helnū in al' belthitum melius iocundi odoris ⁊ sapo-
ris ⁊ quod affertur de corosanica ca. ⁊ sic. est i. iiij. gra. fortis
dissolutionis. dissoluit ventositates que sunt in ventre. Est ⁊
putridū. qꝫ affertur de eatinā ⁊ est virtute debilius iocundo
vrinam excitat ⁊ menstruum. fetus aborsum facit. ventosita-
tesqꝫ dissoluit. 362 Rosacū in al rasacū ⁊ ē gūma senen
bari melius album. par̃ circa citrinitatē. ⁊ odor eius qui ⁊ se-
nenbari calefacit ⁊ desiccat dissoluit carnē vlceribus inducit
363 Maaa in al' miba decurrens. calefacit emollit matu-
rat ideoqꝫ prodest tussi. corize catarro. raucedini que ē ex hu
miditate. menstruū prouocat si subimittatur aut bibatur.
364 Gūma pigami. ca. est. ⁊. sic. repellit ventositates apo
stēata solida dissoluit. 365 Gūma de mote in al' dama
che. ca. melior que clara percutit in ruborem paululum. ⁊ est
guma arboris in terra feresie fortis caloris ⁊ pūctionis: sub
tilians prodest ventositati crosse que accidit stomacho ⁊ inte
stinis. subtiliat quod est in stomacho phlegma ⁊ dissoluit il-
lud digestionē adiuuat ⁊ est similis belthito i virtute. nisi qđ
odor eius est abominabilis. 366 Laca. ca. est ⁊ sic. in. i.
gra. melior est que percutit in ruborem clarū ⁊ est sup lignū:
epatis oppilationē apit ⁊ confortat illud stōachoqꝫ vtilis ē.
367 Quēquered. ⁊ est terre vomitus ⁊ ē gūma hec fesi fri.
⁊ humi. ē saporis incerti si propinetur solū cum squingibin ⁊
⁊ aqua ca. aut melle vomitū ꝓuocat suauē. si admisceatur ei
nux vomica vomitū adiuuat fortiter. 368 Gūma cathe
mte fri. est ⁊ humi. tussi prodest. sitim mitigat. vētrē solutum
carcerat.

369 Capitulū. 42ᵐ. de medicaminibus que sunt ligna.

b **Ahelga** in al' tabalga melior calida iclinās in rubore cōplexio eius ca. ⁊ in ea
amaritudo ⁊ subtiliatio: vnde ⁊ purgat aperit oppi
lationē epatis grossitiei prodest splenis: venenatorū morsui
si bibatur ex ea exagij dimidiū distēperatū cū melle ⁊ aqua
tepida: idē ēt facit si ea cathaplasmetur locus morsus cū mel
le. 370 Sitaregū melius indicū est ca. acutū. optimum
extirpationi mophee albe ⁊ lep̃. si cathaplasmētur eo ⁊ cum
aceto ⁊ si bibatur arteticis medetur. 371 Hesbaigū in
al' hesbaigū melius crosso trūco: viridibus frustris. c. soluēs
inferius cholerā ni. solutione nō modica sine tortione ⁊ tur-
batione. 372 Semaꝝ ⁊ ē radix semete. c. morphee vtile
cū aceto si cathaplasmetur ictericie ⁊ dolori splenis si bibat̃
cū squingibin si bulliatur cū oleo ro. ⁊ instilletur auribus do
loribus medetur eorū que ex caliditate fiūt: fitqꝫ de eo ⁊ cera
⁊ oleo ro. vnguētū refrigerās. 373 Quesila melior sub
tilis ad rubore inclināś. ca. ⁊ sic. stō vtilis. matricis cōforta-
trix prodest phlegmaticis. 374 Asabelazu in al' asscie
lea fri. ⁊ sic. in eo pōticitas: sputo ꝓdest sanguis ⁊ fluxui stri-

gitqꝫ vẽtrẽ. 375 Acaraba in al' bacarcbaraba melior
densa ⁊ solida bonusta: quꝫ frangitur alba. acuta sapore ca.
ẽ ⁊ sic. in. iij. gra. subtilians: bumiditatẽ attrabit ab interiori
bus mẽbrorum: ideoqꝫ si gargarizet illã bumiditatẽ patiens in
cerebro prodest: attrabitqꝫ bũiditatẽ a palato si trita miscea
tur aceto ⁊ superponatur dolenti molari sedat eius dolorẽ.
si vero oleo misceatur ⁊ cathaplasmetur eo corpus prodest ri
gori qui fit in vertigine sciaticis super vertebrum cathaplas
matũ prodest. 376 Rausanicũ melius ẽ quod citrinuꝫ
percutit in nigredinem parum viscosum ⁊ minime comestuꝫ
⁊ non comminutum ⁊ eius complexio calida in eoqꝫ ponti
citas. acumen ⁊ amaritudo. Est ⁊ altera eius speties choro
sanica qua vtũtur egros medentes. Est aũt sanicũ vtile dolo
ribus epatis ⁊ oibus oppilationibꝰ eius prodest pulsationi
cordis ⁊ morsui venenosorum amputans sanguinis sputum
⁊ eius solutionem. 377 Selicba melior cuius cortex
multus color rubeus calefacit ⁊ desiccat subtiliatqꝫ ⁊ in ea
ponticitas modica: vnde ⁊ soluit ⁊ amputat corporis cra
pulas lacertos confortat ⁊ menstruum prouocat. si immo
retur prodest stomaci debilitati ⁊ epatis si sit ex frigore. pun
cture vtilis est quetine in al' tyrie. 378 Enugum ⁊ gon
duꝫ in al' goridũ vel engoiadũ. ca. est. ⁊ sic. vtilis ẽ stomacho
⁊ epatis frigidis quos ⁊ cõfortat si bibatur: aut de foris em
plastretur: ⁊ habet speties quarũ laudabilior cãnanica indi
ca. 379 Ascbaragũ melior cuius virga subtilior iocũ
dus odor mordetqꝫ degustatũ linguam. ca. ⁊ sic. in. ij. gra. ⁊ ĩ
eo acumen ⁊ subtilitas quibus que est in epate ⁊ splene apit
oppilationẽ: purgatqꝫ eos dissoluens eorũ apostemata: con
fortat etiam si insit illis ex frigore passio: matricẽ purgat: vri
nam ac menstruũ excitat ð hac diascorides: si ascargi homo
biberit exagia. vi. cũ aqua mellis. soluit phlegma inferius ⁊
ni. choleram sciatic̃ prodest medetur ⁊ vertebri doloribus si
sumatur de eo exagium cũ vino: subtiliat nanqꝫ grossos hu.
vrinãqꝫ prouocat hidropem adiuuat si de eo exagia tria mit
tantur in. xij. libras musti ⁊ post duos menses coletur ⁊ pro
pter hydropisi: pdest ictericie ⁊ dolori epatis. 380 Fua
melior est rubea subtilis que affertur de armenia: complexio
eius varia: sapor amarus: in ea quedaꝫ frigiditas ⁊ siccitas
vnde ⁊ apit oppilationẽ epatis ⁊ splenis. mẽstruo ⁊ vrine im
perat: que trita si misceatur aque ⁊ melli ⁊ cataplasmetur ea
vertebrũ anche sciatice prodest. 381 Turbit hoc melius
quod qũ frangit albũ est. ⁊ saporem pungitiuũ ⁊ ẽ. ca. ⁊ sic. in
. iij. gra. soluitqꝫ inferius phlegma ⁊ humiditatẽ viscosam ac
crossam. 382 Barsis hanuũ. ca. est ⁊ sic. eneruationi pro
dest neruorũ ⁊ fetori nasi si cũ vino coquatur ⁊ abluatur ĩ co
litiũ imittaturqꝫ naso strãguirie quoqꝫ doloribus medetur ⁊
vesice. 383 Sandebacũ lignũ indic̃. ca. in. iij. gra. poda
grani si bibatur aut cataplasmetur eo mẽbrũ remedio est.
384 Turendarũ in al' durendanũ ĩ eo humiditas lauda
bilis que auget sperma prodest frigis humoribꝰ ⁊ phlegma
ticis subtiliat eos purgatqꝫ neruos ab eis. 385 Bedes
carũ. ca. ⁊ sic. ẽ subtilians dissoluens: quibus ⁊ phlegma ⁊
humiditas dominatur remedio est. 386 Armacũ affer
tur ab armenia melius est quod cinamo similis est. iocundũ
odore in eo ponticitas gingiuas cõfortat ⁊ iocundat anheli
tum. 387 Questbarastũ in al' questberquestuꝫ. ca. est ⁊
sic. cuius virtus similis virtuti bedescari. 388 Heresuda
rum in al' hesurudarũ. s. calẽlanũ. hoc est galẽgar. ca. est ⁊ si.
dissoluens subtilians: renes calefacit coitus appetitum irri
tat. colice medetur podagreqꝫ frigide. 389 Slemona in
al' flagmona. ca. ⁊ sic. fortis caloris. cũ acumine pungitiua. co
lice podagreqꝫ frigide vtilis est. ⁊ omni ĩfirmitati ex frigido
sciatic̃ si super vertebrũ cataplasmetur remedio est phlegma
ticos incidit humores grossos cũ melle gargarizata eosqꝫ a
cerebro educ̃. 390 Haudelbelisanũ melius quod lene ẽ
fuffuscũ iocundum odore: ⁊ ẽ. ca. ⁊ sic. in. ij. gra. calefacit. sub
tiliat stomaci prodest frigiditati epatis ⁊ oium viscerũ ⁊ op
pilationi eorum. Si suffumigetur eo mulier que concipere ne
quit concipiet vt diascorides tradit 391 Tharathitum
fri. ⁊ sic. est pontic̃ solutioni ventris prodest: fluxuiqꝫ sangui
nis ⁊ excoriationi intestinorũ. 392 Cardũ virtus eius
tharathiti similis virtuti ĩ frigiditate ⁊ põticitate. hoc quoqꝫ
medetur solutioni ventris ⁊ fluxui sanguinis ac dissinterie ĩ
testinorũ. 393 Caulẽlanũ in al' caulemanũ. ca. est ⁊ sic.
dissoluens ventositates calefaciens cõplexione: plurimũ stri
git si ex frigore renũ ac vesice vrina fluxerit: venereqꝫ augmẽ
tat. 394 Hebenũ in al' ebenũ melius nigrũ lene: ⁊ in eo
linee cornu similes: quod qũ superponitur carbonibus succẽ
sis iocundũ dat odorem: eius est cõplexio ca. ⁊ in eo punctu
ra cum ponticitate. ⁊ elimatio fortis: vnde si fricetur ad lapi
deꝫ cũ aqua. ⁊ collirictur eo elimatur obturã in al' opertam
⁊ albũ qð ẽ ĩ oclo vlceribꝰ medet̃ ãtiqs ĩflãmatiõibꝰ qꝫ q̃ sũt
adustioni ignis alijsqꝫ. Si fiat ex eo cotis ⁊ fricet̃ eo aliafũ
rubeũ aut viride proderit eliatiõi oculorũ frãgitetiã lapides
in renibus ⁊ in vesica. 365 Dalsulfulũ ĩ al's dalfurfulũ
ca. ẽ ⁊ sic. in. iij. gra. ⁊ ẽ magis calefaciẽs q̃ pip: ⁊ melꝰ gros
sum: si fiat ex eo coliriũ cũ aqua que decurrit ab epate capre
assate. sebequere medetur. subtiliat hũores grossos phlegma
ticos desiccat hũiditatẽ: augetqꝫ venerẽ. 396 Arsim in
al' darsim. cali. ẽ ⁊ sic. stomachũ ⁊ epar cõfortãs iocunditate
odoris calefacit. prurigini cum aceto catapl'ata medetur.
367 Garufulũ in al' carufulũ simile canele virtuti sꝫ forti
us actione: ⁊ amplius stomachum confortans ⁊ epar.
398 Sandalũ albũ fri. ⁊ sic. in gra. iij. cephalee ex calido
medetur: epar cõfortat ⁊ stomachos calidos si deforis super
cataplasmetur: sꝫ si ⁊ medicamibus que bibũtur admisceat̃
similia opatur. Si vero supponatur in pĩcipio apostemati
bus ca. manifestissime prodest. maximeqꝫ stomaticis ⁊ epa
ticis. Sandalum rubeum frigidius albo apostematibus
medetur inflãmatis si cataplasmetur eo. 399 Seccum
ca. ⁊ sic. subtiliãs. cõfortans stomachũ ⁊ epar frons si cata
plasmetur eo deforis aut si sumatur interius. 400 Ca
rianfer in al's carũfel. cali. ⁊ sic. in. ij. gra. frigido ⁊ phlegma
tico epati ⁊ stomacho prodest: cõfortatqꝫ eos: confortans ẽt
cor ac oia ĩteriora mẽbra vtile ẽt melãcholicis: aiamqꝫ exhi
larat ⁊ iocũdat. 401 Costũ. in eo amaritudo ⁊ pũctio
⁊ ẽ ca. ⁊ sic. si dequoquatur cũ oleo oliue aut fricẽtur eorũ cor
pora rigorẽ patientiũ ante accessionẽ proderit. Si vero vn
gantur corpora eorũ qui eneruationẽ patiũtur ⁊ sciaticã me
detur: attrahit grossos hu. de ĩterioribꝰ corpis ad exteriora:
calefacit oia mẽbra frigida: vrinã pũocat ⁊ mẽstruuꝫ: pdest
rupture que accidit lacertorũ extremitatibꝰ: lumbricos ⁊ as
carides necat qui sunt in vẽtre: ⁊ est in eo humiditas inflãs:
que coitus irritat appetitũ: quo si cũ melle facies cataplasme
tur elimat lentigines: venena extirpat: morsui reptiliũ mede
tur interiora cõfortat mẽbra: vt epar. splen. cor ⁊ cerebrum.
402 Cortices candari. ca. ẽ ⁊ sic. ⁊ in eis põticitas fortis:
vnde ⁊ fortiter desiccãt: si vlceribus sanatiõi difficilibus sup
puluerizentur sanant ea. Si trite diligẽter super vulnera po
nantur carne replent. 403 Cançarion. in al' cantoriuꝫ
cali. est ⁊ siccum. aperit que est in epate ⁊ splene oppilationeꝫ
neruos purgãs sciaticis medet̃. 404 Tarsa ĩ al' tarsa
põti. ⁊ dsiccãs si vaporẽtur ea variolosi vlcera eorũ desiccat.
405 Capitulum. 43m. de radicibus plantarum.

c Ortices radicum apij ca. ⁊ sic. in. ij. gra. sub
tiliãt calefaciũt aperiunt oppilatio
nẽ vrinã prouocãt. 406 Cortices radicis liẽ.
qi ca. ⁊ sic. in. ij. gra. proxime apij radicibus ⁊ fortioris actio
ais ac acutioris. 407 Cortices radebubugi. ca. ⁊ sic. ⁊
in eis amaritudo: acumẽ põticitas elimãt purgãt: incidunt:
amaritudine sua spissant: ⁊ cõgregãt põticitate sua: splenis
doloribus medetur si cũ squingibin bibatur aut decoquatur
in eo: aut de foris cathaplasmetur cũ aceto: humores grossos
⁊ viscosos incidunt: si. ʒ. i. cum squingibin de eis potatur edu
citqꝫ per vrinã ⁊ solutionẽ ⁊ menstruũ prouocat. Si sciatica
eis cũ squingibin cathaplasmetur dolor eius mitigatur. Si
vero gargarizentur a gula extrahunt humiditatẽ si terãtur
⁊ super vlnera puluerizentur antiqua fortiter eadẽ siccãt: dẽ
tiũ dolorẽ mitigãt si decocta ĩ aceto sumant̃. 408 Cor
tices radicũ lilingi fri. ⁊ sic. quibus lũbrici necãtur ⁊ ascari
des. 409 Rasanuꝫ ca. ⁊ sic. sed est in eo humiditas lau
dabilis que auget sperma. coitus appetitũ cõfortat: ⁊ ẽ subti
lians: vnde ⁊ incidit grossos hu. a pectore ⁊ pulmõe: qð si te
ratur ⁊ decoq̃tur cũ oleo ⁊ cathaplasmetur eis sciatica pro
derit arteticaqꝫ si fuerit ex frigiditate vtile ẽ ẽt vẽtositati sto
maci pdestqꝫ phlegmati. 410 Radix adestari. ĩ al' ade
chari. c. ẽ ⁊ sic. dissoluẽs prodest stomaci ⁊ epatis apostema
tibus iocũditate que inest illi odoris ⁊ subtiliatione: sedente
in decoctione eius muliere medetur apostematibus matricis
c. exagiũ eius vnũ si cũ exagio piperis hydropico propines
manifestissime proderit subuersionẽ sedat que fit ex phleg
mate. 411 Meu. ca. ⁊ sic. vtile difficultati vrine si biba
tur aut cathaplasmetur eo. 412 Aieresa in al' ateresa
⁊ ẽ radix susani. ca. ẽ ⁊ sic. in. i. gra. subtiliãs ⁊ eius virtus ter
rea: ⁊ ẽ magnarũ vtilitatũ pectus purgat ⁊ pulmonẽ a cros
sis humoribus vrinã prouocat ⁊ mẽstruũ apostemata q̃ sũt
in matrice dissoluit doloribus neruorũ ⁊ morsibus serpentũ
pdest si locꝰ eo cathapl'et̃ aut si cũ melle bibat̃. 413 Ra

dixſuſani tēperata in ca.ſic.fri.⁊ humi.⁊ i ea modica virtus
pontica admixta hūiditati:aſperitati prodeſt pectoris ⁊ ca-
naliuꝫ pulmonis ac gutturiſ:⁊ in eo ē mitigatio quedā ſitis.
Diaſcorides autem dicit: ſi collirietur eius ſuccus humide
⁊ recētis vngulas extirpat oculorū:prodeſt aduſtioni vrine:
difficultati partus:titillatiōi quoqꝫ ⁊ neruorum doloribus.
414 Origū in al' vgum.calidū eſt ⁊ ſic.in.ij.gra.⁊ in eo
acumē ⁊ ſubtiliatio.ſimile ē virtuti aſſari.epatis aperit oppi
lationem ⁊ ſplenis:a vētre diſſoluit humiditates ⁊ itestinis:
vrinā prouocat ſi teratur ⁊ fiat ex eo colliriū:elimat viſuꝫ ſi
obtenebratus ab humiditate fuerit. 415. Diuarū.cali.
eſt fortis caloris.apoſtematibus prodeſt frig.⁊ humi.vt emi
craneum paraliſis.ſpaſmus.frigiditatiqꝫ epatis ⁊ ſtōaci me
detur. 416 Aſababel ſaphar venena pellit reptiliū mor
ſus ⁊ aborſum fetū emūdat. 417 Zantimedū in al' zar
timedū.duas hēt ſpēs.altera ē rotūda.⁊ in ea amaritudo ⁊
acumen:⁊ ē minoris ſubtiliatiōis longa:venenoſoꝝ prodeſt
morſuris letalibuſqꝫ potionib⁹:oppilationē tollit viſcerum:
groſſas diſſoluit vētoſitates:ſagittas a corpore educit:ſordi
da purgat vlcera:dētes elimat:gingiuas cōfortat:ꝓdeſt aſ-
mati ⁊ arctatiōi ſpūs.podagre ⁊ ſpaſmo qui fit in lacertis
ſi cū aqua bibatur. 418. Maſacra autē ⁊ ipa quoqꝫ
ſubtiliat.fortis amaritudis:vnde interficit lūbricos ⁊ aſca-
rides:vrinā prouocat ⁊ mēſtruum:fetū educit mortuū.inter
ficit viuū:diſſoluit matricis croſſitiem.que ſi cataplētur cuꝫ
oleo pediculos necat.Si vero puluerizetur ſup ātiqua vlce-
ra deſiccat ea ⁊ ſanat:maxieqꝫ ſi cum melle diſtemperetur.
419 Arucelſaphar.ca.⁊ ſic.in.iij.gra.vlcera deſiccat ⁊ pu
ſtulas ſi teratur ⁊ collirietur ea oculus.acuit ⁊ cōfortat viſū
ſi molari dolēti ſupponat ex frigido ꝓdeſt. 420 Mar
miranū in al's mamiranū duas hꝫ ſpēs.eſt eiꝫ ſanicuꝫ qđ ⁊
croceū colore ſubtile nodoſū:lene ⁊ ē excellentius ⁊ melius:
⁊ eſt corroſanicum liuidi coloris ⁊ in eo croſſities:hꝫ ⁊ radi-
ces ſubtiles.⁊ ē ca.⁊ ſic.⁊ ē virtus ei⁹ in elimādo viſuꝫ maior
virtute radicis.ſi vero teratur ⁊ miſceatur cum aceto elimat
lentigines. 421 Cepa murium ⁊ eſt banſalum. ⁊ eſt ce-
pa ſquilla.calida eſt ⁊ ſicca in ſecundo gradu.⁊ in eo ſubtilia
tio fortis:hec non bibenda eſt niſi coquatur aut aſſetur: eſt
nāqꝫ in eo acumē forte:os mordet ⁊ ſtomachuꝫ: ledit quoqꝫ
corpus:que ſi trita diſtēperetur cū melle ⁊ bibatur ſm ꝙ op⁹
ē prodeſt aſmati ⁊ tuſſim veterē a pectore purgat ⁊ pulmōis
humiditates.Si vero cathaplaſmetur ſuper pedes vtilis eſt
ſciſſuris que fiunt ex ſtō prodeſt hydropiſi ⁊ icteritie: dolori
renū:acetū in quo funditur magne ē vtilitatis.intantū vt vi
ſum acuat.ſi decoquatur in aceto ⁊ cathaplaſmetur ea mor-
ſus tyrie prodeſt.ſi decoquatur in melle ⁊ comedatur phleg-
ma viſcoſū expellit.ſed ⁊ ſi elixetur ⁊ comedatur idē facit:oꝫ
aūt caueat illā diſſintericus. 422 Cepa narciſci.c.ē ⁊
in ea attractio ⁊ ematuratio apoſtematū calidorū ſaniemqꝫ
colligit. 423 Etulca ca.⁊ ſic.in.iij.gra.⁊ i eo humiditas
queddā que ſperma augmētat:coitus appetitū irritat:que ſi
trita diſtēperetur cū melle ⁊ ponatur ſuper lētigines croſſas
⁊ ipetigines:aut ſuper morpheā ru.extirpat eas.ſic quoqꝫ fri
cetur ea caput:⁊ ſi trita diligenter cathaplaſmetur ea alopi-
tia proderit illi.ſi āt cōburatur vtilis ē:prodeſt ēt morſui rabi
di canis:pūcturis ſerpentiū:ſucco eius ſi coll'ietur oculus la-
chrymas fortes reſtringit. 424 Radix ſiri.ca. ⁊ ſic. ⁊
in ea quedā humiditas auget ſperma ⁊ ſi vaporetur ea muli-
er mēſtruū prouocat.ſi trita diſtēperetur cū melle ⁊ bibat' de
ea exagiū ſubtiliat humores groſſos incidit ⁊ educit a pecto
re ⁊ pulmone.Si vero tūſa diſtēperet' cū aceto ⁊ cath aplaſ
metur ea ſciatica ⁊ iuncture in quibus ē phlegma manifeſtiſ
ſime proderit.ſi autē emplaſtretur ea ſcorpij punctura dolo-
rē ſedat. 425 Cundenſum.ca. ⁊ ſic.in quarto gra. ⁊
⁊ in eo acumen ⁊ elimatio quib⁹ groſſas lentigies morpheā
nigrā extirpat: vrinā prouocat ⁊ mēſtruū.Si bibatur ex ea
parū vomitū vrget.Si vero tritū odoret quis ſternutationē
irritat ⁊ ē de delectabilibus medicaminibus vbi quis vti no
uerit. 426 Alleū ca.⁊ ſic. in.iij.gra.mēſtruū prouocās
qđ tritū ſi diſtēperetur cum aceto ⁊ cathaplaſmetur eo mē-
brū i qđ ē collecta hūiditas ſubtiliat eā ⁊ diſſoluit alopitie ſi
fricet' ꝓdeſt tritū ⁊ diſtēperatū cū aceto ⁊ melle molarib⁹ vtile
ē comeſtis. 427 Alleū ꝙ dicit' ſcordeō forti⁹ ē ortolāo.
428 Addariū ⁊ ē radix arthāite.c.ē ⁊ ſi.i.iij.gr. Si bibat'
de eorū parū cū vino coctū in al' cocto mortiferis confert po
tionibus morſuiqꝫ venenatorū:⁊ aiunt quidā priorum quo-
niam ſi mulier pregnās ſibi ſubmiſerit aborſum facit.Si au-
tem que non cōcipit illud ſubmiſerit acceleratur conceptus
eius. 429 Bulbus ⁊ eſt cepa que comeditur coitum ir
ritat.⁊ ſi cataplaſmentur eo lentigines ⁊ morphea extirpan-
tur.Sicqꝫ ſi fricet' eo lepra leuis extirpat illā. 430 Su
remia in al' ſurēlanū quoddā albū quoddā rubeū melius al
bum.ca.⁊ ſubtile.vtile doloribus iūcturarū ⁊ podagre ⁊ ſcia
tice ſi bibatur de eo.ʒ.vſqꝫ exagiū cū zuccaro:aut ſi cataplaſ
metur eodē foris.Rubeū aūt inutile ē pariterqꝫ malū ⁊ cor-
rūpens corpus. 431 Carice in al' garicū melius albuꝫ
facile frangibile:⁊ eſt cōpoſitum de ſubſtantia aerea ⁊ terrea
quā ſubtiliauit calor ⁊ i ea dulcedo ⁊ amaritudo.ideoqꝫ eſt i-
cidens purgans aperiens oppilationē epatis ⁊ ſplenis oīnū
qꝫ viſcerum:⁊ in eo virtus ſoluens qua.cho.ru.⁊ ni.ſoluit ac
phlegma.prodeſt etiā caduco epilepſie ⁊ ſcorpionis morſui
ſi bibatur ex eo.ʒ.cū vino ſed ⁊ ſi exterius cataplaſmetur de-
ſiccat omne venenū iteriora purgat mēbra:⁊ vrinā cū ſquigi-
bin ſūptum prouocat:ſuffocationi vtile eſt matricis artetice
⁊ podagre.ſi de eo exagium cū caſſie.f.rotula bibatur dolori
bus medetur matricū cū vino propinatū:letalibus ob eſt po
tionibus ſi bibatur de eo exagiuꝫ cū vino. 432 Carba
cū duas habet ſpeties.albū ⁊ nigrū.Nigrū.cho.ni.ſoluit.al
bū phlegma purgat ⁊ humiditatē.⁊ vtrūqꝫ ca.⁊ ſic.in.iij.gra.
⁊ ſolutio eorū fortis.Opꝫ autē magno pondere librari potū
eorum nōnūꝙ ſpaſmū inducūt:albuꝫ ſi diſtēperetur ⁊ terat'
cum aceto.aut cataplaſmetur eo.petigo lentigies ⁊ morphea
⁊ prurigo ⁊ lepra proderit illis.Et ſi ſumatur hoc modo fri-
cetur de eo molaris comeſtus eijcitur. 433 Becm in al'
beſem quoqꝫ due ſunt ſpeties.eſt enim rubeum ⁊ albū.⁊ ē pa
ſtinaca agreſtis.vtrūqꝫ.ca.⁊ in eis humiditas laudabilis.q
bus excitant mouent coitus libidinem ⁊ ſperma augent.
434 Eleedari.ca.eſt ⁊ ſic.⁊ in eo humiditas probabilis
que irritat veneris appetitum:eſtqꝫ vtile ventoſitati que eſt
in ſtomacho ⁊ inteſtinis: caligini quoqꝫ ⁊ tenebris ſi coll'iet'
435 Bertumegū ca.eſt ⁊ ſic.vētoſitati ſtomaci croſſe: pro-
deſt ⁊ matricis ⁊ inteſtinorū:ſubtiliatqꝫ eā ⁊ diſſoluit:turba
tioni prodeſt cordis ſi ſit ex frigido ⁊ morſui ſcorpionis.
436 Rezēbadū.ca.⁊ ſic.diſſoluēs ſtomaci ventoſitates ⁊
inteſtinorū:tritū vtile ē percuſſioni ⁊ venenatorū morſui ac
inflationi adiuuās digeſtionē. 437 Radix merugi ca.
eſt ſic.diſſoluit vētoſitates ⁊ inflationes:digeſtionēqꝫ procu
rat. 438 Cāne radix i ca virt⁹ attrahēs ſi trita catha-
plaſmetur mēbrū in quo introiuit ſpina ⁊ ferrū attrahit illā
⁊ educit:ſi teratur ⁊ diſtēperetur cū aceto artetice proderit:ſi
trita diligenter miſceatur lupinis lentiginibus medetur.
439 Radix luſe.ca.eſt ⁊ ſic.in principio.iiij.gra.i eaqꝫ eli
matio:vnde ⁊ incidit groſſos humores ⁊ viſcoſos qui ſūt in
corpore vel in pectore ⁊ pulmone:ſtō ⁊ inteſtinis: ⁊ alia eius
ſpēs que dicitur adracoiton ē amplius purgans ac i ea ama
ritudo ⁊ pōticitas iōqꝫ purgat ⁊ aperit epatis ⁊ oīum viſce-
rum oppilationē educit groſſos hu.⁊ viſcoſos vlceribus me
detur peſſimis ⁊ morphee ſi cum aceto cathaplaſmetur.
440 Radix canti.ſ.aſſeraſſum.ca.eſt ⁊ ſic.elimans: que
ſi cōburatur fortioris ē caloris ⁊ ſiccationis ⁊ eſt in oībus ſu
is hītudinibus ſimilis radici luſe:alopitie prodeſt ſi catha-
plaſmetur ea.ſi teratur ⁊ bibatur vrinā prouocat ⁊ mēſtrua
laterū dolori prodeſt ⁊ tuſſi.ſi cathaplaſmetur eo collum.
441 Fu.calefacit fortiter:deſiccat mediocriter:iōqꝫ men-
ſtruū ꝓuocat ⁊ vrinā:pect⁹ purgat ⁊ venas. 442 Ra-
dix arnagloſſe.fri.⁊ ſic.⁊ in ea fortis pōticitas amputat ſā-
guinē fluētē a gingiuis ſi maſticetur vel ſi aqua eius decoctio
nis maſticetur:epatis ac renū oppilationi ſi trita cū ſquingi-
bin bibatur prodeſt. 443 Radix allice.fri.pōtica in ea
ſubtiliatio:iōqꝫ vlceratiōi ⁊ puſtul' ꝓdeſt:ſꝫ ⁊ vētris ſolutioni
⁊ ſanguis fluxui:lapideſqꝫ renū cōminuit. 444 Radix
pionie.cali.in.i.gra.fortis ē deſiccatiua:purgat ſubtiliat ideo
qꝫ ſi cum melle bibat' mēſtruū cōmouet epatis ⁊ ſplenis ac
renum oppilationem ⁊ ſi cū pōtico coqtur vino fluxū ad ſtōꝫ
⁊ inteſtina materiarū arcet:ſi eſt aqua mellis patienti epilep
ſiam propinetur prodeſt:ſicqꝫ ſi ſuſpendatur collo eius.
445 Radix amigdale amare ſi decoquatur ac diligēter
teratur miſceaturqꝫ cū aceto ⁊ oleo ro.ac.emplaſtret' eafrōs
cephalee prodeſt ex frigido. 446 Suadū calefacit ⁊
deſiccat ſine morſura:ideoqꝫ cicatrizat vlcera difficilia cica-
trizari ⁊ deſiccat ea:vlceribus prodeſt oris ſolidat gingiuas
iocundat anhelitum ⁊ in eo virtus incidens qua frangit la-
pidē vrinaꝫ ac mēſtruū prouocat. 447 Cortices radi
cis mori inhis virtus eſt ſoluēs inferius amaritudo eni edu-
cit lūbricos longos rotundos ⁊ aſcarides:ſi decoquatur cū
vino ⁊ bibatur decoctionis eius.ʒ.i.

Capitulū.44.de medicaminib⁹ metallicis.

m Edicaminuz metallorū quedā.terra.q̄dāz lapides.quedam sal:
quedā alia. 448 Tam armenicū.laudabilius
rubeum suaue:in quo nō est arena glutinās linguā:⁊ est fri.
⁊ sic.fortiter desiccans solutioni medetur ventris:⁊ sputo sā-
guinis vlceribus putridis in ore:sed ⁊ apostematibus ca.si
si cataplasmentur eo:materias amputat que mulgentur a ca
pite ad stomachū ⁊ vlcera desiccat pectoris ⁊ pulmonis:pa
tienti tabanam medetur ⁊ apostemata pestilentialia.si biba
tur cum vino mixto.aqua.fri.si tamen non fit febris.Si ve-
ro teneatur febris cum aqua.fri.Fracturis ossium prodest si
cataplasmetur cū cacia. 449 Tam ciprīcū laudabiliꝯ
iocundum odore quod qum sit lingue proximū ponticat ⁊ cō
glutinat.nec facile aufertur ab ea:⁊ est.fri.⁊ sic.⁊ in eo pōtici
tas temperata:sanguinis medetur sputo mēstruorum fluxui
dissinterie epatice ⁊ intestinoruz si bibatur:aut clistere de eo
fiat:sed sit tamen patiēs clisterizatus cū aqua salsa.aut cum
aqua mellis vt mundētur vlcera sordibus:dehinc hanc seq̄t
terra:prodest contra letales potiones si bibatur de ea.ʒ.i.cuz
vino cocto.⁊ aqua.fri.vlcera desiccat pessima.si cataplasme.
tur desuper cū solatro ⁊ aceto aut portulaca. 450 Ta-
melonqueb.fri.⁊ hui.tēperate.⁊ est melius in al'mollius oībꝯ
substantijs terrarum prodestqꝫ oibus caloribus speticbus si
roretur aqua ⁊ superponātur mēbris in quibus est calor.
451 Magara fri.est.⁊ sic.pontica.apostematibus si ca-
taplasmetur desuper prodest.ca.si bibatur interficit lūbricos
q̄ sunt i intestinis. 452 Sadenegū melius quo est simi
le lenticule.⁊ est.fri.⁊ sic.pontic̄ desiccatiuum sputo prodest sā
guinis:⁊ asperitati palpebrarū si lauent̄ cū eo.vlceraqꝫ desic
cat oculorum. 453 Ependagū in al'espidagū desiccās
viscosum prodest egressioni sanguinis ⁊ incisioni arteriaruz
si cū albo oui ⁊ pilis leporis misceatur.Si vero ꝯburatur mi
nuitur viscositas eius:⁊ fit minus desiccans ⁊ maioris ē vtili
tatis. 454 Espidagū plūbi:melius bonustū.plurimū
albū suaue molle:fri.⁊ sic.desiccat vlcera cataplasmatū sup
ea prodest obtalmie si misceatur cū oculorū medicaminibus
cicatrizatqꝫ eorū vlcera.Si vero cataplasmetur super acuta
apostemata inflāmationē eorū sedat. 455 Taz quimo
lie ⁊ marmor terre que affertur a sirafo ⁊ melius coruscās.
clarū.f.⁊ sic.desiccans apostematibus prodest ca.si superpo-
natur illis. 456 Sipsū.fri.⁊ sic.si distēperetur cū aceto
⁊ cataplasmetur eo caput quod sanguinis patitur a naribus
fluxum sistit.Si vero cataplasmetur eo fractura ⁊ collisio q̄
accidit mēbris proderit. 457 Calx que est noua que
non est extincta calefacit forti adustione:liquefacit carnē:q̄
si lauetur vlcera desiccat sine morsura prodestqꝫ ignis adu-
stioni qum lauatur sepius siccanda est. 458 Sapo cō-
numeratur inter metalla propter calcem qui ponitur in eo ⁊
est adurens elimans fortiter ⁊ vlcerās. 459 Tabastrū
in al'tabasirū lꝫ nō sit de hoc capitulo.est tamē speties terre q̄
extrahitur de metallis qū cōburunt:sed est melius albū ⁊ qd
leuiter frangitur ⁊ teritur.nō ponderosum:⁊ est.fri.⁊ sic.forti
ter:ideoqꝫ febribus medetur acutis:⁊ si cū aq̄.fri.bibat̄ ⁊ zac
cara sitim sedat vrinā retinet ⁊ solutionē cholericā.si bibatur
de eo cū aliquo roborum ponticorū:ardori prodest epatis ⁊
pulsationi si fuerit ex calore.si bibatur cū granatorum aqua
vlcerationi quoqꝫ si misceatur rosis ⁊ in ore teneatur.
460 Capitulum.45.de spetiebus lapidum.

m Archasita amplius desiccat sedenago:
vnde ⁊ amputat sanguinem:
soluit apostēata.Idē facit molēdini lapis:sꝫ q̄ dtra
eta i al'ōcreta affert̄ lapis si colliet̄ eo sāies q̄ fit i ocl'o soluit eā
461 Lapis lacteus q̄ vocatur sic:eo ꝙ liquescat de eo qd
lacti simile virtus eius que ⁊ sadenegi sed debilioris actiōis.
462 Lapis serpentis quidā quidē niger ⁊ quidā cineri
cei coloris notatus:⁊ quidā habent tres lineas lineatus ve-
ro litargicis prodest:si cōburatur bibaturqꝫ frangit in reni-
bus ⁊ vesica lapides:prodest morsui tirie si suspendatur ei.
463 Petra lazuli soluit cho.ni.prodest melancholicis.
464 Lapis iudaicus quidā rotundus inequalis :quidā
oblongus nō consideratur figura:prodest difficultati vrine:
lapidibus ⁊ vesice si bibatur ex eo.ʒ.5.cum vino mixto.
465 Lapis qui de spongia sumitur lapidē frangit in reni
bus:non tamen est eis posse ad eos qui in vesica sunt.
466 Lapis magnetes similis ē virtute sadenego:⁊ aiunt
quontā si teneatur in manu mitigat qui sunt in pedibus ipsis
dolores ac spasmū. 467 Lapis quo fricatur manus q̄
dicitur quisur subtilis siccus elimat dētes ⁊ dealbat si fricent̄
eo:si superducātur capiti ⁊ manibus pilos extirpat: carnem
in vlceribus producit:carteqꝫ fricantur eo ⁊ aufertur ab eis
nigredo. 468 Lapis lignites in al'laquites nigri ē co-
loris odorēqꝫ hꝫ busti in al'picule virtusqꝫ eius fortiter desic
cans:vnde ⁊ vlcera magna ⁊ profunda carne replet si sint in
sanguine suo:epilentico eius vapor medetur ⁊ suffocationi
matricis:repellit venenosa animalia misceturqꝫ emplastris
podagre. 469 Senbedegū fortiter elimat dētes a sor
dibus optime. 470 Anebabbat in al' arnebelbar for-
tis elimat dentes. 471 Athemedū melius mūdū lapidi
bus sintillatqꝫ si frangatur.f.est ⁊ in eo ponticitas : prodest
ardori ⁊ humiditati que accidit oculo si coll'ietur eo stringit
lachrymas:purgat vlcera oculorū sordida:prodest adustiōi
ignis si cathaplasmetur eo cū axungia veteri:si biberit illud
mulier fluxū sanguinis patiens sanatur:nariū quoqꝫ fluxū
qui fit ex pāniculis cerebri amputat cicatrizat vlcera super-
fluā auferens eis carnē. 472 Acalimia auri melior te-
nuis similis vitro azurino de quo fiunt phiale:⁊ ē simil'actio
ni achalimie argenti:sed magis desiccās ⁊ amplius elimans
que si cōburatur ⁊ lauetur desicat oculorū vlcera siue morsu-
ra. 473 Achalimia argenti melior ē tenuis similis mar
dasenego tēperata ē in calore ⁊ fri.sicce cōplexionis desicca-
tiua pontica climans visui prodest:si comburatur ⁊ lauetur
elimat visum:desiccatqꝫ sine morsura vlcera oculorum replet
carne:desiccatqꝫ vlcera in corpore manifeste.
474 Tutia melior indica alba.post quā carmenica viri
dis ⁊ de ea spodiū ē album ⁊ minoris ea vtilitatis.carmani-
ca viridis ⁊ subtilis:sicca ē ⁊ desiccans.maxime lota.Si col-
liries ea oculuz desiccat ⁊ elimat tenebras visus: amputatqꝫ
vnde influūt oculis materias.Ait aūt.G.tutiam maioris eē
desiccatiōis oibus medicaminibus quibus oculis medemur
475 Mardasenegū melius ē hispanicū. qd duz frangit̄
refulget quasi lamine:tēperatum in caliditate ⁊ sic. desiccās
prodest humidis vlceribus apostematibus ca.si cataplasmē
tur eo:⁊ est in eo quedam purgatio ⁊ ponticitas.vnde ⁊ pro
ducit carnem in humidis vlceribus. 476 Purgamen
tū ferri melius est decurrens clarū in quo non est asperitas
paruis frustulis.tenue planum maxime ē desiccatiōis si tera
tur diligēter ⁊ infundatur aceto ⁊ desiccetur ⁊ bibatur cū vi-
no aut succo vuarū passarum ⁊ melle multe humiditatis sto
macho prodest ⁊ doloribꝯ splenis:auri instillatū qua defluit
sanies medetur.ꝙ si subimiserit ei mulier cū lana fluxuz am-
putat sanguis:dahese prodest. 477 Purgamentū ar-
genti melius viride ⁊ tenue.pōticū est desiccās fortiter : ioqꝫ
admiscet̄ necarijs ad cicatriçādū vnguētis. 478 Cā-
cer marinus calidus in al'frigidus ⁊ siccus.humiditatez ex-
tenuat oculorum maculas elimat ⁊ vlcera ab eis.visuz acuit:
dentes mundificat si trito fricentur. 476 Testa desic-
catiua est ⁊ elimans maxime autē que ē canum cicatrizat vl
cera qua si cataplasmetur corpus cum aceto prurigini mede
tur ac asperitati ⁊ sabafe.scabiei ⁊ petigini. 480 Ca
lia calida est ⁊ sic.carnemqꝫ rodit.
Capl'm.lvij.de salibus ⁊ spēbus eorū. Capitulū. 49.

s Alium oēs spēs calide sunt ⁊ sicce. pon-
tice climātes:diuersificāt̄ āt
actiones eorū secundum substantiam. 481 Sal indicū
desiccantius est ⁊ subtiliantius. 482 Sal nasticū calo
rem habet fortē.co.ni.soluit. 483 Quod aūt comedit̄
laudabilius est andanicꝰ.suauius ⁊ iocundius est quod na-
turam emollit. 484 Ausaderū subtile.⁊ in eo acumen
tēperatū ꝓdest vuule casui si i sufflet̄ gutturi. 485 Na
taruz icidēs subtiliās grossos.hu.⁊ viscosos. 486 De
sicanes in al'defernes calidū acutū elimat purgat.⁊ virtꝯ eiꝯ
similis virtuti curaunis in al'falis communis sed fortius ē
eo.Si cataplasmetur eo prurigo cū aceto trito sanat eaz.Si
autem pulverizetur tritū super pilos grossos tenuat ⁊ emol-
lit eos. 487 Baracū melius armenicū ⁊ fortioris ac-
tionis tortiones ventris sedat:si tritum cū modico vino biba
tur:cū melle ⁊ robo vini.naturā emollit ventositatem dissol-
uit:febribus medetur circularibus.si fricetur eo corpus ante
actionis horā ad ignē.Lep̄ quoqꝫ prodest si locus eo cata-
plasmetur.Si aūt misceatur cū allebebat maturat furuncu-
los. 488 Spuma maris acuta est elimans.vnde ⁊ eli
mat vlcera oculorum:dentes quoqꝫ si cōburatur ⁊ in ea sub-
tilitas que si cum aceto super alopitiam cataplasmetur pro-
derit capillosqꝫ producit.
Capitulum.47.de vitris ⁊ spetiebus eorū.

v Itri speties multe sunt sed melior egyptiaca ⁊
quod ex eo fuerit rotundū.⁊ in eo similitu-
do auri.⁊ ē subtile pōtic̄ ac adurēs. 489 Col

cotar ꝛ tiriū in alʼ tiriū ꝛ colocantū virtus eorū subtiliatio ꝛ
adustio ꝛ fortius subtilians: ac adurens: colocantū est tēpe-
rantius: cocbotar aūt est acutū pontic̄: subtilians quod si cō
buraꝛ̄ subtilitas augeꝛ̄: ꝛ adustio fortior fit. 490 Co-
locantū pontificat fortiter cū forti calore. ꝛ desiccat fortiter
carnē. 491 Casuricū medicamē est cōpositum: decol-
cotar ꝛ mardesenego tritis cū aceto isossisqꝫ sterquilino i va
se fictili nouo diebus. xl. estatis tēpore: ꝛ est subtiliꝰ colotbar
ꝛ mardesanego ꝛ magis desiccās ꝛ minꝰ mordens. 492
Selbū iemenicum melius albū. ꝛ est fri. ꝛ sic. pontic̄. stri-
git sanguinē: carnem cōfortat laxā: gingiuas quoqꝫ eneruа-
tas: ꝛ e quibus fluit sāguis dētes solidat ꝛ coroborat.
493 Capitulū. 48. de corporibus metallicis.

c **Adebustum** melius subtile. lene. planū ꝛ vtrūqꝫ rubeū et est cali-
dum pontic̄ cciatrizat vlcera in corporibus que sunt
dura: sed et si abluuntur mollia quoqꝫ corporis vlcera cica-
trizat. 494 Tubaleris melius nigrū sed inclinās ad
ruborem. tenue vt cortices: et est subtilius ere cōbusto: elimat
inciditqꝫ que necessaria sunt. tenebras oculis aufert: asperi-
tatē dissoluit palpebrarū. 495 Folia auri carnē come
dunt sine morsura. et sunt sicca subtilia. 496 Limatu-
ra auri. confortat cor. pulsationiqꝫ medetur. si que bis prosūt
medicamibus admiscetur. 497 Sebala argenti si te-
ratur cū argento viuo prodest emoroidibus. 498 Ze-
niarū. ca. carnem comedit supfluam. et est incidens si miscea
tur cū cera ꝛ oleo oliue elimat sine morsura ꝛ carnē adducit.
499 Arserebū in alʼ afferebū fri. ꝛ sic. ē. et in eo siccitas
stagni: melius qđ sub dentibus frēdet in alʼ minime frēdet et
in eo quedā virtus aquosā: si fricetur ad lapidē cuꝫ modico
vino ꝛ oleo oliue apostematibus proderit: que circa supucrē
da fiunt: ꝛ in lūbis ꝛ si cum eius frustro emplastretur anus i
ferius sedat coitus appetitū. 500 Abarū ꝛ est plūbum
cōbustum in eo virtus desiccans cū acumine: quod si abluaꝛ̄
desiccat sine morsura: ꝛ ē medicamē vtile vlceribus pessimis
maximeqꝫ oculorū desiccat humiditatē: ꝛ cicatricē super in-
duc̄. 501 Argētū viuū melius nouū quo vtimur in ca-
taplasmatione ꝛ ē acutum cōburens quod si interficiatur cū
oleo vtile fit scabiei prurigini ꝛ pediculis: maxieqꝫ si misceaꝛ̄
zaudeno in alʼ zantimēo longo. 502 Uitrū si teratur
diligēter ꝛ bibatur cum vino ribano frangit qui sunt in reni
bus ꝛ vesica lapides. 503 Quebriti due sūt species: cro
ceū et album: et croceum melius. ca. est subtiliansqꝫ: prurigi
prodest et petigini: excoriat cutem ꝛ lepram si cataplasmetur
Ueneno resistit animalis si teratur et loco puluerizetur pcus
sionis. 504 Bedesum in alʼ bessedū. i. corallū meliꝰ ru-
beum tenue. et est fri. et sic. pontic̄ elimans: vnde et oculorum
replet vlcera ac cicatrizat: lacrimas stringit maculas elimat
que fiūt in oculis: prodestqꝫ sputo sanguinis ꝛ vrine difficul
tati. 505 Luda in alʼ lulua melior mūda. alba subtilis
est ꝛ sicca. desiccans humiditatem que est in oculis. ꝛ elimās
eā pulsationi prodest subtiliat eni eū qui illic est grossum san
guinē. 506 Pix ca. est. ꝛ sic. carnē inducit vlceribus ꝑ-
dest fracture ꝛ debilitationi mēbrorū. si naribus īstilletur vti
lis est cephalee que fit ex frigido: prodestqꝫ sanguis sputo.
507 Pix nasta. i. petroleū. alba. ca. ꝛ sic. paralisi prodest:
ꝛ emicranee artetice. si sit ex phlegmate: si liniatur ea aut bi-
batur. Crosse vētositati medetur matricis. si subimitaꝛ̄ mor-
tuum educ̄ fetū ꝛ secūdinā: si imoretur lūbricos ꝛ ascarides
necat: asmati ꝛ phlegmatice tussi si cum calida bibatur me-
detur.

Capitulū. 49. de medicinis que sunt ex aialibꝰ.

m **Edicina** que ex animalibus sumitur quedā quidē ex superfluitatibus sunteorꝫ
quedam ex mēbris. Et que ex superfluitatibꝰ: alia q
dē humiditates. alia felles: alia vrina: alia stercora. Et humi
ditates qdē vt sāguis. 508 Sāguis ꝙ anezebi in alʼ adbe
nebi prodest vlceri intestinorꝫ si assetur igni. sicquoqꝫ sāguis
cerui. Et sanguis leporis si fricetur in alʼ frigatur veneno ꝙ
superponitur sagitis. Sed ꝛ sanguis cameli si frigatur dissin
terie medetur. ꝛ solutioni cronice ꝛ potui venenoso. San-
guis ebeneras in alʼ bācbor si cataplasmetur super scrophu-
las dissoluit eas. Sanguis leporis si cataplasmetur super
lentigines ꝛ sit calidus morpheāqꝫ ꝛ morsum ac ipetigines
prodest illis ꝛ extirpat. Sanguis colūbe pectie prodest san-
guisqꝫ fluxui a naribꝰ si instilletur naribus. Sanguis vacce
si fundatur super vulnus sanguinē stringit. 509
De lactibus. Lac melius est quod munde est albedinis
temperati liquoris de sano animalis corpore. qđ nec
nimis proximū. nec nimis a ptu lōginquū. Lāc asine medi-
caminibus obest letalibus: prodestqꝫ vlceribus intestinorꝫ
ꝛ tenasmo. Sicquoqꝫ lac ouiū nisi ꝙ minoris est lacte asine
vtilitatis. Lac lecba prodest corruptioni cōplexionis auget-
qꝫ venerē. Mulieris lac vtile est ethicis ꝛ palisi. maculas q̄
in oculis sunt maturat vlceraqꝫ eorū elimat. prodestqꝫ apo-
stematibus auriū calidis ꝛ vlceribus eorū. 510.
De butiro Butirū melius est recēs: maturat ꝛ apit apo
stemata que sunt in corporibus mollia: furunculos
maturat qui sunt in ventre: sed ꝛ apostemata que auribꝰ ac-
cidunt: gingiuas emollit: dentium adiuuat productionē infā
tibus si eorum cū ipso gingiue fricentur. Si aūt comedatur
cū melle grossarū adiuuat sputum humiditatum a pectore ꝛ
pulmone pleureticis optimū est. Si comedatur solum ema-
turatio eius maior. sed sputum minus. Si vero cū amigdaꝛ̄
ꝛ cum melle e cōtra. 511

511 **De coagulo.** Coagulū melius ē siccū a quo lac abijt ꝛ oīa coagu-
la indissoluētia subtiliantia sicca: ideoqꝫ prosunt coagulato
in stō lacti ꝛ soluūt illud. Leporis coagulū si cū aceto bibaꝛ̄
epilepsie prodest sanguinemqꝫ in stomacho coagulatum sol
uit codēqꝫ ꝛ lac mō. Si vero bibatur de eo dimidiū exagiuꝫ
percussioni venenosōrū medetur: solutioni quoqꝫ ac dissinte
rie intestinorū prodest: fluxuiqꝫ mulieris ꝛ sanguinis fluxui
a pectore: quod si subimittat sibi post mēstruorū emundatio-
nē mulier vt concipiat prodest. Coagulū eque prodest croni
ce solutioni ꝛ intestinorū vlceribus. Coagulū eduli. caprioli.
vituli. pulli bubali. pulli cerui. horū qꝫqꝫ ꝑdest contra cicute
potū eiqꝫ qui comedit fungos.

512 **De ouo.** Oui albū fri. ꝛ humi. viscosū ꝑdest obtalmie ca. si instilletur oculo tussi
quoqꝫ que est ex humorū acumie asperitatiqꝫ gutturis si sor
beatur totū sorbile ouū: adustioni ēt ignis si frangatur super
locū ouū cuius vitellū si misceatur cū oleo ro. ꝛ emplastretur
eo oculus obtalmicꝰ dolorē sedat eius: sic quoqꝫ si emplastre
tur oculus cui pectia accidit aut curatus est ferro ꝑderit illi
sedabitqꝫ dolorē. Oua passerū venerē augent. Cortices
ouorū si abluti bene diligēter terātur ꝛ fricētur eis oculi in q-
bus pustule sunt aut vlcera prodest illis ꝛ elimat albedinem
ab ea: ꝙ si cathaplasmetur eo lentigo cū melonis semie extir
patur.

513 **De sudore.** Sudor hois si distēperetur cū puluere locorū in quibus pa-
lestrā fit dissoluit māmillarū apostemata ꝛ extinguit infla-
tiones earū. Si aūt cathaplasmetur eo furūculus maturaꝛ̄.

514 **De sputo.** Sputū hois petigini prodest si cathaplasmetur eo. maturat āt
emissiones si misceatur cū tūso tritico maculasqꝫ vlcerum le
nes elimat: aduersaturqꝫ oi veneno animalis si spuit super il
lum homo in saliua. 515 Auriū sordes apostemata vn
gulis proxima sanant.

516 Capitulū. 50. de vtilitate fellium.

f **El porcinū** ꝑdest q̄ sūt apud aures vlceribꝰ. Fel bouis tinitibus
medeꝛ̄ ꝛ sonitui auris si supponaꝛ̄ auribꝰ cū bōbace.
Si aūt oleo ro. misceatur īstilleturqꝫ auri ex frigido mitigat
dolorē. Fel capri sesebequere in alʼ requibere medeꝛ̄. Fel vul
pis ꝛ sabintti accipitris eribegi omnes acuūt visum: prosunt
qꝫ aque que descendit ad oculū in principio si collirietur cuꝫ
eis mixtis cū succo rasianegi ꝛ melle: sic ꝛ omnes felles huic
vtiles sunt rei: nisi ꝙ auium felles acutiores sūt ꝛ fortiores:
amariores eni sunt quadrupedū fellibus. Gruis fel. ca. subti-
le. si cū aqua marcemusi naribus instilletur palisi ꝑdest ꝛ fa
ciei titillationi. Arietū felles qui ex frigido est aurium mede
tur dolori. Ericij fel que sunt in oculis extirpat maculas vl-
cerum: elephanticoqꝫ prodest si biberit.

517 Capꝫ 51ꝫ de vtilitate vrinarū.

v **Rina** bestiarum arteticis remedio est. Cerui vrina calefacit ꝛ desiccat: ꝛ in ea pontici
tas: spālis adiuuat dolorē ꝛ citrinā aquā: qua si la
uetur caput furfures extirpat ꝛ sabapham: instillata auribꝰ
eorū medetur vlceribus ventositati stomaci intestinorum ac
matricis prodest si cum vino propinetur. Si aūt illius instil-
letur naribus qui odoratu priuatus est manifestius prodest.
Canis lotiū si super varices cataplasmetur aufert eas. Ho-
minis lotium excoriationi vtile est cutis ꝛ vlceribus putri-
dis sabafe furfuribus. Puerorum aūt vrine qui nō nouerūt
coitum fortius operantur: morsuiqꝫ prosunt tiriarū ac scor-
pionū marinorum. sed ꝛ rabidi canis morsui. si cum buraco

misceantur prurigini quoqꝫ ac lepre ⁊ elephantie. Saniēqꝫ que ab auribus fluit desiccat: si misceatur cū granati corticibus: prosuntqꝫ animaliū oīuꝫ morsui. Caprarū lotiū hydropisi prodest. In lotio boum si infundatur bō stomacho optimū est ex frigido dolēti prodestqꝫ em orroidibus. Bubali vrina si cū trita misceat̄ mirra ⁊ ponatur in aure dolorē eius mitigat ex frigido. Urina. ca. est. ⁊ sic. prodest oculorū albedini. Lotium porcorum idē facit sed eius proprietas est lapidem in vesica frangere.

518 De stercoribus ⁊ fimis. Fimus oīs. ca. est ⁊ sic. sed coruꝫ virtus variatur ꝫm animal in quo est: ciborūqꝫ eius naturā. Fimus infantium qui diligenter nutriuntur ⁊ a confusione ciborū seruantur squinantie ⁊ sinantie prodest. Caīs fimus purgat elimat: quinantie prodest que fuerit ex humiditate: maximeqꝫ qui ossa comederit. si teratur diligenter ⁊ ī suffletur gutturi: ⁊ si cataplasmetur cum melle deforis ⁊ int⁹ prodest etiam antiquis vlceribus intestinorum si cū lacte ꝓpinetur: colicis remedio est. cū aqua. ca. bibitus. Fimus lupi albi in quo sunt pili ⁊ inuenitur in spinis propinatus colice prodest: aut si suspendatur super patientē cū filo lane arietis quem interficit lupus: aut frusto corij ceruini est fortioris actionis fimo canis ⁊ hoīnū in hac passione. Fimus equorum hoc si vaporetur mulier secundinā fetūqꝫ educit mortuū. Asini fimus familiaris si cōprimatur eo sanguinis fluxus amputat illū si de venarū est aut arteriarū incisione stringit illum Pari mō si de eius instilletur aqua naribus stringit sanguis fluxum patientibus oīo. Caprarū fimus. ca. ē. ⁊ sic. spleis ꝓdest apostematibus si tritus diligenter misceatur cū vini aceto: ⁊ emplastretur eo: plurimū quoqꝫ apostematibus prodest duris. Si cōburatur ⁊ cū aceto teratur aut cataplasmetur eo caput allopitie remedium est: bibit⁹ cū aceto morsui prodest venenoso: quo si cataplasmetur vēter hydropicum adiuuat. tritū vero cū aceto ⁊ superpositū iuncturarū doloribus prodest. Fimus ouium si tritus distēperetur cū aceto varicibus medetur formicalibus in quibus sentitur quasi formicarum motus: prodestqꝫ superflue carni ⁊ omnibus varicibus. Fimus boum si cataplasmetur super apostemata crossa. dissoluit ea: si cōburatur ⁊ naribus insuffletur sanguis ab eis fluxum sedat. Si vero cataplasmetur eo hydropici venter cum modico nataro aut buraco medetur: quo si puncture vespiū cataplasmētur prodest. Si vero distēperetur cū aceto ⁊ cataplasmetur eo genui patiens sanatur. Fimus zabi melior est albus. ⁊ est. ca. ⁊ sic. lentigines extirpat a facie: ⁊ elimat ab oculis albuginē. Merulorum fim⁹ qui risum comederunt si tritus diligenter distēperetur cū aceto morphee medetur nisi supponatur extirpat eam: sicquoqꝫ extirpat lentiginem. Colūbarū fimus. ca. valde acutus omni frigide medetur infirmitati. hydropic̄ si cum aceto corpora eorū cataplasmenē remedio est: sicqꝫ si cū squingibin propinaueris si cū lini seie tritus distēperetur ⁊ cū aceto: ⁊ cataplasmentur eo scrophule dissoluit eas. Si vero emplastretur eo caput cū gergiri semine ⁊ aceto cephaleam diuturnaꝫ cui nomen ē pulsatio curat. Fimus passerū purgat ⁊ a facie lētiginē extirpat: q̄ si distēperetur cū hominis sputo ⁊ cataplasmentur eo varices extirpat. Gallinarū fimus ⁊ gallorū si de eo. ʒ. b. propiantur cū squingibin. vomitum prouocat phlegmatice superfluitatis. Si bibat̄ cū melle suffocatōi ꝓdest q̄ ex fūgorū fit comestiōe ꝓpinat̄ colicam patiētib⁹. Fimus murium si tritus distēperet̄ cū oleo oliue ⁊ cathaplasmetur eo alopitia prodest: sꝫ ⁊ si sub imitatur illis quorum ventres constipati sunt molliuntur: si coliēntur eo oculi albū extirpat. Fimus elephantiū aiunt si submittatur cū lana mulieri nō cōcipit: si vaporetur eo venter patientis febrē prodest.

519 Ca^m. 52. De vtilitate mēbrorūꝫ aīaliū.

Tyriarū carnes euitari oꝫ siticulosarū que capiunt̄ a parte maris: que aūt sumunt̄ in locis laudabilibus ac veris tēporibus earū carnes postq̄ inciderit ⁊ a capitis ac caude parte digitorū longitudinē. iiij. desiccat venena: purgat mēbra interiora ab oībus superfluitatibus: ⁊ ad corporis educit exteriora: ⁊ a cute per sudorē dissoluūt: ⁊ si comedātur ab eo in cuius sūt corpore superfluitates multe pediculos excoriationēqꝫ generāt cutis in similitudinē corij serpētis: prosunt ēt humorib⁹ crossis ex quibus fiūt lepra ⁊ morphee ac elephātia morsuiqꝫ venenosorū ⁊ letalibus medentur potionibus. Serpētis coriuꝫ si siccetur ⁊ terat̄ ⁊ coliuꝫ de eo fiat acuit visū. Ericij carnes si cōprimātur cū bāsali aceto elephāticis prosunt: sed ⁊ exilibus corpe ⁊ ex repletiōe humoribus in al' ⁊ spasmuꝫ ex repletione habētibus sed ⁊ arteticis ac dolorē in renibus patientibus hydropicisqꝫ. Cōgregātur enim virtute dissolutiōis ac spissatiōis. Carnes ebenars si cōprimātur cū bāssali aceto epilepsie prosunt: cuius vēter si eductus cōdiatur sale ⁊ i vmbra siccetur bibāturqꝫ ex eo exagia. b. cū decocto vino ⁊ epilepsie ⁊ morsui venenosoꝝ prodest. resistitqꝫ medicamibus pessimis. Si vero in olla terrea cinis eius podagricis medetur. Extremū cerui caude si bibatur interficit. Sāguis ebenars si cathaplasmetur super scrophulas prodest ⁊ fertur artetice sufficiēs eē. Uēter ebenars si sorbitio fiat de eo cū coriādro ac siccetur morsui animaliū medetur. Cerebrū ebenars si desiccatū cū aceto bibatur epilepsie prodest. Papion clauō si coquatur cū aceto ⁊ cinere i al' cū aneto ⁊ cicere artetice ꝓdest manifeste. Uulpis si decoquatur viu a cū oleo oliue oleuꝫ nodis ⁊ duritici que fit ex arteticis ꝓdest. Sorices magni si findantur ⁊ sup̄ scorpij ponātur ꝑcussionē sanāt. Rana si trita superponatur percussioni scorpij ⁊ serpētiū prodest. Si siccatur ⁊ trita bibatur de ea exagiū vnū reptiliū resistit morsui. Alopitie cinis eius cū melle distēperatus ac superpositus nō modicū ꝓdest. Sanguis ranarū crocearū si cathaplasmetur super dentiū locū ꝑducit eos. Si vero īsuffletur eius cinis naribus sanguinis fluxū stringit. Gallus ⁊ gallina si viui incidantur per mediū ⁊ ponātur super serpētiū morsū ac tirie ⁊ fere proderit: ius āt gallorū pinguiū si fiat cū espidabago cū aneto ⁊ darsini ⁊ besbeigo tūso colicam patiētib⁹ ꝓdest. Carnes cati ca. ⁊ ⁊ sic. emorroidarum medētur doloribus: renes calefaciūt: dorsi prosunt doloribus. Sequēter caro vtilis est defectū patienti coitus: sperma auget: appetitūqꝫ eius cōfortat. ⁊ maxime vmbilicus eius ac renes. Arneb. in al' ariseb. marinus pulmonē vlcerat bibitus. Oleūqꝫ in quo decoquit̄ educit pilos si cataplasmetur: sic quoqꝫ si teratur ⁊ pistet̄ cūꝫ oleo pilos educit. Caput marinus si emplizetur eo morsus ⁊ punctura medicamē est optimū. Irūdines cōbuste si misceatur earū cinis cū melle ⁊ cataplasmetur collum squinātiaꝫ patientibus ceteraqꝫ que sunt in gutture apostemata proderit. Si cū melle colliriētur acuūt visuꝫ: si scisse desiccēt ur ⁊ trite bibātur sub exagio vno suffocationē curāt. Scorpio si tundatur parū ⁊ ponat̄ sup̄ eorū morsum sedat dolorē. Si autē infundatur oleo oliue hoc oleū erit optimū medicamē ꝑcussioni eorum. Si cōbusti terātur bibātqꝫ lapides hēntibus in renibus ⁊ vesica prodest. Hirūdo si superponatur locis i quibus sanguis ē corruptus aut sabapha aut mora. aut petigo. i. sarpedo. fugit illum maluꝫ sanguinē qui in loco ē. ꝓdestqꝫ oībus his manifestissime: nō tū oꝫ hec facere nisi purgatum fuerit corpus phlobotomo aut farmaco laxatiuo: ne forte i corpore materia sit mala qua irudines ad locū contrahunt illū. Prosunt etiā que faciei ⁊ naso rubicūditati ⁊ adustioni accidit manifestissime. Erfrigi in al's de rerigi calidi acuti prurigini prosunt: pediculos necāt. lepre medētur si superponātur cū aceto. Admiscetur eorū modicū medicamibus vrinam prouocātibus vt mittet ea ad vesicā: ⁊ est de medicaminibus vlcerātibus. Musce prosunt oculorum doloribus ac palpebrarum casui: que si cōburantur ⁊ ponātur cum melle alopitie: loca capillos producūt. Locuste longe si suspēdant̄ collo quartanā patiēti prosunt. Cancer si cōburatur ⁊ tritus superponatur sagitte loco educit illā: si vero percussioni scorpioni morsui tiriarū ⁊ serpētium superponatur prodest. cui⁹ cinerē combusti si roraueris aceto ⁊ morsui rabidi cāis supposueris plurimum adiuuat. Si ventrem eius scidas ⁊ cum sabulo laues ac sale: ⁊ cum ordei decoquas aqua medetur ptisicis. cinis quoqꝫ eius cum asine bibatur lacte sputo sanie a pectore remedium ē. Sababarasū si teratur ⁊ super loca ponatur sagittarū: attrabit illas maximeqꝫ quod est mortis.

520 De pinguedinibus. Pinguedines oēs isimul. ca. ⁊ hu. sed earū varie sunt actiones ex natura aīaliū ex quib⁹ sunt: sed ⁊ secūdū cibū etatē masculinitatē ⁊ femītatē castratos quoqꝫ ⁊ testes habētes. Adeps leonis ceteris calidior ⁊ sic. ⁊ fortioris dissolutiōis in apostemata dura. Adeps porcinus ē minus sed inclinatur ad humiditatē ⁊ ē maturās humectās: prodestqꝫ venēosorū morsui. Adeps caprarū siccus morsui prodest qui fit in crossis intestinis si clistere cū eo fiat sed ⁊ intestinorū dissinterie ⁊ cui ē tenasmon: qui aūt ex cunicho ē minus ē siccus. Adeps bouis medius ē inter adipē porcinū ⁊ ferinū. Adeps vitulinus minus ca. ē adipe bouino sed ⁊ minus siccus. Adeps vrsi alopiciā curat. Adeps vulpis si liquefiat cū oleo susani auriū medetur doloribus si gutta tantū illis instilletur: sed ⁊ dētiū doloribus. Adeps piscis si liquefactus misceatur melli ⁊ collrietur elimat visū ac cōfortat: ꝓdestqꝫ aqua que incidit in oculo.

521 **De medullis** Medulla ossiũ oĩs emollit dura mẽbra ⁊ asperitatem prodestqꝫ fissuris manuũ ac pedũ: laudabilior ceruina postꝙ vitulina: dehinc taurorũ ⁊ caprarũ: sunt enim hec plurimum sicce. 522

De capitibus ⁊ cerebris. Ouis caput si coquatur ⁊ clistere de eius iure fiat intestina humectat iferiora renesqꝫ ĩpinguat corpus: venerem auget: si ablatio ex. ca. est ⁊ sic. Muriũ capita si cõbusta siccẽtur ⁊ terãtur diligenter ac misceãtur cũ melle alopitie prosũt capillos producũt. idẽ facit leporis caput si cinis eius misceatur cũ adipe: cerebrũ leporis si superponatur gingiuis facilitat dentiũ pueris productionẽ. G. aũt dicit non hoc sua facit proprietate sed virtute qua ⁊ butyrũ ⁊ oleũ ac mel operãtur. Tradũt nõnulli qm̃ si comedat̃ tremori palitico prodest: caput vero eius si cõbustũ misceatur cũ adipe vrsi vel aceto. alopitie supercathaplasmatũ ꝓdest: maximeqꝫ marini. Cerebꝝ ebeneras sicc̃. bibatur epilẽsiã iuuat. 523

De cornibus Cornua oĩa desiccatiua sunt: cornu caput ⁊ cerui cõbustũ elimat dentes cõmotas solidat gingiuas. Si vero fiat ex eis col'iuꝫ diligẽter tritis elimãt visũ: prosuntqꝫ oculo ad quẽ materie fluxũ faciũt: sed abluẽda sũt post cõbustionẽ. Si vero terant̃ cũ vino ⁊ ponãtur super dẽtes cõfortãt ⁊ producunt eos. Cinis eoꝝ si lauet̃ diligẽter ⁊ bibat̃ dissinterie ꝓdest ⁊ excoriatõi. Si vero nõ ꝯbustũ coq̃tur ĩ aceto ⁊ sugat̃ molariũ ꝓdest doloribus. Si tritũ bibatur ꝑcussioni prodest tyric: reptilia vaporatũ fugat: sputo medetur sanguis ac fluxui maxime si cũ draganto bibatur dolorẽ mitigat vesice. Icteritie cũ squigibin prodest. Si teratur ⁊ exagiũ de eo bibatur morsui tirie prodest. 524

De pulmonibus Pulmo agni vel porci si cõburatur ⁊ puluerizet̃ eorum cinis super excoriatiõe ocrearum ꝓdest illis. Pulmo vulpis cũ aceto hamsali cõpressus arctationi spũs ac asmati medetur. Asini ⁊ pulli eius si desiccetur ac bibatur arctatiõi spũs ac tussi prodest. 525

De epatibus Epar rabidi canis si asset̃ ⁊ comedatur manifestissime rabidi canis medetur morsui. Epar caput rubigini ex qua fit sequehera si collirietur eo prodest: maximeqꝫ si parũ puluerizetur ei de pipere longo. Sic ẽt si hanc hẽntes passionẽ fumo eius vaporiqꝫ ascẽdenti cum oleo obuiant: ⁊ post hoc illud comederint prodest: ẽt epilẽpsiaꝫ patientibus prodest. Epar ouis assatũ ⁊ comestum strigit ventrem solutũ. Epar asini domestici si comederit epilepticus ꝓdest illi. Epar porci siluestris si comedatur cũ aceto morsui prodest reptilium. Epar perdicis si siccatũ diligẽter teratur ac bibatur de eo exagiũ. j. epilepsie prodest. Epar lupi desiccatũ diligenterqꝫ tritũ: ac medicaminibus epatis doloris admixtũ ꝯfert mãifeste. 526.

De testibus Testes cerui siccati cuꝫ vino sumpti tyrie morsum curãt. Testes vituli siccati triti ⁊ assati excitant virgam. Hendebestum subtile dissoluens: neruorũ prodest doloribus qui fiũt ex hũorũ grossorum copia phlegmaticorũ ac viscosorum: fortiter calefacit ⁊ velociter. Si interius quis eo aut exterius vtatur ventositati stomaci crosse prodest ac matricis ⁊ intestinorum: emicranic̃ palitic̃. litargum ⁊ stuporẽ patiẽtibus: vrinã cũ fautenego bibitum prouocat: ⁊ mortuũ educit fetũ ⁊ secũdinã morãtẽ. Qꝫ si sup carbões ꝓijciatur vaporesqꝫ eiꝰ naribꝰ ꝯcipiantur idẽ facit tremori paralitico ꝓdest ⁊ singultui qui fit ex repletiõe: si cũ aqua nemami bibat̃ aut si admisceat̃ ol'o iesemini ⁊ liniatur eo corpus: prodestqꝫ ventositati crosse. ⁊ si fũdatur super virgã stranguiriã soluit que est ex crosso ⁊ phlegmatico humore. 527

De virga. Virga clamuli. siccetur ⁊ teratur ac bibatur de ea exagiũ. i. morsui prodest serpentiũ. Idem facit cerui virga. 528

De vngulis: extrema caprarũ si cõbusta terantur ac distẽperentur cũ aceto alopitie prosunt. Ungula asini siluestris si cõburatur ⁊ bibatur prodest epilepsie. cinis eius si misceatur oleo oliue scrophulas dissoluit. Si vero cataplasmetur cũ oleo oliue super alopitiã prodest: idẽ facit iumẽtorũ vngula. 529

De ossibus. Ossa cõbusta dissoluunt ⁊ desiccãt: ossa cauille porcina si cõburantur ⁊ fricentur eo dentes solidantur: prosuntqꝫ proprie tortioni ⁊ inflationi ventris. Similiterqꝫ ⁊ bouis si cõburantur dẽtes solidant cõmotos. Et si cũ squingibin bibãtur liquefaciũt splenẽ. appetitũ excitant coitus ac lepre prosũt. Crus bouis si cõburatur ⁊ bibatur vẽtris solutioni prodest ⁊ sanguinis fluxui. 530

De corijs. Coriũ serpẽtis si cũ aceto bulliatur doloribꝰ succurrit dentiũ. Ericij corium siccatũ ⁊ tritũ ac distẽperatu cũ melle si cataplasmetur eo alopitia prodest. Pell' caprarũ ⁊ ouiũ si qua excoriatur hora proijciatur super eum qui flagellis cessus est calida manifeste prodest: eiqꝫ q a serpente percussus est vel tyria. Pellis lupi colo si suspendatur illi qui a rabido percussus ẽ cane nõ timebit aquã. Et coriũ vetus quod sub ocreis ẽ si cõburatur ⁊ puluerizetur cinis eiꝰ super fricationeꝫ ab eis factam si sit sine apostemate prodest ꝯbustionẽ desiccat ignis excoriatiõiqꝫ ꝓdest femoruꝫ que fit ex equitatione. Glutũ corij ꝓdest sahafe si cataplasmet̃ sup eaꝫ: sed ⁊ crepatis si emplastretur cũ nuce cipressi. 531

De ostracis capzenia aĩalium marinorũ oĩa desiccant: elimant queqꝫ fortius operantur cancri marini. tõqꝫ qum combusti sunt si apponantur lentigini: canis morsui rabidi albo oculi dentes elimant. Sicquoqꝫ sebegũ si cõbustuꝫ teratur diligenter vlceribus prodest oculorũ ac albo dẽtesqꝫ elimat. Sadesũ melius albũ: si cõburatur elimat dentes: vlcera desiccat oculorũ vtile est vlceribus adiustiõi ꝓdest ignis Ida ĩ al' vida ideꝫ operat̃ nisi ꝙ debilioris est actiõis. 532

Lana ⁊ pili. Lana desiccatiua ẽ acuta subtilis: carneꝫ liquefacit que est in vulneribus. Sicqꝫ capilli cõbusti si superponãtur adustioni ignis loco prosunt. Cilicium vetus si cõburatur ⁊ super anũ puluerizetur prodest illi. ⁊ ad suũ cõuertit locum. Hoĩs capilli cõbusti ⁊ cũ aceto triti si superponantur morsui rabidi caĩs optime prosũt. Et oꝫ qũ volueris lanã ardere aut capillos: vt ĩpleas illis vas fictile opias optura perforata tũc appõas igni ⁊ cõburas. 533

De piscibus. Piscis dormitans si superponatur sup illũ qui cephaleã patitur viuus prodest illi dormitando.

Capitulũ. 53ᵐ. de medicaminibus laxatiuis ⁊ qualitate vtendi eis.

m**Edicaminum** virtutes simpliciũ vtilitatesqꝫ q̃s diximus opꝫ nos eorũ perficere tractatum: ac laxatiua etiã ponere medicamina: qualitatẽqꝫ ⁊ ꝗtitatẽ qua vti oꝫ: virtuteꝫ etiã cuiusqꝫ ⁊ in corporibus actionẽ: ⁊ quod eligendũ est in oĩbꝰ quidqꝫ pellit vniuscuiusqꝫ nocumẽtũ: incipiemusqꝫ ab his q̃ cognitioni eorũ necessariã sũt. Dico quoniã laxatiua medicamina nõ eadẽ oĩa laxandi spetie naturam laxant: sed q̃dã ponticitate quidem vt mirob. Quedaꝫ soluendo vt salsa ⁊ dulcia. Quedã acumine vt carbiũ. Quedam viscositate vt medulle. Quedã attrahendi virtute trahunt hũores illis cõsonos vt scamonea que attrahit cho. ru. ab omnibus mẽbris sicut magnetes lapidis ferrũ. Sicquoqꝫ oĩa medicamina q̃ attrahũt humores illis consimiles. Dissenserunt aũt medici de qualitate atractionis medicaminis hũoris laxatiui. Aiunt enim quidã qm̃ laxationi medicamẽ qũ biberit hõ ⁊ peruenerit ad stomachũ exit ab eo leuiter: ⁊ ad mẽbrũ in quo est superfluitas cõtendit quã eius attrahere ẽ propter nature eorũ conueniẽtiã attrahit ad se: iã tũc aũt mẽbrũ medicamen a se propulsat virtute expellendi quaꝫ habet propter eiꝰ lesionẽ ⁊ ab eo discordiã: reuertiturqꝫ medicamẽ ⁊ cũ eo humor ad intestina: hocqꝫ modo fit laxatio ⁊ solutio. Est hec fallatia: nõ enim attrahens ad attractũ dirigitur. Sed attractũ ad trahens fertur sicut ⁊ ad magnetem ferꝝ. Quidã aũt aiunt qm̃ qũ ad stomachũ laxatiuũ peruenit medicamẽ eius est attrahere humorẽ sibi cõsonum a mẽbris quibus insunt ad stomachũ sicut magnetis ferrum: dehinc egreditur a stõacho cũ solutione. ⁊ hoc quoqꝫ minime visum est veruꝫ. Si eniꝫ sic se haberet res postꝙ hũor ĩ stomacho iũgeret̃ illi vtrũqꝫ in eo remaneret nec discederẽt: vt lapidem videmus magnetẽ quꝫ ad se ferrũ trahit: tetigeritqꝫ illum ferruꝫ ab eo deinceps non seiungitur. Sunt ⁊ alij q dñt qm̃ medicamen laxatiuũ qum ad stomachũ peruenerit: natura eius est humores sibi similes attrahere a quocũqꝫ sit mẽbro proximo vel lõginquo ab vltio ẽt corporis: decurritqꝫ humor iste per venas per quas ⁊ sãguis ab epate ad mẽbra sicut alias ostẽdimus quꝫ de venarũ loqueremur explanatione nec desistit humor per venas currere donec ad epar ꝑuenerit a quo ad venã que porta vocata ẽ: dehinc ad mesaraicas: inde ad ieiunũ a quo ad duodenũ: ad hoc qum peruenerit intestinum hunc nã expellit humorẽ queadmodũ qd̃ nocet ⁊ ledit: hec ãt visũ collatiõe verũ ẽ quꝫ h̃ sit leuius nãe ꝙ vt deferat hũorẽ hũc attractũ a ieiuno ad duodenũ: ⁊ ab eo ad portanariũ a quo ad stomachũ: dehinc iterũ reducat ad intestina: expellatqꝫ ab eis cã his ẽt que insũt nocumẽtis que sequũtur sto

machū qum ad illū malus peruenerit humor cholericus pg
turbationē. tristitiā. subuersionē. zelū aie cōmotionē ꝛ alia si
milia que sensū ledūt stomaci: hec nō suscipit visū cōparatio
sed nec verū indicat quz attractus hūor sit in vētriculis cere
bri ꝛ palato ꝛ gutture. canalibus pulmonis: humor etenīz is
si istis fuerit in locis medicamē illud ad meri trahit ꝛ ad sto
machū a quo pellitur ad intestina: quādo aūt in venis cere-
bri humores sunt tūc est medicaminis trahere ab illis ꝛ ab
alijs oībus ac trāsducere per duas organicas colli venas
ab his per alias ad epar sicut ꝛ ab omni corpe ad epar tra-
huntur: deinde ad mesaraicas venas ꝛ ad duodenū ac ieiu-
nū a quo exeūt ad crossū intestinū. Et sciendū quoniam
in oībus medicaminibus que virtute laxāt attrahenti virt⁹
ē ēt venenosa corpi cōtraria: ꝛ siquis eis vtatur plusꝙ opor
tet in quātitate qualitate ꝛ tēpore solutionē tantā faciunt vt
hō peat aut aliā pariāt infirmitate. Ait aūt hypo. in libro q̄
de natura hoīuz disputat: quoniā medicamē laxatiuū oē qū
peruenerit ad stomachū trahit primo humores quos attra
hendi ē illi vis. Si aūt superest illi virtus attrahit deinceps
humorē attractioni magis consentaneū ꝛ qui ē tenuior cete-
ris ac subtilior. Qum eni sit medicaminis humorē cholericū
trahere purgat hūc primū quātū pōt euacuare: post quem si
huiusmodi illi supest virtus euacuationis qua quidē attrahe
re possit: trahit phlegma deinceps qum sit m'ia subtilius ꝛ
magis tenue: post hoc si virtus superest ēt cholerā ni. attra-
hit: qd̄ reliquū ē virtutis ad sanguinē cōuertitur. Si sit autē
medicaminis phlegma laxare: hoc primū oīuz euacuat: post
hoc cholerā ru. dehinc ni: ꝛ siqd superest virtutis sanguinē
euacuat. Si sit autē eius nigrā laxare cholerā qum eam eua
cuauerit ad phlegma cōuertitur post ad cholerā ru. vltio ad
sanguinē. Exinanitur aūt oīuz vltimus sanguis nō ꝙ cete-
ris crossior sit humoribus: sz quoniā huic innititur natura hu
mori quē equātū fas ē illi tuetur quz per ipsū corpus ampli
us stet quare nō permittit illū nisi qū iā in vltimo virtus ce
ciderit: trahit ergo sanguinē vltimo medicamen virtute reti-
nēdi iā debilitata valde: qūqz venarum dilatata sunt ora cā
morsure q̄ ꝛ ledit illas medicamē attractōisqz ei⁹ virtute. Nō
vero oīo in humorū euacuatione cū laxatiuo medicamie san
guinis egressū eē necesse ē. Sepe etenim hō moritur cū horū
aliquis oīo euacuatur humorū aut duo. Cōtingit āt hoc qū
medicaminū multa virtus ē: fiet quoqz corporis virtus for-
tis perferēs ea triū euacuatione humorū superstite sanguine
ꝛ cōtingit medicamē huiusmodi vt vnā euacuet humorū spe
tiē. Nōnulla medicaminū duos hñt exinanire humores sz ꝛ
quz sit stō humor proximus cōtrarius humori quod ē medi-
camis attrahendi. Sepe eni in intestinis subtilibus vel vena
que dicitur cedeula in al' gedula aut in ipso stō humor is quē
trahit medicamē cōtrarius ē: ïoqz prius illū euacuat humo-
rē anteꝙ eius ad longinquū pueniat humorē virtus. fit autē
hoc quz locus in quo ē humor qualitate leditur medicamis:
quare expulsiua mouetur virtus ad expellendū. Medicamē
aūt illū quē naturaliter trahit humorem postremo euacuat.
Que qū ita sint nō oz quēpiā medicamie laxatiuo vti nisi cū
sūmo libramie ꝛ pauore: vt quātitatē obseruet eius quo oz vti
in vnaquaqz passione ꝛ ad euacuationē humoris quē purga
ri opus ē. Si eni hoc fecerit nocēs euacuabitur humor pas-
sioqz curabitur ꝛ sanatur corpus. Sin al'r in alterū duorum
decidet: aut in infirmitatē superuenīētē corpi aut perditione.
Gratia exēpli. Scamonea qum sumitur amplius sine potio-
nis quātitate ꝛ amplius ꝙ opus sit: aut mala eius spēs que
bone nō est qualitatis aut simpliciter solaqz tm̄ nō cū medi-
caminib⁹ illā frangētib⁹ ꝛ acumē ei⁹ secūdū ꝙ opus ē aut est⁹
magni tpe solutiōis excedit modū euacuatqz supabūdanter
euacuaturqz sil' spūs ei⁹ fiūtqz defectio turbatio: suppssiōes i
ore stomaci: maximeqz si detur scamonea cui phlegma do-
minatur: aut etas senect⁹ euacuat eni choleras q̄ corpi magis
erant necesse que ꝛ resistebāt phlegmati: rēanetqz phlegma
ꝛ sup corpus confirmatur: fiūtqz patiēti difficiles morbi per
dentesqz. Si aūt supersit scamonee post cholerarum euacua
tionē virtus attrahit ꝛ phlegma aliaqz vsqz sanguinem sicut
antea dictum ē. Quz vero bm ꝙ opus est sumitur eligitur qz
que melior est: addūturqz medicamina eius malū frangen-
tia. vt amiluz. anisum. sz ꝛ tēporibus oportunis tēperatis. vt
vere ꝛ eius etas sit iuuenilis. sz ꝛ in eius corpore cholere sup-
abundant: nigrā soluit cholerā ac rubeā nocētes illi. purgat
qz corpus ab eis: vtilitatēqz adipiscitur manifestissimā. Ad
hunc ergo modū vtendum ē laxatiuorū singulis medicami-
num sub regimine malū eorū temperanti ꝛ nocumentū pellē
ti frāgentiqz eorū inimicitias: cōferentqz vtētibus iuxta qd̄

proximo hinc determinabimus caplo.

554 Caplm. 54. de diuersitate laxatiuorū.

Camonea ca. ē ꝛ sic. cuius ē choleraz rube
s am purgare vel laxare. ꝛ ab vl
timis attrahere corporū: quocūqz sit loco: sz stō no-
cet ꝛ epati: magis autem si debiles fuerint. Hec laudabilior ē
que affertur ab antiochia: cuius ē color in glaucorem deuer-
gens. alba. mūda. ꝛ fractiōi facilis. similis sedoso in al' sande
so. Deteriorqz que sumitur a ptib⁹ geracnitre in al' geramee
cuius niger ē color. frāgi manu difficilis. huius spēi vis ē tur
bationē parere ꝛ tortionē. excoriationē intestinoum. Quare
nullo modo ea vtendū est. Uti ergo opz probata ꝛ electa: ꝛ si
quidem simplex propinatur ab obolo vsqz duos ꝛ semis. Si
vero cū medicamibus alijs a dimidia. ʒ. vsqz obolum. j. Ce-
terum si hoc amplius dederis. s. ʒ. duas: tūc transgressos dif
ficultate sub magna laxat ꝛ bibētē perdit: fitqz dissinteria ꝛ
spasmus quibus cōfunditur. Aliquādo aūt nō soluitur: fiūt
qz ei qui biberat. turbatio. tortio. frigus. sudor. defectus: epa-
tiqz plurimum nocet. Admiscēda sunt aūt que nocumen
tum eius pulsent. amilū ꝛ anisum. de vnoquoqz necessitatis
modo. Est autē hoc si potio simplicis ē scamonee: oz addere
de vtrisqz simul ꝙtum ē scamonee pōdus tritis diligenter ꝛ
pastatis cū iulab. Qz si cū alijs cōponitur medicamib⁹ tunc
admiscēdum de amilo ac aniso ꝙtum ē obolus. Et sciēdum
qm̄ si cui propinatur delitiosus ē ꝛ in quiete longa ponitur sz
ꝛ cuius cōplexio calida. assari oz scamoneā aut in pomo aut
citonio hoc modo. Sumatur pomū frustrulumqz circinans
aufer. dehinc interiora educes grana: ꝛ quibus adherēt. im-
mittasqz ꝙtū op⁹ ē scamonee: frustuluzqz quod abstuleras
claude: stringēsqz circūline pasta. ꝛ i tēperato igne claude: vt
autē ītelliges pfecte coctum abstrahe pomū. educ scamoneā.
quā in vmbrā siccabis: ppiabisqz de ea ab obolo vsqz duos.
555 Adeps hantali. ca. est. ꝛ sic. cōplexionis: soluitqz acu
mine ꝛ attractione: huius propriū est phlegma laxare crossū
ꝛ viscosum a iūcturis: sed. ꝛ cho. ni. a cerebro. Laudabili⁹ au
tem hantalum quod est croceū: perfectū colectū in vltimo an
ni pliadū sub occasu: quod eni hoc modo sumitur vtilimū est
proposito curationis. Quod vero viride colligitur sub anni
principio: nec eius cōpletum tēpus tortionē parit permaxiaz
vomitūqz multum. turbationē ꝛ tristitiam plurimā: subuer-
sionem sps angustiā defectū: ꝙ si cū hoc etiā amplius ꝙ opz
sumatur interficit: sed nec oportet illud sūmi quod solū in ar
bore fuit: huius nāqz hantali adeps vltra modū laxat: sepe
etiam bibentez perdit. Nō oz quoqz adipem eius estate bibi:
sed nec sub estus articulo: nec aliquod fortius laxatiuū medi
camen: sub his etenim eorū fallax potio. Sit autem plena p
fectaqz hantali potio adipis a semisse. ʒ. vsqz duas eius trien
tes. minor vero obolo ponderetur. Frāgit aūt malū ei⁹ ami-
lum. gūma arabica. que thira de oībus simul: aut vno tantuz
pondus ꝙtuz eius adeps. Scias quoqz quoniā eius adeps
si extrahatur loco suo quas preterierint tres ab inde menses
virtus eius frangitur ꝙtoqz ampliori extracta seruetur tem-
pore amplius eius actio debilitatur. vtile ergo est adipem in
tra suum dimitti pomū. 556 Sabara. ca. est ꝛ sic. cho-
lerā laxat rubeā humores crossos ꝛ pessimos a stomacho: ce
rebruz a superfluitatibus purgat in eo coadunatis ꝛ phleg-
mate: prohibetqz ascendētes a stomacho ad cerebruz vapo-
res. vnde ꝛ purgat visus neruos ipsūqz confortat: ascendit
nāqz ab ea parte pars quedā subtilis ad neruos duos iterio
res purgatqz que inuenit in eis superflua. Sunt aūt aloe
species tres: vna que est epatica laudabilior est ꝛ vtilior i la-
xando cui est fulguratio tāꝙ gūme croce. si frangaṫ odoris
iocundi: frangi facilis qum opposueris tibi eā fit color eius
tāꝙ epatis ꝛ odor eius musci est. Et arabica que subest epa
tice i crocco: odore corruscatione. celeritate frangendi. vnde
ꝛ debilioris ē actionis minoris etiaz vtilitatis. Est etiam se
minarica in al' senlerica in qua non est vtile. ꝛ est vsui mala
nocens nō proficiens cuius signum quoniam eius color est
obscurus niger: abominabilis odore ad frangendum diffi-
cilis: ꝛ est in vltimo contrarietatis epatice: vnde ꝛ nō oportz
ea omnino medicamibus. nec aliquam epatice preponi: sed
post eā sit arabica. Hanc que cōmoda ē sub estus magni arti
culo nequaꝙ propinari oz: sz nec in magno frigore. Si vtaṫ
quis duobus his anni tēporibus ano nocet ꝛ emoroidibus
qum sit his propriuz nocere. quā si vis facere oportunaz secu
ram a nocumento manuū: masticis admisceas illi rosā ꝛ ma
halum. Sit autē simplicis eius potus. ʒ. pondus duarū vsqz
iij. in cōpositione vero medicaminū a dimidia. ʒ. vsqz exagij
semissen. Oportunior aūt vsus aloe ē si cū aqua abluatur a

sanie:quēadmodū al's dicemus. Sꝫ que noua est ipsa quoqꝫ
perfectior vsui:qum vero inueteratur virtus eius debilitatur
porro lota nō habet longo tempore consistere in virtute sua.
557. Turbit calidū.⁊ sic.phlegma soluit optime.⁊ lauda
bilius qđ interius ē planū.temperatū in tenuitate ⁊ crossitie
exterius tinctum:intus vero albū.frangi facile.tritū si gustui
approximes:inuenies saporē parum acutū linguā pungens
sꝫ nō vetus. In veteri eīm opatur nocumētū mutatiōis i al'
minutionis:videbis ergo illud subtilibus pforatuꝫ pforami-
nibus:⁊ quod tale ē ceteris melius iudicabis ⁊ ampliꝰlaxās
quod aliter se habet malū ē:nihilqꝫ in eo boni. Quꝫ ergo ho
minē cum eo euacuare volueris supfitiē eius diligenter abra
de vsqꝫ ad album pueneris. Qꝫ si electuarijs aut antidotis
misturus es diligenter tritū cribra subtilissime. Si aūt medi
caminibus laxatiuis.vt decoctiōes ⁊ alia.mediocriter terāt
ne forte villis adhereat stomaci:que quꝫ feceris rorabis illō
oleo ro.aut amigdalino puro. Sit vero eius potꝰ ab exagio
vsqꝫ.ʒ.ij.si vero ē cū decoctiōe illō decoques a duabꝰ.ʒ.vsqꝫ
.iij. 558 Agarici cōplexio ca.⁊ sic.cholerā laxat adustā
⁊ phlegma solutiōe tempata sine molestia:trāsigitqꝫ medica
mina ac perfert ea in corporis vlteriora.nocumētis medetur
veneni ⁊ potiōibus mortiferis si electuarijs misceatur aut ꝓ
pinetur ei qui venenū bibit:de eo iuxta ꝙ opus ē. Agaricum
melius ē albū magni alboris frāgi facile ⁊ cōteri:alioquī in-
utile est. Huius potio simplicis exagium:cū alijs aūt semiex
agium vsqꝫ.ʒ. 559 Bessaigum.cali.in.i.gra.tempera-
tum in humiditate ⁊ sicci.cho.nigr.laxat suauiter ⁊ absqꝫ ce
leritate.ē autē laudabilius nouū.grossam habens virgā.ad
rubor ē supfities eius inclinās in fracturis viridis:quod qū
bibitur tritum diligenter cum zaccara soluit suauiter:hic ho
minum plurimi qum nature desiccate sunt miscēt iuribꝰ espi-
dabagi.soluitqꝫ eos. Simplex quꝫ bibitur sit potus illius.ʒ.
iij.vsqꝫ.iiij. Si autem alijs miscetur medicaminibus exagij
pōdꝰ vsqꝫ.ʒ.ij.sꝫ ⁊si in decoctiōe.iiij.appōe.ʒ. 560 Epi
thimū cali. est ⁊ siccum in ij.gra.cuiꝰ ꝓpriū ē laxare cho.ni.
nec.cho.habentibus rubeā cōpetit:nō enim confert illis fa-
citqꝫ eis turbationem subuersionēqꝫ:est aūt vtile desipientibꝰ
melancolicis.⁊ cōbustis:ac grandioribus senibusqꝫ. Porro
laudabilius epithīm quod affertur de crete insula:cuiusqꝫ co
lor in ruborem percutit parū odorqꝫ eius fortis. Eius potus
simplicis a duabus vsqꝫ.iij.ʒ. In decoctiōe vero.a.v.vsqꝫ.x.
Nō optet aūt cū ceteris dcoquere a principio medicamibus
sed qum iā matura fuerit decoctio: tunc i illaꝫ mittas epithi
mū ⁊ ad ignē sublatum expecta donec frigescat:tunc suauit̄
cōmixtum cola ⁊ bibe. 561 Grana nili calida ⁊ sic.sunt
in.iij.gra.phlegma soluunt ⁊ grossam hūiditatem.que si bi-
bantur alijs nō admixtis laxatiuis medicaminibus laxari
morantur ⁊ fit turbatio illi qui biberat turbatio:grauisqꝫ tor
tio ac subuersio:cōprimūtqꝫ os stomaci equum est ergo mis-
cere cū mirob.⁊ scamonea ꝫm ꝙ exigit necessitas:hec enim
adiuuant eorum solutionē frāguntqꝫ nocumentū a corpore:
velocius illa educ̄ purgaturqꝫ phlegma sic ⁊ cholera ru.ꝙ si
turbit misceatur phlegmatis fit fortis solutio horū plena po
tio.ʒ.i.⁊ minus dimidia.si cum alijs teratur medicaminibꝰ.
562. Sontemanū in al' sourēlanū.ca.in.iij.gra.s.in.ij.eiꝰ
est laxare phlegmaticum humorē a iuncturis:podagre se-
dat dolorem ac sciaticū. Est aūt melius albū exterius ⁊ inte
rius frangi durum:deterius vero nigrū:eius vero potus per
fectus exagium.i.cum zaccara ⁊ modico zafrano. Si vero
cū aliquibus miscetur medicaminibus exagiū semis vsqꝫ.ʒ.
.i.in al'.ς.sꝫ ⁊ minꝰ iuxta qđ opꝰ eē videris. 563 Sabe-
remū.ca.in.iij.gra.sic.in fine secūdi:i quo est pōticitas ⁊ acu-
men: fortiter laxat est ei lac quasi ictue:hoc plurimū hydro-
pic̄ confert soluit aquā citrinaꝫ:phlegma ac crossam que est
in iuncturis humiditatem laxat ⁊ cholerā.n.coliceqꝫ ꝓdest:
in lacte vero eius nulla est vtilitas. Est aūt meliꝰ quod a ne-
sebim in al' nebasin affertur:⁊ cuius ad ruborem incliatur co
lor:lene.subtile.simile corio condito. Quod aūt aliter ē.s.cros
suꝫ obscuri coloris frāgi iobediēs:⁊ i eo spie filo sile ē pessiuꝫ
lesionēqꝫ facit maximā vt turbationē tortiōeꝫ oppssiōeꝫ i ore
stoi:q vō seberemū bibere voluit īfūdat illū lacte.necc̄e ē die
noctuqꝫ tm̄ ne forte debilitetur virtus eius:cōmutetqꝫ lac in
die ac in nocte ter aut quater vt eius minuatur acumē: debic
extractū desicca in vmbra:ꝙ si cū alijs laxatiuis miscere vis
medicaminibus ⁊ potione cū aniso ⁊ feniculo misce:sed ⁊ ci-
mino carmanico ⁊ mirob. Si eni hec feceris frāgitur eius ad
uersatio prohibeturqꝫ nocumētū ⁊ si colic̄ propinaturus es
ex vētositate crossa ⁊ phlegmate cum modico machabo ⁊ se
quebigo ⁊ asaco misce faciasqꝫ tanꝙ pillas ⁊ potui da:quos

si misceris cū modico hapismo colic. prodest acceleraturqꝫ
solō. Si vero hydropicū cū eo curaturus es infūde illū post
ꝙ lacte eductū siccaueris aq̄ intibe ⁊ solatri ⁊ feniculi colate
tribus diebus. Dehinc sume succū ⁊ desicca faceqꝫ de eo troci
scos:sed admisceas primū aliqđ salis idici ⁊ turbit ⁊ mirob.
⁊ aloes.prodest eni manifestissime hydro.⁊ aquaꝫ laxat sua
uiter. 564 Mazariū ca.⁊ sic.⁊ in eo pōticitas ⁊ acumē
estqꝫ melius magna habēs folia tenua.parua vero habens
crossa:crispum subtile:lōgis folijs pessimū ē:virtusqꝫ eiꝰque
⁊ sabarcmi:sed eo fortius laxat suauiter. Oportet autē illud
bibi cū modo in al' cū vino ⁊ tēperate cū his que frāgunt no
cumētū eius.si etenim sine his que optimū illū faciūt bibatur
fit turbatio.tristitia.vomitus ⁊ solō simul:huius proprium ē
phlegma laxare ⁊ cholerā ni.⁊ aquā citrinaꝫ. Parandum āt
sic ē. In aceto fundatur veteri duobus diebus totidēqꝫ nocti
bus muteturqꝫ bis aut ter acetū tūc ablato aceto laua aqua
suaui bis aut ter ac in vmbra desicca:aut ad solē si non desic
catur in vmbra intm̄ vt cedat ab eo humectatio: iā tunc tere
illud sed nō subtilissime ne forte vill' adhereat stomaci: rora-
bisqꝫ oleo amigdalarū dulciū ⁊ oleo vio.⁊ oleo sisami. ⁊ si q-
dē aquā vis cū eo citrinam laxare.adde susami radic.radic.
sesiamonic̄. ⁊ tubal'cris.asari.mirre munde.saquebigi. salis
indic. ⁊ mirob. citrinorū.semis apij ⁊ spice nardi mastic.vni
uscuiusqꝫ quātū ē opꝰ:propinabisqꝫ cū solatri aqua ⁊ fenicu
li succo decoctis ⁊ colatis:ꝙ si phlegma cū eo soluere vis:sed
⁊ cholerā ni.misce cū turbit ⁊ epithimo mirob.indis rosis ⁊
cimino carmanico: potio eius postꝙ ⁊ aptatū fuerit cū me
dicaminibus que diximus ab obol' duobus vsqꝫ ad.ʒ.ς. Nō
oꝫ autē mazariū virtute debilibus propinare sed nec delicio
sis ⁊ in quiete vtētibus:sed ei qui fortis ē viribus ⁊ tempera
tis tēporibus hisqꝫ qui laborāt ⁊ exercent̄ quorū regimen est
grossū:vt sūt naute agricole onera portantes ⁊ his similes.
565 Jetua plāta ē:que aūt si de folijs eius īcideris aut ali
quā virgā fregeris lac emittit plurimū:quedā āt ē mazerium
cuius ⁊ virtutes diximus ⁊ actiones.quedā lazadā in al' la-
bai qua ⁊ vtuntur ⁊ ē arbuscula que nascitur in cōcliuibus
mōtiū cui sunt folia ⁊ flores:que quidē habēt odorē iocūduꝫ
cuius flores comedunt vere apes:habetqꝫ plurimū lac.est āt
ca.fortiter laxās:de cuius lacte si aliquid super corpus ceci-
derit vlcerat illud:idē ēt oēs spēs ictue operātur:ē autē in ea
tm̄ acumis vt cutē adurat:ꝓdest hydropicis laxat eni aquā
folia eius si decoquātur ⁊ comedātur hāc patiēti infirmitatē
prodest soluitqꝫ aquā solutione forti ⁊ vomitu. Si aūt teran
tur folia eius ⁊ exprimatur succus ⁊ propinetur homini sol-
uit ⁊ vomitū vrget:lac tamē eius fortius ꝙ folia operātur.
567 Maudana in al' maudema quoqꝫ lac hēt sicut ⁊ lac
ietue nisi ꝙ lac eius nimis ē acutū:⁊ est planta folia habens
longa digiti longitudine lucida ⁊ quasi pisci in al' pici similia
et est ei semen nigrū amplius ꝙ sedenego:si de eius cimis.ʒ.
ii.propinētur laxat phlegma ⁊ cholerā ni.solutiōe manifesta
prodestqꝫ habēti superfluitates i corpe phlegmaticas ⁊ cho
lericas. 567 Cucumeres agrestes similes sunt paruis
citrol'.ca.in.ij.gra.sic.i.iij.⁊ ē in eis amaritudo acumē ⁊ ama
ritudo eoꝝ amaritudine antali minor sed acumē fortius q̄ꝝ
ē phlegma crossū laxare ⁊ viscosū:cholerā quoqꝫ nigram et
citrinā aquā arteticis prodest si sint ex phlegmate emicraneo
⁊ paralisi coliceqꝫ:hos nō oꝫ sumi simplices:sunt eni medica
mina fortia sed miscēdi sūt cum aloe ⁊ cātorio subtili ⁊ sonte
mane ac camepito ⁊ sua vel ruba tinctorū:si eni cū quibusdā
horū misceātur medicaminū his que post dicta sunt manife
ste proderūt:sunt autē meliores que in occasu leguntur pleia
dū:hoc eni tēpore eorū tēpus cōpletū est:⁊ citrini sunt ⁊ suc-
cus eoꝝ ipsis fortior ē ⁊ oportunior que oꝫ manibus exprime
re:non terere in mortario:oꝫ quoqꝫ proijci succū eoꝝ in vase
donec clarescat proijciasqꝫ aquā ab eo clarā desuper:residuū
qꝫ spissū trociscans pone super cinerē cribratū in vmbra vt
desiccetur:seruabisqꝫ dū vti opus erit:qum āt inueterascit eiꝰ
frangitur virtus:hūc si propinare vis hoī fac eius ab obolo
.i.potionē vsqꝫ ad vnū ⁊ mediū:sꝫ ⁊ minorē tribꝰ chachis in al'
chagismi:nō āt maiorē duobꝰ aut tribꝰ obol' cuiꝰ nocumētū si
volueris pellere admisce ꝙtū ⁊ pōdus eiꝰ ē gūme arabice di
midiūqꝫ anuli. 568 Carbachū nigrū.ca.est ⁊ sic.i.iij.
gra.propriūqꝫ est illi laxare cho.ru.⁊ ni.est aūt melius quod
est nigrū nouuꝫ nō crossū nec subtile:desipientie prodest me-
lācolice:nigre morphee:lētiginibus ⁊ elephantie.ac omni q̄
est ex cholera.ni.passioni:cuius potus sit a.ʒ.ς.vsqꝫ exagiū
.ς.cū epithimi decoctione agarici:ac astacodi:pellunt auteꝫ
nocumentum eius:si admisceatur fautenegū ⁊ satureia suo
eodem pōdere. 569 Cantorium.ca.est ⁊ sic.melius est

subtile. cuius proprietas est choleram laxare. ni. phlegmati
mixtã: mucosam artetice vtile ⁊ sciatice: colicisqꝫ dolorib⁹ si
decoctio eius bibatur aut clisterizetur cũ ea potio ei⁹ exagia
duo. Si vero decoquat̃ ad clistere. ʒ. v. põd⁹. 570 Car
biũ. ca. est ⁊ sic. in. 4° . gra. fortis acuminis comedens lauda
biliusqꝫ nouuz citrinum fortis odoris pungitiuũ: propriũqꝫ
illi laxare aquaz croceam: superflua purgat phlegmatica: a
iuncturis ⁊ neruis: vnde ⁊ emicraneo prodest paralisi sciati-
ce si cũ alijs medicaminibus propinetur. potioqꝫ eius si cõ-
misceatur alijs medicaminibus a granis. vj. vsqꝫ obolũ: mi-
nusqꝫ obolo si contritũ fuerit sed nõ subtilissime. Si huic ad
datur q̃titati bibenti sit turbatio: tristitia. cõpressio stomaci
sudor frigidus defectusqꝫ. Fit aũt oportunum si ei misceat̃
gũma arab. ⁊ est conueniens phlegma. patientibus viscosuz
crossum: ⁊ quibus in sunt quas proxime diximus passiones
est aũt pessimũ calidis cõplexione ⁊ quibus sanguis ⁊ chole
ra dominatur. ru. ⁊ in cuius natura serpedo vel piguedo cor
pus corpulentat. 571 Tũbalũ eris melius est decupro
⁊ quod subtile est nigrũ. inclinasis ad pauonis colorẽ cuius
proprium est laxare phlegma aquã croceaz: eiusqꝫ potio exa
gium vsqꝫ exagium. i. ⁊. ς. compositum cum allel hotarin.
572 Carua. ca. ⁊ hu. cui proprium phlegma laxare. pro-
dest colice: emicraneo: palisi: artetice si sunt ex hũiditate cui⁹
potio grana. x. vsqꝫ. xv. sine corticibus. 573 Medulla
cartami. ca. ⁊ sic. eius est proprietas phlegmatis laxatõ. coli
cam prodest patientibus ⁊ hydropisim: excoriatiuã ⁊ hypo-
sarcam: eius potio exagia. v. cũ modico origano ⁊ sale indi-
co. 574 Semen emere. calidum est ⁊ humidum cuius
proprietas est aquam soluere citrinam ⁊ phlegma: eiusqꝫ
potio exagium. ς. sine corticibus cum aqua calida ⁊ aqua
mellis. 575 Macalum. ca. ⁊ hu. huic propriũ ẽ phleg
ma laxare eius potio simplicis. ʒ. ij. cũ aqua mellis ⁊ mirob.
ni. ⁊ emblico ⁊ bellico. ς. exagij. pondere: emorroidibus pro-
dest que sunt in ano ⁊ artetice in al'atricis. 576 Ase
gum. ca. ⁊ sic. cui propriũ est phlegma laxare hydropicis pro
dest splenetic. ⁊ emicraneis palisim patiẽtibus alijsqꝫ simili-
bus. 577 Helilegum. iij. habet species: melius citrinũ
est. ⁊ fri. ẽ. ⁊ sic. ⁊ i eo amaritudo modica: afferẽs paꝝ caloris
cho. ru. laxat stringẽdo ⁊ p̃mẽdo. 578 Est ⁊ aliud dcm̃
kebulũ. c⁹ ꝯp'o fri. ⁊ sic. ⁊ ẽ i eo calor: sꝫ mior q̃ citrioꝝ: ẽ eiꝫ i
eis sapor acerbus parũ. Huius propriũ ẽ cholerã nigrã laxa
re ⁊ phlegma. desiccatqꝫ quod ẽ in stomacho: laxat ẽt paruz
choe rub'ee sꝫ debilit̃. 579 Tertiũ ẽ iduz nigrũ cui⁹ vir
tus proxima ẽ virtuti kebuloꝝ: sicqꝫ ẽt actio nisi q̃ nigrũ for
tius operatur. Qui aũt vult mirob potũ ad aliquod eoꝝ q̃
dicta sunt pluris ⁊ diuersis bibat modis. Quidã eim simpli-
ces cũ çaccara bibunt ⁊ mãna: ⁊ qui hoc modo: quidã trita
diligẽter cũ duplo çaccare. ⁊ sic accipit puluerẽ: bibitqꝫ post
aquã ca. liquefac̃ etiã ea aqua ⁊ bibit. Citrioꝝqꝫ potio hoc
modo a. ʒ. iij. vsqꝫ. v. vel. vij. ʒ. De kebulis vero ⁊ nigris a tri-
bus ad. v. Quedã vero bibũt trita ⁊ fricata aqua calida cuꝫ
zaccara eoꝝqꝫ potio hoc modo a x. ʒ. vsqꝫ. xv. cũ. xx. zucha-
ri. ʒ. Kebuloꝝ aũt ⁊ indorum. a. vij. ʒ. vsqꝫ. ʒ. x. Et sciendum
qm̃ si hoc modo bibatur in nobis siccitatẽ faciunt post laxa
tionẽ nature. Quãtitas aũt eoꝝ que in decoctione mittitur
de citrinis quidẽ tũsis a. ʒ. x. vsqꝫ. xv. De kebulis ⁊ idis a. v.
vsqꝫ ad. vij. ʒ. Sꝫ ⁊ ƀm q̃ opus ẽ cuiqꝫ euacuare superflua q̃
in eo sunt erit eoꝝ q̃titas que in decoctione mittitur sꝫ ⁊ que
bibuntur. 580. Bell'icus cõcordat in oĩbus suis actiõi-
bus cũ mirob. citrinis. 581 Emblicus aũt kebul' ⁊ indis
⁊ si de his. v. spẽb⁹ fiat electuariũ qd̃ dr̃ trifera. optie ꝓderit:
⁊ manifestissime morbis ex cholera ni. ⁊ phlegmaticis ⁊ cor
poris debilitatib⁹: decoratiõi coloris. capillos dñigrat. Qui
husdam etiã in terris ĩfunditur emblicus lacti dulcit educa
tur ab eo que inest ponticitas vocaturqꝫ deinde sirehlic̃.
582 Absinthiũ ca. in. ij. gra. sic. in. j. in eo amaritudo ⁊ põ-
ticitas: vnde ⁊ epatis aperit oppilationẽ: icteritiã curat chole
ram rubeã laxat: succusqꝫ folijs ad laxãdũ ẽ fortius: tertia-
nis prodest: neruis sup̃fluitatẽ cholericã laxat a stomacho:
ip̃mqꝫ ab ea mũdat. sꝫ ⁊ venas his purgat sup̃fluis. prodest
etiã his quibus cho. ni. dominatur. compositum cum epithi-
mo. Absinthij autẽ multe sunt spẽs: qdã afferũt a feresia ⁊
oriẽtibus ptib⁹ ⁊ nõ ẽ iutile. qdã atharso cilicie sirie atqꝫ h' ẽ
ab oib⁹ elctũ ⁊ laudabili⁹ meli⁹ qd̃ ẽ croceũ pl'imũ ⁊ tãq̃ ça
gaba. i. pluã q̃ nouiter orit̃ i pull' colũbaꝝ: ⁊ i eo nodi tanq̃
semẽ satureie. saporqꝫ ei⁹ fortiter amar⁹: ⁊ i eo odor iocũdus
ascendit ab eo ad nares sicut ab aloe: eius potio in decoctio-
ne a. ii. ʒ. vsqꝫ. vij. de succo aũt ab exagio vsqꝫ. ʒ. ii. 583
Herba gafeti ⁊ succus eius cholerã laxat ni. ideoqꝫ quar-
tane prodest veteribusqꝫ febribus ⁊ apostematibus viscerũ.
Si bibatur de succo eius cũ rob. equal'r de radice susani par
tes. ς. ⁊ potio exagiũ. ς. cũ squingibin quartane medetur. Si
aũt de herba eius ꝓijciatur. ʒ. iiij. aut. v. in decoctione cho. ni.
laxat ⁊ prodest optime his que predicta sũt. 584 Accu
anũ dicit diascorides si siccatur diligenter cũ helego ⁊ terat̃
bibaturqꝫ cũ squingibin sicut ⁊ epithm bibitur phlegma la-
xat ⁊ mel'iaꝫ. 585 Senc. ca. ⁊ sic. in primo gra. estqꝫ ei⁹
cholerã ru. laxare ⁊ mel'iaꝫ ⁊ imergi superfluitatibus que sũt
in profũdo mẽbroꝝ. ẽ autẽ vtile arteticis podagricis sciati-
cis si sit ex cholera rubea ⁊ phlegmate. Si vero coquãtur de
eo. ʒ. vij. cũ. xxx. vuis passis corosanicis ⁊ instilletur desuper
parũ olei amigdalarũ bibaturqꝫ tepidũ cholericis prodest
⁊ phlegmaticis. Si vero epithi. v. ʒ. adideris melãcolicis cõ-
fert. 586 Sateregũ fri. ⁊ sic. ⁊ in eo amaritudo ferens
calorẽ: cui⁹ propriũ ẽ laxare cholerã ru. a stõ leuiter ⁊ a sup̃-
fluitatibus purgat cõbustis: prodest aũt prurigini ⁊ scabiei
ac adustionibus que sunt in cute: si triti succus exprimatur ⁊
bibatur de eo libre semis. ⁊ vsqꝫ ad duos triẽtes eius cum. ʒ.
x. zaccara nõ decoctus. 587 Lebelabũ cõplexionis ca.
ẽ ⁊ hu. ⁊ in eo viscositas que laxat cholerã rubeã suauiter si-
ne molestia si bibatur de aqua eius exp̃ss'a a semisse libre vsqꝫ
duos eius trientes cũ. xx. rubee. ʒ. zaccara. Rubea nãqꝫ zacca
ra amplius adiuuat solutionẽ: non oꝫ aqnã lebalabi bull'i. si
enim fiat eius debilitatur virtus. Si aũt loco zaccare appo-
nes cass'. f. ʒ. xv. diligenter fritate in aqua ca. fiet eius solo for
tior prodestqꝫ tussi. si ex cõstipatione fuerit nature medet̃ co-
lice que fuerit ex humore calido ⁊ ex mala cõplexione acuta.
Si vero admisceatur aliquid turbit proderit colice que ẽ ex
phlegmate cũ cõplexionis calore: prodest ẽt his qui epar ha
bent calidũ: dissoluit apostemata caloris que sunt in visceri
bus ⁊ iuncturis si cũ cass'. f. tamẽ accipiatur. 588 Calca
lia planta ẽ similis senatio in al' senano tẽperati caloris ⁊ in
ea siccitas aquã laxat croccã si fit ex calore si propinetur suc
cus eius minime coctus. Sit ãt potionis quãtitas libre trien
tes. ii. vsqꝫ lb. cuꝫ. albe aut rubee. x. ʒ. zaccare. sed ru. fortior ẽ.
589 Benesebũ fri. ⁊ humi. propriũ ẽ eius choleras purga
re. r. medicoꝝ quidã tradũt ipsũ viscosa laxare sed fallunt̃
virtus enim eius ẽ laxatiua attrahẽs si nẽpe degustatur inue
nitur in eo acumẽ ⁊ pũctura sicut inuenitur in turbit alijsqꝫ
laxatiuis nisi q̃ in eo parua ẽ turbatio. Si porrigatur de eo
ʒ. iij. vsqꝫ. iiij. cũ tantũdẽ zaccare cũ aqua ca. cholericis laxat
eos optime ⁊ prodest illis. Qui aũt eius vult augere solutio-
nẽ addat ad scamonee ⁊ turbit cũ cholera si vult etiaꝫ phle-
gma laxare: frangit autẽ ei⁹ malũ susani semẽ. 590 Ca
tarsãbar. ca. cõplexiõis ⁊ humi. ⁊ aiunt quidã ipsũ elimando
laxare ⁊ viscositate. Ego aũt dico simul cũ hoc in eo eẽ virtu
tẽ ẽt attrahẽtẽ laxat naturã suauiter stomachũ purgat ⁊ inte
stina a choleris ⁊ hũiditatibus faciliat egestiõis exitũ indu-
rate. Quod si cũ turbit propinaueris colice medetur dolori
bus: vidi sepius illud abundãtes educere humiditates: maxi
me aũt si detur cũ turbit educit que nõ põt turbit solũ. Si ãt
cũ tamarindis humores educit cholericos: prodestqꝫ febrici
tantibus. Si propinetur cũ aqua intibe ⁊ solatri artetice pro
dest ⁊ icteritie stomaciqꝫ calidis apostematibus si adiunga-
tur aqua sebi. Si vero gargarizetur cũ aqua coriandri recen
tis aut solatri succo gutturis dissoluit apostemata. Est autẽ
melius quod in cãna sua ẽ: nec extrahitur nisi quꝫ opus fue-
rit. Cãna ẽ melior que cũ tenui ẽ cortice ⁊ mell'is plurimi.
591 Granata recẽtia ⁊ viridia si excoriẽtur corticibus et
terantur cũ adipe suo in mortario lapideo exprimanturqꝫ
manibus cũ adipe sumaturqꝫ de eo. l. ς. cũ. xx. ʒ. rubee zacca
re naturã premẽdo laxat ⁊ educit cholerã rubeã. oꝫ ãt quod
exprimitur dulce eẽ simul ⁊ acre. Si eni sic feceris perfectius
erit ad cholere rubee laxationẽ ⁊ extinctionẽ caloris febrilis
sedationẽqꝫ cephalee ex calore nimio.

Capitulũ. 55. de medicinis prouocãtibus vomitũ.

s Ciendum quoniam medicamina vomitũ
prouocantia concordant medi-
caminibus laxatiuis in attractione humoꝝ ab vlti
mo corporis: discrepantia aũt sunt in oĩ euacuatione ⁊ virtu
te attractionis humoꝝ: ⁊ in euacuatione quidẽ quoniã laxa
tiuoꝝ medicaminũ ẽ trahere humores inferius ⁊ in secessũ
mittere: vomitũ aũt prouocãtiũ ẽ sursum trahere ⁊ euacuare
per meri ⁊ os. Discrepãt aũt in attrahenti virtute quoniam
medicaminũ laxantiũ humoꝝ attractio tardior ⁊ suauior
q̃ medicaminũ vomitũ prouocãtiũ. vomitũ aũt mouẽtia su-
perfluitatẽ ab vltimis attrahunt corporum magna virtute ⁊
viribus donec ad stomachũ perueniãt a quo educũt eas vo

mitu forti ⁊ graui ac motu veloci. Necesse ēt aūt hec medica
mina virtutis eē plurime ⁊ grauis qua expulsiuā supexcedāt
virtutēq̄ ē i stō ⁊ itestis qū sit expulsiue q̄ i mēbris ē expelere
superfluitates a superioribus ad inferiora. Medicamen ve
ro vomitum prouocans humores ab inferioribus ad supio
ra trahit. Amplius vomitum prouocantia necesse habēt hu
mores viscosos ⁊ grossos a longe positis trahere locis ⁊ ad
stomachū perducere: a quo ⁊ educant. Que quid ē qualitas
naturali contraria est. hinc igit̄ prouocantia vomitū medi
camia fortioris sūt virtutis q̄ȝ laxatiua: in tm̄ vt corpus q̄qȝ
fortissime concutiant. his cognitis vniuscuiusqȝ medicamis
vomitum facientis virtutem tibi iā explanabimus.

De diuersitate medicaminū que vomitum vrgent. Uoī
tum prouocantia medicamina. quedam attrahunt
potestate ab vltimo corporis superfluitates ⁊ a mēbro profū
do: ⁊ incidunt crossos ac viscosos humores: et hec sunt elle
borus albus: quod ceteris amplius trahit: ⁊ fortioris ē actio
nis: post quod est obbenegū in al'hebenegū. post illud conde
sum: ⁊ grana sabaremi ⁊ grana mazerei post hec aūt sunt ra
cha in al'rucha nux vomitus: hec oīa humores trahunt dis
iunctos ⁊ inherentes mēbris. Sumūtur cū melle ⁊ aqua ca.
in qua decoctum sit sebetū ⁊ squingibin similiaqȝ. Idē faciūt
sed inferiori virtute sal indicū. buracū: fugilū semen in squin
gibin infusum ⁊ sinapis ⁊ similia. De medicaminib⁹ cho
lerā ru. prouocantibus vomitu ac humores subtiles leuiter ⁊
sine molestia educentibus sunt aūt hec candarzedū in al'car
dadedū. sermaci semen ⁊ folia eius si decoquantur. melonis
semen ⁊ caro eius: ac radix ipsius aqua faseol': susani radix
⁊ cabezi si decoquantur oīa cū squingibin ⁊ aqua ordei: cum
decoctum fuerit in ea corathium. Sed ⁊ foca cū aqua aneti
⁊ cepa narcisci aut comedatur in cibo: ⁊ pisces recentes simi
liaqȝ medicamina: oīa hec educunt que in stomacho sunt at.
trahuntqȝ proximos illi subtiles hūores: ⁊ maturatū phleg
ma attractioni obediens: tenues quoqȝ humiditates in stōa
cho cōmorantes. Medicamina aūt laxatiua ⁊ vomitum ꝓ
uocantia cōposita tunc cōmemorabimus qū de medicamini
bus cōpositis disputabimus

Capitulum. 56. de regimine bibēdi laxatiuum aut vomi
tiuum.

o Portet autem eum qui medicamē quoduis
laxatiuum sūpturus ē vt scamoneaȝ
turbit ac similia cū magno bibere libramine ⁊ caute
la recipiat plurima: qui ergo sumpturus est hec ad sue custo
diam sanitatis: oȝ tēperatis accipiat tēporibus vt vere. Si
aūt cogitur alio ad eoꝝ potū tpe sit hoc hieme optuni⁹ enim
hoc tp̄s estate ⁊ minoris lesiōis. Et p̄mū qdē oīum pueris me
dicamē hoc dari nō expedit sȝ neqȝ senib⁹ nec i his q̄ grauis
sunt caloris terris aut frigoris: caueatqȝ dare his quorū sūt
exilia corpora valde: hoc eni oīo cōsumit eorū corpus ⁊ desic
cat ⁊ sepe ethicā adducit. Sed nec cui quādoqȝ dissinteria
accidit aut intestinorū excoriatio. Oporteteа āt hominū
medicamīa singulos accipe que euacuēt illis contrarios hu
mores. Si eni dominās corpori hoīs ē humor cholericus: su
matqȝ phlegmatis laxatiuū. corpus cum ab humiditate eua
cuatur supstesqȝ in corpore cholera cōfortatur morbosqȝ fa
cit acutos fortes sanariqȝ difficiles que persepe homini mor
tē mittunt: ideoqȝ ait hypocras. Si quibus oȝ euacuātur cor
pora humoribus cōfert ⁊ facile ferunt: alioquin cōtrariū fit:
Nō expedit ēt laxatiuū ei cuius corpus sanū ē propina
re ⁊ ipsi nullus dominatur humor: si fiat hoc fallatia ē. Tra
hit enim a mēbris optimos humores ⁊ desiccantur: sepe quo
qȝ fit ēt vt nō deterior laxetur humor sed meliores: fitqȝ cor
pus male cōplexiouis. Uolentē ergo sumere medicamē
oportet prius aptare corpus suū vtēdo. s. anteq̄ȝ accipiat la
xatiuū duobus aut tribus diebus balneo tēperati caloris ac
dulcis suauisqȝ aque superfusione tepide sup corpus: cibet̄
espidabago: cicerū aqua cū ordeo loto vt humores subtilien
tur facilesqȝ egressui fiant a corpore: prohibeatur acutorum
lesio medicaminū: caueatqȝ laborē. Qū autē laxatiuū ac
ceperit medicamē: estqȝ cuius in stō nō ꝑmanet vomitu duo
bus ante vtatur diebus post repletionē cū aqua ca. ⁊ oleo ac
sale sebeto alijsqȝ huiusmodi: vt aūt biberit vtrūqȝ stringat ⁊
liget fasciculis brachiū arctet seipsum odoret tā cū aceto su
matqȝ aliquid mēte ⁊ marcemusci triti cū modico tā corrosa
nici. Qum autē ceperit medicamē laxare: caueat sōnū. si
sumpserit medicamen laxatiuū. Sōnū eni medicaminis am
putat virtutē ⁊ actionē. Medicamis aūt pricipio iportun⁹
nō ē sōnus leuis. Si āt imoretur medicamis actio: gestet̄ mo
derata deambulatione addatqȝ aquā ca. aut simplicē aut cū
zaccarā ⁊ penidijs infundat crura aqua calidā fricet pedūȝ
plātas. hec. n. hūores trahūt iferi⁹. Nō oȝ āt duo sūmi la
xatiua vno die: maxieqȝ ea q̄ forti⁹ laxāt. Nō eni pōt qs secu
rari qn duarum moueātur actiones medicaminum: vnde ⁊
excessū faciet laxatio: aut quod illius est medicamis accidet
nocumētū. Sepe quoqȝ cōmouet medicamen superfluitates
plurimas quas natura portare nequit: vnde debilitata depe
rit virtus. Si aūt oīo i moratur medicamis actio: nec aq̄
proficit aliquid porrectio calide fueritqȝ turbatio: expressio
nesqȝ oppressio in ore stomaci: acceleres oȝ educere medica
men illud ꝑ vomitū cū aqua ca. ⁊ oleo digitorū ori imissione
⁊ pēnarū: studeatqȝ stōachū oīo purgare a medicamie post
quod accipiat iulab cū aqua. fri. Porro si medicamē opa
tur oȝ toll'are ⁊ nō eius opera amputare. Nec oīo aliquo re
ficiatur quis: q̄ȝdiu in visceribus saporē senserit medicamis
nec sitis vrget At vbi viscera residerūt ⁊ iocunda facta: si
tisqȝ iā incipit potū iulab festinet qū psilij semie cū aqua fri
gida ⁊ modica nine: si quidē aer calidus est iusculū sorbeat ⁊
sic expectet paululū: dehinc aqua superfundatur tepida ges
catqȝ hora plena. reficiatur autē cibo leui ⁊ pauco: vt pull'cū
zirabago ꝑatis. Si aūt sit super exuberans ⁊ vltra q̄ȝ oꝑ
teat solutio sit cibus zirabagū cū vuis passis ⁊ granis roma
niorūȝ aut sumac: aut zarasquia in al'zaraxia: fitqȝ potus si
quidem solutio fuerit tēperata iulab cū frigida. Si vero plu
rima sirop. propines pomorū aut citoniorum cū aqua frida
q̄ȝ si phlegmatis est medicamen laxatium sit post illud po
tus vinum rihanicuȝ multū mixtū aqua aut melleū. Si autē
⁊ hec laxatio multa est. fit potus stringens nuba. Opȝ aūt
laxatiuūȝ accipiētem tribus post diebus cautū esse ac ciborū
euitare copiā ⁊ desiccationē: omniqȝ mane accipiat iulab si
quidē in choleras medicamine vsus est. Si aūt phlegmatis
cā calēgebinum zaccare accipiat aut mellis. Quod si in
aliquo eo vsqȝ superabūdet solutio: vt defectus etiā timeatur
virtutis: hūc balneo introduc: aquā superfunde. ca. maxime
qȝ pedibus ⁊ manibus: quo ⁊ medicaminis ⁊ materie foras
extrahatur virtus: ⁊ ad extrema cui ⁊ pulueres dabis cū ro
hosefergeli ⁊ robo mirti: sirop. quoqȝ ribesi. alia quoqȝ q̄ ex
tingāt medicamina. dabis etiā lac calidū acerbū potandūȝ
cui intercidunt ferri frustra calefacta cū biscocto trito. Q; si
⁊ singultus illi acciderit psilij semen ⁊ oleuȝ ro. cū aqua frigi
da propinabis mēbra soliō ⁊ firmiter ligabis. Q; si adustio
⁊ morsura amigdalis oleum dulciū ac rob ⁊ semie cucurbite
oleum: aut psilij seminis glutinositatem propinabis eāqȝ que
est citoniorū. Si vero quicq̄ȝ eorū acciderit accidentiū qō ⁊
medicaminū est adducere grauiū oȝ acceleres regimie q̄ dis
posuimus curare. Siquis igitur aliquid ietue sumpserit
superabundet autem solutio: morbi qui ea accidunt de causa
graues sunt ex quibus etiam timenda est mors. butirum huic
⁊ lac propina. hec enim ietue mitigant actionem ⁊ cessare fa
ciunt. Si autem superadditur solutio dabis puluerem tami
cum aliquibus roborum naturaȝ carcerātiū. Qui autem
bibit mazairū accidētiaqȝ illi pessima facta sūt. lababa por
riges cū iulab amigd. oleum: lac ⁊ butyꝝ sepius: deinceps āt
acetū porriges cum frigida temperatū aqua. Turbit aūt
qui accipit si modū supergreditur sol'o. lac ⁊ robum accipiat
citonioruȝ sil'iaqȝ super cuius caput fundatur aqua frigida.
Porro cui carbium porrectū ē acciditqȝ turbatio ⁊ acum̄
butyrū dabis ⁊ lababa cū oleo ro. sȝ ⁊ aqua rosa. refrigera
tam granatorum aquā ⁊ pomorū. dare quoqȝ ordei aquam
non icōmodū est cū amigda. oleo. ⁊ arabicha gūma. ius sor
beat gallinarum cū butyro. Si aūt multa ē sol'o aquaȝ sauic
ordei cū gūma ⁊ tam propinabis: odoret sandalū ⁊ aquam
rob. cāphorāqȝ: oīa naqȝ hec vtilia sunt. Ad hunc modū in
oībus facies que plurimū fortiterqȝ laxāt medicaminibus.
At vero si bibēti accidit diarria medicamina pulueribus
tami vtere: irrorabisqȝ oleo ros. vtarisqȝ clisteribus quorum
est sanguinē stringere: quēadmodū al's dicturi sum⁹. Uo
mitus aūt cū medicamine vt carbac ⁊ rucha ⁊ helbenegum.
si vomitus quidē accipiētis supabūdet medicamia: dabis q̄
vomitū reprimunt: clisteriqȝ vtere cui hantali adeps ⁊ bura
cum imponātur. Si vero immoretur vomitus fiatqȝ abhinc
turbatio ac subuersio: aut qō exijt parū ē: dabis patiēti aq̄ȝ
ca. in qua decoctū fuerit anetum cū melle ⁊ sale: hec eīm vo
mitū adiuuāt. Si aūt ex ellebori porrectione aut aliorum
spasmus acciderit: patiēti propinabis lactis pinguedineȝ ac
butyrū ordei aquā: mēbraqȝ linias cuȝ oleo vio. ⁊ alba cera:
sedeatqȝ in aqua conche tepide ac dulcis: hecqȝ sepi⁹ faciat.

Capl'm. 57m. de regulis quō eligātur medicamīa ⁊ quō
seruāda sint medicamīa simplicia ⁊ ꝓhibēda a corruptione.

e ⁊ quoniam ōn̄dimꝰ oīꝫ virtutē medi-
caminū simplicium vtilita
tesqꝫ iam nunc equum est regulas quibus eligantur
proponere: sꝫ ⁊ qualiter seruāda sunt ⁊ quo modo cauendūꝫ
ne eorum debilitentur virtutes: ⁊ ne accidat illis corruptio.
Nonnulli nanqꝫ hominum curam negligunt medicaminū:
paruipenduntqꝫ custodiam iuxta qd̄ oportet: debilitatur qꝫ
eorum virtus ⁊ minuitur vtilitas. que oꝫ in his primū cura-
re medicaminū electio. s. vltra cōes hec ē. Eligantur medica-
mina quibus est odor proprius que ⁊ meliora ⁊ fortiora illis
sunt in odore siue iocūdus sit aut fetidus. Quibus aūt sapor
est proprius amaritudo. acerbitas vel dulcedo aliaqꝫ que in
illo fortiora sunt ceteris meliora indicabūtur. Sic ⁊ que co-
lorem habēt propriū vt viole. ro. ⁊ similia que in colore fortio
ra indicabis: meliora indices ⁊ laudabiliora. Porro de me-
dicaminibus que herbe sunt hētes semina vt quesumuꝫ. ab
sinthium. ȝufa. ⁊ his similia. Eligēda sunt ⁊ colligantur quꝫ
ad sue statuꝫ peruenerit collectiōis: quꝫ virge earū siccate fue
rint ⁊ flores ⁊ semen quoqꝫ nō est paucū aut leue sꝫ solidum
⁊ honustum. Que aūt sunt herbe sine seminibus virge earuꝫ
recētes sint. Sitqꝫ dum leguntur aer clarus ⁊ mundus: ⁊ sep
tētrionalis. Eligantur quoqꝫ herbe que mōtane sunt in frigi
dis locis: fortiores nāqꝫ sunt actiōis his que in calidis ⁊ hūi
dis nascūtur locis ⁊ facilibus. Semina vero eligenda sunt
plena honusta. Succos oportet exprimi de plantis foliorꝫ
recentium que peruenerūt ad sui cōplementū virgeqꝫ carum
plāte sunt. Porro fructus qui cōpleti sūt ⁊ maturi. Radices
vero ⁊ virge ac cortices sumende sunt qū iā marcescere plan
te frondes incipiūt: siccēturqꝫ in vmbra in locis minime hu-
midis: postqꝫ eorū pl'uis diligenter ablutus fuerit: his itaqꝫ
regulis eligenda sunt medicamina simplicia. Prohibere
vero a corruptione si volueris ⁊ custodire: oportet sumas her
bas semina succos ⁊ virgas omnes qū iam desiccata fuerint
⁊ nihil superest roris siccaueris qꝫ ea ad solē. Reponas her-
bas ⁊ flores: virgas ac succos in archis quarū ligna sunt d̄
albula ⁊ similia: hec enim arbor eorū custodie melior est. Se
mina vero optunissime suis seruatur in plantis sicqꝫ suspen
dantur. Sic eni permanebūt tēpore longo. qꝫ si non contin-
gunt in carta reponas: seruesqꝫ similiter. Et sciendū quoniā
si vt oportet seruans suam tenebūt tribus ānis virtutē. Me
dicamina aūt iocundi odoris vasis oportet poni argenteis
aut vitreis: deinde capita eorū diligenter obturanda. Humi
da porro medicamīa q̄ ocul' optuna sūt: que quidem ꝯgruūt
prurigini sibile ⁊ tenebris ponantur in vasis ereis. At vero
medulle ⁊ adipes ac assūgie in plūbeis. Hec sunt que or-
dinare volebamus de electione medicaminū ac custodia eo-
rum. Non eni oportet medicū aut quēuis aliū medicaminū
negligere electionē ⁊ custodiam eorū qū horū sit maxima in
curatione ⁊ medela necessitas. discant ergo hec ⁊ intelligāt.

Incipit sermo tertius secunde partis libri cōpleti artis
medicine qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas disci-
puli habimeer de medela febriū ⁊ apostematū. 34. cōtinens
capitula: ⁊ est translatio stephanonis philosophie discipuli
de arabico in latinum.

Capitulū primū de medela febris que fit ex calore solis.

o Omnia que opor
tuit ostendimus ⁊ eplanauimus
de simpliciū virtute medicaminū
ac vtilitate singulorū in vnaqua
qꝫ infirmitatū quidqꝫ in corpori
bus operētur atqꝫ hec recta qua
itur semita a medicaminibꝰ ad
ea que conferunt in morbis iam
nūc hoc in sermone incipiemus:
viā qua ad curandos accedimus morbos ⁊ passiones eaqꝫ
que prosunt illis medicaminū regimina ⁊ ciborum. Disputa
uimus autem de his secūdū dispositionē ⁊ ordinē qua eorū
signa sensui sunt manifesta ⁊ cās retulimus principio nāqꝫ
de signis morborū cōiū: que ⁊ in manifesto erāt corporis ⁊ in
timo febriū. s. ⁊ apostematū disputauimꝰ incipiētesqꝫ a febri-
bus: de febre proposuimus dici. deinceps alias que seqūtur
febres. Dicimus ergo quoniā diuersitatū febriū dici cōis
medela fit rebus cāis aduersantibus a qui[illegible]s facte sūt. Nō
quꝫ ita sit dici febris que fit ex calore solis ⁊ [illegible]enis medela
ē in frigidis sessione locis que cōbusserit aquilo ad odoratuꝫ
qꝫ sandali aqua ro. cāphore. nenufaris. rosarū. Et quoniam
maior que hanc patiētē vrget febrē lesio ī capite est. aqua ro.
super caput eius fundendū est oleū ro. acetū quoqꝫ cūꝫ niue
refrigeratū sitqꝫ acetū. aque ro. quarta pars: oleū aūt tanqꝫ
eius medietas: hec funde super patiētis caput pedetētim plu
ribus ⁊ nō semel vicibus sitqꝫ dū hec facias manus tua a ca
pite illius sublata: dehinc āt in hac proijcies aqua ro. acetū
qꝫ ⁊ oleū sandalū. al. infundesqꝫ pāniculū lineū queꝫ ⁊ super
caput ipsius extēdes frigidū. infundes aūt pāniculū hunc se
pius ⁊ appones nec cessabis donec ab eo febris cessauerit
aut inclinetur. Dum autē inclinata fuerit medio illum indu
cas balnei aquāqꝫ super eius caput ⁊ oīa mēbra funde suaui
ter ⁊ tēperata infusione interpolata quo corpus eorū hume-
ctetur ⁊ dissoluatur: at vero si decoxeris in ipsa aqua viol' sic
cas ninifar ⁊ camomillā perfectius erit ⁊ vtilius corpis hu-
mectationi qum ex solis calore ac venenis siccitateꝫ sit lucra
tū corpus. ideo ergo oꝫ superfundi capiti parū olei viol'. aut
ninifar. sed ⁊ seminis cucurbitarū oleū post balneū quo hu
mectatione corpus humectetur: egressus vero balneo qescat
hora accipiatqꝫ refrigeratiua: aquā cū ȝaccara si quidē ha-
buerit sin mūdū infusūqꝫ refrigerata cū niue aqua: panē tri
tici dabis illi siue infusū lotū aqua calida refrigeratūqꝫ niue
cū ȝaccara mūdissima: aut acetū cū medulla cōditū cucume
ris ⁊ arsunegi: aut portulaca aut cucurbitarū meȝaurum ⁊
massi sine oībus cōdimētis calidis. Si aūt perfecte alicui se
fructuū crediderit dabis ante prādiū elelegi granata. pruna.
frigoris niue affectas. Sōnū inducas post prandiū quiētēqꝫ
abibit eni oīo hoc febris regimine.

Capitulū secundū de medela febris diurne que fit ex dē-
satione ⁊ frigore.

a At vero quādo diurna est ex frigore ⁊ niue
⁊ dēsatione feb patientē in loco oꝫ
eē secreto ⁊ parū humēti lenibusqꝫ operiri vestibus
⁊ amictu fricetur eius corpus fricatione tenui donec incline-
tur febris: qua inclinata introduc in balneo moramqꝫ in eo
faciat: corpus eius tēperatius fricetur quo dilatētur pori dis
soluaturqꝫ qui artatus ē in eius corpore calor a frigore vtaꝫ
post sudorē cū fricatione cheiri oleo modico aut arieti aut su
sani: aut acuani. Egressus opiatur calefactorijs optimis ꝑ
horā reficiāturqꝫ iā tunc subtilibus vt pullis frāquillinis si-
milibusqꝫ cū espidabago cōditis aut ȝirabago vel ēt coctis
aut patellatis odoret marcemusū ⁊ nemaniū sibū: porrigaꝫ
illi ribani parū vini: si quidē parua ē densatio vt aperiātur

eius calore pori dissoluãturqꝫ inclusa. Si ãt magna ē nullo
mõ vinū apponēdū ē. vinū eni ad aperiēdū poros fortiꝰ den
satos nõ sufficit. liquefacit aūt hūores ⁊ dissolutos ad poros
mittit nec põt emittere fitqꝫ opilatio. Si ergo patientē hoc re
gimine rexeris: erūtqꝫ aliq̃ue febris reliquie appões solutio-
nē in al'in secūdo inducere balneo mane: disponasqꝫ omni
ordine disposito regimine. At vero si quando fuerit pororum
dēsatio de aluminosis vel alijs arctantibus aquis: hoc codē
regenđ regimie nisi ꝙ fricatiōe ãpliori oꝫ vti cū olo plurimo
violato aut ninifar oleoqꝫ seminꝫ cucurbite ⁊ cacrlege i bal
neo plimaqꝫ aquarū suauiū ac superfusione tepidarū. Si au
tē hec differatur febris tēpore: sitqꝫ pricipiū eius tãꝙ conti-
nue febris: timeturqꝫ ne in putridã conuertatur febrē: huius
oꝫ accelerare medelã vt ait. G. ostēdit enim huiꝰ sepius in cõ
tinuã fieri mutationē: accelerandū ergo phlebotomū si virtꝰ
etas: presensqꝫ nõ prohibuerit tēpus: auferatur sanguis quã
tum opus est ꝙtitas: ⁊ si quidē fortis erit virtus eo vsqꝫ edu-
ces donec defectus eius appareat: huius nãqꝫ dominus feb
magis eget phlebotomia ꝙ ceterarū febriū: eo ꝙ cõcluse su-
perfluitates dissolui prohibeantur: hec vero qū feceris patiē
tem cū aqua reficies ordei in qua feniculi semē: corticesqꝫ eiꝰ
radices decocte sint: tribus aūt dehinc aut. iiij. horis squingi
bin porriges aut absinthij sirop. ⁊ limie queciiqꝫ hoc presens
tēpore sint. hec etenim ad aperiendã oppilationē incidendosqꝫ
humores viscosos vtile est regimen qui in corporis inclusi
sunt interioribus eosqꝫ purgandos. Nõ oportet aūt patienti
oppilationē aperientia aut euacuantia dari: nõ eniꝫ securus
fieri potes dū pori aperiūtur educunturqꝫ meatibus hūores
educantur ꝙ qdã humoꝝ qui sunt in venis infigãturqꝫ mea
tibus ⁊ inhereant aut sua copia aut crossitie aut viscositate
maximeqꝫ si per arctos sit transitus meatus: fitqꝫ fortior op
pilatio ac difficilior. proculqꝫ dubio putredinū patiuntur fe-
bris. Agnosces aūt oppilatiōis ꝙtitatē ex febris virtute ⁊ ꝙti
tate. Qū ergo patientem vt iperatuꝫ est euacuaueris phlebo
tomo: ⁊ que dicta sunt porrexeris die primo: secūdaqꝫ squin-
gibin propina aut limue vel absinthij sirop. cibabis illū post
hec duabus aut tribus horis ordei aqua cū ipsius faria. aut
reficias illū cū mezairo cū feniculo parato siue aqua ordei: đ
lectabitur aūt sorbicūcula de maraigne in al'muraze parata
Scđo aūt tertio die qū itellexeris febreꝫ mãifestissime minui:
nec portēdent aliqua putredinū signa pulsus: sed nec vrina
oppilationis geret significationē: priuationisqꝫ maturatiōis
tūc oportet patienti ingressū imperes balnei: fricetqꝫ corpus
hisqꝫ elimant purgant ⁊ apiunt vt ordei farina: ⁊ fabarū as-
sunanē espabanič ⁊ neieranič. Si aūt perpēderis. fe. aliqua
augmentari hora vti balneis ante illuꝫ impera: minusqꝫ qđ
intererit. iiij. sint hore. Egredienti squingibi ꝓpina a balneo
aut limue l'absītbij sir. cibabisqꝫ his q̃ hesterna refeceras die
nec aliqđ ꝯcesseris vini: ꝯfortat eiꝫ feb. vt dies fiet q̃rta cētū
qꝫ erit expulsa ⁊ vrina ꝙ aliq̃ supsint caloris signa his eisdē
regas regimibus. febris eni oio cadet ⁊ deficiet. die vero. 5°.
squingibin porrige ⁊ iulab pullisqꝫ reficias ⁊ frãquillinis si
milibusqꝫ incõsueta reducens illū cibaria pededētim.

Capitulū. iij. de diurne fe. medela que fit ex cibis potibus
vel acutis medicaminibus.

[S]Equitur de diuersitatū diurne feb medela
que fit ex calore corpi ab interiori
bus superuenietibus. Diximus autē in octauo prie
partis sermōe libri huius nostri qum de cãis febriū signisqꝫ
disputaremus ac ostendimꝰ qm̃ que ex huiꝰ fuerit febris: aut
ex qualitate eorū habēt fieri queadmodū que ex ciborum fit
⁊ potuū acumine febris: quedã aūt ex quãtitate sicut que ex
copia fit prandij: que. s. ē febris ex ciborū et stõ putredine ⁊
diarria. Et febris quidē que fit ex ciborū porrectiōe acutoꝝ
medela ē patiētis accubatione in locis frigidis. Siquidem
tēpus hec estas ē quibusqꝫ fit aquilonis vētus: fiatqꝫ cū fla-
bello vētus labalū semis psilij dabis illi ⁊ succū quoqꝫ semi
nis portulace quꝫ cõtritū diligenterqꝫ in aqua fricatū fuerit
ac colatū cū iulab ⁊ aqua granatoꝝ ac aqua cū niue refrige
rata propina quoqꝫ aquã ordei cū zaccara ⁊ amigdal' oleo
dulcium. cibus sit mezairum cum cucurbitis paratū ⁊ spina-
chia atriplicibusqꝫ cū oleo amigdal'. dulciū ⁊ oleo sisami re-
centi ⁊ si volueris ordei aut tritici suicū infusū aqua fri. ⁊ zac
cara ⁊ dimissis nocte in lababo semis psilij ⁊ granorū gra-
natorū citoniorū ⁊ zaccara alba aut iulab ⁊ oleū cucurbite se
minis: aut amigdalarū dulciū. Si aūt sit hiēs lactucas in al'
bulbulēgeras comedãt cõditas cū intiba ac hasbera sitqꝫ eiꝰ
cubatio in tēperati aeris loco. At vero si estas portulacas da
bis. cucumeris citruli medullas: granata sugat arsunega. pru
na comedat: psica matura ⁊ lenia epithimet stõachū ⁊ epar
cum sandalo ⁊ aqua ro. ⁊ ceroto refrigeratiuo quod aqua
ro. ⁊ aqua coriandri fit ac lactucarū ⁊ semperuiue ⁊ aq̃ por
tulace ⁊ viol'. ⁊ rob. ⁊ alba cera si inx̃ qđ opꝰ ē huiꝰ dñs feb nõ
vinū tãgat balneūqꝫ nõ intret. Quãdo aūt hec febris ex vini
potu fortis facta est pacienti granatorū aquã propina muzo
rum aut heserem sir. aquãqꝫ niuis: extrema ipsius frizentur
quiescat ⁊ dormiat. Qū aūt inclinata fuerit. f. balneū visitet:
super caput eius aqua roretur multa tep̄. odoretqꝫ ⁊ trahat
naribus viol' olcum egressusqꝫ balneo tēporis quiescat hora
Jam tunc frigidis reficiatur ⁊ mezauris. pull' quoqꝫ cū hese
rem aqua ⁊ granatorū plurimūqꝫ dormiat. Cessabit eni. f.
ab eo velocius. Eius aūt que fit febris ex ciboꝝ in stomacho
putrefactione medelam iã diximus: quoniã quedaꝫ est cum
emollitione nature: aut cū eius incarceratione: que ⁊ diffici
lior est ⁊ fortior. Et medella quidē eius si cū emollitione ē na
ture tal' est. Speculare si quod egreditur est id quod corrup
tum est in stomacho opus est qū quieuerit febris balneo pa-
tientem introducere: post quod reficiatur pauco pane infuso
granatorū aqua: aut heserem aut iure pullorū cū his eisdem
preparato poma suggat ⁊ pruna ante prãdium: aut ordeum
dabis siue cū biscoto aqua infuso granatorum aut pomorū
muzorū: quando aūt solđ superabūdat in tantū vt accidat đ
fectus: hūc defectū curatione medicari oꝫ qui fit ex euacua-
tione rorabisqꝫ refrigeratã rosarū aquam super eius faciem
corpus fricabis: aliaqꝫ nõ pretermittes que in subsequentibꝰ
dicemus in defectus cura. ꝙ si ⁊ singultat refice illuꝫ his que
dicemus: nõ tamen balneū introduces. Si autē adhuc pstat
solutio dabis illi puluerem granorū granatoꝝ: stomachūqꝫ
illius inunge oleo pomorū aut zurigendorū. bulliasqꝫ oleū
ro. cū citoniorū aqua põticorum aut aqua muzorū pomorū
donec deficientibus aquis supersit oleum: emplastrices etiaꝫ
stomachū emplastris que de sandalo ⁊ rosa ⁊ aqua quia ac
secceo aut raraeto i al' oragmecho succoqꝫ leletelteis: ⁊ aqua
mirti ⁊ foliorū vitis aqua: ac aqua virge pastoris ⁊ similibꝰ
vt aūt defecerit solđ stomachū linies absinthij oleo: ⁊ si qui-
dem acciderit stomachū infirmitas aut debilitas stomachū
cataplasma mãtilibns calefactis siccis aut oleo: zezēbabaci
calefacto humētibus: vel oleo cherelesi in al' ihelesi aut susa-
ni. aut mustefarase alijsqꝫ amenis oleis calefactisqꝫ. Seda-
ta infirmitate amputata solutione. oportet patientē reficere
pull' starnis assatis ⁊ frixis cū aqua heserē ⁊ granatoruꝫ aq̃
sed ⁊ piscibꝰ lapidosis assatis aut frixis. Si aūt defecerit ap
petitus diacitonitem dabis: pomorū electꝫ ⁊ muscū condituꝫ
electuariumqꝫ nucū iuxta quod opus est: facto mane balneo
induces oleisqꝫ linies amenis: nec vero sit illi in balneo mora
hoc ergo modo huius febris dominus regēdus est si quidem
emollita fuerit natura. Cõstipata vero natura oportꝫ ea que
sub hypocūdris sunt tractari: intueriqꝫ vtrū a stomacho nec
ne cibus descēderit ad intestina subtilia: ⁊ ad intestinū quod
colon appellatū est interrogaqꝫ patientē in quo grauitatem
aut morsurã sētiat loco vētris: quē etiã eructet saporē. Hec qū
feceris ⁊ itll'exeris ꝙ cibꝰ corruptꝰ i supioribꝰ ē itestioꝝ oꝫ pa
tiēti merescenū des marchemusū i q̃ ē huraci duplū quod in
libro scriptum est: roraqꝫ super corpus eiꝰ aquã ca. iterpolla
te. Si autē corruptus iã descēdit ad inferiora itestina: cibus
aquã rorari opꝫ ca. sup vētris inferiora. Dum aūt mouebi-
tur ad inferiora manifestissime cibus subimitti oꝫ asiasuꝫ cli
sterizariqꝫ cū clisteri mollienti. ⁊ siquidē morsurã sentit infir-
mus oꝫ clistere fieri de iuiubis ⁊ sebesten ordeo tonso ⁊ viol'.
ac oleo violarū ⁊ anatis adipe ⁊ anseris ac galline. Q: si in-
flationē senserit ac vētositatē. clisterizari expedit illū clisteri
quod fit ex eis que ventositatē extirpãt. vt ē semē apij. aut fe-
niculi similibusqꝫ. Euacuato cū clistere patienti: mezauro pa
scas illū ex blita facto cū espidabago. aut spinachijs siquidē
morsurã inuenit. Si aūt ventositatem ciceris aqua pascatur
cum oleo viol'. aut oliuarū. aut cinamo. sequēti itroduc infir-
mum balneo. sedeatqꝫ i aque concham. Si aūt grauitatē in
intestinis patiēs sentiat rotulã da cassie fis. ⁊ calūgehinū fri-
catum cū aqua calida emollita eius nã iure refice illum pul-
lorum ⁊ zirebagico. somnū inducas: vt aūt dormierit diutiꝰ
febrisqꝫ ⁊ infirmitas sedata fuerit in cibū conuertes pedeten
tim consuetum.

Capꝰ. 4ꝰ. de medela febris diei que fit ex labore.

[q]Ui autem febrē ex labore patitur molesti
am quiete vtatur oꝫ i loco quē
tēporis dat qualitas aut somno plimo. donec a de-
fatigatione redierit: ceperitqꝫ febris iclinari. hoc vbi fiet bal
neum ingrediatur in media domo suaui stet: infundatur aq̃

tepida:ꝛ siquidē concha deerit cōtinua supfundatur aq̄ quo
humectetur ab ea que acciderat ex labore siccitate illius cor
pus egressusq̄ inungatur corpus oleo viol'.ꝛ ninifare cū pl'i
ma fricatiōe sȝ tēperata.maximeq̄ cōcatenationū loca pluri
mum superfundantur oleo vt emollescant mēbra. ꝛ cedat sic
citas que acciderat extensionesq̄ ex labore. Qd̄ si manibus
corpus fricaueris sepius vtilius erit.tūc iterū in concham re
deat superfundatur illi aqua tepida:ꝛ siquidem labor fuerit
plurimus ꝛ fortis bis hoc faciat aut ter aut certe quater. Si
vero paruus semel sufficiet aut bis:dehic egressus balneo p
horā quiescat plenā:carnibusq̄ cibetur pullorū edorūve ex
tremis. Sitq̄ eorū paratio laudabilis.lactucas comedat ꝛ
intiba:ꝛ portul'.fercula sepius multiplicet:vinū vero bibat
quod cōuenientes ꝛ cōcurrentes dabūt cause que sunt.s.cor
poris complexio.etas.instantia tēporis regio ꝛ consuetudo.
Si ergo erit eius cōplexio frigida ꝛ pl'a aliorū ac patientis
plurimi cōsuetudo vini:oȝ vtatur vino tēperata qualitate:sȝ
quantitas quidē maior sit q̄ tēperata. Si autē h calida fue
rit aut plurima aliorum:nec multū ei in consuetudinem ē vi
num.aut equidem paucū:sit eius potus paucus ꝛ vinū albū
subtile multum tēperatum:pl'imum dormiat.plurimū quies
cat:febris eīm facile cessabit. Si autē supersint post hec aliq̄
eius reliquie:apponat̄ hoc idē quod dictū ē regimē balnei ꝛ
sessionis in aque concha ꝛ vnctiōe oleoꝝ. aliorumq̄.

Capm.v.de medella febris que fit ex ira.

c Ui accidet hec febris que ab ira ē: man
suescere opȝ ꝛ sedare ipm̄q̄
quiescere ac seipm̄ iocūdare ꝛ mitē facere. Cumq̄
febris declinare ceperit ingrediatur aque plenā suauis ac te
pide concham:in qua etiā perseueret tēperata mora:egredia
turq̄ ꝛ siquidē estatis ē tempus fundatur sup corpꝰ eius aq̄
fri.māsuescatq̄ seipm̄ ꝛ quiescat:proxima sint illi sandalum
aqua ros.cāphora.rigeturq̄ corpus eius bibat de iulab mo
dicū ꝛ aquā granatorum muzorū cum niue. Cibetur frigid.
escis ꝛ humidis:vt acetū.oleū oliue frigidisq̄ paratis cū aq̄
heserem ꝛ granatorū ꝛ piscibus lapidosis parū cū sale con
ditis. Nō aūt accipiat vinum:auget eīm iracundiā. Jā tūc
plurimum vtatur somno ꝛ requie:hoc etenim hanc omnino
anullat febrem ꝛ extirpat.

Capm.6m.de medella febris que fit ex tristitia.

c Ui uero febris hec ex tristitia cōtigit ꝛ cu
ra tristitie eius mitigationē mol
liri expediet:eiusq̄ exhylarationē: letificantesq̄ au
diat cātilenarū diuersitates:vt cythare ꝛ lyre.sȝ ꝛ tonos dul
ces ꝛ mitigātes:corpusq̄ eius tenuiter frica. Ingrediat̄ bal
neum:sit in domo p̄a.immergatur cōche aque tēperati calo
ris vt eo educatur calor corpis ad exteriora modo cōpetenti
cibis reficiatur tēperatis:vtt carnibus edorū agnorū ac gal
linarum:pullorūq̄ piscibꝰ quoq̄ lapidosis ꝛ cucurbitis ac
citrolis:oībus his vt humectetur corpꝰ. Nec vero semel mul
tam ciboꝝ accipiat copiā:vinū propinetur ei tēperatū cū aq̄
fri.ſm cōsuetudinē ꝛ etatem:tēpus instans anni: ꝛ siquidem
tempus anni estas ē in frigidis sit locis. Si vero hiems locis
secretis tēperatisq̄:nec plurimū faciat somnū:hec diebus fa
ciat continuatis vsq̄ dum calor omnis deficiat corporis.

Caplm.7m.de medela febris que fit ex vigilijs.

c Ui autem hec fit febris vigiliarū cā patiē
tium soporatiōe mollienda est.
concipiant ergo anhelitu nariū oleū viol' aut oleum
cucurbite seminis cōditum cū viol'.cataplasmētur eorum ca
pita aqua decoctiōis viol' ꝛ ninifar.papaueris corticisq̄ eiꝰ
tritarum:ordei quoq̄ tunsi donec plurimū cōsumpserit som
nū cerebraq̄ eorū humectentur. Qū ergo ab eis cessauerit
febris.mediā introducatur balnei domū.sup eoꝝ capita fū
datur aqua tepida suauisq̄:ꝛ omne corpus cū oleo fricetur
diligēter:ingrediatur conchā aque tepide ꝛ dulcis:fundatur
q̄ super eorū corpora interpollate:induantur vestibus ꝛ ge
scant hora:cibo reficiātur laudabili ꝛ subtili:vt sūt pulli tur
di nec vero plurimū accipiant. Et siquidē est qui cōsueuerit
potum vini.propines illi parū plurimum mixtū vt acceleret̄
eorū ciborū digestio:quā sit vigiliarū extenuare digestionem
vt eorū humectentur corpora:vinum ꝛ eīm plurimū mixtum
humectat corpora.si ergo expedit humectationē molliri cor
porum. Illis quibus hec febris ex accūtibus aīe cōtingit pro
hibeant̄ a coitu:desiccat eīm corporā.

Cam.8m.de medela febris q̄ fit ex apostemate.

c Ui hec autem febris diurna accide
rit ex apostemate glā
doso alijsve apostematibus calidis oȝ sanguine mi

nuatur vena mēbro cōpetēti in quo est apostemā ꝛ cataplas
metur epithimate oportuno.vt epithimata simplicia ꝛ strin
gentia sint ac extinguētia que ꝛ ꝓhibeant ꝛ repellāt māꝝ flu
xum. bibat extinguentia ꝛ refrigerantia.vt ptisanā.grana
toꝝ aquā.iulab psilij semē ꝛ portulace.meȝauris cibet̄ ex cu
curbita masso.spiachijs attriplicibꝰq̄ fcis cū aq̄ granatorū
ꝛ heserē sil'ibusq̄. Quiete i locis vtat̄ frigidis.docc oio sedat̄
dissoluaturq̄ ꝛ maturetur euacueturq̄ qd̄ in eo ē. Caueat̄
aūt balnei introitus vini potus donec cōsumatur morbꝰ hec
ergo sunt que oportuit de diuersitatū vnius diei febriū mede
la cōmemorare. Jam nūc aūt de medela febriū ex putredine
incipiemus preponemusq̄ eam que communis est omnibus
putredinibus.

Cam.ix.de cōmuni medela febriū ex putredine.

d Jcimus oportere in medela febrium ex pu
tredine minime cōmuniū tribꝰ vti
primū febris caloris extinctio ac aduersari ei. Secū
dū autē euacuare humorē putridū. Tertiū vero regimen ci
borum ac potus electio. Et extincto quidē caloris febris
faciēda ē cū refrigerantibus ꝛ humectātibus cibis.s.ꝛ medi
caminibus. Et quoniam morborū medela cōmunium fit fe
bri ipsi aduersantibus febrisq̄ est cōplexio calida ꝛ sic.mede
la eius ꝛ cura in rebus ē refrigerantibus ꝛ humectātibꝰ:nisi
q̄ minime vtēdum est his que refrigerant ꝛ humectant sim
pliciter sed secundū q̄ morbi expetit cōplexionis q̄titas:ꝛ ſ
cōplexionē corporis naturalem:patiētisq̄ etatē ac anni pre
sens tēpus.sed secūdū cōplexionē regionis:ꝛ secundum q̄ti
tatem morbi cōplexiōis:qm̄ qū erit febris calore fortis ꝛ acu
mine:oȝ nos multa facere ea que refrigerant ꝛ extiguāt:vta
risq̄ refrigerantibus secūdū egressionē corporis a tēperan
tia in calore:hoc aūt cōmune quidē est quod oȝ equilibrari i
omni morbo venienti ex mala cōplexiōe. Nec te tamē lateat
medici notitia virissime tractari nō posse subito intuitu sed
artificio ex arte. Si etenim posset medicus morbi qualitatē
q̄titatem diligenter percipere:medicaretur aliquibus que
sufficerent repugnationi eius fieretq̄ sanitas. Sed cogno
scimus ex subitione.quia aproximando vsus longitudinem
exercitij i morborū medelis. Oportet quoq̄ ipsam secūdum
cōplexionē corporis naturalem esse medelā.vt si quidē com
plexio corporis naturalis frigida:egemus in febribus rebus
que fortiter refrigerant eo q̄ corpus hoc frigidū a cōplexio
ne naturali plurimū elongatū est.q̄ si corporis est.ca.cōple
xio.necesse ē huiusmodi medicaminibus vti refrigerantibus
minus:nō eni corpus a naturali plurimū elongatū est com
plexione. Sic ergo se res habet in omni morborū medela q̄
ex diuersitatibꝰ fuerit male cōplexiōis.medela nāq̄ infirmi
tatū cōmunis est corporis egrotantis in naturalē reductio
cōplexionē. Utimur ꝛ refrigerantibus secūdū infirmitatē
anni tēporis presens regionēq̄ quā i habitat:qm̄ si hec oīa
ca.aut pl'a.necessū est maiorē esse refrigerationē caloris fe
bris extinctionem. Si vero frigida sunt oīa cōmodū est mi
nus extinguentibus vti ꝛ refrigerantibus. Adhūc modum
oȝ diuersitatū oīum ex mala cōplexione morborū esse mede
lam.i.f.ꝛ humidorū ac siccorū atq̄ hanc quam proposuimꝰ
regulam ministra.

Capitulum.x.de euacuatione humoris putridi.

h Umoris euacuatio putridi his molienda ē
medicaminibus quorū sit illum
euacuare humorē qui febrē parit:vt siquidem febris
fuerit tertiana fiat euacuatio medicaminibus quorū ē chole
ricū exinanire humorē. Si vero quartana his que humorē
attenuant nigrū. Qz si quotidiana phlegma euacuantibus
Si vero sanguinea febris est phlebotomo. At vero si compo
sita ē febris vtēdū est certe medicamibus laxatiuis que do
minātē in cōpositione humorē euacuēt queādmodū eplana
bimus. Oȝ aūt de oībus dari medicaminibus tm̄ q̄ quanti
tatē ex corpore morbū generātē euacuēt. Dictū est autem
hoc quidē eē qd̄ medici nō possint notitia certissima teneri.
Cognoscet hec autē quātū consideratio mōstrat ꝛ artificiū
quātū proprius accepere poterit.hic aūt cognoscet qui pluri
mū in arte exercitatus ē medicine ꝛ expulsione morborū fre
quētationeq̄ infirmitatū lōgo tēpore. Nec vero laxatiuū
in morbi oȝ dari principio quā humor maturus nō est nisi
sit humor quidē excitatus. Si enim medicamie vtaris laxati
uo ꝛ humor crudus ē euacuabis quod in eo sabtile ē ꝛ tenue
superitq̄ crossū eritq̄ simpliciter nihil habēs secū qd̄ illum
subtiliet ac maturet:vnde ꝛ difficilior fit eius maturatio ꝛ la
bor ad excoquēdū illū nature:fitq̄ morbus ꝓlixior. Qū
aūt videris infirmitatē tumultuātē ꝛ de loco ad locū trāseū

tẽ: leditq; infirmũ ⁊ cõcutit. Tũc iã in principio euacuãdum
tibi humor nec sustinẽdũ donec maturetur vt quiescat egro
tãs. Et sciendũ qm̃ nõ oꝫ quãtitatẽ eorũ intueri que eua-
cuãtur sed maxime necesse ẽ qualitatẽ speculari: ⁊ siquidem
euacuatur humor morbũ generans oꝫ eius tantã exinanire
quãtitatẽ quãta opus ẽ siquidẽ patiẽtis ꝑferat virtus: qꝺ si
id quod euacuatur humori morbũ generanti contrarium ẽ
amputetur solutio: prohibeaturq; euacuari: nisi sic fiat mor-
bus augmentatur: nec egroti perferret virtus. Quod enim
educetur humor est quo maxime corpus eget: oꝫ ergo intuea
ris in eorũ que euacuãda sunt exinanitione quin ⁊ infirmi
virtutẽ ac etatẽ anni tẽpus quã inhabitet regionẽ ⁊ consue-
tudinẽ euacuationis ⁊ ĩclinationẽ humoris: ⁊ virtus equidẽ
egroti cõsiderãda ẽ: qm̃ si fortis fuerit ⁊ sufficiẽs euacuãduꝫ
est iuxta quod exigit necessitas semel. At vero si debilis mi-
me euacuetur: sed vtendũ est refrigeratiuis ⁊ restringentibꝰ
donec virtus redeat ⁊ tunc adhibenda est euacuatio eorum
que oꝫ. Q; si virtus debilis est medicina nõ forti sꝫ paulatiꝫ
que oportet euacuabimus pluribusq; vicibus ne forte ĩmu-
tata virtus deficiat. Intuenda quoq; infirmitas tẽpus pre-
sens ac regio in euacuatione: qm̃ si etas iuuenis est ⁊ tẽpus
anni ver: aut autũnus ⁊ aer tẽperatus ⁊ regio similiter: semlˢ
euacuari purganda oꝫ. Si aũt etas sit pueritia vel senectus
⁊ tempus quidẽ est aut estas aut hiems. torpor. aer calidus
graui calore aut frigidꝰ. regioq; frigida vt septẽtrionis: aut
calida vt est australis nõ euacuetur infirmus: ꝙ si vrget ne
cessitas exinaniatur parũ pluribus vicibus. hec quoq; in lo
co oꝫ intueri tẽpus quo euacuare necesse est. Et si qdẽ estas
est superius vomitu egrotũ euacues. Si autem hiems laxa-
tiuo medicamine sicq; qũ propinas medicamen in estate dũ
aer est frigidus tẽpore quo naturalis calor per omne disper-
sus est corpus. Quantitas quoq; euacuationis intuen-
da est ex consuetudine patientis: qm̃ si infirmus est qui laxa
tiuo consueuerit egetq; euacuatione euacuetur ꝙ̃tum opus ẽ
omni post posito timore: at vero si nõ consueuerit cũ timore
euacuetur: ꝙ si vomitũ prouocãti cõsuetus est purgari medi
camine ⁊ nõ laxatiuo. aut laxatiuo ⁊ nõ vomitu: eo quo cõ-
sueuit euacuari oꝫ modo. Conferẽtius enĩ ẽ ⁊ illi vtiliꝰ. Sic
quoq; in euacuatione que phlebotomo fit intelligẽdũ ẽ: hec
ẽ si phlebotomo purgari cõsueuit: est quoq; q̃ egeat sanguinẽ
minui: sãguieꝫ iuxta qꝺ opꝰ ẽ subtrahas. Si vero minie ꝯsueue
rit pedentim educas minusq; ꝙ̃ est opus. Intuenda est
quoq; materie inclinatio in euacuatione celebranda: qm̃ qui
dem si materia longa ⁊ in parte epatis est inclinata ⁊ est in
gibboso latere euacuabimꝰ medicaminibus vrinã prouocan
tibus. Si inclinatur in profũdo latus materia: exinanimus
medicaminibus laxatiuis. Quod in stomaci partes atq; ad
supiora eius vomitu euacuetur. si vero ad inferiora laxatiuo
At vero si ad intestina clisteri purgãdus est humor. His col
lationibus euacuatio na libranda est in omnibus morbis ⁊
passionibus qũ euacuandũ quid erit.

Caᵐ. xi. de regimine. fe. per victũ.

p**Er victũ** regimen oꝫ ƀm morbi esse naturã
ac tẽpora eius. sed ⁊ secũdũ infir-
mi virtutẽ ac cõsuetudinẽ. sed ⁊ secũdũ corporis fi-
guram appetitusq; inclinationẽ sed ⁊ secũdũ ꝙ accenditur:
ac iuxta ꝙ accidũt egroto signa accidentia a porreetiõe ꝓhi
bẽtia ciborũ. Et nã qdẽ morbi. qm̃ qũ febriũ ceterorũq; mor
borũ: quedam quidem sint acute: quedam autem diuturnio-
res ⁊ longe. Oportet infirmi regimen secundum morbi dis-
poni in cibis acumẽ ac eius dilatationẽ. Et quoniã acutorũ
morborũ diuersitates multe sunt ⁊ quedã que peracute sunt
in vltimo acumis atq; hec q̃ in. ij. aut. iij. aut. iiij. aut. v. finiũ
tur die. quedã nõ simpliciter acute. que ad. vij. ix. xj. extẽdunt
diẽ. queda quoq; ad quartũdecimũ. sed ⁊ q̃dã acute sunt: sed
ẽ in eis mora: atq; hec sunt q̃. xiiij. trãsgrediẽtes ad. xx. ꝑtin-
gũt: quedã ãt his tardiores quoꝝ oĩuꝫ ordinẽ exponemus lo
co quo de morborũ tractabimus naturis ⁊ tẽporibus eorũ.
Si quidẽ in vltĩo fuerit morbꝰ acumis ⁊ dietã quoq; in vlti
mo subtilitatis eẽ expedit, vt aqua pura cũ iulab mixta aut
violato sirop. aut aqua mellˢ. aut squingibin. Si aũt morbus
ẽ q̃ ad. vij. ꝑueniat: huic aqua ordei ꝯuẽit cũ zaccara ⁊ iulab.
aut violarũ sirop. Q; si ad nonũ ꝑueniat ⁊ quartũdecimum
aquã dabis ordei cũ sua farina aut aquã eius colataꝫ bis in
die aut aquã quidẽ ordei in diei principio: eius aũt trãseun-
tem medio mezaurũ cũ cucurbita ⁊ spinachijs alijsq; simili
bus que presentia tenueris: sic se res hꝫ in morborũ regimine
q̃ minus acuti sunt hijs. s. que crossiora sunt. quãtũcũq; autẽ
morbus acutior ẽ cibũ subtiliorẽ eẽ conuenit: quãto autẽ mi

nus acutus ⁊ cibũ grossiorẽ eẽ decet. Dabis ẽt quibusdã in
morbis aquã ordei subtilẽ. in longioribus aquã eius cũ pur-
gamẽto suo. Porro in morbis prolixitatẽ habẽtibus vt tertia
na nõ pura: quotidiana. quartana similesq; his morbi proli
xi crossiorẽ desiderãt dietã ⁊ nõ subtiliari: augeaturq; eiꝰ quã
titas donec ad statũ morbus perueniat. Si etenim in huius-
modi morbis subtiliaueris dietã fortassis eẽ securꝰ nõ pote-
ris quin cadat virtus in statu morbi: nec erit fortasse infir-
mitati virtus qua resistat passioni qum sit morbus circa sta
tum fortior ꝙ̃ fuerit. iõ ergo expedit diete subtiliatiõeꝫ ⁊ dimi
nutionẽ in prolixioribꝰ morbis circa statũ fieri q̃ virtus occu
petur tunc temporis in aduersando egritudini quatenus su-
peratam effuget. Cõparauerũt aũt antiqui medicorũ in-
firmi virtutẽ expẽsis: morbũ peregrinatiõi. medicũ ꝑegrinã
ti. ꝑegrinãs nãq; expẽsas extimat itineris ƀm virtutẽ ⁊ longi
tudinem. Sic ⁊ medicus virtutẽ morbo resistentem compen-
sat ƀꝫ ipĩus breuitatẽ ⁊ longitudinẽ: ⁊ siquidẽ viderit morbũ
breuis eẽ spatij statusq; propinqui. cibum subtiliat ⁊ ĩminu-
it. Sicut ꝑegrinans cuius ẽ ꝑegrinatio proxima: vnde ⁊ ex-
pensis eget breuioribus. At vero si morbũ prolixum aĩaduer
tit: virtutẽ a principijs cõseruat egritudinis ne forte virtꝰ de
ficiat: veniẽte ergo status tpe virtus fortis est: sic ⁊ ꝑegrinãs
si longum ẽ iter longiores apparat expẽsas: ne forte eius de-
ficiãt expẽse añꝙ̃ ad locũ attingat propositũ: debiliteturq;
ac deficiat virtus. At vero diete regimẽ ƀm morbi tẽpora
sic oꝫ eẽ. Cõmodum ẽ ĩ morbi principijs cibũ ad crossitiem
inclinari. ne forte infirmi fiat trãsitus de grossa ad subtilem
semel dietam: noceatq; ipi amplius. dissoluaturq; eius virtꝰ
⁊ debilitetur. Dehinc aũt eius iminuatur crossities paulatiꝫ
⁊ per dies. donec morbus ad statũ perueniat: quo quidẽ opꝫ
dietam tempore in vltimo eẽ subtilitatis: vt ẽ prãdij dimissio
ac inniti iulab. aqua mellis. violˢ sirop. ne virtus in ciborũ oc
cupetur digestiõe: conuertatq; oẽm sui curã ad morbo resistẽ
dum expellẽdumq;. At vero cepit morbus declinare: cibus
quoq; crossari incipiat: regendũq; resurgẽtiũ ab ĩfirmitate
regimine egrotus. Diete porro regimẽ ƀm infirmi virtutẽ
contẽplari oꝫ ⁊ si quidẽ patiẽtis fortis ẽ virtus. ꝑacutus mor
bus siquidẽ ad statũ peruenerit reges hunc subtili plurimuꝫ
ciborum dimissiõe ⁊ iulab ac violˢ sirop. cũ aqua tẽperata. ꝙ
si debilis ẽ virtus nec morbus acutus: status quoq; remotꝰ.
infirmũ hunc dieta reficies ad crossũ inclinãti sepius ⁊ pau
latim. quo virtus cõseruetur ad status vsq; morbi tempora.
At vero ⁊ si virtus fortis ⁊ status longius positus hunc cibo
reficimus infirmũ tẽperato semel tm̃. At si virtꝰ fortis ⁊ sta-
tus morbi proximus subtilẽ dabimus cibum: atq; hoc est vt
oĩo victu amputato sola vtatur mellis aqua ac iulab. ꝙ si tẽ-
peratã sentimus virtutẽ statũq; remotũ tẽperato reficiatur
ĩfirmꝰ cibo semel tm̃. At si virtute tẽperata statꝰ instat proxi-
mus cibus erit infirmo subtilis ⁊ sepius. Augmentum eteĩm
⁊ crossities cibi virtutẽ quidẽ auget pariterq; morbũ ꝯtraq;
subtiliatio cibi ⁊ ĩminutio virtutem iminuũt: ipm quoq; ex-
tenuat morbũ. At vero cibus in substãtia tẽperatꝰ sua ⁊ quã
titate virtutẽ suo tuetur loco. sic quoq; oꝫ si ex repletione mor
bus fuerit ac virtus fortis subtiliari cibũ eiusq; iminui quã-
titatem. Qum vero ex euacuatione fit morbus: ⁊ virtus ẽ
debilis cibũ vtile ẽ eẽ crossum: sꝫ eius ĩminuenda ẽ quãtitas:
hisq; in die sepius apponẽdũ ⁊ non semel. Qũ aũt ẽ fragilis
virtus ex repletione morbi. aut qum virtus quidẽ fortis ⁊ va
lens ⁊ morbus exinanitiõe cibũ eẽ in substantia ac quãtitate
cõuenit temperatũ. Obseruãdũ ẽ etiã regimẽ ƀm anni tẽ-
pora ciboruꝫ. Si ⁊ eĩm estas fuerit anteꝙ̃ meridies transeat
prandenduꝫ ea hora. s. qua naturalis validus ẽ calor: sintq;
oĩa quibus infirimus reficitur frigida actu: vt aĩa volunta-
rie illa suscipiat ⁊ in quibus quiescat. Q; si tempus hiems ẽ:
circa meridiem cibi sit hora quꝫ naturalis calor fortis ẽ ⁊ in
oẽs diffusus corpis ꝑtes. sitq; qꝺ ciborũ sumit vel medicami
nis actu calidũ atq; hoc modo in oĩbus faciẽdum ẽ morbis
Estimatio aũt ciborũ ƀm cõsuetudinẽ talis ẽ. Intuenduꝫ
si fuerit infirmo in sanitate sua cõsuetudo ciboruꝫ copia: hũc
nõ oꝫ prohiberi a cibis tã ⁊ si morbi nõ expetet natura. Si eiꝫ
prohibueris illi cibos virtus dissoluitur ac deperit: ꝙ si cibo
rum illi cõsueta ẽ paucitas: hũc oĩmodis arcẽdũ subtilibus
refice. Si eĩm crossiora appones virtus nõ substinebit. ⁊ gra
uata debilitatur. ⁊ debilitata perit cũ qua ⁊ infirmus etiaꝫ si
morbus minime sit acutus. At vero ciborum ponderatio
ƀm corporis figurã. siquidẽ corpus rarum fuerit ꝑlimũ hunc
a cibo arcẽdum minime indicamus. pascendũq; ƀm ꝙ mor-
bi expetit natura. At si spissum egrotantis corpus aspexeris
cibus huic iminuendus ac subtiliãdus est: quinetiã prohibẽ-

dus siquidem ita iudicaueris. Sequitur ciborum iudicium ſm accessionū tempora. Considerandum enim si febris fuerit imobilis ꝛ minime variabilis: nec mixta prohibēdus erit pa tiēs accessiōis tpe ꝛ añ sex horas donec idurat calor ꝛ actio deficiat. Attamē si nō patitur ifirm⁹ ꝺ ðec febris oio deficiat nō oꝫ illū refici dū calor i ſupiorib⁹ vł interiorib⁹ est corporis aut i oia diffusus mēbra. sed quum a pectore ardor cessauerit ꝛ a ventre ꝛ in his leuiatus locis ad extrema cōtēdet. In cō tinuis aūt febribus patiēs cibo arcend⁹ ē dū difficultas vr get feb. hec eni cōferētius ꝛ vtilius magis digestioni eorum qui sumūtur descēsū accelerās ciborū pp caliditatis leuita tē. Si ē actiōis ꝛ difficultatis feb tēpore patiēs reficiatur: oc cupatur a resistendo febri natura a ciborū digestiōe: sed ꝛ sto machus qū nō naturali fuerit calefactus calore cibos nō di gerit ꝛ alterantur in febris materiā: qua augmētata morbi tēpus producit̃ ꝛ oppilatio venis superuenit. Quādo autem febris ē accessus varius ꝛ incertus ꝛ minime ordinatus: tūc quꝫ necesse fuerit infirmū refici disponēdū est regimē ciboꝝ ſm appetitū infirmi: eiusqꝫ ad aliquā inclinationē. Cōside rādū nāqꝫ ē si infirmo multi sunt vtiles ꝛ cōferentes cibi ni si ꝙ quidā minoris sunt vtilitatis si infirmi aia ad minus in clinatur vtile: appetitus egroti sequēdus ē: dabisqꝫ quē desi derat cibū. Cōferentior eni est illi ꝛ vtilior ꝛ corpi eius meli or eo ꝙ libētius suscipit: sic ēt in oib⁹ alijs faciēdū rō appro bat quibus curādus ē morbus aliquis. In mēsurādo aūt cibū ſꝫ accidētia que infirmū a cibo prohibēt intuēdū siqui dē in stomacho superfluitas ē ciborū aut in visceribus ꝛ inte stinis crapule oimodo reficiēdus nō ē nisi stomachus purge tur ꝛ intestina crapula vacuētur. Sic siquādo euacuādi fue rit necessitas infirmo aut laxatiuo aut clisteri aut a siapho aut deniqꝫ phlebotomo alijsqꝫ cibum nō oportebit dari nisi post euacuationē corpis ac purgationē. Potus autē regi mē in tria diuiditur aquā medicinalē potū ꝛ vinū: aque qui dē est refrigerare ꝛ humectare: ꝛ si quidē febris ē de cōtinuis ꝛ vrentibus vt causon maturitatisqꝫ signa iā manifesta sunt ꝛ virtus valida ꝛ infirmi cōsuetudo aquā potare frigidam: nec principaliū aliquod mēbrorū debile: nec apostema. h⁹i ab aq̄ potu frigidissie minie arcēdū. At si maturitatis minie signa appēt virt⁹ ē debilis excellētiū aliqd mēbroꝝ apostēa ticū. nec ifirmo aq̄ bibēdi frāꝫ ɔsuetu⁹ hūc oio frioris aq̄ po rectionē prohibeas. Sed ꝛ si tēpus ē estas ꝛ febris in acumis vltio ꝛ maxie stō ꝛ epate debilibus arceatur qnimo aquā tem perati frigoris propina. febre aūt cōstantiā tenēte periodicā aquā oꝫ patēi ꝓpinari frigidā accessiōis eius medio tēpore. At vero in principio nullo penitus mō aqua frigida ē pmit tēda. Si sit aūt febris minime acuta sed humor crudus pro bibenda aque frigide potio. Si enim plurimū sumatur mul tas fouet: vt ē apud hypo. egritudines in libro acutorum mor borum. Immoratur eius p mēbra infusio. ac descensus diffi cilis fit: maturatio differtur ꝛ prolōgatur ei⁹ mora in stoma cho: facitqꝫ in pluribus ifirmitatibus vētri vētositatē. ꝛ siqꝺ contingerit stō dominātē eē cholerā corrūpitur aqua ꝛ i cho lerā couertit̃: Qūqꝫ post tēporis lōgitudinē ad intestinū de scenderit ieiunū nō facile ab illo separatur ꝛ mittitur ad epar ꝛ renes: pectus ꝛ pulmonē. Que quꝫ ita sint nec vrinā prouo cat nec sitim extinguit in hac habitudine. Nō eni facile a stō mittitur nec ad profunda mergitur corpis. iō ergo cū quibus dā dādā ē siropis vt iulab aut squigibin. Medicinales aūt potus quidā quidē squingibin ꝛ est potus febricitantib⁹ oportunus: aut simplex ꝛ ē cōferēs causon patiētibus ꝛ cho lericas febres refrigerat eni ꝛ extinguit ꝛ incidit humoris vi scositatē: subtiliat imittitqꝫ ad venas: oppilationē aperit: hu morē educit putridū nisi ꝙ tussi minime cōuenit: sed nec inte stinis ad que humor defluit acutus excoriās ea ꝛ educens. qui aūt ex semibus factus ē phlegmaticis prodest febribus. Amplius eni diffunditur ꝛ subtiliat vrinamqꝫ prouocat. At vero iulab refrigerat ꝛ extinguit sitiꝫ mitigat: est ꝛ quidē mel lis aqua subtiliās incidēsqꝫ phlegma sine forti refrigeratio ne: est ꝛ sirop. viol. emolliens naturā asperitatē liniēs canali um pulmonis ꝛ pectoris acumēqꝫ sedet. Vinū autē cale facit subtiliat: corpus cōfortat: digestionē procurat nisi ꝙ fe bricitantibus ex cholera minime cōuenit: sed nec acutas lon gasqꝫ patiētibus feb: vt tertianā nō purā: quartanā ꝛ quoti dianā. in quibus quꝫ maturitatis vestigia apparebūt vinum subtile dandū est qꝺ inter nouū vetusqꝫ mediū sit: parum tē peratū: adiuuabit eteni naturā ad maturādā materiā ꝛ sub tiliādā qum harū fit febriū excitatio de crossis humoribus. At vero si sit in capite grauitas minime dādū est quꝫ sit eius ventriculos replere cerebri superfluitatibus. Caloris etenim

fsi causa eius eleuatio ad caput acceleratur: eleuatqꝫ qui in corpore sunt secū humores. vtile aūt ē debiles patiētibus fe brē: si virtus debilis fit maturitatisqꝫ signa manifesta. si de aquosum ꝛ subtile. Ad hūcitaqꝫ moduꝫ oꝫ eē regimē cibi ac potus in oibus passiōibus ꝛ morbis: faciasqꝫ hanc tibi regu lam qua egrotanti cibū porrigas ꝛ potū: hec ergo sūt q̄ nos oportuit ponere de cōi regimine in febribus que ex putredie fiunt humorū: medela aūt singulis propria simplex tam dein ceps incipienda est. Tertiane pure regimē primū icipiēdū ē: Capitulū. xij. de tertiana pure febris medela.

Et quoniam ex his que dicta sunt dici mus medelam putridarum febriū esse per extinctionem caloris: ꝛ putridi eua cuatione humoris: ꝛ tertiana febris vtroqꝫ eget: nisi ꝙ calor in tertiana si sit pura fortior ꝛ amplior ac maior est materia qū huius febris sit aduentus de cholera. ru. que ceteris est cō plexionis calidioris hūorib⁹ subtilioris qꝫ materiei: magisqꝫ necesse habemus calorem extinguere ꝙ materiā euacuare. Dio eni ꝛ per oia qū inceperit febris hec naturam emolliri expedit: sed his que refrigerant cū mollificatione. vt est duo rū aqua granatorū cū suis adipibus ꝛ zaccara: succ ctiā pru norū ꝛ aqua tamarindi. cass. f. aut cū aqua lebelabi: in qua defricata sint zurizidacū i al' cassia. f. aut zaccara. aut sirop. r. repperitus cū squingibin aut aqua. r. de vnoquoqꝫ iuxta ꝙ opus est. Si vero cū febre sit cephalea ꝛ turbatio clisteri vti oportet molli in quo est ordeū iuiube sebestem: ninifar: cathe mia. furfur violarū oleū. zaccara rubea: ꝛ murri quo ad infe riora trahatur materia. Sit aūt patientis loc⁹ frigidus quē excusserit aquilonis ventus: si quidem tempus fuerit estas: ꝙ si hiemis est tempus in tēperatis locis aeris. Qū aūt eua cuaueris egrotū mane intuearis: ꝛ si quideꝫ dies est accessio nis aquā granatorū dabis ei muzorū ꝛ iulab. cū pauco por tulace: semine diligenter trito: aut aquam tamarindorū dili genter fricatorū colatam: cū aqua melonis indi: aut aqua citroli cū portulace semine aut spodio. propinabis autem ab accessionis hora post terminationeꝫ rigoris aquaꝫ plurimā frigidam si quidem stomacho ꝛ epati nō est debilitas: maxi me aūt si humor maturus sit. Pulchram eniꝫ habet actionē in caloreꝫ refrigerādo. Caueas aūt aquā dare. f. hora acces siōis si quidem fuerit tertiana febris nō pura: aut alie febres que accenduntur: nisi ematuratio manifesta sit: hec enim hu morem crudificat augetqꝫ. Die aūt qua cessauerit accessio dabis illi afeselēbe. a. xl. ʒ. vsqꝫ. l. cū. x. ʒ. zaccare aut sirop. vio. vt aūt porrexeris feselembe succū post. iiij. horas squingibin puri a. x. ʒ. vsqꝫ. xx. cū aqua ro. granatūqꝫ fugat muzū. Non enim oꝫ dari squingibin statim post ordei aquaꝫ: sed nec cū ea miscere ne forte anteꝙ digeratur illā a stomacho emittat nec pascatur laudabiliter corpus. Amplius ordei aqua refri gerat ꝛ humectat ꝙdiu in stomacho est anteꝙ digeratur ꝛ ad epar mittatur ac fiat sanguis. Sed nec incōgruū erit squi gibin patienti dari ante ordei aquā hora: hec eni plurimū cō sonat nature: precedit eni ꝛ elimat que in stomacho sunt ꝛ in testinis ac venis: emittitqꝫ que in eis suntviam parans ordei aque quo citius qum digesta fuerit diffūdatur. Dehinc autē quatuor post ordei aquam horis squingibin rursum dabis q̄ ordei aqua a stomacho ꝛ intestinis subtilibus ad epar faci lius transeat. Post horā vero plenam mezaurū dabis de atri plicibus factū cū cucurbitis. spinachijs. bleta. cabezi. lactu carū radicibus. Quodcūqꝫ presēs fuerit cū granatorū aqua ac portulacarū aqua ꝛ beserez cū amigdala ꝛ oleo. accto aut medulla citrolorū ꝛ cucumerū: lactucas portulacā refrigera tam cū aqua beserē ꝛ granatorū muzorū aut prunorū recen tium aut aqua zezeri i al' gerseti ꝛ similia de cibis frigidis. vti lia nāqꝫ sunt hec hanc febrē patientibus. vt ait hypocras in aphorismorū libro humectātes cibi cōueniūt febricitantibus oibus magis āt pueris ꝛ mulieribus: ꝛ q̄rū sunt humidiores cōplexiones: qm medela est infirmi ad propriū reductio sta tum ꝛ naturam: febrium aūt est corpora calefacere ꝛ desicca re: egentqꝫ vt reducantur ad habitudinē naturalē his quere frigerāt ꝛ hūectāt: pueri aūt humidioris iuuenibus sunt com plexionis mulieresqꝫ humidiores viris: quare in febrib⁹ hu midioribus egent vt ad naturalē redeant statū. Oꝫ aūt cum his quoqꝫ si tēpus estas fuerit cibos eorū ꝗcū niue refrigera ri. Hoc aūt cauendū in his quorū stomachus ꝛ epar debiles sunt. Facta nocte accipiat aliquid. siropi beserem aut aquaꝫ granatorū ꝛ spodiū: portulace semen lebabū semis psilij: de vnoquoqꝫ iuxta ꝙ opus est cū aqua frigida. Accessionis ve ro die febris: aquam ordei minime dabis differes prandiuꝫ donec oio finiatur accessio: aut in tēpore alleuiationis eius.

Si vltimo erit diei tēpus in al'tipus eius nō incongruū erit tunc diei principio aquā propinare ordei ad subtilitatem inclinātem:nec cessabis infirmū regere rebus refrigerantibus ⁊ extinguentibus donec signa maturitatis afferat vrina. Hec enim febris si pura fuerit septem tantum in pluribus circulis abscinditur. Ut autem signa videris maturitatis apparentia patientem temperati caloris inducas balneo: quem sedere in media facies domo balnei. Rorabisqȝ sup eum dulceȝ ac tēperati caloris aquā. vt ⁊ dissoluatur ei⁹ mā ⁊ cōpleatur eius maturatio. Sȝ nec quidē peccaueris si hui⁹ febris pure dn̄m post.vij.induxeris balneū diē ēt si nō maturitatis signa appareāt.qum sit hac in febre materia subtilis ⁊ pauca:ideoqȝ facilis ē dissolutiōis.magis aūt si cōsuetum egrotanti ē itrare:aut omni die aut secūdo vel tertio balneū. Q̄ si appetitus inclinatur ei⁹ ad balneū iam cōferenti⁹erit. Sit aūt qua ingredietur die tipo febris vacuus ⁊ stomachus eius cibis oibus. Ut autē induxeris plurimū patiētē fricare noli ne forte fiat illi fatigatio. Sȝ sit ois tua intētio vt intrauerit aquā tēperati caloris supeffusionē facere vt māe soluātur reliquie:humectetur qȝ siccitas corporis:supeffundes aūt aqua ca.corpori paulatīȝ. Sitqȝ primo aqua tepida.dehinc ad calorem paululū inclinans. Dehinc vero aqua temperati sit caloris qum sit cōtrario ad cōtrariū transitus semel malus in oibus. Egressum autē balneo cōponas assignato regimine:⁊ si quidē animus ipsius inclinatur ad quosuis lapidosos pisces aut pullos paruos nō incōmoduȝ erit illis cibari:humectant eim corpus. Oportuni aūt sunt illi pisces cuȝ sequebago ⁊ pulli cū heserem.aut aqua granatorum hisqȝ similia. Q̄ si patiēti accidat subuersio sētiatqȝ ī ore cholerā nō inutile erit vti vomitu cū squingibin ⁊ aqua calida ac stomachū mūdare:cui post vomitū dabis sirop.gra.aut heserē sirop.cū aqua fri. Caueas aūt illum ab omnibus cibis qbus inest acumen ac punctio:medicamibusqȝ vtatur quiete ⁊ vacuitate.nec ad irā adducatur ⁊ tristitiam. Confortāt etiam hec cholerā ru. Si ergo dn̄s febris tertiane.s.pure hoc vtat regimine:septimū vero trāsgredietur febris eius diē terminabitur aūt quarto aut quinto sextoue circulo.

Cap⁹.13⁹.de tertiane nō pure febris medela.

Tertiana porro nō vera febris est longioris temporis:accessiōesqȝ eius horis xij.longiores:nec ē cum calore eius acumē aut morsura.sicut in loco in quo signa descripsimus dictum est. Hec eteniȝ febris maxime ex phlegmaticis est ⁊ cholere rubee ad mixtione:maiorqȝ est calide māe.quare plurima adhibēda humori euacuationis cura. Dio aūt ⁊ in oibus vrīa ɔsiderāda est:palpandeqȝ ⁊ cōsulende artarie:⁊ si quidē vrīnaȝ videris tinctam:⁊ in arterijs celeritatē oȝ patienti dare primo quidem ordei aquā tribus deinceps horis aut.iiij.squingibin.⁊ aquā frigidam.⁊ pull' reficies aut zirchazi iure:aut cū aqua heserem:aut granatis hoc aūt die quo febris nō accenditur. Qū etenim habet hec longitudinem febris nō accēditur. Qū etenim habet hec longitudinem febris oȝ custodie virtutis adhibere diligentiam vsqȝ infirmitatis statum. Accessionis vero die mezuaro reficē:aut cucumeris:aut zirei in al'citruli medella. Refrigerant enim hec ⁊ humectant vrīnā oȝ prouocant. Sit aūt hec accessione finita. Intuearis quoqȝ naturam oȝ que si dura ⁊ sicca fuerit mollienda est cass.f. rotula ⁊ terēgebino aut tamarindis q̄titate qua tēperatur natura. Nō eni euacuationem comodū est hui⁹ in febris magnam principijs facere:donec materia maturetur:dehinc dabis ordei aquam:post q̄ squingibin hec quidem die quo tip⁹ febris cessat. Accessionis vero die squingibin propina soluȝ quē oȝ mazauris post accessionis finem refici. Ueniente vero infirmi septimo die:si aliqua videris maturitatis signa apparere iam tūc euacuare incipies aut laxatiuo aut vomitu: aut vrine prouocatione. Et laxatiuū quidem erit absinthij ō coctio:qm̄ absinthij hac in febre vtilitas maifesta est modis q̄pluribus: vno quidem qm̄ in eo est pōticitas:ideoqȝ stōachum cōfortat qū hac in febre stomachus debilitetur phlegmatis incōmoditate:quoniā confortatione illi opus est vt cibus perfectius digerēs phlegma nō generet. Plurima nāqȝ phlegmatis generatio ex debilitate prouenit stōaci qū nō ad bonam valeat ciborū digestionē. Secūdo vero qm̄ vrinā ꝓuocat vel excitat absinthiū sua phlegmatici humoris subtiliatione ⁊ aperiēdo meatus. Tertio quoqȝ qm̄ in eo virtus ē attrahens choleram ru.que etiā chimorū est radix hanc generantiū febrē. Nō oȝ tamē vti absinthio:nisi post materie maturationē:si etenim ante vteris lesio fiet maifesta. Absinthio nāqȝ due sūt virtutes cōtrarie:altera stringēs:altera vero solués:q̄ si vtaris ante maturitatē arctatione sua cruditatem auget materie ⁊ duritiem:difficilisqȝ fit eius dissolutio. Atvero laxatiua vult humorē laxare virtus.nec preualet eius repulsa cruditate:qua ex re nature fit lexio laxatiuo ⁊ attractiuo in al'labor ⁊ alteratio debilitaturqȝ virtus eius. At vero qū post maturationē qs vtitur absithio:pōtica qdē q̄ ī eo virt⁹ ɔstrigēs mēbra cōfortat ac solidat:quib⁹ etiā ē auxiliū ad expellendas educendasqȝ materias que sua subtilitate obedientes cito exeunt: ⁊ sine lesione aut nature molestia. Oportet multis ēt tēporibus lebelabo vti cū turbit modico ⁊ besfaigo in al'besfargo cū zaccara aut cas.f. rotula iuxta q̄ iperabit necessitas:trociscis ēt vtere benefegi quorū hec ē assignatio Sumūt violarū recētiū.ʒ.ij.turbit albi.ʒ.i.scam. oboli.ʒ.succi ligr.ʒ.ʒ.terantur oia diligēter ⁊ subtilissime cribrētur pāno.sumāturqȝ cū bis zaccare ru.ʒ.v.bibāturqȝ cum aqua ca.est eni optimū medicamē huic febri:est eni hui⁹ trocisci cholerā ru.laxare ⁊ phlegma. Nec vero vtēdū vt sepe iā dictū ē laxatiuo:nisi prius hūor maturus fuerit eiusqȝ videbūtur signa:nisi quidē tumultuosa sit passio.de loco trāsitura ad locū.tunc etenim euacuatione vtēdū nec expectandū amplius:qum vero nō tumultuat humor nec signa apparēt maturitatis nullo mō laxatiuo vtaris. Si eniȝ feceris qd̄ subtile ē in humore euacuat crossūqȝ remanet solū:cui⁹ ⁊ difficiliatur maturatio:humor nāqȝ subtilis si cuȝ crosso ē illuȝ maturat ⁊ subtiliat:vnde ⁊ ci⁹facilis fit maturatio ⁊ post maturitatē exit⁹. Oȝ ēt si materiā ad epatis latus videris profūdū inclinari ⁊ ad venas ⁊ intestina clisteri vti:⁊ si humor fuerit phlegmaticus clistere fac calidū quod intestina lauat a phlegmate. Quod si humor dominās fuerit cholericus clisteri vtaris iter lene tēperato ⁊ acutū. q̄ si inclinatur ad supiora humor atqȝ in partes oris stomaci:inuenitqȝ in ore amaritudinē ⁊ morsurā ac subuersionē infirmus:euacuatio ꝑ vomitū celebrāda ē post prandiū:facilior ē nēpe eius exitus qū plurimorū sit expulsio leuior ea que paucorū ē. Sed ⁊ quoniam humor imiscetur cibo ac facilius cū eo egreditur. Porro si hac in febre dominans humor ē phlegmaticus admisceri cibis subtiliantia oȝ ⁊ incidētia vt fautenegū saturegiā fugiles. Quod si dominās ē cholera quescū infirmo da ordei: pisces recētes:acetū in al'acutū stiba ⁊ silia.vt āt euacuaueris illū vomitu oportet mundare stomachum cum vomitu dato squingibin ⁊ aqua calida nec permittas in stomacho qd ciborū vel aliud. Quem vt purgatū itelliges oȝ sirop.aliquēdes pomorum simplicium. Si vero humor ad gibbosuȝ lat⁹ epatis inclinar ivideris illumqȝ inuenis hypocundrijs dextris grauitatē facientem medicamibus vrinā prouocātibus vtere:similiterqȝ cibis eadē facientibus. Sit aūt quo vteris vrinam prouocās medicamē non fortiter calidū:vt apij decoctio ⁊ feniculi. Medula gra.. [illegible]ū melonis feniculi semen. ac pastinace siluestris hec equalibus partibus sumpta tere ⁊ bibe de eis.ʒ.ij.cum iulab aut squingibin.somni tēpore cum aqua frigida. Q̄ si videris febrē prolūgari speculare:⁊ si qd̄ videris sanguis dn̄ationis signa manifesta vt corporis ruborem:pulsus magnitudinē aliaqȝ que diximus signa in alio loco:venam minue aquehelaȝ ⁊ educas sanguis quātitatem ꝟm q̄ ē virtus ⁊ reliq̄ oia quibus euacuatio ꝑ phlebotomiaȝ necessaria significatur. Utaris aūt restaurātibus ⁊ ciba pullis aut franquilinis ⁊ trociscos spodij da emollientes omni die exagiū.j.cū.ʒ.ʒ.squingibin cū aqua fri. Si vero minime dn̄ationis sanguis signa apparuerint:oȝ vtaris medicaminibus que phlegma euacuēt tum laxatiuis tum vomitu sicut iā dictum est. Sit aūt tēporis inter euacuationē ⁊ euacuationē tanta quātitas qua possit cōfortari corpus ⁊ humorē maturare:nec cōtinuetur euacuatio debilitaretur eteimvirtus. In hac oȝ febre qum euacuaueris si amplius protelabitur rosarum vti trociscis cū spodio factis exagiū.j.sumēs cū squingibin.ʒ.⁊.ʒ.mixta aqua ordei. Nō si cū phiala erit tinctura ⁊ in pulsu velocitas vtaris aqua ordei in qua decoctū sit sem feniculi cū spodij trociscis ⁊ intibe aqua.cibaqȝ autuȝ carnibus subtiliū:vt pullis ⁊ franquillinis cōditis cum zirabago aut espidabago aut frixis:vtatur cibo post dimissionem accessionis. Die aūt quo accēditur cibos deserat quos ⁊ subtiliet post tipi terminationē:vt die quidē quo nō accēditur virtus seruetur. Die aūt accessionis virtus oio aduersanti morbo occupetur ⁊ cōsumatur materia. Nō si infirmi non patitur virtus cibi dimissionē accessiōis die:nec ē ei consuetudo prandiū dimittere accessiōis pascatur die sorbiciuncula que cum furfure fit ⁊ zaccara ⁊ amigdal.oleo ⁊ questo ordei cum zaccara aut tritici siue cum aqua fri.iuxta q̄ egrotantis inclinabitur aia.sitqȝ hec post accessiōis finē declinationemqȝ

caloris ad inferiora a pectore ⁊ ventre. Cauēda sunt oīa
que tarde sunt digestiōis. hec eīm fatigāt virtutē ⁊ debilitant
i alteratiōe cibi in sanguie. fitqꝫ phlegma: augetꝫ qꝫ morbi mā
Vino aūt oꝫ vti cuꝫ manifesta fuerint maturitatis signa
in vrina: propineturqꝫ post horam vnam cibi. sitqꝫ albū sub-
tile nō vetus aut nouū aqua mixtum frigida. ꝓderit nanqꝫ
manifeste: diffundit̄ eīm cū cibo ad mēbra q̄ cōfortās vrinā
prouocabit ⁊ sudorē: tēperabit cōplexionē: digestionē procu
rabit. Si vero vtatur quis ante maturationē vino calor au-
getur ⁊ cōfortatur ipsius calore eiusqꝫ augmētatione chole-
ra augetur cōfortatur liquescit humor in oē corpus diffundi
tur: oppilationē facit: miscēturqꝫ illi humores boni ac corrū
puntur quare nō oꝫ vti hac in febre vino nec in alijs nisi post
ꝙ maturitatis signa manifestabuntur. Oꝫ aūt hac in passio
ne stomachū emplastrare calefaciēti illū emplastro ⁊ confor
tanti ac maturanti quod i eo ē humoris phlegmatici eiusqꝫ
prohibeat generationē: ⁊ hec eius descriptio. Sumatur lau-
dani. ʒ. ij. ⁊ liquefiāt cū oleo sisami ⁊ oleo ro. addasqꝫ illis h
medicamia. rose rubee purgate. ʒ. v. fecci ramaci vniuscuius-
qꝫ. ʒ. i. terantur diligēter cū laudano misceantur liquefacto
cū oleis ⁊ emplastra stomachū cibo vacuū: vtaturqꝫ balneo
aque ca. in qua decocta sit camomilla: aqua lilelmelec: marce
musū maximeqꝫ quādo humorē animaduerteris ad cutē in-
clinari exteriorē cū morsura. s. prurigine pustulisqꝫ manife-
stis. Roraqꝫ super stomachū vt calefiat aquā. Nō autēꝫ
oꝫ vti balneo ꝓprie in hac ⁊ phlegmaticis febrib⁹ ac quarta
na nisi post maturitatē: si eni vtaris ante in his febrib⁹ in qui
bus materia qualitatē earū superat ⁊ materia eorum crossa
nec subtiliabitur: tres fiunt lesiones. Prima ē qñ humor quꝫ
liq̄fiet nec dissoluetur: decurrit ⁊ oppilationē exagerat: ideoqꝫ
⁊ putredo eius augetur. Secūda quoniā hūor putridus cuꝫ
liquefactus fuerit balnei calore diffūditur per corpus bonis
qꝫ miscetur humoribus quos ⁊ putrescere vt ipse ē facit. At
vero tertia qñ materie subtilitatē balneum soluit remanetqꝫ
eius crossities: quare eius difficilior fit maturatio ⁊ dissolu-
tio. oꝫ aūt hi⁹ febris incōmodū ferētē quiete vti qua sit hūor
suo quietus in loco donec maturetur. Caueat ergo ⁊ motum
⁊ laborē. hec enim liquefaciunt humores ⁊ diffundūt dissol-
uunturqꝫ optimi humores quos ⁊ corrūpit ⁊ in putredinem
transmittit: qua ex re feb augetur materia ⁊ mora eius prolō
gatur. G. refert hāc iuueni ꝯtigisse viro febrē ac sex in eo per-
durasse mēsibus. vidi quoqꝫ ego cui hec accidit estatis vltio
febris durauitqꝫ vsqꝫ in veris principio tēpore: ⁊ tamē eius
erat probatū ⁊ optimū regimē: quare hac expe diti febre his
que dicta sunt vti: cauere aūt cōtraria.

Capitulum. xiiij. de quartana fe. medela.

q Vartana feb fit ex humore cholere ni. cros
so ⁊ sicco ⁊ maturari tardanti:
ideoqꝫ ⁊ lōge ē perseuerātie ⁊ tēporis diuturnioris
nisi forte estate eā fieri ꝯtigat. hꝫ maiorē eteni ptē si h āni ꝯtin
gat tpe finit̄ velocit̄ nec ei⁹ ꝓlōgat̄ tps. Qñ ḡ hāc i estate vi-
deris febrē tpe vltiorū eius breue: nō oio cui iest aliquibus cō
moueas medicaminibus sed cibū subtilia: dabisqꝫ ius pullo
rū tāgorū patorū cū espidabago aut cirabago aut patellatū
ꝓhibeasqꝫ crossis cibis legumib⁹ piscib⁹ lacte q̄qꝫ ⁊ fructib⁹
oibus: ⁊ que vētositatē generant. Satis ergo tibi sit dare illi
gelengebin vno quoqꝫ die. ʒ. vij. deinceps squingibin ⁊ fruct⁹
quales vue passe corosanice granis mūdate cū xigillasis in
al' floxigilasis amigdalis dulcibus ⁊ pistachijs. hec eteni fe-
bris si hoc in patiēte vtaris regimine citius tollitur. Quan
do aūt estatis vltimo hec febris cōtingit aut autūno aut hie-
me longioris ē spatij. Principio ergo cū cōtigerit intueri oꝫ
siquidē videris in pulsu magnitudinē ⁊ in eo celeritas non
multa. vrina ru. ⁊ crossa: etas plena ⁊ iuuenilis: oꝫ accelerare
sanguinis minutionē. de basilica aut aquebala vena de sini-
stra manu: ⁊ considera sanguinis colorē quē si videris nigrū
⁊ turbatū aufer de sanguine quātū opus est: siquidē virt⁹ ad
iuuerit. Quod si rubeus est claudi venaꝫ oꝫ nec aliquid oino
educas: qui eni sanguis ē talis bonus ē quem si euacuaueris
virtus debilitatur mūda ⁊ pura: nec deiceps hꝫ resistere mor
bo: amplius si euacuas sanguinē mūdū ⁊ purū in corpore so
lus remanet humor malus pessim⁹: augeturqꝫ virtus turba-
ti sanguinis: nec superest corpi quod ei resistat: quod si recte
facta est aliquo mō phlebotomia patiētē chimoꝝ refice lau-
dabiliū cibis vt pullis. frāquillinis. gallis castratis pingui-
bus. ouis sorbilibus. edoꝝ ⁊ agnorū carnibus laudabilr pre
paratis cū zirabago. tharaago. tabbago. hespidabago patel
latis in quibus ē anisū in al' clarasani. i. ciminū. carui. anetū.
ꝓhibeas illū a cibis crossos generātib⁹ chimos aut melicos

vt sūt canes equoꝝ carnes ʒarecarū maioꝝ cōplete lenticu-
le oiaqꝫ legumia mala ⁊ similia. Quꝫ vero sanguis domina
tiōis signa nō inueneris nō oꝫ minui: sed nec euacuare patiē
tem medicamine aliquo laxatiuo in morbi principio quādiu
crudus est humor. Si enim hoc tēpore vtaris laxatō: humo-
rem ni. nō poterit euacuare propter eius crossitiem difficul-
tatemqꝫ decursus eius: sed euacuatur bonus humor ⁊ vtilis
remanetqꝫ malus in corpore soluꝫ: vnde ⁊ hec confortatur
febris difficiliorqꝫ fit eius expulsio: his itaqꝫ de causis nō oꝫ
in principijs vti medicamine quod nigrā euacuāt choleram
Sed oportet naturam esse tēperatā inclinātēqꝫ ad mollitieꝫ
emollientiū ventrem vsu: vt olerū conditorū cū muri ⁊ aceto
⁊ oliue oleo sicut etiam blito corrosanica. spinachijs. semina
cogallorū iuribus ⁊ carniū cū zebibo corosanico: fallagisqꝫ
in al' ficubus prunis dulcibus siccis cū medulla cartami. Si
aūt suspensa est natura laxa eā prunorū aqua dulciū ⁊ vuis
passis fene. cass. f. terēgebino aut cass. aqua cū zuccaro ⁊ simi
libus: ⁊ si non emollitur his natura: clisteri vtere emollienti
cū aqua blitis ⁊ sisami ⁊ oleo ⁊ muri. Et oꝫ hac i febre cibū
tēperare nō vtaris grosso digestioni inobedienti: augeat̄qꝫ
febris materia. sed nec subtili peccesqꝫ in seruanda virtute: d
biliteturqꝫ hec eni febris de longiorib⁹ ē morbis remotiqꝫ sta
tus. Si ergo subtiliaueris cibū imbecillis fit virtus infirmi-
tatis tēpore status. Quꝫ status ceteris sit fortius morbi tem
poribus: ideo ergo opꝫ manutenere quo conseruetur ad sta-
tus morbi tēpus infirmitas: iminuasqꝫ cibi pedetētim crossi
tiem. Qū ergo ad statū peruenerit febris. iam tūc subtilies ci
bū expedit: quo oio conseruata occupetur ad resistēdū mor-
bo virtus: sic ⁊ in omnibus facies morbis sicut aliquo iā di-
ctū ē loco: dabisqꝫ singulis chalēgebin diebus: ⁊ squingibin
diebus continuis: prohibeasqꝫ cibo actionis febris. die vt nā
in resistendo morbo potius occupetur: nec vero oio vti oꝫ hoc
in febre balneo nisi quū status eius aduenerit declinatioqꝫ
ceperit. Est enim balnei humores euacuare subtiles: porro
huius materia febris crossa est. Si ergo euacuaueris quod
subtile ē in ea augetur remanētis crossities ⁊ vigor: ⁊ diffici
lior fit maturatio. Quibus aūt vtendū est deambulatio ē te-
nuis fricatō leuis moderata q̄titate vt poris fiat dilatatio te
nueturqꝫ materia: nec cessaueris hoc vti regimine. donec ma
turitatis signa appareant. Que vbi emergent laxatiuo vtere
cholera purgante. ni. vt est hec decoctio cui⁹ hec ē assignatō
Sumatur lebelachi feselēbi in al' mirabolani chebuli ⁊ indi.
vniuscuiusqꝫ. ʒ. x. bell'ici. emblici. cuiusqꝫ. ʒ. v. vue passe corro-
sanice granis purgate. ʒ. xx. sene. ʒ. x. absinthij greci. ʒ. iiij. lin
gue bouis. foliorū badernehine. besfaigi tonsi vniuscuiusqꝫ
ʒ. iiij. susani radicū. ʒ. v. estacobi. ʒ. iij. coquas oia medicamia
in. iiij. libris aque donec ad vnā redeat. supaddes epithimi.
proijcies intus. ʒ. xj. cretici in al' cartami ⁊ purgati ⁊ ab igne
sublatum ita dimittas: dehinc fricabis qū poteris epithimū
diligenter colabis sumesqꝫ de hac. ℥. x. proijcias desup aga-
rici exagiū. j. aloes epat. ʒ. ϛ. salis naste. ϛ. ʒ. ellebori nigri sub
tilissime triti obol'. ij. bibesqꝫ ⁊ sit tepidum. Vtaris autē hoc
medicamine die ab accessione secundo. h qum vsus fuerit oꝫ
patiēti dare post accessionē trociscorū gaferi exagium vnuꝫ
cum duabus vntijs squingibin zaccare duabus mixtis aque
partibus. Die aūt accessiōis vtatur squingibin in quo infu-
se sint radices cū aqua decoctionis aneti: ⁊ prouocetur vomi
tus: humor eteniꝫ accessiōis die tumultuosus est. calorqꝫ illū
liquefacit febris: vnde ⁊ facile euacuatur. hāc āt tolleranti fe
brem oꝫ post maturationē vnaquaqꝫ septimana hoc vti me-
dicamine cuius hec ē descriptio. Sumatur mirabolani idi.
⁊ kebl'i. vniuscuiusqꝫ. ʒ. v. i al'. vij. besfaigi epithimi cuiusqꝫ. ʒ
. iij. terātur oia diligenter cū tatūdem zaccare selimanice: bi
baturqꝫ post hoc aqua calida sitqꝫ hoc mane accessiōis die.
Qum autē differtur huius febris tēpus eiusqꝫ spatiū perue
nerit ihiemis incōmoda: apparuerintqꝫ maturitatis signa
⁊ vestigia: oportebit aliquibus vti electuarijs calidis: vt ē ele
ctuarium beltici aut eius pill'e oī die iij°. exagiuꝫ sumes dimi
dium vsqꝫ. ʒ. aut aliquid electuarij piperei cuius hec ē descri
ptio. Sumatur piperis albi ni. ⁊ lon. cuiusqꝫ. ʒ xx. xiloб. ʒ. x.
zinzi. apij. semis selichie. assari. rasseni. vniuscuiusqꝫ. ʒ. j. sebe
li. emane. vniuscuiusqꝫ. ʒ. iiij. terantur oia diligētissime distē-
perēt̄ cū melle dispūato. Dabis q̄ꝫ singl'is ebdomadib⁹ d ele
ctuāio metrocidi vl' metridati ⁊ tyriaca de vno quoqꝫ iuxta
ꝙ op⁹ eē videris ⁊ q̄tū nā ferre pot̄it morbi vt hūor s'btiliet̄
⁊ hec ē descriptio electuarij vl' metridati qđ p⁹ maturationē
q̄rtane vtile ē. Sumat̄ pipis. n. ʒʒ. c⁹qꝫ. ʒ. iij. helthite. ʒ. iij. na
chue selichec⁹qꝫ. ʒ. viij. spic. ʒ. x. fautenegi mōtāi anisi. ʒ. v. te
rāt̄ oia diligētissīe ⁊ subtilissīe cribrētur pāno. distēperent̄qꝫ

cū apū diſpumato melle: vini medicaminū parti tres adens
mellis eius potuſ. ʒ. ſit. i. cū feniculi aqua ⁊ apij: hoc vteř poſt
humoris maturitaté. Oportet eni diligentiſſime hec caue
re eľia ſūptūqʒ formidare coꝝ ante maturitatem afferét eim
nō paucas leſiones: quia euacuare non poterūt hūoré propť
eius cruditaté ⁊ croſſitiem: turbabūtqʒ eū fortiter ⁊ fluere co
gent: vnde ⁊ bonis mixtus humoribus alterabit eos in ſuaʒ
naturā: ideoqʒ ⁊ confortabūtur ⁊ maior fiet febris. Sepe qʒ
hoc materia in duo defluit corporis loca: fiuntqʒ gemine fe-
bres: ꝙ ſi in tria fluxerit tres fiunt quartane. Oʒ quoqʒ vt ca
ueat ea calide vir cōplexionis ⁊ iuuenis. ſed ⁊ tempore eſtiuo
ꝙ ſi neceſſitas ad ſumenda coegerit modicū: ⁊ cum diligētia
accipiat: ſitqʒ illi ſatis hoc incōmodo ⁊ qualitate: trociſcos
ſecundū minoré accipere parté gaferi cū ſquingibin ⁊ calége
bin. Et vomitu acceſſionis die vti oportʒ porrectiōe ſqui
gibin cū aqua in qua decoctum ſit fautenegū fluuiale ⁊ epi-
thimū. Quando vero eſt hiemis tépꝰ patiétiſqʒ etas ſenectꝰ
cōplexioqʒ eius frigida ⁊ humida: qū humor quoqʒ matura
ri ceperit nō incōmodū erit dari hec electuaria calida. Arce
aſqʒ patiétem ab oībus frigidis medicaminibus ⁊ ſic. gene-
rātibuſqʒ cholerā. ru. croſſeqʒ ſubſtātie. Oportet aūt huius
dominis fe. vinū propinari poſt humoris maturationé ſitqʒ
vinū nō vetus ſed nec nouū parum mixtū. Qū aūt febris ad
ſtatum peruenerit: patiété arcta ſubtili regimine vt pull: frā-
quillinis taugis. mezauriſqʒ ſtatꝰ tépore: auiūqʒ allis ac coll'
ſimilibuſqʒ quo ad reſiſtenduʒ morbo oīo natura occupetur
⁊ materiā eius poſſit expellere: vtaturqʒ quiete. pař moueař
vt in morbū vires conuertat natura: nec aliquo īpediař mo
tu a reſiſtédo. Oportet auteʒ hac in febre epatis ⁊ etiā ſpleis
curā geras: epar nāqʒ humorū eſt generator: quare oʒ curaʒ
exhibeas ne forte humoré generet melancolič. Splen autem
huius hūoris eſt locus: curetur ergo ne forte debilitetur acci-
datqʒ illis oppilatio ⁊ croſſities: dando patiéti berberis tro
ciſcos: aut geferi cū ſquingibin in hora morbi ⁊ fine eiꝰ poſt
maturationem: ante aūt in pricipio morbi vſus ſquingibi ex
vtilioribus eſt.

Capꝰ. xv. de me. quotidiane febris.

q Uotidiana febris quoqʒ difficilis ē ⁊ lon
ga: maxime ſi autūno cā mo-
ueri cōtingit: hiemeqʒ qū fit eius ex phlegmate pu-
trido generatio. Cura aūt eius ſicut ⁊ oīum febrium extictō
eſt caloris ⁊ humoris euacuatio: ⁊ quoniam hac in febre mi-
nor eſt calor ꝙ materia: oportʒ euacuationé phlegmatici am
plius curari humoris ꝙ ſuper extinctioné caloris. principiū
igitur hanc patiétis febris regiminis. i. quotidianā: qū pmū
mouetur ſquingibin. ℥. ij. parū mixtū clare. zaccare. ʒ. vij. da-
biſqʒ tribus trāſactis horis tribus aūt abeuntibus diebus
calégebin cū ſquingibin. ℥. ij. parum mixtis. Si vero fortis ī
eo fit calor ⁊ punctura ac morſus: vrinaqʒ tincta ſimulqʒ eſt
cum his ſiticuloſus egrotus. Oportet te dare ſūmo diluculo
calégebin. ʒ. v. vt autem ortus eſt ſol. ʒ. aque ordei da. xl. ī qua
decoctum fuerit feniculi ſemé aut eius radicum cortices. iiij.
dehinc horis ſquingibin. ℥. ij. dabis cū aq̄. f. ⁊ obſeruandum
vt ordei des aquā ante acceſſionem horis. vj. nō paucioribꝰ
autem. iiij. vt cū acceſſionis venerit hora: deſcenderit ſtoma
chuſqʒ vacuus ſit hec faciens vſqʒ quo oīo calor deficiet. Si
aūt nō fit illic acumen ⁊ ardor nō vtaris ordei aqua nec ca-
légebin vt diximus donec maturitatis incipiant apparere ſi
gna. ſitqʒ prandium cū mezauro condito cū blito ⁊ ſpina-
chijs aceto. ⁊ muri. ⁊ carui. ac cinamomo. ⁊ ſi quidé eſtas eſt
dabis acetum ⁊ carélengum oleum cum zaccara paratum
méta ⁊ ſiſimbrio. ⁊ carui. Et ſi virtus debilis eſt franquillis
paſce ⁊ taugis patellatis vel aſſatis: ſitqʒ condimenta eius
piper ciminum daraſinum. Ut autem maturitatis videris
ſigna oportebit euacuare infirmū aliquo phlegmatis medi-
camine laxatiuo vt turbit. agarico. cartai. medulla. ⁊ hec aſſi
gnatio medicamis phľa laxatiui. Sumař turbit. ʒ. i. agarič.
obolos. iiij. ſalis īdi. oboľ. ij. terantur oīa diligenter ⁊ cribra
ta diſtéperentur: ⁊ diſtéperata pillulentur ⁊ in vmbra ſiccenř
vtariſqʒ ſūmo diluclo cū aqua tepida. Laxatiuū aliđ ſuma
tur turbit albi. cardami. medulle cuiuſqʒ. ʒ. i. agarič. oboľ. iiij.
ſaľ naſte. oboľ. ij. ſeminis apij aniſi. cuiuſqʒ oboľ. i. ⁊. ſ. terāř
oīa diligenter ⁊ cribrata diſtéperētur ac pillulata ſiccētur in
vmbra. bibantur diluculo ⁊ ſorbeatur poſt aq̄ caľa ꝓdeſt eiʒ
vtaris aūt hoc medicamie vnaquaqʒ ebdomada ſemel eiuſ-
qʒ in medio vomitū adhibe cū ſquingibin. cui infuſe ſunt fu-
giles ⁊ comeſtis radicibus ſquingibin bibat: poſtea cū aqua
ca. pauco ſale heriſo. hoc enim phlegma incidit ⁊ ſubtiliat ⁊
fluxū faciés exitū faciliat: ⁊ ſi hec fecerit acceſſiōis hora vtili
mū erit. Q: ſi vomitus vacuo nō cōfert ſtō reficiatur piſcibꝰ
ſalſis ⁊ fugilibus ⁊ vtatur vomitu cū fugilū ⁊ ſermaci ſemie
diſtéperato cū ſquingibin melleo ⁊ oleo ⁊ aqua in qua coctū
ſit anetū cū ſale heſiro. oʒ ét aliquādo hac in febre vrinā pro-
uocātibꝰ vti vt apio feniculo recéti hoc medicaminibus mi-
ſceat radicūqʒ accipiat fercula cū calengebin: diutiuſqʒ ī eo
calengebin ducatur ⁊ coletur hoc. ſ. modo. Sume radicū
feniculi cortices ⁊ radicū apij cortices ſeminaqʒ eorū aniſū
heſſam: de vnoquoqʒ quātū opus eē extimaueris: decoques
in aqua diligenter ⁊ cola fricabiſqʒ in ea calégebin ſumatur
qʒ tepidū. Et alterius ferculi hec eſt aſſignatio quod ſumiř
cū calégebin. Sumātur feniculi. radices apij. ⁊ radices ſuſa
ni. cuiuſqʒ. ʒ. vij. ſechabe dauredi. cuiuſqʒ. ʒ. iiij. ſeliche. maſti.
ſpic. nardi. vniuſcuiuſqʒ. ʒ. i. ⁊. ſ. mirob. kebulorū citrinorum
⁊ indorū vniuſcuiuſqʒ. ʒ. v. vue paſſe. coroſanice optime pur-
gate. ʒ. xx. coquātur in. iiij. ℔. aque donec ad vnā redeant ⁊
coletur ⁊ ſumatur de eo vno quoqʒ die. ℥. iiij. cū. vij. calégebi.
zaccare. ʒ. Si vero differtur hec feƀ extéduntur qʒ eius dies
curā adhibeas opꝰ ē ſtomaci ori cōforteſqʒ illud emplaſtris
in quibus ē laudañ. ros. ramecū ſeccū. emplaſtrizādo. ſtōaci
etenim os in hac febre debilitatur ⁊ cōuiſcatur, phlegma: por
ro ſi ſtomachus fiat debilis amplior fit phlegmatis genera-
tio. quare oʒ ét ori ſtomaci medelā exercere: vtariſqʒ calefaci
entibus illud ac cōfortātibus medicaminibus. Et hec empla
ſtri aſſignatio illi vtilis eſt. Sumatur ſecci optimi. ʒ. iij. lauda
ni. ʒ. ij. ro. r. cletice. cuiuſqʒ. ʒ. x. in aľ. v. zafrani. ʒ. i. terantur oīa
diligéter ⁊ ſubtiliſſimo cribrétur pāno ⁊ diſtéperétur cum ſa
muco ⁊ nuſuſene ⁊ aqua marcemuſi ⁊ nemani. ⁊ his ſimilibꝰ.
détur quoqʒ ea que os ſtomaci cōfortāt phlegma ſubtiliant
vt hij trociſci. nardi. ʒ. i. maſtic. oboľ. ij. xiloaloes. oboľ. ij. terā
tur oīa diligenter ⁊ diſtéperétur cū cis calégebin diligenter ꝗ
eius acceleretur digeſtio melioꝛqʒ actio fiat: deſqʒ trociſcos
gafen. cū ſquingibin vtilim nāqʒ ē. At ſi phlegma ē multum
fillaqʒ alba ſit quod dabis ſquingibin melleū. Qum autem
ne fiat ſtō oppilatio extimeſces refrigeretur eius ꝯplexio: tro
ciſcos helbe in aľ abſinthij aut lacce cū ſquingibin propina-
bis: prohibeaſqʒ potus ab aque copia maxime vero que cum
niue refrigerata ē. hec eteni ſtōachū refrigerat ⁊ epar: auget
qʒ qđ huiꝰ ē febris materia phlegmatis. ſ. generationeʒ. At
ſi plurimū protelletur feƀ tépus ⁊ cū vrina alba tempus hie-
mis aut. ſ. etas ſenectus infirmi cōplexio frigida ⁊ humida.
aut horū plura ſic oportebit patienti magnā te dare tyriacaʒ
diebus interpollatis: dabiſqʒ de ea oboľ. ij. vſqʒ. ʒ. ſ. cū aqua
decoctionis cimini ⁊ heſſe cū aſaro: ꝙ ſi de electuarijs dede-
ris illi calidis vt pipereos ⁊ matrocidi quātū ē auellana vti
limū erit. At vero qñ tépus eſtas ⁊ infirmi ca. cōplexio. eiuſ
qʒ etas iuuētus nullo mō de tyriaca des: ſed nec electuarioꝝ
horū quidé calidoruʒ. Sufficiantqʒ tibi quos diximus tro-
ciſcos cū ſquingibin zaccareo aut melleo aut calégebin iuxta
ꝙ morbi videris virtuté ⁊ debilitaté: oīaqʒ reliq̄ quibꝰ opor-
tuna ſunt minuātur. Expedit āt oīo hanc patiété febré oī-
bus abſtinere fructibus humidis oībuſqʒ quoruʒ eſt phleg-
matis generatio lacte piſcibus alijſqʒ ſimilibꝰ deſqʒ illi vuas
paſſas albas in quibus eſt modica pōticitas zaccara ⁊ mel
cum medulla cartami ⁊ piſtachijs ac medulla helbe viridis
aut aliquādo ét zaccare in heſeremi prodeſt enim illi: prohi-
be quoqʒ balneo donec maturitatis ſigna apparent: nec feƀ
declinatio incipit. malū etenim ē vt poſterius dicemus. vt āt
apparuerint illi balneū permitte. Roraqʒ ſuper illū aquam
in qua decoctū ſit camomilla aqua lilelmelech. marcemuſaʒ
nemanū. herégeſtū ſiue in aľ ſilium ⁊ ſimilia his calefaciétia
⁊ ſubtiliātia.

Capitulum. xvj. de cōtinuarū. fe. me.

c Ontinue feƀ ab humorū putredie qui ſūt
intra vaſa ⁊ venas fiunt vt ī pri-
ma huius noſtri libri parte oſtédimus ⁊ quoniaʒ q
amplius ē humorū in venis ſanguis ē: fit vt que cōtinua eſt
feƀ amplius ſanguinea ſit que dicitur ſinochꝰ: que ét acutuſ
ē morbus: quod ergo in huiꝰ febris principio maxie neceſſa-
riū ē eſt cāe cura. hoc ē primo ſecūdo ⁊ tertio quo moueř die
vt oīo vtatur ſanguinis minutione aquebale ⁊ baſilice vena
rum ſi virtus ⁊ etas ⁊ tempus adiuuerint preſens: educaſqʒ
de ſanguine plīmā ꝗtitaté vt etiā defectꝰ fiat. Si. n. hoc fece-
ris aut oīo extirpa ƀ aut ꝓculdubio febré leuiabis eiuſqʒ bre
uiabitur tp̄s: nec deiceps patiétis pauebis morté. Si quādo
autem nec virtus nec etas nec patiétis cōplexio ſʒ nec tépus
ſuppeditāt plurimi eductiōeʒ ſanguis ſemel: educas tñ ſtatiʒ
paulatim aut pedetentim iuxta ꝙ hec ſubmiſtrāt: febris ete-
nim hoc modo fiet lenior. Poſt ſanguis vero minutioneʒ

necesse ē vtaris granatorū dulciū ⁊ acerborum aqua cū sqn
gibin puro aut tamarindorū aqua cū iulab aut robo beserē
aut robo prunorū muzorum. aut robo bemmacea cetegi i al'
bēmazeantegi silibusqꝫ cū aqua frigi. ⁊ niue. ⁊ siquidēz esta-
tis fuerit tēpus cibabis eum die minutiōis: sanguinis siqdēz
virtus ē valida mezauro facto zetetari spinachijs aut lactu-
caruz radicibus aut portulace virgulis aut lilingis in al' cu
cumeris ⁊ citroli medula cū aqua beseren aut granatorū aq̄
aut aqua acerborum citoniorū aut berberis succo ⁊ masso.
Qū autē debilis erit virtus patiētis die phlebotomie pullo-
rum oportebit apponere iusculum aut taugoruꝫ aut frāquil-
lorum ⁊ horū similiū. Mane facto post sanguis minutio
nem intuere si morbus hic de peracutis ē aut de acutis conti
nuis quibus mora ē imixta. Et si quidē de morbis ē in vltio
positis acumis que minīe diē transgrediatur quartū valida-
qꝫ virtus abstineat patiēs cuꝫ solo iulab aut benesegi siropo
⁊ granatorū aqua muzorum. aut robo beseren. Qꝫ si debilis
fluctuat virtus aquā propina ordei cū muzorū aqua grana-
torum: aut si de morbis ē acutis qui diem nō transeūt septiuꝫ
⁊ virtus valida sufficiat patiēti diei principio muzorū aqua
granatorum cū zaccara aut iulab aut aqua emeze citrini cuꝫ
zaccara ⁊ robo beseren in quo nihil sit pōticitatis: debīc aūt
duabus horis aque ordei. ℥. xl. dabis cū zaccare albe ⁊ optīe
℥. x. Jam autē ad hoc horis transeūtibus. iiij. squingibin. ℥.
xv. dabis zaccare simplicis cū aqua fri. Sufficiatqꝫ ei laba
bum semis psilij ⁊ citoniorum semis cū iulab aut aqua gra-
natorum. Si aūt hunc dederis illis siropū manifestissime ꝓ
derit. Assignatio eius. Sume pruna dulcia magna triginta
tamarindorum. l. ϛ. decoquas vtrūqꝫ in. iij. lb. aque dōec ad
libram redeat. Colabis ⁊ mittes desuper granatorū aquam
muzorū ⁊ aquā acerbam citoniorū cuiusqꝫ mediā libr. ⁊ tēpe
rato decoques igne donec ad dimidium redeat: tunc super-
addes zaccare mundissime librā ⁊ quadranteꝫ. l. aqua rosa.
optime bullies: spumamqꝫ separabis vt frigescat ab igne di
mittas. Dabis autem ex eo vnaquaque nocte dragmas. xv.
⁊ ab eis vsqꝫ. xx. cū portulace semine diligenter trito. Qꝫ si ⁊
calor fortis ē ⁊ sitis grauis. oportꝫ tūc addere seminis psilij.
lababi. ℥. ϛ. ⁊ spodium. Quod si infirmus debilis ē. aut dum
sanus est copie comestionis assuetus: ⁊ bis in die comedere
oportebit te bis ei bebeheli in al' ordei aquā in die bis dare.
Quod si hec illi nō videbis sufficere cōmodū erit in fine diei
biscoctum diligenter tritū cū zaccara dare ⁊ aqua ro. vel tri-
tici suicum ⁊ papaueris aqua lotū. ca. deinceps refrigeratuꝫ
cum zaccara alba. Quod si ⁊ hec nō placent aut desunt: da-
bis acetū ⁊ oleū cū citroli medulla: ⁊ cucumeris ac amigdal'
oleo zaccara optima ⁊ alba desuper cōminuta cū niue ⁊ simi
lia. Si quando autē est morbus cuius sit ad. xiiij. vel. vij. vsqꝫ
. x. attingere oportebit patienti: vt dictū est ante sol' ortum me
lonis aquam dare ⁊ granatorum. aut de siropo quē assigna-
uimus cum citrolo ⁊ indico melone: ⁊ post solis ortum ordei
aquam cū zaccara. iiij. autem hora potuꝫ dabis squingibin
simplex cuꝫ frigida ⁊ cibo reficiēs pauco cū mezauris ex his
que diximus factis oleribus. s. cū beserēꝫ aqua. aut alijs. Si
quidē vrtus debilis est ⁊ egroto bina in die comestio sit. Que
vero in lōgius ꝙ dictū est extēduntur infirmitates ampliori
hoc reficiantur ⁊ crossiori cibo quēadmodum iam alias assi
gnauimus morborū regimina. Scruteris aūt cum his pariē
naturam: ⁊ si siccaꝫ videris emollies cū cass'. f. rotula ⁊ teren
gebino ac tamarindis iuxta quod necesse videris: dabisqꝫ i-
fusa violarū siropo pruna: hec si nō patitur prepara ei assaa
fum de cathemia. ⁊ huraco. ⁊ zaccā factum. ru. Sumatqꝫ ali
quid rechabini quod est machalū corrosanīc faciatqꝫ ex eo
assiafum ⁊ subimittat sibi ⁊ si nō obedit horum cuiꝙ nā cli-
steri vtere molli. de zaccara ⁊ oleo sisami ac muri facto: aut
⁊ de ordeo tūso ⁊ viol'. blitorū folijs sebestē violaruꝫ oleo. zac
care. ru. aut blitorum aqua expressa. zaccara sisami oleo mu-
ri ⁊ similibus. Et si quidem carcerata est nā. patiēti ordei aq̄ꝫ
dare caueas. nec reficias nisi postꝙ que emolliunt adhibue-
ris naturam. Sicquoqꝫ quando eget phlebotomia infir-
mus aquaꝫ nō expedit dare ordei si nō adhibueris sanguis
minutionem. Sicquoqꝫ si infirmus in quo vis mēbro dolorē
inuenerit interiori nō oportebit aut aquā ordei aut cibū nisi
quꝫ sedatus dolor fuerit dare. Et si lingua asperatur aut
nigrescit pāno lineo in lababo psilij seminis infuso exterga-
tur ⁊ oleo amigdal' dulciū ac zaccara mūda. Qꝫ si grauis
ē sitis lababū semis psilij dab' ⁊ iulab ⁊ amigdal' ol'ciū ꝓpia
bisqꝫ cucurbite asse aquā cū granatorū aq̄ ⁊ melonis indi.
Quando aūt continua est febris ex chole' ru. putre
dine ⁊ ē acuminis fortis calorqꝫ ingraue
scit tertianꝰ vt ē febris que causon vocatur ⁊ incēdiū tūc mul
tiplicare necesse est que refrigerāt ⁊ extingūt quantū poteris
hoc enim regimen vtilius oibus que in hac facere poterit fe-
bre ⁊ siquidem imoratur maturitas ⁊ crisis non inest ei lesio.
Si quādo vero breuior fit sub in al' fine h regimine fallax est
patienti. Ideoqꝫ oportebit diei principio cucurbite aquā assa
te dare quātū. xxx. sūt. ℥. cū. ℥. x. iulab. ⁊. ℥. ϛ. tabesari: ꝙ si ⁊ si-
tis comitatur morbū ⁊ turbatio grauis oportebit cū cucurbi
te aqua cāphore trociscos dare ⁊ post pusillū aqua ordei cū
granatis porrigēda erūt eunti dormitū aquā citruli ⁊ pepo-
nis propina cū iulab ⁊ cū papaueris sirop. quē antea diximꝰ
cū spodio. ℥. ϛ. ⁊ portul' semis. ℥. medulle citruli. ℥. ⁊ semis cu-
curbite. ℥. ϛ. hoc totū sit si quidē tēpus ē estas aut ver: ⁊ refrige
ratū cū niue refrigerabit ēt epar ⁊ stomachū cū pāno lineo
cōdito in ceroto ⁊ refrigerato de intiba ⁊ coriādro ⁊ portul'.
facto ⁊ aqua ro. percussa cū cera alba liquefacta cū oleo ro.
⁊ olō viol'. ac modico aceto vini refrigerato cū niue siquidem
ē estatis tēpus. Si vero hiemis ē tēpus sit cerotū tepidum ⁊
oportebit si tēpꝰ ē estiuū odorare nenifar ⁊ viol'. recētē ⁊ sanđ.
aquā ro. ⁊ cāphorā ⁊ sit locus eius frigidus aut quē perurat
aquilo: aut infusus aqs ⁊ aquiloni patēs sternaturqꝫ calefo.
⁊ rob. pomorū floribus ⁊ citoniorū: sintqꝫ eius in circuitu va
sa fictilia aq̄ fri. ⁊ niue plena projcianturqꝫ in ea lapilluli vt
ꝯdelectetur eis ⁊ refulgeat infirmꝰ. Oportet aūt locū quo ia
cet frigidū eē ex pānis frigidis permittasqꝫ illi aerē trahere
frigidū quo calor extranaturalis extinguatur ⁊ calor confor
tetur qui in pectore ē naturalis ⁊ corde prohibeaturqꝫ operi
mēta intra corpus calorē arctare quin dissoluatur nec decet
infirmū verborū producere copiā clamoribus in domo ⁊ se
cretis. Nec desistas hoc illū disponere regimīe donec ad sta
tū morbus surrexerit ⁊ presens creticus sit dies: tunc enim ci
bū subtiliare vltia subtilitate satqꝫ sit iulab ⁊ granatorū aq̄
⁊ pomorū muzorū ⁊ siropꝰ viol'. donec cōpleatur crisis ⁊ decli
net morbus: tūc intuēdū ⁊ si crisis sudore fit nec in nulla est
dubietas educas frigido patiētē loco ad minus frigidū ꝙ si
aliā videris crisis spēꝫ eodē permittas loco cōpleta crisi de-
clinātēqꝫ morbo. infirmū regimīe a morbo surgentiū rege vt
alias dictū ē. Siquādo aūt morbi alique supersunt relige
in corpore que nō dissoluātur ⁊ in venis humorū restant re
liquie que subtiliatione egeāt ⁊ emissione: aqua intibe egroti
danda ē aut aquessinti succus decoctus ⁊ dispumatꝰ: de vna
quaqꝫ. ℥. xx. cū. ℨ. ϛ. squingibin semine tribus aut qnqꝫ diebꝰ
hoc enim crossas subtiliat reliquias ⁊ emittit ⁊ meatibꝰ epa-
tis cōgruū est: vrinā prouocat suntqꝫ in eo cōtra febriū reliq-
as vtilitates plurime: ꝙ si natura in hac ē sicca habitudine
antepersicoꝝ dāda est infusio. purgat eni ventrē ⁊ educit hu
morū reliquias calidorū facile ⁊ sine molestia: ⁊ hec est assi-
gnatio infusiōis. Sume prunas. xx. ⁊ totidē iuiubas. xxx.
sebestē poma. vue passe corrosanice ⁊ purgate a granis. ℥. xx.
tamarindorū. ℥. xx. ros. r. ℥. vij. viol' optimarū. ℥. iiij. senemcoti
in al' senemecie. ℥. vij. fumiterre. ℥. vij. seminis intibe aquessuti
cuiusqꝫ. ℥. iiij. feniculi seminis ani. ℥. ij. mirob. citri. ℥. xv. mitte
hec oia in. vij. l. aque dulcis ⁊ bullias lēto igne ⁊ mitte i phia
la die ad solē cuius os latū sit. nocte aūt in domo nō humida
fumaturqꝫ de eo post. iiij. dies vno quoqꝫ die. ℨ. iiij. cū. ℨ. sqn
gibin. ⁊. ℨ. sirop. viol'. Oportet ergo huiꝰ dn̄ꝫ feb h arctare re
gimine: caueasqꝫ in infirmo peccare. minima nāqꝫ trāsgres-
sio in morbū patientiū acutū magnū facit nocumētū siue in
cibo sit siue in potu: aut si nō suo vtaris tempore. in morbis āt
prolixioribus paruū nō apparet peccatum nisi aut multipli
cetur aut frequentetur.

Capitulū. xvij. de medicamine febris cōposite.

C Ompositarum vero febrium medelā cōpositā eē oꝫ ex sim-
plicium medelis febrium. Necesse ē enim hanc intue
ri febrē ⁊ habitudinem eius vtiqꝫ diligentia discretiōis ⁊ per
ceptionis ac regularū artis ⁊ inde poteris vtrum febris ex
ex duobus cōposita fit humoribus cognoscere vel tribus aut
pluribus: ⁊ si ex duobus vtrū cōtemperatis ⁊ cōmixtis simul
aut quisqꝫ horū separatus in corpis ē parte. Hoc quoqꝫ
quꝫ ita sit vtrū due febres cōposite equales virtute sint aut al
tera fortior: altera ⁊ magis fallax. Si quādo etenim equales
sunt oportet in earum cura regimen contemperare per medi
camina ⁊ cibos cuiqꝫ conuenientia alterum cū altero equali
temperatione. Quod si altera fortior est altera erit regimē hꝰ
cōueniens vt sit causa febris fortioris maior fortior ⁊ ampli
or: debilioris aūt minor debiliorqꝫ. Siquādo autē due sūt
febres: ⁊ altera fallatior oꝫ adhibere cāꝫ ⁊ regimē: febris que
magis fallax est ⁊ periculosior quo securior fiat infirmꝰ. Sic

queqꝫ necesse ē facere in oībus cōpositis febribus. Compo
site nāqꝫ febres plures sunt numero ⁊ spē cōpositione diuerse
secūdū augmentum ⁊ diminutionem nec possibile est earum
vnicuiqꝫ cōposite ⁊ pure tractatum ponere segregatū. hoc. n.
librorum longitudinem ⁊ explanationis faceret: sed oꝫ harū
dispositorē febrium exerceri plurimū in febriū simpliciū me
del' ⁊ agnoscere cuiusqꝫ separatim formā ⁊ cāz. Si enim per-
fectius hoc nouerit possibile erit ei mederi oībus que ex his
cōponūtur collationis velocitate ⁊ bonitate. Exēpli cā. Fe-
bris que dicitur emitriteus cōposita ē ex quotidiana cōtinua
⁊ tertiana fixa: ⁊ ē difficilis febris fallaxqꝫ plurimū. patien
tis etenim hanc corpus nō dimittitur feb p̄p̄ cōtinuitatē quo
tidiane tertianeqꝫ repetitionis sue accessionis tēporibus. hoc
ergo die difficilis ē ⁊ generatur in ea casus cōfortatur calor
vrina tingitur: corpus turbatur ⁊ fatigatur fortiter p̄p̄ duaꝝ
coadunationē febrium in corpore. Sepe autem fit hanc in e-
thicā transire febrem nimia corporis debilitatione ⁊ humidi
tatis cōsūptione. Huic ergo in principio oꝫ patiēti aquaz
ordei cū zaccara dare: dehinc tribus cōpletis horis squingi-
bin ⁊ inlab cibabis illū accessionis die mezauro facto de cu-
curbitis massa atriplicibus spinachijs. aliquādo zirabago
aliquando cū aqua granatorum. die autem quo fit accessio
pull' ⁊ tangis cum espidabago aut zirabago. reficies autē as
satis cū aqua romaniarum ⁊ heserem. dabis autem accessio
nis die succum portul' seminis triti optime fricati cum inlab.
⁊ aq̄ frigida acmedullā semis citroli ⁊: siquidē videris hac i
febre patiētis corpus bene se habere nec accidere illi matiem
⁊ siccitatem. vtile erit emolliri naturam quibusdam tempori
bus cum modico cassie. fistu. ⁊ tamarindorum adijciatur-
qꝫ parum turbit. quandoqꝫ autem clisteri emollienti: sit
qꝫ regimen tuum in hac febre secundum virtutē alterius pas
siōis feb. ⁊ si quidē tertiana fuerit fortior feb. ⁊ grauior ⁊ ma
gis ledens sit tuum ad extinguenō calorem propositū ⁊ eua
cuationē cholere. r. mai⁹. Si vero fit q̄tidiana fortior ⁊ robu
stior sit tibi maius accuratiusqꝫ subtiliare humorem euacua
reqꝫ phlegma propositum. Quod si virtute equales sint: si ti-
bi propositum medelam aptare ⁊ contemperare ex duobus.
ꝙ si prolongatur feb. trociscos dabis spodij molles cum squi
gibin diebus continuis: ⁊ si quidem videris calorem fortem
vrinam. ru. ⁊ in pulsu tenuitatem ⁊ duritiem ac celeritatem
corpusqꝫ consumi ⁊ desiccari oportet cāphore trociscos da-
re. post quos ordei aquam regesqꝫ illum quibus ethica gu-
bernatur: molliarisqꝫ ⁊ refrigerationem corporis ⁊ humec-
tationem q̄ntum poteris quemadmodū in febre ethice causa
dicturi sumus.

Capitulum. xviij. de medela febris que dicitur epileos
⁊ lipareos.

m **Edela** autem epimalos atqꝫ ipsa est febris
qua sentit simul febricitans frigoris ⁊
caloris accessum: ⁊ fit ex phlegmate crosso ⁊ vitreo:
hec autem qum acciderit febris: vtendum est regimine phleg
matice feb. statim ab eius principio. Incipiaturqꝫ in eius me
dela a calengebin vsu vnoquoqꝫ die. ʒ. viij. accipiens ⁊ dilig̃
ter masticans post quod aquam bibat tepidam: duabus ab
hinc horis squingibin zaccare. ij. dabis. ℥. cum seminibus.
ꝙ si frigus est graue ⁊ vrina cruda sit: ⁊ calengebin ⁊ squin-
gibin sumantur cum melle: sitqꝫ cibus ei⁹ pullus paratus cuz
espidabago aut cirabago. aut patellatus cum cinamo ⁊ ca-
rui hisqꝫ similib⁹. Transactis. vij. diebus hoc illi medicamē
dabis cuius hec est confectio. Sume herregi i al' heyregi. ʒ. i.
agarici. ʒ. ij. trientes aloes epatic̃. ʒ. ϛ. tere ⁊ criba subtilissio
panno. distēperatumqꝫ cum squingibin porriges diluculo:
sorbebitqꝫ post illud aquam ca. hoc qum laxauerit illum da
bis mane trociscos. ro. cum talengebin: ⁊ si quidem stoma-
chus eius debilis est. xiloaloes ⁊ mastic. modic̃ addice. Sin
autem sed est in eo ardor trociscos cū squingibin dabis. In-
troducas autem illum omni die balneo. nec tamen sit in eo
diutius ne forte liquefiat humoris subtilitas: remaneatqꝫ ei⁹
crossities. Vtatur autem simul subtili ⁊ temperata fricatio-
ne per totum corpus dehinc reges illum omni quo phlegma
tica feb. regitur regimine. Hoc quoqꝫ modo reges lipa-
reon patientem ⁊ febrem quoqꝫ estuantem. hee eteni ex cras-
so phlegmate fiunt ⁊ viscoso febres: vnde etenim phlegnati-
ce feb. curāde sūt regie ac hꝫ ꝙ maturitas hūoris ⁊ cruditas
indicabit. Si ergo humor ē crudus subtiliātibus rege illum
vt calengebin. ⁊ mastic̃. cū aqua decoctiōis semis feniculi ⁊
apij. ac anisi: dabisqꝫ squingibin melleū. ⁊ squingibin hansa
li cū aqua besse: aut fautenegi mōtani aqua absinthij cū tro
ciscis zurizeddam: aliq̃n cū squingibin. dabis quoqꝫ electua
rium helthithi: quādoqꝫ nō videtur eē necessariū electuariū
etiā piperēō: sitqꝫ hoc post maturationē ⁊ euacuationē p̄ me
dicamē laxatiuū cōpositum de turbit. agarico. antali adipe:
hyera. granis lini. alijsqꝫ quorū est phlegma laxare. Q̃ si nō
patitur tēpus nec cōplexio nec etas decoctiōe illum euacues.
que fit ex mirobo. keb. ⁊ indis: inductoqꝫ balneo superrora-
his corpus eius aquā decoctionis habunegi aquā lilecmelec
besse. fautenegi: fricabisqꝫ corpus ei⁹ oleo in quo decocta sint
camomilla. sibum. quesumū. sebeni aut costi oleo.

Cap^m. xviij. de medel' fe. que. 5°. aut. 6° accenditur die.

c **Eterum** febres que aut. 5°. aut. 6°. accendū
tur die. qm̄ semper fiunt ex humo-
ribus cholere. m. nimiuz crossis in earū necesse ē me
dela regimine vti quo quartanis medemur subtiliatiōe. s. hu
moris euacuatione eius per medicamina cholerā ni. laxātia
⁊ subtiliatione ciborū cōmestionis dimissione: vsu quoqꝫ ga
fiti trociscorū cum squingibin aut calēgebin. Aliquādo qum
ieiunus ē in al' dum rē virtus est accessionis die vomitu cuz
squingibin quo infuse sint fugiles incise ⁊ anetū ⁊ sal indicū
ac mel. oībusqꝫ his similibus quib⁹ in medela vtimur quar-
tanariorum si tempus eorū protelatur.

Cap^m. 20^m. de accidentiuz medelis que febres sequūtur.

f **Ebres** multa ⁊ diuersa sequūtur accidentia
quorum quedam similia sunt febri cō
plexioniqꝫ eius cōsonant: horumqꝫ medela eadem
que ⁊ febris: quēadmodū accidit cephalea in feb. vaporum
causa calidorum qui in capite ascendunt: eritqꝫ medella feb.
⁊ cephalea eadem species regimis. Quedam autē ex habitu
dinibus sunt morbo dissimilibus quorū etiā medela dissimi
lis est. ⁊ si quidē proposuerimus alterius causam magis al-
terum augmentatur. Quare oꝫ ꝙ natura eorum fortius sit ⁊
dominantius intueri infirmo. ⁊ ad id nostrum conuertimus
propositum: eritqꝫ nostra maior cura in morbi medela con-
sumanda: ⁊ siquidem morbus erit fortior ⁊ maioris periculi
erit nostrum maxime propositum ad morbi medelam: nec ta
men omnino p̄termisso accidenti. Q̃ð si accn̄s forti⁹ ⁊ ab eo
maior vrget timor eminentior tua sit in medendo accidenti
cā nō tamē neglecta causa morbi. verbi gratia. In quouis ho
minū febris ē sāguinea eiusqꝫ medela vt nouimus sanguis est
minutio nisi ꝙ stōach⁹ ei⁹ debil' ē fastidiositatis q̃ accidit cā
aut ciborū in stomacho eorum corruptorū. vnde ⁊ morsura
ac defectus illi accidit ⁊ anime cōturbationes. ideoqꝫ virtus
eius debilis facta est in hoc ergo phlebotomiā nō oꝫ antepo
nere. Si eni huius passionis vir phlebotometur eius virtu-
tis augetur debilitas. dissoluiturqꝫ minutiōis causa caloris
natural' que fit sanguinis eductione: preponēda ergo stoma
ci medela ⁊ cōfortatio eius vt que sunt illius rectificentur: de-
hinc patientē sanguinē minue. aliud exēplū patitur quis acu
tam febrē sed ⁊ defectum vrget nos necessitas huic patienti
dare vinum vt nutriat illū vti que calefacientibus eo ꝙ defe
ctus timeatur virtutis vitalis: tā ⁊ si vinū febrē augeat defe-
ctus nanqꝫ maioris est periculi. hac ergo operatione curare
feb. ⁊ accidētia illa sequentia oꝫ omnesqꝫ cū quibus sunt ac-
cidentia morbos: quēadmodum i colice fit dolore si plurimū
fuerit grauis necessaria sūt q̃ dolorem mitigant ⁊ trāquillāt
q̄uis morbi augeāt materiā. Accidētia aūt que febres se
quūtur multa sunt ⁊ varia. est eni rigor ⁊ horror ⁊ cephalea
vigilie. tussis sitis appetitus ciborum corruptio: nimia natu-
re mollities ⁊ siccitas. vomitus. defectus sudor nimius. Et
rigoris quidem ac horroris medela est vt des illis aquā ca.
sorbēdā stringatqꝫ lacertos crurium latis pānul': fricabisqꝫ
plātas pedum ⁊ quiescat. ponatqꝫ sepius manus ⁊ pedes in
aqua. ca. plurimisqꝫ operietur. Quod si hec accidūt sepius ⁊
plurima: optebit corpus manibus plurimū fricare: tēperate
qꝫ vt cōmunis fiat oībus mēbris corporis ipsa fricatō tēpore
quo nō in sunt accidentia: ⁊ inungatur oleo in quo decocta
sit hessa camomilla: fautenegū mōtanū costū ⁊ similia. Et si
quidem feb. phlegmatica fuerit frigusqꝫ multum ⁊ forte. opꝫ
hec olera misceri cū modico pipere ⁊ gendebedaston: ⁊ aga-
rico si eiz bibat̃ de eo. ʒ. i. vsqꝫ exagiū ꝓdest rigori q ex hūori
bus fit phlegmaticis ⁊ crossis viscosisqꝫ: sic̃qꝫ fautenegū flu
uiale si cū aq̄ mell' bibat̃ idē facit. Cephalee q̃ fit cū febre me
dela ē vt sup cap̄ fūdat̃ aq̄ ro. acetū vini ⁊ ol'z racheloi i al' ro.
sitqꝫ aceti pars vna. olei duc. aq̄. ro. iij. Q̃ð si aliqd addiðis
portulace ⁊ aqua citroli semperuiue aque aut aque rasure cu
curbite manifestissima vtilitas sequatur. Si aūt cū his ali-
quid sandali miscueris. ro. viol'. ninfar. vtili⁹ erit. ⁊ si quidē
his sedat̃ cephalea sine. Sin. sume de opio obolū. i. farine or
dei ⁊ cathemie. cutusqꝫ. ʒ. i. asiasum memitte. corticū papaue-

ris.cuiusqȝ.ʒ.ij.teras oīa diligenter ⁊ cum lactucarū distēpe
ra aqua:⁊ portul'.⁊ modico vini aceto emplastrizabisqȝ bis
caput. Naribus quoqȝ oleum trahat ninifar factū cū cucur
bite semine.odoret ninifar ⁊ viol' recētes eiusqȝ extrema ligē
tur fasciculꝰ fricēturqȝ diligentius dabisqȝ patienti cū aqua
ordei aquam granatorū muzorū. Quod si aliquid intellexe
ris cholerarū esse in stomacho cuius vapor ascendat caput
squingibin ⁊ aqua ca. vtere inducatqȝ vomitū patienti:⁊ vt
stomachus purgetur sequaturqȝ syrop.heserē.⁊ siro.tamari
dorum granatorū quoqȝ aqua ⁊ his similibus.

Caᵐ.xxi.de appetitus defectu ciborū cū febre.

a Appetitus aut ciborū casus i febribus cu-
randus est cū iocundorū odo-
ratu ciborū vt pull' assatis in camino qui circūducti
pasta fuerint:corūqȝ scissione in facie ⁊ ore infirmi.odoratu
quoqȝ suic decocti ⁊ calidi pāis optime cōpositi.odoratu qȝ
vini ribani ac fructuū pōticorū ⁊ redolentiū ac eos suggen-
do materia proiecta:corpus fricetur ac oleo liniatur iocūdo
emplastrizetur os stomaci cū rameco ⁊ sandalo.pomorum
aqua ⁊ citoniorū ac aqua talcha in al' talba.⁊ olo calefi. Oȝ
aūt ordinari patienti cibū ac dari ab eo quem diligit ⁊ queȝ
veretur cuiusqȝ suscipit orationem:nec negligatur huiusmōi
accidentis cura ⁊ diligentia. Relinquere enim cibū debilitat
virtutem ⁊ dissoluit. Si aūt acciderit appetitus ciborum
defectus.his quos dimisit febris.s.a morbo surgentibus cor-
pora eorū aliquo euacua medicamine laxatiuorū ⁊ emollien
tium q̄titate qua eorū patitur virtus:aut q̄tum euacuari ⁊
purgari desiderant vt facilius fit illi.vtarisqȝ in eorū cura re
gimine quod diximus exercitio pauco vt deambulatione:
lectione ⁊ similibus.⁊ exercitijs vtatur fricatione:ante cibuȝ
sir.absinthij modicū sumant:aut quasi sorbeant paruȝ aceti
bansali.prodest nāqȝ plīm.primus aūt apponāt iocūdi odo
ris cibi vt cal's panis ⁊ assata calida.vt pullos.perdices.ci-
bi quoqȝ muzi.sed ⁊ hij quos desiderat cibos in sua sanitate
quos ⁊ cōmemoret:hoc enim appetitū cōfortat ipsoruȝ adiu
uatqȝ ad appetēdū cibū.

Capitulū.xxij.de tussis ⁊ sitis ⁊ sternutationis medelis
que in.fe.sunt.

a T vero si febrem tussis comittatur:in ordei
aqua iniubas mitte ⁊ sebestē ⁊ gilabi
radic rasam ⁊ tūsam.decoquantur hec cū ordei aq̄
qum aquam patienti propinaturus es viol'. cōditas in ea di
ligenter cōfrica.aut desuper viol'.syro.frigid.dabisqȝ ei cito-
niorū seminis lababū ⁊ seminis psilij cum zaccara alba mū
da.⁊ amigdalarū.oleo dulcium sorbitionē quoqȝ que ex aq̄
fit furfuris dabis aut que ex fabis siccis tritis cū zaccara:⁊
dulcium amigdalarū oleo.heiregorūqȝ reficies. Etiā cū spi
nachiorum mezauro ⁊ sarmaci ⁊ chabegi cū masso excoria-
to ⁊ coriandro recenti.⁊ sicco.cū amigdalaꝝ oleo dulcium
dabisqȝ illis de hoc puluere. Confectio eius sume cucurbite
seminis medullā cucumeris ⁊ citroli.vniuscuiusqȝ.ʒ.iiij.spo-
dij gūme arabice amili.quethire cuiusqȝ.ʒ.i.⁊.ſ.medulle ci-
citoniorū semis.ʒ.ij.tere oīa diligenter ⁊ subtilissimo cribra
pāno.⁊ dropina de eo.ʒ.ij.cū iulab.aut dabis cū eo tantūdē
zaccare mundissime. Porro sternutatio que in febre acci-
dit si exuberet caput replet virtutem debilitat corpus concu-
tit:⁊ aliquando etiā sanguis excitatur. Oȝ igitur hanc pro-
hibere oculos ⁊ nasum ⁊ frontē ⁊ collum fricando:eructua-
tionē vero multiplica spsqȝ suppressionē:extrema fricet cor-
pusqȝ totū:maxime aūt collum ol'is humidis.vt viol' aliquid
qȝ de eo infūde tepidū auribus ⁊ cataplasma ceruicem desu
per cū pāno calefacto aut lana.⁊ caueāt huiusmodi fumū ⁊
puluerē. Si qñ aūt moratur sternutatio.eaqȝ desideras
prouoca cū lignorū imissione in naso ⁊ ex cartis extēsiōeqȝ
colli.⁊ oppositione nariū radio sol'.aut cōcluso odoratu sta
tim etenim fiet sternutatio.

Capᵐ.xxiij.de.me.vigiliarū ⁊ obstupefactionis in feb.

a I quando aūt vigilie febres comitātur
patienti papauer recens da-
re expedit cū zaccara ⁊ propia illi viol'.oleū ⁊ cucur-
bite semis oleū cōditum cū recētibus viol':caput cum recenti
bus emplastriza viol' cataplasma illud aqua decoctionis or
dei excorticati ⁊ tūsi ac papaueris ꝓpiaqȝ illi sir.papaueris
⁊ i aq̄ ordi mitte papauer.cū cōticibꝰ suis ⁊ viol' recētē ac rob
camomillā cucurbite rasurā eiusqȝ semē tunsum ⁊ similia:⁊
oȝ te hoc facere siquidē nō erūt vigilie ex crisis signis. Si
quādo aūt sunt crisis cā:patiētē nullo modo mouere: nec eiꝰ
aliquo faciliare naturam oȝ modo:nec oīo infirmi caput la-
cti approximes:affert eīm lesionē magnā:timetur eīm ne tur
bet cerebrū:ē eīm in lacte dissolutio fortis:qūqȝ iuuenerit ma
teriaȝ dissoluit ⁊ dispargit. Qd si stupor patiētī acciderit:me
debis his que in cā obstupefactionis dicemus.

Capitulum.24ᵐ.de medela mollitiei nature siccitatis vo
mitus.sudoris multi ⁊ arctati que sunt cum febre.

q Uando autē icarcerata ē natura patienti
dabis cassie fi.⁊ terengebin tama-
rindorum prunorū.zebibi.viol'.siccarū.rosarū.vnius
cuiusqȝ suscipientē decoctionem iuxta q̄ opus fuerit:dabis-
qȝ ei lababum prunorum ⁊ cass'.fi.aut ante prandiuȝ pruna
appones dulcia sine corijs infusa iulab.aut viol'.sir.⁊ lebela
bi cū zaccara rubea.⁊ aquā duorū granatorū cuȝ adipibus
suis. Si nō placēt hec ⁊ ledūt patientem medicaminum
porrectiōes trāsijtqȝ inclusio nature.iā quatuor dies clisteri
vtere emollienti:vt ē clistere qd fit ex blitis aq̄ expressa ⁊ zac
cara ru.⁊ sisami oleo ⁊ muri. Aut clistere in quo cadūt hec.
ordei tūsi excoriati.ʒ.xx.sume in.iij.aque libris fac bulire do-
nec ad librā redeat:tunc cōfricabis in ea cass'.fist. rotularuȝ
ʒ.xx.⁊ colabis ac proijcies in illam olei viol' ʒ.x.in al'.xx.⁊ to
tidem muri. Aut ēt vtaris asiafo.cathemie ⁊ buraci ⁊ zacca-
re.r. aut asiafo. narēgebin quod ē massallū ⁊ cibes illum me
zauro labelabi cū oleo amigd.espidabago fcō cū oleo oliue ⁊
muri. Qum autem in febre nimia erit nec mollities aquā sui
ci cū gūma ara.⁊ terra ciprina:dabis vno quoqȝ die.ʒ.j.sit-
qȝ in ea decoctus fructus mirti aut citoniorū frusta. Dabis
ēt seferēgeli in al' fergedi syrop.⁊ ribesi:dabisqȝ puluerē fcūȝ
de psilij scīc:⁊ semie safatemi in al' sciferemi frixo suauiter cū
modico cimino arabico ⁊ terra ciprinea:semen quoqȝ meu ⁊
spodij partē. Cibabis aūt illū mezauro ⁊ zirabago cū vuis
passis ⁊ granis granatorū.ac virgulis portulace.aut pauco
acerborū cōdito cum sumac aut beserē aut zerasquia aut bis-
cocto cū aqua citoniorum aut aqua pomorū vel ēt pirorum.
Si autē nō cōuenit aquaȝ suic ordei propinari: propina sal-
tem spodij trociscos strīgentes cū citoniorū syrupo. Qd
si est mollities nature cum sanguie dabis illi in potu pulue-
rem tami aut puluereȝ carabe cū sumac aut portul' aq̄ sil'ibꝰ
qȝ quēadmodū hac i ifirmitate sep̄ati dicturi sumꝰ. Si āt
cū morbo ēt vōitꝰ ꝯtigit granatorum.dab' siro.fcȝ cū mēta ⁊
ribesi robo aut citoniorum.aut robo beserē.ꝓpiabis q̄qȝ suc
cuȝ pomoꝝ ⁊ aquā eorū que muza sūt cū corticibꝰ pistatiorū
exterioribus emplastrizabisqȝ stōachū cū sandalo.aqua ro.
aqua pomoꝝ.aqua mirti.aqua quoqȝ ro.⁊ aqua calefi.cum
modico laudano ⁊ rameco. Simul aūt intuendū si huius vē
tris effusio cā crisis facta ē minime amputandam sed permit
tēdā iudicamus quādiu patiatur virtus nisi modum trāsgre
diatur ⁊ vltra vires fiat ⁊ q̄ si fiet vtaris his que naturā cō
stipant vt dictū est.

De sudore. Sudor aūt si exuberet nimiusqȝ fit:
timeturqȝ virtuti ne eo subruatur cor
pus patientis oleo inungi oȝ belalech dato vel balēbaco ⁊
aqua mirti ⁊ tutia trita cū aqua ro. vngaturqȝ corpus oleo
calefi:aut pulueriza super illū rosā siccā cōtritā ⁊ intuere si lo
cus patientis calidus ē amoue illū in frigidū quē aquilo cō-
busserit vt confortetur corpus eius ⁊ sudor retineatur.

Capitulū.25.de.m.defectus cū febre.

q Um autem febriū patienti molestiā sub
uersio acciderit oȝ q̄re ꝯtin
gerit speculari:⁊ si quidē ē cā cholera ru. ad os sto-
maci defluens aqua rorabis frigida super patientis faciem:
os stomaci frica ⁊ vētrē:liga eius manus ⁊ pedes cū fascicul'
fortiter vt ad inferiora trahatur mā apprehēde os ⁊ nares
vt calor ad interiora redeat naturalis:propina illi vinum te
nue ⁊ aquosū aqua mixtū:sed ⁊ sirop.squingibin cum aqua
ca.vltimus ē in his vt cholerā ab ore cogāt descēdere stoma
ci:aut cū vomitu educatur.q̄ si effusionis vētris cā defectus
hic acciderit oībus que dicta sunt curabis excepto squingi-
bin cū aqua ca.odoret aquā ro.sandalū.cāphorā.fiat illi vē
tus cū aliquo:irrorabisqȝ aqua ro.plurimū refrigerata vul-
tū eius.dabisqȝ ei panē vino infusum propinabisqȝ pomoꝝ
sirorū ⁊ siropū hespanicorū ⁊ citoniorum liniesqȝ stomachū
succis stringentibus vt aqua citoniorum ⁊ mirti aqua quo-
qȝ vstis ligaminibus. Quod si acciderit nequitia febris
humorum malorum defectu.oportet hora qua febris ascen
dit ligari crurum lacertos: verberaqȝ manus ⁊ pedes.
⁊ talos quo educatur ab iterioribus corporis ad exteriora
mā ⁊ ab eminētibus atqȝ a dignioribus ad minus digna mē
bra:prohibebisqȝ illū somno. Somnus eīm materiaȝ ad ite-
riora deducit corporis:imergitqȝ calorē naturaleȝ. Prohibe
etiā cibo ne forte occupetur in ciboꝝ celebrāda digestione ca

or: ꝛ nõ in maturatiõe materie ſꝫ ne ꝛ repletiõi addatur. exti
guaturqꝫ naturalis calor. Si quãdo ẽt ſiccitatis cã in pri-
cipio acceſſionis defectus acciderit: oportebit ante acceſſio-
nis horã cibum apponere ſꝫ cũ iudicio. vt ſiquidẽ q accide-
rit defectus difficilis pãnũ infuſum in vino veteri dabis taꝫ
etiã eim vinũ febrẽ augeat: ſꝫ tñ virtutẽ adiuuat vitalẽ. ac cor
pus paſcit: dabis quoqꝫ ſirop. pomorum ꝛ eorũ aquã ac cito
niorũ ꝛ eorũ aquã: pedeſqꝫ illius ꝛ manꝰ liga ꝛ frica vtrũqꝫ:
trahitur eim materia ad extrema ꝛ declinatur fricatione ad
exteriora. At vero ſi defectus minie fortis ẽ cibabis patiẽ
teꝫ ante acceſſionẽ pomis. piris. granatis. quo his ſtõachus
confortetur ꝛ virtus ſeruetur vitalis. Quãdo aũt iam ince-
pta febre defectus acciderit oportebit patiẽtem pane cibare
vino infuſo calefacto: quo eius ad mẽbra acceleretur miſſio
ꝛ humectet ea prohibeatqꝫ deſiccari. Hoc ergo regimine oꝫ
eũ regi ac curari cui in febribus defectus accidit. Omnes
autẽ defectus ſpẽs cõmemorabimus inferius ꝛ medelas ca-
rum qum de paſſiõibus cordi dicemus accidentibus: qm̃ de-
fectus ex morbis fit qui cordi contingunt.

Capitulum. 26m. de ethice febris medela.

f Ebris ethica ſi fiat i aliquo vſqꝫ ad marcoris
ꝛ cõſumptiõis termios: apparẽtqꝫ oia
ſigna que ſupra diximus. extenuatio ꝛ ſiccitas cutiſ
qꝫ oſſibus inherentia. deſiccatio humiditatis cõplexiõis. vẽ
tris tenuitas ꝛ cõſumptio decoris faciei ꝛ frontis. Aliaqꝫ q̃
diximus qum de ethice febris ſignis loqueremur: nõ oꝫ eius
ſanationem ſperare. In morbi aũt principio dum adhuc vir
tus valida ẽ mẽbra quoqꝫ carnoſa. corpus optimuꝫ. febriſqꝫ
mollis. pulſus nõ tenuis durus. ꝛ oia adhuc ſigna dubitabi-
lia non manifeſta adhuc ſanari põt ꝛ expelli ſi regimie quo
oꝫ regatur. Primũ ergo qđ in hac faciendũ ẽ vt ſit eorum
in eſtiuo tẽpore in locis frigidis habitatio in quibus ſepten-
trionales perflent venti aqueqꝫ percutient. Sint in circui-
tu poſita vaſa fictilia in quibus aq̃ ſit frigida ꝛ ſuauis. odo-
reſqꝫ frigidi. vt roſa. ninifar. viol. pomorũ flores ꝛ citoniorũ
pirorumqꝫ. folia quoqꝫ calefi extrema vitium ꝛ mirti recen-
tis ſãdali. aq̃ ro. ꝛ cãph. Iaceat in loco ſtratiſqꝫ lenibꝰ ſimi-
libuſqꝫ. Si vero ſit hiems. ſit in locis aeris tẽperati in quibuſ
nõ horreſcat: prohibeaſqꝫ illũ a labore. motu. vigilijs. fame
ſiti. coitu. nec ſe det ire ꝛ triſtitie. Dabiſqꝫ illi ordei aquam in
oi die cũ zaccara mundiſſima iuxta quod opus eſſe itelliges
poſtq̃ autẽ ordei aquã acceperit dabis ei iulab aut papaue-
ris ſyro. aut iuiubarũ. ℥. circiter duas cũ aqua fri. Introdu-
cas illũ ẽt in aque tẽp cõchã: eductũqꝫ refice pull' hũidis ediſ
qꝫ cõditis cũ eſpidabago cũ cucurbitis ꝛ lactucarum radi-
cibus ſpinachijs atriplicibus. Quãdoqꝫ aũt fac illi ſorbitio
nẽ de heueri farina ꝛ cũ zaccara ꝛ amigdalarꝫ oleo dulciũ
ꝛ atria. Nõnunq̃ vero cibabis piſcibus recẽtibus optie cõ-
ditis cũ eſpidabago aut frixis cũ oleo amigdal'. aut aſſatis
deſuper proiecta aqua ꝛ ſale. Quãdoqꝫ ẽt refice lacte a quo
butyrũ eductũ ẽ caprarũ recẽtiũ etate corporibus ſanarum.
At ſi nõ adhuc ſit manifeſta feb ſed eſt moll' lacte illũ dulci
refice maximeqꝫ aſine lacte ꝛ ouis ſorbilibus. eſt enim illi vti
le: medulla quoqꝫ cucumeris ꝛ citroli lactucarũ radicibus ꝛ
intibe medulla cõdita ac ſimilibus ſitqꝫ eius cibus in die bis
paulatim iuxta quod digerit ſtomachus eius velociter ꝛ mẽ
bra ſuſcipiẽt. De fructibus aũt illi dabis granata optia per-
ſica nabatica bene matura poma quoqꝫ ſimiliter iuiubas re
centes nõ tamẽ multifacere oꝫ has ficus quoqꝫ ꝛ vue lauda
biles ſunt ſi porrigatur earũ que oꝫ quãtitas maturarũ ꝛ mu
ſa de dulcibus ꝛ zaccara quoqꝫ cũ hũidis amigdal' ꝛ medul
la ſemis citruli ꝛ his ſimilia. Nõ arceas illũ aqua aye. zerei
in al' aq̃ frigida. reprimas aũt illũ ab oibus calidis ꝛ ſiccis ꝛ
pijce ſuper pectus ꝛ epar eius infuſũ aqua ro. ꝛ ſandalo pã-
nũ: aut cerotũ cũ aqua ro. factũ ꝛ aqua portul'. ꝛ queſſare hu
mide ſuper niue cũ oleo ro. ꝛ viol'. oleo. vt aũt incaluerit pãnꝰ
frigidus imutat: odoret aũt oleũ viol'. ꝛ cõditũ cũ cucurbite ſe
mine. oleũ quoqꝫ ninifar: ſitqꝫ eiꝰ veſtimẽtũ veſtes linee mol-
les ꝛ ſuaues: ꝛ ſi fieri põt q̃ cũ ſandalo ꝛ aqua ro. eius tingã
tur veſtes: aie eius virtus augetur ꝛ mẽbrorꝫ. Hoc ergo regi-
mine ethicã patiẽtes febrẽ regẽdi ſũt in qbꝰ ſigna nõ apparẽt
cõſũptõis. hec eni habitũ eorꝫ cõfortãt ꝛ ad ſanitatẽ reducũt.
In qbꝰ ãt cõſũptiõis iã icipiũt appere ſigna ꝛ febris mani
feſta eſt os cauere frigidũ oꝫ aerem ne forte catarri accidant
dẽturqꝫ illis quotidie ante ſolis ortũ cãphore trociſci cuꝫ aq̃
granatorum ꝛ aqua melonis indi ꝛ cucurbite. aut citroli. vt
autẽ ſol ortus fuerit ordei aquam dabis in qua decocte fue-
rint iuiube ꝛ papauer ꝛ proijce deſuper parũ amigđ. olei dul
cium: aut ſeminis cucurbite olei q̃tum eſt exagium. Tribus
autem deinceps horis parũ dabis ſyr. papaueris aut iuiuba
rum: aut iulab introducaſqꝫ eos in concham aque ſuauis: in
qua decoctũ fuerit ninifar. viola cucurbite cortices ſitqꝫ i me
dia balnei domo. ꝛ in loco q tẽperati ſit caloris ꝛ aeris. Nec
oio calidam ingrediantur balnei domũ nec loc' in quo anxiẽ
tur ſudentqꝫ: parũ ſint in cõcha ꝛ tẽperate. egreſſiqꝫ corpus
eorũ inungatur oleo viol'. aut ſemis cucurb. ꝛ odorẽ trahant
expectent paululũ ꝛ reficiantur carnibus zũzeedarũ cõditis
cũ eſpidabago cũ amigđ oio. ſed ꝛ atria in qua ſint cucurbi-
tarum fruſtra aut lactucarũ medulla ꝛ reliqua que diximus
Veſpere aũt introducantur in aque tẽp. cõcham quẽadmo-
dum in principio diei factũ eſt ꝛ eodẽ reficiantur cibo: nec ve
ro multum ſumant: denturqꝫ eis dormituris iulab. aut iuiuba
rũ ſyr. cũ ſemis pſilij lababo aut ſeminis citoniorum aut ſuc
co portul' ſemis triti ꝛ fricati cũ aq̃ dulci. cũ. ʒ. i. dulciũ amig-
dal'. vtariſqꝫ in illo regimine refrigeranti vt diximus ꝛ hume
ctãtibus ꝛ ceroto refrigeratiuo. Et hec ẽ aſſignatio trociſco-
rum cãphore. Sume medullam ſeminis cucurbite ꝛ melonis
in al' floxi galferi ꝛ medullam cucumeris. ꝛ citroli feſergeli.
cuiuſqꝫ. ʒ. v. rob. r. purgat. ʒ. iij. gui ara. ſandali albi. amili. q̃
thire. cuiuſqꝫ. ʒ. ij. liquiric ſucci. ſpodij. cuiuſqꝫ. ʒ. iiij. feniculi
ſeminis. ʒ. i. cãphore. ʒ. ſ. vſqꝫ exagium dimidiũ. terantur oia
diligenter ꝛ diſtẽperentur cũ lababo ſemis pſilij. Si ſit auteꝫ
cum hac febre nature mollicies hos dabis trociſcos patienti
quorũ hec eſt cõfectio. Sũme papaueris albi medulle coloza
cre in al' ſeminis cucurbite medulle ſeminis cucumeris ꝛ ſeis
citoniorũ frixi vniuſcuiuſqꝫ. ʒ. vij. gui ara. ſpodij. ſeminis ber
maze. terre ciprice. cuiuſqꝫ. ʒ. iij. amili. ʒ. ij. rob. r. mũdate. ʒ. v.
cãphore. ʒ. i. tere oia diligenter ꝛ cum lababo ſeis pſilij. diſtẽ-
pera ꝛ trociſca ſic. vt quiſqꝫ trociſcus exagij ſit vnius: pro pi
nabiſqꝫ cum pomorum aqua ac cũ citoniorũ ſumo diluculo
Poſt ſolis ortum ſuicum ordei dabis cũ aqua i qua decocta
ſint grana mirti aut citoniorum fruſtra. ꝛ proijces deſuper
gũma ara. ꝛ terrã cipricam iuxta quod opus fuerit. Con
fectio vtilium ethice febris ſi ſit cũ ea vẽtris ſolutio trociſco-
rum. Sume cucumeris ſemis medulle citonioruꝫ cucurbite.
frixorũ cuiuſqꝫ. ʒ. v. terre armenice caſtanearũ. cuiuſqꝫ. ʒ. iiij
roſa. foliorũ. r. granorũ mirti. ſemis emaze. carabe. cuiuſqꝫ. ʒ.
iij. ſpodij. gumi ara. cuiuſqꝫ. ʒ. ij. tere oia diligenter ꝛ cum ci
toniorum diſtẽpera aqua: ꝛ trociſca queqꝫ trociſcum exagij
vnius ꝛ bibatur cũ robo mirti ꝛ aqua fri. ſummo mane. Sit
qꝫ cibus patiẽtis maſſum excoriatũ ꝛ frixũ decoctũ aut mili
um tunſum decoctũ cũ eſpidabago. In quo aũt conſum-
ptionis apparẽt manifeſte iam ſigna: nõ tñ eovſqꝫ res dedu-
cta ẽ vt ſanari nõ poſſit: hunc quoqꝫ hoc eodẽ regimine con-
decet regere quo diximus: vtanturqꝫ cãphore trociſcis ſum
mo mane cũ lacte aſine vel mulieris in quo aliquid hõbacis
proiectum ſit: quo eius ſpuma ꝛ pinguedo ſit abſtracta. hoc
quidẽ ſi nõ fuerit febris valida illis ꝛ acuta: dehinc autẽ con-
cha tepide aque introducatur in loco largo ꝛ in media bal-
nei domo ꝛ prope ianuam: ſitqꝫ ibi tẽperate ꝛ egrediatur ꝛ i
mergatur aqua frigida dulci ſi quidẽ tempuſ eſtas fuerit. Si
aũt ſit hiems aqua ſit tepida. deinde aũt vngatur corpus eiꝰ
oleo viol'. puro: ꝛ ſi fuerit factũ cũ cucurbitaruꝫ ſemine vtiliꝰ
erit. Propinetur ordei aqua cũ papaueris ſyrop. tribus dei-
ceps horis apponat aque tepide cõche introitum in qua de-
cocta ſint viol'. ninifar. cortic. cucurbite ꝛ papaueris. ꝛ ordeũ
tũſum ꝛ excoriatum meſani flores ꝛ ſemẽ cathemie ꝛ cabezi
ꝛ folia eius. ꝛ folia lactucarum ſemperuiue ꝛ ſimilia: ſit in ea
tempate: egrediaturqꝫ ꝛ imergatur aqua fri. dulci. ſꝫ nõ mul
tum: vt nõ percutiatur corpus eius ea ꝛ hiſpidum fiat. Qua
egreſſus vngatur oleo viol'. ꝛ ninifar: veſtes induat: reficiat
pullis ꝛ taugis piſcibus quoqꝫ lapidoſis alijſqꝫ cibis dige-
ſtioni facilibus: nec impleatur cibo: ſitqꝫ eſcarum quantitas
que cito digeratur. Facto autem veſpere qum ſtomachꝰ pur
gatus eſt ꝛ cibo vacuus: tunc vti ſorbitiõe oportebit que hac
vtilis eſt in in infirmitate. Aſſignatio eius. Sume arſugene
in al' lenticule excoriate. ʒ. xx. fabarum albarum tunſarum
ʒ. x. maſſi ſine corticibus: papaueris albi cuiuſqꝫ ʒ. vij. amig
dalarum. dulciũ ſine corticibus. ʒ. v. coque oia i tribus libris
aque donec perfecte cocta ſint ꝛ cola ac proijce deſuper aquã
cucurbite muze ꝛ amig. d. oleũ ꝛ fricabis deſuper medullam
panis ſimile quãtũ opus fuerit de qua ſorbeas. iiij. ℥. vſqꝫ. l.
ſ. ꝛ in ea expectet aliquãtulũ ꝛ ingreſſus balneũ cõche faci-
at quẽadmodũ in diei principio: vt aũt egreſſus fuerit ſtoma
chuſqꝫ eius vacuus ẽ ꝛ oia que fuerãt porrecta diligenter di-
geſta ſunt ꝛ a ſtõ deſcenderint. dentur eis que diximus laba-
ba ꝛ iulab: aut granatorũ aqua aut papaueris ſirop. Qũ
aũt febris nõ fuerit nõ incõmodũ erit lac ſuggere mulieris a

mãmis aut lac asine accipiat qũ mulgatur. Si sit autem ca-
lor ⁊ febris patiens oio lacti nõ approximet: dabisqꝫ lac vac
ce a quo butyrũ eductũ ẽ sicut alio loco dictũ est emplastrize
turqꝫ pectus eius cũ ceroto refrigerato. Si aũt cõstipata
fuerit natura quouis tẽpore detur ei cass. f. ⁊ mãna aut laba-
bũ prunorũ: sed ⁊ pruna nabatica infusa syrop. viol. ⁊ simili
bus: ⁊ caue naturã emollire: illaudabile nãqꝫ ẽ i hoc morbo.
Si aũt mollita quãdoqꝫ fuerit puluerez tam dabis cũ mirti
syrup. ⁊ suico ordei cũ gũa ar. ⁊ terra ciprina. aut dabis troci
scos spodij stringentes: sed iminues eorũ zafranum cũ mirti
syrop. dabis ẽt hos trociscos. vtiles enim sunt ad huismodi.
Assignatio eorũ. Sume medullarũ seminis cacrelegi. cucu
meris citruli. frixarũ cuiusqꝫ. ʒ. iij. gũmi ar. amili. spodij. cu-
iusqꝫ. ʒ. ij. ⁊. ß. seminis portul. ⁊ semis emaze frixorũ. ʒ. iiij. sã-
dal. al. ʒ. i. castanearũ. ʒ. ij. cãphore. ʒ. ß. tere oia diligenter ⁊ cũ
seminis psilij lababo distẽpera ⁊ trociscos vnius fac exagij
vsqꝫ. ʒ. b. bibaturqꝫ cũ mirti robo: ⁊ pascatur lacte a quo bu
tyrũ eductũ est in quo proiectũ sit biscoctũ aut mezauro facto
cũ masso excoriato aut lacte eiusmodi in quo decocta sint ci-
toniorũ frusta ⁊ puluerizes desuper parũ pulueris glandiuz
⁊ misceatur cũ castaneis ⁊ gaira ⁊ zafrano ⁊ benaco sicco.

Si aũt peruenerit huiusmodi patiẽs ad ꝯsũptionẽ ⁊ mar
corẽ: ⁊ certa ẽ corporis siccitas ⁊ extenuatio cõsumptaqꝫ est
humiditas ⁊ cessit ab eo venustas ⁊ decor nulla ẽ cure spes:
aut ad eius sanitatẽ via nisi vt custodiatur virtus: vt super-
sit aliquo tẽpore. Oportet ergo ad hoc illi lac mulieris dari:
quod ẽt de mãmis eius sugat stilleturqꝫ super illius corpus
lac dulce qđ statiz eductũ ẽ ⁊ si fieri põt i ꝯcha q̃ lacte hꝰ plena
sit sedeat egressusqꝫ corpi eiꝰ irroret aq̃ suauis i q̃ feceris bul
lire viol. ⁊ nenifar. dehinc corpus eiꝰ oleo inũgatur benefegi
puri. ⁊ cibetur pullorũ carnibꝰ ac fraglinis ⁊ fasianis tritis
in qua proiecta sint citoniorũ frusta ⁊ pomoꝝ sirorum. parũ
qꝫ vini ⁊ loco cinami frustũ xiloaloes crude. sorbeatqꝫ iuscu
lum: fiat quoqꝫ illi aqua carnium eduli subtilis: aut aq̃ pullo
rum cũ aqua pomorũ ⁊ citoniorum ⁊ proijciatur desuper ali
quid biscocti: hec eĩm quedam cõseruant virtutẽ custodia. fit
aũt aqua carnium hoc modo. Sume carnẽ ⁊ minutatim ici-
de: ⁊ in vas lapideũ vel lebetem ꝓijce ac sub eo ignẽ succẽde
lenem: ⁊ cũ ceperit aqua glutinosa eẽ coletur in vase ⁊ iterum
igni apponatur. ⁊ quandocũqꝫ glutinari incipit coletur ⁊ sic
vtatur qum opus fuerit ea quis. Ne vero prohibeas illuz ab
his que appetit ⁊ ꝓponas iocũdos odores vt sandali aquã
iremazaratarã. in al. mezatã. camphorã. vaporetur cũ sanda
li frustris ⁊ xiloaloes crudi ⁊ cãphora: eius camisia tingatur
cũ sandalo ⁊ aqua rosa. ⁊ camphora. ⁊ sternatur locus quo
iacet odoribus ⁊ safereno ninifar ⁊ viol. ⁊ roß. ⁊ fructuũ flo
ribus. ⁊ calefo. ⁊ siquidẽ ẽ estas in circuitu eius vasa cũ aqua
fri. ponãtur ⁊ lethaletũ iocũdũ. sitqꝫ cõuersatio loco quo est
venti trãsitus fri. quãdoqꝫ etiã irroretur eiꝰ facies aqua roß.
refrigerata. Utaris ergo in huiusmodiviro hoc regimimine
⁊ simili. Si eĩm feceris vite eius prolõgabitur spatiũ aliquã-
diu nec accelerabit mors.

Caplm. 27. de apostematũ. m. ⁊ primũ de phlegmone.

a **Postema** sanguineũ qđ phlegmon vocat̃ sicut al's dictũ ẽ aut exteriori fit
cã. vt ꝑcussione. collisione ac vulneribus similibusqꝫ
aut interiori. que ẽ. s. mãci sanguinee decursus ad aliquod mẽ
brum. Qđ aũt exteriori fit cã intuẽdũ ẽ diligentius: siqdẽ cor
pus repletũ ẽ minime rebus illud cura tenerificãtibus. atqꝫ
hꝰ ẽ vt inũgat̃ oleo tepẽti ⁊ aqua tepida ⁊ ẽpl'izetur cuz ordei
faria. helba. sebeto ⁊ cathemia: strigat̃qꝫ mediocriter: vt apo
stema dissoluat̃. Qđ si in apostẽate aliqđ sãguis collectum ẽ
⁊ saniei vtere incisione ⁊ apertiõe sine pauore nec paueas in
fluxuz materie nisi repletũ sit corpus. Qđ si repletũ sit corpꝰ
euacua malũ humorẽ qui ẽ in eo. Cuius aũt ortus est ex
materiarũ decursu primũ euacuatione vtendũ cũ phleboto-
mo ex cõpetenti illi loco vena: hoc est si fuerit mẽbrũ in supe
rioribus corporis apostematũ cephalica incidatur. Si autẽ
in his que sunt in medio corporis minuatur aquehela. Qđ
si in in iferioribus mẽbris basilica minuatur a latere patiẽti
auferatqꝫ illi sanguinis q̃ntitatẽ q̃ntum opus fuerit: q̃ntũqꝫ ⁊
etas infirmi cõplexio ⁊ tẽpus anni presens cõcesserint. Jam
dehinc mẽbrũ cataplasmetur apostematicũ in principio q̃
diu materiarũ ẽ fluor ad illud refrigerantibus ⁊ constrigen-
tibus vt mẽbrũ cõfortetur ⁊ mã repellatur: fluxusqꝫ illius ar
ceatur refrigeratione ⁊ cõstrictione. vt sandalo. r. tam arme-
nico. ⁊ asiafo. memitte. ro. ⁊ caquia cũ aqua intibe ⁊ semper-
uiue. ⁊ aqua lactucarũ ⁊ cucurbite. ⁊ chalebo. ⁊ semine psilij
cũ harum aliqua aquarũ percusso. ⁊ si quidem decoquas lẽ
ticulam excoriatam ⁊ contriueris cuz harum aliqua aquaꝝ
⁊ emplastrizaueris ea apostemati ꝓderit plurimũ: adiuues
quoqꝫ medicaminibus quorum est aduersari materie ⁊ repe
lere fluxum. Et hec est medicaminis confectio ad hec vtilis.
Sume sandalum album. ⁊. r. cuiusqꝫ. ʒ. c. asiaphi memithe
. ʒ. b. quimolee fusali in al. fusali. cuiusqꝫ. ʒ. i. ⁊. ß. tere oia diligẽ
ter ⁊ subtilissimo cribra pãno ac distempera cum intibe aq̃.
⁊ semperuiue ac portul. ⁊ lactucarũ. Tribus aũt aut. iiij. die-
bus qũ iam augmentatũ fuerit apostema: his que prohibẽt
materiã admisce dissoluentia. vt helbeeli ordei ⁊ tritici faria
⁊ distẽpera cum liemberi aqua ⁊ solatri. ⁊ queffare. similiũqꝫ
augeasqꝫ quotidie parũ per dissoluentia. donec ad statũ apo
stema perueniat. ⁊ fluxus deficiat materiarũ. tunc aũt opor-
tebit ⁊ dissoluentia ⁊ prohibẽtia equalia esse quãtitate: ⁊ vir
tute quemadmodũ nardo distẽperato cum solatri aqua. ⁊ ca
quenegi. ⁊ ancti similiũqꝫ aquaꝝ que dissoluũt. Et animad
uertendum si videris qũ apostemate in principio etiam dolo
rem. refrigerantibus minime ⁊ cõfortantibus vtaris sed vtẽ
dum erit tibi stringentibus ⁊ tenerificãtibus vt ceroto quod
de cera. ⁊ rõs. fit cum vino dulci i quo imerges lanã succidã.
apponesqꝫ loco. Quod si tempus est estas sit cerotũ refrige-
ratiuũ actu. si vero hyẽs tepefactum. sitqꝫ etiam cũ hoc pan-
nus lineus aceto vini infusus super mẽbrũ tẽperato cũ aqua
ro. Reprimas aũt patientem ab omnibus dulcibus ⁊ pungi
tiuis. ac oio cibis calidis. abstineatqꝫ cum mezauris de cu-
curbitis sũptis ⁊ masso ac spinachijs. propia illi ordei aquã
aut granatorum ⁊ squingibin. viol. siro. portul. semen ⁊ simi-
lia. Ut aũt declinare ceperit apostema non oportebit refrige
rantibus vti quouis modo coagulant enim materiã ⁊ indu-
rant intantũ vt in duritiem res transeat ⁊ soliditatem. fiatqꝫ
eius difficilima curatio. Sed oportebit mẽbrũ dissoluentibꝰ
emplastrizare cũ camomille aqua lilelmelec cathemia sebeto
hersausano aloe similibusqꝫ distemperatis cum lababo seis
lini: aut aqua carnehi: quibus si aliquid admisceatur zafrãi
proderit. Ut autem apostema maturari ceperit ⁊ sanies
congregari oportebit illud emplastrizare maturantibus vt
seminibus meru ⁊ lini distemperatis cũ aqua. ro. ⁊ oleo. viol.
⁊ si tẽpus estatis est calorqꝫ in corpore multus. humorqꝫ quo
fit apostema nõ malus comodũ erit medicaminibus vti ca-
lorem arctantibus naturalem ⁊ ad materiam cõuertentibus
quo maturetur vt est psilij semen ⁊ tritici farina. Si quando
aũt naturalis debilis fuerit calor. ⁊ hũor nequã. caueas his
⁊ similibus vti medicaminibus putrefacerent eniz. vtere ma
turantibus cũ dissolutione. vt est panis cãcrelegi in al. fermẽ
tatus cum odei farina decocta cũ aqua ⁊ viol. oleo. aut oleo
loto ⁊ oleo quethiri. ⁊ rora super apostema aquam decoctio
nis radic. cathemie. cum modico olei loti. aut albas sume fi-
cus carnosas ⁊ dulces quas qũ decoxeris mel extrahe earũ
⁊ distẽpera cũ oleo seis lini ⁊ helbani ⁊ zaccara. Accipiat fa
rinam crossã ⁊ distẽpera illã cũ pinguedine ficuũ. Aut etiaz
sume fermẽtũ acrum ⁊ ficus coctas ⁊ merui semen. ac distem
pera ⁊ loco impone. maturat enim apostema. Et si ficuuz be
ne decoctarũ sũpseris succũ ⁊ distẽperaueris cũ eo lini semẽ
⁊ helbe. cuiusqꝫ partem. i: hesausani dimidiã partẽ. zufe q̃rtã
cũ tritico diligẽt maturãt ⁊ saniẽ adiuuãt. Uidi ẽt emissiões
emplastrizari dactilis decoctis cum butiro ematurauerunt
qꝫ illas optime ficubus quoqꝫ decoctis cũ zerozo in al. buti-
ro emplastrizetur quoqꝫ charua ⁊ semine meru. terant̃ oia
diligenter: ⁊ distemperentur cũ aqua apponanturqꝫ emissio
ni. Quod si videris difficilis esse maturationis apostẽa
grauiterqꝫ aperiri. ponatur desuper blitꝰ decocta. cũ sisami
oleo calido: muteturqꝫ quotiens refrigeratur. maturat enim
furũculos ⁊ emissiones. Cepe quoqꝫ decocte ⁊ diligenter tri
te aut in oleo bullite misceantur ⁊ cataplasmentur eis apost-
mata sintqꝫ calida materiã maturãt ⁊ saniem colligunt. Si
aũt collecta ⁊ coadunata sanie nõ aperitur apostema. opor-
tebit illud aperire ⁊ crepare ac sciudere. Atqꝫ hoc modo oz
oiuz regimẽ esse apostematũ que mãs cõtinẽt ⁊ his sifibꝰ me
dicaibꝰ quorũ ẽ maturare apire scidere etiã si medicaibꝰ nõ
apiãtur: ⁊ sciendũ qm̃ apostẽa calidũ ⁊ sanguineũ si fiat i ali
quo mẽbrorũ: estqꝫ magnũ sic vt arceat venas ⁊ arterias q̃
sunt in mẽbro: prohibeatqꝫ illã a dilatatione ⁊ arctatione q-
bus recreatur calor naturalis: quãdoqꝫ coagulat̃ vltra mo-
dũ ⁊ extiguitur calor: fitqꝫ mors illius mẽbri ⁊ eius substan-
tie corruptio intantũ vt feteãt queqꝫ circa illud sũt caro ⁊ cu-
tis. diciturqꝫ hoc apostema pessimũ: ⁊ in huiusmõi nulla cu
ra est: nisi sola amputatio ne forte ad vicina decurrat corru-
ptio mẽbra: quãdo autẽ nõ coagulatur nãlis calor nec corrũ
pit mẽbrũ perfecta corruptione: dicitur hec passio hanfraia

⁊ eius medela sanguīs illius euacuatio ē a mēbro cū scarifi-
catione: incipiantqꝫ deinceps his que superponūtur mēbro
medicaminibus que a putredine probibeāt: ea aūt que sint
dicemus quꝫ de vlcerū loquemur curis.

Capitulum.28.de medela apostematis quod herisipila
dicitur.

b **Erisipila** aūt quandoqꝫ sine tumore fit ⁊
mouetur ex cholere rubee acumi
ne: quādoqꝫ vero cū tumore ⁊ mouet̄ ex cholere ru-
bee mixtione cū tenui sanguine. quādo ergo ē sine tumore cor
pus oportebit euacuare medicaminibus cholerā laxantibꝰ
vt citrinis mirob. ⁊ tamarīdis prunis ⁊ similibus emplastri-
zeturqꝫ locus refrigerantibus ⁊ restringētibus vt rasura cu
curbite semperuiue. portul'. succo lactuce. arsunegi aqua alijs-
qꝫ que diximus dū loqueremur de phlegmonis cura. Si aūt
fit cū tumore herisipila: sanguis minutionē accelerare expe-
diet si nihil probibeat vt etas senectutis ⁊ pueritie: cōplexio
frigida aliaqꝫ: auferaturqꝫ quātū necesse fuerit sanguis laxa
bisqꝫ naturā decoctione fructuū cathaplasmabisqꝫ mēbrum
in principio cataplasmātibus que in capl'o sanguinei aposte
matis dicta sunt in principio ⁊ ascensu ⁊ statu eodem empla
stro ⁊ via. ⁊ oꝫ mederi ⁊ curare cōpositū ex fl'one ⁊ herisipila
apostēa cōpositis medicamibus ⁊ cuiusqꝫ cure cōpetentibus
sitqꝫ quod in cōposito dominabitur medicamine exuberan-
tis ⁊ fortioris apostematis cure medicamen ꝯueniens.

Capitulum.29.de apostematis formicis medela.

i **A formice** quoniā fit ex cholera. r. neces-
se est in cura eius medicamen
bibere cholerā ru. laxās vt fructuū decoctio cōforta
ta cū scamonea: aut aqua lebelabi cū cass'. f. rotula aut aqua
intibe ⁊ arsunegorū: dehinc autē cataplasmetur refrigeranti
bus ⁊ desiccantibus: oꝫ autē proportiōe cāe hāc passionē af-
ferenti. s. cholere ru. medelā frigidis fieri ⁊ h. Sed qm̄ formix
huiusmodi est vlcus quod desiccatiōe eget propter eā que in
ea est humiditatē cōpositā ⁊ repugnātē q̄ morbū mouet ma-
teriei ad accidēs ꝓpositū applicamꝰ. Jō ergo vti nos cata-
plasmatibus oꝫ desiccantibus nisi ꝙ quibus vtimur medica
minibus in formice que in cutis est manifesto minus desicca
tiua sūt ⁊ sine morsura. vt afiasū memithe. ⁊ caquia. ⁊ hesseū
in al' hesefū distēperata cū intibe aqua ⁊ virge pastoris. ⁊ cū
lenticula decocta ⁊ trita cū aqua ro. Aut sūmitur tam cipri-
cū: aut armenicū ⁊ quimolee cuiusqꝫ pars. i. caquie. dimidie
pars distēperenturqꝫ oīa cū virgarū portul' aqua aut solatri
aut arnoglose. Secūda aūt formicis species que est formix
comedēs medicamibus curāda est magis ⁊ fortius desiccan
tibꝰ vt quimolea cū aceto ⁊ aqua hoyosabi aut cataplasmet̄
cum trociscis qui dicūtur adriani ⁊ hec eoꝝ cōfectio. Sume
galle viridis quendari. cuiusqꝫ. ʒ. viij. in al'. h. colcadenesi. ʒ. i.
sebli iamenici mirte optime cuiusqꝫ. ʒ. d. feleseoni. ʒ. iij. i al'. m.
tere oīa diligēter ⁊ cum vīo distēpera trociscos fac qūqꝫ opꝰ
fuerit tere diligēter ⁊ subtilissimo cribrabis pāno distēpera-
bisqꝫ cū aqua. ro. sicvt fiat quasi que fluit a balneis aqua ⁊ lo
co superpones. Et hec assignatio vnguenti optimi ⁊ vtile
comedenti formici. ⁊ oībus quibus est opus desiccare vlceri-
bus. Sume galle viridis ⁊ arsunegi sicce equales partes ⁊ te
re diligenter. ⁊ desuper oleū mitte. ro. in quo liquefacta sit ce-
ra tribus partibus maior: facqꝫ vnguētum ⁊ cataplasma eo
apostema. ⁊ si adideris liquiritie foliorū ptē vtile erit. Aliud
sume mardasenegi. ⁊ radic̄ tinctorū cuiusqꝫ partē. i. galle gel
nari in al' gebiani. aristol'. l. canabili. cuiusqꝫ dimidiā partez
terantur oīa diligēter ⁊ liquefiat cera cum oleo. ro. fiātqꝫ oīa
vnguentū ⁊ cataplasmetur locus.

Capᵐ.30.de medellis apostematis qui dicitur vndimia.

a **Lio nos** dixisse recollimus loco quoniam
apostema molle generatur aut ex
vaporosa vētositate que mēbro accidit. quēadmodū
hijs qui corrupte sunt cōplexiōis accidit ⁊ ptisicis: eiusqꝫ me
dela facilis ⁊ sanatio festina si cum sale ⁊ aceto fricetur. ⁊ aq̄
ro. eiusqꝫ expulsio fit cū expulsione morbi qui illud sequitur
aut de phlegmatica materia. que ad aliquod influit mēbroꝝ
cuius medela phlegmatici fit euacuatione humoris medica-
minibus illū laxātibus vt turbit iēbacū antali adipe: carta-
mi medulla. hyere pill'. alijsqꝫ cōpositis ⁊ simplicibus medi-
caminibus. Caueas aūt infirmū oībus ab phlegma generā
tibus cibis vt piscibus lacte ⁊ similibus. empl'izet̄ aūt mēbrū
medicaībꝰ q̄ꝝ ē strigere ⁊ soluer̄ vt lieberi aq̄ mixta cū nata
ro si itinxeris illi spōgiā nouā ē eiꝫ i ea dissol'o. quā si ñ iuene
ris i tigesuccidā lanā ⁊ intuēdū si corpꝰ in q̄fit molle sit: sitqꝫ
aq̄ āplior aceto. si vero solidū supet acetū ⁊ natarū vt redu
catur corpus in suā naturā augmēto eorū que desiccant. At
vero si corpus tēperatū est equalia sint aqua ⁊ acetū. Quod
si solidū ē corpus nec curatur hoc medicamie misceatur pa
rū selbi simul ⁊ parū cieris lihēberi. Et siquidē quod cupis fi
et emplastriza h' emplastro. Sume aloeꝫ ⁊ absinth. equaliter
⁊ tere diligēter ac distēpera cum aceto ⁊ aqua ⁊ emplastriza
mēbra. hoc quꝫ vsus fuerit empl'o mēbrum ligare oportebit ⁊
stringere: siquidē possibile ē incipietqꝫ ab inferioribus ⁊ ascē
dat ad superiora ligatio: sitqꝫ inferius tenera: sursum aūt so
lida ne forte suscipiat influētes illi mēbro mās: emplastrizet̄
ēt hoc empl'o cuius hec ē descriptio: sal' ⁊ aloe equales partes
tere diligenter ⁊ aqua mirti irriga ac modico aceto ⁊ empla-
striza maxime aūt solida corpora.

Capitulum.31.de durorum apostematum quod scliros
dicitur medela.

r **Olida** apostemata fieri diximus aut ex apo-
stemate calido ad quod curādū appo-
sita sunt nimiū frigida ⁊ stringentia: vnde ⁊ indura
ta est mā ⁊ in lapidis soliditate cōuersa: aut ex cholere. n. mā
que ad mēbrū defluxit: aut ibidē generata ē: ⁊ quod quidē fa
ctū ē ex apostematis calidi reliqis: medela eius ē calefacien-
tibus ⁊ emollientibus. hec aūt sunt quorū est calefactio in se
cundo gradu ⁊ tertio siccaqꝫ in primo vt in secūdo dictū est
sermone partis huius secūde qum de mollientibus loquere-
mur medicaminibus: sunt aūt huiꝰ medulla cruriū bouis cū
butyro ⁊ oleo viol'. ⁊ adeps cerui ⁊ tauri ac ouis liquefactis
cū machalo qū vtitur quis his tanꝙ vnguēto. Sume quoqꝫ
machalū glaucū. iudaicū ⁊ assacū de vno quoqꝫ. ʒ. e. marce-
musi recētis triti diligenter. ʒ. c. adipis anserini. ʒ. k. soluatur
machalū ⁊ assacū cū calida aqua misceaturqꝫ cū reliqs me-
dicaminibus vt fiat quasi vnguētū ac cathaplasmet̄ eo apo
stema durū. Quādo aūt ex cholē. n. mā solidū ē apostema q̄
ad mēbrū currit aut in ipso orta ē: medela eius erit potus me
dicamis laxātis ⁊ purgātis chol'aꝫ. n. vt ē epithi decoctio aq̄
casei potus q̄ sit cū coagulo cū hoc puluere. Sume heiligi ni
gri ⁊ kebuli cuiusqꝫ. ʒ. g. epithi cretici sitaregi indi. heffaigi.
cuiusqꝫ. ʒ. d. salis indi. ʒ. ς. tere oīa diligenter ⁊ bibatur de eo
ʒ. c. cū casei aqua iuxta quod opus ē: prohibeas autē patien-
tē oībus cibis crossis ⁊ cholera. n. generātibus vt caprarum
carnibus lenticula caulibus salsisqꝫ ⁊ similibus emplastriza
vero locū cū emplastro hoc. cuiꝰ hec ē assignatio. Sume ma
chali assaci baꝫaredi equales partes: ⁊ tere in mortario di-
ligenter cum anate aut galline adipe ⁊ oleo bani aut susani
vt fiat tanquam vnguentum. Quo qum cathaplasmaueris
pānum empl'iꝫa eo locū. Emplastri alterius assignatio. Fi-
cus albas ⁊ dulces in aqua decoque fortiter donec maturet̄
adhic proijce desuper helbe farinā ⁊ semē lini ⁊ aliqd cathe-
mie albe partes equales: tere oīa in mortario diligēter cū ol'o
susani donec cōpleatur ⁊ vtile fiat. cataplasmeturqꝫ eo apo-
stema: in vltimo nāqꝫ ē dissolutionis ⁊ emollitionis. Un
guētum dura dissoluēs apostemata. Sume adipis leonis. vꝛ
si. cerui. cuiusqꝫ. ʒ. e. machali. asegi. in al' asaguasen. cuiusqꝫ. ʒ
h. liquefacies cū ros. oleo. adipes ⁊ gummas aut cōtere cum
aq̄ calida ⁊ misce oīa ac lini apostema. Aliud. Sume mi
am fluērē cū oliue ol'o veteri ⁊ iunge apostema: proderit eiꝫ.

Capitulum.32ᵐ.de cācri medela.

c **Ancer** autez est apostema quod generatur
de cholera ni. vt al's dictū ē. Qꝫ si cō
fortetur ⁊ magnū fiat curari nō pōt nec ad sanitatē
perduci. Utūtur aūt quidā amputatiōe cū ferro siquidem in
membro sit quod deleri possit aut amputari: sic vt nihil qd̄ ei
continuetur supsit. Quādo vero nō sic ⁊ curatur ferro vlcerā
tur ⁊ extenduntur eius labia nec pōt cicatricē accipere. Est-
qꝫ pluribus de causis periculosum: tū qꝛ sepe eo sunt arterie
magne ⁊ vene in mēbro. acciditqꝫ inde fluxus sanguis intā-
tum vt patiēti timeatur: ⁊ si ligaueris venas has ⁊ arterias
decliat ad digniora ex quibus he oriūtur vene ⁊ arterie mē-
bra egritudo. tum qm̄ ferro coque ⁊ vri illius non potest ra-
dix mēbri. Qum a principio hoc aīaduertit quis apostema:
oꝫ primum phlebotomum venis mēbro cōpetentibus in quo
ē apostema adhibere eo ex latere quo patitur quū etas ⁊ vir
tus ⁊ cōplexio āniqꝫ tēpus ⁊ similia adiuuerit. Et si quidem
hec in muliere est passio statim curandum est menstruorum
prouocare fluxum: euacueturqꝫ corpus his quorum est eua
cuare cholerā ni. medicamibus vt ē epithimi decoctio ⁊ aga
rici aliorūqꝫ medicaminū q̄ hūorē euacuāt melācholicū: nec
vero abstineas quꝫ semel illū euacuaueris ab his sed sepius
ideꝫ fac. donec oīo corpus h' purget̄ hūore: hic eiꝫ hūor diffi-
cile mouetur pp̄ sui frigiditatem ⁊ siccitatē. Et hec est pillula

rum assignatio cōpetētium euacuatiōi humoris nigri ⁊ cholere ni. Sume cacrelegi indi. kebuli epithimi. cretici. cuiusꝫ ℥.a. bessaigi. astacodi. cuiusꝫ.℥.ſ. salis nafte. oboli.ij. ellebori nigri.℥.ſ. agarici.℥.a. terantur oīa diligēter ⁊ distēperata pillulentur: sitꝫ earum potio a tribus.℥. vsꝫ.iiij. Mō si vtaris casei aq̄ optimū est ad nigre purgationem medicamen.

Ut ergo hoc euacuaueris corp⁹ humore oportebit patiētem tēperato regimine regi inclināti ad humiditatē: sedantiꝫ acumen nigre: quatenus qui ī corpe gnātur bonus sit sanguis. Sit aūt eius cōuersatio in locis temperatū hñtib⁹ aerem: cibeturꝫ escis laudabiles generātibus chimos vt gallinaruꝫ carnibus ⁊ pullorum: agnorū quoꝫ ⁊ edorū: piscibus lapidosis laudabiliter cōditis cum bleta cucurbita. atriplice porrigatur illi ordei aqua ⁊ casei aqua cū puluere quem diximus cholerā laxare ni. Que aūt super infirmum ponuntur membrū sunt hec morbi a principio āte euacuationem: opꝫ medicamina eē que prohibeāt expellātꝫ temperate: vt solatrū intibe aqua ⁊ cāquenegi similiaꝫ. Ut āt corpus euacuaueris ⁊ a nigro purgaueris humore: proprieꝫ āt si vsus fuerit zerecari aq̄ ⁊ epithimi medicamine vsus optimo in cholere purgatione ni. medicamibus iā tunc vtēdum erit tēperate dissoluentibus: vt ē medicamē quod cum tutia fit ⁊ hec eius assignatio. Sume tutie carmanice trite ⁊ lote. mardesenegi. espidagi plumbei cuiusꝫ ptem.j. tere oīa diligenter ⁊ subtilissimo cribra pāno. Sume quoꝫ olei liēberi ptem mediā cere quartā. liquefacꝫ cū oleo cerā ⁊ proijce desuper medicamīa ⁊ misce vt fiat vnguētum ⁊ vtere. Alia assignatio medicaminis qđ cū colcotar fit ⁊ ē. H. cuius nos assignabimus confectionē decimo huius secunde ptis sermone ī quo de cōpositis tractabimus medicamibus ī vnguentorū capitulo ⁊ helbelicō prodest hac ī pte ⁊ in oībus duris apostematibus medicamina eteiꝫ que debiliter dissoluūt ad dissolutionē nigre nō valēt cholere propter eius grossitiē. Medicamina vero que dissoluūt fortiter subtilitatē dissoluūt humoris ⁊ eius remanet crossities tāq̄ lapis: nec deinceps hēt dissolui. Si autē vlceretur cācer hoc oꝫ illū curare medicamīe. Assignatio eius espidagi plūbei ⁊ tutie lote equales tere ptes cū oleo rosa. in al' obyesai ⁊ aq̄ solatri aut aqua zerecari aut queffare viridis. ⁊ ponatur desuper si vlceratus est. Ponitur quoꝫ ante vlcerationem: prohibet eīm illū vlcerari: hoc quoꝫ medicamen ad idem vtile est cuius hec est descriptio. Sumitur plumbi mortarium subincisum ⁊ pistellum eius similiter ⁊ proijce in illud tam armenicum sigillatum: ⁊ tere cum tabalgeo mixto: aut cum lacte optime donec nigrescat ⁊ cataplasma eo canceruꝫ vlceratum. Qz si teratur cū eo sempuiua. ⁊ oleum ligligeū in al' rosatum vtilius erit.

Capitulū.33 de scrophularū međ.

s **Crophula** autem vt ante dictū ē apostema est generatum de crosso phlegmate in carne tenera que ē in radice colli ⁊ auriū. Medela autē eius erit per copis a superfluitate purgationē phlegmatica medicaminibus phlegma purgantibus ⁊ cholerā.n.ſꝫ phlebotomia repressioneꝫ a cibis hos duos generantibus humores vt crossis cibis quales sūt vaccine carnes ⁊ caprarū maiorū ⁊ erisa. caseus similiaꝫ. diminutione quoꝫ cibi ⁊ subtiliatione ac exercitio ante prandiuꝫ balneo. Medicaminibus aūt in principio dū fit vti oꝫ aperientibus Sepe nāꝫ maturatur ⁊ aperitur aut scinditur educiturꝫ q̄ in eo ē mā: ⁊ curatur deinceps cū medentibus ⁊ putrefacientibus sicut alias dicturi sumus. Si autē ei⁹ differatur tēpus mederi oportebit emollientibus vt vnguētū dachilien. est enī ei actio mirabilis hac in passione ⁊ oībus apostematib⁹ duris ⁊ emplastriza illū hoc emplastro. Assignatio eius farie fabarum ⁊ farine ordei cuiusꝫ.℥.k. liquiritic. esmarmonicis radic. ⁊ radic cathemie ⁊ picis recētis cuiusꝫ.℥.e. cere albe. anserini adipis. cuiusꝫ.℥.k. terantur diligenter ⁊ misceātur cū vrina pueri modica virginis: que aūt liquefieri possūt liq̄fac cū onfacino oleo veteri ⁊ distēpera cū eis medicamina ⁊ emplastriza scrophulas. Unguētū quoꝫ rosali ⁊ vnguentū gengeferi in al' gēmeferi ad idē prosunt. Assignatio medicaminis quod scrophulas maturat farine ordei ⁊ zeccari: eq̄les partes tere diligenter ⁊ cribra cū subtilissimo pāno ac cū pueri vrina distēpera ⁊ pice hūida ⁊ emplastriza. dissoluit.n. ⁊ maturat. Qū aūt maturauerit ⁊ apertū fuerit acuto in eis vtere medicamīe ⁊ appone illis vt calicō ⁊ post ipsum helbeheli: vt qđ comedit calicē. Si aūt aliquid deiceps supest appone iterū calicē aut dicberdic. dehinc anscicū in al' ansugum donec oīo purgetur: purgatis aūt ⁊ mūdatis omnino etiam herere facias vnguētū zeniari donec cicatrizetur.

Capitulum.xxxiiij. de supereminentis que est in corpore carnis verrucarū ⁊ nodorū medela.

s **Uperabundans** autem caro ⁊ nodosa ⁊ veruce ex phlegmatico fiunt humore. Si ergo horuꝫ aliquod videris: oportet corp⁹ supfluitatib⁹ purgari crossis ⁊ phlegmaticis. ne forte augeantur: apponesꝫ emplastra dissoluentia. vt est vnguentum de chilon. sepe enim sui in principio dissoluūtur ⁊ anihilantur. Qū aūt illas iam magnas factas inueneris intuere que nam ex spetie sint verrucaruꝫ: ⁊ si quidē mellea curare medicaminibus oꝫ dissoluētibus. Si aūt videris prodesse vtile. Sin aūt altera duarū vteris curarū aut medicaminibus acutis ⁊ vrentibus verucas vt calicō ⁊ dicberdic ⁊ incisio. Et si deterior est ⁊ carnosa nō sunt ponenda dissoluētia. sed putrefacientibus vtere. aut incide. Et si pinguinosa nō intercidūt dissoluētia. nec putrefacientia: nec ē ei medicamen pter incisionē: ⁊ ab loco in quo ē amputationē ⁊ quēadmodū incidēde sint: ⁊ oīo ferro delende ostendimus qū de manus cura tractabimus. Nodositati aūt que in corpore fuerit medica vnguēto de chilō. ⁊ abstinentia ciborum phlegma generantiū ⁊ cholerā.n. ac ab his duob⁹ corporis euacuatione hūorib⁹: ⁊ si quidē vtile est ⁊ prodest de chilō vnguentū. Sin īmergatur eis fortiter pollex vt iuoluantur ⁊ superponatur post iuolutionem stagni lamia. aut aliud quod fortiter ⁊ solide stringatur: debebūtur enim ⁊ ad sanitatē redibūt. Et hec sunt que assignauimus de apostematū medel'. hicꝫ vltim⁹ est smo medele morborū manifestorū ⁊ cōiuꝫ superficiei ⁊ exterioribus corporis ac interioribus ⁊ nos sequenti sermone propria superficiei cutis ponem⁹ medicaīa.

Incipit sermo quartus secūde partis libri cōpleti artis medicie qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeher. De medelis morborū manifestorū cuti apropriatorū cōtinens capitula.liiij. trāslatio stephani phie discipuli.

Capitulum primum de variole ⁊ rubeole medela.

(b)Oc in sermone ⁊ omnibus sequẽtibus medicamina ⁊ curas referemus passionis ⁊ morborũ. Exponemus aũt hic eo ordine ⁊ dispositione quo explicauim⁹ in signorũ tractatu. Illic primũ passiões que corporis accidũt supficiei posuimus que ex cãis ab exterioribus cõmotis fiunt que precedentes vocate sunt. primũ vero oiuz variolaz ⁊ rubeolam inseruimus. ideoq; ⁊ ab eorũ hic incipiam⁹ medela. Dico ergo quoniã oꝫ quum variole ⁊ rubeole apparuerint signa. a prima die vsq; tertiã patiẽtis accelerare phlebotomiã a media vena extrabaturq; sanguinis tantum vt deficiat quãtitate: si virtus etas cõplexio ⁊ tẽpus anni adiuuerint: ⁊ si qui patitur puer ẽ sitia ei apponatur inter clunes ⁊ spinã extrabaturq; sanguinis quãtitas quãta expedit: detur q; ei post sanguinis minutionẽ aqua ordei i qua decocta sint iniube. sebeste. lenticula tanq̃ ordei pars. dabis aũt cũ papaueris syro. aut iuiubarũ si tussis illi: aut in gurgulione fuerit quenis molestia quibus si caruerit cũ gnãtorũ propinabis aqua muzorũ: dabisq; deinceps aliquid syr. iuiubarum aut papaueris granata fugat muza optima: pasces hũc mezauro cũ cucurbitis fcõ lenticula granatorũ aqua ⁊ dulcium oleo amigdã. ⁊ si tussis comitatur mezaurũ cũ spinachijs fiat aut atriplicibus aut chabezi ⁊ his similib⁹. Quod si variolaz imorabitur egressio mãm emittere molliaris ⁊ vt appareat exterius variola velocit: ne forte cordis tremor accidat egrotanti ⁊ mors: dabis itaq; illi hoc medicamẽ. assignatio eius: sumatur feniculi seminis. ℥. b. lacce mundate. ℥. g. sine corticibus lẽticule. ℥. c. quetbire. ℥. c. coques oia hec in aqua libra. ℥. donec redeat eius q̃titas ad quartam partẽ colabisq; ⁊ suppones spodij obolos. ij. bibat aũt hoc frigidũ. Si aũt granatorum aque aliquid addideris vtili⁹ erit. Assignatio alia vt appeat variola. Sumatur ficus. ℥. e. lenticule sine corticibus. ℥. g. lacce exagia tria. feniculi seminis. ℥. iij. ⁊ dragagãti tantũdem. Coquantur oia in lib aque donec ad tertiã reddeat super addaturq; croci oriẽtal aliquid ⁊ propinetur profuturũ. Qũ aũt in pectore aliquid est asperitatis dabis patiẽti parũ labahi seminis psilij: ⁊ seminis lini ac citoniorũ cum amigdal dulciũ oleo modico. Reprimasq; a dulcibus ⁊ calidis patientẽ. Cibũ subtilia queadmodũ in febricitãtibus fit Ut vero ad statũ morbus peruenerit i cõspectu patiẽtis tarfani succẽdas ⁊ granato⁊ virgas ac vitis. si quidẽ tẽp⁹ hiẽs fuerit. ⁊ si estas vaporabis illũ cum sandalo ⁊ mirto. lecto ei⁹ rosam pulueriza tritã ⁊ similia. Cuius si natura fuerit de siccata admisceas ei ordei aque aliquid mãne: ⁊ si nõ ꝓdest cass. f. rotulam. ⁊ mãnã dabis ⁊ punorũ labucũ. Quod si mollis illi fuerit natura. aquã succi ordei illi dabis. i qua mirti grana fuerint cocta cũ gũe arabic modico: ⁊ terra armenica ⁊ cretica que ⁊ melior est. Dabis etiam spodij trocisços cõstipantes cum mirti robo: aut citoniorum aqua ⁊ pirorũ succo. Et si tussim patitur cũ mirti oleo reficies illũ lẽticula sine cortice frixa que cum granatorũ aqua decoquatur muzoruz ⁊ mezauro cum hemuta in al'hemaze folijs facto: ⁊ lẽticula decocta cuius aqua prima abiecta sit. aut aqua milij cũ ordi succo decocta. dabis illi poma. pira. citonia. Et oio naturam caueas emollire post. vij. maximeq; in rubeola ⁊ i morbi vltimis qm̃ in ea solutio periculũ est. materiei naq; si non egrediat̃ reliqũ necesse ẽ i corpis referat̃ ꝓfũdũ. ⁊ pũgit intestia ⁊ diarriã ꝓuocat ac dissinteriam. Trocisçorum spodij assignatio constipantium. Sumãtur rose. ℥. f. seminis hemaze siluestris. berberis. ⁊ granorũ mirti cuiusq; ℥. d. gume arab. spodij. terre cretice. cuiusq; ℥. c. amili frixi. ℥. ij. croci oriẽtalis ℥. j. terãtur oia diligenter cum semis psilij labahi: distẽperentur ac trocisçẽtur a. ℥. vsq; exagiũ: bibãtur ãt cuz mirti robo aut citoniorum. Nec desistes patiẽtem regere hoc regimine donec ad statum morbus perueniat: tũc cataplasma cuz trociscis qui vocãtur anotomi. in al'ataromi. ⁊ eorum hec assignatio. Sumãtur libani galle viridis cuiusq; exagiũ. h. aluminis iemenici ⁊ mirte optie cuiusq; exagiũ. d. colandesi exagium. j. aristolo. lon. exagium. m. terc oia diligenter ⁊ subtilissimo cribra pãno ⁊ cum vino distẽpera. Assignatio alia. Selbi iemenici. cere mõde. cuiusq; exagiũ. d. aristol. lon. exagium. o. galle imature exagium. f. oia diligẽter trita cũ subtilissimo pãno cribra. ⁊ cũ vino distẽpera dulci. trocisca ⁊ quz opus fuerit vtere ꝫ prius diligẽter tritum subtili cribra panno ⁊ aquã desuper corpus rora rosa. donec vt balnei fiãt sudores ⁊ cathaplasmabis. Ut aũt desiccari inceperint sale veteris quo illũ salices cõtrito diligẽter cuz sisami oleo hoc cataplasmabis corpus ad solẽ: ⁊ si tẽpus est hiems aut ver aut autũnus quo nõ arceatur loco frigore. lauabiturq; in aqua i qua decocta sint mirtus. Et si excoriari illũ videris bene. si nõ sal appone secũdo post diẽ tertiũ. ⁊ qum excoriare illuz ceperit: cataplasmabis illũ terra alba cũ modico sale ⁊ vsq; v. horas dimitte ⁊ post cuz aqua lauetur in qua decocta sint mirtus ⁊ palea: ⁊ duobus vel tribus dieb⁹ dimitte. Post hec risi albi farina illum cataplasma ⁊ milij ac pauco zafrano. ⁊ super illũ nocte ⁊ die dimitte. ⁊ facto mane i aqua lauabis in qua furfur bulieris ⁊ paleã. Attendẽdũ aũt oculorum custodie in pricipio ne forte aliquid in eis appareat variole: stillabis itaq; in illos queffare aquã ⁊ granatorũ muzorum Et si pustularum in eis apparuerint aliqua: collirii i eis excute espanic. conditum cũ queffare aq: ⁊ aquã istillabis rosecui infusum fuerit sumac. ẽt anteq̃ in illis appareat quicquã Nec vero oꝫ variolã patienti pullos cibũ dare. donec febris oio discedat. ⁊ cortices eius ceciderint ⁊ calor recedat.

Capitulum. 2ᵐ. de sacri ignis medela.

(i)Gnis sacer aliquãdo solus aliquotiẽs cũ variola apparet: ⁊ eorũ eadẽ est cura: nisi q̃ tumorosis locis opꝫ apponere aliqd ceruse ⁊ mardasenegi ac sandal'. al. cum cãphora tritorum ⁊ aqua rosa. subsequatur ⁊ bãbacem superponere ⁊ instilletur qum opus fuerit aut locus. Si aũt simplex ẽ ⁊ solus ignis sacer oꝫ patientem phlobotomari ⁊ quantum opus fuerit educas de sanguine iuxta q̃ virtus feret ⁊ alia. dehinc tumores acu perforabis vt eorũ defluat rubigo. ⁊ ceruse vnguẽto emplastrizabis in quo parum cãphore admiscebis. ⁊ quotiensq; aliqua in eis fuerit aqua adunata aperiãtur ⁊ hoc cataplasmentur vnguento: ⁊ post cũ terra sigillata. que ⁊ aceto superinfusa sit.

Capitulum. iij. de elephantie medela.

(e)Lephantia eorum est morborum qui ad sanãdũ difficiles sũt: ⁊ morbus qum robur assumpserit incurabilis ẽ: ⁊ eius deinceps medela vt eadẽ perstet ne augeatur in habitudie: sic quoq; morborũ multorũ ẽ rõ. qui robusti sunt vt hydropisis lepra ⁊ similes morbi: quibus natura resistere nõ pot. hic itaq; si sit in principijs nonnunq̃ sanatur: sed cuz mora ⁊ difficultate ⁊ cũ assidua adhibeẽ cura ⁊ medela ac ciborũ cautela. Qum igitur elephantiã in ipsis inueneris primordijs anteqũ facies incipiat deficere ⁊ deformis fieri ⁊ mẽbra vlcerari ac cadere. accelera sanguinẽ a duabus minuere organic. ⁊ duabus venis que post aures sunt ⁊ que frõtis ac nonnunq̃ a mediastinis ⁊ sanguinẽ auferre multiplica donec defectus apparear: post hec aliquot transactis diebus medicamie illũ solue quod cũ hãtali adipe fiat ⁊ epithi. decoctione ac agarici cõfortabisq; cũ hyera ⁊ hãtalo ⁊ diebus eũ permitte. x. dabisq; illi lac cameli ⁊ casei aquã cũ puluere cholerã. n. solhenti cibisq; reficies humectãtibus vt edorũ agnorũ carnibus lactãtiũ porcellorũ gallinarũ anatũ fasianorũ cũ espidabago

cōditis frixisue pedes quoqꝫ agnorū pinguiū ⁊ lapidosos pi
sces cū espidabago dabis aut frixos cū amigdalarum oleo.
de fructibus sumat ficus. vuas dulces ⁊ que cū zaccara fiunt
dulcia ⁊ amigda. oleo. amigdala quoqꝫ ⁊ pistatia. sorbitiōes⁊
qꝫ que de tritici fiunt medulla cū amigda. oleo ⁊ zaccara al
ba optima. dabis ēt lac mulsū. ipsū etenim statim qum educi
tur oportunissimū est illi: gargarizet ēt mulieris lac cū amig
dalorum oleo qum in gurgulione raucitas fuerit donec mor
bus ⁊ passio sedari incipiant ⁊ tunc illi lac amputabis: ⁊ si
tempus estatis fuerit vomitu vtatur cum rebus pungenti-
bus vt sunt fugiles. eruca. sal. ⁊ post vomitum. absinthij bi-
bat syrop. ⁊ fautenegi. post hec medicaminibus vtatur laxa-
tiuis quibus itercidit elleborus. Nec vero oꝫ illi propines el
leborū cuius passio iam fixa stat: solueret etenim ab eius cor
pore humiditates ⁊ desiccaret. Et opꝫ horū habitacula in lo
cis eē quorū aer ē calidus ⁊ hu. ⁊ aera caueāt frigida. locaqꝫ
sicca vt mōtes: dispones vero eorū cibū bis in die: ⁊ qui gene
rant ni. cholerā: caueāt cibos vt vaccinā carnē siluestria. sal-
sa ⁊ similia. Exercitio vtēdum ē temperato ⁊ ante cibū post⁊
ꝙ ab egestione mūdificatus ē ⁊ vrina. sꝫ ⁊ tēperata fricatiōe
⁊ nō vngātur nisi adipe vulpis cū modico viol. oleo ⁊ cucur-
bitarum ⁊ gallinarū assungia ⁊ anatis optime. Et post hec
lauētur in balneo. ⁊ aqua illos rorabis in qua babunegum ⁊
lilelmelec fuerint decocta. Post hoc vero eius corpus cū cice
ris fricabis farina ⁊ fabarū: ⁊ hoc totū in morbi facies prin
cipijs: hoc nāqꝫ regimine patiens curatus ē. Si sic reges cor
pus ad sanitatis redibit hitudinē: ⁊ passio hec ab eo recedet

Si autem robustior fuerit hec passio facta tunc organi
carum phlobotomiā assuescere oportebit veris tēporibus ⁊
autūni: ⁊ vacuas suspēdes sitias stomaci ori ⁊ his que hypo
cūdrijs subsunt sine incisiōe ⁊ emplastro vteris quod vocat
dorothei ⁊ heracore. Assignatio eius: sumātur hermace. spi-
ce. cardamomi. piperis lon. seliche. thuris. costi. acartarabe.
mastic. machali. mirre mūde. carpobal. assigi. gume mihe. flu
xe. siselei. aristol. l. ⁊ ro. sabaō. aque lilelmech. gariof. ireos ra
dic. balsami. cuiusqꝫ. ℥. j. laudani. ʒ. ij. ⁊. ſ. zafrani. ℥. ſ. allei.
cere. ⁊ cuiusqꝫ. ʒ. xxx. liquefac que liquefiūt cuꝫ nardino oleo
⁊ medicamina desuper proijce cōtrita sꝫ balsamo infusa ⁊ ro
rata ⁊ donec cōpleatur cōmoue. Post hec vero medicamine
vteris laxatiuo in singulis anni diuidētibus: vere. s. ⁊ autum
no. Iterū casei aquam propinabis illis cū puluere choleram
laxanti nigram: ⁊ hec est eius assignatio. Sumātur mirrob.
kebul. ⁊ nigri indi. cuiusqꝫ. ʒ. c. agarici. ʒ. c. beffagi epithimi.
astacodis. buglose. cuiusqꝫ. ʒ. d. salis naste. petre lazuli. ellebo
ri nigri cuiusqꝫ. ʒ. j. tere omnia diligenter: ⁊ propina de eo. ʒ.
ſ. in al. iij. cū duab⁹ tertijs libre aq̄ casei que cū cartami me-
dulla sit abstracta. Dabis ēt hꝫ medicamē potādū. Assigna-
ei⁹: sumāt aceti i al. magāgeli. ʒ. j. ſ. cartāi. caul. i alio tespifali
succi c⁹qꝫ. ℥. j. misceb hec oia ⁊ ꝓpina mane ⁊ in fine diei da
bis quoqꝫ oi die zaccare dimidiū exagiū cum mellis siropo.
aut cū melle tanꝙ electuarium. Des ⁊ singulis diebus elithi
dimid. ʒ. cōtriti cū melle ac butyro: ⁊ oibus his magis profici
ens ē tyriarū trociscus. si de eo ad dimidiū exagij vsqꝫ plenū
dederis cū vini. ʒ. xx. ribani: squille quoqꝫ trocisci vtiles sūt
si de eis exagiū vnū cū fautenegi humidi succo sumatur. oib⁹
vero his vtilius tyriaca si de ea vtatur. ʒ. i. vsqꝫ exagiū. i. cum
decoctiōis epithi. aqua ⁊ sticados ac elebori nigri buglosse. ⁊
si cū tyriaca hac molestatorū passione corpus liniatur ꝓdest
illis. Sed ⁊ si illis dentur tyriarū carnes abscisis tm̄ caudis ⁊
capitibus triū digitorū sub quātitate ⁊ vētres purgētur ⁊ cu
tis excorietur decoquātur qꝫ in espidabago cū aneto ⁊ porri
in al. sasafali folijs ac sale nō pauca proficiunt vtilitate. Oꝫ
autē serpentes hos ex vtilibus assumi locis ⁊ cauendū ne q̄r
cuose sint aut dipsades aut a maris sūpte cōfinio ⁊ salsis lo-
cis. Sumūtur autē veris diebus ⁊ vtātur sale quod cū serpē
tiū fit carnibus in cibis suis. prodest enim. ⁊ oꝫ eorū corpus
hoc cataplasmari medicamine. Assignatio eius nitri. mirti.
euforbij sulphuris crocei foliorū fici equales sume partes di
ligenter tere ⁊ cōtunde paniculū aceto infunde ⁊ corpus eoꝝ
illine. Alia cōfectio. Sandaric. r. ʒ. p. sulphuris crocei tantū-
dē. costi. ʒ. b. calcis. ʒ. f. foliorū pini ⁊ baccharū lauri cuiusqꝫ
ʒ. xx. oia tere ⁊ cribra diligenter ⁊ cū succo foliorū nucū distē
pera aut aqua in qua nucis decoxeris folia donec tanꝙ bal
nei lauatura fiat ⁊ cataplasma corpus: ⁊ oꝫ dū cataplasmet
si estas ē ad solē sedere patiētē hyeme in balneo. dehic cathe
mie ablue aqua ⁊ furfuris aq̄ in qua viol. decoxeris ⁊ nimfar
⁊ ordeū parū tūsū hisqꝫ similia huic adherere oportebit regi
mini: qm̄ si fecerit spes illis ad meliora restat ab hac passiōe.
Est aūt eorū sanitatis signū qum ab eorū cute simile qd squā

mis cadit. hoc eteni si fiat in meliora restituentur ⁊ in sanita
tis iocūdā redeunt habitudinē.

Capitulū. iiij. de lepre ⁊ morphee albe ac nigre medela.

Lepra si robustior fuerit difficile curatur quo
niā mēbrorū substantiā imutatā habet
in phlegmatis naturā intātū vt si locū quo albedo
iest aperueris phlebotomi acumie aut acu sic vt cutē trāscas
sanguis non egredictur sed humiditas alba. in morbi autē
principijs si pupugeris ⁊ dilates sanguis egredictur ⁊ tunc
eius possibilis est curatō. Et primū quidē expedit in huius
patientis cura a cibis phlegma generātibus prohibere. vt la
cte piscib⁹ recētib⁹. fungis quemis ⁊ refrigerāti fructu ac hūe
ctanti ⁊ pasces franquillinorū ⁊ taugorū carnibus siluestri
qꝫ salsa carne assataqꝫ ⁊ frixa cū calidis condimentis. mel
illis dabis ⁊ vinū croceum vetus. medicamina illi propina
que phlegma deponant. ⁊ hyere. pill. electuariū quoqꝫ quod
ex turbit ⁊ agarico cōponitur ⁊ coloquintide adipe ⁊ sale na
stico. ⁊ indico ⁊ granis nili. ⁊ his similib⁹. Assignatio me
dicaminis phlegma deponētis. Sumatur turbit. ʒ. i. ſ. hebel
nil ⁊ hyere ficare. cuiusqꝫ. ʒ. i. coloquintid. adipis. salis nastic
cuiusqꝫ. ʒ. ſ. euforb. obol. ij. trita diligenter subtilissimo cribra
pāno. ⁊ cū apij aqua distēpera nabatic aut porri foliorū suc
co ⁊ pill. a ⁊ sicca. potio eoruꝫ. ʒ. ij. ⁊. ſ. vsqꝫ. iij. cum calida aq̄
vtaris aūt medicamine hoc singulis. x. diebus semel aut i. xv.
hoc quoqꝫ sepius facies. Dabis aūt iterū potiones has sin-
gulis diebus die quidem squingibin melleū cū apij ⁊ fenicli
decoctionis aqua. die alio triferam magnā sub exagiorum
duorū pōdere cum aqua in qua semen decoxeris apij. ⁊ cimi
nū. ⁊ origanū mōtanū dabis q̄qꝫ ⁊ illi hoc eīm probatū ē eni
Assignatio eius sumātur piperis. al. ⁊. l. ⁊ ni. lieberis cināmi
gariof. camelle. cassie in al. cassie. f. cortic. ciperi citrini cū cor
ticibus suis nucis mus. cuiusqꝫ exagium. i. granatorū iacinti
exagium. f. turbit albi zaccare albe cuiusqꝫ. xxiiij. exag. tere
oia diligenter ⁊ cum subtilissimo cribra pāno ⁊ cū dispuma-
to melle distēpera. potio eius laxans. ʒ. v. vsqꝫ. g. ⁊ permittat
diebus tribus dabisqꝫ de illo singulis diebus exagium. i. i sa-
liua. hoc multis vtaris diebus proderit enim: post hoc autē
qum solutus medicamine fuerit laxatiuo. pill. f. aut alijs: da
bis illi de qualquenegi in al's calq̄negi electuario singl'is. iij.
diebus exagiū. i. vsqꝫ. ʒ. ij. post hec si tēpus hyēs est de metri-
dato. aut tyriaca magna iuxta quod ei cōsulit ⁊ fert virtus
dabis etas quoqꝫ ⁊ tempus. cū aqua i q̄ decocta sint anisos
⁊ camomilla ⁊ ruta. Et si ante tyriacā hyeralog. afferes aut
hyere. gal. ʒ. d. vsqꝫ exag. iiij. cum aqua i qua vue passe ⁊ apij
semen mōtani decocta sint origanū mōtanū. ⁊ cētauree ac mi
rob. keb. mirifice proderit. elect. quoqꝫ euforbij in al. eufadia
num hac in passione plurim̄ vtile est. Qum ergo oia que as-
signauimus feceris. ⁊ intelliges corpus superfluitate munda
tum phlegmatica: tunc hoc oportebit cataplasmare cataplas
mate. Cataplasma lepre vtile. primū cū pice cataplasmab ⁊
nasta alba quādoqꝫ cū auro pigmēto ⁊ pipere rubeo ac bu-
raco ⁊ squilla ⁊ sitarego corticib⁹ radicis papaueris ⁊ acha
racha aut cōdiso: sed horum quoqꝫ medicamine si teratur di
ligēter ⁊ aceto roretur cataplasmeturqꝫ albedinis locus ma-
nifeste proderit. Assignatio alia. foliorū de fele diligēter trito
rum. ʒ. l. cum oliue oleo vna diligenter fac bullire: dehinc olm
cola ⁊ quadrantē libre de cera sūme. ac hoc liquefac in oleo ⁊
sulphur desuper croceū proijce tritum diligenter. iiij. sub vn-
tijs ⁊ alboris locū cataplasma ad solē vel i balneo. Cata
plasma aliō sglle foliorūqꝫ lotos si i oliue olo decoxeris. ⁊ cū
olo hꝫ vnguētū ⁊ sulphure feceris ac auripigmēto rubeo ⁊ il
lo ad solē seu in balneo cataplēs ꝓderit. Aliud ellebori albi ⁊
ni. lupini. vitis albe radic. equales partes cribra ⁊ tere subti-
li pāno ⁊ cū aceto distēpera ⁊ locū cathaplasma. Et hec ē ca
thaplasmatis assignatio qua aaron dei amic⁹ vtebat ellcb.
nigri seminis. eruce. fugilū semis sinapis. cōdisi. sunizi. nema
mi. acarcarabe. colloquitide. capparis radi. corti. q̄rsene. tap
sie singulorū. ʒ. v. semis apij. secchaic. nahaman. zinziberoꝝ
in al. amigō. amare mazeriōis. ani. huarsi. lupini. demedemi
cuiusqꝫ. ʒ. x. sitaregi. ireos radicis siue. colubri nigri sanguinis
aut cornisiue. baccami. cuiusqꝫ. ʒ. vij. terātur oia diligenter ⁊
cū aqua fiue distēperētur. ⁊ bachami. ⁊ nesaseregi. orectegi in
al. crocei ac colubri nigri sanguine vel corui vel testudinis ⁊
pullorū colūbarū sanguine trocisca ⁊ desicca qum opus fue
rit cū quēna ⁊ oleo ac cera liquefac ⁊ catapla ad solē ⁊ qui-
bus volueris augere virtutē mel. adijciat. beledari ⁊ cū nasta
distēpera alba aut carrano vel nitro. Cataplasma ꝓba
tus sulphuris adusti. euforbij. elli. nigri. cuiusqꝫ. ʒ. ij. ⁊. ſ. bele
dari. ʒ. c. acarcharabe. ⁊ sitaregi. cuiusqꝫ. ʒ. i. terātur ⁊ cū vini

distẽperent̃ aceto ꝛ vtere. Catapla lep̃.ꝛ morphee albe vti le.sitaregi.elli.ni.funizi.sinapis.setaizi.ezazi.mirre mũde.gal le.demedemi sebeti.ioũquedẽ.benai.piperis.sandaric.r.coe quales partes tere diligenter ꝛ cũ vini aceto distẽpera ꝛ lo cũ catapla ꝛ aqs suffũdatur lutosis sulphureisq3 ac alumio sis.prodest etenim optime illis.Quibus aũt lepra tigit̃ ꝛ ce latur multa sũt ꝛ hec ẽ vna eorũ assignatio.Sumat̃ nili.ℨ.ij. fue.ℨ.i.tere diligenter ꝛ cum aceto distẽpera ac tribus fermen tari permitte dieb9 ꝛ vtere. Alia alboris tinctura purgamẽti ferri mirte vel mirre mundate q̃tũ vis.In corticis granato rũ aqua infunde tribus diebus ꝛ vtere.Q3 aũt primũ cata plasmare loc̃ galle aq̃ ãteq̃ medicamẽ appõas ꝛ post medi camẽ cu3 3azi aqua ꝛ aluminis nigri. Alia extrema vir garu3 arboris fici nigri vini aceto infunde ꝛ diligenter trita cum buraco misce ꝛ sulphure croceo ac sitarego indico locũ q3 cataplasma prius aceto ꝛ buraco lotum.Et de his que di cta sunt sufficiant.

De morphea alba.

Morphee albe cura eadẽ que ꝛ lepre:nisi q̃ morphee me dicamina sunt debiliora illius medicaminibus iuxta q̃ ma ior est lepre virtus q̃ morphee.Et hoc est vnum eius medica mẽ.Assignatio eius.calcẽ viuã aqua extinctã distempera ꝛ locũ cataplasma aut cataplasmab cum lupinis diligẽter tri tis ꝛ cũ aceto distẽperatis.aut cum caparis corticibus radi cum cum aceto distẽperatis.Assignatio alia.sitaregi indici. acharcarabe fugilum seminis cõdisi eruce.sinapis equales partes diligenter tere.ꝛ cum aceto vini distẽpera.ꝛ ad solem vel in balneo cataplasma.Alia.eris incensi.musadeni.cuiusq3.ℨ.i.ꝛ.ʒ.calcis.ℨ.ij.aceto rorab ꝛ ad solẽ per hebdomadã pones ꝛ dimittes ꝛ sic cataplasmab proderit eni.Alia 3e niari partem.i.nitri.ij.tere diligenter ꝛ cũ melle distẽpera ca taplasmabisq3 ad solẽ.vel in balneo.

De morphea nigra.

Huius cura ẽ corpus pa tientis iminuere medicaminib9 que cholerã deponãt.ni.ꝛ generãtibus illã arcere:ꝛ in corpo re reponẽda materia tẽperata:vt aũt corpus mundatũ sense ris hoc cataplasmate locũ catapla.Assignatio eius merulo rũ fimi quod i riso inuenitur q̃tũ vis.diligẽter cõtere ꝛ vini aceto roza ꝛ loc̃ cataplasma.Aut cõtere cepã diligẽter.ꝛ ad solẽ catapla.Vel sumas lupinum ꝛ diligenter tritũ cũ aceto distẽpera.ꝛ loco appone.Utile est etiã ireos si sumptã radi cẽ diligenter cõteras ꝛ cũ melle distẽperes:aut squingibi ꝛ ca tapla ad solẽ vel in balneo.Sume etiã ellb3.ni.ꝛ simile quid operare.Catapla aliõ Sume sãdarace arsenici.3azi.sulphu ris equales ptes:ꝛ tritis diligenter cũ aceto distẽpera ꝛ locũ cataplasma.

Cap9.v.de vlcerum variolarum macularum medela ꝛ liuoris

Ad vlcerum

ꝛ variole macul̃ medicami bus vtendũ est que ponem9 Assignatio vtil̃ vlcerib9 ꝛ variole macul̃. Sume li targirij radicũ cathemie in al̃ cane siccarũ ciceris farine.os sium veterũ.farine risi.seminis melõis excoriati.bacca3 lau ri.carpob.costi.centaurec.partes eq̃les.trita diligenter oia cũ semis mel̃.aq̃ distẽpera.aut cũ cacale aq̃.ꝛ maculas cata pla.Alia sume talebum ꝛ in oliue olõ decoque.donec spisset̃ ꝛ loc̃ catapla.vel sũme anatis adipẽ ꝛ asini siluestris adipe3 ꝛ loc̃ inunge. Et si caput aut bouis fel sumpseris ꝛ eo macu las catapl̃es extirpãtur.Ide3 facit succus apij ꝛ ferasij eq̃l̃r sũpt9 ꝛ trit9 si cũ melle distẽperetur ꝛ loco apponat̃ maclarũ Uel summe cerusi plumbi ꝛ litargirij albi equales partes ꝛ cũ aceto distempera ꝛ cataplasma. Liuor ãt his extirpatur medicaminibus.Assignatio eorũ nitrũ rubeũ tere diligenter ꝛ cũ vini aceto distẽpera locũq3 catapla aut cum nitro laua bis ꝛ emplastriza cũ beleo in al̃ olco ꝛ hebatico:aut hoc cer te emplõ.Assignatio eius nitri.condisi.gũme.pruni.equales partes ꝛ cũ melle distẽpera liuorẽq3 catapla ꝛ liga ꝛ singul̃ tribus imuta diebus:ꝛ si liuoris locũ acu pupugeris ꝛ sãgui nẽ extraxeris a multis locis locumq3 trito fricaueris sale ac post cũ nitro ꝛ botami abalaco emplastrizaueris liuor extir patur.oibus autẽ vtilius his medicamẽ ẽ acutũ quod dicber dieb vocatur si diebus aliquibus apponatur ꝛ illi loco adhe reat.locũ eteni3 illũ aduret ꝛ denigrabit:dehinc ꝛ cũ butyro cura ꝛ post cum vnguento carnẽ adducente.extirpat eni3 lo cu3 liuoris ꝛ carnẽ anullabit.

Capitulum.6.de scabiei ꝛ pruriginis medela.

Pruriginem

ex humore fieri diximus sal so ꝛ acuto cui sanguis admi scetur tenuis ꝛ humor melãcholic9 in al̃ cholericus pungens.Utẽdũ igitur est qum acciderit prurigo phleboto mo:ꝛ fructuũ aq̃ cũ turbit roborata potãda.ꝛ abstinẽdũ la cte ꝛ camaco quoq3 ꝛ piscibus salsis:oibusq3 salsis ꝛ pungẽ tibus.Utatur ãt patiẽs aq̃ suauis lauacro ꝛ super ipsum in balneo stillet̃ aq̃ in q̃ vitis cortices ꝛ blit9 ac faria fabarũ ꝛ fe nugrecũ decocta sint ꝛ furfur.Acetũ q̃3 calefactũ si suppona tur corpi cũ rob.olõ vtile ẽ.Sic q̃3 aq̃ i q̃ cucumeres decoquũt agrestes.Fricetur ẽt corpus eius lupini farina ꝛ fabarũ ꝛ se minis melonis medulla trita diligẽter.cataplasmeturq3 cor pus cũ aqua ro.ꝛ vini aceto.Alhenna cũ vini aceto distem perata.S3 ꝛ melonis carne cu3 oleo rob.ꝛ aqua blitis ꝛ aq̃ chabezi. Et si prurigo ex humore ẽ grosso ꝛ tẽpus ei9 diu turnũ sit corpus i balneo cum apij aqua ꝛ vini aceto ac oleo rosa.inunge ꝛ modico affronito:mitigabitur etenim.Sin su me parũ opij diligẽter triti ꝛ cum oleo rosa.liquefac ac cera: corpusq3 de nocte cataplasma ꝛ balneũ mane ingrediatur: hoc ꝛ eim pruriginẽ sedat ꝛ calorẽ ardorẽq3 extinguit.Mi ba quoq3 fluẽs cũ oleo ro.si cataplasmetur in balneo ꝓdest S3 ꝛ si corpus pueri vrina qui coitus ignar9 ẽ cataplasma ueris proderit ꝛ aque ẽt marine lauacru3.Et hoc medicamẽ prurigini medetur.Sume asiasi memithe partẽ.buraci dimi diã partẽ.costi.amari.vj.ptes.in al̃.sextã ptem.ꝛ oia diligen ter tere ꝛ cũ aceto distempera ꝛ mixtura hac cataplasma in balneo. Cauẽdum aũt pruriginẽ patienti ne forte assuefa ciat illã ꝛ negligenter perferat.Si eim diuturnior fiat pruri go ad cutẽ extrahitur materia:ꝛ nõnũq̃ scabies oritur ꝛ vl cera pessima ac diuturna.Et attẽdendu3 ẽ pruriginosa3 cor poris mundificationẽ a sordibus continuati exhibere ꝛ pru riginem eius curare:vestibusq3 induat̃ lincis ac suauibus:ꝛ quod diximus indesinẽter adhereat regimini donec ois trã seat ab eo prurigo.

De scabiei cura.

Si autem scabies acciderit san guinis minutionẽ noueris esse accele randam a mediastina vena:ꝛ bibat patiens decoctionẽ cu3 aloe ꝛ turbit corroboratã.aut mirob.bibat decoctionẽ ac se ne ꝛ vuarum passaru3.Assignatio eius.Mirobo.citrinorũ ab ossulis mũdatoru3 ꝛ tunsorũ tamarindo3 similiter pur gatorũ cuiusq3.ℨ.xv.zebibi corrosãici purgati.ℨ.xxx.sene mec ci.ℨ.vij.fumiterre ꝛ semis eius.ℨ.R.funde desuper.lb.iij.aq̃ ꝛ cũ leni decoque igne donec ad libra3.redeat.colabisq3 ꝛ bi bes tepidũ.Et si sathegi aque sumpseris expsse lb.ʒ.singl̃is trib9 diebus cu3.x.ℨ.zaccare f3 accepto prius exagio.j.aloes epatici contrite diligenter ꝛ distemperate cum aqua fenic.ꝛ pillulate ꝛ desiccate:f3 ꝛ si pillulas dederis has ꝓderit.Assi gnatio earum.Mirobo.citrinorum.aloes.dragaganti.rob. cuiusq3.ℨ.j.croci orientalis.obol̃.ij.tere ꝛ subtili cribra pan no lineo ꝛ cum intibe aqua distempera:ꝛ eam in ciceris modũ pilla.ex quibus in saliua bibes exagiũ.i.vsq3.ℨ.ij.post quas fumitere succi expressi porrige colati.l.ʒ.pille quoq3 q̃ fumiterre vocantur scabiei vtiles sunt.ꝛ hec earũ assignatio Mirob.citri.keb.indi.nigri.cuiusq3.ℨ.v. Aloes epatici.ℨ.g. scamonee.ℨ.iij.tere diligẽter oia ꝛ in mortario cũ fumiterre aqua distẽpera.iij.aut.iiij.vicibus qu3 desiccata fuerint:ite rũ cũ aqua fumiterre distẽperabis cõtrita.dehinc pill̃.in mõ dũ ciceris ꝛ desicca.dabisq3.ℨ.j.vsq3 exagiũ.i.diebus iterpol latis:proderit nãq3.Ut aũt corpus humore purgatu3 fuerit malo tũc cataplasmatibus vtẽdũ erit desiccatibus quorum vnũ hoc ẽ.Assignatio eius.Sũme miutẽgi in al̃ miuteregi. cardamomi cuiusq3.ℨ.x.sulphuris croci.ℨ.v.ꝛ tere oia diligẽ ter ꝛ cũ aceto distẽpera ꝛ in balneo cataplasma. Aliud argẽ tiriui occisi de felle foliorũ:a climie argẽti calie.mardesenegi cõdisi.equales partes diligenter tere ꝛ cũ vini aceto distempe ra.ꝛ oleo ro.catapla.Alia buraci.sal̃ costi.cõdisi.cuiusq3.ℨ. ij.mihe fluxe.ℨ.x.tere oia diligẽter ꝛ cu3 oleo ro.distẽpera ac nocte patientẽ catapla ꝛ sic dormiat:mane balneũ ingredia tur ꝛ cũ aseneno feresiaco lauet.Alia calcẽ lotã cũ aceto tere ꝛ in balneo catapla:aut desellã sume ꝛ bẽnã methicã cuiusq3 ℨ.x.aristol̃.l.sulphuris crocei cuiusq3.ℨ.iiij.ꝛ oia diligenti9 te re distẽpera cũ oleo ro.ꝛ aceto vini ac in balneo catapla:aut ad solẽ:dehinc lauabis cũ aqua in qua decocta sint mirtus ꝛ liquiritie frondes.post cũ rosis ꝛ sandalo.Alia cõdisi.que britialbi.arsenici rubei cuiusq3 partẽ.i.cineris vitis quãtũ ꝛ de alijs.tere oia diligẽter ꝛ cũ oleo ro.liquefac ꝛ ad solem si ue in balneo cataplasma.ꝛ lauabis hoc cũ decotione mirti ꝛ aqua ro.Alia baruci.ℨ.v.aristol̃.l.ꝛ ro.cuiusq3.ℨ.ij.de felle ꝛ liquiritie foliorũ ꝛ bẽne foliorũ cuiusq3.ℨ.iij.tere oia diligen ter ꝛ cũ oleo.r.distẽpera ac in balneo vtere:q̃ si scabies hec sicca ẽ difficilior ẽ ad curandũ:ideoq3 hoc vteris cataplas mate.Assignatio eius 3azi litargirij bẽne meetice.cuiusq3.ℨ.

ij. sisami. amidi. cuiusqꝫ. ʒ. iij. baruzi. ʒ. iiij. tere omnia diligenter ⁊ cum aceto distempera vini ⁊ oleo ro. cataplasma corpus quum illud purgaueris cum decoctionibus: ⁊ si videris prodesse ⁊ melius patiētibus fieri sic propina singulis dieb⁹ casei aq̄lis. lb. ʒ. vsqꝫ plenā cū duabus. ℥. fumitere ⁊ exagio. j. sabare pillulate ⁊ ante porrecte. hoc cūm proderit. Nonunq̄ autē cousqꝫ trāsit prurigo ⁊ scabies: vt adustionē faciant aut vlcera sanari difficilima que ēt si fiāt decoctiōe vtendum est epithimi ⁊ agarici. post quā casei aquā ⁊ aliquibus cataplasmādum ⁊ tinee trociscis ē vtendum cum medicamib⁹: quorum in tinee medela ponemus memoriā.

Capitulum septimū de pediculorum medela.

q Uz cuiuis corpori inascūtur pediculi medicamē bibere laxatiuū patientem impera: ⁊ cibis inniti chimorū laudabilium: curareqꝫ corporis mundificationē a sordibus plurimum salse aque balneo: vtatur post aqua suaui: vestibus induatur lineis mūdis ⁊ lotis: ⁊ si siccarum assueuerit esuꝫ ficuū caueat hec ⁊ cū interfecto cataplasma corpus zibago cum modico minteregi diligēter triti cū cartami oleo ⁊ nocte cataplasma mane balneū introeat. Assignatio medicamis pediculorum. Aristol. l. ⁊ secūbari in al' senobari folia diligēter tere. ⁊ cum zibago iterfecto cum amigd. oleo amararuꝫ cōmisce: ⁊ nocte corpus inūge: mane balneū ingrediatur ⁊ cum calida aqua lauetur: postea aūt cum aqua in q̄ sibum decoxeris armenicū. ⁊ heresinascrum. in al' benasetū. hoc etcim pediculos extirpat ⁊ annullat. Aristol. quoqꝫ lon. ⁊ ro. ⁊ arsenicū rubeum si teratur ⁊ cū bani oleo distēperētur ⁊ corpus cataplasmetur ⁊ mane cū furfure ⁊ fabarum liniatur farina ꝓdest. Medicamis assignatio quod sordes purgat a corpore ⁊ pediculos fugat. Sume costi amari. cardamomi. bouis fellis. cuiusqꝫ pēsuꝫ vnum. tere diligēter ac distempera cum pistaceorum oleo corpusqꝫ cataplasma: ⁊ cum aqua laua ac furfure beueri in al' sulfure. proderit nāqꝫ.

Capitulū. 8ᵐ. de serie ⁊ asaphe ac pustularū puaꝝ mede.

i N seria intuendum vtrū ex sāguine fiat cholerico: ⁊ si pulsus magnus ē patiētēꝫ phlobotoma ⁊ iuxta qd op⁹ videris sanguis extrahes quātitatem: ⁊ propinabis illi squingibi ⁊ muzorū aquā granatorū ⁊ aliquid amili. affari. arcebisqꝫ illuꝫ a cibis dulcibus ⁊ pungentibus. Cataplasmabis auteꝫ corpus cū amilo ⁊ affaro. aut cum solatri aqua ⁊ caquenegi ⁊ queffare virentis ⁊ modica ordei farina: bullies etiam oliue folia ī qua diligenti⁹ ⁊ corp⁹ cataplasmabis qum frigida fuerit: vtile āt erit hoc illi medicamē ꝓpinare. Assignatio eius. Fautenegi fluuialis fermēti. cuiusqꝫ. ʒ. ij. spodij. rob. r. cuiusqꝫ. ʒ. ʒ. cāphore calcū vnū. tere ⁊ cū punici pomi aq̄ propina accidi aut cū hebiti in al' heberi aqua. Cataplasma aūt corpus eius cum amilo affaro ⁊ melonis carne ⁊ oleo ro. ac ordei farina. Et si seria ē de phlegmate cuius ē signum nocte tumultuare ⁊ color albus patienti squingibin mellei dabis: ℥. ij. ⁊ dimidium exagiū vsqꝫ. i. ⁊ cubebe exagiū. ʒ. vsqꝫ. i. cuꝫ squingibin. ℥. ij. aut origani fluuialis exagiū. i. cū squigibin. ℥. ij. cataplasma bis aūt corpus cū succo apij ⁊ ordei alfito. ⁊ si abinde patiēs in melius restituatur. Sin mirab. ⁊ fructuū propina decoctionē quā cū turbit rorabis ⁊ hyera: qd si nō ꝓderit casei aquā in potu dabis cū hoc puluere. Assignatio eius mirob. keb. ⁊ indi cuiusqꝫ. ʒ. v. turbit. ʒ. iij. rasianegi: semiſ agarici cuiusqꝫ ʒ. ij. terātur oia diligēter ⁊ dabis de eis. ʒ. iij. cū. lb. ʒ. casei aq̄ ⁊ zaccare. ʒ. x. albe. facies hoc tribus diebus vel vsqꝫ. v. ⁊ singulis diebus augebis casei aquā paulatim donec vsqꝫ. l. perficias. Assignatio medicamis serie rubee. pudegi. camaqbi. ʒ. x. aquā infunde ⁊ cola ⁊ desuper proijce. ʒ. v. zaccare cāphore calcū vnū ⁊ potetur.

De assapha. Sume melonis carnē ⁊ diligenter misce cū modico vereso ac in balneo catapl'abis post sudorē ⁊ multa cū calida lauatione aq̄ in q̄ bullierint mellilotū ⁊ furfur: prohibe aquā frigidā super corpus fundi: ⁊ melonis carne cū farina ordei pastata ⁊ ol'o ro. catapl'a. aut sūme vini acetū ⁊ hēnam mecticā ⁊ saluaris in al' saliasiri ⁊ corpus bis in balneo fricabis vel sume galle ⁊ aruci eq̄les ptes ⁊ tritas cū aceto distēpera ⁊ in balneo catapl'a ros. oleo post prandiū. Sume ēt fabarū ⁊ lupini farinā ⁊ ordei ⁊ cū aceto distēpera ⁊ ros. oleo in balneo catapl'a: proderit enim assaphe.

De pustulis paruulis. He corpori ex malis accidunt chimis quos ad exteriora propulsat natura cōcludūturqꝫ inter carnē ⁊ cutē. harū cura pill'arū hyere potus aut decoctiōis que cū hyera cōdita sit ⁊ turbit infusionis quoqꝫ fructuū potus cū mirob. keb. ac indis ⁊ turbit tūso: caueat autem a cibis generantibus humores crossos: cataplasmeturqꝫ corpus cum ol'o infuso aque calide q̄ a carne ad cutis exteriora pustule emittantur. Cataplasma etiam hoc medicamine. Assignatio eius de felle rute ⁊ mirre equales partes conteres diligenter. ⁊ cum aceto distēpera. ⁊ pustulas illinias: aut sume cōdesum ⁊ diligenter tritum cū ol'o oliue distēpera ⁊ pustulas illinias. Caueat aūt cataplasma ⁊ liniméta ante corporis purgationē ne forte mā ad corporis trahatur exteriora: roboreturqꝫ ⁊ plures fiāt pustule.

Capitulum. viiij. de verrucarum ⁊ clauorum medela.

v Erruce ⁊ claui vt alias diximus ex duobus oriuntur humoribus phlegmatico ⁊ melācholico horum cā ē corporis euacuatio cū epithi decoctione ⁊ agarici. aut sticados. pill'qꝫ que cū epithimo fiunt. Prohibendusqꝫ est patiens ab hos duos generantib⁹ humores cibis. Que aūt extirpant eas emplastra sunt caprarū fimus diligenter cōtritus ⁊ cum aceto distēperat⁹ verrucarum apponendus est loco: sunisum quoqꝫ diligenter cōtritum cū aceto distēperatum vini ⁊ superpositū. aut certe locus die sepius cum vini aceto ⁊ sale fricetur: hoc nāqꝫ extirpat. Sumuntur quoqꝫ eris cortices ⁊ diligenter cōtriti cum vini robo distēperantur ac ponūtur: vel sūme pentafilon ⁊ diligenter tūsum ⁊ cum vini robo distēpera. ⁊ verrucis appone. Et si medicaminibus non proficis his acuta appone vt calicon ⁊ diberdic. hec etenim corrodent ⁊ exurent dehinc super radicē butyrū pone. donec eius auferatur prurigo. ⁊ iterū medicamē acutū adhibe. post quod butyrū. donec tota auferatur verruca ⁊ iam tunc que carnem superinducūt adhibe. Prodest etiam his piperis petram sumere ⁊ calidam ac limacim feresaicū. ⁊ buracum equaliter: ⁊ trita oia distēperare cū sapone. ⁊ super verrucas ligare cū pill. sufferaturqꝫ medicamen hoc appositum q̄m die tertio decidet. Assignatio medicaminis ad extirpandas verrucas fortis. zeniari. eris vsti. coloquintide adipis buraci nusadari calie arsenici crocei bouis fellis susani in al' siniani feresiaci. cuiusqꝫ parteꝫ. i. calcis viue dimidiā partē. tere diligenter oia ī mortario: ⁊ saponis aqua distēpera. aut amoniaci aquā verrucis appone prim⁹ earum strictis cū capillis ipsius radicibus. Assignatio alia calcem viuā ⁊ vini fecē optime tere: ⁊ cū visco diligēter misce ⁊ verrucis appōe. desiccabit enim eas hoc ⁊ exuret. Quod si medicamia hec nō proderint. incisione vtere cū rasorio ⁊ alijs. dehinc acutis cōprime medicaminibus vt floris eris vnguento aut beledari lauacro. donec oio eius deficientem educas radicē. Nō oꝫ aūt hec ferro incidere nisi corpore ab humoribus prim⁹ euacuato crossis.

Capitulū. x. de petiginis emūdificatione ⁊ excoriationis cutis medela.

p Etigo ex chol'a fit nigra qū eā generātes nimis frequētātur cibi vt dixim⁹. ⁊ ꝓdest in phlebotomia ⁊ laxatiuus potus. ⁊ abstinētia a cibis generantibus eā. s. choleram. Cataplasmandus aūt est locus cū sequebinego ⁊ aceto. ⁊ mirob citrinis cum prunorū gūma ⁊ aceto distēperatis. aut botami gūma q̄ cū cera modica: ⁊ oliue oleo distēperatur ⁊ sulphur desuper proijcit̄ cōtritum. ac loco ponitur. Sūmitur quoqꝫ merulorū fimus ⁊ dalibi: teruntur diligēter ⁊ cum aceto distemperati loco apponuntur. Et si in facie petigo fuerit: sūme frumētuꝫ ⁊ super ferri laminaꝫ proijce calidaꝫ valde: aut incudē calidissimam ⁊ cū malleo cōprime. sumaturqꝫ que ab eo fluxerit hūiditas ⁊ super petiginē illine si ī facie est. Aut sume femequesti semē ⁊ tritum optime cū vini aceto distēpera. ⁊ loco superpōe. aut sume coriorū glutinis. ʒ. v. quēdari masculi. ʒ. ij. optime trita cū glutino in aqua liquefacto distēpera ⁊ prurigini suppōe.

De sordiuꝫ cutis. med. Oportet tumoreꝫ perforare quoque inest rubigo exeat ⁊ cum lenticula decocta cataplasma. aut sume granatoruꝫ folia arboris ⁊ igne adure ⁊ cū his illa quoqꝫ. ⁊ si intumuerit tumori appone litargir̄ contritum cū porcino adipe ⁊ lupino prodest enim.

De cutis excoriationis. me. Cutis excoriationeꝫ hoc cataplasma medicamie muteregi lupini cardamomi cuiusqꝫ. ʒ. i. diligenter simul tere. ⁊ cū vini aceto liquefac ⁊ cataplasma. Aut ireos sume radicē ⁊ distēperataꝫ cuꝫ melle appone ⁊ post balneū intret. Uel sume quebritum cic. ⁊ caprarū fimū ⁊ trita oia diligenter cuꝫ vini aceto distēpera ⁊ locuꝫ cataplasma. Q si mardasenegum distēperatur cum aceto ⁊ oleo. ro. apponaturqꝫ corpori patiētis maifestissime ꝓderit.

Cap^m. xi. de sudore nimio ⁊ eius mora.

a Um sudor nimius exit de hoīs corpe ex oleo ro. inungendus est ad- mixta galla optie cōtrita ⁊ oleo mirti admixta ceru sa gipsea. vel cataplasmetur corpus cum terra armenica ⁊ litargiro cōdito cū rosis aut cū aqua ro. aut alumine rubeo contrito diligenter ⁊ distēperato cum mirti aqua aut ligamē torū vitiū aqua cataplasmetur ⁊ cū litargiro ⁊ galla diligen ter cōtritis ⁊ cū olo mrti aut citoniorū distēperatis. Assigna tio ei⁹. Sume bōi odoris citoniū i q̄ sit pōticitas ⁊ flor citoni orū. cuiusq; l'.5. ⁊ ros. sicce. l'.iij. quib⁹. v. aque libras supfūde ⁊ lento igne decoque donec ad quadrātē reddeat: ⁊ colature adde quantū mediū eius olei ro. ⁊ in stagneo vase ad lenes prunas decoque donec aqua deficiat ⁊ oleum superstit ⁊ cola to vtere. Quod si sudor cōstipatus est ⁊ minoratur laxatiuo corpus euacua cū decoctionibus quo mā ab exterioribus ad interiora reducatur.

De sudoris constipatione. Qum autē sudor cō cluditur ⁊ nō exit constipatiōis eius intuenda ē cā: ⁊ si ex pororū ē cōstipatione corpus calida ro randū ē aqua in qua anetū ⁊ camomilla ⁊ bereniasetū deco- xeris in balneo ⁊ puluerizabis super corpus boracū.r. diligē ter tritū: manibus ⁊ manutergijs fricabis oleoq; camomille vnges simplici aut cū pipere modico fricabis ēt illuz cū oleo laurino aut anetino patientēq; a ciborū prohibebis multitu dine. Quod si venenorū obuiatiōis cā sudor concluditur ⁊ q2 ab eis corpus desiccatū est. in mediū patiētem introduc balneū suauēq; aquā ca. illi infunde ⁊ oleo inunge viol'. ⁊ ni- nifar fricatione vtaris molli. Et si malorum cā humoruz imoratur viscosoruq; corpus medicamine phlegma ⁊ humi ditatē purganti viscosā euacuandū est: ⁊ post hoc sudorē pro uocantibus vtendū est. Et quoniā de morborū qui corpo ris exterioribus cōmunes sunt medela diximus. Jā nunc de passionibus que cuiq; mēbrorū manifesto sunt ꝓprie viden dū ē. Incipiemusq; a passionibus que capitis ⁊ faciei acci- dūt cuti.

Capitulū.i2. de capillorum casus ⁊ alopitie ⁊ tyrie cura.

a Lio dictū est loco quoniā passionū que corpo- ris accidūt superficiei que mēbris quibus- dā sine alijs proprie sunt: quedā capitis sunt: vt alo pitia ⁊ tinea ⁊ furfures: quedā faciei vt lentigines ⁊ morum: quedā digitorū vt dabasa ⁊ digitorū qui fit in hyeme tumor quedā manuū ⁊ eius loci quo manus iungitur cubito ⁊ pe dū vt vena saniosa: quedā cruriū sunt vt morbus elephanti- cus ⁊ varices. alie aūt, palmis ⁊ plantis proprie habent vt fis sure: ⁊ quedā pedū sunt tantū vt ocrearū cōfricatio: quedam vnguiū vt eorū cōtritio ⁊ que illis accidit collisio. ⁊ nos pri- mū ab alopitia incipiemus. Dico ergo quoniam in alo- pitia intuendum est ⁊ si ex sanguine fit a cephalica patiens est phlebotomandus sanguisq; iuxta q̄d opus extrahēduz. Et si ex phlegmate corpus hyere pill' purgandum est ⁊ pill'. caucale vel cocijs ⁊ aloes. ⁊ agarici pillul'. sal' naste. ⁊ co- loquintide adipis similibusq;. Et si tēpus hiēs est hyeralog. dabis aut hyerā. g. ⁊ gargarizet. sinapē. ac muitenguz cappa ris radic cum squingibin cū aceto squille facto: vtatur oibus gargarismis. quibus ⁊ paralisi faciei dicemus ⁊ hoc sepi⁹ fa ciat. Arceas aūt illum a cibis phlegma generantibus qua- les sunt recētes pisces ⁊ lac. agnorū carnes paruor ⁊ similia Quod si ex cholera nigra fit. pill'. sticados illum fluxum fac. ⁊ decoctione epithimi. ac hyera rufini aut hyera dorcab. in al'archacabis medicaminibusq; in quibus ē elleb. ni. aga- ricus ⁊ epithimū. hisq; similia que choleram deponunt nigrā Caueat aūt a cholerā generantibus. ni. cibis. vt vaccina car ne ⁊ camellina. ac magnarū capraruz lenticula. caulibus ⁊ omni cholerā generanteꝫ. ni. regimine. Quod si ex cholera ē ru. corpus cū mirob. decoctione. ⁊ sene. ac batenegi ⁊ aloes absinthij quoq; ⁊ scamonee iminue ⁊ his similib⁹. Et a cho- lerā. r. prohibeatur generātib⁹ sicut mel' sinapi. cepis ⁊ alijs ⁊ his similibus. Ut aut iminueris corpus ⁊ purgaueris ca- put. iam tunc ad capillorum casus medel' converte ⁊ primuz oīum caput pāno fricab aspero donec rubeat locus. quoni- aq; difficile curatur. vt vero rubuerit locus minutatim incide illum ⁊ allio cataplasma cōtrito. Si ex phlegmate morb⁹ fuerit: aut grauis charade adustis aut squilla: aut auellane corticibus adustis: aut amigdalis amaris aut mibelebi. gra nis adustis. aut squilla. Euforbio quoq; cataplasma cōtrita ⁊ cū bāi oleo distēperato aut pice i bāi oleo liquefacta: aut ci trio aut sebū scides armeicū ⁊ diligēter tritū cū olo misce ci- trino aut oleo bani. aut zēbaci oleo. ⁊ locū cataplasma. Post hec caput cū bliti aqua laua. prodest etiā vrsi adeps. aut lupi aut papionis: leonis quoq; ⁊ oibus his melior ē vetus si euz aceto contritus apponatur. Muriū quoq; fimus si teratur diligenter ⁊ cū oleo misceatur ac cataplasmetur ꝓdest. Ra dicū etiā cānarum cortices ⁊ amigdō amare tunse cū vini ace to prosunt. Cataplasma alopitie vtilis. Spume maris. ʒ. v. buraci chadeli sulphuris crocei. tapsie. euforbij cuiusq;. ʒ. ij. rautēgi. cātaridum cuiusq;. ʒ. j. tere diligenter ⁊ cū oliue oleo distēpera ⁊ cataplasma: ⁊ hoc cataplasma vtile alopitie erit. Qum autē medicaminibus vteris si loco acciderit adustio ⁊ tumor malus hoc amoue medicamine ⁊ oleo ro. cataplasma ac cerusa ⁊ anatis adipe ac galline: ⁊ qum mitigaueris iteꝝ medicamē appone ⁊ rursus cataplasma oleo. Et si ex cho lera ru. est passio locū sibo cataplasma adusto ⁊ spuma ma- ris ac bezago ⁊ ordeo adusto ⁊ trito cum mirti oleo ⁊ calefi. dehinc cataplasma caput eius cathemia: lauabisq; cum fur- fure aut calefi. aqua. Et si ex cholera passio ni. locū cuz pi ⁊ retro ⁊ mutergo cataplasma adusto ⁊ bouis felle ac lupi ⁊ fenugreci aqua decocti laua ⁊ cuz lini seminis aqua ⁊ cū ta- psia cataplasma oleoq; nardino qum locuz cepa fricaueris pungēti ⁊ allio: aut amigdō. sume amaras ⁊ buracū adustum ⁊ buracuz armenicū equaliter contere ⁊ cataplasma. Ferūt āt q̄ si muscarū terātur capita ⁊ alopicia illis fricetur capil- los producunt. Assignatio medicaminis q̄d pilos in alopi- tia ⁊ tiria producit. Sumātur cātarides sine capitibus ⁊ alis ʒ. iij. ⁊ diligēter trite cū bani oleo distēperētur: ⁊ musci parū adde ac vtere. Tyrie medella ē eadēq; ⁊ alopitie.

De fluxu capillorū ex raritate. At vero capillorū casus ⁊ fluxus q̄d ex cutis est raritate ⁊ pororū dilatatiōe ⁊ cibi iminutiōe: cōpetenti sanatur regimi ne ciborum laudabiliū qui bonū sanguinē generent: vt mun dus farine panis ⁊ caro ānualiū agnorum ⁊ edulloruz ⁊ gal linarum: sorbilium vitela ouorum: pisces lapidosi ⁊ vinuz ri- banū moderata sumptū q̄titate. balnei ingressu. ⁊ cū dulci ⁊ suaui aq̄ lauacro tēperati caloris. Caput eiꝫ cathemia ⁊ ouo laua. psilij semine folijsq; calefi ⁊ olo viol'. ⁊ ninifar: violam odorent recētem ⁊ ninifar ⁊ calefuz. Qū āt casus h⁹ cā ē pororū arctatio ex humiditate oppilante curātur balnei in- gressu ⁊ mora in eo longiori ⁊ capitis nōnunq̄ fricatione cū sale: quādoq; cū sibo armenico ⁊ quesumo. lauātur quoq; cū nitro ⁊ buraco ac felle bouis nec aliquid oleorū ē apponēdū Regenō ē autē calefacienti regimie iminuenō cibus ferculis eius calida misceātur cōdiméta vt carui. cinami. piper. vinuz bibat vetus parū mixtū. Et cui capillorū casus post mor bū fit acutū regimine curādū ē humectāti ⁊ ciborū augmēto agnorū carniū comestione ⁊ edorū pisces comedant lac hu- midos fructus: quiescāt ⁊ otientur. balneis vtantur: sed non morātes: aqua suauis ⁊ tepida capiti eorū infundatur ⁊ oleo vngantur mirtino. cōfortat eteni capillos. Sitq; oleū in quo emblicū decoquitur: vt autē orizi incipiunt capilli radc: aut cuz naura aufer ⁊ cum lini panno frica aspero diebus singu lis ⁊ in quo decoctum sit adiantū ⁊ camomilla ac mirtus. Assignatio olei emblici. Sūme emblici lb. i. ⁊ superfunde aq̄ lb. iiij. ac nocte ⁊ die desine. dehinc optime bulli ⁊ sisami olei adde lb. ac lento igne decoque donec deficiēte aqua oleū re maneat: tunc cola ⁊ liquefac in eo laudani modicū ⁊ in vase cōdens quz opus fuerit vtere. Qum vero ex ptisi capillo rum fit casus nulla ē curatio eo q̄ humiditas defecerit per quam vita stat: sic quoq; nulla est ad capillorum productio nem via in naturali caluicio quoniā ⁊ exsiccate fit naturali: que cerebri dominatur ꝯplexioni ac capitis cuti.

Capitulū. i3. de tinee ⁊ furfuris me.

p Atieti tineā ceruici adhibere oꝫ sitiā ⁊ si fieri pōt cephalica minuatur sic ⁊ si eiusmōi est qui medicamen possit bibere: corpus decoctione fumiterre mir. keb. indorū purgetur: abstineat carnibus dul cibusq;: restringentibus regatur: lenticula cibetur ⁊ leuissima rū carnibus auium ⁊ subtilium ac piscibus lapidosis ⁊ dein- ceps trociscis tinea cataplasmetur. Assignatio eorum. Su- me aruci triti ⁊ amigdal'. amararū tritarū cuiusq; pēsū vnū machali ptes. ij. infunde machalū i vini aceto die ac nocte ⁊ in mortario tere. ⁊ desup arucū ⁊ amaras proijce amigda. ⁊ trocisca ⁊ in vmbra desicca. q̄uq; opus fuerit tere ⁊ cōtritas diligenter cū intibe aq̄ ac vini aceto distēperabis ⁊ oleo ros. Cataplasmabis ēt hoc cataplasmate. Assignatio ei⁹ aristol' lon. ratinegi geluari. caquie cuiusq; ptez. j. diligēter tere ⁊ cri bra. ac in mortario cū modico ro. oleo. misce ⁊ vini aceto vte- re. Alia. sume oleū susami in al' sisami. ⁊ caput eo vnge. ⁊ liq̄- ritie folia cōtrita ⁊ cribrata desuper puluerizā: aut ireos ra- dic. puluerē. Alia. Gallā viridē ⁊ mentā siccā eq̄libus ponde

ribus tere ⁊ subtili cribra pāno ⁊ in hieme cere liquefac.ʒ.ij.⁊ ʒ.in estate.iij.deceq; olei sisami.ʒ.⁊ medicaminibus desuper p̄iectis tāq̄ vnguentū fac.⁊ hec assignatio ē conueniens corpo ribus mollibus. Quum āt corpus asperū est.tunc hac erit vtendum. Assignatio eius. Litargirū.galle.⁊ caquie.gelnari ⁊ liquiritie foliorum.de felle foliorū.henne florū granato rum amarorum.ratinegi.caulis.aruci.cachemie. in al' acli mie argenti tolle eq̄les p̄tes:⁊ oia optie tere ac diligēter subtili pāno cribra ⁊ in mortario cū oleo oliue misce ac vini ace to ⁊ vtere. Alia. Salis.ʒagi.adustorū.galle.aruci.purgamē ti argenti.litargirum.ʒibaci interfecti.aristol.lon.eq̄les p̄tes in subtilissimo pāno puluerem redige:⁊ in mortario cū oleo ros.⁊ aceto vini misce ac tineā cataplasma que plurimū hūi da ē ⁊ in duris corporibus. Alia.terre testule in q̄ argentum liquefit q̄tū vis optime tere ⁊ cū oleo ro.distempera ⁊ cata plasma caput:ſ; cū naura expilla. Galieni assignatio. carte aduste.aserebi adusti ⁊ loti.sarcocolle cuiusq;.ʒ.j.sulphuris.ʒ iiij.tere diligēter ⁊ cū vini aceto distempera ac vtere. Carta quoq; adusta si cū aceto sola distemperetur tineā capitis cu rat si cataplasmetur. Alia.teste dimai .in al' camini. fimi co lumbini.salis iasici vel nastici eq̄les p̄tes.tere ⁊ distēpera cū oleo oliue ac cataplasma. Alia lucerne fictilis testa; que diu in vsu habita est.si conteras diligenter fuliginis domus ⁊ cum virginis pueri distemperes vrina ac viridis eris bacini u; in al' babicinū illinias ⁊ inuolues super cristallū die ⁊ no cte: dehinc eradas ⁊ cum rosarum distemperes oleo ⁊ locū cataples māifestissime prodest:⁊ si hec p̄sunt medicamīa bene. Sin patientē phlebotoma duabus venis que post au res sunt.⁊ qui ab eis egreditur sanguine caput cataplasma.

Et si tinea sicca est ⁊ alba ⁊ squame albe defluunt ⁊ sicce patiēs regēdus est cibis humidis.⁊ naribus oleū eius infun de amigd.⁊ oleum cucurbite.aut viol'.⁊ vnge his caput olcis.

Et si dura est tinea ferro scalpere o;.donec sanguis exeat dehinc colifono cū aceto cataplasma.post cū vnguēto rubeo ⁊ sternutationes illi prouoca cū aqua cancri tūsi cū ninifar oleo. Quod si sabafam in facie cōtigerit oriri.aloes epa tice sume par.i.martaci partem.ʒ.⁊ in mortario cum.ros.cō tere oleo ⁊ aceto modico. Et si que in facie sabafa sicca ē cū terra cataplasma armenica.⁊ cāphora ⁊ croco orientali cū aceto distēperato.⁊ aqua ro.proderit enim.

De furfuribus. Huius patientis corpus si repletū ē pur gari o; cum decoctione hyera addita ⁊ si corpus tūi dum est phlebotoma ⁊ caput purget̄ cū hyere pill' aut aloes ⁊ similibus.post hoc caput lauandum est cū cathemia alba ⁊ blitorū aqua ⁊ buraco ⁊ ciceris aqua.ac fab.tritis.blitis quoq; folijs ⁊ sisami.⁊ caput hoc medicamine tribus laua diebus semel. Assignatio eius sume ciceris farine.ʒ.xl.fe nugreci farine buraci ⁊ furfuris.ac nitri triti.sinapis cuiusq; .ʒ.v.cathemie.ʒ.f.tere oia ⁊ cū vini aceto distēpera aque mix to ⁊ caput laua.⁊ assuefac caput ⁊ sepius fiat. ⁊ inunge oleo ro.cū aceto modico q̄m furfures emundat. Alia bouis fellis ⁊ terram cimolee cū aceto distēpera.prodest eni.

Caᵐ.xiiij.de capitis magnitudinis propter semo⁊ sepe rationē medela.

Quoniam morbus hic ex vētositate ⁊ humi ditatib⁹ crossis fit.necessaria sūt que subtiliant ⁊ dissoluunt.sunt aūt his hec oportu na.sumatur nasturtij semē ⁊ in aqua sepius feriatur ⁊ pāno intincto caput cataplasmetur ea parte qua magnitudo est. Aliō radices sūc tictorū tritas diligēter.⁊ amigdal.olo ama rarū distēpera.⁊ locū tribus diebus catapla:q̄m maīseste p̄ dest. Medicamen ad huiusmodi naribus apponendum fel lis gruis ⁊ lupi.musci.xiloaloe indice.ʒaccare tabarʒedi equales partes tere diligenter ⁊ quasi lenticulā superpone cū marcemusi aqua. Alia assignatio andinebi in al' anditidi mirre.aloes.spume maris pistaceorū.pinearū secci.ambre. cuiusq;.p.i.ʒafrani partē.ʒ.tere oia diligēter ⁊ subtili cribra pāno ac cū ʒebaci distēpera oleo.pillulas quasi lenticulā fac ⁊ prima diei hora vnā appone ⁊ meridie secūdā. vespere ter tiā:manifeste nāq; proderit. Shaucū quēdij gruis fellis. ⁊ vulturis.⁊ sabuti.croci orientalis.gendebesti virgarū besba se cuiusq; partē.i.ʒaccare optime.p.ij.tere oia diligēter ⁊ sub tilissimo pāno cribra ⁊ cū psilij aqua distēpera ac pill'a i mo dū lenticule ac in vmbra desicca ⁊ in mēse ter narib⁹ vel his superpone quaq; die pill'a; cū aqua frigida ⁊ caput totū filo mēsura a die qua luna iminuitur vsq; in die; qua reascendit iminuitur etenim:⁊ tūc sepius superpone medicamina quo nīa in suā redibit habitudinē. Apostema vero quod super craneū ē ⁊ sub cute sic curabis. Sūme granatorū corticem ⁊ cipressi nuces equaliter ⁊ trita cū aceto misce ac loco appone ⁊ liga. deficiet etenim humiditas illa ⁊ locus indurescet.

Capitulū.xv.de lentiginis ⁊ macularum faciei ⁊ fixuris eius me.

Lentigines ex sanguinis adusti vaporib⁹ fieri diximus.ideoq; patiens cephalica minuend⁹ ē ⁊ laxatiuo vtendū quod hūo rem deponit ni.⁊ humores alios adustos qualis est epithi ⁊ agaric.decoctio ⁊ aqua casei potus cū puluere i quo mirob. sunt indi ⁊ keb.ac polipodij ⁊ salis nastic.⁊ similia. Caueat autem cibos qui validiores sunt caloris meliā generantes: cibis adherēs tēperatis ⁊ regimini tēperato.his cōpletis fa cie; hoc cataplasma medicamine. Assignatio medicaminis contra lentiginē. Sume melonis semis corticū.cānarū radi cū.cuiusq;.ʒ.v.fugilū semis ⁊ eruce condisi. cuiusq;.ʒ.ij. tere oia diligēter ⁊ cū radicū aqua distēpera.nocte lentigine; ca taplasma ⁊ mane cū furfuris aqua laua. Alia senani neba tici cōditi.ʒ.x.ouorū testarū ⁊ sibi adusti.cuiusq;.ʒ.iij.faba⁊ lēticule ⁊ ordei farine.cuiusq;.ʒ.v.tere oia diligēter ⁊ distēpa cū aq̄ ⁊ faciei appōe. Alia buraci armēici.p.ʒ.amigd.dulciū p.ij.terātur diligēter ⁊ cū aq̄ distēperent̄ ⁊ faciei apponātur. Qū āt crosse sūt lētigies tūc hoc apponēdū erit catapl'a.assi gnatio ei⁹. Passe⁊ fimi ⁊ ordei farie eq̄lia sūme pōdera ⁊ cū strigni succo distēpera ⁊ deliccā in vmbra ⁊ qū necesse fuerit liquefac cum aqua ⁊ faciem cataplasma. Assignatio alia lētigini crosse.sinapim tere diligenter.⁊ cum ficuū oleo distē pera ac faciem cataplasma. Quod si locus aduritur abluat̄ ⁊ dragagantum cū lacte dulci fricatum appponatur ⁊ fur furis aqua lauetur. Ubi adustio fuerit mitigata iterum me dicamen appone.sed tamen faciē ne vlceret caue. Alia amig dale amare suis mundate corticibus terantur diligenter ⁊ argentū viuū cum eis interficiatur q̄tum ⁊ ipsarum est pō dus.faciesq; cataplasmetur lentiginē etenim crossam extir pat. Alia ad id.mehelebi granorum ⁊ hani amigdal'amara rum sine corticibus.lupini.hanʒaraʒi.fugilū seminis.equal. par.tere oia diligenter.⁊ distēpera ac cribra ⁊ assari aqua di stēpera ⁊ vtere. Alia piperis.costi amari.tere argenti viui. amigd.amar.burac.condisi ireos radic.fugilū seis equales partes.tere diligenter.⁊ distēpera cum aceto ⁊ aqua nocte cataplasma.loc mane ablue cū aqua in qua hersausanū de coxeris ⁊ furfur. At vero lentiginibus albis que super adhi bentur cataplasmata his proxima sunt. Assignatio illi vtilis amigdal'amararum lenticule equales partes.tere dili genter in aqua in qua ficus decoxeris rora ⁊ faciē cataplas ma. Si aūt est crossa cum sinapi cataplasmetur trito.⁊ cū ficuū aq̄ distēperetur. Alia assignatio.ireos radic̄ p̄te; pas serum fimi.partes duas costi amari partes.iij.trita omia di ligenter cum acetovini tēpera mixto aq̄ ⁊ facie; cataplasma nocte.mane cū furfuris aqua laua. At vero crossi herassi lētiginis albe accido quo butirum eductū est medicamē arse nici crocei partes.ij.cōdesi vnā.tere ⁊ distēpera cū lacte vac ce ⁊ faciē cataplasma. O; aūt eiusmodi patientē aclinē fre quēter calide esse aque. Cerā albā ⁊ violarū olm liquefac.⁊ draga.tritū desuper mitte ac faciē cataplasma. Assigna tio alia.ʒuffe humide.cere crocee. anatis adipis. q̄thire.sal uie granatorū.citoniorū.p.tere diligēter triēda.⁊ liquefac ce rā.⁊ adipē.⁊ sicca.adijce medicamina ⁊ in mortario tere mis ce ac fissuras cataplasma mane vespere.lauata prius cum tepida aqua facie ingrediatur q; balneum ⁊ cum heueri furfure lauet. Alia in olei amurca picē liquefac ⁊ faciē cata plasma ac labia si illis fixure acciderint:aut certe ceruī cor nu cōbustū accipe diligēter q; tritū cū capre.assūgia misce ⁊ fixuras cataplasma.

De pustulis lenticularibus. Huiusmodi pustu le que faciei accidunt molliende sūt cum cera ⁊ oleo.seminis lini lababo.dehinc cataplasma hoc medicamine. Assignatio eius. Sūme boraci condesi.sulphu ris crocei equales partes cū aceto distempera ⁊ faciem cata plasma .has si prurigo comitabitur epitho cataplasmabis.

De maculis Quum aūt in facie macule sūt cros se medicaminibus cataplasmabis acutis vt beledaro amigdal'oleo amara⁊:alijsq; que in lēti ginis crosse cura proposuimus.

De mori cura. Eius medicamina floris eris vnguētū ⁊ acuta medicaia que super cū ponātur. Quod si nō proficiet frica chaadmo in al' hadino aut ʒaccara diligenter donec sanguinē emittat ⁊ ra dix eius fricando labefactetur vsq; dū que subest caro appa reat.tunc ʒeniari appone vnguētū vt eius comedat radicem

⁊ ad carnē perueniat sanā ⁊ recētē ⁊ iam tunc rubeo curabis vnguento: ⁊ si nullus inest dolor cū nigro alijsqꝫ carnē adducentibus vnguētis.

De adustione faciei. Adustiones autē q̄ faciei accidunt prio curātur cephalice phlebotomia ⁊ corporis purgatiōe cū epithi. ⁊ agaric. decoctione. potu quoqꝫ sene ⁊ mirob. keb. polipo. ac zebibi tarsi. potāda ē ēt aqua casei cū puluere qui choleram deponit ni. Assignatio eius mirob. keb. ⁊ indi. cuiusqꝫ. ʒ. bessaigi. pistacij tūsi. epithi. cretici. cuiusqꝫ. ʒ. v. sticados. ʒ. d. agarici. ʒ. c. sal̄ nastici. ʒ. b. tere oia diligenter ⁊ sūme ex eis. ʒ. c. cum dimidia aque casei ℔. ⁊. ʒ. x. zaccare optime. purgabit eniꝫ corpus a cholera ni. corpore purgato irrudines appones loco: quoniā oēꝫ sanguinē sugēt a loco. Qꝫ si locū optie scalperis donec intumescat ⁊ sic vnguētū apposueris rubeū factū cū litargiro ⁊ croco ⁊ aceto ⁊ aruco ac oliue oleo vlcerū medela est.

Capitulum. 16. de passiōibus que in manibus pedibusqꝫ fiunt ⁊ primū de saniosa vena.

a **Lio** diximꝰ loco qm̄ vitia hec ī calidis oriūtur locis ⁊ siccis ⁊ nimiū p̄ter cōsuetū laborātibꝰ sꝫ ⁊ malos gn̄ātibꝰ hūores cibis frequētiꝰ vtēti. Accidit āt manuū ⁊ cubitoꝝ ꝯfinio ⁊ brachijs ipis ⁊ femoribꝰ ac cruribus. Quꝫ igitur passionis huius signa apparere videris ⁊ locū brachij intumescere corpus incipias laudabilibus hūectare cibis. carnes tēperate cōmedat cōplexionis. mēbrū cōfricetur: balneuꝫ ingrediatur ⁊ passionis loco aqua stilletur. Caueat aūt olerū pūgētium esuꝫ ⁊ muri pisciūqꝫ ac salsoruꝫ dactilorū ⁊ similiū. propinetur patienti diebꝰ singulis aloes epatic. ʒ. i. locusqꝫ cū aloe cataplasmetur. quoniā ne accidat ⁊ fiat prohibebit. Si aūt est intuēdū vtruꝫ ardorē sētiat ⁊ febrē patiens. ⁊ nā tēperata est. tūcqꝫ a cephalice incipiat phlebotomo ex opposita passioni manu. Quod si nā conclusa ē soluēda est cū aqua fructuuꝫ. ⁊ humectātibus ⁊ refrigerātibꝰ vtatur vt ordei aqua. alijsqꝫ. Qꝫ si febris abest sed loco quo vena ē egressa. ardor fuerit patienti. aloes infusio cū itibe aq̄ dāda est ei. Quod si plurimū apparet quod apparuerit cum arserchri frusto stringēdum est: inuolues illā ac alliges ⁊ quecūqꝫ egreditur pars eodē modo paretur ⁊ nodetur. extēdatqꝫ paulatim ⁊ nō moleste ne forte rūpatur. Si enim rūpitur reducitur ⁊ ad superiora tollitur ⁊ carnē intrat ⁊ trāsibit in apostema putredinē ⁊ vlcus factura. Ideo ergo mederi opꝫ ⁊ paulatiqꝫ extrahēda est. vt tota exeat nullaqꝫ eius pars in corpore restet. emplastrizetur hoc emplastro quod eius exitū adiuuabit. Assignatio eius arsunegi. ℔. olei. sisami. ℔. litargirij cānarum pulueris cuiusqꝫ. ʒ. iij. calcis. ʒ. i. liquefac cerā cum oleo ⁊ sicca ⁊ desuper medicamina mitte vt vnguētum fiat ⁊ loco appone. Emplastriza quoqꝫ cum psill' semie ⁊' oleo viol'. caueasqꝫ ne rūpatur. Quod si contigerit locum oportebit incidere in longū in parte a qua vena hec aduenit donec ois eius educatur mā. tunc butyrū cuꝫ bābace tenuissimo appone quo putrescat ⁊ corrodatur quicquid materiei remanet: ⁊ post hec cum carnē adducētibꝰ curabis.

De varicibus. Varices pedum. qm̄ ex laboris multitudine fiunt ⁊ humerū portatione ⁊ cursu. assiduitateqꝫ ciborū choleram generantium ni. est vtendū patienti. quiete ⁊ otio. pedumqꝫ laboris paucitate. regimīeqꝫ tēperato qd̄ sāguinē gn̄et bonū. purget corpꝰ cū medicaīe nigrā ꝯponēte chol'ā. basilica phlebotomet. educatqꝫ sāguis q̄titas optūa. ⁊ aqua balneetur suaui.

De vleeribꝰ belechiis Vlcera autem apta ⁊ rotūda que arabice balechia dicūtur curā non hn̄t nisi cum bābace veteri ⁊ asenano tm̄: ⁊ equius eorū est supersedere cure.

De elephantia Elephantia vero morbus ē melācholicus ad sananduꝫ difficilis: cui nisi in principijs attendatur nō est vlla spes cure. Regēdus ē ergo patiēs varicosorū regimīe ocio solutus ⁊ quiete: grossorūqꝫ abstinētia ciborū qui melācholiam generant. Vtatur aūt laudabiliū chimorū cibis ⁊ corporis a melācholia purgatione cū aloe pill' ⁊ infusiōe eius. Catapl'etur autē locus cuꝫ aloe. acatia ⁊ mirra ⁊ gallia muscata ⁊ succo hypoquistidos: frequēterqꝫ cataplasmetur ⁊ stringatur crus ligeturqꝫ ab inferioribus cuꝫ fascijs validis vittis latis a loco cauille vsqꝫ genu terminū: est āt ⁊ vomitꝰ illi vtilis ⁊ aque casei potus aut suriani pillule hac in p̄te prosunt. emplizetur autē hoc emplastro. Assignatio eius. Sume semis carnibi. ⁊ cineris vitis termisi nitri. caprarū fimi. fenugreci farine. sequebigi eq̄les partes. sequebiguꝫ cū vitis aq̄ dissolue ⁊ aqua rutabe. ⁊ medicamina trita ⁊ cribrata post simul pasta: ⁊ emplastriza hoc patiētem tribus diebus fortiter nāqꝫ dissoluit.

Capitulū. 17ᵐ. de fixurarum medela que fiunt in plātis ⁊ palmis ac ocrearum fricatiōis dabase ⁊ digitorum tumorum ac vnguium egritudinum.

q **Vam fixure** pedibꝰ accidūt ⁊ palmis cū pice liqda catapl'ande sunt: aut ol'i sume fecē ⁊ cū muriū cepa coq̄. locūqꝫ iunge Sume ēt boꝛami gūmā ⁊ cuꝫ oliue oleo decoque ac fissuras catapl'a: manuū fissuras cuꝫ viol' puluere mane ⁊ vespere cataplasma: prodest eteim plurimū. Propina aūt patienti diebus singulis sitaregi. ʒ. ij. quasi hebdomada: pedibus illū pasce agnorum alijsqꝫ cibis humectātibus ⁊ epithimi propina decoctionē. In fissuris āt peduꝫ alcānā appone: cui fenugrecum admixtum sit contrituꝫ: prodest eteim. Et calcanei fissuris adipē caprarū adhibe liquefactum in quem gallam proieceris contritā ⁊ in mortario diligenter miscueris donec cōpleatur ac fissuras reple calcanei. Vel sume parum galbani ⁊ cum aqua ⁊ oleo liquefac ⁊ parū decoque donec spissetur. ⁊ hoc vtere in calcaneo: aut oleo quod fit ex sandaruso: ipm eim huic vltimū est. dragagātum quoqꝫ ⁊ galla si diligenter terātur ⁊ misceātur ī oleo cū cera liq̄facta vnguētū fit vtile. Medulla cruris bouis si cū cera liq̄fiat ⁊ oleo viol'. ⁊ aliqd martaci addatur prodest: locum cataplasma cū litargiro cū aq̄ ro. fricato. ⁊ terrā ēt armenicā cū ro. aqua distēpera. vel oleo. ros. ⁊ desuper rosarū tritarū puluerē mitte. ac mirti diligenter contriti.

De ocrearū cōfricatione. sume inferius coriū ocree ⁊ cōbure eiusqꝫ puluereꝫ loco superpōe: prohibebit enim tumorē fieri. Quod si pulmonē capre acceperis aut porcinū ⁊ cōbusseris cinerēqꝫ super locū puluerizaueris proderit ill'. Dolore sedato gallaꝫ adhibe cōbustā ⁊ cōtritā ⁊ acatiā cum aceto distēperataꝫ appone.

De dabase cura phlebotoma si possibile est: eteni si apostema est calidū. adhibeatur psilij semen in aqua tūsum apponatur cū modico aceto. qm̄ doloreꝫ mitigabit. Refrigeretur etiā psilij semē cū niue si locus calidus est. Quod si dolor sedetur ⁊ percussio bene. Sin medicamē aliqd̄ adhibe maturans. vt semē merue. ⁊ semē lini. ⁊ suppōe lineū pānū cū semine psilij cataplasmatū ⁊ refrigeratū. Et si nō aperit locus cū phlebotomi api acumine ⁊ exprime quo quod ī eo est egrediatur statim. etenim dolor sedabitur. iā tūc vnguentuꝫ appone rubeū: aut albū vel lēticulaꝫ cū aqua. ro. decoctā rosāqꝫ siccaꝫ. Prodest etiā dabase thus tritū ⁊ appositū. aut certe cuꝫ galla emplastrizetur ⁊ granatorū corticibus accidorū ac tumbalo eris: ac siccis ficubus adustis equaliter: ⁊ cuꝫ melle misce. ac in pāno emplastriza ⁊ stringe. Quod si locuꝫ in saniem verti videris regimini adherere p̄dicto. ⁊ si dolor augeretur nec mitigatur cū iusquiamo cataplasma ⁊ opio ⁊ aceto. ⁊ panus superponatur semine psilij superinfusus. Ait enim sapies hypocras in secūdo epidimiarum sermone. qm̄ dabasaꝫ cuꝫ galla viridi oꝫ curare distēperata cū aceto ⁊ sic apponi quoniā prodest.

De digitorū tumore cū prurigine. Tumoris qui fit digitis hieme medela cum furfure fit ī marina decocto aqua: appositis manibus intus pedibusqꝫ ⁊ digitis. empl'm adhibetur lēticule excoriate ⁊ trite. ⁊ aqua in qua ficus decocte sunt ⁊ caules. ⁊ lēticula sine corticibus. Sed ⁊ si manus ⁊ pes cataplasmētur aqua in qua decocta sunt orobus lupini blitus aqua quoqꝫ decoctionis seliami prodest. sed ⁊ si ficus sūpseris siccas ac in vino decoxeris. ⁊ diligēter tūsas modico infundas oliuarum oleo soluto ⁊ emplastrizes digitos p̄dest. Sin stilla desuper iusquiami decoctionē. Et si digitorū color in liuorē vertitur vel virorem minutatim incisos cataplasma cū decocta lenticula.

De vnguium curuatura. Opꝫ assuescere cataplasmationē cū oliuaruꝫ oleo in quo cerā liquefeceris: aut vnguētum appone deachilon cum violato oleo dissolutū ⁊ amigd. oleo dulciū: vel cataplasma vngues mastice in oleo bani dissoluto cū vua passa abiectis interioribus

De vnguium lepre medel'. Sume quebrituꝫ croceum ⁊ arsenicuꝫ rubeum ⁊ trita diligēter cum aceto distēpera ⁊ loco appone. Aut sume viscū ⁊ zenichuꝫ in al's zerachū pēsuꝫ. j. cātaridum partis quartaꝫ tapsie dimidiū teresqꝫ diligēter oia cū aceto acerrimo distēpera ⁊ vnguibus appone. Aut sume fenugrecum ⁊ semē lini tritaqꝫ diligenter distēpera cum squigibi ⁊ vngues catapl'a.

De medela allisionis vnguium. Si vnguibus fiat cōstrictio ex percussiōe ⁊ alijs hu

huiusmodi mirti folia sume ⁊ granatorū tritaqꝫ aqua īfunde: ⁊ iterū ī mortario contere ⁊ vngues cataplā ⁊ emplīza cū tritici farina distēperata cū oliue oleo aut furfure cuꝫ caprarum adipe mixto ⁊ vnguibus adherere fac.

De offēsionis cura. Oꝫ illi iungere sepius: ⁊ cū pāno ꝯstringere. Et si vnguis corruptꝰ est ⁊ auferre cupis: vnguentū de achilon adhibe donec emollescat: ⁊ sic hoc appōe cataplā. Assignatio eiꝰ. Arsenici rubei ⁊ crocei lausiri. partes eq̄les. in mortario optime cū amigdal. oleo amararū ⁊ oliue misce hoc vnguentum auferet. Nō si picē cum oliue oleo liquefeceris ⁊ arsenicū adieceris rubeū ⁊ sulphur croceū cōtrita diligenter ⁊ locū cataplasmaueris vnguē extirpabit corruptum.

Capitulū. 18ᵐ. de passionū medela que in supficie corporis ab exteriorībꝰ cāis fiūt: ⁊ pmo de vl̄nere ⁊ vlcere simplici.

Et quoniam de morbis qui in corporis fiunt manifesto a causis interioribus dictum ē. Jam hoc loco passionum que in exterioribus accidunt medelas exponemꝰ a causis exterioribus. Dico ergo quoniam cause he aut a corporibus fiunt inanimatis: vt incisio ensis ⁊ similia. aut ab animantibus vt venenosorum punctura ⁊ ferarum morsus: ⁊ nos ab illis incipiemus que a corporibus fiunt inanimatis vulneribus ⁊ vlceribus. Dico itaqꝫ quoniam vlcera alia sunt simplicia alia composita ⁊ simplicia aut scissura tantū: aut simul profunda ē ⁊ nūc primū de simplicibus intuemur vulneribus.

Qum itaqꝫ vulnus scissura ē sine profundatione tm̄ ⁊ est recens ac cū sanguine. Cura eius ē labra vulneris stringē ⁊ adunare ⁊ curare ne quid illis intercidat vt puluis vel pilus aut oleū ⁊ fascia illud cū. iiij. fascijs duabus ab vtroqꝫ vulneris latere ⁊ duabus a superiori ⁊ inferiori parte ⁊ stringes illud: ⁊ si vulneris labra dilatata ⁊ abinuicē sūt semota retrorsum tunc incipiēdū erit ab vtriusqꝫ ligatione lateris: quo ad mediū illa reducas: ⁊ si alterū in latus decidit illud alligandū prius erit latus in quo labiū declinat quo ad aliud illud reducas labrum. Quod si nō adunātur nec coeunt labra insuenda sunt: fit autē hoc maxime qum vulnus in latum cadit corporis. Quod si incaluerit vulnus ponatur in eo fascia ⁊ sandalū siccū. sandalū nāqꝫ infusū si apponatur qum membro fuerit astrictū ⁊ loca confinia stringeris cataplā vt sandalo aqua intibe ⁊ coriandro recenti similibusqꝫ mārū prohibentibus accessū. Quꝫ aūt vulnus die secundo aut tertio inueneris ⁊ est recens ⁊ nō putridus sed minime cū sanguine. tūc scalpēda sūt labra cū stibij lati capite donec sanguinem emittat: tūc labra aduna ⁊ superppone illi fascias quēadmodū diximus. Curatur autē hoc vulnus simplex ligamēto solo a die primo vsqꝫ ad. iiij. nō indigens medicamibꝰ. Nō si plaga magna est ⁊ sine profundo: oꝫ hoc adhibere medicamen. Assignatio eius sarcocolle. ʒ. ij. aloes apij. asiafi memithe. cuiusqꝫ. ʒ. ij. mirte debeluani. cuiusqꝫ. ʒ. ß. ʒafrani obol. i. cōgrega hec medicamina cōtrita ⁊ cribrata: ⁊ quꝫ opus fuerit vtere. Qum aūt plaga profunda ē ⁊ aliquid ab ea cecidit carnis: tūc eius nō possunt adunari partes que in profundo sunt: quoniā aliquod oio remāsit spatiū ⁊ hoc luto repletur ⁊ sanie. Curādū itaqꝫ est medicamibus in quibus siccatio est ⁊ elimatio quo eorū desiccet humiditatē: siccitas que in vlcere adunata est ⁊ carnis prohibet productionē: emūdenturqꝫ eorū elimatione sordes plage. non est enim vlcus in quo humiditas non adunetur ⁊ sordicies: quoniaꝫ que in membro adunatur superfluitas propter eius cibum a nā expellitur ⁊ poris emittitur cutis. que ergo subtilis est ⁊ vaporosa egressione exit insensibili: que autem grossa est sordem facit que super cutē inuenitur. Hec due superfluitates in vlcere restant qm̄ mēbruꝫ ab eorum debilitatū est emissione ex superfluitate itaqꝫ subtili ⁊ tenui rubigo fit grossa aūt sordes. hac itaqꝫ de causa vlceri necessaria sunt medicamina que desiccent ⁊ lauent simul. desiccēt quidē rubiginē lauēt vero ⁊ eliment sordes. Nec vero oꝫ medicamen plurime esse desiccationis ne forte vlcus desiccet. ⁊ oriri prohibeat carneꝫ. sed oꝫ desiccatiuū medicamen esse. iuxta eius que in vlcere est rubiginis sordisqꝫ quantitatē. Operatur aūt hoc tēperate thus aloe. aristol. ro. ireos radix. cathimia argenti: tucia equaliter sūpta ⁊ cōtrita diligenter ac vlceri pulucrizata. Jn his eteiꝫ desiccatio est ⁊ elimatio. Quod si multa est humiditas ⁊ sordities in vlcere oportebit medicamina hec cū melle miscere. ⁊ tāq̄ vnguētum factuꝫ lineo pāno inducere ⁊ vulneri superponere. in melle nāqꝫ fortis ē elimatio. ⁊ fortiter lauat. pdest autem huic puluis iste. Assignatio eius. canthari. aloes. anzeroti. sanguis dra. equalia pōdera diligenter cōtere. ⁊ vulneri puluerīza. Cōsumet enī ab vlcere humiditatē ⁊ carnē adducet. Et si in capite est vulnus. sed vsqꝫ sub craneo nō perforetur. hoc vteris medicamine. Assignatio eius. sume olei ro. ʒ. x. cere. iij. ⁊ cerā in oleo liquefac. ac misce aloē. mirrā. sanguinem dra. cōtrita diligenter ⁊ vnguēto vtere facto pdest. Hoc quoqꝫ vnguētū ad adducēdum carnē vtile ē. Assignatio eiꝰ sume litargirij diligēter triti. ℥. ij. ⁊ proijce desuper olei onfacini. ℥. iiij. deinde coque ⁊ cōmoue donec dissoluatur. ⁊ tunc inice thuris sarcocolle. ireos radic. cuiusqꝫ. ʒ. ij. diligenter tritas misce diligenter donec spissetur. ⁊ sic vtere. Prodest etiaꝫ adducēde carni basilicuꝫ vnguētū. ⁊ si quidē vlcus nō caluerit. nec tēpus estatis nimij est estus. Quod si profundum est vulnus ⁊ os nō largū: oꝫ poni in vulneris ore bābacē veterem ⁊ butyrū. induceqꝫ liciniū: aut inijciā tur medicamina carnē adducētia cū iniectorio. Quod si plage os fuerit largū ⁊ ipsa profunda labra duo aduna ⁊ alliga. Sitqꝫ ligationis intortio circa profunditatē vulneris. laxior aūt circa os ciꝰ quo superfluitas ⁊ rubigo ad plage emittantur os exeantqꝫ stringes aurē sic mēbrū vt vulneris os ad inferiora dependeat quo ab eo rubigo defluat. Nō si hoc ī membro nō est ⁊ in plaga multa ē rubigo qū ab inferioribus ad superiora illam presseris in ptem oris equū erit vulnus ab iferioribus scindere membri loco quo profunditas finitur vlceris: quatenus ⁊ sanies ⁊ rubigo eo defluat loco. Sꝫ ⁊ si incidens vtiqꝫ terminum discooperias sanū ⁊ deinceps mediceris equius fiet. Sic ⁊ in apostematibus faciendū ē in quibus sanies facta est qum scideris cauterio: ⁊ qui inest sanguinē eduxeris corruptū ac saniē fecēqꝫ ⁊ huiusmodi mūdauerisqꝫ: tūc eorum cura ⁊ medela ē que ⁊ vulnerū profundorū: prius eteim bambace cōciso diligēter replenda sunt: sic vt nullus vacuus locus restet. Hoc quoqꝫ primo faciēdum est die. dehinc mane illā intuere: ⁊ si purgatū videris: oleum ro. imitte cuꝫ bābace veteri: ⁊ si minie munda sunt: butyrū appone vetus ⁊ bābacem veterē: ⁊ ita reple vt ad os apostematis perueniāt extremitates. in al. profunditates: hoc eteiꝫ vlcus purgat ⁊ que in eo sunt corrodit. Prodest ēt vulnus lauare post incisionem ⁊ ea que insunt cū aceto ⁊ vino emittere ꝯmixtis: aut cū melle ⁊ aq̄: desiccant eteim vulnus ⁊ purgant. Faciendū est hoc ēt omni vulnere rubiginoso quatenus purgetur: dehinc attēde ⁊ si mūdum rubigine ⁊ sanie ⁊ sorde vulnus aiaduerteris ⁊ limositate est vacuū: oibusqꝫ que comitātur vulnera accidentibus vno die bābacem vetereꝫ appone quo desiccetur ⁊ vno die vnguētum basilic. dictum. hoc eim carnē adducit ⁊ optie in vulneribus opatur. Adducit etiā carnē secaicū nabanam si cōburatur ⁊ vulnus cataplasmetur. ⁊ farasium si tritū cum melle distempatur ⁊ apponatur vt vnguentū. Qum autē caro producta fuerit: ⁊ iā equalis facta supfitiei cutis medicaminibus vtendū erit cicatrizantibus. Hec medicamia sicciora cē conuenit illis quibus vlcus adducitur: qm̄ opus est carnem desiccare ⁊ īdurescere quo fiat cutis: ideo ergo cicatrizātia medicamina magis sunt pontica: vt galla. alumen ⁊ granatorū cortices. Operātur hec ⁊ medicamia acuta si mediocriter qs illis vtatur. Sūatur itaqꝫ assenani feresiaci. p. j. calce dimidium. flos eris quata. terantur hec diligenter ⁊ super vlcus modicū quid puluerizetur mane ⁊ vespere: mūdeturqꝫ singulis diebꝰ bis vel semel. ⁊ sic medicamē aliud appone. Medicamen siccū. litargiri. folioꝝ sisami. mirob. citri. galle. cuiusqꝫ. par. i. granatorū cortic. aruci. cuiusqꝫ. par. ß. tere oia diligenter ⁊ super vlcus pulueriza. Aliud aloes aruci. geluari. galle. mirte. p. tere equales diligenter ⁊ vtere. Ulcera poro antiqua hoc cicatrizabis medicamine. Assignatio eius farine ʒerecare. thuris. cuiusqꝫ. p. i. ʒeniari. vi. p. tere oia diligenter. ⁊ cerā liquefac in oleo mirtino. ⁊ medicamine desuper pl̄ueriza. misceasqꝫ donec fiat vnguentum. ac loco cataplasma Est etenim medicamen ad cicatrizanđ validum. Et aliquādo sufficiens ē in mollibus corporibus. vt in pueris mulieribus ⁊ nouiter sugentibus. eunuchisqꝫ quod sine punctura desiccat. vt litargirū sibum cōbustuꝫ. si terantur diligenter. ⁊ super locū puluerizentur. Nōnūq̄ ⁊ solius bambacis appositio ⁊ eius librata quotidiana iminutio. intantū etiaꝫ vt nihil aliud necesse sit. vlcus enim desiccatur. ⁊ indurescit caro eius. Jn corporibus aūt quibus dura cutis est ad cicatrizandum vlcera fortiter desiccantibus opus est medicaminibus quo eam ad naturalē referant habitudinē vt medicamē in quo galla est ⁊ balaustie. aloe. ⁊ liquiricie folia ⁊ floris eris modic. q̄nto aūt corpora duriora sunt: tanto ⁊ medicaia fortiora desiccantia adhibēda sunt qualia sunt agoniatorum corpora: agricolarum venatorū aliorūqꝫ qui magni sunt exercitij ⁊ laboris in sole quo cutis eorū que ab vlcere humida facta ē

ad naturalē reddeat statum duritiei. adhunc modū opꝫ esse regimē qū ulcera simplicia sunt ⁊ accidentibus vacua.

Capitulum. xviiij. de cōpositorum vulnerum ⁊ vlcerum medela.

c Omposita autē vulnera. vt alio diximus loco. alia cū causis. alia cum morbo. alia cū accidētibus cōposita sunt. Et que cū causis hec sunt ad que materiei influunt superfluitates vocanturqꝫ huiusmodi vlcera fistule. medicanda autemt talia vlcera sunt corporis euacuatione cum mirob. decoc. ⁊ fructuum. aut rosarū sirop. aut viol. trociscis iuxta id quod ad vlcus in q̄titate influit. ⁊ secundū ꝙ patientis virtus suppeditat. cibisqꝫ illū pasce disiccātibus ⁊ subtilibus vt frāquillinis taugis assis ⁊ frixis. prohibeas aūt illum ab humectātibus multoqꝫ cibo. post hoc vlcus medere purgantibus medicaminibus que fortiter desiccant vt vnguento quod cum litargiro fit ⁊ aruco cum aceto condito ⁊ oliue oleo. Et si nimius fuerit fluxus. multaqꝫ humiditas galle aliquid adde ⁊ balaustie. aluminis iemenici. cathimie argēti. cuiusqꝫ iuxta ꝙ desiccatio est necessaria. Tradit aūt eximius. H. ꝙ mel solum sufficit vlceri purgādo: ⁊ si cū asari. ℥. iiij. ⁊ zemenici. in al' zerzari. ij. aristologie. j. sumātur ⁊ in aceto ameniacū dissoluatur ⁊ alia adunātur medicamina. vnguētū fit optimū vlceri fistule. Qd autē cum morbo qui ex mala est complexione aut cū organico: aut cū separatiōe cōtinuitatis siue in osse. siue in neruis seu in venis aut arterijs cōponit̄. Si cuꝫ mala cōplexione compositū est calida: certe sanguinē minui oꝫ patientē a latere vlceris ⁊ cōpetenti vena eidē in quo ē vlcus membro: educaturqꝫ sanguis iuxta qd patiētis fert virtus ⁊ morbus expetit ⁊ etas tēpusqꝫ. Vtaris aūt in eiusmōi egroto refrigerāti regimīe ⁊ restringenti: vt ordei aqua ⁊ tamarinď. granatorū. similibusqꝫ: die aūt phlebotomie pullis vescatur: deinceps mezauris siquidē febris committatur: sin pullos gallinarum prohibere noli cū heserem aqua ⁊ granatorum: apponas illi mala punica poma muza. pira. pruna. persica. mora. vlc⁹ cum vnguēto cura refrigerāti quale ē litargirum cum aceto tēperatum ⁊ arucum vnguētū quoqꝫ cerusse ⁊ vnguētum zemari. Apponas etiā sup fascias sandalum siccum ⁊ circūpones vlceri que calidis superponūtur apostematib⁹ sandala aquā intibe ⁊ queffare ac portulace.. Et si vlcus componitur cū mala ꝯplexione frigida. tunc patiēs calefacientibus ē regendus. locuꝫqꝫ singulis diebus aqua infunde tepida sepius: ⁊ cibandus eger carniū iure cum condimentis calidis: vuasqꝫ passas optimas dabis ficus siccas ⁊ antepersica: vinū quoqꝫ propinabis modicū ⁊ potum imminues aque frigide. Vlcus porro medicaberis cum basilicon vnguēto aut vnguēto nigro hoc. Assignatio ei⁹. Sume mardascnegi. ℥ j. olei oliue. ℔. iij. tere diligenter ⁊ bulli donec nigrescat: dehinc adijce candari. sanguis draconis. sarcocolle cuiusqꝫ. ℥. ij. ⁊ misce optie dōec vnguētū fiat ac vtere. Et si cū mala ꝯplōne sicca vlc⁹ ꝯpōit̄ aq̄ cataplasmādus ē tepida vulnus: violarumqꝫ oleo ac cum butyro mane ⁊ vespere patiens cibo humectanti reficiatur vt sorbitione ⁊ iure pinguidis etiam sorbilibus cibisqꝫ eius iuxta quod patitur augeatur: vlcus autem medicaminibus que parū desiccāt curetur: quale ē medicamē quod cū ordei fit farina ⁊ orobi. Et si cuꝫ mala hūida ꝯplōne cōponitur vlcus. Corpus cū mirob. curanduꝫ ē ⁊ turbit. patiētē subtiliantibus rege cibis ⁊ desiccantibus quēadmodū in illis ostensum est oportere fieri: quibus materiarū īminet fluxus: prohibe a multe aque potu in vlceris medela vnguentis vtere desiccātib⁹ quale est vnguentum qd cū balaustia fit ⁊ galla. Et hec est vnguēti fortiter desiccātis assignatio. Litargiri triti ⁊ cū oliue oleo vel aceto cōdito p. i. in mortario tūde donec intumescat ⁊ albescat dehīc superadde balaustie. galle eris vsti. sanguis dra. asetēgi. aluminis iemenici. cathimie argenti. cuiusqꝫ. p. iiij. que proiecta in mortario cōtere donec cōpleatur ⁊ vlceri appone ⁊ vulneri in die vsqꝫ eius vltimū. vespere facto bābacē vetustū appone quoniā vlcus extergit ⁊ desiccat ac durū facit: mane scō vnguētū adhibe rubeū vsqꝫ diei finē. ⁊ si hec ad desiderata perducit desiccātia nō augebis. sin. hoc vtaris vnguento. Assignatio eius. Candari farine ordei. tucie carmanice. accathimie argēti. aristol'. l. liquiritie radic. equales partes tere diligenter ⁊ cū melle distempera dispumato. ⁊ in vlcere quod multe ē rubiginis ⁊ sordis vtere. fortiter etenim desiccat: ⁊ si proficit nihil augeas. Sin vnguēto zeniari vtere moderata quātitate: nec multū appones illū ne forte corrodat vlcus: sꝫ eo die vtere vno ⁊ sequēti bābace veteri. Sic etenim vlcus desiccabitur ⁊ a sorde purgabitur: hoc quꝫ compleueris ad vnguentum transi basilicon. ⁊ si non hoc tibi fuerit vnguentum ⁊ multe humiditatis vulnus videris ⁊ tumoris intantum vt carnē putrescere faciat ⁊ corrūpat: medicamīe vti oꝫ acuto. hoc etenim desiccabit hic qum feceris si prurigo abinde oritur butyrū ⁊ bābacē vetustū appone donec recedat: sed ⁊ si q̄ desiccatiua adhibuisti nō prosunt: vtere igne quēadmodum in chyrugie partibus disponemus: hocqꝫ vt caro aduratur mala ⁊ ad bonam vsqꝫ peruenias saluā ⁊ rubeā. dehinc butyro quo pruriginem auferas vtere: ⁊ tunc medicaminibus carnē adducentibus cura.

Capitulū 20. de vlcerū me. que cum morbo componuntur organico.

c Um autem vlcus cū morbo cōponitur organico. morbus h̄ aut est apostema aut caro superflua. ⁊ si est apostema calidū phlebotomia est vtendū ⁊ sanguis ē emittēdus ea qua necessitas iperat quātitate: siquidē virtus ⁊ etas aliaqꝫ huiusmōi obediunt. Tunc patienti iulab ꝓpina ⁊ squingibin ac ordei aquā ⁊ mezauris ac bucedis granatorūqꝫ pasce aqua. Quod si illi virtus debilis ē pullis pascatur franglinis ⁊ taugis similibusqꝫ. Vlcus aūt cū ceruse mediceris vnguento ⁊ zeniari vel vnguēto rubeo quod cū litargiro fit acetoqꝫ in al' aruco ⁊ oleo oliue ⁊ fascijs superpone saudalū siccū ⁊ circūpone vulneri narduꝫ ⁊ sandalū intibe aquā ⁊ queffare ac semperuiue. Quod si cut vlcere caro ē superflua. zeniari vtere vnguento. Et si in labijs vulneris carnē inueneris durā scalpe cū stibij capite ⁊ camadini donec deficiat ⁊ auferat̄. Qꝫ si caro hec crossa fuerit cū ferro eā abscinde: ⁊ sic vnguenta adhibe cōpetentia. Et si dura caro in vulneris ē profunditate tunc inducendū est stibiū cōbustū vlceri ⁊ scalpenda caro donec sanguinea efficiatur: ⁊ si stibiū nō perueniat ad profunditatem vulneris incidendū est: quo ad carnē fiat accessus scalpēdaꝫ ⁊ auferendā: ⁊ deinceps medelā adhibeas: ⁊ si auferre nō preualēs acutū appone medicamē vt colofon. ⁊ diberdic. quod carnē comedit ⁊ post cū butyro cura donec prurigo excutiat̄ Ac carnē adducenti medicamīe cura.

Capitulum. 21. de me. vlcerum que cū cōtinuationum separatione cōponūtur.

c Um autem vlcus cōtinuationis cōmittatur separatio intuendū ē si cōtinuationis separatio arterias cōcidit: aut venas. sanguisqꝫ defluit ⁊ fluxus nō amputatur locū cōprime cū pāno in aceto ⁊ aqua f. infuso: ponaturqꝫ pāniculus infusus eiusmodi super locuꝫ qui supra mēbrū patiens ē: ⁊ hoc sepius: ⁊ si sanguis a manibus pedibusqꝫ fluxerit: loca que supra mēbrum patiens sunt stringe: quoniam manifestissime prodest: sitqꝫ ligatio hec nō multū fortis nec debilis: quoniā que fortis est materiā attrahit ad mēbrum ⁊ parit dolorem. debilis autem sanguinem non cōcludit: ⁊ si sanguis fluxus sic aufertur bene. Sin cōprime locū cū gūma helati aut cū terra fictili qum camino educitur. opprime ēt cū ratinego ⁊ calcis puluere subtili: ⁊ si arteria aut vena manifesta est digitū eius superpone loco ⁊ apꝓhēde ac ꝑ horā tene: tūc sūe olibāi farine. p. i. aloes. dimiď. ⁊ cū oui distēpera albumine. sūptisqꝫ leporis pilis superfūde ⁊ ori appone vene. ac liga diligenter multis vittis ⁊ sic dieb⁹ tribus permitte: dehinc solue: ⁊ si medicamen adheret vlceri alio illū circūfunde: ⁊ si ablatū ē digito locū sine molestia cōprime ⁊ medicamē paulatim amoue: eiusqꝫ loco aliū appōe ⁊ optīe liga fasciāqꝫ ter aut q̄ter illi circūuolue aut qnquies nec hoc facere desistas donec caro oriri ceperit super venaꝝ ⁊ arteriarū ora. aufert autē ⁊ amputat arteriarū sanguinem hoc. Gallā sume cōbustā ⁊ in vino vel aceto proiectā tritāqꝫ diligenter super vulnus ⁊ arteriā pulueriza. Gipsū quoqꝫ si cū puluere misceatur molēdini ⁊ cū albumine oui distēperatū fuerit ⁊ intingantur in eo pili leporis ⁊ loco apponantur sanguis amputabitur.

De neruorum vulnere. Qum autē vulnus in neruos ceciderit aut illis proxima nō oportebit carnē superinducere donec multi transeant dies ⁊ ab apostemate securus fiat. Si eteniꝫ neruis apostema acciderit securus nō eris a spasmo q ad cerebrū attinget ⁊ patiētē perdet. huic ergo patienti oꝫ aperientia apponere ⁊ infundere mēbrū butyro oliue oleo ⁊ viol'. tep. ⁊ lanā superponere in oliue oleo calido infusam. Caueas aūt oīo ⁊ tota diligentia mēbro aquā approximare aut medicamē quod cū aq̄ solutū fuerit sed duob⁹ aut tribus dieb⁹ lana cataplasma que intincta sit oleo oliue tepido: ⁊ si oleo parū aceti misceas vtilius erit: transactis duobus aut tribus diebus qum dolor sedatus fuerit ⁊ apostema nō times: tūc his que carnē

adducūt cura. Quod si neruo oppressio inciderit ab aliq̄
re acuta ⁊ subtili vt acu ⁊ sagitta in eorū medela opus ē me-
dicaminibus fortioribus ⁊ magis acutis ne forte eorū virtꝰ
debilitetur in penetrāda cute dū ad locū tendūt neruorum
facit autē hoc vnguētū qd cū euforbio fit. Assignatio eiꝰ olei
onfacini.ℨ.x.cere.r.ℨ.ij.⁊.ς.euforbij recentis.ℨ.i.cerā in oleo
liquefac ⁊ euforbiū inijce.⁊ si euforbiū vetus ē augēda ē eius
quātitas iuxta eius vetustatē:nō tamē euforbio nimiū veteri
vtēdū ē. Qum autē in mēbro in quo neruus est apostema
acciderit calidū nimijqꝫ caloris medicaminibus vtere que
cū aceto fiunt. Assignatio eius. Sume calcadisi obolos
iiij.ȝagi.ℨ.iiij.tūbali eris.ℨ.m.galbanū.ℨ.v.thuris.ℨ.h.cere.pi
cis.cuiusqꝫ.ℨ.xxxvij.ς.⁊ de aceto acerrimo.℔.i.⁊.℥.ij.tere
cū aceto medicamina diebus cōtinuis ⁊ in lapideum proijce
cacabū ⁊ liquefac:ac diligēter cōmoue donec perfectum fiat
⁊ qum opus videris cōmoue ⁊ vtere mēbrūqꝫ cataplasma ⁊
lanā aceto infusam superpone ⁊ oleo.nec vero oꝫ neruis qui
lesi sunt medicaminū aliquid frigidoꝝ approxiare. Quꝫ
aūt spasmus fit ex nerui vulnere neruū abscindere accelera.
cui spasmus factus est ne forte ad cerebrū vsqꝫ spasmus at-
tingat ⁊ intereat patiēs.dehinc dorsi spondiles oleo linias
viol'.cū adipe anatis liquefacto ⁊ galline.Sic ⁊ si quādoqꝫ
vulnus fiat in capite quod ad cerebri partes penetrat ⁊ ope-
rimētū.medicamina nō erūt acceleranda que carnem addu
cant ⁊ cicatrizēt.Si etenim hoc feceris patienti interitus nu
tritur festinus:quoniā cerebrū intumescit ⁊ animus cōfūde-
tur spasmusqꝫ fiet:appone itaqꝫ lanā oleo intinctā diebꝰ tri-
bus quo ⁊ ab apostēate ⁊ spasmo securus fias:⁊ post hoc vn
guento vtere ⁊ pulueribus carnē adducētibus vt qui ex mir-
ra fit.aloe ⁊ thure.vnguētoqꝫ nigro ⁊ similibus. Quꝫ āt
vlcus cōponitur cū fractura ossis.medela ⁊ cura que vlceris
ē cū emplastris fit roborātibus.Quod autē in osse confra-
cto cōsolidātibus fit:hoc est si vulnus in capite ē:⁊ os aliqd
cranei fractū fuerit:sed tamē operimēto nō officit.ossis locꝰ
cū aristol'.ē cataplasmādus.ro.diligenter trita ⁊ cum aqua
distēperata quoniā os educet.post hoc medere cū candaro
⁊ mirra equaliter tritis ⁊ cū melle distēperatis ⁊ cū vino co
cto donec nodetur ⁊ cū licinio fricabis ⁊ vnguētis vtere iux-
ta quod ante exposuimus.Qum autem in vlcere aliquod os
erit putridum:cuius signum ē ꝙ aliquotiens cicatrizat̄.ali-
quādo aperitur vulnus ⁊ rubigo īde defluit si stibij caput in
duxeris vulneri moueri intus senties ⁊ stridere:hoc ītellecto
medicamē appone acutū qd corrodit carnem mortuam.hoc
vbi feceris ⁊ locus tāq̄ prurigo factus est aut caro fluxa.bu
tirum appone tepidū donec caro decidat adusta ⁊ os nudet̄
manifestato osse si potes incide.sin butyrū adijce secūdo te-
pidū donec ipsuꝫ decidat.⁊ sic curabis.die qdē cū floris eris
vnguento.die alio cū bambace donec caro oriatur ⁊ cicatrix
superinducatur.

Capitꝫ.xxij.de vlcerum cum accidentibus composito-
rum medela.

q Uando aūt cōponitur cū accidēti vlcus ⁊
est accidēs hoc dolor grauis.erit
hoc curandum medicamine.sume granatū dulce in
vino coque ac vlcus emplastriza.Quod si nō sedatur dolor
dormitationē faciētibus cataplasma exterius medicamībus
vt opio ⁊ elberuo ⁊ similibus.quo dolor mitigetur.Quo quie
scente medicamē aufer dormitionis.Quod si nimium appo
natur nocet mēbri sensui ⁊ carneꝫ prohibet oriri. Qū aūt
accidens hoc vulneris est denigratio intellige vlcꝰ cōputruis
se ⁊ pessimū factū.Quare acceleranda est sanguinis minu-
tio patienti a vena que mēbro illi conueniat si virtus ⁊ etas
tempusqꝫ ⁊ alia huiusmodi adiuuerint.dabisqꝫ patienti fru-
ctuum aquaꝫ aut lebelabi.cū.cass.f.rotula.Reges aūt illū re
gimine refrigeranti taꝫ cibis q̄ alijs.⁊ in quo est locus sit fri
gidus.Maxime si tēpus fuerit estas proximaqꝫ sint illi.san-
dal'.aqua.ro.cāphora.⁊ odorifera frigida.meꝫauris illū pas
ces que ex cucurbitis fiūt atriplicibus ⁊ masso cū aqua gra
natorū ⁊ heserem aut aceto ciba quoqꝫ illum lactuca intiba
portulaca.Et si invirtute apparuerit debilitas.pullos dabis
franquillinos.locū vero quiē niger butyro cataplasma ⁊ fo
lijs intibe ⁊ cathemie.sed ⁊ solatro diligenter trito cū modi-
co viol' oleo vel.ro.quo stet passio. Quam vt stare videris
eiusqꝫ signū ꝙ eneruatum est vulnus.⁊ emollitum videbisqꝫ
in nigredinis terminis tanq̄ incissuras ⁊ extremū albū ī cir
cuitu tunc butyrū appone.⁊ floris eris vnguētū cū sarcocol
la diligenter trita.donec oīo nigredo cōsumatur.⁊ ad carnē
peruenias rubeā.Sic deinceps carnē adducentibus mede-
beris.Et si vlcera dilatari videris ⁊ nō cōsolidari ⁊ tāq̄ gra
nula in eo aliqua.oleū appone.ro.⁊ ceruse vnguētum.⁊ ma-
lorum caueat chimorū a cibis patiens.calefacientibusqꝫ ⁊ re
frigerantibus vescatur.

Capitulꝫ.23ꝫ.de fistularum medela.

s I ex accidenti vlcere fiat fistula:cura eius ē bā
bace cōprimere veteri infuso vino ribāo
⁊ puluere vel sulphure croceo circūfuso. Et si locus
plurimū profundus ē licinio oportebit interiꝰ intorquere me
dicamē ⁊ aquā rosatā in qua vitis lignū infusum fuerit adu
stum hoc medicamē proderit:⁊ incidere oportebit:⁊ deīceps
vulnerum adhibere curā. Et sciēdum qm̄ qum vulnus in
pectus ceciderit:⁊ ad cōcauitatis eius vsqꝫ terminuꝫ perue-
uerit aut in cerebro ad terminos vsqꝫ vētriculorum eius atti
gerit:eger nō viuet.Sic ⁊ si in epate magnū fiat vulnus aut
stōaco.patiēs nō euadet.nisi paruū fuerit.ab hoc eteni quā-
doqꝫ liberabitur.

Capitulū.24ꝫ.de educendis sagittis ⁊ spinis ⁊ silibus

s Agitta aut spina si in aliquo intrauerit mē
bro:loco.s.quo ferro educi nequeūt
loco p̱ quē ingressum est aliquid horum aristol'.ro.
apponatur diligēter trita ⁊ cū assego distēpata.sitqꝫ ibi die-
bus aliquot. Uel sume cāne radicē feresiace viridis ⁊ tritam
diligēter cū melle misce locoqꝫ appōe. Aut sume embati gū
mulā ⁊ picē liquefacias ⁊ imisce ill' adꝫelfar i al's athelphar.
tritū diligēter.hoc eīm ferrū educit ⁊ extrahit eū in locū quo
forcipibus ⁊ alijs poterit educi. Nos autē quo modo p̱ for-
pices fiat eductio eo ostēdemꝰ loco q̄ de chyrurgia dicemꝰ.

Capitulū.25ꝫ.de ignis adustionis medela.

q Um corporis adurit̄ locꝰ oꝫ ouū lo-
co excutē aut attramē-
to feresiaco illinire ⁊ pāno refrigerare aqua rosa.in
fuso:⁊ ēplastrū adhibelēticulaꝝ tritarum diligenter ⁊ deco-
ctarum.Aut terrā armenicam cum aceto aqua mixto. Sūe
quoqꝫ adhesum in alio badesā ⁊ ordei alfitum diligenter tri
ta ⁊ distēperata cū oui albumine ⁊ aqua rosa. loco appone.
Sꝫ ⁊ cerusam sume martacū cuꝫ oleo ro.⁊ oui albumine:ac
cū modico vini aceto p̱cute ⁊ locū cataplasma:sitqꝫ frigidū.
Unguentuꝫ quoqꝫ calcis si loco apponas vtile est. Assigna
tio eius. Marsagele.i.calcis albe extincte q̄tuꝫ vis aque in
funde ⁊ duabus mitte sic horis:dehinc aquam excola ⁊ aliā
appone.Sicqꝫ q̄tū oꝫ facias fecēqꝫ p̱ijce ⁊ aquā dimitte do
nec clarescat ⁊ resideat qd immergitur.Jam tunc aquaꝫ pe
detentim excolabis:⁊ quod mersum fuerit sume ac paruꝫ sic
catum cum oleo rosa.diligenter misce.vt tanq̄ vnguentuꝫ fi
at ⁊ vtere. Et si adustio ex calida facta fuerit aqua oliua
rum aquam salsarum superinfunde ante q̄ turgeat :aut ci-
neris aquam. Ut autem intumuerit vnguento vtere ceruse
⁊ vnguento calcis prodest enim.

Capꝫ.xxvj.de medela percussionis cum flagellis.

i N huius medela pellē oꝫ sumere bidentis
que statim ab aīmali fuerit abla-
ta calidāqꝫ apponere loco percusso.qm̄ eo die ⁊ no
cte sanabitur.aut certe lini sume pānū ⁊ aqua īfusuꝫ frigida
percussionis appone loco ⁊ imuta quādoqꝫ:oꝫ tamē prius
locū manibus premere ⁊ pedibus calcare.dehinc que diximꝰ
appone.emplastriꝫa etiam cū espidabagi vnguento quoniā
proderit.Et si caro percussiōe aut alia re cōtrita ē sanguisqꝫ
cōclusus sub cute.cū fugilibus emplastriꝫa admixta panis
medulla bonū ē enim ⁊ vtile.

Capitulū.xxvij.de cōmuni eorū medela quos attracta-
uit aut pupugit animal venenosū.

e T quoniam de morborū medela ⁊ pas-
sionum dictū est que in cor-
poris fiūt exterioribus ab exterius aduenientibus
causis.vt ab inaīantibus corporis.iam hoc loco dicemꝰ eas
que a corporibus fiunt animatis.vt animali venenū habēti
primūqꝫ de medela disputabimus que morsui ⁊ percussioni
animaliū cōmunis est venenosoruꝫ. Oꝫ ergo qū hominē
reptile pupugerit.aut venenosum animal attractauerit vt ali
quis sit qui ore loco statim sugat sed cauendū ne ieiunus sit.
sugatqꝫ qui id exhibet vinū.⁊ in ore oleū habeat oliue.⁊ opti
me locū sugat ⁊ expuat.liget aūt que desuper locū sunt forti-
ter ne possit virus ad corpus transcurrere:⁊ si locus incissu-
ras patitur minutatim incidatur.⁊ apponatur sicia sepius ⁊
que mēbro vicina sunt ventosentur:sicia etenim cū igne virꝰ
abstrahit ⁊ alia a mēbro profundo.sitqꝫ ignis multus qui ar
deat ⁊ adurat.Oportet aūt aliquādo mēbrū abscidere.si qd
pupugerit aut attractauerit animal mortiferū est.vt est vipe
ra ⁊ cerastes.si quidem possibile est abscindi.Tradit enim

optimus galienus hoiem in vincā laborantē vipera esse percussum in digito. Qui cū viperam esse intellexisset digitū falce quam tenebat abscidit ⁊ a morte liberatus est. Q; si venenum in corpus diffunditur oportebit statiꝫ percussū sanguine minui. maximeqꝫ si sanguinea in eo superfluitas est. ⁊ aliquid illi piperis porrigendum est ac allij. propineturqꝫ vinū vet⁹ ⁊ loc⁹ calefacientibus cataplasmetur. ⁊ cutē mordētib⁹ vt sqlla. ⁊ allio agresti. Aut certe cinis vitis sumat̄ ⁊ arboris ficus cū aceto ⁊ iaro ⁊ cepa cum alfito. Aut pone porri folia ⁊ farinam ⁊ sal. aut caterū. aut caprarum fimus: aut roretur locus cū aceto in quo camomillā ⁊ sequebegum decoxeris. Et expedit gallū scidē ac apponere calidū attractatōis loco aut percussionis. venenū eteim extrahit ⁊ dolorem mitigat ⁊ desiccat. vtere ēt sal' vnguēto ⁊ eo ꝙ cuꝫ cacl'a fit. propina illi intibe aquā amare ⁊ pedē porcinū diligēter tritū cum aceto. aut vino cū sale quo cbēnas fuerit conditus. ʒ. iij. illi ꝓpina ⁊ sanguinē testudinis marine. aut castorei exagiū. j. cuꝫ vino mixto. vel seliami semē aut lauri baccas: seu cancruꝫ fluuialem assum. vel aristol'. sume. r. ʒ. j. cū. ʒ. x. succi porri ⁊ tātūdem vini. Radix quoqꝫ hermeli si sumat̄ de ea dimidiū exagium fortiter prodest: prodest ēt illis hoc electuariū. Assignatio eius. Baccarum lauri ⁊ lilij. ireos radicum. ziziberis. aristol'. ro. cuiusqꝫ. ʒ. v. thuris pulueris. rute agrestis. cuiusqꝫ ʒ. iiij. orobi. farie. ʒ. iij. tere oia diligenter ⁊ cuꝫ vino distempera: propina exagiū dimidium. Propinetur illis quoqꝫ tyriaca cum pigano: aut tyriaca magna sub exagio dimidio vsqꝫ ʒ. Hoc ē vniuersale regimen cōtra venenatorum morsus ⁊ puncturas. quod singulis proprium est hic exponemus.

Capitulū. 28m. de morsu hois ⁊ simie ⁊ canis medela.

a Etende morsum hois si ieiunus ē magis nocet. Ydeoqꝫ accelerandum ⁊ locus cum pice cataplasmādus: ⁊ emplastrū cineris vitis adbibēdum distēperati cū aceto. Aut sume cepam ⁊ tritā cū melle distempa ⁊ appōe. Uel sume ireos radicē tritam diligēter ⁊ cum aceto distēperatam appone. Uel radicū fenicl'i cortices cōtritos ⁊ cū melle mixtos. Sꝫ ⁊ fabarum farina cū aqua distēperata ⁊ aceto oleoqꝫ ro. ⁊ si locus tumet litagiro cataplasma. Canis ⁊ simie morsus in primis cura cū cepa ⁊ sale cōtritis ac distēperatis cum melle ⁊ loco appositis.

Cōtra cāis morsuꝫ: stati acetū acerrimū sup̄fūde: aut acetum nitri: aut lanaꝫ sume succidam ⁊ aceto infusam ac oliue oleo appone. Cepa quoqꝫ cuꝫ melle tunsa si cataplasmetur ꝓdest. Catapl'cē ꝙꝫ h vnguēto attractiōis loc⁹. Assignatio eius. eris corticem. galbanū. zeniar. ireos radicē cuiusqꝫ: par. i. purgamēti argenti. p. ij. tere diligenter ⁊ liquefac cum oliue oleo ⁊ cera. ⁊ cōtrita admisce. medicamina ⁊ vnguētum fac locoqꝫ appone. Unguentum aliud homis simie canisqꝫ morsui. Sume cere adipis galbani. cuiusqꝫ. ʒ. v. olei loti. ʒ. xx. liquefac oia in oleo vt fiat vnguētū ⁊ morsum locū cataplasma sanabitur enim.

Capm. xxix. de leonis ⁊ leopardi morsus medela.

b Os morsus medicaminibus curare oꝫ te attrahentib⁹. vt emplastro quod de aristol'. fit ⁊ ireos radic̄. ac melle. ⁊ narcisci cepa si terantur diligent̄ ⁊ loco apponātur cum aceto ⁊ aqua prodest: vnguentuꝫ etiam quod diximus i quo eris cortices sunt ⁊ zeniarū ac quema prodest.

Capm. xxx. de morsus ebenars ⁊ badie in al' haxue me.

e Benars mors⁹ cū cepa ⁊ allio cataplasmādus est. ⁊ patientē allium ⁊ cepam comedere precipe. badie vero dentes in morsure remanent loco ideo dolor perseuerat. id circo dentes loco opꝫ educere fricando. s. cū oleo ⁊ aqua tep̄. Ut exierint locuꝫ optime suge. ⁊ aquā desup stilla. in qua furfur decoxeris. locoqꝫ vitis cineres adherere fac cum oleo: est enim vtile.

Capm. xxxj. de rabidi canis medela.

i A canis rabidi morsus medela. primo oiuꝫ locus scindēdus est ⁊ dilatandus ⁊ sicie apponēde fortiterqꝫ sanguis sugēdus. donec de eo plurimū educatur. dehinc vulneri vnguēta sunt apponēda adurentia ⁊ comedētia vt zeniari vnguētum. ⁊ calcon sed ⁊ beledari vnguētum. Assignatio eius. picis. lb. iij. aceti acerrimi. l'. i. cass'. fi. ℥. i. euforb. dimidiū. Sūmas in aceto dissolue ⁊ vulneri appone quoniā cicatricem fieri vetant ⁊ venenū abstrahunt: ⁊ hoc emplastrum vtile valde si morsure apponatur loco. Sal' andrani. ʒ. x. colcotari octo pigami recentis tres. floris eris duas. euforbij vnā. tere oia diligenter ⁊ super vulnus pulueriza donec aduratur ⁊ comedatur dehic cū butyro misce loco appone: donec adusta caro cadat. Et si allium teras ⁊ cū butyro distemperes vaccino ⁊ aceto aut melle. ⁊ vulneri imposueris prodest. Sic ⁊ sinapim tritum si cum butyro distemperes vaccino ⁊ aceto aut melle ac vulneri imposueris prodest. Medicaminis assignatio quod ⁊ venenū abstrahit ⁊ vulnus dilatat. Sūe iausiri. ℥. iij. picis. l'. i. aceti vini. l'. ſ. tere cū aceto diligenter iausirū ⁊ picē liquefac ac desuper mitte acetū ⁊ iausir. ⁊ decoque donec spissetur ⁊ vtere. Et ē medicamē duris vtile ⁊ cōueniēs corporibus. ⁊ si eius qui morsus ē corp⁹ tenerū ē cū blito ⁊ eruca ac cepa in butyro ⁊ oliueoleo decocta lota cataplasmet̄ locus. aut alleo cepa saleqꝫ coctis diligenter ⁊ vitis cineres admisce cū oliue oleo mixtos: locoqꝫ appone oia hec medicamina. os nāqꝫ rodūt vlceris. dilatātqꝫ ⁊ venenū desiccāt. Nec vero desistas hoc facere diebus cōtinuis a die morsus anteꝙ patienti aq̄ accidit timor. Si etenim acciderit vix saluabitur. Expectat autē timor aque hui⁹ post. vij. dies aut. xlij. ideoqꝫ vuln⁹ cicatrizari nō expedit donec. xl. transeant dies. propinabis autē patienti cū eorū que diximus vsu vnguētorū ⁊ emplastrorū cācrorū medicamē ⁊ hec est assignatio. Cācros sume viuos ⁊ in vas mitte ereum ac ignē suppone donec cinis fiat: de hoc puluere sume. ʒ. x. olibani. i. gentiane. iiij. tere oia diligenter ⁊ patienti propina die quo morsus accidit. ʒ. i. Quod si patienti iā ex passione corruptio fit. ʒ. ij propina cū vino mixto aut aqua frigida. melle ⁊ aceto. Probus nāqꝫ. G. tradit se hoc expertū medicamē vtile probasse: nec vidisse se cui propinatū sit alicui timorē accidisse aque: prodest autē hanc patientibus passionē tyriace faruc. ʒ. ſ. vsqꝫ exagiū dimidiū. in primis propinate manifestissime. ⁊ oꝫ patienti hoc medicamen quod cholerā laxat nigrā porrigē vt epithi decoctionē ⁊ sticados pill'as pill'qꝫ astamaicon. Qum feceris oia hec ⁊ patientē aquā timere nō videris: nō tamē credas nec vulnus cicatrizes nisi prius que dicemus ꝓbaueris. Sume itaqꝫ nucem diligenter tritam ⁊ vulneri appone per diem ⁊ noctem gallo ꝓijce si comederit ⁊ nō moritur eger sanus ē ⁊ nulla restat aque suspitio timoris. tūcqꝫ vuln⁹ obdurescere ⁊ cicatrizare ꝯsiō. Quod si gallus moritur aut gallina emplastra iterum apponenda sunt. ⁊ patienti tyriacā aliaqꝫ propina cholcram nigram medicamia deponētia: quiqꝫ illam generant caueat cibos. Sit ergo illi cibus agnorum carnes ⁊ edorum gallineqꝫ cuꝫ espidabago. Ex fructib⁹ vue. ficus. nuces. vue ēt passe cū amigdal'. Ex dulcibus faludegū cabisū cū zaccara factū ⁊ amigdal' oleo. Ex oleribus badernebinā. mētā. origanū. oiqꝫ illū rege choleram ni. habenti cōpetēti regimie donec intelligas totū corpus eius veneno purgatū ⁊ iā nulla ē aque timēda suspitio. Cui autē aque accidit timor ab hac nō liberatur passione: oꝫ aūt illū cui accidit hec passio eo disponi regimie quo qui ⁊ desipientia laborat nigra: ⁊ cū emboto eius ori aquā infunde. Aiunt antiquorū quidā qm̄ si in ligneo vase aqua illi porrigatur ⁊ papionis claudi pell' superponatur ipsemet aquā suscipit ⁊ bibit: ⁊ propinanda ē illi ordei aqua cū lababa trocisciqꝫ sitim mitigantes. Assignatio eorum. Sume medullam seminis cucurbite ⁊ seminis cucumeris ⁊ seminis citruli ac seminis citoniorum medulle ac portulace seminis medule cuiusqꝫ partem vnaꝫ. gumme arabice. amili. quethire tabasiri. cuiusqꝫ. p. ſ. tere omnia diligenter ⁊ cū semis psilij lababo distēpera trociscaqꝫ ⁊ ad vmbrā desicca: ⁊ propinabis de eis exagij pondus cū aqua fri. gutturiqꝫ eius cū longo infunde canali. sicqꝫ ⁊ cuꝫ hoc propina aquā canali. Tradunt autē antiquorū quidā quoniā rabidi canis epar si assetur ⁊ ei quē momorderit porrigatur manifestissime prodest.

Capitulum. 33. de vipere morsus me.

q Uem autem vipere attractauerint ⁊ maxime dipsades aut quercuose mēbrū abscindendū est qd̄ pupugit si fieri pōt: quoniā in eius abscisione quies ē. Quod si fieri nequit mēbrū supra locū in quo est punctura liga ⁊ patiētem phlebotoma ⁊ alleū cepā ac porrū porrige: ius sorbeat espidabagi cū aneto sale ⁊ cinamo. vinūqꝫ illi propina vetus. Cācros da fluuiales assos quibus aliquid mutēgi diligenter triti pulverizes. Ranā etiā cū espidabago dabis decoctā ⁊ attractionis locū hoc operi emplō. Assignatio eius. Cācros fluuiales diligenter tere ⁊ illis farine tritici. ʒ. x. adde fautenegi salis. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. tereqꝫ hoc diligenter ⁊ cū dulci distēpera lacte ⁊ locū emplastriza: quoniā prodest. emplastrizabis ēt cū pomorū acidorū folijs decoctis in aqua ⁊ plurimū tritis: caseus ēt vetus si teratur ⁊ cū aqua distēperatus loco superponatur ꝓdest. Quod si patienti aliquid propinaueris testudinis marine sicci sanguis cū cimino ⁊ ruta sicca prodest. dabis illi coaguli leporis dimi

diũ vsqȝ exagiũ: aut virge cerui sicce ⁊ trite. ℥. i. cũ vino vl' suc co porri ⁊ rute cuiusqȝ. ℥. ß. cũ aristol'. ro. trita diligenter exagium. Scorpiones quoqȝ cõtriti ⁊ in marcemusi aqua fricati ⁊ aqua rute si bibãtur ꝓdest manifeste. sed ⁊ tyriace albe in al' arbe dimidiã. ℥. vsqȝ dimidiũ exagiũ cũ pigani aqua morsui vtilis ẽ viperarũ: aut tyriaca magna si p̄sto sit melior est oibus his ⁊ vtilior maxieqȝ noua. Quare hec oia que diximus ante parãda sunt. Que si presto nõ fuerint metridato vtere. loco etenim stat tyriace. Electuariũ vtile expertũ. Sume piperis. ℥. ij. assari. x. aristol'. ro. baccarũ lauri. castorei cuiusqȝ exagiũ. i. tere oia diligenter ⁊ cũ vini robo distẽpera. potiõis quãtitas faba amplius aut minus cũ aq̃ seblati in al' sedabi ⁊ vini robo distẽpera. Acerborũ ẽt folia pomorũ si bibantur prosunt. Medicamen aliud. Sume bẽdacoqui ⁊ tramedi in al' aunedi rotũdi. pigami agrestis. orobi farine equales par. tere ⁊ cũ vino distẽpera. potioqȝ eius exagiũ cũ veteri vino. Assignatio alia castorei. cassie. aristol'. ro. cuiusqȝ. ℥. i. anisi. piperis cuiusqȝ. ℥. iiij. trita oia diligẽter tẽpera cũ vini robo. dabisqȝ quasi fabe quãtitatẽ magis aut minus iuxta virtutem. his in principijs vteris. post hoc autẽ qũ virus in corpus fuerit dispersũ patiẽti aquã ordei cũ cancris dabis fluuialibus lacqȝ dulce. mẽbrũ quoqȝ quod morsũ est in lacte dulci ponatur: ⁊ si putrescere videris mẽbrũ iã emplastriza putridũ cuȝ acuto medicamine vt colofon. Alijsqȝ ⁊ circũpone loco terrã armenicã ⁊ ciprica. lenticulãqȝ sine cortice ⁊ vini acetum. Tyriacã illi propina magnã aliaqȝ electuaria in principijs dicta si defectũ videris patienti accidere ⁊ cõsũptionẽ aie frigidamqȝ sudorẽ. hec quũ cessauerint accidentia iã superest illi aquam ordei dare cum cãcris ⁊ lacte dulci. curaqȝ locuȝ pũctũ cũ emplastris que diximus.

Capl'ȝ. 33. de scorpionũ ꝑcussiõis me.

q **Um** aliquẽ pupugerit scorpius sup locum percussũ ligari oȝ fortiť vittis ne forte venenũ in corpus diffũdatur. scorpionẽqȝ cõtere ⁊ loco suppõe. Emplastriza etiã hoc emplastro. Assignatio ei' seis lini. ℥. v. sulphuris crocei ⁊ salis cuiusqȝ tres. botami gũme. x. tere ⁊ distẽpera medicamina cũ eo ⁊ emplastriza. aut cũ nuce idica masticata ⁊ i mortario trita. vel certe cum fautenego diligenter trito. ⁊ ordei farina cum pigani aqua distẽperata. ⁊ si aliqd tyriace diatesserõ dederis cũ vino ꝓderit. Et tyriaca magna si presto est vtilior erit si bibatur: ⁊ locus oleo cataplasmetur olive. Medicaminis assignatio contra scorpionis morsum Gendebedasti. obolos. ij. allij. ℥. i. diligenter tere. ⁊ cũ cocto ꝓpina vino. Aut sume aristol'. ro. ℥. iij. capparis radic. corticis ℥. ij. bendocoqui. ℥. i. tere oia diligenter. ⁊ propina de eo. ℥. ij. cũ veteri vino aut vuarũ passarum. Tyriace assignatio contra scorpij percussionẽ. aristol'. rotũdũ quẽne castorei pigani agrestis. fautenegi fluuial'. bebelgari. mirre. piretri. gentiane ℥. piperis nigri. belbezari in al' beltici funici sume equales partes. tere diligenter ⁊ cuȝ melle distẽpera dispumato. hui' potus quasi auellana cũ vino. Aut certe allium tunde ⁊ cum vino coque patientiqȝ propina vinuȝ hoc. Mẽbro aũt instillabis patienti aquaȝ in qua camomilla ⁊ bereniasecuȝ decoxeris. piganũ ac furfur sitqȝ calida prodest eniȝ. cataplasma qȝ cũ oliue oleo aut bani. cum euforbio aut modico castoreo corpusqȝ patientis diligenter frica. butyrũqȝ porrige vacciũ ⁊ mel. Assignatio aliqua piperis. ℥. viij. darfeli. v. spice optie. ij. aristol'. radic. cuiusqȝ. iij. tere oia diligenter ⁊ distẽpera cũ vino aut pilla: porrigesqȝ ex eis dimidiũ. ℥. Aliud electuarium vtile valde. gẽdebedasti. capparis radicis. aristol'. ro. acharcarabe. cuiusqȝ. par. i. tere medicamina diligẽter ⁊ subtili cribra pãno. ac cum dispumato distẽpera melle dabisqȝ de eo ℥. ij. cum vino veteri.

Cap'. xxxiiij. de vesparum ⁊ apũ pũcture medela.

o **Portet** dilatare puncture locum cũ phlebotomi acumine ⁊ locũ sugere fortiter sicqȝ terrã superpone armenicam cuȝ aceto distẽperatam. aut cũ periectuȝ rasura cum aceto. terraqȝ vasorũ in quibus habitant vespe si trita distẽperetur cum aceto ⁊ supponatur prodest. Cataplasma quoqȝ cũ chalebo ⁊ cabezo optime decocto. Aut cum sisami folijs optime tritis. Superfundatur etiam aqua frigida loco. aut nix superpõatur. ferť quoqȝ qũ musce si terantur ⁊ locus punctus eis fricetur sedatur dolor.

Capitulũ. 35'. de reptilium ⁊ aranee medela.

a **Ranee** aut reptilium pũctura cõuenienti' curatur si patiẽs aqua mergatur cal'a balneo inductus: ⁊ aqua stilletur illi calida: loc' aũt pũcture cũ mirra ⁊ sale cõtritis ⁊ aqua distẽperatis cataplētur: aut sume cinerẽ ligni ficus calcẽ ⁊ caliam sub equali lance ⁊ diligenter terẽs cum calida distẽpera aqua locũqȝ cataplasmã ⁊ patiẽti hoc porrige medicamẽ. Assignatio ei'. Sume sumiȝi. ℥. v. dauci. cimini cuiusqȝ. iij. heabelti. in al' abbeli nucis cipressi cuiusqȝ. ℥. ij. spice. baccarũ lauri. aristol'. ro. carpobal'. cinami. gẽtiane. semis bẽdecoqui. seminis queraffi. cuiusqȝ. ℥. ⁊. ß. trita diligẽter oia cum melle distẽperẽtur dispumato ⁊ cũ veteri vino exagiũ propina. Aranee autẽ punctura medenda ẽ cum sumiȝi poculo ab exagio. j. vsqȝ. ℥. v. cũ veteri vino. Aut piganũ propina siccũ. ⁊ sabadam tritã optime sub. ℥. ij. cum vino. Aut certe vinum propinabis merum ⁊ balneo induces: aquãqȝ desuper locum induces calidam.

Caplm. 36'. de rastellantis scorpij puncture medel'.

r **Astellans** scorpius in partibus inueniť heura in baradeqȝ in al's herici in bassara: diciturqȝ oriri in terra qua accori infunditur: raroqȝ aliquis ab hoc percussus morte liberatur: huic antiqui medici medelam ignorauerũt. Sȝ q secuti sunt de gente ascarine questẽ phlebotomo extrahebãt sanguineȝ q̃tum patiebatur virtus: percussoqȝ lac ꝓpinabãt dulce statim apponẽtes sstiam loco qui pũctus erat ⁊ fortiter sugebãt quo venenum abstraherẽt. Adhibebãt aũt loco medicamia calida vt euforbiũ. castoreum. terrã armenicam circũponentes cum aceto. patienti aquam ordei propinabant aut machisi: pomaqȝ porrigebant accida. torsaqȝ succorum pomorum accidorum. Reficiebant illum cum pullis ac gallinis cũ granatorũ aqua cõditis ⁊ hesserẽ ac pomorũ: dabãtqȝ hanc tyriacam. Assignatio eius. Sume carsacoqui sicci pomi acerbi foliorum queffare sicce equales partes: tere diligenter ⁊ trita de eo ꝓpina coclearia. ij. ꝓdest eiȝ. Ois ãt ppls ascar nequestem cõsueuit in huius scorpionis punctura aquã pomorum etiam in domibus quoqȝ suis illam vsui reseruare statim itaqȝ vt aliquem pungit hominẽ. acceleret de hac aliquid bibere passioqȝ cessat ab eo ⁊ sanatur. Cõponitur etiam hec tyriaca. Assignatio eius. capparis radic. cortic. hantali. gentiane absinthij. aristol. ro. carsacoqui sicci. equales. p. tere ⁊. ℥. propina de eo duas cũ vino propinãtqȝ hermeli radicũ exagium. i. tritũ diligenter cum vino prodestqȝ illis manifesta vtilitate.

Cap'. xxxvij. de vulturis pediculi pũcture mede.

v **Ulturis** pediculus si pupugerit accelerandum est patienti propinare lac recens caprarũ statim vt mulgetur cataplasmeturqȝ super locũ confricatũ sed ⁊ sandal' ro. cũ lactucarũ aqua distẽperatũ ⁊ portulace ⁊ semperuiue. Aqua quoqȝ queffare ⁊ thalebi. aquã etiã propina illi ordei. ⁊ terram ciprica. ac seis psilij aliquid cũ citroli aqua ⁊ cucurbite prodest enim.

Capitulum. xxxviij. de cõmuni eorũ medela qui poculũ biberint mortiferũ.

q **Uoniam** aũt medelã morsuũ puncturam animalium venenũ habẽtiuȝ diximus equũ est nos dicere medelã eius qui potum mortiferũ bibit: qum locus hic cõpetentior sit. ⁊ locus consimilis magis eo q̃ his que diximus simile quid in corpore operetur. Dico ergo quoniã quȝ senserit homo se venenũ bibisse. aut potũ mortalẽ accelerandũ illi est aqua ca. bibẽda in multa quantitate cũ vaccarũ butyro. aut sisami oleo vel oliue oleo inducatqȝ digitos ori. ⁊ pẽnã sisami oleo intinctã. eomatqȝ ⁊ studeat stomachũ purgare ⁊ oio mũdare ab oibus que in eo sunt iterũqȝ aquam bibat ca. ⁊ oleũ vomitumqȝ ꝓuocet donec stomachũ itelligat optime purgatũ. nec aliquid in eo superesse. Dehinc attende ⁊ si in stomacho ⁊ intestis ardorem puncturaȝ incendiũ. sitim sentit angustiãqȝ ⁊ oris siccitatẽ. quod illi propinatũ fuit calidũ erat. ideo propinare illi expedit oleũ. ro. violatũqȝ cũ aqua ro. ⁊ seminis psilij saluia ac seminis citoniorũ ⁊ seminis lini. lac quoqȝ recẽs ⁊ ordei aqua cum amigdal' oleo dulcium. ius gallinarũ sagmatarum cũ espidabago. sorbitionẽ quoqȝ que fit de amilo. zaccara. amigdal'. oleo ⁊ atria ⁊ cum iure gallinarũ pinguiũ cũ espidabago. ⁊ alia his similia. Sugat aũt grãata. ⁊ põa. citoniaqȝ. ⁊ psica comedat. ⁊ pruna cucumerũ ⁊ citroli medullaȝ portulacã. lactucã carsaquoqũ quod cũ sandalo iocundes albo. ⁊ cãphora. ⁊ aqua. r. Pect' patiẽtis cataplasma ⁊ epar cum pãno lineo sandalis ⁊ aqua ro. infuso: ⁊ clistere adhibe puncturas mitigãs: vt clistere quod fit cũ ordei aqua ⁊ viol' siccis. sebestẽ ⁊ iuiubis. amigdõ oleo. ⁊ rob. tepidũ ⁊ his silib'.

Qum aũt in corpore suo sẽtit homo grauitatẽ ⁊ dormitationẽ. coagulationẽ aut grauitatẽ in manibus ⁊ pedibus ⁊ ligua. Sciẽdum ẽ poculum quod bibit frigidũ fuisse huic alli

um dandum ē ⁊ cepa. ⁊ ruta: propinãda tyriaca dyatesserõ.
aut mitridatū cū pigani aqua. ⁊ si nihil horū presto ē heltiti
propina medicamē. Assignatio eius. Mirre optīe. costi. fo-
liorū rute. fautenegi. pipis. piretri. cardamomi. equales ptes
heltiti quãtū ⁊ reliquorū simul tere diligēter ⁊ distempera cū
melle porrigēs. ʒ. ſ. vsq3 exagium: aut hoc ppina medicamē.
Assignatio eius. Mirre optime. ʒ. j. ſ. galbani. ij. tere mirraz
⁊ galbanū. ⁊ cū modico emolli vino ⁊ propina. Aut porrige
potum pigani. foliorū nucis ⁊ ficus ⁊ sal'. stomachuz aūt ca-
tapl'a cū aqua in qua ruta. origanū emamū decoxeris: corp9
q3 fortiter frica donec rubeat. Jus espidabagi sorbeat cū co
lumbarum pullis pinguibus factū cū ruta. cinamo. galãga
pipe. cimino. oleo loto. clistere illi suppone mellis. nitri. iausi-
ri ⁊ sequebegi. ⁊ olei olivarū. ⁊ olei iesemini in aqua tepida p
cussi. Q si homo sētit marcorē ⁊ animi casum defectūq3
virtutis: intelligēdum q bibit venenū corporis substãtie ci9
cōtrarium: ⁊ ē reliquis peius venenis ⁊ citius pdens: ideoq3
post vomitū statim tyriacã o3 dari magnam aut mitridatū:
aut tyriacarum trociscos. ⁊ si nihil horū inuenit mirre optīe
ʒ. i. propinet. quemie. ij. cū vino ribano. Aut sume terrã sigil-
latam. sibū armenicū. agaricū. origanuz montanū. castoreū.
semē hedere i al' engere. spicã celticã: absinthij succū ⁊ propi-
na de medicaminibus his simplicib9 aut similibus exagium
j. cum vino ribano. ⁊ comedendas porrige auellanas. ficus.
siccas. seddabū. bibatq3 aquã hesqui triti expressã. Assigna-
tio eius. Sume egendani. ʒ. i. sibi armenici. ij. tere diligenter.
⁊ cū melle distēpera. propina quoq3 pomorū aquã helfetorū
⁊ vinū vetus. odoret sandalū. aquã ro. cãphorã sitq3 implici
tū gd musci vaporetur cū xiloaloe. ãbra. pectus eius ⁊ stoma
ci os fricentur donec rubeãt: pascantur tritis iusculis qui fi-
unt de gallinarū carnibus cū oleo loto superinfusis modico
vino ribano ⁊ aqua ro. ⁊ crudo xiloaloes vaporetur diligen
ter trito spes eteni est eum in melius hoc restitui regimīe. Si
vero diuturnior sit in eo defectus pulsus cadit oculi suppri-
muntur: sudorq3 emittitur frigidus: vite eius nullam adhi-
beas spem. Et sciendum quoniã qū ei qui venenum bibit
icteritia fit: epati eius nocuit cū defectu cordis. Qum ve-
ro spasmus cerebrū ledit: ideoq3 vt mēbrū cōfortes propo-
nendū ē cui incōmodū accidit. ⁊ hoc vt sanetur regas.

Capitulū. 39. de eius me. qui bissum aut cornu sebei bibit.

b Bissi tres sunt spēs ⁊ oēs letifere sūt ⁊ mortales.
raroq3 homo liberatur quz biberit. eius q
hoc bibit signa sunt. vertigo defectus. lingue tumor.
oculorū suppssio. Oportet itaq3 eum qui biberit ad vomituz
festinare cū butyro' ⁊ oliue oleo ac sisami ⁊ aqua ca. i qua de-
coxeris rape semē. ⁊ rapã. post vomitū tyriacã detur farruci
exagiū. ſ. cū aqua in qua sebbanū decoxeris ⁊ semen ei9. aut
aquã pigani in qua fricatū fuerit mitridatū cū vaccino bu
tyro: des quoq3 hesacruincū in al' bazaremūdum cū aqua
fricatum. ⁊ radicum capparis cortices diligenter tritos cuz
aqua rute. Cornu sebei in al' sēbel qui bibit sanguinē min
git: fit ei lingua nigra. mēsq3 cōfunditur. ⁊ hoc patiēti cãpho
rã propinare expedit a duobus granis vsq3 quinq3 calcos
cū aqua ro. in niue refrigerata. detur quoq3 illi citroli aqua
cū granatorū succo. ⁊ bibat iulab cū semis psilij lababo. aut
sefergelū vel aqua portulace cū amigdal'. oleo dulciū. aut ro.
refrigerato cū niue. detur ⁊ potio eius machisū bonū cū cã
phore trociscis: aut bibat lac recēs ⁊ ptisanã cū granatorum
aqua. epar patientis ⁊ stomachū cū sandalo emplastriza. ⁊
aqua ro. ⁊ cãphora ⁊ ceroto quod fit ex aqua ro. portulaca.
lactu. semperuiua ⁊ alba cera refrigerata cū niue i quo pan-
nus intingatur lineus coq3 pectus. epar ⁊ stomachus empla
strizentur.

Capitulū. 40. de eius me. qui cantarides biberit.

c Cantarides qui bibit significatur nimio
vesice dolore: ⁊ vrine ardore:
tortione ⁊ strãguiria sanguinē mingit: ⁊ alia signa
apparēt que alias diximus. Qū igitur intellexeris q homi
nū cuipiã propinatū est cantaridū aliquid accelera vomitū
cū aqua ca. butyro. oleo sisami ⁊ ficuū decoctione. post vomi
tus purgationē diligentē lac propina in quo aliquid seminis
psilij percusseris ⁊ semen portul'. cū iulab cum amigdal'. oleo
dulciū. ⁊ oleū semis cucurbite. butyrū comedat ⁊ espidabagi
sorbeat ius cū pinguis carne agni aut porcellorum. ficus illi
porrige cū amigdal'. medullã cucumeris ⁊ citroli. clisteriza
cū aqua ordei in qua iuiube ⁊ sebestē succū posueris cū oleo
amigdal'. aut rob. aut viol'. super vētrē eius oui albumen ⁊ sia
sum pone albū. rob. oleū ⁊ puelle lac. ⁊ quotiēscūq3 ardorem
sentiet in vesica ⁊ puncturas. lababū propinabis ⁊ amigdal'
dulciū oleū. rosarūq3 cū iulab. Sed ⁊ lac recēs cum oleo samī
gd al'. prodest.

Capitulū. 41. de me. eius qui fel biberit leopardi aut ser-
pentium.

q Qui fel biberit leopardi statim choleras euo-
mit virides amaritudinēq3 sentit gra-
uem ⁊ manifestã in ore. oculi sūt crocei. hec aīaduer
tens vomitū cum aqua ca. impera. ⁊ butyro. oleo. ⁊ post hoc
propinabis hoc electuariū. Assignatio eius. terre sigillate.
baccarum lauri. cuiusq3. ʒ. ij. coaguli capoli. ʒ. v. semis rute.
mirre. cuiusq3. ʒ. i. exagiū. i. ex his porrige vsq3. ʒ. ij. distempa-
tis cū melle. ⁊ si medicamē hoc euomuerit dabis secūdo ⁊ in
aqua illū sedere fac cal'a in q̄ camomillam decoxeris ⁊ mel-
lilotum violam ac ninifar ⁊ sabasa fermum ⁊ sansucum:
⁊ si quatuor post potum veneni transierint hore aut tres:
⁊ nō moritur. iam tunc illi salus speratur. dehinc ergo fructu
um robū bibere illum o3 vt citoniorū aut pomorū ⁊ huiusmo
di robum. Qui aūt fel viperarum biberit fere vix ⁊ quasi
impossibile est eū liberari: medela tñ eius butyrū oleuz ⁊ la
ctis pingnedo cum aqua. ca. ⁊ vomitus frequens ⁊ multus:
danda est illi aqua cū bazabaru ⁊ tyriaca faruc bibenda ⁊
mitridatum cum ordei aqua. lac recens semen portulace ⁊ si
milia prosunt.

Capitulū. xlij. de eius medela qui caude cerui extremum
aut animalis sudorē biberit.

c Extremum caude cerui qui bibit vtēdū tro
ciscis vomitus cū butyro. ⁊ aq̈
ca. sepius multasq3 auellanas comedat ⁊ pistatia ⁊
propina illi filzabarem. calcos. ij. vsq3. ʒ. ſ. cum vino. Ei9 au
tem qui sudorē bibit animal'. signa sunt hec. viriditas faciei
⁊ citrinitas gurgulionis apostema interius. sudor multus ⁊
fetidus. Hec vt intelliges patienti aquaz propina ca. ⁊ mel.
oleūq3 viol'. aut amigdal' cum vini robo. aristol'. ⁊ sal equalr̄
bibat. ʒ. ſ. cum aqua. ca. ⁊ tantumdē magne da tyriace. quo-
niam proderit.

Cap^{m}. xliij. de eius me. qui opium biberit ⁊ cicutã.

q Qui opium biberit ab exagio vsq3. ʒ. ij. cō
gelatio spasmosa ei accidit: ⁊
obstupefactio: corporis grauitas ⁊ dormitio totius
corporis. ⁊ eius oris odor qui ⁊ opij: ⁊ nōnūq̄ d toto ei9 hoc
odoratur corpore. Hec quum videris signa accelera ⁊ vomitū
patienti prouoca cum aqua. ca. in qua aneti decoxeris radi-
ces ⁊ sal cum melle bisq3 hoc facies ⁊ ter eadez hora. clisteri-
zabis illū clisteri quo insit cucumer agrestis sebetum ⁊ seque
begum. ⁊ iausirū. melq3. ro. ⁊ oleū chamide i al' charue. ⁊ ol3
iesemini. ⁊ apij semen. ⁊ fenicl's ⁊ ciminū. buracū. coloquinti
de adeps. propina illi acharcarabã cū veteri vino aut parū
gehedesti cū vino. tyriacã da faruc aut tyriacã diatesseron ⁊
metridatū cū modico vini veteri. ⁊ si patienti hec de hoc ele-
ctuario dederis proderit. Assigna° ei' ij vtil' ei qui opiuz bibe
rit aut cicutam. castorei. heltiti. piperis sauine. cuiusq3. p. i. eu
forbij quartam partis tere diligenter ⁊ cū melle dispumato
misce. propinabisq3 exagium. ſ. vsq3 exagiū plenū cum vino
mero: aut cū nemani aqua iuxta morbi virtutē ⁊ debilitatez.
Sed ⁊ sotira hac in parte vtil' est. dabisq3 comedendum illi
alliū. cepã. mel. ⁊ nuces. ⁊ vinū ppia vet9. cor9 i balneo optīe
frica ⁊ iesemini oleo linias cū modico castoreo ⁊ cum oleo
costi. sedeatq3 in conchã aqua calida plenã in qua rutã deco
xeris nemamū. maioranam. ⁊ sibum. artemisiam. oia ei3 hec
prosunt. Qui aūt succaranū bibit signa h3 illi proxima q
opio molestatur cū visus operimēto ⁊ suffocatiōe: extremo-
rumq3 frigore. corporis grauitate ⁊ genuū: huiusmōi eger his
qui opium biberit cibis ⁊ medicamibus curetur.

Capitulum. 44^{m}. de horū medela qui iusquiamū ieberu
bam ⁊ iouni methel biberit.

q Qui ienebegum bibit signa hēt ebrie
tatē. eneruationem.
garrulitatē. animi recessuz. oculorū ruborē. Hec qū
videris vomitū patiēti cū aqua calida adducas: butyroq3 ⁊
melle: ⁊ des ei dulce lac aut aquã in qua ficus decoxeris pin
gues ⁊ siccas cum galline adipe ⁊ oleo viol'. Da ēt iura robū
cum semine engere trito ⁊ omni cōi eorum quibus venenum
porrectum est regimine regas. Jura sorbeant gallinarum ⁊
agnorum: carniū pinguium porcellorūq3 cum espidabago.
Cui autem ieberuba propinata ē. vertigo vigiliecq3 acci-
dunt. Jn oculis rubor ⁊ obstupefactio: o3 illum mederi sicuti
dictū est vomitu cū aqua ca. ⁊ melle aceto ⁊ sale fugilibusq3.
Clistere adhibeatur acutum ⁊ modicū aceti acerrimi propi
na in quo saturegiã decoxeris. zinzib. iedanū. in al' engeda-

num.origanumq3 montanũ. Ut autez rubor a facie cessaue rit regimine quod diximus quo q ꝛ opiũ bibit rege. Qui vero ioum metbel bibit ea curãdus ẽ medela qua ꝛ qui iebe rubam bibit.

Capitulum. 45^m. de eius me. qui semen psilij tritum ꝛ co riãdrum biberit.

q **Ui nimium** seminis psilij bibit aut tritum tristitia fit illi. ãgustia aĩe arctatio: virtutis debilitas. pulsus puitas. ꝛ nõnunquam qui bibit perit: huius medicamen calide aque po tatio ꝛ aneti salisq3 aceorum vomitus ꝛ aliquid socrite da il li ꝛ musci medicamen. aut piperis modicum ꝛ beltiti cum espidabagi iure. Propinetur etiam illi merum vinũ. q2 ꝓdest. Qui autem queffaraz comedit viridem aut de ei⁹ succo expresso dimiõ. l'. bibit aut amplius. scotomiã patitur ꝛ verti ginẽ: mẽtisq3 cõfusionẽ. raucedinẽ sõnũ longũ ꝛ spirat ab eo queffare odor: hic regendus ẽ his que in semẽ psilij bibẽte disposuimus.

Capitulum. 46. de eius me. qui fungos aut quesmas comederit.

f **Ungor** quedã spẽs letales sunt. s. qui solẽt in oliuarũ nasci radicibus ꝛ quidã sunt minime letales nisi ꝙ si nimiũ sumãtur accidunt ex eis accidentia mala que aliquãdo iterficiũt: ꝛ que ex letalib⁹ ve niunt accidentia fungis sunt, aĩe arctatio frigidus sudor ꝛ de fectus. Et ex fungis ẽt nõ mortiferis ꝛ quesmis si nimium su mantur: suffocatio ꝛ colica passio. Expedit itaq3 si fungos comedẽti accidũt hec. vomitũ cũ aqua calida accelerare in q̃ fugiles ꝛ sal decoxeris mixto melle aut squingibin melleo ꝛ post hec fimi da illi gallinarũ triti diligenter. ʒ. ij. ꝛ acetũ cũ melle ꝛ vinũ propina illi: aut sume cinerẽ vitis arboris aut ficus addens modicũ aceti ꝛ sal' cũ aqua ca. ꝛ modicũ da illi socritẽ cũ vino aut tyriacã diatesseron cũ pigani aqua ca. da bis quoq3 aristol'. ꝛ absinth. cũ vino ꝛ melle ꝛ iaufirũ cũ vio: Radices ei da comedendas que nimiũ pungũt: stomachum ꝛ eius confinia cũ aqua in qua camomillã decoxeris ꝛ satu regiã. ꝛ artemisiã cataplasma. vtantur quoq3 clisteri cũ aq̃ in qua absinthiũ decoctũ sit ꝛ bereniasecũ. saddabũq3 cum melle ꝛ buraco ꝛ zẽbaci oleo cũ alijs calidis oleis cũ iaufiro ꝛ sequebego.

Capitulũ. 47. de eius me. cui lac in stõ coagulatũ est.

l **Ac** quoq3 ꝛ si nimiũ bibatur coagulatur in stomaco: ꝛ maxime quod crossum est: vt ouiũ lac caprarũ vaccaꝝ: fitq3 abinde defectus: sudor frigus. rigor intantũ vt nõnunq3 homo moriatur nisi qui bibe rit medelã acceleret: est ergo eius cura propinare illi seque begũ lotũ cũ aqua ca. ꝛ sebeto: ꝛ vomitus fiat vt stomachus mundetur. propinetur aũt leporis coaguli obol'. i. cum aceto: meliusq3 coagulũ leporis si cũ cinere propinetur vitis come datq3 piper cũ melle q2 lac dissoluit coagulatũq3 subtiliat.

Capitulum. 48. de eius me. qui assum aut piscẽ comedit corruptũ.

q **Ui** assum comedit opertũ ꝛ suppressum qũ a camino egreditur prohibeturq3 vapor eius exire accidit ei mẽtis imutatio ꝛ aĩ tristitia ꝛ angustia ac vertigo. Accelerãdus ẽ vomitus cũ aqua ca. squingibin. ꝛ sale: stomachũ purget abinde: post accipiat aliquid vini ribani vt aliqd nube recentis aut syrop. pomorũ optimũ: balneũq3 ingrediatur: ꝛ vtatur infusione aque ca. frequẽter sup corpus ꝛ vẽtrẽ. ꝙ si acciderit huic vẽtris perturbatio. cã per turbatiõis adhibeatur. Qui vero comedit piscẽ qui vni⁹ diei est ꝛ frigidus coopertusq3 fuerit qũ a camino extractus ẽ accidit ei quod ꝛ fungos comedẽti. iõq3 cũ melle ꝛ sale ac calida aq̃ vomitus accelerandus ẽ: deturq3 vini meri modicũ cũ pipere aut aristol'. l'. socrita: aut musci medicamen iuxta quod opus intellexeris cũ aqua in qua cuminũ fautenegum q3 montanũ decoxeris.

Capitulũ. 49. de eius medela qui leporem marinũ aut ranam biberit.

r **Anam** bibenti: corporis accidit siccitas ꝛ coloris liuiditas defectus ꝛ reiectio a q̃ periculo qum liberati fuerint sequitur capillorũ casus ꝛ dentiũ. oz itaq3 eũ qui biberit vomitũ accelerare cum aqua ca. melle ꝛ sale ꝛ stomachũ oĩno purget: mẽbra eius fricentur maxĩe vẽtris cõfinia. balneũ ingressus diutius ĩmoretur egredientiq3 squingibin porrigatur. Reficiatur aũt cũ agnine carnis iure espidabago cõdito cũ sebeto ꝛ galanga. ꝛ cimino. detur ei medicamẽ musci q2 prodest ei. Qui vero leporẽ bibit marinũ maximeq3 eius coagulũ: sputum patitur sanguinis asma anhelitus arctationẽ in pectoris partibus dolorẽ ꝛ in stomacho cholerarũ vomitũ sudorẽq3 putridũ ꝛ nõnunꝙ moritur: sed vlcus in pulmone illi accidit: festinãdũ est igitur ad vomitũ cũ aqua ca. butyro aceto ꝛ oleo. aqua etiam in qua maluã decoxeris ꝛ cathemie folia: post h lac recẽs bibat ꝛ ordei aquã ꝛ similia. Quod si alicui anhelitus superest arctatio ꝛ pectoris dolor restat: basilica vena minuatur vena alaris scilicet deturq3 ei papaueris syrop. aut iuinbarum.

Capitulũ. 50. de eius me. qui castorenz ꝛ bebedarũ. i. anacardum biberit.

s **I qs** gendebedastũ bibit febris accidit. animi recessus. mẽtis imutatio. ardor sitis ĩ oculis rubor. Ideoq3 vomitus cũ lactis pinguedine accelerandus ẽ ꝛ butyro ꝛ aqua ca. sisami oleo stomachũ diligenter mundet: ẽt si nulla est febris lac propina recens. Si febris fuerit lababũ semis sefergeli aut hezercatiõe cũ amigđ. oleo dulciũ ꝛ rob. bibat. Beledarũ potanti ardor accidit grauis in ore: pũctura in gurgulione ꝛ stõ ꝛ intestinis: pustule ꝛ tumores circa os febrisq3 acuta ꝛ phrenesis ꝛ nõnunꝙ desipientia accidit nigra. Oportet ergo ei qui biberit vomitũ cũ butyro ꝛ lactis pinguedine ꝛ oleo ro. exhibere: dehinc lac bibat recens ꝛ accidũ cũ portulaca ꝛ oleo ro. ꝛ si pũcturã ꝛ ardorẽ circa gurgulionẽ patitur. oleũ ro. gargarizet aut cucurbite semis oleũ ꝛ amigdal'. cũ lacte dulci spumãq3 seminis citoniorũ: nec ab eo auferas ordei aquã cũ amigdalarũ oleo ꝛ lacte dulci diebus multis. hunc mezauris pasces ex cucurbitis ꝛ spinachijs ꝛ atriplicibus cũ amigdal'. oleo multo ꝛ da seminis cucurbite medullam ꝛ cucumeres ꝛ citrolos.

Capitulũ. 51. de eius me. qui rododaphnem biberit aut squillam.

r **Ododaphnis** asinos ꝛ bestiarũ multos interficit: sed ꝛ homines nisi ꝙ ex sua amaritudine bibentẽ latere nequit nisi forte cũ medicaminibus detur amaris vt aloe qum eius potus est necessarius. Si ergo hoc acciderit patienti fac eũ vomere ꝛ lababũ cũ oleo ro. da. dactilosq3 ꝛ fenugrecum ꝛ butyrũ propina iuraq3 pinguia ꝛ faludega cũ butyro ꝛ lactis pinguedine facta amigdalarũ quoq3 oleo ꝛ similib⁹. fertur autẽ q2 factione que fecisserũ si coctũ aĩali quod illud bibit propinetur a morte liberatur. Cui aũt squilla porrecta est propinetur lac recens ꝛ terre puluis conditus si quidẽ patienti dissinteria acciderit. Sin albũ oui ꝛ lababũ semis citoniorũ in quo gũmã ar̃. solueris: ꝛ paulatim amigdalarũ oleũ dulcium sorbeat ꝛ sisami iuraq3 espidabagi vnctuosa.

Capitulũ. 52. de eius me. qui gipsũ biberit ꝛ marthacuz.

a **Ccidit** ex vtriusq3 poculo colica que ileos vocatur ꝛ in ore siccitas ꝛ suffocatio. vrine difficultas ꝛ lingue grauitas corporis tumor. iõq3 patienti fiat vomitus cũ aqua calida ꝛ melle donec stomachũ purget: sicq3 vinũ merũ bibat: quoniã a stõ vtrunq3 emittit ꝛ intestinis. detur autẽ electuariũ piperis ꝛ. ʒʒ. ꝓdit. sinapimq3 sorbeat. Et contra martacũ proprie ficuũ dabis decoctionẽ ꝛ sebeti ac buraci euomaturq3: ꝛ si hoc proderit vtile ẽ Sin citoniatũ laxãs ꝛ elc̃t. sarbadani: vinũq3 cũ aqua in q̃ semẽ decoxeris apij. ꝛ anisũ quo vrina prouocetur.

Capitulum. 53. de eius me. qui argentũ viuũ bibit aut ei⁹ auri instillatũ est.

z **ybacum** quod viuum est quia non est eius interficere: sed in ventre dolorẽ facit ꝛ intestinis tortionẽ ꝛ molestiam. egrediturq3 cũ egestione: qm̃ celeriter decurrẽs ꝛ descẽdẽs: ẽ huius medela vomitus vini meri pot⁹ quo illud trãsferat ꝛ emittat. Qui aũt argẽtũ viuũ biberit ascẽdẽs aut interfectum malum est mortale vnde fit dolor in ventre ꝛ tortio grauis. patientem ergo vomere expedit cũ ml'le ꝛ aneto. Si aũt stomachũ intellexeris mundatũ ꝛ si egrediatur bonũ. Sin aũt clisteri vtere cũ bliti aqua ꝛ sisami oleo. ac garo. ꝛ cathemia. Ut autem stomachũ intellexeris mundatũ ꝛ intestina dissinteriaq3 illi accidit. sefusum propina cũ oleo ro. lacq3 in quo lapides ꝛ ferri lamina proieceris calefacta. Quod vero auri instillatur. dol' pariter molestiã animi alienationem ꝛ spasmũ. grauitas valida sentitur in latere in quo infusum est. oz igitur etiam in illud inclinari latus. ꝛ diutius stare ac sallire pede. sternutetq3 cũ condeso ꝛ nares oppilet: auri oleũ instillet calefactũ plurim̃: dehinc emittatur qum fuerit frigiđ ꝛ aliud instilletur calidius. inclinet aũt caput in latus egrotantis auris. manũq3 illi apponat ꝛ cõmoueat fortiter. Quod si nõ exit accipe plũbi stibũ ꝛ auri inductũ cõmoue inuersaq3

quoniam zibacum plumbo adherebit. ꝛ hoc vtile probatuz est esse.

Capitulum. liiij. de eius medela qui plũbi cerusã biberit calcem sulphur ꝛ saponẽ.

p Lumbi cerusam qui biberit singultu molestatur ꝛ tussi membra eius eneruantur. albescit. Huius cura vomitus cum melle aqua ꝛ aceto. ac sale calefactis: dabisqꝫ exagium titimalli .3. que granorum nili. ꝛ da aquam in qua semen apij coxeris ꝛ feniculuz. anisuz ꝛ absinthiũ grecuz quo vrina prouocetur

Calcẽ aũt ꝛ sulphur ꝛ aquam saponis qui biberit. aut i eius guttur eorũ quid fuerit plurimũ ingressum pulueris. s. calcis ardor fit in stomacho. ꝛ incisio. tortioqꝫ. ꝛ intestinis vl cera: patienti ergo da oleum sisami aquãqꝫ calidaz: aut butyrum calidũ ꝛ euomat ꝛ sic illi galline ius porrige pinguis cũ amigd. oleo ꝛ cũ eodez ptisanã bibat. vel semis psilij spumaz cũ semis cucurbite oleo. Clisterizes illũ cũ ordei aqua ꝛ oleo viol'. in quibus iuiubas decoxeris ꝛ seuestẽ cũ semis psillij. vl' lini lahabo. ꝛ oui albuine. Et si tussis ei acciderit curetur cũ potibus inuiscantibus. Sic ꝛ cuius in gutture multus intrauerit puluis ziniari ꝛ çeçum qui bibit ꝛ alumen. propinetur ei lac recens ꝛ lactis pinguedo ouium prodest eiz. Hec sunt que de passionũ medela ꝛ morborũ manifestorum in corporis manifesto voluimus ostendere. queqꝫ eã sequitur cura venenorũ ꝛ poculorum letaliũ in hoc sermone. Attendendum aũt tibi est me venenũ aut mortiferam potionem minime cõmemorare voluisse. sed nec illam significare disposui. Sz horum tantũmodo medelaz cõmuneqꝫ venenũ hoi bibenti attigere. qũ antiqui omnes ab eorũ ordinatione prohibuerit: ne forte hic via pateat malis ad bonos interficiendos. Prob⁹ aũt Galienus in eo quod de laxatiuis cõposuit medicaminibus refert sermonẽ. ꝙ vir quidã in manu epar tenens dũ rure egrederetur ad vrinaz coactus epar de manu super herbã dimisit. ꝛ in partes secedens vrina effusa quz epar reuersus voluisset accipẽ inuenit liquefactũ ꝛ in sanguinẽ dissolutum. Intellexit igitur herbam hanc cui epar superposuerat vires habere sanguinẽ attrahere ꝛ per fluxũ emittere. Sũpta igit' hac nõ pauca populũ occidit nõ paucũ: hoibusqꝫ hoc ipsum demõstrauit. hoc aũt qũ ad regem delatũ est interficere auctorem iubet. Qui qũ vt occideretur ductus esset oculos clausit ne hanc videret herbã. Sed quoniã peritissimos medicorũ vidi hec referentes in libris suis. ꝛ quoniã asie minoris multi multa nouerũt mortifera medicamina. visum ẽ mihi eoruz per singulas habitudines ostẽdere ꝛ explanare: q̃sqꝫ faciant molestias bibentibus hec letalia. quo noster in omnibus liber cõpletus inueniatur.

Incipit sermo quintus secunde partis artis medicine q̃ dicitur regalis dispositio Hali filii Abbas discipuli Abymeher moysi filij seyar. de passionũ interiorum mẽbrorũ medela habens. 82. capitula. Translatio Stephani philosophie discipuli de arabico in latinum.

Cap^m pri^m. de via qua ad cuiusqꝫ mẽbri medelam tenditur si fiat in eis passio.

e T quoniã i duobus hũc precedentibus sermonibus viam qua ad morboꝝ tẽdatur ꝛ passionũ medelã ostẽdim⁹ ꝛ in quibus vtilia sunt medicaĩa cibiqꝫ. Jã hoc exponemus ẽmone viam qua in mẽbris ad eas q̃ in ipsis fiunt itur passiones. queqꝫ singulis proficiant passionuz regimina ciborum ꝛ medicamia antepositis tamen ꝛ etiam

prelatis regulis tramitibus cū qbꝰ ad cuiusqꝫ mēbroꝝ sanationē eatur. si in vno eorū tantū sine alijs morbus acciderit.

Dico ergo oportere medicū in infirmātiū medela mēbrorū octo obseruare tramites. primus ex patientis mēbri sumitur cōplexione. Secundus ex eius substātia. Tertius ex figura. Quartus vero ex positione eius. Quintus ex mēbri sumitur cōparticipatione. Sextus ex mēbri sumitur loco ⁊ eiꝰ cū alijs cōparticipatione. Septimus ex virtute ducitur mēbri ⁊ nobilitate. Octauus ex sensus eius bonitate ⁊ debilitate.

De significatione que ex mēbri ducitur cōplexione. Et q̄ significanda ē mēbri medela ex eius cōplexiōe significatio naturali ē quoniā quorūdā mēbrorū ꝯplexio calida ē vt carnis: quorūdā frigida vt ossiū ⁊ neruorū: quorūdā tēperata vt cutis: fit vt quꝫ alicuius eorū imutatur cōplexio ⁊ a naturali egreditur habitudine necesse nobis sit ipsum in naturalē referre cōplexionē. hoc autē medicaminū ⁊ ciborum faciendum ē vsu: que in cōplexione cōplexioni cōtraria sit extranaturali. male. s. cōplexioni que a natura extra posita est. ⁊ in mēbro facta est. Erit autē cōplexionis medicaminū ⁊ ciborū quātitas iuxta quod mēbrū ipsū a naturali egressū fuerit cōplexiōe quo ad naturalē det reditū habitudinē. v. gra. Si mēbri cōplexio sit calida vt carnis ⁊ morbū in eo contigerit calidū fieri necesse nobis erit medelas adhibere paululū admodū frigidas. si mēbri egressio a naturali cōplexione ml'ta nō fuerit. ideoqꝫ ⁊ eius reditus naturalē ad habitum celer fiet. qum autē morbus illi innascitur frigidus medicamine magni ē opus caloris: quoniā mēbrū a naturali egressum est cōplexione multa egressione: vnde ab inaturali eius reditus imorabitur. Sic ⁊ in mēbro cui frigida ē cōplexio se res hēt. si morbū ei cōtigerit calidū fieri. vtendū etenim frigidis erit medicaminibus in hunc modum.

De significatione que ex mēbri ducitur substantia. Que ex mēbri substātia sumitur significatio est quoniam mēbri vnius substātia fragilis ē ⁊ rara vt pulmonis: alteriꝰ spissa vt renū: cuiusdā tēperata inter vtrūqꝫ vt epatis ⁊ splenis. Que ergo mēbra fragilia sunt: medicamē nō ferūt validū quoniā dissoluitur ipsorū ab illis virtus: sed medicaminibus egent debilibus. Spisse vero substantie mēbra qū medela opus ē: medicamina desiderant fortia: que ⁊ ferūt ⁊ nihil eis leduntur. at vero inter spissū ⁊ rarū que media sunt membra medicaminibus curanda sunt in fortitudine ⁊ debilitate medijs. De ea que ex membri sumitur figura significatione. Ex figura ꝙqꝫ mēbrorū ducitur significatio qm̄ quibusdā mēbris cōcauitas ē: q̄dā carēt. Et q̄ ꝯcaua sūt alia iteriorem habēt cōcauitatem vt stomachus ⁊ vene pulsantes ⁊ nō pulsantes. Aliquibus ab exterioribus est vt neruis que in siphacis sūt interioribus. Aliorum ⁊ intus ⁊ extra ē cōcauitas. vt pulmonis. Pulmo nāqꝫ ab exterioribus pectoris circūdat spacio ⁊ eius interioribus canalis ipius sunt partes quedā ⁊ vene. Que aūt cōcauitate carēt vt nerui ⁊ manus pedesqꝫ. Ad hec cū materia defluxerit: ⁊ in eis alique fuerint adunate superfluitates medicamibus opus ē curare fortibus. quoniā ferunt. ideoqꝫ in neruorū doloribus medicamina damꝰ valida vt pillulas ⁊ antidota. Mēbra porro cōcaua que ab vtraqꝫ parte cōcauitatē norūt si pariter spissa sunt. ⁊ substātie adinuicem fortius adherentis medicaminibꝰ egēt simplicibus: ⁊ in fortitudine medijs. Qꝫ si pariter debilia raraqꝫ substantia medicaminibus opus ē debilibus. Quibus vero ab vna ē cōcauitas parte fortioribus paulo egēt medicaminibus. ꝙ que ab vtraqꝫ concaua sunt parte: debilioribus tm̄ ꝙ q̄ sine concauo.

De significatione que ex mēbri sumitur positione. Que etiā ex mēbri sumitur positione significatio vtilis ē in medela male cōplexionis mēbri: qm̄ si membrū ꝓximū sit vt medicamē possit in eo poni cū virtute eius supstite: medicamibus opus est validis que passiōi equalia sint forti. vt in meri ⁊ stomacho. Medicamē nāqꝫ ad hec duo peruenit mēbra velociter nō ꝑtransiens alia mēbra: nec eius debilitatur virtus. Si mēbruꝫ aūt remotū sit ad ipm medicamē supstite sua nō potest ꝑuenire virtute. ideoqꝫ medicamē fortius ꝙ necesse eēt adhibēdum ē quo abūdantia in via deficiente qua ad mēbrum tendit que necessaria ē virtus remaneat ⁊ perferatur: quēadmodum in medicamibus fit pulmonis. Medicaminis ⁊eim augemus vires: qm̄ quo curatur medicamē si ab iterioribꝰ porrigatur primo in os intrat inde in meri a quo ad stomachū: ab hō ꝑ ianitorē in. xij. ieiunūqꝫ itestina: a qbꝰ ꝑ messaraicas ⁊ venas que in latere sunt epatis conico gibbosoqꝫ trāsit ad venam concauam per quam ad cor ⁊ a corde ad pulmoneꝫ. Qꝫ si exterius hoc adhibeatur medicamen primum cutis illi penetranda est: dehinc pectoris lacerti ⁊ sic ossa costarum ⁊ operimenta costas subinuoluentia: ⁊ iam tunc quod pulmonem vestit operimentū sicqꝫ in ipsius substātiā trāsit pulmonis. Que quꝫ ita sint medicamia quibus pulmo curādus ē ab vtraqꝫ iminuūtur parte ⁊ debilitātur donec ad ipsum perueniant maximeqꝫ quibus interius vtimur medicamina horū nanqꝫ virtus humiditatibus debilitatur membrorum que illis admiscentur per que discurrunt: ideoqꝫ medicaminum horum virtus augēnda est: quibus mēbra curanda sūt remota iuxta eam quātitatē qua intelligeris eā iminui in via donec ad mēbrū perferantur propositū.

De significatione que ex mēbri sumitur cōparticipatione. Ex comparticipatione cū alijs mēbris sumpta significatio in medela vtilis ē: circa materiarū euacuationē. Qum etenim materiam que in epate ē euacuare volumus intuēdū est nobis ⁊ si in conico eius latere fuerit medicamie euacuabimus laxāti. latus eteni epatis conicū intestinis cōparticipat vena q̄ porta vocatur ⁊ mesaraicis. Si vero in latere est gibboso medicaminibus euacuabimꝰ que vrinā prouocant: quoniaꝫ gibbꝰ epatis renibus cōparticipat qum eorū colla a vena oriantur concaua: que a latere egreditur epatis gibboso.

De significatione que ex mēbri cōparticipatione per locū sumit̄. Hec significatio in euacuatione prodest materiei ⁊ eius attractione viaqꝫ ⁊ semita: quoniā si ad mēbrū aliquod materia defluit inspicimus: ⁊ si adhuc i fluxu posita ē materia abstrahimus illā a membro ab illo remoto in loco illi equali: quēadmodū si mēbrū in superioribꝰ corporis patiens sit ab inferioribus euacuamus corpus. Si vero mēbrū patiēs in inferioribus ē positū materia a superioribus euacuāda ē. euacuamꝰ aūt eā a latere patienti. s. si latere sit in dextro passio. materiam exinanimus a mēbro a dextris. ⁊ si in sinistro mēbro euacuatur a sinistro. verbi gratia. Quꝫ materia mēbrorū ad aliquod qd̄ super furculas est defluit phlebotomia euacuat̄ cephalice vene ab eo quod infirmatur latere. Et si que sub furculis sunt in mēbris aut corporis in medio mediastine euacuamus vene phlebotomo. Et si in corporis īferioribus basilice exinanitur vene iminutione a latere patienti. Qum āt in membro iam posita est materia fluxusqꝫ amputatus est. ⁊ ad hoc fluxus fini proximus est nec diutius immoratur per membrum illam attrahimus quod patiēti mēbro ꝓximū est ⁊ cōparticipās: vt si in matrice fuerit materia sitijs cruribus natibusqꝫ appositis illam attrahimus aut saphene phlebotomo. Qꝫ si postꝙ in mēbrum peruenit materia iā aliquātulum transit tēpus. ex ipa met membro exinaniēda est quēadmodū in vigilatione. Si nāqꝫ diutius sanies fuerit imorata vene que sub lingua est phlobotomo imminuitur: ⁊ quēadmodum sanies ab exterioribus educitur per incisionē.

De significatione que ad mēbri medelaꝫ sumitur ex ipiꝰ debilitate ⁊ viribus. Ex debilitate ⁊ fortitudine mēbri in eius medela significatio sumitur: qm̄ si mēbꝝ radix sit ⁊ initium: virtusqꝫ ab eo ad omne mittitur corpꝰ: quale est cerebrū ⁊ cor eparqꝫ: aut cōis membris pluribus inest illi vtilitas vt stomachus ⁊ diaphragma: opusqꝫ fuerit medicamen illi adhibere: passiōis eius aut alterius mēbri cā timēduꝫ nobis ē ⁊ diligenter cauēdum ne sit medicamen qd̄ ipius dissoluit virtutē semel: qd̄ ve nimio refrigeret frigore: neve medicamen sit cuius qualitas incōueniens hēatur mēbro. Qd̄ quidē eius semel dissoluat virtutē: quēadmodū si epar mederi nob fuerit necesse: ⁊ stomachū dissoluētibus cū emplastris dissoluentibus admiscēda sunt medicamibus retinētia ⁊ cōfortantia que iocūdi sint odoris: quo mēbrorum in ipis horū virtꝰ foueatur. Et que mēbrū fortiter refrigerant vt si stomachus ⁊ epar natura sint debiles frigide potum ꝓhibemus aque febris tēpore accēsionis ēt si epar adustus fuerit febribꝰ. ne forte eoruꝫ augeatur frigus. Unde ⁊ virtus dissoluatur ⁊ infirmus pereat. Medicamina autē incōueniētia quēadmoduꝫ fit si stomachus aut epar debiles sint. Cauemus etenim patienti scamoneā propinare aut titimallū. Et si ad medicamē cogimur laxans: aliquod aliorum admiscemus quod illius temperet qualitatē ne forte stomaco noceat ⁊ epatis virtuti.

De significatiōe que ex mēbri sensus sumitur bonitate. Qū igitur mēbrū aliqd̄ ē coꝝ que eminēteꝫ ceteris hꝫ sensuꝫ ⁊ adhibē medicamē opꝰ fueit eius passiōis cā nequaꝙ semel illi medicamē apponemus sed paulatim ⁊ multis vicibus: ne forte eius dissoluatur virtus eo ꝙ illud nimiū pungat ⁊ mordeat medicamen quēadmodū in oculorū pas-

sionibus medicamē cū stibio paulatim apponitur. Si autē multus non est mēbro sensus nec robustus ꝛ celer ꝛ medela adhibēda est fortis sine pauore ꝛ suspitione validum damus medicamē virtutis non timētes dissolutionē. quoniā mēbꝛ perfert ꝛ non leditur.

Ca. 2. de cephalee m. q̄ ex calore fit simplici sine mā.

E quoniam exposuimus quēadmodum assumenda sitvia ad molliē daꝫ cuiusqꝫ mēbroꝝ medelam. si passio acciderit ꝛ certificauimus. hoc iam de singuloꝝ medela mēbroꝝ expe diemus ꝓpria si passoi illi acciderit. tenemusqꝫ hac in parte semitaꝫ quaꝫ ad ipsoꝝ passiones interiorum mēbroꝝ signi ficandas ante preximus. Illic etenim a mēbroꝝ incepimus animaliū passionibus post que mēbra subiunximus vitalia post que passiones que ꝛ ciboꝝ accidunt organis. ꝛ sic mē broꝝ subdidimus genitaliū morbos. Id circo itaqꝫ hic ꝛ passionū que in mēbris fiunt animalibus sumemus exordiū ꝛ primū de cerebri morbis ꝛ capitis a cephalea incipiētes. Dico ergo quoniā cephalea quedā cretico fit modo nec pa tiens est aliqua mouendus cura. quedaꝫ febrē sequitur. que dam simplex est ꝛ minime quampiā comitatur passionē. Et que febrē sequitur ex magnitudine fit caloris. tantūqꝫ ei me dela fit. vt aque accipias ros. partē olei. ro. ʒ. aceti. iiij. diligen ter mixta super caput effunde. aut pāno infuso lineo super ca put pone. Et si tēpus est estas cū niue refrigera. pedesqꝫ for titer frica. fascijs cruruꝫ stringes lacertos. Emplastrizabis caput cū sandalo. aqua rosata portulace. macrelegi ac citro li. ꝛ super caput aqua distilla. in qua violaꝫ decoxeris ordeū papauerqꝫ in estate refrigeratā in hieme tepidā. Quod si ꝛ hoc vigilie comittantur super caput lac emulge mulieris cui filia fit. Si aūt que cū febre est cephalea ex humore fit in stomacho concluso patienti squingibin propina cum aqua calida vomitūqꝫ impera ꝛ stomaci ab huiusmodi humore purgationē. Et si cephalea ex totius corporis fiat humore. corpus hoc euacuare oportebit cū fructuū decoctione. Et si i febre propter cerebri fiat cephalea debilitatē caput ēplastris cōfortandum ē. vt eo quod ex sandalo fit albo cū aqua distē perato rosata ꝛ calephi. ꝛ talache ac sempuiue. aq̄ quoqꝫ vir ge pastoris ꝛ similibus. Hec ē cephalee medele assignā. q̄ fe bre comitatur. Simplex aūt cephalea alia ex mala fit cō plexione simplici. alia cū mā ē. ꝛ nos a cephalee icipiem me dela que ex mala fit cōplexione simplici calida ab exteriori bus facta causis.

Cap. 3. de cephalee medela que ex calore fit solis aut ci boꝝ vel medicaminum calidorum assumptione.

Ac in cephalea primū oīum fundenda ē sup caput oleum rosatuꝫ recens cū aceto ꝑ cussum vini ꝛ aqua. ro. refrigeratis cum niue. fundē daqꝫ hec frequēter. aut oleum ninifar vel calefi. Emplastri ꝫa aūt caput cum cucurbite rasura. ꝛ portulace. Calefiqꝫ fo lijs ꝛ heielbalē diligēter tritis cū modico vini aceto. ac aq̄. ros. Sandaloqꝫ ꝛ cathemia alba sint oīa refrigerata. Semē quoqꝫ psilij cū aqua. ro. ꝛ vini aceto ꝑcussuꝫ. refrigeratūqꝫ medetur. Ait autem optimus. G. non oportere capitis pup pim refrigerare. quoniam neruoꝝ obest origini. Quoties aūt emplastrū calefiet frigidū imutab. faciesqꝫ hec vna certe duabus. l. iij. horis. propinabis quoqꝫ iulab patienti cū hese rem aqua. ꝛ aqua ros. ac niue. Mala punica fugat. ꝛ ordei alfito vescatur ꝫaccaraqꝫ mundissima. ꝛ aqua. r. similibusqꝫ. Galienus i cōpositoꝝ libro medicaminū ait. quoniā que ex solis estu aut aeris frigore cephalea oritur. si accelerauerīs curaꝫ facile quiescit. si vero neglexeris ꝛ tēpus eius protelabi tur. difficile deinceps curatur. Qd̄ si cephalea ex ciboꝝ aut medicaminū calidoꝝ fiat porrectione. phlebotomia ac celeranda est ꝛ sanguis iuxta quod opus est educendus. pa tienti iullab cum semine psilij saliua detur. ꝛ semen portulac. Caput cū sandalo emplastrizetur. ꝛ aqua ro. cāphoraqꝫ vio lam olfaciat recētem ꝛ ninifar. ꝛ omni quod in cephalea ex solis ardore diximus regimine disponatur. Porro cephalee que ex ebrietate fit cura ex eo fit sumēda loco quo de ebrieta te diximus in primo huius secunde ꝑtis hmōe quo d saitatis dictum est custodia.

Capitulū. 4. de cephal. mede. que ex calore fit simplici ab interioribus corporis commoto.

I ex mala cōplexione calida cephalea fi at restringentibus ꝛ refrige rantibus vtēdū quēadmodū dictū est: ꝛ hoc empla strizetur caput emplastro. Assignatio eius. Sume rosarum violarū. ninifar. cathemie. ordei farina. cuiusqꝫ. ʒ. iij. sandali albi papaueris. corticū arsunege semis. cuiusqꝫ. ʒ. ij. mellilotī ʒ. i. ꝛ. ʒ. tere oīa diligenter ꝛ aquā infunde citroli ac lactucaꝝ modicoqꝫ rosarū oleo ꝛ aceto ac locus emplastrizetur capi tis egri. Emplastrū aliud. farine siliginee. cathemie. babu negi. aque lilelmelech. lactuce seminis. papaueris corticum. ninifar. violarū cuiusqꝫ. ʒ. iij. semis iusquiami. ʒ. i. ꝛ. ʒ. Cage. ʒ. ij. croci orientalis quartā. ʒ. trita oīa diligenter cū aqua di stemperētur portul. aut semperuiue aut lactuce vel cucurbite. Emplastrū vtile ꝛ mitigās. papaueris cortic. ꝛ foliorum. cathemie albe. ordei farine cuiusqꝫ. ʒ. iiij. cortic. radic. mādra gore. iusquiami semis. lactuce semis. cuiusqꝫ. ʒ. ij. opij. ʒ. vsqꝫ exagi. tere hec diligenter ꝛ cū. vini distēpera aceto ac locum cataplasma: aut certe superponatur atqꝫ tpa cataplasmenē ꝛ caput. Aliud ordei sunci seminis cathemie equales partes cū virge pastoris aqua distēpera ꝛ portulace citroliqꝫ ac la ctuce. caput emplastriza. ꝛ quotiēscūqꝫ icaluerit imuta. Qd̄ si cephalea permolesta ē ꝛ grauissima nec ferri pōt. hoc ap pone emplastrum. Assignatio ei. Sandali albi. sarcocolle. cuiusqꝫ. ʒ. i. opij egyptiaci. obol. ij. distēpera cū lactuce ꝛ quef farc: aut sempuiue aqua intibeqꝫ ꝛ citroli ac acharcarabe. ſꝫ ꝛ arnoglosse ꝛ locū cataplasma: ꝛ super caput aut tēpora plūbi ponatur lamina quo arterie grauētur. Emplastrū ali ud. aqua ro. ꝛ portulace ꝛ sempuiue succi. algee aqua ꝛ q̄ffa re ac intibe citroliqꝫ. acharcarabe. ꝛ arnoglosse. ꝛ folioꝝ ca lefi. aduna aūt que te contigerit habere ꝛ aliquid olei adijce. rob. dissoluens in eis cāphore modicū ꝛ lini pānū bis infu sum tēporibus appone ꝛ qn̄ incaluerit imuta. patiēs rosarū olfaciat aquā ꝛ aceto vini simul percussam in quibus aliqd opij dissolueris: aut grani opij pondus cū ninifar aut viola rū oleo liq̄facti ꝛ modico lactis mulieris q̄ feminā hēat fetuꝫ naribus instilletur. Odoret ēt sandalū ꝛ aquā rob. cāphorā qꝫ ꝛ ninifar ac violā recētē ꝛ rob. hisqꝫ similia: aquā bibat in qua rosa. viola. ninifar decoxeris opiū capiti cataplasmenē cū aceto distēperatū: quoniā cephaleā hec mitigāt. Quod si minime sedatur hoc suppositorio patiēs sternutet. Assigna tio eius. Sume maigge cucurbite semperuiue aquā ꝛ in pan no cola: huic inijce aliquid olei ninifar quod factū fuerit cū cucurbite semine: aut seminis cucurbite oleū dulcis. respiret qꝫ patiens ex eo lenticule quātitatē. Aliud aquā semperuiue ꝛ aquā rasure cucurbite ꝛ citroli equaliter sume tabasiri sextā ꝑtis vnius. olei ninifar. ʒ. partē. lactis mulieris cui filia ē ad pondus oiū. Misce oia diligenter ꝛ cāphore modicū dissol ue simul ac iuxta quod opus ē naribus instillet. Suppositō riū nariū aliud validū ꝛ vtile. Sume cācrū fluuialē diligēter tritū ꝛ in aquā decoctū refrigeratūqꝫ cū modico oleo semis cucurbite aut ninifar aut violarū ꝛ ad sufficientiā suppone naribus. Aliud vtile. spodij. ꝫaccare. cuiusqꝫ. ʒ. ʒ. opij. amili. cuiusqꝫ obolū. i. tere diligenter ꝛ cū aqua distempera ac i mo dū lenticule pilla. ꝛ vnā naribus suppone cū oleo ro. ꝛ semp uiue aqua. Oportet autem te eius ligare crura cū fascijs ꝛ pe des pone in calida aqua: patientēqꝫ a motu ꝛ verbis reprime mltis ac ita graues fugiat voces. cibos caueat calidos ꝛ lac: somnū ēt para ꝛ quietē otiūqꝫ. ordei cū iulab propina aquā aut iulab ꝛ squingibin simplex aut tamarindoꝝ aquā cum iulab vel psilij semen aut portul. cū granatoꝝ aqua ꝛ iullab. ꝓdest ēt cephalee isti coriādri. ʒ. ꝓpinare. ij. diligēter triti cū iullab aut aq̄ frigida. Cibū sit illi cucurbite meꝫauꝫ. massum cū granatoꝝ aq̄ ꝛ hebeꝫ. aut lactucaꝝ radices aut spinachi as aut bleta amigdalarūqꝫ oleū ꝛ q̄ffara viridē ac siccā. flu minis pisces lapidosos porrige. Et si virtus nō patitur ꝛ nl la est febris. pullos dabis gallinarū ꝛ taugos hisqꝫ similia. De fructibus mala punica. persica nabatica. cacrelega. mo ra. pruna ꝛ sabatengū cū niue refrigeratū. si tēp estatis est.

Capitulū. 5. de cephalee medela que fit cū materia cali da sanguinea. scꝫ ꝛ cholerica.

I ex mala cōplexione fiat calida cū materia ce phalea. ꝛ materia hec sanguiea fuerit itaē dum si virtus ꝛ etas iuuentutis status aut adolescē tia adiuuerint. nec aliquid a phlebotomo prohibet. cephali ca minuatur ꝛ iuxta quod opus fuerit sanguis emittatur ꝛ si sufficere hec videris. Sin saphenā minue ꝛ crurib ficias ap pone palmo super cauillā. Et si patiēs puer est. collo siciā ap plica aut curibus. Et si quidē cephalee tēpus sit prolixius ꝛi capitis prora. pectorali sitiam imitte aut venā que in puppi ē capitis minue. Quod si in puppi fuerit capitis a frōte illum phlebotoma. prius tantū corpore cū laxato purgato: cepha licāqꝫ minue quo materia in cōtrariū trahatur eius loci q̄ morbus laborat. Dehinc omnibus vtere emplastris ꝛ instil lationibus ac nariū suppositio nibus que in precedentib ce

…otha quo ꝯpetit cola et separata a.

pbaleā ex mala cōplexione calida patienti disposuimus. Ci
ba aūt illū mezauro ⁊ lēticula decorticata cū aqua granato-
rum aut beserem: fructibus vt prunis. iniub malis punicis
persicis ⁊ similibus. Qū aūt ex cholerica est materia ce-
pbalea vtendū erit patienti pblebotomia sanguinisq̄ parua
extrabatur q̄titas. quoniā cholera cū sanguine euacuatur ⁊
calor iminuitur. lz a sanguie cholera sit discreta. post boc car
tatico cholerā deponēti rubeam vtēdū. vt mirob. tamarido.
⁊ cass. f. decoctione. Assignatio eius mirabolanorū citrinoꝝ
sine ossul' tunsorū. tamarindi mectici. cuiusq̄. ℨ. xx. in duabꝰ
aque lib decoque. donec. ad. x. descendat. ℥. ⁊ diligenter frica
cola super cass'. f. ℥. secundoq̄ confrica. ⁊ super bec pōe amig
dalarū dl'ciū ol'i exagiū ⁊ ꝓpia calz. Assig° alia fortior. Prūo
rū magnorū dl'cium poma. xxx. tamarindi noui ⁊ a granis
purgati villisq̄. ℨ. xxx. decoque in tribus aque libris donec
ad. iii. reuertatur. ℥. tunc colato mite zaccare. ℨ. xx. diagridij
assati ab obolo. j. vsq̄. ij. iuxta qd̓ opus videris. propinaq̄
tepidum. Aut certe robuz accipiat prunorū cū diagridio ro-
boratum. aut bibat rob. cū squingibin aut aqua lebelabi. vel
ex bac sumat decoctiōe quoniā cholerā emittit. r. Assignatio
eius. Sume mirob. citrinorum purgatorū ⁊ tunsorū. tamari
diq̄ cuiusq̄. ℨ. xv. prunorū dulciū magnorū. iniubarum sicca
rum cuiusq̄. ℨ. xx. fumiterre. ℨ. x. rose rubee. viol'. absinthij gre
ci. cuiusq̄. ℨ. v. coque oīa in. iiij. aque. ℔. donec ad. x. redeāt. ℥
Tūcq̄ colato supinjice aloes. ς. exagiū. ⁊. ς. obolū. scamōee.
proderit eim. Euacuato aūt patiente iam tūc emplastris vte
re ⁊ cataplasmatibꝰ infusiōibusq̄ quas diximꝰ in cephalee
que ex calore fit medela. Caueas aūt caput aliquibꝰ em-
plastrizare anteq̄ corpus euacues ⁊ optie purges. boc etcim
cephaleā augeret: eo q̄ medicamē ab omni attraberet mate
ria corpore ad caput vel ad cerebrū. fieretq̄ in eo apostema
nocumētumq̄ sequeretur maius.

Capitꝰ. 6ꝰ. de cephalee medela que ex mala fit comple-
xione frigida simplici.

Cephalee q̄ ex mala frigida simpliciq̄ orit'
cōplexione medela ē: capiti aq̄
instillare in qua camomillā. mellilotū. ac artemisiaz
decoxeris. Sansucūq̄ ⁊ nemamū ac satureiam ⁊ trifolium
sibum quoq̄ armenicū ⁊ ciclamē: obuict q̄ aque vaporibus
in qua medicamina bec fuerint decocta: frustūq̄ illi immer
gat epatis ⁊ loco apponat. Intret autē balneū: olfaciat ma-
ioranaz. nemamū ⁊ sibum. liliū. muscum. gendebcdestū. suni
zum. iausirū. Opz autē medicamis virtutē ⁊ debilitatē in ca
lefaciēdo ad passiōis vim ⁊ debilitatē conferri. Si autem
instillatiōibus bis nō mitigatur boc emplastrizetur empla
stro. qm̄ cephalee que ex simplici fit frigore medet'. Assigna
tio eius. Babunegi. mellilotí. cuiusq̄. ℨ. v. foliorum lauri. ne-
mami. sansuci. sibi armenici. cuiusq̄. ℨ. iij. zafrani. ℨ. j. euforbij
ς. ℨ. terantur omnia diligenter ⁊ cum marcemusi aqua distē-
perētur. aut nemami. aut pigani. Sed ⁊ si calefacienti caput
ceroto empl'izaueris ꝓdest. Ceroti assigna°. Cephalee q̄ ex
frigore fit vtilis. Sume nemamū. marcemusum pigamuz vi
ridia ⁊ eorū aquā equaliter exprime. cere rube. ℨ. iij. oleorū. zē
bazi susani ⁊ pigani cuiusq̄. ς. ℥. ceram in bis liq̄facies ol'is
⁊ i mortariū proijce succosq̄ paulatim appone ⁊ pistello cō-
misce. Debinc pānum intinge lineū ⁊ capiti appone tepiduz
emplastrizabis etiaz caput si cephalea ex mala fit cōplexiōe
frigida sine materia boc emplastro. Assigna° eius euforbij
colūbarū fimi piperis equales partes diligēter tere ⁊ cū ace
to distēpera ac caput illinias. Aliud ad idē costi candari.
sibi armenici. cuiusq̄. ℨ. iij. mirte mūde. aloes gūme pigani ca
storei. cuiusq̄. ℨ. ⁊. ς. euforbij. ℨ. opij. obolos. iiij. tere oīa dilig-
er ⁊ cū nemami aqua distēpera aut sansuci ⁊ caput cata-
plasma. Et si frigiditas magna est. iausiri. ς. ℨ. add̓ musci. ς.
obolum proderit enim. Sed ⁊ si patientē boc sternutes me-
dicamine proderit ei. Assigna° eiꝰ mirre aloes. cuiusq̄. ℨ. ⁊. ς.
Sunici. busafi in al' visafi. cuiusq̄. ℨ. ⁊. ς. sequebigi. iausiri. za
frāi. ς. ℨ. Satureie fersiace. ℨ. ij. musci. ς. obolū. fellis cubegi ⁊
gruis. cuiusq̄ quartā. ℨ. tere oīa diligēter. ⁊ cū sabadenegi aq̄
distēpera. ac in modū lenticule pill'a ⁊ naribus īstillabis gra
nū in marzemusi aqua liquefactū. Suppositio quoq̄ que fit
paralisi ac faciei contorsioni ⁊ gargarismata que illic prosūt
bic quoq̄ vtilia sunt. Quod si adbuc cephalea non quiescit
aquā da illi radicū. Assignatio eius cortices radicis. apij. ⁊
feniculi cuiusq̄. ℨ. x. semen apij. anisi. seminis feniculi. cuiusq̄
. ℨ. v. masticis spice nardi. cuiusq̄. ℨ. ⁊. ς. felitbe. asari acori.
rafani. cuiusq̄. ℨ. ij. radicis addecbari. ⁊ foliorū eiꝰ. cuiusq̄
. ℨ. iij. vue passe tarse mūdate. ℨ. xxx. Coque oīa in tribus aq̄
libris donec ad librā redeat ⁊ cola ⁊ sume de eo singulis die
bus. ℥. iiij. cū amigdalarū. dulcium oleo ⁊ amararum cuius-
q̄. ℨ. i. ⁊ bibatur tepidum. ⁊ si nimium fuerit frigus con-
fricetur in eo socrite exagiū. Quod si cephalea ex aeris
est frigiditate inungatur oleo pigani caput ī quo aliquid cō-
fractum sit euforbij si quidē frigiditas valida ē aut oleū ma
iorane vel laurinū. aut belbetelcbadare quodcunq̄ presens
fuerit: que si nō būeris patiēti vinū propina vetus in quo se-
mina decoxeris cū apio. aniso. ⁊ feniculo. Et si ex frigide
aque potu cephalea facta ē: patiēti vinū propina albū tenue
in quo pauca sit pōticitas. qm̄ dolorē sedabit: sz ⁊ cephaleaz
mitigat que ex bumore fit malo in stomacbo posito siue cuz
calore fuerit. Tēperat eim: ⁊ eim emissionē faciliat. Sit autē
cibus ciceris aqua cum oleo oliue ⁊ aneto ⁊ cinamomo ac ci
mino. galengar. aut reficiatur cuz oliue oleo ⁊ muri. satureia
nomico. in al' cimino. ac emedano. Que si nō fert pullis colū
barū iā assurgētibus cōditis cū bis que diximꝰ. Caueat por
ro ciborū esum frigidorū. vt lac ⁊ pisces: cibos quoq̄ euapo
rantes ad caput. vt nuces. sabadanegū. erucā. croceuz. vinū
⁊ vetus. piganum. bisq̄ similia. Hoc nāq̄ regimē vtile ē ido
q̄ attende ⁊ intellige.

Capitl'm. 7ꝰ. de cephalee medel'. que ex mala fit comple-
xione frigida cum materia phlegmatica vel melancbolica.

c T si cephalea ex mala fit cōplexiōe frigida cū
materia pbl'atica: tunc in eiꝰ cura a phleg
matis nobis incipiēdū ē euacuatiōe cū pillulis bye
re aut pill'is caucani. si tēpus virtus ⁊ etas adiuuēt: ⁊ vti po-
terit post bumoris ematurationē ⁊ subtiliationē. Q̄z si būor
subtilis non ē. subtilia cum radic aque addito charue oleo ⁊
amigdalino amaro vt bibat boc. iij. aut. v. diebus. ⁊ post bec
pillule quas diximus laxātes porrigantur. ⁊ si proderit boc.
Sin byerā galieni bibat necessaria quātitate: ⁊ post boc gar
garismis byereficare vtatur cū squingibin aut cū sinapi. aut
acbarcbarae cū melle: deinceps empl'is vtēdum ⁊ instillatio
nibus quas diximus in cephalee cura q̄ ex frigida fit cōple-
xione. Assuescat aūt buius dominus passionis aloes pillu-
las ⁊ aureas singulis bebdomadibus semel aut bis quoniaz
prodest. Cibus eius is sit quem in cephalee frigide diximus
regimine. Et bec ē assignatio empl'i vtilis cephalee frigide q̄
vetus est. Piperis albi. euforbij recentis exagium. j. columba
rum fimi. ij. tere diligēter ⁊ cum acerrimo distēpera aceto. ca
putq̄ emplastriza prius abrasuz: ⁊ si cum trociscis cauquebi
fricatis cū maiorane succo: sed ⁊ si pionia cum sansuci aq̄ ca
put cataplasmaueris proderit ⁊ sinapis cataplasmatio ad
eadem valet. Instillabis autez naribus eius succū artemisie
foliorū. femequesti foliorū succū similiter cū marcemusi oleo
sed ⁊ sabirtū cōius cū oleo violarū vel cū cucumeris agrestis
succo adiecto puelle lacte: prosunt enim bec cephalee cronice
que gallea vocatur. Emplastrū quoq̄ aloes ⁊ olei ros. cum
vini aceto vz. Assignatio. pill'arū aloes que cephalee medē-
tur pblegmatice. Sume aloes. ℨ. vj. mastic. iiij. turbit. x. rob.
rubee. iij. tere cribra ⁊ distēpera. ⁊ fac pill'as quasi ciceris gra
nū carūq̄ poculū a. x. vsq̄ ad. xiiij. eunti dormitū. Assigna
tio. ēt pill'. aliarū vtiliū. mirobolani kebuli. ℨ. ij. aloes oboli.
iiij. mastic. anisi. cuiusq̄ obol'. i. ⁊. ς. trita diligenter distēpe-
ra cū opij aqua ⁊ pill'a. ⁊ ē plena potio sumēda cū aqua tepi
da. Assignatio alia pill'arū vtiliū cephalee pblegmatice. tur-
bit. ℨ. i. ⁊. ς. byere ficare. ℨ. i. cologntide adipis. sal' indici. cuius
q̄ ob. ij. scamonee. anisi. xiloaloes crude. cuiusq̄ ob. i. trita di
ligenter distēpera cū aqua ⁊ pill'a. est aūt plena potio. empla
strizabis autē boc emplo. maxime si cephalea vetus est ⁊ ex
bumore frigido ac grosso. Assignatio eius. euforbij. buraci
albi. pigani agrestis. cuiusq̄. exagi. ij. bermeli. chaldeli albi.
cuiusq̄ exagi. i. tere diligenter ⁊ cum sansuci aqua distēpera
ac caput cataplasma. Et si cephalea propter aeris est fri
giditatē oleo seddabi caput inunge in quo olei laurini parū
addideris. Et oz eos qui pblegmaticā patiūtur cephale-
am bumidāq̄ oī illo vti regimīe quod cephalee disposuimus
que ex frigido oritur. emplastris. s. ⁊ instillatiōibus post eua
cuationē ⁊ clistere valido cibis quoq̄ calefac ētibus ⁊ desic-
cātibꝰ. Assignatio al'. ad cephaleā veterē ex frido pblegma
te que fit capite abraso. Sume palmā salis ieresi vel iasiri ⁊
cū aqua ℔. distēpera ⁊ bēnā cū ea ⁊ cataplasma caput nocte
q̄ tota dimitte quoniā sanabitur. Alia cephalee veteri. Cu-
cumeris agrestis. succi. bacburmaris. nitri. equales partes. te
re diligēter ⁊ naribus insufla. Sed ⁊ si cū lilij oleo distēpere
tur ⁊ nares cataplasmētur. prodest. Et si cubebe teras ⁊ cuz
aqua distēperes rosata: ac cataplasmes super verticē: cepba-
lee prodest frigide. Sit aūt regimē patientis cephaleam ex
pblegmate ⁊ būiditate q̄le ⁊ eorū q cephaleā ex frigido pa-

tiuntur. in emplastris. instillationibus. nariū suppositionibꝰ
euacuationibus clisteri valido. Cibis quoqz calefacientibꝰ
⁊ desiccantibus. Q si cephalea ex melācholica est mate-
ria aut phlegmate ⁊ cholera nigra. patienti decoctio propi-
netur agarici. oleū respiret violarū. misceaturqz oleū lilij aut
ninifar cū oleo narcisci: aut sansuci. instilleturqz capiti aqua
in qua violā. nenufar. camomillā. melilot. badernebinā ⁊ sa
debi folia. gariofolum. satureiāqz decoxeris. Sit huic cibus
agnorū caro galline cū espidabago cōdite leuieturqz cibus.
Et hec est decoctionis que cephalee vtilis ē ex melia cū qua
phlegma est assignatio. Sume mirob. kebuli. indi. cuiusqz
ʒ. vij. bellirici. emblici. ireos radicis. cuiusqz. ʒ. iiij. vue passe
optime ⁊ a granis purgate. ʒ. xxx. sticados. arnoglosse. cāto-
rionis subtilis. hēbe gafete. polipodij tūsi. cuiusqz. iij. ʒ. epithi
ʒ. v. agarici. semis apij. cuiusqz. ʒ. ij. masticis. sadegi indi. cu-
iusqz. ʒ. i. ⁊. ς. decoque oia in. iiij. aque lb. donec ad librā rede
at colabisqz ⁊ cōfortātia hec superinijce. Assignatio eorum
turbit. ʒ. i. agarici. hyereficare cuiusqz obolos. iiij. adipis hā
tali. petre lazuli. salis naste. cuiusqz obl'os. ij. hec super deco-
ctioné mittantur ⁊ bibenda affer. Quod si volueris que con
fortent pill'. ante decoctioné transglutiende sunt. deinde de-
coctio bibatur.

Capitulū. 8. de cephalee mede. que ex oppilatione oritur ⁊
ventositate.

q Uam autem ex oppilatione fit cephalea.
si oppilatio ex humore fit
grosso mederi oportet omnibus cur is ⁊ regimini-
bus quas in cephalea diximus phlegmatica. Nō si oppil'o
ex apostemate fiat tunc apostematis illius cura est adhibē-
da quéadmodum in apostematum curis cerebri assignabi-
mus. Cephalea vero que ex ventositate accidit opimentū
distendēte cerebri ⁊ caput cū his que ventositaté dissoluunt
curanda est vt instillatione aque i qua camomilla cadit. mel
lilotū queraffū. Rasianegū ⁊ semen vtriusqz. ciminū. sature-
iam. marcemusuz. anet. ⁊ his cataplasma caput cū pāno. s.
aque huic infuso ⁊ oleo in quo ciminū. satureiam. ⁊ apij semi
decoxeris patientisqz naribus hanc infusioné instilla. quo-
niam ventositati medetur. Assignatio eius aloes. mirre. arsu
nege. condisi cuiusqz. ʒ. i. croci. leucopiperis. iausiri. cuiusqz
. ʒ. ς. musci. obolū. i. oia tere diligenter. ⁊ cuz maiorane aqua
distempera. ac pill'as fac paruas ⁊ instillabis naribus qum
opus fuerit. a grāo. i. vsqz. ij. cū sāsuci aqua: olfaciat aūt mar
cemusum proprie. quoniam ex ventositate cephalee medetur
grosse. Qui enim huius assuescit olfactioné hac nō molesta
bitur cephalee spetie. Sternutatio quoqz eidem prodest ⁊ il-
li cephalee que ex vaporibus est multis ad caput ascendenti
bus. Cephalea auté que fit ex fastidio putrido vomitu cū ca
lida curatur aqua. ⁊ sopore longo. solutioneqz cum electua-
rio sasarbani in al' barbarani ⁊ calide aque cataplasmatio
ne. Nō si cephalea hic roboratur capiti calidā infunde aqz
plurimā. ⁊ in naribus lanā pone que oleo intincta sic calido
Et huic passioni sauthū sume aut mumiā. castoreum. enfor-
bium. liquefacias medicamina hec cum zembaci oleo. ⁊ na-
ribus instilabis.

Capitulū. 9. de cephalee medela que ex hūore fit in sto-
macho posito.

e T qum cephalea ex humore oritur qui i sto-
macho est. tūc vomitu vtendū cū me
dicamine quod illū purget humoré. Si humor cho
lericus est cum squingibin ⁊ ordei aqua ⁊ modico sale. aut se
mine melonis ⁊ sermaco. ac chabezi: ⁊ aneti semine diligen-
ter trito cū squingibin ⁊ aqua calida. piscibusqz recentibus
melonibusqz ⁊ atriplicibus ac chabezis comestis postqz sqn
bin cum aqua bibatur calida ⁊ euomatur. cholerā emittunt
rubeam. Ait probus Gal. cui cephalea ex cholera est rubea
in stomacho inclusa si sponte vomat cephalea recedit statim
⁊ ait rursus. hoibus quibusdā cholere in stomacho adunan
tur. ⁊ capitis his dolores fiunt. nisi forte singulis accelerēt co
medere diebus anteq̄ dolores moueantur. horū medela vo-
mitus est cum aqua calida ante prādiū si facile illis fit. acce-
lerent aūt prādere citos bonorum chimorū materiā in stōa
cho generātes quos paulatim sumant. Necvero huiusmodi
hominé famé ferre expedit. vtaturqz aloes infusionibus quo
stomachus eius a choleris purgetur. Assignatio. eius sume
assunegi. ʒ. vij. rose rubee. v. semen intibe. aquesuchi. cuiusqz.
. iij. fumiterre. mirob. citri. cuiusqz. ʒ. x. Bandaredi. sechabe.
cuiusqz. iiij. vue passe optīe. ʒ. xx. tamaridorū. xx. i al'. x. Sup
hec libras aque. vj. fūde. ⁊ tēperato decoq̄ igne donec. iiij. ps
deficiat. ⁊ ab igne depositū in vitreo pone vase ad solé die ac
nocte in loco mundo. Ex hoc singulis sume diebus. ℥. iij. cuz
aloes epatice. ʒ. bibat hoc tribus vsqz. v. diebus cuz quethire
. ς. ʒ. ⁊ amigdō dulcium eiusdez ponderis oleo. Sit aūt cibus
post hec pulli gallinarū cū cirabago conditi. aut romania. ⁊
amigdalino oleo. Sed ⁊ squingibin vtaris zaccareo in hūc
parato modum. manifestissime proderit. Squingibin as
signatio. choleris que in stomacho sunt. Sume semen intibe
aquesuchi ⁊ fumiterre semé. rose rubee purgate optime cuiꝰ-
qz. ʒ. x. superinice acerimi aceti. lib. v. aque suauis lib. ij. hec in
lento decoqz igne donec medium tātum fiat ⁊ tunc proijce su
per hoc zaccare mundissime albe triplum ⁊ coque ac spumā
sume. deponésqz de igne. ℥. iij. aloes epatic̄ optime triti adde
sic in vase repone. ⁊ qū opus fuerit vtere ꝓpinabisqz. ʒ. x. vsqz
. xv. ⁊ cum aqua frigida. Utere etiā his pill' quoniam stoma
chum a cholera purgant. Assignatio. earū. miro. citrini. ʒ. v.
rose rubee optime purgate. iij. ʒ. diagridij. i. tere oia diligēter
⁊ cum aqua distēpera ac pill'. dabisqz d̄ eis. ʒ. i. ⁊. ς. bibet post
eas fumiterre aquam expressam ⁊ dispumatā a quadrante
libre vsqz trientem cum. x. ʒ. zaccare. Sed ⁊ si illum fluxū fece
ris cum mirob. ⁊ tamarindorū. absinthijqz decoctione pro-
derit. Euacuato hoie tunc emplastra adhibēda erūt. que ce-
phalee ex calore vtilia assignauimus. ēplastris q̄ caput pur-
gant confortant ⁊ a superfluitatum susceptione arcēt empla
striza. Assignatio emplastri quod caput confortat. Sume
rosarum. sandali albi. cuiusqz. ʒ. iij. caquie. bezazi. cuiusqz. ʒ.
j. terre armenice. ij. tere oia diligēter ⁊ cum arsunegi aqua in-
funde ⁊ chalefi ⁊ virge pastoris ⁊ aq̄ virgarum rose aut tala
be. aut aq̄ foliorū vitis hisqz similibus que mēbrum cōfortāt
⁊ supfluitaté cholericoruz arcēt susceptioné. Opz ēt crurum
stringi lacertos cū fascijs. pedes quoqz fricari quo ad infe-
riora trahatur mā. Ait aūt. G. in libro qué de sanationis
edidit cautela. Si cuipiā cephalea é cholerarum cā que i sto
macho nascūtur: mane illi porrige sorbitioné laudabilé que
ex panis simile fiat medulla cū granatorū aq̄ muzorū. Sto-
machum nāqz ꝯfortat ⁊ cholerā reprimit rubeā: moraturqz
sorbitio hec in vētre eius ꝑꝑ mala punica: accipiat itaqz pau
latim nec ad eius stomachū cholere defluēt nec cephalea illi
accidet. Probauimus āt nos quoqz ⁊ precepimus patiēti ci-
tonia aut ponticū quid comedere. ⁊ cephaleā mitigabat hāc
nec fiebat illi. qm̄ stomaci os forte erat: vnde ⁊ choleras nō
suscipiebat. Opz aūt pontica hec cum cibis misceri quo cum
eorum mora in stomacho maneāt: paulatimqz transmittan-
tur. Et refert. G. in epidimiarū expositione. qm̄ sano cui-
dam cephalea sine māifesta acciderat cā: hoc quoqz ex acu
tis factū est supfluitatibus q̄ in stomachū adunate sūt. Im-
perauit patiēti dare calidū pané vino infusum paruz mixto
Cibus etenim hic tēperati é caloris: vnde ⁊ illas temperat su-
perfluitates digestionéqz earū a stomacho adiuuat.

De cephalee medela que ex phlegmatis fit hu
more in stomacho adunato. Qū
auté ex hūore phlegmatico in stomacho cōcluso cephalea fit
patiēti inducēdus é vomitus cū radicibus icisis ⁊ squingibi
melleo infusis cū aneto ⁊ sale iasiri vel ieresi. ac cū piscibꝰ sal
sis. prohibito patiēti ab aque potu per horaz. post hoc squin
gibin illi propinetur cū aqua in qua fugiles decoxeris ⁊ ane
tū: dabisqz illi medicamia vomitū vrgentia vt hec. Assignaº
eiꝰ. Sūe fugilū. eruceqz semia eq̄l'r tritaqz cribra ⁊ cuz melle
distempera ⁊ cū aqua confrica calida ac modico sale ⁊ potū
da vomitumqz cū pēna sisami oleo infusa: vel digitis prouo-
cet ⁊ ad stomaci studeat purgationé: quo purgato bibat de-
inceps mellicraté aut mellis syrop. cū aqua frigida aut vini
ribani modicū aqua mixti loto prius ore ipso vino. Sumat
ēt pill'. que caucanice vocantur ⁊ hyere pill'. qm̄ vtraqz huic
medētur cephalee. Sed ⁊ si triffē. minoris. ʒ. ij. mixte cum. ς.
hyere ficare exagi. singulis diebus accipiet proderit. Sed ⁊
hyera cū mell' pistata prodest. Si sumatur singulis ex ea die
bus exagi. ij. tribus diebus: purgat etenim ab infixo stoma-
cho phlegmate. Sed ⁊ condita mirob. prosunt ⁊ aloes pill'.
si tribus diebus ex eis cū aqua ca. exagiū sumatur sōni tēpo-
re. pill' itidé auree si de eis. ʒ. ij. sumātur ⁊. ς. cū aqua ca. stoma
machū a phlegmatico purgāt humore. At si cephalea nō
mitigatur sed stat hyerā da archiginis cū epithi ⁊ salis indi
ci decoctione. Et hec hyere pill'arū est assignatio ad hec vtil'
que stomaci phlegmaticū purgāt humoré. Sume turbit albi
⁊ rasi. ʒ. ij. hyereficare. ʒ. iij. mirob. keb. ⁊ salis indici. cuiusqz
ij. adipis colognī. i. seminis apij. ς. ʒ. tere oia diligenter ⁊ di-
stempera ⁊ pill'. dabisqz de eis. ʒ. ij. ⁊. ς. vsqz. iij. Assignatio.
pill'. aloes. que phlegmati stō infixo medentur. Sume mirob.
keb. turbit albi ⁊ rasi. cuiusqz. ʒ. v. rose rubee purgate. iiij. ma-

stic.ij.aloes epati.x.trita oĩa diligenter distempera ⁊ pill'.dabisqꝫ de eis exagi.cũti dormitũ. Aloes infusionis assignatio que cephalee prodest ex phlegmate stomacho infixo. Sume apij ⁊ fenicli.radicẽ cuiusqꝫ.ʒ.iiij.mastic.spic.nardi.anisi cuiusqꝫ.ʒ.ij.assari.carpobalsami.cuiusqꝫ.iij.Selithe rosarum.xiloaloe.balsami.cuiusqꝫ.iiij.piretri.ij.absinthij greci.ʒ.v. Coque oĩa in.vj.℔.aque done ad mediũ redeant ⁊ in vase repone vitreo ad solẽ diebꝰ.iij.sumaturqꝫ de eis singulis diebꝰ.℥.iiij.cũ.ʒ.i.aloes epatice. Assignaº.aloes ĩfusiõis alia.absinthij greci.ʒ.v.assari.iij.masti.pice nardi.piretri.cuiusqꝫ.ʒ.⁊.ς.keb.ʒ.iiij.coloquint.ij.contritas.seminis apij.feniculi.cuiusqꝫ.ʒ.iij.funde sup hec oĩa calide aque.℔.iiij.⁊ ad solẽ pone die ⁊ nocte in loco mũdo.propinaqꝫ de eis.ʒ.xl.cũ aloes epatic.exagiũ.⁊ amigdalaꝝ dulciũ olei.ʒ.Sit aũt post h' cibus espidabagi ius cũ agni carne parui:ſꝫ caro non comedatur.⁊ pullis colũbarũ iam assurgẽtibus.aut ciceris aqua ⁊ his similia.post que vinũ bibat rihanũ mixtũ ⁊ huiusmõi hoĩs stomachuꝫ emplastrizari expedit cũ emplastris calefacientibus ⁊ subtiliãtibꝰ quo phlegmatis arceatur generatio hoc emplastro. Assignatio eius. Secci.rameci.laudani.xiloaloes crude.cuiusqꝫ.ʒ.iij.rose rubee optime purgate.ʒ.iiij.spice.mastic.cuiusqꝫ.ij.musci.obolũ.j.tere oĩa diligenter ⁊ cum nemani aq̃ distẽpera aut sansuci.⁊ stomachũ empl'iza vacuum cibis patiẽtemqꝫ piper impera olfacere ⁊ cõdisum ac alceri ciminũqꝫ ⁊ sunizũ:ac sternutet cum his.respiretqꝫ blitis aquã ⁊ maiorane ⁊ fautenegi qm̃ prodest.

De cephalee medela que ex cholera fit nigra in stomacho conclusa. Et si q in stomacho est humor cholera fuerit nigra vomitu vtenduꝫ ẽ cuꝫ his que in cephalee cura que ex phlegmate fit ⁊ cholera nigra diximꝰ. Deturqꝫ illi epithimi decoctio ⁊ agarici ac sticados pill'e ⁊ aloes infusio que melancholic prodest.⁊ si hec non prosunt hyerã. G.porrige aut ruffini. Et hec ẽ infusionis aloes assignatio que cholere medetur stomaci nigre. Sume mirob.kebuli ⁊ indi.cuiusqꝫ.ʒ.x.absinthij greci.v.sechabe bãdaredi.gafere herbe.sticados.badernebine.folioꝝ origani mõtani.cuiusqꝫ.ʒ.iiij.gariof.tunsi.ʒ.j.sadagi indi.ij.arsenigi.ellebori nigri.mastic.spice nardi.cuiusqꝫ.ʒ.j.⁊.ς.ligritie radicẽ rase ⁊ tunse.ʒ.v.polipodij.ʒ.iiij. Coque oĩa cum v.℔.aque optie ⁊ ad solẽ põatur ⁊ propina de eis singul' diebus.℥.iiij.⁊ mitte desup aloes epati.ʒ.j.agaric.obol'.iiij.⁊ instilla desup amigdal' dulciuꝫ olei.ʒ.j. Sticados pill'.assigº ad eadẽ vtiuꝫ.sume mirob.kebuli ⁊ indi.aloes epat.cꝰqꝫ.ʒ.iij.agaric.ʒ.iiij.epithi.cretici.sticados cꝰqꝫ.ʒ.v.hãtali adipis ʒ.ij.⁊.ς.ellebori nigri.ij.tritaqꝫ omnia diligenter distempera cũ badernebine aq.⁊ pill'.dabisqꝫ de eis.ʒ.ij.⁊.ς.vsqꝫ.iij.iuxta patientis fortitudinẽ ⁊ debilitatẽ. Oꝫ autẽ eiusmodi hominẽ regi regimine vtili his qui cephaleã ex cholera patiuntur nigra vt edoꝝ extremitatibus ⁊ agnorũ pullisqꝫ pinguibus ⁊ simile pane: ouorũ vitell'sorbiliũ.sorbitioneqꝫ que ex tritici fit medulla.zaccara ⁊ amigdalarũ oleo ac vuis passis aut persicis.amigdal'.ficubus siccis.similibusqꝫ. Caueat aũt cibos cholerã generãtes nigrã ⁊ aqua balneetur dulci ⁊ temperati caloris balneo.deturqꝫ ei quotidie squingibin.zaccare ℥.ij.cũ epithi.exagi.i.triti diligẽter quoniã prodest.

De cephalee medela que ex humoribus fit in stomacho conclusis. Q si humores in stõ varij sunt cholerici.melãcholici ⁊ phlegmatici patiens vomitu vtatur post ciborũ repletionẽ variorũ.aut piscium recentiũ ⁊ salsorũ.fugilũ.hmaci.melonis.olei sinapis.nasturtij.similiũqꝫ ⁊ squingibin cũ aq̃ bibat ca.in qua anetum decoxeris ⁊ radices.hoc autẽ faciat si tẽpus estas fuerit aut autũnus in septimana bis aut semel.qꝺ si ver fuerit aut hiẽs decoctionẽ hanc illi propina:quoniã humores deponit varios. Assignatio eius mirob.keb.⁊ indi ac citrini.cuiusqꝫ.ʒ.x.violarũ.iiij.rob.ʒ.vj.sene ⁊ fumiterre.zerefari.cuiusqꝫ.v.bellirici.ẽblici.cuiusqꝫ.iiij.prunorũ.iuiubarũ cuiusqꝫ poma.xx.ficus albas incisas.x.vue passe.chorosanice optime purgate.ʒ.xx.tamarindi a granis purgati.xv.sechabe.bãdaredi.gafere herbe.boraginis.liquir.radic.rase ⁊ tunse.cuiusqꝫ.ʒ.iiij.sticados.camedreos camepitheos.turbit.hessaigi.tũsorũ.seminis intibe.semis aquesuti cuiusqꝫ.ʒ.iij.semis apij.anisi seminis.badernebine semis fellemeci.in al' fememeci.cuiusqꝫ ʒ.ij.Coque oĩa i sex aque ℔.donec ad vnã redeat.colabisqꝫ de ea.℥.x.⁊ hec illi roborantia addes. Sume turbit albi rasi ʒ.i.agaricũ.hyereficare.cuiusqꝫ obolos.iiij.coloquint.adipis quartam.ʒ.salis.nastc obolos.ij.diagridij semis obolum. Tere omnia diligenter ⁊ super decoctionem proijce ⁊ mane tepida bibatur.

Capꝫ.x.de cephalee medela que ex percussione fit aut casu super caput.

c **Ui autem** cephalea ex percussiõe aut casu super caput cõtingit.accelerandus prius est a cephalice phlebotomia.sanguisqꝫ iuxta quod opus est educatur ⁊ virtus consulit. Qꝺ si propter etatẽ sãguinis minutio ꝓhibetur ⁊ virtutẽ tẽpusqꝫ: clisteri vtat̃ acuto si febris nulla sit. Sin clisteri vtatur molli materiãqꝫ trahat ad inferiora.ne forte ad locũ influat patiẽtẽ. Dehic loco aquã istillet in q̃ mirtꝰ ⁊ cipressi nuces decoxerit ipaqꝫ caput cataplasmet. Emplastriza ãt caput cũ athalo ⁊ mirto ⁊ cipressi folijs diligenter tritis cũ modica terra armenica.⁊ sic lanam capiti superpone que oleum ebibit rosarũ tepidum. Caueat solẽ ⁊ balneũ ⁊ vinũ.iram calidos cibos ⁊ cephaleaꝫ capitis mouentes.vt nuces carnabũ.erucã baderugũ.vinũ forte.⁊ vini robũ.vuas passas nimiũ dulces Emplastrizet etiã caput hoc emplastro qm̃ vtile est. Assignatio eius:sume terre armenice calami aromatici.ʒ.v.camomille.aque lilelmelec.cuiusqꝫ.ʒ.ij.mugathi.iij.aloes.mirre pure cuiusqꝫ.ʒ.iiij.massi.ʒ.v.tere oĩa diligenter.⁊ cũ aqua mirti distẽpera ac loc̃ emplastriza. Et hoc quoqꝫ emplastrũ vtile est Assignatio eius.mutilegi in al' mirti cipressi nuc.camomille mellilot.calami aromatic.cuiusqꝫ.ʒ.v.cortic.candari.ij.rose rubee.ʒ.iiij.decoqꝫ oĩa in iure aliquo ⁊ caput cataplasma.ac instilla tepiꝺ. Emplastrũ aliud casui sup caput vtile. Aque calefi.⁊ aque athali.tere armenice.melliloti.rosarum olei.ptes sume oĩa simul percute ac caput cataplasma quoniam ꝓderit. Et si mirtum teras viridẽ.ac cõdieris cum nachue modico.caputqꝫ cataplasmaueris mãifestissime ꝓderit. Qꝺ si intellexeris cerebri operimento expercussione aut casu apostema inatum oportebit capiti oleũ instillare rosarũ tepidũ ⁊ vini acetum. Quod si os cõfractum ẽ.⁊ operimẽtũ discoop tũ quod cerebruꝫ circũuoluit comitaturqꝫ hoc dolor grauis oleo rosato acetũ nõ imisceas sed rosatum oliũ purũ instilla tepidũ.aut camomillat.caueatqꝫ solẽ patiẽs:⁊ balneũ.vinuꝫ cibosqꝫ pungentes. Et si cephaleam vigilie comitantur.tũc oleũ instilla violarum.aut ninifar tepidũ. Et si ab inde mentis acciderit cõfusio caput cum cathemia.⁊ ordei farina.viol' oleoqꝫ rosato ac modico aceto emplastriza. Et sciendũ tibi est.nos oleo rosarum acetũ i miscere in cerebri ⁊ operimenti eius apostematibus quo rosatũ oleũ ad cranei penetret iteriora ⁊ per acetũ ingrediatur ipsius subtilitate:nisi ꝙ acetuꝫ apostemati prosit neqꝫ mitiget neqꝫ dissoluat:nec in calidis nec in frigidis apostematibus. Utimur aũt eo in apostematibus frigidis cum euforbio ⁊ alijs calidis.

Capꝫ.xj.de cephalee medela que post partum fit ⁊ reliquas euacuationes.

c **Ephalee** aũt que post partum fit reliq̃sqꝫ euacuationes cura hec est. Mulierem rege cibis tẽperatis vt sorbilium vitellis ouorum agnorũ carnibus.pull' pinguibus gallinis. Sorbitione que fit ex panis simile medulla.amigdalino oleo.zaccã.alba vtatur narium instillationibus cũ violarũ oleo ⁊ ninifar qꝺ ex cucurbite factũ sit semine ⁊ lacte puelle.lacqꝫ eiꝰ super caput emulge patientis.cũ violarũ oleo.eoqꝫ qꝺ de chabiso fit ⁊ extrahitur ac faludego.porrige illi chabisum quod fit ex ouis ⁊ oleo amigdalino ac simile farina.alfitum propina infusum cũ zaccã.tabarzedi.⁊ amigdalarum oleo.piscibus refice lapidosis fluuialibus cõditis cum espidabago:frixisqꝫ cum amigdalino.aut sisami oleo recentis. Et si febris isit mezaurum dabis cũ charaba.⁊ sermaco.spinachijs ⁊ similibꝰ Et huiusmodi oꝫ esse oĩum eorũ regimen qui cephaleam ex euacuatione patiuntur. De cephalea que fit post coitum huius cephalee cura per corporum est purgationẽ cũ laxatiuo ⁊ phlebotomia.si qdeꝫ corpus plenũ fuerit eorũqꝫ vsu q̃ caput confortãt.vt aque suauis infusione super caput in qua ros.decoxeris:⁊ mirtum.⁊ inunge illud rosarum oleo quo caput confortetur nec vapores recipiat. Et expedit huiusmodi hominem non coire.nisi post cibum ⁊ aliquid citoniorum potrectum ⁊ pirorum. Cephalee vero que ex tristitia fit medela est somnus ⁊ cerebri humectatio cum olei violarũ respiratione ⁊ olei seminis cucurbite. Cephaleaꝫ autẽ que ex cerebri sensus fit fortitudine cũ emplastris curabis confortantibus ⁊ dormitationẽ facientibus in que cadit opiũ.rosa.mandragore radix.⁊ papaueris cortices.lactuc.semen distẽperatis cũ lactucarũ aqua ⁊ citroli ac portulac.cibisqꝫ refrigerantibus ⁊ humectãtibus. Si aũt cũ catarro cephalea fiet.caput oĩs nõ tangas:nec refrigeres:sed extrema stringe ⁊ alliga:fricãsqꝫ in aqua pone calida.naturã etiã

ū caſſ.fi.ſolue ⁊ fructuū aquis.violaqꝫ ſubrufa. hec ſūt que
nos oportebat de cephalea ⁊ eius medel.texere.

Capitulū.12.de emicranei medela.

In emicraneo

i ſciēdū qm̄ medela eiꝰ in plribuſ fit q̄ ⁊ cephalee q̄ i
toto fit capite:qūqꝫ cephaleā i toto faciūt capite emi
craneū q̄ꝫ cāe moueāt.Hee eteiꝫ cāe aut i ip̄omet cerebꝰ gnān
tur aut in eius operimētis:aut a reliquis ad ipſum membris
vt a ſtomacho ⁊ alijs aſcendūt per arterias ⁊ venas que ad
cerebrū tēdunt.Que qum ita ſint cōis emicranei medela ea ē
q̄ cephalee:que ex mala fit cōplexione cū materia quēadmo
dū diximus.purgatio.ſ.corporis per phlebotomiā ⁊ medica
mē laxans inſtillationūqꝫ vſus ⁊ emplaſtrorū aliorūqꝫ.Cu
ra āt propria poſt euacuationē frontis ē illinitio ⁊ lacertorū
tēporū aperte lateris infirmitatis ante circuitꝰ horā cū com
petētibus oleis ⁊ emplaſtris.Dehinc materia etiam inferius
cū cliſteri trahēda eſt molli.Si materia fuerit calida.Que ſi
frigida ⁊ groſſa cū cliſteri in quo facile quoddaꝫ ſit acumen.
At ſi paſſio his nō mitigatur ⁊ eius diuturnus fit tēpus pa
tiēti has dabis pill.Aſſignatio earū.aloes.machali.ellebo
ri cꝰqꝫ.ʒ.v.euforbij.ʒ.ij.⁊.ſ.colloquint.diagridij.cuiuſqꝫ.iiij
nitri.iij.tere oīa diligēter ⁊ ſubtili cribra pāno ac cū carnebi
aq̄ diſtēpera expreſſa.dabiſqꝫ de eis exagi.vſqꝫ.ij.ʒ.Da etiā
hyera lodogion.⁊ hyerā.g.aut aloes infuſionē ſuperius aſſi
gnatā. Ut aūt corpus oē per euacuationē īminueris.pa
tientis latus frica cū manutergijs donec rubeat ⁊ calefiat:
diſpergaturqꝫ per ipſum calor.facies autē hec ante circuitꝰ
horā ⁊ hoc appone cataplaſma.Aſſignatio eius.Sume eu
forbij exag.iiij.beltithi.tapſie.cuiuſqꝫ exagi.ij.mirre mūde.
caſtorei.cuiuſqꝫ exagi.i.tere ⁊ diſtēpera cū aceto locūqꝫ cata
plaſma egrū.Et.G.ait.Si medicamē lieberi ſūpſeris ſoluꝫ
nihil āplius opꝰ eē.Aſſignatio eius.Sume ceroti cū oleo lo
to fact i lb.i.cere rubee quartā lb.⁊ proijce deſuper euforbij
℥.i.triti.liquefac ⁊ vnguētū forma ⁊ patiens cataplaſma la
tus.Q̄ ſi euforbij ſūpſeris modicū ⁊ oleo oliue īmixtū auri
patientis inſtillaueris lateris manifeſte ꝓderit.Sed ⁊ ſi pa
tienti naribus amigdalinū inſtillaueris oleū cōditū cū mar
cemuſi aq̄ nari illi.ſ.que ad patiēs mittit latus mirifice ꝓde
rit.Sic quoqꝫ oleū oſſiū antiperſicorū:⁊ quam hic aſſigna
mus inſtillatio nariū prodeſt.Aſſignatio eius.Hēdebedaſti
iauſiri.zafrani.vrſi fellis.equales tere ptes ⁊ cū maiorane aq̄
diſtēpera viridis ⁊ in modū lenticule pill'a.ac granū naribꝰ
īpone cū puelle lacte ⁊ violarū oleo. Oportet autē vt emi
craneū ſi ex frigido humore fuerit phlegmatico cures.San
ſuci aquā auri inſtillando in qua euforbiū ſolueris ⁊ vini me
ri potus poſt cibū emicraneo quod ex frigiditate eſt ⁊ phleg
mate prodeſt.ante cibū vero peſſimū ē vti quoniam vapores
ad caput ſuſtollit.ideoqꝫ ⁊ dolor augetur.Si āt emicraneū
ex calido ſit:nimiuſqꝫ dolor naribꝰ hāc inſtillationem ſubro
ga.Aſſignatio eius.Sume zacc.tabarzedi.zafranum ⁊ cā
phorā ⁊ trita ſubīpone naribus grana.ij.cū citroli aqua aut
cucumeris vel ſolatri.Et ſi opij addideris modicū prodeſt.
Q̄ ſi emicraneū ex humoribus a ſtomacho ad cerebruꝫ
aſcendentibus fieri intellexeris.ſtomachū ab illo purga cum
vomitu humore ⁊ ſolutione.Et ſi minime paſſionē mitigari
videris ⁊ attēderis cāꝫ eiꝰ eē humorē qui i venis ē malus que
poſt aures ſunt.aut in arterijs q̄ i tpibꝰ quꝫ illas.ſ.videris re
pletas ⁊ celeris motus:tunc incidere venā oportebit que ī in
tēpore eſt a paſſionis latere:venaſqꝫ que poſt aures ſunt qm̄
hic finis cāe eius ⁊ medele. Omnium autē ſpērum emicranei
medela iuxta qd̄ in cephalea expoſuimꝰ adhibēda ē. Q̄ū
autē vocis ſit ablatio cephalee grauis cauſa ſubito multā oꝫ
ſuper caput aquā effundere.⁊ cum bābace auribus īſtillare.

Capitulum.13ᵐ.de phrenesis medela.

In phrenesis

i medela primū oīuꝫ ad ce
phalice vene phlobotomi
am currēdū ſi virtus adiuuet.etas.tēpuſqꝫ.⁊ alia ēt
ſpeculari oꝫ ad hoc in euacuationē.ſ. Educaturqꝫ ſanguis
ſi virtus fortis ē donec defectus accidat:maximeqꝫ ſi paſſio
hec ex ſanguine fuerit.phlobotometur ⁊ patiens a ſaphena
quo materia a ſuperioribus ad inferiora trahatur quoniaꝫ
proderit.Et ſi patiens puer eſt ſitias inter ſcapulas adhibe:
⁊ iuxta qd̄ opus intelligis ſanguinē extrahe ac hꝫ ꝙ fert vta
ris phlebotomo ⁊ ſitia.primo ac ſecūdo ⁊ tertio die ſi virtus
ſufficiens eſt.quarto die nihil horum attingas.Dehinc poſt
phlobotomiam granatorū aquā muzoruꝫ cū iullab porrige
aut tamarindorum ſiropum.Et phlebotomie die illuꝫ refice
cum pulli iure pati cū heſerē aqua aut granatoruꝫ. Dein
ceps attēde ⁊ ſi nā ſicca ē cuꝫ caſſia fi.illā mollias ac māna.

de vnoquoqꝫ iuxta qd̄ opus ē ſumes ⁊ in aqua confrica cali
da.colatāqꝫ porrige tepidā.Dabis āt ⁊ prunorum lahacuꝫ
⁊ caſſ.fi.cum aqua tepida.⁊ ſirupū propina roſarū cū ſquin
gibin ⁊ aqua frigida.Et ſi virtus valida ē ⁊ patitur:nec tuſ
ſis obſiſtit.laxa illū cum lebellabi aque dimidia libra.⁊ zac
care.ʒ.xx.ſi preſto hec fuerint ⁊ patienti nō moleſta.Sed ⁊ ſi
patiēti facile eſt cliſteri vtere quoniā cōpetētius eſt ⁊ māꝫ ad
inferiora trahit.Sit aūt cliſtere hoc cū blitis aque.iiij.℥. mu
ri.ʒ.olei ſiſami.℥.j.aut cliſteriza illū cum hoc cliſteri molli.
Aſſignatio eiꝰ.Ordei expillati ⁊ tunſi.ʒ.xx.beneffegi ſubruf
fi ſicci.v.ſebeſten poma.xxx.iuiubarū poma.xx.Coque om
nia in tribus aque libris donec ad vnā redeāt:⁊ cola ab hac
lb.ſ.fricaqꝫ i ea.ʒ.x.caſſie fi.colaqꝫ.⁊.℥.violarū olei ſupijce
⁊ exag.ſalis cōis diligēt triti ⁊ cū hꝫ cliſteriza. Q̄ū autem
natura deſiccata eſt.catarticuꝫ non fert nec cliſtere vtere lici
nijs que fiunt ex cathemia ⁊ huraco ac zaccara rubea aut
que ſumūtur.Ut egrotum phlebotomo euacuaueris ⁊ nām
mollieris.ſuper caput oleū fūde roſ.cū magargelei.ſ.vini ace
to percuſſū.⁊ aquā roſeā refrigeratā liniqꝫ in ea infunde pā
nū ⁊ capiti applica.hoc nāqꝫ cerebrū humectat.confortāſqꝫ
vapores repellit ⁊ arcet. Et oīo hac in paſſione ſtudēdū ad
capitis refrigerationē ⁊ humectationē tota diligentia.crurū
qꝫ ſtringe lacertos cum vittis.plantas frica.⁊ ordei aque ſin
gulis diebus.ʒ.propina.xl.cū.xx.zaccara.tabarzedi.Et ſi tē
pus eſtas eſt ordei aqua frāſit.ſi hiēs tepida.poſt hoc.iiij.cir
citer horas.xv.zaccara.ſquingibin ſimplicis.ʒ.porrige cum
frigida aqua.Et patientis ſtomachus ſi debilis eſt conforta
illū ante ordei aqua cum aq̄ roſata.⁊ pomorū ſyrorū.Et ſi g
dē calor validus eſt.ordei aquā cū granatorū aqua propina
muzorū ⁊ puluerem hunc ſuperadde. Aſſignatio eius ſemis
cucurbite medulle itidēqꝫ ſeminis citroli ⁊ cucumeris ſemis
portulace tabaſiri equales partes ſigillatim tere.⁊ cū ſubtili
cribra pāno ⁊ ordei aque deſuper proijce quaſi exag.i.⁊ in ſō
no.ʒ.ij.cum muzorū aqua granatorum lib.i.⁊ ſyropo tama
rindi. Q̄ ſi calor roboratur ⁊ ardor cōfortat̄ ſitiſqꝫ.aq̄ꝫ
da cucurbite aſſate aut citroli contriti.⁊ expreſſi quaſi.ʒ.xl.
cuꝫ ſeminis obyeſe in al' portulace.ʒ.ij.⁊.ſ. Spodij.ʒ.i.ſed ⁊
citrini acidū propina cum iullab interpollatis temporibus.
Da quoqꝫ ſeminis pſilij ſaliuā cum amigdalino oleo ⁊ zac
cara tabarzedi in al' trita.⁊ refrigerata cum niue.ſi tēpꝰ eſtas
fuerit interpollate coclear̄.i.aut duo.Sit aūt cibus iuxta qd̄
expetit virtus ⁊ ſtatus propinquitas aut remotio.Si etenim
virtus valida eſt:⁊ morbi ſtatus proximꝰ ſufficiat ordei aq̄
⁊ iulab.vel violatus ſyropus papaueris aut grāatorū aqua
⁊ ſimilia.Si virtus debilis eſt ⁊ morbi ſtatus adhuc remotꝰ
tunc cum ordei aqua mezaurum.cū cucurbitis atriplicibus
ſpinachijſqꝫ factum offer.aut biſcoctum cū zacca. tabarzedi
porrige bibēdum.⁊ amigdalis expilatis tritiſqꝫ.ſꝫ ⁊ cucume
ris medulla ac citroli.⁊ cōpone illi mezaurū cum lactucaruꝫ
medulla.⁊ alijs huiuſmodi.ſitqꝫ in cibis tuum quale alias
oſtendimus regimen.Et ſi tempus eſt eſtatis locus eius ſit
frigidus calefo ⁊ roſis ſtratus ⁊ ſaſaferemo ac ninifar
citoniorūqꝫ floribus ⁊ pomorū ſandaliqꝫ ſpumis ⁊ aqua ro
ſarum cāphoraqꝫ.Circūpone illi vaſa aqua plena frigida.
in quibus ſit nix:Sitqꝫ clari locus eius aeris ⁊ venti in ſtra
tis frigidis pāniſqꝫ lineis longe ab eis poſitis loco ſic vt per
eos vētus trāſiens ad ip̄m frigiditatē perferat. Q̄ ſi tēpus
ē hiems locus ſit illi tēperate calidus. Nec in eius fiat verbo
ruꝫ multitudo conſpectu:nec clamor aut vociferatio:nec ip̄e
ad clamorē cogatur aut tediū rei cuiuſpiā.maxieqꝫ quꝫ tem
pus apparebit criſis. Nōnunꝙ etenim natura a morbi repu
gnatione patientis īpeditur ira.tedio.vel clamore. Dehic
que hanc ſequētur accidētia paſſionem intuere ⁊ quibus ex
pedit illa diſponas.Et ſi patientis aſperatā videris linguaꝫ
⁊ nigram:impa cū pāno extergi lineo ſemis pſili ſpume ītin
cto ⁊ granorū ſeſergeli.cum zaccara tabarzedi ⁊ arſunegoꝝ
in al' amigdalarū oleo dulciū aut ſemie cucurbite.extergeſqꝫ
labia cū amigdalaꝝ oleo. Et ſi patiētis videris mētis ali
enationē roborari.pānū infunde lineū roſarū oleo ⁊ aceto
vini aqua mixto frigida ⁊ aq̄ roſata ⁊ capiti ſuperīpōe quo
qui ad cerebrum aſcēdunt prohibeantur vapores ⁊ aſcenſus
eorum arceatur.Impera quoqꝫ pedū plātas diligentius fri
cari.Aiunt autē medicorū quidā:qm̄ capita ⁊ pedes cū cru
ribus capiti cataplaſmata ſꝫ abraſo mētis amputant confu
ſionē. Et ſi peruigilatio illi acciderit nihilqꝫ oīo dormit:
nec hoc ex ſignis accidit criſis apparētis oīmode ſoporatio
nem eius moliire ⁊ quietē:qm̄ ſomnus illi maxima ē curatio
propia itaqꝫ papaueris ſiropū:ip̄mqꝫ cū zaccara porrige.la
ctucaꝝ ciba medullis ⁊ radicibus decoctis cū eſpidabago:

⁊ super eius emũge caput lac mulieris cui filia ē cũ modico
linguabore in al' violarum oleo: ⁊ decoque illi ordeũ excoria-
tum ⁊ parꝝ tũsũ. violasqꝫ ⁊ ninifar ac papauer suis cũ cor
ticibꝰ. lactucas ⁊ earꝝ semē ⁊ mādragore radices ī aq̄ suaui
diligēti decoctiōe. cui lineũ intīges pānũ ac spongie frustũ
magnum ⁊ capiti appone tepidum: propinabis etiam viola
rum oleum ⁊ ninifar ⁊ qđ ex cucurbitarum semine abstraxe
ris. Sed ⁊ si olea hec cum vini aceto ⁊ lactucarum aut papa
ueris aqua misceas capitiqꝫ superinfundas. patienti somnũ
ingeritur ⁊ vigilias propulsat. Et si patientis virtus valida ē
opij modicum propina. Sed ⁊ si cũ duobus eius grāis ⁊ aq̄
rosarũ. illis sternutationē prouoces ꝓdest. ⁊ soporat. Qđ
si patientem furere videris ⁊ hoīnem turpia ꝓferre. manũqꝫ
⁊ linguā turpitudi permittere vertere in eũ paulatī. ⁊ sine mo
lestia: amicosqꝫ ⁊ quos veretur illi appone. qui illiꝰ attenuēt
verba ⁊ melioribus arguant. nec oīo cui iratus est. aut quem
oderit ī ꝓspectu eiꝰ adduxeris quē videris irascat' ⁊ morbus
crescat. Nec vero qui crossis illum alloquatur verbis. aut il
lius concutiat aliquibus quibus moueatur animā. aut cōtri
stet vel molestet. Hec etenim morbi acumen augent. Qũ
vero patienti accidit ⁊ nō ex signis crisis obstupefactio. ⁊ sō-
no ītantũ datur vt caloris timeatur naturalis submersio in
corporis profunda. ⁊ coagulatio. tunc excitare illum oportꝫ
sternutationē adhibere. extremitates eius diligēter frica. Et
si natura conclusa est nec crisis est tempus. pruna dabis illi ī-
fusa. violarũ syropo aut prunorũ electuariũ aut liciniũ quē-
admodum diximus alias. Quod si emollita ⁊ non crisis
causa est natura: egri alfeti ordei aquā da cũ terra ciprina. ⁊
gũma arabica. aut spodij trociscos retinētes cũ citoniorum
aqua: citonia sugat. ⁊ poma da illi syra aqua infusa. ros. ven
trēqꝫ ipsius cum sādalo. ⁊ rosis. rosarũqꝫ aqua cataplasma
⁊ foliorũ lēbachis in al' vitis aqua. Sic ⁊ in omnibus q̄ hāc
passionē sequntur facies accidentibus. scil'. illa eo regimine
quod in accidentiũ febres sequentiũ medela diximus dispo-
nes. Sic itaqꝫ vt diximus patientes regere nō cessabis dōec
ad morbi statum ⁊ crisis perueneris presentiam. Quo facto
tempore si valida est virtus. tũc cibus prohibendus erit ⁊ po
morũ aqua. aut violarũ syropo. vel iullab substentabis. aut
granatorũ aqua in q̄ biscoctũ infunderis. Et si debilē virtu-
tē videris. ⁊ tp̄s crisis minime proximũ ē patienti pullorum
aquam fraquillinorum ⁊ taugorũ cum biscoto trito dabis ⁊
poma syra ⁊ biscoctum aque quaꝫ bibit inijcies. Crisis vero
vt presto aderit egrotantē nō oꝫ aliquo moueri nec oīo con-
cuti: nec multa apud eũ fiant verba quēadmodũ ⁊ ante pro-
bibitũ ē. ꝓcipe aũt ministrum nō acclamare nec oīo eum in
aliquo mouere: nec aliquid cōspectui eius offerre nisi ꝙ tem
peret patientē. tũc cibũ probibe: nec aliquid preter iulab por-
riges: aut granatorũ aquā vel pomorũ donec cōpleta ⁊ perfe
cta crisi morbus declinationē incipiat. Quā vt aggredietur
patiētē eo oꝫ disponi regimine quod in morbi disposuimꝰ tem
poribus donec. xxxiij. perlabātur dies. post hos a morbo sur
gentiũ adhibe regimē quēadmodũ in eo disposuimus sermo
ne quo de sanitatis dictũ est custodia.

De cura manie. At vero in mania hoc eodē egro-
tans disponendus ē regimine qũ mania
in cerebro apostematis fiat cā quod in diaphragmate nasci
tur. Jđo ergo oībus de qbꝰ hic diximꝰ vtenduꝫ ē cure partibꝰ.

Capitulum. 14. de messere mede.

i A messera curaꝫ incipea cephalice phlo-
botomia expedit ⁊ sanguis do
nec patiens deficiat educēdus est: siquidē virtus suf-
ficiat post sanguinis minutionē granatorũ aquā cũ modico
seminis portulace ⁊ spodio propina ⁊ mezauro cũ lenticula
ac cucurbita facto ciba. aquaqꝫ granatoruꝫ ⁊ spinachijs ac
atriplicibus: dehinc post illũ attende diē: ⁊ si morbũ ī augmē
to animaduerteris: ac virtus valida ē patientis alterum mi
nue brachiũ ⁊ multā sanguis extra has quantitatē si virtus
consulit ptisanā cũ granatorũ aq̄ porrige muzorũ ⁊ que alte
ro dederas comedenda dabis die: capitiqꝫ ⁊ faciei rosam ⁊
sandalos ⁊ quessarā: portulace aquā ⁊ semperuiue. lactucaꝝ
solatri. caq̄negi oīuꝫ appone aut eorũ que presto fuerint. pati
entiqꝫ regimē adherere fac refrigerās ⁊ humectās vt ptisa-
nā ⁊ al' eiusmodi. Dabis aũt illi ⁊ polentā ex furfuris aq̄ fa-
ctaꝫ cũ zaccara ⁊ alios huiusmodi cibos. Naturā aũt cũ fru
ctuũ aqua emollies ⁊ māna ac ordei aqua qm̄ prosũt.

Capitulũ. 15. de passiōis que litargus dicitur medela.

i N ea vero que litargus vocatur passione pati-
entē clisteri oꝫ acuto vti quo a superiori-
bus ad inferiora deducatur materia. Sedeat in tem
perati domo luminis ⁊ larga ⁊ singulis melleũ propina die-
bus calengebinũ cũ aq̄ in qua ciminũ decoxeris vsqꝫ. iij. di-
es ⁊ ciceris illũ refice aq̄ ⁊ oleo loto ciminoqꝫ ⁊ aneto ac cin
namo. Et siquidē nulla illi ē febris lenē illi radicum propina
aquam. Assignatio eius. Sume corticũ radic. arsunegi in al'
apij ⁊ feniculi cuiusqꝫ. ʒ. x. semis apij ⁊ anisi. radicis adecha-
ri ⁊ florũ eius. sticados cuiusqꝫ. ʒ. iij. masticis. spice cuiusqꝫ. ʒ.
i. assari. selithe. cuiusqꝫ. ʒ. j. ⁊. 5. zebibi chorosāici purgati. ʒ. xx
Cōgrega oīa ⁊ decoque in aqua ℔. iij. donec ad librā redeāt
⁊ sume de ea singulis diebꝰ. ʒ. xl. n quibus. x. chalēgebin. zac-
carei. ʒ. confrices. colesqꝫ ⁊ superinstilles amigdalarũ dulciũ
olei. ʒ. bibaturqꝫ hoc tepidũ sũmo mane. Tradit autē ale
xander afrodisius: quoniā si virtus sufficiens ē passiōis hu-
ius dñm sanguine minui expedit: fundaturqꝫ acetũ ⁊ rosa-
rũ oleũ super caput eius ⁊ vt passio declinare inceperit fron
tē ipsius cũ castoreo cataplasma ⁊ fautenego ⁊ sternutare fac
cũ ꝓdeso. Qꝫ si febris cũ hac fuerit passione. radic. caueatur
aq̄. nec aliquid preter. ʒ. vij. zaccare dabis calēgebini ⁊ post
hec ordei aquā: in qua fautenegũ ⁊ isopũ decoxeris. Et si fe-
bris valida ē solũ sufficiet feniculi semē cũ ordei aqua ⁊ zac-
cara ⁊ squingibin seminũ propina. Reliquis oībus euitatis
frigidis ⁊ humidis ⁊ fructibus maximeqꝫ persicis ⁊ pomis
citonijs piris ⁊ similibus. nec vero oberit si quidpiā vuaruꝫ
sumpserit passarũ optime purgatarum. Caueat aũt lac pro
prie quoniā capiti malũ est. pisces. fabas. lenticulā ⁊ alia hu-
iusmodi legumina. Crurũ lacerti cũ vittis stringantur dili-
gentius sicqꝫ ⁊ brachia ⁊ plantas frica pedũ cũ modico hura
co: piretro ac lilij oleo quo materia a capite deducatur ad in
feriora. Infunde aũt capiti eius lilij oleũ ⁊ rob. cum modico
aceto quo caput ⁊ cerebꝝ roborētur: nec qui ad ipsum ascen
dunt vapores sucipiat a corpore. ⁊ si nulla est febris radicuꝫ
propina aquam iuxta quod diximus donec maturitatis ap-
pareant signa. Que vt animaduertes egrum euacua cum
agarici decoctione ⁊ hyere pillul' post septimanam: ⁊ post
hoc caucani pillul'. vbi vero corpus humorem purgaueris
phlegmatico iā tunc cerebro intende ipsi curā: ⁊ hac narium
vtere qm̄ prodest īstillatione. Assignatio eius sume serapini
piperis albi. iaustri. castorei zafrāi acharcarabe. sumzi. cuius
qꝫ partem. i. aloes epatice duas. ⁊ gũmas in aqua funde ca-
lida ⁊ sic ibidē que teruntur medicamina distempera trita ⁊
cribrata pāno subtili. sicqꝫ pilulas fac in lēticule modũ ⁊ na
ribus grana duo vsqꝫ tria. cum olei liliorũ modico instilla.
Rade etiam caput ⁊ susani oleũ desuper funde ⁊ iesemini ꝑ-
cussum cum hāsali aceto aut cum nemami aq̄. ⁊ hoc appone
catapl'a. Assignatio eiꝰ castorei. ʒ. ij. elzecdari. mirtēgi. cuius-
qꝫ. ʒ. iiij. buraci. sinapis. cuiusqꝫ. iij. tere oīa diligenter. ⁊ cum
nemami aqua distēpera. vel maiorane cũ hāsali modico ace
to: frontēqꝫ ⁊ capitis puppi catapl'a. ac patienteꝫ sternutare
fac cum piperis olfatiōe. ⁊ gēdebedasti ac euforbij similiũqꝫ
Quod si hoc non proderit naribus modicũ instilla. silache
cum aqua calida ⁊ da illi hyerā cum melle cōditaꝫ. sed ⁊ sqn
gibin squille ⁊ triferam. m. gargarizet hyerā cum squingibin
⁊ aq̄ reficiatur ciceris aut cum curbarorũ iure. vel passerum
paratorũ in espidabago. melqꝫ illi da. ⁊ omne calefaciens re
gimen ac subtilians. Sitqꝫ eius in estate locus temperatus.
in hyeme calidus. olfaciat muscum. galiā. vapora illũ cuꝫ ne
da ⁊ similibus. Hec si videris prodesse adea que desideras ⁊
meliorationis aīmaduertas vestigia huic adhereas regimi.
Sin ⁊ passio sit diuturnior ⁊ in corpore dormitationē vide-
ris dominari ⁊ tremorem frigusqꝫ. hyeralogodio vtere dās
exag. iiij. cum aqua in qua vuas passas decoxeris chorosa-
nicas anisũqꝫ. ⁊ apij semen montani. aut fautenegum mōta
num sumens de eo. ℥. iiij. ⁊ hyeram in ipsa confrica. post hec
hyerā ꝓpina. H. ⁊ post hāc heladari. Ut aũt patienti hyerā
dederis tunc ad cataplasmata iterum que diximus converte
re ⁊ hoc cataplasma capiti circũuolue. Assignatio eius sume
nemamũ. sansucũ. camomillā. hereniasecum. lauri folia. co-
stũ tũsum: similiterqꝫ piretrũ. ⁊ decoqꝫ oīa ī aqua diligenter
⁊ caput sed abrasis. cataplasma capill'. ⁊ oleo caput inunge
nardino ac costino ⁊ cucumerum agrestiũ ī quo parũ casto-
rei cōminueris. Sed ⁊ si oleorũ horũqꝫ aliqua sũpseris. ⁊ cũ
squille distēperaueris aceto. ⁊ caput cataplasmaueris ꝓdest
propina autem illi olei dulcium amigdalarũ parũ aut sisami
vl' laurini: ⁊ euforbiũ olfaciat ac castoreum. Et oīo passiōis
huius dominũ cum calefacienti ⁊ subtilianti disponi oꝫ regi
mine. eoqꝫ omni quod diximus si nulla molestat febris. Nec
vero vtendũ fortis medicaminibꝰ caloris vt electuarijs ma-
gnis. si quidem estatis fuerit tēpus. aut regio calida ⁊ pulsuꝫ
velocem iueneris maguũqꝫ. Et qũ patientem omni quod ex

posuimus regimie ꝛ cura disposueris iuxta quod precepimꝰ
cauere ꝛ formidare. modicũqꝫ maturitatis apparuerint signa
egrũ balneo induc ꝛ super eius corpus aquã instilla calidaꝫ
que minime fortis sit caloris. Sed ꝛ si in concha cuius i aqs
camomillã mellilotum maioranãqꝫ decoxeris sedere facies.
eiusmodiqꝫ aquã capiti eius instillabis manifestissime ꝓde-
rit. Non auté diutius in balneũ imoretur: nec in cõcha ꝓma
qua ingreditur vice fortis sit aq̃ caloris. sed téperati ꝛ sic per
gradus ascendat. ꝛ post hec cõpetentibus reficias cibis. ꝛ vi
no ribano pedetentiꝫ porrecto. quo subtilietur materia. ꝛ eiꝰ
augeatur maturatio. calorqꝫ in omne diffundatur corpus.
Hec sunt que de litargi passionis medela dicéda nobis erãt.

Capꝰ. xvj. de obstupefactionis simplic. m.

o **Bstupefactionem** simplicem alio loco aut febris
cã: aut percussionis que tpm accidit lacertis aut cõ
pressionis que ipsi accidit cerebro fieri diximus: aut confrac
tiõis capitis cranei cã. aut quoniã humida illi ꝛ viscosa do-
minatur cõplexio. ꝛ humor phlegmaticus. Et que ex febre ꝛ
alijs nascitur quas diximus passionibus curatur illaruꝫ cu
ratione. Earum aũt nos curas singularum suis expõemus
in locis. Que vero ex mala fit cõplexione frigida. aut mate-
ria phlegmatica hoc explicabit̃ loco. Dico ḡ qm̃ qũ obstupe
factio ex mala fit cõplexiõe frã. ꝛ hũida vtédũ i patiété regie
calefacienti desiccanti ꝛ subtilianti. funde igitur super caput
aquã in qua anetũ rutã. nemamũ. maioranã. hessaꝫqꝫ deco-
xeris. bereniascetum. satureiã. pirctrum. achoruꝫ. sunizon. her
metum. singulorũ quãtum aiaduerteris necessitaté. siquideꝫ
oia te habere aut parté contigerit: hãc sup caput aquã stilla
ꝛ emplĩꝫa: sꝫ ꝛ sinapis cataplasma spumã cum miutégo ꝛ pi
retro ꝛ pigami gũma tritis diligẽter ꝛ distéperatis cum nar
di aqua ꝛ costi oleo. aut sedabi oleo in quo modicũ dissolue-
ris euforbij ꝛ castorei. Pedes optie frica ꝛ crurum strige for
tius lacertos: pedesqꝫ cũ arsunege. in al̃ cum squille cepa em
plastriꝫa diligenter trita ꝛ piretro trito ac cum fortissimo di
stemperato aceto. Prouoca aũt illi sternutationé cum que eius
modi sunt medicamibus. qm̃ hec excitãt. Sit aũt illi cibꝰ ci-
ceris aqua cum olõ loto ꝛ aneto. nemoꝫara. in al̃ canela. ga
légar ꝛ mel illi cũ cartami porrige medulla ꝛ hebetelcha ra.
Caueat frigide potum aq̃ ꝛ in frigidis sonum locis. Et si h̃
ex mã ẽ phl̃atica añq̃ capiti fiãt instillatiões: euacuatiõibꝰ
quas diximus vtendũ corporis ꝛ cerebri purgatiõe cũ hyere
pill̃is. aut caucani. aut clisteri acuto: alijsqꝫ eiusmodi soluen
tibus medicamibus que phlegma deponũt. ꝛ electuarijs que
al̃s disposuimꝰ. maxieqꝫ i litargi capitulo. oibusqꝫ iuxta qõ
illic explicitum ẽ vtẽdum regiminibus.

Capitulũ. 17. de cume que obstupefactio ẽ ꝑuigil medela

q **Uoniam** que cuma vocatur passio ex his cõponitur cãis que obstupefactõ
nem adducũt ex mala. s. cõplexione frigida ꝛ humi
da: ꝛ his que vigilias mala videlꝫ cõplexione calida ꝛ sicca.
ꝛ cholera rubea in eius medela cõposito vtẽdum ẽ regimine
ex his que diximus i earũ singularum curis. ꝛ qõ i lithargi
curatione exposuimus. ꝛ phrenesis medela quam vigilie co-
mitãtur. nisi forte hũorum alter altero fortior fuerit: tũc vero
medicamine vteris quod dñanti aduersetur humori. Si
itaqꝫ calor ꝛ cholera domiatur rubea clisteri vtemur molliẽ
ti ꝛ medicamibus quoꝝ ẽ cholerã inanire ꝛ caloré extiguer̃
adijciesqꝫ parũ eorum que calefaciunt ꝛ phlegma eijciunt.
Qꝫ si frigus supeminet ꝛ phlegma clisteri vteris i quo sit
aliqõ acumé. ꝛ super caput pigani fũdes oleũ ꝛ aneti mixtũ
cũ aceto ꝛ cõpetẽtibus istillationibus vtrisqꝫ in huiusmodi
casu regimine quod in calide exposuimus phrenesis ꝛ frigi-
de medela ꝛ passione lithargo dicta capillosqꝫ expillabis.
quoniam proderit manifestius hac in passione.

Capitulũ. 18. de passione que cothocos. i. coagulatio dici-
tur mede.

p **Assionis** que cothocos vocat̃ medela cum clisteri fit acuto ꝛ hyera ꝛ esta-
maiconis pill̃. que de turbit fiunt ꝛ nili granis ꝛ colo-
quintide adipe ꝛ scamonea ex singulis oportuna sũpta quã-
titate. Et si sanguis hic dominãtis apparuerit vestigia egri
cephalicã incide venã si virtus ꝛ etas adiuuãt ac tẽpus anni
presens. Sin aũt cruribus eius sitias appõe ꝛ epithimi aga
riciqꝫ propina decoctioné. Et si patienti huic vigilie accidãt
capiti eius soporantes applica instillationes ꝛ violaruꝫ sup
funde oleũ cũ mulieris cuius filia est lacte. Sint ãt cibꝰ eius
pulli cũ espidabago conditi ꝛ cirees ac taugi: balneo inducti
corpus cũ cheiri oleo frica ꝛ aneti similibusqꝫ.

Capitulũ. 19. de memorie curationis mede.

m **Emorie** alias fieri diximus corruptioné aut ex mala ꝯpl̃õe frigida simplici aut
ex mala cõpl̃one frigida cũ mã phlegmatica que duobꝰ do-
minatur cerebri prore ventriculis ꝛ puppi. Que quꝫ ita sint
oꝫ hiꝰ cãꝫ passiõis ex obstupefactionis ꝛ lithargi curis com
poni ẽt clisteri acuto in quo cãtoriũ apponitur coloquintida
machalũ. scq̃binegũ. iausirũ: purget̃ cerebrũ cũ hyere pill̃: ꝛ
caucanicis: ꝛ si nõ hec prosunt pill̃. vtatur his. Assignatio ea
rũ hicreficare. ʒ. vij. turbit albi. ʒ. iiij. salis nafte. castorei. cuius
qꝫ. ʒ. ij. subtilissime oia tere ꝛ subtili cribra pãno ꝛ cũ aqua in
qua iausiri dissolueris modicũ distépera ac pill̃. corpore cum
his purgato pill̃. deinceps quod diximus vtere regimine in
obstupefactionis ꝛ litargi partibus vt instillationibus ꝛ ca-
taplasmatibus oleisqꝫ super oẽs corporis ptes ꝛ caput oiaqꝫ
odoret que in illis diximus passionibus. hec si proderint be-
ne. Sin hyera logodion vtaris. ꝛ. S. ac theodorici. dehinc
teledari elect̃. paríterqꝫ instillationes non negligas: cata-
plasma ꝛ olea ꝛ quos diximus in precedentibus calefaci-
entes ac subtiliantes cibos.

Capitulum. 20. de scotomie ꝛ vertiginis medel̃.

i **N scotomia** ꝛ vertigine attendédum ꝛ si ex ipo fuẽit cerebro hqꝫ
ex mala complexiõe frigida ꝛ humida simplici. non comitã-
te mã regendus erit patiés cum calefaciẽtibus ꝛ subtiliãtibꝰ
cibis ac medicaminibus. vt instillatione decoctionũ quibus
insit camomilla. mellilotũ. bereniasetum. sibum. piganum. ne
mamũ. origanum montanum. hessa. poliũ. ꝛ his similia. Ca
taplasma ãt cum miuterego. pirctro. castoreoqꝫ tritis diligẽ-
ter ꝛ cum rute aq̃ distéperatis. Olfaciat muscum. galiã. ꝫuri
degum. nemamuꝫ. maioranã. euforbium. ꝛ similia. Sit illi ci
bus ciceris aqua cũ oleo oliue loto aneto. cinamo. galengar.
carnesqꝫ pullorum ꝛ taugorũ cum espidabago aut patellate
vel frixe. Mel cuꝫ cartami comedat medulla ꝛ granis viri-
dibus: a cibis cephaleã mouẽtibus prohibeatur vt nucibus
sadanego. lacte. Nec vinum aut ceruisiã attingat. Otio vtat̃
ꝛ quiete motusqꝫ paucitate. Qꝫ si scotomia ꝛ vertigo phleg
matici cã humoris estuant. cerebrũ ꝛ eius venas hyera cum
melle condita purga ꝛ solue illum cuꝫ hyere pill̃is ꝛ caucani
cis. ꝛ post hec cum hyeralogodion. ꝛ. S. ꝛ arga dabis. masti
cet auté masticem ꝛ miutégum ac olibanum ꝛ hansali. squin
gibin gargarizet ꝛ miutégum diligẽter cõtritum cum pipere
albo. bibat aũt. ʒ. j. carpob. cum squingibin. meꝫale. ℥. quoniã
ꝛ scotomie ꝛ vertigini medetur. Radix quoqꝫ cassare si biba
tur de ea singulis diebus ʒ. ij. prodest. Sꝫ ꝛ si patienti exagia
ij. carpobal. cum aloes infusiõe propines optime ꝓdest. Ute
re auté cataplasmatibus calidis ꝛ nariuꝫ instillationibus ca
lefaciẽtibus ꝛ subtiliantibus similibusqꝫ: ꝛ hec narium instil
latio ad hoc proficit. Assignatio eius. Sume opoponaci. ar-
moniaci. iausiri. huraci. aloes. cuiusqꝫ. ς. ʒ. condesi. ꝫafrani. cu
iusqꝫ quartã. ʒ. melanopiperis ꝛ lõgi. cuiusqꝫ obol̃. j. tere oia
ꝛ cum marꝫemusi aqua distépera ꝛ pillula in moduꝫ lenticu
le granaqꝫ duo naribus instillabis vsqꝫ tria cum sansuci aq̃
ꝛ violaꝝ olõ. Et si vertigo ꝛ scotomia ex cholera fiũt. r. vter̃
vomitu cũ squingibi ꝛ aqua calida. ꝛ post hoc corpꝰ euacua
ac cerebrũ purga cũ mirob. ꝛ tamarido. decoctiõe. Assignaᵒ
eius. mirob. citrinoꝝ tũsorũ. xx. ʒ. sene. mectici. rose rubee no-
dulis purgate. viole sicce. cuiusqꝫ. ʒ. v. tamarindi. ʒ. xx. coque
oia in. iiij. aque lb. donec ad. x. deficiant. ℥. colatũqꝫ bibe tepi
dũ. superfundatur aũt capiti aqua ro. ac acetũ ꝛ respiretur
acetũ acerrimũ: insuffleturqꝫ naribus eius cãphora: sit cibꝰ
meꝫaurũ quod cũ muꝫorũ fiat aqua granatorũ aut aqua he
seré: aut pulli similiter cõditi. intibã comedat ꝛ quesuthũ cum
aceto. Quod si sanguinis est cã venas duas que post au
res sunt phlebotoma ceruicé sitia cõprime. Et si vertigo ꝛ
scotomia ex humore fuerit in stomaco posito intuere: ꝛ si hu-
mor hic phlegmaticus est vomitu vtaris cũ incidentibus ꝛ
subtiliantibus vt iemenica ꝛ nuce vomitus. sinapi aceto. fu-
gilũ semie iuxta quod opus ẽ de singulis sumẽs. hec oia dili-
genter trita cũ melle distépera aut squingibin melleo ꝛ cum
sebeti aqua bibe. Et si fugiles incideris ꝛ cũ aqua decoquas
optime ꝛ colate squingibin addas squille ꝛ salis idi. ʒ. ij. adie
ceris phlegma cũ vomitu educit ꝛ stomachũ purgat. Sꝫ vo-
mitus post salis ꝛ radic. comestioné vtilis ẽ ac sinapis ꝛ simi
liũ. Dabis aũt patienti post stomaci cũ vomitu purgationé
gẽdicõeꝫ aut mell̃ syropũ: aut xiloaloes: ꝛ post duobus tran-
sactis diebus aloes infusioné. Et hec eius assignatio. Sume
kebuli. ʒ. vij. sene mectici. fumissi in al̃ fumiterre. cuiusqꝫ. ʒ. v.
assari polij. sucbae. badauredi. eupatorij. herbe. cãtorij. cuius

qꝫ.ʒ.iij.spice.masticis.cuiuſqꝫ.ʒ.⁊.ς.seliche ⁊ xilobalsami.lic-
beri.sabadi.sadegi indi.gariof.anisi.seminis apij.turbit tun
si.feniculi.marmaburi.cuiuſqꝫ.ʒ.iij.coloquintidã tunsaꝫ. oia
hec in.iiij.aque lb.decoque donec vſqꝫ librã redeat.colaqꝫ ⁊
superinijce aloes epatice.ʒ.iij.propinaqꝫ de ea dieb9 singulis
℥.iiij.cũ olei charue.ʒ.oꝫ ãt in h9modi passioib9.cibũ ciceris
aquam cum sinapi ĩce.⁊ q cũ cimino fit ⁊ pipere ac galangar.
prohibe autem ciborum copiã eoſqꝫ qui crossi sũt ⁊ phlegma
generatur. Et si qui in stomacho est humor rubeus ẽ puocã-
dus patienti vomitus cum ordei aqua ⁊ squingibin ac sale.
aut cũ decoctione: ⁊ post focabã bibat tepidã. aut cũ serma-
ci aqua ⁊ squingibin ⁊ aqua tepida. Stõacho purgato post
vomitum syropũ accipiat beseré aut ribesi robum ⁊ similia.
emplastriza autem stomachũ hoc emplastro. Assignatio ei9
Sume sebesi albi ⁊ ru.cuiuſqꝫ.ʒ.ij.rosa.rub.ʒ.iij. ⁊.ς. tritaqꝫ
oia diligenter cũ semperuiue aqua distempera. ⁊ portulace
ramorũ aq̃ ⁊ rosarũ.aqua.modicoqꝫ vini aceto ⁊ cataplas
ma hoc stomachum cũ pãno lineo. Sꝫ ⁊ si pãnum lineũ ce-
roto intingeris refrigerãti ⁊ stomacho supinieceris prodest.
vtere quoqꝫ aloes hac infusiõe. Assignatio ei9. Sũe mirob.
citrinorum que ab ossulis purgaueris ⁊ parũ tritorum.ʒ.x.
tamarindi.ʒ.xv.berberis.semis purgati.sene.absinthij greci
semis intibe ⁊ quesutbi.cuiuſqꝫ.v.fumiterre.vij.rose.vj.⁊ vio
larum.iiij.coriandri sicci.iij.liquiri.abrase ⁊ tunse.iiij. coque
oia hec in.v.libris aque suauis donec ad librã ⁊.ς.redeant.
⁊ sic cola ac sume singulis de ea diebus.℥.iiij.adijciẽs aloes
epati.ς.exagiũ.bibaturqꝫ cũ squingibin.℥.⁊ aqua intibe.℥.
prodest enim. Sit huic cibus mezauruꝫ aut cũ beserez aqua
pulli.aut aqua berberis vel granatorũ seu prunorum recẽtiũ
cum coriãdro recẽti ⁊ sicco.ac mẽta. Olfaciat rosam. violã.
⁊ ninifar.sandalum.aquã rosarum ⁊ cãphorã ⁊ capiti eius
superfundatur rosarum aq̃ ⁊ oleum ac acetum refrigeratuꝫ
quo roboratum nõ suscipiat que illi a stomacho cõtinuãtur.
eaqꝫ que iam ascenderunt repellat. Et si vertigo ex duarum
fit repletiõe venarum que post aures sunt aut aliqua earum
passione amputande sunt he due vene. Qꝫ si ex crossa fit
ventositate dissoluẽtibus vtendum ⁊ subtiliantibus vt instil
latione in qua decocta sint aqua camomille.sibũ. marcemu-
sum.piganum.⁊ lauri folia ac pomi citrini ⁊ similia. Stet ẽt
huiusmodi aclinis vaporibus aque.odoreſqꝫ ⁊ aromata ol-
faciat calefacientia. Hec sunt quibus scotomiaꝫ patientes ⁊
vertiginem medendi sunt.

Capitulum.21m.de epilepsie medela.

i **N epilepsie** medela. Sapientissim9 ait
hypocras in aphorismorũ
libro. quoniã si acciderit hoc ante pilorũ circa penẽ
productionem sanatio eius per etatis fit transituꝫ ⁊ regiõis
ac regiminis. Cui aũt epilepsia post hec acciderit raro sana
tur. Ideo ergo expedit qum passio hec acciderit pueris me-
dicaminibus non vti validis: quoniam qum ad etatẽ perue-
nerint adolescentie ⁊ iuuentutis.caloreqꝫ fuerit in eis natura
lis roboratus.frigiditas frãgetur ⁊ humiditas siccabitur su
perflua que in cerebro est. Adhibenda tñ eius regimini dili-
gentia. Si igitur puer hic infans est nutrix reprimenda ẽ ei9
⁊ lac ipsius vt sit bonum moliendum.⁊ tẽperatũ atqꝫ ad ca-
lidum declinans ⁊ siccum. Indicendũ itaqꝫ illi exercitiuꝫ tẽ-
peratum ⁊ cibis pascenda laudabilium chimorũ bonũqꝫ ge
nerantibus sanguinem vt gallinarum carnibus ⁊ franquil-
linorum ac taugorum ac cubegorum assatis.⁊ frixis ac simi
libus. Qꝫ si eiusmodi puer non sustinet.carnibus vtatur edu
linis ⁊ annualibus ouium: pane munde farine optime appa
rato cũ vino tenui ribano quod nec vetus est nec nouũ.hoc
nãqꝫ qum propinaueris modice calefacit ac subtiliat: bibat
etiam squingibin melleũ ante prandium: ⁊ post balneũ dua-
bus horis.⁊ lac illi prohibeatr: quoniã capiti nocet. Sic ⁊ nu
ces.eruca.apiũ.mala sunt.sed ⁊ oia olera preter mẽtam.⁊ ba
dernebinam.⁊ lactucam.intibãqꝫ.⁊ blitum.prohibeatur aũt
ab omni fructu exceptis dactilis. Suffic enim regimen hoc
hac in passione infantibus. Qꝫ si puer.iiij.iam transijt ãnos
vſqꝫ.vij.tunc medicaminibus vtendũ est.⁊ cura instillãdaqꝫ
que cõpetentia sunt naribus ⁊ alia quorum hec vna ẽ istillõ
Assignatio eius sume gendebedasti.iausiri.cuiuſqꝫ obolũ.i.
aloes.mirre.cuiuſqꝫ.ς.ʒ.tere omia diligenter.⁊ cum bessaigi.
aqua distẽpera.⁊ pill. fac paruas i modum ciceris.⁊ grana
duo instillabis naribus cũ sansuci aqua. Suspende aũt pue
ri colli pionie radicem.quoniã aduersus hanc passiõꝫ mira
biliter prodest. Optimus quoqꝫ Galienus tradit se hanc
pueri collo cui epilepsia erat assueta suspendisse. nec acci
dit illi: quam quꝫ assumpsisset ab eo redijt epilepsia. Appli
cuit itaqꝫ illã secũdo ⁊ nõ contigit atqꝫ passione curatus est.

Et si puer eorũ ẽ annorũ vt exerceri queat exercitiũ indi-
cetur tẽperatũ ⁊ cibis reficiatur laudabilibus vt auiũ carni
bus ⁊ pull. taugis.frãgllinis ⁊ perdicibus laudabiliter con-
ditis: vino prohibeatur maxime veteri qꝛ caput replet vapo
ribus: nisi modico forte vtatur tenui vino ribano mixto: ar-
ceatur a lacte ⁊ dactil.nucibus ⁊ oibus que ad caput vapo-
rant ⁊ cephaleã mouenet: ingrediantur balneũ ⁊ egrediẽtes
qui eiusmodi sunt aerẽ caueãt frigidũ sed ⁊ ciborũ ac potuũ
porrectionẽ frigidorũ cõplexione ⁊ aquam frigidam: des illi
squingibin melleũ quod cũ aceto fit hãsali iuxta quod puer
patitur: ⁊ oino regimine disponẽd9 ẽ calefacienti ⁊ desiccan-
ti.nec hoc ipsum nimiũ adhibendũ. Si vero in terra est frigi
da transeat ab hac ad calidã si poterit: quoniã si fecerit hoc
⁊ quod disposuimus regimine vtatur ⁊ ad adolescẽtie puene
rit etatẽ hac curabitur ex passione. Sic ⁊ in oibus faciendũ
ẽ passionibus que diuturniores sunt ⁊ sanari morãtur vt ad
regiones.s.trãsferantur quorũ ipsorũ cõplexioni contrarius
ẽ aer. Aer etenim alterat ⁊ imutat ⁊ cura ẽ cõpetẽs. Si ãt
pubertatẽ trãsijt puer ⁊ ad adolescentiã peruenit ac iuuẽtutẽ
tunc eo quod disponemus regend9 est regimie: alijſqꝫ cibis
⁊ medicaminibus. Intuere itaqꝫ in morbi principijs ⁊ si pul
sus magnus ⁊ velox apparuerit facies ⁊ oẽ corpus ad rubo
rẽ declinãs ⁊ liuorẽ phlebotomo vti oꝫ si ⁊ virtus adiuuerit
⁊ tẽpus aliaqꝫ huiusmodi. At si nõ sit cruribus sitias appo-
ne ⁊ saphenam phloboroma. Et si nulla comitari sanguinee
videris signa dominationis ⁊ phlegma supereminet in egro
tante.corpus vomitus vsu purga cũ medicaminibus incidẽ-
tibus ⁊ subtiliantibus phlegma: maximeqꝫ si sit ex humore
phlegmatico in stõ incluso: fit aũt vomitus cum aqua in qua
fugiles.anetũ.origanũqꝫ decoxeris cum squingibin melleo
⁊ stude hoc ante circuitũ fieri: q̃ qum feceris sticados deide
pill. dabis: ⁊ hyere pill. deinde hyeralogodiõ cũ aqua i qua
siseleõ decoxeris ⁊ sticados ac piõie radic ⁊ hyeraficare.gar
garizet aut aliqd zufe.⁊ sinapis cũ squingibin mellis.aut hã
sali. Dabis ẽt hoc elect.loco hyerarũ quoniã mirabilis illi ẽ
actio cõtra passionẽ hanc proficiẽs. Assignatio eius. Siselei
greci.baccarũ lauri.cuiuſqꝫ.ʒ.vj. Aristologie.r.peonie radi-
cũ.cuiuſqꝫ.ʒ.iiij.castorei.squille radicũ.cuiuſqꝫ.ʒ.ij.tere dili-
genter ⁊ cũ melle distẽpera dispumato ⁊ vtere singulis dieb9
exagi.sumẽs cũ squingibin. hãsali.℥. Et si dederis singulis
hebdomadib9 vno die piretri.ʒ diligenter triti ⁊ cũ melle di
stẽperati.⁊ post aquã in qua sticados decoxeris propinaue-
ris proderit.hoc quoqꝫ medicamẽ vtile ẽ. Assignatio ei9. Su
me baccarũ lauri.leucopiperis.turbit albi.euforbij.charbaci
nigri.equales partes.tere diligẽter oia ⁊ sume de eis.℥.i. ⁊ in
coloquintida cauata pone que adipe purgata sit: ⁊ vuarum
reple succo aut robo vini.ac sic i camino quo calidus ẽ cinis
pone die ac nocte. Hanc facto cũ pãno tenui cola ⁊ bibatur
quoniã medicamẽ ẽ vtile. Qꝫ si passio diuturnior fiet pa-
tientis ceruici sitias appone ⁊ hyeras da magnas vt hyera
logodion.⁊ rufi.ac mitridatũ.tyriacãqꝫ.m.prosunt enim si iu
xta quod opus ẽ sumãtur: propina quoqꝫ patiẽti medicamẽ
hoc. Assignatio eius: agarici exagi.i.calcos.v.siselci.ς.exagi.
tere oia diligenter ⁊ tãtũdẽ zacc.superadde tabarzedi ⁊ cum
tepida bibatur aqua quoniam phlegma laxat hãc generans
passionem. Quod si passio hec ex phlegmate fuerit a sto-
macho cuius ad cerebrũ vapores ascendũt ac replent.patien
tem vomitu vti oꝫ cũ medicaminibus incidentibus ⁊ subtiliã
tibus ⁊ aloes propina infusionẽ quã in capitulo diximus ce
phalee ⁊ vertiginis que ex stomaci phlegmatibus fuerit: da
hanc quoqꝫ infusionẽ. Assignatio eius. Sume siselei stica-
dos grecorum.cuiuſqꝫ.ʒ.vij.radicum adechari: ⁊ eius floruꝫ
cuiuſqꝫ.ʒ.x.darasini.piretri.costi.gentiane.mirre. arsunege.
zinziberis sini.cuiuſqꝫ.ʒ.ij.seliche.xilobalsami.carpobalsami
assari.gariof.nucis muscate.masticis.cinami grossi.achori.
sadegi indi.cuiuſqꝫ.ʒ.i.coque oia in.vj. aque lib.donec ad li-
brã ⁊.ς.redeant.colaqꝫ ⁊ superinijce aloes exagi.iiij. ac vte-
re.dehinc hyeras dabis magnas post euacnationeꝫ ⁊ stoma
chũ hoc emplastriza emplastro. Assignatio eius.secci.lauda
ni.rose.cuiuſqꝫ.ʒ.iij.galic.ij.gariofoli.zafrani.nucis muscate
masticis.cuiuſqꝫ.ʒ.medicamina tere sicca ⁊ laudanũ.galiãqꝫ
cũ costi oleo liquefac medicaminaqꝫ distẽpera: ⁊ iuxta quod
opus videris vtere ex cãe que morbũ generat rõne. Cauẽdi
ãt hac molestato passione cibi oẽs phlegma generantes ⁊ ni
grã cholerã vt vaccina caro.caprina.agni.porcelli.herise pi
sces.q̃me.fungi.panis azimus ⁊ alia huiusmodi. Sic ⁊ oẽs
humidi fructus maximeqꝫ persica. Dactili ⁊ hij imaturi ca-
uendaqꝫ.cepa.alleũ.sinapis.faba.⁊ vinũ eo ꝙ oia hec caput

vaporibus repleāt mal'.fugiat ēt coitum ⁊ balnei nimium in-
gressū ⁊ frigide potū aque:fetidorūqꝫ olfatus odorꝫ vt iau
siri.catarani.oppoponacis.sulphuris.castorei.⁊ aliorū simili
um:quoniā oia hec passionē excitāt hāc ⁊ imprimūt ac eius
accelerāt accessionē:prodest aūt illis marcemusum olfacere.
nemamū fautenegū.pioniā.femequestū.Sit illi cibus panis
cuius optima fuerit ars in fermētatione sale ⁊ decoctiōe.pa
steturqꝫ panis eius cū aqua in q̄ q̄ffarā coxeris siccā:quoniā
prodest eo ꝙ queffara vapores ad cerebrū ascēdētes arceat.
Insiset etiā auiū carnibꝰ subtiliū vt pulloꝝ. franquillinorꝫ
taugorū:piscibusqꝫ lapidosis parū salsis.vtatur cappare cō
dito ⁊ salso blito cū aceto parato ⁊ muri oliue oleo caruiqꝫ
acetoqꝫ estergari ⁊ squille:panē comedat vino infusū quod
veteris est ⁊ noui mediū:fructu vtatur vua passa magna al-
ba ⁊ longa.ficubus siccis:pistachijs.botamis.zaccare sugat
cānam.⁊ zaccaram illi porrige tobarzedi.penidias. ⁊ iurese-
num.zaccara similiaqꝫ forti vtatur exercitio vt equitatione
⁊ teatri exercitio.ludoqꝫ forti ante prandium ⁊ parum quie-
scens.balneum intret tēperati caloris:eius extrema mergan
tur ⁊ diligēter fricētur.nec diutius in balneo imoret. Qꝺ
si passio hec ex cholera ē nigra.patiēti epithimi decoctionē
⁊ agarici propina roborata cum aloe ⁊ charbaco nigro. ⁊
agarici aut sticados da pill'.⁊ trifarā cū zebibo factā.⁊ hye
ram conditā cum melle.ac hyerā ruffini.⁊ plurimū illꝫ me
lācholicis competēti regas regimine. Et si passio hec ali-
cuius fit cā mēbri eo ꝙ ab eo vapores ascendāt frigidi ⁊ sic-
ci ad cerebrum intuendum ē qua patiēs hora vaporū a mem
bro sent.t ascensum:stringātur que sup locꝫ sunt fortiꝰ quo
vapores ascendere incipiūt.aut eim passio non accendetur
aut certe leuius.Et attendendum mēbro quo hi ascēdūt va-
pores:adhibēdaqꝫ incendētia emplastra vt sitaregū. piretꝝ
euforbiū.cātarides. ꝫ mūdato priꝰ pill' estamaiconis corpore
alijsqꝫ corpus a phlegma purgātibus ⁊ cholera nigra quod
he operātur pill'.Assignatio earū.Turbit albi.ʒ.agaric obol'
iiij.polipodij.epithi cretici.cuiusqꝫ.ꝯ.exagiū.aloes epat.ꝯ.ʒ.
ellebori nigri.colloquitiō adipis.cuiusqꝫ obolos.ij. trita oia
diligenter cū badernebine aqua distēpera.pillulaqꝫ ⁊ sicca ī
vmbra.propinātur.ʒ.ij.⁊.ꝯ.vsqꝫ.iij. Pill'arum assignatio
corpus a phlegmate purgātium.Sume turbit albi.ʒ.ij.collo
quintiō adipis.ꝯ.ʒ.hyereficare.hebelnili.in al'.hebelneri. cu-
iusqꝫ.ʒ.j.salis naste obol'.ij. trita oia diligēter cū aqua distē-
pera ⁊ pill'.dabisqꝫ de eis.ʒ.ij.⁊.ꝯ.vsqꝫ.iij.cū tepida. Aiūt
antiquorū quidā oportere epilesiā patientē piretrꝫ olfacere
qui si sternutauerit eius speranda ē salus.Et imperant qum
apoplexie est accessio.piganū.anetum.⁊ sansucū naribus il-
li apponere qm̄ dissoluetur.Hec nos oportebat in epilepsiaꝫ
patientiū medela disponere.

Capitulum.22m.de apoplexie medela.

i A aphorismorum ait sapiētissi-
mus Hypo.
libro.apoplexiam si valida sit incurabilem.⁊ si debi
lis ad sanādum difficilē.Apoplexia āt fortis est vt diximꝰ in
q̄ stridor ē ⁊ patiēs fortit' stertit.In apoplexie itaqꝫ cura pᵐ
intuendum ⁊ si egri facies rubet aut liuida est vel viridis re-
pleta cephalice vtaris phlobotomo aut saphene que a remo
tioribꝰ trahatur materia locis.⁊ iuxta qꝺ virtꝰ patit' ⁊ reple-
tionis est quantitas sanguis emittatur.hec si non videris si-
gna patiētē oīo nō mouere.nec aliquid ciborū adhibeas: aut
medicaminū donec septuagita duas trāseat horas. His trā
sactis vt aperiatur os eius studeas ⁊ imitte illi aquā in qua
ciminū.anisū feniculūqꝫ decoxeris distēperatū habētē calē-
gebinū ⁊ collatā calidāqꝫ in ore teneat.crurum illi stringe ⁊
brachiorū lacertos fortius.pedū plātas frica ⁊ capiti eius ro
sarū infunde oleū ⁊ acetū ⁊ vtaris hoc clisteri i illum. Assi-
gnatio eius.Sume camomille.meliloti.bereniaseti.polij. esq
aneti.cantorij subtilis ⁊ crossi.cuiusqꝫ fasciculū.piretri.'cucu
meris agrestis.colioquint'.adipis.cuiusqꝫ.ʒ.iij.artanite.piga
ni sicci.cuiusqꝫ.iiij.cherue tunse.v.semis apij. arsunegi. nari-
achue cuiusqꝫ.x.oia coque in.v.aque ℔.donec ad librā rede
ant.cola de ea.ꝯ.℔.ac superinijce.iausiri.oppoponacis.ma-
chali.cuiusqꝫ.ꝯ.ʒ.distēpera cū eiusdē aque modico buraci ar
menici.ʒ.zēbaci.olei nardini ⁊ olei costi.cuiusqꝫ.℥.Cōgrega
hec oia ⁊ clisteriza adhibe ēt nariū instillationes de quibus
in sequentibus in paralisi ⁊ faciei cōtorsione dicemus. Que
vt presentes nō fuerint instilla aliquid succi eiusdē diei cum
modico cheiri oleo ⁊ sternutationē prouoca naribus īsufflās
cōdisi parū ⁊ ellebori ac castorei.Nitere autem propinare illi
squingibin modicum hansali cū aqua calida ⁊ olei cheiri mo
dico ac narcisci ⁊ lilij ac sale iasiri ⁊ fugilū aquā expressam.

Studeas hec illi cū emboto aut quauis arte ori eius imitte-
re.Inducas ēt ori eius pēnā oleo intinctam cui hyeraficare
sit admixta.sepiusqꝫ euomat ⁊ post vomitū melleū da syropū
mane post tyriace da.ꝯ.ʒ.vsqꝫ.ꝯ.exagi.iuxta ꝙ opus fuerit:
aut teledari electuariū cū aqua in qua anisum ⁊ mastic. co-
xeris ⁊ quinqꝫ mell' laucū:cataplasma autē caput cū aqua in
qua camomillā ⁊ bereniasecū.origanū.selichaꝫ.satureiaꝫ.ga
riofilū ⁊ asenā decoxeris ⁊ piretrū ⁊ catapl'ata adhibe q̄ i li
thargo diximꝰ.⁊ si ꝓderit hū.sin laminā calefac ferri medio
criter ⁊ capiti appōe donec capilli adurātur.Sit huic cibꝰ ci-
ceris aqua cū oleo loto ⁊ cimino in quo parum panis farine
confrica mūde ⁊ ori imitti:nec hoc illū desistes regere modo
donec.vij.trāseant dies.Et siquidē loquitur eger sin regatur
hoc regimine vsqꝫ.xxiiij.dies.Et si melius ei eē videris bene
sin da illi radicū aquā cum charue in al'charuche oleo i qua
hyerā cum melle factam frica ⁊ super instilla amigdalarum
parum olei amararū.Dabis hoc tribus aut.v. diebus dōec
in vrina maturitatis appareant signa. Sitqꝫ illi cibus cice-
ris aqua:post hec aūt pill'as dabis has. quoniam proderit.
Assiguatio earum.Sume turbit albi.hyereficare.cuiusqꝫ.ʒ.
mirob.kebuli.hebeliꝫ.cuiusqꝫ obol'.iiij.sitaregi.coloquintiō
adipis.cuiusqꝫ obolos.ij.castorei.j.tere oia diligenter ⁊ sub-
tilissime cribra.⁊ iausirū cū aqua distempera apij ac sil' oia
misce.pill'.⁊ in vmbra desicca.ʒ.ij.⁊.ꝯ.vsqꝫ.iij.propinaturus.
⁊ si melius illi est ab his.sin pill'.illi da fetidas:que si nō pro-
derint hyerā.G.⁊ theodoricū ac mitridatum da paulatim ⁊
post tyriacā magnā ac hyeraficare gargarizet āt piretrꝫ ⁊
sinapim.Sit illi cibus ciceris aqua cū pullis columbarū iaꝫ
assurgentibus ⁊ passeribus:mellis illi propina syropū cum
pigmentis ⁊ gendicone viniqꝫ rihani quātitatem que illius
nō imutet mentem:aut vuarū passarum vinum cū melle.Ut
autē descēdet passio patiētem iduc balueo ⁊ caput eius oleo
inunge balsami ⁊ costino aut nardino quodcūqꝫ horū ꝑsto
fuerit i quo parum castorei ⁊ piretri ꝯminues.qm̄ omne hoc
ꝓdest.Cauenda autē ei electuaria hec i nimij tēporibus da
re caloris ⁊ regionibus calidis ⁊ his horū in corpore quiuis
apparet calor:qua propter diligēti vtendum est discretione.

Capitulum.23m.de melancholie medela.

i A melancholie medela intuendū pri
mum est vtrū ne pas
sio hec ex ipso fiat cerebro.aut ex vaporibus ad ipm
a stomacho ascēdentibus aut ex toto corpore signis illis que
exposuimus qum de morborū causis tractaremus ⁊ signis.
Si igit' passio hec q̄ appet a cerebro ē ⁊ nigre in ipꝫ dn̄atio
ne cholere attēde.Et si patiēs iuuēis ē ⁊ corpis ꝯpl'o cal'a fi-
gura corporis ad maciē inclina:pili super corpꝰ multi. color
magis in nigro ⁊ liuido ⁊ passio in principijs est saphenam
minue quoad remotꝫ attrahatur locum materia.Qꝺ si ali
quot passionis dies transierint mediastinā incide.⁊ sangui-
nem iuxta quod opus fuerit educas.⁊ secundū ꝙ sanguinis
videris colorem.Et si quidē niger ē amplius extrahes.si ru
boris clari abstrahes mediocriter.si spissi venam claude.nec
aliquid sanguinis exire permitte.quoniam hic humorem in
cerebro esse portendit.⁊ in corpus minime diffundi.Quē vt
sanguine minueris.statim papaueris syropū ⁊ violaceū ꝓ-
pina.⁊ pane ciba simile optime parato.⁊ pullorum carnibus
ac edorū agnorumqꝫ paratis cum espidabago ac cucurbitis
sermaco lactuca.spinach.violas olfaciat recentes ⁊ ninifar
⁊ sic illum vno aut duobus diebus permitte.tertio clistere ad
hibe molle huiusmodi.Assignatio eius sume ninifar violaꝝ
seminis lini.fenugreci.cathemie.furfuris ordei tūsi.cuiusqꝫ
iuxta quod opus est.⁊ secūdum morꝫ coq̄.horū aquā sume
⁊ cass'.fi.parū adde.ac violarum oleū ⁊ vtere.Tribus dehic
vt quieuerit diebus.corpus eius medicamie nigrā deponēte
cholerā purga.⁊ hoc sepius fac.qm̄ qui hanc passionē gene-
rat humor.s.niger difficile curā suscipit.ideoqꝫ sepiꝰ euacua
ri desiderat.Euacuatur aūt passionis huius dominus opti-
me epithi decoctione que cum aloe roborata est ⁊ agarico ac
elleboro nigro.humidis illum pasce cibis vt ptisana ⁊ pedi-
bus agnorū.cū espidabago conditis.post hebdomadā esta-
maiconis illi aut sticados pill' propina.Corpus quꝫ cartar
tico euacuaueris.si nulla meliorationis sunt signa.⁊ sanguis
ad huc apparent signa frontis minue venam quo a ꝓximo
attrahatur loco materia ⁊ ad alium ante locum trahere illā
tēptaueris.corpusqꝫ mundatū intellexeris alternatī illi hoc
dabis antidotum.Assignatio eius.macrelegorum nigri.em
blici purgatorum.cuiusqꝫ.ʒ.x.polipodij.epithi.sticados.tur
bit albi.cuiusqꝫ.ʒ.v.tere oia.⁊ subtiliter cribra.ac cum dispu
mato distēpera melle:dabisqꝫ de eo.ʒ.iiij.cum badernebine

aqua. Q̄ð si acuere hoc fuerit necesse modicum agarici elle-
bori diagridij adde. iuxta quod opus est ⁊ patientis habitu
do approbat. Et si passio hec non cũ sopore fit sed multe est
garrulitatis ac in sanie. signum ē passionē hanc ex cholera
esse rubea adusta ⁊ dicitur eiusmodi furor. Jdeoqꝫ nihil pa
tienti euacuantium adhibere oꝫ nec phlebotomiã. sed nec
catarticũ q̄m humorē augent acutũ. ⁊ i saniã roborãt ac gar
rulitatē. sed expedit soporantibus illũ regere medicaibꝰ ⁊ ci-
bis. Dabis igitur illi prisanã in qua papauer coxeris cũ pa-
pauer is syropo. ⁊ tribus post hec horis. syropũ dabis viola-
rum. ⁊ papaueris ⁊ cibabis vt diximus edorũ ⁊ agnorũ pedi
bus. ac ouis coctis cũ cucurbitis. Spinachijs atriplicibꝰ. la
ctuca. malua. piscibus lapidosis. ouorũ vitell' sorbilium ficu-
bus. Cucumeris ⁊ citroli peponisqꝫ medull'. ex fructibꝰ vuis
persicis. granatis optimis zaccare cãna. musa. pomis dulci-
bus ⁊ maturis. sicqꝫ ⁊ oēs quibus vescetur fructus maturos
esse expedit. ⁊ qui facile a suis cadant locis similibusqꝫ. Ca-
ueat aũt omnes cholerã generantes nigrã cibos vt qui m'ti
est furfuris panē. lenticulas. caules. vaccinã carnem ⁊ his si-
milia. sed ⁊ oia que choleram generant rubeã. vt alliũ. cepas
⁊ q̄ cũ melle fiunt. pũgētiaqꝫ vt sinapi. pip. acetũ muri. veterē
caseũ. similiaqꝫ. Rorationesqꝫ capiti eius instilla humectan-
tes ⁊ soporantes qualis est hec. Assignatio eius. sume papa-
ueris albi cũ suis tũsi corticibus ordei excoriati ⁊ tũsi. corticũ
cucurbite. violarũ. ninifar. lactucarũ frondiũ ⁊ seminis rosa
rũ. zemazare. cuiusqꝫ fascl'm vnũ. ⁊ decoque optime oia i aq̄
⁊ capiti instilla. Sume etiã epatis frustrũ ⁊ aque huic itictũ
oibus appone capitis partibus cũ modico violarũ oleo i tē-
perati balnei caloris. emulge aũt super caput eius cui filia est
lac mulieris cũ violarũ oleo. ⁊ hãbacem ipsi infũde. ac capiti
ipone. Respiret violarũ oleũ. ac cucurbitinũ. ac ninifar. Sit
qꝫ illi habitaculũ clarꝰ ⁊ nõ obscurꝰ locus. nec desistes sic il-
lũ regere donec dormiat. Ut aũt pleno dormierit die tunc
corpus eius laxantibus purga medicaminibus que rubeam
choleram deponũt adustã. vt absinthij decoctio. vel agarici.
⁊ quiescere permitte die ac regimē induc humectãs humectã
tiũ quos diximus ciborũ. Dehinc medicamē iterũ da laxãs
parũ fortius vt sticados pill'. quas iã ante exposuimus. alias-
qꝫ choleras purgantes nigrã. Sic diebus aliquot permitte
⁊ que diximus comedat: ac eius humecta corpus. Q. si ahin
de calor acciderit ⁊ vrina eius rubet. ordei propina aquam
cũ papaueris syropo ⁊ squingibin ac iullab. Calore mitiga-
to ad medicamina iterũ conuertere que nigrum inaniũt hu
morē cũ hyereficare ⁊ coloquintide adipis ⁊ scamonee mo-
dico ⁊ assuescas illũ iuribus que ex gallis fiunt ãtiquis ⁊ ve-
teribus cũ espidabago. anecto. sale. polipodio tunso ⁊ cartami
medulla.

De mel'ie medela a stomacho ascendenti. Et si qui hãc
facit passionē in stomacho est humor patienti vomi
tus prouocandus est cũ aqua in qua anetũ decoxeris. fugi-
les origanũ montanũ cũ melleo squingibin. aut iemenica ra
faba. ⁊ ionzelqui. ac fugilũ semine alijsqꝫ huiusmodi que ali-
as diximus de singulis iuxta quod opus ē assumēs ⁊ cũ mel
le distēperatis in aqua cõfrica in qua anetũ ⁊ fugiles decoxe
ris. Stomacho vomitu purgato tribus quiescat diebꝰ ⁊ pa-
nē illi porrige simile cũ pullorũ iure espidabagi aut zirabagi
cũ his quos diximus cibis cõpetentibus passioni huiusmõi.
Die quarto facto medicamina que diximus porrige quo ni-
ger purgetur humor ⁊ epithi decoctionē cũ hyera roborataꝫ
⁊ coloquinti de adipe ac elleboro nigro. Et si his ad que desi
deras veneris ⁊ vestigia animaduerteris boni bene sin aloes
da infusionē que stomachũ nigra mũdat cholera. Assigna-
tio eius. Mirob. indi kebuli purgati.. epithi cretici. sene me-
ctici. cuiusqꝫ. ʒ. vij. sticados. foliorꝫ hadernebine. camedrei. ca
mepithei. fautenegi fluuialis. buglosse herbe gafeti. cuiusqꝫ
ʒ. iiij. bessaigi tũsi. iij. agarici tũsi. ij. masticis. gariofili. sarde-
gi indi. cuiusqꝫ. ij. ⁊. ʒ. zebibi tarfi purgati. xl. coque oia in. vj.
aq̄ lb. donec vsqꝫ duas redeant: colabisqꝫ ⁊ supinijce aloes
epatice. ʒ. v. ⁊ sume de eis singulis diebus ⁊ instilla olei desu-
per amigdalini dulcis. ʒ. Estate ante aurorã bibatur hieme
in solis ortu. sitqꝫ cibus deinceps espidabagũ cum agni car
ne aut edi aut pedibꝰ ⁊ his similibus. vinũ bibat albũ tenue
post prãdiũ modicũ. Et si patienti ab his melius fieri aiad-
uertes ⁊ bonitatis vestigia apparuerint ⁊ trãquillitatis ⁊ qe
tis ac laudabile signũ. hoc illi assuefac regimen donec ad cõ
pletã reducatur bonã habitudinē. Sin galieni hyerã dabis
⁊ rufi. cũ aqua in qua mirob. decoxeris indum ⁊ kebulũ. bu-
glossam. epithimũ. sticados polipodiũ iuxta quod opus est
de singulis. Q. si calida patiens nõ fert medicamia sed ledi-
tur ill' casei dabis aquam extractã cũ squingibin quotidie li
bre dimidiũ vsqꝫ librã plenã ⁊ puluerē hũc adijcies. Assigna
tio eiꝰ feselēbi. mirob. idi. kebuli. macrebi. cuiusqꝫ. ʒ. iij. epithi.
cretici. iiij. agarici. ʒ. ⁊. ʒ. ellebori nigri ob'los. iiij. tere oia dili-
genter ⁊ proijce de eo in casei aquã. ʒ. ij. vsqꝫ. iij. At si pas
sio hec ex vaporibus toto a corpore ascendentibus ad cere-
brũ fiat ex humoribus in eis m'tiplicatis intuendũ. Et si hu
mor qui in corpore ē sanguineus fuerit nec aliquid phlebot o
mũ prohibet: mediastinã incide ⁊ iuxta q̄ virtus pferet san
guinē extrahas ⁊ sanguinis superabundantis in corpe quã
titatē. Et si qui emittitur sanguis niger ē semel eius multam
educas quãtitatē si eo vsqꝫ virtus admonet. Que si debilis ē
sanguinem his extrahe: ⁊ nõ semel aut certe ter paulatim. Et
si cui hec acciderit passio mulier est ⁊ ex mēstruorũ fit consti
patione. saphenã illi minue ⁊ patiēti post phlebotomũ viola
ceũ propina syropũ aut iullab. ⁊ primo refice die pullo cum
cirabago aut espidabago parato ⁊ spinachijs aut cucurbi-
tis vel atriplicibus. granata illi appone magna ⁊ cãnã mell'.
ho die mezaurũ dab eorꝫ q̄ diximꝰ ⁊ ordei aquã cũ furfure cũ
papaueris syropo ⁊ his silia. Et si q in corpe multiplicatꝰ
est humor cholera est rubea. oꝫ medicaminibus illam depo-
nentibus corpus euacuari. disposito priꝰ patiente humectãti
quod diximus regimine quo humor is humectetur. ⁊ facilis
fiat eius depositio quo adueniente catartico facile educatur
a corpore. Et hec medicaminis choleram laxãtis rubeam as
signatio. Sũe mirob. citrini ab ossul' purgati ⁊ tũsi. tamarin
di similiter purgati. cuiusqꝫ. ʒ. xv. pruna numero. xx. bellirici.
emblici. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. sene mectici. satheregi. cuiusqꝫ. vij. ab-
sinthij greci. rose. r. purgate. cuiusqꝫ. vj. coque. oia in. iiij. aq̄
lib. donec ad libram redeant. ⁊ superpõe agarici. obolos. iiij.
scamonee vnũ diligenter trite ⁊ cribrate. ⁊ sũmo mane ante
auroram sumatur tepidũ. Et si decoctionis huius potus fa-
cilis nõ est. has da pill'. Assignatio eorũ hyereficare methe-
uregorũ. mirob. cuiusqꝫ. ʒ. agarici obolos. iiij. scamonee vnũ
tere oia diligenter. ⁊ subtilissime cribra. ⁊ cum aqua distem-
pera pillul'. potio plena. Dehinc patientis que sit attende
habitudo. ⁊ si euacuatio hec sufficit ⁊ habitudinem eius re
formauit bene. Sin per ebdomadam humectanti dispõe re-
gas in cibo ⁊ potu vt diximus. tunc tēperati induc balneo ca
loris ⁊ super corpus eius aquam funde calidam suauēqꝫ. ⁊ i
concha sedere fac. in qua sit violarum. ninifar. ⁊ lactucarum
foliorũ decoctiõis aqua. Quoniã balneũ ⁊ his imersio aqs
superfluitates a corpore dissoluũt ipsũqꝫ humectant. Et ex-
pedit in balneo violarum oleo corpus perungere in aqua p-
cusso. caputqꝫ similiter ⁊ sic super illum quã diximꝰ rora aqꝫ
calidã qua corpus humectetur. Egressꝰ cõcha balneoqꝫ aq̄
semel imergatur frigidõ quo olei cõseruet humiditatem ⁊ tepi
de aque in corpore. vt igitur balneo egressus fuerit vestibus
induatur. ⁊ quiescat. ⁊ que iam precepimus vescat'. Post hec
aũt catartico illum solue ⁊ euacua. sꝫ p̃o fortiori iuxta quod
patientis perpendis tollerantiam augmēto sufficere. ⁊ quã-
tum humoris iperat quãtitas. Sic ⁊ in oibus facies. solubi-
lia dabis medicamina primo debile scil'. subdens ⁊ huic for-
tius secũdo iuxta quod opus est. nec vero patienti medicam̃
da validũ a principijs. Hoc est que in eius regimine via ē te-
nenda cuius passio ex cholere rubee in cerebro oritur do-
miatõe cauebisqꝫ illi calida dare ⁊ acuta cibos medicamia
quoniã eius augent passionem.

De melancholie passiõis medela q̄ ex cho-
lera fit nigra. Quniautẽ
passio hec ex humoris nigri accidit dñatione vel cholere ni-
gre in corpore attendendum. Et si sanguis offerunt se signa
illum phlobotomo quãtum opus fuerit euacua: siquiõ nigro
emittitur extra. Et si sanguinis minutiõis nõ erit necessitas
multeqꝫ ē patiēs tristitie ac cure. ac aie malitiei: multũqꝫ pa-
tiēs ac timidus ⁊ hoium vitãs consortia ac parum dormiēs
in hoc regimine vtere humectãti. donec illũ sopor' iduat. post
hec stomachum cũ decoctione purga epithimi. agarici. que
mediocris sit virtutis: ⁊ diebus aliquot humidos porrige ci-
bos. ⁊ sup corpus eius aquã instilla tepidã in qua violaꝫ de-
coxeris ⁊ ninifar. dehĩc fortiori euacua q̄ illa fuerit decoctio
ne ⁊ quiescere aliquot iterum patere diebus. humectãti regēs
dieta. Dehinc aliquas porrige deponētium cholerã nigram
pill'arum. Et intuere ⁊ si melioratiõis aiaduerteris vestigia
ab hoc morbo quietēqꝫ ⁊ animi redituꝫ hoc vtere regimine.
Si minus ⁊ timor nõ recedit hyerã. H. propina ⁊ post ruffi.
cũ arsũegi. agarici. sticadosqꝫ ⁊ eupatorij herbe decoctione.
Postq̄ hec propinaueris speculare. ⁊ si meliora videris atqꝫ
animus redijt eius timorqꝫ abijt trãquillusqꝫ quiescit diebꝰ

quiescere aliquot pmitte ⁊ agnorũ pasce carnibus ⁊ edorum
⁊ eorũ pedibus cũ espidabago aut patellatis aut frixis cum
oleo loto ⁊ amigdalino. Fructus appone illi zibibum choro
sanicũ. ficus siccas. pistacia cum amigdalis. Et de oleribus
badernebinam porrige. origanum. mentã ac similia. Et rur-
sus hyerã da ac quod exhibuisti regimẽ donec plenius in bo
no roboretur. Qum aũt hyeras dederis has ⁊ nihil prodes-
se vides ⁊ passionis nõ apparet iminutio aliqua. medicamẽ
quod ex petra lazuli fit porrige ⁊ hyerã. Assignatio ei⁹. hye-
reficare epithi. cuiusqȝ. iiij. ʒ petre lazuli. agarici. cuiusqȝ. ij.
scamonee. i. gariofilorũ. grana. xx. tere oĩa diligẽter ⁊ subtilis
sime cribra ⁊ cũ syropo qđ ex citoniorũ fit aq̃ distẽpera aut
cũ citrini aq̃ corticũ. h⁹ pot⁹ ẽ exagiũ vsqȝ. ʒ. ij. ⁊ ĩ q̃qȝ semel
hebdomada. qm̃ passiõi huic ꝓdest. nec oȝ ab hoc recedere
sepe nãqȝ illud probaui. Hoc qũ vsus medicamine patientẽ
videris in melius reformari. ⁊ animi eius redditũ. nisi ꝙ co
gitationis aliquid superest ⁊ timoris. tunc cordis purgatiõi
adhibe diligentiam. qua eiusmodi recedant mala. Intuẽdũ
itaqȝ ⁊ si nullus est in corpore calor. nec pulsus velox. nec cor
poris tactus calet. musci medicamẽ da dulce ⁊ amarũ iuxta
quod opus est. ⁊ tyriace magne modicũ cũ badernebĩa. aut
boragine. Quod si quis apparet calor. hoc da medicamẽ. As
signatio eius rose. sandali albi. terre armenice. lingue bouis.
coriandri. cinami. grossi. gariof. berberis. cuiusqȝ. ij. ʒ. Taba
sari. reupontici. xiloaloes crudi. cuiusqȝ. ʒ. ij. Seminis bader
nebine. ʒ. ⁊. ß. besedi. charabe. serici crudi. cuiusqȝ. ʒ. ß. cãpho-
re. obolos. ij. trita diligenter distẽpera ⁊ mane. ʒ. ij. cũ syropo
in quo buglosa fuerit. aut pomorũ propina. aut tantũdẽ dor
mituro. ⁊ si validus nõ fuerit calor. antidotum quod quẽdi
dr̃ offeres. Assignatio ei⁹ rose rubee optime purgate partes
. vj. sabadi. v. gariofoli. masticis. spine. assari. cuiusqȝ. ʒ. iij. cin
nami. liẽberi crossi. zemebi in al'zeidebi. cuiusqȝ. ʒ. ij. heili. bes-
base. caquale. nucis muscate. cuiusqȝ. ʒ. i. tere oĩa diligenter ⁊
subtili cribra pãno ⁊ sumantur singulis. xxxvj. exagium me
dicaminũ congregatorũ emblici. ℔. ⁊ in. vij. coquatur aque
libris. donec ad. iij. redeant. ⁊ sic cola. purgamẽtoqȝ abiecto
iterum ĩ vas converte. ⁊ penidiorum. lib. optimorũ adde. ac
coque donec quasi elect. fiat. tunc ab igne deponens medica-
mina super pulueriza ⁊ diligenter cõmoue. ac vase recũde. su
manturqȝ de eo exagiũ. ij. ⁊. ß. Electuarij alterius assignatõ
ad intellectũ. colorem bonũ facit. ⁊ contra qui accidit timorẽ
valet ⁊ cogitationis malitiam. omniaqȝ cholere nigre acci-
dentia. Sume badernebine. citrini foliorũ. gariof. mastic. za
frani cinami. grossi. nucis muscate. behem. rubei ⁊ albi. zaru
nedi. baderugi seminis. narmesqui secci. cuiusqȝ partem. mu
sci. x. partes. tere oĩa diligenter ⁊ subtili cribra pãno ⁊ sume
mirob. kebulorũ ⁊ emblici. xxx. ⁊ in tribus aque libris deco-
que donec ad libram redeant. colaqȝ ⁊ mellis libram adde.
ac coque tẽperato igne ⁊ spumã aufer donec aq̃ deficiat mł'le
rẽstite. ⁊ h medicaĩa distẽperab trita. ac ĩ vase cõde: ei⁹qȝ po
tio. ʒ. j. Aliud ad idez. Hermeli. ʒ. v. camedrei. sticados. ca-
mepitheos. badernebine. foliorũ epithimi. cuiusqȝ. ʒ. x. funde
super h libras aque tres. ⁊ leni decoque igne donec ad tertiã
redeãt. dehinc cola ⁊ aquam exprime. ⁊ purgamentum abij-
ce. ⁊ sume zebibi chorosanici purgati optime. ℔. tere ⁊ huius
aque parum superstilla ⁊ tere diligẽter donec tanꝙ mel fiat
⁊ in vas iterum proijce ac ignẽ subaccende lenẽ donec spisse-
tur. Dehinc superadde gariof. badernebine. masticis. afrene
mesqui. zafrani. besbase. citrini. corticũ siccarũ. cuiusqȝ. ʒ. iij.
xiloaloes indi. duas. trita oĩa diligẽter ⁊ cribrata super deco
ctionẽ pulverizẽtur ac cõmoue donec perficiatur ⁊ in vase cõ
de vitreo ⁊ sume de eo diebus tribus singulis. ʒ. ij. vsqȝ. iij. iux
ta qđ opus videris. qm̃ passioni huic prodest. statim dũ ipsa
iminet passio. ac qum ab ea quiescit. qm̃ aĩam cõfortat ⁊ cor
mirabiliter. Expedit hac molestatis passiõe qum ab eis ces-
sauerit cibos cholerã generãtes nigrã cauere vt carnẽ boum
⁊ caprorum. salsa. lenticulã. Vinum vetus acutũ nigrũ cros-
sum malũ ẽ eis. sȝ ⁊ magnũ cauẽat laborem. iraȝ. vigilias. ac
curã. Laudabilium cibis vtantur chimorum. vt simile pane
agnorum carnibus. edorũ. gallinarũqȝ: piscibus lapidosis ⁊
suauis aque lauacro. fricatione tẽperata ⁊ olei illinitiõe vio-
lacei. proborũ ⁊ sapientiũ societatibus: eorũqȝ quos amant ⁊
diligunt. armonias audiãt dulces ⁊ gratas. Vinũ illis ꝓpi-
netur album nõ vetus nec nouũ iuxta quod illis parit letitiã
nec multi faciant illud quibus applaudẽt intuãtur: ĩ locis se-
deant altis. sup prata ⁊ sata virentia ⁊ in anni diuidẽtibus
catarticũ assuescãt cholerã deponens nigrã quodqȝ illã sub
tiliat ⁊ ea que facile sumũtur. Si etenim feceris hec accidens
hoc recedet ⁊ sanitas redibit hylaris.

Capitulum. 24ᵐ. de canine melancholie medel'.

C **Anine** melancholie est spẽs. ⁊ eius cura vene
phlobotomũ. tẽpore quo morb⁹ estuat
patientisqȝ eousqȝ quo defectus appareat sanguiñ
educes ꝙ laudabilium reficies chimorum cibis moderata
quantitate. Calide illum induces balneo aque ⁊ casei aquã
cum puluere in quo mirobũ est induȝ ⁊ emblic̃ epithi. polipo
dium ac sil'ia propinabis. ⁊ qũ parũ quieuerit corp⁹ purgab
cũ hyeralogodion ⁊ rufina. bis aut ter. dehic tyriacã faruc
dabis. Qũ ãt morb⁹ tumultuat is ⁊ cũ eo vigilie accidũt
capiti egrotantis soporantẽ instilla decoctionem quẽadmo-
dum ante diximus.

Capitulum. 25. de heros ⁊ amoris medela.

A **Morem** patiens regimine disponẽdus est
humectanti vt balneo suauis aque
equitatiõe tẽperato exercitio. violacei illinitiõe olei.
vini potu. ortorũ speculatiõe ⁊ satorũ pratorũ florũqȝ. sonos
audiant graues sed dulces ⁊ citharas. lirasqȝ. cogitatio eius
narrationibus ĩpediatur varijs rumoribusqȝ gratis. Opor-
tet autẽ pariter impediri illos negotijs actionibusqȝ aliqui-
bus nec oĩo vacui sint aut cessent: quoniã negotia eorum qui
hec patiuntur amouẽt cogitationes ab amatis. Excitentur
ẽt illis lites ⁊ contentiones quatinus ipsorũ in eiusmodi oc-
cupentur rebus cogitationes ⁊ cure sine amatis roborentur
quoniam si in huiusmodi diutius persistent rebus ab ama-
tis defluũt. Coitus quoqȝ cũ ea que nõ amatur cogitationẽ
flectit ab amata ⁊ extenuat ac amata remouet.

Capitulum. 26. de paralisis ⁊ eneruationis medela.

P **Aralisis** vt sapiens tradit hypo. si fortis ẽ
solui nequit. sed si debilis est diffi
cile dissoluitur. hui⁹ cura vt q̃busdam placet medi-
corum patientis ẽ phlebotomia in principijs qua sanguineũ
euacuetur phlegma a vena: sed hoc eorum pluribus displicet
quoniã calor ĩminuitur ⁊ cõplexio roboratur frigida. Que
igitur primũ paralisim ⁊ eneruationẽ patienti facienda sunt
in principijs ẽ chalengebini dare mellei. ʒ. vii. cum aqua in q̃
anetũ decoxeris. ciminũ. nanachuã. masticẽ. ⁊ si tincta fuerit
vrina chalẽgebinum da zaccareũ cũ anisi solius aqua deco-
ctionis. hec. iiij. facies diebus: ⁊ si fortis ẽ passio vsqȝ. vij. nec
vero aliquid his diebus medicaminuȝ dabis preter hec que
diximus: ⁊ a cibis arcebis ⁊ potu diebus tribus nihil oĩo pre
ter dicta offerens: die quarto tyriace dabis magne. ß. ʒ. quam
si nõ habes mitridatũ ⁊ ciceris ciba aqua cũ oliue oleo loto
⁊ cimino. cinamo ac aneto: pane quoqȝ farine mũde optime
parato. Cibũ iminue ⁊ masticis decoctionis propina aquaȝ
⁊ nõnunꝙ mellis aquã: nec vero aquã bibat frigidã sed ĩ va
sis sit, aqua calidis. famẽ pferat ⁊ sitim quo ad poterit. Et at
tende si natura sicca fuerit leue adhibe huiusmodi clistere. As
signatio ei⁹. Sume camomille. besqui. melliloti. anisi. pigani.
cuiusqȝ fasciculũ vnũ. atsunegi seminis apij. cuiusqȝ. ʒ. iij. car
tami tunsi. ʒ. x. blitis fasciculum. coque oĩa in. iiij. aque ℔. do
nec ad vnã redeãt ⁊ cola de ea. ß. lib. ⁊ olei cheiri. ℥. ij. supinij
ce gari. ℥. zacc̃. rubee ⁊ mellis curã. ʒ. xx. buraci. ʒ. clisteriza il-
lud tepidũ. Diebus trãsactis. x. subtili illũ solue medicamine
vt hoc. Assignatio eius. Sume turbit. hyereficare. cuiusqȝ. ʒ.
salis naste. obl'os. ij. colloqnt̃. adipis. ʒ. iiij. tere oĩa diligenter
⁊ cum aqua distempera ac pill'. ⁊ cum tepida propina aqua.
post hoc hyeraficare gargarizet cũ sqngibin ⁊ aqua tepida.
post hec radicum dabis aquã cũ charue oleo ⁊ amigdalino
amaro in aqua. ʒ. vij. cõfricabis calẽgebini mellei cũ. ß. exag.
hyereficare. Sit ãt radicũ aque cõpositio iuxta patientis vir
tutẽ passionis ⁊ debilitatẽ ac egri cõplexionẽ etatẽ ⁊ anni pre
sens tẽpus. Si eni fortis fuerit passio ⁊ oĩa que dicta sunt fri
gide cõplexionis: radicũ validã eẽ oportet aquã. Qȝ si debil'
ẽ passio ⁊ reliqua que diximus calida. Radicũ aquã minime
calidam eẽ expedit iuxta augmẽtũ harũ ⁊ diminutionez cau
sarũ ⁊ quã das cauẽda est radicũ aqua aliaqȝ si ⁊ fiala ticta
est. ⁊ febricitat patiens ⁊ tẽpus estas: reges itaqȝ ⁊ dispones
res iuxta ꝙ eorũ que diximus collatio cõsulet. Caue quoqȝ
radicũ aquã porrigere anteꝙ corpus his que assignauimus
euacuaueris ne forte putredini sit apparatus humor in cor-
pore putrescatqȝ ⁊ febrẽ pariat: prohibeatqȝ iuxta ꝙ expedit
a medendo. Assignatio. aque radicũ fortis. corticũ radicuȝ.
fenicl'i. radicũ apij. anisi. licufinis. cuiusqȝ. ʒ. iiij. mastic̃. spice
bourẽdãi. darsis hãi. piretri. carpobal. assari. c⁹qȝ. ij. fenugre
ci. vj. florũ adechari. seliche. xillobal. hermeli. c⁹qȝ. iij. oppo-
ponacis. amoniaci. iausiri. cuiusqȝ. ʒ. vue passe. chorosanice
optime purgate. ʒ. x. coque oĩa in. v. aque lib. donec ad vnam
redeat ⁊ cola ac sume de ea singl'is diebus. ℥. iiij. cũ olei char

ne exagi.⁊ amigd. amararũ olei.exagi.ς.⁊.ʒ.hyereficare ra-
dicum aq ua que prime subest in calore. Sume corticũ radi-
cũ apij.⁊ feniculi cuiusqꝫ.ʒ.x.seminũ apij ⁊ feniculi. radicuꝫ
adecbari.⁊ florum eius.selicbe. anisi.cuiusqꝫ. iij.mastic. spi-
ce. cuiusqꝫ.ʒ.ij.⁊.ς. zebibi tarsi optime purgati intus ⁊ ex-
tra.xx. coquantur omnia in. iiij. aque libris donec ad li-
bram redeant. coleturqꝫ ⁊ sume de ea singulis diebus. ℥.
.iiij. cum olei charue.ʒ. ⁊ chalengebini. vij. Et sciendum
optere que priꝰ datur radic̃ aqua debilẽ esse que minime cuꝫ
chalengebino acuatur.⁊ charue oleo.secundo die paulo for
tiorem adhibere.⁊ ponere in ea charue oleum magnum cuꝫ
hyereficare.ς.exagiũ.dehinc singulis charue oleum augere
diebus conuenit.ς.ʒ.donec vsqꝫ duas eius.ʒ.ascenderis.sed
⁊ hyereficare addes donec vsqꝫ.ʒ.⁊.ς.perueneris.Q si die-
bus his nulla videris maturitatis signa scil' nll'a apparebit
mutatio ĩ melius.aquam radic̃ auge ⁊ confrica in ea.ς.ʒ.so-
crite vsqꝫ.ς exagiũ iuxta ꝙ patientis animaduerteris vires
⁊ vrine colorem. In vrina vero vt maturitatis apparebunt
vestigia patientẽ vno quiescere patiaris die.⁊ ciceris aqua ⁊
oleo loto illum refice.⁊ post hec hyere pill'.dabis. Assignatõ
earum turbit hyereficare cuiusqꝫ.ʒ.i.hebel nili.ς.ʒ.coloquin-
tide adipis quadrãtẽ.ʒ.salis naste.obolos.ij.tere oia diligen
ter.⁊ cũ apij distemperans aqua pill'. ⁊ hec ẽ simul potio ple
na. Refice aũt illum medicaminis die taugorũ iure.aut fran
quillinorũ.ac cyrriũ.aut pullorũ colũbarum iam assurgẽtiũ
facto cum ciceris aqua.oleo loto aneto.galẽgar.cinamo. Iã
tunc tribus illum quiescere sine diebus.⁊ singulis illi diebus
.ʒ.vij.chalẽgebini porrige.zaccara aut mellei cum tepida aq̃
Die facto.iiij.gargarisma hoc illi adhibe. Assignatio eiꝰ hye
reficare.ʒ.saturcie feresiace.ʒʒ.sinapis.cuiusqꝫ.ʒ.⁊.ς.nusade-
ri.piretri.miutengi.cuiusqꝫ.ς.ʒ.sumaci duas.tere oia diligen
ter.⁊ gargarizet ex eo.ʒ.cum squingibin.⁊ aqua calida.⁊ cice
ris illum pasce aqua. Dehinc phialã intuere.⁊ si in ea crudi-
tas est. Radicũ adhibe rursus aquam cũ charue oleo.iuxta
quod assignauimus.tribus.aut.v.diebus.aut secundũ quod
opus esse videris ex maturitatis signis. Tunc pill' fluxũ illũ
fac fetidis. Assignatio earũ sequebinegi.amoiaci.iausiri.ma
chali.bermeli.coloquintide.adipis.cuiusqꝫ.ʒ.iij.aloes.turbit
cuiusqꝫ.ʒ.v.euforbij.castorei.cuiusqꝫ.ʒ.⁊.ς.medicamina tere
sicca.⁊ gũmas in porrorũ aqua dissolue ac sic reliqua distẽ-
perata cũ hac pill'.earũqꝫ potio.ʒ.iij.cũ aqua calida. Pill'.fe
tide alie.mirob.kebuli.ʒ.v.opoponacis.amoiaci.iausiri.her
meli.aloes epatice.cuiusqꝫ.iiij.macali glauci.coloquinti.adi
pis.hẽne.sarcocolle.cuiusqꝫ.ʒ.ij.euforbij.ca storei.scamonee.
cuiusqꝫ.ς.ʒ.zafrani.gariofoli.cuiu sqꝫ obolos.ij. Sicca trita
medicamina subtili cribra panno. Gũmas in nebatici porri
aqua dissolue.⁊ medicamina desuper pulueriza sicca distem
peransqꝫ pill'. Earum potio.ʒ.iij.has qũ dederis illi pill'.tri-
bus quiescat diebus ⁊ singulis propina diebus.calengebin
.ʒ.vij.cũ aqua in qua anisũ decoxeris.⁊ apij semen. Et cice-
ris illum aqua ciba cũ pull' colũbarum iã assurgentibus.cir
ribusqꝫ.⁊.iiij.die hoc adhibe gargarismũ. Assignatio eiꝰ zin
ziber.piretri.piperis longi.isopi.capparis radicum.granati
granorum.miutengi.buraci.cuiusqꝫ partẽ.hyereficare par-
tes.ij.trita hec diligenter cũ squingibin.⁊ aqua calida gar-
garizet.sternutationem quoqꝫ hoc illi medicamine prouoca
Assignatio eius sume condisi.piretri.aloes. nusadei. sansu-
ci.ellebori albi.musci.buraci.singulorum que presto fuerit.ς.
obolum diligenter tritum ⁊ patientem vt respiret ipera. Sic
quoqꝫ ⁊ si omnia adunaueris.aut partem iuxta ꝙ patientis
animaduerteris vires ⁊ debilitatem. Oportet aũt hec te post
maturitatem ⁊ euacuationẽ facere. Si etenim ante maturi-
tatem his ⁊ innanitionẽ vtaris plurimũ in egrotantẽ pecca
bis qũ humoris dissolues subtile ⁊ eius remanet crossũ.nec
cura deinceps proficit.his aũt antecedentibus qum maturi-
tatis desideratum videris nũtiũ in hoc ꝓsta regimine. Sin
quas vis propina fortes pill'.aut pill' sitaregi. Assignatio ea-
rum.mirob.citrini.ʒ.ij.aloes.iiij.ʒʒ.salis indi. acori satiregi
sinapis.cuiusqꝫ.ς.ʒ.felfelli.piperis albi.obolos.iiij.penidiorꝫ
optimorũ.ʒ.trita oia diligenter.distẽpera cum aqua ⁊ pill'.ac
potionẽ earũ.iij.porrige.ʒ. Assignatio.pill'.galbani.cuidã pa
lisi molestato cuius latus dexterum dissolutũ erat.ligua gra
uis.nec verba exprimere poterat. Sume turbit albi.ʒ.vj.fure
niam.granorum nili.cuiusqꝫ.iii.hyereficare.iiij.coloquĩtide
adipis.ij. Sitaregi.hurẽdãi.bilibagi. piretri.pipis.i.cuiusqꝫ
.ʒ.⁊.ς.opoponacis.machali.cuiusqꝫ obolos.iiij.euforbij.iau
siri.castorei.cuiusqꝫ.ς.ʒ.sicca medicamina diligẽter trita sub
tili cribra pãno.gũmas in porri aqua liquefac.⁊ medicamĩa
in ea distẽpera.pilulisqꝫ.⁊ cum aqua calida.iij.de eis.ʒ.propi
na. Assignaꝰ pilularũ euforbij.sume euforbij.frisalegis.aga
rici. coloquintide dipis. macali cuiusqꝫ partem.aloes.ij.
tere diligenter omnia.⁊ subtili transmitte panno.sequebine-
gum aũt ⁊ macalum cũ porri aqua distẽperans medicamĩa
simul reliqua admisce.⁊ pill'.fortis harũ potio.ʒ.ij.subtil' exa
giũ.ς.ẽ.sed ⁊ si corpus cũ naste pill' euacuaueris ꝓdest. Ut
aũt patiẽtẽ harũ aliquibꝰ euacuaueris pill'.gargarismũ iterꝫ
adhibe ⁊ sternutationes calefaciẽtes ac subtiliãtes.quo pur-
getur cerebrũ ⁊ latus iunge egrotantis: ac colli partes cale-
facientibus oleis.⁊ dissoluentibus vt oleo nardio.⁊ costi.ca
quelenegi.zẽbaci.amararũ oleo amigdalarũ.citrino.balsa-
mino.nucũ oleo veterũ.⁊ similibꝰ. Si aũt videris in patiẽte
morbũ plurimũ roboratũ in oleis aliquid ponas castorei ⁊
euforbij.fricato prius patienti latere cũ pãno aspero donec
rubeat.cataplasmabis aũt caput ⁊ latus egrotãs ac spondi
lium loca cũ aqua in qua camomillã.⁊ mellilotũ acnanũ de
coxeris.⁊ anetum bereniasetum.nemanũ.citrini folia.⁊ bes-
sam.origanũ.sansucũ.sibũ lauri frondes.apium.rutã.nana
chuam.⁊ similia.precipe autem masticẽ masticare.⁊ ratine-
gum.balachã.gariofilũ. Sit cibus iuxta quod diximus mũ-
de farine panis optime conditus ciceris aqua cum cimino.
cinamo aut pulli iã surgentes colũbini.passeres.cyrres.cum
sinapis spuma.⁊ blitus cũ oliue oleo.garo.⁊ sinapi.cui inhe-
ret quotidie sal andranicũ cum melle distẽperatum.⁊ cuꝫ sa
tureia conditum ⁊ emedano.sutuzo ⁊ aniso.mel cũ nucibus
comedat ⁊ pistacijs.ac botanis ⁊ granis viridibus ⁊ simili-
bus.vinum illi propina vetꝰ modica ꝗtitate.quod ipsiꝰ aĩaꝫ
iocundet.stomachum calefaciat ⁊ non temulentum reddat.
ebrietas etenim mala ẽ ac cerebro nocẽs ⁊ neruis valď.ĩoqꝫ
cauenda.bibat etiam gendiconẽ.⁊ mell' syropum.caueat ma
xime aquã purã.⁊ si certe bibat cum melle mixtã.aut qũ ma-
sticem in ea decoxerit.olfaciat marzemusum.nemamũ.nar-
ciscum.balneum alternatim ingrediatur post maturationeꝫ
⁊ ante prãdium ⁊ aqua super eius corpus calida roretur.ĩ q̃
herbas odoriferas decoxerit calidas: hoc illuꝫ dispone regi-
mine post cum catartico solutiuo purgationẽ.⁊ si proderit il
li persevera.sed caues ne corpus eius febre vrgeatur. Q si cõ
tigerit medicamẽ depõe.⁊ diebꝰ aliq̃t patiẽtẽ qescere fac.ma
gisqꝫ si tp̃s fuẽit estatis: estatis eteĩꝫ acr passiõi resistit.⁊ si vtẽ
te te h' qď assignauimꝰ regimĩe nihil ĩ passione fit laudabi
le.hyeris vtere magnis.vel hyeris arcagahis.dehinc hyera
logodion.⁊ post.G.post que electuario beledari: ⁊ demũ ty
riaca.sumatur de singulis his potio plena iuxta qď passiõis
videris vires ⁊ patientis: ac debilitatem: sitqꝫ eo quem dixi-
mus ordine ⁊ patientis interim ciborũ quã posuimus dietaꝫ
sicqꝫ ⁊ instillatiões ac olea adhibe ſm ꝙ patientem ferre vi-
deris posse. Caueas aũt calidis electuaria dare tẽporibꝰ
qum tẽpus estas ⁊ magni est caloris timetur ab his patienti
medicaminibus que validi sunt caloris: ne forte febrem pari
ant acutam. Si igitur tẽpus estas fuerit.vtere pariter vomi
tu cum cibis ⁊ medicaminibus phlegmati optimis queãd-
modum assignauimus iam ⁊ in cõpositis exponemus medi
caminibus. Et qũ omni hoc patiẽtis cõposueris regimĩe
nec vlla occurrit sanatio aut melioris habitꝰ signa ⁊ passio
fit prolixior.a medela manũ cõprime: nec in calidoruꝫ perse-
ueres porrectione medicaminũ: ne forte in patiẽte acutũ nu-
trias morbũ ⁊ illum ꝑdas: sꝫ cibis illũ rege ꝯpetẽtibus: cos
qui phlegma generãt canẽs: ⁊ in ãni diuidẽtibus illum cum
hyerarum pill'is illi cõpetẽtibus iminue cõsideratis eiꝰ ⁊ vir
tute ⁊ debilitate.

De eneruationis medela. Qum eneruatio
quibuslibet acciderit mẽ-
bris ex percussione aut casu: sitqꝫ hoc ipa eadẽqꝫ hora.nul-
la illi ẽ sanatio.hec eteĩm significat nuche aut neruis qui ad
illud mittũtur mẽbrũ incisionẽ ac cõtritionẽ accidisse. Qum
vero eiusmodi res pedetẽtim ⁊ paulatiꝫ accidit post casum
vno aut duobus diebus vel pluribus.signũ ẽ neruo apostẽa
accidisse: aut certe materiã defluere.eiusqꝫ sanatio facilis qũ
cõpetẽtibus occurritur emplastris. Refert.G.in suo de in
teriorum mẽbroruꝫ passiõibus libro.qm̃ hoĩs cuius perierat
sensus ab auriculari medico ⁊ medio digitis curauerũt illuꝫ
emplastris que diximus medici appositis his digitis ⁊ sana
ti nõ sunt. Quesiuit itaqꝫ ab eo cãꝫ: ⁊ ait se in peregrinatione
dum inter syriam ⁊ grecorum terrã iter faceret ab equitatu-
ra cecidisse: ⁊ inter scapulas casum hunc contigisse. Intelle-
xit itaqꝫ incommodum hoc neruis contigisse qui ad eiusmo
di digitos sensum ferrent quibus a spondili est origo septi-
mo colli. Contigit igitur apostema neruo in principijs: po-
suitqꝫ vnguenta hec super membrum illud ⁊ homo sanatus

ē.alius quoqz ab eo sup dorsuz cecidit: ⁊ die fcā.iij. vox eius debilitata ē.qrta manꝰ ⁊ pes eneruatꝰ ē ⁊ corpi aliō nō ꝯtigit incōmodū nec anhelitus cessauit. Que etenim post collū est nucha ois eneruata est. ⁊ cum ea qui inter costas sunt lacerti. acciditqz ab inde pectus moueri per diaphragma ⁊ sex superiores lacertos qui pectoris sunt. nerui nāqz qui ad os veniunt ex nucha que in collo ē ꝓcedunt. acciditqz incōmodū qui lacertorum inter costas positi sunt neruis quēadmodum alio explanatum est loco per quos insufflatio fit. voluerunt itaqz medici illū curare super pedes eius medicamina ponētes eo ꝙ eneruati essent ⁊ super guttur eius ꝓpter vocis amputationem. prohibuiqz eos. ⁊ ad locū cui incōmodū acciderat medele opam cōuerti. Trāsacto itaqz. vij. die. leuiatus est morbus ⁊ quieuit. nuche apostema ⁊ vox illi redijt. pedis qꝫ motus restitutus est. H.g. refert. Ipse quoqz idem vidi in bali filij moysi principis famulū. qui qū ab equo cecidissꝫ nihil illo sensit ⁊ secundo nocumēti die. die facto. iij. manus eiꝰ dextera eneruata est. nec illi sensus aliquis aut motus fuit. Intellexi itaqz neruo incōmodū accidisse qui ad manū tēdēt. aut apostema aut materie influxū. ideoqz meatū oppilatū. curaui itaqz illū inter scapulas dissoluētibꝰ adhibitis ēplastris ⁊ confortantibus ac post paucos sanatus est dies. Assignatio eorum. sume baccarū lauri. costi dulcis candari corticꝭ. cuiusqz. ʒ. x. mihe sicce. xv. aloes. mirre. abcheli seminis cipressi. macrelegi. rose. aluis iemenici. cuiusqz. viij. ʒafrāi. castorei. cuiusqz. iiij. cardamomi. vj. beʒaʒe. rameci. balaustie. caquie. spice. cuiusqz. v. masticis. suniʒi. cuiusqz. ʒ. vij. tere oīa diligenter. ⁊ dissolue cum cera aut nardino liquefacta oleo. aut costi. ⁊ emplastriʒa.

Capꝰ. xxvij. de contorsionis ⁊ paralisis facici medela.

c **Ontorsionis** facici medelā eādem esse quam ⁊ paralisis sciendū tibi est. vnūqz earū regimen qum que eas facit materia. vna sit phlegma. scilꝫ ⁊ humiditas. Differunt autem ꝙ q̄ paralisim prouocat in toto est corpore materia aut in altero latere. Que autem facici contorsionē in lacertis carnis genarum ⁊ maxillarū. Que qū ita sint. oꝫ qui hac molestatur passione in principijs vti his que assignauimus in paralisi primordijs aquam. s. dimittere ⁊ cibū: dehinc medicamine vtatꝛ soluenti phlegma. ⁊ aqua radicꝫ purganti cuꝫ pillꝫ. Iā tūc cor corpus euacuatū fuerit ⁊ cerebrū purgatū gargarismis vtꝛ assignatis: ⁊ narium instillationibus que in paralisi exposite sūt. Et hec gargarismi assignatio vtilis. Sume marcemusi. satureie. acbarcbarahe. absinthij. sinapis. achori. eq̄les partes. trita oia diligēter subtili cribra pāno. ⁊. ʒ. gargariʒa vnā cum squigibin hansali. aut aqua calida. Nariū īstillationis ad eadē vtilis. Assignatio. suniʒi. aloes. cuiusqz. ʒ. cōdisi. satureie feresiace. cꝰqz. ʒ. ij. chardeli albi. pigāi. cuiusqz obolꝫ. iiij. piperis albi ⁊ nigri. castorei. iausiri. cuiusqz. ʒ. ʒ. fellis gruis obolos. ij. tere oia diligēter ⁊ in pigami aqua distēpera atqz in lēticule modum pillꝫ. ⁊ naribus quꝫ opus fuerit granuꝫ aut. ij. instilla cū modico liliorum olei. Instillatio quoqz cum gruis felle ⁊ accipitris ac leonis si ex quouis eorum granum aut duo sumpseris liquefacta cum puelle lacte ꝓdest. Et. G. in simplicium libro medicaminū tradit suniʒū aceto infusuꝫ acerrimo ⁊ diligēter tritū si instillerꝫ māifeste prodest. Instillatio alia. Sume aloes. mirre. ʒafrani. cōdisi. beʒaʒe. cuiusqz partē. fellis gruis. castorei. cuiusqz partem. ʒ. tere diligenter ⁊ cum aqua distemperans. pilullꝫ. ⁊ cum sansuci aqua ⁊ liliorum oleo instilla. Sed ⁊ si patienti ʒerrachum in alꝫs ʒermeum rubeū metallicum instillaueris ad lapiduꝫ fricatum sub duum pondere granorū cū nucuꝫ oleo optime proderit. Si aūt medicaminū instillatiōes horum cerebro grauē fecerint ardorē. cū mulieris cui filia ē lacte subsequere ⁊ oleo rosarum quod etiā super caput emulgi facias. ipo quoqz mulieris lacte pāno infuso capiti applica quo ⁊ acumen mitigetꝛ ⁊ ardor. Et post hec superisfusionibus vtere cataplasmatibꝰ ⁊ illinitionibus cū his que in paralisis exposuimꝰ oleis. Sit aūt illinitio super maxille lacertū qui nō inclinatur. ⁊ patientem vini precipe oppōi vaporibus in quo lapides proijciuntur calidi. Ligeturqz genarū caro declinans cū vittis donec ad suā redeat genā. Teneatur ēt in ore a parte gene infirmāti contigua. que. s. nō inclinatur nux muscata aut mirob. kebulum. Sternutationē eius cū cōdiso prouoca. aloe. piretro. suniʒo ⁊ allacā da ac masticen. ratinegū. hotami gūmas. gariofilum. piretruꝫ. accorū. masticāda. Et si vuas passas cum buracho. sinapi. piperibus tribus. cumqz allaca ⁊ oleo patiēti offerres masticanda in saliua humiditates attrahent a gingiuis ⁊ cerebrū purgant. Sꝫ ⁊ si in ore acetū continuerit vini in quo coloquintidō adipē decoxerit māifeste medetꝛ. Castoreū quoqz odoret ⁊ opoponacem ac iausirum. alumen. suniʒū ac similia. qm̄ subtiliāt phlegmaticū hūorē ⁊ cerebꝝ dissoluūt. ⁊ omni eo vtaris regimine eodēqz ordine quo ⁊ quēadmodū in paralisi diximus.

Capitulum. 28. de morbi medela que cōponitur ex eneruatione ⁊ spasmo ac cuulsione que fit ex colica.

i **N eneruationis** que cum spasmo cōponitur medela attēdēdū si spasmus qui eneruationi cōponitur ex repletione est. patienti curā adhibebis vnā. eā. s. que in paralisi ⁊ facici cōtorsione de qua. s. dictū ē. cuulsumqz mēbrū emplastris emplastriʒa ex rebus cōprimētibus ⁊ calefaciētibus cōpositis ac desiccantibus vt emplastro cui sulphur admiscueris anetū piretrū. sinapis. mirtū siccā ⁊ alꝫ huiusmōi. Qū āt spasmus ex siccitate ē tūc specnlare: ⁊ si eneruatio fortior ē spasmo calefacientibus ⁊ desiccātibus vtere: ⁊ quedā admisce mollientia cū forti fricatione. Q̄ si spasmus fortior imineat ⁊ violentior tenerantia ⁊ emollientia adhibe: quedā tamē adiungas calefacientia ⁊ desiccātia cū leni fricatiōe. Qū vero mēbris sunt in diuersis eneruatio ⁊ spasmus in mēbro vtere eneruato fricatiōe calꝫa ⁊ costi illinies oleo in quo buraci modicū ⁊ chale dissolueris ⁊ marinā super mēbra aquaꝫ stillabis in qua aneti modicū bullieris ⁊ sansuci ac artemisie ⁊ lauri folia ac femequesti similiaqꝫ. Q̄ si tēpus estas fuerit in sulphureis passiones has patientes laua balneis mēbraqꝫ baculo percute leui. Mēbris vero que spasmū patiuntur emplastra adhibe emollientia vt emplastruꝫ quod fit ex seminis lini spuma ⁊ fenugreci ac anatis adipe ⁊ galline. cruris bouis medulla ⁊ cera similibusqꝫ emollientibꝰ emplastris que in apostematū durorū cura retulimus. Cuulsionē vero emplastriʒa restringentibus ⁊ desiccātibus emplastris ⁊ ad suū reduc disgregationē locū reductāqꝫ cū fascijs strige quēadmodū ⁊ qui ossa medentur fracta ad cōsolidādū faciunt. hec si nō proderint ignē adhibe cū subtili cauterio quēadmodū in chyrurgie partibus dicemꝰ. Eneruatio āt ⁊ cuulsio que post colicā statim ⁊ ab ipsa fiunt quēadmodū paulus multis sui cōtigisse tēporibus dicit difficile curantur. prosunt āt illis olꝫa tēperata ⁊ medicamina que vocātur acuma q̄. s. cū greca fiunt nuce ⁊ gūma helati: prossūt ēt nōnullis eorū que cōfortāt ⁊ parū refrigerāt vtilitate magna. Vidi hoc idē ipse bis aut ter in hominibus: eratqꝫ eorū vrina semper tincta: nec ausus ē medicorū quispiā illꝫ adhibere curam cū frigidis ⁊ ꝯtinue medicamia dabāt calida: mēbrūqꝫ cū costino inungebāt oleo. vnde ⁊ accidentia orta sunt illis acuta ⁊ perdentia. videtur āt mihi hos curari oportere cū aneti olei partibus duabꝰ: ⁊ olei violarū pte. i. mixtis. his mēbrū liniatur ipsiqꝫ bibāt aquā feniculi coctā ⁊ despumatā singulis diebus. ʒ. xl. in qua cassie fi. vij. ʒ. sint cōfricate ⁊ amigdalarum dulciū oleū superinstilletur: sitqꝫ illis cibus pulli i ʒirabago.

Capitulū. 29. de dormitatione mede.

i **N dormitatione** quoniā materia ⁊ cā que ipsam facit ca ē que ⁊ paralisim nisi ꝙ in dormitatione pauca ē materia ⁊ passio debilis. ideo in eius medela eadē sunt medicamina que in paralisi sed in virtute ⁊ quātitate demissa. Intuere itaqꝫ ⁊ si humor crudus ē in patientē radicū vtere aq̄ facili paucis diebus donec maturatio appareat. tūcqꝫ cū esta maiconis euacua pillꝫ. ⁊ si suffecerint hec bene. Sin fetidas offer pillꝫ. ⁊ super mēbrū post euacuationē decoctionis instilla aquā in qua quedā sint calefaciētiū ⁊ dissoluētiū vt ante exposuimus. vnge quoqꝫ keiri oleo mēbrū: aut iesemini: aut bani si similibus ⁊ cataplasma aloem ⁊ mirrā cū fautenegi aq̄ pastata vel piretrū ⁊ mintēgū trita diligēter ⁊ cū aceto distēperata ac origani aqua: phlegma qui generant caueat cibos ⁊ coitu arce. calefaciētibus refice cibis: qui tamē nimij nō sint caloris vt ciceris aqua cuꝫ oleo loto cimino ⁊ aneto. gallinarū carnibus. frāquillinis. cubegis ⁊ similibus. balneum post maturationē ingrediatur ⁊ purgationē. Oportet aūt qū dormitatio acciderit eius nō negligere curā ⁊ eorū quibus sanatur ne forte in eneruationē transeat ⁊ difficile sanetur.

Capitulum. 30. de spasmi qui ex repletione fit me.

s **Pasmum** in prima nostri libri parte: aut ex repletione ⁊ humiditate: aut ex euacuatione ⁊ siccitate fieri diximus ⁊ eius q ex repletione cura facilis ⁊ cita sanatio. eius aūt qui ex euacuatione difficilis valde nisi forte patiens puer ē ⁊ circa. vij. annorū cōfinia. hiꝰ sanatio facilis occurrit: sed qui hāc trāsijt etatē difficile sanatur. Intuendū itaqꝫ ⁊ si passio ex repletiōe fit

in eius principijs clisteri vti incipias ⁊ cibū da subtiliantem ac tyriace magne obolos.ij.vsq₃.ʒ.i.cū aqua in qua anetum bullieris ⁊ ciminū. Dehinc ad phialam cōuertere: ⁊ si minime tincta ē aquā porrige radicū quā in paralisis tractatu assignauim⁹ cū hyereficare aut olei quaq̄lenegi paruz aut olei costi. Deinde estamaiconis offer pillul'.que fiunt cum turbit ⁊ hebelnili. aloe. ⁊ coloquintide adipe ac diagridio. post que fetidas. Nec vero spasmū patienti multā o₃ fieri euacuationē nec eā quā necesse ē euacuari quātitatē semel inanire.sed pluribus vicibus ⁊ paulatim. Motus nāq₃ mēbri qd̄ spasmo molestatur dissolutionē adiuuat superfluitatū ⁊ euacuationē que in mēbro sūt. Si igitur euacuatio superabūdet virt⁹ debilitatur. Corpore purgato patiētis gargarismuz quē i paralisi ⁊ lequua diximus adhibe: caput cataplasma ⁊ stomachū cataplasmate calefacienti in qua decoxeris aqua babunegū.sibū.bereniasetū.maioranā.citrini folia.nemanū. Mēbrū quod spasmatū ē oleo illinias pigani aut costi: aut cucumeris agrestis.⁊ basamino.icsemino in quo castoreum cōminueris ⁊ euforbiū.in cōcha sedeat aque in qua herbas decoxeris calefaciētes ⁊ dissoluētes mēbrū ⁊ oleo mēbrum inungatur nardino in quo cōminutū sit castoreū tritū diligēter ⁊ euforbiū ac piretrū: quoniā hec valide sunt huic vtilitatis. Corpus cū buraco ac pipere.⁊ niutēgo frica melle mixtis.⁊ aqua i qua piganū.sibū armenicū.abrotanū ⁊ similia decoxeris.laua corpus in balneo: cū pāno frica aspero fortiter ⁊ ab hoc nō desistes regimīe donec meliorationis appareant signa. Q₃ si nō proderit hoc medicamen: hyeram.G. propina theodoricon ⁊ mitridatū deinceps ⁊ tyriacaz faruc.

Electuarij assignatio ad hec vtil'. Sume iausiri.piretri.cuiusq₃.v.ʒ.belthithi.exag.euforbij.ʒ.ς.armoniaci.ʒ. Medicamina tere sicca diligēter ⁊ gūmas in rute aqua dissolue ⁊ cū melle distēpera dispumato eiusq₃ potio.ς.ʒ.illi propina cuz vino in magnis phlegmaticis morbis.⁊ si belthithi ⁊ piperis cuiusq₃.ς.ʒ.illi cū vino propiaueris cōgelationē hāc sedat. Ait āt.G. Castoreū spasmo prodest repletiōis si bibatur aut corpus eo liniatur: ⁊ est hoc multis vtilius medicaminibus qm̄ neruos cōfortat ⁊ corpus calefacit. Radix quoq₃ susani ad eadē vtilis ē ⁊ mumie instillatio naribus ⁊ narcisci oleū. oia hec ex repletione spasmo prosunt. Et o₃ calidorū vsus medicaminū cū diligētia fieri ⁊ cautela ne forte illic sit febris aut manifest⁹ calor: aut tēpus estas ⁊ alia huiusmōi obseruāda.

Capitulum.3i.de spasmi qui ab euacuatione fit mede.

q Uam ex inanitione fit spasmus.difficilis ē sanationi ⁊ vix aut nunq̄ sanatur maxime si febris cōitetur. Ait aūt ph⁹.G.qui ex siccitate ē spasmus curā nō suscipit nec sanatur. O₃ tamē regimen in hunc eē humectās: ⁊ si febris cōitatur aquā propina ordei i qua iuiubas ⁊ sebestē decoxeris.⁊ si ordei aquā cū cucurbite aqua coxeris perfecte prodest. Citoniorū seminis spumā propina ⁊ semis psilij cū modico amigdalarū dulciū oleo: ⁊ semis cucurbite oleo linguāq₃ eius cū his eisdē ablue spumis cū amigdalino dulci oleo: aqua granatorū propina optimorū cū cucurbite semis oleo ⁊ amigdalio.cucurbite bibat aquā cū zaccara tabarzedi ⁊ amigdalarū oleo. Naribus eius cucurbite semis oleū instilla ⁊ violaceū ac ninifar ⁊ similia. Et si nulla ē febris lac propina asine ⁊ caprarū qum emulgitur ⁊ super ea que spasmo molestantur mēbra lac emulge mulieris ⁊ asine ⁊ maxime caput: ipsū quoq₃ caput semis psilij lababo illine ⁊ violarū oleo ⁊ caput cū cathemie.ʒ.emplastriza. ⁊ violaceo oleo ac ordei farina ⁊ siccis viol' tritis diligenter ⁊ subtiliter cribratis ac cū semis psilij spuma distēperatis. Super corpus eius aquā funde suauē in qua violā lactucā ordeum excoriatū ⁊ tūsum coxeris.⁊ si fieri pōt in pila illū sedere fac in qua sit oleū violarū tepidū ⁊ lac nouiter emulsum in diei principio ⁊ fine: sed data prius ptisana aut aliqua polenta: aut spumas dabis dictas cū amigdalarū oleo dulci ⁊ semis cucurbite oleo.hoc etenim plurimū prodest. Corpus ei⁹ oleo illine violaceo aut semis cucurbite. aut ninifar: aut amigdalino dulci cū lacte p̄cusso mulieris cui filia ē: aut asine. aut his pānū infunde ⁊ capiti appone: ⁊ si mēbrū molitur aut meliorationis apparent signa huic insiste regimini: sin clistere adhibe humectans quo insunt pedes ⁊ capita agnorū.ordeum tunsum.sebesten.viola sicca.cathemia. mellilotū.lini semen. citoniorū grana.cucurbite cortices ⁊ semē tūsa ⁊ his similia. sed ⁊ ol'a queuis humectātia inijce cū lacte cui filia sit mulieris.⁊ patiēs his iuxta quod opus ē clisterizetur.locuz quoq₃ spasmatū violarū oleo cū vaccini cruris medulla illinias liquefactis cū cera alba aut galline adipe: vel anatis seu porcino sine sale. Sed ⁊ si patienti adheseris loco arietis sine sale caudam proderit.⁊ illinitio cū vrsino adipe aut anserino medetur manifeste.

Emplastri ad hec valde vtilis assignatio. Sume sisami.lini semis.fenugreci.cuiusq₃ partē vnā tere diligenter donec tanq̄ medulla fiat anatis adipis partes.iij. ⁊ simul misce.⁊ quethire aliquid trite adde ⁊ percute donec quasi vnguentum fiat.mēbrūq₃ emplastriza spasmatum. Q₃ si quandoq₃ natura fuerit desiccata cū cassia.f.⁊ māna i iuiubarū decoctione fricatis emolli ⁊ sebestē. Cibū autem expedit esse agnorū pedes ⁊ edorum alborū.sed ⁊ porcellorum ipsorūq₃ carnes.spinachie quoq₃ atriplices selcū in al' sebeō cum amigdalino decocta oleo.lapidosi pisces ⁊ parui cum espidabago decocti polenta ex medulla tritici cum tabarzedi zaccara: ⁊ amigdalino oleo facta ouaq₃ sorbilia. De fructib⁹ vua persica granata plena ⁊ similia. A siccis prohibe illuz vt aceto sale salsis. Q₃ si patiens lactens est ⁊ paruus nutricem reprimere o₃.⁊ maxime hoc disponere regimīe.infātēq₃ his eisdem quibus expediet quoniā saluabitur.īfantes nāq₃ hac velocius redeunt a passione propter sue complexionis humiditatem.

Cap^m.xxxij.de tremoris ⁊ titillationis meḋ.

t Remor qum tristitie cā aut ire aut timoris: aut in altum ascensus locum acciderit eius recessus in eiusdē esse fit discessu. Qui autē ex mala fit cōplexione frigida ⁊ mlt'e vsu niuis ac frigide potu aque.per calida cibos ⁊ medicamina curatur.vt radicis aqua cū calidis oleis calidorū inunctione oleorū maximeq₃ oleo costino.nardino.⁊ caquelenegi. Aque etiam marine lauacrū prodest tremori ⁊ in omnibus neruorū doloribus ⁊ in calida balnei domo mora. Cicerisq₃ aqua cōmesta cum aneto ⁊ cimino.⁊ pipere.mell' colati ⁊ depurati cōmestio cū botami granorū medulla.⁊ hebethelchadare ac pineis ⁊ similib⁹ Qui aūt ex humore fit crosso qui mēbro infixus est primum vt sanetur agrediēdus ē cū radicis aqua cum caq̄lenegi ol'o ⁊ carue quo subtilietur humor: dehinc fetidas da pill'.⁊ sitaregīnas similesq₃.⁊ si suffecerint hec. Sin cum hyeris cura magnis iuxta q̄ in paralisi dictum est.⁊ mēbrū zēbaci oleo illinias in quo dissolueris castoreum.aut euforbiū.aut oleo nardino.vel costino.⁊ omni illū dispōe regimine quod i frigidis morbis ostendimus paulatim.⁊ quo dictum est ordine alias sed si pill' de aloe ⁊ castoreo feceris ac iuxta quod op⁹ ē ⁊ patienti dederis virtuti proderūt. Qū aūt tremor ex vini potatione fit.vinū oīo cauendū erit.⁊ rosarū oleū ac vini acetū diligenter percussa super caput patientis fundenda.aut heserem aqua.⁊ thalabe oleum.aut calefi oleū.qm̄ oia hec hac p̄sunt in parte.cibos illi porrige leporū.cerebrū assū.caprarū carnes cū lēticl'a coctas.⁊ caulis carnes q̄q₃ vitl'orū.⁊ his silēs cibos. Sticados quoq₃ syropus multis neruoruz doloribus vtilis ē ⁊ tremoris.

De titillatiōis medella. Titillationis medela medele similis est tremoris qui ex frigidis fit causis ⁊ calefacientium ac subtiliantium cataplasmatione ordinatur.

Capitulū.33^m.de gibbi medel'.

g Ibbi cura qui ex p̄cussiōe aut casu fit spōdil' ē suū reductiōe in locū. Dehinc emplastra adhibēda stringētia ⁊ confortātia.⁊ sic stringere illud o₃ quēadmodum in chirurgie exponemus tractatu loco quo de formāda loquemur euulsiōe. Qui aūt ex crosso fit humore ⁊ viscoso eam h₃ curā quam ⁊ eneruatio ⁊ paralisis cuz rebus.s.calefaciētibus ⁊ desiccātibus: vt inunctionibus.emplastris.corporis euacuatione ab hūore phlegmatico ante oia alia. Et qui ex vētositate sub spōdilib⁹ fit inclusa.cū radic̄ aque potu curatur ⁊ amigdalini amari olei. i unctione.emplastrisq₃ dissoluētibus ventositates. Qui āt ex apostemate quod in spine lacertis oritur fit apostematis curatur medela: quēadmodū in apostematū medelis expositū est. Et quoniā de morborū ⁊ passionū que cerebro accidūt ⁊ nuche diximus medel': iā nūc de morbis qui mēbris fiūt sensus tractabimus ⁊ passionū oculorum cū dei auxilio medel' incipiemus.

Capitulum.34^m.de obtalmie medela.

i N antecedentibus prima nostri parte libri ia₃ diximus obtalmiā apostema eē calidū quod consolidanti accidit oculi tunice. Ideoq₃ in eius cura ea nobis tenenda ē via que in apostematis curatiōe calidi.euacuatio.s. corporis per phlebotomiā ⁊ solués catarticuz reprimētiūq₃ medicaminū vsus ⁊ dissoluētiū. S₃ tamē qm̄ celeris ⁊ pleni ē oculus sensus medicaminibus nō oporteret validis. s₃ nec

plurima apponere semel. qm̄ si fiāt nocent ⁊ oculus amplius
egrotat nec prosunt. Que qum ita sit intuendū si obtalmia
prime ē speciei. que. s. ex causis fit facilibus ⁊ manifestis vt ca
lore solis. puluere fumo. Prima eius sanatio cārum ē eiusmo
di repulsa ⁊ refrigerātiū ac cōfortātium vsu oculum. vt ēpla
stri vsu pāni aqua rosata infusi cū modico campbore: aut cū
frigidis collirietur ex tucie factis carmanice tenuis ⁊ pure. ʒ.
v. bec teratur diligēter ⁊ superinijciatur cāpbore trite grana
ij. Sꝫ ⁊ si asiafo vtaris qd̕ beruma vocatur ipso proderit die.
Et si oculū cuꝫ bezazo ⁊ sandalo catbaplasmaueris albo cū
coriandro. ⁊ similibus prodest.

De secunde speciei obtalmie medela.

Scd̕e spēi obtalmia
q̄ ex manifestis fit causis qbus ⁊ prima curatur ⁊ quiete ac
ocio. Que vero ab interioribus ⁊ paucū babet tumorem ac
ruborem. dolorēqꝫ sed nō grauem. cura eius corporis est eua
cuatio per cepbalice pblebotomiā si quidem virtus etas tem
pusqꝫ adiuuerint ⁊ alia. Et si patiens puer est sitiā appone. ⁊
si nā sicca est emolli cum mirob aqua ⁊ tamarindi ⁊ zaccara
similibusqꝫ. Cibis refice refrigerātibus cum cucumeris me-
dulla ⁊ citroli. alfito ordei cū zacc̄a refrigeratis. requiēqꝫ ipa
⁊ ocium. bec vt feceris medicaminibus vtere in quibꝰ repres-
sio ⁊ modica est repulsio. quibus medicamina addes mitigā
tia. vt asiafū. in quo est acaquia. cerusa gūma arabica. distē-
peratis cū oui albumine. ⁊ asiafum albuꝫ quod sine opio sit.
Et si adbuc dolor nō mitigatur. vtere pariter medicamibꝰ i
quibus parum est dissolutionis cuꝫ mitigatione ⁊ sedatione.
vt instillo que fit de anzeroto ⁊ ordeo excoriato ac citoniorū
granis. Assignatio eiꝰ. sarcocolle. ʒ. iiij. ordei excoriati ⁊ tūsi
grana. xx. citonioruꝫ. grana totid̕. proijce in vas vitreuꝫ aut
argenteum ⁊ super ignem ponatur leuem. donec bulliat ⁊ liq̄
scat: debinc refrigeratum oculo instilletur sepius quoniā eo-
dem mitigabitur dolor die: aut crastino. boc qū vsus fueris
regimine ⁊ apostema fuerit dissolutuꝫ. ruborqꝫ ⁊ dolor reces-
serint collirio illū colliria rubeo ⁊ balneo patientē inducas.
Q: si adbuc sanguinis sunt reliquie ⁊ ruboris ⁊ non dissol-
uuntur. oculo puluerem pulueriza croceū paruū ⁊ collirio il-
lum rubeo molliqꝫ colliria ac tepida laua aqua. quoniā pas-
sionem oio bec expellent.

De tertie spetiei obtalmie medela.

Tertia speties obtal-
mie reliquis difficilior est. ⁊ magis rubea dolorisqꝫ
maioris ac apostematis. oportet itaqꝫ patientē primo oīuꝫ ce
pbalicā minuere ⁊ multum educere sanguinē. secūdoqꝫ ap-
ponere. ⁊ tertio iuxta quod virtus fert: ⁊ etas adiuuat ac cō-
plexio. tēpusqꝫ ⁊ alia buiusmodi. Et si egrotans puer est sitia
vtere. statimqꝫ granatorum aquā propia. ⁊ syropū violaceuꝫ
⁊ iulab ac tamarindi aquā cum modico semine portulace: ⁊
seminis psillij lababo. ⁊ ciba mezauro cum lenticula facto. ⁊
beserez aqua ac granatorū. masso quoqꝫ ⁊ cucurbitis. ac spi
nacbijs. similibusqꝫ. modicis vtere medicaminibus que acu
men sedent ⁊ calorem molliant. ⁊ clarificēt. vt albumē oui te-
nue illi instilla ⁊ colliriū albū infusū albumie oui illi instilla
tenui. maximeqꝫ si tp̄s estas fuerit calorqꝫ q̄ ⁊ acumē roborē
superant. Qd̕ si tempus biems est. mulieris lac iplue cui filia
est colliriumqꝫ albū liquefac in lacte ⁊ instilla. Q: si nimiuꝫ
illic ē acumen cum lacte citoniorū semis spumā imisce: singu
lis bec facies boris. aut ter. ⁊ oculū cū psilij semine cataplas
ma percusso in intibe aqua ⁊ queffare. portulace ac semper-
uiue. aquā quoqꝫ appōe rosarū cū modico mixta aceto. Om
nia bec vt oculus cōfortetur facias ⁊ que ad illū venit mate-
riei repellat ardorē: bec vsqꝫ dieꝫ fac tertiū. Quo post pblo-
botomiā facto patientē mirobol'. solue decoctione. aut eorum
aqua in qua tamarindū ⁊ cassiaꝫ fist. solueris. iuxta qd̕ opꝰ
est: aut cum lebclabi aqua ⁊ zacc̄. aut syropo rosato. Ut
corpus euacuaueris ⁊ purgaueris ⁊ oculum fluere videbis ⁊
glutinari. metquabiba inijce ⁊ colliriū istilla albū sine opio
liquefactū in oui albumie ⁊ puelle lacte: ⁊ cū fascia strige. ter
qꝫ boc aut quinquies facies mane vespeqꝫ. Quotiēscūqꝫ aūt
illud separatur stringe ⁊ patere donec quo separas dissoluat
⁊ sic colliriū instilla albū modicūqꝫ expecta ⁊ iteruꝫ separa.
Et qum eius extersionē cōpleueris ⁊ lippitudineꝫ ab eo pur-
gaueris cū stibio bābacc inuoluto ⁊ leuiter agēs palpebram
tolles ꝯpleuius poteris operare qū diligētis sit oculus mēbꝝ
sensus ⁊ quauis ledatur cā. Et si multe lachryme sunt ⁊ acu-
te. quē imittis puluis ē sarcocolle cōponatur partibus dua-
bus. amili parte vna. Cataplasma etiaꝫ oculū ⁊ empl'iza
bis que reprimūt ⁊ dissoluunt. vt bezazū. aloes. acacia. memi
tbe. assiafum cū semperuiue aqua distēperatū. aut intibe. aut
arsunegi. aut arnoglosse. vel portulace ⁊ psilij semie sil'ibusqꝫ
aquis. Caueas aūt bis vti medicamibus ante euacuatio
nem corp̄is. quoniā patientis grauē nutrirent doloreꝫ. Ocu
lorum nāqꝫ tunice būiditatibus que ad eas fluunt distendū-
tur in tantum vt ex nimia distēsione tunicarū fiat acumen ⁊
corrosio. Si aūt dolor roboratur ⁊ bis nō quiescit regimi
nis partibus. colliriū adbibe album in quo ē opiū ⁊ fenugre
ci duo grana simul infunde. ⁊ aq̄ i q̄ mellilotuꝫ decoxeris ac
belbam. cataplasmaqꝫ boc emplastro. Assignatio eius. Ro-
se sicce. ʒ. iiij. aque lilelmelecb. duas. zafrani. j. tere. omnia di-
ligēter ⁊ subtili cribra pāno ⁊ queffare aqua viridis distēpa
⁊ emplastriza cum pane vue aqua īfuso ac trito. Et si adbuc
roboratur dolor nec mitigat̄. empl'iza cortic̄ papaueris duas
p̄tes. radicis mādragore. ϛ. p̄tē. qs tere diligenter ⁊ queffare
aqua distēperabis. ac oui vitello. Et si doloris cā acute fluxꝰ
ē materie a capite. frōtē cū predictis emplastriza. aut ordei al
fito cū portulace distēperato aqua. aut semperuiue. aut plan
taginis. aut citoniorū aut cū psilij semie emplastriza solatri
aqua infuso: aut aliqua aquarū quas diximus que refrige-
rant ⁊ reprimūt quo frons cōfortetur: ⁊ materia ad oculum
probibeatur fluere atqꝫ ad superiora repellatur: nec ab boc
desistes regimine donec quiescat dolor: quo mitigato pulue
res adbibe albos ⁊ colliria alba iuxta quod diximus. Se
dato dolore ⁊ dissoluto apostemate īminuto puluerem adbi
be croceū paruū ⁊ colliriū rubeū molleqꝫ ⁊ balneo patienteꝫ
induc. oculūqꝫ aqua in qua camomillā ⁊ mellilot̄. decoxeris
cataplasma: ⁊ si in eo macula apparuerit crossa nec dissolui
tur puluerem adbibe croceū magnū ⁊ colliriū rubeum acu-
tū ⁊ frequenter balneo patientē inducas ⁊ auiū refice carni-
bus ⁊ ad edorū trāsfer carnes ⁊ agnorū. Cenā ipera dimit-
tere ⁊ sōno vti post cibū. purgato diligenter oculo ⁊ aposte-
mate oio dissoluto oculū colliria ramadio ⁊ palpebras frica
cū collirio rubeo acuto quod vocatur atarchamaticō. Et si
palpebre leuiātur bene sin colliriū adbibe viride: quoniā pal
pebrarū dissoluit grossitiē ⁊ leuiat atqꝫ ad naturalem refert
babitudinē. Collirij assignatio. albi vtil'. ceruse. gūme arabi
ce. cuiusqꝫ partē. quetbire bezaze. opij cuiusqꝫ. ϛ. partem. tere
oia diligenter ⁊ distēpera cū melliloti aqua ⁊ colliria. Pulue
ris assignatio expti. sarcocollā cū asine lacte ⁊ mulieris cui fi
lia ē distēpera ⁊ super tarse vngulas pone: ac tēperati lenisqꝫ
ignis camino imitte die vno: sed ne cōburātur caue. Ex boc
sume partē vnā ⁊ amili quadrantē. tere oia diligenter ⁊ super
oculū pulueriza obtalmicū ac vlcerosum. Collirij rubei lenis
assignatio. sadenegi loti. ʒ. vj. eris vsti. iiij. besedi. margarita-
rū. queberbe. asserēgi. cuiusqꝫ. ij. gūme arabice. dragagāti. cu
iusqꝫ. v. sanguinis draconis. zafrani. cuiusqꝫ. ϛ. ʒ. tere oia dili
genter ⁊ distēpera cū aqua ac collirio facto vtere.

Capitulum. 35. de tumoris oculi medela.

Tumoris ⁊ inflationis oculi vt dictum ē di
uersitates sunt tres. Et prime cu
ra primo secūdo ac tertio die cū collirio ē albo sine
opio ⁊ puluere albo ac aloes cataplasmate ⁊ asiapbo memi-
tbe. ⁊ melliloti. debinc ad puluerē transfer croceū paruū cuꝫ
collirio rubeo. lini diebus aliquot ⁊ oculū cū bezaza. ⁊ aloe ca
taplasma: post bec cū puluere croceo magno pulueriza ⁊ aq̄
ablue in quo mellilot̄. coxeris ac camomillā. maioranā ⁊ be
reniasetū ⁊ sic balneo inducas. Caueas aūt passionē bāc ba
benti a cibis ventositatē ⁊ pblegma generantibus ⁊ vinū pa
rū mixtū propina. Secūde āt spēi cura euacuatio ē corpo
ris a principio cū laxāti catartico vt turbit ⁊ byereficare ⁊
gargarismo cū squingibin ⁊ aqua cal'a acvnarū robo ⁊ cass.
fi. rotul'. cū aqua in qua semē bullieris feniculi. iure espidaba
gi illū pasce cū pull'. frāquilinisqꝫ ⁊ puluerē superimitte cro-
ceū paruū cū collirio rubeo leni ⁊ cū aloe ⁊ bezaza cataplas-
ma ac zafrano ⁊ assiafo memitbe ⁊ melliloti cū decoctionis
camomille. melliloti ⁊ satureie aqua ablue ⁊ sic ad croceum
trāsfer puluerē magnū cū collirio rubeo acuto ⁊ similibus.

Tertie autē spēi cura inflationisqꝫ difficilior est cuꝫ qua
rubigo quedā ē: sed sine dolore cū corporis euacuatione inci
pienda ē cum decoctione ex turbit roborata ⁊ byereficare. ⁊
si in oculo rubor ē: colliriū adbibe albū cuꝫ puluere albo: de
bic ad puluerē trāsferres croceū paruū ⁊ colliriū rubeū acu
tū. Colliriū quoqꝫ ditbaricbō bac in parte vtile ē valde. tūc
aqua oculū laua in qua babunegū. satureiā. mellilotū. maio
ranamqꝫ coxeris. ⁊ orobi farina emplastriza ac ordei ⁊ alloe
camomilla ⁊ melliloto diligenter tritis ⁊ cū rasianegi aqua
distēperatis. tunc patientē balneo induc ⁊ aquā super ipsum
funde in qua camomillā. mellilot̄. satureiā. sansucūqꝫ decoxe
ris. Sic ⁊ in quarta facies tumoris spē. ⁊ iuxta quod patiē
tis ac passionis videris virtutē ⁊ debilitatē dispones repri-

mesq3 ipsum egrotantē ab omnibus phlegma generantibus τ crossis cibis subtilia porrigēs: vt taugorū carnē pullorum franquilinorū assa3 ac patellatā cū espidabago τ zirabago.

Capitulū.36.de duritici medela que cōsolidanti accidit.

D Uritiei medela que i cōsolidāti fit τ cura p phlebotomū ē τ decoctionis potum in qua epithimū ē mirob. kebul. τ indū τ hyera agaricūq3: albo vtēdū puluere τ collirio albo cum puelle lacte. Debic ad puluerē trāscūdū croceū puū τ collirio rubeo leni τ aq̄ foue ca'la suaui ac olo catapla'ata applica dissoluētia in quibus emollitio sit ordei farina. memite. asiafum τ melliloti. aquāq3 solatri τ oui vitellū percussa cum oleo violarū. aut anatis adipe liquefacto. Super caput violarū funde oleu3 τ balneū intret. τ super ipsum aqua stilletur i qua fenugrecū coxeris. mellilot. ninifar τ violā.

Capitulum.xxxvij.de pruriginis oculi međ.

P Ruriginem oculi ex humorib⁹ fieri sub salsis diximus. ideoq3 in ei⁹ cura laxanti vtendum est medicamine. vt decoctiōe que cum turbit τ hyereficare ac agarico roborata sit. τ pill' aloes. ac vue passe gargarismū adhibe cum squingibi τ hyeraficare quod cerebrum hac purget humiditate. post hoc col lirio oculum rubeo leui colliria. τ puluerem adhibe croceum paruum ac sic ad rubeū trāfer acutū τ puluerem croceū magnu3. colliria adhibe acuta que lachrymas educunt. quo humiditas inaniatur. vt basiliconis τ baza3ū. τ hoc adhibe collirium. Assignatio eius. sume piperis nigri τ lōgi. nusaderi. cuiusq3.3.3 zafrani. obolos. ij. beza3i.3.vj. arsunegi. in al' nardi. iiij. cāphore obolum. terc oia diligenter. τ qum op⁹ fuerit colliria τ oculum cū camomilla cataplasma. τ melliloto ac modico sale. balneū assuescat. τ sit illi cibus tēperatus vt edoru3 carnes τ agnorū. panis mundus. ex fructibus ficus. vua zebibū tarfū τ his similia.

Cap^m.38.de sibile međ.

I N sibila curanda a cefalice phlebotomo incipiendum ē τ corporis purgatiōe cum epithi decoctione τ agarici. τ pill' hyere. assuescat patiens aloes pill' nocte. τ aloes da infusione3 τ cibis laudabilium pasce chimorū vt gallinarum carnibus τ cubegorum edorū. τ annualium agnorū aut caprarum. τ si aliquis comittatur calor mezaurum dabis cum espidabago τ spina chijs. Purgato corpore narium vtere instillatiōe que huic ꝓdest passioni vt hec. Assignatio eius sume aloes. mirre zafrani. condisi. sitaregi equales partes. τ diligenter tritas cum sāsuci aqua distēpera. τ pill' in modū piperis pueroq3 instillabis naribus tāq̄ duo grana. viro τ mulieri quasi.ς. obolum cū violarū oleo. Et si cum sibila ardor est τ dolor collirio. colliriabis nigro perfecto quod sibile prodest. Assignatio eius. ceruse.3.v. caquie.ij. spice.3.τ.ς. zafrani. obolos. iiij. trita diligenter oia cum aqua distēpa τ collirio facto vtere. post h̄ colliriabis qū ardor fuerit mitigat⁹ cū collirio rubeo leui τ puluere croceo paruo. Et omnino sedato ardore collirium adhibe atbarcamaticon. τ puluere3 croceum magnū. debic collirium croceū τ viride. τ ba3i3um. basilic. τ rufemanic. τ ablutionē que cū aqua fit granatoru3. Assignatio eius. Sume granati mu3i aque ptem. mellis quadrātem dispumati τ optime misce. atq3 ad solem. xx. pone dieb⁹. τ in vase cōde ereo. ac vtere. Q si crossior fiat. sibila τ vene replcantur que in oculo sunt. patiētē a frontis vena minue τ duabus venis q̄ i duobus sunt oculi angulis τ corpus eius his que dixim⁹ vicibus purga plurib⁹: τ oia adhibe vtilia colliria morbo huic vt dictum est. Caueat ciborum repletionē τ potus vinūq3 τ cibos choleram generātes nigrā. puluerē fugiat τ fumum. clamoreq3 τ verborꝫ copiā τ acclinationē visus in actiōe aliqua. quoniā omnes he cause venas replent faciei τ oculoru3 Et qum oia que diximus feceris τ nō prosūt nec dissoluitur post corporis purgationē illā tollere aggredere. Q̄ō quēadmodum fiat τ quomō ferrū oculo sit adhibendu3. in chyrurgia exponemus.

Cap^m.39^m.de sanguis oculi in extremitate tarse medel'.

S Anguis autē in cōsolidanti fit ex sanguis in venis multitudine τ aliq̄n ex extremitate ē. Huius cura est sanguinē oculo instillare vrasini τ sefenini. τ pullorum colūbarum qui ex plumarū radicibus exprimitur. Et si cū eo aliquid terre misceas armenice aut cimolee. aut terre rubee τ cimini masticati τ oculo imprimatur prodest. sicq3 τ oui albumen. Qui aūt ex sanguinis fit multitudine curatur cū zermobo rubeo τ terra armenica τ collirio dinaricon. Q̄ō si extremitas fortis ē τ dolor gravis statim patiētem phlobotoma τ oculo vt diximus pullorū instilla sanguinē τ vrasini τ colūbe. τ si ab inde mitigat bene. sin cimini vtere aqua masticati τ sepius oculo instilla. quoniā mitigabit. Aut sume thuris parum. τ tūc cum puelle lacte distempera. atq3 oculo instilla. foueq3 ipsum aqua in q̄ satureia3 coxeris τ isopu3. τ cum fascia stringe. Q̄ō si res vt apostema fiat in oculo consq3 pfertur. τ obtalmia fit ꝑpter materiei fluxum. collirio vtere albo τ oui albumine. debic instillatiōes adhibe τ alia que in obtalmie cura diximus.

Capitulum.40^m.de vngule medel'.

V Ngularū cura p corpis fit purgationē cu3 phlobotomo τ soluenti catartico ciborūq3 cautela grossorū τ carniū multarum ac dactilorū τ dulciū. cibiq3 tēperantia τ oculi colliriatione cū collirio quesari. τ collirio viridi τ basilicō alijsq3 huiusmodi: coru3q3 frequētatiōe multa. nisi forte oculo febris acciderit post huiusmodi vsū. Extingatur aūt cū collirio nigro magno quod exposuimus in cura sibile. Q si vngula nō minuitur nec deficit. imo vero augeri videris intm̄ vt oculi inceperit forame aperire tūc equū erit eā tollere τ extirpare quēadmodū alias diximus.

Capitulū.41.de vlcerū oculi medela.

S Equtur oculi vlcerū cura. Diximus autē in vlcerū curis τ medela: quoniā vlcus oē eget medicamine valde desiccanti: quo humiditas in eo cōgregata desiccetur τ sordes expurgetur qum humiditas τ sordes carnis prohibeāt productionem in vlcere τ cicatrizationē. Que qū ita sint o3 in oculi vlceribus eiusmodi vti medicaminibus post corporis purgationē τ euacuationem quo a materiarū influxu fiat securitas in vlcere. Sed quoniam mēbrū hoc nimij est sensus τ pūgentibus leditur medicinis necesse nobis ē medicamia in eius adhibere medela que desiccent τ eliment sine pūctura qualia sunt meteyra τ acalimia. gūma. sibū. sadenegū. oui cortices τ similia. Et quonia3 vlcus quod in oculo fit sepius cū apostemate est calido cum obtalmia. s. cū his opus ē medicaminibus alia adhibere que ardorē mitigent τ visū clarere faciāt. vt oui albumē. lac. amilum in al' lebēbacū τ similia que dolorē mitigent vt dormitationē facientia. quale ē opiū τ mandragore radicis cortices. Ideo ergo oportet primū in vlceris oculi. medela cephalicā minuere: τ iuxta quod in eius corpore multitudinē τ paucitatē animaduertis extrahere τ secūdū q̄ virtus patitur. etas. tēpusq3. Tūc oculo colliriū instilla albū sine opio cū mulieris lacte cui filia ē qum colliriū ex desiccantibus τ refrigerātibus sine punctione cōpositū sit: lac āt refrigeret leniat τ climet. Et si vlcus in superficie fuerit cornee aut i prima tunica puluere pulueriza albo cōposito ex sarcocolla cōdito cū asine lactis parte. i. macrelci in al' amili. ς. parte donec maturetur. Tūc colliria oculū cū rosato collirio τ aceferano. patiētēq3 mezauro refice cucurbitarū τ spinachie ac lēticule τ massi: granatis τ similibus. granatorū illi aquā τ squingibin propina ac portulace semen. violā olfaciat recentem τ ninifar. sādalū. aquā rosatā. cāphorā τ ab ira āmoueat: getē impera τ otiū τ i loco eē obscuro. h̄ qū vsus fueris regimie vlcusq3 videris d'siccatū τ oclꝫ roboratū nihilq3 hūiditatis h⁹ i supeē collirio vtere rubeo leni τ tucia idica τ collirio espabanico. Q̄ō si vlcus tunicā corrosit corneā. τ prima transmissa ad alias attigit. oportebit vt dictū est a phlebotomo incipere. τ iuxta quod opus est sanguinē extrahere. τ intuere ad oculu3 si materia fluit acuta. patentem cū fructuū decoctione solue. τ mirobol'. cū hyera illā confortans: quo τ cerebru3 τ oē mundet corpus. Cibis pasce laudabilibus quos ante prediximus: τ iulab illi propina. τ granatorū aquam. muçorum ac hessere3 syropum cū seminis portulace aqua. sed τ ptisanā si fortis fit illic calor. oculo oui albumen istilla tenue ac puelle lac. debic colliriū album cū puelle lacte dissolutu3 τ hoc quoq3 collirio colliria: quia in pustularū τ vlcerum principijs vtile est. Assignatio eius. Acalimie argēti aduste τ lote. eris adusti. cuiusq3.3.ij. caquie gūme arabice. cuiusq3.3.iij ceruse. i. tere omia τ distempera cū oui albumine factoq3 collirio qū opus fuerit vtere liquefacto cū puelle lacte τ bābacem hoc ibutū collirio superpone. Emplastriza etiam cum semine psilij percusso in aqua rosata τ viridis queffare aqua. τ rosarum olō hoc iuxta q̄ acumen videris exhibebis oculūq3 liga. τ parum admodū stringe. ne fortefiat acumen. Q̄ō si acumen videris arctationem ligationis auge τ que superponis duriora exhibe τ alternis solue horis. ligamentaq3 comuta. Et si dolor grauis est. collirium cum fenugreci aqua solue. qm̄ dissoluit. τ si non sedatur dolor collirio vtere albo quod cum epithio fit τ

oculū bezazo cataplasma cum opio distēperatis cū lactuce aqua. cum corticibus papaueris aut corticibus mandragore radicis tritis et distēperatis cum coriandri aqua et alijs huiusmodi dormitationem facientibus. Et si dolor mitigatur nullis dormitātibus oculū inquieta medicamibus qm̄ oclo nocent et visui. Mitigato dolore et fluxu amputato materiei acute que maturant appone. vt anzerotum mirrā cū asine lacte et amilo ac tabarzedi aqua et collirium liquefac album cum fenugreci aqua. Mane et vespere donec maturetur materia. et sanies exeat. post hoc vtere nardico quod ex corticibus fit ouorū. sadenego. seccoqz adusto. de singulis partes sumēs equales que trita subtili trāsmitte pāno et oculo pulueriza et aceseranū et colliriū albū. Oportet aūt qum vlcus plurimū est profundū aut sordiduz et humidū. nardico vti et aceserano que magis desiccantia sunt: corpusqz a superfluitatibus bis aut ter purgare et arctatiōe cū fascijs vti paulo fortiori. Et si hec nō sufficiunt. sibū adhibe adustū solū quoniā manifesta ē illi vtilitas elimationis et desiccationis. hec vteris donec vlcus oīo desiccetur et carne repleatur: oculusqz cōfortetur optime et superficies adequetur cornee. et albū appareat vlceris. s. macula. Iā tūc colliriū adhibe rubeū leue et pulverem cinereū diebus aliquot balneoqz patientē inducas. et pull' refice ac taugis et edorū carnibus et agnorū. Oculo valde roborato. colliriū adhibe rubeū acutū et viride. puluereqz albū iuxta quod exponemus. Et si palpebras videris incrossatas rubeo illas scalpe collirio acuto et viridi. Quod si eneruata ē palpebra propter arctationis multitudinem super palpebrā a foris acatiā cataplasma infusaz balaustie aq̄ aut mirti. Et qum cephalea oculi comitatur vlcus curanda erit cū his que in cephalee diximus cura ex calore. Et attende ne forte superfluitas in corpore sit: et si inueneris sanguine am phlebotomo vtaris. Si cholicā rubeā. cassie fi. propinqua decoctionez. Assignatio. nardi vtilis. sadenegi loti. ℥. v. sibi adusti. vij. structiōis oui cortic. iiij. ouoruz cortices diligenter laua et cū pāno exterge aspero tritisqz oibus diligenter qū fuerit opus vtere. Assignatio. aceserani vtilis ml'te humiditatis vlceribus. Sume sadenegi loti. ℥. iiij. margaritarum besedi arsenegi cuiusqz. ij. Sibi adusti. iij. qbeli. espabanici. tutie viridis. marchasite. cuiusqz. ℥. trita diligēter cū subtili cribra panno et qū fuerit opus vtere. Aceseranū aliud pustul'. vlceribus et obtalmie vtile. Sume ceruse. ℥. viij. acalimie argenti. gū me arabice. sadenegi. cuiusqz. iiij. opij. ℥. eris adusti. zafrani. cuiusqz. ℥. et. ʒ. cāphore calcuz. trita oīa diligenter subtili cribra pāno et vtere. Colliriū albū ad eadē vtile. gūme arabice amili. dragagāti cuiusqz. ℥. ij. ceruse. v. opij. acalamie. argenti. cuiusqz. ℥. i. tere omnia diligenter: et cum oui distempera albumine et vtere. Colliriū aliō albū vlceribus vtile. Sume sarcocolle cum lacte asine condite acalimie argenti. ceruse plumbi. cuiusqz. ℥. ij. gūme arabice. quetbire. cuiusqz. v. opij. i. amili. iiij. tere oīa diligenter et subtili cribra pāno. ac cum oui distēpera albumine. et collirium fac paruū ac vtere. Collirij. assignatio abari. sume plūbi et concharum vstarū. quebeli tucie indice. gūme arabice. dragaganti. cuiusqz. ℥. viij. mirre pure. opij. cuiusqz. ʒ. ʒ. ceruse plūbi. ℥. ij. tritis oibus diligenter distēpera et coll'ia fac. Assignatio coll'. abari ali⁹ sume ceruse eris adusti. cuiusqz. ℥. plūbi vsti. iij. quebeli. cōtriti. xx. nesse. gūme arabice. quetbire. cuiusqz. viij. opij. mirre. cuiusqz. ℥. tere omia diligenter. et cū oui distemperans albumine pill' et vtere. Assignatio. coll'ij. abari alius. sume ceruse plumbi. eris vsti. gūme arabice. amili. qtbire. cuiusqz. ℥. viij. mirre pure. opij. cuiusqz. i. tere omnia diligenter. et cum oui albumine distēperās pill'. quoniam proderit colliriatum.

Capitulū. xlij. de pustularū mede.

p Ustularz cura fit p̄mū corporis euacuatio ne p cephalice phlebotomū post catartic̄ soluens. quēadmodū in vlcerū et obtalmie curis dictum est. dehinc eml'ge in eis puelle lac ab ipa māma quo dolor quiescat eius tēperato calore molliaturqz. et maturetur. Ab inde instillatione que ex ordeo fit et citoniorum semine ac sarcocolla applica. Dolore mitigato quz pustula cepit maturari pulueriza illā melcala condita cū asine lacte et collirio albo cū lacte. donec erūpat pustula. saniesqz exeat. et tunc vlcerū adhibe medelā vt dictum est.

Capitulū. xliij. de saniei que in cornea ē medela.

s Aniem si imoret' oz curare maturare et erūpere his que maturant et dissoluunt moderate vt puluere croceo liquefacto cū puelle lacte. aut sume thuris partē zafrani. ʒ. partē. tritasqz diligenter cū fenugreci aqua liquefac. Et si imoretur eruptio opoponaco vtere et amoniaco distemperatis cum fenugreci aqua. oculum qz cataplasma cum aqua in qua fenugrecum. mellilotumqz decoxeris tepida per horam vnam. quoniam maturant et pustulā erūpere facit ac saniem educ̄. Et si sanies sine pustula est et vlcere. colliria illā cū marcasitba argentea et aurea: quoniā saniē desiccat et dissoluit. Q̄ si nō abit cuz ferro cura quēadmodū in chyrurgie partibus explicabimus.

Capitulū. 44. de acuminis cornee medela.

c Ornee acumē reprimētibus curatur medicaminibus in quibus nō ē asperitas vt sadāego. catimia argēti. sibo adusto. ydaba adusta et tēperata strictione. Et si magnū ē acumē fortius stringi oz cū fortibus fascijs et inter eas frustū ponatur plūbi. quo acumē sua p̄mat grauitate: et si acumē magnū ē nec medicamina prosunt reprimentia: nec ligatio stricta: tūc amputatio adhibenda est cū ferro quēadmodū in chyrurgia dicemus. Assignatio. aceserani. pustule acuminis et maculis oculorum vtilis. Sume sadenegi loti. sibi adusti. busadi. margaritaruz. eris vsti. aseregi. cuiusqz. ptē. i. quebeli. espabanici. marchasite. cuiusqz. ʒ. partē. trita subtili trāsmitte pāno et oculum pulueriza.

Capitulū. 45. de macule et albule medela.

m Acule et albule medela medicaminibus fit climantibus et purgātibus vt tucia indica cancer marinus adustus. es vstuz. zabbi fimus et passerū ac hyrūdinū cū melle distemperata. Sic et sibū adustum. et similia simplicia medicamina. Cōpositis aūt vt colliriū rubeū acutū et viride. puluis muscin⁹. melqz vtile ē. Et si albula subtilis ē. cū collirio rubeo acuto curetur: et puluere cōposito ex cācro marino. tucia indica. zaccara. tabarzedi eq̄libus sumptis partibus quibus diligenter tritis colliriet'. aq̄ quoqz sacaiq. nabamami. sufficit quoniā ad albule incisionē perfecta est subtilis. ferturqoqz cāna putrida et vetus que in veteribus inuenitur sepibus: si teratur diligenter et oculo puluerizetur prodest. Vitrū quoqz viride cōtritū minutatiz si sumatur de eo pars et buraci ac zaccara. tabarzedi. et oui corticū quo egressus ē pull' lotorū et desiccatorū cuiusqz p̄s. i. terēturqz et cribrata puluerizentur optime medentur et albulā tollunt. Q̄ si eiusmodi crossa ē albula et medicaminibus nō obediat: que diximus ill' vtere que albulam tingunt. s. sume galle acaquie. cuiusqz partē. i. colocanti. ʒ. partem. tritaqz diligenter cū mirti aqua liquefac. et super albulam pone. tinget enim. Assignatio pulueris ad albulam. Sume sibi. cācri marini. cuiusqz. ʒ. partē. spume maris. zabbi. fimi. tucie indice. cuiusqz. ʒ. partem. tere oīa diligenter et oculo pulueriza. Assignatio alia. Sume caninorū. cācri marini. tucie indice. catime auri. structij oui cortic̄. spume maric. zabbi fimi. ericij spinarum cuiusqz partē. tritaqz diligēter oculo pulueriza et colliria. Assignatio. Muscini pulueris. tucie indice. cancri marini. sibi adusti. cuiusqz partē. musci octauā partis. tere diligenter oia et sub sisami mēsura pulueriza sup albule locum. Assignatio melliti optimi. Sume mellis optie depurati et feniculi succi partes equales: liqfac in vase eneo et colliria. Mellituz aliud ad albulā. buraci armenici partē. mellis tres partes. optime misce et colliria. Assignatio. alius. Si sumpseris hyrundinum stercus partē. j. mellis. iij. et veteris. manifestum est contra albulam remediuz.

Capitulum. 46. de cancri medela.

c Ancer autē morbus ē qui colliriationē acutorum nō patitur medicaminum: et q bus curandus ē intuearis. s. si patiens sanguinis ferat emissionem et cephalicā si fieri potest minue et sanguinez iuxta q̄ patitur extrahe iuxta virtutē. etatē. tēpusqz et sanguinis qualitatē. s. si sanguis niger est plurimū extrahes: si rubeus parū: naturā cum fructuum aqua mollias et cassia fistu. et lebelabi aqua in qua cassiam fist. cōfricaueris. polipodium. et similia. aquā illi da ordei cū quesco et violarum syropuz ac iullab. squingibin. ninifar syropū et similia. Auiuz pasce carnibus leuium vt franquilinis et pullis. gallinis. edorū extremitatibus et agnorū similibusqz. Oculū colliria albo collirio et istillatiōes istilla: et cū ordei emplīza farina. violaqz et ninifar. fabarū farina. camomilla. melliloto. quequenegi aqua et solatri sz et cathemie frondibus et malue ac strigni tritis cum violarum oleo proderūt eniz.

Capitulum. 47⁹. de passionibus que fiunt inter corneam et vueā medela. vt aqua et dispersiōe.

q Ue autem inter corneam et vueā fiūt passiones. sunt foraminis dilatatio et aqua. Foraminis dilatatio dispersio ē luminis: et

sanari nõ potest: nec curam suscipit nisi forte cum quabelobespabãico temperetur ⁊ tutia indica ⁊ catimia argẽti ⁊ auri ⁊ oĩbus collirijs in quibus ẽ repressio. De aque medela. Aque medela ⁊ visus debilitatis. prima omniũ fit cerebri purgatiõe cũ hyere pill'is ⁊ cõcanicis patiẽtib⁹ pill'as aloes assuefacere impera ⁊ aureas singl'is diebus tribus ⁊ singulis hebdomadibus. Gargarizet hyerã ⁊ squigibin. oĩaqꝫ que cerebrum purgant ex humiditate: ⁊ si hyeras patitur magnas maximeqꝫ G. ⁊ hyeralogodiõ propina. crossisqꝫ reprime cibis cho erã generãtibus. n. maxieqꝫ lẽticula. caulibus ⁊ salsa vaccina carne. lacte ⁊ caseo veteri. alijs. cepis. oĩbusqꝫ ad caput vaporãtibus cibis. Cenã fugiat ⁊ laudabilium vescatur chimorũ cibis. cum tucia indica ⁊ quebelo bespabanico colliria illũ ⁊ rasico cõdito cum fenicl'i aqua ⁊ basilicon. cholerarum collirijs aqua quoqꝫ granatorũ colliria in qua sunt felles ⁊ ambra. ⁊ cũ collirio quod fit ex melle ⁊ fenicl'i aqua. felle cubegi ⁊ accipitris. sabuti. vulpis. gruis. catti maris. arietis montani. quecũqꝫ horũ presentia fuerit cũ oleo misce balsami addito sequebenego. alijsqꝫ que subtiliãt ⁊ aquã dissolvunt. Quibuscũqꝫ eteni horũ vtaris in passionis principijs qum hõi phãtasia apparet mala manifeste proderit ⁊ passio ceder. Qum aũt post passionis adhibẽtur cõfortationeꝫ maxime eius cure cõueniunt. Si itaqꝫ in horũ vsu speꝫ boni aĩaduerteris tene. Sin abscinde qũ roborata est passio. siquidem curam suscipit aqua. Nos autẽ hec quẽadmoduꝫ fieri expediat dicemus in chyrurgia. Medicamis assignatio quod cõtra aquam manifeste prodest. Sume marchasitã auream ⁊ in fictili vase suchae nouo pone. Clausoqꝫ capite in fornacem qua vitrum excoquitur pone. ibiqꝫ. vij. dimitte diebus ac extrahe. Est aũt eius signum bonum eẽ qm̃ album ẽ. Tene hec diligenter ⁊ colliria.

Capitulum. 48. de palpebrarum passionibus medela ⁊ primum de aurato.

p Alpebrarum passio propria auratus. cuius cura corporis fit euacuatione cum phlebothomo vene cephalice ⁊ decoctionis poculo ⁊ trociscorũ violarum. post hec palpebra finditur corpusqꝫ educitur pingue ⁊ in loco puluis ponitur croceus. Cibus subtiliatur cum mezauro aut auium carnibus: ⁊ post hec oculus cum collirio curatur rubeo ⁊ leni. ⁊ puluere croceo paruo: post collirijs acutis. Et nos huiusmodi curã diligentius exeq̃mur in chyrurgie tractatu

Capitulũ. xlviiij. de scabiei mede.

s Cabiei medela cõmunis cephalice est iminutio si sanguinis manifesta se offerant signa. ⁊ decoctionis potus. aut lebelabi vel trociscorum violarum seu mirobol' cũ zaccara. similiũqꝫ iuxta ꝙ inditium dederit. cibũ leuians subtilia cũ auium carnib⁹ ⁊ edorum. cenã fugiat. propria aũt cura cuiqꝫ eius spẽi est hec ituẽdum. ⁊ si scabies soli⁹ est asperitatis i palpebris oculũ coll'ia cum coll'io. r. ⁊ leni. ac puluere croceo paruo. ⁊ cũ eis de palpebram scalpe. post cum coll'io atharcamaticon. ⁊ zeniari collirio. si quidem necesse fuerit. Qđ si palpebre roboratur asperitas puluerem asperge croceum magnũ. cũ coll'io. r. albo. ⁊ cum coll'io viridi scalpe. ⁊ basilicon ac zaccara. Et si prurigo ex eius genere est ⁊ scabies que similis est ficus simini. ill' vtere que diximus ac cum zaccara scalpe. ⁊ si prodest bene. Sin scalpe cum camadino. ⁊ oculo instilla aquã cimini masticati post fricationem: ⁊ cum oui cataplasma vitello ⁊ rosaruꝫ ol'o post hec cũ coll'io scalpe. r. leni qũ morb⁹ fuerit sedat⁹ ⁊ tũc cũ puluere croceo p̃uo post cũ coll'io ru. acuto. ⁊ puluere croceo magno tũc coll'iũ adhibe viriđ ⁊ basilicõ. Sic ⁊ grauẽ curabis scabiei spetiẽ cũ ferro scalpens quẽadmodũ dixim⁹. Si aũt eã cum ferro curaueris. ⁊ calor inascitur aliquis. collirio sanetur albo. Calore mitigato iterũ coll'iũ adhibe. r. leneqꝫ ⁊ puluerem croceũ. eo quẽ diximus ordine.

Capitulũ. 50. de grandinis mede.

g Rando curatur cũ emplastris que ex lacte fiunt cocto. vsqꝫ in palpebra emplastrizetur. aut grandinem cũ fic⁹ folijs scalpe. aut cũ armoniaco cataplasma ⁊ galbão. ⁊ cera purata. ⁊ si amoĩacũ cũ aceto triueris ⁊ loco apposueueris prodest. sic ⁊ si botami gũmã sũptam cũ oleo liquefeceris violarum. ⁊ modico aceto grandinẽqꝫ cataplasmaueris prodest. dehinc cũ puluere colliria croceo paruo. ⁊ collirio. r. leni. post cum puluere croceo magno. ⁊ coll'io rubeo acuto. Et si ab exterioribus grando ẽ palpebre. palpebra ipsa scindenda est: ⁊ grando emittendus. Et post super locũ puluerem pone croceũ. sit aũt tua cum ferro cura post euacuationeꝫ corporis ⁊ purgationẽ cũ phlebotomia. ⁊ medicamine soluenti in quo hyera ponitur.

Capitulum. 51. de lapidositatis medela ⁊ consolidatiõis ac ordei.

l Apidositatis cura p̃ euacuatiõeꝫ fit ẽ pill' hyere. ⁊ pill' caucãic ⁊ super locũ medullã vitulorũ cataplasma ossium: ceràqꝫ ⁊ ⁊ oleũ violarũ simul liquefacta ⁊ super lapidositatis locũ pone. Sed ⁊ vnguẽtũ appone deachilõ. Ordei autẽ cura corporis cõstat euacuatione cũ his que diximus ⁊ galbani cataplasmate ac buraci distẽperatis aut cerã loco albã appone liquefactã: aut cũ muscis capitib⁹ ablatis frica. Et palpebrã cũ coll'io scalpe. r. ⁊ acuto ac viridi ⁊ estaticõ. Consolidatio vero ⁊ ipsa quoqꝫ corporis curatur euacuatione ab hũo. re dominãti. ⁊ coll'io memithe loco apposito. ac bezazo ⁊ aloe mirraqꝫ mũda ⁊ inter duas ponatur palpebras bãbax lacti infusus.

Cap. 52. de pilorũ sup̃fluorũ ⁊ dispsoꝝ ac fluẽtiũ mede.

p Ili superflui ⁊ ad exteriora inuersi primo cũ medicaminis laxatiui potu curari cupiunt cum decoctione ⁊ corporis purgatione. Dehinc pili extrahantur cũ forpicibus ⁊ sanguine rane locus liniatur: aut sanguine que in canibus inueniũtur tinearũ: aut cũ formicarum ouis: aut ficus lacte. aut sumatur herba que inter ordeũ oriẽ ⁊ trita exprimatur. ⁊ cũ ea cere modicum liquefac ⁊ cataplasma pilos diffusos. Assignatio al'. Sume arde. i. tinea ligni. nusadei. asini vngule aduste equales partes tere ⁊ cribra ac cũ acerrimo distẽpera aceto: ⁊ diffusorũ locũ illine eorũ. Assignatio al'. ericij fell' ⁊ sanguinis castorei ⁊ distẽperãs pill'. pilosqꝫ extrahe ⁊ ieiuni saliua medicamẽ rora. ⁊ loco quo pilos extraxisti appone. Assignatio al'. Ericij fel si super locũ expilatuꝫ cataplasmaueris pili nõ procedũt. Et si hec proderunt ⁊ pilorũ aufertur productio bene. Sin ferri cura medere. vt inuersione ⁊ suitione ⁊ coagulatione pilorũ palpebrarũ cum mastice. De palpebrarũ fluxu. palpebrarum fluxus qui fit ex acuto hũore corporis curatur euacuatione cũ decoctione in qua zembacũ ẽ ⁊ absinthium ⁊ alia humoreꝫ euacuantia acutũ. Et si ex humore fit hec nigro epithi. detur decoctio et aliorũ q̃ cholerã euacuãt nigrã. Qꝫ si ex tyria cholera fit pill' propinẽtur hyere ⁊ sticados ⁊ in oĩbus his prohibẽd⁹ patiens a cibis illũ generantibus humorẽ quo passio fit ⁊ palpebre ossibus dactilorũ adustis. aut sume acalimiã aut athemidũ ⁊ colcadenesũ. ⁊ zagũ equaliter ⁊ trita diligenter cũ melle distẽpera ⁊ apponãtur: vel cũ muriũ stercore coll'ia diligenter trito ⁊ cũ melle distẽperato.

Capitulũ. 53. de pediculorũ medela.

i N pediculorum cura a corporis incipiendũ est purgatione cũ epithi. ⁊ agarici decoctione ⁊ hyere. pillul'. aut aloes ⁊ caucanicis. gargarismus eorum que corpus purgant adhibendus. cibi prohibendi multe superfluitatis ⁊ ficuũ comestio cibusqꝫ iminuendus. Sit autẽ laudabilis cib⁹ chimi vt panis mundus. edorũ caro. ⁊ galline. cubegorumqꝫ ⁊ similiũ. palpebra cũ mirra cataplasmet̃: aut aristologia. l. trita diligenter ⁊ cũ oleo distẽperata. vel hoc cataplasmate. Assignatio eius. miutẽgi. cãtaridũ. caprarũ fimi. salisandaꝫ equales partes diligenter tritas cum sibi aqua distempera ⁊ palpebrã cataplasma.

Capitulum. 54. de palpebrarũ medela.

i N palpebraꝫ ab interioribus findere in al' fundere oportet ⁊ tunc puluis adhibeatur croceus paruus ⁊ coll'iũ. r. lene post phlebotomũ ⁊ sitiã. Si patiens puer. Qđ si grandior ẽ medicamẽ da laxans ⁊ decoctionẽ ⁊ palpebrã cũ aloe ⁊ hezazo cataplasma ac memithe coll'io. foue etiã aqua in q̃ coxeris camomillã. mellilotũ. bereniasecum. sansuc. cibũ subtilia cũ mezauris ⁊ pull' similibusqꝫ.

Capitulum. 55. de contorsionis medela.

c Ura contorsionis. primũ ẽ cũ euacuatione corporis a salso humore cũ agarici decoctione ⁊ pill'. hyere. ac concanicis ⁊ oĩo ciborũ qui acutũ generãt humorẽ prohibitione ⁊ laudabiliũ vsu. vt edorũ carnibus ⁊ volucrũ optime paratis ac pane simile. palpebra cũ litargirio cataplasmetur diligenter in oleo trito rosarũ ⁊ hezazo. memithe coll'io cataplasmetur cũ aqua quile ⁊ rosis ⁊ ordei farina. zafrano distẽperatis cũ intibe aqua ⁊ portulace colliumqꝫ adhibeatur. r. acutũ. medicaminis assignatio. Ad cõtorsionẽ. Sume lẽticulã sine cortice. ⁊ recẽtis granati adipem ⁊ cũ mẽbechtego distẽperãs ⁊ violarũ oleo oculum cataplasma.

Capitulum.56.de caliginis & fissure palpebrarũ medela.

o **Culi** caligo curatur cũ phlebotomia & catartici potu.pulueris instillatione crocei parui collirio.r.leni.post puluere magno crocco & collirio acuto.tere cum basicon:& bazizo. similibusq3. vtaris autem medicaminibus gradatim ne forte statim oculo medicamine apposito acuto ledatur. De fissure palpebre medela. fissura hec.si ex vlceris cõtingit macula cum ferro curatur vt alias dicemus.Et si ex carnis superfluitate:aut vlcere palpebrarum collirio curetur.r.& acuto.& collirio viridi.ac basilicon similibusq3.Quod si naturalis e cũ ferro ipsaquoq3 curabitur & illinitionis vsu cũ cera & oleo.

Capitulũ.lvij.de mori fornicis & superflue carnis medela.

m **Ori cura** cephalice phlebotomia est.& catartici potus cum trociscis violarum & agarici decoctione.Dehinc cũ zaccara fricetur.& si nõ extirpatur ferro scalpe.& puluerez superpõe croceum.dehinc collirium.r.acutũ & viridẽ.tunc basilicon.Et si passio sub palpebra est.ab exterioribus eris floris adhibe vnguentum.Fornix aũt & caro superflua ipsa quoq3 phlebotomo curantur.& decoctionis poculo.ac oculi colliriatione cũ atarchamaticon..& collirio illũ refrigera ru. & leni.& sabafe cathaplasmata adhibe.vt lithargirũ arucum hẽnam meeticam.zaraunedum cũ vini cõditum aceto.& similib⁹. Glãs autem & vt ipa curetur corporis necessariaz habet euacuationẽ cũ decoctione epithi & agarici.adiecto turbit & hyera.vnguento de achilon emplastrizetur.& a cibis patiẽs phlegma generantibus abstineat.& cholerã nigrã.& si sic non auferẽ excoriata abstrahatur.& super locũ puluis ponatur croceus & si superflua ab interioribus est caro coll'io rubeo leni coll'ia.

Capitulum.lviij.de anguli oculi passionibus medela & primũ de fluxu.

b **Uius** corporis cura est purgatio cũ phlebotomia si sanguinis luceant signa catartici q3 potus patiens temperato vtatur cibo & medicaminibus curetur humiditatem desiccantibus vt tutia indica lota & medicamine quod fit cum memithe asiafo & aneto. zafrano.gũma arabica distẽperatis cum vino:hec enĩ psũt.

Capitulũ.lviiij.de glandule medela.

g **Landula** superfluitas est carnis anguli oculi & eius cura corporis ab dominanti hũore purgatio & super ipsaz zeniari ponatur vnguentũ & coll'io floris eris coll'ia.& si caro defecerit bene.sin cũ ferro cura & abscinde.nec abstinẽs.nec trãsgressus modũ.tunc super locum puluis ponatur croceus & oui vitello cataplasmetur & rosarũ oleo.Dehinc si febris oculo acciõrit.collirium adhibe albũ.tunc rubeũ lene dehinc viride.acutum & similia.

Capitulum.lx.de corni medela.

i **N cornum** patientem phlebotomo vti & catartico expedit laxanti.& loco contritã apponere helbã & distẽperatã.aut lini semen tritũ & distẽpatũ.aut thure & zafrano ẽpliza & fenugreci aqua distẽperatis.apostemate erupto & sanie emissa.locum cũ aloe & sarcocolla ac draconis sanguie cõprime.balaustia. & quebelo.aneto.de singulis partẽ sumẽs de flore eris quadrãtẽ sumẽs hec diligenter trita & apponẽs cõprime angulũ oculi & locũ eruptũ.Q͛ si passio in id tetẽderit vt fiat fistula fistularũ adhibe curã.Et medicamẽ hoc vtile est fistule que i oculorũ profundatur angulis.Assignatio eius.arsenici vtriusq3 rubei & crocei.zagi.Cantaridũ.calcis.nusaderi.alumis.cuiusq3 partẽ.trita oia diligenter cũ pueri vrina distempera & fistule superpone cũ pãni linci licinio.vel sume asenã feresiaci partes duas.calcis vnã:& distẽpera cũ pueri vrina & licinio cataplasma.Ipsũq3 coque tribus sub sole diebus super cristallum & abrasis vtere. Assignatio al' ad fistulã. Sume medicamẽ acutũ quod dicberdic vocatur & pãni linci liciniũ ifũde humidũ prius pueri vrine & fistule inducas.aut sume eris florẽ & cũ cal'a pasta & amoniaco factũq3 liciniũ fistule imitte.vel sumi aruci ptẽ.nanacue.5.partẽ.tritaq3 diligẽter fistule pulueriza.

Capitulũ.61.de sequebere & tenebrositatis medela.

t **Enebrositas** vt diximus ex debilitate ẽ spũs vidẽtis & paucitate. & medicaminibus eget videntẽ cõfortantibus.In sequera.a cephalice phlebotomo cura incipitur & laxãti medicamie.vt decoctione cui imiscetur hyera.acuto quoq3 vtendum ẽ clisteri.cuius ẽ a superioribus ad inferiora trahere & cerebrũ cũ gargarismis purgandũ & nariũ instillationibus. ac sternutamẽtis.angulorũ oculorũ vena minuatur & cena caueatur nocturna.vaporãtesq3 ad caput cibi.Epatis obuietur vapori assati hoc modo.Epar sumat caprinũ & oio emũdatũ super prunas ponas & piperis.l.frustũ ifigat & qui ascẽdit ab eo stet obuius vapori oculo & coll'iet ea que ab ipso defluit aqua.sicq3 epar comedat:tribus hoc faciat diebus cõtinuis aut amplius : quoniam in vltimis hac in parte vtilitatis prodest. Collirieturq3 cum melle admixto modico nusadaro.aut cũ cucumeris agrestis succo cum melle mixto & cũ recẽtis aqua feniculi:bis si collirietur psunt. Et si capri sumpseris fel.aut cũ feniculi miscueris aqua & melle.& patiẽtem sequeberam collirices sanat.

Capitulũ.62.de aurium passionibus & primum de dolore qui ex mala fit calida complexione.

a **Uribus** dolor ex mala cõpl'ione calida si accidat intuendũ si forte sanguinis abũdantie in corpore signa videris aut cholere rubee.Et si sanguis abundantie in corpore signa videris cephalice incide.& ad necessitatis quãtitatẽ sanguinẽ emittas. Q͛ si rubea supereminet cholera patiẽti medicamẽ ipsaz deponens propina vt decoctionẽ mirobo.cũ zaccara aut lebelabum & zacc.aut violam.similiaq3.auri portulace aquam instilla & rasure cucurbite cũ rosarũ oleo in quo sciatum coxeris prodest:aut instilla illi oui albumẽ alternis horis & cũ bõbace desicca prodest eim.Et si instillaueris illi rosarum oleũ in quo sciatum coxeris prodest.Sz & si semperuiue aquã instilles cum vini aceto modico & oleo rosato medetur. Medicaminis assignatio auriũ ex calido dolori vtilis.Sume rose partes duas.sisami olei vnã.vini aceti heserez aque cuiusq3 5.partem.congrega oia & percute optie atq3 auri instilla.aut cucurbite aquam & rosarũ oleũ.mulierisq3 cui filia ẽ lac.Sic & si si mulier lac auri imulserit & paululũ expectaueris & sicca ueris.secũdoq3 & tertio imulxerit.dolor sedabitur.Circa aurem.sandalum.& aquã rosataz ac campboram cataplasma: aut coriandri aquã & lactuce ac semperuiue.Et si molest⁹ est & grauis dolor sume opij modicũ & cũ oleo distemperãs rosato vel violacco auri instilla ac mãdragore succũ imple cũ oleo rosato.qm̃ dormitat & dolorẽ sedat. Ac vero bis nimiã oportebit dare cõsuetudinem.quoniã auris facit grauitatez & auditus. Si autẽ auris dolor ex mala fit cõpl'one frigida intuere.Et si in corpore dñantis sint signa phlegmatis & humiditatis.patienti hyeram & caucanicam propina:& gargarizet hyeram cũ squingibin quo eo eiusmodi cerebrũ purgetur.Dehinc auri eius aliqd istilla calidorũ oleorum vtnardinũ aut costinũ.vl' laurinũ.aut fugilinũ.qm̃ cõpetẽs ẽ & vtile.vl' sansuci aquã iplue expssaz.probatũ eiz ẽ.Aut sume th⁹ & tritũ diligẽter cũ vino liquefac & amigdalino oleo amaro ac paulatim auri instilla hãbacẽq3.hoc infusum auri applica.aut sũptam cũ vaccino locio mirram liquefac.& auri istilla.Ol'sũe radic̃ fugilũ aquã.& marzemusi & olei onfacini aliquid admisce.bulliantq3 donec aqua deficiat superstite oleo hocq3 auri instillabis.prodest enim contra frigidã & ventositatem que auri acciderit.Aut viridis folia sume garbi.& diligenter cõtere.sũptumq3 caua granatũ.& que itus sunt extrahe:& luto in al'loco cataplasma & desuper folia mitte trita cũ modica aqua coque & auri iplue.Et si dolor ex frigido fuerit cũ humiditate que ab aure defluit.vsi fel istilla.aut fel gruis liquefactũ cum amararũ oleo amigdalarũ aut zẽbazi.Aut sume euforbij granũ vnũ.& diligenter tritum cũ ol'o liquefac rosato.& auri instilla.

Cap⁹.lxiij. de auris aposteatis ex calido & alijs.medel'.

q **Um autem** auri apostema inascitur calidũ aut pustula cephalicã minue.& sanguinẽ iuxta quod patiens fert.& morbi qt̃itas consulit etasq3.& tẽpus.ac patientis cõplexio extrahe & coll'ium albũ instillabis auri.liquefactum cũ puelle lacte. lacq3 illi ex mãmilla imulgi impera.quoniam & dolorem mitigat & calorem placat ac emolliens lenit.super auris radices a foris psilij semẽ cataplasma.& intibe aquam ac cusbare.solatriq3.& similia.emplastriza quoq3 hoc emplastro.Assignatio eius.fabarũ ordei farine cuiusq3 partes.ij.violarum radicis cathemie.cuiusq3.ij.foliorũ ninifar.camomille.lilij radic̃.cuiusq3.ij.tere omnia diligenter.& cũ solatri aqua distempera & violarũ oleo.ac queffare aqua & rabalebi.& emplastriza aurem patientem.Cibis pasce quos febricitantibus assignauimus.a cibis prohibens calidis.& omnibus ad caput vaporantibus.Et si eiusmodi morbum febris comittatur refrigerationem augeas.Q͛ si regimine hoc apostema nõ mitigatur auris.intelligeapostema saniẽ fecisse:ideoq3 auri in-

stillare oportebit.nisimissis spumam ⁊ seminis merue ac fenu greci cū mulieris lacte cui filia est. Nec desistes hec bis.i die facere.donec sanies aure egrediatur.quo facto aurē cura saniei curabis ⁊ vlceris iuxta quod posterius dicemus. Qđ si apostema i dissolutionē ferꝰ ⁊ dissolutū agnoueris.reliquie qꝫ illi supersunt crosse camomillam ⁊ melilot coq̄ i aq̄.⁊ ex aq̄ modicū sume.⁊ auri tepidū istilla cum modico violarum oleo. Et si eam in cucumo bullieris ⁊ in capite cucumi fistulā posueris.⁊ fistulā indiqꝫ diligenter cum babace oppilaueris aut pānis fistuleqꝫ capiti patientem apposueris aurem.quo ad ipsam eius ascendant vapores prodest.apostematis eniꝫ dissoluit reliquias.non sit aūt eiusmodi aque fortis caloris: sed tēperati. Qđ aūt quod in aure fit apostema frigidum est.patientis nāqꝫ cū agarici decoctione solue.acuta cum hyera ⁊ turbit.⁊ pill' hyere.propina.aut has. Assignatio eoꝝ hyere pigre.ʒ.turbit.agarici.cuiusqꝫ quadrātē oboli.scamonee.ꝯ.obolum.tere omnia diligenter.⁊ cum aqua distempa ac pill' potio est plena. Hec quum feceris cerebrūqꝫ purgaueris auri aneti oleum instilla.aut fugilum.⁊ hac exterius aurem fomentatione robora aneti.caul'.rutabe.camomille.melliloti.liquiric.radic.foliorum lauri.sansuci.nemami.cuiusqꝫ partem.abrotai.fenugreci.seminis lini.cuiusqꝫ.ꝯ.partem tere oia diligenter.⁊ cū aqua distēpera sasuci.⁊ sisami oleo.ac narcisci.ac nardino.⁊ aurem emplastriza.quoniā apostema optime dissoluet frigidū. Et si camomillam.mellilot.anetum bereniascum.lauri folia.⁊ bendecocbū.maioranā.saturciā i cucumo coxeris optime ⁊ super cucumi caput fistula apposita.fistule caput auri applicueris quo medicaiñū vapor ad eam ingrediatur dissoluendo proderit apostemati. Et si apostema intellexeris esse durum hoc illi adhibe emplastrū. Assignatio eius galline adipem ⁊ anatis liquefac ⁊ misce simul parum fimi ouium triti ⁊ aurem emplastriza.

Capitulum.lxiiij.de sanguis ⁊ sanici que ab aure exeūt.

v Ulnerum ⁊ vlcerum cura i auribus hec est. Qđ ergo sanguinē ab aure videris fluentem.sumac expressam instilla illi aquā ⁊ portulace ac virge pastoris.aut sume gallam diligenter tritam.⁊ cū aqua mixtā portulace auri instilla.⁊ porri succum nabatici.sume etiā leporis coagulū tritum cū aceto aut aloē ⁊ thus equaliter.⁊ trita diligenter cū porri aqua auri iplue.

De saniei medela.i saniei medela que aure exit. Qđ apostema eruperit calidum aut pustule que in ea sunt.rosarum oleum auri instillare conuenit.i quo liquefeceris paꝝ mirre ⁊ opij.aut sume sarcocolle.sanguinis draconis.libani.mirre asiafi.memithe.partes equales.tereqꝫ diligenter.⁊ cum melle distēperans liciniū inuolue pāni linei ⁊ auri optime absterse a sanie cū bābace ipone:aut ferri purgamētū tere diligenter in aceto decoctū ⁊ auri instilla paulatim aut licinio implicitū imitte vel sarcocollā ⁊ siafū memithe accipe ⁊ tūde diligenter cū melle distēperās intinctoqꝫ licinio auri inducas. Sume quoqꝫ alumē iemenicū ⁊ optime tere ⁊ cū melle distemperans auri cū licinio inducas. Si aūt diuturnius fiat saniei emissio.hoc vtaris medicamie. Assignatio eius.mell'.ʒ.x.aceti.viij.ad ignē decoque ⁊ spumā aufer ⁊ puluerisa desuper floris eris.ʒ.ij.⁊ misce cū licinio super aurē pone.pbatum est eniꝫ.basilicō quoqꝫ vnguētū si cū licinio auri iponatur prodest saniei. Cicatrizabis aūt vlcera que in eis fiūt vnguento.r.quod de litbargiro fit ⁊ aruco.

Capitulum.65.de oppilationis auris medela.

i N oppilationis que in aure fit ⁊ auditꝰ grauitatis medela attendēdū si oppilatio ex sorde fit aliqua purgetur his quibus auris purgatur: aut sume buracū ⁊ diligēter tere ⁊ cū aceto misce.auriqꝫ instilla ⁊ sic per diem dimitte deinde aurē purga ⁊ cū tepida laua aqua. Qđ si oppilatio ex humore ē crosso phlegmatico caput cū medicamine oportet purgare phlegma deponēti.vt hyere pill'.⁊ coucanicis. ⁊ hyerarū aliqua magnarū vt logodion. Si cōplexio ⁊ etas tēpusqꝫ adiuuerint tunc vtaris gargarismo cū hyera pic.⁊ sgngibin ⁊ tepida aqua sinapiqꝫ fercsiaco.origano mōtano.hessa ⁊ similibus diligenter tritis.hec cū mellis aqua gargarizet:aut zebibi aqua decocta.vtatur quoqꝫ sternutationibus cū condiso ⁊ hebethel souda in al'ebere aloeqꝫ. Cerebro purgato auri aquā instilla in qua piganū coxeris.sansuc.nemanū ⁊ super exprime hec recētia ⁊ viridia.eductāqꝫ eorū aquā cū iausiro ⁊ castoreo misce aut euforbio iuxta passiōis vires ⁊ hꝫ qꝫ patientis fert cōplexio aut auri aquā iplue in qua absinthiū decoxeris.vel sume buracū ⁊ sinapim tritaqꝫ diligenter cū aceto distēpera ⁊ super aurē cū licinio pone.aut sume castoreū ⁊ elleborū eq̄l'r ⁊ tātūdē croci orietalis tritaqꝫ acetum superfunde ⁊ auri instilla.aut cū licinio induc:vel oleuꝫ instilla nardinū.qm̄ humorē subtiliat crossum qui in aurē ē: ⁊ dissoluit.vl' musci olm.qm̄ vtile est. Impluc ēt auri piperis modicū triti cū zebaci olo puri liquefacti. Et si auditus grauitas ex apostemate fit.apostema illud curari expedit his q̄ iā diximus. Qđ si ex carne fiat superflua que in auris foramine orta ē:aut verruca ⁊ abscindi possibile est ferro abscindatur:⁊ quibusdā vtaris medicaminibus comedētibꝰ vt floris eris vnguento:aut quēadmodum al's dicemus. Assignatio medicaminis gal' vtilis grauitati auditꝰ ⁊ surditati. Sume ellebori q̄titatē qualis ē ⁊ ossis dactilis tereqꝫ diligēter cum melle distēpera ⁊ super aurē pone. Qđ si auditꝰ grauitas lapidis aut cuiuspiam rei que incidit auri fit stibiū sume subtile ⁊ bābace inuolue ⁊ visco iplica aut gumi humida ⁊ auri inducas:qm̄ qđ i aurē cecidit stibio adherebit ⁊ egredietur.hoc sepius facies donec educatur. Sin mollire sternutationem patiēti cartarū licinium naribus eius inducēs aut medicamina insuffla.que sternutationē adducūt:vt cōdisuꝫ.⁊ al'.naresqꝫ ⁊ nasum oppila ⁊ aures cū bambace:vētositas nāqꝫ cōmouebitur in capite.⁊ fortiter egrediens que in aure sunt emittit. Et si in aurē aqua egressa ē:patiētē vno impera salire pede ab egrotāti latere.⁊ caput in eā acclinare partem palmāqꝫ auri apponere ⁊ fortiter cōmouere. Defluet etenim aqua ⁊ egredietur. Sꝫ ⁊ si sup aurē iacuerit ⁊ caput fortiter cōcusserit aqua aure exibit. Qđ si nō egreditur hac illā agredere cura. Sume arundis frustū palmo ⁊ amplius longū ⁊ alterā eius extremitateꝫ bābace inuolue vsqꝫ eius tertiā partem:hāc oliue oleo infunde ⁊ extremitatē que bābace nuda ē auri imitte.eāqꝫ accēde in qua bābax ē. Ignis eim vt in arūdine ceperit operari aquā ab aure extrahet:hoc fac dōec patiēs quē nō ferat ignis sentiat calorē. Tūc aure extrahe quē nihil aque superest. Et sic aurem cum bābace desicca ⁊ rosarum instilla oleum. Educitur quoqꝫ aqua fistula auri apposita si sugatur.qm̄ aqua extrahitur ⁊ ad os exit. Cū aūt i aurē reptile aliqđ ingressū fuerit aut vermes itus gnāt̄.sibi aq̄ expressam istilla.aut fautenegi fluuial'.aut cataraī modicū. Instillatum etenim auri vermes occidit ⁊ reptile: aut absinthij instilla aquā decoctaꝫ aut foliorū persici.aut capparis. oia etem hec vermes occidunt ⁊ reptilia. Qđ si vaccini parū sumas fell' ⁊ in aceto liquefactū istilles auri prodest ⁊ vermes occidit.vtaris ēt hoc medicamine qm̄ prodest. Assignatio eius.sulphuris.buraci.succi sibi equales partes.tere diligenter ⁊ cū aceto liquefac ⁊ aqua foliorū fugilū auri instilla quoniā vtile ē ⁊ vermes ac reptilia occidit.cucumeris quoqꝫ agrestis succus prodest.

Capitulū.66.de susurrationis ⁊ tinnitus auriū medela.

q Uum autē susurratio ⁊ tinnitus auribus accidit illi oleū instilla.aut nardinū.aut costinuꝫ cū succo foliorum garbi aut sume elleborum nigrum castoreumqꝫ equaliter ⁊ zafrani quātū vtriusqꝫ est pondus. ac in aceto liquefac ⁊ auri instilla.aut sume zufā ⁊ lauri baccas ac pineas ⁊ in aqua decoques ⁊ instilla.⁊ oleū fugilum percussū cū pigami aqua si istilletur vtilis ē. Medicaminis assignatio tinnitus ⁊ auditus grauitati. Sume condisi rosarū olei.zafrani.cuiusqꝫ obolos.iiij.ellebori albi.buraci.cuiusqꝫ.ʒ.iij.tere diligēter ⁊ cū vino distēperās trocisca.atqꝫ qum opus fuerit vtere liquefaciens in aceto ⁊ auri instillans. Aliud ad idē vtile.mihe fluxe ptē.i.olei cheiri.iij.bulli ⁊ refrigera.vaseqꝫ conde vitreo ⁊ auri instilla. Et si medicamina hec nihil proderint.tinitū auriū ex humore fieri crosso intellige cōclusō in cerebri operimento.ideoqꝫ patienti qđ cerebrū eiꝰ purget tribue vt hyere.pill'.⁊ concanicas.ac aloes ⁊ similia. dabis ēt das illi. Assignatio carū.turbit.ʒ.ij.colognthide adipis.ʒ.mirob.kebuli.ʒ.ꝯ.sarcocolle.quadrātē q̄thire obl'os.ij. trita oia diligenter.distēperās.pill'.propinabisqꝫ de eis.ʒ.ij. corpe purgato nariū adhibe istillatiōes calefacientes subtiliantes vt q̄ cōponūtur ex castoreo.iausiro.funizo.⁊ silibus q̄ in prorisiōis faciei caplo diximus ⁊ sternutatione vtaris cuꝫ condiso ⁊ hyera modico naribus insufflato.

Capitulum.67.de surditatis medela.

s Urditas quum phlegmatis accidit cā crossi ⁊ viscosi qđ in cerebro ⁊ in eius generatur operimēto vel aliūde influit ad auditus neruum curatur regimis vsu incidentis ⁊ subtiliantis ⁊ hyerarum potu ac gargarismis.aurium istillatiōibus illis quas diximus aū qum de medela oppilatiōis que in aure fit disputauimus.⁊ ciborū abstinentia phlegma generantiuꝫ. Medicaminis assignatio ad surditatē. Sinapim diligēter tere ⁊

cum ficubus misce siccis ⁊ facto licinio auri ipone tribus diebus. Assignatio alia. Castoreū cum oleo liquefac aneti ⁊ succo pigani ac auri istilla. Quod si surditas ex choleris accidit ascendētibus ad cerebrū. queadmodum in morbis acutis cōtingit ⁊ febribus cholericis eius cura ē vt patiēs soluatur medicaminibus cholerā deponentibus ru. vt mirobo. decoctione roborata cū hyera ⁊ scamonea. Post euacuationez regievtat̃ tēperato ⁊ suauis aque balneo. regimē caueat cholerā generās ru. ⁊ nōnūq̄ ipa sponte expellit natura chol'as has ⁊ surditas recedit hec. Surditas autē que ex cerebro fit ⁊ neruo rupture cā aut contritionis. aut ꝓpter virtutis debilitatem audiētis si ex ipsa est creatione medicamine caret ⁊ sanatione.

Capꝫ. 68. de passionū nasi. medela ⁊ doloris eius cura.

i N passionum medela q̄ naso accidūt intuendum. ⁊ si narium cōplexio calefacta ē. ⁊ rubor ill' accidit ac ardor patiens oleū respiret rosarum percussuz cuz semperuiue aqua: aut oleum niniśar cū aq̄ rosata: ⁊ supponatur exterius pannus intinctus sādalo ⁊ aq̄ rosata. Quod si calor extremitates vsqꝫ porrigitur vētriculorū olei ninifar fiat naribus istillatio qum eductuz ex cucurbite fuerit granis ⁊ olei rosati aq̄qꝫ rosate. Sādalum odoret ⁊ aquā rosarū. cāphorā. ninifar violā. rosam. papaueris flores ⁊ similia. Et si locis acciderit his apostema calidū: aut in naso pustule fuerint orte: patientis cephalicā iminue. aut appone sitiā ⁊ sanguinez iuxta qd̓ opus fuerit extrahe: cibis refice refrigerantibus. vt ordei alfito. zacc. aceto. oliue oleo. granatis. prunis. pomis. moris. nasumqꝫ ⁊ frontē cum sandalis ⁊ asiafo. memithe cataplasma ēt musderbedi hezazo. aq̄ rosaꝝ ⁊ portulace. sēperuiue ⁊ aliquā harū narib⁹ istilla aq̄ꝝ cū roseo ol'o. oiqꝫ illū refrigerāti dispōas regimie ⁊ extiguēti. Et si i nāib⁹ vlcera appuerit patiētez a cephalica minue ⁊ refrigerans adhibe regimen. ⁊ si vlcera illa humida fuerint. hoc vteris in illa medicamine. Assignatio eius. Sume ceruse ⁊ purgamenti argenti. lithargiri. aserebi adusti equales partes. tere in mortario diligenter cū rosarū oleo. ⁊ naso iponeq̄ cū licinio. Quod si vlcera sicca fuerint. sume cerā. oleū amigdalarū. medullā cruris bouini equaliter cerāqꝫ in oleo liquefac ⁊ aliquid adde spume. seminis citoniorū ac quethire optime percutiēs naso cum licinio imitte aut interius cataplasma. Et si in naso putrida sūt vlcera. sume elleborū albū cū chasesо equaliter ⁊ sinapi terēsqꝫ diligenter insuffla ⁊ nares cū aceto laua. mirrāqꝫ insuffla tritā quoniā proderit.

Capitulū. 69. de carnis in naso superflue medela.

c Aro in naso superflua si dura fuerit curam nō suscipit: quoniā de genere ē cancri: si mollis labora quoniā sanabitur. Eius igitur cura est patientis incidere cephalicā ⁊ sitiā appone ⁊ pill' hyere propia. nasoqꝫ liciniū indue cū floris eris vnguento. aut sume asenanum ⁊ mirrā equaliter. teresqꝫ diligenter liciniū sume panni linei hoc infunde aceto. ⁊ sic medicamine circūuolue ac naso ipone: aut sume cortices eris ⁊ colcodanesū caliā. cuiusqꝫ ptē arsenici rubei. zeniari. cuiusqꝫ. ʒ. partē. ellebori nigri quadrātē. tere oia diligenter. ⁊ facto lineo licinio. infunde vino. ⁊ hoc inuolue medicamine ⁊ naso imitte. aut eris sume tūbalum ⁊ diligenter tritū vino infunde ⁊ nasi interiora illinias. Sume ēt zagi. ʒ. iij. colcadanesi. ⁊ mirre. cuiusqꝫ. iiij. colcotar. iij. aluminis iemenici. galle. tūbali eris. aristologie. r. cuiusqꝫ. ij. ⁊. ʒ. turis. iiij. obolos. aceti. ʒ. cētū. decoq̄ i vase eneo donec tanq̄ electuariū fiat ⁊ cū licinio vtere. Et si hoc nō proderit medicamē adhibe acutum: vt calicon ⁊ dicherdic. ⁊ si nec his curatur ferrum adhibe vt posterius dicemus.

Capitulum. 70. de nasi fetoris medela.

i N fetoris nasi medela oꝫ patiētē sgngibī ⁊ hyerā picrā gargarizare ⁊ sinapi. ⁊ post hec cū vino in q̄ spicā. gariofilū. origanūqꝫ decoxeris. ⁊ naribus insuffla origani obolū. triti diligenter. instilla quoqꝫ fautenegi aquam. ⁊ hoc medicamē ad idē vtile ē. Assignatio eius sume mirre pure. amomi. acatie. equales partes tere diligēter ⁊ cū melle distēpera dispumato ⁊ na extremo parum applica. diebusqꝫ multis olfaciat. Aut sume mirram ⁊ in aqua fautenegi liquefac. ⁊ naribus istilla. Vel sume amoniū. rosā siccā equaliter: terensqꝫ cribra. ⁊ cū bani oleo distempera. ⁊ nasi interiora cataplasma. Instilla etiā passionē hanc habentium naribus cameli vrinā probatum est.

Capitulū. lxxj. de fluxus sanguis narium medela.

n Arium sanguinis fluxus qum crisis cā fit amputandi curam non adhibeas Sin aliter frigide prodest aque respiratio cum aceto mixte. ⁊ frigide aque superfusio capiti ⁊ faciei: extremorumqꝫ ligatio fortis. Qum autez modū trāsit ⁊ non cessat. tūc oꝫ aloes sumere. ʒ. olibani. ij. tritisqꝫ diligenter licinium circumuolue pāni linei quod aceto intinxeris. ⁊ naso imitte. liciniū quoqꝫ pāni linei incaustro intinge ⁊ naribus imitte. succus quoqꝫ belegi. aut succus porri si simul istillētur aut sigillati. aut stercus asini expressum instilletur naribus prosunt. aut cucumeris aqua amari. Et si in his parum misceatur cāphore prodest. ⁊ perfectius fluxum hunc sanguinis aufert. carta quoqꝫ adusta. ⁊ vdaba cōbusta si sumātur ex eis partes ⁊ colcotari. ʒ. ps. ac trite diligenter naribus insufflentur prosunt. zagi egyptiaci. thuris masculi. galle aduste. ⁊ cum aceto extincte. colchotari adusti. equales partes tere. ⁊ narribus insuffla. aut licinium inuolue pāni linei vini infusum aceto. itige etiā in thuris farina: ⁊ sāguinis draconis carate aduste ⁊ mirre pure equaliter mixtorū ⁊ tritorum diligenter. ac cribratoruz subtilit̃: ⁊ narib⁹ imitte. sꝫ ⁊ caratā adustā ⁊ oui cortices adusti. cerui cornu adustum. caquiā. cortices granati acidi: alumē iemenicū equaliter sume. tritaqꝫ oia diligēter cum belegi aqua distempera. intinctoqꝫ panni linei licinio naribus imitte. aut sume hezazū. ⁊ in pāno pōe lineo ⁊ cōbure. cicrēqꝫ hūc sumens naribus insuffla. Et si hec nō proderint super caput aquā roza frigidā forti frigore. Caputqꝫ ⁊ frontem hoc cataplasma emplastro. Assignatio eius. sume galle viridis: granati cortic. rose sicce. cuiusqꝫ partem lenticule expilate ptes. ij. gipsi q̄tum ⁊ oium pondus tere ⁊ cum mirti aqua distempera. frontēqꝫ ⁊ verticē emplastriza. Aut appone lineū pānum aqua' infusum rosarū refrigerata cuz niue ⁊ vini aceto super verticem. aut cū tucia emplastriza cuz aceto decocta Et si nec sic fluxus amputatur sitiam sub hypocondrijs applica a latere fluxus. Testesqꝫ optime stringe ⁊ in aq̄ pone frigida. quoniā sic cessabit. Oportet autē cum fluxus in vtroqꝫ erit latere sitia ab epatis latere apponere ⁊ splenis. frontēqꝫ ⁊ verticē hoc emplastriza emplastro. Assignatio ei⁹. terre armenice. succi barbe caprine. farine ordei. ⁊ lenticule. ⁊ balaustie. cuiusqꝫ. partem cāphore. opij. cuiusqꝫ quadrātem ptis. tere oia diligenter ⁊ cū aceto distēpera ac emplastriza. Aut sume chalefi flores. ⁊ vitis frondes. hasegū. rosarum folia viridium ⁊ terens cū vini distēpera aceto ⁊ farina ordei. frōtiqꝫ ⁊ vertici applica. Aut arance telā. ⁊ zagum egiptiac. colchotarum equaliter sume. tritaqꝫ. cum aceto distempera ⁊ cataplasma licinium linei pāni. ⁊ naribus imitte. Quod si virtus robusta est. cephalicā iminue amputat enim narium fluxū sanguinē ad iferiora trahēs. ceruicis q̄qꝫ ptib⁹ sitia apposita ꝓdest. quoniam māz ad capitis puppim trahit. Et oꝫ vtentem his te medicaminibus ⁊ curis patientem regimine dispōere sāguinem densati cibis. s. crossantibus vt chabesa. que fit cuz farina amili. ⁊ rizo cum lacte pacto dulci. ouisqꝫ solidis. Cui autem sano fluxus sanguinis narium accidit. sepius his que diximus cibetur. ⁊ caseo recenti. lacteqꝫ. ⁊ agnoruz carnibus lactētium. ericij porcellorum carnib⁹. ⁊ tritico cocto cū lacte.

Capitulū. lxxij. de chasemie. i. odorat⁹ priuatiōis med.

o Doratus priuatio intuēdū si fiat ex oppilatione narium carnis que producta est in eis causa. ⁊ hoc illis q̄ dixim⁹ curet. Quod si ex hūore crosso i vētricul' adūato cerebri q. s. odoratus optebit primū hoc mundare humore corp⁹. ꝓprieqꝫ cerebrū cum pill': quarū eū ē euacuare humorem vt hyere pill'. ⁊ coccanicis similibusqꝫ cerebri humores purgantibus. Tūc medicaminibus vtere quorū est oppilatiōi prodesse nariū. Quod si odoratus priuatio ex humoribus accidit crossis adherētibus ossis foramini colatorio simul medicamina adhibe subtiliantia ⁊ incidentia vt quibus vtimur in coriza ⁊ catarris nisi q̄ que hic vtilia sunt fortiora illis iuxta quod assignanimus eē expedit. Medicaminis assignatio ad hec vtilis. simizū. cameli vrinā: equaliter misce terensqꝫ insuffla ⁊ aliqd huiusmodi cū blitis aqua dissolue: aut aquā sansuci vel fautenegi ⁊ patientis instilla naribus. Et hec vaporationis ad eadē vtilis assignatio. sumzi. arsenici rubei. fautenegi equales partes tere diligēter ⁊ in fictili pone vase cui strictū sit caput. ⁊ cameli arabici vrinā superfunde donec oia operiātur ea. ⁊ amplius ad solē pone vasqꝫ singulis diebus bis cōmoue aut ter. Qum desiccatū fuerit quod intus ē vrinā adhuc appone ⁊ singulis concutias diebus: facies hoc diebus multis ⁊ quotienscūqꝫ fuerit desiccatū vrinā appones vsqꝫ tertiā vicē. Ut autē optime fuerit post hec desiccatū frustū sume aliquod ⁊ super prunas pone. ⁊ ēbotū ferri applica. huiusqꝫ extremuz in patientis ponatur naso quo vapor ad nasuz ascēdat ⁊ in-

strumēta in quibus ē chasemū.singulis hec diebus bis facies
mane ⁊ vespere vsqꝫ tres dies ⁊ post vaporē statim oleum re
spiret rosarū aut violaceū quo medicamīs quiescat acumen.

Capitulum.73.de corize medela.

i N corriza patientē primo oīuꝫ phleboto-
mari conuenit.si cōplexio.etas
tēpusqꝫ presens adiuuerint:cibisqꝫ pascatur subtili-
bus sorbitionibus vtatur factis de furfuris aqua ⁊ zaccara.
amigdalarūqꝫ oleo.cibū iminuat ⁊ vino supersedeat.cibosqꝫ
ad caput vaporātes fugiat.vt nuces.caseū veterē.lac crucaꝫ
⁊ similia.Gargarizet autē aquā rosatā primo ⁊ secūdo tertio
qꝫ diebus.⁊ capitis caueat discoopertionē atqꝫ operire stude
at.Super latus iaceat ⁊ dormiat nō supinus iaceat ne forte
ad pectus descendat materia.hoc illū dispone regimine do-
nec maturetur materia ⁊ ad nares descendat ⁊ aliquid spis-
sum descendat: hoc vt fiet balneo inducas:⁊ sup capitis pro
rā aquā fundat calidā.vaporiqꝫ stet obuius aque in qua ca
momillā.mellilotū.violāqꝫ siccā decoxeris donec corriza dis
soluat̄ ⁊ patiens sanetur.Nō āt oꝫ patiētē balneo īducere ni
si post maturationē.Et si quod ex naribus fluit multū est ⁊
subtile tenueqꝫ.Sume aliquid sunizi ⁊ anisi ⁊ ī igne pone ac
olfaciat:aut in pāno lineo ⁊ olfaciat ea qum fluxū hunc am-
putat.aut sume xiloaloe crudū ⁊ cāphorā ⁊ super prunas po
ne fumūqꝫ eorū respiret:aut cū sandaruso vaporetur.Sed ⁊
si lapidē supposuerit calefactū ⁊ aceto irriget.eiusqꝫ fumum
respiret.fluxū glomerat ⁊ amputat.Sic ⁊ si furfurē aceto in-
funderit ⁊ super prunas proijciat aut lapidē calidū vaporē-
qꝫ suscipiens traxerit perfecte materiei amputat fluxum.

Capitulū.74.de passionibus lingue medela.

p Assionum lingue medela que sit vidēdū.
Si itaqꝫ lingue in verbis acci
derit grauitas ⁊ motus difficultas ⁊ hoc incōmodi
cā factū ē quod cerebro accidit intuendū:⁊ si incōmodū hoc
apostematis cerebri cā factū ē:quēadmodū in phrenesis ac-
cidit passione ⁊ alijs huiusmodi curatur illius morbi in me-
lius reformatione ⁊ sanatione ⁊ cura quā adhibere oꝫ. As-
suefacienda ē ēt lingua fricationi ⁊ cū lababorū inunctione.
oleorūqꝫ lenium ⁊ similiū queadmodū diximus. Et si in-
cōmodū hoc casus cā aut collusiōis accidit ruptusqꝫ ē ⁊ ner-
uus qui ad linguā veniebat difficilis est hꝰ rei curatio valde
⁊ ideo nō sanatur. Et si lingue grauitas spasmi causa ac
cidit ex neruis intuere:vtrū si spasmus ex siccitate fuerit:aut
repletione ⁊ humiditate. Et si ex siccitate tarde ē hoc quoqꝫ
sanationis:est tamē eius cura patienteꝫ lac gargarizare mu
lieris cui filia ē ⁊ violarū oleū aut amigdalarū vel seminis
cucurbite.spondiles emplastrizet emplastro humectāti: vt ce
roto qd̄ ex olō fit violaꝝ ⁊ cera alba aut ninifar olō extracto
a cucurbite seie.anatis ēt empl'za adipe ⁊ gallie ac ouis cau-
da ⁊ porcoꝝ axūgia ñ salsa.⁊ si adipes hos liq̄feceris cū vio
larum oleo ⁊ viole adieceris aliquid ac ninifar tritoruꝫ dili-
genter ⁊ cribratorū ac semis citoniorū spume prodest:aquaꝫ
instilla in qua violā ninifar.ordeūqꝫ tunsuꝫ coxeris super ca
pitis puppim.⁊ ptisanam propina patiēti ac lac asine vel ca-
prarum gargarizet asine lac ⁊ violaꝝ oleū.similiaqꝫ exhibe-
at que in spasmo diximus. Q si lingue grauitas ex spas-
mo acciderit repletiōis ⁊ nerui eneruatiōe q̄ ex phlegmatico
fuerit hūoī crosso q ad neruū defluxit ⁊ cerebro dn̄atur: aut
illi cerebri parti a qua neruus oritur ad linguā porrecꝰ:quē
admodū in palisi ⁊ similibus accidet morbus phlegmaticis
tunc hūoris euacuationis cura adhibēda ē: ⁊ corpus ab eo
purgādum ē pill'is hyere ⁊ coucanicis.alijsqꝫ medicamibus
que phlegma purgare assignauimus in palisi ⁊ spasmo ex re
pletione.Indicas abstinētiā phlegma generātium.⁊ regimē
caueat refrigerās ⁊ humectās:calefacientiqꝫ regimie ⁊ desic
cāti regas.Corpore purgato qum patiētem hoc disposueris
regimine gargarismis vtere cum medicaminibus que in pa
ralisi assignauimus:vt hyerapic̄.piretro.miutēgo.cum aqua
mellis ⁊ squingibin hāsali.⁊ aq̄ in qua satureiā coxeris fau-
tenegūqꝫ mōtanū.sansucū ⁊ similia:linguā cuꝫ hyerapic̄ fri
ca ⁊ sinapi.piretroqꝫ tritis diligenter.colloqꝫ hoc superpōe
emplastrum.Assignatio eius.Camomille.melliloti.maiora
ne.nemami.cuiusqꝫ.ʒ.v.sinapis.piretri.iausiri.sunizi.cuiusqꝫ
ʒ.iij.castorei.ij.tere oīa diligēter ⁊ liquefac cerā cū oleo rosa-
to aut zembaci.iuxta qd̄ opus est.⁊ medicamina superpone.
ac empl'm fac. Et si passio ex ipso est cerebro narium istil
lationibus vtere quas diximꝰ in lequue cura.⁊ omni illic di-
sposito regimine.

Capᵐ.75.de pustularū ⁊ apostēatū q̄ ī ligua fiūt med.

a Apostema quod in lingua fit intuere vtrū
calidū sit.⁊ si aiaduerteris hoc
cephalicā minue ⁊ iuxta quod opus fuerit sanguieꝫ
extrahe si virtus ⁊ alia adiuuerint:⁊ corpus si repletuꝫ ē pa-
tientem cū decoctione solue cōfortata cum hyera ⁊ turbit:⁊
granatorum propina aquā muzorū aut heserem.syropū cū
citroli aqua ⁊ melonis indici.Aquā iube sugere rosatā in q̄
queffarā coxeris siccā ⁊ sumac ī ea frica.aut aquā decoctio
nis lenticule ⁊ fructus hullici similiumqꝫ.Gargarizet hāc cā
dem aquam:post hec tres vt trāsierint dies aquam peponis
sugat ⁊ intibe ⁊ caq̄negi ⁊ solatri ⁊ caul'. Hasqꝫ gargarizet
aq̄s cū semis psilij spūa. Ut morbꝰ declinauerit gargarizet
aq̄ in q̄ camomillā lilelmelech.sebezū.maioranā.violā siccā
coxeris.fricabisqꝫ ī ea modicū cassie fist. Q si ī ligua aut
sb ea.aut illi ꝯfinibꝰ oris ptibꝰ apostēa acciderit qd̄ in sanieꝫ
vertatur hoc patientem alternis oportebit horis suggere ⁊
masticare aquā in q̄ ficus decoxeris siccas.cum modico vio
larum oleo.⁊ seminis psilij spuma:aut seminis merue cū mo
dico ficuum aque.aut menibechtego tepido cum violaꝝ oleo
omnia etenim hec apostema maturāt ⁊ erūpere cogunt.Si
apostema leue est ⁊ non magnū sufficit eius maturatiōi aq̄ꝫ
calidā ⁊ violaꝝ oleū ī ore ꝯtinē.erupto apostemate appone
hābacē cū rosarum oleo donec purgetur dehinc ceruse super
pone vnguentum.Et si durum lingue apostema acciderit cō
sidera.⁊ si corpus videris repletum decoctionē propia epithi
⁊ crossis reprime cibis cholerā nigrā generātibꝰ ⁊ phlegma
⁊ laudabilium cibis pasce chimorū.lac gargarizet asine.aut
caprarum cum modico violaruꝫ oleo.aut ninifar.⁊ aq̄ ficuū.
⁊ fenugreci lababo.ac seminis lini.⁊ sugat hec eadem.oleuꝫ
liliorū super linguā teneat ⁊ vngatur cuꝫ cera liquefacta.aut
galline adipe.⁊ anatis liquefactis cum violarū oleo.⁊ fenicu
li.sugat aq̄ꝫ cum vini robo.aut fricet in ea al's in eo cassie.f.
medullam.

Capitulū.lxxvj.de vlcerationis ⁊ pustularū lingue med.

q Qum autem ligue accidrit vlceratio ⁊ pu
stula patiētē sanguie minue
si patitur.si puer est sitiam appone ceruici ⁊ laudabi
li refice dieta.mezauro.s.cū granatorum aqua parato.⁊ len-
ticula aut heserem aqua.aut sumachia.Et si īfans est ⁊ sitiā
non fert.nutrici sitiam adhibe ⁊ eisdem refice que diximus.⁊
pill'cum granatorū aqua patis.liguāqꝫ hoc cataplasmet ca-
taplasmate.Assignatio eius rose sumachi coriandri sicci ba-
laustie equales partes tere cribraqꝫ ⁊ cū oleo pasta rosaꝝ ⁊
cera alba liquefacta.ac linguā cataplasma pueri.vel sume ce
rusam.⁊ lithargirū.equaliter ⁊ diligenter terens cū rosarum
oleo distēpera.⁊ cera simul liquefacta in qua parū sit cāpho-
re.locumqꝫ cataplasma.Ad vlcerationē in puerorum ore.su
me lithargirum ⁊ super lapidem frica.hecqꝫ pannum catha-
plasma lineū ⁊ lingue applica.Et si vlceratio est in adolescē
te vel iuuene.nām ciꝰ post phlobotomiam molli cū mirabol'.
aqua ⁊ tamaridi:aut aq̄ lebelabi.Et si vlceratio ex mā ē san
guinea plantaginis sugat aquā in qua sumachū fricaueris
aut aq̄ in qua calefi folia decoxeris aut oliue.⁊ rosaꝫ cū mo
ris.aut queffare aquā viridis cū mororum robo.aut coribo-
rum vitis aquā cum oleo rosato:vel virge pastoris aquam ⁊
portulace:qum in eis sumachū fricaueris aut aquā rosatam
in qua balaustiā.carmaregū ⁊ queffaram siccā coxeris.Su-
mat etiaꝫ aq̄ in qua granatorū cortices ⁊ mirtus.galla.len
ticula excoriata bullierint.⁊ mausegi foliorum aqua cōfrica.
aut foliorum hēmazi aut folliorum hullici.pustulas cōprime
hoc medicamine.Assignatio eius.Queffare sicce.rose rubee
sumachi.lenticule.fufali.spodij.cuiusqꝫ partem.j.camphore
quadrantē tere diligēter ⁊ super linguam pone ⁊ in loco quo
pustule surgunt in passionis principijs. Assignatio alia.
Rose ru.ʒ.v.amili.iij.semis portulace.lēticule excoriate.zac
care tabarzedi.cuiusqꝫ.iiij.caquile.zafrani.cuiusqꝫ.ij.cāpho
re.obol'.ij.tere oīa diligēter ⁊ vtere. Alia ad puerorū oris
vlcerationem.Sādali albi.semis rosarū.rose.lēticule.semis
portulace.cuiusqꝫ.ʒ.iij.sumachi.queffare frixe.cuiusqꝫ.v.mi-
rabol'.hēne mectice.spodij.cuiusqꝫ.ij.cāphore.zafrani.cuius-
qꝫ.ʒ.ʒ.tere omnia diligenter.⁊ in ore sup pustulā pone:⁊ post
hoc aquam sugat rosarum in q̄ queffaram coxerit siccam ⁊
sumachū. Assignatio alia.Rose.ʒ.ij.semis portulace.asia
fi.memithe.chimolee.cuiusqꝫ.ʒ.ʒ.lēticule excoriate.queffare
sicce.cuiusqꝫ.ʒ.ʒ.camphore.zafrani.cuiusqꝫ obol'.vnum.tere
oīa diligenter ⁊ in ore qum necesse fuerit pone. Refrigeri-
um aliud vtile.Sume sumach.rose.tabasiri.seminis bacale.
amili.sandali albi.cuiusqꝫ.ʒ.iiij.lenticule.queffare sicce.cuius
qꝫ.vj.asiasi.memithe.bezazi.cubebe.fautenegi fluuialis cꝰqꝫ

ij.camphore.ʒ.ʒ.ʒafrani.ʒ.tere oia diligenter ꝛ sup pustule lo
cum ꝛ vlcerationis pone. Ut autem ad statum passio at
tigerit.solatri aquā sugat ꝛ queffare i q̄ bēnā bullieris. Ma
turata passiōe vnguētū appone ceruse cū modica cāphora.
In passiōis vltio qū oio decliauerit patiēs aq̄ sugat in q̄
lilij radices coxeris ꝛ piretruʒ ꝛ beilū. Et si vlceratio ex cros
sa est materia ꝛ color albus cū tabarʒedi ʒaccara fricetur ꝛ
alumine aut ʒago distēperato cū melle. aquā gargarizet in q̄
folia oliuarum sansucū.bereniasetū.mamiranū.piretrumqʒ
optime decoxeris ꝛ colaueris:ac superinijce ʒafranuʒ.ꝛ aloē
Et hāc ipsam sugat in passionis vltimo calida cū aqua in q̄
ficus coxeris.mellilotū.ꝛ semis lini spumā cuʒ modico chei
ri oleo.quoniā vlcerationis dissoluit reliquias. Pustula autē
si nigra fuerit ꝛ putrescat hoc cura medicamine. Assignatio
eius.sume oliue foliorum siccorū.ꝛ foliorū ausegi.caqe.cuius
qʒ.ʒ.v.aluminis iemenici.satureie.colcotari.ʒagi.cuiusqʒ.ʒ.
liliorum radicis.ʒ.ꝛ.ʒ.ordei.ʒ.ʒafrani.ʒ.ʒ.tere oia diligenter
ꝛ super vlcerationem pone comedet enim. Alia assigna
tio.sume arsenici rubei.acharcarabe cuiusqʒ partem.caquie
.ʒ.partem.trita diligenter subtili pāno cribra.ꝛ cū catarano
distempera:desiccaqʒ.ꝛ qum op⁹ fuerit vtere.terēs ꝛ cribrās
Assignatio alia ʒernici rubei ꝛ croci.buraci.sebbi iemenici.
cuiusqʒ.ʒ.iij.colcodāesi.ʒagi.colcotari.spume maris.cuiusqʒ
.ʒ.ꝛ.ʒ.galle.corticū granatorum.cuiusqʒ.iiij.acatie.ʒ.cōbure
ꝛ terens cribra ac cum catarano distempera.siccatūqʒ terēs
cribra ꝛ vtere. Assignatio trociscorum arsenici vtilium pustu
lis ꝛ vlcerationibus putridis vlceribusqʒ gingiuis corroden
tibus.sume ʒernichi rubei ꝛ crocei.cuiusqʒ.ʒ.caquie.viij.alu
minis iemenici galle.cuiusqʒ.ʒ.iiij.lapidis calcis.vj.tere oia
diligenter.ꝛ cū aceto distēpera.trociscaqʒ ꝛ qum opus fuerit
vtere contritis ꝛ cribratis.pustulasqʒ eis frica ꝛ vlceratio
nes putridas. ꝛ post hec oleum suge rosarum cum aceto
dehinc aquam rosatam ꝛ oleum rosatum. Calicō quoqʒ me
dicamē est vtile oibus vlceribus ꝛ pustulis corrodētibus pu
tridisqʒ in lingua ꝛ ore.si locus eo fricetur optime donec qđ
putridū est comedat ꝛ auferat.post quod aquā sugat rosatā
ꝛ acetū ꝛ post rosarū oleū.

Capitulū.77.de passiōis medela que in ore ꝛ oibus ei⁹
fiunt partib⁹.ꝛ primū de fissuris labiorū emorroid.ꝛ pustul.

s **I labijs** fissure acciderint ꝛ est illis profun
ditas cataplasma illas cū anatis
adipe cū cera liquefacto aut rosis siccis tritis admi
xto modico dragaganti ꝛ sic cataplasma:aut sume amilum.
quethirā.cerusaʒ.gallā.equaliter.tritasqʒ cribra ꝛ misce cum
galline adipe in qua parū liquefeceris cere:sintqʒ medicami
na tantūdē quātū ꝛ cera ꝛ oleū ꝛ super pāniculū ponantur
subtilem qui intra cānā est nebaticā:quo medicamē i suo ser
uetur vigore. De emorroidibus. Emorroidū labiorū cu
ra cephalice est iminutio.aut.iiij.que in labijs sunt venaruʒ
que iabarel dicuntur arabice amputatio cū minuta incisiōe.
Aut sitiā appone ꝛ emorroides amputa ꝛ rosa vestias sicca.
ac sarcocolla ʒafranoqʒ quoniā vtile est. De pustul. In
pustulis cephalicā phlobotoma.ꝛ decoctionē propina miro
bol.aut cū ceruse vnguento cataplasma:aut lithargiro:ꝛ gal
la tritis diligenter ꝛ cū cera oleoqʒ rosarū liquefactis.

Capitulū.78.de doloris dentiū ꝛ cōgelationis medela.

d **Entium** dolor quʒ ex calido accidit patien
tē acetū sugere impera: ꝛ aquā ro
satā cū modico cāphore:aquā quoqʒ sūmag cum ar
noglossa:aut sumat populi folia ꝛ tarse fructū.ac cū aceto co
quat ꝛ sugat. Et si gingiuā videris rubeā cephalicā patiētis
phlebotoma. Et si cholere apparent rubee vestigia.cū miro
bal.solue ꝛ aloe ꝛ tamarindis ꝛ ʒaccara. Et si dentiuʒ dolor
ex frigido fuerit.patientē solue cū hyere pill. ꝛ dētes cū hye
ra pic. frica ꝛ aquā mellis sugat in qua ʒufā coxeris ꝛ faute
negū:aut in ore acetū teneat in quo lauri baccas decoxeris ꝛ
folia aut capparis radicis cortices ꝛ piretrū.ipsumqʒ sugat.
aut coquat cucumeres agrestes ꝛ in ore teneat.aut elleborum
nigrū in aceto decoquat.fertur āt quoniā cācri cū oleo lilioꝝ
decocti vtiles sunt dentiū dolorib⁹. Et si nō sic quiescit appo
ne aliquid appolonie grece.aut tyriace magne in aceto lique
facte pone.super molares dentiū cū pāno aut bābace aut sul
phuris medicamē:aut socrite quoniā hec dolorē sedant. aut
sume alleū ꝛ super mollares pone comestos.aut coloquinti
de adipē in aceto decoque ꝛ sugat.aut antepersicorum sume
ossula ꝛ sal optimeqʒ tere ꝛ cū aceto distēpera ꝛ super mola
rē pone.vel ʒinʒiberē in aceto coque ꝛ melle ac superpone:vl'
frica dentes in quibus dolor ē.aut sume serpentis spoliū ꝛ in
aceto decoque ipsumqʒ sugat quoniā dolori prodest ex frigi
do dentiū. Assignatio ad dolorē molarium ex frigido. Su
me piperis.ʒ.v.piretri.mintengi.cuiusqʒ.ij.buraci.iij. tere ꝛ
cū melle distēpera.molarēqʒ cōprime.aut sume opiū.ꝛ cū mi
ba pasta fluxa ꝛ molari superponēs astringe:vel sume arse
nicū ꝛ cū galbano optime misce ac molari applica.aut suni
ʒo trito diligēter molarē reple.quoniaʒ dolorē sedat. acetum
quoqʒ ꝛ sal si in ore teneātur ꝓsūt cōgelationis dolori mola
riū ex calido aut ex frigido eo ꝙ in aceto refrigeratio sit ꝛ ꝓ
fundatio sua subtiliatione ꝛ penetratione i molaris substan
tiā:ideoqʒ dolorē sedat ex calo ꝛ quoniam subtiliat ꝛ incidit
humorē phlegmaticū dolorē sedat ex frigido. Sal aūt eo ꝙ
in eo dissolutio sit ꝛ subtiliatio ac superflue desiccatio humi
ditatis. Assignatio al' ad dolorē molariū.piretri.ʒ.nusaderi.
opij.cuiusqʒ.ʒ.ʒ. tere diligēter ꝛ molarē reple comestū ꝛ sup
ponat cere modicū. Q si nō h̄ ꝓsūt medicamīa.coctura vte
re ꝛ igne hoc modo sume olei oliue.℥.vnā.maiorane.hermeli
cuiusqʒ.ʒ.ij.tere duo hec diligenter.ꝛ in oleū proijce ꝛ fortiter
bullire fac.ꝛ patientis ori insuffla.molarēqʒ qui patitur con
sidera illiqʒ fistulā superpone ferri aut eris croci mundato
prius molari his que corosa sunt.tunc sume duas acus ferri
ꝛ in igne pone.donec simul incaluerint calore nimio.tunc su
me extremū acuum.ꝛ in oleo merge cū medicaminibus de
cocto fistuleqʒ induc.donec vsqʒ molarem attingat.ꝛ in fora
mine eius pone.feratqʒ patiens donec refrigeretur. Ut aūt
refrigerata fuerit in ignem cōuerte donec incalescat.ꝛ aliam
sumptā oleo imerge:ꝛ cū ea quēadmodū cū alia fecisti fac.
qumqʒ refrigerata fuerit ad ignem cōuerte.ꝛ alia sūpta simi
liter fac sepius quoniā dolorē mitigabit. Si non mitigat̄ ex
tirpa ꝛ extrahe. Medicaminis assignatio qđ ꝯmestas educ̄
molares ponatur i molari lac asine ꝛ asa fetida.educunt eiʒ
Si aūt dentiuʒ imoratur productio gingiuas cū butiro.aut
cum cerebro leporis frica aut ossium eius medulla. Assigna
tio medicaminis galieni in medicaminibus cōpositis ad do
lorem molariū.sume piperis piretri titimalli lactis ꝛ terens
oia diligenter cum galbano distempera ꝛ super molarem qū
opus fuerit pone. Medicaminis assignatio vtilis dētib⁹
corrosis.iusquiami.merue.quēne.apij.mihe.cuiusqʒ.partem.
heltiti iocundi.piperis.cuiusqʒ.ʒ.partem tere hec diligenter
ꝛ distēpera cum palmitum vitis aqua.ꝛ sume de eo asiafum.
dentesqʒ cataplasma.ꝛ super molares pōe corrosos. Me
dicaminis assignatio molarium corrosionē superfluam ar
cens.sume sunizum frixum.ꝛ cum aceto tritū acerrimo super
molarē pone quoniaʒ prodest. Assignatio ad dolorem mola
rium.piretri.mintengi.ʒinʒiberis.buraci.cuiusqʒ.ʒ.iij.pipis
.vj.tere oia.ꝛ cum aceto distempera.locoqʒ superpōe.ꝛ si me
dicamina hec sūpseris.molariqʒ corroso cōprimas ꝛ frices
cum eis dolorem sedat. Assignatio medicaminis ad dormi
tationem que dentibus accidit cōgelatio vocata.portulacam
masticet cū suis ramis.aut sal ieresi.molaresqʒ cum eo fricet
aut oleo vngat ʒēbaci.aut oliue.bis.vel ter.oreqʒ teneat aut
espidabagi ius pingue.aut dulciū amigdalaꝝ oleū.aut ēba
ci gūmā masticet. De dentium medela.debiliū ꝛ cōmoto
rum quibus iminent cōcauitates.dentes debiles quibus hoc
accidit propter etatis magnitudinē nullā suscipiunt curā.qū
autem ex humiditate contigerit que neruos humectat ꝛ gin
giuas ꝛ laxas facit.medicamine eget reprimenti.vt alumis
rubei.carmaregi.balaustie.cuiusqʒ parteʒ.rose.ru.partes.ij.
tere oia.ꝛ gingiuas dentesqʒ frica. Assignatio al'.carmaregi
rameʒi.mirobalani.cimini.cuiusqʒ.iij.ʒ.balaustie rose.sūma
ci.cuiusqʒ.v.cortic̄ glandium exteriorum.mirti granorum.sā
dali albi.cuiusqʒ.ij.tere oia diligenter.ꝛ dentes frica. Me
dicaminis assignatio que dentes roborat ꝛ confortat.fusali
cusmaʒagi.galle.ielnari.rose.sumaqui.glandiuʒ cortic̄.bēne
mectice.mirti.granorum.equales partes tere ꝛ vtere. Alia
sandali albi.rose ramecci sabadi.cuiusqʒ.ʒ.iiij.tharatiti.cus
maʒagi.glandium cortic̄ exteriorū sebbi iemenici.cuiusqʒ.ij.
sūmaqui.seminis rosarum.cuiusqʒ.iij.tere omnia diligenter.
ꝛ dentes frica.ꝛ si sebbum coxeris rubeū cum aceto ac masti
caueris dentes confortat.

Capitulum.lxxviiij.de his que dentes elimant ꝛ mundi
ficant medela.

N elimandis dentib⁹ oꝫ ordi
sumere
farinā cum melle distēperatam.ꝛ post ea adustam
paleaʒ quoqʒ adustā.d singulis sume.ʒ.iij.spume maris.sibi
adusti cancri marini.testarū oui adustaꝝ.cuiusqʒ.ij.tere oia
diligenter.ꝛ dentes frica.quoniā elimat fortiter. Assigna
tio al'. Sibi vsti.sembadegi.cotis. spume maris.cornu cerui
adusti.salis andrani.cuiusqʒ partē.radicis cāne aduste.par

tes.ij.sadegi. quadrātē.fracture catini.sini.ς. partē. tere oīa diligenter ⁊ frica dentes. Assignatio al'.Salis andrani. farine ordei equales partes teres cū melle distempera ⁊ combure horumq3 ⁊ radicis aduste cāne cuiusq3.ʒ.iij.cornu cerui adusti.testarum oui structij adustarū.cuiusq3.ʒ.ij.buraci.fracture catini sini.cuiusq3.ʒ.sēbedegi.ς.ʒ.tere oīa diligēter ⁊ frica quoniam fortiter elimat.

Capitulum.80.de vlcerū ⁊ apostematum gingiuarū me.

SI in gingiuis pustule appareāt aut apostema sanguinēq3 de ipsis videris fluentē3 vtere cephalice phlebotomo ⁊ sitias applica. Et si passio diuturnior fit patientis iabarec incide aut venas.ij. que sub lingua sunt minue.⁊ corpus eius soluēti iminue medicamine aut decoctione:precipeq3 egrotanti sumachū sugere in aqua fricatū rosarū.cibis vtatur subtiliantibus.vt pullorū carnibus ⁊ taugorū cōditis cū granatorū aqua ⁊ berberis hocq3 vtatur medicamine. Assignatio eius. Sume hypoquistidos cāsi in al'carasi alumis.r.corticum granati acidi. sumac eq̄les partes. Coque oīa in aqua optime hec atq3 sugat. Et si medicamina hec teras subtilissime:gingiuasq3 ipsis comprimas manifeste proderit quoniā vlcera desiccāt. Assignatio al'.Cipressi foliorū.nucis balaustie.galle. cusmazagi. eq̄les partes coque in aceto sufficienti optime ⁊ acetū sugat. Et si virge pastoris aquā sumpseris ⁊ solatri cū aceto misceas ⁊ sugat patiēs medet̄. Assignatio medicaminis contra sanguinem a gingiuis fluentem.seminis rosaru3.rose sumac. equales partes in aqua coque rosata. colaq3 ⁊ admisce parum aque virge pastoris ⁊ arnoglosse ⁊ sugantur.qm̄ sanguinis fluxum amputāt ⁊ pustulis prosunt.apostematiq3 calido quod in gigiuis nascitur. Assignatio medicamis ad gingiuas iminutas.corrosasq3.primo phlebotomo vti o3 in cephalicam ⁊ sitia3 ceruici apponere.potuiq3 mirobal'.decoctionem offerre:tūc cibis regēdus refrigerantibus ⁊ subtiliātibus:⁊ auium dāde carnes edorūq3 cum sumaco.⁊ granatorum aqua aut heserē condite.granatū sugat.poma comedat ⁊ pira.similiaq3:dulces caueat cibos ⁊ multi carnes nutrimenti:medicaminibus vtatur acutis.vt calicon ⁊ cum eis dentes cōfricet ⁊ gingiuas.carnēq3 putrida3 cū modico aceto donec sanguis exeat ⁊ caro comedat̄ putrida. auferaturq3 omnino. Tūc acetum sugat.post rosarū oleū.atq3 hoc tribus faciat vicibus.vt putrida locus erit mūdatus carne. cerusе vnguētum appone ⁊ litbargiri.quo caro redeat ⁊ reformetur locus.aquam sugat rosatā.in qua sumachu3 coxeris. gallā.cipressi conū.quo gingiue durescāt.⁊ ad suū redeāt nālem statum. Nōnunq̄ coctura vtendum ē qū medicamē nō proficit acutū q̄ntum opus est:qō quēadmodum exibēdū sit chyrurgie tractatus expediet.

Capm.81m.de oris ⁊ vaporis fetidi medel'.

ORis fetor ⁊ vapores quēadmodum diximus aut ex carnis putredie fit que in ore ē:aut ex dentiū putrefactione ⁊ corrosiōe aut ex phlegmate putrido quod in stomacho est. Et cui9 os fetet ex putredine carnis que in ore est.phlobotomo vtatur. ⁊ sitiam applicet ceruicibus ⁊ patientis incide iabarech.hec si nō sufficient mirobal'.solue ⁊ tamaridorū decoctiōe ⁊ acuto qō dictū est vtere medicamine ⁊ gingiuas donec sanguis fluat frica.⁊ post hoc cum galla ⁊ granatorum corticibus ac glandiū exterioribus emplastriza diligenter tritis cu3 mirti aq̄.aut rosarum distemperatis. Et si hec prodesse nō vident̄ coque quatinus caro a gingiuis mūdet̄ putrida.⁊ aqua3 deinceps sugat.in qua rosam coxeris.balaustiam. gallam. cusmazagum.glandium cortices exteriores similiaq3. Qō si oris fetor ex dentibus fit corruptis ⁊ comestis. corruptū amputa ⁊ comestū purga ferro ⁊ lima:oēs eorum purga partes putridas.⁊ qui huiusmodi ē lac caueat ⁊ dactilos. hec vt feceris acetū sugat in quo piretrum cusmazagum coxeris.aut bāsali acetū si presto est.fricationibus vtatur dentiū aromaticis vt musci pill'.⁊ alijs.dentesq3 ⁊ gingiuas quotidie mane optime extergat ⁊ vespere cū pāno lineo ⁊ optime oibus purget. Nocte oleo inungat rosato.arsunego:si forte in gingiuis calor ē:aut balsamino si frigus ⁊ humiditas. gariofilum masticet ⁊ masticē ac xiloalocm cū miutēgo ⁊ piretro. Et si vaporis fetor pp̄ phlegma ē quod in stomaco generat̄ patienti vomitū īpera post ciborū porrectionē incidentiū phlegma vt fugilū.pisciū salsorū.sinap̄.mell'.⁊ post vini potū hoc in ebdomada semel aut bis vtatur:maximeq3 estate.huic aloes dabis infusionē ⁊ absinthij siropū singulis ebdomadibus aloes accipiat pill'.cū hyere pill' stomachū purget ⁊ coucanicis:⁊ quādoq3 triferā dabis minorem cum hyerapic̄.oīa hec quo stomachus a phlegmate purgetur. Assignatio medicaminis stomachū purgantis.anhelitūq3 iocūdat. Sume cinnami.asene.salis indici.cacale.spice nardi. cuiusq3 partem. aloes oiu3 ponderis duplū tere ⁊ pill'.⁊.ʒ.iij.propina. Sit āt illi cibus subtilis ⁊ desiccās vt carnes auiū sartaginate ⁊ assate ac cū pigano cōdite ⁊ apio. vinū bibat ribanū vetus ⁊ in eo cubebe infundat ac besbasam.gariofilūq3 ⁊ xiloaloem crudū.zinziberem.sabadū excorticatū. Que generant phlegma caueat vt pisces recētes.lac.carnes agnorū pinguia ⁊ vnctuosa.oīa refrigerantia ⁊ humectantia fructusq3 humectantes ⁊ legumia.aque potū abstinēs. mirobol'. vsū frequētet. ⁊ belliricorū cū melle cōditorū.masticez masticet ⁊ gariofilum. cacalā ⁊ hauō sini.⁊ hoc sugat medicamen. Assignatio eius Sume vini ribani ⁊ aque rosarum optie.cuiusq3.ς. lb. xiloloaloes crude.gariofili.besbas..nucis muscate.masticis cuiusq3.ʒ.ij.tere oīa diligenter ⁊ in pāno lineo liga.⁊ in aqua3 rosatā vinūq3 proijce in vase mūdo ⁊ bulli ad leues prunas. donec ad mediū redeat:depositumq3 igne refrigera ⁊ cola: hoc sumat medicamē mane ⁊ vespere:⁊ ī his que assignauimus persitet cōstans.⁊ dentium curationē cū sabado ⁊ adechаro.sandaloq3 albo:qm̄ hec anhelitū iocūdant.⁊ fetorem oris repellūt. Assignatio dētifricij qō anhelitū iocundat: ⁊ gingiuas cōfortat. Sume sandali albi. rose.r. cuiusq3.ʒ. v. sabadi albi.citri cortic̄.siccorum.adechari.rameci.cusmazagi.cuiusq3.iij.cacale.cubebe.besbase.gariofili. masticis. xiloaloes indici.secci.cuiusq3.ij.tritis omnibus diligenter frica.

Assignatio dentifricij alius. anhelitum iocundantis ⁊ gingiuas roborantis. Sume piperis. sandali. seminis rosarum.cuiusq3.v.mirobal'.cusmazagi. citri corticum. cuiusq3.ij.xiloaloes indici.musci. sadegi.indici. masticis. cubebe. cuiusq3.ʒ.tere oīa diligenter.⁊ qum opus fuerit vtere:q̄ si dētifricium vis in quo ⁊ elimatio sit ⁊ cōfortatio anhelitusq3 iocundatio.hoc vtaris. Assignatio eius.ordei farine distemperate cū melle ⁊ aduste palee ⁊ cornu cerui adustorum.cuiusq3 ʒ.v.cusmazagi.spume maris.salis andrani.cuiusq3.iij. rose. sabadi.sandali.cuiusq3.iiij.fufali.mirobalani.rameci.cuiusq3.ij.masticis.xiloaloes crude.secci.gariofili.cuiusq3.ʒ.musci.camphore.cuiusq3 quadrantē.tere oīa diligēter.⁊ qu3 op9 fuerit vtere. Assignatio alia.anhelitū iocundat.gingiuas roborat.dentes nitidat. Sume spume maris.ordei farine cū melle distēperate ⁊ aduste.cāne radicis aduste.cuiusq3.ʒ.viij salis andrani.v.heili.cubebe.cacale.besbase.piretri. cuiusq3 iij.spodij.rose.sibi adusti.origani.xiloaloes.crude. secci. gariofoli.cuiusq3.ʒ.tere omnia diligenter ⁊ dentes frica. Assignatio alia ad idem. Sabadi albi excorticati ⁊ tunsi quantum vis.vino rora veteri ribano.⁊ distempera cum melle trociscos fac.⁊ super tegulam sicca calidam. sed ne cōburatur caue.qū rubuerit ⁊ desiccatum fuerit refrigera.⁊ tere.⁊ sume ex eo.℥.salis andrani.iij.spume maris.iiij.cusmazagi.v.xiloaloes indice.iiij.tere oīa diligenter ⁊ frica. Al' ad idem.farine ordei.⁊ sal'.cuiusq3.ʒ.x.tere ⁊ cum melle distēperans cōbure ⁊ tere diligenter.hesse.zinziberis.sibi armenici. cusmazagi.cuiusq3.cuiusq3.ʒ.ij.cubebe.secci.cacali.gariofoli.cuiusq3.ʒ.tere medicamina hec diligenter ⁊ frica. Assignatio pill' musci indici.sume rameci caparis.cuiusq3. libra3. laua aq̄ ⁊ fūde desuper libras aque.xxx.⁊ coque donec.v. supersint aq̄ libre.colaq3 ⁊ medicamina abijce.dehinc in lebetem mundū aquā conuerte cuius exteriora luto cataplasma.⁊ coque aq̄3 donec tāq̄ mel efficiatur ⁊ cōmoue ne cōburatur.⁊ ab igne dpositū in vase viridi.pone ⁊ in vmbra desicca.hoc qū necessarium fuerit sume de eo exagia.x.tereq3 ⁊ subtili transmitte pāno ⁊ sume gariofoli.nucis muscate.besbase.xiloaloes.sadgi indici.sandali albi.cubebe.cuiusq3.exagiū.musci puri.exagia.v.⁊ funde desuper aque.℥.vj.campore.iij.tere omnia diligenter ⁊ subtili cribra pāno.⁊ sume rameci exagia.v.⁊.ς.⁊ funde desuper aque.℥.vj.⁊ coq3 donec ad duo redeant.cola ⁊ cum ea medicamina distēpera.pill'q3 in modū ciceris.ac in vmbra desicca ⁊ qum opus fuerit vtere. Assignatio medicaminis alius.quod anhelitum iocundat.rose.ru.sandali albi sabadi.cuiusq3.ʒ.x.seliche.spice optime.cinamomi.gariofoli nucis muscate.cuiusq3.iiij.citri corticum siccatorum.⁊ foliorū adechari.sene.rameci.cuiusq3.v.secci xiloaloes indice.masticis.cinamomi.besbase.cuiusq3.ij.cāphore.ς.ʒ.musci.i. obolū tere oīa diligenter.⁊ distēpera cū misusano.aut vīo.aut aqua foliorū citri.pill'q3 in ciceris modū.⁊ in ore tene. Pill' al's que in ore tenētur aloes.ʒ.iij.fufali.gariofoli.galengar.piretri.cuiusq3.ʒ.musci.cāphore.cuiusq3.obolū.tere oīa diligēter ⁊ cū vino distempera ribano.pill'.ac in ore tene. Pill' al's. vtiles.xiloaloes indici.gariofoli.masticis.equales partes te

re. ⁊ cum vino distēperans pill. ac in vmbra desicca ⁊ i ore tene. Pill. al. que anhelitū iocundāt. si fetor ex stomacho fuerit sume hcili. cacale. nucis muscate. fufali. cinami. galengar. cuiusqȝ. ℥. iij. rose. r. sandali albi. cuiusqȝ. v. cāphore. ʒ. ℥. musci quadrātem. tere oīa diligenter ⁊ cū aqua distēperans pill. in ciceris modum. ⁊ supprime in modum lenticule. ⁊ in ore tene prosunt enim.

Capitulum. 82. de his que humiditatē ab ore somni tēpore fluētē amputant spumāqȝ que puerorū fluit ab ore.

b **Humiditas** aūt que sōni fluit tēpore ⁊ spuma que puerorum ore stillat. sic curatur. Si ex calore est patiens intibā comedat cum sale ⁊ in saliua vomitu vtatur. ⁊ suicū ordei accipiat. ac tritici ieiunus. Et si ex humiditate est phlegmatica ⁊ grossa misceatur cum alfito sinapis modicum. ⁊ muri sorbitet ieiunus mane. thurisqȝ frequentet masticationē ⁊ masticis. ⁊ si hec nō cōplent desiderata. vomitu cū fugilibus vtatur. ⁊ melle. ⁊ triferam accipiat paruam ⁊ mirobolana condita. Spume aūt puerorum que stillant ex ore curantur. os cum acaga absterge ⁊ inunge vino infusa: qm̄ illas amputat.

Incipit sermo sextus secūde partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipl'i abimeher moysi filij scyar. De passionū medela que spūs accidunt organis: Capitula decem ⁊ octo habens.

Capitulum primum de apostematis vue medela.

a **Si vue apostema** acciderit calidū patiētis minue cephalicam: ⁊ cum cassia fist. naturam solue: mānaqȝ ⁊ lebelabo ⁊ guttur eius hoc īsuffla medicamen. Assignatio eius. Rose. balaustie. cusmazagi. sandali albi. sumaci. asiafi. memithe. lenticule. aruci. lilij foliorum. cuiusqȝ partem. tere oīa diligēter ⁊ subtili cribra panno. gutturqȝ insuffla cum fistula. arnoglose aquā gargarizet ⁊ rosarum tritaruȝ expressam. solatriqȝ ⁊ queffare in quibus sumac fricaueris. Et si vua ceciderit ⁊ eneruata ē medicamē gutturi insuffla quod vocatur anthirū regum qm̄ prodest. Assignatio eius. Sume aque memithe. rose ru. semis rosarū. sumac. zafrāi.. Nusaderi. saturcie feresiace. piretri. piperis. cusmazagi. granati florum. aruci. mirobalanorum. citrinorū. murre. i al. mumie. vel mirre. optime. galle. sebbi iemenici. bezazi meccici. bēne. cacale. calami aromatici. arsenici. ru. costi. stercoris canis albi. qui tribus roderit ossa diebus ⁊ hyrundinū adustarum. cuiusqȝ partē tere ⁊ cribra: ac gutturi insuffla. ꝓdest eim casui vue ⁊ suffocatiōi ac gutturis apostematibus si fuerint ex humido. Prodest ēt casui vue alumē iemenicum ⁊ balaustia equaliter sumpta ⁊ trita diligēter ac gutturi insuffla ta. aut si cū cocleari inducatur paruo. Sic ⁊ nusaderuȝ gutturi insufflatum aut vue superpositum ⁊ gargarizatū cuȝ aq̄ ro. in vino decoctū prodest materiarū fluxui ad vuam. maxime folia illi9 cui ossula sunt. Q: si vua nō sustollitur medicaminibus his ⁊ radicē videris ipius attenuatā. caputqȝ augmentatum ⁊ rotundū: tūc eius cura ē abscissio quēadmoduȝ in chyrurgia exposuimus.

Capitulū. 2m. de suffocationis ⁊ ingulationis medela.

a **Alio loco** dixi iugulationē apostema eē calidū quod accidit aut in gurgulione aut in gutture. aut in meri. Qum igitur acciderit passio hec equū est in eius medela ad cephalice accelerare phlebotomiā. ⁊ multū educere sanguinem. si virtus. etas. tēpusqȝ adiuuerit: idqȝ secūdo apponere ⁊ tertio iuxta morbi quātitatem. ⁊ sm ꝙ virtus tulerit: nō aūt semel sanguineȝ extrahas sȝ paulatim qm̄ passionis huius domin9 difficileȝ hȝ transglutionē: ⁊ si semel illi sāguinis quātitateȝ auferes necessariā virtus eius debilitatur ac soluitur: vt igitur phlebotomo fueris vsus nām sustenta. ⁊ primo die cū cassia fi. ⁊ terebino ac prunis. iuiubisqȝ ⁊ sebestē molli si patiens poterit transglutire. Sin hac vtile ē ⁊ equum in passione clisteri vti forti quo materia a superioribus traducatur ad iferiora. Et si aliqua febris comitatur molli ⁊ leni vtere clisteri. quo mā a supiorib9 traducat̄ ad iferiora. qd fit ex iuiubis. sebesten. cathemia. furfure. blito. ordeo tunso Et si transglutire preualet ordei aquam propina in qua violā decoxeris ⁊ lenticulā. pasce in granatorꝫ aq̄ decocta: polētā illi porrige q̄ fit ex heueri frustis cū zacc. ⁊ amigdal. olo. prādiū minue ⁊ repmētiū p9 adhibe gargarismum que ꝓhibent ⁊ materiarum que ad locum decurrunt influxum repellunt. vt plantaginis aquam ⁊ rosarum. granatiqȝ muzi ac portulace. aut aquam rosatam. in qua sumac fricaueris. lenticulamqȝ tritam aut seminis psilij aquam triti. cū aqua rosata ⁊ gurgulioni eius insuffla hoc refrigerans. Assignatio eius. rose amili. seminis portulace. spodij. zaccare. tabarzedi. balaustie equales partes tere diligenter ⁊ subtili trāsmitte pāno. gurgulioniqȝ insuffla. hocqȝ in principijs facies die facto secūdo ⁊ tertio. aquā gargarizet coriādri. ⁊ aquā in qua lenticulā coxeris ⁊ mororū robuȝ ⁊ violarū oleū: aut aquā gargarizet solatri in qua lenticulā coxeris. rosamqȝ ⁊ liquiritie radicē in qua parum fricaueris medulle cassie. f. vt āt ad statū passio attigerit ⁊ ad declinationē fuerit conuersa. gargarismo vtere cū aqua solatri ⁊ feniculi in quibus cassiā. f. fricaueris ⁊ vini robū. gurgulioni insuffla āthirū regū de quo diximus in vue apostēate: ⁊ si hec nō proderint. gurgulioni canis stercus insuffla cui trib9 porrecta sint ossa diebus. hoc autem fit qum inclusus in domo nihil omnino ciborū accipit preter ossa. factoqȝ die tertio sumitur quē emisit fimus ⁊ siccatur. sumesqȝ ex eo partē. ⁊ galle ⁊ satureie partē tritisqȝ diligenter ⁊ subtili cribratis pāno gurgulioni ⁊ gutturi insuffla. Cataplasma aūt ab interioribus gurgulionē cū pēna hoc ipso medicamine quoniā mirabilis ē vtilitatis. prodest ēt intestinorū vlceribus ⁊ emissionibus manifestissime quēadmodum. G. testatur. refert quoqȝ quoniam si puerorū fumo vtatur quis desiccato ⁊ trito i gurgulionis apostemate ⁊ suffocatiōe manifestissime medetur. Qum ergo medicaminibus his vsus fueris ⁊ apostema nō dissoluitur sed differtur eius tēpus patiensqȝ dolorem senserit. venas duas que sub lingua sunt minue. ⁊ sic omnib9 vtaris medicaminibus dissoluentibus que dixim9. Et si apostēa eorū nō ē que dissoluūtur: sed in saniē conuertitur: gargarismis vti oportet cū his que maturāt huiusmodi saniem: vt ficuū decoctione cum modico sunizo ⁊ vini robo. aut cassia. f. fricata in ficuū decoctione: aut vuarū passarū chorosanicarum cuȝ modico iūnizo in al. vini robo mixto. aut sume semē merue. ⁊ diligēter cū modico lini semie tere ⁊ cribra ac cuȝ lacte percute caprarū ⁊ gargarizet: vel cepā sume narcisci ⁊ diligēter tere ⁊ cū calida frica aqua ⁊ cola ⁊ decoctionis ficuū parū adde ⁊ iūnizi ⁊ gargariza tepidā: aut sume aquā ficuū cū butyro vaccino ⁊ sunizo. ac gargarisma fac tepidum. quoniā horū oīuȝ ē medicaminū emissiones maturare ⁊ furunculos ac eruptionem facere. Qum autem maturatū intellexeris apostema. ⁊ eruptio moratur gurgulioni medicamina insufla reprimētia sepius ⁊ continuatim. vt gallam. balaustiaȝ cusmazagum. cortices granati. sebbuȝ iemenicum. quoniam hec apostematis facient eruptionem. partes quia eius aduabunt fortiter. intātū vt sepent. probaui hoc ⁊ i alio apostemate. in quo maturātium vsus diutinus fuerat. ⁊ non apiebatur apuiqȝ illud hoc medicamie. Erupto apostemate qū sanies fuerit egressa. patientē butyrum precipe gargarizare vaccinū cū aqua calida ⁊ violarū oleū. quo vlcus abluatur ⁊ purgetur a sanie. tūc aquam gargarizet. i qua cusmazagū coxeris ⁊ liquiritie radicē cuiusqȝ parteȝ ireos radicis tātūdē. Prodest aūt hac in habitudine gargarismus cū ouorū vitell. crudis ⁊ percussis in aqua ⁊ amigdalorum oleo dulciū ⁊ cū modico amilo ⁊ dragaganti. Sorbeat aūt sorbitionē que ex aq̄ fit furfuris ⁊ penidijs ⁊ amigdalorum oleo quoniā prodest.

Quod si ex phlegmatica fuerit materia apostema frigidūqȝ patientē nucū robū gargarizare cōuenit cū mirra factū ⁊ zafrano. cū modico aque feniculi. Aut sume fimi ericij vel hyrūdinū. i. ʒ. ⁊ in aqua frica in qua piretrū coxeris ⁊ gargarizet. aut gargarizet aquā in qua fenugreci ⁊ feniculi semen coxeris cū piretro. quoniā hec calefaciunt ⁊ subtiliant phlegma. apostemaqȝ dissoluunt. gargarizet etiā mell' aquā i qua mixta sit aqua in qua piretrū. maiozanā. lētriculāqȝ cū corticibꝰ coxeris ⁊ modicū zafrani. gulāqȝ ab interiozibus ⁊ exteriozibus cataplasma cuiꝰ canis fimo distēperato cū melle. ⁊ sume fimi canis. ʒ. zafrani. ʒ. ʒ. tere diligenter ⁊. ʒ. in al's. i. ʒ. sumēs de eo in mell' aqua ⁊ feniculi frica gargarizetqȝ: ⁊ gutturi eiꝰ ac gurgulioni insuffletur hoc medicamē. Assignatio eius sume fimi canis qui ossa comedit. mirre. zafrani. ziziberis. sinapis. galle. granatozū florum equales partes. tere diligenter. ⁊ gurgulioni insuffla. Qum autē apostema ab exteriozibꝰ acciderit. regimē erit adhibēdū. quod in manifestoꝝ cura exposui apostematū.

Capitulū. 3m. de eius medela qui spinā aut os aut hyrrudinē trāsglutiuit.

c Uius gurgulioni os aut piscis spina infixa sunt. bucellas transglutiat magnas parum illas masticās. aut ficus porrige ipsi syricas. qs non multū masticans trāsglutiat. aquā gargarizet in qua ficus decoxeris cum modico iummazi aut vini robum. et si frustrum sumpseris azezei. i. carnis. ⁊ complicaueris. cuz filo ligaueris patientēqȝ deglutire preceperis ⁊ retro cum filo retraxeris spina exibit. Quod si nō egreditur sepius id fac: ⁊ si nihil prodest vomitu vtere: quoniā quod in gurgulione est ⁊ meri fortiter expellet cū virtute depellenti. Quod si durū aliquid vt os hō trasglutiuerit vt fructuū ossula similiaqȝ nec a meri pertransire pōt. collū eius fortiter percute: quoniā quod in gurgulione est eiusmodi exibit. Quod si irrudinē trāsglutiuit ⁊ hec gurguliōi eius adhesit. patienti allea porrige ⁊ muscas propina que in fabis inueniuntur cū aceto. acetumqȝ illi porrige acerrimū. Quod si irrudo ore aperto videtur cum forpicibus educatur.

Capl'z. iiij. de submersi in aqua ⁊ fune suffocati medela.

q Um autem quis aque īmergitur plus eq̄ opoztet eū pedibus suspendi capite demisso: quo ab eo aqua exeat: post hoc gurgulioni eius acetū infunde in quo coxeris piper: ⁊ diebꝰ aliquot sorbitionē accipiat que ex ciceris fit aqua cū lacte. Qui autē fune suffocatus ē ⁊ dissolutus si ex eius ore spuma exierit nulla ē ad eius salutē via. Cui aūt nō sic violarū gargarizet oleū ⁊ aquā tepidā sorbitionēqȝ accipiat que fit ex heueri furfure atqȝ clamore arceatur ⁊ verbis multis: calidozūqȝ ⁊ pungentium porrectione ciborum quoniā sic sanabitur.

Capitulum. v. de tussis que ex gutture ⁊ pulmonis canali fit medela.

t Ussis qum ex gutturis acciderit asperitate ⁊ pulmonis: patienti medicamina oz dare ⁊ cibos qui leniāt ⁊ explanent: vt amigdalas violas conditas cū amigdalarum oleo dulcium: aut seminis citoniozū spumā ⁊ penidia amigdalarumqȝ oleum. polentam que ex heueri fit farina ⁊ amilo cū zaccara ⁊ penidijs amigdalinoqȝ oleo dulci. oua sorbeat sorbilia: pinguedinē recentē lactis cū zaccara tabarzedi: violarū propina illi sirupū cum seminis citoniozum lababo: aut sume amigdalarum nuclea ⁊ terens cum iulab distempera in modum electuarij ⁊ comedat: aut sume quethire albe gūme arabice: medulle semis citoniozū ⁊ medulle semis cucurbite. cuiusqȝ partē ⁊ tritis oībus diligenter cum iulab distempera ⁊ amigdalarum oleo dulcium ⁊ electuarium fac ac mane ⁊ vespere porrige: ore teneat quethire frustum. aut citoniozum semen. aut pill' tussis has. Assignatio earum. Sume nucleozum amigdalarum purgatozum ⁊ seminis cucurbite: ac seminis citoniozum medullarum. cuiusqȝ. v. ʒ. q̄thire amigdali gūme. cuiusqȝ. iij. tere oīa diligenter ⁊ cum seminis citoniozū lababo distēpera. aut semis psilij: ⁊ qui voluerit his addere zaccare ptem. ⁊ penidiozū. ij. quo accipientē delectēt bonū ē: pilluletqȝ nō nimiuz dure atqȝ in ore alternis habeantur tēpozibꝰ. hec ⁊enim asperitatem leniunt. Lenit aūt etiaz illā si cere albe sumat. ʒ. iij. violarum olei. x. ⁊ optima superinitias penidia zaccareqȝ tabarzedi ⁊ quasi electuariū facias: accipiatqȝ patiēs alternatim. Qum aūt ex calore tussis fit cū febre. patientem sanguine minuere cōpetit. in principijs a cephalica refrigerātiqȝ illū disponas regimine ⁊ humectanti vt ptisana in qua iniubas coxeris. ⁊ sebestē. violasqȝ in ea fricaueris cōditas ⁊ oleū superinstilla amigdalarū dulcium. ⁊ cucurbite seminis oleum: sit illi cibus mezaurum factū cū spinachijs aut sermaco. aut maluis. aut amigdalino oleo. aut amigdal' excoriatis tritisqȝ: granata da illi plena: ⁊ cānaz mell': persica. iūmazuz. cucumeres. citrolos. cibis abstinere fac accidis. ⁊ salsis clamare caueat ⁊ multum loqui: fumū fugiat ⁊ pluerez: sorbeatqȝ alternis horis citoniozū seminis spumā. aut seminis psilij cum modico zaccare tabarzedi ⁊ penidijs optimis: ⁊ reliqs omnibus que aña diximus in asperitatis gutturis cura. Et hoc electuarium tussi que ex calido est medetur. Assignatio eius. sume seminis cucurbite. ⁊ seminis cucumeris. ac citroli ⁊ seminis citoniozum medullarum. ⁊ seminis psilij cuiusqȝ. ʒ. iij. amili. quethire. gūme amigdalie. cuiusqȝ. iij. obolos. spodij. ʒ. ij. penidioꝝ optimozū. ʒ. x. tere oīa diligenter ⁊ cū semis psilij lababo distēpera aut seminis citoniozū ⁊ amigdalarū oleū dulciū superinstilla electuarioqȝ facto vtatur quoniaz prodest: ⁊ si ex medicaminibus his pill' feceris supplanas patiensqȝ eas in ore tenuerit alternatim prodest illi. Qū aūt ex frigido est ⁊ sicco tussis: quēadmodum hieme accidit. ⁊ qum septētrio flat patentem vti opz sorbitione que ex furfuris fiat aq̄. cū melle. ⁊ olo amigdalio. cassiā. f. gargarizet i aq̄ fricatā i q̄ fenicl'i semē coxeris: aut dab illi chalēgebi. ʒ. x. fricati i aq̄ fenicl'i. dabqȝ illi hoc electuariū. Assignatio eiꝰ sume seminis canape. lini. ⁊ semis helbe ⁊ seminis merue. cuiusqȝ partez. j. medule semis bābacis ptem: gūme prunozū. ʒ. partē. tere oīa diligenter ⁊ cū subtili cribra pāno. ⁊ proijce in ipsum nodatum cassie fi. medullā in lebete ⁊ electuariū compōe ac vtere. Sumat patiēs quoqȝ alternatim pill'as has ⁊ in ore teneat. Assignatio earū. Sume pistaccozū. pinearū. medulle granorum bābacis ⁊ semis botami. cuiusqȝ. ʒ. v. gūme prunozū. quethire. cuiusqȝ. iij. tere oīa diligenter. ⁊ super inijce tātūdez zaccaretabarzedi. ⁊ cū semis psilij spuma distēpera. pill'qȝ ⁊ quz opus fuerit vtaris. Sit aūt huic cibus pulli colūbaruz iā surgentes. espidabagū cū cicere ⁊ aneto cinamo. ⁊ galēgar. aut cyrrium ius factū cum blito. ⁊ oliue oleo ⁊ amigdalino. ciminoqȝ ⁊ cinamo. Fructū sumat pistacia. fauū mellis. ficus siccas. botamū. modicūqȝ illi propina vini noui parūper dulce sit. frigida caueat. ⁊ aque abstineat potu frigide. qm̄ sub hoc regimine festinātius in bonū reformabitur.

Capitulum. vj. de raucedinis medela.

r Aucedo qū ex vociferatiōe accidit aut fūo autp l'uere. patiēs rebꝰ vtat' lenitē bus q̄ i asperitatis medela assignauimus. Que auē ex hūiditate cōtingit ⁊ sine asperitate ⁊ calore: patiens aquā gargarizet in qua anisuz ⁊ semē decoxeris feniculi cū aq̄ mellis. Sorbeatqȝ polentam ex heueri factā cum melle ⁊ amigō oleo in qua radices coxeris ireos: gargarizet cum melle aut prassiū. aut cātozīū ⁊ ziziber cōditū. Mel illi comedēduz da ⁊ sunizum cū sinapi. gargarismū fac percusso. hocqȝ illi porrige electuarium. Assignatio eius. Sume semis lini. fenugreci. cuiꝰqȝ. ʒ. x. pineaꝝ magnarū. medulle semis bābacis. cꝰqȝ xx. tere oīa diligēter ⁊ cū melle distēpera dispumato: qumqȝ opus fuerit vtere. Et si raucedinis tēpus protellabit' ⁊ gutturis humiditas patiēti radicū aquam propina. Assignatio eius. Sume corticū radicū apij ⁊ feniculi. cuiusqȝ. ʒ. x. semis apij. ⁊ feniculi. añ. cuiusqȝ. iiij. masticis. spice optime. cuiusqȝ ʒ. ⁊. ʒ. asari. sadegi. cuiusqȝ. ij. cātorij subtilis ⁊ crossi. prassij. cuiusqȝ. iij. radicis liquiritie abrase. v. ireos radicis. iij. ficus albas numero. x. zebibi corosanici optime purgati. xx. ʒ. coqȝ oīa in. iiij. aque. ℔. lento igne. donec ad librā redeāt. ⁊. iiij. cola. ℥. ⁊ frica i ea exag. j. electuarij cassie fi. ⁊ bibe tepidū: post q̄ sit cibꝰ franglinus cōditꝰ i espidabagocū cicere ⁊ olo loto. Aut sūat tpibꝰ altnis pineaꝝ nucleos magnaꝝ cū zacc̄. aut pistatia cū zacc̄. Et si nucleos qñqȝ amigō. porrexeris amararum prodest.

Capitulū. 6. de pectoris ⁊ pulmonis passionibꝰ ⁊ primū de tussi que ex materijs fit ad ea descendentibus.

s I tussis que in pulmone accidit ⁊ pectore ex calore est: patiens phlebotomo vtatur basilice: ⁊ iuxta quod opus fuerit sanguinez extrahe: ⁊ secūdū ꝙ virtus fert. ordeiqȝ aquā propina i qua iniub. coxeris ⁊ sebestē. ⁊ similia his regiminiqȝ quod in tussis diximus cura. Qum in gutture accidit ex calore: pectꝰ cuz oleo lini. violarū ⁊ ninifar in quo cerā liquefeceris albam ⁊ ceroto emplastriza albo refrigeranti. Et si ex frigido tussis fuerit regimine vtatur raucedini assignato ex humiditate: pectusqȝ liliozū inunge oleo ⁊ cera quēadmodū ante diximꝰ Et si tussis ex materia ē que ad pectus descendit. patiensqȝ tēperati exspuit sputū liquoris. dāda sunt ei q̄ pectoris ad-

iuuēt purgationē ab eiusmodi re vt isopi decoctionem. Assignatio eius. iniubarū. sebestēq3 cuiusq3 fasciculum. vue passe chorosanice. ʒ. xx. ficus albas subincisas neruo. bsusani. ligricie. radicū abrase ⁊ tunse cuiusq3. ʒ. v. semis catbemie ⁊ cabezi. iiij. isopi. violarū. iij. coque oia in. iiij. aque libris donec ad librā redeāt ⁊. ʒ. Ex his. iiij. sume. ℥. ⁊ violarū cōditarum. ʒ. v. in eis confrica oleūq3 superinstilla amigdalarum dulciu3 quasi exagiū. i. ⁊ tepida h bibe. Sit cibus mezaurū cum blito ⁊ spinachijs. maluisq3 ⁊ iura facta de furfuris aqua ⁊ fabarū farina ac ptisana in qua porros coxeris syros cū zaccara. zebibū comedat corosanicū ⁊ ficus albas siccas cū amigdal'. aut cū pistachijs. butyrūq3 cū zaccara porrige aut mel si nullus calor ē. quoniā h pect9 pulmonēq3 purgāt ⁊ materiei iuuāt sputū ab eis. sed ⁊ cassie. f. electuariu3 hac quoq3 in pte vtile ē. Assignatio eius. Sume cassie. f. medullā ⁊ in modica aq̄ calida cōfrica ⁊ cola ⁊ sup ignē pone temperatū ⁊ modicū adde quetbire: vel gūme prunorū peuteq3 donec electuarium fiat ⁊ quū opus fuerit vtere cū amigdalino oleo. aut sume in ore frustū ligricie succi tēporib9 alternis: ⁊ vtaris piter his pill'. Assignatio carū sume medulle seminis cucurbite ⁊ seminis melonis. seminisq3 cucumeris. arsunegi. diligēter tritorum. cuiusq3. ʒ. iij. farine fabarū. v. dragagāti prūorū gūme cuiusq3. ij. penidioru3 quātū oium pondus est. tere diligenter oia ⁊ cū seminis lini spuma distēpera. pillulaq3 pill'. suppressas. ⁊ sub lingua pone. quoniā proderunt.

De acute materiei medela. q si que ad pectus descenderit subtilis est materia ⁊ acuta ⁊ continuata fuerit patiente3 phlebotoma ⁊ sāguinē extrahe iuxta quod virt9 patitur ⁊ etas adiuuat tēpusq3 ⁊ regio. Ptisanāq3 propina spissi liquoris. in qua iuiubas decoxeris ⁊ sebestē. papaueriq3 cū siropo papaueris. ⁊ sorbitionem porrige factam ex papauere trito ⁊ fricato in aqua colatoq3. cū amilo ⁊ zaccara tabarzedi. ⁊ papaueris porrige electuarium quod sit cum medicaminibus alijs: siropūq3 papaueris ex corticibus eius factum cū zaccara. chabisum illi porrige comedendū quod ex farina fit beueri. cum papauere ⁊ amigdal' dulcibus. polentāq3 factā de atria ⁊ lenticule farina massiq3 meçaurū ⁊ cucurbite ac lenticule. ⁊ hoc electuarium quod acutis cōposui fluxibus. Assignatio eius sume papaueris albi diligenter triti. ʒ. x. amili. dragagāti. gūme arabice cuiusq3. iiij. medulle seminis cucurbite ⁊ seminis citoniorū. cuiusq3. iij. tere oia diligenter ⁊ cū penidijs distēpera liquefactis in aqua rosata qūq3 opus fuerit vtere. Electuarium aliud ad idē. sume papaueris cū corticibus suis librā. ⁊ iuiubas quinquaginta. sebestē grana. c. coque i. v. aque libris. donec ad libra3 redeāt colatāq3 in sartagine pone lapidea mūdā: ⁊ desuper penidiorū corosanicorum optimorū librā proijce. robi vini librā ⁊ ad lenes decoque prunas donec spissetur. ⁊ electuariū fiat tūcq3 dragaganti. ⁊ gūme arabice cuiusq3. ʒ. vij. amili. v. hn tritorum superadijce ⁊ electuariū fac. Assignatio electuarij alterius fluxui vtile acuto a capite descendenti ad pect9 subtili. Sume papaueris albi ⁊ nigri rufi. cuiusq3. ʒ. xx. ligricie radicis succi tūse. xxx. seminis citoniorum ⁊ seminis cathemie. cuiusq3. v. infunde oia. in. v. libris aque die ⁊ nocte. debe coque donec ad mediu3 redeāt. ⁊ superinijce quetbire. ʒ. vij. gūme arabice. v. seminis citoniorū medulle trite diligēter. v. zaccare. tabarçedi libras duas. ⁊. ʒ. ⁊ super ignē pone tēperatum. ⁊ sine ligari donec electuarium fiat. Et si nullus illic calor fuerit. vini robū superadde. ⁊ spissat depone in vase cōdens. quūq3 opus fuerit vtere. Quod si fluxus robustior fit. ⁊ multus a capite. nec hoc sufficit regimen ad eius amputationem op3 caput abradere ⁊ adhibere cataplasmata fronti cū terra sigillata. aut armenica distēperatis cu3 arnoglosse succo. ⁊ cum chalefi oleo illine. in qua papauer coxeris cū suis tūsis corticibus ⁊ mirti folia. quo cerebrū roboretur ⁊ spisset materia. faciunt aūt hec cardamū ⁊ colūbarū fim9 ⁊ rapsia si terātur diligenter ⁊ distēperentur. cū atheli aq̄ ⁊ foliorum cipressi. Et aceti respiret vapores in quo furfur coxeris. ⁊ fabas. aut lapide3 calefac. ⁊ in aceto proijce in quo furfur coxeris atq3 super eius vapores patiens stet acclinis. Sandali quoq3 vapores. ⁊ cāphore super prunas proiectorum respiret si calor illic fuerit robustus. quoniā oia hec materia3 desiccant ⁊ spissant. Sōnum minuat quantū poterit: quoniā materie amplius in sōno ad pectus descendūt. sitq3 puluinar ei9 altum ⁊ pectoris pāni soluti. Cibus sit sorbitio que fit cū amilo ⁊ simile farina alijsq3 huiusmodi que dixim9. Et si medicaminibus his nō curantur papaueris da electuarium. qd cum medicaminib9 fit qm ma3 glomerat ⁊ dormitionē adducit. Assignatio eius sume papaueris recentis albi cū suis corticibus librā. ⁊ in. x. aque libris coque donec ad. iij. redeāt libras colaq3 ⁊ in vas mitte stagnatū mundūq3 mellisq3 superadde optimi ⁊ colati librā. menibechtegi libras. ij. ⁊ si fortis illic calor est. mellis locū penidia obtineāt optima. ⁊ lento ō coq3 igne donec spissetur ⁊ nodetur. tunc ab igne depōe. ⁊ superijce caquie ⁊ galle. sūmaci. zafrani. balaustie. succi barbe caprine. cuiusq3. ʒ. tritorum ⁊ cribratorū. ⁊ permitte ad ignem donec tāq electuariū fiat. quūq3 op9 fuerit vtere. Cū ergo his curaueris. ⁊ tn̄ materia non amputatur vaporib9 illis quos diximus in corize medela vapora. Et si sic quoq3 non auferr̄ cocturam adhibe iuxta quod in chyrurgia exponemus.

De tussis que ex crossa fit ⁊ viscosa materia medela. Qn̄ aūt tussis ex mā ē crossa frigida ⁊ viscosa. q difficile ē emittere: patiēs calefacienti disponatur regimine ⁊ subtilianti ac incidēti purgantiq3 ta3 cibis q medicaminibus: ⁊ cibi quidē sint panis mūde farine cū franglinorū carnibus tangorū. cubegorū in sartagine cū aceto paratis ⁊ oliue olo ac muri. satureiaq3 ⁊ cimino: aut ciceris aq̄ cū olo ⁊ aneto. cinamo. galēgar. mel comedat ⁊ chasquegebe mum. mel. f. siccū quod ex mōtibus auffertur. robanis i al' manis: ⁊ si pisces sumpserit salsos cū sinapi prodest: blitusq3 cū aceto cōdita ⁊ muri oleoq3 oliuarū ⁊ sinapi radices ⁊ apiu3 syrū elixata: hisq3 similia. pincarū comedat nucleos: ⁊ pistatiorū vuas passas chorosanicas ⁊ amigdalas amaras non nunq̄. vinū bibat mediocriter mixtū ⁊ cibū minuat balneu3 intret. post tēperatū exercitiū ⁊ ante cibū. Medicamia autē sint isopus sicca. cātoriū cū electuario cassi. ⁊ hec ē assignatio aque isopi. Assignatō ei9. Sume iuiub. xx. sebestē poma. xxx. zebibi chorosanici purgati granis. ʒ. xx. ficus albas siccas ⁊ subincisas numero. x. capillorū veneris ⁊ liquiritie radicis abrase ⁊ tūse. violarū siccarū. semis cathemie ⁊ malue. cuiusq3. ʒ. iiij. radicis adechari ⁊ foliorū ei9 cuiusq3. ʒ. iij. isopi sicci tantūdē. cātorij crossi. ʒ. iiij. aristologie. r. masticis cuiusq3. ij. sqlle assate. ij. coque oia. in. iiij. aque libris. ad lenes prunas donec ad librā redeāt. colaq3 ⁊ sume de ea singl'is dieb9. xl. ʒ. c9. ʒ. vsq3 exag. plenū electuarij cassi i ea fricati. ⁊ amigdal'. oleū instilla dulciū ac amararū c9q3. ʒ. i. tepidā bibe h tribus diebus aut. v. propina cōtinuis: hūore maturato crosso ⁊ subtiliato medicamen aliquod porrige laxās phlegma ⁊ humores crossos. prodest autē hac in parte hoc medicamen. Assignatio pill'. ad tussem ex crossis humoribus. turbit. ʒ. agarici obl'os. iiij. salis nafte. ij. coloquintide adipis obol'. ⁊. ʒ. semis apij tātūdē. tere oia diligenter ⁊ cū aqua distēperans pill'. ⁊ ē potio plena. Pill'. assignatio que phlegma deponunt. Sume turbit agarici. hyere pic'. cuiusq3. ʒ. succi liquiritie. ʒ. ʒ. cologntide adipis. ʒ. ʒ. sarcocolle. iij. omnia diligenter tere ⁊ cum aqua distemperans pillul'. potioq3 eorum. ʒ. ij. ⁊. ʒ. vsq3. iij. cū aqua calida. porrectionem assuescat squingibin mellei cum semibus. ⁊ si tēpus estas fuerit vomitu cū fugilibus ⁊ sqingibin vtatur ⁊ aqua calida. singulisq3 hebdomadibus semel aut his. iuxta q superfluitatis videris abūdātiā. Nec vero aq̄ potum frigide m'tiplicet: sitq3 amplior eius potus aqua mellis ⁊ electuariū seminis lini illi porrige cū melle dispumato: ⁊ si aliquid piperis addideris perfectius erit. Et si materia validissimi est frigoris ac crossitiei. hoc vtatur electuario iux̄ qd opus fuerit. Assignatio eius. Seminis lini partē. thuris. ʒ. partem. Cardamomi. cimini. cuiusq3 quadrātem. tere oia diligēter ⁊ subtili trāsmitte pano. ⁊ cū apum distēpera melle. ⁊ lubenter. in al's lubuū melle. cuiusq3 partē vnā. ⁊ electuarium fac: sumaturq3 de eo singulis diebus in saliua coclear. j. ⁊ in somni tēpore similiter. qm̄ perfecte est vtilitatis ad eorū q in pectore sunt phlegmatū crossorum incisione ⁊ subtiliatione. Assignatio pillularū. q fluxui materiarū a capite ad pectus sine calido descēdentiū psunt. Aloes epatici. loti. ʒ. iij. turbit. ij. succi liquiritie. ʒ. tere oia diligenter ⁊ cū aqua distēpera pillulaq3. quarū potio. ʒ. ij. sūt ⁊ vsq3. iij. dabisq3 quoq3 illi puluerē hunc mane: ⁊ post ipsum squingibin bibet mixtū. Assignatō eius. Sume seminis nasturtij. ʒ. x. sunizi. iiij. anisi. ⁊ seminis feniculi cuiusq3. ij. aristologie. ro. exag. fautenegi fluuialis. ʒ. ij. satureie fereflace tātūdem. tere oia diligenter ⁊ puluerem fac. singulisq3 de eo accipiat diebus. ʒ. vsq3 exagiū. ⁊ post ip3 squingibin bibat. ℥. mixti. qm̄ proderit. Pectus oleo inunge liliorum aut narcissi nocte. ⁊ mane cū tepida ablue in qua camomillā. mellilotū. berenia setu3 coxeris ⁊ milio caput cataplasma calefacto ⁊ pāno calefacto. patiētēq3 iclinari fac sup vini vapores. in quo calefactos proieceris lapides: materiaq3 respiret que ad nares defluit omni tēpore ⁊ funizum olfaciat. Huiusmodi itaq3 rebus tussi molestatū. op3 regere q ex crosso fit humore pectus inuiscanti ⁊ pulmone3.

Capitulũ.8m.de asmatis ⁊ anhelitus angustie medela.

a **S**nia ⁊ anhelitus arctatio ex crosso generãt phlegmate. qui partibus ⁊ mẽbris pulmonis canalis inuiscat queadmodũ eo retulim⁹ loco q̃ de pulmõis canal' ptib⁹ explicauim⁹. cãsq3 passiõu3 q̃ anhelit⁹ accidũt orgãis. Medela itaq3 ea3 calefaciẽtib⁹ fit reb⁹ ⁊ subtiliantib⁹ in quib⁹ incisio fit ⁊ purgatio quo humiditatẽ mũdent ⁊ incidant climentq3. Est autẽ huiusmodi squille acetũ ⁊ squingibin hãsali. hyerapiĉ. aristologie rot. sirop⁹ cũ mell' aqua ⁊ cãtoriũ subtile si in aqua coquatur optie: hecq3 cũ mell'o bibatur squingibin aut cũ melle: aut sume isopũ ⁊ ireos radicũ. sunizũ quecũq3 presto fuerint diligenterq3 cũ melle terens distẽpera ⁊ comedenda offer. aut squingibin admisce hãsali ⁊ bibatur quoniam magne ẽ vtilitatis ⁊ pulmonis canalis oppilationẽ aperit. phlegmaq3 incidit crossum. Sic ⁊ quersenne farina. lupiniq3 ⁊ amigdalarum amararũ si sumãtur de singulis pars vna diligenterq3 trita distẽperentur cũ melle ⁊ quasi electuariũ comedatur aut cũ squingibin misceatur hansali cũ aqua mell'. aut cũ vini robo bibatur. si patiens calorẽ nõ fert magnũ. Et si pinearũ sũpseris nucleos cũ melle pdest. sic ⁊ botami grana. Et si galbani sumas ʒ. ⁊ in aqua teras in qua ficus albas coxeris. ℥. cũ dulciũ ol'i amigdalarũ. ʒ. bibaturq3 hoc tribus diebus manifestissime prodest. oportet autẽ te vti oibus his post corporis purgationẽ cũ phlegma ⁊ humiditatẽ deponẽti catartico: vt medicamine quod ex turbit ⁊ agarico cõponitur. saleq3 nafte: ⁊ si sic corpus eius cũ vomitu cũ fugilibus ⁊ squingibin euacuaueris a phlegmate ⁊ crosso purgatũ erit hũore. Et hec electuarij assignatio in passione hac vtilis ẽ. Sume prassij. squille. cepe allate cuiusq3 partẽ. ireos radicis. ϛ. parte3. tere omnia diligẽter ⁊ cũ melle distẽpera dispumato. atq3 electuariũ fac patientiq3 in diei pricipio offer coclear vnũ. ⁊ post ipsũ aquã bibat in qua elsam ⁊ sibũ. aut bereniasetũ fautenegũq3 montanũ coxeris: proderit enim. Assignatio aq̃ isopi que huic vtilis ẽ passiõi. Sume iuiub. xx. ficus albas nũero. x. vue passe chorosanice optime interius purgate. ʒ. xx. sebestẽ poma. xxx. semis cathemie ⁊ malue cuiusq3. ʒ. iij. liquiritie. radicis abrase ⁊ tũse. v. cantori subtilis. ⁊ crossi capparis radiĉ. corticũ. hesse. fautenegi mõtani. sibi armenici. bereniaseti. cuiusq3 iiij. radicũ feniculi. corticũ ⁊ radicũ apij. cuiusq3. ʒ. v. isopi sicci. iiij. ireos radicũ prassij. aristologie. r. cuiusq3. iij. sadegi idici. masticis. spice optie. cuiusq3. ij. coq̃ oia i. v. aque ℔. donec vsq3 librã redeãt. ⁊. ϛ. cola. ⁊ singul' de ea dieb⁹ sume ℥. iiij. cũ exagio electuarij foqui. i alio diakaki. ⁊. ʒ. j. olei grãorũ pinearũ ⁊ si his fortiora tibi necessaria fuerit. frica i eis tyriace diatesseron. ʒ. ϛ. Et hec lahuci assignatio huic vtilis passiõi. Sume quersẽne. i alio capill' veneris. adiãti. liquiritie succi. c⁹q3 ʒ. vj. fẽicl'i. semis prassij. isopi. cuiusq3. iij. mihe fluxe. gũme botami. cuiusq3. ij. agarici. iij. vue passe chorosanice optie purgate. xx. terenda diligẽter tere ⁊ subtili trãsmitte pãno. vuasq3 passas ⁊ botami gũmam. mihamq3 fluxã. in robo vuarũ infũde: dehinc i mortario teres diligẽter medicamia adijce ⁊ cum melle dispumato distẽpera. huius potio exagiu3 vnum.

Laucialis assignatio ad eadẽ vtilis. Sume pinearũ magnarum nucleorũ pistaciorũ. amigdalarum amararum sine corticibus. cuiusq3. ʒ. v. seminis hãbacis ⁊ seminis calcali. cuiusq3. iiij. emiere. feniculi. seminũ quersẽne. granorũ fenugreci. cuiusq3. iij. tere oia diligẽter ⁊ cũ ficuũ distẽpera decoctiõe ⁊ lauchum fac. ⁊ amigdalaru3 oleũ amararum instilla. atq3 exagiũ ex eo vnũ sume cũ zebibi aqua aut mẽbechtego. ⁊ cu3 squingibin hansali. Aliud ad idem. Helbe excoriate partes. ij. pinearum nucleorum magnarum. pars in suaui coquatur aqua optime ⁊ mortario terantur diligenter. ac cum dispumato misceantur melle. vt quasi electuariũ fiat ⁊ vtere. Aliud. Sume embati gũmarũ quadrãtem libre. ⁊ que sufficiat aquã inijce ⁊ coque donec vt mellis liquor spissum fiat: ⁊ tunc adde penidiorum optimorum. ϛ. ℔. ⁊ coq3 donec electuarium fiat: quumq3 opus fuerit vtere. Assignatio electuarij alius quod. H. in cõpositorũ medicaminũ libro posuit. Sume cepã hansali. tereq3 diligẽter ⁊ eius exprime aqua3 ⁊ tantũdem mellis adijce. atq3 in tẽperato coque igne donec i electuarij transeat liquorem. ⁊ ante cibũ ex hoc vnũ porrige coclear. ⁊ post aliud. Siropus ad idẽ vtilis. quẽ. H. cõposuit. Sume. vue passe optie purgate. ⁊ helbe lote cuiusq3 partem. aque pluuial'. iij. coque optie ad pfectionẽ colaq3 ⁊ super adijce mel. iterũq3 bulli ⁊ spumã aufer. ppinaq3 vicibus cõtinuis. ℥. iij. siml'. ⁊ in. j. ℥. xij. ʒ. Siropus alius vtilis ꝯ anhelitus angustiã. ⁊ hec eius assigna°. Sũe sibi. abrotani. prasij cortiĉ radiĉ apij ⁊ feniculi. organi mõtani. pigami sicci. cuiusq3. ʒ. v. masticis. sadegi indici. cuiusq3. iij. ficuum albarũ librã coque oia in. v. aque libris. donec ad duas redeãt. ⁊. ϛ. colaq3 ⁊ superinijce vini robi libras. ij. mell'. i. leuesq3 ad priũas coq̃ ⁊ spumã tolle: donec eius tẽperetur liquor: tũcq3 ab igne depone ⁊ potandas. ij. ⁊. ϛ. propinabis. ℥. cũ aqua frigida. Pect⁹ autem cũ hoc confortabis emplastro. Assignatio eius sume orobi farine. ⁊ fenugreci. cuiusq3. ʒ. v. suniçi. radicis liquiricie cuiusq3. ij. piretri. i. ⁊. ϛ. oia diligenter tere. ⁊ cerã liquefac ol'mq3 liliorũ ⁊ nardinũ medicamina inijce. ⁊ vnguentũ fac quo pectus emplastrizabis. his medicaminibus similibusq3 hãc oportet regere passionem. Ciborũ aũt regimẽ huiusmodi est passionis huius dominos cibis expedit refici in cõplexione ⁊ substãtia similibus medicaminibus quibus eius exhibetur cura. vt. s. sint calidi sicci ⁊ subtiles. ideoq3 dãdũ illi taugi frãquilini. perdices cõdite in ciceris aqua. ⁊ cimino. aneto. cinamo. pipere. galẽgar. aut in sartagine frixis. cum oleo oliue. ⁊ garo. cinamo. aneto. carui. ⁊ similibus. ⁊ si q̃ ficciora sint his necessaria fiũt. carnes comedant capriolinas. lepores ⁊ vulpes. illis cõuenientes sunt. maximeq3 earũ pulmones. si desiccati fuerint sine sale. tritiq3 dissoluantur ⁊ potẽter ex eis. ʒ. ij. cũ aqua in qua vuam passã coxeris. sic ⁊ ericij pulmo. Sed ⁊ si piscis salsi esum asuescant ⁊ frequenter prodest. Ex oleribus mẽtam accipiant. pigamũ. apiũ. narsturtium. satureiam baderengũ. blitũ cũ sinapi. ⁊ similia. Ex siccis fructib⁹ ficus vuas passas. botami grana. pineas. helbetel chodarc. Ex dl' cibus natasum ex melle factum. ⁊ pineis. ⁊ botami granis. phlegma cibos generantes caueant. vt pisces recẽtes. piguia lac. legumina oia quoniã ventosa sunt. ⁊ hanc augent passionem. sicq3 ⁊ oia ventositatem ⁊ inflationem generãtia. vinu3 bibat rihanũ vetusq3. aut vuarũ passarũ. aut mel post cibu3 duabus horis vel tribus nec semel sumat vini necessariã q̃titatem. ne forte stomacus ipleatur ⁊ diaphragma angustet: ideoq3 anhelitus fiat arctatio. sed paulatim vinũ accipiat. q̃ per venas trãsmittatur. ⁊ ad mẽbra perueniat' pectoris paulatim. crossũ prohibe vinũ ⁊ dulce. quoniã cito nõ penetrat ⁊ in stomacho diutius imoratur. Cauendũ aũt ne statim post cibũ dormiant. sed qũ a stomacho descenderit. nec sõni temp⁹ lõgũ faciant. nec exercitio vtãtur post prandiũ quoniam oppilationẽ parit. vtãtur ãt exercitio ante cibu3 sitq3 moderatũ nõ forte nec velox. quoniã anhelitus faceret angustias. post exercitium qũ quieuerint a labore. ⁊ cõfricati durius fuerint cũ manibus ⁊ manutergijs asperis ⁊ modico sale ac buraco camedãt. roreturq3 in ipsa fricatione super eorũ corpora aq̃ salsa. atq3 omne hoc quo ⁊ humiditas finiatur ⁊ meat⁹ aperiantur. post hoc modico inungatur oleo violarum. quo fricationis soliditas leniatur aliq̃tulũ. nec multũ apponãt ol'm ne forte humiditatẽ generet i corpore.

Capitulũ.9.de peripneumonie medela.

p **E**ripneumonia queadmodum i prima nostri huius libri parte ostendimus apostema est calidũ quod pulmoni accidit. comitaturq3 illud febris. ideoq3 in eius cura ea necessaria sunt. que ⁊ in apostematum medela regimen. s. ciborũ ⁊ medicamina. sed quoniã apostema hoc in mẽbro quodã est anhelitus. cuius mẽbra lenia sunt ⁊ mollia. necesse est cibis vti ⁊ medicaminibus que apostematib⁹ cõueniãt mollientia ⁊ lenientia. que qum ita sint op3 nos huius passionis incipere curam a basilice phlebotomo. educaturq3 sanguis iuxta q̃ opus est q̃titas. ⁊ virtus patitur etas cõplexio. ⁊ tẽpus adiuuant. naturãq3 cũ cassie. f. decoctione molliamus ⁊ terẽgebino. ⁊ lebelabi aqua. similibusq3. patienti ptisana porrigamus i quo iuiub. sebestẽ. ⁊ liquiritie radices coxeris. hocq3 in die principio sumat a quo tribus transactis horis violarum propina siropi. ℥. ⁊. ϛ. cum frigida pectusq3 in principijs cũ hoc emplastriza emplastro. Assignatio eius sume sãdali albũ ⁊ ordei farinã: ac cũ semp̃uiue succo. ⁊ solatri portulaceq3 distẽpera. ⁊ oleũ simul percute violarũ. die facto q̃rto. qũ passionis inceperit maturitas. emplastrũ hoc pectori adhibe. Assignatio eius. sume sãdali albi. ordei farine. cathemie. violarum siccarũ. camomille. mellilotí. cuiusq3 partem. terensq3 oia diligenter subtili transmitte pãno. ceraq3 cũ ol'o liquefac violarũ ⁊ medicamia superinijce. ac tãq̃ vnguentũ fac. ⁊ pectus emplastriza: ⁊ nõnũq̃ cũ violarũ inunge ol'o. liq̃facta in eo cera. Et si maturatio imoratur. his que dicta sunt semẽ lini adijcias fenugrecũ ⁊ fabarũ farinã cuiusq3 ptẽ3. i. hancq3 propina decoctionẽ. Sume iuiub. xx. sebestẽ grana xxv. zebibi. tarfi. ʒ. x. ficus albas numero. v. adianti. ʒ. iiij. seminis cathemie ⁊ malue. violarũq3 optimarũ. cuiusq3. iij. ordei excoriati ⁊ tunsi. ʒ. x. coque oia in tribus aque ℔. donec ad li

brā redeat. colaqz ⁊ singulis sume diebus. ʒ. xl. ⁊ frica in eis ʒ. violate. zaccar. v. oleiqz amigdalini dulcis. ʒ. superinstilla. patiens violarū frequētet siropū ⁊ semis citoniorū spumā. ⁊ polenta reficiatur que ex furfuris fit aqua ⁊ zaccara tabarzedi. amigdalarūqz oleo dulciū ⁊ mezauro spinaciorū attriplicūqz cū dulci amigdalarū oleo ⁊ maluarū oīqz illuz dispone regimine quo febrib⁹ molestati acutis reguntur.

Capitulū. 10. de sputi sanguinis medela.

s Anguinis sputū quibus fiat ex cāis diximus: signaqz a quo fiat membro significātia in prima huius libri parte. Intuendum itaqz. ⁊ si sanguinis sputū ex gurgulione ē ⁊ gutture: cephalicā phlebotoma patientis ⁊ aquā gargarizet portulace. aut blitis. aut virge pastoris. aut arnoglosse in qua terram liquefeceris cypricā. patiēti paucitatē impera verborū ⁊ clamoris abstinētiā. Quz aūt ex meri fit passio ⁊ stomacho mediastiaz. i. aquebelā phlebotomare oportet. trociscosqz illi carabe da q̄si exagiuz. i. ⁊ terre cyprice. ϛ. ʒ. cū arnoglosse aque in qua sumachū fricaueris aut foliorū rosarū succo aut balaustie da trociscos cū rosarū aqua ⁊ sumaci. aut coriborum vitis aqua. Trociscorū assignatio vtiliū ad sanguinis sputū quod fit ex meri ⁊ stō. Sume rose. r. balaustie. sūmaci. sandali albi. cuiusqz. ʒ. iiij. thuris semis bēmace. cuiusqz. iij. spice ʒ. mirre obol. ⁊. ϛ. aluminis iemenici. acaquie. carui. succi barbe caprine. cardi cuiusqz. ʒ. ij. tere oīa diligenter ⁊ cū rosaruz distēpera aqua i qua sumachū fricaueris ⁊ trociscos exagij vnius forma. ac cū rosarum propina aqua ⁊ corimborum vitis aut arnoglosse. patienti bullici fructū porrige comedēdū portulaceqz: ⁊ stō hoc applica emplastrum. Assignatio eius. Sume sandali albi. rose. r. cuiusqz. ʒ. v. secci. acage. cuiusqz. ij. rameci. iij. tere oīa diligenter ⁊ cū aqua distēpera rosata. viniqz aceto modico stomachūqz emplastriza. Sit huius cib⁹ mezaurū portulace. ⁊ bēmaci aut cū sumaco. aut beserē aqua ⁊ berberis. hisqz similibus.

De sanguinis a pulmone sputo. Qum sanguinis sputū a pulmone ē ⁊ pectore: patientis oportet basilicā minuere: otiūqz illi ⁊ quietē impera: verborūqz paucitatē ⁊ medicamīa da pōtica reprimentia ⁊ lenientia ne forte que reprimūt anhelitus noceāt organis quz membra hec plana sint ⁊ lenia naturaliter. Et si ab his sanguinis sputū mēbris cā fit exteriori. vt percussione ⁊ casu similibusqz patienti hos trociscos da carabe ⁊ terre cyprice ⁊ succi hypoquistidos. amiliqz ⁊ gūme arabice ac draganti cū portulace aqua ⁊ sumaci: aut virge pastoris cum seminis psilij lababo: locūqz emplastriza percussionis cū acatia ⁊ mugatho. sandalo albo. terra cyprica armenica. merua. aloe ⁊ similibus cū mirti aqua ⁊ patiētē oīo nō clamare iube. ⁊ verborū abstinere copia nec anhelitus emittere magnos.

Et si sanguinis ab his mēbris sputū ex venarū fit aptione earūqz eruptione intuere. Et si ex repletione fit sanguis patiētis basilicā phlebotoma: ⁊ sanguinē iuxta quod patitur virtus extrahe: idqz secūdo fac. Quod si ex repletiōe fiat corporis ab humoribus alijs. post phlebotomū medicamen adhibe laxās: vt fructuū decoctionē ⁊ cassie. f. cū mirobolanis citrinis ⁊ da trociscos carabe. ʒ. i. terrāqz cypricā cū arnoglosse aq̄. aut portulace in quibus sumacū fricaueris. aut da terre cyprice. ʒ. i. quebarbe ⁊ reubarbari cuiusqz. ʒ. i. gūme arabice. iiij. obolos. tere diligenter oīa ⁊ cū sumachi aqua aut arnoglosse aut virga pastoris distēpera. Et si grauis est illi papaueris da trociscos cū q̈barba ⁊ terra cyprica ⁊ iuiubaruz siropū. ⁊ hec trociscorū assignatio vtilium sanguinis sputo. Sume terre sigillate. quabarbe. succi hypoquistidos. acage. cornu cerui adusti. spodij cuiusqz. ʒ. ij. semis portulace. papaueris. dragaganti cuiusqz. iij. tere oīa diligēter ⁊ cū semis psilij spuma distēpera. trociscaqz sub exagij pondere ⁊ cū arnoglosse aqua propina: modicoqz papaueris siropo ⁊ portulace. Trocisci alij sputo sanguinis vtiles. Sume quabarbe. berasedi. margaritarū. cornu cerui adusti. sadenegi loti. cuiusqz. ʒ. iij. seminis portulace. queffare frixe. sumaci. amili. gumme arabice. balaustie. cuiusque. v. spodij. acatie. succi hypoquistidos. cuiusqz. ij. tere omnia diligenter. ⁊ cum sumaci aq̄ distēpera. aut qua balaustiaz infuderis. ⁊ si tussis permolesta est. cum seminis psilij spuma ⁊ exagij vnius trociscos in forma. quos qū portulace aqua propinabis. Et si grauis nō fuerit tussis. cū arnoglosse aqua ⁊ sumaci. Et hec pulueris assignatio ad sanguinis sput vtilis. sume seminis portulace gūme arabice. q̄thire. coriādri frixi. cornu cerui adusti. amili. seminis psilij frixi. cuiusqz. ʒ. vj. tere cyprice. x. acacie. reubarbari. seminis beremazi agrestis. quabarbe. tabasiri. cuiusqz. iiij. hec oīa diligenter tere ⁊. ʒ. ij. cū aquarum aliqua propina quas diximus: ⁊ papaueris iuiub̄qz syropo. pectus cum sandalo emplastriza. ⁊ aqua rosata. ⁊ ceroto quod fit cum rosarū aqua. ⁊ arnoglosse. pastoris virge. portulaceqz cū oleo rosarū ⁊ cera alba. Sit illi cib⁹ si nō obsit febris. pulli franquilini perdices. in sumachia: aut beseremia: aut berberesia. cū coriandro sicco ⁊ viridi. panisqz simile ⁊ mūde farine. hisqz similis. Sorbitionē illi da que ex amilo fit ⁊ papauere trito cū modico zaccare. tussis causa accida caueat ⁊ salsa: balneū deuitet otio vtatur ⁊ quiete in locis frigið. ⁊ ab eo verbosi arceantur: verbaqz fortia. ⁊ si illi tussis acciderit caueant etiaz paulatim subloqui. ⁊ in aqua quā bibēt terra proijciatur cyprica. ⁊ armenica. spodiūqz. Qū aūt sanguinis sputū frigoris fit cā pectoris adunantis partes ⁊ pulmonis intm̄ vt ab inuicem seperentur. tunc phlebotomo vti non expedit. sed q̄ tēperati sunt caloris adhibe: vt medicamina quibus. spica. thus. mirra ⁊ his similia intercidunt. Medicaminis assignatio quod sanguinis medetur sputo. ex frigido. sume zafrani. spice. masticis. mirre cuiusqz. ʒ. ij. cinami. candari. acacie. hypoquistidos succi. rose ielnari. cornu cerui adusti cuiusqz. iij. cimini carmanici. costi. fautenegi montani. sibi armenici. cuiusqz. iiij. tere oīa diligenter ⁊ cū pontico distēpera vino aut porri aq̄: ⁊ vnius. exagij trociscos facias ac cū origāi aq̄ propina. aut tartonis. aut syropo mirtino. Stomach ⁊ pect⁹ emplastriza. cū secco ramceo ⁊ mirti aqua. rosarumqz: ⁊ pectus mirtino illine oleo. in quo parum liquefeceris mirre ⁊ thuris triti diligenter. Cum autem sanguinis sputum corrosionis venarum sit causa que i pectore sūt ⁊ p̄lmōe q̄ a fluxu fit acuto a cerebro descēdenti ad pectus ⁊ pulmonē: patientis manū sinistrā phlebotomari oz in basilica quo a pectore abstrahatur materia. manū quoqz minue dextram i cephalica. quo a cerebro traducatur materia. ⁊ eius minuatur descensus: educasqz sanguinē iuxta qđ opus fuerit. virtusqz patitur paulatim. Cerebrū eius cum medicamīs purga poculo acutū deponētis humorem: vt decoctiōe que cū aloe roboratur distēperato cum liquiritie succo. aut cassie fist. decoctione. Clistere adhibeas molle ⁊ lene. ⁊ quebarbe trociscos da ac papauerinos cū plātaginis aqua ⁊ virge pastoris aut portulace: ⁊ ordei propina aquā. in qua cācros decoxeris fluuiales cū modico terre cyprice. ⁊ spodij. gūmeqz arabice. portulacam comedere impera: ⁊ hos illi da trociscos. qm̄ valde vtiles sunt sanguieo sputo. Assignatio eorum. Sume acage. quebarbe. busade. margaritarū. succi barbe caprine. cuiusqz ʒ. iij. rose ru. coriādri sicci ⁊ frixi. cuiusqz. v. terre cyprice. gumme arabice. amili. quethire. cuiusqz. ij. sadegi. tātūdez. spodij. iij. tere oīa diligēter ⁊ cū plātagis aqua distēpera ⁊ sub exagij mēsura trocisca: quos cum arnoglosse aqua propinabis.

Trocisci alij. Sume terre cyprice. sadenegi. spodij. cuiusqz ʒ. iiij. margaritarū. quebarbe. i alio karabi. aluminis. cornu cerui adusti. papaueris nigri. semis arnoglosse. ⁊ semis bermaci. cuiusqz. iij. acage. succi barbe caprie. cuiusqz. ij. tere oīa diligenter: ⁊ cuz seminis psilij lababo distēpera ⁊ sub exagij examine trocisca. bibāturqz cū. ϛ. ʒ. terre cyprice. ⁊ aliquo eorū succo. quos diximus. Dabis aūt pariter ⁊ papaueris laucum qđ ex papauere cū corticibus fit. in quo galla ponitur: balaustia. ⁊ similia. succusqz hypoquistidos. de quo in catarri fluxus capitulo diximus acuti ⁊ subtilis qui a capite descēdit. Trociscorū aliorūz assignatio. Sume acacie. ʒ. ij. rose rubee optime purgate. iiij. granati agrestis fructus tātūdem gūme arabice. q̄thire. cuiusqz. ʒ. tere oīa diligēter ⁊ cū pluuiali distēpera aq̄ ⁊ trocisca exagij. j. Hec sūt q̄ nobis de sāguis sputi medela dicenda erāt. Cibos āt si nulla fuerit febris frāglinos da taugos. perdices. cures in sumachia decoctos aut beseremia. aut zeresga cū portulaca quēadmodū añ dixim⁹. ⁊ bermazo ac coriādro viridi ⁊ sicco. cū amigdalarū oleo: de fructibus citonia comedat ⁊ poma. pira. mirti fructum recentem. nisi forte tussis valida fuerit: tunc etenim fructus cauere expediet valde ponticos aut dabis papauer. ⁊ iuiub̄ recētes: siccasqz cum modico zaccare.

Capitulū. xj. de sputi saniei medela.

s Aniei sputum qū vlceris fit cā quod in pectore est curam admittit patiensqz sanat̄ qū vlcus illi pulmonis cā est. sanatio eius difficilis est ⁊ fere oīo non liberatur patiens. quoniā in ptisim defert: maximeqz in adolescentibus propter eorū cōplexionis calorem ⁊ mēbrorum humiditatē. vnde pulmonem cito comedit materia. eiusmodiqz malū febris sequitur. in senibus autem res prolixior est. nec cito depereunt: propter mēbroruz ipsorū siccitatē ⁊ ꝯplexionis frigus. Si igitur sine febre saniei fuerit

sputum. medela eius fiet patienti puluerem dādo. in quo cancri sunt adusti. Et hec est assignatio pulueris saniei sputo vtilis. sume cancros fluuiales qum ex aqua exeunt. ⁊ eorū dentes caninos amputa pedesqꝫ ventres scinde. ⁊ cū cinere salēqꝫ laua optime ⁊ desicca ⁊ in vas proijce fictile: cuius obturabis caput. lutoqꝫ inficies sale mixto ⁊ cinere. sicqꝫ in camino ignis pone lenis nocte dieqꝫ. tunc extrahens adustos tere diligenter ⁊ ex eis. ʒ. accipe. x. terre cyprice. gūme arabice. cuiusqꝫ. v. quethire. iij. papaueris albi ⁊ nigri. cuiusqꝫ. v. tere oia diligenter ⁊. ʒ. ij. in diei principio propina cum asine lactis. ʒ. xl. aut cū iuiub syropi. ℥. ij. in fine aūt diei dabis exag. cum. ℥. ij. syropi papaueris. sed ⁊ papaueris dabis trociscorū exag. i. cancrorū adustorū. ʒ. cuꝫ asinini lactis. a. iiij. ℥. vsqꝫ. ς. librā. hoc lac si non inuenis capraruꝫ sume lac iuuenū. ⁊ lac mulieris longe vtilius est alijs. ii de eo. ℥. vsqꝫ libre quadranteꝫ sūpseris cū cancrorū trociscis adustoꝝ ⁊ puluere quē diximus ⁊ si que expuitur sanies crossa est. ⁊ patientis emissio cum labore. hoc illi da electuarium. Assignatio eius. sume amigdalorum dulcium purgatorū. seminis bābacis medulle. cuiusqꝫ. ʒ. x. orobi prassij. cuiusqꝫ. iij. fabe excorticate. v. cū pcidijs optimis pasta cū aqua dissolutis ⁊ electuariū fac. dabisqꝫ patiēti māe ⁊ vespere. hoc eni elimat ⁊ crossas subtiliat mās. vn̄ ⁊ faciliat earū exitum: ⁊ ab eis pectus emūdat. Labucuꝫ alid. fenugreci. ℥. semis lini. ℥. ⁊. ς. orobi. ς. ℥. bābacis granorum. ς. ℥. succi liquiritie. ℥. ij. ireos radicis. ℥. tere oia diligenter ⁊ cū pinearū oleo rorans misce ⁊ cū tabarçedi melle distēpera ⁊ vtere. Electuarij assignatio. saniei crosse sputo ⁊ viscose que cū difficultate emittitur vtilis. Sume aque cauliū. ℔. iij. mellis optimi. ℔. ⁊ coque lento igne. donec aqua deficiat melle sup̄stite: ⁊ superijce pinearū optīe purgatarū. seis bābacis. medulle. cuiusqꝫ. ℥. seis lini. fenugreci. cuiusqꝫ. ʒ. v. pistaceoꝝ nucleoꝝ. xv. fabaꝝ sine corticib⁹. x. trita oia diligent̄ sup̄ mel ꝓijce ⁊ misce donec electuarium fiat: dabisqꝫ mane ⁊ vesp̄e de eo. ʒ. v. cū asine lacte: aut capraꝝ etate iuuenū. Si āt saniei sputū auget̄ ⁊ multū sit: nec āputat̄. trociscos patiēti hos dabis. Assignatio eorum. Sume rose. rubee. ʒ. v. terre armenice ⁊ cyprice. cuiusqꝫ. iij. quebarbe. busadi. gūme arabice. cuiusqꝫ. v. cācrorum adustorū. semis portulace. solatri. cuiusqꝫ. x. dragagāti. amili. spodij. sadenegi. cuiusqꝫ. iiij. succi liquiritie. vdabe aduste. cuiusqꝫ. v. tere oia diligēter ⁊ cuꝫ lababo distempera semis psilij. atqꝫ exagij. j. trociscos informa. ⁊ cum papaueris syropo tere. Sit cibus lac caprarū dulce cuꝫ simile pane. ⁊ oua sorbilia. edorūqꝫ extrema parata cū riso. Et polētā da que fit cū papauere ⁊ amilo zaccaraqꝫ tabarzedi. aqua rosarum ⁊ amigdalarum oleo. Papauer dabis cuꝫ zaccara tabarzedi tritū. sꝫ ⁊ lactucarū medullas. portulacā. iumarū viride. hisqꝫ similia. Si hoc vteris regimie ⁊ saniēs propter suā non finitur copiā: virtusqꝫ valida est coctura vtere quo euacuetur mā a pectore ⁊ sanies desiccetur. Nos autē quēadmodum coctura vtendū sit in chyrurgie partib⁹ exponemus.

Capitulū. 12ᵐ. de ptisis medela.

q Um autem saniei sputū in ptisiꝫ perfertur. eius cura valde difficil' erit: patiensqꝫ in periculo: quoniam vt diximus al's ptisis vlcus est quod aut in pectore fit aut in pulmone: sequiturqꝫ ethica illud febris. Sꝫ tamen quod in pectore est facilius medelam admittit. ⁊ eius minus est periculum: sanariqꝫ potest. Quod autem in pulmone est. difficile est valde mederi: eiusqꝫ periculum graue: ⁊ quāpauci ab eo sanantur: maximeqꝫ adolescentes. ⁊ qui in augmento sunt corporis quoniam huiusmodi in ethicam feruntur ⁊ consumptionem in pluribus. Cause autem quas propter pectoris vlcera facilius sanātur ꝙ pulmonis. iiij. sunt. prima est quoniā pectus mēbruꝫ ē carneum. sanguisqꝫ eius pulmonis sanguine crossior: vnde ⁊ eius vlcera festinantius solidantur: pulmonis contra caro fragilis sanguis tenuis ⁊ subtilis nec possunt eius vlcera cōglutinari facile. Secunda est quoniam medicamina que ad curanda sunt necessaria vlcera desiccantia sunt. pulmōis locus ab ore amotus est longe ⁊ stomaco necesseqꝫ ē medicamini multa pertransire mebra quo ad pulmonē pertigat. admiscetur itaqꝫ illorū humiditatibus mēbrorū virtusqꝫ eius debilitatur ad desiccandū. Qum itaqꝫ ad pulmonē peruenerit nequaꝙ̄ quod opus est in eo facit. Tertia est cā cōtinuus pulmonis motus ⁊ si vlcerosus ⁊ tusis indeficiēs purgās q̄ in vlcere saniē. Quod qum ita sit vlcus nō consolidatur propter eius motus diuturnitatē ⁊ tusis cōcussionē. Mēbruꝫ nāqꝫ vlcerosum necesse est in tranquillo eē quo eius solidetur vlcus. Quarta ē quoniā que in pectore sunt vene subtiles sunt ⁊ qum aperiūtur earū parua est apertio. citoqꝫ solidātur pulmonis cōtra vene magne. ⁊ si rumpātur earum ruptura magna est: vnde ⁊ earū moratur solidatio. his itaqꝫ de causis pectoris vlcera facilius sanantur ꝙ pulmonis minusqꝫ instat illis periculi. Econtra pulmonis difficilius curantur ⁊ p̄iculi sunt maioris maximeqꝫ si ex humoribus fiant acutis q ad ipsum aliunde influant pulmonem ⁊ corrodant: hec eteni vlcerum diuersitas pulmonis curā nō admittit: nec qui hac molestatur liberationem nouit eo ꝙ qui in eiusmodi habitudine pulmo est putrescit ⁊ velociter pp̄ humores corrūpitur acutos. Que aūt alijs fiunt vlcera de cāis quas ante dixim⁹ si in ipsorū principijs medela illis opponatur patiensqꝫ regimine vtatur cōpetēti tam ciborū ꝙ medicaminū ad plenam pōt reduci patiens sanitatē. Qum aūt hic post longum inueneris tempus: possibiliū nō ē illa sanari: sed eam adhibebis curam que virtutem tueatur ⁊ passionem augeri prohibeat. Quod itaqꝫ conuenientius huius in passionis medela incipitur qum nulla est febris aut leuis certe ⁊ tranquilla ē vt lac illi porrigas asine ⁊ mulierum. Et si hec presto non sunt: aut certe patiens eorū abhorret vsum: caprarū propina lac etate iuuenū corpore sanarū: sic vt bambacē qum emulgitur ingeras: ⁊ quod supernatauerit vnctuosū colligas. dabisqꝫ de eo singulis diebus. ς. librā cū papaueris trociscis: aut gūme arabice amili. dragaganti singulorū partibus equalibus ab exagio vsqꝫ. ʒ. ij. cum eorū aliquo quos in saniei cura puluere retulimus. ⁊ quotidie. ℥. augebis donec ad libram p̄uenias qm̄ hoc illi vtillimuꝫ est. Et si lac illi assuescere cū pane imperes simile manifestissime prodest nisi forte febris illic fuerit manifestior. Dabis hoc quoqꝫ modo lac. Sume portulace. peponisi. citroli aquarū cuiusqꝫ. ς. librā lactis caprarum etate recētiū qum emulgitur quātū ⁊ reliquorū: ⁊ in stagnato pone vase mundoqꝫ ⁊ donec aquis deficientibus lac remaneat coque sicqꝫ bibatur quoniā ptisicis ꝓdest ⁊ saniei sputo sanguisqꝫ.

Qum autē manifesta fuerit febris ⁊ valida. patienti lac ꝓpinare cauendū papauerisqꝫ dabis trociscorū exagi. j. cū syropi papauerini. ℥. aque mixti. ordeiqꝫ illi propinabis aquā in qua decocta sint iuiube. fluuialiū cācrorū ventres loti cum aqua ⁊ sale cinereqꝫ: horū ēt carnes comedendas offeras in prunis assatas: aut in espidabago decoctas. oportet autē studere in tussis mitigatione quātū poteris: quoniā vlceris solidationem tussis prohibet ⁊. hūc illi dabis puluerē: quoniaꝫ vlceri ⁊ tussi prodest.. Assignatio eius. Sume papaueris albi. ʒ. x. gūme arabice. amili. quethire. cuiusqꝫ. iij. semis portulace. cathemie. maluarūqꝫ cuiusqꝫ. v. semis cucurbite. medulle. cucumeris citroli. citonioꝝ semis medulle. cuiusqꝫ. vij. spodij liquiritie succi. amili. dragaganti. cuiusqꝫ. iij. tere oia diligēter ⁊ puluerē fac. dabisqꝫ de eo. ʒ. ij. vsqꝫ. iij. ⁊ post hunc syropuꝫ propina papaueris. aut iuiubarū vel nimfar. dabis ēt gummam arabicā que in oleo bullierit violarū donec oleū deficiat ⁊ desiccetur. hāc teres diligenter ⁊ quātū media eius pars zaccare superinijces tabarzedi ⁊ quādoqꝫ offerres. dabisqꝫ illi tussis pill'. in ore tenendas. Pillularum tussis assignatio. Sume cucurbite seminis medulle ⁊ cucumeris ac citroli. seminis melonis ⁊ citoniorū cuiusqꝫ. ʒ. v. papaueris portulace seminis cuiusqꝫ. vij. gumme arabice. amili. dragaganti. tabasiri. cuiusqꝫ. iij. tere omnia diligenter ⁊ tātūdē penidioꝝ optimorū superadde. atqꝫ cum seminis citoniorū spuma distemperans pill' fac magnas supplanas. ⁊ eas patiens alternis teneat ore tēporibus. polētaꝫ que ex nesa ⁊ papaueris fit aqua triti fricati ⁊ colati cū zaccara tabarçedi. ⁊ amigdalorum oleo dulcium dabis ⁊ pullorum carne ciba. taugisqꝫ cū masso excoriato paratis in espidabago. pedumqꝫ edorum ⁊ agnorum aquā ⁊ sorbitionē que fit ex atria cum espidabagi iure. aut edos comedat ⁊ agnos cum riso paratos. massūqꝫ ⁊ cucurbitam atriplicē. spinachiā. ouorū vitella sorbilia ⁊ his similia. huiusmodi egrotanti hoc dabis labucū. Assignatio eius iuiubarū poma. xxx. sebestem. xx. vue passe taife optime intus ⁊ extra purgate. ʒ. x. radicis liquiricie abrase ⁊ tuse. v. papaueris albi. xx. bersausani. v. coque oia. in. v. libris aque. donec ad dimidiam redeant. colatāqꝫ in vas converte ⁊ penidiorū libre quadrantem superinice optimorū ⁊ tantūdem vini robi. ⁊ ad temperatū coquas ignē. donec nodetur ⁊ sup̄ adde seminis cucurbite ⁊ seminis citoniorū medullarū. amili. dragaganti. gūme arabice. papaueris al. amigdalaruꝫ dulcium optimū purgatarum. q̄tum sufficit hec oia diligenter teres ⁊ puluerizabis. miscesqꝫ donec electuarium fiat. ipsumqꝫ alternis ante prandiū horis porriges. ⁊ post' coclear vnū.

Intuere aūt pariter que a capite defluunt ad pectus. ⁊ si forte fluxū inuenis prohibe fieri. Considerabis nāqꝫ ⁊ si va

lda est virtus cephalicam minue ⁊ sanguinē extrahas.quā-
tū virtus patit̄ etas ⁊ cōplexio. Et post hoc si sufficit patiēs
naturam solue cū cass.f.⁊ māna fricatis in aqua in qua iuiu
bas.sebestē.zebibum violam.⁊ similia decoxeris.aut cuꝫ pru
norū labuco aut cass.f.⁊ similibus.nō aūt illi turbit ⁊ agari-
cum proximes ⁊ similia.quoniaꝫ amplius ꝙ prosint obsunt.
⁊ si patiens a laxantis probibetur potu medicamis lene mol
leqꝫ illi adhibe clistere:quemadmodū alio exposui loco. Et si
huius passionis dominus imoderatā fert consumptionē re
gendus est ethicam patientiū regimine:quemadmodū i pre-
cedentibus exposuimus.⁊ sorbitiones illi vtiles porrige.quas
vt sumpserit conchis inducas in quibus tepida sit aqua.aut
anteꝙ conchas ingrediatur lac illis da asininum.a quibus
vt egressus fuerit.corpus eius oleo inunges violarū.aut nini
far ⁊ quiescant:meridie facta pull'illos refice in espidabago
paratis cū sermaco ⁊ masso.citrolisqꝫ ⁊ spinachijs.ac his si-
milibus cum amigdalino oleo dulci.⁊ atria trita.que in espi
dabagum proijciatur.aut polēta que fit ex simile panis mica
⁊ zaccara tabarzedi.amigdalarumqꝫ oleo.ouorū vitella da
sorbilium.papauerqꝫ viride aqua ifusum rosata.cum tabar
zedi zaccara:oīaqꝫ que ethice febris in medela diximus obser
ua. Polente assignatio huic vtilis passioni.sume ordei tūsi.ʒ.
.xx.papaueris albi.x.cucurbite seminis medulle tūse.x.cito-
niorum seminis cum suis corticibus ⁊ integri.v.oīa hec vno
pondere examina ⁊ superinijce aque tripluꝫ suauis in lebete
mediocriqꝫ igne.donec ad medietatē redeat coque.tunc sup
funde aquā suauem in qua heueri frustrū fricaueris colate
pondera tria.lactis asine.aut caprarū etatis iunioris pond⁹
⁊ temperato coque igne donec fiat eius decoctio.cola.⁊ gum
mā arabicā dragagantū.amigdalorū oleum ⁊ cucurbite sup
instilla ac tepidum patiens sorbeat. Alia assignatio huic
vtilis passioni. Sume papauer album tritum ⁊ fricatum in
aqua optime.⁊ cola.⁊ sume ordei excoriati ⁊ tūsi.⁊ fabe albe
sine corticibus ⁊ tūse.cuiusqꝫ.ʒ.v.hec in papaueris aqua co-
lata coque donec decocta in modū ptisane fiāt tunc cola ⁊ la
ctis recētis tantūdē adde ⁊ panis simile inijce.tabarçedi zac
cara.amigdalini olei dulcis ⁊ recentis.aut cucurbite seminis
olei ꝙtum sufficiat.de singulis ⁊ sic bulli deponēsqꝫ ab igne
seminis cucurbite ⁊ citoniorum medullas diligenterqꝫ tritas
cuiusqꝫ.ʒ.v.superinijce.gūme arabice dragaganti.cuiusqꝫ.ʒ.
sorbeat hanc patiens tepidam polētā quoniā proderit. Nō
si hanc passionē patientis siccata est natura.cassie.f.da labu
cum aut prunorum aliaqꝫ huiusmodi que in precedentibus
diximus.oportet aūt molestato hac passione disponere illi si
mile regimē quod in ethice febris cura exposuimus in cibis
alijsqꝫ. Et si ventris illi acciderit solutio.amputare accelera.
⁊ amputantibus dispone:⁊ que tussi medentur ⁊ quod i hui⁹
modi est congruū passiōe ē pl'uis ⁊ trocisci cāphore strigētes
Et hec pl'ueris assignatō. Sume psilij.merue.sabasaferemi
portulace frixe tūse seminum cuiusqꝫ.ʒ.v.seminis hemmaci.
gūme arabice.amili frixi.cuiusqꝫ.iij.terre armenice.iiij. gra-
norū mirti frixorū.succi benaqui ⁊ gabire cuiusqꝫ.vj.seminis
berberis tātūdē.castaneas frixas numero.v.tere oia sed nō
subtiliter ⁊ mane vtaris ac vespere.ʒ.ij.cū mirti syropo ⁊ aq̄
rosata. Et hec est trociscorū assignatio cāphoratorū stri
gentium.sandali albi.rose rubee optime purgate. cuiusqꝫ.ʒ.
iij.papaueris albi ⁊ nigri cuiusqꝫ.v.terre cyprice.spodij cuius
qꝫ.iij.medulle semis cucurbite ⁊ semis cucumeris. seminisqꝫ
citroli frixi.cuiusqꝫ.iij.gūme arabice.amili frixi.cuiusqꝫ.iij.te
re oia diligenter ⁊ subtili trāsmitte pāno ⁊ superinijce cāpho
re.ϛ.ʒ.⁊ cū semis psilij spuma distempera ⁊ exagij.i.fac troci
scos quos cū mirti robo propina. Et si spodij illi dederis tro
ciscos stringētes ⁊ trociscos papaueris de singulis.ϛ.ʒ. vsqꝫ
ϛ.exagi.cū mirti robo prodest. Sint illi cibus pulli taugi'cuꝫ
masso excoriato ⁊ super ignē assato:aut ouorū vitella sorbili
um cū aceto elixata ⁊ risū.r.cuꝫ milio tritū ⁊ cū amigdal' co-
ctum purgatis ⁊ assatis tritisqꝫ diligenter ⁊ al' huiusmodi q̄
ethica molestatis assignauimus si sit illis similis solutio.

Capitulū.13.de pleuresis medela.

p Leuresiz alio diximus loco apostema esse
calidū quod operimentis accidit
costas subinuoluentibus aut lacertis q inter costas
sunt:sequiturqꝫ ipsū febris ⁊ pūgens dolor.anhelitus arcta
tio ⁊ tussis. Quare in eius medela plurimi eius regiminis ē
vsus necessarius qd in peripneumoniā exposui eo ꝙ adinui
cem illis quedā sit similitudo. Quod qum ita sit opus nos i
huius dominū passionis in principijs si dolor ad furculas
ascendat phlebotomo vti basilice manus lateri opposite pas
sionis :quo passionis materia in contrariā distrahatur par

tem ad quam superfluitas cepit declinare.⁊ si passio diutur
nior fit ⁊ materia iā roborata ē.tūc passionis latere phlebo-
tomo vtaris:multūqꝫ extrahe sanguinē.idqꝫ secūdo facere
adijtias si virtus adiuuerit etasqꝫ complexio ⁊ tempus pre-
sens.abstrahendus est aūt sanguis donec ipsius immutetur
color:vt si sanguinis color rubeus est clarus eo vsqꝫ euacue-
tur donec in ruborem alteretur spissum aut nigrum declinet.
⁊ si spissus est eius rubor vsqꝫ duꝫ aut in nigrum aut i liuidū
trāsferatur. Sanguis nāqꝫ qui in apostemate vari⁹ ē si apo-
stema multi fuerit caloris niger est.⁊ si calor hic paucus ē.sā
guis rubeus ē ⁊ spissus.ideoqꝫ sanguinē cousqꝫ dōec i nigre
dinem alteretur aut spissitudineꝫ educere opꝫ.⁊ sanguis pur
getur corruptus. Et si qui in primis sanguis egreditur niger
est cousqꝫ euacuetur donec excoletur. Nō non fit donec defe
ctus appareat. Et si pleuresis dolor ad inferiora descendit ⁊
hypocūdriorū partes:patienti medicamē da laxatiuū.vt le-
helabū.in alio lupulum.⁊ cass.fi.aut fructuū aquam ⁊ viola
rū siccarū cuꝫ cassia fist.⁊ māna hisqꝫ similia.post hec ordei
dabis aquā in qua iuiubas coxeris ⁊ sebestē liquiritieqꝫ ra-
dices abrasas ⁊ violas cum qua zaccare fricaueris aut viol'.
siropū:in quo oleū dulce stillaueris amigdalinū:⁊ caue pleu
retico ordei propinare aquā ante corporis purgationeꝫ cum
phlebotomia aut catartico.maximeqꝫ si nā fuerit iclusa. Si
eim dederis aquā ordei nō trāsmittitur a stomaco ⁊ intestis
calefitqꝫ ⁊ ex ea vapores ascēdunt acuti ad pectoris partes:
passioqꝫ patiēti nutritur magna. Qum itaqꝫ patiētis corp⁹
euacuaueris.tunc ordei aquā dabis.quēdmoduꝫ assignaui.
Et si nōdum patiens expuit ante ordei aquaꝫ hora.pma. ℥.
da duas violacei syropi.⁊ post hoc aquā subsequaris ordei ⁊
alternis dabis tēporibus citoniorum semis spumam cū mo-
dico violarū syropo ⁊ amigdalorū oleo dulci quo humectēt
⁊ sputum adiuuēt. Et si dolor nimius nō fuerit pectus cū vio
laceo linias oleo.in quo cerā liquefeceris:locūqꝫ vesica cata
plasma in qua calida sit aqua ⁊ violaꝝ oleum aut satureie fo
lia que subtilis sit pellis. Et si dolor non mitigatur cum milio
cataplasma ⁊ furfure.si sanguinea fuerit materia ⁊ subtilis.
Q: si crossa ē ⁊ viscosa cum sale ⁊ quersena tritis ⁊ cū aceto
distemperatis similibusqꝫ cataplasma quo crossitiē subtiliēt
materiei ⁊ fortiter dissoluāt ac desiccēt. Et si media horū fue
rit mā cum ordei cataplasma faria ⁊ furfure i aceto decoctis
⁊ aq̄ simil'. Cauenda ē aūt cataplasmatio añ euacuatiōeꝫ p
phl'otomiā ⁊ catarticū.qm̄ si añ catapl'es in egrotātē magnū
ꝯhis langorem ⁊ dolor fit robustior ac excrescit taꝫ ⁊ si cata
plasmatio dissoluat:quoniā a corpore plures ꝙ dissoluat cō
trabit materias. Ideo ergo oportet qum dolor non mitiga-
tur dissoluentibus cataplasmatibus ⁊ maturantibus corp⁹
euacuare:aut catartico aut phlebotomo iuxta quod opus eē
videris ad vtrāqꝫ necessitatē. Dolore mitigato sputum intue
re: ⁊ si moratur aut paruū est emplastra adhibe dissoluentia
⁊ maturātia. Et hec est emplastri assignatio dissoluentis ⁊
maturātis pleuresiꝫ.viole sicce.sandali albi.farine ordei.ca-
themie.furfuris.heueri.cuiusqꝫ partē.tere oia diligēter ⁊ sub
tili cribra pāno.⁊ cū violarū oleo pasta ceraqꝫ ⁊ mastice. lo-
cūqꝫ cataplasma quoniam proderit. Et si magis dissoluētia
necessaria fuerit ⁊ maturantia.fabarū farinā.fenugrecū.lini
semen.iuxta quod opus fuerit adde.sorbitionemqꝫ illi porri-
ge:que de frustis sit heueri cū zaccara ⁊ penidijs optimis ol'o
qꝫ amigdalarū dulci. Et si imoratur maturitas ⁊ diffici-
le ē sputum aquaꝫ da zufe paruam in qua isopus non cadit.
Et hec ē eius assignatio.iuiub.xx.sebestē.xxx.ficus albas
x.numero.vue passe.taife.intus ⁊ extra purgate.ʒ.xx. liquiri
tie radicis abrase ⁊ tunse.iiij.capilli veneris tantundē.semis
cathemie ⁊ malue cui⁹qꝫ.iij.ordei excoriati ⁊ tūsi.v. coqꝫ oia
in.iiij.aq̄ ℔.donec ad vnā redeāt.hanc cola ⁊.iiij.separans
℥.frica in eis violarū cōditarū.ʒ.v.olei amigdalarū dulciuꝫ
exagiū. Et si quod spuit̄ crossū ē ⁊ difficile emittitur nulla-
qꝫ est febris.tūc aque addēdū zufe parū isopi.aut ireos radi
cū.⁊ dabis labucū semis lini ⁊ aquā ficuū decoctorū.fabarū
qꝫ farinā.⁊ amigdalarū excoriatarū. Refert autē in acutorꝫ
morborū libro hypo.quoniā si sputū difficile sit ⁊ screatio vi
scosa.patienti squingibin oꝫ dare eo ꝙ humores incidat cros
sos prohibetqꝫ excreationē inuiscari canali pulmonis: īdqꝫ
⁊ anhelitū meliorē facit.ait etiam quoniā si bibatur ⁊ tēpera
ti fit caloris conuenientius ē ad ea quib⁹ necessariū ē:vt sub
tiliet.s.incidat. Et qum i patientis latere ab exteriorib⁹ ru
bor aut apostema aut pustula apparuerint eo vtendū est in
loco ficis.aut emplastris que fiunt ex ficubus.sinapiqꝫ con
tritis dehinc locum vlceret. Et si corpus intellexeris pur-
gatum.morbūqꝫ maturatum. balneo egrotantem inducas

temperati caloris: ꝛ in cõcha tepide sedeat aque: qm̃ h̃ morbum maturat ꝛ spuẽdi adiuuat bonitatẽ. doloreq̃ʒ mitigat. ꝛ maximas confert vtilitates: maximeq̃ʒ si illi multa fuerit i sanitate balneatio assueta. Caueat aũt hꝰi calide isfusionẽ aque super caput que capitis liquefacit supfluitates ꝛ cerebri. atq̃ʒ ad pectus descendere cogit. Reliquũ omne regimẽ illud esse expedit qȯ peripneumonicis assignauimꝰ febribusq̃ʒ cũ tussi. Nec vero oẑ ea que refrigerãt ꝛ restringũt plurimi facere in pleuresi. qm̃ apostema crudũ faciũt ꝛ a maturatiõe arcẽt: ſʒ rebus illiniatur refrigerãtibus. ꝛ quibusdã calefaciẽtibus tẽperate. iuxta qȯ febris videris vires ꝛ debilitatẽ refrigerãtibus vteris.

Capitulum. 14. de furunculorum ꝛ emissionum que i pectore fuerint medela.

c Missiones autem ꝛ furũculos qui pectori accidũt medeberis tanq̃ꝫ ꝛ pleuresim ꝛ peripleumoniã. si eorũ tardetur maturatio ꝛ eruptio. rebus. s. calefaciẽtibus vt emplastris que fiũt ex fenugreco ꝛ lini semie. catbemia. fabarum farina. carnabo ficubusq̃ʒ decoctis. Et si materia fortis est in crossitie addantur his allac. ꝛ colũbarum fimus. nitrũq̃ʒ ꝛ similia. Et hec ẽ emplastri assignatio qȯ furũculos ꝛ emissiones maturat q in pectore sunt. Sume fenugreci farinam. ꝛ lini semis. cuiusq̃ʒ. ʒ. x. fabarũ farine. catbemie. charue. trite diligẽter. cuiꝰq̃ʒ vj. cepe. narcisci trite. iiij. gummarũ embati. v. olei liliorũ aut narcisci. ꝛ violaꝝ cuiusq̃ʒ. ʒ. x. gũmas in oleo liquefac ꝛ medicamina distempera cũ ea. ac pectus emplastriʒa quoniã apostema maturat. quorũ crossa est materia ꝛ tarde maturatur.

Assignatio alius ad idẽ. Sume fermẽti cepe narcisci diligẽter trite. cuiusq̃ʒ partẽ. fenugreci. lini semis. cuiusq̃ʒ. ς. ptez. catbemie. radicũ. semis merue. cuiusq̃ʒ partes. ij. tere diligenter. ꝛ cũ ficuum decotiõe collata distempera locoq̃ʒ appone. quoniã optime maturat. Et huiꝰ passiois dño aquã ꝓpiare oʒ zufe in qua sunt iuiube. sebesten. ficus. capilli veneris. hessa. prassium. fenugrecum. lini semen. ireos radix. ꝛ similia. Propinabisq̃ʒ hanc cum pinearum oleo ꝛ amigdalino dulci. cꝰq̃ʒ. ʒ. j. Electuarij assignaᵒ ad eadẽ vtil. Sũe fenugreci. lini semis. arsunegi. cuiusq̃ʒ. ʒ. vij. farine quersẽne. seminis emere. cuiusq̃ʒ. iij. tere oĩa diligenter ꝛ cum ficuũ alborum decoctione distẽpera. pistatiorumq̃ʒ oleo. Et si qua comitatur febris ꝛ calor. calida nõ approximes illic. ordeiq̃ʒ ꝓpia aq̃ʒ in qua liquiricie radicem coxeris cum penidijs optimis locq̃ʒ peripneumonie ꝛ pleuresis emplastris emplastriʒa. donec emissio erũpat.

Capitulũ. xv. de diaphragmatis apostemate medela.

m Ania quoniaʒ apostema est calidũ quod diaphragmati accidit curam habet eandẽ quaʒ ꝛ pleuresis qũ illam tussis comitatur. Et si nulla est tussis eius erit cura eadẽ que phrenesis febriũq̃ʒ acutarum. nisi q̃ꝫ hac in passione phlebotomo in basilica vtimur.

Capitulum. 16. de cordis pass. ꝛ primũ de male cõplexionis que cordi accidit medela.

s J cordis calefiat cõplexio egrotantis minue. basilicam in manu sinistra. ꝛ si phlebotomo non poteris vti inter scapulas appone sitiam. ꝛ fructuũ da decoctionem. ac cass. f. terengebiñ. post hoc ordei dabis aquam cũ granatoruʒ aqua. aut dabis lac acidũ a quo butyruʒ eductum est vaccarũ iuxta quod eiꝰ patitur virtus. in quod terram armenicã iacies. queffare sicce. spodij. quebarbe. cuiusq̃ʒ. ʒ. cãphore. ς. obol. hoc tribus facies diebus. sit illi cibus si aliqua fuerit febris meʒaurum cuʒ cucurbitis ꝛ granatorum aqua. Et si nulla est pullorum da carnes in granatorum aqua coctas. aut hescrem. aut citri acidi succo. ordei da succũ cum granatorũ aqua. maximeq̃ʒ si tẽpus estas fuerit. ꝛ sit cũ niue refrigeratum. Egri sit habitaculũ in loco frigido quem caleso sternas rosa. sabasaseremo pomorum ꝛ citoniorũ floribus mirto tenera ꝛ ninifar. sandalo. aqua rosarum. cãphoraq̃ʒ. super pectus eius pãnũ proijce lineum. his eisdẽ infusum. Aut ceroto quod fit ex rosarũ olo cera, aqua rosata. ꝛ semperuiue ac portulace ꝛ bullici aquis aut ex vitis folijs ꝛ arnoglosse. Emplastriʒaq̃ʒ pectus cum citoniorum aqua. sandalo ꝛ cãphora. Laborem caueat. ꝛ vigilias. irã. coitum. curãq̃ʒ ꝛ tristitiam. dormituro da aquam granatorum. cum seminis psilij spuma ꝛ terra armenica. ac portulace semine. de singulis iuxta q̃ꝫ opus est sumẽs. vt autẽ biberit lac quo eductuʒ butyrũ vaccarũ. nec calor mitigatur ꝛ ardor cãphore illi da trociscos. ꝛ granatorum aquã muʒorum. ac citroli aquã quoniã prodest. Et si cordi acciderit mala cõplexio frigida. pomorum da syropuʒ cum musco conditũʒ. spica ꝛ aromatibus. conditũq̃ʒ muscatum. aut musci medicamẽ dulce cũ vino ribano. ꝛ aqua rosata. in qua xiloaloem coxeris ꝛ masticẽ. aut cum citroruʒ cortic̃ aqua tritorũ expressa. aut foliorũ gadʒi. vtilior auteʒ omnibus. minusani vsus liliorum. s. syropi. de quo. ʒ. ij. vsq̃ʒ. v. propinabis. super pectus eius pãnũ appone ceroto infusum calefacienti vt eo quod ex nemamo. sansuco. sibo. sabadenego in al' sitbanego cũ ʒẽbaʒi oleo fit. in quo ceram liquefeceris rubcã. pectus cũ galia linias. aque potũ minuas frigide. Et si hec ad finẽ non duxerint desideratum mitridato vtere. aut ambre electuario aut tyriaca. quoniã hec ad eã que necessaria est perferẽt calefactionẽ cordis. Et si mala cordi sicca accidat cõplexio patiens eo regendus est quod ethicã patiẽti ꝛ senecte morbũ regimen assignaui. vt mulierum lacte. ꝛ asinino ordei aqua. spumis refrigerantibus. pectusq̃ʒ cum ceroto emplastriʒa refrigeranti. violarũq̃ʒ. ꝛ ninifar. vtatur syropis.

Capitulũ. 17. de tremoris corȯ medela.

q Um autem tremor cordi acciȯrit. intuere ꝛ si ex mala est cõplexiõe calida. aut humiditate sanguinea phlebotomiã accelera basilice. G. refert hominem cui singulis cordis tremor annis accideret se phlebotomasse. ꝛ passio recessit. Qum itaq̃ʒ hoc sepius adhiberet: oĩs cordis hic tremor a viro recessit cum phlebotomia. Et quoniã phlebotomiã illi prodesse vidit egrotanti. sanguinis minutionẽ indixit singulis ãnis anteq̃ꝫ quo accidebat cordis tremor tẽpus ad esset sicq̃ʒ in ipsũ deinceps passio nõ redijt. Oportet autem post phlebotomiã aquã dare granatorum muʒorum cũ tamarindis. omnibusq̃ʒ reliquis que diximus in male cõplexionis medela calide cordis. Et hec puluis assignatio ad hec vtilis. Sume semis cucumeris ꝛ citroli. ꝛ cucurbite medullarum ꝛ portulace seminis. cuiusq̃ʒ. ʒ. v. berberis terre armenice. rose. cuiusq̃ʒ. iij. spodij. quebarbe. cuiusq̃ʒ. ij. xiloaloes pure. cãphore masticis cuiusq̃ʒ. ʒ. ꝛ. ς. tere omnia diligenter ꝛ propina de eo exagia cum granatorum aqua muʒorum. ꝛ pomorum cochanicoꝝ syropo ꝛ syrorũ. Puluis alius ad eadẽ vtilis. rosarũ thabarisi. cuiusq̃ʒ. ʒ. iij. cusbare sicce. ʒ. ij. busadi. margaritarum. quebarbe. cuiusq̃ʒ. ς. ʒ. cãphore quadrantẽ. tere oĩa diligẽter. ꝛ quʒ opus fuerit vtere queadmodũ in eo qui precessit assignauimus. Qũ aũt ex frigido corde erit tremor curãdus ẽ his quibus cordis curatur dolor ex hũiditate aquosa ꝛ mala cõplexiõe frigida medicamis. s. musci vsu ꝛ ambre electuario tyriaq̃ʒ magna. Medicamẽ optimũ qui ex frigido fit cordis tremor. Sume fremeq̃squi. xiloaloes indice. gariofili. castorei. cuiusq̃ʒ. ʒ. ij. q̃barbe. citri corticũ. terre cyprice cuiusq̃ʒ. iij. musci' obl'in. tere oĩa diligenter ꝛ cum melle distempera dispumato. dabisq̃ʒ potui obolos. ij. vsq̃ʒ. ς. ʒ. cũ badernebinc aqua. Et si cordis tremor ex vaporibus fiat cholere ei patienti medicamẽ musci da amarum ꝛ hũc puluerẽ. Assignatio eius. mirobalanorũ kebuli ꝛ ĩdi. emblici semis fremiemesqui. seminis badernebine. sticados. boraginis. terre armenice. xiloaloes indice. sabadi. queffare sicce. cuiusq̃ʒ. ʒ. iij. quebarbe. busadi. marmoris adusti. petre laʒuli. cuiusq̃ʒ. ʒ. iij. seminis portulace. cucurbite seminis. medulle. cuiusq̃ʒ. iiij. tere oĩa diligenter ꝛ. ʒ. cũ pomorũ syropo propina. aut badernebine aque. Et que ad cõfortandũ prosunt cor passionibusq̃ʒ eiꝰ sunt xiloaloes. muscus. gariofilũ. mastix. queberba. busaduʒ margarite. beresamũ. emblicũ. badernebina. coriãdrũ, siccum aurũ fremiemesquũ.

Capitulũ. 18. de defectus medela.

d Efectus quidẽ accidẽs vnũ ẽ virtutis. s. semel ꝛ subito dissolutio. sed a quibꝰ sit causis intersunt in al' multe sunt ideoq̃ʒ medelam eius secũdũ cãʒ ipsum facientẽ eẽ expedit. Et defectus causarũ genera queadmodũ alio dixi loco tria sunt. primũ euacuatio. secũdũ repletio. tertiũ mala cõplexio ꝛ dolor i euacuatione continetur quoniã spũm euacuat queadmodũ eo ostendimus loco quo de accidentiũ cãis diximus. Nos itaq̃ʒ primũ de defectu dicemꝰ q sit ex euacuatiõe. Dico ergo quoniam cui ex euacuatione defectus accidit intuendũ ꝛ si ex ventris sit fluxu cũ aqua frigide irrigatione medere super facieʒ quo calor conuertatur naturalis ꝛ spũs ad interiora ꝛ spargi prohibeãtur ac dissolui spũsq̃ʒ expergiscatur qum sit hac in habitudine quasi dormiens. anhelitũ nariũ opilatione retine ꝛ oris quo aeris prohibeatur exitus qui cũ anhelitu ingressus ẽ. Sic etenim aer ad exitũ viã nõ inuenerit reuertit̃ ꝛ naturalẽ excitat cõmouetq̃ʒ calorẽ ac spũʒ atq̃ʒ in vtrisq̃ʒ operatur. brachij quoq̃ʒ stringe lacertos: palmasq̃ʒ fortiter frica quo ad cõtrariam materia partẽ trahatur. vomitꝰ pro

uocetur quo ab inferiorib⁹ ad superiora reducatur materia.
stomachiqꝫ os frica ⁊ calefac quatenus fricatione ipsa calor
roboretur naturalis ⁊ cor calefiat:qum stomaci os opposi-
tū ⁊ vicinū sit cordi.vinū patienti propina ribanū cum fri-
gida mixtū aqua vinoqꝫ infusum offer panem quo a stoma
cho ad epar ab epate ad oīa corporis mittatur mēbra veloci
ter:pascaturqꝫ ea ⁊ virtutem foueat.proxima illi fac ea q̄ bo
ni sunt odoris vt sandalū.aquā rosataꝫ.cāphorā. xiloaloes.
sabasaseremū quoqꝫ rosam.ninifar ⁊ alia huiusmodi odori
fera quo illis aīa cōfortetur:quoniā aromatici odores aīam
roborāt ⁊ spūꝫ vitalē queq̄ ab euacuatione dissoluta sunt re-
ducūt cōfortātqꝫ quēadmodū ⁊ cibus corpus cōfortat ⁊ que
dissoluta sunt recreat.pascendus ē autem huiusmodi eger ci
bis digestioni facilibus:quiqꝫ celeriter trāsmittūtur vt lactu
ca vino infusa ribano ⁊ beserē.aqua pulli frāquillini. Et
si vētris fluxus ex perturbatione ē frigide aque infusione su
per corpus vtaris quo ad interiora calor cōuertatur mate-
riamqꝫ reformet ⁊ maturet digeratqꝫ. Et si ex diarria est
aut medicaminis soluentis poculo.calidā super corpus aq̄
funde.balneoqꝫ patientem inducas:quo materia ab interio
ribus trahatur ad exteriora. Et si euacuatio per vomitū
fit oībus oportet vti que dixi.nisi ꝙ prouocationis vomitus
loco licinijs vteris:que naturā inferius molliant quo a supe-
rioribus ad inferiora reducatur materia ⁊ manuū strictiōis
loco ⁊ fricationis earū lacertos stringes crurū.plantasqꝫ cō
fricabis . Medicamina dabis vomitū reprimētia quēadmo
dū alio dixi loco.stomachū emplastrizabis si vomitus chole
ric⁹ ē cū rosarū aqua.cāphora.citoniorū succo ⁊ hypoquisti
dos ac corticū vitis similibusqꝫ aqs. Et si phlegmatic⁹ stō
emplastrum appone cū secco rameco.laudano.sansuci aqua
nemano.xiloaloe.gariofilo.besbaso.⁊ similib⁹. Et si euacua°
hec ex sudore fuerit balneo prohibe patiētem ⁊ vino. qum in
sudore ad exteriora declinet materia: balneūqꝫ ad exteriora
illum trahat.⁊ vinū sudorē augeat. Nō autem oꝫ his manu
um adhibere strictionē ⁊ pedum.nec anhelitū cōtinere: sꝫ fri
gide vtaris in eos aque roratiōe suꝑ fatiē aquam instillabis
rosatam in qua mirtū coxeris ⁊ sebbū. Corpus reprimenti-
qus cataplasma.vt acacia.rameco.beꝫaꝫo.distēperatis cum
mirti aqua aut talabe oleo.alijsqꝫ huiusmodi que in sudoris
diximus medela. Imperes illi quietē ⁊ otium.vtqꝫ i frigidis
iaceat locis ⁊ odoriferis.odoresqꝫ illis bonos proximos fac
⁊ flores.⁊ herbas frigidas pōticasqꝫ.vt rosas sabasaseremū
pomorum ⁊ citoniorū flores.⁊ aromata frigida.vt sandaluꝫ
aquā rosarū.cāphoram.⁊ similia. Et si ex qua fit defect⁹ eua
cuatio nariū est sanguis fluxus:his erit vtendum que hunc
prohibent fluxum:manusqꝫ stringātur ⁊ pedes.vtrūqꝫ frica
⁊ sitiam epati appone siquidē fluxus sanguinis a dextra fue
rit nari aut super spleneꝫ.si a sinistra. oīaqꝫ obserua reliqua
que in fluxus nariū sanguis necessaria sunt:odores frigidos
herbarū patienti approxima ⁊ pōticos.vt mirtū rosam.san-
dalum.olfaciat ⁊ cāphoram.aquā rosatā.mirtū.⁊ talabam.
caput illi illine his eisdem.⁊ citonia.pomaqꝫ syra narib⁹ ap
plica.⁊ eorū robū:ipsumqꝫ his eisdē vapora. Et si virtus de-
bilitatur panē da vino infusum crosso.nec vinū illi proximū
facias vetus acutūqꝫ. Carnis propina aquā cū pomorū siro
po.aut vino crosso.carnēqꝫ cū aqua trita pomorū ⁊ piroruꝫ.
citoniorum similiaqꝫ aīam cōfortātia. Defectus autem q
accidit fluxus sanguis causa.qui mulieribus fit ex mēstruis
aut sanguine partus hoc modo curādus ē.oꝑꝫ in eas vti his
que sanguinem stringūt.⁊ pessaria subipone stringentia ⁊ re
cludētia sanguinem quēadmodum al's dicemus. Brachia li
ga.vtrasqꝫ man⁹ fortiter frica.⁊ aquā suꝑ faciē stilla frigidā
aquāqꝫ rosarū refrigeratā. Māmillis sitias appone ⁊ odo-
res habētia iocūdos mulieri proxima in q̄bus pōticitas ē:vt
rosā.mirtū.calesum.oçimum.pomorum flores ⁊ citoniorum
similiaqꝫ. Carnis illam aqua pasce. pomis syris.espahani
cis cochanicis.piris optimis.citonijs.sit illi habitatio in lo-
co frigido quem ventus purat aquilo.flabellis ventum pro-
uoca aqua infusis rosata ⁊ frigida.similibusqꝫ que in defe-
ctu assignaui ex narium fluxu accidenti vtere. Sic ⁊ in sā
guinis facies a vulnerib⁹ emissiōe.⁊ phlebotomia si defectū
fecerint.sanguinē.s.reprimētibus arctabis ⁊ animā confortā
tibus vtere.vt odoribus iocūdis corpusqꝫ cōpetenti reficias
cibo. Sic etiam facies si defectus eruptiōis saniei cā a vul
nere accidat.patiēti aromatica appropiqs ⁊ olētes herbas
iocundasqꝫ frigidas.xiloaloes vapores.sandalū.cāphorā.
cibis pasces chimorum laudabilium que cito digerantur.vt
pullorum carnibus tangorum.franquilinis ⁊ perdicib⁹.edo
rumqꝫ carne trita. Et quoniā qui ex doloris fit i modera-
tione defectus in euacuationis capitulo annumeratur qū ex
dolore defectus acciderit.atqꝫ.hoc ex colico dolore.aut alicu
ius nobiliū dolore mēbrorū apostematis cui⁹piā causa:aut
aliorum oportebit ad eā appōere passionē curā dolorisqꝫ ca
taplasmare locum his que cōpetant.aquā itaqꝫ rosarum re-
frigeratā instillabis ⁊ aquā frigidā super faciem pedesqꝫ ⁊
manus cum fascijs alligabis ⁊ fortiter plātas palmasqꝫ cō-
fricabis.vinū qui eiusmodi est caueat.laboremqꝫ. Sꝫ ⁊ cibo
rum abstinentia i euacuatione posita est ⁊ labor. Si ergo ex
labore defectus inascitur patiens otio vtatur ⁊ quiete.⁊ frigi
de super corpus aque infusione totum.in frigidorum loco se
deat odorum.iocūdosqꝫ olfaciat odores. Qum aūt ex ie-
iunio defectus fiet.⁊ ciborū abstinentia:patienti vinū propi-
na aqua mixtū:⁊ panē vino infusum porrige mixto .in facie
eius gallinas ⁊ edos finde assatos.panēqꝫ calidum.nec illū
semel reficias.sed paulatim.quo eius confortetur stomach⁹
ad digestionē.odores illi proxima iocundos. Annumera
tur quoqꝫ defectus qui ex ira.gaudio.⁊ timore fit.in euacua
tionis defectu.qum sit sp̄s eo euacuari tempore ab his acci-
dentibus. Cui itaqꝫ hoc acciderit:odores propinquos appo
ne iocundos quo illis anima confortetur.anhelitum retine q̄
sp̄s exire ꝓhibeatur ⁊ dispergi:⁊ calor roboret̄ nāl'i corꝑis i
teriorib⁹ hic eiꝫ i ira ⁊ gaudio foras sꝑgit̄ ⁊ euanescit.i tiore
⁊ tristitia quoniam spūs ad corporis declinat profunda an-
helitus aer quꝫ exitum nō inuenit ad interiora conuertitur ⁊
in spū ac virtute operās illos suscitat.his itaqꝫ rebus defcm̄
qui ex euacuatione fit curari oꝫ. Porro i defectu qui ex re-
pletione accidit vtendū in egrotāte manuū ligatiōe ⁊ pedum
fricatiōe ⁊ calefactione.quatinus ab interioribus ad exterio
ra materia trāsducatur.⁊ a nobilibus mēbris ad ignobilia.
Cibis ꝓhibe ⁊ potu.ne forte augeatur repletio. Et si aliqua
illic febris fuerit balneo arce. Sin ꝑmitte quoniā repletiōem
euacuat. Mellis aquā illi propina in qua isopum decoxeris
bessam.fautenegū.quatenus subtilietur materia ⁊ eius facil'
fiat exitus ad exteriora.aquā quoqꝫ squingibin porrige. qm̄
subtiliat ⁊ penetrat. Et si defectus propter hūores fiat in sto
macho conclusos.humorqꝫ is cholera est rubea super fatieꝫ
eius aquam stilla frigidam.rosatāqꝫ refrigeratā.⁊ aliquātu-
lum eius retine anhelitum:os ⁊ nares frica.⁊ stomaci os.cru
rum stringe lacertos ⁊ brachiorū fortiter.palmas ⁊ plantas
fricans squingibin porrige.⁊ aquam calidā vomitūqꝫ impe
ra.post quā vinum dabis subtile aqua mixtū.⁊ granata su-
gat.pomaqꝫ muꝫa. Et si quis in stomaco est hūor pungens.
cum oliue oleo ⁊ aqua vomitum vrge.pēnamqꝫ ori inducat.
⁊ si vomitus illi difficilis est:licinijs vtatur laxatiuis ⁊ aquā
porrige illi absinthij cū ꝫaccara.aut absinthij siropum.semē-
qꝫ post inanitionē cū sandalo.rosa.cāphora.semperuiue aq̄
⁊ portulace.ac virge pastoris emplastriꝫa. Et siqui in stoma
cho inclusus ē humor phlegmaticus est aque frigide vtere i-
fusione super faciē ⁊ alligatione fricationeqꝫ pedum. Emit-
te illum cum squingibin melleo ⁊ aqua in qua anetū.fugiles.
salqꝫ decōxeris:aut cū melle:⁊ harū aliq̄ aquarū. Tyriacaꝫ
da illi dyatesseron ⁊ diatrionpipereon.socritamqꝫ ⁊ musci
medicamē:⁊ ambre electuariū similiaqꝫ. Stomacho empla-
strum applica quod fit ex aloe.absinthio.spica.mastice.cera
oleo nardino.⁊ si defectus ex oppillatione accidat patienti
sqingibin da aut mel. in granatorum aqua decoctum cum
satureia . ⁊ fautenego montano . bessa. hisqꝫ que vrinam
prouocant vtatur. vt apij semine. aniso. feniculo. Cibis re-
ficiatur subtilibus qui ⁊ subtilient ⁊ cito digerantur.vt cibis
in quibus est sinapis satureia.origanum.ciminum.anetum.
arsunegum. muri.capparis ⁊ similia. Qō.si defectus mu
lieri acciderit ex matricis suffocatione medela eius eadem
est quam ⁊ defectus ex repletione esse diximus.vt roretur a-
qua.s.frigida super eius faciem ⁊ anhelitus teneatur.extre-
ma ligentur ⁊ fricentur:aquā illi da mell'cū isopi aqua ⁊ ori
gani.ac saturcie.besseqꝫ.⁊ oīa subtiliantia modicū da daha-
marte ⁊ socrite ⁊ medicamen musci conditi.similiaqꝫ.dabis
etiā vinum cū oleorum aliquo calidorū.vt ꝫēbaꝫino.costino.
nardino.quēadmodū eo expositum est loco.quo de hui⁹ pas
sionis medela diximus.nisi qꝫ squingibin nō dabis quoniaꝫ
matrix neruosa est.ideoqꝫ neruis aceti cā nocet. Oportet aūt
⁊ pedes fricare ⁊ crura stringere.quo ad inferiora trahatur
materia.sed ⁊ coxis sitie apponi debent. Et si matrix pariter
in alterā declinauerit parteꝫ.in opposito ponātur sitie femo-
re. Et si ad superiora eleuata est.in inguinibus ponātur.nari
busqꝫ fetidos apponas odores.vt iausirum.galbanū.assam
fetidā.⁊ similia.matrici aūt que iocundum habent odorem
apponas.vt muscū.ambrā.matrix nāqꝫ ad iocundos decli-

nat odores atqꝫ ipsos respirat. ⁊ q̄ fetida sūt refugit. Cū aūt in febriū accensionū principijs que ex crossis fiunt hūo ribus ⁊ viscosis defectus accidit. huius diximꝰ curam eo loco quo de accidentium medela febres sequentiuꝫ exposuimꝰ his itaqꝫ rebꝰ qui ex repletiōe fit defectus curādꝰ est. Cū autem ex mala fit cōplexione intuendū quibus in mēbris sit hec mala cōplexio ⁊ si cordi dominatur. regimine vtere quod male cordis cōplexioni assignauimus in medicamibus emplastris ⁊ cibis. Et si mala hec cōplexio epati dominatur eo vteris regimine quod posterius dicemus in epatis cura. Et si in stomacho mala hec dominatur cōplexio: medeberis his que in stomaci medela dicemus quibus cōtraria dominatur cōplexio. cū medicaminibus ⁊ cibis vtereqꝫ emplastris odoriferis ⁊ stomachū cōfortantibus. Adhuc modū defectum patientes regere expedit. his q̄ cause defectū faciēti resistūt.

Sermo septimus secūde partis libri cōpleti artis medicine qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeher moysi filij sciar: de cibi instrumētis accidentiū passionū medela habens capitula quinquagintaunū.

Capitulum primū de passionū meri q̄ accidunt medela.

s Si meri langor acciderit inquirendū vtrum ex mala sit cōplexione: aut apostemate vel oppilatione: aut certe ex continuationū separatiōe. Et si ex mala fuerit complexione calida oportet patienti iulab dare ⁊ psilij semen. aut aquā seminis portulace: aut granatorū aquā optimorū cuꝫ portulace semine trito fricato ⁊ expresso: sorbeatqꝫ hec paulatim: aut tamarindorū aquā alternatim quoniam per meri decurrit qum sit hec ciborū semita: nec in ea stabilitur. inter scapulas sandalum cataplasma ⁊ aquā rosatā cāphoramqꝫ ac mirti aquam ⁊ portulace. Et si ex mala frigida fiat hoc complexione. gendiconem alternis sorbitet temporibus aut aquam calidam cum liliorum oleo ⁊ aquam in qua masticem coxeris mel ⁊ feniculum. anisum ⁊ anetum. iura sorbeat calida pullorum in espidabago paratorū cū aneto. cinamo. galengar. hisqꝫ similibus. inter scapulas oleū linias. zembaci ⁊ cheiri. ac narcisci. costinūqꝫ ⁊ emplastra adhibe quibus incidit absinthiū. aloe. spica. mastix. Et si meri siccitas acciderit dari oꝫ eius domino. semis psilij spumam ⁊ seminis citonioruꝫ cū syropo violarū ⁊ nnifar. ac cucurbite semis oleo ⁊ amigdalino. iura sorbeat que cū adipe fiunt gallinarū ⁊ anatum. maluis atriplicibus. polentam de simile farina accipiat: ⁊ lacte recenti. asininū sorbeat lac. aut caprarum tepidū alternis horis. Inter scapulas oleū lini violarum ⁊ ceram semis cucurbite oleū: ⁊ cum malue folijs emplastriça ⁊ cathemie cum violarum oleo. Et si humiditas acciderit. squingibin vtendū erit: ⁊ vino condito pigmētis muscatisqꝫ ⁊ gendicone ⁊ trifara parua. mirobalanis conditis in ore positis que paulatim homo cum salina attrahat: prosunt eni hac in passione. quꝫ eorū actio in siccanda humiditate fortis sit. vt si calidum illi acciderit apostema mediastine phlebotomuꝫ ipera. atqꝫ iuxta quod opus fuerit sanguinē abstrahe. Jullab illi cum granatorum aqua propina muçorū: aquā sorbitet portulace cuꝫ intibe aqua. aut lactucarum aquā. cuꝫ modico morarū syropo. Scapulas cum sandalo cataplasma ⁊ intibe aqua. ac q̄f fare. post hec aquā sorbitet strignorū ⁊ intibe. ac caquenegi. in qbus cassiā. f. fricaueris. cū violarū oleo. ordei dabis aq̄ꝫ cū syropo violaceo. ⁊ cuꝫ ordei farina iter duas cataplasma scapulas ⁊ cathemia viol. heueri furfure. camomilla. ⁊ mellilo to. Et si apostema saniem adunare incepisse intellexeris quod patebit tibi horrore ⁊ febre. huiusmodi agere aliqd expressionis ficuū ⁊ robi vuaruꝫ sorbitet tepidū. ⁊ fenugreci farinā inter scapulas emplastriza: liniqꝫ sem̄. ⁊ heueri furfur ordei farinā ⁊ cathemiā distēperans oīa cū ficuū expressiōe ⁊ violaruꝫ oleo similibusqꝫ. Sorbitionē illi da que fit ex furfure ⁊ fabis cum zaccara ⁊ penidijs. violarumqꝫ oleo. Et si apostema frigidū fuerit. oleo bani inter scapulas vtrasqꝫ line. ⁊ oleo cheiri. ⁊ oliuarū seminis quoqꝫ lini oleo ⁊ anetino aquā sorbitet in qua anetū. camomillā ⁊ mellilotū decoxeris ⁊ fenugrecuꝫ lini semē. cū mēbechtego. ⁊ ciceris illū aq̄ pasce cum oliue oleo loto ⁊ iuribus calidis. Qū autē meri icisio accidit aut collisio intm̄ vt sanguis abinde exeat medela eiꝰ ea est. quaꝫ prediximus in sanguinis sputo. nisi ꝙ medicamina paulatim vt sorbitet expedit: quo medicaminis per locuꝫ trāsitus plimus fiat.

Capitulū. 2º. de passionū que ori stomaci accidūt međ.

q Que ori accidūt stomaci ex cerebri ⁊ cordis cōparticipatione eorū medelā iā diximꝰ qū de passionū q̄ duobꝰ his accidunt mēbris medela explicauimus. Que vero stomachi ori proprie sunt passiones earū hoc expediemus loco medelas ⁊ a mala incipiemus complexione queqꝫ illā sequūtur accidentibus ⁊ aliis passionibus. Dico ergo qum mala stomaci ori acciderit complexio calida oportere patienti granatorū aquā muzorū ⁊ pomorū robū muzorū atqꝫ heserē syropuꝫ propinare desqꝫ ei puluerem hunc. Assignatio eius. rose. r. ⁊ seminis portulace. seminis cucumeris ⁊ citroli medullarū. cuiusqꝫ. ʒ. iij. spodij. sandali. terre armenice. cuiusqꝫ. ij. berberis. semis aquesuthi. coriādri sicci aceto vini ifusi ⁊ desiccati cuiusqꝫ. ij. ⁊. ß. cāphore. ß. ʒ. xiloaloes. sāfi. ß. ʒ. tere oīa diligenter ⁊ exag. sume vnū cū granatorū aqua aut pomorū syropo simpliciū aut heserē syropo. ⁊ trociscos hos illi propina cuꝫ muchiso.

Assignatio eorum. spodij. gūme arabice. seminū citroli. liquiritie succi. sandali albi. cuiusqꝫ. ʒ. cāphore quadrantē. ʒ. terēs oīa diligēter. ⁊ cū semis psilij lababo distēpera ⁊. ʒ. i. tro-

ciscos in forma vsqꝫ exagi. bibatqꝫ cū muchiso vaccino iuxta quod opus videris. ꝓpinabis quoqꝫ tabasiri trociscos mollientes aut cāphorinos cū muchiso aut pomorū syropo simplicium. aut cū acidi citrorꝫ aquā aut ribesi robo. aut heserē robo aut granatorꝫ aq̄ ꝓꝫ caloris vires ⁊ ꝺbilitatē stomachi os cū portulace aqua ⁊ semperuiue. intibe ⁊ q̄ffarc. lactucarumqꝫ ⁊ virge pastoris ⁊ foliorum rosarum aqua expressa vitisqꝫ corimborū. cucurbite rasura cum sandalo. rosa ⁊ cāphora. similibusqꝫ cataplasmabis. modicuꝫ vini aceti adijciens aut heserem. Pullis illū pasce cum heserem aqua paratis. aut granatoruꝫ ⁊ berberis. ac coriādro sicco ⁊ viridi portulace virgis ⁊ mirta: piscibus quoqꝫ paruis hericijs cū scq̄bago ⁊ frigidis que cum granatorum aqua fiunt ⁊ berberis

Et si mala hec cōplexio calida cum materia est cholerica patiēti vomitū impera siquidē illi facile sit cū squingibin zaccarco ⁊ aqua calida. ⁊ post piscium comestionē ⁊ ordei quesꝺbi: stomachumqꝫ cū vomitu purget. Siquidē humor in stomaci fuerit superioribus. hocqꝫ ter in mēse exhibeat aut quater. post vomitū syropos dabis rubeam mitigātes. vt heserē syropum ⁊ pomorū simplicium aut tamarindorꝫ vel citroruꝫ accidi. ribesiqꝫ syropuꝫ: ⁊ si nec cōsueuit nec facilis illi fuerit vomitus cum mirobalanorū decoctione patiētē solue rosarꝫ vue passe tamarindorū cū modico aloes ⁊ hiere. Et si nulla comes sit febris: has illi dabis pillulas. Assignatio earū. mirobolani citrini. ʒ. iij. hyerepicre. absinthij greci. rose. cuiusqꝫ ij. tere oia diligēter ⁊ cum fumiterre aqua distēpera. pillulaqꝫ ʒ. iiij. cū squingibin zaccarco aut tamarindorum aqua daturus: dabis hoc quoqꝫ medicamen. Assignatio eius. Mirobolani citrini. ʒ. iij. hiere picre. ʒ. cū iulab distēpera aut violarum syropo. ⁊ ante auroram porrige. da quoqꝫ hāc īfusiōeꝫ. Assignatio eius. Rosarū. ʒ. vij. absinthij. v. fumiterre. x. prūa numero. xx. zebibi tarsi. tamarindorū optime purgatorū. cuiusqꝫ. ʒ. xx. coque oia in. v. aque libris donec ad libraꝫ ⁊. ſ. redeant. tunc cola ⁊ sume de ea singulis diebus. ℥. iiij. cū aloes exag. trite. stomachū aūt emplastriza cū rosa sandalo secco. ⁊ modica camphora. distemperatis cū rosarū aqua: hoc ille disponēdus est regimie cꝰ stomacho mala acciderit complexio calida cū materia cholerica. Et hec ad eadē. H. medicaminis assignatio qꝺ vtile eē tradit illi qui stomachum a cholericis vult purgare humoribus qui villis dominātur stomaci. Sume absinthij greci. ʒ. v. rose ru. xx. coque oia in duabus aque libris. donec. ſ. libra supersit. hāc cū aloes epatice propina exag. ⁊ si aloem non suscipit cum zaccara dabis. Et si a stomacho ad epar cholere profluunt. patientis minue basilicam: ⁊ bis illum solue pillulis. Assignatio earum. Sume mirobalani citrini. ʒ. v. aloes epatice. vj. absinthij. iiij. rosarum. v. scamonee assate. ʒ. tere omnia diligenter ⁊ cum squingibi distempera ⁊ pillula. ʒ. ij. ⁊. ſ. de eis propina vsqꝫ tres. Cum autem stomacho acciderit mala complexio frigida calengebin cum rosarum trociscis patienti dabis. ⁊ post aquaꝫ sorbitet in qua xiloaloem. masticem. gariofilum. coxeris aut decoctionis anisi aquam ⁊ seminis apij. masticisqꝫ. Et si non sic mitigatur. socritem dabis. ⁊ musci medicamen. electuariūqꝫ pentaticon. ⁊ tyriacā magnā aut mitridatum. de vno quoqꝫ eorū secūdū ꝙ necesse fuerit iuxta quod opus aimaduerteris cū aqua in qua ciminū. anisum. masticē. spicā optimā coxeris. Stomaci ori emplastrū adhibe in quo masticeꝫ seccuꝫ. xiloaloē indicā aloē. absinthiū posueris ⁊ zafrāuꝫ. singula iuxta quod opus est trita diligenter. citoniorum aqua distēperata. vinoqꝫ ribano. Et si horū que diximus medicaminū sūpseris quedā. tritaqꝫ diligenter cū masticis oleo aut costio vł nardio misceas i q̄ cerā liquefeceris rubeā vnguentumqꝫ feceris. ⁊ stomacū emplastrizaueris prodest. Qꝺ si mala cōplexio in oibus stomaci fuerit partibus. patiēti radic̄ propina aquā cum ambrosia. aut socrita. aut electuarijs alijs que stomacho prosunt. secundū male complexiōis q̄ntitatē. Sit aūt cibus in sartagine paratus expullis colūbarꝫ iā assurgentibus franquilinis ⁊ tangis. passeribusqꝫ. ciceris aqua cū oliuarū oleo ⁊ muri. vinū vetus ribanum ⁊ mellis syropus cū gendicone. Et si mala cū materia ē phlegmatica cōplexio aloes pill'. aut aureas. aut aromaticas dabis. aut certe hyere pill'. aut concanicas. ⁊ aloes da infusionē. voitum. cū medicaminibus superius phlegma educētibus indicas. vt fugilibus ⁊ aneti aq̄. cum squingibin melleo ⁊ modico nucis vomitus. racaba iemenica. Et si patienti vomitum vrgentis porrectio facilis non erit medicaminis. vomitu post fugilum cōmestionem ⁊ salis. sinapis. mellis vtatur viniqꝫ potum. Dabis illi post vomitum zinziberem conditum. mirobolana condita. belliricū quoqꝫ ⁊ emblicum condita vt autē stomachū intelliges purgatū q̄ illū confortent porrige neqꝫ influunt suscipiat materias. vt rosarū trociscos chalengebinū melleū cū mastice. ⁊ post aquā rosarū coctam sorbitet in qua xiloaloes sit cruda ⁊ mastix: stomachuꝫ cum hoc emplastriza emplastro. Assignatio eiꝰ. Aloes. absinthij cuiusqꝫ. ʒ. v. masticis. spice. sadegi indici. gariolili. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊ ſ. tere oia diligēter ⁊ zēbaci in oleo distempera. nardinoqꝫ ⁊ oleo masticis. de singulis. v. ʒ. sumens ⁊ in eis ceraꝫ liquefac. ⁊ medicamina supinijce miscens donec perfectū fiat. stomachumqꝫ emplastriza. aut eius profunditatē. Et si stomaci frigus magnū est. phlegmaqꝫ in eo multū: patienti radicū propina aquā cum charue oleo in quo ambrosiā fricaueris. aut dabis post hec tyriace magne. ʒ. cū vino ⁊ miusufano. aut dabis metridatū cū mēte aqua ⁊ vino. da etiā hoc medicamen cum aqua in qua xiloaloem coxeris. masticē. spicā ⁊ gariofilum. Assignatio eius. masticis. trociscorum rosarū. cuiusqꝫ. ʒ iij. carui. mēte. sicce. sansuci. xiloaloes. cuiusqꝫ. ʒ. ij. tere oia diligenter ⁊ exagium propina cuiusqꝫ. Danda autem sunt hec medicamina egrotanti iuxta passionis robur. Si itaqꝫ passio debilis ē in eius cura ro. trocisci sufficiant cū calēgebino mastice. ro. aqua. in qua xiloaloem crudā coxeris. gariofilūqꝫ ⁊ hyera magna. aut radicū aqua. Ait auteꝫ in epidimijs Hypocras. Si cuiq̄ augmētatio acciderit ⁊ pressura causa est phlegma putridum in stomacho: ideoqꝫ patienti vinū dādum est mixtū equaliter. sitqꝫ vinū hoc nō vetus nec recens: qm̄ vinū hoc mediocriter calefacit. ⁊ digestionē adiuuat.

De ciborum acerbitate. Si ī stomacho ī acidū cibi alterentur. patienti ciminum da carmanicū. Cardamomū. flores adechari. piper equalr hec teres ⁊ bibetur de eis. ʒ. j. vsqꝫ exagiū cū vino. Aut sume rose. r. ʒ. ij. pipis albi. cimini. semis aneti. cuiusqꝫ. ʒ. tere oia diligenter ⁊ exagiū propina cuꝫ aqua tepida aut vino ribano.

Cum autem que ori stomaci aut eius profunditati dn̄at mala complexio hūida est ⁊ īmoderata intantum vt enerua tus sit: egrotanti huic ea oportebit dare medicamina. que in male frigide complexionis partibus exposuimus: illa etenim medicamina cum sua calefactione humiditatem desiccabūt stomachumqꝫ cataplasma cum aq̄ in qua rosam sal. spicam origanumqꝫ decoxeris: ⁊ hoc illi adhibe emplastrum. Assignatio eiꝰ. Sume aloes. tam armeni. aluminis iemenici. cuiusqꝫ. ʒ. iij. nitri. buraci. armēici. spice optīe. cardamomi cꝰqꝫ. ʒ. ⁊. ſ. tere oia diligenter ⁊ cuꝫ vini aceto distēperās: stomachū ⁊ eius os emplastriza. Huius cibus ciceris sit aqua cuꝫ aneto. cinamo olō loto. franquillinis quoqꝫ taugis ⁊ circibꝰ illum pasce paratis cum aneto. pigamo ⁊ apio. vuasqꝫ passas ponticas illi da. Qum vero mala stomacho que accidit cōplexio ⁊ eius ori sicca est. ad eius humectationē diligēter te esse expedit quantum poteris. quoniam sepius morbꝰ hic eam perducit in passionē que senectus vocatur. Et si aliquis simul fuerit calor febris ab īde prouenit ethica. ideoqꝫ huius domino passionis lac dandū est asine ⁊ mulieruꝫ cuꝫ humectantibus quos iam diximus pluribus in ethice cura ⁊ machisū vaccinū cum eisdeꝫ pulueribus: aqua balneetur suaui in qua violam decoxeris. ninifar. cucurbitam lactucā ordeū excoriatū ⁊ tūsum. hisqꝫ similia. Sit illi cibus quē ethicis assignauimus. pulli. s. cum cucurbitis ⁊ masso parati. lactucisqꝫ ⁊ spinachijs atriplicibus. cum espidabago. stomachū cum ceroto emplastriza facto cum violarum oleo. ninifarqꝫ oleo. ⁊ seminis cucurbite oleo: ac cera alba ⁊ lactucarꝫ aqua semperuiue ⁊ portulace. opꝫ autē in hanc patientium passioneꝫ regimine vltimū adhibere diligentie ne forte in cōsumptioneꝫ incidant. Pulueris assignatio que doloribꝰ prodest stomaci si fuerit ex frigido. Sume xiloaloes. masticis. spice cacale. muscate. nucis cuiusqꝫ. ʒ. ij. sabadi. mirre anisi. seminis apij cuiusqꝫ. iij. rose. r. iiij. tere oia diligēter ⁊ exag. propina cū vino ribano aut pomoruꝫ syropo. Alius masticis. spice optime. gariofoli. sadegi nucis muscate. cuiusqꝫ ʒ. seminis apij. anisi. nanacue. cimini carmanici. fautenegi mōtani ⁊ fluuialis. cuiusqꝫ. iij. tere omnia diligenter ⁊. ʒ. i. ſ. cuꝫ vino ribano propina. Et si hunc cum miusufano porrexeris manifestissime proderit. Rosarum trocisci ad eadem vtiles. rosarum. ʒ. vj. spice liquiricie succi. xiloaloes crude. masticis cuiusqꝫ. ij. zafrani. ſ. ʒ. tere omnia diligenter ⁊ cum ribano vino distempera. ⁊ exagij vniꝰ trociscos informa: quos cū chalēgebini propinabis mellei. ʒ. vij. ⁊ post ipsos aquā sorbitet rosatam in qua besbasam ⁊ gariofilum coxeris.

Capitulum. 3ᵐ. de apostematis calidi stomachi medela.

q Um autem stomaci ori aut ipsi stomacho apostema acciderit calidũ: primũ a mediastine incipiendũ ẽ phlebotomia sanguinẽqꝫ ⁊ iuxta qđ opus fuerit abstrahe. ⁊ secũdũ ꝙ virtus tulit etas presens tẽpus ⁊ alia. patienti ptisana propina cum granatorum aqua muzorum ⁊ violarũ bibat syrupũ ac ninifareum. stomachuꝫ in principijs emplastriza emplastro ex sandalo cõposito. rosa tera armenica. hezazo. memite. asiafo cũ intibe aqua. quecfare ⁊ citoniorũ. Emplastrũ aliud apostemati stomaci in principijs conferens. Sume mirti aquam ⁊ aque rosaruꝫ ⁊ aquaꝫ citoniorũ. aque portulace. aque semprviue. aque pomorum equales partes cerãqꝫ liquefac. ⁊ rosarũ oleuꝫ ⁊ mittẽs in mortarium percute donec cõpleatur atqꝫ cãphorã adijce ⁊ sandalũ albũ sicqꝫ stomachũ emplastriza: ⁊ in eis etiã infunde pãnũ lineũ ⁊ super apostematis locũ pone. Aliud ordei farinã ⁊ sandalũ. solatri ⁊ arnoglosse aquam. cucurbiteqꝫ cortices appone. hui⁹ sit cibus spinachiorũ mezauruꝫ ⁊ maluarũ atriplicis similiũqꝫ in quo panis micã confricabis munde farine: vt autẽ maturari ceperit apostema ⁊ dissolui desiderat: emplastrũ adhibe quod fit ex ordei farina ⁊ cathemia camomilla. mellilloto. sandalo. rosa. quo ipsius in eo virtus stomaci foueatur. hec oĩa distẽperabis cũ carui aq̃ ⁊ solatri. caquenegiqꝫ. ordei illi propina aquam violarum cum syrupo. strigni bibat aquã ⁊ intibe coctã ⁊ dispumatã ℥. iiij. in qua. ʒ. v. cassie. f. cõfrices. ⁊ superinstilla amigdalarũ dulciũ olei exagi. hoc. v. aut. vij. facies diebus. Dehinc intuere: ⁊ si nulla illic febris fuerit nec calor intibe aque ⁊ solatri aliquid adijcias aque feniculi ⁊ apij. ⁊. ϛ. exagi. trociscorũ rosarũ. atqꝫ patientẽ hac sorbitione pasce que ex furfuris fit aqua cũ tabarzedi zaccara ⁊ amigdalino oleo dulci ⁊ mundi panis mica ⁊ polẽtã illi fac cũ amigdalino dulci oleo. Et si apostema nõ dissoluitur sed in saniem declinat patienti hoc oportebit propinare medicamen. Assignatio eius. merue. lini. cathemie seminũ. cuiusqꝫ partes eq̃les. tere ⁊ mane propina ⁊ vespere cũ. iiij. dulcis lactis. ℥. asinini. aut caprarũ. Et hoc quoqꝫ medicamen vtile ẽ. Sume semis tarsacoqui ⁊ fenugreci ⁊ semis merue equales partes tere oĩa diligenter ⁊ bibe ex oĩbus. ʒ. iiij. cũ tribus aque. ℥. in qua ficus decoxeris. aut cassiã. f. fricaueris. ℥. iij. Et si nulla sit illic febris. Sume aque ficuũ. ℥. ij. iunizi. fermẽti. ʒ. iiij. propinabisqꝫ illud fricatũ in ficuũ aqua ⁊ semis lini spuma ac fenugreci cuiusqꝫ. ʒ. x. zafrani. obol. ij. aloes epatice. obol. i. ⁊ ϛ. ⁊ est hoc medicamẽ validũ ad apostematũ eruptionẽ ⁊ furunculorũ que in visceribus sunt. Ut autẽ erupto apostemate sanies exierit egroto huic asine lac porrige aut capraꝝ sub quadrãtis libre pondere cũ papauerino aut iuiubarum syropo in quo terrã bullieris armenicã. gũme arabice cuiusqꝫ. ʒ. ij. Sorbitionis assignatio ad eadẽ vtilis. Sume risi albi loti partẽ ordei excoriati tunsi. ϛ. partẽ coque oĩa in aq̃ suaui donec cocta sint optime tunc superinijce amili partem fricati in heueri furfure ⁊ coque donec maturatũ sit ⁊ polenta fiat ⁊ deinde gũme arabice dragaganti. cuiusqꝫ. ʒ. ij. ⁊. ϛ. adde: sicqꝫ sorbeatur. Et si polentã cũ amilo feceris ⁊ papauer in ea fricaueris albũ ⁊ tritũ ac colatũ cum lactis dulcis modico manifeste proderit.

Capitulũ. 4[m]. de apostematis frigidi stomachi medela.

q Um autẽ stomaci acciderit ori aut profunditati apostema frigidũ intuere ⁊ si tenerũ eẽ deprehenderis patienti radicũ aquam propina cuꝫ cartami folijs: aut cũ ambrosia ⁊ charue oleo. socritã ⁊ tyriacam diatesseron dabis illi. aut faruc tyriacam. aut mitridatum cũ aqua in qua radicũ decoxeris adechari. oleũ illi propina charue cũ apij aqua rasianegi ac vue passe. os emplastriza stomachi cũ aq̃ in qua ciminũ asenum pigamum adechari radices ⁊ flores eius coxeris cũ sale aceto addito acerrimo emplastrizaqꝫ stomachum aut eius os hoc emplastro. Assignatio eius. Sume aloes epatice. cere. r. cuiusqꝫ. ʒ. v. absinthij greci. cardamomi cuiusqꝫ. ʒ. iij. masticis spice. cuiusqꝫ. ij. olei iesemini ⁊ nardini. cuiusqꝫ. x. in oleis ceram liquefac ⁊ medicamina superinijce trita ⁊ subtili panno cribrata. sicqꝫ emplastro facto super os stomaci pone ⁊ profunditatem. Egrotantem hunc cibis refoue calidis ⁊ siccis vt ciceris aqua cum oleis ⁊ cimino. aneto. cinnamo. ⁊ galẽgar. taugorũ carnibus ⁊ frãglinorũ frixis cũ oliue oleo ⁊ garo. ⁊ aceto ⁊ carui. pipere ac cinamo. Quod si apostema frigidũ durũ est patiẽti hyerã logodion dare oꝫ. aut hyerã archigenis cũ solatri aque ⁊ feniculi. ⁊ si tẽpus estas est ⁊ aer calidus etas iuuẽtus feniculi dabis aquam ⁊ apij cuiusqꝫ. ℥. ij. in quibus. ʒ. v. cassie. f. fricabis. charue oleũ superinstillans. Dabisqꝫ radicũ hoc modo aquam. Assignatio eius. Sume corticũ radicũ apij ⁊ feniculi cuiusqꝫ. ʒ. x. anisi. semis apij seminis feni. cuiusqꝫ. iij. radicis liquiritie abrase ⁊ tunse. camomille aque lilelmelech. cuiusqꝫ. vij. fenugreci. iiij. ficus albas numero. x. vue passe chorosanice. ʒ. xx. coque oĩa in. iiij. aque lb. donec ad librã redeãt: aquã cola ⁊ sume ex ea diebus singulis. ℥. iiij. fricãs i eis. ʒ. iij. cassie. f. olei charue. ʒ. istillãs.

Quod si durities fortis ẽ patienti hãc dabis decoctionẽ cũ charue oleo. Assignatio eius. Corticis radicis apij ⁊ radicis feniculi ⁊ radicis adechari. cuiusqꝫ. ʒ. vij. melliloti cathemie radicis siuisi hecq cuiusqꝫ. x. ʒ. camedrei. camepithi cuiusqꝫ. v. fenugreci ⁊ lini seminis. cuiusqꝫ. v. semis cathemie. ⁊ malue cuiusqꝫ. vj. masticis. ballaqui. cuiusqꝫ. iij. amõiaci. iausiri. macali. sequebinegi. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ϛ. vue passe. taife optime intus ⁊ extra purgate. xx. ficus albas subincisas numero. x. coque oĩa in. v. aque lib. donec ad librã redeant. cola ⁊ singulis accipe diebus. ℥. iiij. olei charue. ʒ. superinstillans ⁊ frica in eis exagiũ ambrosie. tribus hoc aut. v. facies dieb⁹. Emplastri ad stomaci duritiẽ assignatio. Sume absinthij greci. seliche. spice. masticis. cuiusqꝫ. ʒ. iij. aloes. mihe. cuiusqꝫ. iiij. fenugreci. semis lini cuiusqꝫ. v. mirre optime. zafrani cuiusqꝫ. i. tere oĩa diligẽter ⁊ cerã. r. liquefac in zẽbaci oleo ⁊ nardino ⁊ costino. de singulis iuxta quod opus fuerit. Sumes medicamina desuperqꝫ pulueriza ⁊ miscens vnguẽtũ fac. stomachoqꝫ applica. Emplastrũ aliud. habũegi. melliloti. absinthij carnebi. aneti. fenugreci. seis lini. medulle. cartãi. macali glauci. c⁹qꝫ. ʒ. v. masticis. cardamomi. cuiusqꝫ. ʒ. mirre mũde. croci oriẽtal. cuiusqꝫ. ʒ. aloes epatice. libãi. cuiusqꝫ. iiij. seis cathemie. ⁊ malue. rose. viole. amoniaci. opoponacis. cuiusqꝫ. iij. tere sicca diligenter ⁊ subtili transmitte pãno. Sũmas aũt cuꝫ carnibi aqua dissolue ⁊ misce oĩa cum galline adipe aut anatis. aut medulla vaccini cruris liquefacta in oleo liliorũ stomachũqꝫ emplastriza aut os eius. si apostema in eo durũ fuerit. aut cum dechilon vnguẽto distemperato in oleo costino: aut nardino: aut pasta illud cũ selicha ⁊ sadego. zafrano. spica. similibusqꝫ que iocũdũ habentia odorem stomachum cõfortant frigidum.

Capitulum. 5[m]. de appetitus luxuriosi ⁊ qui terram gliscit comedere medela.

e Um autem appetitus accidit corruptõ ⁊ luxuries ac terre cupiditas. intuere. Et si appetit⁹ malus ẽ ex humore phegmatico: patiẽtis purga stomachũ cũ vomitu eorũ que phlegma incidũt. vt melle squingibin quibus fugiles infunderis: ⁊ cũ aneti aqua ⁊ sale iasiri. fugilũ semie ⁊ eruce. pisciũqꝫ salsorum comestiõe. Et si fortiora necessaria fuerint his cũ racaha iemenica. ⁊ vomitus nuce ⁊ qñ quero. ⁊ mellis aqua calida: vtarisqꝫ his singulis septimanis. aut. x. certe diebus sel. aloesqꝫ pill. illi porrige aut aromaticas. Pillularũ assig⁹ aromaticarũ cinami. calami aromatici. seliche. xilobalsami florũ adechari. corticũ nucis muscate. cuiusqꝫ. ʒ. xx. tere omnia hec optime: ⁊ in lapideã mitte olã ⁊ pluuialis aque libras iij. infunde. tere coque donec pure. supsit aq̃ medietas. hanc cola ⁊ sume aloes. ℥. x. quas hac ablue aqua quẽadmoduꝫ ⁊ sadenegũ abluitur. ponesqꝫ ad solem donec. xx. transeant dies iulij donec desiccetur totum. Tunc superaddes mirre mũde. zafrani. masticis. cuiusqꝫ. ℥. ij. ⁊ distemperans sicca. propinabisqꝫ ex eis. ʒ. ij. vsqꝫ. iij. Stomacho purgato cum his medicamib⁹ hoc dabis electuariũ. qm̃ purgationẽ ei⁹ augẽs ipm confortat. Assignatio eius. hyerepicre bellirici. emblici. cuiusqꝫ. ʒ. iij. iouçcãdemi. v. terre oĩa diligenter ⁊ cum melle distempera dispumato: propinabisqꝫ de eo. ʒ. iij. cuꝫ aq̃ calida. Et si appetitus corruptio ex hũore est pũgẽti aut salso vomitus erit vrgẽdus cũ squingibin ⁊ aq̃ calida tm̃ ꝯtinuatis diebus. Quem vt intellexeris stomachũ purgasse. hoc illi da medicamẽ. quoniã contra malos vtile est appetitus ⁊ terre esũ. Assignatio eius. Sume cortic̃ glandiũ exterioruꝫ. ʒ. ij. vue passe optime purgate. vj. bellirici. emblici. cuiusqꝫ. x. purgamẽti ferri ⁊ in aceto decocti ⁊ frixi. ʒ. x. coque oĩa diligẽter in vini pontici libra. ⁊ aque suauis. ϛ. libra tenes ad prunas donec medietas tãtum supersit. hanc cola ⁊ in saliua vtatur de ea singulis diebus. ℥. Et si appetitus corruptio i mulieribus est pregnãtibus. vomitu vtendũ illis nequaꝙ est. quoniam cõcuteret eas. nec securitas a puerorũ esset ab ortu. vtẽdum eis vtiqꝫ erit puluere hoc quoniã appetitus malos ⁊ terreos amputat. Assignatio eius. Sume cacale magne ⁊ puehesbase cuiusqꝫ partem. zaccare tabarzedi. quãtuꝫ ⁊ oĩuꝫ põdus est. teresqꝫ diligenter ⁊ singulis propinabis diebus exagium cũ aqua calida. aut vino ribano. Puluis alius pre-

gnantibus vtilis. Sume cimini carmanici ⁊ nabatici. nanacue. cuiusqȝ. ʒ. iij. cacale. besbase. cuiusqȝ. ʒ. hec teres diligenter. ʒ. de eius cum vino ribano propinabis. Puluis alius qui mulieribus prodest pregnātibus ⁊ ventositates ab eis pellit malisqȝ medetur appetitibus. Sume cīmini carmanici ⁊ nebatici. seminis apij. anisi. ʒ. v. sabadi. mēte sicce. fautenegi mōtani. cuiusqȝ. iij. nucis zerembadi. ij. gariofili. ʒ. sisami expilati. vij. tere oīa diligenter. ⁊. ʒ. ij. cum calida propina aqua. Assignatio al'. que luxuriosū amputat appetitum ⁊ terreum. Sume anisi cortic̄ glādium. ʒ. iij. mirobolani kebuli. bellirici. emblici. cuiusqȝ. v. purgamēti ferri in aceto infusi vini per diez ⁊ frixi. tritiqȝ diligenter. x. coque oīa in. viij. vini. ℥. in sapidi do nec medietas deficiat. hoc propinab' in saliua singulis dieb⁹. ℥. vsqȝ. vij. dies quoniā prodest.

Capitulū. 6. de bolismos medela.

q Um que bolismos passio vocatur acciderit: ⁊ in ea defectus: aqua' rorāda est frigida. ⁊ aqua rosarū refrigerata super patientis faciem iocundos preferētia odores olfaciat. terrāqȝ calefactā vt muscū ambrā. vinū ribanū. Misusanū cū xiloaloes illū vapores ⁊ ambra: stomachū cū secco emplastriza. ⁊ ramecco misusanaqȝ mirto ⁊ rosa tritis. Manus liga ⁊ pedes cū fascijs atqȝ fortiter frica. capillos abstrahe. aures rade. corpus punge aliquibus ledentibus. Ut aūt eiusmodi patiēs redierit. da illi panē vino infusum mixto. aut pomoꝝ syropū quo citius a stomacho ⁊ intestinis transmittatur pascatqȝ. ⁊ eius roboret animā ac corpus. Cibū illi da qui cito digerat̄ vt que subtilia ⁊ trita cum carnibus fiunt pullorū ⁊ frāquilinorū. perdicūqȝ ⁊ similium cum condimētis calidis ⁊ vino ribano quo mēbra illius confortentur.

Capitulū. 7. de canini appetitus medela.

a Ppetitus caninus qum ex humore accidit phlegmatico accido patiēti dare expedit medicamen quod illius purget stōachum a phlegmate vt hyere pill'. ⁊ aromaticis ⁊ hyerā distēperatam cum melle. hisqȝ similia. vnctuosis reficiatur cibis vt iudaba ⁊ theraida. Espidabagūqȝ pinguibus cum condimentis calidis ⁊ vinum bibat merū vetus rubeū. quoniā hac in parte vino virtus est valida quēadmodū ait hypocras in aphorismorū libro dicens: vini potus famē sanat. calefacit enim stomaci os ⁊ phlegma subtiliat. Cauendū est aūt vinū ponticū quoniā hoc appetitū auget. Et si cibus cito a stomacho descendit. nec in eo īmoratur herisā dabis ⁊ carnes crossas vnctuosasqȝ oua sorbilia. faludegū cum butyro factū ⁊ sisami oleo multo. chabisū. accida caueat ⁊ pontica quoniam appetitū irritant. Et si moll' est natura electuariū da. pastinaticū. ⁊ citoniatum stringens. triferāqȝ. ⁊ chabetum coctū. Et si passio hec ex euacuatione contigerit. patienti cibos plurimi nutrimēti da. ter. in die. aut quater paulatim. vt stomachus illos digerat nec illum grauent. ⁊ molire ne ab eius corpore aliquid dissoluatur. porosqȝ oppila. vt frigide aque balneo in qua alumē coxeris. ⁊ in frigidis iubeas sedē locis. ol'oqȝ corpus inunge mirtino. ⁊ rosarum. ac chalefino. similibusqȝ. Et si passionis huius domino ructatus acciderit acid⁹. signū est laudabile. quoniā significat cibū in stomachū moratum ⁊ nō digestū.

Capitulū. 8ᵘᵐ. de appetitus defectus medela.

b Oc si ex mala fiat complexione calida. vtendum in patientem refrigerantibus ⁊ stomachum confortantibus. vt heresem syropo ⁊ pomorum caucāicorum simplici ac ribesino. lactucas illi appone ⁊ intiba. portulacaȝ sabatengum. ⁊ frigida que cū heserē aqua fuerit. ⁊ granatorū berberisqȝ ⁊ aceto oleoqȝ super que niuem dissolueris. aliasqȝ huiusmodi que in male cōplexionis calide stomaci medela posuimus. Et si ex mala hoc fiat cōplexione frigida. citoniorū da electuarium qd' minime stringit: sed nec soluit ⁊ pomorum ac xiloaloes: sed ⁊ ambre aliaqȝ huiusmodi cū squingibin citoniato ⁊ melleo.

Assignatio eius. Citoniorū succi espanicorum: aut alioꝝ que iocunda sint odore partē. mell' partē. aceti partem. Coq̄ lenes ad prunas donec tanq̄ mell' fiat liquor ⁊ ab igne deponens serua. dabisqȝ ex eo. ℥. vsqȝ. ij. hunc quoqȝ illi da puluerem quoniā male medetur frigidi stomaci cōplexioni. Assignatio eius cimini vtriusqȝ carmanici ⁊ nebatici. semis apij anisi. saturcie feresiace. nanachue. fautenegi montani. acori. nucis muscate. gariofili. cuiusqȝ partē. tritis oībus diligenter ʒ. da bibēdā vsqȝ exagiū cū vini ribano mixto. Et si appetitus otiū ex cholera ē. r. que ad stomachū defluit: vomitus instat tibi vsus cū his que cholerā vrgent ad superiora rubeā refrigerantibusqȝ ⁊ restringentibus vtere que in male cōplexionis stomaci calide diximus. Et si ex viscoso fit hoc phlegmate ea dabis que humiditatē educant viscosam ⁊ phlegma cū vomitu. aloesqȝ illi porrige pill'. ⁊ aromaticas. citoniorum electuariū laxās. diātrion. pipereon. triferā magnā ⁊ chabetum stringens ⁊ hoc etiā medicamē. Assignatio eius. Sume radicis adechari. spice. xiloaloes indice. cuiusqȝ. ʒ. partē ⁊ tere oīa diligenter ac cū calida bibe aqua. ʒ. ij. nubā in al' cōditūqȝ muscatum hac in parte vtile ē. Cibis vtatur que cū aceto condiuntur. garo. pipere. cinamo. carui. galēgar ⁊ similibus.

Capitulū. 9. de precordiorum doloris medela.

p Assio autem que precordiorum dolor appellatur: quoniā ex humoribus fit cholericis qui ad stomaci os ꝓfluūt. oȝ ī ea patiētē vomitu vti cū sqngibi ⁊ aq̄ calida. dehic pomorū illi da syropū muçoruȝ simplex ⁊ granatoꝝ syropū silesqȝ. Ait āt hypo. ī epidimiaꝝ libro mlieri cuidā ꝑcordiorū fuisse dolorē. q̄ ordei alfito mitigabat ⁊ granatoruȝ aqua. ordei nāqȝ alfitum choleras desiccabat ab stomaci ore granatorumqȝ aqua calorem extinguebat qui ex choleris oriebatur ⁊ stomaci confortabat os. Et oȝ passiōis hui⁹ domini stōachū folijs emplastrizare bullici tritis diligēter cū mirtino ol'o. aut choribis vitis diligēter tritis cum citrolli medulla. sed citoniorū illū emplastriza aqua ac semperuiue cū cera ⁊ oleo rosarū. vtarisqȝ clisteri cum ordei aqua ⁊ oleo rosato ac portulace aqua. quoniā hec passioni huic conferunt.

Capitulū. x. de sitis ⁊ mali appetitus bibendi medela.

c Ui ex mala cōplexione calida simplici sitis ē squingibin dabis simplex cū aqua rosarum: aut aqua frigida. granatorūqȝ dabis aquaȝ cū portulace aq̄. aut robū heserē: aut pomorū muzorū. aut ribesi. vel prunorū. similiūqȝ quoduis robū muzū. cū cucurbite assate aq̄. aut portulace succo. Dabis q̄qȝ illi trociscos hos cū syroporū aliquo mane ⁊ vespere. Assignatio eorū. Sume seminis cucurbite. cucumeris citroli medullarū. portulace seminis. cuiusqȝ. ʒ. iiij. gūme arabice. amili. dragaganti. tabasiri. sādali albi. cuiusqȝ. ij. cāphore quadrantem vsqȝ. ʒ. ʒ. iuxta quod opus videris. hoc secundū caloris vi ⁊ sitis robur. debilitatēqȝ. ⁊ cū seminis psilij spuma distēperabis. bibesqȝ. ℥. cū syroporū aliquo quos supradiximus cum aq̄ frigida. Et si sitis ex siccitate fuerit simplici. aquā illi propina frigidā suauē ⁊ ordei aquā ac cucurbite seminis psilij spumā ⁊ seminis citoniorū. Sed ⁊ ordei suicum illi propina: ⁊ cucurbitarū aquā ac ordei aquā cum niue refrigeratā. Et si ex calore est ⁊ siccitate congrega hec cū cucurbite aq̄ ⁊ peponis ⁊ propina. aut zerebion trociscos cuȝ harū aliq̄ aquarū habeatqȝ ⁊ teneat qui sitim patitur pill' has in ore. Assignatio eaꝝ. seminis melonis ⁊ cucurbite ⁊ cucumeris ⁊ citroli medullarū. seminis citoniorū ⁊ seminis portulace. cuiusqȝ. v. ʒ. gūmi amigdalini. quethire. cuiusqȝ. iij. spodij. ij. liquiritie succi. ʒ. tere oīa diligēter ⁊ distēpera cū semis psilij lababo. ⁊ pill' fac magnas supplanas. quas sub lingua pones. pull' patiētē refice cōditis cū heserē aq̄. ⁊ acido citrorū ⁊ pomorū acidorū. acetoqȝ ⁊ oliue ol'o. frigidisqȝ cū his patis aqs ī q̄ niuē ꝯminueris. stōm cū lini pāno ceroto īfuso refrigerāti ēplastriza qm̄ ꝓdest. Et si sitis ex mala accidit complexione calida que in corde est. aut pulmone aut pectore: oȝ patientis habitaculū in loco facere frigido vt lineis pānis frigidis ⁊ hedehēgorū locis niuosis ⁊ aquosis locis frigidarū aquarū. Sed ⁊ que aquilo perflat ⁊ exurit: caput discooperiat ⁊ aera respiret frigidum. caputqȝ cū ceroto cataplasma refrigeranti quoniā proderit illi.

Capitulūȝ. iiᵘᵐ. de male digestionis medela que ex mala fit complexione ⁊ primū de calida.

g J mala digestio cū ructatu est fumoso: hoc quēadmodū diximus ex calore fit. Da ergo patienti rosarū trociscos cū spodio factos cū granatoruȝ syropo ⁊ pomorum oībusqȝ his laudabilius squingibin citoniatū ⁊ limue syropus cū frigida mixtus aq̄. Et hec trociscorū assignatio que stomaci dolori prosūt. Sume spodij. sandali albi. semis cucurbite dulcis. semis cucumeris ⁊ citroli ⁊ portulace. cuiusqȝ. ʒ. rose sicce. vij. cāphore obolū. berberis. ʒ. vj. terre armenice. iiij. trita aūt cū portulace oīa aqua distēpera ⁊ dragmeos informa trociscos ⁊ cū heserē robo propinabis aut lacte expurato vaccino. Trociscoruȝ assignatio qui medentur digestioni male si sit ex calido. Sume. r. rubee. berberis. cuiusqȝ. ʒ. vj. spodij. ij. sandali albi. tā armenici. cuiusqȝ. iij. semis portulace. semis cucumeris ⁊ citroli medullarū. cuiusqȝ. iiij. cāphore. ʒ. ʒ. tere oīa diligenter ⁊ subtili

trāſmitte pāno. diſtēperaqꝫ cum aq̄ ⁊ trociſca quēqꝫ trociſcū
.ʒ. quos cū ſquingibin citoniati.℥. bibes aut ſyropo pomorū
muzorum. propina ēt machiſum vaccinū cū ſiſimbrio ⁊ mēta
paratū. ſinapis dieb⁹. ſ. librā. ⁊ augeatur donec fiat libra da
biſqꝫ hos trociſcos cū lacte vaccino quo butyrū eductū ē.
Aſſignatio eorū. Sūme arabice amili. quethire. ſpodij.
mēte. ligritie ſucci. cuiuſqꝫ. ʒ. ij. fautenegi fluuialis in aceto vi
ni īfuſi. ſpice optime. cuiuſqꝫ. ʒ. ſeminis intibe. aqueſuthi. ber
hers ſeminis. cuiuſqꝫ. iij. xiloaloes optime. ſecci cuiuſqꝫ. ſ. ʒ.
tere oīa diligēter ⁊ diſtēpera cū aqua ⁊ dragmeos informa
trociſcos vſqꝫ exagi. ⁊ cū vaccino quo vnctuoſitas abſtracta
eſt lacte bibantur. Et hec pulueris aſſignatio vtilis male di
geſtioni ex calido. Sume roſe. r. optime purgate. berberis
ſeminis. cuiuſqꝫ. ʒ. v. carui. cimini in aceto infuſorū. cuiuſqꝫ.
iij. ſemis portulace. ⁊ ſemis cucumeris ac citroli medullarū
cuiuſqꝫ. iiij. ſpodij. ſecci. cuiuſqꝫ. ij. xiloaloes pure. ʒ. tere om
nia diligenter ⁊ puluerem fac dās mane. ʒ. ij. cū lacte vaccio
quo butyrū eductū eſt: veſpere totidem cū granatorū ſyropo
aut pomorū ſimpliciū. dabiſqꝫ illi in diei fine hunc ſyropū.
Aſſignatio eius. aque pomorū muzorum. aque granatorum.
aque citoniorū cuiuſqꝫ libras. x. aque roſarū. libras tres in
vas ſtagnatū proijce mūdū: ⁊ ſupinijce mente. xiloaloes mū
de. ſandali albi. ſecci. tritorū diligenter cuiuſqꝫ. ʒ. v. in panno
alligatos lineo ſꝫ minime ſtrictos. tunc ad temperatū coque
ignē donec ad medietatē redeat: ⁊ ꝓijce intus zaccare tabar
zedi tātūdē ⁊ ad lenes prunas decoq̄ ſpumā auferēs donec ī
iulab tranſeat. liquorē hunc iuxta qđ opus fuerit propinab.
Electuarij aſſignatio qđ male medetur ex calido digeſti
oni. ⁊ nām ſoluit. Sume ſpodij. roſarū. cuiuſqꝫ. ʒ. iij. xiloalo
es crude. ſecci. cuiuſqꝫ. ʒ. ſ. ſcamonee. obolū ⁊. ſ. zafrani. cal
cum. tere omnia diligenter ⁊ cū melle diſtempera tabarzedi.
Electuariū al' ad idē vtile. Sume ſpodij. ſandali albi. xilo
aloes. pure. cuiuſqꝫ. ʒ. v. maſticis. ſecci. heili. cuiuſqꝫ. ʒ. ij. cimi
ni carmanici in aceto infuſi. ⁊ ſiccati in vmbra. merue iocun
de. cuiuſqꝫ. iij. berberis. iiij. camphore. ij. tere oīa diligenter ⁊
ſubtili cribra pāno. ac cū citōiorū robo ⁊ tabarçedi mellis di
ſtemperans vtere qum opus fuerit. ʒ. iij. ſumens. Electua
rium al' vtile aduſtis. Pomorum ſyrorū ⁊ citoniorum. eſpa
hanicorum. cuiuſqꝫ libras. iij. in aceto optime coque. donec
a m acetum deficiat. tunc in lapideo tere mortario diligenter
⁊ ſuperinijce zaccare tabarçedi. duplum. leniqꝫ igne. decoqꝫ
donec iam ligetur: tunc addes ſecci. heili. xiloaloes. pure ſan
dali albi. ſpodij. cuiuſqꝫ. ʒ. cāphore. exagia ij. miſce ⁊ depoſi
tum vas. conde. dabiſqꝫ ex eo. ʒ. iij. huius egrotātis cib⁹ ſint
pulli. taugi cū aceto. in ſartagie parati. Haroqꝫ. ⁊ carui. ⁊ co
riandro ⁊ cū granatorū aqua adiecta menta. ⁊ ſiſimbrio. fau
tenego. cinamo: ſꝫ ⁊ poma cōdita cum queſtara mēta. ⁊ mo
dico apio. Cibos caueat calefaciētes. citonia ſugat ⁊ poma
cochanica. ac eſpahanica. granata muza ⁊ ſimilia. vinum ca
ueat ⁊ balneum. emplaſtraqꝫ adhibeat que diximus in ma
le cōplexionis que ſtomaci ori accidit medela.

De mala digeſtione

ex frigido. Qū au
tē mala accidit ex
mala cōplexione frigida digeſtio patienti diaciminū dare ex
pedit ⁊ pentaticon electuariū ⁊ xiloaloes. Et ſi hec nō profi
ciunt. da diatrion pipereon ac radicū aquā cum ambroſia ⁊
cum ſocrita. aut electuario pentaticon. da etiā roſarū trociſ
cos cū calengebin melleo. ⁊ ſi mala cōplexio frigida valida
eſt muſci da medicamē dulce: ⁊ tyriacā magnā. iuxta ꝙ op⁹
fuerit. ⁊ metridatū ac theodoricū ſimiliaqꝫ. Electuarij aſ
ſignatio vtilis ſtomaci frigiditati. Sume cimini carmanici.
in vini aceto die ac nocte infuſi ⁊ ſiccati in vmbra. ʒ. x. aniſi. ſe
mis apij. mēte ſicce. ſanſuci. marmachuri. fautenegi mōtani.
cuiuſqꝫ. vj. ſpice. maſticis. gariofili. cacale. heſbaſe. nucis muſ
cate. cuiuſqꝫ. iiij melanopiperis. longi. zinziberis. cuiuſqꝫ. v.
xiloaloes pure. ſecci. cuiuſqꝫ. iij. tere oīa diligēter ⁊ cum diſpu
mato diſtempera. Electuarij alius frigiditati ⁊ debilitati
ſtomaci. vtilis aſſignatio. ⁊ ē xiloaloes electuariū. Sūe ſpi
ce maſticis. gariofili. nucis muſcate. heſbaſe. cuiuſqꝫ. ʒ. ij. aniſi
ſemis apij. cuiuſqꝫ. ʒ. ⁊. ſ. xiloaloes. idice. iiij. mirobolani ke
buli in vino infuſi. ⁊ frixi. iij. hec oīa terens cū diſpūato diſtē
pera melle. dabiſqꝫ ex eo. ʒ ij. vſqꝫ. iij. Electuarij pomorū
aſſignatio vtil' ꝯtra ſtomaci debilitatē ⁊ frigiditatē. Sūe po
morū ſyrorū. aut eſpahanicorū intus ⁊ extra purgatorum. li
bras duas. ⁊ vino infunde ribano nocte ⁊ die ſic leni decoqꝫ
igne donec decoctum ſit totum: tūc optime terre ⁊ ſuperinij
ce tantundem mellis ⁊ bulli donec ligari incipiat. tunc xilo
aloes crude. gariofili. nucis muſcatet. zafrani. cuiuſqꝫ. ʒ. ij.
adijce muſci obl'm. terēs hec diligēter ⁊ cū pomorū aqua ac
melle paſtabis ⁊ in vaſe condes dabiſqꝫ ex eo exagi. Pul
uis ad eadem ⁊ acido vtilis ructatui. Sume ſpice optime ca
cale. ſabadi. maſticis. cuiuſqꝫ. ʒ. ij. xiloaloes indice. ſecci. cuiuſ
qꝫ. iij. aniſi. ſemiſ apij. mirre. merue. molochie roſarū. cuiuſqꝫ
iiij. tere oīa diligenter. ⁊. ʒ. ij. vſqꝫ exag. cum xiloaloes ſyropo
porrige. ⁊ cōdito muſcato aut vini ribani. ʒ. x. cū aqua mixti.
Puluis alius. Spice maſticis foliorū hadernebine. cuiuſqꝫ. ʒ
ſabadi. cimini. mēte ſicce. aniſi. cuiuſqꝫ. ʒ. ij. mirobolani. kebu
li. bellirici. emblici. cuiuſqꝫ. iij. xiloaloes indice. ʒ. ⁊. ſ. tere oīa
diligenter. ⁊. ʒ. ij. cū vino ribano aut condito muſcato propi
na. Xiloaloes ſyropus. roſarū aque ſudantis libras. ij. in
olla pone lapidea ⁊ xiloaloes idice recētis. ſecci. cuiuſqꝫ. ʒ. v.
tritis diligenter adde. ſpice maſticis. nucis muſcate. gariofi
li cuiuſqꝫ. ij. tere ſubtiliter ⁊ in pāno liga lineo leniter ⁊ laxe.
⁊ lenes coque ad prunas donec tēns deficiat: pānūqꝫ in reſi
duo fricabis optime ⁊ duces. tūc ſuperaddes zaccare. tabar
zedi libras. ij. ⁊ lenes ad prunas decoques deſpumās donec
tertia defecerit pars ēt in iulab trāſierit liquorē. in hoc obo
lū fricabis muſci ⁊ ab igne depōes. colabiſqꝫ ⁊ ī vaſe repōes
⁊ qum opus fuerit vteris. Syropi aſſignatio vtilis male
que ex frigido ē digeſtioni. Sume citoniorum eſpahanicorū
aque ⁊ pomorū ſyrorum cuiuſqꝫ libras. ij. aceti libram. coque
hec ad ignē donec terens ſuperſit. colaqꝫ ⁊ ſuperinijce zinzi
heris. maſticis. piperis cuiuſqꝫ. ʒ. iij. zafrani. ʒ. muſci. ſ. ʒ. tere
diligenter hec ⁊ in eo frica optime ac vſui reſerua qum opus
fuerit fruiturus. Medicaminis aſſignatio quod acido ꝓ
deſt ructatui. piperis albi in al' nigri. ʒ. ij. roſe. r. ſemis aneti
cimini. cuiuſqꝫ. ſ. ʒ. tere oīa diligenter. ⁊. ſ. ʒ. vſqꝫ. ſ. exagi. pro
pinabis cū vino ribano: prodeſt quoqꝫ acido ructatui pipe
reū electuariū. Et oīo expedit regimē illius qui cibos nō dige
rit frigide cōplexionis male cā calefaciēs eē ⁊ deſiccās: ſitqꝫ
eius cibus digeſtioni obediens. vt munde farine panis. aues
ſilueſtres ⁊ montane vt franquillini. taugi. perdices. pulli
cum aceto parati. garo ⁊ fulſulo. vino ribano ⁊ zaccara.
tabarzedi. vue paſſe ⁊ zacareum detur illi quandoqꝫ ele
ctuarium. xiloaloem maſticet humidā. ⁊ maſticem. cibos
digeſtiōi difficiles caueat: quiqꝫ cōplexionis ſūt frigide exer
citio vtatur ante cibū. ⁊ calide aque lauacro. ſtomachum ca
taplaſmet cū aqua in qua ſanſucū. nemamū. fautenegū mō
tanū. hereniaſetū coxerit. ⁊ ea adhibeat emplaſtra. que frigi
de cōplexionis ſtomacho aſſignauimus.

Capitulū. 12. de male digeſtionis medela. que ex mala fit
cōplexione cū materia aut in ſtomacho generata ad ipſum
ne defluenti.

Qum mala

digeſtio ex malo accidit hūo
re qui in ſtomaci generatur ꝓ
funditate. aut ad ipſum aliunde profluit. euacuatiōe
vtēdum eſt cū medicamine illum deponēti. humorē. materia
nāqꝫ in ſtomaci eſt profundo ad inferiora declinās. ideoqꝫ
eo illā inanire expedit loco ad quē magis ꝺclinat. niſi forte ⁊
tempus ⁊ eſtas fuerit ⁊ aer calidus. tunc etenim per vomitū
euacuādus eſt. quoniā hoc tempore humor in ſtomaci natat
capite. Qū igitur ſic erit intuendum. ⁊ ſi humor cholericus ē
decoctione vtere in qua cadunt mirobolanū citrinū. belliricū
ſene. fumitere. viola. roſa. ſucaba. bandarcdū. pruna. turbit.
tamarindi. ⁊ ſimilia. ⁊ cū aloe illā robora. Qđ ſi patiēti hui⁹
facilis nō erit decoctionis porectio. roſarū vtaris ſyropo du
plicato cum ſquingibin ⁊ niue. aut ſume mirobolani citrini
.ʒ. iij. hyerepic. ʒ. diagridij. ſ. obl'm. diſtēpera cum iullab. aut
violarū ſyropo aut pill' has porrige. Aſſignatio earum. mi
robolāi citrini. agarici. cuiuſqꝫ. ʒ. aloes epatice. ſ. ʒ. aniſi. obo
lū. ⁊. ſ. ſcamonee octauā. ʒ. tere diligenter ⁊ diſtēpera. pillula
qꝫ. potio eſt enī plena: dabis quoqꝫ ⁊ aloes īfuſionē que ſto
machū ab humore purgat cholerico. Aſſignatio roſe. ru. op
time purgate. ʒ. vij. ſene meccici. v. abſinthij greci. v. fumiterre
.x. ſeminū intibe. ⁊ aqueſuti. cuiuſqꝫ. iiij. liquiritie radicis ab
raſe ⁊ tūſe. v. pruna nebatica numero. xx. zebibi taifi optime
purgati. ʒ. xx. ſuper hec. iiij. aque libras funde ⁊ optime bulli
⁊ in vaſe vitreo cōde atqꝫ ad ſolē ponens. die ac nocte in lo
co mundo. Et ſume de ea ſingulis diebus. ℥. iiij. cum aloes
epatice exag. ⁊. ʒ. olei amigdalini dulcis. Stomacho ab hūo
re purgato cholerico. trociſcos da roſarum que cū caſſ. f. fue
rit cum ſqingibin citoniato ſimplici. aut granatorum ſiropo
aut heſerē ⁊ ſimilibus. ⁊ oīo patientē poſt euacuationē eo diſ
pones regimine quod in male cōplexionis ſtomaci calide diſ
poſuimus tā cibis ꝙ medicaminibus. Qū autē in ſtoma
cho humor eſt phlegmaticus ⁊ in eius defluēs concauitatem
medicaminibus vtere que phlegma deponūt vt hyere pill' ⁊
caucanicis ⁊ eſtamaiconis hyeram dabis illi que cum melle

parata est. Et si humoris multe est crassitiei ⁊ viscositatis. radic. vtere aqua cū charue oleo. aut cū hyerapiē quo humor subtilietur. dehinc medicamina subiunge soluentia. que iam diximus: ⁊ sic hyeras magnas vt logodion. ⁊ G. cū aqua in qua anisum decoxeris. apij semen. masticē. spicam ⁊ al'. que in hac prosunt parte. post hec trociscorū dabis rosatorum. ʒ. masticis. xiloaloes crude. tritorum diligenter. cuiusqȝ. obolos. ij. cū squingibin distemperans zaccara. ⁊ melleo. ⁊ post aqȝ bibe in qua anisum. apij. semen. nanachuāqȝ decoxeris. dab quoqȝ mirobolana cōdita cum melle. sit huic cib⁹ ciceris aq̄ cum oleo loto. cimino. cinamo. galengar. franquilini ⁊ taugi in sartagine parati. Et hec aqua radicū que stomaci prodest frigiditati ⁊ crosso humori ac viscoso assignatio. Sume radic. apij ⁊ fen. cuiusqȝ. ʒ. vij. seminis apij ⁊ fen. anisi. nanachue. cimini carmanici. cuiusqȝ. iij. masticis. spic. cacale cortic̄ seliche. asari. carpobalsami. cui⁹qȝ. ij. zebibi taifi. xx. coq̄ oia in. iiij. aque libris. donec ad libram redeat. colaqȝ. ⁊ ex ea. ℥. iiij. cum hyerepicre. ʒ. sume. ʒ. olei charue superistillās. Et si humor phlegmaticus crossus tunicis stomaci oio adheret egrotanti hyeram cū melle fermētatā dabis aloesqȝ pill' ⁊ anreas aromaticasqȝ ⁊ aloes infusionē. cuius hec est assignatō. Sume cortic̄ radicis apij ⁊ feniculi. cuiusqȝ. ʒ. x. absinthij greci. rose. r. cuiusqȝ. v. masticis spice. cuiusqȝ. ij. asari. carpobalsami. cuiusqȝ. iij. seliche. xilobalsami. cuiusqȝ. iiij. vue passe optime interius purgate. xxx. coque oia in. iiij. aque libris donec ad. iiij. redeāt. ℥. quas cū aloes epatice exag. sumes. hqȝ trib⁹ facies dieb⁹. vsqȝ. v. tūc. ij. qescere pmitte dieb⁹. aut trib⁹. post hos chalēgebini mellei dab. ʒ. vij. cū trociscoꝝ rosarū. ʒ. Et si hec ad desiderata duxerint. stomachusqȝ purgatus fuerit ⁊ patienti melius bene. sin patienti cauquebi trociscoruȝ. ς. exagiū dabis cum syropo mell. aut cōdito muscato. G. nāqȝ hos trociscos refert esse mirabilis vtilitatis ad doloris stomaci mitigationē que ex humiditate est ⁊ acidū ructatum. virtiginis quoqȝ que fit ex stomacho. Pillularū assignatio. que stomachum ab eiusmodi purgāt ⁊ caput. Sume hyerepicre. ʒ. ⁊. ς. turbit albi abrasi. ʒ. agarici obolos. iiij. indi. kebuli. cuiusqȝ. ʒ. coloquintide adipis. i. ʒ. sal' naste. ς. ʒ. tere diligenter oia ⁊ distempera cū apij aqua. pill'qȝ. ⁊ in vmbra sicca de quibus. ʒ. dabis. ij. ⁊. ς. vsqȝ. iij. Pill' hyere al'. ad eadem vtilis. Sume hyerepicre. turbit. mirobolanoruȝ citrini. ⁊ kebuli. cuiusqȝ. ʒ. coloquintide adipis obolos. iiij. machali. ς. ʒ. tere oia diligenter ⁊ cū aqua in qua macalū dissolueris distēpera pillulaqȝ. Pillularū aliarū assignatio ad eadem vtiliū stomachumqȝ purgāt. Sume turbit. ʒ. ⁊. ς. agarici. ʒ. mirobolani. citrini ⁊ kebuli. cuiusqȝ. ς. ʒ. aloes. j. ʒ. salis idici obolos. ij. scamonee. obolum. ⁊. ς. anisi. ij. tere oia diligenter ⁊ distēperans pill'. dabisqȝ ex eis. ʒ. ij. ⁊. ς. vsqȝ. iij. Pillule al' stōachū purgātes: aloes. mirobolani citrini. cuiusqȝ. ʒ. ij. semis apij. anisi. masticis. zafrani. cuiusqȝ. ʒ. viij. oppopanacis. bermeli cuiusqȝ. iiij. coloquītide adipis. ς. ʒ. tere oia diligenter. ⁊ subtili cribra pāno. ac cū aqua distemperās pill'. dabisqȝ ex eis. ʒ. ij. vsqȝ. iij. ⁊. ς. Electuaria quoqȝ laxatiua vtilia sunt humorib⁹ phlegmaticis qui in stomacho sunt vt citoniatum: ⁊ pomorū electuaria que soluunt. Electuarij assignatio quod phlegma deponit ⁊ humiditatē stomachūqȝ cōfortat. Sume cinamomi cacale. nucis muscate. cuiusqȝ exag. ij. gariofoli. masticis. xiloaloes. indice. cubebe. zafrani cuiusqȝ exag. ambre musci cuiusqȝ. ς. exag. turbit albi ⁊ rasi. exag. xx. scamonee. iiij. i al'. ij. zaccare. tabarçedi. x. tere oia diligenter ⁊ ambrā cū modico olei balsamini liquefac. ⁊ medicamina simul misce. ⁊ oia simul cū melle dispumato distempera. dabisqȝ ex eo. ʒ. iiij. vsqȝ. v. proderit ⁊ maxime si in stomacho planities aliqua facta sit ⁊ viscositas ex phlegmate. ⁊ fergiusū stringens si sumantur ex eo exag. ij. cū vino ribano ⁊ oleū superinstilletur amigdalarum dulciū prodest. Sicquoqȝ ⁊ feniguisi decoctio manifestissime his eisdem medetur. sit his cibus espidabagū.

De male digestionis medela que ex cholera fit nigra. Qū aūt humor is qui ī stomacho inclusus est cholera est nigra patientē cū epithimi solue decoctione. ⁊ infusionem illi da aloes. que cholerā purgat. n. ⁊ musci medicamē illi porrige dulce electuariūqȝ exhylarans. syropū illi propina absinthiacū. misusani. mirobolanūqȝ. kebulum ⁊ indū conditū cū melle. dabis quoqȝ badernebinā. mentam. fautenegū montanuȝ ⁊ fluuiale. sit eius cibus tēperatus ⁊ laudabil' chimi. cito digestibil'. que cholerā. n. generant ꝓhibe. vt lenticulā. caules. vaccinā carnē. siluestremqȝ. hedeniānda ⁊ similia. Pill' que stomachū a cholera purgāt nigra. Sume mirobalanorū. kebuli ⁊ indi. gariofoli. cuiusqȝ. ʒ. polipodij. sal' naste sticados. cuiusqȝ. iiij. obolos. hyereficare. agarici. epithimi. cuiusqȝ. ʒ. ⁊. ς. turbit albi. rasi. iij. tere oia diligent̄ ⁊ cum baderēbine aqua distēpera. pillulaqȝ. ⁊. ʒ. dabis. iij. vsqȝ. iiij. cū aqua calida. Pill' al' que cholerā nigrā educūt. Sume mirobolani. kebuli. hyerepicre agarici. cuiusqȝ. ʒ. ij. polipodij. epithimi. turbit albi. cuiusqȝ. iiij. salis naste. ʒ. diagridij obolos. iiij. gariofili. foliorū ozimi. citrini. siccoꝝ. cuiusqȝ. ς. ʒ. tere oia diligenter. ⁊ cū fautenegi fluuial' aqua distēpera. dabisqȝ ex eis. ʒ. iij. vsqȝ. iiij. Pill' al'. choleram deponētes. n. ⁊ stomachū purgātes. Sume hyerepicre. ʒ. agarici. epithimi. cui⁹qȝ. ʒ. ⁊. ς. coloquintide adipis. gariofili. scamonee fautenegi fluuial'. cuiusqȝ quadrātem. ʒ. anisi. sal' naste. cuiusqȝ obolum mirobolani. sticados. cuiusqȝ obolos. iiij. turbit. ʒ. ij. tere oia diligenter. ⁊ cum badernebine aqua distempera. pillulaqȝ datur de eis. ʒ. iij. Infusionis aloes assignatio stomachum a cholera purgantis nigra. Sume absinthij greci. ʒ. vj. rose rubee optime purgate. v. anisi. sadegi indi fautenegi fluuialis. foliorū badernebie. boraginis. cuiusqȝ. iiij. mirobalanorū. kebuli ⁊ nigri. cuiusqȝ. v. sticados. camedrei. camepithei. polipodij tūsi. cuiusqȝ. iij. gariofili. ʒ. ⁊. ς. ellebori nigri tūsi. ʒ. zebibi chorosanici. optime itus ⁊ extra purgati. xx. ʒ. coque oia ī. v. aque libris. donec duo supsint triētes: ⁊ ad solem pone. sumasqȝ ex ea singulis diebus. ℥. cum aloes epatic̄ exagiū. ⁊ amigdalini olei dulcis. ʒ. superistilla. Et si hac ī parte casei veteris aqua cum eo qui cholerā deponit ni. puluerem proderit. Puluis assignatio ad eadem. Sume polipodij. epithimi. cuiusqȝ. ʒ. iij. mirabolanorū kebuli ⁊ indi. cuiusqȝ. v salis naste. petre laçuli. cuiusqȝ. ij. tere oia diligēter ⁊ propina de eo die primo. ʒ. ij. cū. ς. libra aque casei. Die secūdo. ʒ. iij. cū ℥. viij. Die tertio. ʒ. iij. ⁊. ς. cum. ℥. x. Die vero quarto. iiij. ʒ. cū libra. Hoc. v. facies diebus ⁊ vsqȝ plenā hebdomadā. quoniam hoc choleram nigrā educit. ⁊ stomachū purgat. Cuȝ autē mala fit digestio apostematis cā. h̄ curare expediet his que dicta sunt in apostematū stomaci cura. Et si ex continuationū est separatione ⁊ sanguinis sputo medeberis illis. que in sanguinis sputi medela exposuimus.

Capitulum. 13ᵐ. de male digestionis medela que ex ciborum accidit multitudine ⁊ fastidij.

s **I multorum** porrectionis ciborū causa mala accidat digestio expedit patiēti eiusmodi repellere cibos cum calide aque ⁊ squingibin porrectiōe. electuarijsqȝ vtatur. cibosqȝ meliores ab eo sumat diei mane subtilesqȝ: nec ciborū assuescat copiā. Et si male hoc fit cā cibi qualitatis q̄lis ē lac ⁊ pisces. aut crossitiei substātie. qualis est caro vaccina. hisqȝ similia. vōitu facile si illi fuerit vtat̄. Sin electuarijs validis ⁊ fortib⁹. Sic q̄ȝ ⁊ ī cibi ordie: si hō crossuȝ añ pōat s̄btili. ⁊ īcarcerātē nāȝ cibū mollieti. scōsqȝ corruptus fuerit cib⁹: vōitu vti expedit. ⁊ stōaci a scōo cibo purgatiōe q corrupt⁹ ē maxie p⁹ vōitū citonia illi pōrigāt̄ ⁊ pira. pōaqȝ q̄ stōac⁹ ꝯfortet̄. ⁊ q ī eo sūt emittāt̄ cibi crossi. Et si quē añ posuit cib⁹ vētrē ē ī cācerans aliquo erit vtēdū soluenti electuario ⁊ aqua calida cum amigdalorū dulci oleo donec oio deficiat.

De fastidiositatis putride medela. Fastidiositatis hui⁹ digestionis ē cessatio. oportet patientē aque calide accelerare ⁊ mell' porrectionē. studeatqȝ ad vomitū ⁊ stomaci purgationē. electuario vtatur cimini ⁊ fame. ⁊ si tēpus estas fuerit frigida infundantur quo qui interioribus ē corporis calor adinuicem cōtinuetur ⁊ ad digestionē roboretur eorum qui in stomaco sunt. Et si facilis illi nō fuerit vomit⁹ electuaria accipiat soluētia vt electuariū sabarbarani ⁊ citoniatū laxās. accipiatqȝ turbit exagi. hyerepicre. ʒ. distēperata cum melle. ⁊ post hec aquā bibat calidā. cibū minuet ⁊ subtiliet. vinū bibat moderata quātitate ribanū. somno vtatur lōgo ⁊ exercitio tēperato. mane ante prādiū balneū ingrediatur: stomachuȝ fricet. aquāqȝ super eū roret calidā. quo naturalis cōfortetur calor emplastrizetqȝ ipsum cū pāno calefaeto. aut lana calida. vētrem oleo liniat.

Capitulū. 14. de perturbationis ventris medela.

c **Vm** perturbatio acciderit: oȝ in vomitus ⁊ solutionis nō occupari amputationē q̄diu virtus fert valida ⁊ euacuatio modi terminos non trāsgreditur quinimo naturā ad eiusmodi adiuuare expedit patienti dādo aquā calidā ⁊ amigdalarū oleū dulciū sepius quatenus a superfluitatibus stomachus purgetur. Quod si īmoderatā fieri videris. granatorū illi appone syropū factū cū menta ⁊ granatorū aquā muzorū aut cytoniorū ⁊ pirorū syropūqȝ pomorū iocundū vel conditū. ⁊ mirti syropū pistatiorūqȝ da cortices cū pomorū syropo moraqȝ sicca imatu-

ra cũ aqua trita frigida. aut da illi medicamen quod emeda
ni vocatur decoctio. Assignatio eius. Sũe mẽte. ʒ. ℔. fau
tenegi. marmachuri. emedani. semis apij cuiusqꝫ. ʒ. iij. coque
õia in. ij. aque ℔. donec ad medietatẽ redeant. colaqꝫ ⁊ re-
frigera. Sorbeat ex ea alternis patiens oris paulatim ven-
tremqꝫ cũ trita emplastrizet mirto ⁊ citonijs aceto rosarum
oleo ⁊ spodio. iocũdi illi offerantur odores vt sandalũ aqua
rosata. cãphora. citonioꝝ aq̃. ⁊ similia. frigideqꝫ ĩmergatur
aque ⁊ somnũ illi ĩpera. Et si ꝑturbatio tam immoderata
sit vt extrema etiam refrigerentur ⁊ defectus accidat aquaꝫ
oportet frigidam ⁊ rosatam super faciem rorare. cruris strin
gantur lacerti cum fascijs: sicqꝫ ⁊ brachiorum lacerti ma-
nus ⁊ pedes frica fortiter ⁊ iesemini oleo inunge. aut oleo
mabasuqui. i quod sal. buracũ. gẽdebedastũ cõminueris. aut
piper ⁊ piretrũ. stomaci os optime frica quo calefiat. Ut
a defectu redierit. citonia illi ⁊ poma offer muza. pane illũ re
fice vino infuso mixto ⁊ pomorũ aqua cũ biscoto. Dabisqꝫ il
li biscoctũ cũ pullorũ aqua ⁊ franquillinorũ in zirabago con
ditorũ cũ vuis passis ⁊ granatoꝝ granis. aut sũmaquia aut
zeresquia in quibus frustra proieceris citoniorũ aut pomoꝝ.
modicũ illi vini propina ribani cũ frigida mixtũ aqua. Et si
eger ardorẽ sentit in stomacho ⁊ incendiũ lateribusqꝫ. morsu
rasqꝫ ⁊ sitim granẽ. oportet super eius stomachũ ⁊ latera pã-
nũ apponere sandalo infusũ ⁊ aqua rosarũ cãphoraqꝫ ⁊ ce-
roto refrigeranti: beserẽ illi propina syropuꝫ granatorũqꝫ ⁊
pomorũ simplicẽ multa tamẽ mixtũ aqua. aquam quoqꝫ da
pomorum ⁊ citoniorum similiaqꝫ terrã ciprică armenicã. or-
dei illi alfitũ porrige ⁊ florũ vitis. acatiã. sandalũ. cãphoram
aquam rosarũ ⁊ zafrani modicum. Et si quod per vomi-
tũ emittitur ⁊ solutionem flegmaticum est. oportet illi condi-
tum dare muscatum ⁊ pomorũ syropum aromaticum ⁊ dia-
citonitem stringẽs: aut pomorũ electuariũ simile. dabisqꝫ illi
emedani decoctionẽ. aut libani trociscos. Assignatio eoꝝ.
thuris mal'sci. terre corrosanice. cuiusqꝫ. ʒ. ʒ. corticũ pistatioꝝ
exteriorũ. iij. xiloaloes indice. cubebe. cacale cuiusqꝫ. ʒ. cãpho
re. secci. gariofili cuiusqꝫ. ʒ. ʒ. tere omnia diligenter ⁊ trociscos
fac dragmeos. quos cũ condito bibes stringenti aut pomoꝝ
syropo aromatico. Pulueris assignatio. que fluxui ⁊ vomi
tui medetur cholericis ⁊ phlegmaticis. sume granatorum. ʒ.
x. berberis. rose ru. cuiusqꝫ. iiij. merue aromatice. sabadi. cu-
iusqꝫ. iij. masticis. spice nardi. anisi. spodij. mẽte sicce. exterio-
rũ corticũ. pistatiorũ. cuiusqꝫ. ij. secci. xiloaloes idice. cuiusqꝫ
ʒ. ʒ. tere oĩa diligenter ⁊ pulnereꝫ fac. ʒ. ij. daturus post quas
syropũ bibat pomorũ cõditũ. Et si solutio nõ amputatur
⁊ vomitus. alligatione vt diximus vtere in brachijs ⁊ cruri-
bus. plãtasqꝫ ⁊ palmas fortius frica cruraqꝫ cũ terra arme-
nica cataplasma aceto infusa ⁊ mirti aqua. ⁊ in frigida mer
gatur aqua. Et si nec sic amputatur super stomachũ siriã ap
plica magnã sine incisione. Ut autẽ solutio ⁊ vomitus fuerit
amputata: ad prandiũ cõsuetũ patiens semel non redeat: sed
caueas illi ⁊ subtilia cibum. auiumqꝫ illi da carnes digeri fa-
ciles cũ granatorũ aqua conditas ⁊ beserẽ ac berberis succo
granaqꝫ sugat granatorum ⁊ similia obseruet a quibus ad
crossiora transferatur paulatim donec ad consueta redierit.

Capitulum. xv. de diarrie medela.

s I diarria crisis accidat ex cã qum humo-
rẽ pellit nocentem ad stomacuꝫ
⁊ intestina ⁊ ab his per solutionẽ emittit: non expe
dit vt amputetur operã dare ⁊ strigatur nisi forte moduꝫ ex
cesserit ⁊ patientis virtutẽ: fiatqꝫ ab ea defectus. tũc enĩ opor
tet egrotanti ordei dare succũ in quo frustra coxeris citonio-
rũ: robũqꝫ pomorũ aut syrcpum. Da etiaꝫ tabasiri trociscos
stringentes cũ syroporũ aliquo: aut grana vue passe cuꝫ spo
dio ⁊ terra ciprica. mezauro illũ pasce sũmaqui aut beserem.
vel zeresqui cũ portulaca ⁊ lenticula a quibus aquam abiece
ris ⁊ aceto condieris ac granatorũ aqua ⁊ queffara sicca. ci-
minoqꝫ ⁊ similibus. nec solutionẽ repentina ⁊ plena auferes
amputatione. Qum auteꝫ diarria materiarũ fit causa in
ventrẽ defluentiũ. intuendum vtrum hoc solutione fiat chole
rica aut phlegmatica. Et si cholerica ẽ patiẽti spodianos da
trociscos stringẽtes cum citoniorũ robo aut mora accida sic
cata cũ horũ aliquo roborum ⁊ syropo reprimenti. Dabis ãt
illi puluerẽ hunc mane ⁊ vespere. sub triũ pondere dragmaꝝ
cum aliquo stringẽti syropo. Assignatio pulueris que diarri
am amputat. Sume granatorũ granoruꝫ. ʒ. xxx. granorum
mirti. ⁊ granorum berberis. cuiusqꝫ. x. sumaqui succi. gabire
succi. benaqui. succi pomoꝝ. cuiusqꝫ. vij. queffare aceto infu-
se vini ⁊ frixe. carice nebatice ⁊ sire. cuiusqꝫ. v. mororũ siccorũ
semis hẽmaçi. cuiusqꝫ. vj. rose ru. v. spodij. iij. tere oĩa diligẽ-
ter ⁊ mane ⁊ vespere bibe. ʒ. iij. sicqꝫ ⁊ diei medio cum sirupo
aliquo naturã ĩcarceranti. Pulueris alius ad eadẽ. Semi
nis herniace. granorum berberis frixorũ. granorum vuaruꝫ
passarũ. cuiusqꝫ. ʒ. vij. sumaqui. coriãdri sicci. ⁊ frixi. cuiusqꝫ
iiij. succi pomorũ. carice nebatice. castanee. spodij. rose ru. cu
iusqꝫ. v. granatorũ granorũ frixorũ. ʒ. xx. granorum mirti. x.
tere oĩa diligẽter ⁊ subtilissime. ⁊ puluere facto ter in die sin-
gulis vicibus. ʒ. iij. offer. ⁊ post hunc mirti robũ bibat aut ci-
toniorũ. aut eorum syropũ. aut aliud quoduis põticum: vtile
enim est hoc ad materias amputãdas cholericas que in vẽ
trem defluunt. Puluis alius ad idẽ naturã optime strigẽs
Sume galle. psidie. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. granorũ mirti. sumaqui. cu
iusqꝫ. vj. hec teres oĩa diligẽter. ⁊. ʒ. exagiũ vsqꝫ. ʒ. dabis cum
aqua frigida. Oꝫ aũt stomachũ empl'izare emplastro ĩ quo
est rosa. Sandalũ albũ. terra armenica. puluis talabe. ⁊ flo-
res vitis ⁊ puluis cãne. ramecũ. acatia aqua infusa mirti ⁊
citoniorum ⁊ foliorũ. rosarũ aqua expressa hisqꝫ similibus.
⁊ hoc ante prãdiũ vtaris. Emplastrũ ad eadẽ vtile. Aca-
cie. sumaqui. hypoquistidos succi. sandali albi ⁊ rubei. rame
ci. galle viridis. terre armenice. calami aromatici. biscocti sic
ci. risi feresiaci. eq̃les partes tere ⁊ cribra ⁊ cũ citonioꝝ aqua
⁊ foliorum vitis distempera ac mirti ⁊ hausegi. stomachũqꝫ
emplastriza. quoniã ad materias prodest stringendas. Pati
entẽ hunc lenticula pasce excoriata decoctaqꝫ. cuiꝰ aquã effu
deris primã. ⁊ cũ aceto ac granatorũ aqua acidorum coriã-
droqꝫ sicco cõdieris. Mezaurũ quoqꝫ illi appone de hẽma-
zi folijs factũ cũ sumaqui aq̃ ⁊ granatorum. aut portulacaꝫ
vel bletam cuꝫ harũ aliq̃ aquarũ ⁊ coriãdro sicco. rosarũqꝫ
oleo. Puluerem illi propina granorũ granatorũ. ⁊ bẽnaqui.
alfitũ ⁊ gabire. pomorũqꝫ ⁊ pirorũ. vitella ouorũ elixata illi
da in aceto sꝫ nõ acerrimo. decoctas. aut cũ aqua mixto. Et
si nulla illi febris est franquilinos. tangos. cirresqꝫ illi appo
ne cũ vua passa. ⁊ granatorũ granis paratos. aut sumaqui
aqua. aut subassatos interioribus. queffara sicca ⁊ viridi re-
pletis. granatorũqꝫ tritis granis ⁊ aceto nõ acri. aut besere-
mia aut zeresquia: aut cum edorũ pedibus. pascatur cũ aliq̃
dictorum paratis. fructꝰ ante prãdium illi offeras. Citonia
pira. poma muza põticaqꝫ. mespila. gabirã. castaneã. que cũ
sandalo condies ⁊ aqua rosarũ. cãphoraqꝫ. herbas odorife
ras frigidas ⁊ ponticas illi proximas fac. vt rosam. castane
am. mirtũ. similiaqꝫ. Et si nulla adhuc ẽ ab his spes. aliqsqꝫ
inerit sine febre calor. da illi lac quo butyrum eduxeris vacci
num frixũ in q̃d lapides miseris calefactos. aut ferri frusta
calefacta cũ biscocto trito ad mediã libre mẽsuraꝫ ⁊ singulis
auge diebus donec ad librã peruenias. Dabis aũt hoc pl'ibꝰ
vicibus. nõ semel simul: eritqꝫ cibus quẽ prediximus. Et si
phlegmatica ẽ solutio patienti puluerẽ da machalite in quo
sunt semina porrorũ ⁊ lini. mirobolani. indi. mastix. ⁊ carda
mi semẽ. quẽadmodum in cõpositorũ partibus medicaminũ
exponemus. dabis ẽt hunc puluerẽ. Assignatio eius. Mirti
granorũ. ʒ. x. granatorũ granorũ. ʒ. xx. cimini. carmanici. ĩ vi
ni aceto infusi. xv. anisi. seminis apij. cuiusqꝫ. vij. masticis. ca-
cale. cuiusqꝫ. ij. granatorũ vue passe. x. carice nebatice ⁊ sire.
secci. rameci. xiloaloes indice. cuiusqꝫ. iij. tere oĩa diligẽter ⁊
singulis da vicibus. ʒ. ij. mane ⁊ vespere cũ aquis stringenti-
bus. aut mirti syropo aut pomo aromatico. Et si dederis hu
iusmodi. ʒ. acatie boi. masticis. ʒ. ʒ. tritas cũ syropo stringen
ti. manifestissime proderit. Assignatio al'. Nanachue. thu
ris. balaustie. cuiusqꝫ partẽ. granorũ vue passe partes duas.
tere ⁊ cribra. ac cũ strigenti propina condito. Assignatio
al'. que phlegmatice prodest solutioni. Sume granatorum. ⁊
mirti granorũ. cuiusqꝫ. ʒ. x. cimini carmanici in vini aceto in
fusi ⁊ siccati frixiqꝫ. vij. granorũ vue passe. vij. masticis. spice
semis apij. cuiusqꝫ. iij. xiloaloes crudi. sabadi. cãdari. cuiꝰqꝫ
ʒ. ⁊. ʒ. rose ru. optĩe purgate. iij. castorei. ʒ. ʒ. tere oĩa diligẽter:
exagium propinabis cuꝫ. ʒ. aque mirti duabus. aut aromati
co pomorum syropo. aut condito. aut medicamẽ illi hoc ꝓpi
nabis. Assignatio eius. Citoniorũ aqua ⁊ pirorum. cuiusqꝫ
℔. sup has. ʒ. xx. granoꝝ mirti ꝓijce. ⁊ coque dõec ad medie
tatẽ redeãt. ⁊ si ei cuiꝰ ẽ solo phlegmatica propinas qum de-
coquitur inijce pãnũ in quo sint. xiloaloes indice. ʒ. iiij. Spi-
ce. masticis. secci. cuiusqꝫ. ij. vt autem colaueris. obolũ adde
musci. ⁊ ĩ vase cõde. qumqꝫ opus fuerit medicaminibꝰ vtere
p̃dictis. Si aũt illi ꝓpinaturus es. cui cholerica iminet solo.
nihil inijcies medicaminũ aut aromatũ. Dabis quoqꝫ
phlegmatico molestato fluxu electuariũ chuzi ⁊ citoniatum
stringens iuxta quod opus fuerit. stomachũqꝫ qũ cibo fue
rit euacuatus emplastrizabis cũ emplastro quod ex sabado
sunizo apij semine. nanachua. zaccara. diligenter tritis. ⁊ cũ

nemami distẽperatis aqua cõponitur. ⁊ hoc illi applica em-
plastrũ. Assignatio eiꝰ secci. rameci. xiloaloes crude. landa
ni. gariofili. selicbe. sabadi. masticis. hypoquistidos succi. spi
ce. acacie. rose. ru. galle. balustie. cuiusqꝫ partem. tere oia dili-
genter ⁊ cũ mirti distẽpera aqua. ac misusano. Sit huic cibꝰ
taugi. pulli. frãquilini. cirres subassi ⁊ pigano. apio. coriãdro
sicco repleti. cinamoqꝫ ⁊ granatorũ granis. cum aceto mixto
aut certe i çirabago parentur cũ granatorũ grãis. ⁊ vua pas
sa. cinamo. galẽgar. cimio. carmanico. caruiqꝫ: aut etiã frigã
tur. aut in querdebago parentur. Electuarij stringẽtis as
signatio. Sume seminis apij. calami aromatici. nanachue se
licbe. zafrani. besbase. sandali albi. asene. cuiusqꝫ. ʒ. v. cacale.
secci. cuiusqꝫ. iiij. rosarũ. x. anisi. zinziberis. sini. dauci. cinamo
mi. cuiusqꝫ. iij. cãphore piperis. xilobalsami. omicis aromati
ci. adechari. cimini. cuiusqꝫ. ij. granorum mirti. vij. tere oia di
ligenter. ⁊ cũ melle distẽpera tabarçedi dispumato. dabisqꝫ d
eo exag. Et si solutionis aduentus paulatim fit: variusqꝫ
aut circularis est. ⁊ in certis circuitibus. sciendũ tibi est hec i
venis adunari: aut in mẽbris aliqbus. aut qm̃ natura semel
nõ sufficit ad supfluitatũ expulsiõẽ ideoqꝫ iuuãda ẽ nã. ⁊ patiẽ-
ti laxãs porrigẽdũ medicam̃. q̊ eiusmodi ois euacuet̃ supflui
tas que emittitur. Et si cholerica hec fuerit supfluitas patiẽti
granatorũ duũ cũ adipibꝰ suis da aq̃ꝫ. cũ zacc̃. iuxta qd̃ opꝰ
fuerit: aut syropum illi da rosarũ. iiij. ℥. cum squingibin. ℥.
ij. omnibus autem melius est mirobolanum citrinum cum
çaccara. quoniam humorem euacuat. corpus purgat ⁊ na
ture subsequẽter ingerit inclusionẽ. Et si humor is est phleg-
maticus. mirobolanum da kebulũ cum zaccara. iuxta quod
opus estimaueris. quoniã ea que in venis sunt cũ solutione
emittit. stomachum premẽdo intestina ⁊ venas. Expedit ãt
huius dominũ passionis tẽperato vti exercitio ⁊ cibi iminu-
tione ⁊ subtiliatione. prohibeasqꝫ illi eos dari cibos qui hũo-
rem generant per solutionẽ egredientem: dãdiqꝫ qui illi sint
cibi cõtrarij. ⁊ cõtrario illum dispone regimine. Quꝫ aũt
diarria ex oppilatione est vtendũ in egrotum his que oppila
tionẽ aperiũt cibis ⁊ medicamibus. vt apij semĩe ⁊ feniculi. ci
mino ⁊ anixo. nanachuaqꝫ. Dabisqꝫ illi berberis trociscos.
cum squingibin citoniato aut cũ aqua in qua ciminũ coxeris
carmanicum. patientẽqꝫ hũc a crossis ꝓhibe cibis qui ex fa-
rina. amilo. atriaqꝫ fiũt ⁊ silibus. Caueat quoqꝫ cibos ⁊ me-
dicamina põtica quoniã hec oppilationẽ augent. Et si nulla
similis febris fuerit radicũ dabis aquã. Assignatio eiꝰ. Sũe
radicũ apij. corticũ ⁊ feniculi. ⁊ adechari. cuiusqꝫ. ʒ. x. seminis
apij. ⁊ feniculi. anisi. cimini carmanici. dauci. cuiusqꝫ. v. spice.
masticis. assari. heili. cacale. cuiusqꝫ exagiuꝫ. xilobalsami. seli
che. cuiusqꝫ. ʒ. iij. zebibi tarsi optime interiorib9 purgati. xxx.
coque oia i. iij. aque libris. al'in. v. donec ad librã redeant: co
la. ⁊ singulis bibe diebus. ℥. iiij. cũ. ς. exag. ambrosie. Qũ
aũt diarria ex superfluitatibus a cerebro ad stomachũ deflu
entibus accidit ⁊ intestina: oꝫ ad eorũ inclusionẽ propositum
facere: sꝫ que cerebro defluunt prohibere studeas. ⁊ supfluita
tem desiccare. Intuere itaqꝫ ⁊ si superfluitas hec cerebri calo
ris causa fluxum hꝫ. emplastris vtere refrigerãtibus ⁊ ꝯfortã
tibus quẽadmodũ in cephalea q̃ ẽ ex calore patiẽtibus fit: vt
emplastro quod ex sandal' rosa. acacia. papaueris corticibꝰ.
memithe. asiafo. hezazo. mectico. cimolea. in aqua rosarum
distemperata componitur. ⁊ lactuce talabe. portulaceqꝫ aqs.
aquam gargarizet coriandri ⁊ rosatã granatorum muzorũ.
Oportet autem his que diximus vti post corporis euacuati-
onem cum phlebotomo ⁊ sitia: ⁊ si sanguinis dominationis
signa videris. virtusqꝫ valida ꝯsuluerit: ⁊ si que a cerebro de
fluit cholerica est mã. cerebrũ cũ aloes. ⁊ mirobalanorum ab
sinthijqꝫ infusionẽ purgandũ erit. aut aloes pill' quibus inter
cidit mirobolanũ citrinũ. rosa ⁊ aloe. Sit illi cibus sumaga
zeresquia. tefaia. cũ taugis aut pullis aut frãquillinis. si nul-
la fuerit febris. Sin mezauro vescatur cũ horũ que diximus
aliquo. Et si pungens acutaqꝫ fuerit materia oꝫ egrotãti pa
pauerinũ dare syropũ. ⁊ papaueris lahucũ ⁊ diacoda quod
fit cũ lebbe in al'zebbe. galla. balaustia. hypoquistidos succo.
sũmaco. acatia quẽadmodũ i tussis que ex cerebri cãis fit ca
pitulo assignauimus. coriãdrũ. lenticulãqꝫ gargarizet ⁊ lilio
rũ radicẽ. dissoluto primũ in eis zafrani modico. gargarizet
rosã. acetũ. arnoglosse. aquã ⁊ portulace. ⁊ emplastro qd̃ assi
gnauimus caput emplastrizet. sandalũ odoret ⁊ aquaꝫ rosa
tã. cãphorã. mirtũ. talabeqꝫ aquã ⁊ aceti fiat obuius vapori
bus in quod lapides proieceris calefactos. iocũdos olfaciat
frigidosqꝫ odores. Et si his fortioribus necessaria sunt pul-
uerẽ vtatur stringentẽ: vt granatorũ granorũ puluerẽ. in quo
grana vue passe ponuntur ⁊ pomorũ alfitũ ac citoniorũ. ⁊
glandis cortices similiaqꝫ. hec etenim materiam incarcerant
⁊ fluxũ eius arceret. Quod si materia phlegmatica ẽ cere
brum a phlegmate purgetur cũ medicaminibus quibus iter
cidunt. mirobolanũ kebulũ. aloe. mirra. bezazũ. castoreũ. za-
franũ. Sternutatione vtatur cũ cõdeso ⁊ castoreo. syropũqꝫ
gargarizet melleũ in quo spicã miscueris. cubebe ⁊ seccũ sup
caput instilles aquam in qua bullieris camomillã. mellilotuꝫ
bereniasetũ. sansucum ⁊ similia. pulueremqꝫ illi da stringẽtẽ
phlegmaticam diarriam. crossosqꝫ caueat frigidos cibos.

Capitulum. 16. de lienterie medela.

PAssio que liẽteria vocatur si humiditatis fiat
ex cã viscose oꝫ in regimine eius medica
minibus vti: ⁊ cibis stomachũ calefacientibus ⁊ hu
miditatẽ desiccantibus viscosam que in eo est. vt caricarum
electuario ⁊ sũmag ⁊ cheuzi. pulueribusqꝫ reprimẽtibus ⁊ ali
is restringentibus vt purgamẽtorũ decoctione ⁊ similibus.
Et hec pulueris ad lienteriã vtilis assignatio. Sume ba-
laustie ⁊ mirti granorum sumaci. charati. tararatithi. cuius-
qꝫ. ʒ. v. galle frixe ⁊ in aceto extincte ⁊ florũ granatorũ acido
rum. cusmazazi. seminis hiemazi. carice nebatice. vue passe
granorũ. glãdiũ corticũ exteriorũ. cuiusqꝫ. ij. cimini carmani
ci in aceto die ⁊ nocte infusi ac siccati in vmbra ⁊ frixi. iij ma
sticis spice. secci. xiloaloes indice cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. tere oia dili-
genter ⁊. ʒ. de eo. ij. dabis vsqꝫ. iij. mane pariterqꝫ vespere cuꝫ
mirti syropo. expertus suꝫ hoc ⁊ inueni medicamẽ vtile ⁊ ad
hanc perfectũ passionem. Alius granorum granatorum
⁊ mirti frixorum. cuiusqꝫ. ʒ. v. sumaci. carice syre. ⁊ nebatice.
maccali. meccici. granorũ vue passe. cuiusqꝫ. v. coriãdri frixi.
cimini. carmaniei in aceto infusi ⁊ in vmbra siccati ac frixi.
candari thuris corticũ. cuiusqꝫ. iij. florũ granati acidi. galle
frixe. spice masticis. sabadi secci. xiloaloes indice. cinami. cu
iusqꝫ. ij. tere oia subtiliter ⁊ sume de eo in die ter. iuxta quod
opus eẽ intelliges cũ condito stringenti. ⁊ mirti robo simul
mixtis. Puluis machalite iuxta ꝙ illum ad hoc vtilẽ cõpo
sui. sume mirobolani kebuli. bellirici ⁊ emblici in oleo frixoꝝ
oliue. cuiusqꝫ. ʒ. v. cimini carmanici in aceto infusi. cardami. se
minis porri. oium frixorũ cuiusqꝫ. vij. semis apij. feniculi. ani
siqꝫ in vini aceto infusi ⁊ frixi. cuiusqꝫ. iiij. masticis. spice. caca
le. gariofili. xiloaloes indice. cuiusqꝫ. ij. sabadi. iij. tere oia di-
ligẽter ⁊ puluerẽ facto mane dabis ⁊ vespere iuxta quod opꝰ
fuerit. Pill' assignatio lienterie vtiliũ. granati acidi florũ.
galle viridis. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. corticũ candari. corticũ glandiuꝫ
exteriorum. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. trita omnia diligenter in vini ace-
to optime coque donec iã incipiat desiccari ⁊ nodetur. facqꝫ
pill'. piperinas. dans ex eis exagiũ. Pill'. alie vtiles ⁊ exp-
te. Sume corticũ candari. galle granatorũ cortices acidorũ.
carathi. tharathiti. corticũ glandiũ exterioꝝ. cusmazagi. cari
ce nebatice. cuiusqꝫ. ʒ. ij. secci. musci. xiloaloes idice. cacale. bes
base. cuiusqꝫ. ʒ. purgamẽti ferri in vino infusi ribano. diebus
tribus ⁊ siccati i vmbra. frixiqꝫ quantum ⁊ medicaminum
reliquorũ. tere oia diligẽter. ⁊ cũ sũmaqui aqua distẽpera. pil
lulaqꝫ in piperis modũ. ex quibus exag. dabis. Balaustie
trocisci lienterie vtiles. Sume gelnari. seminis rosarũ ⁊ semi
nis hẽmazi. cuiusqꝫ. ʒ. iij. sũmaqui. galle viridis hypoqstidos
succi acatie. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. zafrani. ʒ. ⁊. ς. tritaqꝫ oia diligẽter
cũ mirti aqua distẽpera viridis ⁊ dragmeos informa trocis-
cos. quos cũ condito stringenti propinabis. Et expedit stõa
chum emplastrizari ventrẽqꝫ huius passionis domi hoc em-
plastro. Assignatio eius. Sume rose. ru. optime purgate. ba-
laustie. sumaci. sandali rubei ⁊ albi. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. corathi tha
rathiti. glandiũ corticũ exteriorũ. cortic̃ cãdari. galle viridis
acatie. cuiusqꝫ. ii. xiloaloes. secci. rameci. spice cuiusqꝫ. ʒ. saba-
di. calami aromatici. cuiusqꝫ. iij. tere oia diligenter. ⁊ cerã in
oleo liquefac nardino ⁊ medicamina superinice ⁊ emplastri
za ⁊ si volueris medicamina hec cũ mirti aqua. aut misusani
aut vino ribano aut similibus distẽpera. Emplastrũ aliđ
gariofili. absinthij greci. masticis. selicbe. sabadi adechari.
asari. cuiusqꝫ. ʒ. iij. nucis muscate libani. mihe. xiloaloes indi
ce. amomi. costi. mirre. besbase. cubebe. calami aromatici. cuiꝰ
qꝫ. ʒ. laudãi. zafrani. marmachuzi. cinami. fremenesqui. cuius
qꝫ. ʒ. ⁊. ς. acatie. hypoquistidos. secci. rameci. galle viridis. gel
nari. rose. r. cuiusqꝫ. ij. tere oia diligenter ⁊ cũ mirti aqua aut
misusani. vel nadarube distẽpera ⁊ cuꝫ modico nardino olẽo
stomachũqꝫ emplastriza. Sit huius cibus domino passio
nis auiũ montanorũ caro vt cirres. taugi. frãquilini. colũbe
agrestes frixe cũ aceto aqua mixto in quo berberis sit. repleã
tur granatorũ granis. pigano. apio. cimino. coriandro sicco.
aut condiãtur in zirabigo cũ vuis passis ⁊ granatorũ grãis
⁊ mirtinis. cinamomo ⁊ galengar. trãquillitatẽ patiẽti impa

⁊ quietē. sōnūqꝫ magis aūt post cibū ad hoc vt naturalē conuertāt ad interiora calorem ⁊ humiditatē desiccēt. Quum aūt lienteria pustularū aut vlcerū fit causa. que i stomaci sūt tunica iteriori, vtendū in patientē cibis ⁊ medicamibus ponticis ⁊ refrigerantibus sine calefactione. vt spodij trociscis incarcerātib⁹ sine zafrāo ⁊ balaustiāis cū mirti robo. ⁊ sefergelino. syropoqꝫ qui fit cū berberis granorū aq̄ ⁊ sumaci alfiti ordei aq̄ꝫ propina illi. in qua mirti grana coxeris ⁊ citonioꝝ aut gūma arabica. ⁊ terra cipca. portulacā quoqꝫ dabis aut hermazū. ⁊ semē psilij. ac sabasaferemi propina. frixū modice ⁊ olei irrigatum rosarū. ʒ. ij. cū citoniorum robo. aut mirti.

Pulueris assignatio alius hac in pte vtilis. Sume semiuꝫ psilij. ⁊ merue ⁊ sabasaferemi. ac arnoglosse frixorū cuiusqꝫ equales partes ⁊ aquā superistilla calidā. ⁊ percute donec nodetur ⁊ oleū iplue rosarū desuper propiaqꝫ. Tabasiri trociscorū assignatio. ad eadē vtiliū. Sume rose. r. seminis hermazi. cuiusqꝫ. ʒ. v. gūme arabice. amili. spodij. cuiusqꝫ. ij. trita oia diligenter cū semis psilij spuma distēpera ⁊ exagianos trocisca tociscos. Trocisci alij. rose. r. ʒ. vj. seminis hermazi. berberis. semis arnoglosse. carui. busadi. cuiusqꝫ. ʒ. amili. terre sigillate. spodij cuiusqꝫ. iij. tere oia diligēter ⁊ subtili trāsmitte pāno ⁊ cū semis psilij lababo distēperabis. ⁊ sub exag. examine trocisca: quos cum citoniorū aq̄ propiabis. aut pomorū syropo simpliciū. aut mirti vel coꝝ robo. Balaustij trocissi ad eadē vtiles. Sume balaustie. ʒ. v. rosarū. iij. terre cipce. gūme arabice. semis hēmazi. cuiusqꝫ. ij. acatie hypoquistidos succi. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ʓ. trita oia diligenter cū portulace aq̄ distēpera. ⁊ exag. trociscos iforma quos cū assignatis propinabis. Trocisci stomaci vtiles vlceribus. Sume terre cipice. gūme arabice. cuiusqꝫ. ʒ. v. sāguis draconis. iij. tere oia diligēter. ⁊ duarū fac. ʒ. trociscos quos cū portulace aq̄ bibes Emplastrizabis aūt huius dñi passionis stomachū cū ēplastro qd̄ diarria molestatis cholica assignauim⁹. vt ēplastro qd̄ fit ex sādal. rosa. balaustia. t̄ra armeica. acatia. hezazo. hypoquistidos secco. r ameco. papaueris corticibus cum mirti aqua distēperatis ⁊ vitis foliorū aqua ac sempuiue. Sit in hac cibus passione rizum cum oleo decoctum ⁊ ordei alfitum cum rosarum oleo. biscoctum quoqꝫ tritū cum amigdalino oleo frixumqꝫ: sed ⁊ mezaurum cum foliorum hermaci aqua. lenticula excoriata. que decocta est ⁊ ab ea eius aq̄ abiecta prima cum amigdalino oleo dulci ⁊ coriādro viridi ⁊ sicco. portulacam illi porrige ⁊ mirti grana viridia. gabire. alfitum. castaneam citonia. pira. mentam ⁊ similia.

Capitulum. 17ᵐ. de subuersionis ⁊ vomitus amputationis medela.

N subuersionis ⁊ abominationis medela ituendū ⁊ si subuersio accidit hoi multorū causa ciborū aut eorum abominatione vomitus acceleretur ⁊ pēnarū imissione ⁊ squingibin porrectione aqueqꝫ calide cū squingibin ⁊ sale. aut cū sermaci aqua ⁊ radice melonis ac squingibin. aut cū maluarū aqua. vomat autem post piscium comestionem recentiū. aut fascoli vel melonis. post hec sqngibin porrecto potui ⁊ sale aquaqꝫ calida purget stomachū ⁊ oio mundet atqꝫ ad finem vsqꝫ vomitum vrgeat. post vomitum iulab propina illi. ⁊ granatorum syropum qui cum menta factus est. aut hesserem syropū vel pomorū robū. Quum autem humoris viscosi fit causa vomitus patienti cū mellico vrgeatur squingibin in quo radices infunderis cū aqua in qua bullieris anetū modico adiecto sale. aut prouoca eius vomitū cū melle in quo fugiles coxeris anetū radicūqꝫ semē aut eruce cum melle ⁊ aqua calida. vomat quoqꝫ post salsorū esū ⁊ aquā prohibe bibere donec postq̄ hec sumpserit due trāsierint hore: post hec aquam bibat calidā ⁊ mel. oliuarūqꝫ oleū ⁊ stomachum purgare studeat diligentius. Et si his non purgatur vomitu vtatur nucis ⁊ fenugreci ⁊ fugilū seminis cuiusqꝫ parte vna salis sinapis. cuiusqꝫ. ʓ. partē cōdisi quadrantē. hec teres diligenter. ⁊. ʒ. dabis. ij. vsqꝫ. iij. cū melle distemperans ⁊ in aneti aqua dissoluens. sicqꝫ tepidū propina: quoniam cū vomitu phlegma educet ⁊ humiditates crossas ⁊ viscosas. Et si rachae vtaris. ʒ. salis indici duabus distemperatis cum melle ⁊ in aneti dissolutis aqua: humores educeret cum vomitu melācholicos ⁊ cholericos ⁊ phlegmaticos. Oportet autem huiusmodi homini post vomitū mirobolanū kebulum cōditum dare ⁊ zinziberis conditū. aut gabire electuarium ⁊ musci medicamē quodcūqꝫ presēs fuerit iuxta qd̄ op⁹ videris de eo offerens. post dies aliquot cū hyerapicra ⁊ trifera stomachum purgare cōueniet. infusionēqꝫ aloes. ⁊ pill. sabbari. similibusqꝫ arce illū a phlegma generātibus ⁊ exercitio vtatur cibis subtiliet ⁊ iminuat auiū vtens carnibus q̄ digestioni faciles sunt in sartagine cum oliue oleo ⁊ aceto paratis. carui. galengar ⁊ menta. apio. frixisqꝫ cū allio ⁊ pipere pigano. apio ⁊ similibus. Quum aūt vomitus in nō crisis tempore accidit. ciusqꝫ egressio multiplicatur intuere ⁊ si qd̄ per vomitum emittitur cholera ē rubea egrotāti granatoꝝ propina syropum cum menta factum ⁊ aquā frigidam. Dabis quoqꝫ pomorum simpliciū syropū cum tamarindorum aqua decoctorū ⁊ aqua mēte aut ribesi robū. aut hesserē robū cum rosarū aqua. aut citonia da muza. granatorūqꝫ aquam ⁊ tamarindorū de singulis partē vnā sumens ⁊ coques cum menta. colabisqꝫ ⁊ spodij modicū superaddes. quoniam omnia hec vomitū auferūt cholericum. Ordei illū pasce alfito cum niue ⁊ triticeo cū granatorū aqua aut biscocto trito cū pomorū aqua. Et si hec que ei dederis euomet. secūdo adijce donec retineat. Si aūt virtus eius debilitata ē aqua carnis illū refice que ex pullorū fit pectoribus ⁊ gallinarū cū biscoto ⁊ aqua citoniorū pomorūqꝫ ⁊ aque inijce quā bibit spodium: stomachūqꝫ cū citoniorū aqua emplastriça ⁊ pomoꝝ. sandalo. aqua rosarū. cāphora ⁊ secci modico hūcqꝫ illi porrige puluerem. Assignatio eius. Granatorū granorū ⁊ grāorū berberis. cui⁹qꝫ. ʒ. v. rose. spodij. sumaci. pistatiorū corticū exteriorū. cuiu⁹qꝫ. ij. ⁊. ʓ. tere oia diligēter. ⁊. ʒ. ꝓpia. ij. cū xiloaloes syropo. ꝯditoqꝫ muscato ⁊ simplici. Assigna° al. pistatiorū. corticū exteriorū. masticis. xiloaloes crude. cui⁹qꝫ ꝑtes tere oia diligēter ⁊ cū condito propina. Ali⁹ puluis berberis granorū granatorū. cui⁹qꝫ. ʒ. v. spodij. sumaci. cuiusqꝫ. ij. xiloaloes crude. masticis. pistatiorum corticum exteriorum. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ʓ. mente sicce. iij. tere oia diligenter ⁊ cū citoniorum aqua propina aut muzorum aqua pomoꝝ. Citonia comedat hespanica ⁊ pira ⁊ eorū frequētet olfactionē. Et si natura simul sicca ē emollienti illā oportet mollire clisteri aut licinio ex cathemia hurach. ⁊ zaccara rubea facto. Sit huiusmodi homini cibus auiū caro digestioni obediens vt pulli taugi subfrixi cum aceto. pigano. apio. coriādro. mēta. pipere. cimino. cinamomo. aut frixi tantum super quos vinū instilles seminū cū carui. cinamomo. galengar pipere ⁊ similib⁹. His quum vsus fuerit ⁊ nōdū amputatur. patientis phlebotoma. basilicā in manu sinistra aut cruribus sitias appone. aut sub vmbilico. aut in coxarū radicibus. aut pedes fortiter strigēs liga ⁊ fortiter frica. totūqꝫ vt ad inferiora hec deducatur materia ⁊ vomitus amputetur. Et si nec sic mitigatur. sitias sꝫ sine incisione inter scapulas pone. Assignatio incidētis vomitus cholericos medicaminis. spodij. rose. sumaci. sandali albi. marmahuzi. pistatiorū corticū exteriorū. cuiusqꝫ. ʒ. berberis. nabane sicce. xiloaloes crude. sicci. cuiusqꝫ. v. cāphore. ʒ. ⁊ ʓ. tere oia diligenter ⁊ exagiū de eis cū tamarindorū aq̄ propina in frigida fricatorū aqua quā colabis super pomorum aquam sirorū: ⁊ sic cū vase bibat fictili nouo quod vaporaueris cū xiloaloe cruda ⁊ cāphora. Syropi assignatio q vomitū reprimit cholericū. granatorū pomorū. citoniorū aque cuiusqꝫ librā aque rosarū. ʓ. librā tamarindi. ʓ. librā. mēte fasciculū. Inde in ollā proijce lapideā. ⁊ lenes ad prunas coqꝫ donec triens deficiat. tūc sume ligni aloes crude. masticis. secci. cuiusqꝫ. ʒ. ij. ⁊ trita oia diligenter. in pāno liga mūdo subtili ac laxum permitte ⁊ in ollā proijciēs coque donec ad medietatē totius quod primo posuisti redeat. tunc. superadde zaccarā tabarzedi. ⁊ bullientis spumā tolle donec ad liquorē peruenerit iulab. deponēsqꝫ in vase ꝯde quum opus fuerit fruiturus. Syropi assignatio qui vomitū stringit phlegmaticū. Sume citoniorū ⁊ pomorū syrorū aque. vini ribani. cuiusqꝫ librā ⁊ inijce mēte fasciculū. nemami. fautenegiqꝫ fluuial. moderatoqꝫ decoque igne donec ad medietatē redeat. tūc ꝓijce intus mellis depurati librā ⁊ decoque donec spissū fiat. tunc superinijce xiloaloes indice. masticis spice. gariofili. hili. cacale. cuiusqꝫ. ʒ. zinziberis. ij. tere oia diligenter ⁊ sup vinū proijce tepidū. liquefacqꝫ omnia optime. ⁊ ab igne deponēs in vase cōde quum opus fuerit fruiturus. Et attendēdum ne forte aliquo sit corpus repletū hūore. Q: si intellexeris medicamine vti cōueniet illū deponenti humorē. Et si in stomacho medicamē morā nō facit clistere adhibe molle si humor quidē cholericus inuenitur. Acutū autem si phlegmaticus ⁊ temperatū si fuerit hūor is melācholicus. Corpore euacuato medicaminibus vtere stomachum confortantibus ⁊ vomitum sedantibus.

Capitulū. 18ᵐ. de singultationis medela.

s Ingultatio hec si ex euacuatione fuerit. aut ex calore. patienti aquā propia rosaꝝ refrigeratā cum psilij semis spuma ⁊

oleo rosarũ.ac violaceo:propinaqꝫ cũ peponis aq̃ aut malorum.aut cucurbite.portulace aqua trite ⁊ in aqua fricate cum iulab ⁊ violarũ oleo optimo.aut semis cucurbite oleo vl' amigdalio dulci oleo silibꝰqꝫ. Ordei quoqꝫ põrige aq̃ refrigeratam cum niue cuꝫ amigdalino oleo:stomachũqꝫ cuꝫ ceroto emplastriza facto ex citroli aqua ⁊ cucurbite ⁊ semperviue:sꝫ ⁊ psilij seminis aq̃ cũ cucurbite rasuris ⁊ ordei faria. ac cathemia.violarũqꝫ oleo. Et si ex repletione fuerit singultatio est vtendũ in patienté ipius vomitu cuꝫ aqua calida ⁊ squingibin:sꝫ ⁊ aquã mellis cũ aneti aq̃ ⁊ fugilũ succo similibusqꝫ que stomachũ adiuuãt purgatioñe a phlegmate.ipmqꝫ icidũt. Pulueris assignatio vtilis que ex repletioẽ ẽ singultationi. Sume cimini carmanici.⁊ nebatici.anisi.seminis apij.⁊ nanachue.eq̃les ptes.terẽsqꝫ.oia diligenter exagium dabis patienti cũ nemami aqua. Trocisci singultatioĩ vtiles.que ex repletione accidit. Sume mirre. aloes. adechari. nemami.fautenegi mõtani.mente.pigani sicci.semis apij.cã dari.anisi.cuiꝰqꝫ.ʒ.ij.opij.rosarũ optic purgatar cuiꝰqꝫ.℈.ʒ tere oia diligẽter ⁊ cũ vino distẽpans trocisca. desiccãsqꝫ.℈. exagiũ cũ nemami aq̃ ⁊ mẽte. bibẽdũ porriges. Et si castorei sumpseris obolum ⁊.℈.⁊ cum aceto aqua mixto propinaueris:proderit singultationi. Et si medicaminibus his singultatio nõ mitigatur.sternutatione vtere licinia naribus inducens cartarũ:cõdisũqꝫ olfaciat ⁊ similia. Sed ⁊ anbelitꝰ suppressiõe vtat̃.qm̃ sepius singultationem ex repletione dissoluit. Et si egroto huic trociscos ꝓpiaueris.conquebi.sub.℈.ʒ. examine cũ nemami aqua manifeste proderũt.

Capitulũ.19.de inflationis ⁊ vẽtositatis que stomacho accidunt.medela.

q Um et inflatio ⁊ ventositas stomacho acciderint patienté cibũ imminuere conueniet.ciboſqꝫ cauere crossos quiventositaté generant ⁊ inflatioñé qualis est faba.cicer.fasceolus.lac vua ⁊ similia. vtatur aũt balneo post multũ exercitium.⁊ ãte prãdiũ fricet qꝫ stomachũ ⁊ cataplasmet cũ sale ⁊ cimino.nanachua ⁊ electuarijs ad igñe calefactis.dabisqꝫ ei seminũ puluerẽ. Cuiꝰ hec est assignatio.amcos nanachue.fenicli.anisi.cuiusqꝫ.ʒ.v. seminis pigani.semis apij montani.cardamomi.nigelle.fautenegi montani.nemami.cuiusqꝫ.iiij.castorei.ʒ.℈.teresqꝫ oia diligenter.dabisqꝫ ex eo.ʒ.cũ veteri vio. Et si egroto huic nasturtij dederis seminis.apij seminis.nanachue.cuiusqꝫ.ʒ.ij. zernebadi.carpobalsami.cuiusqꝫ.ʒ.castorei.℈.ʒ.tere oia diligenter.⁊ cũ vino dabis hec ribão.ꝓdest aũt si his vtaris medicaminibus sigillati.aut.ij.eorũ vel tribus ⁊ cũ mell' propiaueris syropo vẽtositati medetur. Et si egrotãti huic electuarij dederis cimini exag.cũ aqua tepida prodest.vẽtositatẽqꝫ dissoluit ⁊ inflatioñẽ ⁊ digestioñẽ procurat.socrita quoqꝫ ad cadem vtil' est mirabili vtilitate ⁊ diatrion pipereon.mitridatum.⁊ tyriaca.m.⁊ emicdani electuariũ.satureieqꝫ ⁊ fautenegi.similiaqꝫ. Et hec electuarij assignatio ventositati ⁊ inflationi vtil'. Sũe cimini carmenici ⁊ nebatici.⁊ nanachue.seis apij ortolani.cuiusqꝫ.ʒ.iij.seminis apij mõtani.sunizi.carpobalsami.xilobalsami. masticis.cuiusqꝫ.ij.gallengar.piperis albi ⁊.n.seminis pigani.cuiusqꝫ.ʒ.⁊.℈.castorei.galbani.cuiusqꝫ.ʒ.galbanũ in citrorũ oleo dissolue.aut balsamino.⁊ medicamina siml' misce atqꝫ cum dispumato melle distẽpera ⁊ in vase cõde.dabisqꝫ ex eo.a.℈.ʒ.vsqꝫ.ʒ.cũ aqua in qua ciminũ carmanicẽ bullieris:aut vino ribano.aut aq̃ decoctionis pigani seminis.iuxta q̃ patientis attendis virtutẽ ⁊ debilitatem.intuere aũt ⁊ si nã siml' cũ his sicca est.electuariuꝫ illi da sabarbarã.aut hyerapicra cũ melle fermentatũ cum aq̃ in q̃ anisum ⁊ apij semen coxeris. Qꝺ si nã moll' est cardami da semen frixũ ⁊ ciminũ carmanicũ in aceto infusum ⁊ frixum ⁊ siccatum.

Capitulũ.20.de lactis ⁊ sãguinis in stomacho.coagulatorum medela.

i N lactis ⁊ sãguinis qũ i stomacho coagulatur obseruãdũ ẽ medela.⁊ si lac ipsum coagulatum fuerit patienti leporis coagulũ dare expedit.℈.ʒ.pẽsans vsqꝫ.℈.exag.cũ aqua tepida. Qꝺ si coagulũ non est inuenire leporis da edulinũ cum aceto mixto aut vio veteri.aut gallor̃ fimũ cũ mele.aut abrotãi aq̃.aut si bi succo.aut fautenegi aq̃ cũ sale. In sanguine aũt coagulatum proprie nasturcij sumes.ʒ.ij.aut.iij.cũ aq̃ in qua bessam bullieris.

Capitulum.21.de tenasmon medela.

s I tenasmon ex acutis fiat humoribus pungitiuisqꝫ egrotãti psilij semen dare condecet cũ violarũ oleo.iuraqꝫ sorbeat pinguia.⁊ super ventris eius inferiora aquã funde tepidã.⁊ violarũ linias oleo. Et si comitatur hec solo cholica patienti tami dabis puluerẽ cũ mirti syropo.⁊ sabasaferemi semine subfrixo. Qñ autem tenasmos humiditatis est ex cã viscose que descendit.egrotantẽ a frigidis prohibere expedit ⁊ machalite da illi puluerẽ contra tenasmos nãqꝫ optimũ ẽ remedium. Dabis quoqꝫ modicũ semis apij ⁊ porri equaliter cũ aqua calida.dabisqꝫ.ʒ.ij.nasturtij cum aqua calida.trocisci quoqꝫ ascarmatõ si dẽtur profũt.sicqꝫ ⁊ cõquebi trocisci.supponeqꝫ hoc liciniũ. Assignatio eiꝰ.thuris masculi mirre mũde.mihe.opij.veronici.zafram.eq̃les ptes tolle terensqꝫ diligenter asiafũ informa in cuius extremo filũ appone ⁊ tenasmon patiens sibi supponat.quoniã presentis ẽ vtilitatis. Assignatio liciuj alius ad idẽ. Sume mirre munde.mihe.thuris masculi.opij. sandarusi. zafram equales partes. tere diligenter ⁊ cum aqua distempera.licinioqꝫ facto suppone. Et si ex his pillulis. tanq̃ ciceris grana feceris. ⁊ tenasmon patienti propinaueris grana.ij.cum aqua tepida proderit. Et hec trociscorũ assignatio tenasmon vtiliũ. Sume nanachue.semis apij.cuiusqꝫ.iiij.ʒ.mirre munde.spice. asari.zafrani.cuiusqꝫ.ʒ.⁊.℈.castorei semis. iusquiami. cuiusqꝫ.ʒ.tere omnia diligenter ⁊ cũ aqua distẽperans.℈.ʒ. trociscos iforma. Puluis qui tenasmõ prodest papaueris ⁊ corticũ eius.cuiusqꝫ.ʒ.iij.semis apij ⁊ semis porri.cuiusqꝫ.ij.thuris mascl'i.nanachue.cuiusqꝫ.℈.ʒ.tere oia diligenter ⁊ puluere facto exagiuꝫ.da vsqꝫ.ʒ.ij.cũ aqua calida. Pului alius contra tenasmõ vtilis.nucis assate.ʒ.iij.nanachue vel nabahe thuris masculi.cuiusqꝫ.℈.ʒ.puluerẽ fac ⁊ totũ viro da.cuꝫ calida aqua.puero.ʒ.ij. Aliꝰ ad idẽ.semis apij.nanachue. anisi.cuiusqꝫ.ij.nucis assate.v.xiloaloes.secci.nucis muscate cuiusqꝫ.ʒ.⁊.℈.tere oia diligenter.dabisqꝫ de eo exag.cuꝫ tepida. Et si cum tenasmo solutio fuerit phlegmatica cũ ꝯdito dabis stringenti. Pulueris alius assignatio ad tenasmon cũ solutione. Sume nucis assate.abebeli.acidorũ florũ granatorum.spice.gariofili.sabadi.cãdari.laudani.calami aromatici.cacale.besbase.anisi.semis apij in vino infusi ⁊ frixi. galle frixe in vino exteriore.reubarbari tabase in al' tarase fructus cuiusqꝫ.ʒ.granatorum granati frixorũ. vj.tere oia diligenẽ ⁊ cuꝫ tepida iuxta quod opus fuerit aqua dabis.impera autem illi cibos cauere frigidos.sitqꝫ illi cibꝰ ciceris aq̃ cum columbarũ pull'.aut passeribus frixis in oliue oleo quibus semis nasturtij aliquid addiderit.cibũ minuat.sitqꝫ illi paucus quoniã maxime prodest. Qum autẽ tenasmos ex apostemate ẽ intestinorũ.hocqꝫ in recti ẽ vltimo intestini licinia supponat que fiunt ex cathemia lini semine ⁊ malua tritis diligenter ⁊ cũ fenugreci aqua distẽperatis. aut licinium quod ex bezazi.zafrani.opij cuiusqꝫ partibus iuxta qꝺ opus ẽ sumptis.patiẽs in aq̃ sedeat in qua fenugrecũ.lini semen. arsunegi.cathemie folia.caules.lẽticulam excoriatã coxeris. Et si apostema hoc in superioribus ab hoc fuerit loco in tãtũ vt liciniũ ad ipsum vsqꝫ nõ attingat clisteri vtere quod ex carnibꝰ.cathemia.fenugreco.lini semine. ficubusqꝫ fit ⁊ furfure heueri.sisamiqꝫ oleo multo egrotantiqꝫ clistere vt perferat aliquãtulũ intus impera.locũqꝫ ab exterioribus cum h̃ emplastriza emplastro. Assignatio. carnibũ elixatorũ in mortario optime tere ⁊ superinijce oui elixati vitellũ ⁊ oleuꝫ rosatũ.fortiterqꝫ totuꝫ in mortario percute. patientẽqꝫ foris locũ cataplasma. Et si apostema plurimi ẽ caloris os emplastrizare locũ cũ strigno elixato ⁊ trito diligenter oleoꝰadhibito rosarũ ⁊ oui vitello.sꝫ ⁊ oleo rosarũ puro ⁊ tepefacto. qm̃ apostema dissoluũt hec calidũ. Et si tenasmos stercorum fit in intestinis cõclusorũ cã electuariũ illi da.sabarbarã dactilicũ.aut violarũ trociscos.aut zaccara in aqua calida. Et si aliquis hic ẽ calor.cassie.f.da electuariũ cũ turbit aut prunorũ labucũ cũ diagridij modico.cathemie.buraci.cologniti de adipis.zaccar̃.rubee licinia sibi supponat ⁊ cũ espidabagi iure illũ refice cũ polipodio ⁊ cartami spuma. alijsqꝫ huiusmodi mollientibus naturã medicaminibus.qum enim eã emollieris dolor mitigabitur.

Capitulum.22.de intestinorũ dissinterie ⁊ sanguinis fluxus que est cum excoriatione medela.

s I intestinis excoriatio ⁊ dissinteria fuerit maximeqꝫ in superioribꝰ in principijs patienti tami puluerẽ dare expedit cuꝫ citoniorũ robo ⁊ mirtino.⁊ dabis illi cuꝫ mirtino syropo ⁊ porrige ielnari trociscos cũ mirti syropo ⁊ portulace aqua ac arnoglosse.sed ⁊ basedi trociscos cũ medicaminũ aliquo remprimẽtũ. Et hec medicaminum assignatio que excoriationi prodest intestinorũ. Sume gũme arabice.terre cyprice.

cuiusq3.ʒ.parté.sanguinis draconis.hypoquistidos succi.cu
iusq3.ʒ.pté.tere oia diligenter.τ.ʒ.ij. propina cū mirti robo.
aut cū virgarū portulace aqua.aut foliorū bémazi. Me
dicamis ali⁹ assignatio.gūme arabice.terre cyprice.cuiusq3
ʒ.iij.acacie.hypoquistidos succi.cuiusq3.ʒ.seminis portulace
frixi duas.tere oia diligēter τ.ʒ.ij.τ cū mirti syropo ppia.aut
citoniorꝝ.aut portulace aq̄ vł arnoglosse. Dab etei3 h⁹passio
nis dn̄o lac frixum in quo lapides proieceris calefactos aut
frusta ferri similia:quoniā hoc cōuenietius ē.eo ꝙ i ferro pō
ticitas sit τ restringat:cōfortetq3 intātum vt ēt ad que perue
niat desiccet. Dabis aūt hoc cu3 biscocto. Si vero aliqua illi
fuerit febris.lac minime porriges.s3 tabasiri trociscos strigē
tes cū citoniorū robo τ mirti.τ post horā vnā ordei alfiti aq̄
cum tami τ gūma. Hue dehinc vt trāsierit hore puluerē hūc
illi porrige. Assignatio eius. Seminis psilij.τ merue seminis
ac sabasaferemi.cuiusq3.ʒ.v.terre cyprice.armenice.amili.cu
iusq3.iij.spodij.rose ru..carabe.cuiusq3.ij.frige optime portu
lace semē.aliaq3 similiter.s3 adustionē caue.reliquaq3 medi
camina:mediocriter tere τ cū medicamibus τ cum semibus
miscens.puluerem fac:ex quo.ʒ.iij.cum mirti syropo aut ci
toniato dabis. Vescatur huius dn̄s passiōis si nulla fue
rit febris auium carnibus mōtanarū:que q2 leues sūt.vt tau
gi.cirres.sefeni.frāquilini i zirabago cōditi cum oliue oleo τ
granatorū granis. Et si hoc cū edorū facias extremis nihil
peccas. Sumachia quoq3 si in eā portulace mittantur virge
vtilis ē. Si sit aūt aliqua febris:mezaurū eorū que diximus
offeres.panēq3 aqua infusum granatorū muçorū τ massa3
que ex lacte fit τ milio.rizo excoriatis. Dabis ēt ouorum vi
tella elixata in aceto sup̱ qua modicū mitte sumachi. Et si vi
tella ouorū sumpseris elixata in aceto τ supieceris illis mo
dicum mirte sumaqui.τ galle diligenter tritorū.oleūq3 super
instillaueris oliue bulliens: τ huius domino passionis por
rexeris prodest. S3 τ si sorbitionē que ex riso fit feresiaco cu3
caprarum renū adipe prodest.maximeq3 si risum frixeris le
uiter. Sorbitio quoq3 que fit ex paximate τ gabini.in al.ba
bire cu3 dulcibus amigdal'tritis τ amigdalino oleo. Mōq3
ex atria fit cū sumachi aq̄ τ caprarū renū adipe:aut rosarū
oleo si aliqua fuerit febris:fabisq3 decoctis in aceto cum su
machi aqua prosunt. Fructus huic des citonia.pira pōa
pontica.gabirum.mespila.benachum.glandes.castaneas.
similiaq3. In aqua quam bibit spodiū mitte.gūmā arabi
ca3.tam armenū. Cauendū est autē illi a pūgētib⁹cibis τ
q fortis sūt acerbitatis.salsisq3:nec que fortiter pontica sunt
permitte.τ aspera:nisi forte in eis viscositas fuerit siml'.τ le
nitas.vt amilū.gūma arabica.terra.seminaq3 quibus laba
bum emittitur. Et hec pulueris assignatio qui dissinterie
prodest.τ excoriationi intestinorū. Sume seminis psillij τ se
minis carue.ac sabasaferemi.seminisq3 malue.oīum subfri
xorꝝ cuiusq3.ʒ.vij.granorꝝ mirti τ herbis.castanee.seis portu
lace frixi.cu⁹sq3.iiij.hermazi.τ arnoglosse seminū.gūme ara
bice.terre armēice.terre ciprice.cimoleeq3.amili.cuiusq3.v.cā
crorum marinorū.hudae adustorū.acacie.hypogstidos suc
ci.cuiusq3.ij.coriandri.frixi.rosarū.cuiusq3.iij.semina frige
τ reliqua medicamina tere optime.dabisq3 ex eo.ʒ.iij.ad mi
nus duas.cū mirti robo.τ citoniorū. Et si nulla fuerit febris
da lac caprinū in quo lapides sint calefacti.aut ferri lamine
cū modico passimatis. Assignatio eiusdem vtiliū excoriatio
ni.terre ciprice.gūme arabice.acatie hypoquistidos succi:me
zari cuiusq3.ʒ.τ.ʒ.florū granati.seminis hermazi.rose suma
chi.geluari.cuiusq3.ʒ.tere oia diligenter.ac cum arnoglosse
aq̄ distēperās pill'de quibus.ʒ.ij.propiabis cū mirti aq̄. Qū
autē intestinis calor accidit.que multum stringunt vti nō ex
pediet.sed patienti que voluerit dabis aut puluere3 cui aliqd
adieceris.acacie.τ carabe.dabisq3 illi puluerem hunc. Assi
gnatio eius.seminis.malue τ cathemie subfrixorum cuiusq3
.ʒ.v.amili frixi.gūme arabice.terre ciprice.cuiusq3.x.tere oia
diligēter τ cribra.dabisq3 ex eo.ʒ.iij.cu3 mirti syropo. Et
si cum vlceratione τ excoriatiōe nature accidit siccitas:τ ege
stionis incarceratio. patiēti psilij semē dabis τ merue.ac sa
basaferemi τ cathemie malueq3 singulorū partes equales τ
nō frixas sumeq3 ex oibus.ʒ.iij.vsq3.iiij.cum aqua tepida.τ
rosarū oleo.hec enim naturam mollient. Sin hoc ipsum da
medicamen cū aqua in qua cassiā.f.fricabis.molliet etenim
nā3 τ vlceribus non oberit. Cū aūt vlcera i itestis sūt in
ferioib⁹ τ medicaminū pocl'a nihil cōferūt:clistere tibi istat
qm̄ ip3 facili⁹ citiusq3 ad locū p̱ueīt ei⁹ nō debilitata virtute
in superiorū trāsitu mēbrorū:hoc itaq3 si fuerit intuēdū. Et
si sanguis exitus sine tortiōibus fit τ dolore punctiōeq3 pati
entem clisteriza cū arnoglosse aqua τ portulace ac virge pa
storis.sic sume ex singulis mediā librā τ medicamina superi
ijce oniq3 vitella in aceto elixata vini.terre cyprice.gūme ara
bice.cuiusq3.ʒ.hypoquistidos succi.acatie.sanguis draconis
cuiusq3.obolos.iiij.tritorū oīum diligēter:istillabisq3 olei ro
sarum optimi.ʒ.teresq3 diligēter cum ouorū vitellis in mor
tario.τ sic cū succis miscebis τ clisterizabis. Et si aliqua
simul ē febris aut ardor.angustiatioq3 adijce oib⁹ his cucur
bite aquā τ semis psilij spumā. Qz si cu3 tortione sanguis ef
fluit punctiōibus clistere adhibe leniēs τ tortiōes mitigans:
vt clistere in quo rizū ponitur.τ ordei alfitu3.adeps τ galla.
Et hui⁹ clisteris assignatio ad eadē vtilis. Sume risi fere
siacci.ordei alfiti.lēticule excorticate.cuiusq3.ʒ.xv.granorum
mirti.granati florū acidi.cuiusq3.v.coque oia in trib⁹ aque
℔.donec ad vnā redeāt:colaq3 τ.ʒ.℔.sume vsq3 duos trien
tes.τ medicamina hec supinijce. Gūme arabice.terre arme
nice.amili.cuiusq3.ʒ.ceruse plūbi.sanguis dracōis.acatie.cu
iusq3.ʒ.ʒ.carte aduste.ʒ.ʒ.vitella.ij.ouorū elixata in vini ace
to.renū adipis liquefacti τ colati.x.ʒ. Medicamina terens
subtili cribra pāno.τ cū ouorū misce vitellis τ adipe liquefa
cto in mortario donec optie mixta sint tundēs:tūc risi aqua3
colati supinijce.tepidaq3 hec clisteriza:h̊q3 bis facies. Cli
steris predicto fortioris. Sume risi feresiaci.lenticule excoria
te.ordei alfiti.milij excoriati.cuiusq3.ʒ.x.acidi florū granati.
ielnari.cuiusq3.v.glādium exteriorū corticū.mirti granoru3.
tarathithi.carathi.cuiusq3.v.coque oia in tribus aque libris
donec decoctū ad librā redeat.colāsq3.ʒ.librā sume in q̄ hec
mittes medicamina.terre armenice.cimolee τ cyprice.gūme
arabice.amili frixi.rose.c⁹q3.ʒ.ij.acatie.deelachuā.hypogsti
dos succi.ceruse plumbi.aserebi.adusti.carabe.busadi.adu
storum.carte aduste.cuiusq3.ʒ.tere omnia diligēter τ sume ex
oibus.ʒ.iiij.ouorū vitella.ij.in aceto elixata vini.olei rosarū
caprarū renū adipis liquefacti.cuiusq3.x.drag.tere oia i mor
tario fortiter τ cum aqua decoctionis misce clisterizaq3 ma
ne τ vespe diebus duobus.aut.iij.donec sufficiat optimū est
enim. Clisteris alius assignatio. Sume risi feresiaci.succi
ordei.cuiusq3.ʒ.xx.rose.r.balaustie.mirti granoru3 cuiusq3.v
coque oia in tribus aque libris donec ad libram redeant.ac
cola τ sume ex ea.ʒ.℔.medicamiaq3 hec illi iijce:carte adu
ste.sanguinis draconis.gūme arabice.ceruse plūbi.tere cipri
ce.cuiusq3.ʒ.ʒ.trita hec diligenter subtili transmitte pāno.vi
tellumq3 sume oui elixatū in aceto τ rosarum olei.℥.crudaꝝ
τ in mortariū proijce cū medicamibus optimeq3 conterens
aquā superipone risi tepidūq3 clisteriza. Vtēdū aūt erit his
clisteribus iuxta quod opus esse intellexeris ex passionis vi
ribus τ debilitate.τ iuxta quod necessitatē videris ad medi
camina vocantē stringentia.viscosa frigidaq3 τ similia. Et
oportet cibū iminuere quo stercus paucum sit τ per hec loca
non transeat.nec ea excoriet. Quod si passio diuturnior
fit.τ in comedentē fertur spetiē nisi hec sufficiunt ad vlcera d
sicanda.propter humiditatis coru3 copiā.τ eorū putrefactio
nem.saniesq3 egreditur sine sanguine:tunc clisteri vtendum
est acuto adurentiq3 fortiter desiccāti.vt arsenicorū clisteri.vl
cera etenim que exterius accidunt τ cū medicaminibus non
desiccantur siccantibus vt vngentis τ pulueribus necesse ha
bent adhiberi medicamina que in vltimo sunt desiccationis
vt coctura. Coctura aūt alia fit medicaminibus adurentib⁹
vt calicon τ dicherdic.alia igne.ideo ergo hac in dissinteria
clisteri vtendū estquod cocture obtineat locū qō sit illō ē in q̄
auripigmēta ponūtur.nec vero his in principijs vtēdū ē.s3
post tpis p̱lixitatē. Et hec trociscorū assignatio arsenico
rū q in clisteri ponuntur. Sume arsenici rubei τ citrini.alu
minis iemenici.galle.eris vsti.calcis viue.cuiusq3.drag.vj.
vł ēcausti:panis adusti.sanguinis draconis.cuiusq3.iij.opij.
gūme arabice.ceruse plūbi.cuiusq3.ij.teres oia diligenter cū
mirti aqua distēpera τ trocisca.qūq3 opus fuerit sume ex eis
ʒ.ij.cū.iij.aut.iiij.risi aque.℥.lēticuleq3 τ alfiti ordei equalib⁹
simul decoctorū partibus τ sic clistere adhibeas. Arsenici
trociscorū assignatio. Sume arsenici rubei τ crocei.sebbi ie
menici.cuiusq3.ʒ.x.calcis viue.xx.panis adusti.carte aduste.
opij.acatie.hypoquistidos succi.cuiusq3.v.tritis oibus dili
genter cū arnoglosse aqua distēperans trocisca τ vsui recon
de.qumq3 opus fuerit cū risi lenticule aliorūq3 que predicta
sunt decoctionis aqua vtaris. Arsenici trociscorū assigna
tio.zernichi rubei τ crocei.cuiusq3.ʒ.iiij.alumis iemenici.eris
vsti.cuiusq3.iij.opij.zafrani.cuiusq3.ij.carte aduste.acatie.sā
guinis draconis.tere.chimolee.gūme arabice cuiusq3.iiij.cal
cis viue.vj.tere oia diligenter τ distempera cum mirti aqua
τ exagi.trociscos informa qum opus fuerit fruiturus vt an
te diximus. Et si vlcus τ excoriatio in itestino sūt recto.li

cinijs erit vtēdū ad hec vtilibus: quoniaꝫ hi ad locū peruenient. Asiafi assignatio quod sanguinē amputat. sume acatie. hypoquistidos succi. ielnari. terre cyprice cuiusqꝫ partem vdahe aduste. ceruse plūbi. cuiusqꝫ. ς. partem trita oīa diligēter cū arnoglosse aqua distēpera. aut virge pastoris. aut portulace aqua factoqꝫ licinio subipone. Licinij aliꝰ assignatio ad excoriationē dissinterie. Sume risi feresiaci. gūme arabice. terre cyprice. cuiusqꝫ partē. carte aduste. acatie. balaustie ceruse plūbi. sanguinis draconis hypoquistidos succi. cuiusqꝫ. ς. partē. tritis oībus diligenter cū arnoglosse aut mirti aq̄ distēpera. ⁊ asiafū in eius vltimo filū ponēs fac: qūqꝫ opꝰ fuerit fruere. Et si quod a proximo decurrit loco sanies est. hoc vtaris licinio. Assignatio eius. Sume calcis viue. ʒ. iij. arsenici. r. ⁊ crocei cuiusqꝫ. ij. mardasenegi. cabathi argenti. hypoquistidos succi cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. tere oīa diligēter ⁊ cuꝫ gūme arabice aqua distēpera. liciniūqꝫ informa longum sub digiti quātitate in quo filū pones: quo qum opus fuerit cū filo educatur. Quod si in superioribus erit passio intestinis medicaminibus erit tibi que bibūtur vtēdū. Si aūt excoriatio hec in superioribus ⁊ inferioribus ⁊ que potu sumuntur medicaminibus ⁊ clisteri vtendū ē simul. Expedit autē qum putredinis intestinorū curatio aduenerit ⁊ sanata fuerint. medicaminū cauē solnentiū porrectionē. maximeqꝫ quꝰ colo quintide adeps imiscētur diagridiūqꝫ. Si aūt ad ea depulerit necessitas mirobolanos illi da ⁊ sene rosam. fumumterre. cassiā. f. lebelabū ⁊ similia.

Capitulū. 23. de dissinterie epatice medela.

e Patice dissinterie medela ⁊ cura perdifficilis ē ⁊ perpauci ab ea liberantur: eo qđ medicorū multi parū epatis agnoscunt debilitatē cāmqꝫ qua debilitatur. Ait. G. se agnouisse quosdam quibus dissinteria erat epatica que ex epatis facta fuerat debilitate. perieruntqꝫ ex pauca medicorū notitia eoꝝ curationis: hec nāqꝫ passio nōnunq̄ ex humore fit acuto qui ad intestina defluit: ⁊ quoniā hec passio vlcerat intestina curant illam dissinterie intestinorū cura qum epatis desideret curā. ideoqꝫ qui egrotatur deperit. Oportet itaqꝫ medicū inuestigationeꝫ ⁊ speculationē diligentē adhibere signis quibus epatis significātur passiones quas vt intellexerit epar curare proponat confortātibꝰ ⁊ his que malā eius auertūt cōplexionē quēadmodū in male cōplexionis epatis medela assignabimꝰ ⁊ eiꝰ debilitatis. post h̄ illis vti, incipiat que sanguinē incarcerant ⁊ huiusmodi passionē queqꝫ ab ea fuerit incōmoda amputāt. Sunt aūt hec puluis cui imiscetur berberis lacca. reubarbarum. terra sigillata. cyprica. spodiū. spodijqꝫ trocisci stringentes ⁊ similia. huic medetur passioni. Et hec pulueris assignatio qui hic manifeste prodest. Sume ro. r. ʒ. vj. berberis. iiij. lacce lote. iij. virgarum sube. spodij. gumme. sandali albi. cuiusqꝫ. ij. seminis hēmaci. ʒ. reubarbari. ʒ. ⁊. ς. ʒafrani obolos. ij. tere omnia diligenter. propinaqꝫ quadrantem cum lacte quo butyrum eduxeris ab exagi. vsqꝫ. ʒ. ij. proiectis prius ferreis laminis calefactis in ipsum lac. Et si trociscorū carabe. ς. exag. sumpseris ⁊ cū pomorū propinaueris robo muzorum aut granatorū aqua cū portulaca ⁊ berberis. aut ribesi robū vtile erit. Sic ⁊ oīa que sanguinis sputo prosint medicamina si medicaminibus admisceantur que male medētur cōplexioni epatis calidi ⁊ eius debilitati. epatice prosunt dissinterie. Epar medicamibus ipsum confortātibus emplastriꝫa ⁊ sanguinē reprimētibus. vt hoc emplastro. Assignatō eius. Sume sandalorū cuiusqꝫ. ʒ. vj. sumaci. balaustie. cuiusqꝫ. iij. tere ciprice. hypoquistidos succi cuiusqꝫ. ij. tere oīa diligēter ⁊ cū arnoglosse aqua distēpera. aut virge pastoris. aq̄qꝫ rosarum ac coriborum vitis. ⁊ epar emplastriꝫa pāno cuꝫ lineo subtili. infuso ⁊ refrigerato. sicqꝫ super epar pone.

Capitulū. 24. de emorroidū ⁊ fistularum fissurarumqꝫ ani medela.

e Moroides a quibus defluit sanguis vt curentur patienti vomitu est vtendū ⁊ paulatim illū assuescat medicamibusqꝫ q̄ desiccant vt caraba busadū. margarite mixte cū mundantibus vt terra armenica ⁊ ciprica. cū his que dormitationē ꝓuocāt vt afulumia feresiaca ⁊ tyriaca recens. Medicaīs assignatio vtilis. emorroidibus quibus sanguis defluit. Sume trociscoꝝ carabe. ʒ. ⁊. ς. mirobolani. indi. bellirici ⁊ emblici frixorū in oliue oleo ⁊ tritorū diligenter. cribratorūqꝫ cum machalo dissolue ⁊ porri aqua pillulaqꝫ. ʒ. iij. cū aqua tepida propina. Medicamē aliud ad idem. mirobolani indici. bellirici emblici. cuiusqꝫ. ʒ. v. semis porri. iij. busadi. carabe. v. dabe aduste cuiusqꝫ. ij. ⁊. ς. machali. x. tere oīa diligēter. ⁊ macalum cum porri aqua dissolue ⁊ foliorū cipressi atqꝫ cū ipsis medicaminibus distēpera ⁊ pill'. dabisqꝫ ex eis. ʒ. iij. cū aqua in qua ferrū extinxeris calefactū. prodest enī ⁊ sanguis āputat fluxū. Assignatō alia. mirobolani idi. bellirici. emblici cuiusqꝫ. ʒ. iiij. granorū mirti. glandiū cortic̄ exteriorū tarathithi. balaustie. cuiusqꝫ. ij. masticis. nucis muscate. spice gariofili. cuiusqꝫ. ij. macali. glauci. ij. semis porri. iij. purgamēti ferri ī vini īfusi fece nocte ⁊ die frixiqꝫ ⁊ desiccati. xx. mirobolanū ⁊ emblicum friges porriqꝫ semen in oliue oleo ⁊ diligenter teres. macalum aūt in aqua foliorū cipressi dissolue ⁊ sic oīa hec distempera medicamina. pill'qꝫ cum tepida. ʒ. iiij. daturus aqua.

De emorroidis cecis. Emorroides autē cece he sunt quibus sanguis nō effluit ideoqꝫ aperiende sunt quo defluat. qui enim ab eis decurrit sanguis malus ē: ⁊ qum exierit dolor mitigabitur. si igitur eas aperire volueris cataplasma illis adhibe medicaminū calidorū vt batburmariu ⁊ pūgentis cepe succū. aut calicon ⁊ dicberdic ⁊ post hec mirobolanū kebulū ⁊ emblic̄. cōdita dabis. macaliqꝫ pill' ⁊ trifarā minoreꝫ. Et hec pulueris assignatio emorroidū dolori vtilis ⁊ earū ventositati. Sume mirobolani indi. emblici frixorū in oliue oleo. cuiusqꝫ. ʒ. x. seminis porri. nabatici. nasturtij semis frixorū. nanacue. cuiusqꝫ. xv. in al'. xvij. abebeli amigdalarū amararū. nucleoruꝫ anteperficorū. cuiusqꝫ. v. masticis. nucis muscate cuiusqꝫ. ij. tere oīa diligenter. ⁊. ʒ. iij. de eo dabis cū aqua calida. Et si huiꝰ dño passionis aque porri. ʒ. xv. cū duabus olei nūc ꝓpinaueris manifeste proderit. ⁊ si locū veteri oliuarū oleo cataplasmaueris doloribus medetur. Et si patiēs is mirobolani indi in vaccino frixi butyro aut oliue oleo. ⁊ semis feniculi. tritoꝝ diligenter. cuiusqꝫ partē. nasturtij semis ptes. ij. sumpserit. sumetqꝫ diebus singulis ex his. ʒ. iij. cū vini tede ꝓderit. Pill' assignatio que dolorē mitigant emorroidū naturāqꝫ soluūt. Sume mirobolani indi. bellirici ⁊ emblici. machali. cuiusqꝫ ʒ. ⁊. ς. cimini carmanici. salis indi. satureie feresiace. surenīāi albi. āmoniaci. hermeli. satapegi. nanachue. raseni. seliche. masticis. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. penidiorū optimorū. turbit albi cuiusqꝫ. viij. aloes epatice. xx. sequebinegi. ij. tere oīa diligenter. gūmas autē cū porri aqua dissolue ⁊ eadē oīa distēpera medicamina. pillulaqꝫ. ʒ. ij. vsqꝫ. iij. de eis daturꝰ noctibus cōtinuis quoniā manifestissime prosunt ⁊ dolorem mitigāt. Emplastri assignatio quod ani medeṝ doloribꝰ ⁊ emorroidū. Sume machalū. glaucū. ⁊ in oleo dissolue: semē lini ⁊ porrū in butyro decoctū vaccino: simul oīa in mortario tere donec perfectum sit ⁊ anū emplastriça. Emplastrū aliud ad eadē vtile. Sume camomille. melliloti. porri nebatici. foliorum cathemie. cuiusqꝫ fasiculū. ⁊ in aqua optime coque. donec oīo deficiat. tunc in mortario tere ⁊ oui vitellū supinijce: optimeqꝫ simul oīa contere: tunc sume fenugreci. lini semis. cuiusqꝫ pteꝫ. machali in adipe liquefacti galline. ς. ptem. tritaqꝫ diligēter alijs admisce ⁊ emplastriꝫa anū cum tepido. Pulueris assignatio que emorroidū prodest doloribus. Sūe abebeli. besqui. amigdalaꝝ amararū. nanacbue. cuiusqꝫ ptē. porri nebatici. partes. ij. aristologie. piretri. cuiusqꝫ. ς. partē. tere oīa diligenter. ⁊ farinā heueri superinijce. oiaqꝫ cum porri aqua distēpera. ⁊ factū panē in camino pone lenis ignis. desiccaqꝫ ⁊ terens cū nucū oleo iterū pasta aut sisami irrorabis. dabisqꝫ ex eo. ʒ. iiij. cū tede vino. Quꝫ autē emorroidas apostema cōmittatur calidū: hoc applica emplastrū. Assignatio eiꝰ. Sume ceruse plūbi. ʒ. v. litargirij. espabanici. iij. masticis. ʒ. iusqami albi. ij. trita oīa diligēter cū oui albumie pasta ⁊ mūdarum oleo oliuarū. locoqꝫ appone tepidū. Emplastri assignatio calido in ano apostemati vtilis cum emorroiđ. Sūe foliorū. cathemie. camomille. melliloti. cuiusqꝫ manipulum. fenugreci. semis lini. cuiusqꝫ. ʒ. iij. lenticule excoriate. x. coque oīa donec exsiccentur. ⁊ in mortario tere donec tāq̄ vnguentum fiat: vitellaqꝫ. ij. ouorum superadde cuꝫ violaceo oleo. ⁊ cum pistello optime misce donec cōpleatur. ⁊ sic locū emplastriça. Medicamis assignatio quod dolores sedat emorroidum si nullus fuerit illic calor. Sume allium sine corticibꝰ ⁊ tere diligenter ⁊ oleum superinijce seminis lini. vel seminuꝫ optimeqꝫ fac bullire donec allium dequoquatur: tunc excola ab eo oleum: ipsoqꝫ anum inūge. ⁊ cum allio anum emplastriça calido: omnino ꝑ dei auxiliū dolorē mitigat. Medicamis assignatio qđ emorroides desiccat: anū cū vino laua pontico ⁊ puluerē coni cipressi supinijce ⁊ hantali pulvereꝫ. Assignatio al'. nucis cypressi. corticū glādiū exteriorū. corticū granatorū cuiusqꝫ manipulū tere oīa mediocriter ⁊ ī vino coques pōtico colaqꝫ ⁊ anū ablue mane ⁊ vespere diebus

cõtinuis quoniã emorroides desiccat. Ungenti qđ emorroidas desiccat assignatio. Sume mirre mũde.ʒ.hypoquistidos succi.ij.olibani.iij.parũ tundẽs hec ⁊ in vuarũ succo isũdens vnguentũ facies quod super lini pannũ extensum loco appones. Medicaminis alius desiccantis assignatio. aruci ⁊ litbargirij equales partes diligenter tere ⁊ subtili transmitte pãno ⁊ oleũ sume rosarũ purũ quod totũ superinfundat simul hec coques donec vnguẽtũ fiat. sicqz cere.ʒ.liquefacte superaddes ⁊ vteris. Unguẽti alius assignatio desiccãtis emorroidas ⁊ fistulas ani. Sume picis.ʒ.x.⁊ i.xv.olei nucũ.ʒ.liquefac.sulphurisqz crocci adusti.opij.selichc.corij hpẽtis.quesuni.⁊ ẽ lapis super quẽ auri folia fiunt ⁊ argenti fracti cũ zibaco.cuiusqz.ʒ.ij.tere oĩa diligẽter ⁊ subtiliter cribra ac cũ oleo ⁊ pice distẽpers.argẽtũqz cũ zibaco fractũ ⁊ super lignũ linei cataplasma pãni locoqz applica. Olei assignatio que emorroidibus prodest. Sume aque porri librã ⁊ ipone illi semis bermeli.corticis capparis.cuiusqz.ʒ.x.pigãi virgã vnã in alꝰ manipulũ vnũ coque diligenter donec maturet colaqz ⁊ superadijce.ʒ.librã olei sisami coque donec oleo supstite aqua deficiat.qũqz opus fuerit vtere. Oleũ aliud. mibefluxe.olibanũ.corticũ capparis.costi.bermeli.cuiusqz partem.rododaphnis.quebriti crocei cuiusqz.ʒ.partẽ.tere oĩa diligenter ⁊ cũ subtili cribra pãno.⁊ triplũ medicaminũ põderis superfunde olei nucleorũ antepersicorũ ⁊ zẽbaci ⁊ olivarum equaliter optimeqz liquefac ⁊ vase conde qum opus fuerit fruiturus. Oleum aliud quod emorroidibus prodest si bibatur.⁊ si eo ani locus inungatur. Sume aque porri ⁊ gendiconis.cuiusqz librã corticis radicũ capparis bermeli. cuiusqz.ʒ.x.aristologie.l.costi.cuiusqz.v.sansuci.sebabequi.cuiusqz.iij.tere omnia mediocriter ⁊ succos inijciens coque optime donec triens defitiat. tunc superinijce nucleorum antepersicorum olei ⁊ olei seminum. cuiusqz.ʒ.libraz ⁊ coques leni igne.donec deficiẽte aqua oleũ supsit:quod patienti propinabis a.ʒ.vsqz exagiũ.cum aqua in qua fenugreci coxeris ⁊ anum codẽ iunges:quoniã dolorẽ cõpescit cõtinuo. Fumigiũ quod emorroidibus prodest ⁊ dolorẽ caruz cohibet:⁊ hec eius assignatio. Sume machali glauci.semis porri.corticũ radicum capparis.partes equales.⁊ tere.quas sup ignem sub scãno pones perforato:patiẽtẽqz desuper sedere facies. quatinus dũ substollitur fumus ad anũ feratur.desiccat eiz emorroidas. Fumigiũ aliud. Nigellã.bermelũ.cortic.radic capparis.ratinegũ.thus masculũ.equalr sumẽs tere mediocriter.⁊ patientẽ vt assignatũ est vapora. Que autem emorroides in tantũ crosse sunt vt nihil in eis que assignavimus prosint.in his medicamibus vti convenit acutis. Cataplasmẽtur itaqz cũ calce.⁊ arsenico in balneo.⁊ perferat modicum patiens donec adurant ⁊ ardeant.tunc lavet cũ vino locũ.⁊ sic bantali cortices ⁊ lupinũ adustum equaliter super pulveriza:quoniã hoc fortiter illas desiccabit. Sz ⁊ si hoc nõ pfert fortioribus vtẽdũ ẽ.vt calicon ⁊ dicberdic. Tribꝰ itaqz diebus bis illas cataplasma cõtinuis mane ⁊ vespere:⁊ quotienscũqz medicamẽ ab eis tollitur.ablue cũ vino ⁊ medicamẽ secũdo appone. Quas qũ denigratas videris ⁊ q̃si adustas medicamẽ tolle ⁊ vnguẽtum appone ceruse quo ⁊ locum desiccet ⁊ ardorẽ incẽdiumqz a medicamie factũ acuto mitiget. Sedat autẽ ⁊ ardorẽ qui ab hoc fit acuto medicamine.sisamum tritũ diligenter cum rosarũ oleo ⁊ ovi albumine:que qum mixta fuerint locus ipis cataplasmatur post acutũ medicamen. Aut sume ovi vitellũ ⁊ ordei farinã oleũqz rosaruz miscensqz omnia simul cataplasma locũ. Qđ vero medicamẽ non fert acutũ:ferri in ipm vtere icisionẽ:quod queadmodũ fieri oporteat i chyrurgia assignabimus.

Capitulum.25.de apostematũ ⁊ fissuraruz ani medela.

s **I ano** accidit apostẽa calꝰm sine emorroidibꝰ.oz locũ ẽplizare cum cathemie frondibus ⁊ solatri.violis siccis.lenticula excoriata. hec coques optime in aqua donec plena fiat decoctio ⁊ desiccentur parum.tunc oleum superadde rosarũ ⁊ violarũ:oviqz vitellum.⁊ albumen in mortario diligẽter mixto.patierisqz donec cõpleatur ⁊ locum cataplasmabis. Medicaminis alius assignatio cõtra ani apostema. Sume ceruse.ʒ.v. thuris masculi.ʒ.⁊.ʒ.acalimie argenti.ij.tere oĩa diligẽter ⁊ cũ cera oleoqz misce rosarũ ⁊ intibe aqua ac citroli ⁊ i mortario percutiens cõde.qũqz opus fuerit vtere. Assignatio ad ani fissuras. Sume medulle cruris vaccini ⁊ cervini.aut adipis eiꝰ cuiusqz.ʒ.x.cere albe.v.mumie.iij.liquefac cerã in oleo violarum simulqz reliqua ⁊ quz opus fuerit vtere. Assignatio alꝰ ad ani fissuras.vnguẽtũ ceruse.vnguẽtũ basilicõ. medullãqz vaccini cruris simul misce.optimeqz in mortario cõfricãs locũ cataplasma. Sume quoqz ratinegi.⁊ picis equales partes ⁊ oĩa liquefac in violarũ oleo ⁊ adipe galline. miscensqz cũ vitelli ovo ⁊ modico apio locũ cataplasma. Assignatio ad fissuras sine calore.gũme medulle cruris vaccini picis grece.cuiusqz.ʒ.℥. ceruse litargiri. cuiusqz.ij.trientes.℥. cere mũde.℥.olei rosarũ puri.iiij.cerã picẽ ⁊ medullã in oleo liquefac rosarũ ⁊ cerusã superinijce.litbargirũqz in mortario fortiterqz donec cõpleãtur tere. Quod si fissuras ardor cõitatu ⁊ calor cũ ceruse cataplasma vnguento quod cũ ovi fit albumine ⁊ modico cãphore.aut sume aquam solatri ⁊ cathemie frondium ac portulace ⁊ rosarũ oleũ superfunde in quo ceraz liquefeceris.facqz cerotum in mortario ⁊ cataplasma locum.

Capitulum.26.de egredientis podicis medela.

q **Um autem** podex egressus fuerit.patiẽs i aqua sedeat cartami quam in superioribus assignavimus. anumqz cũ vino lavet pontico ⁊ superpulverizet pulverem hunc. Sumat nucis cypressi.mirti sicci.acatie.hypoquistidos succi.galle viridis. equalesqz partes. terat qz diligenter ⁊ super anum pulverem pulverizet. aut sumat cabathi argenti. rose. summaci. cuiusqz.ʒ.iiij. mirre munde.ij. tritaqz diligenter ⁊ super anum pulverizet lotum vino prius pontico. aut certe pulverizet desuper farine thuris litbargirij cuiusqz partem.nucis cipressi.ʒ.partem.limature plumbi.vdabe aduste cuiusqz partis quadrantem.hec oĩa simul tere diligenter ⁊ subtili cribra pãno.ac super anũ pulveriza prius vino lotum pontico. Et si cũ podicis egressu apostema fuerit.sume lenticule ⁊ granati cortic.glandiũ cortic exteriorũ.coni cipressi cuiusqz partem ⁊ i mirti aqua optime coqz.oleũqz superistilla rosarum ⁊ plurimũ in mortario miscens locũ cataplasma.

Capitulum.27.de tortionis medela.

s **I tortio** accidit ex ventositate crossa.patienti apij semen anisũ feniculuzqz.nanachuã saturciaz feresiacã equaliter trita ⁊ cũ vino distemperata veteri propina. Et si non fuerit fortis ventositas aliquid horũ illi dabis seminũ.aut aliquid fautenegi cum aqua calida. Et si tortionẽ solutio comitatur.cardami grana illi da frixa cum condito. aul pulverem machalithe. Et si natura tẽperata est.hunc illi dabis pulverẽ. Assignatio eius nasturcij frixi seminis.ʒ.ij.seminis apij.nanachue.cuiꝰqz.ʒ.⁊.ʒ.baccarũ lauri.ʒ.tere oĩa diligẽter:⁊ iuxta quod opꝰ fuerit cum aqua calida propina.aut dabis socrite.ʒ.ʒ.⁊ nõturam cũ hyerapicra solves.⁊ turbit cuiusqz.ʒ.cũ anisi aqua ppina. Et si tortio stercoris sit inclusi causa in itestis inferioribus clisteri vtere. Qđ si ex mala fiat cõplexione calida que itestinis accidit.semis psilij.ʒ.ij.cũ oleo rosato ⁊ aqua rosarũ ac granatorũ aqua percussi patiẽti dare expedit. Et si ex cholera.ru.que ad itestinum defluit crossum fit tortio. Da illi semis psilij ⁊ portulacei.ac sabasaferemi semis ⁊ medulle seis citroli.cuiusqz partẽ.tabasiri.ʒ.partẽ.tere oĩa seminibus exceptis ⁊ oleo parũ inunge rosarum.ribesiqz illi propina syropum ⁊ aquã qua biberis infunderis grana.

Capitulum.28.de colice medela.

c **Olica** passio qum ex humore fit phlegmatico patienti electuarium offer dactilicũ ac sabarbaram ac citoniorum laxans cum aqua calida.⁊ patientẽ cataplasma locũ cũ sale calefacto egrũqz i aq̃ pilam inducas.in qua camomillã.mellilotũ.bereniasetuz.carnibũ.hesq̃.similiaqz coxeris.locũ oleo illinias hesqui.⁊ si natura solvitur ⁊ dolor mitigatur eque.sin da illi.seq̃hinegi.ʒ.ij.⁊.ʒ.aut pillularũ fetidarꝝ.ʒ.iij.⁊ si has nõ patiť pillꝰas pp caloris cõplexionẽ etatẽqz ⁊ tẽpus cassie.f.medulle da illi.ʒ.xx. chalẽgebini.xv.cũ aq̃ in qua.ʒ.ij.semis feniculi coxeris ⁊ supinijce turbit albi.exag.⁊ hyere.ʒ.atqz cũ calida propĩa aqua quoqz illi pillulas has. Assignatio earꝝ hyerepicre.turbit cuiusqz.ʒ.coloquintide adipis quadrantem.salis naste obolos.ij.diagridij obolum ⁊ machali glauci.ʒ.ʒ.tere oĩa diligẽter.sz machalũ in aq̃ dissolve calida.reliquaqz cũ ea distempera medicamĩa ⁊ pillꝰ i vmbra desicca ⁊ ẽ potio pfecta phlegmatic vtilis colice. Pillꝰarũ assignatio vtiliuz colice phlegmatice per plurimũ quas ioãnes pillꝰ vocavit margaritaruz. Sume sabaremi.opoponacis equales partes.⁊ opoponacẽ i aqua dissolve calida.ac deinceps titimalũ admisce ⁊ modicum superadde zafrani.pillulaqz quarum est potio.a.ʒ.vsqz plenũ exag.puero aũt oboli dantur.ij.vsqz.ʒ.ʒ. Pillularũ assignatio aliarũ que colice prosunt phlegmatice. Sume turbit.hyere cuiusqz.ʒ.iij.agarici.duas.opoponacis.iausiri.macali.castorei.cuiusqz.ʒ.sicca.tere diligenter medicamĩa ⁊ sub-

tili cribra pāno. gūmas aūt in pigani aqua dissolue ꝛ in modum piperis pill'. ex quibus ℥. dabis. ij. cum aqua. ca. in qua bullieris feniculi ꝛ apij semen anisumqꝫ. Pill' al' ad idem turbit albi. ℥. aloes epatice obolos. iiij. scamonee oboluꝫ. tere oīa diligenter ꝛ cū melle distempera. pillulaqꝫ. ij. potiones. q̄rum medietatē cum calida bibes aqua. Pillularū assignatio colice phlegmatice ex ventositate valde vtilū. Sume agarici. sequebinegi. macali. castorei. iausiri cuiusqꝫ. ℥. aloes epatice. iiij. teresqꝫ ꝛ pillulabis. quarum est potio. a. ℥. vsqꝫ exag. Et si huius domino passionis hyere cū melle fermētate. ℥. iij. porrexeris dederisqꝫ in eius vestigijs radicum aqua cū charue in al' carube oleo manifestissime proderit. Aque radicum ad hec vtilis assignatio. Sume corticū radicū apij. anisi feniculi cuiusqꝫ. ℥. iiij. masticis. spice. cuiusqꝫ. ij. cētauree minoris. cantorij subtilis. v. adianti. seminis. cathemie cuiusqꝫ. ℥. turbit albi. x. vue passe chorosanice optime purgate. xx. coque omnia. in. iiij. aque libris donec ad libram redeāt ꝛ ex ea diebus singulis ℥. iiij. bibe cū hyere cuꝫ melle fermentate exagijs duob⁹ ꝛ exagio olei charue. ꝛ si olei charue loco hoc vteris pfectius fiet. Olei sabaremi assignatio. Sūe sabaremi. ℥. xxx. mezerionis. x. hebelnili. xx. turbit charue granoꝝ cuiusqꝫ. xl. tūde oīa ꝛ in stagnatū mitte vas. ꝛ. lb. vj. aque supfunde. atqꝫ lento decoque igne. donec aqua deficiente oleuꝫ supsit: cola ꝛ in vase cōde. qūqꝫ opus fuerit vtere: bibaturqꝫ ex eo exagium vsqꝫ. ij. cū radicū aqua. Et si volueris vteris eo cū aqua in qua ficus. fenugrecū hyerā. lini semē. vuas passas. adiantūqꝫ coxeris: qm̄ passiōi profunt huic. Sꝫ ꝛ si i clisteri illud iuxta quod opus fuerit adhibeas prodest. His qū vsus fueris medicamibus si tamē natura nō soluitur. nec dolor quiescit: tūc clisteribus vtaris: maxieqꝫ si dolor in iferioribus fuerit: tresqꝫ passiōis dies transici int: qm̄ clistere oibus alijs que hic fiunt excellētius ē. Vtēdum itaqꝫ in principijs clisteri leni. qō si nō ꝓderit qō illo fortius est. adhibe. Clisteris assignatio lenis quod colice prodest nō valide. Sume ficus albas numero. x. iniubas. xx. sebestē poma. xxv. vue passe chorosanice. ℥. xv. camomille. melliloti. cuiusqꝫ plenam manum. selqui foliorum. carnebi. cuiusqꝫ. ℥. v. violarū. cathemie furfuris. astrictorū in pāno. cuiusqꝫ. iij. coque oīa in trib⁹ aq lb. donec ad. lb. redeant. ꝛ. ʒ. lb. excola. anatisqꝫ adipis liqfacti. ꝛ muri. cuiusqꝫ. ℥. ij. supinijce zaccare rubee. x. ℥. buraci. ℥. sicqꝫ tepidū clisteriza. Clisteris alius assignatio vtil' colice que ex phlegmate fit. Sume ficus albas numero. x. iniubas. xx. sebestē poma. xxx. besqui. aneti. cuiusqꝫ. ℥. x. cartami. tunsi. fenugreci. semis lini. carue. cuiusqꝫ. ʒ. vij. cētauree subtilis ꝛ crosse. cuiusqꝫ. v. adianti. iiij. pigani. rutabe. cuiusqꝫ manipulum. carnibi. blitis. cuiusqꝫ. ℥. x. camomille. melliloti. cuiusqꝫ. ℥. vij. semis apij. feniculi. cimini. anisi. coloquintide adipis. furfuris simile. cathemie albe in pāno ligatoꝛuꝫ. cuiusqꝫ ℥. iij. coque oīa i. vj. aque lb. donec ad libraꝫ redeant. Ex hac ʒ. librā cola ꝛ superinijce sisami olei. ℥. adipis gallie. ℥. liqfacti. gari. ℥. ꝛ. ʒ. zaccare. ꝛ. ℥. buraci armenici exagiuꝫ. Et si passio fortis ē phlegmaqꝫ multuꝫ ꝛ crossum. sisami olei loco oleum pone zēbaci. aut besqui aut aneti. zaccare loco mel: addasqꝫ medicamibus his sequebinegi amoniaci. iausiri. cuiusqꝫ. ʒ. ℥. dissoluesqꝫ gūmas in mortario cum aqua calida ꝛ cū pistello diligēter teres. atqꝫ clistere supinijcies. Et si in clistere obolos. ij. fellis bouis proieceris prodest manifeste. Augēda aūt sunt hec ꝛ iminuenda medicamīa iuxta qō virt⁹ passionis consulet ꝛ debilitas: phlegmatisqꝫ copia ꝛ paucitas. Et nō nūq̄ clisteri opus nō est: sꝫ licinijs quꝫ passio ꝛ dolor circa penis ē partes ꝛ prope itestinum rectū. Licinij assignatio ꝓbati. Sume cathemie. buraciqꝫ equales partes. coloquintide adipis. ʒ. partē. diagridij quadrantē. tere omnia diligenter ꝛ zacc̄. liquefac rubeā i qua medicamīa ꝓijcies ad mēsurā digiti. sꝫ tempate crossitici liciniū fac. Aliud coloquintide adipis. fellis bouis. buraci. cathemie. cuiusqꝫ ptem. tere diligenter ꝛ cū melle distēpera spisso. aut zacc̄ sili. Aliud validum. Fellis bouis: sequebinegi. macbali. buraci. coloquintide adipis. cathemie. cuiusqꝫ partē. tere oīa diligēter. sꝫ gūmas in aqua dissolue calida: ꝛ cum ipsis medicamia distēpera: licinioqꝫ facto vtere. His qū vsus que diximus fueris nihilqꝫ confert nec dolor cōpescitur: nec natura emollit: medicaminevtere quod iā diximus. in quo lupi ē fimus. quoniā lupi fimus qui in spinis inuenitur proprietatē hꝫ mirabilem ad colicā passionē. Refert naqꝫ. G. suo in libro de simplicib⁹ ꝛ compositis medicaminibus. quoniā si quis lupi fimi frustū accipiat ꝛ ad femur patientis cholicam alliget aut vmbilicū eius illiniat. soluit illā. ꝛ hoc sepius se probasse fatet. Medicamis assignatio cum fimo lupino. Sume fimi lupini qui super spinas iuenitur. ℥. iiij. anisi. cimini. seminis feniculi. zinziberis. piperis lon. salis naste. cuiusqꝫ. ℥. aloes epatice. ij. tere oia diligēter ꝛ subtili cribra pāno. ac cū melle distēpa dispūato ꝛ i vas cōde: qūqꝫ op⁹ fuerit. ℥. ij. vsqꝫ. iij. cū aneti ꝛ cimini aqua porrige. Medicamis assignatio alius cum fimo lupino. Sume turbit albi. ℥. v. fimi lupi. iiij. seminis apij. anisi c⁹qꝫ. ij. tere oia diligēter. ꝛ. ℥. iij. cū calida ꝓpiab aqua. Quꝫ aūt cū clisteribus ꝛ licinijs alijsqꝫ vsus fueris. ꝛ naturā solueris aliquisqꝫ supererit dolor post hec. hac vtaris decoctione quoniam intestina purgat a superfluis perfecte. Decoctōnis assignatio. cortic̄ radic̄ apij ꝛ feniculi. achuani. bersausani violarum siccarū liquiritie radicis tūse ꝛ rase cuiusqꝫ. x. ℥. fenugreci. semis cathemie ꝛ maluarum. cuiusqꝫ. v. fic⁹ albas. numero. x. zebibi chorosanici optime purgati. ℥. xx. coque oia in. v. libris aque suauis. donec ad libram redeāt. ex hac. ʒ. libram sume eiusqꝫ. ij. trientes. in qua. x. fricabis. ℥. medulle cassie. f. peidiorū optimorū. x. ꝛ superistillabis olei carube exag. ꝛ addes turbit. ℥. tepidūqꝫ hoc propinabis. vterisqꝫ hoc alternis diebus purgat eni hoc itestina optime.

De eorum qui colicā ex ventositate patiuntur regimie. ꝛ si hec ex vētositate fuerit crossa passio oportebit pill' patienti dare fetidas sub duaruꝫ ꝛ. ʒ. examine dragmarum vsqꝫ. iiij. aut opoponacis dragmā. aut hoc illi da medicamē. Assigna° ei⁹ hyerepicre exag. ij. turbit exag. seminis apij. nanachue. anisi. cuiusqꝫ. ʒ. exag. castorei. euforbij. cuiusqꝫ quadrantē exagij. tere oia diligenter ꝛ subtili cribra panno. distēperāsqꝫ cū apij aqua pill'. dabisqꝫ ex eis exag. ij. Pill' alie ad idem. saberemi. coloquītide adipis. cuiusqꝫ partem. opoponacis. partē ꝛ. ʒ. zinziberis castorei. piperis. macbali. cuiusqꝫ. ʒ. partem. sicca tere. ꝛ gūmas in aqua dissolue calida. simlqꝫ medicamina distempera ꝛ paruulas fac pill'. potio earum. ℥. ij. dabis etiā hanc radic̄ aqua Assignatio eius cortic. radicū apij ꝛ feniculi. cuiusqꝫ. ℥. x. seminis apij ꝛ feniculi. anisi. nanachue. fube. fenugreci cuiusqꝫ. ij. seminis pigani. ordei. cuiusqꝫ. ij. aneti. rasani. adechari cuiusqꝫ. v. fautenegi. satureie feresiace. cimini carmanici. cui⁹qꝫ. iij. masticis spice. selihe. xilobalsami. asari. cuiusqꝫ. ij. zebibi chorosanici optime purgati. ℥. xx. ficus. numero. x. iniubas. xx. coque oia in. v. aque libris donec ad librā redeant. cola ꝛ diebus singulis. ℥. xl. sume. de ea. ꝛ. ʒ. exag. socrite ꝛ oli charue exag. ꝛ si eiusmodi egroto tiriace faruc. ʒ. ℥. cū aqua in qua ciminū. anisi. apij semen bullieris propinaueris manifeste proderit. linias autē eius ꝛ inungas ventres ac circa confinia h' oleo. Assignatio eius. aque pigani ꝛ aque porri. feniculiqꝫ cuiusqꝫ. ʒ. librā. cimi nebatici. nanachue. seis apij. cuiusqꝫ. ℥. v coqꝫ oia i succis porri. ꝛ pigāi donec triēs oficiat. ꝛ supijce oli onfacini. aut sisami. ʒ. librā. ꝛ tēperato coqꝫ igne donec deficientibus aqs oleum supersit. hec inunges ꝛ patienti exagium propinabis cum aqua in qua fautenegum fluuialem. satureiam. feresiacam. nanachuā bullieris cū melle ꝛ penidijs optimis. hoc ventositatē dissoluit. Dissoluit quoqꝫ ventositatem cataplāsmatio cū sale ꝛ cimio calefcis. Adhibe ēt clistē vētositatē dissoluens ꝛ ipaꝫ dispergens vt hoc. Assignatio eius. Sume besqui aneti. pigani. fautenegi montani ꝛ fluuialis. nemami. camomille. cuiusqꝫ manipulū. semis apij. anisi. feniculi. nanachue cuiusqꝫ. ℥. v. sumaci. ℥. x. fic⁹ albas numero. x. iniubas. xx. sebestē poma. xxx. coque oia in. vj. aque libras donec ad totius redeāt quadrātē. colabisqꝫ ex ea. ʒ. libram ꝛ superinijces buraci armenici. macali. opoponacis. iausiri. cuiusqꝫ. ʒ. ℥. castorei obolos. ij. mell'. xx. ℥. gūmas in aqua liqfac calida. medicamīa aūt sicca terēs aque. ℥. superinijce colate. gari. ꝛ olei costi. cuiusqꝫ. ℥. xv. tepidūqꝫ clisteriza: ꝛ si cum clisteri aliquid fuerit egressū spissū. iterum adhibe clistere. tertioqꝫ vsqꝫ dū hec solida emittantur oia ꝛ egestio fiat mollis. Clisteris alius assignatio quod ventositati prodest crosse. Sume succi porri. blitis. fautenegi. pigani cuiusqꝫ. ℥. xx. olei charue. nardini. costini ꝛ besqui. quod cuiusqꝫ presto fuerit. ℥. xv. mellis. x. castorei. coloquintide adipis cuiusqꝫ. ℥. quadrātē diligenter tritorū. cōgrega oia hec ꝛ clistere facto clisteriza tepidū. Clisterē aliud aque pigani librā sume ꝛ superinijce apij semis anisi. feniculi. nigelle cuiusqꝫ. ℥. xv. castorei. ℥. tere hec oia mediocriter ꝛ pigani aquā superinstilla cū oliue oleo ꝛ coques lenes ad prunas donec aqua deficiat oleumqꝫ supsit. de quo. ʒ. libram sume. galline adipis ꝛ pullorum columbarum. cuiusqꝫ liquefacti. ℥. ij. tepidaqꝫ omnia clisteriza. ꝛ si cū oleo oliuarū mel miscueris robustius fiet. Si aūt dolor roboratur ꝛ nulla apparet mitigatio per medicamē laxans clistere aliaqꝫ huiusmodi. apollonia vtere greca ꝛ feresiaca. quecūqꝫ presto fuerit. a. ʒ. ℥. vsqꝫ. ʒ. exag. patienteqꝫ in cocba

fac sedē in qua sit decoctio camomille.melliloti.pigani.besꝗ.
abrotani.aneti.foliorum lauri.gendiconis ⁊ similiū.Sedeāt
aūt in concha huiusmodi patientes. coꝝ stomacis vacuis ci
bo potuqꝫ.Sit aūt colicā patientis cibus si ex phlegmate est
⁊ ventositate ciceris aq̄.cū cimino . aneto.cinamomo.sinapi
galengar.pipere.porrusqꝫ ⁊ oliue oleū.ac mel.⁊ colūbarū iā
surgentes in volatū pulli.gallorum iura veteruꝫ cū;bari ⁊ po
lipodij modico ⁊ borū sorbitio patienti multū prodest.sic ⁊
si aliquid medulle apposueris cartami naturā laxat.ciba qꝫ
illū melle cū amigdalarum oleo.nec vero expedit porrectio-
ne vti multorum. nec offerātur nisi que ad virtutem sufficiāt
tuendā.tollāturqꝫ oio quadrupedū carnes ⁊ pisces.nec frigi
dā bibat aquā.nec vero aquā purā sed cū melle illā misceat
aut aqua vtatur zaccarea.Et si ad illaꝫ coegerit necessitas ⁊
sitis roboratur.paululū ⁊ alternati bibat.Sed ⁊ aliquid illi
vini propines ribani mixti prodest.hoc qū vsus fueris in co
licā patiētē ex ventositate regimine.nec confert.sed nec dolor
cōpescitur tunc oportebit sitias super ventris supplanū pone
re.⁊ in loco qui patitur sepius:qm̄ hoc ventositatē dissoluit ⁊
manifestius prodest.

De colice que ex acuto fit humore medela.Qū aūt coli-
ca ex acuto humore nascitur pungentiqꝫ qui ad inte
stina decurrit in hāc patientē medicamibus quibusdā vti cō
ueniet acutis que iā ante diximus.⁊ lebelabi aque illi propia
re.ij.libre trientes.cū cass.f.interiorū.ʒ.xx.⁊ turbit.x.amigda
liniqꝫ dulcis olei.ʒ.propina quoqꝫ solatri aquā ⁊ caquenegi
maluarūqꝫ.cuiusqꝫ.℥.ij.i quibus fricaueris.cassie.f.medulle
.ʒ.xx.aut aquā in qua bullieris ⁊ decoxeris ficus.iuiubas.se-
bestē.bersausanū.cathemie sem̄.⁊ chabezi cuiusqꝫ libre q̄drā
tē.coques hec in.iij.aque libris.donec ad librā redeāt ⁊ sūcs
ex ea duos trientes. fricabisqꝫ in eis .xv .cassia fistula me-
dulle.ʒ.⁊ istillabis olei amigdalini dulcis exag.sicqꝫ cum dei
auxilio propina.Da etiam aquam calidam cum amigdalo
rum oleo dulcium ⁊ gallinarum sorbitet iura . cum panis
simile nuca.⁊ amigdalio dl'ci ol'o.sorbeat iura pedum agno-
rum in espidabago paratorū cum amigdalarum oleo dulci.
aut seminis psilij spumam ⁊ citoniorū cuiusqꝫ libre trientem
cum violarum syropo aut cassie.f.lauchum cuꝫ amigdalino
dulci oleo ⁊ cucurbite semē.cum turbit.ʒ.⁊.ς.obl'o diagridij.
hec enim omnia prosunt. hoc quoqꝫ adhibe clistere. As-
signatio eius.Sume iuiubas.xx.sebestē poma.l.ordei tūsi.ʒ.
cathemie.furfuris heueri.cuiusqꝫ manipulū in pāno ligatoꝝ
violarū optimarū.ninifar.cuiusqꝫ.ʒ.iiij.foliorum malue.bli-
tis cuiusqꝫ plenā manū.coque oia in.v. libris aque donec ad
librā redeant colaqꝫ ⁊ supinijce cassie.f.interiorū.ʒ.x. zaccar
r.xv.violarū olei.℥.ij.muri.℥.⁊.ς.tepidaqꝫ oia clisteriza.⁊ si
illic punctura est ⁊ acumē calorqꝫ fortis.cū ordei aqua cliste
riza in qua iuiubas coxeris.⁊ sebesten. cathemieqꝫ radices.
sume ex hac.℥.iiij.in qua peponis citroli. cucurbite. seminis
psilij spume cuiusqꝫ.ʒ.xv.violarū̄ olei ⁊ cucurbite.aut nini-
far ex oibus aut ex eo quod presto fuerit.ʒ.xx. misce omnia i
locū vnū ⁊ tepidum clisteriza.iuribus vescatur vnctuosis vt
espidabago facto ex saginatis gallinis ferculqꝫ spinachiarū
⁊ fermaci lebelabi.blitis.malue.i espidabago ꝯditis cū amig
dalino dulci oleo.ouis quoqꝫ sorbilibus.granata sugat emeli
sia.⁊ ninifar bibat syropum ac violaceum similesqꝫ in cōchā
illum statue in qua tepidam fuderis aquam in qua violaꝫ.ni
nifar cathemie folia ⁊ maluas ordeumqꝫ tunsum ⁊ similia
coxeris.

De apostemate colice.Qū āt colica ex apo
stemate nascitur calido nō
oꝫ in pricipijs patiēti medicamē porrigere laxans quoniā in
ileon trāsiret.sed egrotāti basilice impera phlebotomiaꝫ.san-
guinē iuxta qd̄ opus fuerit extrahe paulatim ⁊ vicib⁹ altn̄is.
non semel ⁊ subito ordei aquam illi propina in qua liquiritie
radices ⁊ maluarum coxerīs folia:locoqꝫ hoc adhibe empla
strum. Assignatio eius foliorū cathemie ⁊ malue ac sola-
tri.violarū recētiū cuiusqꝫ.ʒ.x.tere oia diligenter ⁊ superinij-
ce farine ordei.cathemie.sandali albi.aqua lilelmelech.cuius
qꝫ.ʒ.iij.tere oia diligenter ⁊ cū oleribus misce tritis ⁊ fortiter
tunsis.super que cerā miscerīs albā cū violarū oleo optimo
⁊ ninifar.anitisqꝫ adipē liquefactā.sicqꝫ locū emplastriza. ⁊
si quod forte dissoluat necesse habes misce sil' seīs lini spumā.
Et si dolor ab his cohibetur ⁊ apostema dissoluitur vtile.sin
aquā illā propina solatri. caq̄negi. lebelabi. cuiusqꝫ.ʒ. xx.in
quibus.ʒ.x.cassie.f.medulle fricaueris ⁊ istilla amigdali ol'i
dulcis exagi.hocqꝫ illi exhibe clistere. Assignatio ei⁹.Su-
me habunegi.melliloti.viole sicce.ninifar.adianti.cuiusqꝫ.ʒ.
x.malue frondiū.foliorū cathemie.lebelabi cuiusqꝫ manipu
lum.furfuris tantūdē cathemie plenam manuꝫ.iuiubas. xx.
sebestē.xxx.coque omnia in tribus aque lb.donec ad vnam
redeāt.cola ⁊ semis librā sume in qua seminis psilij spume.
violarū olei.adipis anatū cuiusqꝫ.℥.mitte medulle. cassie.f.
ʒ.xv.quas in eadem confricabis aqua colabisqꝫ ⁊ admisces
oleum.sicqꝫ clisterizabis.sedeat autē qui hec patitur in ꝯcha
tēperati aque caloris in qua violā. ninifar. cathemie folia ⁊
malue.⁊ mellilotū.anetū.vitis frondes coxeris. Vt āt ad
statum morbus attigerit.egrotanti ficuū propina decoctio-
nem ⁊ violarū.semis cathemie ⁊ malue super quam oleū in-
stilles amigdalarū dulciū donec apostēa dissoluatur.dispo-
nes vero huius passionis dominū in ciborū regula quēad-
modum colicā ex acuto patienti humore assignauimus. Et
sciendū tibi quoniā hac passione molestato difficultas acci-
dit vrine eo ꝙ apostema vesicā cōprimat:saphenam minue-
re expedit ⁊ penem emplastrabis lumbosqꝫ ⁊ inguina empla
stris que diximus:inunges quoqꝫ loca hec cum violarū oleo
camomilleqꝫ ⁊ cera liquefacta:quoniā hec apostema dissol-
uunt ⁊ vrinam faciliant.

Capitulum.29.de colica que ileos appellatur medela.

c

Colica autem que ileos appellatur diffi
cile sanat̄:maxieqꝫ si cuꝫ
ea accidat stercoris vomitus ⁊ que huiusmōi passio
ex apostemate accidit calido:curare illā his que diximus ex
pedit i colice spetie quā apostema suscitat calidū.basilice.scꝫ
phlebotomo ⁊ mediastic:⁊ siqdem virtus etas ⁊ compl'o tem
pusqꝫ adiuuerit.patienti medicamia propia ⁊ cibos offer q̄s
illic assignauimus:eisdēqꝫ vtere emplastris ⁊ alijs que illic
dicta sunt.Cauenda aūt in colicā patiētibus phlobotomia:
nec adhibenda ē:nisi postq̄ diligēter intellectū fuerit passio
nem ex apostemate esse calido:vereqꝫ cognitū fuerit:phlobo
tomia nāqꝫ huius dn̄o passionis preter calidū apostema le
talis. Et si ileos ex humore fiat crosso phlegmatico q sub-
tilibus iuiscatur intestis:medicamina illi dabis que in coli-
ca ex phlegmate diximus:vt radicū aquā cū hyera cū melle
fermentata ⁊ socrita.oleoqꝫ carube:trociscos quoqꝫ qui di-
cūtur corani cū aqua in qua anisum bullieris.apij.semē fe-
niculi.Et si dolor roboratur apolloniā da grecam:electuari
umqꝫ quod vocatur aresti:sꝫ ⁊ mitridatuꝫ hac in parte vtile
est valde ⁊ tyriaca faruc simul hyereqꝫ ⁊ sif'ia.Cauenda est
aūt apollonia nec dāda ē:nisi qr dolorē mitiget tm̄:hic vt co
bibitus fuerit nō addatur illā dare.quoniā finis est laudabi
lis:dormitationē prouocans:⁊ caloris adducēs debilitatem
nāl'.Refert hypocras in secūdo epidimiarū sermone.oporte
re huius dn̄o passionis si ex humore fiat crosso ⁊ phlegmati
co vinum merū paulatim dari donec illi sopor supuēiat. aut
in pedibus dolor.Intellexit aūt in hoc vt humor calefieret:
⁊ subtiliatus maturaretur:itestinaqꝫ ad eius expulsionē ro-
borarētur. Cum aūt passio hec stercoris fit inclusi i subti
libus itestis causa eius ē medela medicamium laxātiū pocu
lum electuariaqꝫ ⁊ pillule ad eadē vtiles sicut iā exposuimus
clistereqꝫ validuꝫ. Qū vero letiferi fit ex potu medicamis
patiēs ill' erit medēdus que illi obuiāt ⁊ cōtraria sūt veneno
vt vomitus vsu.tyriaca metridato.⁊ similib⁹.sicut in venēo-
rū cura exposuim⁹.Sꝫ qū a ciboꝝ abstinētia accidit:tūc ei⁹
medela iurium est sorbitio pinguium que cum a carne fiunt
pigui in quib⁹ aliquid simile panis comminutum fit: danda
aūt hec paulatim ⁊ nō semel.dabis etiam spumā cū amigda
lorū oleo ⁊ violarū. Qū ex ruptura fit medetur intestino-
rum reuocatione ad sua loca cū manuū cōpressione ⁊ ligatō
ne emplastrisqꝫ ad eadē vtilibus.Expedit autē huius ⁊ coli
ce domino passionis ⁊ qū ab eis sanati fuerit ne forte ad ci-
bos redeant a principijs substractos donec robustiores fiāt
⁊ perfecte sanitatis.sed prandiū minuāt.⁊ cibos fugiāt cros-
sos.vnctuosisqꝫ vescantur iuribus vt espidabago ⁊ ziraba-
goqꝫ ⁊ in sartagine paratis.⁊ penidiorum assuescant zacca
reqꝫ tabarçedi porrectionem.Et si ex phlegmate passio fue-
rit.alternis accipiat diebus.hyeram cū melle fermentatā:⁊
quandoqꝫ melleū calengebinum cum aqua colata in qua sit
anisum ⁊ apij semen.Exercitio vtatur temperato.balneū fre
quentet ⁊ i pila sedeat aqua plena.ventrē ⁊ intestinorū ptes
oleo liniat in quo ciminū apij semē coxerit ⁊ aneti oleo.besꝗ
qꝫ ⁊ camomille.cibū eius paulatim auge vt illū passionū in-
tellexeris purgatū reliquijs perfecti⁹.Qꝫ si passio hec ex ca-
lore inasceтur prandiuꝫ opꝫ minuere comedātqꝫ panē farie
munde.cū iulab ⁊ amigdalarum oleo dulci.⁊ zirabagū cum
franquillinis aut pullis ⁊ iudabū cū pane ⁊ gallinis pingui
bus.aut cū amigdalino oleo ⁊ portulaca ⁊ blito. Et prio
assuescant syropo infuso violarū ante prandiū horis duab⁹

aut tribus. aut cassie. f. medullā sugant in iulab infusam aut
tertio die vel alternis. aut cassie. f. medullā ⁊ calengebinū fri
cata in aqua calida ⁊ colata offer. hec aliq̄ptis facies diebus
donec intestina purgentur. ea vt purgata intelliges hanc illi
da decoctionē. Assig° ei⁹ ficus albas numero. x. violarū
siccarū. ʒ. v. coque in aque libra donec ad trientem redeat. ⁊
sume de ea diebus singulis. ℥. iiij. in qua. ʒ. v. cassie. f. a gra-
nis purgate fricabis. ⁊ oleum instillabis amigdalaꝝ dulciū.

Capitulum. 30. de vermiuꝫ ⁊ lūbricorū ⁊ ascaridū med.

v **Ermes** habentem expedit mederi medica-
minibus materie que illos generāt
contrarijs. ⁊ que illos occidāt ⁊ p solutionem emit-
tant. Et que hoc operātur medicamina sunt quorū est cōple
xio calida sicca ⁊ incidens. quꝫ passio hec ex materia fiat fri
gida ⁊ humida phlegmatica. medicamina quoqꝫ in quibus
est amaritudo fortis ⁊ soluens aut climās. quoniā ex amari
tudine animaliū est interitus. Climatio vero educit ab itesti-
nis post mortem. hec autē medicamina sūt absinthiū. sercha
sum. lupinū. epithimū. sibū. aneguꝫ abehelū. costū mirra ⁊ si
milia. si dederis hec sigillatim aut cōiuncta cū mell' aqua ca-
lida vermes occidūt. ⁊ ascarides emittunt. nōnūq̄ educunt
viuos debiles interitui vicinos. Medicaminis assignatō
qd lūbricos occidit vermes ⁊ ascarides. Sūe serchasi. ʒ. iiij.
abernegi. arsunegi. cuiusqꝫ. ij. trita distēpera cū melle. ⁊ lique
fac i aqua calida. Aliud sume sibi. abrotāi. absinthij. cui⁹
qꝫ. partem lupini partes. ij. trita cū melle distempera. ⁊. ʒ. iij.
cū aceto aque mixto propina. quoniā vermes perdit ⁊ phleg
ma incidit. Aliud ad idem abernegi. costi. mirre. serchasi.
cuiusqꝫ. ʒ. ij. turbit. iij. tere oīa diligenter ⁊. ʒ. v. vsqꝫ. vij. cuꝫ ca
lida offer. Aliud lupini. abernegi. serchasi. caul'. cuiusqꝫ. ij
. ʒ. sibi armenici. abrotāi. cuiusqꝫ. iij. sal' naste. ʒ. ⁊. ϛ. turbit. vij.
tere oīa diligenter ⁊. ʒ. iij. vsqꝫ. iiij. cū lupinorum decoctionis
aqua propina. Aliud sibi abrotani. absinthijqꝫ cuiusqꝫ p
tem. serchasi partes. ij. tere oīa diligēter ⁊. ʒ. iij. cū aceto aqua
mixto propina. Aliud. abernegi. behelnili. turbit lupini.
cuiusqꝫ partem tere diligenter ⁊. ʒ. propina. iiij. cuꝫ aceto mix
to. vermes emittit ⁊ ascarides. ⁊ oīo si sumpseris medicamīa
hec singularia aut ꝯiuncta ⁊ cū aceto propinaueris ac melle
lūbricos patienti ⁊ ascarides proderit. sunt autē hec. sercha-
suꝫ. abernegum. lupinum. chasiregum. sibum. caisumū. absin
thiū. costū. isop⁹. fautēegū fluuiale. abehelū cānabilū. Qꝫ āt
volēti lūbricoꝝ accipe medicanī. vt vacuo sūat stō a cib ⁊ añ
q̄p accipiat trib⁹ dieb⁹ lactis sūat capꝝ dulcis libram ⁊ post
hec medicamina accipiat famelicus. quoniam sic proderit.

Capitulū. xxxj. de passionibus que epati accidunt ⁊ pri-
mum de male cōplexionis eius medela.

d **Ico** quaniam quꝫ epati mala accidit cōplexio
calida basilicā oportet minui alarem i de-
xtra manu. si etas ⁊ virtus adiuuerint cōplexio. tem
pus ⁊ alia huiusmodi. quātūqꝫ necessitas iperat sanguinis
extrahatur. tunc illi aquā fructuū propina ⁊ mirobolani ci-
trini ⁊ lebelabi cū zaccara ⁊ cassie. f. medulla ⁊ post hec squin
gibin cū itibe aqua mane. hora qū trāsierit ordei affer aquā
cū zaccara. ⁊ epar cū sandalorum emplastro ⁊ ceroto ex inti
be aqua ⁊ lactucarū portulace. semperuiueqꝫ facto ⁊ cucurbi
te rasuris. oleoqꝫ rosarū ⁊ cera alba emplastriza. Et si hec rē
reformauerit bene. sin spodij da trociscos mollientes cum in
tibe aqua ⁊ aquesutbi cū squingibin. ⁊ si nec sic mitigatur ar
dor trociscos propina cāphore cū cucurbite aqua ⁊ intibe aq̄
⁊ aquesutbi cū spuingibin. daqꝫ illi casei aquā cū squingibin
conditam simul hec cū puluere. Assignatio eius. mirobo-
lani citrini. ʒ. x. lacte lote. iij. spodij. ij. semis feniculi. i. tere oīa
diligenter. ⁊. ʒ. propina. iiij. cū casei aque. ϛ. ℔. die primo. Se
cundo. ij. dabis libre trientes. tertio. ℥. x. sic vt die. v. librā cō-
pleas. Septimo librā ⁊ trientē propines. Sin autem lac su
mes capre adolescentis etate ⁊ nō a ptus tēpore remote sed
nec nimis propinque. Sint autē earū pascua coriandruꝫ sic
cū ⁊ viride: ordei palea ⁊ ordeū lactucarū frondes. intiba ⁊
sil'ia. ⁊ si nec sic mitigat' camelarū da lac q̄ sane sūt corpe. eta
te recētes queqꝫ cibis vescātur laudabilib⁹ dabisqꝫ dieb⁹ sin-
gul'. ℥. viij. dehic. ij. addes singl'is. vij. dieb⁹ daqꝫ cū h puluē.

Assignatio eius. mirobolani citrini lacce lote. rose. spodij
cuiusqꝫ. v. ʒ. reubarbari. iij. semis feniculi. anisi. cuiusqꝫ. ij. tere
oīa diligenter ⁊ cū lacte. ʒ. iij. vsqꝫ. iiij. propina cū. v. ʒ. zaccare
tabarzedi. ⁊ si eius solutionem augere volueris adde cuiqꝫ
pulueris potioni obolos. iiij. violarum ribanarum. Sit autē
cibus pulli cum zirabago ⁊ granata sugat lenia. pomaqꝫ. Et
si ardor fortis est non incongruum erit eiusmodi lac dare
vaccinum a quo butyrum eductuꝫ est. cū spodij trociscis. aut
cāphore. iuxta caloris vires ⁊ debilitatē: eparqꝫ cum sandal'
emplastriza ⁊ rosa ac semperuiue aqua. ⁊ aque frondium vi
tis. aquaqꝫ rosarū ⁊ intibe addito modico p° masticis. ⁊ spi
ce quo epatis tueātur virtutem ne dissoluatur. Emplastꝝ
ad epatis dolorē ex calido. Sume sandali albi. ʒ. v. sandali. r
vij. rose. r. v. violarū. ninifar. cuiusqꝫ. ʒ. iij. fusali. terre armeni
ce. cuiusqꝫ. ij. cāphore. masticis. sadegi. idi. cuiusqꝫ. ʒ. tere oīa
diligēter ⁊ gūm as in rosarum oleo liquefac. aut mirtino ca
lefino aut ninifar. singulorū necessaria sumpta quātitate: tri
taqꝫ inijce medicamina: ⁊ emplastro facto epar emplastriza
Aliud ad idē. Sādali albi. fusali. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. sandali. r.
rose. cuiusqꝫ. vj. farine ordei. v. cāphore. ϛ. ʒ. tritaqꝫ oīa diligē
ter cū intibe aqua. solatriqꝫ ⁊ portulace. coriandri viridis ac
sempuiue aqua distempa ⁊ epar emplastriza calidū. Aliđ
simile. Sandali rubei. ʒ. v. sandali albi. violarū optimaꝝ. fa
rine ordei. ninifar. cathemie radicis cuiusqꝫ. iij. rose. r. cāpho
re. zafrani. cuiusqꝫ. ϛ. ʒ. tritaqꝫ oīa diligenter subtili trāsmitte
pāno: ⁊ cū rosarū oleo distempa: aut ninifar in quo cerā al-
bam iuxta qd necesse fuerit liquefeceris ⁊ epati factū appōe
emplastrū. Trociscorū assignatio. q dolori medētur epa-
tis ex calido. Sume rose. ʒ. vj. semis cucumeris ⁊ citroli. ⁊ cu
curbite. cuiusqꝫ. iij. lacce purgate. semis portulace. cuiusqꝫ. iiij
semis intibe. aquesutbi. cuiusqꝫ. iij. sādali albi. spodij. reubar
bari. semis feniculi. cuiusqꝫ. ij. zafrani. eupatorij succi. cui⁹qꝫ
ij. tere oīa diligēter ⁊ cū itibe aq̄ distēpera: ⁊ exag. j. iforma
trociscos. ⁊ cū sqngibi ac itibe aq̄ refrigerātis bibe. Trocis
corū assig° al'. Rose. r. ʒ. iiij. berberis. iij. seis itibe. ⁊ aq̄sutbi.
cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ϛ. spodij. mellōis semis. ⁊ cucumeris. cui⁹qꝫ. ij. lac
ce. reubarbari. liquiritie succi. cuiusqꝫ. ʒ. zafrani. ϛ. ʒ. tere oīa
diligēter. ⁊ cū itibe aq̄ distēperās exag. iforma trociscos: q̄s
cum squingibin ⁊ aqua propinabis frigida. Et si cum febre
tussis fuerit: oportebit his addere trociscis gumme arabice.
quethire. amili. cuiusqꝫ. ʒ. liquiritie succi. ʒ. cū iulab. ninifarqꝫ
syropo ⁊ violarū propinari. Sit patientis si nulla fuerit
febris aut tussis cibus pulli gallinarū aut taugi cū zirabago
parati aut granatorū vel heserē aqua ⁊ acidi citrorum. adij-
ciasqꝫ cinamomi modicū. spice queffare. mētc. piscibusqꝫ ve-
scatur lapidosis herbis in al'herijsqꝫ caueatqꝫ quibus cali-
da sunt cōdimēta fercula. vt alleū. cepa. piper. carui. galēgar
⁊ oia reliqua in qua calida sunt ⁊ pungentia. Si sit autem fe
bris erit illi cibus mezaurū cū his que diximus ⁊ oleo loto ⁊
amigdalino oleo dulci. ⁊ ordei illi propina aquaꝫ. Si vero ⁊
tussis molestat simul. sit illi cibus mezauꝝ quod cū masso fit
spinachijs. cucurbitis. atriplicibus. maluis ⁊ similib⁹. ⁊ si na
tura mollis ē spodij expedit illi dare trociscos stringētes cuꝫ
quibusdā syropis stringentibus vt citoniorū syropo ⁊ ribsi.
mirtinoqꝫ. vētrēqꝫ eius emplastris stringentibus emplastri-
za vt hoc. Assignatio eius. rose sandaloꝝ. fusali. balaustie
rameci. terre armenice. calami aromatici. talaba. eq̄les par-
tes tere diligenter ⁊ cū arnoglosse aqua virge pastoris corim
borum vitis similibusqꝫ distēpera. ⁊ stringentibus illū pasce
ponticisqꝫ cibis vt mezauro quod cū portulaca fit ⁊ hēmazo
ac berberis succo. sūmaci quoqꝫ ⁊ similibus.

De epatis male cōplexionis frigide medela. Qū
autē mala epati frigida accidit cōple-
xio patienti trociscos reubarbari aut absinthij dare expedit
aut lacce. aut huiusmodi alios quos assignabim⁹ cū sqngibi
melleo ⁊ hāsalino. iuxta quod opus fuerit. emplastrizes aūt
epar cū aloes emplastris aut estamaicon. similibusqꝫ calefa-
cientibus que assignabimus. Et si hec ad finē vsqꝫ nō attin-
gent desideratū radicū da cū cartami medicamine aquam ⁊
lacce medicamen cū amigdalaꝝ oleo aut aliquid athanasie
condite cum lupi epate. Fertur quoqꝫ quoniā epar lupi sicca
tum si cum reubarbaro bibatur. dolori prodest epatis q ex fri
gido est. emplastriza eius epar in saliua cū panno adechari
aque infuso ⁊ florū eius. spice asari. nemami ⁊ sansuci. Et
hec trociscoꝝ assignatio epatis ex frigido dolori vtiliū. Sūe
masticis. spice aromatice. asari. lacce purgate. cuiusqꝫ. ʒ. iij. ro
se. r. iiij. anisi. ij. gafeti succi. absinthij greci. reubarbari. cuius
qꝫ. ʒ. zafrani. obolos. iiij. tere oīa diligēter ⁊ distempera cum
apij aqua. ⁊ trociscos fac. a. ʒ. vsqꝫ exag. propinabisqꝫ trocis
cum cū squingibi hāsali ⁊ itibe ꝯdite aqua: prodest epatis do
lori ex calido ⁊ frigido. eo q̄p amaritudis cā in eis subtiliatio
sit. ideoqꝫ ⁊ oppilationē aperiūt. Trociscorū assigna° ali
orum qui epatis prosunt dolori si sit ex frigido. Sume rosaꝝ
ʒ. vj. berberis. masticis. spice. gafeti succi. asari. cuiusqꝫ. iij. ra
uedisini. zafrani. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ϛ. liquiritie radicis. lacce lote. cu
iusqꝫ. iiij. absinthij greci. ij. tere oīa diligēter ⁊ distēpera cum
feniculi. apijqꝫ aqua. ⁊ a. ʒ. vsqꝫ exag. trocisca. propinabisqꝫ

cum squingibin. Et si pualidũ est. frigus.ʒ.v.vsqȝ.vij. bibat misusani aque mixti. Sȝ ⁊ si simplex biberit misusanũ proderit. Radicũ aque assignatio. que dolori medet̃ epatis. Sume corticũ apij.⁊ feniculi. cuiusqȝ.ʒ.x. semis apij. anisi. feniculi. cuiusqȝ.iiij. masticis. spice aromatice. cuiusqȝ.ij. radicum adecbari.⁊ florũ eius. gafeti herbe. alsintbij greci. besse. iabade. calami aromatici. cuiusqȝ.v. lacce purgate. rauedesini. costi mari. fube virgarũ. cui⁹qȝ.ʒ. zebibi taifi optie purgati ab interioribus.ʒ.xx. coque oia i.v.℔. aque donec ad.℔.⁊.ϛ. redeant:⁊ sume singulis ex ea diebus.ʒ.xl. ac superistilla ill' amigdalarũ olei dulciũ ⁊ amararũ. cuiusqȝ.ʒ. athanasie. iuxta qd̃ opus fuerit. Et si cũ his natura sicca ẽ addẽdũ erit medicaminibus aque radicum. mirobolanum kebulum. turbit' tunsum. Et anteq̃ radicum porrigas aquã mirobolanũ kebulũ da ⁊ aloes pill'. qm̃ nãm emollient:⁊ complexionẽ calefaciẽt.

Emplastri assignatio quod frigiditati prodest epatis. Sume babunegi. melliloti. aloes epatice. sibi armenici. absintbij greci. cuiusqȝ.ʒ.v. masticis. asari. spice. aromatice. seliche. costi. carpobalsami. xilobalsami. cuiusqȝ.iij. zafrani.ij. terensqȝ omnia diligenter cum susani oleo distempera ⁊ costino. nardino. iuxta quod opus fuerit in quo cerã liquefeceris. ru.⁊ medicamina admiscens emplastriza.

Emplastrum aliud ad idẽ. absintbij greci. sãdali albi. spice. radicis. adecbari. aloes epatice. cuiusqȝ.ʒ.iiij. masticis. carpobalsami. xilobalsami. mibe fluxe seliche. costi. xiloaloes indice. laudani secci. cuiusqȝ.ij. rose. vj. tere oia diligenter ⁊ subtili cribra pãno. atqȝ cum liliorꝫ oleo distẽpera ⁊ cera. r. iuxta quod opus fuerit. sicqȝ epar emplastriza. Et si medicamina hec cuȝ misusano distẽperaueris ⁊ nadarube ꝓderit. Sit huius domini passionis cibus frãquilini. taugi. cum ciceris aqua ⁊ oleo conditi loto. ciminoqȝ. aneto. galengar. aut i patella cocti. superirrigato vino ribano. Et si pane illũ pascas vino ifuso ribano prodest. propinaqȝ illi vinum ⁊ gendicon. apiũqȝ porrige. mẽtã badernebinã. feniculum ⁊ similia.

De mala epatis cõplexiõe humida. Qũ aũt accidit mala epati humida cõplexio simplex sine materia curare expediet his quibus hydropisis in pricipio curatur. Et si illi mala acciderit frigida ⁊ sicca. his quibus ethicaȝ patiẽtes curantur medeberis. humectantibus scilicet ⁊ mollientib⁹ potib⁹ ⁊ empl'is. sic vt quedam admisceas pontica ⁊ aromatica odore quo epar ab illis fiat robustus.

Capitulum.32. de apostematum epatis medela.

a Postematuȝ aũt que epatis accidunt i medela animaduertẽduȝ ⁊ si apostema calidũ est. basilice incipe a phlebotomia in manu dextera.⁊ iuxta quod opus fuerit sanguinẽ extrahe. si virtus etas tempusqȝ anni presens aliaqȝ huiusmodi adiuuerint. Et si sanguinis minutionis patientis consuetudo fuerit amplius extrahes ⁊ ordei illi aquã cum zaccara propina. post hec squĩgibin zaccarcũ simplex. naturã eius cũ lebelabi aq̃ ⁊ cassie. f. medulla molli ⁊ leni. in ipsum vtaris clisteri qd̃ ex iuiub sebestẽ. viol' ordeo tunso. blito furfure zaccaraqȝ. r.⁊ violarum oleo ac rosarum fit. simul autẽ intuendum Et si apostema in latere est epatis gibboso. tũc maxima tua erit cura ad vrine prouocationẽ ⁊ berberis trociscos patiẽti dabis a.ʒ. vsqȝ exag. cũ squingibin.℥.⁊.ϛ. ac itibe aqua.⁊ aq̃ sutbi. strigniqȝ expressa cocta ⁊ dispumata. cuiusqȝ.ʒ. sumes .xv. dabis aũt hunc dormitũ eũti puluerem. Assignatio eius seminũ cucumeris. citroli.⁊ melõis. medulle cuiusqȝ.ʒ.v seminis apij. feniculi. anisi. cuiusqȝ.ij. seminis intibe ⁊ aquesutbi. spodij. cuiusqȝ.iij. rose. berberis succi. cuiusqȝ.iiij. rauedsini.ʒ.⁊.ϛ. tere oia ⁊ subtili cribra pãno. qũqȝ opus fuerit.ʒ.ij. cũ squingibin.℥.⁊ aqua sumẽs frigida vtere. Trociscorũ assignatio epatis dolori ex calido apostemate in latere gibboso vtilium. sume rose. r. optime purgate.ʒ.vj. berberis.iiij. seminis aquesutbi. cucumeris. citroli. melõis seminũ medulle. cuiusqȝ.iij. tabasiri. liquiritie. succi cuiusqȝ.ij. rauedsini. lacce purgate. cuiusqȝ.ʒ.⁊.ϛ. zafrani. masticis. spice. cuiusqȝ.ʒ. tere oia diligenter ⁊ cum solatri aqua distemperans a.ʒ. vsqȝ exag. trocisca. quos cũ oleorum aqua ⁊ squigibi propiabis.

Trociscorũ assignatõ aliorũ ad eadẽ vtilium. rose.ʒ.v. berberis.iij. spodij.ʒ.⁊.ϛ. semis cucumeris ⁊ citroli. lacce purgate. fube virgarum. cuiusqȝ.ij. rauedsini.ʒ. zafrani. spice. masticis. absintbij. cuiusqȝ.ʒ.ϛ. tere oia diligenter ⁊ cum itibe aqua distẽpera.⁊ si calor imoderatus fuerit his adde medicaminibus. cãphore obolos.ij. Propina quoqȝ ei in cuius epatis latere gibboso apostema est calidum casei aq̃ cũ squingibin sũptã.⁊ puluerem qui ex cucumeris. citroli granis. semis apij ⁊ anisi. feniculi. ex singulis iuxta quod opus est sumẽs. sitqȝ caprarum esca. apiũ. fenicl's intiba ⁊ similia. Qd̃ si in latere est conico apostema. tunc maxima sit tua cura ad nature solutionem qum latus hoc epatis intestis cõparticipet. Da ita qȝ illi itibe aquã lebelabi ⁊ solatri. cũ cassie. f. medulla. sumẽs ex tribus predictis postq̃ bullierint ⁊ dispumate fuerint ac colate.ʒ.xliij.⁊ fricabis in eis cassie. f.ʒ.vij.⁊ i hyeme tepidas bibas. in estate refrigeratam. cum olei amigdalorum.ʒ. dulcium. propina quoqȝ spodij mollientes trociscos cum squingibin. sed ⁊ cum cassie. f. medulla. aquã casei.⁊ mirobolãa cũ hec puluere. Assignatio eius mirobolãi citrini.ʒ.x. semis intibe aquesutbi ⁊ citroli seminis cuiusqȝ.ij. lacce purgate rauedsini cuiusqȝ.ʒ.⁊.ϛ. scamonee.ϛ. dragma. de eo propina ʒ. cũ casei aqua iuxa quod opus fuerit. Oportet autẽ huius domini apostematis corpus iminuere cũ fructuũ decoctione ⁊ clisteri vtaris leni quo materias abstrahat ⁊ per solutionẽ educas. sed ⁊ camele lac illi propina. sed tamẽ prius his que prediximus pasce. incipiasqȝ illud propinare a.ϛ. libra vsqȝ librã.⁊.ϛ. cũ hoc puluere. Assignatio eius. sume mirobolani citrini ⁊ kebuli cuiusqȝ.ʒ.v. emblici. bellirici. cuiusqȝ.iij. semis intibe ⁊ aquesutbi. feniculi. cuiusqȝ.ij. teres ⁊ cũ lacte.ʒ.iij. ꝓpinabis diebus vij.⁊ si nulla fuerit febris cũ lacte trociscos dabis hos patiẽti. sin portulace cũ aq̃ ⁊ cũ cassia. f. Medicamen aliud ad idẽ. sume rose. r.ʒ.vj. berberis lacce lote cuiusqȝ.iiij. spodij.iij. rauedsini. sandali albi. semis intibe. aq̃sutbi. cuiusqȝ.ʒ.ij. semis feniculi. anisi cuiusqȝ.ʒ.⁊.ϛ. zafrani.ʒ. terẽgebini. vj. tere oia diligẽter ⁊ cũ mãne aqua distẽpera. Et si validus fuerit calor cãphore adde.ϛ.ʒ. Emplastra ãt ex maxima parte oȝ eẽ ex his que repellunt ⁊ prohibẽt materiã sua frigiditate cõposita ⁊ põticitate quale est cerotũ quod ex intibe fit aqua ⁊ queffara cucurbiteqȝ rasura. strigno. frõdiuȝ vitis succo. rosarũ aq̃ ⁊ semperuiue. ac arnoglosse cũ rosarũ oleo ⁊ cera alba. hisqȝ ea que sunt aromatici adde odoris. vt sandalũ. rosã. cãphorã. Die facto tertio aut q̃rto addẽdũ erit his aliqd eorũ que dissoluũt qual' est camomilla. mellilotum cathemia. ordeum. nec ab horũ desistes dissoluentiũ augmentatione quãdiu augetur apostema donec ad statuȝ pertigat. iã tunc ex dissoluentibus ⁊ reprimẽtibus cõposita sint emplastra medicamibus eq̃liter. Vt apostema declinare ceperit reprimẽtia minue ⁊ dissoluentia auge. caueasqȝ eorũ q̃ refrigerãt imoderationẽ ⁊ vsum nimiũ. sicqȝ ⁊ reprimentia. Sepe etenim hec in apostema ferũt durũ. difficilisqȝ eius fit dissolutio ⁊ aduentus hydropisis fit causa. Refrigerantia etenim ⁊ desiccantia materiã glomerãt ⁊ spissãt ⁊ dissolui prohibẽt. fit itaqȝ oppila° ex oppilatõe meatuũ hydropis. Assignatio emplastri in apostematis principio vtilis. Sume sandali albi.ʒ.iij. sandali. r. ninifar cuiusqȝ.iiij. rose. r.v. asiafi. memithe fusali. cuiusqȝ.ij. acatie. terre cimolee.ʒ. cãphore.ϛ.ʒ. tere oia diligenter ⁊ cũ intibe aqua distẽpera. ac q̃ffare ⁊ sempuiue. portulaceqȝ ⁊ lactucarũ. Emplastrum aliud apostẽatis epatis principijs vtile. Sume foliorũ solatri. foliorum caquenegi. tabalebi. rose viole recẽtis. portulace. semperuiue. rasure cucurbite lactucarũ partes equales tere in mortario diligenter ⁊ sandalũ adde albũ. rosã modicũqȝ ordei farine ⁊ epar emplastriza. Emplastrum aliud quod epati adhibetur quȝ apostema augetur. sandali albi.ʒ.iiij. rubei.v. rosaruȝ vj. camomille florũ. melliloti. cuiusqȝ obolos.iij. absintbij. greci.ʒ.⁊.ϛ. zafrani. cãphore cuiusqȝ obolos.ij. tere oia diligenter ⁊ sume ol'i violarũ ⁊ ol'i camomille cuiusqȝ partẽ. cere q̃drantem. Ceram in ol'o liquefac ⁊ medicamia superadde. misceqȝ diligenter ⁊ emplastro facto epati appone apostẽato. Emplastrum aliud vtile epatis in statu apostemati. sandali albi ⁊ rubei. cuiusqȝ.ʒ.v. rose. r. optime purgate.iij. camomille florum. melliloti violarũ siccarũ. ordei farine. cuiusqȝ.iiij. absintbij greci. fasali. asiafi memithe. cuiusqȝ.iij. masticis. spic̃. nardi. cuiusqȝ.ij. zafrani.ʒ.⁊.ϛ. cãphore obol'.ij. tere oia diligent̃ ⁊ in camomille oleo ac violaceo liquefacta prius in eis cera. r. quanta opus fuerit distempera ⁊ vtere. Emplastruȝ cuius in declinatione vsus ẽ vtilis. Sume sandali. r. albi. fusali. violaruȝ ninifar. cuiusqȝ.ʒ.iij. rose. r. camomille. melliloti. absintbij greci. capilli veneris. semis lini. cuiusqȝ.v. masticis. spice nardi. mibe cuiusqȝ.iij. zafrani.ʒ.⁊.ϛ. tere oia ⁊ distẽpera cũ aneti oleo. aut liliorũ alborũ cera in eo liquefacta. Et si cum apostemate febris fuerit medicamia cauenda erunt calida ne patienti propinẽtur neve eis epar emplastrizet̃. Et si apostema epatis ex manifesta fuerit cã. percussiõe. s. aut casu. tunc hoc emplastrũ erit adhibendum. Assignatio eius mirti.ʒ.iiij. xiloaloes optime. baccarũ lauri. zafrani. calami aromatici. mirre. masticis. cuiusqȝ.ij. cere. v. liliorũ olei. xv. vsqȝ.xx. misusani.iiij. medicamina, diligenter terens subti

li transmitte panno. ꝛ cum misusano misce. ceramq; in oleo liquefac ꝛ medicamina sic in eo distempera. factoq; emplastro epati applica. propina autem eiusmodi patienti fube virgas. mirraz cinamomū. terrā armenicā cuiusq; ptem: tritis oibus diligenter. patiēti propinabis. ʒ. ij. cum rosarum oleo. Emplastri assignatio ad idē. Sume pentafoli ʒ. x. ciceris excoriati. lacce lote. vij. reubarbari. iiij. ȝafrāi. iij. terre armenice. x. mumie. iij. tere oīa diligenter ꝛ cuȝ liliorum oleo mumiā dissolue. ipsoq; medicamina dissolue ꝛ epar emplastriza. propinaq; de eo. iij. ʒ. cum ciceris aqua tūsi ꝛ infusi ꝛ si nulla fuerit febris vinū illi porrige ribanū. Expedit autē in cibis tuū esse in calidum patiente apostema epatis regimē quale ꝛ illius est qui calida eius cōplexione molestatur: sitq; egrotantis habitatio in frigidis locis ꝛ aere iocūdo. que oia aquilonis exurat ventus. Et oportet apostema in epate habentem fructibus arcere ponticis vt citonijs piris similibusq; quoniā oppilationē pariunt ꝛ materie probibent egressū vnde ꝛ apostema augēt.

Capitulū. 33. de aperiendo epatis qui in saniem vertitur apostemate.

q **Um autez** quod in epate est apostema ī saniem conuersum est emplastris vti opz de quibus in furūculorum diximus cura. qui in stomacho accidunt. Et hec emplastri assignatio quod apostema facit erūpere. Sume fenugreci. seminuz lini ꝛ meruc. cuiusq; ʒ. x. radic cathemie. silemi farine. molendini pulueris. cuiusq; vij. camomille. melliloti. violarū siccarum. cuiusq; v. narcisci cepe. ʒ. ij diligenter tritas. fermenti cuiusq; x. masticis. ʒ. colūbarum fimi. buracis cuiusq; iij. tere que possibile est borū medicaminū diligenter. ꝛ cum mollib⁹ aduna medicaminibus ꝛ oleū cheiri. violaceūq; in quo cerā iuxta quod opus fuerit liquefeceris superfunde. factoq; emplastro apostemati applica. ꝛ opz patiēti ordei dare aquā cū melle. ꝛ ficuuȝ aquā decoctaruȝ. fenugrecūq; cū melle. Et bec decoctionis ad hoc vtilis assignatio. Sume fenugreci. seminis lini. cuiusq; ʒ. x. ficus albas numero. x. adiāti seminis cathemie ꝛ maluc. cuiusq; v. fantenegi. cētauree cuiusq; iiij. isopi. prassij. cuiusq; ij. coque oīa in. iij. aque libris donec ad libram redeant. colans. iiij. ex ea. ℥. sūe ꝛ mell'apū sradde. pe nidiorūq; cuiusq; ʒ. x. olei amigdalini dulcis. ij. bibat tepidū ppia q; lactis asine. ꝛ capꝛ. ℥. iiij. c̄ seie meruc. ꝛ feūgreco. ꝛ ȝuȝenegi tritis diligēter cuiusq; sume. ʒ. ꝛ. ʃ. ꝛ tepidū propia. Oz autē māin in vesice trabere partes ꝛ renuȝ medicamib⁹ vrinā prouocātibus: quatenus p vrinā sanies emittatur. Sit igitur qd ad bec porriges si nulla est febris. besse. fautenegi. isopi. radicū apij. feniculi. daucij; decoctio cuȝ melle. Qd si aliqua igruat febris calida nō erūt danda. dabis itaq; seminum cucurbite. cucumeris. citroli. mellonis medullarum. cuiusq; ʒ. v. amili. dragagāti. gūme arabice. cuiusq; ʒ. ꝛ. ʃ. ligritie. succi. ij. tere bec diligenter. ꝛ. ʒ. iiij. cū violarū syropo aut in lab. aut papauerino mane porrige. vespere tātūdez. ꝛ lenib⁹ mollientibusq; pasce cibis: vt mezauro quod cum blito fit ꝛ spinachijs. maluis. catafo. ꝛ cū amigdalorū oleo ꝛ penidijs. Dabisq; illi polentā que ex simile medulla fit cum amigdalorum oleo ꝛ penidijs. aut ȝaccare ꝛ ordei aquā cuȝ ȝaccara prodest: ona sorbitet sorbilia: ꝛ agnorū vescatur pedibus cū espidabago paratis. similibusq; cibis qui digestioni parent. ꝛ cito a stomacho descendūt ꝛ intestinis. Ut autem apostema erupit: ꝛ in renū partes sanies fertur ꝛ vesice: ꝛ per vrinam egredietur patienti papaueris trociscos dare expediet cum papaueris syropo. ꝛ iniubarū. ꝛ nimifar: cibosq; illi offeres quos assignauimus sorbitiōes ꝛ alia. Qz si apostemate erupto ī stōaci ptes ꝛ itestia sanies declinauerit: ꝛ per egestionem euacuabitur. ꝛ vrinā: oportebit nature cauere emollitionem. sz ꝛ desiccationē. Attende itaq; eius tēperiei q̄ntum fas est: patientemq; ouis refice sorbilibus ꝛ polēta que ex simile panis fit. mica sine ȝaccara: lacte quoq; a quo eius excolaueris aquositatē ꝛ sorbitionē q̄ fit ex riso ꝛ amilo. Et si materia ad ea fertur loca que inter siphacem sunt ꝛ itestina. in q bus. s. i hydropicis aqua aduātur: locus erit tibi incidēdus qui ī inguibus ē: saniesq; abide purgāda: queadmodū i chyrurgia expōem⁹. Cū āt apostēa calidū ī vētris erit lacertis qui sup epar positi sūt: apostēatū calidorū cura curādus erit qd ī mēbris accidit. phlobotomia. s. medicaminū poculo ēplis ꝛ cib. Et si h̄ ī saniē ꝯuertiſ medicamib⁹ vteris apiētibus ēplastris ꝛ īstillatiōib⁹: vltimoq; icisione. Nec ē i huius mōi apostēatib⁹ prestolādum: donec medicaminū vi erūpāt Sanies nāq; si ī bis diutius psliterit locis corrodit ꝛ putrescere lacertos facit. siphacēq; q̄ super vētrē ē erūpitq; ad interiora ꝛ ea que ītus sunt ledit mēbra. hic itaq; apostemata h̄ expedit icidere anteq̄ ad iteriora erūpant. Qd si fieri contigerit furūculorum qui ab iterioribus erūpunt cā adbibendū erit regimen queadmodū presignauimus.

Cap⁹. 34. de apostēatis fri qd in epate accidit medela.

a **Postematum** i medela frōꝛ que epati accidunt patiēti trociscos dare oportet absinthij cū squingibin. pderit autē si dederis illi borū trociscorū aliquos. cū aqua in qua fenugreci feniculi semis. cuiusq; ʒ. x. radic adecbari ꝛ florū ei⁹ cuiusq; v. ȝebibi taifi. xv. ficus albas numero. x. bullieris. bec coque in duabus aque libris. donec ad librā redeant colabis q; de ea. ℥. iiij. ꝛ superinijces boꝛ trociscorū exag. cū charue oleo. ʒ. ij. ꝛ amigdalini. ʒ. Trociscoꝛ assignato frigido epatis apostemati vtilium. rose. ꝛ. ʒ. v. berberis. iij. anisi. seminis apij montani. adecbari radicis ꝛ eius florum. selicbe calami aromatici. cuiusq; iij. masticis. spice. darsisabāi. asari. raued sini. fube virgarū. lacce purgate. cuiusq; ij. mirre ȝafrani cui⁹ q; ʒ. ꝛ. ʃ. tere oīa diligenter ꝛ cum feniculi aqua distēperans exag. trociscos informa. Aliorū assignatio trociscorum. Sume apij semis anisi. nanacbue. absinthij cuiusq; ʒ. iij. fue virgarum. lacce cuiusq; ij. rauendsini. masticis. spice nardi. cuiusq; ʒ. ꝛ. ʃ. succi gafeti. ȝafrani cuiusq; ʒ. tere oīa diligēter ꝛ cum vino distēperans a. ʒ. vsq; exag. trocisca. Et si frigidum hoc apostema tenerū est. patienti radicū aquaȝ dare oportebis hanc. Assignatio eius: sume corticē apij radicū ꝛ feniculi cuiusq; ʒ. x. semis apij. anisi. ꝛ feniculi. cuiusq; iiij. radicis adecbari ꝛ florū eius. berbe gafeti. camedrei. camepitbi. sucabe. badauredi. cuiusq; v. masticis. spice nardi. asari. cui⁹q; ij. ꝛ. ʃ. fubevirgaꝛ. lacce. selicbe choriboꝛ. balsai cui⁹ q; ij. ꝛ. ʃ. ȝebibi taifi. xx. fic⁹ albas. nūo. vij. coq oia i. iiij. aq̄ libris. dōec ad librā. ꝛ. ʃ. redeāt. colabq; ex ea. ℥. iiij. ꝛ fricab in eis medicais cartami exag. amigdalorum amararum olei addens. ʒ. ꝛ si apostema in latere fuerit conico epatis: pone simul charube oleū amigdalini loco quo naturā faciat fluxā. eparq; emplastris emplastriza calefacientibus ꝛ desiccantibus. Emplastri assignatio tenero vtilis apostemati quod epati accidit. Boum stercoris ꝛ caprarū fimi. cuiusq; ʒ. vj. semis apij. nanacbue. anisi. cardamōi. cui⁹q; iij. radicis adecbari ꝛ florum eius. aloes epatice. cuiusq; ij. nardini. clitici. spice. aromatici. nitri. cuiusq; ʒ. ꝛ. ʃ. gūme botami. ratinegi. cuiusq; iij. cere albe. iiij. cerā ī olō liquefac aut costio ꝛ dissolue ī eis gūmam ꝛ ratinegum. sicq; medicamia admisce diligēter trita: optieq; percute. ꝛ epar apostema babens empl'iza tenerum: empl'iza quoq; estamaicō empl'ro: aut emplastro diaspermaton. Sit illi cibus ciceris aqua cū oleo loto avt taugi: aut franglini i espidabago parati: siue i sartagie cum oleo oliuarum. garo. cinamomo. cimio. Ex oleribus illi mentā permitte: badernebiam. piganū. apium. oibusq; probibe a fructibus. lacte. legumibus. preter vuas passas dulces ficusq; siccas. ꝛ barū moderata sit quātitas. Mell' aquā illi ꝛ gēdicon propia. ac xiloaloes: nōnūq̄ syropū: ꝛ aliqñ ȝaccare electuariū. vt xiloaloes. ac ambre iuxta tēpus iperabit.

Qd si apostema qd epati accidit nigrum ē durum. s. ꝛ seliros patienti zufc dabis decoctionē: cuius hec est assignatio. Fenugreci. ʒ. x. semis lini. vij. adiāti. ligritie radicis. cuiusq; v. semis catbemie ꝛ maluc. cuiusq; iiij. ficus albas numero. x isopi sicci. iij. vue passe choroSanice iterius purgate. xx. coque oia in. iij. aque lb. donec ad lb. redeāt: colaq; ꝛ sume ex ea. ʒ. xl. cū. ʒ. amigdalini olei. ꝛ. ʃ. tātūdēq; olei charue. ꝛ tepidas ppia. Et si aliq̄s illic sine febre calor fuerit: casei aq̄ da egrotāti que fit cū sqngibi: iuxta qd opus cē videris cū lacce medicamie. ꝛ rosarū siliūq;. Et si nullus est calor camele propina lac que comederit apiū. abrotanum. in diei principijs. in fine ordei farinā distempatam cū semine apij ꝛ feniculi. bec cum ea. x. faciesdiebus: ꝛ sic illam emunges: dabisq; de eius lacte librā cum exagijs. calcalanegi duobus. aut cuȝ mirobolanorū. kebuli ꝛ indi diligenter tritorū cuiusq; partē ꝛ apij semis anisi. feniculi. cuiusq; quadrantē partis. bec teres diligenter ꝛ cū boc sumes lacte. ʒ. iiij. ȝaccareq; ʒ. vij. Emplastrizabis autē epar hoc emplastro. Assignatio eius. Sume fenugreci. lini semis cuiusq; ʒ. x. mibe fluxe. cere albe cuiusq; v. adipis galline ꝛ anatis. cuiusq; vij. olei nardini xx. ceraȝ liquefac ꝛ adipē ac oleū cū miba sicq; medicamina superinijce ꝛ emplastriza epar. Et si cū duro apostemate calor fuerit. emplastrum adbibe in quo camomille ꝛ melliloti cuiusq; ps ponit. viole sicce partes duc. fenugreci. semis lini. cuiusq; ʃ. pars. masticis quadrans. bec oīa diligenter teres ꝛ cum oleo distēperabis violarū ceraq; alba ꝛ emplastrizabis. Em

pla strum aliud ad epatis duritiē. mirre. aloes. mibe. ȝafrani amomi. cardamomi. laudani. siselei. radicū apij. cuiusqꝫ. ʒ. v. carpobalsami. absinthij greci. costi indici. cuiusqꝫ. ij. ⁊. ſ. camomille. mellilotí. selicbe. cuiusqꝫ. iij. turis. vij. cere. ſ. libram in violarum olei libra liquefacte. olī nardini quadranteꝫ. anserini adipis ⁊ vitulini. cuiusqꝫ. ʒ. x. que teri possunt diligēter tere. adipesqꝫ in olīs liq̄fac. ⁊ simul oīa misce. factoqꝫ emplastro epati adhibe.

Capitulum. 35. de epatis opilationis medela.

a TUero epatis oppilationis est medela. hec si oppilatio in latere fuerit gibboso ipsius egrotanti medicamina dabis vrinam prouocantia que meatus purgent ⁊ oppilationē aperiant. vt apij semen. anisū. feniculū. nanachuā. da ⁊ berberis trociscos cum feniculi succo ⁊ apij ac squingibin ⁊ lacce trociscos ac absinthiacos cū his que prediximus. ⁊ si hec non prosunt radicuꝫ illi propina aquam in qua radices semiaqꝫ ponuntur. absinthium. daucū. nanachuā. apij semē mōtani. semē pētafili. costū. merua pietū ⁊ silia. cū amigdalaꝝ olō amararū. Et si sū pseris agarici floꝝ. addechari. gētiane. cuiusqꝫ ptē terasqꝫ diligenter ⁊ exagi. cū squingibin ꝓpines proderit. Sit huic cibus ciceris aqua cū aneto ⁊ cimino. cinamomo. oleo loto ⁊ dulcibus illū probibe maxieqꝫ illis que cū amilo fiunt ⁊ farina. vt chabiso. faludego. catatisi. arceas quoqꝫ illū post prādiū a motu. Et si oppilatio in latere fuerit conico epatis. patientē cū epithimi solue decoctione ⁊ clisteri facili. cui sēia incidunt aperientia oppilationē. Dabis ēt illi electuaria oppilationē aperientia. vt cartami medicamē ⁊ lacce. atanasiāqꝫ ⁊ electuariū pētaticon. quoniam optima ē illi i vētositatis dissolutione ⁊ oppilatione aperienda actio. emplastriȝa quoqꝫ hoc epar emplastro. Assignatio eius. camomille. mellíloti. bereniaseti. cuiusqꝫ. ʒ. x. semis apij: nanachue. cuiusqꝫ. iij. spice aromatice. assari cuiusqꝫ. ij. prasij. amigdalarū amararum cuiusqꝫ. iij. tere oīa diligenter ⁊ cū feniculi aqua distemperans epar emplastri ȝa stō cibis vacuo.

Capitulum. 36. de hydropisis spērū ⁊ primuꝫ hydropisis carnose que hyposarca dicitur medela.

b IDropisis spēs alio confirmatum ē loco tres. carnosam tympanicaꝫ ⁊ vtream. ⁊ nos hic ab hydropisis carnose medela incipiemus. Dico ergo qum videris malā habitudinē ⁊ cōplexionis corruptionē incipi. expedit patientē ciborū arcere copia. quoniam sua cibus multitudine stomachū grauat ⁊ a digestiōe probibet. corporisqꝫ auget humiditatem. ⁊ calorem extinguit naturalē qum i huiusmodi morbo debilitas isit illi. Caueas quoqꝫ cibos tarde digestionis frigidosqꝫ ⁊ humidos vt lac. pisces recētes. butyrū. sisami oleū. legumina. ⁊ que ex tritico fiunt vt amilū. atriā ⁊ que cū melle fiunt ⁊ ȝaccara: vt faludegū. cabisum. catatisum fugiles ⁊ similia. Epar eteiꝫ eo q ipsis tanq̄ dulcibus plurimū delectetur cibis ad se trahit hos. inuiscaturqꝫ illi que i eis ē substātia crossa ⁊ meatibꝰ eius. vnde ⁊ oppilō augetur. ⁊ hec roboratur passio. Jō ergo oīa hec ill̄ officiūt qbus i viscribꝰ oppillō ē ⁊ crossities vt i stō. splene in renibꝰ alijsqꝫ. Laudabilius aūt in huiusmodi dominū passionis fame vtimur ⁊ aque paucitate potus ⁊ ꝓhibitiōe ab exercitio ⁊ labore post cibū eiusqꝫ vsu ante cibos balneoqꝫ salse aq̄ ⁊ alumiose ac buratiane ⁊ sulphuree exercitiū Cibos demꝰ illi calefaciētes ⁊ desiccātes subtiliantesqꝫ ⁊ digestioni faciles. post balneū hora plena. aut post exercitiū. si nō itercidat balneū. vt carnes pullorū. taugorum franglíorum. cubegorū passerum i espidabago paratorum. cum aneto cicere. ciamomo. galengar. cimio. aut i sartagie cum aceto coctas. carui. muri. darasini. galēgar. pipere. engedano. heltitho. modicūqꝫ vini ribani. i quod virgas proieceris pigani. apij. mēte. fautenegi ⁊ salsamēto cū aceto. garo. sinapi. queqꝫ fiunt de blito dabis cum oliue oleo. garo. sinapi. aceto ⁊ similibus rebus subtiliātibus. vinū illi propia ribanum vetus. aut merū. aut certe parū mixtum. ⁊ quātum poteris ab aque pure potu arce. nisi perpauce. nec vero aquā sumat oīo cum niue refrigeratā: quoniā hec epatis refrigerat cōplexiōē. ⁊ morbum auget i tm̄ vt nōnunq̄ eius naturalē extiguat calorem huiusmodi opꝫ esse regimē hydropisis carnose dn̄i qū eiꝰ aduentus pricipia videris. Dehinc ituere quenā sit huius aduētus passionis cā. intellectāqꝫ rebus oppugna contrarijs. Et si cā huius in epate fuerit apostema. aut durities eius. aut opplō meatibus eius accidēs. aut apostema stomaci vel frigiditas eius vel spleis apostema. vel eius debilitas. oportebit horum proponere medelā singulorū. hīs que facient huic obuiā passioni quēadmodū suis expositū ē in capitulis. Et si hoc

mēstruorū conclusionis accidit cā. aut emorroidum sanguis vtēdum i patientē erit mediastine phlebotomo. si etas virtusqꝫ adiuuerint. sanguinis quantā necesse erit extrahas quātitatem iuxta quod virtus patitur. paulatim nō seml̄. phlebotomia nāqꝫ hac in parte medela est optima. quꝫ ⁊ virtus alacrior alleuiata fiat. ⁊ calor assurgat naturalis. Dehinc ipso quod iam dictū virtutē eius augebis regimie calefacienti. s. ⁊ desiccanti vterisqꝫ exercitio i patientem ante prandiū ad caloris sol̄ estus i locis calidis in quo calor roboreṫ natural̄ ⁊ i omne diffundatur corpus: humiditasqꝫ desiccetur ⁊ a corporis profundo ad eius educatur exteriora. Caueat aūt patiens capiti ⁊ operiat. sitqꝫ eius exercitjū iuxta q̄ virtus fert ⁊ nō imoderatū. ne forte calor dissoluaṫ nāl̄ ⁊ virtꝰ dbiliteṫ. Sitqꝫ exercitij eiꝰ ps eqtatō modica: ps pedū lēis dābulatō i arenosis locis ⁊ plueris. ⁊ si forte possiblē ē patiētē abi q̄ ē reg ōe trāsire ad aliā calidiorē ⁊ sicciorē fiat: ipaqꝫ illi i sabulo volutari: ⁊ puluerē calidū si fieri potest ⁊ patitur: fricatiōe vtatur forti cū māibus ⁊ manutergijs prius corpori superiecto burace modico ⁊ sale. gallaqꝫ ⁊ alumie: ac similibꝰ desiccantibus: post hec in balneis lauetur buracianis sulphureis aut alumiosis. Et si nulla ē illi febris corpus eius aqua īfunde in q̄ mirtum. cortices glādium: alumē. buracum. sulphur cum nemamo. calamēto. sansuco. bereniaseto coxeris: aquāqꝫ cui ferrum imersum ē calefactum: post hec paruꝫ gescat. ⁊ quos diximus vescatur cibis ⁊ hec in hac exbibēda sunt passione cū ciborum ⁊ aliorū regimie. Quo āt vti oꝫ medicaminum regimie vrinā prouocātium ē cura. Sunt eim hydropisi hyposarche vtilia: vt apij semē montani. daucum. nanachua. semē feniculi. anisum. asarū. siseleon. absinthiū. fautenegum montanum. si cum aq̄ coquātur ⁊ melle: bibatqꝫ. ij. patiens. ℥. cum. ſ. ʒ. vsqꝫ exagium socrite. Medicamis assigº qō vrinā prouocat ⁊ hydropicis prodest. Sume dauci. asari. semis apij mōtani. anisi. cuiusqꝫ. ʒ. v. polij. in al̄ spodij. camedrei. ȝebanegi. i al̄ ȝebbosiaci. camepithi. fautenegi montani. carpobalsami. florū adechari. cuiusqꝫ. iij. spice aromatice selicbe. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ſ. ȝafrani. ʒ. tere oīa diligenter. ⁊. ʒ. ij. cum squingibin mellei. ℥. ij. mixtis aq̄ propia. Pulueris assigº ad eadem vtil̄. Sume semis apij. anisi. semis feniculi. gafeti succi. absinthij greci. spice. cuiusqꝫ. ʒ. lacce. rauedsini. scolopēdrij. cuiusqꝫ. iij. radicis liquiritie. ʒ. ⁊. ſ. tere oīa diligēter: ⁊. ʒ. ij. cum vino propina ribano. Assignatio trociscorum hydropi carnose vtilium in passionis ꝑncipijs. Sume rose ru. optime purgate. ʒ. vj. berberis. iij. asari. spice. nardi. gafeti succi. absinthij succi. cuiusqꝫ. ij. seminis apij. anisi seminis. feniculi. adechari. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ſ. ȝafrani. ſ. ʒ. tere oīa diligenter ⁊ cū aq̄ distēperans. a. ʒ. vsqꝫ exag. trocisca. quos cū feniculi aqua ⁊ apij propinabis si nullus illi fuerit calor. Sin cum intibe aqua amare ⁊ aquesuthi. ⁊ trociscis vteris reubarbari cū squingibin diebus aliquot ⁊ nōnunq̄ cum vomitu euacuab̄ adbibito squingibin ⁊ fugilibus aneti aqua ḋcoctis. maximeqꝫ si tēpus estas fuerit. hunc etenim ad euacuandū prodest humorē. oportet autē vti te vomitu prius ⁊ euacuatione humoris anteq̄ aqua robretur ⁊ humiditas domineṫ q̄diu virtus retinens ē ⁊ adhuc valet. vt eteniꝫ hūiditas dominari ceperit ⁊ debilitata virtꝰ succubuerit vomitꝰ nullus erit vsus. ⁊ euacuatiōe vtēdū cuꝫ laxatiuo phlegma deponenti: vt estamaiconis pill̄. quibus intercidit turbit ⁊ hyera ⁊ hebelnili. coloquintide adeps. hisqꝫ anteq̄ passio roboreṫ vtenduꝫ. Ut autē roborata ⁊ fixa fuerit eo vteris quod diximus regimine calefacienti ⁊ desiccanti. vrinamqꝫ prouocantibus. Electuarij assignatio quod vrinam prouocat ⁊ hydropicis prodest. Sume spice. selicbe. florum adechari. asari. cuiusqꝫ. ʒ. iij. granorū. mirti. costi. cinamomi. mibe cuiusqꝫ. ʒ. tere oīa diligenter ⁊ cū melle distēpera dispumato. dabisqꝫ de eo. ʒ. Simul autem ⁊ intuendū in vrinā. ⁊ si alba fuerit frigiditasqꝫ ⁊ humiditas dominātia corpori ⁊ epati. nullusqꝫ est calor. patienti radicū propina aquā cōpetētē cū cartami medicamie. aut electuario lacce paruo. dehinc magno cū amigdalarum oleo amararū ⁊ oleo charue. athanasiaqꝫ facta cū lupio epate ad eadē prodest. si. ʒ. ſ. de ea vtaris vsqꝫ. ſ. exag. cū feniculi aqua expressa. sic ⁊ mitridatū corruptioni prodest cōplexionis ⁊ hydropisi. si iuxta quod opus ē de eo sumatur: tyriacaqꝫ faruc ad eadē manifeste prodest. si ex eo. ſ. ʒ. vsqꝫ. ſ. exag. sumatur. minus amplius ve iuxta quod opus fuerit. Opꝫ autē cū hac habitudine corporis assuefacere euacuationem alternis tēporibus cū opoponacis pill̄. ⁊ estamaicō ⁊ sabarbarani electuario similibusqꝫ. Tradunt antiquorum quidaꝫ ericij carnē si desiccetur ⁊ diligenter teratur. bibaturqꝫ de ea ʒ. ij. vsqꝫ. iij. cū vino veteri hyposarcis prodest. Aqua quoqꝫ

athali.ʒ.xx.cū liquiritie radicū.ireos.ʒ.x.⁊ vino ribano hy-
posarce manifestissime prodest.emplastra quoq3 ⁊ cataplas-
mata adhibenda sunt.Cataplasmetur itaq3 hui⁹ passionis
domini vēter ⁊ oē eius corpus hoc emplastro. Assignatio
eius.camomille.mellilоti farine ordei.bouis fimi ⁊ ouini ca-
prarūq3.cuiusq3.ʒ.xv.corticū radicis capparis.aloes epati-
ce.costi amari.cuiusq3.v.masticis spice.assari.absinthij greci
cuiusq3.ij.tere diligenter ⁊ cū vini distēpera aceto ⁊ apij suc-
co feniculiq3 ventrēq3 cataplasma ⁊ oē corp⁹ ⁊ ad solē3 pa-
tientē iuxta quod ferre pōt statue. ⁊ sic cū decoctionis aqua
lauabis ī qua camomilla fuerit.sibū.artemisia. Et si diebus
aliquot corpus cataplasmaueris cū fimo boum ⁊ ouium tri
tis diligenter ⁊ distēperatis cū athali aqua manifeste prode
rit. Emplastrum aliud ad idē vtile.Sume fimi boū qui si-
bum comederunt ⁊ abrotanū camomillam ⁊ similia partem
aloes quadrantem.sal'andrani.ς.partē.ireos radicū octa-
uā ptis.tere diligenter ⁊ ī acerrimo coque aceto donec spisse
tur ⁊ ventrē oēq3 cataplasma corpus:sicq3 vt siccetur permit
te ⁊ in balneis cū aqua lauabis calida ī qua sibū.abrotanū3
nemamū.sasucū coxeris. Hoc itaq3 regimine ⁊ cura o3 hy-
dropicū carnosū disponere. Nec vero expedit in vni⁹ vsu
medicaminis diutius psistere:neq3 ī eorū que interius nec q̄
exterius adhibentur:sed expedit in huiusmodi domio pas-
sionis a medicamīe trāsire in medicamē ne forte vni assue-
scat natura medicamini:roboreturq3 in eo nec prosit.sicq3 ⁊
in oībus prolixis o3 facere morbis.

Capitulum.27.de hydropisis vtree medela.

N hydropisis vtree medela expedit
regimē in morbi eē pn
cipijs quod ⁊ in principio assignauimus roborata
passione ⁊ aqua confirmata medicaminibus vtendū erit la
xatiuis ⁊ aquā deponētibus vt pill' asaie ⁊ serchasi. sitaregi-
q3 prosunt oēs enim he. Et hec pill' assignatio que hydro
pisi prosunt vtree ⁊ aquā deponunt. Sume tubali eris folio-
rum mazerionis cuiusq3 partē.tere ⁊ cribra ac cū apij aqua
distemperās pill'.earū potio a.ʒ.vsq3.ij.iuxta quod opus fue
rit. Pill' alie vtiles hydropisi vtree.Sume virgarum bal-
sami.lacce cuiusq3.ʒ.ij.anisi.masticis.cuiusq3.ʒ.⁊.ς.rauedsini
absinthij succi ⁊ gafeti succi.⁊ eris vsti.mazeriōis in vini ace
to die ⁊ nocte infusi.cuiusq3.ij.sabernij.diagridij. ireos radi-
cis.costi.cuiusq3.ʒ.tere oīa diligenter ⁊ cū feniculi aqua distē-
pera pillq3 earū potio.ʒ.ij.vsq3.ij.⁊.ς.cū aq̄ calida. Pill'a
rum aliarum assignatio.Sume mazerionis.vj.ʒ.rose.r.opti-
me purgate liquiritie succi.cuiusq3.tere oīa diligēter ⁊ cū so-
latri aqua distēpera pillulaq3.ʒ.propina.ij.cū calida. Pil
lularū assignatio aliarū turbit albi.ʒ.v.hyerepicre.iiij.opopo
nacis tantūdem agarici.ireos radicū cuiusq3.iij.salis naste.
ij.lacce.rauedsini.radicis adechari ⁊ florū eius seliche. cuius
q3.ʒ.⁊.ς.euforbij.ʒ.tere oīa diligenter ⁊ cū feniculi aqua distē
perans pill'.dabisq3 de eis.ʒ.ij.cū zaccara ⁊ aqua calida.Et
sic cū camele lacte.ʒ.ij.de eis.⁊.ς.bibantur manifeste prode-
rit. Catarticū aliud vtree deponēs aquā.Sume sene. mi-
robolani citrini.mazerionis.saberemi.eris vsti cuiusq3 par.
tē.cinami.masticis.cuiusq3.ς.partē tere oīa diligenter.⁊.ʒ.i.
ac.ς.cū tātūdē zacc.⁊ aqua calida porrige. Medicamen
aliud probatū.Sume vrine camele arabice.℥.aque fugilum.
℥.⁊.ς.aque calide tm̄dē.fimi colūbarū.ʒ.⁊.ς.tere medicamē
hoc diligenter ⁊ in aquas proijce vrinasq3 ⁊ bibat patiens.
Medicamen aliud aquā deponēs. Sume succi radicis.
ireos.ʒ.x.vrine caprarū.℥.ij aloes infusionis.ς.℥. misce oīa
⁊ superinijce colūbarū fimi triti diligenter.ʒ.ij.zafrani.ς.ʒ.⁊
sic propina.quoniā fortiter aquā laxat.nec vero hoc faciēdū
nisi cui virtus valida est. Qum autē eger medicamina laxa
tiua nō patitur: emplastris vtendū est laxatiuis.quorū h est
vnū. Assignatio eius.Sume coloquintide adipis ⁊ radi-
cum eius.saberemi.hebeliuli.mazeriōis.diagridij.aloes.mir
re.cathemie radicis.machali.ireos radicū.boum fimi.pascu
lum.cuiusq3.℥.iiij.tauri fellis.cucumeris agrestis. miutengi.
cardamomi.euforbij.misinoi.mihe fluxe.cuiusq3.v.ʒ.buraci.
r.salis naste.cuiusq3.iiij.gūme senoribari.iij.corticū radic.vi
tis.āseris adipis ⁊ gallie ⁊ vituli. cuiusq3.℥.ij.cere.ς.℔.cerā
⁊ adipes liquefac in aneti oleo ⁊ medicamia supinijce. facto
q3 emplo vētrē empl'iza.qm̄ aquā laxat fortiter. Et q̄ patiēti
vt sūat facilia sūt aq̄q3 deponūt,ppia illi. Mazeriōis olī
assignatio ad eadē vtilis.Sume mazeriōis optimi ℔.⁊.ς.su
perfunde ℔.v.aque suauis.quas moderato coque igne doec
libra supsit.Tunc amigdolorum oleo dulciū quartā libre ad
de:donec aqua deficiat coque supstite oleo ⁊ propia de eo cū
camele lacte aut casei aqua.ʒ.j.Sit post hec medicamina ci

bus espidabagi ius cū cinamomo.galēgar.aneto.cicere ⁊ olo
loto. Emplastri assignatio qd vtree hydropisis pdest aq̄
Sume fimi bouis.ʒ.xxx.sulphuris crocci. cardamomi. bac-
carū lauri.miutengi.cuiusq3.v.caprarum fimi triti diligēter.
ʒ.xx.tere oīa ⁊ ī subtilē redige puluerē:atq3 cū squingibin di-
stempera:⁊ ventrem ad solē emplastriza. Emplastrū ali-
ud ad idē.Sume ficus nigras siccas in vino aceti infusas ⁊
fricatas.xxx.fimi caprarum triti.x.ʒ.buraci.nitri.ireos radi
cis.cuiusq3.v.tere oīa diligenter ⁊ cum ficubus pista:ventrē-
q3 emplastriza stomacho cibis vacuo:⁊ donec siccetur dimit
te:lauabisq3 cum aqua in qua camomillā.hreniasetū. sibū.
sansucūq3 coxeris. Emplastrum aliud ad idē.Sume rati
negi.amoniaci.cuiusq3.ʒ.v.nitri.thuris minuti. cardamomi
sulphuris crocci.⁊ albi.cuiusq3.iij.columbarū fimi.x.tere om
nia diligēter cum pueri vrina qui mulierē nō nouit: ventrēq3
emplastriza. Emplastrum aliud ad idē.Sume marchasi
te.sulphuris crocci.nitri.amoniaci.botami gūme .cere albe.
cuiusq3 partē.ireos radicis.miutēgi.cuiusq3.ς.partem.medi
camina diligēter tere amoniacūq3 ⁊ gūmas botami. cerāq3
in oleo liquefac nardino aut costio.iuxta qd opus fuerit:vē-
trezq3 emplastriza.Emplastrū quoq3 qd dicitur mileti vtile
est:sicq3 ⁊ emplastrum fula habed manifeste prodest. Et
hec emplastri assignatio quod in omnibus hydropisis ē spe-
tiebus vtile.Sume amomi.spice.cardamomi.cuiusq3.ʒ.x.ma
chali glauci.maseti.amoniaci.sabadi.zafrani.cuiusq3.v.alo
es. mirre. thuris masculi. carpobalsami. xilobalsami. lau-
dani. cuiusq3. xv. corticum seliche . costi amari . piretri .mi
he recentis .aristologie rotūde.mellilоti.ireos radic.cui⁹q3.
.x.gariofili masticis.cuiusq3.vij.rose.r.optime purgate.colū
barū fimi cuiusq3.xx.cucumeris agrestis coloquintide adi-
pis.cuiusq3.x.gūmas cū zafrano vino infunde veteri ⁊ medi
camina diligenter tere cribraq3 ⁊ in modico īfunde bani olo
in quo cerā iuxta quod necesse fuerit liquefeceris.gūmasq3
distēpera dissolutas ⁊ medicamina simul misce alia.factoq3
vnguento vētrē emplastriza.qm̄ optime prodest.omibus hy
dropisis spetiebus.⁊ op3 diligenter te adhibere speculationē
⁊ discretionē inditiūq3 acue in his que assignauimus medi-
caminibus ⁊ cibis.vtereq3 singulis iuxta quod passionis ro
bur debilitasq3 iperat.atq3 secūdū quod virtus etasq3 patit
in firmi.qm̄ hec caput eorū quibus indigemus sunt.caue er-
go ne a te peccatū incidat in ea quā considerans cura.his
itaq3 qū vsus fueris medicaminibus nihilq3 conferūt.⁊ pas
sio diuturnior fit.ac aqua roboratur.camele lac patienti pro
pina que etatis sit iuuenis.nec longe a partu.sed nec prope q̄
q3 sana sit corpore.⁊ feniculū comederit.sibū.abrotanū itiba
apiū hisq3 similia.hec camela in diei comedat pricipio ī fine
ordei farinā cū feiculi semie mixtā ⁊ apij anisiq3 ⁊ absinthio
hec facies per ebdomadā vsq3 dies.x.dabisq3 patiēti de eius
lacte diebus singulis libram cū.℥.v.zaccare ⁊ .ʒ.i.pulueris
huius. Assignatio eius anisi seminis apij cuiusq3.ʒ.ij.mi
robolani citrini.vij.fuhe virgarū lacce purgate.rauedsini.ga
feti succi cuiusq3.ij.ireos radicū eris vsti cuiusq3.ς.ʒ.tere oīa
diligēter ⁊ distēpa cū lacte de eo.ʒ.ij.vsq3.iij.porrige. Pul
uis ali⁹ ad idē. Sūe mirobolani citrini.ʒ.iiij.absinthij greci.
lacce purgate.rauedsini.gaferi succi cuiusq3.ʒ.tere oīa dilig-
ter ⁊ sume.ʒ.ij.⁊ adde radicis ireos erisq3 vsti.cuiusq3 obolū
⁊.ς.mazerionis optimi in aceto infusi die ac nocte ac desicca
ti ⁊ triti diligenter.ς.ʒ.⁊ cum camele lacte.ʒ.ij.vsq3.iij.ppia.
Puluis alius ad idē.cū camele lacte ppinād⁹. Sūe anisi.
masticis.gafeti succi.rauedsini polij cui⁹q3.ʒ.⁊.ς.asari.costi
camepithi.eris vsti.mazerionis.agarici cuiusq3.ʒ.tere oīa di
ligēter ⁊ exag.c̄ lacte ppia camele.⁊ si h ad optatū pduxerit
finē nihil addes.Sin cum vria camele lac ipm propia. Sūe
itaq3 lactis librā.⁊ vrine camelle.ʒ.xx.fugilū succi.x. zacc.x.
Propina quoq3 cū lacte electuarium lacce min⁹ dehinc ma-
gnum:aut cum caquelenego:⁊ propia rursus opoponacis.ʒ.
ij. Electuarij assignatio qd cū camele lacte bibitur: ⁊ opti
me prodest.Sume mirobolani citrini.turbit albi. cuiusq3.ʒ.
x.bellirici.ij.emblici.iiij.piperis.v.mazeriōis.℥.ziziberis.iiij
tere diligēter oīa:⁊ cū melle distēpera dispumato.sumeq3 ex
eo cu3 camele lactis exag.aut simplicis.ʒ.ij. Nō expedit aūt
ei dare lac cui febris fuerit hydropico s3 alijs:qum lac febri-
citātibus malum. Qū ergo oīa que assignauimus feceris
⁊ hydropisis vtree dnm oib⁹ cure spēb⁹ attēptaueris: nihil-
q3 cōfert:⁊ qd desideras nō aiaduertis: coctura vtēdū erit ⁊
crepatura.Et i crepādo periculū ē magnum:nec adhibēdu3
videtur nisi in eo cuius virtus valida est:nec semel ab eo aq̄
euacuabis s3 paulatim singul' aliquid diebus iuxta quod vir
tus patitur.Pauci aūt sūt qui ab crepādo liberētur.Neq3 ⁊

eũm aliquẽ vidi cui hoc adhibitũ sit preter vnũ: nec is libera-
tus ẽ. Refert aũt. G. se nemineẽ vidisse cui crepatio adhibita
sit ⁊ liberatus fuerit: excepto viro vno cuius valida erat vir-
tus: corpusqꝫ corpulentum. Nos autẽ queadmodũ hoc fie-
ri expediat in chyrurgia exponemus.

Caplm. 38. de hydropisis timpanice medela.

b **Ydropisis** tipanice ĩ medela: qm̃ spẽi hui⁹ ex vẽtositate ẽ gñãtio ea sũt ne-
cessaria que vẽtositatẽ dissoluunt ⁊ dissipãt: ⁊ quod
laudabilius adhibetur radicum ẽ aqua cũ pentaticõ electua
rio: ⁊ amigdalarum oleũ amararũ. oleũqꝫ pigani ⁊ similia.
Radicũ aque assignatio hydropisi tympanice vtilis. Su
me. corticũ apij. ⁊ feniculi. cuiusqꝫ. ʒ. vij. semis apij. arguitegi
i al'. argimegi. dauci. petroselini. cimini carmanici. cuiusqꝫ. iiij
sabade. radicum adechari ⁊ florũ eius. cuiusqꝫ. iiij. semis ru-
te. sabade. cuiusqꝫ. ij. asari. spice nardi. masticis. cuiusqꝫ. ij. ⁊
ς. costi amari. seliche. carpobalsãi ⁊ ei⁹ ligni. cui⁹qꝫ. ʒ. ς. opo-
põacis. ʒ. ⁊. ς. zebibi. taifi. xx. coque omnia in. iiij. aq̃ lb. donec
ad libram redeant. colaqꝫ ⁊ sume ex ea. ℥. iiij. in quibus exa
giũ fricabis electuarij pentaticõ. aut. ς. exagiũ socrite hydro
pisi prodest manifeste tipanice. Dentur etiam huic medicaia
laxatiua. vt serapini pill' ⁊ apij da illi succũ feniculiqꝫ viridis
cuiusqꝫ. ℥. iiij. cũ exagio pulueris huius. Assignatio eius.
Sume semis apij nanachue. dauci. semis apij cuiusqꝫ. ʒ. iij.
asari. costi. spice. masticis. pipis albi. cuiusqꝫ. ʒ. cardamomi
. ij. rauedsini. ʒ. ⁊. ς. sequebinegi. ς. exag. castorei. ς. ʒ. tere oia
diligenter ⁊ exagium cũ apij succo ⁊ feniculi propia. ⁊ si vo-
lueris cũ vino propiabis mixto. Assignatõ pill' tipanice
vtiliũ hydropisi. Sume hyereptere. ʒ. vj. serapini agarici. sal'
idi. gafeti succi. florum adechari. mazerionis. corticũ seliche
cuiusqꝫ. ʒ. euforbij. ʒ. ⁊. ς. turbit. ʒ. vij. absinthij succi. ireos ra-
dicum. cuiusqꝫ. iij. tere oia diligenter. ⁊ distẽperans quasi pi-
per pillula. dabisqꝫ de eis. ʒ. ij. vsqꝫ. ʒ. ij. ⁊. ς. cũ calida propia
quoqꝫ domio huius passionis oleũ nardinũ. aut costinum
cum vino ribano. ⁊ tyriacaꝫ illi da farue iuxta quod opus es
se videris. ventrẽ eius emplastro hoc ẽplastriza. Assigna-
tio eius. Sume camomille mellilotti bereniaseti sansuci. faute
negi cuiusqꝫ. v. semis pigami ⁊ eius gũme. iij. asari. carpobal
sami. xilo cassie. spice. cuiusqꝫ. ij. castorei. mirre ratinegi. mihe
fluxe. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. terenda tere diligenter ⁊ in aneti oleo gũ
mas dissolue. aut pigani iuxta quod opus fuerit cum quo ⁊
medicamia distẽpera ⁊ ventri appõe.

Capitulũ. 39. de hydropisis que fit ex calido medela.

q **Um autez** hydropisis ex calido ẽ ⁊ vria tincta effluit. febrisqꝫ comita-
tur ⁊ tussis tunc eorũ erit cauendus ⁊ fugiẽdus que
calefaciunt vsus ab interioribus ⁊ exterioribus ⁊ aqua suffi-
ciat solatri ac caquenegi. cacaleqꝫ cuiusqꝫ. ʒ. x. v. lacce lote. ʒ.
rauedsini. ς. ʒ. zafrani obolus cassie. f. granis purgate. v. ʒ. fri
cabis hanc in succis ⁊ colabis. ac medicamia superaddes
trita diligenter ⁊ cribrata ⁊ diebus aliq̃tis propinabis. ⁊ si
nulla illic erit febris. patienti casei aquã propina que cũ squi
gibin extrahitur. primo die. ς. libram cum zaccara. ʒ. x. assari
lacce lote. ʒ. rauedsini. ς. ʒ. mirobolani citrini triti diligenter.
ʒ. ⁊. ς. hec mane bibes ⁊ singulis auge his diebus casei aque
. ℥. ij. donec ad librã peruenias ⁊ si possibile est olei adde car-
nbe. ʒ. proderit. da quoqꝫ electuariũ hoc cũ casei aqua. As
signatio eius mirobolanorũ citrini ⁊ indi purgatorũ. belliri-
ci. emblici. tũsorum. cuiusqꝫ. ʒ. x. tamarindi. xxx. prũa. iniubas
cuiusqꝫ genẽ is poma. numero quinquagita. coque oia in. x.
aque libris donec triens supersit colaqꝫ ⁊ cassie. f. medulle li-
bram superinijce optime granis purgate ⁊ frica diligenter.
addeqꝫ librã. ⁊. ς. penidiorũ optimorũ ⁊ amigdalini dulcis
olei. ς. libra atqꝫ moderato decoqꝫ igne donec liquor ei⁹ tãq̃
mell' fiat. tunc ab igne deponẽs medicamina hec superinijce.
rauedsini. florũ adechari. absinthij succi. asari. masticis. eupa
torij succi. camedrei. salis indi. virgarũ balsami. cuiusqꝫ. ʒ. se
mis aquesuthi. berberis semis. atriplicũ. liquiritie succi. cuius
qꝫ. v. fube virgarũ. seliche. semis feniculi cuiusqꝫ. iij. cũ casei
aqua. ⁊ si necesse fuerit solutionẽ eius augere. sume mazerio-
nis. ℥. optimi ⁊ in aque libra coqꝫ donec medietas deficiat.
colaqꝫ. ⁊ sume ol'i amigdalini dulcis. iij. ℥. ac'cum mazerione
coque lenes ad prunas. donec aqua deficiente solũ supersit
oleum. hec medicamina superinfũde ⁊ misce trita ⁊ distẽpe
ra. hui⁹ potio. ʒ. ⁊. ς. vsqꝫ. ij. aque soluit ⁊ depõit optime si fue-
rit ex mala hydropisis cõplexiõe calida. bibitur aũt cũ came
le lacte. si nulla patienti sit febris. Et si ex calido hydropisim
patienti camele propinaueris lac. cum caquelenego. ex lacte
quidem libra ex caquelenego. ʒ. iiij. cum mazerionis olei. ʒ. p

derit optime si nõ obstiterit febris. Pulueris assignatio q
cum casei aqua sũptus ꝓdest aque ⁊ hydropisi ex calido cu-
cumeris melõis semis medulle. semis portulace. cuiusqꝫ. ʒ. ij.
semis aquesuthi. succi eupatorij. florum adechari. zafrãi dia
gridij. cuiusqꝫ. ʒ. rauedsini. ʒ. ⁊. ς. huius potio postq̃ triueris
est. ʒ. ⁊. ς. cum. viij. casei aque. ℥. vsqꝫ. x. Quibus autem huius
dominum passionis emplastrizare conuenit ⁊ spetiei hydro
pisis sandalum est rubeũ album. rosa fusalum. aloes bouis
fimus mugatum. memithe asiasum. camomilla. melli-
lotum. cathemia. ordei farina. viola sicca. cuiusqꝫ partes
equales. zafrani aũt quarta ptis. hec oia dilligẽter teres ⁊ cũ
solatri aqua distẽpera ac caquenegi. chalefi. intibe. ⁊ modica
cera oleoqꝫ rosarũ i quo cerã liquefeceris. sicqꝫ vẽtrẽ ⁊ stoma
chũ emplastrizabis cibis vacuũ. Hec sunt que hydropisis
si ex calore fuerit domino expedit obseruare circa medicami-
na. Cibi aũt eius eẽ debẽt. frãquilinorũ carnes. cubegorũ
pullorumqꝫ similium in zirabago parati aut cũ limue aqua
⁊ lebelabi. fercula atriplicis. spinachiũ. malua cũ amigdalo-
rũ oleo. coriãdro viridi ⁊ sicco. espidabagoqꝫ ⁊ i sartagie pa-
rata cũ aceto ⁊ oliuarũ oleo. Utilia quoqꝫ sunt que cũ zacca
ra ⁊ amigdalino oleo ⁊ vini aceto fiũt mẽta. sisimbrio ⁊ mo-
dico carui. cappar quoqꝫ in aceto cõditũ ⁊ limue salse si me-
diocrius sumantur. est etenim in eis caloris extinctio ⁊ oppi-
lationũ apertio ⁊ phlegmatis elimatio.

De hydropisis que ex acutis fit morbis medela. Hydropis ãt q̃ ex acu
tis ꝓuẽit morb' dura ẽ ⁊ vix qspiaꝫ ea liberat̃. perpauciqꝫ ꝑꝑ
febris caloris magnitudinem ⁊ epatis debilitatẽ. Et febris
quidẽ que extinguãt desiderat ⁊ refrigerẽt. caqꝫ epatis augẽt
ĩbecillitatẽ. Epar quoqꝫ calefieri gliscit. hecqꝫ febrem augmẽ
tant ⁊ coroborãt. idcirco itaqꝫ vt hypocras hydropisim que
ex acutis fit morbis malã. Si aũt hydropico tussis acci-
derit nõ liberatur. sicqꝫ ⁊ quando hydropisi molestato solo
accidit grauis malũ est ⁊ pessimũ.

Capitulum. 40. de passionũ splenis medela.

i **N passionum** autẽ medela que spleni accidunt: quoniaꝫ eius
passiones epaticis proxime sunt vt apostema. debili
tas. opilatio ⁊ harum medela adiuicem proxima ẽ ⁊ affinis.
nisi q̃ splẽ eo q̃ fortius sit ⁊ minus epate nobile. medicamia
fert fortiora ⁊ duriora. q̃ que epati adhibentur cure sint. iõ er
go in eius medela rebus vtimur amaris ⁊ acidissimis ab in
terioribus: siue exterioribus sine pauore ⁊ eiusmodi cautela. ni
si q̃ ad eius tuendũ robur ⁊ virtutẽ fouendã medicaminib⁹
vtimur aromaticis ⁊ iocũdi odoris in q̃bus modica ẽ ponti
citas q̃ ad sãguis roboret̃ purgationẽ ab hũore melãcholico
⁊ earũ q̃b⁹ nõ eget supfluitatũ expulsione melãcholicarũ in
stõi ptes q̃tin⁹ ab eo ꝑ solõnẽ emittant̃. Que qũ ita sint oꝫ qũ
splẽi dolor acciderit ex calido in patientis cura phlebotomo
vti vene basilice in manu sinistra. si virtus etas ⁊ ãni tempus
ac eiusmodi adiuuerit: bibatqꝫ patiẽs postmodũ fructuũ de-
cotionẽ ⁊ cassie. fi. mirobolani citrini. intibe. aquesuthi. ⁊ simi
lium. Post h̃ trociscos propina spodij molliẽtes cuꝫ squingi-
bin zaccareo: ⁊ pullis refice in zirabago ꝑatis aut subfrixis:
vel atriplicibus lebelabo similibusqꝫ: ⁊ granata sugat: ⁊ si il-
lis mitigabitur bene: sin casei aquã propina cuꝫ puluere hoc.
Assignatio eius. Sume. mirobolani citrini. ʒ. v. rose. iij. spo-
dij. ʒ. ij. berberis. j. tere oia diligente: ⁊. ʒ. ij. propina cum casei
caprarum aquaqꝫ calefo. abebelo intiba. aquesuthoqꝫ paste
sint. Pulueris assignatio vtil' splenis doloribus ex calido
cum camele lacte aut casei aqua sumptus. rose. ru. ʒ. v. cappa-
ris fructus in aceto infusi die ⁊ nocte ac desiccati. ij. berberis
iij. scolopendrij. buraci. cuiusqꝫ. ʒ. fructus tarafe. agarici. cu-
iusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. tere oia diligenter ⁊ sume ex eo cum camele lacte
aut cũ casei aq̃. ʒ. ij. vsqꝫ. iij. Bibitur quoqꝫ hic idẽ puluis cũ
calefi aqua ⁊ tarafe ⁊ atali. ac squingibin. prodestqꝫ. Tro
ciscorũ qui splenis ex calido doloribus medẽtur assignatio.
Rose ru. ʒ. iiij. spodij. semis melonis. cucumeris citroli. portu
lace. cuiusqꝫ. iiij. reuedsini. scolopendrij. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. zafra-
ni. ʒ. cãphore. ς. ʒ. tere oia diligenter ⁊ cum calefi aqua distem
pera. itibeqꝫ: ⁊ trociscos ĩforma dragmeos. quos qum. iij. aq̃
calefi expresse. ℥. propinabis: aut squingibin zaccarei. ℥. ⁊. ς.
Emplastriza aũt splen hoc emplastro. Assignatio eius. Su
me folia tarafe ⁊ diligenter tere ⁊ cũ ordei faria ⁊ ĩ aceto mi-
sce ⁊ spleni applica: qũ stomachus cibis vacuus ẽ. Aut sume
lebelabum ⁊ in aceto coque teresqꝫ in mortario cũ ordei fari
na cõmisce ⁊ spleni appone: aut furfur in aceto coque ⁊ fru-
strũ tenue ĩmerge ⁊ cataplasma. Quod si pariter aposte
ma spleni acciderit calidũ basilicã minue patientis alarẽ. aut

asclemiam.quoniã rei huic cõpetit:⁊ spodij da illi trociscos mollientes aut berberis cum squingibin.intibe aqua ac solatri. Pulueris assignaꝰ dolori splẽis ex calido cũ febre vtil'. Sume rose.ʒ.vj.berberis.iiij.liquiritie radicis.lacce purgate.spodij.reubarbari.capparis radic.scolopendrij.cuiꝰqȝ.ij spice.masticis.gafeti succi.cuiusqȝ.ʒ.zafrani.ʒ.ʒ. tere oia diligẽter.⁊ exag.vsqȝ.ʒ.ij.dab:post quẽ squigibi cũ aq̃ frã ꝓpina. Trociscorũ assignatio apostemati splenis calido cuȝ febre vtilis. Sume rose.r.optime purgate.ʒ.vj.berberis.iij.seminis cucumeris.citroli excoriatorũ cuiusqȝ.ij. spodij lacce purgate.rauedsim.cuiusqȝ.ʒ.gafeti.⁊ absinthij succorũ.zafrani cuiusqȝ.ʒ.ʒ.tarafe fructus.radicũ susi.cuiusqȝ.ʒ. scolopendrij trĩdẽ.tere oia diligẽter ⁊ cũ aqua distẽpera ⁊ ad.ʒ.vsqȝ exag.trocisca propinabisqȝ cũ squingibin ⁊ intibe aqua foliorũqȝ calesi. Et si nulla fuerit febris.hos dabis trociscos cuȝ casei aqua:cꝰ capre intiba pascant.aquesuthũ.athalũ.calesũ ordeũ. Et si validꝰ ẽ calor febrisqȝ grauis. cucurbitam sume paruã ⁊ desiccatã diligẽter tere ⁊.ʒ.ij.de ea cũ squingibin ꝓpina. Trociscorũ assignatio splenis ex calore ⁊ febre doloribus vtiliũ.rose.ʒ.iij.spodij.cucurbite.semis medulle ⁊ melonis seminis portulace cuiusqȝ.ij.rauedsini.ij.zafrani quadrãtem.cãphore obolũ.tere diligenter.⁊ a.ʒ.vsqȝ exag. trocisca. atqȝ cum squingibin ꝓpina. Alioꝝ assignatio splenis doloribus ⁊ ex calore ⁊ febre trociscorũ vtiliũ. Sume rose.ʒ.vj. berberis.liquiritie radicis.iij.masticis.spice nardi.gafeti succi.rauedsini corticũ.radicũ capparis in aceto vini infusoruȝ ⁊ desiccatorũ.cuiusqȝ.ʒ.⁊.ʒ.agarici.ʒ.distẽpera cũ calesi foliorum aqua ⁊ tarafe ⁊ exagij trociscos fac.bibesqȝ cũ squingibin. Et si imoderatus nõ fuerit calor agarici da.ʒ.vsqȝ exag. cũ squingibin. Emplastriza locũ cũ ordei farine alter.mugathi.cuiusqȝ partẽ.ro.purgate.sandali albi.cuiusqȝ.ʒ.partem hec teres diligẽter ⁊ cũ solatri aqua tarafeqȝ ⁊ athali modicoqȝ aceto distẽperãs cataplasma. Et si ex frigido splẽis fuerit dolor manifesto.egroto radicũ propina aquam cuius hec est ssignatio. Sume corticũ radic apij.feniculi:⁊ radicũ adechari ⁊ florum eius.cuiusqȝ.ʒ.v.semis apij ⁊ feniculi. anisi.cuiusqȝ.iij.sucabe.badauredi.gafeti.herbe cuiusqȝ.iiij. corticum.radicum capparis.seminis pentafili.cuiusqȝ.iij. scolopendrij.ij.iabade. asene cuiusqȝ. iij. abeheli. foliorũ athali. frondiuȝ lauri.cuiusqȝ.ij.spice.masticis.cuiusqȝ.ʒ.⁊.ʒ.carpobalsami.carpobani.cuiusqȝ.ʒ.ficꝰ nũero.xx.zebibi.taifi.ʒ.xx. coque omnia i tribus aque libris.donec ad librã redeãt: colaqȝ ⁊ singulis de ea diebꝰ sume.ʒ.xl.cũ amigdalini olei dulcis ʒ.⁊ altera amari:⁊.ʒ.ʒ.tyriace.arbabe.. Locũ splenis mane in saliua cuȝ decoctione cataplasma:in qua asenã.furfur. piganum.radicis capparis cortices decoxeris ⁊ epar imerge: atqȝ spleni appone:stõachoqȝ a cibis vacuo. Et si huius dominus passionis medicamẽ necesse habebit bibere laxatiuũ ⁊ natura eius sicca ẽ:hanc illi da decoctionẽ. Assignatio eiꝰ. Sũe mirobolani indi. kacunegi.cuiusqȝ.ʒ.x.radicis adechari.sucabe.badauredi.herbe gafeti.cuiusqȝ.v. tarafe fructus. scolopẽdrij.cuiusqȝ.iiij.asene.anisi.semis feniculi.cuiusqȝ.iij coque oia in.iiij.aque libris donec ad libram redeant:hãc cola.⁊ sume de ea.℥.x.inijce turbit.hyere.agarici.cuiusqȝ.ʒ.⁊ bibat tepidum diluculo:⁊ si spleni durum acciderit apostema. epithimi da illi decoctionem.⁊ adde illi aliquid cusmazagi ⁊ pentafili ac scolopendrij ⁊ capparis da illi trociscos qui cuȝ scolopendrio fiunt diebus singulis exagiuȝ cum squingibin ℥.⁊.ʒ.mellei aqua mixti. Capparis trociscorum assignatio. Sume corticũ radicum capparis.ʒ.iiij.aristologie.lon.ij amoniaci.iiij.florum.pentafili.piperis albi.cuiusqȝ. iij. costi amari.pigani sicci .asene.cuiusqȝ.ij.scolopendrij.ij.amoniacum infunde in aceto ⁊ sicca diligẽtius.tere distẽperaqȝ ⁊ trociscos exagij vnius fac.quos cũ squingibin propinabis. Et si durities grauis est ⁊ illic ventositas fuerit ⁊ cõplexionis frigus cum squingibin propiabis melleo. Pulueris qui splenis medetur doloribus assignatio. Sume scolopendrij.radicum capparis corticum.cuiusqȝ partem:⁊ diligẽter triras de eis exagiũ cuȝ squingibin aqua mixto propina in qua ferrũ proieceris calefactum:propina etiã hanc quoqȝ patienti decoctionem. Assignatio eius. Sume seminis pentafili ⁊ tarafe fructus.fautenegi mõtani ⁊ fluuial'.gafeti herbe.absinthij sticados.cuiꝰqȝ.ʒ.x.agarici tũsi.iij.fue.lacce purgate.zãunedi lõgi.cuiꝰqȝ.iiij.conoꝝ cipssi.x.nũo.coqȝ h oia i acerrimo aceto donec ꝑficiat̃ decoctio ⁊ cola.⁊ bibat̃ de ea.℥.ij.cũ.iij.succi calesi. Pulueis q spleis ex frĩo ⁊ apostẽati qd ipi accidit duro doloribꝰ medet̃ assignaº. Sũe fructꝰ tarafe.scolopẽdri cuiusqȝ.ʒ.v.iabade acori.kacunegi.amoniaci.cuiusqȝ.iij.foliorum garbi.ʒ.hyere. mirobolani citrini cuiusqȝ.x.agarici .vij.bdellij.iij.tere oia diligenter simul ⁊ propina de eo.ʒ.iij. cum camele lactis.℥.x.vsqȝ libram comederitqȝ animal feniculum.sihũ.calesi frondes.tarafã athalũ ⁊ similia per ebdomadam ⁊ si puluerẽ hunc cũ casei aqua cũ squingibi educta propinaueris prodest splenis ⁊ apostẽatibꝰ ⁊ duritiei. Et si splenis dolorem febris comitabitur.lac illi nõ approximes sed nec casei aquã. Et si splenis dolor ex ventositate fuerit hunc opȝ egrotanti dare puluerẽ.quẽ ⁊ ego expertus vtilẽ inueni hac in passione. Assignatõ eius. Sume cardamũ ⁊ in aceto infunde die ⁊ nocte ⁊ distẽpera cũ eo ordei farine modicũ factãqȝ pastã in camino pone tẽperati ignis donec decocta desiccetur.non tamẽ cõbusta ⁊ sic diligenter tere.sume ex hoc puluere partẽ cortic radic capparis.semis femequesti scolopendrij tarafe fructus cuiusqȝ.ʒ.partem.tere oia diligẽter ⁊ propina de eo.ʒ.iiij.cũ squingibin. Trociscorum assignatio qui splenis medẽtur doloribus ex frigido ⁊ ventositate ⁊ apostemate duro. Sume corticũ radic capparis ⁊ fructus eius cuiusqȝ.ʒ.v.buraci.ij.hebelbani.iiij.femequesti.seis .iij.scolopendrij.ireos radic.prassij spice aromatice acori.zareunebi rotundi.⁊ longi.polij.centauree subtil' cuiusqȝ.⁊.ʒ.sequebinegi.iiij.agarici.iiij.tere oia diligenter.⁊ cribra sed serapinũ aceto ifunde ⁊ capparis foliorũ aqua tarafeqȝ ⁊ medicamina distẽpera cũ eis trociscaqȝ exag. trociscos vsqȝ.ʒ.ij. quos cum squingibin.℥.aut calesi foliorũ aque.⁊ tantũdem athali aque tãtũdẽqȝ aque in qua ferri laminas extinxeris calefactas propinabis. Oportet aũt epithimatibus vti ante q̃ hec porrigas medicamĩa.cataplasmabis aũt his. Sume radic capparis cortic ⁊ tarafe fructus pentafili.semis fautenegi.buraci armenici.pigani sicci.asene.cuiusqȝ fasciculũ ⁊ i acerrimo fac bullire aceto ⁊ sic splenis locũ cataplasma in saliua cũ epatis frusto his intincto. aut cũ pãno sepius iuoluto aut spongia hoc sepius facies. Dehinc cataplasmationẽ amputabis.⁊ medicamina propinabis post hec vero aliq̃ adhibebis vtilia emplastra. Emplastri quod splenis apostematibus ⁊ duritiei cõfert assignatio. Sume ficus nigras numero.x.⁊ in aceto die ac nocte infunde.eductasqȝ in mortario diligenter tere.⁊ cribro transmitte.tunc sume costi amari.ʒ.iiij. amigdalarũ amaraꝝ sine corticibus.vij.cortic radicis capparis.scolopendrij cuiusqȝ.iij.tere diligenter.⁊ cũ infusis distẽpera ficubus.cataplasmaqȝ in pãuo aut sup cartã.⁊ locuȝ emplastriza splenis stomacho cibis vacuo.vt aũt tẽpus accesserit cibi plena ante hora aufer ⁊ cũ aqua lauabis in qua camomillã carnibũqȝ coxeris locumqȝ cũ cheiri oleo inunge.

Emplastrum aliud quod splenis apostemati medetur ⁊ duritiei. Sume fenugreci.semis lini.ordei farine.cacale cuiusqȝ.ʒ.v.melliloti.vj.asene caprarũ fimi.susani esmaniusi in al' esmaniunci radicis cuiusqȝ.ij.buraci.radicis capparis cuiꝰqȝ.iiij.machali.iij.ficus nigras.numero.x.ficus i aceto die ⁊ nocte ĩfunde.tritasqȝ cribro trãsmittes ⁊ ill' medicamĩa sup inijces.emplastroqȝ facto loco applica. Emplastꝝ validũ quod apostema dissoluit dura que in splene fiunt. Sume ficuũ nigrarũ quas in aceto infunderis nocte ⁊ die.trineris qȝ ⁊ cribro transmiseris quinquaginta.ʒ.amoniaci machali.serapini.opoponacis.cuiusqȝ.℥.fenugreci.caprarum fimi.cuiꝰqȝ.iij.℥.gũmas in aceto ĩfunde vini acerrimo.⁊ i motario tere diligenter ac cũ ficubus misce ⁊ locũ emplastriza. Emplastri alius probati assignatio. Sume cartã iuxta apostẽatis q̃titatẽ splenis ⁊ i aceto intige:ac superinijce sinapi trituȝ diligenter ⁊ spleni applica permitteqȝ die vno.aut.ij.⁊ sic cuȝ aqua lauabis tepida i qua camomillã decoxeris. Emplastrum aliud machali.amoniaci.sequebinegi.cuiusqȝ.℥.ficus nigras numero.x.ficus ⁊ gũmas aceto ĩfunde acerrimo die ⁊ nocte:⁊ i mortario diligenter tere.medicaminaqȝ hec super adde trita prius ⁊ cribrata: lupini fenugreci hermeli. seminis lini. melliloti. pigani sicci cuiusqȝ partem sulphuris.ʒ.partẽ.tere oia diligẽter ⁊ cribra.atqȝ super ficꝰ gũmas ꝓijce ⁊ emplastro facto spleni applica in quo durities ẽ quoniam illam fortiter dissoluit. Sufficiunt que diximus in splenis passionum medela de medicaminibus. Regimẽ autẽ eorum in cibis illud ẽẽ oȝ q̃ ⁊ epaticis molestatorũ passionibus in subtiliatione cibi ⁊ iminutiõe quiqȝ digestioni sit facilis.⁊ his admisceantur in quibus ẽ incisio subtiliatioqȝ quales sunt auiũ carnes que digestionis sunt celeris.vt pulli.frãquilini. taugi ⁊ sil'ia. Sit ãt auiũ caro cũ aceto pato.⁊ garo. oliue olo.carui: Cinamomo ⁊ cũ grãis coq̃tur capparis.virgeqȝ eiꝰ i aceto ꝯdite vtiles sũt valde. ficusqȝ i aceto ĩfuse si die comedantur tres in saliua.blitusqȝ cum aceto condita ⁊ garo.sinapi.oliueqȝ oleo:sed ⁊ pisces optimi in sucabago parati cũ acerrimo aceto:⁊ pigano.apio.zafrano.pipere similibꝰ

qȝ. Panis aūt munde farine probati artificij ⁊ intēperati ca
mino ignis coctus. fugiatqȝ multi panē nutrimenti qui hu-
morē generat crossum. vinū bibat ribanū ⁊ modicis subseq̄-
tur amigdal' amaris ⁊ hebetelchadara. cibos qui digestiōis
sunt difficilis caueat ⁊ tarde a stomacho descendentes: vt q̈-
drupedū carnes īpinguatas vaccināqȝ ⁊ cibos humorē ge-
nerantes crossū ⁊ viscosū: quoniā oppilationē pariūt ⁊ cros
sitiei addūt splenis. qualis ē panis azimus. heriza. risū cū la
cte. ⁊ triticū coctū ⁊ q̄ de farina fiunt ⁊ amilo. atriaqȝ ⁊ fri-
xiles. ac catafici. maxime aūt que fiunt cū zaccara ⁊ melle q̄
nis. Oia caueat legumina quoniā vētositatē pariunt. Exerci
tio autem ante prandium vtatur quoniam ipsum omnibus
cōueniētius ē: ⁊ melius illi si fiat iuxta quod virtus patitur.
Cōfortat nāqȝ calorē naturalē ⁊ suscitat: caueat post cibos
exercitio vti. tuncqȝ otio vtatur ⁊ quiete. donec digestus a sto
maco cibus descenderit ⁊ intestinis exierit. lauacrum aūt an
te prandiū fieri expedit ⁊ post exercitium in balneo certe cui
aq̄ sit salsa sulphureave. aut nastica. Quibus si caruerit sup
corpus eius aquā funde in qua camomillā. mellilotū. artemi
siā. sansucū. sal. buracumqȝ coxeris ⁊ aquam fabrorum ferri
⁊ lutis īmergatur sulphureis. bituminosisqȝ. Si enim hec fe-
ceris ⁊ hoc egrum dispones regimine ⁊ que assignaui cura-
ueris medicaminibus sanabitur cū dei auxilio.

Capitulū. 41. de icteritie medela.

i **N icteritie** medela attēdendū ⁊ si morb⁹
hic fit eo ꝙ natura humorem
expellat croceū ad corpis manifesta mō cretico ei⁹
velox erit sanatio lauacri in balneo vsu: ⁊ aque suauis tepi-
deqȝ irrigatione super corpus. ⁊ camomille olei linitione. ol'i
qȝ anetini: sed exercitio tēperato ante balneū. piscibusqȝ ves-
catur lapidosis i sucabago. Qū aūt i icteritia febris sit ex
causa que i epate est patienti. spodij dare expedit trociscos
mollientes. cū ītibe aqua ⁊ aquesuthi ac squingibin. ex singul'
. ℥. dans. īminuto prius egroto a basilica omniqȝ in illū vtere
regimie quod i febris epatice cura diximus. tā medicaibus
ꝙ̄ cibis. Qd si calor roboratur ordei propia illi aquā cū terē
gibini. ʒ. ʒ. ⁊ spodio: ⁊ si ītibe dederis illi aquam ⁊ aquesuthi
cuiusqȝ. ʒ. xx. squigibin. x. spodij. ʒ. semis sermaci. ʒ. ⁊ ʒ. mani
festissime proderit. Qum aūt icteritia apostematis acci-
dit cā calidi quod epati accidit patientis basilicā īminue ala
rem: si virtus etasqȝ tēpus ⁊ alia adiuuerit. sanguinēqȝ iuxta
quod opus fuerit extrahe ⁊ virtus consulet. post hec naturā
cū decoctione fluxam fac mirobolanorū citrinorum. sene fu-
miterre. rose. viole. ītibe. seīs aquesuthi. semis atriplicis adiā
ti. prunorū. iniubarum. sebestē ⁊ similiū. i qua cassie. f. ꝙ̄tam
opus fuerit fricaueris ꝙ̄titatē ⁊ si malueris cū lebelabi aqua
illum solue. ⁊ sermaci ⁊ cū cassie. f. medulla iuxta quod opus
esse iudicaueris. Et si aliqua illic fuerit febris. ordei post hec
dabis aquam. cū terengebino postꝙ̄. iiij. abeuntibus horis.
squigibi. ʒ. xv. cum aqua frigida. granata sugat muza ⁊ aquā
da illi melonis īdici cū spodio ⁊ portulace semic. Mezauro
vescatur lēticule ⁊ sermaci. lebelabi cucurbite. massi. ītiba quo
qȝ lactuca. aquesutho. portulaca. prunis persicis. moris. gra-
natis. iūmaro. amigdal' recentib⁹. Et si cū ictericia nulla fue
rit febris patiēti casei ꝓpia aquā q̄ cū squigibi extrahit̄ simḱ
cū h pluere. Assig° ei⁹. mirobolāi citri. ʒ. xv. spodij. ʒ. aloes
epatice. ʒ. ʒ. scamonee obolum ⁊ ʒ. tere oia diligēter ⁊ ꝓpina
cum casei aqua. ʒ. iij. Prodest autē hic: ⁊ si dederis patiēti lac
vaccinū a quo butyrū eductū est cum spodio: aut cū spondij
aliquibus trociscis mollientib⁹ da hos quoqȝ illi trociscos.

Assignatio eorū. rose. r. ʒ. v. spodij. lacce lote. cuiusqȝ. ij. cu
cumeris. citroli seminū medulle. cuiusqȝ. iiij. cucurbite semis
medulle tantūdē. semis intibe aquesuthi. semis sermaci. cuius
qȝ. iij. succi. gafeti ⁊ absinthij cuiusqȝ. ʒ. berberis. iij. tere oia di
ligenter distēperās exag. trociscos informa. quos cum intibe
aqua ⁊ strigni ⁊ squingibi cuiusqȝ quātū opus fuerit quātita
te bibes. Et si ictericie dño que fit ex apostemate epatis inti-
be aquam ⁊ strigni coctam ⁊ dispumataȝ simul. ℥. iiij. in qui
b⁹. ʒ. vij. cassie. f. fricaueris dabis prodest. ⁊ apostema dissol-
uit. icteritiā minuit. aqua quoqȝ in quā adiantū coxeris cum
squingibin manifeste prodest. Trociscorū assignatio vtiliuȝ
que fit ex epatis apostemate icteritie. Sume rose. semis ser-
maci cuiusqȝ. v. ʒ. anisi. feniculi semis. cucumeris ⁊ portulace
tātūdem. tere ⁊ cū aqua distēperās. a. ʒ. vsqȝ exag. trocisca ⁊
cū lebelabi aqua propina. Trociscorū assignatio ad idē
aliorū. Sume spodij. ʒ. iij. lacce lote. ij. zafrani. rauedsini. cu-
iusqȝ. ʒ. ʒ. cāphore obolū. tere oia diligenter ⁊ cū aqua distem
perans exag. i. fac trociscos quos cū intibe aqua propiabis
⁊ aquesuti ⁊ tamarindi. Emplastrum aūt hoc eē expedit

si icteritia ex mala fit cōplexiōe calida que epati accidit. epar
cū sandalo aq̄ rosata cāphoraqȝ ⁊ ceroto refrigerato empla
strizabis oibusqȝ que in febris epatice medela retulimus. Et
si ex apostemate ē calido quod in epate fit. epatis apostema-
tis calidi emplastra apponātur. Et hec emplastri assigna
tio quod icteritie prodest. si ex epatis fit calore ⁊ apostemate.
Sume sandali. r. rose cuiusqȝ. ʒ. sandali albi. ij. sufali. absin-
thij. cuiusqȝ. ij. zafrani. spice. aloes. cuiusqȝ. ʒ. tere oia diligen-
ter. ⁊ cere albe. ʒ. v. in rosarū ⁊ violarū olei cuiusqȝ. x. ʒ. lique-
fac ⁊ medicamia superadijciens emplastrū fac ⁊ epati appli
ca. Qum vero ictericia ex humorū fit alteratione in cho-
leram. r. patientē cū decoctione oportebit soluere scamonea
roboratam ⁊ violarū syropo duplici cum squingibin aut cuȝ
lebelabi aqua ⁊ zaccara. ⁊ diagridio. ⁊ si eiusmodi egroto h
d̄deris medicamē ꝓderit. Assignatio eius. aloes. ʒ. ʒ. aga
rici. ʒ. scamonee oblīn. fac quasi pill'. ⁊ illū cū ipsis solue. da-
bisqȝ postea spodij trociscos mollientes cum squingibi ⁊ aq̄
ītibe ⁊ aq̄suthi. ⁊ si oris sapor piter amar⁹ appet vomitu vtat̄
cū squigibi ⁊ sermaci aq̄ ac melōis seie ⁊ silib⁹: dabis quoqȝ
⁊ medicamia q̄ ictericis assignauim⁹ ⁊ cib illū pasces refrige
rantibus ⁊ extinguētib⁹. ⁊ casei illi dabis aquā que cū squin
gibin extrahitur cū puluere hoc. Assignatio eius. mirobo
lani citrini. ʒ. x. sermaci semis lacce purgate cuiusqȝ. iij. tere
oia diligenter ⁊ sume ex eo. ʒ. ij. vsqȝ. iij. cū casei aqua quoniā
confert. Et si icteritiam contigerit fieri ex animal' morsu
venenosi calidi virtusqȝ fortis est opȝ mediastinā patientis
venā minuere: ⁊ seīs psilij spumā propina. ac cucurbite aquā
⁊ peponis. intibeqȝ ⁊ semē porulace. spodiū ordei aquā cum
terengebio. Da quoqȝ illi ⁊ cāphore trociscos si opus fuerit
iuxta quod necessitas īperat. propinauit aūt. G. in huiusmo-
di icteritia tyriacam faruc ⁊ profuit patienti. Et si icteri-
tia ex calidi medicamis potu acciderit. vtendū in patientem
erit vomitu. oibusqȝ medicamibus ⁊ cibis refrigerantibus ⁊
extingnētibus de quibus diximus ante. Icteritia aūt que
fit ex oppilatione que i epate est. curanda erit his que i oppi
lationis dicta sūt cura. ⁊ si oppilatio hec i felle fuerit. egroti
basilicam minuere opȝ alarē: aut elemiā si valida fuerit vir-
tus. post hec decoctione illuȝ solue absinthij adiecta hiera ⁊
scamonea. ⁊ diebus tribus continuis aquā illi propia: i qua
adiātū coxeris ⁊ absinthiū grecū. apijqȝ aq̄ aquesuthi ⁊ ser-
maci cuiusqȝ. ʒ. x. cū agarici. ʒ. propia quoqȝ ⁊ fautenegi flu-
uial' aque. ℥. ij. cū squigibi. ℥. prodest nāqȝ manifeste. Me
dicamis assignatio vtil' que fit ex oppilatōe icteritie. Sume
absinthij greci. ʒ. iij. semis atriplicis. v. succi eupatorij raued-
sini. cuiusqȝ. ʒ. ⁊ ʒ. tere oia diligenter ⁊ sume ex eis. ʒ. ij. cū. ʒ. x.
vini mixti aqua i q̄ capill' veneris coxeris. Assignatō al's
Sume succi fugil'. ʒ. xx. vini tenuis. x. aqua i qua fubā ⁊ hypi
cō coxeris optie. ʒ. x. hoc i saliua bibe. qm̄ icteritie medetur.
absinthij quoqȝ trocisci cōpetentes ⁊ vtiles icteritie ueniūt̄
si sine febre fuerit. Medicamis assignatio icteritie que ex
humorū in cholerā. r. fit alteratione vtilis rauedsini. succi. ga
feti. cuiusqȝ obolos. iiij. scamonee obolū. tere oia diligenter ⁊
cū lebelabi aqua bibe. aut atriplicis cū zaccara. Assigna
tio al' ad idem. Sume aruci. anisi. cuiusqȝ. ʒ. ⁊ cū lebelabi aq̄
bibe. aut atriplicis cū zaccara. aut squingibin. ʒ. ij. cū trium
amigdalarū numero amararum aqua. Assignatio al' ad
idem. S. absinthij. anisi. cuiusqȝ. ʒ. amigdale amare tres. tere
diligenter ⁊ cū squingibin propina. Assignatio al' ad idē.
Sume bersausami. fautenegi fluuialis. fube tinctorum. cuius
qȝ partē ⁊ in aquā fortiter bullire fac. eiusqȝ. ʒ. librā cū vino
ribano propina prius statuto ad solē patiēte ꝑ vni⁹ hore spa-
tium donec sitiat ⁊ incendiū patiatur ⁊ sic propinabis. Quȝ
etenim biberit hoc sudabit ⁊ croceus redet ab eius oculis co
lor atqȝ ad naturalē cōuertetur colorē ipso die. huius domio
passiōis pisces da lapidosos in aceto decoctos ⁊ zafrano hu
iusqȝ ferculi calidi obuius stet vaporibus oculos opponens
quoniā prodest. Et si pisciculos hos trāsglutiet paruos recē-
tes qū ab aq̄ abstrahuntur vnū aut duos ꝓderit. Ius quoqȝ
sequehagi cū carne vaccina prodest: si comedatur in eo pāis
minutatus: ⁊ ius sorbeatur paulatim: carne minie comesta.

Et si in oculis citrinitas ē pauca: ⁊ omne corpus reliquuȝ
sanum: patientē balneū ingredi impera: ⁊ respiret acetū acer
rimū ꝯtinuatis vicibus: qm̄ ipm ab eius naribus choleram
effluere faciet ru. multāqȝ. Gargarismū quoqȝ cū aqua in q̄
absinthium coxeris grecū. squingibin admixto ad idē vtile
est. Colliria quoqȝ oculuȝ cum aqua rosata ⁊ aceto mixtis.

De icteritie medela que fit ex splene medela Et
si ex splene icteritiā contigerit fieri.
oȝ patiētis venā minui aselemiam in manu sinistra. ⁊ cū epi

thimi soluatur decoctione:casei aquā illi propina cū hec pul
uere. Assignatio eius. Mirobolani citrini.ʒ.ij.idi.ij.salis na
ste.aloes cuiusqȝ obolū.agarici.epithimi.cuiusqȝ.ʒ.tere ⁊ pro
pina de eo.ʒ.iij.cuȝ.viij.℥.vel vsqȝ librā casei aque. Da ēt fan
tenegi aque fluuialis quadranteȝ libre.squingibin.℥.ij.in sa
liua tribus diebus:propia etiam atali foliorum aquaȝ coctā
⁊ colatā cū squigibi. Medicamis assignaꝰ icteritie vtil' q̄
fit ex cholera ni. Sūe cōdisi.fuhe tictor.sulphuris crocei.sco
lopēdrij.cuiusqȝ ptē ⁊ teres oia diligēter.ʒ.scpa.⁊ i sorbile mit
te ouū ac sorbita. Medicamis ad icteritiā ex chol'a ni. su
me vue passe optime.ʒ.x.rose sicce.v.cubebe.iij.in aqua infun
de calida nocte ⁊ die.⁊ de ea media libra bibatur in saliua
facies h' dicbꝰ.v.vl' septimana. Et hec al' assigꝰ quaȝ a mulie
re didici que icteritiā ea curauerat.lētic'e excoriate trite.ʒ.ij.
in qua feniculi ⁊ pueri vrina qui coitū nō nouit misce optie.
sicqȝ in saliua bibatur.ineniqȝ hoc medicamē māifeste ꝓdes
se. Et si i splene durities fuerit medicamibꝰ cura ⁊ emplastris
quē diximus in dolorū splenis cura ⁊ medela:⁊ in cibis illuȝ
rege alijsqȝ quēadmodū illic dictum est.

Capitulū.xlij.de renū passionibus ⁊ primū de corū cal
culorum medela.

Diximus in precedentibus huiꝰ libri tracta
tibus loco quo de passionū cāis ex
posuimus ⁊ morborū calculorū.generationē i vesica
⁊ renibus ex humore fieri crosso ⁊ viscoso cuius calor igneꝰ
est.qui humoris desiccat humiditatem crossi ⁊ ipsū indurat
⁊ arrescere facit.idcoqȝ accidit illi i lapidisō cuerti naturā.
Que qū ita sint expedit qū passio hec incipit quando patiēs
dolorem in renū sentit loco ⁊ in vrina apparet arena i patiē
tem regimie vti subtilianti ⁊ humorē incidenti crossū non tū
manifeste calefaciēti quēadmodū i sequētibus assignabimꝰ.
cibisqȝ prohibeatur digestioni in obediētibus quiqȝ crossum
generant humorē ⁊ viscosū.vt arietū carnibus.⁊ porcorum.
azimo pane ⁊ simile.⁊ oibus que ex farina fiūt amilo ⁊ atria
berisa ouis solidis.caseo recēti ⁊ sicco.lacte.⁊ cum eo riso pa
to trito cū lacte ⁊ similibus.que eo prohibuimus loco.quo d̄
morborū regie diximus cronicorū iā aduentui insistentium.
Cibis qui digestioni sint faciles vtatur vt auium carnibus
tenerarū.quales pulli.franquilini.perdices.cires edorū caro
optimo ⁊ laudabili cocta i ferculo vt espidabago.zirabago
ac i sartagine.similibusqȝ.panis sit illi farie mūde optime fer
mētatꝰ ⁊ decoctꝰ multosqȝ sūat cucumeres ⁊ citrolos.meloēs
vuas passas albas.itibā.aq̄sutbū.apiū.fenicl'ū.fautēegū.na
nachuā.aliqn̄ amigdala sumat amara.⁊ melonis semen ac
lini.sȝ ⁊ aspergi semē.ac citroli.oliuas aquosas.capparqȝ vti
le ē in aceto paratū.aliaqȝ huiusmodi vrinā prouocantia.ci
bū iminuat.⁊ exercitio vtatur ante cibū tēperato.balneū tem
perati intret post exercitiū caloris ⁊ calidū suauēqȝ aquā su
per latus fundat egroti.in concha sedeat aqua plena in qua
hesquū coxeris camomillā.mellilotū.marcemusū.apiuȝ.car
nibū.altee frondes.hersausanum.locumqȝ linias renū cum
hesqui oleo ⁊ anctiuo aliquādo.aut oleo cheiri ⁊ similibus. h
singulis interpolatis facies diebus. Qum concha fuerit
aque egressus.citroli.cucumeris.melonis ⁊ cucurbite medul
larum cuiusqȝ partes.semis feniculi.ꝭ.partē teres diligenter
⁊.ʒ.iij.cū squingibin illi propinabis.aquāqȝ fugat frigidam
⁊ nōnunq̄ illi offeres hāc decoctionē. Assignatio eius.su
me iuinbarū.sebestē.ficuū albarū.cuiusqȝ quātā opus ē quā
titatē.radicis liquiritie.capilliveneris altee seminis ⁊ chabe
zi.seminis apij.feniculiqȝ.iabade.hesqui.hesse.cuiusqȝ quan
tū opus fuerit.coque oia in tribus aque lb.donec ad trientē
redeat:colaqȝ ⁊.℥.iiij.cū squingibin.℥.⁊.ꝭ.zacarci propina
mpera aūt patienti nōnunq̄ vomitū post variū cibū.vt fugi
iles.pisces salsos.melones.anetū.apiū.feniculū ⁊ squingibin
potū cū fugiles īfunderis.viniqȝ potationeȝ varij similiūqȝ
vsum. Ei si sanguinis dominationis fuerūt manifesta signa
basilicā phlebotoma ⁊ medicamē illi da phlegma deponēs
⁊ humorē purgans crossū. Et si calor illic aliquis fuerit nul
lū dabis quod fortiter soluat catarticū.sed cuius nō est mole
sta solutio vt decoctionē que cū turbit roboratur ⁊ trociscos
violarū ⁊ cassiā.f.cū turbit. Qȝ si nullus illic fortis fuerit ca
lor ⁊ crossus inest humor medicamine vtere soluēti qd validī
us ē.vt pill'.in quibus ē turbit.ʒ.⁊ triēs ⁊ hebel nili.oboli.iiij.
aloes.ꝭ.ʒ.coloquintide adipis obl's.⁊.ꝭ.vsqȝ obolos.ij.salis
naste obl'i.ij.tere oia hec diligenter ⁊ distēperās pill'.porrige
qȝ ⁊ his similia alia que humorē euacuāt phlegmaticū ⁊ cros
sum. De calculorum qum iam firmi sunt medela. Qum
autem passio hec robusta iam ⁊ firma est ⁊ completi sunt in
renibus calculi.omni vtendum erit regimine subtilianti ⁊ in
cidenti sed moderati caloris medicaminibus calculos frāgē
tibus proprie ⁊ qū simul aliqs fuerit calor medicamia cauere
expedit calida ⁊ regimē calefaciēs. Medicamis assigna
tio quod i renibus calculos frangit ⁊ lapides si illic calor fue
rit. Sume medulle semis melonis.⁊ cucumeris ⁊ citroli cuiꝰ
qȝ.ʒ.v.semis apij.ij.seminis feniculi.lapidū qui in spongia i
ueniūtur.vitri adusti.cuiusqȝ.iij.tere oia diligenter ⁊ subtili
cribra pāno dabisqȝ de eo.ʒ.iij.cum squigibi. Assignatio
al' que lapides si sine calore sint frangit. Sume medulle semi
num cucumeris.citroli melonis.cuiusqȝ.ʒ.vij.bacce lauri.se
mis hesqui.gūme prunorū.adianti.scolopendrij.cuiusqȝ.ij.
granorū.mehelebi semis feniculi.corticū radicū capparis.
cuiusqȝ.ʒ.tere oia diligenter ⁊.ʒ.ij.cū ciceris aqua nigri ⁊ sqn
gibin dabis. Si sit aūt calor aliquis his nō vteris. Assi
gnatio al' que lapides si fortis nō comitatur calor frangit.
Sume carpobalsami.granorū hani ⁊ granorū caleti.calcl'i
qui in spongia inenitur.semis melonis cuiusqȝ partem. tere
diligenter.⁊ subtili cribra pāno.sumaturqȝ ex eo coclear vnū
cū vino aqua mixto. Assignatio al' ad idē si nō obstiterit
calor. Sume semis cucumeris ⁊ apij.anisi.seliche.spice.cina
momi.granorū caleti.cuiusqȝ piretri.castorei.euforbij.cuius
qȝ.iiij.terens oia diligenter subtili transmitte pāno.dabisqȝ
de eo exag.cū squingibi ⁊ aqua decoctionis ciceris.r. Assi
gnatio al' vtil'.si modicus fuerit calor. Sume semis hesq gra
norū caleti.lapidis iudaici cuiusqȝ partem.scolopendrij seis
feniculi radicis capparis.cortic̄ medulle.semis melōis ⁊ cu
cumeris cuiusqȝ partes.ij.tere oia diligēter ⁊ sume de eo.ʒ.ij.
cum aqua in qua adiantum coxeris.feniculiqȝ semen ⁊ cum
squigibin. Lapidis quoqȝ iudaicus medicamen est vtile cal
culis que i renibus sunt.⁊ scorpiones adusti.si sumatur de eiꝰ
.ꝭ.ʒ.cū feniculi semine.aut aqua raseni expressa.aut aq̄ in q̄
adiātum coxeris scolopendrion prosūt manifesta vtilitate.

Assignatio al' que calculos cōminuit. Sume ziziberis.pi
peris.l.cuiusqȝ.ʒ.v.gētiane.ʒ.castorei.iij.tere oia diligenter ⁊
cū mel'le distēpa dispūato.dabisqȝ d̄ eo obl'os.ij.vsqȝ.ꝭ.ʒ.post
.vj.mēses. Assignatio al' q̄ lapides cōminuit. Sūe zizibis
ʒ.iij.spice indice tātūdeȝ.darasini.iiij.seliche.ʒ.polij.iij.asari.
piperis.l.fuhe.costi.cuiusqȝ.ij.scolopēdrij.florū adechari.za
frani.castorei.cuiusqȝ.iiij.petroselini.rose.piperis albi.cuius
qȝ.ij.⁊.ꝭ.carpobalsami.iij.vgi.ij.tere oia diligēter ⁊ cū melle
dispumato distempera.dabisqȝ de eo.ʒ.cū aqua decoctionis
ciceris nigri. Medicamen aliud vtile calculis in renibus
Sume.fimi colūbini ⁊ gallinacei adustorū.cuiusqȝ.partē.cō
disi.ꝭ.partē.tere oia diligēter ⁊.ʒ.j.de eo sume:atqȝ cū aq̄ pro
pina fugilū expressa:aut in qua scolopedrion coxeris. Assi
gnatio alia ad idem. Sume cātaridū.ꝭ.obolū. fimi colūba
rum.ꝭ.exag.terēsqȝ diligenter cū vino propina veteri:oleum
quoqȝ scorpionū si ilia eo liniātur ⁊ penis partes presentem
confert vtilitatem. Assignatio eius. Sume aristologie.r.
gentiane.sabadi.corticū radic̄ capparis.cuiusqȝ.℥.tere me
diocriter ⁊ oleū superadde amigdalinū dulce.sicqȝ ad solem
per ebdomadā pone.tunc cola ⁊ in oleū hoc.x.mitte scorpio
nes viuos.per horam quos eadē qua sumūtur inijcies hora
⁊ ad solē duabus pone septimanis.colāsqȝ in vase cōde.⁊ cū
opus fuerit vtere. Electuarium quoqȝ quod vocatur cha
rama ⁊ cācri.si sumātur de singul'.ꝭ.ʒ.vsqȝ.ꝭ.exag.cū ciceris
aqua nigri.aut in qua cortic̄ coxeris scolopendrion.feniculi
qȝ semē prosūt.prodest etiā hac in passione.vitrū siricū adu
stū.si.ꝭ.ʒ.vsqȝ.ꝭ.exag.de eo bibatur cū aqua decoctiōis adiā
ti.sicqȝ ⁊ si scorpiōes sumas adustos ⁊ īndē porrigas ꝓdest:
opȝ aūt his te vti medicaminibus cū timore ⁊ cautela. Intuē
dū eteni tibi est.⁊ si calculi vno sunt in renū loco.corū ē signū
dolorem fieri continuū nec mitigatur.⁊ exag.torquetur.nec
quiescit a dolore.tuncqȝ medicamibus vtendū calidis non ē
nec que fortius vrinā mouent.nec que dissoluūt ⁊ laxant vt i
stillationes ⁊ ol'a sunt.aliaqȝ huiusmodi.sed cucumeris vtere
semie melonis.cassia.f.cucurbite granis.altee semie capillo
veneris similibusqȝ medicamibus que sine molestia vrinā ꝓ
uocāt.locūqȝ cū furfure ⁊ millio leuiter cataplasma. Quȝ
aūt calculi a loco in locū transferuntur quod est.s.qū dolor
aliquādo estuat:aliqn̄ quiescit.tūc aque calide instillatione
vtere.patiensqȝ in cōcha sedeat i quibus sit aqua.in quā her
sausanū.anetū.carnibū.feniculū.hesquū.camomillaȝ melli
lotū ⁊ similia coxeris.que iā aute exposuimus.oleis illū que
diximus linias.locūqȝ cū spongia cataplasma quaȝ calidō in
tinxeris aque ⁊ oleo. Et si nullus illic fuerit calor.quinimo
frigus.linitionē oportebit frequentare cū calidis olis.vt ane
ti oleo. seddabi.liliorū cheyri.narcisci ⁊ dissolue in eis casto
rei modicū.aliaqȝ huiusmōi que meatus laxant vrine ⁊ dila

tant quo per eos calculi transmittantur ⁊ ad vesicaȝ trāscēdāt facilius. Quod si roboratur dolor nec cū his que fueris vsus mitigatur. edormitantibus vtaris quibus nomē est dolorem mitigantia vt philonia greca ⁊ feresiaca opio. corticibus radicum mandragore similibusqȝ admixtis quibusdam vrinam vrgentibus sine molestia. qual'est medulla semis melonis cucumeris citroli. ⁊ aque potus calide hec eni mitigant dolorē. Si ⁊ calcl's suo nō mouetur loco. opȝ sitiam adhibere opposite calculi loci pti ⁊ sic sugere. qm̄ calculū suo transferret loco ⁊ dolorē mitigabit mirabiliter. Opȝ aūt vacuo sitiam apponere loco proximo patienti ab inferioribus. ⁊ paulatim sugere. qm̄ sic calcl's ad locū transibit sitie. Dehinc co trāsfer sitiam loco ad inferiora per trāsuersū i vesice partes ad inferiora donec lapis ipse in vesicam descēderit ⁊ per virgam emittatur. Qū hac vsus fueris cura. ⁊ nihil cōfert. ⁊ in aliquo calcl's steterit loco. nec transit ab eo pp sui magnitudinem. ⁊ dolor illic fiet: egrotanti vt sedeat ipera in cōcha aque in qua fenugrecū lini semen. malue ⁊ altee coxeris. mēbrūqȝ illud oleis aliquibus linias dissoluentibus ⁊ mollientibus q̄le est violarū oleū ⁊ sisaminū decoctū cū fenugreco ⁊ lini seie liquefac siml' anatis adipem ⁊ colūbarum pullorū. Et si nec sic dolor mitigatur. clistere adhibe cū sebestē. camomilla. cathemia. viol'. lini semine. fenugreco furfure oleoqȝ babunegi ⁊ anetino. ac similibus. locum oleis illini ⁊ aqua calida. nec desistes hoc exhibere donec cōpescatur dolor hic vt sedabitur ⁊ eger quiescet intuere: ⁊ si in vesicam lapis descenderit. ⁊ ab ipsa quoqȝ egressus ē ⁊ morbus discessit. si nō emissus ē. medicamina iterum adhibe ipsum frangentia ⁊ que vrinā prouocāt quēadmodū āte dictū ē ⁊ dicam i passionū que vesice accidunt medela.

Capitulū. 43. de apostematis renū calidi medela.

q Um calefieri renes ⁊ in eis apostema incipi videris. patientis basilice phlebotomū adhibere ī patienti latere oportebit si virtus etas tēpusqȝ presens adiuuerint sanguinēqȝ iuxta quod opus ē extrahes ⁊ passionis iperat quātitas. locūqȝ cū ordei faria altea. sandalo albo. ⁊. r. memithe asiafo. mugato. intibe aqua ⁊ solatri. cucurbite rasuris. violarūqȝ oleo cataplasmabis aut pannū superpones ceroto infusum quod ex oleo fit rosarū ⁊ violaceo. cera alba. intibe aqua ⁊ queffare. semperuiue. portulaceqȝ ⁊ similibus cū modico aceto ⁊ aqua rosata. Dabis patiēti i diei principio. medulle semis cucumeris. citroli ⁊ cucurbite ⁊ melonis. semisqȝ portulace cuiusqȝ partē diligēter tritā dabisqȝ de eis. ℨ. ij. vsqȝ. iij. cū iullab ⁊ aqua frigida. post hec ordei dabis aquā cū violarū syropo ⁊ mezauro egrotuȝ pasces carabe. massi. spinachie. malue. catafi. ⁊ nocte illi syropū dabis violarum ⁊ seminis psilij spumā. modicumqȝ seminū cucumeris. citroli. melones nec desistes hoc facere donec apostema maturari incipi intelligas ⁊ in saniem conuerti. Qō vt videris emplastris vtere maturantibus ⁊ aperiētibus. vt emplastro quod ex ordei fit farina. altea. mellitoto. fenugreco. lini semie. viol' siccis ⁊ cū ficuū pascatur expressa aqua siccarum decoctarūqȝ ⁊ violarū oleo. super locū aquā iplue tepidā. in qua cathemie frondes violas. anetū. fenugrecum coxeris. Et si maturatio difficilis est. oportebit emplastris aliquid adijcere ematurans. vt orobi farinam. molendini pl'uerem colūbarū fimū. Ut emissio eruperit ⁊ in vrina sanies apparebit. locusqȝ vlceratus fuerit primū oīum egrotanti seminū medicamē oportebit dare. cuȝ papaueris syropo. daqȝ illi seminū etiaȝ citroli. cucumeris. cucurbite ⁊ lini seminis cuiusqȝ. ℨ. iij. tere. armenice amili cuiusqȝ. ij. papaueris. iiij. hec teres diligenter. ⁊ egrotanti. ℨ. ij. vsqȝ. iij. cū papaueris dabis syropo. Qō si nō expurgatur sanies. papaueris da trociscos ⁊ asine lac sed ⁊ ml'ieris lac cū puluere h'. Assig° ei⁹ medulle seminū cucumeris. cucurbite. citruli. melonis. cuiusqȝ. ℨ. v. papaueris albi ⁊ nigri. cuiusqȝ. iij. amili. gūme arabice. cuiusqȝ. ij. granorū caquenegi mōtani. numero. x. tere oīa diligēter. ⁊. ℨ. iij. cū. xxx. lactis mulieris: aut asine quȝ emulgitur statim dabis. Et si saniei egressio prolixior fit: patiēti caquenegi da trociscos cū papaueris syropo aut asine lacte. Trociscorū assignatio illi qui saniē mingit vtiliū a renibus vel vesica. medulle seminum melonis. cucumeris. citroli. cucurbite. cuiusqȝ. ℨ. v. amili. iiij. susi succi. vj. semis. cathemie ⁊ malue. ⁊ bachaletelhameca. pinearū magnarū. seminis citoniorū medulle. cuiusqȝ. iij. amigdalaruȝ dulciū sine corticibus. iiij. granorum mehelebi excoriatorum. seminis hermazi. amigdalarum sine corticibus amararū. gūme amigdali. quethirc. cui⁹qȝ. iij. semis feniculi. ij. fumi terre. iiij. zafrani. ℨ. semis queffari. i al's queraffi mōtani. ℨ. ⁊. ʒ. tere oīa diligēter ⁊ subtili trāsmitte pāno. distemperansqȝ cū aqua. ℨ. ij. trociscos informa. dabisqȝ trociscū cum mēbechtego ⁊ ciceris aq̄ nigra. Medicaminis assignatio pauli quod expertuȝ dicit in emittēda per vrinā sanie ⁊ sanguine ab vlceribus renū ⁊ vesice. Camedrei. camepithi. cuiusqȝ. ℨ. vj. asari. leucopiperis. cuiusqȝ. xv. darasini. ʒ. exagiū. tere oīa diligēter ⁊ sume ex eo coclearia. ij cum vini robo. Sit huius dñi passiōis cib⁹ polēta que ex farina que fit heueri aut amilo. cū zaccara ⁊ amigdalarū olō ⁊ mezaura que ex spinachijs fiūt. atriplicib⁹ maluis cū masso. lenticula. Et si nullus fuerit calor pullos offeres ⁊ edoruȝ extrema in espidabago parata cuȝ masso ⁊ lenticula: ouaqȝ sorbilia cum amigdalino dulci oleo. zaccara ⁊ papauere.

Capm. 44m. de renum duri apostematis medela.

q Um schiros apostema renibus acciderit: hoc adhibere oportebit emplastrum. Assignatio eius. Sume seminis lini. fenugreci. cuiusqȝ. ℨ. v. seminis cathemie ⁊ chabezi. aneti camomille. cuiusqȝ. iiij. amoniaci. machali. gumme botami. cuiusqȝ. iij. gūmas in aqua dissolue calida ⁊ fortiter percute simulqȝ alia distēpera trita prius medicamina ⁊ cribrata. factūqȝ renibus applica emplastrū. linias quoqȝ renes cū galline adipe ⁊ medulla cruris bouis. cū machalo ⁊ ratinego. dissolutis in aqua calida ⁊ diutissime i mortario tritis. hec eniȝ duritiem molliunt ⁊ dissoluunt optime. fortius aūt oīb⁹ his dachilon est vnguentum si renibus apponatur. mirabiliter enim in dissoluenda operatur duritie que in renibus inuenit ⁊ omnibus reliquis apostematibus. Oportet aūt qum in renibus calorem est inueniri gūmas cauere calidas ⁊ que sumuntur cum cautela certe ⁊ diligētia. ⁊ cassie. f. patienti decoctionē dabis. offerqȝ seminis cucumeris ⁊ citroli ⁊ cucurbite ⁊ altee. maluēqȝ ⁊ lini seminū cuiusqȝ partē. terens diligenter ⁊. ℨ. iij. cū violarū syropo propina aut cū iullab. pasce illū circium iure cū espidabago ⁊ amigdalio dulci oleo ⁊ siml'ib⁹

Capitulū. 45. de medela illius qui sanguinē mingit.

q Um sanguinem homo mixerit basilicam opȝ minuere egriqȝ cura eo disponatur regie quod ⁊ i sanguis sputi capitulo exposuimus. vt trociscis cabarbe ⁊ terra cyprica. tharatico. hypoquistidos succo tritis diligenter ⁊ cum arnoglosse aqua distēperatis aut virge pastoris aut hullici ⁊ similiuȝ. da aūt illi hos trociscos Assignatio eorū seminū cucurbite ⁊ cucumeris medulle. quethire. gūme arabice. cuiusqȝ. ℨ. iij. balaustie. ij. aluminis r. caquie. cuiusqȝ. ℨ. ⁊. ʒ. cabarbe. ℨ. tere oīa diligēter sigillatim ⁊ mixta distempans cū aqua exagij trociscos iforma: quos cum portulace aqua aut sermaci dabis. Trocisci alij. Seminū portulace. cucumeris. psilij. citroli. cui⁹qȝ. ℨ. v. amili quethire. cuiusqȝ. iiij. acatie. terre cyprice. cuiusqȝ. ij. cabarbe. exagiū. tere oīa excepto psilio diligēter. ⁊ cū semis psilij lababo distēpera: atqȝ ab exagio vsqȝ. ℨ. ij. trocisca. ⁊ cum portulace aqua propina. Alij. seminū cucumeris. ⁊ portulace. amili. dragaganti. cuiusqȝ. iiij. ℨ. balaustie. ℨ. busadi. cabarbe. cuiusqȝ. ʒ. ℨ tere omnia ⁊ cum psilij seminis spuma distempera. ⁊ exagij trociscos informa quos cū arnoglosse aqua propinabis. Et si q sanguinē migit in vlcerationē trāsierit renuȝ ⁊ saniem minxerit: eo oportebit illū regimie disponere qō emissionē i⁊ renibus patiēti disposuimus.

Capitulū. 46m. de passione que diabetes dicitur med.

q Uoniam que diabetes vocaт passio ex calore fit imoderato qui renib⁹ dominatur: oportebit patientē refrigerātibus curare: ⁊ restringētibus medicamibus ⁊ cibis vti vnctuosis. Da ergo illi ordei aquā cū papaueris syropo ⁊ granatorū aq̄ muzorū. spodij trociscos strigentes cum pomorū aqua ⁊ syropo ribesi ac citoniorū vel eorū robo. ⁊ semis psilij lababo. ac portulace aquā ⁊ iulab. Da ēt psilij semē. ⁊ rosarum oleuȝ ac terre armenice modicū cypriceqȝ. cū ribesi robo. aut heserem. Et si hoc nō pfecerit trociscos offer cāphore cū granatorum aqua aut ribesi robo. Da hos etiā trociscos. Assignatio eorum. Sume spodij. ℨ. v. seminū lactuce ⁊ portulace. cuiusqȝ. vij. semis hēmaci. coriādri sicci. rose ru. terre armenice. cuiusqȝ. iij. sandali albi. ieluari. sumaci. cuiusqȝ. ij. cāphore ʒ. ℨ. tere oīa diligenter. ⁊ cū portulace aqua distemperās: aut lactuce exag. fac trociscos quos cū granatorū aqua muzorū aut pomorū. vel syropo heserē aut ribesi robo ⁊ similibus propinabis. Et si nec hoc cōfert lac dabis vaccinū a quo butyꝝ eductū est cū trociscis spodij stringentibus: aut cū alijs quibuslibet quos diximus. Da quoqȝ lac cui⁹ educta est aqua: ⁊ huius dñi passionis renes cuȝ sandalo albo cāphora ⁊ aq̄ rosata emplastriza. Emplastri assignatio renibus ad hāc

passionē vtilis. Sume sandali albi ⁊ rub. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. semis
psilij. iij. terre armenice. iclnari. cuiusqꝫ. ij. tere oīa diligēter ⁊
cum portulace aqua distēpera ac lactucarū ⁊ aqua rosata.
Emplastrū aliud renibus vtile. Sume semis catbemie. or
dei alfiti. cuiusqꝫ. ʒ. v. mirti granoꝝ. corticū glādiū exteriorū.
cuiusqꝫ. iij. bypoquistidos succi. rameci. acatie. cuiusqꝫ. ij. san
dali albi. v. tere oīa diligēter ⁊ cū tarsacoq aq̄ distēpera: aut
lactuce. aut portulace. aut bermazi. ⁊ renes ēplastriza rosarū
olō. renes iunge. ⁊ h̄ patiēti adbibe clistē. Assig° ei⁹. sūe aq̄ꝝ
portulace. semperuiue. lactuce. foliorum papaueris recentis.
si presto ē ⁊ frondiū rosarū cuiusqꝫ partē. aque ordei. partes
ij. sume ex oībus. ℥. iiij. ⁊ rosarū olū iniice ac ninifar. cuiusqꝫ
℥. ⁊ clisteriza qm̄ proderit. Sit buius dn̄i passionis cibus
edorum caro ⁊ agnorū in sumaci ⁊ zeresquia parata aut ro
mania: aut beserēmia. agnorūqꝫ illi da cerebra ⁊ pedes me-
dullasqꝫ. ⁊ oua sorbilia. caseū recentē. pisces recentes aliquā
tulū magnos ⁊ butyrū. Ex oleribus: lactucā. portulacā. tar
sacoqum. Ex fructibus: poma. persica. pira. citonia. granata
recentes iuiubas. amigdala viridia ⁊ sicca. Prodest ēt illis q
eiusmodi sunt iūmarum. talaba. Et si tēpus estas fuerit aut
ver aqua infundatur frigida: quiescāt ⁊ otientur: ⁊ buic simi
lium bereant regimini. calida cauentes ⁊ que vrinā mouent:
cucumeres. citrolos. melones. ⁊ eorū semina similiaqꝫ.

Capitulum. 47°. de passionis vesice medela: ⁊ primū de eius calculis.

p Assionum que vesice accidūt medela pri-
ma est calculorum qui i ea ge-
nerātur. Et que in ea lapides generant sepius cau-
se ipse sunt que in renibus calculos adunāt: vnde ⁊ eorū dn̄o
rum regimen in cibis ⁊ medicamibus vnū est: iminutio. s. ci-
bi. ⁊ ciborū vsus subtilium qui bonos generēt chimos. cibo-
rumqꝫ cautela grossum generātium phlegma. ⁊ hūorem gros
sum: ⁊ medicaminum vsus icidentiū subtiliātium ⁊ lapides
frangētium. Jniungātur aūt penis ptes ⁊ vesice locus dissol-
uentibus ⁊ subtiliātibus oleis ⁊ aqua supfundatur calida i
qua babimegū. mellilotū. adiātum fenugrecū. besquū ⁊ simi
lia coxeris. Da ēt patiēti lapidis iudaici. ad cotem fricati. ⁊
nitri adusti ab obolis. ij. vsqꝫ. ʒ. ß. ʒ. cū ciceris aqua nigri tepi
da: s3 scorpiones adustos sumens ex eis obolos. ij. aut paulo
plus ⁊ cū ciceris aqua propina nigri: qm̄ proderunt manife
ste. Et bec medicaminis assignatio quod lapides in vesi
ca frangit. Sume vitri quod nunquam in vsu fuit adusti ⁊
calculi qd̄ in spongia iuenit̄. lapidis iudaici cuiusqꝫ ptē. gum
me prunorū ⁊ scolopēdrij. cuiusqꝫ. ij. tere diligēter ⁊ cribra ac
sume de eis cū sgngibin. ʒ. ij. Assignatio alia optia ⁊ pfcā
ad lapides qui in vesica sūt frangendos. Sume corticum ra-
dicū capparis. galēgar. besqui. acori. euforbij. piretri. castorei
cuiusqꝫ. ʒ. ij. cinnamomi. zinziberis. piperis albi ⁊. l. rauedsini
dauci. nebatici. apij. seīs. petroseli. costi. selicbe. camedrei. ca
mipitbei. mirre. gētiane. liquiritie. radicis prassij. scolopēdrij
aristologie. l. ⁊. r. nanacbue. masticis. fube. rasani. cimini. car
manici. gariofili. semis feniculi. squille asse. sinapis. pinearū
purgatarū. anisi. carpobalsami. semis gergiri. saturcie agre-
stis. cardamomi. pigani agrestis. semis pentafili semis enge
re. emiedani nigri. baccarū lauri florū adecbari. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊
ß. granorū calefi. gūme pruni. cuiusqꝫ. iiij. scorpiones adusti.
iiij. tere oīa diligenter ⁊ subtili cribra pāno ⁊ cōfunde cū. ʒ. ⁊
ß. olei balsamini ⁊ cū melle distēpera dispumato. dabisqꝫ de
eo obolos. ij. vsqꝫ. ß. ʒ. post sex mēses. Assignatio electua-
rij alius. calculisq in vesica sunt vtilis. scorpiōis adusti. nan
sacleri. dauci. mirre. fu. petroselini. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. anisi. seminis
feniculi ⁊ apij nebatici. nanacbue. piperis albi ⁊ nigri. casto-
rei. cuiusqꝫ. ij. pigani sicci. v. seminū aneti fugilis. cuiusqꝫ. iiij.
tere oīa diligēter ⁊ subtili trāsmitte pāno. atqꝫ cū melle distē-
pera dispumato. dabisqꝫ de eo. ß. ʒ. vsqꝫ. ß. exag. cū aqua in
qua semē feniculi ⁊ apij coxeris aut cū eorū succo si virides
fuerint berbe. Sic ⁊ oī oꝫ vti regimine: quod in calculorū q
in renibus generātur medela contulimus. Qum itaqꝫ oīa q̄
bac in parte adbibere necessariū ē exbibueris circa medica-
mina nec aliquid in calculum operat̄ incisione ad ipsū emit
tendū vti opus ē. quod quēadmodū fieri oporteat in cbyrur
gia videbis.

Capitulum. 48. de cura apostematis vesice.

i N apostematis qd̄ ē vesica orit̄ me-
dela attendendum ē
vt si calidū ē ⁊ ab exteriori accidit cā vt percussione
⁊ casu in patientē phlebotomo erit vtendū in basilica vena
locūqꝫ violarū inūge oleo ⁊ aquam superfunde calidā. Et si
vrina simul conclusa ē oportebit vesicā in partes comprimere
virge qm̄ sic vrina exibit. Qū aūt apostēa boc calidū ab ite-
riori fit cā ⁊ in boc quoqꝫ phlebotomo vtēdū i basilicā. ⁊ i p̄n
cipijs cum ceroto emplastrizabis ex itibe aqua facto ⁊ sola
tri ac caquenegi. semperuiue. cum violarū oleo ⁊ cera alba.
post bec cū ordei cataplasmabis farina. catbemia viol' siccis
sandalo albo. cuiusqꝫ parte vna. bec terens diligenter ⁊ cū
solatri aqua distēperabis ⁊ cucurbite rasuris cū violarū olō
Da quoqꝫ illi cucumeris. cucurbite. citroli. melōis semis. me-
dulle cuiusqꝫ. ʒ. v. semis portulace. iiij. semis altee ⁊ malue. ber
sausani. cuiusqꝫ. iij. teres bec diligēter ⁊. ʒ. ij. cū iullab. aut vio
larū syropo propinabis. Ut apostema ad statū peruene
rit ⁊ maturationis aggredietur semitā ac saniei. calidā opor
tebit aquā superstillare. ⁊ in qua camomillā. mellilotū. fenu-
grecū. lini semē. capillū veneris decoxeris cū violaceo oleo
⁊ cheyri. locūqꝫ epatis cataplasma frustro quod illi intinxe
ris aque. aut cū pāno sepius iplicito vel spongia. adbibe aūt
illi boc quoqꝫ emplastrū. Assignatio eius fenugreci. seīs
lini cuiusqꝫ. ʒ. x. catbemie nigelle farine. ⁊ orobi carnebi. sicci
cuiusqꝫ. v. camomille. melliloti. violarum siccarū. adiāti. cui⁹
qꝫ. iiii. tere oīa diligenter. ⁊ cū ficuū melle distēpera decocta-
rum ⁊ expressarū. cum modico galline adipe ⁊ anatis ⁊ oleo
cheyri liquefactis simul ⁊ vesicā facto emplastriza emplastro
calido. bec sepius facies ⁊ bunc illi ꝓpiabis puluerē. Assi
gnatio eius. Sume seminū citroli. cucumeris. melonis. me-
dulle. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. seminū merue ⁊ catbemie ⁊ cbabezi ⁊ lini
cuiusqꝫ. ij. tere oīa diligenter ⁊. ʒ. iij. cū mabecbtegi. ℥. duab⁹
⁊. ℥. aq̄ i q̄ belbā. b'sausanū coxeris propina. tribus h̄ ꝓpiab
diebus ⁊ aquarū oleorūqꝫ super vesicā instillationē frequen
tabis emplastrisqꝫ vtere assignatis. quoniā apostema mol-
liunt aperiunt ⁊ erūpere cogunt qū in saniē fuerit cōuersum.
Si aūt cōstipata fuerit natura patiēti caquenegi aquā offer
⁊ lebelabi. in quibus cassiā. f. confricaueris. ⁊ molli leniqꝫ vte
re clisteri. que ex blete fit aqua ⁊ lebelabi. violarum oleo ⁊ ga
ro. quoniā boc naturā mollit. aut cū aqua in qua sebestē co
xeris. alteam. furfur. maluā. lini semē. violā. fricesqꝫ in ea cas
sie. f. medullam cū violarū oleo. quoniā bec naturā emollient
Ut emissio eruperit que in vesica est egrotanti bunc da-
bis puluerem. Assignatio eius. Sume tere armenice. lini
seminis quetbire. cuiusqꝫ. ʒ. ij. ⁊ diligenter tere dabisqꝫ de eo
exag. vsqꝫ. ʒ. ij. cū papaueris syropo. aut iuiubarū. aut sume
cucūeris. citroliqꝫ semis. nesse cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ß. pineaꝝ magna
rum purgatarū. grana. x. tereqꝫ oīa diligenter. ʒ. ij. ⁊ de eo ꝓ
pina. vsqꝫ. iij. cum violarū syropo aut papauerino. Lauda
bilius aūt medicamen quo vesice vlcera curantur sanieiqꝫ
egressio ab ea trocisci sunt caquenegi cum papaueris syropo
si nullus illic fuerit calor. sin trociscos da papauerinos cum
papaueris syropo. Sic ⁊ omni vtere regimie tā i cibis q̄ꝫ me
dicaminibus. quod in vlceratione renū ⁊ vesice exposuimus
sanieiqꝫ ab eis egressione. Et bec medicamis assignatio
vesice vlceribus vtilis. Sume pineas purgatas numero. x.
semis cucumeris. iiij. amili. ß. exag. spice tātūdem. semis apij
exag. ij. coqꝫ spicā ⁊ apij semē in aque libra ⁊. ß. donec ad me
dietatē redeat. medicamiaqꝫ in eadē distempera aqua. ⁊ da
bis duas ex ea. ʒ. vsqꝫ. iij. cū vini robo. Assignatio medica
minis alius. quod paulus cōposuit ⁊ se probasse fatetur ac
inuenisse vtile. Sume camedrei. camepitbi. cuiusqꝫ. exag. xij.
asari. piperis albi. cuiusqꝫ. xxx. cinamomi exag. tere oīa dili-
genter. ⁊ cū vini robo coclearia duo propina.

Capitulū. 49°. de difficultate vrine cū ardore.

s J vrine difficultas cū ardore fuerit. oportet
psilij semis ⁊ melonis cucurbite ⁊
cucumeris citroliqꝫ seminū medulle cuiusqꝫ partem
psillij excepta omnia tere ⁊ cōmisce simul. dabisqꝫ ex oibus
. ʒ. iij. cū iullab superinstillās oleū rosarū cū earūdē aqua. ꝓ
derit enim maifestissime. auellane quoqꝫ seminū cum iullab
ad eadē prosūt. Medicamis assignatio vtil' adustioni vri
ne ⁊ difficultati. Sume seminū cucurbite. melonis. cucume-
ris citroli medulle. semis malue ⁊ altee cuiusqꝫ. ʒ. v. amigda-
larū dulcium purgatarū. ij. gūme prunorū. quetbire caleti
granorum cuiusqꝫ. ij. seminis feniculi. liquiritie succi. cuiusqꝫ
. ij. tere omnia diligenter. ⁊. ʒ. porriges de eo. iij. cum iullab
propina quoqꝫ citroli ⁊ cucumeris ac peponis cuiusqꝫ libre.
triētē cū iulab. Et si vrine difficultas fortis ē medicamia bec
propinare oportebit ipso in cōcba aque posito calide. vesice-
qꝫ boc adbibe emplastrū. Assignato Sume frondiū vio
larū siccarū foliorū caquenegi. altee. solatri. malue partes ⁊
tere diligenter in mortario: ordeiqꝫ farinam ⁊ violarū admi-
sce oleū ⁊ emplastriza cū eo. Emplastrum al'. catbemie. or
dei farine. feniculi. violarū siccarū. liquiritie radicis partes.

tere diligēter ⁊ cū ſtrigni aqua intibe ⁊ violarū oleo cōmiſce. factūqȝ veſice appone emplaſtrum tepidū. Si vero vrine difficultas ex frigido fuerit expedit egrotantem in calide aq̄ concha ſtatuere in qua camomillā.mellilotū.ſibū.abrotanuȝ ſanſucumqȝ coxeris.peniſqȝ confinia oleo inunge beſqui.aut aneti.aut nardino.aut liliorū aut oleo ſcorpionū ſimilibuſqȝ. patiētiqȝ huic hunc dabis pulverem. Aſſignatio ei⁹. Sume ſemis apij ⁊ feniculi.aniſi.cuiuſqȝ.ʒ.iij.caleti.granorū. petroſelini.cuiuſqȝ.ʒ.ij.ſpice ſclibe.daraſini.cuiuſqȝ.ʒ.tere oīa diligenter ⁊ exag.vſqȝ.ij.propinabis cū aqua calida. aut cum mellis aq̄. Aſſignatio alia. Sume ſcolopendrij.caleti granorū cuiuſqȝ.ʒ.iij.dauci.adechari florū.carpobalſami.coſti cuiuſqȝ.ʒ.⁊.ʒ.nanachue ſemis apij montani.meſquatrameſie.cuiuſqȝ.ij.pinearū.lini ſemis cuiuſqȝ.v.tere oīa diligenter ⁊ cū diſpumato diſtēpera melle.⁊.ʒ.ij.vſqȝ.iij.cū aqua dabis calida in qua aniſū.apijqȝ coxeris ſemē.⁊ ſi nō proderit hec radicū da illi aquā cū ſocrita.aut ſotirā ⁊ chazemam ⁊ olei amigdalini modicū ⁊ penē hoc emplaſtriza ēplaſtro. Aſſignatio eius.mellilotī.abenegi.aneti. aliquenegi. cuiuſqȝ.ʒ.v. baccarū lauri petroſelini.ſemis fugilū.amomi.cuiuſqȝ.iij.tere oīa diligenter ⁊ cuȝ liliorū oleo diſtempera.aut cheiri. aut bani ⁊ loco appone penis tepidū. Sit huius cibus ciceris aqua cū oleo loto.aneto.cinnamomo.cimino.⁊ ex olerib⁹ mēta.fenicl's.naſturtiū.apiū.eruca.fugil frōdes ⁊ grana comedat viridia.botamū.piſtatia.amigdala amara ⁊ ſimilia. Et ſi vrine imoratio ⁊ difficultas ex apoſteate fit calido.oportebit in patientē cura vti.quā in apoſtematis veſice expoſuim⁹ medela. Et quȝ oīa que diximus huius dño paſſionis adhibueris:nihilqȝ ꝯferunt.nec vrina egreditur cura vtaris chatartiri:queādmodum eo exponemus in ſermone quo de chyrurgia nobis propoſitū eſt.niſi ꝙ eiuſmodi vſus cuȝ timore exhibendus ē in apoſtemate calido quātuȝ poſſibile ē. Sepe ⁊ eim ad locū mām contrahit plurimā. Si igitur ad h⁹moi cogeris:vtaris certe cū diligētia ⁊ cautela plurima.

Capitulum.50⁹.de vrine preter velle egredientis medel'. ⁊ eius qui in lecto mingit.

e I vrinam preter hominis velle egredi cōtigerit:⁊ nulla ē aduſtio: oportebit patienti galengar dare cum melle mixtū diſpumato ſȝ prius humefactū cum butyro vaccino in moduȝ nucis cū vini robo ⁊ aqua tepida. Da hunc quoqȝ illi pulverē. Aſſig⁹ ei⁹. Sume cimini.cētauree.cuiuſqȝ ptē.terēs cū aq̄ ꝓpina tepida.ʒ.ij. Aſſignatio al'. Sume gladiū.ʒ.v. thuris maſculi.ij.⁊ cū ꝯdito ſtrigēti ꝓpia. Aſſig⁹ al' ad idē. Sume mirobolani kebuli.bellirici ⁊ emblici frixoruȝ in vaccino butyro.cuiuſqȝ.ʒ.gladiis in aceto iſuſe ⁊ frixe.ij.ſabadi. thuris. maſculi.mibe ſicce.cuiuſqȝ.iiij.obolos.ac.⁊.ʒ.tere oīa diligenter.⁊.ʒ.iij.offeres. Aſſignatio al'. Sume gladium in aceto infuſarum ⁊ ſiccatarum.ʒ.iiij.ſpodij.ij.ſabadi.iij.olibāi.maſculi.ʒ.tere oīa diligēter.⁊.ʒ.ij.cum catabe aqua:aut i qua ferrum extinxeris caleſactū propina:triſara quoqȝ minor ſi frequentetur vtilis ē. Et ſi validū illic fuerit frigus triſeram da bis magn ⁊ caquelenegi electuarium.qm̄ optime prodeſt Et expedit huius dñm aque nō multiplicare potū ſȝ nec vini maximeqȝ mixti.⁊ que frigida ſunt nō accipiat: vrinaqȝ ꝓuocātia: vt cucumeres.citrolos.melonē.cucurbitā ⁊ ſilia.

Medicamis aſſigna⁹. illi qui i lecto migit. Sūe fautenegi fluuialis.ʒ.ij.mirre munde obolos.ij.tere ⁊ cum vino propia ribāo.aut oleū porrige illi camomille cum aqua tepida. Aliō q i lecto migit. Sūe ſabadi.ʒ.ij.ſunizi.i.al' ſaruxi. ſinapis.cardāi.c⁹qȝ.ʒ.tritaqȝ oīa diligēt cū olo diſtēpa onſacino.aut melle diſpūato.⁊ i modū nucis ō eo dormito offeſ. ſorbebiſqȝ onū deinceps ſorbile. Medicamis al⁹ ad id aſſig⁹ Sume ſabadanegi.cādari.bellirici cuiuſqȝ partē ⁊ terēs ac cribrās cū melle diſtēpera diſpumato ac tabarzedi zaccara. ⁊ ſumātur ex eo ſingulis noctibus.ʒ.ij.ſic ⁊ capraꝝ veſice ſi incendantur ⁊ trite cū tepida bibantur aqua proſunt. Et tradunt antiquorū quidā.quoniā ſi galli guttur incenſū teratur obl'qȝ.i.vſqȝ.ij.de eo propinetur cū aqua tepida in lecto mingenti prodeſt. Oportet autē dominū huius paſſiōis ciborum ⁊ potuū frequētationē cauere vrinā prouocantiū vt melonum cucumeris.citroli.oleraqȝ frigida ⁊ recentes fructus. cibiſqȝ vtatur calidis ⁊ pungitiuis qui cū condimētis parentur calidis vt cimino ſinapi. zinzibere. pipere. carui. vinoqȝ mero.

Capitulum.51.de ruptura que hernia dicitur medela.

f Ruptura quȝ ex ſciſſura acciderit ſiphacis difficilem hȝ ſanationē ⁊ fere impoſſibile ē curari illā medicaminibus ⁊ emplaſtris.

Cum autem ex humiditate contigerit laxanti ⁊ ſiphacē rarificanti.tunc eius cura per emplaſtra fiet. Emplaſtri ad herniam aſſignatio. Sume nucis cipreſſi.corticū granatoꝝ galle.cuiuſqȝ.ʒ.x.aluminis iemenici.ielnari. Candari corticum.cuiuſqȝ.v.tere oīa diligenter ⁊ in vino bulli pōtico ⁊ modicū ſuperadde fereſi ac fabarū farine ⁊ miſce emplaſtrizāſqȝ ſtringe. Et ſi hoc ex inteſtinorum ē deſcenſu in folliculi teſtiū ſiphacē.oportebit illi quaſi frenū adhibere ex corio.ſtringereqȝ.ſuperinſtilla prius autē illi aut ſuper rupture locum aquā in qua cuſmazagū cipreſſi nuces coxeris.ſed refrigeratā ⁊ cū caleſi oleo locū inunge. Aſſignatio al'ſortior prima. Sume nucis cipreſſi cuſmazagi.roſe ſebbi.iemēci.mirti.balauſtie.galle.thuris.corticū glandiū.granati acidi florū.purgamēti ferri.aloes.fabarū farine.fereſi. gumme pruni.gūme arabice.gari piſcis.cuiuſqȝ partez terenda tere. gūmas āt ⁊ garū liquefac.medicaminaqȝ ſimul miſce ⁊ locū cataplaſma rupture.ſed vmbilicū qui foras egredit' ⁊ teſtes qum opus fuerit cum ligamētis fortius aſtringes. Emplaſtrū al'.gladiū corticū exterioꝝ.cipſſi coni.acidi florū granati.cuiuſqȝ ptē.thuris corticū.galle.ſumaci.acatie.carathi.taratithi.coclearū maris cū teſtulis aduſtarū. ſadegi. cuiuſqȝ ſ.partē.gari piſcis.ptes.ij.tere oīa diligenter.⁊ gaꝝ in aqua diſſolue in qua amoniacū infuderis:medicaminaqȝ ſiml' cō miſce:⁊ queādmodū in ſuperioribus dixi facies. Et expedit huius dominū paſſionis cibos cauere vētoſitatē generātes. ciborūqȝ repletionē ⁊ potus:balneūqȝ plurimū: niſi forte in aquis ſtringētibus:motū quoqȝ fortē:⁊ aliqñ electuariuȝ illi da cimini aut engedani aut fautenegi.aut ſocritam ⁊ pentaticō.reliquaqȝ oīa que ventoſitatē diſſoluūt:qm̄ ſic ꝑ dei gratiam ſanabitur.

Incipit ſermo octauus ſecunde partis libri cōpleti artis medicie qui dicitur regalis diſpoſitio hali filii abbas diſcipuli abimeher moyſi filii ſeiar:trāſlatio ſtephāi philoſophie diſcipuli de arabico in latinū. Scripſitqȝ ipe ⁊ cōpleuit. Anno a paſſione domini. M.c.xxvij.mēſe nouēbris die tertio.ſunt vj.apud antiochiā deo grās rerū principio ⁊ fini.

Cap^m pri^m de passi. que testibus accidunt medela. ⁊ primum de apostemate.

a **Postéa viri ge**-
nitalibꝰ quéadmodū ⁊ reliquis
accidit mēbris ex materiarū ad
ipsa cōfluxu. ⁊ materiei in eisdeꝫ
generatione quéadmodū in apo
stematum meminimus tractatu.
Qū igitur calidū illis acciderit
apostema patiētis minue basili-
cā sanguinéqꝫ iuxta quod virtꝰ
etas. tēpusqꝫ iperauerit extrahe ⁊ dulcia caueat. carnibꝰ illū
probibe. oīqꝫ ipsū dispone regimie. quod in apostematū ex-
posuimus medela calidorū. testes cuꝫ mabalcbo emplastri-
ꝫa mixto cuꝫ ordei farina ⁊ fabarū ac strigno ⁊ ouorū vitell'
oleoqꝫ rosaruꝫ. Assignatio al' ad idé. ordei ⁊ lenticule ⁊ fa
be farine aque caquenegi. olei rosarū. ꝑut opꝰ é ptes sume ⁊
crocei oriētal' modicū ac ēplastriꝫa. ⁊ si ordei sumas farinā
⁊ fabe atqꝫ cū solatri aq̄ distēpes ⁊ oui vitello ol'oqꝫ rosaꝝ te
stesqꝫ cataplasmaueris ꝓdest. Apostéa vero qd̄ testicl'is
accidit frīn. macbalo. mābecbtego ifuso ēplastriꝫet̄ c̄ cerusa
diligēt̄ trita. aut sūe cādaꝝ. ciminī. fabā ⁊ diligēt̄ terēs. c̄ cap-
rū adipe i oleo liq̄facto oliue distēpera ⁊ appone. Sume quo
qꝫ fabe parté cimini. ꝩ. parté. terensqꝫ cū liliorū oleo distēpe
ra ⁊ emplastriꝫa. Aliud sume fenugrecū. fabā. camomillam.
mellilotū. diligenterqꝫ terēs cū caprarū adipe liquefacto pa
sta ⁊ cū vini distēperatis robo. testiculos cataplasma ⁊ freno
apposito stringe. Assignatio al' apostemati testiū frigido
rum. Sume ꝫebibū corosanicū optime purgatū. ⁊ aqua irri-
ga tereqꝫ in mortario diligenter cū liliorū oleo. ⁊ fabā farine
cicerisqꝫ admisce. ciminiqꝫ modicū vt tanq̄ vnguētū fiat. ⁊
testes emplastriꝫa. si frigidum illis fuerit ⁊ duruꝫ apostema.
Medicaminis alius assignatio apostemati testiuꝫ duro.
Sume ciceris farine. fabeqꝫ. melliloti. camomille. viole sicce.
cuiusqꝫ parté. tere oia ⁊ adde vue passe purgate tantūdem ⁊
in mortario fortiter tere ⁊ adipé liquefac caprarū cū lilioruꝫ
oleo simulqꝫ distēpera ⁊ fortiter i mortario ꝑcute donec opti
me mixtū sit totum ⁊ testiculos cataplasma apostematicos.
Alia assignatio. Sume vitis cineré liniqꝫ semē. tere optie
⁊ cū porcino misce adipe liquefacto. aut fortiter ꝑcusso. ⁊ sic
oia misce. testesqꝫ emplastriꝫa.

Capitulum. 2^m. de congregate aque in testibus medela.

s **J humiditas** inter testiculorū corpo-
ra ⁊ eorum cutem fuerit
adunata aqua. s. hoc oportebit adbibere emplastrū.
Assignatio eius. Sume cimini. ʒ. x. bacbarū lauri tātūdē.
nitri. xx. ⁊ terens oia diligenter cū cera distēpera. r. liquefa-
cta in oleo onfacino. iuxta quod opus fuerit: sicqꝫ testes em-
plastriꝫa. Assignatio al'. Sume calcé in aqua fortiter per
cute ⁊ excola ab ea aqnā quā cū oleo miscebis liliorū in quo
cerā liquefeceris rubeam. fortiterqꝫ miscēs cataplasma testi
culos. Assignatio al'. Sume cere. r. ʒ. gnq̄gita. picis amo-
niaci. cuiusqꝫ. xl. sebbi. xv. tere alumé diligēter ⁊ picé ceramqꝫ
in oleo liquefac onfacino quātū necesse fuerit. assacumqꝫ in
aqua dissoluēs calida in mortario fortiter percute. factumqꝫ
emplastrū testibus in quibus é aqua appone. Emplastrū
aliud. Sume fimi colūbini. nitri. cimini carmanici. carui. cu-
iusqꝫ parté. picis. cere. cuiusqꝫ ij. medicamia diligenter tere.
picé aūt in modico liquefac oleo costino. aut nardino ⁊ cerā
⁊ sic puluerem simul optime miscēs testes emplariꝫa. bis quꝫ
vsus fueris medieaminibus nec aqua tamē dissoluit̄ aut de-
fluit. vteris i patiēté crepationé ferro q̄madmōꝫ i chirurgia ex
plicabimus. Si autem testibus dolor acciderit ex frigido
cum tauri felle cataplasma adbibito melle modico. aut ꝫēba-
ci inunge oleo in qua castorei cōminueris parū. aut oleo cer-
te nardino quoniā ꝓdest. Emplastri assignatio quod aq̄
vtile é in testiculis adunate. Sume carnebi radicū cinerem
⁊ cū porci misce adipe veteri liquefacto. locūqꝫ cū ipso cata-
plasma ⁊ singulis tribus iminuta diebus ne forte bumiditas
in loco adunetur. Aliud pueris oportunū. Sume macba-
lum ⁊ terens in aceto distempera. testesqꝫ pueri empl'iꝫa.

Capitulū. 3^m. de bernie intestinalis ⁊ varicū testiū mede.

i **Ntestinoruꝫ** eruptio que ex scissura ac
cidit siphacis. medicami-
bus curabil' nō est, sed eiꝰ cura ferrū ⁊ coctura. aut
cū freni strictione. Que aūt ex dilatatione fit meatus igui-
num ⁊ raritate bumiditatis cā facile per medicamia sanat̄
stringentia ⁊ emplastra. ⁊ freni astrictione. Qū autē multa
corum portio i iguina aut testiū descēderit folliculū nisi igne
curari nō poterit ideoqꝫ quéadmodū fiat sermo sequés in q̄
manus exponemus operationé expediet. cauteriū nāqꝫ bu-
miditaté desiccat. reducitqꝫ vltima meatuū ⁊ ad inuicé arctat
per medicamia aūt cura eo fit modo quo ⁊ in ruptura dictū
est. vt intestina. s. a testibus repellas manu tua paulatiꝫ ⁊ sine
molestia donec ad suū redierint locū: ⁊ emplastra in panno
adbibebis ⁊ testes ēplastriꝫabis. ⁊ ipsos fasciculos iuolues
ex corio facto ⁊ cū freno a stringes fortiter. Et boc empla
struꝫ egressioni vtile intestinoꝝ i testes ⁊ thirbi. Assigna
tio eius. Sume. carathi. cortic̄ glādiū exteriorū corticé grana
torum. seresi. balaustic. cādari. gūme arabice. aloes. mirre. sar
cocolle. masticis. corticum candari. cusmaꝫagi mirti alumis
. r. cuiusqꝫ parté cimini. ꝩ. parté tere oia diligenter ⁊ cū aqua
distēpera: in qua garū liquefeceris piscis ⁊ quéadmodū assi
gnauimus vtere. nec frenū nisi qū opus fuerit solues. nec ege
stionis. s. tēpore sed qū in egestionis expressione intestia etiā
simul descēderint: molliendū ipsa in astrictione ne solui bac
de cā sit necesse frenū.

De bernie carnose medela. Hernie cura carnose aposte
matum simil' é cura solidorū que in corꝑe fiūt testiū
⁊ bec medicais assig°. Sūe machali glauci. adipis porcini
cuiꝰqꝫ ꝑté. mibe recētis. ꝩ. ꝑté. ⁊ i aq̄ dissolue calida. ⁊ lilioꝝ
ol'o fortiterqꝫ i mortario ꝑcute ⁊ herbe farie modicū adde. ac
lini semis puluerē carnibiqꝫ cinerem miscensqꝫ optime testes
emplastriꝫa.

De varicū testiū cura. varicū buiusmodi cura eadem é
que ⁊ varicū in cruribus accidentium medicaminis
s. nigrā laxātis cbolerā potꝰ: vt qui ex epitbimo fit. sticados.
agarico. polipodio. mirobolano indo. elleboro nigro. vomitu
qꝫ vtatur cū bis que cbolerā sustollūt nigrā. bocqꝫ sepius do
nec stomachus purgetur facies corpusqꝫ ab boc bumore. an
tepones autem basilice minutioné. auferesqꝫ iuxta quod ne-
cessitas cōsulit sanguiné. Sunt ⁊ medicorū quidā qui ve-
nas minuūt in testibus manifestas. ⁊ iuxta quod oportunuꝫ
sanguiné extrabunt. post boc cū bis emplastriꝫabis empla-
stris mollientibus ⁊ dissoluētibus q̄le illud é in quo belba po
nitur. lini semen. altea alba. caprarum adeps in ol'is liquefa
ctus liliorū simulqꝫ siccis cōmixtis medicaminibus patiētéqꝫ
regimine arce cbolerā generanti nigrā. vt vaccina carne. ca-
prina. pastinacijs. caulibus. lenticula. salsis ⁊ similibus. Tē-
peratisqꝫ illū refice cibis. aut calidis ⁊ bumidis vt agnorum
carnibus annualiū ⁊ edorū in espidabago conditis. simile
pane. ficubus. vuis albis ⁊ dulcibus cum ꝫaccara paratis ⁊
amigdalarū oleo similibusqꝫ.

Capitulū. 4^m. de pustulaꝝ ⁊ pruriginis testicolorum me.

i **A pustulis** que testium innascuntur cuti
intuédū. vtrum pariter ⁊ apo
stema insit calidū. Quod si intellexeris patientis im
pera pblebotomiā ⁊ fructuū bibat decoctionem. cibos caue-
at sanguiné generantes vt carnes ⁊ dulcia. Debinc locū em-
plastriꝫabis cū aloe. mardasenego ol'o amigd̄. ⁊ mirti. sume
succū recentis. aloesqꝫ admisce modicū. ⁊ rosarū olei cereqꝫ
⁊ oia adunans testes cataplasma. Quod si nullum simul fue
rit apostema medicaminibus illum cura fortiter desiccātibꝰ.
Medicaminis assignatio ad boc sume cartam adustaꝫ.
aloem. antbalum. acatiam equali pondere. teresqꝫ omnia di-
ligenter cum mirti aqua distemperabis ⁊ testes cataplasma-
bis aut cum lenticula emplastriꝫa decocta ⁊ ielnaro trito di
ligenter cum modica rosaruꝫ aqua locumqꝫ sic emplastriꝫa.
Et si sacletiaꝫ sumpseris ⁊ terram cypricā aloéqꝫ. cuiꝰqꝫ par
tes equales: tritasqꝫ diligēter suꝑ pustulas pulueriꝫaueris: ⁊
vlcera illinias rosarū oleo plus proderit. Assignatio al'.
Sume sebbi adusti. aloes. acatie. ptes equales: terēsqꝫ diligē
ter cū mirti aqua distēꝑa ⁊ arnoglosse: locūqꝫ cataplasma.
Et si pustulas prurigo cōitabitur: boc adbibe cataplasma.
Assignatio eius. Sume litargirij arruci. acalimie argēti. gal
le. cuiusqꝫ. ʒ. buraci armenici. ꝩ. ʒ furfuris vel sulpburis. ꝩ. ʒ. te
re oia diligēter ⁊ cū mirti aqua viniqꝫ fece distēperans asia-
so memitbe. cuiusqꝫ. ʒ. sumés ⁊ olei rosarū viniqꝫ aceto par-
tibus oportunis locum cataplasma. Medicamé ad testi-
um excoriationé. Et si testiū cuti excoriatio acciderit cum ro
sarum oleo cataplasma: ⁊ rosam mirtumqꝫ trita superpulue
riꝫa: inungesqꝫ ceruse vnguento: aut quod ex galla ⁊ oleo fit
rosarum. ceraqꝫ.

Capitulum. 5^m. de appetitus otiantis oio medela.

a **Ppetitus** coitus recessus qū ab euulsiōe
fit organi ⁊ ipius eneruatione
que sub palisis cōnumeratur spetie: eius cura eadeꝫ

erit que ⁊ palisis. Qum aūt spermatis fit paucitate attende.
Et si spermatis paucitas ex euacuatione accidit imodera
ta. reuelōne itelligitur patientis: cura cum laudabilē generā
te sanguinem regimine. corpusqꝫ ad habitudinem reducatur
suam ⁊ corpulentiam: humecteturqꝫ vt pane mundo: annua
libus tam edorū ꝙ agnorum carnibus in espidabago cū ci
cere decoctis tūso. ⁊ trito elixato: viniqꝫ potu in quo modica
sit dulcedo: nec vero semel ei totus detur cibus. sꝫ paulatim ⁊
sepe. In concbis aque sedeat in qua violā coxeris. camomil
lam. mellilotum. ninifar. post modicū cibum otio vtatur ⁊ qe
te. donec prisca redierit virtus. oīo autē qui eiusmodi ē eo dis
ponatur regimie quo ⁊ qui a morbis surgunt. Qum vero
spmatis paucitas ex mala fit cōplōne frigida ⁊ sicca. patiēti
regimen expedit disponere calefaciens ⁊ humectans quem
admodū in ciborū exposuimꝰ porrectiōe calidoꝝ ⁊ humido
rum. vt agnis crossioribus ⁊ piguibus. capitibꝰqꝫ eorū i espi
dabago patis cum aneto cinamomo. galengar. cicere. faba.
tritico. cepa. aspago. pastinaca. gergiro. selicmo passerum
carnibus ⁊ cirium lauacroqꝫ intemperati caloris balneo
⁊ aq̄ suauis post modicā porrectionem cibi vt ziziberis ɔditi
pastinacarūqꝫ ⁊ secaculi conditi. narēgeloqꝫ ɔdito porrecto.
natasum quoqꝫ sumat ante cū pineis ⁊ botami semine factū
⁊ granis zelemi ac bābacis similibusqꝫ. Gaudio instet ⁊ leti
tie. tristitiā abijciat ⁊ irā. Que aūt hac in parte medicamina
prosunt electuariū ē sticorum, ⁊ hoc quoqꝫ electuariū ad idē
perutile est. Assignatio eius. Sume semis eruce ⁊ semis se
lemi fugilisqꝫ semis ⁊ asperagi. ac cepe cuiusqꝫ. ʒ. v. zinziberis
piperis longi. tondei rubei. testium vulpis. mēte sicce. cauda
rum stinci. cuiusqꝫ. iij. secaculi. fabe sicce bābacis. seminis me
dulle. cuiusqꝫ. vij. tere oīa diligenter ⁊ cum melle distēpera di
spumato ⁊ penidijs in aqua dissolutis. sicqꝫ in vase conde ⁊
sume ex eo quꝫ opus fuerit quāta nucis est quātitas. Assi
gnatio alia. secaculi. semis gergiri. tondei rubei ⁊ albi. zinzi
beris. piperis. l. cuiusqꝫ. ʒ. ij. lingue auiū. ⁊ passerū cerebri. thu
ris cuiusqꝫ. ʒ. tere oīa diligenter ⁊ cū cribraueris cuꝫ oleo ma
laxa pastinace cūqꝫ dispumato distempera melle ⁊ penidijs
in aqua dissolutis. dabisqꝫ in modū nucis. Assignatio al'.
Sume zinziberis. testiū vulpis. cuiusqꝫ. ʒ. iij. tondei albi. emie
re semis. cuiusqꝫ. vj. zinziberis. darfulfuli. liquiritie radicis. ci
ceris. eruce semis. ratabe semis. ⁊ rape. asperagiqꝫ ⁊ cepe cu
iusqꝫ. iiij. tere oīa diligenter ⁊ subtiliter cribra ⁊ cū sisami olō
malaxa ⁊ cū melle distempera dispumato: ⁊ qum opus fue
rit vtere. Assignatio al'. Sume granoꝝ bābacis ⁊ botami
medulle. pinearū. pistatiorum calcali seminuꝫ nargili. nucis
muscate cuiusqꝫ partē. secaculi granorū zelemi. zinziberis. lin
gue auis. cuiusqꝫ. ʒ. mēte sicce. iij. passerū cerebrorū. ꝯ. partem
cum melle dispumato distempera. dabisqꝫ in modū nucum.
Sume etiam sisami excoriati. semis bābacis ⁊ asperagi. cu
iusqꝫ. ʒ. iiij. piperis. l. ʒ. zinziberis. secaculi pinearū granorum
zelemi. cuiusqꝫ. vj. tere oīa diligenter ⁊ cū melle distempera di
spumato. Electuarij besqui. assignatio ad idē vtil'. Sume
besquū viridē ⁊ coque donec digestū sit in aqua sufficiēti tūc
exprime ⁊ cola. ⁊ secundo besquū adijce. ac ad perfectionem
coquēs excola ⁊ sic tertio adde ⁊ coque colaqꝫ aquā ⁊ zinzi
beris modicū adde. macropiperis ⁊ cū melle ac penidijs no
da tanꝙ donec electuariū fiat ⁊ qum opus fuerit. ʒ. iiij. sume.
Electuarij assignatio quod venerem frigide dominis au
get complexionis. Sume granoruꝫ calcali ⁊ zelemi. cardami
sisami expilati. cuiusqꝫ. ʒ. xx. zinziberis. piperis. l. cuiusqꝫ. v.
foliorum mente. vulpis testium. seminum asperagi ⁊ eruce.
pastinace. seliemi. fugilū seminis ⁊ cepe porriqꝫ. lingue auis.
caudarum stinci. cuiusqꝫ. x. seminis emiere. vj. secaculi sicci.
xv. acori. behemi albi. ⁊ rubei. cuiusqꝫ. viij. tere oīa ⁊ cribra ⁊
cū amigdalino dulci oleo malaxa ⁊ cū tabarzedi melle ⁊ pēi
dijs distemperabis exagiū. j. cum frigida daturus aqua. te
stes autem ⁊ virgā cuꝫ bani oleo linias ⁊ narcisci cheiriqꝫ ⁊
besqui ⁊ nucū similibusqꝫ. Sꝫ ⁊ oleo costino i quo beltiti mo
dicum cōminueris: fricatiōeqꝫ iuxta frigiditatis vtaris ma
gnitudinē ⁊ debilitatē: ꝙ si hec oīa nō proderint clisteri vta
ris. Clisteris assignatio quod venerē auget ⁊ coitus robo
rat appetitū. Sume caput ⁊ pedes pecudis ouiū ⁊ testes ca
prorum ac nuchā eorum ⁊ optime tere: ciceris. tritici. tunso
rum cuiusqꝫ. ʒ. xx. aneti. bliti. eruce. mēte. cuiusqꝫ fasciculuꝫ. se
liemi subincisi. xx. ʒ. nucleorū nucuꝫ. x. ficus numero. x. carta
mi tunsi. xx. cepe ⁊ asparagi seminū cuiusqꝫ. x. coque oīa i. vij
aque libris donec ad triētem redeant: colaqꝫ ex ea libraꝫ ⁊ si
sami olei recētis butyriqꝫ vaccini. cuiusqꝫ. ℥. ij. olei bani ⁊ lili
orum olei cuiusqꝫ. ꝯ. ℥. musci. ꝯ. obolū adde: ⁊ i noctis pricipꝰ
iij. vtere ɔtinuis noctibus. in mēsis initio: tribus in medio: to
tidē in fine. Clisteris alius assignatio. Sume caput pecudis
⁊ pedes. galline adipis. anatis. pullorūqꝫ colūbaruꝫ. cuiusqꝫ
ʒ. xx. ciceris tritici. helbe tuse. cuiusqꝫ. x. cathemie. camomille.
besqui. aneti. cuiusqꝫ fasciculū. ficus numero. x. zebibi choro
sanici optime purgati. xx. coque oīa in aque libris. vj. donec
ad trientē redeant. ex qua. ꝯ. librā excola: ⁊ violaꝝ oleū chey
riqꝫ admisce: ⁊ aū somnum clisteriza. testes ipos besqui iun
ges oleo ⁊ bani. Clisteris alius assignatio qd̄ veneris vti
le ē iminutiōi. Sume semis lini. fenugreci. cuiusqꝫ. ℥. iij. fugi
lum. semis eruce. ꝯ. ℥. ficuuꝫ tamarindoruꝫ. cuiusqꝫ. ʒ. xx. me
dulle cartami. ℥. ⁊. ꝯ. emiere. ℥. ij. tritici. besq. cuiusqꝫ. iiij. san
suci. ℥. coq̄ i. x. aq̄ libris. donec triēs supsit ⁊ cola ex ea. ꝯ. lb.
ol'iqꝫ liliorū ⁊ narcisci. cuiꝰqꝫ. ℥. add̄. mell'qꝫ. ℥. ⁊ clisteriza te
pidū. De eiꝰ regīe cꝰ coitꝰ caloris ⁊ siccitatis cā āputatur:
cui āt coitꝰ caloris ⁊ siccitatis cā āputat̄. piscibꝰ oꝫ pascē re
cētibꝰ vt humino i al's honio ⁊ sabuto assis i espidabago pa
ratis: frixisqꝫ cum sisami oleo vel oliue: ⁊ masetum comedat
cū cepis recentibus. lac bibat statim vt emulgitur cū terēgebi
no ⁊ zaccara hassare. agnorū comedat carnes cū lactucis co
ctis ⁊ spinachijs. sennaco quoqꝫ ⁊ cucurbitis ac citrolis in
aqua suaui lauetur ⁊ tepida: in qua ordeum coxeris ⁊ lactu
cam. cucurbiteqꝫ cortices ⁊ similia obseruet regimina refrige
rantia ⁊ humectantia. laborē minuat nec diutius sit in balne
is. cibos deuitet calidos ⁊ siccos ⁊ primo vtatur cōtrario re
gimine illi. s. quo illū precipimus regere: cuius coitus cōple
xiōis frigide ⁊ sicce cā auferebatur ⁊ hoc illi adhibe clistere.
Assignatio eius. Sume ouis caput ⁊ pedes ⁊ latus eius
dextrū citroli cucumeris. cucurbite. altee. ordei expilati. aspe
ragi viridis furfuris simile. galline adipis ⁊ anatis cuiusqꝫ
quantū opus fuerit ⁊ in aqua fortiter donec digestū sit coque
sumeqꝫ iuris pinguis. ꝯ. librā butyri vaccini ⁊ galline adipis
cuiusqꝫ. ℥. olei besqui. ℥. ⁊. ꝯ. misce oīa simul ⁊ clistere adhibe
tepidū diebus. iij. mane ⁊ vespere. testes ⁊ virgā violarum in
unge oleo ⁊ ninifar. hoc quoqꝫ regimine illū expedit disponi
cuius calide sunt ⁊ sicce cōplexionis testiculi. Cui autē tē
perāta ē cōplexio triticū dandū ē elixatum ⁊ cicer elixatum.
agnorūqꝫ trita cū cicere caro ⁊ fabis sine condimētis ⁊ heri
sa similiaqꝫ. hoc nāqꝫ regimē omni confert cōplexioni in sper
matis augmēto ⁊ coitus appetitui. sicqꝫ ⁊ ouorū vitella sorbi
lium qum sal ill' sticorū superpuluerizaueris.

Capitulum. 6. de imoderati coitus appetitus ⁊ inuolun
tarij spermatis fluxus medela.

In quo autē appetitus coitus fit imoderatꝰ
lactuca illi porrigat̄ ⁊ portulaca lac
acidū. lēticula cum milio decocta. cucumeres. citroli.
⁊ da illi sabadanegū ⁊ femiquesti semē. lactuceqꝫ ⁊ portulace
spermata cū sicco ⁊ viridi coriandro. Et h̄ medicaminis
que coitus amputat appetitū. Sume seminū lactuce portula
ce ⁊ psilij. coriandri sicci. cuiusqꝫ partē diligēter tritis. ʒ. dabis
ij. cū rosarū aqua. aut casei aqua. aut portulace aut coriādri
viridis. Assignatio al'. Sume seminum lactuce ⁊ portu
lace. cuiusqꝫ. ʒ. iij. seminis pigami. ielnari. cuiusqꝫ. ij. terensqꝫ
omnia diligenter cribra ⁊. ʒ. dabis. ij. cum lenticule aqua exco
riate ⁊ cocte. syricanabi da illi seminis ⁊ femequesti. cuius
ʒ. diligenter terens ⁊ cum pigani aqua distemperans est
qꝫ potio plena. aut calidam sume aquaꝫ ⁊ super renū partes
stillabis. cū sandalo ⁊ aqua rosarū cāphoraqꝫ ⁊ super lūbos
frustra alligabis plūbi. quoniā coitus amputat appetitū. au
fert aūt ⁊ si herbā sumas cicute. iusquiami frondes ⁊ penta
fili. tritasqꝫ diligenter seminis psillij lababo irriges ⁊ lūbos
ēplastrizabis. Assignatio al'. Sume seminis pigami anisi
cuiusqꝫ. ʒ. seminis papaueris albi. castorei. seminis pentafili.
cuiusqꝫ. ij. rose. r. balaustie. cuiusqꝫ. iij. tere ⁊ cribra ⁊. ʒ. de ea
. ij. propina cū aqua frigida. qm̄ sperma desiccat.

De spermatis fluxu. Spermatis preter velle fluxꝰ. si fiat
ex repletione ⁊ sanguinis augmēto oportebit in patiē
tem basilice vti iminutione. vomitūqꝫ illi indicas. si non phle
botomia sufficiat. Cibis illū prohibe ⁊ medicamibus vrinā
vrgentibus. queqꝫ sperma augmētant ⁊ in frigidis dormire
impera stratis ⁊ super eorū strata agni casti frondes prohi
be ⁊ iusquiami folia. ⁊ lūbos cū ceroto emplastriza quod ex
coriādri viridis aqua ⁊ lactuce ⁊ portulace ⁊ calefi. rosarūqꝫ
fit oleo. ac cera alba. super eius dorsū laminas a stringe sta
gneas ⁊ ninifar propina syropū cū aqua mixtū frigida vel
rosaruꝫ syropū nigrū stringentē in quo rosas ninifarqꝫ īfu
deris aq̄ mixtuꝫ rosata. Sed ⁊ papaueris syropū. ⁊ canaruꝫ
viridiū aquā ac coriādri. similiaqꝫ medicamina que illi assi
gnauimus. in quē imoderatus assurgebat coitus appetitus.
Qū autē spermatis fluxus ex virtutis fit debilitate reti-

nentis. oportebit ea egrotāti que sperma amputāt dari ⁊ strigentia vt lenticula excoriata. cū coriādro sicco ⁊ semine lactuce cuiusqꝫ ptē acatie q̄drātē. terre armenice. ʒ. partē balaustie ʒ. partem. terens hec diligēter ⁊ cuꝫ mirti syropo propiabis lūbos cuꝫ acacia ⁊ terra emplastriza armenica. cypricaqꝫ ⁊ carathbo. tarathbitho. sūmaco. balaustia distēperatis cuꝫ mirti aqua. ⁊ coriborū vitis. pomorūqꝫ aqua. ⁊ citoniorū portulace ac coriādri. aq̄ lauetur i aq̄ bullicū mirtū. pastoris virgā coxeris ⁊ testes lūbosqꝫ cū olo liniat mirtio. ⁊ rosaꝝ. talabeqꝫ ⁊ calefi olo oia h̄ ⁊ eni spmatis astrigūt fluxū si ex virtutis fuerit d̄bilitate retinētis patiēteqꝫ hūc c̄ cib᷑ regas d̄siccātibꝰ q̄l ē vaccia caro. caprorūqꝫ mōtanorū ⁊ caprarū. colūbe q̄qꝫ agrestes ⁊ franquilini. oia hec cū sūmaco parato ⁊ aceto. berberis granatorūqꝫ granis. pigano apio. coriandro sicco. talabam illi da comedendam ⁊ iūmarū. gabiraꝫ. mirti fructuꝫ mora imatura. pruna. ⁊ acida granata similiaqꝫ. iperes aūt illi cibi iminutionem ⁊ laboris copiā. potusqꝫ paucitatē. prodest autem eiusmodi passioni lenticula excoriata ⁊ milium. si cum rosarū coquatur oleo. sed ⁊ si cum granatorū aqua parentur fortius prosunt. Medicamīs assignatio quod spmatis fluxuꝫ amputat. Sume semis pigani. ʒ. iij. scis semeq̄sti. ij. balaustie rose. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ʒ. liliorū radicum duas. tere ⁊ cribra diligenter oia. ʒ. ij. cū lacte dabis vaccino a quo butyrum eduxeris. aut cum portulace aqua ⁊ heserē.

Capituluꝫ. 7. de passio. virge ⁊ primū de eius erectiōis preter coitus appetitus mede.

s **I passio** ex ventositate fiat hec adhibēda eius sunt medele calefacientia ⁊ d̄siccantia que ventositatem eius dispergāt queqꝫ frigida sunt ⁊ ventositatis prohibent generationē. calefaciētia quidem ⁊ desiccātia vt agni casti semen. ⁊ pigani. satureia. ciminū apiuꝫ ⁊ eorū semina. anetuꝫ cū semine sinapis ⁊ similia si singularia propinetur aut in cōpositione. ʒ. ij. vsqꝫ. iij. cū veteri vino. aut pigani aqua. manifeste medentur ⁊ ventositatem fortiter dissoluunt. virga cuꝫ oleo inungatur iesemini ⁊ costino. ⁊ piganino. Nec vero his in passionis vtendum principijs ⁊ si necessaria fuerint sed tamē nō multiplicentur nec qum in corpore manifestus calor adhibeantur sed ⁊ refrigerantia tunc ⁊ desiccantia. vt coriandrū siccū. iusquiami semen. rosam balaustiā. granati grana. lenticulā. arnoglosse semē ⁊ bullici. portulace ⁊ lactuce. itibeqꝫ ⁊ aquesuthū reliq̄qꝫ oia que ante in coitus appetitu meminimus amputando si forte ex calido fuerit. in hac itaqꝫ passione veretrum oleo cataplasmabis rosarum ⁊ ninisar. cum lactuce ⁊ coriandri portulaceqꝫ ⁊ rasure cucurbite aquis quibus sandalum admiscueris ⁊ canphore modicum. ⁊ si hec ad desiderata nō proficiāt: aliquid addas opij. nec tamen ipsū multiplices nec in eius assiduus sis vsu. quoniā tātam inducit virge dormitationē. vt difficile sit eā curari. ipera aūt huiusmodi exercitiū forte egrotāti qū nullus fuerit tamē calor. quoniaꝫ hoc fortius ventositatem dissoluit. Et si in corpore superfluitatem que in ventositatē dissoluatur animaduerteris patienti vomituꝫ indicas ⁊ medicamen da laxatiū ⁊ a cibis ventositatem arce generantibus ⁊ paucitati instet cibi cum his que ventositates dissipant.

De virilis mēbri titillatione. Virilis mēbri titillatio ⁊ extensio si cum apnstemate fiat patienti phlebotoma basilicā: ⁊ cibis vescatur subtilibus. vt mezauro quod ex cucurbita fit ⁊ spinachijs ac selcho cū heserem aqua ⁊ granatorū veretruꝫ cū emplastris cataplasma refrigerantibus vt sandalo cū lactuce aqua ⁊ coriādri portulace ⁊ solatri quecūqꝫ harū presto fuerit singularis ⁊ terraꝫ admisce armenicā acetūqꝫ mixtuꝫ cū rosarū aqua siml' addita cerusa ⁊ terra armenica ac cimolea. prohibe aūt ne supinꝰ dormiat ordeiqꝫ aquā propina. ⁊ portulace. pastorisqꝫ virge ⁊ si non mitigatur. sed perseuerat. sitiā priapo applica cum incisione aut irrudines appone.

Capitulū. 8. de oppilationis que in virga sit medela.

s **I oppilatio** hec ex pustul' fiat que i meatibus oriātur virge. oportet phlebotomari patientis basilicā ⁊ iuxta quod opus fuerit sanguinē extrahe. dabisqꝫ illi terre armenice. ʒ. seminis psillij. melonis seminis medulle. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ʒ. teres diligēter ⁊ cuꝫ calefi aqua ac portulace propinabis. Dabis quoqꝫ ⁊ seminuꝫ auellanas cū calefo ⁊ citroli. peponis aquā cū calefi modico ⁊ psilij semine. offer etiaꝫ melonis seminis ⁊ cucurbite. citroli cucumerisqꝫ medulle. cuiusqꝫ cōpetentē q̄ntitatem virgā cū psillij semine emplastriza ⁊ rosarū oleo. hoc donec pustula erūpat facies. Qua erupta virge collirium albū cuꝫ puelle lacte inijcies ⁊ oleo rosaruꝫ. hocqꝫ bis ⁊ ter facies. q̄m velocius sic pustula curabitur vrina nāqꝫ qū per ipsaꝫ sepiꝰ transeat cicatrizat. Et si oppilatio i meatibꝰ acciderit virge ex crosso hūore cibū expedit vt sbtiles ⁊ calefacias ⁊ ciceris da aq̄ꝫ cū oliue olo ⁊ aneto. cimio ciamº. ⁊ ex ol'ibꝰ apiuꝫ fēiculū. Et si patiēti huic apij semis. anisi ⁊ fenicl'i ac pastiace agrestis ⁊ mōtane cuiusqꝫ partem. melonis semis ptes duas sumēs ⁊ terens exagiū vnum cū ciceris aqua nigri propinaueris ⁊ cimini proderit. Da ēt socrite modicū illi. Et si hec nō proficiūt ad salutē: virge aquā inijcies in qua semen coxeris apij. ameos. fautenegum cū modico melle ⁊ zēbaci oleo: hoc hūorē incidit crossum ⁊ a meatu expellit. Instilla autem super veretrū aquā in qua camomillā coxeris. mellilotuꝫ. artemisiā. sansucū. fautenegū. satureiaꝫ ⁊ his similia: que ⁊ subtiliant ⁊ dissoluunt.

Capitulum. 9ᵐ. de passionis matricis ⁊ primum de fluxu sanguinis medela.

o **Portet** in sanguis fluxus medela primū attendere ⁊ si ex virtutis sit debilitate retinētis: rebus expedit mederi desiccātibus ⁊ stringētibus cibis ⁊ medicamībus. Q: si fluxus hic ex sanguinis accidit accumine ⁊ subtilitate: refrigerātia oportebit adhibere ⁊ restrigētia. Si aūt tenuitatis sanguis cā: cibos da in crossitiem inclinātes. Si vero ex venarū accidat scissura ⁊ corrosione: vtendum medicamībus erit solidātibus: ⁊ carneꝫ emissioni adducētibus: queqꝫ vlcera desiccāt: vt aloe. sarcocolla. thure. draconis sanguine. terra cyprica. ⁊ similibus q̄ emissiones carne vestiūt ⁊ vlcera desiccāt: quēadmodū assignatum ē. Et si fluxus ex sanguinis fiat copia ⁊ venaꝝ repletione mulieri sanguis minutionē ipera basilice: ⁊ iuxta quod opus fuerit sanguinem extrahe. Et si qui p fluxuꝫ emittitur sanguis: alicuius aliorū dn̄ationis signa dat hūorū. corpus oportebit prius euacuare mulieris ab eo hūore cū cuiꝰ sit illū deponere medicamine maxime per vomitum. quoniam hic materiam ad superiora reducit: hec qum feceris cum antecedentibus illam medeberis medicaminibus. scilicet quorum sit sanguinem stringere: ⁊ fluxum auferre: competentiqꝫ illā disponas regimine in cibis alijsqꝫ. Medicaminis assigº que sanguis fluxū hūc amputant. Que hunc amputāt fluxū medicamina sunt trociscorum carabe exag. terre armenice. ʒ. ʒ. tere hec diligēter ⁊ mulieri cū arnoglosse aqua aut sumaci aut portulace aut pastoris virge propina. ⁊ si cornu cerui adusti exag. terre armenice. ʒ. ʒ. sumes ⁊ cū aceto propines aq̄ mixto prodest. Sic ⁊ tarafe aqua facit ac athali tritorū expressorumqꝫ. si. ℥. ij. de ea bibantur. Medicaminis assignatio quod fluxū sanguinis mulieris stringit. Sume acatie vdabe aduste. terre cyprice. cuiusqꝫ. ʒ. iij. succi. lehielteis. heçaci. cuiusqꝫ. ʒ. tere oia diligēter ⁊ sumptum cū aqua propina exag. in q̄ queffarā siccā. sūmacūqꝫ coxeris sumes de ea. ℥. aut cū vino pōtico in quo sūmachū infuderis. Assignatio al'. Sume terre armenice. cyprice. carabe. busadi. sanguinis draconis. sadegi. balaustie. cornu cerui adusti. vdabe aduste. selbi. iemenici. semis portulace. cuiusqꝫ partē. tere oia diligenter. ⁊. ʒ. ij. cū frigida propina aqua in qua sūmacum infūderis ac cum arnoglosse aqua aut in qua zereschū bullieris. Assignatō al'. Sume vdabe aduste. cornu cerui adusti. cuiusqꝫ. ʒ. v. balaustie. x. cimini. coriandri in vini aceto infusorum ⁊ frixorū cuiusqꝫ. iij. terre cyprice. iiij. corticū glandiū exteriorū. sūmaci. berberis. portulace semis cuiusqꝫ. ij. purgamēti ferri triti diligenter ⁊ in aceto infusi frixiqꝫ. v. tere oia diligenter ⁊ exagi. cū aqua propina in qua ferrū extinxeris calidū. fricauerisqꝫ in ea sūmacū. probatū ē enim. Assignatio al'. Sume purgamēti ferri. corticū candari cuiusqꝫ partē ⁊ diligēter tritas. in vino infunde pontico. iij. diebus ⁊ ante prandium ac post de eo propina. Assignatio al'. approbata thuris masculi exag. ij. in aqua infunde ⁊ mane cola ⁊ aquā superinijce in q̄ risū rubeū feresiacū coxeris ⁊ in saliua bibatur. Assignatio al'. Sume galle ⁊ glandis viniqꝫ infusarum aceto nocte ⁊ die. frixarūqꝫ balaustie. cuiusqꝫ partē vdabe aduste. busadi. cuiusqꝫ partē dimidiā. castorei quadrātē. tere oia diligenter ⁊ cū sūmaci aqua bibe. Cortices quoqꝫ nucis indice sumaturqꝫ de eis. ʒ. ⁊ diligenter trita cum vini aceto aque mixto ppinetur. prosunt. appolonia quoqꝫ feresiaca si de ea. ʒ. cum. ʒ. ʒ. terre cyprice ⁊ arnoglosse aqua aut portulace aut summaci. propinetur optime medetur. Expedit autem mulierem in aqua sedere cācami. Et hec cācami aque assignatio. Sume corticum granatorum. nucum cypressi. carice nebatice. glandiū corticuꝫ. mirti. galle. sebbi rubei carathi. cādari corticuꝫ. cuiusqꝫ manipuluꝫ ⁊ in aqua fortiter bullire fac. atqꝫ

hac in aqua mulier ſedeat: ac penis emplaſtrizet confinia. ip
ſumqz a partibꝰ vmbilici. Emplaſtꝝ ad idē vtile quod pe
ni apponitur. corticū granatorū. ſūmaci. balauſtie. glandiuz
corticuz exteriorū. carice aluminis corticuz candari. cimini
nebatici cuiuſqz partem. tere oia diligenter. ⁊ cuz mirti aqua
diſtempera. peneqz emplaſtriza. Proſunt aūt ad eadē
peſſariorū vſus. Peſſarij aſſignatio. Sume lanā ⁊ aceto
infunde vini aqua mixto. aut cū ſūmaci aqua intinctaz mo
dico acatie ⁊ bezazo. ac farina candari ⁊ alumine iemenico.
gallaqz aduſta ⁊ ſubipōat ſibi. Peſſariū al' aquebeli adu
ſti. ielnari. tenecbari ⁊ raſure veru. terre ſigillate. cuiuſqz par
tē cimini nebatici. ſ. partem terre oia diligenter. ⁊ lanā ſume
ſubglaucā. mirtiqz ⁊ ſūmaci aqua infuſā bis circūuolue me
dicamibus ⁊ ſibi mulier ſubiponat. Peſſarium aliud. Su
me zagi carte aduſte corticū glandiū exteriorū partes eq̄les
⁊ terēs diligenter lanā ſume ⁊ caricarū ſyrarū infundes aq̄
medicaminibus circūuolue. mulierqz ſibi ſupponat. Et ſi ex
medicamibus bis tāq̄ glandes feceris cū mirti aqua diſtem
peratas ⁊ carnuborū nabaticorū ſubiponatqz ſibi mulier ꝓ
deſt. Peſſariū aliud. Sume galle. cornu cerui aduſti. ſecci
ramcci carte aduſte. thuris corticuz. ſandali albi. ſebbi ieme
nici. teſte figuli noue. bezazi. colocāti. colcotari aduſti. ſūmaci
aquebeli aduſti. ſpōgie aduſte ⁊ i aceto extićte. coclearū adu
ſtarū equales partes tere oia ⁊ peſſarium fac infuſū ſūmaci
aqua. ſicqz medicaminibus circūuolue. Cliſteris aſſigna
tio quo anteriora vulue cliſterizantur ⁊ ſanguinis fluxui con
fert. Sume mirti aque ⁊ arnogloſſe. virge paſtoris portulace
cuiuſqz partem iniectū ſūmacū coqz colaqz ⁊ ſūe ex ea. ℥. iiij.
quibus terre armenice ſigillate. bezazi acatie. hypoquiſtidos
ſucci. vdabe aduſte. rameci. cuiuſqz partem tritaz. inijcies cir
citer. ʒ. ij. vſqz. iij. ⁊ cliſterizabis: refert autem. G. ſufficere ad
fluxum mulieris hunc tollendum ⁊ arnogloſſe aque cliſtere
ſolius. Dum his que diximus vſus fueris ⁊ tamē nō tolli
tur fluxus ſitias ſub mamill' apponere oportebit brachiaqz
cū faſcijs ſtringe fortius quoniā ad ſuperiora ſic ſubſtollet̄
materia ⁊ fluxus ceſſabit.

Capitulum. x. de matricis fluxus medela.

i N matricis fluxus vel diſſolutionis me
dela intuendum ad ipſum ē.
quod diſſoluit̄ ⁊ a matrice diſcurrit cuius nā ſit hu
morū ſpēi. Et ſi ſanguineū id fuerit baſilicā minuere oporte
bit. Si aūt ex reliquis humoribus fit euacuatione vtendum
erit cū medicamine cuiꝰ hunc ſit deponere humorem. vtaris
autem pariter ⁊ peſſarijs ſanguinē ſtringētibus ⁊ ſi in decur
ſu hoc phlegma dominatur ⁊ humiditas oz cū peſſariorum
medicaminibus aliquid admiſcere. piperis ⁊ gendebeda.
Prodeſt autem decurſui huic. ſi mirre vel mirte. ſ. ʒ. ſūptā
teras ⁊ ouo inieceris ſorbili. ſorbitetqz illud mulier tribꝰ hoc
faciens in ſaliua diebus.

Capitulum. xj. de medela mēſtruorū cōſtipationiſqz ma
tricis.

i N menſtruorum ɔſtipatiōe aiad
uertendū ⁊ ſi cō
cluſio hec apoſtematis fit cā quod i matrice ē aut
implicationis ⁊ incuruationis que illi acciderint ad eiꝰ curā
ea proponēda ſunt neceſſaria que in ſequentibus exponemꝰ.
Si āt ſanguinis croſſitiei cā fiat aut oppilatiōis que ex croſ
ſitie fiat humorū aut mala cōplexione frigida que venas ſtri
git ⁊ earū reducit ora mederi calefacientibus oportebit ⁊ ſub
tiliantibus queqz oppilationē aperiant ⁊ ſanguinē tenuēt vt
apij ſemine. aniſo. feniculo. fautenego montano ⁊ fluuiali. di
ligēter tritis ⁊ cū melle bibitis. aut ciceris aqua vtaris nigri
Medicamia quoqz hec in aqua coque ⁊ ipſa propina cum
melle. aut diptamū cū aqua porrige in qua lupinum coxeris.
mulierē in aqua fac ſedere in qua apij ſemen. carnibi. fenicu
li. pigamū. camomillā. artemiſiam. abebelū. fautenegū ⁊ ſimi
lia coxeris. Umbilicum eius ⁊ penis partes cū aromatibus
cataplaſma. teſtatur nāqz in hoc vtilitatē cē mirabilē hypo
cras ad circuitꝰ ſanguinis exhibēdos ⁊ hec eſt eiꝰ oratio mu
liebria ex aromatibꝰ cataplaſmatio educit. ꝓſūt quoqz ⁊ ali
is i locis q̄ pluribꝰ plurimū. niſi q̄ capitis grauitatē īferūt. H
nāqz medicamina oppilationē reſerāt ſi ex croſſis fiunt hūo
ribus incidētia illos ⁊ ſubtiliātia venarū aperiūt ora. que fri
giditatis cā fuerāt reducta ⁊ matricis diſſoluūt ſpiſſationez
ſua calefactione ⁊ ſubtiliatione ⁊ ſāguinis extenuāt croſſitiē
his ſuis qualitatibus. quoniā aūt eorū calor ad capitis fert̄
partes ipſi grauitatē generāt. Que qū ita ſint aromatū cata
plaſmatio mēſtruorū circuitibus vtilis eſt. Sunt aūt hec ſpi
ca. cinamomū. caſſia. xilobalſamū ⁊ carpobalſamū. nux mu
cata. heſbaſa hellū. galia. coſtū. amomū. adechari flores ⁊ ſi
milia. Si oia hec aut eorū pars ſumatur. tritaqz mediocriter
in ſufficienti coquātur aqua ⁊ in ſacco ponātur laneo. iſqz ⁊
vmbilico apponatur ⁊ peni calidus ſepius mēſtruū prouo
cat ⁊ ſi hoc nō cōfert hoc vtaris medicamine. Aſſignatō
eius. Sume diptami. corticum ſeliche cuiuſqz exag. apij ſeis
⁊ feniculi ⁊ aniſi. ⁊ cimini. cuiuſqz exagium. caſtorei galbani
cuiuſqz. ſ. exagiū terre diligenter oia ⁊ galbanū i aqua diſſol
ue. in qua lupinū ſauināqz coxeris. miſcēſqz oia pill'. ex quibꝰ
exagiū in ſaliua dabis. poſt has aquā bibat in qua lupinū
aut faſeolū coxeris rubeū modico melle ſimul confricato. ſe
men quoqz apij. feniculi. ⁊ aniſi. petroſilini. cardamomūqz ſi
equales ptes ex oibus ſumas ⁊. ʒ. ij. de eis propinaueris cum
vino veteri mēſtruū emittit. Aſſignatio al'. Sume dipta
mi corticū ſeliche. cuiuſqz exag. tritaqz diligenter cū melle di
ſtēpera diſpumato exagiū de eo ſumatur cū faſeolorū aqua
rubeorū. Et de camarta ſi exag. de ea ſumptū in faſeoloꝝ
aqua rubeorū fricetur ⁊ cimini bibaturqz mēſtruū prouocat
Pillularū aſſignatio que mēſtruū prouocant. Sume bac
carum lauri galbani cuiuſqz partē. abebeli. diptami cuiuſqz
. ſ. partē terenſqz diligenter cū galbano diſtempera diſſolu
to ⁊ pillulans exagiū vſqz. ij. dabis ⁊ poſt eas mellicratē acci
piat. Electuariū quod mēſtruū prouocat aſari. meſquetra
maſie. ſauine. cuiꝰqz. ʒ. ij. aniſi petroſilini. ſeminis apij ameos
hermeli. cuiꝰqz. iij. ʒ. ⁊. ſ. ſerapini. amōiaci. opoponacis. cuiꝰ
qz. ʒ. gūmas in aqua funde. pigani ⁊ fautenegi fluuia
lis ⁊ ſicca tere medicamina diligenter ⁊ omnia cū melle mi
ſce diſpumato: dabiſqz de eo. ʒ. cum veteri vino. Et ſi mulieri
miſuſani parū propinaueris cū vino menſtruum prouocat.
Electuariū aliud qd mēſtruis impat. Sume coſti. raued
ſini. amomi. aſari. hermeli. diptami. ſauine. cuiuſqz. ſ. ptem.
diligēterqz trita cū melle diſtempera diſpumato: dabis ex eo
exagiū cuz faſeolorū aqua: ⁊ intuēdū ſimul cum his que dcā
ſunt: ⁊ ſi cōſtipatio ex oppilatione accidit ex croſſis facta hu
moribus ⁊ viſcoſis. mulieri radicū aquā cū dachamarta ꝓ
pinare oportebit: ⁊ hec eſt eius aſſignatio. Sume corticū ra
dicuz apij ⁊ feniculi. cuiuſqz. ʒ. vij. ſeminū apij. aniſi feniculi.
cuiuſqz. iij. radicū adechari ⁊ florū eius. cuiuſqz. ʒ. iiij. maſti
cis. ſpice nardi. cuiuſqz. ʒ. ⁊. ſ. raſani. coſti. diptami. cuiꝰqz. iij
amomi. daraſini. ſeliche. cuiuſqz. ij. zebibi choroſanici optie
purgati. xx. carpobalſami. xilobalſami. cuiuſqz. iij. coque oia
in. iiij. aque libris. donec ad librā redeāt: colaqz ⁊ ſume ex ea
ſingulis diebꝰ. ʒ. xl. cū exag. dachamarte. ⁊. ʒ. olei amigdalini
amari. Et ſi nec hec cōtulerint pill'as propia fetidas cū hye
rarum aliqua magnarū. Et que hac in parte earum fortior
eſt. hyeralogodion. ſi de ea. ʒ. ſumātur. iiij. ⁊ in aq̄ fricētur. in
qua ciminū. fautenegū fluuiale. diptamū coxeris.: vtere quo
qz p̄iter ⁊ peſſarijs mēſtruū prouocātibus vt hoc. Aſſigº
eius. Sume pigani aquā ⁊ fautenegi fluuial'. ⁊ in ea lanā in
tinge. ipſamqz abebelo. diptamo. ⁊ hermelo tritis ſupfunde:
⁊ mulieri ſuppone. Peſſaꝝ al'. Sume lanā ⁊ aqua infun
de in qua lupinū. piganum. abſinthiū coxeris. ſimulqz galba
ni modicū diſſolueris. ⁊ mulieri ſuppone. Sic ⁊ ſi machaluz
triueris in mortario cū pigani aqua ⁊ fautenegi: ⁊ lanā inti
xeris. intincteqz ariſtologiam. r. pulueriʒaueris tritā ſuppoſi
ta prodeſt. Peſſarum aliud. Sume caſtorei. ſ. exag. muſci
gra. ij. ⁊ cum zembaci oleo diſſolue ītinctāqz illi lanā ſuppōe
Aſſigº al'. Sūe mirre. fautenegi. ſauie. pigāi ſicci. cuiꝰqz ptez
terēſqz oia diligēter i aq̄ diſſolue origāi: ītictāqz biſ lanā mu
lier ſibi ſuppōat. Aſſigº al'. fel tauri ſūptū i olo diſſolue balſa
mino: ac lanam intinge ac ſuppone. Aſſignatio al' Sume el
leborum nigrum. colloquintide adipē. lupinū. abſinthiū gre
cum. ſauināqz: ⁊ diligēter terēs lane ſuperpulueriza que i fel
le thāuri ītīcta ſit: ⁊ ſupponat̄ qm̄ mēſtruū velocit̄ prouocat:
Aſſignatio al'. Sume quēne. caſtorei. mirre. ſauine. cuiuſ
qz partem. ⁊ cum tauri felle ac pigami aqua diſſolue. ⁊ lanā
infundens bis ſuppone: mirabiliter nāqz menſtruis prodeſt
Aſſignatio vaporis que mēſtrua prouocat. Sume caſto
rei. cādari. onix. aromatici. xiloaloes. mihe ſicce partes. ⁊ cū
ſingulis aut cū oibus vaporetur ſic ſub ſcāno perforato pru
nas ardētes pone ⁊ ſup ſedeat mulier quo vapor horum ad
matricē aſcendat ⁊ penetret. Aſſignatio vaporatiōis aliꝰ
Hermeli. ſunizi. machali. gūmaꝝ hotami. cuiuſqz ptē. cū na
ſta diſtēpera. ⁊ pill'as fac in ciceris modū. ⁊ mulier illis ſub
uaporetur qum neceſſe fuerit. Et ſi vuluā cliſterizaueris cum
cliſteri his aſſignato proderit ⁊ mēſtruum prouocat̄. Aſſigº
cliſteris huius. Sume radicis adechari ⁊ floꝝ eius. diptami
abebeli. pigāi ſicci. fautenegi fluuialis. cuiuſqz. ʒ. v. coque oia
in. ij. aque libris. donec ad. ſ. ℔. redeāt. Sume ex hac q̄drā

tem libre liliorū olei ⁊ nardini. cuiusqꝫ. ʒ. ʒ. ⁊ cōminue in eis
musci. cāphore. cuiusqꝫ. ʒ. obolū. castorei. zafrāi. cuiusqꝫ obo
lum. sicqꝫ clisteriza tepidū. qm̄ mēstrua educit velociter. Et si
mulierē cū bani oleo clisterizaueris ⁊ oleo chaluqui. cum mo
dico musci ⁊ ambre proderit. Prodest ēt pessarium mēstruo-
rum ꝯclusioni quod ex asenano fit feresiaco piretro. sunizo.
⁊ abebelo. si terātur hec diligēter ⁊ cū pigani aqua misceanť
sicqꝫ lana bis infusa supponatur. Et si hec cuꝫ iesemini oleo
miscueris ⁊ modico oleo nardino ⁊ clisterizetur mulier pro-
dest. Oꝫ autē neqꝫ clistere neqꝫ pessarium adhibere nisi pri⁹
balnei introitū. Prodest quoqꝫ ⁊ in mēstruorū cōstipatione
saphene phlebotomia ⁊ balnei introit⁹: atqꝫ sup crura sitiaꝝ
appositio: maximeqꝫ cui ex mēstruoꝝ ꝯclusione ad nares fit
sanguis missio. Qū aūt mēstruoꝝ ħ mora cicatrizatiōis
alic⁹ vlceris fit cura qō ī veāꝝ fuit ore. a qb⁹ m̄struoꝝ decur
rit sāguis: h⁹ difficil' ē cura. vtēdum autēꝫ hic pessarijs cum
mollientibus q̄ ex anatis sumuntur adipe ⁊ galline ⁊ houis
medulla. violarūqꝫ oleo ⁊ adipe porcino similibusqꝫ hisqꝫ ēt
cū rebus clistere adhibeatur. his nāqꝫ rebus mēstruorū con
stipationis fit medela si ex matrice fiat. Qum aūt aliqua
fit ex cā que toti vniuersalis est corpori. vt febribus ⁊ mala cō
plexione. aut passionis alicuius mēbri cā vt oppilatiōe que ī
epate nascitur. aut ex morbo qui in stō ē. aut in splene aut ali-
is certe mēbris. tunc eius sanatio earū exhibetur medela pas
sionū ⁊ repulsione quēadmodū in cuiusqꝫ earū explanatum
ē medela. Et qum corpulentie corporis accidit ex cā īmo-
derate vtendū erit ad eiusmodi medelā corporis extenuatōe
quēadmodū al'cius rei ostensum ē regimē vt cū exercitio for
ti ⁊ multo ieiunijs cibi īminutione ⁊ subtiliatione ⁊ laxatiuo-
rum vsu medicaminꝫ q̄ phlegma deponāt. dehinc ea adhibe
antur que menstruis imperant pessaria ⁊ emplastra clistere
qꝫ ⁊ alia huiusmodi quēadmodū in p̄sentiarū assignatū est.

Capitulū. 12. de matricis suffocationis medela.

P Assionem que matricis vocať suffocatio
curaturus qum acciderit si for-
te fiat sincopis. brachia oportet restringere ⁊ crura
lacertos pedesqꝫ: ⁊ oē corpus frica fortiter ⁊ nares vtrasqꝫ
oppila. tunc aquam rosarū frigidā super patientis faciē irri
ga ⁊ egrotantē magnis acclama clamoribus suo vocans no
mine. sternutationē illi adhibe castorei ⁊ condisi. sinapis. pipe
ris. res naribus eius applica fetidas, vt caturni incendium ⁊
nastam. castoreū. vrinā putridā. galbanū cū aceto dissolutuꝫ
atqꝫ oīa hec quo odores hi ad cerebrū ascēdāt calefaciantqꝫ
⁊ vapores dissoluant frigidos. subtilientqꝫ ⁊ matrix ad infe-
riora descendat ⁊ displicetur. reductioqꝫ laxetur que illi acci-
derit: qum matrix a putridis fugiat eo ꝙ ipsis ledatur ⁊ ad
iocūdi declinet res odoris. ideo ergo ea que iocundi sūt odo
ris approxima ⁊ cū oleo clisteriza iesemini ⁊ chaluqui. ⁊ ma
hasuqui ac misusani. similibusqꝫ in qbus muscū liquefeceris
Sume quoqꝫ neddi ⁊ ambre partē ⁊ in oleo dissolue. omnia
hec quatenus matrix descendens a reductiōe laxetur ⁊ dissol
uatur. ⁊ sperma quod in eo coagulatū ē liq̄fiat. ꝓpia quoqꝫ
opoponacis. ʒ. ʒ. castorei. ʒ. galbani triētes. ij. cum vino riba-
no. Et si illic est sterc⁹ inclusum clistere adhibe lene in quo ci
minū decoctū sit. pigamūqꝫ ⁊ alia q̄ ⁊ naturā molliūt ⁊ ven-
tositatē dissoluūt. ne forte matricē cōprimant. Et si his que di
xim⁹ adhibitis mulier redierit bene. Sin sub vmbilico sitias
pone ⁊ in coxarū radicibus cum bani oleo sine incisiōe. ⁊ pes
sarijs vtere que fiūt de nitro ⁊ cimino tritis ⁊ cū melle distē
peratis. Et qum passio hec priuationis coitus diutine fit
causa ⁊ post eius consuetudinem. opꝫ obstetrici iperes vt di-
gitos quibusl3 oleis intingat aromaticis ⁊ ori inducat matri
cis. moueatqꝫ intus positos ⁊ locū scalpat. quoniam hoc coi
tus optinebit locum. ⁊ sperma sua calefaciet subtilitate ⁊ ad
īferiora ꝺ̄ducet. sētiet ml'ier ⁊ abide qetē. ⁊ doloꝝ mitigatiōeꝫ

Ut aūt a sincopi ⁊ defectu mulier redierit vinū illi porri-
ge aqua mixtū ī qua absinthiū coxeris. aut absinthij syropū
aut misusani modicū. tunc in concha illū sedere fac aque in
qua camomillā. mellilotū. artemisiaꝫ. satureiā. lauri frondes
sansucū. sibū. cānabū coxeris. ventre ilijs ⁊ vmbilici partib⁹
prius oleo inunctis zēbaci. in quo castoreū cōminueris ⁊ eu-
forbium ⁊ sic aquaꝫ illā extrahes. Ut quieuerit modica illaꝫ
panis mundi mica refice. aut taugi. aut franquilini iuri infu-
sa in quo ciminū. galengar. cinamomū ⁊ similia posueris. tri
bus aūt post morbi accessionē diebus. aut. iiij. qū virtus illi
redijt cure oportebit eius plene operam dare. purgabis itaqꝫ
corpus eius cum sticados pill'. ⁊ fetidis. ac hyeralogodion ⁊
rufini theodoriconeqꝫ. ⁊ vomitū quandoqꝫ indices cū aqua ī
qua anetū coxeris ⁊ mel dissolueris. aut post repletionē cibo

rum. Cuius vt intelliges purgatum corpus. illam alternis
cū hyerapicra mollias diebus ⁊ aqua mell' ac squingibin qō
cum aceto fit hansali ⁊ porriges illi deinceps exagiū. aut so-
tire aut quesquebegi cum aqua in qua apij semē anisūqꝫ co-
xeris. Dabis etiā nōnūq̄ꝫ mitridati. ʒ. ⁊ quādoqꝫ tyriace ma
gne. ʒ. exag. ⁊ si radicū quam diximus aquā in mēstruorū cō
stipationē illi porrexeris cū ⁊ charue oleo manifeste ꝓderit
vtere aūt ī ea pessarijs ⁊ ēplastris calefaciētib⁹ ⁊ molliētib⁹
⁊ n̄nūq̄ꝫ clisteri calefaciēti ⁊ s̄btiliāti ac dissoluēti. ipavo hac
molestaris passiōe exercitiū ⁊ fricatiōis vsum: ⁊ in lutosarū
sulphurearūqꝫ aquaꝝ cochis sessioneꝫ ac aluminosarum. ⁊
subtiliās illi dispone regimē. Sit illi cibus auiuꝫ carnes ⁊
edorum extrema in espidabago parata ⁊ zirabago. aut ī sar
tagine ⁊ assata: ⁊ que cū condimētis fiunt subtiliātibus vt ci
mino. carui. cinamomo. galēgar. cibis illam arce. crossis ⁊ fri
gidis. Et si passio hec diutina fiet: eiusqꝫ cā menstruorum est
ꝯstipatio: oꝫ saphenā īminuere mulieris: vtereqꝫ in passiōis
principijs phlebotomo: qum dn̄ationis sanguis signa intel-
lexeris: vt pulsus magnitudinē: venarum repletionem: faciei
ruborem ⁊ corporis: tūc basilice ⁊ saphene impera minutio-
nem: ⁊ lumbis sitias applica: ventrisqꝫ supplano ac crurib⁹:
tūcqꝫ res prohibebis appōi illi calidas. Quꝫ vero passio
hec mulieri accidit pregnāti: solutione tibi nō erit vtendum:
sꝫ nec phlebotomo: sꝫ qum nullus illic fuerit calor cū oleis im
perabis linire dissoluētibus. vt liliorū ⁊ bani. chaluqui simili
husqꝫ. Et si mulier si virgo fuerit marito tradať: ⁊ si a con
sueti remota est vsu coitus accedat ad cōcubitum: qm̄ coitus
sperma in vasis cōclusum euacuat: ⁊ oppilationeꝫ que ab co
fit aperit: sicqꝫ per ipsum passio curatur. Pessarij assigna
tio ad eadē vtilis. Sume adipis anserini. ʒ. vj. adipis gallie
iij. spice nardi. zafrāi. masticis. amomi. cuiusqꝫ. ʒ. cere. vj. bal
sami olei ⁊ liliorum. cuiusqꝫ. iij. medicamia tere sicca ⁊ ceram
in oleis liquefac. medicamiaqꝫ adijce ⁊ optie miscens pessa-
rium factū mulieri suppone. Pessariū aliud. Anseris adi
pis. olei nardini. amigdalorum gūme cuiusqꝫ. ʒ. vj. masticis
mihe fluxe. cuiusqꝫ. iij. cere albe. viij. zafrani. exag. iij. ceraꝫ in
oleo liquefac ⁊ adipē. ⁊ sic medicamnia misce sicca. sꝫ trita ⁊
cribrata. pessariūqꝫ faciens subipone. Emplastri assigna
tio ad eadē vtilis. Sume cimini. cardamomi. semis apij. cu-
iusqꝫ partē. buraci. piperis. cuiusqꝫ. ʒ. partem. terensqꝫ diligē
ter sume cere. ʒ. v. olei iesemini. ⁊ galline adipis. cuiusqꝫ. ʒ. ce-
ram ⁊ adipem liquefac ī oleo ⁊ medicamia admisce trita: sic-
qꝫ penem emplastriza. Emplastrum aliud. machali glau-
ci. aloes. mihe fluxe. laudani. baccarum lauri. siselei. cuiusqꝫ
ʒ. v. masticis. amomi. zafrani. spice. ij. amoniaci. mirre. cuius-
qꝫ. iij. terēda diligēter tere. ⁊ q̄ liquefieri p̄nt ī olo liq̄fac. nar
dio ⁊ medicamia sic̄ miscēs empl'ꝫ peni applica. fcm̄ aut sub
vmbilico. Empl'ꝫ q̄ꝫ philargi hac ī pte vtile ē si cuꝫ camōille
oleo aut aneti. aut lilioruꝫ misceať. Clistere quod optime
hic prodest. Sume babunegi. mellilotí. artemisie. maiorane.
absinthij greci. fautenegi montani. trifolij. nemami. seminis
apij. anisi. feniculi. helbe. lini semis. cuiusqꝫ manipulum ⁊ in
sufficienti decoque aqua fortiter. sumeqꝫ de aqua hac. ʒ. iiij.
⁊ olei chaluqui. camomilleqꝫ ⁊ aneti. cuiusqꝫ. ʒ. ʒ. adde ⁊ cli-
steriza tepidum.

Capitulum. 13. de ventositatis ⁊ inflationis matricis me.

I N inflatione ⁊ ventositate que matri-
ci accidūt patiēti dare ex
pedit diaciminū. da ēt semis apij. anisi. fenicli. ame
os. petroselini. cardamomi ⁊ foliorum pigami. cuiusqꝫ partē
sumēs ⁊ diligenter terens. exagiū cū vino veteri ribano da ⁊
socrite. ʒ. ʒ. vsqꝫ exag. cū aqua in qua cardamomū. apij semē
ameosqꝫ coxeris. super vmbilico loca linias ⁊ penis cū ane-
ti oleo ⁊ pigamino. Et si hec nō ad desiderata perferent cas-
sie. f. ʒ. ʒ. castorei. vrine cameli cuiusqꝫ obolum. ⁊ ʒ. terēs dili-
genter cū vino veteri propinabis aut cū vuarū passarū vino
⁊ melle puro ⁊ clisteribus vtere ac pessarijs que ad eiusmodi
prosunt. Clistere quod ventositati prodest. Sume camo-
mille. sebbeti. sansuci. absinthij greci. nemami. marmanisi. sibi
artemisie. pigani sicci. semis apij. anisi. feniculi.. cimini. ameos
hermeli. heze. cuiusqꝫ quātū necessitas imperat ⁊ in aqua for
titer coque atqꝫ ex ea libre q̄drantē sume ⁊ olei iesemini. olei
nardini ⁊ costini. cuiusqꝫ. ʒ. iij. miscensqꝫ tepidū clisteriza. mu
lierē hac in aqua sedere fac in qua camomillā. mellilotū. sibū
nemamū. artemisiā. sansucū. piganū. apiū. citri folia ⁊ cāna-
bi coxeris similibusqꝫ ⁊ his emplastriza vuluam medicamini
bus. dachbarmarta quoqꝫ huic prodest passiōi. si. ʒ. de ea cum
aqua sumatur in qua ciminuꝫ coxeris ⁊ succū pigani viride
pone etiam sitias cū igne sub vmbilico. Et si n̄ hec proderint

mulieri hyerāpicram propina ⁊ pill'. fetidas quoniam prodest. Et si passionem hanc ex sanguinis suspēsiōe fore itellexeris qui matricis oppilauerit os: obstetrici impera manū cathemia inficere ⁊ oleo sisami: ⁊ loco iducat: idqꝫ ipsuꝫ educat. Emplastrizabis autem matricis os ab exterioribus sic.

Emplastri assignatio. Sume ficus siccas ⁊ optime tere ⁊ cum dulci distēpera lacte addito cimino ⁊ buraco: vulue emplastriza locū. Prosunt aūt ⁊ pessaria ad ideꝫ supposita: clisterizaqꝫ sanguinē obcoagulatū. ⁊ materias crossas ac i matrice ꝯclusas hoc clistere. Assignatio eius. Sume camomille mellilotí. bereniaseti. cuiusqꝫ. ʒ. x. aneti. nemami. sibi armenici cuiusqꝫ. iiij. radicis liquiritie. v. violarum siccarū tantūdem. prassij. diptami. cuiusqꝫ. iij. merue. ʒ. ⁊. ϛ. lini semis. fenugreci cuiusqꝫ. iij. coque oia in. iiij. aque libris donec ad librā redeāt colansqꝫ sume ex ea. ʒ. xxx. cum. v. olei zembaci. ⁊ olei caluqui sicqꝫ clisteriza anterius. proderit eim.

Capꝰ. 14ꝰ. de calidi apostematis matricis medela.

q Um calidum matrici acciderit apostema patiētis minue basilicam: ⁊ iuxta qđ opus fuerit sanguis extrahes quātitatem: etate. tēpore. ⁊ virtute cōsultis. Dabisqꝫ illi violaruꝫ syropū ⁊ iullab cū portulace semīe: ⁊ pullis illam pasces. aut spinachijs. atriplicibus. maluis. ouisqꝫ sorbilibus: vmbilicuꝫ aūt ipsius ⁊ penē hoc emplastriza emplastro. Assignatio eiꝰ Farine ordei ⁊ fabe. cathemie. viole. cuiusqꝫ. ʒ. ij. camphore. obl'm ⁊. ϛ. distēpera oia cū coriādri aqua ⁊ ītibe ⁊ peni applica. Pessarijs quoqꝫ vtere ceroto īfusis qđ ex cera ⁊ violaruꝫ fit oleo. aqua solatri ⁊ arnoglosse ac virge pastoris. Quꝫ autē tolles emplastrū vmbilicū. penē. spināqꝫ oleo lini violarum ⁊ rosato. Et si i apostemate pariter durities fuerit: locuꝫ ordei cum faria lini semis. molēdini puluere emplastriza distemperatis cū aqua in qua mellilotum coxeris ⁊ cū vini robo ⁊ oui vitello assato tritoqꝫ cū rosarum oleo. Egrotantem in aque ꝯcha sedere fac in qua mellilotū. violā. helbā. lini semen. altee folia ⁊ malue coxeris. Et si mulier ardorem sentit ⁊ dolorem caloreqꝫ in loco: oportebit vulue oleū rosarum purum īstillari: qđ cum oui percussuꝫ sit albumine ⁊ galline adipe aquā arnoglosse ⁊ coriandri viridis ac ordei aquā cū rosarū oleo. Et si nec sic dolor ꝯpescit' pl'sātē i genu venā minue ⁊ cū his que dicta sūt opij misce modicū ⁊ aquā i qua papaueris cortices coxeris ac itus īstilla Instilla qꝫ coll'iuꝫ albū cum lacte dissolutum cui filia est mulieris. cum modica helbe aqua. Dolore mitigato ⁊ apostemate īminuto. penem ⁊ vmbilicum emplastris cataplasma q̄ fiūt ex camomilla mellilo to. altea. lini semie tritis diligenter ⁊ cū violarum aqua distēperatis. oleo ceraqꝫ. ⁊ in vuluam cheiri oleum infūde: aut liliorū oleo admixto violarum. Et si fortis apostema nō comitatur ardor: sed nec dolor ⁊ materia in ea crossa ē apostema qꝫ durum. vulue oleū instilla rosarū in quo modicū vnguenti dissolueris basilicō. aut modicū olei susanici aqua percussum in qua babunegū ⁊ mellilotū coxeris. Sedeat hec mulier in aque pelui in qua mellilotū. fenugrecū. lini semē coxeris illinitis prius ⁊ dorso ⁊ pene vmbilicoqꝫ oleo anetino aut liliorū cū cera: quoniā hoc apostema ⁊ dissoluit ⁊ lenit.

Capituluꝫ. 15. de furūculorū ⁊ emissionū matricis mede.

e T si apostema transierit calidū in saniei adunationē ⁊ emissio fiat. emplastra oportebit adhibere maturātia quale ē hoc. Assignatio eiꝰ. helbe lini semis. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. altee. ordei farine cuiusqꝫ. vj. fimi colūbini. ij. tere oia diligenter ⁊ cū ficuū albaruꝫ succo distempera. locūqꝫ emplastriza in quo apostema eē itelligitur a termino vmbilici vsqꝫ penem. Emplastrum aliud. Sume fenugreci. camomille. aque lilelmelec. lini semis. altee. ordei farine. semis carnibi. semis merue. cuiusqꝫ. ʒ. x. violarū siccaruꝫ altee radicis. fabe farie. machali. cuiusqꝫ. vij. ratinegi. assaci. fimi colūbini. cuiusqꝫ. iij. tere oia diligenter. sed gūmas in aq̄ dissolue calida ⁊ oia miscēs cū ficuū decoctarū expressione distempera ⁊ sisami oleo adipeqꝫ. liquefacta in oleo cera subtriente olei mēsura. factūqꝫ emplastrū loco applica quoniaꝫ apostema ⁊ furunculos erūpere coget saniēqꝫ exire. Et si pessarijs vtatur infusis lini seminis ⁊ helbe ⁊ merue seminis. spumis oleoqꝫ sisami ⁊ ficubus pinguibus anatisqꝫ adipe. emissionem maturant ⁊ furunculos erumpere cogunt: saniemqꝫ emittūt. Pessarium quoqꝫ quod fit ex hallaco. isopo. butyro idē facit. Si āt apostema i matricis fuerit ore ⁊ nō erūpit ferrū adhibēdū erit. vt antē eruperit emissio eruptioqꝫ eius in partes erit matricis. oportebit matrici oleū imponere violarū cū aqua tepida ⁊ butyro vaccino donec sanies exeat ⁊ purgetur. post hec cū oleo clisterizabis violarū in quo basilicon dissolueris vnguentū ⁊ butyrū vaccinū. Et si sanies fetida fuerit. aut si certe aque simil' carnis cū stringentibꝰ clisterizabis. Clisteris assignatio ad hoc vtilis. Sume risi feresiaci. lenticule excoriate. cuiusqꝫ. ʒ. x. balaustie. corticū granatorū mirti granorū. corticū glandiū. cusmazagi. cuiusqꝫ. v. Coque oia in aqua que simul oia ifundit ⁊ abūdat donec digestū sit totū ⁊ sume ex aqua hac. ʒ. xxx. ⁊ olei rosarū purarū ϛ. ℥. adde. anteriusqꝫ clisteriza. ꝙ si sanies in vesicā ꝯuertitur patienti melonis seminis. cucumeris. citroli. cucurbite ⁊ papaueris. cuiusqꝫ partē. gūme arabice. amili. quethire. liquiritie succi. cuiusqꝫ quadrantē sumēs ⁊ diligenter terēs. ʒ. iij. cum syropo propina papaueris. ⁊ si propinaueris illi semis psilij. melonis ⁊ cucurbite cuiusqꝫ partē. gūme arabice. nesse. dragaganti cuiusqꝫ. ϛ. partē. sumēs ⁊ optime psilij excepto semie terens. ʒ. iij. cū capraꝝ lacte. proderit illi. Et si ad itestinū sanies declinauerit rectū clistere illi adhibe quod ex lenticula fit. riso. granatorū floribus. terra armenica. rosarū oleo. cerusa. draconis sanguine. gūma arabica. oui vitello elixato in aceto ⁊ similibus.

Capitulum. 16. de matricis duri apostematis medela.

q Um quod in matrice nascitur apostema durū fuerit idest sciliros in eius medela medicaminibus vtēdū erit molliētibꝰ ⁊ dissoluētibus vt helbe oleo ⁊ anetino in quo galline liquefeceris adipem ⁊ anatis ⁊ cū aqua cataplasma in qua camomillā mellilotū. altee folia ⁊ malue. violas coxeris ⁊ cū dachilon vnguento emplastriza cū liliorū oleo dissoluto ⁊ anatis adipe admixtis altea ⁊ helbe faria. Et si pessarijs vtaris cū nardino oleo intictis ⁊ anatis adipe simul dachilō liquefacto vnguento. tepida adhibens prodest. Pessariū aliud. Sume vnguenti dachilon ⁊ vnguenti basilicon. galline adipis ⁊ anatis. cruris medulle vaccini. mihe recentis. gumme amigdali. olei nardini. cuiusqꝫ partem. mirre munde. ϛ. partem zafrani. quadrantem adipes in oleo liquefac ⁊ gummas omniaqꝫ adunans pessariū intinge lane albe. ⁊ suppone. Pessariū aliud. Sume galbani. machali. ratinegi. serapini anatis adipis ⁊ galline. cruris vaccini medulle cuiusqꝫ partem. gūmas in aqua dissolue calida. ⁊ adipes liq̄fac. medicaminaqꝫ admisce ⁊ facto pessario subīpone. Assignatio alius. cruris cerui medulle ⁊ eius adipis. asini adipis siluestris. anserisqꝫ. balsamini olei ⁊ liliorū cere albe ꝙtū quadrans olei. sabuti fell'. fenugreci spume ⁊ lini semis partes sume. ceraqꝫ ⁊ adipes liquefac. ⁊ cū spumis percute ⁊ felle: pessariūqꝫ intingēs subīpone Emplastrizabis aūt ⁊ hoc emplastro. Assignatio eiꝰ. Sume lini semis ⁊ fenugreci. carnibi seminis. altee radicis cuiꝰqꝫ partem tere diligenter ⁊ cribrās distēpera cū liliorū o'lo ⁊ cera alba sisami oleo. mihaqꝫ fluxa. cū vaccini cruris medulla ⁊ applica. Emplastri alius ad cadē vtil' assignatio. Sume isopi. nitri cuiusqꝫ quadrantem. gūmasqꝫ in aqua dissolue in qua helbā ⁊ ficus coxeris albas ⁊ medicamia inijce trita diligenter sicqꝫ locū emplastriza. Qū autem emplastrum tolles penes ⁊ vmbilicum oleis ⁊ adipibus inunge mollientibus. mulierēqꝫ in aqua sedere fac in qua anetuꝫ. carnibū mellilotū. liquiritie frondes. altee radices. violaꝫ siccam ⁊ viridē coxeris. sitqꝫ caloris quoniā optime ꝓdest.

Capitulū. 17. de cancri matricis medela.

c Ancer i matrice aut reliquis visceribus incurabilis est. sed tamē vtendū his que dolorem mitigant qui ab eo fit: patientiqꝫ regimē dispone refrigerans. vt eius reprimatur augmētum iuxta posse mitigat autē eius dolorem ⁊ quodāmō dissoluit. si in aquam mulierem sedere feceris. in qua fenugrecum. alteam anetū. lini semen mellilotū coxeris ⁊ hoc emplastriza ēplastro. Assignatio eius. Sume helbe. lini seminis. semis carnibi. cuiusqꝫ. ʒ. x. camomille mellilotí. cuiusqꝫ. xv. viole. x. mihe sicce. sandali. r. altee radič cuiusqꝫ. v. carnibi nebatici radič. ⁊ folioꝝ eiꝰ cꝰqꝫ. vij. tarsacog farie fabe. cꝰqꝫ. xv. dl'ces ficꝰ ⁊ magnas xx. numero. has in vini robo nocte ⁊ die infūđ ⁊ medicamina tere sicca. gūmas aūt in aqua dissolue in qua fenugrecū coxeris. ficusqꝫ infusas fortiter tūde. ⁊ sume olei liliorum ⁊ sisami cuiusqꝫ libram. adipis porcini ⁊ anserini. cuiusqꝫ. ℥. x. ⁊ cere albe. ϛ. libram. ceram in oleo liquefac ⁊ adipes ⁊ medicamia simul misce. factoqꝫ emplastro loco adhibe. quoniā ⁊ dolorē cōpescit: ⁊ apostema lenit durū atqꝫ dissoluit. Emplastrū aliud. Sume tamarheiron. quadrantē libre ouorum duū vitella cū oleo violarum trita ⁊ altee modicū. ordeiqꝫ farine ⁊ tamarheiron in seminis psillij spuma frica ⁊ fenugreci aqua colaqꝫ ⁊ reliqua superadde medicamina factūqꝫ emplastrū superpone. qm̄ grauē matricis cohibꝫ dolorē. Mollit autem

duritiem. ⁊ dolorē sedat emplastrum quod ex folijs fit catbemie diligenter tritis admixto amigdalino olei modico ⁊ pessarium quod ex adipe fit anseris ⁊ laudano simul liquefactis suppositum. cerotum quoqȝ quod ex amurca fit ⁊ cera. si i vase coquantur eneo. cum vino. si pessarium illis intingatur ⁊ supponatur prodest. lac quoqȝ mulieris cui filia est ⁊ zafrani modicū opij. iuxta quod necessitas iperat. infuso pessario ⁊ supposito medentur. Et expedit huius dominā passionis cibis arcere calidis. ⁊ que choleram generant nigrā. ⁊ laudalium vescatur chimorū cibis vt munde farine pane. edorum carnibus ⁊ auiū digestioni facilibus. lactucisqȝ conditis ⁊ intiba. Tarsaquoqȝ. atriplice. blito. spinachia. beta ⁊ similibus Ex fructibus ficus accipiat. vuas amigdalas pruna dulcia perfecti poma dl'coris. musaȝ pistatia. vuas passas ⁊ similia. Tradūt ⁊ antiquorū quidā. quoniā purgamētū quod in balneorū cacabis adunatur si terratur. ⁊ cū oleo misceatur rosarum: ceraqȝ vt spissum fiat ⁊ matrix a foris ēplastrizetur manifesta prodest vtilitate cōtra cancrū qui i matrice ē. Si aūt estuauerit dolor ⁊ difficilis fit. cū beta emplastriza. ⁊ altea viridi decoctis in mellis aqua donec perfecta fiat decoctio. dehinc cū rosarum modico terre oleo ⁊ emplastriza. Sic ⁊ papauer prodest viride cū coriandro viridi: ⁊ virga pastoris strignoqȝ si contrita diligenter ⁊ cū oleo mixta rosarū anterius clisterizentur cum aqua tepida ⁊ oleo rosato. ac mulieris lacte ⁊ portulace aqua. coriandriqȝ viridis. hoc nāqȝ dolorem cōpescit. si aūt ⁊ pariter sanguis decurrat cum hypoquistidos succo clisterizetur ⁊ terra armenica. plūbi cerusa. cum arnoglosse aqua dissolutis.

Capitulū. 18. de pass. matricis que durities ⁊ adunatio dicuntur medela.

p
Assiones he due quoniā ex duritie accidunt que i matrice ⁊ eius ore fit ideo in earū medela medicamina necessaria sūt que molliāt dissoluantqȝ qualia sunt de quib⁹ i matricis sciros fecimus mētionem. Quod si ⁊ cuȝ hac passione sanguinis accidat decursus. his curetur que sanguinem restringere diximus. referunt aūt quidā duritiem hanc carnē esse que i matricis generatur tunicis. quoniā sepius mulierem carnis vidērunt frustū emisisse. quēadmodū ⁊ fetū. hec cū itellexeris patientē illis curare expediet que mortuū educūt fetum. Dabis quoqȝ illi dachamarta cuȝ aqua in qua lupinos. sauinā ⁊ similia que in suo dicemus loco coxeris.

Capitulū. 19. de verrucarū ⁊ emorroidū matricis medla.

v
Errucaꝝ ⁊ emorroidū que i matrice accidunt medela per euacuationem fit corporis ab humore nigro cum epithimi decoctōne ⁊ agarici pillꝗȝ barbe iouis ⁊ similibus. cibos caueat choleram nigram generantes. ⁊ regimine vtatur calefacienti ⁊ humectanti in cibis ⁊ alijs. vt edorū carnibus ⁊ agnorū laudabiliter coctis. oleis vtatur cōpetentibus. vt narcisci ⁊ liliorum. Dehinc vnguentis que ex litbargirio aruco. acalimia. auri. cuiusqȝ parte diligenter trita ⁊ cera admixta oleo veteri ⁊ similibus fiunt alijsqȝ medicaminibus ⁊ in vnguentis dessiccantibus. inungatur quoqȝ oleis ⁊ medicaminibus desiccantibus que ani emorroidibus assignata sunt. Et si hec nō proderunt ferri adhibeatur incisio ⁊ quoniā cōpetentius fit adurentia aūt medicamina apponēda nō iudico hoc i loco quoniā exurunt ⁊ passionē generant grauē interiorēqȝ matricis exurunt tunicā.

Capitulū. 20. de fixurarū que matricis ori accidunt me.

f
Issure quum matricis acciderint ori in earuȝ medela vnguento vtendū basilicō cū modico anatis adipe ⁊ galline oleoqȝ violarum. sed ⁊ vaccini cruris vtere medulla. cum viole oleo ⁊ pice. aut sume liliorū oleū ⁊ embaci gūmam in eo dissoluens picemqȝ subipone ⁊ locū ipsum cataplasma.

Capitulū. xxj. de pustularū matricis medela.

s
I matricis ori pustule acciderint basilice vtendū erit phlebotomo. Sigdem virtus. etas. tēpusqȝ adiuuerint aut saphenam minue ⁊ locū vnguento inunge ceruse. vel sume rose sicce. terre chimolee. cuiusqȝ. ʒ. iiij. ceruse plumbi. purgamēti argenti. mardasenegi. cuiusqȝ. ij. tere oīa diligenter ⁊ cerā in oleo liq̄fac vt sufficiat rosato ⁊ vnguentū fac. Assignatio eius. q pustulis medetur. Sume rose sicce. ʒ. iiij. spice liquiritie cuiusqȝ. ʒ. terre sigillate. iij. mirre. ʒ. ⁊ ϛ. tere oia diligēter ⁊ cum decoctione clistere parans quasi glandes informa ipsasqȝ subimpone.

Capitulū. 22. de vlcerū que matricis ori accidūt medela.

i
Ntuendum ⁊ si vlcus recens ē ⁊ ex cōtritione ⁊ ruptura. ⁊ qui ab eo defluūt mundus sanguis ē ⁊ in matricis ē aut vulue ore mulierem in in chacami aqua fac sedere. atqȝ vt ipsa se lauet impera. ⁊ vt pessarijs vtatur cū arnoglosse aqua ⁊ virge pastoris in qua modicū misceas thuris. sarcocolle. sāguinis draconis cuiusqȝ partē bis tritis diligenter ⁊ simul mixtis lanā intinges subiponesqȝ. Pessarium aliud sume iemenici. cypressi conor. corticū granatorū cuiusqȝ partē mirre ϛ. partē tere oīa diligenter cū mirti aqua aut frondiū cypressi. aut arnoglosse. vel pastoris virge infunde ⁊ cum pessario suppone. Et si vlcus hoc in matricis erit profundo cuȝ mirti aqua clisteriza ⁊ talabe. rosarū plantaginis. virge pastoris. cuiusqȝ partē. Sume ex oibus quadrantē libre ⁊ terre armēice. acacie. rameci. galle. hypoquistidos succi. cuiusqȝ. ʒ. nucis muscate. ϛ. ʒ. adde ⁊ miscēs oia mīeri in anteriora clisteriza. Clisteriza ēt ⁊ mulieris lacte cui filia ē cū arnoglosse aqua ⁊ asabeliabi in al'. asabelrabai. oleoqȝ rosato. trociscos illi propina carabe cū sūmaci aqua ⁊ plātaginis. Quȝ aūt vlcus ex emissionis factū est eruptione ⁊ quod emittitur sanies ē alba clisteri vtendū erit quod ex oleo fit rosarum ⁊ violarum tepido q̄ten⁹ a sanie matrix purget. post hec vnguētū basilicō clisteriza cū rosaꝝ olo liquefactū. ⁊ si q̄ matrice dfluit sanies est nō mūda aut rubiginosa. matricē cum ordei aqua clisteriza distēperata cū liliorū oleo in qua mel dissoluas aut vnguentum basilicon i liliorū oleo dissolutū: ac cū melle ⁊ orobi farinam clisteriza cū liliorum oleo. Clisteriza quoqȝ ⁊ fenugreci decoctiōe quersceneqȝ. lēticule. altee. furfuris i panno ligatorum: sumaturqȝ de coctiōe libra. ⁊ mellis. ʒ. xx. olei liliorū. ʒ. v. olei sebi. iemenici exag. admisce. q̄ si aliquis ibi fuerit dolor: pessario vtere qd in puelle lacte mergitur ⁊ modico opio crocoqȝ oriētis. Assignatio al'. que matricis dolorēȝ mitigat: doloribusqȝ ani medetur. Sume litargirij hespahani. ʒ. xxx. thuris masculi. adipis porcini recētis butyri recētis. cere colate. cuiusqȝ. ℥. ij. rosarū olei. ℥. iiij. tere martacū cū intibe aq̄ ⁊ oleum admisce. cerāqȝ ⁊ adipes pessarioqȝ intincto mulieri suppone ⁊ anuȝ cataplasma quȝ ex calore patitur. qm̄ dolorem mitigat.

Cap℞. 23℞. de egrediētis ⁊ inclinātis matricis medela.

i
N hac attendēdū passione si humiditatis est ex causa viscose que matricēȝ lubricauit ⁊ emisit: eius medela corpis fit purgatione. medicamibus phlegma deponētibus ⁊ hūiditatē: vt hyere pillis. aut sticados ⁊ turbit. ⁊ coloquītide adipis ⁊ hebelnili. similibusqȝ. matrici oleū iclisterizetur. zēbaci ol'm i quo calug modicū dissolueris aut gallie: post hec mulieri māda supina vt iaceat: ⁊ sub eius clunibus puluinar poni: genuaqȝ ei⁹ restrīgi. sumeqȝ pessariū quod in charathi aqua itinctū est ⁊ tharathiti. galleqȝ viridis ⁊ carice spinarum. modicoqȝ vino in quo acatiā. secū. ramecūqȝ dissolueris: hocqȝ pessario matricem que egressa ē sine molestia ad iteriora pelle: donec ad suum redeat locū ⁊ māsionē: ibiqȝ pessariū dimitte: ⁊ super penem spōgiā pones aceto ifusam aq̄ mixto. aut aq̄ mirti in q̄ modicū miscueris acatie ⁊ rameci. Impabis āt mulieri supinaȝ iacere ⁊ pedes iuicem iplicitos stringere: resqȝ olfaciat odoris iocūdi vt muscū. ambrā. galiā ⁊ pessariū vsqȝ in tertium dimitte diē. precipe quoqȝ mulieri in aqua sedere carcami per horā. vtqȝ exierit pessariū iterū apponat cū his que dixim⁹ medicaminibus. hec eiȝ singulis tribus facies diebus semel. quoniā sic matrix ad suā habitudinē redibit. appone āt ⁊ sitiā cū ignis flāma prope vmbilicū super vtrūqȝ ventris latus supplani ⁊ penē vlcerisqȝ partes cū carathο. tarathito. balaustia. galla. acacia. hypoquistidos succo. tritis diligenter ⁊ cū plātaginis distēperatis aqua emplastriza. Cum aūt matricis egressus cāis fit ab interioribus. his oportebit mederi medicamibus pessarijs clisteribus emplastris reprimētibus nec necesse hēm⁹ medicamina adhibē laxatiua. Si āt tota effluxit matrix foras ⁊ curā nō admittit sed corrupta ē oīo illā aufer. nec interitū timeas. quoniā tradunt antiquorum quidā se mulieres quarū oīo matrices educte sunt vidisse. posteaqȝ iura fruebantur. Matricis aūt inclinatio in alterū latus quēadmodū diximus euacuatione curatur corporis ab humore crosso ⁊ viscoso. infunditurqȝ matrici hābaci oleum in quo gallia liquefacta sit. chalnquū ⁊ muscus. ambra ⁊ similia. sitqȝ tua intētio res huiusmodi aromaticas eo ponere in latere a quo declinauit quo in locū redeant que declināt. Est etenim matricis ad aromaticos declinare odores quos ⁊ amat ⁊ fetida que sunt refugit.

Capitulum. 24. de conceptus priuationis medela.

c **Onceptus** priuatio qum ex mala accidit cõplexione eo disponatur mulier regimie quod ꝯplexioni aduersetur. cibis. s. medicaminibus siue potu sumptis siue matrici infusis oleis ⁊ similibus. Caueat autẽ que eiusmodi augent cõplexionem. Et si ab humorũ fit aliquo qui in matrice sit: eius humoris inanitione mederi oportet corpusqꝫ ab eo purgari medicamie illũ deponẽti ⁊ cibis bonũ generantibus humorẽ: mulier vescaẽ. clisteriqꝫ vtatur soluẽti. quodqꝫ illũ a matrice purget humorem. Qum vero conceptus priuatio oppilationis fit cã. cibis vtaris ⁊ medicaminibus quorum est oppilationem aperire ⁊ mẽstruum prouocare quẽadmodum ante expositum ẽ. ⁊ dicemus deinceps. At qum cõceptus priuatio pinguedinis fit cã mulieris illud adhibendum est extenuationis regimẽ quod diximus. quatenus ad habitudinis redeat tẽperiẽ. Qum vero matricis fit ex cã debilitatis pessaria q̃ his cõferũt suppõe. Pessarij assigᵒ qꝺ matricẽ cõfortat ⁊ ꝯceptũ adiuuat. Sũe sebbi iemenici. ʒ. ij. sũmaci. zaffrani. xiloaloes. indice. cuiusqꝫ. ʒ. tere oĩa diligẽter ⁊ cũ melle liquefac: lanãqꝫ in rosarũ oleo infunde ⁊ exprime: sicqꝫ melli intinge ⁊ medicamini illi: mulierqꝫ sibi post mẽstruorũ ablutionẽ suppõat: tribus hoc faciet diebus. ⁊ sic ad coitũ accedat. Pessariũ aliud. Sume fel lupi. fel leonis ac piscis. hisqꝫ expressis pessarium infunde. ⁊ subimpone cũ balsami oleo aut nardio. Et si embaci gũmã sumas ⁊ cũ anatis adipe anserisqꝫ liquefeceris mulierẽqꝫ sepius sibi iponere iusseris ꝓderit illi. Pessarium aliud. coaguli leporis ⁊ fimi eius. mellisqꝫ partes eq̃les. diligenter tere ⁊ tribus vtatur diebus: mãda quoqꝫ mulieri diebus singulis puluerẽ rasure bibere eboris: qm̃ ⁊ si sterilis sit. sꝫ tñ cõcipiet. Pessariũ aliud. cõceptus vtile priuationi. Sume medulle cerui. isopi viridis. butyri caprarũ. gumme amigdali. mihe fluxe. melliloti. cuiusqꝫ. ʒ. x. olei nardini. xx. galle. masticis. spice nardi. cuiusqꝫ. ij. terẽda tere diligẽter ⁊ mihã fluxam. butyrũqꝫ in oleo liquefac. miscensqꝫ pessarium infunde. ⁊ tribus sibi mulier diebus cõtinuis subiponat. ⁊ in tribus diebus ter imittat vsqꝫ diẽ septimũ. Et hec. H. assignatio cõtra cõceptus priuationẽ. Sume aloes epatice. macali. glauci. coloquĩtide adipis. agarici. diagridij. ptesqꝫ equales tritas diligẽter cũ aqua distẽpera ⁊ pilľa. dabisqꝫ ex eis. ϛ. exag. Fumigiũ quo sterilis qum vaporatur cõcipit Sume aspalti. leporis fimi. pigani sicci. partes equales. tritasqꝫ distempera cum cera ⁊ trociscos fac ac mulierẽ subuapora probatũ. ẽ. Vaporatio alľ. arsenici. r. mirre. cupressi. coni. mihe fluxe. hazerudi. baccarũ lauri. equalia pondera. tere ⁊ cuꝫ vino distẽpera ⁊ trociscis factis mulierẽ subuapora post purgationem que concipiet. Pessariũ probatũ qꝺ cõceptus vtile est priuationi. Sume zafrani. amomi. spice. melliloti. cuiusqꝫ. ʒ. iij. sadegi. indi. cardamomi. cuiusqꝫ. ℥. anseris adipis caprini ⁊ galline ⁊ cere. ouorũ vitellorum elixatorum cuiusqꝫ. ℥. ij. olei nardini. ʒ. ij. medicamina tere sicca. adipes aũt in oleo liquefac. ⁊ oĩa simul miscens pessarium fac lane subglauce post mẽstruorũ purgationẽ diebꝰ tribus cõtinuis

Pessarium aliud sterili. zafrani. masticis. mihe. cuiusqꝫ. ʒ. ij. sadegi indi. ʒ. cere octo olei nardini ⁊ olei rosarũ quod sufficiat misce ⁊ vtere. Clisteris assignatio quod conceptus prodest priuationi: ⁊ si ex humiditate fiat que sperma lubricet. matricẽqꝫ cõfortat. Sume corticũ candari. ciperi tũsi cuiusqꝫ. ʒ. xxx. mirre. x. coque in tribus aque libris donec supsit ex ea libra. colaqꝫ ⁊ sume ex ea singuľ diebus. ℥. iiij. tepidasqꝫ i matricẽ diebus tribus clisteriza. Oportet aũt horuꝫ esse exhibitionẽ post mẽstruorũ ablutionẽ sitqꝫ mulieris coitus post longam a viro abstinẽtiam qum ⁊ multũ habet in illuꝫ appetitũ ⁊ mẽstruis est suis purgata. Qũ aũt conceptus priuatio culpa fit viri. hocqꝫ ex paucitate concordie semis eiꝰ quibusdaꝫ mulieribus opꝫ mulieres imutent: quo in cõpetẽtẽ sibi eius sperma incidat mulierez. Et si hoc ex oppilatione q̃ est in virge meatu fit. curandus est oppilationis reseratione. Si vero ex meatus incuruatione virge ferri adhibenda est cura. quemadmodũ in nostra dicemus chyrurgia.

Capitulũ. 25. de abortientiũ mulierũ medela.

q **Um autem** concipit quidẽ mulier ⁊ abortũ facit frequentius. huiꝰ modi quẽadmodũ alias diximus accidẽs. aut exterioribus fit aut interioribus causis qũ igitur exterioribus fit excussio curis eius medela custodia. ẽ. ⁊ cautela ab illľ. Quꝫ vero ab interioribus ⁊ hoc humiditatis causa viscose. que i matrice fetũ lubricat ⁊ emittit ituere simul. Et si corpus hũoribus repletum inueneris. ad eius te cõfer purgationẽ cũ medicaminibus phlegma deponẽtibus. vt hyera turbit. coloquintide adipe hebelnili medicaminibusqꝫ cõpositis hyere pilľ. ⁊ sticados. electuarijs hyeralodion ⁊. H. prepones aũt radicũ aquã cũ charue oleo ⁊ amigdalino oleo amaro quo eiusmõi subtilietur humiditas dabis quoqꝫ ⁊ hoc medicamen. Assignatio eius. Sume helbe hesqui. cuiusqꝫ plenam palmã. seminis apij. feniculi. cuiusqꝫ. ʒ. x. ameos. v. coque oĩa in. iiij. aq̃ libris donec ad librã redeãt: cola ⁊ mulieri. ℥. iiij. cũ olei charue exag. ij. propina. propina quoqꝫ ⁊ sarapini pilľ diebus. iij. singuľ exag. da ⁊ dachamarte exag. socrite. ϛ. exag. ⁊ medicaminis musci. ϛ. ʒ. dabis etiã ⁊ tyriace magne. ϛ. ʒ. vsqꝫ. ϛ. exag quo eiusmodi purgetur humiditas. vulneqꝫ ⁊ matrici clistere clisterizabis. quod ⁊ humiditatem desiccat ⁊ viscositateꝫ eiꝰ rei causam. Clisteris assignatio quod humiditatibus ⁊ viscositatibus matricis cõfert. Sume coloquintidã viridẽ ⁊ caua educens interiora grana. hancqꝫ liliorũ reple oleo. ⁊ iterũ suũ reduc operculũ. ⁊ cũ pasta aut argilla cataplasma ⁊ super prunas pones ardẽtes. donec semel aut bis bulliat. tũc excola oleum cũ pãno ipsũqꝫ totũ ⁊ matrici inclisteriza calidũ. nec aliquid remittes olei. quoniaꝫ vtillimũ est matricis ⁊ frigori ⁊ humiditati. Clisteriza quoqꝫ ⁊ zẽbaci oleũ. in quo galiam cõminueris. chaluqnũqꝫ deiceps cũ mirti aqua. aut in qua gallam balaustiam coxeris dissoluens in ea seccũ. ramecũ. galiamqꝫ. Pessariuꝫ ad hoc vtile olei balsami. ʒ. ij. tyriace tyriarum. ⁊. ʒ. ⁊. ϛ. iausiri. ϛ. ʒ. zaraunedi. darũegi. cuiꝰqꝫ. ij. castorei. ij. ⁊. ϛ. musci obolos. ij. zufe humide. ʒ. ij. omicis aromatici. ij. tere sicca. tyriacã aũt in oleo dissolue balsamino simulqꝫ oĩa misce ⁊ facto pessario in auellane modũ i matrice mulier teneat bibatqꝫ eo diebus singulis. ϛ. ʒ. diebus. v. cõtinuis confortat nãqꝫ ad retinẽdũ matricẽ fetũ ⁊ abortum fieri prohibet cõceptũqꝫ celebrari adiuuat. Qũ aũt abortus copia ventositatis fit causa patienti pulueres offers ventositatem dissoluentes vt hanc. Assignatio eiꝰ apij. semis anisi feniculi ameos. elledami nigri. heze. fautenegi montani ⁊ fluuiaľ. ciperi. mente sicce. cimini. zerembadi. cuiusqꝫ partẽ. tere oĩa diligenter. ⁊ propinabis de eo. ʒ. vsqꝫ exag. cũ vino ribano: dabisqꝫ illi electuariũ pentaticon ⁊ electuariũ ambre.

Puluis alius. seminis apij. cimini infusorũ in aceto ⁊ frixorum. cuiusqꝫ partem. zinziberis. galengar. ameos. cuiusqꝫ. ϛ. partẽ. castorei q̃drãtẽ. zaccar e. tabarzedi. q̃tũ ⁊ oĩuꝫ põdꝰ est tere ⁊ dabis ex eo cũ vino ribano. ʒ. iij. Electuarium ad idem vtile zerẽbadi. darunegi. heili. cacale. nucis muscate gariof. ⁊ nanachue. semis apij. zinziberis. galẽgar. cimini. cuiusqꝫ. ʒ. iij. cimini. carmanici in aceto die ⁊ nocte infusi. vj. castorei. ϛ. ʒ. tere oĩa diligenter ⁊ cribrãs cũ melle distẽpera dispumato. dabis ex eo potionẽ exagi. Quod si aborsus copia abundantia fiat mẽstruorũ ⁊ imoderatione. oportet illi propines charabe. terre cyprice. spice. ciperi. cuiusqꝫ partem sumẽs ⁊ terens exagi. vnũ oĩuꝫ in saluia cũ sũmaci aqua aut pontico vino. Assignatio huic rei vtiľ. cere. ʒ. x. teste figľ. imẽte. semis feniculi. ij. coque in vini ℔. donec medietas supsit ⁊ adde sarcocolle. hezazi. cuiusqꝫ. ʒ. ij. butyri vaccini. melľ puri cuiusqꝫ coclear. tere modicũ ⁊ coclear vnũ propina ⁊ patientem horis post nouẽ transactis refice. hec tribus continuis facies diebus.

Capitulum. 26. de difficultatis partus medela.

p **Ariẽdi** difficultas qum cã accidit pinguedinis mulieris ⁊ matricis ꝑuitate aut ex virtutis debilitate expellentis imperandum mulieri quo expressionibus ⁊ effusioni operã det: liniaturqꝫ dorsum eius ⁊ ventris in femora cuꝫ cheiri oleo ⁊ sisami. oleoqꝫ oliue tepido. in aqua sedeat in qua helbũ. lini semẽ. camomillã. mellilotũ coxeris tepida. naribusqꝫ eius lignũ iducas tarfe ⁊ sternutationẽ vrge. Da illi aquã in qua adiantum coxeris dissoluto in ea melle ⁊ modico oleo zẽbaci. Da ⁊ diptami ʒ. vsqꝫ exag. cũ vino ⁊ pessariũ suppone in quo modicũ sit caturni. Sed ⁊ si hyrũdinis nidũ sumpseris ⁊ hac in aqua confricaueris calida. colateqꝫ. ℥. iiij. mulieri propinaueris. partꝰ fit facilis. fertur quoqꝫ quoniã si muli vngula mulier subuaporetur facile ꝑit. Simľr aũt ⁊ si partus difficultas ex adipis ẽ imoderati copia. mulierẽ super ventrem iacere precipe. ponatqꝫ sub coxis genua. tunc vulua ⁊ eius confinia vmbilicusqꝫ ⁊ ilia dorsũ oleo inungãtur ⁊ cera simul liquefacta obstetriciqꝫ impera digitos inducere oleo infusos ⁊ cera liquefacta cũ butyro matricis ori ⁊ paulatim aperire iteriora oľo inungendo. Si autẽ partus difficultas ea sit de cã. quoniã virgo ẽ mulier. virginitas eiꝰ disrumpatur. cũ aut pollicis inductione. Et si timida ẽ mulier. vires illi ⁊ audatia verbis dentur ac seipsam cõfortet ⁊ quẽadmodũ dixi expulsionibus ⁊ emissioni operã dare ipera. Qꝺ ⁊ si sincopis illi, ac-

ciderit virtusqȝ propter solutioné debilitatur. odores olfaciat iocundos. vt muscū. galiā. xiloaloe. vaporetur ⁊ neda. Et si calor illic fuerit. sandalū olfaciat. cāphorā ⁊ cum xiloalce crura vaporentur sandaloqȝ. vescatur carne ⁊ pull' ⁊ vinum accipiat ribanū si nullus illic calor fuerit. Si auté aposte ma aliquod inest ipsum dissolui oportet in aqua sedendo in qua camomillā. mellilotū. helbā. adiantū. lini semē quéadmodū ante dictū est coxeris. Et si part⁹ difficultas cā fit passionis antecedentis que illā mitigent passioné prefer. iliaqȝ ⁊ inguina suffunde ⁊ leniter inunge oleis competentibus. Qū auté difficultas hec aeris fit cā frigidi qui matricé densat vt ét fetus prohibeat exituȝ. oportet mulieré aut in balneis aut in calido sedere loco inguinaqȝ eius ⁊ vmbilici ptes ac dorsum oleo liniantur iesemini ⁊ aqua calida in qua helbam lini semen ⁊ fenugrecū coxeris. mellilotum. babunegumqȝ hec infundantur loca. modicū illi vini propina cū zembaci oleo. aut galliā. aut castorei parū cū vino dissolutūqȝ. Et si patienti difficultas cā ex aeris fit calidi ⁊ corporis raritate. sedendū é in frigidis mulieri locis ⁊ pānis frigidis. hedebégorum loco. flabellis ventus vrgeatur venter ⁊ ilia sandalo ⁊ aqua rosata inguinaqȝ cataplasmentur ⁊ cāphora ac mirti aqua: iullab illi propina ⁊ granatoꝝ aquā ac aquā paulatiȝ frigidā. Qum vero partus é difficultas fetus cā. quoniā magnus é aut paruus ⁊ leuis. aut. ij. sunt illi capita. aut ea q̄ nō expedit figura. tunc cura vtendū manus quéadmodū in chyrurgia exponetur.

Capitulū. 27. de secundine cōclusiōis ⁊ mortui fetus me.

q **Um** secundina imoratur aut in matrice fetus é mortuus. oportebit mulieri parū abebeli ⁊ diptami cum aqua in qua lupinū fautenegūqȝ coxeris propinare ⁊ hoc etiam illi dabis medicamen. Assignatio eius. Sume abebeli. aristologie. asari. mell' lebui cuiusqȝ partem. tere omnia diligenter ⁊ cum melle distempera dispumato. dabisqȝ. ℥. ij. cum aqua calida. Et si nec sic secundina exierit mulieri modicū propina opoponacis ⁊ vrine cameli cū vino aut aqua in qua fautenegum fluuiale ⁊ montanū coxeris. Aut sume mirre. quéne. opoponacis. fellis bouis. cuiusqȝ parté. castorei. ʒ. parté. tritisqȝ diligéter. ℥. mulieri cū aqua propina in qua feniculū. abebelūqȝ coxeris: fac aūt hoc idé ⁊ florū carnibus. seisqȝ eius syropus cū vino. aut vir suam certe virgam caturno cataplasmet. ⁊ mulieré futuat: aristologie ét ro. abebeli. cardami. cuiusqȝ pars trita cum felle bouis distéperata: si ex eis fiat licinium ⁊ mulieri supponatur mortuū educit fetū ⁊ secundinā. Assignatio al'. Sume hermeli. vl' abebeli lupini. cuiusqȝ parté. mirre. opoponacis. cuiusqȝ. ʒ. parté. castorei quadrātem. tere oīa diligenter ⁊ mulieri. ℥. cū aqua propina in qua carnibum. fautenegūqȝ coxeris. Supponat sibi quoqȝ pessaria que diximus mulier in méstruorū prouocatiōe. maxīeqȝ caturnū. Et nō opȝ oīo qum secūdina cōclusa fuerit eius curā differre quin accelere tur emissio: qm̄ si nō fit interitus fit ab ea. Qum vero partus sanguis cōcluditur ⁊ mulier vt expedit nō purgat' aquaȝ illi propina in qua carnibū. adiātum. mesquetermasiaȝ coxeris modico simł' dissolō melle ⁊ carnis ius cū caule decoctuȝ ⁊ aneto sorbitet.

Capᵐ. 28ᵐ. de his que cōceptū fieri prohibent.

p **Oꝛro conceptum** prohibét medicamina tāēsi in memoria ducéda nō sint ne forte quib⁹ nihil ꝯferūt illis vtātur mulieres. Urget nos tn̄ téporibus quibusdam necessitas illis offerre mulieribus quarū parue sunt matrices ⁊ vulue stricte. aut cui passio eiusmodi est vt interitus timeatur: ⁊ si cōceperit partus tépore: alijs auté mulieribus nō expedit oīo medicū huiusmōi assignare: ſȝ nec illa que méstruuȝ prouocant assignét medicamīa: queve mortuū educūt fetum. ⁊ secūdinam: nisi cui cōpetens est fuerit scia: hec etenim oīa fetus excutiūt ⁊ necant viuos. Qō itaqȝ conceptum prohibet mulieré coitus tépore é sale'andrani aut pigami aqua pessarium sibi supponere: aut suam masculus virgam coiturus caturno liniat: aut caulis flores. ⁊ semé sibi mlier supponat: aut certe leporis coaguli modicū aut garbi folia aut ei⁹ fructum.

Capitulū. 29. de māmillarū pass. medela.

m **Ammis** calidū accidit apostema spissitudinis lactis causa. eius cura é vt spōgiam aqua infundas calida. aceto mixta modico ⁊ emplastrizes. Emplastriza quoqȝ cū pane ⁊ oleo rosarū diligenter tritis ⁊ cū vitelli ouo mixtis. adhibe aūt ⁊ hoc emplastrum. Assignatio eius. Sume ordei. fabe. helbeqȝ farinarum. altee cuiusqȝ pàrtem. zafrāi mirre cuiusqȝ. ʒ. parté tere ēsqȝ oīa diligenter misce cum oui vitello ⁊ farine oleiqȝ sisami ⁊ adipe. emplastriza etiā cū munda mica panis. que cū aqua ⁊ oleo cōtrita sit tepidis. Sed ⁊ spongia quā aqua infuderis in qua fenugrecū. mellilotū. lini semē coxeris. ⁊ si validus fuerit calor ⁊ incendiū multū oportebit sumere fabe ⁊ ordei farinarū. mugathi cuiusqȝ partem diligenterqȝ teres ⁊ cum ouorum vitell' distéperabis ac cusbare aqua ⁊ semperuiue portulaceqȝ ⁊ similium. Qū auté acumen fuerit mitigatū hoc suppone emplastrū. Sume cerā in oleo liquefactam violarum ⁊ vitellū oui inijciens fortiter percute ī mortario ⁊ appone. propina vero illi aquā in qua camomillā coxeris ⁊ mellilotū. Et si apostema in sanie adunationé fecerit cū ficubus cataplasmabis albis ⁊ carnosis quas qū butyro ⁊ aqua contriueris calida vt fiat quasi vnguentum. Emplastriza quoqȝ cum fenugreco ⁊ lini semine. sisamoqȝ tritis diligenter ⁊ cū sisami oleo distemperatis ac ficubus. Emplastruȝ al'. Sume dactilos ⁊ ossula extrahe ⁊ aquā superfunde calidā butyrūqȝ ouū recens ⁊ ad igné optime coque ⁊ misce. tunc superadde lac fimūqȝ ouiū ⁊ colūbarū diligenter trita. ac ratinegū ⁊ iterum percute vt vnguentū fiat ⁊ emplastriza quoniā perutile est ad emissionū eruptioné que in māmill' fuerit. Et si ī māmillis sanguis fuerit coagulatus cū fabarum emplastriza farina cū aqua ⁊ melle. queffaraqȝ ⁊ aqua calida cuȝ oliue olō aut aqua in qua fenugrecum. lini semen. hessā coxeris. aut cū sisamo adusto ⁊ diligenter trito. aut cū melle distépato ⁊ pāis mūdi mica cū lini seīe ⁊ helba tritis ⁊ cū aq̄ distépatis ī q̄ fic⁹ ꝺcocta sit. Cauéda āt illi māmille attrectatio ne forte ad illā cōtrahat' mā. Qū aūt ī mamillā acciderit apostéa duꝝ. his erit curādū qb⁹ ⁊ scliros qū ī testib⁹ orit'. Si aūt accidat illis contritio. massum sume ⁊ vue passe grana: terensqȝ diligéter cū aqua distempera mirti ⁊ aqua frondiū serua ac appone.

Capᵐ. 30ᵐ. de podagre ⁊ artetice medela: ⁊ primū de ei⁹ regimie cui he accidūt pass. ⁊ quo modo caueatur.

i **N primo** huius partis memimus sermōe: qui custodia dictus é sanitatis. extremitates cauere ab artetice ⁊ cōtinuationū doloribus. ſȝ hic plenius exponemus: verbisqȝ potioribus quo lectori facilior fiat intellectus. Dico ergo quoniā alio nostri huius diximus libri loco cōtinuationū doloré sepius ⁊ maxime ex repletiōis assiduitate a cibis ⁊ potibus fieri: frequétiaqȝ ebrietatis ⁊ fastidiositatis. coitusqȝ vsu diutino ⁊ maxime in repletione cibi ⁊ potus cuȝ otio ⁊ quiete: ſȝ ⁊ exercitij abiectione ⁊ balneorūqȝ vsu. similibusqȝ his cāis ex quibus supfluitates in corporibus multiplicātur: ideo intimat. H. difficilem eé horum curationé in quibus passio est hec roborata vino. fructibus. ⁊ coitu. Que qum ita sint expedit illi cui hec consueuit passio abstinere ⁊ cauere ciborum potusqȝ copiaȝ: maximeqȝ eorū qui crossi sunt ⁊ digestioni difficiles. Ebrietatem quoqȝ vitet ⁊ coitu abstineat: ad que si cogitur remotioribus accedat temporibus: cumqȝ coit vacu⁹ sit illi cibo stomachus. Fructus caueat oés ⁊ magis humidos. ⁊ si aliqueȝ eorum vult sumere. zebibū certe pōticum: ficus siccas ſȝ non multas accipiat. dulcia fastidiat ⁊ exercitio ante cibū ⁊ post eius digestioné vtatur. balneoqȝ post exercitiū cum modica fricatione ⁊ corporis inunctione cū oleo cōpetenti quātitate. Cibū post balneū accipiat hora plena: huncqȝ ipm dum alius in stomacho fuerit caueat precedens. Hoc regimé supfluitatuȝ minuit in corpore adunationem. Assuescat quoqȝ corporis per vomitum purgationem ⁊ vrine prouocationem. Dehinc attende ⁊ si qui sit continuationum dolor ex mala sit complexiōe calida aut frigida. Et si a calida sit illi auium caro. cibus que digestioni facilis é ⁊ paucaꝝ supfluitatū vt gallinarū caro ⁊ pullorum. franquilini quoqȝ ⁊ taugi. cubegi. edorum caro. ⁊ eorum extrema. massū. cucumeres citroli. cucurbite ⁊ frigida que cū granatorū aqua fiunt ⁊ heseré aceto ⁊ oliue olō similibusqȝ. granata illi da. phlebotomū ante tempus assuescat in quo passionis est fieri decoctionisqȝ cassie. f. pocl'm ⁊ aque lebelabi: ⁊ prūorū labucuȝ: ⁊ violaꝝ siccarum cū zaccara. Si aūt ex mala accidat cōplexione frigida: aut materia phlegmatica. animaliū carnibus vescatur montanorū ⁊ siluestribus auibus. s. ⁊ quadrupedibus cū calidis paratis condimétis. vt sinapi pipere. cimio saturcia carui ⁊ similib⁹ ⁊ sic botami subsequatur grāis ⁊ hebethelcbadara. pistacijs. cum zaccara. ⁊ vuis passis perfecti dulcoris Consuescat aūt pariter ⁊ corporis iminutionem cū pill' quales sunt sticados. ⁊ scureniani. sitaregiqȝ ⁊ fetide. ac his siles ⁊ huiusmodi viro coitū oīo approximare non cōdecet. Si aūt ex mala fiat cōplexione sicca. cū cholera nigra corp⁹ ina

vomit⁹ et p̄uo…

phlebotomia

potio cassie fistule

nire cū epithimi opꝫ decoctione. sitqꝫ eius cibus calefaciens ⁊ humectans tēperate. hoc itaqꝫ regimine is disponendus ē qui artetico ⁊ podagre consuetus est dolori. sciaticoqꝫ antequā accedat. Si etenim hoc fecerit aut oio non redibit. Et si accidat certe leuis ⁊ parū molestans. Quum autē morbus hic in principijs est aduentus sui. tunc illo erit vtendū regimine qd̄ in singul' eius proponemus diuersitatibus hoc in loco. Incipiemusqꝫ primū a sciatici medela doloris.

Capitulū. 31. de sciatice medela.

A sciatice medela attēdendū. ⁊ si passio hec ex calore acciderit a phlebotomo incipiendū est basilice patienti in latere si quidem ⁊ virtus etas ⁊ tempus consentiant. educendusqꝫ iuxta quod necesse fuerit sanguis. Cibos illi da digestioni faciles vt franquilinorū carnes ⁊ pullorū taugorūqꝫ ⁊ similiū cum spinachijs preparatis ⁊ maluis ⁊ blitis. ciborū qui multi sūt nutrimēti caueat vsum ⁊ difficilis digestionis: ipsorūqꝫ iminuat quātitatē fugiens eorum multitudinē. Caueat quoqꝫ ⁊ q pungentes sunt cibos ac dulces fructusqꝫ omnes. super membrū temperati aquā caloris distillet. ⁊ oleo inungat sisami nec oio refrigerantia aut pōtica mēbro proximet. quoniā hec dissolutionem prohibent ⁊ superfluitatē ad interiora cōuertūt mēbri vnde ⁊ difficil' fit eorū dissolo. hoc nāqꝫ mlt'e ē carnis mēbrum. medicaminaqꝫ dissoluentia ad superfluitatē nō attingunt morbosam quatenus eā sanēt qui calor ipse in interioribus cōclusus ē ⁊ dissolui prohibetur. ideoqꝫ ⁊ morbus augetur ⁊ dolor fit amplior. idcirco itaqꝫ expedit mēbrū oleo linire sisami in mortario triti ⁊ sic expressi. mediāqꝫ illū balneorum inducas domū. ⁊ hic super illū tēperati vt diximus caloris aquā impluas per hebdomadā. post hec medicamia dabis aliqua laxatiua vt scurēiani pill'. quibus aloes intercidit ⁊ mirobolanū citrinū scurēianūqꝫ partibus equalibus. dabis. ʒ. de eis. iij. subsequerisqꝫ cū fructuū decoctione frixorum cū scurēiano. mēbrū aūt cū carnibo emplastrizabis trito. mugatho ⁊ oui vitello in passionis principijs. Et hec decoctionis assignatio. Sume mirobolani citrini. ʒ. vij. kebuli tātūdē. bellirici ⁊ emblici. cuiusqꝫ. iiij. pruna numero. xx. zebibi chorosanici. ʒ. xx. tamarindi. x. sene. x. fumiterre. vij. violarū camedrei. cuiusqꝫ. v. turbit tunsi. scurēiani. cuiusqꝫ. iij. agarici tunsi. ij. semis apij ⁊ feniculi. anisi cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ſ. coque oia in iiij. aque libris donec ad librā redeāt. colateqꝫ supadijce cassie. f. medulle. ʒ. xv. ⁊ tepidā ante aurorā propina. post hoc mēbrū cū lupino diligenter trito ⁊ cū squingibin distēperato emplastriza. atqꝫ in principijs cū carnibo nebatico trito ⁊ distēperato cū mugato ⁊ ouorū vitell'. modicoqꝫ zafrani. Ut āt morbus declinauerit hoc adhibe emplastrū. Assignatio ei⁹. Sume florū camomille. mellilotti. gare frondiū. cuiusqꝫ. ʒ. xx. semis hermeli. v. tere oia diligenter ⁊ cū machali aqua distempera dissoluti ⁊ emplastriza. Quum āt emplastrum ab eo tolles aqua ablue tepida ⁊ aquā superstillabis in qua camomillam coxeris. mellilotū. cētaureā. radicū apij cortices bessam. satureiā. anetū. trifoliū. Et si medicamia hec in aceto coxeris ⁊ super mēbrū cataplasmaueris manifestissime pdest. Refert aūt paulus oportere patienti clistere fieri in passiōis principijs cū leui clisteri sicqꝫ basilicā iminui. Si āt dolor roboratur cū bēne oleo mēbrū linias abiecto nitri modico parū imergens isopi tūsi quoniā prodest in passione. Si vero ex phlegmate fiat ⁊ ex humiditate patienti vomitu vti impera ⁊ deponēti phlegma medicamie vt pil'bis. Assignatio earū. agarici. turbit cuiusqꝫ obolos. iiij. aloes. scurēiani. sitaregi. cuiusqꝫ. ſ. ʒ. coloquintide adipis obolos. ij. tere oia diligenter ⁊ distēperās pill'. quas qum in vmbra siccaueris. ʒ. ij. ⁊. ſ. vsqꝫ. iij. de eis offeres. Dabis ⁊ sitaregi pil'. corpus qum euacuaueris anchā cū miutengo ⁊ ratinego. piretroqꝫ tritis diligenter ⁊ cū squingibin. aut oximelle distemperatis emplastriza. appone ⁊ hoc emplastrum. Assignatio alius. corticū radicū capparis. fautenegi. piretri. cuiusqꝫ partē electuarij. in al' lactucarū. bacarū lauri. cuiusqꝫ. ſ. partem tere oia diligenter ⁊ cū mell' syropo distēperans anche applica. Emplastrum al' ad idē. piretri. costi. cuiusqꝫ. ʒ. ij. cardami. ʒ. nitri. ij. picis grece. v. picē i oleo liquefac zēbaci. aut oliue oleo ⁊ medicamia superadde. locūqꝫ emplastriza. Emplastrū al'. frondiū lauri. ʒ. x. acarcharabe. iij. costi. iiij. cardami. ij. nitri ʒ. ⁊. ſ. teres oia diligenter ⁊ cribra. ⁊ picis. iiij. libras cū zēbaci oleo. ℥. ij. liquefac. medicamiaqꝫ simul misce ⁊ continuationis anche locū emplastriza. Emplastrū aliud. Sume cardami. sinapis. corticū radicū. capparis cuiusqꝫ partem terēsqꝫ oia diligenter cum sansuci aqua distempera ⁊ locū emplastriza. Expedit autē locū linire bēne oleo. cum buraco ⁊ piretro. miutēgo oleoqꝫ masticis ⁊ similib⁹. Pauli emplastrū ad idē. Sume cere. ʒ. c. colle botami. xxv. zemiari. mirre. galbani. caturni. liliorū radicū. cuiusqꝫ. xv. tere medicamia ⁊ cerā cū caturno liquefac ⁊ medicamina simul distempera. anchāqꝫ emplastriza. Et si hanc ex regimine passionē mitigare videris. sin patienti aliquas dabis pill' laxatiuas cōpetentes. Et si tempus estas ē oportebit vomitu vti cū fugilib⁹ ⁊ piscibus salsis. Dehinc emplastris vtere que iam posuimus ⁊ in concha patiētē statue aque in qua camomillā. mellilotū. artemisiā. centaureā capparis radicū. cortices piganū carnibūqꝫ coxeris ilinitis prius ill'. ⁊ ancha olo nardio. aut costio. aut narengeli. donec passio mitigatur. Quod si nō cōpescitur regimine hoc clisteri vtere quod sciatico prodest dolori. Et hec eius assignatio besqui. aneti. camomille. fautenegi piganī. cuiusqꝫ fasiculum. cētauree subtil'. ʒ. x. coloquintidas. ij. tūsas. cucumeris agrestis. ʒ. v. piretri tūsi. iij. corticū radicū capparis. cartami in al' cardami charue tūse. iij. helbe. iiij. coque oia in. vij. libris aque donec ad libram redeant. ⁊. ſ. ⁊ sume ex ea. ij. libre trientes. inijciesqꝫ muri. mell' cuiusqꝫ. ℥. olei liliorū ⁊ zēbaci cui⁹qꝫ. ℥. serapini. ʒ. machali. ij. castorei. ſ. ʒ. teres hec i mortario diligenter cū decoctionis modico ⁊ olei donec optime mixta sint ⁊ clisterizabis. dorsū ⁊ anchā cū oleo linias costino ⁊ liliorum qū clistere exbibueris. Assignatio al's clisteris vteris. yreos radicis. ſ. libram tūde in tribus aque libris coque donec ad librā redeat. colansqꝫ ex ea. ℥. iiij. sume atqꝫ olei zēbaci addita. ℥. gari. ℥. mellis. ℥. ⁊. ſ. optime misce ⁊ tepidum clisteriza. Clisteris alius sed fortioris assignatio. aneti camomille. besqui. pigani. cuiusqꝫ. ʒ. vij. cantorij capparis radic̄ cortic̄. cuiusqꝫ. x. helbe. iiij. lini seminis tātūdē amigdalorum amarorū. v. coloquintidas tūsas numero. iij. sarapini. assaqui. opoponacis. cuiusqꝫ. ʒ. iij. staregi indi. ij. cartami agrestis. v. cimini nebatici. iij. furfuris manū plenā coque oia in. vj. aque libris. donec ad libram ⁊. ſ. redeant. ex hac. ſ. librā sume ⁊ muri inijce. ℥. olei costini. nardini liliorū cuiusqꝫ. ʒ. buraci armenici. ʒ. ⁊. ſ. percute oia simul fortiter ⁊ tepidū clisteriza. Clistere al' quod priori fortius est. aneti. camomille besqui. cartami tūsorū charue nucleorū ante persicorum optime purgatorū. cuiusqꝫ manipulū. coloquintidas tūsas. ij. pigani corathi cuiusqꝫ fasciculū. coque in. vj. aque libris donec ad librā deficiant ⁊. ſ. cui inijce olei charue. ℥. ⁊ trib⁹ ac clisteriza vicibus quoniā sciatice optime medetur.

Assignatio al' si clistere cum nasturtij feceris seminis decoctione colata ⁊ oliue olei modicū adieceris sciatice medebitur dolori ⁊ lūborū. Pauli clistere optimū oliuarū olei. ℥. ij. mell'. ij. caturni. ℥. ſ. botami gūme. ℥. aque suauis. ℥. iij. sume ⁊ medicamina fortiter bullire fac. ⁊ clisterizatū diu patiatur eger. quoniā humores deponet muccosos ⁊ nōnunquā sanguinē. Si autē diuturnior fiet dolor oportebit huius clisteris frequentare vsum ⁊ medicaminib⁹ cētaureā. elacteriū oleumqꝫ cucumeris agrestis addere. Et hec clisteris assignatio alius. Sume maheirhere. suasere. centauree subtilis. aristologie. capparis radicum. ellebori albi ⁊ nigri. hermeli. scurēiani. piretri hantali mazerionis. cartami medulle. aneti. cuiusqꝫ quantū opus fuerit: ⁊ in duplo aque oia coque fortiter ⁊ ex aqua. ℥. viij. sume. oleiqꝫ admisce nardini ⁊ zēbaci cuiusqꝫ. ʒ. x. sicqꝫ clisteriza patiens aliquādiu perferat anūqꝫ cū panno cataplasmet ⁊ obturet. Quod si ex hoc clisteri ardor ⁊ inflāmatio patienti acciderint clisteri subsequaris leni in quo iniishe. sebesten. ordeū tūsum. viola sicca. adiantū. altea. furfur. chabezi frondes. violarum. oleum ponūtur. quo acumen cohibeatur ab alio factum clisteri. Et si hac cura ⁊ regimine qū fueris vsus dolor nō cōpescitur. expedit patientis venam phlebotomare sciā in talo. Quam si nō inueneris. illā que in pedis ē pectine minue queqꝫ in genu ⁊ interioribus. Qū aūt dolor roboratur ⁊ vociferat patiens apolloniam illi da grecam. quoniā ⁊ dolorem cōprimit ⁊ mēbrū cōpescit ⁊ medicaminibus que diximus locū cataplasma adiecto opij modico aut corticū radicū mandragore. Caueas aūt obdormitantia medicamina. nec illis nisi qum necessitas cōpul'it vtaris qum ⁊ dolor robustior fit ⁊ patientem cōsumit. qm̄ si eis quis vtatur frequentius. mēbrum euacuat sensu ⁊ materia coagulatur. atqꝫ sic nulla deinceps admittitur cura. prodest autem ⁊ huius domino passionis si hunc quē inueni vtilē propinaueris puluerē. Assignatio eius. sene meccici. ʒ. x. scurēniani. v. sitaregi idi. iij zafrāi. ſ. ʒ. tere oia diligēt ⁊. ʒ. dab. iij. cū triplo zacc̄. selemēi. Si āt oio ptelat passio ⁊ i croicā trāsit. hyeris vtē magnis ⁊ c̄ mazeriōe clisteriza ⁊ piscis aq̄ salsi ac oliuarū sꝫ ⁊ cucūeris agrestis oleo ⁊ pultes illi da comedendas i q̄ colloquitidā ꝯmiscueris. impa aūt ⁊ lutis imergi sul ptius

phureis ⁊ piceis ⁊ nasticis. marisq; ⁊ similibus. Et si nec
sit mitigatur sitiā cū igne vertebro anche appone. sed ⁊ irru
dines applica loco quomā plurimum pro sunt materiam ab
ipsa trahentes continuatione ad anche exteriora. Sanatur
autem eger ab hoc si nastā albā a.ʒ. vsq; exag. medicamini-
bus que bibuntur addas diebus tribus cum vino. nasteq;
pill' prosunt sciatice ⁊ lumborum doloribus. Si āt intan-
tū diuturna fuerit passio vt vertebri exit⁹ timeatur ignis ad-
hibendus est quo humiditas deficiat ⁊ ad exteriora tradu-
catur quēadmodū in chyrurgie tractatu expediemus.

Capitulum. 32. de podagre ⁊ artetice doloꝝ medela si
ex calido fuerit.

i **N podagre** ⁊ artetice doloꝝ medela
attendendum. ⁊ si ex mate
ria fuerit sanguinea viderisq; disgregationis colo-
rem patientis in ruborē inclinari phlebotomū accelerare ex-
pediet in basilica: ⁊ iuxta quod res expostulat sanguinē edu-
ces atq; virtus etasq; ⁊ tēpus cōsulit. patientē post phleboto
mum iure refice pulloꝝ in zirabago aut granatoꝝ aqua mu
zoꝝ. ⁊ post hec intibe aquā propina. solatriq; ⁊ caq̄negi co-
ctam ⁊ dispumatā. ℥. iiij. in qua. ʒ. v. cassie. f. fricaueris. Et si
aliqua illic febris ē ptisanā propina cum zaccara ⁊ vtriusq;
aqua granati. morboꝝq; illū dispone acutoꝝ regimie. Dis
gregationem aūt molestatam sandalis cataplasma ⁊ intibe
aqua coriādri. solatri ⁊ semperuiue ⁊ cū cucurbite rasuris ⁊
melonis corticibus ac citroli emplastriza. aut lini pānū sup
inijce aqua infusū rosata ⁊ aceto cū cāphora refrigeratis. ⁊
quotienscūq; siccus fuerit imuta. aut panis micā cū lactuca-
rū aqua ⁊ sempuiue pasta. ⁊ ordei alfitū oleo addito rosarū
aut sume ordei farine modicū ⁊ cū psilij seminis spuma distē
pera ⁊ disgregationem emplastriza. semen quoq; catemie cū
aceto dolorē mitigat. ⁊ cerotū refrigerans quod cum portu-
lace aqua ⁊ ītibe ⁊ sempuiue ⁊ lactuce ⁊ oleo fit ⁊ cera alba.
cum aceti modico vini. ⁊ alia huiusmōi que disgregationē ro
borant. ⁊ materie arcent decursū ad mēbrum. Et si frigidā
fuderis aquā sup mēbrū ⁊ maxime podagre passionē in pri-
cipijs dolorē mitigat. Sic ⁊ si solatri aquā infuderis ⁊ ītibe
⁊ lactuce refrigeratam. Si aūt cōfortatur dolor ⁊ patiēs tu-
multuat super mēbrū emplastra opꝫ ponere dormitātia. Et
hec emplastri ad hoc vtilis assignatio. Sume mugathi. ʒ. v.
semis psilij. farine ordei. cuiusq;. iij. corticū radicū mādrago
re. ij. opij. ʒ. zafrani. ϛ. ʒ. tere oīa diligēter ⁊ cū foliorum lactu
ce. sempuiueq; aqua distēpera. Et si nec sic mitigatur dolor:
hoc vtere emplastro. dolorē enim cōpescit. Assignatio al'.
Sume opij. ʒ. zafrani. mirre cuiusq;. iiij. tere oīa diligenter ⁊
cum caprarū lacte aut vaccino distēpera. ⁊ panis micā adij-
ce. diligēterq; terens in mortario olei rosarū modicū instilla
ī quo cerā liquefeceris albā ⁊ disgregationem cathaplasma:
atq; lactuce folia superpone. Emplastrū ad podagraꝫ ⁊ ar-
teticum ex calido dolorē. Sume semē psilij. altee. farinaꝫ or-
dei. vitellū oui. vini fecē. oleū rosarum. fortiterq; simul percu
te ⁊ ēplastriza. Emplastrū aliud. Sume farine ordei. ʒ. x.
rose ru. liquiritie radicū. ninifar floꝝ. cuiusq;. v. papaueris
cum suo semie. xx. violarum. tabelebi. cuiusq;. vij. cathemie tā
tūdem. lenticule excoriate. iij. massi. v. henne. ij. paximatis tā-
cū tūdē. zafrani. cāphore. cuiusq;. ϛ. exag. tere oīa diligēter ⁊
oleo misce ac. v. ouoꝝ vitellis ol'oq; violaceo ⁊ ninifar. egro
tansq; emplastriza mēbrum. Et si locū lenticula cataplasma
ueris excoriaca ⁊ trita ⁊ cum coriādri aqua viridis ⁊ modi-
co camphore prodest. Emplastrū aliud. Sume mugathi.
cathemie. semis catimie ordei farine. scureniami albi. sanda
li albi cuiusq; partē cribra trita ⁊ cū sisami oleo distēpera ⁊
ouorum vitellis ⁊ modico aceto. pedēq; ⁊ disgregationē em-
plastriza si dolor ex calido fuerit ⁊ nō expedit īmoderatū te
ī frigidis adhibē cathapla smatib⁹. qm̄ hūorē refrigerant ⁊
spissant. vn̄ ⁊ difficil' fit ei⁹ dissol'o ⁊ euacua°. Et apostema si
fuēit h duritiē illi faciūt. maxieq; edormitātia ⁊ dolorē miti
gātia. dormitationē nāq; faciūt mēbri ⁊ sensus iminutionē.
Ideoergo intuēdū: ⁊ qum parū quieuisse aiaduertes calorē
⁊ dolorē cohibitū paulatim emplastris confortātibus dissol
uentia adhibe sine calefactione. vt ordei farinā. alteā. violaꝫ.
hisq; aliquid camomille addas. ⁊ cū ordei ēt alfito cataplas-
ma cū coriādri aqua aut citonioꝝ distēperato. Et si fortiori
opus ē dissolutione hoc vteris emplastro. Assignatio ei⁹.
Sume farine fabe cathemie. viole sicce. cuiusq; partē. sanda-
li albi. mellilori. cuiusq;. ϛ. partē. terensq; diligenter oīa cum
carnibi aqua ⁊ coriandri distēpera. Calore sedato qū dolor
recesserit: sed superest materiei crossities cū camomilla. mel-
liloto. ordei farina cathemia equalib⁹ partib⁹. zafrani. ϛ. par
tē cataplasma ⁊ super mēbrū aquā stilla tepidam in qua ca-
momillā. mellilotū. sansucū. artemisiā: qum dissolutionis vi-
deris instare necessitatē coxeris.

De disgregationū dolore si ex cholera fi-
ūt. Qum autē ex cho-
lera arteticus fit dolor rubea. oꝫ primū per vomitū patienteꝫ
euacuare post repletionē ciboꝝ ⁊ potus cū sit cholerā purga
re rubeā. vt sermaci decoctio ordei aqua. fugiles. squingibi in
fusi cū aqua calida ⁊ sale. pēneq; ⁊ digitoꝝ oleo sisami infu-
soꝝ in os positione nec aliquid oīo in stō dimittat cibi. faciat
q; hoc donec humores exeāt singulares sine aliqua cibi ad-
mixtione. vtatur aūt hoc die primo ⁊ tertio. post decoctionē
vtatur in qua sunt. mirobolanuꝫ citrinū. rose. viole. iuiube. se
bestē. tamarindi. sene fumiterre. semis aquesuthi. intibeq; cas
sie. f. aloes scurēiani cuiusq; partes: qua necessitatis iuditiuꝫ
elimiabit ⁊ diagridij modicū assi. hisq; similia. aut rosaꝝ da
bis syropū duplicatū cū squingibi ⁊ sale. pedes aut quoduis
aliud mēbrū emplastro quod prius assignauimus emplastri
zabis dū de materia diximus sanguinea. Patiētē hūc ci-
bis pasces subtiliātib⁹ vt mezauris cū cucurbitis fcis. masso
spinachijs. atriplicibusq; ⁊ bleta. Et si aliq̄ illic fuerit febris.
oportebit refrigeratōi addē patiētēq; ipꝫ febcitātiū dispones
regimie acutos habētium morbos: vt ptisana granatoꝝq;
aqua citrolo. pepone. cucumere. cucurbita. semis psilij spūa:
⁊ portulace semis donec calor ipse cohibeatur. Dehinc oleꝝ
dabis illi aquā cū cassia fist. vt intibe aquā ⁊ aquesuthi. sola
tri. Ut aūt. xiiij. morbus transierit dies: his que diximus
aquaꝫ adijce feniculi. At vt dies completi fuerint. xx. ⁊ ca
lor cessauerit olerum aque adijce: hyerepicre. ʒ. xxx. Comple
tis dieb⁹ si morbi adhuc supersint reliquie. quā ante assigna-
uimus porrige decoctionē sꝫ ⁊ has pill'as. Assignatio earū.
Sume aloes. mirobolani citrini cuiusq;. ʒ. ⁊. ϛ. turbit. scureni
ani. cuiusq;. ʒ. coloquintide adipis obolos. iiij. scamonee obo
lum ⁊. ϛ. zafrani. obolū. tere oīa diligēter ⁊ distēperans pill'a
dabisq; de eis. ʒ. ij. ⁊. ϛ. vsq;. iij. Et si patientis stomachus de
bilis ē diaconiten laxans simplex illi offer. Assignatio' eius.
Sume citonia optima numero. v. mediocria. cauaq;. grana
emitte. ⁊ in eis intus scamonee pone. ℥. ⁊ iterū quod prius ca
uaturus frustum eduxeras superpone loco suo. ⁊ sic totū cuꝫ
pasta cooperi ac in tēperati ignis camino coque: donec per-
fecta fiat eius digestio: dehic ī lapideo optie tere mortario. ⁊
cum melle distēpera dispumato: atq; in vase repone. ⁊ dabis
qum opus fuerit ex eo coclearia duo. aut tria. iuxta ꝙ in po-
tione intelliges obolos. ij. aut. iij. diagridij. eē ⁊ iuxta patien-
tis vires. perfecte ē reim hoc vtilitatis. hoc vteris regimine:
donec. xl. terminētur dies. Si aūt quod ī genu est apostēa
ex calido cōtigerit cum dulbi frondibus cataplasma recen-
tibus diligenter tritis.

Capitulū. 33^m. de podadre ⁊ artetice dolore qū ex frigi-
do materia. s. phlegmatica aut nigra fuerit medela.

q **Um autem** ex frigido disgregationuꝫ
est dolor. materiaq; phleg
matica oꝫ prius calegehinū egrotāti dare melleum
cum aqua in qua ciminum sit decoctum: ⁊ cum ciceris illum
aqua refice ⁊ oleo loto. cibumq; iminue: ac fructibus arce ⁊:
dehic q̄rto ītuere die vrinam: ⁊ si crudā inueneris patienti ra
dicū propia aquā cū charue ol'o. prius tn̄ mollita nā cū tur-
bit ⁊ hyera cui⁹q; exag. cū m'le distēperatis. Et h aq̄ radicū
assig°: sume apij corticradic feniculi. cuiusq;. ʒ. x. anisi. selini.
cuiusq;. iij. radicū adechari ⁊ florū eius. cuiusq;. iiij. helbe. v.
masticis. spice nardi cuiusq;. ij. sitaregi. ʒ. ⁊. ϛ. scureniam. cor
ticū radicū capparis. camedrei. haurendani. cuiusq;. iij. fu.
. ij. carpobalsami. xilobalsami. cuiusq;. iij. corticum cassie. iij.
centauree mioris. x. vue passe chorosanice optime intus ⁊ ex
purgate. xx. coque oīa ī. iiij. aque libris donec ad libram re-
deant. colaq; diebus singulis. ℥. iiij. propina cū olei charue
exagio facies hoc diebus aliquot donec humor subtilietur. ⁊
maturatio appareat. tunc per diem sine quiescere ⁊ dabis in
ea chalengehinū ⁊ offeres illi sitaregi pill'. aut scureniam. vt
aūt fluxū illū feceris carne refice franquilinorum aut tango
rum in espidabago. ⁊ diebus aliquot quiescat. ⁊ quibus quie
scit diebus calengehinū illi da zaccareuꝫ. cū aqua tepida. Et
si tempus estas fuerit vomitū egrotāti impera cum his que ī
cidunt subtiliantq; phlegma ⁊ hoc post cibuꝫ qual' est aneti
aqua fugiles. mel. squingibin mellilotū. Ut aūt corpus pur-
gaueris. iā tunc medicaminibus vtere ⁊ emplastris vtilibus
quemadmodū assignabimus. Cauendū aūt ne forte medi-
caminibus vtaris que fortius laxant vt pill'. alijsq; antēꝙ
maturitatis signa appareāt. quod si faceres quod subtile est

set emitteres crosso superstite. vnde ⁊ eius fieret difficilis ma
turatio ⁊ tempus fieret morbi proxilius ⁊ nonnunq̄ in habi
tudiné defertur res incurabilem eo q̄ humor ab inde in du
rescat ⁊ quasi lapis fiat. Et hec éplastri assignatio. quod
dolori medetur disgregationū ex frigido ⁊ phlegmate. aristo
logie. l. bacarū lauri. gentiane. grece. bitumis indaici. cuiusq
. ʒ. x. amoniaci aloes mirre cuiusq. ij. cimini. semis apij. cuius
q. ij. ⁊. ς. tere oia diligenter ⁊ cum carnibi aqua distemperás
locū emplastriza. Cataplasma aliud ad podagrá ex frigi
do dolorem. Sume lababi seminis merue ⁊ lababi sabasafe
remi. cuiusq. ʒ. xx. spume seminis lini. x. anisi. cimini. colcoda
nesi. spume cartami in al' cardami. corticū selibe cuiusq. ʒ.
zinziberis. obolos. iiij. euforbij. ς. ʒ. mugathi. ʒ. lenticule ama
re. ʒ. ⁊. ς. zafrani. iij. tere oia diligenter ⁊ cum carnibi aqua di
stemperans ⁊ olei liliorum. costiniq. ⁊ nardini cuiusq. ℥. pul
lorum colūbarū adipis ⁊ anatis. vrsi ⁊ leonis cuiusq. ℥. locū
his cataplasmabis molestatū. quoniá optime prodest. Et
si locū cū silemi farina ⁊ quersenne distéperatis cū vino cata
plasmaueris prodest. Emplastriza quoq ⁊ cum bezazi: amo
niaci cuiusq partem. que trita cū vino distéperabis veteri ⁊
oliue oleo. sed ⁊ boum fimo ⁊ caprarū ⁊ carnibi cinere que
oia contriueris cum melle distemperabis veteri ⁊ oliue oleo
adhibebis. Quz auté emplastra a mébro tolles laua ⁊ aqua
in qua camomillá. mellilotum. anetū. centaureá capparis ra
dices bessá. satureiá. fautenegū. trifolium. coxeris irrigabis
desuper. Et si oia hec cum acerrimo coxeris aceto ⁊ locuz ca
taplasmaueris prodest. Et si cum hoc vtaris regimine pass.
sedabitur vtile. sin vriná intuere. ⁊ si manifesta est in ea matu
ritas pill' dabis huic assignatas passioni quemadmodū di
cemus. Si vero minime apparet. radicū da aquaz in qua ca
lefacientia ⁊ subtiliantia iuxta quod opus fuerit posueris. sic
⁊ olea adicies secundū q̄ rerū dabit iuditiū ex mésura quali
tatis frigoris ⁊ q̄ntitate humoris crossi. Sunt aūt olea hec
oleū costinum. amigdalinū amarū. charue oleū. nardinū. na
rengili. Ut ematuratus fuerit ⁊ digestus humor subtilia
tusq pill' vtere. ⁊ hec si ad optata pduxerit bene. Si electua
ria applica laxatiua. ⁊ hyeras magnas debic electuaria cale
facientia. vt tafodiam mitridatum tyriacam ⁊ similia. Expe
dit aūt medicamina alternare. sepius etenim hac vsi sumus
in passione artetico. s. dolore ⁊ podagrico. sciaticoq. medica
minibus quibusdam. ⁊ manifestam protulerunt vtilitaté. dolor
q mitigatus est. vsus sum aūt ⁊ tempore alio. nec quieuit
pass. ꝯpulitq me res ipsa medicamé adhibere aliud. hoc au
tem significat passioné ex humoribus esse cōpositam varijs.
cōpetuntq medicamina illi reliquis discordantibus. Ideo
ergo ⁊ nos hec medicaia hoc assignabim⁹ loco. aliaq qū de
cōpositis disputabim⁹ ad sufficientiam medicaib⁹. Nō āt oz
vti electuarijs calefacientibus ⁊ subtiliantibus nisi post dige
stioné hūorū ⁊ corporis purgationé. qm̄ si aliter fiat humor
aduritur ⁊ indurescit. ⁊ difficil' fit sanationis ac dissolutōis
Qum autez hūor maturat⁹ é ⁊ subtiliat⁹. ⁊ mébrū rarificatū
in quo humor his cōclusus é ⁊ corpus purgatū ⁊ humor in
eo iminutus. tūc medicaminibus vtere calefacientib⁹ ⁊ ele
ctuarijs confortantibus. quoniam sic ⁊ reliquias euacuabis
⁊ tu ab eius malo securus fies. siquidé tépus etas cōplexioq
egri vsum horū dederint oportunum. Simul aūt ⁊ nō ex
pedit eorū vsū imoderatū fieri. quoniá idem facerent ⁊ mem
bra desiccarent oia ⁊ calefacerent ⁊ nonnunq̄ hominem in
spasmum pellerent. aut febres acutas. Sed nec euacua
tioné fieri nimiū frequété oportet. maximeq si passionis té
pus diutinū fiat: quoniá hoc debilitaté pareret mébrorum ⁊
morbi faceret maioré moraz. qū continua euacuatio que sub
tilia sunt inaniat crosso superstite. vnde ⁊ humor in disgrega
tione crossis indurescit ⁊ dissolui deinceps nequit. Et hec
pill' assignatio vtilis disgregationū doloribus si cū materia
sit phlegmatica frigida. Pill' scuréiani assignatio. Sume
in noie dei hyerepicre. ʒ. vij. turbit. viij. scuréiani. bourédani.
mabairabare. cuiusq. iij. mirobolani citrini. vj. machali. vij.
machalū in aqua porri infunde ⁊ sic medicamina distempe
ra. pill'q. ʒ. dabis. ij. ⁊. ς. vsq. iij. Pill' assignatio. sitaregi.
que dolori prosunt arthetico ⁊ podagre. si ex frigido fuerint
colice quoq passioni medétur. sume mirobo. citrini. ʒ. v. tur
bit. vij. hyerepicre. v. hātali adipis. iiij. sitaregi indi. v. scuréia
ni. bourédani. mabairabare. cuiusq. iij. fu. iiij. sinapis. zinzi
beris. acori. satureie. pipis albi cuiusq. ʒ. ⁊. ς. semis apij. ame
os. anisi cuiusq. ʒ. sarapini. machali. cuiusq. ij. ⁊. ς. gūmas i
carnibi aqua infunde ⁊. ʒ. v. penidiorū inijce. atq in morta
rio fortiter teres medicaminaq simul distemperans pill' ⁊. ʒ.
ij. ac. ς. vsq. iij. dabis. Pill' assignatio al'. mirobolani citri
ni. ʒ. v. aloes epatice. acori. sinapis. zinziberis cuiusq. ς. exag.
piperis albi ⁊ ni. sitaregi. scamonee. salis indici cuiusq qua
dranté exagij. terens oia diligéter cū solatri aqua distempe
ra. pill'q. ʒ. dabis. ij. ⁊. ς. vsq. iij. cū aqua calida. Pill' assi
gnatio al'. Sume scuréiani. bourédani. hātali adipis cuiusq
obolū. agarici. aloes. cuiusq. ς. ʒ. turbit. ʒ. machali. ʒ. sicca me
dicamina simul distéperás pill'. ⁊ é potio plena cū aqua cali
da. Pill' alie que dolori prosunt disgregationū ex materia
frigida ⁊ phlegmatica. Sume hyerepicre. ʒ. iiij. agarici. ij. fu.
aristologie. sitaregi. cuiusq. ʒ. scuréiani. bourédani. maba
irabare. salis cuiusq. ς. ʒ. turbit. v. sarapini. ʒ. tere terenda. ⁊
cribra atq cū porri aqua distéperás pill'. Assignatio pill'.
que dolori medetur artetico ⁊ podagrico. si materia fuerit
phlegmatica coliceq ⁊ dorsi dolori. Sume mirobo. citrini ⁊
indi emblici. sequebinegi. cuiusq. ʒ. iiij. assaqui. semis apij. fe
niculi. ameos. satureie. fumiterre. rasani. semis hermeli. scure
niani albi. coloquintide adipis. salis indici. cuiusq. ʒ. casto
rei obl'os. ij. darasini. zinziberis. cacali. vgi. zafrani. sabadi. se
libe cuiusq. ʒ. triété. aloes. xij. penidiorū. turbit cuiusq. x. sca
monee. iij. tere oia diligéter ⁊ cū porri aqua distépera. in qua
machalū. amoniacū hapinūq dissolueris. factisq pill'. ʒ. ij.
⁊. ς. vsq. iij. dabis cuz aqua calida. Pill' naste assignatio.
que dolori prosunt artetico ac sciatico ⁊ dorsi doloribus emor
roidumq. Sume mirobo. citrini. aloes. coloquintide adipis
hermelimabatrabare. sarcocolle. castorei. amoniaci. macha
li. sarapini. opoponacis. pigāi. gūme. naste albe. cuiusq. ʒ. vj.
terenda tere. ⁊ subtiliter cribra ⁊ gūmas cū aqua porri infun
de ⁊ in mortario terés. nastá admiscés. sicq medicamia siml'
distéperans pill'. ⁊. ʒ. ij. ac. ς. cū aqua calida dabis. Pill' ad
idé que facte sunt mehei filio patris safiá. mirobo. emblici. zin
ziberis. satureie. feresiace. cuiusq. ʒ. iiij. sitaregi indici. xiij. scu
reniani albi. x. penidiorū. sebezi. x. salis indici. ij. machali. xx.
in al'. v. machalū in aqua distépera solatri. ⁊ carnibi medica
minaq admiscés. pill' in pipis modū ⁊ exagi. ij. offer. Pil'
al' artetico dolori ⁊ podagrico ex frigido. scuréiani. ʒ. iiij. pipe
ris obl'os. ij. zinziberis obl'm. fautenegi mōtani obl'm. cimini
obolū. tere oia diligenter ⁊ cribra. atq cū melle distéperans
exagium dabis cum calida aqua. Scuréiani ad eadem
vtilium assignatio pill'. Sume scuréiani. bourédani. maba
irabare. fuhe. cuiusq. ʒ. ij. frondium capparis. béne. sitare
gi. piperis. l. cuiusq. ij. agarici. iiij. coloquītide adipis. ij. tur
bit. viij. satureie. x. salis naste. ʒ. ⁊. ς. anisi. masticis. cuiusq. ʒ.
penidiorū zacc. xl. tere oia ⁊ cū carnibi aq̄ distéperans pill'a
exagia dabis. ij. Pill'e alie experte. Mirob. idi. bell'ici. em
blici. zinziberis. cuiusq. ʒ. iiij. sitaregi. iiij. satureie feresiace. vj
scureniani. xx. penidiorū. iiij. salis. ij. machali. xv. cū carnibi
distépera aqua ⁊ pill'. ʒ. ij. ⁊. ς. vsq. iij. offeres. Assignatio
aliaruz. Sume mirobol'. aloes epatice. cuiusq. ʒ. ij. ⁊. ς. turbit
albi. ʒ. ⁊. ς. epithimi. obolos. iiij. ⁊. ς. coloquītide adipis. pipe
ris. l. sinapis albi. zinziberis. scureniani. cuiusq obolos. iiij.
acori. salis indici. piperis. n. cuiusq obolū. sitaregi indici. ς.
exagiū. scamonee. ʒ. penidiorū sebezi tātūdem. tere oia dilige
ter ⁊ distépera cum carnibi aqua. pill'q i vmbra sicca. ⁊. ʒ. iij.
cum aqua dabis calida. Pill'. al'. sitaregi. Sume aloes epa
tice. ʒ. v. mirob. c. iij. zizibis. sinapis. pipis. n. ⁊. l. cuiusq. ij. ⁊. ς.
hermeli. salis naste aut indi. acori. sitaregi. cuiusq. ij. penidio
rum. sebezi. iiij. tere oia diligéter ⁊ cū carnibi aqua distépera
aut solatri. ⁊ pill'. ʒ. dabis. iij. Pill'e alie ad idé vtiles. Sūe
mirobo. c. bell'ici. cuiusq. ʒ. vij. mirobol'. kebuli. ʒ. selmi. anisi.
cuiusq. obolos. iiij. scureniani. ʒ. ij. epithimi. ʒ. ⁊ triétem. aga
rici. salis indici. cuiusq. ʒ. dendi grana. vij. Et si hec nō inue
neris. scamonee nō assate sume. ʒ. trienté: ⁊ oia cribrans cum
aqua distépera ⁊ pill'. in vmbra sicca. ʒ. ij. ⁊. ς. cum aqua datu
rur⁹ calida ⁊ violarū syropo. Electuarij assig° qd disgre
gatiōum medetur doloribus ex frigido. Sume scureniani. ʒ.
vj. corticum radicum capparis. béne. piperis. l. cimini carma
nici. cuiusq. ʒ. iiij. nusaderi. salis naste. spume maris. storacis
calamite. cuiusq obolos. ij. hermeli. zinziberis. cuiusq. ʒ. ⁊. q̄
drantem. turbit. v. trita cū melle distépera dispūato. ⁊ i mor
bi pricipio. ʒ. iij. qū roborat⁹ fuerit. v. dab. Electuāij al'. qd
disgregationū ⁊ podagre vtile é dolōib⁹. Scuréiani. ʒ. x. zizi
beris. hermeli. béne. pipis capparis radicū cui⁹q. ij. tere oia
diligéter. ⁊ cū melle distépera dispumato. ʒ. iij. de eo datur⁹.
Decoctionis assignatio vtilis valde artetico ⁊ podagrico
doloribus. si ex phlegmate ⁊ cholera fuerit nigra. mirobol'. c.
⁊ idi. kebuli cuiusq. ʒ. v. vue passe. xx. fumitere. vij. polipodij
tunsi. agarici cuiusq. ij. radicis capparis. foliorum béne mee
cice. cuiusq. ʒ. centauree. iij. bellirici. emblici. sticados. cuiusq
. ij. coque oia in. iij. aque libris donec ad libram redeant. tunc

epithimi.ʒ.iij.adijce ꝛ parum expecta.sicqꝫ fricans cola ꝛ.ς. librā sume.atqꝫ turbit exag.adde hyerepicre.ʒ.sal'nafte.ς.ʒ. atqꝫ tepidum propina.

Capitulum.34.de duritiei ꝛ nodositatis disgregationū medela.

q**Um autem** disgregationibus durities acciderit ꝛ nodositas eius medela fiet sic.vulpem apprehende,viuā ꝛ i oleo coq̄ onfacio.oleūqꝫ i conchā proijce ꝛ patientē itus statue sitqꝫ te pidū.quoniam neruorū dissoluit nodositates.linias quoqꝫ si sami oleo ꝛ anatis adipe.ac galline.ꝛ helbe spuma ac semis lini.catbemia alba.machalo cum fenugreci spuma dissoluto sicqꝫ i mortario tritum cataplasmetur dissoluit nāqꝫ ꝛ mollit nodositatem.Emplastrizetur quoqꝫ cū sisamo trito cuꝫ mar ʒemusi aqua.quoniam dissolutioni prodest. Emplastrum aliud ad nodositatē.Sume sisami.semis lini.cuiusqꝫ partem helbe.ς.partem ꝛ diligenter terens cū arietis cauda distēpa liquefacta.ꝛ nodositatē emplastriza.quoniā dissoluit ꝛ emol lit.assignantur etiā podagre ꝛ disgregationū doloribus si ca rum tēpus fuerit diuturnius ꝛ corpus videris extenuari ꝛ cu ra nō proficit papionis decoctio. Cuius est hec assigna tio.Sume ʒababā claudicantem cauens ab ea viua.ꝛ in va se pone fictili.aquāqꝫ suauē superinijce vt operiatur.ꝛ carnē asini siluestris adde moderata oportunitate.cicerisqꝫ albi ꝛ nigri cuiusqꝫ manipulus magnū.eruce fasciculū magnū.nu cū raparū.cuiusqꝫ.ʒ.quinquaginta.coque oīa fortiter donec tertia supersit aque pars ꝛ ius excola atqꝫ intus patiētē sede re fac ꝛ sit calidū.sedeat autē diutius.hocqꝫ ter faciat.quotiēs cūqꝫ aūt vt sedeat hac in aqua opus fuerit calefaciat ꝛ sic ac cedat.ꝓdest aūt hac i passiōe i ol'o sedē oliue i q̄ spēces coxe ris.Hec sūt q̄ dicēda ꝓposueram⁹ d' morboꝝ cura ꝛ medla suꝝ mēbroꝝ ordinē a capite vsqꝫ pedes ꝛ ē nr̄ hic vltim⁹ s̄mo de morborū medela que p regimē fit ciborū ꝛ medicaminuꝫ.

Cap^m.35^m.de medicorum mandato ꝛ eorum consilio in medela ꝛ regimine morborum.

e**T quoniam** de oīum diximus passionū medel'que p medicamīum regimen fiunt ꝛ ciborum.hoc quedam i memoriam reducemus loco que medicorum antiq medicātibus inuerūt suo ex itellectu ꝛ experimento:que regimis cōpetētie necessa ria sunt ꝛ medele bonitati.hoc autē tradiderunt quo firmior eēt fides his q̄bus vtebātur regimibus.Nos ergo tam ꝗ̄si eo rum iam diximus plurima competētibus i locis:singulare tamen horū facimus propositū quo ꝛ facilius videātur ꝛ cu stodiantur oportunius. Dico ergo q̄m medicātiū antiqui sapientissimi primi hoc in vno totū dederūt cōsensum virtu tis custodiā excellentiorem eē ꝗ̄ morbi repulsionē:qum sit in morbi medela itentio virtutē seruare:q̄m morbos natura sa nat ꝛ esuperat.queādmodū hypocras testatur naturā mor borum curatricē eē.Dico aūt naturā hic virtutē corpus regē tem.Qum etēim virtus valida ē repulsioni sufficit passiōis. ꝛ opera nō eget medici.Ideo ergo multi qui minime medici na vtuntur ex difficilibus sanātur morbis sepius.Necesse ē tū medicis ad esse nature auxiliū hac i habitudine quo mor bum facilius superet ꝛ citius.neve repulsus adsit.Qum autē natura morbo equalis ē virtute.medici opus ē auxilio.Sin nulla erit securitas morbū nō vincere.Aut quꝫ natura debi lis est ꝛ passio robusta:oīo natura medico indiget.ex necessi taie:sin morbi interi⁹ nō fit securitas.Ideo ergo expedit quꝫ virtutem iuenerit debilē medicus i ea studeat roboranda cū cibis ꝛ odoribus iocūdis.tāꝗ̄si materiā augeat morbi.Aiūt quoqꝫ quoniam in passione patientis virtus tanꝗ̄ pecunie alicuius summa ꝛ a morbo curatio tanꝗ̄ lucrū.oporteretqꝫ medicum tāꝗ̄ mercatorem eē qui pecunie lucrū facit sin ipaꝫ saltiꝫ custodit summā. Assimilāt aūt ēt virtutē in morbis peregrinationis stipendijs morbum peregrinationi patiētēꝫ pegrināti.morbi statū ad quē ꝓpoīt iter loco.Et queādmo dum peregrinans stipēdia que necessaria sunt cōputat vsqꝫ dum ad propositum attigat.ne forte ante stipendia deficiāt quoniā si cōtigeret periret.sic ꝛ virtus cū valida ē morbo suf ficiet resistere vsqꝫ ad statum ꝛ ifirmus liberatur.Si debilis nō sufficit vsqꝫ ad statū ꝛ egerperit qum status fortior sit oī bus morbi tēporibus.Ideo ergo expedit medicū totam con ferre diligentiam ad virtutis custodiam ne forte succūbat añ morbi statū.Regimen itaqꝫ melius si dubitatio incidat vir tutis est custodia cum cibis ꝛ odoribus iocundis.tam ꝛ si morbum augeat.si etenim roboretur virtus curare poteris euacuare ꝛ abstinentiam imperare.si ceciderit nihil ꝓficies pascens.quoniā non digerit cibos nec suscipiet.Et dixerunt si egrotantem cibis curare poteris medicamina nō dederis. Et quod simplici leue est curare medicamine ꝛ facili.forte nō ad bibeas nec cōpositum.Nec vero medicaminibus vtaris alienis ꝛ incognitis nisi forte per experimētum cognoueris. nec medicami quod stulti probarunt operaꝫ des ꝛ mulieres quoniam hoc nature nōnūꝗ̄ vni cōpetit nec conuenit alteri Nec ergo primus curam in qua dubitatio est aggrediaris. donec eius cognoueris nocumenti q̄titatē ꝛ si potes fac sin desine. Et aiunt medicamen caue laxatiuū ꝛ vomitū pro uocans validū maxime ꝛ si ad eius vsum cogeris que aduer santur adde.si forte imoderatū fuerit.Oportet aūt qum egri appetitus ad cibū declinauerit nō oportunū vt modicum q̄d de eo sūmat.ꝛ multū illi promittas.maximeqꝫ si infirmantis virtus cecidit.ꝛ debilitatus est appetit⁹.aut subuersio illi fue rit.aut abominatio.Nec vero qui sapientes nō sūt viri ꝛ mu lieres nec pueri.aut luxuriosi suo subito appetitu sunt facian di sed modicum illis porrige.ampliora pollicens.eiusqꝫ no cumenti q̄titatē illos doceas:quoniā hoc cōpetentius est ꝗ̄ totum simul imutare ꝛ occulte comedant quod nocet.nihil etenim ciborū qui malū generant humorem nocet si ad mo dū paululū sumatur.nisi forte maiori sumatur q̄titate.aut eius cōmestio frequentetur.aut corpus certe illi apparatum est morbo quem illius est generare humoris. Et iterū di cunt.digestionem cura ꝛ fastidium fuge.quoniam in hoc sa nitatis est custodia.ꝛ famis caue diuturnitatem ac sitis.quo niam cōsumptionē accelerant ꝛ iteritum adducunt.Et dicūt si per phlebotomū euacuatio fuerit necessaria ꝛ medicamen laxatiuū.virtusqꝫ valet accelera nec time ꝛ inanias iuxta qd̄ imperat necessitas.Quod si media est mediocriter euacua.ꝛ egrotum refice.Si vero debilis prius egrotantem subleuare opus ē.dehinc euacuare. Immoderatam autem oī in ha bitudine caueas euacuationē.magis aūt in graui estu ꝛ con tra frigore.laxatiuū nāqꝫ medicamen in estu graui morbos subsequi cogit pessimos ꝛ in estus grauitate sincopim phle botomia subitā facit difficilemqꝫ.in frigoris autē tēpore cor bus refrigeratur ꝛ actiones patiuntur naturales.iō ergo so lutionē oꝫ cauere validā in corporibus regionibusqꝫ calidis. medicamē nāqꝫ laxatiuū tā ꝛ si destinatū proprie emittat hu morem.sed tamē peraccidēs phlegmatis duplū.eo ꝗ̄ hoc m'l tū sit in corpore. Dixeruntqꝫ qum euacuatio ꝛ cōplexiōis fuerit necessaria imutatio inuenias vnū qd̄ vtrūqꝫ faciat. si cut ꝛ in tertiana fit pura ꝛ causon.pruna enim damus ꝛ ta marindum ꝛ granatorū duū aquā cū adipe.quoniā hec duo cholerā purgāt rubeā ꝛ febris extingūt calorē.Et aiunt qum medicamen propinas laxatiuū aut cōplexionem imutas.ne his illi admixtis superabūdes que eius amputant virtutem. Et aiunt medicaminis vsus laxatiui in tēporis fiat proli xitate paucis vicibus.quod autē tēperate est complexionis omni sumatur tēpore. Et aiunt in mēbro quod acuti ē sen sus ꝛ subtilis medicamen ne ante posueris quod fortiter pū git.quoniā accidentia cōmouet pessima.Sunt fortis mēbra sensus oculus.cerebrū.neruī.stomachi os ꝛ matrix.Mēbra aūt crossa que parui sunt sensus si passiōes habeāt robustas cum medicaminibus curabis validis que ꝛ fortiter imergun tur ꝛ dissoluunt queādmodū splenis curantur morbi cum capparis radicū corticibus sinapi.scordeonqꝫ. Et aiunt qum in morbido corpore accidens contingit validū qd̄ virtu tē dissoluat.h⁹ oꝫ ꝯire malo magis ꝗ̄ morbi.tam ꝛ si morbi augeat cāꝫ queādmodū fit si defectus contingat in causon. damus enim patiēti panem vino infusum tametsi febrem au geat sicut in colica etiam facimus frigida quꝫ dolor acuitur medicamen dantes dormitationē faciens tam ꝛ si morbi au geat causam. Et dicunt qū oīa que expedit ꝛ vt oportet fe ceris.maxime curandū aera inultio cōsonātie tibi eē i patien tis locis ꝛ habitatiōe.magis āt in morbis acutis q̄m hi velo cis sūt alteratiōis.i prolixis āt morbis malū eorū in prolixio ribus manifestatur tēporibus.Si ergo morbi acuti dn̄i locū refrigerantibus quibuslibet disposueris pannis ēt sterne ne forte aeris frigiditas corpori occurrens calor ad interiora cō uertatur ꝛ roboretur.necesse ē autē aerē quē patiens respirat refrigerare quo pectus eius refrigeretur ꝛ quiescat aīa pul susqꝫ.vnde ꝛ eius roboretur aīa ꝛ cor eo ꝗ̄ naturalis tempe retur calor. Et aiunt qū diutius vno curaueris medica mine nec prodest ad contrariū trāsi.quoniā hui⁹ fortasse na tura nō cōpetit huiusmodi nāe passionis.Nō expedit autem in morbis prolixioribus in vno imorari medicamie ꝛ cura. quoniā hoc ꝛ naturā animat ꝛ virtutē confortat ad morbi re pulsam ꝛ in morbū fortius operatur.Si etenim vno constan tia fiat medicamine nihil eo natura iuuatur quoniā tāꝗ̄ ci-

bꝰilli ē. Quecūqꝫ nāqꝫ diutius dātur alicui eius natura fit illis similis nec sentit illa adiuuare quibuslibet in accidentibus. quoniā nō nisi per adiutorium cōsueuit morbos expellere medici. Est autē perfectius quod in cura exhibetur morborum cōpetētes infirmi interrogationes ⁊ ipsuꝫ his adherere que cōpetūt eius habitudinibus. quoniā nō oīs eger de se ipso nouit interpretari. quin ⁊ quandoqꝫ passio occulta est ⁊ egrotans tam ⁊ si cautus exponere non nouit. Peritorum consentit multitudo medicorum qū alicuius in doloris cā incidit ambiguitas prius approbare mēbrum calefacientibus. aut parum refrigerantibus actu aut desiccātibus. aut humectantibus aut aliquid huiusmodi adhibere. quo dolor qui nā sit manifestetur. ⁊ nō periculosum quid subire cuius nō possis nocumēto deinceps eē obuius. hoc quoqꝫ in doloribꝰ approbat fieri collatio. Et aiunt si nulla ē ad morbi statum via. nec per subitam capacitatem ⁊ cognitionis vie oppilate sunt. passionem permitte ⁊ naturam. nec euacuationem aggrediaris. aut complexionis īmutationē quin virtutem tuere. si quidem patiens cibum desiderauerit. sin permitte. Quꝫ āt lōgū trāsierit tēpus ⁊ patiēs cibū nō gliscit ⁊ plꝰsū inueneris debilem. pasce. tā⁊si nō cupiat. Et aiūt. Medicus eger ⁊ morbus tria sunt: ⁊ quꝫ eger a medico fouet audita. ⁊ que vetat fugit. ⁊ medicus ⁊ eger morbū destruūt ⁊ oppugnāt. duorumqꝫ in vnum facilior est pugna ⁊ victoria. Si aūt eger nō credit a medico assignata: ⁊ per appetitus raptatur suos: ⁊ morbus ⁊ eger medico obuiāt. vnusqꝫ duobus non preualet.

Et aiunt. Opꝫ repletionis morbis qui ex humorum fiunt copia vt hydropisi. ⁊ arteticis doloribus alijsqꝫ huiusmodi: medicū egrotantem suo arcere appetitu: ⁊ caueat atqꝫ ipsum mortem ab his cauere doceat. In morbis autē qui ex euacuatiōe fiūt ⁊ siccitate qualis ethica ⁊ ptisis. opꝫ medico patiētis corroborare ⁊ salutē polliceatur: cibosqꝫ offerat ipsi competentes: ⁊ in his sanationem ratiocinetur. Et qm̄ de oīum morborum ⁊ passionū medelis que per regimē ciboruꝫ fiunt ⁊ medicaminū satis dictum est: ⁊ oīa que ad hec necessaria fuerant ostēdimus: iam ab his sermonē incidamus ⁊ in sequēti sermone de nostri libri diuisionis cōpletione īcipiamus: mēbri. s. illius in quo chyrurgie cōtinetur operatio.

Sermo nonus secūde partis artis medicine libri cōpleti qui dicitur regalis dispositio hali filij abbas discipuli abimeher moysi filij seiar ⁊ est chyrurgie opatio hñs capl'a. cxj.

Capitulũ pri⁹ de chyrurgie diuisione.

[i]N nostri tractatus prologo dictũ recolimu⁹ medelas morborũ duas habere ꝑtes quarũ altera est cura que ꝑ regimẽ fit ciborũ ⁊ medicaminũ: altera aũt que per manum fit ⁊ chyrurgia dicitur. ostẽdimus vero vsq̃ huc ⁊ explananauimus oĩa que medicantibus in ea sunt necessaria medele spetie que fit per regimen: ⁊ nũc hoc loco de secũdi nobis est mẽbri incipiẽdũ explanatione. quod chyrurgiam diximus. Dico ergo quoniam chyrurgie species scire volenti primũ ẽ ⁊ maximũ illi loca frequentare. in quibus ꝑiti sunt chyrurgicorũ ⁊ eorũ diligenter attẽdat actiones speculetur opera ⁊ agnoscat regulas ⁊ qualis sit eorum exequutio in quacũq̃ chirurgie spetie. Debic aũt ⁊ ipse cũ illis prioribus ⁊ ꝑitis exerceatur in chyrurgia quẽadmodũ intuitus est ex ꝑitis auctoribus circa eorũ actuũ q̃litates cõuersans: si etenim fecerit hoc. ⁊ nostrum hunc intuebitur sana consideratione librum. in manus hac operatione fiet peritior ⁊ in oĩbus eius speticbus prouectus tẽpore nõ quidem longo. qum nos hoc oĩa exponamus sermone que chyrurgie scientie necessaria sunt intm̃ vt nullam eius pretermittamus diuersitatem quam nõ ostendamus ⁊ ad liquidum explanemus Incipiemus itaq̃ primũ a chyrurgie assignatione ⁊ diuisione

Dico ergo quoniam chyrurgia in. iij. diuiditur partes. prima est in venis. secunda in carne. tertia in ossibus. Et que in venis duas habet partes. altera est in venis pulsantibus ⁊ ẽ arteriarum incisio ⁊ amputatio. ⁊ apostematis quod aporisma vocatur cura. altera in nõ pulsantibus. At vero que ĩ carne est chyrurgia trifariam destribuitur: prima est sitiarum cognitio. secũda incidendi findendi. suendiq̃ cura. tertia coq̃ndi. Chyrurgia aũt que in ossib⁹ exercetur bifariã diuidit̃ pa ẽ ossiũ solidatio fractorũ. ꝑa euulsoꝝ ĩ loc̃ reductõ. ⁊ nos ab ea ĩcipiem⁹ q̃ ĩ vẽis ẽ cura. ⁊ pri⁹ de phlebotoĩe disputabim⁹ sciẽtia qum maioris sit vtilitatis ⁊ ad sanitatis custodiã magis oportuna. morbosq̃ ipsa potius q̃ alie huius sciẽtie species propulset.

Capitulũ. ij. de phlebotomie sciã ⁊ legibus quas necessarium est scire huius artificem.

[p]Rimum quidem discipulũ scire de phlebotomia expedit quã preceperunt antiqui conditiones medicorum que. v. sunt. prima quidem ne paruus phlebotometur puer sed nec senex. Quod si ad phlebotomũ puer pellitur ⁊ virtus eius surrexit ac possibile ẽ passionis alicuius sanguinee cã difficilis qualis ẽ suffocatio. masera. pleuresis ⁊ similes his. non tamẽ preter parentum minuas voluntatem. Secũda ẽ ne seruũ nisi ex domini voluntate sanguine minuas. Tertia ne in obscuro id fiat loco. Quarta vt qui phlebotomator est oculos colliriis assuescat validis ⁊ elimãtibus. vt rusenario ⁊ basilicon. tutia indica ⁊ similibus ⁊ cerebri purgationẽ. ⁊ hyere bibat singulis ãni diuidentibus pill̃. aloes pill̃ singulis ebdomadib⁹ semel. aut in mẽse bis iuxta quod opus fuerit. Quinta vero est vt quo minutio fit phlebotomi mucro tenuis sit ⁊ lucidus nullã habẽs rubiginẽ nec squamas. sitq̃ eius nouacula nõ tenuis longa nec breuis crossa sed vtriusq̃ mediũ seruãs.

Qum igitur quis phlebotomie artẽ discere cupit. oportet seipsum in venarũ sensu exerceat tẽpore longo cũ digitoꝝ summo medij ⁊ indicis quatenus inter nerui ⁊ vene sensum q̃ sit agnoscat differentiã carneq̃. Nonunq̃ etenim vene manifeste nõ sunt visus sensui. sed occulte carneq̃ celate: aut plenitudinis corporis cã. aut ipsorũ natura brachiorũ. aut quoniã ipse subtiles sunt. hec vt cognoueris brachiũ cũ vitta strĩgendum ẽ. que mediocris sit crossitiei. non tamẽ subtilis que venã scindat nec crossa que ligationis nõ respõdeat bonitati. Sit autẽ ligatio hec a loco cubiti. quasi. iiij. remota digitis ⁊ in plenis fiat corporibus fortis in exilibus non sic. Sit quoq̃ apprehensio tua in loco vene loco proxima phlebotomie. ⁊ phlebotomãdo brachiũ cũ altera precipe fricare manu ⁊ palma ⁊ aquam superfunde illi calidam. tunc aliquid illi quod manu stringat vt sperham vel simile quid dabis: quaten⁹ ab inde vena emittat ⁊ sensui tactus opponat. Et si profunda est ⁊ occultationis magne digitum loco superpone quo venam opinaris ⁊ sanguinẽ vtrinq̃ adducas. Et si sub digito repleri videris vena illud ẽ. sin minime. Et q̃ venam strinxeris ⁊ nõ apparet tibi. solue ⁊ post paucũ liga quoniã tũc apparebit. Et si nec apparet sic in hoĩs manu aliquid suspende graue ⁊ onerosum ⁊ per horã dimitte quoniã oĩo apparebit. Quod si per occulta ẽ vena ⁊ a peccando nõ securaris. digitũ medium in manu pone sinistra. ⁊ phlebotomũ loco quo venã sentis ĩmitte quoniã per dei gratiam minime fallit. Et si stricta cciderit percussio ⁊ duplicare vis fasciã nõ infundas. salq̃ superpone ⁊ oleum. nec phlebotomum aque infusum applices quoniã dolorẽ prouocat. Nec vero eius mucronẽ aqua lauabis frigida aut calida. Sit aũt phlebotomi mucro lenis ⁊ subtilis acuminis. nec basilicã minuas que in cubiti ẽ fonte anteq̃ locũ phlebotomie senseris ⁊ tanges post nunq̃ stringas. Caueq̃ quoniam nõ nunq̃ sub vena arteria ẽ ipsã attingens aut in eius lateribus. ideo q̃ illam tangere oꝫ ⁊ qua in parte sit signum ponere. tũc stringe. ⁊ quomodo venã incidat intuere a signi loco positi. caueas q̃ phlebotomo eo ferire in loco in quo signũ est quod arterie signũ posuisti ab eaq̃ ad vacuũ diuertas locũ. Maxie autẽ arterie in brachio cubiti sũt confinio super venas. ideo ergo cum phlebotomo descendere oꝫ ⁊ ab arteriarũ locis remoueri. quo qui phlebotomatur ab incõmodo liberetur. Quod si subsunt arterie basilice ⁊ ad phlebotomiam vrget necessitas in media phlebotoma vena: atq̃ in longnm ⁊ non profundũ percutias: nec phlebotomũ imergas plurimũ ĩmo ad superiora reprimas. Et si in altero arteria fuerit latere vene phlebotomũ ab eo prius est ponẽdũ in quo ẽ arteria latere vt ad oppositũ via ducatur. nec tamẽ qũ pupugeris super arteriã pones. sitq̃ phlebotomi mucro breuis quoniã hoc salubrius ẽ.

In cephalice autẽ phlebotomia a loco oꝫ descẽdere lacerti in carnis partẽ. nec illã minuas stricte quoniã fiet apostẽa.

In mediastine vero speculãdũ ⁊ cauendũ ne forte sub ea quispiã sit neruorũ ⁊ siquidem a dextris fuerit aut sinistris. nerui confinio phlebotomi impone caput ⁊ ad salubreꝫ dirigas locum. Quod si duorum media est neruorum. inter vtrũq̃ in longũ sit tibi via. Qum autem percuties venam. stude vt percussionem ipsam in corpore facias vene. quo citius cicatrizetur. ⁊ lato nõ educes vene. quoniã si faceres facilis nõ eẽt illi cicatrizatio. Sit aũt mediocris percussio nõ lata. sed nec stricta. quoniã si lata fuerit plurimũ erũpet ⁊ dilatabitur ⁊ solidari ĩmorabitur. si stricta. nõ cũ tota sua exibit sanguis suba. sed quod in eo subtile est ⁊ tenue ⁊ nõnunq̃ in brachio ex ea accidit apostema ⁊ circa percussionẽ viresci t. oꝫ ãt phlebotomi mucronem vene quãtitate parua ĩmergere. sicq̃ ad superiora venã amputabis quoniam sic percussio quãtũ necesse ẽ dilatabitur: ⁊ his que vene subsunt non officiet.

Infixio autem est vt venã paululũ dilates ⁊ ad eius interiora phlebotomũ ĩmitas. sicq̃ retrahes. nõnunq̃ eteni phlebotomũ ad latus perducitur interius vene. ⁊ qui subsunt neruos ꝑcutit aut lacertos aut arterias. fitq̃ phlebotomato ĩcõmodum. In percussionis figura intuendũ. ⁊ si qui phlebotomatur duplicationẽ eget. his aut ter percussionẽ expedit facere longã quoniã si sic fiat cito nõ solidabitur. Si eteniꝫ hac in habitudine brachiũ reducatur vena aperitur ⁊ citius non solidabitur. Et si semel duplicatio necessaria ẽ: sit ipsa ꝑ trãsuersum percussio. Et si qui phlebotomatur nõ ĩdiget sit lata percussio. Qum etenim brachiũ duplicabitur foramie clauso percussio citius conglutinabitur. Et si subtilis fuerit vena in longũ incide: ⁊ si crossa in latum. Et qum qui phlebotomatur ꝑuer ẽ. aut pusillanimis. percussionẽ fac paruã ⁊ strictam quo velocius vena solidetur. Et si materiam a loco ad locuꝫ trahere volueris percussionẽ fac stricte ⁊ sanguinem per horam fluere sine. Amplius si vene huiusmodi sũt vt sub eis nerui aut a lateribus circũ sint. in longũ phlebotomare cõuenit ne forte neruo obuiet phlebotomũ ⁊ spasmi incõmodũ phlebotomato fiat. aut simile aliud quẽadmodũ in selemia accidit. hec eteniꝫ quoniã inter duas statuta est cordas in longũ incidenda est. amplius si neruis in longum percussio acciderit minus erit nocumentum ⁊ saluti propinquius. Et cubiti corda vena est in cõstans loco ⁊ occulta hanc in longum incide cum phlebotomo tenui ⁊ incostantie eius locũ intuere ⁊ partem ⁊ ab altero minues illam latere. Sic ⁊ in oĩ facies in constanti vena. ligabisq̃ eaꝫ proxime loco quo incidenda ẽ. Venarũ ãt phlebotomia que in capite sunt. vt frõtis tẽporũ

⁊ eaꝝ q̃ post aures posite sũt.⁊ q̃ in angulis oculorũ ⁊ sub lin
gua organicarũqꝫ duarũ qũ necessaria fuerit.patientis liga
bis collum.⁊ manutergio.aut lata fascia admodũ suffocab
⁊ locũ fricabis vene:donec sanguine repleatur. Et frontẽ qui
dem cũ ascia phlebotomare expedit.vt.s.ascie caput vene su
per ponas recte loco in fronte.⁊ percute aut cum digito aut q̃
vis alia re.qm̃ statim aperietur.quãdocũqꝫ ergo presens fue
rint ascia cũ phlebotomo alio has nõ minuas. Et oĩo his oĩ
bus in venis profundationẽ caueas ⁊ fugias phlebotomum
⁊ quando opus fuerit illud inducẽs ad superiora sicut tibi as
signatum est reducas:qm̃ vene os dilatabitur sine phleboto
mi profũdatione.si etenim his in locis phlebotomũ profũda
ueris icõmoda pariũtur multa. Aliquotiẽs nãqꝫ in frontis
iminutione phlebotomũ ossi occurrit ⁊ cephalea seqtur. Et
nõnũq̃ in duarũ que in tẽporibus sunt venarum iminutiõe
lacertum illic substratum percutit ⁊ cordas.atqꝫ emigraneũ
generatur difficile ⁊ cephalea grauis.acvisꝰ debilitas. In
vene aũt que sub lingua est incisione.nõnũq̃ phlebotomũ la
certo obuiat aut neruis ⁊ lingue fit grauitas. At in oculi an
guli phlebotomia nõnũq̃ phlebotomũ oculũ mouentẽ pun
git lacertũ ⁊ strabositas patienti creatur. In organicis autẽ
aliquotiens collũ mouens feritur phlebotomo lacertꝰ ⁊ spas
mus sequitur colloqꝫ incuruatio. At vero que in pedibꝰ
sunt venarum phlebotomia in his fit venis.due earum i pul
santi sunt exteriori genu parte.due alie super cauillam.que ⁊
saphene dicuntur.⁊ scie due que sub cauilla sunt a posteriori
bus in latere exteriori.⁊ due que in pedis ipsius sunt pectine
Et genu due vene qũ minuẽde sunt.oꝫ eas ligari super genu
in coxe extremis forti ligatione ⁊ supinũ statue patientẽ.pe
desqꝫ ad superiora subleua sicqꝫ phlebotomaturus venam i
quisitam ⁊ inuentam in longũ incide. Due porro vene que sa
phene vocantur ⁊ sunt in interiori parte genu qum minuẽde
sunt super cauillã stringere expedit.iiij.digitis fortiter.pedẽ
qꝫ super lapidẽ aut corpus quod vis solidũ pone.pedẽqꝫ for
titer imprime quoniaꝫ sic vena apparebit manifestius ⁊ hãc
in longũ incides. Vena vero scia qũ minuenda est anche
disgregationẽ stringere conuenit cũ latis fascijs lineis.aut
bambacinis:ligationẽqꝫ hanc vsqꝫ cauille anteriora dedu
ces.sumẽs illam quattuor digitis apertis:eritqꝫ ligatio eius
fortis.sicqꝫ phlebotomandi pedẽ lapidi superpones.aut cui
ius duro ⁊ sic venam inquisitam in longũ phlebotomabis ⁊
iuxta quod opus fuerit patiẽtis sanguinẽ educes. Qui autẽ
hac exit ex vena sãguis frigidus ẽ.qm̃ phlegmaticus vt aũt
sanguinis emissio sufficiens erit ligationẽ solues ab inferio
ribus primũ ad superiora. Opꝫ vero phlebotomiã harũ oĩũ
venarũ in lõgũ fieri.ne forte neruis vel cordĩ incõmodum ex
phlebotomi extremo accidat:⁊ sic phlebotomato claudítas
pariatur. Nõnũq̃ aũt ab inde interit qm̃ spasmus accidit.
porrigiturqꝫ vsqꝫ dũ ad cerebrũ perueniat sicqꝫ ⁊ cerebrum
spasmatur ⁊ homo moritur. In venarũ aũt duarũ que in pe
dis sunt pectine iminutione.ligationẽ super cauillam fieri cõ
uenit.sicqꝫ iquisita ⁊ iuẽta vena in lõgũ minuat᷑. Qũ ãt ve
nas has phlebotomaueris sanguis si imorabitur phleboto
mie superpone locũ oleũ oliue ⁊ palmaꝫ phlebotomie super
pone pedẽqꝫ in aqua calida:quoniã hac in habitudine san
guis prout expedit defluet. Que etiam oꝫ in phlebotomã
do cauere:ne forte in eius sint stercora conclusa visceribus.
quoniã malum:vena nãqꝫ qum minuit᷑ ab intestinis malos
contrahit chimos. Si autẽ ad phlebotomũ res ipsa coegerit
intestina purgentur ⁊ stercus euacuetur aut cum licinijs aut
certe clisteri. Et qum febricitatẽ minuere vis ⁊ eius circu
laris est febris.circuitus die phlebotomũ caueas. Quod si
cõtinua est in dici minues principijs ea.s.hora qua in eo vir
tus valentior est ⁊ calor quietior.sicqꝫ ⁊ cuius calida est com
plexio in estate minuatur. Cuius aũt cõplexio frgida est ⁊ tẽ
pus hyẽs.in die medio minuatur.nec illius sanguinẽ prima
extrahes vice.nisi modicũ ⁊ post modicum dabis syropi po
morum.aut poma ipsa ⁊ citonia. Nec vero illũ phlebotoma
ri.cuius stomacus debilis aut epar expedit.aut in cuius plu
rimũ cõplexione frigus dominatur:⁊ cuiꝰ corpis vene plane
sũt:aut corpus raꝝ nisi cũ timore ⁊ cautela ⁊ necessitate vr
gente. Nec vero illũ cuius debilis ẽ virtus minuas nisi mor
bi alicuius difficil᷑cã ĩpulerit qua magis patienti timeat᷑ vt
suffocatio est pleuresisqꝫ ⁊ peripneumonia.ne sanguinẽ seml᷑
extrahas caue sꝫ paulatim ⁊ vicibus numerosis. Qđ si in hu
iusmodi habitudine valida fuerit virtus sanguinem vsqꝫ dũ
eius alteretur color sines effluere:⁊ si nõ alteratur certe dõec
sincopis accedant signa.nec vero te sincopis hac ĩ parte fal
lat.quoniã ex quorũdam est hoĩuꝫ ɔ̃suetudine: deficiũt eiꝫ
nõnulli anteq̃ que necessaria ẽ extrahatur sanguis q̃titas:
duplica ergo ⁊ sanguinẽ iuxta qđ opus fuerit educas. Et oꝫ
te id qđ dico sanguis intelligere ĩmutationẽ:nõ solum ab ni
gro in rubeum eius expectare alterationẽ.sꝫ ab rubeo in ni
grum.hocqꝫ in calidis faciendũ est apostematibus magnis
que in visceribus sunt:vt pleuresis.⁊ in peripneumonia.atqꝫ
epatis apostemate.his nãqꝫ in apostematibus sanguis cor
ruptus est putridus:ideoqꝫ ipsuꝫ extrahere donec ĩmutet ru
borem expedit.quo sanguis exeat corruptus ⁊ in apostema
te oĩo cõclusus:⁊ si qui exit rubeus est. Hoc ergo faciendũ ẽ:
qum sufficiens virtus fuerit.⁊ ad huiusmodi respondẽs desi
derium etasqꝫ iuuẽtutis status aut illi proxima tẽpus vernũ
aut tẽperati aeris. Qum aũt res ecõtrario se habebũt:eritqꝫ
virtus debilis.etasqꝫ puerilis.aer ⁊ tempus nimij caloris aut
cõtra frigoris:tunc iuxta qđ virtus etas tẽpusqꝫ presens suf
ficient sanguinẽ extrahe.⁊ hoc nõ semel sꝫ paulatiꝫ sepeqꝫ do
nec quãta ẽ necessitas fuerit ĩminutus. Et in hac parte dili
gentius intuẽdum in etate.qm̃ nõnũq̃ patiens septuagena
rius est ⁊ fortior magniqꝫ sanguis eductioni sufficiens. Hoc
autem fit si pleni sit senex corporis mediocrisqꝫ coloris ⁊ per
fecte:⁊ seruate mẽbrorũ virtutis:q̃ iuuenis albi coloris.pin
guis pillis nudus.rari corporis.hoc qũ aĩaduerteris non ex
pedit senem a sanguinis minutiõe arcere potiori q̃ iuuenem
cuius hec habitudo est. He sunt quas phlebotomi auctorem
leges scire expedit quas diximus:reguleqꝫ ⁊ tramites quas
assignauimus. Cuiusqꝫ aũt venarum phlebotomie vtilitatẽ
iam hoc loco exponemus.

Capꝫ.3ꝫ.de vẽaꝝ q̃ phlebotomãt᷑ q̃titate ⁊ caꝝ vtilitate.

v ENarum que minuuntur vtilitatẽ eo expo
suimus loco quo de passionum
⁊ morborũ diximus medel᷑ quibus phlebotomia ne
cessaria ẽ.sꝫ hoc ipsuꝫ presenti ponimus loco quo lectoris in
telligẽtia facilius admittatur. Dico ergo quoniã que mi
nuuntur vene in hoĩs corpore.xxxiij.quarũ.xij. in manibus
sũt.mediastine.ij.cephalice.ij.basilice.ij.alares.ij.cubiti chor
de.ij.⁊ selemie.ij. In collo ⁊ capite tresdeciꝫ.due tẽporũ vene
due que post aures sũt:due in oculoruꝫ angulis.organice.ij.
verticis vena.frontis vena.pupis capitis vena:⁊ que sub li
gua sunt due. In pedibus octo sunt vene. vene due in genu
vtriusqꝫ exteriori pte.saphene.ij.scie.ij.pectinis pedis.ij. sũt
itaqꝫ.xxxiij. Et mediastina quidẽ vena illa ẽ que in cubiti
ẽ fonte.ĩflexiõeqꝫ a latere sinistro:eiusqꝫ iminutio ꝓdest pas
sionibus ⁊ morbis qui in mẽbris sunt a furculis vsqꝫ sub hy
pocũdrijs positis. Cephalica autẽ ẽ illa que in superiori
est brachij parte a latere extranei confinibus:eiusqꝫ phlebo
tomia morbis medetur ⁊ passiõibus qui mẽbris accidunt su
per furculas positis ⁊ fluxui sanguis a naribus mĩro. At
vero basilica illa ẽ vena que in ĩflexiõis brachij inferioribus
videtur sub mediastina:⁊ eius iminutio passionibus vtilis ẽ
inferioribus que sunt ab epatis termino ⁊ splenis vsqꝫ pedũ
membra:⁊ mulierũ sanguis fluxui atqꝫ ab inferioribus ad su
periora materias ꝯtrahit. Basilica aũt alaris vena est q̃
basilice supposita ẽ.sub cubito statuta inferiori ab partis ex
tranee vicinia:⁊ eius phlebotomia passiõibꝰ prodest que pe
ctori accidũt ⁊ pulmõi.diaphragmati ⁊ anhelitus angustijs
Frõtis aũt vena est illa que in fronte stat recta:⁊ phlebo
tomata doloribus capitis prodest:maximeqꝫ his que capiti
sunt pupi:queãdmoduꝫ ait hypocras. Cui dolor in capitis
est pupi:frontis incidat venã.prodest quoqꝫ cephalice ⁊ ocu
lorum doloribus. Que aũt in tẽporibus sũt phlebotoma
te cephalce cõtinue medẽtur ⁊ diuturne. Et verticis ve
ne iminutio vlceribus ⁊ pustulis que in capite sunt prodest.
Prosũt qꝫ tẽporũ vene minute cephalee:vt dictũ ẽ diuturne
⁊ emicraneo ⁊ ad cꝰ ocl᷑os acuta ꝺcurrit supfluitas. Que
vero pꝰ aures sᷓ vẽaꝝ icisio.emicᷓneo ⁊ pustul᷑ q̃ i cute sᷓ ca
pitis cõfert. Et q̃ i ocl᷑i angl᷑o ẽ vẽa minuta ocl᷑oꝝ medetur
doloribus vt prurigini sibile ⁊ obtalmie veteri. Et vene
phlebotomia doloribus prodest oculorũ. ⁊ adustionibꝰ que
in genis sunt emorroidibus quoqꝫ ⁊ prurigini ac pustulis in
naso lentiginiqꝫ. Et que sub lingua est vena minuta iugu
lationi prodest si eius diuturnũ fiat tempus. Eius autem
vene que in ceruice est scotomie que fit ex sanguine prodest in
cisio ⁊ anterioribus capitis doloribus. Vene aũt que ĩ pe
dibus sunt has habent vtilitates.vena que in genu ẽ exterio
ribus iminuta.renũ medetur doloribus ⁊ apostemati ⁊ vesi
ce dolori iliorũqꝫ doloribus quoqꝫ matricis ⁊ coxarũ ac mẽ
struorum amputationi. Saphene autẽ phlebotomia ma
tricis prodest ⁊ doloribus ⁊ apostematibus ⁊ que ei contin
gunt vlceribus.queqꝫ testibus accidunt ⁊ femoribus. cruri

bus z mẽſtruorũ cõcluſioni. Scie autẽ vene inciſio genuũ
confert doloribus z ſciatice. Sicq3 z vene que in pedibus
ſunt earum iminutio prodeſt ſciatice ſi nõ illa inueniatur. oz
ãt harũ cuiuſq3 iminutionẽ a cõpetẽti fieri latere quodq3 paſ
ſioni oppoſitũ ẽ.ſ.ſi paſſio fuerit in latere dextro z iminutio-
nem fieri in ſiniſtro expediet.ſin econtra. Utere ãt maxime
phlebotomia qum ſanguinea ſuperfluitas in corporis ẽ pro-
fundo. Qum autez inter cutẽ z confinia.cũ ſitijs euacuabis.
Qum autẽ inter corporis profundũ z cutẽ ſuperfluitas erit.
cũ irrudinibus euacuabis. Eſt aũt phlebotomia fortior eua-
cuatio q̃ ſitiarũ:ſicq3 z irrudies fortius euacuãt q̃ ſitia.hoc
eſt qḋ de venarũ phlebotomia approbare volumus nõ pul-
ſantiũ z earũ vtilitate. Uenarũ aũt pulſantium iminutio
cuiq3 prodeſt mẽbro in quo ſanguis adunatur calidus ſub
tilis z nocẽs.ſi proxima illi minuatur arteria.ſiquidẽ hec ar-
teria magna nõ fuerit prodeſt ẽt z ſi hoi in operimẽtis dolor
inueniatur intãtũ vt puncturã ſentiat.dehic ille dilatatur do
lor z ad certa in al'circũ cõfinia trãſit.

Capitulum.iiij.de arteriarũ amputatione.

n On nunq̃ phlebotomãti incidit delictum in ba
ſilice iminutione qum phlebotomi extremũ
ad arteriam vſq3 extenditur. effluitq3 ſanguis nec
eius cohibetur exitus. Eſt autẽ arterie ſanguinis ſignũ q̃ ei⁹
exitus cũ ſaltibus fit z illi color rubeus clarus.hoc ſi accide
rit z nõ ꝯferũt medicamia ſtrĩgẽtia ſed nec adurẽtia arteria
oz z rimari z amputari.amouebis itaq3 cutẽ a loco arterie z
reliqua ſegregabis corpora que circũſtãt vt carnẽ:ſed cũ ſẽne
ra ſuſpẽdes.tunc vtrũq3 latus ligabis cũ filo ſerico fortiter z
firme z in duo ſic illã mediam incides eo loco quo phleboto
mum incidit. medicaminaq3 adijcies ſolidantia vt aloem.
ſarcocollam.ſanguinẽ draconis.candarum z his ſimilia. fa
ſcijſq3 aſtringes ac vittis.

Capitulũ.5^m.de apoſtematis aporiſma dicti medela.

b Uius apoſtematis cãs z ſigna illo oſtẽdim⁹
loco quo de morborũ in cutis ſupficie
accidẽtium ſignis diſeruimus. Eſt ãt apoſtema qḋ
ex arteriarũ accidit ruptura z ſciſſura qum cuti vulnus aut
contritio nõ ſupfiat. Hoc ergo apoſtema qum in alis cõtin-
git aut inguibus aut collo.aut alijs huiuſmodi locis in qbus
arterie ſũt magne nõ oz ferri adhibere curã:qm̃ ſi feceris ſã
guis erũpit z effluit patiẽſq3 deperit. Qum aũt in paruaruz
eſt loco arteriarũ tũc eius incipiẽda vt dicta eſt cura:oz i lon
gum cutẽ findere.z qui in loco ẽ ſanguinẽ extrahere:z arte-
rias diſcooperiẽs oĩo corporibus denuda circũpoſitis. z cũ
ſẽnara arteriã ſuſpẽde. Dehinc aũt ſumes acuz i qua filũ di-
ſpoſueris ſericũ z ſub duabus arterie imittes extremitatib⁹
ſicq3 nodans filum incides:ſicq3 z in altero facies latere.tũc
locũ ſanguine purgabis:z ſanguis loco pãnuz ſuperpones
vino infuſum per horã.ſicq3 puluerẽ ſupmittes carnez addu
centem:poſt quẽ vnguẽtuz ad idẽ. Et ſi apoſtema hoc ex
arterie factũ eſt fiſſura.quãtũ potes cũ digitis ex ipſo appre
hẽde apoſtemate cũ cute.tunc acu ſumpta cũ filo ſerico opti
me cõtorto ſub apoſtemate ab altero infige latere eo in loco
quẽ apprehẽdiſti z fortiter ligãs apoſtema p medium finde:
oẽmq3 qui ineſt ſanguinẽ extrahe. Tũc aũt ab omni incide
forcipe latere vſq3 loci terminũ quẽ ligaſti.z ſic faſciam ap-
pone quã vino infuderis z oleo:vnguẽtũq3 carnẽ adducens

Cap^m.6^m.de arteriarũ que poſt aures ſunt amputatiõe

D Iximus arteriaꝝ q̃ p⁹ aures ſũt
ſahafe ꝓdeſſe
ãputationẽ z ocloꝝ cronicis dolõib⁹ paſſiõiq3 ſco-
tomie dcẽ p^m g̊ pilos erradas oz q auriũ vicinantur ptibus
z arterias inueſtigia.quoniam ſub digito pulſantes iuenies
vt inneneris locum ſigna encauſtro z ſic arteriam verſus os
amputa ſitq3 amputatio ſub duorum q̃titate digitorũ. Quz
autem arteria ſub digiti ſenſuz nõ cadit.oportet ab auris ra
dice ad exteriora.iij.mẽſurare digitos ſtrictos z ſic locũ fin-
de z arteriam in latũ amputa.vt ſãguis eo vſq3 exeat vt fiat
albus.pertinget aũt inciſio vſq3 ad os. Et qum media exie-
rit ſanguinis q̃titas ſiphacem qui ſuper os eſt capitis finde
ne forte calidum illi accidat apoſtema z os abrades ſicq3 in
ciſionẽ cum licinijs ex pãno ſtringes z reliquorum deinceps
vulnerum curam adhibebis. Quod ſi carnis productio imo
ratur ſuper os ſcalpere ipſum z abradere oz.

Capitulũ.7.de arteriarũ q̃ i tẽporibus ſũt abſtractiõe.

i IN antecedentibus diximus. qm̃
arteriarũ que
in temporibus ſunt abſtractio emigraneo prodeſt z
oculorũ doloribus cronicis z catarris calidis decurſibuſq3
pungentibus.z apoſtematibus que i tẽporũ ſunt lacertis. Si
igitur he diuturne fiant paſſiones.nec alia per medicamen
confert cura.arterias duas abſtrahere expedit que in tempo
ribus ſunt.quẽadmodũ aſſignabo.pilos igitur abrade tẽpo
rum.z arterias palpa cum digitis donec pueneris. Et ſi diffi
cilis earũ eſt inuẽtio.aquam loco calidam inſtilla z cataplaſ
ma z ſic locuz palpa.vt inueneris collũ cum plena ſtringe fa
ſcia quatenus repleantur arterie.z manifeſte appareant.ſic
q3 attramẽto ſigna.tunc alicui impera miniſtrorũ cutez que
loco ſupereſt digitis apprehenſã ſubleuare:z cutez finde ma
nifeſtius.tunc ab vtroq3 latere cutẽ cum ſẽnaris ſubleuabis
z arterias ab omni parte nudans corpora amputabis circũ
poſita quatenus manifeſtantibus appareat z omnibus cir
cumiacentibus liberetur corporibus. Et ſi quidẽ arteria ſub
tilis fuerit ad ſuperiora eam extendere cũ ſẽnara cõuenit.z
ab vtroq3 ſuſpenſam incides latere.eiuſq3 fruſtuz educes.ſic
q3 quod inter duas eſt ligationes amputabis z medicamia
inijcies vnguentaq3 adhibeb. Quod ſi magna fuerit arteria
findas illam z ſanguinem iuxta quod opus fuerit extrahe.
ſicq3 cũ filo ſerico duobus in locis ligatione vtere z amputa
tione z ſit inter vtrumq3 triũ digitorũ q̃titas z ſic quod me-
dium fuerit amputa.medicaminibuſq3 vtere carnẽ adducen
tibus vt puluere croceo.z medicamine ex ſarcocolla cõpoſito
z aloe.thure draconis ſanguine z faſcia ſuppone.atq3 ſic cũ
vnguentis cura.

Capitulum 8.de chyrurgia que in carne fit.z primuz de
ſitia z eius vtilitate.

c CHyrurgia que in carne exhibetur:alia
amputatio:alia iciſio.alia co
quendi officium. Et in quibus vtimur paſſiões alie
omnibus accidunt mẽbris corporis ſub vna figura z earum
vna eſt cura:quedã autẽ quibuſdã proprie ſunt mẽbris ſine
alijs z cuiuſq3 eaꝝ cura alteri⁹ cure diſſonãs eſt. Et que i oĩ
bus mẽbris ſimil'eſt cura:ſitia eſt ſuperflue carnis abſciſio:z
inciſio nodationis z cancri:vlcerum malorũ z clauorũ veru
carum z ſagittarum eductio ac inherẽtiũ corpori. Cura au
tem propria mẽbro cuiq3 vt vngularum oculi remotio z ſup-
flue que in naſo eſt carnis amputatio:alieq3 huiuſmodi paſ
ſionũ cure que mẽbris proprie ſunt.quẽadmodũ deinceps di
cemus iuxta mẽbrorũ ordinẽ a ſuperiori incipientes vſq3 in
feriora.hic aũt de ea tractabimus cura que in omnibus eſt
mẽbris cõmunis a ſitijs primordiũ ſumentes z eius vtilitate
z his que eã ſequũtur. Sitia tribus vtimur modis.pri⁹
eſt cũ inciſione.ſecundus eſt vacua ſine inciſione.cum igne
tertius. Et que cum inciſione fit.aut in pueris vtimur ea pue
ris quorũ etas phlebotomũ nõ admittit ſi eorũ ex ſanguine
fuerit paſſio phlebotomie loco. Et ſi quidem paſſio in capi-
te eſtuat oculis z his ſimilibus:ſitias ponere expedit in capi
tis puppi.ſitq3 earum inciſio que ſpiſſum nõ trãſgrediatur
cutis. Si autem paſſio huic proxima eſt capitis loco collo ſi-
tia apponitur.quoq3 in capite ſunt trahens deducat. Et ſi a
medio in remotiori loco attrahere volueris.ſitiam inter ſca-
pulas pones. Nõnũq̃ autem apponimus z brachijs cruri-
buſq3 propter eos qui his in locis ſunt morbos.viri porro z
mulieres ſitijs cum inciſione vtuntur quo malus extrahatur
ſanguis a mẽbrorum profundo.ſimulq3 cũ ſanguie mali edu
cantur humores. Et ſi modici fuerit extrahendi ſanguinis
neceſſitas oportebit inciſionẽ nõ profundam fieri. Qz ſi mul-
multum opus eſt ducere.multa ſit inciſio z profunda. Et ſi te
nuis fuerit ſanguis.inciſionẽ in cute nõ profundam exhibe.ſi
croſſus ad carnem vſq3 profundaz deduces. Et ſi ex alicui⁹
mẽbri ampliorẽ ſanguinis q̃titatem volueris extrahere.inci
ſio amplius profũda fiat.qũq3 materia vtriuſq3 croſſi tenet
z ſubtilis mediũ inciſionẽ exhibe temperataz. Utimur au
tem pluribus in locis corporis ſitijs z cuiq3 propria a ſcribit̃
vtilitas.quibuſdam in paſſionibus maxime.ponitur in capi
te ſitia z eſt palmo a ſupercilijs remota.in capitis medium:q̃
corporis medetur grauitati totius.elephantieq3 z furfurũ ca
pitis imoderationi vertiginiq3 qum ex ſanguine fiat.dolori
quoq3 renũ z teſtiũ apoſtemati. Et ſi eius loco vene queuis
arteria magna proxima eſt:arterie cauendus erit locus.ne
forte illi incidat inciſio:ſi z.n.inciderit.amputari ſanguinis
fluxus nõ poterit. Et ſi amputari decurſum cõtigerit mẽti of
ficit auditui z viſui. Ponitur quoq3 in capitis diuiſione z
coloris liuido faciei prodeſt ſenſuum turbationi oculorũ paſ
ſionibus vt vlceribus.ſcabiei fluxui ſtupori auditus grauita
ti.auriũ prurigini z percuſſionibus.nariũ fetori.cephalee.z
oris doloribus. Et in ceruice poſita.puppi ſcil'capitis ſuper
collũ digitis.iiij.qua puerorũ prodeſt obtalmie z aurium do

loribus apostematibus. grauitati capitis ⁊ palpebrarum sca
bieiqꝫ earū ⁊ lentigini. vētositati. sibile ⁊ fluxui. Et in fauci-
bus que dolori medetur molarium ⁊ lingue. gingiuaruꝫ apo
stemati. obtalmie ⁊ auriū doloribus ac apostemati: sed ⁊ in
hac assiduitas tremorem adducit ⁊ loci alborem. ponitur ⁊ i
mento. cuius est vtilitas pustulas ⁊ oris vlcerationes. Gingi
uarū apostemata delere. applicatur etiam spōdilium princi-
pio. que melācholicis prodest passionibus manie. s. ⁊ anheli-
tus arctationi. cordisqꝫ si ex calido sit tremori. Est etiam
que in latere ponitur ab iter scapłas dclinās. epatis extrem i
tatibus ꝓxima ⁊ est si manū posueris sinistrā sup scapłā dex
tram ac aliā percusseris. cadit super aliquā partē in latere si
nistro ⁊ sitia vocatur lateris. prodest autē veneni potui ⁊ sple
ni apostemati. a latere aūt dextro. epatis ardori ⁊ apostema
ti medetur. Ponitur ⁊ inter anchas que emorroidū ⁊ flu-
xui medetur sanguinis. ac in tenasmon apostemati ac eiꝰ per
cussioni ⁊ mēstruis imoderatis. sed vrine sanguinis. ardori
renū. ⁊ vrine adustioni. testiū ex corrupto sanguine apostema
ti. fetori vulue ⁊ eius prurigini. furunculisqꝫ ⁊ scabiei iguinū
nec veneri si qum opus fuerit adhibeatur officit. Si autē sine
necessitate quis ea vtatur. dorsum debilitat renes extenuat ⁊
eorū adipē liquefacit venereqꝫ iminuit. Est ⁊ crurū sitia. a
cauilla palmo aut digitis. iiij. sub genu. in cruris manifesto.
educiturqꝫ ab inde stante hoie sanguis que cholere ꝓdest ni
gre ⁊ aie malitie. epilepsie. apoplexie. mētis corruptiōi. singul-
tationi. scabiei. prurigini. oculorū tenebrositati. vertigini. scia
tico dolori. Et oꝫ qum super crura sitias ponere volueris. vt
balneū patiens ingrediatur ⁊ super crura aquā fundat cali-
dam ⁊ hora deambulet quo eius tenuetur sanguis: sicqꝫ sup
scamnum sedeat ⁊ sitijs sanguis exsugatur appositis. xxx. cir
citer vices. Ponitur autem ⁊ sitia iter mulieris mānillas
que maxime menstruorum sanguinis fluxuꝫ placat. Sꝫ ⁊ in
coxis ponitur ⁊ mēstruorū cōclusioni prodest. oꝫ autē prius
fortiter sugere sicqꝫ incisionē exhibere: sitqꝫ hō sedēs pedibꝰ
extensis ⁊ adinuicē copulatis: ponesqꝫ sitiā in coxe superiori
bus. Super genua quoqꝫ sitia disponitur. qum hō pedibꝰ
protēsis sedet. ⁊ hec super ossium coxarū ponitur extrema ⁊
disgregationi proxima: atqꝫ hec ipsa genuū prodest aposte-
mati ⁊ eorum incendio grauitatiqꝫ ⁊ disgregationis dolori.
Est ⁊ rasche sitia que pustulis prurigini sahafe. fissurisqꝫ
manuū prodest. Et oportet prius super quāqꝫ manū sitiam
ponere. fortiusqꝫ sugere. dehinc incisiōe facta sanguinis edu-
catur semis libra. Est super anum quoqꝫ sitia que dolori-
bus eius ⁊ ardori. apostematibusqꝫ ⁊ emorroidibus intesti-
norumqꝫ doloribus medetur: hec femora magnificat mu-
lierum ⁊ nates ⁊ mēstruū educit sanguinē ancharum ⁊ dorsi
dolori prodest. Ponitur quoqꝫ inter duas sitia cauillas. di
storsionibus prodest ⁊ debilitati ⁊ pedū fissuris. adustioniqꝫ
earum ⁊ que ad eos fit materiei decursui ac podagre. sangui
nēqꝫ deponūt mēstruū. Est ⁊ que super humeruꝫ ponitur
sinistrum: prodest que splenis doloribus ⁊ quartane febri ⁊
cholere nigre superfluitatibus. Et oꝫ sanguinē qui bis educi-
tur locis a quinquaginta dragmis vsqꝫ cētū eē iuxta corpo-
rum complexionem in virtute ⁊ debilitate. ac iuxta quod opꝰ
fuerit ⁊ sanguis consulet corruptus. Nec vero modū expedit
in sanguinis eductione excedere. quoniā hoc stomachū debi
litat ⁊ epar destruit ac refrigerat. colorē in croceū imutat. hy
dropisim adducit. venerē minuit. cor debilitat. tremoreqꝫ eiꝰ
parit ⁊ paralisiꝫ morpheāqꝫ generat albā ⁊ visum debilitat.
oportet āt sitiā que spondiliū ponitur in capite. largiorē eē ꝙ
que in faucibus ⁊ crurū sitiā mediocrē. sitqꝫ in rascha sitia oi
bus bis maior oibus tēporibus. Sitqꝫ in caloris tēpore gra-
uis aut frigoris minor ⁊ in autūno longe minor ꝙ in vere. sic
quoqꝫ ⁊ phlebotomia oēsqꝫ euacuatiōes quēadmodū alias
expositū ē. Sitia aūt vacua sine incisione scilicet vtimur
qum trāslatione opus ē materiarum a loco ad locum quēad
moduꝫ in calculis fit renū. aut vt ad exteriora trahamus. vti
mur quoqꝫ ea qū ventositatem dissoluere nobis ē propositū
vt in cholica fit qum super ventris subplanum sitiam poni-
mus ⁊ in doloris loco. Sed ⁊ qū sanguinē ad mēbrū qōpiaꝫ
attrahere voluimus quēadmodū in stomacho fit: quoniam
sepius vt ad ipsum sanguinē attrahamus opus ē vt calefiat
vtimur quoqꝫ ea in mēbris quibusdā quꝫ motum ⁊ nō sensū
amiserint: attrahimus sanguinē ad ipsa ⁊ calorem. Et siqui-
dem hoc manu cōtingerit. ponitur super humerū sitia ⁊ sic su
gitur. Dehinc super lacertos ⁊ tenuiter sugitur quatenus san
guis aduuetur dehinc aufertur ⁊ iterū apponitur post dies
aliquot super brachiū prope raschā. Sicqꝫ ⁊ in pede faciē
dum est ⁊ in omni quod motu priuatur mēbro. hocqꝫ semel i

mense. Utimur quoqꝫ illa ⁊ in patientibus narium sangui-
nis fluxum. si fuerit imoderatꝰ. ponimus nāqꝫ sitiam super
vētris lacertos. si fuerit a dextra nari fluxus hic ⁊ in epatis
partes. Qd si a sinistra. sup splenis depōitur ꝑtes: hoc nāqꝫ
modo sanguinē a capitis partibus ad inferiora deducimus
⁊ cruris ꝑtes. Sic ⁊ in mēstruorū mulierū fluxu facies si
modum transgreditur: pones nāqꝫ sub papillis sitiaꝫ. Poni
mus quoqꝫ ⁊ sup costas vacuam sitiā fractas. qum depressa
est ē quo ad supiora illam reducamus. Sꝫ ⁊ sup aures qum
in eius fistula ē aut sanguis decursus multus: locamus nan
qꝫ in sitia aurem ⁊ sugimus: sicqꝫ sanguinem attrahimus ⁊
educimus. Et qum fistule quedā in mēbro carnoso appa-
rent: estqꝫ in eas sanies inclusa sitiā apponimus. dehinc cuꝫ
vnguēto basilicon clisterizamus in oleo dissoluto rosarum.
Opꝫ aūt in huiusmodi locis sitiam nō ponere. corpore non
purgato. Sin superfluitates attrahentur male ad egrotans
membrū ⁊ nocumētū fit maius. Sitia aūt que cū igne fit
necessaria est qū a corporis profundo ad exteriora educēda
est materia qum in mēbri alicuius interioribus generatꝰ non
aliunde influens ad mēbrū egrotans: fortiterqꝫ illā ad exte-
riora educere icubuerit necessitas. Et quotiēscūqꝫ que attra
hitur materia amplior est ⁊ ignem decet esse fortiorem. fit āt
hoc sic. Sume sitiam aut ciphi modo factā phialam paruā
⁊ eius interiora aqua lenias ⁊ bambacē accipe nō pressā sed
distructum in partes. hūc igne accēdes. ⁊ in phiala pones:
sicqꝫ loco applicabis: qm̄ vētris subplanū aut quoduis ali-
ud attrahet mēbrū: vt auferri nisi vi non possit. Hec igitur si
tia vmbilico apposita tortiōibus prodest molestis ⁊ colice: si
ex vētositate fuerit: mulierūqꝫ mēstruis. ⁊ matricū ventosita
ti. sanguis menstruorū crossitiei. ⁊ eius exitu difficili. sincopi
qꝫ qum ex mēstruis fit. ⁊ matricis frigori: ⁊ hūiditatē que ex
coitu emittitꝰ a vulua emulgit. Est ⁊ que sup stōachū applica
tur. ꝓdestqꝫ eius crosse vētositati frigōiqꝫ ⁊ ipꝫ calefac: hūi-
ditatē que i eo ē purgat viscosaꝫ. ⁊ hꝫ cū sitijs fit magnis. aut
fiatꝰ q̄ ignis ꝑferāt calorē. iuncto pꝰ oleo loco hani. ⁊ sic sitia
supponitur ac sugitur quo cutem attrahat ⁊ statuatur: sicqꝫ
duabus illā dimittes horis. Qum autem multum erit incen
dium aperies. per horā quiescēs iterum appones donec mē-
brum calefiat. Et in oibus quas diximus sitie spēbus opor-
tet sitiam que singulis apponitur locis iuxta mēbri eē quanti
tatē patientis. s. qū quod egrotat mēbrum magnū ē ⁊ latuꝫ ⁊
sitia magna: sit si paruū. ipsa quoqꝫ ꝑua adhibeatur.

Capitulum. 8. de incisione emissionū furūculorum ⁊ apo
stematum.

O Portet in apostematibus ⁊ emissionibꝰ hu-
midis medicaminibus vti maturan
tibus vt diximus. Et si emissiones ⁊ apostemata in
locis fuerint carnosis: vt coxis. cruribus. lacertis. natibꝰ. bra
chijs ⁊ expectandū tibi ē. donec eorū cōpleatur maturatio ⁊
fortiter molliantur. aut tenuentur sicqꝫ ⁊ incidas. Si etenim
anteꝙ maturentur incisionē adhibueris. rubiginis fluxus tē
pus protelatur ⁊ earum sordes multiplicantur ⁊ nōnūꝙ vul
neris labia durescunt ⁊ eius profundū. protelaturqꝫ eius cu-
ratio. Et si prope disgregationē emissio fuerit locaqꝫ in qui-
bus nerui sunt ⁊ ligamēta. nō expedit eius maturationē pre-
stolari. sed optime aperi. ne forte neruos corrodat ⁊ ligamen
ta disgregatiōis sanies ⁊ cordas ⁊ mēbri fiat dbilitas. In
cisionis autē qualitas huiusmodi est. oportet incisoriū super
emissionē ponere. a loco q̄ui sanus est ⁊ qui insunt sanguinē
⁊ saniē extrahes corruptos. aliaqꝫ corpora putrida donec oi
no purges. tūc cū pāno totum implebis lineo perfecte. quo re
pleto hoc ad oia perueniat loca vacua ⁊ cū fascijs stringes.
post hec secūdo solue die ⁊ si emissionem mundam inueneris
bābacē appone veterē cū rosarū oleo. Si munda non fuerit.
bābacē pones etereꝫ cū butyro ⁊ optime totū implebis quo
ad oēs attingat cōcauitates vsqꝫ dū vulnus oio mundatum
intelliges a sorde ⁊ rubigie. post hec aūt cū vnguentis vt assi
gnatuꝫ ē curabis. Expedit autē qum emissio magna fuerit ⁊
incideris illam non semel euacuare ne forte patientis debili-
tetur virtus ⁊ sincopis accidat. maximeqꝫ si eger debilis fue
rit. sed paulatim tibi erit educenda sanies duobus diebꝰ aut
tribus patientis examinata virtute. Et si in alarum aliq̄ fue
rit emissio. aut inguinibus in lōguꝫ icides. quo eiꝰ citior fiat
cicatrizatio. Qd si sup lacertū vt brachij. aut cruris ab vtro
qꝫ oꝫ lacerti icidere latere duas incisiones sicut altera ad al-
teram transeat ⁊ lacertū non attingat ipsum: ne forte incō-
modum illi accidat sanari difficile. Tunc cū bambace iple-
bis ab vtroqꝫ latere post purgationē. ⁊ sic cura vteris quod
cū vnguētis fit ⁊ desiccantibus medicamibus quēadmoduꝫ

al's expositum est.

Capitulū.xᵒ.de salabe glandis ⁊ nodositatis cura.

s **Landis** spẽs quot sint alio exposuimus lo
co.cãsqꝫ ⁊ signa.Eius autẽ cura ẽ
ipsius denudatio ⁊ a suis eductio locis.hoc aūt fit sic
Cutẽ ab ea findes sic vt ad eius nõ attingat folliculū ⁊ cõca
uitatem.Tunc eius folliculum suspendes cū sennaris quas
minister tenebit:⁊ tu illam excoriabis caute.caueasqꝫ follicu
lum scindere ⁊ integraꝫ studeas extrahere i folliculo suo qm̃
hec vtilior est cura:⁊ sic vulnerū cura locū curabis vlcerūqꝫ.
Q: si folliculū cõtigerit scindi parū:cū sennara suspẽdatur.
⁊ semp subsequere donec totū emittas.Et si partem aliquaꝫ
extrahi contigerit.nihil tñ de eo dimittas.⁊ sic oīuꝫ curabis
vlcerū cura.Q: si folliculi ps aliqua remaneat quã difficile
sit educere:medicamẽ accelera illi accutū quod illã desiccet ⁊
aduret:dehinc butyro subsequere donec laxa fiat ⁊ eruatur:
Et si reliquie eius alique superūt:medicamen iterū applica
acutum:qm̃ si in loco aliqua eius remanebit pars eẽt ipsius
cã gnãtionis iterūqꝫ rediret. Nodositas aūt ⁊ glans quꝫ
curande sunt intuẽdū ⁊ si salabe ꝯsimilis ẽ:cū illius sanabis
cura.Qd̃ si ex illius nõ fuerit genere ⁊ nodatio est dura. vtẽ
dum erit his que in cura diximus medicaminuꝫ vt vnguẽto
dachilon.⁊ alijs.Qd̃ si nõ proderit fortius illã percutias cū
quouis duro donec corrūpatur ⁊ laxa sit qm̃ sic deficiet.

Capitulum.xj.de scrophularnm medela.

s **Crophularum** causas ⁊ signa atqꝫ
cū medicamibus cu
ram al's diximus.Et si medicaminū cura nihil con
feret:tūc ferri adhibẽda erit cura.Et hec eius assignatio.cu
tem ab eis findes per longū quẽadmodū ⁊ in salaba factū ẽ
⁊ vsqꝫ ipm findendo nõ attinges apostema:dehinc cutis la
bra duo cum sennara extẽde:ipsamqꝫ excoria ⁊ omnia amo
uebis ab eis corpora circumposita ⁊ pedetentim ipsam extra
hes:quẽadmodum in salabe cura assignauimus.Que autẽ
harum maior fuerit cū sẽnara illã extrahes ⁊ ad superiora
extẽdes sicqꝫ excoriabis donec oīo circūpositis libes corpo
ribus.Cauendū aūt ne aut neruū pungas aut arteriã am
putes si forte in loco fuerit.Et qū forte in aliquam cadet ve
narum fissura.liga illã optime ⁊ amputa.ne agendi pedimẽ
to sit bonitatis sãguinis emissioni.Vt aūt scrophulam ex
traxeris digitum loco inducas ⁊ diligenter ne forte alia insit
scrophula inuestiga parua.Et siꝗ quam inueneris denuda
⁊ extrahe:⁊ ne queuis restet studiū dabis:vt aūt purgasse te
locum intelliges labra cutis aduna ⁊ si superfluitas est in ea
que extẽdi possit propter scrophule magnitudinẽ absciso su
perfluo partes insue ⁊ loco cõmensurata cute puluerem sup
pone croceū ⁊ reliquorū curã adhibebis vlcerū.

Capitulū.12.de cancri cura

a **Lias** dictum recole cancrum apostema esse du
rum cãsqꝫ eius ⁊ signa protulimus ⁊ cum
medicaminibus curam.tã ⁊ si per modicū medicaia
conferant.superest aūt nobis eius cum ferro qualiter fiat q̃
qꝫ sit cura dicere.Dico ergo quoniã apostema hoc oībus ac
cidit in mẽbris sed sepius i matricibꝰ ⁊ mulieꝝ mãmillis.Et
quod i matrice est nullã admittit cure ferri viã.qū auteꝫ i mã
millis aut mẽbrorū aliquo manifesto.in quo magne nõ sunt
arterie nec ipsi vicinãtur nec nerui insunt magni.tunc omne
hoc apostema a mẽbro abscindere oꝫ.⁊ cuꝫ rasorio perfectiꝰ
omnes cauabis partes donec nulla eius supersit radix ⁊ san
guinẽ exire permitte.nec eius auferes fluxum donec circum
positus qui erat i venis sanguis crossus ⁊ melãcolicus efflu
xerit.iã deinde locū cū vnguẽtis ⁊ medicaminibus quibus re
liqua curantur vlcera sanare molieris.

Capitulū.13.de verrucarum clauorū ac formicis cura.

v **Erruce** ⁊ claui in multis apparent corpis
locis manifestis.Et claui qum tan
guntur aut mouentur ledunt eorumqꝫ cura succisio:
oportet ergo omnia que circa verrucas aut clauos sunt ex
plicare ⁊ cū forficibus fortiter extrahere.atqꝫ cum phleboto
mo aut simili quouis abscide.⁊ oīo illud quod inueneris au
fer ne forte redeat.Et si ab eius reditu quem abscideris se
curus vis fieri cū cauterio fortius calefacto eius radicẽ coq̃
hec de clauis. Verruca aūt adunãdo abscinditur.Sūes
nãqꝫ pilū fortem.aut filū sericū optime cõtortū ⁊ cū eo verru
ce radices fortius astringes decidet etenim:visum aūt meū ẽ
illã cū ferro funditus eruere.⁊ radiceꝫ coquere cū cauterio:
aut cū medicamie acuto.qm̃ citius sanatur.⁊ nõ eius timet̃
reditus. Formix aūt pustula est parua ⁊ in cutis celata ꝓ
fundo vt diximus.eiusqꝫ cura cum medicamibus que sit ex
positum est.qū de morbis diximus manifestis.Quꝫ ergo ni
hil conferūt medicamina.cura adhibenda est ferri.Explica
bis itaqꝫ oia que circa pustulã sunt cū phlebotomo ⁊ sic cum
forficibus extrahes ⁊ cum phlebotomo cui caput est rotõdū
succides.Sumebant aūt antiqui fistulã ferri subtilẽ iuxta pu
stule quãtitatẽ:cuiusqꝫ caput super pustulã ponentes paulati
iprimebãt ⁊ abscindebant a radicibus.Dehinc medicamina
appone desiccãtia.quoniã per gratiã dei sanabitur.

Capitulū.14.de vlcerū pessimorū cura.

v **Lcera** pessima q̃ vocãtur rodentia a mẽbro
abscidere opꝫ ⁊ vsqꝫ locū cauare sanū
⁊ ex ipso quoqꝫ sano paululū:quo radicitus omne
quod putridū est auferatur.sicqꝫ deinceps his quibus vulne
ra vlceraqꝫ curamus recentia medere.Nõ opꝫ aūt his ope
ram dare nisi certe virtus valida fuerit que sufficiat ⁊ patien
ti odores offeres iocũdos ⁊ cum cõtritorū aqua carnium pa
sces cum vino facta.vinūqꝫ propinabis tenue ⁊ mixtuꝫ quo
ipsius roboretur anima ⁊ curam perferat.

Capitulū.15.de sagittarum ⁊ inherentium eductione.

i **Ntuendum** prius est ⁊ si sagitta in nobi
le nõ cecidit mẽbrum.vt ẽ ce
rebrum.cor.epar.⁊ eius locus exterioribus est pro
ximus corporis:abstrahere illã si adhuc ei lignū est oꝫ.Sin
aūt forcipes sagittarū inducas ⁊ sagittam totis astringe vi
ribus.⁊ fortiter abstrahe.Et si forcipes vulnꝰ nõ intrãt ⁊ os
eius locū dilata cū phlebotomo aut incisorio:⁊ sic forcipes
imittẽs sup loca diligẽtiꝰ sagittã fortiꝰ retrahe.Et si sr̃ os sa
gittã cecidisse iueneris.oꝫ ea ꝑcutias ⁊ i ptes sbmoueas bis
aut ter.⁊ sic attrahe.⁊ si sagitte pẽne fuīnt i diuersa ꝑtẽse tiet
qꝫ ne te attrahente dum exit corpa que illic sūt icidas.vulnꝰ
plurimum dilata ⁊ forcipes inducẽs pẽnulas optime compri
me.quo adinuicem reducantur ⁊ sic attrahens extrahe.Et
si a sagitta ferrū eductū ẽ ipsumqꝫ profundū ⁊ occultus tibi
ẽ locus.oportebit patiẽti imperes vt erectus ea stet in figura
in qua percussus est hora erat ⁊ tunc palpatione vtaris ⁊ in
quisitione digitorum donec inueneris.Et si quo intrauit lo
co propinquior est finde illū ⁊ dilata quẽadmodū diximus
⁊ forcipibus inductis sagittã apprehende ⁊ attrahe. Qd̃
si in oppositum perlata est locū sagitta ab eo quo intrauit.la
tus finde illud eo in loco quo sagitte intelligis eẽ caput.⁊ in
ductis forcipibus inuentã apprehende ⁊ abstrahe. Quod
si sagitte vsqꝫ ad locū forcipes nõ attigerint.organo quouis
eo inducto quo subijt sagitta loco ipsam impelle quibus sagit
te impellūtur.vt ad apertionis os approximet tuncqꝫ forci
pibus apprehensam inductis attrahẽs educas.Vt eduxeris
sagittã considera ne forte pẽnas habuerit ⁊ in vulnere sint cõ
fracte.Quod si intellexeris inuestigande tibi restãt ⁊ educere
oīno moliaris.Qum autẽ sagittã eduxeris ⁊ pẽne nõ super
erint.locū oportebit insuere si eiusmodi ẽ.aut medicamia sup
inijcere cõglutinãtia vulnera. Si aūt post sagitte eductio
nẽ apostema fieri contigerit.patientẽ phlebotoma:locoqꝫ la
ctis pinguedinem applica ⁊ sandala intibeqꝫ aquã ac queffa
re ⁊ semperuiue.solatriqꝫ ⁊ similia.appone ãt ⁊ sandali fasci
am sicci. Simul aūt cauendum qum locum findes quo sa
gitta impulsa ẽ.aut qum illaꝫ impelles ⁊ ne in loco neruus sit
prouide aut arterie aut mẽbro certe nobili locus hic proximꝰ
sit.Si etenim horū quidpiã fuerit.tota tibi moliendum instat
diligentia ne horū quicꝙ ledas incidendo aut scindẽdo.quo
niam nõnunꝙ vtilius ẽ suo sagittã loco permittere ꝙ educe
re.qum aut nerui timetur aut arterie incisio.aut scissura.aut
mẽbrum aliquod nobilium ledere.vidi etenim ipse quẽdam
cui sagitta in stomachi partes incidit ⁊ siphacẽ scidit.stetitqꝫ
inter thirbū sagitta ⁊ stomachū.nec potuit educi.remãsit ita
qꝫ suo diutius in loco.nec ledebat hominẽ nisi qum ciborum
fiebat repletio. Simul autẽ intuendū quoniã sagitte nõnū
ꝙ veneno infecte sunt.qd̃ si intellexeris carnẽ circūcauare cõ
ueniet.cui sagittam contigit ⁊ incidere.siquidem fieri possibi
le ẽ.Sagittam autẽ veneno infectam ex ipsius carnis depre
hendes colore.declinat nãqꝫ aut ad liuorẽ aut ad nigredinẽ.
Intuere quoqꝫ ⁊ si sagitta ossi infixa estꝰ ipsiqꝫ fortius ad
heret ⁊ forcipibus qū concusseris nõ mouebit̃.oportebit que
circa sagittã sunt cauare vsqꝫ dū ipsū appareat os.quod aūt
cum illo incides organo quo ossa amputantur.aut certe cir
ca sagittam foramen molieris.quatenus eius dilatetur os.⁊
sic ipsam abstrahẽs educes. Qum vero sagitta in princi
palium erit aliquo mẽbrorū.aut cuius magna est vtilitas vt
cerebro.corde.pulmone.epate.stomacho.renibus.vesica ⁊ si
milibus ⁊ mortẽ animaduertis.sagitte eductioni nullam da
bis operam.Si autẽ signa non agnoueris mortis.eius mo

liaris eductionē.quoniā eiusmodi homo nonnunꝗ morte li
beratus sanatur:vidi etenim cuius intestinis sagitta incide
rat ⁊ vulneris loco stercora emittebantur:adhibitaqꝫ cura li
beratus ⁊ sanatus est.Refert quoqꝫ nōnulli se epatis partē
vulnere eductam vidisse.ossaqꝫ ⁊ thirbū.nec tam mors abin
de accidit.ideo ergo qum locis inciderit his sagitta virtusqꝫ
valet ⁊ mala nō se presentāt signa.eius oīno molire eductionē
quoniā mirabilis rerū deus auctor hominē morte fortasse li
beraret.Si etenim in huiusmodi sagittarū locis dimiseris pa
tientem in mortē defert proculdubio.Et siquidē scire volue
ris quo interiorū mēbro sagitta cōstitit signa que assignamꝰ
speculare hec scilicet. Cerebro quidē si vulnus icidat ⁊ ad
matrem vsqꝫ attingat spissam egrotāti cephalea fit molesta
⁊ in oculis rubor ⁊ inflamatio.hominis īmutatur color:ani
mus cōfunditur.Quod si ad subtilē vsqꝫ matrē attigerit.vir
tutis fit casus.vox tollit̃.nasus icuruat̃ sanies reijcit̃ naribꝰ
⁊ sanguis auribusqꝫ ardorqꝫ ⁊ humiditas. Si in pecto
ris concauum vsqꝫ sagitta perferatur vulnusqꝫ latum fuerit
eo aer emittitur ⁊ si cordi inciderit illam videbis tāꝗ cuipiā
in fixā solido.⁊ sanguis exibit niger si quidem locus illi quo
exeat fuerit.sequiturqꝫ eiusmodi extremorum:frigus sudor
qꝫ ⁊ sincopis acqꝫ mors.Et si pulmoni sagitta incidit ⁊ vul
nus latum est sanguis emittitur spumosus.Et si eiusmodi vl
nus non est quo sanguis exeat.patiētis īmutatur color.anhe
litus fit creber.Et si diaphragmati quod in pectore est sagit
ta infigitur vel incidit certe costis posterioribus anhelitus fit
magnus frequēsqꝫ.cum vtriusqꝫ motu humeri.pariterqꝫ do
lor fit grauis. Et si stomacho infigi ꝯtigerit sagittā ⁊ hec
eius vsqꝫ concauū perlata est ⁊ est in loco largitas cibus eo
exit.Et si sagitta intestinis obuiauerit:stercora emittuntur ⁊
nonnūꝗ intestinū foras ⁊ thirbus erūpunt.Qum autē in ve
sice sagitta incidit.vrina vulnere effluit.Signa hec in quod
interiorū sagitta īpulsa sit mēbrorū designant.Si itaqꝫ i his
que diximus mortis animaduertes signa nullā adhibe sagit
te curā tā ⁊ si valida videatur esse virtus.Sin ⁊ valida ē vir
tus educere aude ⁊ molire toto molimine quēadmodū assi
gnabo. Si capiti incidit sagitta ⁊ ad opimēta vsqꝫ cere
bri impulsa ⁊ emitti quo vis modo nō pꝫ.oportebit capitis ꝑ
forare os circa sagittam ⁊ sic emittere.Nō si in pectore est.⁊
nō abstrahi poterit.oportebit coste aliquid amputare.cui sa
gitta incidit aut quod inter ipsam est ⁊ sagittam.posita tam
sub costa eris lamina tenui.que siphacem custodiat.Sicqꝫ ⁊
si ventri incidat aut vesice sagitta.aut mēbro interiorum cui
piam aliorū oportebit primū caute ⁊ sine molestia sagittam
denudari.Et sic nec emittitur.fissurā dilatare expediet ⁊ ip
sa educta loco medicamina īponere carnē adducentia.dehic
virgam ⁊ sicca medicamina vt alias expositū est.Et si sagit
tam venis aut arterijs incidere contigerit:aut ossibus.aut or
ganicarū alicui.⁊ arterijs que sub alis sunt ⁊ in iguinibus:⁊
timueris ne te educente ferrum sanguis oīo effundatur.opor
tebit p̃mū vēas aut artias ab vtroqꝫ cū filo ligare serico late
fortit̃ cōtorso.cū acꝰ imissiōe sub vena ⁊ nodatione robusta
fideliqꝫ.Quo facto sagittā nuda.Et hoc te opꝰ erat scire de
sagittarū ⁊ similiū eductione.

Capitulum.16m.de aque cura que in capite est.

e T quoniam de ea diximꝰ chyrurgie par
te que morborū ē ⁊ passio
num:quarū cura in oībus similis ē mēbris:iam nūc
de ea dicemus que cuiqꝫ propria ē mēbro: ⁊ a morborū cura
incipiemus qui capiti accidunt:dehinc aliorum exponemꝰ
mēbrorum iuxta īporū ordinē in passiones curā donec vsqꝫ
pedes attingamus. Nūc itaqꝫ primū de aque que in capi
te est cura videbimus.Passio hec infantibꝰ in partu accidit
qum eorū caput fortiter cōprimitur:quā īpius volunt equali
tatem informare moleste:aut ex passione interiori: aut vene
fissura:aut sanguis qui affluit īmutatiōe:crossaturqꝫ hic do
nec in loco fiat cruditas frigida.nec excoqtur nec sanies fit̃:
Et qm̄ loca hec rara sunt:transit hec hūiditas:⁊ inter sipha
cem qui super craneum est cutemqꝫ statuitur. Sūt autem
huius passiōis spēs.iij.aut eīm hūiditas hec inter cutē ⁊ opi
mentum ossa cranei ab exterioribus opiēs adunatur.Aut in
ter os cranei ⁊ ipsū ab exterioribus velans opimentū.Aut
inter cranei ab interioribus os ⁊ matrē crossam. His igit̃
qbus inter cutem ⁊ cranei operimētū humiditas adunatur
apostema accidit tactu molle:cuius color cutis est colori simi
lis ⁊ sine dolore.⁊ si digito cōprimas propter carnis paucita
tem cōmouetur:facileqꝫ apostema pellitur ⁊ hūiditas ab in
uicem separatur. Quibus autem inter cranei siphacē ⁊
os ipm aqua adunatur:eadē hēnt signa.que ⁊ ante diximꝰ.
⁊ est apostema subsol̃ vt nec facile pellitur ⁊ carnis sentiunt
digiti grossitiem. Quibus vero inter cranei os ⁊ spissam
adunatur aqua matrē apostema facile non pellitur nec mol
le est sꝫ fortiter pellitur.hocqꝫ ꝑꝑ ossiū infantiū hūiditatem
maximeqꝫ si scoma ab inuicē fuerint disiuncta:⁊ per ipsa hu
miditas ad exteriora missa fuerit.hoc autē itelliges qm̄ quā
ab exterioribus hūiditatē cōp̃mes:citiꝰ ad cranei tēdit iterio
ra.⁊ dolor in his est grauior ⁊ ossium capitis separatio fron
tis acumē ad exteriora ⁊ eorū oculi elati a qbus ⁊ lachryme
ꝓrūpūt multe.Et hꝰmōi oīū curā adhibere non opꝫ.Qum
aūt hūiditas inter capitis cutē ⁊ cranei ossis operimentum
cernit̃:⁊ apostēa puū ē.vt assigno cura:finde itaqꝫ apostēa
tis mediū seml̃i latū.Si autem inter operimentum ossis cra
nei ⁊ ipsum fuerit humiditas cutem duabus incides fissuris
sese in medio apostematis incidentiū si quidē apostema ma
gnū fuerit.Quod per magnū est tres adhibebis fissuras in
modū.t.greci.hoc modo. ⁊ humiditatē extrahes omnē
Tunc fissuras has pāno replebis lineo ⁊ cū fascijs ligabis.
vitisqꝫ sicqꝫ tribus permittes diebus.Die vero tertio soluēs
cū medicaminibus curabis ⁊ vnguentis quemadmodum ⁊
reliqua vulnera.Quod si carnis īmoratur super cute ⁊ os ꝓ
ductio.os ipsum leuiter rades ⁊ sic curabis.

Capitulum.17.de eius cura in cuius oculos fluxus mul
tiplicabantur acuti.

i N huiusmodi hoībus pilos abradere
opꝫ a frontis loco quo
tibi temporū appareant lacerti.hos itaqꝫ cauebis ⁊
patienti inferiorem mouere imperabis maxillā quo loco ma
gis approximent moti qui in temporibus sunt lacerti.tūc tri
bus frontem findes fissuris rectis ⁊ ad os vsqꝫ perueniens
eritqꝫ cuiusqꝫ fissure longitudo duorū digitorū.⁊ inter singu
las duas digiti.iij.Dehinc inducas aut organo
lancee simile fissure ipsi que tempori est proxima sinistro do
nec vsqꝫ mediā attīgat.deinde a dextra vsqꝫ mediam ⁊ que
inter fissuras est cutem purga cū frontis operimēto.tunc as
sumpto cultello qui dicitur scuqueba fissure inducas prime ⁊
obtusum eius latus in partē fac ossis.acutum aūt in cutis ꝑ
tem converte ⁊ ad mediā vsqꝫ fissurā transmittes amputabis
qꝫ cū eo venas omnes ⁊ arterias que illic sūt.cutem vero oīo
incidere caueas.Dehinc secundo cultellū fissure induc scdē
vsqꝫ vltimā.venasqꝫ pari ratione ⁊ arterias amputa.quēad
modū ⁊ in alia hocqꝫ facies donec moderatā emiseris sāgui
nis ꝗtitatē.post hec amputata fortiter cōprimes loca.⁊ qui
illic adunatus fuerit sanguis emittes.⁊ sic licinia inducas.fa
sciasqꝫ appone aqua infusas.mane facto licinia illa abstra
hes ⁊ alia vino ⁊ oleo oliue infusa īmittes.Et nostri homīes
tēporis oliue olei loco ⁊ vini oleū ponunt rosarū.super lacer
tos aūt tēporū pānū superextendes sandal̃ ⁊ aq̄ īfusū rosarū
ne forte apostēa illis accidat calidū.die tertio fascias solues
⁊ vittas ⁊ vl̃neris adhibebis curā vlcerūqꝫ cū basilico vnguēto
in oleo liquefacto rosarū ⁊ oībus reliquis quas vulneribus
adhiberi assignauimus curis.

Capitulum.18m.de findenda per latum fronte.

f Rons quoqꝫ illius ad cuius oculos ꝑ venas
fuerit multas decursus.in latū findit̃
Significatur aūt hoc qum videris oculos macilen
tos ⁊ paruos:visum eorū debilem.angulos corrosos.⁊ palpe
brarum loca vlcerosa.pilosqꝫ eorū cadere ⁊ ab oculis lachry
me defluunt tenues ⁊ valde pūgentes.patiēsqꝫ in capitis pro
fundo dolorem sentit acutū ⁊ molestū qum sternutatio subse
quitur:hec qum videris hac vteris cura. Primum a pi o
rum incipiens abrasione:quo temporū manifestos hēas la
certos:quos ⁊ cauebis ⁊ in actione manus illis proximꝰ nō
fies.Dehinc in latum frontē findes:⁊ a tēpore incipies sini
stro.donec ad dextrū porrigaris.Finiende autē tibi sunt fis
sure extremitates in locis qui nō mouētur:sitqꝫ fissura paulo
altior fronte.sꝫ scomum caue coronatū.ne forte ferrū illi ob
uies.Antiquorum aūt quidā fissurā in medio incidebāt frō
te.Ut aūt os nudaueris oportebit inter extremitates venarū
⁊ arteriarū cum licinijs ⁊ pānis separe:sicqꝫ fascias appōes
vino infusas ⁊ rosarum oleo.⁊ cū vitis astringes.Die facto
secundo intuere ⁊ si iminutū conspicis apostema.vtile.Sin
fascias iterum appone ⁊ sup liga:hoc vt recesserit os abrade
quatenus oriri in eo caro incipiat:⁊ regimen quod carnē ad
ducit adhibebis.medicaminū.s.⁊ vnguentorū.Qum ⁊ enim
his caro in locis fuerit orta:⁊ cuti continuata spissabitur cu
tis cum carne.⁊ astringetur.fluxusqꝫ a venarū ore ad oculos
prohibetur.

Capitulum.19m.de palpebre superioris repressione ⁊ ciꝰ

ad superiora extensione pilorum causa superfluorum.

I pilorum productio palpebris fiat superflua repressione vtendum est cui⁹ hec ē assignatio. Patientem supinū iacere facies τ palpebrā inuolues. Et siqui superflui sunt pili longi fuerint: ministranti quo manu illos teneat impera ad superiora reducens τ cum palpebre pilis adhibito mastice conglutina. Si autem breues medio palpebre acum inducas cum filo ab interioribus incipiens ad exteriora: sicq₃ palpebram sursum extende. cum sinistra reuoluēs manu. tunc phlebotomū a parte maioris pones anguli τ sub pilis finde superfluis ad angulum procedens minorē. Nec vero fissura hec profunda sit. sic etenim qui ad interiora inuersi erant pili ad exteriora verteretur. iā tunc palpebram in suū reduces locū τ que in exterioribus ē palpebre cutē in medio stringes loco cū acu τ filo tribus in locis τ filos hos ministrū vt teneat iubebis τ palpebrā ad superiora extendes iuxta quātitatē que ab ocul' pilos tolli videris moderatius. nec vero plurimū tollas intantum vt oculū deturpes. tūc quā sustulisti cutē iminues cū forpicibus sicq₃ duas fissuras cutis adunabis: τ nodosa in sues insuitione acū locis. f. singulis adunabis nec nodabis filū τ amputabis. hoc pluribus facies in locis donec fissuras ad beseris cutis. Tunc puluerē adhibe croceum τ oleo instilla ipsumq₃ fascia τ cū vittis stringe. Hic facto secūdo aut tertio fila incides cū forficib⁹ educesq₃ cū vnguētis locū curabis. Et hoc laudabilius ē quo in pilorū in palpebris superfluorū cura vtimur. Est autē τ alia eius cure spēs hec intuere pilos τ si qui oculum pungunt. pili pauci sunt τ nō multi s₃ duo aut tres adinuicē proximi acu sumpta pilū immitte ex muliebris capillis τ sericū filū subtilissimū fortiter cōtortū filumq₃ duplica τ acū palpebre imitte radici loco quo pili vidēntur superflui. tūc pilū induc superfluū. aut duos fili duplicatiōis loco. acūq₃ τ filū abstrahe sursum quoniā pili cū filo exibunt. Quod si inter hos fuerit pilos aliquis subtilis. pilū illi adde forte ex palpebre pil' τ simul cōglutina cū gūma quauis aut mastice τ sic ei queadmodū τ primo fecisti pilo.

Capitulū. 20. de separationis oculi cura.

Separationis cās alias exposuimus q̄ ē. s. palpebrarū iminutio τ sublevatio vt oculū operire nequeant τ fit tanq̄ leporis oculus. Et si oculus ex vlceris fit vestigio aut palpebre insuitione τ eius plusq̄ expediebat sublevatiōe: eius cura palpebre est fissura in solidationis loco dimittatur donec laxet τ in fissura modicū ponatur licinīū. ligenturq₃ donec sanet. Et si separatio naturalis ē. superiorē o₃ cutē palpebre findere in medio loco τ in ipsa pone fissura licinīū in quo vnguentum sit carnē adducens quatenus duo incisiōis labra sibi nō obuient. caroq₃ inter vtrūq₃ producatur. Si autem separationē contingerit fieri inferioris cā palpebre replicationis ad exteriora. hocq₃ ex ipsius factū sit insuitione. aut coctura minus cauta. īoq₃ palpebra reuoluitur: aut certe ex vlceris vestigio acum sume in qua filū pones cōtortū τ palpebre carni immittes replicate ab angulo oculi minori vsq₃ maiorē: si q patitur oculus sit sinister. si dexter ab angulo maiori vsq₃ minorē τ acū abstrahes quatenus filū in duabus carnis supersit extremitatibus. tunc assumptis fili extremis ad superiora contrahe τ cum phlebotomo incide. Et si quidē palpebre figura in priorē redierit statum τ ad interiora declinaverit. hec tibi sufficit cura. Sed si adhuc inuersa est post carnis denudationē oportebit sub palpebra stibiū ponere a qua caro ab scisa ē latū τ ad interius finde latus palpebre fissuras duas. sintq₃ duarū extrema incisionū in incisionis quā fecisti angulis vt inuicē sibi obuient. fiatq₃ ex eis angulus acutus qum adunate fuerint vt fit simil' lauda greco. cuius hec est figura tunc illā explica carnē iuxta quod latus ē latum superi⁹ in palpebre cōfinijs τ sic partes aduna disiunctas cum filis duobus τ cū filo insues sicq₃ absistes. Et si separatio ex insuitione contigit. aut ex coctura simplicē τ planā fac fissurā sub palpebrarū pilis in prima cicatrizatione ipso codē loco τ sic labra separa duo cum lignulo τ oī reliqua vtere cura queadmodū in leporino prius diximus oculo. puluerēmq₃ loco inijce croceū τ salis aquā ciminiq₃ oculo instilla. sicq₃ fasciā superponens stringe. mane facto solues τ intuere. τ si calidū accidit apostema cū obtalmie cura medeberis. sin collirium adhibe rubeū τ lene τ puluerē croceū.

Capitulum. 21. de fissure palpebre cura.

In pma diximus hui⁹ libri pte fissurā corp⁹ eē pingue qd̄ sub palpebre oriatur cut e su pioris eiusq₃ cās τ signa explicauimus. Eius autem curā hoc exponemus loco. Sedere itaq₃ in tuo facies patientem conspectu τ palpebram paululū dilata egrotantē. atq₃ cū pollice τ indice pax protende. Dehinc comprime qua eiusmodi humiditas inter duos adunetur digitos: tunc ministranti tibi impera quo palpebrā a medio trahat supercilio: tu autē a loco palpebre ad inferiora pax detrahe. sicq₃ humiditatis finde mediū i latū fiat fissura vene phlebotomatione maior. In opprimendo autem expediet. vt ad pinguedinis huius attingas locum. caueasq₃ tamen ipsā pertransire. Nōnunq̄ etenim fissura ad palpebre porrigitur interiora τ vsq₃ oculi peruenit tunicam primā. vt autem corpus hoc pingue quod fissurā diximus apparuerit ad exteriora illud trahe: τ si non apparet phlebotomū iterum appone: τ suauiter locum findes. donec appareat apprehensumq₃ digitis τ pāno molli in vtrūq₃ concute lat⁹. Nōnunq̄ autem sic disponēs. vt primū carne denudes τ sic pānū sumptum aceto infunde τ aqua: locoq₃ superpone. Et sunt hominū nonnulli qui sal calefaciunt τ in cauterij extremo ponentes in fissura deponunt. quo omnē illax sal consumat humiditatē. Dehinc cū fascijs liga τ mane facto solue. Et si vacuū calore videris τ apostemate locum: vnguentum appone τ cum hezazo circumposita cataplasma τ siapho memithe. Quod si apostema loco acciderit calidū. refrigerantibus cura medicaminibus τ reprimētibus vt memithe asiafo sandalo: sufalo: hezazo. terra armenica. tritis τ aqua infusis quessfare ac intibe.

Capitulū. 22. de copulatarū inuicem palpebrarum cura.

Porter qum palpebras conglutinari consolidanti aut cum cornea contigerit tunica sic curare. extremū stibij sub palpebra imittes τ cum fenara suspendes. atq₃ sursum trahes τ induces inter palpebram τ oculū paulatī. donec ab oculi tunica palpebra amoueatur. Cauendū autē ne quidpiā tunice oculi incidas maximeq₃ cornee. fiatq₃ in oculo ab inde vlcus τ nonnunq̄ hinc acumen accidit vnde qum incisio tunicam pertrāsit corneam. hec vt feceris oculo ciminū τ sal cōmasticata infunde τ sub palpebra pānum pone lineū suauē. ne forte cum oculi tunica iterum palpebra adunet τ sic fasciam applica in qua oui posueris vitellum. oleumq₃ rosarum τ vsq₃ diem permitte tertium. tunc solues τ collirium instillans albū diebus cōtinuis tribus per dei gratiā curans sanabis.

Capitulum. 23. de grandinis τ verruce cura.

Grandinem curans expedit patientē vt in tuo sedeat ꝯspectu facias: τ cū police indiceq₃ palpebre cutē extende: τ ab exterioribus in latū finde: educasq₃ grandinem cū stibij extremitate. aut cū quo palpatur extremo vel quauis alia re. Et si fissura magna ē labraq₃ duo laxa. insuendo adunes: τ super locum puluerem appone croceū. Si sit aūt parua puluis sufficiet solus τ fascie. Qd̄ si ab interioribus grādo fuerit: palpebram replica τ finde ab interioribus per latū: eductaq₃ grādine oculo aquā instilla masticis τ salis cōmasticatorū. τ cū fascia liga. in qua posueris oui vitellū τ rosarum oleū: mane facto solues τ intuere. Et siquidē incaluerit collirium instilla album in aqua liquefactū. sin aliquid colcotari triti. Verrucam autē oculi o₃ apprehēdas cum paruulis forcipibus τ cū forpicibus abscindens puluerē supersparge croceū: fasciaq₃ qm̄ cōglutinabitur τ nō redibit verruca.

Capitulū. 24. de glande que in oculi est angulo verrucis carne superflua que in radicibus ē palpebrarum.

Superflua autē in oculi angulo glans h̄ curanda ē modo Cum senne ra illā arripies aut forcipibus: paulatimq₃ ad superiora extensam circūductaq₃ amputabis cum forficibus: nec vero multus sis ad eius extirpādā radicem ne forte anguli oculi carnem abscindas: oriaturq₃ abinde passio cui fluxus nomen est. Hec vt compleueris oculo cimini aquam τ sal cōmasticatum instilla: fasciaq₃ oui vitellum astringe rosarum oleo abiecto: mane facto solutum intuere: atq₃ si locus incaluerit collirium instillabis album cum aqua dissolutum. Si vero nullus fuerit calor colcotari triti pax suppoe. Verrucas porro cū forcipe arreptas. forpicibus amputa τ puluerē croceū desuper puluerizabis sicq₃ fascia astringe. nō enī amplius reditū dabunt.

Capitulum. 25. de vngule oculi amputatione.

Vngule medelā exposuim⁹. que nōdū robusta est. τ oculū videntē nō operit alias. si autē inualuerit τ foramē ceperit velare pupille expedit patientē statuere supinū. oculoq₃ aperto pēnam sume co

lūbarū cuiꝰ plena sit extremitas ⁊ sub vngula introduc oculi. ⁊ sic acū obtusam sumas planāq; ⁊ pilū appone animaliū crinis crossū acumq; ipsam per vngulā transi ab anguli pte oculi ⁊ ab alio extrahas latere: eductaq; acu pilū totum sub vngula transire fac vsq; pupille partē. vngulāmq; sepa ⁊ ab oculo cū ipso amoue si possibile fuerit. Dehinc sēnara sūpta vngule ꝙ oculo separasti infige. extendeq; ⁊ parū intorque ⁊ sic ab radice amputa cum forcipibus. nec multū eius profūdes amputationē ne forte anguli amputes carnes. fiatq; abinde que oculi dicitur fluxus passio. vt amputaueris salis ⁊ cimini cōmasticorū aquā instilla ⁊ fasciā appone superposito oui vitello ⁊ oleo rosato. sicq; liga. mane facto solue ⁊ ne incalescat vide. Si incaluerit colliriū appone album ⁊ cum obtalmie medela cura.

Capitulum. 26. de acuminis oculi cura.

t Unica vuca si prorupit: nō est ciꝰ cura vt oculo visus redeat: sed vt oculi acumē recedat ⁊ turpitudo ⁊ quodāmodo reformetur. Est ergo eius cura vt acum sumas ⁊ acuminis imittas radici aut palpebre parte inferioris ad superiora. Dehinc aliā imittas acū in qua filū posueris duplicatū a pte oculi anguli que dextre manu proxima est in acuminis radice ⁊ pertrāsies pmāsines acū vt fuerat: tūc fili incides duplicationē ⁊ acuminis ptē ad superiora ligabis. ptē ad inferiora cū filo sicq; acum educes ⁊ sal masticēq; cōmasticata instillabis ⁊ super oculū fasciā pones cū oui vitello ⁊ rosarū oleo ligabisq;. mane facto solues ⁊ colliriū instillabis albū ouiq; albumē donec sanet.

Capitulum. 27 de saniei que sub cornea est cura.

s Alienus in suo refert libro quē magna artem dixit. quoniā vir quidā oculoꝝ morbos curās qui dicebatur borestes multos in quorū erat oculis sanies sanauerat. Statuebat eni patientez super scānū sedere sed rectū ⁊ ab vtroq; sumebat eius caput latere. pcutiebatq; donec nos saniē videbamus ipsaz ad oculi inferiora descendere ⁊ statuebat. oculi autē aqua nō statuitur aut oculo cū excutitur nisi ad inferiora prematur cū multa pressione quo eius iminuitur substātia. Et post pauca dicit. Nos quoq; sepius saniē euacuauimus multā. cornea fissa quēadmodū assignabo. hac in passione expedit corneam findere tunicā in loco cornee. fissura que ad oculū nō trāseat quoniā sanies sic exibit ⁊ euacuabit: hac euacuata mulieris lac cui filia ē oculo instilla ⁊ cū fascia liga. atq; deinceps vlcerum oculi curā adhibebis.

Capitulum. 28. de āque oculi excussione.

a Que oculi diuersitates exposuimꝰ ⁊ cās signaq; alio huius libri loco ⁊ nūc eius referemus que per excussionē fit curā: priꝰ demōstrato in quibus eius spēbus excussio confert. Dico ergo quoniā opz te patienti imperare vt oculū in quo ē aqua claudat: tuq; eiꝰ cū pollice palpebrā preme ad interiora ⁊ in vtrunq; cōmoue latus tanꝙ si cōminuas ⁊ disiungas illam. tunc oculum aperi ⁊ eius intuere foramē: ⁊ si que in foramine est aquam abinuicem videris separatā ⁊ dispersam. aqua hec nō firmata est ⁊ excussioni nō cōpetit. Si aūt adunata stat ⁊ nō separatur firmata est. Et signū aliud priori melius. Qum aque videris colorē tanꝙ ferri climati. aut colorē; plūbi aquā intellige stabilitam. ⁊ quoniā excussionis cura proderit. cuius autē color gipseus ē coagulata ē valde ⁊ excussioni nō cōpetit. laudabilius autē adhuc vt patienti oculū claudere sanū imperes ⁊ ipi manū superpone. tunc egrotantē aperi oculū in solis oppositionē. Et si oculi foramē videris dilatatū. intelligas eiusmōi aquā excussionis admittere curā. Sume itaq; eius cure principiū iuxta quod assignabo sic. patientē in tuo sedere cōspectu impera in loco claro. tu quoq; in scāno sedeas elato ⁊ oculum claude sanum atq; egrotantem aperi cum digito. tūc sume mebetum organum scilicet cum quo excussio fit ⁊ mensura ab angulo oculi minori iuxta mensuram stibij crossitiei scilicet mebeti parum a foraminis oculi oppositione. Et tunc mebeti caput acutū in loco pone ⁊ infige fortius vt itro eat: mebetūq; sentias. in locum peruenisse vacuuz: tunc cum ipso mebeto in partē tende foramis oculi. ⁊ cū eius capite ad ipm perueni foramē. qm statim mebeti corpus videbis manifestum in foramie sub tunica cornea. Deinceps cū ipso descēde mebeto inferius paululuz: aquāq; cū eo ad inferiora contrahe ⁊ in villis suspēde vuee: sicq; sepius facies donec a foramis recedat loco quicquid inest aque. Jā tūc paululuz expecta: ⁊ si nō redire aquam videris in locum: patiensq; aliquid videt ⁊ intuetur: mebetum paulatim educas cōtorquēdo. Si aūt ad locū aqua redierit secūdo illā depone ⁊ tertio donec stabiliatur: ⁊ sic iuxta quod assignaui mebetū educes ⁊ oculo cimini aquā instillabis. salisq; cōmasticatorum: ⁊ cū fascia liga: super quā oui vitellū ⁊ rosarū oleū: ⁊ cuz vittis stringe. Sic quoq; ⁊ oculū ligabis sanum ne forte moueatur patiens illius ex motu. ⁊ egrū suppinū iacere precipies in obscura domo: ⁊ ab oī prohibebis motu: ⁊ vt sternutatiōez caueat tussēq; ⁊ similia: ⁊ oī illum subtili dispones regimie vt pullis. taugis. ⁊ similibus. vsq; in diez septimū: oculusq; quēadmodū iperaui ligatus erit vsq; in diem hanc: ⁊ in alio exemplari. Duabus pmittes sic hebdomadibus: nisi forte quidpiam obstiterit: vt ardor aut apostema quod oculo accidat: tunc etenim oportebit soluere ante prefinitum ⁊ caloris adhibebis curam. Qū aūt die solueris septimo: oculuz cū aliquorum intuitione experire. Nec vero opz oculū experiri cū mebetum eduxeris: qm hoc aquā ad supiora reducit.

Capitulum. 29ᵐ. de mori quod in facie est cura.

m Ori autem cura quod in facie sub genis est huiusmodi iudicat. Scalpes illum aut cum zaccara cōfrices illum ⁊ zaccara salubrior ē ⁊ cōpetētior. Post cōfractionē cū megessi laticapite scalpes quousq; sanguineus fiat locus: ⁊ multū ab eo sanguinē educes ⁊ basilicon suppōes. nec sāguinē loco exterges. quatenꝰ loco conglutinetur. nec tribus auferetur diebꝰ. Hic tertio loco butyrū applica tepidū ⁊ folia ītibe supermitte. ne forte illud fascia desiccet. Sic facies donec vesiculas auferas loco purgato qū illū parū videris profundatum nec aliquid superest mali. zemiari appone vnguentum quod cicatrizat ⁊ singulis hābacē quā apponis minue diebus.

Capitulū. 30. de auris que perforata nō est cura.

a Uris foramē nōnunꝙ oppilatū ē ab ipsius tēpore creationis ⁊ quādoq; oppilatio ex vlceris fit macula quod consolidatū ē. hec aūt oppilatio aliquotiens in auris est profundo ⁊ nonnunꝙ in foramine manifesto. Et si in auris profundo fuerit oppilatio. i loco scilicet operimenti quod foramē vellat. difficilem hz curā nisi ꝙ oīno eius perforationem cū orgāo nitimur subtili. Si vero imanifesto cum phlebotomo findimus cui caput ē icurnatū paululū. Et si caro illic fuerit superflua. expedit illā circūcauare ⁊ sic loco puluerē apponimus croceū ⁊ locuz ipso cū panno cataplasmamus lineo. Qō si apostema abinde acciderit calidū cū collirio albo oportebit locū cataplasmare aqua infusum rosata. Et si calor intra foramē fuerit. colliriū intra aurē funde. ⁊ si sanguinis decursus loco acciderit super auris radicē portulace pone aquā aut virge pastoris. aut bullici. similiaq; sanguinis amputātia fluxuz.

Capitulū. 31. de auris cura in quam lapis cecidit aut silē.

a Lio loco diximꝰ quēadmodū calculus aut granū si auri inciderint educere quis moliatur sed quoniā nōnunꝙ grana incidunt ⁊ ex humiditatis loci cā intumescunt augenturq;. ⁊ educi nequeunt. tūc auris radicez findere oportebit a parte pinguedini vicina fissuraq; pauca iprime lune modū tunc quod in aure est emittat cū megessi vltimo. aut alia re sicq; fissuram in sue ⁊ puluerez superpone croceū ac diligēter cura.

Capitulū. 32ᵐ. de carnis in naso superflue cura.

p Assio hec carnis ē nariū productio atq; in solis consideranda est radio. Et si carnis huius colorem videris liuidū aut nigrū tactus duri ab eius oportet fugere cura. quoniam ex materia fit melancholica ⁊ est in cancri spē. Qsi aūt rubei ē coloris. aut nasi tactus mollis ⁊ carnis sube simil. tūc ad eiꝰ accede curā que huiusmōi ē. Patiētē i scāno soli opposito fac sedere ⁊ narem eius cum manu aperi sinistra cultellumq; mirti folio similem naso imittēs omnez quā illic inueneris carnez absinde ⁊ purga. nec oīo aliqd remittes ⁊ quicquid absinderis emittes cuz megessi capite. aut alio quo vis organo ⁊ iterum in solis radio intuere. Et si nasum ab omni illa purgasti superflua carne totū vtile. sin secundo cultellū aut organuz cōpetens appone ⁊ quicquid eiusmodi inueneris incīd ⁊ naris latus radōo nec optime purgaueris. Dehinc exterges ⁊ modicum infundens aceti aque ⁊ vini. ⁊ patientis caput retrorsum sub leuabis paululuz ⁊ si quā iniecisti humiditatem ad gurgulionem pertransit. intelliges nullam huius carnis partem i partibꝰ esse foraminis quod colatorio simile est: sed neq; i palati foramine. Si autē nihil humiditatis pertransire videris intelliges carnem hanc in superioribus ossis perforati productam ⁊ ad illā organuz non porrigi quo caro a naribus amputat. Oportet itaq; filū sūas lineuz cui modica sit crossities ⁊ nodos ab inuicē in eo proximos fac inter duos nodos spatiuz

ponē̃s digitorum duorū̃ filū̃qꝫ acus imittes foramini: ⁊ huiꝰ
acus extremū̃ ad superiora vsqꝫ nasi imittas donec ad fora-
men perueniat quod in osse est colatorio simili ⁊ a palato il-
lam emittes oreqꝫ. dehinc fili sume extrema duo ⁊ cum manu
extendens vtraqꝫ in serre modum deducas. vt cū̃ nodul' illaꝫ
incidas carnem. post hoc aū̃t nodositas hec cuꝫ licinio fiat
ex lini pā̃no quo foramen mundetur apertuꝫ. Die autem ter
tio expedit te licinia inducere naso. que cū̃ medicaminibus
cataplasmaueris corrodentibus ⁊ desiccantibus. quales sū̃t
trocisci qui dicuntur mousas. aut cum vnguento croceo zē̃ia
rico. In vltimo medicaminibus vteris que desiccent ⁊ indu-
rent ⁊ ꝙ̃diu cura durabit fistulas naso induces plū̃beas.

Capitulum. 33. de gingiue cura que dicit' anafolis ⁊ emis-
sionis eius. que vocatur farol'.

a **Nafolis** caro est superflua que in dentium
oritur lateribus. eiusqꝫ cura est vt
cum forficibus aut sē̃nara illam suspendas ⁊ cum
phlebotomo incidas. Farol' autem emissio est parua. oporꝫ
qꝫ illā̃ cuꝫ phlebotomo findere. quatenus ab ea sanies exeat
aut cum ligno acuto: post hec acetuꝫ sorbitet ⁊ sugat. aquā̃qꝫ
⁊ vini modicū̃ ⁊ deinde rosarum aquā̃ ⁊ oleū̃ rosatū̃ maneqꝫ
aquā̃ ⁊ mel ⁊ locum digito cō̃primat.

Capitulum. 34. de molaribus educendis.

q **Ui molarem** vult eruere primū̃ illi ex-
pedit que in eius est radi
cibus carnem incidere paulatim. donec nihil illi car
nis supersit adherens eius radici. tunc forpices molari ipsi
superponat. ⁊ super vtrū̃qꝫ ipsorum pedē̃ fortit' cō̃primat. mo
laremqꝫ fortius concutiat. dextrorsum ⁊ sinistrorsum sicqꝫ cū̃
tota abstrahat virtute quoniā̃ subsequetur illum molaris. si
autem corrosus fuerit. loco oportebit corroso pā̃num impri-
mere fortiter ⁊ sic iuxta quod assignauimꝰ curabis. Quo fa
cto acetum sugat mixtum sepius. ⁊ sic rosarum oleum loco s'
pone cum bā̃bace. Nonnū̃ꝙ autem hoi inascitur dē̃s super-
fluus intuendumqꝫ ⁊ si in alterius est dentis radice: cum or-
gano quod rostro simile est auferatur: atqꝫ si quid supererit
lima explanet. Si autꝫ nō̃ in alterius nititur radice. sed suo
cum forcipibus extrahatur. Et si dentium quispiam iusto
maior fuerit manifeste turpe est. ozqꝫ illum lima corrigi. ⁊ qō̃
abundat tolli: quo ceteris cō̃petenti fiat proportiō̃e equalis
⁊ non dissonus.

Capitulum. 35. de lingue nodositatis cura.

i **I lingue** nodatio naturalis est: ⁊ ex ligamē̃
tis que ipsam ligā̃t. aut ex eius bre
uitate. patientem sedere tuo facias in conspectu opꝫ
super scā̃num. eiusqꝫ aperto ore linguam subleua ꝙ̃tuꝫ potes
⁊ ligamenta hec incide neruosa. cū̃ phlebotomo lato ⁊ stude
ne itidem in vlceris cicatrizatione accidat. Et si exvlceris cō̃
tigit cicatrizatione linguam ad superiora trahe ⁊ finde i la-
tum ac nitere vt sanetur nodatio. Caueas autem ne fissura i
profundum tendat carnis incidatqꝫ arterijs phlebotomum
Nō̃nunꝙ̃ ⁊ enim ab inde fluxus accidit sanguinis qui facile
mitigari nequit. dehinc patiens acetum post curam sugat q̃-
si masticans ⁊ aquam. sicqꝫ ea appone que carnem adducū̃t
⁊ sanantur vulnera non restringentia nec reprimentia.

Capitulum. 36. de amigdalorum duuꝫ aposteatis cura.

a **Migdalorum** duum apostema si cres
cat ⁊ eius fiat tempus
diutinū̃. nec dissoluatur difficilisqꝫ fit patiē̃ti trā̃sglu
tio ⁊ anhelitus angustat' ⁊ amigdala duo videris albificata
⁊ rotundata ⁊ corū̃ radix parua facta est. medicaminaqꝫ nō̃
conferunt ⁊ gargarismata similiaqꝫ amputatione vtendum
est. Hoc aū̃t sic fit patientem in conspectu tuo soli oppositum
sedere facies ⁊ os aperire imperabis ministerqꝫ caput eiꝰ te-
neat alius quoqꝫ vt illius teneat linguam ⁊ ad inferiora de-
primat cū̃ organo huic cō̃petenti rei. tunc sumes sē̃naram ⁊ i
alterum infiges amigdalorum. atqꝫ ad exteriora protrahes
cauens ne cum eo operimenti quidpiam abstrahat'. aut cor
porum que illic sunt. sicqꝫ ipsuꝫ a radicibus amputabis cum
oportuno organo. cumqꝫ alterum incideris ad alterum con
uertas idemqꝫ facies. tunc patientē̃ aquā̃ vt gargarizet rosa
rum impera ⁊ acetū̃ refrigeratum. Et si ab inde sanguinis cō̃
tigerit fluxus sumaci aquam gargarizet ⁊ arnoglosse. terrā̃-
qꝫ cypricam. Et si apostema oleū̃ gargarizet rosarum ⁊ oui
albumen aut mororum robū̃. cū̃ coriandro. Et si in vulnere
saniem fieri contigerit aquaꝫ gargarizet mell'.

Capitulum. 37. de apostematice vue medela.

q **Um** vuule acciderit apostema ⁊ ceciderit vt tā̃
ꝙ̃ vua fiat racemi capitis rotundi radicis
qꝫ subtilis ⁊ medicaminum nihil confert medela stringenti-
um abscindere illam oportet ne forte si augmenta fuerit suf-
focationem pariat. sed qū̃ rotunda est. ⁊ radix non est illi sub
tilis colorqꝫ eius qui sanguinis nigri ad amputandam non
accedas. quoniā̃ in huiusmodi habitudine eius amputatio
apostema parit magnū̃ ⁊ sanguinis qui non reprimitur flu-
xum. Quꝫ autꝫ radix illi subtilis est ⁊ oblō̃ga: eiusqꝫ extrē̃a
caude similis muris ⁊ eneruata. color illi in album declinans
tunc amputā̃da est. Nec vero plus iusto amputes. sed ꝙ̃tum
naturalem excedit reꝫ. quoniā̃ si radicem illā̃ sustuleris. nocu
mentū̃ fit patienti magnū̃ circa pectoris officia ⁊ vocis au-
fert amputationē̃. opꝫ ergo egrum in sol' opposito radij sede-
re ⁊ os apire impera ꝙ̃tuꝫ fas est. ⁊ vuuā̃ apprehende locum
a quo amputari oꝫ cum organo quod tenens vocatur vuā̃qꝫ
abstrahens amputa cū̃ phlebotomo. aut forficibus aut orga
norū̃ aliquo incidentium. Dehinc patiens aquā̃ gargarizet
frigidam aquā̃qꝫ rosatā̃. in qua sū̃macū̃ fricaueris ⁊ similia

Capituluꝫ. 38. de gutturis aposteatis cura ⁊ eiꝰ fissuris.

s **I calidum** ori acciderit apostema ⁊ gur-
gulioni intantū̃ vt meri os op
piletur ⁊ gurgulionis ⁊ in pulmonis canali aposte-
ma nō̃ fuerit nec passio alia vt suffocatio gutturis vtendum
erit fissura suffocationis cā̃ timoris ⁊ interitus. hoc itaqꝫ fa-
cturus in conspectu tuo fac sedere. ⁊ eius subleua caput ⁊ sub
gutturis capite tres fac fissuras rotundas iuxta quod canal'
est rotunda pulmonis. aut. iiij. Sint autē̃ fissure parue i ope
rimē̃to quod inter cartillagines ē̃ canalis pulmonis rotun-
das. nec acumē̃ augeas. quoniā̃ in hoc ē̃ periculum. Rectius
autē̃ ē̃ vt cutē̃ cū̃ sē̃nara distē̃das ⁊ sic finde donec cartillago
appareat vene ⁊ arterie que illic sunt. tunc vero ōprimentuꝫ
findes quod inter canale est pulmonis. erisqꝫ ab venarum ⁊
arteriarū̃ amputatione securus. dehic permitte sic donec pas
sio in bonū̃ redeat statū̃: ⁊ a suffocatione fies securꝰ. post hec
aū̃t cutis adunabis fissuras ⁊ insues nec tamē̃ cartillagines
attinges.

Capitulum. 39. de digitorū̃ superfluorū̃ cura.

d **Igitorum** superflui alij in parte sunt auri
cularis alij in pollicis partibꝰ
⁊ alij ex simplici tm̃ carne. quidā̃ cū̃ ossibus ⁊ nō̃nū̃-
ꝙ̃ ē̃t vngues habē̃t. Et qbus ossa sunt. alijs origo ē̃ ab digiti
vicini disgregatione. alijs ex ipsis dactilis. Et qui tm̃ carnei
sunt facile amputā̃tur. quoniā̃ ab ipsa auferū̃tur radice cum
nouacula semel. Quorum autē̃ ortus ē̃ a disgregatiō̃e diffici-
lem habē̃t curā̃. Et qui ex dactil' corū̃ prius oꝫ amputare in
circuitu carnē̃ vsqꝫ ad os. dehinc os amputetur ipsum quod
amputandis paratū̃ ossibus ē̃ organo serra. s. tunc os ipsum
scalpes: ⁊ cū̃ his curabis quibus cetera curantur vlcera vul
neraqꝫ medicamibus desiccantibus ⁊ carnem adducē̃tibus.

Capitulum. 40. de viri mā̃mill' que mulieribus similes
sunt amputatione.

q **Uorū̃dam** mā̃mille virorum intantū̃ au-
gentur vt mā̃mill' fiant proxi-
me mulierum ⁊ ē̃ turpitudo illis. hocqꝫ ex adipe fit
qui in eis nascitur. huius rei si volueris curā̃ in mā̃milla fis-
surā̃ fac in heleli figura. ⁊ sic cutem excoria ⁊ adipē̃ educas.
dehinc insues ⁊ medicamia appones. Et si timueris mam-
mille ad inferiora declinationem sua ex magnitudine quē̃
admodum in mulieribus fit. latera eius superiora finde fis-
suris duabus: similibus helelice figure ⁊ queqꝫ carū̃ alteri cō̃
tinuetur in earum fine hoc modo. Tū̃c que inter du-
as est fissuras cutē̃ excoria ⁊ adipē̃ aufer. ⁊ post hoc in suitio
neytaris: medicamiaqꝫ carnē̃ adducē̃tia appōnes: vt puluerē̃
croceum ⁊ similia.

Capitulū̃. 41. de eductione hydropicoruꝫ.

h **ydropisis** spē̃s exposuimus ⁊ cā̃s signa-
qꝫ alio loco ⁊ diximus qm̃ ea
que ferro curatur spē̃s ipā est que vtrea vocatur. eo
ꝙ humiditas educatur que inter siphacē̃ ē̃ ⁊ intestina. Intuen
dum itaqꝫ illi est qui hanc vult curam: primū̃ in patientis vir
tutem. ⁊ si eius virtus euacuationē̃ perfert nec ne. Si suffice-
re nō̃ videtur nō̃ accedat. Si aū̃t curare vis illum patienteꝫ
super pedes erectū̃ stare impera. si nō̃ pōt in conspectu tuo se
deat: ⁊ ministris impera post dorsum eius stare: ventrē̃qꝫ cū̃
manibus ad anteriora premere: aquā̃qꝫ que in illius ventre
est ad penis depellant partes: sicqꝫ considera diligenter. Et
si aque generatio in intestinorū̃ sit partibus: ab vmbilico re-
mouendū̃ tibi est. iij. circiter digitis ad inferiora recte sub vm
bilico: tunc phlebotomū̃ sume validum ⁊ acutum. ⁊ locū̃ vsqꝫ
sub siphacē̃ finde. Si aū̃t ex epate aqua generatur: epatisqꝫ

passio aque precessit aduentum: a sinistris findes vmbilici. Si vero ex splene generatur a dextris vmbilici. Non eīm oȝ eo fissuram in latere fieri super quē patientē necesse est iacere. Dehinc cutem que super vmbilicum est paulatim excoria cum organo quo cutis excoriatur. ⁊ sic siphacē cum phlebotomo finde. quatenus ab eo exeat aqua: euacuabisqȝ aquam iuxta qđ patientis sufficere aīaduertes virtutez: nec educas eius semel maximā ꝗtitatē. Dissoluta nāqȝ debilitaretur virtus ⁊ patiens periret: eo ꝙ spūs cū aqua exeat. Qū ergo aq̄ quātam perfert egrotantis virtus emiseris quātitatez: vt nō debilitetur patiens: cū fistula locum oppila pāno ⁊ fascis ⁊ patientem supinū iacere impera: atqȝ ne aliquid exeat aque caue: tunc illum cibis refice eius augentibus virtutem. ac carnibus attritis in quibus panis simile micā posueris ⁊ odoribus vtatur iocūdis. Sic ⁊ die facto secūdo solues ligamēta ⁊ fascias. cui fissure appones fistulā ⁊ ſm ꝙ virtus consulet aquam emittes. eductaqȝ fistula locū fascijs oppilabis ⁊ vittis optime stringes: ⁊ cū cibis virtutem odoribusqȝ seruans fouebis. Nec hoc singulis facere desistes diebus: donec pauca supersit aque quātitas. Nec vero oēm educes aquam sed quasdaȝ remittes reliquias. ⁊ his que virtutē augent vteris. Ut aūt virtus optime redierit. ⁊ que patienti fuerat leuiata grauitas: ⁊ ab his que illi inherent respirauerit: in reliquias medicamibus vteris aquam deponētibus ⁊ regimie desiccāti ⁊ in sterquilinio volutatione calido ⁊ soli exponatur arēosisqȝ locis: ⁊ sitim perferat. cibis vtens desiccantibus. Utuntur aūt quidam eductionis huius aque loco coquēdi officio.

Capitulum. 42. de acuminis vmbilici cura.

s I vmbilici acumis curā cum ferro exhibere volueris: hocqȝ ex intestini factum ē egressu. aut thyrbi: patienti opȝ vt in tuo stet conspectu impes: ⁊ apostema hoc intuere acutū i vmbilico: ⁊ circa ipm circulū fac cū attramento: tunc vt supinꝰ iaceat māda: ⁊ circa apostema cum phlebotomo icide: loco quem cū icaustro signasti: ⁊ apostematis medio sennara apposita sursum subleua: ⁊ in icisione filū pones contortum aut cordulam: ⁊ nodabis illū nodo currenti: dehic in apostematis capite findes fissuram. in quā indicem possis imittere digitum ⁊ intuere: qm̄ fortasse intestini quidpiā aut thyrbi cuȝ filo alligatum est. Qđ si inueneris ligaturā solue: ⁊ intestinū ad interiora repelle. Et si aliqua supererit illic thyrbi ps amputa prius ligatione facta: ⁊ fuge que illic sunt venas ⁊ arterias incidere: adunaqȝ iuxta qđ tibi assignatum est. Jaȝ demum acus sumes duas in quibus fila posueris duplicata ⁊ contorta: ⁊ incisiōi imittes quam prius icidisti in crucis figura: sic vt acuū queqȝ ab vno apostematis latere mittatᷣ i oppositum. sicqȝ duplicationē incides filorum. quēadmoduȝ in aporismatis cura assignauimus. ⁊ in. iiij. ligabis locis: ⁊ permittes donec augeatur caro ligata ⁊ stricta ⁊ decidat. Dehic autem cum medicaminibus curabis carneȝ adducētibꝰ. Hec ē vmbilici acumis cura si ex itestioꝝ aut thyrbi fiat egressiōe Si aūt eius rei cā caro supducta fuēit aut hūiditas. oportebit apostēatis mediū circūcauare: ⁊ sic qđ ex siphacē posituȝ est super vmbilicū educes ⁊ cū medicaminibus carnē adducentibus curabis. Qum vero ex arteriarum accidit scissione aut ruptura eius cauenda erit cura cū ferro oīno.

Capitulū. 43. de vulnerum que in vētris supplano fiunt cura ⁊ zirbi intestinorūqȝ egressu.

s I in ventre vulnus acciderit ⁊ siphac fuerit scissum thyrbusqȝ emissus. aut intestina intuere. ⁊ si loco apostema acciderit ⁊ tumor. cū vino locū cataplasma nigro pōtico ⁊ calefacto donec inflatio recedat. Et si hoc nō inueneris vinū spongiā aqua infunde calida ⁊ intestina aut thyrbū cū ea cataplasma. quoniā inflatio oīo recedet. Et si calor illic fuerit mitigantibus cura. ⁊ repellentibus vt sandalo coriandri aqua ⁊ solatri. hec qum feceris ⁊ apostema recesserit inflatioqȝ thyrbū reprime ⁊ intestina ad interiora. Et si fuerit aer frigidus balneo patientē inducas ⁊ cū pedibus illū manibusqȝ suspende: quatenus eius dorsum ad inferiora deponatur. Et si balnei possibilis nō erit ingressus cum violarū oleo locū linias ⁊ cera tepidis ⁊ sic imissionē moliaris ⁊ intestini ⁊ thyrbi. Quod si nec sic ingrediūtur ⁊ alique supersunt apostematis reliquie. fissurā auge ⁊ dilata parū ea quātitate qua possit intestinū reduci ⁊ thyrbꝰ. Intellige āt quoniam si in eodem nō remiseris thyrbū die virescit ⁊ nigrescit. hec qū videris amputandus tibi erit quātūcunqȝ illud ē alligatis prius venis ⁊ arterijs que in eo sunt cuȝ filo serico subtili quēadmodū assignauimus in arterijs que in tēporibus sunt ligatione ⁊ alijs locis. sicqȝ amputa nec eius nimiū persequaris amputationē: reliquūqȝ quod fuerit ad interiora depelle. Dehinc aūt ventris subplanū mediocriter insues inter durū ⁊ molle obseruato medio. Insuitio nāqȝ que nimiū dura ē. nōnunꝙ scindit cutē. ⁊ si nimis fuerit mollis rūpitur. Sit ergo insuitio hec nodosa. sint nodi adinuicē proximi. nec prope vulneris extrema profūdetur quoniā rumperetur. nec remota quoniā labiorū vulneris prohiberet adunationē. Infigatᷣ āt acꝰ cutis māifesto. dehic lacerto q super supplanū ē vētris atqȝ abidē siphāci ab iteriorıbꝰ. iterūqȝ siphaci a parte alia ⁊ lacerto scđo ⁊ tertio cuti a q̄ educetᷣ filūqȝ cōtrahes ⁊ nodās incides. aliū faciēs nodum donec totum cōpleneris vulnus. Dehinc aūt puluerē superinijcies croceum: ⁊ cū fascijs stringes donec sanies fiat. Ut saniē emittet basilicon appones vnguentū ⁊ fila amputa. qū cōglutinatas ad inuicē optime senseris partes. Et si incaluerit locus frigiduȝ adhibe vnguētum vt zeniari. aut ceruse: iaceatqȝ super dorsū patiens: ⁊ eius subtilis sit dieta: cibūqȝ ventositatē caueat generantē. Oportebit quoqȝ post hoc pānum infundere oleo tepido ⁊ circa vulnus explicare. oībus in locis que inter inguina sunt ⁊ intestina: vtilius aūt erit clisterizare cum violarum oleo tepido. Et si vulnus hoc alicui inciderit intestinorum cum pontico nigro clisteriza vino tepido. Et sciendū quoniā si crossis inciderit itestinis vulnus facilius curatur. si subtilibus difficilis est medela. Qđ aūt ieiuniū dicitur intestinū curam nō admittit oīo propter venarū ⁊ arteriarū que i eo sūt copiā ⁊ eius subtilitatē neruorūqȝ ipius abūdantiā: sȝ ⁊ qm̄ epati propinquius est oībus reliquis. Et inferiores quiđ stomaci partes sanari possunt ⁊ curā suscipiunt duabus de causis: ⁊ qm̄ crossiores sunt: ⁊ qm̄ quibus curātur medicamina tota simul ad ipas perueniūt ⁊ ibi perstāt. Stomaci aūt os curam non nouit. qm̄ medicamina pertranseūt ⁊ nihil in eo imoranᷣ: qm̄qȝ illi sensus est fortis ⁊ oībꝰ cure lediᷣ spēbꝰ.

Capꝫ. 44. de eius cura cui veretri foramē i fine ē corōe

q Um de conceptus loqueremur priuatione virorū: quosdā nō generare ea diximus de cā ꝙ veretri foramen in vltimo non esſȝ virge. sȝ sub capite eius in corona ipa. Eoruȝ itaqȝ sperma virorū recte in matrice nō fertur: vt oēs infundat matricis ptes. sȝ i latꝰ declinat ⁊ defluit: ideoqȝ nō generant. Necesse est ⁊ eiȝ spma cū virtute ⁊ recte i vltima perferri matricis. Nec vero qui eiꝰmodi ē i anteriora migere ꝑualet vt i oppositū eius feratur vrina. Qđ qū ita sit hꝰ dñs passionis cuȝ ferro curari desiderat: precipe ergo patientē supinum iacere. veretriqȝ caput manus apprehendens sinistre digitis fortiter extende ipsumqȝ totū amputa a corone loco: sitqȝ amputatio hec ab oībus eius lateribus ꝑ trāsuersuȝ: q̄tenus i medio corpꝰ veretri capiti simile relinq̄tur. Et si multꝰ acciderit ab inde sāguinis fluxus. cum sanguineȝ concludentibus curam accelera. Quod si sanguinis non quiescit fluxus cuȝ cauterijs ignem adhibe subtilibus.

Capitulū. 45. de mingendi arte cū cathatiro.

s I vrinam constipari acciderit oppilationis causa. que illi ex sanguine acciderit coagulato. aut humore crosso. vtenduȝ erit mingēdi arte cū cathatiro. ⁊ est organum quo mingitur. Et hec eius assignatio. Sume cathatirum cuius longū iuxta necessitatem sit. Est autem cathatirum quo viri mingunt longuȝ quo pueri breue: tunc sedeat patiens ⁊ super eius penem aquam distilla calidam oleūqȝ sicqȝ sume cathatirum ⁊ iunge caput eius perforatuȝ violarū oleo ⁊ veretri imitte forami ⁊ recte illud dirrigas donec vsqȝ virge peruenerit radicē. tūc ad superiora tolle in vmbilici partes. meatus nāqȝ qui a vesica ad virgaȝ fertur hoc in loco duplicatur. Dehinc cathatiꝝ in partes pelle ani: ita vt qum ano proximū fuerit veretꝝ ad inferiora declinaueris. tunc cathatirum pelle vsqȝ duȝ vesicā ingrediatur. ipsūqȝ hoc sentiat ⁊ ad locū tu itelligas illud vacuū per latum. hec cū feceris cathatiri extendens virgulam si hoc in eius concauo fuerit. si auteȝ filū posuisti laneū extendes ⁊ educes. Egredietur etenim vrina simulqȝ ⁊ humor ille quemadmodū ⁊ in vtribus fit. quibus aqua infunditur. hoc modo cathatiri vtenduȝ erit cura. Et quoniaȝ sepius qū cathatirū fuerit adhibitum locis per que transit incōmoduȝ accidit ⁊ langor egrediturqȝ cū vrina sanguis. iniciendū erit vere retro post hoc collirium albū in lacte liquefactum ⁊ dissolutū puelle cum iniectorio paruo.

Capitulū. 46. de calculorū a vesica eductione.

c Alculorum que sint cause ostendimus signaqȝ ⁊ curas cum medicaminibus. raro auteȝ medicamina lapidibus con-

ferunt qui in vesica sunt qum ergo nihil medicamia proficiẽt
ferri vtendū erit cura ⁊ fissura lapidisqꝫ eductione. Et scien-
dum curā hanc anteq̄ pubescant ⁊ coitum nouerint facilio-
rem q̄ꝫ in iuuenibus esse propter mēbrorū eorū hūiditatē: ⁊
facilitatē ferri transitꝰ p eoꝝ corpꝰ vulneraqꝫ ipsorū. quoniā
citius cicatrizātur. i adolescētibus autem ⁊ iuuenibus diffici
lis est. sed tamē facilior q̄ꝫ in senibus. In senibus nāqꝫ cura
hec perdifficilis est eo ꝙ ipsorū sicca sunt mēbra. vix enim in
illis hec cicatrizatur vulnera. Et quanto calculus maior est
⁊ eius facilior cura. quoniā eiusmodi homines dolores assue
uerunt ⁊ apostemata. ideoqꝫ ⁊ illis facilius est ferre. facilꝰ quo
qꝫ ⁊ citius inuenitur tactu eo ꝙ in profundū demersū sit sua
grauitate. Qū autē paruus est lapis. difficilior ⁊ molestior
eius ē cura cāū quas diximus oppositione. Si ergo calculū
educere volueris. impera aliquē patientē tenere ⁊ vtrisqꝫ ap-
poni alis eius ⁊ sepius illum a superioribus ad inferiora ex-
cutiat. aut ipsum precipies patientem saltus dare graues ab
eminentioribus ad inferiora quo lapis ab vesice superioribꝰ
ad collū defluat. tunc patientē sedere in alto facies loco vt su
per pedes stet ⁊ ad ancharū partes corpus eius iclina ⁊ ma
nus introducat: sitqꝫ vesica ipsa tota ad inferiora acliuis. tūc
vesice inuestigabis partes manu ad inferiora deprimēs ⁊ sub
testibus inuestigabis ⁊ ani partibus tota diligentia. Et qum
super calculi locū tua ceciderit manus ⁊ in vesice collū illum
intellexeris cecidisse. fissurā super ipsum facies. Si aūt sub
sensum calculus nō ceciderit. indicē tuū ano imittas oꝫ pati-
ens si puer fuerit: si aūt adolescens aut iuuenis mediū quem
impudicū dicimus. ⁊ sub vesice partibus calculum inquire.
quē vt inueneris ⁊ sub digitū ceciderit tuū. inuolue illū paula
tim calculū ad vesice collū ⁊ cōprime ab inde cū digito ⁊ sic
ab exterioribus ipelle. imperabis ministro alio manu testes
apprehendere ⁊ a loco tollere ad quē lapidē sustulisti in quo
fissura ē. tunc organū sume cū quo finditur: ⁊ iter testes anū-
qꝫ finde. ⁊ nō in media via. sed in sinistri lateris parte ab inte
stinis. sitqꝫ perallela fissura ⁊ ab exterioribus larga. ab inte-
rioribus nō. Nō eni oꝫ. sed ea q̄titate qua possit educi lapis.
vt locū incideris. qm̄ nōnunq̄ digitꝰ qui in ano fuerat lapi-
dē itm̄ cōpressit. vt incidēs sup lapidē ipsū cadas. tūc sine or
gano educes. sin organū inducēdū erit cū quo lapides emit-
tunt ⁊ sic illū exhes. post hec sup vulnꝰ puluerē pones croceū
aut candari farinā aloē. sanguinē draconis ⁊ similia ⁊ super
locū fasciam appones ⁊ optime locū ligabis cū ligamento
quod frenū vocatur. Et si sanguinis non times fluxum vtile
est loco fasciā apponere quā aceto infuderis aqua rosata ⁊
oleo rosarum ⁊ patientē super dorsū iacere precipe. ⁊ singul
fere momētis. fasciā infunde aqua rosata ⁊ oleo rosarū. Die
vero tertio ligamenta solues ⁊ nigrum superpones vnguen-
tū ac ligabis. ⁊ oꝫ vt frequenter soluatur pp vrine ardorē ⁊ sic
vnguentū appone. Et si incaluerit locus aut apostema acci
derit calidū vnguentū cauendū erit nigrū ⁊ cataplasma his
que apostemati cōpetunt calido ⁊ vesice rosarū infunde olm
aut cū camomille misce oleo. aut butyrum si quidē non cohi-
buerit ab inde apostema calidū. Simul autē ⁊ vtrūqꝫ aduna
re femur expedit simulqꝫ vincire. quo medicamina loco ap-
posita stabiliātur. Et si vulneri accidentiū aliqua acciderint
que vlceribus est fieri. vt corrosio aut corruptio ⁊ alia huius-
modi medicamina alias disposita adhibe. Et si paruulꝰ
fuerit lapillus ⁊ in virge ceciderit meatū ⁊ vrina non emitti
tur. in virga fissurā oportebit facere ab inferioribus in loco
quo lapidem esse intelliges ⁊ educes virga prius duobus al
ligata in locis. altero sup lapidē. altero autē subtus. vtere aūt
ligatione ab anterioribus. vt qū soluta fuerit pellis fissuras
operiat. Lapide educto ligationes solues ⁊ sanguinē purga
his qui in fissura fuerit carnemqꝫ adducentia superpones
medicamina.

Capitulum. 47. de hernie aquose cura.

b **Uius hernie** causas ⁊ signa ac p me-
dicamina medelā expo
suimus in octauo huius partis sermone. eiusqꝫ cum
ferro curam hoc explicabimus loco. precipe itaqꝫ patienti su
pinum iacere super suppellectilē ⁊ sub patientis natibus stra
menta ponantur mollia ⁊ sub testium cute spongia magna ⁊
mollis lana. aut pānus ⁊ ipse ab eius sinistris sedebis mini-
stro a dextris vt sedeat imperans. tunc eius virgam in altū
inclinabis latus. aut in pēnis tolles partes. ⁊ phlebotomo sū
pto lato testium findes cutē a medio in lōgū prope penē: erit
qꝫ fissura recte porrecta ⁊ pallella cōplosioni que in testium
est medio. findes autem in profundū donec ad siphacem pti
gas in quo duo sunt testiculi. si quidem fuerit in eo humidi
tas. aut ad illū vsqꝫ quo inuenietur. tūc due fissure labra cū
sēnaris seperabis. corporaqꝫ siphacis cum phlebotomo exco
riabis. quo hernia inciditur aquosa: aut cum nouacula. do-
nec siphac discooperiatur. huius findes medium duabus fis-
suris i testiū foraminis parte ⁊ humiditatē educes totā aut
eius partem ⁊ sic siphacē cū sēnaris sustolles ⁊ quecunqꝫ cir
ca ipsū sunt abscindes. maxime aūt eius latera tenuia val-
de. Et chyrurgici antiqui post hec locū insuebant medicami
na carnē adducentia superponentes. Moderni autē medici
insuere supersedent. sed q̄ carnē pducāt vtūtur medicamibꝰ.

Capꝫ. 48. d hernie carnose cū lapidoso apostēate cura.

a **Lio** dictum est a nobis loco herniā carnosam
carnē esse qui circa testiculos corpora cir
cūndātia oritur. ⁊ est hac in habitudie apostema so
lidum. nonnūq̄ aūt lapidi simile dolorqꝫ cōcomitatꝰ pessimꝰ
huius si cū ferro curam volueris. sup suppelectilē egrū sta-
tue ⁊ supinū iacere manda ⁊ in cōplosionis loco testes finde
in medio iuxta quod assignauimus donec ad siphacē perue
neris. in quo dinoscuntur esse testiculi. Et si carnis huius
generatio in testibus ipsis facta est. aut ipsos consolidantibꝰ
siphacē testes circundantem findere oportebit. quēadmodū
alr̄ exposuimus. medicorū tamen quidā ab huiusmodi cum
ferro cura prohibent: eo ꝙ iteritum hinc accidentē metuant
sanguinis fluxus cā quem difficile fit mitigari. Moderni au
tem medici eius spetiē in qua caro inter venas producitur
pulsantes in hunc modū curant. testē ad superiora protēdes
⁊ a siphace emittes ⁊ cum suspendentibus eripies. Et si testi-
culus ipse cū carne hac conglutinatus est. incidendus ē edu-
cendus. Et si consolidatio hec inter siphacē est ⁊ venas. te-
stis findes cutē ⁊ ipsum omnibus eripies siphacibus qui sup
carnē hanc productā iueniuntur oēmqꝫ ipsā carnē amputa
tione auferes circulari. Et si carnis productio in siphacis
fuerit loco qui posterius positus est. incidere illā oēs ab eiꝰ
oportebit circuitu ⁊ testē ipsū simul producere. neqꝫ etēi testis
produci poterit sine his. Qū aūt hic apostēa fuerit durū ⁊
lapidosū quod vocatur sciliros. hoc super testem erit ⁊ sipha
cem differtqꝫ ab hernia carnosa duritie sua figurarumqꝫ eiꝰ
varietas ⁊ cura: que ⁊ hernie carnose.

Capitulum. 49. de hernie varicose ⁊ ventose cura.

i **N hernie** cura varicose. oportet te patiētē
in loco statuere sedentē alto ⁊ te
stium inuestigabis cutē suspēdentiasqꝫ ipsas in par
tē depones inferiorē. quoniā facilis sunt cognitionis ⁊ sūt ēt
subtiliora q̄ꝫ vasa que illic sunt. fortioraqꝫ ⁊ maioris duritiei
quoniā fortiter reducta. ⁊ qum hec premuntur suspendentia
patienti fit dolor. apprehende aūt testiū cutē ⁊ vasorum que
virge proxima ē cū digitis tuis aut ministri ⁊ fortiter illā ex
tende ⁊ cū phlebotomo finde lato optime incidenti: fissuram
faciens duorū spermatis vasorū terminis palellā ⁊ sic sēna-
ris infixis corpora excoriabis que sub cute sunt donec vasa
denudentur quēadmodū in arteriarū eductione assignaui-
mus in tēporū partibus. transibisqꝫ per ea acū in qua filum
posueris duplū ⁊ in primo quo illis varices acciderīt loco va
sa ligabis ⁊ in vltima similiter. Dehinc in medio illas findes
fissura statim. ⁊ qui adunatus fuerit educes sanguinem. sicqꝫ
cū vulnerum cura medeberis ⁊ vicula cū vasis auferes. Est
autem cura hec illi ēt cōpetens qui varices in venis patiꝰ nō
pulsantibus. Cui autem varices in oībus vasis acciderīt.
testes duos cū vasis auferre expedit. Que vero cum ven-
tositate ē hernia. ex illius ē genere apostematis que vocatur
aporisma ⁊ eius cura que ⁊ illius cui varicosa ē alligatis pri
us oībus arterijs quēadmodū in aporismate assignatū est.

Capitulū. 50. de intestinalis hernie cura.

b **Uius** cās ⁊ signa passionis exposuimꝰ ⁊ alia
quidē ex siphacis scissione qui sup ven-
trē est. aliā ex eius extensione fieri diximus. Que igi
tur ex siphacis fit scissione curā nō admittit. Que autē ex eiꝰ
extēsione cū ferro vt assignauimus curatur. Imperabis ita-
qꝫ patientem supinum iacere ⁊ ministrum iubebis vt pellem
que inguinibus contigua est sursum extendat. totamqꝫ in la
tum findes quemadmodum alio expositum est loco. Et ho
minum quidam in longum findunt. tunc duobus fissure la
bris sennaras infiges. ⁊ fissuram cum ipsis aperies. eritqꝫ
fissura ea quantitate qua testis emitti valeat. Dehinc sēna-
ras cuti infiges. quarum numerus iuxta quantitatem erit
fissure. siphacēqꝫ ⁊ thyrbū cum obtusa excoriabis nouacula
incidesqꝫ intantum vt qum ab omni illū discooperueris par
te indicē a posterioribus possis imittere: sicqꝫ indicē manus
induces dextre vsqꝫ testium cutē. simulqꝫ siphacem ad supe

rioꝛa extendes cum manu sinistra: ꝛ testem siphacéq; eleuabis qui sub ipm est in fissure parté: pꝛecipiesq; mistro testem sursum tollere: siphacezq; qui a posterioꝛibus est excoꝛiabis optime. ꝛ digito inuestigabis circũquaq; cauens. ne illic aliquid supersit intestinoꝛum implicitum. Et siquid inueneris ad ventré pelle. Bebinc acũ sume in qua filũ pones duplicatum ꝛ grossum: ꝛ in ptes induces siphacis que fissure vicinatur: absciśisq; fili duplicationis extremitatibus quo quatuoꝛ fiant capita: alia alijs in crucis moduz suppones ꝛ siphacez ligabis foꝛtiter quatenus ad venas nõ pulsátes nihil possit peruenire sanguinis ne foꝛte calidũ abinde accidat apostema. Fac quoq; ꝛ secũdam ligationem extra ligaturã primã ab illa remotam minus ꝙ duoꝛũ est spatiũ digitoꝛũ. Et post duas has ligationes ꝙtum est digitus dimittes reliquo absciso per circuitum ꝛ simul testem enudabis: post hec autem in testium cute fissurã facies qua sanguis decurrat ꝛ sanies quéadmodũ in anterioꝛibus expositum est: ꝛ licinio illa educes: vterisq; pãno quod vnguẽto infunditur rosarũ ꝛ vulneri superpones: vt assignatum ẽ alligabis in hernie aquose cura: ꝛ oĩbus reliquis que illic dicta sunt adhibitis. Et antiqui patienté in cõcha sedere faciebant in qua aqua erat calida. diebus. vij. singulis diebus bis. maximeq; pueros. Repellebant ꝛ eĩm hac cura apostema calidum: vinculaq; cũ astrictis citius cadebant coꝛpoꝛibus.

Capitulũ. 51. de hernie que fit in inguinibus cura.

b **Alius** cura est ꝙ in quo est apostema findes locum inguinibus fissura in latũ poꝛrecta digitis tribus. Bebinc aliqué vt siphacé ꝛ thyrbuz teneat iperabis: vt qũ vẽtris enudat⁹ fuẽit siphac megessi acuti extremũ in loco fiat ĩ quo siphac ẽ hui⁹ eteĩm hꝫ caput in pꝛofundũ reducet intestinum qum ipso fuerit compꝛessus locus hic. opoꝛtebit autem vtrũq; insuere locum. qui megessi extremo contigui sunt ꝛ ab vtroq; siphacis latere ꝛ adunare alterum alteri cum insuitione sicq; megessi tollatur extremũ ꝛ nihil oĩno auferatur siphacis: nec quid aliud educatur oĩo ꝛ vulnerũ adhibe deinceps curam.

Capitulũ. 52. de eneruationis cutis testiũ cura.

t **Estium** cutis nõnuũꝙ eneruatur in seipsa sine testiũ eneruatione. aut operimentoꝛum eoꝛũ ꝛ vasoꝛum ꝛ est passio qua dispergitur. qũ ergo huius volueris curã. patienté super doꝛsum fac iacere ꝛ cuté aduna superfluã a naturali quãtitate cũ manibus. ꝛ cũ foꝛcipib⁹ amputa. atq; cũ acu insue. ꝛ filo serico ꝛ puluerem superpone croceũ.

Capitulum. 53. de faciendis eunuchis.

h **Ominum** testes incidere abominabile est quidé apud sapiẽtes ꝛ medicos qum medicine ars coꝛpoꝛũ sit extra naturalé habitudiné positoꝛũ in naturam reductio. Eunuchizare ãt his cõtrariũ ẽ. quoniã a naturali trãsfert habitudine ad extra naturam. Sed quoniã reges pꝛincipesq; ꝛ qui manus sunt supioris a medicis vt homines illis eunuchizẽt exigunt. visum est nobis. ꝛ hoc nostro inserere libꝛo quo oĩa insunt necessaria.

Bico ergo quoniã eunuchizatio duobus fit modis. alter est contritione. alter cũ amputatione. Et qui contritiõe sic fit puer sumitur paruus ꝛ in concha ponitur in qua sit aqua calida ꝛ qum testes fuerint emolliti confricantur cũ digitis foꝛtiter quatenus dissoluantur ꝛ sub tactu nõ appareãt. Eunuchizatio vero que cũ amputatione fit: aut testiũ ẽ tantum eductio aut verendoꝛũ simul oĩum amputatio. Et testiũ eductio sic fit. Qui eunuchizandus loco superponitur alto ꝛ testium pꝛemitur cutis cũ manu sinistra ꝛ testes ipsi simul deponuntur liganturq;. Bebinc due fiunt fissure in longum super testiũ cuté super quãq; vna cum oꝛgano acuto ad siphacem vsq; testium poꝛrecte. sicq; testiculi educuntur. opoꝛtebit autem vtrũq; amputare qum excoꝛiaueris. nec aliquid nisi siphacem dimittes subtilem qui vasis superest spermatis. pꝛobatur autem hic modus magis ꝙ qui cũ cõtritione fit: quoniam q ꝯterunt nõnũꝙ coitũ desiderãt eo ꝙ nõnũꝙ ĩ ꝯtritõis tpe aliqd remãeat testiũ. Eunuchizatio ãt q̃ fit cũ totius amputatione sic est. testes ꝛ veretrũ a radicibus simul foꝛtiter ligantur: ꝛ sic totũ ab ligationis loco cum rasoꝛio amputatur vsq; vltimũ eoꝛum: ꝛ sic sanguiné stringẽtia supponũtur medicamina. vt sarcocolla. aloes. sanguis dꝛaconis. thuris farina. ꝛ cũ fascia stringuntur: ꝛ deinceps adhibetur vnguẽtoruz cura.

Capitulum. 54^m. de pudendi ꝛ non naturalꝭ sexus cura qď nos hermaphꝛoditũ dicimus.

h **Ermaphꝛodisia** passio ẽ nãlis: ꝛ ẽ ĩ viris turpissima passio: eiusq; spẽs ĩ viris. iij. ĩ mulierib⁹ vna. Et pꝛima que in viris ẽ. ꝙ nonunꝙ in pẽne aut in testiuz cutis medio os apparet inter vtrũq; testem: cuius figura similis vulue ẽ mulieris. ꝛ in eo pili. Secunda spẽs eiusmodi ẽ figure: ꝛ per eam effluit vrina. Tertia quoq; similis est ꝫ vrine nõ nouit fluxum. In mulieribus aũt super mulieris vuluaz plurimũ in pene tanꝙ masculi dependẽt virilia: suntq; tria coꝛpoꝛa foras pꝛominẽtia. quoꝛũ vnum virge simile est: duo reliqua vtrisq; testibus. Et secũda quidẽ spẽs in viris qua effluit vrina curã nõ nouit. nec sanationem. Relique due cũ icisione ꝛ insuitione curantur: dehinc illis vulneꝝ applicatꝭ cura.

Capitulum. 55^m. de pustularum ꝛ verrucaruz ꝛ emoꝛoidarum cura que vuluis accidunt mulieris.

p **Ustularum** ꝛ nodationũ emoꝛroidarũq; que mulierum accidunt cũnis cũ foꝛcipibus paruis ꝛ extensiõe ad exterioꝛa fit cura: sicq; cũ foꝛcipibus amputatur ꝛ medicamina apponuntur que ꝛ carné adducãt ꝛ vlcera hũoꝛesq; desiccent.

Capitulum. 56. de vulue qum foramen nullũ ẽ cura.

p **Assio hec** est quz muliebꝛis interstitij cunnus foramine caret. ꝛ est aut naturalis aut ex vlceris macula. Et aut in pꝛofundi partibus: aut in alto: aut inter vtrunq;: hecq; oppilatio aut cõglutinatiõe fit partiũ. aut ex carne sup siphacé pꝛoducta. Arcet auté a coitu mulierez passio ꝛ a conceptu partuq;: ꝛ nonnũꝙ a menstruoꝛum purgatiõe ꝑꝑ oppilatiõis nimietaté. Hãc igiꝭ passioné quz curare volueris cognitã. si ex cõglutinatiõe ẽ: obstetrici impa digituz impꝛimere aut stibium magnum crossũq;: ꝛ loci partes inuestigare: cõglutiatioq; ipsa fissura findatur in longũ cum oꝛgano quo fistulas incidimus. aut cũ lato phlebotomo. Si autez carnis est cã in loco pꝛoducte carné hanc cuz sénara suspẽde medio affixa. sicq; ꝛ si fuerit ex siphace medio sénarã infiges ꝛ extensam incides cũ phlebotomo. sicq; super vulnus medicamina pones carné incidentia ꝛ desiccantia sine punctura ꝛ moꝛdicatione vnguentũq; carné adducens.

Capitulũ. 57. de emissionũ que ĩ matrice fiunt cura.

q **Um** matrici emissio acciderit quã ferro curari possibile sit. nõ opoꝛtebit eius accelerare ĩcisioné sed ferendũ donec maturetur ꝛ maturatõ ei⁹ roboꝛetur. atq; apostema dissoluatur calidũ matrix nãq; ex nobilibus vnuz est mẽbꝛis dehinc mulierez opoꝛtebit statuere in alto sedentem loco ꝛ sic super doꝛsum resupinetur cruraq; eius adunata tollantur in vẽtris partes reflexa ꝛ cubitus eius vterq; sub poplicibus ponatur. religenturq; simul foꝛtiter ꝛ ad collum ipsius. tunc obstetrix a latere sedeat dextro ꝛ vuluã cũ oꝛgano huic assignato rei aperiat. teneatq; mulierum aliqua oꝛganũ ꝛ vitem toꝛqueat oꝛgani. quo eius disiungantur partes que ad matricis os delate sunt ĩ sepererꝭq; matricis collum. hec vt fecerit obstetrix emissioné appꝛehendat eiusq; locũ mollioꝛé findat. cũ phlebotomo acuto ꝛ sanié euacuet. Quã vt emiserit liciniũ ĩponat lene oleo intinctũ rosaꝝ sitq; liciniũ aliud extra fissuram ĩ matricis collo. exterius autem sup pené lanã ponat mollé oleo sisami infusã. Die facto tertio ligationé hanc soluat ꝛ in aqua sedeat mulier calida ĩ qua cabezum coxeris oleo supstillato rosarũ. Bebinc iungãtur ꝛ licinium inducat suauiter fissure vnguento cataplasmatuz basilicon in oleo dissoluto rosarũ aut butyrum. Exterius vuluaz emplastriza cũ sandalo ꝛ memitte asiafo: quatenus apostema dissoluatur calidũ ꝛ mundetur. Si vero nõ mũdatur vlcus cũ aqua opoꝛtebit lauare in qua liquiritie radices ꝛ aristologiam coxeris ꝛ locũ infundatur cũ clisteri. ꝛ sic cũ vnguentis curabis carnem pꝛoducentibus. Qũ aũt apostẽa ĩ matricis fuerit interioꝛibus ferri cura cauenda est.

Capitulum. 58. de moꝛtui fetus eductiõe.

q **Um** mulieri difficilis fit partus ꝛ omibus fueris vsus que facilitant medicaminibus ꝛ similibus fetusq; non emittitur. mulieris attende virtutem que si debilis fuerit. sincopisq; accidit illi ꝛ dissolutio ꝛ qũ medela fertur non pꝛodest. qũ pꝛoderit debilitatur tamẽ pulsusq; eius debilis est ꝛ paucus ferri curaz nullã adhibeas Qum vero valens illi est virtus ꝛ se ipsam repꝛimere flatũq; põt ꝛ ad cibũ apetitus vtilis. tunc ad eius accedẽdũ est curã. Et hec eius assignatio. obstetrici impera vt mulieré supinam super lectũ statuat. ꝛ caput eius ad inferioꝛa decliuũ crurib⁹ sublatis que mulieres reliq̃ue teneant. reliq̃ue pectoꝛi ĩsideãt ne foꝛte in cure tempoꝛe turbetur. tunc mulier que vis cũnum

aperiat eius ⁊ matricis os colluq̃ꝫ ⁊ manū inungat sinistraꝫ
cū violarū oleo. adunatisqꝫ. iiij. digitis extendat ⁊ ori īducat
matricis oleūqꝫ illi infundat. fetū investiget. quūqꝫ invenerit
sēnaras eius infigat mēbris. Et si fetus viderit caput primū
sēnaras quibus fetus educitur mortuus eius oculis infigat ⁊
collo gulleqꝫ. aut sub maxilla. aut in furculꝰ ⁊ costis proximis
locis hypocōdrijsqꝫ. si aūt fetus eorū est qui a pedibus egre-
diuntur sēnaras ossibus que super penē sunt infigat ⁊ costis
iliorūqꝫ radicibus ab vtroqꝫ latere ne forte qū educat in al-
terū declinet latus ⁊ fiat difficilius extendatqꝫ obstetrix sēna
ras i matricem mediocriter. opꝫ aūt vt illas cū parua in latꝰ
inclinatione extendat. Et inter hec opꝫ aliquando extensio-
nē laxare. indicēqꝫ inducat aut mediū digitū oleo inunctum
violarū. inter matricis ⁊ os ⁊ fetus corpusculū. digitūqꝫ illi
circūuoluat quo locus illo liberetur. Qū aūt fetus iam opor
tunus eductioni factus fuerit sēnaras in superiora transferet
loca. ⁊ mediocriter illū attrahet quo oīs educatur fetus. Et
si fetus manus exierit primū nec reduci pōt propter eius cō-
pssionē. circa manū pānꝰ pōat. ne forte lubricet ⁊ retrahat
vt qum oīs fuerit educta a scapula abscidatur. Sicquoqꝫ oꝫ
facere qum manus vtreqꝫ exierint ante alia ⁊ fetus non sub
sequitur. Sicqꝫ ⁊ si vtreqꝫ exierit pes ⁊ totū non subsequat
corpus. ab inguibus abscidēdū erit. Dehic totū optebit īuol-
uere corpꝰ. ⁊ si fetꝰ caput magnū ē aut latū ⁊ ī educēdo ɔpmi
tur. īter digitos phlebotomū īducat aut cutellū ad īcidēdum
oportunū. ⁊ craneū findat inductisqꝫ forcipibus conterat ⁊
sic educat. Et si educto capite pectus cōprimitur. hoc ipso or-
gano furcularū findat loca donec locū attingat vacuū. deflu
atqꝫ que in pectore ē humiditas ⁊ ipsuꝫ reducatur. si vero nō
reducitur incidere oportebit. ⁊ furculas primū emittere: quo-
niā his emissis pectus reducitur. Et si in ventris eius inferio
ribus apostema fuerit. vētrē incidat. quo que in ipso sunt eva
cuatis reprimatur. Qum aūt pedibus primus egreditur fetꝰ.
facile attrahitur ⁊ recte in matricis os. Et si oīa pducta fue
rint mēbra. caputqꝫ supererit. manū inducat sinistram matri
cis ori. sēnarā in ea tenēs aut duas quibus mortuus extrahi-
tur fetus. Et si habitudine in hac matricis os fuerit reductū
apostematis cā quod illi accidit ⁊ manus īmitti nequit. multo
infunde oleo digitos. multūqꝫ matricis instillet ori tepidum
⁊ aquam impluat calidam oleumqꝫ simul. ⁊ in ea mulier se-
deat. quatenus matrici os molliatur ⁊ aperiatur. ⁊ caput sic
educat vt imperatum est. Qui autem fetus lateraliter dscē
dit si findi pōt findat. si totus interius incidatur. oportebit āt
post curā hanc mulierē medicaminibus vti que apostemati-
bus cōpetunt calidis. ⁊ si sanguinis acciderit fluxus restrin-
gentia adhibeantur vt alias dictum ē.

Capitulū. 59. de secundine incluse cura.

q Uum secundina in matrice remanet. ⁊ nō egredi
tur. matricisqꝫ os apertum ē ⁊ secūdina in
uoluta ē ⁊ tanq̄ sperma facta. in quovis matricis la
tere. facilis ē eius emissio. oꝫ ergo manū inungere violarum
oleo. aut sisami ⁊ in profundū extendat secūdinā investigās.
inventāqꝫ educat. Si āt matricis collo cōglutinata ē manus
inducatur ⁊ emittatur. Nec vero oꝫ illā in oppositū extendi
nec fortiter trahi. ne forte matrix cadat. sed illā prius medio-
criter cōtorqueri oꝫ in latus ⁊ dextrorsum sinistrorsumqꝫ de-
trahi. sicqꝫ attrahendi augere virtutē. quoniā sic extrahetur
⁊ a matrice separabitur. Si aūt matricis os fuerit arctatum
cura vtatur quā diximus prius. Nec vero eius eductio diffe
renda ē. ⁊ si nō egreditur nō curetur. putrescet enim post dies
⁊ dissoluta emittetur.

Capitulum. 60. de fistularum que in ano sunt cura.

q Ue in ano sunt fistule significātur dolore q il-
lic ē quēadmodū eo assignavimus lo-
co quo de morborū exposuimus cāis. Et fistule qdē
que ad partes vsqꝫ porriguntur vesice. ⁊ coxe disgregationeꝫ.
aut intestinū rectū curā nō norunt admittere. Sic ⁊ que ora
nō habent aperta sed occulte sunt. aut multorū sunt meatuuꝫ
aut ad os vsqꝫ porriguntur. Reliquarū fistularū cura facilis
⁊ sanatio per ferrū est quēadmodū assignabo. patientē supi-
nū iacere impera. ⁊ fistulis inducas megessum vsqꝫ earū ex-
tremū. dehinc digitū īmitte indicem ano. donec megessi senti
at extremū. siquidē fistula ad intestinum vsqꝫ penetrat. Sin
megessum nō senties. nisi fistula in intestino proximo fuerit.
Et si intestinū vsqꝫ rectum intusqꝫ ipsum fistula porrigitur.
ferri non adhibeas curam. nec findas. ne forte enervatio ac-
cidat: nec possit deinceps coarctare stercora patiens. Qum
autē intus intestinū nō porrigitur. megessū īmitte ⁊ cū phle-
botomo incisorioue finde donec ad eius pervenias extremū

organū autē quod phalx vocatur hoc in loco oportunius ē.
qum eius caput fistule fuerit introductum vsqꝫ dū eiꝰ perfe-
ratur finē. qui locus scilicet ē sanus. tunc que circa fissuram
sunt corpora cū forcipibus apprehendes ⁊ cū forficibus cir
cūcavabis. corrupta nāqꝫ corpora sunt. Cavendū aūt ne ani
lacerto quippiā fiat enervetūrqꝫ. passioqꝫ egrotāti gravior
fistulis fiat. egestionis. s. exitus preter voluntatē. Ut autē
fistulam finderis ⁊ que imperata sunt feceris. loco bābacem
appone vetustū per diem ac noctē tm̄. mane facto vnguentuꝫ
appones basilicō. Et si calidū loco accidit apostema calidūꝫ
mitigantibus apostema emplastriza. ⁊ post basilicon vnguē
to vteris.

Capitulum. 61. de emorroidibus a quibus sanguis effluit
⁊ moris

s I in ano emorroides fuerint. sanguisqꝫ ab ipis
decurrit ⁊ medicaminum nō prodest cura
regimenqꝫ. abscindere illas oportet. sed vnam dimit
tē aut duas propter eas quas diximus cās alio in loco am-
putaturus itaqꝫ illas patienti impera super dorsum iacē in
loco claro. ⁊ sumpto quo emorroides apprehenduntur instru
mento apprehēdes earū quāqꝫ extēsāqꝫ cū forficibꝰ abscides
a radicibus. Quod si emorroides interiores fuerint. oporte-
bit locū revolvere donec appareant ⁊ dictā adhibebis curā
abscisionis. Quas vt amputaveris terram armenicaꝫ ⁊ ca-
rabā loco pulveriza cornuqꝫ cervi adusti ⁊ gallam similiaqꝫ
trita diligenter ⁊ induces pulverem in locū ⁊ sanguinis flu-
xum cū fascia ligabis ⁊ ligamentis vt freno. Et si quidem
in ano morū fuerit eius cura est hec eadē quā diximus. Sūt
hominū quidam qui emorroidibus alia vtūtur cura. alligā-
tes. s. cuiusqꝫ radicem cum filo serico optime contorto ⁊ forti
astringūtqꝫ fortiter vnaqꝫ dimissa fascijs vtuntur oleo infu
sis. vinciūtqꝫ cū freno patienti otiū indicentes ⁊ requieꝫ. De
hinc aūt cum oleo curant seminū tepido ⁊ panis emplastri-
zant medulla zafranoqꝫ. Qūqꝫ emorrois ceciderit vino cu-
rant quo cicatrizetur.

Capꝫ. 62. de nodationis cura q̄ ano accidit ⁊ fissuris eiꝰ

n Odositas ano quēadmodū ⁊ vulvis acci
dit mulierū ex apostemate cali
do quod precessit. aut fissura ⁊ primo quidem fistu-
le vocantur. ⁊ qū diutius duraverit nodositas vocatur. Est
ergo eius cura qualis ⁊ illius que vulvis accidit mulierū sꝫ
vt cum forcipe illam apprehendas ⁊ incisam his cures qui-
bus ⁊ emorroides curantur post amputationem. Fissure
vero que in ano sunt. si medicaminū non proderit cura. earꝫ
scalpantur loca cū megessi capite. donec sanguineꝫ emittant
⁊ sic cū his quibus vulnera curantur medicabis. quo caro p
ducatur in eis ⁊ cicatrices obducantur.

Capitulū. 63. de ani cura qum illi foramen non erit.

n Onnūquā puer ano nascitur nō perfora-
to. Idqꝫ ipsum aliquotiēs pue
ris accidit virisqꝫ ⁊ mulieribus ex vlcerū maculꝰ que
nō vt oꝫ curantur cōglutinaturqꝫ ani locus. Qū ergo ex na-
tura est obstetricē partus tempore opꝫ cū digito aut phlebo-
tomo findere ⁊ cum vino curetur. ano prius ligno īposito. aut
plūbi fistula diebꝰ aliquot. Qū vero ex vlceris fit causa con-
solidationē findere oportebit ⁊ sic spōgia loco appōatur aut
vino infusa lana. sicqꝫ fascia adhibeatur ⁊ freno īposito liget
māe fcō solue ⁊ cū vnguēto cūa apposita tm̄ plūbi fistula ano.

Capitulū. 64. de varicis ⁊ vene saniose cura.

v Arices que in ventre sunt inferius ⁊ in cru
ribus venas findēdo curare opꝫ.
Dehinc has stringe ⁊ liga venas: locis quibꝰ ē sanitas
ab vtroqꝫ capite cum filo serico firmiter ⁊ fide ligans. ⁊ sic q̄
inter duas sunt ligaturas corpora amputa: qualis est ⁊ arte-
riarum que in temporibus sunt cura. Saniose auteꝫ vene
cura est. vt locum aperias quo vene caput apparet: sicqꝫ me-
diocriter venam extendas quo paulatim exeat. Et si ea que
exivit quātitas cū plumbi frusto ligari potest: vt illud suscipi
at vtile ne retrahi possit. Sin filo super brachiuꝫ ligetur si in
manibus vena fuerit: ⁊ sic in cruribus si in pedibus ē ⁊ aquā
instilla loco tepidam: maneqꝫ ⁊ vespere pedetentiꝫ trahe. do
nec oīs educatur vena: ⁊ cicatrizātia deīceps loco appone.

Capꝫ. 65ꝫ. de extremitatū corruptarum amputatione.

e Xtrema manus scilꝫ ⁊ pedes nōnūq̄ putre
scunt: ⁊ corruptio sequitur: aliquo
tiensqꝫ corruptio hec ad ossa vsqꝫ porrigitur: hocqꝫ
aut ex acuto fit morbo. qū natura supfluitates propulset ma
las ⁊ corrodentes a membris nobilibus ad manus pedesve
denigranturqꝫ. Aut confractione pcedente: aut ex vlcere pu

trido. Hoc quum contigerit mēbrum illud abscindere oportebit: ne forte in oīa decurrat mēbra corruptio. Inciditur autē mem brū sic. A carne que in eo est incipitur amputatio: sicq̄ illius mēbri os serra transmittitur nō tamē semel omnez abscindere carnez oꝫ. ne sanguis accidat imoderatus effluxus ab venis ⁊ arterijs: patiensq̄ pereat ⁊ ab ossis prohibearis amputatiōe nisi forte eiusmodi caro cōsumata putruit putrefactione. Sin illam prius amputabis carnis partem in qua arterie non sunt ⁊ vene multe grandesq̄: abscindesq̄ celeriter vt ad os attingas: sicq̄ cū acuta secabis os serra quāto citius poteris: apposito priꝰ lini pāno que decisa ē carni ne forte ad illā serra transeat ⁊ grauis abide accidat dolor. postq̄ os secaueris ⁊ reliquū amputabis quod supest carnis: sicq̄ venas coques ⁊ arterias. Ut conclusus fuerit sanguis fasciam appone. ⁊ cum fidis astringe ligamentis.

Capꝰ. 66ꝰ. de tafete. i. vnguis qui super vnguē est cura.

v Nguis qui super vngues est carnis est productō multe que partez operit vnguis: ⁊ est in manus pollice aut pede. Qui autem in pedibus est sepius ex offensione fit pedis quiq̄ in manu ex dabasa fit cui calidū accidit apostema putrescensq̄ in saniez vertitur. Saies aūt quā diuturnior perstiterit vnguis corrodit radicē ⁊ corrūpit ⁊ nōnunq̄ vnguez totū. sepiusq̄ vnguis mediū corrūpitur plurima corruptione: ⁊ in radicibus pars remanet q̄dā nō putrida. Nōnunq̄ aūt simul ⁊ os corrūpitur ⁊ odor exalatur putridꝰ. fitq̄ digiti extremū latum ⁊ color illi liuidus est. Eius rei cura. vt superfluū quod est vnguis amputetur. sicq̄ coques emissionē locū scꝫ qui cū cauterio nō aufertur. hic nāq̄ vnguis ex corrodentiū est genere. nec nisi coquendo reformatur. ⁊ si neglexeris. digitꝰ corrūpitur. Qū aūt ⁊ vnguis ⁊ digitus incolumes sunt ⁊ angulus qui ius vngue egreditur qui sub carne penetret ipsāq̄ iam pungit ⁊ corrūpit: ⁊ huius rei causa apostema calidū fuerit. mergelli caput subtile opꝫ inducas sub vnguis angulo qui carnē viciat. subtollensq̄ acuto seca incisorio ⁊ super carnem medicamē pone acuto. Et plurimi quidē hac nituntur cura proficiūtq̄. Si autem multa fuerit caro. primū illa auferēda ē. ⁊ apūtada ⁊ sic medicamē adhibēdū.

Capitulū. 67. de vnguiū cōtritorū cura.

v Ngui qū cōtritio aut ex percussione aut similibus acciderit dolor fit grauis ⁊ cogitur cū ferro patiens curari. opꝫ enim locū findere lesuz cum phlebotomo acuto. ab inferioribus ad superiora. qm̄ si a superioribus ad inferiora feceris. caro generatur superflua que etenim sub vngue est caro carnē producit superfluam intē fissuram fiuntq̄ ab inde dolores. quemadmodū fit in dabasa. vnguis nāq̄ carnē cōprimit que noua producitur ⁊ dolor fit ab inde grauis. Ut aūt quemadmodū imperatū est fissuram feceris sanguisq̄ exierit patientisq̄ dolorē videris essuare ⁊ post horam abierit diesq̄ transierint aliquot vnguem q̄ fissus est pelles ab interioribus ⁊ hūiditatē educes sāguineā q̄ sub vngue adūata ē fisso sicq̄ digitū cū soluentibus curabis. vt lini semine trito cum altea ⁊ melliloto distēpatis simꝰ omnibus in coriandri aqua. Hec sunt que assignare voluimus de manus opatione per incisionez. Illam autez que coquendo exhibetur hoc incipiemus exponere loco.

Capitulū. 68ꝰ. de coquendi cura ⁊ eius diuisione.

q Ue coquēdo fit cura locis necessaria est quibusdaꝫ quibus humiditas superabūdat mala: quam medicamina pellere nō sufficiūt desiccantia ⁊ adurentia: intantū vt ignis necessaria sit coctura cuius desiccatio ⁊ adustio in fine est. Desiccatio nāq̄ valida nō est nisi que in sua complexione calida est ⁊ sicca: ⁊ quāto calor fortis. tāto ⁊ siccitas robustior: vt piperis. euforbij. Aut adustionis: vt calcis. floris eris. Nō aūt vtrūq̄ i complemēti adiuuat fine ignis est. Que vero huiusmodi necessariam habent curam putrefactio ē imoderata ⁊ hūiditas moduꝫ transgrediens. Ideo itaq̄ nos hoc exponemus loco morbos quorūꝫ cura igne fit: a quo modo i singulis operādū a capite suo ordine cetera subtexētes membra vsq̄ pedem. Primū itaq̄ capitis dicemus cocturas. cui catarri ad oculos ⁊ decursus accidunt: ⁊ cui anhelitus est arctatio ex multa hūida mā que a capite decurrit: ⁊ arteriaꝝ cocturas que in tīporibus sunt: ⁊ palpebrarum in quibus pili sunt superflui: fistularūq̄ que in oculorū sunt angulis ⁊ naso. atq̄ cocturaꝫ emissionū que accidunt ex pleuresi epatisq̄ ⁊ splenis ac stōaci ⁊ sciaticorū.

Capitulum. 69ꝰ. de capitis illius coctura cui obtalmia est vetus ⁊ anhelitus angustia elephantiaq̄.

a Ntiqui capitis vtebātur cocturis cui decursus accidebāt multi ad oculos. ⁊ cui anhelitus erat difficultas ex superflua humiditate a capite ad pectus fluente que ⁊ pectori nocet ⁊ pulmōi sui continuatione decursus. Qū igitur aliquē cui hec accidat passio videris: caput eius vt assignabo coque. Medij capitis pilos rades ⁊ cutem vsq̄ dum ad os peruenias coques cum cauterio oliuarū ossulis simili. Quum aūt ⁊ caro ceciderit ⁊ cutis os ipm elimabis. Et si magnus fuerit decursus oportebit os ipm coquere donec eius cadat ps tenuis quo facilis fiat superflue hūiditati dissipatio ⁊ euacuatio iuxta q̄ locus tibi significauerit. Cui aūt timor inest elephantie. caput ciꝰ. v. opꝫ coquere locis. quarū cocturarū vna in prora erat capitis altiori verticis loco. ⁊ secunda subtus primā in frōte altior parum in capillorū vltimo. tertia post super ceruicē. Et due supcōplosiones duas que post aures sunt. altera a dextro. altera a sinistro latere quo abinde cortices auferantur multi ossis. sitq̄ vaporibus humiditatis crosse ascendētibus ad exitum via. ⁊ si materia a capitis profundo fundetur visū nō ledet. quoniam hoc prohibetur.

Capitulū. 70. de arteriarū que in tēporibus sūt coctura.

b Ominum quidam in arterias tēporū eductionis loco cauterio vtūtur. qūq̄ cutē finderint arterias cū cauterio subtili adurūt iuxta arteriarum magnitudinē. Neq̄ etenim consolidationem accelerabant: nec ab ipsis sanguis effluet in tiporū partes ⁊ post hec vnguentis vtuntur.

Capitulū. 71. de palpebrarū coctura.

q Um in palpebris pili fuerint supflui ad interiora producti paululū cū forpicibus illos abstrahe ⁊ pilorū radices subtiles capitis cauterio coq̄. q̄ super cuiusq̄ pili duorūue radices pones. Quꝫ etenim feceris hoc oīno deinceps pili non producentur. vtuntur autē nōnulli coctura hac cū medicamie adurēti palpebre apposito loco insuitionis palpebre propter repressionem. cataplasmāt nāq̄ medicamē adurens super palpebram in cute eo quo incisio cadit loco ⁊ isuitio ⁊ fit cataplasmatio in mirti figure modū iuxta quātitatē qua repressio necessaria est ⁊ sic per die desinūt. mane facto medicamē illud extergunt cuꝫ bambace aqua infuso aliudq̄ apponunt eiusdē spēi medicamen. ⁊ vsq̄ dū nigrescat loco dimittunt. tunc medicamīe extersō aliud die apponūt tertio. quatenꝰ cutis aduratur ⁊ corrodatur. tunc medicamē extergunt ⁊ aquā instillant tepidā. quo cutis decidat adusta ⁊ sic vnguentis vtuntur cicatrizantibus. Et si in palpebra eneruationē animaduerteris me dicamen adhibe restringens ⁊ desiccans vt acatiā. terrā cypricā. gallā. sebbū. similiaq̄. Si vero amplius q̄ oporteat palpebra reducatur. cū oleo illā ⁊ cera ac dachilon vnguēto mollias. Medicaminis acuti assignatio. Sume calcis. saponis. buraci armenici. cuiusq̄ partē. tere medicamina hec ⁊ cum aqua distempera cineris quercus ⁊ ficus. simulq̄ cum pueri vrina virginis ⁊ palpebrā vt diximus linias.

Capitulū. 72. de coruo qui in oculi est angulo coquendo.

a Lio meminimus loco coruū emissionem esse in oculi angulo maiori fieriq̄ fistulaꝫ in nasi partem tendētē que nasi putrefacit os. vt ad interiora quoq̄ penetret. Eius cura ē vt intuearis emissionem. ⁊ si manifesta ē. oēs reseca acutā carnē. donec ad os peruenias. Et si os corruptus nō est scalpe illud cū camadino fortē. Si āt corruptū inueneris. oportebit subtili illud coquere cauterio. posita prius super oculū spongia ⁊ pāno aqua ifuso rosata. appones autem cauteriū semel. bis. terq̄. donec ad interiora penetret nasi. Cuius rei signū ē vt patientem iubeas flatū arctare. ⁊ si loco videris aerem exire. fistula ē ⁊ certe coctura ad interiora porrecta ē. tunc ergo oportebit licinium apponere cu mꝫemiari vnguento ⁊ butyro. quatenus oīa que supsunt putrida corrodat ⁊ foramen mūdetur ossis adusti. post hec die quodā vnguento vteris ꝫemari cū ligno ⁊ die quodā bābacis vetusti licinio simplici. donec cicatrix loco obducat.

Capitulū. 73. de alarum coctura.

b Rachij os a scapule disgregatione aliquotiens euellitur. intātū vt oīno brachij ossis caput educatur. hocq̄ morꝰ permolesti cā aut percussionis aut casus ⁊ aliquādo humiditas cā est viscosa brachij ossis caput lubricās ⁊ suo mouens loco. hoc quum cōtigerit coquēdo vt assignabo curatur. patienti impera super latus iacere sanum. cutēq̄ loci euulsi quo disgregatio educta est sublena. aut cū digitis aut cū sēnaris ⁊ subtilibus coq̄ cauterijs longis ⁊ calefactis donec vsq̄ alteruꝫ cutis latus cau-

teria perferantur ⁊ semel opprimi oportet. Et si inter vtran
qꝫ coctură spatiũ fuerit multũ oportebit stibiũ inducere ⁊ in
scapule radice fac coctură. ⁊ in sequētibus coctură donec ad
megessum cauteriũ perueniat. Refert aũt hypocras duas ali
as oportere facere cocturas ab vtroqꝫ duarum quas assigna
uimus cocturarum latere. vt earum figura sit quadrangula.
Earꝝ aũt profundũ non oꝫ amplius esse cutis spisso. qm̄ ner
ui illic sunt. ⁊ glandes. timēdũqꝫ ne calidũ ab inde accideret
apostema. post hanc curam porrũ appones tritũ cũ sale sup
cocturas ⁊ reliqua omnia que in cocturarũ cura fiũt nec dei
ceps manus graui moueatur motu nec nimio detur labori.

Capitulum. 74. de emissionum coctura que ex pleuresi accidunt.

c **Emissiones** que ĩ pleuresi fiunt non cum
ferro quemadmodũ quidaꝫ
coquende sũt nec incisione vtendum: qm̄ ab huius
modi peccati morte patiens nō eripitur qm̄ in fistulam res
transit quibus nulla occurrit sanatio. sed cũ aristologie lōge
radice. inmergitur nãqꝫ zarauncdi oleo ⁊ simul vtrũqꝫ forti
ter calefit ⁊ sic cũ ea vna fit coctura inter duas furcularũ os
sium cōtinuationes. extensa cute ad superiora. Fiunt quoqꝫ
due parue sub organicis parꝝ ad partes descendētes mãmil
le. sicqꝫ due magne super mãmillas: inter costam tertiã ⁊ q̃r
tam. ⁊ due inter quintã ⁊ sextaꝫ ad posteriora parꝝ declinan
tes ⁊ alia in pectoris medio. aliaqꝫ sup stomachũ tresqꝫ post
vnaqꝫ inter scapulas dueqꝫ in vtroqꝫ spine latere. sub ea que
in scapulis est. nec oꝫ eas multũ manifestas fieri. Qũ cōple
ueris operationē in cocturarũ locis illis vtilibus oportebit
vti medicamibꝰ vt vnguēto qđ ex calce fit ⁊ ceruse vnguēto.

Capꝫ. 75. de epate in quo emissio est coquendo.

e **Pati** aũt si emissio acciderit hocqꝫ cum graui
tate ⁊ dolore. significatur emissio in epa
tis esse operimētis ideoqꝫ coctura vtendũ. qum em
plastra nō prosint ⁊ medicamina. opꝫ itaqꝫ hoc modo adu
rere. cauteria sume subtilia ⁊ calefac fortiter ⁊ coque cuꝫ epa
tis locũ qui super inguina est parꝝ in epatis loci vltimo coctu
ra vna. Qũ aũt adusta erit cutis tota ⁊ ad siphacem perue
neris oportebit saniē educere. post coctură lenticula vtaris ⁊
melle. sicqꝫ deinceps carnē adducentibus.

Capꝫ. 76. de splene coquendo.

i **In splenis** crossitie medicaminibus nō cō
ferentibus quibꝰ vti precepimꝰ
coctura vtendũ erit. in hunc modũ: cutē splenis sup
positam cũ sēnara substolle ⁊ cum bifurcato illam coque cau
terio fortiter calefacto. quod semel duas faciat cocturas: fa
ciesqꝫ hoc tribus in locis: quo omnes. vj. sint cocture. vteban
tur aũt antiquorũ quidam cauterio cui sex eminebant capi
ta qđ qũ calefacerēt vnã semel coctură sex locis iprimebant.

Capitulum. 77. de coquendo stomacho.

s **In stomacho** multe acciderit humidita
tis fluxus ⁊ hoc lōgo fiat
tempore. medicaminaqꝫ nō conferunt calefacientia
⁊ desiccantia: coctura vtendũ erit. Sume itaqꝫ cauteriuꝫ fer
ri calefactoqꝫ cocturam fac sub cartillagine ensi simile ⁊ sub
illa duas vt cocturarũ triangula sit figura. Sit aũt cocture
profundũ vsqꝫ subtus cutē. Antiquorũ quidam ipsius coque
bant stomaci multis os cocturis. ⁊ quidam eorũ locũ cũ cau
terio coquebant quercino in spongie similitudinem vocatur
qꝫ persice ducanũ. hoc qũ fecissent cocturas semper apertas
dimittebant ne fluxus hic aut humiditas deinceps accideret

Capitulũ. 78. de hydropicis coquēdis.

s **Si non** in hydropisi medicaminum proderit
cura. nec cōplacet eductio patienti sup
stomachũ vtatur cauterio. epatisqꝫ ⁊ splenis partes
⁊ stomaci profundum vmbilicoqꝫ. v. adhibitis cocturis qui
busdam cũ ferro cauterio subtili quibusdam cuꝫ querci igni
to. Sufficit aũt quibusdam cauterij loco eductione vti quaꝫ
diximus.

Capitulum. 79. de hernia aquosa coquenda.

c **Coctura** quoqꝫ vtimur in hunc cui hernia ē
aquosa quo ab ea humiditas decur
rat superflua ad inferiora eiusqꝫ hec assignatio. Su
mimꝰ cauteria. x. illorũ q̃ gãma greco silia sũt sic.
illorũ que dicimus cultellaria. coquimusqꝫ primũ mediuꝫ cu
tis testiũ cũ cauterio primo dehinc siphaces ⁊ operimenta ex
coriamus cũ excoriandi organo ⁊ cum cauterio coquimꝰ cul
tellarij tãq̄ si incidamus. vtqꝫ primus nudatus fuerit siphac
qui est albus ⁊ durus cũ cauterij extremo gãma littere simili
coquimus ⁊ eius emittimus humiditatem. Dehinc sursuꝫ ex
tendimus quicquid apparuerit eius cum sēnaris ⁊ incidimꝰ
eũ cauterio cultellari.

Capitulũ. 80. de inguinali hernia coquenda.

r **Ruptura** que inguinibus est ex siphacis fit
distensione eiusqꝫ cura cum incisio
ne fit. refutant autem quidam amputationē. ⁊ coctu
ram amplius eligunt ⁊ hec eius assignatio. patienti vt mo
derato gestetur exercitio imperabis. Dehīc stabit ⁊ forti vte
tur tussi extendeturqꝫ fortiter ⁊ flatũ arctabit: vt qũ aposte
ma apparuerit inguinis locũ signes atramento. aut quauis
alia re. quē coqui oꝫ ⁊ aduri. Sit aũt signũ quod facies trian
gularis forme. sitqꝫ in latũ linea in latere superiori inguinis.
Dehinc signũ in medio facies trigono ⁊ sic patientē supina
ri imperabis ⁊ clauosa calefaciens cauteria coques cum eis
quod in medio posuisti signũ. Dehinc cauterijs vteris simili
bus littere gãma super trigoni latera. sicqꝫ cauteriũ adhibe
bis quod lenticulare vocatur: vt totus triangulus equaliter
adustus sit. oꝫ aũt in tuo eē conspectu ministrũ qui humidita
tes exsiccet ⁊ qđ singulis coquēdi tēporibus effluet coquens
in profundũ vt ad thyrbũ attingas. in eo quidem qui mode
rati est corporis. Neqꝫ etenim in his qui exiles sũt huiusmo
di oportet terminũ ponere ⁊ cui pinguedo non est nec super
eius thyrbũ adeps. ne forte cũ cauterio in thyrbuꝫ peccetur.
sed nec in eo qui pinguis est cuius adeps anteq̄ adustio com
pleatur apparet. sed hoc vteris termino in illum qui medio
cris ē corporis. postq̄ coxeris porrũ tere ⁊ sal ⁊ super adusti
onis pone locũ ⁊ simili freno vtere ligatione. sicqꝫ deinceps
medicaminibus que cocturas sanant vt lenticulam melle ⁊
similibus.

Capꝫ. 81. de sciaticis adurendis.

q **Quibus** sciatica accidit si tēpus prolixius fi
at passionis ⁊ medicamia nō confe
runt. vertebrũ loco emittitur ⁊ crura desiccantur. at
qꝫ vt completa molestentur claudítate contingit. Coxe nãqꝫ
os anche exit vertebrũ humiditatis cã viscose que illud lubri
cat ⁊ expellit. In huiusmodi ergo cauterio vtendum ē anteq̄
eorũ attenuentur crura ⁊ in claudítatē ferantur. Coquũtur
ergo sic. Disgregationis locũ coquere oꝫ profundatione cau
terij cũ tribus cocturis. coctura prima in pomi ꝓfũdo ⁊ alia
super genu ab exterioribus ⁊ alꝰ super cauillã. in alꝰ sup pillã.
ab exterioribus super consolidationis locum. Et hoiuꝫ qdaꝫ
vas sumũt cipho sil'e cuiꝰ diametrũ palmo extēditur. labiaqꝫ
eius spissa in modũ ossiũ dactiloꝝ ⁊ in eius interioribus ali
ud huic sil'e ⁊ ĩ illo tertiũ. ⁊ q̃ ill' interest spatij q̄titas sub mē
sura ē ossis digiti: sumũtqꝫ cũ apprehēsorio lōgo. ⁊ caput eiꝰ
calefaciũt donec rubeat: sicqꝫ sup anche ponũt vertebrũ pa
tiente in latus sanum aclini: semelqꝫ. iiij. rotũdas imprimũt
cocturas: ⁊ cũ butyro emplastrizãt dōec vesice ceciderit. Nec
permitte vlcera cicatrizari velociter: sꝫ pungētibus cataplas
mabis quo ab eis rubigo decurrat multa. Dolore mitigato
loci vlcera cicatrizabis.

Capitulum. 82ꝫ. de ossium cura quibus fractura accidit ⁊ euulsio ⁊ priꝫ de his que cōsolidãti ad hꝰ ĩ necessaria sunt.

e **E**t quoniã de manus opatione circa carnē icisio
ne ⁊ amputatione insuitioneqꝫ que necessaria
erãt exposuimus: iam nũc de ossiuꝫ cura incipiemꝰ
⁊ eorũ que illis accidũt aut in cōfractione aut in euulsione: ⁊
primum de cōitate quadam cuius scia illi est necessaria que
ossiũ circa confractionē. distorsionem. euulsionemqꝫ curaꝫ ⁊
debilitatiōeꝫ vult attēdere. Dico ergo quoniã illi qui con
solidatiōis ⁊ harum que diximus rerũ vult sciam ⁊ artem te
nere ossium: oportere loca vt agnoscat figuramqꝫ eorũ ⁊ for
mas ⁊ cũ alijs participationē: queqꝫ illa induant. vt quꝫ ali
cui acciderit incōmodum mēbro ab exterioribus ⁊ a natura
li viderit habitudine ĩmutatum figuraqꝫ ⁊ loco. intelligat ab
inde accidisse illi aut cōfractionē aut euulsionē. aut debilita
tionem. aut distorsionem. Et cōfractio est continuationis
ossis separatio: quēadmodũ ossibus accidit cruriũ aut cubi
torum si frangatur. Euulsio aũt est disgregatiōis a suo se
paratio loco ⁊ remotio augmenti sciꝫ alicuius ossis ab alte
rius ossis fouea. Debilitatio aũt est langor qui ossi aut ex
percussiōe aut casu sine cōfractiōe accidit. Distorsio vero
est disgregatiōis a suo loco cōcussio. Et confractio visus
deprehēditur sensu qũ os fuerit sepatũ. sic vt alie quidē ptes
ad iteriora intrent: quedã ad exteriora promineant Et si ma
gna non erit cōfractio vt ab inuicem duo nō separentur ossa
tũc sensus deprehēdes tactu qũ sup mēbꝝ tuã deduxeris ma
num ⁊ ĩ membri osse varia inueneris loca aut separata ⁊ in
eorum continuatione sonitum audieris: intelliges abinde

oѕ illud fractum eſſe. Euulſio autem quum parua eſt ⁊ oſ-
ſis non egreditur augmētū extra foueā ſuam. diſgregationis
dicitur receſſus. Et hec quandoqꝫ ſenſu deprehenditur viſus
nōnunq̄ ſenſu deſiderat iudicari tractus. Quū autē perfecta
eſt egreſſio quibuſdā in mēbris viſus ſentitur ſenſu vt diſgre
gationis oſſis brachij a cubito que arabice vocatur querſu-
ba ⁊ diſgregatiōis palme a cubitis ⁊ vocatur arabice cuba.
Eſt ⁊ euulſio q̄ curāti igerit ambiguitatē intantū vt tactum
deſideret diligenter vt diſgregationis brachij ab ſcapula. Et
enim aliquando in humero fit percuſſio. aut caſus ⁊ apoſtēa
naſcitur nō tamē euellit: opinaturqꝫ quidā euulſionē eē. Nos
āt exponemus quō euulſio in huiuſmodi accidat habitudie
qum de propria cuiuſqꝫ mēbri cura dicemus. ſi quādo euulſio
acciderit cōfractioqꝫ. hoc aūt loco curā exponemus cōmunē
⁊ ligandi fracta ⁊ reducēdi euulſa ⁊ quō eorū domini regen-
di ſunt. primū itaqꝫ quō ſimplex fractura liganda ſit. deiceps
quō ēt cōpoſita querendū que. ſ. cū apoſtemate ē aut cū vulne
re. Dehinc queādmodū cōponēde ſint que accidunt oſſi no-
doſitates ⁊ durities incuruationeſqꝫ. Prima aūt aqua in
cipiendū cōis cōfractionis euulſionis ⁊ diſtorſionis ⁊ debili-
tationis cura vene eſt phlebotomia cui⁹ iminutio illi prodeſt
mēbro: ⁊ a latere in quo mēbrū ē. ſi ⁊ virtus ⁊ etas ⁊ tempus
adiuuerint. dabiſqꝫ poſt minutionē terram armenicā cum iu
lab ⁊ aquā roſatā exagij ſub pondere. poſt hec cū caſſie. f. me
dulla ⁊ terengebino ac tamarindis naturam ſolues ⁊ cū fru
ctuū aqua ac lebelabi ⁊ violarū aqua iuxta quod opportuni
tas dabit ⁊ ipſe patietur eger quo ab apoſtematis moleſtia ⁊
doloribus fiat ſecurus. patientē in principijs mezauris refici
es pulliſqꝫ ⁊ rangis. lactuca. intiba. portulaca. ⁊ ſic ad membri
accedes curā. Intuere itaqꝫ os ipſum. vtrū illi diſtorſio aut
debilitatio acciderit. quoniā his ſola ſufficiēt emplaſtra que
ex mugatho. terra armenica maſſoqꝫ diligenter tritis ⁊ cum
mirti aqua diſtemperatis fiunt. Et ſi confractio ſimplex ſi-
ne apoſtemate fuerit. primum a membri extenſione incipi-
endum erit ab vtroqꝫ latere ſine moleſtia paulatim ⁊ indi-
rectum. nec extenſionē adhibeas grauē. qm̄ mēbrū deſtruit ⁊
dolorem parit grauē: materiāqꝫ ad ipſuꝫ extrahit apoſtema
ticam. Ut autem quāqꝫ membri in ſuā extenderis partem ⁊
confractionis partes quaſqꝫ in ſua reduxeris loca: adequa-
uerisqꝫ ⁊ compoſueris i prima ſui figura: hocqꝫ qum feceris
faſcijs vtaris latis iuxta mēbri quātitatē quas medicamine
linies cōſolidanti: ⁊ loco applicabis cōfracto in circuitu. De
hinc inuolutionibus vteris circa mollitiem ⁊ duritiē tēpera-
tis: poneſqꝫ vittas ipſas in cōfractionis loco ⁊ tribus inuol-
ues replicatiōibus aut quatuor: inuolueſqꝫ ad ſuperiora mē-
bri aſcendes: inuolutioqꝫ hec in ipā fortior fiat cōfractione:
ſicqꝫ paulatim ⁊ gradatim laxius fiet. Dehinc aliā aſſumes
inuolutionē in ipius cōfractionis loco queādmodū ⁊ in pri-
ma feciſti his ⁊ ter: atqꝫ ad inferiores deſcendes mēbri ptes:
eritqꝫ ⁊ hec inuolutio in fracture loco q̄lis ⁊ prima bis ⁊ ter.
fortis ⁊ ſic ad exteriora laxior. Si ⁊ eiꝫ in ipā laxa fieret fra
ctura: foriſqꝫ durior: ſanguis ab vtroqꝫ latere ad fracture lo
cum miſſus apoſtema faceret ⁊ dolorē: ac nōnunq̄ membꝝ
putreſceret: pōes autē in loco faſcias quo locus adequatur:
vt non ſint alij alijs altiores aut demiſſiores: ſicqꝫ ſup faſci-
as has vittas pones ⁊ inuolues equali inuolutione ſup oīa
loca ſtringēdo vt aſſignatū eſt. Hoc qū feceris: appones ta-
bellas factas de fruſtis cāne aut alias ligni duras: erūtqꝫ h
circa ſpiſſitudinē ⁊ tenuitateꝫ iuxta mēbri quātitatem ⁊ par
uitatē: nec in his duabus caſ oꝫ habitudibus immoderatas
eē: planaſqꝫ illas perfecte facies: ⁊ erit earuꝫ longitudis q̄ti
tas que confractiōis locū tranſeat cum vtroqꝫ latere digitis
tribus aut quattuor. Et ſi magnū fuerit mēbrū. erūt paulo lō
giores: ⁊ ſup has pānū inuolues mollē equalēqꝫ quē medica
mine cataplaſmetur cōſolidatiōis quo eq̄liter perſtet. nec cō
moueatur nec dolorem iprimat. Sit aūt tabellarū poſitio ab
inuicē ſeperata: diſtentqꝫ inter ſe digito. Opꝫ autē tabellaruꝫ
ſpiſſiorem croſſiorēqꝫ eo poni in loco ad quē mēbri os cōfra-
ctum declinauerit. Caues quoqꝫ ne amputētur cāna i diſgre
gatione: qm̄ diſgregatiōi nocēt ⁊ ipſam debilitaret. Deiceps
āt ſup tabellas faſcias inuolues alias: vittaſqꝫ que omnes
tabellas ⁊ primas operiat faſcias. ſicqꝫ cum filis alligabis.
incipieſqꝫ fila reuoluere ab ei⁹ medio: ⁊ ſic extremis ſumptis
partem a dextro partem inuolues a ſiniſtro. ſic vt altera pꝫ
alteram trāſuerberet in hunc modum. Sitqꝫ ligatio h
in ſtricto ⁊ laxo huiuſmodi vt ab eā patienti dolor non fiat.
ſi etenim ſtricta nimiū fiet ligatio ex qua dolor accidat loco
ab eadē ſoluenda eſt hora. Sic ⁊ ſi patiēs in ligationis loco
pruriginē ſenſerit grauē caloris tēperati aqua ſuperfūdatur:
quatenus illud cohibeatur acumen ⁊ per horaꝫ dimittatur ⁊
dehinc faſcijs aſtringatur aqua infuſis roſata ⁊ oleo roſarū
acetiqꝫ modico vini. opꝫ quoqꝫ ligaturā prio ſecundo ⁊ tertio
i die mediocrē facē vſqꝫ dū ab apoſtemate fiat ſecuritas. d-
inde vero fortior fiat donec nodatio fieri incipiet. tunc eni la-
xari illam oportunū eſt paulatim ⁊ per gradus vſqꝫ dum ſo
lidatio fortius nodetur ⁊ oſſis firmetur ſanatio.

Capitulum. 83. de fracture cū apoſtemate cōpoſite cura
⁊ cum vulnere ⁊ in qua conſolidatio nodatur ⁊ nodatio fra-
cture acciderit.

f **Ractura** vero quam apoſtema comitatur
cum roſis ſandalo albo ⁊ rubeo.
intibe aqua ⁊ coriandri. ſemperuiue cataplaſmāda
eſt ⁊ ſimilibus ⁊ tenuiter ſtringatur maneqꝫ ſoluta cum aſſi
gnatis cataplaſmetur. Et ſi magnū fuerit apoſtema ligatio
fugiatur ⁊ inuolutiones fiant vſqꝫ duꝫ apoſtema quicuerit.
Et ſi carni cōtritio inciderit loca oportebit illa ſubincidere.
ne forte res i putredinē feratur ⁊ corroſionē. hec quoqꝫ ſi ac-
ciderint earū adhibebis curā. Quum aūt fracture vulnus ad
ditum eſt intuere ⁊ ſi vulnus venis incidat pulſantibus aut
nō pulſantibus ⁊ ſanguis effunditur. ſanguinē hunc ſtringe
re oportebit cum aloe. thure. draconis ſanguine. aut ꝫeraco ⁊
ſimilibus que alio expoſuimus loco. Et ſi horuꝫ nihil accide
rit ⁊ cū vulnere nulla eſt oſſis diſcooperta pars in ſuitiōe vtē
dum erit ⁊ ligatione que duo vulneris adunet labra ⁊ cū cica
triꝫantibus curabis. Quum aūt in vulnere parua ſunt oſſa q̄
ipſum pungunt locum inſuere non expediet. ſed oſſa hec edu
ces vt poſterius aſſignabimus. ſicqꝫ locuꝫ ligabis ⁊ vittarū
incidant reflexus ſuper os vulneris ſuperius. ⁊ optime circū
volues ſed ſine moleſtia: ⁊ ad partes ſic deſcendens inferio-
res ipſius os vulneris diſcoopertū dimittes. eritqꝫ ligatio hec
ad non ſolidam declinans. Solues autem ſingulis diebus ⁊
ſuper vulneris os hābacem expones. vt qum rubigo fuerit i-
minuta ⁊ apoſtema non timebitur calorqꝫ receſſerit in vulne
re vnguentum ponas carnem adducens. Si autem os illic
magnum fuerit acutum. primum accelerare oportebit curaꝫ
anteq̄ apoſtema accidat. ⁊ ſic oſſa adequabis ⁊ diſpones vt
acutū ⁊ eminens reprimatur os cum organo quod ieberemū
vocatur. ⁊ eſt inſtrumentum ferreū eiuſqꝫ lōgū palmū ⁊ ſpiſ-
ſum tēperatum iuxta q̄titateꝫ qua replicatur. ſi imprimatur
in agendo extremū eius acutum latū ⁊ paululū intorſuꝫ. hui⁹
organi extremū ſub oſſis pones diſgregatione eminentis ⁊
ab alia tolles extremitate donec aliq̄tulū mēbrū adequetur
Quod ſi hoc facere non poteris os eminens oportebit tolle-
re cum ſerra queādmodū in oſſiū putridorū diximus cura.
Dehinc oſſis adequabis aſperitatē ⁊ lenies ⁊ in ſuam redu-
ces figurā apponeſqꝫ ſi neceſſe fuerit tabellas vnguentis ⁊ li
cinijs curans queādmodū vulneris ſe habitudo offeret i mū
ditie ⁊ ſordibus rubigineqꝫ ⁊ alijs eius accidentibus queād-
modū in vlcerum expoſuimus curis. Quum aūt vulnus
nō cicatriꝫari videris ⁊ rubigo ab eo deſluit. caroqꝫ eius flu-
xa eſt ſcias in eo os eſſe cōfractuꝫ ipſūqꝫ abſtrahere expedit
⁊ ſic deinceps ligatione vteris forti: ⁊ vulneri appones ori qd
ipſum cuſtodiat apoſtemaqꝫ mitiget calidū vt ſādalū ſiccum
quod etiā ſuper faſcias puluerizabis ⁊ ſuper ligabis leuiter.
nec ligamenta ſolues propter os confractū. vt in tribus die-
bus in principijs dictū eſt. aut. v. vel. vij. iuxta quod mēbrum
aſtrictū fuerit ⁊ vincula appoſita. Confractio aūt i qua
oſſiū ſunt gramina quedā ⁊ nō educūtur cutē que quidē pun
gūt. ⁊ dolorē iprimūt grauē ſtringenda nō ſūt qm̄ apoſtema
pareretur ⁊ putrefactio mēbro. ſed locū incidere expediet. Et
ſi os vllū fuerit educatur. ſin quod acutū eſt amputa ⁊ pūgēs
ſicqꝫ adequa ⁊ in locū reſtitue ⁊ cōfracture cura medeberis
in qua vulnus eſt queādmodū dictū eſt. Fracture autem
in quibus nō nodatur cōſolidatio ⁊ tempus trāſgrediūtur i
q̄ iuſtū erat mēbꝝ dureſcere ⁊ cōfortari. pluribꝫ hoc patiūtur
de cauſis. aut quoniā nimiū ſtricta eſt fractura aut fruſtorū
multiplicitas. aut quoniā patiens mēbrū cōmouet plurimum
aut pp faſciarū copiā ⁊ vittarū que os grauant. aut pp cibi
paucitatē ⁊ ſubtilitatē vnde ⁊ mēbrū extenuatur ⁊ ſubtiliatur
hec vt intellexeris cāꝫ intuere qua fiat ⁊ amputa atqꝫ ab illa
arce. maximeqꝫ ſi a cibi fiat paucitate ⁊ ſubtilitate. iō vt patiē
tē oꝫ reficias poſtq̄. iij. aut. iiij. tranſierint dies. nullumqꝫ vul
nus erit aut apoſtematis timor. vel febris. naturaqꝫ ſolida-
tionem ceperit componere cibo in quo ſit croſſities vt agno-
rum carnibus ⁊ vitulorū vētribuſqꝫ eorum ⁊ heriſa iudaho.
piſcibus recentibus in quibus modica ſit groſſities caſeo re
centi. riſo cū lacte ⁊ ſimilibus cibis in quibus groſſities eſt ⁊
viſcoſitas. quiqꝫ cōſolidationis cōpetunt materiei que tanq̄

frenū ē confractioni ossis. Quā autē eiusmodi cōtēnitur res intantū vt extenuatio mēbro accidat tunc materiā oportebit ad mēbrū attrahere cū emplastrizatione ⁊ ciborū vsu quos diximus viniq3 albi. ⁊ suauis lauacro aque. Est autem quum inceperit ꝯsolidationis signū ꝙ super fracturā sanguis manifestū nodatur super fascias ⁊ ligamenta qū non sit comes fracture vulnus. hoc significat bonā misisse materiam naturam qua fractura solidetur. desudatq3 hec materia in fracture loco ⁊ in poris sic vt in fascijs quoq3 appareat. Nodatio autem que spēbus accidit qbus fracturarū duritiesq3 nocent mēbri actionibus ⁊ a sua arcent bonitate: maximeq3 si cuius disgregationū proxima fuerit fractura simulq3 turpis ē vtraq3. Si igitur nodatio proxima fuerit cōsolidationi medicaminibus vtendū erit reprimētibus valde cū valida ligatione quo reprimatur. aut plūbi super illā frusta ponantur ⁊ fortiter astringantur. quoniam abinde nodatio deficiet ⁊ abibit. Si āt nodatio dura iā ⁊ lapidi sīl'is optebit illā i supiōib⁹ findē ⁊ abradere cū nouacula. Ossa vero consolidata in ꝙꝫ ꝯsolidatiōe pcm̄ ē aut ex ꝯsolidāte aut ex patientis motu quo mēbrū ante tēpus soliditate solidationis ꝯcussit vt i eis facta sit tortura ⁊ incuruatio ⁊ a prima que fuit figura imutatio. iōq3 mēbri corrūpitur actio ⁊ motus vt manus aut pedis. si eiusmodi qui illi acciderit est motus malitia. aut visus turpitudo. huius rei vt quidā tradunt cura mēbri ē ꝭa cōfractio. Est autē in hoc lāgor ⁊ dolor grauis ⁊ nōnunꝙ abinde mēbrū corrumpitur ex doloris nimio. Oꝫ ergo in huiusmōi accidente emollientibus vti. vt anatis adipe ⁊ galline medullisq3 ⁊ butyro vaccino. Sunt quidā qui his dactilos addūt. ⁊ super mēbrū aquam instillant calidā ⁊ oleū. sicq3 mēbrum distendunt ⁊ in primam suāq3 reducūt figurā. Quod si hec nō proderint super consolidationem medicamina ponantur que carnē corrodunt vt floris erit vnguentū cum butyro ⁊ bābace vetusto quatenus cōsolidationē corrodant. sicq3 mēbꝝ extendatur ⁊ suauiter reuoluatur. vtuntur hic quoq3 fricatione cū rebus aquosis quatenus consolidatio dissoluatur. Quō si hec roborata est ⁊ fortis ⁊ nec inclinationē nec euulsionem hac admittat cura. locus cū nouacula findatur ⁊ incidatur. sicq3 mēbro cōsolidato disiūcto. secūdo vt oꝫ solidetur. Euulsionē autē extendi expedit euulsa quoq3 in suā partē mēbra atq3 hec tenuiter ⁊ indirectū donec alterius ossis augmentū in alterius fouea reductū ꝯdatur adeq̄turq3 ⁊ cōponatꝰ. sicq3 fascias appones medicaminibus cataplasmatas ꝯsolidationis ⁊ vittis inuolues fascijsq3 vt assignatū ē. Hec sunt que preponere volebamus cōis cure cōsolidationis arti necessaria. Jā aūt hoc loco propriā cuiusq3 mēbri curam exponem⁹ si fractura acciderit aut debilitatio ⁊ a capitis cranei ossis fractura incipiemus.

Capitulū. 84. de cranei fracture cura.

q Ue cranei ossi accidit cōfractio propria. fissura est ossis. hec autem fissura aut simplex erit aut cōposita. Et simplex alia in capite est manifesta ⁊ est illi profundū nisi ꝙ os non separatur nec ab eo pars perijt. siue ad interiora seu ad exteriora. vocaturq3 grece ragamia. ⁊ alia est cū ossis emissione confracti ad exteriora ⁊ vocatur aberia. Et si oīo eductū ē os dicitꝰ apostatismos. aliqua in q̄ craneū frangitur in partes plurimas ⁊ ossis frusta in interiora descenderunt ⁊ capitis profundum ad matrem spissam ⁊ vocatur grece empiasma. aliaq3 cranei capitis confractio qum ossis frusta inferius prope siphacē tendūt ⁊ vocatur genissima. Estq3 alia capitis ossis fractura: in qua descēdentia intus ossa ad profūdū proferūtur ⁊ vocatur marusis. Sūt hominū quidā qui spēbus his addūt aliā que vocatur capillaris ⁊ ē fissura subtilis sensuiq3 occulta. hec aūt sepius nō pꝫ: imo celatur ⁊ iteritus fit cā. Hessema vero fissura nō est magna sꝫ nec fractura dicenda. Est eim ossis capitis depressio ad iteriora: conatioq3 sine cōtinuationum separatiōe. quēadmodū vasi accidit argenteo. ⁊ plūbeo. qum durū percusserit illud corpus. Hessema itaq3 duobus fit modis. Aut eim ossis spissum totū ad interiora inclinatur: intātum vt ⁊ matrē in cerebrū impellat. aut comprimitur os capitis ⁊ matri cōtinue continuatur: hec est fracture simplicis assignatio. Confractio autē composita est illa cū qua mater patitur: aut apostema cū ea capiti accidit aut vuln⁹. Et cuiusq3 fracture que capiti accidit cognitio ex corporis fit virtute quod incidit capitis craneo ponderēq3 ⁊ duritie. ⁊ ex percutiētis virtute ⁊ ex accidētibus que percusso accidūt. scotomia. vertigine. debilitatiōe. vocis amputatione ⁊ casu subito. maximēq3 si fractura ad matrem vsq3 peruēit spissam: aut ab osse fracto matri compressio facta ē aut cerebro. Significatur hoc quoq3 qum os ipsum sub sensu cadit. Si eim que cutis fissura fit sensui pateat ⁊ quātitatem habꝫ fractura significatur. Et si nulla fuerit in cute fissura aut certe occulta: ⁊ opinatur quis ossi fracturam factam: intelliges hoc ex inquisitione que cū organo fit iquirēdi. ⁊ fracture speculatione. Si etenim aliqua acciderit fractura ex sono agnosces ipō. Et si ea acciderit spēs q̄ ragamia vocatꝰ q̄ ē. s. fissūa occulta sensui ⁊ capillo sīl'is: opꝫ aliquid attramēti super fissurā fundere aut aliquē aliū colorem: ⁊ sic os rades: qū etēꝫ hoc feceris fissura patebit eo ꝙ igressū ē nigrū. Hāc vt itelleris oꝫ ampli⁹ scalpas donec omnis abeat nigredo ⁊ non appareat: sicq3 fissuram ad interiora non penetrare intelliges. Q si scalpēdo fissura nō abit. sꝫ ad iteriora pfertur: scalperꝰ cessa ⁊ intuere vtrum ne ad matrem vsq3 fissura puenit spissam: ⁊ vtrū mater ab osse seperata ē aut cōglutiata ipi. Huius rei signū ē. qm̄ si vuln⁹ sine apostēate ē calido: aut si qd̄ accidit apostema est paruū ⁊ humiditas que effluit pauca ⁊ in ea sanies matura mater spissa os cranei nō dimisit. Si autē simul feb̄ est. aut dolor grauis. ossisq3 color imutat⁹ ⁊ sanies effluit tenuis ac imatura: mater ab osse sciūcta ē. hec vt aiaduertes curam accelerare oportebit. anteꝙ patienti cholerāꝝ accidat reiectio ⁊ tetanus animiq3 recessus. aut sincopis febrisq3 acuta. si etenim signa hec apparuerint nulla sit causa quam propter curā adhibeas. quoniā ad interitum patiens est. Si non hec apparuerint curam accelera ⁊ intuere atq3 si operimenta ab osse seperata nō sunt. ⁊ fractura fissura est tātum. eius cura est vt scalpas donec sensui occultetur nec appareat. Si aūt fissura ad profundū penetrat ⁊ os confractumē os ipsum denudabis ⁊ intuere. ⁊ si frustra supersunt parua. oīa hec auferes diligenter cum organo cōpetenti. Si enimq3 siphacis ab osse seperatus non est. nec frustra huius. Si aūt siphaos seperatus est. ⁊ contigit patienti vulnus. hiemsq3 est oportebit partes ossium educere oīo ante quartūdecimū diē si vero estas ante septimū. pꝰusꝙ que diximus oriantur illi accidentia. curabisq3 illum hoc modo. Primū oīuꝫ caput radere oportet ⁊ fissuras facies duas sese incidentes rectis angulis vt sint in modū crucis. opꝫ autē vnā fieri fissuram i prima fissura que percussione facta est. Dehinc. iiij. excoriabis angl'os quatenus totū denodetur os quod cauare desideras ⁊ si sanguinis ab inde fluxus acciderit iplebis fissuram hanc pāno aceto infuso ⁊ aqua. aut pāno sicco ⁊ sic fascias appones vino infusas ⁊ oliue oleo. ligationēq3 adhibe cōpetentē: mane facto. si malorū nihil acciderit accidentium cauare os oportebit cōfractum. Nec vero ossis amputationem differre opꝫ qū fractura cerebri matrē pupugerit a die prīo. Sedeat itaq3 patiens ⁊ ea precipe esse figurā in quā oportunū sit eius viciri oppilariq3 aures cū lana aut bābace ne forte percussionis sonitus illi noceat que in ossis fit fractura. soluesq3 vulneris vicl'a ⁊ pānū quē posueras educes extergesq3 tūc duob⁹ iiūgas mistris vt cutē q̄ icisa ē teneāt a. iiij. angl'is ⁊ itucre atq3 si os subtile iueneris icides cū incisorio qd̄ falci sīle ē. positis ipsis in opposito: incipiesq3 icidere a largiori ossis loco. Dehinc suauitate vteris incidēdo ⁊ percutiendo ne forte cerebꝝ ledas ⁊ cōcutias. Si aūt os spissum fuerit ⁊ crossum: oportebit eius circuitū perforare cū terebello cui caput est breue: ne forte eius caput ad matrem pforet cerebri: sitq3 capitis eius longitudo quāta ē ossis spissitudo. ne forte opimētum attingat. Ut ossis pforaueris circuitum quod vis educere que inter foramina sunt cū incisorio amputabis ⁊ cū forcipib⁹ auferes ossa paruis: aut alio simili sine molestia paulatim. Hec cum feceris locū expedit mūdes ossium frustulis: sicq3 asperitatem adequa: ⁊ fracturas cōpone q̄ in loco sunt incisionis cum nouacula aut quouis simili. posita prius sub osse lamia lignea plana. que operimētū ꝓtegat cerebri ⁊ a ferro tueatꝰ: hec vt cōpleueris pānum sume lineū ⁊ oleū infunde rosarū ⁊ sub vulnere ossis pone. Dehinc alio sumpto panno plica ⁊ vino infunde oleoq3 rosarū: ⁊ sup totum cōpone vulnus suauiter ⁊ tenuiter cū vinculis abstringe. vt tm̄modo fascie sup locum statuātur: post hec circa locū cum rosa ⁊ sandalis cataplasmabis. intibe aqua ⁊ queffare ac semperuiue. similiūq3 que materiarū prohibent fluxū ⁊ calorem ac apostematis importunitates. Infūdes aūt pānū horis singulis oleo rosarum puro. ⁊ die solues tertio: abstergesq3 curā que carnē adducit adhibebis: ⁊ sup operimētum puluerē distillabis desiccantem cōpositum ex aloe. mirra. thure. ⁊ circū linies ardorem mitiganti aqua ⁊ calorem.

Cap^m. 85.^m de siphacis apostematis cura quod capiti post ferri curam accidit.

c **Apitis** siphaci calidū nōnūꝙ accidit post ferri curam apostema intantum vt capitis os tolli videas. ⁊ cutem capitis spissatam ⁊ induratam: sequunturq₃ ad hoc sepe mala acciden tia. que patientem in mortem precipitent: hoc autem apostēa huic accidit operimēto. aut frusti alicuius cā ossis qđ ipsū₃ suo pungit acumine. aut ligationis ⁊ constrictionis vi ⁊ liciniorum q̄ apponūtur: aut cibi multi copia: aut ex frigore. aut ex calore. Hec vt itellexeris ꝯsidera: ⁊ si acumis ossis alicuiꝰ cā est auferes. si astrictionis solue ⁊ ligamenta allevia. ⁊ si multus peccat cibus minue. si frigore non caueatur. locū aq̄ cataplasma ⁊ oleo tepido. ⁊ si fortis fuerit calor. cū rosis cataplasma. ⁊ sandalis. solatriq₃ aq̄ ⁊ similibus. Dehinc si infrigidatus fuerit capiti oleū instilla rosarū tepidum in quo cathemie frōdes ac camomillā. mellilotū helbā. lini semē coxeris. Emplastriza ⁊ cum ordei farina. que cū oleo percussa ē rosarum. gallineq₃ adipe liquefacto qum pānū his intinxeris sup caput pones ⁊ collū: ⁊ his confinia locis. auribus modicū₃ instilla olei rosaꝝ ⁊ violacei ac ninifar. Et si valuerit virtus patiētis phlebotoma cephalicā ⁊ naturā cum cassia. f. solue ⁊ lebelabo similibusq₃. Sciendū autē quoniā qū ossi quā diximus curā adhibueris capitis. si opimētū cerebri denigratū videris egrotantē i mortē esse proculdubio: ⁊ sanandum nulla rōe.

Capitulum. 86. de fracture nasi cura.

n **Aso** in eius extremitate frangi non accidit. ꝓs etenim hec cartillaginosa est. accidit autē₃ in superiori loco. Qum itaq₃ acciderit intuere ⁊ si digitus poterit accedere auricularem imitte in naribus ⁊ cū eo os reforma atq₃ in suam reduc habitudinem. Quod si locus superior est strictus grossum deduces intus stibium ⁊ cum eo fracturā₃ adequa manū desuper ab exterioribus deducens: donec ad suam redeat habitudinē. post hec naribus licinia iduces subtili inuoluta ligno. que cum acatia ⁊ mugatho cataplasmabis. apponesq₃ horū paꝝ super cartam ⁊ nasum desoris emplastrizabis. Diebus hec facies paucis quoniam sanabitur perfecte. Qum autem anhelitus patiēti angustat̄ oportebit pannum fistule inuoluere penne ⁊ cataplasmans cum medicaminibus appone naso. Nec vero negligentia cura ē nasi qum fractura acciderit nec diebus aliquot patiaris nec expectes. qm̄ sic solidabitur ⁊ difficilis fit eiꝰ cura. atq₃ i nālē reductio statū. fitq₃ ab ide simi vitiū. Et si nasi confractio i ꝑtē alterā₃ inclinabit̄ attrahere i oppositū molliaris latꝰ sūcoq₃ corigiā latā ⁊ extremo applicabis nasi ab ea in quam inclinatur partē cū piscis colla optima. ⁊ donec desiccetur dimittes ⁊ auferri sit difficile. tūc corrigiā in oppositā retrahes ꝑtē distēsā₃q₃ quā₃ in locū reduxeris suū nasū₃ loco ligabis oportuno. naso prius consolidationis vnguento cataplasmato.

Capitulum. 87. de maxille inferioris si frangatur consolidatione.

q **Um** maxilla frangitur inferior ab exterioribꝰ ⁊ in duo nō separatur attende. ⁊ si in fauce est sinistra confractio. induces mediū ⁊ indicem digitos manus sinistre ori ⁊ cū ipsis gibbositatē que in fauce accidit ad exteriora pelles donec in sua adequetur figura ab exterioribus cū manu dextra. ⁊ si confractio i fauce fuerit dextra. dextre manus imittes digitos. ⁊ quēadmodū precepimꝰ operabis. agnosces aūt faucis in suū statū reductionē. ex dentiū que in ea sunt adequatione ⁊ eorū in suo loco reditū. Si aūt fracta maxilla in duo fuerit diuisa. vtēdū erit extensiōe ꝑtis vtriusq₃ cū quouis ministro ⁊ in suū reformabis locū ac figurā. oportebit aūt dentes vincire qui in fracta sunt maxilla cū filo aureo aut argenteo alios cū alijs si posse fuerit. sin cū filo ligabis serico fortiter cōtorto sicq₃ ligationem adhibebis quā oportet. vt ligamē scil₃ mediū sup spondiles ponatur extendesq₃ extrema duo ab latere vtroq₃ ⁊ per aures deduces vsq₃ dū ad maxillā venias vtrāq₃. subtus maxillā₃ secundo replicabis ⁊ ad superiora deduces super vtrāq₃ genam: ⁊ sup verticē vincies. frōtēq₃ cū vittis cōpones ⁊ ligamina ipsis vicies quo ꝯseruētur posita ⁊ sic maneant. Si aūt maxilla vt illa cōposuisti nō durabit. oportebit frustū sumere cāne subtile iuxta maxille quātitatē ⁊ super illud pānū reuolues fauciq₃ apponēs ligamenta astringes. Ut āt maxillam adequaueris ⁊ in suā reduxeris habitudinē medicamine cataplasma solidationis fascias ⁊ applica anteꝙ liges ⁊ sic ligatione vteris. Quā vt ligaueris patientē ꝗetē impera ⁊ otiū ⁊ a verbis prohibe ⁊ masticatione. Qum refici volueris iuribus vescatur quibus panē infricaueris ⁊ polenta que ex amilo fit ⁊ farina. Oꝫ autē sepius faucē inuestigare ne forte a naturali īmutetur figura. Qđ si contigerit soluatur ⁊ in propriū reducta statum firmiter ligetur. Sciendūq₃ tibi ē maxillam i. xx. diebus solidari ⁊ confortari ⁊ circū proximis Est etenim os molle ⁊ in eo medulla. Qđ si apostema pariter contingerit oriri. apostema ipsū his curabis que ipsum prohibēt. locū cōfortāt post dissoluentibus vtere quēadmodū in apostematū curis expositum est.

Capitulū. 88. de furcularū fracturarū solidatione.

q **Um** furcule frangentur ab humiditate sepius accidit hoc fieri. sub humeri parte interioris ⁊ ad inferiora eneruatur cū₃ ipsius brachij osse. Si ergo frāgitur furcula ⁊ in duo separatur facilius curam admittet ⁊ citius sanatur. ꝙ si fracta nō diuidat̄. In fractione nāq₃ separata extensio adhiberi pōt ⁊ adequatio atq₃ in figurā reductio suā. in alia hec fieri nequeūt. Sic ⁊ in oibus reliquis ossibus. cōfracta ergo furcula mistroꝝ alique₃ iube brachiū tenere. qui furcule vicinatur fracte ⁊ ad exteriora extendat sursumq₃. alijsq₃ p̄cipies humerū extēdere oppositū aut collū quo per ipsos extensio fiat in opposita. tu autē fracturas adequabis ⁊ in suū reduces locum furcule os queq₃ frusta prominebāt propelles que in profūdo extrahes ad exteriora. Et si magna opus fuerit extensione oportebit sub ala spherā ponere magnā pānorū aut lane vel similiū. cubitū tolles donec lateri proximum facias vicino. ⁊ reliqua sicut imperatū est fac. Si āt furcule extremū ad exteriora retrahere nō potes eo ꝙ ad profunda ingressum ē. oꝫ patienti imperes supinū fieri ⁊ sub eius humero puluinar pone tēperate magnitudis: ministerq₃ humeꝝ eius premat ad iferiora. donec furcule os substollatur a ꝓfūdo ⁊ alij adeq̄tur fracture. sicq₃ in suā reduc figurā. Si āt partē aliquā itelliges a furcula separatā ⁊ pupugerit oportebit locū cū₃ phlebotomo findere. aut cum falce. posito prius sub furcula organo ꝙ siphacem tuet̄. sicq₃ insuitione vtaris. sin locum panno reple ⁊ fascijs. Et si fascijs vti magnis necesse fuerit adhibe. Et si calidum acciderit apostema fascias rosarum infunde oleo. Sin opꝰ nō est pones autem sub ala in qua furcula hec est pānorū sphaꝫ aut aliorū mediocrē in magnitudine. ⁊ ea ligabis qua opꝫ ligatione. transibitq₃ ligatio super alas vtrasq₃ ⁊ furculam patientem humerūq₃ fietq₃ iterū ad eam reuolutio. Et si furcule latus quod humero vicinū est ad inferiora declinauerit oportebit cubitum i medio ponere ligatiōis latē. totumq₃ brachiū suspendes collo ⁊ manum cū ligatione alia. Et si furcule latꝰ ad superiora vergit. ⁊ hoc raro cōtingit. prohibeatur cubitus suspendi. sed oportebit patiētem supinum iacere ⁊ subtili illū reges dieta. soluesq₃ ligamēta singulis tribus diebus loco cōsolidationis medicamen appones ⁊ iterum astriges. sicq₃ facies donec mēbrū₃ cōfortetur ⁊ solidatio producatur. furculeq₃ os roboretur ⁊ validū fiat. hoc quoq₃ sepius in. xx. diebus vsq₃. xxx.

Caꝫ. 89. de scapule fracte cōsolidatiōe.

s **Capule** latus non frangitur locus. accidit autem fractura eius extremis ⁊ nōnunꝙ fractura ad interiora fit. nonnūꝙ accidit fissura. aliquotiens etiā₃ seperātur ab ea frusta. Et confractio que accidit ad interiora cū tactu agnoscitur sentimus ⁊enim locū ad interiora conicū sentitq₃ pariter ifirmꝰ i brachio dormitationē ⁊ in scapula dolorem. Fissura ex asperitate deprehēdit̄. quā sub tactu inuenimꝰ cū dolore. Et vtriusq₃ cura ea est que apostema mitigat calidum cataplasmataq₃ ⁊ solidationis emplastra. Qū aūt frusta insunt pungentia tactu intelliges: ⁊ hec si non pungunt reprimentur ⁊ cum ligatione copulentur. si autem elata sunt ⁊ pungunt. locū₃ finde ⁊ educas ⁊ deinceps insue quemadmodū in furcularum ligatione dictum est. ⁊ patienti quietum esse impera super latus sanum.

Capitulum. 90. de pectoris fracti consolidatione.

p **Ectoris** medio fissura accidit atq₃ ad interiora aclinatio. Eiꝰ porro extremū cōteritur Si itaq₃ medio ipsius fissura acciderit in curuans patienti eo fit dolor in loco in al̄ incurua patientem eo in loco vbi fit dolor ⁊ si cū digitis tetigeris sonū fieri audis Qū autem pectoris os frangitur ⁊ ad interiora declinat videbis illic conationē fieri. ⁊ dolor iniest permolestus. flatus angustia tussis ꝑꝑ eam que diaphragmati accidit puncturā₃ Et nonnūꝙ sputū siml̄ accidit sanguinis. hoꝝ qui tales sūt curam eandē esse opꝫ quam in furcula exposuimus ⁊ humero. Et si pectori ad interiora inclinatio acciderit supinam patientē. ⁊ fascias inter vtrāq₃ pone scapulam humerosq₃ ꝓme ⁊ costas adduna cum manibus ab vtroq₃ latere. Et si coste ad interiora declinauerint oportebit vti laneo ligamēto per circuitum. positis prius subtus ligamentis indirectum. tuncq₃ i

vltimo extrema duo ligamētoꝝ adinuicē ligabis. prohibent enim ligamenta rotunda loco cedere suo.

Capꝯ.91. de costarum fractura ⁊ eaꝝ fissura.

p **Ectoris** quidem costis omnibus carū in ꝑtibus fissura accidit hypocōdriorum autem costis ea tm̄ in parte qua spōdilibus continuantur. qum sint hoc loco late ⁊ carū extrema cartilaginosa subtilia. Sicqz ⁊ ab anterioribus accidit illis cōfractio ⁊ fissura hocqz agnosces qum locum tetigeris ⁊ diligenter euz digitis inquisieris. Inuenies nāqz asperitatez in loco. ⁊ sensu nō equalē. Et si os confractum est sonitū qum tanges audies. Et si ad interiora confractio declinat patienti dolor fit molestus ⁊ punctura grauis maiorqz dolor ⁊ puncturis quas pleureticus patitur. accidit autem pariter ⁊ anhelitus angustatio. tussis sanguinis sputum plurimi. Potes autem adequare quam inuenies in costis varietatem. ⁊ adunare. nisi ꝙ costam ad interiora declinantē manu reformare non poteris. Tradunt autem hominū quidā multum oportere hoīe cibum porrigere. sicqz qui ventositatem generet ⁊ inflationez quoniam cū repletus hoc fuerit coste ad exteriora repellent̄. Et hec incōpetens est operatio. quoniā nulla est inter stomachum ⁊ pectus huic loco cōparticipatio. simulqz repletio apostema suscitat calidum ⁊ si fuerit auget. Sunt ⁊ ꝗ huic sitiam apponāt loco ⁊ hoc cōpetētius videt̄. nisi ꝙ ne simul ad locū trahatur materia timet̄ ad lacertū scz ꝗ sup costas ē. ⁊ ꝗ̄ iter eas. fiatqz abinde apostema ⁊ costārū augeatur depulsio ad interiora. Reliqui āt medicorū imperāt lanā loco superponi que oleo intincta sit calido. fasciasqz inter costas disponi ꝗ̄tenus inclinentur. ligationēqz fieri equalem qum per circuituz inuoluitur vt imperatū ē in pectore. Si aūt punctura acciderit grauis. dolorqz ꝑmolestās. patiētē eo ꝙ nimiū diaphragma ledatur. oportebit cutē findere ⁊ discooperire costā ꝗ̄ fracta ē. sicqz sub ipsa organū pones quod operimenta tuet̄. ossaqz auferes ⁊ phragmēta que pūgebant sine molestia. emissisqz his loco curā adhibebis que carnē adducit ⁊ cicatrizat. nisi forte calidū accidat apostema fieri. hoc si fuerit ortū fascias superpone oleo intinctas tepido ⁊ locū apostema consumentibus cura calidū. dietam qualē oportet infirmo disponens ⁊ in eo iaceat latere quo facilius fert.

Capitulum. 92. de ossiuz anche ⁊ penis consolidatione.

a **Nche** ⁊ iliorū ossibus raro quidē accidit fractura ⁊ qū fiat: ea est que ⁊ humeris accidit. ossa nāqz eorū cōteruntur ⁊ in longum findūtur ad interiora cū graui dolore qui ad crura vsqz descendit. huius rei cura ē qualis ⁊ humeri ossis solidatio nisi ꝙ hic ossa nō possunt educi cōtrita cū fissura. sed ab exterioribus cū digitis adequatur. ⁊ reliqua eorū cura que ⁊ humeri ē: ⁊ vtendū ē humectantibus ⁊ fascijs in loco conico ilij quatenꝰ hoc repleto ligatio fiat equalis per circuitū. Sic ⁊ penis ossis cōsolidatio fiat. s. cū digitis adequatur ⁊ ligatur raro his accidit ossibus fractura.

Capitulum. 93. de solidatione ossis cluniū ⁊ spōdiliū spinarumqz eorum.

s **Pondilibus** fractura nō accidit sed cōtritio. sequiturqz eiusmodi accidens nuche cōpressio ⁊ operimenti eius. hoc qum contingerit neruis nocumentū fit per cōparticipationē ⁊ sepe abinde fit mors maximeqz si hec spondilibus acciderit colli. Qū igitur horū quippiā acciderit ⁊ īteritus videris signa curā nō applices. Sin ⁊ locū findere potes ossaqz educere ꝯtrita fac. Et si apostema loco inascetur. que calidū reprimūt apostema appones vt īstillatione olei ⁊ aque tepide ⁊ sic deinceps cōpetentibus emplastris. Et si spine spōdilibꝰ acciderit ꝯfractio. locū findere oportebit: ⁊ quod cōfractum est emittere: ⁊ fissuraz insues atqz vlcerum medeberis cura.

Et si clunis ossi quod ossanium diximꝰ acciderit frangi: digitū induc indicē ano: ⁊ ad exteriora os repelle: atqz cū altera adequabis manu ab exterioribus: sicqz in nālē reformabis habitudinē. Et si os aliquod a reliquis oīo senseris seperatum: locū findes ⁊ educes: fissuramqz insues ⁊ ligationem que frenū dicitur adhibebis: ⁊ nonnūꝗ̄ locuz ligari cōpetit. agnosces aūt qđ his accidit ossibus ⁊ cōtritionis ⁊ fracture cum tactu ⁊ inquisitione facile: nec te eorū aliquid latebit.

Capꝯ. 94ꝯ. de brachij consolidatiōe fracti.

s **I frangatur** brachij os vtendum extensione ē ad superiora ⁊ īferiora: atqz hac moderate. Et si fractura hūero proxima fuerit. humerū extendens a sūperioribus. brachiū ab inferioribus. Si aūt prope cubitum ad inferiora ⁊ brachiuz extendes ad superiora: sicqz confracta reduc ossa in suos terminos ⁊ dispone donec adequētur: sicqz fascijs vtere latis: quas medicamine linies consolidationis: ⁊ loco applicabis fracture per circuitum. Deinde tabellas appones in circuitu fracture quēadmodū assignauimus: ⁊ cū vittis optime vincies nō tamē grauiter ne forte lāgorez mēbro faciat: ⁊ ad ipz materiam cōtrahat apostematicā. Caue aūt tabellas super humeri ponere disgregatioēz aut cubiti: quoniā disgregatiōi nocerent ⁊ neruis: ⁊ ad ipsuz materiā ꝯtraherēt ⁊ apostema fieret. Post hoc aūt brachiū stringes cum ligamētis ad patientis pectus ⁊ in scapule partez colliqz ab opposito fracture latere. Oportebit aūt sic dimittere vsqz in diez tertiū. quo solues ⁊ emplz iteꝝ appōes: fasciasqz ⁊ tabellas ac ligatioēz vt prius. Intuere aūt ⁊ īquire ⁊ si ligamēta laxata fuerit aut turbata: ⁊ a disgregatiōe ad quā strixisti declinarūt añ diē tertiū solues. ⁊ vt decz cōpōes. Et si brachio apostēa acciderit calz cū tabellꝭ strīgi nō expedict. sz cū fascijs ligabis cataplasmatis ⁊ emplastrizabis stringesqz tenuiter: ⁊ sup membrū oleuz instillabis violarū tepidū ⁊ circūquaqz rosis sandalisqz. intinge aqua ⁊ quessare linies quo materiei prohibeatur accessus ⁊ qum dissolutū fuerit apostema recesseritqz iterū qua diximus vtaris ligatione. ⁊ manū mouere patiētē prohibeas donec brachiū roboretur ⁊ supinū in lecto iacere impera. manūqz super vētrē ponat pectori alligatā quēadmodū diximus. Sit autē sub eius brachio puluinar molle. Solues in principio singulis tribus diebus semel donec septima transierit aut amplior. nisi forte infirmo dolor acciderit: qm̄ tūc solues ⁊ ligationē attenuabis. Stringere enim fortius de die in diē brachio conuenientius ē. ⁊ citius eius accelerat robur. Nec hoc desistes facere donec mēbrū cōfortetur. Mēbrū aūt confortabitur in diebus. xl. secūdū maiorē partē. sicqz crus ⁊ femur vt xl. transierint solues ⁊ in balneo infirmū induces ⁊ tēperati caloris aquā instillabis. Oportet autē qum calidum illic apostema fuerit patiētē subtili regere dieta apostematcqz mitigato ad crossa redibis cibaria ⁊ cibis illū pasce frigidis ⁊ siccis qui cōplexioni cōpetāt ossis. quo in fracture loco consolidatio abinde generetur ⁊ confortetur.

Capitulum. 95. de ossis cubiti fracture solidatione.

q **Uoniam** duobus ex ossibus cubitus cōpositus ē. quorū alterū crossius est. ⁊ est sub secundo ⁊ secūdū subtilius atqz superiꝰ. nōnunꝗ̄ vtrūqz frangitur os. nōnunꝗ̄ eorū alterū. Quz ergo vtrūqz cure eorū difficilior ē ⁊ molestior. maximeqz si vno frāgatur ī loco. Et si alterū tātū facilior ē cura. nisi ꝙ si superiꝰ frangatur crossum tardior est cura ⁊ magis malū. ⁊ si aliud velocior. eo ꝙ super crossū positū sit ipoqz ferat̄. Et huiꝰ fracture cura eadē est que ⁊ brachij in extensione ⁊ ligatiōe ⁊ alijs huiusmodi. Sz qū alteri accidit ossi fractura oportebit fortiori vti extensione ⁊ manus figurā facere per tabellam vt sit scilz pollex superior auricularis inferior ⁊ cubitꝰ crossior subtus subtilē quo illud ferat ne onerosior subtiliorē grauet. reliqua oīa que in cubiti solidatione facienda sunt eadē sūt que ⁊ ī brachio diximꝰ. nisi ꝙ cubiti os sepiꝰ. i. xxx. roborat̄ ⁊ durescit diebus sicqz soluitur.

Caplm. 96ꝯ. de manus ossium solidatione.

s **Ciendum** ossibus que in pricipio sunt a cubito manus ⁊ palme. ⁊ dactilꝭ raro fractura accidit sz cōtritio propter eorū teneritatem ⁊ cōcauitatem. Quz ergo fractura acciderit illis: oportebit in conspectu tuo patientē statuere: palmāqz eius super scānum pones: ⁊ mistro alicui vt extendat que fracta sunt imperabis ossa: ⁊ in suā reduces formam: adequabisqz in sua figura naturali. Et si pollici frangi acciderit aut rasche: oportebit cum palma ligare oportuna ligatiōe. Et si digitis alijs cōtigerit vicinātibus alligabis quo stabiliātur: nec opus erit hoc loco tabellas apponere.

Capꝯ. 97ꝯ. de coxe arūdinis fracte ꝯsolidatione.

c **Oxe** arūdo si frangatur eadem est eius solidatio que ⁊ brachij ossis: nisi ꝙ femori quoddam est propriuz ꝙ. s. qū frangitur ad anteriora vel posteriora reuoluitur: quoniā latū st eius os. Oportet ergo illud mediocri adequare extensione. dehinc manu in suam reducere habitudinem. Et si in medio fractura fuerit: ligatione vtendū erit in qua vinculū vnū incipiat a superioribus ⁊ aliud ab inferioribꝰ a medio declinas. Et si anche disgregationi proxima fuerit: ligamēta sume: ⁊ in eorū medio bambacem pones aut lanam: applicabisqz eius mediuz eorū suppone: ⁊ circū ab extremitatibus ad superiora tēdēs: mistroqz qui teneat porriges ⁊ extrema ligamētorū sub fractura liga

bis alij porrigẽs miſtrorum quo ad iferiora extendat. Si
vero fractura in vicinis fuerit genu nobis videtur ligamẽta
a ſupioribus ponere ⁊ alicui dabis qui ad ſuperiora extẽdat
⁊ genu. ipſam ligamẽtis ſtringes: pronuſq; patiens iacebit:
dehinc duo adunabis latera fracture ⁊ in ſuã reduces habi-
tudinẽ figurãq;: ſicq; ligabis ⁊ aſtriges vt ꝯdecet. Et ſi oſſa
que pungunt illic fuerit locum findes ⁊ eductis medeberis.

Capitulu; .98. de geniculi conſolidatione.

g **Eniculi** os eſt tenerũ. ⁊ raro illi accidit fra-
ctura ſ; cõtritio ac nõnũq; fiſſura
i ei⁹ ſpiſſo ⁊ h nõnũq; cũ vulnẽ. nõ nũq; ſine vulnere
⁊ hui⁹ rei facil' ẽ cognitio ſi manu tãgaſ: qm̃ ꝯtiuationũ ſẽties
ſepationẽ ⁊ ſonitũ audies. Hui⁹ fracture cõſolidatio fit hoc
modo. Oportebit igitur fragmẽta adunare diſgregata. alia
alijs cũ digitis. ⁊ in ſuam reducere figuram: faſciaſq; ſuper
pones cataplaſmatas cõſolidationis emplaſtro. dehinc fide
ligabis quemadmodũ videris oportere. Et ſciendum vix cõ
ſolidationem hoc optime fieri loco eo q multu; genu mouea
tur ⁊ ad anteriora interioraq; plurimũ extendatur ac poſte
riora. ideoq; huius diſgregationis motus difficilis eſt. nec o;
huius dominũ vti motu plurimo aut ambulatione aſcenſuq;
maxime qm̃ genu duplicatur qum crus ſubſtollitur ⁊ ponit̃.
in equalibus aũt locis facilis ſit illi iter. nec motum prohibet
difficultas multa.

Capitulum. 99. de cruris arundinis cõſolidatione.

c **Ruris** oſſis fracti conſolidatio eadem eſt q̃
⁊ cubiti. i crure nãq; duo ſunt oſſa q̃;
admodum ⁊ cubiti. Quũ ergo frangitur crus i oẽs
reuoluitur partes. qũq; duũ alteru; in tres tãtum ad interio
ra ⁊ exteriora. Et ſi fractura in oſſe fit groſſo ad poſteriora
crus replicatur. ſi in ſubtili ab anteriora qum igitur accide-
rit fractura oportebit crus a genu parte ⁊ pedis extẽdere me
diocriter. oſſaq; duo adunare ab inuicem diſiũcta ⁊ que alia
inerunt oſſa quo in propriam crus redeat figuram. ⁊ ſic faſ-
cias appones cum cõſolidationis cataplaſmate. ⁊ vna tm̃ in
uolues ligatione. Dehinc fruſtũ ſumes cane lãcealis medio-
cris fortitudinis ⁊ pãnis inuolues mollibus circum fractu-
ram cõponẽs ⁊ erit ſibi inuicem hec proxima cõpoſitio: ſicq;
vincula appones lata optime circũuoluens vſq; ipſu; genu.
Et ſi genu proxima fuerit fractura ligamenta ad anteriora
pertingent. vteris autẽ hac in conſolidatione quod in cubiti
expoſuimus regimine.

Capitulum. 100. de oſſium pedum conſolidatione.

c **Auille** nũq; accidit fractura. eo q ipſa cuſto
dientibus circundatur corporibus ab
omni parte. pedis autem oſſa ⁊ articulorũ frangun
tur quemadmodũ ⁊ in manu oſtenſum eſt. Et horum cõſoli-
datio qualis ⁊ palme fit oſſium.

Cap^m. 101. de euulſionis ſpeb⁹ ⁊ primũ de euulſione maxil
le inferioris.

e **Uulſio** oſſis augmenti eſt egreſſio a ſua fo-
uea in qua cõpoſitum eſt. Et ſi pua
ẽ egreſſio ⁊ ipſa nõ emittitur fouea euulſio nõ vocat̃
ſed diſgregationis ſepatio. Et nos primũ a maxille iferioris
euulſiõne incipiemus. huic euulſio parũ accidit quoniã ſupe-
rior illius cõprimit capita: accidit aũt diſgregationis ſepera
tio lacertorũ qui illa; circundant molliciei cã. quãdoq; lacer
ti ex motus copia q ex maſticatiõe fit ⁊ verbis eneruat̃q; leui
d cã ⁊ diſgregatio ſeiũgit̃. reuertit̃ aũt diſgregatio h i ſuũ p ſe
ipa; locũ ſine cura ⁊ molimie. Qũ aũt pfecta fit ei⁹ euulſio.
eiuſq; ſignũ rei q faucem videbis inferiorem ad anteriora p
minẽtẽ ⁊ ad poſteriora declinãtẽ. oſſiſq; videbis extremum
apparens in ſuperiori maxilla. difficileq; eſt eius domio fau
ces mouere. hec vt videris maxillã ſcies euulſam quã hoc cu
rabis modo. Impera miniſtrorũ alicui caput tenere patien-
tis alijſq; faucẽ inferiorẽ cũ digitis ſuis ab exterioribus ⁊ in
terioribus. infirmuſq; os aperiat quãtum poterit. tunc mini
ſtro precipies maxillã dextrorſum ⁊ ſiniſtrorſum mouere pa
tientiq; vt maxillã laxet ⁊ miniſtro permittat quo illã concu
tiat. Dehinc ſemel tantũ faucẽ extendes ⁊ in ſuũ reſtitues lo-
cum: o; autẽ faucẽ inferiorẽ in poſteriora repellere. vt qum in
ſuũ ingreſſa fuerit locũ claudatur ſimul ⁊ aperire nõ permit
tatur. Et ſi difficile tibi fuerit ſuo reddere cã loco. locũ viola-
rum linias oleo ⁊ cera. ac cũ aqua cataplaſma calida pãno
infuſo ⁊ ſic reſtitues. Erit autẽ ſignũ reſtitute molarium ⁊ vẽ
tiũ ſuperiorũ inferiorũq; adinuicem adequatio in habitu na
turali. poſt hec faſcias cera infuſas ⁊ oleo appones ⁊ omnia
facili ſtringes ligatione. Et ſi fauces vtreq; fuerint euulſe.
hec erit vtriuſq; quã in vna diximus cura ⁊ reſtitutio. Ex-
pedit autẽ qu; vtriq; maxille oſſis euulſio acciderit ipa redu
cere hora. ſin peſſima ſequentur abinde accidentia. vt febris
diuturna parq; cephalea difficilis. Accidit aũt hui⁹ dño
paſſionis ſolutio cholerica. ⁊ ſimul vomitus purus. faucium
nãq; lacerti ſi imutẽtur a ſuo loco extenduntur. ⁊ ſecũ tẽpoꝝ
attrahunt lacertos ⁊ ſepe die moritur huiuſmodi homo deci
mo. in al' tertio.

Capitulũ. 102. de furcularũ euulſione ⁊ extremi humeri.

q **Urcula** ab interiori non euellitur latere quo
niam pectori cõtinuatur ⁊ minime
eo diſgregatur. ideoq; ab hoc nõ mouetur latere. Si
aũt ab exterioribus grauis fiat percuſſio vt euellatur ei⁹ erit
cura. que ⁊ ſi frangatur. ei⁹ vero extremũ quod hũero ꝯtigu
u; eſt. non multũ euellitur: quoniã cui duo ſunt capita lacer-
tus hoc prohibet. ſed ⁊ ſcapule caput. Sed nec furcula gra-
ui mouetur motu. quoniã vt dilatet pectus ⁊ reducat tm̃ fa
cta ẽ. ideoq; ſoli furcula facta ẽ hoi ⁊ nõ reliquis animalibus.
Si itaq; euulſio ex colliſione aut quauis alia accidit re. adeq̃
tur ⁊ in ſuũ redit locũ reductione ⁊ faſcijs multis implicitis.
que illic cũ ligamẽtis ſupponũtur. huic oportunis eẽ. Hec
quoq; cura humeri cõpetit extremo ſi ſuo receſſerit loco. Nõ
q; furculã humero alligat os ẽ paruũ ⁊ cartillaginoſum. hoc
q; ſepius fallit qũ ſuo receſſerit loco intuentẽ intm̃ vt cui ma
ior nõ eſt experientia extimet brachij caput ſeducunt. ſuo emiſ
ſũq; loco. eo q ſcapule caput ſuperiminẽs cernatur. ⁊ quo fa
ctus ẽ a loco traſitus videtur conicus. ideoq; ſignis diſcernẽ-
da ſunt his que deinceps dicemus.

Capitulum. 103. de humeri euulſi reductione cura.

h **Umeri** caput ſepe a concauo diſgregatum ẽ
quod in humero eſt ⁊ ſepe illo emitti
tur. ſed nõ ſepe ad ſuperiora propter operimẽta q̃ ab
humero veniunt, ꝓhibeturq; ad anteriora exire: quoniã ner-
ui qui ad lacertũ veniũt bicipitẽ arcent. quoniãq; humeri ca
put parũ ad interiora ⁊ exteriora mouetur. Egreditur aute;
ad inferiora plurimũ maximeq; in his qui pauce ſũt carnis
⁊ in ipſis velociter. Quibus aũt multa ẽ caro ecõtrario. quo-
niã difficilis ẽ exitus ⁊ difficilis reditus. Nonnunq; aũt qui-
buſdã accidit hoibus percuſſio ⁊ apoſtema illic fit durum. ⁊
in eis ad inferiora euulſio putatur eẽ. quoniã qũ humeru; ſa
num mẽſuraueris ⁊ infirmũ magna intereſt diuerſitas. vide
hiſq; ſcapule caput quo educitur brachiũ conicũ quẽadmo-
dũ in extremitate que diſcedit diximus. videbiſq; humeri na
turalis extremũ vnũ eẽ huiuſmodi extremũ. ⁊ qui euulſus eſt
lacerti caput erit ſub ala manifeſtũ. huiuſq; manus cubitus
coſtis remotus intm̃ vt qũ coſtis illũ proximare volueris nõ
poſſis niſi cũ difficultate ⁊ graui patientis dolore. Nec vero
patiens manũ tollere põt ⁊ auri proximare. nec reliquis mo-
tus ſpẽbus exponere. Si vero acciderit euulſio hec puero
aut adoleſcenti. aut proxima ẽ euulſio ⁊ nõ longi tẽporis. me
dicus manũ accipiat ⁊ diſgregationẽ ſubſtollat. eritq; oſſis
diſgregationis in ſuum locũ reductio. Sic ⁊ ſi ſana ſua eger
tollat manu diſgregatio in ſuũ ingreditur locũ. niſi forte qui
hec ignorat ſit aut puer. Sufficit autẽ multis diſgregationis
reductio in ſuũ locũ ⁊ hoc regimen ſicut ait hypocras. Ipſe
quoq; id ſepius vidi ⁊ facile euulſiõis hora reduxi. ⁊ die quo
q; ſecũdo aut tertio. Qũ ãt euulſio fortior fiet ⁊ durior pa
tientẽ calefieri expedit ⁊ ſuper locũ aquã fundere calidã oleũ
q;. ⁊ in tuo ſedeat cõſpectu ⁊ ſub ala ſpherã illi diſpone ex co
rijs. aut quauis alia re tẽperate duritiei nõ durã quidẽ ſ; nec
mollẽ in latus egrotans. Et ſi paſſio in dextro fuerit humero
pedis calcaneũ ſiniſtri ſuper ſpherã ponet. manũq; preme in
firmantẽ ⁊ extẽdes ad pedũ partẽ. ſimulq; cũ calcaneo alam
preme extolleq;. ſitq; a poſterioribus miniſter qui caput ad
humerũ ipingat aliũ ne forte in extenſione corpus ſubuolua
tur. Eſt ⁊ huius alia rei cura. Imperabis hominẽ iuuenẽ
qui patiente lõgior ſit quãtitate ſtature. in ſiniſtri lateris par-
tes ſedere ⁊ humerũ ſuũ ſub ala ponere patiẽtis tollereq; ſur
ſum. manũq; patientẽ ad ventris premes ⁊ extẽdes partes.
eritq; oẽ corpus poſt ferẽtẽ. ſuſpenſumq; illũ feret. Et ſi q in-
firmatur leuis eſt. oportebit eius pedibus aliquid graue ſu-
ſpendere. Sic etenim manus ⁊ totũ corpus in contraria ad
inferiora extendetur cũ humero qui ſub illius ẽ ala ⁊ in ſuu;
redibit diſgregatio locũ. ac facile itrabit. Facies aũt hoc idẽ
cũ organo quod deſtengũ vocatur diſgregatiõi euulſe. Hoc
aũt ligneũ ẽ longũ cuius extremũ rotũdũ eſt ⁊ nõ multũ croſ
ſum nec ſubtile. hoc itaq; extremũ ſub ala ponitur infirman
tis ſtantis aut ſedentis iuxta q organũ hoc eſt longũ. oppo
ſitumq; in terra aut quoduis aliud ⁊ manus ad inferiora di
ſtenditur in oppoſitũ organi. reliquũq; corpus in aliã totu;

inclinat partē. aut sponte aut alio deponente. quoniaz sic disgregatio in suū redit locum. Et hoc quoqz accidet quemadmodum in pectore diximus fracto ⁊ eius extensione. hoc tamen corpus ligare oportet rotundū quod ale impleat cōcauū ⁊ brachij pelles cū eo caput ad supiora. ⁊ si brachij difficil' fiet regressus propter euulsionis temporis longitudinem aut carnis crossitiem cura vtaris que fit cum organo quod abacum vocatur ⁊ est lignū cui longitudo duorū est cubitorum ⁊ latū. iiij. digitorū ⁊ spissum digiti duo ⁊ alteruz eius extremū rotundum. facileqz in ale intrans profundum ⁊ eius rotūditas rotunditati est proxima pistelli. Super hoc extremū pānū inuolues quo mollius sit: ⁊ sic sub ala īpones. Dehinc sup latum pones ligni. inter duo ligna. extensa prius manu super lignū in eius lato sicvt ala superi⁹ cōposita sit platū ⁊ manuz ad inferiora extendens relinquo omni corpore suspenso ab alia parte. qm̄ qum hec feceris disgregatio ingreditur locuz quod vt cōtigerit oportebit sub ala apponere mediocris rotūditatis lanā. Et si calidum illic fuerit apostema anteq̄ͣ sphe ram apponas cataplasma cum vnguēto ⁊ sic liga super hūerum. ⁊ iteruz adijce ⁊ ad aliā deduc alā: sitqz ligatiōis inuolutio in crucis modū. ipsū os cum latere ligabis ad inferiora. cubitūqz ⁊ manus extremū apte colli ne forte secundo brachium euellatur ⁊ paulatim cibum augebis. Die. vij. soluere oportebit ⁊ tunc quoqz cibum augmentabis paulatī. quo corpus cōfortet̄ ⁊ brachiū ⁊ facile nō possit euelli. Et si brachiuz sepius euellitur pp humiditatē que disgregationi accidit. aut alia causa cronica coctura vteris quēadmodū in anteriorib⁹ assignauimus. Et si ī partu brachiū euellitur. nati confortabuntur mēbra ⁊ humiditas desiccabitur ⁊ nō erit caro īminuta aut amplior. nisi q̄ brachij os paruū erit ⁊ nō crescet. vocatur aūt huiusmodi passio brachiū hebēbars in al'ebphear. Et si hoc mēbrū femur fuerit os nō augetur sed subtiliatur crus omne: ideoqz ad corporis ferendā nō sufficit grauitatez nec exercitio.

Capitulū. io4. de cubiti disgregatiōis reducēda euulsiōe.

c **Cubiti** disgregatio quemadmodū assignauimus sola discrepat assignatione a maxille inferioris disgregatione. iōqz cor̄ speties euulsionis difficile sanā:ur. Est enim huius exitus tardus ⁊ restitutio difficilis pp circū positorū spissitudinē. hic ergo nonnūq̄ tot⁹ egreditur acciditqz hoc illi sub plurib⁹ figuris maximeqz in ea que in anteriora est ⁊ posteriora. Est autē eius euulsionis agnitio facilis ⁊ sensui patēs visus ac tactus quecunqz eius fuerit figura. videtur nanqz quo exijt loco profundus ⁊ huius rei facilis ē cōprehensio maxieqz si cubito illū sano conferas. Qum horū quippiā accidit: oportebit hora eadem cubitū reducere anteq̄ͣ apostema ināscatur: quoniam si hoc contigerit difficile curatur: ⁊ nōnunq̄ deinceps curā nō nouit. ⁊ hoc maxime si ad posteriora fuerit euulsio. hec eteīm ceteris peior ē eius spēbus ⁊ grauius dolēs atqz maior. Qui aūt paruus ē cubiti recessus parua curatur extēsione qū ministro manū impaueris explicitā ad īferiora extendere: alijqz brachiū. ⁊ tu cū palma os īpuleris supeminēs: qm̄ in suuz reuertetur locū naturalem. Hypocras vero illā que in anteriora fit euulsionē adequat sic: manū perfecta reuoluit duplicatiōe donec humerū tāgat palma: adequat aūt ⁊ que in posteriora, est euulsionē forti extensione. Que eteiz ī anteriora porrigitur euulsio amplius ex forti fit extensione que brachio accidit toti: queqz in posteriora ex brachij fit duplicatione forti Si autē nō sic euulsio reducitur: extensione vtēduz est graui: qualē in fracto imperat mēbro hypocras. vel cū ligno vtūt.

Capitulum. c v. de ossium digitorū euulsorū reductione.

b **Orum** euulsionis reductio mēbrorū. difficilis nō est: oz autē illa sine molestia extēdi ⁊ in sua reduci: donec eorū reformetur figura: ⁊ quz restituta fuerint ligentur competenti ligatiōe. Et si calidū acciderit apostema illi euulsionis cui apostema ē cura adhibet̄ quēadmodū in antecedētibus expositum est.

Capitl'm. cvj. de ea que spōdilibus accidit euulsione.

s **Pondilibus** si grauis acciderit euulsio mors subsequitur velox, propter que hac in bitudine nuche' accidit cōpressiōem ⁊ ex nuche cōpressiōe hois fit velox interitus: intātum vt si ēt q̄ a nucha egrediūtur neruis cōprimi acciderit: mors acceleret. Discessus āt ab īuicē spondilibus sepius accidit. ⁊ nōnūq̄ ⁊ aliquotiens in anteriora spōdilis recedit ⁊ vocatur grece ardusis. in al's arduasis: ⁊ quādoqz ī posteriora ⁊ vocat̄ gibb⁹. Et aliqn̄ ī lat⁹ alter̄ ⁊ vocatur escolosis scz spie arcuatio. Arbitrāt̄ āt q̄dā hoc ex vnius continuationis discessu fieri: sed hoc tam ⁊si magna fuerit arcuationem tamē spine nō facit. sed fit abinde angulus: fitqz ab hinc periculū graue. Nonnūq̄ ad interiora declinat ⁊ a mouetur ⁊ nulla est eius reformationis machinatio. quoniam nulli possibile est ab interioribus adequare ⁊ ad exteriora pellere. volunt autē eius quidam rei adequationez extenduntqz illuz cui hoc cōtigerit super gradus ⁊ applicant sitias. dantqz sternutamēta. ⁊ que tussem vrgeant ⁊ ventositatis machinātur generationē in interioribus: arbitranturqz se aliquid facere quod cōferat. arguit vero hypocras huiusmodi homines plena reprehensiōe Accidit quoqz quibusdam spinarū que in spondilibus sunt frangi. ⁊ earū restat cōcauus loc⁹: ⁊ opinantur quidam hoc spōdilium recessum ad anteriora. qūqz curam adhibueris cito reformatur hoc incōmodū ⁊ spondilis in anteriora discessus cito sanari estimatur. Est autem cui nō est sanatio passio hec cuicūqz etenim hoc acciderit vrina eius concluditur ab ipsa hora. ⁊ egestio ⁊ extremorum accidit frigus in vltimis p̄ter velle egestio erūpitur propter langorez qui neruis accidit ad ani porectis lacertos. huicqz mors subsequitur. maximeqz si discessus hic spondilibus acciderit qui super collum sūt aut ipsius colli. Gibbus aūt qui pueris accidit prolixioris est tēporis. dixitqz hypocras. qm̄ tā ⁊ si mortē non inferat sz tamen cui nō subueniat. cura est moribus ī al' mors. Qui aūt ex casu accidit. vtendū est in eū quā assignauit hypocras cura. vt lignū scz sumatur cuius lōgū ⁊ latū sit equale lōgo ⁊ lato patientis. ⁊ sumatur huiusmodi figura parieti in al' pariētis in al' patienti proxima qui in latus sit extensus. nec ab ea plusq̄ pedū est vestigiuz remotus. sicqz pānis sternatur. ⁊ patientem aqua laua suaui calida: ⁊ super lignū distende aut super faciem pronū. post hec super patientis pectus fasciam inuolues eiusqz extrema subvtrisqz duces alis. ⁊ inter scapulas ligabis nodabisqz eius extrema in ligno pistello simili statuaturqz lignū hoc stans ad ligni positi extremū ⁊ ministro commendabis ad patientis caput statim qui teneat atqz eius extremum inferius cui īnitatur rei ⁊ superius ad caput extendat qum opus fuerit. Opz quoqz vt ambos vincias pedes cū fascia alia super genua ⁊ cauillas: locūqz qui eo altior est loco quo femora adunātur cū ligamēto alio: adunabisqz horum extrema ligamentorum ⁊ alij ligabis ligno pistello simili quale ⁊ prius diximus. ⁊ ad ligni depositi extremuz: ponesqz pedum partes quēadmodū ⁊ primū a capite statuisti. Dehinc ministris imperabis vt hec duo in cōtraria extēdant ligna. Quidam aūt hanc exhibent extensionē cum ligni organo quod secuā vocant: ⁊ est sagitta circa lignum stans reuoluens in huius ligni magni extremis: extremis aūt dico duobus que a pedū ⁊ capitis patientis sunt pedib⁹. Qū itaqz sagitta hec circūuoluitur. inuoluūtur cum ea ⁊ vincula que extenduntur. Oportebit autem quz corpus sic positū fuerit cuz calcaneorum nos radicibus gibbū pellere: ⁊ si super illum sedere fuerit necesse fiat. nec omnino aliquid timeamus. Et si cura hec spondiles nō adequat. patiensqz cōpressionis tollerans ē. oportebit in pariete foueam fieri que longo proxia sit similisqz canali cui gibbus accidit: iuxta q̄ fouee erit longitudo: nec erit spōdilibus altior patiētis. nec demissior multum: sz quoniā hac prius de cā foueam feceris: sitqz lignū positum iuxta parietem. Dehinc tabulaz temperate sumes quātitatis ⁊ vnum eius extremū in fouea pones que in pariete ē mediumqz eius ad quem contigerit locū super gibbum. sicqz alterum eius extremum ad terram cōprimes donec spōdiles optime videris adequatos. Ait autez hypocras compressionem solam huiusmodi reformare rē vti nō oz. qd̄ p⁹ diximus extensio non in arcuationis principijs que vocatur arclusis sine cōpressione. Oz aūt post adequationē tabula vti lignea. latū cuius trium sit digitorū: longū aūt quod gibbū ꝯtineat. ⁊ quosdam alios transeat spondiles sanos. Super hanc pānos pones lineos ne forte dura sit: superpositam alligabis cuz quibus oportet ligamentis. Reges vero temperatis patientē cibis: sz ad crossitiez declinantib⁹. Et si post hec gibbi fuerint alique reliquie. linitione vtaris cū his que tenuant ⁊ emolliunt cū tabule appositione quā assignauimus longo tēpore. vtūtur aūt hoīes quidā lamina plumbea.

Capitulu3. io7. de euulsi vertebri anche reductione.

o **Omnium** speciebus ossiū tēporibus quibusdam discessus accidit. quibusdam autem disgregationis exire loco. Et anche quidem ac humeri disgregationibus ⁊ euulsio ⁊ exitus sepius accidit Amplius aūt disgregationi anche q̄ humeri. vertebri eteniz anche fouea profunda ē ⁊ rotunda ⁊ cōsolidatur illi cum ligamētis. Qum ergo coxe caput sua exit fouea passionis ali-

cuius magne cā. multis exit modis cū augmēto ꝛ diminutio
ne exitus. Est aūt eius egressio sepius modis. iiij. primus
ē qum suo transit loco ad interiora. secūdus ad exteriora. ter
tius ad anteriora. quartus ad posteriora. Et ad interiora trā
situs raro fit. ad exteriora sepius. Et ad interiora signum.
quoniā si patiētem proximes coxā sane que patitur longior ē
ꝛ genu supereminēs. nec pōt infirmus circa iguina femur du
plicare. ꝛ que in inguinibus sunt loca tumēt manifeste. co
ꝙ coxe caput ad ea transijt loca. Cui aūt anche accidit euul
sio ad exteriora signis notatur contrarijs. videbis eteniz ei⁹
crus breue ꝛ qui ab inguinibus ē locū profundū ꝛ oppositū
de foris tumētē ꝛ genu ad interiora declinat. nec crus qd̓ eius
modi est duplicare valet. Cui porro anche euulsio ad an
teriora accidit. pōt quidē crus duplicare perfecte. sed accidit
abide in genu dolor ꝛ lāgor. ꝛ si ambulare voluerit nō potest
ad anteriora. hui⁹ cōcluditur vrina tumēt inguina. videbisqꝫ
nates quasi spasmo affectas ꝛ pauce carnis. qumqꝫ ambulāt
calcaneo instāt. Qum vero anche fit euulsio in posteriora
oīno genu explicare nequit. Sed nec duplicare anteꝙ ingui
na duplicet. crusqꝫ ipsum altero breuius est. ꝛ iguina enerua
ta. coxeqꝫ videbis caput in natū loco manifeste. In pue
ris si coxam euelli contigerit ꝛ sic aliquāto fuerit tēpore ad lo
cū nō redit oīno suū. Et si in primis curētur sanari possūt co
xeqꝫ reduci os ꝛ in suū restitui locū. sic ꝛ in oībus reliqs euul
sionibus si euulsio hec apud illos nō inueterescat sed cito cu
rentur redit in suū os locū ꝛ sanantur. Quz antē diutius imo
ratur nō redit ꝛ oīo nō sanātur. Et cōmunis que oīb⁹ com
petit eius euulsiōis spēb⁹ cura ea ē quā posuit hypocras. hec
est vt coxa apprehensa disgregationē. dextrorsum ꝛ sinistror
sum concutias atqꝫ in foueā reducas. Et qū ad iteriora euul
sio fit oꝫ crus duplicare fortiter donec pes interius tangat in
guina. sicqꝫ os coxe in foueā restitues. Et si hec nō prode
rit cura extensione vtaris que cū manib⁹ fit hoc modo. Mi
nistro impera alicui crus vt extendat ab inferioribus. aliaqꝫ
ligamenta super crus ꝛ femur stringantur. alij vero corpus
a superioribus teneant. Et si extensione op⁹ fuerit graui opor
tebit crus cū ligamētis apprehendere cōtortis a superiorib⁹
cauille ꝛ genu ne forte labatur. a pectore vero ligamētis opus
nō est sed manus vtrasqꝫ sub eis ponat alis ꝛ fortiter teneat.
Sume autē ligamenta fortia sed mollia eorūqꝫ medium ī co
xarū pone radicibus ꝛ ad humerū extende ab anterioribus
ad inguinuz partes ꝛ furculas. a posterioribus ad dorsum.
Dabisqꝫ ligamētorū extrema ministris. qbus precipies oīb⁹
simul extendere semelqꝫ sic vt corpus patientis a terra tollat̄
suspensum. sicqꝫ disgregationis locuz in suū restitues os. qm̄
facile intrabit. hec extēsionis spēs. oībus quatuor ē euulsioni
bus cōis. Est ꝛ alia cura. oꝫ quz ad interiora fit euulsio ꝗ
diximus ligamentorū mediū sup coxe ponere radicē inter co
xas vtrasqꝫ loco qui sub inguinibus ē ꝛ furculis ipsis preci
piesqꝫ viro forti premere coxarū locū crossum cū vtrisqꝫ cu
bitis ꝛ ad exteriora fortiter extendes. quoniam sic ad suū di
sgredatio redibit locum. Et hec omnibus facilior ē cura reli
quis. quibus suū restituitur in locum coxa.

Capitulum. cviij. de genu euulsionis cura.

s **Enu disgregationi** euulsio acci
dit mōis tri
bus. Prim⁹ ē ad iteriora. Scd̓s ad exteriora. Terti⁹
ad posteriora: ad aṅriora nō ē euelli qm̄ genicl̓s fieri ꝓhibz.
huius cura quemadmodū diximus extēsio est: hoc quoqꝫ cū
manibus aliquotiens fiat cū ligamentis vt res ipsa dabit. sic
qꝫ disgregationē reduces. ꝛ vt expedit ligabis. oporteqꝫ mē
brū multis vinctū seruare diebus.

Cap^m. 109. de cauill' euulsione ꝛ articulorū pedis.

e **Auille** disgregatio si parū moueatur. facilis
est illi cura. si euellatur tota. cura op⁹
est fortiori ꝛ extensione graui. Nec in al' hac vero ex
tensione vtendū que sine manibus fit. ꝛ si nō redit disgregatō
patientē resupina super terrā ꝛ cauillam pone ligneā ad na
tes ipsius. que ipsū non permittat moueri qū pes eius ad in
feriora protēdetur. Et si magnū quod diximus lignū presto
fuerit. in cuius medio lignū aliud esse opꝫ affixū. tūc oporte
bit patientē supinari ꝛ super hoc lignū illū extendes. aliusqꝫ
eius pedē aut cū manu aut cū ligamentis in cōtrariaz trahat
partē. tuqꝫ cū manu euulsionē in suū reforma locū: tertio mi
stro aliū tenente pedē ad inferiora. Vt aūt adequaueris liga
re expediet ligatione fida cū ligamētis quibusdaz ad pedis
tendens pectinē alijs ad cauillam. sicqꝫ illic nodabis. Cauen
dus aūt est neruus qui a posterioribus est. ne forte illum vicu
la cōprimant. prohibeatur patiens ab ambulādo diebus. xl.

qm̄ si anteꝙ disgregatio roboretur ꝛ indurescat ambulet cu
ra corrūpitur ꝛ suo cedit loco disgregatio. Si autez disgrega
tio cauille pp distorsionem seperabitur atqꝫ hoc quidez sepi⁹
est accidere: ꝛ nōnunꝙ pariter apostēa fit calidū. oportebit
mēbrū hoc ad equare sic. patientem pronū in faciez iacere fa
cies ꝛ disgregationem cum vinculis adequabis fidis quiescet
qꝫ patiens ꝛ non mouebitur donec perfecta reformatiōe mē
brum sanetur. Et si apostema inest calidū rorationem adhi
be aque calide ꝛ olei primū dehinc ligamentis vteris. Pe
dis porro articuli si suo cedant loco extendantur parū vt in
digitis diximus man⁹. eorūqꝫ cura facilis est ꝛ non grauis.
Oportet aūt in omnibus euulsionis spetieb⁹ si aliqua super
fuerint dure reliquie apostematis calidi in disgregationis lo
co non negligere. qnoniam motus prohibent bonitatem lon
go tēpore. vtendū itaqꝫ medicaminibus erit mollientib⁹ quē
admodum in apostematis duri cura diximus.

Capitulum. 110. de euulsionis cura ꝗ cū vulnere est.

s **J cum** euulsione vulnus acciderit suauitate
vtendum erit ꝛ regimine diligēti. Dis
gregatio nāqꝫ qum in suum reducitur locū nōnūꝙ
febriū fit causa acutarū neruoꝝ lacertorūqꝫ qui his ꝓxima
sunt mēbris extensione graui. fitqꝫ ab inde nimius dolor ꝛ te
tanus febres acute maximeqꝫ in reductione disgregationis
cubiti ꝛ genu: ꝛ que his altiora sunt mēbrorū. Secundū enim
longinquitatem suā ꝛ propinquitatē suā mēbrorū loco nobi
lium ꝛ eorū fit nocumētū maius minusue. Prohibuit aūt hy
pocras reductionem euulsionis si calidū affuerit apostema.
paritereqꝫ ligationē grauē. ꝛ a principio medicaminibus vtē
dum mollibus apostema mitigantibus calidū cū ipsius refri
geratione. ne forte mēbro accidat corruptio ꝛ incōmodū aliō
fiat maius. Apostemate aūt cohibito disgregationem redu
ces cū sūma palpatione. ꝛ si poteris vtile. Sin vsqꝫ dū apost e
ma oīo deficiat dimitte. maximeqꝫ ī magnis disgregationib⁹
apostematis aūt mitigatio. aut septimo aut certe vndecimo
occurret die. vulneris aūt curaz sic fieri conuenit quemadmo
dū in fractura vulnere dictū ē comitāte.

Cap^m. iij. de euulsionis cuz fractura ꝛ euulsionis cū frac
tura ꝛ vulnere cura.

s **J cum** fractura euulsio contigerit extensio ne
vti oportebit cōmuni ꝛ adequatione
cum manibus quemadmodū in fracture ꝛ euulsiōis
simpliciū spetiebus dictū est. Si aūt cum euulsione ꝛ frac
tura fuerit ꝛ vulnus. ex triū curis simpliciū quas diximus cō
posita adhibetur cura. hec sunt que nobis hic dicenda vide
bantur de manus operatione sermone.

Sermo. x. secūde partis libri cōpleti artis medicine qui
dicitur regalis finit̄ dispositio hali filij abbas. discipuli abi
meher. moysi filij seiar ꝛ trāslatio stephani philosophie disci
puli de arabico in latinū.

Capitulum priꝰ de causa ꝑꝑ quam necessaria fuit medi
cis cõpositorum dispositio medicaminũ. De cõpositione me
dicaminũ secundum antiquos medicos.

M Edicorum anti
quis in cõpositoruʒ dispositione
medicaminuʒ duo fuerunt neces
saria visa. alteruʒ eorũ qui expe
rimentis vtebantur. alteruʒ qui
collationibus. Et qui experimen
tis inseruiebant: aliqui aiunt cõ
positionum aliquaruʒ casu con
tigisse notitiaʒ. qum hoiũ qui
dam duobus aut tribus vterent̃ in morbis medicaminibus
aut pluribus sine proposito: aut quauis ratione. conferebat
qꝫ illis inuentumqꝫ est huiusmodi medicamen hoc conferre
in morbo. Sunt ⁊ que alr̃ agnita sunt qum eorũ dispositio ꝓ
posita esset. videreturqꝫ medicaminũ simpliciuʒ plurima. se
pius vnaʒ eãdẽqꝫ operari actionẽ quorũ. s. singula aliquo ꝓ
derant in morbo. nisi ꝙ in alijs aliter operantur corporibus
Hacqꝫ de causa visuʒ est illis medicamina simplicia cõpone
re multa. quoꝝ eadẽ esset habitudo in quorũdaʒ morborum
vtilitate conferẽda. curaueruntqꝫ aliquẽ in quo is morbus
erat hominẽ hoc medicamine. Contigit itaqꝫ inter multi
tudinẽ aliqd̃ esse medicamẽ quod illiꝰ homines nature cura
bant. ⁊ hoc quidem visuʒ minime est. At vero collationis
viri prius corpus cognouerunt hoiũ ⁊ habitudinũ eorum
varietates circa sanitates ⁊ morbos. Sic ⁊ morborum natu
ras ⁊ eorũ habitudines ⁊ accidentia ipsos sequentia ⁊ medi
caminum virtutes simpliciũ. cuiusqꝫ. s. eorum cõplexiones ⁊
quãtitates in singulis facte corporibus. que nõ ĩ singulis cõ
ferunt morbis qui in singulis accidunt humanis corporibus
⁊ mẽbris singulis: sic ⁊ ĩ etatibus. cõplexionibus anni tẽpori
bus aeris habitudibus ac regionibus que inhabitãtur iuxta
cõsueta ⁊ artes: ideoqꝫ visum est illis simplicia nõ perfecte eẽ
sanationis in omnes morbos tribus de cãis. Prima ẽ ĩfirmi
tatis nã ⁊ morbi. Secũda mẽbrorum languẽtiũ. Tertia me
dicaminum natura simpliciũ. Compulit itaqꝫ eos res ad co
gnitionis cautelã ⁊ rõnis vsum in simplicium adinuentione
medicaminũ: quatenus oẽs qui in corpore accidũt humano
morbos curare possent ꝑfecta medela: ⁊ nõ deficerent ĩ mor
bi curatiõe. Ex morbi natura cõposita fuerũt medicamina
quattuor de causis. Prima ẽ malitie cõplexionis magnitudo
Secũda morbi virtus. Tertia diuerse morbi q̃litates. Quar
ta est morborũ ipsorũ diuersitas. Et cõposita quidẽ dispo
suerunt propter varietatẽ magnitudis: qr nõnũꝙ in corpori
bus morbi accidũt calidi frigidi quãtitate quadaʒ: atqꝫ sim
plex nõ erat inuenire medicamẽ: cuius virtus eiusmodi con
traria esset cõplexioni. Necessaria itaqꝫ abide medicaminuʒ
fuit duum dispositio: ex quibus cõplexio adunaretur contra
ria male cõplexiõi: verbi gratia. Morborũ quippiã vt cure
tur necessarium habet medicamẽ in secũdo calefaciens grã
du. Qd̃ qñ nõ inuenitur necesse est vt duo accipiãtur quorũ
vnuʒ sit in primo: alterũ in tertio calefaciens gradu. Quod
eĩm in primo calefacit gradu medicamẽ: eius minuit caloreʒ
quod in tertio: ⁊ ad secũdũ reuocat gradum: quẽadmodum
aqua calida que tepida cõfunditur: hec eĩm illius minuit ca
lorem sue tepiditatis mẽsura. Cõposuerunt aũt medicamĩa
ꝓpter morbi magnitudinẽ ⁊ robur: qr nõnũꝙ in corporibꝰ
morbi accidũt aliq q̃bus vnũ nõ sufficit medicamẽ simplex:
cuius vsus nihil prodesset morbo. Cõferũt itaqꝫ medicami
na plurima que eiusmodi rei proficere videntur. que adinui
ceʒ adiuncta facile morbi resistant nature. Uisa sunt aũt
⁊ medicamina quedã necessaria in quibus adinuiceʒ contra
rie sint qualitates aut passiões: quibꝰ necessaria sunt q̃ ꝓ
hibeãt ⁊ depellant medicamĩa: queqꝫ simul dissoluãt: q̃lia in
apostẽatibus necessaria sunt calidis. Sic quoqꝫ ⁊ nõnunꝙ
in morbis quibusdã medicamibus opus ẽ que elimẽt ⁊ alijs
que leniãt: vt in pectoris accidit morbis ⁊ pulmonis. Alieqꝫ
huiusmodi passiões quibus medicamĩa opus ẽ ꝯtraria ad
inuicem opponere: nec simplex ĩueniretur qd̃ ad huiusmodi
proficeret medicamẽ. Necessarium fuit medicamĩa cõpone
re simplicia variarũ virtutũ: iuxta qd̃ ipsa consuleret necessi
tas: quatenus ab oĩbus simul fieret cõpositũ medicamen qd̃
nõ cõtrarias sʒ quales opus ẽ oꝑaretur actiões. Adhibu
erunt ẽt medicaminũ cõpositionẽ vt morbis resisterẽt varijs
⁊ diuersis. Qm̃ nõnũꝙ medico vno opus ẽ vti medicamine
quo plr̃ibus simul obuiet: ⁊ varie morbis nature. Obsistatqꝫ
aĩalium veneno ⁊ letalibus potiõibus que variarũ sũt virtu
tum. Ideo ergo ad medicaminũ cõpositionẽ res ipsa impel
lit quibus varie adunãtur virtutes ⁊ cõtrarie vtilitates que
varijs ⁊ diuersis obuiẽt morbis venenisqꝫ ⁊ poculo mortife
ro que variarũ sũt virtutũ. Hec itaqꝫ est cã que medicos ad
tyriace ꝯpulit ꝯpositionẽ que vocatur faruch. In hac nãqꝫ
tyriaca he adunate sũt quas diximus virtutes: prodest nãqꝫ
morbis cõtrarijs ⁊ varijs resistit venenis. Secũda porro
triũ cãrũ que ad medicaminũ cõpositionẽ medicos ꝯpulerit
ipsa ẽ mẽbrorum lãguentiũ causa: hecqꝫ multiplex ẽ. Prima
est mẽbri locus. Secũda virtus ipsius ⁊ vtilitas. Et membri
quidẽ loci cã est qum a stomacho quod infirmatur mẽbrum
remotũ ẽ: necessariũ nobis ẽ eiusmodi mẽbri passioni quod
cõferat medicamẽ ⁊ aliud quod trãsferat adhibere: ⁊ ad mẽ
brum facile deferat egrotans: ne forte dum penetrat ad illud
ĩmoretur: ⁊ sic eius dissoluatur virtus. Ideoqꝫ in pluribꝰ za
frano vtimur medicamibus. Uirtutis aũt mẽbri cã ⁊ vti
litatis ẽ: qm̃ aliquotiens inualidis ⁊ multe vtilitatis mẽbris
quale ẽ stomachus ⁊ epar apostema innascitur: ⁊ que dissol
uant necessaria sunt medicamĩa aromatica odore que restri
gunt paruʒ: quatenus sic mẽbri foueatur virtus sua in habi
tudine ⁊ dissolui prohibeatur dissoluẽtis robore medicamĩs.
Tertia porro cã que ad medicaminũ ĩpulit vnionẽ cõposi
torum: ipsa ẽ que ex simplicium posuimus natura medicami
num: ⁊ hec. viij. habet mẽbra. Prima ẽ vt medicaminis repri
matur abominatio. Scd̃a vt eius frãgatur aduersatio. Ter
tia vt ipsius pellãtur nocumenta. Quarta vt medicaminuʒ
augeatur virtꝰ. Quĩta vt medicaminũ minuatur robur. Sex
ta vt in sua seruetur habitudĩe. Septĩa vtẽdi medicamina q̃
litatis varietas. Octaua qm̃ medicamẽ deest aliquãdo sim
plex oportunũ. Et abominatiõis quidẽ mitigãde medica
minis cã: qm̃ nõnũꝙ medico quedã incũbit propinare medi
camina necessitas abominabilia: abominaturqꝫ ea qui ĩfir
matur bibere: ⁊ si ea bibit in stomacho nõ perseuerant nisi ꝑ
paucũ: subuersioneqꝫ facta reijciũtur. Oꝫ aũt medicum que
dam admiscere iocũdi saporis medicamina ⁊ sapore delectã
tia quo ⁊ asperitas ⁊ abominatio frãgatur medicamĩs ⁊ fa
cilis eius fiat potus: atqꝫ in stomacho ĩmoretur. Quẽadmo
dum hypocras elleboro nigro daucum admiscebat ⁊ semen
apij montani: nosqꝫ scamonee anisum addimus. Ut aũt
medicamĩs frãgatur aduersitas. qm̃ nõnunꝙ medico opus
est medicamina patiẽti porrigere valida: vt opiuʒ qñ dolorẽ
cohibere incũbit necessitas. Et ideo medicamina quedam si
mul componunt calida: vt castoreum: quatenus his eius frã
gatur aduersitas. Medicamĩs vero vt pellãtur nocumen
ta: qm̃ medicaminũ quedã q̃busdã cõferũt passiõibus: aliqñ
nõnullis nocẽt mẽbris: ideo aliud quidẽ medicamẽ admiscer̃
expedit qd̃ illiꝰ pellat nocumẽta: vt scamonee que stõacho of
ficit ⁊ epati piꝑ addẽ opꝰ ẽ ⁊ anisũ. Augẽde ãt medicamĩs
virtutis grã medicamĩa q̃dã ꝯpoita sũt vt ꝓlixiori durẽt tp̃e
vnde ⁊ medico opꝰ est medicamina inijcere que ipsorũ auge
ant virtutem: ne forte debilitata dissoluatur eorũ virtꝰ ĩ tp̃is
prolixitate. hac itaqꝫ de cã in tyriaca ponũtur radices ireos
acorus ⁊ agaricũ. Ut vero medicaminũ ĩminuatur robur
vt qum medicaminibus quibusdã calidis frigida interponũ
tur medicamĩa ⁊ fortis necessitas quãdoqꝫ medicũ impellit
alia addere que huiusmodi frãgãt acumẽ vt gũma admiscea
tur arabica in tyriaca ⁊ in zenzari collirijs. Conseruãde
vero virtutis medicaminis in sua habitudine gratia qr qum
medicamina quedam vt durẽt longo tẽpore opus sit. cogitur
medicus ea addere que ipsorũ tueantur virtutẽ. sic vt ĩminui
prohibear̃ quẽadmodũ opium quibusdã videmus admisceri
electuarijs. Uarietatis porro vtẽdi medicamina qualita
tis causa est. qm̃ medico opus ẽ in multis passionum medica
mine vti simplici. sed tamẽ sic simpliciter vti incompetẽs ẽ ali
cuius alterius rei tuende cã. iõqꝫ cõponũt ⁊ adequãt. vt si ne
cesse sit medicamine vti quod vnguenti habeat locuʒ ⁊ cata
plasmatis. nec sit simplex inuenire medicamẽ quod eiusmod ĩ

vim habeat. abinde opus est medicamina cum oleo oliue si
mul coquere: ⁊ hec pariter cuꝫ illis liquefacere ⁊ in vnguenti
modum formare ⁊ cuꝫ cera miscere adipeqꝫ donec oia bene
adunentur medicamina ⁊ adinuicē cōposite bene earum co-
quantur partes ⁊ vnguētum fiat. Si enim alio mō quis ill'
vtatur super mēbrū nō durāt. sed adinuicem separata disper
guntur. ⁊ hec est que medicos ad vnguentorum vniones cau
sa coegit. Dum vero medicamine caret vtili medicus simpli-
ci necesseqꝫ sit illi ad curandas quasdam passiones medica-
men adhibere simplex ⁊ non habet id quo indiget. nec scit
quō hēre possit. cogit eū ipsa necessitas ad cogitationē ⁊ col-
lationem res in diuersorū cōpositionē ducere medicaminum
ex quibus illi vnū fiat adunatū medicamē quod eiusmōi vti
le sit passioni. Nec vero in illis omnibus ē inuenire medica-
minibus simplex vnū. quo si quis vtatur sigillatim conferat
ad huiusmodi quinīmo noceat. Adipiscetur autē vnūquod-
qꝫ eoꝝ vtilem compositionem. Exempli gratia. Vulneribus
medicamē necessarium ē quod carneꝫ producat. queqꝫ huic
oportuna sunt rei. ireos radix. thurisqꝫ puluis. Dum his hō
caret medicaminibus vnguēto vtendū est vt floris eris ⁊ ce-
re cū adipe liquefacte. ⁊ his vlcus curandum. qꝛ hoc vtilimū
est ad carnē vlceris producendaꝫ medicamen. Si aūt his si
gillatim quis vtitur medicaminibus vlceri officit quāpluri-
mum. Dum etenim quis zeniaro vtitur simplici vlcus graui-
ter pungitur ⁊ comeditur. Dumqꝫ cera cū oleo liquefacta vl
ceri apponitur multā parit sordem ⁊ carnis prohibet produ
ctionem. His itaqꝫ quas diximus de cāis necessariuꝫ fuit
qui rōis erāt sequaces medicis a medicaminū simplicium di
spositione declinare ad medicaminū vniōes cōpositorū atqꝫ
minime experimētorū sequacibus aspirare licitū est. quꝫ nō
possint huiusmodi compositionem approbare. Experimēto-
rum nāqꝫ dñi passiones amplius ⁊ morbos medentur medi
caminibus per experimentum cognitis simplicibus. Nos āt
oēs possibile ē infirmitates curare. hocqꝫ si posset eē medico
rum veteriores ⁊ periti ad cōpositorū nō cogerentur medica
minū dispositionē. ambigūt aūt medicorū nōnulli in cōpositi
medicaminis actione ⁊ eius vtilitatis diuersitatibus: aiūtqꝫ.
Quꝫ accipit hō medicamē primo ad stomachū tendit a quo
ad intestina subtilia. ab his ad meseraicas a quibus ad epar
⁊ ab epate ad oia mēbra. qua rōne cōposita medicamia plu-
ribus dicuntur prodesse in diuersis mēbris morbis. ⁊ ad hu-
iusmodi dubitatiōes respōdēt solutionē quoniā infirmantiū
ē mēbrorū ea que infirmitatis collatiua sūt desiderare. ⁊ si mē
brum quodpiā calefactū est refrigerationem gliscit. si refrige
ratū quod calefaciat. sicqꝫ mēbꝝ quodlibet quod oppositum
sit quas patiuntur passionibus desiderat. Ut igitur ad inte-
riora corporis porrectum fuerit medicamē mēbri ē vis patiē
tis quod illi conferat attrahere in medicamīe cōposito inuen
tum: ⁊ hoc persuasoriū ē hac in dubitatione responsū. Et qm̄
ostensum est ⁊ expositū necessariū medicorū antiquos ratio-
nales ad cōpositionē fuisse copulsos medicaminū in morbi
cura. Jam de singulorū cōpositoꝝ medicaminū cōpositione
videamus que in singulis prodesse diximus morbis. ⁊ ea tm̄
que ceteris ꝑelecta sunt ⁊ in quibus approbatio experimēta
ta iādiu in diuersis morbis sanatione in qua composita sūt
inde obtinuerūt. incipiētes primū a regulis ⁊ formis quibus
īnitendū est. in simplicitate medicaminū libramine quātitate
s. qua simplicia vt cōpositū fiat medicamen adunātur.

Capitulū. 2m. de regulis qbus simplicia medicamina exa
minantur ex quibus cōposita cōplectuntur.

n Ecessarium aūt est medico scire ad me-
dicaminū cōpositionem. q̄ntum de quoqꝫ simplici in cōposito ponendū sit medi
camine. qū non oium medicaminū eadē sit habitudo. aut q̄li
tas virtusqꝫ ⁊ vtilitas. ideoqꝫ ⁊ aliorum quātitas maior. alio
rum minor quorūdaꝫ media assumenda est. Causa aūt qua
propter medicaminū variatur examen. regule due sunt. alte-
ra simplex. altera cōposita. Et simplex via in. vij. diuiditur p-
tes. prima est medicaminis virtus ⁊ debilitas. secunda vtili
tatis eius copia ⁊ paucitas. Tertia excellentia vtilitatis eius
⁊ humilitas. Quarta eius cum alijs in vtilitate cōparticipā-
tio medicaminibus simplicibus. Quinta patientis locus mē
bri. Sexta quod in simplici est medicamine nocumentū. Sep
tima ne forte in cōposito sit medicamine aliquid quod ei9 frā
gat vtilitatem. Que quidem regule ex medicaminis sumunt
robore ⁊ debilitate. huiusmodi sunt. si medicamen simplex va
lide fuerit virtutis parum de eo in cōposito mittitur. si debilis
multuꝫ quo sua multitudine robur quod necessariuꝫ est obti
neat. dico autē valide medicamen virtutis. quod quꝫ quanti-
tate paucū sit. virtus tamen illi robusta est ⁊ fortis. in calefa-
ciendo aut refrigerando. humectando aut desiccando quale
est euforbiuꝫ opium. Debileqꝫ medicamen dico. quod contra
hoc inuenitur. in regula aūt qua vtilitatis medicaminis co-
pia sumitur. ⁊ paucitas obseruanduꝫ si multe est medicamen
vtilitatis. multa de eo apponenda erit quantitas quatenus
ex eius multitudine ad desideratā perueniatur q̄ntitatem. Si
contra parū apponatur. quꝫ id in quo vtilitas non habetur
medicamen multiplicandū non sit. Dico aūt medicamē pau
ce vtilitatis. in quo tm̄ vna habetur vtilitas. At vero secūdū
vtilitatis excellentiam ⁊ humilitatis. si excellentis fuerit me
dicamen vtilitatis multa eius q̄ntitas in cōpositoruꝫ vnione
ponenda erit. quo eius vtilitate medicaminis illius virtus ro
boretur. Qū auteꝫ ⁊ alia huiusmodi vtilitatis in cōposito sūt
medicamina simplicia. tunc modica ⁊ cōpetens apponenda
erit mēsura. Et que ex mēbri loco sumitur regula consideran
dum qm̄ si qō īfirmat mēbrū a stōaci positiōe rēotū ē ordiata
multa ei9 apponēda videtur q̄ntitas: ne forte ei9 debilitet dū
spatij ꝑtrāsit lōgitudīeꝫ virt9. qō illi ꝑ9 ꝑtrāsire nec̄e ē q̄ ad i
firmitatis perueniat locū. chimorū varietate ⁊ humiditatum
quibus obuiari oꝫ. ⁊ si mēbri locus īfirmi proxim9 fuerit iux
ta q̄ res expostulat in cōpositū simplicis pauca mittetur quā
titas huius medicaminis qum necessariū non sit medicami-
ni via multa qua eius frangatur virtus. Porro que ex me
dicaminis sumitur nocumento regula ē. quoniam si medica
men aliquod nonnullis vtile mēbris alijs nocitiuū eē conti-
gerit. aut medicaminis alterius quod in cōposito ē virtutem
īminuet modica eius sumenda erit quātitas. In ea autem
regula que sumitur ex debilitatione quorūdā medicaminum
aliorū virtute obseruari conuenit. quoniam si in cōposito fue
rit aliquod medicamen vtile debilitans robur multuꝫ vtilis
pauca eius apponēda erit quātitas. He sūt regule simplices
quibus initēdū in eorū quātitate simplicium libranda que
in cōpositū mittitur medicamen. Cause igitur propter q̄s
multa quātitas in cōpositū simplicis ponit̄. sex sunt. Pri-
ma est quoniam debile est virtute. Secūda quoniaꝫ pluri
mū vtile. Tertia quoniā excellentis vtilitatis. Quarta
quoniā mēbrum cui medicamina adhibentur remotum est.
Quinta quoniam ipsi propria est ⁊ nō alijs quedam vtili
tas. Sexta quoniā in cōponētiū numero aliquid ē quod
simplicis vtilitatis frangit virtuteꝫ. Que autem eē modi
cum simplicis initij faciunt in cōpositū medicamīs quātita-
tem sex sunt contrarie his. prima ē qum valide ē medicamē
virtutis. Secūda qum vtilitatis ē pauce. Tertia est quoniaꝫ
in vtilitate ē humile. Quarta qum mēbri locus prope posit9
est. Quinta qum in composito ⁊ alia sunt medicamina pari
lis vtilitatis. Sexta qum in alijs quod eius debilitet virtutē
nō ē inueniri. Composita vero regula qua in simpliciuꝫ
vtendū libramine ad cōpositi complexioneꝫ. xij. hꝫ membra.
primū est qū multe est medicamē vtilitatis ⁊ virtutis media
qꝫ de eo quātitas in cōpositū proijcienda. non enim expedit
ipsum multū facere propter ipsius virtutē. sed nec īminuere.
ꝑꝑ ipsius maximā vtilitatē. Secunda est huius pars quꝫ
magne ē medicamē virtutis ⁊ pauce vtilitatis. ⁊ iō pauca est
admodū quātitas adhibenda in cōposito quoniā multa est
cauenda propter virtutis magnitudinem nec adhibēda ꝑꝑ
vtilitatis inopiam. Tertia si medicamen debilis est virtu-
tis sed magne vtilitatis. huius multa sumēda quātitas ex de
bili virtute ⁊ quoniā maxime ⁊ multe vtilitatis. Quarta si
medicamen debilis ē virtutis ⁊ modice vtilitatis: hui9 ē me-
dia ponēda quātitas quoniā debilis ⁊ pauce vtilitatis medi-
caminis. pauca ē apponēda quātitas ⁊ quod debilis ē virtu
tis multa vt sua multitudine quod fortis operatur virtus ⁊
ipsum faciat. Quinta si excellentis ē medicamē vtilitatis
⁊ multe. huius multa ponenda est quantitas. Sexta si vti
litatis quidem pauce sed excellentis huius competens oppo
nendum examen. Septima qum ⁊ multe ⁊ excellentis est
medicamen vtilitatis ⁊ mēbrū quod patitur remotum. Jōqꝫ
est multa in cōposito mittenda quātitas. Octaua est quꝫ
ex medicamine pauca est vtilitas ⁊ locus remot9. tūcqꝫ opor
tuna ponēda ē mēsura. Nona si multe ⁊ excellentis ē me-
dicamē vtilitatis. sed pauca roboratur virtute. multaqꝫ eius
valde quātitas apponitur. Decima si pariter mēbri loca-
tio fuerit remotior. eiusqꝫ vtilitas nō in aliorū pluribus medi
caminū. tūc manifestissima eius sumitur mēsura. Undeci
ma si medicamen valide est virtutis ⁊ multe vtilitatis excellē
tiꝫ. mēbrūqꝫ loco proximū. mediocre sumit̄ examē. Duo
decima si eius pariter in multis aliorū inuenitur vtilitas tūc
ab eius tēperata īminuēdū ē quātitate. Et si propria illi qua

reliqua priuata sint pollet vtilitas. tẽperata excedenda ẽ quãtitas. hoc itaqꝫ mõ regularũ initẽdũ cõpositioni qum simplicia hec illis cõplectũtur. s. qum quibus ea oportet augeri causis in vnũ cõgregant. aut plures. tũc maior eorũ sumetur quãtitas ⁊ a tẽperata abundãs iuxta eãrũ numerꝫ. Sicqꝫ ⁊ si que quãtitatẽ imperãt modicã oẽs. aut plures i vnũ coeant. pauca separabitur quantitas. Et si equaliter adinuicem sibi que multe sunt ⁊ pauce eãe responderint quouis in medicamine simplici tẽperata erit eligenda quãtitas. Intelligas aũt. virtutis quãtitatẽ medicaminũ ⁊ debilitatẽ cũ vtilitate ex his que in simplici exposuimus medicaminũ sermone.

Capitulũ. 3. de regimine simpliciũ medicaminũ ⁊ quõ in cõpositis sint ponẽda.

r**Ectus** videtur ordo anteqꝫ de compositorũ cõfectione medicaminũ ⁊ cõmixtione eorũ tractemus qualitatẽ simplicium medicaminũ ⁊ ipsorũ regimen anteponere. Dico oĩuꝫ primũ oportere medicamia eligere simplicia ⁊ approbata sumere. nec nisi melioribus ⁊ excellentioribus vti. Dehinc cauenduꝫ ne ill' alia misceantur vt puluis. terraue: aut putridũ qd. aliaqꝫ huiusmodi. hoc eteniꝫ eorũ ẽ principiuꝫ caputqꝫ qui medicamẽ volunt aliquod cõponere. ⁊ per hoc ad vtilitatem attigere desideratã. ob quã ⁊ illud cõficit. dictũ ẽ ãt de ill'i simpliciũ ope medicaminuꝫ. Dehinc intuenda sunt ipsa medicamina sicca siue humida vt herbe. aut semina aut fructus ⁊ similia que teri ⁊ in puluereꝫ redigi desiderantur ⁊ si quod ex his cõpetens fuerit molere. molas. quoniã hoc oportunius. si i mortario terrere lapideo poteris sin in ereo mundo ⁊ elimato diligenter teres ⁊ cribrabis pãno subtili. iterumqꝫ teres ⁊ cribrabis. sicqꝫ i mortario tertio mittes ⁊ qꝫdiu fas est conteres. donec vt puluis fiat. si etenim in medicamine hec feceris. proficientiora ad quam aspirasti patebunt vtilitatem. Quanto auteꝫ eorum contritio perfectior. tanto ⁊ in epate ipsorũ alteratio velocior. Precipit aũt. G. que solubiliorꝫ in al' subtiliorꝫ sunt antidorum medicamina mediocriter conteri. quoniam si diligenter. minus operarentur. Opꝫ medicamina queqꝫ sigillatim terere ⁊ adequato cuiusqꝫ examine assignato simul misceantur ⁊ terantur. Gũme aliter parande sunt ⁊ si quod in eo fuerit medicamine vinum aũt robũ. infundantur in eo gũme donec solute in mortario diligenter terantur. quo oẽs earũ partes adequentur ⁊ adinuiceꝫ continuentur. Et medicamen ipsum si melle conglutinatur. mel eligatur purꝫ iocundi saporis ⁊ odoris. quod cũ manu apprehensuꝫ subuolueris. eius non amputetur fluxus. hoc coques donec eius auferatur spuma si quidẽ dispumari res expostulat ipsa. Sumetur autem qꝫtitas mellis medicaminũ mensura tripla si quidẽ hiems fuẽit estate vero quanta ⁊ illorum est medietas. Dehinc mel super gũmas mittatur dissolutas cũ vino ⁊ donec res ipsa dabit percutiatur. sicqꝫ cõtrita super puluerizabuntur medicamina ⁊ cũ cõpetenti cõfundentur quousqꝫ cõpleta fuerint organo. sicqꝫ deinceps sublata argento condẽtur vase. aut fictili stagnato. Nec vero iplebitur vas sed quatuor vacuũ supererit digitis. qm̃ electuariũ nõnũqꝫ ebulit ⁊ extollitur. nec est si plenum sit vas quo expiret vapor locus. vnde ⁊ corrũpitur ⁊ aliquotiens ipsuꝫ frangit vas. si debile fuerit. Opꝫ vas ipsuꝫ paulatim aliquotiens discoopire. quo medicaminis exeãt vapores ⁊ eius sedetur ebullitio. Et si medicamine trociscos informare volueris. medicamẽ tritũ i mortario mitte ⁊ superfunde aque aut vini aut rei alterius quãta opus est qꝫtitate paulatim: terẽsqꝫ misce donec cõpleatur vt opus ẽ. ⁊ trociscus ex eo fieri possit: sicqꝫ iuxta qd necessariũ fuerit trociscabis: ⁊ i vmbra siccans mane volues ⁊ vespere: ac exterges donec perfecte exiccẽtur. Nec vero repones illos qꝫdiu quidpiã supererit humefactionis ne forte hac ipsa corrũpant. Et si in os qdpiã lacce trociscos mittetur: lauabis ipsaꝫ cũ aqua rauedseni in q̃ adechare radices coxeris. s. vt lacca oĩo de ligno mũdetur ⁊ optime percussa aqua hac paulatim superfundatur ⁊ cũ pistello moueãtur: ⁊ cum stricto trãsmittãtur cribro suauiter: queqꝫ in cribro supererint iterum in mortario aqua terantur supflua: ⁊ cũ cribro coletur ac cũ prima adũetur. Iã tunc ab ea paulatim aque effundes ⁊ donec siccetur remittes teresqꝫ ⁊ quãtum opus fuerit sumes examen. Et si pill'as ex ea facere volueris laxatiuas aut alia oportebit si gũme inherent has prius cũ succis si que sunt assignatis soluere: aut aqua calida: ⁊ in mortario tere fortiter donec totũ misceatur ⁊ sic medicamina adde sicca trita fortiter ⁊ cribrata: sicqꝫ teres ⁊ distẽperabis. qm̃ sic oportunius est ⁊ pillulabis sub ea que necessaria ẽ mẽsura ⁊ in vmbra siccabisqꝫ. Decoctiones porro laxatiuas moderato opꝫ coquere igne: nec multum facere ignẽ: qm̃ vires amitterẽt: ⁊ si in decoctiõe epithimũ ponendũ est cũ medicaminibus nõ coquat: sꝫ quꝫ coquere compleueris addatur ⁊ permixti paululuꝫ fricabis ⁊ colabis: ne forte eius deficiat virtus. Qd si in decoctione cassia. f. põitur cũ reliquis que coquũtur medicamibus nõ apponatur: interiret eteim virtus eius: sicqꝫ ⁊ terẽgebinũ: sꝫ de decoctiõe collata sup hoc fricabis: sicqꝫ secũdo excolabitur. Casei aũt aquã si proposueris facere si cũ squingibi facere cupis: oportebit lac sumere caprarꝫ: quasi libras duas: sintqꝫ capre a quibus sumitur nõ longe a partu: sꝫ nec prope: qm̃ remotarũ lac grossum ẽ ⁊ pauce aque. Et que proxime sunt spermatis veneno miscẽtur: hoc acceptũ lac in vas mittes stagnatum: aut in lebetẽ mundũ: ⁊ lento decoques igne: postqꝫ bullierit: squigibin supinstillabis optie cõpositũ quasi libre tertiã ⁊ olle caput astringes cuꝫ spongia aq̃ infusa aut lana sil'i qñqꝫ anqꝫ squingibin imponatur: depositũqꝫ ab igne permittes donec frigescat ⁊ sacl'o ipões spisso q̃ aq̃ tm̃ excolet. Hãc sũes ⁊ cũ sale andrãi exagio coquẽs spumã deponens ⁊ cũ assignatis bibet ⁊ si cũ cartãi medulla illã face volueis qũ bullieis cartami medullã fortit tere. ⁊ lac supinijce decoctũ. mouẽsqꝫ cuꝫ ligno ficulneo aut cum extremis palme facies quemadmodũ in priori dictuꝫ est loco. Qd si cũ coagulo illũ facere glisceris oportebit qũ lac decoxeris coaguli. ꝫ. ς. simul dissoluere. cũ lactis modico non veteri ⁊ in ollã totũ proijciẽs diligenter mouebis ⁊ ab igne deponẽs dimitte parũ donec frigescat ⁊ vt diximus excolabis aquã.

Emplastra aũt que cuꝫ cera fiunt ⁊ oleo opꝫ i hieme in singulas. x. ꝫ. olei rosarum duas mittere. ꝫ. cere estate. iij. ⁊ cuꝫ oleo liquefacere ⁊ donec refrigeretur dimittere ⁊ spissetur. sicqꝫ medicamina addantur trita diligenter paulati. ⁊ percuties fortiter donec vt opꝫ cõpleatur.

Et si cerotuꝫ facere volueris cerã ⁊ oleũ simul in mortario mitte ⁊ succos paulatim superfundes: atqꝫ cuꝫ pistello percuties donec spissuꝫ fiat. Opꝫ autẽ cere in cerotis qꝫtitatẽ esse si ol'i. x. fuerit. ꝫ. ipi⁹ duas vsqꝫ duas ⁊ seis appõe.

Pulueres stringẽtes qui ex seibus fiunt paulatiꝫ suffrixis opꝫ facere. in fictili ⁊ nouo vase aut lebete semia suffriges. vel patellaꝫ lapideã calefacies fortiter ⁊ igne deponẽs seia superpones ⁊ inuoluens permittes donec eorꝫ aspiret feruor. Ingrere hoc aũt diligenter expedit qm̃ virtutẽ eorũ frangit quod amplius fit. Et si mirob. frigere vis vt puluerem facias cum citoniorũ facias aqua bulliri donec desiccentur. sicqꝫ cũ oliue oleo friges aut butyro in vase mundo. caueasqꝫ ne cõburantur.

Medicamina aũt lapidea vt aquaelium ⁊ tuchias ⁊ magnes lapis thabatuꝫ argẽti ⁊ calimia ⁊ similia que fortiter terẽda sunt ⁊ aqua instillanda fortiterqꝫ ⁊ ad pfectionẽ cõterẽda ⁊ sic siccabuntur ⁊ si cum succorum aliquo illa miscere volueris succũ paulatiꝫ superfundere oportebit ⁊ sic simul terere. donec molescant ⁊ quasi puluis fiat.

Sic oĩa oculorum medicamia terẽda sũt i pl'ueis modũ ocl's nãqꝫ mẽbrꝫ ẽ subtile ⁊ nobile m'tiqꝫ sẽsus nec medicamina in quibus sit' asperitas patitur: ⁊ si aspa posueris eius augetur morbus. tã⁊si i sua medicamẽ sit natura vtile

Sadenegum aũt tuchiãqꝫ ac sil'ia si lauare volueris teras in mortario ⁊ fontis puri aquã superfũde cui nulla admixta sit turbatio: sicqꝫ quꝫ triueris in aliud vas paulati colabis ⁊ sumes quod cũ aqua decurrit: ⁊ qd reliquũ est iterũ i mortario tere ⁊ cũ aqua mũda teres paulatiꝫ vt dixi ⁊ colabis. hoc sepius facies dõec nihil supersit: nisi qd cõteri nequeat. Dehinc in quo illud ẽ medicamẽ vas operies. ⁊ donec in fundo residcat dimittes: sicqꝫ ab ea aquã excolabis. ⁊ siccato vtere quꝫ opus fuerit. Sic in oĩ facies metallico medicamine.

Gluten autẽ medicamẽ si sumere volueris aqua ifunde ⁊ eharue in al' carube sil' grana excoriata quãtũ ⁊ eius est põdus: teresqꝫ glutinũ ⁊ liquefac cũ melle ⁊ simul medicamia distẽpera. Et si quo vis vti medicamine sic cum est: glutinũ cuꝫ sisami oleo misce aut oliuarũ i mortario ⁊ sil' medicamia confunde.

Quod si plũbuꝫ exurere volueris aut stagnũ oportebit sumere stagnũ: aut stagnum ⁊ i aliquo ponere vase tinctorũ aut alio ferreo ⁊ modicuꝫ superaddes sulphuris ⁊ in fornace pone fabroruꝫ aut tinctoruꝫ ignẽ admouebis non deficientẽ donec adustuꝫ sit.

Scorpiones autẽ sic adures. Scorpiões i vas mittes ereũ. ⁊ circũ cataplasma-

bis pasta aut luto capite eius operto: sicqz in camino pones quē viteis ignis calefeceris fortiter: ignisqz educt⁹ sit. ꝛ sic camini caput operies diligenter tota nocte. Mane facto extrahes ꝛ frigescere permittas: sumptosqz scorpiões in vase pone vitreo. ꝛ qum opus fuerit vteris. Si adusti nō sint eos sumes ꝛ iterū cuz luto inficies argilloso ꝛ in camio in quo prīe sūt ardētes pone donec perfecte adurātur: tunc ꝛ eiz alba est. sin adusta nō ē. Ideoqz lutū iterū appone in camino inducens.

Dum autem vitrum adurere volueris fornaci immittes fabrorū. donec liquefactioni proximum fiat. sicqz abstractuz in aqua mitte bullientez. deinde accipe ꝛ trito vteris.

Cancros vero si adurere vis elixatos bis qui expuunt sanguinē. pedes amputabis oēs ꝛ vētres fissos lauabis fortiter. ac purgabis ꝛ in fictili pones vase: luto inuolue argilloso cū cathemia ꝛ sale ꝛ in camino pones in quo panis coctus fuēit p noctē. ꝛ mane extrahes. Caue aūt ne eousqz vrātur vt cinis fiant. sed nec desiccati oino sint. fiatqz hoc qum sol leonem ingreditur cancros in aqua proposueris ordei coquere fluuiales sume ꝛ pedibus amputatis omnibus ventres finde ac cum cinere laua. quercino ꝛ sale. aquaqz suaui ꝛ munda. Dehinc cum aqua suaui sola sic vt nihil salsi supersit saporis. expressosqz teres parꝫ in mortario marmoreo ꝛ in olla cuz ordei aqua mittēs ad perfectionem coque ꝛ vtere.

Bussadum autez ꝛ carabā. adurere si vis in vase repone nouo ꝛ argilloso luto circumuolue ꝛ in camino in quo panis coctus fuerit pones. ac mane educes.

Si autem cantaridibus in medicamine vti opus ē aut cataplasmate. ollam sume ꝛ super eius os pānū pone lineum mundū ꝛ sic super ollaz inuolue. in qua acerrimū bulliat acetū. quatenus aceti vapores ad illas ascendant. eisqz suffocentur penitus. ꝛ post hoc sumptis vtaris.

Medicamina sumes ex quibus oleum conficiendum est tundes. teresqz mediocriter ꝛ insufficienti infundes aqua munda. operiēsqz die ac nocte dimittes mane facto in ollam proijcies lapideā. ꝛ oleū superfundes. tēperatū subaccēdēs ignē: ꝛ iuxta te vas positū erit aqua plenū super ignē. nec desines ignē sub olla aq̄ accendere ꝛ quotiēscunqz defectui proxima fuerit aqua. aquā supfunde calidā donec sex diei trāseant hore ꝛ aqua omnino defecerit oleūqz supersit purum. caueas autem ab igne deponere quādiu aliquid superest aque: quoniā si supererit modico tēpore corrumpetur. Si ergo probare volueris vtrū aliquid aque supersit. lignū sume ꝛ bābacem inuolutū īmerge atqz si in bambace aliqd aque inueneris humiditatis ab igne non depones. sed subaccēdes donec bōbacē videas solo infectuz oleo ꝛ sic ab igne depones. Est autē ꝛ aliud experimentū. pānū sumes ꝛ oleo intinctū ignē accendes. ꝛ si crepitat aqua nō deficit ab oleo. ꝛ adhuc ignis est necessarius. sin oino defecisse intelliges ꝛ oleū superesse purū. ꝛ sic ab igne oportebit deponere. colatūqz i vase ꝯdes ꝛ qū op⁹ fuerit vteris. Fit āt ꝛ alr oleū. Sume vas stagnatū. aut vitreū validū ꝛ spissum ꝛ mitte medicamia ꝛ oleū. ponesqz i olla in q̄ sit aq̄ ꝛ ignem sub accendēs tēperatū. vj. horis ꝛ amplius donec medicaminū virtus in oleū trāseat. Quātūcūqz autez aqua iminuetur aquā addes calidā donec decocta sint medicamia. colansqz oleū in vase cōdes cōpetenti ꝛ qū opus fiūt vteris.

Cap^m. 4^m. de tyriace cōpositione. ꝛ primū de tyriaca que vocatur faruch.

t **yriaca** magne est estimationis ꝛ vehementis vtilitatis. Eripit etenim a morte que ex puncturis fit animalium letiferis ꝛ percussionibus. quiqz prior inuenit ꝛ incepit magn⁹ philosophus fuit ꝛ hec illi fuit intētio. cōtra venenosorū animaliū venenuz percussionesqz puncturas ꝛ attrectationes ideoqz dicta est tyriaca. Nomē ꝛeni ex animalis attrectantis nomine denomiatū est qd grece tyria vocatur. Aiūt autē quidaz hoc dictū nomē post ꝙ tyriaꝝ carnes addite sunt illi. Andromachus vero carnes addidit has. ipsāqz cōpleuit ꝛ perfecit que in eius dispositione proponūtur intentionis. In eius ꝛeniz dispositōne pp quā cōposita est fuit intētio venenis absistere aialium ꝛ tyriaꝝ carnes silitudinē hūt ꝙdā cuz veneno. iōqz necessario apposite sunt. quo caro hec ad locum perferat veneni ipzqz desiccet ꝛ extenuet vnde ꝛ ꝯpleuisse dicitur tyriacā tyrioꝝ addēs carnes ādrōach⁹. Post hec āt ꝛ. G. qū itēdisset i ei⁹ ꝯpositōe ꝛ medicaminū ex qb⁹ cōpōit nāz vtilitatēqz coꝝ q̄qz ex cōpositōe mltas adunātur vtilitates. ei⁹ explanauit iuuamēta ꝛ ostēdit confectionē ꝛ manifestauit virtutes hoibus.

Hoc nāqz electuariū. tyriaca. s. intētionē habuit antiquoꝝ in cōpositione sui ab his que morsuras seqūtur venenosoruz aialiuz accidētibus nocētibus. vt esset. custodia ꝛ sanatio ill' quib⁹ letalia essēt pocula propinata vt autē intuitus est ex quibus cōponitur tyriaca medicaminibus. G. ꝛ cui⁹qz cognouit virtutē ꝛ in corporibus actionē: ꝛ cui conferret passioni. intellexit ab inde electuarij cōfectionē hāc morsuris venenosoruz ꝛ percussionibus mortiferisqz potionibus his que inerāt medicaībus mēbra confortantibus nobilia ꝛ ad venenū expulsionē roborantibus. alijsqz que desiccant venenuz ꝛ purgant ac repellūt. queqz ad meatus deferunt ꝛ emittunt a corpore ꝛ poris cutis his eisdē actionibus per accidens multos ꝛ malos curare morbos ꝛ medicaminū que incidunt diuersitatib⁹ que varijs medētur morbis. quos deinceps dicemus. Nō soluz aūt morbos si fuerint curant sed ꝛ ne fiant. Si eniz detur precauet. ꝛ mēbra ad causaruz adducentiuz morbos explsionem corroborat: cōmemorauitqz omnes eius. G. vtilitates ꝛ actiones ac virtutes ꝛ medicaminuz naturas que incidunt ipsorūqz vtilitates ꝛ cōpensationes. ac pondus quo in quib⁹ morborū ꝛ cū quibus bibitur. ꝛ quomō bibēdū est quēadmodum in sequentibus dicemus.

De tyriace cōpositione. Eius cōpositio iuxta qd in duobus inuenimus Ioānis sermonibus melior ꝛ perfectior refertur. Sume trociscorum. bansali. exagia. xlviij. sz demetrius Galieni tēpore dicebat. xlvj. trociscoruz tyriarum idiocri pipis nigri. opij. cuiusqz. xxiiij. exagia. cinamoi antiq ponebāt exagia. xij. sed magnus qui medicorū fuit tempore Gal'. pīceps in al' principis apponebat dupluz. s. xx. iiij. rosarū semis rape siluestris scordei. ireos. agarici liquiri. succi olei balsami optimi cuiusqz exagia. xij. mirre zafrani. ꝛ zinziberis. reub. pentafilon: ꝛ aiunt quiddā agnū castū esse fautenegi mōtani. prassij. qd ē porr⁹. mōtan⁹. petroselini sticados. costi pipis albi ꝛ lō. thuris masc'li diptāi. floꝝ adechari gūe botāi. seliche nigre. spice. polij viluba. cuiusqz exagia. vij. seis apij. siselei. seminis cardami. camedrei. ameos. camepitheos hypoquistidos succi. nardini. celtice in al' cretice ꝛ est spica indica. sibi mōtani. seruse. in al' sciuse. sadegi indici. ꝛ ē gentiana in al' ē grece thiama. semis feniculi. terre sigillate. vitri assati quodāmodo nō ad perfectionem. amomi. acori. carpobalsami. ēfaricon. meu. cardamomi. anisi. acatie. cuiusqz exagia. iiij. galbani. aspalti indaici. in alia scriptura. machali indaici. opoponac. cētauree subtilis. aristo. ro. cuiusqz exagi. ij. ꝛ antiqui aristol. lon. addebant. sed nostri tēporis periti. aristol'. ponunt rotundam. eo ꝙ fortius operetur ꝛ cōpetentior fit ad necessaria. ꝛ castorei quidaz exagia ponūt quatuor. Sz senocrates ꝛ dmocritus magnusqz exagia. ij. mellis qd apes ex plantis colligunt qum coctum fuerit ꝛ dispumatum. l'. x. ꝛ decocti veteris odoris iocundi ꝛ saporis dulcis cados duos medicamina teres sicca diligenter ꝛ gumas in vino infūdes vt opium. mirrā. succū. olibanū. acatiā. iausirum. hec posita in vase vino infundes donec dissoluantur ꝛ mel superaddes dispumatū. fortiterqz miscebis. sicqz die permittes ꝛ nocte ꝛ dehinc medicamina cū oleo conficies balsamino ꝛ cum hoc melle ac vino distemperabis ꝛ vase condes argēteo aut plūbeo. aut simili. nec ipsum replebis vas sed quādā remittes vacuitatē quo medicamen respiret ꝛ sepius discooperies. quo eius exeāt vapores ꝛ facile tutoqz vti possis quo dicem⁹ tpe.

Tyriace alterius assignatio que in primorū est scripturis quas aliquotiens vtebantur ꝛ ē assignatio gal'. ab andromacho sumpta. Sume trociscoꝝ sqll'. xlvij. exagia. trociscorum tyriarum piperis lon. ꝛ nigri. cuiusqz. xxiiij. rose rubee purgate. cinamomi. opij. egiptiaci. agar. radicis. ireos. liquir. radicis rase. semis rape agrestis. semis scordei. cuiusqz. xij. olei opobal'. carpobal'. xilobal'. cuiusqz. x. pipis albi. reubar. mirre mūde. costi. zafrani. seliche. spice indici. diptami. prassij. florum adechari. fautenegi montani. thuris masculi. polij. sticados. petroselini ꝛ est apij montani semen. zinziberis. radicis pentafili. cuiusqz exagia. vj. semis apij. camepithei. mihe fluxe. necumie. amomi. spice celtice. terre sigillate. camedrei. fu. sadegi indici. colcotari adusti. gentiane grece. carpobal. anisi. hypoqstidos succi. acatie. agarici. gume arabice. semis feniculi. cardamomi. siselei. cardami albi. ameos. ꝛ apud quosdam sinapis albe. sequebinegi. cu⁹qz exagia. iiij. castorei. aristo. lō. dauci. ꝛ ē pastiaca agrestis. aspalti. bdelij iudaici. opopōacis. cētauree mioris. galbani. cuiusqz. ij. aduna hec medicamia trita ꝛ cribrata: ꝛ que infudēda sunt ifusa vino claro ꝛ bone substātie. aut cōi. Aut in

vue passe vino ⁊ melle. aut cū melle cū aqua mixto quod opꝰ fuerit donec dissoluātur. ⁊ sic mellis supfundes dispumati triplum ponderis medicaminū optīe miscebis: postbec medicamina cū oleo ificies balsamino: ⁊ in mel vinūqꝫ mittēs ac optime miscens distēperabis ⁊ vase condes argēteo quēadmodum predictum est: vterisqꝫ qum opus fuerit post. v. aut. iiij. annos. in morsuris venenosoꝝ aialium aut pcussionibus: ⁊ cui venena fuerint propinata. Et qͦd de hoc inuenimus exemplari. xx. nec amplius adhiberi poterit annis. At vero nostri medici tēporis post. vj. aut. vij. vtūtur mēses: ⁊ ē eius potio inter semis exagium. vsqꝫ exagia. iiij. iuxta qͦd necessitas admonet cum aqua calida aut cū aliquibus calidis siropis. Et apud quosdam eius potio inter. ʒ. 3. ⁊ quatuor. 3. Hec est assignatio qua vtebātur medici ingerēdi saporis in infirmorū cōuenticulis. Eius aūt operatio ⁊ regimē ⁊ confectio quēadmodū in prima dictū est assignatione. Porro ī trociscorū assignatiōe vtriusqꝫ respectu nulla ē diuersitas: sicqꝫ ⁊ in tyriacarū trociscis quēadmoduꝫ superius dictuꝫ est. At vero dyacoralli trocisci assignatiōes varie sunt: ⁊ nos hoc loco meliorem eorū ⁊ perfectiorē exponemus assignationē: iuxta qͦd in exēplari inuenimus Joannis. ⁊ ē hec quam nūc exponemus. Qͦd autē in conuēticulis infirmorū gerenda saporis vtebantur deinceps dicetur.

Trociscorum diacoralli assignatio ex exēplari ioānis quā tēpore pelegit. darsisagani. masticis. seliche. calami aromatici. fu. assari. xilobal. cuiusqꝫ. xij. acachuani. cinamomi. cuiusqꝫ. xxiiij. aduna hec medicamina tritaqꝫ subtili trāsmissa pāno ⁊ cū vino claro bone substātie distēpera. ⁊ huiꝰ ē radix aut cōi aut debili vino ⁊ trociscos facies exagij vnuis. qumqꝫ trociscabis manus oleo inunges balsamino ⁊ in vmbra siccabis.

Trociscoꝝ squille assignatio. Sume radices hansali paruas que nō multe sunt humiditatis ⁊ cū fermētata inuolue pasta. ⁊ in camino assabis donec decoquatur. educesqꝫ ⁊ medullas earum sumes molles ⁊ diligenter ꝯteres. admiscebis aūt farine orobi recētis ⁊ optime terēs simul diligenter ⁊ equaliter distēperabis cū vino ribano optimo sufficienti ⁊ subtiles facias trociscos. ⁊ quꝫ informabis manū in oleo inunges rosato. In squille eteni cepa acumē est: quare oportet eius prohibere attenuationē ⁊ morsuram mitigare. Desiccabis aūt trociscos in domo mūda ⁊ subhumida. mane reuoluēs ⁊ vespere donec optime desiccentur ⁊ sic vase condes vitreo. ⁊ qum opus fuerit vteris. Et sciēdum andromachū hos solitū conficere trociscos duas sumēdo partes farine orobi vnā squille assate. magnus cōtra duas miscebat hansali partes. vnā orobi farine at demetrius in aꝶ democritus equales vtriusqꝫ cōfundebat ptes. Tu autem iuxta ꝙ squille animaduertes potētiā. rem examina diligentius quēadmodū ⁊ in tyriarū trociscis faciendū ē. Extimamus etenim que cū tyriarū carne panis admiscenda ē quātitatē. ex robore carnis ipsius ⁊ virtute. Eligitur autē parua hansali cepa magis. quoniā minoris ē ꝙ magna humiditatis. copia etenim eius debilitat actiōes. ⁊ assatio eius iminuit humiditatē ⁊ acumē. pastaqꝫ inuoluitur fermentata. eo ꝙ subtiliet ⁊ dissoluat fermētū. admiscetur orobi farina. quoniam huius potentia est. viscera purgare ⁊ venenosorū morsuram animalium arcere.

Trociscoꝝ tyrie assigͦ. Sumitꝛ tyria etate adolescēs sexu femia nō masculus. differt āt masculus a femina. ꝙ huic sunt quatuor dētes canini. femiaqꝫ flaua in roboreꝫ declinās. Juuenibus velox est motꝰ ⁊ cursitatio: semperqꝫ capita extollūt: ⁊ oculi sunt rubei paululum ⁊ aduersuꝫ intuentur ferociterqꝫ. Nec vero alie sumende ad vsum sunt oīo serpētes nisi quas diximus: he eteim serpētes tēperate sunt virtutis ⁊ debilitatis nō multum letifere vt cerastes ⁊ quercine: nec debiles vt que domos habitant serpentes ⁊ nigre. Eligūtur autē ex his femine: qm̄ earum debilius est virus ꝙ masculorū: nec est illis grauitas ⁊ malitia qualitatis quāta ⁊ masculis. Eligimus vero quarū subrubeus color: qm̄ que earū nigre sunt ⁊ veneuꝫ nequā ⁊ albe debiles: pauciqꝫ caloris. Queqꝫ ad roborē vergunt medie horum feruntur. Eligimus quoqꝫ que celeris sunt motus ⁊ leuis capitaqꝫ substollūt: quoniā hec earum manifestant virtutem. sanitatem. calorē ⁊ supfluitatum paucitatē signa. Probamus ⁊ quibus capita sunt lata: quoniā capitis largitas ⁊ magnitudo cerebri eorū virtutis est signū. Sꝫ ⁊ quaꝝ ventres adunati sunt ⁊ duri. quoniā eorū significatur robur ⁊ superfluitatū paucitatē humidarū in earū corpore. Similiter aūt ⁊ venari has oꝫ. veris tēpore serpētes postꝙ arietē sol itrauerit ⁊ tauri principia ⁊ in maris littoribus: locis ī quibus arbores sint ⁊ plante. Si eteim estate quis eas capiat venenū earū exustū est. ⁊ adustionis estatis in autūno supsunt reliquie: hieme debile est quoniā he nō mouētur ⁊ in eis adunātur superfluitates. At vero vere temperate sunt: vtēdū autē hoc ipso tempore. nec differendum est. Si nāqꝫ postꝙ sumpti sunt aliquandiu imoratū fuerit oīno nō vtendum eis: qm̄ earū venenum acuitur ⁊ pessimū fit. Inuenias ergo eas longe postꝙ egresse fuerint a suis caueis: quatenus earū in corporibus roboretur calor ⁊ superflua dissoluantur. Qū aūt vt imperauimus electas sumpseris. abscidenda sunt earuꝫ capita ⁊ caude ab vtraqꝫ parte digitis sumptis quattuor. ⁊ si facile videris incidi ⁊ sāguis pauci capitaqꝫ ⁊ caudas nō moueri nō vtaris. qm̄ nō ꝯpetūt. abscidūtꝛ āt capita ⁊ caude. qm̄ mꝉtaꝝ sūt supfluitatum caude ⁊ in capitibus venenum feruet ⁊ maxime in ore. in reliquo corpore venenum non inuenis. amputatur āt hac mensura. ⁊ caput ⁊ cauda quoniam in hac eius continetur venenū quātitate. post hec autem earūdem cutis excoriari oportebit. ⁊ ventribus fissis viscera abijcere. corīū nāqꝫ eorum ab interioribus mēbris missas suscipit supfluitates quēadmodū reliquorū animaliū. Vētres aūt fornax sunt superfluitatum cholericarum ⁊ melācholicarū. hec vt compleueris optime ⁊ fortiter que supersunt lauabis cū aqua suaui ⁊ mūda sepiusqꝫ. findensqꝫ carnes in vase pones fictili nouo. aut ereo plūbato. ⁊ aquā supfundes in vase clarā mundā suauē ⁊ leuē que cito decurrit a fontibus orientalibus tantū vt operiantur. apponesqꝫ aneti virgam ⁊ salierisis ⁊ alie recensqꝫ ⁊ lento coques igne donec earum carnes decocte ossibus separentur mundatis. sicqꝫ ab igne depones ⁊ donec tangi queant dimittas vsqꝫ excolabis conseruaturus. Tūc ossibꝰ carnes āmouebis ipsisqꝫ abiectis carnes in mortario teres lapideo diligentissime ⁊ admiscebis simile panis optime cōpositi ⁊ siccati diligenterqꝫ triti. iuxta quod est carnis mensura. ⁊ aiunt quidā panē oportere eē quantus est carnis quadrans. hocqꝫ rectius ē hec simul mixta in mortario lapideo diutissime conteres donec compleatur eorum cōmixtio. sicqꝫ cū iure distemperabis a carne excolato vt fiat quasi pasta ⁊ trociscabis trociscos subtiles. s. vnius exagij trociscos singulos. inungesqꝫ quꝫ cōpleueris oleo balsamino ⁊ in vmbra desiccabis diebus singulis reuoluens ⁊ oleo inungens balsamino donec nulla supersit humectatio. sicqꝫ vitreo condes vase ⁊ qū opꝰ fuerit vtere. Coquimꝰ autē carnes has fictili vase nouo. quoniam mundū est ⁊ nullam habens sordem. sicqꝫ ⁊ ereuꝫ vas stagnatū aut plūbeū. quoniā sordes non suscipit ⁊ quoniam eris arceat rubiginē stagnū. Eligimus vero aquam mundā quoniam in hac qualitates nō sunt mixte quales sunt in fluminum aquis ⁊ torentū. Inijcimus aūt sal recens quo superfluitates purgentur venenose que in hac supsūt carne. ⁊ qm̄ recens quod est sal melius purgat ⁊ lento tēperatoqꝫ coquēde sunt igne ne adurantur carnes. Cōmiscemus autē carnibus his panes. quatenus carnis desiccetur humiditas ⁊ custodiatur virtus: quoniā si sola distēperetur caro ⁊ trociscos fecerimꝰ. putrescēt ⁊ eius cito dissoluētur potētia. Et anetum addēdū ē. qm̄ dissolutio ē in ipso: ⁊ qͦd in carne supest virꝰ dissoluit. Vtimur āt subtili pane optime fermētato ⁊ cocto qm̄ qui huius est panis habitudinis mūdus est a superfluitatibus pꝑ farine bonitatē. pauceqꝫ dissolutionis. eo ꝙ bene fermentatus est. Inungimus aūt manus qū trociscos informamus balsami oleo. ne forte carnis quippiā nobis adhereat. sed ⁊ trociscos ipsos diebus inungimus singulis paulatiꝫ qū ipsos inuoluimus oleo balsamino ne forte corrūpantur. facimus aūt ⁊ trociscos rotundos. eo quod rotūda figura ab incōmodorū susceptione remotior est. his itaqꝫ de causis tyriarum sumūtur trocisci quos diximus. Que sit autē intentio ⁊ vtilitas in eorum vnione in tyriaca videndū est. Tyriaꝝ carnes superfluitates educūt corporis interiores ad exteriora. ⁊ cutē. s. atqꝫ ab inde per sudorem emittuntur. Ideoqꝫ cum illꝰ fit plurimūqꝫ conferūt si illas homo accipiat in cuius corpore multe sunt superfluitates ⁊ in quo mali generantur humores ⁊ grossi a quibus morphea fit. ⁊ lepra elephantiaqꝫ ⁊ similes morbi.

Diacoralli trociscorum assignatio in quibus ingredi conis saporis cū venticulis īfirmorū vtebantur. Diacoralli trocisci in tyriaca ponūtur quo eius augeatur virtus ⁊ vtilitas qū eorū cōpositio ex medicaminibus multe fiat vtilitatis. maximeqꝫ cōtra reptilium morsus ⁊ attrectationes ⁊ letales potiones. horū nāqꝫ medicaminum vis est venenū desiccare ⁊ mēbra purgant pͥcipalia cōfortantqꝫ. Dissentitur autē in eorum cōpositione. Nos itaqꝫ

hoc nostro libro secundam ponemus cōfectionis eius ⁊ mensure medicaminū assignationē. Est aūt hec. Sume darsisagani. calami aromatici. fu. asari. xilob. seliche. polij masticis. cuiusqȝ exagia. vj. florū adecbari. ȝafrani. cuiusqȝ. xij. mirre munde. cinamomi. amōi. cuiusqȝ. xxiiij. i al'. xiiij. acabuani albi. xx. spice indice. xvj. Medicamina hec trita ⁊ cribrata adunās. cū vino distempera ⁊ bone substantie aut vue passe vino ⁊ melle. aut cōmuni ⁊ trociscos. exagij vnius informabis. atqȝ ad solē desiccans in vase cōdes vitreo qum necesse fuerit fruiturus.

Capitulū. 5m. de tyriace vtilitatibus. q̄tū de ea in singulis morbis porrigendū sit: de eius probatione: q̄toqȝ ipsa ⁊ reliqua cōposita ⁊ medicaīa durēt tēpore i suo vigore ꝑmanētia.

c

Et quoniā de tyriace dictum est cōpositiōe ⁊ quantitate simplicium quibus cōponitur. iam nūc eius vtilitatem. ⁊ causas ꝑꝑ q̄s multe illi sunt vtilitates explicemus. hoc autem medicaminū fit multitudine que insunt ⁊ eorū virtutum varietate vtilitatumqȝ. Medicaminū ⁊enim quibus tyriaca cōpōitur vtilitates. alie simpliciū alie cōpositorum. Et quoꝝ simplices sūt vtilitates medicamina alia quidem desiccant tm̄ vt ȝagū. quedam apponūtur vt confortent mēbra. vt sticados ⁊ hypoquistidos succus. quedam vt superfluitates purgent. ⁊ a mēbris propulsent principalibus qualia sunt que vrinam prouocant medicamina ⁊ mēstrua oppilationēqȝ epatis ⁊ splenis aperiunt. ⁊ viscerū dissoluunt apostemata vt dauc⁹ ⁊ apij semen montani atqȝ adecharum. Alia vero superfluitates purgant ⁊ a mēbris que spiritus organa sunt pellunt. vt botami guma olibanū porrus agrestis qui costam sanat ⁊ pulmonē. alia a mēbris sensus superfluitates purgāt que sunt i cerebro ⁊ neruis vt agaricum. galbanū. serapinum. hec sunt simplices medicaminū vtilitates. Quorū autem medicaminū cōposita est vtilitas. alia quedem desiccāt ⁊ confortāt. vt tyriarum carnes ⁊ spica. quidam purgant ⁊ cōfortant simul vt cass. lignea alique purgant anhelitus organa vt reub. quedam purgant ⁊ expellūt a mēbris cibi ⁊ ab organis sensus. vt agaricuȝ. quedam oia purgāt mēbra. vt carpob. Ipsū eteiȝ purgat ⁊ expellit ab anhelitus organis ⁊ cibi vrinam mouens quidem hec. Alia vero difficultatem anhelitus curando purgat ⁊ cerebꝝ ⁊ cephalee medetur ⁊ vtreqȝ sup illi prime vtilitates due. Cōfortant nāqȝ mēbra principalia ⁊ venenū desiccat cōfortat quidem sui iocunditate odoris. desiccat aūt sua venenū siccitate. Est etiam illi proprie contra reptilium prodesse attrectatiōeȝ qm̄ sue proprietatis nature reptiliū prodest percussionibus nō sua qualitate. Ideoqȝ medicamina hec in tyriaca ponunt̄ mixta. Patet ergo ex his que dixim⁹ tyriace multas fieri vtilitates medicaminū que insunt multitudine. qm̄qȝ intētio in his fuit medicaminibus. humiditatis desiccatio naturalis. ⁊ viscerū confortatio. ac mēbrorum cibi ⁊ anhelitus purgatio superfluitatumqȝ expulsio a cerebro. His ex proprietatibus quas diximus. tyriaca omnes morbos qui corpi accidunt sanat. desiccatiua nāqȝ que inest virtute reptilium prodest morsuris ⁊ venenosorū obuiat veneno animaliū. letiferisqȝ potionibus: ⁊ humorū placat corruptioneȝ. intestinorū sanat vlcera ⁊ solutionē arctat. sanguinis curat sputū. emorroidaꝝ sanguinē stringit. visceraqȝ cōfortando male medetur digestioni stomachū cōfortans ⁊ epar superfluitatē purgat. apostemata sanat. oppilationes aperit. morbos propulsat q in interioribus fiunt mēbris medicaminibus que purgant. tussim placat ⁊ anhelitus difficultatē pectoris dolorē ⁊ costarū pulmonisqȝ. hecqȝ purgat ⁊ supfluitates ciborūȝ ab organis pellit. Inflationē que fit in stō ⁊ intestinis curat. tortionesqȝ ⁊ colice dolores. vrinā prouocat ⁊ mēstruū. icteritiā sanat ⁊ hydropisim ⁊ que in renibus ē aperit oppilationē ⁊ in vesica. queqȝ in visceribus sunt apostemata dissoluit. Cerebrū purgat cephaleam sanat ⁊ epilepsiā. emicraneaȝ. auditus difficultatē. visus tenebrositatē. gustus debilitateȝ. ⁊ oino sanat morbos frigidos ⁊ humidos. phlegmaticos ⁊ melācholicos qui difficilis sunt ⁊ imorantis sanationis vt elephantiā. ⁊ lepraȝ. ⁊ morphea. dolorē arteticū ⁊ similia his. Acutis vero morbis qui ex sanguine fiūt aut cholera rubea nihil confert. he sunt tyriace vtilitates ⁊ cāe earum.

Qua quātitate tyriaca in singulis sumat̄ morbis ⁊ cuȝ quibus bibatur videndū est contra serpentium morsus ⁊ animaliū morsum venenū ferentium sub auellane quātitate propinanda ē cū quatuor vini ribani vntijs. aut decocto. Et contra canis rabidi morsum. exagiū dabit̄ vnuȝ cū. ʒ. i. cineris cācrorū fluuialiū. Contra scorpiōis percussionem. ʒ. i. cū mero aut ȝebibi vinoꝝ super locū percussum cataplasmabitur cum oliue oleo. Contra vesparū puncturas oboli dabuntur. ij. cum aceto: ⁊ cum aceto mixta loco cataplasmabitur. Qui autē biberit venenū. aut medicamē letale. quod est opium. euforbiū. iusquiamū. cantarides ⁊ similia exagiū semis de ea bibat vsqȝ exagiū cū vini vncia. Nōnunq̄ aūt quem pupugerit serpens aut tyria letal'. aut canis momorderit rabidus. aut qui letale biberit poculū ab vno exagio bibat vsqȝ duos. iuxta eorū que accidunt virtutē percussionis. aut morsus cā. aut veneni bibiti. Qum vero tussis est ⁊ pectoris dolor ac costarum iuxta lupini quātitatē cū melle. ⁊ cui inflatio in stō ⁊ intestinis. oboli dentur duo. vsqȝ tertiū semis cū tātūdē cimini. Et canini domino appetitus. auellane quātitas cū duabus vini vntijs vsqȝ. iiij. aque mixtis. Cui vero sine febre rigor inest. obolos. ij. vsqȝ tertiū semis cū aqua calida. Secūdine emittende ⁊ fetui mortuo quanta est lupini quātitas. cataplasmatur autē cuȝ gendicone aqua mixto cū quo vinū diptamū. abbelum coxeris aut lupinum.

Ictericis sub lupini modo propinatur cū asari decoctione hocqȝ si ex splene fuerit ictericia. Hydropicis diebus singulis quāta ē auellana cum aceto mixta. Renū dolorib⁹ tantūdē cū vino cocto. Intestinorū doloribus similiter cū sumaci aqua. Contra calculos qui in renibus sunt. quanta ē auellana cū aqua in qua decoxeris apiū ortulanū. aut montanū ⁊ eorum semina. Anhelitus difficultati quātū est lupinus cum squingibin hansali vntia. i. vsqȝ duas. hocqȝ tribus fiet diebus. Epilepticis quanta est faba propinatur cum squingibin aqua mixto. in qua siselcū coxeris. ⁊ gargarizēt de ea calcos duos cū squingibin melleo. aut hāsali. Cui vētris ē perturbatio oboli dentur. ij. cū pomoruȝ syropo. si ex phlegmatica fuēit passio materia. Colice auellane ponitur quātitas cum aqua in qua aut feniculū aut ciminū coxeris.

Et cui intestinis lumbrici dinoscuntur eē longi ⁊ vermes auellane dabitur quātitas cū aqua in qua sibum ⁊ abrotanū coxeris. Et cui antiqua instat cephalea lupini offeret̄ quātitate cū senaneg aq̄. ꝑaliticis ⁊ elephāticis cū casei aq̄. Leprosis cū radic̄ aq̄. aut mellis. his cū reb⁹ tyriaca bibēda ē in morbis singl'is. nec tyriaca vtēdū noueris nisi priusq̄ ei⁹ bonitatē expertus fueris. ⁊ malitiam valitudinēqȝ ⁊ debilitatem.

Quomodo tyriaca probatur. Cognosces auteȝ tyriace ex his que dicemus bonitatem qum fueris expertus: hoc duobus fit modis. Primus est q̄ hōi medicamē dabis laxatiuū. vt scamoneā. aut colloquintide adipē. aut aliud quod volueris. ⁊ post hec tyriace dabis fabe quātitatē paruē: ⁊ si medicaminis amputatur laxatio. intelligas bonā tyriacam: ita q̄ nihil medicina operetur. Sin ⁊ medicamē operatur debilis est aut inutilis. Secūdus modus est hic. Gallum sumes qui in domo nutritus non ē agrestem. s. cui siccum est corpus. ⁊ hanc illi dabis tyriacā ⁊ si serpentem in illum mittes. aut simile reptile mortiferū: ⁊ galluȝ eripi videris ⁊ nō mori bona est tyriaca: sin autē mala ⁊ debilis. Sic ⁊ si serpentē illi dānari permiseris ⁊ statim tyriacā ꝓpinaueris eius tibi patebit actio. Sȝ ⁊ si gallo poculum dederis letale aut cuivis alij aīali: ⁊ post statim tyriacā dederis si nō moritur bona ē ⁊ probata. sin bona non est sȝ debilis.

Quanto duret tyriaca tempore ⁊ electuaria aliaqȝ medicamina in suo robore actionis. Et tempus quo durat tyriaca ⁊ electuaria hoc est. tyriaca vtendum ē post annos. xij. aut certe post. vij. vtūtur quidam eteiȝ post. v. Et ē ab hac hora vsqȝ in annos. xxx. recēs ⁊ fortis ad oia que illa curātur ⁊ iuuenis obtinet locū: post annos. xxx. senescit. donec anni cōpleantur. lx. in eis ad que necessaria ē est actio media. post ānos. lx. eius debilitatur virtus ⁊ operari nequit: ⁊ si quid debiliter. Et recēs quidē cōtra reptiliū datur morsus. serpentūqȝ letaliū ⁊ tyriarū. canisqȝ rabidi venena ⁊ letales potiones: qm̄ qd̄ ex his accidit nocumentuȝ graue est. ⁊ medela indigēt forti. Et tyriaca vt. vij. fuerit annoꝝ. donec fiat. xxx. fortior est ⁊ actiōis valide. Que aūt hunc trāsierit terminū in morboruȝ adhibebitur medela qui medicaminibus nō egent validis quale ē tyriaca recēs. Reliqua porro medicamina composita sicut sunt squille trocisci ⁊ tyriarum ⁊ idiocri a duobus durant mēsibus vsqȝ annos duos At vero tyriaca azere ⁊ mitridatum ac selitha. a. vij. mēsibus vsqȝ annos. vij. durant. Et melec electuarium. ⁊ aresten. apolloniaqȝ greca. ⁊ feresiaca. a tribus mensibus vsqȝ annos tres. Sulphuris electuariū ⁊ casq̄binegi ⁊ amorosia ⁊ secqui vel dequi a mēsibus duobus vsqȝ sex. amplius aūt vsqȝ annū ⁊. 5. Sotira in al' socrita ⁊ musci medicamē dulce ⁊ amarum ⁊ pengios triferaqȝ a duobus mensibus vsqȝ annos duos. Hyere magne ⁊ theodoricon a mēsibus. vj. vsqȝ ānos. iiij.

Et laxatiua medicamina. vt pille. ab ipso quo laxant die
vsqꝫ mẽses duos. ab inde carum debilitatur virtus. Plu-
res ab ipso die vsqꝫ mẽses duos. operãtur valide. Dehinc eo
rum debilitatur virtus. ⁊ actio cessat. Trocisci ab ipso ope
rantur die. vsqꝫ menses sex. trocisci autem cauquebi. a mensi
bus sex. vsqꝫ ãnos habent operari duos. Olea porro oia.
suas operantur actiones. donec eorũ imutẽtur odores. hisqꝫ
ĩmutatis inutilia sunt. oleũ autẽ balsaminum ⁊ cãphore aq̃
quanto vetustiora tanto meliora. Emplastra ⁊ vnguenta ab
ipso die vsqꝫ mẽses. vj. syropi a biduo. vsqꝫ ãnos duos. aut q̃
tuor. Et gal. citoniorum aquaꝫ apud se fuisse dicit ãnis. vij.
⁊ imutata non est oio. Dixit aũt citoniorum aquam que de-
cocta fuerit donec tertia defecerit pars. Hec sũt que de tyria
ce assignatione dicere volebamus ⁊ eius vtilitatibus potio-
nũqꝫ q̃titatibus ⁊ temporis quo duret spatio reliquaqꝫ com
posita electuaria.

Capm. 6m. de tyriace dyatesseron reliquorũqꝫ electuario
rum assignatione.

b **Ec ventositati** grosse est, vtilis. que in
stomacho est ⁊ intestis
epatis dolori ⁊ splenis epilepsie ⁊ precordiorum treo
ri ⁊ venenosorum veneno. Sume gentiane grece. bacarũ lau
ri. aristol. lon. mirre munde. cuiusqꝫ partem equalẽ. teres: sub
tili cribra pãno ⁊ cũ melle distempera dispumato. triplũ mell.
apponens: huius potio exagium cũ aqua tepida.

Tyriace açere assignatio ⁊ eius vtilitates que ⁊ ma
gne. Sume amomi mirre munde. spice idi-
ce. sadegi indici. lacce optime purgate. mamithe. gariof. da
rasini chimolee. costi amari mirre gentiane grece cuiusqꝫ exa
gia. xij. adechari florũ hypoquistidos succi. machali. glauci.
cuiusqꝫ. viij. semis caulis. feniculi. crudis cauli. aneti seminis
quebeleo. melec. asari. cardamomi. euforbij. opij. nardi acliti
florum vitis. florum rododaphnis. cuiusqꝫ. vj. zafrani. xxxvj
petroselini. apij montani. dauci. epithimi cretici. spice celtice.
cuiusqꝫ. iij. quethire. semis papaueris albi. pipis nigri. cuiusqꝫ
xxx. ireos radicis. xv. thuris albi. xxiij. iusqami semis. xxv-
iij. cassie lig. rose rubee optime purgate. trociscoruꝫ anderon
cuiusqꝫ. viij. semis pigami. exag. citri granorum sumaci. syri
granis purgati. cuiusqꝫ. ij. olei balsami. xxiiij. florum muba-
rabbe. exag. ⁊ semis. abrotani succi. xx. citri florum. xiij. medi
camina hec trita ⁊ cribrata aduna: gumas aũt ⁊ succos vio
ĩfunde claro bone substãtie ⁊ heradis: aut vue passe aut mel
lis ⁊ cũ dispumato distempera melle: triplum addẽs mellis.
⁊ vase condens qũ opus fuerit sicut magna vteris tyriaca.
Medicorũ quidam exagia apponunt assaqui. Quidam ob
uiant eo q ammoniacũ obuiat stomacho ⁊ noceat.

Trociscorum anderzon qui i tyriaca azere po
nuntur assignatio. Babunegi
albi ⁊ rubei. mirre mũde. anisi. assari. asene. calami aromati-
ci. xilob. ptes equales. tolle ⁊ cribra oia ac cribrata misces cũ
vino optimo ⁊ claro atqꝫ heradis distẽpera aut cõmuni aut
vue passe. aut melle ⁊ tribus cõtinuis permitte diebus simul
cõmouens ac aliquid horũ addens vinorum iuxta qd opus
videris ⁊ exagij facies trociscos ac in vmbra siccabis ⁊ vase
condes vitreo. qum opus fuerit fruiturus.

Trociscorum lacce assignatio q in electuarijs
ponũtur. Jari partẽ vnã. lacce
purgate duas. trita subtili transmitte pãno. ⁊ cum vino mun
do distempera boneqꝫ substantie ⁊ heradis aut cum cõi. aut
robo. aut vue passe: aut melle ⁊ trociscos informãs vitreo cõ
de vase. qum opus fuerit assumpturus.

Electuarium cabadi regis assignatio vtilis ar
tetico dolori ⁊ podagrico. miti-
gat enim vtriusqꝫ dolorem ⁊ ne fiant arcet. sed ⁊ splenis dolo
ribus: ac ventositati crosse febri, pdest antique ⁊ colice dolo-
ribus. oppilationes apit ⁊ calculos cõminuit. anhelitus pro
dest difficultati ⁊ tussi intestinorum vlceribus. visus obscuri
tati. ⁊ gutturis doloribus. si diebus sumatur duobus. sanita
tem corporis fouet ⁊ tuetur. ⁊ morbos ne fiãt cohibet. Su
me pigani agrestis prassij. scordei. camepithei. opoponacis
gentiane grece. sticados. cardamomi mihe fluxe. cuiusqꝫ exa
gia. v. mirre munde. zafrani costi. piperis albi. adechari spice
aromatice euforbij. radicũ mãdragore corticis. asegi. fautene
gi mõtani. semis feniculi ⁊ pastinace agrestis. rose rubee. nar
di aditi ⁊ est spica celtica. carpob. cuiusqꝫ exag. iij. cinamomi
. viij. cass. xxvj. galbani gapheti succi. cassemi. feminis. bende
coqui. gũme amigdaline cuiusqꝫ. iiij. opij iusquiami albi seis
cuiusqꝫ. vj. aduna hec medicamina trita cribrata. gũmasqꝫ ⁊
succos vino infunde ribano. aut cõmuni. aut vue passe. aut-
melle ⁊ cum mellis distempera dispumati triplo ⁊ vase con-
dens vtere post sex menses qum opus fuerit. Huius potio
. ʒ. cum aqua calida calculosis. cũ apij ⁊ feniculi aqua. stoma
ci dolori. ⁊ epatis cuꝫ radicis aqua podagrico ⁊ artetico. q̃n
ta est ciceris q̃titas diebus singulis ante prãdium cũ calida.

Aresten vtilis ptisicis. ventris doloribus. varijsqꝫ
febrib9 quartãe ⁊ colice moleste. ac matri-
cum doloribus assignatio. Sume euforbij. zafrãi. seliche opij
amomi. acatie mirre munde. costi. spice. gũme arabi. seminis
trifolij ⁊ emere. granorum charue excorticatorum. machali
glauci thuris masculi. sumaci a granis purgati. visci. sulphu
ris crocei. mihe sicce. piperis albi. cuiusqꝫ exag. vj. citri semis
ameos tarsacoqui semis. rose sicce. piretri seminum arthani
the. pigani apij. cuiusqꝫ. iiij. seminis haderugi exagiũ seis ius
quiãi. x. cardãi i al. cartãi. ziziberis cuiusqꝫ. ij. ⁊ medicoꝝ qdã
ponũt piperis nigri. ʒ. ij. ⁊ trientes duos. Medicamina hec
trita ⁊ cribrata. aduna ⁊ cũ vino claro. suba bono distempe-
ra. aut cocto. aut cõi. aut vue passe. aut cũ melle distempera-
tione liquida ⁊ diebus permittẽs tribus. olei adde balsamini
cognitam quãtitatẽ. miscens diligenter ⁊ vase ɔdens vitreo.
post menses. vj. qum opus fuerit fruiturus.

Socrite assignatio. cuius expositio magni iuuamẽ
ti vtilis stomaci doloribus ⁊ male digestio
ni. colice doloribus ⁊ vrine difficultati. phlegmaticis morbis
⁊ vẽtositatibus crossis ⁊ est in m̃ltis sanitatis cã morbis. Su
me castorei. opij. cinamomi. meu. dauci. asari. cuiusqꝫ exagi.
adunabis hec medicamina oia trita ⁊ cribrata ⁊ cũ melle di
stemperabis dispumato. addũt medicorũ quidã sucarage tri
plũ ⁊ vase condituꝫ optimo post sex vsui datur mẽses. Et in
alio exemplari. zafrani calcos. vj. Eius potio ab obol. vsqꝫ
exagi. duo. iuxta quod opus fuerit.

Apollonia greca. vtilis epatis doloribus ⁊ tussi
dentiuꝫ doloribus ⁊ corrosioni. ac co-
lice molestationi. Sume zafrani. ʒ. xv. piperis albi. iusqami se
minis. cuiusqꝫ. xx. opij. x. petroselini. iiij. semis apij n ebatici.
iij. spice aromatice. iiij. malabatri. seliche. euforbij. piretri. cu
iusqꝫ. ʒ. i. aduna hec trita ⁊ cribrata: ⁊ oleo parũ misces balsa
mino. sicqꝫ cũ melle distẽperabis dispumati triplo ⁊ vase con
des. qumqꝫ opus fuerit. post. vj. mẽses vteris. Eius potio in
ciceris quãtitate colice ⁊ renũ doloribus cũ apij ⁊ polij aqua
medicorum aliqui. apij loco nebatici. daucũ ponũt.

Apollonie feresiace assignatio vtilis colicis ⁊ mu
lierum fluxui. queqꝫ illis in matrice ac
cidunt ventositati ⁊ aborsum facientibus matriceꝫ confortat
⁊ corroborat. solutionem sanguis auertit ⁊ vomitũ ac phleg-
ma. mẽtisqꝫ corruptionẽ ⁊ cerebri corpus in bonũ reformat.
Sũe pipis albi. henegi semis. cuiusqꝫ exagi. xx. opij. x. Medi
corũ quidã addunt terre sigillate. x. zafrani. v. spic. aromatce
mirre. piretri. euforbij. cui9qꝫ. ij. gẽdebedest. ʒ. zarẽbadi ⁊ za
runegi. cuiusqꝫ. ij. ʒ. ς. aduna hec medicamina trita ⁊ cribra-
ta ⁊ cũ mell. distẽpera dispumati triplo. vaseqꝫ condes qum
opus fuerit. post. vj. vteris mẽses. eius potio. ʒ. cũ aqua frigi
da. vomitui imoderato. ventris fluxui ⁊ sanguis sputo ac flu
xui mulierũ cũ sũmaci aqua. hoc medicamẽ quanto vetusti9
tanto vtilius meliusqꝫ sicqꝫ ⁊ greca apollonia.

Electuarij granorum caquenegi assignatio vtilis
renum doloribus. ⁊ vesice. sanguinisqꝫ
vrine. Sume seminis apij. ⁊ feniculi cuiusqꝫ. ʒ. vij. cucumeris
granorum excoriatorum. ij. seminum cicute ⁊ emmaci agre-
stis opij. pinearũ amigdal. amararũ excoriatarũ ⁊ frixaruꝫ
cuiusqꝫ. iij. caquenegi granoꝝ magni. grana. xxv. aduna hec
medicamina trita ⁊ cribrata ⁊ cũ vino cocto distẽperãs tro-
cisca. ⁊ in vmbra desiccans vaseqꝫ cõdens post. vj. quꝫ neces-
se fuerit mẽses vteris.

Medicaminis sulphuris assignatio vtilis fe
bribus que cũ frigore fiunt: ve
teribusqꝫ ⁊ phlegmaticis melancholicisqꝫ ⁊ tussi veteri ex hu
miditate cronicisqꝫ doloribus. serpentum prodest morsui ⁊
scorpionis. vrinã prouocat ⁊ calculos frangit ⁊ tyriace proxi
ma operatur. Sume piperis albi. ʒ. vj. iusqami semis. carda
momi. thuris masculi. mirre munde cuiusqꝫ. xij. opij. zafrani.
cuiusqꝫ. x. ⁊ in quibusdam exẽplaribus. seliche. foliorũ piga-
ni. cuiusqꝫ. x. sulphuris crocei. piperis longi. costi. amari. ari-
stol. lon. corticis radicis mandragore. euforb. cuiusqꝫ. iij. adu
na hec medicamina trita ⁊ cribrata. gũmasqꝫ in vino infun
de veteri. aut cõi ⁊ cũ mellis distempera dispumati triplo. sic
qꝫ in vase condens qũ opus fuerit vteris. ʒ. dabis cũ aqua te
pida. febri quartane ⁊ phlegmatice cũ aqua apij ⁊ feniculi.

Medicamen lacce maius epatis vtile debilitati. hydropisi in principijs. stomaci frigoribus. in al' doloribus oppilatiões apit. vrinã ꝓuocat calculos comminuit ⁊ ẽ epatis medicamẽ. Sume lacce purgate. ℥. viij. amigdaloꝝ. excorticatorum. gariof. cinamomi. cuiusqꝫ. v. camepithei. meu. mirre mũde isopi sicci cuiusqꝫ. iiij. spice. aromatice lib. gentiane grece. lelẽbachi zaraunedi. vtendi cuiusqꝫ. ℥. aloes epatic. iiij. dauci petroselini. cacrelengi. cimini carmanici. zinziberis. cuiusqꝫ octo. zafrani. iij. fuc virgarum. xv. carpob. seliche. mastic. calami. aromatici allige. machali glauci fragisij. cuiusqꝫ. vij. liquiritie succi librã ⁊ mediaꝫ rauedseni polij. adecbari cuiusqꝫ. ij. vntias. piperis nigri costi cuiusqꝫ. x. siselei. iij. trita ⁊ subtili transmissa pãno hec aduna medicamina ⁊ cũ oleo subinfũdes ⁊ misces balsemino ⁊ cũ mellis distemperabis dispumati triplo ⁊ vitreo cõdens vase qum opus fiũt post sex menses vteris.

Medicaminis lacce mioris assignatio. eiusqꝫ vtilitas proxima prioris vtilitatibus. Sume aristologie lõge. ℥. i. ⁊. ʒ. lacce purgate. costi. mirre. adecbari florũ. lauri baccarum. lupini. helbe. piperis nigri cuiusqꝫ. ℥. i. adunabis hec medicamina ⁊ subtili trãsmissa pãno cũ mellis dispumati triplo distempera. vaseqꝫ condẽs qũ fuerit opus vteris.

Carcami medicaminis assignatõ. quod epatis prodest doloribus. stomaciqꝫ debilitati ⁊ diuturnis morbis. aqueqꝫ crocee ⁊ colorem bonuꝫ exhibet. Sume spice arõatice lalecri. zafrani. labargij. seliche. cuiusqꝫ. ʒ. ij. cinamomi furij. mirre munde. costi adecbari floꝝ. cuiusqꝫ. ʒ. adunabis trita ⁊ cribrata medicamia. atqꝫ cũ mell' distemperabis dispumati triplo. ⁊ vase cõdẽs qũ necesse fuerit vteris.

Ammorusie assignatõ. vtil' stomaci frigidi doloribus qui non digerit cibũ ⁊ ventositati sed ⁊ epatis doloribꝰ ⁊ splenis. corpisqꝫ debilitati. Sũe pastinace agrestis. semis balechadari. cimini carmanici. xilobalsami. cassie. acbari. cardamomi. floꝝ baggi. adecbari. semis apij. cuiusqꝫ ʒ. piperis long. costi. piperis albi cuiusqꝫ. ʒ. ʒ. mirre munde. iij. baccas lauri numero. x. acori. zafrãi cꝰqꝫ. ʒ. ij. adunabis hec trita ⁊ cribrata medicamia ⁊ cũ mellis tri plo dispumati distempera. vaseqꝫ condens qũ opꝰ fuerit vteris. Eius potionem dabis in auellane modũ cum aqua calida aut radicum.

Sotire que saluatrix dicitur maioris assignatio: hꝫ capitis medetur doloribus antiquis ⁊ vertigini. cephalee desipientie. palisi. circularibus ⁊ cuꝫ frigore febribus. doloribus qui ex humiditate sunt oculorũ aut naribꝰ instillata: aut colliriata. cõtra oculorũ dolores: dentium prodest doloribus. pulmonis icõmodis ⁊ lateris vtriusqꝫ ac hypocũdriorum. epatisqꝫ fluxus capitis arcet: si cũ mell' aqua sumatur ⁊ sanguis prodest reiectioni cum arnoglosse aq̃ aut virge pastoris: stomaci doloribus aut crosse ventositati cum aqua in qua semen feniculi coxeris langoribus qui in ĩtestis sunt difficillimis. ⁊ eorũ apostematibus. cogitatiõi male que ex cholera fit nigra. tremori quoqꝫ ⁊ splenis doloribus ꝓdest vrinã prouocat. supfluitates vesice ⁊ renuꝫ minuit. si bibatur aut si a foris cataplasmetur: virilis mẽbri roborat eneruationem. ⁊ veneris mouet appetitũ si foris supponatur: podagre ⁊ artetico cõfert dolori si ex frigido fuerit: spasmoqꝫ ex repletione: raucedini ⁊ reptiliũ percussiõibus ac morsui: fitqꝫ cuꝫ ea clistere ventris ex frigido doloribus cũ helbe aqua Sume mirre assige. cassie. adecbari. cuiusqꝫ. ℥. j. ⁊. ʒ. siselei greci. exag. costi amari. darasini. trociscorum acrofomame. mie fluxe. asari. cuiusqꝫ. vj. castorei. petroselini fragisci. cuiꝰqꝫ exag. xv. ⁊ in alio exẽplari. xij. semis apij. ℥. ij. anisi. opij. cuiusqꝫ. x. piperis longi. iiij. medicamina hec trita ⁊ subtili transmissa pãno adunabis ⁊ cũ mellis dispumati triplo distẽpera: vaseqꝫ condẽs post. vj. menses. ʒ. j. cũ aqua tepida vteris.

Trociscorum acrofomame assignatio que i sotira ponũtur: ⁊ eoꝝ nomẽ ẽ a zafrano denominatũ. Sũe amomi. drasisagani. costi amari aligge. calami aromatici. piperis albi. gario. ameos. cuiusqꝫ exagia. iij. spice aromat. malabatri. cuiusqꝫ. vij. trita ⁊ cribrata adunãs medicamia cũ bone substãtie vino claro distẽpa: aut cũ cocto. aut cõi. aut vue passe. aut melle ⁊ trociscos informa paruos exagi. vnius. quos cuꝫ in vmbra siccaueris. vase condes vitreo qum opus fuerit vteris.

Electuarij assignatio. vtilis sanguinis fluxui ⁊ tenasmon immoderato. Sume castorei opij. mihe fluxe. iusquiami albi seminis. zafrani. asari. seminis apij. seliche purgate. anisi. spice aromatice. terre armenice. balaustie equales partes. tritaqꝫ ⁊ cribrata medicamina. cũ mell' dispumati triplo distẽpera ⁊ vase vitreo cõde. aut stagnato qũqꝫ opꝰ fuerit. ʒ. ʒ. sumes cũ aqua sumaci. aut mirti robo: aut citoniorũ. aut aqua frigida. tenasmũqꝫ placat si ex phlegmate fuerit.

Electuarij estamaiconis assignatio quod complexionis prodest corruptioni ⁊ stomacho frigido ac debili. Sume costi amari. amomi. spice. ass. masticis cuiusqꝫ. ʒ. xij. aristol. lon. piperis nigri. aneti semis ⁊ apij. anisi. ameos. cimini carmanici. dauci. petroselini. siselei. casemi. asari. absinthij greci. ẽledani nigri. fautenegi mõtani. mẽte sicce. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. aduna medicamia hec trita ⁊ cribrata oĩa. ⁊ cũ mellis dispumati triplo distempera ⁊ vase cõdẽs qũ opus fuerit vteris.

Electuarium deg vtile tussi ⁊ epatis doloribus ac pectoris. stomaciqꝫ orgãis vocem clarificat. vrinam prouocat. splenis confert doloribus. Sume vue passe carnose granis purgate. ʒ. xxv. zafrani. spice isigilari' in al' isaglari cassie. cinamomi. darsisabani. cuiusqꝫ. ʒ. i. calami aromatici. iggij. florum adecbari. botami gummecũ brauscij. machali. glauci. cuiusqꝫ. ij. ⁊. ʒ. mirre. iiij. mel dispumati. xvj. aduna hec medicamia trita ⁊ cribrata queqꝫ oꝫ in vino infunde claro ⁊ bone substãtie. aut alijs que iã diximus ⁊ distemperans vase conde. quꝫ opus fuerit fruiturus cum aqua calida epatis dolori ⁊ stomaci. pectoris aũt ⁊ pulmonis cum isopi aqua.

Chatatisi medicaminis assignatio. quod gutturis prodest doloribus ⁊ eius apostematibus pulmoniqꝫ si fuerit ex humido. Sume anisi. semis apij ameos adecbari. ireos radiĉ. sebbi. iemẽici. semis hermeli. liquir. radicis rase. lilinigi. seliche. darasini. mirre mũde. aristol. lõ. cuiusqꝫ. ℥. i. trocisci. acrocinomace ⁊ rose sicce purgate. cuiusqꝫ. ij. costi hyrũdinũ cineris recentis. cuiusqꝫ. ℥. amili tritici. spice cuiusqꝫ. ℥. i. gallas numero. x. trita ⁊ cribrata hec aduna medicamina ⁊ cũ melle distẽperãs dispumato vase cõde qũ opus fuerit vtere in galle modũ. cũ aqua mellis aut ptisana aut lenticule decoctionem ⁊ rose. liquirꝫ ⁊ super gulã cũ pluma cataplasma ab interioribus ter aut quater in die ⁊ gargarismũ fac de eo. cum harum aliqua aquarum bis in die mane ⁊ vespere.

Trociscorũ acrocinomame. qui in cathatisi medicamine ponũtur assignatio. Sume zafrani. cinamomi. cuiusqꝫ. ʒ. ij. rose rubee. amõi. zereggi. costi. cuiusqꝫ. ʒ. mirre. naraggi. iiij. radicis ireos. malabat̃ figiali. cuiusqꝫ. ij. trita ⁊ cribrata. hec aduna medicamina ⁊ cũ vino aut equipollentibus distemperãs trocisca exagij põdere ⁊ in vmbra siccans vtere.

Electuariũ angodia. ⁊ ẽ beladari. vtile neruoruꝫ eneruationi. vertigini. litargo. epile. cephalee. stomaci doloribus ⁊ pectoris ⁊ oĩbus qui ex frigido sunt doloribus. Sume spice aromatice. sadegi indici. briabali. mirre mũde. cassie. zafrani. ⁊ medicorũ quidã apponũt. sibũ armenicũ. ⁊ in veteri exẽplari sibi greci. epithi. adecbari rauedseni. baccarũ lauri excorticatarũ. gariof. cuiusqꝫ. ℥. masticis. mell' angodia. i. beladari. cuiusqꝫ exagi. ij. carpobal. zinziberis. aloes escotai. cuiusqꝫ. ℥. agar̃. ʒ. viij. radicis ireos. ℥. ij. feniculi corticũ radicuꝫ. ℔. iij. aceti vini cados. iij. ⁊ sũt mene. iij in cado pigmẽtariorũ ⁊ in sextario. italico. xviij. ℥. fiũtqꝫ mẽne due ⁊ semis ℔. sicca adunabis medicamina. trita ⁊ cribrata exceptis feniculi radicibus. Has enim aceto tribus infunde diebus ⁊ post hoc in olla pones munda ⁊ ter bulliẽs igneqꝫ deponens emissis radicibus in ollã remitte acetuꝫ ⁊ supermittes ℔. iij. mellis ⁊ lẽto coque igne donec eius spissetur liquor. sicqꝫ medicamina pulverizabis sicca. trita ⁊ cribrata optime miscens vase condes. ⁊ qũ opus fuerit post. vj. mẽses vtere. ʒ. j. cũ aqua tepida paraliticis porrigens ⁊ cõtorsionẽ faciei patientibus ac eneruationem cũ aneti aqua.

Pentadiconis assignatio vtilis inflatiõi ⁊ frigori stomaci. Sume zafrani. casemi ligclarij. seminũ pigani ⁊ apij. alaphi. zinziberis. besse. amigdal' optime purgatarum. thuris masculi. keiri. cuiusqꝫ. ʒ. ij aduna oĩa trita ⁊ cribrata ⁊ cũ mell' distempera dispumati triplo vase condens. quꝫ necesse fuerit fruere.

Musci medicaminis dulcis assignatio que tremori ꝓdest cordis ⁊ morbis ex cholera nigra: stomaci debilitati ⁊ cordis. ventositati que mulieribꝰ accidit pregnantibus ⁊ colorẽ informat. Sume zarẽbadi. dcarimegi. cuiusqꝫ. ʒ. i. margaritarũ. carabẽ. busadi. serici noui incisi ⁊ non adusti. cuiusqꝫ. ʒ. i. ⁊. ʒ. hebẽ albi ⁊ rubei. siggi. malabatri. spi-

ce cacale.gar̃.castorei .asene cuiusqȝ obo.ij.musci chirat.iij. ꝛ est ob.ꝛ i exēplari alio quod ē Joānis obolus ꝛ.ς.atqȝ hoc vtilius.hec adunabis medicamina trita ꝛ cribrata ꝛ cū faui fluentis melle.qđ ignē nō attigit distēperabis in vase condes ꝛ qum opus fuerit frueris.

Medicaminis musci assignatio amari ex Joannis antidotario.Sume spic̄ musci.mirre.malabatri.liligi.cuiꝰqȝ.ʒ.iiij.aloes epatice.absinthij greci.cuiusqȝ octo.rauedsini.vj.castorei.ʒ.i.ꝛ.ς.terre.sicca ꝛ cribra mirrā infunde ꝛ cola in pāno subtili ꝛ medicaminibus admiscens cū mell' dispumati triplo.oīa distempera. ꝛ vase condens qum opus fuerit vteris circa cordis tremorem ꝛ gule apostemata humiditatēqȝ stomaci.

Charbie confectio vtilis vrine difficultati calculosqȝ frāgit ꝛ vocatur camerina.Sume opij.euforbij.castorei.spic̄.darasini.zinziberis.piperis longi.zafrani.hebachi.cuiusqȝ.ʒ.iiij.iusquiami albi semis.ʒ.i.olei balsamini.xxx.hec oīa sicca aduna trita ꝛ cribrata ꝛ oleo instilla mixto balsamino.zafranū ꝛ opiū.vino infūdes.aut equipollentibus ꝛ cū mell' dispumati triplo.distēperabis ꝛ vase condes vitreo.qum opus fuerit fruiturus.post.vij.mēses.dabitur autē in auellane modum cum aqua calida pueris quāta est lenticula.

Electuarium vrinam prouocans.Sume dauci cinamomi adechari .carpobalsami.florū adechari.iggij.anisi.spice cassie.zafrāi.asari.petroselini.camepithei.cuiusqȝ.ʒ.iij.pinearum purgatarum.xxx.mente sicce.quantum ꝛ medietas aduna hec trita medicamina ꝛ cribrata ꝛ cum mell' dispumati triplo distemperabis vase condes ꝛ qū opus fuerit vtaris.

Electuariū vrinam prouocans.Sume petroselini meu.fu.ebachi.cuiusqȝ.ʒ.iii .dauci.anisi.apij semis carpobalsam cuiusqȝ.ʒ.iiij.cubebe.ʒ.ij.adunabis medicamina hec trita ꝛ cribrata ꝛ cum vino cocto distempera.ꝛ vase condens qum opus fuerit vtere.

Electuariū aliud vrinam prouocans.Sume dauci cinamomi.florum adechari.carpobalsami spic.aromat.anisi.semis apij.selicbe.fu.costi amari asari petroselini.camepithei zeregi.fautenegi montani.gentiane grece.radic.liquiri.abrase.prassij.camedrei.arist.ro.ameos mirti sicci.masticis.ireos radicis castorei.satureie montane.carui.iggi.siselei.corticis radicis capparis.gar.cimini carmāici.seminis feniculi.sqlle asse.sinapis cuiusqȝ.ʒ.i.pinearum purgatarum.xx.grana.tere oīa diligenter ꝛ cum mell' distempera dispumati triplo ꝛ vase condens qū opus fuerit vtaris.

Bachamarte assignatio.oppilationi vtilis que epati accidit ꝛ spleni matricis frigori.mēstruū prouocat.ventositates dissoluit grossas que i ventre sunt ꝛ febribūs ꝓdest que cuȝ frigore fiunt quartanisqȝ ꝛ quotidianis.ꝛ tussi que ex humiditate fit.mēbrorum eneruationi ꝛ amputationi medetur anhelitus.Sume hermeli libadali.menam ꝛ.ς.thuris masculi.hebachi.piperis nigri.mastic.carpobalsami.zafrāi keiri.melliloti.spice aromatice cuiusqȝ.ʒ.x.rauedsini.aristologia lon.ꝛ ro.cuiusqȝ.xx.zarēbadi darunegi.cuiusqȝ.iiij.anisi costi zinzibe.mirre.cassie cuiusqȝ sextarios.iij.gar.ʒ.vj.ell'i nigri.rose rubee.sunizi.cuiusqȝ sextaria.vj.ellebori nigri mihe.x.aloes epatic.ʒ.xv.adunabis hec trita ꝛ cribrata media ꝛ cū mellis distēperabis dispumati triplo ꝛ vase condens qū opus fuerit.post.vj.vteris menses.

Bachamarte cum margaritis.ꝛ eius vtilitas est que ꝛ prioris.Sume zarēbadi.darunegi.opij.castorei.lialgiei.piperis nigri ꝛ longi.cassie hermeli ꝛ vssi iusquiami.costi.spice aromatice.opoponac.mihe zafrani hasabiphi.cuiusqȝ exag.vj.margaritarum isigidari.ij.badauredi.hazerudi mirre munde.cuiusqȝ.xij.aduna hec medicamina sicca ꝛ cōtrita ꝛ cribrata.gumasqȝ infusas.ꝛ cū mell' distempera dispumati triplo ꝛ vase condito.qū opus fuerit vteris.

Mitridati assignatio vtil' contra epatis oppilationes apostemata qȝdura ꝛ humiditates que in pectore sunt ac ventre.sanguisqȝ fluxuȝ ad mēbra interiora ꝛ putredines varietatesqȝ humorum.inflatōes ꝛ stomaci dolores.ac intestinorum ꝛ subtilium ꝛ crossorum coitus mouet appetitum.colorem informat ꝛ appetitū cibi aspernati.calculos in vesica generatos cōminuit fetus in matricibus eorū tuetur.visum acuit.venenoruȝ nocumenta propellit.multisqȝ ꝛ pluribus quibus tyriaca magna prodest.Sūe mirre zafrani.agar̃.zinziberis darasini.dragaganti.cuiusqȝ .ʒ.x.spic.thuris masculi.sinapis albe adechari xilobalsami.sticados.costi.siselei.camepithei.galbani ratinegi.piperis lōgi hasaphi idest hypoquistidos succi.castorei iausiri.malabatri mihe cuiusqȝ.octo.cass.piperis albi ꝛ nigri.soureniam:iabade.scordei dauci melliloti gētiane grece.olei balsamini cuforb.trociscorum mefrinofer machali.cuiusqȝ.vij.amomaci.zereggi spic.aromati.mastic.ralēbachi.samaqui.petroselini cardamomi.opij semis feniculi apij rose rubee.mardari cuiusqȝ.v.anisi.acori.meu.sequebiegi.asari cuꝰqȝ.iij.acatie caudarum stici hyperici cuiusqȝ.iiij.ꝛ.ς.Que terūtur trita aduna medicamia ꝛ subtili cribra pāno.gūmas autē vio īfunde vetī ꝛ rihāo ꝛ sic cuȝ dispūati mell' triplo distēpās vase ꝯdes vitreo ꝛ post sex mēses qum opus fuerit sub modum auellane ꝛ ciceris vtere.

Trociscoruȝ mefrinofersion.qui in mitridato ponūtur. Sume vue passe.taise optime purgate.ʒ.iiij.botami gume.xxiiij.mirre mūde adechari.cuiusqȝ.xij.cinamomi machali zerezei.omix aromat. cassie.spice celtice.melliloti.baccarum lauri.cuiusqȝ.iij.calami aromati.viij.zafrāi.isigdari.ʒ.fochari iudaici.ij.ꝛ.ς.adunabis hec medicamina trita ꝛ cribrata: queqȝ opus fuerit vino īfunde claro ꝛ bone substātie.atqȝ heradis aut equipollentibus si desit ꝛ cū mellis distemperabis dispumati triplo: ꝛ medicorū nōnulli cū vino distēperāt:trociscabisqȝ ꝛ in vmbra siccans vteris.

Athanasie que cum lupi fit epate assignatio.hec oībus medetur epati accidētibus doloribus ꝛ ventris doloribus ac vlceribus itestinorū ꝛ splenis neruorum doloribus ac dormitatiōi si super corpꝰ q̄si vnguētuȝ cataplasmetur.renūqȝ prodest doloribus ꝛ anhelitus difficultati ac tussi que humiditatis fit cā i pectore adunate:solutionē amputat sanguis ꝛ fluxum mulieꝝ sputūqȝ sāguineum.venarū solidat icisiones:fistulisqȝ si cataplasmetur desuper prodest in vnguēti modū:vocatur aūt hoc noīe.eo ꝙ potio sit morborū cure efficax. Sume zafrani.mirre husasēhengai.cardamomi.papaueris nigri seminis.spice aromat̃. hacgeasi.radicis gaseti.henegi.ꝛ succi eius.lupi epatis.capre cornu dextri adusti.cuiusqȝ ꝑtes equales.adunabis hec medicamina trita ꝛ cribrata.infundenda in vino īfunde claro ꝛ bone substātie.aut cōi aut cocto.aut vue passe.aut melle.ꝛ cum mellis dispumati triplo distēperabis ꝛ vase ꝯdens post vj.mēses quȝ fuerit opus vteris.a q̄drāte exag.vsqȝ semis.

Athanasie minoris assignatio que doloribus medetur epatis ꝛ tussi stomaciqȝ doloribus ꝛ ventositati.itestinorum vlceribus ꝛ pectoris:pulmōisqȝ:saniei reiectioni ꝛ reptiliū veneno. Sūe mihe fluxe aut sicce.zafrani.costi.mirre.spice aromat̃.xilobal.opij.isignari. cassie.cuiusqȝ.ʒ.iiij.gafeti succi.viij.liquir̃ radicis.rase.xij.medicamina hec trita ꝛ cribrata adunabis atqȝ cū triplo distēperabis mellis dispumati ꝛ vase cōdens quȝ opus fuerit vteris post menses sex.

Electuarij gentiane assignatio vtilis epati duritici ꝛ splenis.opilationiqȝ ꝛ stomaci doloribus ac renū.vesiceqȝ ꝛ febribus prolixis. Sume gētiane grece.pipis nigri.zerezei.cuiusqȝ.ʒ.x.costi.amari .sadegi indi.spice aromatice.rauedsini.masigdi.cuiusqȝ.℥.trita ꝛ cribrata aduna hec medicamina ꝛ cū mellis dispumati triplo distempera vase cōde qū opus fuerit.ʒ.cū rute aq̄ dabis.

Fautenegi electuariū vtile stomaci doloribꝰ ꝛ epatis frigidorū.horroribus.lōgis ꝛ phlegmaticis febribus ac quartane. Sume fautenegi montāi. ꝛ fluuialis.petroselini.siselei.masigdi.cuiusqȝ.ʒ.xij.semis apij camomille.abaragdi.hesse.cuiusqȝ.ʒ.iiij.casemi.v.piperis nigri.xliiij.tere diligēter subtili cribrans pāno.ꝛ cū mellis dispumati triplo distēpera.vaseqȝ cōdens qum opus fuerit cuȝ aqua calida porriges.

Absinthij electuariū qđ stōaci ꝛ epatis frigiditati prodest. Sūe absinthij.semis apij.asari.anisi.amigdalaꝝ optime purgatarum.cuiusqȝ partē.j.medicamia hec adunabis trita ꝛ cribrata.ꝛ cū mellis dispumati triplo distēperabis:qumqȝ opus fuerit vteris.

Rauedsini electuariū vtile stomaci ꝛ epatis que ex ꝑcussione accidūt:aut collisione duritiei. Sume rauedsini.zinziberis.canab.acori.teriedani radicis.cuiusqȝ.℥.ς.apij.feniculi.anisi.asebelsi.in al'alehesi.nanachue.cuiusqȝ.℥.ς medicamina hec trita ꝛ cribrata aduna cū mellis distempera dispumati ꝛ vase cōdito qum opus fuerit vtere.

Salieni electuariū qđ renum calefacit frigus ꝛ vesice.oppilationē aperit epatis ꝛ corpus totū reformat. Sūe pipis nigri ꝛ albi.amomi.costi.spice aromatice.calami aromatici.malabatri.zafrani.semis apij.anisi.piretri.emere.ra

te mōtane semis equales partes. qū hec trita ⁊ cribrata adu-
naueris cū mellis dispumati triplo tēperabis. ⁊. ʒ. j. cū fenicu
li abagdari corticū aqua ⁊ corticū apij propinabis.

Lamaricum vtile distillatiōi vrine ⁊ colice ⁊ soluit. Sūe
dactilorum optime purgatoꝝ. ʒ. l. ⁊ aceto īfunde vini
nocte ⁊ die ⁊ cū ordei cribro cribrabis: adunatisqȝ sumes sca
monee. pigani succi. cuiusqȝ. exagia. viiij. piperis nigri. gra-
na nūero cētū. zinziberis exag. iij. buraci. exag. amigdal. dul-
cia purgata nūero. xxx. hec medicamina trita cribrabis: adu
natisqȝ cū dactilis predictis distēperabis cū mellis dispūati
triplo. ⁊ qū op⁹ fuerit vteris. exag. iiij. cū calida offerēs aq̄.

Confectio pentabarāni magni. vtile fetuū ne fiat casui.
⁊ mulierum ex oibus frigidis morbis doloribus: ⁊
est medicamē indic. Sume opij. sextarios. iiij. ʒ. ij. ⁊ duos
trientes. amomi. sextarios tres. obolosqȝ. iiij. piretri. ʒ. vj. asa
re in al' azare ⁊ est beu. aut besani. casursini. ⁊ cū sensedana.
cuiusqȝ. ʒ. iiij. serici miutati icisi sextarios. ij. argenti adusti. ʒ.
vj. semis pigani. ameos. florū apij. cuiusqȝ. iiij. rose rubee. mu
sci. radicis caquenegi. cuiusqȝ. vj. semis apij. macbali. glauci.
carpob. calami aromatic. cassie. zarēbadi. darunegi. sitaregi
indici. cuiusqȝ sextarios duos. semis iusqami albi. sextarios
viiij. ⁊. ʒ. ij. castorei. viiij. radicū apij. corticū sextarios. ij. ⁊. ʒ.
ij. semis portulace sextar. x. charue granorū excorticatorū ex
agia. iij. gume arabice. mibe fluxe. cuiusqȝ sextaria. i al' exag.
iij. ⁊. ʒ. ij. thuris masculi. v. sextarios. ⁊ obol'. iiij. olei balsami-
ni sextarios. ij. ⁊. ʒ. j. visci purgati sextarios. v. ⁊ obol'. iiij. car-
damōi sextarios. vj. sadegi idici. iij. ⁊ obol'. iiij. cacale magne.
c. l. grana itegra. gar. femīci. sextar. iij. carcharibani. ij. ⁊. ʒ. ij.
cinami. ij. ⁊. ʒ. iiij. margaritarum integrarum. ʒ. v. busadi. sex
tar. ij. ⁊. ʒ. zufare ⁊ bouis fellis. cuiusqȝ. ʒ. ij. aristol. rotun. ra-
lembachi. aristologie longe sextar. viiij. zinziberis. piperis al
bi. cuiusqȝ. v. atamati. ⁊ aiunt quidā eē tamaquecū. bourēda-
ni. siselagdi. cuiusqȝ. ʒ. xij. sext. ij. ʒ. ij. ob. iiij. behem rubei ⁊ al-
bi. cuiusqȝ. ij. ⁊ obol'. iiij. lupi fell'. ⁊ vrsi. ac corui. cuiusqȝ. ʒ. hec
teres medicamia ⁊ gumas vino infundes optimo ac sufficē-
ti diebus. vij. sicqȝ medicamina inijcies trita ⁊ cribrata ⁊ fiet
quas labucū. ponēsqȝ i lebete mundo quinquies bullies aut
sexties ⁊ igne deponens refrigerari permittes. ⁊ post hec su-
mes papionē claudū femineū virginē ⁊ viuū ligatisqȝ ei⁹ ad-
inuicē pedibus. in cacabo pones ⁊ lupini albi. alumīsqȝ cuius
qȝ fasciculū ⁊ aquā suauē quantū necesse fuerit superpones.
sicqȝ olle ore aperto. lento coques ad sufficientiā igne. igneqȝ
depones refrigerari sines. colabis ⁊ cutē ossa pilosqȝ auferes
ius in ollā mundā rursus repones ⁊ olei balsamini ⁊ nardini
cuiusqȝ addes phialam iterūqȝ lento coques igne donec tri-
ens supersit. sicqȝ tantūdē addes mell'. ⁊ donec spissetur coq̄s
vt quasi mellis fiat liquor spissus ⁊ sic medicamina superius
distemperata adde. miscēsqȝ ⁊ refrigerans vase conde. qūqȝ
post. vj. opus fuerit mēses. vtaris. quoniā si ante interficit.

Pentarabani minoris confectio. carpobalsami. cardā
momi. amomi. mabahagdaꝝ cortic. radic. mādra
gore. asemie. cassie. thuris masculi. radicis liquir. zerilei rase.
xilobal. coloquintide adipis. zinziberis. serapini. opoponac.
darasini. castorei. beu. aut besam. sebesten. sitaregi. piperis al
bi. iusquiami semis cuiusqȝ. x. euforbij. vij. semis bermeli. gar.
malabat. q̄rquedani adipis. ellebori albi. elephantis fell'. co-
sti. cuiusqȝ. ʒ. auri. argēti. cui⁹qȝ. ʒ. iij. spice aromatice. viij. mu
sci. ob. ij. opij. ʒ. xv. serici crudi. salis indici aseniani masculi.
sulphuris marini adusti. galbani. opoponacis. gritaliascon.
cānabi radicis. risi. ameos. satureie feresiace. radicis zufare.
capparis granorū cuiusqȝ. ʒ. medicamia. hec trita adunabis
⁊ cribrata vino infundes ribano veteri ⁊ cū mell' dispumati
distemperabis triplo. sicqȝ vase cōdens. post. vj. vteris mēses.

Assarsilemi confectio. cholere nigre vtilis. ⁊ pueroꝝ matri
cūqȝ doloribus. Sume piperis albi zinziberis. salis indi
ci. costi. cuiusqȝ. ʒ. vj. opij. euforbij castorei. zafrani. gar. masti
cis piretri. badugi. cuiusqȝ. v. ciperi. beu. aut besā. sebadani i
al' sembadani zabi. zarēbadi. darunegi. zaraudeni i al' zarau
nedi longi. ralēbachi cuiusqȝ. ij. olei; balsami aque cāphorate
cuiusqȝ. iiij. aduna hec. ⁊ trita. cum mellis dispumati triplo di
stempera: ⁊ vase condens post. vj. vteris menses. ⁊ cum sansu
ci aqua in modū lenticule naribus instillabis.

Electuariū tararūmi confectio vtil'. letalibus venenis tam
bibitis: q̄ ab aīmali iniectis ⁊ reptilium percussiōi. Su
me terre grece. baccaruȝ lauri. friagi. cuiusqȝ. ʒ. ij. capre agre-
stis fell'. viij. coaguli. viij. coaguli leporis. iiij. gentiane grece ta
ragai. mirre munde aristologie rotunde. briaxi. pigani seīs
meu. frondiū lauri. cuiusqȝ. ʒ. i. trita ⁊ cribrata medicamina
h adunās cū mell' dispūati triplo misce ⁊ i modū fabe dabit.

Electuariū quod podagricis prodest. sourenīani exag. vij.
cortic. radicis capparis. liligdasqui. piperis longi ⁊ nigri
bēne. cimini carmanici cuiusqȝ exag. semis. nusaderi. salis na
fre spume maris. mibe sicce. friagi. cuiusqȝ exag. ⁊ semis qua
drantem exagij. bermeli zinziberis. cuiusqȝ. ʒ. ij. ⁊. ς. medica-
mina hec trita ⁊ cribrata adunans. cum dispumati mell' tri
plo distempera. dabisqȝ ex eo. ʒ. iij. vsqȝ. v.

Electuariū aliud podagricis vtile ⁊ artetico si ex frigido
fiant. Sume seurēmā albi. ʒ. xx. agar. ij. scamonee ob. ⁊ se-
mis. beu. aut besani. ij. ⁊. ς. sembedani. darasini. cuiusqȝ. ob. ⁊
semis. piperis longi. ziziberis. ralēbachi cimi carmanici cui⁹
qȝ. ʒ. ij. foliorū bēne cor. ra. cappa. c⁹qȝ. ob. ij. aut fagifrōdiuȝ
i al' bausagi frōdiū. ob. iiij. medicaia h trita ⁊ cribrata buty-
ro īficias vaccio. ⁊ amigdal' olō dulciū ac cū mellis dispūati
triplo distemperans vase condes ⁊ qum opus fuerit vteris.

Laquelenegū magnū ⁊ est electuariū indicū vtile stomaci
doloribus. sincopi. anhelitus difficultati ⁊ vrine. lepre
morphee. tussi humide. pulmonis vlceribus. venenis. corpo-
ris frigiditati. emoroidibus. splenis doloribus. furunculis.
colice. aq̄ citrine. morbisqȝ pregnantiū ⁊ matricuȝ doloribus
atqȝ cibi mouet appetitum. Sume mirobo. indi. bellirici. em-
blici. ossul' purgati. malabamui. semis apij. sitaregi indici. pi
peris. lingue auis. cimini carmanici. ⁊ sini ⁊ ē sene. besecamili.
⁊ aiunt quidā eē sadaqualū. sal' andrani ⁊ indici. sal' cōis. ru.
bei ⁊ nigri. ameos cuiusqȝ exagi. iij. turbit albi. ℔. medicami
na hec trita ⁊ cribrata adunans. si rēblici osul' purgati sume.
℔. iij. ⁊ in. xxiiij. libris aque coques. s. lento igne ⁊ moderato.
donec tertia supersit pars. sicqȝ igne deponēs cola ⁊ fece abie
cta. l. iiij. penidiorū alborū super aquā mitte ⁊ super ignē po-
nens coque ⁊ moue donec liquefiāt penidie ⁊ totū vt mel spis
sum fiat. Jā tunc. l. iij. olei sisami recētis superfundēs optime
miscebis donec misceantur ⁊ cōpleantur. sicqȝ igne deponēs
medicaminū inijcies puluerē ⁊ fortiter miscēs vase condes
viridi. huius potio exag. iij. vsqȝ. iiij.

Laquelenegum min⁹ vtile quibus ⁊ magnum. Sume mi
robo. indos. belliricum siremblici optime purgati. pipe
ris nigri ⁊ longi. sitaregi indici. aloes. zinziberis granorū ni-
li attercgi. semis queffare sicce. ameos. calcalemoni. seminis
apij. lingue auis. cimini carmanici. atameti. cuiusqȝ. ʒ. v. opo-
ponacis. salis indici. cinami. malabatri. belibue ⁊ est susemi-
num. quod si nō inuenis. eius pone loco cacalā magnā ⁊ par
uam granorum nigrorum. cuiusqȝ. iij. turbit albi ⁊ sisami ol'i
balegdi. cuiusqȝ sextar. xx. penidiorū. c. xx. sext. vue passe opti
me purgate. cc. l. sextar. emblici. aque. l. xx. omnia hec secūduȝ
q̄ assignabo cōmiscebis.

Aque emblici confectio. Emblici optime purgati me-
nas. iij. vue passe purgate. vj. coques in. xl. li-
bris aque donec ad quadrantem redeat totum. colāsqȝ in va
se iterum pones mundo ⁊ penidia adde. sic lentoqȝ decoques
igne commouens donec liquefactis penidij. totū q̄si mel spis
sum fiat. Cōtrita superaddes medicamina. ⁊ super ignem cō
mouens īfundes sisami ⁊ optime miscebis. vt fiat quasi pasta
sicqȝ igne depositum refrigerari permittes ⁊ vase condēs vti
li. qum fuerit opus vteris.

Selse cōfectio vtilis paralisi. appoplexie. faciei distor
sioni ⁊ spasmō. litbargo. tremori formidini aīe
maliciei. cordis tremori. conceptioni aī īmutatōi. ventris do-
loribus ⁊ pulmonis langoribus. ventositati crosse ⁊ artetico
podagricoqȝ doloribus sed ⁊ q i matrice fuerit. caduco ⁊ ver
tigini. fetum in matris vtero conseruat. cephalea molestatis
⁊ emicranco. naribus hoc īstillet medicamen. Eius cōmix
tio. musci puri. chalēbali. amomi. xilob. euforbij. asenā. mēda
cri nebatici. semis apij. semis rute. aque asene sulphuris. cro-
cei boū fimi montanorum. cāphore ellebori nigri ⁊ albi cipe-
ri. mibe fluxe. marmi rausini. semis asperagi. bermodactili. i-
tibe radicis. mibelibi granorum. questi merquesti. sinap̄ albe
cuiusqȝ. ʒ. ij. margaritarum non perforataruȝ. zafrani mala-
batri. iggij visci. cassie cum cortice. nucis muscate. castorei. flo
rum adecbari. seminum eruce. ⁊ zufare. cuiusqȝ. xxx. argenti.
auri. tritoruȝ cuiusqȝ. ʒ capob. sunizi. zagi. sotulares facientiū
vulpis fimi. habdei cortic. radicis capparis. cuiusqȝ. ʒ. ς. seri-
ci noui adusti. piperis albi. ziziberis. aneti. radicis ⁊ semis gē
tiane. auium ligue. sal' idici. satureie feresiace piretri. aristolo.
rotunde. nucis idice. abebeli. aspalti iudaici. beu. aut esani. ca
sarsiri. c⁹qȝ. iiij. gar. spice aroma. costi amari. bermeli adianti
virgarū cacale. c⁹qȝ. viij. ireos radicis. hesbase tere cōdite cū
liquiritie aqua ⁊ spinarū cuiusqȝ. ʒ. mastic. iij. pōa nūero. xx.
semis feniculi. isopi sicci. cuiusqȝ. ʒ. vj. badauredi. aristologie
longe. opij. cuiusqȝ. xx. melliloti. iiij. ⁊. ς. semis bōbacis. busa-

di.cuiusqꝫ.iiij.⁊ obol'.ij. Aduuabis oīa hec medicamīa trita
⁊ cribrata.⁊ īfundenda vino īfunde ribano veteri aut cgpol
lenti.cūqꝫ mell' triplo dispumati distēperabis:⁊ vase cōde vi
treo atqꝫ post.vj.menses vtere ī ciceris modum cū corticū fe
niculi aqua ⁊ apij.⁊ grani mēsurā naribus īstillabis cum se
limequi aq̄ ⁊ sansuci:sumeturqꝫ ī canicule maioris ortu.

Electuarij musci assignatio vtilis epatis doloribus ⁊ sto
maci debilitati:eorūqꝫ frigori oppilationē aperit: vē
tositatē dissoluit crossā. Sume musci.cassie.spice aromat̄.
malabatri.gentiane grece.cuiusqꝫ.ʒ.ij.ʒafrani.amcos.semis
apij.mastic.cuiusqꝫ.iij.xiloaloes.gar̄.mirre.cuiusqꝫ.quātum
eorum medietas.medicamīa hec adunās trita ⁊ cribrata cū
melle distēpera dispumato.⁊ vase codens ī modum fabe cuꝫ
aqua calida qum fuerit opus dabis.

Spice electuariū vtile epaticis ⁊ stōaci duritiei.Su
me spice aromat̄.costi.florum adecbari cala
mi aromatici.ʒebibi optie purgati.cuiusqꝫ.ʒ.iiij.ʒafrani.mir
re munde.anisi.piperis.cuiusqꝫ.ʒ.macbali. glauci.ij. cass̄. v.
sicca.trita ⁊ cribrata aduna medicamīa vino cocto īfunde ⁊
cū melle distemperabis dispumato.atqꝫ qū fuerit opꝰ vteris.

Helthiti electuarij assignatio vtilis q̄rtane febri ⁊
omnium reptiliuꝫ percussioni.Sume hel
thiti.piperis.mirre.rute.equales partes.⁊ diligēter teres.sbti
li cribrata pāno atqꝫ cū mell' dispūati triplo.⁊.ʒ.j.de eo dab.

Electuarium nigrū vtile nimiuꝫ vētris solutiōi
cronice ⁊ tenasmō.Sume opij.se
minis iusquiami.castorei.darasini.piperis albi.ʒiʒiberis. ba
ʒerudi.cuiusqꝫ.ʒ.x.mibe fluxe.badauredi.costi.cuiusqꝫ.v.ʒa
frani.iij.adunatis oībus siml' tritis ⁊ cribratis medicamibꝰ
⁊ cū mell' dispūati triplo distēperans qum opus fuerit vteris

Costi electuariū.stomaci ⁊ epatis doloribus vtilis.Su
me cinamomi corticum.cass̄. cuiusqꝫ.ʒ.xvij. costi
amari.xviij.anisi.seminis apij. asari. cuiusqꝫ.xxxij. florum
adecbari ⁊ radicis.mirre munde cuiusqꝫ.xxx.xilocassie. ʒa
frani.aristol'.rotun.reubar.cuiusqꝫ.xx.medicamina hec trita
⁊ cribrata aduna ⁊ triplū mell' dispumati misce qumqꝫ opus
fuerit vteris.

Electuarium aliud costinū eius que ⁊ primi vti
litatis.Sūe cinamomi.costi.cass̄.
cuiꝰqꝫ.ʒ.xv.anisi.semis apij.asari.mirre mūde.cuiꝰqꝫ.ʒ.xxiij
rauedsini.xx.ʒafrani.iij.aduna omnia trita ⁊ cribrata ⁊ cū
mel' dispumati triplo distemperans vase conde vitreo ⁊.ʒ.i
.vsqꝫ exagi.de eo dabis.

Casquebeneguꝫ ⁊ ē persicū electuariū plurimis vtile mor
bis.maxime infantium ⁊ puerorūꝫ.quibus apople
sia accidit ⁊ faciei distorsio.paralisis.colica aut spasmus oi
busqꝫ quibus selsa naribus insufflatur.fetusqꝫ in matrū tuet̄
ventre ⁊ matrices cōponit.earūqꝫ dolores.Sume selicbe cor
ticū radicū mādragore.semis feniculi bermeli.atbali grano
rum.ʒaraunedi rotunde ⁊ longi.musci.ambre.carpobalsami
cuiusqꝫ.ʒ.iiij.gariof.frengemesq.cuiusqꝫ.xxiiij.beili.xiiij.co
sti.mirre.nucismuscate.mirobo.citrini.opij.cuiusqꝫ.viij.cina
momi.arsenici crocei.liquiritie.seminis cheiri citrini cuiusqꝫ.
ij.sequebinegi.ʒerēbadi.darunegi.mibe fluxe.mirre munde.
cuiusqꝫ.v.belbase.cipi.ʒafrani.cōfectionis charabe narmesq
baccarū lauri.cuiusqꝫ.x.mugati.mādragore.cuiusqꝫ.xv.asca
riti.mirti foliorū cuiusqꝫ.iij.trita ⁊ cribrata aduna medica
mina ⁊ cū melle dispumato distemperabis.post.vj.vteris mē
ses.ʒ.vsqꝫ exagi.dans.

Charabe que in casquebinego ponit̄ cōfectio. Su
me calami aromatic.omix.aromatici.
thuris masculi.mibe. cuiusqꝫ.ʒ.iiij. asene. cinnami. ʒafrani.
musci. xiloaloes pure.cuiusqꝫ semis.ʒ.medicamina hec tri
ta adunabis ⁊ cribrata cum vino distemperans ribano.
siccari permitte.condensqꝫ vase qum opus fuerit vteris.

Capᵐ.7.de electuarijs soluentibus ⁊ pº de theodoricon.

t Heodoricon magnum.vtile cōplexio
nis frigide corruptioni
⁊ epatis.stomaciqꝫ ⁊ splenis renum ac matricis do
loribus menstrua arcet ⁊ colicam ⁊ sine molestia soluit.mor
bisqꝫ prodest antiquis ⁊ ex superfluitatibus viscosis repletōi
crossisqꝫ litargo.oculorum tenebrositati.flatusqꝫ difficultati.
Corpus corruptis purgat humoribus.calefacit.⁊ confortat
temperatqꝫ.ventositates excludit nocentes.⁊ oppilationi ꝓ
dest que est in epate ⁊ splene.pectoris medetur doribus ⁊ co
starum aieqꝫ debilitati.ructuatui vtile est acido.⁊ colorem ex
frigido croceum componit. Cui hydropisis timetur futura
que ex epatis fit debilitate ⁊ frigido remedium est.⁊ renuꝫ do
loribus.asmati.anbelitui.mēstruorum cōstipatōi oibusqꝫ ca
pitis doloribus. Elephanticis leprosisqꝫ prodest.⁊ q̄bus cho
lera dn̄atur nigra adusta.phlegmaqꝫ corruptum ⁊ putriduꝫ
vigilatōiqꝫ phlegmatice.⁊ faciei distorsioni.paralisi tremori
doloribus estuantibus ⁊ fris.sanis quoqꝫ confert si per anni
sumatur diuidentia.qm̄ viscera purgat.⁊ confortat:ac lauat
⁊ ad venas vsqꝫ penetrans humores liquefacit ⁊ per vriam
emittit calculos frangit ī renibus ⁊ vesica.sordes corporis mū
dat ex humoribus crossis que invenis sunt.Choleram depo
nit' nigrā ⁊ phlegma.suffocationi prodest ⁊ appoplexie ⁊ na
turalem corroborat,calorem.atqꝫ debilitari arcet sui ameni
tate odoris.Cōponitur aūt ex magnis ⁊ melioribus medica
minibus ⁊ naribus in modū lenticule instillatur.pectori ⁊ fa
ciei distorsioni cū sabadanegi aqua datur.sumuntur exagia
.iiij.cū epithimi decoctione ⁊ agarici aquaqꝫ calida.denomi
natur eius nomen a regis cuiusdam nomine.qui fuit vnus re
gū grecorū.fuitqꝫ ante Galieni tēpora cōpositum.⁊ eius con
fectio.Sume aloes epatice.ʒ.v.ij.ʒafrāi.cinamomi acori.ma
sticis olei balsami.euforbij.piperis albi.nigri.longiqꝫ.mirre
munde.gentiane grece.floruꝫ adecbari.meu.amomi.cuiusqꝫ
.ʒ.ij.costi amari.camedrei.epithimi cretici cuiusqꝫ.iiij.asari.
cassie scamonee.cuiusqꝫ.vj.spic.aromatic.iij.⁊.ς.medicamīa
hec trita ⁊ cribrata adunās cū mell' dispumati triplo distem
pera ⁊ vase cōdens. cū fuerit opus.exag.dabis.iiij.cuꝫ aqua
calida post.vj.menses.

Theodoricon quod cum nuce fit muscata.vti
le capitis ⁊ cerebri morbis.⁊ co
poris que ex frigido fiunt nocumentis.Sume malabatri.ʒa
frani.spic.aromatic.cassie.adecbari. rauedsini.meu.fu.pipe
ris albi ⁊ nigri.⁊ longi epithimi.cretici.acori.sitaregi indici.
masticis.ireos radicis.scordei.carpobalsami.virgarum eius
ac olei.nucis muscate. cꝰqꝫ.ʒ.viij.gar.vij.aloes epatice.xxx.
diagridij.vj.cubebe.viiij.medicamīa hec trita ⁊ cribrata.cuꝫ
mell' dispumati triplo distemperabis ⁊ vase condito.post.vj.
vteris menses.qum necesse fuerit.exag.iiij.offerens.

Hyeralogodion vtile ad superfluitates varias.a copis
extrahendas profūdo crossasqꝫ ⁊ viscosas.veteres
⁊ adustas.epilepsie prodest ⁊ paralisi faciei distorsioni ⁊ spas
mo apoplexie elephantic.morboqꝫ elephātico.lepre.morphee
⁊ petigini.sabaphe emicraneo.cephalee.vertigini.surditati.
desipientie.appetitui canino.insanie.cum imutatione.anheli
tus difficultati.siti.⁊ renum doloribus ac vesice.podagre.ac
artetice doloribus.tremori ⁊ aurium molestijs.allopitie ⁊ ty
rie.vlceribusqꝫ cronicis ⁊ pessimis.menstruaqꝫ deducit si nō
suo afferantur tempore.Sume coloquītide adipis.ʒ.v.squil
le asse.agar.diagridij.ellebori nigri āmoiaci.scordei.cuiusqꝫ
.ʒ.ij.⁊.ς.epithimi cretici.macbali glauci.aloes epatice.cuius
qꝫ.iij.besse.malabatri hyperici.prassij.polij.cassie piperis al
bi.nigri longi.ʒafrani darasini.iausiri.polipodij.serap.casto
rei.mirre mūde.aristo.lon.petrosel̄.absinthij succi. euforbij.
spice aromatice.amōi.ʒiʒiberis cꝰqꝫ.ij.adunabis hec oīa tri
ta ⁊ cribrata gūmas vīo infundes ⁊ cum melle distempera
bis dispumato.huiꝰ potio exag.iiij.cū aqua ī qua epithimū
polipodium.isopum.mirobo.kebulum coxeris ⁊ arnoglossā
sticados.cuiusqꝫ oportunā quātitatem aut.ʒ. salis naste.

Hiere Gal'i assignatō:que paralisi prodest ⁊ faciei di
storsioni.spasmo eneruationi.Corpus a super
fluitatibus purgat crossis ⁊ viscosis varijsqꝫ. vesice solidat
eneruationē ⁊ vrine preter velle exitū.Sume coloquintide ite
rioris.agarici.squille asse.amoniaci.scamonee.ellebori nigri
euforbij cuiusqꝫ.ʒ.xvj. polipodij. epithi. cretici.bdeli. glauci.
camedrei.cassie.prassij.cuiusqꝫ.viiij.mirre mūde.serapini.ra
uedsini.opopon̄.castorei.cuiusqꝫ.iiij.⁊ medicorum quidā po
nūt ʒafrani ⁊ aloes.iiij. medicamina hec trita ⁊ cribrata.gū
mis vino īfusis adunāscū mell' distēperabis dispumato.hu
ius poculū exagi.duo.vsqꝫ.iiij.cum aqua in qua mirobo.ke
bulum.epithi.creticum vuā passam coxeris cuꝫ salis naste.ʒ.

Hiere archigenis confectio que oibus interioribus ē
vtil' morb.anhelitus difficultati.vertigini.cho
lere nigre ⁊ male corpori dominātī ⁊ corrūpēti.raucedini que
ex humiditate est.gurgulionis doloribus.spasmo.colice.arte
ticoqꝫ morbo.vlceribus pessimis que ex chimis fiunt corrum
pentibus.scabiei.rabidi canis morsui.nꝫ etenim quē hic mo
mordit aque patietur timorē si hanc sumat cū cancris fluuia
libus adustis sub.ʒ.v.Quibus aūt iā illud accidit si in eiꝰ po
tione succi cucumeris agrestis ⁊ coloquintide ponantur.iiij.
obo.⁊ cū arthemesie aqua sumatur prodest.ventris doloribꝰ
⁊ matricis cū rute aqua propinata ⁊ castorei obo.tribus oc
currit.renū doloribus.inguinū.lūborūqꝫ cū apij aqua. Su.
me coloquintide adipis.℥.ij.prassij. sticados.ellebori nigri.

diagridij.piperis nigri ⁊ longi.cuiusqꝫ.iiij.squille assate.eu
forbij.aloes epatice.gētiane.cuiusqꝫ.℥.cinamomi.polij.sera
pini.mirre mūde.spic̄.aromatic̄.adecbari.fautencgi monta
ni.aristol'.rotunde.cuiusqꝫ.ʒ.ij.medicamīa hec adunabis tri
ta ⁊ cribrata vinoqꝫ clarogūmas infundes ⁊ cū melle distē
perās dispumato.post.vj.mēses qū opus fuerit vteris exag.
iiij.datis cū aqua in qua mirobo.coxeris.kebulū epithi.vnā
massā.agaricū ⁊ nastesal.cū his que diximus singulis cōpetere
morbis.

Hiere rufini assignatio vtil' cholere nigre ac phlegma
ti ⁊ allopitie.Sume coloquintide adipis.ʒ.xx.
aloes epaticū.v.galāge.x.camedrei.xx.serapini.opoponac̄.
cuiusqꝫ.viij.petrosel'.aristol'.rotūde.piperis albi.cassic.cina
momi.zafrani.zīziberis.polij.mirre mūde.cuiusqꝫ.ij.medica
mina sicca trita adunabis ⁊ cribrata:gūmasqꝫ vino īfūdes.
⁊ cū melle distēperans dispumato vase ꝓdes:qūqꝫ opus fue
rit vtere ab exag.ij.vsqꝫ.iiij.cum aq̄ in qua epithim fumūter
re.mirobol'.indū cū agarico.sticados camepitheū.polipodi
um.boraginem.arnoglossamqꝫ coxeris.ex qua.℥.iiij.sumes
⁊ hierā in eis fricabis.addēs salis natte.ʒ.

Hierepicre assignatio que capitis vtilliā ē mor
bis ⁊ artetico dolori ⁊ humiditati q̄
in stomacho ē:coliceqꝫ hūiditati.paralisi.faciei cōtorsiōi:mē
brorum eneruationi ⁊ ligue grauitati.Sume masticis.zafra
ni.spic̄.cardamomi.carpobal.asari.seliche.darasini.cuiusqꝫ
partē.aloes epaticū duplum omniū.Et medicorum quidam
xilobal.addūt partē:medicamina hec trita ⁊ cribrata adūa
bis vase ꝓdens qum opus fuerit.ʒ.dabis.ij..cum melle distē
peratas crudo qd̄ ignis non attigerit.

Capitulum.8m.de decoctionibus soluentibus.

d **Ecoctionis** epithimi assignatio.Sume
epithimi.agar̄.mirob.citri.
ossul' purgati.cuiusqꝫ.ʒ.x.mirob.kebuli.⁊ idi.cuiusqꝫ
vij.bellirici.emblici.cuiusqꝫ.iiij.zebibi chorosanici.optie pur
gati.xxx.pruna.numero.xx.boragis.foliorum ozimi citrini.
gafeti herbe.sticados.cuiusqꝫ.iiij.polipodij tūsi.iij.turbit tū
si.ij.adunabis medicamīa hec cum.iiij.aque libris ⁊ coques
donec ad libram ⁊ trientem redeant:tunc epithimi cretici
addes.ʒ.xv.⁊ ignem deponens.qum ad libram vsqꝫ re
dierit:sicqꝫ agarici optimi.ʒ.confricabis cum melle mixti.
hec decoctio cholere prodest nigre.⁊ humores emittit adu
stos crossosqꝫ ⁊ viscosos:⁊ si melācholiā patiētibus ꝓpiatur
es.adde que diximus aloes epati.ς.exagi.ellebori nigri obo.
ij.vsqꝫ semis.ʒ.Et si viscosos hac vis emittere humores.ho
rum loco coloquintide pones adipis.obo.ij.

Decoctionis alius assignatio que cholerā emit
tit ⁊ phlegma priori ꝑfectior.Su
me mirobo.kebuli ⁊ idi cuiusqꝫ.ʒ.x.bellirici.emblici.cuiusqꝫ.
iiij.pruna numero.x.tamaridi a granis purgati.ʒ.x.vue pas
se chorosanice optime purgate.xx.sene meccici.vj.rose rubee.
v.absinthij greci.herbe gafeti succhae.badauredi.camepithi
ligue bouis.foliorū badernebine.cuiusqꝫ.iiij.sticados.came
drei.cuiusqꝫ.v.sadegi idici.gar̄.cuiusqꝫ.ʒ.i.⁊.ς.seinū bader
nebine ⁊ frengemesqui.cuiusqꝫ.ij.anisi semis.feniculi cuiusqꝫ
ʒ.i.polipodij tūsi obo.iij.ellebori nigri tunsi.obo.iiij.turbit tū
si.ʒ.ij.coque omnia in sex suauis aque libris leui igne donec
quadrans sup̄sit.⁊ sic epithi.cretici adde.ʒ.x.⁊ ab igne depo
nens refrigerari permitte ⁊ epithiuꝫ cōfrica.colāsqꝫ agarici
optimi.ʒ.i.aloes epatice.obo.iij.salis naste.ij.petre lazuli.ij.
coloquintide adipis.obo.⁊.ς.zaccare.selimene.ʒ.x.terens ⁊
cribrans fortiter confricabis ⁊ tepidū propinabis ante auro
ram.Qui autē vt emittat simul choleram ru.vult.addat mi
robo.citri.ʒ.vij.turbit.ob.ς.

Decoctionis assignatio que choleram deponit
rubeā.mirobo.citrini tunsi.ʒ.xv.
pruna nūero.xx.iuiubas.xx.sebesten.ʒ.xxx.tamaridi purga
ti.xv.vel quiqꝫ fimiterre.viiij.viol'.iiij.rose rubee purgate.vj.
absinthij.v.foliorū lebelabi.x.sucbae.badauredi.cuiusqꝫ.iiij.
seminis feniculi ⁊ anisi.cuiusqꝫ.ʒ.coque oīa in.v.suauis aque
libris donec ad librā redeāt.colateqꝫ adde hierepic.ʒ.i.scamo
nee assate obo.⁊.ς.⁊ si assata nō ē obo frica diligenter ⁊ tepi
dam propina diluculo.

Decoctionis cass.fi.assignat.o que acutos edu
cit humores.Mirobo.citrini pur
gati.tamarindi purgati.cuiusqꝫ.xv.prunorum.iuiubarum.
cuiusqꝫ poma.xx.vue passe optime purgate.ʒ.xx.rose rubee
purgate.v.viol'.iij.coque hec oīa in tribus aque libris donec
ad vnam redeant ⁊ cola.sup̄ adde medulle.cassie fi.ʒ.xv.opti
meqꝫ frica ⁊ colans tepidam propina.

Decoctiōis assignatio cuidaꝫ mulieri cui niger ierat
hūor.Sume mirob.citrini optime purgati ⁊ in
di.cuiusqꝫ.ʒ.x.polipodij tunsi.iij.funde desuper aque suauis
℔.iij.⁊ moderato coque igne dōec medietas sup̄sit aq̄.sicqꝫ
adde sene.ʒ.v.epithimi.vij.⁊ per horam super ignē dimitte.
depositāqꝫ refrigerari sine:⁊ epithimuꝫ frica.ab hac excola
bis aqua.℥.iiij.⁊ sumes prunorū dulcium.tamar̄.optie pur
gati.cuiusqꝫ.ʒ.xx.vue passe purgate totidem.⁊ superfundes
aque libras.ij.coquesqꝫ donec sup̄sit medietas.sicqꝫ fricans
excolabis.⁊ sumptis.℥.iij.imisces.℥.v.aque mirabolanorū
predicte.⁊ inijcies zaccare.ʒ.xx.tepidumqꝫ propiabis.

Decoctionis zufe assignatio que ⁊ tussi vtil' est ⁊ pleuresi
⁊ peripneumonie ⁊ pectoris doloribus ac latere.Su
me iuiubas numero.xx.sebesten.xxx.ficus albas numero.x.
vue passe optie purgate.ʒ.xx.liquir̄.radic̄.rase.ʒ.iij.adiāti.ii
ij.semis citrol'.⁊ cathemie.cuiusqꝫ.iiij.ordei excoriati.vj.coqꝫ
hec ī quatuor aque.℔.donec ad librā redeant.⁊ diebus sin
gulis prout expedit sume.cum.ʒ.vsqꝫ exag.olei amigdal'.

Aque zufe assignatio vtilis asmati ⁊ anhelitus arcta
tiōi.Sume iuiubas.x.numero.liquir̄.radic̄.ra
se.ʒ.v.capilli veneris.iiij.semis altee ⁊ malue.cuiusqꝫ.iiij.iso
pi sicci.fenugreci.cuiusqꝫ.ij.coque oīa in.iiij.℔.aque suauis
donec ad libram redeāt.⁊ colans sume diebus singulis.iiij.
℥.cum.ʒ.vsqꝫ exag.electuarij purgantis.⁊.ʒ.olei amigdalini
dulcis.Nonnūq̄ additur his ireos radicis.ʒ.ij.si ex crossa
fuerit morbus materia ⁊ in pulmone oppilatio.

Aque radicū assignatio q̄ palisi ⁊ faciei cōtorsiōi ꝓ
dest.spasmo q̄ꝫ ⁊ epil'ie ac apoplesie morbisqꝫ
phlegmaticis.Sume corticum radicis apij.feniculi.adecha
ri.cuiusqꝫ.ʒ.x.⁊.ς.apij.anisi.feniculi.cuiusqꝫ.iiij.masticis.spice
aromatice.gētiane.flor̄ adechari.cuiusqꝫ.ij.vue passe optie
purgate.xx.lento igne oīa hec ī.iiij.aque libris coques donec
ad libram redeant.colansqꝫ sumes diebus singulis.℥.iiij.cū
amigdal' oleo.ʒ.⁊.ʒ.duabus alicuius electuariorum que huic
assignata sunt rei.iuxta tempus ⁊ morbi deliberatōem.

Aque radic.alius assignatō oppilatōi spleis ⁊ epatis
vtil'.eorumqꝫ frigori ⁊ complōnis corruptōi.sto
maci frigiditati ⁊ hydropisi.febribusqꝫ ātigs.Sūe cortic.ra
dicū apij ⁊ feniculi cuiusqꝫ.ʒ.viiij.radic.adechari ⁊ florū ei9
cuiusqꝫ.v.mastic̄ spic̄ aromat̄.cuiusqꝫ.ʒ.⁊.ς.fu.lacce hudani
in al' haidani cuiusqꝫ.ij.suchabe badauredi.eupatorij herbe.
corticis radicuꝫ capparis camedrei.camepithi absinthij.gre
ci.rose rubee purgate.cuiusqꝫ.iij.fic9 siccas numero.x.zebibi.
chorosanici optime purgati.xxij.Superfunde his.iiij.aque
libras suauis ⁊ leni coques igne.donec libra supersit:ac cola
⁊ diebus singulis sume.℥.iiij.cum duabus olei amigdalini.ʒ.
amari ⁊ cartamo ⁊ airosice in al' amirosice aut alijs.que his
necessaria sunt iuxta qd̄ oportunū videris.

Aque radic̄ alius assignatio.que ⁊ apopl'ie ⁊ matrici
accidentibus doloribus prodest ⁊ mēstruis ipe
rat.Sume cortic.vtriusqꝫ radicis.cuiusqꝫ.ʒ.xx.semis apij.fe
niculi anisi.aristo.ro.⁊ lon.hermeli.centauree mioris.radicū
pionie ⁊ semis eius cuiusqꝫ.iij.vue passe optime purgate.x.co
que oīa.ī.iij.aque libris.donec ad libram redeant.hanc cola
⁊ sume ex ea singulis diebus.℥.iiij.in quibus exagiuꝫ dacha
marte fabricabis ⁊ istillabis olei amigdalini.ʒ.dulcis.

Aque radic.que calculos frāgit assignatio.Sūe vtri9
qꝫ radicum corticum simul.ʒ.x.adianti scolopē
drie.cuiusqꝫ.iij.granorum caleti semis melonis tūsi cuiusqꝫ
.vij.zebibi chorosanici purgati.x.ficus siccas numero.x.coqꝫ
omia in tribus aque libris suauis donec ad librā redeāt.hāc
cola.⁊ diebus singulis sumes.℥.iiij.cū.ς.ʒ.lapidis iudaici di
ligenter triti ⁊ charabic.ς.ʒ.

Infusionis assignatio.que acutorum prodest.morborum
reliquijs ⁊ febribus.quarum in corpore supersunt reli
quie.venasqꝫ purgat.Sume pruna numero.xxx.zebibi cho
rosanici.ʒ.xx.iuiubas numero.xx.sebestem.xxx.tamaridi op
time purgati.ʒ.xx.seminum intibe ⁊ aquesuthi cuiusqꝫ iiij.co
riandri sicci.iij.adunabis hec in phialam ⁊ aquam bulienteꝫ
superfundes que infundat oīa.ponesqꝫ ad soleꝫ die ac nocte
hocqꝫ tribus facies diebus.⁊ huius aque colate librā semis
sumes ⁊ inijcies zaccare.aut terengebini.ʒ.x.⁊ ante hāc.pil'a
rum exagium diluculo porriges.que ex mastic.fiunt parte.⁊
aloes partibus duabus ⁊ post quꝫ due transierint hore sūer̄.

Capm.9m.de infusionibus soluentibus.

i **Nfusionis** assignatio que choleram pur
gat citrinam inferius.Sume
turbit albi ireos radicis.aristolo.lon.serapini.satu
reie feresiace.foliorum gafeti.herbe absinthij.coloquintide.

āmoniaci opoponac.semis apij ⁊ feniculi anisiqꝫ equales p-
tes.adunans oīa tunsa vino infunde ribano aut communi ⁊
melle.colansqꝫ iuxta quod opus fuerit ꝓpina.

Infusionis aloes assignatio cephalee vtilis.que ex humi
ditate fit ⁊ cholera nigra.Sūe absinthij greci.ʒ.x.asa
ri.v.centauree.mastic.cuiusqꝫ.ʒ.aloes epatice.v.adunabis h
oīa tunsa.⁊ in phiala ponens aque calide libras.iij.īfundes
⁊ die q̄dem ad solem mitte mundo ponens ī loco tribus die-
bus continuis ⁊ die quarto ex hac aqua libre quadrantem vs
qꝫ vntias.iiij.colabis ⁊ olei amigdalini.ʒ.īstillans diluculo
potandam offeres.

Infusionis aloes assignatō.que priori valentior est.cortic.
radicis vtriusqꝫ.ʒ.v.semis feniculi.apij.centauree.asa
ri.cuiusqꝫ.ij.mastic.spic.aromatic.cuiusqꝫ.ʒ.⁊.ς.sticados ca
medrei.herbe gafeti.absinthij.rose rubee.cuiusqꝫ.iij.medica
mina hec adūabis ⁊ addes aloes epatice.ʒ.xx.turbit albi tū
si.iij.⁊ quatuor superaddes aque libras.ponesqꝫ ad solem in
die.non humenti domo nocte.⁊ post dies.iij.quasi libre qua-
drantem de ea ꝓpinabis vsqꝫ trientem olei amigdal'dlcis
duas instillans.ʒ.sumaturqꝫ ante aurorā.Erit autem sumen
tis cibus edorum caro in zirabago parata aut espidabago.

Infusionis assignatio mēstruū ꝓuocā
tis. Sūe semis
melonis tunsi.ʒ.vij.seminis apij.⁊ feniculi. anisi. cuiusqꝫ.iij.
dauci.diptami.cuiusqꝫ.ij.spice aromatice. absinthij. cuiusqꝫ.
iiij.hermeli.abeheli.cuiusqꝫ.ʒ.⁊.ς.Tunde hec oīa ⁊ ī phiala
ponens aque superinfunde libras.iij.⁊ die ad solē perducēs
nocte domo repone.dabisqꝫ de ea diebus singulis.℥.iiij.cum
ʒ.olei amigdalini dulcis ante auroram.

Infusiōis aloes assignatio que vertigini prodest
⁊ cephalee ex crossis humorib⁹.stoma
chumqꝫ confortat.Sume mirobo.kebuli.ʒ.x.belliric. xiloa-
loes cuiusqꝫ.ʒ.⁊.ς.absinthij.iij.suchabe.badauredi.spic.gar.
carpobal.cuiusqꝫ.ij.mirre.in al'mēte.x.marmamusi.iij. caca
le.rose cuiusqꝫ.iiij.Coque omnia in.iiij.aq̄ lb.donec ad vnā
deficiāt ⁊ diebus singulis.℥.iiij.cū olei amigdalini dulcis.ʒ.
ꝓpina ꝓfuturas cū dei gratia.

Capitulum.10.de medicaminibus soluētibus.

m Edicaminum solubilium assignatio
que humiditatez emit
tunt.turbit albi rasi cacale minoris.anisi cuiusqꝫ.ʒ.
ij.scamonee.ς.salis idici.obo.iiij.piperis longi.obo.ς.⁊.zac
care selimene.ʒ.iiij. dabis cum aqua calida.

Catartici assignatio phlegma ⁊ humiditatē depo-
nentis:Sume turbit albi ⁊ rasi ac dili-
genter tunsi.ʒ.agarici obo.iiij.⁊ trita hec diligēter subtiliqꝫ
cribrata panno cū crudo distempera mell'.⁊ mane diluculo
sumens aquā sorbitet post tepidam.

Medicaminis saberemi assignatio vtilis superfluitati-
bus viscosis ⁊ nigris.Sume saberemi.ʒ.iiij. epithi.
cretici.aloes epati.cuiusqꝫ.ij.mirobo.citrini.ʒ.ς.apij.cimini.
carmanici.anisi.carui.cuiusqꝫ obo.ς.medicamina hec adu-
nabis trita ⁊ cribrata.dabisqꝫ de eo.ʒ.⁊.ς.qū opus fuerit.

Medicaminis mazerionis assignatio vtilis in choleraz
nigram ⁊ phlegma.Sume mazerionis aceto infusi
vini die ac nocte.⁊ siccati.epithi.cretici.turbit albi cuiusqꝫ ʒ.
cimini carmanici.salis indici.mirobo.citri.cuiusqꝫ.ʒ.ς.adu-
nabis hec medicamina trita ⁊ cribrata ⁊ qum opus fuerit.ʒ.
duas de eis dabis cū aqua calida.

Catartici quod choleram deponit rubeā assignatio. Su-
me hyerepicre.ʒ.ij.diagridij.salis naste.cuiusqꝫ obo.ς.
apij.semis.ob.agar.iiij.mirob.citri.ʒ.ij.aloes epati.ob.ij.adu
nabis hec diligenter trita ⁊ subtili trāsmissa pāno cū calida
ꝓpinabis aqua.

Catartic ad choleram nigraz.Sume hyere partes.iij.mi-
robo.citri.partē.kebuli.ij.salis.v.epithi partem.absin-
thij.greci.ij.tritaqꝫ hec diligenter.cū mellis distempera. ⁊ an
te aurorā.ʒ.iij.dabis vsqꝫ.iiij.cū aqua calida.

Aliud ad idem.sume epithi.cretici.polipodij īdici.cu-
iusqꝫ.ʒ.⁊.ς.agarici ʒ.salis naste.iij.obol'.stica-
dos tātūdē.petre lazuli similiter:hec trita diligenter cū melle
distemperabis ⁊.ʒ.dabis de eo.vj.⁊ si puluis ē.ʒ.iij.cū aq̄ cali
da ante aurorā.

Laxatiui assignatio que phlegmati prodest ⁊ humiditati
Sume turbit albi ⁊ rasi.ʒ.⁊ trientē ⁊garici.ob. iiij. sa-
beremi.ʒ.ς.salis naste.medietatē eorū:trita hec diligenter cū
melle dispumato distēperabis ⁊ ē plena potio.

Electuarij laxatiui assignatio quod cholerā deponit ru-
beā ⁊ phlegma.Sume turbit albi ⁊ triti.ʒ.xx. scamo-
nee.v.cartami.medulle.x.sisami.amigdalarū optime excorti
catarū cuiusqꝫ.iij.zaccare selinene.ʒ.tritis oibus diligenter
cuz melle distempera dispumato.⁊ obo.ij.adde zafrani. da-
bisqꝫ de eo.ʒ.v.vsqꝫ.vj.cū aqua calida.

Aliud ad idē.s.quod choleram laxat rubeaz ⁊ phleg
ma.Sume mirobo.citrini.turbit albi ⁊ rasi
soureiāi.cuiusqꝫ.ij.ʒ.scamonee semis.naste salis.ʒ. teres hec
diligenter.⁊.ʒ.ij.ac.ς.vsqꝫ.iij.cū iuleb.tabarzedi ⁊ aqua cali-
da offeres.

Laxatiui assignatio vtilis icteritijs.choleram etenim ru
beam deponit.Sume diagridij.obo.ij.zaccare tabar-
zedi.ʒ.teresqꝫ diligenter ⁊ cū aqua ꝓpinabis frigida ⁊ ꝓ
derit per dei gratiā.

Aliud quod nigrā educit.Sume turbit albi.epithi.sa
lis indici.cuiusqꝫ.ʒ.teres oia diligenter ⁊ cuz te
pida ꝓpinabis.

Medicamis qd̄ phlegma laxat ⁊ cholerā nigrā assig°.
Sūe turbit albi.ʒ.polipodij.ʒ.⁊.ς.agar.ob.iiij.aloes
escoteri.ς.ʒ.diagridij calcos.iij.teres oia hec diligenter ⁊ cū
aqua ꝓpinabis calida.

Medicamis assignatio qd̄ leiaguz dicitur. Sūe amo
niaci.bellirici.emblici mirobol'.c tr i. optie pur
gatorum.cuiusqꝫ.ʒ.x.polipodij.epithimi sticados.turbit al-
bi.cuiusqꝫ.v.tere oia diligēter ⁊ cum melle distemperabis di
spumato.ʒ.dabis.iiij.cum badernebine aqua.

Laxatiuum quod hūiditatem educit a disgregatiōib⁹
⁊ plegma a stomacho.Sūe hierepicre. epithimi.
cretici.cuiusqꝫ.℥.agarici albi.℥.ς.coloquintide adipis.℥.j.⁊
ς. medicamia hec trita adunabis ⁊ cribrata atqꝫ cum melle
distēꝑabis dispūato.⁊.ʒ.dab.ij.iuxta qd̄ op⁹ fuēit cū calida

Medicaminis assignatio laxatiui iocūdi odoris ⁊ sapo
ris.non abo minabilis.Sume turbit albi ⁊ rasi.sisa
mi excoriati.zaccare selimene.cuiusqꝫ partē:⁊ adūa hec me-
dicamina trita ⁊ cribrata vase ꝯde.ʒ.v.cū aq̄ datur⁹ tepida

Medicamis assignatio quod lūbricos deponit ⁊ ascari
des.Sūe kebuli sal'.mirobol'.citrini optime purga-
ti.cuiusqꝫ.ʒ.v.turbit albi.xij.penidiorū.xiiij.sextar.sicca adu
nabis medicamia trita ⁊ cribrata.penidiasqꝫ in aqua solues
calida ⁊ simul puluerē distemperās auellanas cōstitues quā
qꝫ.vj.dragmaꝝ.Queqꝫ harū erit plena potio cū aq̄ calida:

Aliud cōtra lūbricos ⁊ ascarides.Sume serchasi.at-
terēgi.cuiusqꝫ.ʒ. j. turbit cānabili . cuiusqꝫ .ij.
aduna hec trita ⁊ cribrata medicamina.⁊ puluerē hunc da-
bis:accipiatqꝫ cum aqua calida aut melle:oportebit autē añ
ꝙ sumatur medicamē lactis bibere caprarū calidi.℥.ij.⁊ ab
stineat a cibo tribus diebus.

Aliud quod lumbricos educit aut vermes ⁊ ascarides.
Sume serchasi.atterengi cānabili lupini.mirre mun
de.turbit.equales tolle ptes.⁊ medicamia hec trita ⁊ cribra-
ta adunans.ʒ.de eo ꝓpina.

Aliud ad idē.Sibi armenici.abrotani.cuiusqꝫ.ʒ.x.coqs
in tribus aque libris.donec libra tātum supersit. hāc
cola ⁊ libra semis sumpta adde zaccare.ʒ.x.atterēgi.ʒ. diligē
ter triti ⁊ calida bibantur.

Capitulum. xj^m. de pillulis.

a stamaicōis pillularū assignatio vtiliū.q fiūt ex cros
so ⁊ viscoso phlegmate. ⁊ cholera nigra morbis va
rijsqꝫ corpus superfluitatibus purgant.Sume turbit albi cō
cani tincti ⁊ exteriora rasa habētis.ʒ.ij.aloes epatice nili gra
norum cuiusqꝫ.ʒ.coloquintide.adipis.scamonee.cuiusqꝫ ob.
.ij.medicamina tere ⁊ cū aqua distemperans pillulabis.da-
bisqꝫ de eis.ʒ.ij.⁊.ς.vsqꝫ.iij.

Pillularum estamaiconis assignatio fortiorum prioribus
Sume carpobalsami xilobalsami cassie spice aromati-
ce.asari.cinamomi.zafrani.masticis.radicis adechari acori
absinthij sicci.zarauuedi rotundi.sal' indici. cuiusqꝫ .ʒ. aloes
epatice.xv.dyagridij.agaric.coloquintide adipis.cuiusqꝫ iij.
epithimi cretici.bessaici indici cuiusqꝫ.vj.medicaīa hec adūa
bis trita ⁊ cribrata.atqꝫ cum carnebi aqua nebatici distēpe-
ratis vt piper pillula.⁊ iumbra siccans vase condens vitreo:
eius claude orificium ⁊ qum op⁹ fuerit vtere.ʒ.offerēs.ij.⁊.ς.

Pillularum estamaiconis aliarum assignatio que chole-
ram deponunt nigrā.Sume epithimi cretici.coloquin-
tide adipis cuiusqꝫ.ʒ.xv.agar.x.aloes epatice.xxviij.spic aro
matic.costi carpobal.zafrani.⁊ radicis adechari cuiusqꝫ.iij.
⁊.ς.cassie.vj.⁊.ς.medicamina hec trita ⁊ cribrata adunans
cū caulis nebatici aqua distempera.⁊ pillulans ī piperis mo
dum inumbra sicca atqꝫ vase ꝯdens.ʒ.dabis.ij.⁊ seis vsqꝫ.iij.

Pillularum hyere assignatio. vtilium capitis passionibus quoniā eius superfluitates deponunt. Sume hierepicre. ʒ. vj. turbit. mirob. citri. cuiusqꝫ. iiij. sal' idici. ij. ⁊. ς. hec medicamina diligenter teres ⁊ distempera cuꝫ apij aqua ⁊ pillulans in vmbra sicca. ʒ. ij. ⁊. ς. vsqꝫ. vj. dans. Et si cum his etiā choleram emittere vis rubeā adde scamonee. ʒ. ς. ⁊ si varios vis educere hūores scamonee loco coloquītide adipis. ʒ. pōc.

Hiere pillularum assignatio vtilium ad eadem. Sume hierepicre turbit albi. cuiusqꝫ. ʒ. v. mirob. citri. kebuli. anisi. cuiusqꝫ. iij. sal' idici. ʒ. ⁊. ς. medicaīa hec trita adūa ⁊ cribrata atqꝫ cū apij aq̄ distēperās pill'a. ⁊ sicca qū op⁹ fuerit. ʒ. iij. cuꝫ calida daturus aqua.

Aliarum hiere pill'aruꝫ assignatio que caput ⁊ stomachuꝫ purgant. Sume turbit albi. hierepicre. cuiusqꝫ. ʒ. scamonee obol'. coloquintide adipis obolū ⁊. ς. salis idi. ʒ. ς. hec oīa diligēter trita distēperans pill'a ⁊ in vmbra siccās ante aurorā cum tepida dabis.

Aloes pill'arum assignatio vtiliuꝫ capitis ⁊ stomaci doloribus. Sume aloe epatice. ʒ. iij. masticis. rose rubee. cuiusqꝫ. ʒ. tritisqꝫ oibus ⁊ diligēter adunatis distēpera cū aqua ⁊ pillulans i vmbra sicca. quāqꝫ opus fuerit vtere cūti dormitū exag. vsqꝫ duas dabis. ʒ.

Alia aloes pill'arum assignatio. Sume turbit mirob. citrini. masticis. rose sicce. equalia pondera. aloes epatic. quātum oīa. tritisqꝫ ⁊ cribratis diligenter oibus distempera cū intibe aqua. ⁊ pillulās i vmbra exag. vsqꝫ duas dabis. ʒ. dormituro.

Pill'arum aurearū assignatio vtiliū capitis molestijs q̄ visum acuunt ⁊ caput purgant. Sūe aloes epatic. xx. ʒ. mirobo. citrini. x. masticis. draganganti. ʒafrani. cuiusqꝫ. iij. rose rube optime purgate. v. tere oīa diligēter ⁊ cribrās pāno subtili distempera cū aqua ⁊ pillulas fac magnas quas quꝫ in vmbra siccaueris. ʒ. ij. vsqꝫ. ij. ⁊. ς. dabis.

Pillularum galieni assignatio que dicuntur concanice. in al' caucanice doloribus prosunt capitis ⁊ phlegmati. visum acuunt ⁊ a corpore superflua minuūt. Sūe masticis. absintbij sicci. aloes epatic. scamonee. coloquītide adipis partes equales: teres diligenter distēpera cuꝫ aqua ⁊ pillula. dabisqꝫ de eis. ʒ. j. vsqꝫ. ʒ. ⁊ quadrantem.

Pillule aromatice plurime vtil' cholere nigre ⁊ rubee. ac phlegmati stomaci infixo. stomaci dolori ⁊ sincopi q̄ ex subuersiōe accidit ex cholera nigra ⁊ subuersioni. Sume cinamomi. calami aromatici. carpobalsami. florū adechari cassie. cinnamomi. cuiusqꝫ. ℥. x. teres parum ⁊ superfundes aque pluuialis libras. xij. ⁊ coques donec ad medietatē redeant: tūc sūes aloes epatic librā. ⁊ i hac lauab aq̄ colabqꝫ bis ⁊ ter donec non supersint nisi aloes feces que necessarie non sunt. sicqꝫ ad solem ponēs sicca: ⁊ addes ʒafrani mastic. mirre cuiusqꝫ. ℥. distemperans in ciceris modū pillulabis. ⁊ i vmbra siccans. ʒ. iij. cū tepida offeres aqua.

Pillularum fetidarū assignatio que palisi prosūt ⁊ faciei contorsioni. colice artetico ⁊ podagrico doloribus ventositati crosse ⁊ dorsi dolori eneruationiqꝫ ⁊ menstruum prouocant. Sume serapini. ammoniaci. iausiri. sarcocolle equales partes. gūmas in porri aq̄ īfunde reliqua tere ⁊ cribra ac cum gūmarū aq̄ distēperās. in ciceris modum pillulabis ⁊ i vmbra siccans. ʒ. iij. cū tepida offeres.

Pillule alie fetide prioribus fortiores. Sume bdelij āmoniaci sequehinegi. opoponac. hermeli coloquintide adipis. aloes epatic. cuiusqꝫ. ʒ. viij. epithimi. iiij. scamonee. mirob citrini. nili granorum. cuiusqꝫ. ij. cinamomi. ʒafrāi. spice cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. fusali. gar. euforbij. cuiusqꝫ exag. ς. saberemi. sourenjani cuiusqꝫ. iiij. tere hec diligenter gūmas in pori aqua dissolue. pillulansqꝫ vtere. ʒ. duabus. ⁊. ς. vsqꝫ. iij.

Pillularuꝫ sticados assignatio. vtilium cephalee que ex phlegmate fit ⁊ cholera nigra. cerebrū purgant vtiles ⁊ probate. Sūe. mirob. citrini kebuli. cuiusqꝫ. ʒ. v. turbit. ʒ. vij. ⁊. ς. aloes epatice. vj. epithimi polipod. sticados. cuiusqꝫ. iij. agar. trientem eorū. ⁊. ς. ellebori nigri. salis naste cuiusqꝫ. ij. gar. fautenegi montani. coloquintide adipis. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. hierepicre. x. tere oīa diligēter. ⁊ cum aqua distemperans pillula. ⁊ in vmbra siccans. ʒ. iij. cum aqua dabis calida.

Serapini pillularū assignatō. que colicis prosunt ⁊ menstruis iperāt. Sūe aloes serapini. semis apij sarcocolle mirob. citrini cuiusqꝫ. ʒ. v. turbit. xx. coloquintide adipis tres hec oīa diligenter trita distemperans pill'abis. ⁊. ʒ. offeres. iij.

Sitaregi pillularum assignatio. arteticis vtilium doloribus ⁊ neruis palisiꝫ faciei contorsioni. menstruorumqꝫ constipationi. Sume turbit. ʒ. x. aloes epatic. x. ʒiziberis sinapis albi sal' idici. acori. sitaregi. cuiusqꝫ. ij. piperis longi. piretri. cuiusqꝫ. ʒ. peidiarū sabari. iiij. tere oīa diligenter ⁊ cū carnabi aq̄ distēperās pill'abis ⁊ i vmbra siccatis duas. dab. ʒ. ⁊. ς. vsqꝫ tres.

Bdelij pillularum assignatio. emorroidibus ⁊ intestinorum inferiorū doloribus vtilium. Sume mirobo. indi. bellirici equales partes. machali. glauci. quantum omnium. distemperabis cū carnabi aqua ⁊ pill'ans. ʒ. dabis duas. ⁊. ς. vsqꝫ. iij.

Pillularum laxantiū assignatio vtiliū arteticis ex materia crossa doloribus. Sume sourenjani. bourendani ⁊ florum. in al' foliorū eius. fu. foliorū capparis. hēne mectice. sitaregi indici. piperis longi. coloquintide adipis cuiusqꝫ. ʒ. ij. agar. iiij. turbit. viij. salis. ʒ. ⁊. ς. aloes. x. anisi. mastic. cuiusqꝫ ʒ. penidiaꝝ. sabari. iiij. teres omnia diligenter ⁊ distemperās pillulabis ⁊ dantur ex eis. ʒ. iij. vsqꝫ. iiij.

Scurēiani pillularum assignatio vtiliū doloribus disgregationuꝫ ⁊ podagre. Sume centauree minoris ʒ. v. turbit albi. vij. scurēiani. c. in al'. iij. serapini. iiij. piretri. ij. aloes epati. vj. cologntide adipis. agar. fu. cuiusqꝫ. iij. Tritis omibus diligēter cum carnabi aqua distempera ⁊ in modū piperis pillula ⁊ i vmbra desicca. harū potio. ʒ. ij. ⁊. ς. vsqꝫ. iij.

Scurēiani pillule auree sed sub primis. Sume scurēiani. faligij. mirob. citrini. crigi. aloes epati. cuiusqꝫ equales partes ⁊ tritis oibus distempera. pillulaqꝫ. ʒ. ij. ⁊. ς. vsqꝫ. iij. daturus.

Pillularū assignatio ad podagram que fit ex phlegmate. Sume scurēiani. ʒ. xij. lubani sicci. corticū radicū capparis. piperis nigri ⁊ longi. hēne mectice. ʒinʒiberis cuiusqꝫ obo. ⁊. ς. hec diligenter teres ⁊ cribrans cū aqua distempera. pillulansqꝫ. ʒ. dabis duas. ⁊. ς. vsqꝫ. iij.

Pillularū decē medicaminū assignatio vtilium dolorib⁹ arteticis ⁊ podagricis paralisi. faciei distorsioni ⁊ ex frigido morbis. Sume ʒinʒiberis. piperis nigri longi. siremblici purgati optime. sitaregi indici. mirobo. nigri. kebuli purgati. ameos. ciperi cuiusqꝫ. ʒ. ij. aloes epatice. x. medicamia hec trita ⁊ cribrata aduna ⁊ cū solatri aqua cocta ⁊ colata distemperans pill'a. ⁊ in vmbra siccata vase conde. qūqꝫ opus fuerit. ʒ. ij. ⁊. ς. vsqꝫ. iij. cū aqua dabis calida.

Pillularū assignatio que artetico medentur dolori ⁊ podagrico ex phlegmate. paralisi. faciei contorsioni. neruorum dolori superfluitates deponētes crossas ac viscosas ac choleram nigrā. Sume carpobal. cassie. spice aromatice. asari. cinamomi. ʒafrani. masticis. salis indici. absintbij sicci. piperis. florū adechari. aristol. rotūde. polipodij. coloquintide adipis. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. scamonee. agar. cuiusqꝫ. iij. aloes epatice. xvj. epithi. cretici. vij. medicamia hec trita ⁊ cribrata adunans cū carnibi aqua distempera nabatici cocta ⁊ colata. pillulasqꝫ facies paruas. desicca in vmbra ⁊ vase condens. qum opus fuerit. ʒ. ij. ⁊. ς. dabis vsqꝫ. iij.

Pillularū naste assignatio vtiliū paralisi. faciei contorsioni. artetico ⁊ podagrico doloribus. colice ⁊ ventositati crosse. morbisqꝫ ex frigido ⁊ hūido ac sciaticis. Sūe mirob. citri. apij. aloes epati. lelēbachi. coloquītide adipis semis hermeli. castorei. anʒeroti. assaqui. machali. serapini. opoponacis. gūmi pigami. igilij. naste albe. cuiusqꝫ. ʒ. v. medicamina hec trita ⁊ cribrata adunabis. gūmasqꝫ ⁊ nasta in aqua infūde calida ⁊ simul medicamina distēperans pillula in piperis modū ⁊ in vmbra siccans vase conde. qūqꝫ opus fuerit. ʒ. ij. ⁊. ς. cū calida dabis aqua.

Pill'e ad podagrā. aloes epati. ʒ. ij. mabiʒaboꝛe. mirobo. indi. leleguagi cuiusqꝫ. iij. bourendani. pionie cuiusqꝫ. ij. machali glauci. iij. medicamina hec trita ⁊ cribrata adunās cum carnabi aqua nebatici distempera ⁊ pillulans. ʒ. dabis ij. vsqꝫ. ij. ⁊ semis.

Pillularuꝫ marmesqui assignatio prosunt colicis. artetico dolori ⁊ podagrico ⁊ in saliua ⁊ post saturitatem sumunt. Sūe felsemui. sadegi idici. satureie feresiace. salis idici ʒinʒiberis. carpobalsami. darasini. narmesqui cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ς. mirobo. indici. iij. aloes epatice. xx. medicamina. hec trita ⁊ cribrata aduna ⁊ cum solatri aqua distemperans pillula siccansqꝫ in vmbra qū fuerit opus vteris. ij. dans. ʒ. vsqꝫ. ij. ⁊. ς. cum aqua calida.

Pillularum assignatio artetico dolori ⁊ podagrico vel sciatico. Sume saberemi mirabolani citrini vggi. in al' iringi. aloes. epatice ⁊ nili granorum. cuiusqꝫ. ʒ. ij. medicamina hec trita ⁊ cribrata cum aqua distemperabis. pillula ⁊ in vmbra desicca. vaseqꝫ condens. ʒ. ⁊. ς. vsqꝫ. duas dabis cum aqua calida.

Pillule alie ad podagrā que dolorem mitigant. Sūe anisi cimini. carmanici marabachi. piperis albi ⁊ longi. cartami medulle cuiusqꝫ. ʒ. ij. zinziberis. saligij. euforbij. cuiusqꝫ. iiij. masticis. vj. scureniani. xx. medicamina hec aduna trita ⁊ cribrata ēt cuꝫ vino aut cōmuni. aut vue passe aut melle distemperās pillula. ʒ. i. vsqꝫ exag. cum aqua in qua ciminuꝫ coxeris daturus.

Pillule ad podagram expte. piperis nigri ⁊ longi. zinziberis foliorum capparis. foliorū bēne. cimini carmanici cuiusqꝫ. ʒ. salis naste nusaderi spume maris. ralēbachi mihe. cuiusqꝫ. ij. scureniam. ϛ. ʒ. trita oīa diligenter. cum aqua distēperans pill'a: ⁊ in vmbra siccatas vase conde. qumqꝫ opus fuerit trienteꝫ earū cū calida dabis dormituro noctib⁹ trib⁹.

Pillularum assignatio vtilium febri quartane. Sume mirob. kebuli. ʒ. iiij. epithimi cretici. iiij. succi gafeti ⁊ absinthij cuiusqꝫ. ij. zafrani. ʒ. medicamina hec aduñans trita ⁊ cribrata cū carnabi ⁊ nabatici aqua distempera ⁊ i piperis modum pillula q̄s in vmbra siccās. ʒ. ij. ⁊. ϛ. dabis.

Pillularum gafeti assignatio quartane vtilium febri. Sume liligi mirob. citrini gafeti succi cuiusqꝫ. ij. cardami. ʒ. beltiti. borū medium. trita ⁊ cribrata distempera medicaīa ⁊ pillulās. ʒ. cum calida dabis aqua.

Pillule metrāi quartāe vtiles febri. ⁊ phlegmatice colice: epatis dolori. ac stomaci podagreqꝫ. Sume gafeti succi absinthij. mastic̄. mirob̄ citrini ⁊ indi braygsabi cataputiarū lacbabali. n al'lebelabi. amenti. coloquintide adipis iggij. sabarengi cuiusqꝫ. ʒ. ij. diagridij semis exag. aloes escotri. quātum ⁊ eorum oīuꝫ pondus trita ⁊ cribrata cū solatri aqua distempera ⁊ pillulans sicca. ʒ. ⁊. ϛ. vsqꝫ. ij. offerens.

Pillularum vtilis pueris assignatio. que sine molestia soluunt. Sume turbit. ʒ. ij. agaric. obol'. iiij. absintij greci ob̄ tere ⁊ cribra ⁊ distemperans plenā pillula potionē.

Pillularum hydropicorum assignatō. Sume mirob. citrini. rose cuiusqꝫ. ʒ. x. sequebiegi. vj. agar. v. saberemi. iiij. q̄ tere diligenter ⁊ cribra. serapium i aqua dissolue calida. distēpera simul ⁊ pillulās. ʒ. dabis. ij. ⁊. ϛ. vsqꝫ. iij.

Pillule alie hydropicis carnosis vtiles. Sume scamonee. adipis bantali trientem eoruꝫ turbit. ʒ. iiij. saberemi. serapini cuiusqꝫ. vj. dragagāti. ij. mirob. citrini. iiij. Que oīa nocte ⁊ die īfunde serapinum in aqua dissolue calida ⁊ singula vt expedit terens sicca adunās medicamīa cribrata. ⁊ distemperans pillula ⁊ i vmbra sicca exag. vsqꝫ. ij. dabis. ʒ.

Pillule hydropicis. que cum camele lacte bibuntur. Sūe euforbij sal' idici. diagridij cuiusqꝫ exag. turbit albi. vj. mirre munde. iiij. aloes epatice. xij. trita hec adunabis ⁊ cribrata. atqꝫ cū strigni aqua distemperās cocta ⁊ colata pill'a i piperis modum ⁊ in vmbra siccās exagium da.

Pillule serchasi que aquā deponūt citrinā. Sume iercuatum. tritum. cuiusqꝫ partem ⁊ super igneꝫ dimitte donec spissetur. ⁊ pillule fieri queant: tunc ciceris modum pill'a ⁊ grana dabis duo aut. iij.

Pillule alie aquam soluentes citrinam ⁊ corrupte prosunt digestioni vel cōplexioni. Sume aloes epatice. ʒ. ij. iggij epithimi totidem. authimudi. viiij. abragiali. spice. aromatic. selichē turbit albi. mastic. cuiusqꝫ. iiij. zafrāi. iij. agar. vj. amomi. ʒ. hec adunabis trita ⁊ cribrata ⁊ cum aqua distemperās pillula ⁊ in vmbra sicca. dabisqꝫ de eis. ʒ. ij cum aqua calida.

Pillule sequebinegi. gal'. vtil' morbis frigidis colice. cōtorsioni faciei hydropisi ⁊ similibus. Sume mirob. triū. ⁊ ē blici purgati. cuiusqꝫ. exag. xv. bdellij. iiij. zinziberis cinamomi. cuiusqꝫ. v. piperis ni. ⁊ longi. asari. sitaregi carpobalsami. cuiusqꝫ. iij. semis apij. ameos. acori. cassie. cuiusqꝫ. ij. masticis xvj. agar̄. x. zaccare taberzedi. xxx. agaricuꝫ ⁊ machalum in mortario teres ⁊ porri aquā superstillabis. ac fortiter tūdes: reliquisqꝫ prout expedit tritis medicamibus ⁊ cribratis panno subtili super agaricū ⁊ bdeliū ꝓijce ⁊ in mortario distemperans fortiter tere ⁊ misce. pill'aqꝫ in piperis moduꝫ dabis exagiuꝫ. j. ⁊. ϛ. vsqꝫ duo cū tepida in die: abstineātqꝫ accepturi ante per diem ⁊ post. ij.

Galieni pill'arum assignatio vtiliū cōceptus difficultati. Sume aloes epatic̄. machali glauci. coloquintide adipis. agarici. diagridij. equales partes ⁊ tritas ac cribratas adunās cum aqua distēpera: pill'atasqꝫ in vmbra siccabis. exagium offerens.

Pillule que pect⁹ ex phlegmate crosso ⁊ oppilāti purgāt Sume agaric̄. turbit. melinegdi. cuiusqꝫ. ʒ. iij. liquir̄. radicis iggij. bierepicre. prassij. cuiusqꝫ. ʒ. coloquitide adipis sarcocole. aloes. cuiusqꝫ. ij. trita diligēter ⁊ subtili tranmissa pāno distempera medicamina cuꝫ aqua: ⁊ pillulans. ʒ. ij. ⁊. ϛ. qum opus fuerit offeres.

Pillularum hydropicis assignātio. Sume saberemuꝫ ⁊ vini infunde aceto tribus diebus: tunc extrahe ⁊ siccatum cū oleo frige amigdalino dulci donec adustioni fiat proximū: huius sume partes. ij. liquir̄. succi partē ⁊ diligēter terens distempera cū aqua post pill'a: harū potio exagiū cuꝫ aqua calida.

Pillularum assignatio quas filius sophie in al'. souie cōposuit artetico ⁊ podagrico ex humore crosso doloribus. Sume soureniani. bourēdani. bantali adipis. cuiusqꝫ. ʒ v. mabeibare. ketire. dauci. fu. aristol'. lon. cuiusqꝫ. iiij. bierepicre. machali. cuiusqꝫ. xv. agarici. mirobo. citrini. cuiusqꝫ. x. kebuli. viij. salis indici. vj. scamonee. vij. semis rute. lebebachi. camepithei. sticados. semis bendacoqui. zerenzi. in al'zarezi. gentiane. cuiusqꝫ. ij. machaluꝫ i porri aqua nebatic̄. die ⁊ nocte īfunde: reliqua terens medicamīa sicca ⁊ pāno cribrata ⁊ siccata vase condes: qumqꝫ opus fuerit vteris.

Pillulaꝝ assigna° q̄ colicis medēr̄. Sūe agar̄. seq̄biegi. taugdali. i al'. raudali. machali. glauci. castorei. c⁹qꝫ ʒ. aloes epatic̄. iiij. aduna hec trita medicamīa ⁊ distēperās pillula. ⁊ vase cōdes. dabisqꝫ ex eis. ʒ. Sūt hoīum quidā qui scamonee addunt. ʒ.

Pillularum assignatio que anhelitū iocundāt ⁊ omnem oris fetoreꝫ delent. Sume nucis muscate. çacale. gar̄. cāphore. cinamomi. galange. fufali. cuiusqꝫ. ʒ. musci. obo. ij. trita ⁊ cribrata hec adunabis medicamina excepto musco: ipsūqꝫ separatim teres ⁊ cū reliquis sic miscebis. distēperāsqꝫ cuꝫ rosarū aqua pill'a. ⁊ in vmbra siccatas conde. qumqꝫ op⁹ fuerit pill'as. ij. in ore teneas. Si aūt necessariū fuerit vt sumantur ad stomachū purgandū a supfluitatib⁹ putridis ⁊ anhelitum corrūpētibus addes bierepicre. ʒ. iiij. ⁊ auferes cāphore ponderis medietatē ē earū potio exagi.

Pillule alie que anhelitū gratificant. ⁊ eius fetorē mitigāt Sume corticū atteregi viridis. aut galle ⁊ foliorū eius. frememesqui. spic̄. aromati. gar̄. nucis muscate. narmesqui. ziziberis. heili. igdi. cubebe. hesbase. sachadi. cuiusqꝫ. ℥. musci. ʒ. hec adunabis medicamīa trita ⁊ cribrata cū rosarum aqua distēperās. aut citoniorū. aut pomorū. magnas faciens pillulas suppressas ⁊ ore tenēs qū fuerit necesse frueris.

Pillule succani dolori vtiles vētris ⁊ male digestioni medicaminibus mortiferis. reptiliū percussioni. matrices cōponunt ⁊ cōceptū fieri iuuāt. Granorū berberis. radicū hābacis aristol'. lon. carui. piperis nigri ⁊ longi. mirre spic̄. eqlia sumēs pondera. tere ⁊ cribrata distēpera cū aqua rosarū pill'asqꝫ in vmbra sicca ⁊. ʒ. dabis. ij. cū aqua calida.

Pillule pulmonis vlcerib⁹ vtiles. Sūe pistacearū. amigḋ. purgatarū. ketbire. ligritie robi. semis papaueris. medulle semis citoniorū. equales partes ⁊ terēs oīa cribra ⁊ cuꝫ vino cocto distemperans pillulas magnas fac ⁊ suppressas qūqꝫ fuerit opus vteris.

Pillule ad tussim. Sūe liquir̄. succi. vue passe purgate granis. cuiusqꝫ. ʒ. iij. amili. gūme arabice. ketbire. seminis charabe medulle. cuiusqꝫ. ʒ. tere oīa ac medietatē omniū penidiarū adde ⁊ cū semis citoniorū spuma distemperans pillulas magnas ⁊ suppressas fac. qumqꝫ opus fuerit sub lingua pones.

Pillularū assignatio que naribus instillantur paralisi vtilium ⁊ faciei contorsioni queqꝫ ex phlegmate gignitur cephalee. Sume carbaqui albi. ʒ. iiij. aloes epati. sunizi. euforbij. opoponacis cuiusqꝫ. ʒ. mirre. tertiā eorū. thuris. boli armenici. cuiusqꝫ. ʒ. iij. castorei. zafrani. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ϛ. tere oīa diligenter ⁊ cribra cū bliti aqua distempera. pillulasqꝫ fac ꝑuas ⁊ qū op⁹ fuerit grana duo. vsqꝫ. iij. cū oleo instillabis cheiri.

Pillule ad idē alie que vocantur taberi prosunt sahaphe humide ⁊ sicce ⁊ igni sacro scrophulisqꝫ in collo ⁊ ventositati que in capite habetur. Sume sarcocolle albe optime. mirre. zafrani. thuris. equales partes ⁊ tere queqꝫ sigillatim integre que cū cribrata fuerint equali pōdere oīa misce ⁊ cū sansuci aqua distēperās pill'a in modū lenticule ⁊ minores ēt puerisqꝫ paruas sub granorū duū pōdere instillabis cū viol'. oleo magnarum grana tria viris.

Pill'e que puerorū naribus cōtra eorū capitis ventositatē instillantur. Sume aloes epati. obo. iiij. zaccare tabarzedi. cādari. cuiusqꝫ duos. castorei. hezazi cuiusqꝫ. iiij. Teres hec ⁊ cribrās cū aqua distēperabis maiorane ⁊ pill'as facies paruas vt orobum. instillabisqꝫ granum cum violarū oleo.

Pillularū assignatio que vētrē cōstipāt ⁊ dissinteriam ex stomacho ⁊ intestinis superioribus. Sume cortic̄. granati accidi. galle. partes equales tritasqꝫ subtili cribra pāno.

ꝛ in vini aceto decoque donec spissetur. sicqꝫ igne deponens qū refrigeratū fuerit in modū piperis pill'a. ꝛ pill'as. x. vsqꝫ xv. vel. xx. iuxta quod necesse fuerit cū frigida dabis aq̄.

Pillle alie tortioni. tenasmoni ꝛ turbationi ventris vtiles Sume galle. acatie. rose rubee. luberā in al' lupini sicci. thuris masculi. ciperi. gūme arabice. opij. castorei. talaqui. balaustie. cuiusqꝫ partem mirti granorum. semis bermazi. cuiusqꝫ. ij. teres ꝛ cribrās cū vino distēpera. aut mirti robo. aut galle aqua ꝛ pillula in ciceris modū. eorūqꝫ potio vsqꝫ tres.

Pillule alie que naturam retinent ꝛ fluxū sāguis auferūt inferius. Sume sumaci. ʒ. ij. galle. ʒ. corticū granati. ʒ. ς. hec trita ꝛ cribrata adunās distempera cū citoniorum aq̄ ꝛ pillulans qum in vmbra siccaueris condes: harū potio. ʒ. ij post quas oui vitellū sorbilis in aceto elixati sorbeat.

Pillule alie ad idē. Sume bellirici poma. x. granorꝫ mirti. ʒ. xx. granorūꝫ vue passe. v. sumaci. secci. cuiusqꝫ. iij teres omnia diligēter ꝛ cuꝫ aqua in qua gumam dissolucris arabicā distemperabis. ʒ. ij. cū mirti aut citoniorū robo.

Capitulum. i 2^m. de medicinis vomitus.

m **Edicaminis** assignatio qd̄ per vomituꝫ cholerā educit nigrā ꝛ bibitum venenū. Sume salis idici. succi cucumeris agrestis. buraci cuiusqꝫ ptē. sinapis semis ptem. medicamina hec trita adunabis ꝛ cribrata cū mellis aq̄ propinabis ac aneti.

Medicamē qd̄ per vomitū cholerā educit rubeā ꝛ nigrā ꝛ febribus adhibetur. Sume gūme quēquerzediani cis vomitus. seminū cruce ꝛ fugil'. ꝛ aneti. ꝛ atriplic̄. salis indici cuiusqꝫ equalia pondera. trita hec ꝛ cribrata qum adūaueris. ʒ. iij. dabis vsqꝫ. iiij. cum melle distēperatas: ꝛ i aq̄ calefactas in qua anetū coxeris cū melle: mirabiliter nāqꝫ vomitum prouocat.

Medicamē aliud ad vomitū. Sume fugil' frustorū. ʒ. xx aneti. ʒ. x. salis idici. v. semis melonis medulle ꝛ sermaqui. cuiusqꝫ. iiij. in. iiij. suauis aque libris coque donec triens supsit: hāc cola ꝛ mel in ea fricabis aut calēgebinū cum melle circit̄. ℥. ij. plus minꝰ ve; sicqꝫ tepidum bibatur ꝛ vomitus vrgeatur.

Assignatio vomitus fortis quod phlegma ꝛ alia educit. Sume quā nunc assignauimꝰ aquam ꝛ sal herisi in ea mitte ꝛ gelebenegi. iasabe. in al' iabahe iemenice. cuiusqꝫ. ʒ. cum melle dissoluatur ꝛ tepidum bibatur. varios vomitu educit humores.

Uomitus alia assignatio. nucis vomice. quēquerzedi. seminis. radic̄. cꝰqꝫ. ʒ. ij. seminis atriplicis. iij. sinapis salis idici cuiusqꝫ. ʒ. tere diligenter ꝛ sume tertiā. ptem. cuꝫ. ℥. ij. chalēgebini in quo fugiles ifunderis icisas nocte cū aq̄ calida i q̄ anetū coxeris ꝛ vomitum vrgeat.

Uomitus cholerā educens rubeā. Sume aquā sumaci ꝛ aquā malue ꝛ aquā aneti. i q̄ ordeum coxeris ꝛ chalēgebinum focbabā ꝛ sale iniecto. tepida hec propia.

Medicamis assignatō que vomitum aufert cholericuꝫ ꝛ subuersionē mitigat. Sume berberis granorū granati acidi. sumaci cuiusqꝫ. ptem. cortic̄ pistaceorum exteriorū semis ptem. hec diligenter trita cum mente aq̄ aut citoniorū aut granatorum. syropo cum menta facto propina.

Medicaminis assignatio que vomitū cōpescit. phlegmatis aut cholere nigre. Sūe rose rubee. ʒ. iiij. berberis. iij. mente. pistaceoruꝫ corticū exteriorū. mastic. xiloaloes crude. ciperi. spice. cinamomi gariofilorū frememesqui. cimini vini aceto infusi. aque pomoruꝫ cuiusqꝫ. ʒ. ij. teres hec diligenter ꝛ. ʒ. ij. dabis cuꝫ nectare stringenti.

Capitulum. i3. de labucis.

l **Abuci** assignatio mathabothoe i al' mathabate quod tussi prodest ꝛ gutturi. asperitati. Sūe gūme arabice. ketire. amili. liquir̄ succi penidiarum optimarꝫ cuiusqꝫ partem. seminis citoniorum ꝛ cucurbite dulcis medullaruꝫ amigdal' dulcium purgatarꝫ cuiusqꝫ semis ptem. teres oīa diligenter ꝛ cum iulab distemperans qū fuerit opus adiecto oleo amigdalino dulci vteris.

Labucū vtile solutiōi asmati. antique tussi ꝛ que ex crossa est materia ꝛ viscosa. Sume squille asse. ʒ. iij. radicis ireos duas. prassij isopi cuiusqꝫ. ʒ. terens ꝛ pāno cribrās ꝛ cum melle distemperās dispumato vtere.

Pinearū labuci assignatio. quod vlceribus vtile est pulmōis inflāmatiōi ꝛ tussi que ex phlegmate grosso fit ꝛ viscoso. Sume pinearum magnaruꝫ purgatarum. ketire. ireos radicis. gūme arabice librā. ς. lini frixi. tamar heron excoriati ꝛ ossulis purgati cuiusqꝫ. lib. vij. hec medicamina trita ꝛ purgata adunans. parū misce butyro vaccino ꝛ cum melle distēpera dispumato vt molle fiat. vaseqꝫ condens qum opus fuerit vteris.

Spodii labuci assignatio. tussi vtilis si cuꝫ febre fuerit. ptisi quoqꝫ ꝛ pulmonis vlceribus. Sūe gūme arabice. cacale. cuiusqꝫ. ʒ. sex. amili. tritici. kethire cuiusqꝫ. x. spodij. iiij. zaccare tabarzedi. lx. cucumeris seis excoriati pinearum magnaruꝫ. cuiusqꝫ. vij. medicaīa hec trita aduna ꝛ cribrata cum oleo amigdalino distēpera ꝛ melle dispumato vt molle fiat. condensqꝫ vitreo vase. coclear dabis cum fuerit opus ꝛ asine lac dulce post accipiat.

Helbe labuci assignatio. quod raucedini vtile est. Sume lini seminis. ʒ. x. helbe syrie. amigdal'. dulcium purgatarū. cuiusqꝫ. iiij. ketire. liquir̄. radicis rase. ꝛ tunse. pinearum magnarꝫ. amigdalarū purgatarū amararum. amili. gūme arabice. cuiusqꝫ. ij. hec adunans trita ꝛ cribrata medicamina distempera cū vino cocto spisso ꝛ vase cōdito: qum fuerit opus vtaris.

Liquiritie succi labuci assignatio quod supfluitatibꝰ vtile est ꝛ viscositati in pectore. Sume robi liquir̄. kethire. cuiusqꝫ. ℥. amigdalarū amararū purgatarū. semis feniculi. tātūdem: atqꝫ hec trita adunās ꝛ cribrata cū melle distempera dispumato ꝛ amigdalino oleo dulci. condensqꝫ qum fuerit opꝰ in modū auellane dabis cū isopi decoctione.

Seminis lini labuci assignatio. sicce vtilis tussi. Sume lini semen frixum ꝛ diligenter tritū cū melle distempera dispumato.

Bābacis seminis labuci assignazio. quod pectoris leni aspera. Sume bābacis seminis medulle amigdal' dl'cis excoriate cuiusqꝫ. ʒ. iiij. mermegdali liquiritie radicis rase. v. iiij ouorum vitella. hisqꝫ adunatis siccatis tritis ꝛ cribratis cum oleo distēpera amigdalino ꝛ melle dispumato vaseqꝫ condito instante vtere necessitate.

Labucuꝫ pueris vtile quod cum mulierum lacte aut asine. calori ꝛ pectoris opponitur asperitati. Sume liquir. succi. kethire peidiorꝫ optiorꝫ gūme arab. cꝰqꝫ. ʒ. iiij. seis citoiorꝫ medl'le siccate. ij. h aduāb trita ꝛ cribrata medicaīa ꝛ c̄ mell' tabarzedi iulab. oleoqꝫ amigdalio dulci. distēperās vase ꝯde.

Tabasiri laubuc̄ vtilis calori ꝛ asperitati pulmōis canaliū ꝛ emissioni. Sume gūme arabi. amili. papaueris albi. cuiusqꝫ. ʒ. xx. semis cucurbite ꝛ citrol'. ꝛ cucumeris medullarum. cuiusqꝫ. x. spodij. iiij. semis malue ꝛ alice. cuiusqꝫ. ℥. iij. tere oīa diligēter ꝛ cū tabarzedi mell' distempera. oleoqꝫ amigdal' dulci ꝛ vase cōdito quꝫ fuerit opꝰ vteris.

Papaueris labucū vtil' sanguis reiectioni. febri acute ꝛ tussi pectoris dolori ꝛ pleuresi. Sume rose rube optime purgate. gūme arabice: cuiusqꝫ. ʒ. iiij. papaueris tertiā eorum amili. ketire. cuiusqꝫ. ʒ. ij. spodij. zerei. zafrāi cuiusqꝫ. ij. ꝛ liqr̄. succi. ij. hec medicamina trita ꝛ cribrata adunabis ꝛ cum vino cocto spisso distemperans vase condes. qumqꝫ fuerit opꝰ cū terēgebini aqua vel isopi vteris decoctione.

Papaueris labuci assignatio vtilis catarris ꝛ asmatis vlceribus. Sume papaueris capita magna ducenta ꝛ aq̄ infunde suaui cadis. vj. suntqꝫ i cado vntie. xx. die ꝛ nocte ꝛ sic lento coque igne donec medietas supersit igneqꝫ deponēs fortiter frica ꝛ cola ꝛ mitte super quēqꝫ cadū papaueris. cadū mellis. ꝛ tertiam cadi mell' tabarzedi ꝛ coque donec fiat labuc̄ sicqꝫ igne deponēs adde kethire albe. ʒ. x. diligēter trita ꝛ panno trāsmissa subtili. fortiter mixta vase conde ꝛ vteris.

Labucū papaueris cū medicaminibus vtilis fluxibus qui ad omnia fluunt mēbra acutisqꝫ fluxibus ꝛ tenuibus qui a cerebro in pectus defluūt. Sume papaueris capita albi ducēta magna ꝛ mediocriter tūde. sicqꝫ die infunde ꝛ nocte cadis aque suauis. vj. ꝛ moderato coque igne donec sola supersit medietas. tūc igne deponens refrigerari permittes ꝛ optime fricatum colabis. tribus addes papaueris cadis mell' dispumati cadū. mellisqꝫ tabarzedi tertiū cadi sicqꝫ igne decoques lento donec labucū fiat. depositoqꝫ ab igne adijcies hec medicamīa. acatie. rose rube. zafrani. mirre. ielnari. hypoquistidos succi cuiusqꝫ. ʒ. trita hec ꝛ cribrata inijcies ꝛ cōmonebis donec perfectius misceātur ꝛ vase condens vitreo qū fuerit opus vteris.

Capitulum. i4. Incipit tractatus trociscorum.

t rociscorū carabe assignatio vtiliū sanguis sputui ꝛ fluxui. Sūe karabe. busadi. margaritarꝫ. semis portulace. cuiusqꝫ. v. cornu ceruini adusti. corticū oui adustorum gūme arabice cuiusqꝫ. iij. coriandri frixi. semis papaueris al

bi. cuiusqʒ. vj. vdabe. arsenici. cuiusqʒ. ij. tere oīa diligenter ⁊ cum semis psilij spuma distēperās trocisa ⁊ vtere.

Trociscorū quēquebi assignatio vtiliū stomaci doloribus ⁊ cui ructuatus dominatur acidus tortioni ⁊ vētris turbationi. cephalee ⁊ matricū dolorib⁹ veneno potato ⁊ reptilium morsui ac percussioni. Sume castorei. mirre munde. seliche. terre sigillate. corticū mandragore. tabig. cuiusqʒ. ʒ. iiij. zafrani. opij cuiusqʒ. vj. dauci. anisi. semis apij. siselei. iusquiami albi. mibe fluxe. cuiusqʒ. viij. opiū ⁊ mibā funde vino ribano aut cōi ⁊ simul medicamina distempera. trociscosqʒ. ϛ. exag. trocisca ⁊ in vmbra siccatis vtere qum opus fuerit post. vj. mēses.

Dyascanaton trocisci tenasmoni vtiles ⁊ tortioni imoderate solutioni ⁊ intestinorū vlceribus sanguinis fluxui ⁊ ossiū corruptioni. Sume semis apij. ameos cuiusqʒ. ʒ. viij. seminis feniculi. anisi. cuiusqʒ. iiij. mirre. spice cassie. opij. cuiusqʒ. ij. Tere hec oīa diligenter ⁊ cū vino distēperans ribano semis exag. facies trociscos: qbus in vmbra siccatis post vj. mēses vteris.

Dyscomatō trocisci vtiles cronice solutioni tenasmoni ⁊ vomitui. Sume semis apij. cinamomi cuiusqʒ. ʒ. vj. absinthij greci. iiij. piperis. ciperi. castorei. cuiusqʒ. ij. adunabis hec trita ⁊ cribrata medicamina ⁊ cū vino cocto distēperās trocisca ⁊ vtere.

Trociscorū apsolidis assignatio vtiliū renū ⁊ vesice vlceribus sanguinis quoqʒ vrine. Sūe seīs apij. seīs iusqami canabi. cuiusqʒ. ʒ. vj. semis feniculi. ʒ. zafrani. pinearum. seminis hermazi. opij. amigdal'. purgataruʒ. cuiusqʒ. iij. caquenegi. montani granoruʒ. xxv. grana numero. semis cucumeris expilati. ʒ. xij. trita oīa pāno cribra subtili: ⁊ distemperās trocisca: qumqʒ fuerit opus frueris.

Trociscorum balaustie assignatio. sanguis solutioni ⁊ fluxui vtilium. Sume cassiesi. terre sigillate. mirre mūde. gūme ara. cuiusqʒ. ʒ. iiij. rose rubee. acatie. balaustie. cuiusqʒ. viij. ʒ. tere oīa diligēter ⁊ distēpera cuʒ ielnari aq̄ viridis: aut decoctiōe ⁊ trociscos in vmbra sicca: ac vase condes: eorum potio. ʒ. ij.

Trociscorum marsi assignatio vtiliū passioni que ileos vocatur: in qua patiens stercora ore reijcit ⁊ ciboꝝ ventositati. Sume semis apij. anisi. cinamomi. cuiusqʒ. ʒ. vj. absinthij greci. masticis. cuiusqʒ. iiij. pipis. mirre mūde. opij. castorei. cuiusqʒ. ʒ. ij. tere ⁊ cribra atqʒ cum aqua distēperans trocisca ⁊ conde: qumqʒ fuerit opus vtaris.

Troccicorum busadi assignatio vtiliuʒ sanguis fluxui ⁊ reiectioni. Sume busadi. ʒ. x. thuris masculi. acatie. balaustie. cuiusqʒ. iiij. gūme arab. darasini. ʒ. ϛ. medicamia hec trita ⁊ cribrata adunās distempera cū ouorū albumine: ⁊. ʒ. trociscos informa: in vmbra siccatis: qum fuerit op⁹ vteris.

Spodij trociscorum mollientiū assignatio vtilium febribus acutis ⁊ adurētibus: cholericisqʒ ⁊ sitim amputāt. Sume rose rubee optime purgate. terēgebini. cuiusqʒ. ʒ. vj. zafrani. spodij. kethire. cuiusqʒ. ij. amili. iij. trita omnia diligēter cū terengebini aqua distemperans exagi orum ouorū fac trociscos ⁊ vteris.

Trociscorū spodij stringētiū assignatio qui fiūt cū hermazi semie ⁊ febribus prosunt accutis que cū solutione sunt ventris sanguinea ⁊ similib⁹. Sume. rose. ʒ. vj. gūe arabice. amili. cuiusqʒ. iiij. sem̄ hermazi. vj. spodij. zafrani. cuiusqʒ tertiā eorum: trita oīa cum semie psilij distemperabis ⁊ exagij trociscos factos in vmbra desicca.

Trociscorum spodij strigētiū assignatio. Sume rose. ʒ. viij. semis hermaci. vj spodij. iiij. amili. gūme arabice. cuiusqʒ. iij. zafrāi. ʒ. ⁊ vt expedit parata cum rosaruʒ aqua distempera ⁊ exagij trociscis factis qum fuerit opus vteris.

Trociscorum berberis assignatio vtilium febribus phlegmaticis ⁊ putridis: epatisqʒ apostematibus ⁊ stomaci. Sume succi berberis cucumeris ⁊ melonis seminuʒ medulle cuiusqʒ. ʒ. iij. rose rubee. terengebini. cuiusqʒ. vj. seminis aq̄sithi liquir. robi. spodij. seminis itibe. iggij. masticis. spice aromatice. gafeti succi. cuiusqʒ. ʒ. ij. fube. chaidani. lacce purgate. rauedsini. cuiusqʒ. ij. zafrani. ʒ. tere oīa diligenter ⁊ cum terengebini aqua distēperans. a. ʒ. i. vsqʒ exag trocisca ⁊ quʒ fuerit opus vteris.

Trociscorum absinth assignatio. vtilium epatis ⁊ stomaci oppilationibus ⁊ febribus phlegmaticis splenis oppilationi ⁊ vrine difficultati. Sume absinth greci. seminis apij. anisi amidal' amararū cuiusqʒ partem ⁊ terēs cribra atqʒ cū aqua distēperans trocisca a. ʒ. vsqʒ exag.

Lacce trociscorum assignatio vtiliuʒ epatis debilitati. Sume lacce purgate. fu. chaidani anisi. semen apij. absinthij greci. asari. lelembachi. amigdalaruʒ amararū. costi cinamomi. freseloy in al's freselei aristol. lon. gafeti succi cuiusqʒ. ʒ. v. tere ⁊ cribra. atqʒ distemperans exag. fac trociscos.

Absinthj trocisci ioannis dispositio ⁊ eorum vtilitas que ⁊ priorum. Sūe absinthij greci asari. anisi. zerzei cui⁹qʒ. ʒ. ij. seminis apij. aloes. gafeti succi cuiusqʒ. ʒ. ⁊. ϛ. amigdal' purgatarum. masticis. sadangedi in al' sadegundi. cuiusqʒ. ʒ. ij. ⁊. ϛ. trita oīa distemperans. ʒ. trociscos informa.

Gafeti trocisci qui antiquis prosunt febribus quartane. ⁊ icteritie oppilationi epatis ⁊ splenis doloribus. Sume gafeti succi. ʒ. xx. spice. x. spodij. iiij. ⁊ terens cribra. ⁊ cum aqua distemperans. ʒ. trociscos informa.

Trociscorum rosaꝝ assignatio vtilium doloribus oris stomachi. febribusqʒ phlegmaticis. Sume rosaruʒ rubearū. ʒ. vj. liquiritie radicuʒ. iiij. spice. ʒ. lelēbachi. ʒ. ij. tere ⁊ cū vini robo distemperans. dragmeos iforma trociscos.

Reubarbari assignatio trociscorum febribus antiquis vtilium duritiei epatis ⁊ splenis. apostematibusqʒ ⁊ doloribus ⁊ pcussiōi si his accidit mēbris. Sūe rauedsini. ʒ. vj. fuhe adāi i al' fuhe hādāi lacce purgate c⁹qʒ. iij. seīs apij anisi eupatorij. succi. cui⁹qʒ. ʒ. medicamia hec trita ⁊ cribrata adunās distēpera cum aqua. ⁊ exagij trociscos iformans in vmbra siccans qum fuerit opus vteris.

Papaueris trociscorū assignatio vtilium pectoris ⁊ pulmonis vlceribus: febriūqʒ ⁊ pectoris dolori. Sume rose rubee optime purgate. gūe ara. cuiusqʒ. iiij. amili. kethire. ligritie succi. cuiusqʒ. ij. papaueris albi ⁊ ni. cuiusqʒ. iij. spodij. v. zafrani. obol'. ij. tere oīa diligenter ⁊ cū aqua distemperans a. ʒ. vsqʒ exag. trocisca. ⁊ cuʒ papaueris propina syroppo.

Dyarodon trocisci febribus vtiles varijs ⁊ adustis: apostematibus epatis calidis ⁊ emitriteis ac tussi. Sume seminuʒ melonis. cucumeris. frachi vel feresiaci. citroli medulle. cui⁹qʒ. ʒ. x. liquir'. succi. vj. dragagāti. iiij. amili. iij. spodij. semis feniculi. ethaci. rose. cuiusqʒ ij. zafrani. iij. tere oīa diligēter ⁊ cū semis psilij lababo distēperans trociscos fac. ʒ. quos cū aq̄ frigida ⁊ iulab ꝓpiabis.

Rosarum trociscorū cum spodio assignatio: vtilium emitriteis ⁊ febribus antiquis. Sume rose rubee. ʒ. v. spodij. spic̄. iggij. cuiusqʒ. ij. gafeti succi. vj. hec oīa adunabis trita ⁊ cribrata ⁊ cum aqua distempera ⁊ informabis trociscos.

Trociscorum assignatio vtiliū sanguis solutioni ⁊ sputo. Sume terre armenice. carathi. spodij. tarathiti cuiusqʒ. ʒ. ij. hermazi agrestis semis. zerzei. gumme arabice. balaustie. cuiusqʒ. iiij. amili. rose. cuiusqʒ. ʒ. hec trita ⁊ cribrata cum psilij seminis spuma distemperans trociscos iforma. ʒ. ⁊ vtere.

Trocisci stomachū confortantes qui ⁊ naturā strigunt. Sume rose optīe purgate. balaustie. cuiusqʒ. ʒ. ij. corticuʒ cādari. xilo aloes pure. cuiusqʒ. ʒ. secci optimi. lelēbachi. zafrani. cuiusqʒ. ϛ. trita ⁊ cribrata hec cuʒ aqua distemperabis: ⁊. ʒ. factis trociscis cuʒ pomoꝝ robo ⁊ rosaꝝ aq̄ offeres.

Capparis trociscorum assignatio vtiliuʒ splenis doloribus. Sume corticū radicū capparis. ʒ. iiij. aristolo. lon. ij. semis femequesti. piperis nigri. lalembachi. cuiusqʒ. vj vsa qui. iiij. medicamia hec adunabis trita ⁊ cribrata: distemperāsqʒ trociscabis ⁊ cum squingibin offer eis.

Capparis alij trocisci qui cū scolopendria fiūt vtiles. splenis doloribus ⁊ epatis oppilationi ac frigiditati. Sume cortic. radic. capparis. ʒ. iiij. in alio exag. aristol. lon. adechari cuiusqʒ exag. ij. piperis nigri scolopendrie cuiusqʒ. iij. medicamina hec teres diligenter ⁊ cribrata cum assaqui aqua distēperabis. ⁊. ʒ. fac trociscos. quos cum squingibin dabis.

Scolopendrij trocisci doloribus vtiles splenis. Sume scolopēdrie. ʒ. iiij. brichali polij. tarafe fructus. granoruʒ caquenegi. opoponacis. glandis costi cuiusqʒ. ij. absinthij greci. iij. teres oīa diligenter. opoponaceqʒ in vini dissoluto aceto. distempera simul reliqua ⁊. ʒ. informa trociscos. qūqʒ opus fuerit vteris.

Trocisci spleni vtiles doloribus. Sume ireos radicis. ʒ. iiij. piperis albi spice. ammoniaci hagdali cuiusqʒ duas. Diligenter trita ⁊ cribrata amoniacum vini aceto infūdens distēpera simul oīa. factosqʒ. ʒ. trociscos qum fuerit op⁹ cum squingibin offeres. Et qui os cōposuit se porco diebus propinasse tribus tradit. ⁊ interfecto quesitoqʒ in eius ventre

splene non invenisse testatur.

Camphore trocisci vtiles febribus adustis ⁊ incendentibus. siti ⁊ erratice febri. Sũe rose rubee. ʒ. vj. spodij. gũme ara. balecdari. kethire. cuiusqꝫ. iiij. cucurbite seminis medulle ⁊ citroli seminis portulace. radicis. liquir. cuiusqꝫ. viij. amili. iij. zafrani. ij. cãphore. ʒ. adunabis medicamina hec trita ⁊ cum rosarum aqua distemperãs trocisca. ⁊ siccatis quum fuerit opus vteris.

Camphore alij trocisci vtiles ad que ⁊ primi. epatisqꝫ inflãmationi ⁊ stomaci sanguis reiecti oni. siti ⁊ febribus calidis. Sume spodij drag. iiij. rose rubee. vij. xiloaloes. cacale magne expilate. cucurbite ⁊ citroli seminis medulle. cuiusqꝫ. ij. radicis liquiritie. sandali albi terẽgebini. zaccare. tabarzedi. cuiusqꝫ. iij. lacce purgate. kethire. zafrani cuiusqꝫ. ʒ. trita oĩa diligenter. pãno cribra subtili ⁊ cũ aqua distẽperãs rosarũ. ac semis psilij lababo. ʒ. trociscos faciens in vmbra sicca ⁊ qũ opus fuerit vteris.

Trocisci clisteris mollientes. dolori vtiles intestinorũ. Sume ceruse plũbi. ʒ. vj. carte aduste. iiij. gũme arabice. v. balaustie. ij. opij. mamirani. cuiuqꝫ. ʒ. hypoqistidos succi. iij. acatie. casei adusti. sanguinis dracõis cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ϛ. hec adunãs medicamina trita ⁊ cribrata cũ arnoglosse aqua ⁊ semis sebedaurani que est virga pastoris aqua distempera. trociscãsqꝫ in vmbra desicca ⁊ vase cõde. ⁊. ʒ. iij. de eis clisterizabis cũ riso feresiaco.

Trocisci arsenici quibus intestinorũ fit clistere vlceribus. Sume arsenici rubei ⁊ citrini. carte aduste. cuiusqꝫ. ʒ. v. calcis viue. ℔. ϛ. acatie sebbi. iemenici cuiusqꝫ exag. hec adunabis trita ⁊ cribrata medicamina. atqꝫ cũ plantaginis aq̃ distemperans. ʒ. informa trociscos ⁊ in vmbra siccatis clisteriza trociscũ cũ necesse fuerit.

Trociscorũ assignatio vtiliũ cephalee ⁊ emicranco vigilijsqꝫ illiniti tẽporibus. Sume mirre munde. laudãi. cãphore. cuiusqꝫ. ʒ. v. thuris masculi. sarcocolle. ramcci. terre armenice. cuiusqꝫ. ʒ. x. Trita hec ⁊ cribrata medicamina cum rosarũ aqua distempera. trocisca. ⁊ sicca. qũqꝫ fuerit opus vteris aceto irriga ⁊ tẽporibus illine.

Trocisci cephalee ⁊ vigilijs vtiles. fronti ⁊ tẽporibus illiniti. Sume opij. abraxilij. zafrani. benegi semẽ. corticũ radicũ mãdragore. lelecdij. partes equales ⁊ tritas cribratasqꝫ distempera cũ lactucarũ aqua. ⁊ triãgulatos faciẽs trociscos sicca. qũqꝫ opus fuerit cũ coriandri viridis aqua dissolues ⁊ aqua foliorũ lactuce sicqꝫ locũ cataplasmabis.

Trociscorũ narmeci assignatio qui sine subuersione soluũt. mirobo. kebuli. emblici. bellirici. atteregi. cuiusqꝫ partez. turbit. ij. penidiarũ. sabari quãtũ oĩuz. Trita hec diligenter subtili cribra pãno ⁊ distẽperãs trocisca. horũ potio. ʒ. x. in aq̃ calida dissolutorũ.

Violarum trociscorum assignatio qui dicunt̃ marestani. Sume violarũ optimarum viridium. ʒ. ij. turbit albi. ʒ. radicis liquir. tarsensis. ʒ. ϛ. scamonee antiochẽsis obo. Tere cribra ⁊ cũ aqua distemperãs vnũ facies trociscum ⁊ est potio plena que choleram educit rubeã ⁊ humiditatem. omniqꝫ est etati vtilis.

Adriani trocisci. Sume sebbi iemenici. mirre munde. cuiusqꝫ exagi. iiij. colcodanesi exag. thuris masculi exag. viij. aristol'. xij. ⁊ apud quosdaz galle imature. viij. rachale exag. trita hec diligenter. cũ vino distemperabis dulci. ⁊ trociscis factis quum fuerit opus frueris.

Trociscorum assignatio vtilium singultationi que fit ex repletione. Sume costi. mirre. aloes epati. pigani sicci. seis apij. thuris masculi. asari cuiusqꝫ. ʒ. ij. opij. rose rubee. cuiusqꝫ semis adunata hec trita ⁊ cribrata medicamĩa cũ vino claro ⁊ hec radix in al' dulci aut cõi distemperans trocisca ⁊ i vmbra siccans vtere.

Trocisci alij singultationi. Sume semis apij. anisi. selechali. cimini. carmanici. adechari. ciperi. cuiusqꝫ partẽ. zinziberis. ϛ. partẽ castorei quadrantẽ. Tere oĩa diligenter ⁊ cum apij aqua distemperans trocisca semis exag. pondere ⁊ siccatis in vmbra cum aqua nemaci in al' nemami vtere.

Helthiti trocisci q̃rtane vtiles febri. Sume helthiti. mirre. piperis nigri. pigani. equalia põdera ⁊ terẽs cribransqꝫ distempera. ⁊ trociscis vtere quz opus fuerit.

Trocisci sabaphavtiles. baruzi amigdalaruz amararum purgatarum. cuiusqꝫ librã. machabali puri. ij. machabalũ aceto trib' infũde dieb' ⁊ diligẽt i mortãio moueas donec optĩe misceantur: spẽrum puluerem addes ⁊ distempans trociscabis: qũqꝫ fuerit opus cũ itibe aq̃ vteris.

Caplm. 15m. de iueresinis.

Ueresení pentadicon assignatio vtile epatis dolorib' stomaciqꝫ frigidorum ⁊ debilium ventositati grosse. ⁊ egestiõi. Sume ziziberis. piperis. spice aromatice. ralcogij. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. seis apij. mẽte sicce. cuiusqꝫ. v. cimini carmanici. cassie. carpobalsami. piretri. cuiusqꝫ. ij. malabatri. ʒ. hec medicamina trita ⁊ cribrata cum mell' triplo dispumati distempera ⁊ vase ɔdẽs quum fuerit opus vtere.

Piperis iueresẽi assigna° vtil' stõaci epati frigido phlegmatis copie ⁊ humiditati i corpore dominãti. male digestioni grosse vẽtositati: febri quartane ⁊ phlegmatice: stõaci magne frigiditati: vrinazqꝫ prouocat. Sume piperis albi ⁊ nigri ⁊ lõgi. cui'qꝫ. ℥. ij. xilobalsami. ℥. spice aromatic. amomi. cuiusqꝫ. iiij. ziziberis. semis apij. siselei greci. cassie xibale. asari. berberis cuiusqꝫ. ʒ. hec medicamina trita ⁊ cribrata cũ mellis dispumati triplo distempera: ⁊ vase cõdens quz fuerit opus vtere.

Hyaciminũ vtile stomaci frigiditati magne. ructatui acido appetitui canino. febrib' phlegmaticis ⁊ cholere nigre. testium frigiditati ⁊ singultatiõi que fit ex phlegmatis copia ⁊ supfluitate ⁊ est electuariũ grecuz. Sume cumini carmanici die ⁊ nocte in aceto vini infusi ⁊ i vmbra siccati ac frixi. libras duas. piperis nigri. ℥. iij. zinziberis sicci. iiij. buraci. armenici. ʒ. x. foliorũ pigani i vmbra siccati. ℥. iiij. medicamina hec trita ⁊ cribrata cũ mell' distemperabis dispumati triplo. Addũt medicorũ quidam cortic̃ seliche. cĩnamomi. baccali. cinami. gar̃. carpob. spice. arõatic̃. masticis. cui'qꝫ. ʒ. iiij.

Hyaciminũ aliud eius que ⁊ primuz vtilitatis. Sume cimini nebatici vini infusi aceto. die ⁊ nocte: siccatiqꝫ ⁊ frixi. foliorum pigani siccorum. piperis nigri. ziziberis. cuiusqꝫ sextarios. v. buraci armenici. x. medicamĩa hec trita ⁊ cribrata adunans cum mellis distempera dispũati triplo. ⁊ vase condens quum fuerit opus i galle modũ cũ calida aq̃ dab.

Hyachenzi. ⁊ est electuariũ persicum. vtile ventris solutioni: male digestiõi stomaci debilitati ex frigido. Sume costi. mirre. cassie. cinamomi. spice. carpobalsami. cuiusqꝫ. ʒ. x. nucis muscate. numero. v. cacale. thuris. gar̃. anisi. melliloti. narmesqui. sitaregi indici. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. besbese. chiari. aterengi. cuiusqꝫ. iij. aristologie rotunde. cĩnamomi. asene. cuiusqꝫ. v. anisi. zinziberis. cipi. cuiusqꝫ. sestar̃. x. calami aromatici. piperis nigri ⁊ longi cuiusqꝫ. ʒ. v. mirob. indi optĩe purgati sextarios. ij. belliric̃ purgati. x. ʒ. mirti grãoruz semis eminaz ⁊ apud quosdam eminã. apud alios semis. l'. quodqꝫ nos diximus cõpetentius est. trita hec cũ melle distempabis

Hyaireon electuarium grecũ. vtile epatis debilitati ⁊ hydropicis. Sume emedaz nigri. l'. ireos radic̃. ϛ. l'. seminis feniculi ameos. seminis apij. cuiusqꝫ. ℥. iiij. piperis nigri. x. medicamina hec trita ⁊ cribrata adunans cum mellis dispũati triplo distẽpera ⁊ i vase ɔdito quz opus fuerit vtere.

Iureseni talifar indici assignatio vtilis stomaci frigiditati ⁊ grosse epatis ventositati. Sume talifar. v. ʒ. zinziberis. x. piperis lõgi. xij. beili. cinami. cuiusqꝫ. vj. zaccare tabarzedi. ℔. v. hanc in aqua dissolues calida. medicamina simul distemperabis trita ⁊ vase condens vteris.

Iueresenum teremebingi indicum. vtile inflationi ⁊ ventositati stomaci ac frigiditati artetico dolori ⁊ podagrico. Sume sitaregi indici. cadegi indici. cuiusqꝫ. ʒ. vj. beili ameos cuiusqꝫ sexta. ij. piperis nigri. darfulfuli ziziberis cui'qꝫ sext. vj. mirob nigri purgati. xxx. sext. marsmesqui. ij. gar. ʒ. v. nucis muscate sext. iij. besbese. ʒ. iiij. penidiarum sext. x. medicamina hec trita ⁊ cribrata cum melle distẽperabis dispumato ⁊ apud quosdam sine melle in vase repones. eiusqꝫ potio. ʒ. ij.

Besbase electuarium feresiac̃ frigiditati stomaci ac male digestioni ⁊ grosse medetur' ventositati. Sume besbace. cinami cacale magne ⁊ parue cuiusqꝫ. v. piperis nigri. ij. gar̃ drag. ⁊. ϛ. zaccare tabarzedi. xx. medicamina hec trita quum adunaueris ⁊ cribrata cum mellis triplo distemperabis dispumati ⁊ reponẽs qũ necesse fuerit vteris.

Hebethelcadare electuarij assignatio vtilis emorroidibus ⁊ stomaci frigiditati ac male digestiõi. Sume hebethelcadare. mell' heladari. sisami explicati. cui'qꝫ. sexta. vj. zaccare tabarzedi. xxiiij. mirobo. kebuli. bell'ici. siremblici purgati. zinziberis. darfufuli. aterẽgi. malabatri. sitaregi cuiusqꝫ. ʒ. iiij. gariofili. sansuci. besbese. cuiusqꝫ. ʒ. cũ mell' distẽperabis dispumati triplo ⁊ modico vaccini butyri atqꝫ post vi. vteris mẽses. ʒ. ij. cũ lacte vaccino expurato.

Ferenissi electuarium vtile stomaci eneruationi. vẽtositati emorroidibus corruptioni comple

xionis.coloris turbationi ⁊ venerē auget. Sume mirobo.indici.bellirici.siremblici purgati.piperis.darfufuli.zinziberis.ciperi.sitaregi indici.spice cuiusqȝ.ʒ.x.seminis aneti ⁊ straci.⁊ porri.cuiusqȝ.iiij.purgamenti ferri triti ⁊ cribrati ⁊ vini aceto infusi per.xxiiij.dies siccati ⁊ frixi.ʒ.cētū.Medicamīa hec trita ⁊ cribrata aduna ⁊ distēperās cū melle addes musci.ʒ.ij.condēsqȝ vase post.vj.vteris mēses.ʒ.ij.de eo offerens.

Iueresim assignatio quod stomachū calefacit. colorē iformat ⁊ impinguat. Sume fecis vini.seminis apij ⁊ feniculi.anisi semis. abrigij. cimini ameos.ordei.casemi.carui.coriandri sicci.piperis darfulfuli.cinnamomi.thuris.spice.gariof.nuc̄ muscate.ciperi semis.mirte cuiusqȝ exag.purgamēti ferri.x.Coque in sexcuplo vini donec medietas decreuerit ⁊ singulis de eo diebus.xxx.ʒ.vsqȝ.xl.excola.prodest enim cui stomachus refrigidatus est.

Et hec purgamenti ferri decoctionis assignatio vtil' stomaci eneruationi. emorroidibus confuso colori.male digestioni.appetitus paucitati.Sume seīs apij.anisi.abebeli.adecbari.cardami.seminis pigani.⁊ fugiluȝ ⁊ gergiri aneti.cimini.carmanici.carui.semis rape ⁊ porri.papauerisqȝ ēiedani nigri. seminis cepe.mastic̄. thuris cuiusqȝ exag.iiij.costi.virgarū selicbe.saturcie.feresiace ⁊ nebatice.seminis ratabi ⁊ emiere.frememesqui.cacale.meuȝ.gendani. ciperi.asene.cinami seminis.apij.spice.mellilotí.cassie.bebē.rubei ⁊ albi.sitaregi indici. mirobo.indi. kebuli. citrini. belliric̄ siremblic̄.purgati.cuiusqȝ exag.hec medicamina in vino cōi vel vue passe coques ⁊ mell' libras pones.xv.donec quadrās supersit.sicqȝ igne deponēs colabis ⁊ diebus singulis libre q̄drantē bibes vsqȝ trientem cum oleo amigdalino dulci.

Trifera parua stomaci eneruationi vtilis ⁊ humiditati vētositatiqȝ ⁊ emorroidibus ⁊ mētē purgat. Sume mirob.citrini ⁊ indi.bell'i.emblic̄ equales partes ⁊ tritas subtili cribra pāno.oleoqȝ amigdalino dulci modicū infūdens cū melle dispumato distempera.⁊ qum opus fuerit.ʒ. porriges.iij.

Trifere magne assignatio vtilis emorroidarum ventositati.colorem bonū facit.venerem auget. stomachū calefacit.Sume mirobo.kebuli.indi.bell'i.emblici.siremblici purgati.fulfuli.darfulfuli.cuiusqȝ partes.iij. zinziberis. burēdani.besbase.sitaregi indici.secaculi. rauderi rubei ⁊ albi. lingua auis.granati semis.sisami.expilati.zaccare.tabarzedi.papaueris albi hebē vtriusqȝ albi.s.⁊ rubei cuiusqȝ parū. medicamina hec trita ⁊ cribrata aduna ⁊ cū melle distempera dispumato subinfuso prius parū butyro vaccino.sicqȝ vase cōdēs qum fuerit opus vteris.

Iuereseni assignatio quod venerem auget: ⁊ renes calefacit.Sume asperagi.zinziberis cuiusqȝ.vj.ʒ.hebem rubei ⁊ albi.cuiusqȝ.ʒ.iij. semis rape ⁊ fugilis.ratabiqȝ ⁊ pastinace ⁊ engere ⁊ cepe.cuiusqȝ.ij.squille assate.caudarū stinci cuiusqȝ tertiā eorū.cardami.ʒ.vj.lingue auis.ʒ. zaccare.xx. medicamina hec trita ⁊ cribrata adunabis ⁊ cū melle distēperās dispumato conde.qumqȝ opus fuerit.ʒ.v.cuȝ vino cocto aut melle dabis.

Iueresenū exhylarans tristem exhylarat mentem ⁊ aīam. ipsamqȝ confortat corpusqȝ calefacit ⁊ corroborat stomachum.anhelitumqȝ iocundat. Sume rose partes.vj.cipi.v.gar̄.mastic̄.spic̄.aromatice.asari cuiusqȝ.iij.cinami.vue passe.cuiusqȝ.ij.besbase.cacale.helij.nucis muscate cuiusqȝ partem.Singula singulatim tere ⁊ cribrabis ⁊ sumes singulis.xxxvj.exagijs adiunctorum medicaminum.salis libraȝ ⁊ in viij.libris aque coque donec tres tantū supersint. Tunc colabis eius abiectis purgamētis.iterumqȝ aquam in ollam mittes ⁊ appones penidiarū optimarū lb.coquens donec tanq̄ labrū fiat.sicqȝ igne deponēs medicamina superpuluerizabis cōmouens donec perfectius sint mixta.⁊ vase condēs qū fuerit opus exag.ij.⁊.ʃ.singulis dabis complexiōibus vel ebdomadibus.

Iueresenum zaccare stomachum calefacit ⁊ digestionē procurat phlegmatice ⁊ nimie medetur humiditati. Sume cacale.cubebe.gariofilorum.darasini.zinziberis.darfulfuli.zafrani cuiusqȝ.ʒ.xiloaloes crude.piperis cuiusqȝ.ʃ. zaccare lb.ʃ.aut mellis tabarzedi super ignē positū ispissari permitte.⁊ medicamīa inijcies trita ⁊ subtili cribrata pāno ⁊ cōmoue donec cōpleatur ⁊ durū fiat ⁊ oleo vngatur amigdalino. aut sisami.⁊ sic donec siccetur permittatur ⁊ vase conde ⁊ qum opus fuerit vtere.

Satureie electuariū vtile vētositati que stomacho accidit ⁊ intestinis digestionemqȝ cōfortat.Sume satureie montane ⁊ ortulane. isopi. ameos. mente ⁊ cimini carmenici.nemami cuiusqȝ.ʒ.v.zinziberis.xiloaloes acori.besbase.hermi.cuiusqȝ.ʒ.seminis apij.anisi.feniculi. cuiusqȝ.iiij.hesse.ij.zaccare.tabarzedi.l.tere medicamina diligēter ⁊ cribrās cū mellis distēpera dispumati triplo ⁊ conde.

Beladari electuarium sciatic̄ vtile mentē clarificat cogitationem emendat.colorēqȝ iformat. Sume piperis darfulfuli.mirobo.kebuli.bellirici. siremblici purgati cuiusqȝ.ʒ.iiij.mellis beledari.aterengi.costi.zaccare.tabarzedi. baccarum lauri.ciperi cuiusqȝ.sext.ij.medicamina sicca trita ⁊ cribrata adunans mellis infundes belledari ⁊ butyro vaccino ⁊ cum melle distemperans vase condes:qumqȝ opus fuerit post.vj.vteris mēses.ʒ.dans.ij.cū apij aqua.

Sabarbarani iueresenum.vtile stomaci frigiditati ⁊ epatis aque citrine ⁊ cholere nigre colicāqȝ soluit. Sume zinziberis.cinami.darasini.cassia.spic̄.nuc̄ muscate.heili.mastic̄.cacale.carpobal.zafrani.cuiusqȝ.ʒ.iiij.⁊ scamōee.iij. turbit.viij.granorꝫ nili.viij.zaccare. selimane quantū oīuȝ. Terens ⁊ cribrās cū mellis distempera dispumati triplo ⁊ qum fuerit opus.ʒ.vteris.iiij.vsqȝ totidē exagia ⁊ inuenimus alio exemplari.granorum nili loco.senam.hoc qȝ vitio interpretis.⁊ aiunt quidam eē saberemuȝ.⁊ grana nili hocqȝ rei competentius.

Dactilorum electuariū vtile colice ⁊ stomaci doloribus. Sume buraci armenici.cimini carmanici.petroselini.zinziberis.piperis albi cuiusqȝ.ʒ.ij.⁊.ʃ.diagridij.v.camarbeiron.purgatorū amigō purgatarū.pigani foliorum. cuiusqȝ.x.medicamina trita ⁊ cribrata adunans dactilos vini infunde aceto die ⁊ nocte ⁊ cribro excolans medicamīa simul misce ⁊ cū melle distempera dispumato ⁊ exag.dabis.iiij.

Dactilorū electuariū quod Ioannes cōposuit vtilius primo.Sume zinziber.piperis cuiusqȝ.ʒ.ij. ⁊.ʃ. pigani.amigda.dulciū.cuiusqȝ.iiij.scamonee.ij.⁊.ʃ.tamarcheirō.℥.iiij.vini aceto die ⁊ nocte ifusi. corticibusqȝ ⁊ ossul' purgati fricans ordei cribro transmitte.⁊ medicamina trita simul misce ⁊ cum melle distemperabis dispumato.exag.iiij.daturus.

Iuereseni laxatiui assignatio colice vtilis.Sume turbit albi.ʒ.v.darfulfuli.tertiam.zaccare taberzedi.ʒ.xxiiij.tere oīa diligēter.⁊.ʒ.dabis.v.vsqȝ.vj.

Iueresenum laxatiuum vtile podagre ⁊ dorsi doloribus phlegmaticisqȝ morbis.Sume scamonee. darasini.sitaregi.indici.cuiusqȝ.ʒ.viij.piperis.vj.turbit.x.darfulfuli.cacale.gar̄.semis apij.ameos.cuiusqȝ.ʒ.iiij.salis indici. ij. zaccare.xx.penidiorum optimoruȝ totidem.masaquithe.iij. medicamina hec adunabis trita ⁊ cum melle distempera dispumato cōdens:qumqȝ opus fuerit vteris. masaquithi spuma est vasis viridis:sumitur aūt ⁊ lac dulce eo loco.

Iuereseni electuariū qd̄ cholerā laxat rubeaȝ sine molestia. Sume xiloaloes pure. masticis.cuiusqȝ.ʒ.turbit adusti.iiij.scamonee.semis horum.Terens ⁊ cribrās cū melle distēpera dispumato aut taberzedi mellis ⁊.ʒ.v.dabis.

Dyacitoniten.catarticū laxans:stomachū iocundat ⁊ confortat:cibi mouet appetitū ⁊ colice ꝓdest. Sume citoniorum hespanicorū itus ⁊ extra purgatorū libraȝ.⁊ minutatim icisis superijce vini cocti qua ifundantur quantitatem.⁊ coque donec matura fiat decoctio:tunc deponens ⁊ terens diligenter cribro transmittes:ordei addens deinceps apum mellis.libras.ij.⁊ lento coques igne donec spissum fuerit:spissato hec adijcias medicamina trita ⁊ cribrata. Sūe zinziberis.piperis longi.cinamomi.cuiusqȝ.ʒ.ij.heili.cacale.zafrani.cuiusqȝ.iij.masticis.v.scamōee.x.turbit.xxx.hec addes medicamīa vt diximus:quūqȝ optime spissatū fuerit ⁊ durum factum:parua facies frusta.qdqȝ frustuȝ.ʒ.iiij.vt fuerit siccata in frondibus pones citrini.⁊ qum necesse fuerit sūet.

Dyacitoniten stringens vtile ventri dissoluto ⁊ stomaci debilitati.vomitui.male digestioni:calorēqȝ reformat ⁊ appetitum mouet ciborū.Sume citoniorū purgatoruȝ lb.ij.⁊ parua facias frusta superfunde vini accidi qd̄ infundat illa:atqȝ ad perfectionem coque.Tunc tritis ⁊ cribratis mellis addes apum librā:⁊ lento coques igne donec spisset:sicqȝ hec appones medicamina.ziziberis.piperis.dar.fulfuli.cuiusqȝ.ʒ.iiij.seminis apij.ameos.cuiusqȝ.ʒ.zafrani. ij. hec trita ⁊ cribrata miscebis:⁊ vt in primo diximus facies.

Pomorum iueresenū assignatio stomaci debilitati vtile.Sume pomorū syrorū purgatorum librā:i vino coque ribano perfecto vt in citonijs diximus ⁊ apuȝ mellis libram dispumati immittes:tūc sumes piperis longi.gar̄.cuiusqȝ.ʒ.ij.ziziberis.iiij.zafrani.vj. xiloaloes.v.terensqȝ medicamina hec cribrans cū pomis ⁊ melle distemperabis:⁊ super ignē fortiter spissans sup marmor pones ⁊ extendes inunctum prius oleo amigdal'.dulci.sicqȝ fcē

frusta facies trium.ʒ.⁊ in citri folij repones.

Ambreinereſenum vtile ſtomacho frigido ⁊ tremori: male digeſtioni. matricuꝫ doloribus ꝯpetit ſenibus. Sume cacale magne ⁊ parue. beili. beſbaſe. daraſini. cuiuſqꝫ.ʒ.iiij. zinziberis. darfulfuli. cuiuſqꝫ ſextaria duo. aſene.ʒ.ij. cinnami.ʒ.gar̄. zafrani. cuiuſqꝫ.x. nuciſmuſca.v.⁊ apud quoſdā nūo.l. ſpice aromatic̄. maſticis. cuiuſqꝫ.ij. ambre tātūdeꝫ muſci.ʒ. iuſquiami. opij cuiuſqꝫ.ʒ. olei balſami.vj. opium vino infunde ribano. aut communi. aut vue paſſe ⁊ melle. liquefac ambraꝫ in oleo ſiſamino ⁊ ſic oīa hec infunde medicamina ⁊ miſce diſtēperaqꝫ ſimul oīa cum melle diſpumato ⁊ opio vīo infuſo ⁊ vaſe conde qūqꝫ fuerit opus poſt tres menſes vteris exag. vno.⁊.ʒ. vſqꝫ.ij.

Electuarij pſilphij aſſignatio vtilis inflationi ſtomaci ⁊ ventris rugituiqꝫ. Sume piperis ſeminis apij. cuiuſqꝫ.ʒ.xij. petroſelini. mente ſicce. ſiſelei cuiuſqꝫ.viij. caſemi.xiij. medicamina hec adunabis trita ⁊ cribrata ⁊ cum melle diſtēpera diſpumato vaſe condens qū opus fuerit fruiturus.

Eniedani electuarium vtile epatis duritici. ſtomaci frigiditati hydropiſis principijs. Sume eniedani nigri.ʒ.x. ſeminis eruce ⁊ porri cuiuſqꝫ.viij. zinziberis. bellirici emblici purgati. cuiuſqꝫ.vij. ameos ſeminis apij. aniſi. cacale ꝑue ⁊ magne. cimini carmanici. cuiuſqꝫ.iiij. ſpice aromatic̄.ij. gar̄.ʒ. penidiarum optimarū.xx. medicamina hec trita ⁊ cribrata adunabis ⁊ cum melle diſtēperans diſpumato vaſe cōdes dabiſqꝫ.ʒ.ij. cuꝫ aqua in qua aniſum. ſpicaꝫ maſticemqꝫ decoxeris.

Bucuriuereſenū. vtile emorroidarum ventoſitati. augetqꝫ venerem ⁊ digeſtionem procurat. Sūe zinziberis ſextar̄.x. darfulfuli.iij. piperis.ij. ſitaregi indici.ij. ſecaculi.v. pineorum nucū purgatorum ſiſami. cuiuſqꝫ manipulos.ij. baedari. beledari. poma numero.xxx. hec teres ⁊ ſiccata cribrabis in duabus aut tribus olei ſiſami. vntijs pānoqꝫ colabis: ⁊ hec medicamina inijcies. penidia aūt in aqua diſſolues ſuaui.⁊ ſpiſſari facies reliqua ſimul diſtemperans vaſe condes.⁊ qum fuerit opus vteris.

Juereſenū dyabcāphoreuꝫ vtile ſtomaci debilitati. male digeſtioni ⁊ groſſo phlegmati Sume piperis nucis muſcate. zinziberis. beſbeſe. lilegici cinamomi cinani. narmeſqui ſelſemui. fremmeſqui. belichari vel adechari. gar. cāphore zafrani cuiuſqꝫ.ʒ.ij. hec adunans trita ⁊ cribrata cum melle diſtēpera diſpumato vaſe conde qūqꝫ opus fuerit vtere.

Dyacāphoreum aliud priore fortius. Sume zinziberis piperis nigri ⁊ longi. daraſini. ſpic̄ aromat̄. lapidis ſolis nucis muſcate. ſandali albi. carpob. cacale beſbaſe. gar. narmeſqui. tal'fari. ciperi. ſpodij. auri puri. cuiuſqꝫ.℥.ʒ. hec adūabis trita ⁊ cribrata medicamina. condeſqꝫ vaſe melle diſtemperans diſpumato.⁊ quꝫ opus fuerit vteris.

Capitulū.16. incipit tractatus de pulueribus.

P Ulueris tam aſſignatio vtilis abominatōni.⁊ fluxui cholerico. Sume ſeīs pſillij. ſeminū marcie i al' marue ⁊ ſabaſaferemi. amili. bargi. gūme ara. terre armenice cuiuſqꝫ partem. gūmaꝫ terram.⁊ amiluꝫ mediocriter teres ſemen pſillij modicuꝫ friges ⁊ mixtis vteris infectis oleo roſarum cum citoniorum robo. aut mirti.

Pūlueris granatorum aſſignatio. vtilis ſolutioni que fit ex ſtomaci debilitate ⁊ inteſtinorum ipſaqꝫ confortat. Sume romani granorum frixorū partes duas. mirte grece. granorum baluti ſelſemachi. ſumaci cimini aceto infuſi vini ⁊ frixi benaci ſucci. gabire alfiti. coriandri frixi. cuiuſqꝫ.xij. carice nebatice ⁊ ſyre. cuiuſqꝫ partē. ſeccirameci xiloaloes pure cuiuſqꝫ quadrantem. Que frigi oꝫ frige. reliqua mediocriter terens. oīa ſimul miſce ⁊ vtere.

Machalite puluis ſolutionis vtilis antique tenaſmonſ ⁊ ſtomaci debilitati frigiditatiqꝫ ⁊ tortioni ac emorroidibus. Sume cardami libram ⁊.ʒ. frixam cimini carmanici vini aceto nocte ⁊ die infuſi ⁊ ſiccati frixiqꝫ libraꝫ.ʒ. ſeminuꝫ lilij ⁊ porri nebatici. cuiuſqꝫ quadrātem. ℔. maſticū.℥.ʒ. mirobolani indi in oleo frixi oliue libre quadrantem tere oīa diligenter ⁊ vtere.

Charnubi puluis ſolutiōi vtil' ⁊ ſtomaci eneruatōi Sūe carue nebatice granis purgate. cimini carmanici vini aceto infuſi die ac nocte ⁊ in vmbra ſiccati ac frixi ſumaci. granorum aychali mirti benaci. alfiti glandis. coriādri frixi maſticis cuiuſqꝫ partem. aduna hec trita ⁊ cribrata medicamina conditiſqꝫ vaſe qum fuerit opus vteris.

Puluis alius naturam ſtringens. ſtomachūqꝫ roborans Sume ſeminis vuarum paſſarum romani granorum ſeminis hermāzi. gume arab. cuiuſqꝫ.ʒ.iiij. ſeminis mirti glandis cuiuſqꝫ.iij. trita hec ⁊ cribrata aduna medicamina ⁊ vaſe condens vtere.

Berberis puluis. debilitati vtilis ſtomaci. quem confortat ⁊ naturaꝫ conſtipans calefacit. Sume nanachue. ſumaci ziziberis. benaci alfiti cuiuſqꝫ.ʒ.ij. zaccare tabarzedi.xx. his tritis ⁊ cribratis adunatis qum fuerit opus vteris.

Sumaci puluis ventris vtilis fluxuationi. Sume ſumaci partes.ij. acidi granati granorum frixorum partem. carice nebatice. crei. gūme arab. balauſtie cuiuſqꝫ ſemis partem aduna hec trita ⁊ cribrata medicamina ⁊ vaſe condes qum fuerit opus vtere.

Puluis glandis fluxui vtilis ventris. Sume caſtanearuꝫ glandium. vue paſſe granorum cuiuſqꝫ partem benaci alfiti carice nebatice. mirti granorū cuiuſqꝫ.ij. hec aduna trita ⁊ cribrata medicamina vaſe conde ⁊ vtere.

Puluis vuarum ventris fluxui vtilis. Sume granorū vue aut zebibi partes duas granoruꝫ. mirti. ſumaci cuiuſqꝫ partem. gūme arab. lelēbachi maſtic. balauſtie cuiuſqꝫ.ʒ. partem. medicamina hec trita ⁊ cribrata in vaſe conde ⁊ vtere.

Seminum puluis vtilis ventoſitati ⁊ inflationi. Sume carui. aniſi cimini carmanici cinami ameos. ſeminuꝫ apij cuiuſqꝫ.ʒ.ij. gar. cacale magne ⁊ parue cuiuſqꝫ medium eorum zinziberis darfulfuli. cuiuſqꝫ obol'.ij. zaccare exag.xx. hec adunabis trita ⁊ cribrata medicaīa ⁊ vaſe cōditis vteris.

Pregnantium puluis mulierum malos amouet ill' conceptus tēpore. appetitus. ſtomachum ꝯfortat: cibi mouet appetitum ⁊ colorem bonū facit ſolutionēqꝫ. Sume apij. zebedari. in al'zerēbadi. cuiuſqꝫ.ʒ.vij. ameos. thuris maſc'li. cuiuſqꝫ.iij. caſtorei.ʒ.ʒ. cimini carmenici. ſiſami. expilati. cuiꝰqꝫ.x. zaccare taberzedi.xx. tere oīa diligenter hec ⁊ cribra medicamina ꝯditiſqꝫ vaſe qum fuerit opus vtaris.

Pulueris alius aſſignatio vtilis pregnantibus: ⁊ ē ſiſami electuariū. Sume ſiſami expilati. cimini carmanici. ziziberis. cuiuſqꝫ.x. piperis nigri ⁊ longi. cuiuſqꝫ.v. cinamomi.ij. beili. cacale. cuiuſqꝫ.iij. taberzedi zaccare librā. Trita hec ⁊ cribrata vaſe conde ⁊ qum fuerit opus vteris.

Pulueris ioannis aſſignatio vtilis ſtomaci debilitati: vētoſitatem ſoluit ⁊ cibi mouet appetitum. Sume cimini carmanici ⁊ nebatici. cuiuſqꝫ.ʒ.xxx. īfuſorum vini aceto die ⁊ nocte ⁊ deſiccatorum frixorūqꝫ mirti granorum.l. coriandri frixi.xx. benaci. alfiti ⁊ gabiri. granati granorum. cuiuſqꝫ.xx. carathi. tarathiti. cuiuſqꝫ tertiam eorum partem. tere ⁊ lato tranſmitte cribro: ⁊ ſume qum neceſſe fuerit mane ⁊ veſpere

Pulueris aſſignatio difficilis vtilis ſingultatiōi que ex repletione cōtingit. Sume ſeminis apij montani. ciperi. cimini carmanici. cuiuſqꝫ partem. ⁊ tritas cribra. dabiſqꝫ cum nemami aqua exagium.

Pulueris aſſignatio qui cū camele bibitur lacte: ⁊ epatis prodeſt doloribus. Sume lacce purgate.ʒ.xxx. roſe rubee tantūdem. ſpodij. ſemis itibe.⁊ aquaſuthi. cuiuſqꝫ ij. hec adunabis trita ⁊ cribrata medicamina: qumqꝫ fuerit opus conditis vaſe vteris: eiuſqꝫ potio.ʒ. cū zaccare ſelimie.ʒ.v. vntijs camele lactis.iiij. a quibus vnctuoſitateꝫ eduxeris.

Pulueris podagricis vtilis ⁊ ſciaticis. Sume ſcurenia ni albi.ʒ.x. zaccare ſelimene.v. zafrani. obol'.⁊ tritiſ diligenter.ʒ. de eis propinabis cū aqua frigida.

Pulueris aſſignatio ſcorpij percuſſioni vtilis. Sūe ariſtologie longe. radicis capparis. piretri ꝑtes ⁊ tritas cribra: dabiſqꝫ ex eis.ʒ.iij. vſqꝫ.ij.

Puluis illis vtilis qui plurimi cā caloris mingit ⁊ eſt paſſio diabetes. Sume purgamēti ferri.ʒ.xx.⁊ tritas ſubtili cribra pāno. ſicqꝫ vini aceto.vij. infunde diebus excolataſqꝫ paululū frige donec ſiccentur ⁊ iterū terens miſce corticū candari vini aceto infuſorū die ⁊ nocte ſiccatorumqꝫ.ʒ.v. ſpodij.iiij. coriādri ſicci.iij. cicute.ij. hec adunans trita ⁊ cribrata medicamina vaſe ꝯde: qūqꝫ opus fuerit.ʒ.ij. cū nectare dabis ſimplici ⁊ aqua frigida mane ⁊ veſpere.

Puluis vrinam prouocans. Sume ſcolopendrij.ʒ.x. vitri aduſti. granorū caleti. cuiuſqꝫ.vij. ſcis paſtinace agreſtis. tertiā eorū. feniculi.ʒ.ij. ſemis melonis medulle.ʒ.x. teres ⁊ cribrabis: ⁊ cui calor ineſt cum ſquingibin bibet. cui frigus cum radicum aqua.

Pulueris ioānis aſſignatio.⁊ cuiꝰ ſpermatis ineſt fluxus caloris cauſa. Sūe ſemē pſilij.ʒ.ij. ſemen portulace.iij. coriandri ſicci.ʒ.i.⁊.ʒ.⁊ in ſaluia cū inlab offeres viniqꝫ imines potum. lac cuꝫ amigdalis comedat' purgatis ⁊ oleo in

ungetur rosarum.

Capitulum.17. Incipit tractatus de clisterijs ⁊ licinijs

C

Listeriū assignatio colice que fit ex phlegmate vtilis. Sume centauree. besq camomille. melliloti. aneti. charue. cartami. tunsi cuiusqz. ʒ. x. hermeli. fenugreci. cuiusqz. vij. coloquintidas. ij. tunsas. semē feniculi ⁊ apij. cuiusqz. ʒ. furfuris. altee cuiusqz. iij. i pāno ligatorum. ficus albas subincisas numero. x. rute foliorum. nenufar. cuiusqz. x. manipulos. Coques in quatuor aq̄ libris donec ad librā redeant ⁊ semis. Semis librā sumes ⁊ inijties mel'. ℥. olei zēbaci aut cheiri. ℥. ⁊. ς. chamachi vntiaz. buraci armenici exag. serapini. opoponacis cuiusqz semis tepidumqz clisterizabis.

Clistere aliud colice vtile ⁊ vrine fluenti. Sume iuiubas numero. xx. sebesten. xxx. zebibi chorosanici. cartami tunsi. cuiusqz. ʒ. x. ficus albas numero. x. besqui. camomille. melliloti. aneti cuiusqz fasciculum. viol'. ʒ. iiij. belbe. seminis lini. cantorij cuiusqz. v. seminis feniculi. furfuris alice. in panno ligatorum cuiusqz tertiā eorū. Coq̄ oia in aq̄ lb. iiij. donec ad triētem redeant ⁊ semis libram clisterizabis additis zaccare rubee. ʒ. vij. buraci armēici. ʒ. camacbi. xv. ol'i sisami recentis. xx. tepidūqz clisterizabis.

Clisteris assignatio vtil' colice que ex phlegmate fit: ⁊ ventositate grossa. Sume besqui. camomille. melliloti. aneti. cuiusqz fasciculum. cimini nebatici. seis apij. anisi. feniculi. pigani sicci. cuiusqz. ʒ. v. seminis artemisie fautenegi montani. ameos. cuiusqz. iiij. sequebinegi. amoniaci opoponacis. iausiri. ς. ʒ. ficus albas. numero. x. altee. furfuris i pāno ligatorum. cuiusqz. iij. Coque omnia i. v. libris aq̄ donec ad librā. ⁊. ς. redeant. Ex hac libraz semis sume. ⁊ mellis olei zēbazi. olei sisami. muri antiqui. cuiusqz. ℥. coloquintide adipis semis. adde. ʒ. clisteriza. qm̄ mirabile est vti ad ventositatem dissoluēdam. Addunt quidam apij semis. ʒ. si fuerit necesse. Nō est aūt hoc vtendum estate. aut in his qui calide sunt cōplexionis.

Clisteris assignatio ad ventositatem crossam. Sume aque pori. orobi aque. belbe aque decocte. cuiusqz semis. phialam oleorū zēbazi ⁊ sisami. cuiusqz vntiā ⁊ vtere.

Clisteris assignatio quo in acutis vtimur morbis si natura fuerit conclusa. Sume iuiubarū sebesten. cuiusqz fasciculum. violarum siccarū. ʒ. iiij. ficus numero. x. altee. furfuris cuiusqz. quātum necesse fuerit in panno ligatoruz. In trib⁹ coquens aque libris donec ad tertiaz redeant: excolabis ab ea ℥. iiij. ⁊ addes bliti triti ⁊ expressi libre quadrātem sisami ol'i recentis. ℥. ij. ⁊. ς. fortiterqz pcutiens tepida hoc clisterizabis

Clisteris assignatio leuis quo i morbis vtimur accutis. Sume iuiubarum. sebesten. violarum siccarum ordei expilati ⁊ tunsi. altee. furfuris. besqui. melliloti. cuiusqz fasciculum. fic⁹ numero. v. In tribus oia hec aque libris coques. donec ad libram redeant. colabisqz semis libram. ⁊ addes zaccare rubee ʒ. v. olei sisami recētis ⁊ violati. gari. cuiusqz. x. fortiter hec sil' percussa tepida inijcies.

Assignatio alia ad idē. Et si in huiusmōi cuz aqua bliti expressi. ℥. iiij. olei sisami recentis ⁊ muri. cuiusqz. nucis. ij. clistere feceris prodest.

Clisteris assignatio que cholice ex humore prodest acuto. Sume iuiubarum. sebesten. cuiusqz poma. xx. ordei expilati. lebelabi. cuiusqz. ʒ. x. violarū. iij. altee. furfuris. semis lini cuiusqz. ς. Coque omnia in duabus aque lb. donec ad librā redeant ex hac vntijs. iiij. sumptis inijce semis psilij. spume ʒ. x. olei viol' optimi. v. ⁊ fortiter simul percussa tepida clisteriza quoniam prosunt.

Clistere aliud quod matricem ⁊ membra confortat inferiora. Sume aque granorum mirti ⁊ aque sibi ortulani aq̄ nemami. aque merue viridis. cuiusqz coclear. calami aromatici triti. ʒ. ij. vini optimi. aut cōis aut vue passe ⁊ mell' quod sufficit. hec omnia adunans medicamia pcute fortiter ⁊ quātum necesse fuerit sumens in aqua pone calida ⁊ sine vt tepidum fiat patientiqz clisteriza.

Clisteris assignatio quod renū prodest frigiditati ⁊ matricum duritiei. Sume oleorum nucū amigdal' amararum olei hebethelchadare aut olei oliue cuiusqz. ℥. butyri vaccini semis. ℥. mixtaqz in belbe aqua fortiter. viij. in al'. ij. hec pcute diebus. libre duabus trientibus tepidū clisteriza tribus continuis diebus per anū ⁊ per vuluam.

Clistere quod matricum medetur doloribus. Sume armoniaci. belelagi. machali. glauci. serapini cuiusqz. ʒ. v. opoponacis. castorei. cuiusqz totidē. seminū apij. feniculi. ameos. siselei. cuiusqz. iiij. Et medicorū quidā apponūt. belbe. besqui spic. camomille. cuiusqz partē. omnia hec adunās medicamina in lac mitte caprarū recens calidum. ⁊ aquam suauem cuiusqz librā. ⁊. ij. trientes. lentoqz coque igne. donec semis fiat: ⁊ igne depositū cola librā ⁊ semis. ⁊ adde butyri vaccini. mell' dispumati. cuiusqz coclearia duo. olei sisami mēsuram phiale ⁊ semis. fortiter percutiens mulieri clisterizabis tepidū in salvia quanto poterit illud contineat.

Clistere quod epatis prodest debilitati ⁊ veneris paucitati. Sume besqui viridis virgas. v. radic̄ bliti recentis frustra. v. belbe fasciculum. renū cap̄ adipis ⁊ nuche eius. testiūqz tritorum corpus. hec adunabis in olla ⁊ lactis caprarum inijties dulcis cados. ij. aque suauis. ij. lentoqz qum coxeris igne excolabis ⁊ sūptam diebus singulis lib. vnam in saluia clisterizabis continebitqz eam ille cui imittitur q̄tū poterit hqz diebus fiet tribus continuis.

Clisteris assignatio quod sciatic. ⁊ dorsi. prodest doloribus. genuūqz. Sume centauree subtilis. ʒ. x. pirctri. iiij. cucumeris agrestis. v. belbe. v. ficus numero. x. In tribus hec coques aque libris donec ad libram redeant. Ex hac semis libram colabis. ⁊ superaddes opoponacis. ʒ. ij. ⁊. ob. ij. serapini. ʒ. olei liliorum. ℥. ij. clisterizabisqz ⁊ sic patiēs dormiat Sumatur aūt castorei. ʒ. ς. costi. ʒ. ⁊ trita cum oleo misceant' liliorum. genuaqz inungatur.

Clisteris assignatio. artetico dolori. Sume belbe. amigdalarū amararuz. charube. seminis lini. cuiusqz manipulum. camomille aneti. baccarū lauri cuiusqz. ℥. ij. scureniani. machali iudaici ellebori albi cuiusqz. ℥. centauree. iij. serapini opoponac. amoniaci. baccali cuiusqz. ℥. ficus numero. x. iuiubas. xx. sebestem. xl. in olla quoqz hec fictili ponens in camio vsqz mane ⁊. ℥. sumes. viij. addesqz butyri vaccini. olei cheyri cuiusqz. ℥. tepidūqz inijcies.

Clisteris assignatio stringentis ⁊ intestinorum prodest vlceribus. Sume risi feresiaci. ʒ. xx. lenticule expilate. x. ordei alfiti. xv. balaustie. v. cortic. granati tantūdem corticum glandium exteriorum. iij. hec oia in duabus aque libris coq̄s donec cōpleatur decoctio sicqz huius aque colate. ℥. sume. iiij. ⁊ addes plūbi ceruse. terre cyprine. gūme arabice. acatie sanguinis draconis. hypoquistidos succi. carte aduste. cuiusqz. ʒ ouorum duū vitella elixatorum in vini aceto. Medicamina hec diligenter teres ⁊ cum subtili cribrata panno. olei rosaꝝ puri. ℥. inijcies teresqz cum ouorum vitellis in mortario dōec tāq̄ vnguentū fiat decoctioni aque inijcies ⁊ tepidū clisterizans vt continere perferat iperabis.

Clisteris alterius ad idem assignatio. Sume ordei alfiti. risi feresiaci cuiusqz. ʒ. xx. mirti granorum. x. coques hec in duabus aque libris. donec sufficiat ⁊. ℥. iiij. sumptis: horū addes medicaminum exagium. tepidūqz inijcies. carte aduste. ʒ. v. sebbi iemenici. arsenici rubei. cuiusqz. ij. arsenici citrini. tubaleris. heserem sicci. calcis lapidis adusti ⁊ non extincti cui⁹qz. ʒ. ⁊. ς. zafrani opij cuiusqz. ʒ. adunata hec trita ⁊ cribrata medicamia cum aqua distempera ⁊ exag fac trociscos ⁊ i clistere pones qum fuerit necesse.

Clistere intestinorum vlceribus. Sume aque risi ⁊ alfiti ordei decoctorum cum capre renū adipe sine sale vntijs. iiij. ⁊ imitte ceruse plūbi. aduste carte. gūe arabice frigie. acatie. sāguinis draconis. cuiusqz. ʒ. tritaqz hec diligenter cum tribus ouorum vitellis in vini aceto elixatorum ⁊ semis olei. ℥. rosarum puri admisce. factoqz clistere tepidum inijce.

Clisteris arsenicorum assignatio. vtile tenasmoni ⁊ ventri solutioni. Sume paximatis adusti. ʒ. iij. arsenici rubei ⁊ citrini eris adusti. sebbi iemenici. galle. calcis lapidis adusti ⁊ non extincti. cuiusqz. x. opij. v. acatie aychari glandis. gūme arabice. sanguinis draconis cuiusqz. iiij. medicamina hec trita ⁊ cribrata adunans cum granorum mirti aqua distempera ⁊ trociscans in vmbra sicca ⁊ cum exag. vno clisterizabis cum risi aqua feresiaci decocti. ℥. iiij. ⁊ olei rosarum. ℥. i.

Incipit tractatus de licinijs.

De licinijs que inferius supponūtur licinium lene. altee. boracis partes equales tere. ⁊ subtili cribrans pāno ⁊ cum zaccara rubea distempera. que super ignez spissata fuerit cum modica aqua factoqz licinio febricitantibus ⁊ acute molestatis subipone morbis.

Aliud. Sume salis ⁊ alitam ⁊ glandes informa. desiccatisqz vtere. quoniam citius mollit ⁊ facilius est.

Aliud si cum terengebino idem feceris tāq̄ glandibus cōpositis naturam mollit.

Licinium aliud prioribus fortius. Sume boracis salis. altee equalia pondera ⁊ cum melle spisso aut zacca-

ra rubea spissata vt diximus distempera. Et si robustioribus
opus est coloquintide adipis. ʒ. pars admisceatur.

Licinium quod sanguinem stringit ani ⁊ tenasmo
medetur. Sume mirre munde. opij. thu-
ris masculi. lelgie. ȝafrani equales partes ⁊ cuȝ coriandri aq̄
distemperans glandes informa. filis appositis ⁊ sic subipositis
dimitte. quoniam tenasmoni plurimū confert.

Licinium aliud quod sanguinē ab ano stringit fluentem.
Sume mirre. acatie. semis iusquiami. gūme arabice. risi
fere siaci frixi equales partes. medicamina hec adunās trita
⁊ cribrata cum mirto viridi distempera vt expedit vtere.

Capitulum. 18. incipit tractatus de emplastris.

e **Mplastri** coladichion assignatio citrine
vtilis aque. Sume amomi spi-
ce. aroma. cardamomi. darfulfuli. selicbe. thuris ma
sculi. costi amari. piretri. masticis. macbali glauci. carpobal-
sami. amoniaci. mirre. aloes. mibe. siselei. aristol'. ro. melliloti
ciperi. gar̄. radic̄. ireos. olei balsamini cuiusqȝ. ʒ. x. laudani. ʒ.
⁊. ʒ. botami. gūme. cere albe. cuiusqȝ. xxx. hec trita ⁊ cribrata
adunans que liquefieri debent in oleo liquefac nardino, ⁊ in
mortario, medicamina mitte percutiens simul donec perfe-
ctū fiat.

Emplastri mileti assignatio vtile hydropicis. Sume spice
libram. mirre munde. ciperi. cardamomi. ireos radicum
cuiusqȝ. ℥. iij. ⁊. ʒ. costi amari. xiij. ʒ. hec omnia adunabis me-
dicamina. trita ⁊ cribrata. atqȝ cum oleo distemperabis bal-
samino sufficienti. vase condens quum opus fuerit vteris.

Emplastri diaspermaton assignatio vtile stomaci ⁊ epatis
debilitati. Sume apij seminis. cardamomi. ireos. radi-
cis ciperi. squille. ameos. buraci. sumaci. amoniaci. anisi. bel-
be. botami gume. cere albe cuiusqȝ sext̄. ij. baccarū lauri. ʒ. iij.
adipis vaccini. ratinegi. cuiusqȝ. x. hec adunabis medicamia
trita ⁊ cribrata ⁊ cū sansuci oleo. aut sumaci distemperās em-
plastrum confice.

Emplastrum aliud vtile epatis doloribꝰ ⁊ vocatur philar-
gi stomaciqȝ prodest doloribus ⁊ matricis corūqȝ apo-
stematibus si emplastrizatum mulier pertulerit. Sume ȝafra-
ni. anatis adipis cuiusqȝ. ʒ. vj. macbali glauci. masticis mibe.
fluxe. assaq. aloes escotiri. cuiusqȝ. iiij. cere albe sext̄. xij. isopi
viridis. ʒ. xv. sicca tere ⁊ cribra que oportet vino infundes ri-
bano aut cōi aut vue passe cum melle. reliqua, in oleo liquefac
nardino sufficienti ⁊ medicaminibus iniectis misce fortiter.
⁊ vase condens qum fuerit opus vteris.

Estamaiconis emplastri assignatio vtilis sto-
maci ⁊ epatis si fuerint ex cali-
do molestijs. Sume sandalorum cuiusqȝ. ʒ. iiij. rose rubee. v.
melliloti. vj. ȝafrani. ij. cāphore. ʒ. cere. x. olei rosarum hieme
lb. ʒ. estate trientem ⁊ oīa vt oportet conficiens qum fuerit
opus emplastriza.

Ceroti emplastrum vtilis epatis calori ⁊ cordis sto-
maciqȝ in morbis acutis si pectori frigido ⁊
epati fuerit appositū. mitigat etenim calorem. Sume cere al-
be. ℥. iij. olei violati ⁊ rosati. cuiusqȝ. ℥. ij. cerā i oleis liquefac
⁊ refrigerari permitte. sicqȝ i mortario proijce ⁊ aque rosate
aque portulace. vini aceti. aque semperuiue. aque coriādri vi-
ridis. aque intibe partes mixtas desuper instillabis qū opꝰ
fuerit paulatim cum pistello mouens donec optime misceat̄.
⁊ panno infuso lineo loco adhibe emplastrum.

Semperuiue emplastrū. epatis calori ⁊ eius calidis apo-
stematibus vtile. Sume viol' sicce exag. iiij. rose rubee.
semperuiue recentis. sandali albi. cuiusqȝ. iiij. calami aroma.
ij. cāphore. ʒ. tritis ⁊ cribratis medicaminibus cerā albam in
oleo liquefac rosarum ad sufficientiam ⁊ medicamia distem-
perans emplastrum fac.

Ficuū emplastꝝ splenis vtile duritiei. Sume macbali glau-
ci. mirre munde. amoniaci. thuris equales partes ⁊ i vi-
ni liquefactis aceto percute. factoqȝ in emplastro vtere.

Ficuū emplastrū splenis vtile duritiei. Sume macba-
li. glauci. ℥. ij. amoniaci. ℥. farine fabe ⁊ orobi.
cicerisqȝ. melliloti. belbe. lini semis. camomille. spice. farie ter-
niosi. cuiusqȝ semis. ℥. ficuum. xxiiij. ℥. hec medicamia trita:
⁊ que poteris cribrata adunans: ficus in vini aceto ifundēs
⁊ medicamia simul misce: oleiqȝ camomille ⁊ pigani qd̄ suffi-
cit: ⁊ qū opus fuerit facto vtaris emplastro.

Emplastri assignatio ioānis puero cuidam cui in
splene erat apostema ⁊ durities. Sūe
ficuum nigrarum vini ifusarum aceto die ⁊ nocte tritarūqȝ
ʒ. l. costi marini vel amari triti ⁊ cribrati. iiij. amigdal'. expil-
latarum tritarumqȝ. x. corticū radicū, capparis diligēter tri-
torum ⁊ cribratorū. iij. misce oīa hec ⁊ in oleo cheyri sufficien-
ti ceraqȝ liquefacta cōfunde ⁊ splenis applica loco cū panno
tempore quo cibo vēter ē vacuꝰ. ⁊ post duas auferes horas:
laudabiliqȝ aqua in qua camomillam carnibumqȝ coxeris:
⁊ oleo inunges cheyri. Oportebit autē apponere prius cata-
plasma ꝙ emplastro vtaris qm̄ proderit. Sūe asene. ʒ. v. cor-
ticū radicuȝ capparis. iij. pigāi sicci. triētē corum. buraci. ʒ. ß
coques fortiter in vini aceto ⁊ locū cataplasmabis cū frusto
epatis mane ⁊ vespere stomacho tamē vacuo cibis.

Aliud. Assacum in aceto dissolue vini ⁊ diu simul p-
cusso vtere.

Emplastri assignatio ventris solutioni. Sume mirre mū-
de. ʒ. acatie. heȝaȝi. candari. masticis. ȝafrani. sumaci.
cuiusqȝ. ij. paximatis. v. florum adechari ⁊ vitis. aut folioruȝ
besse. mirti granorū ⁊ florū eius. cuiusqȝ sextarios. ij. rose ru-
bee sextar̄. cāphore exag. ʒ. oīa hec trita ⁊ cribrata medicami-
na cū aqua mirti distempera viridis ⁊ citonioruȝ ⁊ modico
rosarum oleo ⁊ masticino: qumqȝ fuerit opus vteris.

Emplastri assignatio qd̄ vētrem concludit: stomachum
ꝯfortat: ⁊ ē ioānis. Sūe laudani. mirre. rameci. cꝰqȝ.
ʒ. x. sandaloruȝ. tantūdē. salis. gnqȝ. rose trite. xx. succi hypo-
quistidos. iiij. hec medicamina trita ⁊ cribrata cuȝ mirti aq̄
⁊ liliorum distēpera. pānoqȝ cataplasmans lineo super ven-
trem pones a pectoralis termino vsqȝ pecten qumvacuus ci-
bis fuerit stomachus.

Emplastri alius ad ventrem solutionem assignatio. Sūe
laudani. ℥. acatie. ʒ. cere. ℥. ij. ceram in oleo liquefac mirti-
no quo medicamina queant distemperari mittentesqȝ in mor-
tarium cuȝ pistello percute ⁊ omnibus diligenter mixtis vt̄e.

Emplastrum solutioni ⁊ vomitui. absinthij masticis cuiꝰ-
qȝ. ℥. aloes. iij. trita hec diligenrer eum citonioruȝ aq̄
distempera ⁊ rosarum vtereqȝ

Aliud emplastrum vtilis solutioni ventris ⁊ stomaci ener-
uationi. Sume paximatis infusi syropo liliorum aut vio-
ribano. aut citoniorum aque. pomorumve aut mirti ꝙtū vis
sumas quoqȝ absinthij greci aloes epatici. laudani. calami.
aromatici conditi cuiusqȝ. ʒ. ij. mirre munde masticis. cuiusqȝ
. iiij. acatie. eȝaȝini. rose rubee purgate ȝafrāi cuiusqȝ. v. cere al-
be. ℥. iij. xiloaloes. ʒ. medicamina hec trita adunabis. ⁊ cribra-
ta ceramqȝ in oleo liquefacies nardino sufficienti ⁊ iniectis i
mortario medicaminibus fortiter percute donec cōpletum sit
⁊ vase condens qum fuerit opus vteris.

Emplastrū hydropicis ⁊ corpori frigiditati. Sume nusa-
deri ri. melliloti. asene amomi. foliorum lauri. squille.
seminis apij. anisi feniculi. ireos radicis. ciperi. ȝafrani. xilo-
cassie. thuris. mibe. mirre. cuiusqȝ. ʒ. cere albe libram. mell' dis-
pumati. anatis adipis. olei pinearum. iausiri. ʒ. xxx. hec adu-
nabis trita ⁊ cribrata medicamina queqȝ expedit in vino fū-
de ribano. aut cōmuni reliqua vt decet oleo liquefacies pinea-
rum ⁊ i mortario simul medicamina iacies percutiesqȝ cū pi-
stello donec cōpleatur. ⁊ vase condens qum fuerit opꝰ vteris.

Si autem desiccatum fuerit ⁊ aruerit atqȝ vt molle fiat ne-
cesse habes. misce quod ꝯdecet adipis anatis. aut gallie ⁊ vt̄e

Emplastrū eneruationi ⁊ titilationi vtile. Sulphuris. fimi
vaccini. helbe partes equales tere ⁊ cū caulis aqua distē-
perans vtere.

Emplastri olei sisami assignatio vtilis doloribus ⁊ duris
stomaci apostematibꝰ. Sume mibe. ℥. olei sisami co-
clear ⁊ istilla parū aque suauis. bisqȝ bulliri facias. post hec
belbe. lini seminū tritorum ⁊ cribratoruȝ. cuiusqȝ. ʒ. v. addes
paulatim: ⁊ facto vteris emplastro.

Emplastrum quod furunculos maturat ⁊ erūpere facit.
Sume fermēti partes. iij. buraci. salis. fimi colūbi. fi-
mi gallorum cuiusqȝ partē. tritaqȝ ⁊ cribrata hec cū oleo oli-
uarum distempera ⁊ appone.

Emplastrum aliud quod apostemata rumpere cogit. Ficꝰ
siccas in aqua coques ⁊ tritis in mortario addes boraci
modicum: ⁊ cum oliuarum oleo sisamiqȝ ⁊ butyro distempe-
ratum vteris.

Emplastrum scrophulis vtile. picis nebatice caulis radicis
cōbuste. partes sume. ⁊ pice liquefacta radicis puluerem
inijce. mixtisqȝ simul diligenter vteris.

Emplastrum ad furūculos. belbe. lini seminis. cuiusqȝ ʒ. x.
cere albe. xx. mibe fluxe. iiij. ceram in sufficiēti oleo lique-
fac iesemino: medicamiaqȝ cum miba ifice: ⁊ sic super oleum
⁊ ceram iieceris: diligenterqȝ mixtis fac emplastrum.

Emplastri assignatio pleureticis. Sume violarum siccaꝝ
furfuris heueri. ordei farine. alteeqȝ cribratarū: farine fa-
be. camōille. melliloti. ptes ⁊ cera i violarū oleo aut sisami li-

quefacta distempera: ⁊ patiētis emplastriza latus. Q si tar-
de sit maturationis materia: refrigidatū appone qm̄ ꝓdest.

Emplastrū percussiōis dolori que super epatis cecidit par
tes ⁊ compressioni. Sume merdasserenn: xiloaloes pure
baccarum lauri. zafrani. calami aromatici. mirre munde. cu
iusqꝫ. ʒ. ij. hec adunabis trita ⁊ cribrata. cereqꝫ albe. ʒ. x. i suf
ficienti iesemini oleo liquefactis: simul oīa percuties: ⁊ optīe
mixta vase condes. suo tempore fruiturus.

Emplastri assignatio mescatiōis vtil' stomaci ⁊ epatis de
bilitati. Sume mescationis. xiloaloes pure. mibe flu
xe masticis absinthij. zafrani cuiusqꝫ. ʒ. ij. aloes mirre. calami
aromatici. derire. cuiusqꝫ. ʒ. sumaci. ramcci cuiusqꝫ. viij. his
adunatis medicaminibus tritis ⁊ cribratis. ʒ. cere. xx. in trib⁹
sext. olei iesemini. olei autem rosarum ⁊ camomille cuiusqꝫ.
sext. v. medicamina simul inijcies ⁊ in mortario fortiter ꝑcus
sa vase condens vsui reserua.

Emplastrum quod pregnantium stringit menstrua mu
lierum. Sume lenticule excoriate cortic̄ granati. galle
berberis: equales partes ⁊ trita diligenter cum vini bone sub
stantie aceto distempera ⁊ vuluam hoc ⁊ pēnis emplastriza-
bis. partes.

Emplastrum furunculis vtile matric̄. Sume lini seminis
helbe. cuiusqꝫ. ʒ. x. mellilon. xvj. zafrani. ij. sanderusi.
albi. machali glauci. cuiusqꝫ. vij. assaqui sextarios. vj. cere al
be sext. hec adunabis trita ⁊ cribrata sed que oꝫ in oleo lique
facies nardino ⁊ liliorum bēneqꝫ equaliter sumptis quantū
necesse videbitur. sicqꝫ medicamina simul cum his in morta
rium mittens percuties pistello. donec cōpleat̄ ⁊ vsui recōdes.

Emplastruꝫ apostematibus veretri vtile. Sume ordei fa
rine. sandali albi. equalia pondera ⁊ trita distempa
cum caquenegi aqua oleoqꝫ rosarum ⁊ vini aceto. ac oui vi
tello fortiterqꝫ percussis simul factuꝫ veretro adhibe ēplastrū.

Emplastri assignatio. quod solidis veretri vtile est apo
stematibus. Sume vue passe optime purgate renum
capre adipis. fabe expilate ⁊ elixate. olei rosarum partes eq̄
les apipeqꝫ cū oleo dissoluto. reliqua adde trita ⁊ fortiter in
mortario percute. nonnunq̄ͣ oui adiungitur vitellum ⁊ sic
emplastrizatur.

Emplastri assignatio vtil' veretrorum duritiei ⁊ apostēa
ti vesice eneruationiqꝫ mēbrorū. Sume masticis qua
drantem libre medulle vaccini cruris. cere albe. olei rosarum
cuiusqꝫ. ʒ. xviij. masticeꝫ cōtritam reliquis adde medicaībus
⁊ in oleo omnibus liquefactis rosarū qū fuerit opus vtaris.

Emplastruꝫ podagre ⁊ artetico dolori. Sume
sandali albi. mugathi. altee. semi
nis psilij. farine orobi. scurēiani albi violarū siccarū partes
sumes. ⁊ tritas cribra atqꝫ cū sisami oleo distemperans mo
dicoqꝫ vini aceto quasi vnguentum fac ⁊ super pedem pone.

Emplastrum podagre. Sume susani. altee. semis psilij. fari
ne ordei: scurēiani rosati olei partes ⁊ oui vitellum adu
natisqꝫ sic mixtis diligenter vtere.

Emplastruꝫ podagricis aliud. Sume mirre. costi. aloe. car
nibi. nebatici adusti. equales partes adunatisqꝫ oibus tri
tis ⁊ cribratis cū vino aceti distemperans emplastriza.

Emplastrum quod si super stomaci ponas os vomituꝫ vr
get. Si super vmbilicū inferius laxat. si super pecten vri
naꝫ ꝓuocat. Sume aterēgi. cucumeris agrestis cuiusqꝫ exag.
iij. ellebori albi. mardasenegi. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. zirbi. caprarum. v.
fecis. olei. x. exag. cerā sufficientē ⁊ in olei liquefac amurca. ⁊
trita reliqua miscebis medicamīa pannumqꝫ cataplasmans
appone.

Emplastrum vtile rupture supplani vētris ⁊ neruorū. Su
me masticis. corticū candari. cipressi nucis ⁊ foliorū eius
sarcocolle. piscis colle. aserasi. corticū glandis. interiorū par
tes equales ⁊ tritam adunans colamqꝫ in vini liquefac ace
to ⁊ simul medicamina distemperans. pannum cataplasma
⁊ emplastrizans cum coriorū freno stringe.

Emplastrum aliud rupture. Sume sarcocolle. mirre. suma
ci. sadegi. acatie. nuc̄ expressi. cuiusqꝫ. ℥. ⁊. ϛ. marchasite.
sulphuris magnetis. sebbi. icmenici. thuris masculi. coclearū
cuiusqꝫ. ℥. cere libras. iij. cerā in oleo liquefac mirtino ⁊ me
dicamina simul misce ac emplastriza.

Emplastrum perutereon perutile facici contorsioni ⁊ para
lisi. oculorum doloribus ⁊ temporum. emicraneo ⁊ denti
um molestijs: fluxus a choleris prohibet super tempora posi
tum. vrinam prouocat vesice applicatum. percussioni prodest
scorpionū si super locū ponatur. apostematibus membroruꝫ
si super ventrē ponatur vel extendatur. Sume fimi colūbaꝝ
ʒ. ij. oliue olei. xl. cere. x. ratinegi. iij. cera ⁊ raticgo liquefactis
fimum inijce columbinum tritum. cōmouebisqꝫ donec perfi
ciatur ⁊ vase condens qum fuerit opus vtaris.

Emplastrū fracture vtile ⁊ cōcussioni ac debilitati. Sume
mugathi. terre armenice. cuiusqꝫ. ʒ. xx. mirre. altee. cuius
qꝫ. xx. acatie. v. adunata hec ⁊ trita diligenter medicamīa cū
aqua ⁊ oui vitello distempera vtereqꝫ.

Emplastrum aliud consolidationi. mugathi. terre armeni
ce. altee. marsi. aloes cuiusqꝫ partem. sebbi. raseni penta
fili. corticū candari. secci. zafrani cuiusqꝫ partē. ϛ. trita diligē
ter. distempera cū mirti aqua ⁊ cū panno emplastriza.

Emplastꝝ debilitati ⁊ euulsioni. merasi. ʒ. xx. laudani. terre
armenice. cuiusqꝫ. x. zafrani. iij. secci. exag. ij. acatie exag.
distēpera cū mirti rosarū cipressiqꝫ aqua. Et si locus fuerit
neruosus horū loco liliorū pone oleum aut narcisci ⁊ vinum
olarum.

Emplastruꝫ aliud. mugathi. terre armenice cuiusqꝫ partes
aloes. mirre munde cuiusqꝫ quadrantē. teres oia diligē
ter ⁊ cribra ⁊ cum aqua distempera.

Emplastrum quod neruorum mollit crossitiē. sisami expila
ti. ʒ. xx. tere oia diligenter ⁊ cuꝫ sansuci folijs misce viri
dis tritis. ʒ. ponēs. v. ⁊ cū pāno appone.

Emplastrum quod neruorū prodest nodationi. Sume ma
chali glauci. ʒ. x. ⁊ tunsas aqua infunde calida. contereqꝫ
⁊ adijce. ʒ. x. cathemie radicis trite ⁊ subtiliter cribrate distē
peransqꝫ cū violarū robō locū emplastriza.

Emplastrum spasmo vtile. cere adipis porcini ⁊ gallina
cei. medulle cruris vaccini caude anetis partes tolle eq̄
les. ⁊ oia simul liquefaciens. amiluꝫ adijce tritū fortiterqꝫ. ⁊
diu mixtis emplastriza.

Medullarum emollitionis assignatio. neruorum vtilis
spasmo. Sūe machali. ℥. gallie adipis ⁊ anatis me
dulle cruris vaccini. cuiusq. lib. ϛ. machalum in sufficienti
aqua dissolue calida ⁊ adipib⁹ inijce liquefactis in morta
rio diuqꝫ tere ⁊ vtaris.

Emplastrum emissiones molliens neruorū. serapinj. ʒ. iij.
castorei. ij. euforbij. ʒ. ⁊. ϛ. machali. iiij. gūmas in aqua in
funde calida ⁊ cere. ʒ. xv. in olei zēbaci. ℥. trib⁹ liquefac oiaqꝫ
in mortario misce ⁊ vtere

Capitulū. 19. incipit tractatus de oleis.

o
Olei nardini assignatio. vtile doloribus epatis ⁊
stomaci. colice. ventris frigiditati bibitum
aut emplastrizatū. aut clisterizatum mēbrorumqꝫ fri
giditati si eo liniantur. matricū doloribus si mulieri subijciat̄
aut subiponatur aurium doloribus si instilletur. cephalec. ⁊
emicraneo si naribus instilletur ⁊ que vesice accidit eneruatio
ni si per virgaꝫ inijciatur. Sume calami aromatici. ciperi fo
liorum lauri. carpobalsami. malabatri. rasēi. abeb. li. adecba
ri. foliorum mirti. cardamomi. squille sansuci cuiusqꝫ. ℥. ij. hec
medicamina in olla pones recenti mediocriter trita ⁊ super
infunde vinum cōmune. aut vue passe cum melle aquāqꝫ sua
uem q̄ͣtum necesse erit que. s. medicamina īfundāt oia oleiqꝫ
sisami cados. v. ⁊ est i cado. lb. ⁊. ϛ. h i vase coques stagnato
aut lebete altn̄is cōmouēs horis moderato igne. hqꝫ per ho
ras temporis. vj. ⁊ sic igne deponens refrigerari sines. exco
labisqꝫ oleum ab aqua ⁊ medicaminibus. post hec sume rose
rubee optime purgate aque mirtiviridis cuiusqꝫ. ʒ. iij. amomi
. ℥. ij. medicamina hec mediocriter trita pone in olla ⁊ vino
superinfunde ribano aut cōmuni. aut vue passe cum melle aq̄
qꝫ suaui ad sufficientiā. aut oleū a prima colatum decoctione
lentoqꝫ coques igne horis tribus cōmouens. ⁊ depositū refri
gidari sines ⁊ a medicaminibus oleū excolabis. De hinc ve
ro sumes spice. gar̄. mibe fluxe. cuiusqꝫ. ℥. iij. nucis muscate. v.
oli balsami. vi. Medicamina terens mediocriter aqua infun
des suaui qd̄ sufficiat: lentūqꝫ adhibebis donec bulliat ignē.
sicqꝫ oleū infundens balsaminū ⁊ mihā coque. cōmouebisqꝫ
vsqꝫ dum cōpleatur: ⁊ coques vsqꝫ dum aqua defecit supersti
te sicqꝫ ab igne depositum excola: ⁊ qum fuerit opus vteris.

Costini olei assignatio priori fortioris stomaci ⁊ epa
tis doloribus ac frigiditati vtilis: disgregati
onūqꝫ frigiditati. ⁊ eneruationi. Sume gar̄. calami aromati
ci. spice aromatic̄. sadegi indici. mibe fluxe. liliorum radicis.
cinami. asene. costi. cui⁹qꝫ. ℥. ij. rasani. seliche. cuiusqꝫ. ℥. j. me
dicamina sicca mediocriter teres ⁊ aqua infundes suaui die
⁊ nocte: ⁊ instillabis olei sisami mēas duas. aque suauis me
nam. moderatoqꝫ coques igne a diei principio vsqꝫ finē. Ha
beas autem aquam calidaꝫ in cacabo parataꝫ: ⁊ cuꝫ medica
minibus defecerit supplebis. ex ea: ⁊ lento temperatoqꝫ coq̄s
igne donec aqua deficiat oleo superstite: tunc igne depossituꝫ
refrigerari sines: vaseqꝫ condes celato. Instillabis autem ⁊

duas alias menas olei sisami super medicamina ⁊ quemadmodum vt in primo dictū est coques. depositūqȝ igne ⁊ refrigeratum colabis: ⁊ cum priori miscebis.

Olei mirtini assignatio quod vtile est capitis caloribꝰ: ipsumqȝ spissat ⁊ confortat. Sume olei sisami. lb. iiij. ⁊. ʃ. foliorum mirti viridis. xxiiij. lb. tritorum ⁊ in vino infusorum cōi aut vue passe ⁊ mellis. ℥. j. die ⁊ nocte in ola pone ⁊ coques igne lento donec aqua deficiente supersit oleum. Et si colare volueris illud: adde mirti aquā expressam: ⁊ coctum igne depone: quumqȝ refrigeratū fuerit colatū vase ꝯde.

Olei mibe assignatio vtil' disgregationū doloribꝰ: mēbra calefacit frigida ⁊ vesicam: renesqȝ ⁊ apostemata dissoluit dura. Sume olei sisami cadum vnuȝ mibe fluxe. vntias. iij. ⁊ lento coques igne: donec oleum vim assumpserit storacis: sicqȝ igne depositum cola ⁊ reconde.

Olei camomille assignatio vtilis. Sume olei sisami librā. ⁊. ʃ. appone belbe. foliorūqȝ camomille in vmbra siccatorum cuiusqȝ. ℥. ij. ⁊ in vase positis bis vitreo ad solem pones. eruntqȝ in eo. xl. diebus. sicqȝ colato vteris.

Olei absinthij assignatio quod calefacit ⁊ mēbra confortat frigida. Sume olei sisami menas. ij. oculorum absinthij. ℥. ⁊ in vase posita vitreo. aut fictili alio ad solē. xl. pones diebus. colatumqȝ condes ⁊ vteris.

Olei masticis assignatio stomaci vtilis debilitati. Sume olei sisami. lb. iij. masticis. ʒ. vj. ⁊ lento coque igne in vase stagnato. donec masticem omnino in oleo liquefeceris. sicqȝ igne depositum refrigerabis ⁊ condito vteris.

Olei besqui assignatio ilijs corumqȝ doloribus ac renū vtilis. Sume zinziberis. ℥. iiij. besqui tunsi. x. olei sisami phialam. aque suauis. xv. phialas. in olla coques munda lento ⁊ moderato igne donec aqua deficiat oleo superstite. sicqȝ igne depositum colabis. clisterizabisqȝ ante ⁊ retro cum iniectorio virge imisso. Et si eo pēnis confinia. linieris vrine soluet difficultatē.

Olei anetini assignatio āgustijs que ex labore fiūt vtil'. Sume olei sisami cadum. i. seminis sebbeti. ℥. ⁊ in phiala pone atqȝ in sole. xl. permitte diebus. colatoqȝ vtere.

Olei selicbe assignatio. Sume selicbe costi. capobalsami. ʒ. ȝafrani. masticis cuiusqȝ. ℥. gariofilorū. cinami. cuiusqȝ. ℥. ʃ. hec adunabis mediocriter trita medicamina ⁊ in vase pones vitreo. olei infundes sisami. librā ⁊. ʃ. addesqȝ simul liliorum flores purgatorum numero. xxx. ⁊ in vmbra iocundi loco aeris depones. donec oleum cum medicaminibus fermentetur ⁊ eorum attrahe odores. sicqȝ colato quȝ fuerit opꝰ vteris oleo.

Olei pigani assignatio vtilis renū frigiditati ⁊ vesice dorsi ⁊ matricis eneruationi. prodest neruorum ⁊ laterū doloribus. Sume olei sisami libras. iiij. ⁊. ʃ. foliorū pigani recētis. ℥. iiij. aque suauis. l'. ⁊. ʃ. lentoqȝ igne in vase conde mūdo donec oleo superstite aqua defecerit sicqȝ ab igne deposito refrigera ⁊ colato vtere.

Serpentum olei assignatio. vtilis petigini ⁊ stōaci eneruationi. sume olei sisami lb. iiij. ⁊. ʃ. ⁊ in vase conde fictili in quo serpentes sunt nigre ab quinqȝ vsqȝ a deceȝ vasisqȝ oppilato capite. lento quoqȝ igne. donec serpentium caro a spinis seperetur. sicqȝ deponens igne cum paululum fuerit refrigeratum vas api. sed eius caueas vapores ⁊ quum refrigeratum oīo fuerit ⁊ vapores exalati colabis ⁊ vase cōdēs quum fuerit opus in vmbra vteris solem cauens. petiginēqȝ cū pēna illinies.

Olei darsisabani assignatio vtilis ventris solutiōi ⁊ stomaci debilitati. Sume darsisabani. vncias. vj. cassie. viij. xilocassie costi. cuiusqȝ. iiij. calami arōatici. duas. mediocriter teres. in olei. sisami cadis quinqȝ coque optime ⁊ colato vtere.

Olei malquilat assignatio vtilis neruorum eneruationi palisi. faciei contorsioni. colice. frigidisqȝ morbis ⁊ est oleum indicum. sume selli. felli. belli. acori. malabatri. rāsāi piperis lon. iouzeloai oloxali ireos radic. seminis feni. mirre zerēbadi. darunegi. cuiusqȝ. ʒ. x. tere mediocriter ⁊ in olla pōe munda ⁊ adde olei sisami mēnam. lactis dulcis aqua suauis cuiusqȝ duas ⁊ in vase coque stagnato donec aqua deficiatur ⁊ lac. superstite oleo ⁊ ab igne deponens quum refrigeratum fuerit vtere.

Olei caquclenegi assignatio colice vtilis. faciei contorsioni. ⁊ paralisi. stomaci doloribus ⁊ disgregatiōuȝ podagre. neruorum eneruationi hydropisi. ⁊ omnibus ex frigido doloribus. Sume mirob. keb. ⁊ idi bellirici. emblici. sirēblici purgati cuiusqȝ. ʒ. x. piperis nigri ⁊ longi. ȝȝ. cuiusqȝ. vj. opoponac. serapini. āmoniaci cuiusqȝ. v. turbit sextar. iiij. besqui viridis carnubi. nebatici. pigani viridis cuiusqȝ fasciculū hec adunabis medicamina tunsa ⁊ in olla positis munda. viginti q̄tuor. l'. aqua suauis infundes lentoqȝ coques igne. dōec superfit medietas hanc igne deponens quum refrigerata fuerit aqua. medicaminibus excolabis ⁊ additis olei charue mēnis. iiij. iterum in olla ⁊ ad ignem pones. quumqȝ oleo superstite aqua defecerit depones refrigeratum colabis ⁊ vase cōdes addūt medicorū quidā ligritie radicū rase ⁊ tunse sextarios duos sitaregi indici. ʒ. iiij. ⁊ carcharabani. cuiusqȝ duas.

Olei satbac assignatio vtilis stomaci ⁊ epatis frigiditati. paralisi. faciei contorsioni. omnibusqȝ frigidis morbis ⁊ tremori cordis. Sume olei rosarum ⁊ ȝebaci ⁊ narcisci. cuiusqȝ libram atqȝ in vase pones vitreo cū xiloaloes ⁊ cāphora per mensem vaporabis. tunc sumes nucis muscate. besbase. cuiusqȝ quadrantē vntie. mibe fluxe. sicce. berbue. cacale. fabaxe. cubebe. gariofili. spice. rose rubee. sandalum cuiusqȝ. ʃ. vntiā. xiloaloes vtriusqȝ duas vntias. secci. galle cuiusqȝ exagia decē. hec adunabis medicamina ⁊ diligenter trita pāno cribrabis subtili ⁊ in phiala pones cum oleorū parata vaporatorū dissēperabis ⁊ per mensem vaporabis cū xiloaloes vntijs duabus. cāphore exagijs duobus. dehinc sume ambre exagia duo. musci tria. cāphore vnū. dissoluesqȝ ambrā ⁊ muscū. aut teres ⁊ cāphorā super aliquod pone durū. tereqȝ donec oia simul mixta sint. sicqȝ in phialam oia repones ⁊ residuū quod superest addes. quumqȝ opus fuerit vteris.

Oleuȝ quod capillos spissat ⁊ incōmoda ab eis arcet. Sume malabatri. amomi. galle. costi. cuiusqȝ. ℥. iij. laudani ȝafrani. cuiusqȝ. ℥. olei onfacini cadum vnuȝ. vini cōis. ij. medicamina tundes paulatim ⁊ mediocriter ⁊ in vinum mittes sicqȝ donec oleo superstite vinū deficiat coques ⁊ ab igne depositū colabis vaseqȝ condens vteris.

Olei assignatio quod emorroidibus vtilimuȝ est. oibusqȝ ex frigido morbis bibitū aut illinitum. Sume machali. glauci. ciperi. foliorum mirti. sansuci. semis hermeli. granorū viridiū. granorū charue. rute. asene. aneti. mellis despumati. butyri vaccini. olei iesemini ⁊ naste albe. aretici. catrani. olei laurini. olei charue. socrite cuiusqȝ. ʒ. x. mibe. amoniaci. sequcbinegi. opoponac̄. opij. polipodij. carpobalsami. amigdalarum amararum purgatarum. ellebori albi. sitaregi indi. cuiusqȝ. vj. gariofili. nucis muscate. galange. cinamomi. beladari. brigdari. castorei. cuiusqȝ. ij. seminis iusquiami. thuris masculi. siselei. semen porri. fusali. sunizi. seminis eruce. amcos. costi foliorum lauri. cuiusqȝ. v. oliuaꝝ olei. vj. lb. aque suauis. x. medicamina tunsa aquamqȝ ⁊ oleū in vas mittes mundum ⁊ moderato coques igne donec oleo superstite aqua defecerit. sicqȝ depones quum refrigeratuȝ fuerit colabis ⁊ vase condito quum fuerit opus vteris.

Capᵐ. 20. incipit tractatus de syropis.

Syropi liliorum assignatio. vtilis stomaci debilitati. ⁊ epatis ex frigiditate ⁊ sincopi q̄ ex imoderata fit euacuatione. vomituiqȝ ⁊ sanguis emissioni. ⁊ cordis debilitati. Sume florum liliorum quȝ apti sunt optime purgatorum ablatoqȝ croceo quod intus stat q̄dringentes flores ⁊ super pānuȝ extende mundū die ⁊ nocte in vmbra. atqȝ in loco mundo donec siccentur. tunc sume costi. gariofil'. calami aromatici cuiusqȝ. ℥. ij. salis andrani selicbe cuiusqȝ. iij. amomi. spic. aromati. masticis cuiusqȝ. ℥. carpobalsami. iiij. hec mediocriter trita in phialam excuties mūdam. aut sume stratum liliorum ⁊ stratum medicaminum. sicqȝ die permittes ⁊ nocte quo formentur medicamina. die autem secundo vini optimi aut cōmunis veteris ⁊ clari instillabis. libras. xvj. ⁊ sumes ȝafrani semis. ℥. secci exagia. ij. ⁊ trita supermittes medicamina īfundesqȝ mibe fluxe. ℥. iiij. opobalsami. ℥. ⁊ per horam phialam dimittes discoopertam capite ⁊ cartam superpones mundam atqȝ desuper pānum lineum ⁊ terra cataplasmabis argillosa. distempera cum furfure ordei ⁊ caprarum fimo sicqȝ in vmbra loco pones boreali mensibus sex ⁊ deinceps vteris.

Siropi atterengi assignatio vtilis stomaci debilitati. ⁊ cordis tremori. Sume citri foliorum solidorum recentiumqȝ ⁊ pulile extenso cum pāno folia. l. ⁊ vini infunde clari veterisqȝ aut cōmunis cados. vj. sintqȝ in cado. ℥. xx. in vtre ponas mundo diebus. viiij. sicqȝ excolabis a folijs ⁊ addes mellis dispumati caduȝ fortiterqȝ percutiēs in vase pones vitreo quumqȝ fuerit opus post. iij. dies vteris.

Pomorum siropi assignatio qȝ stōachū cōfortat. Sūe pomoꝝ

bone ⁊ suauis substantie intus ⁊ extra purgatorum tritorūqꝫ diligēter libras.v.⁊ mellis adde dispumati aut zaccare tabarzedi libras.v.teresqꝫ donec optime misceant̄. Tūc addes.xxj partes aque pluuialis ⁊ fortiter mixta in optia pone phiala aut cōpetenti vase oppilatoqꝫ eius capite ad solem per mensem dimittes: colatoqꝫ vteris. Et si iocūdum fieri vis adde musci.ʒ.xiloaloes.iij.secci.masticis.cuiusqꝫ.ij.trita hec diligēter ⁊ dissoluta miscebis. Utilius autem sumitur syropus hic ex pomis syris espahanicis.

Mibe assignatio ⁊ est citoniorum syropus vtilis stomaci ⁊ epatis debilitati.solutiōi.subuersiōi.vomitui ⁊ siti.aut singulatiōi. Sūe citonia accida ⁊ suauia multiqꝫ succi intus ⁊ extra purgata ⁊ in mortario terens aquaꝫ exprime.sumeqꝫ huius aque mennas.xxx.colate. Sumes ēt vini clari optime substātie aut cōmunis.xv.⁊ in eo purgamēta citoniorum a quibus expressa ē aqua:die ⁊ nocte īfundes. ⁊ sic exprimes vinum.hec colabis ⁊ addita citonioruꝫ aqua modica exprimes ⁊ colabis aquam:sicqꝫ omnia siml̄ ponēs in vase coques mundo lento igne donec deficiat medietas. ⁊ eius auferes spumā:post hec cum arctissimo colabis panno: ⁊ quod excolaueris in olla iterum pones ⁊ addes zinziberis masticis.cuiusqꝫ.ʒ.ij.hichali.cacale magne ⁊ parue.cinamomi cuiusqꝫ.iiij.gariofili.iij.mediocriter tritorū.zafrani minime triti.iiij.hec medicamia in pāno pones subtilissimo:sꝫ forti fortiterqꝫ ligato.⁊ in vase suspendēs lento coque igne.⁊ pānuꝫ cū medicaminibus alternatim fricabis ⁊ fundum cōmouebis vasis:qūqꝫ coctum fuerit igne depones ⁊ colatū ī phiala pones:sumesqꝫ musci triti.ʒ.ij.⁊ cū modico fricatum vino aut mibe decoctione inijce ⁊ misce:abstractoqꝫ simulqꝫ ī quo medicamia fuerāt ligata pāno suspēde:⁊ dehic educto vteis.

Siropi mirti assignatio vtilis stomaci debilitatiōi ⁊ ventris fluxui. Sume granorū mirti recētium ⁊ tunsorū partem:⁊ vini superfunde pōtici ⁊ parū asperi cadum diebusqꝫ.vij.sic dimittens cola:⁊ in vitreo posito vase vtere.

Siropi romanorū assignatio qui cū menta fit. Sume granata muza ⁊ dulcia simul:exterioribusqꝫ ablatis corticibus cū adipibus tere ⁊ exprime: eoruꝫqꝫ aquam excola:hanc donec sola supersit medietas coque ⁊ inijce mente fasciculuꝫ.⁊ super quanqꝫ librā aque immittes zaccare tabarzedi librā.sicqꝫ in olla posita munda coques lenes ad prunas quousqꝫ supersit medium.igneqꝫ deposito ⁊ colato vteris.

Mibe simplicis assignatio quam galienus cōposuit calide dominis complexionis ⁊ quibus ad cibum debilis est appetitus.quiqꝫ cibos nō digerit:⁊ in quorū stomacho ⁊ epate calida dominatur cōplexio:vel ad quarū stomachum cholere defluunt. Sume citonia magna iocūda odore:intus ⁊ extra purgata.terensqꝫ exprime libras.iij. aq̄. ⁊ admisce mellis optimi tantundem:sꝫ si mellis ponere loco zaccaram volueris fiat:addeqꝫ acerrimi aceti libras.ij. ⁊ q̄drantē:⁊ super prunas lenes parū coque spumam auferens vsqꝫ quo fuerit sublata:donec ad mellis redeat spissitudineꝫ sicqꝫ vteris frigida. Cui autē in stomacho ⁊ epate frigus dominatur addes ziziberis.ʒ.iij.piperis albi.ij.hac quoqꝫ ī habitudine iocūdum est xiloaloe.seccū.masticem.similiaqꝫ apponere:bibentur huius exagia.iij.vsqꝫ.vj.ante cibuꝫ:⁊ si dormituro tantūdem dederis prodest.

Squingibin zacharei assignatio vtilis febrib⁹ oppilatiōi.siti.stōachūqꝫ a phlegmate elimat. Sūe aceti vini optimi veteris ⁊ clari.℔.x. ⁊ aq̄ suauis inijce ⁊ clare.que eius possit acumē frāgere. acciditatemqꝫ ſm eius accerbitatis quātitatem:tunc appones corticuꝫ radicū apij ⁊ feniculi.cuiusqꝫ.℥.vij.seminū apij.anisi. feniculi.cuiusqꝫ.ij.die ⁊ nocte infundes.⁊ post hec coques lento igne donec sexta deficiat.sicqꝫ igne depositū qum refrigeratum fuerit cola:⁊ cuiqꝫ aceti decocti parti partes inijce. ij. zaccare.⁊ cū moderato ad sufficientiā coxeris igne depōes. refrigeratum colabis ⁊ vteris. Si autem cum melle volueris facere addes cuiqꝫ parti aceti mellis duas ⁊.ſ. Sed si zafranum apponere volueris minie triti.ʒ.iij.in pāno ligatū pone in ola quo bullit tēpore ⁊ cōfrica.

Julab assignatio cholere rubee febribus vtilis sicqꝫ ⁊ stomaci ac epatis caloribus. Sume zaccare tabarzedi menas.x.atqꝫ in lapidea ponens olla vel cacabo stagnato ⁊ mundo lento coque igne spumā auferens paulatim:⁊ qum spumam oīno abstuleris.rosarum aque libras.ij. instilla optime ⁊ lenes ad prunas coques donec spisset̄ qūqꝫ refrigeratū fuerit cola ⁊ vase condito vtaris.

Squingibin citoniatici assignatio. Sume citoniorū hespahanicorum optimorū ⁊ odoris iocundi partem.zaccare partem.aceti quadrantem ⁊ lento coque igne donec vt mel spissum fiat qum refrigeratū fuerit vase condes ⁊ qum fuerit opus vteris ab vntia vsqꝫ.ij. ⁊ qui cum melle facere voluerit poterit.

Julab assignatio ⁊ est rosarum syropum febri.siti.stomaci ardoris vtilis naturam emollit. Sume rose optime intus ⁊ extra purgate libram.⁊ in cacabo pone mundo ⁊ infundes aque libras.x.lentoqꝫ bulliens igne.spumam tolles paulatim quousqꝫ spissum fiat vt est iulab. sicqꝫ igne deponens qum refrigeratum fuerit colato vteris. Et si hoc naturam mollire vis.rosas semel bullies ⁊ colabis.iterūqꝫ in ollam missis addes rosas secūdario.⁊ qū fortiter coxeris colabis.iterumqꝫ in olla missa addes rosas tertio.bulliesqꝫ ⁊ vsqꝫ quinquies rosas appones vl̄ amplius.quoniā quāto pluribus repones vicibus tanto amplius soluet.fortiusqꝫ vt autem sic aquā cōposueris.addes cuiqꝫ parti in qua rose decocte sunt aque.zaccare partes.ij.⁊ coques.spumamqꝫ tolles.sicqꝫ vase cōdēs qum fuerit opus vtere.℥.iiij.cū squingibin duabus ⁊ aqua frigida. laxat enim.

Uiolarum syropi assignatio. Sume viole recentis optime purgate pondus ⁊ aq̄ quadruplum adde.bulliesqꝫ fortiter ⁊ colabis ⁊ super q̄ꝑqꝫ aque libram zaccare menam proijcies.lentoqꝫ coques igne spumā auferens.qumqꝫ spissatum fuerit deponēs igne vteris.

zaccare syropi assignatio vtilis phlegmatis hūidita ti ⁊ quibus frigida est complexio. Sume zinziberis.cinamomi.cuiusqꝫ.ʒ.v. heili.cacale. cuiusqꝫ.ij. gar̄.ʒ pigmenta tere ⁊ in vase pone.infundesqꝫ aque ℔.vij. coque donec quatuor supersint ⁊ cū lineo stricto colabis panno.tūc īmittes zaccare tabarzedi.℔.xij.⁊.ſ.l̄.menas.v.lenes ad prunas coquens spumam auferes ⁊ dissolues in eo.ʒ. zafrani. qumqꝫ spissum fuerit depones.⁊ refrigerato vaseqꝫ condito vteris.

Syropus mellis stomachuꝫ calefaciens ⁊ epar. Sume apum mell̄. l̄.x.spice mastic̄.cinamomi.cacale.xiloaloes.heili.nucis muscate.darsulfuli.ʒ.ij gariofi.ʒ.tere mediocriter ⁊ in cacabo pones.infundesqꝫ aq̄ suauis.l̄.j.⁊ coques donec ad.iiij.deficiant.has cū stricto colabis panno.⁊ superfundes zaccaram aut mel.bulliēsqꝫ paulatim spumā auferēs donec spissum fiat.⁊ deposituꝫ ab igne refrigeratūqꝫ colabis ⁊ vase condito vteris.

Nenifar syrop̄.assignatio.cholere dominanti vtilis sitiqꝫ ⁊ stomaci debilitati vomituiqꝫ cholerico. Sume aque nenifar.℔.x.⁊ in lebetē mittes. moderatoqꝫ coques igne donec medium defecerit.sicqꝫ.v.addes zaccare tabarzedi menas ⁊ iterum spumā auferēs coques. sicqꝫ depositū igne colabis ⁊ vase ponēs vitreo mundoqꝫ qum fuerit opus vteris.

Hendiconis assignatio stomacho frigido vtilis ⁊ male digestioni: febri quartane ⁊ ventris doloribus.⁊ senes confortat. Sume mell̄ dispumati. menas.iij.vini clari optimi ⁊ veteris ribani.aut cōis.x. ⁊ adde zinziberis.ʒ.v.cacale magne ⁊ pue cuiusqꝫ.ſ.gar̄.triti ob. cinamomi.ſ.zafrani dragme decimam.darsulfuli obo. ⁊.ſ. hec medicamina mediocriter trita excepto zafrano addes ⁊ in loco ponens mūdo diebus singulis ter mouebis.sicqꝫ optimo colatū colatorio condes adijciēs musci.obo.⁊.ſ.vterisqꝫ qū fuerit opus.

Absinthij syropi assignatio vtilis cōplexionis corruptioni stomaci debilitati.splēi corrupto ⁊ ei⁹ duritiei. atqꝫ naturā laxat. Sume vini clari hōe substantie.aut cōis aut vue passe cū mel̄.l.vj.⁊ duos triētes.mell̄ dispumati.menas.iij.⁊ vase pone vitreo ⁊ sume masticis.costi amari. absinthij greci cuiusqꝫ.ʒ.iiij. adechari. malabatri spic.aromatic.rose aloes.agar.cuiusqꝫ.ʒ.ij.zafrani.mediocriter tunsi.ʒ.in panno hec ligabis.atqꝫ in mel ⁊ vinum mittes. clausoqꝫ phiale capite ad solem.vij.pone diebus ⁊ vtere.

De mediocri syropus vtilis epati stomacho ⁊ spleni corrupteqꝫ complexioni frigide.ferturqꝫ hominem diebus vite sue a morbis tueri. Sume radicuꝫ ireos calcos.viiij. seminis feniculi piperis.cuiusqꝫ.ʒ.ij.hec adunabis medicaīa trita ⁊ cribrata ⁊ in vase pones vitreo.atqꝫ vini clari hōe substantie.lib.vij.⁊.ſ.adijcies.oppilatoqꝫ capite.l.sic permittes diebus ⁊ ante cibum propinabis.

Siropi candari assignatio.variol̄ ⁊ rubeole materiebus vtilis.⁊ morbis pestilentialibus putridisqꝫ. Sume ligni candari tunsi.librā aque feniculi.l̄.virga

rum eius ⁊ foliorum eius.l'.corticum radicum rasianegi.l' rosarum optimarum.l'.5.spic.aromatic.lacce purgate cuiusqz.ʒ.iiij.sandal' rubei ⁊ albi.ʒ.xx.oīa hec in.iiij.suauis aque.l'.die infunde ⁊ nocte.sicqz lento coques igne.donec supersit triens fricataqz fortiter cum pāno colabis stricto lineo ⁊ ad ignem referes.addesqz vini aceti.l'.ij.granatorum dulcium ⁊ acetosorum aque.l'.iiij.tēperatoqz coques igne.donec spissum fiat.sicqz zaccare tabarzedi mena iniecta super prunas donec pfecta vt expedit eius fiat spissatio sines:qumqz ab igne deposueris dissolue in eo cāphore.ʒ.iiij.zafrani tantūdem sed quz tepidum fuerit vase condes vitreo.dabis viris.exag.iij.pueris exagium. Hoc est eorūqz apud baldach digniorīs sunt exēplaris suntqz eius experti bonitatem vtilitatisqz magnitudinē in his quos supradiximus similibusqz morbis.

Incipit tractatus de rob.

Robi citoniorum simplicis assignatio vtilis ventris solutioni caloriqz ⁊ vomitui. Sume citonia intus ⁊ extra purgata suauia ⁊ teres.aquam eorū exprime:lentoqz coques igne donec quadrās supersit.sicqz colatā refrigerari permittes.⁊ iterum in ollā mittens mundā coques.donec ad mediū deficiat.sicqz colatū vase ↄdes ⁊ qū fuerit op⁹ vteris.

Pomorum robi assignatio vtilis cholere rubee ⁊ sanguis ebullitioni.ventris fluxui ⁊ vomitui ⁊ tristitie. Sume poma caucanica optima:atqz intus ⁊ extra purgata tere aquamqz exprime ⁊ in ollam posita mundaz.tēperato coques igne donec ad quadrantē deficiat.colataqz vteris.

Robi granatorū assignatio vtilis stomaci oris doloribus inflāmatiōi.⁊ permoleste siti.febrib⁹qz acutis. Sume granata muza ⁊ grana eoruz sepa:exp̄mēs cola:⁊ lebeti impositā coque aquā donec quadrans supersit.sicqz vteris. Et si cum mēta facere vis quo vomitū auferat.i ollam mente recentis fasciculum proijcies ⁊ simul coques.

Robi beserem assignatio.vtilis cholere rubee.sitiqz ⁊ febribus acutis. Sume beserem optimi ⁊ plurimum aquosi muziqz q̄tum vis ⁊ optime purgati.aquā exprime colatāqz proijcies in ollam mundam.⁊ lento coques igne donec ad quadrātem deficiat:sicqz depositam igne colabis.⁊ qum refrigerata fuerit vteris. Et si quis apponere zaccaram voluerit apponat quz ad medietatem defecerit equales inijciens zaccare partes. Sic qz ⁊ in pomorū robi granatorumqz facies si necesse fuerit

Robi ribesi assignatio vtilis ventris solutiōi vomituiqz graui.cohibetqz tristitiam. Ribesuz sume vi ridem ⁊ triti aquam exprime:colaqz.imissamqz lebeti mūdo donec ad medietatē deficiat coques:tuncqz quāta eius quod superest medietas fuerit zaccare inijcies.⁊ donec spissetur decoque modicū addens zafrani.colatūqz condes ⁊ vteris.

Robi mororū assignatio syrorum vtilis gutturis doloribus ⁊ suffocationi. Sume mora syra ⁊ aq̄ ab eis expressaz cola:coquesqz donec medietur.⁊ ab igne deponens colabis. Huius sumes cados.v.vini.iij.⁊ lento simul coques igne donec triens supersit solus:sicqz deponēs igne colabis ⁊ inijcies mirre. sebbi iemenici.zafrani.cuiusqz.ʒ. diligenter tritorum ⁊ fortiter pcutiēs miscebis. Si qs aūt robū vult facere simplex.coquat donec ad q̄drantem deficiat ⁊ colatum cōdat vtaturqz.

Robi nucum assignatio. vtil' gule doloribus si gargarizet̄ vomituiqz si bibatur. Sume corticuz nucū viridium exteriorum ⁊ tritorum ius exprime coquesqz donec eius tertia deficiat pars.huius sumes aque ⁊ mellis.cuiusqz cados.v.vini cocti cadum ⁊ in mundo posita vase lento coques igne donec triens supersit.sicqz igne depositam colabis ⁊ mirre munde.℥.⁊.5.zafrani.sebbi cuiusqz.℥. tritoruz diligenter inijcies fortiterqz simul ⁊ diu percussa vase condes vitreo ⁊ vteris.

Robi assignatio.vtilis vomitui.⁊ subuersioni si tussis cōittetur. Sume mirti grana recentia coctaqz partem.teres ⁊ exprimes.colatāqz in lebete eo vsqz coques mundo temperato igne donec ad quadrātem defecerit.sicqz igne depositā qum refrigerata fuerit colabis ⁊ qum fuerit opus vteris.

Robi busseris idest fructus palmarum viridium assignatio vtilis vomitui ⁊ ventris fluxui.stomaciqz debilitati. Sume buseris ab ossulis purga terēsqz exprime ⁊ aquaz colatam olle īpones mūde leniqz ⁊ temperatū coques igne.donec triens supersit.sicqz igne deponēs cola ⁊ condēs vtere.

Robi prunorum assignatio.vtilis febribus icidētibus si cū nature fuerit siccitate.sitiqz mitigat. pruna muza ⁊ suauia ab ossulis purgabis ⁊ in olla ponēs munda.aque īfunde suauis quod sufficiat ⁊ qum fortiter bullierint refrigerari si nes ⁊ aquam expressam colabis.⁊ reiectam in ollam lento coques igne.donec quadrans restet.⁊ depositam qum refrigerata fuerit vase condens vteris.

Robi citrorum assignatio.vtilis veneno ⁊ sternutationi si bibatur ⁊ petigini si cataplasmetur.oculi albugini si collirietur. Sume acerbum citri acidi ⁊ eius exprimens succum cola ⁊ in lebete missum mundo lento coques igne. donec ad quartā deficiat.depositoqz ⁊ colato vteris.

Robi papaueris simplic̄ assignatio.vtilis fluxib⁹ capitis in pect⁹. Sume papaueris capita pīguia ⁊ alba ducēta.tundēsqz cum semie suo aque suauis.iiij.cados.⁊ est in cado ℔.⁊.5.infunde:sicqz in ollā mittens mundam perfecte coq̄s ⁊ igne deponēs quz cōfricari poterit fricabis:sicqz aque suauis addes.℔.iij.mellis cadum.⁊ in olla simul oīa posita coques lento igne.donec cōglobetur ⁊ spissum fiat:tunc igne deponens quz refrigeratū fuerit vase condes vitreo. ⁊ vteris.

Robi papaueris qd̄ cū vino fit cocto assignatio. fluxibus vtilis qui ad omnia fluūt membra. Sūe papaueris capita magna ducenta ⁊ alba:⁊ cū semine tunsa die ⁊ nocte in.viiij.℔.aque infunde.sicqz in olla posita munda lēto coques igne donec medietas defecerit.⁊ deponēs qū frigida fuērit forti⁹ ↄfricata colab:adijciesqz gb⁹qz.℔.iij.aq̄ papaueris.℔.⁊.5.vini robi librisqz ⁊.5.zaccare taberzedi aut mell' qd̄ oportunius videbitur.⁊ lento coquēs igne.vt fiat q̄si labucum. igneqz deponens vase condes vitreo ⁊ vteris.

Robi papaueris quod ex pigmētis fit assignatio vtilis fluxibus qui ad oīa fluūt membra:maxime qz acutis a capite ad pectus ⁊ stomachuz fluentibus. Sume papaueris capita magna ducēta.⁊ cū semine tunsa.die īfunde ⁊ nocte.vj.aque cadis.dehinc lento coques igne donec medium defecerit.igneqz deponēs qum fuerit refrigeratum fortiter frica ⁊ cola.tunc addes cadis aque papaueris trib⁹ dispumati mellis cadū aut zaccare taberzedi liquefacte in modum mellis.lentoqz coques igne donec vt labucuz fiat. sicqz igne deposito inijcies acatie rubee.zafrani.mirre munde.galle.hypoquistidos succi.balaustie cuiusqz.ʒ.oēs tunsas ⁊ subtili cribratas panno.fortiter simul oīa percussa vase condes vitreo ⁊ quz fuerit opus vteris.

Cap^m.21^m.de conditis.

c **Halēgebini** assignatio zaccarei ⁊ mellei. Sume rose rubee optime purgate recentis quantuz vis ⁊ eius desicca qui super est rorem: exfoliatasqz in vase pone nitri aut plumbato.⁊ sup̄ quanqz rosarū menā alterā pones zaccare tabarzedi.⁊ cū zaccara miscens fricabis fortit̄ q̄usqz ei⁹ rosa ꝑ oīuz marcescāt folia.sicqz ad solē pōes ⁊ cribo opies mūdo. dieb⁹qz ↄmoueb singl'is mā̄e ⁊ vesp̄e.vt vero videris desiccatū liq̄facies zaccarā cū pauca aqua:⁊ iniectā fortiter cōmouē facies.hoc.xxx.l'.xl.diebus. Si vero melleū facere volueris.loco zaccare mel pones dispumatum.

Violarum conditarū confectio vtilium tussi. gutturisqz ⁊ gule asperitati. Sume viol'. recentes odore:iocundas optime purgatas ⁊ zaccare tabarzedi duplum.cetera fiant vt in chalēgebino diximus.

Mirobolanorum confectio conditorū stomacho vtilis ipsūqz cōfortant digestionem adiuuant.humiditatē desiccant. naturā molliunt ventositati prosunt emorroidarum.cholereqz nigre que ex phlegmatis generatur adustione.maximeqz si cū pigmentis fiant. Sume mirobo.kebuli magni poma numero.c. ⁊ in vase pone vitri quodqz sufficiat aque infundes.addesqz vitis cineris.ʒ.l.⁊ diebus sic dimitte.x.aquā imutabis ⁊ cinerem singulis tribus diebus.post hec mirobo.lauabis ⁊ in sartagineз proijcies.infundesqz,aquam que sufficiat ⁊ addes ordei manipulum expilati tunsiqz.sicqz coques donec ordeum perfecte coquatur.extrahensqz tenuiter exterge ne forte excorientur.perforabis singula poma.x.foraminibus cū subula ⁊ in vase posito vitri aut firi. addes mell' tabarzedi quod illa infundat oīa dispumati.diebusqz permitte.xx.mel sepius immutans.buliesqz aliquando donec in hoc eorū superfit aquositatis.tunc siccabis ⁊ pigmēta hec appones. Sume darasini.zinziberis.gar̄.heili.nucis muscate.℥.si mirobolana.c.fuerint:musci pones semis obolū.sicqz conditis vase vteris.

Zinziberis conditi confectio.renibus vesice stomachoqz frigido vtilis vrinā prouocat.febri tremoriqz prodest. Sume zinziberis optimi.frusta magna. ⁊ aquā infundes diebus .xx.post siccabis adijciēs mell' ⁊ aq̄ tm̄ vt oīa infundantur ⁊ in lebete posita fortiter bulliri facies sicqz qum a melle eduxeris ⁊ aqua paruos facies trociscos

⁊ addes mell' dispumati quod sufficit simulqꝫ medicamina que mirobolanis iniiciunt.

Secaculi conditi assignatio quod venerem auget. Sume secaculi magni. l'. v. ⁊ infunde aq̄ diebus. xx. deinde fac vt in zinzibere condito.

Raseni conditi confect. vtilis frigide complexioni paraliticis ⁊ renū frigiditati vrinaꝫ prouocat ⁊ dorsum calefacit. Sume raseni. l'. x. ⁊ incide in digiti quātitatem. expilansqꝫ aqua infunde ⁊ sale. xx. diebus imutans singulis tribus. aut. v. semel diebus. Dehinc in ollam pone lapideam ⁊ aque infunde que sufficiat quantitatem. mellisqꝫ apū ℔. iij. ac tenuiter bullies donec mollia fiant. Jam tunc aquā extrahes ⁊ mel. ⁊ in olla secundo mittes. instillaqꝫ mell' apuꝫ quod infundat omnia. fortiterqꝫ quꝫ bullieris in vase pones vitri ⁊ singulis diebus quinqꝫ lauare assuescere ⁊ fortiter bullies. pulverizabisqꝫ desuper zinziberis. cinamomi. heili. nucis muscate. gar. darfulfuli mediocriter tritorum equales prout expedit partes. hec in panno tenuiter pones ligato ⁊ in vase pones.

Citri conditi confectio pectori ⁊ gule vtilis: stomachum confortat ⁊ maxime si cum corticibus fiat. Sume citrum magnum cum corticibus ⁊ incidens frustatim in digiti modum acidum auferes. ⁊ si cum corticibus quis hec vult fiat atqꝫ in lebete posito aqua instilla que sufficiat ⁊ tenuiter bulli. ciusqꝫ assuefac in vase positi ablutionem. intuereqꝫ. ⁊ si aquam inesse videris mel imutabis ⁊ bullies nec hoc facere sines donec mel imutari aquositatē videas aut citrū. Dehic que ante diximus addes pigmenta ⁊ oppilato vasis capite qum fuerit opus vteris.

Destēbine condite assignatio que stomachū confortat. Sume destēbinas. l. ⁊ acida earum extrahes. saleqꝫ infundes ⁊ aqua diebus. x. aquam ⁊ sal imutans sepius. reliquaqꝫ oīa sic facies vt in citro diximus.

Zenzari conditi assignatio quod venerem auget ⁊ dorso pectoriqꝫ vtilis est. Sume pastinacas recētes ⁊ exteriora radens interiora extrahe. sumasqꝫ ex eis. l'. x. lento coques igne in aqua donec molescant: educasqꝫ aquaꝫ absterge. iterū ponēs in olla addes mel quod sufficit conde vase. sepius tamen lauabis ne forte aqua dissoluatur vt precepimus superius.

Cucurbite condite assignatio frigide subtilisqꝫ pectori pulmoni vesiceqꝫ prodest. si in ea fuerit durities ⁊ calor naturamqꝫ mollit. Sume cucurbitam recentem dulcem viridem ⁊ exterioribus ablatis corticibus interiora purga ⁊ in duorū modū digitoruꝫ frusta fac que in olla pones ⁊ quantum sufficiet aque infundes. leniterqꝫ bullies quoniam ignē nō perferunt. deinde in aliam mittes ollaꝫ mellis ⁊ aque qd̄ sufficiet instillādo ⁊ bullies. eductaqꝫ tertio in ollam mittes ⁊ cum mellis tabarzedi coques ⁊ in vase posita vitri laua. ne forte insit aqua. ⁊ mel mutabis addens pigmenta si placet.

Suctum in al' pomorū conditarum assignatio q̄ venerem augent. Sūe poma sira integra ⁊ mīme perforata. l. corticibus purga. ⁊ cuꝫ mellis tabarzedi quod sufficit leniter coqꝫ ⁊ in vase ponēs tribus singulis diebus ablue. ne que corrumpat insit aqua. qum defecerit zafrani modicū addes.

Citoniorum assignatio. pomis fortior ad stomachū confortandum. Sume citonia purgata cocta ablata. ⁊ confice vt poma cum melle.

Pirorum confectio confortans stomachū. Sume pira dl'cia. sed non matura ⁊ coque vt coctana.

Rotami confectio que venerem auget. Sume rotami pōa centum. amigdal' purgatas. centum ⁊ rotabū ad solem donec siccetur explica. Dehinc singula eius poma inferius subula perfora ⁊ ossa extrahe quorū loco pone amigdalam ⁊ i vase posita vitreo: mel adde dispumatuꝫ ml'le imutato trib⁹ diebus singulis. adde parum zafrani.

Amigdalum conditum tussi vtilis purgātur ⁊ cū ml'le condiuntur recentes quod sepi⁹ mutar̄ vt alibi.

Cap^m. 22. de aquebelis ⁊ pulueribus.

Onfortatiui cōfectio vtilis tenebrositati oculos confortat ⁊ humiditateꝫ desiccat. Sume acalime auri tutie indice. cancri marini athemedi. tubali eris sadegi idici. aloes epatice. eris adusti. sedenegi loci cui⁹qꝫ. ʒ. ij. piperis albi ⁊ nigri ⁊ lōgi. nusaderi. cuiusqꝫ. ʒ. trita cribrata super cotem conteres ⁊ colliriabis.

Confortatiui assignatio fortioris primo. vtile humiditati ⁊ adde oculi casuiqꝫ ⁊ visus debilitati ⁊ tenebrositati. Sūe tutie indice tubali eris adusti margaritarū integrarum busadi. malabatri. acbalimic auri. aloes epatice. cācri marini. zafrani. spice aromatice. cuiusqꝫ. ʒ. ij. sadenegi loti. vj. piperis albi ⁊ lōgi nusaderi. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ſ. musci. ob. cāphore. ſ. ob. hec adunabis medicamina trita ⁊ cribrata ⁊ in vltimis zafranū miscebis ⁊ muscum cāphorāqꝫ. ⁊ fortiter trita i mortario diebus aliquot pāno cribrabis subtili qumqꝫ fuerit opus vteris.

Abisendi assignatio vtilis visus debilitati. oculorum tenebrositati. lachrimarū multitudini. sibile ⁊ caligini. Sūe mirob. citrini. zinziberis cuiusqꝫ. ʒ. v. piperis albi. ij. nusaderi. ʒ. sadenegi. loti. ʒ. x. trita hec subtili cribra pāno ⁊ i mortario fortiter tūdens colliriabis.

Basilicon magni assignatio vtilis oculorum prurigini. ⁊ visus tenebrositati. Sume spume marine acalimie argenti. cuiusqꝫ. ʒ. x. eris adusti. ʒ. xv. salis andrani. sadegi indici. plūbi ceruse. piperis nigri. ⁊ longi. castorei spice aromatice athemedi cuiusqꝫ. ʒ. ij. salis indici gar. asene cuiusqꝫ. ʒ. aloes epatic. memithe succi cuiusqꝫ. ij. mirre munde: mamiranisi in al' mamirasini. nusaderi. tictorum radicum. cuiusqꝫ. iij. mirob citrini optime purgati. iiij. ⁊ alias. v. sal' cōmunis sexta. v. hec adūabis medicaīa trita ⁊ subtili' cribrata pāno vase condes qū fuerit opus vtere.

Basilicon mioris assignatio vtilis ad que ⁊ primū. Sūe acalimie argenti. ʒ. x. eris adusti. v. plūbi ceruse. salis andrani. cuiusqꝫ. ij. spume maris. ʒ. x. gar. asene cuiusqꝫ. ʒ. hec adunabis medicamina trita ⁊ pāno cribrata subtili qum fuerit opus vteris.

Bamadi in al' romadi assignatio vtilis lachrymis humiditatem desiccat ⁊ oculos elimat. Sume aquebeli. tutie indice. tubali eris sibi adusti. cuiusqꝫ partem mamirasini quadrantem terensqꝫ subtili cribra pāno ⁊ colliria.

Aquebeli assignatio quod visum acuit. Sume fell' vulturis alieritis. eduli cuiusqꝫ partem ⁊ simul miscens olei adde balsamini. q̄tū eorū est medietas. aque granati acidi. acerbiqꝫ citri mixti q̄tum medietas. est olei. hec adunabis oīa in phiala medicamīa. ⁊ ad solē pones. sumesqꝫ vespere de eis ⁊ in coclea ponēs munda cum faui melle miscebis quod ignem nō nouerit col' riabisqꝫ mane ⁊ vespere ⁊ qū stomachus vacuus est ⁊ aer iocundus.

Alius ad ideꝫ. Sume acalimie auri. ʒ. iiij. thutie idice. ij. athemedi. v. fe ⁊ cū frā distēpās aq̄ acetoqꝫ vini pone i panno lineo ⁊. vij. lauabis vicibus desiccāsqꝫ ⁊ terēs addes cāphore obol'. ij. vsqꝫ. ſ. ʒ. iuxta quod refrigeratio fuerit necessaria.

Aquebeli zafrani assignatio vtilis tenebrositati. prurituі ⁊ caligini. Sume zafrani spice aromatice cuiusqꝫ. ʒ. ij. piperis longi ⁊ albi obo. ⁊. ſ. musaderi. ſ. galle. ʒ. iiij. cāphore obo. ſ. hec trita ⁊ subtili cribrata pāno in mortario diutissime conteres. condensqꝫ vteris.

Beludi assignatio vtilis oculum confortat ⁊ elimat. Sume amili. ʒ. iiij. gūme. ara. ij. ceruse plūbi. athemedi cuiusqꝫ. ʒ. tere oīa diligenter ⁊ subtili cribra panno atqꝫ diutius tritum conde ⁊ vtere.

Aquēheli simplicis assignatio quod oculis plurimū prodest. Sume athemedi. ʒ. v. marchasite. iiij. acalimie nigre. ii. margaritarū obo. ⁊. ſ. zafrani. busadi. cuiusqꝫ. ſ. frememesqui. calcū. sadegi. ʒ. omnia tere ⁊ cribra pāno subtili sicqꝫ diu in mortario tunsa conde ⁊ qum fuerit opus vteris.

Berudū leue quo i obtalmie religiis oculus colliar̄ Sume malabatri eris adusti. opij. amili. cuiusqꝫ. ʒ. v. gūme arabice. xxx. acalimie. xl. ceruse plūbi. lx. trita hec vt expedit ⁊ cribrata medicamina vase ꝯde ⁊ vtaris.

Berudi nigri assignatio vtilis oculorum doloribus. Sume opij. ʒ. x. secci. thucie indice cacale. cuiusqꝫ. ʒ. cāphore. eris vsti. marchasite. cuiusqꝫ. v. gūme arabice. xl. athemedi. xx. zaccare. tabarzedi obo. acalimie ⁊ es vstū adunabis sigillatim trita. hezazi. obo. balaustie sedagi. cuiusqꝫ obo. ⁊. ſ. medicamīa hec trita subtili cribra pāno. ⁊ si optime vis ea terere. sume gūmam ⁊ pluuiali eam aqua infunde sufficienti. ⁊ substolle illā. iiij. digitis. tereqꝫ ⁊ ad solem pone ⁊ qum aqua fuerit imminuta adiice. ⁊ sit ad solem donec septies deficiat. sicqꝫ teres ⁊ cribrabis pāno subtili ⁊ vase condens vteris.

Berusanie assignatio vtilis visus debilitati ⁊ caligini. Sume eris adusti sadegi cuiusqꝫ. ʒ. zeniari. aloes buraci armenici cuiusqꝫ. ʒ. acalimie. ij. teres vt expedit cribrabis. iterumqꝫ in mortario tundens condes vase ⁊ vteris.

Aquebeli viol'. assignatio vtilis visus tenebrositati. oculorum prurigini ⁊ lachrymis. Sume sadenegi. ʒ. ij. sanguinis draconis obolum. j. eris adusti. ʒ. v. arsulfuli. spice aromatic. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ſ. malabatri obol'. ij. ca cale. musci cuiusqꝫ obol'. medicamina hec trita ⁊ vt condecet cribrata aduna condeqꝫ ⁊ vtere.

Pulueris albi assignatio obtalmie vtilis recēti. Sume sarcocolle. ʒ. v. amili. ij. zaccare tabarzedi. gume arabice. cuiusqꝫ. ʒ. teres diligenter ⁊ subtili cribrās panno oculo p uluerizabis.

Acramaticon magni assignatio. ⁊ est puluis croceus multarum vtilitatum in oculorum doloribus qui fiunt ex humiditate. obtalmieqꝫ veteri. Sume sarcocolle. ʒ. x. asiafi. memite. v. aloes. zafrani. cuiusqꝫ. ſ. ʒ. opij. obol'. ij. hec adunabis medicamia trita ⁊ pāno subtili cribrata. vaseqꝫ conditis qum fuerit opus vteris

Cōsolidantis assignatio. vtilis oculorū vlcerbus ⁊ nōnunq̄ cornee. Sume sibi adusti. sadenegi loti. equales partes ⁊ tritas subtiliqꝫ pāno cribratas ɔde: qumqꝫ opus fuerit vtere.

Pulueris citrini parui assignatio vtil' obtalmie reliquijs que pueris ex vētositate accidit. Sume anzaruti. ʒ. vj. assiafi. memithe. iij. aloes obol'. ij. pulueris albi. ʒ. vj. trita diligēter subtiliter cribra ⁊ cum fuerit opus vteris.

Pulueris albi cāphorati assignatio qui oculorum medetur dolorib⁹ ⁊ obtalmie leui. Sume coclearuz teste. margaritarum integrarū cuiusqꝫ. ʒ. ij. amili. ʒ. cāphore obol'. simulqꝫ oīa trita ⁊ cribrata adunans: vase condes ⁊ vtaris.

Eririni confectio vtilis oculorū vlceribus. Sum esadenegi loti. ʒ. iij. amili. acalimie argenti. opij athemedi. cuiusqꝫ. ʒ. gume arabice. sarcocolle. cuiusqꝫ. ij. cerusse plumbi. viij. Oīa hec trita ⁊ cribrata in mortario diutius tunde ⁊ oculo pulueriza.

Eririni alius assignatio vlcerib⁹ vtilis oculorū. Sume sadenegi loti. margaritaruz. busadi. tubali eris. aserengi. eris adusti ⁊ loti. acalimie auri. cuiusqꝫ. ʒ. ij. aquebeli hespanici. marchasite. spume maris. cuiusqꝫ. ʒ. tere ⁊ subtili cribra panno ⁊ vtere.

Nardi assignatio vtilis ⁊ vlcerib⁹ ⁊ pustulis. Sume sadenegi loti. sibi adusti. cuiusqꝫ partem testarum oui structionis optime lotarum ⁊ cum panno detersarum aspero. semis partem. tere omnia diligenter ⁊ subtili cribrans panno vteris.

Nardi alius assignatio vtilis ⁊ vlceribus ⁊ pustulis obtalmieqꝫ. Sume cerusse plumbi. acalimie. argenti. sadenegi. gūme arabice. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. opij. eris adusti. zafrani. cuiusqꝫ. ʒ. cāphore. obo. ſ. trita subtili panno cribra. ⁊ in mortario diutissime teres ⁊ qum fuerit opus vtaris.

Medicamen albule oculi expertum. Cācri marini. acalimie auri. fimi dalbi. sibi adusti spume maris equales partes tere ⁊ cribra ⁊ in mortario diutius dehinc tritis vtaris.

Aliud ad oculi albulā. fimum hyrundinum diligenter tere ⁊ cum fauo aut melle distemperans collīa quoniā pānū fortiter aufert.

Pulueris assignatio. vlceribus vtilis oculoꝝ. Sume athemedi sadenegi. cuiusqꝫ partē ⁊ tritas pannoqꝫ cribratas subtili aduna. conde ⁊ vtere.

Capitulum. 23. incipit tractatus de collirijs.

c Ollirij albi assignatio vtilis obtalmie principijs ⁊ que oculis accidit inflāmatiōi. Sume gumme arabice. amili. quethire. cuiusqꝫ. ʒ. ij. acalimie argenti. opij cuiusqꝫ. ʒ. cerusse plūbi. vj. tere ⁊ subtili cribrans panno cum oui distēpera albumine. pillulaqꝫ ⁊ vtere qum fuerit opus.

Collirij albi assignatio aurei. quod vlceribus medetur. Sume sarcocolle cōdite cum lacte asine. opij. dragaganti cuiusqꝫ. ʒ. thuris albi ⁊ sicci. ſ. ʒ. cerusse plūbi. viij. gūme ar. iiij. tere oīa diligenter ⁊ cū oui albo distemperans pillula.

Colliriuz albū lene. sadenegi loti. ʒ. vj. eris adusti. iiij. busadi. margaritarū. cuiusqꝫ. ij. gūme arabice. quethire. cuiusqꝫ v. sanguinis draconis. zafrani. cuiusqꝫ. ʒ. ſ. trita cū aqua distempera ⁊ collirium fac. vterisqꝫ in obtalmie reliquijs ⁊ palpebrarum grossitie.

Collirij rubei acuti ac amarthatic̄ assignatio vtilis scabiei. fluxui palpebrarum. eneruationi. sibileqꝫ. Sume sadenegi. ʒ. xvj. colcotari adusti. viij. sebi. iemenici. ʒ. eris adusti. iiij. tere ⁊ cribra ⁊ cū vino distemperans colliriū fac.

Atharcaticū aliud colcotari adusti. zeniari. cuiusqꝫ. ʒ. sadenegi. amili. cui⁹qꝫ. iiij. opij. ʒ. gūme arab. iij. zafrani. ſ. ʒ. trita hec cribra ⁊ distēperās pill'a. vterisqꝫ ī duritie ⁊ crossitie palpebrarū sibilaqꝫ.

Collirium viride scabiei vtile antique palpebraruz crossitiei. sibileveteri quādo rubor non ē. caliginemqꝫ cohibet ⁊ vlcerum maculas id est albulam. Sume opij. acalimie argenti. cuiusqꝫ. ʒ. ij. tere. cribra. ⁊ cum mirti aqua distēpans pillula.

Colliriuz viride priori vtilius. zeniari. ʒ. iij. ⁊. ſ. cerusse plūbi. assaqui. gūme arbice. amili. cuiusqꝫ. iij. trita hec ⁊ cribrata cū pigani aq̄ distempera: ⁊ pillulās in vmbra sicca.

Collirium croceū aque vtilis pricipijs ⁊ caligini. Sume āzeroti albi. asiafi. memitte. c⁹qꝫ. ʒ. viij. mirre mūde. buraci armēici. piperis albi. cuiusqꝫ. iiij. arsenici rubei. ij. zafrani. ʒ. ⁊. ſ. tere cribra distēperans pill'a ⁊ vtere.

Collirium nigrū extinguens. refrigerans quo oculus cataplasmatur apostematicus. Sume acalimie auri. cerusse plūbi. gūme arabice. opij. eris adusti. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. mirre munde. amili. spice. cuiusqꝫ. ʒ. ⁊. ſ. acatie. lote. xxiiij. Cribrata vt decet cum strigni aqua distempera. vtile est sibile si cum ea sit calor ⁊ obtalmie ardoriqꝫ oculi ⁊ lachrymis.

Collirium atactiuz vtile oculi casui. visus tenebrositati. aqueqꝫ principijs. Sume acalimie auri. piperis nigri. opij. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. nili. ij. gūme arabice. memithe succi. cuiusqꝫ. viij. sarcocolle. salis naste. arsenici crocei. cuiusqꝫ. ʒ. buraci armenici. xij. hec adunabis trita ⁊ cribrata medicamia: ⁊ cum vino distemperans ⁊ feniculi aqua pillula ⁊ in vmbra desicca: qumqꝫ opus fuerit vteris.

Collirium de machuri vtilis oculorum doloribus molestijs ⁊ calori imoderato. acalimie auri. eris adusti. cuiusqꝫ. ʒ. ij. busadi. margaritarum. sanguis dracōis. cui⁹qꝫ. obo. iiij. mirre mūde. zafrāi. amili. buraci acatie. c⁹qꝫ obol'. ij. arsēici rubi. zacc̄ tabzedi. c⁹qꝫ. ʒ. ⁊. ſ. tere diligētius oīa ⁊ subtilius cribra ⁊ cū aqua distemperans pillula ⁊ ī vmbra siccatis. qum fuerit opus vteris.

Collirium vngule oculi vtile. Sume sadenegi. ʒ. xij. gūme ara. eris adusti cuiusqꝫ. v. colcotari adusti. zeiari cui⁹qꝫ. ʒ. ⁊. ſ. trita hec ⁊ cribrata adunās cū vino. aut feniculi aq̄ distempera. ⁊ in vmbra siccatis vtaris.

Collirium nigrum quod vocatur deizenum in al' denegū vngule. sibileqꝫ vtile veteri. scabieiqꝫ antique si non sit cum illa calor. albuleqꝫ crosse. Sume aquebeli. zeniari. sadenegi indici cuiusqꝫ. ſ. ʒ. medicamina sicca diligenter terēs subtili cribra pāno: āmoniacumqꝫ ⁊ serapinum vino infunde veteri sicqꝫ reliqua puluerizans distempera ⁊ pillula. ⁊ qum fuerit opus vteris.

Collirium nigrū aliud vtile calori. ardori. dolorisqꝫ grauitati ⁊ cuz calore sibile. lachrymāqꝫ desiccat. Sume cerusse plūbi. ʒ. iiij. gūme arabice. ketire. cuiusqꝫ. ʒ. acatie. v. spice opij. cuiusqꝫ ob. iiij. mirre munde semis horum: tere oīa diligenter ⁊ cum aqua distemperans pillula. conditisqꝫ vtere.

Collirij stagni assignatio. vtilis vlceruz maculis easqꝫ replet. Sume aserebi adusti. eris adusti. aquebeli hespanici. tutie indice. gume arabice. ketire cuiusqꝫ. ʒ. viij. opij. ʒ. ⁊. ſ trita hec ⁊ cribrata medicamina cuz aqua distēperabis ⁊ pillulans. qum siccaueris suo vtere tempore.

Collirium aliud simile ad eadem vtile. Sume acalimie auri cerusse. eris adusti cuiusqꝫ. ʒ. iiij. aserebi adusti. ij. aquebeli adusti. xv. amili gūme arabice. ketbire cuiusqꝫ. iiij. opij mirre munde. cuiusqꝫ. ſ. ʒ. thuris. v. adunabis hec medicamina trita ⁊ cribrata ⁊ cum aque distemperans pluuiali pillulas fac paruas ⁊ in vmbra siccatis vtere.

Collirium heruima vtilis obtalmie princ° acalimie auri. eris adusti. cuiusqꝫ. ʒ. iij. asiafi memithe. ij. acatie opij athemedi. cuiusqꝫ. ʒ. iij. hec adunabis trita ⁊ cribrata medicamina ⁊ cum aqua distemperans pluuiali pillula ⁊ in vmbra sicca ⁊ vtere.

Collirium heruima aliud vtile oculorum caligini. Sume mirre munde zafrani cuiusqꝫ. ʒ. ij. spice aromatic̄. v. dulcham elzegegi xv. gūme arab. iiij. adunabis hec trita ⁊ cribrata. atqꝫ pluuiali distemperans aqua pillula. ⁊ in vmbra siccans vteris.

Collirium fellium vtile visus debilitati aqueqꝫ principijs ad oculum descendentis. Sume fellis papionis. fell' cubegi. olei balsamini cuiusqꝫ. ʒ. sarcocolle. aloes zafrani. cui⁹qꝫ. ij. tere ⁊ cribra. atqꝫ cuz rute distemperans aqua pillula. ⁊ qum fuerit opus vteris.

Collirium fellium aliud cuiusqꝫ que ⁊ primū vtilitatis. alieti fellis. ⁊ aquile. ⁊ vulpis vrsiqꝫ ⁊ sabuti cuiusqꝫ ptem terens ⁊ cribrans ⁊ cum aqua distemperabis feniculi ⁊ pillulans qum fuerit opus vteris.

Capᵐ. 24. incipit tractatus de pulueribus.

p Pulvis vulnus conglutinans sanguinēqꝫ cōstringens ⁊ carnez rodens superfluā Sume dragaganti. sebbi iemenici galle. corticuz granatorum cuiusqꝫ. xx. ʒ. eris adusti. ℥. mirre munde sanguinis draconis cuiusqꝫ. iiij. carte aduste. xx. adūabis hec trita ⁊ cribrata medicamina ⁊ vase condens vtere.

Puluis vulnera conglutinans ⁊ vlcera desiccans. Sūe aloes partes. ij. corticis candari. balaustie cuiusqꝫ partem ⁊. ʒ. trita ⁊ cribrata. hec medicamina qum fuerit opꝰ vase conditis vteris.

Puluis alius croceus vulnera conglutinat ⁊ sanguinez stringit. Sume sarcocolle partes. ij. sanguis draconis balaustie. cuiusqꝫ partem. cortic̄ radic̄ candari partez trita ⁊ cribrata hec adunās vase conde. qūqꝫ fuerit opus vteris

Puluis abimebegem. ensis incisionez conglutinat. ⁊ cultelli sanguinem concludit. Sume mirre aloes. sanguinis draconis. sarcocolle equales partes ⁊ addūt medicorum aliqui. zeniarum ratinegum āmoniacū. trita ⁊ cribrata adunabis medicamina ⁊ vase condens qum necessitas vocabit vteris.

Puluis alius sanguinez constringens vulnerum. aloes corticum candari. cuiusqꝫ. ʒ. x. queffare. terre sigillate cuiusqꝫ. vij. zagi carte aduste cuiusqꝫ. iiij. sanguinis draconis. vij. acatie hypoquistidos cuiusqꝫ. vj. mirre munde. x. teres diligenter ⁊ super leporis pilum. ouiqꝫ proijcies albumen contērensqꝫ loco appones. apposita prius aranearum tela.

Medicaminis sicci assignatio. emoroidibus vtilis. vlceraqꝫ optīe desiccat. Sume sarcocolle albe. sāguis dracōis. vbari puri ⁊ recentis cuiusqꝫ partē ⁊ teres omnia diligenter. atqꝫ si locus eiusmodi est. cui liciniū imprimi possit. facies ex pāno lineo ⁊ oleo infecto rosarū nō cocto medicamine hoc tinges. locoqꝫ ipones singulis ter mutās diebus. Et si ad locū liciniū non peruenit. distemperabis huiusmodi pulueris modicum cum rosarum oleo perpauco. ⁊ impones sic vt ad locum pertingat.

Capitulum. 25. incipit tractatus de vnguentis.

v Vnguenti albi confectio adustioni perutilis ⁊ imoderato calori ani doloribꝰ intestinorum vlceribus ⁊ venenosorum morsui animalium. Sume litargiri. ʒ. ceruse plūbi. v. adunabis ⁊ diligēter bis tritis cerā albam in oleo rosarum iuxta quod sufficiat liquefac ⁊ iniecta fortiter percute medicamina. qūqꝫ refrigeratum fuerit adde ouorū ouū albumina ⁊ diligentiꝰ mixta vase conde. qumqꝫ fuerit opus vteris.

Vnguenti alius albi assignatio quod refrigerat carnem producit ac desiccat. Sume cere albe. ceruse plūbi. cuiusqꝫ. ʒ. ij. olei rosarū. iiij. ceraz in oleo liquefac ⁊ sic cerusam iniectam misce ⁊ percute donec cōpleatur. Et si multus fuerit calor. adde cāphore modicum ⁊ oui albumē. qumqꝫ res vocabit vtere.

Vnguēti basilicon confectio. Sume ratinegi. picis cere eq̄les partes ⁊ in oleo olive sufficienti dissoluens conde. qumqꝫ opus fuerit vtere.

Vnguentum basilicon vtile ad carnez producendam. Sume picis ratinegi cere cuiusqꝫ. ℥. vj. galbani. ʒ. iiij. gummas. tere ⁊ cerā in oliue oleo dissolues ⁊ coctum vsui reserua.

Vnguenti zinabaris assignatio apostematibus que non maturantur vtil' cancrisqꝫ ⁊ scrophulis. Sume marda senegi. ʒ. v. corticū candari. galbani. amoniaci. cuiusqꝫ. x. gumme botāi. vj. cere albe. x. zēzafari sextarios. ij. medicamia hec adunabis que teruntur tere reliqua in oleo liquefacies oliue. aut sisami sufficienti. simulqꝫ oīa distemperans vase condes ⁊ vteris.

Vnguentum zenzafari priori fortioris cōfectio. Sume gumabari. ʒ. xx. litargiri triti. x. In mortarium mittantur ⁊ instilla desuper vini acetum fortiterqꝫ percute. donec misceantur. nec desines aliquando oleum oliue. aliquando infundens acetū ac percutiens donec compleatur. tuncqꝫ inijties cere. ℥. olei rosarum. ij. in estate. in hyeme oliue. nōnunq̄ autē gumabāi loco aseregū ponitur. aliquando simul ⁊ cuiusqꝫ ps sicqꝫ vt cōpletū est vase tollatur ⁊ vocāte necessitate sumitur.

Vnguēti sisami assignatio carnē producit. vlcera desiccat ⁊ refrigerat. Sume litargiri diligenter triti. ℥. ⁊ in mortario cū oliuarum oleo ⁊ sisami cuiusqꝫ. ℥. iiij. cū pistello diligenter percute donec dissoluatur. Et si fortius desiccatiuum volueris adde haruci triti ⁊ cribrati paululū ⁊ cum pistello optime mixta vt coagulentur simul tolle.

Vnguentum zeniari vlcera desiccans antiqua ⁊ superfluam corrodens carnem. Sume floris eris. ʒ. ij. pini gumme. ratinegi. cere cuiusqꝫ. x. zeniarum tere. reliqua in oleo dissolue oliue sufficienti ⁊ eris florez inijtiēs percute donec compleatur.

Calcis vnguentum vtilis corrosioni ⁊ ignis adustioni. Sume calcis lapidem adustum ⁊ tritum ⁊ suaui laua aqua ⁊ cū oliuarū oleo vt molle fiat distempera. ⁊ vase tollens vtere.

Vnguentum carnem adducens vlceraqꝫ desiccans ⁊ neruorum ē vtilis spasmo. Sume assaqui. thuris masculi. eris. sebbi iemenici. zeniari cuiusqꝫ. ʒ. iiij. cere albe. ratinegi. oliuarū olei. porcini adipis ⁊ h radix āgalli ⁊ aceti. in al' ⁊ anatis aut gallinacei cuiusqꝫ ℔. Tere que vales diligenter ⁊ alia in oleo liquefac ⁊ adipibus simulqꝫ vt decet omnibus mixtis vtere.

Vnguētum dachilon apostematibus vtilis duris omnibꝰ in mēbris. Sume spume helbe. semis lini. spume altee. cuiusqꝫ. l'. ʒ. decoctorū in cameli vrina litargiri triti. ℔. ʒ. cum oliuaruz olei. ℔. sicqꝫ spumas paulatim abijce ⁊ spissari fac donec cōpleatur ⁊ vase condito vsui reserua.

Vnguentū zeniari aliud vtilis carni superflue vlceraqꝫ desiccat antiqua. Sume amoniaci. iiij. ℥. zeniari. ij. anzeroti. ʒ. ℥. aristol'. tantūdē. amoniacū ⁊ sarcocollā vini infundēs aceto ⁊ in mortario fortiter cū oliue percussis oleo terendorum pulueres addes ⁊ vsui reseruabis.

Vnguētum rusali apostēatibꝰ vtil' duris scrophulis ⁊ tabanis. ac cancris. Sume cere ratinegi. cuiusqꝫ. ʒ. xiiij. opoponac̄. zeniari cuiusqꝫ. ij. assaqui. vij. aristologie longe. thuris cuiusqꝫ. ʒ. galbani. mirre cuiusqꝫ. ij. macbali glauci. iiij. litargiri. iiij. ⁊. ʒ. que teruntur trita adunabis ⁊ cribrata. reliqua in oliuarum olei in hieme librā ⁊. ʒ. in estate. l'. dissolues ⁊ oīa simul distemperans condes ⁊ vteris.

Vnguentum ignis adustioni vtile. Sume calcis in vase sepius lote. ℥. iiij. semis bliti ⁊ carnibi. sulphuris crocei. cuiusqꝫ. iij. olei rosarum. ʒ. l'. ceram in oleo liquefac. ⁊ iniectis medicaminibus misce ⁊ vnguentum fac.

Vnguentum aliud ignis adustioni. Sume litargiri. purgamenti argenti. ceruse chimolee. calcis lote. olei rosarū ptes. ⁊ oui albumē. mixtaqꝫ pcute. vnguētoqꝫ facto vtere.

Vnguentum aliud rubeum grecum. omnibus mirabile passionibus oliue olei. l'. ij. in al'. iij. vini aceti tantūdē litbargiri. l'. ⁊ quadrantem eris adusti. ʒ. x. zeniari. viij. acetuz ⁊ oleum coques donec deficiat acetum oleo superstite ⁊ igne deponēs mertachum ⁊ reliqua inijce atqꝫ igni superponens donec spissetur coque ⁊ rubeat sicqꝫ condito vase qum fuerit opus vteris.

Vnguentum desiccans. Sume litargiri ceruse. purgamēti argenti cuiusqꝫ. ʒ. ij. sanguinis draconis. terre cyprice. aruci sarcocolle. aloes cuiusqꝫ. ʒ. ʒ. cere oleiqꝫ rosarum q̄d sufficit. factoqꝫ vt decet vteris vnguento.

Aliud desiccans litargiri. ceruse purgamēti argenti. cuiusqꝫ partem corticum granati. galle iusi foliorū. cuiusqꝫ semis partem. trita oīa diligenter. cū rosarū oleo ⁊ cera sufficiētibus distempera.

Vnguentum carnem producens ⁊ vlcera mirabiliter desiccans. Sume purgamenti argenti sextarios. v. purgamenti ferri exagia. x. chimolee tantumdem cadimie argenti. v. ceruse litargiri tantūdē. terre cyprice exag. x. aruci tantūdem. cerā in rosato oleo que sufficiat liquefac ⁊ trita cribrataqꝫ inijce medicamina. fortiterqꝫ qū percusseris vsui reserua.

Vnguentum aserebi. carnem producens ⁊ vlcera desiccās Sume aserebi adusti cum sulphure. eris adusti. thuris masculi litargiri mirre. acalinie amoniaci. opoponac. mastic̄ cuiusqꝫ. ʒ. ij. renū tauri adipis. ratinegi. gūme botami ol'i mirtini. cere albe. cuiusqꝫ sextarios. iij. zeiaferi gūme ara. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. Que oportet in oleo liquefacies. queqꝫ. expedit in vini infunde aceto ⁊ simul oīa pfecte miscebis. vaseqꝫ cōdēs vtis.

Colcotari vnguenti assignatio Gal'. vtile que difficile sanantur ⁊ cicatrizantur vlceribus duris apostematibus ⁊ cancris. thabanis vulneribus. omnibusqꝫ apostematibus. que ex materia fiunt ad mēbra fluente. Sume zirbi porci aut adipis sine sale. quanto veteriorē poteris. l'. ij. litbargiri. l'. ⁊. ʒ. colcotari. ℥. iiij. tere zirbum. l'. adipem oibus purgatis venis glandulisqꝫ operimentisqꝫ. liquefactumqꝫ optime cola-

bis. vt nihil supersit fecis. sumeqꝫ ex eo. ℔. ꝛ oliuarum olei vete
ris. ℔. ꝛ. ς. miscebisqꝫ oia simul ꝛ litargirum aliaqꝫ que sunt
trita ꝛ fortiter confundens tunc sume spatulam palme ma-
gnā ꝛ grossam ꝛ si in estate medicamen conficis eo quo fiet
amputabis die. si hieme precedenti purgabisqꝫ ramis ꝛ corti
cibus alijsqꝫ ꝛ eius medietatem superiorē viridēqꝫ in frusta
concides parua. ꝛ medicamina imittes ꝛ caue ne sint sicca q̄-
tenus ab eo humiditatem lucretur medicamen ꝛ dissoluendi
virtutem: ꝛ coques oia quousqꝫ spissentur ꝛ cum altera infe-
riori spatule medietate cōmouebis fortiter ꝛ vase condens.
vsui reseruabis.

Unguentum faduricum carnem in vulneribus producit.
mundat ꝛ solidat. incisioni prodest ensis ꝛ oibus mole-
stis amputationibus. Sume lithargiri. ʒ. xlv. olei oliuarum
lib. sanguinis draconis liquir. radic. sarcocolle amoniaci. ari
stologie. cuiusqꝫ. ʒ. v. martachū solū tere ꝛ diligenter cribra ꝛ
in olla positum stilla oleum: ꝛ lento coques igne. donec totū
dissoluatur. amoniacū in duabus vini aceti infundes vntijs
ꝛ reliqua trita medicamina miscebis cū sarcocolla. lithargi-
ro bene dissoluto. vas igne deponēs refrigerari sine parum
ꝛ assaquū infusum illi desuperfunde ꝛ in aceto dissolutum. d
hinc vas ad ignem conuerte ꝛ lenes ad prunas coque donec
simul optime misceantur. sicqꝫ reliquarum addes puluerem
specierū ꝛ optime mixtis vteris.

Unguenti assignatio quod apostemata erūpere facit. sine
organo ꝛ ferro. carnemqꝫ corrodit superfluā. Sume vi
scum ꝛ aqua infunde: excolaqꝫ ꝛ mastica. Sumeqꝫ tātūdem
saponis aque ꝛ in mortario mittens tere. qūmqꝫ fortiter mi
xta fuerint aruci triti ꝛ cribrati partis quadrātem proijce ꝛ
vteris.

Emorroidibus ꝛ ani palpitationi vnguētū. vtile. Su
me adipis gibbi cameli liquefacti ꝛ colati. cere
albe. cuiusqꝫ. ʒ. v. ꝛ ad ignem pones. qūmqꝫ liquefacta fuerit
addes picis grece. ʒ. ij. catrani syri. ʒ. aque porri colate. ℥. ꝛ cō
mouens coques ac miscebis: sicqꝫ deponēs igne vase pones
vitri. Qum aūt necessarium fuerit ad ignem calefiet. ꝛ bom-
bace stibio circūuoluto cathaplasmabis ꝛ in ano pones.

Berudi assignatio vtilis apostematibus calidis ꝛ iflam
matis. Sume nardi. sandal' rubei. cuiusqꝫ. ʒ. v. sādali
albi. iij. asiasi. memithe. tantūdem. terre armenice decimā eo
rum. fufali. acatie. cuiusqꝫ. ʒ. ij. ceruse plumbi. martaqui. cuius
qꝫ. ʒ. bezizi. ij. chimolee. v. teres oia diligēter ꝛ cum iiibe aqua
distēperans. facies vnguentum vtile.

Capitulū. 26. de medicaminibus ad nares.

m Edicamis assignatio narium sanguinis
fluxui. Sūe sebbi iemēici. col-
cotari adusti. colcadenesi. zazi. cornu cerui adusti ꝛ
loti. siccatiqꝫ. hudae aduste ꝛ lote. galle aduste ꝛ vini aceto ex
tincte. camphore. charte aduste. partes equales. prout opus ē
tere. ꝛ diligēter oia trita naribus insuffla cum cāna aut argē
ti fistula lotis prius vini aceto naribus.

Medicamē aliud ad idē. Uini aceto nares laua vtras
qꝫ. ꝛ sume opij. zafrani. cuiusqꝫ. semis obolum. terēs
qꝫ diligēter sume pāni licinium linei ꝛ aceto infusū hoc infi
ce puluere. ꝛ in vtranqꝫ narem licinium mitte.

Assignatio alia sanguinis nariū fluxum patientis nari
bus cucumeris amari aquā instilla. aut cacale tun-
se ꝛ expresse.

Narium instillatio alia sanguinis fluxui vtilis. Sume
charte aduste exagia. v. balaustie sademani. rame
zi. salis vdabe. aduste. cuiusqꝫ. x. opij. acatie. cuiusqꝫ. v. zagi. x
sanguinis draconis. hypoquistidos succi. cuiusqꝫ. vij. sebbi. v
galle aduste ꝛ vini aceto extincte. x. arnoglose. x. panni serici
adusti. vj. camphore. v. queffare sicce ꝛ aduste. viij. tere oia di
ligenter ꝛ cū arnoglose aqua distemperabis: trociscansqꝫ qū
fuerit opus vteris: sumes obol'. ij. cum arnoglose aqua.

Assignatio alia ad idē. Sume pāni linei licinium
ꝛ atramento infunde ac zazi puluerē
superponens naribus imittes.

Assignatio alia. Sume corticū candari carte aduste za-
gi assati cuiusqꝫ equales partes cribransqꝫ naribus
in suffla. vini aceto prius ablutis.

Alia. Sume sebbi iemenici. colcotari. colcadanesi. zagi. cor
nu cerui adusti. galle cuiusqꝫ partem tere diligenter ꝛ cū
ninis aqua obol'. dissoluens naribus instilla patientis.

Capitulū. 27. de medicaminibus dentium gingiuarum
oris. vuule gutturis ꝛ faciei.

m Edicaminis assignatio dentium dolori
bus ex calido. Sume dulbi
foliorum corticum. papaueris cortic. partes ꝛ aceto decoctas
ore contine ꝛ minteregū i aceto decoctū. si sugaꝛ. pdest

Aliud dentiū ventositati. virgarū aliorū. ʒ. ij. thuris tantū
dem. piretri. ʒ. tere diligenter. ꝛ in vini aceto coque sugat
qꝫ cū aceto patiens.

Aliud dentium dolori ex frigido piperis. ʒ. x. piretri minte
regi zinziberis. cuiusqꝫ. iiij. buraci armenici. vj. Diligen-
ter trita hec ꝛ cribrata. patiēs sugat. qū fuerit necesse cū aceto

Dentifricium quod dentes elimat a pinguedine ꝛ spur-
citijs aristologia ro. ʒ. x. cancri marini adusti. sibi
adusti. vdabe aduste. cornu cerui adusti. cuiusqꝫ. ʒ. iiij. salis an
drani melle loti ꝛ adusti nitri. buraci. ficuū siccarum. carabe
cuiusqꝫ. iij. ceruse tantūdē: spume maris. v. tere oia diligen-
ter ꝛ frica.

Dentifriciū aliud limositatē aufert ꝛ dentes de albat. or
dei alfitū in vini aceto distempera acerrimo ꝛ panē
factum. in caminoqꝫ positum sine vsqꝫ dū adustioni proxim⁹
fiat huius sume. ʒ. x. sal' andrani cū melle distemperati ꝛ adu
sti tantūdē aristo. ro. spūe maris. vitri adusti cuiusqꝫ. iiij. cau-
lis foliorū. iij. seud abagi. ij. teres oia diligenter ꝛ dētes fricab

Dentifitiū aliud dentes elimat ꝛ gingiuas roborat ābe
litum iocundat. Sume ordei adusti virgarum vi-
tis adustarū. sibi adusti. salis andrani. spume maris cuiusqꝫ
ʒ. x. piretri. cubebe. tarfe fructus. cuiusqꝫ. v sebbi iemenici. ij.
gar. tūdem. sumaci. iiij. hec trita ꝛ cribrata adunabis medi-
camina ꝛ vase conditis vteris.

Dentificium anhelitū iocūdans. sadenigi indi ꝛ greci. xi-
loaloes. mastic. mirre munde. foliorū citri partes. tere ꝛ
dentes frica atqꝫ cū hansali aceto sugat quoniam abomina
bilem quoqꝫ odorē pellit.

Dentifriciū quod gingiuas roborat ꝛ earū desiccat humi
ditatem. balaustie. ʒ. x. musaderi. ij. miuteregi. iij. galle
. j. fautenegi montani. adusti. x. salis cum melle distempera-
ti ꝛ adusti tūdē tere ꝛ cribra ꝛ vtere.

Medicamen sanguinis fluxui a gingiuis. earū
qꝫ vlceribus. vitis agrestis fruct⁹
qūm iam nodatur in panno pone nouo ꝛ sup prunas vt adu
rantur mitte. sicqꝫ tere ꝛ cū melle distemperans gingiuas ca-
taplasma ꝛ cū arnoglosse aqua sugatur in qua modicū frica
ueris sumaci. Et si in gingiuis vlcus fuerit bezazimi tritum
ꝛ cū melle distemperatum cataplasma.

Dentificiū aliud quod sanguinē amputat. Sume fruct⁹
tarfe secci cuiusqꝫ. ʒ. iij. hypoquistidos succi. terre sigilla
te cuiusqꝫ. ʒ. abcheli tūdē. darasini. ς. ʒ. tere ꝛ cribra ac frica.

Dentificiū quod dētes corroborat qui cōmouentur ꝛ anhe
litū iocundat. cornu cerui adusti. ʒ. x. sal' cum melle distē
perati ꝛ adusti tūdē. mirre mūde. zafrani. spice masticis cu-
iusqꝫ. ij. sumaci. gelnari cuiusqꝫ. ʒ. tritis oibus ꝛ mixtis frica.

Aliud gingiuarū vlcerib⁹. buraci. ciperi adusti ordei adu-
sti cuiusqꝫ partem tere ꝛ tribra atqꝫ cū melle miscens gi
giuas cataplasma. Et si cū gingiuarū vlcere putredo inerit.
hesquū tritū ꝛ cū melle mixtum cataplasma. sicqꝫ abehelum

Dentifriciū quod hali filio moysi factum est dentes robo
rat. anhelitum iocundat. gingiuas reparat ꝛ limosita-
tem aufert. Sume mirobo. citrini cusimazagi. corticū granati
dulcis. cuiusqꝫ. ʒ. v. salis ierisi. ciperi. asenani. zebatari. cuiusqꝫ
iij. prunarū. xiloaloes. cinami. gar. rose. ordei adusti. cuiusqꝫ
ij. darasini. x. teres oia diligenter ꝛ vteris.

Felenfion confectio vtilis gingiuarū corrosioni ꝛ putredini
dentiūqꝫ casui ꝛ putrefactioni. Sume arsenici rubei ꝛ ci
trini. cuiusqꝫ. ʒ. vj. mirre munde. ij. acatie. xij. lapid calcis adu
sti ꝛ nō extincti. xv. zeniari. ʒ. hec adunabis medicamia trita
ꝛ cribrata ꝛ cū vini aceto distemperans trocisca. siccatosqꝫ
vase condes ꝛ vteris.

Felēfion aliud ad eadem que ꝛ primum. Sume calcis viue
. ʒ. x. arsenici rubei ꝛ citrini. cuiusqꝫ. vij. mirre mūde. iij.
accatie. xij. sebbi iemenici. vij. adunabis hec medicamina tri
ta ꝛ cribrata ꝛ distemperans trocisca siccatisqꝫ vteris.

Medicamen vue casui ex imoderata humidita
te. mirre mūde. nusaderi. piperis
partes equales tere. ꝛ qūm res imperabit gutturi cum fistula
insufflabis.

Medicamen aliud quod gutturi insufflatur vueqꝫ p-
dest cadenti ꝛ suffocationi. vocatur anthirum
magnum. Sume assiasi. memithe. zafrani. rose. merorum aci
dorum ꝛ siccorum. mamirani ꝛ nusaderi. liquir. succi ꝛ radi-
cis. mirobo. citrini. satureie agrestis. hezazi. granati corticum
piretri. piperis nigri ꝛ longi. balaustie. foliorū memithe. mar-
machuri. capobal. haruci. sebbi iemenici. galle. aloes. ciperi.

salis indici.spice aromatice.sitaregi indici.amomi.zinziberis anisi.dragaganti.semis apij.sanguinis draconis.cacale.calami.aromatici. lithargiri.ceruse.arsenici rubei.canis albi fimi.besse partes equales.trita ⁊ cribrata adunãs medicamina insufla qum fuerit opus gutturi.sed caue aliquid transglutire horum.

Anthiri minoris ⁊ assignãtio eius que ⁊ primi vtilitatis. Sume satureie feresiace ⁊ nebatice.piretri.besse cuiꝰqꝫ partẽ queffare.ij.liquir.radicis.ʒ.adunabis hec medicamia trita ⁊ cribrata ⁊ qum fuerit opus gule insuffla.

Anthiri regũ assignatio vtilis ori fetori gurgulio͂is apostemati.vue casui pustul'qꝫ ⁊ vlcerationibꝰ oris.Sũe amili ʒ.v.spodij.ij.semis rosarum.iij.zafrani.ʒ.zaccare taberzedi.seminis lactuce.lenticule expilate.cuiusqꝫ.iiij.cacale.ʒ.cãphore.obol'.ij.medicamia hec trita ⁊ cribrata qũ fuerit opus gurgulioni insuffla.

Medicamen suffocationi vtile.Sume canis qui ossa comedit.fimi.galle.sinapis.mirre mũde.corticum granati partes equales.⁊ tritas cribratasqꝫ gurgulio͂i insuffla.

Soureniãorum duuz assignatio. prosũt apostematibus ⁊ doloribus qui gurgulioni accidũt.Sume aruci.ʒ.xij.sebbi iemenici ʒ.balaustie.vj.sumaci.iij.galle.corticũ granati.cuiꝰqꝫ.ij. aduna hec trita ⁊ cribrata medicamina:gurgulioniqꝫ qũ fuerit opus insufflabis.

Boruduz aliud gurgulio͂i vtile.Galle.rose.lenticule.sũaci.balaustie.tarase fructꝰ.zaccare taberzedi. cuiusqꝫ partem.piretri.cacale.cubebe.spodij.cuiusqꝫ mediã partem. tere cribra ⁊ gurgulioni insuffla quz fuerit opus.

Gargarismus humiditatibus vtilis paralisiqꝫ.⁊ fatiei contorsioni.Hierepicre.acori.sinapis.mintẽgi.piretri.zinziberis.sunizi.fautenegi.satureie.radicum liquir.corticum radicum capparis.cuiusqꝫ.iuxta quod opus fuerit ptez tereqꝫ ⁊ cribra ac cuz squingibin aut mellis aquam patiens gargarizet.

Capitulum.28m.de medicaminibus ĩpinguãtibus ⁊ morphee.lentigĩs.scabiei.pustularũ.petigisqꝫ lepre ⁊ pediculoꝝ.

m Edicaminis assignatio impiguãtis.Sume cardami albi.farine ciceris ⁊ lenticule.fabeqꝫ.amcos.cuiusqꝫ partem.que sile partes duas.cimini carmanici..pipis.cuiusqꝫ semis ptez medicamina hec tere ⁊ cribra diligenter.atqꝫ cũ farina simile mixta distẽpera.⁊ panem factum camino temperati impone ignis donec siccetur:huius sume quantam vis partez ⁊ cũ paximate miscens fac polentam:⁊ in aliquo ponens iure ante prandium da sorbendam.

Impiguatio͂is aliꝰ assignatõ.Ciceris lacte infusi ouiũ aut vaccio die ⁊ nocte ptẽ.fabe expilate lẽticuleqꝫ silr ⁊ massi expilati ⁊ tunsi cuiusqꝫ.ij.ordei expilati ⁊ tũsi totidẽ.triticiqꝫ expilati partẽ.risi expilati sepius loti ⁊ plurimũ aqua infusi. furfuris simile partẽ.papaueris albi partẽ ⁊.ʒ.amigdalarũ dulcium excorticatarum partẽ.panis simile siccati.iij. zaccare tabarzedi.ij.sisami expilati.ʒ.ptem.⁊ tunsi.hec oia mediocriter terens ⁊ quãtum manu capere poteris sumẽs coquesqꝫ cũ ouiuz lacte.aut vaccino dulci:⁊ singulis diebus patiẽs sorbeat mane.addito prius modico cimini pipis.salisqꝫ quo sit amarior.maximeqꝫ si qui vtitur phlegmaticus est.

Lentiginis medicaminis assignatio.Sume t estaruz oui farine fabe.piperis.spume maris.mamirasmi. ascnani feresiaci cũ mellonis semine conditi.farine ordei cribrate. cãnarum radicis.corticis lenticule.cuiusqꝫ partẽ. medicamina hec adunabis trita ⁊ cribrata.⁊ sumes ex eis quãtũ opus fuerit.atqꝫ cũ radicis aq̃ distẽperabis ⁊ locũ cataplasmabis

Medicamen aliud ad idẽ kethire partes.iij.condisi partem.tere ⁊ cum mulieris distemperans lacte cui filius est.aut asine.locũ cataplasma ⁊ duabus transactis horis cũ aqua in qua furfur coxeris ablue.

Crosse lentiginis que in facie est medicamen. Sume piperis buracis.cuiusqꝫ partes equales.terensqꝫ diligẽter cũ aqua distempera ⁊ faciem illine locũqꝫ.

Aliud buraci ossium veterũ adultorum cuiusqꝫ partem tere diligenter ⁊ mixtas cum aqua distempera faciemqꝫ cataplasma.qũqꝫ due trãsierint hore lauabis.

Cataplasma aliud vtile.Sume cardami recẽtis modicum ⁊ parum lapidis.piperis tritaqꝫ ⁊ cribrata distẽpera ac cathaplasma.

Cataplasma aliud lentiginẽ.Sume lupini. fabe ordei expilati.ciceris.orobi.seis melonis.cuiꝰqꝫ.ʒ.iiij.costi.amigd. amare.radicis lilij.hebelbani.spume maris. aristo.lon.rotũ. cuiusqꝫ.ij.semis fugili.condisi cuiusqꝫ.iiij.⁊.ʒ.passerũ fimi. sarcocolle.cuiusqꝫ.ʒ.ʒ.tere oia diligenter ⁊ cũ aqua distemperans faciem singulis cataplasma diebus atqꝫ cũ furfuris aq̃ lauabis.

Medicamẽ pustul'que in facie fiunt vtile.terre armenice. ʒ.ij.t̃re sigillate.ʒ.cãphe.ʒ.ob.zafrani.ʒ.ʒ.tere diligent̃ ⁊ cũ aqua distẽpera.rosarũ viniqꝫ aceto ⁊ faciẽ cataplasma.

Medicamẽ qd̃ faciẽ elimat ⁊ de albat.farie lupini ⁊ fabe cꝰqꝫ ptẽ lenticule.ʒ.partem teres diligenter ⁊ cũ his faciem lauabis.

Medicamen alius ad idẽ assignatio.Sume ordei.ʒ.iiij. seminis melonis.farine fabarum ⁊ ciceris.furfuris heneri.kethire cuiusqꝫ.ij.lupini.ʒ.tere oia diligenter.⁊ distemperans faciem cataplasma nocte mane laua.hecqꝫ tribꝰ aut .v.faciẽs diebus.

Medicamen aliud expertum ordeũ expilatum ⁊ tũsum in sartagine mitte ⁊ infunde lactis dulcis.℔.ij.buliesqꝫ donec lac defecerit.sumesqꝫ ordeum ⁊ desiccatũ baruciqꝫ ⁊ ketire.cuiusqꝫ.iij.teres cum ordeo desiccato ⁊ cribrata tẽpabis cũ oui albuie catapl'ab faciẽ.⁊ cũ furfuris ablues aq̃.

Morphee albe cataplasma.arsenici rubei partes.ij.cõdisi.i.sitaregi indici partem.tere oia diligenter ⁊ cum oliuarũ oleo distemperato sufficiẽti.facqꝫ molle ⁊ morpheam cataplasma albam.

Cataplasma aliud lepre.cortic.radic.capparis sitaregi.ellebori nigri.cuiusqꝫ partem.⁊ cribrabis atqꝫ cum mirti aqua distemperans.⁊ modico vini aceto loca cataplasma

Cataplasma scabiei corporis expertum.condisi ellebori nigri.cuiusqꝫ.ʒ.iij.sulfuris marini camul'in al'canis cuiꝰqꝫ.iiij.cardami.acatie cuiusqꝫ tantũdẽ opij.ʒ.trita distemperabis cũ rosarum aqua ⁊ vini aceto ac cataplasmabis.

Cataplasma aliud scabiei sulphuris.lithargiri purgamenti argenti.limature acuũ aristol'.rododaphnis.piperis cuiusqꝫ partem tere ⁊ cribra atqꝫ cũ oliuarum oleo cõmuni ĩ quo v ĩuũ sit extinctum argentũ.ʒ.v.inunge ad solez.sitqꝫ ibi per horam perferatqꝫ vnguentum vsqꝫ mane.tuncqꝫ cũ asenano abluat.

Medicamen aliud prurigini ⁊ pedicul'mintengi semis iusquiami aristo.lon.partes diligenter tere.⁊ cũ oliuarũ ol'o distẽpans corpus post sudorem in balneo catapl'a.

Cataplasma aliud scabiei ⁊ petigini.prurigini ⁊ sabaphecatimie argenti.arsenici vtriusqꝫ.asenani fullonuz.aristolo.sulphuris crocei ⁊ rubei.lithargiri galle.zagi cõdisi cuiꝰqꝫ partem diligenter teres ⁊ in mortario proijciens vini aceti ⁊ oliuarũ olei cuiusqꝫ partem infunde ⁊ diutissime tundẽs tolle ⁊ vase condito qum fuerit opus vteris.

Capm.29.⁊ vltimũ.medicaibꝰ malũ appetitũ auferẽtibꝰ.

m Edicamen ad hec.cimini carmãici.ameos.cuiusqꝫ partem tere diligẽter ⁊ cribrãs ante cibũ puluerẽ horũ ⁊ post cibũ dab.

Medicamen aliud quod terre aufert appetitum cacale parue ⁊ magne cuiusqꝫ partem zaccare tabarzedi tãtũdem.hec medicamina trita ⁊ cribrata in saliua dabis cum aqua calida.

Assignatio al'que terre amputat appetitum.Sũe anisi seminis apij.cimini carmanici.nanachue.cuiusqꝫ ptem piperis albi.quadrantẽ gar.semis partem.tere cribra ⁊ mane vespereqꝫ exag.cũ syropo melleo dabis.

Finis.

Finit tractatus decimus secũde partis simulqꝫ totꝰ liber regalis dispositio nominatus ĩ arte medicine cõpletus.Quẽ sapientissimus hali filius abbas.discipulus abimeher moysi filij sciar composuit:regiqꝫ in scripsit.vnde ⁊ regalis dispositionis nomẽ assũpsit.Et quia oia medico necessaria cõtinet ideo artis medicine liber copletus nũcupatur.Ipsum autez ex arabico in latinũ ornatissime traduxit sermonẽ stephanꝰ philosophie discipulus in anthiochia.Anno dominice passio͂is.m°c°.xxvij.xxvj.ianuarij.feria quarta.Qui quũ scriptorum negligentia ⁊ imperitia valde deprauatus esset vitiosissimusqꝫ effectus.Excellentissimi artium ⁊ medicie doctoris Antonij vitalis pyrranensis opera sũmaqꝫ diligentia emendatissimus redditus est.Ita vt nil in eo fere castigatione dignũ cõperias nisi ꝙ impressorũ incuria pretermissuz diligens inspector faciie emẽdaret.Textus aũt quosdã corruptos:quosdam vero suspectos.ab antiqua quandoqꝫ dissentientes trãslatione.quũ imprimentium importunitate corrigendi tẽpus concessum non esset Tibi lectori studiosissimo emendandos reliquit:vt te plurimi laboris sui participem efficeret.Quos ne totum hunc librũ perquirẽs oberrares.hic subscribi iussit.

Primo theorice.cap° 24° vbi inspiciendū dixit esse cubitum si in eo aliqua esset in equalitas.textus est adeo obscurꝰ ꝙ se suspectum reddit.

Tertio theorice.ca°.4°.dixit lacertos gutturis esse.xvj. quos tamen assignando nō cōnumerat nisi.xiiij.sic ꝛ in trāslatione antiqua constantini.

Capitulo.x°.circa principium duobus in locis.vbi dicit ꝙ genu continuatur palo.deberet dicere polo est.enim polus os genu dictus poplex:vt ipse dicit.2°.theorice.ca°.8°.

Cap°.8.vbi determinat de lacerto vesice littera est corrupta male intelligibilis.

In calce eiusdem capituli epilogans numerum lacertorum corporis dixit ipsos esse.529.similiter ꝛ cap°.decimoseptimo libri sequentis.Quos tamen singulatim enumerans resultat numerus.573.In capitulis autem precedentibus dum vniuscuiusqꝫ membri lacertos assignat longe pauciores inueniuntur.lacertos spine pretermittēs.similiter ꝛ cōstātinꝰ

Quarto theorice ca°.xj°.dixit tunica cristalina primum ē visus organū rectius staret humor cristallinus.

Quinto theorice ca°.3°.dixit autūnū esse frigidū ꝛ siccum Et primo practice capitulo secundo dixit aerem in autūno esse variuꝫ ꝛ iniquū.septimo vero theorice cap°.4°.dixit veris ꝛ autūni cōplexiones esse tēperatas in caliditate ꝛ frigiditate.Et ideo in illis tēporibus pulsum esse fortē ꝛ magnuꝫ.

Capitulo.13°.dixit ꝙ aqua aluminosa refrigerat ꝛ desiccat ventrem:idem etiā dicit capitulo.29.similiter ꝛ secundo practice ca°.47.dicens ꝙ sebbū.i.alumen iemenicū est frigiduꝫ ꝛ siccuꝫ.Et.8.theorice capitulo.3°.dixit aluminis aquaꝫ ꝛ sulphuris esse calidam.constantinus aūt eo i loco dixit de aqua sulphuris subticens aluminis.Similis ꝯdictio videt̃ esse in dictis auicēne.2°.cañ.ponētis omnes aluminis spēs calidas esse ꝛ siccas i.3°.gradu.ꝛ.15.tertij tractatu.2.ca°.6. posuit ipsum habere virtutem infrigidatiuā.

Capitulo.14.exēplificando de medicinis simpliciter.que .s.prius imutantur a corpore.deinde ipse imutant corpus ponit acbarcharaba.i.piretrū.ꝛ terrengebinum.i.mānaꝫ quod non videtur conueniens māna enim non est huiusmodi constantinus aūt loco terengebini ponit ꝫinꝫiber ꝛ est ꝯueniētiꝰ.

Capitulo.18°.dixit ꝙ melon comedendus est inter duos cibos quo cibis admisceatur ꝛ illos transferat.Et primo practice capitulo sexto dixit melones ꝛ antepersica prius eē sumenda ꝙ̃ panis ꝛ caro.

Capitulo.23.dixit spicam esse calidaꝫ ꝛ siccā ꝛ ꝙ prodest stomacho ꝛ epati si ex calido illis icōmodū fiat.rectius esset si diceret ex frigido sicut etiam dixit constātinus.

Capitulo.36.vbi loquitur de coitu ꝛ de superfluitate hūorum litera est corrupta:licet sensus eius sit facilis.

Sexto theorice.ca°.xj.cōnumerans egritudines que foramini.i.pupille accidūt quattuor modis fieri dixit.primos declarauit.de.3°.incipiens nō prosequitur.sed pretergrediens. quartuꝫ declarat.similiter ꝛ constantinꝰ textus itaqꝫ deficit in quo vt opinor ponit causas strabositatis.

Septimo theorice capitulo.3.quod in.9.genere pulsuū dixit ꝺ pulsu ptisico ē valde obscurū nec concordat cum veteri translatione.

Ca°.9.dixit ꝙ in phrenesi pulsus est fortis quoniam i hac passione virtus est valida.9.autem theorice capitulo quarto dixit ꝙ in phrenesi pulsus est debilis.

Vltimo theorice vltimo capitulo.quod est cōstantini.vbi ponit.4.figuras lune debiliores.quas ipsa accipit a sole.In tertia figura dicit ꝙ lūa distat a sole ex pte meridici per.77. gradus cum dimidio.similiter ꝛ in quarta figura ponit inter lunam ꝛ solem ex parte septentrionis esse.77.gradus cuꝫ dimidio.vtrobiqꝫ rectiꝰ dixisset iuditio meo.135.gradus.vt pꝫ consideranti ꝛ diligenter calculanti.

Primo practice capitulo.24.dixit oꝫ senes nōnunꝙ̃ regi rebus subtiliantibus ꝛ incidētibus phlegma.ꝛ exēplificādo ponit squingibin.syropū nenufarinū.ꝛ violatum:credo hos duos syropos superflue positos.nam constantinus etiā hoc i loco non ponit aliuꝫ syropum preter oximel.

Capitulo.27.vbi loquitur de euacuatione cholere rubee dicēs oꝫ depōere corpori māꝫ laudabilē ꝛc̃.littera ē mēdosa.

Secūdo practice capitulo.34.vbi loquitur de quesaro.i. apio dicit ꝙ vtile ē casui qui fit cum vertigine.hoc ē dubiuꝫ. quoniam secūdū oēs apium mouet vertiginem ꝛ apoplexiā translatio antiqua non dixit hoc.

Cap.35.de semine cathemic.i.psilij dicit ꝙ si terat̃ maior erit eius frigiditas.iuditio meo deberet dicere minor.oibus enim notū est intrinsecā partē psilij esse calide ꝛ adustiue virtutis.constantinus de hoc nihil dixit.

Ibidem quū loquitur de quersenna.i.orobo.dicit ꝙ si multiplicetur generat sanguinem.Suspicor textū esse vitiatū ꝛ debere dicere facit mingere sanguinem.sicut etiā dixit diascorides:galienus:serapio:ꝛ auicena.

Capitulo.36.de folijs dulbi.i.nespili dicit ꝙ moritur ex folijs eius.hoc non videtur verisimile.alia translatio dicit ꝙ scabiem interimit ꝛ videtur conuenientius.

Cap°.37.de anebilo.i.flore enule dicit ꝙ ē frigidū ꝛ siccū.cōstātinꝰ calᵐ ꝛ sic.ꝛ ē rectiꝰ.sic eiꝫ ab oibꝰ auctoribꝰ graduat̃.

Ibidē de caisarbaro.i.casia.f.dicit ꝙ colice ꝓdest passioni.rectius dixisset cholerice.sicut dixit etiam Constantinus. casia enim fistula proprietatem habet euacuare choleram ꝛ iducere dolorē ventris.quare textus iste est mendosus.

Ibidem etiam de cesethabalcb.i.satirion dicit ꝙ est friᵐ. ꝛ humidū.alia translatio dicit calidū ꝛ humidū ꝛ ē cōueniētiꝰ.sic eni graduat.ipsū galienꝰ.8°.simplicis pharmacie.

Capitulo.43.de cepa dicit ꝙ succo eiꝰ si collirieт̃ oculꝰ.ꝙ lachrimas fortes restrigit.hoc nō ē cōsonū.imo conueniētius videt̃ ꝙ ꝓuocet lachrimas ꝙ̃ ꝙ restringat.

Ca°.49.de albumine oui dicit ꝙ si ēplastret̃ oculꝰ cui pectia accidit aut curatꝰ ē ferro ꝓderit:forsaꝫ oꝫ dicere ēplizet̃ locꝰ cui petra icidit aut vulneratꝰ ē cū ferro.lr̃a ē suspecta.

Ca°.42.de acbarcaraba.i.piretro dicit ꝙ prodest rigori q fit i vertigine:ꝯueniētiꝰ dixissꝫ i febre.vt Constātinꝰ dixit.

Ca°.52.qꝺ dicit de sābaraso.i.salamādra.nō recte itelligitur est.n.litera corrupta nec ꝯcordat cū veteri trāslatione q̃ dicit ꝙ salamādra pistata ꝛ supposita locū reddit i sēsibilē q̃ fiunt cause mortis.Ista etiam litera est satis obscura.

Ibidē ꝺ epate capre dixit ꝙ patiētibꝰ epilepsiā ꝓdest.ꝯstātinꝰ i eiꝰ trāslatōe dixit ꝙ valet i qbusdā epilepticis.textꝰ isti sunt valde suspecti:qm̃ epar capre hꝫ oēs ꝯmouet epilepsiā ꝛ detegit ipsam.

Ca°.54.vbi loqt̃ ꝺ scamonea dicit ꝙ qñ cū alijs exhibetur medicaībꝰ dat̃.a.5.3.vsqꝫ.ob.i.ꝯstantinus dicit vsqꝫ.3.i. ꝛ est conuenientius.

Ca°.55.dicit ꝙ pisces recētes educūt ea que sūt in stomacho deberet dicere pisces salsi prout ꝛ cōstantinus dixit.

Secūdo practice in fine libri dixit.eligātur herbe que mōtane sunt in frigidis locis.conueniētius staret siccis.vt pꝫ ex his que paulopost subdit.

Tertio practice quod i pricipio capituli dixit de febre q̃rtana est valde obscurum vitio textus.

Ca°.25.vbi dicit stomachū linies succis strigētibꝰ vt āq̄ citoniorꝫ ꝛ mirti.aq̄ quoqꝫ vstis ligamībꝰ.littera est corrupta.

In calce vltimi capituli littera est mendosa.

Quarto practice capitulo.15.vbi dixit at vero crossi heras si lētiginis albe ꝛc̃.textus est falsus.

Cap°.18.versus principium.vbi iubet apponi sandalum textus est defectuosus.

In calce capituli.51.litterā ē vitiata.

Quinto practice ca°.p°.dicit neruos habere ꝯcauitatē exteriorem deinde dicit ipsos nullam habere concauitatem.nec interiorem.s.nec exteriorem.hic est error manifestus.

Ca°.39.qꝺ dixit ex extremitate.ꝛ ibi qꝺ si extremitas ꝛc̃. textꝰ male itelligit̃ quare suspitio ē ipsū esse corruptū.

Ca°.21.circa pncipiū capl'i de epilepsia dixit ꝓhibeāt̃ ab oi fructu exceptis dactilis.versꝰ aūt finē capituli dixit cauēdi sunt oēs humidi fructus maximeqꝫ persica ꝛ dactili.

Cap°.54.ponit curā egritudinis quam non nomiat.nec est ipsam facile que sit cōprehendi.

Ca°.115.dicit ꝙ quū saies q̃ a mr̃ice exit fuerit fetida aut sil'is aq̄ carnis cū strigētibꝰ clisterizabis:textꝰ iste ē mihi suspectus.quū talis cura iuditio meo nō sit conueniens.

Ca°.98.i textu scriptū est geniculi.qū scribi debeat genupoli similiter ꝛ in capitulo.108.

Decimo vbi scriptum est in vase viridi.scribi debet in vase vitreo.

Impressum venetijs.die.25.septēbris.1492.opa bernardini riçij de nouaria.ipensa vero excellētissimi artiū ꝛ medicine doctoris dñi magr̃i Joannisdñici de nigro.qui obtinuit ex spāli gratia ab illustrissimo ducali dominio venetorū.Q nemini quicūqꝫ fuerit liceat tā venetijs ꝙ̃ in vniuersa ditione veneto dominio subiecta iprimere seu iprimi facere hūc librꝫ aut alibi ipressum in predicta ditione vendere per.x.ānos sub pena imediate.ꝛ irremissibilis āmissionis oium librorū.ꝛ librarum quinquagita ꝓ quolibet volumine.Que quidē pena applicetur recuperationi montis noui.

Registrum.

a
Prima alba
In nomine
tatis custodia
ci seruare
b
turalem
lumus
dissoluuntur
cilia: donec
c
nec fiat
pocras.
anterioris
citius possit
d
durare qu[illegible]t
tur chaba.
rei signum
tinuantur
e
ctat exteriora:
eueri qui
modo. Hinc.
to ⁊ sale
f
sano ⁊
sint ⁊
aut ex
ne vita
g
bilitate.
⁊ qū digesti
ꝙ multa
mate frequentia
h
mai itaqz
est quoniam.
formam qui
citatem otium:
i
quam qui
Capitulū. 21.
maci locum
tiones. Et que
k
in sanitatis
cum portendit
titur: virtus
si dolor
l
offitia. Dum
nimius cum
lentia nisi
trice: vesicaqz
m
ho' sperma
cum melle
humidam
tionis que
n
Dari: nec
rent. Excellentiora
plexio eorum
cephalee
o
cotar ⁊
.521. De
sanie: quēadmodum
mitu forti
p
quoqz necesse
lor: ⁊ non
⁊ eius
De vulturis
q
optimus galienus
um dandum
quoniam
sionibus
r
quiescere
est. alius
plurima
oculum
s
iuuent purgationem
bram redeat.
lida est
uocetur quo
t
oleo rosarum
cinijs erit
tili cribra
aut tribus
v
passionē
Capitulum primū
nentis oportebit
tem libre
x
De cuulsionibus ⁊
al' expositum
ad superiora
y
frenum est
vltimo extrema
inclinat partez
De collirijs
z
di. cuiusqz
āmoniaci
Pillule alie
⁊
quefacta
bone ⁊
⁊ addes

Finis

COMPLETE / NORMAN

BMC V (15th cent) 403

